Deus hiwea ha dukũ yubakani hãtxaki

Wycliffe

Deus hiwea ha dukũ yubakani hãtxaki
Bíblia na língua Huni Kuĩ

(Kaxinawá) do Brasil
[cbs]

Tradução: © 1980, 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Primeira Edição do Novo Testamento no Perú
1980, Liga Bíblica Internacional

Primeira Edição do Novo Testamento no Brasil
2005, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Primeira Edição do Velho Testamento em Brasil,
2006, Liga Bíblica Internacional

Edição do Bíblia para a Web
2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

http://www.Wycliffe.org

http://www.ScriptureEarth.org

Creative Commons Licença
Atribuição-Uso Não-Comercial-Vedada a Criação de Obras Derivadas
Você pode copiar, distribuir, exibir e executar a obra sob as seguintes condições:
Atribuição. Você deve dar crédito ao autor original, da forma especificada pelo autor ou licenciante.
Uso Não-Comercial. Você não pode utilizar esta obra com finalidades comerciais.
Vedada a Criação de Obras Derividas. Você não pode alterar, transformar ou criar outra obra com base nesta.
http: creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/

Antigo Testamento

Gênesis . . . . . Gn 5
Êxodo . . . . . Êx 99
Números . . . . . Nm 147
Deuteronômio . . . . . Dt 168
Josué . . . . . Js 177
Juízes . . . . . Jz 196
Rute . . . . . Rt 219
1 Samuel . . . . . 1 Sm 227
2 Samuel . . . . . 2 Sm 280
1 Reis . . . . . 1 Rs 313
2 Reis . . . . . 2 Rs 348
Esdras . . . . . Esd 381
Neemias . . . . . Nee 389
Ester . . . . . Est. 395
Jó . . . . . Jó 411
Salmos . . . . . Sal. 440
Provérbios . . . . . Pr 480
Isaías . . . . . Is 548
Jeremias . . . . . Jr 620
Ezequiel . . . . . Ez 649
Daniel . . . . . Dn. 658
Joel . . . . . Jl 676
Amós . . . . . Am 687
Jonas . . . . . Jon 711
Miquéias . . . . . Miq 716
Habacuque . . . . . Hab 734
Malaquias . . . . . Mal 743

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Novo Testamento

Mateus . . . . . .Mt. 750
Marcos . . . . . .Mc. 830
Lucas. . . . . .Lc 876
João . . . . . .Jo 959
Atos . . . . . .At 1015
Romanos . . . . . .Rm 1089
1 Coríntios . . . . . .1 Co. 1128
2 Coríntios . . . . . .2 Co. 1162
Gálatas . . . . . .Gl 1184
Efésios . . . . . .Ef 1196
Filipenses . . . . . .Fp 1208
Colossenses. . . . . .Cl 1216
1 Tessalonicenses. . . . . .1 Ts 1224
2 Tessalonicenses. . . . . .2 Ts 1231
1 Timóteo . . . . . .1 Tm 1235
2 Timóteo . . . . . .2 Tm 1245
Tito . . . . . .Tt 1252
Filemom . . . . . .Fm 1257
Hebreus . . . . . .Hb. 1259
Tiago. . . . . .Tg 1287
1 Pedro. . . . . .1 Pe 1298
2 Pedro. . . . . .2 Pe 1308
1 João . . . . . .1 Jo 1314
2 João . . . . . .2 Jo 1322
3 João . . . . . .3 Jo 1324
Judas. . . . . .Jd 1326
Apocalipse . . . . . .Ap. 1329
Leia o Novo Testamento 1365

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

GÊNESIS

Deusũ mai damiwakĩ bawakĩ taewakẽ yurabu hiwei eskai taekubainibukiaki

Hawẽ unãmati hãtxaki

Na Deusũ dasibi dami waniwẽ taeshũ na una “Gênesis” kenenibuki, nukũ hãtxawẽ yuiarã, “Eska wakĩ taewanirã.” Haska yurabu nukũ shenipabu hiwei taeni inũ txipu haska Jesus Cristõ shenipabu taeni uĩkĩ tapĩtirubuki. Dasibi dami wakĩ hiwemaniwẽ taea Deus nukuwẽ nuikũkainikiki.

Egito anua hatũ shenipabu tashnimabaĩkĩ hatu pashawani hatũ shenipabu miyui unãkĩ haska dasibi taewani Moisĩ Deus yuka hawara inũ haratura shenipabu txanima miyui kayabi Deusũ unãmakubaina Moisĩ hatu kenemanikiaki, ha anotiã 1450-1440 Cristo huriamarã.

Deusũ mai hirabi damiwanikiaki, na hãtxarã

1 1 Deusũ nai inũ mai dami wakĩ eska wakĩ taewanikiaki. 2 Mai hayariama hawa hayamahairakẽ Deusũ uiã dasibi henewãs uke merã dasibi meshui keyua dakakẽ habiatiãri Deusũ Yushĩ Pepa hene mamakishũ tũkash akaya

3 Deusũ shinãkĩ yuikĩ:

“Hau shabanũwẽ”, aka ma hawaira shaba inikiaki. 4-5 Haska watã Deusũ uiã shaba pehaira dakakẽ hanushũ meshuri pashkatã ha dabe kenakĩ: “Shabaki”, ashũ meshuri kenakĩ: “Yameki”, atã ha dukũ 1 dia shabatiã hati Deusũ damiwakĩ taewanikiaki.

6-7 Ha katxu Deusũ damiwakĩ ana yuikĩ:

“Natukã watã hene pashkakĩ meribi watã hau haskanũwẽ”, anikiaki. Deusũ haska watã natukã wakĩ heneri pashkatã haska washũ meribi

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

natukã namã hene washũ manaũriari nai anuri hene warianikiaki.
8 Haska washũ natukã Deusũ kenakĩ:
“Naiki”, atã haska wakĩ 2 dia shaba Deusũ damiwakĩ taewanikiaki.
9 Haska washĩshũ Deusũ ana yuikĩ:
“Nai namanu hau henẽ itxayunũwẽ, mai metui uinubisirã”, aka nai namanua hene hanus itxai keyukẽ 10 mai metu yẽkẽ dakakẽ Deusũ ha kenakĩ:
“Maiki”, ashũ heneri itxa Deusũ kenakĩ: “Henewãki”, ashũ uiã pekẽ 11 Deusũ ana yuikĩ:
“Basi inũ yunu hesheya inũ hi hawẽ bimi hesheya ha mai metu anu hau dasibi benei keyunũwẽ”, ashũ 12 haska wa maĩ basi benemakĩ yunu hesheya bestibu benemakĩ hi bestibu bimi hesheya benemakĩ dasibi ma benemakẽ Deusũ uiã pekẽ 13 haska wakĩ 3 dia shaba Deusũ damiwakĩ taewanikiaki.
14 Haska dayakũkaĩkĩ Deusũ ana yuikĩ:
“Shaba inũ meshu tari meribi pashkakĩ nai anu hau txashati inũwẽ, shaba inũ, yame inũ, bari inũ, betsa betsapatiã tanakĩ unãmatirã. 15 Nai anua mai hirabi anu txashapakeshãkanikiki”, ishũ 16 Deusũ txashati ewapahaira dabe, bari inũ, ushe inũ, bishi itxapa damiwashũ ewapatũ hau shaba duawanunã, hatiumatũ hau yame duawanunã, 17-18 mai hirabi anu txashapakemakĩ shaba duawamakĩ yame duawamakĩ shaba inũ yame tari shekakĩ meribi wakĩ nai anu Deusũ haska hanakeakeshũ uiã pekẽ 19 haska wakĩ 4 dia shaba Deusũ damiwakĩ taewanikiaki.
20 Haska dayakũkaĩkĩ Deusũ hene yunukĩ:
“Habu hene merã hiweabũ dasibi damiwakĩ ha hamẽ imashanũwẽ”, iwanã, “Nai natukã anuari manaũriabu peiyaburi hau nuyabaunũbũwẽ”, ishũ 21 hene merã hiweaburi ewapabu bestibu damiwakĩ baka betsa betsapa bestibu damiwakĩ peiyabu betsa betsapa bestibu damiwakĩ haska washũ uiã pekẽ 22 pepawakĩ Deusũ hatu yunukĩ:
“Bake wakĩ hau pa wapakeshanũbũwẽ. Hene tibi merã hau matashanũbũwẽ. Mai hirabi anu peiyabu betsa betsapari hau papakeshanũbũwẽ”, hatu watã 23 5 dia shaba damiwai dayanikiaki, Deusrã.
24 Haska wabaishĩshũ Deusũ mai yunukĩ:
“Hamapai betsa betsapa bestibu maĩ hau habu damiwayunũwẽ, piti yuinaka inũ, pitibuma yuinaka inũ, ina wati yuinaka inũ, ina watima yuinaka inũ, taeyabu inũ, tae hayabumarã”, 25 haska piti yuinaka inũ pitibuma yuinaka Deusũ damiwashũ dasibi uiã pekẽ 26 Deusũ ana yuikĩ: “Yurabu damiwanãwẽ, nuku itsarã, nukũ yushĩ keska wakinã, mai hirabi anu baka inũ, piti yuinaka inũ, pitibuma yuinaka hau hatũ ibu washanũbunã”, ishũ 27 ha itsa huni inũ aĩbu hatu damiwashũ 28 hatu duawakĩ yunukĩ yuikĩ: “Matũ bakebu bawakĩ hatu pa wapakeshãkãwẽ.

Hiweakeakebaũkĩ mai hirabi anu matuna wakĩ ibu wai shanẽ
ibupakeshãkãwẽ, hene anu baka inũ, manaũria peiyabu inũ, yuinaka
dasibi maĩ sharaibu dikabi ibu wakinã", iwanã, 29 "Uiã, yunu hesheya
inũ hi bimi hesheya mai hirabi anu ẽ matu inaiĩ, matũ pitirã. 30 Hamẽ
yuinaka dasibi hiweaibu pubẽ inũ pubẽbumarã, peiyabu inũ maĩ sharaibu
dasibi ni mashu inũ ni bimi ẽ hatu inaiĩ, dasibi yuinakapã pitirã", haska
washũ 31 dasibi ma damiwa uiã pehairakẽ 6 dia shaba dayanikiaki,
Deusrã.

2 1-3 Haska dayakĩ nai inũ, mai inũ, hiweabu dasibi damiwakĩ keyutã
hawẽ dami daya menetã ana damiwama 7 dia shaba keyutã Deus
huĩrukunikiaki. Haskawẽ taeshũ Deusũ hawẽ henea 7 dia shaba hawena
wakĩ meribi wanikiaki, huĩrukũti wakinã.

Mae Éden anu huni hiwei taenikiaki, na hãtxarã

4-5 Nai inũ mai hirabi Deus, hawẽ kena kayabi Senhor Deusuũ, hatũ
damiwakẽ eskakubainibukiaki. Habũ bai uruti huni hayariamakẽ mai
anu Deusũ ui imariamawẽ taea piti yunubu beneriamakẽ 6 hanũkaĩ
basnũ mai anua kaĩkĩ mai bemetxa waya 7 Senhor Deusũ mai mishpu bitã
damiwakĩ ha keska wakĩ huni hiwemanũ ishũ hawẽ dekĩ anu shũ aka
huni haskai hiwei taenikiaki.

8-9 Hariria bari huaikiri estekiria Éden anu Senhor Deusũ bai banakĩ
mai anua hi hawẽruabu inũ hi piti bimiyabu benemashũ, bai nekia mibã
hi bimiya ha pia hiwepakemati pepa inũ txakabu unãti hi benemariashũ
ma huni damiwa iyushũ hari hiwemanikiaki. 10 Bai metxa wai Éden
anua hene tashni habai taei hene tibi tesheshai 4 hene habai taenikiaki,
heneirã. 11-12 Hene ha dukũ hawẽ kenarã, Pisom inikiaki. Hanua Havilá
hirabi datãbauna hanu ouro mane tashipa pepahaira inũ, bdélio mane
inũ, sardônica hayanibukiaki. 13 Hene shesha betsa hawẽ kenarã, Giomki
Cuxe hirabi datãbauna inikiaki. 14 Hene ha dabe inũ besti hawẽ kenarã,
Hidéquel inikiaki. Hanua bari huaikiria Assíria datãbaina inikiaki. Hanua
hawẽ henei hene dabe inũ dabe Eufrates inikiaki.

15-17 Éden bai anu Senhor Deusũ huni iyushũ bai ibu wamakĩ mekemakĩ
yuikĩ: "Na bai anu hi betsa betsapa bimi mĩ pitiki. Hakia pepa inũ
txakabu unãti hi bimi betsa mepakeyamashãwẽ. Hamẽ mĩ kemukĩ
piarã, mĩ mawashanaii", iwanã, yuitã 18 ana shinãkĩ: "Huni ha mesti
hiwearã, pemaki", ishũ "Hau hatũ merabewapakeshanũ, ẽ damiwashuaiĩ,
ha itsarã", ishũ 19 hanua mai anua yuinaka daniyabu inũ peiyabu
damiwashĩshũ: "Hau hunĩ harakirira hatu kenanũ", ishũ Senhor Deusũ
uĩmakĩ iwea hamapai yuinaka sharabu bestibu ha hunĩ hatu kenakĩ
keyua hariri hatũ kena inibukiaki, ikibi ikirã. 20 Haska inabu yuinaka
inũ peiyabu inũ inabuma yuinaka hunĩ kenakĩ keyutã hakia ha keska
hatũ merabewapakeshanai hayamakẽ 21 Senhor Deusũ hawẽ kushipawẽ

huni ushã ushahairakẽ hawẽ pishi bestitxai tsekashũ namiwẽ shui buatã
22 ha pishi aĩbu wakĩ damiwashũ huni ushanu iyua huni bestẽtã 23 yuikĩ:
“Narã, hawẽ nami ẽ namiki. Hawẽ shau ẽ shauriki”, iwanã, “Huni anua
tsekawẽ taeshũ kenakĩ: ‘Aĩbuki’ ”, anikiaki. 24 Haskawẽ taea hunĩ hawẽ
ibubu dapashkabaĩ aĩyainã, hawẽ aĩbe hiwei yura bestitxai keskati
waniki. 25 Hanua huni inũ hawẽ aĩ tariuma dakeama hiwei taenibukiaki.

Adão inũ Evã Senhor Deusũ hãtxa nĩkama inibukiaki, na hãtxarã

3 1 Senhor Deusũ yuinaka betsa betsapabu damiwanirã, dunũ
hawenabu binumai unanepahairakĩ aĩbu parãkĩ yukakĩ:
—Uiã. “Bai hi bimi betsa betsapa tibi piyamashãkãwẽ”, akĩ Deusũ matu
nemashinamẽ?— aka 2-3 aĩbũ yuikĩ:
—Bai hi bimi nũ pitiruki. Hakia Deusũ nuku nemakĩ: “Bai nekia
hi bimi betsa kemukĩ piyamashãkãwẽ. Meyamakãwẽ. Piarã, mã
mawashanaii”, nuku ashiãki— aka 4-5 dunũ ana yuikĩ:
—Haskamaki. Mã mawama ishanaii. Deusunã, txanima unã keyuikiki.
Mã ha keska iyamanũ ha hi bimi pepa inũ txakabu unãti mã piyamanũ
matu nemashinaki, mã ha keska itirukẽnã— aka 6 aĩbũ shinãkĩ:
—Ha hi bimi piti sharabuki. Hawẽruaki. Hawẽ unãtikiaki— ishũ
tsekashũ pishũ hawẽ beneri ma hua inã hatũri pitã 7 shabakabi unãkĩ
tariuma unãtã yuinamei:
—Nũ hawawẽ huneamaki, nukũ yurarã— ishũ dakekĩ ni figueira pei
keshea hawẽ txiabukutã 8 bari matsiaya mapuabũ Senhor Deus bai neki huai
hawẽ bana nĩkatã bai txaka merã huneabũ 9 Senhor Deusũ huni kenakĩ:
—Mĩ hanimẽ?— aka
10 tashnibirã kemakĩ:
—Bai nekia mĩ huai nĩkatã tariuma datehairai ẽ huneshuki— aka
11 —Mĩ tariumarã, tsuã mia yuishumẽ?— atã —Hi bimirã, “Piyamawe”,
ẽ mia ashiã mĩ pishumẽ?— aka 12 hunĩ yuikĩ:
—Hatũ ea merabewati aĩbu mĩ ea inãshinatũ hi bimi ea inã ẽ pishuki—
aka 13 Senhor Deusũ aĩbu yukakĩ:
—Mĩ haskakĩ haska washumẽ?— aka aĩbũ yuikĩ
—Dunũ ea parã ẽ pishuki— aka 14-15 Senhor Deusũ dunu yuikĩ:
—Mĩ hatu parãshũwẽ taeshũ yuinaka dasibi meranua ẽ mia
txakabuwaii. Na habiatiã bari tibi hiwei nutawẽ kakĩ mĩ mai putu
pipakeshanaii— atã —Mia inũ aĩbu, mĩ bababu inũ hawẽ bababu ẽ
sinatanamemapakeshanaii— hatu watã Satanás dunu merã hiwea yuikĩ:
—Mĩ hawẽ tae txitxuku keyukĩ isĩ wãbia maemakĩ aĩbũ babã binukĩ mĩ
bushka butxushkĩ shepa wanũ barikiki— atã 16 aĩburi Deusũ yuikĩ:
—Mĩ bake kaiaĩ tibi isĩhairawakĩ ana ẽ mia tenemapakeshanaii. Hakia:
“Isĩhairaki”, mĩ ibiakĩ mĩ bene betxipai mĩ habe txutanamepakeshanaii,
mĩ benẽ mia mekekĩ ibu warã— iwanã, 17-19 huniri yuikĩ:

—“Hi bimirã, piyamashãwẽ”, ẽ mia wabiashina mĩ ainẽ hãtxa nĩkatã
mĩ pishuki. Haskawẽ taeshũ mai itxakanika ẽ mia washuaiĩ. Bari tibi
hiwea mĩ piti mai anua bishũ pi mĩ dayahairapakeshanaii. Mĩ yunu
banabia musha inũ txaka maĩ mia benemashũpakeshanikiki. Mĩ mai
puturiama mĩ piti pi dayahairai mĩ niskãpakeshanaii. Mai ẽ mia damiwa
mĩ mawarã, mĩ ana hawẽri maishanaii— akaya
20 —Hanushũ na yurabu dasibi hau hawẽ hiweshanũbũ, iwanã,
shinãkĩ hunĩ hawẽ aĩ kenakĩ: “Evaki”— anikiaki, nukũ hãtxarã: “Dasibi
hiweshanaibũ hatũ ewa wakinã.” 21 Senhor Deusũ huni inũ hawẽ aĩ bitxi
tari washũtã hatu sawematã 22 hanua Deus hamebi yuinamekĩ:
—Uiã, hunirã, nuku keskatanã, pepa inũ txakabu unãtã hiwepakemati
hi bimi bishũ pitiruki. Haskai huni inũ hawẽ aĩ hiwepakeshãkanikiki,
mawamarã— itã 23 Éden bai ewapa anua hatu kaĩmatã hanushũ ha
hanua mai huni dami waima anua tashnimakĩ nitxĩkĩ hamebi hau bai
wanũ nãta yununikiaki. 24 Deusũ huni kaĩmatã hanua hiwepakemati hi
bimi hanu kati bai anu hau hari ana tsua kayamanũ mekemakĩ yunukĩ
bari huaikiria Éden bai hikiti shui anu hawẽ nai tsuma pũyã peiyabu
nitxĩtã hawẽ meketi nupe txaipa txi hereya dabekekaũkĩ txashakaũkĩ hau
mekenũbũ hawẽ nemakĩ Senhor Deusũ hatu mekemanikiaki.

Caim inũ hawẽ betsa Abelkiri eskai hiwenibukiaki, na hãtxarã

4 1 Éden bai anua hatu kaĩma kashũ hunĩ Adão hawẽ aĩ Eva txutakĩ
bakewa hawẽ bake tue bena kaiã ha dukũ bake nanea huni bake
kaĩshũ kenakĩ: —Caimki— iwanã shinãkĩ: —Deusũ ea merabewaiwẽ
taeshũ huni bake ẽ kaĩshuki— inikiaki. 2-3 Hanua txipu ana hawẽ benẽ
bake betsa wa huni bakeri kaiã kenakĩ: “Abelki”, anikiaki. Ha dabe
yumewabu ewatã Abel txashuwã yumewanika ikaya Caim bai wanika
inikiaki. Hanua betsatiã hanu Senhor Deus kẽwaĩbutiã inãkuĩkatsi ikĩ
Caimnẽ hawẽ bai anua yunu beshũ inãyã 4-5 habiaskari wakĩ inãkuĩkatsi
ikĩ Abelĩ txashuwã bake shua pehaira beshũ Deus inã Deusũ Abel inũ
hawẽ inãkuĩ hatuna besti betxipaihairakĩ hakia Caimnena danãyã Caim
benimama amua sinatahairaya
6 hanushũ Senhor Deusũ Caim yukakĩ:
—Mĩ haskai sinatai amuamẽ?— iwanã, 7 yuikĩ:
—Ẽ mia yusiã nĩkai mĩ benimashanaii— atã ana yuikĩ:
—Ẽ yusiã danaĩ mĩ pepamakẽ txakabu miki hikia sinata paẽ mia
atxitã kanemakatsis ikikiki, inu pubeĩ keskairã. Hakia mĩ txakabũ mia
maemapaya mĩ txakaburã, nemashãwẽ— aka
8 ha nĩkabiashina txipu shaba betsatiã Caimnẽ hawẽ betsa Abel yuikĩ:
—Unu kayunuwe— abaina habe ka bai anu hikishũ Caimnẽ hawẽ betsa
kushakĩ tenãkẽ 9 Senhor Deusũ unãtã txipu Caim yukakĩ:
—Mĩ betsarã, hania?— aka

—Earã, ẽ hawẽ mekenikamẽ? Ẽ unãmaki.— aka 10 Senhor Deusũ yuikĩ:
—Mĩ haska washinamẽ?— iwanã —Mĩ betsã himi mai anu habai sai
ikĩ hau ẽ mia kupinũ ea yuikiki. Mĩ betsarã, mĩ tenãshinaki— iwanã
11-12 —Maiwẽ ẽ mia yupuaii. Mĩ betsã himi maiki habai metxashinawẽ
taeshũ ẽ mia txakabuwaya mĩ yunu banabia mĩ mibã ana hukuãma
ipakeshanikiki. Haskakẽ mai hirabi anu datei mĩ hiweakeakeshanaii—
aka 13-14 Caimnẽ yuikĩ:
—Mia anua ea nitxĩkĩ ẽ mae anuari mĩ ma ea kaĩmariashuki—
iwanã, ana yuikĩ: —Mai hirabi anu ẽ hawauma kakũkaini kauanaya
mĩ ea datepaketi washuki. Enabu tibi eki nukua ẽ dateaya ea
debu washãkanikiki. Mĩ ea kupia bikahairarã, haska tenei ẽ
hiwetirumaki— aka
15 —Haskamaki— iwanã, Senhor Deusũ yura dasibi unãmakĩ yuikĩ:
—Tsuãra Caim tenãyanã ẽ kupihairashanaii— atã, hau ha uĩtã
hau deteyamanũbũ Senhor Deusũ unãti wakĩ Caimnẽ betũkuki kene
netanikiaki.

Caim hawenabuya eskai hiwenibukiaki, na hãtxarã

16 Senhor Deus anua Caim tashnia Éden anua bari huaikiri ka Node mai
pakea betsa anu hiweshũ 17 Caimnẽ aĩbu bitã habe hiweshũ txutanamekĩ
bakewaima huni bake kaiã kenakĩ: “Enoqueki” atã hanua hawenabu
pai mae ewapahairaibũ kenakĩ hawẽ bakẽ kenakiri kenakĩ: “Enoqueki”,
arianikiaki.
18 Enoque bake betsarã, Irade inikiaki. Iradẽ bake betsarã, Meujael
inikiaki. Meujaelĩ bake betsarã, Metusael inikiaki. Metusaelĩ bake
betsarã, Lameque inikiaki. 19 Ha Lamequẽ aĩbu dabe aĩwã hatũ
kena Ada inũ Zilá inikiaki. 20 Adaki bake wa huni bake kaiã kenakĩ:
“Jabalki”, anibukiaki. Jabal bababũ bitxi hiwe watã hawẽ hiwebaũkĩ
ina awa yumewapaunibukiaki. 21 Ada ha katxu bake bia huni bake kaiã
kenakĩ: “Jubalki”, anibukiaki. Jubalĩ bababũ harpa mimawati dispiya
inũ teperewe mawanika ipaunibukiaki. 22 Zilá dikabitũ bake bia huni
bake kaiã kenakĩ: “Tubalcaimki”, anibukiaki. Tubalcaimnẽ bababũ
mane bronze inũ ferro mabu betsa betsapa txasha beshmas wamisbu
ipaunibuki. Tubalcaimnẽ pui kaiã kenakĩ: “Naamáki”, anibukiaki.
23-24 Shaba betsatiã Lamequẽ hawẽ aĩ dabe hatu yuikĩ: “Adaã, Ziláã, mã
ẽ aĩ dabeki. Ẽ hãtxa nĩkakãwẽ. Huni berunãtũ ea kushakĩ ea tenãpanã eã
ẽ tenãshuki. Huni betsã Caim deteaya 7ki kupitirubuki. Hamẽ, earã, huni
betsã ea deteará, 77ki kupishãkanikiki”, hatu anikiaki.

Adão bake betsa Sete kainikiaki, na hãtxarã

25 Ana Adão hawẽ aĩ Eva txutakĩ bakewaima ana huni bake kaiãyã
kenakĩ: “Seteki”, iwanã, shinãkĩ yuikĩ: “Caimnẽ Abel debu waimawẽ

taeshũ Deusũ huni bake betsa ea inãshuki”, inikiaki. 26 Sete ewai
aĩyãtã bake bawaima huni bake kaĩshuna kenakĩ: “Enoski”, akimashũ
habiatiãri nukũ mekenika Senhor Deus ea akĩ kẽwãkĩ taewakubainibuk
iaki.

Adão enabu pai hiwei eskanibukiaki, na hãtxarã

5 1-2 Ha dukũ huni Adão inũ hawenabu hiwei taei eskakubainibukiaki.
Deusũ yurabu damiwakĩ hawẽ yushĩ itsa ha keska huni inũ aĩbu
hatu damiwanikiaki. Haska washũ hatu kenakĩ yuikĩ: “Yurabuki, huni
inũ aĩburã”, akimashũ hatu merabewakubainikiaki, duawakinã. 3 Ha
dukũ huni Adão hiwekũkaini 130 bariyatũ huni bake betsa bawa hawẽ
yura keska ha itsa kaiã kenakĩ: “Seteki”, anishũ 4 ana 800 bari Adão
hiwekũkaĩkĩ huni bakebu inũ aĩbu bakebu bawakubaini 5 930 bariya
mawanikiaki.

6 Sete 105 bariyatũ huni bake bawaima kaiã kenakĩ: “Enoski”, anishũ
7 ana 807 bari hiwekũkaĩkĩ huni bakebu inũ aĩbu bakebu bawakubaini
8 912 bariya mawanikiaki.

9 Enos 90 bariyatũ huni bake bawaima kaiã kenakĩ: “Cainãki”, anishũ
10 ana 815 bari hiwekũkaini huni bakebu inũ aĩbu bakebu bawakubaini
11 905 bariya mawanikiaki.

12 Cainã 70 bariyatũ huni bake bawaima kaiã kenakĩ: “Maalalelki”,
anishũ 13 ana 840 bari hiwekũkaĩkĩ huni bakebu inũ aĩbu bakebu
bawakubaini 14 910 bariya mawanikiaki.

15 Maalalel 65 bariyatũ huni bake bawaima kaiã kenakĩ: “Jaredeki”,
anishũ 16 ana 830 bari hiwekũkaĩkĩ huni bakebu inũ aĩbu bakebu
bawakubaini 17 895 bariya mawanikiaki.

18 Jarede 162 bariyatũ huni bake bawaima kaiã kenakĩ: “Enoqueki”,
anishũ 19 ana 800 bari Jarede hiwekũkaĩkĩ huni bakebu inũ aĩbu bakebu
bawakubaini 20 962 bariya mawanikiaki.

21 Enoque 65 bariyatũ huni bake bawaima kaiã kenakĩ: “Metusalémki”,
anishũ 22 ana Enoque 300 bari hiwei Deusũ yunua ashuĩ habe
haibunamekũkaĩkĩ huni bakebu inũ aĩbu bakebu bawakubaini
23-24 Deusbe haibui habe nia 365 bariya mawama hau habe hiwei kanũ
nai anu Deusũ iyukẽ hawenabũ benabu mai anu yamanikiaki.

25 Metusalém 187 bariyatũ huni bake bawaima kaiã kenakĩ:
“Lamequeki”, anishũ 26 ana 782 bari hiwekũkaĩkĩ huni bakebu inũ aĩbu
bakebu bawakubaini 27 969 bariya mawanikiaki.

28 Lameque 182 bariyatũ huni bake bawaima kaiã 29 kenakĩ: “Noéki”,
iwanã, “Ha dukũ huni damiwa nĩkamakẽ Deusũ mai yupumaniwẽ taea
nukũ daya bikahairakẽ nuku hatũ daya meputakamakĩ huĩrukũmakĩ
nuku merabewashanikiki”, ani 30 ana 595 bari hiwekũkaĩkĩ huni bakebu
inũ aĩbu bakebu bawakubaini 31 Lameque 777 bariya mawanikiaki.

32 Noé ma 500 bariya hawẽ bakebu hawa aĩbu bakebu bikĩ husiama
huni bake dabe inũ besti hayanikiaki, hatũ kenarã, Sem inũ Cam inũ
Jaférã.

Yurabũ Deusũ hãtxa nĩkama txakabui eskai hiwenibukiaki, na hãtxarã

6 1 Yurabu hiwei pai mai anu nati iki taekĩ aĩbuaibu yumei ewaibu
2 Deus kẽwaĩbũ Deus kẽwãbumã aĩbu bake uĩkĩ shinãkĩ: "Aĩbuaibu
hawẽruabuki", ikĩ betsa betsapa sharabu katushũ aĩwanibukiaki.
3 Hanushũ Senhor Deusũ hatukiri shinãkĩ: "Ẽ yushinẽ hatu
merabewapaibia yurabũ ea shinãma txakabukubaĩkĩ hatũ yura
besti shinaĩ hiwekanikiki. Haskaibuwẽ taea ana hatishuĩra hunibu
hiwetirubumaki. Haskakubainaibu ana 120 bari besti yurabu hiwetã
debushãkanikiki", inikiaki.
4 Habiatiãri yurabu keyatapa kushipa ewapahaira hiwerianibukiaki.
Habunã, Deus kẽwanikabũ aĩbuaibu habũ Deus kẽwãbuma hatu aĩwãtã
txutanameakeakekĩ hatu bake wa bake itxapa kaiã ewatã hanua habu
dukũ shenipabui bebũkirihaira shanẽ ibu kushipabu unanepa hirabibũ
unãkĩ hatu kẽwaĩbu hiwepaunibukiaki.
5 Senhor Deusũ hatu uĩkĩ: "Mai anu yurabu txakabuhairakĩ hatũ shinã
txakabu hawa heneabumahairaki. 6 Mai anu yurabu ẽ hatu damiwabiani
hatũ txakabuwẽ taea ẽ huĩtinĩ ẽ bika tenehairaii", ishũ ana shinã
txãkãma 7 yuikĩ: "Yurabu ẽ hatu damiwabiani ea sinatamakanikiki.
Yurabu hatu tenãkĩ yamawakĩ habiaskari yuinaka betsa betsapa inũ, maĩ
sharaibu inũ, peiyaburi mai anu ẽ hatu damiwani dasibi ẽ habube tenã
keyuriashanaii. Ẽ hatu damiwabiani hatukiri ẽ ma shinã betsa hayaki",
inikiaki.

Deusũ Noé yunua shashu nunuti bau keska ewapa wanikiaki, na hãtxarã

8-9 Hakia Noé pepa hiwekĩ Deus benimawakubaini eskai
hiwekũkainikiaki. Hawenabube hiwea ha besti pepakĩ Noé bestitũ Deus
haibuwakĩ hawẽ hãtxa txibaĩ hiwekũkaĩkĩ 10 huni bake dabe inũ besti
bawashũ hatu kenakĩ: "Sem inũ Cam inũ Jaféki", anikiaki.
11-13 Mai anu hiweabu txakabui detenamei itxakanikai hatũ mae
txakabuwapaunibukiaki. Hatũ txakabu uĩkĩ Deusũ Noé yuikĩ: "Yurabũ
shinã txakakĩ akaibu uĩtã eska hatukiri ẽ shinãshinaki. Mai anu ibubis
txakabuwaibuwẽ taeshũ yurabu dasibi inũ mai anuabu dasibi ẽ hatu
tenãkĩ keyushanaii, yamawakinã", iwanã, 14 "Shashu bau keska nunuti
ewapa hene hikitiruma wawe, bau itsa dĩtuya wakinã. Hawẽ beshpa
tibi buiwẽ buyakĩ pushakĩ keyuwe, petxiuri inũ nashpaurirã", atã 15 ana
yuikĩ: "Hatishũ washãwẽ, 135 metro hawẽ txaipa wakĩ inũ, 20 metro
hawẽ hashpa wakĩ inũ, 13 metro hawẽ kesha keyatapa wakinã", iwanã,

16 “Hanushũ hawẽ mabe buiwẽ pushakĩ keyutã hawẽ mabeshãwẽ.
Haska watã uke merã tapu dabe wakĩ nabe dabeya washãwẽ. Hanushũ
hawẽ uĩti shui pishta manaũri meio metro washãwẽ, hanushũ hanu
hikiti shui namakis beputiya wakinã. 17 Mĩ ma haska wakĩ keyukẽ ẽ
hene tueaya yurabu dasibi mai hirabi hiwebaunabu atxi keyua henẽ
hasai debui keyushãkanikiki. 18 Hakia ẽ mia yubaii. Hawẽ nunuti mĩ
shashu merã mĩ aĩ inũ, mĩ bakebu inũ, mĩ babawãbube nunuti merã
mĩ hikia mã benuyamanũ ẽ matu mekekubaĩshanaii”, akĩ 19 yuitã
yuinakaburi hiwemakatsi ikĩ yuikĩ: “Hiwemakĩ bestibu dabe nunuti
merã mibe bitxishãwẽ, yushã inũ benerã, mia keskai hau haburi
hiwepakeshanũbunã”, atã 20 “Piti inũ pitibuma yuinaka betsa betsapa
bestibu yushã inũ bene mianu ibubis beaibu ẽ mia hatu mekemashanaii.
21 Piti betsa betsapa bikĩ mirimahaira itxawatã arushãwẽ, minabu inũ
yuinakabubetã mĩ hatubetã pishanairã”, aka 22 haska Deusũ yunua Noẽ
dasibi nĩkashĩshũ txibãkĩ akĩ keyunikiaki.

Henewẽ Deusũ yurabu hatu kupinikiaki, na hãtxarã

7 1 Hanushũ Deusũ Noé yuikĩ:
“Yura dasibibube mĩ hiwebia mia besti mĩ pepaki, ẽ hãtxa nĩkai
hiwekũkainirã. Haskawẽ taea nunuti merã minabuyas hikiriwe” atã
2-3 ana yuikĩ: “Pitibu yuinaka betsa betsapa tibi, 7 yushã inũ 7 bene
nanekĩ hatu bitxishãwẽ. Ha dikabi peiyabu bene 7 inũ yushã 7 nanekĩ
hatu bitxiriashãwẽ. Pitibuma yuinaka betsa betsapa tibi yushã bestitxai
inũ bene bestitxai nanekĩ bitxiriashãwẽ, habu mawama mekei hau
mai anu mibe ana hiweshanũbunã. 4 Hanushũ ana 7 shaba keyuaya
mai anu ui ẽ tueaii. Hakia taewakinã, 40 shaba inũ 40 yame tanamakĩ
ui nesewama ẽ imashanaii. Haska wakĩ mai anu ẽ damiwani ẽ hawẽ
yamawashanaii, hiweabu dasibi hasakĩ tenã keyukinã”, aka 5 dasibi
Deusũ haska yunua Noé akĩ keyunikiaki.
6 Noé 600 bariyakẽ hene matai taenikiaki. 7 Heneki datei hawẽ aĩbe
inũ, hawẽ huni bakebube inũ, hawẽ babawãbube Noé hawẽ nunutiki
hiki taenikiaki. 8-9 Pitibu yuinaka inũ pitibuma yuinaka betsa betsapa
tibi hatube hikirianibukiaki, yushã inũ benerã. Dasibi haska Deusũ Noé
yunua hawẽ hãtxa txibaĩ hikinibukiaki.
10 Ana 7 shaba keyuaya hene matai taeaya 11 Noé 600 bariya hiwekẽ
hanua ha baritiã ma 2 ushe inũ 17 diatiã mai anua hene tuekeaya nai
uria ui bashnekei tuekeriaya 12 40 shaba inũ 40 yame tanamakĩ mai anu
ui imanikiaki, Deusũnã.
13 Habiatiãri ui iki taeaya Noé inũ hawẽ aĩ inũ hawẽ bakebu dabe inũ
besti Sem inũ, Cam inũ, Jafé inũ, hawẽ babawã dabe inũ besti shashu
nunuti merã hikiaibũ 14 pitibu yuinaka inũ pitibuma yuinaka inũ habu nũ
ina waisma inũ habu nũ ina wamis yuinaka betsa betsapa tibi inũ nutawẽ

sharai mapumisbu inũ peiyaburã, hati hatube hikinibukiaki. 15-16 Dasibi
huĩsinamisbu mai anu hiweabu tibi Noébe nunuti merã hikibaĩbainaibũ
haska Deusũ yunua yuinaka yushã inũ bene hiki keyuaibũ shashu nunuti
merã Senhor Deusũ ibubis hatu bepunikiaki. 17 Hanua 40 shaba ui iki
heneriamakẽ ana hene ewakĩ matawakĩ hawẽ nunuti nũtãkĩ taewaya
18 hanua hene ana matai ewakũkaĩkĩ mai dasibi binumaya shashu
nunuti nunukaunaya 19 henẽ mai binumahairakĩ mati keyatapa dasibi
atximakĩ 20 7 metro ana matakĩ ni binumakĩ mati dasibi atxikĩ mabiris
akĩ keyunikiaki. 21 Haskaya yuinaka inũ yurabu mawai 22 dasibi hamapai
sharabu habu huĩsinamisbu mai anu hiweabu mawai keyunibukiaki.
23 Haska wakĩ mai anu hiweabu Deusũ dasibi keyu tenãkĩ yurabu inũ
yuinaka yamawakẽ hakia hatibu Noébe besti nunuti merã hikiabus hawa
mawabumakẽ 24 hanu ui ma nesekẽ hene netsuriama dasibi bepukĩ keyua
netsuyuama ana 150 shaba iyunikiaki.

Deusũ henewẽ hatu kupishina netsui eskanikiaki, na hãtxarã

8 1 Hanua Noé inũ yuinaka betsa betsapa sharabu shashu nunuti
merã Noébe hiweyuabũ Deusũ hatu shinãkĩ hene tsusĩ wãkĩ
taewakĩ niwe shũku imaya hene netsui taekainaya 2 mai meranua hene
ana tueama inũ Deusũ ui nemakĩ nai anuari nese waya 3 hanua hene
unãshubira netsui taekainaya hanua 150 shaba binukaini netsukũkaini
taei 4 hanu ma ushe 7kẽ inũ shaba 17tiã hanu shashu nunuti Ararate
Mati tsauakeakea mamaki dakakẽ 5 hene ma netsukũkainaya ha ushe tibi
tashnikũkainaya 10ki niaya hatiã hawẽ dia ha dukũ taeaya ha mati hawẽ
buru keyatapahaira ma tashnia betxitã
6 hanua ana 40 dia shaba binuaya hanushũ uĩti shui waima Noẽ bepẽtã
7 yuinaka betsa peiya meshupa nitxiã nuya atãkĩ hau hene netsutã
tashkayunũ manai ana huamakẽ 8-9 hanushũ Noẽ ana shinãtã: “Ma mai
tsusĩmẽkaĩ, hau hatũri uĩtanũ”, iwanã, Noẽ deiwã nitxiã nuyakauãkĩ
uiã dasibi mai anu netsuriamakẽ hani bututima ana txĩtũkirani shashu
nunuti anu ana huaya Noẽ hawẽ mekẽ sanãshuna haki tsaua nunuti
merã ana bitxitã 10 hanushũ ana 7 shaba Noẽ manatã deiwã ana nitxiã ka
11 bari kai meshuaya ana deiwã txĩtũkirãkĩ ni pei bei Noéki nukuaya uĩkĩ
yuikĩ: “Habaa! Ni pei bena tukũbiranibikaĩ!” hatu wa haskawẽ taea: “Mai
tsusĩki”, ikĩ hene ma netsuai Noẽ unãkĩ 12 ana 7 shaba manatã deiwã ana
nitxiã ka ana huama haribi niti inikiaki.
13 Hanua Noé 601 ano ma hayakẽ hatiã hene netsui keyukẽ ha
haskairã, bari bena ushe ha dukũ dia iki taeaitianã, hawẽ shashu nunuti
hawẽ mabepu pekakĩ bepẽ keyutã mai ma tsusiã uĩtã 14 ana habias
bari ushe 2 dia 27 tiã mai ma tãki keyukẽ 15-16 habiatiãri Deus Noébe
hãtxakĩ yuikĩ: “Nunuti anua kaĩrikãwẽ, mia inũ, mĩ aĩ inũ, mĩ bakebu
inũ, mĩ babawanã. 17 Yuinaka pitibu inũ, pitibuma inũ, habu mã ina

waisma inũ, habu mã ina wamis yuinaka betsa betsapa tibi inũ, nutawẽ
sharai mapumisbu inũ, peiyaburã, dasibi kaĩmariwe, haburi mai hirabi
anu hau bua haria bakeyai paritanũbunã", aka 18 Noé hawenabube
kaiãyã 19 yuinaka mani betsa tibi shashu nunuti meranua habiaskariai
kaĩbainibukiaki.
20 Hanushũ Noẽ Senhor Deus kẽwãkĩ eska wanikiaki. Mishki txi
tapu wakĩ mishki itxawakĩ maspu watã yuinaka pitibu betsa betsapa
tibi bishũ tesẽshũ txi tapu anushũ menukĩ kua keyuaya 21 hawẽ kuĩ
nue maiai Senhor Deusũ shetekĩ benimakĩ shinãkĩ: "Hunibu ewariama
shinã txakabui taemisbuki. Hunibu ewatã habiaskari ikubaĩmisbuki.
Haskabiakẽ hatu kupikatsi ikama ẽ ana mai hatu txakabuwashunama
ishanaii, kupikinã. Henewẽ ẽ haska waimarã, mai anu hiweabu dasibi ẽ
ana hatu tenãma ishanaii.
22 Hanua mai hirabi pe iyuaya eskayukũkaĩshanikiki.
Mibã banati pe inũ yunu tsekati pe ipakeshanikiki.
Bari kui inũ matsi ikũkaĩshanikiki,
bari pakei inũ ui pakeirã.
Shaba hui penai inũ meshu hui bari kairã,
haskai dasibi ikũkaĩshanikiki", inikiaki.

Deus Noébe yubakai eskanikiaki, na hãtxarã

9 1 Deusũ Noé inũ hawẽ bakebu duawakĩ yuikĩ eska wanikiaki.
"Bake itxapa bawai ana pai mai anu ana iake iakebaũshãkãwẽ,
hiwebaunirã", iwanã ana yuikĩ: 2-3 "Yuinaka pitibu inũ pitibuma
matuki datei dakenũbarikanikiki. Peiyabu nuyaibu inũ, maĩ mapuabu
inũ, henẽ hiweaburã, ha yuinaka dasibi ẽ matu ibu wamaii, dasibi
matũ piti wakinã. Ha dukũ yunu besti ẽ matu inãniki, mã pinunã.
Hanua ikis yuinakari inũ yunu ẽ matu inaiĩ, matũ pitirã, ha pi mã
hiwepakeshanũbunã. 4 Eska besti ẽ matu nemaii. Yuinaka nami himi
kauanama piyamashãkãwẽ. Hamẽ himinã, yura hiwemamiswẽ taeshũ
nami hawẽ himiyabi piyamashãkãwẽ. 5-6 Earã, ẽ Deus ẽ yushĩ itsa
keska wakĩ yurabu ẽ matu damiwaniwẽ taea tsuara pubẽkĩ yura
kasmai yuinakapã yura betsa tenãkenã, manakukĩ huni betsãri hau
ea tenãshũshanũwẽ. Habũ matu tenãbu unãkĩ hakimama ẽ hatu unãti
wakubaĩshanaii", itã 7 ana hatu yuikĩ: "Hakia matu hiwekinã, bake itxapa
bawakĩ ana itxai pakũkaĩkĩ mai hirabi matakĩ ibu wapashãkãwẽ", iwanã,
8-9 Noé inũ hawẽ bakebu ana yuikĩ: "Matu inũ habia matuwẽ
pakubaĩshanaibu txanima ẽ matu yubaii, hawa matu parãma matu
henetima wakinã. Nĩkakãwẽ. 10 Pitibu inũ pitibuma yuinaka habube ẽ
matu yubariaii. Na mã habu pashaima ẽ dasibi matu yubaii, matube
shashu nunuti anua kaĩshinabuberã. 11 Haska dasibi matu inũ habu
yubakĩ maiwẽ hiweabu dasibi henewẽ ẽ ana matu tenãma ishanai

ẽ yubakaii. Haska ẽ akima keska wakĩ mai anu hiweabu henewẽ ẽ
yamawaima keska wakĩ ana habiawẽri ẽ ana akama ishanaii.
12-13 Nawã bai tapĩkĩ ẽ yubaka unãti wakĩ ẽ nai anu sĩtãpakekĩ ẽ
kaĩmapakeshanaii. Haskawẽ taeshũ mai anu hiwebaunabu dasibibũ uĩkĩ:
'Nuku yubaniwẽ taeshũ henewẽ Deusũ nuku ana tenãkĩ keyuama ishanikiki',
ikĩ shinãpaketirubuki. 14-15 Haska biamawakĩ nai kuĩwẽ ẽ mai atximaya
nai anua butui nawã bai sĩtãpakeaya ẽ matu inũ yuinakabube yubakani
hakimama ẽ shinãkubaĩshanaii. 'Henewẽ hiweabu dasibi ẽ ana tenãkĩ
keyuamaki', ashũ 16 nawã bai sĩtã tapĩshũ uĩkĩ mai anu yurabu inũ yuinaka
hiweabu dasibi ẽ hatu yubani hakimama ẽ shinãkubaĩshanaii. 17 Nawã bai
sĩtã ẽ hatu pakeshunaya mai anu hiweabũ ẽ hatuki yubakani uĩkĩ yurabũ ea
shinãkubaĩshãkanikiki", haskai Deus Noébe yubakai hãtxanikiaki.

Noé inũ hawẽ bakebu hiwei eskanibukiaki, na hãtxarã

18 Noẽ huni bakebu Sem inũ, Cam inũ, Jafé shashu nunuti anua
kaĩmabu txipu Camnẽ huni bake bawaima kaiã kenakĩ: "Canaãki",
anikiaki. 19 Noẽ huni bake dabe inũ besti mai anu pakũkaini ana itxai
iake iakekubainibukiaki.
20 Hanua nunuti anua kaĩbiranimashũ Noẽ bai wakĩ taewashũ uva tatxa
banaimashũ 21 hawẽ vinho buspuai aka paehaira hawẽ tari hiwe merã
tariuma usha dakakẽ 22 Canaãnẽ epa Cam hikikaĩ hawẽ epa Noé tariuma
paeã usha daka uĩtã kaĩkirã kashe wakĩ hawẽ betsa dabe hatu yuia
23 Sem inũ Jafé hawẽ dakukuti bitãshũ hune uiãma hamauri besukaĩ hatũ
epa tariuma daka yabutã kaĩbiranabũ 24 Noé paeã bestẽtã bepe ikai hawẽ
bake mashkũ kashewashu yuiabu tapĩtã 25 hawẽ baba yupukĩ yuikĩ:

"Canaã inũ hawẽ bababu duawama itxakawakĩ
hatunabũ hatũ dayanika hawẽ escravo hatu wakubaĩshãkanikiki,
dayamakinã",

akĩ hatu yuinikiaki. 26 Hanushũ ana betsa yuikĩ:

"Ẽ mekenika Senhor Deusũ
hau Sem inũ hawẽ bababu ikubainaibu
hau hatu duawakubaĩshanũwẽ.
Ha inũ, Canaãnẽ bababurã,
hau hawẽ dayaru escravo ikubaĩshanũbũwẽ,
Sem dayashunirã.
27 Haska inũ, Deusũ hatu pa waya
Jafé bababũ Semnẽ bababu hatu mebĩtã
hatũ mae hau ibu washanũbũwẽ,
Canaãnẽ bababu hatu escravo wariakinã",

akĩ Noẽ hatu yuinikiaki.
28 Noé 600 ano hayakẽ henẽ mai hirabi atxima netsunikẽ ana 350 ano
Noé hiwea 29 hanua 950 ano haya Noé mawanikiaki.

Noé enabu hatu tanakubainibukiaki, na hãtxarã

10 1 Hanua hiri henẽ hatu atxitã netsunikẽ Noé bakeburã, Sem inũ,
Cam inũ, Jafé haburi hiwekaĩkĩ hatũ bakebu inũ hatũ bababu
bawai hiwei pai eskanibukiaki. 2 Jafé huni bakebu kenakinã: “Gómer
inũ, Magogue inũ, Madai inũ, Javã inũ, Tubal inũ, Meseque inũ, Tiraski”,
inibukiaki. 3 Gómerĩ huni bakebu kenakĩ: “Asquenaz inũ, Rifate inũ,
Togarmaki”, anibukiaki. 4 Javãnẽ huni bakebu kenakĩ: “Elisá inũ, Társis
inũ, Quitim inũ, Dodanimki”, anibukiaki. 5 Jafé hawẽ bakebu ianẽwã
kesha betsa anu bushũ dasibibũ ibu wai shuku tibi hatũ hãtxa betsa wakĩ
hatu pashka akeakenibukiaki.

6 Camnẽ huni bakebu kenakinã: “Cuxe inũ, Mizraim inũ, Pute inũ,
Canaãki”, anibukiaki. 7 Cuxẽ huni bakebu kenakĩ: “Sebá inũ, Havilá
inũ, Sabtá inũ, Raamá inũ, Sabtecáki”, anibukiaki. Raamã huni bakebu
kenakinã: “Sabá inũ Dedãki”, anibukiaki. 8-9 Hanushũ ana Cuxe
huni bake bawaima kaiã kenakĩ: “Ninrodeki”, ani Ninrode ewatã ha
dukũ shanẽ ibui taei kushipai Senhor Deusũ merabewaya Ninrode
dekuyahairakĩ yuinaka itxapa tsakapaunikiaki. Habiatiãri Ninrodekiri
shinãkĩ huni betsã hawenabu kẽwãkatsis ikĩ yuikĩ: “Senhor Deusũ mia
merabewaya mĩ dekuyahairariakũkaĩshanaii, Ninrode keskairã”, akĩ
hatu yuipaunibukiaki. 10 Sinar mai pakea anu Ninrode shanẽ ibui taekĩ
hawẽ maewã tibi Babel inũ, Ereque inũ, Acade inũ, Calné ibu wanikiaki.
11-12 Sinar anua maewã betsa Assíria anu kashũ mae bena wakĩ kenakĩ:
“Nínive inũ, Reobote-Ir inũ, Calá inũ, Resémki”, aka Resém mae
ewapahaira Nínive inũ Calá namakis ketashameakiaki.

13-14 Camnẽ bake Mizraimnẽ huni bake itxapa hatu bawakubainima
habu pai hawẽ bababu shukukubainaibu kenakĩ: “Ludim nawabu inũ,
Anamim nawabu inũ, Leabim nawabu inũ, Naftuim nawabu inũ, Patrusim
nawabu inũ, Casluim nawabu inũ, Caftorim nawabuki”, anibukiaki.
Casluim nawabu pakubaini hatu anua shuku betsa maei Filisteu nawabu
pashkai keyuni pakubaini habianuri hiwekubaĩkanikiki.

15-18 Hanua Camnẽ bake betsa Canaãnẽ huni bake dabe bawani ha dukũ
Sidom inũ ha katxu Hete inibukiaki. Hawẽ bababu betsa betsapa hiwea
akeakeshũ bake bawai shukui pahairanibukiaki, Jebuseu nawabu inũ,
Amorreu nawabu inũ, Girgaseu nawabu inũ, Heveu nawabu inũ, Arqueu
nawabu inũ, Sineu nawabu inũ, Arvadeu nawabu inũ, Zemareu nawabu
inũ, Hamateu nawabu wakinã. 19 Hanua Canaãnẽ baba betsa betsapabu
hatũ maewã kesha kesuakea Sidom mae ianẽwã kesha betsa dapi anua
kai Gerar binui Gaza anu yusmauri txĩtũkauã Sodoma inũ Gomorra anu
ana yusmauri txĩtũkauã Admá inũ Zeboim binui Lasa anu ana yusmauri
txĩtũkauana anu maewã Sidom anu hikia hanu hiwepaunibukiaki.
20 Haskai Camnẽ baba ikubaini hatũ hãtxa betsa betsapawẽ taea mae

shukua betsa betsapai pashkabaini bui mai pakea tibi ibu wakeaketã
hanua pai habias yurabu hiwekubaĩmisbuki.
21 Ha dikabi Jafé hutxi Semnẽ bakebu bawanirã, Éber bakeburã,
hatũ shenipabu Sem inikiaki. 22 Semnẽ huni bakeburã: “Elão inũ, Assur
inũ, Arfaxade inũ, Lude inũ, Arãki”, akĩ hatu kenanibukiaki. 23 Semnẽ
bake Arãnẽ huni bakeburã: “Uz inũ, Hul inũ, Geter inũ, Máski”, hati
hatu kenakĩ tananibukiaki. 24 Semnẽ bake betsa Arfaxade huni bake
bawaima kaiã kenakĩ: “Saláki”, anikiaki. Ha ewatã Salá huni bake
bawaima kaiã kenakĩ: “Éberki”, anikiaki. 25 Ha ewatã Éber huni bake
dabe bawa ha dukũ kaiã mai hirabi anu yurabu pashka akeakenibuwẽ
taeshũ hawẽ bake kenakĩ: “Pelegueki”, ashũ ana huni bake bawaima
ha katxu betsa kaiã kenakĩ: “Joctãki”, anikiaki. 26-29 Joctã ewatã 13
huni bakebu bawakubaini hatũ kenarã: “Almodá inũ, Selefe inũ, Hazar-
Mavé inũ, Jerá inũ, Hadorão inũ, Uzal inũ, Diclá inũ, Obal inũ, Abimael
inũ, Sabá inũ, Ofir inũ, Havilá inũ, Jobabeki”, inibukiaki. 30 Joctãnẽ
huni bakebu dasibi Messa mai pakea anua bari huaikiria Sefarkiri mati
matipanua pai hiwepaunibukiaki. 31 Hanua Semnẽ enabu haskai hatũ
hãtxa betsa betsapawẽ taea mae betsa betsapa anu hiwenũ ika pashka
akeakenibukiaki.
32 Hiri henẽ hatu atxini ma netsunikẽ haskai Noẽ bababu pai shuku
betsa betsapai mai hirabi anu hiwenũ ika pashka akeakenibukiaki, hãtxa
betsa betsapawẽ hãtxa akeakeirã.

Babel anushũ hiwe keyatapahaira waibu Deusũ hatu kupikĩ hatu pashkanikiaki, na hãtxarã

11 1 Hanua eskatiã mai hirabi anu pashkariabumahaira yura dasibi
hanus hiweabutiã hatũ hãtxa habiãwẽs hãtxapaunibukiaki.
2 Bari huaikiri bukubaĩkĩ atimas Sinar anu mai pepaki nukutã bai
wati pepa anu hanu maewaima anu pashkariama hiwea 3 yuinamekĩ
shinãkĩ: “Ha hiwe wati na mai bawanãwẽ, txi itxapawẽ bawakĩ kushi
wakinã”, ishũ hiwe wati mishki yamakẽ mishki keska wakĩ hiwe wati
mai bawa mirimawashũ bui txashkawẽ tsamakubaĩkĩ 4 ana yuinamekĩ:
“Mae ewapa wanãkãwẽ. Hanushũ mae namakis anu hanushũ uĩti hiwe
tapaitiya wabaĩkĩ keyatapahaira wakĩ tsamakubaĩkĩ nai merã hikiti
wanãkãwẽ, haskawẽ taeshũ dasibitũ hau nukũ uĩti hiwe hawẽrua hau
shinãkubaĩshanũbunã. Haskai hiwei mai hirabi anu nũ pashkama
ishanaii”, ishũ 5 dayakĩ nai anu hikiti keyatapa mai bawa tsamabaĩkĩ
taewabainaibũ Senhor Deusũ hatũ daya uĩkĩ 6 yuikĩ: “Uiã, dasibi habias
yuraburã, hatũ hãtxa habiaski. Ibubis unanepakĩ haska daya taewashũ
hamapai sharabu shinãkĩ atirubuki, pepa inũ txakaburã”, iwanã, 7 ana
yuikĩ: “Hatu anu butushũ hatũ hãtxa pashkanãwẽ, hãtxa betsa betsapaya
wakinã. Haskawẽ taea hau ana hãtxai ana nĩkakanãyamanũbunã”,

itã 8 hatu hãtxa pashkakĩ betsa betsapa wa mai hirabi anu hau
pashkanũbũ Senhor Deusũ hatu betsa wa mae ewapa wabiai hatũ
daya henebainibukiaki. 9 Hanushũ Senhor Deusũ hatũ hãtxa nĩkatima
wakĩ itimaska wa shuku tibibaini pashkabainibukiaki. Ha mae anushũ
hatu haska wawẽ taeshũ hatũ mae kenakĩ: "Babelki", anibukiaki,
nukũ hãtxawẽ yuiarã: "Hãtxa Betsa Betsapa Hunea Nĩkatimarã",
akinã. Hanushũ Babel mae hirabi anua Deusũ hatu pashkakĩ nitxiã
akeakenikiaki, Noé enabu pawakinã.

Semnẽ enabu hatu tanakubainibukiaki, na hãtxarã

10 Semnẽ enabu pai eska hiwenibu yuiaki. Hiri henẽ hatu atxini
ma netsui keyunikẽ 2 ano ka ana binutã Sem 100 bariyatũ huni bake
bawaima kaiã kenakĩ: "Arfaxadeki", ayama 11 hanushũ huni inũ aĩbu
bakebu ana hatu bawakubaini 600 ano binua mawanikiaki.
12 Hanua Arfaxade 35 bariyatũ huni bake bawaima kaiã kenakĩ:
"Saláki", ayama 13 ana 403 ano hiwekũkaĩkĩ huni inũ aĩbu bakebu ana
hatu bawakubaini 438 ano haya mawanikiaki.
14-15 Hanua Salá 30 bariyatũ huni bake bawaima kaiã kenakĩ: "Éberki",
ayama ana 403 ano hiwekĩ huni inũ aĩbu bakebu ana hatu bawakubaini
433 ano haya mawanikiaki.
16-17 Éber 34 bariyatũ huni bake bawaima kaiã kenakĩ: "Pelegueki",
ayama ana 430 ano hiwekĩ huni inũ aĩbu bakebu ana hatu bawakubaini
464 ano haya mawanikiaki.
18-19 Hanua Pelegue 30 bariyatũ huni bake bawaima kaiã kenakĩ:
"Reúki", ayama ana 209 ano hiwekĩ huni inũ aĩbu bakebu ana hatu
bawakubaini 239 ano haya mawanikiaki.
20-21 Hanua Reú 32 bariyatũ huni bake bawaima kaiã kenakĩ:
"Serugueki", ayama ana 207 ano hiwekĩ huni inũ aĩbu bakebu ana hatu
bawakubaini 239 ano haya mawanikiaki.
22-23 Hanua Serugue 30 bariyatũ huni bake bawaima kaiã kenakĩ:
"Naorki", ayama ana 200 ano hiwekĩ huni inũ aĩbu bakebu ana hatu
bawakubaini 230 ano haya mawanikiaki.
24-25 Hanua Naor 29 bariyatũ huni bake bawaima kaiã kenakĩ: "Teraki",
ayama ana 119 ano hiwekĩ huni inũ aĩbu bakebu ana hatu bawakubaini
148 ano haya mawanikiaki.
26 Hanua Tera 70 bariya huni bake dabe inũ bestitxai hayanikiaki, hatũ
kena Abrão inũ, Naor inũ, Harãnã.

Tera enabu eska tananibukiaki, na hãtxarã

27-28 Tera huni bakebu hati ipaunibukiaki, Abrão inũ, Naor inũ, Harãnã.
Harãnẽ huni bake bawaima kaiã kenakĩ: "Lóki", ani hanua hawẽ epa
Tera mawariamakẽ Caldéia mai pakea anua hawẽ mae Ur anua habia

kaini anuari ha dukũ Harã mawanikiaki. 29 Harãnẽ ana bake dabe bima
aĩbu bake Milca inũ huni bake betsa Iscá inikiaki. Hanua Abrão inũ
Naor aĩyãkĩ Abrão Sarai biaya Naorĩ Milca hanubi binikiaki, hawẽ betsa
Harãnẽ bakerã. 30 Abrão Sarai mekĩ txutabiakubaina bake biama shãkĩ
txakabu ikũkainikiaki.
31 Hanushũ Tera Abrão inũ hawẽ aĩ Sarai inũ hawẽ berẽ Ló iyui Caldéia
mai pakea anua hawẽ mae Ur kaĩkaĩkĩ henebaini Canaãkiri kakũkaini
atimas mae pepa betsa natiã hawẽ kena Harã anu hikitã hawẽ bake
debuniwẽ taeshũ mae kenakĩ: "Harãki", atã hanu hiweaibũ 32 hanua Tera
ha mae kenani anua 205 ano haya mawanikiaki.

Deusũ Abrão katushũ nitxinikiaki, na hãtxarã

12 1 Hanushũ betsatiã Senhor Deusũ Abrão yunukĩ yuikĩ: "Mĩ mae
anua kaĩkaĩkĩ minabu shunũbaĩkĩ pashkabaĩwẽ. Mĩ mai henekĩ mĩ
epã enabu henekĩ mĩ epã hiweri henebaĩwẽ, hari mĩ hiweshanai anu ẽ mia
uĩmashanai anu kakinã. 2 Miwẽ taeshũ minabus pawakĩ nawa shukua betsa
itxapa kushipa wakĩ ẽ tari hatu hiwemashanaii. Pepawakĩ duawakĩ ẽ mia
merabewapakeshanaii, mĩ kena hatu unãma akeakekinã. Miãri mĩ hatu
pepawariashanaii. 3 Hanushũ tsuãra mia pepawaya ẽ haturi pepawashanaii.
Hakia tsuãra mia txakabuwakĩ yupuwaya hatu kupikĩ ẽtseri ẽ hatu mia
yupushũkubaĩshanaii, manakukinã. Ha inũ, miwẽ taeshũ nawa betsa betsapa
mai hirabi anu shukua hiwebaunabu dasibi ẽ hatu pepawariashanaii", aka
4-5 Deusũ yuia nĩkatã 75 ano haya Abrão Harã anua kaĩkaini kakĩ hawẽ
aĩ Sarai iyui inũ hawẽ betsã bake Ló iyui inũ hawẽ tsumabu mirima ibu
wakĩ binishũ hawẽ hamapai tibi hatu bumai Harã anua Canaãkiri usha
itxapakũkaini bui 6 atimas mai pakea betsa Canaã anu hikitã sulkiri bui
Siquém maewã anu hikitã Moré hi shukua mapua dapishũ hanushũ yushibu
kẽwãmisbu dapi hiwetushiyunibukiaki, hanu Canaã nawaburi habias maewã
anu hiweriabu anurã. 7 Senhor Deusũ Abrão nitxiã kashiã yuikĩ: "Na mai
pakea hirabi minabu pakubainaibu ibu wamakĩ ẽ hatu inanũbariaii", aka ma
hanu ana haki nukuawẽ taeshũ Abrão Senhor Deus kẽwanũ, iwanã, mishki
txi tapu wakĩ mishki itxawakĩ maspu watã hanu txiwẽ kuakĩ txashuwã
bake bene pepa teshteshũ himi haba watã hanushũ menukĩ keyukĩ Senhor
Deus kẽwanikiaki. 8 Hanua bari huaikiri kai mati betsanu mati betsa Betel
inũ Ai mae betsa namakis hatũ bitxi tari hiwe nitxĩshinabũ hanushũ Abrão
ana Senhor Deus kẽwanũ ishũ mishki ana mãtxĩkĩ itxawatã Senhor Deusũ
kenawẽ ana kushipa yukakĩ kẽwãrianikiaki. 9 Hanua hawẽ inapã piti basi
benai sulkiri unãshubira bui hanu eskarabes hiweabu anu bua ketanibukiaki.

Abrão Egito anu ka hiweyunikiaki, na hãtxarã

10 Hanua ui ana ikamakẽ basi ana beneama Canaã anu hanu hiwea
anu piti yamakẽ Abrão enabu bunihairaibũ Egito anuabu piti haya nĩkatã

Egito anushũ piyutanũ ika Abrão hatu iyui 11 Egito mai pakea anu nukui
kai kemakĩ Abrão hawẽ aĩ Sarai yuikĩ: “Uiã, mĩ aĩbu hawẽruahairaki.
12 Egito nawabũ mia uĩkĩ ea tenãtã mia bitã mia besti hiwematirubuki.
13 Haskakẽ hatu yuikĩ: ‘Ẽ puiki’, akĩ hatu ea yuishũshãwẽ, hau
ea tenãyamanũbunã. Mĩ hatu haska wa ea duawashãkanikiki, ea
deteamarã”, abaini
14 hanua atimas Egito anu hikishĩkẽ Egito nawabũ yuikĩ: “Aĩbu
hawẽruaki”, ikaibũ Abrão yuishina keska wakĩ Sarai hatu yuikĩ: “Ẽ
puiki”, hatu wa 15 Egito nawabu shanẽ ibu beshmas betsa betsapã
Sarai uĩkĩ hatũ shanẽ ibuhaira Faraó yuikĩ: “Hebreu nawa aĩbu
hawẽruahairaki. Shanẽ ibu Faraónẽ hau binũwẽ”, iwanã, shanẽ ibuhaira
Faraónẽ hiwe anu iweshunabu
16 haska wabaĩkĩ bimabu Saraiwẽ taeshũ Faraónẽ Abrão duawakĩ
txashuwã inũ, ina awa inũ, jumento inũ, camelo inũ, aĩbu dayarubu
escrava inũ, huni dayarubu escravo inãnikiaki. 17 Hakia Saraiwẽ taeshũ
Egito nawa shanẽ ibuhaira inũ hawenabus Senhor Deusũ isĩ txakabu
paepa hatu tenemaya shanẽ ibuhaira Faraó hatu yukabaũkĩ Sarai hawẽ
aĩkiri tapĩtã 18-19 Abrão hatu kenama hua yukakĩ: “Mĩ ea haska wai?
Haskakĩ mĩ ea yuiama itushimamẽ, mĩ aĩkirirã? ‘Ẽ puiki’, mĩ ea wa ẽ
hiwe anu ea iweshunimabuki. Haskai mĩ txanitxakaimamẽ? Uĩwẽ. Mĩ
aĩki. Ana bitã iyui nenua kariwe”, atã 20 haki sinatakĩ hawẽ mekenikabu
yunua Egito anua Abrão hawẽ aĩ inũ, hawenabu inũ, hawẽ tsumabu inũ,
dasibi inaĩmaya nitxinibukiaki.

Abrão inũ Ló pashkanibukiaki, na hãtxarã

13 1 Hanua Egito anushũ nitxiãbu kai nortekiri Abrão hawẽ aĩ inũ,
hawẽ betsã bake Ló inũ, hawẽ tsuamabu inũ, hawẽ hamapaiya
kakĩ hatu iyui sulkiri txĩtunikiaki, 2 Abrão mabuwãyã mane ouro tashi
txashakapa inũ, mane prata hushupa txashakapa mane hushupa inũ,
mabu itxapa inũ, inabu itxapaya buirã. 3-4 Hanua ana nortekiri Betelkiri
bui hiwekũkaĩkĩ ushe tibi nitxĩkubaini bui atimas hanu dukũ Canaã
mai pakea anu hatũ bitxi hiwe nitxini anu Deus kẽwãkĩ mishki mãtxĩkĩ
itxawatã hanushũ dukũ kẽwani anu ha mae dabe Betel inũ Ai namakis
anu ana hikitã habianushũri Abrão ana Senhor Deusũ kena yuikĩ kushipa
yukatushinikiaki.
5 Hanua Ló Abrãobe kayama hari mabuyai hawẽ inabu itxapa inũ hawẽ
tsumabu itxapa habe hayakẽ 6 dasibi ha dapi habe hiweshũ hatũ inabu
itxapatũ basi hawaira pikĩ keyuaibũ hatũ tsumabũ hawẽ inabu hania
pimatima 7 Abrão tsumabũ inũ Ló tsumabũ inabu pimanũ ika yaushinaĩ
hatube ha iki detenameaibũ habianuri Canaã nawabu inũ Ferezeu
nawabu habias maewanu hatũ inaya hiweriabũ haskawẽ taea basi itxapa
hayabia damakẽ 8 hanushũ hawẽ betsã bake Ló Abrão yuikĩ: “Epaã, mĩ

enabi kayabiki. Haskawẽ taea ha ikarã, txakabuki. Haskayamanãwẽ,
nukũ ina mekenikabu mina inũ eanabuberã. 9 Haskakẽ mai hamẽ ikikiki.
Nuku dapikea haratura mai pepa uĩtã katuwe, hanu tari hiwetãshunã,
ea dapashkabainã. Hanua mĩ nortekiri kaya ea kairã, sulkiri Zoar anu
ẽ kashanaii. Hanua mĩ sulkiri kaya ea nortekiri ẽ kashanaii. Mianã, ha
dukũ miã hanu mĩ unanuma hiweshanai benabaũkĩ uĩbaũkĩ haratura miã
dukũ katuwe", aka
10 Ló nishũ benakĩ txai Zoar anu uĩbaũkĩ Jordão hene napãpa mae
pishta anu dapi uĩkĩ basi inũ hene pepa betxinikiaki, Egito pashku kesha
bai pepa keskarã. Ha habiatianã, Deusũ Jordão hene napãpa mae dabe
Sodoma inũ Gomorra nai anua txiwẽ menuriamakẽ 11 Jordão hene napãpa
betxipaikĩ katutã Ló hawenabu bari huaikiri hatu iyunikiaki, hatu hanu
hiwemakinã. Haskai Abrão inũ Ló pashkanibukiaki, tari hiweirã. 12 Canaã
mae anu mananã Abrão hiwea Sodoma dapi napãpa anu Ló hawẽ tari
hiwe watã hiweyunikiaki. 13 Hanua Sodoma nawabu hiweaburã, hunibu
txakabu atimapahairakĩ Senhor Deus danaĩ txakakubainibukiaki.
14 Ló ma kakẽ Senhor Deusũ Abrão yuikĩ: "Hanu mĩ nia anushũ
uĩbaũwẽ, nortekiri inũ, sulkiri inũ, bari huaikiri inũ, bari kaikiri
uĩkinã. 15 Ha mai hirabi mĩ uiaĩ inãkĩ ẽ mia ibu wamashanaii, mina inũ
minabu paiburã. 16 Ha inũ, eã minabu pakubaini mirimaibu mashiti
tsuã tanatiruma keska ẽ hatu washaii. Minabu pakubainaibu tsuã hatu
tana keyutiruma inũbarikanikiki. 17 Hanua benia nishũ mai hirabi
uĩbaũwẽ, hawẽ hashpa inũ hawẽ txaiparã. Ha mĩ uiainã, ẽ mia ha ibu
wamakĩ inãshanaii", aka 18 hanua Abrão hawẽ tari hiwe hawẽ tsumabu
pekamatã bekubirãkĩ Manre ni shukua merã hatũ tari hiwe ana nitxĩtã
hiwenibukiaki, mae Hebrom dapirã. Hanushũ mishki txi tapu wakĩ
mishki itxawakĩ maspu watã Abrão hanushũ Senhor Deus kẽwanikiaki.

Hawẽ berẽ Ló atxibaĩshinabu Abrão mebikinãtanikiaki, na hãtxarã

14 1-2 Na habiatianã, Sinar nawa shanẽ ibu Anrafel inũ, Elasar nawa
shanẽ ibu Arioque inũ, Elão nawa shanẽ ibu Quedorlaomer
inũ, Goim nawa shanẽ ibu Tidal hatũ piayabube hatuki dasitã sinatakĩ
Sodoma nawa shanẽ ibu Bera inũ, Gomorra nawa shanẽ ibu Birsa inũ,
Admá nawa shanẽ ibu Sinabe inũ, Zeboim nawa shanẽ ibu Semeber
inũ, Bela mae hawẽ kena betsa Zoarã, shanẽ ibu tibi hatũ piayabubetã
hatu detei bekĩ 3 Sidim napãpa anua hawẽ kena Mar de Sal, nukũ
hãtxawẽ Ianẽwã Batapa, dapi ha 5 shanẽ ibubu hatũ piayabube itxashũ
mananibukiaki. 4 Quedorlaomer 12 ano ka shanẽ ibukĩ dasibi hatu tsuma
wanishũ ana bari betsatiã hatu itxakawaya ana shanẽ ibu wakatsi ikama
ana duawabuma 5-6 ana bari bestitxai ka Quedorlaomer inũ shanẽ ibu
betsa 3 hatunabubetã shinãtã nawa betsa betsapabu detenamekĩ 5 mae
maemakĩ detetã ha tibi hatu tsuma wanibukiaki. Astarote-Carnaim anu

kashũ Refain nawa tsuma watã Hã mae anu kashũ Zuz nawa tsuma watã
Savé-Quiriataim mae anuri kashũ Emin nawa tsuma watã Seir Mati anu
kashũ Horeu nawa tsuma wakĩ detekĩ hatu txibãbaini Parã anu hari
tsua hiweabuma anu dapikea 7hari txĩtũtani bekĩ Quedorlaomer inũ
habũ merabewaibu En-Mispate hawẽ kena betsa Cades anu hikitã tsuara
Amaleque nawabuki nukutã hatu dete keyutã Hazazom-Tamar mai pakea
anushũ tsuara Amorreu nawabukiri nukutã haturi dete keyunibukiaki.
8-9Hanushũ 5 mae shanẽ ibubũ hatũ piayabubetã Sodoma nawa shanẽ
ibu inũ, Gomorra nawa shanẽ ibu inũ, Admá nawa shanẽ ibu inũ, Zeboim
nawa shanẽ ibu inũ, Zoar anu hiwea Bela nawa shanẽ ibu merabenamekĩ
detekĩ hatu nemakatsis iki napãpa Sidim anu itxashũ manaibũ hanua
Quedorlaomer inũ, Tidal inũ, Anrafel inũ, Arioque besubukuã mapuabu
habu 4 shanẽ ibũ maerã, Elão inũ, Goim inũ, Sinar inũ, Elasarã, habu
hatũ piayabube bei detenamenibukiaki. 10Hanua Sidim mae anu hanu
napãpa ha meribi bui txashka shãtu ewapa itxapa hayanikiaki. Hanua
detenamekĩ hatu maemabu Sodoma nawa inũ Gomorra nawa shanẽ ibu
ha dabe uinũ ika kushibaini ha shanẽ ibu dabe pashai ha kini ha meribi
bui txashka shãtuki pukua mawaibũ shanẽ ibu betsabu mati anuari ni
merã pashai irurianibukiaki. 11Habũ hatu detekĩ maemashu Sodoma inũ
Gomorra mae anu hikitã hatunabu betsa atxitã hatũ mabu pepa inũ hatũ
piti biãtã 12Abrão betsã bake Ló hawenabube hiwea hatu atxiriatã hawẽ
mabu inũ hawẽ inabuya hatu buanibukiaki. 13Hanua Manre Amorreu
nawa shanẽ ibu hawẽ mae Manre ni shukua merã hiwea Manre inũ hawẽ
betsabu Escol inũ Anerã, Abrão hatũ haibuwẽ taea hanua huni bestitxai
hune pasha hushũ haska detenamebaĩshinabu Abrão Hebreu nawa
yuinikiaki. 14Hanua haska Ló atxiriabaĩshinabu Abrão banabima nĩkatã
Abrão hawẽ tsumabũ bake pawaimabu hawenabu keska detenamenikabu
hatuki txiti ikaĩ mebikinãtanũ ishũ hau habũ merabewanũ 318 hunibu
hatu itxawatã hawẽ haibuaiburi Amorreu nawa detenamenikabu habu
dikabi itxawariatã Ló ibukĩ hatũ tae tanabaini bukĩ Dã mae anua hune
hatu betxitã 15hanua meshu merã hatu binushũ kushibirã hanu maniabu
anu hikishũ hatu deteaibũ datepaepai hatiri betsabu kushibainaibu hatu
txibãbaĩkĩ detekubaĩkĩ Hobá mae Damasco mae ewapa besuuri nortekiri
hatu txibãkubaĩkĩ henetani 16Abrão hunibũ hatu putamatã Ló mabu
inũ hawenabu aĩbu inũ huni iyushinabu hatu mebĩkinãtã hanushũ mae
dabetunari hatũ mabu inũ hawenabu mebikinãtã ana hatu iwẽnibukiaki.

Melquisedeque Abrão duawakĩ pekiri yuinikiaki, na hãtxarã

17Quedorlaomer inũ shanẽ ibu betsabu dete keyutãni Abrão ana
txĩtũkiranaya Sodoma nawa shanẽ ibu kai Savé napãpa anu hawẽ kena
Shanẽ Ibũ Napãpa hanu Abrãoki nukua 18Salém shanẽ ibu Melquisedeque
Deus dasibi binu keyuabe hawenabu hãtxashunika hari hawẽ tsumabu

kariakĩ misi inũ uva vinho bushũ Abrão inũ hawẽ haibuaibu hatu pimatã
19 Abrão Melquisedeque pepawakĩ yuikĩ:
“Deus dasibi binu keyua hiwea nai inũ mai hirabi damiwanitũ
hau mia duawakĩ pepawakubainũwẽ.
20 Deus kushipahaira dasibi binuatũ miki sinataibu
mĩ hatu maemanũ mia binumakĩ merabewashina
ha besti kẽhairawanãwẽ”,
aka Abrão mabu mebikinãshina Melquisedeque inãnũ, iwanã, mabu
betsa betsapa husia décima parte Melquisedeque hamẽ inãkuiã binikiaki.
21-24 Hanushũ Sodoma nawa shanẽ ibũ Abrão yuikĩ:
—Mabu dasibirã, minaski. Hanua yuraburã, habu besti ea inãwẽ— aka
Abrão kemakĩ:
—Haskamaki. Deus kayabitũ nai inũ mai hirabi damiwani ma ẽ habe
yubakakĩ: “Hatũ mabu ẽ biamaki”, ẽ ishiãki. Hanushũ mĩ hawara ẽ mia
biãyamawẽ taeshũ mĩ ekiri yuikĩ: “Abrão ẽ mabuwãyã wayamaki”, iwanã, mĩ
hatu ekiri yuitiruki. Ẽ mia nemaii. Maburã, ẽ bikatsi ikamaki— iwanã, yuikĩ:
—Hawara enabũ ma piabu inũ ẽ haibuaibũ ebetã deteshinabu hatũ manakuti
hau habũ binũbũwẽ, Aner inũ, Escol inũ, Manrenã, habunarã— anikiaki.

Deus Abrãobe yubakanikiaki, na hãtxarã

15 1 Haska waimakẽ ana usha nama keskawẽ Senhor Deusũ hãtxa
wakĩ Abrão yuikĩ:
—Abrão, dateyamawe. Ẽ mĩ mekenãtũ benimawakĩ ẽ mia duawakĩ
ewapa washanaii— aka 2 Abrãori yuikĩ:
—Senhor Deusuũ, ea merabewakĩ hawa mĩ ea inãtirumẽ, ea
benimawakinã? Ẽ aĩ kayabi anua huni bake mĩ ea inaĩsma ẽ hawa
hayamaki. Haskakenã, ẽ tsumabu mekenika Eliézer hawẽ mae Damasco
anua enabumabiatũ ẽ mawakẽ ena dasibi ibu washaniraka, shanẽ
ibukinã— iwanã, 3 ana yuikĩ:
—Uĩwẽ. Ẽ aĩ kayabiki mĩ ea huni bake inãmakẽ ẽ tsuma ẽ hiwe anua
kainitũ ẽ hamapai dasibi ibu washanikiki, shanẽ ibukinã— aka
4 ana Senhor Deusũ kemakĩ:
—Haskamaki. Mariastũ mĩ hamapai ibu wama ishanikiki. Hakia huni
bake mĩ bawa kaiã ewatã hatũ dasibi ibuai shanẽ ibushanikiki— iwanã,
5 ana tashnimabaĩ hemaĩtĩ Abrão iyushũ Senhor Deusũ yuikĩ:
—Nai beiskĩ bishi tanawe. Mĩ tana keyutirumaki. Habiatiri minabu
pakubaini haskanũbarikanikiki— aka
6 Abrão Senhor Deusũ hãtxa nĩkakĩ ikuaĩwẽ taeshũ Senhor Deusũ
hakiri shinãkĩ yuikĩ: “Abrão huni txakabuma pepaki”, itã
7 ana yuikĩ:
—Earã, ẽ Senhor Deuski. Na mai mĩ bĩshanũ mia inãkatsi ikĩ mĩ mae
Ur Caldéia mai pakea anua ẽ mia iweniki— aka

8 —Senhor Deusuũ, na mai ẽ ibu washanairã, mĩ ea hawawẽ unãti
wamakĩ mestẽwãmai ẽ hawẽ unanunã?— aka
9 Deusũ ana yunukĩ yuikĩ:
—Ina awa yushã babupa 3 ano haya inũ, cabra yushã 3 ano haya
inũ, txashuwã bene 3 ano haya inũ, deiwã inũ dei kuru katutã ea
beshũwẽ— aka
10 haska yunua ashũkĩ Abrão Deus kẽwãkĩ inãkatsi katutã yuinaka
beshũ tesẽtã habu tibi namakis bais abaĩbaĩshũ kekũbaĩkĩ ukeri hanakĩ
ukeri hanakĩ namakis bai tapĩtã hanua peiyabu bais akama tẽyẽshke
bestishũ mãtxĩshuna 11 ishmĩ bunikĩ pinũ ika butuaibũ hanushũ Abrão
hatu bamaya 12 hanua bari ma hiki txashakaini meshuaya Deusũ Abrão
ushãtxakayama namakĩ uiãyã meshũ atxibirana datehairaya 13 Senhor
Deusũ Abrão ana yuikĩ:
—Minabu eskai hiweshanaibu bebũkiri ẽ mia unãmai nĩkawe. Nawabũ
mai pakea betsa anu buabu harishũ hatũ bakebu escravo washãkanikiki.
Hatu haska watã harishũ hatu itxakawakĩ 400 ano minabu hatu
dayamashãkanikiki. 14 Hatu haska waibu uĩtã eãri hatu unãti watã ẽ hatu
kupishũshanaii. Habũ hatu itxakawaibu nawabu ẽ hatu kupishunaya
minabu kaĩbaini pashashãkanikiki, hatũ mabu itxapa bibaini buirã.
15 Hamẽ mia ikirã, haskariabuma unanuma hiwea anibuhairai mĩ mawa
mia maiwabu minabuki mĩ hatuki nukushanaii. 16 Hakia ha mai pakea
anu minabu hikitã hatũ ibuwẽ 4 shenipabu pakea tibi hiwekubainaibutiã
habũ bakewakubainaibu ewatã habiatiãri 400 ano binukainaya minabu
hari hiwea hatu itxakawabu ẽ hatu pashawa minabu Canaã anu nenu
habianuri ana hiwei txĩtũbirani benũbarikanikiki. Hanua Amorreu
nawabu na nenu hiweaburã, hatũ txakabu pikuhairariabumakẽ ẽ hatu
kupinũbariai ẽ manayukubaĩshanaii— aka
17 ma bari ka meshuhairaya ina yuinaka detea bais ashũ mãtxĩbaina
namakis txi here keska kuĩhaira tashnitã here hi hi itxakayamai binu
binu ikaya 18-21 habiatiãri Senhor Deusũ Abrão yubakĩ yuikĩ:
—Egito anu pashkuwẽ pakea inũ hene ewapa hawẽ kena Eufrates
namakis na mai hirabi minabu ẽ hatu inãkĩ ibu wamanũbariaii. Queneu
nawabu inũ, Quenezeu nawabu inũ, Cadmoneu nawabu inũ, Heteu
nawabu inũ, Ferezeu nawabu inũ, Refain nawabu inũ, Amorreu nawabu
inũ, Canaã nawabu inũ, Girgaseu nawabu inũ, Jebuseu nawaburã,
habu hiwebiabũ hatu kaĩmakĩ mebĩtã minabu hanu ha mai ẽ hatu ibu
wamashanaii— anikiaki.

Agarĩ bake Ismael kainikiaki, na hãtxarã

16 1-3 Canaã anua 10 ano ka hiwebiashũ Abrão bake wanũ, iwanã,
hawẽ aĩ kayabi Sarai txutabiakubaina Sarai bakeumakũkaĩkĩ
shinã betsa watã hawẽ bene yuikĩ:

—Uĩwẽ. Mĩ ea bake wabiapanã Senhor Deusũ ea bake bimama ea
nemamiski. Haskawẽ taeshũ ẽ shinaĩ ẽ mia yuiaii. Ẽ dayaru escrava Egito
nawa hayaki. Agar bishũ ha txutakĩ ea haki bakewashũwẽ. Peiwẽ Agar
ẽ dayaru tsuma ẽ waniwẽ taeshũ hatũ bake bibia ena ishanikiki, hakia ẽ
huni bake hayatirumẽkainã— aka hawẽ bene Abrão hawẽ aĩ Sarai hãtxa
nĩkakĩ:
—Peki. Haska mĩ ea yunuai ẽ mia ashũtiruki— ikaya Sarai hawẽ
dayaru escrava Agar hawẽ bene Abrão yunuaiwẽ taeshũ 4 Abrão Agar
hubũtã bake wa Agar bake bishĩshũ ma tuya unaĩ: “Ma ẽ bakeyaki”, ikĩ
ha dayashũmis Sarai ana betxipaiama danaĩ: “Ẽ ma binuaki”, ika haki
paranai kasheaya 5 hanua Sarai Abrãoki sinatakĩ yuikĩ:
—Ẽ escrava Agar ẽ mia yunuimarã, mĩ ha bake waima ea danãkĩ yuãkĩ
txakabuwaiwẽ taea mĩ mia txakabuki, ẽ dayarubia bake bimawẽ taea
ea danaĩkikirã. Haratu nũ txakabu itirumẽ? Mĩ miamẽkaĩ? Ẽ earaka?
Haratura Senhor Deusũ besti nuku unãtiruki— aka
6 Abrão hawẽ aĩ Sarai daewanũ, iwanã, kemakĩ:
—Uĩwẽ. Miarã, mĩ ẽ aĩ kayabiki. Mĩ dayaru escravorã, minaki. Hawara
mĩ haska pe shinaĩ keska wakĩ haska wawe— aka hanushũ Sarai hawẽ
escrava Agar danãkĩ itxakawa uĩtã pashai 7-8 mae betsa Sur bai kawẽ
kai hanu tsua hiweabumanu Agar pashashina hari ha txatxa dapi tsaukẽ
Senhor Deusũ nai tsuma haki nukutã yukakĩ:
—Agarĩ, mĩ Sarai dayaru escravoki. Harakiria mĩ huamẽ? Harakiri mĩ
kai?— aka yuikĩ:
—Ẽ tsuma Sarai anua pashai ẽ hunekirãshinaki— akĩ yuia
9 Senhor Deusũ nai tsumã Agar ana yuikĩ:
—Hariri ana kama nenua txĩtũrikaĩwẽ. Mĩ dayashũmistũ hãtxa nĩkakĩ
hawẽ yunua ashũrikubaĩtãwẽ— atã
10-11 —Dateyamawe. Mĩ bakewẽ taeshũ minabu pakubainaibu ẽ
hatu itxapa wariashanaii, tsuã hatu tanatirumawariakinã— atã —Uiã,
ha mĩ tuyarã, mĩ huni bake kaĩshanaii. Mĩ tsumapã mia itxakawaya
Senhor Deusũ mĩ bika teneai nĩkaiwẽ taeshũ mĩ bake kenakinã:
“Ismael”, washãwẽ. 12 Ha mĩ huni bake ewatã tsuã mekĩ daewakĩ
yurãwãtiruma keska ishanikiki, yuinaka ni merã hiwea hawẽ yura
cavalo keska pubenã. Haska keskariai dasibibuki hatuki sinataya
haki sinatariakubaĩshãkanikiki. Ha inũ, hawenabu mestenepa wakĩ
hatu kushipa Deusũ wanikẽ hanua tsuãra haki sinatabiakĩ hawa
maematirubuma ipakeshãkanikiki— aka 13 Agar Deusbe hãtxashu shinãkĩ
yuikĩ:
—Deusũ ea uĩbiashu mawama ẽ hiweyuaki. Haskawẽ taeshũ na nenu
kenakinã: “Deusũ uiaĩki”— akĩ Agarĩ kenanikiaki. 14 Haskawẽ taeshũ mae
Cades inũ Berede ha dabe namakis ũpash txatxa kenakĩ: “Laai-Roiki”,
akĩ nuku hãtxarã, “Hamebi Hiweatũ Ea Uĩmistũ Txatxaki”, akĩ kenakĩ

ani haska yuimisbuki. 15-16 Hanua Agar pashashina txĩtũkirã hawẽ tsuma
Sarai anua hawẽ huni bake kaiã Abrão 86 bariyatũ kenakĩ: “Ismaelki”
anikiaki.

Abrão enabu hawẽ unãti wakĩ hatũ hina kubitxi hau meshtenũbũ Deusũ yununikiaki, na hãtxarã

17 1 Hanua Abrão 99 bariya hiwekẽ Senhor Deus haki nukutã uĩmakĩ
ana yuikĩ:
—Earã, ẽ mekenika kayabi Deus kushipahairaki, dasibi binũ keyuarã.
Haskakẽ ẽ berubi ẽ mia uiãyã mianã, ẽ hãtxa txibãkubaini pepas aki
hiwekũkaĩwẽ, txakabu meamarã— atã 2 Deusũ ana hãtxa wakĩ:
—Uatiã ẽ mia haska yubani mĩ bababu wakĩ mirimawakĩ ẽ mia hatu
pahaira wamashũshanaii— aka 3-4 Abrão Deus kẽhairawai hawẽ beyawẽ
taea maĩ beua beti ika dakakẽ Deus ana habe hãtxakũkaĩkĩ yuikĩ:
—Nĩkawe, ẽ mibe yubakairã. Eanã, ẽ mia yubaii. Miwẽ taeshũ minabu
shukua betsa betsapabu itxapahaira ẽ hatu pahairawashanaii. Hanua
miarã, mĩ hatũ shenipabu inũbariaii. 5 Haskakẽ mĩ kena Abrão mia ana
hawẽ kenabumaki. Minabu shukua betsa betsapabu ẽ mia bawama mĩ
hatũ shenipabu ishanaiwẽ taea mĩ kena betsa bena wakĩ: “Abraãoki”,
akĩ mia kenashãkanikiki. 6 Minabu pa wakinã, mirimahaira hatu wakĩ
hatu pashkakubaĩkĩ shukua betsa betsapabu ẽ mia hatu bawamashanaii,
hatiri shanẽ ibu kushipabu wakinã. 7 Mia inũ mĩ bakebu inũ mĩ bababu
inũ dasibu minabus ipakeshanaibu ẽ hatukiri yubakariaii, niti ikamarã.
Ikis ẽ mĩ mekenika Deuski. Mĩ ma mawakẽ txipu ẽ habũ Deus iriashanaii,
hatu merabewakubainirã. 8 Canaã na hanu mĩ ikarã, mai pakea hirabi
hanu mĩ hiwearã, habiari mia inũ minabu ẽ hatu ibu wamashanaii, inãkĩ
yunukibi yunukinã. Mĩ mawakẽ ẽ hatũ mekenika Deus ipakeshanaii, hatu
merabewanũ ikarã— iwanã,
9 Deusũ Abraão ana yuikĩ:
—Mianã, nĩkawe. Haska ẽ mia yuiai txibãpaketi nĩkawe, mia inũ
minabus, hau apakeshanũbũwẽ, kaneama niti ikamarã. 10 Eska ẽ matu
yubaii, ha txibãkĩ mã apakeshanũbunã. Huni tibi hawẽ hina kubitxi
nupewẽ bikĩ hau meshtekubaĩshanũbũwẽ. Mĩ hatu haska waiwẽ taeshũ
minabũri txibãkĩ hau apakeriashanũbũwẽ. 11 Mia dukũ mĩ hina kubitxi hau
mia meshtenũbũwẽ, bikinã. Mã haska waiwẽ taeshũ ẽ hãtxa mã txibãkatsis
ikai ẽ unãshanaii, hawẽ matu unãti wai ẽ matube ketashamearã. Haska
wapakeshãkãwẽ. 12-13 Na habiatiã unuri mã hiwekainaitianã, matũ huni
bake kaiã manakĩ ma 8 shaba kakẽ hau hawẽ hina kubitxi meshtekĩ
bikubainũbarinũbũwẽ, minabũ bakebu inũ matũ dayarubu escravõ
bakeburi habiaskari wakinã. Ha inũ, ikis matũ dayarubu haya inũ txipu
nawa betsa anua peiwẽ taeshũ mã bia matũ dayaru escravo haburi hau
hawẽ hina kubitxi meshtekĩ biriakubaĩshanũbũwẽ. Hatũ hina kubitxi

biaibuwẽ taeshũ haska ẽ mia hatube yubashu minabu ẽ unãti wai
shinãriakubaĩshãkanikiki, niti ikamarã. Ẽ mibe haskai hiwekũkaĩshanai
hawẽ unãti wati ẽ mia yubashuki. 14 Hanua tsuara matube hiwea hunĩ
hawẽ hina kubitxi meshtekĩ biamakẽ hau hanu matube hiweyamanũbũ
hatu nitxĩshãkãwẽ, ẽ matube yubakani akĩ txibãmakenã— atã
15 —Mĩ aĩ Sarairã, ana hawẽ kenawẽ kenayamawe. Na habiatiã taewakĩ
hawẽ kena bena watã kenakinã, Sara wakĩ kenakubaĩwẽ. 16 Sara duawakĩ
ẽ pepawashanaii. Haki ẽ mia huni bake inãshanaii. Hanushũ duawakĩ
Sarã bakewẽ shukua betsa betsapabu hawenabu wakĩ ẽ hatu washanaii,
shanẽ ibu itxapabu kushipa wakinã— aka 17 Abraão nĩkatã maĩ beua beti
ishũ ikũwãma huĩti merãs usã tenea dakashũ shinãkĩ: “Huni 100 bariyatũ
ana bake ẽ bawatirumẽ? Hanua Sara 90 bariyatũ bake biriatirumẽ?
Haskatã nũ haskatimaki”, itã 18 hawẽ bake Ismaelkiri shinãkĩ Deus yuikĩ:
—Haskakẽ ẽ bake Ismaelkiri mĩ yubatiruki, hiwekaĩkĩ mĩ pepa hau
txibanunã— aka
19 Deusũ ana yuikĩ:
—Haskakiri mĩ shinaĩkiri ẽ hãtxamaki. Mĩ aĩ Sara kayabitũ
bake bishanikiki. Bake bia huni bake kaĩshanikiki. Hanushũ
kenakĩ: “Isaqueki”, ashãwẽ. Habe besti ẽ yubakashanaii. Hawenabu
pakubainaibu hatu merabewapakeshanũ ika Isaquebe besti yubakakĩ ẽ
kanetimawashanaii. 20 Ismaelkiri mĩ ea yuiai ẽ nĩkashurã, uĩwẽ. Ismaelrã,
ẽ tari duawariashanaii. Hawenabũ bakebu hatu pawakĩ itxapahaira hatu
wariakĩ 12 shanẽ ibubu kushipa iriashãkanikiki, hawẽ taea hawenabu
itxapa kushipa tari hayariairã. 21 Hakia mĩ aĩ Saraki mĩ bake waima bari
betsã huni bake kaianã, Isaque bestibe ẽ yubakariashanaii— akĩ 22 hãtxa
keyutã Deus Abraão anua kaĩkainaya
23 habias shabatiã Deusũ Abraão yubashu Ismael inũ, huni dasibi
hatube hiwea huni bake kaĩmisbu inũ, peiwẽ hatu bitã hatu escravo wani
Abraão hatu itxawashũ hatubetã hatũ hina kubitxi meshtekĩ itxapa hatu
bipakenikiaki, haska Deusũ yunushina txibãkinã. 24 Hanua Abraão 99
bariya inũ, 25 Ismael 13 bari hayakenã, 26-27 hanushũ habiatiãri Abraão
inũ hawẽ huni bake Ismael hatũ hina kubitxi bitã huni dasibi Abraãobe
hiweaburi hatũ hina kubitxi meshtekĩ hatu birianibukiaki.

Abraão Sara bake bimashanaikiri Deusũ yubanikiaki, na hãtxarã

18 1 Abraão Manre ni shukua merã hawẽ tari hiwe nitxĩshina hiwea
ma bari mananãbikẽ hawẽ shui hikiti utanu tsaukẽ Senhor
Deus haki nukuyuaya 2 Abraão bewenikitã ha bebũ huni dabe inũ besti
mapuabu hatu betxitã hatu inũ ika beni kushikaini hatuki nukutã hawẽ
beya txibaĩ dãti iki beti itã 3 Abraão hatu yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, mĩ huai?— hatu wa dami yura kayabitã ha meranua
Deus hãtxai:

—Ẽ huaii— ikaya Abraão nemakĩ yuikĩ:
—Ẽ mĩ tsumarã, ea betxipaikinã, ea binũbaini hawaira kayamawe.
4 Mã haska betxipaiairã, mã hutxukinũ ũpash matu bishũtãpa? Haskatã
ha hi utapã namã tsauyukãwẽ, huĩrukuinã. 5 Ẽ hiwe anu mã ma hushuki.
Earã, ẽ matũ tsumaki. Mã ana punu kushinũ piti bishũ matu pimayunũ
manakãwẽ, hanua huĩrukũtã ana butãkãshunã— hatu wa
—Haska mĩ nuku wairã, peki— akabu 6 hawaira hawẽ hiwetã hikitã
hawẽ aĩ Sara yunukĩ yuikĩ:
—Menã hawaira 20 quilo shekiwã duru pepa bitã misi ea washũwẽ—
aka 7 hanua hawaira ina awa mapua anu kushikaini kashũ hawẽ bake
pepa babupa betxitã atxitã beshũ hawẽ tsumabu yuikĩ:
—Hawaira bawakãwẽ— iwanã hatu inã 8 hawaira bawashunabu awa
txutxu inũ, misi inũ, nami beshũ hatu tsaushũtã hi utapã namã nishũ
hatu uiã pikĩ menetã 9 Abraão yukakĩ:
—Mĩ aĩ Sararã, hanimẽ?— akabu
—Tari hiwe uke merãki— hatu wa 10 ana betsã yuikĩ:
—Txanima ana bari betsa binutã hushũ ẽ mia merabewaya mĩ aĩ kayabi
Sarã huni bake bishanikiki— aka
11-12 Abraão mestebuhaira inũ hawẽ aĩ Sara yushabuhaira ana himi
ikamawẽ taea uke merã tari hiwe meranua dayakĩ hãtxaibu Sarã nĩkatã
hawẽ huĩti merãs hawẽ shinanẽ usaĩ:
—Ẽ bene mestebuhairaki. Earã, ẽ yushabuki. Haska dabe ana benimai
txutanamekĩ nũ bake bitirumẽ?— ikaya 13-14 hanushũ haska Sarã shinaĩ
Senhor Deusũ unãkĩ Abraão yuikĩ:
—Haskai Sarã nuku ikũwãma usãmẽkaĩ: “Ẽ yushabubia ẽ bake bitã
kaĩshanai?” ikirã? Earã, ẽ habia matũ mekenika Deuski. Earã, Senhor
Deus kushipahairatũ hamapai sharabu ẽ atiruki. Txanima mia ashũtiruki.
Ana bari betsatiã ana hushũ ẽ matu uĩyuaya ẽ kushipawẽ Sarã huni bake
bitã hayashanikiki— aka 15 Sara datekĩ parãtiru dabanẽ yuikĩ:
—Ẽ usãmarukaĩ!— ikaya hanushũ Senhor Deusũ ana kemakĩ:
—Haskamaki. Ẽ unaiĩ. Mĩ usãshuki— akĩ Sara yuinikiaki.

Abraão Sodoma nawabuwẽ nuikĩ Deus hatu yukashunikiaki, na hãtxarã

16 Hanua ha hunibu benitã Sodomakiri uĩ bui hariri buaibu hatu
uĩmanũ ika Abraão hatube kai bai putxinĩshũ buaibu hatu nitxĩ kaya
17-18 hanua Senhor Deusũ shinãkĩ: “Abraão enabu pa wakĩ ẽ hatu itxapa
washanaii. Abraãowẽ taeshũ yura shukuabu dasibi ẽ hatu pepawashanaii.
Haskawẽ taeshũ haska Sodoma inũ Gomorra anu ẽ aki kai ẽ Abraão
hunetirumaki. 19 Ẽ Abraão katuawẽ taeshũ txipu hatũri hawenaburi ẽ
yunua txibãkĩ hatu yunua pepakĩ kaneama txibaĩbu haska ẽ hãtxashu
eãri Abraãowẽ taeshũ ẽ hatu merabewakĩ ashũpakeshanaii”, itã
20 hanushũ Senhor Deusũ Abraão yuikĩ:

—Txanima Sodoma nawabu inũ Gomorra nawabu txakabuhairamisbuki.
Habu itxakanikanamei kũyã iki sinatanamemisbukiaki. 21 Haskamisbu ẽ
nĩkamis ẽ hari uĩ kaii. Hatũ txakabu txanimamẽkaĩ ẽ uĩshanaii— aka
22-24 huni dabe besti Sodomakiri buaibũ Senhor Deusũ besuuri Abraão
nishũ hatukiri nemakĩ yukakĩ:
—Txakabubu inũ pepabu husia mĩ habiati hatu kupi keyushanai? 50
huni pepabu besti Sodoma anu hayatirubuki. Hati pepabu hayabiakẽ
dasibi habuya mĩ hatube kupikĩ yama wai kai? 25 Mĩ hatu haska wayarã,
txakabubu inũ pepabu habiaskas txakabu wamisbu keska wakĩ mĩ hatu
tenã keyushanai? Mianã, mĩ hatu haska watirumaki, huni txakabubu
inũ pepabu habiaskas kupi keyukinã. Mĩ mai hirabi anu uinikaki. Mĩ
pewanikawẽ taeshũ mĩ hatu haska yunuismaki— aka 26 Senhor Deusũ
yuikĩ:
—Peki. Sodoma anu 50 huni pepabu hayakẽ habuwẽ taeshũ dasibi ẽ
hatu tenã keyuama ishanaii— aka 27 Abraão ana yuikĩ:
—Uiã. Mĩ ẽ Shanẽ Ibukẽ ẽ hawaumahairabia hatuwẽ nui ẽ ana mibe
hãtxaii. 28 50 huni pepabu hayama hakia 45 besti hayakẽ dasibi mĩ hatu
yamawashanai?— aka ana kemakĩ:
—Peki. 45 yura pepabu hayakẽ Sodoma nawabu habuwẽ taeshũ ẽ hatu
kupiama ishanaii— aka 29 shinãkubaĩkĩ Abraão ana yuikĩ:
—40 huni pepabu besti hayamẽkaĩ— aka ana Senhor Deusũ kemakĩ:
—Peki. 40 huni pepabu hayakẽ habuwẽ taeshũ ẽ hatu kupiama
ishanaii— aka 30 nĩkamas ana ea akĩ:
—Eki sinatayamawe. Ana ea akĩ ẽ mia ana yukairã, 30 pepabu besti
hayakẽ habuwẽ taeshũ dasibi mĩ hatu kupiriashanai?— aka Senhor Deusũ
ana kemakĩ:
—Peki. 30 pepabu hayakẽ ẽ hatu akamaki, kupikinã— aka 31 ana ea akĩ:
—Uĩwẽ. Ẽ Shanẽ Ibuũ, mia txikishwabiakĩ ẽ mia ana ea akaii. 20
pepabu besti hayakẽ mĩ hatu haska washanai?— aka Senhor Deusũ ana
kemakĩ:
—Peki. 20 pepabu hayakẽ hatuwẽ taeshũ Sodoma ẽ kupiama ishanaii—
aka 32 ana ea akĩ:
—Eki sinatayamayuwe. Ana bestiwakĩ ea akĩ ẽ mia yukaii. 10 pepabu
besti hayakẽ haskara mĩ hatu wai kai?— aka Senhor Deusũ ana kemakĩ:
—Peki. 10 pepabuwẽ taea habuwẽ taeshũ Sodoma nawabu ẽ hatu
yamawama iki kaii— atã 33 Senhor Deus Abraãobe hãtxa menetã kakẽ
hawẽ tari hiwe anu Abraão txĩtũkiranikiaki.

Sodoma nawabu inũ Gomorra nawabu Deusũ hatu kupikĩ yamawanikiaki, na hãtxarã

19 1 Ma bari kaya hanu hikiti bai sheshakã hanu itxamisbu hemaĩtĩ
anu Ló tsaushũ uiãyã nai tsuma dabe Sodoma mae anu kemai

beaibu hatu betxitã hatu ikai hatuki nukui benikaĩ hawẽ beyawẽ taea
hatu bebũ dãti itã beti ishũ 2 hatu yukakĩ:
—Mã huai?— hatu wa
—Nũ huaii— akabu
—Maturã, ẽ matu iyushũ beya wai ẽ hiwe anu beyukãwẽ— hatu wabaĩ
—Ha hari ũpash tsaua hawẽ hutxikikãwẽ. Hanua ẽ hiwe anu ushashini
bestẽtã penaya ana mã katiruki— hatu wa habũri yuikĩ:
—Haskamaki. Hemaĩtĩ anu nũ ushaii— akabu 3 Ló hatuwẽ nuihairakĩ
hatu nemahaira hawẽ hãtxa nĩkatã hawẽ hiwetã hikiabu misi itxapa inũ
piti sharabu hatu bawashuna pitã
4 inariabumakẽ Sodoma nawabũ nĩkatã huni ewabu inũ berunãbu
dasibi Ló hiwe dapi bea keshebaũshũ 5 Ló kenakĩ daketapa wakĩ yuikĩ:
—Bari kaya ha hunibu mĩ hiwe anu bekãshukiaki. Hania? Nũ hatu
txutai hatu nuku kaĩmashũwẽ— akabu 6 Ló kaĩshũ hawẽ hiwe anu hatu
bitxiama beputã datekĩ 7 hatu yuikĩ:
—Ẽ hãtxa nĩkakãwẽ. Txakabu hatukiri shinãyamakãwẽ.
8 Haskakẽ matu yuinũ nĩkakãwẽ. Ẽ aĩbu bake dabe hayaki, hunibe
txutanameriamarã. Ha dabe ẽ matu yunutiruki. Hakia ha huni daberã,
meyamakãwẽ. Ẽ hiwe anu hatu mekenũ, iwanã, ẽ hatu bitxishuki— hatu
wa 9 habũri Ló yuikĩ:
—Nawaã, ukeri kawãwẽ. Hawara pepa inũ txakabu nũ amisrã, mĩ
nuku yuimiski. Ikis nũ miari itxakahairawakatsis ikaii, ha huni dabe nũ
itxakawatiru binumakinã— atã atxinũ iwanã beputi tu anũ ika beaibũ
10 Ló hawẽ beputi kesha anu nia nai tsuma dabetũ dĩtu merãshũ meshũkaĩ
Ló tsumashũ bitxitã shui bepukĩ mestẽwãtã 11 hanu dasibi shanẽ ibubu
inũ shanẽ ibuma huni ewabu inũ berunãbu haskaibu hatũ kushipawẽ
itxakawakĩ hatu betxeshkĩ bekũwã beputi benai hikinũ ika haska
hikitima Sodoma nawabu hĩ iki punu nukatã inũ buabũ 12-13 hanushũ ha
nai tsuma dabetã Ló yuikĩ:
—Na mae anurã, minabu betsa hayamẽ? Sodoma nawabu kaka
txakabuhaira Senhor Deusũ nĩkakubainaiwẽ taeshũ nuku yuikĩ: “Hatu
yamawawe”, iwanã, nuku yunushinaki. Haskawẽ taea mĩ daisbu inũ mĩ
bakebu ana betsa minabu nenua iyukĩ txai hatu pashawatãwẽ, Sodoma
nawabu nũ hatu yamawairã— Ló akabu 14 hanua Ló kaĩkaini ha hunibu
hatu dais wakatsi ikĩ hatu yubaima i kashũ hatu yuikĩ:
—Senhor Deusũ na mae samama yamawaikiaki, hatũ txakabuwẽ
kupikinã. Bestẽtã nenua hawaira bukãwẽ— hatu wa hawẽ hãtxa
ikũwãbuma hatu kashe wai dabanẽ ikaibũ
15 penaya Senhor Deusũ nai tsumabũ Ló nitxĩkĩ yuikĩ:
—Menã hawaira buturiwe. Bututã mĩ aĩ inũ mĩ aĩbu bake dabe na mĩ
haya hatu pasha wai txai karitãwẽ, na mae nũ kupiaya mã mawakatsi
ikamarã— akabu 16-17 Ló haska wabu kai yane kaĩ kainama niti itã

itanaya Senhor Deus Lówẽ nuiaya Ló mekẽ inũ hawẽ ainĩ mekẽ inũ hawẽ
bake dabetũ mekẽ nai tsumabũ hatu metsũtã mae anua hatu tashnimabaĩ
nitxĩtã yuikĩ:
—Mã mawayamanũ pashakãwẽ. Kai nasaukeama neriri ana uiãma inũ
napãpanã niti ikama butãkãwẽ, matu yamawariatirukirã. Ha mati anu
pashai hiwei bukãwẽ— hatu akabu 18-20 datekĩ Ló hatu ea akĩ:
—Ẽ shanẽ ibubuũ, ea haska wayamawe. Ewẽ nuikĩ ea duawakĩ mã ea
merabewaii, ẽ mawayamanunã. Napãpa anua ẽ pashatirumaki. Ha mati
anu kai txakabũ ea atxikẽ ẽ mawatiruki. Uĩkãwẽ. Ha mati tenãmã anu
mae pishta hayaki, txaimarã. Hanu ẽ pashatiruki. Ẽ hiwea mekeirã, ha
mae pishta anu katãpa?— hatu wa 21-22 habu betsã ana yuikĩ:
—Ẽ nĩkaii. Haska mĩ shinãkĩ nuku yukairã, peki. Ha mae pishta ẽ
yamawatirubia ẽ ha meamaki, haska mĩ nuku yukayarã. Hanua miarã,
menã hari hawaira kaĩritãwẽ, pashairã. Mĩ hari hikiriamakẽ ha maewã ẽ
meyuamaki— hatu anikiaki.
Haskawẽ taeshũ ha mae kenarã: “Zoarki”, akĩ kenanibukiaki, nukũ
hãtxawẽ yuikĩ: “Mae pishtaki”, hawẽ kenarã.
23 Ma bari txashaya Ló Zoar anu hikikẽ 24 Sodoma maewã inũ Gomorra
maewã anu Senhor Deusũ txi inũ bui menuai ui keska watã nai anua
hatuki puta 25 mae inũ napãpa inũ yurabu inũ inabu inũ mibã dasibi
yamawanikiaki, hatu menukĩ keyukinã. 26 Hakia hatu haska waya Ló ainẽ
hawẽ bene txibaĩ Deusũ nai tsumã yuiai nĩkabiabaina Ló ainẽ uĩkatsi iki
nasaukekaũ uiaĩ haskabiama hawẽ yura dami salnikiaki.
27-28 Habias shaba penaya Abraão butukaini kai hanua Senhor Deusbe
hãtxashinanu kai hikia nishũ Sodoma maewã inũ Gomorra maewã
anu napãpa dasibi uĩbaũkĩ hawẽ txi kuĩ bai itxapa kuabu keska binuã
kuĩhairai uinikiaki. 29 Hanushũ ha maewã dabe inũ hawẽ napãpa menukĩ
yamawariama Abraãokiri shinaĩ hawẽ nuikĩ Deusũ Ló hawẽ kupiti
txakabuwẽ kupiama pashawashunikiaki, ha mae anuarã.

Eskatã Moabe nawabu inũ Amom nawabu pai taenibukiaki, na hãtxarã

30 Hanua Zoar mae anu hiwea datei hanu ikatsi ikama Ló kaĩkaini
hawẽ aĩbu bake dabebe ha mati anu pashaima yura betsabu hanu
hayabumanu mishki kini tãpe merã habu besti hiweyuabu 31-32 hanua Ló
aĩbu bake dabe yuinamekĩ yubakakĩ iyuatũ shinãtã mashku yuikĩ:
—Nukũ iburã, ma mestebuikiki. Na mae anu tsua huni hayamaki, nuku
hatũ aĩwãtirurã. Haskas nũ hiwetiruki. Nũ bakeumakẽ nukũ epã enabu
hania patirumaki. Haskakẽ nukũ epa nũ uva vinho amatiruki, paẽwãtã
nũ txutamanunã. Haskawẽ taea nukũ epã enabu hau pashanũbunã— itã
33 hanushũ habias meshu merã hatũ epa vinho amabu paẽkẽ hawẽ aĩbu
bake iyua dukũ hikishũ txutamatã kaĩkiranaya aĩbu ma txuta Ló hawa
unãma ikaya 34 hanua ushashini bestẽtã hawẽ bake iyuatũ mashkuri yuikĩ:

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

—Uiã. Ea dukũ nukũ epabe ẽ txutanameshinaki. Ana na meshu betsatianã,
ana vinho amanãwẽ. Hanushũ miãri hikishũ txutamawe. Nuku dabetũ bake
wamanãwẽ, haskawẽ taea hau nukũ epã enabu benuyamanũbunã— aka
35 ana meshu merã vinho amabu ana paẽkẽ mashkuri habe hikishũ txutamatã
kaiãyã hanushũ betsa ashiã keska wakĩ Ló ana hawa unãmahaira irianikiaki.
36 Hatũ ibu haska wamai hanubi ha dabe tuyaimabu 37 hanua haskaima
iyua huni bake kaiã kenakĩ: "Moabeki", anikiaki. Haskawẽ taea na habiatiã
hawenabu Moabe nawabuki. 38 Hanua mashkuri huni bake kaiã kenakĩ: "Ben-
Amiki", anikiaki. Haskawẽ taea na habiatiã hawenabu Amom nawabuki.

Abraão inũ Abimeleque eskanibukiaki, na hãtxarã

20 1 Manre ni shukua anua Abraão kaĩkaini hawẽ aĩ inũ hawẽ
escravo dayarubu inũ hawẽ inabube kakũkaini atimas mai pakea
Neguebe anu mae betsa Cades inũ mae betsa Sur namakis nashui ika
Gerar mae anu hikitã hanu Gerar nawabube hiweyukatsi ikĩ 2 habiatiãri
hawẽ aĩ Sarakiri hatu parãkĩ hatu yuibaũkĩ:

—Ẽ puiki— hatu wa hawẽ aĩ yushabubia Sara hawẽruahairakẽ
aĩwãkatsi ikĩ Gerar nawa shanẽ ibu Abimeleque hawẽ tsumabu Sara hatu
iwematã meriama 3 hanua usha namaya Deusũ Abimeleque yuikĩ:

—Uĩwẽ. Aĩbu mĩ hatu iwemarã, huni betsã aĩki. Haskawẽ taea
mĩ mawashanaii— aka 4-5 hakia ha aĩbu mekĩ txutariamawẽ taeshũ
Abimeleque Deus yuikĩ:

—Ẽ Shanẽ Ibuũ, ea nĩkawe. Tsuara pepa hawa txakabuwamabiakẽ
mĩ tenaĩ? Abraão ea yuikĩ: "Ẽ puiki", akĩ ea yuimaki. Aĩbu dikabitũ:
"Ẽ puiki", akĩ ea yuiriaimaki. Abraão: "Ẽ aĩki", ea warã, ẽ hiwe anu ẽ
hatu iwemama ikeãshinaki. Hakia hawa txakabu shinã txakama ẽ haska
washinaki— aka 6 namayuaya Deusũ ana yuikĩ:

—Haa, hawa txakabu shinãma unanuma mĩ aĩbu hatu iwemashinarã,
ẽ unaiĩ. Haskakẽ mĩ aĩbu txutapanã ẽ mia nemashinaki. Mĩ txutamawẽ
taea mĩ hawa txakabumaki, eberã. 7 Haskakẽ ha hawẽ aĩ Abraão ana
nitxĩshũwẽ. Abraão ẽ hãtxa ea yuishunikawẽ taeshũ Abraão ebe mia
hãtxashunaya mĩ hiwea mĩ mekeshanaii. Hakia mĩ nitxĩshunamarã, mĩ
mawashanaii, minabus inũ miarã— aka

8 haska namapã uĩshini penaya shanẽ ibu Abimeleque butushũ
hawẽ tsumabu hatu kena itxabu usha namaya dasibi Deusũ yuishinai
Abimeleque hatu yuia haska nĩkatã datehairaibũ 9 hanushũ Abimeleque
Abraãori kena hikia yuikĩ:

—Haskakĩ mĩ nuku txakabuwatushimamẽ? Haskakĩ ẽ mia
txakabuwamabia mĩ nukuki txanitxakaimamẽ, nukũ txakabuwẽ
atimapawanũ ikarã? Haska mĩ ea waimarã, haskatimahairaki. 10 Nuku
paraĩ: "Ẽ puiki", iaketainã, mĩ haskara shinaĩ ikimamẽ?— aka 11 hanushũ
Abraão yuikĩ:

—Eã shinãkĩ: “Nenua mã Deuski meseabumaki”, ika “Ea tenãtã ẽ
aĩ bitirubuki”, ishũ haskawẽ taeshũ matu yuikĩ: “Ẽ puiki”, akĩ ẽ matu
yuitushimaki. 12 Hakia txanima ẽ puiki. Nukũ epa habiaski. Hanua
nukũ ewa besti betsaki, hasmarã. Nũ haskabia nukũ beya txibãkĩ hawa
txakabumakẽ ẽ Sara aĩwaniki. 13 Ha dikabi ẽ epã enabu anua Deusũ ea
iweaya ẽ aĩ yuikĩ: “Ea duawakĩ ea mekekĩ hanira betsabu anu hikishũ
hatu yuikĩ: ‘Ẽ puiki’, akĩ hatu ea yuishũshãwẽ”, ẽ waniki— ikaya
14 haska yuikĩ Abimeleque inũ Abraão habũ kaneshina daenamei petã
hawẽ aĩ Sara ana yunutã hanushũ Abimeleque hawẽ txashuwã inũ, ina awa
inũ, hawẽ escravo dayarubu huni inũ aĩbu inãkuĩtã ibu wamakĩ 15 yuikĩ:
—Uĩwẽ. Ẽ mai pakea hirabi anu uĩbaũwẽ, haska hanu mĩ betxipaiai
anu mĩ hiwetirukirã— atã 16 hanushũ Sarari yuikĩ:
—Uiã. Ẽ miwẽ taeshũ 1.000 prata pei heshe karuhaira mĩ pui ẽ ma
inãki. Haskawẽ taeshũ ẽ hatu uĩmairã, ẽ pepaki, ẽ mia hawa meama
ishianã. Ha dikabi mibe mapumisbũ ha peiwẽ unãtirubuki. Miari mĩ
ebe hawa txakabuwama ishianã, mikiri hawa txakabu yuikĩ mia yuãma
ishãkanikiki— anikiaki.
17-18 Abimeleque Abraão aĩ Sara bikẽ hawẽ taeshũ hawẽ aĩ inũ hawẽ
hiwe anu dayamisbu txutanamebiabu hau ana bake biyamayunũbũ Deusũ
hatu beshteimakẽ hanushũ Abimeleque Abraão hawẽ aĩ ana inãkẽ Abraão
Deus yukashũkĩ yuikĩ:
—Deusuũ, Abimeleque inũ hawẽ aĩ inũ hawẽ hiwe anu dayamisbu hatu
shusha wakĩ ana hatu bake bimashãwẽ— akĩ yukashuna samama hatu
shusha wakĩ ana hatũ bake nãti pewanikiaki.

Isaque kaĩ eskanikiaki, na hãtxarã

21 1-4 Senhor Deusũ Abraão yubaimashũ Sara shinãkĩ hatu
merabewaya hanushũ Abraão mestebuhairabiatũ hawẽ aĩ Sara
txutakĩ bakewaima haska Deusũ yubakĩ yuima keska Sara huni bake
bimaima kaiã Abraão kenakĩ: “Isaqueki”, ashĩshũ 8 shabatiã hawẽ hina
kubitxi bikĩ meshtenikiaki, haska Deusũ yunuima txibãkinã. 5 Hanua
Abraão 100 ano hayakẽ Sara Isaque kaĩtã 6 Sarã shinãkĩ: “Deusũ ea
benimawakĩ ea usãmashuki. Haskakẽ ẽ huni bake kaĩshina habũ nĩkatã
benimariashãkanikiki, ebetã usãriairã. 7 Ẽ benẽ ea bakewaima kaĩshũtã
ẽ txutxu amashũtirurã, tsuã bebũkiri shinãtirumahaira ikimaki. Hakia
ẽ bene mestebuhairabiatũ ea bakewaima ẽ huni bake kaĩshũshinaki”,
inikiaki.

Agar inũ hawẽ bake Ismael hatu hiwemabiashũ Abraão hatu nitxinikiaki, na hãtxarã

8 Hanua ha hawẽ bake Isaque ewaya hawẽ beya txibãkĩ txutxu
henemakĩ taewakẽ habiatiãri Abraão hawenabu piti itxapa washũ hatu

pimakĩ benimawaya 9 hawẽ aĩ betsa Egito nawa Agarĩ bake Ismael haki
beparamekĩ dayuikĩ Isaque itxaya hawẽ ibu Sarã uĩshũ 10 sinatakĩ Abraão
yuikĩ: “Mĩ dayaru escravo Egito nawa hawẽ bakebe nitxĩriwe, ẽ ana hatu
betxipaiamakirã. Hanu nuku nũ mawaya nukũ mabu inũ, nukũ inabu inũ,
nukũ dayarubu Ismael hau Isaquebetã pashkayamashanũ, ẽ bake kayabi
Isaque bestitũ ibu wakĩ bishanikiki. Haskawẽ taeshũ hatu nitxĩriwe”, aka
11 Ismael hawẽ bake ma berunãwẽ dabanã Abraão shinaĩ hawẽ nui pes
dakakẽ 12-13 hanushũ Deusũ Abraão yuikĩ: “Mĩ dayaru Agar inũ mĩ bake
Ismaelwẽ dabanã ikĩ shinaĩ pesyamawe. Haska Sarã mia yunuai keska
hatu wawe. Haska ẽ mia yubanirã, Isaquewẽ taea minabu kayabi besti
inũbarishãkanikiki. Hakia mĩ dayaru escravã bake mĩ bakeriwẽ taeshũ
Ismaelĩ enabu itxapahairari ẽ mia hatu ashũriashanaii”, aka
14 haska washina penamahaira Abraão butushũ bitxi bishtuki ũpash
maneshina inũ misi Agar hawẽ dayaru inãkĩ hau haya butanũbũ peumatã
hawẽ huni bake berunãbe nitxiã bui Berseba mai pakea hanu tsua
hiweriabumanu iaketani 15 hawẽ ũpash inũ hawẽ piti keyui ma netsukẽ
hawẽ bake Ismael ũpash manuhairai ma babukẽ ni utapã namã hau
dakayunũ yunua dakakẽ 16 henebaini uĩ benãta tsaushũ shinãkĩ: “Ẽ bake
mawai ẽ uĩkatsi ikamaki”, ika hawẽ bakekiri petxitã tsaukẽ hawẽ bake
kashaya 17 hanua hawẽ bakẽ hui Deusũ nĩkaya nai anushũ Deusũ nai tsumã
Agar kenakĩ yuikĩ: “Agarĩ, mĩ haskai ikai? Mĩ bake ni utapã namã daka
kashai Deusũ nĩkashuki. Miarã, dateyamawe, mã mawamakirã. 18 Benitã
mĩ bakeri metsũshũ heneyamawe, mĩ bake Ismael duawakĩ hawenabu
itxapa ẽ hatu wariashanairã”, atã 19 hanua Deusũ Agar ũpash inãkĩ txatxa
uĩma kashũ bikĩ bitxi bishtuki txatxa ũpash mata washũtã hawẽ bake
amanikiaki. 20 Deusũ merabewakubainaya hawẽ bake Ismael ewai pia
kuĩwẽ tsaka mebeyai dekuyakũkaini 21 Parã mai pakea betsa hanu tsua
hiweabumanu hawẽ ewabe hiweaya txipu hawẽ ewã Egito anuabu aĩbu
iweshũ aĩyã wãkĩ aĩbu bimanikiaki, hawenabu kayabi bimakinã.

Abimeleque Abraãobe yubakanamenibukiaki, na hãtxarã

22 Habiatiãri Gerar nawa shanẽ ibu Abimeleque hawẽ detenamenikabu
shanẽ ibu betsa Ficolbe Abraão anu hushũ yuikĩ:
—Mĩ Deusũ haibuki. Dasibi mĩ akai Deusũ mia merabewakubaĩmiski.
23 Eskawẽ taea Deusũ nuku uiãyã ma mae anua ẽ mibe yubakaii, ea
inũ, ẽ bakebu inũ, enabu pakubainaibu mia inũ minabu hau nuku
txakabuwayamashanũbũwẽ. Ea yubawe. Mĩ nuku dapi hiweaya ẽ mia
duawaima keska wakĩ ea inũ enabu na mai pakea anu nũ hiweabu
habiaskari wakĩ nuku duawariapakeshãkãwẽ— aka 24-25 Abraão nĩkatã
kemakĩ:
—Ẽ mia yubatiruki. Hakia mia yuinũ, nĩkawe, ea haska waimaburã.
Mĩ tsumabũ ẽ ũpash kini ea mebĩmabuki. Ẽ mibe yubakaya minabũ nuku

ana habiaska watirubuki— aka 26 hanushũ Abimeleque Abraão nĩkatã
kemakĩ:
—Tsuabũ mia akimamẽ? Haska mia waimabu natiã ẽ hawa unãmaki. Mĩ ea
yuiama ikima ẽ dama nĩkaii— aka 27 hanua txashuwã itxapa inũ ina awa itxapa
Abraão Abimeleque inã habe yubakai parananãtima ha dabe yubakanametã
habias shabatiã 28 hanushũ Abraão hawẽ txashuwã bake yushãs 7 katushũ
pashkatã tari nitxĩkẽ 29 haska wai Abimeleque uĩkĩ yukakĩ:
—Haskakĩ mĩ txashuwã bake 7 yushãs mĩ katushũ tari nitxĩshumẽ?—
aka 30 Abraão kemakĩ:
—Ha txashuwã bake 7 ẽ mia inã mĩ bishuwẽ taeshũ txanima dasibitũ
unãkĩ: “Ha ũpash kini Abraão hatu pukĩmaniki”, akĩ unãshãkanikiki—
aka Abimeleque txashuwã bikĩ:
—Peki— itã ibuwaya 31 hanua ha dabe yubakaibuwẽ taeshũ ha ũpash pukĩ
anu mae kenakĩ: “Bersebaki”, anibukiaki. 32 Berseba anua yubakanametã hawẽ
detenamenikabu shanẽ ibu Ficol inũ Abimeleque hawẽ mae Filisteu nawabu
hiweabu anu txĩtũbainibukiaki. 33 Hanushũ Berseba anu hawẽ ũpash kini
dapi hi betsa Abraão banatã hanua Senhor Deus hiwea ikibi ikabe hãtxakĩ
kẽwanikiaki. 34 Hanua haskai Abraão Gerar nawabu anu hatu dapi bai kani
hawenabube hiwepaunikiaki, bari itxapa hanu Filisteu nawabu hiweabu anurã.

Deusũ Abraão ikũwaĩ unãti wanikiaki, na hãtxarã

22 1 Bari betsatiã Deusũ Abraão: “Haska ea ikũwãmismẽkaĩ?” unãti
wanũ ishũ, Abraão kenakĩ yuikĩ:
—Abraãonẽ— aka
—Ẽ nenuki. Ea yuiwe— aka 2 yuikĩ:
—Mĩ huni bakerã, ha mĩ betxipaihairairã, mĩ aĩ kayabĩ bake bestitxai
Isaquerã, Moriá mai pakea anu iyuwe. Hanu ha mati ẽ mia uĩmai anushũ
mĩ bake Isaque ea inãshãwẽ, ea daewakĩ ea menu keyushũkinã— aka
3 nĩkashina hanua shaba betsatiã penamahaira Abraão bututã hawẽ kuati karu
watã hawẽ jumento kamaki karu nanetã hawẽ bake Isaque inũ hawẽ dayaru
dabe hatu iyui hanu Deusũ yuishina anu hatube hari kai 4 usha dabekaĩ Abraão
nukutã hanu Deusũ yuishina betxitã 5 hawẽ tsuma dabe bashikĩ hatu yuikĩ:
—Nenu jumentobe tsaushũ nuku manayukãwẽ, nuku dabes kashũ
Deus kẽwãtã nũ ana txĩtũkiranairã— hatu watã 6 ha karu beshu Isaque
iamabaĩkĩ kẽti txi tsistuyabi inũ nupe bitã hati bui habe kaya 7 hanushũ
hawẽ bake Isaque hawẽ epa Abraão yukakĩ:
—Epã— aka nĩkatã:
—Hawamẽ, epaã?— aka
—Uĩwẽ. Txi inũ karu nũ ma hayaki. Hakia txashuwã bake ha menuti
nũ hayamaki. Hania?— aka 8 Abraão kemakĩ:
—Epaã, txipu Deusũ txashuwã bake nũ ha menunũ nuku inaĩkiki—
abaini hawẽ bakebe kai 9 hanu Deusũ yuishina anu hikitã mishki txi tapu

wakĩ mishki itxawakĩ maspu watã haki karu mãtxĩshũ hawẽ bake Isaque
sebitã txi tapu anu karu mamaki datãshũ 10 hawẽ bake teshtenũ, iwanã,
Abraão meshũkaĩ nupe bikĩ sitanaya 11 hawaira nai anushũ Senhor Deusũ
nai tsumã kenakĩ:
—Abraãonẽ, Abraãonẽ— aka nĩkai teku iki e itã yuikĩ:
—Ẽ nenuki. Ea yuiwe— aka 12 nai tsumã yuikĩ:
—Mĩ bake haska wakĩ tenãyamawe. Deuski mesekĩ mĩ bake bestitxai mĩ
haki hawa yaushiama ẽ unaiĩ— akaya 13 hanushũ hawẽ petxiuri Abraão
hawaira uĩkĩ txashuwã bene hawẽ mashũki tsukuski bitxa hawaira atxitã
neatã beshũ hawẽ bake hana butetã pekatã hanushũ Deus kẽwãkĩ hawẽ
shãtukũ txashuwã bene tesẽshũ kuashũkĩ menu keyunikiaki. 14 Haska watã
Abraão ha mati kenakinã: “Na mati Senhor Deusũ hatu yupa watirumaki”,
anikiaki. Na habiatiãri ikis yurabũ habiariri kenariakĩ heneisbumaki.
15-17 Hanushũ nai anushũ Senhor Deusũ nai tsumã Abraão ana kenakĩ
yuikĩ:
—Ẽ tsuma Senhor Deusũ mia yuikĩ: “Ẽ mia yuishina mĩ ma ashuki.
Mĩ huni bake bestitxai mĩ eki hawa yaushiamaki. Haskawẽ taeshũ ẽ
mia yubaii. Ẽ kushipawẽ emebi ẽ mia yubai ea nĩkawe. Pepawakĩ ẽ mia
duawashanaii, pa wakinã. Pa wakĩ minabu ẽ mirimawashanaii, bishi mĩ
uiaĩti wakĩ inũ ianẽwã kesha mashiti wakinã, tsuã tanatiruma wakinã.
Tsuabura minabuki sinataibu minabũ hatu maemakubaĩshãkanikiki. 18 Ẽ
mia yunushina mĩ ea ashũshuwẽ taeshũ minabu katushũ hatuwẽ nawa
betsa betsapa mae hirabi anu ẽ hatu duawakubaĩshanaii”, akĩ Senhor
Deusũ ea mia yuimashuki— aka 19 nĩkatã hawẽ tsuma dabe bashibirananu
Abraão hawẽ bakebe ana txĩtũkirã hatuki nukua Berseba anu hawẽ
jumentoya ana bui hikiabu hanu Abraão hawenabube hiweyukũkainikiaki.

Abraão betsa Naor bakebu hati hiwenibukiaki, na hãtxarã

20-24 Hatiãra tsuãra Abraão yuikĩ:
—Mĩ betsa Naor bake itxapa ma hayaki. Hawẽ aĩ Milca 8 huni
bakeyaki, hawẽ bake iyuarã, Uz inũ, ha katxu Buz inũ, Quemuel inũ,
Quésede inũ, Hazo inũ, Pildas inũ, Jidlafe inũ, Betuelrã. Hatiki, hawẽ
huni bakebũ kenarã— anikiaki. Ha inũ, hawẽ nãtakea aĩ bikĩ pakatã
bini aĩbu betsa Reumárã, 4 huni bake hayarianikiaki, Teba inũ, Gaã inũ,
Taás inũ, Maacárã. Hatikiaki, hawẽ huni bakebũ kenarã. Txipu Naor
bake betsa Quemuelĩ huni bake betsa bawani hawẽ kena Arã inikiaki. Ha
inũ, Naor huni bake betsa Betuelĩ aĩbu bake betsa bawanirã, hawẽ kena
Rebeca inikiaki.

Sara mawa hawẽ benẽ mai wanikiaki, na hãtxarã

23 1-2 Abraão aĩ Sara 127 ano haya Canaã mai pakea anua mae betsa
Quiriate-Arba, hawẽ kena betsa Hebrom anua mawanikiaki. Ha

mae anua hawẽ aĩ mawakẽ Abraão shaba tibi kashakũkaini nesebiatã
nuihairai 3-4 hanua hawẽ ainĩ yura Heteu nawabu anu mai wanũ, iwanã,
kaĩkaini hanu itxamisbu anu kashũ hatu yukakĩ yuikĩ:
—Earã, ẽ huni betsaki, ẽ matunabumarã. Hakia ẽ matube hiweyuaiwẽ
taeshũ ea nĩkakãwẽ, matu yuinunã. Ẽ aĩ mawashina ẽ uĩkatsi ikamaki,
ẽ maiwakatsis ikairã. Hanu ẽ maiwai matũ mae peiwẽ hanu maiwati ea
inãkĩ ibuwamakãwẽ— hatu wa 5-6 Heteu nawabũ kemakĩ:
—Shanẽ ibũ, eskaki. Nuku nĩkawe, mia yuinunã. Mĩ shanẽ ibu betsa
pepaki, nukube hiwea mĩ Deusunarã. Nukũ mishki tãpe haratura pepa
anu mĩ aĩ mĩ maiwatiruki, tsuã nũ mia nemamakirã— akabu 7-9 ana
Abraão benikauã hawẽ huĩti pepa hatu unãmakĩ hawẽ beya txibaĩ beti itã
benitã hatu yuikĩ:
—Ẽ aĩ mawashina ẽ maiwatirurã, mã ea inãkĩ ibuwamakatsi ikimẽkaĩ?
Ea merabewakãwẽ. Zoar huni bake Efrom hawẽ mishki tãpe hanu
maiwati keyatapa hawẽ bai depi hayaki. Ha tãpe mishki kena Macpelaki.
Ha bai ibu ea hãtxa washũkãwẽ, hau ea inãkĩ ibuwamanunã. Ẽ peiwẽ
hatira karu depia pakairã, matũ mã unainã. Haskawẽ taea matube enabu
mawa maiwati tãpe mishki ẽ hayapakeshanaii— hatu watã ana tsauaya
10-11 Heteu nawa Efrom hawenabu Heteu nawabu namakis tsaua hau
dasibibũ pe nĩkanũbũ benikaũ Abraão kemakĩ:
—Haskamaki. Ẽ hãtxa nĩkawe. Ha bai inũ mishki tãpe ẽ mia hamẽ
ibuwamaii. Enabũ nĩkaibũ ẽ mia inãkuiaiĩ, hanu mĩ aĩ mĩ maiwanunã—
atã tsaukẽ 12 hanua Heteu nawabũ nĩkaibũ benitã hawẽ beya txibaĩ beti
itã benishũ 13 itxabu bebũshũ Abraão Efrom ana kemakĩ:
—Ea nĩkawe. Haska ẽ mia yukai ẽ pei biwe, peiwẽ hawẽ karu dasibi ẽ
mia pakaii. Biwe. Mĩ ikaya eã ibu watã ẽ aĩ hari ẽ mai wakatsis ikairã—
atã tsauaya 14-15 hanushũ Efromnẽ Abraão ana kemakĩ:
—Shanẽ ibũ, ẽ hãtxa nĩkawe. Ha ẽ bairã, hawẽ karurã, 400 prata
heshe hushupaki. Hati hawẽ karuki. Ana ha haska shinaĩ hawẽ nui
hãtxa yamanãwẽ. Ha bai ẽ mia ibuwamai bishũ minabu mawa hanu
hatu maiwapakeshãwẽ. Ikis mĩ aĩ hanu maiwariwe— aka 16 pei Efromnẽ
bikatsi ikaya Abraão unãkĩ dasibi Heteu nawabũ uiaĩbũ haska yuiai keska
dasibibũ uiaĩbũ pei tana pewatã 400 prata pei heshe pakakẽ 17-19 hanushũ
mai pakea Canaã anu Heteu nawabu hatũ maewã Manre natiã hawẽ kena
bena Hebrom hanu bai kaya dasibi hikimisbu anu dasibitũ uiaĩbũ bari
huaikiri Efromnẽ bai Macpela dasibi, hawẽ mibã banati mai inũ, hawẽ
mai wati tãpe inũ, hawẽ bai nemaki hi bana inũ, tsisumẽ anu hi bana
mapua ha dasibi shanẽ ibubũ hawẽ unaki kenematã Abraão ibu wamakẽ
hanushũ haska wabu bitã txipu Abraão mishki tãpe anu hawẽ aĩ Sara
mawashina mai wanikiaki, mai pakea Canaã anurã. 20 Haska Abraão
enabu mawa hanu hau hatu maiwapakeshanũ peiwẽ Heteu nawabũ bai
inũ mishki tãpe inãbu bitã hawena wanikiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Abraão hawẽ tsumapã hau Isaque aĩ ishũtanũ nitxinikiaki, na hãtxarã

24 1 Hanua Abraão ma mestebuhaira Senhor Deusũ hawẽ daya
dasibiwẽ pepawẽ duawakubainaya 2-4 hanushũ hawẽ beya txibãkĩ
Abraão hawẽ tsuma shanẽ ibu haki txiti ika hatũ dasibi hatu mekemis inũ
hawẽ mabu mekeshuna Eliézer kenashũ yuikĩ:
—Ẽ mia yuiai ea dapi huwe. Deusũ nuku uiãwẽ taeshũ ẽ mia yubamaii.
Nukũ beya txibãkĩ ea unãti wamakĩ tsitsaukaĩ ea kishwakewe, mĩ ea
haska waya ẽ mia yuiairã. Canaã nawabu nũ hatube hiweabu anua aĩbu
Isaque ẽ bimakatsi ikamaki. Hakia hanua ẽ huni anu kashũ enabu anua
aĩbu ẽ bake Isaque ishũtãshãwẽ. Senhor Deusũ nai inũ mai damiwanitũ
nuku uiãyã haska ẽ mia yunuai inũ ẽ mia yubamai ea ashũtãwẽ— aka
5 hawẽ tsumapã yuikĩ:
—Hamẽ aĩbu ebe hukatsi ikamakenã, ẽ haskashanai? Ẽ daka hanu
minabu hiwe anu mĩ huni bake hatu iyushũtãshãti?— aka 6-7 Abraão
nemakĩ:
—Haskamahairaki. Mĩ ea haska watirumaki. Uĩrawe. Hanua ẽ huni
anu ẽ bake ẽ nitxĩtirumaki. Ẽ epã enabu hiwenibu anua Senhor Deusũ
nai mekenikatũ ea nitxiniki. Hanushũ ea hatu henemabirãkĩ Deusũ
nenu ea iwenishũ ebe hãtxakĩ yuikĩ: “Na mai pakea minabu hatu ibu
wamakĩ ẽ hatu inãshanaii”, ea wani habiastũ mia merabewakĩ hawẽ nai
tsumari mia bebũkiri yunushũshanikiki. Mia haska wa haria aĩbu ẽ bake
iweshũtãshãwẽ. 8 Hanua aĩbu hukatsi ikamakẽ iweama henebirãshãwẽ,
ẽ mia yuikĩ yubamashu ana shinãmarã. Haska ẽ mia nemai hari ẽ bake
hatu iyushũtaska yamashãwẽ, enabu anurã— aka 9 haska wa nĩkatã
Abraão tsumapã kishwakeshũ yubakĩ yuikĩ:
—Senhor Deusũ ea nĩkaya mĩ ea yunushu ẽ mia ashuĩ kaii— atã
10 hanushũ hawẽ hatu daewati inãkuĩti itxawakĩ Abraão camelo itxapa
anua 10 katushũ hawẽ mabu pepa itxapari katuriashũ kukiki naneshũ
camelo kamaki kuki hawẽ tsumabu beshematã kai Mesopotâmia mae
pakeakiri kai usha itxapakũkaini Abraão betsa Naor mae dapi nukutã
11 ma bari kaya ũpash bana kini dapi camelo huĩrukũmakĩ hatu beumakẽ
habiatiãri txipashbu beshũ ũpash biaibũ 12-14 hau ea unãmanũ ishũ
Abraão tsumapã Deusbe hãtxakĩ ea akĩ yuikĩ:
—Ẽ tsuma Abraão mekenika Senhor Deusuũ, ẽ tsuma mĩ duawamis
keska wakĩ eari merabewakĩ uĩmakĩ ea tapĩmawe. Uĩwẽ. Ũpash bana kini
dapi ẽ nikẽ ũpash bi txipashbu ibirã ibiranaibu unãti wamakĩ txipash
betsa ẽ yukakatsi ikaii: “Mĩ shumu buteshũ ũpash ea amawe!” ẽ aka
ha txipash mĩ ma katua ebe hãtxai: “Awe, ũpashrã. Mĩ camelori ẽ mia
amashunaii”, akĩ ea yuiai ẽ unãkatsis ikai ha txipash mĩ ea katushunairã,
Isaque aĩ hau ishanunã. Haskawẽ taeshũ ẽ tsuma Abraão mĩ ana duawai
ẽ unãkatsis ikaii— akaya 15-16 hãtxa meneriamakẽ Betuelĩ aĩbu bake

Rebeca hui hawẽ shanu Milca inũ hawẽ hutxi Naor Abraão betsarã,
txipash hawẽruahaira hunĩ mekĩ pesariama shumu ia hui ũpash bana kini
anu butukaĩ hawẽ shumuki ũpash matawatã mapekeaya 17 hakiri Abraão
tsuma kushikaĩ bebũ tetã yuikĩ:
—Txipashaã, ũpashrã, ea amawe— aka 18-19 txipashã yuikĩ
—Awe, shanẽ ibũ— atã hawaira hawẽ shumu butetã ũpash sanãshuna
akĩ menetã shetsekeaya Rebecã ana yuikĩ:
—Mĩ camelo dikabi ẽ mia hatu amashũbauna ũpash netsuaya ana
bitãshũ ẽ mia hatu keyu amashũkatsis ikaii— atã 20 hawẽ camelo amakĩ
hawẽ amatiki ũpash hawaira hushkeshũtã ana ũpash bitã bitãkĩ hatu
dasibi amakĩ keyushunaya 21 Abraão tsumapã haska washuaĩ hãtxama
Rebecakiri shinãkĩ:
—Senhor Deusũ ea duawakĩ ha aĩbu ea inaĩmẽkaĩ?— itã 22-23 hawẽ
camelo ũpash ma akabũ hanua hawẽ deu ouro mane txashakapa hawẽ
shãkama 7 grama inũ hawẽ mebi ouro dabe hawẽ shãkama tibi 100
grama bishũ Rebeca inãkĩ sawemashũ yukakĩ yuikĩ:
—Mĩ tsuã bakemẽkaĩ ea yuiwe. Hanu enabube ẽ ushatirurã, mĩ epã
hiwe anu teke shaka hayamẽ?— aka
24 —Earã, ẽ Betuelĩ bakeki. Ẽ epã ibuburã, ẽ shanu Milca inũ ẽ hutxi
Naor ma mawanibuki. 25 Camelo piti basi itxapa inũ ushati dĩtu itxapa nũ
hayaki— aka 26-27 hawẽ beya txibaĩ dãti iki beti ishũ Senhor Deus kẽwãkĩ
yuikĩ:
—Senhor Deus pepa duapahaira ẽ tsuma Abraão mĩ hawẽ mekenika
Deuski. Mia besti habe duawanamei mĩ habe putanameismaki. Ẽ
tsumapã ea yunushina keska ea mekebirãkĩ ma hawenabu anu mĩ ea
bitxishuki— akaya
28 Rebecã haskai nĩkabaini kushikaĩ hawẽ ewã hiwetã kashũ ũpash biti
anu ka ha hunĩ haska washu dasibi hatu yui keyua 29-30 Rebecã pui Labão
nĩkatã haska bestima ha deu sawemashu inũ mebi daberi sawemashuri
uĩtã ha hunĩ haska washu uĩtanũ ika ha ũpash bana kinikiri kushikaini
kashũ Abraão tsuma benakubaĩkĩ hawẽ camelo itxapabube nia hawa
pashkariama betxitã haki nukutushikĩ 31 yuikĩ:
—Miarã, Senhor Deusũ mia duawamiski. Hanu niama nukũ mae anu
kayuwe. Mia inũ mĩ tsumabu nũ ma hiwe mia pewashũshuki. Ha dikabi
mĩ camelo hanu maniti nũ pewashũriashuki. Ebe bekãwẽ— aka 32 Abraão
tsuma hatũ hiwe anu kai hikiaya Labão camelo kamakia hawẽ mabu
buteshũtã hau pinũbũ basi arumis tsusĩ bishũtãshũ inãkĩ mãtxĩshũtã
hanushũ Abraão tsuma inũ hawenabu hau hawẽ hutxukinũbũ ũpash hatu
inã hutxukiaibũ 33 hanua piti hatu pewashũtã hatu tsaũshuna piriama
Abraão tsumapã hatu yuikĩ:
—Ẽ piyuamaki. Haska ẽ hushu matu yuikĩ taewayunũ ea nĩkakãwẽ—
hatu wa

—Peki. Nuku yuiwe— Labão aka 34 hanushũ hatu yuikĩ:
—Earã, ẽ Abraão tsumaki. 35 Senhor Deusũ ẽ tsuma duahaira wakĩ
shanẽ ibu wamiski, dasibi betsa betsapa inãkinã. Txashuwã mirima inũ,
ina awa mirima inũ, prata mane inũ, ouro mane inũ, hawẽ huni inũ
aĩbu dayaru escravo itxapa inũ, camelo inũ, ina betsa jumento itxapa
inãmis hayaki. 36 Ẽ tsumapã aĩ Sara yushabuhairabia huni bake bima
kaini ma huni ewakẽ hawẽ ibu Abraão hawẽ mabu itxapa yunuima ma
ibuwakubainikiki. 37 Haskakẽ ẽ tsumapã ea yubamakĩ yuikĩ: “Nenu Canaã
nawabu dapi nũ hiwearã, Isaque aĩ nenua mĩ bishũyamanũ haska nemakĩ
ẽ mia yunuaii. 38 Hakia ẽ epã enabu anu kashũ ẽ bake Isaque aĩ benakĩ
ea ishũtãshãwẽ”, ea wa 39 eã yuikĩ: “Hamẽ aĩbu ebe hukatsi ikamakenã,
haskashãpa?” ẽ wa 40 ea ana yuikĩ: “Senhor Deusũ ea mekeaya ẽ hawẽ
hiwekũkaĩmiski. Hatũ hawẽ nai tsuma mibe yunua mia merabewabaina
aĩbu ẽ epã enabu anua ẽ bake Isaque mĩ iweshũshanaii. Aĩbu enabu anua
mĩ iwea mĩ ebe yubakashu haska wakĩ mĩ keyua mĩ benimashanaii.
41 Hakia enabu anu mĩ hikia aĩbu mia inãbuma mĩ ebe yubakashu
ana hawa shinãma henebirãshãwẽ”, akĩ ea yuishinaki. 42-44 Haskakẽ
ẽ hua ũpash bana kini anu nishũ ẽ huĩti merã shinãkĩ yuikĩ: “Ẽ
tsumapã mekenika Senhor Deusuũ, mĩ Abraão merabewamiski. Mĩ eari
merabewatirumẽ?” atã “Uĩwẽ. Ũpash bana kini dapi ẽ nia hanua ũpash
bi txipash hua ẽ yukakatsis ikaii: ‘Mĩ shumu buteshũ ũpash ea amawe’, ẽ
wa ea yuikĩ: ‘Awe. Mĩ camelori mia amashũpa?’ ikai ha ẽ tsumapã bakẽ
aĩ mia Senhor Deusũ mĩ katua ẽ unãshanaii”, iki 45 hãtxai ẽ meneriamakẽ
Rebeca hawẽ shumu tetsaumekirã ũpash bitã kaya eã yukakĩ: “Mĩ ũpash
biwanairã, ewẽ nuikĩ ea amawe”, ẽ wa 46 hawaira hawẽ shumu butetã
ea yuikĩ: “Awe. Mĩ camelo dikabi ẽ mia ũpash amashunaii”, ea wa ea
ũpash amatã ẽ camelori ea amashuna 47 eã yukakĩ: “Mĩ tsuã bakemẽ?”,
ẽ wa ea yuikĩ: “Earã, ẽ Betuelĩ bakeki. Ẽ shanu Milca inũ ẽ hutxi Naor
ma debunibuki”, ea waya hanushũ deu inũ mane mebi dabe sawematã
48 hanua dãti iki beutã yuikĩ: “Ẽ tsumapã merabenã Deus kẽwãkĩ yuikĩ:
‘Enabu anu txipash aĩbu hawẽ bake Isaque ẽ ishuniyuaya ea merabewakĩ
pe iwekĩ Senhor Deusũ mĩ ea merabewashuki’ ”, ẽ ikirãshuki. 49 “Natiã
ẽ tsumakiri ẽ matu yuishu haskara mã hakiri duawati shinaĩmẽkaĩ, ea
yuirikãwẽ”, iwanã, “Ha dikabi txipash Rebeca mã ebe nitxĩkatsi ikama ea
yuiriakãwẽ, mã ea haska wamakẽ hiwe betsanua ẽ benashunaii, txipash
betsarã”, hatu wa 50-51 Labão inũ hawẽ epa Betuelĩ nĩkatã kemakĩ:
—Na dasibi Senhor Deusũ mia yuishina ma peki. Haskawẽ taeshũ
pepa inũ txakabu shinãkĩ nũ mia yuitirumaki. Senhor Deusũ nuku
haska washu nũ betsa watirumaki. Rebecarã, na tsaua iyushũritãshãwẽ.
Mĩ iyua mĩ tsumapã bakẽ aĩ wãshanikiki— akabu 52 hatũ hãtxa nĩkatã
Abraão tsumapã hawẽ beya txibaĩ beti ishũ Senhor Deus kẽwãtã benishũ
53 hawẽ inãkuĩ mabu apashũ prata mane mabu hushupa inũ, ouro mane

txashahaira mabu inũ, tari pepa kaĩmashũ Rebeca inãtã mabu betsa
pepa hawẽruari hawẽ pui Labão inũ hawẽ ewa inãriatã 54 hawẽ camelo
uinikabu hawẽ tsumabu betsabetã piti tsaũshunabu pikĩ menetã hanua
ushashini penaya bestẽkauã hatu yuikĩ:
—Ẽ tsumanu ma ẽ kakatsis ikaii. Nuku nitxĩrikãwẽ— hatu wa 55 hawẽ
pui inũ hawẽ ewã yuikĩ:
—Txipash nũ manushanai ana 10 shaba niti ishũ nuku uĩmayukãwẽ.
Hati binuaya txipash mĩ iyutiruki— akabu 56 ana hatu yuikĩ:
—Ea hatishuĩra ea niti ayamakãwẽ. Senhor Deusũ ea matu
duawamashinaki. Ẽ ma txĩtuaĩ ea nitxĩrikãwẽ, ẽ tsumanu txipash
iyushuni ẽ ma kairã— hatu wa
57 —Txipash kenashũ nũ yukaii— ashũ 58 Rebeca kenabu huai yukakĩ:
—Ikis mĩ habe kakatsi ikai?— akabu
—Heẽ. Ha hunibe ẽ katiruki— ikaya 59-60 hatũ pui Rebeca inũ, hawẽ
tsuma aĩbu hatũ yumewakubainai inũ, Abraão tsuma inũ, hawẽ camelo
uinikabu inũ, hawẽ tsuma betsabu hatu nitxinũ, iwanã, Rebeca hau
unanuma pe hiweshanũ duawakĩ yuikĩ:
—Itxuũ, hau minabu mirimahaira ipakeshanũbũwẽ. Habu hatuki
sinataibu hau habũ hatu maemakubaĩshanũbũwẽ— atã hatu nitxiãbu
61 hanua Rebeca benikauã hawẽ tsuma aĩbuaibube camelo kamaki hatu
katsauãbu Abraão tsumapã hatu iyui bebui kaĩkainaya txibaĩ hatxũ
buaibũ
62 habiatiãri ha txatxa kini Laai-Roi anu hukĩ hawẽ txashuwã hatu pima
ataĩ mai pakea hawẽ kena Neguebe anu Isaque hiwea 63 shaba betsa bari
kaya shinaĩ basi neki nishũ camelowẽ beaibu betxitã uiãyã 64-65 Rebecãri
unushuri uĩkĩ Isaque nia betxiriatã camelo kamakia Rebeca bututã
Abraão tsuma yukakĩ:
—Tuturi bai tanabirani hui nukuki nukuyuairã, tsuamẽ?— aka kemakĩ:
—Habia ẽ tsumapã bakeki— aka haska nĩkatã Rebeca hawẽ
marakukuti saweawẽ bepukuaya 66 hatuki nukua haska Deusũ ashũshina
Abraão tsumapã Isaque yuia 67 nĩkatã Rebecaki nukutã hawẽ ewã tari
hiwe anu Rebeca iyushũ bikĩ aĩwãtã betxipaihairai:
—Rebecawẽ taea ẽ ana benimahairaii— ikĩ Isaque shinaĩ hawẽ ewa
mawaima ana haskaira shinãma hawẽ aĩki bana ana haskaira nuiama
inikiaki.

Abraão Quetura aĩwãtã huni bake bawa hati inibukiaki, na hãtxarã

25 1 Abraão ana aĩbu betsa hawẽ kena Quetura bitã 2 hanua hawẽ
bakebu haki bawa hawẽ huni bakebu Abraão inã kaiã hati
inibukiaki, Zinrãnã, Jocsãnã, Medãnã, Midiãnã, Isbaquerã inũ Suárã,
hati inibukiaki, hatũ kenarã. 3 Hanua Abraão huni bake betsã Jocsãnẽ
huni bake dabe bawatã hatu kenanirã, Seba inũ Dedã inibukiaki. Hanua

Abraão baba Dedãnẽ huni bake dabe inũ bestiri bawariarã, ma ewatã
pashkatã pairã, hatunaburã, Assurim nawabu inũ, Letusim nawabu inũ,
Leumim nawabu hati inibukiaki. 4 Hanushũ Abraão bake betsãri Midiãnẽ
huni bake 5 bawariatã hatu kenakinã, Efá inũ, Efer inũ, Enoque inũ,
Abida inũ, Eldarã, hati inibukiaki. Hati dasibi Queturã enabu inibukiaki,
hawẽ huni bakẽ inũ hawẽ huni bakebũ bababurã.
5,6 Ha dukũ Abraão dasibi hawena hawẽ mabu inũ, hawẽ inabu inũ,
hawẽ tsumabu dasibi pashkashũ hanushũ peiwẽ hatu bini hawẽ aĩ
betsa tibibũ huni bakebu Abraão bebũkiri hatukiri yubakaimashũ hawẽ
mabu hatu pashkashũtã hatu ibu wama akeaketã hanushũ hau Isaquebe
ketashameama benãta hiwetanũbũ bari huaikiri hatu nitxĩpakenikiaki.
Hatira hatu inã keyuama itxapa hawẽ bake Isaque yunu keyutã Abraão
mawariama Isaquebe hiwenikiaki.

Abraão mawa mai bini anu mai wanibukiaki, na hãtxarã

7-8 Haskai hiwea ma anibuhairai mestebui 175 bariya mawa Abraão hawẽ
shenipabu mawa bumisbu anu karianikiaki, hatuki dasirã. 9-10 Haskaya hawẽ
huni bake dabe Isaque inũ Ismael bestitũ Manre mae bari huaikiri Macpela
anu mishki tãpe merã Abraão yura datãkĩ mai watã bunibukiaki, hawẽ bai
anua mishki tãpe Abraão Heteu nawa Zoarĩ bake Efrom anua peiwẽ taeshũ
bini anu hawẽ aĩ Sara dapi habe maiwakinã. 11 Abraão mawaimakẽ Deusũ
hawẽ bake Isaque pepawakĩ duawaya ha ũpash bana kini kenakĩ: “Laai-Roi
Txatxaki”, anibu anu Isaque hanu hiwepaunikiaki.

Ismaelĩ enaburi eskai hiwerianibukiaki, na hãtxarã

12 Sarã Egito nawa aĩbu hawẽ dayaru escrava Agar Abraão yunua
bakewanirã, hatũ huni bake Ismaelĩ huni bakerã, itxapa hatu bawarianikiaki.
13-15 Ismaelĩ huni bakebu iyuatũ hawẽ kenarã, Nebaiote hanua Quedar inũ,
Adbeel inũ, Mibsão inũ, Misma inũ, Dumá inũ, Maasá inũ, Hadade inũ, Tema
inũ, Jetur inũ, Nafis inũ, Quedemá hati hatũ kenarã, 16 Ismaelĩ huni bakeburã,
12 irianibukiaki. Ma ewatã pashkatã pairã, habu tibi shanẽ ibui mai pakea
tibi ibu wai hanushũ hatũ tari hiwe nitxĩbaunaibu hatũ kena dabiki ibubis
kenai pai itxapa hawenabubes mirimahaira bestibu tibi hiweriapaunibukiaki.
17 Hanua Ismael 137 ano haya mawa hawẽ shenipabu mawa hanu
bumisbu anu kariai hatuki dasinikiaki. 18 Ismaelĩ enabu pairã shuku betsai
Havilá mai pakea inũ Sur mai pakea anu namakis ibu wai dasibi hiwea
akeakerianibukiaki, Egito bari huaikiri inũ Assur bai bui binubaĩmisbu anurã,
hawẽ betsabubes unanuma pe hiweama detenameirã.

Rebeca bake bima Esaú inũ Jacó nanea kainikiaki, na hãtxarã

19 Abraão bake Isaque inũ hawẽ bakebu hiwea tanakubaini eskapaunibukiaki.
20 Isaque 40 ano hayatũ Arameu nawabũ Betuelĩ aĩbu bake Rebeca, Labão puirã,

Padã-Arã anua iweshuna aĩwãkẽ 21 Rebeca ma bari itxapa kabia bake biamaskẽ
Isaque merabewakĩ Senhor Deusbe Rebeca ea ashuna nĩkatã hawẽ nuikĩ Senhor
Deusũ merabewa Rebecã tsupibu bake binikiaki. 22 Hanua ewai hawẽ bake dabe
naneawẽ taea pustu meranua detenameaibu unãkĩ datekĩ Rebecã shinãkĩ:
—Ẽ bakebu eskai detenameshãkanimẽkaĩ. Earã, haskai ẽ
hiwekũkaĩshanai?— ishũ Senhor Deus yuka 23 Senhor Deusũ kemakĩ:
—Ha bake dabe mĩ pustu meranuarã, habus hiwea yura shukua dabe
detenameshanaibu bebũkiri mia bika tenemaibu mĩ hayaki. Huni bake
dabe mĩ kaĩshanaii, betsa kushipa inũ betsa kushipa beshmasrã. Ha
mashku kaiãtũ hawẽ betsa iyua tsuma washanikiki— aka 24 tuya ewatã
huni bake dabe kaiã 25 ha dukũ kaĩshu uiãbu hawẽ yura hirabi dani
tashipa hayawẽ taeshũ kenakĩ: “Esaúki”, anibukiaki. 26 Hanua mashkũ
iyuatũ tae txitxuku tsuma kaiã kenakĩ: “Jacóki”, anibukiaki. Hanua hawẽ
aĩ Rebeca hawẽ bake dabe kaĩkẽ Isaque 60 ano hayanikiaki.

Esaú iyuatũ kushipa hawẽ betsa mashku yununikiaki, na hãtxarã

27,28 Isaque huni bake dabe yumei ewatã hanua Jacó hãtxaisma pes hawẽ
mae dapishũ txashuwã mekei besti dayaya hakia hanu tsua hiweabumanu Esaú
kashũ dekuyakĩ tsakanika metsapahairakũkaĩkĩ hawẽ epa Isaque yuinaka nami
tsakashũ pimamiswẽ taeshũ hawẽ epã Esaú ha betxipaihairaya hakia hawẽ ewa
Rebecãri Jacó betxipaihairariaya 29,30 haskakubainaibũ shaba betsa bari kaya
Jacó bawakĩ mabesh waya Esaú tsakai txaihaira ka txĩtũkirani hikitã punu
nukahaira bunihairai mawakatsis ikĩ Jacó yuikĩ:
—Punu nukahaira hui ẽ mawakatsis ikaii. Mĩ mabesh tashipa wa beatã
menã ea amariwe, ea merabewakinã— aka mabesh tashipa yukaiwẽ
taeshũ Esaú kena betsa wakĩ Edomki, nukũ hãtxawenã, tashiparã.
31 Hanua habũ beya txibãkĩ hawẽ epa ma mawakẽ iyuatũ hawẽ kushipa
bi shanẽ ibumis inũ hawena dasibi pashka itxapa inãkĩ mashku eskarabes
inãmiskẽ Jacó shinãkĩ Esaú haskabiakẽ: “Eã mebinũ”, iwanã yuikĩ:
—Mĩ ẽ hutxi kaĩbiani henetã miã ea hutxi wawe— aka 32 hanushũ Esaú
ana yuikĩ:
—Ẽ iyuabia buni txakayamai ẽ mawa ha ẽ epã kushipa ẽ hayashanai ikis ea
hawa merabewatirumaki. Peki. Ẽ mia hutxi waii— aka 33 Jacó yuikĩ:
—Haskabia Senhor Deusũ nuku uĩkĩ unãyã ha dukũ hawaira ea
yubawe, mĩ ea yuba txipu ẽ mia pimairã— aka Esaú yukarãwã yuikĩ:
—Senhor Deusũ nuku uiãyã ẽ mia yubaii, hutxi wakinã— aka 34 ma
yuba nĩkatã misi inũ yusu mabesh tashipa Jacó inã pitã benikaini ka
haskakũkaini iyuabia Esaú shanẽ ibutiruma pe shinãma ikũkainikiaki.

Gerar maewã anu Isaque hatube hiweyui kanikiaki, na hãtxarã

26 1 Ha baritiã Abraão hiwekẽ ui ikamahairakẽ dasibi yurabu inũ
hatũ inabu buninibu ana habias keskai ana ui ikamahairarikẽ

nuitapai dasibi buni keyuaibũ piti benai Isaque hawenabube Gerar
maewã anu ka Filisteu nawa shanẽ ibu Abimeleque Abraão uinitũ hawẽ
bake Abimeleque betsa shanẽ iburiai anu buniwẽ taea kaima habube
Isaque hiweyukẽ 2-5 haria Senhor Deus haki nukushũ Isaque yuikĩ:
—Egito mai pakea anu kayamashãwẽ. Hanira ẽ mia yunuai anu besti
mĩ katiruki. Natiã na habia mae anu besti hiweyuwe. Haskai hanu
Filisteu nawabu dapi mĩ hiwekẽ mia mekekĩ ẽ mia duawayuaii. Mia inũ
minabu paibu na mai pakea hirabi ẽ matu ibu wamashanaii. Mĩ epa
Abraão ẽ yubani keska wakĩ habiaskari ẽ mia yubaii. Ẽ yunua Abraão
ẽ hãtxa dasibi txibãkĩ akubainiwẽ taeshũ minabu ẽ pahairawashanaii,
bishiti tsuã tanatiruma keska wakinã. Haska bestima minabuwẽri na mai
hirabi anu yurabu shukua tibi dasibibu ẽ hatu duawapakeshanaii— aka
6 Gerar maewã anu Isaque hatube hiweyui hikishĩkẽ 7 hunibũ hawẽ
aĩkiri yukakĩ:
—Tsuamẽ, ha aĩburã?— akubainabu Isaque shinãkĩ: “Rebeca
hawẽruahairaki.” Eã hatu yuikĩ: “Harã, ẽ aĩki. Ẽ hatu warã, hawẽ taeshũ
ea tenãshũ Rebeca bitirubuki”, iki datekĩ hatu paranũ ishũ hatu yuikĩ:
“Ẽ puiki”, hatu waimakẽ 8 hatu haska waima usha itxapa kaya hawẽ aĩ
hune txutakubaini ana menu ishũ ikuaya hanua Filisteu nawa shanẽ ibu
Abimeleque dĩtu merã huneshũ uĩti shui bestitxai merã uiãyã Isaque inũ
Rebeca menameai betxishũ 9 hau iweshunũbũ hawenabu yunua Isaque
hua haki sinatakĩ yuikĩ:
—Haskakenã, Rebecarã, mĩ aĩki. Mĩ habe menameai dama ẽ matu
uĩshuki. Hawai: “Ẽ puiki”, mĩ ikimamẽ, nuku yuirã?— aka Isaque kemakĩ:
—“Ẽ aĩki”, akĩ ẽ matu yuia: “Tsuãra Rebeca bikatsi mã ea tenãtiruki”,
ishũ shinãkĩ: “Ẽ puiki”, akĩ ẽ matu yuimaki, hawẽ taeshũ mã ea tenãtiru
matu parainã— aka 10 ana Abimeleque yuikĩ:
—Haskakĩ mĩ nuku haska waimamẽ? Nukũ huni betsã Rebeca
aĩwãtã txutaya Deusũ nuku uiãyã mĩ nuku txakabuwakeãshinaki—
atã 11 Abimeleque hawenabu dasibi hatu unãmakĩ yuikĩ: —Tsuãra na
huni Isaque inũ hawẽ aĩ bikawakĩ txakabuwaya ẽ hatu tenãmashanaii,
kupishũkinã— hatu anikiaki.
12-14 Hanua Isaque habianuri hiweyua hatube dayakĩ hawẽ tsumabu
yunua bai ewapa washũ shekiwã banaima itxapahaira tsekaibũ Senhor
Deusũ duawakubaina Isaque shanẽ ibukĩ hawẽ hawara ana bikubaini
hawẽ txashuwã itxapahaira hayai inũ, hawẽ ina awa itxapahairari hayai
inũ, hawẽ dayaru escravo itxapahairari hayariai hatube hiwekĩ Isaque
hati itxawai shanẽ ibuhairakũkainaya hanua Filisteu nawabũ uĩ kemui
yuinamei haki sinatai:
—Yuu, ha hunirã, haskai nuku anu huima shanẽ ibuhairakĩ nuku
binuimẽkaĩ, mabu itxapa hayairã?— ikaibũ 15 habianuri Abraão hiweatiã
hawẽ txashuwã amanũ, iwanã, hawẽ tsumabũ ũpash wamakĩ banakĩ

kini itxapa pukĩshunibu Abraão mawayamakẽ Filisteu nawabũ hawẽ
ũpash kini dasibi maiwẽ bepukĩ buanibukẽ 16 hanua ana haska watima
Abimeleque Isaque yuikĩ:
—Nenu huima kushipakũkaĩkĩ mĩ nuku binuaiĩ. Haskakẽ nukũ mai
pakeanua kariwe, nuku henebainirã— aka
17 hanua Isaque hawenabu inũ hawẽ tsumabube kaĩkaini ka Gerar
anu manãkiri txaima napãpa anu maetã hanushũ hatũ tari hiwe
nitxĩtã hanu hiweyuaibũ 18 habianuri hawẽ epã tsumabũ ũpash hatu
pukĩmani bepunibu anu Isaque epã tsumabu anishũ unãkĩ ana pesakĩ
taewashunibukiaki. Ha Abraão kenaniwẽ taeshũ habiariri Isaque ana
kenanikiaki, ũpash kini tibirã. 19 Isaque tsumabũ napaku anu ũpash kini
bena wakĩ nawasanabu hamebi hene habai matamiskẽ 20 ha napãpanã
ũpash kini benawaimabu uĩkĩ Gerar nawa hatũ inabu mekenikabũ Isaque
inabu mekenikabu kũyã akĩ hatu yuikĩ:
—Nukunaki. Matunamaki— hatu wabu haskaibuwẽ taeshũ Isaque ha
ũpash bana henebaĩkĩ kenakĩ yuikĩ: “Esequeki”, anikiaki, nukũ hãtxarã,
“Yaushinamei ha ikaibu ũpashki”, akinã. 21 Hanua ana napãpa manãkiri
maeshũ ũpash kini ana benawakĩ ana hatu pukĩmakĩ ana hatu ũpash
betximaimakẽ hawẽ taeshũri ana hatu kũyã ariakĩ yuikĩ:
—Nukunaki. Matunamaki— hatu ana akubainaibũ haska hatu
waibuwẽ taeshũ Isaque ana hatu henemabaĩkĩ kenakĩ: “Sitnaki,
Sinatarabeaibu Ũpash Kinirã”, anikiaki. 22 Hanua ha katxu txai benãta
maeimashũ ũpash kini ana hatu benawamakẽ pukĩkĩ ũpashki pesabu
ana tsuã hatu kũyã aki sinatamawẽ taea hiwekĩ kenakĩ: “Reobote, Mae
Hawama Ibuumaki”, iwanã, “Natiã Senhor Deusũ na mae nuku inã nenua
nũ pashanaii”, hatu wa
23 hanua txai basi benai Isaque dasibibu iyui Isaque Berseba ũpash
bana kini anu kakẽ 24 meshu merã Senhor Deus haki nukushũ Isaque
yuikĩ:
—Dateyamawe. Ẽ mĩ epa Abraão mekenika Deuski. Hawara ẽ
yunua Abraão txibãkĩ akubainiki. Haskawẽ taeshũ haibuwakĩ ẽ mia
duawariashanaii, minabu itxapa mia pa washũkinã— atã kakẽ 25 hanushũ
Isaque mishki txi tapu wakĩ mishki itxawakĩ maspu watã ha mamakishũ
daewakĩ hau benimanũ, iwanã, txashuwã bake tesẽshũ menu keyukĩ
Senhor Deus kẽwãtã hanu hawẽ tsumabu hatũ tari hiwe dasibi pũtematã
hanushũ hawẽ tsumabu ũpash kini benawamakĩ hatu yunua pukĩkubaĩkĩ
ũpash betxinibukiaki.

Abimeleque Isaquebe yubakanamenikiaki, na hãtxarã

26 Hanua betsatiã Abimeleque Isaquebe hãtxanũ ika Gerar anua huai
hawẽ haibu Ausate inũ, hawẽ detenamenikabu shanẽ ibu Ficol hatu iyua
27 Isaque hatu yukakĩ:

—Ea betxipaiama eki sinatakĩ mã ea mae mebĩkubirana nenuri ẽ
huimaki. Ea ana haska wanũ ishũ mã ea uĩ bekãshumẽ?— hatu wa
28-29 habũri Isaque kemakĩ:
—Miarã, Senhor Deusũ duawakĩ mia merabewakubainai nũ uĩmiski.
Mia shinaĩ yuinamei yubakai: “Isaquebe yubakai kanãwẽ, nũ habe
haibunameshanunã”, ishiã nũ hushuki, eskakiri yubakairã. Nukuki
sinatakĩ mã nuku txakabuwama inũ nukũri matu ana bikawamarã, nũ
haskakiri yukatiruki. Mĩ nuku anu hiwea mia duawakĩ nũ mia hawa
wama unanuma nitxĩmaki. Natiã Senhor Deusũ mia duawakĩ heneama nũ
uĩriaii— akabu 30-31 nĩkatã Isaque benimakĩ piti itxapa aĩbu bawamashũ
hatu inã pikĩ mabesh akĩ keyutã ushashini penaya bestẽtã Isaquebe ana
yuinamei:
—Senhor Deusũ nuku uiãyã yubakai nũ hãtxashinawẽ taea ana
itxakanikapakeyamanãshãwẽ— aka Isaque hatube hãtxai menetã
hatu nitxiã ana habe sinatanameama habe haibunametã unanuma bui
penibukiaki.
32 Hanua habias shabatiã hawẽ tsumabu beshũ Isaque yuikĩ:
—Ũpash bana kini wakĩ nũ pukĩshu ma heneki nũ pesashuki— akabu
33 hanushũ Isaque ha ũpash kini kenakĩ “Sebaki”, anikiaki. Haskawẽ
taeshũ ha mae kenakĩ “Bersebaki”, ani habiaskiri heneama kenamisbuki.
34 Esaú 40 ano hayatũ Heteu nawa aĩbu dabe binikiaki, aĩwãkinã,
Beerĩ aĩbu bake Judite inũ Elom aĩbu bake Basematerã. 35 Ha aĩbu dabe
hawenabumatũ hatũ beyawẽ taeshũ Isaque inũ Rebeca hatu bika tenemak
ubainibukiaki.

Isaque hawẽ bake dabe kushipa pepakiri hatu yuikĩ yubanikiaki, na hãtxarã

27 1 Hanua Isaque anibui mestebuhairai ma beshushhairakĩ hawẽ
bake iyua Esaú kena huaya Isaque yuikĩ:
—Epaã, mĩ miamẽkaĩ? Mia yuinũ nĩkawe— aka Esaú yuikĩ:
—Epaã, mĩ ea kena ẽ hushuki. Hawamẽkaĩ? Ea yuiwe— aka 2-4 ana
hawẽ epã yuikĩ:
—Uĩwẽ. Ma ẽ mestebuhairai anibuhairaki. Hatiãra ẽ matu
mawashũshanai ẽ unãmawẽ taeshũ ẽ hãtxa nĩkawe. Mĩ piaya kashũ
txashu tsakashũ beshũ yutxiyabi ea bawashũwẽ, haska ẽ betxipaimis
keska piti nuweparã. Pitã ẽ huĩti benimakĩ mĩ ẽ bake iyua hau
Senhor Deusũ mia duawakubaĩshanũ ẽ mia pepakiri hãtxa wairã, ẽ
mawariamarã— iki 5 Isaque Esaúbe hãtxai hawẽ ibu Rebecã nĩkakẽ
hanushũ Esaú txashu hawẽ ibu tsakashuni kaya 6-10 hanua Rebeca hawẽ
bake mashku Jacó anu kashũ yuikĩ:
—Uiã, mĩ epa Esaúbe hãtxai ẽ nĩkashuki. Mĩ epã yuikĩ: “Txashu
tsakatãshũ yutxiyabi ea bawashũwẽ, haska ẽ betxipaimis keska piti

nuwepa wakinã, haska pitã ẽ huĩti benimakĩ Senhor Deusũ nuku uiãyã
mia duawakĩ ẽ kushipa pepa ẽ mia yunushanaii, ẽ mawariamarã”, akai
ẽ nĩkashuki. Haskashũwẽ taeshũ ẽ hãtxa nĩkawe. Ẽ mia yunuai mia
dukũ kashũ mĩ ina cabra bake haratura dabe hawẽ nami babupa katutã
atxishũ ea beshũwẽ, hawẽ nami yutxiyabi mĩ epa ẽ bawashunairã, haska
manuai keskarã, haska mĩ epanu mĩ bushuã pitã benimakĩ mia besti
hawẽ kushipa pepa mia yunui hau hãtxanunã, Senhor Deusũ hau mia
duawashanunã, mĩ epa mawariamarã— aka 11-12 hanushũ Jacó datekĩ
hawẽ ewa yuikĩ:
—Uiã, ẽ betsa Esaú dani itxapa hayaki. Earã, ẽ dani hayamaki.
Haskawẽ taeshũ ẽ epã ea metiruki. Meshũ: “Ea paraĩkiki”, ishũ pepa ea
inãma kupikĩ ea yuputiruki, pepawamarã— aka 13 Rebecã ana yuikĩ:
—Mia txakabuwakatsi ikaya miwẽ taeshũ: “Ea kupiwe”, akĩ ẽ mia
yuishũshanaii. Haska ẽ mia yunuai bitãwẽ. Nukũ ina cabra bake babupa
dabe ea bishũtãwẽ— aka 14 kashũ dabe atxishũ beshuã haska hawẽ epã
betxipaimis keska hawẽ ewã cabra nami txashu nami nuwe keska wakĩ
yutxiyabi bawashũtã 15 hanushũ hawẽ tari hiwe meranu hikikaĩ haya
txai katãshina hawẽ bake iyua Esaú tari bishũ hawẽ bake mashku Jacó
sawemashũ 16 cabra bake bitxi Jacó pũyãki meyabutã teshuanuri bitxi
betsari teyabua 17 nami yutxiyabi inũ misi bawashuna inã 18 Jacó hawẽ
epanu kashũ yuikĩ:
—Epaã, ẽ ma huaii— aka hawẽ epã yuikĩ:
—Ẽ nenu dakaki. Huriwe. Mĩ haratu ẽ bakemẽ?— aka 19 Jacó parãkĩ
yuikĩ:
—Ẽ Esaúki, mĩ bake iyuarã. Mĩ ea yunua kashũ ma ẽ tsakatãshuki.
Benitã tsaushũ txashu nami ẽ mia bawashũshu piwe. Haskawẽ taeshũ mĩ
kushipa pepa ea yunui ekiri hãtxariwe— aka
20 —Haskatã mĩ hawaira txashu tsakashumẽ?— aka ana parãkĩ yuikĩ:
—Mĩ haibu merabenã Senhor Deusũ txashuki ea nukuma ẽ
tsakashuki— aka 21 hanushũ hawẽ ibuã yuikĩ:
—Haska mĩ ẽ bake Esaúmẽkaĩ? Mia menũ neri huwe— aka 22 Jacó ha
dapi ka mekĩ yuikĩ:
—Mĩ hui Jacóki. Hakia mĩ mekẽ mĩ Esaúki— aka 23 hawẽ mekẽ dani
itxapa Esaú keskawẽ taeshũ Isaque Jacó unãma hawẽ pepa yaushiama
yunukatsi 24 Isaque ana yukakĩ:
—Txanima mĩ ẽ bake Esaúmẽ?— aka
—Habia mĩ bake ẽ eaki— aka 25 atimas hawẽ epã yuikĩ:
—Peki. Txashu nami mĩ ea bawashũ beshuã ea inãwẽ, ha dukũ pitã ẽ
kushipa pepa ẽ mia yunuairã— aka Jacó nami bawashuna inã pitã uva
vinhori inã 26 pikĩ akĩ keyutã ana yuikĩ:
—Epaã, ana ea dapi hushũ ea tãtsu awe— aka 27-29 Jacó hawẽ epa dapi
kashũ tãtsu akai Isaque Esaú tari itsa shetetã:

“Esaúki”, ishũ hawẽ kushipa pepa yunui hakiri hãtxai:
“Aa, txanimaki. Ẽ bake iyuatũ itsaki,
Senhor Deusũ ni nuku pepawashũmis ni itsarã.
Ui imakĩ mai pepa inãkĩ
yunu betsa betsapa itxapa inũ uva vinho itxapa inãkĩ
Deusũ hau mia duawapakeshanũwẽ.
Shukua betsa betsapatũ mia duawaibũ
hatũ shanẽ ibukĩ mĩ hatu tsuma wa miki mesepakeshãkanikiki.
Mĩ betsa kayabibu mĩ hatu shanẽ ibushunaya
hau miki mesekĩ mia duawapakeshanũbũwẽ.
Tsuabũra mia yupuaya Deusũ hatu yupuriashanikiki.
Tsuara yura betsã mia pepawaya Deusũ hatu pepawariashanikiki”, iwanã,
30-31 Isaque Jacó hawẽ kushipawẽ pepawakĩ meneaya Jacó hawẽ epa anua dama tashnikainaya txipu unãma ni anua hui hawẽ betsa Esaú hikitã nami hawẽ epa tsakatãshũ yutxiyabi bawariabirã beshũshũ yuikĩ:
—Epaã, ẽ ma huaii. Benitã tsaushũ txashu nami ẽ mia yutxiyabi bawashũshu piwe, haskawẽ taeshũ mĩ kushipa pepa ea inainã— aka
32 hawa unãma yukakĩ:
—Mĩ tsuamẽ?— aka
—Ẽ Esaúki, mĩ bake iyuarã— aka 33 shinaĩ datei bene bene ikĩ yuikĩ:
—Haska mĩ huriama huni betsã nami yutxiyabi bawashũ ea beshuã pitã ẽ kushipa pepa inãkĩ ẽ yunushuki. Tsua ẽ ashumẽ? Tsuara ẽ kushipawẽ ẽ pepawashu Deusũ pepawariashanikiki, meribi wakinã. Haska ẽ hakiri ẽ hãtxashu mebĩkĩ ẽ betsa watirumaki— aka 34 hawẽ epã hãtxa haska yuia nĩkatã Esaú nuihairai kasha txakayamakĩ yuikĩ:
—Epaã, eari mĩ kushipa pepa ea yunuriawe— aka 35 hanushũ hawẽ epã ana yuikĩ:
—Mĩ betsa daki hushũ ea parãtã mĩ kushipa pepawati hune hatũ mia biãshuki— aka
36 —Ẽ betsa haskawẽ taea pekiri kenanibuki, Jacórã, Mebinanã. Ẽ mĩ bake iyuabiakẽ ea dukũ ẽ shanẽ ibushanai ea mebiniki. Na habiatiã mĩ ea kushipa pepawatiru ana ea mebĩshuki, dabeki ea beshtekinã. Ea kushipa pepawati betsa mĩ ana hayamamẽ?— aka 37 Isaque Esaú ana kemakĩ:
—Uiã, mĩ betsa Jacó mĩ shanẽ ibu ẽ washuki. Mikiri inũ minabu hawẽ tsumabu ishanũbũ ẽ haska yunuriashuki. Yunu itxapa inũ uva vinho itxapa hayai hau pe hiweshanũ ẽ kushipa pepa ẽ ma yunukĩ keyushuki. Haratu betsawẽ ẽ mia ana pepawatiru hayamaki— aka 38 haska wa nĩkamas bika wakĩ ana yuikĩ:
—Epaã, kushipa pepawati bestitxai mĩ ana hayamẽkaĩ? Eari pepawawe— atã ana kasha txakayamatã neseaya 39 ana yuikĩ:
“Mai pepa ui imis anu hiweama

txai nãta mĩ hiwekũkaĩshanaii.
40 Betsabu nemai hawẽ detenameti nupe kenu txaipawẽ
hatube detenamei mĩ hiwebiakũkainaya
mĩ betsa mia shanẽ ibushũkũkaĩshanikiki.
Hakia miari kushipatã ana yunumama
ibubis hanu mĩ tari yunubaĩshanaii”,
akĩ haska wakĩ Isaque Esaú kushipa wakĩ pepawarianikiaki.

Jacó hawẽ betsa Esaúki datei pashanikiaki, na hãtxarã

41 Hawẽ ibuã Jacó pepawakĩ hawẽ kushipa pepa yunushinawẽ taeshũ
Esaú hawẽ betsa Jacó danãkĩ yuikĩ: “Ẽ epa ma mawa kemaikiki. Samama
mawaya hawẽ nui kashai nesetã ẽ betsa ẽ tenãti shinaiĩ”, ikai 42 hune
hãtxai tsuãra nĩkashũ Esaú hãtxa hawẽ ibu Rebeca yuiabu nĩkashũ hawẽ
bake mashku Jacó kenashũ yuikĩ:
—Mikiri Esaũ shinãkĩ miki sinatai hamebi daenũ ika miki
yubakaikiaki, hawẽ kushipa inũ hawẽ pepa mĩ biãshina manakukinã.
43-45 Haskawẽ taeshũ mia yuinũ ẽ hãtxa nĩkawe. Harã anu ẽ pui
Labão hiwe anu pashatãwẽ. Mĩ betsa miki sinatai maĩriamakẽ harishũ
manayutãwẽ. Miki sinatai maiĩ mĩ haska waima hakimaya huni betsa
ẽ yunua ea mia iweshũshanikiki. Na habianua mia inũ mĩ betsabe
detenamei mã mawaya hanu ẽ bake dabe ẽ matu benukatsi ikamaki— atã
46 hanua Rebeca hawẽ bene Isaque anu kashũ yuikĩ:
—Heteu nawa aĩbu ẽ betxipaiamaki, Esaú aĩ dabe keskarã. Habiasriai
Jacó Heteu nawa aĩbu nenu Canaã anu hiweshũ aĩyaĩ ẽ betxipaiamawẽ
taea ẽ huĩti nishmai sinai haska ẽ hiwetirumaki— aka
28 1-4 hanushũ hawẽ epa Isaque Jacó kenashũ nitxĩ pewakĩ yunukĩ:
—Na Canaã mai pakea anua aĩbu biyamashãwẽ. Hakia
Padã-Arã anu mĩ epa betsa Betuelĩ enabu anu kashũ ha mae anua mĩ
ewã pui Labão aĩbu bake betsa aĩwãtãshãwẽ, harishũ Deus kushipa
dasibi binuatũ mia duawakĩ mia pa wa minabu shukua itxapahaira
inũbarishãkanikikirã. Ẽ epa Abraão yuini keska wakĩ mia inũ minabu
pepawakĩ na mai pakea hanu nũ hiwea anu Abraão yubani anu
nenu nukunabuma anu hiwei nũ mae akeakemis anu Deusũ hatu ibu
wamashanikiki— ashũ 5 hau haskakaĩtanũ hawẽ bake Jacó mae betsa anu
nitxiã Padã-Arã anu Rebecã pui Labão Arameu nawa Betuelĩ huni bake
anu kashanaikiri Isaque yununikiaki.

Esaú ana aĩyanikiaki, na hãtxarã

6 Hanushũ pepawakĩ Isaque hau Jacó Canaã nawa aĩbu biyamanũ
Padã-Arã anu kashũ hau aĩbu betsa bitanũ nitxiã kai Esaú Jacó haska
waibu nĩkashina 7 hawẽ epa inũ hawẽ ewã hãtxa Jacó nĩkabaini Padã-
Arã anu kashĩkẽ 8 Canaã nawa aĩbu dabe Esaú aĩwanikẽ hawẽ ibu Isaque

betxipaiamakẽ Esaú unaĩwẽ taea 9 Abraão huni bake betsa Ismael, hawẽ
epa betsarã, hanu kashũ Ismaelĩ aĩbu bake Maalate Esaú aĩwanikiaki,
Nebaiote puirã. Hanua bitãkĩ hawẽ Canaã nawa aĩbu dabeki dasiwaima
hanus hatu hiwemapaunikiaki.

Betel anu Senhor Deus Jacóki nukua habe hãtxanikiaki, na hãtxarã

10-11 Berseba anua kai mae Harã baiwẽ Jacó kai bai putxinĩ kaya ma
bari kakẽ hanu ushakatsi niti itã haki teratamekatsi mishki tũku mania
betsa bitã haki isratamea daka 12-14 usha namakĩ uiãyã tapaiti txaipa
mai anua naiki kepia Deusũ nai tsumabu ha tapaitiwẽ inabaĩbaini inũ
butubirãbiranaibu anu Senhor Deus ha dapi nishũ uĩmakĩ yuikĩ:
—Earã, ẽ Senhor Deuski. Ẽ mĩ hutxi Abraão mekenika Deus inũ ẽ
mĩ epa Isaque mekenika Senhor Deuski. Mia yuinũ ẽ hãtxa nĩkawe—
iwanã —Na mĩ hanu dakanua mai pakea mia inũ minabu ẽ mia yunukĩ
ibu wama minabu na mae anua papakei mai itxapa hawẽ mishpu
kuruti tsuã tanatiruma keskai nortekiri inũ, sulkiri inũ, bari huaikiri,
inũ bari kaikiri mebinanãtã ibu wai hiwea akeakeshãkanikiki. Mia inũ
minabuwẽ taeshũ shukua dasibi mai hirabi anu manibaunabu ẽ hatu
pepawapakeshanaii. 15 Mibe putanameama hanira mĩ kaya merabewakĩ
ẽ mia mekekubaĩshanaii. Na mai pakea anu mĩ ana hiweshanũ ẽ mia ana
nenu iweshanaii, txĩtũwãkinã. Ẽ mia yuishu ẽ mia ashũriama hakimama
ẽ mia heneama ipakeshanaii— aka
16-17 hanua Jacó usha bestẽtã shinaĩ datekĩ yuikĩ:
—Txanima na mae anu nenu Senhor Deuski. Ẽ haska unãma ikaki.
Nenu na mae anu Deus hiwekẽ ẽ haki mesei dateaii.
—Habaa! Nenuri nai anu Deusũ hiwe hanu hawẽ hikiti shuiki— ika
18 ana ushashini bestẽtã penamahaira benikauã mishki tũku haki
teratameshinai bishũ ha unãti wanũ ishũ ha mishki dabekĩ benitã Deus
kẽwãkĩ sheniwẽ hawẽ beya txibãkĩ mishki dashu anikiaki. 19 Haskakẽ
uatiã ha mae ha dukũ nawabũ kenakĩ: “Luzki”, anibu hanushũ Jacó kena
bena maewakĩ: “Betelki, Hanu Deus Hiwea Maerã”, anikiaki.
20-22 Hanushũ Jacó Deus yubai hãtxakĩ eska wanikiaki:
—Hanira ẽ kaya Deus ebe kakĩ ea merabewakĩ piti inũ tari ea inãkĩ
unanuma ẽ epa anu ea ana iwekẽ txanima wakĩ Senhor Deus ẽ mekenika
Deus shabakabi ẽ washanaii. Na mishki ẽ benishurã, Deusũ hiwe
ishanikiki— iwanã, Deus yuikĩ:
—Deusuũ, hawara ea inãkĩ 10 mĩ ea inã bitã bestitxai mia inãkuĩkĩ hawẽ
ẽ mia kẽwãpakeshanaii— akĩ haskai Jacó Deusbe hãtxanikiaki, yubakairã.

Mae Harã anu Jacó kanikiaki, na hãtxarã

29 1 Hanua Jacó Betel anua kaĩkaini ana bari huaikiri kakũkaini
atimas Labão maewã Harã dapi hikishũ 2-3 hanu bai anu hatũ

ũpash bana kini dapi txashuwã shuku dabe inũ bestiti txashuwã habũ
mekekĩ uinikabu ũpash hatu amanũ ika huĩrukuĩ maniabũ Jacó hatu
betxitushitã hatu uĩkĩ ũpash bana mishki ewapawẽ bepua txashuwã
dasibi itxawashũ txashuwã uinikabũ ũpash bana kini bepẽshũ ũpash bitã
bitãkĩ hatu ama keyutã ana mishki ewapawẽ bepuaibũ shaba tibi haska
hatũ beya amisbu akaibũ 4 txashuwã uinikabu Jacó hatu yukakĩ:
—Maturã, mã haniamẽ?— hatu wa
—Harã anu nũ hiweaki— akabu 5 ana hatu yukakĩ:
—Naor bake Labãonã, mã unaĩ?— hatu wa
—Nũ unaiĩ— akabu
6 —Haskaramẽ? Hawa isĩ teneamamẽ?— hatu wa kemakĩ:
—Peki. Uĩwẽ. Hanu hawẽ aĩbu bake Raquel hawẽ txashuwãbube ma
nenu huikiki— akabu 7 hanushũ Jacó hatu yuikĩ:
—Uiã, bari kariamaki. Eskatiã txashuwã bitxitimaki. Ana ũpash hatu
amashũ ana hatu pimakĩ basi anu hatu bukãwẽ— hatu wa 8 habũri
kemakĩ:
—Haska txashuwã dasibi itxai keyuriamakẽ nũ haska watirumaki.
Hakia dasibi habũ nũ hatu mekemisbũ itxatã ha mishki ewapa hawẽ
bepua bepẽtã nũ hatu amamiski— akabu 9 hatube hãtxai meneriamakẽ ha
txashuwã uinika Raquel hawẽ epã txashuwã iwei huaya 10 Jacó uĩkĩ hawẽ
kuka Labão aĩbu bake Raquel inũ hawẽ txashuwã betxitã kashũ ũpash
bana kini bepẽshũ hawẽ kukã txashuwã besti amashũtã 11 Raquel dapi
kashũ hawẽ beya txibãkĩ yukakĩ tãtsu atã benimahairai kashakĩ 12 yuikĩ:
—Ẽ mĩ epã daiski. Ẽ Rebecã bakeki— aka Raquelĩ nĩkatã kushikaini
kashũ hawẽ epa yuia 13 Jacókiri nĩkatã: “Ẽ puĩ bakeki”, ika kushikirã
haki nukushũ ikushũ tãtsu ashũ hawẽ hiwe anu iyua Jacó hawenabukiri
txanikĩ haska hatube hiwemis hatu yui keyuaya 14 Labão Jacó yuikĩ:
—Mĩ enabu kayabiki, mĩ nami inũ mĩ shaurã, ẽ himi keskarã— akima
hatube dayai Jacó hiwekĩ hatu merabewakĩ txashuwã mekei ushe
bestitxai nitxiãyã

Jacó Raquel inũ Léiawẽ taea dayanikiaki, na hãtxarã

15 hanushũ Labão Jacó yuikĩ:
—Txanima mĩ enabuki. Ea anua hawauma mĩ ebe dayashinaki.
Hamẽ mĩ ana dayatirumaki. Ana ẽ mia dayamakubaina, hati ẽ mia
pakatirumẽkaĩ? Ea yuiwe— akaya 16 Labão aĩbu bake daberã, ha dukũ
iyuatũ kena Léia inũ mashkũ kena Raquel inikiaki. 17 Ha iyua hawẽ beru
besti atimapa duakabiwẽ taea hawẽruamakẽ hakia hawẽ bake mashku
besti hawẽ yura hirabi hawẽruahairakẽ 18 Jacó Raquel betxipaihairakĩ
hakiri yuikĩ:
—Mĩ bake mashku Raquel mĩ ea bimashanũ 7 ano nitxĩ ẽ mia
dayashunaii— aka

19 kemakĩ:
—Peki. Mia besti mĩ enabi kayabiki. Huni betsa ẽ inãkatsi ikamaki. Ẽ
mia bimashanaii. Ebe hiwekĩ ea dayashũyuwe— aka
20 Jacó Raquel betxipaihairaiwẽ taeshũ aĩwãkatsi ikĩ Labão dayashũkĩ:
“7 ano hawẽ ibu ẽ dayashunairã, Raquel ẽ bishanairã, hatishuĩra
barimaki”, ishũ Jacó shinãkubainikiaki. 21 Hanua 7 ano dayashũtã Jacó
Labão yuikĩ:
—Mia yubatã aĩbu binũ ika ẽ dayakũkaĩshina ma ẽ keyushuki. Ẽ ainã,
ea bimariwe— aka
22 hanushũ hawẽ bake beneyawakatsi ikĩ Labão habe hiweabu dasibi
kenashũ piti itxapawashũ hatu pimakĩ nawamakĩ 23 meshu merã Jacó
parãkĩ hawẽ bake iyua Léia iweshuna Jacó unãma habe iki taenikiaki,
aĩwãkinã. 24 Hanushũ hawẽ bake Léia beneyawatã hawẽ epã hawẽ
dayaru escrava betsa hawẽ kena Zilpa Léia inãnikiaki, hau merabewanũ
hawẽ dayaru wamakinã. 25 Hanua penaya Jacó bestẽtã Léia betxitã Jacó
Labãoki sinatakĩ yuikĩ:
—Mĩ ea haska wa ẽ ishiaĩ? Raquel bikatsi ẽ mia dayashũshinaki.
Haskakĩ Raquel ea inãma Léia ea inãkĩ mĩ ea haska wakĩ parãmẽ?— aka
26 Labão kemakĩ:
—Iyua beneyawariama mashku dukũ beneyawarã, haska nukũ
beyamaki. 27 Haskakẽ iyua dukũ aĩwãyuwe, 7 dia beyawai mĩ ma ha
bestibe hiwekẽ Raquel dikabi nũ mia inãriashanairã. Haska mĩ ea
yubanirã, ana 7 ano mĩ ea dayashũshanaii, ẽ mia inainã— aka 28 haska
wa nĩkatã Jacó Léia besti aĩwã 7 dia habe hiwekẽ hawẽ bake mashkuri
Labão Jacó bimaria aĩwãrianikiaki. 29 Hanushũ hawẽ bake Raquel
beneyawatã hawẽ dayaru escravo aĩbu betsa hawẽ kena Bila Labão
Raquel inãnikiaki, hau merabewanũ hawẽ dayaru wamakinã. 30 Jacó
Raquel biriatã betxipaihairakĩ hakia Léia mawaira betxipaiama danãbiai
ana hawa yuiama Raquel bima ana 7 ano nitxĩriai dayashũrianikiaki.

Jacó hawẽ bakebu hati hatu bawanikiaki, na hãtxarã

31 Jacó hawẽ aĩ Léia danãbiakĩ mekubainaya Senhor Deusũ uĩkĩ
Léia merabewakĩ bake bimakĩ hakia Raquel hau bake biamayunũ Jacó
txutabiakubainaya bakeuma wakĩ nemayukubainikiaki. 32 Hanushũ
Léiã bake bia tuya huni bake kaĩshũ yuikĩ: “Ẽ benẽ ea danã duakabia ẽ
punu nuka Senhor Deusũ ea uĩkiki. Haskakẽ ẽ bakewẽ taeshũ ẽ benẽ ea
betxipaishanikiki. Haskawẽ taea ẽ bakẽ kenarã, Rúbenki”, akima 33 hanua
ana ha katxu bake bia huni bake kaĩshũ yuikĩ: “Ẽ benẽ ea danãbiaya
Senhor Deusũ nĩkakĩ huni bake betsa ana ea bimaimaki. Haskawẽ taea ẽ
bakẽ kenarã, Simeãoki”, akima 34 ana ha katxu bake bitã huni bake ana
kaĩshũ yuikĩ: “Huni bake dabe inũ besti ma ẽ bia ẽ ma kaĩshunaki. Ikis ẽ
benẽ hawẽ taeshũ ea betxipaitiruki. Haskawẽ taea ẽ bake betsã kenarã,

Leviki”, ana akima 35 haskatã ha katxu ana bia huni bake ana kaĩshĩshũ
yuikĩ: “Ea haska waya Senhor Deus ẽ ma kẽwaiĩ. Haskawẽ taea ẽ bakẽ
kenarã, Judáki”, ikima Léiã bake ana biyuama inikiaki.

30 1 Hanushũ hawẽ betsa Léiã bake bikubainaya hawawẽ haskatima
hawẽ betsa bakeyaiwẽ taea nuikĩ Raquelĩ Jacó yuikĩ:
—Eari bakewawe, ẽ bake biamas mawatirukirã— aka 2 haska wa haki
sinatakĩ Jacó Raquel yuikĩ:
—Mĩ haskara shinaĩ ikai? Ẽ ea Deusmaki. Deusũ besti mia bimatiruki.
Eanã, ẽ mia haska washũ bimatirumaki— aka 3 Raquelĩ ana yuikĩ:
—Uiã, nukũ beya txibãkĩ ẽ dayaru escravo Bila mewe, haki mĩ ea
bakewashuna ẽ bake ishanikikirã— atã 4 hanushũ Bila yunua Jacó bikĩ nãta
aĩwãtã Bilaki bakewa 5 Bilã Jacó huni bake kaĩshuna 6 Raquelĩ datxukĩ yuikĩ:
“Deusũ ea uĩkĩ ea unãkĩ ẽ shinã pewẽ taeshũ ẽ yukai hãtxa ea nĩkaimashũ
ikis ẽ huni bake ea inãshuki. Haskawẽ taea na bake kenarã, Dãki”, aka
7 hanushũ Raquelĩ dayaru escravo Bilã ana ha katxu bake bia Jacó huni
bake kaĩshuna 8 Raquelĩ ana datxukĩ yuikĩ: “Ẽ betsa maemanũ ika ẽ habe
ha imis ẽ ma binuaiĩ. Haskawẽ taea ha bakeishtã kenarã, Naftaliki”, hatu
wanikiaki.
9 Hanushũ Léiari ana bake biamawẽ taeshũ unãkĩ hawẽ dayaru escravo
Zilpa Jacó yunuria bikĩ nãta aĩwãriatã 10 Zilpaki bakewa bake bia Jacó
huni bake kaĩshuna 11 Léiã datxukĩ yuikĩ: “Haska ẽ pepahairairã, enaki.
Haskawẽ taea bakeishta hawẽ kenarã, Gadeki”, hatu wa
12 hanua Léiã dayaru escravo Zilpã ana ha katxu bake bia Jacó huni
bake ana kaĩshuna 13 Léiã yuikĩ: “Ẽ hati bake haya ẽ benimaiwẽ taea
aĩbuaibu ewẽ benimakĩ ea kẽwãshanaibu ẽ benimaii. Haskakẽ bakeishta
hawẽ kenarã, Aserki”, hatu anikiaki.
14 Hanu shekiwã tsekakĩ meshteaibutiã Léiã bake Rúbenẽ bai anu kashũ
sheati bimi batapa betxishũ beshũ hawẽ ewa inãkẽ hanushũ Raquelĩ uĩtã
Léia ea akĩ yuikĩ:
—Mĩ bakẽ sheati bimi batapa mia beshuanã, eskarabe ea inãwẽ— aka
15 inãkatsi ikama haki sinatakĩ Léiã yuikĩ:
—Ha dukũ ẽ bene mĩ ea mebiniki. Ikis ẽ bakẽ bimi batapa ea beshuã
mĩ ea mebĩriakatsis ikai?— aka Raquelĩ hawẽ bimi sheanũ ishũ
—Haskakenã, na meshu merã hau mibe iki kanũ Jacó ẽ mia anu
yunuaii. Haskakẽ mĩ bakẽ bimi mia beshuã ea dabukũ inãriwe— aka
haska yubaiwẽ taeshũ inãkẽ 16 hanua bari kaya hawẽ bai anua Jacó huaya
Léia ka haki nukushũ yuikĩ:
—Ẽ bakẽ sheati bimi ea beshuã Raquel ẽ inãshuwẽ taeshũ ẽ mia
yubayushuki. Haskawẽ taea na meshu merã ebe iyuyuwe— aka Jacó
nĩkatã hawẽ hiwe anu meshu merã ka habe ishũ txutakẽ 17 Léiã haskakiri
Deus ea akimakiri Deusũ nĩkatã hawẽ nuikĩ Léia ana ha katxu bake bima
Jacó huni bake ana kaĩshuna Léia ma 5 huni bake hayatã 18 yuikĩ:

—Ẽ dayaru escrava ẽ bene ẽ yunuyamawẽ taeshũ Deusũ ea
manakushuki. Haskawẽ taea hawẽ kenarã, Issacarki— akimashũ
19 habianuri ana bake betsa Léiã bima Jacó huni bake ana kaĩshuna 6
huni bake hayatã 20 Léiã yuikĩ: “Deusũ ea pepawakĩ ea duawashuki. Ẽ ma
6 huni bake kaĩshunawẽ taea hanu ẽ bene ewẽ nui ebe hiweshanimẽkaĩ.
Haskawẽ taea ha bakeishtã kenarã, Zebulomki”, anikiaki.
21 Txipu hawẽ henekĩ Léiã ana bake bia aĩbu bake kaĩshũ kenakĩ:
“Dináki”, anikiaki. 22-24 Hanushũ Deusũ Raquelkiri shinãkĩ hawẽ hãtxawẽ
bake bikatsi ea akai nĩkamis shũ hau bake binũ merabewakĩ Raquel bake
bimaima huni bake kaĩshũ yuikĩ: “Ẽ bakeumawẽ taeshũ ea yuãmisbu ẽ
dake ea maĩwãkĩ Deusũ ẽ txakabu tere akĩ ea huni bake inãshinaki. Ana
huni bake betsa Senhor Deusũ ea inãshanimẽkaĩ. Haskawẽ taea na ẽ huni
bakẽ kenarã, Joséki”, anikiaki.

Labãonẽ Jacó kapanã nemanikiaki, na hãtxarã

25-26 Hanua Raquel hawẽ bake José kaĩmakẽ Jacó hawẽ kuka Labão
yuikĩ:
—Ea heneriwe, nitxĩkinã, ẽ mae anu ẽ epa hiwea anu ẽ kakatsi ikairã.
Ẽ mia pe dayashũkũkaĩmiswẽ taeshũ ẽ aĩ dabe inũ ẽ bakebube ea yunukĩ
ea nitxĩriwe. Haskarara ẽ mia dayashũmis mĩ unãhairaii. Haskawẽ taeshũ
ea nemayamawe, ẽ kaĩkainairã— aka 27-28 nĩkatã Labão kemakĩ nemakĩ:
—Miwẽ taeshũ Senhor Deusũ ea duawai ẽ uĩmiski. Mĩ ea betxipaikĩ ea
ana dayashũkĩ haska mĩ ea yukai keska ẽ mia pakakĩ ashũshanaii— aka
29-30 Jacó ana yuikĩ:
—Ẽ mia dayashunaya mĩ inabu ma papakeai mĩ uiaiĩ. Ẽ mia anu
huriamakẽ eskarabes mĩ hayaniki. Ikis inabu itxapahaira mĩ hayaki.
Hanua ẽ mia dayashunaitiã Senhor Deusũ mia duawamiski. Natiã haska
mĩ ea yuiairã, hatiã ẽ bakebu ẽ tari meribi dayashũtirumẽ?— aka
31-32 —Hawa mĩ betxipaiai ẽ mia hawẽ pakairã— aka
—Peiwẽ ea pakayamawe. Mĩ cabra inũ mĩ txashuwã itxawatã namakis
nikaũkĩ katukĩ pakebaũkĩ keneya inũ meshupa inũ shiwaya ha ẽ katua mĩ
ea yunua ena ishanai nũ unãtiruki. Hawẽ mĩ ea pakatiruki. Mĩ ea haska
washuna mĩ inabu ẽ ana yumewakĩ mia itxapa washũtiruki. 33 Txipu mia
hushũ ẽ inabu uĩbaũkĩ mina uĩriakĩ haratu mina ẽ yumetsua mĩ uĩtiruki.
Enarã, keneya inũ, shiwaya inũ, meshupa ẽ bikatsis ikaii. Haskakẽ
hushupa ena anu nashui ika uĩkĩ ha ẽ mia yumetsũshina mĩ unãshanaii.
Ẽ mia haska washuna ẽ huni txakabuma mĩ unãshanaii— aka 34 Labão
yuikĩ:
—Peki. Haska mĩ shinaĩ nũ akubaĩshanaii— itã 35-36 kashũ inabu
keneya inũ meshupa inũ shiwaya pashkashũ hawẽ huni bakebu
mekemakĩ shaba dabe inũ besti kaĩ hikianu Jacó txashuwãyã Labão hatu
nitxĩkẽ hanushũ Jacó Labão inabu mekeshũkĩ ana taewanikiaki.

37 Hanushũ Jacó hi siri itxapa meshteshũ daris akĩ pusteya wakĩ
hushupa inũ meshupa watã 38 hanua ũpash txashuwanẽ akaibu anu
besuuri nitxĩkĩ seu wa akeakea anua ũpash aki beabu hushupabusbia
txutanamekĩ 39 hi siri shiwaya uĩkĩ bake bia bake meshupa inũ
shiwayabu itxapa tashnikubainibukiaki. 40 Txashuwã bake meshupa
inũ keneya inũ shiwaya Jacó pashkakĩ Labão txashuwã hushupabu
besuuri mapũkĩ hawena wa 41 ũpash amati anua txashuwã kushipa
txutanameaya Jacó hawaira hi siri itxapa betsebaĩ nitxiã ha txashuwã
hanua uĩkĩ hi siri pusteya dapikea txutanamekĩ bake kushipa hushupa
pawakubainibukiaki. Hatu haska wa akeakekubaina hushupama
tashnikubainibukiaki. 42 Hanuari txashuwã babu txutanameriaibũ hi
pusteya ha dapi Jacó nitxiãma bake nanea txashuwã bake hushupa
babu imana tashniriakubainibukiaki, haskakẽ txashuwã hushupa
babubu Labãonarã. Hanua txashuwã keneya inũ meshupa inũ shiwayabu
kushipabu hawẽ dais Jacónã inikiaki. 43 Haskawẽ taea Jacó hawena
itxapa hayakũkainikiaki, inabu inũ, huni inũ aĩbu tsumabu inũ, camelo
inũ, jumento mirima hayairã.

Jacó hunekaĩkatsi hawẽ aĩbuaibube yubakanikiaki, na hãtxarã

31 1 Labãonẽ huni bakebu Jacókiri yuinamei: “Nukũ epã ina
anua txashuwã tibi Jacó biãkĩ maewakĩ nuku ma binuĩkiki,
hawenawakinã”, ikubainaibu huni betsã hatũ hãtxa Jacó yuiabu nĩkatã
2 Labão uĩkĩ Jacó shinãkĩ: “Ea ana uĩ pewamaki, eki sinatai ẽ uiaiĩ, ha
dukũ benimai taeni keskamarã”, ikĩ 3 haskai nishũ shinãyã Senhor Deusũ
Jacó yuikĩ: “Mĩ epã mae anu minabu anu ana kai txĩtũwẽ, mibe kakĩ ẽ
mia merabewabukainairã”, aka

4 Jacó hawẽ aĩ dabe hau benũbũ hawẽ tsuma yunua hatu yuishũtana
hanua hatũ hiwe anua Raquel inũ Léia hanu txashuwã mekei dayai anu
bui Jacóki nukuabu 5-13 hatu yuikĩ:

—Matũ epã ea pewama ẽ uĩkubainaii. Ha dukũ eki benimaniki.
Natiã ikis eki sinatai ẽ uiaiĩ. Hakia ẽ epã mekenika Deusũ ea
merabewakubainikiki. Matu berubi dayashũtxakayamakĩ matũ epa ẽ
duawakubaĩmiski. Hakia matũ epã ea itxakawakĩ ea pakakĩ bestikima
maewa akeakekĩ ea parãkatsi ikaya Deusũ nemamiski. Labãonẽ ea
yuikĩ: “Txashuwã bake keneya minaki”, ea wabianikẽ yushã dasibi
keneya tashnikunainaibu hanua shinã betsa watã Labãonẽ ana ea yuikĩ:
“Txashuwã bake shiwaya minaki”, ea wariaya yushã dasibi shiwaya
tashniriakubainikiki. Haska wakĩ Deusũ matũ epã inabu ea mebĩmakĩ
ea inãkubainikiki. Daka ẽ usha namaya txashuwã txutanameaibu ẽ
uiãyã txashuwã bene shiwaya inũ keneya inũ meshupa bestibũ yushã
txutaibũ Deusũ nai tsumã ea yuikĩ: “Jacóõ”, ea aka: “Ẽ nenuki”, ẽ wa:
“Uiã, dasibi Labãonẽ mia itxakawai ẽ uĩmiski. Haskawẽ taeshũ bene

shiwaya inũ keneya inũ meshupa bestibu ẽ bake bimakubainaii. Betel anushũ haska Deusũ ẽ mia yuini ẽ eaki. Habianushũri mishki unãti wakĩ benitã sheniwẽ dashu atã hanua mĩ ebe yubakaniki. Haskawẽ taea benitã na mae anua pashariwe. Haria mĩ kaini anu inũ kariwe", ea wakĩ haska Deusũ ea yuishinaki— hatu wa 14-16 nĩkatã hawẽ aĩ Raquel inũ Léiã shinãkĩ yuikĩ:

—Nukũ epã hiwe anu nũ ana hawawẽ nuitirumaki. Txashuwã inã keska wakĩ nuku nawa keska wakĩ nukũ epã nuku mia inãni inũ hanua hawẽ txashuwã mia yununi mĩ biãkubaina hawena ma keyuriaikiki. Haskawẽ taeshũ ina tibi inũ mabu dasibi Deusũ nukũ epa mebĩshũ mia inãkubainai nukuna inũ nukũ bakebunaki. Txanimaki. Haskawẽ taeshũ hamapai sharabu Deusũ mia yuishina ishũwẽ— akabu

Jacó Padã-Arã anua txaniama hunekainikiaki, na hãtxarã

17-19 haskashĩshũ Jacó ana Canaã anu txĩtũkatsi hawẽ hamapai pewanũ ikaya Labãonẽ hawẽ txashuwã dani meshtei kakẽ Raquelĩ hawẽ epã kẽwãti mãkã dami yumetsukaini hanua Padã-Arã anua Jacó hawẽ inabu dasibi bini inũ, hawẽ tsumabu inũ, hawẽ mabu itxawatã hawẽ aĩ dabe inũ hawẽ bakebuya camelo kamaki hatu katsaũbaĩkĩ Canaãkiri hawẽ epa Isaque hiwea anu hatu dasibi iyui 20-21 kakĩ hawa hatu banabimama pashai Arameu nawa Labão Jacó haki txaniama parãbaĩkĩ hawenabu dasibi hatũ mabuya iyui hene Eufrates ma pukebaina Gileade Matikiri Jacó besusi pashai hunekainikiaki.

Jacó kashiã Labãonẽ txibanikiaki, na hãtxarã

22 Hanua Jacó pashai haska kaĩshina ma 3 shaba ma kaya Labão yuiabu nĩkatã 23-24 hawenabubetã Labãonẽ Jacó txibãkĩ 6 shaba txibãkubaini Gileade Mati anua haki nukuriama usha namaya Deusũ Labão yuikĩ:

—Uĩrawe. Mimebi Jacó kũyã akĩ hawa txakabu yuiyamashãwẽ— aka 25 hanua bestẽkaini kai Gileade Matikiri kaya ha matikĩ Jacó hatũ tari hiwe nitxĩkĩ pũteshina dakakẽ Labão hawenabuya kai haki nukutã hatũ tari hiweri mati anu habũri nitxĩkĩ pũteriatã 26-30 Jacó anu kashũ Labão haki sinatakĩ yuikĩ:

—Haskai mĩ haskakirãshinamẽ? Ea parãkĩ ẽ aĩbu bake dabe mĩ ea iwẽshinaki, detenametã hatu atxibiranai keska wakinã. Ea hawa yuiama ea parãtã hune mĩ pashashinaki. Haskara shinaĩ mĩ hushiãmẽ? Bebũkiri hukĩ mĩ ea yuia mimawati harpa inũ tũ tũ atiwẽ nawakĩ benimakĩ ẽ mia nitxĩpanã mĩ hune pashai hushiãki. Mia nitxĩkĩ ẽ bake dabe inũ ẽ bababu benimakĩ hatu tãtsu apanã mĩ ea hatu hunẽbirãshinaki. Haskara mĩ unaĩsmapahairamẽ? Ẽ kushipawẽ ẽ mia txakabuwapanã mĩ epã mekenika Deusũ ea yuikĩ: "Uĩrawe. Mimebi Jacó kũyã akĩ ha akĩ hawa yuiyamashãwẽ", ea wa ẽ nĩkabirãshinaki. Mĩ epã mae anu kabiai hui

peama haskakĩ ẽ mãkã dami shũska mĩ ea yumetsukirãshinamẽ?— aka
31 Jacó kemakĩ yuikĩ:
—Datei hawa shinãma mĩ kushipawẽ mĩ aĩbu bakebu mĩ ea mebĩtiru
shinaĩ miki txaniama ẽ hushiãki. Haska mĩ ea watirukẽ hune ẽ
pashakirãshinaki— iwanã, 32 Raquelĩ hawẽ epã kẽwãti mãkã dami
yumetsubiakirãshĩkẽ Jacó hawa unãma ana yuikĩ:
—Haratutũra mĩ mãkã dami beshiã mĩ betxiaya ha enabu hau
mawanũwẽ. Enabu anua ẽ mabu dasibi uĩ keyuwe. Haniara mĩ mabu
betxitã butãwẽ— aka 33 ha dukũ Jacó dani tari hiwe anu hikitã bena
keyutã hanua Léiã dani tari hiwe anuri hikitã bena keyuriatã hanua hawẽ
dayaru escravo aĩ dabetũ dani tari hiwe anuri hikitã benakĩ keyuriatã
hawẽ mãkã dami hania betxiama hamẽ bena keyutã atimas Raquelĩ dani
tari hiwe anuri hikiriatã 34 mãkã dami beãshina camelo kabekãti merã
arua Raquelĩ arui haki tsauaya hawẽ epa Labãonẽ hawẽ mabu dasibiri
uĩkĩ mebaũkĩ ana hanuari betxiamakẽ 35 Raquelĩ hawẽ epa beparãkĩ
yuikĩ:
—Epaã, earã, eki sinatayamawe, himi iki tsaua ẽ haska benitimakirã—
aka haska wa benabaũkĩ Labãonẽ hawẽ kẽwãti dami habu tibi anua
betxiamakẽ 36-37 hanua Jacó sinatakĩ Labão txitekĩ yuikĩ:
—Hawai e iskirã ea txibãshĩshũ ẽ mabu dasibi itimaska wakĩ mebaũkĩ
hawa mabu mina mĩ ma betxiamẽ? Minabu inũ enabũ bebũ mãtxĩwẽ.
Haratutũ nũ pewaimẽkaĩ? Mĩ miamẽkaĩ? Ẽ eamẽkainã? Nukunabũ
hau nuku yuinũbunã. 38 Ma 20 ano ẽ mia dayashunaya mĩ inabu yushã
tuyatã kaũmama ikũkainimaki. Ha inũ, mĩ txashuwã bene enawakĩ
ẽ piama ikũkainimaki. 39 Hawa inawã mina mia biã ẽ mia beshuãma
ipauniki, ẽ mia meke pewashunarã. Hakia ena ẽ mia nitxĩshũpauniki.
40 Shabatiã inũ meshu merã yumetsubainabũ ea pakamakĩ mĩ ea
yunui dakaimaki. Bariri barĩ ea kuamiski. Meshu merã matsĩ ea
aka ikinĩ iki ẽ ushaismaki, matsi teneirã. 41 Haska tenekubaini mia
dayashuni 20 ano mĩ mae anu ẽ hiweshinaki. Hanua 14 ano mĩ aĩbu
bake dabe binũ ika hamẽ ea ẽ dayama ikũkainiki. Hanua ana 6 ano
mĩ inabu bi ẽ mia dayashũkũkaĩshinaki. Ẽ mia dayashunaya betsa
tibi mĩ ea maewashũkubaĩmiski, ea hawẽ pakakinã. 42 Ẽ epa Isaque
inũ ẽ hutxi Abraão hatũ mekenika Deus ẽ hayamakẽ mais hawauma
mĩ ea nitxĩkeãshinaki. Hakia mĩ ea txakabuwai Deusũ uĩshũ ẽ mia pe
dayashunai uĩriakubaĩshĩshũ haskawẽ taeshũ ekiri hãtxakĩ Deus ewẽ
nuikĩ mia nemashinaki— aka

Jacó inũ Labãonẽ pewai yubakanãrabenibukiaki, na hãtxarã

43 haska wa nĩkatã Labãonẽ yuikĩ:
—Haskamaki. Ea nĩkawe. Ha mĩ aĩ dabe mĩ iweshinarã, ẽ bakebuki. Hawẽ
bakeburã, ẽ bababuriki. Ha mĩ inabu dasibirã, enaki. Dasibi mĩ beshianã, enaski.

Hakia ẽ aĩbu bake dabe inũ hawẽ bakeburã, ẽ ana hawa hatu washũtirumaki,
merabewakinã. 44 Haskawẽ taearã, mia inũ earã, yubakanamenãwẽ. Nuku
dabe uĩkĩ hawẽ hau Deusũ nuku unãpakeshanunã— aka 45 Jacó nĩkatã hawẽ
unãtiwanũ ishũ mishki bishũ dabekĩ nitxĩtã 46 hawenabu yuikĩ:
—Mishki itxawakĩ maspu keyatapa wakãwẽ— hatu wa itxawakĩ
mãtxĩshunabu hawẽ paranãnãtimawakĩ mishki mãtxiãbu dapishũ piaibũ
47 Labãonẽ ha mishki mãtxĩshu kenakĩ: "Jegar-Saadutaki", anikiaki.
Hakia Jacó habias mishki mãtxĩ hatũri kena betsa wakĩ: "Galeedeki",
arianikiaki. 48 Hanushũ Labãonẽ ana yuikĩ:
—Na mishki nũ itxawakĩ maspuashurã, unanuma nũ pashkakaina
mia inũ ea nukũ unãtiki— iwanã, haskawẽ taeshũ Jacó enabũ kenakĩ:
"Galeedeki", anibukiaki.
49 Labãonẽ ana yuikĩ:
—Nũ pashkakaina nũ ana uinanãmakẽ hau Senhor Deusũ nuku dabe
uĩpakeshanũwẽ. 50 Ẽ aĩbu bakebu mĩ ea hatu itxakawã kasmakĩ mĩ hatu danãkĩ
aĩbu betsa biayarã, huni betsã mia nematirumabiakẽ: "Nũ yubakaiwẽ taeshũ mĩ
haskaya Deusũ unaĩkiki", hakimayamashãwẽ— aka haskawẽ taeshũ ha mishki
maspu kenakĩ: "Mispaki", nukũ hãtxawẽ yuiarã, "Hakishũ Deusũ Uĩbaũtiki."
51-53 Hanushũ Labãonẽ ana hãtxa wakubaĩkĩ:
—Uiã. Na mishki maspuabu inũ mishki keyatapa ẽ nitxĩshurã,
habuwẽ nũ yubakai nukũ shinãmatiki. Ea inũ mia namakis nia keska
nũ ashuki. Ea miki sinatakĩ mia txakabuwakatsi ikĩ ha dabe ẽ binuama
ishanaii. Miari eki sinatakĩ ea txakabuwakatsi ikĩ ha dabe mĩ binuamari
iriashanaii. Nũ ma yubaka haska haya haratutũra nũ txakabuwakĩ
kaneaya ea kasmai miã nũ kaneayarã, mĩ hutxi Abraão mekenika Deus
inũ ẽ hutxi Naorĩ mekenika Deus habiastũ nuku betsa kupishanikiki—
aka haska wa Jacó nĩkatã hawẽ epa Isaque mekenika Deuski datekĩ yuikĩ:
—Peki. Haska nũ yubakai keska ipakenãshãwẽ— iwanã, 54 Deus
benimawakĩ mati anushũ hawẽ kẽwãti piti pewakĩ txashuwã bake tesẽshũ
shui keyutã misiyabi hatu pimanũ ishũ hawenabus kena itxabu hatubetã
pitã matikĩ habiari ushashini 55 penaya Labão bestẽtã hatu henebaĩkatsi
hawẽ beyawẽ hawẽ bababu inũ hawẽ aĩbu bake dabe tãtsu ashũ hãtxa
pepawẽ yuikĩ hatu duawatã hawẽ mae anu txĩtũbiranibukiaki.

Jacó inũ hawẽ betsa Esaú nukukunanũ ika inibukiaki, na hãtxarã

32 1 Hanua hawẽ ibuã hiwe anu ana kai txĩtũkaini bai tanabainaya
Deusũ nai tsumabu Jacóki nukuaibu 2 hatu uĩkĩ yuikĩ: "Narã
Deus dayashunikabu kushipabuki", atã "Haskawẽ taea na mae kena
'Maanaimki' ", anikiaki.
3 Hanushũ mae Seir anu Edom mai pakea anu hawẽ betsa Esaúki ma
huaikiri hau kaka bushũtanũbũ Jacó hawẽ tsumabu eskarabe yunukĩ
4-5 hau eska yuishũtanũbũ Jacó hatu yunukĩ:

—Ẽ betsa Esaú eska yuitãkãwẽ: “Mĩ tsuma Jacó mia yuikĩ: ‘Nukũ
kukabe ẽ hiwetani atimas ẽ ana miki nukuyuaii. Earã, ẽ eska haya ẽ
huaii. Nĩkawe. Ina awa inũ, jumento inũ, txashuwã inũ, huni inũ aĩbu
dayaru escravo mirima ẽ hayaki. Mĩ ekiri pe shinanũ’, iwanã, ‘Mĩ ẽ shanẽ
ibuki, akĩ mia yuikĩ bebũkiri mianu ẽ hãtxa ẽ mia bumaii’ ”, akĩ ẽ yunuai
habiaskari ẽ hãtxa ẽ betsa Esaú ea yuishũtãkãwẽ— hatu wa 6 bushũ Esaú
yuitã ana txĩtũbirã Jacó yuikĩ:
—Mĩ betsa Esaúki nukushũ nũ yuia nuku nĩkatã 400 hunibuya miki
nukui ha kayabi huikiaki— akabu 7 nĩkatã hawẽ betsa paraniwẽ taea
shinaĩ datehairakĩ Jacó hawenabu inũ hawẽ inabu pashkakĩ hawenabu
betsa inũ hawẽ txashuwã inũ, hawẽ ina awa inũ, hawẽ camelo hati
pashkakĩ shuku dabe watã 8 shinãkĩ: “Ha dukũ mani betsaki dukũ
Esaú nukutushitã hatu deteaya uĩtã mani betsa pashatisharaki”, ika
9-12 hanua bika tenei Deusbe hãtxakĩ: “Senhor Deusuũ, mĩ ẽ hutxi
Abraão Deus mekenika mĩ ikũkainiki. Mĩ ẽ epa Isaque Deus mekenika
mĩ iriakũkainaii. Haskawẽ taeshũ ea yuikĩ: ‘Mĩ mae anu ana kawe.
Minabu anu ana kawe. Mĩ hari ka harishũ ẽ mia duawashanaii’, akĩ mĩ
ea yubaimaki. Txanima mĩ ea duawaii. Nenua kairã, ẽ mestẽti bestiya
ẽ kaniki, na Hene Jordão pukeirã. Hakia na eskatiã yura mani dabeya
Hene Jordão ẽ ana pukei kaii. Ẽ haska kainaya ẽ betsa Esaú eki sinatai
ea mekewe. Hushũ aĩbu bakeya dasibi tenaĩkiki, ika ẽ haki dateaii.
Mĩ ea yuikĩ: ‘Ẽ mia duawakĩ mĩ bababu ẽ pa washanaii, mashiti tsuã
tanatiruma wakinã’, akĩ mĩ ea yubayamaki. Haskawẽ taeshũ ẽ betsa
Esaú anushũ mekekĩ ea itxakawamayamawe”, atã 13 hanu ushashini
bestẽkauã Esaú hawẽ daewakĩ ha inãkuĩkatsi hawẽ inabu katukĩ 14 200
txashuwã yushã inũ, 20 txashuwã bene inũ, 200 cabra yushã inũ, 20
cabra bene inũ, 15 30 camelo yushã bakeya inũ, 40 ina awa yushã inũ,
10 ina awa bene inũ, 20 jumento yushã inũ, 10 jumento bene katushũ
16 ina sharabuya hawẽ tsumabu tibi mekemakĩ hatu pashka akeaketã hatu
yuikĩ:
—Matunã, bebũkiri pashku pukekãwẽ, ina shukuabu tibiya benãta
bukubainirã— iwanã, 17 bebũkiri inabuya hawẽ tsumabu yunukĩ:
—Ẽ betsa Esaú matuki nukushũ matu yukakĩ: “Matũ shanẽ ibu
tsuamẽ? Mã hani kai? Na inaburã, tsuanamẽ?” ikayarã, 18 Esaú
yuikinã: “Eska washãkãwẽ. Mĩ tsuma Jacónaki. Mĩ hawẽ shanẽ ibu
Esaúrã, ha beshuĩkiaki. Uiã. Nuku itxũ Jacóri txipu ma huriaikiki”, akĩ
yuishãkãwẽ— hatu wa 19 hawẽ tsumabu inabu tibiya ana ha katxu habias
hãtxa hatu yuitã hanushũ hawẽ henekĩ hatu yuikĩ:
—Esaú matuki nukuaya habu dukũ ẽ hatu hãtxa washu keska
habiariri yuishãkãwẽ. 20 Hãtxa menekĩ yuikĩ: “Uiã. Nuku itxũ mĩ tsuma
Jacó txipu ma huikiki”, akĩ haska yuiriashãkãwẽ— iwanã, shinãkĩ —
Inãkuĩti ea bebũkiri yunukĩ ẽ betsa ẽ daewaii. Txipu hawẽ besu ẽ uiã ea

danãmamẽkaĩ— ikĩ 21 hawẽ tsumabu inãkuĩti habu dukũ bebũkiri yunua
pashku pukei buaibũ hanua ha kayuama meshu merã bai putxinĩ niti ika
usha ishĩ

Jacó inũ Deusũ nai tsuma atxinamenibukiaki, na hãtxarã

22-23 yamenapũ bestẽshũ hawẽ aĩ dabe inũ, hawẽ escravo aĩ daberi
inũ, hawẽ 11 bakebu hatu bestẽwãshũ pashku hawẽ kena Jaboque
hatu pukemashũ ha inũ, hatũ mabuya hawẽ tsumabu inabu dasibiriya
pukematã 24-25 Jacó besti niti ikẽ huni betsa hushũ maemakatsi ikĩ meshu
merã habe tsumanametã tĩ anũ ishũ ashĩkĩ penaya huni betsã Jacó
maematiruma huni betsã kishtĩkĩ Jacó kishtush atã 26 yuikĩ:
—Ma penaikiki. Ea henewe— aka Jacó yuikĩ
—Mĩ ea pepawama ẽ mia heneamaki. Mĩ kushipawẽ ea
pepawawe— aka
27 —Harakiri mĩ kenamẽ?— aka
—Ẽ Jacóki— aka
28 —Deus inũ hunibu binũkatsi ikũkaĩkĩ mĩ ma hatu maemaki.
Haskawẽ taeshũ habũ mia ana Jacówẽ kenabuma ishãkanikiki. Hakia mia
kenakĩ: “Israelki”, akĩ mia kenashãkanikiki— aka Israel nukũ hãtxarã,
“Deusbe mĩ ma binunameaki” aka 29 hanushũ Jacó yukakĩ:
—Miarã, harakiri mĩ kenamẽ? Ea yuiwe— aka
—Haskai ẽ kena mĩ yuka ikaii?— iwanã, hawẽ kena yuiama hanushũ
Jacó hawẽ kushipawẽ pepawa bestitã kaya 30 Jacó shinãkĩ:
—Ha hunirã, Deusraka. Deusbe ẽ beisinãbiashu ẽ mawama ishuki.
Haskawẽ taeshũ na nenua ẽ habe atxinameshinai: “Penielki”, akĩ ẽ
kena bena waii, nukũ hãtxawẽ yuiarã, “Deusbe ẽ beisinashuki”— ikarã.
31 Hanua penaya bari huaya ha kishtush akawẽ taea tiri ikaini Jacóri
pashku hawẽ kena bena Peniel pukebaini kai 32 hanua Jacó Deusũ
kishtush aniwẽ taeshũ natiã Israelĩ enabũ yuinaka betsa betsapa hawẽ
kishi punu txitxia pisbumakiaki.

Jacó inũ Esaú daenamenibukiaki, na hãtxarã

33 1 Hanua Jacó kai sharakũkaini kakĩ hawẽ betsa 400 hunibube
txai huai Jacó betxitã hanushũ dabe inũ besti hawenabus
shuku wakĩ hawẽ aĩ Léia hawẽ bakebuya inũ, hawẽ aĩ betsa Raquel
hawẽ bakeya inũ, hawẽ escrava aĩ dabe hatũ bakebuya hatu pashkatã
2 hawẽ escrava aĩ dabe hatũ bakebuya tari shuku watã bebũ hatu mapũtã
hanushũ Léiari hawẽ bakebuya ha katxu tari mapũriatã Raquel hawẽ
henekĩ hawẽ bake Josébe txipu tari nitxĩtã 3 hatu haska watã hawaira
Jacó hatu binubaini bebũkiri kai hawẽ betsaki nukui kakĩ daewai hawa
buama kai uĩmai hawẽ beyawẽ taea maĩ beti iki 7ki beukũkaini hawẽ
betsa anu kaya 4 haskakũkainaya unuriari ana haki sinatamari uĩmariai

kushiriakirã Esaú Jacóki nukutã ikukunaĩ teikukutã tãtsu aka benimai
habia dabe kashanibukiaki. 5 Haskai menetã Esaú bewenikitã hatu
uĩbaũkĩ aĩbu hawẽ bakebuya betxikĩ Jacó yukakĩ:
—Na mibe beaiburã, mĩ tsuabumẽ?— aka
—Enabuki. Deusũ ea hatu inãkubaĩshinaki, mĩ tsuma ẽ earã— akaya
6 hanua hawẽ escrava aĩ dabe hatũ bakebube bua maĩ dãti itã beti ikaibũ
7 hanua Léia hawẽ bakebube kariai maĩ dãti itã beti iriaibũ hanua txipu
hawẽ henei José hawẽ ewa Raquelbe ka maĩ dãti itã beti iria haska
maniabũ 8 Esaú ana Jacó yukakĩ:
—Na mĩ inabu inũ mĩ tsumabu dasibibu mia bebũ ẽ uĩkubirani ẽ miki
nukuairã, mĩ hawẽ hawayuai?— aka
—Nũ ana sinatarabeyamanũ mia daewakĩ ẽ inabu dabukũ ẽ mia
beshuaiĩ, nũ ana txakabui hiweyamashanunã— aka
9 —Ẽ betsa kayabituũ, haskamaki. Itxapa ẽ ma hayariki. Hawara mĩ
haya mĩ beairã, minaki. Ea pashkashũ inãyamawe— aka
10-11 —Haskamaki. Mĩ ea betxipaiaiwẽ taeshũ na inãkuĩ ẽ mia beshũshu
biwe. Mĩ ewẽ benimai ẽ mia uĩshuki, haska Deus ẽ uiaĩ keskarã. Deusũ
ea duawamiswẽ taea itxapa ẽ hayaki. Haskawẽ taeshũ ea danãma ẽ
inãkuĩ biwe— akĩ hawẽtsaĩs yunu yunu aka atimas shinã betsa watã bitã
12 hanushũ Esaú yuikĩ:
—Nenua karinuwe. Ẽ bebuai txipu ea itxũ kawe— aka
13-14 —Ẽ betsaã, mĩ unaiĩ. Ẽ bake mishtĩ kushisma inũ ẽ inabu yushanẽri
hawẽ bake txutxu amaibuwẽ ẽ nuiaii. Shaba bestitxai hikinũ ika nũ
hawaira kushikainaya ẽ inabu ea mawashũtirubuki. Mia dukũ beburiwe,
earã, ẽ inabu kai uĩkubaini inũ ẽ bake mishtĩ buaibu unãshubira ẽ hatu
iyuairã. Seir anu ẽ miki ana nukui kairã, beburiwe— aka
15 —Peki. Ẽ hunibu dabukũ mia bashishũpa, hau mia
merabewakubainũbunã?— aka
—Mĩ ea merabewatirubia ewẽ nuiyamawe, emebi ẽ kairã— aka
16 haska wa hawẽ 400 hunibube Seirkiri Esaú ana txĩtũkirãshĩkẽ
17 hanua hawẽ shinã betsa watã ana hari hiweakiri kama teshkikaini
Hene Jordão pukebaini Sucote anu Jacó hawenabube kashũ hiwe
watã bari kaya hanu inabu bitxiti hiwe itxapa hatu wama hi mebi
meshketãtãkĩ dakẽshũbaunibukiaki. Haskawẽ taeshũ ha mae kenakĩ:
“Sucoteki”, nukũ hãtxawẽ kenarã: “Hi mebi keneki”, amisbukiaki.
18 Hanua Jacó Padã-Arã anua hui hawa txakabuma pe Canaã mai pakea
anu Siquém mae dapi hawenabube hiwetushinikiaki. 19 Hanua mae ibu
wanũ ikĩ Siquémnẽ epa Hamorĩ enabu anua 100 pei heshe karuhairawẽ
taeshũ ha mae ibu wakĩ pakatã hanu hatũ tari hiwe hatu pũtemabauna
hanu maniabũ 20 hanushũ mishki txi tapu wakĩ mishki itxawakĩ maspu
watã hanushũ Deus kẽwãti txi tapu washũ kenakĩ: ‘Deusrã, Israelĩ
mekenika Deuski”, anikiaki.

**Diná nawã pesashinawẽ taeshũ hawẽ puibũ
hatu detekĩ keyunibukiaki, na hãtxarã**

34 1 Hanua Siquém mae anu Jacó aĩ Léiã bake Diná txipash hiwe
betsa anu aĩbu betsaki bai ka 2 Heveu nawa shanẽ ibu Hamorĩ
bake iyua Siquémnẽ Diná uĩkĩ atxishũ pesakĩ dakewatã 3 txipash
betxipaihairakĩ daewanũ itã hau habe betxipainamenũ habe hãtxai petã
4 hawẽ epa Hamor banabimakĩ:
—Ha txipash ẽ aĩwãkatsis ikai hawẽ epa ea yukashũtãwẽ— aka
5 hanu hawẽ puibu hayama txai bushũ hatũ inabu pimai buabũ
Siquémnẽ hawẽ aĩbu bake txutashu yuiabu hawẽ huni bakebu
beriabumakẽ Jacó ha mesti ha ikatsi ikama teneyunikiaki, hawa
yuiamarã. 6-7 Hanua hawẽ puibu beshũ Dinakiri nĩkatã shinãkĩ:
—Nukũ pui Siquémnẽ txutakĩ nukũ ibubube nuku itxakawashinakiaki.
Tsua haskatimahairaki— itã haskawẽ taea huĩti nishma haki
sinatahairaibũ habe hãtxanũ ika Hamor hawẽ bake Siquémbe Jacó anu
kashũ 8-10 hatu yuikĩ:
—Ẽ bake mĩ bakewẽ kemukĩ betxipaihairaikiki. Hau aĩwanũ ẽ mia
yukashuniyuaii, eskatiã nũ enanamenũbunã, yura bestitxai keskairã.
Eskairã, nukũ aĩbu bakebu bishãkãwẽ, matunari nũ biriakubainũbunã.
Nukube mã hiweaya nukũ mai pakea matunari iriashanikiki.
Nenu hiwekãwẽ, hanu hiwea dayakĩ mabu itxawakĩ ana mae
ewawakubaĩshãkãwẽ— hatu wa 11-12 hanushũ hawẽ bake Siquémnẽri hatu
yuikĩ:
—Matu daewakĩ hawara mã ea yuka ẽ matu inãshanaii. Inãkuĩ
hamapai sharabu mã ea yuka ẽ matu inãtiruki. Haskawẽ taeshũ matũ
bake txipash ea inãkãwẽ, hau ea benewanunã— hatu wa
13-17 hatũ beyawẽ taeshũ hatũ pui nawa inãtiruma shinãkĩ hatũ pui
itxakawashinawẽ taeshũ Jacó huni bakebũ hatu parãkĩ Siquém inũ hawẽ
epa yuikĩ:
—Mã haskabu nukũ pui nũ matu inãtirumahairaki, mã nukũ beya
keskamarã, matũ hina kubitxi meshtekeumarã. Nũ haska matu inaĩ
nũ dakekatsi ikamaki. Haskawẽ taeshũ nũ matu yunuamaki. Hakia
haskakatsirã, ha dukũ nuku keskai huni tibi matũ hina kubitxi mã
meshtekeaya nukũ puibu matu inãtã matunari nũ bitiruki. Habias yurabu
shukua keskai nũ matube hiwetiruki. Hakia mã nukũ hãtxa nĩkama matũ
hina kubitxi meshteamakẽ nukũ pui matu mebĩbaini nũ kaĩkaĩshanaii—
akabu 18 hatũ hãtxa Hamor inũ hawẽ bake Siquémnẽ nĩkatã:
—Haskarã, peki— ikaibũ 19-20 Jacó aĩbu bake betxipaihairai meshteabu
isĩki dateama hawẽ hina kubitxi Siquémnẽ hatu bimatã hanua hawẽ
epa Hamorbe itxamisbu hemaĩtĩ anu Siquém kashũ shanẽ ibu keskakĩ
hawenabu huni dasibi kena itxaibu hatu yuikĩ:

21-23 —Ha huniburã, nukuki sinatabumaki. Haskawẽ taeshũ nukũ mai
pakea anu hatube hiwenãkãwẽ, habube biakanaĩ nũ dasikubainũbunã.
Uiã, hatũ hãtxa nĩkanãkãwẽ, nũ haska hatu txibãyã nukube
hiweshãkanikikirã. Nukũ mai pakea ewapawẽ taea nuku inũ hatube nenu
nũ hiwetirubuki, hatũ inabuya hatubetã pimairã, nukũ aĩbu bakebube nũ
hatube biananãkubainũbunã. Hamẽ nukũ hina kubitxi nũ meshteamakẽ
yurabu bestitxai keskai nukuki dasitã nukube hiwekatsi ikabumakiaki.
Hakia nũ habu keskai huni tibitũ nukũ hina kubitxi nũ meshteaya
hawenabui yura shuku bestitxai keskai nukube hiweshãkanikiaki. Nũ
haskaya hatũ inabu inũ hatũ mabu nukuna ishanimẽkaĩ. Hatũ hãtxa
nĩkanãkãwẽ, nũ haska hatu txibãyã nukube hiweshãkanikikirã— hatu
wa 24 Hamor inũ Siquémnẽ hãtxa hati bariyabu dasibi habu detenamei
butirubu keskabũ hatu nĩkatã habũ kemakĩ:
—Haskakenã, peka— ikaibu hanushũ habũ hina kubitxi meshtebaũkĩ
hatu keyushinabu 25 hatu haska washinabu shaba dabe inũ besti kaya
huni dasibi isĩ tenehairaibũ Jacó bake dabe Simeão inũ Levi Dinã
pui kayabibũ nupe txaipaya ka ha maewã anu hikishũ hiwe tibi hune
hikikũkaũkĩ huni dasibi hatu dete keyunibukiaki. 26 Hamor inũ hawẽ
bake Siquém deteriatã hatũ hiwe anua hatũ pui Diná mebikinãbaĩkĩ
iyuabu kaya 27 hanua hatũ pui Diná Siquémnẽ itxakawashinawẽ taea Jacó
huni bake betsabu ha hatũ betsã hatu tenãkãshu anu haburi bushũ hiwe
tibi anua hatũ mabu biãbaũkĩ 28 hiwe dapikea inũ bai anua ina sharabu
bamakĩ hatu itxawatã 29 hatũ mabu dasibi biãtã hatu tsuma wabaĩkĩ hatũ
bakebu inũ hatũ aĩbuaibu dasibi hatu itxawabaĩkĩ ha maewã dasibi anua
hatu iyukĩ hatu yumetsubainibukiaki.
30 Hawẽ bakebũ hatu haska washuwẽ taea hatuki sinatakĩ Jacó hawẽ
bake Simeão inũ Levi hatu ha akĩ yuikĩ:
—Ea txakabuwakĩ nawa betsa betsapa mã ea hatu mesewamashuki,
Canaã nawabu inũ Ferezeu nawaburã. Nukurã, nũ eskarabeski.
Hakia haburã, itxapahairabuki. Habu dasitã nuku dete keyukĩ nuku
yamawashãkanikiki, ea inũ enabu nuku teshe heneamarã— hatu wa
31 hawẽ bakebũ nĩkatã hatũ ibu yuikĩ:
—Haska wakĩ nukũ pui dasibituna hininipa wakĩ beya wakĩ nuku
beshpa betxitirubumaki— anibukiaki.

Betel anushũ Deusũ Jacó mai pakea ibuwamakatsi yubakĩ kushipa wakĩ pepa wanikiaki, na hãtxarã

35 1 Hanushũ hatu haska washiãbũ Deusũ Jacó yunukĩ:
—Minabu pewatã Betel anu hiwei kawe. Hanu hiwea mĩ Esaú
anua pashaya ẽ miki nukua mĩ namaya ẽ mibe hãtxani anu ha mishki txi
tapu hanushũ mĩ ea kẽwãtiru ashãwẽ— aka 2 haska wa datekĩ hawenabu
inũ hawẽ tsumabu Jacó yuikĩ:

—Matu anua dami yushĩ tibi mã haya kaĩmakãwẽ. Hanua nashi txuki
petã pepanũ, ika matũ tari betsa sawetã 3 hanu Deus hiwea mae Betel
anu bunãkãwẽ. Ẽ nuitapakaini kai hanira ẽ kapanã Deusũ ea unãkĩ
merabewakĩ ea hãtxa wani hanira ẽ kaya ebe kakũkaĩmiski, ea haska
wamiswẽ taeshũ Deus kẽwãkĩ mishki txi tapu wakĩ mishki itxawakĩ
maspu watã ẽ txashuwã bake teshteshũ ẽ menu keyushuni kairã—
hatu wa 4 hanushũ hatũ yushĩ deus dami tibi betsa betsapa kẽwãkĩ
damiwamisbu inũ, hatũ dami ouro mane pau Jacó inãbu mae Siquém
dapi hi shukua namã pukĩshũ ana uĩtimawakĩ Jacó dasibi maiwatã
5 hatu haska wamabaini tashnibainaibũ mae tibi anua Deusũ hatu
datemabaunaiwẽ taeshũ Jacó hawenabube detekatsi ibiai datekĩ hawẽ
bakebube txibãma inibukiaki.
6-7 Hanu hawẽ betsaki datei pashai Canaã anu kai ushaki hanu Deus
haki nukuni ha mae Luz nawabũ kenanibu anu Deus haki nukua uĩshĩkĩ
kena bena wakĩ: “Betelki”, ani anu ana Jacó hawenabuya hari kai hikitã
hanushũ txi tapu wakĩ mishki itxawakĩ maspu watã Deus kẽwãkĩ Jacó
txashuwã bake tesẽshũ menu keyushũtã ana habiariri kenakĩ: “Betelki”,
anikiaki. 8 Habianuari Jacó ewa Rebeca hatũ yumewani hawẽ tsuma
Débora ma yushabuhaira Alom-Bacute anu mawakẽ Betel mae dapi hi
shukua namã mai wanikiaki.
9 Padã-Arã anua ana Jacó txĩtuĩmakẽ Deus ana haki nukushũ hau
haskanũbarinũ Deusũ hawẽ kushipawẽ duawakĩ pe yuikĩ 10 eska wanikiaki:
“Ikis mĩ kena Jacóki.
Ana Jacó kenama hakia: ‘Israelki’, akĩ
hau hawẽ mia kenapakeshãbũwẽ”,
iwanã, haska wakĩ Deusũ Jacó kena bena wanikiaki. 11 Ana yuikĩ:
“Earã, ẽ mekenika Deus kushipaki,
ẽ kushipawẽ dasibi ẽ hatu binu keyuarã.
Ea nĩkawe. Itxapai pashãkãwẽ,
minabu bake pawai mirimahairawairã.
Mia anua minabu shukua betsa betsapa
shanẽ ibu kayabi ishãkanikiki.
12 Na mai pakea mĩ hutxi Abraão
inũ mĩ epa Isaque yubakĩ ẽ yununi
habiaskari wakĩ ẽ mia yunuaii.
Hanushũ txipuri minaburi pakubainaibu
ẽ hatu yununũbariaii”, atã
13 hanua Deus Jacóbe hãtxatã kakẽ 14 habianuri Jacó mishkiwẽ unãti
wakĩ dabekĩ nitxĩtã haska watã Deus kẽwãkĩ uva vinho inũ piti sheni
hene inãkuĩkĩ haki mashu akĩ maukanikiaki, ha mishki Deusuna wakinã.
15 Haska watã ma anishũ ana habiariri kenakĩ: “Betelki”, anikiaki, nukũ
hãtxawẽ kenarã: “Deusũ Hiwea Maeki”, akinã.

Raquel bake kaĩtã mawanikiaki, na hãtxarã

16-17 Betel anua kaĩbaini mae betsa Efrata ma kemai buaibũ Raquelĩ
bake bima tuya kai bai namakia bake kainũ ika kaĩtxakai bika
tenehairaya hatũ bake imaitũ yuikĩ:
"Dateama iwe, mĩ iki peairã, huni bake betsa mĩ kaiainã", aka
18 mawakatsis ikamabia ma mawai Raquelĩ shinãkĩ yuikĩ: "Ẽ huni bakẽ
kenarã: 'Benoniki', nukũ hãtxawenã: 'Ẽ isĩ nui bakeki', atã mawakẽ hakia
hawẽ epa Jacó hawẽ kena betxipaiama kena betsa wakĩ: 'Kashahairai hi
shukuaki', 'Benjamimki', nukũ hãtxawẽ: 'Duapa bakeki' ", hatu wa
19-20 haskatã Raquel mawa Efrata bai kesha maiwatã hawẽ tsumabubetã
Jacó mishki keyatapa hawẽ unãti wakĩ hawẽ mai mamaki nitxinibukiaki.
Na habia eskatiã Efrata mae hawẽ kena bena Belém wanibu txaima anu
na unãti uĩriatirubuki.
21 Hanua Jacó hawẽ kena bena Israel hawẽ aĩ haska wabaini ana
txipekekaini kakĩ hanu manaũrishũ uĩbaũti hawẽ kena Migdal-Éder
daĩbaini kashũ hatũ tari hiwe hatu pũtematã 22 hanu hiweyuaya hawẽ
bake iyua Rúben kashũ hawẽ epã escravo aĩ Bila ati wakĩ hune txutakẽ
Israel banabimabu nĩkatã haki sinatahairanikiaki.

Jacó huni bakeburã, 12 inikiaki, na hãtxarã

Jacórã, 12 huni bakeya inikiaki. 23 Hawẽ aĩ Léiã huni bakeburã, hawẽ
tue benarã, Rúben inũ, Simeão inũ, Levi inũ, Judá inũ, Issacar inũ,
Zebulom hati binikiaki. 24 Hamẽ hawẽ aĩ betsa Raquelĩ huni bake daberã,
José inũ Benjamim inikiaki. 25 Raquelĩ escrava Bilã huni bake daberã, Dã
inũ Naftali inikiaki. 26 Hanua betsa Léiã escrava Zilpa anua huni bake
daberã, Gade inũ Aser inikiaki. Jacó Padã-Arã anu kani hiweshũ dasibi
hatu bawarã, haria kainibukiaki.

Isaque mestebuhairatã mawanikiaki, na hãtxarã

27 Manre hawẽ kena betsa dabe Quiriate-Arba inũ Hebromrã, hanu
Abraão inũ Isaque hiwea mapupaunibu anu Jacó hawẽ epa Isaqueki ana
nukutushinikiaki. 28-29 Hanua Isaque 180 bariya mestebuhaira mawakẽ
hawẽ yushĩ hawẽ shenipabuki dasishĩkẽ hawẽ bake dabe Esaú inũ Jacó
hawẽ yura mai wanibukiaki.

Esaú bababu shukua tibi tanakubainibukiaki, na hãtxarã

36 1 Esaú, hawẽ kena betsa Edom, inũ hawẽ bakebu inũ, hawẽ
bababu hiwea eskanibukiaki. 2 Canaã anua Esaú aĩbu dabe inũ
besti aĩwãkinã, ha dukũ Heteu nawa Elomnẽ aĩbu bake Ada inũ Heveu
nawa Zibeão baba ha aĩbu bake Anã bake Oolibama bitã 3 hanushũ
hawenabu Ismaelĩ huni bake Nebaiote pui Basemate birianikiaki.

4 Hanushũ Adáki Esaú bakewarã, Elifaz kainikiaki. Hanushũ Esaú hawẽ
aĩ betsa Basemateki bakewa Reuel kainikiaki. 5 Hanua ana hawẽ aĩ
betsa Oolibamaki bakewa huni bakebu biarã, Jeús inũ, Jalão inũ, Corá
inibukiaki. Na hati Esaú huni bakeburã, maewã Canaã anu hiweshũ hatu
bawa hanua kainibukiaki.
6-7 Haska hiwea shinã betsatã hawẽ aĩ dabe inũ besti inũ, hawẽ 7
huni bake inũ, hawẽ aĩbu bake tanama inũ, hawẽ dayaru escravo inũ,
hawẽ inabu inũ, hawẽ mabu dasibiya Canaã anua Esaú hawẽ betsa Jacó
dapashkabainikiaki. Jacó enabu inũ, hawẽ tsumabu inũ, hawẽ inabu
mirimakẽ Esaúna habiaskarikẽ habetã hania hatũ inabu hatu pimatima
ana habe hiwekatsi ikama uĩtã meribi hiwetanũ itã haska Canaã anua
dasibi betsa betsapa bishiã haya maei kanikiaki, hawẽ betsa Jacó
henebainirã.
8 Hanua sulkiri kai Esaú, hawẽ kena betsa Edom mati matipa anu
Seir anu hiwei kanikiaki. 9 Haskabaini haria Esaú bakebũ bakewa
panibukiaki, Edom nawabuirã, mati matipa Seir anu hiwekubainirã.
10 Esaú huni bakebũ kenarã, hawẽ aĩ Adã huni bakerã, Elifaz inikiaki.
Basematẽ huni bakerã, Reuel inikiaki. 11 Hanushũ Esaú bakebũ babaya
warã, Elifazĩ huni bakeburã, Temã inũ, Omar inũ, Zefô inũ, Gaetã inũ,
Quenaz hatu bawanikiaki. 12 Hanuari Elifaz hanubi hawẽ escrava aĩ
Timnaki bakewarã, huni bake Amaleque kainikiaki. Ha habũ bababurã,
Esaú aĩ Ada anua inibukiaki. 13 Hanua Esaú huni bake Reuelĩ bakewa
Naate inũ, Zerá inũ, Samá inũ, Mizá hati Basematẽ hawẽ huni bababu
inibukiaki. 14 Zibeão baba ha aĩbu bake Anã bake Oolibama bitã Esaú
haki huni bakebu hatu bawa Jeús inũ, Jalão inũ, Corá inibukiaki.
15-16 Esaú aĩ Adã huni bake iyua Elifazĩ huni bake bawarã, hati Edom
anu shanẽ ibu tibi inibukiaki, Temã inũ, Omar inũ, Zefô inũ, Quenaz
inũ, Corá inũ, Gaetã inũ, Amalequerã, hati Adã huni bababu inibukiaki.
17 Esaú aĩ betsa Basematẽ huni bake Reuelĩ huni bakeburã, hati Edom anu
shanẽ ibu irianibukiaki, Naate inũ, Zerá inũ, Samá inũ Mizárã. 18 Anã
aĩbu bakerã, Oolibama Esaú aĩ betsa hawẽ huni bakerã, hati Edom mai
pakea anu shanẽ ibu inibukiaki, Jeús inũ, Jalão inũ, Corérã. 19 Ha aĩbu
tibiki Esaú, hawẽ kena betsa Edom hatu huni bake bawa hati hawẽ huni
bakebu inũ hatũ bababu Edom anu shanẽ ibubu inibukiaki, hatunabu
hiwemairã.
20 Hanua Horeu nawa Seir habianuri hatube nashui ika hiweatũ
huni bakeburã, Lotã inũ, Sobal inũ, Zibeão inũ, Aná inũ, 21 Disom
inũ, Eser inũ, Disã hatiburã, Edom mai pakea anu haburi shanẽ ibui
hiwenibukiaki. 22 Seirĩ huni bake Lotãnẽ huni bakeburã, hati inibukiaki,
Hori inũ Homãnã. Lotãnẽ puirã, Timna inikiaki. 23 Hanua Seirĩ huni
bake betsa Sobalĩ huni bakeburã, hati inibukiaki, Alvã inũ, Manaate
inũ, Ebal inũ, Sefô inũ, Onãnã. 24 Hanua Seirĩ huni bake betsa Zibeão

huni bakeburã, Aiá inũ Aná inibukiaki. Ha Anárã, hanu tsua hiweama
anu kashũ hawẽ epã jumento mekeshũ pimashũkĩ ũpash txatxa betsa
betsapa habamis betxitanikiaki. 25 Ha Aná huni bake betsã kenarã, Disom
inũ hawẽ aĩbu bakẽ kenarã, Oolibama inikiaki. 26 Hanua Disomnẽ huni
bakeburã, Hendã inũ, Esbã inũ, Itrã inũ, Querã inibukiaki. 27 Seirĩ huni
bake betsa Eserĩ huni bakeburã, Bilã, inũ, Zaavã inũ, Acã inibukiaki.
28 Seir hawẽ henea huni bake Disãnẽ huni bakeburã, Uz inũ Arã
inibukiaki.

29 Hanua Seir mai pakea anu Horeu nawa shanẽ ibu tibirã, hati
inibukiaki, Lotã inũ, Sobal inũ, Zibeão inũ, Aná inũ, 30 Disom inũ, Eser
inũ Disã hawẽ betsabube hiwei shanẽ ibuirã.

31 Habu dukũ Israelbu shanẽ iburiabumakẽ ha nawabu shanẽ ibukĩ
dasibibu yunukĩ taewanibukiaki, Edom mai pakea hirabi anurã. 32 Beorĩ
huni bake Belá Edom mai pakea hirabi shanẽ ibu inikiaki, hawẽ mae
Dinabá anushũ hatu yunukubainirã. 33 Belá mawakẽ Zerã huni bake
Jobabe shanẽ ibunikiaki, hawẽ mae Bozra anushũ hatu yunukubainirã.
34 Hanua Jobabe mawakẽ mai pakea Tema anua habianuri Husão shanẽ
ibu inikiaki dasibibu yunuirã. 35 Hanua Husão mawakẽ Bedade huni bake
Hadade hawẽ shãtukũ shanẽ ibuaya Midiãnẽ detenamenikabu Moabe
mae anu beaibube detenamekĩ hawenabubetã hatu maemanikiaki,
hawẽ mae Avite anushũ hatu yunukubainirã. 36 Hanua Hadade mawakẽ
hawẽ shanẽ anu shanẽ ibui Samlá inikiaki, hawẽ mae Masreca anuarã.
37 Hanua Samlá mawakẽ hawẽ shãtukũ shanẽ ibui Saul inikiaki, hawẽ
mae Reobote, hene kesha hiwearã. 38 Hanua Saul mawakẽ hawẽ shãtukũ
Acborĩ huni bake Baal-Hanã shanẽ ibunikiaki. 39 Hanua Acoborĩ bakeĩ
Baal-Hanã mawakẽ hawẽ shãtukũ Hadade shanẽ ibunikiaki, hawẽ mae
kenarã Paú anuarã. Hadarĩ ainã hawẽ kena Meetabel inikiaki. Hawẽ epa
Matrede inũ hawẽ hutxi Me-Zaabe inikiaki.

40-43 Ha yurabu tibi Esaú enabu, hawẽ kena betsa Edomnã, pai
eskanibukiaki, shukuabu tibi inũ mae tibi inũ kena tibirã. Hatũ kena
tibirã, Timnã enabu inũ, Alva enabu inũ, Jetete enabu inũ, Oolibama
enabu inũ, Elá enabu inũ, Pinom enabu inũ, Quenaz enabu inũ, Temã
enabu inũ, Mibzar enabu inũ, Magdiel enabu inũ, Irã enaburã, hati
inibukiaki, Edom bababu shukua tibirã.

37 1 Hanua hanu hawẽ epa Isaque hiweni anuri Jacó hiwerianikiaki,
Canaã anurã. 2 Jacó inũ hawẽ bakebu hiwei haskapaunibukiaki.

José namai eskakũkainikiaki, na hãtxarã

José 17 bariyatũ hawẽ epã escrava aĩ dabe Bila inũ Zilpã huni
bakebube hawẽ epã hatu yunua hawẽ txashuwã nimakĩ pimai harishũ
hawẽ betsabu maputxakashũ txakabu akaibu José hawẽ epaki
txanikirãkiranikiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Israel anibukĩ José bawaimawẽ taeshũ ha besti betxipaihairanikiaki,
hawẽ huni bakebu betsa mawaira hatu betxipaiamarã. Haskawẽ taeshũ
tari hawẽrua txaipa daya tarima Israelĩ José hatu wamashuna 4 hatũ epã
haska washũkĩ José betxipaihairai hatu binuhaira hawẽ betsabũ uĩkĩ José
dananibukiaki, haska wa nia uĩ habe pe hãtxanameamarã.
5-8 Hanua ana betsatiã José usha namashĩkĩ hawẽ betsabu yuikĩ:
—Usha namairã, ẽ eska shinaiĩ. Matu yuinũ, nĩkakãwẽ. Bai anu nũ
dayakĩ shekiwã meshteshũ neashũ nũ mãtxĩkubainaya ẽ shekiwã nea
hamebi benikauã nikẽ hanua matũ shekiwã neari benibirã hushũ kẽwaĩ
ena dashukua itxa ena namã tinĩbaĩbaina ẽ uĩshinaii— hatu wai nĩkatã
ana haki sinatakĩ yuikĩ:
—Nuku binui shanẽ ibutã mĩ nuku yunushanai uĩshĩkĩ mĩ
nuku yui ikai?— akĩ José nama inũ hawẽ hãtxa betxipaima José
danãkubainibukiaki, shaba tibirã.
9 Hanua ana betsatiã José ana usha namakĩ uĩtã bestẽkauã hawẽ
betsabu ana yuikĩ:
—Uiã. Ẽ ana usha namashinaii. Matu ana yuinũ ea nĩkakãwẽ. Bari
inũ ushe inũ 11 bishi ea namã shukua ea kẽwaĩ tinĩbaĩbaina ea daserea
ẽ uĩshinaii— hatu wabirã 10 hanua hawẽ epa anuri hushũ habias hawẽ
betsabu yuishu hawẽ epaki txaniaya hawẽ epã kũyã akĩ yuikĩ:
—Mĩ nama mĩ nuku yuikubainairã, haskashanũ ishũ mĩ nuku yui
ikai? Ea inũ, mĩ ewa inũ, mĩ betsabũ mia kẽwaĩ nũ daka beti ika
dakashãkanai? Mĩ nukũ shanẽ ibu daka ikũkaĩshanai?— akaya 11 hawẽ
betsabũ danaĩ haki sinataibũ hakia hawẽ epã besti José hãtxa hakimama
shinãshũkubainikiaki.

Hawẽ betsabũ José peiwẽ nawa betsabu inãnibukiaki, na hãtxarã

12 Hanua betsatiã hatũ epã txashuwã pimanũ ika basi pepa benai
Siquém anu José betsabu bushiãbũ 13 hanua txipu hau José hatu uĩtanũ
Israelĩ yunukĩ:
—Siquém anu mĩ betsabũ nukũ inabu pimai bushiãbuki. Hatu uĩtãwẽ,
hani haskakanimẽkainã— aka
—Peki. Haskakenã, ẽ hatu uĩ kaii— ikaya
14 —Mĩ betsabu inũ nukũ inaburã, haskaramẽkaĩ? Hatu uĩtãwẽ, hushũ
ea banabimayushunã— iwanã, haska hanu Hebrom napãpa anushũ José
yunua kai Siquém anu José hikitã 15 hatu benakubauni hamakiri benui
kaya huni betsa haki nukushũ yukakĩ:
—Mĩ hawa benakubaunai?— aka 16 kemakĩ:
—Ẽ betsabu ẽ benai ikaii. Mĩ hatu uĩshinamẽ, hanishũ inabu
pimakanimẽkainã? Ea yuiwe— aka 17 yuikĩ:
—Ma nenu ibaĩshinabuki. “Dotãkiri bunãkãwẽ”, ikaibu ẽ
nĩkashinaki— aka

hawẽ betsabu txibaĩ Dotãkiri hatuki nukui kaya 18 José hatuki
kemariama José txai huai hawẽ betsabũ betxitã:
—Haska watã nũ tenaĩ?— ika yubakatã 19-20 hatũ shinã tibiwẽ
yuinametã:
—Tua huaii, usha namatã nukuki txanimisrã. Tenãtã kini merã
putanãkãwẽ. Hawẽ epa yuikĩ: “Yuinaka pianãbũ José pishiãki”, nũ aki
bushanũbunã. Hanushũ hawẽ nama nuku yuimis haskashanimẽkaĩ,
nũ uĩshanũbunã— ikaibũ 21-22 Rúbenẽ haskaibu hatu nĩkatã José hatu
nemashunũ, iwanã, yuikĩ:
—Tenãkĩ himi txakawama nenu na tsua hiweabumanu ua na kini merã
putanãkãwẽ, deteamarã— haskatã José detepaiaibu hatu nemakĩ txipu
hawẽ epanu iyushũkatsi Rúbenẽ haska shinanikiaki.
23 Hanua hawẽ betsabuki José nukutushiai hawa hãtxa wama atxishũ
hawẽ tari txaipa hawẽrua pekãtã 24 kini keyatapa metu anu putabu
25 hawẽ betsa Rúben pashkakaĩkẽ hawẽ betsabu pi manishũ uĩkĩ Ismael
nawabũ camelowẽ sheni ininipa hawẽ iti inũ hawẽ pushati dau Egito
anu hatu inãtanũ ika Gileade anua beaibu hatu betxitã 26-27 Judánẽ hawẽ
betsabu yuikĩ:
—José hamẽ detetanã, nũ hawa bitirumaki. Haskakenã ua Ismael nawa
beaibu hatu inãtã pei binãkãwẽ, hau dayaru escravo wabaĩtanũbunã.
Joséã, nukũ himiwẽ taeshũ tenãyamanãkãwẽ— iki yubakai maniabũ
28 Ismael nawa shukua betsa mabu inananãmisbu Midiã nawabu bei
hatuki nukuaibũ hatube hãtxatã kini meranua José metsũshũ kaĩmabirã
hatu inãkĩ 20 pei heshe hushupa prata ewapa karuhairawẽ taeshũ José
hatu inãbu Egito anu iyui buaibũ
29 Rúben hatu dapashkabaĩtani ana kini anu kemashũ uiã José
hayamakẽ nuihairai huĩti nishmahairatã hawẽ beyawẽ taeshũ hawẽ tari
ushnitã 30 hawẽ betsabu anu kashũ hatu yuikĩ:
—José kini merã mã putarã, ana hayamaki. Mã haska washumẽ?
Haskawẽ taea earã, haskashãpa?— hatu wa haska wakãshu Rúben yuitã
31-32 hanushũ hatũ epa hawẽ beparãkatsi txashuwã bene pishta tesẽtã
José tari hawẽ himiwẽ irumawatã hawaira neshebaĩ hatũ epanu bushũ
parãkĩ yuikĩ:
—Na tari nũ betxishinaki, hanu tsua hiweabuma anuarã. Habia mĩ
bakẽ tarimẽkaĩ? Uĩwẽ— akabu 33 uĩkĩ unãtã Jacó yuikĩ:
—Ẽ bakenaki. Yuinaka pianãbũ pikĩ ẽ bake José ea daki
piãshinabuki— itã 34 huĩti nishmahairatã hawẽ tari ushnitã pekashũ
nishi tari tima besha sawea usha itxapa hawẽ bakewẽ nuitxakayamai
kashahairaya 35 hawẽ huni bakebu dasibi inũ hawẽ aĩbu bakebu dasibitũ
nesewapaiabu hatu nĩkama yuikĩ:
—Ea nemakĩ nesewayamakãwẽ. Ẽ bake Joséwẽ nui saĩ isi ẽ haki nukui
mawariairã— ika kasha heneyuama inikiaki.

36 Habiatiãri Midiã nawabu, habias Ismael nawaburã, José iyui Egito
anu hikishĩshũ peiwẽ taeshũ habũri pei bikatsi José Potifar inãnibukiaki,
hau hawẽ tsuma wakĩ escravo wanunã. Egito nawa shanẽ ibuhaira
Faraónẽ hiwe ewapa hawẽrua anua detenamenikabu shuku betsa
mekemis Potifar hatũ shanẽ ibu inikiaki.

Jacó huni bake Judá inũ hawẽ babawã Tamar eskanibukiaki, na hãtxarã

38 1 Ha haskaitiã Judá hawẽ betsabu henebaini Adulão mae anu
ka huni betsa Hira anu hiwetushimashũ 2 harishũ Canaã nawa
huni betsa Suã aĩbu bake betxipaikĩ bikĩ aĩwãtã 3 bake bawa huni bake
kaĩshũtã hawẽ ewã kenakĩ: “Erki”, akimakẽ 4 ana bake bawa ana huni
bake kaĩshũriatã hawẽ ewã ana kenakĩ: “Onãki”, ariaimakẽ 5 Quezibe
anushũ ana bake bawa ana huni bake kaĩshũtã kenakĩ: “Seláki”, anikiaki.
6 Judá bake iyua Er ewakẽ hawẽ epã aĩbu betsa Tamar iweshũ aĩwãma
7 Erĩ Deusũ yunua txibãma hamebi hawẽ shinanẽ hiwe txakaiwẽ taea
Senhor Deusũ betxipaiama tenãkẽ 8 hanushũ hawẽ huni bake betsa Onã
Judá yuikĩ:
—Mĩ betsa mawaimawẽ taeshũ nukũ beya txibãkĩ miã huni bake mĩ
betsa mĩ bawashũtiruki. Mĩ betsã aĩ bitã huni bake bawashũshãwẽ, mĩ ha
dabia hawenabu keyuama hau ipakeshanũbunã— aka 9 Onãnẽ shinãkĩ:
—Ẽ huni bakebu bawashuna ena itirumaki— ikĩ hawẽ hutxi bake
bawashũkatsi ikama hawẽ betsã aĩ Tamar aĩwãbiashũ txutabiakĩ hura
huaya tsekashũ txakawakubainaya 10 haskai Onã hawẽ betsa debuima
bake washũkatsi ikama haki dakekũkainaiwẽ taeshũ Senhor Deusũ
betxipaiamahaira hari tenanikiaki. 11 Ha haskaimabũ Judá shinãkĩ:
—Selá ẽ bake mashku Tamar hanubi ẽ ana aĩwãma hawẽ betsabu
keskai ana mawariatiruki— ishũ parãkĩ Tamar yuikĩ:
—Mĩ epã hiweanu kashũ ẽ bake mashku Selá hau ewayunũ beneuma
hiweshũ manayutãwẽ. Ẽ bake mashku Selá ewaya ẽ mia inã mĩ
benewashanairã— aka hawẽ hãtxa nĩkatã Tamar ka hawẽ epã hiwe
anushũ manai hiweyukẽ 12 haska wa kayamakẽ Suã aĩbu bake Judá aĩ
bini ma mawakẽ Judá kashai nesetã hawẽ txashuwã dani meshtei kanũ
ika Timna anu hawẽ haibu Adulão nawa Hirabe yubakakẽ 13 bebũkiri
nĩkatã tsuãra Tamar yuikĩ:
—Uiã, mĩ kuka Judá Timna anu hawẽ txashuwã dani meshtei
kaikiaki— ishũ yuia 14 hanushũ nĩkatã Tamarĩ shinãkĩ:
—Selá ma ewabiakẽ ẽ kuka Judá ẽ benewanũ ea ha bimama itiruki—
itã hawẽ bene mawaima unãti hawẽ batxi pekatã batxi betsa sawekĩ batxi
tuash betsawẽ mayabukutã betsawẽri debepukutã hawaira hawẽ kuka
kaikiri binukaĩ Enaim mae hikiti shui anu Timnakiri bai ka keshanu
tsaushũ manaya 15 Judá hawẽ haibu Hirabe kakĩ ha aĩbu hininipa
txutamisbu keska debepukua tsaua uĩ:

—Ha aĩburã, mawa txutati perukaĩ— ikaĩ shinãbaĩ 16 haki nukushũ
hawẽ babawãma dabanẽ unãma habe yubakakĩ yuikĩ:
—Mĩ ea txutamatirumẽ?— aka
—Ea txutakatsirã, hawa mĩ ea inãtirumẽ?— aka
17 —Ẽ inabu anua txashuwã bake ẽ mia bematiruki— aka
—Mĩ ea yunuriamarã, hawa unãti mĩ ea bashishunai?— aka
18 —Hawa unãti mia bashishũpa?— aka
—Mĩ hawẽ unãtiwamis selo teutiya inũ mĩ mestẽti keneya mĩ
tsumamis ea bashishũyuwe— aka ha ea akĩ yuiai inãtã txutatã unãma
bake bawatã kakẽ 19 haska wabainaya benikaini kashũ hawẽ batxi tuash
debepukukaina pekatã ana hawẽ bene mawaima unãti batxi ana sawetã
hawẽ epã hiwe anu kakẽ
20 —Ha aĩbũ ẽ mabu ea biã ẽ hushiãki. Hau ea inãnũ ea mebĩshũkĩ
txashuwã bake bushũtãwẽ— iwanã, Judá hawẽ haibu yunua ha mae anu
ka aĩbuki nukuama 21 Enaim mae anua hunibu hatu yukakĩ:
—Na mae Enaim anua aĩbu bai kesha tsaua txutamisburã, hani
kamẽ?— hatu wa kemakĩ:
—Nenu aĩbu txutanamemisburã, hayamaki— akabu 22 hanua ana
txĩtũkaĩ Judá hawẽ haibũ yuikĩ:
—Aĩburã, ẽ haki nukuama itanaii. Habianushũri hunibũ ea yuikĩ:
“Nenu aĩbu txutanamemisburã, hayamaki”, akĩ ea yuikãshuki— aka
23 Judá yuikĩ:
—Txashuwã bake ẽ yunubia mĩ haki nukuama ishuki. Hau
habiaskanũwẽ, ẽ mabu bishiãyanã, ana kashũ nũ hatu yukabauna nuku
kashe watirubukirã. Mebinũ ishũ ha aĩbu benayamanãwẽ— akima
24 hanua 3 ushe kakẽ hanushũ betsabu beshũ haki txanikĩ Judá yuikĩ:
—Mĩ babawã Tamar atiai txutanameima ma tuyaimakẽ
txanikanikiki— akabu nĩkatã sinatakĩ Judá yuikĩ:
—Hawakĩ ea haska washinamẽ? Atxishũ kuakĩ tenãtãkãwẽ— hatu wa
25 bushũ hawẽ babawã atxiabu hatu nemakĩ yuikĩ:
—Ha dukũ hatũ ea akima hawẽ unãti ẽ hayaki. Ẽ kuka Judá
uĩmatãkãwẽ. Ea yuishũkĩ: “Eska ẽ hayaki, mĩ hawẽ ea unãti watirurã,
hawẽ maburã. Na hawẽ unãtiwamis selo teutiya inũ hawẽ mestẽti keneya
tsumamis ea bashishunima tsuanara ibuã unãtiruki, hatũ ea akimarã”, ea
ashũtãkãwẽ— hatu wa 26 hanua hawẽ mabu bushũ hawẽ hãtxa yuishũkĩ
hawẽ unãti mabu bushuãbu uĩtã dakekĩ Judá yuikĩ:
—Ẽ bake Selá ẽ Tamar bimamawẽ taeshũ eã ẽ txakabuwaimaki.
Haskawẽ taeshũ ẽ babawã Tamarĩ ea paraĩmashũ hatũ pekaĩmaikiki—
hatu wa menupanãbũ hatu nemaimashũ ana habe hiwekĩ meama inikiaki.
27-28 Haska waima hawẽ bake hanu kaiaĩtiã huni bake tsupibu dabe
kaĩkatsi iki isĩ kaiĩ bake betsa ha dukũ hawẽ mekẽ dukũ tashnima bake
hatũ kaĩmaitũ ha dukũ unãtiwakatsi yumẽ tashipa meneshkĩ yuikĩ:

—Na dukũ kaĩwãshuki— atã 29 haska wabia hanua ana meshekikẽ ha
dukũ ikama hawẽ betsa dukũ tashniaya bakeishta hãtxa wakĩ:
—Habaa! Haskai miã mĩ betsa maemai daĩbirã mĩ tashniai?— aka
haskashuwẽ taeshũ hawẽ ewã kenakĩ: “Perezki”, atã 30 hanua hawẽ betsa
ha katxu tashnia yumẽ tashipaya meneshekeya kaiã kenakĩ: “Zeráki”,
anikiaki.

Josékiri Potifar aĩ txanitxakanikiaki, na hãtxarã

39 1 Ismael nawabũ José bibaĩkĩ Egito anu iyuabu Egito nawa Potifar
peiwẽ taeshũ hawẽ dayaru escravo wakĩ José binikiaki. Egito
nawa shanẽ ibuhaira Faraónẽ hiwe ewapa hawẽrua anu mekenikabu
yunumis hatũ shanẽ ibu Potifar hatũ capitão inikiaki. 2 José hawẽ tsuma
Potifar hiwe anu dayashunaya Senhor Deusũ merabewaya José hawama
pe dayakũkainikiaki. 3 José dayai Senhor Deusũ merabewakĩ pepawamaya
hawẽ tsumapã txanima kaneama uĩ 4 hawẽ shinã txãkãkĩ hawẽ tsumapã
José betxipaihairakĩ duawakĩ haki txiti ikatsi dasibi hawẽ tsumabu inũ
hawẽ hiwe anuari mekeshunika wakĩ hawẽ bai inũ hawẽ inabu uinika
wakĩ katunikiaki. 5 Hanushũ José haska yunuimawẽ taeshũ Senhor Deusũ
Potifar duawakĩ dasibi hawẽ hiwe anua inũ hawẽ bai anua pepawakĩ
merabewakubainaya 6 hawẽ shanẽ ibu Potifar hawẽ tsumabu betsa ana
yunuama José bestitũ hau hatu uinũ yunuima hawara hayawẽ ana nuikĩ
shinãma hawẽ pitiwẽ besti nuikũkainikiaki, ana hawa meama hiwearã.
José hawẽruawẽ taeshũ dasibibũ uĩkĩ betxipaiaibũ 7 betsatiã hawẽ
tsumapã ainẽ José hawẽrua uĩkĩ hawẽ kemui betxipaikĩ txutamakatsi ikĩ
yuikĩ:
—Ẽ mia betxipaiaii. Mibe hãtxapa?— aka
8-9 José nemakĩ:
—Miwẽ kemukĩ ẽ mia meamaki. Uiã, ea uinika washũ ẽ tsumapã hawẽ
hiwe inũ hawẽ bai ea yunuimaki, hawena dasibi ẽ meke pewashununã.
Nenu ea inũ ẽ tsuma nũ habias keskaki. Hawena dasibi yaushiama ea
mekemakĩ ea yunuyuimaki. Hakia mia besti ea yunuamaki, mĩ hawẽ
ainã. Haskai eiskauã emebi txakabui ẽ daketapatirumaki, Deuskiri
txakabuirã— aka 10 hakia José aĩbu haska wabia hawẽ hãtxa nĩkama
haki patapakĩ txutamanũ ishũ hawẽtsaĩs shaba tibi bikawakubaĩbia hawa
meama ikũkainaya 11 shaba betsatiã hiwe merã hanu tsua hayamakẽ José
dayanũ ika hikiaya 12 hawẽ tsumapã ainẽ José hawẽ tari txaipa saweawẽ
tsumashũ yuikĩ:
—Natiã ẽ mia txutamakatsis ikaii. Ea txutawe— abia mekatsi ikama
hawẽ tsuma datei kaĩkaĩkĩ hawẽ mekẽ anu hawẽ tari heneshũbaini
tashnikainaya
13 hawẽ tari tsuma heneshũbaina aĩbu nashuku paepakĩ 14-15 hawẽ
tsuma betsabu hemaĩtĩ anu dayarubu kenashũ hatu yuikĩ:

—Uĩkãwẽ. Ẽ benẽ Hebreu nawa bikĩ dayaru escravo waimatũ ea
dakewakĩ nukuki hatu kashemaikiki. Ea txutanũ ika hikikaĩ hawẽ tari
pekaya ẽ bis itxakayamaya datekĩ hawẽ tari beama kaĩkirãshuki— hatu
watã 16-17 hanua José tari arua ibaikĩ hawẽ bene Potifar huai yuikĩ:
—Ha Hebreu nawa mĩ peiwẽ bimatunã, ea txutanũ ika ẽ dĩtu merã hikiaya
ebe hikikaĩ ea mepaia 18-19 datei ẽ bis bis ikaya datekĩ hawẽ tari benubirani
hawaira kushikirãshuki— aka hawẽ ainĩ hãtxa nĩkatã Joséki Potifar sinata
txakayamakĩ 20 atxishũ bitxiti hiwe anu hatu bitximakẽ Egito shanẽ ibuhaira
Faraónẽ yunua ashuãma kaneaibu hatu bitximisbu anu José hatube bitxiti
hiwe merã hiweyukẽ 21 hanushũri Senhor Deusũ José ana merabewakĩ
duawakĩ bitxiti hiwe shanẽ ibu José pe uĩmakĩ betxipaimaya 22 bitxiti hiwe
shanẽ ibũ José katukĩ hau merabewanũ yunutã haska washina ha habe
bitxiabu dasibibu mekekĩ José hatu yunushũkubainikiaki. 23 Senhor Deusũ
José merabewakĩ hamapai José haska wakĩ pepawakubaĩwẽ taea bitxiti hiwe
shanẽ ibu hawẽ dayawẽ ana hawẽ nuiama haki txiti ikũkainikiaki.

Huni dabetũ nama José hatu unãshunikiaki, na hãtxarã

40 1 Ana betsatiã hatũ shanẽ ibu uva vinho dau hayamẽkaĩ ishũ
hushkeshũ metã pekẽ amamis shanẽ ibu inũ, betsari misi wamis
shanẽ iburi ha dabetũ hatũ shanẽ ibuhaira Faraó dayai peshunama
2-3 haskaibũ ha dabeki shanẽ ibu Faraó hatuki sinatakĩ bitxiti hiwe
capitãonẽ hiwe hanu hatu bitximis anu hatu yunua hatu bitximabu
anuri José bitxiriaimabu anu 4 bitxiti hiwe shanẽ ibũ hau José hatu
mekekubainũ yunuima hatu merabewakubainaya shaba itxapa kaya
5 hanua vinho hushkeshũ meshũmis shanẽ ibu inũ misi wamis shanẽ
ibu meshu merã ha dabe usha namakĩ ha dabetũ nama betsa dabe
uĩshinaya 6 penaya José hikishũ ha dabe shinã txãkãma punu nukabu
hatu uĩkĩ 7 yukakĩ:
—Haskai mã pes punu nukamẽ?— hatu wa
8 ha dabetũ yuikĩ:
—Nũ usha namatxakashinai shinaĩ tsuã nuku unãshũkĩ shabakabi nuku
yuitima nũ tsaua ikaii— akabu
—Mã namashinairã, Deusũ matu unãmatiruki. Hani mã namashinai
ea yuikãwẽ, nĩkanunã— hatu wa 9-11 ha dukũ uva vinho hushkeshũ
meshũmis shanẽ ibũ José yuikĩ:
—Ea ẽ namashinairã, mia yuinũ ea nĩkawe. Ea bebũ uva tashu nishi
ewashinaki. 3 mebi teshpa tibiki hawẽ hua tuei uva tashu nishi peketã ha
hua anua hawẽ bimi ewai hushiaĩ shanẽ ibuhaira Faraónẽ kẽtxa tsumashũ
bimi tsekatã kẽtxaki tsinishũ ẽ tsuma ẽ inã akai usha haska namakĩ ẽ
uĩshini ikaii— aka 12-15 José ha dukũ yuikĩ:
—Ha 3 mebi teshparã, 3 shabaki. Ha 3 shaba kaya mĩ shanẽ ibu
Faraónẽ na bitxiti hiwe meranua mia kaĩmatã ana hawẽri txĩtũwãkĩ mĩ

ana shanẽ ibunũ mia yunushanikiki. Hawẽ uva vinho ana hushkeshũtã
mĩ ana meshũshanaii, uatiã mĩ ashũkubaĩmis keska wakinã— atã —
Faraó mia ana betxipaiaya ekiri shinãkĩ ewẽ nuikĩ shanẽ ibuhaira Faraó
ekiri ea yuishuĩrashãwẽ, nenua hau eari kaĩmariashanunã. Earã, ẽ nawa
betsaki, Hebreurã. Enabũ mai pakea anua ea hune iwenishũ ẽ hawa
txakabuwamabiakẽ ea hamẽ bitxiyamabuki— akaya
16-17 misi wamis shanẽ ibũ José haska wai nĩkatã pewai hawẽ hãtxa
betxipaikĩ José yuikĩ:
—Enari ẽ usha namakĩ uĩshinai mia yuirianũ— atã —3 txitxã ewapaki
misi betsa betsapa mata matsaumekirã ẽ Faraó beshuãyã habiatiãri ha
misi peiyabu beshũ piaibũ haska usha namakĩ ẽ uĩshinaii— aka 18-19 José
hari yuikĩ:
—Ha 3 txitxã ewaparã, 3 shabaki. Ha 3 shaba kaya Faraónẽ mĩ
dayakiri ana shinãtã mia danãkĩ betxipaiama hatu yunua mĩ yura
hiki teneshtã mia dũtãbu mĩ mawa peiyabu beshũ mĩ nami mia pikĩ
keyushãkanikiki— hatu wakĩ yuishĩkẽ
20-22 ma 3 shaba kaya Faraónẽ baritiã hawẽ tsumabu dasibi itxawatã
nawamakĩ ha vinho hushkeshũtã meshũmis shanẽ ibu inũ misi wamis shanẽ
ibu bitxiti hiwe anua kaĩmashũ José yuishina keska vinho meshũmis shanẽ
ibu Faraónẽ ana shanẽ ibu wa ana Faraónẽ vinho hushkeshũtã meshuni ana
shanẽ ibuaya hanua Faraó ha hunĩ misi wamis shanẽ ibu hatu tenãmakĩ
teneshmatã hatu dũtãmanikiaki. 23 Hakia haskaitiã vinho hushkeshũtã
meshũmis shanẽ ibũ haska José yuishina ana shinãma hakiri hakimanikiaki.

Shanẽ ibuhaira Faraó namakĩ uĩshina José shabakabi unãmanikiaki, na hãtxarã

41 1 Bari dabe binukainaya hanua Faraó usha namakĩ Hene Nilo
kesha ka ha mesti nishũ uiãyã 2 7 ina awa shua hawẽruahaira
hene meranua neshekebirã basi piaibũ 3 hanua ha katxu habiatiri ina awa
atimapa imanahaira neshekeriabirã ha shuabuki dasitã 4 imanahairabũ ha
shuarãwã hatu pikĩ keyuai Faraónẽ uĩkubirã bestẽtã 5 shinãshini ana usha
namakĩ uiãyã 7 shekiwã hawẽ shai bestitxaiki ewai hawẽ bimi ewapabui
meshkã dakakẽ 6-7 hanua txipu shai betsa habiatiri estekiria niwe itxapa
bekĩ shana waya kaĩbirã hawẽ bimi shepã bimi ewapabu sheakĩ keyuaibũ
uĩkubirã Faraó ana bestẽtã shinaĩ: “Haskakenã, ẽ nama besti ikaii”, ibiatã
8 penaya Faraó huĩti nishma punu nuka has shinãhairakĩ Egito anua hawẽ
huni mukayabu dasibi inũ huni unanepabu dasibi hatu kena bea itxabu
usha namakĩ uĩshinai Faraónẽ hatu yuia tsuã hawa unãma hawẽ nama
shabakabi yuikĩ unãmatirubumahaira inibukiaki. 9-13 Hanushũ vinho
hushkeshũtã meshũmis shanẽ ibũ atimas Josékiri shinãtã Faraó yuikĩ:
—Ẽ txakabuwẽ taeshũ mĩ nuku aka ẽ uĩyama ha shinãkĩ ẽ mia
yuiaii. Mĩ tsumabuki sinatakĩ ea inũ misi wanika shanẽ ibu nuku dabe

mekenika capitãonẽ hiwe anu mĩ hatu nuku yunua nuku bitximabu ea
inũ misi wanika shanẽ iburã, shaba betsatiã habias meshu merã usha
namakĩ nukũ nama betsa tibi uĩshĩkĩ hawẽ shinã nũ unãma shanẽ ibũ
mekenika dayaru escravo Hebreu nawa berunãtũ nukũ nama tibi nũ
yuia nukũ nama tibi shabakabi yuikĩ nuku unãmashĩkẽ shaba dabe inũ
besti kaya habiaskari Hebreu nawã nuku yuishina keska wakĩ mĩ ana
ea txĩtũwãyamaki, ẽ namayama keska wakinã. Ha inũ, misi wanika
shanẽ ibu mĩ hatu teneshmayamaki, haska hawẽ nama yuiyama keska
wakinã— aka
14 haska wa nĩkatã Faraónẽ hawaira bitxiti hiwe anu hatu yunua bushũ
José kaĩmabirã Faraó anu iyukatsi mashtekĩ keshniyabi mawerẽ akĩ
pewatã tari bena sawematã Faraó anu uĩmakĩ ha bebũ iyuabu 15 Faraónẽ
José yuikĩ:
—Ẽ usha namashinai ẽ hatu yuka tsuã ea shabakabi yuitirubumaki.
Mianã, namabu mĩ hatu unãtã yuitirukiaki. Txanimamẽ?— aka
16 José kemakĩ:
—Peki, haska mĩ ea yuiairã. Emebi ẽ unãmatirumaki. Hakia mĩ nukũ
shanẽ ibuhaira ẽ mia yuinũ ẽ mekenika Deus kushipa dasibi binuatũ
ea unãma ẽ miki txanitiruki, ewẽ taeshũ hau mia merabewanunã. Mĩ
haskara uĩ namashini ikimẽkaĩ ea yuiwe— aka
17-24 —Ẽ usha ẽ namashinairã, ẽ eska shinaiĩ. Hene Nilo kesha ka
nishũ ẽ uiãyã 7 ina awa shua hawẽruahaira hene meranua neshekebirã
basi piaibũ hanua txipu habiatiri haska Egito anua awa ẽ uĩsma atimapa
imanahaira mapekeriabirã ha ina awa shuahaira pikĩ keyubiatã hawa
ana shuama dasibi habiaskas imana atimapa mapuabu uĩkubirã ẽ besteã
ishĩ hanua ana ushakaĩ ana nama betsa uĩkĩ eska ẽ uĩshinaii. 7 shekiwã
hawẽ shai bestitxaiki ewai hawẽ bimi ewapabu hawẽrua meshkã dakakẽ
hanua txipu shai betsa habiatiri estekiria niwe itxapa bekĩ shana waya
kaĩbirã hawẽ bimi shepã bimi ewapabu sheakĩ keyuaibũ bestẽtã bika
tenekĩ penaya huni mukayabu ẽ hatu kena beabu ẽ namashinai ẽ hatuki
txanibia tsuã taska unãkĩ shabakabi ea yui pewabuma ẽ iki ikaii— aka
25 nĩkatã José hawẽ shanẽ ibuhaira Faraó kemakĩ yuikĩ:
—Ha nama dabe mĩ uĩshinairã, habias nama mĩ uĩ ishiaiĩ. Eska mĩ
uĩ ishiaĩ mia shabakabi yuinũ nĩkawe. Mĩ mai pakea hirabi anua eska
Deus kushipahaira dasibi binuatũ mia ashũkatsi mia unãmanũ ika
ishĩkiki. Nĩkawe, mia yuinunã. 26 Ha 7 ina awa shua hawẽruarã, 7
bariki. Ha 7 shekiwã tashu ewapaburã, habias baririkí. Ha nama daberã,
habias namaki. 27 Hamẽ ha 7 ina awa atimapa imanarã, uatiã 7 bari
iriashãkanikiki. Habiaskari ha 7 shekiwã niwe estekiria bekĩ shana
warã, 7 baririkí. Ha bari haskaitiã 7 ano piti beneamakẽ minabũ buni
tenekubaĩshãkanikiki. 28 Na namapã mia uĩma shinainã, haska miki
txanishinaki. Deus kushipahaira dasibi binuatũ haska uatiã kaĩmashanai

mĩ shanẽ ibukẽ mia unãmashina shabakabi ẽ mia yuiaii. 29 Hanushũ mia
shabakabi eska washanikiki, mia yuinũ nĩkawe. Na Egito mai pakea
hirabi 7 ano shekiwã mirima hamẽ iyushanikiki. 30 Hanua 7 ano kakẽ ana
piti beneama buni paepa teneshãkanikiki, dasibibũ yunu keyukũkainirã.
31 Haska hiwekĩ hawa piti hayama buni tene txakayamaibuwẽ taeshũ
ha 7 ano haskaitiã mã hiweshũ shekiwã itxapawashũ pikubaini mã ana
shinãma ishanaii, bunirã. 32 Hanushũ Deus kushipahaira dasibi binuatũ
haska wakatsis ikĩ mia uĩmashina samama taewashanaiwẽ taea mia
dabeki namapã uĩmashinaki. Uĩrawe.
33 —Na habiatiã mĩ nukũ shanẽ ibuhairawẽ taeshũ menã huni betsa
unanepa anika benabaũkĩ betxitã yunuriwe, hau mĩ mai pakea hirabi
anu piti mekekĩ bebũkiri mia pewashũkubainunã. 34-35 Nukũ shanẽ
ibu Faraónẽ, ha huni katutã mĩ eska watiruki, mia yuinũ. Shanẽ ibu
beshmas tibiri katutã hatu yunuwe, mai pakea hirabi piti dayaibu
tibi anua hau uĩbaunũbunã. Ha 7 ano shekiwã bimitxakayamaitiã
shekiwã shemekĩ itxawakĩ 5 maspuaibu tibi anua uĩbaũkĩ bestitxai
tibi mina mia washũtirubuki. Hanushũ mia arushũkĩ hanu piti meketi
hiwe mia washũtã ha merã ha shekiwã ikai bipakekĩ hau mia hatu
mekemashũkubaĩshanũbũwẽ, minabũ pishanairã. 36 Mĩ hatu haska
wamakẽ Egito anua ha 7 ano yurabũ buni tenetxakayamaibutiã
unanepakĩ mĩ bebũkiri hatu arumaimawẽ taea minabũ ha piti pi
mawama hiweshãkanikiki— aka

José Egito anua shanẽ ibu ha katxu yununika inikiaki, na hãtxarã

37 haska wakĩ José hatu yuia Faraó hawẽ shanẽ ibu beshmas
yununikabubetã nĩka pewatã 38 Faraónẽ hatu yuikĩ:
—Na huni keskarã, hania haska huni nũ haki nukutirumẽ, Deusũ yushĩ
hayarã?— hatu atã 39 José yuikĩ:
—Tsua mia keska unanepa hayamaki, Deusũ dasibi unãmakĩ
yuimamisrã. 40-41 Haskawẽ taeshũ Egito mai pakea hirabi anushũ habia
mia ẽ mia katuaii. Mĩ ẽ yunua akai enabũ mia nĩkatã ẽ hiwe ewapa
hawẽrua anu inũ ẽ mai pakea dasibi anushũ mia uĩkĩ hau dasibibũ mĩ
yunua txibãkubaĩshanũbũwẽ, hamẽ earã, ẽ shanẽ ibuhaira bestikirã, mia
binuarã— atã
42 hanushũ Faraó shanẽ ibuhairatũ hatũ besuubi hawẽ meitxikiti
metseketã José sawematã hanushũ hawẽ tsumabu yunukĩ hau tari pe
hawẽrua txasha txasha ikai sawemakĩ inũ ouro teuti teumakĩ hatu
hawẽrua wamatã 43 Faraónẽ hatu haska wamatã hatu yuikĩ:
—Ha cavalo tarãti dabe ẽ haya ha hawẽrua beshmas ẽ José ibuwamaii.
Txipu hawena ishanikiki. Haskakẽ na habiatiã hau uĩ taewabaunũ ẽ matu
yunuaii. Mã haska taewamabaĩtanũbũ ea nĩkakãwẽ. José hawẽ tarãtiki
nia kaya bebũ kushibaĩkĩ hui kushipawẽ hãtxa wakĩ yura mapuabu

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hatu yuibaĩkĩ: “Bai tapĩshũbaini ha kai bebũ dãti ishũbaĩkãwẽ, hau hari
kanunã. Hatu akubaũtãkãwẽ”— hatu wa haska hatu yunua nĩkatã José
imabaunabu dasibi Egito mai pakea anu shanẽ ibui taekĩ uĩkubaunikiaki.
44 Haskakaũtani txĩtũkiranaya Faraónẽ José yuikĩ:
—Mia mĩ haskabia earã, ẽ shanẽ ibuhaira Faraó bestiki. Haskawẽ
taeshũ hau mia txibãkĩ kaneyamanũbũ enabu hatu yunupakeshãwẽ, Egito
hirabi anuaburã, mĩ hatu yunuama tsuã hawa watirumakirã— atã
45 Egito hãtxawẽ José kena benawakĩ: “Zafenate-Panéiaki”, anikiaki,
nukũ hãtxawẽ yuiarã: “Deus Hiweatũ Hãtxamamiski”, akĩ kenakĩnã.
Haska watã Egito maewã betsa hawẽ kena Om anushũ hatũ mekenika
deus hawenabu yukashũmis Potíferã aĩbu bake Asenate José bimakĩ
aĩwãmaima haskai José shanẽ ibukĩ Egito mai pakea uĩkubaini
hiwekũkainikiaki.
46 Ha José haskairã, 30 bariya Egito shanẽ ibuhaira Faraó anu iyuabu
shanẽ ibu washina hanushũ José Faraó yuikĩ: “Haska mĩ ea yunushinarã,
natiã mia taewashũkĩ ẽ ma aki kaii, dasibi Egito uinũ ikarã”, ikaini
47 hanua ha haska txanima 7 ano shekiwã mirima hamẽ ikaya 48 7 ano
hatũ mae tibi anu shekiwã dayai taekĩ itxawaibu anu José tsumabu
bushũ hatũ mae anu shekiwã itxawakĩ ano tibi mãtxĩ betsa bikubaĩkĩ
hanushũ mae ewapa betsa betsapa anuri shekiwã habiari aruti hiwe
merã itxawariakĩ hatu mekemakeake mekekubainaibũ 49 hati shekiwã
itxawaibu tsuã hati tanatiruma mashiti keska arukĩ hatira arutã José ana
tanatiruma henenikiaki.
50 Hanua buni tekiriamatiã José huni bake dabe wanikiaki, hawẽ aĩ
Asenatekirã. 51 Ha dukũ bakewaima kaiã José yuikĩ: “Ẽ epa hakimai inũ,
hawenabu hakimai inũ, haska bika betsa betsapa ẽ binukubirãshina Deusũ
ea hakimawaimawẽ taea ẽ bakẽ kena Manasséski”, akima 52 hanushũ
ha katxu hawẽ bake kaiã, shinãkĩ yuikĩ: “Nenushũ ea itxakawabianibu
anushũ Deusũ ea pawaiwẽ taea ẽ bakẽ kenarã, Efraimki”, anikiaki.
53 Ma 7 ano ka yunu mirima hamẽ ishiã Egito anua binukainkiranaya
54 hanua haska José yuini keskai 7 ano buni pakei taeaibũ mai pakea
betsa betsapa tibi hiwebaunabu buniaibũ hakia Egito anu besti piti aru
hayakẽ 55 hanua Egito nawaburi buni taebaũkĩ hatiritũ Faraó shekiwã aru
yukabu shanẽ ibuhaira Faraónẽ hawenabu dasibi hatu yuikĩ:
—Ea yukama José anu bushũ haska matu yunuai keska habe hãtxakĩ
yukatãkãwẽ— hatu wa 56-57 hatu haska waimakẽ mae betsa betsapa anu
buni pabauni pikuaya hanushũ José hawẽ piti aruti hiwe anua Egito
nawabu shekiwã peiwẽ hatu inãkatsi bepeãyã hawẽ tsumabũ hatu inãkĩ
taewanibukiaki. Hatu haska waya buni pikukũkainaya hanua mai pakea
tibi anuaburi hawa pitima Egito anu besti piti haya txaniaibu nĩkatã yura
shukua betsa betsapatũ hanua binũ ika José anu bebirã bebiranibukiaki,
hatũ mae anu hawa piti hayamawẽ taearã.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

José betsabu Egito anu benibukiaki, na hãtxarã

42 1 Habiatiãri Egito anu shekiwã haya yuiaibu Jacó nĩkatã hawa
pitima hawẽ bakebu itxawashũ hatu yuikĩ: “Nenua mã hawawẽ
hiwetimaki. Hanua uinanã bestiama nũ ha pi hiweyunũbũ 2 Egito
anu shekiwã haya ea yuaibu ẽ nĩkashinaki. Hari bushũ nukũ peiwẽ
biriatãkãwẽ”, hatu wa
3 hatũ epã hãtxa nĩkatã shekiwã bitanũ ika Egito anu José 10 betsabu
buaibũ 4 hakia José betsa mashku habe nanea Benjamim hatũ epa Jacó
yaushikĩ hatube nitxiãma yuikĩ: “Ẽ hatuki dateaii. Benjamim hari ea
itxakawãtirubuki”, inikiaki.
5 Canaã mai pakea anuri dasibi buniriaibube Israelĩ bakebũ shekiwã
hatubetã bi buriaibũ 6 José Egito mai pakea hirabi shanẽ ibukĩ hatũ
besti peiwẽ taeshũ shekiwã hatu inãyã hawẽ betsabũri binũ ishũ yukai
bua haki nukutã hatũ beya txibaĩ José namã beti ikabu 7 José hatu uĩkĩ
hawẽ betsabu hatu unãbiakĩ unãma itsakĩ inũ habũ Hebreu hãtxa unãma
itsariakĩ hatũ hãtxa mae wanikabetã Egito hãtxa bestiwẽ hatube hãtxakĩ
sinatai keskakĩ hatu yukakĩ:
—Maturã, hania mã bekãshumẽ?— hatu wa habũ kemakĩ:
—Nukurã, nukũ mai pakea Canaã anua shekiwã binũ ika nũ mia anu
hushuki— akabu
8 José hatu unãbia habũ José unãbumakẽ 9 haska namani José hawẽ
betsabukiri shinãtã hatu datekĩ hatu unãti wakĩ yuikĩ:
—Haskamaki. Mã txanitxakaii. Haratura mae babu nuku deteshanũ
ishũ nuku unãti wai mã bekãshuki— hatu wa
10-11 —Haskamaki, shanẽ ibuũ. Matũ shekiwã peiwẽ matu bianũ
ika besti nũ hushuki, nũ mĩ tsumaburã. Nukurã, nũ huni bestitxaitũ
bakebuki. Nũ huni pepaki, nũ unãti naismarã, huni txakabumarã—
abiabu 12 José ana hatu yuikĩ:
—Mã haskakiri ea yuiairã, haskamahairaki. Haratura nũ mae babubu
nuku deteshanũ ika nuku unãti wai mã bekãshuki— hatu wa 13 habũri
ana kemakĩ:
—Nũ haskamahairaki, nukurã, nũ 12 betsabuki, hunibusrã, Canaã
anu huni bestitxai hiweatũ bakeburã. Uiã, nukũ betsa mashku hawẽ epa
anuki. Hakia betsarã, ma nuku benushuniki— akabu
14-16 haska wabiabu José ana hatu yuikĩ:
—Haska ẽ matu hãtxa wai keskarã, maturã, mã unãtinã nikabuki.
Haskakenã, hawẽ matu unãti wakatsirã, Faraónẽ kushipawẽ txanima ẽ
matu hãtxa waii. Nenuarã, mã kayuamaki, hau matũ betsa mashku mã
iyutanũbunã. Haskawẽ taeshũ matu bestitxai kashũ itãwẽ. Hakia maturã,
na hiwe merã ẽ matu bitxiyuai hanushũ manayukãwẽ. Haska txanima
kaya mã yui ikimẽkaĩ matũ hãtxa ẽ matu unãshanunã. Faraó shanẽ ibu

kayabiwẽ taea matũ betsa mashku huamakẽ mã unãtinã nikabu ẽ matu
unãshanaii— hatu watã
17 ha bitxiti hiwe anu hatu dasibi bitxishina ma shaba dabe inũ besti
kaya 18-20 José ana hatu yuikĩ:
—Deusũ kushipaki ẽ meseaii. Haska ẽ matu yuiai keska ikãwẽ, mã
hiwenunã, txanima mã huni pepamẽkaĩ. Matu bestitxai bitxiti hiwe
anu bashikukãwẽ. Hatiri shekiwãyã bukĩ hau matunabũ pinũbũ hatu
bushũrikãwẽ. Ana hukinã, matũ betsa mashku ea uĩmakĩ iweshãkãwẽ,
mã haska wabiranaya matũ hãtxa ẽ ikũwãshanaii. Hamẽ matũ betsa
mashku mã iweamarã, ana piti biama mã mawashanaii— hatu wa habũ
yuikĩ:
—Mĩ nuku haska wairã, peki— ikaibũ 21 hãtxa maewanika ma kakẽ
habu besti hatũ hãtxa shabakabi yuinamei:
—Nukunã, nukũ betsa José nũ itxakawaniki. José: “Ea haska
wayamakãwẽ”, iki nuitapakĩ nuku haska wabiaya nũ nĩkama iniki.
Haskawẽ taeshũ ikis nukũri nũ bika teneriaii— ikaibũ 22 hanushũ Rúben
iyuatũ hatu yuikĩ:
—Uĩkãwẽ. Ẽ matu yuibia: “Ha berunã itxakawayamanãkãwẽ”, ẽ matu
wabia mã ea nĩkama iniki. Uiã, José tenanibuwẽ taeshũ manakukĩ nukuri
txakabuwakĩ Deusũ nuku bika tenemaikiki— hatu waya
23 hatũ Hebreu hãtxawẽ hawẽ betsabu José hatu hãtxa wama hatũ
hãtxa maewanikabetã José hawẽ betsabube hãtxakĩ hakia hatũ hãtxa
nĩkahairabiaya:
—Nukũ hãtxa nĩkamaki— ikaibũ 24 hatu nĩkatã ana hatu hãtxa wama
nui José dabekekaĩ dĩtu betsa merã hikia kashai nesetã hatu anu ana
hua hãtxa maewanikã merabewaya ana hatube hãtxakĩ José Simeão
katutã hatu dapashkamabainai uiaĩbũ José Simeão hatu metaush amatã
hawẽ hiwe merã hatu bitximatã 25 hanushũ Egitõ hãtxawẽ hawẽ tsumabu
yunukĩ yuikĩ:
—Hatũ saku tibi shekiwã matawashũ hune haki hatũ pei naneshũ hatu
tibi ana inãwẽ. Ha inũ, bukĩ hau ha pikubaĩtanũbũ pitiri hatu inãkãwẽ—
hatu wakĩ yunua hatu ashuãbu 26 Jacó bakebũ hatũ jumentoki shekiwã
saku katsaũtã beshetã kaĩbaini bukĩ 27 hanu niti itã ushaibu anushũ hatũ
jumento pimakĩ betsã hawẽ saku depetã uĩkĩ saku merã hawẽ pei betxitã
28 hanushũ hawẽ betsabu yuikĩ:
—Ehee, uiã! Ẽ pei ea ana naneshuna ẽ betxiairã, ẽ saku meranuarã—
hatu wa dasibi datehairai saki saki iki yuinamei:
—Haskara nuku wai ikimẽkaĩ, Deusũnã?— ika 29 ana bui Canaã anu
hatũ epa Jacóki nukushũ Egito anu haska hatu washiãbu 30-34 txanikĩ:
—Ha huni Egito shanẽ iburã, nukuki sinatai keskakĩ yuikĩ: “Mã
unãtinã nikabuki”, nuku wa: “Nũ 12 huni bakebuki, huni bestitxaitũ
nuku bawarã. Canaã anu nukũ betsa mashku hawẽ epabe hiweaki.

Betsarã, ma nuku debuwanibuki”, nũ aka nuku ana yuikĩ: “Ẽ hãtxa
nĩkakãwẽ. Haskawẽ taeshũ mã huni pepabu ẽ matu unãshanaii. Maturã,
nenu bestitxai bashikuyukãwẽ. Hakia hatiritũ shekiwã bushũ matunabu
buniaibu pimayutãkãwẽ. Hanua matũ betsa mashkurã, ea uĩmakĩ
iwetãshãkãwẽ. Haskawẽ taeshũ mã huni pepabu unãti naisma ẽ matu
unãshanaii. Mã ha iwei ana huaya matũ betsa ẽ hatu metaush amaima
ẽ matu tashnimashũshanaii. Ẽ matu haska waya na mai pakea anu
bea hawama mã nipakeshanaii”, nuku washiãki— akĩ hatũ ibu yuiabu
35 hakimamari hatũ saku apatã pewakĩ depetã uiã akeakebaũkĩ hatũ pei
tibi betxiaibu hatũ epa dikabitũ uĩ e iki dasibi datehairaibũ 36 haska uĩkĩ
Jacó shinãkĩ hatu yuikĩ:

—Ea nuitapawakĩ mã ea bakeuma waii. José yama inũ Simeão
hayamariki. Ikis ẽ hawẽ henea bake Benjamim iyukatsi mã yuishuki.
Haska wakĩ bakeuma wakĩ mã ea nuitapawa txakayamaii. Hawai eã besti
ẽ bika teneai?— ikaya

37 Rúbenẽ hawẽ epa yuikĩ:

—Egito anu Benjamim mĩ ebe nitxiã mia mekeshũbaĩtãkĩ haririshũ ẽ
mia ana iweshũshanaii. Hakia ẽ Benjamim txĩtũwãmakẽ hawẽ taeshũ ea
kupikatsi ikĩ ẽ huni bake dabe mĩ tenãtiruki— aka 38 Jacó yuikĩ:

—Ẽ bakerã, ẽ matube nitxiãmahairaki. Hawẽ betsa José mawaniwẽ
taeshũ hawẽ ewã ha besti bitã haya ea mawashunikẽ haskawẽ taea
matube kai bai namakia yutekakenã, earã ẽ haskashanai? Matũ ibu
mestebu mã ea tenãshanaii, nui paewenã— hatu waimakẽ

Benjamim hawẽ betsabũ Egito anu iyunibukiaki, na hãtxarã

43 1 Canaã mai pakea anua piti keyuima hawa hayamai
pikukũkainaya 2 Egito anua shekiwã bitanimabu ma pikĩ
keyuaibu ana hayamakẽ hatũ epa Jacó ana hatu yunukĩ:

—Ana bushũ shekiwã eskarabes nukũ peiwẽ bitãkãwẽ, nukunarã—
hatu waya 3-5 Judá yuikĩ:

—Hawẽ kushipawẽ ha hunĩ nuku nemakĩ yuikĩ: “Matũ betsa mashku
mã iweamarã, ea anu ana beyamashãkãwẽ. Hakia matũ betsa mashku
iwekĩ piti mã ana biyutiruki”, akĩ nuku yuimaki. Mĩ nukũ betsa mashku
nukube yunuama piti bi nũ katirumaki. Hakia mĩ nukube nitxiãyã nũ
katiruki— aka 6 Jacó ana hatu yuikĩ:

—Ea txakabuwakĩ haskakĩ mã hari yuimamẽ, ha huni: “Nũ betsa
mashkuyaki”, akinã?— hatu wa

7 —Ha hunĩ nuku unãti wakĩ nukunabukiri nuku yuka txakayamakĩ
yuikĩ: “Matũ eparã, hiweamẽ? Matũ betsa ana hayamẽ?” nuku wa haska
nuku yuka nũ banabima bestimaki. Nũ daka haskatã bebũkiri unaĩ nuku
hari yunuairã: “Matũ betsa iweshãkãwẽ”, ikairã, hamẽ haska bebũkiri
unãtã nuku yukai nukũ betsakiri nũ hawa yuiama ikeanimaki— akabu

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8-9 haska watã Judá hawẽ epa Israel ana yuikĩ:
—Haska shinãkĩ mĩ nuku nitxiainã, nũ hiweyunũ ha nukũ betsa
mashku ebe nitxĩwẽ. Eã mekebaini nũ habe hawaira kaĩtiruki, hau mia
inũ, nukunabu inũ, nukũ bakebu mã mawayamanũbunã. Benjamim
nĩkamas mia mebĩbaĩ ẽ iyushina ẽ mia txĩtũwãshuãmakenã, ea ashãwẽ,
hawẽ taeshũ kupikinã. 10 Mĩ bake nukuki yaushiama hawaira mĩ nuku
yunushinarã, nũ ma dabeki katani hushiã ikeanaii— aka 11-14 hatũ epã
ana hatu yuikĩ:
—Haska ẽ matu yunutirumabia ẽ hawawẽ haskatimaki. Ẽ matu
heneshunai ea iyũritãkãwẽ. Matũ saku merã matũ mabu pepa hamẽ inãti
bushũtãkãwẽ, isĩ pushati dau inũ, buna bata inũ, hawẽ nis wati inũ, sheni
hene hawẽ iti inũ, tamawã dabe terebinto inũ amêndoarã. Ana pei betsa
butãkãwẽ. Saku merã matu inaĩma pei hesherã, habiari ana bushũtãkãwẽ.
“Mĩ kaneimamẽkaĩ. Nukũ pei biama mĩ hakimaimamẽkaĩ”, atãkãwẽ.
Hanushũ matũ betsa mashku iyukĩ ha shanẽ ibu uĩmatãkãwẽ. Hanua
Deus kushipa dasibi binua matuwẽ nuiaya ha Egito shanẽ ibũ Simeão inũ
Benjamim eanu ana txĩtũwãshanimẽkaĩ. Mã ẽ bake ea mebĩ keyubaina ẽ
bakeuma ishanimẽkaĩ. Haska ẽ shinainã, ẽ haskayuairã— hatu wa
15 hanua Jacó bakebũ mabu pepa inũ pei hatu ana inaĩma inũ ana
pei betsa bukĩ hatũ betsa mashku Benjamim iyui Egito anu bui hikitã
José besuuri mapuabu 16 José Benjamim hatube nia uĩkĩ hawẽ hiwe anu
dayamisbu mekenika Egito hãtxawẽ yuikĩ:
—Ẽ hiwe anu ha hunibu iyushũ ina awa betsa detetã ea bawashũtãwẽ,
bari mananãbi ẽ hatu pimai kairã— aka 17 José yunua txibãkĩ hawẽ hiwe
anu hatu iyuaya 18 hatu haska wabaina José betsabu datekĩ shinaĩ:
—Tsuãra nukũ pei nukũ saku merã ana nuku mistushunimawẽ taeshũ
nuku iyushũ yuikĩ: “Mã yumetsukainimaki”, nuku akĩ hawẽ tsumabu
nuku atximashũ nukũ jumento mebĩkĩ nuku hawẽ dayaru escravo
watiruki— ikaĩkĩ 19 José hiwe anu ma kene beputiki kemashũ José hiwe
mekenika 20-22 yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, mia yuinũ nuku nĩkawe. Ha dukũ piti nũ biwanimatianã,
txanima shekiwã nukũ peiwẽ nũ bimaki. Hanua ana kai bai putxinĩ
ushakĩ nukũ saku depeshũ ha meranu nuku tibitũ pei nũ betximaki.
Tsuãra nukũ saku merã pei nuku naneshuna nũ unãma ikimaki. Hakia
saku meranua pei dasibi betximashũ nũ mia ana beshũshuki— akabu
23 haska wabu José hiwe mekenikã hatu yuikĩ:
—Ea haska yui hawẽ dateyamakãwẽ. Eanã, matũ peirã, ẽ matu
bishuĩmaki. Haskakenã, matũ mekenika yushinẽ matũ epa mekemistũ
matũ saku merã pei matu mistushunimamẽkaĩ— akĩ hatu haska
watã hawẽ hiwe mekeshũmistũ meketi hiwe anua hatũ betsa Simeão
hatu kaĩmashũtã 24 José hiwe ewapa anu hatu iyushũ ũpash hatu inã
hutxukiaibũ hanushũ hatũ jumento hatu pimashunaya

25 —Shanẽ ibuã hawẽ hiwetãshũ nuku pimaikiki— ikĩ bebũkiri unãtã
bari mananãbi habetã pikĩ ha mabu inãkuĩ inãkatsi beshĩshũ pewabũ
26 José hikiaya inãkuĩti mabu bushuãbu ha namã beti ikabu 27 José hatu
yukakĩ
—Mã haska pe hushumẽ? Hamẽ matũ ibu anibu mã ea yuimarã, harã
haskaramẽ? Hiweriamẽ?— hatu wa 28 ha namã beti ishũ yuikĩ:
—Mĩ tsuma nukũ eparã, pe nuku hiweshũyuaki— akabu 29 José hatu
uĩbaũkĩ hawẽ betsa mashku Benjamim habe nanea uĩkĩ hatu yukakĩ:
—Mã ea yuimarã, matũ betsa mashkurã, hamẽ?— itã Benjamim
besti yuikĩ: —Mĩ miamẽ? Atimas ẽ mia uiainã. Hau Deusũ mia
pepawakubaĩshanũwẽ— atã 30 hawẽ betsa kayabiwẽ nuihairai kashakatsis
iki hawaira hawẽ dĩtu merã hikikaĩ kasha txakayamai 31 nesetã betxuki
betekere ikirã hawẽ besu pekirã hawẽ tsumabu yunukĩ:
—Piti nesherikãwẽ, nũ pinunã— hatu wa 32 José hatubetã pinũ ika
hamesti hawẽ tapu meribi ma pewashuna inũ, hawẽ betsabuna tapu betsa
haki tsauaibu ma hatu pewashũria hanua Egito nawabu Josébetã pimisbu
tapu betsari haya habũ beyawẽ taeshũ habias tapukishũs Egito nawabu
Hebreu nawabubetã pisbuma tapu meribi tibi serekĩ pashkakẽ 33 José
besuuri hawẽ tsumabu hatu yunua hawẽ betsabu tsaũkĩ iyua dukũ ha
dapi tsaũshũ ha katxu hatũ bariwẽ betsabu tibi tsaũriabaĩkĩ hawẽ henekĩ
mashku tsaũkĩ keyuaya e iki keyutã unãshubira habu besti yuinamei:
—Haskatã iyua inũ namakiabu inũ mashku unãkĩ nuku haska
waimẽkaĩ?— ikaibũ 34 José hatu yunukĩ hau tapuki piti hatu inãbaunũbũ
hawẽ tsumabu piti pashkamakĩ hawẽ betsabu tibi hatu inãmabaũkĩ
hanushũ Benjamim besti neshe neshe amakĩ 5 kẽtxati piti matahaira
wamashũ inã hatubetã pi mabesh aki habu Josébe benimaibũ

José hawẽ hatu unãmakatsi hawẽ kẽtxa hatu nanemanikiaki, na hãtxarã

44 1-2 hanushũ José hawẽ hiwe mekenika shanẽ ibu yunukĩ:
—Hatũ saku tibi shekiwã matawashũ habiabu tibikiri pei nuku
inaĩbu hatu ana naneshũkĩ keyutã ha mashkũ sakuki hawẽ peiyabi ẽ
prata mane kẽtxa txashakapa naneshũtãwẽ— aka haska José yunua hatu
naneshũshina 3 penamahaira hatũ jumentoya hatu nitxiã 4-5 mae anua
kaĩbaini txaima buaibũ José hawẽ hiwe mekenika shanẽ ibu ana yunukĩ:
—Buaibu txibãbaĩ hatuki nukutã hatu yuikĩ: “Matu pewabia haskakĩ
ẽ shanẽ ibũ prata mane kẽtxa mã yumetsukiranai? Haki nushumis inũ
hawẽ mukayakĩ hatu unãmis yumetsũkĩ mã txakabuhairakirãshuki”, akĩ
haska hatu yuitãwẽ— aka 6 txibãbaĩ hatuki nukushũ haska José yuia
habiaskari hawẽ hiwe mekenika shanẽ ibũ hatu yuia 7-9 habũri yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, haskakĩ hari mĩ nuku hãtxa wai? Nũ mia haska
watirumahairaki, na mĩ yuiai keskarã. Nukũ mae Canaã anua nukũ saku

meranua pei nũ betxima nũ ana mia beshũbiashinawẽ taeshũ mĩ shanẽ
ibũ hiwe anua hawẽ kẽtxa txashakapa nũ yumetsutirumahairaki. Nũ huni
pepabuki— iwanã —Nuku haratutũra hawẽ kẽtxa nũ yumetsukirãshurã,
hatũ nũ beshu hawẽ sakukia mã betxiarã, harã, hau mawanũwẽ. Hanushũ
nuku dasibi nuku dayaru escravo wabaĩwẽ— akabu
10 —Haska mã txaniairã, ẽ matu akaii. Haratura mã kẽtxa hayarã, ha
besti ẽ escravo waii. Hamẽ matu hatirirã, txakabuma mã unanuma inũ
butirubuki— hatu wa 11 hawaira huni tibitũ habũ saku jumento kamakia
butetã tsaũshũ depeshunabu 12 hanushũ José tsumapã hatu uinãbaũkĩ
iyuatũ saku anua dukũ benabirãkĩ hatũ bari kaini pakea tibiwẽ tanakĩ
hatu benãbirãkĩ iyuabũ saku anua dukũ hatu uinãkĩ keyutã hanushũ
atimas mashkuhaira Benjamimnẽ saku anu mane kẽtxa txashakapa
betxitã sanãbaunai 13 hawẽ betsabũ uĩ huĩti metesheketxakayamatã huni
tibitũ hatũ tari ushnitã jumento kamaki hatũ saku ana dũtãshũ neabaini
ana mae ewapa anu ana txĩtũkaini bui hikitã 14 José hiwe anu Judá inũ
hawẽ betsabu ana hikikaĩ José kaĩriamakẽ ha namã sapakaĩ beti ika
maniabũ 15 José hatu yukakĩ:
—Mã haska kainamẽ? Ẽ huni mukaya unanepama dabanẽ mã ea haska
wabainamẽ? Tsua ea keska hayamaki— hatu wa 16 Judá kemakĩ:
—Shanẽ ibuhairatuũ, harakiri nũ mia yuitima kaya mĩ nuku waii.
Haska wakĩ nũ hawa yumetsuama ishu haskatã nukumebi nũ petirumaki.
Haskakẽ nũ txakabuwaniwẽ taeshũ Deusũ nuku unãti washuki, nuku
kupinũ ishunã. Mĩ kẽtxa txashakapa tsuãra saku anua mĩ tsumapã
betxishuwẽ taeshũ ha bestima nuku dasibiri mĩ dayaru escravo nuku
wariwe— aka
17 José kemakĩ:
—Ẽ matu haska wamahairaki. Ha hatũ sakukia kẽtxa ẽ tsumapã
betxishu ha besti ẽ dayaru escravo ẽ waii. Hamẽ maturã, unanuma matũ
epã hiwe anu burikãwẽ, tsuã matu hawawamakirã— hatu wabia

Judá hawẽ betsa mashkuwẽ nui hãtxashunikiaki, na hãtxarã

18 Judá nashukukĩ Joséki kemashũ hãtxa mae wanikawẽ ana yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, eska nũ mibe hãtxaima hune ẽ mia yuiai mĩ ea
nĩkatirumẽ, eki sinatamarã? Faraó keska mĩ shanẽ ibu kushipahairakirã.
19 Nukube hãtxai taekĩ miã nuku yukakĩ: “Mã epa hayamẽ? Mã ana
betsa hayamẽ?” akĩ mĩ nuku yukaimaki. 20 Txanima mia yuikĩ: “Nukũ
epa inũ nukũ betsa mashku nũ hayaki. Nukũ betsa mashku habias
shãkĩki nanea mawanikẽ ha mesti hiweaki. Anibubiatũ nukũ epã nukũ
betsa mashku bawaniki. Haskawẽ taeshũ nukũ epã nukũ betsa mashku
betxipaihairaikiki”, akĩ nũ mia yuiwanimaki. 21 Nũ mia haska waiwẽ
taeshũ: “Matũ betsa mashku ea uĩmakĩ eanu iweshãkãwẽ”, akĩ mĩ nuku
yunuimaki. 22 Hakia nukũ mia yuikĩ: “Ha nukũ betsa mashkũ hawẽ epa

henetirumaki. Hawẽ epa henebaina hawẽ nui manui mawatiruki”, nũ
mia aka 23 “Matũ betsa mashku nenu mã iweamarã, mã ana ea uĩ nenu
hutirumaki”, mĩ nuku waimaki. 24 Ka nukũ epaki nukushũ mĩ hãtxa nũ
yuia 25 nĩkaimashũ nuku yuikĩ: “Ana piti eskarabes nuku bishũtãkãwẽ”,
nuku wa 26 “Nũ katirumaki. Nukũ betsa mashku nũ iyuama ha shanẽ
ibube hãtxakĩ piti nũ mia bishũtirumaki. Mĩ haska shinainã, nukũ betsa
mashkube nuku nitxĩwẽ”, nũ wa 27 ẽ epã ana nuku yuikĩ: “Ẽ aĩ huni
bake dabe besti ea kaĩshuni mã unaiĩ. 28 Hawẽ iyua ea kashunikẽ ẽ ana
uiãma eã shinaĩ: ‘Yuinaka pianãbũ ma ea pianimẽkaĩ’, ikĩ ẽ shinãpakeaii.
29 Hanua hawẽ mashkuri mã iyua itxakawatirubuki. Hari ea itxakãwãbũ
mã ana ea iweshunamawẽ taea manuhairai ha dabewẽ nuikũkaini ẽ
mawashanaii, matuwẽ taearã”, nuku akimaki. 30-32 Haska bebũkiri haska
wakĩ ẽ epa eã yuikĩ: “Mĩ bake Benjamim ẽ ana iweama ẽ ea txakabu
ishanaii, niti ikamarã”, akĩ ẽ yubashinaki. Hawẽ bake nũ ana iyushunama
nukũ epa anu nũ kakẽ unaĩ nukũ epa txanima mawashanikiki, hawẽ bake
ha betxipaihairakĩ putaisma manuirã. Haska wakĩ ẽ epa ẽ tenãtiruki,
huĩti nishmahairawenã. 33 Haskawẽ taeshũ ẽ betsa mashkuwẽ taearã,
ea awe, hawẽ shãtukũ bashikĩ dayaru escravo wakinã. Hanua ẽ betsa
mashku hawẽ betsabube ea yunushũwẽ, hau hatube katanunã. 34 Ẽ
betsa mashku hawẽ epa anu kamakẽ ha besti ẽ bashitirumaki, ẽ epa
nuitapahairai ẽ uĩkatsi ikamaki— anikiaki, hãtxa mae wanikawẽ hãtxa
wakinã.

José hawẽ betsabu unãmanikiaki, na hãtxarã

45 1 José nui paewẽ kashakatsis itxakayamai tenetiruma ha bebũ
mapuabu hawẽ tsumabu Egito hãtxa kushipawẽ hatu yunukĩ:
—Nenuarã, kaĩyubaĩtãkãwẽ!— hatu wa dasibi tashniyubainabũ hawẽ
tsumabu hayamakẽ José hawẽ betsabu unãmanũ itã 2 hatuya kasha
berukukaũ kasha txakayamaya hawẽ tsumabũ nĩkakĩ hatu yuibaunabu
dasibi Egito nawabũ nĩka keyuaibũ ha kaka Faraónẽ hiwe anushũ
nĩkariaibũ 3 José hawẽ betsabu shabakabi hatu unãmakĩ habũ hãtxawẽ
hatu hãtxa wakĩ:
—Earã, ẽ Joséki. Ẽ epa hiweyuamẽ?— hatu waya habũ
itxakawanibuwẽ taea haki datetxakayamai huĩti metesheketxakayamatã
hawa yuiama hashpa ha dapi mapuabũ 4 hanushũ hatu daewakĩ yuikĩ:
—Dateama neri bekãwẽ— hatu wa beabu José ana hatu yuikĩ:
—Earã, ẽ matũ betsa Joséki, ha mã ea itxakawakĩ Egito anu hau ea
iyunũbũ peiwẽ mã ea hatu inãnirã. 5 Eskaki, matu yuinũ nĩkakãwẽ.
Mã ea haska waniwẽ taeshũ bebũkiri Deusũ matu ea mekemakatsi
hatũ ea yunuai itsawakĩ matu ea amaniki, ẽ matu hiwemashanunã.
Haskawẽ taea bika tenebauni ibubis sinatanameyamakãwẽ, mã ma ea
hatũ escravo dayaru wamabianiwẽ taearã. 6 Na buni pakeimarã, ma 2

ano keyuaki. Haskabia 5 ano dayakĩ mã piti banabia hawa beneamakẽ
hania mã tsekatiruma iyukũkaĩshanikiki, buni pikuirã. 7 Na mai pakea
anu hiweyushũ hati teshenishũ nukũ bababu nũ pa washanũ bebũkiri
haska Deusũ unãkĩ ea matu yunumakĩ itsawaniki, ẽ matũ hiwea
merabewashanunã, haska nũ shinãtirumahairabiakenã. 8 Ea haska
wakinã, matũ mã ea akamaki, na mae anu nitxĩkinã. Haska wakinã,
nukũ mekenika Deusũ ea aniki. Hanushũ habiatũri Faraónẽ yusinika
inũ hawẽ hiwe anu dayanika tsuma inũ hawẽ shanẽ ibu Egito hirabi
yunuti mekenika Deusũ besti ea haska waniki. 9 Ea haska waniwẽ
taeshũ ana nenu ebe mapuama hawairabaĩ nukũ ibu yuitãkãwẽ: “Mĩ
bake José hiweaki. Eska hawẽ hãtxa mia yunushinaki. Deusũ nenu Egito
shanẽ ibuhaira ea wani hawairakirã ea uĩyuwe, mia washiãki, akĩ ea
haska yuishũritãkãwẽ. 10 Eskakirirã, na nenu urama hiwei bekãwẽ, mae
betsa Gósen anu ea dapi hiweirã, mia inũ, mĩ bakebu inũ, mĩ bababu
inũ, mĩ inabu inũ, minabube dasibi tesheamarã. 11 Nenu mã huama mã
nuitapatirubuki. Haskakẽ matunabuya bekãwẽ. Nenushũ piti sharabu
matunabuya matu pimakĩ ẽ hawa matu nuitapawama ishanaii. Na bunirã,
5 ano kayuikiaki, ẽ epa akĩ yuikinã.” 12 Na haska ẽ matu yuiairã ẽ betsa
Benjamim inũ ibubis mã ea uĩkĩ nĩkaii, haska ẽ matu hãtxa wairã. 13 Na
dasibi Egito anu haska ẽ shanẽ ibui kushipai ẽ matu yuiai mã uĩshu nukũ
epa yuiritãkãwẽ. Menã bushũ ẽ ibu ea iweshũritãkãwẽ— hatu watã
14 haska hatu hãtxa wakĩ menetã hawẽ betsa kayabi Benjamim ikua
kashaya habebis Benjamimbe teikukua kashabukũtã 15 hanushũ hawẽ
betsa Benjamim henebaĩ betsaburi tãtsu akubauni hatube ikukunã kashai
keyui nesetã ana dateama hawẽ betsabuya hãtxaibũ
16 José betsabu beabu Faraónẽ hiwe hawẽrua anua haki txaniaibu
nĩkatã Faraónẽ hawẽ tsumabubetã nĩkai benimaibũ 17-20 Faraónẽ José
kenashũ yunukĩ:
—Mĩ betsabu yuiwe, hau pitiya besti hatũ mai pakea Canaã anu
txĩtũbaĩshĩshũ matũ epa inũ matunabu hau hatu itanũbunã. Hatũ
jumentoki piti butirubuki. Hanua nukũ jumento tarãtiyari bushũ
haki hatũ aĩbuaibu inũ hatũ bakebu inũ mĩ iburi haki iwetirubuki.
Haskabiranaibu na Egito mai pakea anu hanu yunu hamẽ ikai mai
pepa ẽ hatu yunushanaii. Hawa hatũ mabuwẽ nuiama hau benũbunã,
nenushũ hamapai sharabu ẽ hatu yunuairã, habu ibu wamakĩ habuna
wamakinã— aka
21 hanushũ Israelĩ bakebu hatu haska wamakĩ José hawẽ betsabu haska
Faraónẽ yunushu hawẽ jumento tarãtiya inũ bai tanabaĩkĩ pikubaĩti hatu
pewamashũtã 22 hanushũ hawẽ betsabu tibi tari txaipa bena bestibu
tibi inãkĩ hanushũ Benjamim besti 300 prata pei heshe inũ 5 tari txaipa
inãtã 23 hanushũ hawẽ ibu bumakĩ 10 jumento mabu pepa haki beshea
inũ 10 jumento yushã piti haki beshea inũ, misi inũ piti betsa ha hukĩ

pikubirãshanai hawẽ epa pewamashũtã 24 hanushũ José hatu nitxĩkĩ
nemakĩ:
—Buirã, bai tanabaini matũmebi ha iki detenameama butãkãwẽ—
hatu wa
habu buaibũ 25 Egito anua kaĩbaini bui Canaã anu hanu hatũ epa
hiweanu hikitushitã 26 haska hatu washiãbu hatũ epa yuikĩ:
—José mawani dabanẽ nũ imisrã, hiwea ẽ betxitanaii. Ha mĩ
bakerã, dasibi Egito mai pakea hirabi hatũ shanẽ ibuki— akabu haska
shinãtirumahaira e itã pes hawa yuiama tsaua hatũ hãtxa besti hatu
ikũwãtirumakẽ 27 haska hakiri hãtxashina hawẽ bakebũ haska José hatu
yuishina inũ yunushina banabimabu hawẽ jumento tarãtiya José yunua
bushũshinabu uĩ txanima hatũ hãtxa ikũwaĩ benimai tse iki 28 hatũ epã
yuikĩ:
—Menã hanũ ẽ mawanũ ẽ bake hiwea mã ea yuiairã, menã ea haki
nukumakĩ uĩmari bukãwẽ, hanũ ẽ mawanunã— itã

José Egito anu hiweshũ hawẽ ibu Jacó kenashina kanikiaki, na hãtxarã

46 1 Israelĩ dasibi hawẽ mabu pewakĩ keyutã hawenabube tsekekaini
kai Berseba mae anu hikitã hanushũ txashuwã bake kuakĩ hawẽ
epa Isaque Deus kẽwãkẽ 2 habianushũri meshu merã nama keskawẽ Deus
Israelbe hãtxakatsi kenakĩ:
—Jacó— aka
—Hawamẽ? ẽ nenukirã, earã— aka 3 hanushũ Deusũ yuikĩ:
—Earã, ẽ Deuski, mĩ epa Isaque mekenika Deusrã. Mĩ Egitokiri
kairã, dateama katãwẽ. Harishũ minabu ẽ mia hatu pa washũshanaii,
mirimahaira hatu wakinã. 4 Earã, ẽ mibe kaii, Egito anurã. Habia ea
kayabistũri minabu ẽ hatu tashnimabirãshanaii. Mĩ haria mawayarã, mĩ
bake José mia putama mĩ haũbia mawashanaii— aka nĩka ishĩ
5 hanua Berseba anua Jacó bestẽtã kakatsi ikaya hawẽ bakebũ pewakĩ
hatũ epa, inũ hatũ bakebu, inũ hatũ aĩbuaibu ha haki beshanũbũ jumento
tarãtiya Faraónẽ hatu yunushinaki hatu nanea 6 Jacó dasibi hawenaya
hawenabu inũ hawẽ txashuwã inũ dasibi Canaã anu hiweshũ mabu bimis
haya dasibiya Egitokiri kakĩ 7 hawẽ huni bakebu inũ, hawẽ aĩbu bakebu
inũ, hawẽ baba hunibu inũ aĩbu hatu iyui haska kainikiaki.
8 Israelbu, Jacó enaburã, hati kena bunibukiaki, Egitokirirã:
9 Jacó bake iyua Rúben inũ hawẽ huni bakeburã, hati bunibukiaki,
Enoque inũ, Palu inũ, Esrom inũ, Carmirã.
10 Hanua ha katxu Simeão inũ hawẽ huni bakeburã, hati bunibukiaki,
Jemuel inũ, Jamim inũ, Oade inũ, Jaquim inũ, Zoar inũ, Saulrã. Hanua
Saulũ ewarã, Canaã nawa aĩbu inikiaki.
11 Hanua Levi inũ hawẽ huni bakeburã, hati bunibukiaki, Gérson inũ,
Coate inũ, Merarirã.

12 Hanua Judá inũ hawẽ huni bakeburã, hati bunibukiaki, Er inũ, Onã
inũ, Selá inũ, Perez inũ, Zerárã. Hanua na daberã, Er inũ Onã Canaã
anua mawanikiaki. Hawẽ baba Perezĩ bakeburã, Esrom inũ Hamul
burianibukiaki.
13 Hanua Issacar inũ, hawẽ huni bakeburã, hati bunibukiaki, Tola inũ,
Puva inũ, Jó inũ, Sinromnã.
14 Hanua Zebulom inũ hawẽ huni bakeburã, hati bunibukiaki, Serede
inũ, Elom inũ, Jaleelrã.
15 Hati huni bakebu inũ hawẽ aĩbu bake Diná Padã-Arã anua Jacó
Léiaki bawa hawenaburã, 33 bunibukiaki, hunibu inũ aĩbuaiburã.
16 Hanua Gade inũ hawẽ huni bakeburã, hati bunibukiaki, Zifiom inũ,
Hagi inũ, Esbom inũ, Suni inũ, Eri inũ, Arodi inũ Arelirã.
17 Hanua Aser inũ hawẽ huni bakeburã, hati bunibukiaki, Imna
inũ, Isvá inũ, Isvi inũ, Berias inũ hatũ pui Sérarã. Hawẽ baba Beriasĩ
bakeburã, Héber inũ Malquiel burianibukiaki. 18 Hanua Labão hawẽ
tsuma Zilpa hawẽ aĩbu bake Léia hau dayashunũ inãni hanubi Léiã
hawẽ dayaru Zilpa Jacó yunua haki bake washuni Zilpã enaburã, 16
bunibukiaki.
19 Hanua Jacó aĩ Raquelĩ bakeburã, José inũ Benjamim inibukiaki.
20 José bakewakĩ hawẽ aĩ Asenateki bakewarã, Manassés inũ Efraim Egito
anua kainibukiaki. Asenatẽ eparã, maewã Om anua hatũ mekenika yushĩ
kẽwanika Potífera inikiaki.
21 Hanua Benjamim inũ hawẽ huni bakeburã, hati bunibukiaki, Bela
inũ, Bequer inũ, Asbel inũ, Gera inũ, Naamã inũ, Eí inũ, Rôs inũ, Mupim
inũ, Hupim inũ, Arderã. 22 Jacó inũ Raquelĩ bakebu inũ hatũ bababurã, 14
bunibukiaki.
23 Hanua Dã inũ hawẽ huni bake Husim bunibukiaki.
24 Hanua Naftali inũ hawẽ huni bakeburã, hati bunibukiaki, Jazeel inũ,
Guni inũ, Jezer inũ, Silémnã. 25 Hanua Labão hawẽ tsuma Bila hawẽ aĩbu
bake Raquel hau dayashunũ inãni hanubi Raquelĩ hawẽ dayaru Bila Jacó
yunua haki bake washuni Bilã enaburã, 7 bunibukiaki.
26 Jacó enabu huni betsama hati hawẽ yurabuyas Egito anu hikirã, 66
habe bunibukiaki, hawẽ bakebũ aĩbuaibu hatu tanamarã. 27 Hanua Egito
anushũ José aĩyãtã bakewarã, dabe inikiaki. Hanua ha Jacóbe Egito anu
bea Joséki dasitushiabu tanabu 70 hawenabu habus inibukiaki.
28 Gósen anu kakĩ José anu bebũkiri Jacó txanimakĩ Judá yunukĩ yuikĩ:
—“Ẽ ma huai hani haskapa?” ea washũtãwẽ— aka kakẽ Gósen anu
hikiaibũ 29 José hawẽ betsã yuia unushuri nĩkatã hawẽ tsumabu hatu
yunua hawẽ jumento tarãtiya pewashunabu haki inatã Gósen anu hawẽ
epaki haki nukui kai haki kemashũ betximatushitã hawẽ epabe ikukunã
habe teikukurabetã nui kasha txakayamai nesetã 30 hanushũ hawẽ epa
Israelĩ José yuikĩ:

—Epaã, txanima mĩ ea hiweshũyuaki, ea kayabis ma ẽ miki
nukutushiairã. Hanũkaĩ mĩ berubi ẽ mia mawashũshanaii— aka
31 nĩkatã José hawẽ betsabu inũ hawẽ epã enabu hatu yuikĩ:
—Habianu iyukãwẽ. Ẽ matukiri Faraó txanishũyui kairã. “Ma ẽ epa inũ
ẽ betsabu Canaã anua ma ebe hiweyui bekãshuki”, akĩ ẽ matu yuishuni
kairã. 32 “Hatũ txashuwãyã inũ hatũ ina awaya inũ hatũ mabuya ma
beabuki. Hatũ dayarã, txashuwã inũ ina awa mekenika imisbuki”, ẽ
matu washuĩ kaii. 33 Hanushũ Faraónẽ matu kenatã yukakĩ: “Hawa mã
dayamismẽ?” matu wa 34 unanumas yuiyamashãkãwẽ: “Nukurã, nũ
txashuwã mekenikabuki, nukũ shenipabu keskarã”, mã wa matu nĩkatã
ha mae Gósen anu matu hiwemashanikiki, Egito nawabu txashuwã
mekenikabube mã husitã hiwetirubumawẽ taearã— hatu watã

47 1 hanua shanẽ ibuhaira Faraó anu José kashũ ma hawẽ epa inũ
hawẽ betsabu ma Canaãkiria bei Gósen anu hikikĩ hatũ txashuwã
inũ hatũ ina awa inũ hatũ mabu dasibiya bekãshu Faraóki txanitãshũ
2 hanushũ hawẽ betsabu 5 katubaĩkĩ iyushũ shanẽ ibuhaira Faraónẽ
hau hatu unãti wanũ hatu uĩmaya 3 hanushũ Faraónẽ José betsabu hatu
yukakĩ:
—Matũ mae anua dayairã, hawa mã imismẽ?— hatu wa hanushũ habũ
Faraó kemakĩ:
—Shanẽ ibuũ, mĩ tsumabu nuku dayairã, nũ inabu mekenikabuki, nukũ
shenipabu ini keska dayairã— atã
4 —Eskawẽ taea mĩ mae anu mibe hiweyui nũ hushuki, nukũ
mai pakea Canaã anua buni tenehairai nuku inũ nukũ inabubetã
hania hawa pitimarã— iwanã, hanubi hawaira yukakĩ: —Shanẽ ibu
pepatuũ, nukuwẽ dabanã ikĩ ha mae Gósen anu nũ hiweyunũ mĩ nuku
yunuyutirumẽ?— akabu
5 haska wabu Faraónẽ José beiskĩ yuikĩ:
—Uĩwẽ. Mĩ epa inũ mĩ betsaburã, mibe hiwei bekãshuki. 6 Egito
hirabi mĩ yunumiski. Haskawẽ taeshũ Gósen mae pepa hatu yunuwe,
hau hari hiweyunũbunã. Minabu huni ina awa mekea unaĩ mĩ ea hatu
yunushũtiruki, habũ hau ẽ ina awa ea mekeshunũbunã— ikaya hanua
buaibũ
7 hanushũ José hawẽ epari shanẽ ibuhaira Faraó anu iyuriashũ hau
unãti wanũ hari uĩmaya Jacó Faraóki mesekĩ kẽwãyã 8 hanushũ Faraónẽ
yukakĩ:
—Anibuũ, mĩ ma hati bari hayamẽ?— aka 9 hatũ yuikĩ:
—Ẽ bari itxapa tekikaĩriamaki, natiã 130 ano na mai anu maea
akeakekĩ bika betsa betsapa tenei ẽ hiweyuaii, ẽ shenipabu hiweniti ẽ
bari kemariamarã— akĩ
10 haska yuitã ha bebunua kaĩkaĩkatsi Jacó yuikĩ:
—Mĩ shanẽ ibu pehairaki. Kayupa, ẽ mabubu ẽ pewayui kairã?— aka

—Haa, mĩ katiruki— aka kaĩkainaya 11 hanushũ José hawẽ epa inũ
hawẽ betsabu hau hanu hiweyunũbũ haska Faraónẽ yunushu keska
wakĩ Egito mai pepa hatu pashkashũkĩ hatu yununikiaki, Ramessés
pakeanuarã. 12 Hanushũ hawenabu hiweaibu José piti sharabu hatu
pimakĩ dasibi hatu pashkashũkubainikiaki.

Piti pashkakĩ hau haska wapakenũbũ José hatu yununikiaki, na hãtxarã

13 Hanua mai pakea Egito inũ Canaã hirabi anua hatũ shekiwã keyui
buni pikuhairai ana hawawẽ hiwetima yurabu buni paewẽ mawaibũ
14 hanushũ José shekiwã hatu inãkĩ Egito anua inũ Canaã anua hatũ daya
pei ma hatu keyu biãtã Faraónẽ hiwe ewapa merã arushĩkẽ 15 hanua Egito
anua inũ Canaã anua habũ pei ma yamakẽ Egito nawabu José anu bushũ
haki txanikĩ:

—Ma nukũ pei mĩ nuku keyu biãshinaki. Nũ buniwẽ mawairã, pemaki.
Miã nuku pimawe, nũ ana pei hayamakirã— akabu

16 José hatu yuikĩ:

—Aa, haskamẽ, mã peiumarã? Ẽ hawẽ taeshũ shekiwã matube
biananananunã, matũ inaburi beshũ biriakubaĩkãwẽ— hatu wa

17 haska nĩkabaĩ Egito nawabũ hatũ cavalo inũ, hatũ txashuwã inũ,
hatũ ina awa inũ, hatũ jumento beshũpakeaibuwẽ taeshũ José shekiwãwẽ
taeshũ ina hatu biãkubaĩkĩ bari bestitxai nitxĩtã 18 hanushũ bari betsa
binukainaya ana bari betsa tashniaya ana haki txani beshũ José yuikĩ:

—Ana nũ mia daketapa wayuaki, nũ ana hawawẽ haskatimahairarã.
Nũ mia parãmaki. Nukũ pei inũ nukũ inabu mina wakĩ mĩ ma
keyushinaki, ana hawa betsawẽ nukũ piti nũ bitimakirã. Eska besti
nũ hayaki, nukũ yura inũ nukũ bai nũ ha mia inãtirumamẽ? 19 Nuku
hanubi biwe, nukũ yura inũ nukũ bairã, hawẽ taeshũ shekiwã nũ
pikubainũbunã. Faraónẽ tsumabu nuku wawe, nukũ bai anushũ nũ ha
dayashũkubaĩshanũbunã. Shekiwã mĩ nuku inaĩwẽ hiwekĩ nukũ bai anu
banariai nũ hiwekũkaĩyutiruki. Mĩ nuku haska waya nukũ bai anu hamẽ
txaka besti beneama iriatiruki. Mĩ nuku haska wamakẽ nũ mawaya nukũ
bairi benushanikiki— akabu

20-21 haska yukaibuwẽ taeshũ Egito mai pakea hirabi José Faraó
bishuãyã buniwẽ taeshũ hatũ yura inũ hatũ bai Faraó bishũtã hatu
ibu wamanikiaki, Faraónẽ hawẽ dayaru escravo wamakinã. 22 Habũ
hawẽ yushĩ tibi Faraó kẽwãshũmisbu mukayabu besti Faraónẽ hatu piti
inãkubaina pikubainaibuwẽ taeshũ habũ bai besti José hatu mebiãma
inikiaki.

23 Hanushũ José yurabu hatu yuikĩ:

—Eskatianã, matu inũ matũ bairã, mã Faraónena bestiki. Ha bishũkĩ
ẽ hawena matu wamashinaki. Haskawẽ taeshũ na shekiwã bimi hanu

ui ikaitiã banashãkãwẽ. Ha benawati nũ hayaki. 24 Hanushũ mã ma pa
wa tsekakĩ itxawakĩ 5 mãtxĩ habiatiubus watã mãtxĩ bestitxai Faraónẽ
tsumabu mã hatu inã habũ mekeshũkubaĩshãkanikiki. Hanushũ 4 mãtxĩ
ha benawati inũ matu inũ matũ bakebu mekeshũtã pimakĩ dasibibũ pi
hiweyukubaĩshãkãwẽ— hatu wa
25 habu haki shinã txãkãkĩ yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, nuku haska wai haska mĩ huni pepa merabenãmẽ, mĩ
nuku hiwemairã? Nũ ikaii, Faraónẽ tsumabuirã— akabu
26 José haska wakĩ yunuti kushipa niti ikama Egito hirabi anu
wakĩ 5 mãtxĩ tibi anua bestitxai hau Faraó inãkubainũ barinũbũ hatu
haska yununikiaki. Hakia hatũ yushĩ tibi Faraónẽ kẽwãshũmisbu
mukayabũ hatũ bai tibi hawa Faraónẽ hatu meãmawẽ taeshũ habũ hawa
pakama inibukiaki. Na haska yununirã, na eskatiã habias keyuama
txibãriakubaĩkanikiki.

Jacó hawẽ bake José yubamanikiaki, na hãtxarã

27 Israel hawenabuya Egito anu hiwei buimabu hanu Gósen mae ibu
waima hanu hiweyushũ hatũ bakebu pa wai mirimaibũ 28 Jacó kaima
hari hiwea 17 ano nitxiĩ haria 147 ano haya
29-30 shaba betsatiã Israel hawẽ yura mei ma anibuhairai babui
mawakatsis ikĩ hanushũ hawẽ bake José txanima yuishũtanabu hua
yuikĩ:
—Epaã, ẽ ma mia shunũkatsis ikaii, ẽ ibubuki nukui kairã. Txanima
mĩ ea merabewakatsis ikairã, mĩ mekẽwẽ ea kishwakekĩ ea bakewe,
nũ yubakanunã— atã yuikĩ: —Ẽ matu mawashuna ewẽ nuikĩ ẽ yura na
Egito anu ea mai wama hari mĩ hutxi ẽ mai wani anu hariri ea maiwakĩ
buriashãwẽ— aka
—Dateyamawe, haska mĩ ea yuiai keskarã, ẽ mia ashanairã— abia
31 hawẽ epã nĩkamas yuikĩ:
—Deusũ nuku uiãyã ea yubawe— akawã José yuikĩ:
—Mĩ ea haska yukayarã, ẽ mia yubaii, Deusũ nuku uĩkĩ nĩkayarã—
aka hanua Israelĩ Deus kẽwaĩ na tsaua ibai babutã hawẽ dakatiki
dakashĩkẽ

Efraim inũ Manassés Jacó pepawakĩ duawanikiaki, na hãtxarã

48 1 hawẽ ibube José haska habe hãtxa wawãshĩshũ shinãyã hawẽ
ibu ma isĩ teneaya Joséki txaniabu José uĩtanũ ika kakĩ hawẽ huni
bake dabe iyua Manassés inũ ha katxukea Efraim iyui habe kaya 2 hanushũ
hawẽ bake José uĩ kai hikitushiai Jacó yuiabu nĩkatã yura babubia hawẽ
bake nĩkatã benimai shinã txãkaĩ natsaukauã 3-4 José uĩkĩ yuikĩ:
—Epaã, ẽ mia hãtxa waii. Unu Canaã mai pakea anu mae Luz anushũ
Deus kushipahaira dasibi binua eki nukutã ea duawakĩ eska ea hãtxa

wakĩ yuikĩ: “Uĩwẽ. Eanã, ẽ mia bake itxapa inãshanaii. Mĩ bababu paibu
habiabus ẽ hatu shukua tibi washanaii. Na Canaã mai pakea ẽ habus
yununũbariaii, niti akamarã”, ea waniki. 5 Eskaki, mia yuinũ. Na mĩ
bakebu Efraim inũ Manassés na Egito anu ẽ huriama mĩ ea hatu bake
bawashuna kaĩyamaburã, eã ẽ ibu waii. Ẽ bake Rúben inũ Simeão keskai
haburi shukua tibi ishãkanikiki. 6 Hakia ẽ miki nukuaitiã unuri mĩ ea
hatu bawashũbainimarã, minaski. Haskabia dasibi Deusũ ea yubani habũ
biama hakia hatũ betsa Efraim inũ Manassésĩ besti shukuabu anua habũ
hatuna bishãkanikiki— itã 7 hawẽ aĩ Raquelkiri shinãkĩ yuikĩ: —Uiã.
Padãkiria ẽ txĩtũkiranaya bai putxinĩ mae Efrata kemayui ma Canaã anua
mĩ ewa Raquel mawaniki. Habianuri ẽ mai waniki, Efrata kemai anurã—
anikiaki. Natianã, Efrata kena betsa wakĩ Belém wanishũ kenamisbuki.
8 Hanushũ Israelĩ José bakebu hatu uĩkĩ José yukakĩ:
—Narã, tsuabu ikimẽkaĩ?— aka
9 —Narã, ẽ bakebuki, Egito anushũ Deusũ bebũkiri ha huni bake dabe
ea hatu inãyamarã— aka hawẽ epã ana yuikĩ:
—Ha dabe nenu ea dapi hatu nitxĩwẽ, ẽ duapa hãtxa ẽ hatukiri hãtxakĩ
yunuairã— iki
10 Israel ma anibuhairai beshushkĩ ana uĩ peamakẽ José hawẽ bakebu
hawẽ epa dapi nitxiã hatu ikutã tãtsu atã 11 hawẽ epã José yuikĩ:
—Mĩ ma ea benushuni dabanẽ ẽ ikũkaĩmis ẽ mia uiaiĩ. Hanushũ mĩ
bakeburi Deusũ ea hatube mia uĩmaikiki— ikaya
12 hanushũ hawẽ ibuã hawẽ bakebu shãshui ika José hatu shekakĩ
benãta hatu nitxĩtã hãtsiri hawẽ ibu kẽwaĩ hawẽ beya keskawẽ maĩ beti
ika ibai benitã 13 benikauã hawẽ bake dabe metsũtã shinãkĩ:
—Nukũ beya txibãkĩ ẽ bake iyua ẽ epã mekẽ yusiuri bebũ ẽ nitxiaiĩ,
hau iyua dukũ pewakĩ duahairawanunã. Hanushũ ẽ bake mashku hawẽ
mekẽ yusmauri bebũ ẽ nitxĩriaii, hau ea dua mirĩ washununã— iwanã
hawẽ bake mashku Efraim yusiuri metsuã inũ hawẽ bake iyua ha
katxukea Manassés yusmauri metsũshũ hawẽ epaki kema watã hanushũ
Efraim Jacó mekẽ yusmauri bebũ nitxĩkĩ Manassés hawẽ mekẽ yusiuri
bebũ hatu nitxĩtushia 14 hanua Israel hawẽ mekẽ pekishkubaĩ Efraim
mashkuki hawẽ mekẽ yusiuri mamepiaya hanua Manassés iyuabiakẽ
hawẽ mekẽ yusmauri mamepitã 15-16 Israelĩ José dukũ pepawẽ duawakĩ
eska wanikiaki.

—Ẽ shenipabu Abraão inũ Isaque txibãkubainitũ
ha Deusũri ẽ tashnini anua ea mekemis
habiatũri txakabu betsa betsapa ea binumamistũ na berunã dabe
hau hatu duawakĩ pe hatu hiwemakubaĩshanũwẽ,
hau habuwẽ ẽ kena inũ ẽ shenipabu Abraão inũ Isaque kena
hau hakimama shinãpakeshanũbunã.
Hau Deusũ hatu pa wapashanũwẽ,

bake mirima hatu wamakinã.
Hau mai hirabi anu hiwei yura mirima habus
hau ipashanũbũwẽ— akaya
17 Efraim hawẽ bake mashku Jacó hawẽ mekẽ yusiuri mamepia uĩkĩ
betxipaiama hawẽ ibuã mekẽ yusiuri metsutã Manassés mamepĩpaya
18 mesteã dakakẽ José hawẽ epa yuikĩ:
—Haskamaki, epaã. Mĩ kaneaki. Na nekeriaki iyuarã, Manassésrã, ha
mĩ mekẽ yusiuriawẽ haki mamepiwe— aka
19 hawẽ epã haska wakatsi ikama nemakĩ yuikĩ:
—Ẽ unaiĩ, epaã. Ẽ unaiĩ. Ha iyua Manassésrã, habiari yurabu
kushipabu mirimari ishãkanikiki. Hakia na mashkunã, hawẽ betsa iyua
binuhairashanikiki. Hawenabu itxai pai yurabu shuku tibi mae mirima
ishãkanikiki— atã
20 habiatiãri Jacó José ana hãtxa wakĩ yuikĩ:
—Deusũ matu haska duawashanaiwẽ taeshũ matuwẽ taea enabu
Israelbu pe yuinameaibu yuikĩ: “Deusũ Efraim inũ Manassés ashuni
keska wakĩ hau miwẽ taeshũri ariashanũwẽ, Deusũnã”— akĩ Israelĩ José
bake Efraim hawẽ bake iyua Manassés maemashanai hatu yuinikiaki.
21 Hanushũ hawẽ bake José yuikĩ:
—Uiã. Ẽ ma matu mawashũkatsis ikaii. Hakia ewẽ dateyamashãkãwẽ.
Txanima Deusũ matu merabewapakekĩ ana nukũ shenipabu
hiwekubaunibu anu matu txĩtũwãshanikiki. 22 Miarã, mĩ betsabu ẽ mia
hatu binumaii. Mae Siquém Amorreu nawabube yaushi detenamekĩ ẽ bini
ẽ mia ha yunuaii— hatu atã

Haskanũbariaibu hawẽ henekĩ Jacó hawẽ bakebu hatu hãtxa wanikiaki, na hãtxarã

49 1 hanushũ ana betsatiã Jacó hawẽ huni bake dasibi kenashũ hatu
yuikĩ: “Ea anu itxakãwẽ. Mã haskanũbariai matu bebũkiri yuinũ
ea nĩkai bekãwẽ”, hatu wa itxabu 2 hanushũ hatũ epã hatu yuikĩ:
“Ẽ bakebuũ, ẽ matũ epa Jacóki. Ẽ Israelrã, ea dapi itxashũ ea
nĩkakãwẽ”, ikĩ,
3 ha dukũ hawẽ bake iyua Rúben yuikĩ:
“Epaã, mĩ ẽ bake iyuaki.
Ha dukũ miki dukũ dayai taekĩ
ẽ kushipa berunãtũ mia bawai ẽ miki hinĩ taeniki.
Haskawẽ taeshũ mia kushipawakĩ mia mekebaũ ẽ mia hatu
binumaniki.
4 Hakia mĩ ana hatu binui haskatirumaki.
Mia ikirã, eskatiã mĩ hene bai matatã kushipamis keskaki,
tsuã mia nemapainũ haska shinãma
ẽ ainĩ dayaru escravabe ẽubi txutakĩ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mĩ ea dakehairawaniwẽ taearã”, atã
5-6 hanushũ Simeão inũ Levi ha dabe hatu yuikĩ:
“Maturã, mã habias shãkĩki naneaki.
Matũ detetiya mapua shinã txakakĩ
mã hatu itimaska wabaũmiski.
Pubeĩ hatuki sinatakĩ
hunibu hatu tenãtã
hatũ ina awa mã hatu bishtẽ bishtẽ akaniki,
mã hatu haska waĩ pe dabanenã.
Mã haska waniwẽ taea matunabube mã itxashũ shinaĩ anu ẽ matube nashui itirumaki, dabinã”, iwanã,
7 “Mã txakabu pubẽ sinatapabuki.
Haskawẽ taeshũ matunabu ẽ sa ashanaii,
matũ betsabu manibaunabube matu husikinã.
Matũ txakabuwẽ taeshũ hau Deusũ matu yupukĩ manakushanũwẽ”, hatu atã
8-12 hanushũri Judá yuikĩ:
“Epaã, miarã, mĩ ẽ bakeki.
Mĩ betsabũ mia duawakĩ
mia kẽwãshãkanikiki.
Miki sinataibu maemanũ ishũ mĩ hatu temus shanaii.
Inu leãonẽ bakẽ mibikĩ atxishũ pia keska wai inũ,
ana hawa bika teneama
yani wa inu betsa leão ewapa keska mĩ dakayushanaii,
tsuã mia txikishwamarã.
Judáã, tsuã taska mĩ kushipa minabu Siló anua hatu mebĩtirubumaki.
Mĩ mekẽwẽ mĩ shanẽ ibũ mane mestẽti mĩ hayayukũkaĩshanaii.
Hakia ha mestẽti ibu kayabi hushũ minabu anua hatu mebĩkẽ
ha mae anuabũ ha shanẽ ibu washũ kẽwãkĩ txibãkubaĩshãkanikiki.
Uva tashuki hawẽ jumento bake teneshtã
hawẽ tari uva bimi tsinia tashipa buspuaiwẽ txukashanikiki.
Hawẽ beru hawẽrua uva hene keska meshupa inũ,
hawẽ sheta awa txutxu keska hushupahaira inũbarishanikiki”, atã
13 hanushũ Zebulom yuikĩ:
“Epaã, miarã, ianẽwã kesha minabu hiweshãkanikiki,
hanu shashu ewapabu keti ikai anurã.
Minabũ mai pakea kesuarã, mae ewapa Sidom anu inũbarikiki”, atã
14 hanushũ Issacar yuikĩ:
“Epaã, miarã, mĩ dayakapaki,
yuinakapã shãkama bumis keskarã.
15 Mae hawẽrua betxitã hanu dayai

hanu huĩrukũkatsi mabu shãkama peubirãkĩ
minabu hatu escravo tsuma watã hatu yunua hawa yuiama minabũ
hatu dayashũkubaĩshanikiki”, atã
16 hanushũ Dã yuikĩ:
“Epaã, minabu ikirã, hanubi hawenabu shanẽ ibushũshãkanikiki,
Israelĩ enabu shukua bestirã.
17 Dunu pianã bai kesha manishũ
cavalo tae txipũ meshtea keska wakĩ
ha huni haki tsaua buaibu
minabũ hatu pakeshanikiki, hatu maemakinã”, akĩ
18 hawẽ mekenika Deus datã akĩ:
“Senhor Deusuũ, mĩ ea mekekubaĩshanai ẽ mia manahairaii”, itã
19 hanushũ Gade yuikĩ:
“Epaã, minaburã, nawa kushipabu beshũ
hatũ mae anushũ yumetsukĩ minabu hatu detebaĩshãkanikiki.
Hakia hatu manakukĩ
minabũ hatu txibãbaĩshanikiki, hatu maemai bukinã”, atã
20 hanushũ Aser yuikĩ:
“Epaã, mianã, misi betsa betsapa kemutapa itxapa minabu
hayashãkanikiki.
Shanẽ ibũ piti pepa hawẽrua haya
haska besti bawatã pi minabu hiweshãkanikiki”, atã
21 hanushũ Naftali yuikĩ:
“Epaã, miarã, txashu betsa cerva tsuã atxitiruma keskai
hawama nishũ bake pepa hawẽrua bawai minabu hiweshãkanikiki’,
atã
22 hanushũ José yuikĩ:
“Epaã, miarã, mibã hene kesha nia
mĩ bimi paipaimaya keska
mĩ pũyã bukũ ha kenekaunaki
mĩ puea bimi shãkama dunua keskawẽ taea minabu
pahairashãkanikiki.
23 Piayabũ hatu danãkĩ betxipaiama
minabuki pia bishkukĩ bikawabiabũ
24 hakia hatũ pũyã pũshukuama kushipakĩ
minabũ hatu maemakubaĩshãkanikiki.
Jacó Deus kushiparã, pehairaki!
Israelĩ mekenika kushipa ẽ kẽwaiĩ.
25 Ẽ mekenika Deusũ mia ea merabewashũmis ẽ kẽwaiĩ.
Deus kushipahaira dasibi binuatũ
hau mia inũ minabu duawakubaĩshanũwẽ.
Nai anua minabu hamapai inãkĩ

hene meranua hatu inãriakĩ
bake itxapa hatu bawamakĩ
txutxu mirima hatũ bakebu amakĩ
hau minabu duawapakeshanũwẽ”, akĩ
26 “Eanã, mia duawakinã,
ẽ ibubũ ea duawani keskama hatu
binumakĩ ẽ mia pepawakĩ duahairawaii.
Mĩ betsabu anua mia katutã
Deusũ mati hawa niti ikama bawanitũ mia inũ minabu pakubainaibu
hau matu duawakubaĩshanũwẽ”, atã
27 hanushũ Benjamimri hawẽ henekĩ yuikĩ:
“Epaã, miarã, mĩ pubẽki, kamã inu keskarã.
Haskai hatuki sinataibu penaya hatube detenamekĩ
hatu maematã bari kaya hatũ mabu itxawatã
minabũ pashkakubaĩshãkainikiki”, akĩ haska hatu hãtxa wanikiaki.
28 Hatibuki, Israelĩ 12 huni bakebu shukua tibi hatũ ibuã habu tibi hau haskanũbarinũbũ hatu hãtxa tibi yuikĩ yunua akeakenirã.

Jacó mawashina mai wanibukiaki, na hãtxarã

29-32 Ana betsatiã Jacó hawẽ bakebu hãtxa wakĩ hatu yunukĩ: “Matu shunubaini ma enabuki ẽ nukui kakatsi ikaii. Ẽ mawaya mishki kini tãpe merã ẽ epabe ea mai wai bushãkãwẽ. Canaã mai pakea anu Manre dapi Macpela bai depi mishki kini tãpe merã ea mai wai bushãkãwẽ, mai wati bai bikatsi ikĩ peiwẽ taeshũ Heteu nawa Efrom anua ẽ hutxi Abraão bini anurã, hanu hawenabu mawa mai wapaketi bini anurã. Ha mai bikĩ taewashũ hanu dukũ hawẽ aĩ Sara mawa mai waniki. Hanua hari mawa habianuri mai warianibuki. Hanushũ ẽ ibubu Isaque inũ Rebeca mawa habianuri ẽ hatu mai waniki. Eãri ẽ aĩ Léia mawa habianuri ẽ mai warianiki. Ha mai wati anurã, habianuri hatube ea mai wai bushãkãwẽ”, hatu watã
33 hanua Jacó hawẽ bakebu hãtxa wakĩ menetã ana dakai petã mawaya

50 1 hawẽ bake José ikutã tãtsu atã haya kashai 2 nesetã hawẽ tsuma Egito nawa huni dauyabũ hau hawẽ yura txaputima wakĩ mekekĩ hau dapushtã tariwẽ dayabushunũbũ José hatu yunua haska hatu yunushu keska washunibukiaki. 3 Egito nawabũ dau txaputimawẽ dapush shũkĩ 40 shaba yura meketi amisbu keska wakĩ ashũtã Egito nawabu dasibi Joséwẽ nuikĩ hawẽ epa Israel shinaĩ 70 dia shaba uĩkubainaibũ
4 José kasha nesetã Faraónẽ hiwe anu mekenikabu hatu yuikĩ:
—Matu merabewakubaĩkĩ ẽ matu hawa txakabuwaismawẽ taeshũ ekiri shinãkãwẽ, Faraó ea yuishũkinã. 5 Ẽ epabe ẽ habe yubakaima ma ea henebaĩshina Canaã anu ẽ mai wai kakatsis ikaii, hari hawenabu mai wamisbu anurã, mai watani ẽ ana txĩtũkatsis ikairã— hatu wa haska Faraó yuishunabu 6 hanushũ Faraónẽ José kemakĩ:

—Txanima peki. Kashũ mĩ epa mai watãwẽ, haska mĩ epã mia
yubashina keskarã— aka
7 haska nĩkatã José hawẽ epa mai wai kai habũ merabewai kakĩ
txibãbaini Faraónẽ shanẽ ibu beshmas hawẽ hiwe anu habe dayamisbu
inũ, shanẽ ibu beshmas Egito anuabu habe bui 8 José enabu inũ hawẽ
betsabu inũ dasibi hawẽ epã enabu bukĩ Gósen anu hatũ bakebu inũ, hatũ
inabu besti bashiyubainaibũ 9 habiatiãri cavalo tarãtiyaki yura mirima
inũ cavaloki katsaumeabu yurã kaiã mirimabũ José txibaĩ bui 10 mae
Atade anu Hene Jordão anu bari huaikiri hikitã haria Joséwẽ nuihairai
habe itxa kashahairakũkaini José hawẽ epa Jacó mai wabaĩtãshanũ ika 7
shaba hawẽ epawẽ nui shinaĩ kashanikiaki.
11 Haskaibũ ha Canaã anu hiweabu habũ uĩkĩ shinãkĩ: “Haskaira Egito
nawabu hawenabu mawa mai wai beshiãbu nuitxakatirubumaraka?”
iwanã, hanurã, Hene Jordão bari huaikiri ha mae kenakĩ: “Abel-
Mizraimki”, anibukiaki, nukũ hãtxawenã, “Egito nawabu Nui
Kashatxakatirubumaki”, akinã.
12-13 Haska hatũ epã hatu yunuima akĩ Hene Jordão pukebaĩ Israelĩ
yura Canaã anu bushũ Manre bari huaikiri dapi Macpela bai Heteu
nawa Efrom anua hawenabu mawa hanu mai wati tãpe Abraãonẽ bini
anu Israel hawẽ bakebũ mai wanibukiaki, ha mai wati mishki tãpe kini
meranã. 14 Hari José hawẽ epa mai watani Egito anu txĩtũkirani hawẽ
betsabu inũ ha hatibũ txibãshinabuya hatũ mae anu txĩtunibukiaki.

Joséki hawẽ betsabu dateaibu hatu daewanikiaki, na hãtxarã

15 Hanua hatũ epa mawaimakẽ José betsabũ shinã txakai yuinamekĩ:
“Eskatianã, José nũ itxakahairawaniwẽ taeshunã, nuku danãkĩ nukuri
kupihairashanikiki”, ikĩ 16 hawẽ betsabũ huni betsa yunua kashũ José
habũ yuishũkĩ: “Nukũ epa ma mawa kemashũ nuku yunushinarã,
17 nukũ epã hãtxa ana mia shabakabi yuipa? akĩ eska mia yuikãshuki.
‘Mĩ betsabũ mia nuitapawakĩ mia itxakawanirã, hatuwẽ nuikĩ hatũ
txakabukiri ẽ mia yuiai ana shinãyamashãwẽ’, akĩ Jacó nuku mia
yuishunimawẽ taeshũ txanima nũ mia itxakawabianikẽ nũ mia
yukai nukũ txakabu ana shinãyamawe, nũ mĩ epã mekenika Deusũ
tsumabukirã”, ikãshu haska yuiabu José nĩkatã hatuwẽ nui kashaya
18 hanua hakimamari hawẽ betsabu kayabi bua ha bebũ dashka ikaĩ beua
beti ika manishũ yuikĩ:
—Nukurã, nũ mĩ escravoki. Nuku haskara wariwe— akabu
19 hanushũ José hatukiri hawa txakabu shinãma hatu yuikĩ:
—Earã, ẽ Deus keskamaki. Ewẽ taea datei meseyamakãwẽ. Ẽ matu
kupiamaki. 20 Hakia matunã, txakabu shinãkĩ mã ea itxakawaniki.
Haskawẽ taeshũ Deusũ ha txakabu mae wakĩ matu pepawashuniki, natiã
mã uiainã. Hati yurabu ewẽ taea mawama hiwekanimẽkainã. 21 Haskawẽ

taea eki mesei dateyamakãwẽ, matuki pe shinãkĩ matu inũ matũ bakebu
ẽ matu pimakĩ hiwemairã— akĩ hãtxa pepawẽ hatu duawakĩ hawẽ
betsabu José hatu daewanikiaki.

Haskai hiwea José mawanikiaki, na hãtxarã

22 José inũ hawẽ epã enabu Egito anu hiweyukubainaibũ José 110
bariyatũ 23 hawẽ bake Efraimnẽ bakebũ bababu uĩyukĩ hawẽ bake betsa
Manassésĩ bake Maquirĩ bakebu uĩrianikiaki.
24 Hanushũ José hawẽ betsabu yuikĩ: “Mawakĩ ẽ ma matu shunukatsis
ikaii. Ẽ haskabiaya Deusũ matu merabewakĩ Egito anua matunabu
tashnimabaĩkĩ hanu nukũ shenipabu Abraão inũ Isaque inũ Jacó ha mai
Deusũ hatu yubani anu matunabu iyushanikiki”, iwanã, 25 hawẽ betsabu
inũ hatunabu hatu yubakĩ: “Txanima hatiãra Deusũ matu merabewakĩ
matu tashnimabainaya nenua ẽ shau ea heneama ea hari bunũbarikãwẽ”,
hatu wa nĩkaimabũ hatube hiwea
26 hanua José 110 bariya Egito anua mawa hawẽ yura txaputimawakĩ
dauwẽ pusha keyutã yabu pewatã hi bauki hawẽ yura nanenibu
hawenabũ hawẽ shau mekekubainibukiaki.

ÊXODO

Hawẽ unãmati hãtxaki

Haska hatũ shenipabu yubani keska wakĩ Israelĩ enabu Egito anua Deusũ hatu tashnimabaĩkĩ hawẽ kushipahaira inũ hawẽ kena kayabi Senhor Deusũ hatu unãmanikiaki, mai hirabi anu nawa tibi hiwebaunaburã. Haskakubainibuwẽ taeshũ na una "Êxodo" kenanibuki, nukũ hãtxawẽ yuiarã, "Tashnibainibuki."

Israelĩ enabu katukĩ ibuwanishũ Deusũ hatu mekekubaĩkĩ hatu putama Cristõ shenipabu Deusũ hatu waniki. Gênesis anu miyui taewakĩ na una anu habias miyui kakũkaini Moisĩ hatu kenemanikiaki, ha anotiã 1450-1410 Cristo huriamarã.

Egito anua Israelbu paibu hatu nuitapawakubainibukiaki, na hãtxarã

1 1 Israel, hawẽ kena betsa Jacó Egito anu hawẽ bakebuya hikinikiaki,
habu tibi hawenabuyarã. 2 Hawẽ huni bakeburã, Rúben inũ, Simeão
inũ, Levi inũ, Judá inũ, 3 Issacar inũ, Zebulom inũ, Benjamim inũ, 4 Dã
inũ, Naftali inũ, Gade inũ, Aser Egito anu hatũ epabe hikinibukiaki. 5 Ha
dukũ hawẽ bake José kaniki dasiabu Jacó enabu tanaburã, 70 yurabu
Egito anu hatuki dasitã hiwei taenibukiaki.
6 Ha dukũ Jacó mawaimakẽ txipu José inũ hawẽ betsabu inũ hati
Jacóbe Egito anu hikiniburi mawakubainaibũ 7 hakia Israelĩ bababu pai
bake itxapa pawakĩ hatũ mai pakea hatu atxĩ keyui ana patxakayamai
kushipai hiwekubaĩkĩ hatũ mae anu hiwei nati ikaibũ
8 txipu Egito shanẽ ibuhaira Faraó bena shanẽ ibui taekĩ haska José
hawenabu merabewapauni unãmatũ shanẽ ibũ hawenabu hatu yuikĩ:
9 "Uĩkãwẽ. Israelĩ enabu patxakayamakĩ kushipakĩ nuku binupai
ikanikiki. 10 Haskakenã, hawarawẽ hatu beshtekubainãkãwẽ. Nũ hatu
haska wama ana pakĩ nuku binuhairaibũ tsuabura nukuki sinatakĩ nuku
detenũ ika beaibũ Israelĩ enabu pahairakĩ nukuki sinatakĩ habuki dasitã
hatubetã nuku detebaini Egito anua pashai keyutirubuki", hatu wa
11 haska hatu yunua txibãkĩ Israelĩ enabu hatu itxakawakĩ hau
habũ hatu uĩkĩ hatu dayama txakayamanũbũ hatu yunuabu hatu bika

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tenemakĩ hatu dayama txakayamakĩ hanu piti aruti maewã dabe Pitom
inũ Ramessés Egito shanẽ ibu Israelĩ enabũ hau benishunũbũ hatu yunua
ashũkubainaibũ 12 hatu dayamakĩ hatu bika tenemabiaibũ habiaskabiakẽ
ana pahairaibũ hanua Egito nawabu hatuwẽ datehairakĩ
13 Israelĩ enabu ana harakiri kaĩkaĩtima wakĩ hatu escravo tsuma
washũ hatu kusha txakayamakĩ 14 hatũ hiwea bikawakĩ hatuki besti txiti
itã hatu daya kushipahaira hatu amakĩ ha hiwe wati mai basi husia hatu
pewamakĩ betsaburi hatuki sinatabetanã bai anuri hatu dayamakĩ hatu
haska wakĩ Israelĩ enabu Egito nawabũ hatu nuitapahairawanibukiaki.
15 Hanushũri Egito shanẽ ibuhairatũ bake kaĩmanika dabe Israel aĩbu
dabe hatũ kena Sifrá inũ Puárã, ha dabe hatu kenashũ hatu hãtxa wakĩ
hatu yuikĩ:
16 —Matunabu bake kaiaĩbu hatu kaĩmakinã, hawa bake ikimẽkaĩ
uĩtã hatu merabewakubaĩshãkãwẽ. Huni bake kaiãyanã, hatu
tenãkubaĩshãkãwẽ. Hamẽ aĩbu bake kaiãyanã, heneshãkãwẽ— akĩ hatu
yunua
17 hakia hatu haska wabia habũ bake kaĩmamisbũ hawa shanẽ ibũ
yunuti hãtxa nĩkashunama Deusũ kushipaki mesei datekĩ huni bakebu
kaiaĩ hawa hatu meama hiwemakubainaibuwẽ taeshũ 18 Egito shanẽ ibũ
ana hatu kenamashũ hatu ha akĩ yuikĩ:
—Haskakĩ huni bakebu kaiaĩ mã hatu tenãma hatu hiwemakubainai?—
hatu wa 19 bestitxaitũ shanẽ ibu yuikĩ:
—Nuku nũ Hebreu aĩbuaiburã, Egito aĩbu nũ keskabumaki. Nũ
kariamakẽ huĩti kushitã hawaira ibubis hatũ bake kaĩmisbuki, nũ hatu
merabewariamarã— aka
20 haskakẽ bake kaĩmanika aĩbuaibu Deusũ hatu merabewaya hanua
Israelĩ enabu pai kushipai ana itxapahairakubainaibũ 21 bake kaĩmanika
aĩbuaibu Deusũ kushipaki meseaibuwẽ taeshũ hawenabus pawakĩ Deusũ
hatu merabewakĩ pewakubainikiaki. 22 Ana hawawẽ hatu nematima
Egito shanẽ ibu Faraónẽ hawenabu dasibi yunukĩ: —Hebreu huni bakebu
tibi kaĩyaĩ hatu mebĩtã nukũ hene anu pukukubaĩkãwẽ, hakia hatũ aĩbu
bakebu besti kaĩyaĩ ha hatu heneshũkubaĩkãwẽ, hau hiwenũbunã— hatu
wa haska hatũ shanẽ ibũ ma hatu yunua akĩ taewabainaibũ

Moisés kainikiaki, na hãtxarã

2 1 Israelĩ huni bake Levĩ enabu betsã Levĩ hanubi hawenabu kayabi
aĩbu bikĩ aĩwãtã bake wakubainaya huni bake bestitxai inũ aĩbu
bake bestitxai kaĩmanishũ 2 ana huni bake betsa bima hune pustukĩ batxi
shasha sawemis atimas kaiã huni bake hawẽruahaira uĩtã hau hene anu
putayamanũbũ yaushitã ushe dabe inũ besti hune yumewakĩ 3 hakia hawẽ
ewã shinãkĩ: “Ẽ ana hune yumewatirumaki”, ishũ txitxã ewapa bishũ
hawẽ shui buiwẽ buyakĩ keyushũ txitxã habiatiuri bishũ hari buiwẽ shui

buya keyutã hawẽ bake txitxãki nanetã txitxã betsawẽ beputã yumewẽ
maweshetã bushũ hene pasu anu shatxiwã nakumakĩ nũtãtã nunukẽ
4 hawẽ aĩbu bake yuikĩ: “Ea uĩrashũwẽ, haskaimẽkainã”, aka benãta
huneshũ hawẽ txipĩ manaya
5 txipu Egito shanẽ ibuhaira Faraónẽ aĩbu bake nashi hui hawẽ
merabewanikabu txipashbube hene ketãbaĩkĩ shatxiwã merã txitxã nunua
betxitã hawẽ merabewanika yunua txitxã henẽ nunua nesheshũ beshũ
6 bepẽshuna shanẽ ibũ bakẽ uiã huni bake kashaya hawẽ nuikĩ yuikĩ:
—Narã, Hebreu bakeki, Israelĩ enaburã— akaya 7 hanua hawẽ txipi
hunea tashnikirã hushũ shanẽ ibũ bake betxipaiaya yuikĩ:
—Hau mia txutxu amashũkubainũ enabu txutxuya mia yuishũtãpa?—
aka 8 Egito shanẽ ibũ bakẽ yuikĩ:
—Itãwẽ— aka kushikaini kashũ ha kaĩma hawẽ ewa kayabi haskashu
yuia hawaira kushikirani 9 hatuki nukua Egito shanẽ ibũ bakẽ yuikĩ:
—Na bake ẽ bishurã, miã ea yumewashũtãwẽ. Mĩ ea txutxu
amashunaya ẽ mia pakakubaĩshanaii— aka ha bake ibuã iyushũ txutxu
amashũkubaĩkĩ 10 ma yumewashũtã iyushũ Egito shanẽ ibũ aĩbu bake
inãtã ibu ma kakẽ shanẽ ibũ bakẽ hawenabu yuikĩ:
—Na bakerã, enamabia ena kayabi ẽ waii. Hene anua ẽ nesheimawẽ
taeshũ hawẽ kena Moisés ẽ washuki— hatu wa

Egito anua Moisés pashai kaĩkainikiaki, na hãtxarã

11 ma bari itxapahaira kakẽ Moisés ma huni ewahairatũ hawenabu
Hebreu nawabu uĩ kashũ hatũ daya bika daya txakayamaibũ hatu
uĩbaũkĩ hawenabu Hebreubu bestitxai Egito nawa pubenẽ kusha kusha
akaya betxitã 12 datekĩ uiãkeaketã hanu tsua niamahairakẽ hawenabu
hatu manakushũkĩ Egito nawa kushakĩ tenãtã hanubi mashi basãtã
datãshũ atximatã inũ ka 13 ushashini bestẽtã ana hawenabu uinũ ika kakẽ
hawenabu Hebreu daberi ha irabei detenameriaibũ betxitã ha huni pubẽ
Moisĩ yukakĩ:
—Haskai yura betsa ikaskĩ hanubi minabu mĩ kushai?— aka huni
pubenẽ yuikĩ:
14 —Tsuã mia shanẽ ibu waimamẽ? Miã daki mĩ hatu unãti wamiski,
kupikinã. Mĩ Egito nawa tenãshina keska wakĩ mĩ daki eari tenanũ ika
ikaii— aka Moisĩ nĩkatã datekĩ shinaĩ:
—Ẽ deteshĩkẽ dasibitũ unãkanikiki— ika 15 haska Moisĩ ashĩkẽ Egito
nawa shanẽ ibu Faraónẽ tapĩtã manakukĩ tenãpanã Egito anua Moisés
bari huaikiri pashai kai mai betsa tsusĩhaira pukebaini uke betsauri
Midiã nawabu anu hikitã ũpash biti kini anu ma kema tsaukẽ
16 ũpash beatiwẽ hawẽ amati mata washũ hatũ epa Reuelĩ txashuwã
itxapa ũpash amanũ, iwanã, Midiã nawa Deusbe hãtxashunikã aĩbu bake
txipashbu 7tũ hatũ epã txashuwã dasibi iweabu 17 hakia txashuwã uinika

betsabu beshũ ũpash yaushikĩ txipashbu hatu nema taewaibũ Moisés
benikaũ hatu nemashũkĩ txashuwã uinika betsabu hatu nitxĩshuna
buaibũ hatu merabewakĩ ũpash beatãtãkĩ txipashbũ txashuwã amashũkẽ
18 hanua hatũ txashuwã iyui hatũ epa Reuel anu hikiaibu hatu yukakĩ:
—Haskakĩ hawaira mã hatu amatanai?— hatu wa bestitxaitũ kemakĩ
yuikĩ:
19 —Txashuwã uinika betsabu nemashũ Egito nawã nuku
merabewashuki. Ha bestimarã, ũpash beatãtãkĩ mĩ txashuwã nuku
amashũshuki— aka
20 hawẽ bakebu yukakĩ:
—Hania ha huni peparã? Haskakĩ ha besti mã bashibirãshumẽ? Ha
huni pepa itãkãwẽ, hau ebetã piyununã— hatu wa ana bushũ 21 ha
huni iweabu beya wakĩ Reuel inũ hawenabu Moisĩ hatu betxipai hatube
hiwekũkainaya txipu aĩwãmakĩ Reuelĩ hawẽ aĩbu bake Zípora bimakẽ
22 hanushũ huni bake bima kaiã hawẽ bake kenakĩ Moisĩ yuikĩ: “Huni
betsã mai pakea anu nawa keskai ẽ hiwekũkainaiwẽ taeshũ hawẽ kena
Gérson ẽ waii”, hatu wa
23 txipu bari itxapa kakẽ Egito nawa shanẽ ibu ma mawakẽ Egito
nawabũ Moisĩ enabu Israelĩ enabu hatu itxakawakubainaibuwẽ taea
huĩti nishmahairai kashai hau ea merabewanũ ika Israelĩ enabu nuitapai
hatũ Deus ea akaibu Deusũ nĩkatã 24 habu nuitapahaira waibu hãtxa
nĩkatã haska hatũ shenipabu Abraão inũ, Isaque inũ, Jacó yubani Deusũ
ana shinãkĩ 25 Israelĩ enabu nuitapaibu uĩkĩ merabewanũ ishũ hatu ana
haibuwakĩ taewabainikiaki.

Moisés Deusũ katukĩ kenanikiaki, na hãtxarã

3 1 Habiatiãri hawẽ kuka Reuel, hawẽ kena betsa Jetrorã, Midiã
anu hiwea hawẽ txashuwã Moisĩ basi pimashũkubaini txaihaira
kakũkaini hanu tsua hiweabuma anu hatu iyui kai hanu Deusbe hãtxati
mati keyatapa hawẽ kena Horebe tenamã Moisés hikikẽ 2 hi mashu
hamebi menui hawẽ here anua Senhor Deusũ hãtxa bunika Moisésbe
hãtxanũ ika butua hi mashu anu txi herehairabiai hawa hi menuama
metakara ibestiaya betxishũ 3 Moisĩ shinãkĩ: “Haskai txi herehairabiai
menuamamẽ? Haska tsuã uĩsmabiakẽ uĩtanũ”, ika 4 kai ma kemaya hi
mashu menui here hi ikai merãshũ Senhor Deusũ kenakĩ:
—Moisĩ, Moisĩ— aka
Moisĩ kemakĩ yuikĩ:
—Ẽ nenuki. Ea yuiwe— aka
5 Senhor Deusũ yuikĩ:
—Ea dapi txaima huyamawe. Ẽ nenukẽ na mai meribiki. Haskakẽ eki
mesekĩ mĩ bitxi tae hutsekewe— aka ma hutsekekẽ
6 ana yuikĩ:

—Ẽ mĩ shenipabũ mekenika yushĩki. Abraão inũ, Isaque inũ, Jacó
ea nĩkakubainiwẽ taeshũ duawakĩ ẽ hatu mekekubainiki— akaya Deus
uĩ Moisĩ datekĩ hawẽ mekẽnẽ hawẽ besu atximakẽ 7ana Senhor Deusũ
shabakabi yuikĩ:
—Egito anushũ enabu itxakawaibu shabakabi ẽ hatu uĩmis ẽ unaiĩ.
Hatu dayama txakayamaibũ hau ẽ hatu merabewanũ nuitapai hãtxawẽ
ea yukaibu ẽ nĩkaii. 8 Egito nawabũ hatũ kushipawẽ hatu tsumawani
hatu mebĩbaĩkĩ eã Egito mai pakeanua hatu pashawakĩ iyunũ ika
ma ẽ butuaki. Hari ha mai pakea betsa pepa ewapa anu unanuma
hiweshanaibu anu piti mirima hamẽ ikai anu ẽ hatu iyushanaii. Hanu
Canaã nawabu inũ, Heteu nawabu inũ, Amorreu nawabu inũ, Ferezeu
nawabu inũ, Heveu nawabu inũ, Jebuseu nawabu ikis hiweabu anu
hatũ mae tibi ẽ hatu mebĩma akeakeshanaii. 9 Israelĩ enabu kashaibu
ma ẽ nĩkaki. Habiaskari Egito nawabũ hatu itxakawa txakayamaibu
ma ẽ uiãki. 10 Haskawẽ taeshũ enabu Israelĩ enabu Egito anua mĩ hatu
kaĩmashanũ Egito shanẽ ibu bena anu ẽ mia nitxĩkĩ yunuyuaki— aka
11 Moisĩ Deus kemakĩ yuikĩ:
—Haskakaĩ shanẽ ibu Faraó bena anu kashũ enabu Israelbu ẽ hatu
hãtxashũtã Egito anua ẽ hatu kaĩmai katirumẽ, ẽ hawaumabiarã?— aka
12 Senhor Deusũ ana kemakĩ:
—Ibubis mĩ hawaumabiakẽ mia merabewakĩ mia putama ẽ mibe
ikũkaĩshanaii. Egito anua enabu iwei nenu na mati meribi anu mĩ
ana hushũ minabubetã mĩ ea kẽwãyã parãma ẽ mia yunuima mĩ
uĩshanaii— aka
13 datekĩ Moisĩ ana yuikĩ:
—Mĩ ea haska wa Israelĩ enabu anu kashũ eã hatu yuikĩ: “Hatũ nukũ
shenipabu mekekĩ duawapauni Deusũ matu anu ea yunushinaki”, ẽ
hatu wabia ea yukakĩ: “Harakiri kenamẽ?” ea akabu Harakiri hatu
yuishãpa?— aka
14 Deusũ ana yuikĩ:
—Earã, Ẽmebi Ẽ Hiwearã, Ẽ Eaki. Hari Israelbu mĩ hatu yuitiruki:
“Hamebi Hiweatũ matu anu ea yunushinaki”, akinã— iwanã,
15 ana Moisés yuikĩ:
—Eskakiri hatu yuikinã: “Matũ shenipabu Abraão inũ, Isaque inũ,
Jacó hatũ habu mekekĩ duawapaunirã, Senhor Deusũ matu anu ea
yunushinaki”, akĩ hatu yuitãshãwẽ. Na kena ‘Senhor Deus’ habias
ikũkaĩshanikiki, ẽ kena hawa betsa maeamarã. Na ẽ kena Senhor Deus
dasibitũ ea shinãtiruburã, henenakamaki— iwanã 16 —Ẽ mia haska wa
kashũ Israelĩ enabu shanẽ ibubu itxawatã hatu yuikĩ: “Senhor Deusũ
matũ shenipabu Abraão inũ, Isaque inũ, Jacó mekekĩ duawapaunitũ ea
betxitã matukiri shinãkĩ Egito anushũ matu itxakawa txakayamaibu
matu uĩmis shũ ea yuishinaki. 17 Habiatiãri Egito anushũ matu bika

tenemaibu matu merabewakĩ pashawatã hanu Canaã nawabu inũ,
Heteu nawabu inũ, Amorreu nawabu inũ, Ferezeu nawabu inũ, Heveu
nawabu inũ, Jebuseu nawabu hiwebaunabu anu iyukĩ mai pakea pepa
anu piti inũ nushuti mirimanu Deusũ matu iyushanikiki", akĩ hatu ea
yuishũtãwẽ. 18 Mĩ hatu haska wa mia nĩka pewashãkanikiki. Haskakẽ
Egito shanẽ ibu bena anu hatubetã uĩ kashũ shanẽ ibu yuikĩ: "Hebreubu
mekenika Senhor Deus tashnikirã nukuki ma nukushinaki. Haskakẽ
nuku heneyuwe, shaba dabe inũ besti ushakaĩ nukũ mekenika Senhor
Deus kẽwãkĩ txashuwã itxapa tesẽshũ kuakĩ nũ benimawayui kairã", akĩ
ha shanẽ ibu haska ekiri yuishũtãshãwẽ. 19 Mĩ haska ekiri yuibia Egito
shanẽ ibũ matu nĩkatã matu nitxiãma ishanikiki. Hakia ẽ kushipawẽ
nĩkamas ẽ matu mebikinãshanaii. 20 Hawenabu ẽ kushipa hatu uĩmakĩ
itxapabu hatu tenãkĩ ẽ hatu betsa betsapawẽ date date akubaina hatũ
mae pakeanushũ ẽ haska waiwẽ taeshũ datekĩ txipu shanẽ ibu Faraónẽ
matu nemama heneshanikiki. 21 Habiatiãri Egito nawa dasibi ẽ datekĩ
matuki pe shinãmaya mekẽ bestia mã mais kama ishanaii. 22 Hakia mã
kaĩkainaitianã, matũ aĩbu tibitũ Egito nawabu matu dapi hiweabu inũ
habe hiweabu anua hau hatũ dau tibi yukashanũbũwẽ, prata mabu inũ
ouro maburã. Ha dikabi hatũ tari pepa sharabu biãkubaũkĩ keyutã matũ
huni bakebu inũ matũ aĩbu bakeburi hatũ tari hatu sawemaya hau haya
bunũbũ haska wakĩ Egito nawabu mã hatu nuitapa washanaii, hatu
kupikinã— aka

4 1 Moisĩ Senhor Deus ana yuikĩ:
—Enabu ẽ hatu yuibia ea ikũwãma ea yuikĩ: 'Nukũ mekenika
Deus miki nukutã mibe hãtxamaki', ea wakĩ ea yuishãkanikiki. Hatu
haska washãpa?— aka
2 —Mĩ hawa tsumamẽ, mĩ mekẽ anurã?— akĩ Deusũ yuka
—Hawẽ txashuwã bamati hi ẽ tsumaki— ikaya
3 —Peki. Mai anu urẽwẽ— aka nĩkatã hi urẽkĩ maĩ tĩ aka hawaira dami
dunu pianãtã mesea dakakẽ Moisés datei kushikainaya 4 hakia Senhor
Deusũ ana yuikĩ:
—Dateyamawe. Meshũkaĩ hawẽ hina debu tsumawe— aka nĩkatã
ikũwãkĩ Moisés meshũkaĩ hawẽ hina debu tsumaya samama ana dami
hiaya
5 Senhor Deusũ ana yuikĩ:
—Na ẽ mia haska wamashurã, mĩ hatu uĩmaya txanima ẽ miki nukutã
mibe hãtxashu mia ikũwãshãkanikiki, earã, ẽ matũ shenipabũ Deuski,
Abraão mekenikarã, Isaque mekenikarã, Jacó mekenikarã— 6 iwanã, ana
yuikĩ: —Hamẽ betsarã mĩ mekẽ shutxi anu mistutã metsekewe— aka
nĩkatã hawẽ mekẽ shutxi anu mistutã ana metsekeaya hawaira isĩ betsa
mesehaira ma dami barush ui hushupahaira keska hawẽ mekẽ sanãshũ
uiãyã 7 Senhor Deusũ ana yunukĩ:

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

—Mĩ mekẽ ana mistutã ana metsekewe— aka
nĩkatã ana hawẽ shutxi anu hawẽ mekẽ mistutã metsekea hawẽ mekẽ
ma dasibi shusha Moisĩ uĩ: —Habaa! Ma ẽ mekẽ kayabishuki, ẽ yura
hirabi shusha keskairã— ikaya 8 Senhor Deusũ ana yuikĩ:
—Mĩ ha dukũ hatu dami washuã danãkĩ mia ikũwãbumakẽ hanua ha
ha katxu mĩ dami waya hanu mia ikũwãtirubumẽkaĩ. 9 Hakia ha dami
dabe mĩ hatu ashũbia mia hawa ikũwãbumakẽ ana hatu dami betsa
washũkĩ Egitõ hene anua ũpash shumuki bitãshũ mai metu anu mĩ
hukaya ũpashbia hawaira dami himishanikiki, ha dami dabe inũ besti
hau ikũwanũbunã— aka
10 Moisĩ kemakĩ:
—Mĩ ea peirawawa! Shanẽ Ibuũ, ewẽ nuiwe. Ẽ hãtxai peismawẽ taeshũ
ẽ atirumaki. Uatiã inũ ikis ẽ habiaskaski. Mĩ tsuma ẽ hana hãbismaki, ẽ
hãtxai petirumarã— aka
11 Senhor Deusũ ana yuikĩ:
—Tsuã yurabu keshaya bawanimẽ? Hãtu wakĩ huyu wakĩ pata wakĩ
bekũ wãkĩ inũ uĩmairã, tsuã amismẽ? Hakia eã besti ẽ amiski, Senhor
Deusũnã. 12 Hari hãtxama katãwẽ. Mia putama ẽ mibe kakĩ mĩ kesha
inũ mĩ hana pewakĩ mĩ hãtxai ẽ mia pe hãtxamakubaĩshanaii, hari mĩ
yuiaikirirã— abia
13 shinãkĩ heneama hawẽtsaĩs Moisĩ ana yuikĩ:
—Shanẽ Ibuũ, ea yunuama ewẽ nuiwe. Huni betsa katushũ mĩ hãtxa
bumashãwẽ— aka
14 hanua Moiséski sinatakĩ Senhor Deusũ ana yuikĩ:
—Levĩ baba Arão mĩ hutxirã, hãtxa pehairamis ẽ unaiĩ. Miki nukunũ
ika ma huikiki. Miki nukui mia uĩ benima txakayamashanikiki. 15 Hau
mia ha hãtxashunũ haska dasibi mĩ hatu yuikatsi ikai mĩ betsa Arãobetã
mĩ hatu yuiaya matu dabe ẽ merabewakubaĩshanaii, haska mã akai
matu unãmakinã. 16 Deus keskakĩ mĩ Arão yuiai mĩ hãtxa hatũ mia
yuishũshanikiki, mĩ keshawẽ mĩ yuiai keska wakinã. 17 Na txashuwã
bamati hiwẽ dami betsa betsapa wakĩ mĩ hatu mesewakĩ uĩmashanaiwẽ
taeshũ butãwẽ— aka
—Peki— itã

Egito anu Moisés txĩtunikiaki, na hãtxarã

18 hawẽ kukã txashuwã mekeshuna anua ana txĩtũkirani hawẽ kuka
Jetrõ hiwe anu hikishũ yuikĩ:
—Kukaã, ea nĩkawe. Enabu Egito anu hiweyuabumẽkaĩ ẽ uĩkatsis ikaii.
Ana txĩtũkaĩtãshãpa?— aka
Jetrõ kemakĩ yuikĩ:
—Peki. Uĩra unanuma katãshãwẽ—
19 Midiã nawabu anushũri Senhor Deusũ Moisés ana yuikĩ:

—Habũ mia detenũ ika iniburã, ma mawanibuki. Dateama Egito anu
ana katãshãwẽ— aka
20 hanushũ hawẽ aĩ inũ hawẽ huni bakebu jumento kamaki hatu
katsaũtã Deusũ kushipaya hawẽ hi tsumabaini Egitokiri Moisés kai taeaya
21 txipu Senhor Deusũ Moisés ana yuikĩ:
—Egito anu mĩ ma hikia hatu dateti dami ẽ mia amashina keska
hakimama na habias dami ana akĩ Egito shanẽ ibu Faraó uĩmashãwẽ.
Mĩ haska washũbia hawẽ huĩti kushi wakĩ nĩkaisma ẽ wakẽ Egito anua
Israelĩ enabu hawaira Faraónẽ hatu nitxĩkĩ heneama ikũkaĩshanikiki.
22 Haska wakĩ Faraónẽ hatu nemaya Faraó ea yuishũkĩ:
—Senhor Deus Hamebi Hiwemistũ mia ea yuimaikiki. Nĩkawe.
Israelĩ enabu ẽ huni bake iyua keskabuki, ẽ betxipaihairairã, akĩ ea
yuishũshãwẽ. 23 Israelbu bushũ hau ea kẽwãtanũbũ mĩ hatu nemashinaki.
Mĩ hatu nemakubaĩmiswẽ taeshũ mĩ huni bake iyua mĩ betxipaihairarã,
ẽ tenãshanaii— akĩ na habias hãtxa Faraónẽ mĩ betsa Arão ea
yuimashũshãwẽ— aka
24 Abraão hiwekũkaunaitiã hawara Deusũ Abraão yununi shinãma
hawẽ huni bake iyuatũ hina kubitxi Moisĩ meshteama iyamakẽ Egitokiri
bai kawẽ bui hanu ushaibu anu haki nukushũ kupikĩ Senhor Deusũ
Moisés tenãpanã 25-26 hawaira hawẽ aĩ Zíporã haska Moisĩ kaneni unãtã
haki sinatakauã mishki nupe kenu bishũ hawẽ bake iyuatũ hina kubitxi
meshteshũ Moisĩ tapu takĩ yuikĩ: “Mĩ nukũ bakẽ himiwẽ taea mĩ ana
mawama mĩ ẽ bene hiweyuaii”, aka hawẽ bakẽ hina kubitxi Zíporã ma
meshteawẽ taea Senhor Deus haki sinatai daetã Moisés kupiama inikiaki.
Ma ushe betsa binukainaya
27 bebũkiri Senhor Deusũ Moisĩ betsa Arão yuikĩ: “Hanu tsua
hiweabumanu mĩ betsa Moiséski nukui kawe”, aka Arãonẽ nĩkatã
txaihaira haki nukui kai hanu Deusbe nukuti mati anu Moiséski
nukutushia bari itxapa uĩsma benimahairakĩ yukakĩ tãtsu aka 28 Hamebi
Senhor Deusũ Moisés yuikĩ yunushina hãtxa inũ hawẽ hatu dateti dami
ashanaikiri Moisĩ Arão yui haki dasibi txani keyua nĩkatã 29 haskabaini
bui hikishĩshũ Moisés inũ Arão kashũ Israelĩ enabu shanẽ ibubu
itxawashũ 30 haska Senhor Deusũ Moisés yuima hawẽ hãtxa dasibi Arãonẽ
hatu yuishũkĩ inũ hawẽ hatu e imati dami ashãwẽ, iwanã, yunuima
ibubis Moisĩ ha dami hatu ashũkĩ hatu uĩmaya
31 ha dami hatu haska washuna hawenabũ uĩ txanima ikũwãkĩ Egito
nawabũ hatu itxakawamisbu Senhor Deusũ uĩmis unãtã Israelĩ enabu dãti
itã beti ishũ Senhor Deus kẽwanibukiaki.

Moisés inũ Arão Faraóbe hãtxanibukiaki, na hãtxarã

5 1 Shaba betsatiã Egito shanẽ ibu Faraó anu Moisés inũ Arão kai
hikishũ Arãonẽ Moisĩ hãtxa yuishũkĩ:

—Israelĩ enabu mekenika Senhor Deusũ hãtxa mia yuinũ ea nĩkawe:
‘Hari tsua hiweabuma anushũ hau enabũ ẽ pepa shinaĩ besi nawatanũbũ
hatu nemakĩ bashiyamashãwẽ’, akĩ, mia yuikiki— aka
2 hatũ hãtxa nĩkabiakĩ hawa hatu tapĩkatsis ikama Faraónẽ hatu yuikĩ:
—Matũ mekenika Senhor Deus tsuamẽ? ha nĩkatã eã Israelĩ enabu ẽ
nitxinunã. Ha matũ mekenika ẽ unãma inũ matunabu besi buaibu ẽ hatu
nitxiãmahairaki— hatu wa
3 Moisés hawẽ betsa Arãobetã Faraó ana yuikĩ:
—Hebreu nawabũ mekenika Deusũ nuku yuimaki. Haskawẽ taea
nukũ mekenika Senhor Deus kẽwanũ ika hari tsua hiweabuma anua
shaba dabe inũ besti bui hanu hikitã kẽwãkĩ txashuwã itxapa tesẽshũ nũ
kuashanaii. Nũ haska wakĩ kẽwãmakẽ nuku kupikĩ tenãtiruki, isĩ paepa
tenemaimẽkaĩ, nukuki sinataibũ nupewẽ nuku detetirubumẽkaĩ— aka
4 hakia hatũ hãtxa nĩkakatsi ikama hatuki sinatakĩ Egito shanẽ ibũ hatu
kũyã akĩ:
—Moisés inũ Arãonẽ, haskakĩ matunabu dayabiaibũ hatu itimaska
wakĩ mã hatũ daya henemanũ ikai ikai? Nenushũ ea haska yuiama
dayaritãkãwẽ— iwanã,
5 ana hatu yuikĩ:
—Matunabu mirimabũ ea daya txakayamashũbiaibũ haskakĩ mã hatũ
daya henemabainũ ika ikai? Burikãwẽ— hatu watã
6 habias shabatiã shanẽ ibuhaira Faraónẽ hawẽ yununikabu betsabu
Egito nawa inũ betsabu Hebreu nawa habũ hatu dayamakĩ tananikabu
hatu itxawatã yuikĩ:
7 —Israelĩ enabũ ha hiwe wati mai husikĩ kapãmisbu basi tsusĩ mã
hatu pewashuna amisburã, ana hatu inãyamakãwẽ, natiã hau ibubis
basi tsusiã itxawatã akubainũbunã. 8 Mã hatu inãmabia shaba tibi hati
kaĩmakubaĩmisbu hatu henemama ana habiatiri hatu amakubaĩkãwẽ,
betsa maewamarã. Natiã txikishkĩ ea ea akĩ: ‘Nukũ mekenika Deus
kẽwaĩ kashãpa?’ akĩ ea yukakanikiki. 9 Ha huniburã, ana hatu dayama
txakayamakubaĩkãwẽ, daya henei beshpakirã Moisés inũ Arãonẽ txani
hãtxa hau ana nĩkayamakubainũbunã— hatu wa
10 hanua Egito nawa yununikabu inũ Israelĩ enabũ hatu dayamakĩ
tananikabu mae betsa betsapa anu bushũ Israelĩ enabu hatu yuikĩ:
—Faraónẽ nuku yunushurã, matu yuinũ ea nĩkakãwẽ. “Basi tsusĩ txũkish nũ
ana matu inãmakiaki. 11 Egito nawabũ basi matu ana pewashunabumakiaki.
Natiã haniara ibubis betxitã basi tsusĩ txũkish bitã bitãkĩ mai basi kapãkĩ
pewatã hati mã tsusĩ wãmis keska hawa heneyamakãwẽ”, akĩ nukũ shanẽ
ibuhairatũ matu yunuikiki. Haskakiaki. Akubaĩkãwẽ— hatu akeakeaibũ
12 haskakẽ Egito mai pakea hirabi anu basi tsusĩ txũkish itxawakĩ
keyushũ bebirã bebiranaibũ 13 Egito nawa yununikabũ hatu
yunutxakayamakĩ heneama:

—Shaba tibi hati nũ matu yunua mã amisti wariakĩ heneama akubaĩkãwẽ, basi tsusĩ txũkish nũ matu inã mã akubaĩmis keska wakinã— akĩ hatu kushabetana yunukubainaibũ 14 hati amisbuti hayamakẽ Egito nawa yununikabũ Hebreu nawa habũ hatu dayamakĩ tanamisbu yukakĩ:

—Haskakĩ uatiã mã akubaĩshina keska ma ana akamamẽ, uatiã inũ ikisrã?— akĩ hatu kusha kusha akabu

15 haska hatu wabu Hebreubũ hatũ daya tanamisbu dasibi Faraó anu bushũ kashai keskakĩ Faraó yuikĩ:

—Shanẽ ibuhairatuũ, haskakĩ mĩ dayarubu mĩ nuku bika tenemai? 16 Mĩ yununikabũ basi tsusĩ txũkish nuku ana inãmabia haska watã nũ anũ keska nuku yunutxakayamakĩ: “Menã, hawairakãwẽ”, akĩ nuku kushakanikiki. Mĩ yununikabũ nuku kanemakĩ txakabuwamakanikiki, basi nuku ana inãmarã— akabu

17 hatũ hãtxa danãkĩ Faraónẽ hatu yuikĩ:

—Daya itxapa mã hayabia hawawẽ haskatima txikishi maputanũ ika beshũ ea yukakĩ: “Nukũ mekenika Senhor Deus kẽwãtãpa?” ikĩ mã ea yukabirãbiranaii. 18 Matunabu dayamaritãkãwẽ. Tsuã matu basi tsusĩ txũkish ana inãmabia mã uatiã akubaĩshina keskari habiatiri shaba tibi hatu amakubaĩtãkãwẽ— hatu wa

19 Hebreubu habũ hawenabu dayamamisbũ hatu hawa betsa washuãma shinaĩ:

—Nũ peirawa! Shaba tibi hatishũ nũ daya mirĩtiruma nuku nuitapawaikiki— itã 20 Faraónẽ besuuria tashnibaini Moisés inũ Arãonẽ hatu manai anu hatuki nukutã 21 hatuki sinatakĩ habũ yuikĩ:

—Nuku bika tenemakĩ hau nuku tenãshanũbũ hawenabu Faraó nukukiri txakabu shinãmakĩ mã hatu nukuki sinatamaii. Mã haska waiwẽ taeshũ Senhor Deusũ matu unãti watã hau matu kupishanũwẽ— hatu watã tashnibainaibũ

Moisés Senhor Deusbe hãtxakĩ yukanikiaki, na hãtxarã

22 huĩti nishmahairatã Moisĩ Senhor Deus yuikĩ:

—Senhor Deusuũ, haskakĩ na Israelĩ enabu mĩ hatu nuitapahairawai? Ea haska wakatsi mĩ ea nenu yunuimamẽ? 23 Mĩ yunua kushipawẽ hushũ ẽ Faraó mĩ kena ẽ haki txanibiashĩkẽ minabu Faraónẽ hawenabubetã ana hatu itxakawa txakayamaikiki. Mĩ hawa hatu mekei nuiamaki— aka

6 1 Senhor Deusũ kemakĩ yuikĩ:

—Txanima habiaskaki. Natiã Faraónẽ ẽ kupiai mĩ uĩshanaii. Matu nitxĩkatsi ikama matu yaushibiai ẽ kushipawẽ taeshũ hawenabu anua ibubis Faraó matu ana nemama nitxĩshanikiki, mã kaĩbainũbunã— iwanã,

Deusũ Moisés ana hãtxawanikiaki, na hãtxarã

2 Moisĩ hau hawenabu yuinũ Deusũ ana Moisés yuikĩ:

—Earã, ẽ matũ shanẽ ibu Senhor Deuski. 3 Ea mekenika dasibibu binuatũ matũ shenipabu Abraão inũ, Isaque inũ, Jacó eã ẽ hatu

unãmakubainiki. Hakia ẽ kena txanima kayabi shanẽ ibu Senhor Deus ẽ
hatu unãmama iniki. 4 Habu ẽ hatube yubakanirã, Canaã mai pakeanu
nawa keskai hiwekubaũpaunibu anu ha mai hirabi hawenabubetã hau
ibuwashanũbũ ẽ hatube yubakaniki. 5 Natiã ẽ hatu nĩkairã, Egito nawabũ
hatunabu tsumawanishũ hatu dayamakĩ nuitapawa txakayamaibuwẽ taea
haska hatũ shenipabube ẽ yubakani ma ẽ ana hatukiri shinaiĩ. 6-8 Haskakẽ
minabu ea hatu yuishũwẽ: "Earã, emebi ẽ hiwea ẽ kenarã, Senhor Deuski.
Egito nawabũ minabu dayamakĩ hau hatu ana tsumawayamashanũbũ
hatu meshpamatã hatũ mai pakeanua mĩ habu pashawashanaii. Ẽ kushipa
shabakabi dasibibu hatu uĩmakĩ Egito nawabu kupitã ẽ matu iyushanaii.
Haska watã enabus ẽ matu washanaii. Matũ mekenika Senhor Deus
ẽ ikũkaĩshanaii. Egito nawabũ matu dayama txakayamakĩ matu bika
tenemaibu matũ mekenika Senhor Deusũ ẽ matu iyuni matu inũ matũ
bakebu inũ matũ bababũ unãkĩ shinãkubaĩshãkanikiki, ea hakimamarã.
Mai betsa ukeria Abraão inũ, Isaque inũ, Jacó ha mai pakea ẽ hatu
yubaniwẽ taeshũ ha matu yunukĩ ẽ matu ibu wamashanaii. Earã, ẽ matũ
shanẽ ibu Senhor Deuski, eã ẽ matu hãtxa wairã. Ea nĩkakãwẽ"— hatu wa
9 habias hãtxa Israelĩ enabu Moisĩ hatu yuibia Egito nawabũ hatu
dayama txakayamaiwẽ taea huĩti nishma punu nukahairakĩ Moisĩ hãtxa
danãkĩ ana nĩkakatsi ikabumakẽ 10 Senhor Deusũ Moisés ana yuikĩ:
11 —Egito anua Israelĩ enabu kaĩbainaibu Faraónẽ hau hatu
bashiyamashanũ ana uĩkĩ yuitãwẽ— aka
12 hakia Moisĩ kemakĩ yuikĩ:
—Uiã, Senhor Deusuũ, mĩ hãtxa ẽ hatu yusiã Israelĩ enabu ea hawa
nĩkabumahairaki. Enabũ ea nĩkabumawẽ taeshũ haska watã Faraónẽ
ẽ hãtxa nĩkatirumẽ? Earã, shabakabi hãtxai ẽ peismabia ẽ haska
yuitirumaki— aka
13 ana nemakĩ Senhor Deusũ Moisés inũ Arão yunuhairakĩ:
—Nenu Egito anua enabu Israelĩ enabu hau pashanũbũ mã hatu
iyushanũ ẽ matu yunuaii. Na habias hãtxa ẽ matu yuishu matunabu inũ
Faraó banabimatãkãwẽ— hatu wanikiaki.

Moisés inũ Arão Deusũ katunikiaki, na hãtxarã

28 Ana shaba betsatiã Egito mai pakeanua Senhor Deus Moisésbe
hãtxakĩ 29 ana yuikĩ:
—Earã, ẽ matũ shanẽ ibu Senhor Deuski. Hãtxa dasibi ẽ mia yuishanai
Egito shanẽ ibu Faraó ea yuishũkubaĩshãwẽ— aka 30 Moisĩ Deus ana kemakĩ:
—Shanẽ ibu keska hãtxa pewẽ ẽ hãtxatirumaki. Haskatã Faraónẽ ẽ
hãtxa ea nĩka pewatã ea ashũshanimẽkaĩ?— aka
7 1 hanushũ Senhor Deusũ Moisés ana yuikĩ:
—Uiã. Hau Faraónẽ mia nĩkakubainũ ea keska wakĩ ẽ mia heneaii,
hau ẽ yunuti kushipawẽ mĩ betsa Arão hau mia hãtxashũkũkaĩshanunã.

2 Dasibi ẽ mia yunua, hanushũ mĩ betsa mĩ yuia, hatũri Faraó mia
yuishũkubaĩshanikiki, hau hawẽ mai pakea Egito anua Israelĩ enabu
dasibi pashai buaibu hau hatu nitxĩshanunã. 3 Hakia hawẽ huĩti kushi
wakĩ nĩkaisma watã ẽ kushipa hawẽ unãmati dami betsa betsapa inũ
hawẽ e imati itxapa sharabu ẽ matu amashanaii, Egito mai pakea hirabi
anushunã. 4 Matũ hãtxa Faraónẽ nĩkama danãyã hanu ẽ kushipahaira ẽ
hatu uĩmakĩ dasibibu unãmakĩ Egito nawabũ hatu itxakawakubaĩmisbu
Israelĩ enabu shanẽ ibu tibi hawenabube nenua ẽ hatu iyushanaii.
5 Ẽ kushipawẽ Egito nawabu kupitã hatu anua Israelĩ enabu ẽ hatu
tashnimabainai eã ẽ matu haska wabainai Egito nawabũ ea ẽ matũ shanẽ
ibu Senhor Deus ea unãshãkanikiki— akĩ Senhor Deusũ Moisés yuia
6 Moisĩ nĩkatã haska Senhor Deusũ dasibi yunushina Moisés inũ Arãonẽ
ashũkubainibukiaki. 7 Moisés 80 bariya inũ hawẽ betsa Arão 83 bariya
Faraó anu kashũ Senhor Deus hãtxashunibukiaki.

Arão mestẽtikirikiaki, na hãtxarã

8 Faraó anu buriabuma Senhor Deusũ Moisés inũ Arão yuikĩ:
9 —Ẽ hãtxa mã yuia Faraónẽ matu yuikĩ: “Mã ea paraĩ ikimẽkaĩ? Matũ
kushipa ea uĩmakĩ hawara dami ea washũkãwẽ”, matu waya, Faraó tsaua
bebũshũ hau hawẽ mestẽti Arão putashunũ Arão yunushãwẽ, hau dami
dununununã— hatu wa
10 Moisés inũ Arão Faraó anu bushũ haska Senhor Deusũ yunushina
keska wakĩ Faraó inũ hawẽ merabewanika shanẽ ibubu bebũshũ
hawẽ mestẽti Arãonẽ puta dami dunua dakakẽ 11 Faraó dateama hawẽ
unanepabu inũ hawẽ mukayabu hatu kena beshũ hatũ yushĩ kushipawẽ
habiaskari hatuna akĩ 12 bestibu tibitũ hawẽ mestẽtiri putabu dami dunua
maniabũ hakia Arãonẽ mestẽti dami dunuatũ hatũ mestẽti dami dunuabu
ha Arãonenatũ hatu sheãkĩ keyuã 13 haska Faraó ashũbiabu uĩbiatã hawa
dateama huĩti kushitã haska Senhor Deusũ yuishina keska Moisés inũ
Arão Faraóne hatu nĩkatã hawenabu heneshunama inikiaki.

Hene dami wakĩ himi wakĩ keyunikiaki, na hãtxarã

14 Hanushũ txipu Senhor Deusũ Moisés yuikĩ:
—Minabu bupanãbũ Faraó huĩti kushitxakayamatã hatu bashikiki.
15 Haskakẽ meshukiri penamahaira Arãobe hene kesha anu kakĩ ha
mestẽti dunu damishina tsuma kashũ hanu Faraó butuai anushũ
manashãkãwẽ. 16 Mã hari ka aki nukutã Faraóne ea yuishũkĩ:
—Hebreubu mekenika Senhor Deusũ mianu ea yunushuki. Mia yuikĩ:
“Hanu tsua hiweabuma anushũ enabũ ea kẽwaĩ hau bunũbũ ana hatu
nemayamawe. Ẽ mia yuibia mĩ ea nĩkariamaki. 17 Mĩ haska waiwẽ taeshũ
Senhor Deusũ yuikĩ: Na habiatiã ẽ shanẽ ibu Senhor Deus mĩ ea tapiaiĩ,
mia waikiki. Haska hakiri mĩ unãmakẽ ea yunushu mĩ uinũ na mestẽtinĩ

ẽ hene bekusha dasibi hene himi keyuikiki. 18 Ẽ haska waya baka dasibi
mawai keyukanikiki. Hene pisi mayaya mesekĩ hanua ha ũpash akabuma
danãshãkanikiki— akĩ
19 hawẽ betsã haska washanai Moisés besti Senhor Deusũ yuikĩ:
—Arãonã, eska wamashãwẽ. Hawẽ mestẽti bitã Egito mai pakea hirabi
hene anu hau himi daminũbũ hawẽ mestẽti tsumatã hene dasibi bemaki
sanãbaũwẽ. Hatũ henewã inũ, hatũ iã dasibi inũ, hene beshuru ikai
anu inũ, ũpash hanua biti mai pukĩkĩ kini wanibu inũ, hatũ ũpash haki
manemisbu dasibi anu inũ, hanira Egito nawabu hiwebaunabu anu himi
wamashãwẽ, hatũ hi kẽtxa inũ hatũ mishki shumu anurirã, akĩ Arão
amashãwẽ— aka
20 Senhor Deusũ yunua kashũ hau haska wanũ Moisĩ Arão ama hawẽ
merabewanika shanẽ ibububetã Faraónẽ uiãyã Arãonẽ hawẽ mestẽti
binikĩ sanãtã hatũ henewã bekusha hene dasibi dami himi keyuaya
21 baka mawai keyui hene napismayaya txakabukẽ Egito nawabũ danãkĩ
atirubuma hanu hiwebaunabu anu hene dasibi dami himi keyunikiaki.
22 Hakia hatũ yushĩ kushipawẽ Egito nawa mukayabũ habiaskari wakĩ
habũ ũpash dami wakĩ himi wariakẽ haska uĩbiatã Faraó huĩti kushitã
haska Senhor Deusũ Arão inũ Moisĩ ma hatu yuishu keska ikaya 23 hanua
haska uĩbiashu hawa hawẽ nuiama Faraó hawẽ hiwe ewapa hawẽrua anu
txĩtũkaini mapekekẽ 24 hene anu ũpash bishũ atirubumawẽ taea ũpash
beshna hanua biti hene kesha anu dasibitũ pukĩbainaibũ

Heu dami atimapa wanikiaki, na hãtxarã

25 haska Senhor Deusũ Moisés inũ Arão hatu hene bekushmakĩ
itxakawamashina 7 shaba binukainaya

8 1 hanushũ Senhor Deusũ Moisés ana yuikĩ:
—Faraó anu ana kashũ ea yuishũtãwẽ: “Senhor Deusũ mia yuiai
nĩkawe. Enabũ hau ea kẽwaĩ butanũbũ hatu ana nemayamawe. 2 Hakia
nĩkamas mĩ ea hatu nemakãyã hawẽ taeshũ mia kupikĩ mĩ mai hirabi
anu heu mirimawẽ mia inũ minabu ẽ hatu anu tashnimashanaii. 3 Mĩ
henewã anua hene kukatsa ikasi heu mirima kaĩ txube ibirã mĩ hiwe
ewapa hawẽrua merã ishtxubaĩbaini hiki keyui mĩ dĩtu merã matai,
mĩ ushati merã matai, inũ mĩ merabewanika shanẽ ibubũ hiwe merãri
ishtxubaĩbaini matai inũ, minabũ hanushũ misi wamisbu anuri matai inũ,
matũ misi wati hi kẽtxa merãri matai tsami keyubaũshãkanikiki. 4 Miki
inũ mĩ merabewanika shanẽ ibubuki inũ minabu dasibiki tsamĩbaũkĩ matu
bika tenemashãkanikiki”, akĩ habias hãtxa Faraó ea yuishũtãwẽ— aka
5 kashũ habias hãtxa Faraó yuibiabu ana hatu nĩkamahairakẽ hanushũ
Senhor Deusũ Moisés ana yuikĩ:
—Mĩ betsa Arão amariwe, hau hatũ hene inũ, hatũ pashku debu dasibi
inũ, hatũ ianẽwã dasibi bemaki hau hawẽ mestẽti sanãbaũkĩ hanira Egito

nawabu hiwebaunabu anu hau heu mirimahaira ishtxubirã hau dasibi
hatu merã matai keyunũbũ dami wamariwe— aka
6 Senhor Deusũ hãtxa Moisĩ Arão ma yuikẽ hatũ hene dasibi bemaki
hawẽ mestẽti Arãonẽ tsumashũ sanãbaunaya hene dasibi anua heu
mirimahaira kaĩbirani bekĩ Egito nawabu hiwebaunabu anu matai
keyuaibũ 7 hanushũ habiaskari wakĩ Egito nawa mukayabũ hatũ yushinẽ
kushipawẽ heu hene meranua hau tashninũbũ dami wariakĩ Egito mai
pakeanu heu pa wariaibũ 8 haska wabu heu mirimahairatũ hatu bika
tenemaibũ Moisés inũ Arão hatu yuima beabu Faraónẽ hatu yuikĩ:
—Ea inũ enabu anua heũ nuku bika tenemai hau nuku nemashunũ matũ
mekenika Senhor Deus ea yukashũkãwẽ. Senhor Deusũ ea haska washunaya
minabũ matũ mekenika yushĩ kẽwaĩ buaibu ẽ ana hatu niti akamaki— aka
9 nĩkatã Moisĩ Faraó kemakĩ:
—Hawatiã mia yukashũpa, mĩ hiwe hawẽrua anua inũ, mĩ
merabewanika shanẽ ibubũ hiwe anua inũ, minabũ hiwe anuarã, hau
butubaĩtanũ ea yuiwe, hau heu hene kesha besti bashikunũbunã?— aka
10 Faraónẽ kemakĩ:
—Habia meshukiri ea ashũwẽ— hatu wa Moisĩ yuikĩ:
—Peki. Ẽ mia ashuĩ kaii. Nukũ mekenika Senhor Deus tsua keska
hayama mĩ uĩshanaii. 11 Mĩ hiwe hawẽrua ewapanua inũ, minabu anua
meshukiri heu butubaĩ hene kesha besti hiweshãkanikiki, ana minabube
mia bika tenemamarã— aka
12 Faraónẽ hiwe anua Moisés inũ Arão kaĩkaini kashũ heu mirimahaira
Senhor Deusũ yunushina hau hatu nemakĩ beshteshunũ Senhor Deus
Moisĩ yukashuna 13 haska yukai keska Senhor Deusũ ashũkĩ heu dasibi
tenã keyukĩ hiwe tibi meranua inũ, hemaĩtĩ tibi anua inũ, bai tibi anua
heu mawai keyua 14 Egito mai pakea anu manibaunabũ heu itxawakĩ
hanus mãtxĩ keyuabu hanua heu txapui pisimayaya 15 hakia Senhor
Deusũ heu yamawashuna ana hawẽ dateama hawẽ huĩti kushitã Moisés
inũ Arãonẽ hãtxa Faraónẽ ana hatu nĩkama haska Senhor Deusũ Moisés
yuishina keskakĩ Faraónẽ Israelĩ enabu ana hatu nemaniki.

Shiu dami wakĩ pawanikiaki, na hãtxarã

16 Hanushũ Senhor Deusũ Moisés ana yuikĩ:
—Egito nawabũ mae tibi anu mai mishpu dami hau shiunũ Arãonẽ hau
hawẽ mestẽti sanãtã mai bekushnũ yunuwe— aka
17 habias Senhor Deusũ hãtxa Moisĩ Arão yunukĩ ama hawẽ mestẽti sanãtã
mai mishpu Arãonẽ bekushaya hanu Egito nawabu hiwebaunabu anuari mai
mishpu dasibi dami shiutã yurabu dasibiki inũ inabukiri niri ikĩ hatu tsã tsãki
akĩ hatu pikĩ hatu bika waya 18 Egito nawa mukayabũri hatũ yushinẽ kushipawẽ
habiaskari wanũ ishũ apaiabu ikamakẽ ha shiu damiatũ hatu pikĩ yurabu inũ
inabu yumãwaĩbũ 19 hanua mukayabu bushũ hatũ shanẽ ibuhaira Faraónẽ yuikĩ:

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

—Na shiu dami wakinã, hatũ Senhor Deus dasibi binuatũ besti hatu dami wamashuki— akabu haska nĩkabiatã ana hawẽ huĩti kushitã hatũ hãtxa Faraónẽ nĩkama haska Senhor Deusũ bebũkiri yuishina keskaya

Txupe dami wakĩ pawanikiaki, na hãtxarã

20 hanushũ Senhor Deusũ Moisés ana hãtxa wakĩ:
—Meshukiri Faraó penama hene kesha butuikiki. Mia dukũ penamahaira butukaĩ haki nukushũ eska Faraó yuishãwẽ: “Nukũ mekenika Senhor Deusũ eska mia yuikiki. Nĩkawe: Enabũ hau ea kẽwaĩ bunũbũ hatu ana bashikĩ niti ayamawe. 21 Ẽ hãtxa nĩkama enabu mĩ ana bashiaya miki inũ, mĩ tsumabuki inũ, minabuki txupe mirimahaira ẽ yunushanaii. Mĩ hiwe inũ, minabũ hiwe inũ, mĩ mai hirabi anu txupe mirimahaira ẽ yunua shuku dakai buspu tsaubaũshãkanikiki, maĩ dikabirã. 22 Na Egito anu ẽ haska waitianã, enabu Israelĩ enabu Gósen anu hiwebaunabu merã ẽ hatu yunuama hawa txupe betsa taska ẽ yunuama ishanaii. Ẽ haska waya mĩ ea uĩkĩ ẽ Hamebi Hiwemis Senhor Deus earã, na mae anu ẽ nia mĩ unãshanaii. 23 Minabu inũ enabu anua mia uĩmakĩ betsahairawashũkĩ hawẽ matu dateti dami meshukiri ẽ mia washũshanaii”, akĩ habias hãtxa ẽ mia yuiai Faraó ea yuishũshãwẽ— aka
24 ushashini penaya kashũ Faraó habias hãtxa Moisĩ yuibia ana nĩkamahairakẽ txupe mirimahaira nai kuĩ meshubiranai keska wakĩ Senhor Deusũ yunuaya Faraónẽ hiwe anu inũ hawenabũ hiwe tibi anu txupe mirimahaira niri ibirã hatu pikubaĩkĩ heneama Egito mai hirabi hawa tukã wãma txupewã matashũ hatu txakabuwaya 25 hanushũ Faraónẽ hawẽ tsumabũ Arão inũ Moisés hatu yuima hawaira yuitã iweshunabu Faraónẽ Moisés inũ Arão yuikĩ:
—Peki. Matũ mekenika Deus kẽwãkĩ matũ inabu tesẽshũ menu keyuritãkãwẽ. Hakia nukũ mai anua tashniama hanubishũ akãwẽ— hatu wa
26 Moisĩ kemakĩ yuikĩ:
—Hanubishũ nũ haska wairã, pemaki. Nukũ inabu tesẽshũ menukĩ keyukĩ nukũ mekenika Senhor Deus nũ kẽwãyã minabũ ha inabu kẽwãkĩ meribi wamisbũ haska betxipaiama nuku uĩ nukuki sinatahairakĩ mishki inũ mãkã tũkuwẽ nuku tsaka tsaka akĩ tenãtirubuki. 27 Haskawẽ taea hanu tsua hiweabuma anu shaba dabe inũ besti enabuya kashũ harishũ nukũ inabu tesẽshũ menukĩ keyukĩ nukũ mekenika Senhor Deus kẽwaĩ haska nuku yunushina keska ashunũ ika nũ kakatsis ikaii— aka
28 Faraónẽ Moisés ana yuikĩ:
—Peki. Ẽ matu nitxĩyuaii. Hanu tsua hiweabumanu hatishuĩra kama matũ mekenika Senhor Deus kẽwãkĩ bushũ ea dikabi mã ea yukashũtanũbunã— hatu wa
29 Moisĩ ana yuikĩ:

—Uiã. Meshukiri mianua mĩ merabewanika shanẽ ibubu anua inũ, minabu hirabi anua txupe bui hau ana hayayamanũ mia anua kashũ haska Senhor Deus ẽ mia yukashunaii. Ẽ hãtxa hawẽ henea nĩkawe. Nukũ mekenika yushĩ Senhor Deus kẽwaĩ enabu buaibu hatu nemakĩ ana nuku parãyamawe— atã
30 Faraó anua kaĩkaini kashũ Senhor Deus Moisĩ yukashuna 31 haska Moisĩ yukashuna nĩkatã Faraó anua inũ hawẽ merabewanika shanẽ ibubu anua inũ hawenabu dasibi anua Senhor Deusũ txupe dasibi hatu kaĩmakĩ keyushũbia ana txupe hayama 32 Faraónẽ uĩ ana hawẽ huĩti kushitã Israelĩ enabu kẽwaĩ bupanãbũ ana nemakĩ hatu bashinikiaki.

Inabu tenãkĩ Senhor Deusũ hawẽ kushipa hatu uĩmanikiaki, na hãtxarã

9 1 Faraónẽ hatu haska washinawẽ taeshũ Senhor Deusũ Moisés ana yuikĩ:
—Faraó anu ana kashũ ea yuishũkĩ: “Hebreubũ mekenika Senhor Deusũ eska mia yuikiki. Nĩkawe: Hau ea kẽwaĩ bunũbũ enabu ana hatu bashiyamashãwẽ. 2 Hakia bashikĩ mĩ hatu nemakubainaya 3 ẽ kushipawẽ matũ inabu dasibi ea Senhor Deusũ hatu isĩ paepa inã basi anu mapua matũ cavalo inũ, matũ jumento, inũ matũ camelo, inũ matũ ina awa inũ, matũ txashuwã isĩ betsa paepawẽ mawashãkanikiki. 4 Hakia Israelĩ inabu inũ Egito nawabũ inabu betsahaira wakĩ ẽ mia uĩmashanaii. Israelĩ enabũ inabu hawa betsa ẽ tenãma ishanaii.
5 Na eska ẽ mia yuiairã, besti wakĩ ẽ mia manayuaii. Meshukiri Senhor Deusũ ẽ ashanaii”, akĩ na habias hãtxa Faraó ea yuishũwẽ— aka
6 nĩkatã Faraó anu Moisés kashũ Senhor Deusũ hãtxa yuibia Faraónẽ ana nĩkamakẽ haska yuishina keska wakĩ penaya Senhor Deusũ hatu txamihaira waya basi shukua tibi anua Egito nawabũ inabu dasibi mawai keyuaibũ hakia Israelĩ inabu hawa betsa mawabumakẽ 7 haska uĩtã Israelĩ enabu hiwebaunabu anu hawẽ tsumabũ hau uĩbaũtanũbũ Faraónẽ hatu yunua Israelĩ inabu uĩ bushũ hatũ inabu hawa betsataska mawamakẽ uĩkubaũtãshũ txĩtũbirã haska Faraó yuiabu sinatai huĩti kushitã Faraónẽ ana hatu bashikĩ niti akaya

Txami atimapa wakĩ hatu pa washunikiaki, na hãtxarã

8 hanua Senhor Deusũ Moisés inũ Arão ana yuikĩ:
—Txi ketĩmisbu anua mapu mespushũ butãkãwẽ. Bukĩ Faraóki nukutã ha bebũshũ Moisĩ, miã besti ha mapu manaũri putakĩ sa sa ashãwẽ.
9 Ha txi mapu damibaini kurumayabaini pabaĩkĩ hatũ mai pakea hirabi anu Egito nawabu dasibi inũ hatũ inabu habu tenã meama ishiãki, hatuki tsamia akeakekĩ hatu txami inã tenei su itã pe iake iakekĩ teneshãkanikiki— hatu wa
10 bushũ txi ketĩmisbu anua mapu mesputã Faraó uĩmanũ ishũ mapu bushũ Faraó bebũshũ manaũri txi mapu putakĩ Moisĩ sa sa akĩ keyuaya

hatũ mai hirabi anu Egito nawabu dasibi inũ hatũ inabuki tsami keyuabu
11 hatunabube txami isĩ tenei nuitapakĩ Egito nawa mukayabũ Moisĩ ashu
keska ana anũ ika kai tashniabumakẽ 12 Senhor Deusũ Faraó hawẽ huĩti
kushi waya Faraó sinashũ hawẽ huĩti kushiwẽ taeshũ Moisés inũ Arãonẽ
hãtxa hatu nĩkamahaira haska Senhor Deusũ Moisés yuishina keskaya

Barush ui atimapa wakĩ dami wanikiaki, na hãtxarã

13 hanushũ Senhor Deusũ ana Moisés yuikĩ:
—Penamahaira butukaini kashũ Faraó bebũ nishũ ea yuishũkĩ:
"Hebreubũ mekenika yushĩ Senhor Deusũ eska mia yuikiki. Nĩkawe.
Enabũ ea kẽwaĩ buaibu ana hatu bashiyamashãwẽ. 14 Mĩ ana hatu bashiaya
na habiatiãri dasibi hawẽ kupiti mia anu inũ, mĩ merabewanika shanẽ
ibubu anu inũ, minabu dasibi anu ẽ yunuaiwẽ taeshũ mai hirabi anu yushĩ
kushipahaira tsua ea keska betsa hayama mĩ unãshanaii. 15 Ẽ kushipa hatu
uĩmakĩ txami paewẽ mia inũ minabu ẽ kupiaya mã mawakeãshinabuki.
16 Hakia mai hirabi anushũ ẽ kushipa inũ ẽ kena hau unãbaũshanũbũ ẽ
kushipa mia uĩmakĩ ẽ mia tenãma ishiãki. 17 Haska ẽ mia uĩmabiakubaina
mĩ shinã betsa watã enabũ ea kẽwaĩ bupanãbũ mĩ hatu bashikubainaii.
18 Haskakenã, eskatiã ea nĩkawe. Meshukiri na habiatiãri barush ui mirima
kushipahaira ẽ niri ashanaii, haska mĩ shenipabu Egito anushũ bai taenitiã
barush ui haska ikũkiranama wakinã. 19 Haskakẽ matũ inabu mawama
ishiãbu inũ matũ bai anu dayaibu hiwe merã hau hiki keyunũbũ minabu
hatu yunuwe. Yurabu dasibi inũ inabu dasibi hiwetã hikiabuma shabakã
mapuabu barush ui kushipa niri ikĩ hatu dasibi tenã keyushanikiki", akĩ
na habias hãtxa Faraó ea yuishũtãwẽ— aka Moisĩ nĩkabaini kashũ Senhor
Deusũ hãtxa dasibi Faraó bebũkiri yuibia Moisĩ hãtxa nĩkamahairakẽ
20 haska Senhor Deusũ hãtxa Faraónẽ merabewanika shanẽ ibu betsa
betsapabũ nĩkatã datekĩ hatũ dayaru inũ hatũ inabu hiwe merã hau
bitxinũbũ hatũ tsumabu hawaira hatu yunuabu 21 hanua hatiritũ Senhor
Deusũ hãtxa nĩkabiatã danãkĩ hatũ shanẽ ibu Faraóbetã nĩkabuma hatũ
dayarubu inũ hatũ inabu bai anua beama henebiranabu 22 meshukiri
penaya Senhor Deusũ Moisés ana yuikĩ:
—Egito mai hirabi anu yurabu inũ hatũ inabu inũ hatũ bai anu mibã
sharabuki barush ui hau niri inũ mĩ mekẽ naiuri sanãwẽ— aka
23 naiuri hawẽ mekẽ Moisĩ sanãyã kanatũ itxakayamai barush ui
husia yunukĩ Senhor Deusũ barush ui mirimahaira maĩ niri imaya
24 Egito nawabu shanẽ ibui taeaitiã barush ui mirima ha keska uiãma
ikubiranibu inũ ana ikama ipakeshanai kana bakakĩ inũ barush ui
mirima kushipahaira niri akĩ 25 Egito mai hirabi anushũ yurabu inũ inabu
ha bitxiabuma inũ bai anu mibã sharabu detekĩ tenã keyukĩ hi tibi hawẽ
pũyã tekekĩ keyuaya 26 Egito anu hatu haska wakĩ Gósen mai anu hanu
Israelĩ enabu hiwebaunabu anu hawa betsataska barush ui niri ikamakẽ

27 hanua Moisés inũ Arão hau hatu itanũbũ Faraónẽ hatu yunua
ishũtanabu Moisés inũ Arão Faraónẽ yuikĩ:
—Kanekĩ hawẽ hãtxa ẽ nĩkama ikũkainai matũ mekenika Senhor
Deus pepahairaki. Hakia ea inũ enabu nũ txakabukũkaĩmiski. 28 Kana tĩ
itxakayamai inũ barush ui mirimahaira niri ikaiwẽ taeshũ shinã betsa
watã minabu ẽ ana hatu bashiama ishanaii. Haskakẽ barush ui hau
nesenũ Senhor Deus nuku yukashũkãwẽ. Senhor Deus mã kẽwaĩ bunũbũ
ẽ matu nitxĩshanaii— hatu wa
29 Moisĩ yuikĩ:
—Senhor Deus shanẽ ibui mai hirabi hawenasrã, mĩ unanũ mĩ mae
ewapa anua kaĩkaini kashũ Senhor Deus naiuria ẽ mekẽ sanãshũ ẽ mia
yukashunaya kana tĩ ikaĩkaini nesei barush ui maĩ ana niri ikamaki.
30-33 Haskabiaya mia inũ mĩ merabewanika shanẽ ibubu Senhor
Deuski mã meseriama ẽ unaiĩ— atã Faraó anua Moisés kaĩkaini kashũ
hawẽ mekẽ Senhor Deusuri sanãshũ yukashunaya kana tĩ ikaĩkaini
inũ barush ui inũ ui kayabi hawaira nesei keyunikiaki. Hatũ tari wati
linho bana huaya inũ hatũ shekiwã betsa cevada ma bimiaya barush ui
kauãkĩ teke teke akĩ yamawashu inũ hakia ha hukũriama shekiwã inũ
shekiwã betsa cevada barush ui ikĩ ha tekeama ishu Faraónẽ unãtã 34 ui
inũ barush ui inũ tĩ ikaĩkaini neseai uĩtã Faraó inũ hawẽ merabewanika
shanẽ ibubu dikabi hatube huĩti kushitã ana txakabu shinãkĩ 35 sina hawẽ
huĩti kushishũ Israelĩ enabũ Senhor Deus kẽwaĩ bupanãbũ Faraónẽ ana
hatu nitxiãma bashinikiaki, haska Senhor Deusũ bebũkiri Moisés yuima
keskairã.

Shini atimapa dami wakĩ pawanikiaki, na hãtxarã

10 1-2 Txipu Senhor Deusũ Moisés ana yuikĩ:
—Hamebi hiwemis ẽ ea Senhor Deusrã, mã ekiri
shinãkubaĩshanũbũ hawẽ hatu datekĩ e imati dami betsa betsapa
ẽ kushipawẽ hatũ mai pakeanushũ Egito nawabu ẽ hatu mesewani
matũ bakebu inũ matunabu pahairakubainaibu uinishũ mã hatu
yuipakekubaĩshanũbũ na hawẽ hatu datekĩ dami betsa betsapa wakĩ
Faraónẽ huĩti kushi wakĩ hawẽ merabewanika shanẽ ibubu ẽ hatu
huĩti kushi wariashinaki. Haskawẽ taea ana Faraó anu bushũ eska ea
yuishũtãwẽ— aka
3 Moisés inũ Arão Faraó anu bushũ Senhor Deusũ hãtxa yuishũkĩ:
—Hebreubũ mekenika yushĩ Senhor Deusũ eska mia ana yuikiki.
Nĩkawe: “Hatiã ana huĩti kushiama niti itã mĩ ea nĩkashanai, ea bebunua
babuirã? Haska ẽ mia yuiai keska enabũ hau ea kẽwaĩ bunũbũ ana hatu
nemayamawe. 4 Nĩkamas mĩ ana hatu nemaya meshukiri mĩ mai hirabi
anu shini mirimahaira ẽ yunushanaii. 5 Minabũ hau mai uĩyamanũbũ
shini niri ibirã mai dasibi bepushãkanikiki. Matũ bai anu yunu betsa

betsapa barush ui ikĩ ha teshe washina pikĩ matũ mibã hi tibiri pikĩ
keyushãkanikiki. 6 Shini tatashki iki hikibaĩ mĩ hiwe hawẽrua betsa
betsapa anu inũ mĩ merabewanika shanẽ ibubũ hiwe inũ minabũ hiwe
tibi anuri hiki matashãkanikiki. Nenu hiwei taenibu anua shini beshanai
keska mĩ epabu inũ mĩ hutxibũ haska uiãma ikubiranibu na mã hiweatiã
haska tashnishanikiki— akĩ

Moisĩ yuibia Faraónẽ ana nĩkamahairakẽ hãtxa watã dabekebaini
Moisés inũ Arão kaĩbainaibũ 7 hawaira hawẽ merabewanika shanẽ ibubũ
Faraó yuikĩ:

—Ha hunĩ nuku nuitapawakĩ nuku itxakawakubainairã, hatiã nuku
heneshanimẽkaĩ? Hau hatũ mekenika yushĩ Senhor Deus kẽwãtanũbũ
hatu nitxĩriwe. Nukunabu mawai keyutirubuki. Nukũ inabu inũ nukũ
mibã sharabu ma nuku yamawãkĩ ma keyuaburã, mĩ uiãmamẽ?— akabu

8 hawẽ tsumabũ hãtxa hatu nĩkatã hau ana hatu itanũbũ, iwanã, yunua
beabu Faraónẽ Moisés inũ Arão yuikĩ:

—Matũ mekenika yushĩ Senhor Deus kẽwaĩ buritãkãwẽ. Mĩ hatu
iyuriamarã, tsuabu mĩ hatu iyuimẽkaĩ ea yuikãwẽ— hatu wa

9 Moisĩ kemakĩ:

—Hawẽ kẽwãti piti pikĩ besikĩ nukũ mekenika yushĩ Senhor Deus nũ
kẽkayabiwakatsi ikaiwẽ taeshũ nukũ bake mishtĩbu inũ, nukũ anibubu inũ,
yushabubu inũ, nukũ huni bakebu inũ, aĩbu bakebu, inũ nukũ txashuwã
inũ, nukũ ina awa dasibi beabaĩkĩ nũ hatu iyu keyukatsis ikaii— aka

10-11 sinatakĩ shabakabi Faraónẽ hatu yuikĩ:

—Uĩrakãwẽ. Ekiri mã txakabu hatu shinãmanũ ika ikai hau ea ana
dayashũyamanũbũ ea hatu henemabaĩkĩ matũ mekenika yushĩbetã
matunabu mã hatu pasha wanũ ika ikaii, ea hatu unãti wamakinã.
Mã haskabaĩtirubumaki. Matũ mekenika yushĩ mã kẽwãkatsi ikairã,
huni ewabus mã hatu iyutirubuki. Buritãkãwẽ— hatu watã habũ Faraó
txikishwaibu hau hatu nitxinũbũ hawẽ tsumabu Faraónẽ hatu yunua
Moisés inũ Arão nitxĩshunabu

12 kaĩbainaibu Senhor Deusũ Moisés ana yuikĩ:

—Egito mai hirabi anu shini bekĩ hawara barush ui ikĩ tenãkĩ
teshewashina hau habũ pikĩ keyunũbũ mĩ mekẽ sanãbaũwẽ— aka

13 Moisés hawẽ mestẽti sanãbaunaya bari huaikiria Senhor Deusũ
niwe shũku imabirana bariri inũ meshu merã niwe shũku ishiãyã hanua
pena betsatiã niwẽ shini mirima iwea 14 Egito mai hirabi shinĩ atximakĩ
keyubaunaya hati mĩ tanatiruma bei, hati uĩpaunibuma bei hati ana
uiãma ishanaibu na habiatiã besti bekĩ 15 mai bepukĩ keyuaibũ haska
washũ mĩ mai uĩtirumakẽ hawara barush ui ikĩ tenãma ikima pikĩ keyukĩ
Egito mai hirabi anu yunu pei inũ hi pei pikĩ yamawaibũ

16-17 datehairakĩ Moisés inũ Arão hau hawaira itanũbũ hawẽ tsumabu
Faraónẽ hatu yunua bushũ hatu iweabu Faraónẽ hatu yuikĩ:

—Matũ hãtxa nĩkama inũ matũ mekenika yushĩ Senhor Deus itxai ẽ
txakabushinaki. Ẽ matu yukai ẽ hakiri txakabushina ea buashũtã hau
shini txakabu ea nemashunũ ea kushipa yukashũkãwẽ— hatu wa
18 hawẽ hãtxa nĩkatã Faraónẽ hiwe anua kaĩkaini kashũ Faraókiri Moisĩ
Senhor Deus kushipa yukashuna 19 bari hikiaikiria Senhor Deusũ niwe
kushipa maewa niwe bekĩ shũku imaya shini mirimahaira niwẽ bukĩ
Ianẽwã Tashipa merã hatu dasibi pukukĩ hasakĩ keyukẽ Egito mai hirabi
anu shini ana hayamahairakẽ 20 Senhor Deusũ Faraó huĩti kushi wakẽ
Israelĩ enabũ kẽwaĩ bupanãbũ Faraónẽ hatu ana bashiaya

Meshuwẽ hatu kupinikiaki, na hãtxarã

21 hanushũ Senhor Deusũ ana Moisés yuikĩ:
—Hau ana mapubaũkĩ hamapai sharabu uĩyamanũbũ Egito mai hirabi
anu hau meshui keyunũ mĩ mekẽ naiuri sanãwẽ— aka
22-23 naiuri hawẽ mekẽ Moisĩ sanãyã hanu Egito nawabu hiwebaunabu
anu meshu tẽ ikaitũ hatu atxishina yame ikibi ishĩshũ shaba dabe inũ
besti bari hayamakẽ haska washũ ha dapi hiweabu ana uĩtirubuma
inũ hawa ana haskatã maputirubumakẽ hakia hanu Israelĩ enabu
hiwebaunabu anu besti bari peshei txashakẽ
24 hanushũ Faraónẽ Moisés inũ Arão hau hatu itanũbũ hawẽ tsumabu
yunua bushũ hatu iweabu Faraónẽ hatu yuikĩ:
—Matũ mekenika yushĩ Senhor Deus kẽwaĩ butãkãwẽ. Dasibi
minabube inũ matũ bake dasibiya bukĩ hakia matũ txashuwã inũ matũ
ina awa bashibaĩtãkãwẽ— hatu wa
25 hakia Moisĩ kemakĩ yuikĩ:
—Nukũ nũ aki kairã, haskamaki. Miã mĩ nuku shinãshuna mĩ
shinanẽ nukũ inabu nũ bashibaĩtirubumaki, nukũ inabu nukũ
mekenika yushĩ Senhor Deus inãkĩ tesẽtã nũ menu keyushuni
kairã. 26 Haratura yuinaka pepa ikis nũ katubaĩtirubumawẽ taeshũ
dasibi nukũ inabu nũ hatu iyuaii. Haraturawẽ nukũ mekenika
yushĩ Senhor Deus nũ kẽwãshanai inũ hanu niti itã hanishũra nũ
ashanai anu nũ unãriamawẽ taeshũ nenu nukũ inabu bestitxai nũ
henebaĩtirumahairaki— akaya
27 ana hanushũ Senhor Deusũ Faraó huĩti kushi wa Israelĩ enabũ
Senhor Deus kẽwaĩ bupanãbũ hatu nematã 28 hanushũ ana Moisés
nitxĩkĩ:
—Eanua kaĩrikaĩwẽ. Natiã mĩ ea anu ana hutirumaki. Ana
hawẽtsaĩs huyamashãwẽ. Mĩ ana nĩkamas huaya ẽ mia hatu
tenãmashanaii— aka
29 hawa dateama Moisĩ kemakĩ yuikĩ:
—Peki. Txanima mĩ ea yuiaii. Ana hawẽtsaĩs mĩ besu ẽ mia uiãmaki—
atã kaĩkainũ ikaya

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Egito nawabũ bake iyuabu mawashanaibu Senhor Deusũ Moisés banabimanikiaki, na hãtxarã

11 1 hanushũ hawaira Senhor Deusũ Moisés ana yuikĩ:
—Faraó inũ hawenabu anua dami atimapa betsa wakĩ ẽ hatu uĩmakatsis ikaii. Ẽ haska waya mã kaĩbainũbũ matu ana nemama ibubis hawẽ kushipawẽ matu nitxĩshanikiki. 2 Natianã, minabu Israelĩ enabu hunibu inũ aĩbuaibu ha Egito nawabu hatu dapi hiwebaunabu hatũ ouro mabu inũ hatũ prata mabu hau hatu ea akubaunũbũ hatu yunuwe— ashũ 3 hau hatuki yaushiyamanũbũ Egito nawabu Senhor Deusũ hatu betxipaima Israelĩ enabũ hatu ea akubaunaibu hatũ mabuwẽ nuiama hatu inãkubaunaibũ Moisés huni mĩ atirumawẽ taeshũ hakiri dasibibũ pe shinãkĩ Faraónẽ merabewanika shanẽ ibubu inũ Egito nawabu dasibi: 'Moisés kushipaki', mesehairakĩ hatu inãshãkanikiki— aka
4 Moisĩ Faraó ana yuikĩ:
—Senhor Deusũ eska ea yuiai mia yuinũ nĩkawe. Na habia yamenapũ ẽ ea Senhor Deus Egito mai pakea hirabi anu ẽ iaketanaya 5 hiwe tibi anua minabũ bake iyua bestibu tibi mawabaũkanikiki. Miarã, mĩ shanẽ ibubiakẽ mĩ huni bake iyua mĩ shãtukũ shanẽ ibushanai mawariashanikiki. Haska inũ, matũ escrava dayanika aĩbuaibũ matu shekiwã deneshũmisbũ huni bake iyuaburi mawai keyushãkanikiki. Ha dikabi matũ inabu bene habu dukũ kaĩmisbu mawai keyuriashãkanikiki. 6 Haskakẽ hanu Egito nawabu hiwebaunabu anua hatũ bakebuwẽ nuihairai bis bis iki kashahairashãkanikiki. Uatiã tenei kashanibu keskama inũ haska ana kashama ipashanaibu binui kashahairashãkanikiki. 7 Hakia minabukiri inũ Israelĩ enabukiri Senhor Deusũ haskas shinãma mã unãshanũ Israelĩ enabu inũ hatũ inabu uĩ hau hatũ kamanẽ hau hau ayamanũbũ matũ kamã dasibi Senhor Deusũ hatu nemashanikiki. 8 Ha dikabi mĩ merabewanika shanẽ ibubu dasibi eanu beshũ eki dãti itã ea ea akĩ: "Haskakenã, nukũ mai pakea hirabi anua kariwe, minabũ mia nĩkamisbu iyuirã", ea wariabuma ẽ katirumaki— akĩ Faraó yuitã
Moisĩ sinatahairai Faraónẽ hiwe anua kaĩkaĩkẽ 9 txipu ana Senhor Deusũ Moisés yuikĩ:
—Egito mai hirabi anushũ hawẽ dateti dami betsa betsapa mã hatu uĩmatirurã, Faraónẽ matũ hãtxa nĩkama ikũkaĩshanikiki— aka
10 haska hatu yunua Faraó bebũshũ hawẽ kupiti dami betsa betsapa Moisés inũ Arãonẽ hatu uĩmakĩ abiashũkubainaya Senhor Deusũ Faraónẽ huĩti kushi wakĩ besu kushi wakubainaiwẽ taeshũ Israelĩ enabu kẽwaĩ bupanãbũ Faraónẽ hatu nitxiãmahaira inikiaki, bashikubaĩkinã.

Páscoa besi taewanibukiaki, na hãtxarã

12 1 Faraónẽ hiwe anua kaĩkaini Egito mai pakea binubaĩriamakẽ Moisés inũ Arãobe Senhor Deus hãtxakĩ hatu yuikĩ:

2—Egito nawabũ ushe tanakĩ kenamisbu tibi ana shinãma na ushe
daka benarã, matũmebi mã ha tanabaĩkĩ txibãpakeshanũ na anoki tana
taewakĩ matuna ẽ matu ashuaiĩ. 3 Na habias ushe 10 shaba kainaitiã
hiwe ibu tibitũ hawenabubetã pinũ, iwanã, txashuwã kasmai cabra
bakemẽkaĩ, bene babupabu hau katunũbũ hatu yunutãwẽ. 4 Hakia
hatunabu eskarabestũ txashuwã bake pikĩ keyutirubumakẽ huni betsa
ha dapi hiweabe yubakatã hatunabus tanatã: “Txashuwã bake bestitxai
nukunabubetãs mã pitiruki”, iwanã, ha dabetũ txashuwã bake bestitxai
biabu hiwe bestitxai anushũ hatubetã pi hau hatuki dasishanũbũwẽ.
5 Txashuwã bene bari bestitxaiya hawa isĩ hayama hawẽ yura dasibi
pe keyu hau bishanũbũwẽ. Txashuwã bake kayabi pepa hayamakẽ ina
txashu betsa cabra bake bitirubuki. 6 Bitã mekekubaĩkĩ ushe shaba
14tiã hati shabatiã ma bari hikiaya meshuriamakẽ habiatiãri hiwe ibu
tibi dasibibũ ha hatũ piti txashuwã hau tesẽshanũbũwẽ. 7 Ha txashuwã
tesẽtã hawẽ himi dasibitũ kẽtxaki kesũshũ bikĩ mata washũ ha hiwe
anushũ itxashũ piaibu anu hawẽ hikiti shui beputi hi istabĩ dabe
inũ hawẽ makishkũki txashuwã himiwẽ hiwe ibu tibitũ hau pusha
keyubaũshanũbũwẽ. 8 Ha habias meshutiã hiwe tibi anushũ txashuwã
bake hiki keũshũ shuishũ pikĩ misi shashama inũ mibã betsa muka
husia hau naishanũbũwẽ. 9 Pasha inũ huari hau pitaskayamashanũbũwẽ.
Hakia hawẽ bushka inũ hawẽ pũyã dabe inũ hawẽ kishi dabe hawẽ yura
dasibi taeyabis txi anu hau shuishanũbũwẽ. 10 Shaba betsatiã piti henekĩ
hau teshe wayamashanũbũwẽ. Ma shabakiranaya hatira teshea hau
kuakĩ keyushanũbũwẽ. 11 Senhor Deusũ kushipa shinãti piti mã besikĩ
piairã, tari sawe pewatã inũ bitxi tae sawetã inũ matũ mestẽti tsumatã
kaĩbaĩkatsi hawaira pishãkãwẽ, Senhor Deusũ Páscoa shinãkĩ pikinã.
12 Ha mã haska waitiã habias meshuki Egito mai hirabi anu iaketãkĩ hiwe
tibi anushũ hatũ huni bake iyuabu inũ hatũ ina bene habu dukũ kaiãbu
dasibi tenãkĩ Egito nawabũ hatũ dami yushĩ tibi ẽ kupi keyuaii. Ea ẽ
hiwemis Senhor Deusũ haska ẽ matu yuiaii.
13 Ha hiwe anu mã ika tibi anu haki dasitã ẽ hawẽ matu unãti washanai
himi ma pushabu uĩtã mia inũ minabu ẽ matu dũkebaĩkĩ Egito nawabu
kupikĩ matũ huni bake iyuabu ẽ matu tenanãma ishanaii. 14 Hamebi
hiwemis Senhor Deus ẽ eaki. Ẽ hãtxa ikũwãkĩ ẽ yunuti shinãkĩ ano
tibi na ushe 14 shabatiã ea kẽwaĩ besikĩ pikĩ heneyamakubaĩshãkãwẽ.
Matũ bakebu inũ matũ bababu pahairai ano tibi habias ushe habiatiãri
hawa hakimama habũri ea kẽwaĩ hau hanu besipakeshanũbũwẽ,
heneamarã. 15 Na habias besi mã akairã, 7 shabatiã misi shashauma
pikubaĩshãkãwẽ. Ha besi mã taewaitianã, misi shashawati matũ
hiwe anu hayayamashãkãwẽ. Hamẽ ha 7 shaba besitiã tsuãra misi
shashawatiya piaiburã, kupikĩ matunabu anua hau hatu nitxĩshanũbũwẽ,
hawenabube ana hiwemamarã. 16 Senhor Deus kẽwaĩ besi taeaitiã ha

dukũ shaba inũ hawẽ henei shaba ha shaba dabe meribihairatiã hau
dayayamapakeshanũbũwẽ. Hakia hatũ piti besti bawatirubuki. 17 Egito
anua ẽ matu kaĩmabainaiwẽ taeshũ ha misi shashama besitiã piti watã
hau pipashanũbũwẽ. Matũ bakebu inũ matũ bababu pahairakubaĩkĩ na
habias Páscoa besi hakimama ano tibi hau besikubaĩshanũbũ ẽ yunuti
hãtxa ẽ matu mestẽwãmaii, pakĩ hatũ epa tibitũ hawẽ bakebu hau hatu
yusĩpakeshanũbunã. 18 Ano tibi hanu ushe ha dukũ shaba 14tiã bari kaya
misi shashawatiuma pikĩ taewakĩ matu dasibitũ txashuwã namiyabi misi
shashawatiuma pikubaĩshãkãwẽ. Hanua shaba 21tiã bari kaya ana misi
shashawatiya ma ana pikĩ taewabaĩtiruki. 19 Misi shashawatiuma pikĩ
besikĩ ha 7 shabatiã tsuabũra misi shasha piaibu minabu kasmai nawa
matube hiweabumẽkaĩ, hatu nitxiãbu matube ana hiwetirubumawẽ
taea matũ hiwe tibi anua hawẽ misi shashawati hau tsuabura
hayayamashanũbũwẽ. 20 Ana habiasri ẽ matu yuai ea nĩkakãwẽ. Hanira
mã hiwekũkainai anushũ besikĩ misi shashama besti matũ pitiyabi
pikubaĩshãkãwẽ— akĩ Senhor Deusũ Moisés yuia
21 hanua Israelĩ bababu shanẽ ibubu tibi Moisĩ kenakĩ itxawashũ hatu
yuikĩ: “Hiwe ibu tibitũ txashuwã bene ano bestitxaiya isĩ tene hayama
dasibi hawẽrua yura shũpĩ bishũ tesẽshũ 22-23 kẽtxaki hawẽ himi kesũkĩ
mata washũ ni pei meske meske ashũ neakĩ bushukuatã himi pukutãtãkĩ
hanu hikiti shui beputi hi istabĩ dabe inũ hawẽ makishkũki himiwẽ pushakĩ
hau keyushanũbũwẽ. Egito nawabu kupikatsi iki hawẽ nai tsumabe Senhor
Deus hukĩ hawẽ beputi hi istabĩ dabe inũ hawẽ makishkũki himiwẽ mã
pushabu uĩkĩ hau matũ huni bake iyuabu tenãyamashanũ hatũ debuwanika
nai tsuma nemai matũ hiwe tibi manaũri daĩbaĩshanaiwẽ taea penariama
matũ hiwe anua kaĩyamayushãkãwẽ. 24 Matu inũ matũ bakebu inũ matũ
bababu pahairakĩ na yunuti hãtxa ikibi ini shinãkĩ Senhor Deus kẽwaĩ mã
besikũkaĩshanaii, bari tibi hakimamarã. 25 Haska matũ shenipabu yubani
ha maiwã pepa Senhor Deusũ matu inãkĩ ibu wamashanai anu mã hikia
na matũ huni bake iyua tenãma dũkeakeakebaini hawẽ shinãmati besi hau
hakimayamashanũbũwẽ, bari tibi shinãkubainirã. 26 Bari tibi hanu hawẽ
hikiti shui beputi hi istabĩ dabe inũ hawẽ makishkũki txashuwã himiwẽ
mã pusha keyuaya matũ bakebũ matu yukakĩ: ‘Hawa yuiamẽ, himiwẽ
mã hi pushairã?’ matu wabu 27 eska hatu yuiwe: ‘Egito nawabu kupikĩ
hatũ huni bake iyuabu Senhor Deusũ hatu tenãkĩ Israelĩ bababũ hiwe tibi
dũkeakeakebaĩkĩ nukũ shenipabu meribi waniwẽ taeshũ himiwẽ pushakĩ
nukũ mekenika yushĩ Senhor Deus nũ kẽwãmiski’, akĩ na habias hãtxa ẽ
matu yuishu matunabu yuiritãkãwẽ”, akĩ Moisĩ hatu yuia bushũ hatunabu
itxawashũ shanẽ ibu tibitũ hatu yui keyuabu nĩkatã Israelĩ enabu dasibi
Senhor Deus kẽwanũ ika beui beti iki keyushũ kẽwãtã 28 hanushũ haska
hau hawara anũbũ Senhor Deusũ Moisés inũ Arão yuishu tapĩkĩ unãtã
akaibũ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Egito nawabũ huni bake iyuabu mawanibukiaki, na hãtxarã

29 habiatiãri bebũkiri haska yuia hukĩ yamenapũ Egito nawabũ
hiwe tibi anushũ hatũ huni bake iyua tibi Senhor Deusũ hatu tenã
akeakebaunaya Faraó shanẽ ibũ huni bake iyua hawẽ shãtukũ shanẽ
ibutiru ha dukũ mawai taeaya hanua huni bitxiti hiwe meranuatũri bake
iyuabu tibi mawai keyuriaibũ hatũ inabu bene ha dukũ kaiã mawai
keyurianibuki. 30 Haskaibũ meshu merã Faraó inũ hawẽ merabewanika
shanẽ ibubu dasibibu inũ Egito nawabu dasibi bestẽtã butubaũ hiwe
tibi anua mawaibuwẽ taea bis bis iki keyubauni kasha txakayamaibũ
31 hawaira habias meshu merã Moisés inũ Arão hau itanũbũ, Faraónẽ hatu
yunua bushũ hatu iweabu Faraónẽ hatu yuikĩ:
—Matu inũ matunabu bui keyui ikis enabu heneribaĩkãwẽ. Haska mã
yuishina matũ mekenika yushĩ Senhor Deus kẽwaĩ burikãwẽ. 32 Haska
mã akatsis ishiã matũ txashuwã inũ matũ ina awa dasibi iyui burikãwẽ.
Bushũ matũ mekenika yushĩ kẽwãkĩ ea dikabi yukashũkãwẽ— akĩ huĩti
nishma punu nukashũ hatu nitxiã
33 Israelĩ enabu dasibi hau hawaira bunũbũ hatuwẽ datekĩ shinaĩ:
“Hatuwẽ taea nukuri nũ mawatirumẽkaĩ”, iki yuinamekĩ hatũ mai hirabi
anushũ Egito nawabu dasibibu hatu nitxĩbaunaibũ 34 ma bukatsi hatũ
mabu pewakĩ hatũ misi shashariama kẽtxa merã tariwẽ yabutã 35 haska
Moisĩ yunushina hatũ ouro mabu inũ, hatũ prata mabu inũ, haya besiti
tari Egito nawabu hatu ea amabaũshina 36 Senhor Deusũ Egito nawabu
hatu mesewashunaya hamapai sharabu ea ikaibu Egito nawabũ hawaira
hatu inã inã abaunaibũ hatũ mabu dasibi bukĩ Israelĩ enabũ Egito nawabu
hatu nuitapahairawanibukiaki.

Israelĩ enabu Egito anua pashanibukiaki, na hãtxarã

37 Habia meshu merã Ramessés anua kaĩkaĩkĩ henebaini Sucotekiri Israelĩ
enabu bui aĩbuaibu inũ hatũ bakebu tanama 600.000 huni ewabu huĩti kushi
detenametirubu hawenabube maĩ bukĩ 38 hatũ inabu itxapahaira iyuaibũ
nawa betsa betsapa Egito nawabũ hatu atxiniburi hatube pashariaibũ 39 Egito
nawabũ hatu hawaira nitxiaĩbũ haska washũ piti pewatima pashai bukĩ misi
wakĩ sapa washũ tsuitiki bawashũ pikubainibukiaki.
40-41 Egito mai pakea anu 430 ano Israelĩ enabu pai hiwekubirani
hati ano ma keyukẽ Egito mai pakea anua kaĩbaini Israelĩ enabu shanẽ
ibu kushipabu tibi hawenabube pashakĩ Senhor Deusũ hãtxa ikũwãkĩ
Moisés txibãbainibukiaki. 42 Hamebi hiwemis Senhor Deus kẽwãkĩ ha
meshu merã nukũ shenipabu kaĩmabaĩkĩ hatu iyuni ha Páscoatiã mã
shinãkubaĩshanaii. Egito mai pakeanua Senhor Deusũ hatu iyuniwẽ
taeshũ ano tibi habias ushe inũ habias dia shinãkĩ Israelĩ enabu pahairai
hiwekubaĩkĩ Senhor Deus kẽwaĩ hau besikubaĩshanũbũwẽ, hakimamarã.

Nai kuĩ buru tsaua mai anu butua bariri uĩkĩ ana damia txi here keskari meshu merã Deusũ hatu uĩmakubainikiaki, na hãtxarã

13 17 Faraónẽ hatu ana nemama Israelĩ enabu Egito mai pakea
anua henebaini Canaã nawabũ mai pakeakiri bui txaimabiakẽ
habu haki sinataibũ mai pakea anu Deusũ hatu iyukatsi ikama shinãkĩ:
"Filisteu nawabuki datei hatube detenamekatsi ikama shinã betsatã
Egito anu Israelĩ enabu ana txĩtũtirubuki. Ha baiwẽ ẽ hatu iyuamaki",
ishũ 18 Ianẽwã Tashipakiri hawẽ kesha anu hanu tsua hiweabuma anu
Deusũ hatu iyubauna Egito anua shanẽ ibubu beshmas tibi hawenabube
kai Israelĩ enabu dasibi buaibũ 19 hatũ shenipabu shanẽ ibu José mawa
hawẽ yura maiwama hawẽ shau bau merã naneshũ dĩtu merã hawenabũ
arunibu Moisĩ hatu bumaya haska José hatu yubakĩ: "Nukunabu
pakubaĩshanaibu Deusũ hatu ana shinãkĩ iyuaya nenua ẽ shau hau
bushanũbũwẽ", hatu aniwẽ taeshũ hawẽ shau bau merã nanenishũ buaibũ
20-22 hanua shabatiã inũ meshu merã hau txibanunũbũ nai kuĩ buru
tsaua butuawẽ Senhor Deus hatu bebushũkaĩkĩ meshu merã txi here watã
hatu txashawashũbaĩkĩ Senhor Deus hatu bebushũkainaya Israelĩ enabũ
txibãbainaibũ bariri nai kuĩ bututã hatu heneama kai inũ, meshu merãri
txi here keska kakĩ hatu heneamari hariri bai kakiri hatu unãmabainaya
Sucote anua kaĩbaini bui hanu tsua hiweabuma kesha anu Etã anu
hikishũ ushakatsi hatũ tari hiwe pũtebaũtã hanu ushaibũ

Israelbu Ianẽwã Tashipa pukebainibukiaki, na hãtxarã

14 1 ana penaya Senhor Deusũ Moisés ana yuikĩ:
2 "Txĩtũkirã Pi-Hairote dapi Migdol inũ Ianẽwã Tashipa
namakis hatũ tari hiwe ana hau pũteshanũbũ hatu yuiwe, Baal-
Zefom besuuri ianẽwã kesha anu hau ushanũbunã. 3 Mã haskaya
Faraónẽ matukiri shinãkĩ: 'Txĩtũ keshtukũkaini hani kati unãma ma
benuabuki. Hanu tsua hiweabumanu bui hani butirubumaki', ikĩ matu
shinãshanikiki. 4 Hanushũ ana Faraó ẽ nĩkaisma wakẽ patapakĩ matu
ana atxinũ ishũ hawẽ detenamenikabubetã Faraónẽ matu txibãshanikiki.
Matu haska waya Faraó inũ hawẽ detenamenikabu ẽ hatu yamawaiwẽ
taeshũ 'Earã, ẽ Senhor Deus emebi ẽ hiwearã', hawenabu Egito nawabũ
ea hanu unãkayabishãkanikiki", akĩ hatu unãmashũ Senhor Deusũ hatu
yunua Israelĩ enabu txĩtũbiranaibũ 5 "Israelĩ enabu ma pashashinabuki",
akĩ Egito nawa shanẽ ibuhaira Faraóki txaniabu hawẽ shanẽ ibu
beshmasbubetã Faraónẽ shinã betsawatã: "Nũ hawa shinãmakẽ pashaibũ
nũ hatu nemama ishiãki. Nuku tsuã ana dayashũtirumaki", iki yuinamea
akeakeaibũ
6-7 hanua Faraónẽ hatu txibãkatsi hawẽ cavalo tarãbaĩti hau
pewanũbũ hatu yunua ma pewakĩ keyuabu 600 cavalo tarãbaĩti pepas

inũ cavalo tarãbaĩti itxapa betsa pe beshmas dasibi Faraónẽ hatu
itxawamatã shanẽ ibu beshmasbũ habũ tarãbaĩti shukua tibi hatu
yunukubainaibu hatu txibãmakĩ: “Israelĩ enabu atxinũ”, ika bukĩ Faraónẽ
hawẽ detenamenikabubetã hatu txibãbainaibũ 8 Senhor Deusũ Faraó
nĩkaismakĩ huĩti kushiwatã hanua Israelĩ enabu pashaibu Senhor Deusũ
hatu kushipawaya kaĩbaĩshinabu Faraónẽ shinãma hatu atxikatsis ikaya
9 cavalo tarãbaĩti anu mapubainaibu inũ cavaloki katsaumebainaibu
hawẽ detenamenikabu habu dasibibu Faraóbetã Israelĩ enabu atxinũ ika
txibãbaini Pi-Hairote dapi Baal-Zefom besuuri ianẽwã kesha anu hatũ
tari hiwe pũtebaũshinabu anu bui ma bari kaya hatuki kemai 10 Egito
detenamenikabu kushibiranaibũ uĩ Israelĩ enabu datehairakĩ hau Senhor
Deusũ hatu merabewanũ kashai keskakĩ Senhor Deus yukabiakĩ 11 Moisés
hãtxa txakabuwakĩ yuikĩ:
—Egito nawabũ nuku tenanũ ika bekanikiki. Hari Egito anua nũ
mawa hani nuku mai watirubumakẽ nenushũ nuku tenanũ, iwanã, mĩ
nuku tashnimabirashinamẽ, tsua hiweabuma anushũ nuku tenã bestinũ
ikarã? 12 Hanu tsua hiweabumanua mawama Egito nawabu nũ ana hatu
dayashũkubainaii, akĩ uatiã mia yuikĩ: ‘Nuku heneribaĩwẽ’, akĩ Egito
anushũ nũ mia yuimaki— akĩ yuiabu
13 Moisĩ hawenabu hatu kemakĩ:
—Datei babuama mesteĩ huĩti kushitã manakãwẽ. Haska hatu maemakĩ
Senhor Deusũ matu merabewai samama mã uĩshanaii, ha yurabu matube
bei matuki kemariabuma ana mã hatu uiãma ishanaii. 14 Hawawẽra
Senhor Deusũ matu hatu nemashunaya pes mapushũ mã hatu uĩshanaii—
hatu waya
15 hawaira Senhor Deusũ Moisés ana yuikĩ:
—Datebiakĩ haskakĩ mĩ ea yukai? Bari huaikiri hau bushanũbũ
hatu yuiwe. 16 Hanua mianã, mĩ mestẽti hi hene bemaki sanãkĩ hene
pashkawe, hatu dami washũkinã. Mĩ haska wakẽ mai tsusĩkẽ hanu
bui paibaĩkĩ ianẽwã namakis Israelĩ enabu mibe pukebaĩshãkanikiki.
17 Hakia eanã, hatu uĩmakĩ hau matu txibaĩ ianẽwã namakis
hikibainũbũ Egito nawabu hatu nĩkaisma huĩti kushi washũ Faraó
inũ, hawẽ detenamenikabu inũ, hatũ cavalo tarãti inũ, habu cavaloki
katsaũmeabu dasibi yamawakĩ yura dasibi ẽ kushipa ẽ hatu uĩmashanaii,
hau hakimama shinãkubaĩshanũbunã. 18 Haska hatũ cavalo tarãtiki
mapubainabu inũ, hatũ cavalo katsaumeabu inũ, hatũ shanẽ ibuhaira
Faraó debuaiwẽ taeshũ: “Ea ẽ Senhor Deus emebi ẽ hiwea”, haska
unãkubaĩshãkanikiki, Egito nawa dasibibunã— aka
19 nai kuĩ buru tsaua kayãbis Israelĩ enabu bebũ kai Deusũ nai
tsumapã hawaira hatu betsa washũkĩ bebũ kai maewakĩ 20 nai kuĩ
meshu wakĩ Egito nawa detenamenikabu inũ Israelĩ enabu namakis
nitxĩtã Egito nawabukiri hatu meshu watã hanua Israelĩ enabu anu

hatu shabawabainaya hanua Egito nawabũ Israelĩ enabuki hawa hatuki
nukuama ishiaĩbũ
21 habiatiãri hene bemaki hawẽ mestẽti hi Moisĩ sanãkẽ bari huaikiria
niwe kushipahaira shũku imashĩkĩ Senhor Deusũ ianẽwã pashkakĩ ha
namakis mai tsuĩ wãkĩ dami wakĩ keyukẽ 22 hanua yusiuri inũ yusmauri
kebẽkĩ kene keska huyũkĩ hene dabe wakẽ ha namakis mai tsusĩ anu
Israelĩ enabu pukebaĩbainaibũ
23-25 haska washũ Senhor Deusũ ana hatu nemama Israelĩ enabu pukei
keyuaibũ Faraónẽ hatu uĩtã hatu yunua hawẽ detenamenikabu cavalo
katsaumeabu inũ cavalo hawẽ tarãbaĩtiki mapubainaibu dasibitũ habũ
atxitanũ ika buaibu hau hene haki dasiwakĩ namakis hikikaĩkĩ hatu
txibaĩ pukebaini ianẽwã namakis anu buaibu penaya txi here buru tsaua
inũ nai kuĩ kayãbis merãshũ Egito nawa detenamenikabu hatu uĩkĩ hatũ
cavalo tarãbaĩti tae txakabuwakĩ hani katiruma wakĩ hatu bika tenemakĩ
Senhor Deusũ hatu itxakawaya Egito nawa detenamenikabu yuinamei:
—Hatũ mekenika yushĩ Senhor Deusũ nuku itxakawaikiki. Txĩtuĩ
pasharinãkãwẽ— ikaibũ
26 ianẽwã kesha betsauri Israelĩ enabu pukei mapekei keyuabũ Senhor
Deusũ Moisés ana yunukĩ:
—Ianẽwanẽ Egito detenamenikabu hau hatu atxinũ hene bemaki mĩ
mestẽti hi ana sanãwẽ— aka
27 ianẽwã bemaki hawẽ mestẽti hi Moisĩ ana sanãkẽ Egito
detenamenikabu pashapanãbũ penaya ianẽwã ana haki dasiwakĩ
hene merã Egito detenamenikabu Senhor Deusũ hatu atximakĩ bitxikĩ
keyunikiaki. 28 Israelĩ enabu hatu atxinũ ika ianẽwanu Faraónẽ
detenamenikabu hatu txibaĩ hikibainaibũ hene ana haki dasikĩ hatu atxia
hawẽ cavalo tarãbaĩtiki mapuabu inũ cavalo katsaumebainaibu tsua hawa
pashama 29 hakia bebũkiri mai tsusĩ anu bui yusiuri inũ yusmauri hene
pashka dabea namakis Israelĩ enabu pukebainaibũ
30 Egito detenamenikabũ hatu atxipanãbũ Senhor Deusũ Israelĩ enabu
hatu merabewakĩ Egito detenamenikabu hatu hasa mashi anu mawa
maniabu uĩkĩ 31 haska hawẽ kushipawẽ Senhor Deusũ hatu kupishu uĩshũ
hatũ mekenika Senhor Deus kẽwaĩ haki mesekĩ hawẽ tsuma Moiséskiri
mesekĩ ha dabetũ hãtxa Israelĩ enabũ ikũhairawanibukiaki.

Benimai hawẽ huiwẽ Moisés kãtanikiaki, na hãtxarã

15 1 Hanua Senhor Deus kẽwaĩ Moisés inũ Israelĩ enabu hatũ huiwẽ
kãtakĩ:
“Hatũ cavalo inũ haki katsaumebainaibu
henewẽ hatu atxikĩ hasakĩ keyukĩ
Deusũ hatu yamahairawashuwẽ taeshũ
ẽ huiwẽ Senhor Deus kẽwaĩ ẽ kãtakũkaĩshanaii.

2 Hakiri ẽ kãtakũkainũ
ea kushipa wakĩ
Senhor Deusũ ea merabewamiski.
Ẽ mekenika Deus kayabiki.
Haskawẽ taeshũ heneama ẽ kẽhairawakubaĩshanaii.
Ẽ epã mekenika Deus iniwẽ taeshũ
hakiri hãtxa pepa besti ẽ hatu yuikubaĩshanaii.
3 Senhor Deus kushipahairatũ yurabu kushipabu hatu binumiski.
Hawẽ kenarã, Senhor Deus hamebi hiweaki.

4 Faraónẽ cavalo tarãbaĩti inũ,
hawẽ detenamenikabu kushipabu ianẽwãwẽ hatu atximakĩ
hawẽ detenamenikabu habũ hatu yunumisbu shanẽ ibuburi
Ianẽwã Tashipa anu hatu hasashuki.
5 Mishki keskai hene nuahaira merã Faraónẽ detenamenikabu ibubis pukuaibũ
ianẽwanẽ hatu atxishuki.
6 Ẽ Shanẽ Ibu Senhor Deusuũ, mĩ pũyã yusiuri kushipahairawẽ
miki sinataibu mĩ hatu binumakĩ keyumiski.
7 Tsuabũra mia sinatamaibu
mĩ kushipa tsuã mia nematirumawẽ
mĩ hatu kupikĩ keyumiski.
Hatuki sinatakĩ basi txushia kua keska wakĩ
mĩ hatu yamawamiski.
8 Hatuki sinatahairakĩ hatu shũ akĩ ianẽwã mĩ pashkaya
hene tũkash tũkash ibiai
mishkiwẽ kene kebeã keskashuki,
hanua ianẽwã nuahairabia namakis tea nia hawa takash ikamarã.
9 Hanua Egito detenamenikabũ shinãkĩ:
‘Hatu txibãbaĩ atxishũ
hatũ mabu mebĩshũ pashkanũ bukãwẽ,
hatu haska wai nũ benimanũbunã.
Hanua derati kenuhaira txaipa sitã
ẽ mekẽwẽ bais bais akĩ
ẽ hatu yama washanaii’, ikaibũ
10 hakia mĩ shũ akaya
ianẽwanẽ hatu shea keyushuki,
hene tũkash tũkash ikai anu mane chumbo shãkama
hamebi pukumis keskairã.
11 Ẽ Shanẽ Ibu Senhor Deusuũ, mekenika yushĩ betsa mia keska tsua hayamahairaki.
Meribi pepahairakĩ dasibi mĩ binu keyuaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hamapai sharabu wakĩ: ‘Habaa!’ imakĩ
mĩ hatu datemamiski.
Haskabia hau mia kẽwãshanũbũ
mĩ pepa ikũkainaii.
12 Mĩ kushipawẽ hatu kupikĩ
mai tuash akĩ hashpa watã mai mĩ hatu sheamashuki.
13 Nukunabu hatu detepanãbũ
mĩ nuikipawẽ nuku duawakĩ mekeshũ mĩ hatu nuku nemashũshuki.
Egito detenamenikabu anua mĩ nuku hatu mebĩshũ
mĩ kushipawẽ mĩ nuku yunuaii,
unanuma mĩ hiwe meribi anu iyukinã.
14 Haska mĩ amis nĩkai
nawa betsa betsapabu datehairashãkanikiki.
Filisteu nawabu datei saki saki ikaibũ
15 Edom nawabu shanẽ ibubu dakei
hawa hãtxabumakẽ
Moabe nawabu kushipaburi datei saki saki iriaibũ
Canaã nawabu kushipabia
ana kushipa hayama shinaĩ dasibi huĩti nishmashãkanikiki.
16 Ẽ Shanẽ Ibu Senhor Deusuũ,
Egito nawabu kushipa anua mebĩtã mina wakĩ
mĩ nuku iweaya nũ hatu daĩbaĩkĩ keyuriama
mĩ kushipawẽ datei
mishki keskai hawa tukuama hau pes manishanũbũwẽ!
17 Ẽ Shanẽ Ibu Senhor Deusuũ,
hari nũ hiwenũ mati meribi pepa mĩ nuku katushuni anu
nũ hiweshanũ nuku iyuwe,
mĩ kushipawẽ mĩ ma nuku pewashuni anu hanu mĩ meribi hiwea anurã.
18 Senhor Deusuũ, miarã, mĩ shanẽ ibu ikũkaĩshanaii, ikibi ikirã.”

Benimai Miriã kãtanikiaki, na hãtxarã

19 Ianẽwã namakis cavalo tarãbaĩtiki mapuabu inũ cavalo
katsaumenikabube Faraó hikia Senhor Deusũ henewẽ hatu atximashukẽ
hakia habias ianẽwã namakis mai tsusĩ anu bebũkiri Israelĩ enabu pukei
keyubainabũ 20 hanua Miriãnẽ Deus kẽwaĩ hakiri hãtxashũmis Arãonẽ
pui hawẽ mimawati bitxi turu tũ tũ atiya kai aĩbuaibu dasibi bitxi tũ tũ
atiyabũri Miriã txibaĩ nawakubainaibũ 21 hatu kebi Miriã kãtakĩ:
“Egito nawabu nuku binumakĩ hatu yamahairawashuwẽ taeshũ
Senhor Deus kẽwaĩ kãtakubainãkãwẽ,
ianẽwã merã cavalo inũ
katsaumenikabu ianẽwãwẽ

hatu yamahairawashurã”,
ikaya aĩbuaibũ hatũ mimawati tsuma Miriãbe nawai shekebaunibukiaki.

Ũpash muka anushũ yurabũ Moisés yuanibukiaki, na hãtxarã

22 Ianẽwã Tashipa anua Moisĩ hatu kaĩmabaĩkĩ iyua bui hanu tsua
hiweabumanu hawẽ kena Sur anu shaba dabe inũ besti bukubaini ũpash
hawa betxiama 23 atimas txatxa betsa Mara anu nukushũ ha txatxa ũpash
meabu mukahairakẽ danãkĩ: “Haska nũ atirumaki”, ikaibũ
24 ha hene mukahairakẽ Moiséski sinatakĩ ana yuãkĩ: “Ũpash
manutxakayamakĩ nũ hania akai?” ikaibũ 25 Senhor Deusũ hau hatu
merabewanũ Moisĩ hatu ea ashũkĩ yuka ni mashu betsa Senhor Deusũ
Moisés unãmakĩ yuikĩ: “Ha ni mashu betsa ha hene mukahaira anu
putawe”, aka haska wa dami hene batahairanikiaki, ana mukamarã.
26 Hanushũ Senhor Deusũ hatu yubakĩ yuikĩ: “Haska ẽ matu yunuai
besti ea benimawakĩ ẽ yunuti akubaĩkĩ ẽ nemati nĩka pewakubaĩkĩ ẽ
hãtxa dasibi mã nĩkakubainaibũ Egito nawabu ẽ hatu yumãwãshina
keska wakĩ ẽ matu kupiama ishanaii. Hamẽ mã ea nĩkamahairakẽ ẽ matu
kupishanaii. Earã, ẽ Senhor Deuski, matũ shusha wanikarã, ẽ ea bestiki.”
27 Hanua ana bukubaini hanu 12 txatxa netsuisma pepa inũ 70 panĩwã
mapu anu hawẽ mae kena Elim anu hikiabu hanu txatxa ũpash itxapa
anu hatũ tari hiwe dũkemabaũkĩ pũtebaunabũ

Piti betsa uĩsbuma Deusũ hatu inãkubainikiaki, na hãtxarã

16 1 hanua Elim anua Israelĩ enabu dasibi ana bui Egito mai pakea anua
pashai buimabu ushe ha katxu shaba 15tiã hanu tsua hiweabumanu
hawẽ kena Sim anu hikiabu Elim inũ Mati Sinai namakis anua 2 hanua
bunihairakĩ hune Moisés inũ Arãoki sinatakĩ habũ yuãkĩ 3 yuikĩ:
—Egito anushũ kẽti nami mata inũ shekiwã misi mirima shaba tibi nũ
yanihairawakubainaibũ Senhor Deusũ buni tenemakĩ unãshubira nuku
debuwaya Egito anu pe nũ ikeanimaki. Hakia nenu hanu tsua hiweabuma
anushũ nuku buni tenemakĩ unãshubira nuku dasibi debuwanũ, iwanã,
shinãkĩ mã nuku iweshinaki— iake iakeaibũ
4 hanushũ Senhor Deusũ Moisés yuikĩ:
—Piti nai anua ui keska wakĩ ẽ matu niri ashuaiĩ. Ha yurabũ shaba
tibi kaĩbaĩ hati ha shabatiã besti pitirubu hau itxawakubaĩshanũbũwẽ.
Tsuabũra ẽ yunuti nĩkaibu inũ tsuabũra ea nĩkabuma ẽ hatu unãti
wakatsis ikaii. 5 Hanua huĩrukũtitiã ana hawa piti bitirubumakẽ ha
huĩrukũti iriamakẽ semana tibi shaba mekẽ bushkatitiã hanu piti itxapa
dabeki bitã hatũ hiwe anu hau bushũ arukubaĩshanũbũwẽ— aka
6 Moisés inũ Arãonẽ nĩkashũ hatu yuikĩ:
—Egito anua Senhor Deus bestitũ matu iweimarã, na bari kaya haska
unãtã mã kẽwãshanaii. 7 Haska inũ, Senhor Deusũ kushiparã, penama mã

uĩshanaii. Haska Senhor Deuski mã haki ha ikai matu nĩkakubainikiki.
Uĩrakãwẽ. Nuku dabetũ haska Deuskiri nũ matu yuibiakubaina haskai
mã nukukiri ha iriakũkainai?— hatu wa
8 Moisĩ ana hatu yuikĩ:
—Mã Senhor Deus yuaĩ nĩkashũ mã pinũbũ bari kaya nami matu inã
mã yani wanũbũ penaya misi itxapari matu inãriashanikiki. Mã nukuki
ha ibiaya nukurã, nũ hawamaki. Hakia nukuki ha ikama nukũ mekenika
Senhor Deuski mã ha ikaii— hatu watã
9 hanushũ hawẽ betsa Arãori Moisĩ yuikĩ:
—Israelĩ enabu dasibi eska hatu yuiwe: “Matũ ha iti hãtxa matu
nĩkaiwẽ taea ha kuĩ nai anua butua anu Senhor Deus bebũ itxakãwẽ”, akĩ
hatu ea yuishũwẽ— akaya
10 haska Moisĩ Arão yuishu Israelĩ enabu hatu yui hãtxaya hari tsua
hiweabumakiri uĩ dabekeaibũ hawẽ kushipa hatu uĩmakĩ nai kuĩ butua
txasha txasha ikaya 11 Senhor Deusũ Moisés ana yuikĩ:
12 —Israelĩ enabũ ha ikaibu hatũ hãtxa ẽ nĩkashuki. “Bari kaya mã
nami piaii. Hanua penaya misi pikĩ yanihaira watã ẽ earã, ‘Ẽ matũ
mekenika Senhor Deus’, mã unãhairashanaii”, akĩ ea hatu yuishũwẽ—
aka habias hãtxari Moisĩ hatu yuiaya
13 hanua bari kaya kuma keska mirimahaira nuyabirani hanu hatũ
ushati tari hiwe pũtebaunabu anu butuabu atxishũ deteshũ bawashũ
piabũ penayari nibi itxapatũ mai metxa wabia 14 ma tsusĩkẽ mai anu
hawara atsa nisa keska duru mania 15 uĩ unãbuma yuka iki: “Habaa!
Hawamẽ?” ikaibũ atimas Moisĩ hatu yuikĩ:
—Mã ha pinũbũ ha misi Senhor Deusũ matu inãkubaĩshanikiki. 16 Senhor
Deusũ ea yuishina matu yuinũ ea nĩkakãwẽ. Bari tibi hati mã pitirubu hiwe
ibu tibitũ hau itxawakubaĩshanũbũwẽ. Matũ hiwe tibi anua hati yurabu tanatã
matube hiweabuti 2 litro yura tibituna itxawakĩ bishũkubaĩkãwẽ— hatu wa
17 haska hatu yuishu keska misi bikĩ hiwe ibu tibitũ hatiritũ itxapa bikĩ
betsabũ hatũ yura tanabaĩ eskarabes duakabi bushũ yaniwabũ 18 haska
Deusũ hatu tanashina keska txibãkĩ txitxãki tanashũ itxapa buabu
dasibitũ pikĩ keyuabu teshe hayabuma hanua itxapama duakabi buabu pi
hawa buniama hati hatũ piti misi tanashũ bikubainibukiaki.
19 Moisĩ ana hatu yuikĩ:
—Matũ piti hawa teshe wataskayamakãwẽ, arukinã— hatu wabia
20 hawa nĩkama hatiritũ: “Meshukiri pishanũ”, iwanã, teshe aruabu
penaya txapui pisi maiyai shenahairakẽ haska uĩtã hatuki Moisés
sinatahairaya
21 hanua penaya tibi hati hawenabũ pitirubu hiwe ibu tibitũ
itxawakubainaibũ bari kukĩ ha misi payukĩ keyuaya 22 ha mekẽ bushkati
shabatiã sexta penaya hawenabu tibi tanabaĩ mã bishiã ana binumakĩ
habia tiri yura tibituna 4 litro hati shaba dabe pitirubu bitãshũ shanẽ

ibubu beshmasbu Moisés anu bushũ haska yuiabu 23 hatuki sinatama
Moisĩ hatu yuikĩ:
—Narã, Senhor Deusũ ea yuishinaki. Meshukiri huĩrukũtitiã sábado
meribiki. Hanu nukũ mekenika Senhor Deus nũ kẽwãshãkanaii. Hawara
shuikatsi ikĩ natiã shuitirubuki. Hawara huakatsi natiã ikis huatirubuki.
Ikis pitã hawẽ teshe arukãwẽ, meshukiri pitirã— hatu wa
24 haska Moisĩ hatu yuia shinãkĩ pitã hawẽ teshe aruabu penaya hawa
txapuama shena hayamakẽ 25 hanua Moisĩ ana hatu yuikĩ:
—Senhor Deus kẽwaĩ mã huĩrukũwaĩwẽ taeshũ piti tesheshina ikis
pikãwẽ, na shaba sábadotianã. Habia shabatiãri nai anua misi piti
mã ana hawa biamaki. 26 Hakia ha mekẽ bushka shabatiã penaya mã
itxawatirubuki. Hamẽ metuti shaba huĩrukũtianã, hanu daya hayama
ikũkaĩshanikiki— hatu wabia
27 hatiritũ nĩkama kaĩbaĩ metuti shaba sábadotiã: “Misi itxawanũ”, ika
bushũ hawa betxiabumahairakẽ 28 hanushũ Senhor Deusũ Moisés ana
yuikĩ:
—Ẽ yunuti hãtxa inũ ẽ yusiã hãtxa mã danainã, hatiã mã
beshtekeshanai, ẽ ana matuki sinatayamashanunã? 29 Nĩkakãwẽ. Ha
huĩrukũtitianã, matũ huĩrukũtiki. Mekẽ bushkati shaba penaya dabeki
piti ea Senhor Deusũ ẽ matu inãkubaĩshanaii.
30 Haskakẽ shaba metuti tibi huĩrukũtitianã, matũ mae anu hawa dayai
buyamakubaĩshãkãwẽ, hakimamarã— hatu wa
31 Narã, nai anua misi piti Israelĩ enabũ yuikĩ: “Manáki”, akĩ
kenapaunibukiaki, heshe hushupa coentro bimi keskarã, hawẽ nis buna
batapa kapã keskarã.
32 Txipu Moisĩ ana hatu yuikĩ:
—Senhor Deusũ yunuti matu yuinũ ea nĩkakãwẽ. “Egito anua matu
iweshũ nenu hanu tsua hiweabuma anushũ misi ẽ matu pimaima
matunabu pakubaĩkĩ hau uĩkubaĩshanũbũ ha piti maná bishtu litro dabe
mata watã hatu arushũkubaĩkãwẽ”, akĩ ea yuishinaki— iwanã,
33 hawẽ betsa Arão yuikĩ:
—Haki aruti kẽti beputiya bishũ nai anua misi litro dabe mata
washũ haki aruti kẽti merã naneshũ beputã nukunabu pakubaĩkĩ hau
uĩkubaĩshanũbũ Senhor Deus bebũ hawẽ hatube yubakani hãtxa aruni
bau merã tsaũwẽ, nukunabũ hau hatu arushũkubaĩshanũbunã— aka
34 haska Senhor Deusũ Moisés yunushina keska wakĩ hau hatu
arushũkubaĩshanũbũ ha dukũ haska bebũkiri hatube yubakani hãtxa
aruni bau merã nai anua misi Arãonẽ arukĩ tsaunikiaki.
35 Bukubaũkĩ hanu tsua hiweabuma anushũ Canaã mai pakeanu
hikiriama 40 ano nai anua misi Israelĩ enabũ piyukubaunibukiaki. Hanua
hanu yurabu hiweabu anu ma hikiabũ Senhor Deusũ ha misi ana hatu
inãma inikiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

36 Hatũ nai anua misi tanati, litro daberã, hawẽ kena gômerki. 10
gômerã, efa bestitxaiki.

Moisĩ ũpash hatu tueshunikiaki, na hãtxarã
(Nm 20.1-13)

17 1 Haska Senhor Deusũ hatu yunushina hanu tsua hiweabuma
anu hawẽ kena Sim anua Israelĩ enabu dasibi ushakubaini
bukubaini mai dasibi pãpa hawẽ kena Refidim anu nukutã hatũ tari
hiwe hanu ana pũtebaunabu hanushũ hania ũpash atima 2 ana Moiséski
ha ikĩ yuikĩ:
—Ũpash nuku inãriwe, nũ anunã— akãwãbu Moisĩ hatu yuikĩ:
—Haskai mã eki ha ikai? Haskakĩ Senhor nukũ mekenika Deus mã
unãti wai?— hatu wa
3 nĩkabiatã yurabũ ũpash manuhairakĩ Moiséski ana ha ikĩ yuikĩ:
—Haskakĩ nuku ũpash manumakĩ nuku inũ nukũ bakebu inũ nukũ
inabu debu wanũ, iwanã, nuku bika wakĩ: “Bunãkãwẽ”, akawãkĩ Egito
anua mĩ nuku iweimamẽ?— akubaunabu
4 hatuki Moisés datekĩ Senhor Deus yukakĩ:
—Hawa ẽ hatu ashuãma ẽ manaya mishki tũkuwẽ tsaka tsaka akĩ ea
tenãtirubuki. Hatu hawa washũpa, na yuraburã?— aka
5-6 Senhor Deusũ Moisés kemakĩ:
—Minabu itxapa bashiyubaini kakĩ Israelĩ enabu shanẽ ibu betsabube
besti mia dukũ bebukaĩ ha Egito anushũ mĩ mestẽti hiwẽ ha ianẽwã mĩ
hawẽ bekushima bukĩ tsumabaini kashũ ha Mati Horebe anushũ ẽ mia
manai nikẽ ha mishkipãwã mĩ mestẽtiwẽ kushashãwẽ. Mĩ hawẽ kusha
ũpash tuei habashanikiki, minabũ hau akubaĩnũbunã— aka
Moisĩ hatu iyui kakĩ Israelĩ enabu shanẽ ibubũ berubi ha mishkipãwã
hawẽ mestẽtiwẽ Moisĩ kusha hawaira ũpash tuei ishtxunikiaki. 7 Israelĩ
enabu ha ikaibuwẽ taeshũ ha mae anu ũpash tuea Moisĩ kenakĩ:
“Meribáki”, atã ha dikabi Senhor Deuskiri yurabũ Deus unãti wakĩ yuikĩ:
“Senhor Deusũ nuku merabewaimẽkaĩ. Danãkĩ nuku merabewamaraka”,
ikaibuwẽ taeshũ habias mae Moisĩ kenakĩ: “Massáki”, anikiaki.

Amaleque nawabube detenamenibukiaki, na hãtxarã

8 Ha mai pãpa Refidim anua Israelĩ enabu buriabumakẽ hatu nitxinũ
ishũ Amaleque nawa itxapabu beshũ hatu dete taewaibũ meshuaya hatu
henebaini meshukiri ana hatu detekatsi manaibũ 9 hanushũ Moisĩ hawẽ
merabewanika Josué kenashũ yuikĩ:
—Meshukiri Deusũ kushipa mestẽti hi tsumatã ha mati mamaki
anushũ matu uĩ ẽ hari nibaishanaii. Haskawẽ taeshũ nukunabu
detenamea unaĩbu hatu katushũ hatu pewatã Amaleque nawabu detekĩ
hatu binumakĩ hatu nitxĩshãkãwẽ— aka

10 haska Moisĩ yunuai keska wakĩ Josué hawenabu detenamea
unãhairaibu itxapa katukĩ hatu itxawakẽ hanua penaya Arão inũ hawẽ
txai Hur Moisésbe mati pishta anu mapekeaya Amaleque nawabube
detenamei taeaibũ 11 harishũ hawẽ mestẽti Moisĩ manaũri sanãyã Israelĩ
enabũ hatu detekĩ maemaibũ hanua Moisés ma pũshukua huĩrukunũ ika
pũpaniãyã Amaleque nawabũ hatu detekĩ maemaibũ 12 hanua Moisés ma
hĩ ika ana hawẽ pũyã sanãtirumakẽ hawaira mishki ewapa beshũ haki
tsaũtã yusmauri Arãonẽ metsuã yusiuri Hurĩ metsũriatã hanua Deusũ
kushipa mestẽti hi ha dabetũ Moisés tsumamashũ Moisés sanãmabaikĩ
bari hikiriama Moisés hĩ iki pũpanĩriamakẽ 13 Moisés haskakẽ Josué
hawenabubetã hatũ deteti nupe txaipa kenuhairawẽ detekĩ Amaleque
nawabu maemakĩ hatu nitxinibukiaki.
14 Txipu Senhor Deusũ Moisés ana yuikĩ:
—Mai hirabi anu Amaleque nawabukiri shinãtima wakĩ ẽ tere akĩ
keyushanaii. Habias hãtxa hawẽ hatu shinãmati una anu kenetã Josué
yuikĩ unãmawe— aka
15 haska yunua Moisĩ atã hawẽ kẽwãti txi tapu washũ kenakĩ: “Ẽ Senhor
Deus hau ea unãpakeshanũbũ na kena ẽ washuki”, iwanã, 16 yuikĩ:

“Senhor Deus shanẽ ibuai nemaibuwẽ taeshũ
Amaleque nawabu pabiakubainaibũ
Senhor Deusũ hatu debuwakubaĩshanikiki, niti akamarã”, hatu
wanikiaki.

Israelĩ enabu Sinai anu hikinibukiaki, na hãtxarã

19 1 Egito anua kaĩbirani beima ma ushe dabe inũ besti binukainaya
hanu tsua hiweabumanu hawẽ kena Sinai anu Israelĩ enabu
hikinibukiaki. 2 Hanua Refidim anua bui mai napãpa betsa hawẽ kena
Sinai anu hanu tsua hiweabuma anu hikishũ ha mati keyatapa bebũ
hatũ tari hiwe Israelĩ enabu ana pũtebaunabũ 3 Deuski nukui Moisés
mapekeaya mati keyatapa anushũ Senhor Deusũ kenakĩ yuikĩ:
—Moisĩ, Jacó bakebu pakubainaibu, Israelburã, na habias hãtxa
mĩ hatu yuitanũ ẽ mia yuiai ea nĩkawe. 4 “Hawara Egito nawabu
ẽ akima inũ tete peiwẽ nuyai keska kushipawẽ matu iwekĩ ẽ matu
mekebirana mã uĩkubirãshinaki. 5 Hanũkaĩ ẽ hãtxa nĩkakĩ ẽ yubati
hãtxa mã txibãkubainaya mai hirabi enaswẽ taeshũ nawa shukuabu
tibi anua ẽ matu katuni enabu pepabus mã ikũkaĩshanaii. 6 Matu
dasibi ebe hãtxanika shanẽ ibubu wakĩ enabus meribi wakĩ ẽ matu
hiwemakubaĩshanaii”, akĩ na habias hãtxa minabu Israelĩ enabu ea hatu
yuishũtãwẽ— aka
7 haska wa nĩkabirã butushũ hatu kenashũ shanẽ ibubu itxawashũ
Senhor Deusũ hãtxa Moisĩ hatu yuia shanẽ ibu tibitũ hawenabu habias
hãtxa hatu yuiriabu 8 habiatiãri Israelĩ enabu dasibitũ nĩkatã kemakĩ:

—Senhor Deusũ hãtxa mĩ ma nuku yunushu nĩkatã txibãkĩ nũ
akubaĩshanaii— akabu
yurabu hãtxakãshu Moisĩ bui ana mapeketã Senhor Deuski txanikĩ
banabima 9 hanua Senhor Deusũ Moisés yuikĩ:
—Uiã. Nai kuĩ matũ mae anu butetã ha meranua nũ hãtxanameaya
minabũ nĩkatã hau mĩ hãtxa ikũwãkubaĩshanũbũ hanua ẽ mibe hãtxai
kashanaii— iwanã 10-11 —Minabu anu ẽ hatu anu butukatsi ikai ikis inũ
meshukiri hau penũbũ hatu yuiwe. Usha dabetã dasibibũ uiaĩbũ Mati
Sinai anu ẽ butushanaiwẽ taeshũ nashikĩ hatũ tari patsakĩ pewatã hau
ea manashanũbũwẽ. 12 Na mati ẽ matirã, hau hanu kemayamashanũbũ
hawẽ nemati hatu washũshãwẽ. Haska watã hatu yuiwe, hau
uĩrashanũbunã, mesekirã. “Ẽ hatu kenamarã, mati anu hau mapekei
hanu kemayamashanũbũwẽ. Hau hanu bua binukaĩ paiyamashanũbunã,
haratura nĩkamas binukaĩ kanekĩ txakabuwayarã, hau mawanũ kupikĩ
tenãshãkãwẽ. 13 Mekẽnẽ deteama hakia mishki tũkuwẽ tsaka tsaka
akĩ inũ pia kuĩwẽ tsakakĩ hatu tenãtirubuki, matunabu kasmai matũ
inaburã”, akĩ na habias hãtxawẽ nemakĩ ea hatu yuishũtãwẽ. Eska besti
nĩkatã minabu ha mati anu kematirubuki. Ẽ txashuwã mashũ puri atiwẽ
hatu kenakĩ txã akai nĩkatanã— aka
14 Moisés mati anua butukirã hawenabu haskakaĩ hau mati dapishũ
hatũ mekenika Senhor Deus kẽwãshanũbũ hatu yunua hawenabu nashikĩ
hatũ tari patsa keyuabũ 15 huni ewabus Moisĩ yuikĩ:
—Na mã haskaitianã, Deuski nukukatsirã, matumebi pepai ana usha
dabei matũ aĩbe txutanameyamakãwẽ— hatu waya
16 shaba dabe inũ besti penaya nai anua tĩ ikaĩkaini kana baka baka
ikaya mati mamaki kuĩ meshu mayai anua hui txashuwã mashũ puri
akĩ txaipa waya nĩkai hatũ tari hiwe anua yura dasibibu datei saki saki
ikaibũ 17 Deuski hau nukui bunũbũ Moisĩ hatu iyua mati tenãmã anu
hawẽ nemati anu mapuabũ 18 mati mamaki txi here merã Senhor Deus
ma butuawẽ taeshũ txi kuinẽ Mati Sinai hirabi atximakĩ bai ewapa kua
keska hawẽ kuĩwẽ mati anu patxa sakumaya 19 txashuwã mashũ txã
itxakayamai heneama txaipaya Moisés hãtxaya tĩ ikaĩkainai keska huiwẽ
Senhor Deusũ kemaya 20 ha Mati Sinai ha besti buru keyatapahairanu
bututã hau hanu nianu mapekenũ Senhor Deusũ Moisés kena hanu
mapekeaya 21 Senhor Deusũ yuikĩ:
—Ea uinũ ika hawẽ nemati binubirani itxapa hau mawayamanũbũ
hatu nemai ana butuwe. 22 Ẽ hatu kupiyamashanũ ebe hatunabu
ea hãtxashunikaburi txaima eanu kemanũ ika hatũ shinã hau pepa
wanũbũwẽ— aka 23 Moisĩ Senhor Deus kemakĩ:
—Mianu nũ mapekepanã: “Na mati hawẽ nemati kenebaũkĩ enas ea
washũwẽ”, akĩ mĩ ea yuishinaki. Mĩ nuku nemashinawẽ taea Mati Sinai
minaskẽ mianu kemanũ ika mapeketirubumaki— aka

24 Senhor Deusũ ana yuikĩ:
—Bututã Arão iwei ana hutãwẽ. Hakia eanu bekatsi ikaibu ea hatu hãtxashunikabu inũ minabu dasibi bei hawẽ unãti hau binubirãyamanũbũ hatu nemawe, hakia nĩkamas eanu beaibu ẽ hatu kupitirukirã— aka
25 butushũ Moisĩ habias hatu yuia

Deusũ nemati inũ hawẽ yunuti mekẽ dabeti hatu inãnikiaki, na hãtxarã
(Dt 5.1-21)

20 1 Hanushũ dasibitũ hau nĩkanũbũ Deus hãtxakĩ eska hãtxa hatu yuikĩ:
2 "Earã, ẽ matũ mekenika Senhor Deuski. Habũ Egito anushũ matũ shenipabu tsuma wakĩ escravo wanishũ dayama txakayamakĩ bika hatu tenemaibu haria eã ẽ matu iweimaki.
3 Haskakẽ hamapai yushĩ betsa betsapa duawakĩ kẽwãyamakubaĩshãkãwẽ, ea besti ẽ matũ Senhor Deuskirã.
4 "Ha inũ, betsarã, hawara hawẽ kẽwãti dami wakĩ yushĩ itsa wayamakubaĩshãkãwẽ, nai anu hiweabu inũ, mai anu hiweabu inũ, hawara hene merã hiweaburã.
5 Ha yushĩ betsa betsapa dami tibi anurã, ha bebũ dãti ishũ duawakĩ kẽwãyamakubaĩshãkãwẽ. Matũ mekenika Senhor Deusrã, ẽ eaki, tsuabura enabu washũ hatu mekei ẽ hatu yaushimisrã. Habũ ea danãkĩ dami betsa kẽwaĩbu hatũ ibubũ txakabuwamisbuwẽ taeshũ hatũ bakebu inũ, hatũ bababu inũ, hatũ bababũ bakebu ẽ hatu kupikubaĩshanaii. 6 Hakia hatũ ea betxipaikĩ ẽ yunuti hãtxa nĩkatã txibãpakeshanaiburã, habu inũ hatũ bakebu paibu hatu beshteama hatuwẽ nuikĩ ẽ hatu duahaira wanũbariaii.
7 Ha inũ, betsarã, earã, ẽ matũ mekenika Senhor Deusũ kenaki meseama hamẽ shabakabi yuiyamakubaĩshãkãwẽ. Hakia meseama ẽ kena hamẽ yuibaunaibu hawa hatu hakimama ẽ hatu kupishanaii.
8 Ha inũ, betsarã, sábado huĩrukũtitiã hakimama ea shinaĩ ha shabatiã enas ikubaĩshãkãwẽ. 9 Dayairã, 6 dia shaba besti hanu dasibi matũ daya akubaĩshãkãwẽ.
10-11 Eanã, nai inũ, mai inũ, hene inũ, hanu hiwea akeakeabu 6 shaba dayakĩ ẽ hatu damiwaniki. Hakia hanu huĩrukũti wakĩ sétimo shaba meribi wakĩ hanu ea kẽwãti shaba pewakĩ ẽ meribi waniwẽ taeshũ semana tibi 6 shaba ikũkainaya matũ daya dasibi akubaĩshãkãwẽ. Hakia sétimo shabarã, hanu matũ mekenika Senhor Deus, earã, hanu ea shinãti huĩrukũtitiã ipakeshanikiki. Hanu dayatimarã, matũ huni bakebu inũ, matũ aĩbu bakebu inũ, matũ huni tsumabu inũ, matũ aĩbu tsumabu inũ, matũ inabu inũ, nawa betsabu matũ mae anu hiweabu habu dayatirubumariki.

12 Ha inũ, betsarã, matũ epa inũ matũ ewa duawakubaĩshãkãwẽ. Mã
haska waibũ ha mai pakea anu iyushũ ẽ matu ibuwamashanai
anushũ matu inũ matunabu pakubainaibu bari itxapa inãkĩ ẽ hatu
duawakĩ pe hiwemapakeshanaii.
13 Ha inũ, betsarã, e iskaũ sinatakĩ tsua tenãyamakubaĩshãkãwẽ.
14 Ha inũ, betsarã, kemui aĩyã inũ beneyabia betsabe
txutanameyamashãkãwẽ.
15 Ha inũ, betsarã, yura betsabũ hamapai tibi biaĩ
yumetsutaskayamashãkãwẽ.
16 Ha inũ, betsarã, yura betsa haskamabiakẽ hamẽmẽs hakiri
txanitxakakĩ nuitapawayamashãkãwẽ.
17 Ha inũ, betsarã, yura betsã mae anu hawara haya uĩ hawẽ
kemutaskayamashãkãwẽ, hawẽ hiwe inũ, hawẽ aĩ inũ, hawẽ huni
tsuma dayaru inũ, hawẽ aĩbu tsuma dayaru inũ, hawẽ inabu inũ,
hawẽ hamapai tibi haya uĩ hawẽ kemuamarã”,
akĩ Senhor Deusũ hawẽ hãtxa hatu yuia

Israelbu Deuski datenibukiaki, na hãtxarã
(Dt 5.22-33)

18 kana bakatã tĩ ikaĩkaini inũ, txashuwã mashũ puri ati txã akĩ txaipa wai
inũ, txi kuĩ meshu mayai dasibibũ nĩkakĩ uĩ datei saki saki iki Israelĩ enabu
txishtekiri sheketã benãta mapushũ 19 dasibibũ dateyabi Moisés yuikĩ:
—Miã besti nuku hãtxa wawe, nũ mia nĩkakubainunã, hau Deusũ nuku ana
hãtxa wayamanunã. Nuku ana hãtxa waya nũ mawatirubuki— akabu
20 hatu daewakĩ Moisĩ yuikĩ:
—Dateyamakãwẽ, mã mawamakirã. Deus bututã mã haki datei
mesepakeshanũbũ matu unãti waikiki. Pe bestikũkaini hiwei mã ana
txakabuyamashanunã— hatu wa
21 benãta mesteã mapuyuabũ Moisés ana mapekei nai kuĩ meshupa anu
ka Deuski nukunikiaki.

Deus hatube yubakani hãtxa ana hatu mestẽwãmanikiaki, na hãtxarã

24 1 Senhor Deusũ Moisés ana yuikĩ:
—Butushũ ẽ hãtxa hatu yuitã Arão inũ, hawẽ huni bake dabe
Nadabe inũ Abiú inũ, 70 Israelĩ enabu shanẽ ibubu na ẽ nia anu ana
mapekekĩ hatu iweshãwẽ. Habu beaburã, benãta niti itã habũ ea kẽwaĩ
hau dãti ishanũbũwẽ. 2 Huarã, mia besti mĩ eki kematiruki. Hakia ha
mibe mapekeabu ea dapi betirubumaki. Ha dikabi Israelĩ bake betsabũ
mia txibaĩ mapeketirubumariki— aka
3 Moisés butushũ Senhor Deusũ yunuti hãtxa inũ hawẽ nemati hatu
pewashũshu hawenabu yuia nĩkatã dasibubũ hui bestitxai keskawẽ
Moisés yuikĩ:

—Hawẽ hãtxa dasibi Senhor Deusũ ma nuku pewashunarã, nĩkatã txibãkĩ nũ akubaĩshanaii— akabu
4 hanushũ Senhor Deusũ hawẽ hãtxa dasibi yunushina una merã Moisĩ kene keyutã ushashini penaya butushũ mati tenãmã anu hawẽ kẽwãti mishki txi tapu hatu wamatã Israelĩ 12 huni bake hayani ha tibitũ enabu shukua akeakeabu 12 hawẽ Senhor Deus shinãmati mishki keyatapa meribi Deusuna hatũ kena tibiya txi tapu dapi hatu nitxĩbaũkĩ benimatã 5-6 hau habũ ina awa Senhor Deus inãkĩ menu keyukĩ Deus daewashũtanũbũ hatira berunãbu Moisĩ yunua ina awa benes itxapa tesẽshũ himi biabu pashkakĩ namakis kẽtxa betsa ewapaki hushketã hanua himi namakis betsa txi tapuki basha basha atã 7 haska watã Deusũ yubati hãtxa una bishũ hawẽ hãtxa dasibi hatu yuishuna nĩkatã hanus hãtxakĩ yuikĩ:
—Nukuburã, ana nukũ shinanẽ nũ itirubumaki. Haska Senhor Deusũ hawẽ yunuti nuku pewashunai besti nĩkatã nũ ashũkubaĩshanaii— akabu
8 hanushũ Moisés himi kẽtxa betsa anua tsumatã ni peiwẽ himi pukushũ hawenabu basha basha akubaũkĩ habiatiãri hatu yuikĩ:
—Na yuba hãtxa ẽ matu yuishu na himiwẽ Senhor Deus matube yubakaikiki, na hawẽ hãtxa ẽ matu yuishu tushkutima mã hawẽ shinãpakeshanũbunã— hatu watã
9 hanua Arão inũ, Nadabe inũ, Abiú inũ, 70 Israelĩ enabu shanẽ ibubu hatu iyui Moisés ana mapekeshũ 10 Deusũ tae namã nẽkati safira tapa nãketapa shabakabi nai keska txasha txasha ikihairai anushũ harishũ habũ shenipabu Israelĩ mekenika Deus nia uĩbiaibũ 11 Deusũ hatu kupiama Deus uĩbetanã pikĩ nushukĩ kẽwãkĩ keyutã Moisésbe ana butuaibũ

Moisés Mati Sinai anu ana mapekenikiaki, na hãtxarã

12 hanushũ Senhor Deusũ Moisés ana yuikĩ:
—Neri eanu ana mapekewe. Hanushũ ea manakawe. Hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati hãtxa uĩmakĩ mĩ hatu yusĩkubaĩshanũ mĩ huai mishki ture sapa dabeki ẽ ma kenea ẽ mia inãshanaii— aka
13-15 shanẽ ibu beshmasbu Moisĩ yunukĩ:
—Nũ kaya nenushũ ea manayushãkãwẽ, hatiãra ẽ txĩtuainã. Ẽ betsa Arão inũ ẽ txai Hur matube ẽ bashiyubainairã, tsuabura txakabui ha ikaibu ea shanẽ ibushũyukĩ Arão inũ Hurĩ hau hatu pewanũbũ ha dabe anu hatu iyushãkãwẽ— hatu watã hawẽ merabewanika Josué iyui Deusũ mati nai kuĩwẽ atximakẽ namakis anu mapekea 16 Deusũ kushipa hua niti ika ha Mati Sinai anu 6 dia shaba kuĩwẽ bepukẽ hanua sétimo shabatiã hari kuĩ merãshũ Deusũ Moisés kenaya 17 hanushũ hatũ tari hiwe dapi mapubaũshũ mati keyatapahaira mamakia Senhor Deusũ kushipa tsuã nematiruma txi here keska hi hi ikai Israelĩ enabũ uiaĩbũ 18 ana mapekei nai kuinẽ ha mati atxia anu Moisés hikia haria 40 shaba inũ 40 yame Deusbe ikũkainikiaki.

Arãonẽ ouro dami wakĩ awa bake wanikiaki, na hãtxarã
(Dt 9.6-29)

31 18 Mati Sinai anua Moisésbe Senhor Deus hãtxai menetã hawẽ
yunuti inũ hawẽ nemati hãtxa Deusũ hawẽ shinanẽ mishki ture
sapa dabeki hawẽ mekẽ kayabis haska kenea Moisés inãyã
32 1 ha 40 shaba binukaini mati anua Moisés yane buturiamakẽ
Israelĩ enabũ uĩ Arão anu hunibus bua haki itxashũ yuikĩ:
—Ha Moisĩ Egito anua hatũ nuku tashnimabiranimarã, haskashinamẽ?
Nũ unãmaki. Haskakenã, nukũ mekenika yushĩ betsabu wakĩ nuku dami
washũwẽ, hau hatũ iyukĩ nuku bebushũbainũbunã— akabu 2 hatũ hãtxa
Arãonẽ nĩkatã hatu yuikĩ:
—Ouro pau matũ aĩbuaibu anua inũ, matũ huni bakebu anua inũ, matũ
aĩbu bakebu anua hatu biãbaũkĩ keyutã nenu eanu betãkãwẽ— hatu wa
3 hatũ ouro pau peka keyuabu itxawatã huni dasibibũ Arão anu
bebirã bebirãkĩ inãbirãbiranaibũ 4 Arãonẽ bitã ouro pau dasibi mishki
kuahairatã haki payukĩ txakã txakã akĩ ina awa baketiu wakĩ hawẽ shũpĩ
wãti inũ hawẽ mastatiwẽ Arãonẽ datsa datsa akĩ shũpĩ wãkĩ ina awa bake
dami wakẽ dasibibũ uĩkĩ hatu yuikĩ:
—Israelĩ enabuũ, uĩkãwẽ. Narã, nukũ mekenika yushĩ deuski, hatũ Egito
anua nuku tashnimabiranimarã— hatu abaunaibũ 5 Arãonẽ haskaibu uĩkĩ
dami bebũ hawẽ kẽwãti txi tapu watã hui kushipawẽ hatu banabimakĩ:
—Meshukirirã, nukũ mekenika yushĩ Senhor Deus benimawai nũ
beyus shanũbũ ikis dasibi pewakãwẽ— hatu wa
6 ushashini penaya butushũ Deus kẽwãti inũ hawẽ daewati akĩ hatũ ina
itxapa tesẽshũ ha txi tapu anu ina hanashũ menukĩ keyukẽ yurabu dasibi
tsaubaũshũ pikĩ mabesh akĩ keyutã dasibi benimai beyusaibũ 7 hanua
haskaibũ Senhor Deusũ Moisés yuikĩ:
—Uĩwẽ. Minabu Egito anua mĩ hatu iweimarã, hatũmebi txakabui
benukanikiki. Hatu uĩ hawaira butukaĩtãwẽ. 8 Haskai pe hiwebaĩtirubu
ẽ hãtxa dama ẽ hatu yuibiashina hawaira ea henei pashkatã ourowẽ ina
awa bake dami washũ inãkuĩ inãkĩ yuinaka menu keyukĩ yuikĩ: “Israelĩ
enabuũ, nĩkakãwẽ. Egito anua nukũ mekenika yushinẽ nuku iweimatũ
dami itsaki”, akĩ ma yuibaũkanikiki, minabunã— 9 akĩ ana yuikĩ:
—Ha yurabu ẽ hatukiri shinainã, mawa huĩti kushihairabu ẽ hatu
uiaiĩ. 10 Hawa hatuwẽ nuiyamawe, natiã ẽ hatuki sinatahairaiwẽ taeshũ ẽ
hatu yamawairã. Hatu yamawatã mia pahaira wakĩ minabu ẽ mia itxapa
washũshanaii, hatu kushipa wakinã— aka
11 hawẽ mekenika Senhor Deuski datekĩ daewanũ ishũ Moisĩ eska hãtxa
yuikĩ:
—Senhor Deusuũ, Egito anua minabu mĩ kushipawẽ hatu uĩmakĩ mĩ hatu
iweimarã, haskai mĩ hatuki sinata txakayamai? 12 Egito nawabũ mikiri shinã

txakakĩ: “Senhor Deusũ harishũ hatu parãtã mati matipa anushũ tenanũ ishũ
hatu iyuimashũ mai hirabi anua hatu yamawashinaki”, ikĩ mikiri yuitirubuki.
Mikiri haska hãtxatirubukẽ haska hatuki sinatai henei beshtekeriwe, minabu
mĩ hatu txakabuwatikiri mĩ shinãshurã. 13 Shinãwẽ. Miki txiti ikabu Abraão
inũ, hawẽ bake Isaque inũ, hawẽ baba Israelĩ mia nĩkapaunibu ha dabe inũ
besti ana shinãkubaĩwẽ, hatu hakimamarã. Miã kayabis habu tibi yubakĩ:
“Bishiti wakĩ minabu ẽ pahairawakĩ na mai pakea hirabi ẽ hatu yunua ibu
wakubaĩshãkanikiki”, hatu wakĩ mĩ kenawẽ mĩ hatu yubaniki. Haska mĩ
yubani hakimama mĩ shinã betsa wawe, hatuki sinatakĩ yamawamarã— aka
14 Moisĩ hãtxa nĩkatã haska hatu txakabuwati hãtxashu Senhor
Deusũ shinã betsa wai beshtekeaya 15-16 mishki sapa dabe washũ uke
dabebi bishakĩ hawẽ hãtxa keneshĩshũ Deusũ Moisés inã mebĩtã Moisés
dabekekaĩkĩ hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati hãtxa unãti mishki sapa dabe
bakebirani butukiranaya 17 hanushũ hawenabu sai sai ikaibu Josué nĩkakĩ
Moisés huai yuikĩ:
—Nukũ mae anua detenamei sai sai ikaibu ẽ nĩkaii— aka
18 hakia Moisĩ kemakĩ:
—Haskamaki. Hatu binutã benimai sai sai ikaibu inũ ma hatu deteabu
bis bis ikaiburi ẽ nĩkamaki. Betsahaira ẽ nĩkaii— aka
19 hatũ ushati tari hiwe pũtebaunabu anu hikitushitã ina awa bake ouro
dami kẽwaĩ nawaibu betxitã uĩ hatuki sinatakĩ mati tenãmãshũ mishki
sapa dabe bakebirãshu sanãtã Moisĩ puta durukui sa iki keyuaya 20 haska
watã hawaira ouro dami washiãbu Moisĩ tsumashũ txi anu napua ouro
dami ma menu keyua hatu durumashũ hanu ũpash bimisbu anu hawẽ
duru hene anu sa sa akĩ hatũ txakabu hatu unãmakĩ ũpash ouro dami
duruyabi Moisĩ Israelĩ enabu dasibi hatu amakĩ keyutã 21 ha haska hatu
wamashinakiri hawẽ betsa Arão Moisĩ ha akĩ:
—Yurabũ mia hawa txakabuwamabu hatuwẽ datekĩ Deuskiri mĩ
hatubetã hawa txakabuhairawashinamẽ?— aka
22 Arãonẽ Moisés beparãkĩ kemakĩ:
—Ẽ shanẽ ibuũ, eki sinatayamawe, na yurabũ txakabu betxipaikĩ
amisburã, mĩ unaĩwẽ taearã. 23 Habũ ea yuikĩ: “Mĩ betsa Moisinã, Egito
anua nuku iwebiaima haskashinamẽkaĩ nũ unãmaki. Haskakenã, nukũ
mekenika yushibu dami nũ uĩkubaĩshanũ nuku ashũwẽ, hau hatũ nuku
mekebaĩkĩ iyushanunã”, ea wabu 24 ea haska yunuabu hatu yuikĩ: “Mã
tsuabura ouro pau hayaburã, ea beshũkãwẽ”, ẽ hatu wa itxawatã ea
inãbu txi here hi ikai namakis ẽ napua ha ouro dami ina awa bake keska
hamebi tashnishinaki— aka
25 huni betsa betsapabu Israelĩ enabuki sinatamisbu hatuki kashetirubu
Moisĩ unãkĩ inũ Arãonẽ hatu mekekĩ hatu hawa nemama hatũ txakabu
besti txibaĩ beyakũkainai Moisĩ shabakabi uĩtã 26 hatũ mae kesha nishũ
hui kushipawẽ hatu yuikĩ:

—Tsuabũra mã Senhor Deus txibãkatsis ikairã, neri ea anu itxai
bekãwẽ— hatu hawẽtsaĩs akawã Levĩ enabu hunibu dasibi bei Moisés anu
itxaibũ 27 Moisĩ hatu yuikĩ:
—Israelĩ enabũ mekenika Senhor Deusũ hãtxa matu yuinũ ea
nĩkakãwẽ. Matũ mane detenameti kenu txaipa bitã tari hiwe tibi anu
hikikubaũkĩ ha ouro ina awa bake dami habuã kẽwaĩ beyusi henekatsi
ikabuma hatuwẽ nuiama hatu detekĩ keyubaũtãkãwẽ, mĩ betsabu inũ, mĩ
haibuaibu, inũ mia dapi hiwebaunaburã— hatu wa
28 haska Moisĩ hatu yunua nĩkatã Israelĩ bake Levĩ enabũ habu
txakabui patapaibu detekĩ 3.000 hunibus tenãkĩ Moisĩ yunua ashũkĩ
meneshunabu 29 hanushũ Levĩ enabu Moisĩ yuikĩ:
—Natiã Senhor Deusũ hãtxa txibãkĩ matũ bakebu inũ matũ
betsabu kupikĩ mã hatu deteshuwẽ taeshũ natiã Senhor Deusũ matu
duawakubaĩshanũ ika matu kushipawakĩ katushuki— hatu wa
30 ushashini ana penaya hawenabu dasibi Moisĩ ana hatu yuikĩ:
—Hawẽ hãtxa danãkĩ dami yushĩ watã kẽwainã, Senhor Deus
itxakawai mã haki kashehairashinabuki, txakabuhairairã. Nukũ
mekenika Senhor Deus anu ana mapekeshũ daewakĩ matũ txakabu hau
matu buashunũ ẽ matu yukashuni kaii. Ẽ hãtxa nĩkatã Senhor Deusũ ana
matu kupiama ishanimẽkaĩ, matũ txakabu ana shinãmarã— hatu watã
31 Senhor Deus anu ana mapekeshũ yuikĩ:
—Txanimahaira yurabũ mĩ hãtxa danaĩ txakabuhairakĩ ouro yushĩ
dami watã ha kẽwãshinabuki. 32 Habiaskabiakẽ eanã, ẽ mia hatu ea
ashuaiĩ. Mĩ hatũ txakabu buakĩ ana shinãma mĩ hatu kupiamarã,
haska peki. Hamẽ hatũ txakabu shinãkubaĩkĩ mĩ hatu kupikatsi ikairã,
minabu hawẽ tanati una anua ẽ kena mĩ eki kenenirã, ẽ kena ea tere
ariawe— aka
33 hanushũ Senhor Deusũ Moisés kemakĩ:
—Haskamaki. Tsuabũra ea danaĩ txakabuwaibu besti habuna besti ẽ
tere akubaĩshanaii. 34 Hakia natianã, ẽ hatu kupiyuamaki. Hakia hari
ẽ mia yuima anu minabu hatu iyuritãshãwẽ. Hau hatũ mia merabewai
bebushũkainũ ẽ nai tsuma kushipa ẽ mia yunushunaii. Hanu yurabu
dasibi ẽ hatu unãti waitiã habu txakabunibu hatũ txakabuwẽ taeshũ ẽ
hatu kupishanaii— atã
35 hanushũ Israelĩ enabũ habũ ha ina awa ouro dami Arãonẽ hatu
ashũshina kẽwãshinabu shinãkĩ hawẽ hatu kupikĩ isĩ paepa hatu
yununikiaki.

Hau bunũbũ Senhor Deusũ hatu yununikiaki, na hãtxarã

33 1 Habiatiãri Senhor Deusũ Moisés ana yuikĩ:
—Minabu iyui nenua kariwe. Ha dukũ Abraão, ha katxu hawẽ
bake Isaque, ana ha katxu hawẽ baba Jacó ẽ yubakĩ: “Na mai pakea

hirabi minabu ẽ ibu wamashanaii”, akĩ ha dabe inũ besti habiaskasri
ẽ hatu yubani anu minabu Egito anua mĩ hatu tashnimabiranima hatu
iyuritãwẽ. 2 Ẽ nai tsuma kushipa hau hatũ matu merabewakubainũ
matube ẽ yunushanaii. Mã hariri kanũ hau hatũ matu bai meshtemabaĩkĩ
nawa tibi hatũ mai pakea anu Canaã nawabu inũ, Amorreu nawabu inũ,
Heteu nawabu inũ, Ferezeu nawabu inũ, Heveu nawabu inũ, Jebuseu
nawabu matu nitxĩmashanikiki. 3 Ha mai pakea anu mã kairã, hanu inapã
txutxu inũ buna bata hamẽ itxakayamai anu mã piti pepa hayashanai
anu bukãwẽ. Hakia earã, ẽ matube kamaki. Minabu patapabube kakĩ bai
namakishũ ẽ hatu yamawakatsi ikamaki.
4-5 Eska ea hatu yuishũtãwẽ: “Mã nĩkaismawẽ taea matube ẽ kamaki.
Txai matube kariama: ‘Matu yamawanũ’, iwanã ẽ shinãtiruki. Haskawẽ
dabanã ẽ matu pewakĩ ẽ haska washanai ẽ unãshanũ matũ shinã txakabu
hakimatã matũ mane dauti dasibi pekakãwẽ, ana saweamarã”, akĩ
habias hãtxa minabu ea banabimashũtãwẽ— aka butushũ hawenabu
itxawashũ haska Senhor Deusũ yuishu Moisĩ hatu yuia hawẽ dateti hãtxa
nĩkatã huĩti nishmahairakĩ hatũ mane dau yaushihairabiakĩ pekakĩ
keyunibukiaki.
6 Haska hãtxawẽ taea Mati Horebe hawẽ kena betsa Sinai anushũ hatũ
mane dau Israelĩ enabũ peka keyunibukiaki.

Hanu Deuski nukuti tari hiwe taewanibukiaki, na hãtxarã

7 Ha mae anua hanira hatu iyuriama tari hiwe wati bishũ hatũ mae
dapi benãta Moisĩ hatu pũtemashũ kenakĩ: “Hanu Deuski nukuti tari
hiweki”, anikiaki, haskakẽ Senhor Deus anua hawẽ hamapaikiri unãkatsi
iki hanu bushũ manatiruburã. 8 Hanua hanu Deuski nukuti tari hiwekiri
Moisés kaya yurabu benia hatũ tari hiwe hikiti shui anu kaiã nishũ uĩkĩ
tanaibũ 9 ha tari hiwe merã Moisés hikiaya nai kuĩ butukirã tari hiwe
hikiti shui anu nia nai kuĩ merã hunebia Senhor Deus Moisésbe hãtxaya
10 nai kuĩ haskakirã beputi anu niti ika nikẽ yurabũ uĩ hatũ tari hiwe
hikiti shui anushũ Senhor Deus kẽwaĩ dasibi dãti ikabu
11 tsuara hawẽ haibube hãtxamis keskai benitximea Senhor
Deus Moisésbe hãtxapaunikiaki. Haskatani Moisés hawẽ hiwe anu
txĩtũkiranaya hanua hawẽ merabewanika Numnẽ bake berunanã Josué
ha hiwe anua kaĩkĩ henebiranama ipaunikiaki.

Senhor Deusũ besu txasha txasha ikai uĩbiai hawẽ besu Moisĩ uĩtiruma inikiaki, na hãtxarã

12 Txipu hanu Senhor Deuski nukuti tari hiwe anushũ hãtxanamekĩ
Moisĩ Senhor Deus yuikĩ:
—Uiã. “Minabu iyushãwẽ”, akĩ mĩ ea yuibiashĩshũ tsuã ea merabewashanai
mĩ ea yunuriamaki. Hamẽ betsa ea yuikinã: “Mĩ ea haibuwani mĩ eki txiti

imis ẽ unaiĩ. Mĩ ea benimawamiski”, akĩ mĩ ea yuiriashinaki. 13 Na haska nũ
hãtxamisrã, txanimaki. Haskawẽ taeshũ ẽ mia ea aki ikaii. Haskara mĩ nukukiri
shinaĩmẽkaĩ, huneama shabakabi ea unãmawe, nũ parananãma ikũkaĩmis ẽ hatu
yuikubaĩshanunã. Ha dikabi Israelĩ enabu minabuki, shinãpakeshãwẽ— aka
14 Senhor Deusũ yuikĩ:
—Peki. Ea kayabis mibe kakĩ merabewakĩ ẽ mia unanuma
mekekubaĩshanaii— aka
15 Moisĩ kemakĩ:
—Peki. Mia mĩ nukube kakatsi ikamarã, nenua nuku tashnimakĩ nuku
nitxĩyamashãwẽ. 16 Mĩ nukube kama nukuwẽ mĩ nuiai ẽ unãtirumaki.
Hakia mĩ nukube kai nukuwẽ mĩ nuiai ẽ unãtiruki. Nukube mĩ kaya ea
inũ minaburã, nawa betsa betsapabu anua mina wakĩ mĩ nuku katunirã,
dasibibu mai hirabi anushũ mikiri unãkubaĩshãkanikiki— aka
17 Moisĩ hãtxa nĩkatã Senhor Deusũ kemakĩ yuikĩ:
—Peki. Haska mĩ ea yukai keskarã, mĩ ea benimawaya mĩ kenawẽ ẽ
mia unaĩwẽ taeshũ haska nũ hãtxai ẽ mia ashũpakeshanaii— aka
18 hanushũ Moisĩ ea akĩ:
—Haskakenã, mĩ besu txasha txasha ikai ea uĩmawe— aka
19 —Tsuabura ẽ duawakatsi ikai ẽ hatu duawamiski. Tsuaburawẽ ẽ
nuikatsi ikai, hatuwẽ ẽ nuimiski. Eã besti ẽ hatu katumiski. Haskakĩ
ẽ kena Senhor Deusrã, mia unãmakĩ mĩ besuuri ẽ pepa dasibi ẽ mia
daĩmabaĩshanaii. 20 Mia shabakabi yuinũ ea nĩkawe. Tsuãra ẽ besu uĩtã
hiwepaketirumaki. Haskakẽ ẽ besu mĩ uĩtirumaki.
21 Mati anu ea dapi mishki ewapa kiniya hanu mĩ nia ẽ besu txasha
txasha ikai kemaya mishki ewapa kini merã 22 mia beti atã mia petsĩkitã
ẽ mia daĩbainaya 23 ẽ besu ma binukaĩkẽ ẽ mia henea ẽ petxi mĩ ea uiaiĩ.
Hakia ẽ besu mĩ ea uĩtirumahairaki— iwanã,

Mishki sapa betsa dabeki Deusũ hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati kene bena wanikiaki, na hãtxarã
(Dt 10.1-5)

34 1 Senhor Deusũ Moisés ana yuikĩ:
—Mishki sapa dabe ibubis meshte dabewe, haska ha dukũ ẽ
mia inãshina keskarã, haki ẽ mia ana hãtxa kene bena washuainã, ha
ha dukũ hãtxa ẽ ashiã mĩ puta durukui sa ishiã keskarã. 2 Haska wakĩ
pewatã penaya meshukiri mishki bena dabe bui Mati Sinai mapetã ha
mamaki ea bebũ nishãwẽ. 3 Tsua hau mibe mapekeyamashanũwẽ. Ha
dikabi minabũ mati uĩ hau mapekeyamashanũbũwẽ. Haska inũ, matũ
inabũ basi pi hau mati bebũ mapuyamariashanũbũwẽ— aka
4 haska Senhor Deusũ yunushina keska wakĩ mishki ture sapa dabe
hatiu dabes ha dukũ Deusũ ashiã keska wakĩ pewatã ushashini ma
penakẽ bututã mishki sapa dabe bena tsumatã bui Mati Sinai anu

mapekea 5-6 hanua nai kuĩwẽ Senhor Deus bututã Moisésbe nitã ha bebũ
daĩbaĩkĩ Moisés hui kushipawẽ hawẽ kena kayabis yuikĩ:
—Earã, Senhor Deus Hamebi Hiwemis ẽ eaki! Ẽ nuikipa pepa inũ ẽ
hĩ hĩma inũ ẽ txanitxakaisma inũ ẽ nuikipa itamamaki. 7 1.000ti pakea
pakubainaibu ẽ nuikipawẽ kaneama ẽ hatu mekepakemiski, hatũ txakabu
hakimairã, sinatabiaibu inũ txakabuaibunã. Hakia tsuãra txakabuwakẽ
hawẽ kupitiwẽ ẽ nuitirumaki, ha txakabu shinãkĩ hatu kupikinã, hatũ
ibubu inũ, hatũ bakebu inũ, hatũ bababu inũ, hatũ bababũ bakebu hatube
ẽ kupipakeshanaii— ikaya
8 haskai nĩkatã Moisés hawaira maĩ di itã beushũ Senhor Deus kẽwãkĩ
9 yuikĩ:
—Senhor Deusuũ, miarã, Senhor Deus Mimebi mĩ Hiweaki! Ẽ mia
benimawamiswẽ taea txanima nukube kashãwẽ. Ha enabu huĩti kushibuki.
Haskabiakẽ nukũ txakabu nuku buashũtã ana minabu nuku wariwe— aka

Deus hatube yubakaima ana hatu pe washunikiaki, na hãtxarã
(Dt 7.1-5)

10 hanushũ Senhor Deusũ Moisés ana hãtxa wakĩ yuikĩ:
“Natiã ana minabukiri ẽ mia yubai ea nĩkairawe. Haska ẽ kushipawẽ
ẽ matu ashuaĩ dami itxapa dasibibũ uĩshãkanikiki, haska nawa betsabũ
uiãma ipauniburã. Ẽ hatu e imaiwẽ taeshũ hanira mã bukubainaibu
anushũ ẽ kushipa dami itxapa nawa betsa betsapabũ uĩkubaĩshãkanikiki,
ẽ pepa matu anushũ ẽ hatu uĩmakubainairã.
11 Natiã haska ẽ matu yunuairã, txibãkĩ akubaĩshãkãwẽ. Eanã, hatũ
mae tibi matu mebĩmakĩ matũ berubi ẽ hatu nitxĩkubaĩshanaii, Amorreu
nawabu inũ, Canaã nawabu inũ, Heteu nawabu inũ, Ferezeu nawabu inũ,
Heveu nawabu inũ, Jebuseu nawaburã.
12 Hanu hikitã mã hiweshanai anurã, hatube
yubakanameyamashãkãwẽ, matũmebi mekeirã. Hamẽ mã hatube
yubakairã, hatũ beya matu beyawamatirubuki, txakabuwakinã, birũ
merã hikia keskairã. 13-14 Earã, ẽ Senhor Deuski, ẽ kena betsa ẽ Senhor
Deus Yaushinikawẽ taeshũ enabu yaushikĩ ẽ matu mekekubainaiwẽ
taeshũ hawa yushĩ betsa kẽwãma haska ẽ matu yunuai keska wakĩ hatũ
kẽwãti tibi tekekubaĩshãkãwẽ. Hatũ yushĩ kẽwãti txi tapu tibi yamawakĩ
hatũ yushibu shinãmati mishki keyatapa mapuabu inũ hatũ kẽwãti hi
meribi mapuabu derakĩ keyukubaĩshãkãwẽ, mae tibi anuarã.
15 Ha dikabi ha mai pakea anu hiweabube yubakayamashãkãwẽ. Habũ
ea danãkĩ hamapai sharabu yushĩ kẽwãkĩ hatũ txi tapu anushũ hatũ
yushibu kẽwãti piti pewatã matu pimakatsi kenabu hatubetã pikĩ mã ea
hakimatirubuki. 16 Hatube mã yubakakẽ hanushũ matũ aĩbu bake hatũ
huni bakebũ hatu aĩwãtirubuki. Hanushũ ha nawa txipashbu hatu aĩwãbu
haska hatũ beya txakabu txibãkĩ yushibu sharabu kẽwãkĩ matũ huni bake

parãkĩ hatũ yushibu hatu kẽwãmatirubuki, matũ huni bakebu habũ ea
danãmakinã.
17 Ha dikabi mane payukĩ txakã txakã ashũ ha kẽwãti dami ana akĩ
metaskayamashãkãwẽ", atã

Deus kẽwaĩ ano tibi besikũkaĩtikiaki, na hãtxarã
(Êx 23.14-19; Dt 16.1-17)

18 ana hatu yuikĩ: "Haska ẽ matu yunuima hakimama matũ misi
shashama pi besikĩ akubaĩshãkãwẽ. Hatiã ha misi shashama mã piairã,
ea shinãkĩ 7 shaba akubaĩshãkãwẽ. Ushe Abibe anu Egito anua ẽ matu
tashnimabiranimawẽ taeshũ ano tibi ushe Abibetiã apakekubaĩshãkãwẽ,
hanu hawẽ unãmatikirã.
19 Ha dukũ mã bake wa matũ huni bakebu kaĩ taearã, dasibi ena
dukũ ikubaĩshanikiki. Ha dikabi matũ ina awa inũ, matũ txashuwã
inũ, matũ cabra benes habu dukũ kaiãbu dasibi enasriki. 20 Hakia
jumento bake bene ha dukũ kaiã enabia ibu wakatsis ikĩ ha jumento
bake shãtukũ txashuwã bake bene kasmai cabra bake bene maewatã
ea inãkubaĩshãkãwẽ. Hamẽ txashuwã bake kasmai cabra bake mã ea
inãkatsi ikamarã, jumento bake kaiãs tetush akubaĩshãkãwẽ. Ha dikabi
matũ huni bake tue bena ha dukũ kaiã enabiakẽ mã ibuwakatsis ikĩ
hawẽ shãtukũ txashuwã bake mã ea inãtiruki. Hamẽ hawẽ inãkuĩ mã
ea beshuãma matũ huni bake hanu eki nukuti hiwe anu iweshũ mã ea
uĩmatirumaki.
21 Semana tibi 6 shaba besti dayakubaĩshãkãwẽ. Hakia sétimo shabatiã
ea kẽwaĩ hanu shaba bestitxai anu huĩrukũkubaĩshãkãwẽ. Daya itxapa
mã haya mibã banaitiã inũ bimi tsekatitiãbiakẽ hawẽ nuiyama sétimo
shabatiã hanu huĩrukũkubaĩshãkãwẽ, ea shinainã.
22 Ha dayakĩ mã yunuima ha dukũ shekiwã kaniai mã tseka
taewashanaitianã, semana hirabi besikubaĩshãkãwẽ, hanu besti Besiti
Semana wakinã. Ha inũ, matũ yunu dasibi itxawakĩ aru keyutã benimai
besiriakubaĩshãkãwẽ. Ano tibi Páscoatiã inũ, Besiti Semanatiã inũ, Yunu
Arukĩ Meneaitiã shinaĩ haska tibi wai besikubaĩshãkãwẽ, hakimamarã.
23 Mã haska tibi akĩ betsa betsapa wai ano tibi dabe inũ bestiki hanu eki
nukuti tari hiwe anu berunãbu inũ huni ewabu dasibi ea Senhor Israelĩ
enabu mekenika Deus bebũ itxakubaĩshãkãwẽ. 24 Mã haskakubainaibu
matu bebũshũ ẽ kushipawẽ nawa shukuabu tibibũ mae matu mebĩmakĩ ẽ
matu nitxĩshũkubaĩkĩ matũ mai pakea ana ewapa wakĩ ẽ hatu mesewaiwẽ
taea tsuã matũ mae biãtirubuma ishãkanikiki. Haska hakimama ha dabe
inũ bestiki ea kẽwaĩ ea beyus shuni itxai ano tibi ikubaĩshãkãwẽ.
25 Ea duawakĩ benimawanũ, iwanã, matũ inabu ea kuashũkinã, hawẽ
himi bishũ misi shashayabi hawẽ himi husitã ea inãkuĩyamashãkãwẽ.
Páscoatiã Egito anushũ matũ hiwe tibi ẽ detenika nai tsumã dũkebaini

shinãkĩ txashuwã hiki keũshũ shuitã pikĩ keyukĩ meshukiri pikatsi teshe
mekeyamakubaĩshãkãwẽ.
26 Bari tibi dayakĩ matũ bai anu hawara mibã ha dukũ mã banaima iki
taeai kaniai piama mã ea betxipaiai ea unãmakĩ hanu eki nukuti hiwe
anu matũ yunu bimi beshũ hau ea bishunũbũ ebe matu hãtxashunikabu
inãkuĩkubaĩshãkãwẽ.
Cabra bake pishta detetã hawẽ ibuã txutxuki hawẽ nami
bawataskayamashãkãwẽ”, itã

Hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati hãtxa Moisĩ kenenikiaki, na hãtxarã

27 Senhor Deusũ Moisés yunukĩ yuikĩ:
“Ẽ yunuti inũ ẽ nemati hãtxa hakimatima mia inũ minabu Israelĩ enabu
dasibibube ẽ mia hatube yubakubaĩshu ea keneshũwẽ”, akĩ mati anushũ
Senhor Deusũ Moisés yunua
28 haria Senhor Deusbe Moisés niti ishiã 40 shaba inũ 40 meshu hawa
piama hawa ũpash akama hiweyushũ ha hawẽ yuba hãtxa yunuti inũ
nemati mishki ture sapa dabe benaki 10 hãtxa Moisĩ kenekĩ keyutã
29 Mati Sinai anua Deusũ yuba hãtxa unãti mishki sapa dabe bakebirani
Moisés butui Senhor Deusbe hãtxakũkaĩshinawẽ taea hawẽ besu txasha
txasha ibiai hawa unãma hui 30 Moisés hawenabuki kemaya Arão
hawenabu Israelbubetã Moisĩ besu txasha txasha ikai uĩ haki datei haki
kemabumakẽ 31 hanushũ Moisĩ hatu kena Arão inũ hatũ shanẽ ibubu
Moiséski kematã habe hãtxai bei haki itxabũ 32 txipu hawenabu dasibi
mae hirabi anua bei Moiséski itxai haki dasiriaibũ Mati Sinai anushũ
haska Senhor Deusũ hawẽ hãtxa yunushina dasibi hatu shabakabi
unãmatã 33 haska hãtxa hatu yui keyutã hawenabu mesewakatsi ikama
hawẽ tari tuashwẽ beyabukukẽ 34 hanua Senhor Deusbe hãtxai kanũ
ishũ pekabaini Deuski nukuti tari hiwe anu hikia hanu habe hãtxai
keyutã ana tashnitã hawara Senhor Deusũ yunushu inũ nemashu hatu
unãmakubainikiaki. 35 Hanua hawẽ besu txasha txasha ikai uĩ haki
dateaibuwẽ taea hawẽ tari tuashwẽ beyabukukũkainikiaki, hanu Senhor
Deusbe hãtxamatianã, hanu Senhor Deusbe hãtxai kaitiã pekatãtanirã.

Hanu Deuski nukuti tari hiwe menenibukiaki, na hãtxarã

40 16-17 Egito anua tashnibiranimabu bari bestitxai nitxĩtã ana bari
betsa taekainaitiã ushe ha dukũ taeaitiã inũ hawẽ dia taeaitiã haska
Senhor Deusũ Moisés uĩmakĩ yunuima keska wakĩ hanu Deuski nukuti tari
hiwe wakĩ nitxĩkĩ taewaima menenikiaki. 18 Moisĩ Deuski nukuti tari hiwe
haska washĩshũ haki taewabaũkatsi hi tuash tsamĩkĩ keyutã hawẽ shau keyã
keyutã hanushũ hawẽ txibu tibi beni keyutã 19 hawẽ tari tuash ewapa itxapa
pũte pewakĩ tariwẽ mamaki hatu mabemashũ haska Senhor Deusũ yunuima
keska wakĩ Moisĩ hawenabu pũtemabaũkĩ keyutã

20 hanushũ mishki sapa dabe haki hawẽ 10 hãtxa hawẽ yunuti inũ hawẽ
nemati ha tibi Deus yubakaima hãtxa Moisĩ bitã bau merã naneshũ hawẽ
bakebaĩti hi dabe bau shui anu mistutã hawẽ bepu kenarã, Deus nuiti
watã bepukĩ atximatã 21 hanu Senhor Deus meribi hawẽ nukuti tari hiwe
merã Deus yubakati unãmati aruti bau bitxikĩ hatu tsaũmashũ pakẽkĩ
tariwẽ hunekĩ hatu pũtemakĩ habias Senhor Deusũ yuishina keska wakĩ
Moisĩ hatu amatã
22 hanushũ hanu Deus haki nukuti tari hiwe uke merã ha dukũ dĩtu anu
yusiuri nortekiri hawẽ kẽwãti tapu hatu tsaũmakĩ dĩtu meribi shabakã
hatu tsaũmatã 23 haska Senhor Deusũ yunushina keska wakĩ Deus bebũ
pewakĩ hawẽ kẽwãti misi tapu anu mãtxĩkĩ kekũbaĩtã
24 hanushũ betsari haki nukuti tari hiwe uke merã dĩtu meribi anuri
tapu bebũ ha dukũ yusmauri sulkiri hawẽ kẽwãti tapu haki bĩ dekuti
hatu tsaũmatã 25 Senhor Deusũ uiãyã haska yunushina keska wakĩ hawẽ
bĩ tetxiakeakeshũ habiati deku keyutã 26 hawẽ yubani hãtxa unãmati
aruti bau haki huneti tari pũtea besuuri ouro mane tapu pishta tsaũshũ
27 hakishũ ni pei inĩti pepa kuati wakĩ haska Senhor Deusũ yunushina
keska ni pei inĩti eskarabes Moisĩ kuashũtã
28 hanushũ hawẽ hikiti shui tariwẽ kebẽkĩ tari hatu pũtematã
29 hanushũ haska Senhor Deusũ yunushina keska wakĩ hawẽ hikiti shui
besuuri hawẽ kẽwãti txi tapu ewapa benãta hatu tsaũmashũ hanushũ
Senhor Deus benimawakĩ kẽwãkĩ inabu tesẽshũ menukĩ shekiwã duru
inãkĩ keyunikiaki.
30 Haska hanu Deuski nukuti tari hiwe inũ hawẽ kẽwãti txi tapu ewapa
namakis anu hanua txukiti mane kẽtxa ewapa hatu tsaũmashũ haki ũpash
hatu manemakĩ matawamakẽ 31 haki txukiti ũpashwẽ Moisés inũ Arão
inũ hawẽ huni bakebu hutxuki inũ mepanutã 32 txipu haska Senhor Deusũ
Moisés yunushina keska wai hanu Deuski nukuti tari hiwe hikikatsi inũ
hawẽ kẽwãti txi tapu kemakatsi hatũ tae inũ hatũ mekẽ txukapaunibukiaki.
33 Hawẽ henekĩ keyukĩ hanu Deuski nukuti hiwe merã hawẽ kẽwãti
txi tapu hemaĩtĩ hatu wamatã haki hatu kebẽmabaũkatsi txibu hatu
nitxĩmabaũshũ tariwẽ hatu dayabumatã hawẽ hikiti shuiri tari betsawẽ
hatu bepumatã

Hanu haki nukuti tari hiwe Moisés ashũshinanu nai kuĩwẽ hua Senhor Deus butunikiaki, na hãtxarã

(Nm 9.15-23)

hanu Deuski nukuti tari hiwe hirabi Moisĩ meneaya 34 hawaira hanu
haki nukuti tari hiwe anu nai kuĩwẽ bututã Senhor Deus hawẽ kushipawẽ
txasha txasha ikĩ tari hiwe merã matahaira wakẽ 35 haska uĩ Moisés
haskatã hikitima inikiaki, hanu Deuski nukuti tari hiwe mamaki nai
kuĩwẽ atximakĩ keyua Senhor Deus txasha txasha ikĩ matahaira wakenã.

36-38 Bari itxapa hiwei maekubaunaibutiã Israelĩ enabu dasibibũ uiaĩbũ
hanu haki nukuti tari hiwe meranua bariri Senhor Deusũ nai kuĩ mamaki
atxima uĩkĩ inũ meshu merã txi here habianuri uĩpaunibukiaki. Hanua
hatu maewakĩ iyuaitiã ha nai kuĩ hiwe mamakia benibainaya Israelĩ
enabũ hatũ tari hiwe pekatã nai kuĩ txibaĩ ana maekubaĩpaunibukiaki.
Hakia nai kuĩ benikainamakẽ hanu niti ika manishũ nai kuĩ beniai Israelĩ
enabu kayuama manayukubaĩpaunibukiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

NÚMEROS

Hawẽ unãmati hãtxaki

Israelĩ enabu shukua tibi hau tana keyunũbũ Moisĩ hatu yunua tananibuwẽ taeshũ na una “Números” kenenibukiaki. Ha dikabi hanu tsua hiweabumanu Israelĩ enabu hiwekubainaibu Deusũ hatu duawabia danãkĩ nĩkabuma ikubainibu miyui betsa ana txitxibaĩkĩ Moisĩ hatu kenemanikiaki.

Deusbe hawenabu hãtxashunikabũ hatunabu hãtxashũtikiaki, na hãtxarã

6 22 Moisĩ hau hari hatu yuitanũ Senhor Deusũ yuikĩ:
23 —Mĩ betsa Arão inũ hawẽ huni bakebu eska hatu yunukĩ
yuitãwẽ: “Hau Israelĩ enabu unanuma pepakubaĩshanũbũ na hãtxa
eskawẽ hatu pe yuikĩ:
24 ‘Senhor Deusũ matu duawakĩ mekekĩ hau matu
putayamakubaĩshanũwẽ.
25 Senhor Deusũ matu uĩ benimai hau matuwẽ nuikĩ hawẽ pepa hau
matu uĩmakubaĩshanũwẽ.
26 Senhor Deusũ mã hawẽ haibu txakabuma keska matu betxipaikĩ hau
uĩ pewakĩ matu unanuma hiwemakubaĩshanũwẽ’,

27 haska wakĩ habũ ẽ kena Senhor Deus yuikĩ Israelĩ enabu hatu pekiri
yuiaya ea ẽ Senhor Deusũ ẽ hatu duawakubaĩshanaii”, haska ẽ hatu
washanai ea hatu yuishũkubaĩwẽ— anikiaki.

Nai kuĩ Deuski nukuti hiwe mamaki butua txibãkubainibukiaki, na hãtxarã

(Êx 40.34-38)

9 15 Hanu Deuski nukuti tari hiwe wakĩ pũtebaunabũ habias shaba
tari hiwe merã Senhor Deus hatube yubakani hãtxa aruni bau
ma tsauãbu anu ha mamaki nai kuĩ hui butushũ atximakẽ bari kai ma
meshuaya ha nai kuĩ hanubi dami txi here keska dekeã ishĩ hayabi

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

penaya ha txi here ana dami hanubi nai kuĩtã 16 shaba tibi hanu haki
nukuti tari hiwe kuinẽ atxikubainaya meshu merã tibi txi here dekeã
keska uĩkubaĩpaunibukiaki. 17 Hanu haki nukuti tari hiwe mamakia nai
kuĩ manaũri inai taebainaya Israelĩ enabũ nai kuĩ txibãbaĩkatsi hatũ
tari hiwe dasibi peka keyubaini hanira mae anu nai kuĩ niti ikanu hatũ
tari hiwe dasibi ana pũtebaunabu 18 nai kuĩwẽ Senhor Deusũ hatu yunua
Israelĩ enabũ txibãkubainibukiaki. Hanu nai kuĩ kai anu bui inũ nai
kuĩ ana kama hiwe mamaki nai kuĩ niti iyukẽ hatũ tari hiwe dasibi ana
pũtebaũshũ manai hanu hiweyuabũ 19 shaba itxapa ha tari hiwe mamaki
nai kuĩ yane kama niti iyukẽ hanushũ haska Senhor Deusũ hatu yunuima
txibãkĩ Israelĩ enabũ ashuĩ hanua kaĩbaĩyuabumakẽ 20 hanu haki nukuti
tari hiwe mamakia nai kuĩ kayuama niti iyukẽ hatira shaba besti niti itã
ana Senhor Deusũ hatu yunua nai kuĩ txibaĩ buaibũ ana betsatiã Senhor
Deusũ hatu yunuama buama hanu bashikukubaini 21 hanu haki nukuti
tari hiwe mamaki nai kuĩ meshu bestitxai bashikuyukẽ hanu besti wai
ushashini penaya ana benibainaya txibaĩ buaibũ habiaskariai shabatiã
inũ meshu merã nai kuĩ benibaini buaya txibãkubaĩpaunibukiaki.
22 Hanu haki nukuti tari dĩtu meribihaira mamaki nai kuĩ bashikuyui
shaba dabe kasmai, ushe bestitxai kasmai, ano bestitxai niti iki haskaitiã
Israelĩ enaburi hawẽ taea teai bashikutã hiwei niti iyuabũ hakia nai kuĩ
benitã kaya ana txibãkubainaibũ 23 haska Senhor Deusũ hatu yunua besti
txibãkubaĩkĩ hatũ tari hiwe pũtekubaini habiatũs hatu yunua hatũ tari
hiwe peka keyutã ana bukubaĩpaunibukiaki. Hanua haskabiakubaĩkĩ
haska Senhor Deusũ Moisés yunuima keska txibãkĩ Senhor Deus kẽwãkĩ
ashuĩ hiwekubaĩpaunibukiaki, benimawairã.

Senhor Deusũ yubakani hãtxa aruni hi bau hatu bebũ bukubainibukiaki, na hãtxarã

10 33 Hanua atimas Senhor Deusũ Mati Sinai anua hatu tashnibaini
shaba dabe inũ besti bukĩ Senhor Deusũ hãtxa aruni hi bau Levĩ
enabũ buaibu bebũ huni dabe inũ dabetũ iabaĩkĩ hanu huĩrukũti pepa
benakubainaibũ 34 hanua shabatiã buaibũ hatu bebũ mamaki nai kuĩ kaya
35 Senhor Deusũ hãtxa aruni hi bau bukatsi ia taewaibũ Moisĩ Deus yuikĩ:

“Senhor Deusuũ, benirikaĩwẽ,
ha mia danaĩ miki sinataibũ mia uĩ datei
hau pashai sa ikubainũbunã”,

aki hãtxakũkaini
36 hanua Senhor Deusũ hãtxa aruni bau hanira huĩrukũti anu niti
akaibũ Moisĩ ana yuikĩ:

“Senhor Deusuũ, natiã hanu hatube niti iyuwe, minabu Israelĩ enabu
itxapa dasibi shukuabu tsuã tana keyutirubumabe huĩrukuinã”,

aki habiaris yui hãtxakũkaĩpaunikiaki.

Israelĩ enabũ nami pikatsis ikaibu Senhor Deusũ hatu yubanikiaki, na hãtxarã

11 1 Shaba betsatiã bika tenekubaini hune Senhor Deuski ha ikaibũ
Senhor Deusũ hatu nĩkai hatuki sinatahairakĩ hatũ tari hiwe
pũtebaunabu dapi txi here dekutã putabaunaya 2 yurabu bibiski ibaũkĩ
hau hatu merabewanũ Moisés yukabu hanushũ Moisĩ nĩkatã Deus hatu
yukashuna nĩkatã Senhor Deusũ txi hatu nuka washuniki. 3 Hanushũ
Senhor Deus hatuki sinatakĩ txi herewẽ hatu menukeãshinawẽ taeshũ
hari shinãkĩ kenakĩ: "Na mae kenarã, Taberáki", anibukiaki.
4 Yura betsa betsapa shuku betsa Egito anua hatube pashai beimabu
Israelĩ enabube hiwekubirani piti pepa bestikiri shinãkubiranaibũ
atimas Israelĩ enaburi hatubetãs shinã txakai kashai yuinamekĩ: "Uatiã
nũ pimis keska tsuã nuku nami inãpainũ nũ pĩtsi ikaii. 5 Egito anushũ
baka mirimahaira hamẽ nũ pikubainimarã, ẽ shinãhairaii, pĩtsikinã. Ha
dikabi pepino inũ, melõe batapa inũ, porro inũ, cebola inũ, alho nũ hamẽ
pikubaĩmis nũ shinãhairaii. 6 Hakia nenushũ nũ hawa piama buni tenei
mawaii. Hawa betsa hayama na nai anua duru maná besti pikubaini nũ
ma hatsãshinaki", ikubainaibũ
7 ha piti manákiri matu yuinũ ea nĩkakãwẽ. Manárã, uĩkĩ coentro heshe
keska inũ hi shuku paxinipa keskaki. 8 Hawẽ piarã, hawẽ nis shekiwã misi
sheniyabi bawashũ pia keskaki. Ma bari keyaya nai anua duru maná binũ
ika bushũ bitãshũ denekĩ kasmai tĩ tĩ akĩ pewatã ũpashki huatã kasmai
misi wakĩ ũpash eskarabeyabi mishpu washũ itxawashũ tsuikĩ bawakĩ
misi wakubainibukiaki. 9 Meshu merãri nibi itxatã hatũ mae hirabi anu
tuis tuis iki nai anua duru manaũria niri ipaunikiaki.
10 Hatũ tari hiwe hikiti anu Israelĩ enabu tibi hawenabube pĩtsiaibuwẽ
taea kashai keskai hune Senhor Deuski ha ikaibu Moisĩ nĩkai, Senhor
Deus hatuki sinatahairaya hatũ hãtxa betxipaiamari 11 Moisĩ Senhor Deus
yuikĩ:
—Ẽ mĩ tsumarã, haskakĩ mĩ ea itxakawai? Hawa ekiri txakabu mĩ
hayamẽ? Minabu mĩ ea hatu iwemaima eas bika tenemakanikiki. 12 Hanu
hatũ shenipabu mĩ hatu yubani anu hatu iyukinã, bakeishtã txutxu akai
keska ikushũ ẽ hatu iyushanũ mĩ ea yunuimamẽ? Ẽ hatũ epamẽkaĩ.
Ẽ hatũ ewaraka. Ẽ haskamaki. 13 Hania ẽ hatu nami bishuaĩ, na yura
mirimahairabũ hau pinũbũ nami hatu bishũkinã? Kashakubirani beshũ
ea yuikĩ: "Nũ nami pikatsis ikai nuku bishũwẽ", ea akeakekanikiki.
14 Na yurabu ana ẽmesti ẽ hatu iyukatsi ikamaki, ea bika tenema
txakayamaibuwẽ taeshunã. 15 Mĩ haskas ea dayamakĩ hatu iyumairã, ẽ
betxipaiamaki. Haskakenã, hawaira ea tenãriwe. Mĩ ma ea tenanã, ana ẽ
bika teneai mĩ ea uiãma ishanaii— aka
16 Senhor Deusũ Moisés kemakĩ yuikĩ:

—Tsuabura ha habũ hatu yunua hatũ hãtxa nĩkamisbu 70 shanẽ ibubu
unanepa katutã ea hatu itxawashũbirãwẽ. Hanu Deuski nukuti tari hiwe
anu hatube huwe, mibetã hau ea manai benũbunã. 17 Uiaĩbu bututã ẽ
mibe hãtxai kaii. Hau habuã mia merabewakĩ ha yubabu mibetã hau
mekekubaĩshanũbũ ẽ yushĩ mĩ hayarã, pashkashũ hatu tibi ẽ inãbaũshanaii,
mawaira ana mimesti bika teneama hatube mĩ merabenãshanunã,
minabu hatu merabewakĩ iyuirã. 18 Minabu eskaibu ẽ nĩkaii. Pĩtsihairai
kashakubirãkĩ yuikĩ: “Egito anushũ nami pikubaini nũ pe hiweimaki. Hakia
nenu nũ huima tsuã nuku nami inãmaki, nũ pinũbunã”, ikaibu ẽ Senhor
Deusũ ma ẽ hatu nĩkawẽ taeshũ meshukiri ẽ hatu nami inãshanaii. Haskawẽ
taeshũ hatu yunuwe, hau hatũ txakabu henei shinã betsai nashinũbunã,
meshukiri nami ẽ hatu inã pikatsirã. 19-20 Ea Senhor Deus matube kakĩ
ẽ nĩkayamaya keska haskai mã ea danã paepawai? Kashai yuinamei:
“Haskatanũ ika nũ tashnikiranimamẽ, Egito anushũ pikĩ pewabiairã?” iki
“Ikis mã hãtxakũkainaiwẽ taeshũ shaba bestitxaima, inũ shaba dabemari
inũ, 5 shabama inũ, 10 shabama inũ, 20 shaba bestima hatiã besti mã nami
piama ikubaĩshãkanaii. Hakia ushe bestitxai mã nami pikubaĩshãkanaii.
Pikubaini hatsãtã hanãkatsis iki mã katsa hanãkũkaĩshãkanaii, dekĩ shuiwẽ
dikabi hanã beirã”, akĩ ea hatu yuishũwẽ— aka
21 Moisĩ kemakĩ yuikĩ:
—Na yurabu mirimahaira aĩbu inũ bake mishtĩbu tanama 600.000
hunibu besti ebe beaibũ ha hati yurawanã, mĩ nuku pimai? Miã yuikĩ:
“Ẽ hatu nami inã ushe bestitxai pikubaĩshãkanikiki”, mĩ ishuki. 22 Hania
hatira nukũ txashuwã inũ nukũ ina awa detekubaĩkĩ dasibi nũ hatu
pimakubaĩshanai? Ushe bestitxai nũ hatu pima keyutirumaki. Damaki.
Ha dikabi ianẽwã anua baka dasibi bikĩ neshe keyushũ nũ hatu pima
keyua damariki— aka
23 Senhor Deusũ Moisés ana kemakĩ yuikĩ:
—Mĩ ea shinanã, ẽ kushiparã, pesheishta dabanẽ mĩ ea shinaĩ ikai?
Natiã haska ẽ mia yuiai ẽ mia ashũtirumẽkaĩ, ẽ mia ashũtirumamẽkaĩ, mĩ
uĩshanaii— aka

Israelĩ enabu 70 shanẽ ibu betsabu hawẽ hãtxashunikabu Deusũ hatu wayunikiaki, na hãtxarã

24 hanu Deuski nukuti tari hiwe anua Moisés tashnikirã haska
Senhor Deusũ yuishu hawenabu itxawashũ dasibi hatu yuitã hanushũ
haska Senhor Deusũ yunushu keska wakĩ Israelĩ enabu 70 shanẽ ibubu
itxawabaĩ hanu Deuski nukuti tari hiwe dapi hatu kekũbauna 25 hanua
nai kuĩwẽ Senhor Deus bututã Moisésbe hãtxai menetã hanushũ ha
Yushĩ Moisés inaĩma haya pashkatã ha 70 shanẽ ibubuki inãbaunaya ha
Yushĩ hatu merã hikikĩ hatu atxia Deusũ hãtxa yuishunikabu keska hatu
hãtxamatã ana haska hatu hãtxamama inikiaki.

26 Ha 70 shanẽ ibubu hatu katua shanẽ ibu dabe Eldade inũ Medade
hanu Deuski nukuti tari hiwe anu buama hatũ mae anua niti itã
bashikubiabũ ha Yushinẽ hatu atxiria haburi Deusũ hãtxa yuishunika
keska hãtxai taeaibũ 27 haska hãtxaibu berunã nĩkatã kushikaĩ Moisés
yuikĩ:
—Ũ unu nũ ika anuarã, Eldade inũ Medade Deusũ hãtxa yuishunikabu
keska hãtxakanikiki— akaya
28 hanushũ Numnẽ bake Josué berunãbiatũ Moisés merabewakĩ
taewabiranimatũ Moisés yuikĩ:
—Ẽ shanẽ ibu Moisĩ, hatu nemawe, hau ana haska
hãtxayamanũbunã— aka
29 hakia Moisĩ Josué kemakĩ yuikĩ:
—Haskakĩ mĩ ea yaushimai, hatu nemakatsis ikinã? Ẽ shinanã,
hawenabu dasibi hawẽ hãtxa yuishunika wakĩ Senhor Deusũ hawẽ Yushĩ
hau hatu atximakĩ keyunũwẽ— atã
30 hanua hatũ mae anu Israelĩ enabu shanẽ ibububе Moisés txĩtuaĩbũ

Kuma itxapahaira Senhor Deusũ hatu yununikiaki, na hãtxarã

31 Senhor Deusũ ianẽwã beshũ akĩ niwe yunua kuma shuku tibi mirima
niwe kushipatũ shũku abirã abirãkĩ hatũ tari hiwe pũtebaunabu anu
inũ hatũ mae hirabi kesukauna anu butubauni hatishũra shaba bestitxai
huni katirutishũ kuma mirima butukĩ mai atxikĩ keyubainabu hanus
matsamanabaini buspu tsaua hawẽ keyatapa 1 metrotia kesuabũ 32 ha
shabatiã inũ meshu hirabi inũ shaba ha katxu betsatiãri yurabũ kuma
atxitãtãkĩ betsabũ itxapa bikĩ inũ hatiritũ eskarabes bikĩ 10 kuki ewapa
matawakĩ ha kuma detetã pewakĩ txapatã tsusĩwãkĩ hatũ hemaĩtĩ
anu dasibibũ barĩwãkĩ mãtxĩbaũshũ 33 ha dukũtũ nami pirinũ, iwanã,
kuma bawashũ pikĩ Israelĩ enabũ nasa nasa akaibũ haska waibũ Senhor
Deus hatuki sinatahairakĩ kupikĩ yura mirima isĩ txakabuwẽ hatu
hawaira tenãkĩ keyunikiaki. 34 Pĩtsiwẽ taea besti kemukĩ shinãkubirani
mawakãshuwẽ taeshũ ha mae kenakĩ: “Quibrote-Hataaváki”, anibukiaki,
nukũ hãtxawẽ yuiarã, “Pĩtsiwẽ taea besti mawabu hanu maiwatiki”, akinã.
35 Quibrote-Hataavá anua Israelĩ enabu ana maei bui Hazerote anu
hikia hanu bashikua maniabũ

Moiséski Miriã inũ Arão ha inibukiaki, na hãtxarã

12 1 Moisĩ Etiópia nawa aĩbu aĩwãshĩkẽ hawẽ taeshũ ha aĩbu
danãkĩ Moisĩ pui Miriã inũ hawẽ betsa Arãonẽ Moiséskiri
hãtxa txakabukĩ 2 yuikĩ: “Senhor Deusrã, Moisés bestibe hãtxama nuku
dikabibe hãtxariatiruki”, iki ibubis keaĩbũ Senhor Deusũ hatu nĩkakĩ
3-4 Moisés txanima mai hirabi anua tsua keskama ibubis keĩsmakẽ
haskawẽ taeshũ Moisés inũ Arão inũ Miriã Senhor Deusũ hatu yuikĩ:

—Nenua tashnikaini hanu eki nukuti tari hiwe anu bukãwẽ— akĩ hatu yuia
hanu buabũ 5 nai kuĩ butuawẽ Senhor Deus ma butua hanu haki nukuti
tari hiwe hawẽ beputi bebũ nishũ Arão inũ Miriã hatu kena ha dabe
beabu 6 Senhor Deusũ ana harishũ hatu yuikĩ: “Eska ẽ matu yuiai ea nĩka
pewakãwẽ. Matu anua ẽ hãtxa ea yuishunika katutã usha namai inũ betsa
watã haska ishanai bebũkiri ẽ matu unãmamiski. 7 Hakia ẽ tsuma Moisés
pepa dasibibu binua txĩtuĩsmabe hãtxairã, ẽ haskaismaki. 8 Habe hãtxairã,
beisinãbukuĩ ẽ habe hãtxamiski, hãtxa shabakabiwenã. Haskai ea uĩ ebe
beisinãbiamiskẽ haki dateama mã haki hãtxa txakabui ikai?” hatu wai
9 Senhor Deus hatuki sinata txakayamatã kai 10 hanu haki nukuti tari
hiwe anua nai kuĩ benibaĩkĩ Miriã kupibaina hawẽ yura hirabi lepra
txami txakabui mesehaira ma hushupai keyukẽ Arão nasukekaũ uiã Miriã
ma txami hushupai keyukẽ 11-12 datehairakĩ Moisés yuikĩ: “Ẽ Shanẽ Ibuũ,
ẽ nuitapai mia ea apa? Unaĩsmapai patapai nũ txakabushuwẽ taeshũ
nuku kupiyamawe. Bakeishta kaĩriama ma debua txapui taei kaiã keska
nukũ pui Miriã haska kupitã heneyamawe”, aka
13 hawẽ hãtxa nĩkatã Moisĩ Senhor Deus hatu yukashũkĩ: “Ẽ mekenika
Deusuũ, ana haska wama mĩ kupishu henetã ea shushawashũwẽ”, aka
14 Senhor Deusũ Moisés kemakĩ yuikĩ: “Tsuãra hawẽ epa txakabuwa haki
kemu bekushu aka dakekĩ 7 shaba tashnikaĩ tsua uĩsmaki. Haska keskari
wakĩ nenua mĩ pui nitxĩwẽ, hau mae benãta hiweyutanunã. 7 shaba
keyuaya hawẽ dake maĩ hawẽ bitxi shushaya matuki ana dasitiruki”, aka
15 haska Moisĩ nĩkatã Miriã hawẽ mae anua benãta nitxiãbu ka 7 shaba
mae benãta anu tari meribi Miriã hiweyuaya hawenabu hani buyuama
habianu hiweyuabũ 16 ma Miriã shusha ana txĩtũkirãkẽ Hazerote anua
Israelĩ enabu dasibi ana tashnibaini bukubaini hanu tsua hiweabuma anu
hawẽ kena Parã anu hikishũ hatũ tari hiwe pũtebaunabũ

Canaã anu bushũ hau hune uĩbaũtãshanũbũ
Moisés hatu yununikiaki, na hãtxarã

13 1 hanushũ Senhor Deusũ Moisés ana yuikĩ:
2 “Israelĩ enabu shukuabu tibi anua shanẽ ibubu hatũ hãtxa
nĩkamisbu bestibu katushũ hatu yunukĩ mai pakea Canaã anu hanu Israelĩ
enabu ẽ ibuwamashanai anu hau hune uĩbaũtanũbũ hatu nitxĩwẽ”, aka
3 haska Senhor Deusũ Moisés yunushina keska huni kushipabu hatu katubaũshũ
hanu tsua hiweabuma Parã anu ishũ Moisĩ hatu yunua Canaãkiri kai hikitã
25 hanua 40 shaba mai pakea hirabi uĩbaũkĩ keyutani ana txĩtũbirani
26 Parã hanu tsua hiweabuma anu mae betsa hawẽ kena Cades anu Moisés
inũ Arão inũ Israelĩ enabu dasibibu hanushũ hatu manai maniabu anu
hatuki ana nukutã haska ha mai pakea anu uĩbaũshinabu dasibibuki
txanikĩ bimi pepa hanua beshiãbu hatu uĩmabaũkĩ keyutã 27 habuã Moisés
yuikĩ:

—Ha mai pakea anu mĩ nuku yunua hanu kashunã, txanimahaira awa
txutxu inũ buna batapa hene habai keska piti pepa hamẽ ikikiki, na piti haska
sharabu yunu hayarã. 28 Hakia ha yurabu hanu hiweaburã, kushipahairabuki.
Hatũ mae ewapahaira mishkiwẽ kenekauana keyatapahairaki. Hanua hatube
detenamenũ ika tsua hikitirubumaki. Ha dikabi, Anaque enabu keyatapa ewapabu
pakubainaibu nũ uĩriashinaki. Nũ hatuwẽ dateshinaki. 29 Mai tsusĩ anu sulkiri
Amaleque enabu itxapa hiwebaunabuki. Heteu nawabu inũ, Jebuseu nawabu inũ,
Amorreu nawabu mati matipa anu hiwebaunabuki. Ianẽwã ewapa kesha anu inũ
Hene Jordão keshabukũ Canaã nawabu mirima hiweriabuki— hatu waibũ
30 haskaibu Calebe hatube kashũ uĩriatãshĩshũ yurabu inũ Moisés
bebunua ha ibaunaibu hatu hãtxa nesewatã hatu yuikĩ:
—Kushipatã ha mai pakea hatu mebinãshãkãwẽ. Hatũ mae tibi atxitã
nũ ibuwatirubuki— hatu waya
31 habe butãshĩshũ Calebe kemakĩ yuikĩ:
—Hamaki. Haskamahairaki. Nũ hatube detenametirubumaki. Haburã,
kushipahairabuki, nuku binuarã— ikĩ
32 Israelĩ enabu dasibi habu dasibibu butãshĩshũ hatu yuikĩ:
—Hari kashũ ha mai pakea nũ uĩbaũtãshinarã, txakabuhairaki. Ha
yura hanu hiweaburã, yura betsabu betxipaiama hatu detemisbuki. Yura
ewapabu mirima nũ hatu uĩshinaki. 33 Ha dikabi Anaque enabu keyatapa
ewapa pakubainaiburi nũ uĩriashinaki. Nũ hatube nia tananameará, nũ hatu
namã shini tiubuki. Habũ nukuri habiaskari nuku uĩshinabuki— hatu wabu

Senhor Deusũ hatu mekebiakubaina hawẽ kushipa ikũwãma inibukiaki, na hãtxarã
(Dt 1.26-33)

14 1 ha mai pakea hirabi hiwebaunabu mese uĩtani txaniaibu nĩkai
datei kashai biski iki meshu txai tanai kashashini 2 penaya
dasibi Israelĩ enabu Moisés inũ Arãoki sinatai hãtxa txakabu hatukiri
yuikĩ:
—Egito anua nũ mawai pe ikeanimaki. Hamẽ hanu tsua hiweabuma
anua mawa nũ periakeanaii. 3 Haskakĩ Senhor Deusũ nenu nuku
iweimamẽ? Ha nawabube nuku detenamemakĩ dateyabi nuku tenanũ,
iwananã, nukũ aĩbuaibu inũ nukũ bakebube nukuki sinatakĩ hau nuku
tenananũbunã, ha kushipabukẽnã. Nukũ hiwea benukatsi ikama Egito
anu nũ ana txĩtuanã, peki— ikĩ 4 yuinameakeakekĩ yuikĩ:
—Huni betsa nukũ shanẽ ibu katunãkãwẽ, hau Egito anu hatũ nuku
ana txĩtũmanunã— ikaibũ
5 Moisés inũ Arãonẽ hatu nĩkatã dasibibu bebũ dãti iki beti ikabũ
6 haskaibũ haburi datehairakĩ Numnẽ bake Josué inũ Jefoné bake Calebe
ha dabetũ ha mai pakea betsa uĩtãshinabu hatuwẽ datei huĩti nishmakĩ
hatũ tari ushnitã 7 Israelĩ enabu dasibi hatu yuikĩ:

—Ha mai pakea nũ hune uĩkubaũtãshinarã, hanu hiweti mai pepahairaki.
8 Nukuwẽ benimakĩ ha maewã piti hamẽ ikai anu Senhor Deusũ nuku
iyushũ nuku merabewaya nũ hikishanaii, nuku inã hanu ibuwairã. 9 Hakia
nukũ mekenika Senhor Deus danãyamakãwẽ. Ha dikabi, ha mai pakea
anu hiweabuwẽ dateyamariakãwẽ. Senhor Deusũ nuku merabewakĩ
hatũ mekenika yushibu nemaya misi pia keska wakĩ nũ hawaira hatu
maemashanaii. Nukurã, Senhor Deuski nũ txiti ikaki. Hakia haburã, tsuã
hatu mekeamaki. Hatuwẽ hawa dateyamakãwẽ— hatu abiabu 10 nĩkama
dasibitũ mishkiwẽ tsaka tsaka akĩ hatu tenãpanãbũ hanu haki nukuti tari
hiwe anushũ Senhor Deusũ hawẽ kushipa txasha txasha ikihairaiwẽ hatu
nemakĩ ana hatu uĩmakĩ 11 Senhor Deusũ Moisés besti ana yuikĩ:

—Ea danãkubaĩkĩ henekatsi ikabumaki. Hawẽ unãmati dami itxapa
ẽ hatu uĩmabiakubirana ea ikũwãkatsi ikabumariki. 12 Haskakẽ txami
mesewẽ kupikĩ hatu yama watã mia inũ mĩ bakebu enabu washũ hatu
pahaira wakĩ yurabu kushipa ẽ mia hatu washũshanaii, na Israelĩ enabũ
kushipa binumakinã— aka 13 Moisĩ Senhor Deus nemakatsi ikĩ kemakĩ ana
yuikĩ:

—Haska Egito anua mĩ kushipawẽ na enabu mĩ hatu iweima Egito nawabũ
haskakiri unãhairakanikiki. 14 Haska mĩ ea dama yuishu mĩ hatu akaya Egito
nawabũ nĩkatã Canaã mai pakea hirabi anu hiwebaunabũri nĩkariashãkanikiki.
Habianuri eska mikiri ma mia nĩkaimabuki. Senhor Deus na yurabu hatube kakĩ
hatu beismakĩ mĩ hatu kupiama ikimaki. Nai kuĩ merã mĩ hatu bebũ kai inũ
hanua meshu merã nai kuĩ dami txi here merã mĩ hatu bebũri hukĩ iwekubiranaii.
15 Na enabu mĩ hawaira hatu dete keyuaya yurabu shuku tibitũ mĩ kushipakiri
unãbiakĩ eska yuikubaĩtirubuki: 16 "Hanu Senhor Deusũ hatu yubabiani anu
hatu hikimatirumawẽ taeshũ hanu tsua hiweabuma anushũ hatu debuwakĩ
keyukĩ yamawashinaki", akĩ mikiri yuikubaĩtirubuki. 17-18 Haskakenã, Senhor
Deusuũ, mĩ haska hatu yubaima akĩ mĩ kushipa hatu uĩmakĩ iyukĩ hatu niti
akama heneyamawe. Yurabu txakabubu kupikĩ mĩ heneismabia hakia hatũ ibubũ
txakabuwẽ taeshũ hawẽ bakebu inũ, hawẽ bababu inũ, hatũ bababũ bakeburi
inũ, habũ bababũ bababuri mĩ hatu kupimisbia ikis hawaira sinatama nuikipa
benimanikahairakĩ mia nĩkaisbumabiakẽ hatũ txakabu tere akĩ ana shinãma mĩ
hatu hakimawatiruki. 19 Haskawẽ taeshũ mĩ nui pae ewapa hatu uĩmakĩ hatũ
txakabu hatu buashũwẽ, ana shinãmarã. Egito anua hĩ hĩ ikama hatu iwekubirãkĩ
na mae anushũ mĩ hatu mekekubainaii— aka

Israelĩ enabu Senhor Deusũ hatu kupikĩ hatu bika tenemakubainikiaki, na hãtxarã
(Dt 1.34-40)

20 Senhor Deusũ Moisés kemakĩ yuikĩ:

—Peki. Haska mĩ ea yukairã, hatũ txakabu buakĩ ikis ẽ hatu tenãkĩ
keyuamaki. 21 Hakia ẽ hiwea inũ ẽ kushipa mae hirabi anushũ uĩmisbuwẽ taea

haska ẽ mia yuiai txanima kayabiki. 22 Egito inũ hanu tsua hiweabuma anushũ
ẽ kushipa inũ hawẽ unãmati dami betsa betsapa ẽ ma hatu uĩmabiakubirana
uĩbiakĩ hawẽtsaĩs ea unãti wanũ ishũ ẽ yunuti hãtxa txibãkatsi ikama
ikubirãkanikiki. 23 Mae pepa hatũ shenipabu ẽ hatu yubani habũ ea nĩkakatsi
ikama ikubiranaibũ tsuã uiãmahaira ishãkanikiki. Ea danãmisbutũri hanu
hikikĩ uĩtaskabuma iriashãkanikiki. 24 Hatũ shinã keskama ẽ tsuma Calebe
bestitũ shinãkĩ txanimahaira ẽ hãtxa nĩkakĩ ea ashũkubaĩmiski. Haskawẽ
taeshũ hanu hatubetã uĩbaũtanimanu Calebe hau hikinũ ẽ nemama
hikishanikiki. Hanua hawenabu pai hiwekubaĩshãkanikiki. 25 Haskawẽ taea ana
hariri mã buaibukiri napãpa ewapanu Amaleque nawabu inũ Canaã nawabu
hiwebaunabuwẽ taea ana hari buama meshukiri ana hawẽri hatu txĩtuãbaĩkĩ
Ianẽwã Tashipakiri hanu tsua hiweabumanu hatu ana iyutãwẽ— akĩ
26 Senhor Deusũ Moisés inũ Arão ana hãtxa wakĩ:
27 —Hatiã ea nĩkashanaibu teneshũ hatu manakubaĩpa, ea yuaĩ eki ha
ikaibu ẽ nĩkashuwẽ taea ha Israelĩ enabu txakabu yuananaĩ hãtxawaĩburã?
28 Ekiri eska ea hatu yuishũwẽ: "Earã, Senhor Deus ibubis ẽ hiweawẽ taeshũ
haska ekiri mã yuibaunaibu nĩkatã habiaskari ẽ matu akubaĩshanaii. 29 Dasibi
hunibus 20 bariya unuri hiwebainaibu unaki tanakĩ netãmisbu dasibi eki hãtxa
txakabukubaini habu mawashãkanikiki. Hatũ yura hanu tsua hiweabuma anu
hatu putakubaĩshãkanikiki. 30 20 bari binubainabu mã tsua hikiama ishanaii.
Hakia Jefoné bake Calebe inũ Numnẽ bake Josué hanu ẽ yubani anu habu
besti hikitã hiweshãkanikiki. 31 Hakia: 'Nukuki sinatakĩ nukũ bakebu inũ nukũ
bababu atxitã dayaru watirubuki', ikĩ ma yuishinabuwẽ taeshũ matũ huni
bake mashkubu inũ matũ bababu hatu iyukĩ hanu mã danãshinabu anu ẽ hatu
hikimashanaii, hau hawẽruai hiweshanũbunã. 32 Hanu tsua hiweabuma anu
mawa matũ yura putakĩ mã hatu henekubainaya 33 40 ano inabu mekekubauni
matũ bakebu hiwekubaũshãkanikiki. Haska dayakĩ ẽ hãtxa mã ikũwaĩsbumawẽ
taeshũ 40 ano matũ txakabu kupiti matũ bakebũ matu teneshũkubaĩshãkanikiki,
mã debui keyuayarã. 34 40 dia Canaã mai pakea mã uiãtãbaunimaki. Haskawẽ
taea 40 ano matũ txakabu pakai mã yumãshanaii, dia tibi mã uĩbaunima keska
wakĩ ano bestitxai ẽ matu kupia mã uĩshanaii, mã eki sinataiwẽ taeshunã", akĩ
ea hatu yuishũkãwẽ. 35 Txanima ea Senhor Deus ẽ hãtxa kayabiaii. Na yurabu
txakabu eki dasibia sinataiburã, ẽ hatu haska washanaii. Nenu hanu tsua
hiweabuma anu hatũ hiwea benushãkanikiki, mawakinã.

Canaã habũ uĩbaũtanimabu 10 huni txakabu mawanibukiaki, na hãtxarã

36-37 Canaã anu bushũ hau uĩbaũtanũbũ hunibu Moisĩ hatu yunuima
txĩtũbirã: "Ha mai txakabuhairaki", akĩ hatunabu hatu banabimabu Israelĩ
enabũ nĩkatã hatunabu Senhor Deus yuãmakĩ hatu ha imashinabuwẽ taeshũ
ha 10 huni Senhor Deusũ hatu hawaira debuwakĩ keyunikiaki. 38 Hanua Canaã
anu kashũ hatubetã uĩbaunima Josué inũ Calebe besti mawama inibukiaki.

Horma anuabũ Israelĩ enabu shuku betsa hatu yamawanibukiaki, na hãtxarã
(Dt 1.41-46)

39 Haska Senhor Deusũ ma yuishu Moisĩ hatu yuia nĩkai Israelĩ enabu
dasibi punu nukai keyuabũ 40 ushashini penama bestẽtã kaĩbaini bui mati
matipa mapekebaini bua yuinamekĩ:
—Ma nenu nũ hubia txanima nũ kanehairashinaki. Habiaskabia hanu
Senhor Deusũ nukũ shenipabu yubani anu burinãkãwẽ, hanu ibuwairã—
iake iakeaibũ 41 hatu nemakĩ Moisĩ yuikĩ:
—Haskai mã patapamẽ, Senhor Deusũ yunua besti nĩkamarã? Haska mã
shinaĩkirirã, mã kanehairashanaii. 42 Matũmebi bebũkiri bebuyamakãwẽ.
Hamẽ mã haskakainayarã Senhor Deusũ matu merabewairã, ana
matubemaki. Hakia nĩkamas mã kayarã, matu maemashãkanikiki, habu
nukuki sinataibunã. 43 Habu dukũtũ matu manakakanikiki, Amaleque
nawabu inũ Canaã nawabunã, matube detenamekĩ matu tenanũ ikarã.
Senhor Deus merabewanika mã heneshina ana matubemaki— hatu aka
44 ha yura shuku betsabũ Moisĩ hãtxa nĩkama mati matipanu habũ
dukũ ibuwanũ ika mapekeaibũ hakia Senhor Deus hatube yubakani hãtxa
aruni bau buama inũ Moisés hatube kamakẽ 45 hanua Amaleque nawabu
inũ Canaã nawabu ha mae anu hiwebaunabu hanus ma itxatã butubirãkĩ
hatu detekĩ taewakĩ maemakĩ hatu txibãkubirãkĩ Horma anushũ hatu
maemakĩ yamawakĩ keyutã hatũ mae tibi anu txĩtũbainibukiaki.

Mishkikia Moisĩ ũpash hatu tueshunikiaki, na hãtxarã
(Êx 17.1-7)

20 1 Bukubauni ano bena hawẽ ushe ha dukũ kaiaĩtiã hanu tsua
hiweabumanu hawẽ kena Zim anu hikishũ mae Cades anushũ
hatũ tari hiwe pũtebauna hanu hiweyuabũ hanua Moisĩ pui Miriã mawa
habianuri maiwanibukiaki.
2 Yurabũ hania ũpash atima hayamakẽ Moisés inũ Arão ha akatsi itxatã
3 Israelĩ enabũ Moisés yuikĩ:
—Haska nukunabu Senhor Deusũ hatu kupiaya nũ ma hatube mawati
sharashinaki. 4 Nukurã, nũ Senhor Deusũ enabuki. Haskakĩ nenu hanu
tsua hiweabuma anu mĩ nuku iweimamẽ, nukũ inabube nuku tenanũ,
iwananã? 5 Na mae txakabuhaira anu mĩ nuku iweimamẽ? Haskakĩ Egito
anua mã nuku tashnimabirãyamamẽ? Nenushũ nũ hani mibãtimaki. Ha
figueira inũ, uva inũ, hawa bimi betsa pepa hayamaki. Ha inũ, hania nũ
ũpash akai hayamariki— akabu
6 hawenabu hatu henebaini Moisés inũ Arão ka hanu Deuski nukuti tari
hiwe hikiti shui anu dãti iki maiki beti ikabũ hanua Senhor Deus hawẽ
kushipawẽ txashakirã hatuki nukutã 7-8 Moisés Senhor Deusũ ana yuikĩ:

—Ha mestẽti bitã mĩ betsa Arãobetã minabu ha mishki bebũ hatu
itxawawe. Ha itxabu bebũshũ hau ũpash shuru inũ ha mishki ewapa
hãtxawẽ yunuwe. Hanua mĩ yunua ũpash tueai mĩ uĩshanaii, hau minabu
inũ hatũ inabũ hanua ũpash anũbunã— aka
9 haska Senhor Deusũ Moisés ma yunua Senhor Deus hatube yubakani
hãtxa aruni bau anua Moisĩ hawẽ mestẽti bishũ 10 txipu mishki ewapa
bebũshũ Moisés inũ Arãonẽ hawenabu itxawashũ hatu yuikĩ:
—Nĩkaisma huĩti kushibuũ, nĩkakãwẽ, matu yuinunã. Matu ũpash
amanũ, iwanã, na mishki ewapa anu matu ũpash tashnimashũkĩ matu
shuru imashũpa, mã ha anũbunã?— akĩ 11 haska hatu yuitã mestẽti
sanãtã dabeki mishki ewapa kusha ũpash itxapa tuei shuru iki taeaya
yurabu inũ hatũ inabubetã akaibũ 12 hakia Senhor Deusũ Moisés inũ Arão
ana yuikĩ:
—Ũpash hatu amakĩ haska ẽ matu yunua shinãkĩ mã akama inũ hatu
bebũshũ mã pe ea hatu kẽwãmamawẽ taea ha mai pepa hanu ẽ hatu
ibuwamashanai anu ha yurabube kai maturi mã hikiama ishanaii— akĩ
Senhor Deusũ ha dabe hatu kupinikiaki.
13 Yuã txakayamabiabu hene hatu ana inãkĩ hawẽ duapa pae Senhor
Deusũ hatu uĩmaniwẽ taeshũ ha txatxa henerã, “Meribáki”, akĩ
kenamisbuki, nukũ hãtxawẽ: “Yuanananibu txatxaki”, akinã.

Edom nawabũ hatũ mai pakea anu Israelbu hatu kapukemama inibukiaki, na hãtxarã

14 Ana betsatiã Edom nawabu, Jacó betsa Esaú enabu ma pakubiranaibu
anu hatũ shanẽ ibu hau yuishũtanũbũ Cades anu hikitã Moisés hawenabu
betsabu hatu yunua bui Edom nawa shanẽ ibuhaira anu hikishũ Moisés
yuishũkĩ: “Mĩ betsabu Israelĩ enabũ mia yukakatsis ikanikiki. Eskaki, mia
yuinũ nuku nĩkawe: Haska bika tenei nũ hiwekũkiranai mĩ unãhairaii.
15 Nukũ shenipabu Egito anu bua hari bari itxapa hiweyunibuki. Hanushũ
Egito nawabũ nukũ shenipabu tsuma watã itxakawanishũ habiaskari
wakĩ nukuri itxakawakubirãpaunibuki. 16 Haskakẽ hau Senhor Deusũ
nuku merabewanũ hãtxa kushipawẽ nuitapakĩ nũ ea akubaini hãtxai
nĩkatã hawẽ nai tsuma Senhor Deusũ yunua Egito anua hawẽ nai tsuma
kushipatũ nuku tashnimabirani ma natiã nenu Cades mae anu hikishĩshũ
hanua mĩ mai pakea kesukauna anushũ nũ manayuaii. 17 Mĩ mai pakea
anu kapukekaĩkatsi nũ mia yukai ikaii. Matũ mibanu inũ matũ uva bimi
kenekauananu nũ hanu kamaki. Ha dikabi, matũ ũpash bana nũ akama
ishanaii. Mĩ bai hashpa anu besti nũ tanabaĩkatsis ikaii, yusiuri inũ
yusmauri hikikaunamarã. Mĩ mai pakea nũ kapukekĩ binuriama mĩ bai
hashpa anua nũ hani tashniama ishanaii. Kapukekaĩtãpa?” akĩ Moisés ha
shanẽ ibu yuishunabu
18 hanushũ Edom nawabu shanẽ ibuhairatũ hatu kemakĩ yuikĩ:

—Ẽ mai pakea mã kapukebaĩtirubumahairaki. Ẽ hãtxa nĩkama
mã buaibũ matu nemai ẽ detenamenikabuya matuki nukui ẽ
tashnikaĩshanaii— hatu waya
19 daewakĩ ha Israelĩ enabũ ana yuikĩ:
—Dateyamawe. Mĩ bai pepa hashpa besti nũ tanakubaĩshanaii.
Nuku inũ nukũ inabũ matũ ũpash bana anua nũ akarã, peiwẽ nũ mia
pakashanaii. Mĩ mai pakea anu besti hawa meama nũ binu kaĩkatsis
ikaii. Nukuki dateyamawe— akabu
20 haska wabiabu Edom nawabu shanẽ ibuhairatũ ana hatu yuikĩ:
—Haskamaki. Mã kapuketirumahairaki— hatu watã Israelĩ enabuki
nukui hawẽ detenamenika kushipabu itxapabe tashnibirã 21 hau
kapukeyamanũbũ hatu nemahairaibuwẽ taea datei Israelĩ enabu bai
betsakiri bukatsi benanibukiaki.

Arão mawanikiaki, na hãtxarã

22 Hanua Israelĩ enabu dasibi mae Cades anua tashnibaini Mati Hor bai
kakiri hanu hikiabũ 23 Edom mai pakea kesua dapishũ Moisés inũ Arão
Senhor Deusũ ana yuikĩ:
24 "Arãorã, ma mawaikiki. Ũpash txatxa Meribá dapishũ ẽ yunua
hãtxa mã akama ikimawẽ taea hanu Israelĩ enabu ibuwamakatsi ẽ hatu
yubani anu Arão hikitirumaki. 25 Haskawẽ taeshũ Moisĩ, mianã, mĩ
betsa Arão inũ hawẽ bake Eleazar Mati Hor mamaki anu hatu iyuwe.
26 Hanushũ Deusbe hãtxashunika tari txaipa Arão anua pekatã Eleazar
sawemashãwẽ. Mĩ haska waya hanua Arão mawaikiki", hatu wa
27 haska Senhor Deusũ Moisés yunua anũ ika hatube kai Israelĩ enabu
dasibibũ uiaĩbũ Mati Hor mamaki anu mapekeabu 28 hanushũ Moisĩ
Arão anua ha Deusbe haya hãtxati tari txaipa pekatã hawẽ bake Eleazar
sawemaya mati mamaki habianuari Arão mawakẽ Moisés inũ Eleazar
mati anua butubirã 29 Arão ma mawa dasibi hatu banabimakĩ keyuabu
ma mawawẽ taea Israelĩ enabu 30 dia kashakubainibukiaki.

Canaã nawabu dete keyutã hatũ mae Horma ibu wanibukiaki, na hãtxarã

21 1 Ha Neguebe mai ewapa kesukaunanu Canaã nawa shanẽ
ibuhaira hawẽ mae ewapa Arade anu hiweshũ Israelĩ enabu
Atarim baiwẽ beaibu haki txaniabu nĩkatã hawẽ detenamenikabuya
kaĩbaĩ hatube detenamekĩ Israelĩ enabu hatu maemakĩ hatiri atxitã
hatu bitxishinabũ 2 hanushũ Israelĩ enabũ Senhor Deus yubakĩ: "Mĩ
nuku merabewaya nũ hatu maemakĩ hatũ mae tibi anua nũ hatu
detekĩ keyubaũtiruki. Miauma nũ atirumaki", akabu 3 haska yukabu
nĩkashũ Senhor Deusũ hatu yuikĩ: "Peki", ishũ hatu yunushũ hau hatu
maemanũbũ itã hatu merabewaya Israelĩ enabũ hatu detekĩ Canaã
nawabu dasibi debuwakĩ keyushũ hatũ mae tibi kuakĩ yamawakĩ

keyunibukiaki. Haska watã ha maewã kenakĩ: “Hormaki”, anibukiaki,
nukũ hãtxawẽ kenakĩ: “Hatu Keyunibu Maeki”, akinã.

Moisĩ mane bronze dami wakĩ dunu wanikiaki, na hãtxarã

4 Edom nawabũ mai pakea dũkebaũkatsi Mati Hor anua sulkiri bui
Ianẽwã Tashipa derũkebauni bari huaikiri dũkebauni hĩ hĩ ikama
bebiashina bai itimaskawẽ taea sinatakĩ 5 Senhor Deus inũ Moiséski hãtxa
txakabukĩ ana Moisés yuikĩ:
—Nenu hanu tsua hiweabuma anua nũ mawashanũ Egito anua Senhor
Deusbetã mĩ nuku iweniki. Uĩwẽ. Piti kayabi nũ hayamaki. Hawẽ neshuti
ũpash nũ hayamariki. Penaya tibi besti ha maná duru nũ bimis ha besti piti
txakabu pi nũ mã hatsãki— akĩ kũyã akabu 6 hatu kupikĩ dunu paepahaira
itxapa Senhor Deusũ hatu yunua beshũ hatu pikĩ bishakubauna Israelĩ
enabu itxapa mawakubaunaibũ 7 hatiri isĩ tenei Moisés anu itxashũ yuikĩ:
—Senhor Deus inũ mia itxai nũ kanehairashinaki. Dunu hau nitxinũ
Senhor Deus nuku yuishũwẽ— akabu Moisĩ hatu yukashuna 8 nĩkatã
Senhor Deusũ Moisés yuikĩ:
—Ha dunũ hatũ hatu piai keska hatu dami washũtã txibu keyatapa
mamaki hatu dũtãshũwẽ. Dunu paepahairatũ tsuara hatu pikĩ bisha isĩ
tenei hushũ ha mane dunu uĩ mekei shushashãkanikiki— aka 9 nĩkashũ
bronze mane tashipa dami wakĩ dunu keska Moisĩ ashũ txibu keyatapa
mamaki anu puẽtã nitxĩkĩ dũtãkẽ tsuabura dunũ pikĩ bisha ha dunu dami
dunua uiĩ shushakubainibukiaki, ana mawamarã.

Hau Balaão itanũbũ shanẽ ibu Balaquẽ hatu yununikiaki, na hãtxarã

22 1 Hanua Israelĩ enabu bukubaini atimas Moabe mai pãpa anu
hikishũ Hene Jordão bari huaikiria maewã Jericó besusi kesha
betsauri uĩtirubu anu shabakabi hatũ tari hiwe pũtebaunaibũ
2 Israelĩ enabũ Amorreu nawabu detekĩ maemakĩ yamawakĩ hatu
keyuhairashinabukiri Ziporĩ bake Balaquẽ Moabe nawabu shanẽ ibuhairatũ
ma hatu nĩkashina datehairaya 3 habiaskariai hawenabu Moabe nawabu
Israelĩ enabu mirimahairabuki datehairariaibũ 4 Midiã nawabu hatu dapi
hiwebaunabũ hatũ shanẽ ibububе Moabe nawabu hatu hãtxa wakĩ yuikĩ:
—Ha yura mirimahairabũ nukũ mae tibi nuku mebĩ keyui bekanikiki,
ina awã basi pikĩ keyumis keska wakinã— hatu akabu
habiatiãri Moabe anu Ziporĩ bake Balaque shanẽ ibukĩ 5-6 hawẽ hãtxa
bushunikabu betsabu katushũ shanẽ ibuhaira Balaquẽ hatu yuikĩ:
—Haska Beorĩ bake Balaão mã ea yuishũtanũ eska matu yuinũ ea
nĩkakãwẽ: “Nukũ shanẽ ibuhaira Balaquẽ hãtxa mia yuinũ nuku nĩkawe.
Egito anua nawa betsabu beimashũ ẽ mai hirabi atxikĩ ea bebũ hatũ
tari hiwe mirima ma pũtebaũshinabuki. Mikiri ẽ nĩkamis: ‘Mĩ shũ ika
kushipayakiaki. Tsuabura duawakĩ mĩ hãtxa pe yuia pemisbukiaki. Ha

inũ, tsuabura shũ akĩ mĩ hatu yupuaya mia dabãmisbukiaki.' Hawairakirã
ea hatu yupukĩ shũ ashũriyuwe. Mĩ hatu haska waya hatu detekĩ ẽ mae
anua ẽ hatu nitxĩshanimẽkaĩ. Ẽ mia kenai ea merabewai huwe"— hatu
akĩ henewã Eufrates dapi nawabu mae betsa Petor anu Beorĩ bake Balaão
anu Balaquẽ hatu yunua 7Moabe nawabu shanẽ ibu beshmasbu inũ Midiã
nawabu shanẽ ibu beshmasburi hawẽ hatu yupushunai hawẽ pakati peiya
bui mae Petor anu hikishũ hatũ shanẽ ibuhaira Balaquẽ hãtxa dasibi
Balaão yuiabu 8Balaãonẽ hatu yuikĩ:
—Peki. Na habia meshu merã ẽ uĩyuai habianu iyukãwẽ, Senhor Deusũ
haskarara ea yunua nĩkatã ẽ matu yuishanairã— akĩ hatu yuia niti itã ha
Moabe shanẽ ibu beshmasbu hawẽ hiwetã ushaibũ
9meshu merã Balaãoki Deus nukutã yukakĩ:
—Ha hunibu mĩ hiwe anu beaburã, tsuabumẽ?— aka
10Balaãonẽ Deus kemakĩ yuikĩ:
—Ziporĩ bake Balaque Moabe nawabu shanẽ ibũ hatu yunua ea hawẽ
hãtxa yui bea ikanikiki. 11"Egito anua nawa betsabu tashnibiranimashũ
mae tibi ibuwaibũ hawaira hushũ ea hatu yupushuniyuwe. Mĩ ea
hatu haska washunaya hatube detenamekĩ ẽ mai pakea anua ẽ hatu
nitxĩshanimẽkaĩ", akĩ ea yuikãshuki— aka
12haska Balaãonẽ yuia Deusũ nĩkatã yuikĩ:
—Haskamaki. Hatube kayamashãwẽ. Ha dikabi ha nawabu hatu
yupuyamawe. Ha nawa betsaburã, enabuki. Eã ẽ hatu duawakubainaii—
aka ishĩ
13hanua penamahaira Balaão bestẽkauã butukaĩ Balaquẽ ha shanẽ
ibubu yunushina hatu yuikĩ:
—Ẽ matube kanũ Senhor Deusũ ea haska yunuamaki. Matũ mai pakea
anu txĩtũribaĩtãkãwẽ— hatu wa
14Moabe nawabu shanẽ ibu beshmasbu txĩtũbaini Balaque anu bushũ
yuikĩ:
—Balaão nukube hukatsi ikama nuku besti nitxiã nũ hushuki— akabu
15hanushũ hawẽ shinã betsa wakatsi ikama habu dukũ hatu yunushina
kushipa beshmasbuwẽ taeshũ natiã shanẽ ibu betsaburi itxapa
kushipahairabu Balaquẽ ana hatu katushũ bikakĩ Balaão anu haburi
yunua 16txaihaira bukubaini Balaãoki nukushũ yuikĩ:
—Nukũ shanẽ ibuhaira Ziporĩ bake Balaquẽ hãtxa mia yuinũ
nuku nĩkawe. Eanu mĩ huyunũ ẽ mia ea akĩ bikahairawaii. Ana
huama ikama huwe. 17Mĩ huaya mia duawakĩ mĩ ẽ shanẽ ibu keska
ẽ mia kẽhairawashanaii. Ha dikabi hawara mĩ ea yukai dasibi ẽ mia
ashũshanaiwẽ taeshũ hushũ ha nawa betsabu ea hatu yupushuniyuwe— akĩ
hatũ shanẽ ibuhaira Balaque yuishunabu 18Balaãonẽ hatu kemakĩ yuikĩ:
—Eskaki, ea nĩkakãwẽ. Dasibi ouro inũ prata mane pepahaira hawẽ hiwe
mata haya matũ shanẽ ibu Balaquẽ ea inãbia ẽ mekenika Senhor Deusũ

ea yunuama ẽ hawa washũtirumaki, ẽ Senhor Deusũ yunua binukinã.
19 Habiaskabiakẽ na meshu merã bashikua habianu ushayukãwẽ. Natiã
haskara Senhor Deusũ ea yuimẽkaĩ, ẽ ana matu nĩkashũyuairã— hatu wa
20 ha meshu merã Deus Balaãoki ana nukushũ yuikĩ:
—Mĩwẽ taea ha hunibu bekãshurã, benitã hatube katãshãwẽ. Hakia
harishũ ẽ mia yunuai besti akubaĩtãwẽ— abaini kakẽ

Senhor Deusũ nai tsuma kushipaki Balaão nukunikiaki, na hãtxarã

21-22 penamahaira bututã hawẽ jumenta kabekãtã haki tsaukaĩti
nesha akeaketã haki katsaumekaĩkĩ hawẽ dayaru tsuma daberi hatu
iyui Moabe nawabu shanẽ ibubube Balaão kaiwẽ taea Senhor Deus
haki sinatakĩ hawẽ nai tsuma kushipa yunua bai namaki nishũ kebẽkĩ
harakiri katimawakẽ 23 jumento kakĩ betxitã nai tsumã hawẽ matxatu
kenu dabeya txaipa sanã mesea nikẽ jumenta bestitũ uĩ haki datei
hamauri teshki baimauri hikikainaya ha nai tsuma uiãma hau baiwẽ
ana txĩtũkainũ hiwẽ Balaãonẽ hawẽ jumento tekush tekush aka 24 hanua
Senhor Deusũ nai tsuma bebukaĩ hanu uva bimi bai dabe mishki
kenekauana yusiuri inũ yusmauri ha namakis bai hashu anu kebeã ana
nikẽ 25 hawẽ jumenta bestitũ ana uĩ daĩbaini mishki keneki teshke ikaĩkĩ
Balaãonẽ tae teshke abaĩkĩ isĩwã haki sinatakĩ ana hawẽ jumenta tekush
tekush aka 26 hakia ana bebukaĩ Senhor Deusũ nai tsuma kushipa kai
yusiuri inũ yusmauri hani daĩbaĩtima bai hashuhaira anu ana harakiri
katima wakĩ kebeã nikẽ 27 ana uĩ datei hawẽ jumenta di ikĩ Balaão tĩ aka
benitã haki sinatakĩ hawẽ jumenta hiwẽ makush makush akaya 28 Senhor
Deusũ hawẽ jumento hunĩ hãtxawẽ hãtxamaya jumentã Balaão yuikĩ:
—Ẽ mia haska wa mĩ ea ma dabe inũ bestiki kusha kusha aki ikai?—
aka 29 Balaãonẽ kemakĩ yuikĩ:
—Mĩ ea itxakawakĩ iyu pewama ẽ mia aki ikaii. Ẽ mekẽ anu nupe
tsumashunã, ẽ ma mia tenãshu ikeanaii, ikisrã— aka 30 hakia hawẽ
jumenta ana hãtxakĩ yuikĩ:
—Earã, ẽ mĩ jumentaki. Mĩ berunã eki katsaumetiani ẽ mia
nimakubaĩmiski. Haska ẽ mia washurã, uatiã mia nimashũ ẽ mia haska
waisma mĩ unãhairaii— aka Balaãonẽ kemakĩ yuikĩ:
—Txanimaki. Mĩ ea haska waismaki— akaya
31 hanushũ Senhor Deusũ Balaão beru betsa watã uĩmaya hawẽ matxatu
kenu dabeya txaipa sanã bai namaki Senhor Deusũ nai tsuma kushipa nia
Balaãonẽri uĩ datehairai dãti iki maĩ beti ikẽ 32 hawẽ nai tsumã yuikĩ:
—Haskakĩ dabe inũ bestiki mĩ jumenta mĩ kusha kusha ashumẽ? Ha
mĩ nawabube kaya haska betxipaiama mia nemanũ ishũ ẽ mia ashuki.
33 Mĩ jumentã ea uĩ dabe inũ bestiki ea daĩ teshkikũkirãshuki. Hakia eki
kemaya ẽ mia besti detekeãshuki, hau mĩ jumenta besti hiwenunã— aka
34 Balaãonẽ kemakĩ yuikĩ:

—Ea nemanũ ika bai mĩ kebeã nibiakẽ hawa unãma ẽ kanehairashuki.
Ha nawabube ẽ kaya mĩ haska betxipaiamakenã, haskakenã, ma ẽ hiwe
anu ẽ txĩtũrikainaii— aka 35 hakia Senhor Deusũ nai tsuma kushipatũ
ana kemakĩ yuikĩ:
—Ha nawabube hatube kayutãwẽ. Harishunã, haska ẽ mia yuiai besti
yuikubaĩshãwẽ— abaini kakẽ

Balaão huai shanẽ ibu Balaquẽ itanikiaki, na hãtxarã

Balaquẽ hatu yunushina shanẽ ibu beshmas sharabube Balaão hatube
huaya 36 hawẽ mai pakea anu Balaão hui kemai Balaquẽ nĩkatã haki
nukutanũ ika hui pashku hawẽ kena Arnom anu hawẽ mai pakea kesua
txaima Moabe nawabũ mae betsa anu Balaãoki nukutã 37 Balaquẽ yuikĩ:
—Hau mia itanũbũ ẽ hatu yunuhairashinaki. Haskai uatiã ẽ mia
kenakĩ bikawabia mĩ huama ishiãmẽ? Ẽ mia duahairawatiruma mĩ shinaĩ
ishiãraka. Ẽ mia atiruki. Dateyamawe— aka 38 Balaãonẽ kemakĩ yuikĩ:
—Mia uinũ ika ẽ hushurã, ma ẽ nenuki. Eska besti ẽ mia yuitiruki. Ẽ
shinanẽ eiskauã emebi ẽ kushipawẽ ẽ yuismaki. Hakia haska Deusũ besti
ea yunua ẽ atiruki— aka 39 hanushũ Balaquẽ Balaão iyui mae betsa hawẽ
kena Quiriate-Huzote anu hikiabu 40 hanushũ ina awa inũ txashuwã hau
tesenũbũ hawẽ dayaru Balaquẽ yunua deteshunabu Balaão inũ hawenabu
shanẽ ibubu beshmasbu habe beabu hatu pimabu 41 penamahaira Balaquẽ
Balaão benabauni haki nukutã mati pishta hawẽ kena Baal mapekemabaĩ
iyushũ uĩmakĩ Israelĩ enabũ hatũ tari hiwe pũtebaunimabu shabakabi
dasibi uĩmakĩ keyua

23 1 haska uĩtã Balaãonẽ Balaque yuikĩ:
—Mishki txi tapu wakĩ 7 nenu ea washũwẽ. Haska washũ
7 ina awa bake inũ 7 txashuwã tesẽshũ ea pewashũriawe, nũ menukĩ
keyununã— aka 2 haska Balaãonẽ Balaque yunua akĩ keyushuna txi tapu
bestibu tibiki ina awa bake inũ txashuwã bestitxai ha dabetũ kuakĩ menu
keyukĩ 3 hanushũ Balaãonẽ Balaque ana yuikĩ:
—Na habia yuinaka menuai dapishũ ea manayuwe. Senhor Deus
hui eki nukushũ harakiri ea hãtxa waimẽkaĩ, ẽ uĩyui kairã. Hawara ea
unãma nĩkabirã ẽ miki txaniyuaii— aka

Israelĩ enabu Balaãonẽ hãtxa pe besti hatukiri yuinikiaki, na hãtxarã

mawa tenãma hawa hayama anu Balaão ka 4 hanu Deus haki nukutã
Balaãonẽ yuikĩ:
—7 mishki txi tapu ẽ mia pewashũshuki. Ha bestibu tibiki ina awa bake
inũ txashuwã bestitxai ẽ mia menukĩ keyushũshuki, mia kẽwãkinã— aka
5 hau haska hatu yuitanũ hawẽ hãtxa Senhor Deusũ Balaão unãmatã yuikĩ:
—Balaque anu txĩtũkaĩ na habias hãtxa ẽ mia yuishu ea yuishũtãwẽ—
aka 6 haska wa nĩkatã txĩtũkirani txi tapu dapi Moabe nawabu shanẽ

ibu dasibibube Balaque niaki nukutã 7hau haska ishanũ Balaão hatukiri
yuikĩ:
" 'Ẽ mae mati matipa bari huaikiria Arã anushũ hau hunũwẽ', iwanã,
Balaquẽ ea hatu iwemashinaki.
Moabe nawabu shanẽ ibuhairatũ ea kenashĩshũ ea yuikĩ:
'Israelĩ enabu ea hatu yupushũwẽ.
Jacó enabu ẽ hatu betxipaiama txakabuwashũkĩ ea hatu yupushũwẽ',
ea washuki.
8 Hakia habu Senhor Deusũ hatu yupuama tsuã hatu yuputirumaki.
Habu Deusũ hatu txakabuwama tsuã hatu txakabuwatirumaki.
9 Na mishki mati keyatapa anushũ shabakabi ẽ hatu uĩ keyutiruki,
na mati matipa anushunã.
Yurabu meribi hiweabu ha yura betsabu keskamaki.
Na mati matipa anushũ ẽ hatu uiaiĩ.
10 Ha Israel yurabu mai mishpu keska tsuã tanatirumẽ?
Hatiburã, tsuã unãtirumẽ?
Pepabu unanuma mawamisbu keska eari ẽ mawakatsis ikaii.
Habu debumisbu keska eari ẽ debukatsis ikaii, hawa dateamarã"—
akĩ hari Senhor Deusũ yuishu Balaão hatu yuia 11 ha ikĩ Balaquẽ yuikĩ:
—Mĩ hawai? Mĩ ea hatu yupushũyunũ ẽ mia kenakĩ iweshinaki. Hakia
eki sinataibu mĩ hatu pepa washuki— aka 12 Balaãonẽ kemakĩ yuikĩ:
—Haska ea yuimai besti ẽ mia yuitiru Senhor Deusũ ea yunua nũ
atiruki— aka 13 Balaquẽ Balaão bika wakĩ yuikĩ:
—Ua mati betsa anu ebe kawe. Harishũ hatũ tari hiwe pũtebaunabu uĩ keyuama
hatiri besti uĩkĩ dateama harishũ mĩ ea hatu yupushũtirumẽkaĩ— atã 14 Mati
Pisga mamaki Zofim mae anu Balaão iyushũ 7 mishki txi tapu hatu wamatã Deus
daewakatsi ikĩ txi tapu bestibu tibi anushũ ina awa bake inũ txashuwã bestitxai
teseãbu Balaquẽ txiwẽ menua menui keyuaya 15 hanushũ Balaãonẽ Balaque yuikĩ:
—Nenu txi tapu dapishũ ea manayuwe, Deuski nukui ẽ benãta
kayuairã— abaini ka 16 Deus haki nukushũ hau yuinũ hawẽ hãtxa Senhor
Deusũ Balaão unãmatã hanushũ yuikĩ:
—Hanu Balaque anu txĩtũkaĩ na habias hãtxa ẽ mia yuishu ana yuiritãwẽ— aka
17 haska wa nĩkatã txĩtũkirani txi tapu dapi Moabe nawabu shanẽ ibu
dasibibube Balaque niaki nukutushia Balaquẽ Balaão yukakĩ:
—Hawa Senhor Deusũ mia yuishumẽ?— aka 18 ha nawabu
haskashanaibu Balaãonẽ Balaque hãtxashũkĩ:
"Ziporĩ bake Balaqueẽ, pes shũ ea nĩkawe.
19 Yurabu hiwebia mawamisbu keskama Deus txanitxakaismaki.
Ha inũ, hawẽ shinã betsa waismaki.
Hawara yuishũ amiski.
Hawara yubakashũ akĩ keyumiski.
20 Hakia ẽ hatukiri pe yuikubainũ ea yunushuki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Deusũ hatukiri pe yuiaya hãtxa betsawẽ ẽ nematirumaki.
21 Jacó enabu anua tsua parã hãtxa hayamaki.
Israelĩ enabu anushũ txakabuaibu tsuã uĩsbumaki.
Hatũ mekenika Senhor Deus hatube ikũkaĩmiski.
Hatũ mae anushũ Senhor Deus kẽwãkĩ: 'Nukũ Shanẽ Ibuhairaki', akĩ
ha yurabũ kẽwãmisbuki.
22 Egito anua Senhor Deusũ hatu iwenishũ cavalo bene unicórnio
mashũ txaipaya kushipa mesehaira keska hatu wamiski.
23 Israelĩ enabuũ, natiã ẽ matukiri pepa shinãkĩ yuiairã,
Deusũ matuwẽ taeshũ hawẽ dami kushipa matu ashũkĩ uĩmai
yura betsabu matu uĩ e ikanikiki.
Jacó enabu tsuã hatu yupukãtirumaki.
Israelĩ enabu tsuã hatu mukayatũ daũtirumariki.
24 Inu betsa leãonẽ hawẽ piti yuinaka atxishũ debu washũ
hawẽ nami pikĩ hawẽ himi akĩ keyuriama
yaushi tekerẽ tekerẽ imis keska ha yurabu pubẽ meseburiki",
ikaya
25 Shanẽ ibu Balaquẽ Balaão ana yuikĩ:
—Mĩ ea hatu yupushunamabia ana hatukiri pe hãtxayamawe— aka
26 Balaãonẽ kemakĩ yuikĩ:
—Haska Senhor Deusũ ea yunua ha besti ẽ atiruki. Habiaska bebũkiri ẽ
mia yuia mĩ nĩkashuki— aka 27 haska Balaãonẽ yuibia shanẽ ibu Balaquẽ
ana yuikĩ:
—Mae betsa anu ẽ mia iyuai unuri kashũ harishũ Israelĩ enabu mĩ
ea hatu yupushunai mĩ mekenika Deusũ mia nemamamẽkaĩ, miki
sinatamarã— akĩ 28 Balaão iyukĩ Mati Peor mapekema hanushũ hanu tsua
hiweabuma dasibi uĩbaũti anu mapushũ 29 Balaãonẽ ana Balaque yunukĩ:
—7 mishki txi tapu ea washũwẽ. 7 ina awa bake inũ txashuwã tesẽshũ
ea hatu pewamashũwẽ— aka 30 haska ma yunua akĩ keyutã txi tapu
bestibu tibi anushũ ina awa bake inũ txashuwã bestitxai tibi Balaquẽ
txiwẽ menukĩ keyushuna

24

1 Israelĩ enabu Senhor Deusũ pepawa bestikatsis ikai unãtã ana habe
hãtxakĩ hawẽ hãtxa nĩkai Balaão ana Deusbe hãtxai kama hakia hanu
tsua hiweabuma anu ana uĩbaũkĩ 2 Israelĩ huni bakebũ enabu shukuabu tibi
meribi hiwebaunabu uiãyã Deusũ Yushĩ Pepatũ hawẽ hãtxati kushipa Balaão
inãkĩ unãmaiwẽ taea 3 hau haska ikubaĩshanũbũ Balaãonẽ Balaque hãtxa wakĩ:
"Beorĩ bake Balaão eska ẽ hãtxaii.
Haska hunibũ uĩsbuma ma ẽ uiãki.
4 Nishi pae atã uiã keska shabakabi ẽ uĩshuki.
Deus kushipahaira dasibi binuatũ ea hãtxa inã nama keskawẽ ẽ ma
uiãki.
5 Eska ẽ hatukiri hãtxai ea nĩkawe.

Jacó enabuũ, matũ tari hiwerã, hawẽruahairaki.
Israelĩ enabuũ, matũ maerã, hawẽrua pepahairaki.
6 Maturã, hene kaya kesha shẽpã tatxa txaipaya bana mã mapubaina keskabuki.
Maturã, Senhor Deusũ mã dau bana keskabuki.
Maturã, pashku kesha mã kusha bana keskabuki.
7 Ũpash ati inũ hawẽ mibã tatxa ati hene itxapa netsunakama Israelĩ enabu hayashãkanikiki.
Amaleque nawa shanẽ ibuhaira Agague kushipahairabiakẽ Israelĩ enabu shanẽ ibuhairakĩ hatu maemashanikiki.
Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira kushipakũkaĩshanikiki, mai ewapa atxi keyuirã.
8 Egito anua Senhor Deusũ hatu iwenirã, hawẽ kushipawẽ hatu nimarã, cavalo bene unicórnio mashũ txaipaya kushipa mesehaira keskabuki.
Israelbuki yura betsa betsapa hatuki sinataibu
hatu yamawakĩ keyushãkanikiki,
pia kuĩwẽ hatu tsakakinã, hatu shau tekekĩ keyukinã.
9 Israelĩ enabu huĩrukuĩ maniabũ inu betsa leão huĩrukuĩ daka keskakẽ datekĩ tsuã bestẽwãkatsi ikamaki.
Tsuabũra matu pepawaibu Senhor Deusũ haturi pepawashanikiki.
Tsuabũra matu yupuaibu Senhor Deusũ hatu kupikĩ yupuriashanikiki” ikaya

Haska kubaĩshanaibukiri Balaãonẽ yuinikiaki, na hãtxarã

10 haska nĩkatã Balaque Balaãoki sinatahairai mekẽ nata txakã txakã akĩ yuikĩ:
—Mĩ ea hatu yupushuniyunũ ẽ mia kenashĩshũ iweaki. Hakia ẽ hatuki sinatabiaya ẽ hãtxa danãkĩ mĩ hatu duawakĩ pepawashuki, dabe inũ bestikirã. 11 Haskakenã, mĩ mae anu txĩtũrikaĩtãwẽ. Mia kẽwãkĩ duahairawanũ, iwanã, ẽ mibe yubakashina Senhor Deusũ mia ea hawa amashunama ishuki— aka
12 Balaãonẽ kemakĩ yuikĩ:
—Eska unãkĩ minabu mĩ hatu yunua ka bebũkiri ẽ hatu yuimaki, eskakirirã: 13 “Haska mã hakiri ea yuibiaibunã, hawẽ hiwe ewapa hawẽrua anua hawẽ ouro inũ prata mane arua ha dasibi mĩ shanẽ ibu Balaquẽ ea inãkuĩbia haska Senhor Deusũ ea yunua hakiri shinãma ibubis ẽ shinanẽ hawara pepa inũ hawara txakabu ẽ atirumaki. Hawara Senhor Deusũ yunukĩ ea yuia ha besti ẽ ashũtiruki”, akĩ ẽ hatu yuimaki.
14 Haskakenã, ẽ maekiri ẽ ma kaii. Hakia ẽ kariama ha yurabu minabube haskakubaĩshanaibu mia yuinũ ea nĩkawe— iwanã, 15 haskashanaibu Balaãonẽ hatu yuikĩ:
“Earã, ẽ Beorĩ bake Balaãoki.

Haska hunibũ uĩsbuma ma ẽ uiãki.
16 Nishi pae atã uiã keska shabakabi ẽ uĩshuki.
Deus kushipahaira dasibi binuatũ ea hãtxa inã nama keskawẽ ẽ ma uiãki.
17 Hawara haska tashnishanai ma ẽ uĩshuki.
Unu iriamahaira haskakũkaĩshanai bebũkiri ẽ unaiĩ.
Jacó enabu anua huni kushipahaira tashnishanikiki, bishi bena txasha txasha ikai keskarã.
Israelĩ enabu anu shanẽ ibuhaira benikaũshanikiki.
Hatũ bushka butxusha keska wakĩ Moabe nawabu yamawashanikiki.
Sete enabu pabiakubainaibu haburi butxushkĩ yamawariashanikiki.
18 Edom enabu Seir anuabu hatuki sinataibu hatũ mae mebĩshãkanikiki.
Seir mebĩtã Israelĩ enabu pubẽ kushipakĩ yura betsa betsapa hatuki sinataibu binushãkanikiki.
19 Jacó enabu betsa tashnitã kushipakũkaĩkĩ mae itxapa mebinanãkĩ ha nawabu teshe tibi hatu keyukĩ yamawashãkanikiki.”

20 Amaleque nawabũ maekiri uĩkĩ haska ishanaibu hatukiri Balaão huiwẽ nawakĩ:
“Amaleque enabũ shukubauna kushipahaira hatu binukĩ keyubiabũ
Israelĩ enabũ hawaira hatu dasibi yamawakĩ keyushãkanikiki, betsa teshe heneamarã

21-22 Ha dikabi Queneu nawabũ maekiri uĩkĩ haska ishanaibu Balaãonẽ hatukiri yuiriakĩ:
Caimnẽ enabuũ, matũ mae anu pashati hiwe kushipa teketirumabiakẽ
mishki keyatapa anu matũ iruti na betsa betsapa anu mã irubiakẽ
Assur nawabũ matu atxitã iyukĩ
txi herewẽ matũ iruti na tibi yamawakĩ keyushãkanikiki”, atã

23 hanushũ haska ishanaibu Balaãonẽ ana hatukiriri yuiriakĩ:
“Peirawa! Deusũ hatu haska wamayarã, tsua ana hanu hiweshanimẽkaĩ.
24 Natukã ewapa Quitim kesha anua shashu ewapa itxapawẽ pubẽ detenamenika kushipabu bekĩ
Assur nawabũ mae tibi inũ Héber nawabũ mae tibi hatu detekĩ keyubirãshãkanikiki, yamawakinã”, ikĩ

25 yui menetã Balaão hawẽ maekiri txĩtũkainaya Balaqueri hawenabube hawẽ mae anu txĩtũriabainibukiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Moisĩ shãtukũ Josué Senhor Deusũ katukĩ shanẽ ibu wanikiaki, na hãtxarã
(Dt 31.1-8)

27 12 Senhor Deusũ Moisés ana yuikĩ:
—Ha Mati Abarim anu mapekewe, ha maiwã Israelĩ enabu
hatu inãkatsi ẽ hatu yubani hene kesha betsauri ẽ mia uĩmairã. 13 Ma mĩ
uĩbaũkĩ keyua habiatiãri mĩ mawashanaii, mĩ betsa Arão ini keskai mĩ
shenipabuki nukuirã. 14 Hanu tsua hiweabuma hawẽ kena Zim anushũ
ũpash manuhairakĩ yurabu ha ikĩ ũpash matu yukaibũ shabakabi ẽ
matu yunubia ea kẽwãkĩ pewama ẽ hãtxa txibãma matũ shinã bestiwẽ
shinãkĩ ũpash hatu tueshũkĩ hatu bebũshũ mã aniwẽ taea miari mĩ hari
hikitirumariki— akinã, hanu tsua hiweabumanu Zim mae Cades anushũ
ha Txatxa Meribá tueimanushũ yuinikiaki. 15 Hanushũ Moisĩ Senhor Deus
yuikĩ:
16-17 —Senhor Deusuũ, yurabu dasibi hiwea mĩ hatu hiwea inãmisrã,
minabu shanẽ ibu wakĩ huni betsa katuwe, hatũ bebukaĩkĩ hau hatu
yunununã, txashuwã shukua mekenikauma hariri kai unãbuma keska
hau iyamakubainũbunã— aka
18 Senhor Deusũ kemakĩ Moisés yuikĩ:
—Uĩwẽ. Numnẽ bake Josué hawẽ unanepa yushĩ hayaki. Dãti atã
ea katushũkĩ hawẽ bushkaki mĩ mekẽ mamepishãwẽ. 19 Hanushũ
mamepitã Israelĩ enabu dasibibũ uiaĩbũ ebe hatu hãtxashunika Eleazar
bebũ nitxĩshũ mĩ shãtukũ Josué shanẽ ibu washãwẽ. 20 Israelĩ enabu
dasibibũ hau hawẽ hãtxa nĩkakubaĩshanũbũ mĩ hawẽ kushipakĩ yunumis
inãriashãwẽ. 21 Mĩ ana hiweamakẽ hawara ea yukakatsi iki ebe hatu
hãtxashunika Eleazar anu Josué kashũ hawarakiri Eleazarki txania
hanushũ ẽ kenawẽ taeshũ Eleazar hawẽ unãti wati Urim hiweawẽ ea
yukatã Josué unãma hanushũ ha unãti txibãkĩ Israelĩ enabu hamapai tibi
hatu ashũkubaĩshanikiki— aka
22 Moisés butukirã haska Senhor Deusũ yunua keska dasibi ashũkĩ
Israelĩ enabu dasibibu hatu itxawa uiaĩbũ ha dikabi Deusbe hatu
hãtxashunika Eleazar bebũ Josué nitxĩtã 23 haska Senhor Deusũ Moisés
yunua akĩ Josué bushkaki hawẽ mekẽ mamepishũ hawẽ kushipahaira
inãkĩ Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira wakĩ Moisĩ Josué hatu katushunikiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

DEUTERONÔMIO

Hawẽ unãmati hãtxaki

Israelĩ enabu itxapabu Egito anua tashnibiranibu inũ Mati Sinai anushũ Deusũ hatu uĩmani unãbumawẽ taeshũ Moisĩ hatu unãmahairakĩ hatu yusĩkubainikiaki, henetima wakinã. Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati Moisĩ ana hatu yusĩkubaĩkĩ Moisés anibui ma mawa kemashũ Josué hau hatũ shanẽ ibu ikũkaĩshanũ hatu katushunikiaki. Hawẽ yusĩti hãtxa Moisĩ hatu ana kenemakubainima Moisés mawaimakẽ hakiri kenerianibukiaki.

Senhor Deusũ yunuima hau txibãkĩ akubaĩshanũbũ Moisĩ hakiri hatu hãtxa yusinikiaki, na hãtxarã

1 1 Mae betsa Sufe besuuri Hene Jordão ukeri bari huaikiri mae
betsa betsapa Parã inũ, Tofel inũ, Labã inũ, Hazerote inũ, Di-Zaabe
namakis tsua hanu hiweabumanu hawẽ kena Arabá anushũ hatũ tari
hiwe pũtebaunabu anushũ Israelĩ enabu dasibibũ nĩkaibũ eska hãtxa
Moisĩ hatu yuinikiaki. 2 Mati Horebe hawẽ kena betsa Mati Sinai anua
bui Seir baiwẽ 11 dia kai mati tibi dũkeatãbaini mae betsa Cades-Barnéia
anu hikinibukiaki. 3-4 Hene Jordão kesha betsaurishũ Moisĩ hatu yunua
Amorreu nawabu shanẽ ibuhaira Seom, mae Hesbom anu hiwea hawẽ
detenamenikabube Israelĩ enabu hatu maemashinabu Moisĩ ana hatu
yunua mai pakea kesuakea Edrei anu Basã nawabu shanẽ ibuhaira
Ogue Astarote anu hiweshũ hatu yunuaya Israelĩ enabũ Ogue inũ hawẽ
detenamenikabu hatu maemakĩ keyushinabu Egito anua tashnibiranibu
ma 40 ano kaya 11 ushetiã shaba ha dukũ taeaya ha nawabu hatu
yamawashinabu habiatiãri Moisĩ haska dasibi Senhor Deusũ yunuima hau
txibãkĩ akubaĩshanũbũ Moisĩ hakiri hatu hãtxa yusinikiaki. 5 Hene Jordão
kesha betsauria hariria bari huaikirishũ Moabe nawabu mae ewapa
pãpawã anushũ yusĩti hãtxa Moisĩ hatu yusĩ taewakĩ yuikĩ:
6 “Mati Horebe anushũ nukũ mekenika Senhor Deusũ nuku yuikĩ:
‘Maturã, na mati dapi mã hanus hiwei txaipaki. 7 Natiã nenua benibaĩkatsi
matũ mabu pewatã bukãwẽ, ha Amorreu nawabu hanu hiwebaunabu inũ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hatu dapi dasibi hiwebaunabu mati matipa anurã. Haska inũ buirã, Arabá anu mapãpa inũ kepãpa inũ, mai tsusĩ Neguebe anu inũ, ianẽwã kesha kepãpa Canaã nawabũ mae anu inũ, Líbano anu inũ, ana nortekiri txaihaira hene ewapa Eufrates anuri ha mai dasibi anu hari bukãwẽ. 8 Ha mai hirabi dasibi Abraão inũ, Isaque inũ, Jacó inũ, matunabu pakubaĩshanaiburi matũ shenipabu ea Senhor Deusũ inãkatsi ẽ hatu yubani anu bukĩ hanu hiweabu mebĩkĩ putakĩ hatu yamawatã ha mai hirabi ibuwakubaĩshãkãwẽ', akĩ Senhor Deusũ nuku yuini ẽ matu shinãmaii", akĩ Moisĩ hatu yuinikiaki.

Israelĩ enabũ hau Deus nĩkatã txibãkubainũbũ Moisĩ hatu yusinikiaki, na hãtxarã

4 1 Txipu Moisĩ hatu ana yuikĩ:
—Matũ shenipabũ mekenika Senhor Deusũ mai pepa matu ibuwamashanai anu hari hikikĩ ibuwatã mã hanu hiweshũ txibãkĩ hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati yusini natiã ẽ matu ana yusiaĩ nĩkatã hakimama aki hawẽ hiwekubaĩshãkãwẽ, txĩtuãmarã. 2 Haska ẽ matu yusiainã, ana betsa wakĩ txitxikĩ ewa wama inũ hãtxa betsa tere akama haska matũ mekenika Senhor Deusũ yunua besti txibaĩ pehairashũkubaĩshãkãwẽ. 3 Baal-Peor mae anushũ ẽ hãtxa nĩkama matunabu betsa betsapabũ hatũ kẽwãti dami mishkiki dãti iki beti ishũ kẽwaĩmabuwẽ taeshũ Senhor Deusũ hatu kupikĩ tenãkĩ keyuai matu dasibibũ haska mã uĩmaki. 4 Hakia matũ mekenika Senhor Deus dasibibũ hawẽ hãtxa mã txibaĩburã, natiã mã hiweyuabuki. 5 Haskakẽ matunã, uĩrakãwẽ. Hanu mã hiweshanai anushũ hawẽ hãtxa mã txibãkubaĩshanũbũ Senhor Deusũ hãtxa kushipa inũ hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati hãtxa ea yuikubirana ẽ matu yusĩriakubiranimaki. 6 Haskawẽ taeshũ Senhor Deusũ hãtxa nĩkakĩ mã akubainaibu tsuabũra matu uĩkĩ mã unanepabu inũ mã nĩkanikabu matu uĩkĩ shinãshãkanikiki. Senhor Deusũ hãtxa mã txibãmiskiri tsuabũra nĩkakĩ yuikubaĩkĩ: "Ha yurabu itxapabu patapama yusĩ nĩkanikabu inũ unanepabuki", akĩ matukiri yuitirubuki. 7 Hakia nawabũ hatũ kẽwãti yushibu itxapa hayabũ kẽwãkĩ yukabiabu hawa hatu nĩkatã kematirumaki. Hakia nukuburã, nukũ mekenika Senhor Deus nũ haya hawẽtsaĩs nũ yukai tibi nuku nĩkatã kemakubainikiki. 8 Na yunuti hãtxa inũ hawẽ nemati hãtxa pepa natiã ẽ matu inãshu keska, haratu yurabu hatũ beya pepa hayabumẽ? Haska hayabumaki. 9 Hakia 40 ano dasibi mã uĩkubirãshina mã hakimataskayamashanũbũ uĩrahairakubaĩshãkãwẽ, shinã heneamarã. Haska mã uĩkubiranai shinaĩ hiwekubaĩkĩ na habias hãtxa inũ hawara mã uĩkubiranai matũ bakebu inũ matũ bababu shabakabi hatu yusĩkĩ tapĩmakubaĩshãkãwẽ— iwanã,

Mati Horebe anushũ Deus hãtxani Moisĩ ana hatu shinãmanikiaki, na hãtxarã

10 hatu ana yuikĩ:
"Haria nũ huima anu Mati Horebe dapi Senhor Deus bebũ matũ ibubube mã mapubaunibu ẽ shinaiĩ. Harishũ Senhor Deusũ ea yuikĩ:

‘Israelĩ enabu ea bebũ ea hatu itxawashũwẽ, ẽ hãtxa ẽ hatu yusiaĩ nĩkakĩ
tapĩtã hau shaba tibi eki mesekĩ ea kẽwãriakubaĩshanũbunã. Habiaskari
wakĩ hatũ bakebu hatu yusĩkĩ hau hatu tapĩmariapakeshanũbunã’, ea wa
11 ẽ matu itxawakẽ mati tenãmã matũ ibubube mã bea mapuabũ mati anu
txi here hi hi ikaunaya txi kuĩ nai anu inakaĩ meshu dunukẽ 12 hanua
Senhor Deus txi here namakis anua hãtxaya hawẽ hui nĩkakĩ hawa dami
mã uiãma inibuki. 13 Habiatiãri hawẽ yubati hãtxa matũ ibubu yuitã
txipu mati anushũ hawẽ 10 yunuti inũ hawẽ nemati hãtxa mestenepa
mesehaira mishki sapa dabeki Senhor Deusũ kenea hau unãkĩ mã tapĩtã
akubaĩshanũbũ matu yununiki. 14 Hanu mai pakea betsa hatu mebĩkĩ
ibuwatã harishũ hawẽ hãtxa txibaĩ mã ikubaĩshanũbũ hawẽ yunuti inũ
hawẽ nemati hãtxa ea matu yusĩmakubaĩkatsi bebũkiri Senhor Deusũ ea
yununiki”, iwanã,

Yura betsabũ dami betsa betsapa kẽwãmisbu keska wakĩ hau
Israelĩ enabũ kẽwãyamashanũbũ hatu nemanikiaki, na hãtxarã

15-18 Moisĩ ana hatu yuikĩ:
“Mati Horebe anua txi here namakis Senhor Deus nishũ matũ
ibubuya matu hãtxa wai hawẽ hui besti mã nĩkaniki, hawa dami yushĩ
keska uiãmarã. Haskawẽ taeshũ haki meseti wakĩ matunã, hawa dami
betsa wataskayamashãkãwẽ. Uĩrahairakubaĩshãkãwẽ. Dami wakĩ
huni itsa inũ, aĩbu itsa wakĩ inũ, yuinaka itsa inũ, peiyabu itsa inũ,
nutawẽ mapumisbu itsa inũ, baka itsa wakĩ haska taska dami wai
txakabuyamashãkãwẽ. 19 Ha dikabi naiuri uĩkĩ bari inũ ushe inũ bishi inũ
bishi kauani txashakainai betxitã haki mesei ‘Habaa!’ iki datekĩ haska
kẽwãyamakubaĩshãkãwẽ. Yurabu dasibi merabewakĩ hawara sharabu nai
anua uĩtirubu Senhor Deusũ hatu damiwashuniki. 20 Senhor Deusũ Egito
anua matu mebikinãkirãkĩ matu pashawakinã, hawena wabirãkĩ matu
iweniki. Na habiatiã mã hawenabuki. 21 Nũ hawenabu kayabibia matuwẽ
taeshũ ẽ kaneaya Senhor Deus eki sinatakĩ ea yuikĩ: ‘Hene Jordão mĩ
puketiruma inũ mai pepa ẽ hatu ibuwamashanai anu mĩ hikitirumaki’,
ea waniwẽ taea 22 na habia mae anua bestikiaki ẽ mawashanaii, Hene
Jordão pukebainamarã. Hakia matubunã, pukebaĩ ha mai pepahaira
mã ibuwashanaii. 23-24 Hakia matũ mekenika Senhor Deus yaushinikatũ
txiwẽ dasibi kuamis keska matuki sinatatiruwẽ taeshũ haska matũ
mekenika Senhor Deusũ matu yubani hawẽ hãtxa hakimama inũ
habiaskari dami betsa betsapa ha dami watima matu nemani habu tibi
hakimama uĩrakubaĩshãkãwẽ.
25 Mai pepa anu hikinishũ bake pawai inũ baba pawai ha mai anua
anibui hakimakubaĩkĩ ha kẽwãti dami betsa betsapa shinãkĩ mã
ashanimẽkaĩ. Haska wakĩ matũ mekenika Senhor Deus bebũshũ txakabu
tibi wakubaĩkĩ mã sinatamatirubuki. 26 Eskawẽ shinãti shabakabi ẽ matu

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

waii. Nai inũ mai habu txanitirubu keska wakĩ ẽ matu unãti wamaii.
Na ẽ matu hãtxa wai danãkĩ mã txakabuwakĩ Senhor Deus sinatamai
hauri mã kashanai anua mã debui keyushanaii. Hari mã hiwei txaipama
itiruki, yamai keyuirã. 27 Mã txakabuwai matu kupikĩ nawa betsa
betsapa anu sa akĩ Senhor Deusũ matu ubisitawashanikiki. Matu haska
wa hatiri eskarabes hatũ mae anu mã hiwebaũshãkanaii. 28 Nawa betsa
betsapabu anushũ harishũ yushĩ hunibũ hatũ mekẽnẽ dami wakĩ hi inũ
mishki dami wamisbu ha damirã, uĩtirubuma inũ, nĩkatirubuma, inũ
pitirubuma inũ, huĩsinatirubumabiakẽ nawabũ beya txibãkĩ mã hatubetã
kẽwãshanaii. 29 Harishũ atimas yushĩ dami danãkĩ matũ mekenika
Senhor Deus hakimatã danãbianishũ ana benakĩ matũ yushĩ hirabiwẽ inũ
matũ huĩti hirabiwẽ shinaĩ mã ana haki nukutiruki. 30 Mã nuitapai inũ
mã bika teneai uĩkĩ atimas shinã betsa watã ana txĩtũkirã haska Senhor
Deusũ matũ ibubu yusini mã ana nĩkakĩ akubaĩtiruki. 31 Dateyamakãwẽ.
Matũ mekenika Senhor Deus nuikipahairatũ matu putama inũ matu
yamawama ishanikiki. Haska matũ shenipabu yubanishũ hakimama
matu ana mekekĩ heneama ikũkaĩshanikiki.

32 Shinãkãwẽ. Unu hiwei taenibutiã inũ hari mã hiwei taenitiã
ikubirãshinaburã, Senhor Deusũ mai hirabi dami wakĩ huni wani
anua mai nati ikĩ tsuabura mã hatu yukatiruki. Na haska ẽ matu
yuiai keska nukũ Senhor Deusũ kushipa keska betsabũ unanibumẽkaĩ.
Uĩriakanimẽkainã, na haska nũ uĩshina keskarã. 33 Txi here pueai
meranua Deus hãtxai nawa shukua betsã nĩkatã debuama inibu hayamẽ,
haska mã nĩkani keskarã, txi meranua hãtxairã? 34 Haska matũ mekenika
Senhor Deusũ matũ ibubu katushũ abirani keska nawa betsaburã, tsua
haska keska hayabumẽ? Eska tibi akinã, matũ ibubu katushũ hawẽ
unãti itxapa inũ, hawẽ unãmati dami itxapa inũ, dami itimaska betsa
betsapa wakĩ hawẽ kushipawẽ hatu datemakĩ hatu detenamemakĩ Egito
anua Senhor Deusũ matunabu abirani keska habias mã uini keska wakĩ
mekenika yushĩ betsanã, atirumẽ? Haska keska hayamahairaki. 35 Matũ
mekenika yushĩ pepa txanima kayabi Senhor Deuski. Tsuã Deus binua ha
keska betsa hayama matu unãmaniki, haska matu shinãmakinã. 36 Nai
anushũ hawẽ huiwẽ matu hãtxa wakĩ mã kaneaibu matu pewakubiraniki.
Hanua mai anushũri hawẽ kushipa txi here meranua Senhor Deusũ
hãtxa tashniai mã nĩkakubiraniki. 37 Matũ shenipabu betxipai
hatuwẽ nuikũkiraniwẽ taeshũ matunaburi pakubainaibu katutã hawẽ
kushipa mẽtsisipahairawẽ mebinanãkĩ Egito anua Senhor Deusũ matu
tashnimabiraniki. 38 Hanua mai pepa hatu mebĩmakĩ matũ berubi nawa
shukua tibi matu nitxĩshũkĩ habu mirima matu binuã kushipahairabiabũ
hatũ mae betsa betsapa anua Senhor Deusũ matu hatu putashũkubirãkĩ
dama keyuikiki. Matu haska washunaya hatũ maiwã inũ hatũ mae tibi
mã mebĩkubaĩshanaii, ibuwakinã, natiã matu ashuaĩ mã uiaĩ keskarã.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

39 Haskawẽ taeshũ matũ shinãwẽ tsuma pewatã hakimayamakãwẽ, mistu
pewakinã. Matũ mekenika Senhor Deusrã, nai inũ mai hirabi hawenaski.
Mekenika ha keska Yushĩ Pepa betsã binuã tsua hayamahairaki. 40 Haska
natiã ẽ matu yunuai keska hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati hãtxa Senhor
Deusũ matu yunuima akĩ txibãkubaĩshãkãwẽ. Mã haska waibũ maiwã
ibuwamakĩ Senhor Deusũ matu inaĩ anu matu inũ matunabu pakubaini
bari itxapa hanus hiwepakeshãkanikiki", hatu wanikiaki.

Nukũ mekenika Senhor Deus betxipaikĩ nukũ yura hirabiwẽ atikiaki, na hãtxarã

6 4 Txipu Moisĩ ana hatu yusĩkubaĩkĩ yuikĩ:
"Israelĩ enabuũ, matu yuinũ ea nĩkakãwẽ. Nukũ mekenika Senhor
Deusrã, bestitxaiki, hatũ kẽwãti dami betsa betsapa keskamarã.
5 Haskakẽ matũ mekenika Senhor Deus betxipaikĩ matũ huĩti
dasibiwẽ inũ matũ hiwea dasibiwẽ inũ matũ kushipa dasibiwẽ
duawakubaĩshãkãwẽ, heneamarã.
6 Na haska dasibi ẽ matu yuishu matũ shinã merã netãtã
hakimayamakubaĩkãwẽ. 7 Ha dikabi na haska tibi ẽ matu yusĩshu haska
tibi hakiri hãtxakĩ matũ bakebu yusĩkubaĩshãkãwẽ, matũ hiwetãshũ
inũ, bai namakishũ inũ, ushaitiã inũ, mã besteaĩtianã. 8 Na yunuti hãtxa
keneshũ hakimatimakĩ bitxi bau pishta watã neshatã matũ mepitiki inũ
matũ betũkuki neshetã haya mapukubaĩshãkãwẽ. 9 Ha dikabi matũ hiwe
beputi istabĩ dabeki habias na yunuti hãtxa kenekubaĩshãkãwẽ. Ha inũ,
matũ mae kenekauana hanu hikimisbu shui beputi anu habiaskari wakĩ
keneriakubaĩshãkãwẽ", itã,

Senhor Deus nĩka pewatã hau haki besti txiti ishanũbũ Israelĩ enabu Moisĩ hatu nemakĩ yusĩtxakayamanikiaki, na hãtxarã

10 "Matũ mekenika Senhor Deusũ matũ shenipabu Abraão inũ Isaque inũ Jacó
mai pakea yubani anu ma matu hikimai kaikiki. Mae ewapa hawẽrua sharabu
anu dayakĩ mã beniama ini nawabũ ayamabu anu Senhor Deusũ matu ma
ibuwamai kaikiki. 11 Hiwe pepa mabu mata haya hawa mã hanu aruama inibu
inũ, ũpash banakĩ mã pukiãma iriani inũ, uva bai washũ mã banama iriani inũ,
mibã hi oliva itxapa mã banama iriani mã ibuwashanaii, ha mae anushũ bimi
pikĩ yaniwai pepeirã. 12 Egito anushũ matũ ibubu dayaru escravo wanishũ hatu
itxakawaibu hawẽ kushipawẽ Senhor Deusũ hatu mebikinãtã iwekubiranishũ
mai pepa anu ma matu hikimarã, haska tibi bestikiri shinãkĩ nukũ mekenikaki
petxitã hakimayamakubaĩshãkãwẽ. 13 Haska shinaĩ Senhor Deuski mesekĩ kẽwaĩ
ha besti dayashuni peshũkubaĩshãkãwẽ. Tsuabura mã yubakakatsis ikairã: 'Ẽ mia
parãmaki', iwanã, Senhor Deusũ kena bestiwẽ shabakabi yubakakubaĩshãkãwẽ.
14-15 Matũ mekenika Senhor Deus matube hiwearã, yaushinãki, hawa txakabu
husia uĩkatsi ikama pepa besti matu uinũ ikarã. Hakia mã kanekubainaya

hawaira matuki sinatakĩ Senhor Deusũ matu yamawatiruki. Haskawẽ taeshũ matu dapi hiwebaũshanaiburã, habũ yushibubu tibi kẽwãmisbu hayaki. Hatu txibãkĩ hatubetã kẽwãyamashãkãwẽ", hatu anikiaki.

Hene puketã mae bestitxai anushũ Senhor Deus kẽwãshanaibukiri hatu yuinibukiaki, na hãtxarã

12 1 Israelĩ enabu Moisĩ ana hatu yuikĩ:
—Nukũ shenipabũ mekenika Senhor Deusũ ha mai pakea yunukĩ matu ibuwamashanai anu hikitã na hãtxa ẽ matu yusiaĩ harishũ Senhor Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati hãtxa matũ hiwea hirabiwẽ mã txibãkĩ akubaĩshanũbũ ẽ matu yuiai ea nĩkakãwẽ. 2 Hene kesha betsaurishũ yura betsa betsapa shukua tibibũ mae hatu mebĩ mã hatube detenamekubaĩshanaii. Hanushũ hatũ yushibubu kẽwãmisbu yamawakĩ keyukubaĩshãkãwẽ, mati keyatapa anu inũ mati tenãmã anu inũ hi tupã namãshũ habũ hanushũ kẽwãmisburã. 3 Hanushũ hawẽ kẽwãti txi tapu tekekĩ keyukĩ inũ, hawẽ kẽwãti mishki nitxinibu durukĩ keyukĩ inũ, txibu nitxinibu hanushũ kẽwãmisbu kua keyukĩ inũ, hatũ yushibubu dami wanishũ kẽwãmisbu yamawakĩ keyushãkãwẽ. Ha dami uĩkĩ hatũ yushibu shinãmisbu dasibi tere akĩ keyukubaĩshãkãwẽ, ha hatũ yushibu dami hau tsuã ana shinãyamashanũbunã.
4 "Haska hatũ yushibubu kẽwãmisbu keska txibãkĩ nukũ mekenika Senhor Deus ha itsa watã kẽwãyamashãkãwẽ. 5 Hene kesha betsauri matunabu shukuabu tibitũ mai pakea ibuwaimabũ haratura mae Senhor Deusũ ha mae katua hanu haki nukuti tari hiwe hawẽ kena hanua kaiã anu kashũ kẽwãkĩ matũ mekenika benimawakĩ mã kẽwãkubaĩtirubuki. 6 Ha Senhor Deus benimawati inabu menukĩ keyuti inũ, dízimo inãti inũ, hamapai merabenãti inũ, haki tanai bebũkiri mĩ yubakaima inãkuĩti inũ, matũ shinanẽ besti inãkuĩti inũ, habu dukũ ina awa bake bene inũ txashuwã kaiaĩbu ha hiwe anu hari dasibi hatu inãkĩ bupakeshãkãwẽ. 7 Haska mã daya txakayamakubainai yunu matu inãshina shinãkĩ Senhor Deus bebũshũ itxashũ matunabubetã besti pi benimakĩ uĩmakubaĩshãkãwẽ, Senhor Deusũ matu duawakubaĩshinawẽ taeshunã.
8 Natiã haska nuku tibitũ shinãkĩ haska nũ betxipaiai nũ akubainaibu keska ukeri puketã na mã ikai keskayamashãkãwẽ. 9 Txanimahaira ha mae anu mã unanuma hiwekubaĩshanai anu Senhor Deusũ matu inãshanai anu mã hikiriamaki. 10 Hakia Hene Jordão ma puketã hanu Senhor Deusũ matu ibuwashuni anu hikitushitã hanua matuki sinataibu Senhor Deusũ hatu matu nemashunaya hawama dateama mã unanuma hiwekubaĩshanaii", hatu watã

Senhor Deusũ hãtxa ikũwãkĩ henetimakiaki, na hãtxarã

32 hanushũ Moisĩ ana hatu yuikĩ:
"Haska ẽ matu yusĩkĩ yunukubiranai akubaĩkĩ henetaskayamashãkãwẽ, hãtxa betsa tere akama inũ hãtxa betsa txitxikĩ betsa wamarã.

13 1 Matunabu anua haska iriamabia bebũkiri unãtã matuki
txanitirubu inũ namakĩ uĩtã matu yuitirubu tashnitã 2 haska
iriamabia bebũkiri matu yuishina ikaya ana matu yuikĩ: 'Yushibubu mã
unãriamabia ha txibãkĩ itxashũ duawakĩ kẽwanãkãwẽ', akĩ matu yuibiabu
3 nĩkakĩ ikũwãyamakubaĩshãkãwẽ. Hakia matũ hiwea dasibiwẽ inũ matũ
shinã dasibiwẽ mã Senhor Deus betxipaiai matu unãkatsis ishanikiki.
Haskaya ha huni nematã txibãyamashãkãwẽ. 4 Hakia matũ mekenika
Senhor Deus besti txibãkĩ kẽwaĩ haki dasia hiweshũ hawẽ hui nĩkakĩ
hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati akubaĩkĩ dayashũkĩ duawakubaĩshãkãwẽ,
yusinã betsa betsapabu nĩkamarã. 5 Egito anu matũ ibubu itxakawakĩ
hatu dayaru escravo wakubainaibũ hanua matũ mekenika Senhor Deusũ
hawẽ kushipawẽ matũ ibubu pashawani hakimayamakubaĩshãkãwẽ.
Na hunibũ hatũ yushĩ betsa matu txibãmakatsi ikĩ Senhor Deus matu
danãmakĩ hawẽ hãtxa matu nĩkamamakĩ Senhor Deusũ hãtxa txibaĩ
mã hawẽ pei hiwebiakẽ ha hunibũ haska iriamabia matu yuitirubu inũ
namawẽ uĩtã matu unãmatirubu hatu detekĩ tenãshãkãwẽ. Haska wakĩ
txakabu matu anua mã beshtetirubuki", hatu watã

Ikũwãbumã beya hau ayamashanũbũ hatu yusinikiaki, na hãtxarã

18 9 Moisĩ ana hatu yuikĩ:
"Ukeri maiwã pakea matũ mekenika Senhor Deusũ matu ibu
wamashanai anu ibuwai hikitanã, nawa betsa betsapabũ habũ hamapai
beya atimapa txakabuhaira hayabuki. Hatu uĩtã hatu mawayamashãkãwẽ.
10-11 Habunã, yushibu txakabubu daewakatsi ikĩ hatũ bake mishtĩbu inãkĩ
menu keyushũmisbu inũ, yushibu hatu yukashunikabu inũ, huni mukaya
mesebu inũ, nai anu bishi dua unanikabu inũ, yushĩbe hãtxanikabu
inũ, yushĩwẽ shũ itiabu inũ, yurabu mawabube hãtxanikabu matu dapi
hiwebaũshãkanikiki. Haska tibi hatuna tapĩkĩ mawayamashãkãwẽ.
12 Tsuabũra haska waibu danãkĩ Senhor Deusũ betxipaitirumahairaki. Haska
nawabũ beya txakabuhaira hayabuwẽ taeshũ matu bebushũkaĩkĩ matũ
mekenika Senhor Deusũ hawẽ kushipawẽ matu hatu nitxĩshũkubaĩshanikiki.
13 Senhor Deusũ matu uiãyã hawẽ hãtxa hawa kaneama pepakubaĩshãkãwẽ.
14 Nawa betsa betsapa mã hatu nitxĩshanaibũ harishũ hatũ mukayabũ haska
inũbariai hatu yusiaĩbu ikũwãmisbuki. Hawara tashnishanai bebũkiri
yuimisbu hayaburiki. Hamẽ maturã, matũ mekenika Senhor Deusũ habũ
amisbu keska matu nemamiswẽ taea hatu txibaĩ haskayamakubaĩshãkãwẽ.

Deusũ hãtxa yuishunika betsa tashnishanikiaki, na hãtxarã

15 Matũ mekenika Senhor Deusũ hawẽ hãtxa yuishunika betsa ea keska
katutã matunabu anua matu tashnimashũshanikiki. Deusũ matu haska
washunaya hawẽ hãtxa nĩkakubaĩshãkãwẽ. 16 Mati Horebe anu itxashũ
Senhor Deusũ hui kushipa ana nĩkakatsi ikama ea yukai eska hãtxai:

‘Senhor Deusũ hui nũ ana nĩkakatsi ikamaki. Hawẽ txi here kushipa
tuenai nũ ana uĩkatsi ikamariki, mawakatsi ikamarã’, akĩ haska matũ
ibubũ ea yukanibuki. 17 Hatũ hãtxa Senhor Deusũ nĩkatã ea yuikĩ: ‘Haska
shinãkĩ yuiaiburã, peki. 18 Hatu anua ẽ hãtxa ea yuishunika mia keskari
katushũ ẽ tashnimashanaii. Kushipa wakĩ haska ẽ yunua hatũ ea habu
yuishũkubaĩshanikiki. 19 Hamẽ ẽ kenawẽ hãtxakĩ ea hatu yuishunai
tsuabũra hawẽ hãtxa nĩkama ikubainaibu eanã, ẽ hatu kupishanaii.
20 Hakia tsuabura ẽ kenawẽ hãtxabiakĩ hawara ẽ ha yuiama hawẽ shinanẽ
besti matu yuiaibu inũ yushĩ betsã kenawẽ hãtxakĩ matu yuiriaibu hatu
nĩkama tenãshãkãwẽ’, akĩ Senhor Deusũ ea yuiniki. 21 Haska ẽ matu
yuiaya matũ huĩti merã shinãkĩ: ‘Tsuãra Senhor Deusũ hãtxa yuiairã,
haskatã nũ unãtirumẽ?’ mã itiruki. Matu yuinũ ea nĩkakãwẽ. 22 Senhor
Deusũ kenawẽ hãtxakĩ matu yuibiabu haska yuiai hawa kaiãmakẽ Senhor
Deusũ hatu yunuamaki. Hakia kanekĩ hatu kẽwãmanũ ika hatũ shinanẽ
besti matu yuiaibu hatũ hãtxa nĩkama hatuki dateyamakubaĩshãkãwẽ”,
akĩ hawenabu Moisĩ yusinikiaki.

Tsuãra hawara uiãmabia txanitxakai nematikiaki, na hãtxarã

19 15 Shanẽ ibu bebũshũ yura betsaki sinatakĩ kũyã akĩ shanẽ ibu yuikĩ:
“Natunã, ma txakabuwashuki”, akĩ bestitxaitũ haska hawara
hakiri txakabu yuibiaya shanẽ ibubũ hau nĩkayamanũbũwẽ. Hakia
dabetũ kasmai, dabe inũ bestitũ habias hãtxawẽ txitekĩ yuiaibu nĩkashũ
unãti watã shanẽ ibubũ kupitirubuki.
16 “Haska inũ, huni betsa txakabu yura betsaki sinatakĩ hawa meai
uiãmabia haki kayai kũyã ikaya 17 ha dabe betsa haki kayanũ betsã
hawa meamawẽ taea ha irabeaya Senhor Deusũ hatu nĩkaya hatu iyushũ
hawenabu Senhor Deusbe hãtxashunikabu inũ shanẽ ibũ hawara txakabu inũ
pepabu unãti wanikabu bebũshũ ha dabe nitxĩtã Senhor Deusũ hatu nĩkaya
18 unãti wanikabũ hatu yuka txakayamakĩ ha haki txanitxakai ha kũyã ishu
txani unãtã 19-21 habias kupiti yura betsaki txanitxakakĩ nuitapawashũwẽ
taeshũ shanẽ ibubũ hau ha huni txakabũ haska shinãshu keska hawa hawẽ
nuiamahaira hau kupikubaĩshanũbũwẽ, hawẽ hiwea benumakinã, ketxaish
akĩ sheta paskeriakinã, hawẽ beru tsekariakinã, hawẽ tae kasmai hawẽ mekẽ
meshteriakinã, ha txanitxakaibu matũ shanẽ ibũ hatu kupiaibu nĩkatã hawẽ
datei hatũ shinã txakabu beshtekekubaĩshãkanikiki. Hatu haska wakĩ matu
anua ha txakabu mã yamawakubaĩshanaii”, akĩ Moisĩ hatu yusinikiaki.

Moisés mawanikiaki, na hãtxarã

34 1 Hawenabu yusĩkĩ keyutã Moabe nawabũ maiwã pãpa anua kai
Mati Nebo anu mapekei ana mati kuburu betsa hawẽ kena Pisga
mamaki nishũ habias besusi Jericó uiã anurã, hanushũ Senhor Deusũ
Moisés uĩmakĩ hatishũ Gileade enabu inũ Dã enabũ hatũ mai pakebukuã

kesua ishanai uĩmakĩ 2 inũ hanu Naftalĩ enabu hatũ mai pakea anu
hiwebaũshanaibu inũ, hanu Efraimnẽ enabu inũ, Manassésĩ enabu
hiwebaũshanaibu anu inũ, bari hikiaikiri Ianẽwã Mediterráneo kesha
kesua anu hatishũ Judá enabu hiwebaũshanaibu uĩmakĩ 3 inũ napãpa mai
tsusĩ sul anu inũ, Hene Jordão kesha pãpa inũ, Jericó mae napãpa ewapa
anu hanu paniwã mapubauna anu kesutani mae pishta hawẽ kena Zoar
kesua uĩmakĩ keyutã 4 Senhor Deusũ Moisés yuikĩ:
"Ha maiwã hirabirã, mĩ shenipabu Abraão inũ Isaque inũ Jacó
habu tibi yubakĩ: 'Ha maiwã pakea matunabu pakubainaibu ẽ hatu
ibuwamashanaii', akĩ ha dabe inũ besti ẽ hatu yubaniki. Ha maiwã pakea
mĩ beruwẽ mĩ uinũ ẽ mia uĩmaii. Hakia ukeri pukebaini mĩ katirumaki",
akaya
5 habiaskari Senhor Deusũ bebũkiri yuimarã, Senhor Deusũ tsuma
Moisés mawakẽ 6 Moabe nawabũ maiwã pakea anu Bete-Peor besusi
napaku anu hawẽ yura Senhor Deusũ maiwanikiaki. Mawa hanira hawẽ
yura Senhor Deusũ maiwanirã, na habiatiã tsuã unãmakiaki. 7 120 ano
hayabia hawẽ beru inũ hawẽ yura babuama Moisés mawanikiaki.
8 Ma debua unãtã Moabe nawabũ maiwã pãpa anu Israelĩ enabũ Moisés
manui shinaĩ kashai 30 dia kashakubaini nesenibukiaki. 9 Hanushũ
bebũkiri Josué katukĩ hawẽ mekẽ dabewẽ Moisĩ mamepishũ hawẽ
unanepati kushipa Moisĩ Josué yunuimawẽ taeshũ haska Senhor Deusũ
Moisés yunumaima keska wakĩ Josué hãtxa Israelĩ enabũ hari nĩkakĩ
taewabainibukiaki.
10 Moisés keska Deusũ hãtxa yuishunika betsa Israelĩ enabu anua
tsua haska keska hayama inibukiaki, haska habe beisinaĩ hãtxapauni
keskarã. 11 Hatu eska washunirã, Egito anushũ hatũ shanẽ ibu Faraó
inũ hawẽ shanẽ ibu beshmasbu inũ hawenabu dasibi kupikĩ hawẽ dateti
unãmati dami Moisĩ hatu ashuni inũ, 12 haska Deusũ kushipa inũ hawẽ
mesehairawati dami tsuã atiruma hatu washuaĩ Israelĩ enabu dasibibũ
uĩkubainibu tsuã haska keska wakĩ Moisés binutirubumahairakiaki.

JOSUÉ

Hawẽ unãmati hãtxaki

Moisĩ akubirãshina keskari wakĩ Josué hatũ shanẽ iburiakĩ Moisĩ inũ Deusũ yusiã heneama hatu pe yunuriakubainikiaki.

Israelĩ enabu Moisĩ yunukĩ hatu kushipa wabia Deusũ hãtxa pe txibãbuma inibu inũ Josuéri pe nĩkama ibubis bika betsa betsapa tenekubaini Canaã mai pakea anu hikinibukiaki. Hakia haska Deusũ betxipaiai Israelĩ enabũ pe txibãbumawẽ taeshũ shukua betsabũ hatũ mae Deusũ hatu yununi ibuwatirubuma inibukiaki

Na una kenenibu uĩkĩ haska Deus nĩkatã txibaĩ nũ hiwetiru inũ haska Deus danãkĩ nĩkama nũ hiwetiruri nukubũ nũ shabakabi tapĩtiruki. Hau na una kenenũbũ Josué hatu yununikiaki, ha anotiã 1400-1370 Cristo huriamarã.

Deusũ Josué shanẽ ibu wakĩ katunikiaki, na hãtxarã

1 1 Senhor Deusũ tsuma Moisés ma mawashĩkẽ txipu Moisĩ
merabewanika Numnẽ bake Josué Senhor Deus habe hãtxakĩ yuikĩ:
2 "Ẽ tsuma Moisés ma mawashinaki. Hene Jordão miã minabu
hatu pukemabaĩshãwẽ. Maiwã pakea ẽ matu ibuwamashanai anu
hauri minabu Israelĩ enabu dasibi hatu iyushãwẽ. 3-4 Hatishũ tsua
hiweabumanu kesha inũ Líbano mai mati matipa pakea kesha inũ bari
huaikiri henewã Eufrates kesha Heteu nawabũ mai pakea bari hikiaikiri
Ianẽwã Mediterráneo ewapahaira kesha kesukauna ha dasibi namakis
matũ maiwã pakea ishanikiki. Ha kesukauna anu hanu mã nishanai anu
haska ẽ Moisés yubani keska wakĩ ẽ matu ibuwamakubaĩshanaii. 5 Mĩ
hiweyua hatube detenameaya tsuãra mia binutirubumahairaki. Ẽ Moisés
merabewakubirani keska wakĩ habiaskari ẽ mia merabewakubaĩshanaii,
putakĩ hawa henebainamarã. 6 Ha mĩ shenipabu hatu ibu wamakatsi
ẽ hatu yubani anu minabu iyukĩ mai pakea tibi mĩ hatu ibuwamakĩ
pashkashũshanaiwẽ taea kushipai hawa dateama txĩtũtaskayamashãwẽ.
7 Haska besti ẽ mia yunuaii. Kushipahairai hawa dateama hanira mĩ kai
anu unanepai ha mĩ hanu kai anu inũ mĩ hawara akai anu ha baiwẽ kai
yusiuri inũ yusmauri dabekeama keskakĩ hawẽ yunuti hãtxa inũ hawẽ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nemati hãtxa ẽ tsuma Moisĩ mia yusĩmarã, txibãhairakubaĩshãwẽ. 8 Na
habias yusĩti hãtxakiri shaba inũ meshu merã shinãkĩ hakiri minabube
hãtxakĩ henetaskayamashãwẽ. Haska wakubaini unanepakĩ ẽ hãtxa mĩ
akubaĩtiruki. 9 Hanira mĩ kai anurã, earã, mĩ merabenã Senhor Deus ẽ
mibe kaya huĩti nishmai hawa dateama kushipai mẽtsisipakũkaĩshãwẽ, eã
ẽ mia yunukĩ nitxiaĩwẽ taearã", aka

Josué pukekaĩ mae mebikinãkatsi hawenabu pewamakĩ taewanikiaki, na hãtxarã

10 hanushũ hawenabu shanẽ ibu beshmasbu dasibi itxawashũ Josué
hatu yunukĩ: 11 "Matunabu anu kakũkaũkĩ hatu yunukĩ: 'Hauri nukũ
mekenika Senhor Deusũ nuku ibuwamashanai anu hawẽ kushipakaĩ
nũ hatu mae mebĩ bunũbũ matũ piti bawakĩ pewatã maburi dasibi
pewakãwẽ. Shaba dabe inũ bestitiã Hene Jordão nũ pukei bukanaii', akĩ
kashũ hatu yunukãwẽ", hatu watã
12 hanushũ Israelĩ bake iyua Rúbenẽ enabu pakubainaibu shanẽ ibubu
inũ hawẽ bake betsa Gadẽ enabu pakubainaibu shanẽ ibubu inũ hawẽ
bake José enabu pashkãni, hawẽ bake Manassésĩ enabu pakubainaibu
shanẽ ibubu besti Josué haburi yuikĩ:
13 —Senhor Deusũ tsuma Moisĩ matu yubakĩ: "Hene kesha
nekeria matũ mekenika Senhor Deusũ nawabũ mai pakea ma matu
mebĩshũshinaki. Natiã matunabu ukeri hiweshanaibu anu mã hatu
merabewakĩ keyutiruki. Haska watani mã bea na mai pepa nekeri
Senhor Deusũ matu ibuwamakĩ keyushina anu hanu txĩtũkirã mã hanu
huĩrukũshãkanaii", akĩ matu yuimarã, ikis shinãkãwẽ. 14 Haskakẽ nenu
na mai pakea anu Moisĩ ma matu ibuwamaima anu matũ aĩbuaibu inũ
matũ bakebu inũ matũ inabu bashiyubaĩshãkãwẽ. Matu huni kushipa
detenamenikabu besti matũ detetiya bui matunabu shuku betsabube
husikaĩ bebũkiri Jordão puketã hatubetã nawabu detekĩ hatu nitxĩshũkĩ
merabewayukubaĩshãkãwẽ. 15 Hanira Senhor Deusũ hatu ibuwamashanai
anu haburi huĩrukunũ ikaibu haska matu washuĩma keska wakĩ Senhor
Deusũ hatu merabewakĩ keyukẽ hatiãra besti nekeri Hene Jordão
bari huaikiri Senhor Deusũ tsuma Moisĩ matu ibuwamaima anu matũ
mai pakea anu hiwei mã txĩtũshanaii, hanu huĩrukuinã. Matunabu
shukua betsabu hatũ mai pakea tibi ibu wakĩ keyuriabuma hatu
merabewayukubaĩshãkãwẽ— hatu wa
16 Josué hãtxa nĩkatã shanẽ ibu dasibibũ habiaskari shinaĩbũ shanẽ ibu
betsabu hãtxashũkĩ Josué kemakĩ:
—Hawara haska shinãkĩ mĩ nuku yunua nũ mia ashũkubaĩshanaii.
Hanira mĩ nuku yunuai nũ kakũkaĩshanaii. 17 Moisĩ hãtxa nũ
nĩkakubirãshina keska wakĩ miãri mĩ nuku yunuai nũ mia
txibãriakubaĩshanaii. Eskakiri nũ mia shinaiĩ. Moisés merabewakĩ

amakubirãshina keska wakĩ mĩ mekenika Senhor Deusũ hau mia
merabewariakubainũwẽ. 18 Tsuabũra mĩ yunua danãkĩ mia ashuãma
hau mawashanũbũwẽ. Hakia mia ikirã, nuku shanẽ ibushuni kushipai
datetaskayamashãwẽ— akabu

Jericó mae anu hau unãti watanũbũ Josué huni dabe yununikiaki, na hãtxarã

2 1 Sitim anua kashũ hau hune uĩbaũtanũbũ huni dabe Josué hatu
yunukĩ yuikĩ: "Ukeri Jericó inũ hatũ mae kesuakea hune nuku
uĩshũbaũtãkãwẽ", hatu wa bui Hene Jordão pukebaini huĩti kushikaĩ
Jericó anu hikitã hanu ushanũ ika Raabe aĩbu hininipa dasibibũ memis
hiwe anu hikia maniabũ 2 tsuãra Jericó shanẽ ibu yuikĩ:
—Ikis meshu merã Israelĩ enabu dabe nuku hune uinũ ika Raabẽ
hiwe anu ma hikiabukiaki— aka 3 Jericó shanẽ ibũ hatu yunua hawẽ
detenamenikabu bushũ hatũ shanẽ ibu hãtxashũkĩ Raabe yuikĩ:
—Nawa dabe mianu hushukiaki. Neri nuku kaĩmashũwẽ. Nuku
hune uĩbaunũ ika beabuwẽ taeshũ mĩ hiwe anu hikikãshu neri hatu
iwewe— aka
4-6 detenamenikabu beriabuma hawaira hatu mistutã Deusũ Israelĩ
enabu duawamis Raabẽ nĩkaimashũ hawẽ hiwe sapa sheni mamaki hatu
iyushũ hawẽ yumẽ wati basiwã barĩwãkĩ mãtxĩshina namã hatu hunekĩ
arubiashũ detenamenikabu parãkĩ Raabẽ hatu yuikĩ:
—Txanima huni dabetũ ea uĩwãshuki. Hakia harakiriara beabu ẽ
unãma ishuki. Bari hikiaya nukũ mae hikiti shui tibi mã bepumis ma
kemaya nenua tashnibaĩkãshuki. Harakiri buaibu ẽ unãmaki. Mã hatuki
nukukatsis ikairã, hawairabaĩ hatu txibãtãkãwẽ— hatu wa
7 hawẽ hãtxa ikũwaĩ Hene Jordão pukea baikiri hatu atxinũ ika benai
detenamenikabu kushibaĩ uĩtãkĩ hatu betxiama hushũ hatũ mae mishki
kenebaunibu anu hikiti shui tibi ma hawaira bepuabu 8 Israelĩ enabu
dabe ushariabuma hawẽ hiwe sapa sheni mamaki Raabe ana inashũ hatu
yuikĩ:
9 —Na mai pakea Senhor Deusũ matu ibu wamaikiki, ẽ unanã. Dasibi
nenu hiweabu nũ datei keyuaii, matuwẽ taearã. 10 Haska Egito anua
mã pashaibu Senhor Deusũ Ianẽwã Tashipa matu pashkashuna mã
pukebirani inũ Hene Jordão ukeri kesha betsauria Amorreu nawa shanẽ
ibu dabe Seom inũ Ogue hatunabube mã hatu yamawaimairã, nũ unaiĩ.
11-12 Mã haskakubiranai nĩkai nukũ huĩti nishma matu tsuã binutirumawẽ
taea tsua nũ ana shinã txãkãbumaki. Matũ mekenika Senhor Deusũ
hamapai nai anu inũ hamapai mai anu mekenika menã datã akĩ na
habiatiã ea yubarikãwẽ. Ẽ matuki txanitxakama arukĩ duawashũwẽ
taeshũ ẽ epã enabu mã duawashanũ Senhor Deusũ kenawẽ ea yubakãwẽ.
13 Ẽ epa inũ, ẽ ewa inũ, ẽ puibu inũ, ẽ betsabu inũ, hatũ enabus hau

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mawayamashanũbũ mã hatu deteama ishanai txanima hãtxawẽ ea
yuikãwẽ— hatu wa
14 hawẽ hãtxa betxipaikĩ betsã yuikĩ:
—Mĩ nukukiri hawa hatu yuiama nuku tenãbumawẽ taea mia inũ
minaburi mã mawama ishanaii, nukũ hiwea inananaĩ keskairã. Na mai
pakea inũ mĩ mae Senhor Deusũ nuku ibu wamaya miwẽ nuikĩ nũ mia
duawashanaii, mia parãmarã— aka
15 ha mae mishkiwẽ kenekĩ kebẽbaunibu mamaki ha aĩbu ibuã hanu
hiwe waniwẽ taeshũ hanu uĩti shui manaũri anushũ shabakã meshu merã
tsuã uiãma dispiwẽ hatu butumakatsi 16 Raabẽ ana hatu yuikĩ:
—Hau matuki nukuyamanũbũ mananã pashai buyutãkãwẽ. Hanua
shaba dabe inũ besti hari huneyushãkãwẽ. Matu benabaũkĩ keyutã
txĩtũbiranaibũ ukeri ana mã pukebaĩtirubuki— hatu wa
17-18 hatu buteriama habũ kemakĩ:
—Nukũ detenamenikabube na mae ewapa anu nũ hikiaya na uĩti
shui anu mĩ nuku butuai anu habianuri dispi tashipa panĩwãshũ mĩ
epa inũ, mĩ ewa inũ, mĩ puibu inũ, mĩ betsabu inũ, minabũ enabus
mĩ hiweanu hatu itxawashãwẽ, ha dispi tashipa paniã uĩkĩ hau tsuã
matu meyamashanunã. Haska nũ mia yunuai mĩ akamakẽ mĩ nukube
yubakashu nũ mia ashũtirumaki. 19 Habiatiãri tsuabura mĩ hiwe anua
tashnibainabu nukunabũ hatu deteabu minabu mawa ibubis hatuna
ishãkanikiki. Hakia mĩ hiwe merãshũ nukunabũ minabu deteabu
mawaibũ txakaburã, nukuna ishanikiki. 20 Hakia ha dikabi nukukiri mĩ
shanẽ ibu mĩ yuiairã, haska nũ mibe yubakashu nũ mia apanã haska mĩ
txanitxakai unãtã nũ mia merabewama itiruki— aka
21 —Peki. Haska mã yuiai hau haskashanũwẽ— hatu watã nitxĩkĩ hawẽ
hiwe manaũri uĩti shui anua dispiwẽ hatu butea buaibũ hawẽ uĩti shui
anu Raabẽ dispi tashipa paniwã
22 mananã ha dabe mapekeshina haria shaba dabe inũ besti
huneyuabu henekiri bai yusiuri inũ yusmauri hatu benahairabiabu hawa
hatu betxiabuma hatu bena keyubirani atimas hatũ mae Jericó anu
txĩtũbiranaibũ 23 hanua mananã bushiãbu bututã ha unãtinanikabu hene
pukebaini hatũ shanẽ ibu Numnẽ bake Josué anu hikishũ hatu haska
washinabu habũ banabimakĩ 24 bestitxaitũ yuikĩ:
—Txanimaki. Ha mai hirabi Senhor Deusũ nuku ibu wamaikiki. Ha
dikabi dasibi hanu hiwebaunabu nukuwẽ taea datei hatũ huĩti nishmai
ana kushipa hayama punu nukai keyuabukiaki— aka

Hene Jordão pukenibukiaki, na hãtxarã

3 1 ushashini penama Josué hawenabube bututã Sitim anua bui Hene
Jordão pukeriama hene kesha anu niti itushitã hatũ tari hiwe
ana pũtebaunabũ 2 hanua shaba dabe inũ besti hatũ tari hiwe tibi anu

buaketãkĩ hatũ shanẽ ibu beshmasbũ hawenabu 3 hatu yuikubaũkĩ:
“Nukũ mekenika nukube yubakani Senhor Deusũ hãtxa aruni bau Levĩ
enabu Deusbe nuku hãtxashunikabũ buaibu uĩtã nenua maturi bukĩ hatu
txibãshãkãwẽ. 4 Hakia haskaira hatu dapihaira buama benãta duakabi
bukĩ hatu txibãkubaĩshãkãwẽ, 1.000 metro niti ikubainirã. Hariri nuku
iyuaibu hatu uĩtã hatu txibãkubaĩshãkãwẽ, hariri nuku iyuaibu ha bai mã
unãmakirã”, hatu wakeakeaibũ
5 hanushũ hawenabu itxawashũ Josué hatu yuikĩ: “Meshukiri matũ
besuubi Senhor Deusũ hawẽ kushipawẽ haskabiama wakĩ matu dami
washũshanaiwẽ taeshũ Deuskiri besti shinaĩ pepa bestiyukãwẽ”, hatu
watã 6 hatube ushashini bestẽkauã Deusbe hawenabu hãtxashunikaburi
Josué yuikĩ: “Nukũ mekenika nukube yubakani hãtxa aruni bau iabaini
nukunabu bebũ matu dukũ pukui taebaĩshãkãwẽ”, hatu wa ha hatube
yubakani hãtxa aruni bau hi dabe haya hawẽ iabaini hatunabu bebushuni
henekiri bui taeaibũ 7 hanushũ Senhor Deusũ Josué ana yuikĩ: “Minabu
ẽ mia hatu kayati wamakĩ na habiatiã ẽ taewaii. Unuri mĩ shanẽ ibu
kushipai ẽ mia ewawamabaĩkĩ hatu uĩmakubaĩshanaii. Haska ẽ Moisés
merabewakubiranima keska wakĩ minabũ berubiri shanẽ ibu kushipa
wakĩ mibe nishũ ẽ mia merabewakubaĩshanaii. 8 Ha dikabi ẽ matube
yubakani hãtxa aruni bau ha hawenabu ebe hãtxashunikabũ buaibu hatu
yunukĩ: ‘Hene Jordão kesha pukui taekaĩ hau niti ishanũbũ’, haska ea
hatu yuishũwẽ”, aka habias hãtxa hatu yunutã
9 hawenabu itxawatã Josué hatu yuikĩ: “Senhor Deusũ hãtxa nĩkai
eanu bekãwẽ”, hatu wa bea itxabu 10-13 hatu yuikĩ: “Uĩkãwẽ. Mai hirabi
hatũ dami wani hawẽ ibu hatube yubakani hãtxa aruni bau matu bebũ
bebũkiri Hene Jordãokiri pukui bukanikiki. Ha bau iabaini bui Hene
Jordão anu Deusbe matu hãtxashunikabu pukutanaibũ hene dami hamebi
pashkai ha hene manãkiria kushibirani niti ika pes daka uĩkĩ Senhor
Deus hiwea matube nia kakũkainai mã uĩshanaii. Hanushũ hatũ matu
merabewakĩ Canaã nawabu inũ, Heteu nawabu inũ, Heveu nawabu
inũ, Ferezeu nawabu inũ, Girgaseu nawabu inũ, Amorreu nawabu inũ,
Jebuseu nawabu matũ berubi nitxĩkĩ hatũ mae tibi matu mebĩshũkĩ
matu ibuwamashanai mã uĩshanaii. Haskakẽ mã shukua tibi anua huni
bestitxai tibi katukãwẽ, 12 huni kushipaburã. Ebe buaibu daya betsa ẽ
hatu yunushanaii”, hatu wa
14 hanushũ hatu haska washina hatũ tari hiwe pewaibũ hau Hene
Jordão pukei bunũbũ hatu bebushũkaini Deusbe hatu hãtxashunikabu
Deus hatube yubakani hãtxa aruni bau iabaini bui 15 heneki kematã ha
habũ bau iabaini pukenũ ika hatũ tae pukuaibũ hanu hatũ yunu tsekatitiã
hene bai matakĩ mai atxibirãmistiã ma iki hene bai matai kushipaya
16 hene dami hamebi pashkai niti iki detenamenikabũ mae kushipa Sartã
dapi mae betsa Adã anu manãkiri txitei iã keskaya hanua hene maikiri

netsubaini Ianẽwã Mar Salgadokiri bui netsui sha ibainaya Hene Jordão
namakis Deus hatube yubakani hãtxa aruni bau ia niti ika mapuyuabũ bai
mata netsui keyua mae Jericó besusi hene tashkanũ Israelĩ enabu hawaira
kapukei pukebainaibũ 17dasibi Israelĩ enabu pukei keyuriabumakẽ Deusbe
hatu hãtxashunikabũ Deus hatube yubakani hãtxa aruni bau iashũ hene
netsua tsusĩ namakis anu mapushũ hatu manayuaibũ

Jordão Hene netsua meranua 12 mishki mapemanibukiaki, na hãtxarã

4 1 Israelĩ enabũ Hene Jordão ma puketã mapekei keyuabũ Senhor
Deusũ Josué ana yuikĩ: 2 "12 huni kushipabu Israelĩ enabu shukua
tibi anua bestitxai tibi mĩ hatu katubirana kenashũ 3 hatu yunukĩ: 'Ana
txĩtũbaĩ hanu Deusbe hãtxanikabũ hawẽ yubakani hãtxa aruni bau ia
niabu anu Hene Jordão namakis anua 12 mishki tũke ewapabu iatãkãwẽ,
hanu mã ushaibu anu bushũ hau mãtxinũbunã', akĩ hatu yunuwe", aka
4 nĩkatã ha 12 huni katubirana hatu kenashũ 5 Josué hatu yunukĩ:
"Ana txĩtũbaĩ Hene Jordão namakis Deusũ hãtxa aruni bau ia mapuabu
anu bushũ Israelĩ 12 huni bake matũ shenipabu tibitũ enabu shukua
tibibũ mishki bestitxai iatãkãwẽ. 6 Ha mishki mã bitãshu hawẽ unãmati
inũbarikiki. 7 Txipu matũ bakebũ matu yukakĩ: 'Na mishki kekua bestitxai
tibirã, hawamẽ?' ikubainaibu hawẽ hatu yusĩkĩ: 'Nũ hene pukebiranaitiã
Senhor Deusũ yubati hãtxa aruni bau habu bebũkiri buaibũ bai
matahairabiakẽ ha hene hamebi pashkaniwẽ taeshũ na mishki tibi bitã
nũ nitxiniki', akĩ mã hatu yuikubaĩshanaii. Hanushũ nukunabũ uĩkĩ hau
shinãpakeshanũbũ habũri hatu yuinũbarikanikiki", hatu wa
8 hawẽ hãtxa nĩkashũ haska Senhor Deusũ Josué yunushu keska wakĩ
12 mishki Hene Jordão namakisa Israelĩ enabu shukuabu tibibũ hatu
bishuã hanu ushaibu anu bushũ mãtxĩtã 9 hanushũ ana hene namakis
anuri Senhor Deus hatube yubakani hãtxa aruni bau ia mapukãshu anuri
12 mishki ewapa Josué hatu mãtxĩmarianikiaki. Hene merã hikibaĩ ha
mishki mãtxinibu mania tsuabũra uĩriatirubuki.
10-11 Haska Moisĩ Josué yunuima ikis hau anũ Senhor Deusũ Josué
yunua hawenabu imakĩ Josué keyuriama Hene Jordão namakis anu
Deusbe hatu hãtxashunikabũ hawẽ hatube yubakani hãtxa aruni bau ia
manayuaibũ Israelĩ enabu hawaira habu dukũ pukebainaibũ 12 ha dikabi
haska Moisĩ hatu yunuima keskai Rúben enabu shukua hunibus inũ
Gade enabu shukua hunibus inũ Manassésĩ enabu shukua hunibũs hatũ
detenametiya bui hatunabu shukua betsabu hatu merabewai bebũkiri
haburi pukebaini 13 40.000 detenamenikabu mapeketãs nawabube Senhor
Deus detenameshuni bui Jericó besusi mai pãpa anu hikiaibũ 14 Moisés
hiweshũ hatu yunua nĩkai haki mesekubiranimabu keska wamakĩ na
habiatiã Senhor Deusũ Josué amai uĩkãshu hawenabũri hawẽ hãtxa
nĩkakĩ hau hakiri pe shinãkubainũbũ haska Senhor Deusũ amanikiaki.

15 Senhor Deusũ Josué ana yuikĩ: 16 “Hene Jordão namakis anua hau
mapekebiranũbũ ẽ hatube yubakani hãtxa aruni bau iabu hatu kenawe”,
aka 17 Deusbe hãtxashunikabu Josué yuikĩ: “Hene Jordão namakis anua
mapekeri bekãwẽ”, hatu wa 18 pukebirani hene anua hawaira mapekei
metuanu maputanaibũs manãkiria hene ana tuebirani matahairanikiaki,
pukeriabuma ishu keskairã.
19 Bari bena hawẽ ushe ha dukũ hawẽ dia 10tiã Hene Jordão pukei
mapekebaini mai pãpa anu Jericó bari huaikiri Gilgal anu kai hikishũ
hatũ tari hiwe ana pũtebaunabũ 20 Gilgal anu Hene Jordão namakis anua
12 mishki tũku ewapa iabainabu Josué mãtxĩkĩ serẽtã 21 hawenabu yuikĩ:
“Txipu matũ bakebũ mã hawẽ ibu tibi matu yukakĩ: ‘Na mishki ewapa
nitxĩkĩ serenibu hawamẽ?’ ika yuka inũbarikanikiki. 22-23 Haska yuka
ikaibũ hatu yuikĩ: ‘Narã, nukunabu Hene Jordão namakis netsua anua
beshũ mãtxinibuki. Haska nukuburi Ianẽwã Tashipa bai washũ Deusũ
netsukĩ tashka wa nũ pukeni unãtiki’, akĩ hatu yusĩkubainũbarikãwẽ.
24 Deusũ matu haska washuniwẽ taeshũ mai hirabi anu hiwebaunabũ
matũ mekenika Senhor Deusũ kushipa unãshãkanikiki. Haskawẽ taeshũ
matũ mekenika Senhor Deus duawakubaĩshãkãwẽ, heneamarã”, hatu
wanikiaki.

Gilgal anu hiwetã hatũ hina kubitxi hatu meshtenibukiaki, na hãtxarã

5 1 Israelĩ enabu hau Hene Jordão pukenũbũ Senhor Deusũ nemakĩ
hatu netsushũshĩkẽ bari hikiaikiria Amorreu nawabu shanẽ ibubu
inũ Ianẽwã Mediterráneo kesha anu hiwebaunabu Canaã nawabu shanẽ
ibubu dasibibũ hatukiri nĩkatã mẽtsisipa detenamenikabubia hatũ huĩti
nishmai Israelĩ enabuki datei punu nukai ana kushipa hayabuma Israelĩ
enabube detenamekatsi ikama inibukiaki.
2 Hanushũ Senhor Deusũ Josué ana yuikĩ: “Mishki nupe itxapa wawe,
kenupa wakinã. Haska watã Israelĩ enabu huni tibi hatũ hina kubitxi
bisbuma ea hatu meshtemashũwẽ, ea ikũwaĩ hawẽ unãti wakinã”, aka
3 mishki nupe itxapa washũ Mati Gibeate-Haralote anushũ Josué
hatũ hina kubitxi hatu meshtemanikiaki. 4-6 Eskawẽ taeshũ Josué hatũ
hina kubitxi ana hatu meshtemakĩ taewani matu yuinũ ea nĩkakãwẽ.
Israelĩ enabu huni dasibi hatũ hina kubitxi meshtekeyabu Egito
anua tashnibirani hanu tsua hiweabumanu bukubauni huni ewai 20
ano hayabu detenamenikai taekĩ habũ Senhor Deusũ hãtxa nĩkakĩ
txibãbumawẽ taeshũ mai pepa hatũ shenipabu Deusũ hatu yubani
anu hau habu hikiyamashanũbũ, Deus hamebi yubakai: “Mai pepa
anua piti pepa sharabu hau uĩyamashanũbũwẽ”, ikimashũ hanu tsua
hiweamanushũ Deusũ hatu kupia bai namakia debukubiranaibũ 40 ano
hawenabube hatu imakubaunaya ha huni ewai mẽtsisipai taeaibu Egito
anushũ ma hatu hina kubitxi binibu pashayamabu ha hunibu haria

mawakubiranaibutiã habũ bake wabu hanu tsua hiweamabumanua
kaĩkubiranaibu hatũ hina kubitxi meshteama ikubiranimabũ 7 haskawẽ
taeshũ Josué hatũ hina kubitxi hatu meshtemakĩ hanu tsua hiweabumanu
ha huni ewabu mawakubiranaibutiã hatũ shãtukũ huni bake itxapa
Senhor Deusũ hatu pahaira wakubirãshina hawẽ Deus ikũwaĩ unãmati
wakĩ ha hunibu dasibi hina kubitxiyabu Josué hatu bimakĩ meshtemakĩ
keyurianikiaki.
8 Hawẽ Deus ikũwaĩ unãmati wakĩ hatũ hina kubitxi bikĩ hatu
keyuabu hau shushai isĩ maĩyunũbũ hatũ hiwe merãshũ hatu manai
mani bestiyuabũ 9 hanushũ Senhor Deusũ Josué ana yuikĩ: “Egito anu
hiweshũ hatũ txakabu tibi tapinishũ mã hawẽ ea dakewakubiranimabuki.
Hakia mã ma hatũ hina kubitxi hatu meshtemawẽ taea ẽ ana matuki
dakeamaki, matũ txakabu ana shinãmarã”, anikiaki. Haskawẽ taeshũ
ha mae kenakĩ: “Gilgalki”, amisbuki. Gilgalrã, nukũ hãtxawenã, “Hatũ
Txakabu Putakĩ Tarã Keska Waniki.”
10 Jericó besusi mai pãpa anu Gilgal anu hiweyukĩ hanu tashni
taebiranibu ushe babekei 14 diatiã bari kaya ha Páscoa ikaya haska
Egito anushũ Senhor Deusũ detenika nai tsumã hatu mabiris abaini
shinãkĩ besikĩ 11 ha shabatiã misi shashawatiuma inũ shekiwã trigo tsui
pikĩ taewabaini ushashini ana bestẽtã ha mai pepa anua piti yumemis
pikĩ taewashina 12 ana penaya hatũ piti nai anua Deusũ maná duru misi
ana hayamawẽ taeshũ Canaã mai pakea anua piti sharabu hanu pikĩ
taewabainibukiaki.

Senhor Deusũ nai tsumabũ shanẽ ibube Josué hãtxanikiaki, na hãtxarã

13 Shaba betsatiã Josué Jericó dapi ka nikẽ huni betsa tashnia hawẽ
deteti matxatu txaipaya tsuma nia uĩtã kai haki kemashũ Josué yukakĩ:
—Mĩ nukũ merabenãmẽ? Ha habu nukuki sinataibu mĩ hatuna daka?
Haskara kayamẽkaĩ, ea yuiriwe— aka
14 —Ẽ minama inũ ẽ habunamariki. Hakia Senhor Deusũ nai tsuma
kushipabu ẽ hatu yunumis ẽ hatũ shanẽ ibu huaki— aka nĩkatã dãti iki
beti ishũ Josué yukakĩ:
—Ẽ shanẽ ibuũ, hawa mĩ ea yununũ ika huamẽ? Ẽ mĩ tsuma ẽ nenuki.
Ea yuiriwe— aka
15 —Hanu mĩ pai anu Deusũ ma pepawarã, meribi meseki. Deusũ hãtxa
mia yuinũ Deuski mesekĩ hawaira mĩ bitxi tae pekawe— aka nĩkatã
hawaira Josué hawẽ bitxi tae pekashunikiaki.

Haska watãtã Jericó hau ibuwashanũbũ Senhor Deusũ hatu yununikiaki, na hãtxarã

6 1 Israelĩ enabuki datekĩ nemanũ ishũ habu tsua kaĩtirubumawakĩ
inũ Israelĩ enabu hikitirumawakĩ Jericó mishki kene keyatapakauna

hawẽ hikiti shui tibi bepukĩ mestẽwãkĩ keyuabũ 2 Senhor Deusũ
Josué yuikĩ: “Uĩwẽ. Jericó ẽ mia yunuaii. Ariwe. Hawẽ shanẽ ibu inũ
hawẽ huni detenamenikabu hatu maemamatã ẽ mia hatu mebĩmaii.
3-4 Shaba tibi mae dũkei bestiwai maputãtãshãkãwẽ, 6 diarã. Matũ huni
detenamenikabu hawẽ detetiya inũ ẽ matube yubakani hãtxa aruni bau
iabu bebũkiri 7 ebe matu hãtxashunikabũ txashuwã mashũ puri ati txã
txã akĩ mawakubainaibũ shaba tibi dũkekĩ hatu iyutãtãshãwẽ. Hanua
sétimo diatiã ebe matu hãtxashunikabũ hatũ txashuwã mashũ txã txã akĩ
mawakubainaibũ matũ detenamenikabu iyukĩ hatu dũkemabaũshãkãwẽ,
7kirã. 5 Haska hatu yunushina itã itani keyutã mapubaunabũ txashuwã
mashũ txã akaibu hui kaĩ betsatanaya nĩkatã dasibi hau hui kushipawẽ
sai sai ishanũbũwẽ. Ha sai sai ikaibũ hawẽ nemati mishki kenebaunibu
hamebi di iki keyuaya huni dasibi hauri besuabuuri bui hatu detenũ ika
mae merã hau hikibaĩshanũbũwẽ”, aka
6 nĩkatani hushũ Josué Deusbe hawenabu hãtxashunikabu kenashũ
hatu yuikĩ: “Senhor Deus nukube yubakani hãtxa aruni bau iabainaibũ
txashuwã mashũ puri ati txã txã akubaini matu 7 dukũ bebubaĩkãwẽ”,
hatu watã 7 hawenabu dasibi yuikĩ: “Ha mae dũkei bukãwẽ, ha
detenamenikabu bebuaibũ Senhor Deus hatube yubakani hãtxa aruni bau
iabainaibũ hatxũ betsabu buaibu hatu txibãbainirã”, hatu wa
8 dasibibũ nĩkatã haska hatu yunushu keskai Deusbe hawenabu
hãtxashunikabũ Senhor Deus hatube yubakani hãtxa aruni
bau iabainaibũ ha 7bu bebubaĩkĩ txashuwã mashũ txã txã ati
mawakubainaibũ 9 detenamenikabu bebũ habu Deusbe hawenabu
hãtxashunikabu txibãbainaibũ habũ hatu mekea betsã hatũ yubakani
hãtxa iabainaibu habũ petxiurishũ hatu uĩshũbainaibu inũ txashuwã
mashũ txã akĩ mawakĩ heneabumakẽ 10 habiatiãri Josué hawẽ
detenamenikabu hatu dasibi ana yuikĩ: “Matũ hui hau nĩkayamanũbũ
sai sai iyamakãwẽ. Ha dikabi: ‘Sai sai ikãwẽ’, iwanã, ẽ matu yunuriama
hãtxama pes buaketãyukãwẽ. Txipu: ‘Hui kushipawẽ sai sai iki
keyukãwẽ’, akĩ ẽ matu yunushanaii”, hatu watã

Jericó maewã hatu atxikĩ detenibukiaki, na hãtxarã

11 Senhor Deus hatube yubakani hãtxa aruni bau Josué hatu iamabaũkĩ
maewã Jericó hatu dũkemabaũtãkĩ hatũ tari hiwe pũtebaũshinabu anu
ana hatu iwea ushashini 12-13 penaya Josué bestẽshũ hatu ana yunua
Senhor Deus hatube yubakani hãtxa aruni bau Deusbe hawenabu
hãtxashunikabũ iabainaibũ ha 7 Deusbe hawenabu hãtxashunikabũri
txashuwã mashũ tsuma hatu bebushũkĩ txã txã akĩ mawakubainaibũ
inũ dasibibu bebũ detenamenikabu hawẽ detetiya hatube butani 14 shaba
ha katxu Jericó ana dũkebaũtani hatũ tari hiwe anu ana txĩtuãbu
habiaskastãtãkĩ 6 dia dũkekĩ keyuabu

15 hakia hawẽ henei sétimo diatiã penamahaira besteĩ keyutã shaba
betsatiã ishiãbu keskai dũkekĩ taewai 7ki maewã Jericó dũkebaũkĩ
keyuaibũ 16 Deusbe hawenabu hãtxashunikabũ txã txã akĩ heneabuma
hawẽ henei sétimotiã buãkĩ txã akĩ txaipa waibũ Josué hatu yunukĩ:
“Sai sai ikãwẽ, na maewã Senhor Deusũ ma nuku inaĩkikirã. 17-19 Ha
mae meribiki. Ha inũ, ha merã mabu Senhor Deusunaki. Huni dabe nũ
yunua merabewakĩ ha aĩbu hininipa dasibibũ memis Raabẽ hatu arukĩ
huneshinawẽ taea Raabe inũ hawẽ hiwe meranuabu ha besti tenãma
hiwemakãwẽ. Hanushũ betsabu dasibi tenãkãwẽ. Hakia hatũ mabu dasibi
meribiki, Deusunarã. Mekĩ biãyamakãwẽ. Ha mabu meribiwẽ kemukĩ
bikĩ mã ibu wakẽ Senhor Deus mã nukuki sinatamatiruki. Uĩrakãwẽ.
Nukuki sinatakĩ nuku kupikĩ yuputiruki. Hakia hatũ prata inũ, hatũ ouro
inũ, hatũ bronze mane mabu inũ, hatũ ferro mane mabu meribiki, dasibi
Senhor Deusunarã. Itxawatã Senhor Deus nũ arushũshanaii”, hatu wa
20-21 Deusbe hawenabu hãtxashunikabũ txashuwã mashũ txã akĩ txaipa
waibũ nĩkatã kushipawẽ sai sai iki bis itxakayamai txaipaibũ Jericó maewã
mishki kenekauna di iki keyuaya hawẽ deteti matxatu txaipaya huni tibi
bebubaĩ hiki keyutã dasibi hatu detekĩ hunibu inũ, aĩbuaibu inũ, bake
mishtĩbu inũ, anibu inũ, yushabu inũ, hatũ ina awa dasibi inũ, hatũ txashuwã
dasibi, inũ hatũ jumento dasibi yamawakĩ hatũ maewã hirabi atxiabu
22 hanua huni dabetũ hune uĩbaũtãshinabu Josué hatu yuikĩ: “Aĩbu hininipã
hiwe anu hikishũ haska mã habe yubakashina keska wakĩ ha aĩbu inũ
hawenabu hatu tashnimatãkãwẽ”, hatu wa 23 bushũ Raabe inũ, hawẽ epa inũ,
hawẽ ewa inũ, hawẽ puibu dasibi hatunabuya hawẽ hiwe anua kaĩmatã Israelĩ
enabũ mae benãta dapi hatu mekekĩ iyuabũ 24 hatũ prata inũ, hatũ ouro inũ,
hatũ bronze mane mabu inũ, hatũ ferro mane mabu hatu itxawamashũ Josué
hatu yunua buabũ Jericó maewã hirabi kuakĩ yamawakĩ keyuabu shinãshũ
Senhor Deuski nukuti tari hiwe merã hawẽ meketi dĩtu anu ha mane mabu
mekekĩ Josué arunikiaki. 25 Hau uĩtanũbũ huni dabe Josué yunua hatu
huneshinawẽ taea Raabe inũ hawenabu Josué hatu mekekĩ tenãma iniwẽ taea
ikis Israelĩ enabube Raabẽ enabu husini ma hiweabukiaki.
26 Jericó hatu kuamakĩ keyutã yupu hãtxawẽ Josué hatu yuikĩ: “Uĩrakãwẽ.
Na maewã Jericó haratura shanẽ ibũ ana mae bena wakĩ beniai Senhor
Deusũ yupushanikiki. Mishki kenebaũkĩ taewaya kupikĩ hawẽ huni bake iyua
tenãshanikiki. Hanu hikiti shui bebuti waya hawẽ huni bake hawẽ henea
tenãriashanikiki”, akĩ nemakĩ hatu unãmanikiaki. 27 Haska wakĩ Senhor
Deusũ Josué merabewaya Josuéwẽ datei mai pakea hirabi anushũ yura
shukua betsa betsapabũ hawẽ kena kaya nĩkakĩ keyubaunibukiaki.

Acãnẽ txakabuwẽ taeshũ Deusũ hatu kupinikiaki, na hãtxarã

7 1 Judá enabu betsa hawẽ epa Carmi inũ, hawẽ hutxi Zabdi inũ,
hawẽ hutxĩ epa Zerárã, ha huni Acã hatũ hatu txakabuwakĩ mabu

kuatibiakẽ hawẽ kemukĩ Josué yunutiki meseama mabu betsa hawẽrua
hawena wanũ ishũ bishũ hune aruawẽ taeshũ dasibibũ akãshu keska
shinaĩ Israelĩ enabuki Senhor Deus sinataya
2 shaba betsatiã mae Betel anua bari huaikiri mae betsa Bete-Áven
dapi Ai anu hau uĩbaũtanũbũ huni eskarabes Josué Jericó anushũ
hatu yunukĩ: "Aikiri bushũ hune mapekebaĩ uĩbaũtãkãwẽ", hatu wa
nĩkatã mapekebaĩ Ai dapi hune uĩbaũtani 3 txĩtũbirã Josué anu beshũ
betsã yuikĩ: "Nukunabu dasibi hau buyamashanũbũwẽ. 2.000 huni
detenamenikabu kasmai 3.000 besti mĩ hatu yunutiruki, nukunabu
itxapa hatu yunuamarã. Ai mae anu hiweshũ habũ mekeaburã, mawaira
itxapabumaki. Hatu maematã ha mae nũ ibuwatirubuki", akabu
4 hatũ hãtxa Josué nĩkakĩ ikũwãtã 3.000 detenamenikabus besti
hatu yunua bui mapekebaĩ hatu maemapanãbũ Ai hunibũ hatũ
matxatu txaipawẽ hatu detekĩ maemabu Israelĩ enabu hatuwẽ datei
kushibiranaibu 5 hatũ mae hikiti shui dapishũ hatu detetiyashũ
txibãbirãkĩ matxi buteaibu hatu detekubirãkĩ 36 Israelĩ enabu debuwatã
Sebarim anu hatu henebainabũ hatu haska wabu Israelĩ enabu dasibi
datekĩ ma hatũ kushipa benua punu nukabiranaibũ
6 Josué inũ hatũ shanẽ ibububе huĩti nishmahairashũ hatũ tima tari
ushnitã isĩ tenei keskai mai mishpu mapu tukutã Senhor Deus hatube
yubakani hãtxa aruni bau besuuri dashka ikaĩ beti ika beua bari
txaitanai manibai hanua bari kaya 7 atimas Josué Senhor Deus yuikĩ:
—Ẽ peirawa! Ẽ shanẽ ibu Senhor Deusuũ, ea nĩkayuwe. Amorreu
nawabũ hau nuku yamawanũbũ haskakĩ Hene Jordão mĩ nuku
pukemashĩshũ mĩ hatu nuku binumashumẽ? habiauri hene pukeama
niti itã nũ hiwepananã. 8 Nũ pemaki, Shanẽ Ibuũ! Ma nukuki sinataibũ
enabu Israelbu hatu tenãbu pashai kushibirãkãshuwẽ taeshũ ẽ hawa mia
yuitimaki. 9 Enabu kushibirãkãshu nĩkatã Canaã nawabu inũ ha dapi
nawa tibi dasibi nenu hiwebaunabu benimai shukui dasitã nuku dasibi
detekĩ keyutã nukũ kena ana nuku shinãtimawashãkanikiki. Haska
watã mĩ kena kushipawẽ mĩ nuku iwekubirãshinarã, haskara mikiri
shinãshãkanimẽkaĩ?— aka
10 sinatakĩ Senhor Deusũ Josué kemakĩ:
—Haskai e iskirã maĩ beti ika mĩ dakamẽ? Beniwe. 11 Minabũ
txakabuwakĩ ma kaneshinabuki, ẽ hatube yubakabiani ea txibãkĩ ashũkĩ
pewama kanekinã. "Ha mae anua mane mabu ena bishũtã mabu betsa kua
keyukãwẽ", mĩ hatu wabia haska txakabu unãbiakĩ ouro inũ pei heshe inũ
tari hawẽrua hune yumetsushũ hawena wakĩ bushũ hatũ mae anu hunebaĩ
arushinabuki. 12 Haskawẽ taeshũ minabũ hatuki sinataibu hatube detenamei
kabia hatu maemama kushibirãshinaburã, ha haska txakabuwashinabuwẽ
taeshũ matu kupikĩ ẽ matu yamawatiruki. Ha mabu yunukĩ metima ẽ
washina ha yumetsushina anua mĩ hawaira bitã yamawamakẽ eãri ẽ

matu ana merabewama ishanaii, mã ana detenameaitianã. Detenamei bua
mã ana pasha bestikũkaĩshanaii. 13 Ẽ matu ana merabewatirumẽkaĩ, mĩ
shinaĩ benikaĩ ẽ daenũ minabu dasibi itxawashũ hatu pewariwe, eska hatu
yuikinã: “Meshukiri eanu bekatsi hau petã benũbũwẽ. Earã, ẽ Israelbũ
mekenika Senhor Deuski. Eã hatu yuikĩ: ‘Israelĩ enabuũ, ea nĩkakãwẽ. Jericó
anua mabu kua keyuti ẽ yunubiakẽ kua keyuama mã betsa arubaĩshina mã
hayaki. Ha mabu tsuãra bishũ mã kuama ishiãwẽ taeshũ nawabu matuki
sinataibu mã ana hatu maematirumaki’, akĩ na habias hãtxa ẽ mia yuishu
ea hatu yuishũtãwẽ. 14 Hatu haska watã meshukiri Israelĩ enabu shukua
tibi nenu ea hatu uĩmakĩ iweshãwẽ. Shukua betsa bestitxai ẽ katua hatu
anu hatũ ibuã kenawẽ pakeabu tibi ea hatu uĩmakĩ iwebirãbirãshãwẽ.
Ha pakeabu betsa bestitxai ẽ katua hawenabuya tibi ea hatu uĩmakĩ
iwebirãbirãshãwẽ. Hatube hiwea huni bestitxai tibi ẽ katua ea hatu uĩmakĩ
iweshũshãwẽ. 15 Tsuãra atimapa wakĩ txakabuwakĩ mabu meribi bishiã
katukĩ haratura ẽ mia unãmashanaii. Ẽ matube yubakabiashina ẽ hãtxa
danãkĩ hawẽ dakewati washiãwẽ taeshũ ha huni tenãtã hawenabuya inũ
hawẽ mabube kuashãkãwẽ— aka

Hawẽ txakabuwẽ taeshũ Acã tenanibukiaki, na hãtxarã

16 nĩkatã ushashini penamahaira Josué bestẽtã hatu yunua haratu huni
txakabumẽkaĩ unãti wanũ ishũ Deuski nukuti tari hiwe pũtea besusi
Israelĩ enabu shukua tibi hatu itxawakẽ Senhor Deusũ ha itxabu anua
Judá enabu metumakĩ katuma 17 hanushũ Josué unãtã Judá enabu anu
hatũ ibuã kena tibiwẽ pakeabu tibi Josué hatu kekũtã hatu uĩmakĩ Zerá
enabu Senhor Deusũ katua Zerá enabu habu dapi hiweabu tibi Josué
habu tibi hatu itãtana Zabdi enabu Senhor Deusũ katua 18 hanushũ Zabdi
enabu anua hiwe ibu bestibu tibi Josué hatu itãtana Judá enabu Carmi
bake Acã hawẽ hutxi Zabdi inũ, hawẽ epã hutxi Zerárã, Senhor Deusũ
katukĩ Josué unãmanikiaki.

19 Ma unãmawẽ taeshũ Josué Acã yuikĩ:

—Ẽ haibuũ, ea nĩkawe. Nukũ shenipabu Israelĩ mekenika Senhor Deus
pepawẽ duawakĩ kẽwãkĩ mĩ haska washina huneama ea yuiwe— aka

20 Acãnẽ Josué kemakĩ haskashina yuikĩ:

—Txanima ẽ txaniaii. Israelĩ mekenika Senhor Deusũ hãtxa danaĩ
ẽ txakabushinaki. Ẽ eska meshinaki. Mia yuinũ ea nĩkawe. 21 Jericó
nawabu nũ hatube detenameaitiã hatũ mabu uĩbaũkĩ Babilônia anua
tari peyabukuti hawẽruahaira inũ, 200 prata pei heshe inũ, ouro ture
pishta meio quilo binua betxishũ hawẽ kemukĩ bibaĩ ẽ tari hiwe merã
mai pukĩtã ha dukũ pei heshe mãtxĩtã hanua ouro ture hanatã hamamaki
peyabukutiwẽ atximashũ ẽ maiwashinaki— akaya

22 haska Josué nĩkatã hau hawairabaĩ bitanũbũ hunibu Acãnẽ tari hiwe
anu hatu yunua kushibaĩ hikishũ mai pukĩshũ ha merã hanu arushina ha

peyabukuti hawẽrua inũ, ouro ture pishta inũ, ha dukũ uke merãhaira
prata pei heshe arushina betxitã 23 bitã hatũ shanẽ ibu Josué inũ
hatunabu itxabu anu beshũ hanu Senhor Deuski nukuti tari hiwe bebũ
mãtxiãbu 24 Josué uĩtã Zerã bake Acã hawẽ bakebuya inũ, dasibi hawẽ
inabuya inũ, hawẽ mabu dasibiya hau mawa napaku Acor anu iyunũbũ
yunutã
25 hari iyuabu Josué Acã yuikĩ:
—Haskakĩ nukuki Deus sinatamakĩ atimapa wakĩ mĩ nuku
txakabuwashinamẽ? Natiã miari Senhor Deusũ kupiaya mĩ nuku
tenemashina keskari miãri mĩ meaii— akaya hanushũ Israelĩ enabu
dasibibũ mishki turewẽ tsaka tsaka akĩ Acã hawẽ bakebuya tenãkĩ
keyushũ txiwẽ hatũ yura kuakĩ keyutã 26 atximakĩ mishki ture haki
puta puta akĩ itxapa haki maspu wanibukiaki. Ha haska wanibu natiã
uĩpaketirubuki. Israelĩ enabuki Senhor Deus sinatahairashina Acã
kupikãshuwẽ taea Senhor Deus daenikiaki. Haskakẽ ha napaku kenakĩ:
“Acorki”, amisbuki. Nukũ hãtxawẽ kenarã, “Txakabu Atimapaki” ikaki.

Haska watã maewã Ai hau ibuwashanũbũ Senhor Deusũ hatu yununikiaki, na hãtxarã

8 1 Hanushũ Senhor Deusũ Josué ana yuikĩ: “Ai anu hiweabuwẽ natiã
ana datei punu nukayamawe. Mĩ hunibu detenamenikabu dasibi
iyui Ai anu mapekeshãwẽ. Harishũ eã matu merabewakĩ Ai shanẽ ibu
inũ, hawenabu inũ hawẽ mae inũ, hawẽ mai pakea matu atximakĩ mina
ẽ mia wamashanaii. 2 Jericó inũ hawẽ shanẽ ibu mã yamawashina keska
wakĩ Ai inũ hawẽ shanẽ ibu habiaskari washãkãwẽ. Hakia mã ma hatu
maema hatũ mabu inũ hatũ inabu atxitã matũ ibu wakĩ bishãkãwẽ. Hatu
beparani hatũ maewã petxiuri detenamenikabu itxapa hau huneshũ
manatanũbũ, hune hatu yunuwe, ikis na habia meshu meranã”, aka
3 hatũ detetiya detenamenika dasibibu Ai anu hau bunũbũ, iwanã,
30.000 detenamenikabu katushũ meshu merã bebũkiri hau bunũbũ
4 Josué hatu yunukĩ: “Ea nĩka peirawakãwẽ. Ai hiweabu nũ hatu
detenũbũ matu dukũ bui hatũ maewã petxiuri dapi huneshũ nuku
manayushãkãwẽ. 5 Hanua hatũ maewã besuuria ea inũ nukunabube nũ
kemai haskashinabu keskakĩ nuku detekatsi tashnibiranaibu hatu paraĩ
pashai nũ txĩtũkiranaya ana uatiã nuku ashiã keska dabanẽ shinaĩ nuku
detenũ ika hatũ mae anua kaĩbirãshãkanikiki. 6 Nuku txibaĩ haskabirã
nuku ashiã keska wanũ ika hatũ maewã anua kaĩbiranaibũ nũ hatu
ninikĩ akawãbirana nuku txibaĩ beaibu haska wakĩ parãkĩ hatũ mae anua
nũ hatu iwekubirãshanaii. Nũ haskai Ai anuabũ uĩtã: ‘Haskashinabu
keskai nukuwẽ datei ana kushibaĩkanikiki’, ika 7 nuku txibaĩ hatũ
mae henebiranaibu hatu uĩtã nukũ mekenika Senhor Deusũ matu
merabewaiwẽ taea mã hunea anua kushibirã hatũ maewã atxishãkãwẽ.

8 Hatũ maewã atxitã kuakĩ taewayushãkãwẽ. Senhor Deusũ hãtxa txibãkĩ
hawẽ hãtxa ẽ matu yunua kaneama ashãkãwẽ”, hatu watã
9 yunukĩ Josué hatu nitxiã meshu merã hune bui Ai bari hikiaikiri anu
Betel inũ Ai tsisumẽ huneshũ hatu beparaĩ bushũ habũ hatu manaibũ
hakia Josué hawenabube niti ika ushashini 10 penaya bestẽtã detetiya
hunibu detenamenikabu itxawashũ hawẽ shanẽ ibu beshmasbubetã
hatu iyui mapekei 11 Ai besusi nortekiria kematã napaku ewapa kesha
betsauri peã shubu wabu 12 meshu merã ha katxu ana 5.000 hunibu
detenamenikabu katushũ huni betsabu yunushinabubetã hatũ maewã
Betel inũ Ai namakis hau hune atxishanũbũ Josué haburi yunua 13 hatu
paraĩ hatũ maewã nortekiri Israelĩ enabu detenamenikabu itxapa
shabakabi manaibũ hatũ maewã bari hikiaikiria detenamenika betsabu
hunea maniabũ dateama habias meshu merã Josué ha mesti bebui
napaku namakis niti ika
14 ukeri shabakabi maniabu Ai shanẽ ibũ uĩbiakĩ petxiuri hune
manabiaibũ unãriama penamahaira Ai anua huni dasibi bestẽtã Israelĩ
enabu ana detenũ ika hawaira hatũ shanẽ ibube hatũ maewã besusi
kaĩbirã 15 hatube detenamei taeaibũ Israelĩ enabũ hatu paraĩ datei keskai
hanu tsua hiweabumakiri kushibainaibũ 16 hau hatu detekĩ txibanũbũ
hawẽ maewã mishki kene meranua hatũ shanẽ ibũ huni dasibi kena
Josué inũ hawenabu txibãkĩ Ai shanẽ ibũ hatũ maewã anua hatu
iweaya 17 hatũ mae hikiti shui bepẽtã bepuama henebaĩkĩ Israelĩ enabu
dasibibu txibaĩbuwẽ taea hatũ maewã anua Ai inũ Betel anua huni
detenamenikabu tsuã hatu meketiru hayabumakẽ
18 hanushũ Senhor Deusũ Josué ana yuikĩ: “Ẽ mia atximaiwẽ taeshũ
hanu niti itã mĩ hashiwẽ Aikiri metuwe”, aka hawẽ hashi sanãkĩ Aikiri
Josué metua 19 huneshinabũ uĩtã hawaira beni kushibirani hikishũ hatũ
maewã Ai atxitã txiwẽ kuakĩ taewaibũ 20-21 Ai hunibu natsaukekauã
hatũ mae kuĩ itxapa nai anu puebainai uĩ datei hani pashatirubuma
Israelĩ enabu habu hunei bushiãbũ Ai ma atxishũ kuaibũ hawẽ kuĩ uĩtã
Israelĩ enabu pashai bui txĩtũtã Ai hunibu detekĩ taewaibũ 22 Ai mae
kuakĩ taewatã huneshinabu tashnibirãkĩ hatu deteriabiranaibũ hani
pashatirubumakẽ nekeshuri inũ ukeshuri hatu dasibi detebaunabu tsua
pashama tsua hiweama 23 hatũ shanẽ ibu besti hiwemakĩ atxitã Josué anu
iwenibukiaki.
24 Hatũ maewã anua tashnibaĩ hatu txibãbainabu Israelĩ enabũ
hatũ matxatu txaipawẽ Ai anuabu hatu detekĩ keyutã txĩtũbirã Ai anu
hikishũ dasibi habu detebaunabu 25 Ai anu hiweabu dasibi habiatiã dete
keyuabu 12.000 huni inũ aĩbu mawai keyuabu 26 Ai anuabu yamawakĩ
keyuriabuma hawẽ hashi Josué sanãbainaya 27 haska Senhor Deusũ Josué
yuishina keska wakĩ hatũ mabu inũ hatũ inabu Israelĩ enabũ bikĩ ibuwakĩ
keyunibukiaki. 28-29 Hatũ mabu inũ hatũ inabu tashnimakĩ keyutã hau

kuakĩ keyunũbũ Josué hatu yunua ana kuakĩ keyuabu dispiwẽ hau
shanẽ ibu teneshnũbũ hawenabu Josué yunua hi anu dũtãkĩ Ai shanẽ ibu
teneshabu bari hikiaya Josué hatu ana yunua hawẽ yura buteshũ hawẽ
mae hikiti shui anu urẽtã hawẽ yuraki mishki ture mirima puta puta akĩ
maspu wanibukiaki. Ai anu hiwe tibi ma di iki keyuni inũ mishki ture
mirima maspu wanibu uĩpaketirubu natiã uĩriatiru hayaki.

Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati Mati Ebal anushũ Josué hatu yuishunikiaki, na hãtxarã

30 Deusũ hatu ana merabewaiwẽ taeshũ Mati Ebal anushũ hawẽ
kẽwãti txi tapu Josué wakĩ 31 Senhor Deusũ tsuma Moisĩ Israelĩ enabu
yunushũ hawẽ unãmati una merã kenekĩ: “Hawẽ mane tsatiwẽ mishki
kerã wama hakia mishki kerãma besti mãtxĩkĩ hawẽ kẽwãti txi tapu
hau apakeshanũbũwẽ”, ani keska wakĩ Josué haska txi tapu wakẽ Israelĩ
enabũ ina awa inũ txashuwã itxapa tesẽshũ hawẽ kẽwãti inũ hawẽ
daewati wakĩ habũ ina Senhor Deus menu keyushunabu 32 hanushũ
txi tapu mishki mania tũku betsa betsapaki Moisĩ hatu unãmani hãtxa
Josué sheshakĩ keneai Israelĩ enabũ uinibukiaki, na habias hãtxa Moisĩ
hatu keneshunirã. 33 Mati Gerizim inũ Mati Ebal namakis napaku anu
Senhor Deus hatube yubakani hãtxa aruni bau ia Deusbe hawenabu
hãtxashunikabu mapuabu hawenabu hau pepawanũbũ haska ha dukũ
Moisĩ yununi keska wai Israelĩ enabu mae hirabi inũ, hatũ shanẽ ibubu
inũ, hatũ shanẽ ibu beshmasbu inũ, pepabu inũ txakabubu unanikabu
inũ, hawenabu kayabi inũ, yura betsa betsapa hatube hiwekubiranaibu
hatu itxawatã hatu pashkakĩ hatiri Mati Gerizim bebũ hatiri Mati Ebal
bebũ mapuabu uinanãrabekĩ nĩkaibu
34 hawẽ unãmati hãtxa tibi Deusũ pewati hãtxa inũ Deusũ kupiti hãtxa
Moisĩ unãmani una anua hãtxa kushipawẽ Josué dasibi hatu yuishũkĩ
35 Moisĩ yunuti inũ hawẽ nemati hãtxa dasibi hawa heneama hunibu
dasibi inũ aĩbu dasibi inũ bake mishtĩbu dasibi inũ nawa betsa betsapabu
hatube hiweabu Josué hatu yuishunaya hawẽ hãtxa nĩkanibukiaki.

Hawenabu mae hirabitũ hau Deus heneyamashãshũbũ Josué hatu yusinikiaki, na hãtxarã

23 1 Bari itxapa Senhor Deusũ hatu detenamemakĩ merabewakĩ
keyukẽ nawa betsa betsapa hiwebaunabube Israelĩ enabu ana
datenameabumakẽ Josué anibui mestebuhairatã 2 Israelĩ enabu hatũ
shanẽ ibubu inũ hawẽ shanẽ ibu beshmasbu inũ hawẽ pepabu inũ
txakabu unanikabu inũ hatũ políciabu kenakĩ hatu itxawatã Josué hatu
yuikĩ:
“Bari itxapa kai ma ẽ matu anibuhairashunaki. Ea nĩkairakãwẽ.
3 Matu merabewakĩ nawa shukua betsa betsapa hiweabu Senhor

Deusũ habu matu nitxĩshunaya hawẽ daya dasibi matuwẽ detenameai
mã uĩkubirãshinaki. 4 Hene Jordão inũ bari hikiaikiri ianẽwã ewapa
Mediterráneo namakis nawa betsa betsapabu ẽ yamawani inũ nawa betsa
betsapabu nũ matu nitxĩshũriamaki. Hatũ mai pakea tibi mã hanu ibu
washanaibu ẽ matu pashkashuna hawẽ unãtiwẽ bikĩ matunabu shukua
tibi hau hanu hiwekubaĩshanũbũ mã bimaki. 5 Haska matu yubani keska
wakĩ tsuabura mã nitxĩriama hatũ mae tibi mebĩkĩ matu bebũkiri Senhor
Deusũ habu matu nitxĩshunaya hatũ mai pakea tibi mã ibu washanaii.
6-7 Haskakẽ nawa betsa betsapabu mã nitxĩriama mã hatu haibuwatã,
hatũ yushibubu kena mã yuiyamashanũ inũ, hatũ yushibubu datã akĩ huni
betsa mã yubamayamashanũ inũ, hatũ yushibubu mã duawayamashanũ
inũ, hatũ yushibubu kẽwaĩ mã dãti iyamashanũ, haskawẽ taeshũ hawẽ
unãmati una merã Moisĩ matu keneshuniki, matu nemakinã. Bai tanabainai
keska wakĩ yusiuri inũ yusmauri dabekeama haska Moisĩ matu keneshuni
txibãkĩ hawẽ nemati tibi nĩkakĩ hawẽ yunuti tibi akubaĩkĩ uĩrapakeshãkãwẽ,
kushipai mestenepairã. 8-9 Haska mã akubainai keska wakĩ matũ mekenika
Senhor Deus heneyamapakeshãkãwẽ, matu bebũkiri nawa betsa betsapa
kushipayabu nitxĩshuniwẽ taeshunã. Ha inũ, matu merabewaya tsuabũra
matu nematirubuma iniki. 10 Haska matu yubani keska wakĩ matũ mekenika
Senhor Deusũ hatu itxakawamiswẽ taeshũ matu bestitxaitũ 1.000 hunibu
mã nitxĩtiruki, hatu kushimabaĩkinã. 11 Haskakẽ ibubis mekekĩ matũ
mekenika Senhor Deus betxipaihairakubaĩkãwẽ. 12 Hakia Deusũ hãtxa txibaĩ
mã txĩtũkĩ nawa betsa betsapa nenu hiweriabu haibuwatã hatũ aĩbuaibu
aĩwãkubaini hatuki mã dasiaya 13 ana matu bebũkiri Senhor Deusũ hatu
nitxĩshunama ishanikiki. Shinaĩrashãkãwẽ. Hakia hisĩ birũ keska wakĩ
matu yabua inũ dispiwẽ matu kakush kakush aka keska wakĩ matũ beru
anu musha tekea keska wakĩ parãkĩ nawa betsabũ matu itxakawaibũ na
mai pepa matũ mekenika Senhor Deusũ matu ibu wamani anua mã debui
keyushanaii, yamairã. Mã haskatiruwẽ taeshũ matũ mekenika Senhor Deus
putataskayamashãkãwẽ.
14 Yura dasibi ishanaibu keskai ikis eari ẽ matu mawashũshanaii. Hawara
pepa matũ mekenika Senhor Deusũ matu yubani ashũkĩ ma keyushinarã,
matũ huĩti merã inũ matũ yushĩwẽ mã unãhairaii. Dasibi matu ashũkĩ hawẽ
yubati hãtxa dasibi hakimama ishiãki. 15-16 Hakia hawẽ yubani hãtxa danãkĩ
yushibubu bebũ ana duawai mã dãti ishũ hatu kẽwãshanaya matuki dakekĩ
matuki ana sinatahairakĩ hati ikis matu duawamis keska wakĩ ana akama hakia
betsa betsapa matu tenemakĩ yupukĩ na mai pepa matu ibu wamani anushũ
tere akĩ Senhor Deusũ matu hawaira yamawashanikiki, kupikinã”, hatu watã

Josué hawẽ henekĩ hatu hãtxa wanikiaki, na hãtxarã

24 1 bari betsatiã Siquém mae anushũ Josué Israelĩ enabu shukua
dasibi hatu itxawatã hanushũ hatũ shanẽ ibubu inũ, hatũ shanẽ

ibu beshmasbu inũ, ha irabeaibu unãshũ hatu pewanikabu inũ, mekenika
betsabu hau Deus bebũ mapui benũbũ hatu kena bea ha dapi mapuabũ
2 Israelĩ enabu dasibi Deusũ hãtxa Josué hatu yuikĩ:
—Eska nukũ shenipabu Israelĩ mekenika Senhor Deusũ ea yuishinaki.
Matu yuinũ ea nĩkakãwẽ: "Henewã Eufrates ukeri kesha betsaurishũ matũ
shenipabu Tera inũ hawẽ huni bake dabe Abraão inũ Naor hiweshũ yushĩ
betsa betsapa duawakĩ kẽwãpaunibukiaki. 3 Haskai hiweabũ Henewã
Eufrates kesha anu hiwebiakẽ matũ shenipabu Abraão besti katubirãkĩ
iwenishũ Canaã nawabũ mai pakea anu hiwemakubaũkĩ hawenabu hau
pahairashanũbũ hawẽ huni bake Isaque ẽ inãniki. 4 Hanushũ Isaque
yumeimakẽ hawẽ huni bake dabe Jacó inũ Esaú ẽ inãrianiki. Hawẽ huni
bake ma ewa dabeabu Esaú mananã Mati Seir mai pakea ẽ ibuwamaniki.
Hakia Jacó inũ hawẽ huni bakebu Egito anu bunibuki. 5 Txipu Egito
anushũ matũ shenipabu itxakawaibũ Moisés inũ Arão yunutã hanushũ
hawẽ dateti damiwakĩ eãri Egito anu hiweabu tenãkĩ itxakawakubaĩkĩ
hanua matũ shenipabu ẽ hatu tashnimabiraniki. 6 Egito anua hatu
tashnimabaĩkĩ ẽ hatu iyuaya Ianẽwã Tashipaki kemai buaibũ ana Egito
nawabũ hatu atxinũ ika hatũ cavalo itxapaki katsumea buaibu inũ cavalo
tarãti itxapariki hawẽ bukĩ hatu txibãbiranaibũ 7 hatuwẽ datekĩ ea yukaibũ
habu inũ Egito nawabu namakis pashkakĩ kebẽkĩ ẽ meshu waniki. Txipu
Ianẽwã Tashipa matũ shenipabu pukebainaibũ Egito nawabũri hatu txibaĩ
pukebaĩpanãbũ henewẽ atximakĩ ẽ hatu yamawakĩ keyuni haska mã unaiĩ.
Hanu tsua hiweabumanu bari itxapa ẽ kushipa uĩ mã hiweakeakekubirani
mã unãriaii. 8 Hanua Hene Jordão kesha betsauri ha Amorreu nawabũ
mai pakea anu ẽ matu iwea matube detenameaibu ẽ matu merabewakĩ
hatu maemamaya detekĩ mã hatu nitxĩkĩ hatũ mai pakea tibi mã
ibuwakubiranimabuki. 9 Hanushũ Ziporĩ bake Balaque Moabe nawabu
shanẽ ibũ matu maemakatsis ikĩ hau matu yupuyunũ Beorĩ bake Balaão
kenakĩ hawenabu Balaquẽ hatu imatãkẽ 10 hakia Balaão matu yupunũ ishũ
ea yukabia ẽ haska yunuamawẽ taeshũ matu yupumamakĩ hawẽ pepa
hãtxa besti yuimakĩ matu yaushikĩ merabewakĩ ẽ matu mekeyamaki.
11 Hene Jordão pukebirã Jericóki kematushitã mã hatube detenameaibu ẽ
hatu itxakawakĩ babuwakẽ mã hatu detekĩ keyuniki. Ha nawabu ẽ hatu
babuwaya Amorreu nawabu inũ, Ferezeu nawabu inũ, Canaã nawabu inũ,
Heteu nawabu inũ, Girgaseu nawabu inũ, Heveu nawabu inũ, Jebuseu
nawabu mã hatu maemakĩ yamawaimaki. 12 Hanushũ mã huriama
bebũkiri i bina mirima ẽ yunua hatuwẽ datei Amorreu nawa shanẽ ibu
dabe inũ hawenabu ẽ hatu nitxiã matũ deteti matxatu txaipawẽ inũ matũ
piawẽ mã hatu deteama ibubis hatũ mae henebaini pashayamabuki. 13 Bai
mã sepama inũ hiwe mã wama ẽ matu ibu wamawẽ taeshũ hatũ mae tibi
anu hiwekĩ uva nishi inũ oliva hi huni betsã banani anua hawẽ bimi bikĩ
itxawashũ mã piaii", akĩ Deusũ hawẽ hãtxa ea yuishinaki.

14 Haskakẽ Senhor Deuski mesekubaĩshãkãwẽ. Parananãma ikũ kayabi
huĩti shabakabiwẽ Deus duawakubaĩshãkãwẽ. Ukeri henewã Eufrates
inũ Egito anushũ matũ shenipabũ yushĩ betsa betsapa kẽwãbiapaunibũ
habu henetã Senhor Deus besti duawakĩ kẽwãkubaĩshãkãwẽ. 15 Hakia
Senhor Deus mã duawakatsi ikama haratu yushinĩ hãtxa mã txibãkatsi
ikimẽkaĩ, ikis katukãwẽ. Henewã Eufrates ukeri matũ shenipabũ yushĩ
betsa betsapa habũ kẽwãpauniburã, habumẽkaĩ. Nenu hiweshũ Amorreu
nawabũ yushĩ betsa betsapa habũ kẽwaĩbumẽkaĩ, matũ shinãkãwẽ. Hakia
ẽ aĩ inũ ẽ bakebubetanã, Senhor Deus duawakĩ nũ txibãpakeshanaii,
heneamarã— hatu waya 16 dasibibũ nĩkatã Josué kemakĩ:
—Nuku haska shinãshũyamawe. Senhor Deusũ hãtxa henetã yushibu
betsa betsapa nũ txibãkatsi ikamaki. 17 Egito anushũ nukũ ibubu tsumawatã
dayahairamakĩ hatu itxakawaibũ nukũ mekenika Senhor Deusũ Egito
anua nuku pashawakĩ nenu nukũ ibubube nuku iwekubiraniki. Habiatiãri
nukũ berubi hawẽ kushipa pehairawẽ dami betsa betsapa wakĩ nuku
e imakubirãkĩ hanu nũ kai anu inũ tsuabura nũ daĩbainai hatu nuku
daĩmakĩ nemashũkĩ nuku mekekubiranimaki. 18 Haska wakĩ nuku bebũshũ
na mai pepa anu hiwebaunabu nũ kaikiria nawabu dasibi Senhor Deusũ
nuku hatu nitxĩshunimaki, nenu Amorreu nawabu kushipabu hiwebiakẽ
haburi pashawakinã. Haska dasibi nuku ashũkubaĩmiswẽ taea nukũri nũ
duawakatsis ikaii, nukũ mekenika Senhor Deusrã. Ha besti duawakĩ nũ
txibãpakeshanaii, heneamarã— ikaibuwẽ taeshũ
19 Josué hatu yuikĩ:
—Nukũ mekenika Senhor Deus tari meribi pepa hiwemistũ hawenabu
yaushinikawẽ taeshũ hawara txakabu mei haki patapakĩ mã duawakĩ
pewatirubumaki. 20 Hakia Senhor Deusũ hãtxa henetã yushibu betsa
betsapa mã kẽwaĩbu matũ txakabu ana buama shinãkĩ matu duawabianishũ
itxakawakĩ matu yamahaira washanikiki, kupikinã— hatu wa
21 Israelĩ enabũ Josué kemakĩ yuikĩ:
—Haska mĩ yuiai keska nũ haskatirumaki. Hawa heneama Senhor
Deus besti nũ duawapakekatsis ikaii— akabu
22 Josué ana hatu yuikĩ:
—Senhor Deusũ hãtxa besti txibanũ ishũ matũmebi unãtinaĩ mã
hãtxaii— hatu wa dasibibũ ana yuikĩ:
—Haa. Txanimaki. Habiaskas nũ shinaiĩ— ikaibũ
23 —Haskakenã, ikis yushĩ betsa betsapa dami matu anua puta keyutã
matũ shinã betsa watã matũ shenipabu Israelĩ mekenika Senhor Deusũ
hãtxa besti matũ huĩti hirabiwẽ shinãpakeshãkãwẽ, parãmarã— hatu wa
24 dasibibũ ana yuikĩ:
—Hawẽ hãtxa dasibi nĩkakĩ hawara nukũ mekenika Senhor Deusũ
nuku yunua besti nukũ huĩti hirabiwẽ duawakĩ nũ txibãpakeshanaii,
hawa parãmarã— akabu

25 habias shabatiã Siquém anushũ haska wakĩ duawashanaibu Josué
hawenabube yubakatã hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati hãtxa itxapa hatu
yuikĩ yunutã 26 habias hãtxa yunushu Deusũ hãtxa yusĩti una merã hatu
keneshũtã hawẽ hatube yubakani hiwe dapi hi ewapa kushipa namã
mishki ewapa hatu benimatã 27 hatu dasibi ana yuikĩ:
—Uĩkãwẽ. Na mishkirã, ha txanipaketi keskaki. Parananaĩ Senhor
Deuski mã txakabutiru hawẽ unãmati keska Senhor Deusũ hawẽ dasibi
nuku hãtxa washuki, nũ txakabuwaibu ha mishkipã nukukiri metutiru
keskarã— hatu watã
28 hanushũ Josué hatũ mai pakea tibi anu hatu nitxinikiaki.

Josué mawanikiaki, na hãtxarã
(Jz 2.6-10)

29 Hatu hãtxa waima binupaketã Numnẽ bake Josué Senhor Deusũ
tsuma 110 ano mawakẽ 30 Efraimnẽ enabũ maiwã pakea mananã Mati
Gaás nortekiri Timnate-Sera anu hawẽ mai pakea hanu Josué ibuwani
anu hawẽ yura maiwanibukiaki. 31 Josué shanẽ ibuaitiã Israelĩ enabu
hatũ mekenika Senhor Deus txibãkubainibukiaki. Josué hiweatiã inũ ma
mawabiaimakẽ duawakĩ hatũ Senhor Deus heneama inibukiaki. Hanua
ha shanẽ ibu anibu unanepa betsabũri dasibi Senhor Deusũ hatu ashuni
shinãkubaini hiweyuabũri Israelĩ enabũ Senhor Deus txibãpakenibukiaki.

José shau bekubiranishũ Siquém anu hawenabũ maiwanibukiaki, na hãtxarã

32 Egito anua José shau besti bekubiranishũ mae Siquém anu Hamorĩ
huni bakebu Siquém inũ hawẽ betsabu anua 100 ouro pei heshewẽ bai
bikĩ Jacó ibuwani anu José shau maiwanibukiaki. Natianã, ha bai José
bababunakiaki.

Arãonẽ bake Eleazar mawanikiaki, na hãtxarã

33 Arãonẽ huni bake Deusbe hawenabu hãtxashunika Eleazar mawakẽ
Efraimnẽ enabũ maiwã pakea mananã anu Eleazarĩ huni bake Finéias
mae betsa ibu wamani anu hawẽ yura maiwanibukiaki.

JUÍZES

Hawẽ unãmati hãtxaki

Josué inũ ha unanepabu Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati Deusũ yusini habubetã yunukĩ yusĩkubaini ma mawabũ Israelĩ enabũ ana hawa shinãma hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati ana txibãma haska ibubis betxipaiai keska hiwekĩ habũ Deus ikũwãbuma hatu dapi hiweabu Canaã nawabu keska hiwekubainibukiaki, hatũ yushibu tibi txibãkĩ kẽwãkinã, Senhor Deusũ hãtxa ana nĩkakĩ txibãkatsi ikamarã. Haskawẽ taeshũ hau nawa betsa betsapabũ hatu itxakawanũbũ Deusũ hatu henekubainikiaki. Haska wabiaibũ haska Abraão inũ, Isaque inũ, Jacóbe yubakani Deus hakimama yununika kushipabu Deusũ hatu katushunikiaki, hau ana hawẽ hãtxa nĩkakĩ txibãkubainũbunã.

Na una hiwenibu miyui ikirã, ha ano ikubiraniburã, 1350-1050 Cristo huriama inibukiaki. Hakia shanẽ ibuhaira Saul ma mawaimakẽ haska kenenibukiaki, ha ano 1080-1000 Cristo huriamatianã.

Boquim mae anushũ Senhor Deusũ nai tsuma kushipatũ hatu ha anikiaki, na hãtxarã

2 1 Josué mawaimakẽ Gilgal mae anua Israelĩ enabu bei Boquim mae
anu ma itxa maniabu anu Senhor Deusũ nai tsuma kushipa tashnitã
hatu yuikĩ: “Egito anua matũ ibubu hatu pashawabiranimashũ hatube
yubakakĩ hatu yuikĩ: ‘Na eska ẽ matube yubakairã, ẽ matu henetaskama
iki kaii’, iwanã, 2 ‘Hamẽ matu ikirã, ha nawabu ha hari mae anu
hiweabube hatube yubakataskayamashãkãwẽ. Haska inũ, hatũ yushibubũ
kẽwãti txi tapu tibi teke keyukubaĩshãkãwẽ. Ẽ matu wabirani uĩkãwẽ.
Haskai mã txakabube ketashamea hiwekatsis ikubaĩkanai? Mã haskaibũ ẽ
matube yubakani ẽ hakimama ishanaii’, akĩ ẽ hatu wabianikẽ ẽ hãtxa ea
nĩkama mã ea danãkanaii. 3 Mã haskamiswẽ taea matu bebũshũ natiã na
nawabu teshe ana habu ẽ ha matu nitxĩshunamaki. Matu parãkĩ habu inũ
hatũ yushibubũ birũwẽ matu kebẽkĩ akawashãkanikiki”, hatu wai
4 Senhor Deusũ nai tsuma kushipa hãtxai ma menekainaya hanua
Israelĩ enabu huĩti nishmahairatã kasha txakayamai bis bis ikasima
5 nesebaũ Senhor Deus daewanũ, iwanã, txashuwã inũ awa itxapa tesẽshũ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

txiwẽ Senhor Deus menukĩ keyushunibukiaki. Haska watã ha mae
kenakĩ: “Boquimki”, anibukiaki, nukũ hãtxawenã, Kasha Maerã.

Josué mawanikiaki, na hãtxarã
(Js 24.29-31)

6 Hanu Josué hiweshũ hawẽ henekĩ hawẽ hãtxa hatu yuishina
nĩkatã Israelĩ enabu tibi hatũ mae ibubis hau tsumakĩ ibuwashanũbũ
hatu yunua buaibũ 7 Josué hiweyukẽ Israelĩ enabu Senhor Deus
kẽwãkĩ duawanibukiaki. Ha dikabi ma Josué ma mawabiaimakẽ
anibu unanepabũ haska Senhor Deusũ hatunabu dami washũkĩ hatu
merabewakubainai uĩkubiranibu hiweyuabũ Israelĩ enabu Senhor Deus
nĩkakĩ duawakĩ heneabuma iriakubainibukiaki. 8 Hakia 110 bariya
Josué mawakẽ 9 Efraimnẽ enabũ mati mananã anu Mati Gaás nortekiri
Timnate-Heres anu hawẽ mae anu Josué maiwanibukiaki. 10 Ha dikabi
Israelĩ enabu ma Josuébe hiwekubiranimabu mawariai keyukubainaibũ
habũ Senhor Deusũ kushipa uinibu ma debui keyuriabũ txipu
kaĩkubirãshinabu Senhor Deuskiri inũ haska Senhor Deusũ Israelĩ enabu
merabewakubirani habũ ana hawa unãbuma hiwei taebainibukiaki.

Senhor Deusũ hãtxa ana txibãkatsi ikama henenibukiaki, na hãtxarã

11 Senhor Deusũ hatu uĩbia haska shinãma Israelĩ enabũ txakabuwakĩ
yushibubu habũ kena tibi Baal ui itsa inũ, bari itsa inũ, mai pepa itsarã,
duawakĩ hatubetã kẽwãkĩ taewai 12 hatũ shenipabũ mekenika Senhor
Deusũ Egito anua hatu iwebianikẽ habũ nĩkama ana shinãkatsi ikama
henetã ha nawabu hatu dapi hiwebaunabubetã habũ yushibubu duawakĩ
kẽwãkĩ Israelĩ enabũ Senhor Deus sinatamanibukiaki. 13-14 Senhor
Deus ana shinãbuma yushibubu Baal inũ yunu itxapa inũ inabu bake
itxapa bitiru mekenika yushĩ hawẽ kena Astarote kẽwaĩbuwẽ taea
Israelĩ enabuki Senhor Deus sinatakĩ hatu dapi hiwea yumetsubu hatu
yunukubainaya hatũ yunu inũ hatũ inabu hatu yumetsũkubainaibũ
hatu haska wakĩ hatuki sinataibũ hatu itxakawaibu uĩbiakĩ hatu ana
nemashunama Israelĩ enabũ haskatã hawawẽ hatu nematirubuma
ikubainibukiaki. 15 Hanua hatube detenameaibutiã bestikima habu hatu
kupimakĩ itxakawamakubainikiaki, haska Senhor Deus hatube bebũkiri
yubakaima hatu ana merabewamarã. Senhor Deusũ Israelĩ enabu hatu
nuitapawabiakĩ
16 ana hatu merabewanũ ishũ shanẽ ibu unãti wanikabu betsa betsapa
hatu katushũ tashnimakĩ yununika kushipabu hatu wa habũ Israelĩ enabu
merabewakĩ tsuabũra hawenabu itxakawaibu habube detenamekĩ ha
shanẽ ibu unãti wanikã hatu nitxĩshũkubaĩkĩ hawenabu Israelĩ enabu
merabewakubaĩbia 17 hakia ha shanẽ ibu unãti wanikabũ hãtxa Israelĩ enabũ
nĩkabuma patapakĩ Senhor Deusũ hãtxa txibãma yushibubu betsa betsapa

txibãkĩ duawakĩ kẽwãpaunibukiaki. Hatũ shenipabũ Senhor Deusũ hãtxa
nĩkakĩ txibãpaunibu keska akama hatũ bai tanama inibukiaki, betsa betsapa
txibãkinã. 18 Israelĩ enabu hatu itxakawaibũ bika tenei kashaibu nĩkai
hatuwẽ nuikĩ shanẽ ibu unãti wanika kushipa betsa katushũ tashnimatã
Senhor Deusũ hatu merabewakubainaya ha shanẽ ibu unãti wanika kushipa
hiwekũkaĩkĩ Israelĩ enabu itxakanikabu hatu nemashũkubainaya 19 hakia
hatũ shanẽ ibu unãti wanika kushipa tibi mawakubainaibũ hatũ txakabu
shinaĩ ana txĩtuĩ yushibubu betsa betsapa duawakĩ kẽwaĩ hatũ epabu binui
txakabu pikui hatũ beya txakabu henekatsi ikama inũ hatũ huĩti kushi
pewakatsi ikama ikubainibukiaki. 20-21 Haskakẽ Israelĩ enabuki Senhor Deus
sinatakĩ yuikĩ: "Haska hatũ shenipabube ẽ yubakabiani ea danãkĩ ẽ hãtxa
ana nĩkakatsis ikabumawẽ taeshũ yura betsa betsapabu Josué nitxĩriama
mawanikẽ eãri ẽ hatu nitxĩshunamaki", ishũ 22 haska hatũ shenipabu ẽ hãtxa
txibani keskakĩ Israelĩ enabũ txibãkatsi ikanimẽkaĩ, txibãkatsi ikabuma
daka, iwanã, hatu unãti wakĩ Senhor Deusũ hatu uĩkĩ manakubainikiaki.
23 Haskawẽ taeshũ nawa betsa betsapabu Josué hatu nitxĩshunama ini
hiweabu hatũ mai pakea anua Senhor Deusũ hawaira hatu merabewakĩ
nitxĩshunama irianikiaki.

Débora inũ Baraquẽ Sísera maemanibukiaki, na hãtxarã

4 1 Senhor Deusũ unãti wanika kushipa betsa Eúde ma mawakẽ
hanua Israelĩ enabu ana txakabui txĩtũtã hatũ hiwea peama
txakabuwaibũ Senhor Deus hatuki sinataiwẽ 2 taeshũ Senhor Deusũ hatu
nemashunama Canaã nawa shanẽ ibu Jabim hatu maemanikiaki, hawẽ
mae ewapa Hazor anua shanẽ ibukinã. 3 Jabimnẽ detenamenikabu shanẽ
ibu mẽtsisipa hawẽ kena Sísera, mae ewapa betsa Harosete-Hagoim
anu hawẽ hiwe ewapa hari hayanikiaki. Hawẽ 900 ferro mane cavalo
tarãti detenamenikabu mapushũ Israelĩ enabu hatu bikahaira tenemakĩ
itxakawakĩ 20 ano hatu nuitapahairawakubainaya hau hatu merabewanũ
atimas Israelĩ enabũ hatũ Senhor Deus ea akĩ taewaibũ
4-5 habiatiãri Israelĩ enabu itxakawakubainaibũ Lapidotẽ aĩ Débora,
aĩbu unanepa Deusũ hãtxa yuishunikatũ hãtxa pepawẽ yusĩkĩ hatu
merabewakubaini Jacó huni bake Efraimnẽ enabũ maiwã pakea mati
matipa anu mae Ramá inũ mae betsa Betel namakis anu paniwã nia
namã uta anu tsaua hatũ txakabu pewanũ ika beabu shanẽ ibukĩ Déborã
hatu pepa yusĩpaunikiaki. Ma hanu tsaua beyani uĩmis shũ kenakĩ:
"Déborã paniwãki", apaunibukiaki. 6 Shaba betsatiã Senhor Deusũ ma
tapĩmakẽ Jacó huni bake Naftalĩ enabu Abinoão huni bake Baraque hawẽ
mae Quedes anua hau hunũ Déborã huni betsa yunua kashũ yuitana ma
hukẽ Déborã Baraque yuikĩ:
—Israelĩ enabu mekenika Senhor Deusũ eska mia yunuikiki, ea
nĩkawe, mia yuinunã: "Jacó huni bake Naftali inũ Zebulom enabu

shukuabu anua 10.000 detenamenikabu katushũ Mati Tabor anu hatube
katãshãwẽ. 7 Mati Tabor dapi pashku Quisom napaku anushũ mia detekĩ
atxinũ ika Canaã nawa shanẽ ibu Jabimnẽ hawẽ detenamenikabu shanẽ
ibu Sísera hatũ cavalo tarãti detenamenikabu hawẽ mapuabu inũ hawẽ
detenamenikabu maĩ mapuabuyabi hau mianu benũbũ ẽ mia hatu meshui
ashanaii. Hakia matube detenameaibu mã hatu maemashanaii", akĩ
mikiri ea yuimashinaki— aka
8 —Ea kairã, mĩ ebe kaya ẽ mibe kashanaii. Hakia mĩ ebe kamakẽ ẽ
katirumaki— aka
9 Déborã kemakĩ yuikĩ:
—Peki. Ẽ mibe kashanaii. Mã hatu maemaya mia kẽwãbuma hakia hau
detenũ aĩbu anu Sísera Senhor Deusũ yunushanikiaki. Detekẽ dasibibũ
aĩbu betsa kẽwãshãkanikiki— aka Quedes anu Baraquebe Débora ma
buabũ 10 harishũ hau benũbũ Zebulom enabu inũ Naftalĩ enabu anu hawẽ
hãtxa Baraquẽ hatu buma nĩkatã detenamenikabu bebirã bebiranaibu
pewakĩ hatu itxawatã 10.000 detenamenikabube Mati Tabor anu Baraque
mapekeaya Déborari habe mapekekẽ
11 Moisĩ ainẽ epa Hobabẽ enabu hawẽ kena betsa Queneu nawabu
hawenabu betsa, hawẽ kena Héber hatu pashkabiranishũ Zaananim
anu hi ewapa kushipa dapi hatũ tari hiwe betsa betsapa ma pũtenibu
inikiaki, Quedes dapirã. 12 Mati Tabor Baraque hawẽ detenamenikabube
ma mapekekẽ Abinoão bake Sísera banabimabu 13 nĩkatã hatu detenũ
ishũ hawẽ 900 ferro mane cavalo tarãti mẽtsisipa mapubainabu inũ
hawẽ detenamenikabu maĩ buriai mapekeriaibũ hatu itxawatã Harosete-
Hagoim anua hatu tashnimabaina shukurakabaini pashku Quisom
napaku anu Síserã hatu bitxia 14 hanushũ Déborã Baraque ana yunukĩ:
—Benikaĩ ditãwẽ! Mĩ Sísera detenũ ikis Senhor Deusũ mia
maemamaikiki. Hatu merabewai mĩ mẽtsisipa detenamenikabu
bebũ Senhor Deus kaikiki— aka 10.000 hunibube Mati Tabor anua
Baraque matxi butebainaya 15 matxatu txaipa kenuhairawẽ Balaquenẽ
detenamenikabu hatube detenamekĩ taewaibũ Síserã cavalo tarãti
mẽtsisipabu mapekebainaibu inũ hawẽ maĩ buaibu detenamenikaburi
Senhor Deusũ hatu mesewakĩ date paepa mistua haska uĩtã hawẽ cavalo
tarãtikia Sísera butui pashai kushikainaya 16 hawẽ cavalo tarãtikia
detenamenika mapubainaibu inũ hawẽ detenamenikabu pashaibu detenũ
ika hawenabubetã Baraquenẽ hatu txibãbaĩkĩ hatũ maewã Harosete-
Hagoim anu hikipanãbu Baraquenẽ enabũ hatu detekĩ keyukubaĩkĩ Síserã
detenamenikabu dasibi hatu tenã keyunibukiaki, tsua hiwemamarã.
17 Canaã nawa Hazor anu shanẽ ibu Jabim Queneu nawabu Héberĩ
enabube sinatanameismawẽ taea Sísera hariri pashai kushikaini Héberĩ
aĩ Jaelĩ tari hiwe anu ma kemaya
18 uĩtã inũ ika hawẽ tari hiwe anua tashnikirã Jaelĩ Sísera yuikĩ:

—Neri huriwe, shanẽ ibuũ. Neri huriwe. Ewẽ dateama ẽ hiwe anu
hikiwe— aka hawẽ tari hiwe anu hikia hunekĩ mai bebekãtiwẽ atximaya
19 Síserã yukakĩ:
—Ẽ ũpash manuhairaii. Ea ũpash amawe— aka ina awa txutxu buspuai
ma bũkashai txashuwã bitxi bishtuki arushĩshũ bishũ bebekãti bepẽshũ
amatã ana atximaya 20 Síserã ana yuikĩ:
—Mĩ hiwe sheshekaiã tsaushũ ea uĩshũwẽ. Tsuara hushũ mia yukakĩ:
"Mĩ hiwe anu tsua huama ishumẽ?" mia akabu: "Tsua huamaki", iwanã
hatu yuishãwẽ— itã 21 hĩ ikirana punu nukatã usha txakayamakẽ
hawẽ tari hiwe pũteti hi kenuhairatã hawẽ mastakĩ hawẽ mestẽwãkĩ
neshamisbu betsa bitã hawẽ mastatiri bishũ Sísera anu unãshubira kakaĩ
hawa banawama ha dakanu mebaũkĩ hawẽ bushka unãtã hi kenuhaira
Síserã ishpushku anu timashũ unãshubima hawẽ mastakĩ hi kenuhairawẽ
bushka pesabaĩ maiki seuwa Sísera hawaira mawakẽ 22 hanua Baraquenẽ
Sísera benakubirani huaya haki nukunũ ika hawẽ tari hiwe anua Héberĩ
aĩ Jael tashnikaĩ Baraque yuikĩ:
—Neri huriwe, ha mĩ benai huairã, ẽ mia uĩmairã— aka Baraque
hikikaĩ Sísera ma mawa hi kenuhaira ishtxãkamea daka uĩtã 23 hawẽ
detenamenikabu Israelĩ enabũ detekĩ keyuabuwẽ taeshũ hau punu
nukanũ Canaã nawa shanẽ ibu Jabim Senhor Deusũ datehairamaya
24 habiatiãri Israelĩ enabu ana kushipakubaĩkĩ Jabim inũ hawenabu
itxakawakubaĩkĩ atimas hawẽ mae mishkiwẽ kenebaunibu tekebaĩ hawẽ
maewãyãbis Canaã nawa shanẽ ibu Jabim tenãkĩ yamawanibukiaki.

Eska Débora inũ Baraque kãtanibukiaki, na hãtxarã

5 1 Habias shabatiã Débora inũ Abinoão huni bake Baraque kãtai
eskanibukiaki:

2 "Israelĩ enabu anu ana nukube detenamenũ ika beaibũ
hunibu mã detenamenikabu nũ matu kena
itxapa hawa dateama hawaira yunu berubirani mã beshiãbuwẽ
taeshũ
dasibibũ Senhor Deus kẽwanãkãwẽ.
3 Yununikabuũ, Senhor Deus ẽ kãtashunai ea nĩkakãwẽ.
Shanẽ ibu beshmasbuũ, Israelĩ enabu mekenika Deus ẽ kẽwaĩ ea
nĩkakãwẽ.

4 Senhor Deusuũ, mia bebunã, Seir anua tashnikirã ha Edomnẽ mai
pakea anua mĩ kaĩkainaya
mai patxa sakuaya nai anua tuis tuis ikaya
nai kuinẽ ui itxapahaira tuekĩ mĩ imaniki.
5 Shanẽ ibuũ, mĩ huaya mati matipa mai patxa sakuaya

Israelĩ enabu mekenika Senhor Deusuũ, mia bebũ Mati Sinairi mai
patxa sakuniki.
6 Anatẽ bake Sangar unãti wanikã hatu yusiãyã Héberĩ aĩ Jael
hiweyukẽ
habiatiãri Israelĩ enabu maĩ bukubaini
bai hashpa shabakabi anu hikiabuma
bai hashu txĩtũ akeakekainawẽ datei hune buaibũ
7 datei mae pesheishta anu Israelĩ enabu hiwekatsi ikabuma
haskawẽ taea ea ẽ Débora shanẽ ibui unãti wanikanũ ika ẽ
tashnikaunimaki,
Israelĩ enabu ẽ hatũ ewarã.

8 Yushibubu bena katutã nukunabũ kẽwaĩbu
habiatiãri mae ewapa mishkiwẽ kenekauana hikiti shui anua
detenameaibu
hakia 40.000 Israelĩ enabu anu hashi bestitxai inũ hawẽ pia nemati
mane bestitxai tsua hayama ikimaki.

9 Israelĩ enabu shanẽ ibuhairabu hau nukuki sinataibube hatube
detenamei benũbũ ẽ hatu kena
habũ ea nĩkatã bei itxashinabuwẽ taea earã, ẽ huĩti hirabiwẽ ẽ
hatuwẽ benima txakayamaii.
Haskakẽ dasibibũ Senhor Deus kẽwanãkãwẽ.

10 Shanẽ ibu peiyabu jumenta hushupaki katsaumebaĩmisbu inũ,
tari mai bebekãti pepahaira anu tsauabu inũ,
maĩ bui hatũ taewẽ mapumisbu Deusũ kushipakiri hatu
yuikubaĩkãwẽ.
11 Hanu ũpash biaibu anu mane mimawati txarũ txarũ amisbu anushũ
haska Senhor Deusũ hatu maemashina inũ
haska Israelĩ enabu mae peshepishtabia hatũ shanẽ ibubũ
hawenabubetã
Canaã nawabu detekĩ hatu maemashinakiri
dasibi hatu banabimai txanikubaũkãwẽ.

12 Bestẽwẽ. Déborã, bestẽwẽ.
Bestẽtã haska washinabukiri hatu kãtashũwẽ.
Abinoão huni bake Baraquenẽ,
miarã, benikaĩkĩ detenamekĩ tsuabura mĩ hatu atxishina hatu
iyuritãwẽ.
13 Hanushũ nawa kushipabube detenamenũ ika
Israelĩ enabu itxapa manananua detenamenikabu butubiranaibũ

nawa detenamenikabu maemanũ ika
ewẽ taea Senhor Deusũ detenamenika butubirãshinabuki.
14 Jacó bake Efraimnẽ enabu hunibu hatiritũ Baraque merabewai
natukã napãpa anu butuaibũ
hatu itxũri Jacó bake Benjamimnẽ enabu detenamenikabu Baraque
merabewai buturiabũ
hanua José baba Maquirĩ enabu shanẽ ibubu Baraque merabewai
buturiaibũ
hanuari Jacó bake Zebulomnẽ enabu shanẽ ibu beshmasbu
Baraque merabewai buturiaibũ
15 ha dikabi Jacó bake Issacarĩ enabu shanẽ ibubu Débora
banawabirani bekĩ
hawẽ detenamenikabu habũ merabewai Baraque itxũ kakĩ natukã
napãpa pukebaĩkĩ
Canaã nawabu hatu detei buaibũ Jacó bake iyua
Rúbenẽ enabu anua shanẽ ibu betsabu huĩti kushipa hayabiakẽ
hatukiri yuikĩ:
16 Txashuwã mekenikabũ hawẽ hiwe anushũ ina txashu kena
nĩkabirani bebiamiskẽ
haskai nuku nĩkatã beabumamẽ?” ikaibũ
hakia Rúbenẽ enabu meranua shanẽ ibu betsabu
dateriashinabukiaki.

17 “Hene Jordão ukeri kesha betsa anu
Jacó bake Gileade enabu hiwea Baraque merabewai beabumariki.
Hatũ shashu ewapa txaipa anu Jacó bake Dã enabu
hatũ shashuwẽ besti nui bashikua
Baraque merabewai buabumariki.
Ianẽwã anu hanu shashu keti amisbu anu
Jacó bake Aserĩ enabu ianẽwã kesha anua Baraque merabewanũ ika
hawa e ibaunama bashikua buabumariki.
18 Hakia Jacó bake Zebulomnẽ enabu inũ hawẽ bake Naftalĩ enabu
debutirubu shinaĩ
mesehairabiai Canaã nawabu mananã hiweabube detenamekĩ
Baraque merabewashinabuki.

19 Hanua Taanaque anu shanẽ ibubu hawẽ detenamenikabube bei
mae betsa Megido hatũ txatxa ũpash betsa betsapa dapikeshũ hatu
detetã hatũ mabu binũ ikaibũ
Canaã nawa shanẽ ibubu bea detenametã
hatũ prata pei heshe inũ mabu pepa binũ ika bebia hawa biama
benushinabuki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20 Nai anua bishĩ hawẽ bai tanabirãkĩ
Sísera nemakĩ bishi txasha kushipawẽ hawenabu deteaibũ
21 Pashku Quisom detenamenikabu dasibi hatu tsispubaĩkĩ
kushibaĩkĩ bukĩ hatu yamawashinaki.
Hatu haska washĩkẽ hawa punu nukai txĩtuãma ikubainãkãwẽ!

22 Detenamenika kushipabu cavaloki katsaumea
cavalo tae barush barush ibirani kushibirãbiranaibũ
23 Senhor Deusũ nai tsumã hatu yuikĩ:
'Mae Meroz inũ hanu hiweabu txakabuhairabuki.
Israelĩ enabu hawa dateama detenameaibu Senhor Deusũ hatu merabewaya
Meroz anu hiweabu itxabirã hatube detenamekĩ
Israel merabewai beama ishiãbuwẽ taeshũ Senhor Deusũ hatu yupua
hau nuitapa txakayamashanũbũwẽ', akĩ Senhor Deusũ nai tsuma kushipahairatũ hatu banabimakubaũshinaki.

24-27 Ũpash Síserã yuka ina awa txutxu inãkĩ
mane kẽtxa hawẽruaki txutxu pepa Jaelĩ amatã
haska wamatã mekẽ yusmauriwẽ hi kenuhaira bitã tsumatã
hawẽ mekẽ yusiuriawẽri hawẽ dayakĩ mastamisbu tsumatã
hi kenuhaira Síserã ishpushkuki timabaĩ unãshubima mastakĩ hawẽ bushka pesabaĩ maiki seuwa
hawaira ushayastã Jaelĩ tae dapi mawai Sísera dabekeakeaketã
hanu daka mawashinawẽ taeshũ
ha Queneu nawa aĩbu Héberĩ aĩ Jaelĩ aĩbu betsa betsapabu hatu binua pepaki.
Jael aĩbu betsabu binumakĩ Senhor Deusũ hau duawakubainũwẽ,
nukũ tari hiwe anu hiwebaunabu aĩbuaibu hatu binua pepahairarã.

28 Haskaitiã hawẽ ewã hawẽ bake Sísera benai hawẽ nui: 'Hani huimẽkaĩ?' ikĩ uĩti shui anu teshũshũ uĩ yuka ikĩ:
'Haskai yane hawẽ cavalo tarãti huama nishmaimẽkaĩ? Haskai hawẽ detenameti cavalo tarãtiya yane huamamẽ?' ikaya
29-30 aĩbuaibu betsa unanepatũ kemakĩ habiaska hawẽ ewã shinaĩ keskari yuikĩ:
'Ẽ eã unanã, hatu detekĩ keyutã hawara pepa hatu biãkĩ tsisputã ma hatu pashkashũkanikiki.
Ha detenamenika tibitũ aĩbu bikĩ dayaru hatu wakĩ bestitxai inũ dabe hatu bibaĩbaĩkanikiki.
Hamẽ Síserã hatu biãkinã, hatũ batxi hua huaya kepanãyã tashipa betsa betsapaya bikiki,

ha maemanika teyabukukatsirã', ishiãki.

31 Senhor Deusuũ, dasibi miki sinataiburã, hau haskai mawai
keyukubainũbũwẽ.
Hakia mia betxipaiaiburã, bari kushipakĩ txasha wakĩ
keyumis keskai hau txashahairashanũbũwẽ", iki
Débora inũ Baraque kãtanibukiaki.
Hatu haska washunima habiatiãri ha mai pakea anu 40 ano kai Israelĩ
enabu unanuma hiwekubainibukiaki.

Senhor Deusũ Gideão katukĩ kenanikiaki, na hãtxarã

6 1 Ha 40 ano keyukainaya haska Senhor Deusũ hatu nemani
keska hiwekĩ akama hatu uiãmaya keska Israelĩ enabũ ana
txakabukubainaibuwẽ taeshũ Midiã nawabũ 7 ano Israelĩ enabu hau hatu
itxakawakubaĩshanũbũ Senhor Deusũ hatu yunukĩ heneimakẽ 2 hatu
itxakawakubaĩkĩ pikukubainaya Israelĩ enabu Midiã nawabuwẽ datei mati
tenãmã inũ, mashash tãpe merã inũ, hanu tsua katiruma bikahaira anu
hanu huneti waima hari hunea Israelĩ enabu hiwekubaĩkĩ 3 hanu hatũ
yunu banaibu tibitiã Israelĩ enabũ bai washũ yunu banaimabu ma hushĩ
kaniaya Midiã nawabu inũ Amaleque nawabu inũ nawa betsa bari huaikiria
beshũ yumetsukĩ hatu detenũ ika bebirã bebirãpaunibukiaki. 4 Israelĩ
enabu mai pakea tibi anu hatũ tari hiwe pũtetã yunu banakubiranaibu
hatu yumetsũkĩ hatu keyũkubirãkĩ Gaza anu hatu henẽkĩ Israelĩ enabũ
ana hawa pitirubumawakĩ hatũ txashuwã inũ hatũ ina awa inũ hatũ
jumentori hawẽtsaĩs yumetsukĩ hatũ piti yamawapaunibukiaki. 5 Hatu
piãkĩ biãkubainũ ika shini mirimahaira bea keskai hatũ tari hiwe inũ, hatũ
inabu inũ, hatũ camelo mirimahaira tsuã tanatirubuma iwekĩ hatũ piti
yumetsushũ hatu pimakĩ bai dasibi txakabuwakĩ hatu teshe heneshunama
ipaunibukiaki. 6 Midiã nawabũ hatu itxakawaibuwẽ taea Israelĩ enabu
nuitapa txakayamakubaĩkĩ atimas shinãbaũ Senhor Deus merabe yukakĩ:
7 "Midiã nawabu nemashũkĩ nuku merabewawe", akĩ Israelĩ enabũ
Senhor Deus ea akabu 8 haska wabu hatu nĩkatã Senhor Deusũ hawẽ
hãtxa yuishunika hatunabu betsa hatu anu yunua tashnitã ha Senhor
Deusũ hãtxa yuishunikã hatu yuikĩ: "Eska matũ shenipabu Israelĩ
mekenika Senhor Deusũ matu yuiai matu yuinũ ea nĩkakãwẽ: 'Egito
anushũ matũ shenipabu dayaru wakĩ tsuma wanibu hiwekubainaibu
pashawakĩ ẽ hatu tashnimabiraniki. 9 Egito anua ẽ hatu mebĩ bestiama
hakia hatu itxakawaibu nemakĩ ẽ hatu maemashũrianiki. 10 Matũ ibubu
yuikĩ: Matũ mekenika Senhor Deusrã, ẽ ea bestiki. Hanu mã hiweshanai
anu Amorreu nawabũ yushibu betsa betsapabuwẽ dateyamashãkãwẽ, akĩ
matũ ibubu ẽ hatu yuibianikẽ na habia mai anu hiweshũ mã hatũ bakebũ
mã ea nĩkakatsi ismaki', akĩ hawẽ hãtxa yuishunikã hatu yuinikiaki."

11 Hanua mae betsa Ofra anu huni betsa Abiezerĩ enabu Joás ika anu
Senhor Deusũ nai tsuma kushipa tashnia hi ewapa kushipa namã tsaua
habianuri hanu haki vinho wanũ ishũ uva bimi pema pema akĩ hawẽ
hene shuru shuru amisbu anurã, hau Midiã nawabũ uĩyamanũbũ hunetã
Joásĩ huni bake Gideãonẽ ha mesti shekiwã tsekakĩ maiki kusha kusha
akĩ shemeaya
12 Senhor Deusũ nai tsuma kushipatũ hawẽ yura Gideão uĩmakĩ yuikĩ:
—Huni mesema kushipatũ, Senhor Deusrã, mibeki!— aka
13 Gideãonẽ kemakĩ yuikĩ:
—Shanẽ ibũ, eki sinatayamawe. Hakia earã, ẽ haskamaki. Senhor
Deusũ nuku merabewaya haskakĩ nuku itxakawakanimẽkaĩ, Egito anua
Senhor Deusũ nukũ shenipabu pashawabirani nuku yuimisbu inũ hawẽ
kushipa unãmati dami betsa betsapa uĩkubiranishũ nuku yuikĩ hãtxa
wamisburã, ikis hanimẽ? Senhor Deusũ nuku ma henebainimashũ Midiã
nawabu nuku yunuima nuku itxakawakanikiki— aka
14 beiskĩ Senhor Deusũ yuikĩ:
—Minabu Israelĩ enabu merabewakĩ Midiã nawabũ kushipa mebĩkĩ
haska mĩ kushipa hayawẽ hatu merabewariwe, eã ẽ mia yunukĩ nitxiaĩwẽ
taeshunã— aka 15 Gideãonẽ ana kemakĩ yuikĩ:
—Shanẽ ibũ, ana eki sinatayamawe. Jacó bake Manassésĩ enabu
merã enabus hiwebaunabu hawa hayabuma inũ ẽ epã huni bakeburã,
ẽ hatũ betsa mashkuki, dayaru keskarã. Haskatã Israelĩ enabu ẽ hatu
merabewatirumẽ?— aka
16 Senhor Deusũ ana kemakĩ yuikĩ:
—Ẽ mia merabewakubainaiwẽ taeshũ huni bestitxai maema keska
wakĩ Midiã nawabu dasibi mĩ hatu maemashanaii, matũ maiwã pakea
anua hatu nitxĩkinã— aka
17 hanushũ Gideãonẽ ana yuikĩ:
—Mĩ ea betxipaiairã, ea uĩma kayabiwe. Haska habia mĩ Senhor
Deus ebe hãtxai ikimẽkainã, ea shabakabi unãti wamakĩ hawẽ unãmati
dami ea washũwẽ— itã 18 —Hawara mia inãkuĩkatsi ẽ mia bishuĩ kai ẽ
txĩtũkiranai na habianushũ ea manayuwe— aka
Senhor Deusũ kemakĩ yuikĩ:
—Peki. Nenu habianushũ ẽ mia manayuaii— aka
19 Gideão kashũ cabra bake babupa tesẽshũ dashpetã bais bais ashũ
pitxã baya 20 litro shekiwã duru pepa tanashũ hawẽ shasha watiuma
misi itxapa watã hanushũ nami txitxãki neshetã hawẽ hene kẽtiki manekĩ
hushketã misiyabi dasibi hi ewapa kushipa namã bushuã 20 Deusũ nai
tsuma kushipatũ yunukĩ yuikĩ:
—Ha mishki anu nami inũ misi shasha watiuma mãtxĩshũ hawẽ hene
mashu awe— aka haska yunua keska wakĩ Gideãonẽ ashuã 21 Senhor
Deusũ nai tsuma kushipatũ ha nami inũ misi mishki mamaki mãtxĩshuna

hawẽ mestẽti hawẽrua debuwẽ timaya ha mishki anua txi here hi ikĩ
menukĩ keyuaya hanua Senhor Deusũ nai tsuma kushipatũ hawẽ yura
hunei inakainaya 22 haska Senhor Deusũ nai tsuma kushipatũ ma ashuã
Gideãonẽ uĩtã datekĩ yuikĩ:
—Yuu! Senhor Deusuũ, mĩ nai tsuma kushipabe beisinanamekĩ ẽ
uĩshuki, mawamarã— aka
23 Senhor Deusũ kemakĩ yuikĩ:
—Dateyamawe, mĩ mawamakirã. Ewẽ taea unanuma
hiwekũkaĩwẽ— aka
24 hanushũ Gideãonẽ kẽwãti txi tapu Senhor Deus bena washũtã
kenakĩ: “Senhor Deusrã, nukũ unanumaki”, anikiaki. Abiezerĩ enabũ mae
Ofra anu ha kẽwãti txi tapu natiã uĩtirubu hayaki.
25 Txipu habias meshu merã Senhor Deusũ Gideão ana yuikĩ:
—Mĩ epã ina awa mapua anua hawẽ ina awa bene ha katxu kaini
7 ano haya katutãwẽ. Haska watã Baal kẽwãti txi tapu mĩ epa haya
tekekĩ di atãwẽ. Ha dikabi Baal txi tapu dapi hi dami kẽwãmisburi nia
derakĩ di ariatãwẽ. 26 Haska watã mĩ mae kenekauana dapi mati pishta
anushũ mĩ mekenika Senhor Deus kẽwãti txi tapu bena wawe. Haska
wakĩ pewakĩ keyutã ina awa bene katushũ mĩ ma bitana tesẽtã Baal hi
dami mĩ derashu ha karu watã ha karuwẽ ina awa bene ea menushũkĩ
keyushũwẽ— aka
27 haska Senhor Deusũ yunua anũ ika bariri akama hawẽ epã enabu inũ
hawẽ mae anu hunibuki datekĩ meshu merã hawẽ dayarubu 10 iyushũ
haska Senhor Deusũ yunushu keska ashũkĩ dasibi hatubetã Gideãonẽ
ashiãyã 28 penama bestẽbaũ Baal kẽwãti txi tapu di ika inũ Baal hi dami
dera yurabũ uĩkĩ ha dikabi txi tapu bena washũ ina awa tsuabũra menukĩ
keyushinaibu uĩriai
29 yuka ikeakei: “Tsuã nuku haska wãmẽ?” ikĩ benai yura tibibube yuka
ibaũkĩ atimas Gideãonẽ ashiaĩ nĩkakĩ tapĩbaĩ hawẽ hiwe anu bushũ hawẽ
epa Joás yuikĩ:
30 —Mĩ bake neri kaĩmawe. Baal kẽwãti txi tapu tekekĩ di atã
ha Baal dami txi tapu dapi nia ma derawẽ taeshũ nũ tenaĩ hau
mawanũwẽ— akabu
31 hakia bea mapubaunabu nemakĩ Joásĩ hatu yuikĩ:
—Yushibu Baal yaushi mã detenameshuniyuamẽ? Mã merabewai
daka ikai? Ha Baal txanima Deuskẽ tsuabũra Baal detenameshunairã,
penariama ibubis tenãmeikiki. Baal haska Deusmẽkaĩ, hamebi hau hatu
tenanunã, henekãwẽ— hatu wanikiaki.
32 Joásĩ yuikĩ: “Ha Baal Deus kayabirã, hau hamebi nemakĩ detenũwẽ”,
ishũwẽ taeshũ Gideão kena bena wakĩ: “Jerubaalki”, anibukiaki, nukũ
hãtxawenã, “Baal Nemanikarã”, hatũ Baal txi tapu teke keyushinawẽ
taeshunã.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

33 Hanua ana bari betsatiã hatũ piti piãnũ ika Midiã nawa dasibibu inũ
Amaleque nawabu inũ bari huaikiria nawa betsa hiweaburi husi hanus
itxai keyutã Hene Jordão pukebirã napãpa betsa Jezreel anu hatũ tari
hiwe mirima pũtebaunabũ 34 hanushũ Senhor Deusũ Yushinẽ Gideão
kushipa wakĩ atxiawẽ taeshũ hawenabu Abiezerĩ enabu hau haki itxai
benũbũ txashuwã mashũ puri atiwẽ hatu txã txã akĩ 35 Manassésĩ enabu
dasibi hau yuishũtanũbũ huni betsabu yunua bushũ hatu yuikubaunabu
nĩkatã Gideão anu bei itxaibũ ha dikabi Aserĩ enabu inũ Zebulomnẽ
enabu inũ Naftalĩ enabu hau yuiriashũbaũtanũbũ huni betsaburi
Gideãonẽ hatu yunua bushũ hatu yuiriabaunabu nĩkatã Gideão anu bea
itxai keyuabũ
36 hanushũ Deuskiri shinãbiai date duakabikĩ Gideãonẽ Deus yuikĩ:
—Haska mĩ ea txanima yunukĩ Israelĩ enabu merabewamakĩ
mekemaimẽkaĩ mĩ ea yunushina keska akatsi 37 ha dukũ ẽ mia unãti waii.
Mananãshũ hanushũ shekiwã katamisbu anushũ txashuwã bitxi daniya
ma bari kaya ẽ dataĩ kaii. Hanushũ penama kashũ nibiwẽ hawẽ dani
besti metxakẽ hanua mai metxama uĩtã mĩ ea Midiã nawabu maemamakĩ
Israelĩ enabu mĩ ea hatu mekemashanai haska mĩ ea yuishina ẽ
ikũwãshanaii— aka
38 haska Gideãonẽ yubashina Senhor Deusũ ashuã penama Gideão
bestẽkaini kashũ mai tsusĩ inũ txashuwã bitxi hawẽ dani besti metxa
uĩtã bishũ ha bitxi hawẽ daniki nibi mata kẽtxaki tsinikĩ ha hene kẽtxa
matawanikiaki. 39 Haska washũbia Gideãonẽ ana Senhor Deus hãtxa
wakĩ yuikĩ: “Ẽ mia ana ea akai eki sinatayamawe, haska unãmati
betsa ẽ ana uĩkatsis ikĩ ẽ mia ana besti wakĩ yukairã. Bari kaya
txashuwã bitxi daniya ẽ ana datãkẽ ana penama hawẽ dani besti tsusĩ
inũ mai besti nibipã metxa wa ẽ uĩkatsis ikaii. Haska uĩtã mĩ hãtxa ẽ
ikũhairawatiruki”, aka
40 haska Gideãonẽ ana Senhor Deus yukashu meshu merã uĩmakĩ
Senhor Deusũ ana ashuã penama bestẽkaĩ Gideãonẽ txashuwã dani
metxama hanua mai besti metxa Gideãonẽ uinikiaki.

Gideãonẽ hawenabubetã Midiã nawabu hatu detekĩ keyunikiaki, na hãtxarã

7 1 Gideão, hawẽ kena betsa Jerubaal inũ dasibi haki itxashinabu ma
pena kemaya bestẽtã bui txatxa ũpash hawẽ kena Harode dapi hatũ
tari hiwe pũtebaunabũ hanua Midiã nawabu ikirã, nortekiri Mati Moré
tenãmã napãpa anu hatũ tari hiwe pũtebaunimabũ
2 hanushũ Senhor Deusũ Gideão yuikĩ: “Huni itxapahairabu mĩ hatu
iweshinaki. Midiã nawabu ẽ hatu detekĩ keyumaya: ‘Nukũ kushipawẽ nũ
hatu detekĩ keyushuki’, iki ea kẽwãma ibubis kẽtirubuki. 3 Haskatirubukẽ
ha hunibu eska hatu yuiwe: ‘Tsuabura mã dateairã, Gileade Mati anua

kaĩbaini matũ hiwe anu burikãwẽ', hatu wawe", aka haska yunushu keska
Gideãonẽ hatu yuikĩ unãti wa hanua 22.000 hunibu txĩtũbainaibũ 10.000
hunibu besti bashikui niti ikabũ 4 haska hatira betxipaiama Senhor Deusũ
ana Gideão yuikĩ: "Na huni itxapahaira hayayuabuki. Hau ũpash anũbũ
hatu iyuwe. Harishũ mia hatu unãti washũkĩ tsuabura mibe buaibu inũ
mibe buabuma ẽ mia unãmai kaii", aka
5 ũpash amakĩ hene anu Gideão hatu iyua Senhor Deusũ ana yuikĩ:
"Habũ ũpash akĩ hatũ mekẽnẽ beatã kamanẽ amis keska wakĩ tashu tashu
akaibu inũ habu dãti itã denikaĩ akaibu hatu pashkawe", aka
6 hau ũpash anũbũ Gideãonẽ hatu yunua ũpash akĩ 300 hunibũ
mekẽnẽ beatã akĩ tashu tashu akaibũ hanua hatiribu dãti ishũ ũpash
akaibũ 7 haska waibuwẽ taeshũ Senhor Deusũ Gideão ana yuikĩ: "Na 300
hunibuwẽ ẽ matu mekeshanaii, Midiã nawabu maemakĩ keyukinã. Ha
hatiriburã, hatũ mae anu hau txĩtũribaĩtanũbũ hatu yunuwe", aka
8 hatũ mae anu hau txĩtũribainũbũ hatu yunutã habiatiãri Gideãonẽ
hatu yuikĩ hatũ shumu itxapa inũ hatũ txashuwã mashũ puri ati hatu
yuka haki yaushiama inãbu bitã Gideãonẽ hatu nitxiã buabũ ha 300
hunibu ma hatu katukĩ bashia napãpa manãkiri maniabu hakia Midiã
nawabu napãpa anu hiweabũ
9 habias meshu merã Senhor Deusũ Gideão yunukĩ yuikĩ: "Beniwe. Ẽ
mia hatu maemamaiwẽ taeshũ Midiã nawabu anu hatu detei bukãwẽ.
10 Hakia hatube detenamei mĩ dateairã, mĩ dayaru Purabe ha dukũ hatũ
tari hiwe pũtebaunabu dapi kashũ 11 haska hãtxaibu huneshũ nĩkatãwẽ.
Haska hãtxaibu hatu nĩkatã hatu detenũ ika mĩ hanu shinã txãkãshanaii",
aka
nĩkatã Midiã nawa hanu kesubaunabu dapi hawẽ dayaru Purabe
Gideão kakũkainaya 12 hanu Midiã nawabu inũ, Amaleque nawabu
inũ, nawa betsa bari huaikiria beshiã pabaũkĩ napãpa hirabi keyubia
maninibukiaki, shini mirima keska maniabu inũ hatũ camelo mirimaya
ianẽwã kesha mashiti tsuã tanatiruma keskarã. 13 Midiã nawabũ tari hiwe
pũtebauna dapi kemashũ Gideão nĩkatushiaya usha namakirã bestẽshũ
detenamenikã hawẽ haibu yuikĩ: "Usha namakinã, eska ẽ uĩshuki.
Shekiwã betsa misi turu ewapa taramekirãkĩ nukũ tari hiwe pũtebaunabu
anu tari hiwe bestitxaiki haki teakĩ tatu aka kai di ikai ẽ uĩshuki", aka
14 hawẽ haibũ kemakĩ yuikĩ: "Ha mĩ namashurã, hawa betsa mĩ uĩshu
dabanẽ mĩ ikai. Hakia Israelĩ enabu Joásĩ bake Gideãonẽ deteti matxatu
txaipa kenuhairaki. Midiã nawabu inũ dasibi hatube hiweabu Deusũ
Gideão hatu atximakẽ nuku detekĩ keyutirubuki", aka
15 haska namakirã bestẽtã hawẽ nama hawẽ haibu yuiai nĩkatã
Gideãonẽ Senhor Deus kẽwãtã hawenabu Israelĩ enabu anu txĩtũkaĩ
hatu yunukĩ yuikĩ: "Midiã nawabu dasibi Senhor Deusũ nuku hatu
maemamaikiki. Ibaunãkãwẽ!" hatu watã

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16 hawẽ 300 hunibu pashkakĩ shuku dabe inũ besti hatu watã huni tibi
txashuwã mashũ puri ati inũ shumu shaka Gideãonẽ hatu inã dasibibũ
shumu merã bĩ dekutã huneshũ buaibũ 17 Gideãonẽ ana hatu yuikĩ:
—Midiã nawabũ hatishũ hatũ tari hiwe pũtebaunabu kesha
betsauri ẽ binui kaya yusiuri inũ yusmauri shuku dabe bukãwẽ. Hauri
hikitã ma ẽ binu pewakẽ habias ẽ ikai keskariai matũri ea mawai
habiaskariabaũkãwẽ. 18 Ea inũ ẽ hatube kaibetã txashuwã mashũ puri ati
txã txã nũ akaya habiaskari matũri ariatãkãwẽ. Hãtxa kushipawẽ yuikĩ:
“Senhor Deus inũ Gideãowẽ nũ maemaii!” ishãkãwẽ— hatu wa
19 100 hunibu shuku betsa Gideãobe bui tari hiwe pũtebaunabu kesha
betsa ukeri ikabu detenamenikabu hatũ hatu uĩshunai betsa yamenapũ
maeaya Gideãonẽ hatubetã txã txã akĩ shumu tsumabainabu pusatã
hatũ bĩ txashawakĩ taewaibũ 20 hanushũ ha shuku dabetũri hatu nĩkatã
hatũ txashuwã mashũ hanus puri akĩ txã txã akĩ shumu tsumabainabu
pusariatã hatũ bĩ txashawariakĩ dasibibũ mekẽ yusmauriawẽ bĩ txashai
sanãkĩ mekẽ yusiuri txashuwã mashũ puri ati bukĩ hui kushipawẽ sai ikĩ:
“Senhor Deus inũ Gideãowẽ nũ detenameaii!” ikaibũ 21 Israelĩ enabu hatu
keshebauna pes mapushũ manaibũ Midiã nawa detenamenikabu dasibi
bestẽtã sai sai iki datei pashaibũ 22 habiatiãri 300 Israelĩ enabũ txashuwã
mashũ puri ati txã txã akĩ heneabumakẽ Midiã nawabu Senhor Deusũ
hatu hanubi detenamemaya habu pashai Bete-Sita unu mae betsakiri bui
Zererá baikiri bui maiwã pakea Abel-Meolá dapi anu mae betsa Tabate
dapi buaibũ
23 Israelĩ bakebu Naftalĩ enabu inũ Aserĩ enabu inũ Manassésĩ enabu
dasibibu Gideãonẽ hatu yunukĩ hau Midiã nawabu txibãbaĩ detenũbũ
24 huni betsa betsapa Gideãonẽ hawẽ hãtxa hatu bumakĩ Jacó bake
Efraimnẽ enabu maiwã pakea mati matipa mae tibi anu hatu yunukĩ:
“Midiã nawabu detei butubaĩtãkãwẽ. Hanu pukei buaibu bebũkiri
Bete-Bara anu keshekĩ inũ Hene Jordão dasibi anu pukebaĩriatirubu
tibi keshekãwẽ”, hatu wa haska Gideãonẽ hatu yunua bukubaũkĩ hatu
yuikubaunabu nĩkatã anibukiaki. 25 Hatunabu detekubaĩkĩ Midiã nawa
shanẽ ibuhaira dabe hatũ kena Orebe inũ Zeeberã, Orebe atxikinã,
mishki kerã kerãpa dapishũ atxitã tenanibukiaki. Natiã ha mishki kerã
kerãpa nũ unainã: “Orebe Mishki Kerã Kerãpaki”, amisbuki. Hamẽ shanẽ
ibu Zeebe atxishũ tenãkinã, hanushũ uva tsinikĩ vinho wamisbu anushũ
ha mae anushũ anibukiaki. Habũ Midiã nawabu txibãkubaĩkĩ detetãkĩ
txĩtũbirãkĩ Orebe bushka inũ Zeebe bushka teshtebaĩkĩ bukĩ Hene Jordão
ukeri Gideão anu bushunibukiaki.

Haskatã Gideão mawanikiaki, na hãtxarã

8 28 Haska wakĩ Israelĩ enabũ ana hatu itxakawatimawakĩ
beshtehairaimabuwẽ taea Midiã nawabũ ana hatu meama pe hiwekĩ

ana hatu yumetsuĩ beabumakẽ 40 ano kaya Gideão hiweyukẽ Israelĩ
enabu maiwã pakea anu unanuma hiwekubainibukiaki.
29-30 Habiatiãri Gideão, hawẽ kena betsa Jerubaal hawẽ mae anu
txĩtũkaini pe hiwekũkaĩkĩ aĩbu itxapa hatu aĩwãkubaĩkĩ 70 huni bakebu
hatu bawakubaĩkĩ 31 hanushũ Siquém anua dayaru wakĩ aĩbu peiwẽ
bimashũ haria hanubi uĩtãtãkĩ haki huni bake waima kaĩshuna kenakĩ:
"Abimelequeki", anikiaki.
32 Hanua Joásĩ bake Gideão anibui mestebuhairatã mawakẽ Abiezerĩ
enabũ mae Ofra anu hanu hawẽ epa Joás maiwanibu anu Gideão bushũ
maiwarianibukiaki.
33 Gideão ma mawaimakẽ Israelĩ enabũ Deusũ hãtxa nĩkakĩ ana
betxipaiama txĩtũtã yushibu Baal dami betsa betsapa kẽwanũ ishũ hatũ
mekenika wakĩ Baal-Berite Israelĩ enabũ katunibukiaki.
34 Hatuki sinatai hatu dapi hiwebaunabũ hatu itxakawaibu hatu
merabewakĩ hatũ mekenika Senhor Deusũ hatu maemashuni shinãma
hakimanibukiaki. 35 Ha dikabi Gideãonẽ hatu merabehaira wabiani
ana shinãma Gideãonẽ enabu Israelĩ enabu betsabũ hatu pe duawakĩ
merabewama irianibukiaki.

Sansão kaĩshanaikiri nai tsuma kushipatũ hawẽ ibu yuinikiaki, na hãtxarã

13 1 Senhor Deusũ hatu uĩbia haska shinãma Israelĩ enabũ
txakabuwaibuwẽ taeshũ 40 ano kaya Israelĩ enabu hau habũ hatu
itxakawakubaĩshanũbũ Filisteu nawabu Senhor Deusũ hatu yunutã ana
hatu nemashunamakẽ
2 habiatiãri Jacó bake Dã enabũ maiwã pakea anu mae betsa Zorá
anu huni betsa hawẽ kena Manoá hiwea, hawẽ ainĩ haskatã bake
bitirumahaira hiwekẽ 3 hanua Senhor Deusũ nai tsuma kushipa ha aĩbu
anu tashnishũ yuikĩ: "Mĩ bake bitirumabia natiã mĩ bake naneshanaii.
Ha bake mĩ biairã, huni bake mĩ kaĩshanaii. 4 Eskashũkũkaĩshãwẽ. Vinho
inũ hamapai nushuti betsa paepa ana hamamaki ayamakubaĩshãwẽ. Ha
inũ, Deusũ matu nemani ha pitima piriayamakubaĩshãwẽ. 5 Mĩ bake bitã
kaĩshanaii. Mĩ bake kaĩriama meribi Deusuna ishanikiki, Nazireurã.
Haskawẽ taeshũ ha mĩ bake kaiã hawẽ bu meshtetimaki. Hanua ewai
kushipakĩ Filisteu nawabũ mã Israelĩ enabu matu itxakawakubainaibu
hatũ matu merabewakĩ taewashanikiki", atã kakẽ
6 haska wawana aĩbu kashũ hawẽ bene yuikĩ:
"Deus anua huni betsa ẽ nia anu tashnitushikĩ ea datea ẽ hushuki.
Senhor Deusũ nai tsuma kushipa daki ẽ uĩshuki. Yukakĩ: 'Mĩ tsuamẽ?'
akĩ ẽ yukama ishuki. Hatũri ea haskari ea yukama iriashuki. 7 Hatũ ea
yuikinã: 'Huni bake bitã mĩ kaĩshanaii', ea washuki. Hawẽ taeshũkiaki
ana vinho inũ hamapai nushuti betsa paepa natiã ẽ ana atirumakiaki.

Ha inũ, hawara Deusũ nuku nemani ha piti pitima ẽ ana pitirumakiaki.
Ha ẽ bake kaĩriama inũ hanu mawashanaitianã, meribi Deusuna Nazireu
ipakeshanikiaki. Haska ea yuishuki”, aka
8 nĩkatã hanua Manoá Senhor Deusbe hãtxakĩ: “Senhor Deusuũ, ẽ mia
yukaii, ha huni iwãshu ana nuku anu yunuwe, ha bake kaĩshanaikiri
nuku ana yuikĩ hau nuku meshtãmayununã”, aka
9 haska Manoá ea aka nĩkatã Senhor Deusũ ashũkĩ hawẽ nai tsuma
kushipa ana yunukĩ nitxĩshuna bai anu ana aĩbu dayai kaki ana haki
nukui tashnia uĩtã hawẽ bene Manoá hanumakẽ 10 hanua aĩbu hawaira
kushikaĩ hawẽ bene yuikĩ:
—Baa, ea nĩkawe. Uatiã huni eki nukushinarã, ua ma ana huaki. Ebe
kashũ uĩ kawe— aka
11 Manoá benitã hawẽ aĩbe kai huni huaki nukutã yukakĩ yuikĩ:
—Mĩ miamẽ, uatiã ẽ aĩbe mĩ hãtxashinarã?— aka
ha hunĩ kemakĩ yuikĩ:
—Haa, ẽ eaki— aka
12 hanushũ Manoá ana yukakĩ:
—Haska mĩ yuishina nukũ bake kaĩshanai haska washũ nũ yume
watirumẽ? Nũ haska wakubaĩshanai?— aka
13 Senhor Deusũ nai tsuma kushipatũ kemakĩ yuikĩ:
—Haska dasibi mĩ aĩ ẽ ma yuishina keska ishũkĩ hau akubainũwẽ.
14 Uva bimi hene paeriama inũ vinho inũ nushuti buspui paeai hau
ataskayamashanũwẽ. Ha dikabi hawara Deusũ matu nemani nami betsa
betsapa mĩ bakẽ piriatirumaki. Haska mĩ aĩ ẽ yunushinaki— aka
15-16 ha huni Senhor Deusũ nai tsuma kushipa unãma Manoã ana yuikĩ:
—Mia benimawakĩ cabra bake nami babupa detekĩ tesẽshũ nũ mia
bawashuni kai, habianu bashikushũ piyuwe— aka
haska wa Senhor Deusũ nai tsuma kushipatũ kemakĩ yuikĩ:
—Ẽ bashikutiruki. Hakia mibetã ẽ pitirumaki. Hakia Senhor Deus
kẽwãkĩ benimawakĩ cabra bake tesẽshũ mĩ menukĩ keyushũtiruki— aka
17 hanushũ Manoá ana nai tsuma kushipa yukakĩ yuikĩ:
—Haska mĩ nuku yuishina keska nukũ bake ma kaiãyã hawẽ taeshũ nũ
mia kẽwãshanũ mĩ kena besti nuku yuiwe— aka
18 nai tsuma kushipatũ kemakĩ:
—Ẽ kena haskakĩ mã unãkatsis ikai? Ẽ kenarã, huneyua pepa
hawẽruahairaki. Ẽ matu yuitirumaki— aka
19 Senhor Deus kẽwanũ ishũ karu bishũ mishki mamaki karu pewakĩ
mãtxĩshũ cabra bake tesẽshũ misiyabi mãtxĩtã txi keti washũ nami inũ
sheki beru menuabu here hi ikai bebũ Manoá inũ hawẽ ainẽ uiaĩbũ haska
tsuã atiruma hawẽ dateti dami Senhor Deusũ hatu uĩma 20 txi here hi ikai
anu hawẽ kuĩ inai puebainai anu Senhor Deusũ nai tsuma kushipa ha txi
here namakis nai anu inakainai uĩtã datei dãti iki beti itã

21-23 —Ha hunirã, Senhor Deusũ nai tsuma kushipaki— ishũ
atimas unãtã Manoá hawẽ aĩ yuikĩ:
—Deus nũ uĩshuwẽ taea hawa teama txanima nũ mawaii— aka hakia
hawẽ ainẽ kemakĩ yuikĩ:
—Nuku tenãkatsi ikinã, cabra bake nũ menukĩ keyushuna biama
ikeãshuki. Txi kuĩ anuri huni inakainai nuku uĩmama ikeãshuki. Huni
bake ẽ hayashanai nuku yuiama iriakeãshuki. Haskawẽ taeshũ nuku
kupikĩ debu wamaki— aka Manoá inũ hawẽ aĩ uĩmai ha Senhor Deusũ
nai tsuma kushipa ana hatu anu tashniama inikiaki.
24 Haska waima hiweatiã Manoá ainẽ bake bi tuyatã huni bake kaiã
kenakĩ: “Sansãoki”, akimabu Senhor Deusũ duawakĩ pepa wakubainaya
hatũ bake ewai ma yumekẽ 25 shaba betsatiã mae betsa Zorá inũ mae
betsa Estaol namakis Jacó bake Dã enabube Sansão hiweyukẽ hanushũ
Senhor Deusũ Yushinẽ Sansão atxitã kushipa wakĩ taewaya

Sansãonẽ aĩbu binikiaki, na hãtxarã

14 1 hawẽ mae manananua Sansão kaĩkaini matxi butebaini Filisteu
nawabu maiwã pakea anu mae betsa Timna anu hikishũ Filisteu
nawa aĩbu txipash hawẽrua uĩtã 2 txĩtũkaini hawẽ hiwe anu kashũ hawẽ
ibubu yuikĩ:
—Timna anu kashũ Filisteu nawa aĩbu txipash ẽ uĩshinaki. Dasibi
pewakĩ hawẽ ibubube ea hãtxashũtãkãwẽ, ha aĩbu ẽ aĩwãkatsis ikairã—
hatu wa
3 hakia hawẽ ibubũ kemakĩ yuikĩ:
—Filisteu nawabu tsuã Deus kẽwãbuma anua haskakĩ aĩbu binũ ika mĩ
ikai? Mĩ betsabu aĩbu bake hayamamẽ? Nukunabu Israelĩ enabu dasibi
anurã, aĩbu bake hayabumamẽ?— akabu
Sansãonẽ hawẽ ibubu kemakĩ yuikĩ:
—Ha aĩbu txipash ẽ betxipaihairai ikai ea haska wama ha aĩbũ ea
yuka iki peshũtãkãwẽ— hatu wa
4 aĩbu Senhor Deusũ Sansão betxipaimashina hawẽ ibubũ unãma
inibukiaki. Hakia ha Filisteu nawabũ ano tibi Israelĩ enabu yunukĩ hatu
itxakawakubainaibu hawẽ beparãtã hatu merabewakĩ deteshũkatsis ikĩ
Sansão Filisteu nawabu anu Senhor Deusũ yununikiaki. 5 Haskakẽ Timna
anu kanũ ika hawẽ ibubu bebuaibũ txipu Sansão kai Timna anu hiweabũ
uva bimi mishki bai kenekauna anu hikikaĩ leão yume bena kushipa
tekerẽ tekerẽ ikĩ Sansão atxinũ ika kushikirã haki ishtxuaya 6 Senhor
Deusũ yushinĩ Sansão kushipawa hawẽ mekẽ anu hawa tsumamabia leão
atxishũ hawẽ pabu tibi tseka tseka akĩ tenãkĩ cabra bake pishta akawa
hanua ana kai Timna anu hawẽ ibubuki nukutã leão detebirãshukiri
hawa hatu yuiama 7 hanua hawẽ hiwe anu kashũ ha aĩbu txipash
betxipaihairaki nukushũ yuikĩ:

—Mia betxipaikĩ ẽ mia aĩwãkatsis ikaii— aka
aĩbũ kemakĩ yuikĩ:
—Peki Ẽ mia benewatiruki— aka Sansão inũ kakẽ
8 txipu shaba eskarabes kaya aĩbu bitanũ ika ana Timna anu txĩtũkirãkĩ
leão tenãshina uĩtanũ ika baima hikikaĩ leão yura meranua samũ buna
hawẽ bataya betxishũ 9 ha buna mapukia hawẽ bata mekẽnẽ dashpekĩ
bitã hawẽ bata pibaini baiwẽ ana kai hanua hawẽ ibubuki nukushũ buna
bata hatu inã akaibũ leão mawashina anua bishu hawa hatu yuiama kaya
10 hanua txipashã hiwetã Sansãonẽ epa hãtxai kakẽ Filisteu nawabũ
beyawẽ taea hatu beyusmakĩ hatube berenãbu itxawashũ hatu
benimawakĩ taewaya 11 uĩshũ Sansãobe hau beyusnũbũ hawẽ datekĩ
Filisteu nawa huni ewabũ 30 berunãbu katushũ yunuabu 12 ha 30
berunãbu Sansãonẽ hatu yuikĩ:
—Hunea unãmati hãtxa ẽ matu yuai hawamẽkaĩ ea yuishãkãwẽ. 7 dia
nũ beyusi keyuriama hawamẽkaĩ shabakabi mã ea yuia tari mãyunepa
hushupa dasibi sawetiya inũ haya beyusti tari dasibi matu tibi ẽ matu
inãshanaii. 13 Hakia shabakabi mã ea yuiama habiaskari matuna matu
tibitũ mã ea inãriashanaii— hatu wa
berunãbũ Sansão kemakĩ yuikĩ:
—Haska mĩ nuku yuishu peki. Mĩ hunea unãmati hãtxa nuku yuiriwe.
Nĩkashũ shabakabi unãtã nũ mia yuitiruki— akabu
14 haska wabu hawẽ hunea unãmati hãtxa Sansãonẽ hatu yuikĩ:
"Tsuara pianã anua hawẽ pia ana tashnishinaki.
Ha kushipahaira anuarã, batahaira tashniriashinaki",
hatu washina shaba dabe inũ besti binukainaya "Hawamẽkaĩ?" ishũ
yuitirubumawẽ taeshũ 15 ana shaba betsatiã Sansãonẽ aĩ yuikĩ:
—"Hawẽ hunea unãmati hawamẽkaĩ", nũ unãmaki. Mĩ benẽ hau mia
yuinũ miãri nuku tapĩshũwẽ. Mĩ nuku ashuãma mia inũ mĩ epã enabu nũ
matu menukĩ keyushanaii. Nukũ tari nuku biã bestinũ, iwanã, mã nuku
itxawashinaraka— akabu
16 hawẽ aĩ Sansão anu kashũ kashakĩ yuikĩ:
—Ẽ nuitapaii. Ea danãkĩ mĩ ea betxipaiama dakiki. Enabu mĩ hunea
unãmati hãtxa mĩ hatu yuishina: "Hawamẽkaĩ", haska mĩ hatu yuishina
eari mĩ ea yuiamariki— aka
Sansãonẽ kemakĩ yuikĩ:
—Ẽ epa inũ ẽ ewa ẽ hatu yuiamariki. Haskakĩ mia besti ẽ mia
yuiai?— aka
17 ana shaba dabe inũ dabeki kashakũkaĩkĩ Sansão bikahairawaiwẽ
taeshũ atimas sétimo dia Sansãonẽ hawẽ aĩ hawara yuia hanua hawaira
kashũ hawenabu yuia 18 7 dia bari hikiaya berunãbũ Sansão yuikĩ:
"Hawara batapahaira betsã binua hayamaki. Bunaki!
Hawara kushipahaira betsã binua hayamaki. Leãoki!"

akabu
Sansãonẽ hatu kemakĩ:
"Ẽ aĩ mã yukakĩ bikawamarã,
haskatã mã yuiama ikeanaii",
hatu wa
19 hanushũ Senhor Deusũ Yushinĩ Sansão kushipawakẽ Filisteu nawabũ
mae betsa Asquelom anu kashũ 30 hunibu hatu detekĩ tenãshũ hatũ
beyusti tari pepa hatu biãshũ bushũ hawẽ hunea unãmati hãtxa tapĩtã
habũ yuishinabu haska hatu yubashina ha tari hatu manakukĩ inãkĩ
keyutã sinatahairai hawẽ epã hiwe anu txĩtũkaĩkẽ 20 Sansão hawẽ aĩki
sinatakĩ henebaĩshĩkẽ hawẽ epã Sansãonẽ haibu betsa hawẽ aĩ inãnikiaki.

15 1 Shaba itxapa kaya shekiwã tsekaibutiã hawẽ aĩki bai kakĩ hawẽ
daewai kanũ ishũ cabra bake bushuã hawẽ hiwe anu hikitã
Sansãonẽ hawẽ kuka yuikĩ:
—Ẽ ainẽ dĩtu anu hikikaĩ ẽ uĩ kaitsa— aka
hakia hawẽ kukã hikimama nemakĩ 2 yuikĩ:
—Ẽ aĩbu bake iyua mĩ ana betxipaiama dabanẽ ẽ shinaĩmaki. Haskakẽ
mĩ haibu betsa ẽ inaĩmaki. Haska biaimakẽ hawẽ betsa mashku ha binua
hawẽruahaira hayaki. Ha biwe— aka
3 hakia Sansãonẽ kemakĩ yuikĩ:
—Filisteu nawabu ẽ hatu kupiairã, natianã, ena txakabumaki. Habũ
dukũ ea txakabuwakĩ taewaimabuki— ikaini
4 kashũ benabaũkĩ 300 kamã inu atxikubaũkĩ itxawatã dabe tibiki hawẽ hina
txaipa ketashrabeshũ paniwã petxux ha dabe tibiki nea keyushũ 5 hune bushũ
Filisteu nawabũ shekiwã bai itxapa anu paniwã petxux ha kamã inu tibikia
txi dekushũ hatu nitxiã datei kushibaĩkĩ here sharabaũkĩ shekiwã mania inũ
tsekariabuma anuri kawãkĩ hanu txiwẽ tima akeakebauna hi iki menubaĩkĩ hatũ
uva bai inũ oliva bai dikabi hatu menũ keyuã 6 hanua: "Tsuã ashiãmẽ?" iwanã,
Filisteu nawabu huni itxapabu yuka ibaũkĩ hatũ ashiã Sansão nĩkatã ha Sansãonã,
hawẽ dais Timna mae anuatũ aĩbu bimabiaimashũ mebĩshũ hawẽ haibu inaĩmawẽ
taeshũ hawẽ kukaki sinatakĩ ashiãki, ibaini bushũ Filisteu nawabũ unãtã ha aĩbu
inũ hawẽ epa atxibaĩ hatu menu keyuabũ 7 hatuki Sansão nukutã hatu yuikĩ:
—Haska mã ea txakabuwashinawẽ taeshũ ẽ matu kupikĩ keyuriama ẽ
huĩrukũtirumaki. Deusũ ea nĩkaya shabakabi hãtxai ẽ yubakaii— hatu watã
8 sinatahairakĩ hatu kupibaũkĩ hatu shau teke keyukĩ itxapa tenãtã
hanua pashai Etã mishki mati anu kini tãpe merã Sansão hiwei kayukẽ

**Sansãonẽ haki sinataibu jumento kui shauwẽ
hatu detekĩ keyunikiaki, na hãtxarã**

9 Jacó bake Judá enabũ maiwã pakea anu Filisteu nawa huni itxapabu
bushũ hatũ mae betsa Leí dapi hatũ tari hiwe pũtebaunabu 10 Judá enabu
hatuwẽ datekĩ betsabũ hatu yukakĩ:

—Haskakĩ mã nuku detenũ ika bekãshumẽ?— hatu wabu
habũ kemakĩ yuikĩ:
—Matu detenũ ika nũ huamaki. Sansãonẽ txakabuwakĩ nuku
itxakahaira washinawẽ taeshũ ha besti atxitã haska nuku itxakawashina
keska wariakĩ kupikatsi nũ atxinũ ika hushuki— hatu wabu
11 hatu haska wabu nĩkabaini Mati Etã anu mishki kini tãpe anu 3.000
Judá enabu bushũ Sansão banabimakĩ yuikĩ:
—Filisteu nawabu kushipahairabuki. Nukurã, nũ haskamaki. Haskakĩ
mĩ nuku hatu datemai?— akabu
Sansãonẽ hatu kemakĩ yuikĩ:
—Parãkĩ haska ea itxakawaimabu keska wakĩ eãri habiaskari wakĩ ẽ
hatu kupishinaki— hatu wa
12 hanushũ habũ kemakĩ yuikĩ:
—Nuku huirã, atxitã Filisteu nawabu mia inãkatsi iki nũ
hushuki— akabu
Sansãonẽ hatu kemariakĩ:
—Mã matũ ea tenãmamẽ, ha dukũ ea yubakãwẽ, Deusũ matu
nĩkayarã— hatu wa
13 Sansão yui pewakĩ:
—Txanima nukũ nũ mia deteamaki. Filisteu nawabu mia inãkatsi nũ
mia atxi bestinũ ika hushuki— atã atxitã dispi bena dabewẽ hawẽ mekẽ
dabe petxiuri neakĩ yurayabi nea mestẽwãtã hanu hunea hiwea anua
tashnimabirãkĩ iwekĩ
14 mae Leí anu hawenabũ Sansão Filisteu nawabu hatu iyushunabu
betxibirani hatuki nukui hatũ tari hiwe anua kaĩbirani benimahairai
sai sai ibiranaibũ Senhor Deusũ Yushinĩ Sansão kushipawaya hawẽ
pũyãyabi hawẽ mekẽ dispiwẽ neashũ iweabu dasibi tesekaini dispi menua
keskai niri iki keyuaya 15 hawẽ mekẽ anu hawa tsumamabia jumento kui
txapuriama shetaya daka betxitã hawaira bitã hawẽ hatu detebaũkĩ 1.000
Filisteu nawabu tenãtã 16 haska hatu washukiri yuikĩ:

"Jumento kuiwẽ yurabu detekĩ
ẽ hatu mãtxĩ dabe inũ besti washuki.
Jumento kuiwẽ 1.000 hunibu ẽ tenãshuki",

itã
17 jumento kui hanu putabaĩ kenakĩ: "Na matirã, Ramate-Leíki",
anikiaki, nukũ hãtxawẽ yuiarã "Jumentõ Kui Matiki", akinã. 18 Hanushũ
ũpash manuhairakĩ Senhor Deus kenatã yuikĩ:
—Mĩ ea merabewa hatu detekĩ ẽ maemakĩ keyubiashukẽ haskakĩ natiã
ũpash manui mia ikũwãbuma anua ẽ mawaya mĩ ea heneai?— aka
19 nĩkatã Leí anushũ Deusũ ũpash tuekĩ bepẽshũkĩ puemaya ha ũpash
Sansãonẽ akĩ shetsekekĩ henetã shinã txãkaĩ benimakĩ txatxa ũpash tuea
kenakĩ: "Yuka Tuea Txatxaki", ani na habiatiã nũ uĩriatirubuki.

20 Ha maiwã hirabi Filisteu nawabũ Israelĩ enabu hatu yunukĩ
itxakawaibutiã 20 ano kaya Israelĩ enabũ Sansão hatũ unãti wanika
kushipa merabenã shanẽ ibui hiweyunikiaki.

Mae ewapa Gaza anu Sansão kanikiaki, na hãtxarã

16 1 Shaba betsatiã uĩtanũ ika Filisteu nawabũ maewã Gaza anu
Sansão kai hikitã aĩbu hininipa dasibitũ memis ha aĩbu anu hawẽ
hiwetã habe ushatanũ ika ka hikikẽ 2 Sansão hatũ maewã anu ma hikia
dasibibũ nĩkakĩ unãtã atxikatsi bari hirabi hatũ mae keshebaunabu hatũ
beputi tibi mekea mapua ibai ma bari kaya ushai bukĩ shinaĩ yuinamei:
“Penama bestẽkaĩ Sansão detekĩ tenanãkãwẽ”, itã buabũ 3 hakia
Sansão yamenapũ aĩbube besti ishĩ habiatiãri hawaira Sansãonẽ aĩbu
txibutukaini kakĩ mae hanu hikiti shui anu hune bepubiabũ hawẽ beputi
txibuyabis tasketã dasibi iabaĩkĩ txai bushũ mae betsa Hebrom besusi
mati mamaki mapebaĩ beputi kepinikiaki.

Aĩbu betsa Dalila Sansãonẽ betxipainikiaki, na hãtxarã

4 Jerusalém anua ianẽwãkiri kai napãpa hawẽ kena Soreque anu mae
pishta anu Filisteu nawa aĩbu hawẽ kena Dalila hiwea uĩkĩ Sansãonẽ
betxipaihairai habe hiweaya 5 Filisteu nawa shanẽ ibubu Dalila uĩ kashũ
yuikĩ:
—Sansão beparãtã hania hawẽ kushipahaira huimẽkaĩ?
nuku tapĩshũwẽ. Haska watã atxishũ nũ nea ana pashamakẽ nũ
maematirumẽkainã. Haska wakĩ txanima mĩ nuku tapĩshuna nukũri
bestibu tibi mia duawakĩ 1.100 prata pei heshe nũ mia inãshanaii. Nukũ
hãtxa ikũwãkĩ nuku pewashũwẽ— akĩ haska yubatã txĩtũbainabũ
6 haska wawanabu Dalilã Sansão yukakĩ:
—Ea benimawakĩ ea tapĩmawe, hania mĩ kushipahaira huimẽkainã.
Hau mĩ pekayamanũ haska wakĩ tsuã mia neatirumẽ, mia
maemakatsirã?— aka
7 parãkĩ Sansãonẽ yuikĩ:
—7 kanũ dispi benahaira tsusĩriamawẽ tsuãra ea neahairabu ẽ kushipa
ẽ benutiruki, huni kushipa mirĩ keskairã— aka
8-9 nĩkabaĩ shanẽ ibubu banabima 7 kanũ dispi benahaira tsusĩriama
beshũ inãbu ushahaira dakakẽ hawẽ hiwe anu huni kushipabu itxapa
hatu hunetã Dalilã Sansão neahairatã datekĩ hui kushipawẽ kenakĩ yuikĩ:
—Sansãonẽ, mia atxinũ ika Filisteu nawabu bekanikiki— aka
bestẽkauãkĩ dispi sheni menua keska ha kanũ dispi dasibi Sansãonẽ
bikama hawaira tesa keyushukẽ haskatã hania hawẽ kushipahaira
huimẽkaĩ unãkĩ tapiãbuma 10 haska washinawẽ taeshũ Dalilã Sansão yuikĩ:
—Txanitxakakĩ mĩ ea parãshinaki. Hakia eskatianã, ana ea parãma ea
yui kayabiwe, haskatã mia neabu mĩ pashatirumarã?— aka

11 ana parãkĩ yuikĩ:
—Dispi ewapa bena tsuã meriamawẽ ea neahairabu ẽ kushipa ẽ
benutiruki, huni kushipa mirĩ keskairã— aka
12 ana ushahairariakẽ hawẽ hiwe anu huni kushipa itxapa ana hatu
huneriatã Dalilã dispi ewapa benahaira bishũ Sansão daneakĩ pehaira
watã hui kushipawẽ kenakĩ yuikĩ:
—Sansãonẽ, Filisteu nawabũ mia atxinũ ika bekanikiki— aka
bestẽkauãkĩ habiaskari wakĩ dispi ewapa benabiakẽ liã mesi pishta keska
wakĩ hawaira ana tesa keyuriakẽ habũ atxinũ ikaibũ uĩtã tashniabumakẽ
13 shaba betsatiã meshu huaya Dalilã ana Sansão beparãkĩ yukakĩ:
—Haskakĩ ea yui pewama txanitxakakĩ mĩ ea parãkubainai? Ea yuiwe.
Tsuã haska watã mia nea pewatirubumẽ?— aka
ana parãkĩ yuikĩ:
—Ẽ bu pashkakĩ 7 pikũtã batxi timakĩ ha ẽ bu tibi mĩ kapikũshu
mistutã haki ea timakubaĩkĩ mestẽwãtã haska watã hi kupa kenuwẽ
maiki seukĩ mĩ hawẽ ea mestẽwãtiruki. Mĩ ea haska wa ẽ kushipa ẽ
benutiruki, huni kushipa mirĩ keskairã— aka
Sansão ushãshũ hawẽ bu pashkakĩ 7 pikũwãtã batxi timakĩ hawẽ
bu pikũ mistutã timakubaĩkĩ menetã 14 ha hi kupawẽ maiki seukĩ
mestẽhairawatã ana hui kushipawẽ kenakĩ yuikĩ:
—Sansãonẽ, ma mia atxinũ ika mianu Filisteu nawabu bekanikiki—
aka besteĩ benikauãkĩ ha hawẽ seua betsekĩ ha haki bu timakĩ
mestẽwãshu nasa keyuaya 15 haska wai uĩtã Dalilã ana yuikĩ:
—Mĩ ea beparani txanitxakai ikaii. “Ẽ mia betxipaihairaii”, ibiakĩ
shabakabi mĩ ea yuiama ikũkainaii. Dabe inũ bestiki mĩ eki kasheaii.
Hania mĩ kushipa huai mĩ ea yuiriamaki— akĩ
16 hawẽtsaĩs shaba tibi habias yukakĩ daketapahaira wakubaina bika
tenei mawakatsis ikĩ 17 atimas Sansãonẽ hakiri hawẽ hunea kushipa
txanima shabakabi Dalila yuikĩ:
—Ẽ nanei taei bebũkiri meribi Deusuna wakĩ Nazireu ea wani ẽ
hiwekũkainaiwẽ taeshũ ẽ bu tsuã ea meshtetirubumaki. Tsuãra ẽ bu ma ea
meshteaburã, ẽ kushipa benui ẽ ma babuaii, huni kushipa mirĩ keskairã— aka
18 atimas hawẽ hunea kushipa ma yui kayabia Dalilã unãtã Filisteu
nawa shanẽ ibubu anu hawẽ hãtxa bumakĩ yuikĩ:
—Hawẽ kushipa nemati ma ea yuishuki. Atxiri bekãwẽ— hatu wa
nĩkatã ikũwãbirani bestibu tibi peiya beabu hawẽ hiwe anu hatu huneshũ
19 Dalilã hawẽ kishiki datãshũ Sansão ushãkĩ hawẽ bu pashkashũ
7 washũ kapikũshina hau meshtenũ huni betsa kena hushũ meshtekĩ
keyuhairatã kaya Sansãonẽ hawẽ kushipa benua babuaya itxakawakĩ
20 hui kushipawẽ Dalilã ana kenakĩ yuikĩ:
—Sansãonẽ, mia atxinũ ika Filisteu nawabu mia anu bekanikiki— aka
besteĩ haska imis keskai dabanẽ hatu detenũ ika benibiakauana Senhor

Deusũ ana hawẽ kushipa inãma dapashkakĩ henea Sansãonẽ unãma 21 ma
babukẽ Filisteu nawabũ atxishũ nupewẽ hawẽ beru tsekatã maewã Gaza anu
iyukĩ bronze mane dispi txiwetameyawẽ neashũ hanu bitxiti hiwe merãshũ
shekiwã denekĩ durumisbu anu dayamakĩ shaba tibi hawẽ deneti mishki
ewapa sibĩmakĩ dayamakubainaibũ 22 ana hawẽ bu ewai benei taebiranaya

Sansão mawanikiaki, na hãtxarã

23 Sansão Filisteu nawabũ atxikĩ maemaimabuwẽ taea benimai haki
beyuskĩ hawẽ mekenika yushĩ Dagom kẽwãkĩ yuinaka tesẽshũ menukĩ
keyushunũ ika Filisteu nawa shanẽ ibubu dasibi bei ma itxatã kãtakĩ:
"Nukuki sinatakĩ Sansãonẽ nuku itxakawabiamiskẽ
nukũ mekenika yushibubũ nuku atximaimaki", iwanã,

24 hawenabũ kẽwaĩ yura itxapabũ uĩ bekĩ hatũ yushibu habũri kẽwaĩ
kãtakĩ yuikĩ:
"Sansão nukuki sinatakĩ nukũ bai menukĩ yamawashũ
nuku itxapa tenãkĩ keyuima
nukũ mekenika yushibubũ nuku atximaimaki",
ikaibũ 25 haskatã ana hatu maematiruma shinaĩ ha bebunua benimai
haki kashei beyuskatsi hatũ bitxiti hiwe anua hau Sansão iwenũbũ
hatu yunuabu bushũ Sansão iweshũ mishki txibu dabe hatũ kẽwãti
hiwe namakis nitxĩtushitã haki kashei beyusaibũ 26 hanushũ berunã
metsũbaina Sansãonẽ yuikĩ:
—Ha mishki txibu dabe matũ kẽwãti hiwe namakis ea mepĩrabewe, ẽ
haki mestẽtã niairã— aka haska yuka berunã iyushũ mepiã
27 hatũ yushibubu kẽwãti hiwe ewapa anu Filisteu nawa shanẽ ibubu dasibi
ma hikiabu hunibu inũ aĩbuaibu mirima matabu hanua manaũri mishki tapa
anushũ Sansão itxakawai haki kasheaibu 3.000 yurabũ manaũrishũ hatu uiaĩbũ
28 hui kushipawẽ Sansãonẽ Senhor Deus kenakĩ yukakĩ: "Senhor Deusuũ, ẽ
mia ea akĩ yukaii. Ẽ beru ea tsekaimabu keska wakĩ ẽ hatu dasibi kupiriai ea
shinãkĩ na habiatiã ea ana besti wakĩ kushipa ea inãyuwe, ẽ ma mawairã", aka
29 Senhor Deusũ nĩkaya ha mishki txibu dabe namakis anu hawẽ nakishkũki
tsauabu anu Sansãonẽ mewerabetã 30 hui kushipawẽ yuikĩ: "Filisteu nawabu
hau ebe mawanũbũwẽ!" ikĩ dasibi hawẽ kushipawẽ tu akĩ txibu dabe sẽkea hatũ
kẽwãti hiwe purekebaĩ Filisteu nawa shanẽ ibubu dasibi inũ habube beaburiki
di ikĩ hatu tenãkĩ keyua Sansão hiweshũ itxapa kupikĩ tenãbiakubiranimashũ
ana hatube mawakĩ Sansão ha mestibia itxapa hatu tenãkĩ binunikiaki.
31 Hanua nĩkatã txipu hawẽ betsabu inũ hawenabu dasibi beshũ
Sansãonẽ yura bishũ bushũ mae dabe Zorá inũ Estaol namakis anu hawẽ
epa Manoá maiwanibu anu hawẽ yura hanu maiwarianibukiaki.
20 ano kaya Israelĩ enabũ hawẽ hãtxa nĩkakubainaibũ unãti wanika
kushipa Sansão hiwenikiaki.

RUTE

Hawẽ unãmati hãtxaki

Na miyui hawẽrua shanẽ ibuhaira pepa Davi shenipabu aĩbukiriki. Yununika kushipabutiã Belém anu ana unanuma hiweaibũ aĩbu betsa Rute Israelĩ enabumabia Israelĩ enabu hunĩ aĩwaniwẽ taea Deusũ danãma Rute Jesus Cristõ shenipabu irianiki.

Na miyui tanakubaĩkĩ Davi shanẽ ibuhairaitiã atimas kenenibukiaki, ha ano 1000tiã Cristo huriamatianã.

Israelĩ enabu huni betsa Elimeleque hawenabube Moabe mai pakea betsa anu hiwei kanikiaki, na hãtxarã

1 1-2 Israelĩ enabu unãti wanikabũ hatu merabewakubainaibũ
habiatiãri ana ui ikamawẽ taea hatũ bai yunu beneama eskarabeswẽ
taea Israel mai pakea hirabi anu dasibi bunihairabaunaibũ Judá enabu
huni betsa hawẽ kena Elimeleque mae Belém anu hiwebia buniwẽ taea
Hene Jordão pukebaĩkĩ hawẽ aĩ Noemi inũ hawẽ huni bake dabe Malom
inũ Quiliom hatu shetukunamakĩ hatu hiwemayunũ ika Moabe maiwã
pakea betsa anu bui hikimabu Belém anua buimabu hatube hiweabuwẽ
taeshũ: “Efrata nawabuki”, iwanã, hatu kenakubainibukiaki.
3 Hari kaima hawẽ bene Elimeleque mawakĩ Noemi inũ hawẽ huni
bake dabe hatu shunuĩma hiweyuabũ 4 hanua hawẽ huni bake dabe ewatã
habiaria Moabe aĩbu dabe bimabu hatũ kenarã, Orfa inũ Rute inikiaki.
Hanua hatu haska waimabu ma 10 ano kaya 5 habiatiãri Noemi huni bake
dabe Malom inũ Quiliom mawashinabũ Noemi beneuma inũ bakeuma
inũ babauma nuitapai hawẽ babawã dabebe besti hiweyuabũ

Noemi Rutebe Belém anu txĩtunikiaki, na hãtxarã

6 hawẽ mae Belém anu Senhor Deusũ yunu ma hatu ana pawashunima
Moabe anushũ Noemi bana nĩkatã 7 hawẽ mae Belém Judá mai pakea anu
ana txĩtuĩ huaya hawẽ babawã dabetũ txibaĩ hatũ mae anua kaĩbaini bui
8 habetã bai tanabainaibu Noemi niti itã hawẽ babawã dabe yuikĩ:

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

—Ebe kama txĩtũbaini matũ ewã hiwe anu hiwei burikãwẽ. Ea inũ ẽ
huni bake dabe mã nuku duawaima keska wariakĩ hau Senhor Deusũ
matu duawariakubaĩshanũwẽ. 9 Senhor Deusũ matu merabewaya huni
pepa benewatã mã unanuma habe hiwetiruki— hatu watã nitxĩkĩ hatu
tãtsu arabebia ha dabe kashai taekĩ 10 Noemi yuikĩ:
—Haskamaki. Mĩ mae anu mibe nũ kaii— akabu 11 nĩkamas Noemi
hatu nemahairakĩ:
—Mã ẽ bake keskabũ, haskamaki. Txĩtũribaĩkãwẽ. Haskai mã ebe
huai? Ana ẽ bake bitirumaki, habu mã benewatirurã. 12 Matũ ewã hiwetã
txĩtũbaini burikãwẽ. Ẽ ma yushabuwẽ taea ẽ ana beneyatirumaki. Hakia
mã haska shinãkĩ manatirurã, na habiatiã tsuãra ea bitã barikis ea txuta
huni bake ẽ matu bishũtirurã, ẽ haskayarã, mã manakeanaii. 13 Ha dabe
ewaibũ hatu bene wakatsi mã manatirumẽ? Mã beneumas hiweshũ mã
manakubaĩtirumẽ? Haskamahairaki, ẽ bake keskabũ, Senhor Deusũ ea
nuitapawakĩ ea bika tenemaikiki. Haska enas ẽ tenepanã matu dikabi mã
nuitapai uĩ ẽ bika tenekatsi ikamaki— hatu wa
14 habu ana hawẽ nui kashakubaini nesetã atimas Orfã shinã betsawatã
henebaĩkatsi Noemi tãtsu abaini kaya hakia Rute ha kama bashikutã
habe kaya 15 Noemi ana Rute yuikĩ:
—Uĩwẽ. Mĩ dai ẽ babawã betsa hawenabu anu inũ hawẽ mekenika
yushibubu anu ma txĩtũkainikiki. Miari habe karitãwẽ— aka
16 nĩkamas Rute kemakĩ yuikĩ:
—Mia dapashkakĩ ẽ mia henebaĩtanũ ana ea yunuyamawe. Mĩ
hanu kai anu ẽ mibe kaii. Hanu mĩ hiweai anu ẽ mibe hiweriashanaii.
Minabu enaburi ishanikiki. Mĩ mekenika Deusrã, ẽ Deus iriashanikiki.
17 Mĩ mawai anuari eari ẽ mawariashanaii. Hanu mia maiwaibu anu
habianuri ea maiwatirubuki. Nũ mawai anu besti nũ pashkatiruki. Hakia
ha ẽ mia yubashu ẽ akamakẽ ea itxakahairawakĩ hau Senhor Deusũ ea
kupishanũwẽ— atã
18 haska Rute shinã pewashu Noemi unãtã hau habe kanũ ana hawa
yuiama habe kai 19 haska wabaini habetã bai tanakubaini atimas hawẽ
mae Belém anu kematã hikikaini kaya tsuãra uĩtã kakabaunaibũ aĩbuaibũ
yuikĩ:
—Harã, habiamẽ, Noeminã?— ikeakeaibũ
20 hatũ hãtxa nĩkatã Noemi hatu yuikĩ:
—Ana ea Noemi wãkĩ kenama ea kenakinã, “Mara” ea wakãwẽ,
“Muka Aĩbu” wakinã, Deus kushipahaira dasibi binuatũ muka keskawẽ
ea bika tenemakĩ mata waimakirã. 21 Nenua beneya inũ bake dabeya
ẽ kaĩkainiki. Natiã nenu ana huirã, haska Senhor Deusũ betxipaikĩ ea
akima beneuma inũ bakeumari ẽ txĩtũkiranaii. Haska wakĩ Senhor Deus
kushipahaira dasibi binuatũ ea nuitapawakĩ yumãwãkĩ ea kupiniwẽ
taeshũ mã ea ana “Noemi Batapa” wakĩ kenatirubumaki— hatu wa

22 haskakũkirani hawẽ babawã Moabe nawa Rutebe Moabe anua
txĩtũkiranirã, hanu hatũ shekiwã betsa cevada tsekakĩ taewaibutiã hawẽ
mae Belém anu Noemi hikitushi haskanikiaki.

Boaz bai anushũ shekiwã meshtekĩ niri akaibu
Rute mitukĩ binikiaki, na hãtxarã

2 1 Noemi bene Elimeleque enabu betsa hawẽ kena Boazrã, bai inũ pei
itxapa hayawẽ taeshũ dasibubũ hawẽ hãtxa nĩkakubainaibũ
2 shaba betsatiã Rute Noemi yukakĩ yuikĩ:
—Shekiwã cevada tsuãra hawẽ bai anushũ tsekaibu ewẽ nuikĩ ea
nemabuma hatu itxũ kakũkaĩkĩ cevada meshkã tsekakĩ niri akĩ txaka
waibu ẽ mitutanũ mĩ ea nitxĩtirumẽ?— aka Noemi kemakĩ yuikĩ:
—Mĩ ẽ bake keskaki. Uĩra kashũ benatãwẽ— aka
3 Rute kai hawa unãmabia hawẽ benẽ epa Elimeleque enabu betsa Boaz
bai anu hikishũ hawa yuiabuma meshtekubainaibu hatu itxũ kakũkaĩkĩ
cevada meshkã niri ikai henekubainaibu tupikĩ Rute itxawakubainaya
4 habiatiãri Belém anua Boaz hui hawẽ bai anu hikitã hawẽ beya txibãkĩ
tsekaibu hãtxa duapawẽ Deuskiri hatu hãtxa wakĩ:
—Senhor Deusũ hau matu merabewanũwẽ— hatu wa
habũri kemakĩ yuikĩ:
—Senhor Deusũ duawakĩ hau mia pepawarianũwẽ— akabu
5 shekiwã cevada meshkã itxawai Rute hatu itxũ kai uĩtushikĩ hatũ hatu
tsekamai dayaru shanẽ ibu Boazĩ yukakĩ:
—Ha aĩbu txipashrã, tsuã bake hua ikimẽkaĩ?— aka
6 dayaru shanẽ ibũ kemakĩ yuikĩ:
—Moabe anua Noemi txĩtũkiranaya ha Moabe nawa aĩbu txipash
habe hushiã ikikiki. 7 “Tsekaibu itxũ cevada meshkã niri ikai tupikĩ
itxawakubaĩpa?” ikĩ ea yukashuki. Penama tupikĩ taewa huĩrukũwãmas
eskarabes na hatiã huĩrukũ pishtatã ana dayakirani ikikiki— aka
8 Rute anu kashũ Boazĩ yuikĩ:
—Txipashã, ea nĩkawe. Shekiwã cevada meshkã tupikĩ itxawai huni
betsã bai anu kayamashãwẽ. Shaba tibi ẽ dayaru aĩbuaibu dayaibu
anua besti bibirã bibirãwẽ. 9 Hanushũ hanirashũ ẽ dayarubũ tsekaibu
uĩkĩ hatu itxũ shekiwã cevada meshkã niri akĩ txaka waibu tupikĩ
itxawakubaĩshãwẽ. Hau tsuã mia itxakawayamanũ ẽ dayaru hunibu ẽ ma
yunushuki. Mĩ ũpash manuai ha shumuki ũpash beshũ akaibu hatubetã
ariakubaĩwẽ— aka
10 nĩkai Rute dãti iki maiki beti itã yuikĩ:
—Ẽ minabumabiakẽ haskai ewẽ nuikĩ mĩ ea merabewakatsi ikai?— aka
11 Boazĩ kemakĩ yuikĩ:
—Mĩ bene mawaimakẽ mĩ yaya mĩ duahairawakubainaya ẽ nĩkashina ẽ
unaiĩ. Nũ nawa betsa mĩ nuku unãriama nukube hiwenũ ika mĩ mai pakea

inũ mĩ ibubu mĩ henebirãshina ẽ unãriaii. 12 Hau Deusũ mia manakunũwẽ.
Enabu mĩ duawakubiranimawẽ taeshũ Israelĩ enabu mekenika Senhor
Deusũ hãtxa mĩ txibãkatsi ikairã, hau mia pepawakubaĩriashanũwẽ— aka
13 Rutẽ kemakĩ yuikĩ:
—Mĩ ea haska hãtxa wakĩ mĩ ea benimawaii, haska mĩ ea hãtxa
pewairã, ẽ mĩ dayarumabiakenã— aka
14 ka ibaikĩ ma bari mananãbi piaibutiã Boazĩ Rute kenakĩ yuikĩ:
—Nenu huwe. Misi bishũ yutxi bũkashki pukutã piwe— aka tsekaibube
Rute tsaua shekiwã tsuiabu Boazĩ Rute inã pikĩ yaniwatã hawẽ teshe
arutã 15 shekiwã cevada meshkã niri akĩ txaka waibu ana itxawai Rute
benikaĩkẽ hawẽ dayarubu Boazĩ yunukĩ:
—Mã tsekashũ mãtxĩbainai dapi hawẽ meshkã niri ikai hau
tupikĩ itxawakubainũ nemayamakãwẽ. 16 Ha dikabi hau itxapawanũ
tsekashũ mãtxĩkĩ hune meshkã eskarabe niri ashũkubaĩkãwẽ. Tsuã
itxakawayamariakãwẽ— hatu wa
17 Boazĩ bai anu kashũ meshkã niri ika tupikĩ itxawakubaĩkĩ ma
bari hikikainaya henetã hati itxawashu kusha kusha akĩ hawẽ heshe
itxawatã tanakĩ 20 quilo binua shekiwã cevada 18 peubaini hawẽ mae anu
txĩtũkirani hawẽ yayã hiwe anu hikishũ uĩmatã hanushũ bari mananãbi
pikĩ teshewabirana hawẽ kapãkã anua bishũ Noemi inã
19 Noemĩ yukakĩ:
—Hani mĩ dayashumẽ, ikisrã? Hania shekiwã cevada itxapahaira mĩ
bishumẽ? Tsuãra mia merabewashu Deusũ hau pepawakubainũwẽ— aka
hanu ka dayashu hawẽ yaya Rute yuikĩ:
—Ha bai anu kashũ shekiwã cevada meshkã tupikĩ ẽ itxawatãshurã,
hawẽ iburã, Boazki— aka
20 benimakĩ Noemĩ kemakĩ yuikĩ:
—Nukunabu mawariabuma merabewani inũ nũ hiweriayuabu Senhor
Deus pepatũ nuku merabewamiswẽ taeshũ ẽ kẽhairawaii. Boazrã, ẽ
benẽ enabi kayabiki, merabewakĩ hau nuku mekenũwẽ, nukũ beya
txibãkinã— aka
21 hanushũ Rute ana banabimakĩ:
—Ha dikabi shekiwã tseka keyuriabuma hawẽ dayaru aĩbuaibube
dayakũkaĩkĩ ẽ hatubetã tseka keyushanũ ea yuishuki— aka
22 Noemĩ hawẽ babawã Rute kemakĩ yuikĩ:
—Peki. Mĩ ẽ bake keskawẽ taea hau mia itxakawayamashanũbũ huni
betsã bai anu dayai kayamashãwẽ. Boazĩ dayaru aĩbuaibube besti kakĩ
shekiwã cevada meshkã tupikĩ itxawakubaĩshãwẽ— aka
23 hawẽ yayabe hiweyushũ Boazĩ dayaru aĩbuaibube dayakũkaini
ma shekiwã cevada tsekakĩ keyutã ha katxu shekiwã trigo tsekariaibu
shekiwã trigo meshkã niri ika henebainaibu tupikĩ itxawariakubaini ma
tsekakĩ keyuabũ Boazĩ bai anu Rute ana kamakẽ

Boazĩ hawẽ duapa hatu uĩmanikiaki, na hãtxarã

3 1 hanua shaba betsatiã Noemĩ hawẽ babawã Rute yuikĩ:
—Mĩ ẽ bake keskawẽ taeshũ benimai unanuma hiwei mĩ
pepakũkaĩshanũ ẽ mia huni pepa benashunaii, mĩ benewashanunã.
2 Eska shinãkĩ ẽ mia yuiai ea nĩkawe. Boazrã, hawẽ dayaru aĩbuaibube
mĩ dayashina anu na habia meshu merã hawẽ dayaru hunibubetã hawẽ
bai anu kashũ shekiwã cevada mãtxĩshinabu niwewẽ katai bukanikiki.
3 Mĩ eska kaĩtanũ mia yuinũ ea nĩkawe. Nashitã mĩ batxi pe sawetã
sheni ininipawẽ itã hanu dayaibu anu katãwẽ. Hakia hau Boazĩ mia
uĩyamanũ hawẽ daya keyutã pikĩ nushukĩ keyuriamakẽ betximayuama
huneyutãwẽ. 4 Hanua hani Boaz ushaimẽkaĩ, uĩhairatãwẽ. Shekiwã
cevada heshe mãtxĩshũ tsuã hune meshu merã yumetsutiruma dasibi
haki ushai keyubaunabũ mia tashnikaini Boaz anu kashũ hawẽ dakukuti
hawẽ tae huyabukua bepẽtã hawẽ tae hawa metsamama dakashãwẽ.
Mĩ haska daka mia betxitã mĩ haskashanũ hatũ mia yuishanikiki.
Dateyamashãwẽ— aka
5 Rutẽ kemakĩ yuikĩ:
—Dasibi mĩ ea haska yuishu keska ẽ iki kaii— aka
6 haska hawẽ yayã yunushu keskai hawẽ yura hawẽruatã bai anu kai
hikitã huneshũ uiãyã 7 Boazĩ pikĩ nushukĩ keyutã benimakaĩ ushanũ ika
kashũ shekiwã cevada mãtxĩ pewatã haki daka ma ushakẽ txipu dasibi
ushai keyuaibũ hawa hatu banawama hune Boaz anu Rute ka hawẽ tae
huyabukuakiri bepẽtã hawẽ taekiri dakatã hawa metsamama dakakẽ
8 yamenapũ Boaz bestẽkauã dabekekauãkĩ hawẽ tae tashkuãkiri aĩbu
betsa daka mei teku itã 9 Boazĩ yukakĩ:
—Mĩ tsua huamẽ?— aka Rutẽ kemakĩ:
—Ẽ mĩ dayaru Ruteki. Miarã, mĩ enabi kayabiwẽ taeshũ matũ beya
keska wakĩ mĩ ea tsumatirumẽ, ea aĩwãkinã?— aka
10 Boazĩ kemakĩ yuikĩ:
—Senhor Deusũ hau mia duawakĩ pepawashanũwẽ. Mĩ bene ma
mawabiaimakẽ mĩ benẽ ewa heneama mĩ aĩbu pepahairaki. Dasibibũ mia
uĩkanikiki. Mabuya kasmai, mabuuma nukunabu huni betsa hawẽrua
pepari ea keskama berunã duakabi bene wakatsi mĩ hatu benama hakia
mĩ ea anu besti hushuki. 11 Mĩ aĩbu pepahairakĩ hatu uĩmaya dasibi ẽ
mae anu hiweabũ unaĩbuwẽ taea hawa dateyamawe. Haskawẽ taeshũ
mĩ ea haska yukai keska ẽ mia atiruki. 12 Txanima ẽ minabuki. Hakia
minabu kayabi betsã ea binua mĩ bene kayabi hayariki. 13-14 Ikis na habia
meshu merã habianu iyuwe. Meshukiri ha huni mĩ benẽ enabi ea binuatũ
nukũ beya keska txibãkĩ mia mekekatsis iki hau mia ashũshanũwẽ.
Hakia mia akamakẽ Senhor Deusũ ea nĩkaya ẽ mia yubaii. Habianu
ushayuwe, penariama katãshunã, hau aĩbu nenu mĩ hushu hau tsuã

unãyamanũbunã— aka haska yuia ha meshu merã Boazĩ tae dapi Rute
ushashini penai shabakiranaya bestẽtã
15 Boazĩ yuikĩ:
—Mĩ hawẽ yabukua ushashinai pekatã ha tari pũtekĩ pũkĩwãshũ
tsumawe— aka Rutẽ tsumakẽ Boazĩ 40 quilo binua shekiwã cevada
deushũkĩ matawashũtã merabewakĩ iama Rutẽ iabaini hawẽ mae anu kai
16 hawẽ hiwetã hikiaya hawẽ yaya Noemi yukakĩ:
—Yayaã, mia haska wa mĩ nĩkatanai?— aka
haska dasibi Boazĩ yuikĩ ashu Rutẽ Noemi banabimakĩ:
17 —“Hawa buama mĩ yaya anu mĩ katirumaki”, iwanã, na shekiwã
cevada dasibi ea inã ẽ beshuki— aka 18 benimakĩ Noemi yuikĩ:
—Ẽ bake keskatũ, haska Boazĩ mia akai manayuwe. Haska mia
yubashu shinãkĩ Boaz na habiatiã huĩrukũtiruma pewakĩ keyuikiki— aka

Boazĩ Rute binikiaki, na hãtxarã

4 1 haskashini txipu Boaz Belém kenekĩ kebẽbaunibu anu hawẽ hikiti
shui dapi hanu hunibu itxamisbu anu hikitã tsaua ha hunikiri Rute
Boazĩ yuishinai Rutẽ benẽ enabi kayabi hikikiranai Boazĩ betxitã kenakĩ:
—Haibũ, huyuwe. Ẽ mibe hãtxa hayaki. Nenu tsauyunuwe— aka
hui habe tsauaya 2 hanushũ hawaira hau habũ tsaushũ nĩkai benũbũ 10
anibu unanepabu Boazĩ hatu kena bea hatube tsaushũ nĩkaibũ 3 Boazĩ
hawenabu kayabi kenashu yuikĩ:
—Eskawẽ taeshũ ẽ mia akairã, mĩ unaiĩ, nukunabi kayabi Noemi Moabe
anua txĩtũkirãshinarã. Hawẽ bene Elimeleque bai Noemĩ hawenabu inãkatsi
ikikiki, hawẽ pei bikatsirã. 4 Haskaramẽkainã? mĩ nĩkaya ẽ mia yuiairã.
Mĩ betxipaiairã, mĩ bitiruki. Na mapubaunabu inũ anibu unanepabu
nukube tsaushũ nĩkakĩ uiaĩbũ documento watã biwe. Ea ẽ Elimelequẽ enabi
kayabibiarã, ea binui mĩ hawenabu kayabihairawẽ taeshũ miã dukũ ha bai mĩ
bitiruki. Mĩ biama ea yuiwe. Hakia mia katxurã, ẽ eaki. Ẽ eã bitiruki— aka
—Peki. Haskakenã, eã ẽ biaiĩ— aka
5 Boazĩ shabakabi banabimakĩ yuikĩ:
—Na haskarã, tapĩkĩ shinãwẽ, ikisrã. Noemĩ bai mĩ biairã, Elimelequẽ
bake Malom ma mawaimakẽ mĩ huni bake washuã kaiã ewatã ha bai
hawena ishanaiwẽ taeshũ ha baiyabi Moabe nawa Rute mĩ bishũriatiruki,
aĩwãkinã— aka
6 haska wa nĩkatã kemakĩ yuikĩ:
—Haska mĩ ea yuiayarã, ẽ bitirumaki. Ẽ epa mawakĩ hawena ea
heneshũbaĩshanai ẽ benukĩ itimaska wakatsis ikamaki. Hawara ẽ itirubia
ẽ mia heneshunai miã Elimelequẽ bake Malomnẽ bai inũ hawẽ aĩ miã
bishãwẽ, aĩwãkinã— aka
7 ma haskakubiranabu hatũ beya txibãkĩ haska hawenabu kayabitũ
danãkĩ hatu yunuaya betsã ashũtiru hawẽ mabu kasmai hawẽ mae

kasmai hawẽ bai peiwẽ inãkatsi ikĩ hatũ bitxi tae uke betsa pekashũ huni
betsã ma biãtiru inãpaunibukiaki, dasibibũ uiaĩbũ ha shinãmati wakinã.
Haska beya hayawẽ taeshũ 8 hatũ ha bai danãkĩ hawẽ bitxi tae uke betsa
pekashũ Boaz inãkĩ yuikĩ:
—Ha bai aĩbuyabis miã bishãwẽ— aka 9 mapubaunabu inũ anibu
unanepabu Boazĩ hatu yuikĩ:
—Nĩkakĩ ikis mã uiãyã Elimeleque inũ hawẽ huni bake dabe Quiliom
inũ Malom habũ mae inũ habũ bai keyu dasibis Noemĩ ea inaĩ ẽ biaii,
peiwenã. 10 Ha dikabi nĩkakĩ mã uĩriaya habũ bai hawẽ bene Malom
isãmã kena hau benuyamanũ ha huni bake washũkatsi Moabe nawa aĩbu
Rute ẽ biaii. Ẽ haska washuna nuku anua Malomnẽ kena tere itirumaki,
hawenabu hakimatirubumarã. Haska ẽ hãtxa dasibi ẽ matu yuishu nĩkatã
tsuabura mã hatu yuitirubuki— hatu wa
11 mapubaunabu inũ anibu unanepabũ kemakĩ Boaz yuikĩ:
—Haa. Nũ nĩkashuki. Israelĩ enabu shuku betsa betsapabu pai
taekĩ nukũ shenipabu Israelĩ aĩ dabe Raquel inũ Léiã huni bake itxapa
bikubainibu keska wakĩ ha aĩbu mĩ hiwe anu mĩ bishanairã, Senhor Deusũ
hau duawakĩ pepa wakubaĩshanũwẽ, bake itxapa bimakinã. Ha inũ, nukũ
mae Efrata Belém anu huni pepa hiweshũ hatu uĩmakubaĩshãwẽ, hau
dasibibũ mikiri pe shinãkubainũbunã. 12 Nukũ shenipabu Judá inũ Tamarĩ
huni bake Perezĩ bake mirima bawani keska wakĩ ha aĩbuki Senhor Deusũ
hau mia bake itxapa inãkĩ niri amariakubaĩshanũwẽ— akabu
13 hatu haska wabaini kashũ Boazĩ Rute aĩwaĩmashũ habe hiweshũ
mekubainaya Senhor Deusũ merabewakĩ bake bimaima Rute huni bake
kaĩshunikiaki.
14 Haskai aĩbuaibũ nĩkatã Noemi yuikĩ:
—Natiã ha bakeishta ewatã hau hatũ mia mekeshanũ Senhor Deusũ
mia baba inãshuwẽ taeshũ Senhor Deus kẽwanãkãwẽ. Mĩ baba ewaya
hawẽ kena Israelĩ enabu dasibibũ unãkĩ hau pawabaũshanũbũwẽ,
kẽwãkinã. 15 Mĩ yushabuai ha bake yumekĩ mia hatũ metsũshũ mia
benimawakubaĩshanikiki. Mĩ babawanẽ mia betxipaihairakĩ mia
babayawakĩ 7 huni bake haya keskai binuikiki— akĩ haska yuikĩ Noemi
shinã txãkãwãbu
16 hawẽ baba sharatameshũ yumewakĩ hawẽ babawã Rute
merabewakubainaya 17 aĩbu ha dapi hiwebaunabũ uĩkĩ yuikĩ:
—Uĩwẽ. Noeminã, ma ana bakeyaki— akubainaibũ, atimas hawẽ
kena kenashũkĩ: “Obedeki”, anibukiaki. Obede ewatã bakewa hawẽ bake
betsa Jessé inikiaki. Ha Jessé ewatã bakewa hawẽ bake betsa nukũ shanẽ
ibuhaira Davi inikiaki.

Shanẽ ibu Davĩ shenipabu eska tananibukiaki, na hãtxarã

18 Judá huni bake Perezĩ enaburã, eska tanakubainibukiaki.

Perezĩ huni bake betsarã, Esrom inikiaki.
19 Esromnẽ huni bake betsarã, Arão inikiaki.
Arãonẽ huni bake betsarã, Aminadabe inikiaki.
20 Aminadabẽ huni bake betsarã, Naassom inikiaki.
Naassomnẽ huni bake betsarã, Salmom inikiaki.
21 Salmomnẽ huni bake betsarã, Boaz inikiaki.
Boazĩ huni bake betsarã, Obede inikiaki.
22 Obedẽ huni bake betsarã, Jessé inikiaki.
Jessé huni bake betsarã, Davi inikiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 SAMUEL

Hawẽ unãmati hãtxaki

Yununikabu kushipabutiã Israelĩ enabũ Senhor Deusũ hatu yunuai ana hatũ shanẽ ibu wai betxipaiama inibuki. Hanushũ Deusũ hatu merabewaya Samuel ibubũ bikĩ bawabu kaĩma bakeishtabia Deuski nukuti tari hiwe anu hiwei hawenabu Deusbe hãtxashunika shanẽ ibu Eli merabewai Levĩ enabumabia hau Deusbe hawenabu hãtxashunika shanẽ ibu ikũkaĩshanũ, iwanã, Senhor Deusũ Samuel katuniki. Ewatã hatu yunukubainai ha hawẽ henea yununika kushipa iniki. Ha dikabi, ha dukũ Deusũ hãtxa yuishunika tashni taeniki. Samuel hatũ shanẽ ibuhaira katukĩ hatu taewashuniki.

Hãtxa hatu keneshunikabu Moisĩ yununi pakubaĩkĩ hatũ huni bakebu yusĩkĩ ha hãtxa kenenikabu haskaibu habũ hatu keneshũpaunibuki, ha ano 930 Cristo huriamatianã.

Aĩbu Anã bake bisma huni bake Senhor Deusũ bimanikiaki, na hãtxarã

1 1 José bake Efraimnẽ shenipabũ maewã mati mananã anu mae
betsa Ramataim-Zofim anu huni betsa Efraimnẽ enabu Elcana
hiwenikiaki, Zufẽ enabu betsarã. Efraimnẽ enabu Zufẽ huni bake betsa
Toú inikiaki. Toũ huni bake betsa Eliú inikiaki. Eliú huni bake betsa
Jeroão inikiaki. Jeroãonẽ huni bake betsa Elcana inikiaki. 2 Elcana aĩ
dabeya inikiaki. Hawẽ ainẽ kenarã, Ana inũ Penina inibukiaki. Peninã
bake bikubainaya hakia Ana bakeuma inikiaki. 3 Ano tibi Senhor Deus
kushipahaira kẽwãkĩ txashuwã tesẽshũ hawẽ sheni menu keyushũtã hawẽ
nami huashũ Siló anushũ Senhor Deus bushũshũ hawenabubetã pinũ
ikaini Senhor Deuski nukuti tari hiwe pũtenibu anu Elcana kapaunikiaki,
Senhor Deuski nukuti tari hiwe pũtenibu anu hawenabu Senhor Deusbe
hãtxashunika shanẽ ibu Elĩ huni bake dabe Hofni inũ Finéias hawenabu
Senhor Deusbe hatu hãtxashunika ikaibutianã.

4-5 Siló anu kashũ Senhor Deus bebũshũ kẽwãkĩ hatu pimakĩ txashuwã
nami hua Elcanã hatu nesheshũkĩ hawẽ aĩ Penina inũ hawẽ huni bakebu
inũ hawẽ aĩbu bakebu kẽtxa bestitxai nami mata washũ bestibu tibi hatu
inãkĩ hakia hawẽ aĩ Ana kẽtxa nami mata dabea nesheshũ inãpaunikiaki,

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

bake bitiruma wakĩ Senhor Deusũ nemabianikẽ Elcanã Ana duawakĩ
betxipaihairakinã. 6 Elcanã hawẽ aĩ Ana betxipaihairai uĩkĩ Peninã Ana
habi hawẽ hãtxawẽ hãtxa txakabuwakĩ bake bitirumawẽ taeshũ haki
kashekĩ dake wapaunikiaki.
7 Bari tibi Senhor Deuski nukuti tari hiwe pũtenibu anu kashũ Peninã
Ana hawẽtsaĩs habi bemetukĩ dake wakubaĩmis ana aka shinaĩ kashakĩ
Senhor Deus kẽwãti nami piama 8 haskai uĩkĩ hawẽ bene Elcanã hawẽ aĩ Ana
yukakĩ: "Anã, haskai mĩ kashai? Haskai mĩ punu nukashũ piamamẽ? Ea ẽ mĩ
benerã, 10 huni bakebũ mia duawaibu keska ẽ haskamamẽ?" akĩ yuinikiaki.
9 Besiaibũ hawẽ benebe Siló anu kashiã Senhor Deus kẽwãti nami
pikĩ nushutã Ana benikainaya habianuri Senhor Deuski nukuti tari
hiwe pũtenibu anu Eli hawenabu Deusbe hatu hãtxashunika hiwe dapi
hawẽ tsautiki tsaushũ uiãyã 10-11 Eli dapi hua nia nui huĩti nishma punu
nukahaira kashai heneama Senhor Deus yubakĩ yuikĩ: "Senhor Deus
kushipahairatũ, earã, ẽ bakeuma mĩ dayaru ẽ nuitapahairaii. Ekiri
shinãkĩ huni bake mĩ ea inãtiruki. Mĩ ea bimaiwẽ taeshũ hiwekũkaĩkĩ
hau mia dayashũkĩ mia duawakubaĩshanũ ha ẽ bake meribi mina ẽ mia
wamakatsis ikaii. Ẽ huni bake mĩ ea bimaima hawẽ unãti watirã, tsuã
hawẽ bu meshteama ishanikiki", aki
12-13 hãtxa txaipakĩ Anã dayuikĩ hawẽ kesha bestiwẽ hãtxakĩ shabakabi
hãtxama keba keba ibestiai Elĩ uĩkĩ hawẽ hãtxa nĩkama paeã dabanẽ
shinãkĩ 14 Ana yukakĩ yuikĩ:
—Hawatiã mĩ paeã mĩ bepe ikai? Vinho mĩ akai heneriwe!— aka
15 Anã kemakĩ yuikĩ:
—Ẽ shanẽ ibuũ, ẽ haskamaki. Vinho inũ nushuti betsa paepa ẽ
akamaki. Hakia ẽ nuihairai inũ ẽ shinãhairai ẽ hawẽ mawakatsis ikĩ
dasibi Senhor Deus bebũshũ ẽ yuikĩ keyui ikaii. 16 "Aĩbu txakabuki", ikĩ
ekiri shinãyamawe. Hakia ẽ punu nukai nuitapakirã haskatima ẽ Senhor
Deusbe hãtxayua mĩ ea uĩkĩ aki ikaii, ẽ paeã keskarã— aka
17 Elĩ kemakĩ yuikĩ:
—Haska mĩ yukashu keska Israelĩ mekenika Deusũ hau mia ashũshanũ
unanuma inũ kariwe— aka
18 kemakĩ:
—Haskakenã, pehairaki. Ẽ ma kaii— abaini hanua huanu hawenabuki
nukutã hatubetã pi ana hawa punu nukataskama ikũkainikiaki.
19 Ushashini penama bestẽtã Senhor Deus kẽwãtã txĩtũkaini hatũ mae
Ramá anu hikimabu hawẽ aĩ Ana Elcanã txutakubainaya haska Anã
yukakĩ ea ashiã Senhor Deusũ nĩkaimashũ shinãkĩ 20 merabewaya Anã
ma bake bi tuyaima ewatã huni bake kaiã Senhor Deus ma yukakĩ ea
akimawẽ taeshũ kenakĩ: "Samuelki", anikiaki.
21 Hanua ano betsatiã Siló anushũ Senhor Deus kẽwãkĩ txashuwã nami
Elcanã hawenabu pashkashũtã hawẽ kẽwãti nami ana pinũ, iwanã, hawẽ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aĩ dabe inũ hawẽ bake dasibibu iyukatsis ikaya 22 hakia Ana kakatsi
ikama hawẽ bene yuikĩ:
—Ẽ mibe ana kayuamaki. Ẽ bakẽ txutxu henetanaya besti Siló anu
mibetã nukũ bake iyushũ hau Senhor Deus besti dayashuni hari niti itã
hiwekũkaĩshanũ ha besti nitxĩshuni ẽ kashanaii— aka
23 hawẽ bene Elcanã kemakĩ yuikĩ:
—Haska mĩ shinaĩ keska akubaĩwẽ. Txutxu heneriamakẽ habianu
hiweyuwe. Haska Senhor Deusbe mĩ yubakaima ashũshãwẽ— atã
hawenabu iyui Siló anu katani huaya hanu hawẽ aĩ Ana bashikuima
hawẽ bake yume wakubaĩkĩ txutxu henematã 24 ma txutxu henebiaima
bakeishtabiakẽ Siló anu Senhor Deus nukuti tari hiwe pũtenibu anu iyukĩ
3 ina awa bake inũ shekiwã trigo 22 litro inũ bitxi sakuki vinho matari
bushuĩ Siló anu hikitã 25 ina awa bake bushuã Eli inãbu Senhor Deus
meneshũkĩ keyuaya hanushũ hatũ huni bake Eli uĩmakĩ 26 Anã Eli yuikĩ:
—Ẽ Shanẽ ibuũ, bari betsatiã mĩ uiãyã ẽ eskayama mia yuinũ nĩkawe.
Txanima mia dapishũ ea aĩbũ ẽ kesha bestiwẽ Senhor Deus ẽ ea akĩ
yukahairai uĩkĩ ẽ paeã keska mĩ ea yuiyamarã, ẽ eaki. 27 Hau ea huni
bake inãnũ, iwanã, Senhor Deus yukakĩ ẽ ea aka ea ma inãyamarã, na
habiaki. 28 Haskawẽ taeshũ ẽ Senhor Deusbe yubakani meribi hawena
ma ẽ inãkĩ nitxĩshuniyuaki, hau hawẽ hiwea hirabiwẽri Senhor Deus
dayashũkũkaĩshanunã. Miã yume washũkĩ dayamashũkubaĩshãwẽ— aka
nĩkatã benimai ibu wai Eli Senhor Deus bebũ maĩ beti ishũ kẽwanikiaki.

Deus kẽwaĩ Ana kãtanikiaki, na hãtxarã

2 1 Eska hãtxawẽ Anã Senhor Deus kẽwaĩ kãtakĩ yuibaĩkĩ:
“Senhor Deusuũ, mĩ ea kushipa bena inaĩwẽ taea
mia shinaĩ ẽ huĩti benimaii.
Mĩ ea merabewaimawẽ taeshũ
eki kashemisbu hatu binui benimahairakĩ ẽ hatu txitetiruki.
Mĩ ea merabewaimawẽ taea ẽ benimaii.
2 Senhor Deusuũ, tsua meribi mia keska hayamaki.
Nukũ mekenika Deusuũ, mĩ nuku mekemis keska tsua hayamaki.
Tsuã mia binua ana betsa hayamahairaki.
3 Nukũ mekenika Senhor Deusũ dasibi unãmiswẽ taea hau keĩ tsua
hãtxayamakubainũbũwẽ.
Haska yurabũ amisbu unãti wakĩ
pepawẽ inũ txakabuwẽ mĩ hatu kupimiski.
4 Tsakanamemis kushipabũ kanũ tekekubaĩkĩ
babuaibu hawẽ kushipa Senhor Deusũ hatu sawemamiski.
5 Uatiã piti teshe hayabiani
hakia natiã huni betsa dayahairashũkĩ misi tureishta besti
bimisbuki.

Hakia piti hayama bunikũkainima
eskatiã ana buniama yaniwamisbuki.
Aĩbuaibu bake bitiruma ibiani
eskatiã ma 7 bake hayaki.
Hakia aĩbu bake itxapa hayanibu
eskatiã bakeuma hi shana keskabuki.
6 Senhor Deusũ nukũ hiwea nuku mebĩbiatã
anu nuku inãtiruki.
Nuku hatu maiwamabiatã
hatũ nuku ana benibirãtiruki.
7 Mabuya inũ mabuuma Senhor Deusũ nuku wamiski.
Hanua nukũ kushipa nuku mebĩbiatã
txipu ana kushipa nuku inãtiruki.
8 Deusũ mai hirabi dami wakĩ haki maputi wanirã, hawenaki.
Haska wakĩ dami washũ haki dasibi yunukĩ mapũbauniki.
Haska dami wani hawẽ kushipawẽ taeshũ
mai anu mania nuitapai hawauma hiweabu merabewakĩ hatu
benimiski.
Ha dikabi txaka putati anua pei ea imisbu merabewakĩ hatu kenatã
shanẽ ibububе hatu tsaũtã
hau yurabũ hatu kẽwanũbũ Senhor Deusũ hatu haska wamiski.
9 Hawẽ kushipawẽ tsuã ibubis binutirubumawẽ taeshũ
hawẽ hãtxa txibaĩ txĩtuĩsbuma Senhor Deusũ hatu mekekubaĩmiski.
Hakia tsuara txakabukĩ nĩkaisbuma hatũ txakabuwẽ
mawakubaĩmisbuki,
meshu meranua debua keskairã.
10 Naiuria kana tũ ikaĩkainai hatuki yunua
tsuabura haki sinataibu Senhor Deusũ hatu yamawakubaĩmiski,
mishki ture ture aka keska wakinã.
Shanẽ ibu katushũ kushipa inãni
ana hawẽ kushipa binumatã Senhor Deusũ mai hirabi anu
hiwebaunabu
hawẽ unãti watã kupikĩ keyushanikiki”,
ishĩkẽ
11 hanua Elcana hawenabube hawẽ mae Ramá anu txĩtũbaini hikiabũ
hakia hau Elĩ yunua Senhor Deus dayashũkũkaĩshanũ hawẽ huni bake
Samuel Anã bashishũbainikiaki.

Elĩ huni bake dabe txakabuhaira inibukiaki, na hãtxarã

12-13 Elĩ huni bake dabe hawenabu Deusbe hatu hãtxashunikabia Senhor
Deuskiri hawa shinã pewama txakabukubainaibũ hatunabũ Senhor Deus
benimawanũ, iwanã, Siló anu hatũ inabu beshũ tesẽtã dashpeshũ hawẽ

sheni dukũ bitã hau Deusbe hawenabu hãtxashunikatũ Deus kuashũkĩ
menushunũ hanu Senhor Deuski nukuti tari hiwe pũtenibu anu bua ma
hawẽ sheni menukĩ keyushũkẽ hanushũ hawẽ nami meshte meshte atã
kẽti ewapaki nami huabu kukatsa ikaya Deusbe hãtxashunikã dayaru
betsa hawẽ txatxitã neshetiya hushũ 14 kẽti ewapaki kukatsa ikai anu
pukushũ haratura nami betãkĩ nesheshũ hawẽ tsuma anu butã butãmisbu
Siló anu bushũ Israelĩ enabu dasibibũ hatũ ina inãkuĩ beabu Elĩ bakebũ
hatu itxakawakĩ habiaskas hatu wapaunibukiaki. 15 Hatũ beya haskabia
hawẽ sheni txi tapu anu menukĩ taewariamabiakẽ Deusbe hãtxashunikã
dayaru hushũ Senhor Deus kẽwãkĩ menukatsi ikaibu hatu yuikĩ: "Ẽ tsuma
Deusbe hatu hãtxashunikã nami shui pikatsis ikikiki. Ha nami pasha ea
inãwẽ. Matũ nami hua danãkĩ betxipaiamaki. Nami pasha besti bikiki",
aka 16 hakia Israelĩ enabũ hatũ beya pepa kanekatsi ikama txibãkĩ kemakĩ
yuikĩ: "Haskamaki. Ha dukũ hawẽ sheni hau menukĩ ea keyushunũwẽ.
Haska washũ hawara betxipaiai mĩ tsuma Deusbe nuku hãtxashunikã
bitiruki", aka hakia hawẽ dayarũ kemakĩ yuikĩ: "Hamaki. Ikis hawaira
ha dukũ ea inãwẽ. Mĩ ea inãma nĩkamas mia mebĩtã nũ bushuaiĩ", aka
17 Senhor Deus inãkuĩ nami hawenabiakẽ ha berunãbũ ibubis txakabukĩ
ha inãkuĩ Senhor Deus beshuãbu hawẽ berubi atimapahairawakĩ Senhor
Deus kẽwãti beya danãkĩ Senhor Deus sinatamahairaibũ

18 haskabiaibũ Samuelĩ éfode tari mãyunepa yura putxinĩ kesua
saweshũ bakeishtã Senhor Deus duawakĩ Deusbe hatu hãtxashunika
shanẽ ibu Eli merabewakubainaya 19 ano tibi turu tari bena washũtã
hawẽ ibubũ Senhor Deus kẽwãkĩ hawẽ kẽwãti nami pinũ ika Siló anu
Senhor Deuski nukuti tari hiwe pũtenibu anu hawenabu Elcanã iyui kai
hawẽ benebe Ana kakĩ Samuelĩ tari bena ano tibi bushũtãtãmis 20 hawẽ
bake Samuel duawaya ano tibi Elĩ uĩkĩ Elcana inũ hawẽ aĩ Anã hãtxa
pepawẽ ana hatu yuikĩ: "Senhor Deus duawamakubaĩkĩ hawẽ bake iyua
inãkĩ yunuimawẽ taeshũ mĩ aĩ Ana bake itxapa bimakĩ Senhor Deusũ
hau mia manakushanũwẽ", hatu wa benimabaini hatũ hiwe anu txĩtuãbu
21 Ana Senhor Deusũ duawakĩ merabewaya bake bitã kaĩpakemis atimas
3 huni bake inũ 2 aĩbu bake Ana hayakẽ hanua Senhor Deusũ berubi
Samuel yumekũkaini

22 Eli ma anibuhairakũkainaya hawẽ bakebũ Israelĩ enabu beabu hatu
itxakawakubaĩkĩ Deuski nukuti tari hiwe pũtenibu hikiti shui anushũ
aĩbuaibu dayaibu txutamisbũ Elĩ unãshũ 23 hawẽ huni bake dabe kenashũ
hatu yukakĩ yuikĩ: "Haska mã txakabukubainaibu dasibibũ matu uĩ eki
txanikubaĩkanikiki. Haskai mã haskamismẽ? 24 Ẽ bakebuũ, ana hatu
haska wayamakãwẽ. Matukiri hãtxai peama Senhor Deusũ enabũ matu
yuãkubaĩkanikiki. 25 Huni betsabe tsuara itxakani kaya hatũ txakabu
Senhor Deusũ hatu unãti watã pewakĩ hatu daewatiruki. Hakia tsuabũra
Senhor Deus sinatamaibu tsuã Senhor Deus daewatirumaki", hatu wa ma

bebũkiri Senhor Deusũ hatu tenãkatsi yubakashĩkẽ hanushũ hatũ epã
hãtxa nĩkabiatã txakabu henekatsi ikama txakabus bestikubainibukiaki.
26 Habiatiãri Samuel yumekĩ pepa akubainaya Senhor Deus inũ yura
dasibibũ betxipaikubainaibũ
27 habiatiãri Deusũ hãtxa yuishunika betsa Eli anu hushũ yuikĩ: "Eska hãtxa
Senhor Deusũ ea yuishina mia yuinũ ea nĩkawe: 'Egito anu mĩ shenipabu Faraó
dayashunaibũ ẽ kushipa shabakabi ẽ hatu uĩmaniki. 28 Txi tapu anushũ ea
benimawati nami menukĩ keyukĩ inũ inĩti deshke ea menushũkĩ ea bebũ ebe
hãtxashunikã éfode tari mãyunepa hau sawekubaĩshanũbũ Israelĩ enabu anua
mĩ shenipabu Arãonẽ enabu ẽ hatu katuniki, ha hawenabu ebe hãtxashunika
ikubaĩshanũbunã. Haskawẽ taeshũ Senhor Deus kẽwãkĩ hawara ea inãkĩ hawẽ
sheni hau menukĩ keyukubaĩshanũbũ mĩ shenipabu ẽ hatu yununiki. 29 Ha
inãkuĩti inũ ha ea menushũti haska wati ẽ hatu yunubiani danãkĩ haskai eki
dateama txakabuwakanimẽkaĩ? Enabu Israelĩ enabũ nami ea inãkuĩ beabu mĩ
huni bake dabe duawakĩ pimakĩ mĩ hatu shua besti waii. Haskakĩ ea duawakĩ
pewama mĩ bakebu besti nami pepa pimakĩ mĩ hatu duahairawakubainai, ea
shinã beshmas wakinã?' 30 hanua Israelĩ enabu mekenika Senhor Deusũ ana
mikiri yuikĩ: 'Ebe hãtxashunikabu hau ikubaĩshanũbũ mĩ shenipabu Arãonẽ
enabu ẽ hatu yubaniki, minabu dikabikirirã. Haska ẽ hatu yubani ẽ ana
shinãkatsi ikamaki. Habũ ea duawaibu besti eãri ẽ hatu duawashanaii. Hakia
habũ ea danaĩbu eãri ẽ hatu danãriashanaii. Ẽ Senhor Deusũ shabakabi ẽ
mia yuaii. 31 Mĩ shenipabũ kushipa mĩ hayabiani ẽ mia mebiaĩ ma kemaikiki.
Minabu hunibu tsuataska mestebuama ishãkanikiki. 32 Israelĩ enabu duawakĩ
ẽ hatu pepawashanai shinaĩ mĩ hatu keskamawẽ taea sinai bika tenei punu
nukakũkaĩshãwẽ, minabu anibuabumakenã. 33 Hakia minabu ẽ hatu teshe
waima ẽ kẽwãti txi tapu anu ana daya hayama punu nukai keyua hatuki sinatai
mapushãkanikiki, minabu eskarabes ẽ henekubainarã. Hakia hatiri minabu
betsabu aniburiabuma tsuabura hatuki sinatakĩ hatu tenãkubaĩshãkanikiki.
34 Haska ẽ mia yuishu minabu ikubaĩshanaibu hawẽ mĩ unanũ ẽ mia yuiaii. Mĩ
huni bake dabe Hofni inũ Finéias habias diatiã mawashãkanikiki. 35 Hanushũ
hawenabu ebe hãtxashunika shanẽ ibu betsa katukĩ ẽ kushipa washanaii.
Hatũ pe shinãkĩ ẽ hãtxa inũ haska ẽ betxipaiai unãkĩ ea ashũkubaĩshanikiki.
Haskawẽ taeshũ hawenabu shanẽ ibu kushipa ẽ katushanaii. Hau habũ
ea dayashũkubaĩshanũbũ ha ebe hãtxashunika shanẽ ibu benã enabu
pakubainaibu ẽ hatu hiwemakubaĩshanaii, niti akamarã. 36 Minabu tesheni
eskarabes hiweabũ hatũ piti binũ ika pei heshe bestitxai benai inũ misi ture
besti binũ ika daya benai ebe hãtxashunika shanẽ ibu bena anu bushũ dãti itã
yukashãkanikiki' ", akĩ Deusũ hãtxa yuishunikã Eli yuibaini kakẽ

Senhor Deusũ Samuel hãtxa wanikiaki, na hãtxarã

3 1 Elĩ yunua Samuel Senhor Deus dayashũkũkainaya habiatiãri haska
tashnimakĩ Senhor Deusũ tsua hawẽtsaĩs hãtxa waisma inũ hatiraki

tsuara shabakabi namai keskawẽ hatu uĩmakĩ hawẽ hãtxa hatu yuisma
2 Elĩ beru betsai ma beshushi taekĩ ana pe uiãmakẽ meshu betsatiã hawẽ
dĩtu anu ma ushakẽ 3 Senhor Deuski nukuti tari hiwe pũtenibu anu hanu
hawẽ hatube yubakani hãtxa aruni bau aruabu inũ hanu dĩtu tari meribi
anuri bĩ nukaisma anu Samuel daka ushakẽ 4 hanushũ Senhor Deusũ
kenakĩ:
—Samuel!— aka
hatũ kemakĩ:
—Ẽ nenuki— itã 5 kushikaini Eli anu kashũ yuikĩ:
—Ma ẽ huai hawamẽkaĩ ea yuiriwe— aka
Elĩ kemakĩ yuikĩ:
—Ẽ mia hawa kenamaki. Ushari kawe— aka
hanua Samuel ka ushanũ ika dakakẽ 6 Senhor Deusũ ana kenakĩ:
—Samuel!— aka
Samuel benikaini ana Eli anu kashũ yuikĩ:
—Ana ẽ huai hawamẽkaĩ ea yuiwe— aka
Elĩ ana kemakĩ yuikĩ:
—Ẽ bakeẽ, ẽ mia kenamaki. Usha tenẽwãma ushari kawe— aka ana ka
dakakẽ
7 Samuelĩ Senhor Deusũ hãtxa nĩkakĩ tapĩ pewariama inũ hawa Senhor
Deuskiri uĩriamawẽ taea 8 ma 3ki Senhor Deusũ Samuel ana kenakĩ:
—Samuel!— aka hawaira bestẽtã ana Eli anu benikaĩ yuikĩ:
—Ana ẽ huaii. Hawamẽkaĩ ea yuiwe— aka
Senhor Deusũ Samuel kenabaũbaunai atimas Elĩ unãtã 9 hanushũ yuikĩ:
—Ka dakashũ manatãwẽ. Senhor Deusũ mia ana kenaya kemakĩ eska
yuishãwẽ: “Mĩ dayarũ ẽ mia nĩkai ea hãtxa wawe”, ashãwẽ— aka
hanua ana ka Samuel dakakẽ 10 Senhor Deus hukirã Samuel
kenabaũbaũshu keska wakĩ:
—Samuel! Samuel!— aka
hanushũ Samuelĩ kemakĩ yuikĩ:
—Mĩ dayarũ ẽ mia nĩkai ea hãtxa wawe— aka
11 Senhor Deusũ Samuel yuikĩ:
—Israelĩ enabu hiwebaunabu anu hawara kaĩmakĩ ẽ hatu datea nĩkai
e ibaũshãkanikiki. 12 Hawenabukiri haska ẽ Eli yuima hawa binumama
na habia shaba betsatiã ẽ hatu bika tenemashanaii. 13 Ẽ hãtxa danãkĩ
hawẽ huni bake dabetũ txakabuwakĩ ekiri hãtxa txakabukĩ yuiaibũ Elĩ
hawẽ bakebũ txakabuwakubainaibu unãbiakĩ hatu nemakĩ pewaismawẽ
taeshũ haska ẽ bebũkiri yuishina keska wakĩ hawa heneama ẽ hatu
kupikubaĩshanaii. 14 Eska hatu wakatsi ẽ hatukiri yubakashinaki. Ea
daewakĩ hatũ txakabu ea buamanũ, ishũ, hatũ inabu itxapa tesẽshũ
hirabi ea menukĩ keyushũkĩ inũ hawara inãkuĩ itxapawẽ ea daewabiabu
Elĩ enabu hatũ txakabu ẽ hatu tere ataskama ishanaii— atã kakẽ

15 Samuel dakayukẽ penama bestẽshũ Senhor Deuski nukuti tari
hiwe hikiti shui bepeã haska Senhor Deusũ yuiwana Samuelĩ shinaĩ Eli
yuikatsi ikama hawẽ dateaya 16 hakia Elĩ Samuel kena hua
17 Elĩ yukakĩ yuikĩ:
—Haskara Senhor Deusũ mia yuishinai hawa huneama dasibi ẽ mia
yukai ea yui keyuwe. Dasibi mĩ ea yuiama betsa mĩ huneawẽ taeshũ hau
Deusũ mia kupihairanũwẽ— aka
18 Senhor Deusũ hãtxa Samuelĩ Eli banabimakĩ huneama dasibi yui
keyua, Elĩ nĩkatã yuikĩ:
—Aa, mĩ ea peirawawa! Txanimaki. Nukũ Shanẽ Ibu kayabiki.
Hawenaki. Haska betxipaiai keska hau anũwẽ— aka
19 Senhor Deusũ merabewa Samuel yumekũkaini huni ewakũkaĩkĩ haska
Senhor Deus yubakani hãtxa hawa betsa heneama Samuelĩ ashũkubainaiwẽ
taeshũ 20 Israelĩ enabũ maiwã pakebukuã norte kesha betsa Dã anua inũ sul
kesha betsa Berseba anu hiweabũ yuikĩ: “Samuel txanima Senhor Deusũ
hãtxa yuishunika kayabiki”, iwanã, unanibukiaki. 21 Siló anu Samuel hiwekẽ
habianuas Senhor Deusũ hawẽ hãtxa shabakabi Samuel ana yusĩkubainaya

4 1 Samuelĩ Deusũ hãtxa nĩkatã Israelĩ enabu mae tibi hatu
yusĩkubainaya

Israelĩ enabube Deus yubakani hãtxa aruni bau Filisteu nawabũ hatu mebĩbainibukiaki, na hãtxarã

shaba betsatiã Israelĩ enabu hatu detenũ ika Filisteu nawabu itxatã bei
Afeca anu hatũ tari hiwe pũtebaunabũ hatu maemai hatube detenamenũ
ika Israelĩ enaburi buriai Filisteu nawabu maniabu bebũ Ebenézer anu
itxatã hatũ tari hiwe pũteriabaunabũ 2 Filisteu nawa detenamenikabu
habu pashkama kekutã kaĩbirãkĩ Israelĩ enabube detenamekĩ taewakĩ
Israelĩ enabu maemakĩ bai namakishũ 4.000 hunibu detekĩ tenãkĩ hatu
keyuabu 3 Israelĩ enabu mẽtsisipa detenamenikabu txĩtũbirani hatũ tari
hiwe pũtebaunabu anu hikiabũ, anibu unanepabũ hatu yukakĩ yuikĩ:
“Filisteu nawabũ nuku maemakãshurã, haskai Senhor Deusũ hatu nuku
nemashunama ishumẽ? Nukube nashui ikaĩ hau Senhor Deusũ nukuki
sinataibu hatu nemakĩ nuku maemashũshanũ Siló anua Senhor Deus
hatube yubakani hãtxa aruni bau binũ bukãwẽ!” ibaĩ
4 haska shinãtã huni itxapa Siló anu hatu yunua bushũ hanua Senhor
Deus dasibi kushipabu binu keyua hatube yubakani hãtxa aruni bau ha
querubin hamamaki Senhor Deus mekeabu tsaumis beaibũ Elĩ huni bake
dabe Hofni inũ Finéias hatube buriaibũ 5 Israelĩ detenamenikabũ tari
hiwe pũtenibu anua hawẽ hãtxa aruni bau bei hikiaibu uĩ benimahairai
detenamenikabu dasibi sai sai itxakayamakĩ mai dikabi taka akaibũ
6 haskaibu Filisteu nawabũ nĩkai yuka ibauni: “Haskai sai sai
itxakayamakanimẽkaĩ, Hebreubu anuarã?” iki haskakenã, “Senhor Deusũ

hãtxa aruni bau hatũ mae anu ma beabu ikanikiki”, ikĩ tapĩtã 7datekĩ
habũ yuikĩ: “Hatũ mae anua haskaisbumabia hatũ mekenika Deus
kushipa ma beabuki. Ikis hatuki datei nũ pemahairaki. 8Nũ peirawa!
Ha mekenika Deus kushipa dasibi binuhairatũ hau nuku atxiyamanũ
tsuã ha nuku mepãmashũtirumẽ? Nũ nuitapahairaii. Hawẽ kupiti dami
kushipawẽ ha Deusũ Egito nawa detenamenikabu yamawanikiaki.
9Haskabiakẽ dateama shinã txãkãtã nukũ piaki txiti iki kushipanãkãwẽ,
babuama nũ hatu maemanũbunã. Haska nũ hatu dayaru wamis keska hau
habũri nuku ayamashanũbũ txĩtuãma pubẽkaĩ hatube detenamenãkãwẽ”,
ikeaketã
10Filisteu nawa detenamenikabu kushibaĩ hawaira Israelĩ enabu
hatu maemakĩ detekĩ keyuabu hatiri pashai hatũ mae tibi anu buabũ
itxapahaira tenãkĩ hatu deteabu 30.000 Israelĩ enabu maĩ bua
detenamenikabu ma mawai keyuabũ 11Deus hatube yubakani hãtxa aruni
bau dikabi Filisteu nawabũ atxitã habianuri Elĩ bake dabe Hofni inũ
Finéias tenãriabũ 12hakia detenamenika betsa Benjamimnẽ enabu pashai
Siló anu kushikaini habias shabatiã hawẽ tari buash pishta inũ hawẽ yura
dasibi mai has haira hikiaya 13habiatiãri Deus hatube yubakani hãtxa
bau bushiãbuwẽ taea Elĩ shinaĩ nuihairai Deuski nukuti tari hiwe hikiti
shui anu tsauti ewapaki tsaukẽ ha huni hukirã Siló anu hikitã dasibibu
haskakãshu hatu banabima nĩkai kashai bis bis itxakayamabaunaibũ
14Elĩ nĩkatã yuka iki:
—Ha kashai bis bis ikirã, hawa haskai ikanimẽkaĩ?— ikaya
ha hunĩ Eli yuiritanũ ika hawairakiranaya 15hanua Eli ma 98 ano haya
ma beshush hairayama tsauaki 16nukushũ ha hunĩ yuikĩ:
—Detenameaibu anua haria hatu maemabirani yumãtã piskukirani
barikis ẽ huaii— aka Elĩ yukakĩ:
—Ẽ bakẽ, hawa matu haska wakãshumẽkaĩ, ea yuiriwe— aka
17kemakĩ yuikĩ:
—Filisteu nawabube detenamei Israelĩ enabu pashakãshuki. Ha
inũ, hatu detekĩ keyukĩ nukunabu itxapa hatu tenãkãshuki. Ha dikabi
mĩ huni bake dabe Hofni inũ Finéias tenãriakãshuki. Hanua Deus
nukube yubakani hãtxa aruni bau dikabi Filisteu nawabũ hatu ma
mebĩriakãshuki— akĩ
18haska yuia hawẽ yubakani hãtxa aruni baukiri Elĩ nĩkatã ma
anibu shua shãkamahaira hawẽ tsauti ewapaki Deuski nukuti tari hiwe
beputi dapi tsaua anua manaskakaĩ tĩ iki mapu tetsekea mawanikiaki.
Unãti wanika Elĩ 40 ano hatu merabewaya Israelĩ enabũ hawẽ hãtxa
nĩkakubainibukiaki. 19Elĩ babawã, Finéiasĩ aĩ tuya ma kaĩ kema hawẽ
yubakani hãtxa aruni bau ma hatu mebĩkãshu inũ hawẽ kuka inũ
hawẽ bene ma mawakãshu nĩkai datei hawẽ bake isĩ pikutã hune tenei
uminakeakei hawẽ bake kaiã 20ha aĩbu ma debuai uĩkĩ habũ merabewakĩ

yuikĩ: “Dateyamawe, huni bake mĩ ma kaiãkirã”, abiabu nĩkamas ma
debukẽ 21-22 hawenabũ yuikĩ: “Hawẽ yubakani hãtxa aruni bau ma
nuku mebĩkãshuwẽ taea Israelĩ enabu ana tsuã nuku kẽwãkĩ nukukiri
pe shinãtirubumaki. Nũ ma babuabuki. Haskawẽ taea ha bakeishta
kenakinã: ‘Icabô washunãwẽ’ ”, anibukiaki. Haska shinãkĩ ha bakeishta
dabikinã, Deus hatube yubakani ma hatu mebĩkãshu inũ hawẽ kuka inũ
hawẽ bene mawashu shinãkĩ haska washunibukiaki.

Filisteu nawabũ mai pakea anu Senhor Deus hatube yubakani hãtxa aruni bau bunibukiaki, na hãtxarã

5 1 Senhor Deus Israelĩ enabube yubakani hãtxa aruni bau atxishũ
Ebenézer anua bukĩ Filisteu nawabũ maewã Asdode anu bitxitã
2 hatũ mekenika yushĩ Dagom kẽwãti hiwe merã bitxikĩ yushĩ dami
Dagom dapi bushũ tsaũtanabu 3 penama Asdode anu hiweabu kashũ
Senhor Deusũ hãtxa aruni bau bebũ yushĩ dami Dagom maĩ tĩ ika daka
uĩtã bikĩ benitã habianuri ana pewakĩ tsaũbainabũ 4 ana pena betsatiã
kashũ Senhor Deusũ hãtxa aruni bau bebũ yushĩ dami Dagom ana maĩ tĩ
iki hawẽ bushka inũ hawẽ mekẽ dabe hikiti shui namã hawẽ nakishkũki
hawẽ pabu tibi tũkeakeaketã hawẽ yura besti sẽkeama daka uinibukiaki.
5 Haskawẽ taea na habiatiã Asdode maewã anua hawenabu Dagombe
hãtxashunikabu hawẽ kẽwãti hiwe anu hikikaini hawẽ hikiti shui
nakishkũki metsai haki paisbumakiaki.
6 Txipu Asdode anu hiweabu inũ ha dapi hiweriabaunabuki Senhor
Deus hatuki sinatahairakĩ hatu kupikĩ hatũ yura tibi su ika txakabuwakĩ
dasibi isĩ hatu tenema datekubaĩkĩ 7 Asdode anu hiweabu dasibi isĩ
tenehairakĩ ha isĩ mebauni yuinamekĩ shinaĩ: “Israelĩ enabu mekenika
Deusũ nuku inũ nukũ yushĩ Dagom kupikĩ shaba itxapa nuku isĩ
tenemakubainaiwẽ taeshũ hatũ mekenikã hãtxa aruni bau nukubũ nũ ana
meketirubumaki”, ikeaketã
8 haskatã hatũ shanẽ ibubu hau hatube itxatã pewai benũbũ hatu
yuibaunabu ma bea hatube itxai keyuabu hatunabũ hatu yukakĩ yuikĩ:
—Israelĩ enabũ mekenikã hãtxa aruni baurã, nũ haska washãkanai,
nuku yuikãwẽ— hatu wabu
shanẽ ibubũ hatu kemakĩ:
—Gate maewã anu hari maewakĩ butãkãwẽ— hatu wa
Filisteu nawabũ hari bushũ 9 Gate mae anu mistushinabũ hanushũ
Senhor Deusũ habu dasibiri hawẽ hatu datekĩ kupikĩ bake mishtĩyãbis
su imakĩ isĩhaira tenemakĩ hatu nuitapawaya 10 haskawẽ taeshũ maewã
betsa Ecrom anu Deus hatube yubakani hãtxa aruni bau Filisteu nawabũ
ana maewai bukĩ hatu anu bitxibainaibũ Ecrom anu hiweabũ uĩkĩ hui
kushipawẽ hatu nemakĩ: “Nukuri dasibi tenã keyunũ”, iwanã, “Israelĩ
enabũ mekenika Deus hatube yubakani bau mã bekanaii”, iake iakeaibũ

11 Deusũ haburi kupikĩ su ika pawakĩ hatu isĩ tenemakubainaya ha
maewã anu hiweabu datetxakayamakĩ hatũ shanẽ ibubu hau hatu
yuishũtanũbũ hatu kenabu ma bei itxai keyuaibũ hatu yuikĩ: “Israelĩ
enabu mekenika Deusũ hãtxa hatube yubakani aruni bau nenu mã
beimarã, hatu bushũritãkãwẽ, ibubu anurã, hau nenushũ nuku dasibi
tenãyamanunã”, hatu wanibukiaki.
12 Habu isĩmã hatu tenãma hatũ yura hirabi su iki keyua isĩ
tenetxakayamai kashai bibiski ikĩ nenuma hatũ hui kaĩmaibũ txaihaira
hiwebaunabũ hatu nĩka keyunibukiaki.

Deusũ hãtxa aruni bau Filisteu nawabũ ana txĩtũwãkĩ hatu inãnibukiaki, na hãtxarã

6 1 Senhor Deusũ hãtxa aruni bau Filisteu nawabũ hatũ mai pakea anu
bushũ aruimabu hari 7 ushe kaya 2 Filisteu nawabũ hatũ yushibubu
kẽwanikabu inũ bebũkiri habũ haskashanai unananikabu hatu itxawashũ
hatu yukakĩ:
—Senhor Deusũ hãtxa aruni baurã, nũ haska watirumẽkaĩ, nuku
yuikãwẽ. Nũ haska watã hatũ mae anu ana hatu inãtirumẽkaĩnã— hatu
wabu
3 habũ hatu kemakĩ yuikĩ:
—Deusũ hãtxa aruni bau mã ana hatu inãkatsi ikai haska besti hatu
bumayamakãwẽ. Senhor Deus daewakĩ inãkuĩti pepa bumashũkãwẽ.
Mã haska wa mã shushashanaii. Senhor Deusũ matu kupikĩ heneai mã
unãshanaii, ana matu kupiamarã— hatu wabu
4 ana habũ hatu yukakĩ yuikĩ:
—Senhor Deus daewakinã, hawa nũ inãkuĩtirumẽ?— hatu wabu hatũ
yushibubu kẽwanikabũ hatu kemakĩ yuikĩ:
—Matu inũ matũ shanẽ ibubu habias kupiti txakabu mei mã bika
teneriaiwẽ taeshũ mane ourowẽ matũ yura anu su ika keska wakĩ 5
dami hatu amashãkãwẽ. Ha dikabi ouro shuya keska wakĩ 5 dami hatu
amariashãkãwẽ, bestibu matũ shanẽ ibu tibi wakinã. 5 Mã bika teneaiwẽ
taeshũ su ika keska ouro dami inũ matũ mae anushũ dasibi shuyã pikĩ
dasibi txakabuwakĩ keyuaibu keska ouro dami wakĩ keyuabu ha damiyabi
inãkĩ Israelĩ enabu mekenika Deus duawakĩ pewakubaĩshãkãwẽ. Mã
haska wai Senhor Deusũ uĩtã matu inũ matũ yushibu inũ matũ mai
pakea ana kupiama matu heneshanimẽkaĩ. 6 Israelĩ enabu Egito anua
tashnibaĩpanãbũ Faraó inũ hawenabu huĩti kushikĩ hatu nemakubainaiwẽ
taeshũ Israelĩ enabu mekenika Deusũ hatu kupihairaya atimas ana hatu
nemama ini keskai matũ huĩti kushi wayamakãwẽ. 7 Ina awã tarãbaĩkĩ
bumati bena hatu amakãwẽ. Ma akĩ keyuabũ ina awa dabe hawẽ bake
txutxu henemariama tekishkũyã mapuisbuma bitã tarãti teumashũ
hawẽ bake txutxu amai dabe txibaĩ nemakĩ hanu ina awa hiwe anu

hatu bitxishãkãwẽ. 8 Haska washũ Senhor Deusũ hãtxa aruni bau beshũ
tarãtiki nanetã hawẽ daewati ouro mabu inãkuĩti bau betsa merã ha dapi
datãshãkãwẽ. Haska washũ hatu heneshãkãwẽ, ina awa dabe ibubis hau
butanũbunã. 9 Israelĩ enabu mae Bete-Semeskiri hawa hikikaunama kai
peairã, Deusũ hatũ nuku bika tenemai nũ unãshanaii. Hakia haskama
hamakiri ha ina awa hikibainaiburã, hawãra nuku isĩ tenemakĩ kupiai nũ
unãtirubuki— hatu wabu
10 haska habũ hãtxa nĩkatã haska wakĩ ina awa yushã dabe hawẽ bake
txutxu amai katushũ hatũ bake dabe txutxu putamabirã hanu ina hiwe
anu hatu bitxishũ ina awa yushã tarãti teumarabeshũ 11 hanushũ Senhor
Deusũ hãtxa aruni bau beshũ tarãtiki nanetã hawẽ daewati shuya dami
ouro inũ yura hirabi su ika dami ouro inãkuĩti bau betsa merã ha dapi
nanetã 12 Bete-Semeskiri bai hau tanabaĩtanũbũ ina awa yushã heneabu
hamebi kai maã maã ikũkaini besukiri bai tanabaini hawa benuama
yusiuri inũ yusmauri hikiama kayatapibainaibũ hatxũ Filisteu nawa
shanẽ ibubũ txibãkubaini ha Bete-Semes mai pakea kesha anu niti ishũ
uiaĩbũ 13 pashku napãpa anushũ Bete-Semes anu hiweabũ hatũ shekiwã
trigo tsekakĩ bewenikitãkĩ Senhor Deusũ hãtxa aruni bau awarã beai
betxitã benimahairaibũ 14-15 Bete-Semes anu hiwea huni betsa Josué bai
anu hikia mishki ewapa daka anu ina awa dabe hawẽ tarãtiya niti ikabũ
Senhor Deusũ hãtxa aruni bau inũ hawẽ dae wati inãkuĩti bau betsa Jacó
huni bake Levĩ enabũ butekĩ mishki ewapa anu tari tsauãbu ha ina awa
dabetã teurabebirãshu Bete-Semes anu hiweabũ pekatã hawẽ tarãbaĩti
karu washũ ha ina awa dabetũ bau beshu tesẽrabetã Senhor Deus kẽwãkĩ
ina awa dabe menukĩ keyushũtã habias shabatiãri inabu betsaburi
tesẽshũ hawẽ sheni menukĩ keyushũ hawẽ kẽwãti nami huashũ piaibũ
16 Filisteu nawabũ ina awa txibãbiranabũ haska waibu dasibi uĩtã habias
shabatiãri Filisteu nawa 5 shanẽ ibubu hatũ maewã Ecrom anu txĩtuaĩbũ
17-18 Filisteu nawa 5 maewã Asdode inũ, Gaza inũ, Asquelom inũ,
Gate inũ, Ecrom habu tibi bestitxai itxawatã 5 ouro dami su ika keska
inũ mae tibi kenebaunabu inũ mae tibi keneuma ha 5 Filisteu nawa
shanẽ ibubũ yunukĩ hatu mekemis tanatã hati ouro dami shuya keska
itxawatã bau merã naneshũ Senhor Deus daewakatsis ikĩ Filisteu nawabũ
inãkuinibukiaki. Bete-Semes anu Josué bai anu ha habias mishki ewapa
Senhor Deusũ hãtxa aruni bau hanu dãtanibu ikis tsuabũra uĩriatirubuki.
19 Hakia Bete-Semes anushũ hatiribũ Senhor Deusũ hãtxa aruni bau
haskara ikimẽkaĩ ishũ uke merã bepẽshũ ma uiãbuwẽ taeshũ hatu kupikĩ
Senhor Deusũ 70 hunibu tenãkẽ uĩtã Senhor Deusũ hati hatu debuwawẽ
taea Bete-Semes anu hiweabu nuihairai kashakubaĩkĩ yukakĩ 20 yuikĩ:
“Senhor Deus meribihairabe tsua hiwetirumaki. Haskakẽ nũ hani
yunutirumẽ?” ikũkaĩkĩ 21 Quiriate-Jearim anu hiweabu anu hatũ hãtxa
bumakĩ hatu yuikĩ: “Senhor Deusũ hãtxa aruni bau atxibiabainimashũ

ana nuku anu yunushinabuki. ‘Hau menã beshũ biri benũbũwẽ’, matu
washiãbuki, hatu watãkãwẽ”, aka
7 1 Quiriate-Jearim anu hiweabu beshũ Senhor Deusũ hãtxa aruni bau
biwãkĩ hatũ mae anu bushũ mati mananã anu Abinadabẽ hiwe uke
merã bitxishũ hau mekekubaĩshanũ hawẽ huni bake Eleazar katushũ hau
hatũ mekenũ meribi watã yununibukiaki.

Israelĩ enabũ Samuel katukĩ unãti wanika shanẽ ibu wanibukiaki, na hãtxarã

2 Quiriate-Jearim anu Senhor Deusũ hãtxa aruni bau mekekĩ
aruyamabu ma 20 ano kaya Israelĩ enabu dasibibũ Senhor Deus ana
haibuwakatsis ikĩ yukahairabiabu 3 hatu hẽ akamawẽ taeshũ Samuelĩ
hawenabu hatu yunukĩ yuikĩ: “Matũ huĩti hirabiwẽ inũ matũ shinã
hirabiwẽ Senhor Deus anu ana txĩtũtã mã txibãkatsis ikairã, ea
nĩkakãwẽ. Nawabu matu dapi hiwebaunabũ yushibu dami kẽwãti betsa
betsapa mã haya ana kẽwãma henekĩ putakãwẽ. Ha inũ, yushĩ Astarote
dami putakĩ keyutã matũ hiwea hirabiwẽ Senhor Deus besti duawakĩ
nĩkakĩ kẽwãkubaĩshãkãwẽ. Mã haska wakubainaya Filisteu nawabũ matu
atxinishũ matu yunumisbu matu ana yunumama Senhor Deusũ Filisteu
nawabu babu watã matu mebikinãshanikiki”, hatu wa
4 Samuelĩ hãtxa ikũwãkĩ nĩkatã hatũ yushibu Baal kẽwãti dami dasibi
inũ yushibu betsa Astarote kẽwãti dami dasibi Israelĩ enabũ putakĩ
keyutã hanushũ Senhor Deus besti kẽwãkĩ duawakubaĩkatsis ikĩ shinaĩbũ
5 hanushũ Samuelĩ hatu yunukĩ yuikĩ: “Israelĩ enabu dasibi Mispa anu
hari itxai bukãwẽ. Mã hari itxabu harishũ eã Senhor Deus ẽ matu yukakĩ
ea ashuĩ kaii”, hatu wa
6 Mispa anu bui itxai keyushũ huni bestibu tibitũ txatxa ũpash
bitãshũ Senhor Deusũ berubi kẽwãkĩ inãkuĩ keska wakĩ mai anu ũpash
hukakĩ keyushũtã habiatiãri samekekĩ dasibibũ nĩkaibũ shabakabi
hatũ txakabu yuikĩ: “Nũ hawa shinãma Senhor Deus danãkĩ nũ
txakabuwakubaĩshinaki. Nũ ana haskakatsi ikamaki”, ikeakeaibũ Israelĩ
enabu Samuel hatũ shanẽ ibu unãti wanika kushipa taeaya 7 Mispa anu
Israelĩ enabu ma itxabu Filisteu nawabũ nĩkatã hatuki sinatamisbuwẽ
taeshũ hatu detetanũ ika Filisteu nawa shanẽ ibubu hawẽ mẽtsisipa
detenamenika itxapabuya beaibu Israelĩ enabũ hatu uĩ datekĩ 8 Samuel
yunukĩ yuikĩ: “Filisteu nawabu hatũ kushipa hau nuku nemashunũ nukũ
mekenika Senhor Deus yukakĩ nuku heneshũyamawe”, akeakeabu
9-10 txashuwã bake bene pishta txutxu heneriama Samuelĩ atxitã
tesẽshũ txiwẽ hirabi menukĩ Senhor Deusũ hau hatu merabewanũ
Samuelĩ yukakubainaya hatu detenũ ika Filisteu nawa detenamenikabu
kemaibũ Samuelĩ hãtxa Senhor Deusũ nĩkatã hatu merabewakĩ habu
anu kana tũ ima txakayamakĩ hatu dateaya nĩkai datei Filisteu nawabu

kushibainaibũ 11 hatu haska waya Israelĩ enabũ hatu maematirubu shinaĩ
Mispa anua hawaira tashnibaĩ hatu detenũ ika, buaibũ Filisteu nawabu
pashaibu txibãbaĩkĩ hatu detekubaĩkĩ Bete-Car anu niti itã txĩtũbiranaibũ
12 mishki kerã ewapa katutã unuri Mispa inũ unuri Sem namakis bushũ
hakimatima shinãmati wakĩ hatu nitxĩmashũ yuikĩ: "Natiã Senhor Deusũ
nuku merabewakĩ heneama nũ unaĩwẽ taea hawẽ kena Ebenézerki",
Samuelĩ hatu wanikiaki.

13 Israelĩ enabũ ma Filisteu nawabu hatu maemakĩ keyuabuwẽ taea
Filisteu nawabũ Israelĩ enabũ mae anu txĩtũkirã hatu ana meãma
ikubainibukiaki, Samuel hiweatiã Senhor Deus Filisteu nawabuki
sinataiwẽ taearã. 14 Filisteu nawabũ maewã dabe Ecrom inũ Gate
namakis hatũ mai pakea kesha dapi Israelĩ enabũ mae inũ hatũ bai
kesua betsa betsapa hatu mebĩkĩ keyubianibu ana ibuwakĩ Israelĩ enabũ
Filisteu nawabu hatu nitxĩkĩ putakĩ keyutã ha dikabi Amorreu nawabu
hatu nematã Israelĩ enabu ana hatube detenameama unanuma hatube
hiwenibukiaki.

15 Samuel hiweatiã hatu dayashuni Israelĩ enabũ shanẽ ibu unãti
wanika kushipa ikũkaĩkĩ 16 ano tibi Betel anushũ inũ, Gilgal anushũ inũ,
Mispa anushũ hatu uĩ kakũkaũkĩ Israelĩ enabu hatũ mae tibi anua bea
itxashũ hatũ txakabu inũ hawara bika teneaibukiri Samuel banabimabu
hatu daewakĩ hãtxawẽ hatu pewakĩ Samuelĩ hatu yusĩkubaũpaunikiaki.
17 Haskakũkaũtani hanua kaini Ramá anu txĩtuinã, habianuri Senhor
Deus kẽwãti txi tapu wani anu inũ hari hiwea shanẽ ibukĩ Israelĩ enabu
Samuelĩ hatu yunupaunikiaki.

Yununika shanẽ ibu kushipahaira Israelĩ enabu hayakatsi yuka inibukiaki, na hãtxarã

8 1 Anibui Samuel babukĩ hau habũ Israelĩ enabu unãti wanika
kushipa hau hatu ishũkubaĩshanũbũ hawẽ huni bake dabe katukĩ
yununikiaki. 2 Hawẽ huni bake iyua hawẽ kena Joel inũ hawẽ huni bake
ha katxukea hawẽ kena Abias, Berseba anu ha dabe hatu shanẽ ibushũkĩ
Israelĩ enabu yunukĩ taewaibũ 3 hatu haska wakĩ hawẽ bakebu hatu
katushũbiaima hatũ epa pepakũkaĩmis keskama hakia ibubis kemuhairai
shinã txakakĩ pei hune binũ, iwanã, hatu yukakubaĩkĩ hawara yunuti
pepa txibãma ikubainaibuwẽ taea 4 Israelĩ enabu anibu unanepa shanẽ
ibubu dasibi itxai keyutã Ramá anu Samuelbe hãtxai bushũ 5 yuikĩ:
"Anibui mĩ ma babuaii. Mĩ huni bake dabetunã, mĩ nuku amis keska
nuku pewabumaki. Haskawẽ taeshũ hau nuku yunukubaĩshanũ yununika
shanẽ ibuhaira katukĩ nuku yunushũwẽ, mae betsa betsapa anu nawa
hiwebaunabũ beya hayabu keskarã", akeakeabu

6 yununika shanẽ ibu kushipahaira yukakĩ ea abiabu hatũ hãtxa
Samuelĩ betxipaiama haskakiri Senhor Deusbe hãtxakĩ yuka 7 kemakĩ

Samuel yuikĩ: “Hamapai tibi minabũ mia yukaibu hatu ashũwẽ. Hatu
mekei ẽ ana hatu shanẽ ibushũyamanũ mia danãma hakia ea habũ danaĩ
ikanikiki. 8 Hanu hatũ shenipabu Egito anua ẽ hatu tashnimabiranaitiã
itiani iki ikanikiki, haska ea akubiranibu keska mia wairã. Haskawẽ
taeshũ yushibu betsa betsapa kẽwãkĩ ea henekubaĩmisbuki. 9 Haska
mia yukaibu mĩ nĩkashurã, peki. Hatu katushũshãwẽ. Hakia mĩ hatu
katushũriama haska hatũ yununika shanẽ ibu kushipahairatũ hatu
yunukĩ amakubaĩshanai dasibi shabakabi bebũkiri hatu txitekĩ unãmawe,
haska habũ dayashũshanaiburã”, aka
10 yununika shanẽ ibu kushipahaira yuka ikaibu Senhor Deusũ hãtxa
Samuelĩ nĩkatã hatu bamabimakĩ 11 yuikĩ:
—Haska yununika shanẽ ibu kushipahairatũ matu akubaĩshanai matu
yuinũ ea nĩkakãwẽ. Matũ bakebu kenatã detenamenikabu hatu yunukĩ
hatiri detenamenikabu wakĩ hatiri hawẽ cavalo tarãtiki mapumisbu
wakĩ hatiri itxapa cavaloki katsaumebaĩtirubu hatu wakĩ hanushũ
hatiri habũ shanẽ ibu kushipahaira mekenikabu hatu washũ hatu
yunupakeshãkanikiki, 12 betsabu 1.000 detenamenikabu shanẽ ibushũkĩ
yunuti wakinã, betsabu 50 detenamenikabu yunuti hatũ shanẽ ibu
beshmas wakinã. Matu mã huni ewaburã, hatiri katukĩ hawẽ bai anu
dayarubu wakĩ hatiri bai anu bimi tsekanika wakĩ hatiri habũ hashi inũ
kanũ inũ pia wanikabu wakĩ hatiri hawẽ detenameti cavalo tarãti dami
wanika matu wakubaĩshãkanikiki. 13 Ha dikabi matũ bake txipashbu
itxapa hatu dayamakatsi katushanikiki, eska tibi hau ashunũbunã.
Betsabu sheni ininipa wanikabu wakĩ inũ betsabu hawẽ bawashunikabu
wakĩ inũ betsabu misi wanikabu wakĩ hatu dayamakubaĩshãkanikiki.
14 Matũ bai pepabu inũ matũ uva bimi bai pepaburi inũ oliva hi bai
pepaburi hawẽ kushipawẽ matu mebĩtã hau ibu wanũ hawẽ dayaru hatu
inãkubaĩshanikiki. 15 Matũ shekiwã betsa betsapa inũ matũ uva bimi ano
tibi mã tsekaibu 10 tibi mã haya bestitxai tibi décima parte mebĩtã hawẽ
dayaru inũ hawẽ merabewanika shanẽ ibu beshmasbu habe tsuabu hatu
inãkubaĩshãkanikiki. 16 Ha dikabi matũ dayaru hunibu inũ, matũ dayaru
aĩbuaibu inũ, matũ ina awa pepabu inũ, matũ jumento matu mebĩkĩ
ibu watã hau ha dayashunũbũ hatu yunukubaĩshãkanikiki. 17 Ha dikabi
ano tibi matũ txashuwã inũ cabra tanashũ 10 tibi mã haya bestitxai tibi
décima parte bikubainaya maturi mã hawẽ dayaru iriakũkaĩshanaii.
18 Ha yununika shanẽ ibu kushipahaira ikis mã katukatsi ikaitunã, matu
itxakawakubainaya Senhor Deusũ hau matu merabewanũ kashakĩ mã
yuka Senhor Deusũ matu ana nĩkama ishanikiki— hatu wa
19-20 Samuelĩ hatu mesewabia hawẽ hãtxa nĩkabuma Israelĩ enabu
anibu unanepa shanẽ ibubũ kemakĩ yuikĩ:
—Habiaskabiakẽ yununika shanẽ ibu kushipahaira nũ hayakatsis
ikaii. Dasibi mae betsa betsapa hiwebaunabu keskairã, yunukĩ nuku

mekekĩ nukũ detenamenikabube tsuabura nukuki sinataibu nuku
maemashũkubaĩshanunã— akeakeabu
21 nĩkatã hatũ hãtxa Samuelĩ Senhor Deus banabimakĩ yuia 22 kemakĩ
Senhor Deusũ yuikĩ:
—Haska mia yukaibu keska nĩkatã yununika shanẽ ibu kushipahaira
hatu katushũshãwẽ— aka hatu anu ana kashũ Israelĩ enabu Samuelĩ
yunukĩ yuikĩ:
—Matũ mae tibi anu txĩtũribaĩkãwẽ, haska mã ea yukashu ẽ matu
ashũshanairã— hatu wa

Samuelki Saul nukunikiaki, na hãtxarã

9 1 Jacó huni bake Benjamimnẽ enabu huni betsa dasibibũ
betxipaimisbu hawẽ kena Quis inikiaki. Hawẽ shenipabu Afiasĩ huni
bake betsa Becorate inikiaki. Becoratẽ huni bake betsa Zeror inikiaki.
Zerorĩ huni bake betsa Abiel inikiaki. Abielĩ huni bake betsa Quis
inikiaki. 2 Quisĩ huni bake iyua huni ewa hawẽrua ewapa keyatapa hawẽ
kena Saul inikiaki. Israelĩ enabu betsa hawẽrua keyatapa ha keska tsua
habebisma hatu binu keyua inikiaki.
3 Shaba betsatiã Quisĩ jumenta itxapa ibubis harakirira bui benushĩkẽ
hawẽ bake Saul yuikĩ:
—Nukũ dayaru haratura betsabe kashũ nukũ jumenta
benakubaũtãkãwẽ— aka 4 Saul hawẽ dayaru betsabe kakĩ Efraimnẽ
enabũ maewã mati matipa bai kapukebaĩkĩ benakubaini Salisa maewãri
kapukeriabaini hakia hawẽ epã jumento hawa betxiama, ana kai Saalim
maewãri kapukeriabaini hawa betxiama Benjamimnẽ enabũ maiwã pakea
anuri bena keyubiakubaina hawẽ epã jumenta hania betxiama 5 ana kai
Zufẽ enabũ maewã anu hikitã hawẽ dayaru habetã benakubaunai Saulũ
yuikĩ:
—Txĩtũrikainãwẽ. Ẽ epa hawẽ jumentawẽ nuibiashina ha binumai
nukuwẽri nui: “Benuabuki”, ishũ, nuku shinãhairaikiki— aka
6 hawẽ dayarũ shinãtã kemakĩ yuikĩ:
—Na maewã anu Deusũ hãtxa yuishunika hiweaki. Hawara yuia
imiswẽ taeshũ haki mesekĩ hawẽ hãtxa nĩkamisbuki. Hari kanãwẽ,
hatũ ha baiwẽ kashũ nukũ jumenta mapua nũ betxitiru nuku
yuitirumẽkainã— aka
7 Saulũ kemakĩ:
—Haskakenã, uinũ kawe. Hakia hawa bushũ nũ inãkuĩtirumẽ?
Nukũ sakuki nũ misi beshiã ana hayamawẽ taea nũ hawa inãkĩ
benimawatimaki— aka 8 kemakĩ hawẽ dayarũ Saul yuikĩ:
—Prata pei heshe karuma ẽ kapãkãki ẽ hayaki. Haratu baiwẽ nũ kai
hau nuku yuinũ na prata pei heshe pishta Deusũ hãtxa yuishunika inãnũ
kawe— aka 9 (Nukũ shenipabu hiweatiã Israelĩ enabũ Deus yukakatsi ikĩ

yuikĩ: “Unãhaira uinũ kawe”, abiapaunibũ ikis unãhaira hãtxa betsawẽ
kenakĩ: “Deusũ hãtxa yuishunikaki”, amisbuki.)
10 Hawẽ dayarũ hãtxa nĩkatã Saulũ yuikĩ:
—Haska mĩ shinaĩ peki. Hanu kanãwẽ— aka hanu Deusũ hãtxa
yuishunika hiwea anu bui 11 hawẽ mae mananã anu mapekebaĩkĩ
txipashbũ ũpash bi butubiranaibuki nukushũ hatu yukakĩ:
—Nenu habianua nũ haki nukutirumẽ, ha unãhairakirã?— hatu wa
12 txipashbũ kemakĩ yuikĩ:
—Heẽ. Na habianua mã haki nukutiruki. Mananã meribi harishũ Deus
kẽwãmisbu anushũ nami hatu pimai nukũ mae anu ma huaki. Menã
hawairabaĩ haki nukuritãkãwẽ. 13 Mananãshũ hatu pimai kariama hikishũ
hawaira benatãkãwẽ. Huriamakẽ nukunabũ piama manayumisbuki.
Inabu tesẽshũ hawẽ sheni menu keyutã hawẽ kẽwãti nami huabu hamaki
pitirubumaki. Hakia ha unãhaira hushũ ha piti ma hatu Deus kẽwãkĩ ma
hatu pewashũkẽ tsuabura hatu kena bei itxashũ pimisbuki. Haskawẽ taea
hawairabaĩritãkãwẽ, ikis hanua mã haki nukuairã— akeakeabu
14 hanua ana mapekebaini hawẽ mae hikiti shui ma kemaibũ mananã
meribi harishũ Deus kẽwãmisbu anu kai Samuel hatukiri hui tashnikirani
huaya
15 uatiã Saul huriama Senhor Deusũ bebũkiri Samuel yuikĩ: 16 “Meshukiri
habia bariri huni betsa Benjamimnẽ enabũ maiwã pakeanua hanu mianu
betsa ẽ yunushanaii. Israelĩ enabu ẽ hatu ena wani hau habũ shanẽ ibu
ikũkaĩshanũ ha huni ea katushũkĩ ea meribi washũshãwẽ. Filisteu nawabũ
hatu itxakawaibu bika tenekĩ Israelĩ enabũ ea yukaibu hatuwẽ nuikĩ ẽ
nĩkaiwẽ taeshũ ẽ hatu merabewaya Filisteu nawabu ha hunĩ maemakĩ ea
hatu putamashũshanikiki”, aka Samuelĩ nĩkashinawẽ taeshũ
17 Saul huai Samuelĩ uiãyã Senhor Deusũ yuikĩ: “Ha huni huaikiri ẽ
mia hãtxa washinarã, haki. Ha huninã, enabu anua shanẽ ibushũkĩ hatu
yunukubaĩshanikiki”, aka
18 mae hikiti shui anu Samuelki kematã Saulũ yukakĩ:
—Mĩ ea yuitirumẽ, ha huni unãhaira harakiri hiweamẽkainã?— aka
19 kemakĩ Samuelĩ Saul yuikĩ:
—Unãhairarã, habia ẽ eaki. Mananã meribi anushũ Deus kẽwãmisbu
anu ebe bukãwẽ, harishũ mã ebetã piairã. Meshukiri penama hawara
mĩ ea yukakatsi ikai kemakĩ ẽ mia yuishanaii. Haska watã ẽ mia
nitxĩshanaii. 20 Hakia ha matũ jumenta mã benushina 3 dia mã benairã,
ana hawẽ nuiyamawe, ma betxishinabukirã. Ha dikabi, Israelĩ enabu
habũ matu betxipaiaiburã, mã matubuki, mĩ miarã— aka
21 Saulũ kemakĩ yuikĩ:
—Israelĩ enabu shukua betsa Benjamimnẽ enaburã, enaburiki. Nũ
itxapamaki, eskarabesrã. Ha inũ, Benjamimnẽ enabu betsa ẽ epã enabu
shukua nũ itxapamariki. Haskakĩ mĩ haskakiri ea yuiai?— aka

22 hawa kemama hatu iyui mati anu mapekekaĩ hanushũ piti hiwe
wanibu anushũ piaibu anu Saul inũ hawẽ dayaru bitxishũ 30 hunibu
namakis shanẽ ibuhairatũ tsauti anu hatu tsaumatã 23 bawaru huni yuikĩ:
—Ha nami pashkatã tari aruwe— iwanã —Ẽ mia inãshina ikis
bewe— aka
24 hawaira kishi hirabi bitãshũ Saul bebũ tsauãyã Samuelĩ Saul yuikĩ:
—Ẽ mia arushũshina mia beshũshuki. Ẽ hatu kena beabubetã mĩ
piyunũ ẽ mia hawa shinãmabia arushũshinawẽ taeshũ piriwe— aka
habias shabatiã Samuelbetã Saulũ pinikiaki. 25 Meribi kẽwãti hiwe
anua butubirani mae anu hikitã hau hanu ushanũ hiwe sapa mamaki
pewashuna 26 hari Saul usha dakashinaya penama hanu ushati pepa anu
Saul dakakẽ Samuelĩ kenakĩ yuikĩ:
—Bestẽtã buturikirãwẽ, ẽ ma mia nitxiainã— aka Saul benitã butuaya
hanushũ Saul inũ Samuel bai anu tashnimabaini 27 mae kesha anu
butukaĩkĩ Samuelĩ Saul yuikĩ:
—Hau mĩ dayaru ha dukũ bebukainũ nitxĩwẽ. Hakia mianã, ea
manayuwe, eska Deusũ ea yuishina ẽ mibe hãtxairã— aka hawẽ dayaru
nitxiã bebukaini ma kakẽ

Israelĩ enabu hatũ shanẽ ibu kushipahaira washũkĩ
Deusũ Samuel Saul katumanikiaki, na hãtxarã

10 1 hanua ha dabe niti itã bishtu oliva sheni mata Samuelĩ bitã Saul
mashu atã hatũ beya txibãkĩ tãtsu akĩ yuikĩ:
—Senhor Deusũ mia katukĩ meribi waikiki, Israelĩ enabu,
hawenabukirirã, shanẽ ibushũkĩ mĩ hatu yunubaĩshanunã. Hatu
yunukubaĩkĩ tsuabura hatuki sinatakĩ minabu itxakawakĩ bika
tenemakubaini hatu dapi hiwebaunabu nemakĩ hatu henemakĩ keyukĩ
Israelĩ enabu mĩ yunukubaĩshanaii. Eska ikis ẽ mia yuiai keska mĩ haki
nuku akeakekainai ẽ mia shinãmaii, hawẽ unãti tibirã, haska Senhor
Deusũ mia ma katua mĩ kairã. 2 Ea anua mĩ ma ka, Benjamimnẽ enabu
maiwã pakea Zelza anu hanu Raquel mai wanibu dapi huni dabeki mĩ
nukui kaii. Ha dabetũ mia yuikĩ: “Jumenta mĩ benakubaũtanairã, ma
betxishinabuki. Hakia mĩ epã jumentakiri ana shinãma matu dabekiri
besti shinãhairaikiki, ‘Ẽ bake haskatã hatu betxipa?’ ”, iwanã, “mia
shinaĩkiki”, akĩ mia haska wabu 3 nĩkabaini ana unuri bai tanabaini kai
Tabor anu hi ewapa kushipa hawẽ kena carvalho anu 3 huniki mĩ hatuki
nukui kaii. Habũ Deus kẽwaĩ Betel anu mapekei bei ha dukũ bebukirãkĩ
3 cabra bake iabainũ hanua betsã 3 misi ewapa tsumashũ benũ
hanushũ betsãri txashuwã bitxi sakuki vinho mata iabiranai mĩ hatuki
nukuaya 4 habũ mia yukakĩ: “Haskaramẽ?” mia watã mia misi dabe
inãshãkanikiki. Bishãwẽ. 5 Ana kakũkaini mae betsa Senhor Deusũ Gibeá
hanu Filisteu nawa detenamenikabũ keshea hiweabu anu mĩ ma kemai

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hikikẽ meribi mananã anua Deusũ hãtxa yuishunikabu nishi paewẽ paeã
keska benimai butubiranai bei Deuskiri hãtxai bekubiranaibũ hatu bebũ
harpa inũ xaxa ati inũ teperewe inu mimawati betsa mawakubiranaibuki
mĩ hatuki nukushanaii. 6 Hatuki mĩ nukukẽ Senhor Deusũ yushinĩ mia
kushipawaya Deusũ hãtxa yuishunikabu paeã keska hatube benimai habu
betsa keskai mĩ huni betsahaira ishanaii. 7 Haska mia wa kaimashũ mĩ
hatũ hiwea merabewakatsi ikai, pepakĩ hatu ashũkubaĩshãwẽ, Deusũ
mia merabewakubaĩshanikikirã. 8 Mĩ haskakaĩshina bebũkiri Gilgal anu
kashãwẽ, hari ana ẽ miki nukui kashanaii. Harishũ mibetã inabu sheni
menukĩ keyutã hawẽ nami Deus daewati inãkuĩkĩ nũ daewashanaii.
Harishũ 7 shaba ea manashãwẽ, ẽ kai miki nukushanairã, mĩ haska
wakubaĩshanai harishũ shabakabi ẽ mia ana yui kashanairã— aka
9 —Ma ẽ kaii— abaini Saul kaya Deusũ Saul hawaira shinã betsa
wamashũ haska hawẽ unãti Samuelĩ Saul yuishu Deusũ dasibi
uĩmakubirãshu 10 hanua hawẽ dayarube Saul Gibeá ma kemai kai Deusũ
hãtxa yuishunikabu benimabirani Saulki nukuabu Deusũ yushinĩ Saul
betsa wakĩ kushipa wa nishi paewẽ paeã keska benimakĩ hatubetã Saulũ
Deus kẽwãkubainaya 11 Saul uĩkubirãmisbũ hatube Saul ikai uĩ habu
yuka ikĩ yuikĩ: “Quisĩ bake haskai ikimẽkaĩ? Saulrã, habiari Deusũ hãtxa
yuishunikari ikimẽkaĩ?” iake iakeaibũ
12 huni betsã ana hãtxa betsawẽ yuikĩ: “Habũ eparã, tsuamẽ,
hatũ hatu kushipa wairã?” hanushũ shinãkubiranibu yuikĩ: “Saulrã,
habiari hawenabu Deusũ hãtxa yuishunikari ikimẽkaĩ”, iwanã,
yuiakeakepaunibukiaki.
13 Deusũ hãtxa yuishunikabubetã Deus kẽwãkĩ keyutã hawẽ epã hiwe
anu Saul kai hikia 14 hawẽ kukã Saul inũ hawẽ dayaru yukakĩ:
—Mã hani katãshinamẽ?— aka
kemakĩ Saulũ yuikĩ:
—Jumenta benakubauni nũ hawa betxiama kawãtãshinaki. Hakia
Samuelki nũ nukutãshinaki— aka
15 hawẽ kukã ana yukakĩ:
—Hawa Samuelĩ matu yuishinamẽkaĩ, menã ea yuirikãwẽ— hatu wa
16 kemakĩ Saulũ yuikĩ:
—“Matũ jumenta ma betxishinabuki”, iwanã, besti nuku yuishinaki—
aka hakia Israelĩ enabu yunushanũ haska Samuelĩ yuishinakiri hawa
yuiama ishĩkẽ 17 hanushũ hau Senhor Deus kẽwãkĩ duawai benũbũ Mispa
anushũ Israelĩ enabu Samuelĩ hatu kena 18 bei itxabu hatu yuikĩ:
—Eska Israelĩ mekenika Senhor Deusũ ea yuishina matu yuinũ
ea nĩkakãwẽ. “Matũ shenipabu Israelĩ enabu tashnimakĩ ẽ hatu
iweniki, Egito anuarã. Egito nawabũ hatu ana atxipaiaya ẽ kushipawẽ
ẽ hatu yamawaniki. Bekubiranaibu nawabu shanẽ ibu tibibũ hatu
itxakawapanãbũ ẽ hatu maemashũkubiraniki”, ea washiãki. 19 Hakia

habũ matu txakabuwakĩ bika tenemaibu matũ mekenika Deusũ matu
merabewakĩ matu nemashũbiakubirana ha besti txitikatsi ikama natiã
mã ha danãkĩ yununika shanẽ ibu kushipahaira mã ea yukaimawẽ taea
na habiatiã Senhor Deus bebũ Jacó huni bake tibitũ enabu shukuabu
tibi itxatã hanua hawenabu tibi anua Senhor Deus bebũ hau bebirã
bebiranũbũwẽ— hatu wa
20 Samuel hatu yunuaya Jacó huni bake tibitũ enabu bebirã bebiranaibu
hawẽ unãti betsa watã haya inũ hayama watã Benjamimnẽ enabu anua
Samuel hawẽ hatu katutã 21 ana hatu yunuaya Benjamimnẽ enabu
shukuabu tibi pashkatã hawenabu nãtakea tibiri bebirã bebirãriaibũ hawẽ
unãti watã Matrĩ enabu nãtakea Samuelĩ katushũ ana hatu yunuaya Matrĩ
enabu hiwe ibu bestibu tibi bebirã bebirãriaibũ hawẽ unãti ana habiaskari
watã Samuelĩ Quis katushũ hawẽ huni bake kena tibi hau yuinũ Samuelĩ
Quis yunua hawẽ bakẽ kena tibi Quisĩ yuikubainaya habiatiãri hawẽ
unãti Samuelĩ ana watã Saulũ kena tashnikẽ Saul benabiabaunabu hawa
betxiabumawẽ taeshũ 22 ana Senhor Deus yukakĩ: “Saulrã, hani nũ haki
nukutirumẽ?” akabu hatu kemakĩ Senhor Deusũ hatu yuikĩ: “Ma huaki.
Ha mabu mania namã anu ma huneaki”, hatu wa, 23 kushikaĩ hanu hunea
anu kashũ Saul tashnimatã iwekĩ Israelĩ enabu itxabu bebũ nitxiãbu
Saulũ keyatapa Israelĩ enabũ tsuã binuama hawẽ pũti anu kesubaĩbainabu
dasibibũ uiaĩbũ 24 Samuelĩ hatu dasibi yuikĩ:
—Matũ yununika shanẽ ibu kushipahaira ikũkaĩshanũ na huni Senhor
Deusũ ma katushu mã uiaiĩ. Israelĩ enabu tsua haska keska hayamaki—
hatu wa
kemakĩ hui kushipawẽ dasibibũ yuikĩ:
—Bari itxapa hau hiwepakeshanũwẽ, nukũ shanẽ ibuhairarã— akĩ
keyuaibũ
25 hawara shanẽ ibuhairatũ akubaĩtiru inũ hawara atiruma Samuelĩ
hatu dasibi yusĩkĩ tapĩmatã habias hãtxa dasibi unaki keneshũ Senhor
Deuski nukuti tari hiwe anu arutã dasibi hatũ hiwe anu hau bunũbũ
Samuelĩ hatu nitxiã buaibũ 26 ha dikabi hawẽ hiwe Gibeá anu Saul kariai
huni detenamenika betsa betsapa habe hau bunũbũ Saul betxipaimakĩ
Senhor Deusũ hatũ shinã Senhor Deusũ pepa wa Saul txibãbainabũ
27 hakia hãtxa txakabukĩ yuãmisbũ yuikĩ: “Hatũ nuku mekekĩ
yunushanaimẽkaĩ, ha huninã?” akeakekĩ danãkĩ hawẽ kẽwãti inãkuĩti
bushuãbuma unãbiakĩ Saulũ hawa yuiama inikiaki.

Amom nawabu Saulũ hatu maemanikiaki, na hãtxarã

11 1 Amom nawa shanẽ ibuhaira Naásũ Israelĩ mae betsa detetã
hatu mebinũ, iwanã, hawẽ detenamenikabu hatu pewatã maewã
Jabes-Gileade anu hatu iweshũ hatu keshemabaunawẽ taeshũ Jabes anua
anibu unanepabu kashũ Naás yuikĩ:

—Nukube yubakawe, mĩ dayaru nũ ikũkaĩshanairã— akabu 2 Amom
nawa shanẽ ibu Naásũ hatu kemakĩ yuikĩ:
—Matube yubakakatsi ikirã, ha dukũ matũ beru yusiuria matu tseka
keyu bestitã hanu ẽ matube yubakatiruki. Israelĩ enabu dasibi ẽ hatu
itxakawa haska mapuabu hatuki kasheabu dakeaibu ẽ uĩkatsis ikaii—
hatu wa
3 haska hatu wa nĩkatã Jabes anua anibu unanepabũ kemariakĩ yuikĩ:
—7 dia nuku manayuwe. Mĩ nuku manaya hau nuku merabewai
benũbũ Israelĩ enabu maiwã pakea tibi anu kashũ mĩ hãtxa nũ hatu
nĩkamayui kairã. Nuku merabewai beabumakẽ haska mĩ nuku yuishu
keska nũ mia nemama mĩ nuku itxakawatiruki— akabu hatũ hãtxa Naásũ
nĩkatã:
—Peki— hatu wa
4 mae Gibeá hanu Saul hiwea anu habũ kaka bui hikishũ hanu
hiweabu hatu banabimakĩ keyubaunabu, nĩka keyutã dasibi datei kasha
txakayamaibũ 5 Saul hawẽ bai anu dayatani hawẽ ina awa dabe hi
tekishkũyã dabeyabe hui yuka ikĩ:
—Nukunabu haskaimẽkaĩ? Haskai kasha txakayamakanimẽkaĩ?— hatu
wa
Jabes anua hunibu hushũ hatu kaka yuikãshu habias kaka Saul
banabimabu 6 Saulũ nĩkatanaya habiatiãri Deusũ yushinĩ kushipa
wakĩ Saul atxiaya Saul sinata paepakaũkĩ 7 hanushũ matxatu txaipa
kenuhairawẽ ina awa dabe tesẽshũ ha dabe meshte meshte atã Israelĩ
enabu maiwã pakea tibi anu nami meshte tibi hau hatu inãkĩ eska hatu
yuiakeakebaũtanũbũ hatu yunua bushũ hatu yuikĩ: “Saul inũ Samuelbe
mã itxai beabuma tsuabũra mã hatu txibãma na ina awa meshte nũ
matu beshũshu keska wakĩ Saulũ matũ ina awa tenãkĩ akawakĩ matu
kupishanikiki”, akĩ hawẽ hãtxa bunikabũ hatu yuikubaunabu nĩkai
datehairai huni bestitxai keskai dasibi hanus bei Saul inũ Samuelki
itxai keyuabu 8 nĩkatã beabu Bezeque anushũ Saulũ hatu tanakĩ Israelĩ
enabu 300.000 hunibu tanatã Israelĩ bake Judá enabu tari hawenabu
tanakĩ 30.000 hunibu tanariashũ 9 Jabes-Gileade anuabũ kaka bei txani
beshiãbu hatu yuikĩ:
—Meshukiri bari mananãbitiã nũ matu merabewai kashanaii. Bushũ
na habias kaka nukunabu Jabes anua hatu yuiri bukãwẽ— hatu wa
bui hikishũ Jabes anu hiweabu habias hãtxa hatu banabimabu nĩkatã
benimahairatã 10 hanushũ Amom nawa shanẽ ibu Naás anu bushũ parãkĩ
yuikĩ:
—Meshukiri mia anu nũ hushanaii. Nuku atxitã haska mĩ nuku wakatsi
ikai keska nuku ashãwẽ— akabu nĩkatã Naásũ hatu manaya
11 ushashĩkĩ Saulũ hawẽ detenamenikabu hatu pashkakĩ 3 shuku watã
hune hatu iyukĩ meshu merã hawa hãtxai banama ma pena kemaya

Amom nawabu bestẽriabuma anu hatũ tari hiwe pũtebaunabu anu
hikibaĩkĩ hatu detetiyashũ hatu detekubaĩkĩ bari mananãbi hatu keyuabu
Amom nawabu hatiri pashai kushibaini besti dasiabu hawa huni dabe nia
tsuã betxiamakẽ 12 txipu hawenabu betsa betsapabũ Samuel yuikĩ:
—“Saul nukũ shanẽ ibuhaira kushipa itirumaki”, habu ikimaburã,
ana haska hakiri shinã txakatirubumaki. Tsuabura hakiri hãtxa
txakabuimabumẽkaĩ, nuku yunukãwẽ, nũ hatu detekĩ keyuairã— iake
iakebiaibũ
13 shinã txakai hãtxaibu Saulũ hatu nemakĩ:
—Israelĩ enabu Senhor Deusũ ma nuku merabewashũwẽ taea ikis tsua
ana mawatirubumaki— ikaya
14 hawaira Samuelĩ dasibi hatu yuikĩ:
—Nenua Gilgal anu bushũ Saul nukũ shanẽ ibu kushipahaira dasibi
hatu unãmakĩ taewarinũ bukãwẽ— hatu wa,
15 nĩkatã dasibi Gilgal anu bui mapekei hikishũ Senhor Deuski
nukuti tari hiwe bebũshũ dasibibũ yuikĩ: “Saul nukũ shanẽ ibu
kushipahairaki”, atã hanushũ inabu tesẽshũ hawẽ nami bawashũ pi
besi Saul inũ Israelĩ enabu dasibi Senhor Deus daewai habe haibunamei
benimahairanibukiaki.

Saulũ hau hatu yunukubaĩshanũ shanẽ ibu kushipa wakĩ Samuelĩ Saul yununikiaki, na hãtxarã

12 1 Haska wai menei keyutã Israelĩ enabu dasibi Samuelĩ hatu yuikĩ:
—Dasibi mã ea yukai nĩkaimashũ matu merabewakĩ shanẽ
ibuhaira kushipa ẽ ma matu katushũshinaki, na mã uiainã. 2 Matu hatũ
yunukubaĩshanũ yununika shanẽ ibu kushipahaira mã ma hayaki. Hamẽ
earã, ẽ ma matu anibushunaki, ẽ bu siũ siũpairã. Hakia ẽ bakebu ma
huni ewabu matube hiwekanikiki. Berunãtũ ẽ matu yunutiani na habiatiã
matu bebũ nishũ ẽ ma matu heneaii. 3 Na habiatiã ẽ nenuki. Haskara ẽ
matu akubirãshinamẽkaĩ, ea yuikãwẽ. Tsuã ina awa kasmai jumento ẽ
biaĩmamẽkaĩ, bika tenemakĩ tsua ẽ itxakawaimamẽkaĩ, hawa txakabu
hau hatu unãyamanũ hune hatũ pei ẽ biaĩmamẽkaĩ, Senhor Deus bebũ
inũ matũ shanẽ ibuhaira Senhor Deusũ katuima bebũ ẽ tsuara haska
waimarã, shabakabi ea yuikãwẽ, mã huni betsa ẽ haska waima ẽ diriarã,
hawara pepawẽ ẽ matu pakairã— hatu waya
4 habũ kemakĩ yuikĩ:
—Bika tenemakĩ itxakawakĩ mĩ shinã betsa wanũ, iwanã, pei mia
inaĩbu bikubirãkĩ mĩ nuku haska waismaki— akabu
5 Samuelĩ ana hatu yuikĩ:
—Haskakenã, ekiri txakabu mã betxiamarã, Senhor Deus inũ matũ
yununika shanẽ ibuhaira Senhor Deusũ katuimatũ habias unãkanikiki,
txakabuwakĩ ẽ hawa kaneismarã— hatu wa habũ kemakĩ:

—Haa, txanimaki— akeakeaibũ
6 Samuelĩ ana hatu yuikĩ:
—Moisés inũ Arão Senhor Deusũ hatu kushipa watã hatu merabewakĩ
Egito anua Senhor Deusũ matũ shenipabu hatu tashnimabiraniki.
7 Haskawẽ taeshũ matũ shinã pewakĩ ea nĩkahairakubaĩkãwẽ. Senhor
Deusũ nuku nĩkaya haska wakĩ matũ shenipabu inũ maturi Senhor Deusũ
duawakubirãmiskiri yuikĩ ẽ matu shabakabi washunai ea nĩkakãwẽ.
8 Jacó inũ hawẽ bakebu inũ hawẽ bababu Egito anu hikiabu txipu hatu
itxakawakubainaibũ hau hatu merabewanũ matũ shenipabu kashakĩ
yukaibu Senhor Deusũ Moisés inũ Arão hatu anu yununikiaki. Egito
anua ha dabetũ matũ shenipabu iwekubirãkĩ na mai anu matũ shenipabu
hatu hiwemanibuki. 9 Hakia Senhor Deus hatũ mekenika Deus matũ
shenipabũ hakimanibuwẽ taeshũ hatu kupikĩ Hazor anu Jabim shanẽ
ibũ detenamenikabu shanẽ ibu Sísera Senhor Deusũ yunukĩ, Filisteu
nawaburi yunukĩ, Moabe nawa shanẽ ibuburi yunukubainaya matũ
shenipabuki sinatakĩ hatu detekubainaibũ 10 hakia txipu huĩti nishmashũ
haska ma kaneshina Senhor Deus yuikĩ: “Mia danãkĩ mia henebaĩ
yushibu Baal inũ Astarote kẽwãkubirani nũ txakabuhairaimaki. Nukuki
sinataibu nuku nemashũwẽ, hau nuku ana yunuyamanũbunã. Mĩ nuku
haska washuna mia besti duawakatsis ikĩ nũ mia yubaii”, akabu
11 Mã unanuma hiwekatsis ikaiwẽ taeshũ Senhor Deusũ matu nĩkatã
matuki sinatakĩ matu itxakawaibu hau habũ matu nemashũkubainũbũ
Gideão Jerubaal inũ, Baraque inũ, Jefté inũ, ea Samuel Senhor Deusũ
nuku yunuakeakekubaĩshinaki. 12 Hakia matũ mekenika Senhor Deus
matũ shanẽ ibu kayabibiakẽ Amom nawabu shanẽ ibu Naásũ matu detenũ
ika hawẽ detenamenikabu matu dapi iweaya uĩ hatuwẽ datekĩ hau hatũ
nuku yunukubaĩshanũ yununika shanẽ ibu kushipahaira nuku katushũwẽ,
iwanã, mã ea yukaimaki. 13 Haska betxipaikĩ matũ yununika shanẽ ibu
mã katuimarã, na ma nia. Haska mã ewẽ taeshũ mã yuka Senhor Deusũ
ma matũ shanẽ ibu katushũ yunushinaki. 14 Natiã mã ha txibãtirubuki.
Matu inũ matũ shanẽ ibu Saulũ Senhor Deus kẽwãkĩ, hawẽ hui nĩkakĩ,
hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati hãtxa danãma haska matũ mekenika
Senhor Deusũ shinaĩ keska txibaĩ unanuma matũ yununika shanẽ ibube
pe mã hiwekubaĩtirubuki. 15 Hakia nĩkabiakĩ hawẽ yunuti hãtxa inũ hawẽ
nemati hãtxa mã danãkĩ mã txibãmarã, matu inũ matũ shanẽ ibuhaira
Senhor Deusũ matu kupishanikiki, matũ shenipabu kupini keska wakinã.
16 Eskatiã hawẽ dateti dami ewapahaira Senhor Deusũ matu uĩmaikiki.
Habianu tukuama mapushũ uĩyukãwẽ. 17 Ikis shekiwã trigo tsekamisbutiã
ui ismaki. Txanimamẽ? Hakia na habiatiã ẽ Senhor Deus yukaiwẽ
taeshũ uiyabi kana tũ imakĩ Senhor Deusũ ui yunuikiki, ikisrã. Shanẽ
ibu kushipa betsa ea yukai mã txakabuhairaimaki. Natiã mã tapĩkĩ
unãtirubuki, Senhor Deusũ matu uĩmayarã— hatu watã

18 Samuelĩ Senhor Deus yuka hawaira uiyabi kanatũ imabaĩbainaya
Senhor Deusũ ui inũ kana tũ imabaĩbainaiwẽ taea Senhor Deuski inũ
Samuelki dasibi datehairakĩ 19 dasibibũ Samuel yuikĩ:
—Txakabu hayahairabia shinã txakakĩ ana nukũ txakabu matsãkĩ
hamamaki nũ yununika shanẽ ibu kushipahaira yuka ikima ha shinãma
hau nũ mawayamanũ mĩ Shanẽ Ibu Senhor Deus ea akĩ nuku yukashũwẽ,
nũ mĩ tsumaburã— akeakeabu
20 Samuelĩ kemakĩ ana hatu yuikĩ:
—Dateyamakubaĩkãwẽ. Txanimaki. Mã txakabuhairaimaki. Hakia
ikis Senhor Deus heneama, matũ shinã dasibiwẽ ha besti kẽwãkĩ
ikũwãkubaĩshãkãwẽ. 21 Ana yushibu dami hawẽ parananaĩbu hiwea
hayama txibãkĩ kẽwãyamakubaĩshãkãwẽ. Hiwea hayabumawẽ taeshũ
hatũ matu mekekĩ merabewatirubumaki. 22 Senhor Deusũ matu
hawenabu waniwẽ taeshũ hawẽ kena pepawẽ shinã betsa wama matu
henebainamaki. 23 "Senhor Deus ẽ matu ana yukashunamaki", iki ea
ẽ txakabukatsi ikamaki. Senhor Deus matu yukashuni ẽ henekatsi
ikamariki. Haskawẽ taeshũ bebũkiri pe hiwekaĩkĩ mã kaneama
ishanũbũ ẽ matu yusĩkubiranaii. 24 Matuwẽ taeshũ haska Senhor Deusũ
akubirãmis shinãhairakubaĩkĩ datekĩ txanima kayabi Senhor Deus besti
kẽwãkubaĩshãkãwẽ, shinã betsa wamarã. 25 Hakia Senhor Deus henekĩ
mã ana txakabuwakĩ taewaya matu inũ matũ shanẽ ibu bena kupikĩ
Senhor Deusũ matu matsukĩ akawashanikiki— anikiaki.

Filisteu nawabube Israelĩ enabu ana detenamenibukiaki, na hãtxarã

13 1 Saul huni ewakaĩkĩ Israelĩ enabu yunukĩ taewai shanẽ ibuima
ano itxapa kariama 2 detenamenika hau ikubaĩshanũbũ Israelĩ
enabu 3.000 huni detenamenikabu katukẽ Betel manã mati matipa
anu mae betsa Micmás anu 2.000 detenamenikabu habe bashikuabu
hanua 1.000 detenamenikabu hawẽ huni bake iyua Jônatasbe hawẽ
epa Saulũ yunua Benjamimnẽ enabũ maiwã pakea Gibeá anu hari hatu
binukĩ keshemai kakẽ hanua hatiri yurabu tesheabu hau hatũ hiwetã
bunũbũ Saulũ hatu yunua buabũ 3 Filisteu nawa detenamenikabu Gibeá
anu kesheabu Jônatasã hawẽ detenamenikabubetã hatu detekĩ Gibeá
anua hatu nitxĩkĩ keyua hatu haska wa hatũ maewã anushũ Filisteu
nawa shanẽ ibubũ nĩkatã unaĩbũ hanushũ Hebreu nawabũ hau nĩka
keyubaunũbũ Israelĩ enabu maiwã pakea tibi anushũ hau txashuwã
mashũ txã txã akubaunũbũ Saulũ hatu yunua
4 hatu banabimabaũkĩ:
—Filisteu nawa detenamenikabu Saulũ hatu detekĩ keyushinawẽ taea
Filisteu nawa dasibibu Israelĩ enabuki sinatahairaibũ Gilgal anu dasibibu
Saul anu ma itxakanikiki— hatu wabu ma nĩkakĩ keyuabũ 5 Filisteu
nawabu Israelĩ enabube hatuberi detenamerianũ ishũ hawenabu 30.000

detenamenikabu cavalo tarãtiki mapuabu inũ, 6.000 detenamenikabu
cavaloki katsaumeabu inũ, detenamenikabu maĩ bunikabu ianẽwã kesha
anu mashi keska tsuã hati hatu tanatiruma hatu yunukĩ Filisteu nawa
shanẽ ibubũ hatu itxawabu hati hayabu Micmás anu mapekebaini hikishũ
mae betsa bari huaikiri Bete-Áven anushũ hatũ tari hiwe pũtebaunabũ
6 Israelĩ enabũ hatu uiã mesehaira dakakẽ uĩ datei pashai hunenũ ika
mishki tãpe anu inũ, mai kini shãtu anu inũ, mashash mananã inũ, mai
shãtu keru anu inũ, txatxa ũpash anu hunei iruabũ, 7 hatiri itxapa pashai
Hene Jordão pukebaini bui maiwã pakea Gade inũ maiwã pakea betsa
Gileade anu iruabũ hakia Gilgal anu Saul bashikua hawẽ detenamenikabu
habe bashikua datehairai saki saki iki keyuaibũ 8 haska Samuelĩ yubakĩ
hanu yuishina 7 dia Saulũ manabia hakia Samuel Gilgal anu huriamakẽ
hunibu bestibu tibi inũ bui taewaibũ 9 hanushũ Saulũ yunukĩ hatu yuikĩ:
—Inabu ea beshũrikãwẽ. Hawẽ sheni menu keyushũ hawẽ daewati
nami nũ pinũbunã— hatu wa beshuãbu tesẽshũ hawẽ sheni dashpeshũ
inãbu Saulũ ibubis hawẽ sheni menu 10 keyuaya Samuel hui hikiaya ikĩ
haki nukui kashũ Saulũ pe hãtxa wabia 11 Samuelĩ hawaira yuikĩ:
—Haskakĩ mĩ haska washumẽ?— aka
kemakĩ Saulũ yuikĩ:
—Huni bestibu tibi inũ bui taewaibũ ẽ uiã haska mĩ ea yubakĩ yuishina
ma binuaya mĩ huriama Micmás anu Filisteu nawabu mirima itxai
keyuaibũ 12 Senhor Deus ea akĩ merabe ẽ yukariama nenu Gilgal anushũ
ea dukũ Filisteu nawabũ ea detetirubu shinãkĩ hani haskatima ibubis ina
hawẽ sheni Senhor Deus ẽ menukĩ keyushũshuki— aka
13 Samuelĩ Saul kemakĩ:
—Na haska mĩ ashurã, mĩ atimapahairashuki. Haska Senhor Deusũ
mia yunuima mĩ kaneama ishurã, mĩ Israelĩ enabu shanẽ ibu niti ikama
ikũkaĩkeanaii. 14 Hakia mĩ shanẽ ibui taebiaimakẽ minaburi ikubainama
ishanikiki. Haskawẽ taeshũ huni betsa pepa haska betxipaiai keska
ashũtiru Senhor Deusũ ana katushanikiki, Israelĩ enabu shanẽ ibu betsa
mistukinã— abaini
15 hanira kai Gilgal anua Samuel kaĩkaini kaya, detenamekatsi pewatã
detenamenikabũ Saul txibaĩ Gilgal anua kaĩbaini bui Benjamimnẽ
enabũ maewã Gibeá anu hikiabũ hanushũ hawẽ detenamenikabu habe
bekĩ txibãbu Saulũ hatu tanabaũkĩ 600 hunibu uiãyã 16 Saul inũ hawẽ
huni bake iyua Jônatas inũ hatube beabu Benjamimnẽ enabũ maewã
Gibeá anu niti ishũ manayuaibũ Filisteu nawabu Micmás anu hatũ tari
hiwe pũtebauna maniabũ 17 hakia 3 detenamenika shuku haya habu tibi
pashkabaini betsa maiwã pakea Sual anu mae betsa Ofrakiri butanũbũ
18 hanua shuku betsa Bete-Horomkiri butanũbũ hanua shuku betsa hanu
tsua hiweabuma anu kesha Zeboim pashku napãpakiri bui hanushũ
uĩbaũtirubu anu mananã hikiabũ,

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19 matxatu txaipa kenuhaira inũ hashi Israelĩ enabu, Hebreuburã, hau
detenameti dami wayamanũbũ Filisteu nawabũ hatu nemamisbuwẽ taea
Israelĩ enabu maiwã pakea hirabi anu ferro mane kenuti mabu wanika
tsua hayabumakẽ, 20 hatũ kenu mabu dayati sharabu kenunũ, iwanã,
Filisteu nawabũ hanushũ ferro mabu wamis inũ hanushũ kenumis anu
hatũ dayati mabu hau bunũbũwẽ, 21 mai pukĩti betsa betsapa kenushũ
pei heshe dabe hatu yuka pakamamisbu inũ, due inũ txatxiti kenukĩ
pei heshe bestitxai hatu yukakĩ pakamamis ipaunibukiaki. 22 Haskawẽ
taea habũ Saul inũ hawẽ bake Jônatas txibãbu habu hawa deteti kenu
hayabumakẽ Saul inũ Jônatas besti matxatu txaipa kenuhaira inũ hashi
hayabukẽ 23 Filisteu nawabu kushibaĩ Micmás anu mati dabe namakis
napaku anu hanu bai kati anu tsuã hatu nemama hikiabũ

Mẽtsisipakaĩ Jônatasã Filisteu nawabu hatu detekĩ maemanikiaki, na hãtxarã

14 1 shaba betsatiã Saulũ huni bake Jônatasã hawẽ merabewanika
yuikĩ:
—Ukeri pashku pukebaĩ Filisteu nawabu detenamenikabu shuku betsa
detenũ kawe— aka haska kaĩkĩ hawẽ epa Saul banabimama 2 mati manã
tenãmãshũ hanushũ shekiwã trigo katamisbu anu hi betsa hawẽ kena
romeira namã Migrom anu manishũ 600 hunibubetã Saulũ manaya
3 Senhor Deus yukanũ ika Deusbe hawenabu hãtxashunikatũ tari hawẽ
kena éfode Aíasĩ beshuã inikiaki. Aíasĩ eparã, Aitube inikiaki, Icabô
betsarã. Hanua Icabô eparã, Finéias inikiaki. Finéiasĩ epa Eli inikiaki.
Siló anushũ hawenabu Senhor Deusbe hatu hãtxashunikari ikũkainikiaki,
Elirã.
Jônatas tashnikaĩkĩ tsua yuiama ka tsuã hawa unãmakẽ 4 mati kuburu
keyatapa dabe hawẽ kena Bozez inũ Sené ha dabe namakis bai anu
Filisteu nawabu detenamenikabu maniabu anu kemanũ ika ka 5 mishki
mati keyatapa betsa Micmás bebũ nortekiri nia inũ betsa Gibeá bebũ
sulkiri niriakẽ 6 hanushũ hawẽ merabewanika Jônatasã yuikĩ:
—Filisteu nawa detenamenikabu hawa nukũ Deus unãbuma anu hatuki
kemai ukeri kesha betsauri kawanãwẽ, Senhor Deusũ nukuwẽ taeshũ
nuku merabewatirumẽkainã. Senhor Deusũ hawẽ maemati kushiparã,
hawa bikamaki. Huni itxapawẽ kasmai huni eskarabeswẽ Senhor Deusũ
nuku hatu maemamatiruki— aka
7 kemakĩ hawẽ tsumapã yuikĩ:
—Haskakenã, haska mĩ shinaĩ keska akubaĩwẽ. Hawara mĩ shinaĩ ẽ
mia txibãkĩ ashũkubaĩtiruki— aka
8 haska yuia hanushũ Jônatasã kemakĩ yuikĩ:
—Uiã, ukeri hanu mapuabu anu kapukenãwẽ, hau shinãshũ habũ nuku
uinũbunã. 9 Habũ nuku uĩtã yuikĩ: “Manayukãwẽ, matu anu nũ butuairã”,

nuku akabu nũ hatu manaii, hatu anu mapekeamarã. 10 Hakia habũ ana
nuku yuikĩ: “Nuku anu mapekekãwẽ”, nuku akaibuwẽ taeshũ Senhor
Deusũ nuku merabewaya nũ hatu maematiru unãtã hatu detenũ ika
samama nũ hatu anu mapekekaĩtiruki— aka
11 hau shinãshũ hatu uinũbũ huneabu anua tashnibainaibu Filisteu
nawabũ hatu betxitã yuikĩ: “Uĩkãwẽ. Hanu ma huneshinabu mishki tãpe
anua Hebreu nawabu ma tashnibirãkanikiki”, iwanã 12 hui kushipawẽ
Jônatas inũ hawẽ tsuma sai akĩ yuikĩ:
—Detenameti matu yusinũ nuku anu mapekekãwẽ— ikaibũ
hawẽ tsuma Jônatasã yuikĩ:
—Senhor Deusũ nuku merabewakĩ Israelĩ enabu hatu deteshũkĩ
maemaikiki. Etxũ hukĩ ea txibãbirãwẽ— aka
13 hani mĩ mapeketiruma anu mapekei betãkubaini Jônatas mapekeaya
hawẽ tsumapãri txibãriabaini habe mapeketã Jônatasã Filisteu nawabu
detekĩ di atanai hawẽ tsumapã hatũ namekĩ tenãkubaũkĩ 14 habu dukũ
tenã taewakĩ hanu kesheabu anu mae hatiuma anushũ Jônatas inũ hawẽ
tsumapã 20 hunibu hawaira hatu detekĩ tenãbu 15 hatu haska wabaunaibu
Filisteu nawabũ unãtã detenamenikabu hatũ tari hiwe pũtebaunabu anu
inũ detenamenikabu shukuakeakea nãta keshebaunabu datebaunaibũ
hanushũ Senhor Deusũ mai patxa sakumakĩ hawa shinãtimawakĩ hatũ
shinã hatu benua Filisteu nawabu dasibi datehairai berukubaunaibũ
16 Benjamimnẽ enabũ maewã Gibeá anushũ Saulũ hatu yunua
habu mapushũ uĩbaunaibũ Filisteu nawabu harakiri katima datei
kushibaunaibu uĩkĩ Saul yuiabu 17 haska nĩkatã hawẽ detenamenikabu
habe itxabu Saulũ hatu yuikĩ:
—Tsua nukunabu nenu hayamamẽkaĩ, hatu benabaũkãwẽ— hatu
wa tanakĩ uĩbaũkĩ Jônatas inũ hawẽ tsuma hayama uĩtã Saul yuiabu,
18 Israelĩ enabu detenamenikabu anu Deusbe hatu hãtxashunikã tari
éfode ma beshiã Aías Saulũ yunukĩ yuikĩ:
—Deusbe yubakani tari éfode nenu bewe— aka
19 Deusbe hatu hãtxashunikabe Saul hãtxaya Filisteu nawabu hatũ
tari hiwe pũtebaunabu anua datei haskatima bis bis iki berukua
itimaskahairakubaunaibu uĩkĩ nĩkatã Saulũ Aías ana yuikĩ:
—Haskamaki. Éfode ana beyamawe— atã
20 hawẽ detenamenikabu Saulũ hatu itxawatã: “Hatu detenũ bukãwẽ”,
iwanã, hatu iyuaya hawa shinã betsawẽ haskatima hanubi Filisteu
nawabu detenamebaunaibũ 21 ha dikabi uatiã Hebreu nawabu Filisteu
nawabube dasia hiwenibu habu dikabi beshiãbu habuã Filisteu nawabu
henebaũ ma hatunabu Israelĩ enabu merabewakĩ Saul inũ Jônatasbe
dasitã Filisteu nawabu hatu detekĩ hatu merabewanibukiaki. 22 Hatu
deteabu Efraimnẽ enabu maewã mati matipakiri Filisteu nawabu
hari pashaibu nĩkatã hatu detenũ ika tashnibirãkĩ detekubaĩkĩ hatu

txibãbaĩkĩ 23 Bete-Áven anushũ hatu dete keyutã txĩtũtanibukiaki. Haska
wakĩ Senhor Deusũ Israelĩ enabu merabewakĩ Filisteu nawabu hatu
putamanikiaki.

**Hau hawa piyamayunũbũ hawẽ detenamenikabu
Saulũ hatu nemanikiaki, na hãtxarã**

24 Saulũ Israelĩ enabu hatu yubakĩ nemakĩ yuikĩ: “Bari kariama
eki sinataibu nũ hatu dete keyuriama Filisteu nawabu txibãbaĩkĩ
detekubaĩkĩ tsuã taska piyamayushãkãwẽ. Tsuãra ea nĩkama bunikĩ mã
piarã, txakabuhairashanikiki”, haska hatu wabiranawẽ taea ha shabatiã
Israelĩ enabũ hawa piti betsa metsabumahairakẽ ma hĩ iki punu nukai
babubiashũ 25-26 Filisteu nawabu txibaĩ hi shukua anu hikibaũ hanu
buna hawẽ bata hi anua txakahairai ũpash keska habai mai anu pãtu
tsaua Israelĩ enabu detenamenikabũ betxibiatã Saulũ hatu nemakĩ
yupuawẽ taea datekĩ tsuã meamahairakẽ 27 hakia hawẽ epã nemati hãtxa
Jônatasã nĩkama ikawẽ taeshũ hawẽ hashi debuwẽ buna bata pãtu tsaua
pukutã hawaira mebaini hawẽ shinã txãkaĩ benimakaini kaya 28 hawẽ
detenamenika betsã uĩtã yuikĩ:
—Mĩ epã nuku yubakĩ yuikĩ: “Tsuãra na habiatiã piti betsa piarã,
Senhor Deusũ hau txakabuhaira wanũwẽ”, akĩ nuku yuibiranawẽ taea
haska nĩkabirana nukunabube nũ ma punu nukahairabuki— aka
29 Jônatasã kemakĩ:
—Ẽ epã hatu nemakĩ nukunabu itxakawakĩ hatu yubawẽ taea mã ma
babuaki. Buna bata eskarabes mekĩ ẽ pia ẽ yura ẽ ma ana kushipashuki.
Uĩwẽ. 30 Filisteu nawabũ piti nũ hatu putama buaibũ ha nukunabũ ha piti
pikubaini hawẽ kushipatã nukunabũ Filisteu nawa mirima hatu detekĩ
baris ma nũ hatu dete keyushu ikeanaii— aka
31 Israelĩ enabu punu nuka hĩ ibiakubaĩkĩ ha shabatiã Micmás anua
Filisteu nawabu detekĩ txibãkubaĩkĩ hatu keyuriama Aijalom anu hatu
henetã txĩtũbirãkĩ 32 atimas Filisteu nawabũ ma hatũ inabu henebainabu
txashuwã inũ, ina awa inũ, hatũ ina awa bake bitã betsa tesẽshũ maiki
meshte meshte ashũ hawẽ nami pasha himiyabi piaibũ 33 hakia hatiri
bushũ Saul yuikĩ:
—Senhor Deusũ hãtxa danãkĩ txakabuwakĩ nami pasha himiyabi
pikanikiki— akabu
Saulũ kemakĩ hatu yuikĩ:
—Matũmebi mã txibã pewaismaki, kanekĩ txakabuwairã. Mishki
ewapahaira tarãbirã nenu ea beshũkãwẽ. 34 Haska watãshũ hatũ ina awa
inũ hatũ txashuwã bestibu tibitũ hau nenu benũbũ hatu yuikubaũtãkãwẽ.
Nenu beshũ tesẽshũ hawẽ himi habai keyuaya meshte meshte ashũ
bawashũ pitirubuki, nami pasha himiyabi pi txakabukĩ Senhor Deus ana
sinatamamarã— hatu wa hatu yuibaunabu habias meshuki bestibu tibitũ

ibubis hatũ ina awa beshũ tesẽshũ himi habawakĩ keyutã bawashũ pikĩ
keyuabũ 35 hanushũ ha dukũ tates taewabaĩkĩ Saulũ ibubis hawẽ kẽwãti
txi tapu Senhor Deus ashũkĩ taewanikiaki.
36 Haska hatu pewatã Saulũ hatu yuikĩ:
—Ikis na meshu merã butubaĩ Filisteu nawabu ana hatu
berutã detekubaĩkĩ penariama tsua betsa taska teshe wakĩ
hiwemayamashãkãwẽ— hatu wa
dasibibũ yuikĩ:
—Haska mĩ shinaĩ keska akubaĩwẽ— akeakeabu hakia hawenabu
Deusbe hatu hãtxashunika Aíasĩ Saul yuikĩ:
—Hawara nũ akatsis ikai ariama Senhor Deus yukakĩ
taewanãwẽ— aka
37 hawẽ hãtxa nĩkatã Saulũ Deus yukakĩ:
—Ana Filisteu nawabu hatu txibãkubaĩpa? Israelĩ enabu mĩ hatu nuku
yunukĩ maemamatirumẽ?— aka
habias meshu merã Senhor Deus hawa kemama pes dakakẽ 38 haskakĩ
Senhor Deusũ hawa yuiama tapĩkatsi ikĩ Saulũ hawenabu yuikĩ:
—Detenamenika shanẽ ibu dasibibube nenu bekãwã, tsuã na
habiatiã txakabuwakĩ mã kaneshumẽkaĩ, nũ tapinunã. 39 Israelĩ enabu
mekenika Senhor Deusũ ea nĩkaya ẽ matu yubaii, tsuãra Senhor
Deus sinatamakĩ kanebiranamẽkaĩ, hau mawanũwẽ. Ẽ bake Jônatasã
txakabuwakĩ kanebiranarã, habiari hau mawanũwẽ— ikaya shanẽ ibubu
detenamenikabũ hawa yuiabumakẽ 40 Israelĩ enabu dasibi Saulũ ana hatu
yuikĩ:
—Pashkatã mapu bukunãkãwẽ. Ukeri matu dasibi ikãwẽ, nekeri ẽ bake
Jônatas inũ ea nũ niairã— hatu wa
dasibibũ kemakĩ yuikĩ:
—Haska mĩ nuku akatsis ikai keska awe— akabu
41 hãtxa kushipawẽ Saulũ Senhor Deus yuikĩ:
—Israelĩ mekenika Senhor Deusuũ, mĩ dayarũ mia yukabia haskakĩ mĩ
ea hawa kemamamẽ? Ẽ kaneamẽkaĩ, ẽ bake Jônatasã kaneamẽkaĩ, hawẽ
unãti Urim hau haki tashninũwẽ. Hakia Israelĩ enabu minaburã, habũ
kaneamẽkaĩ, hawẽ unãti Tumim hau hanu tashninũwẽ— akaya
Jônatas inũ Saul anu unãti watã Urim bia kaiãyã hawẽ hatu unãti waya
Israelĩ enabu kaneabuma hatuki pe kaiãyã
42 haskaya Saulũ ana hatu yunukĩ:
—Ẽ bake Jônatasmẽkaĩ, ẽ eamẽkaĩ, nuku unãkĩ hawẽ unãti ana nuku
anu kaĩmawe— aka
unãti wati bia Jônatas hatu unãmai haki tashniaya 43 haskaya Saulũ
Jônatas yunukĩ:
—Hawara mĩ kanebirana shabakabi ea yuiwe— aka
Jônatasã shabakai txanikĩ:

—Txanimaki. Buna bata betxitã ẽ hashi hawẽ debuwẽ besti pukutã
eskarabes ẽ me bestibirãshinaki. Ẽ haska wabirãshinawẽ taearã, dateama
ẽ mawatiruki— aka
44 hãtxa kushipawẽ Saulũ yuikĩ:
—Jônatasã, ẽ haska hãtxa yuibainawẽ taeshunã, mĩ mawamakenã,
bikahairawẽ Deusũ hau ea kupishanũwẽ— akaya
45 hakia haska wai hawenabũ nĩkatã Saul kemakĩ:
—Haskatã e iskaũ Jônatas mawatirumẽ? Jônatasã hawenabu Israelĩ
enabu Filisteu nawabu dasibi nuku maemamashũkĩ keyushũbiranawẽ
taea mawatirumaki. Haska Jônatasã abiranarã, Deusũ merabewaya
Jônatasã abiranawẽ taea Senhor Deus hiwekũkainaya Jônatas mawai
hau tĩ iyamanũwẽ, hawẽ bu dikabi betsa teseamarã— akĩ Jônatas hau
mawayamanũ haska yuikĩ Saul nemanibukiaki. 46 Haskakẽ hatũ maiwã
pakea anu Filisteu nawabu txĩtũbainaibũ Saulũ ibubis shinãtã ana hatu
txibãma hatu henetanikiaki.
47 Hatu haska watã tsuã ana nematirubuma Israelĩ enabu dasibi
yunukubaĩkĩ Saul shanẽ ibuhairakĩ nawabu hiwebaunabu haki sinataibu
hatu nemakĩ maemakubainikiaki. Moabe nawabu inũ, Amom nawabu
inũ, Edom nawabu inũ, mae betsa Zobá anua shanẽ ibubu inũ, Filisteu
nawaburã, hanira hatũ mae anu kakĩ hatu maemakubaĩpaunikiaki.
48 Saulũ hawẽ detenamenikabu hatu itxawatã iyushũ Amaleque
nawabu maemakĩ keyunibukiaki, nawa tibi dasibirã, Israelĩ enabu
yumetsubirãbirãmisbu hatu nemashũkĩ keyukubaĩkinã.
49 Hati Saulũ bakebu inibukiaki, hawẽ huni bakeburã, Jônatas inũ
Isvi inũ Malquisuarã. Hanua hawẽ aĩbu bake daberã, iyua Merabe inũ
mashku Mical inibukiaki. 50 Saulũ ainĩ kenarã, Ainoã inikiaki. Ainoãnẽ
eparã, Aimaás inikiaki. Hanua Saulũ detenamenikabũ shanẽ iburã, Abner
inikiaki. Hawẽ eparã, Ner inikiaki, Saulũ epa betsarã. 51 Abielĩ bake
daberã, Ner inũ Quis inibukiaki. Quisrã, Saulũ epa inikiaki.
52 Saul hanua shanẽ ibuima hiwekũkaĩkĩ Filisteu nawabube detenamei
heneama mesebiakẽ Saulũ huni kushipabu katutã hau habetã Filisteu
nawabu detenũbũ hatu itxawakubainikiaki.

Saulũ hawẽ yunua akĩ pewashunama kaneaya Deusũ dananikiaki, na hãtxarã

15 1 Shaba betsatiã Samuelĩ Saul yuikĩ:
—Deusũ enabu Israelbu mĩ hatũ shanẽ ibunũ ẽ mia katuima
Senhor Deusũ eska mia yuikiki. Nĩkawe. 2 Senhor Deus kushipa dasibi
binua eska hãtxashinaki: “Egito anua Israelĩ enabu bekĩ Amaleque
nawabũ maiwã pakea kapukebaĩpanãbũ hatu nemakĩ niti aniwẽ taeshũ
natiã ẽ hatu kupikatsis ikaii. 3 Na habiatiã Amaleque nawabu anu bushũ
hatu detekĩ keyutãkãwẽ. Hatuwẽ hawa nuiama dasibi hatu yamawakĩ

keyutãkãwẽ. Hunibu inũ, aĩbuaibu inũ, bake mishtĩbu inũ, dama
kaĩshinabu hatu tenã keyukĩ hanushũ hatũ ina awa inũ, hatũ txashuwã
inũ, hatũ camelo inũ, hatũ jumento hatũ mabu dasibiyabi yamawakĩ
keyutãkãwẽ", akĩ Senhor Deusũ ea yuikĩ mikiri haska hãtxashinaki— aka
4 hanushũ Saulũ haska nĩkatã hawenabu Israelĩ enabu kenakĩ itxawatã
hawẽ detenamenika maĩ bumisbu mae betsa Telaim anushũ hatu tanakĩ
200.000 hunibu tanatã hanushũ Judá enabu 10.000 hunibu tanakĩ
keyuriatã 5 hatu haska wabaĩkĩ iyui Amaleque nawabũ shanẽ ibu hatũ
mae ewapa anu hiweabuki kematã mishkiwẽ kenebaunibuwẽ taea napãpa
tepakuanu mapubaũshũ 6 Moisĩ ainẽ enabu Queneu nawabu Amaleque
nawabube husia hiweabuwẽ taeshũ hui kushipawẽ Saulũ hatu yuikĩ:
—Queneu nawabuũ, tashnibirani neri dasibi kaĩ bekãwẽ. Amaleque
nawabube nũ matu detekatsi ikamaki. Matubunã, Egito anua nukũ
shenipabu Israelĩ enabu beaibu matũ shenipabũ hatu duawanibukiaki.
Menã hawaira ea nĩkabirani bekãwẽ— hatu wa hawẽ hãtxa nĩkatã
Queneu nawabu Amaleque nawabu anua kaĩbaini pashaibũ
7 haskabiranaibũ hawẽ detenamenikabubetã Saulũ Amaleque nawabu
hatu dete taewakĩ Havilá anushũ hatu txibãbaĩkĩ Egito maiwã pakea
kesha anu mae betsa Surkiri hiki buaibu hatu detekĩ keyutã 8 hanushũ
Amaleque nawa shanẽ ibu Agague atxishũ hawenabu detenamenikabu
besti dasibi hatu detekĩ maematã 9 hakia Saul inũ hawẽ detenamenikabũ
Agague atxishũ mekeyutã hanushũ hatũ txashuwã bene inũ, yushã
pepabu inũ, ina awa bene inũ, yushã shua detekĩ tenãma hakia hatũ
mabu pepa karu betsa meketã hanushũ hatũ mabu pepa beshmas inũ
hatũ mabu atimapa sharabu besti dera dera akĩ txakabuwakĩ keyuabũ
10 hanushũ Samuel Senhor Deusũ hãtxa wakĩ:
11 —Pe dabanẽ Saul ẽ shanẽ ibu wani ẽ yunua ea akĩ pewashunama
natiã ma ea heneawẽ taeshũ ẽ ma heneaki— aka haskakiri Samuel
shinãma bika tenekĩ hau putayamanũ meshu txai tanakĩ Samuelĩ Senhor
Deus Saulkiri yukashũshini 12 penamahaira Saulki nukutanũ ika Samuel
kaya tsuãra yuikĩ: "Saul Carmelo anu kaikiki. Harishũ Amaleque nawa
detekĩ keyushĩshũ hawẽ unãmati mishki keyatapa benikĩ hatu nitxĩmatã
hanua bai betsa kawẽ Gilgalkiri butukainikiki", aka 13 Gilgal baiwẽ
Samuel kai hari Saulki nukua benimakĩ Saulũ yuikĩ:
—Senhor Deusũ hau mia pepawakubainũwẽ. Haska Senhor Deusũ ea
yunushinarã, ma ẽ meneshũshinaki— abia
14 hanushũ Samuelĩ txitekĩ yukakĩ:
—Txashuwã maã maã ikaibu inũ ina awa maã maã ikaibu ẽ nĩkairã,
haskakĩ ẽ haska nĩkai?— aka
15 Saulũ kemakĩ yuikĩ:
—Na inabu bekinã, Amaleque nawabũ maewã anua nũ beaii. Mĩ
mekenika Senhor Deus kẽwãkĩ ha inabu menukĩ kuashũshanũ, iwanã,

txashuwã pepa inũ ina awa shuarãwã nukunabũ mekeshinabuki. Hakia
dasibirã, nũ yama washinaki— ikaya 16 nĩkakatsi ikama nemakĩ Samuelĩ
hawaira yuikĩ:
—Haska ana yuiyamawe. Peswe. Eska Senhor Deusũ meshu merã ea
yuishinai mia yuinũ nĩkawe— aka
—Ẽ mia nĩkai ea yuiwe— aka
17 Samuelĩ ana yuikĩ:
—Ibubis mĩ haska hayatiruma mĩ shinãbiaya nĩkamas Israelĩ enabu
mĩ hatu shanẽ ibuhairashunũ Senhor Deusũ mia katuima mĩ shinãma
ishiãmẽ? 18 Eskaki, shinãwẽ. Senhor Deusũ mia yunukĩ hawẽ nemati
kushipawẽ ha Amaleque nawa txakabubu mia detemakĩ hatũ mabu mĩ
yama washanũ mia yunushinaki. 19 Haska shinãma hawẽ hãtxa nĩkama
binumakĩ hatu detebiakĩ hatũ mabu inũ hatũ inabu henebainaibu haskakĩ
mĩ hatu biãbirãshinamẽ, Senhor Deusũ berubi txakabukiranirã?— aka
20 Saulũ kemakĩ yuikĩ:
—Haska Senhor Deusũ ea yunushina txibãkĩ hawẽ yunuawẽ taeshũ ẽ
ma akĩ keyushũshinaki. Amaleque nawabu dasibi tenã keyutã hanushũ
Amaleque shanẽ ibu Agague neashinabu ẽ iweshinaki. 21 Txanima
Gilgal anushũ mĩ mekenika Senhor Deus ha inãkĩ hanushũ tenã
keyukatsi inabu shua tesẽshũ menukĩ keyushũti nukunabũ hatu nawakĩ
ibuwabirãshinabuki— aka
22 hanushũ Samuelĩ yuikĩ:
"Senhor Deusũ betxipai benimamisrã,
nũ ha nĩkakĩ nũ ashuaĩ besti betxipaimiski.
Hamẽ ha inabu sheni menukĩ keyushũmisbu inũ
hawẽ kẽwãti nami pitxãshũ pimisburã,
hawẽ Senhor Deus benimai beshmasmiski.
Habũ Senhor Deus nĩkakĩ ashũkubaĩmisburã, habuwẽ
benimahairamiski,
txashuwã sheni inũ hawẽ nami menukĩ keyushũmisbu binuarã.
23 Habũ Senhor Deus ikũwãbumã danãkĩ txakabuwakĩ Deus
sinatamamisburã,
yushibube dayai mukayakĩ unãmisbu keskabuki.
Tsuãra Senhor Deusũ yunuti hãtxa nĩkama habũ yushibu dami
kẽwãmisbu keskabuki, txakabuwairã.
Hamẽ miã akĩ Senhor Deusũ yunuti hãtxa mĩ danãkĩ
txakabuwashinawẽ taeshũ natiã mĩ nukũ shanẽ ibu ikis mia
danãriaikiki", aka

24 hanushũ Saulũ Samuel yuikĩ:
—Pemahairaki. Txakabu wakĩ ma ẽ kaneshinaki. Eã ẽ pewai
dabanẽ Senhor Deusũ yunuti txibãma inũ mĩ ea yusĩshina mestẽwãma

nukunabuki datekĩ hatũ hãtxa eã habu besti ẽ nĩkashinaki. 25 Hakia
haska ẽ kaneshina menã ea hakimariwe, haska ẽ mia yukairã. Ea haska
watã ẽ Senhor Deus kẽwaĩ kai ebe txĩtũkaĩwẽ— aka
26 kemakĩ Samuelĩ yuikĩ:
—Mĩ ma Senhor Deusũ yunuti hãtxa danãshinawẽ taeshũ natiã mĩ
Israelĩ enabũ shanẽ ibubiakẽ Senhor Deusũ mia danaĩwẽ taea ana ẽ mibe
hari kamaki— atã
27 Samuel kai dabekekainaya ana niti anũ ishũ Saulũ Samuelĩ tari
txaipa keshawẽ tsumãtã ninĩkĩ ushniã 28 haska wã hanushũ Samuelĩ Saul
ana yuikĩ:
—Na ẽ tari mĩ ea ushnishu keska wakĩ Israelĩ enabũ mĩ hatũ shanẽ
ibubiakẽ Senhor Deusũ mia ma ushnia keska waikiki. Haska keskari wakĩ
mĩ shanẽ ibuai mia ma mebĩtã Israelĩ enabu betsa pepa mia binua Senhor
Deusũ katutã inãshanikiki. 29 Txanima Deusũ hawẽ kushipawẽ Israelĩ enabu
hatu duawakubaĩmis txanitxakaisma inũ hawẽ shinã betsa waismaki, huni
betsa betsapabũ hatũ shinã betsa wamisbu keskamarã— aka
30 Saulũ Samuel ana yuikĩ:
—Txanima kanei ẽ txakabushinaki. Hakia ẽ mia yukakĩ ea akaii. Hau
Israelĩ enabu inũ hatũ anibu unanepabũ nũ kai uĩkĩ hau ea shanẽ ibuai
eki meseyunũbũ haskama ebe kashũ mĩ Senhor Deus ea duawakĩ ea
kewãmayui kawe— aka
31 hawẽ hãtxa nĩkatã Saul Samuelbe txĩtũkaini kashũ dãti iki beti itã
hatũ mekenika Senhor Deus kẽwãkĩ meneaya 32 Samuelĩ hatu yunukĩ:
—Amaleque nawa shanẽ ibu ea bebũ nitxĩ bekãwẽ— hatu wa
hanushũ iweabu Samuel bebũ nishũ Agaguẽ shinaĩ: “Ma ẽ txakabu
binushinaki”, ikĩ shinaĩ: “Ea ana tenãkĩ deteabumamẽkaĩ”, ishũ
shinãbiaya 33 hakia Samuelĩ Agague yuikĩ:
—Mĩ matxatu txaipa kenuhairawẽ aĩbuaibu itxapa mĩ hatu bakeuma
waniwẽ taea mĩ ewa hatu keskariai bakeumari ikũkaĩshanikiki— akĩ
Gilgal anushũ hawaira Senhor Deuski nukuti tari hiwe bebũshũ Samuelĩ
Agague derakĩ tenãkĩ bais bais akĩ keyutã 34 hanua Samuel hawẽ hiwe
Ramá anu kaya Saulri habe pashkakaini hawẽ mae Gibeá anu txĩtũkaini
hawẽ hiwe anu ka hiweyuaya 35 haska kainima Samuel mawariama ana
haki nukushũ uiãma inikiaki. Senhor Deusũ shinaĩ: “Haskakĩ Saul Israelĩ
enabu ẽ hatu shanẽ ibu washunimẽ?” ikĩ shinã betsaiwẽ taea haska
washũ Samuel Senhor Deusũ shinã betsawatirumawẽ taea Samuelĩ ana
uiãmabia hawẽ nuihairai kashakũkainikiaki.

Davi hau shanẽ ibushanũ Deusũ katunikiaki, na hãtxarã

16 1 Atimas Senhor Deusũ Samuel yuikĩ:
—Saulwẽ taearã, hatiã hawẽ nui kashakũkaini mĩ
hakimashanai? Israelĩ enabu Saul hatu shanẽ ibushũkũkainai ana haskai

ẽ betxipaiamaki, mĩ haska shinainã. Menã benikaĩ ha piti sheni mĩ
txashuwã mashũ bishtuki mata watã Belém anu huni betsa Jessé hiwea
anua hawẽ huni bake betsa hau ha Israelĩ enabu shanẽ ibushũkũkaĩshanũ
ẽ ma katushinawẽ taea hari katãwẽ— aka
2 Samuelĩ kemakĩ yuikĩ:
—Haskakaĩ ẽ mia ashũtirumẽ? Mĩ ea haska yunua shanẽ ibu bena
katui ẽ kaya Saulũ tapĩtã ea tenãshanikiki— aka
kemakĩ Senhor Deusũ yuikĩ:
—Belém anu ina awa bake babupa bushũ: “Senhor Deus kẽwãtanũ ika
matu anu ẽ huaii”, iwanã, hatu yuitãshãwẽ. 3 Ina awa bake tesẽshũ hawẽ
sheni menukĩ keyushũ pitxãtã Deus kẽwãkĩ hawẽ nami ẽ mibetã piyuaii,
iwanã, Jessé kenashãwẽ. Mĩ harishũ haska wai kai ẽ mia yuishanaii.
Ha shanẽ ibushanai Jessé bake betsa haratura ẽ mia yuikĩ yunua katukĩ
shanẽ ibu kushipa meribi wakĩ sheni mashu ashãwẽ— aka
4 haska Senhor Deusũ yunua Samuelĩ abaini kai Belém anu hikiaya ha
mae anua anibu unanepabu kaĩbirã dateyabi ikĩ Samuel yukakĩ:
—Unanumawẽ taea mĩ huai?— akeakeabu
5 kemakĩ Samuelĩ hatu yuikĩ:
—Haa. Unanumawẽ taea ẽ huaii. Senhor Deus kẽwãkĩ na ina awa bake
babupã sheni menukĩ keyutã hawẽ kẽwãti nami matubetã pinũ ika ẽ
hushuki. Matũmebi datxuki petã hawẽ kẽwãti nami ebetã pikãwẽ— hatu
watã
Senhor Deusũ Jessé inũ hawẽ huni bakebu hau ha meribi pepa wanũ
Samuelĩ Senhor Deus hatu yukashũtã ina awa sheni menukĩ keyushũ
hawẽ kẽwãti nami hua habetã pinũ, iwanã, Jessé inũ hawẽ huni bakebu
kenakĩ Samuelĩ huni betsa yunua 6 hatu yuia bei hikiaibũ Jessé huni bake
iyua Eliabe Samuelĩ uĩkĩ: “Txanima haki, Senhor Deusũ ma katushinarã,
hau Israelĩ enabu shanẽ ibukũkaĩshanunã”, ikĩ shinãyã
7 hakia Senhor Deusũ Samuelĩ shinã uĩkĩ yuikĩ: “Haskamaki. Hawẽ
yura hawẽrua keyatapa shua uĩyamawe, ẽ ma haska danainã. Hunibũ
bemakis hatu uĩmisbu keska wakĩ miãri bemakis uĩyamawe. Hakia eã
uĩkinã, hatũ huĩti merã pe besti shinaĩbu ẽ unãti wamiski”, aka
8 hanushũ hawẽ huni bake betsa Aminadabe kenashũ Jessé Samuel
uĩma hakia Samuelĩ yuikĩ: “Senhor Deusũ ha katuamariki”, aka 9 hanushũ
hawẽ huni bake Samá kenashũ Jessé Samuel uĩma hakia Samuelĩ ana
yuikĩ: “Hari Senhor Deusũ katuamariki”, aka
10 Jessé hawẽ 7 huni bakebu uĩmakĩ keyua Samuelĩ yuikĩ: “Na hatiburã,
Senhor Deusũ tsua katuamaki”, iwanã 11 hawẽ henekĩ ana yukakĩ:
—Hatismẽ, mĩ huni bakeburã? Ana betsa hayamamẽ?— aka kemakĩ
Jessé yuikĩ:
—Txashuwã hatũ mekea mashkuhaira besti nenu hayamaki— aka
Samuelĩ Jessé yuikĩ:

—Hau benatanũbũ hawaira hatu yunuwe. Hanua ha huaya Senhor
Deus kẽwãkĩ benimai nũ taewatiruki— akaya
12 Jessé hatu yunua bushũ itanabu hawairakirani ha berunã hawẽ
bake mashku hikiaya hawẽ yura hawẽruahaira inũ hawẽ beru hawẽruari
Samuelĩ uiãyã hanushũ Senhor Deusũ Samuel yuikĩ:
—Ha niarã, haki. Hau Israelĩ enabu shanẽ ibuhairashanũ benitã piti
sheni mashu ariwe, katukinã— aka
13 haska wa Samuelĩ nĩkatã sheni bua hawẽ kapãkãkia bitã hawẽ epa
Jessé inũ hawẽ betsabũ uiaĩbũ berunã hawẽ kena Davi piti sheniwẽ
Samuelĩ mashu akĩ hau Israelĩ enabũ shanẽ ibukũkaĩshanũ katuaya
habiatiãri Senhor Deusũ Yushinĩ Davi kushipa wakĩ taewaya hawa
ana manai niti ikama hatu yuibaini Ramá anu hawẽ hiwe anu Samuel
txĩtũkainikiaki.

Davi Saulũ merabewanika inikiaki, na hãtxarã

14 Hanushũ Senhor Deusũ yushinĩ Saul henebaĩkẽ hakia hau bika
tenemakubaĩshanũ yushĩ txakabu Senhor Deusũ yunua haki hikishina
Saul ana shinã pewamamakĩ bika tenemaya 15 hawẽ tsumabũ Saul yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, Senhor Deusũ ma yunua yushĩ txakabũ mia bika
tenemaikiki, mĩ unaĩmẽkainã. 16 Mia haska waya tsuãra harpa mawa
unãhairai hau mia benashũtanũbũ mĩ tsumabu nuku yunuwe, nũ
benai kairã. Yushĩ txakabũ mia bika tenemai harpa mawanikatũ mia
mawashunaya mĩ pekũkaĩshanaii, ha mĩ bika teneairã— akeakeabu
17 hawẽ tsuamabu kemakĩ Saulũ hatu yuikĩ:
—Peki. Huni betsã harpa mawa unãhairai ea benashũbaũtãkãwẽ.
Betxitã ea iweshũtãkãwẽ— hatu wa 18 hawẽ tsuma betsã Saul yuikĩ:
—Belém anushũ Jessé huni bake mashku Davi hawẽruatũ harpa mawa
unãhairai inũ ha dikabi kushipakaĩ detenamea unaĩ inũ pe shinaĩ hãtxai
pemis ẽ uĩmaki, Senhor Deusũ haskai merabewakubainairã— aka
19 hanushũ hau yuishũtanũbũ Saulũ hawẽ tsumabu Jessé anu hatu
yunukĩ: “Belém anu bushũ Jessé ea yuishũkĩ: ‘Mĩ huni bake Davĩ
txashuwã mekenika ea nitxĩshũwẽ’, akĩ Jessé ea yuishũtãkãwẽ”, akĩ hatu
yunua
20 bushũ Saulũ hãtxa Jessé yuiabu nĩkatã hawẽ bake nitxĩshũkĩ
hau haya iyutanũbũ jumento kamaki misi saku mata inũ bitxi bishtu
vinho mata naneshũtã hanua cabra bake jumentoki dũtãshũ Saul anu
haya yunua 21 kai hikishũ Davĩ Saul yuikĩ: “Ea Jessé bake mianu ma ẽ
hushuki, mia dayashunirã. Hanua ẽ epã na piti inãkuĩ mia yunushinaki”,
aka hanushũ Saulũ hawẽ merabewanika wakĩ Davi betxipaihairakĩ
katushĩshũ 22 hanushũ Saulũ hawẽ hãtxa ana Jessé bumakĩ: “Mia ea
akĩ mĩ bake Davi mĩ ea nitxĩshũshina ẽ betxipaihairaiwẽ taeshũ ea
heneshũwẽ, hau ea anu ikũkaĩshanunã”, akĩ hawẽ hãtxa bumanikiaki.

23 Hanushũ haska washĩkẽ yushĩ txakabu Deusũ yunua Saul bika
tenemakĩ ana taewaya Davĩ harpa mimawa pewashunaya Saul anua
yushĩ txakabu tashnikainaya Saulũ ana pe shinãpaunikiaki, beshteketã
petũ besuirã.

Filisteu nawa Golias Davĩ tenanikiaki, na hãtxarã

17 1 Israelĩ enabu detenamenikabube detenamenũ ika Filisteu
nawa shanẽ ibubũ hawẽ detenamenikabu hatu itxawabirã Judá
enabũ maiwã pakea anu mae betsa Socó inũ Azeca namakis Damim mae
anu hatũ tari hiwe pũtebaunabũ 2 hanua haskariai Filisteu nawabube
detenamenũ ika Saulũ hawenabu itxawariabirã pashku Carvalho
napãpa anushũ hawẽ detenamenikabubetã hatu detenũ ishũ pewakĩ
hatũ tari hiwe pũteriatã hanushũ Filisteu nawabube detenameti mabu
pewaibũ 3 hanua mati mananã betsauri Filisteu nawabu mapubaunabu
inũ ukeri mati mananã betsa anuri Israelĩ enabu mapuriabaunabu ha
pashku napaku namakiswẽ taea pashka uinanaĩbũ 4 hanua Filisteu nawa
detenamenika betsa hawẽ kena Golias hawẽ yura keyatapahaira 3 metro
haya hawẽ maewã Gate anua hua hawenabu nashui ika nikẽ 5 tsuã hau
deteyamanũ hawẽ bushka hunekĩ maiti bronze mane sawea inũ bronze
mane tari hawẽ shutxi anu inũ petxiuri hunekĩ saweria hawẽ shãkama 55
quilorã, 6 hawẽ kishi inũ hawẽ bikerã anu huneriakĩ bronze mane saweria
ha putakĩ hatu txatxiti hashi bronze maneri inũ, 7 hawẽ hi kushipa
txatxiti hashi ewapa nũkupa hawẽ debu ferro mane kenuhaira hawẽ
shãkama 6 quilo ia inikiaki. Hawẽ merabewanikã hawẽ detenameti mabu
bushũmis bebukainaya 8 Golias kaĩkirã nishũ hui kushipawẽ Israelĩ enabu
hatu yuikĩ:

"Haskai detenamenũ ika bebiashina mã hamẽ mapuabumẽ? Earã, ẽ
Filisteu nawaki. Hakia maturã, mã Saulũ tsumabuki. Butukirã tsua ebe
detenameyuimẽkaĩ, huni betsa matu anua katutã ea anu yunukãwẽ,
hau ebe detenameyununã. 9 Matunabu betsa detename unaĩtũ ea
maemaya nuku dasibibu nũ matũ dayaru ikũkaĩshanaii. Hamẽ eã ẽ ha
huni maemakẽ matu dasibiburi mã nukũ dayaru ikũkaĩtiruki. 10 Ikis
Israelĩ enabu detenamenikabu tibi yuikĩ ẽ matu shinãmaii. Hau ebe
detenameyunũ bestitxai yunukãwẽ", hatu wa

11 haskai Saul inũ Israelĩ enabũ Filisteu nawa hãtxai nĩkatã ana hawa
benimama punu nukatã haki datei keyuaibũ

12-14 Saul shanẽ ibuyukẽ Efrateu nawa Belém anua huni betsa Jessé
anibuhaira 8 huni bakeya hawẽ bake mashku Davirã, Jessé 3 huni bake
iyua, Eliabe inũ Aminadabe inũ Samá Filisteu nawabube detenamenũ
ika Saulbe ma bushiãbu 15 hanua uatiã Saulũ Davi kena hubiashina ana
hawẽ epã txashuwã meketanũ ika Saul anua tashnikaini Belém anu
txĩtũkaĩshĩkẽ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

16 ha Golias tashnikirãkirãkĩ shaba tibi penama inũ bari kaya tibi hatu
kashe hãtxawẽ yuikĩ Israelĩ enabu sinatamakubaini 40 dia hatu bika
tenemaya 17 shaba betsatiã Jessé Davi yuikĩ:
“Shekiwã trigo tsui 20 litro inũ 10 misi bitã hatũ tari hiwe anu mĩ
betsabu bushũtãwẽ. 18 Ha dikabi hatũ shanẽ ibu beshmas inãkuĩkĩ 10 awa
txutxu tãki bushũriatãwẽ. Mĩ betsabu haskaramẽkaĩ, hatu ea uĩshũtãwẽ.
Mĩ betsabu ma pe hiweabumẽkainã, kakape nĩkatãkĩ ea yuiyutãwẽ”, aka
19 habiatiãri Saul inũ Davĩ betsabu inũ Israelĩ enabu detenamenikabu
Carvalho napaku anua Filisteu nawabube detenameaibũ
20 Davi penama bestẽtã hawẽ epã txashuwã huni betsã hau
mekeshũyunũ yunutã piti hawẽ epã yunushina hatu bushuĩ kai hatũ
tari hiwe pũtebaunabu anu hikitushiaya Israelĩ enabu detenamenika
mapubainabu hatũ date henei ana dateama detenamenũ ika sai sai
iki keyuaibũ 21 mati dabe anua beisinãbukuĩ Israelĩ enabu inũ Filisteu
nawabu mapubauna uinanaĩbũ 22 hanu piti inũ mabu mekeabu anu ha piti
bushu hanu arubaini detenameaibu uinũ ika kushikaĩ ha mapubaunabu
anu hikishũ hawẽ betsabuki nukushũ yukakĩ: “Mã haskaramẽ, nukũ epa
ẽ yui kairã”, iki 23 hawẽ betsabube Davi hãtxai heneriamakẽ Filisteu
nawa mapuabu anua mẽtsisipa hawẽ mae Gaterã, Golias ana tashnikirã
ana Israelbu mesewakĩ hau tsuara habe detenameyunũ habias hãtxa hatu
yuikubainai ana hatu hãtxa wai Davĩ nĩkaya
24 Israelĩ enabũ ha Golias uĩ hawẽ taea datei pashanũ ika txishtekiri
hukirã 25 yuinameakeakekĩ:
—Ha huni keyatapa tashnikiranairã, mã uiaĩ? Hau habe nũ
detenamenũ nuku kashe wakĩ nuku bika waikiki. Tsuãra maemakĩ tenãkẽ
nukũ shanẽ ibuhairatũ mabu itxapa inãkĩ hawẽ aĩbu bake aĩwãmatã
txipu hawenabus imposto pei ana yukama ikũkaĩshanikiaki— ikea
iakeabu 26 nĩkatã hari mapuabu Davĩ hatu yukakĩ:
—Ha Filisteu nawã matu kashe wakubainai tsuara habe detenamekĩ
tenãkĩ yamawakenã, ha huni detenamenika Saulũ hawa inãshanai
yuishinamẽ? Deus hiweatũ detenamenikabu kashe wakĩ bika
tenemakubainai tsua ikimẽkaĩ, hawa Deus ikũwãmarã— ikaya
27 Golias tsuãra tenaĩwẽ taeshũ hawara Saulũ ha inãshanai ana habias hãtxa
dama yuishu habũ Davi yuiabu 28 hakia haska yuiaibu hawẽ betsa iyua Eliabẽ
nĩkatã haskakiri Davi yuiaibu nĩkatã hawẽ betsa haki sinatakĩ Davi yuikĩ:
—Haskai mĩ nenu huamẽ? Hanu tsua hiweabuma anu nukũ epã
txashuwã itxapama tsuã mekeshũyunũ mĩ yunubirãshinamẽ? Nũ hatube
detenameai besti uĩtanũ ika mĩ hua mĩ datemanikapai haska txakabu
shinaĩ ẽ nĩkaii— aka
29 kemakĩ Davĩ yukakĩ yuikĩ:
—Ẽ hawa hãtxa txakabuwaiwẽ taeshũ mĩ ea ha akai, damahairabĩ ẽ
hãtxai?— itã

30 hawẽ betsa dapashkabaini kashũ huni betsa yukakĩ:
—Ha Filisteu nawabe detenamekĩ maemakenã, Saulunã, hawa
inãshanikiaki— aka habias betsabũ yuikãshu habiaskari Davi banabimakĩ
yuiria 31 Davi yuka ikai betsabũ nĩkabaini kashũ Saul yuiabu nĩkatã hau
Davi iwenũbũ hatu yunua 32 Davi kashũ Saul yuikĩ:
—Ha Filisteu nawawẽ datei hau punu nukayamanũbũwẽ. Earã, ẽ mĩ
dayaruwẽ taea ẽ habe detenamei kaii— aka
33 kemakĩ Saulũ Davi yuikĩ:
—Miarã mĩ berunãki. Ha Filisteu nawa keyatapabe detenamei mĩ mesti
mĩ katirumaki. Hakia ha ikirã, berunã detenamekũkaũmis beya huni
ewaki— aka
34 Davĩ yuikĩ:
—Eki txiti iwe. Earã, ẽ mĩ dayaru ẽ epã txashuwã ẽ mekeshũkubainai
leão hune hushũ txashuwã atxishũ tukũbainai 35 hawaira txibãbaĩ kusha
kusha akĩ txashuwã tukuã ẽ shetakash akubaĩmiski. Ẽ haska wa eari
pinũ ika ea shinãbirani huai hawẽ daniwẽ tsumabaĩ ẽ mestẽtiwẽ kusha
kusha akĩ ẽ tenãmiski, dateamarã. Urso dikabi hushũ yumetsukainai
ẽ habiaskari wamiski. 36 Haskakĩ leão inũ urso detekĩ ẽ amis keska
ha huni Filisteu nawa Deusuma ẽ habiaskari watirumamẽ? ha Deus
hiweatũ detenamenikabu hatu mesewakubainairã. 37 Inu betsa leão inũ
ursõ ea mesewai Senhor Deusũ ea hatu binumakubaĩmis keska wakĩ
ha huni Filisteu nawa keyatapatũ ea mesewabiaya Senhor Deusũ ea
merabewariatiruki— aka
nĩkatã Saulũ Davi yuikĩ:
—Haskakenã, katãwẽ, Senhor Deus mibe kashũ mia
merabewaikikirã— atã
38 hanushũ Saulũ haya detenamemis tari hau Davi sawemanũbũ hatu
yunua Davi mane tari sawemakĩ hau hawẽ bushka hunenũ mane maiti
maimatã hawẽ yura hunekĩ mane tari hawẽ shutxi anu inũ hawẽ petxiuri
hunekĩ sawemabu 39 hawẽ deteti txaipa kenuhaira ibubis bitã Davĩ usũtã
haska sawekĩ beyawaisma shãkamakẽ kapaikĩ danãtã Davĩ Saul yuikĩ:
—Ẽ haska beyamawẽ taea haska sawetã ẽ kushikaĩtirumaki— itã Saulũ
mane tari pekashũtã 40 hawẽ bamati hi besti tsumabaini kakĩ pashku
namakia 5 mishki tũkupabu katushũ hawẽ kapãkãki nanetã mishki haki
nanetã putati tsumabaini Goliaski kemai kaya 41 hawẽ merabewanika
bebushũkiranaya hanua Golias unãshubira hatxũ hukĩ 42-44 unuria Davi
uĩkĩ huni berunã hawẽ yura hawẽruahaira inũ hawẽ beru hawẽruari
haskabe detenametima Filisteu nawã Davi yuikĩ:
—Earã, ẽ kamã dabanẽ mĩ hi mestẽtiwẽ mĩ ea kushanũ ika huai?— akĩ
hawẽ yushibũ kenawẽ Davi yuputã: —Haskakenã, neri huwe, mĩ namirã,
peiyabu inũ pianãbu ẽ mia hatu inainã— aka
45 hanushũ Davĩ kemakĩ yuikĩ:

—Miarã, hashi dabe inũ matxatu txaipa kenuhairayatũ ea detenũ ika
mĩ huaii. Hakia eanã, Israelĩ enabu mĩ hatu mesewakĩ datekubainaiwẽ
taea hatũ mekenika Senhor Deus dasibi kushipa binuatũ kenawẽ taea mibe
detenamenũ ika eari ẽ huaii. 46 Haskawẽ taeshũ Senhor Deusũ ea merabewa
ẽ mia maemaya ikis mia detekĩ tenãtã mĩ bushka ẽ mia teshteaii. Ha dikabi
mã Filisteu detenamenikabu ẽ matu tenã matũ nami peiyabu inũ pianãbu ẽ
matu inaiĩ. Ẽ matu haska waya mai hirabi anu hiwebaunabũ Israelĩ enabũ
mekenika Deus kushipahaira haya unãshãkanikiki.
47 Na nenu nũ detenamei itxaburã, nukuburã, hawa matxatu txaipa
kenuhaira inũ hashiwẽ Senhor Deusũ nuku detenamemakĩ hiwemama
dasibibũ mã unaiĩ. Na detenamei nũ huarã, Senhor Deusunaki. Haskakẽ
Senhor Deusũ matube detenamemakĩ nuku matu maemamaikiki— aka
48 Haska wa Golias nĩkai benitã Davikiri hui kemakũkiranaya
habiatiãri Davi hawaira hari kushikaĩ ha bebũ nitã 49 hawẽ mekẽ
mistubaĩ hawẽ kapãkã anua mishki tũkupa bishũ putatiki nanetã bekũ
bekũ akĩ mishki tũkuwẽ Golias betũku anu tsakakĩ bepesa ha mishki
hawẽ betũkuki usuã haska wa mawai besuuri tĩ iki maĩ di ikaya
50 haska wakĩ Davĩ Filisteu nawa maemanikiaki, hawẽ bekũ bekũ akĩ
putatiwẽ inũ mishki tũkuwẽ besti Filisteu nawa keyatapa tenãtã hawa
matxatu txaipa kenuhaira buama ikawẽ taea 51 kushikaĩ hawẽ yura dapi
kashũ Goliasĩ matxatu txaipa kenuhaira haya sitã ibubis hawẽ bushka
teshtekĩ tenãyã ha bestitũ detename unaĩ haki txiti ikabu ma tenã mea
Filisteu nawabũ uĩtã datei pashai kushibainaibũ 52 Israelĩ enabu inũ
Judá enabũ hatu uĩtã hatu detenũ ika hui kushipawẽ sai sai ibaĩkĩ hatu
txibãbaĩkĩ hatũ detetiyashũ Filisteu nawabu maewã dabe Gate inũ Ecrom
mishki kenebaunibu anu hatu henetã Saaraim bai kawẽ inũ Gate bai kawẽ
Ecrom anu bai ka namaki Filisteu nawabu mirima debua mania uĩkubirani
53 hatu txibãkubaĩtani ana txĩtũbirã Filisteu nawabũ hatũ tari hiwe
pũtebaũshinabu anu hikitã hatũ mabu biãkĩ tsispu keyuaibũ 54 hanushũ
Goliasĩ bushka teshtebaĩ Davĩ bitã txipu Jerusalém anu bunikiaki.
Hakia Goliasĩ haya detenamemis mabu Davĩ bushũ hawẽ tari hiwe anu
arunikiaki.
55 Davĩ Filisteu nawa Golias detei kai uĩkĩ Saulũ bebũkiri hawẽ
detenamenika shanẽ ibu Abner yukakĩ:
—Abnerĩ, tsuã huni bake ikimẽkaĩ, ha berunanã?— aka
kemakĩ:
—Shanẽ ibuũ, Deusũ nuku uiãyã eãri ẽ unãmaki— aka
56 hawẽ shanẽ ibũ Abner yunukĩ:
—Hawẽ epa tsuamẽkaĩ, hatu yukatãwẽ— aka
57 ma tapĩkẽ hanushũ Filisteu nawa Golias detekĩ tenãtãkĩ hawẽ bushka
beaiki nukushũ Abner metsũbaĩ Saul anu iyua 58 Davikiri dasibi ma
hakimashina Saulũ Davi yukakĩ:

—Berunaã, tsuamẽ, mĩ eparã?— aka
Davĩ kemakĩ yuikĩ:
—Earã, Belém anua mĩ tsuma Jessé ẽ bakeki— aka

Jônatas inũ Davi haibunamehairanibukiaki, na hãtxarã

18 1 Saulbe Davi hãtxai meneaya hanua hawẽ bake Jônatas habe
haibunamenikiaki, Davi betxipaihairai ibubis betxipaiai keska
wakinã. 2 Hanushũ hau hawẽ epã hiwe anu ana txĩtũkaĩyamanũ habianua
habe hiwei hau dayashũkũkainũ Saulũ Davi nematã yununikiaki.
3 Hanua Jônatas inũ Davi betxipainamerabei putanametimai haibunaĩ
yubakarabenibukiaki, Jônatasã hawẽ yura betxipaiai keska wakĩ Davikiri
shinãkinã. 4 Ha dikabi Jônatasã Davi inãkĩ hawẽ bemakia tari inũ hawẽ
sãpu tima tari pekashũ sawemakĩ hawẽ matxatu txaipa kenuhaira inũ
hawẽ kanũ pepa inũ hawẽ nanesheketi pepa inã keyunikiaki.
5 Haska Saulũ Davi yunua ashũkĩ Davĩ hawẽ unanepa uĩmakubainaiwẽ
taeshũ detenamenikabũ shanẽ ibu beshmas Saulũ Davi washĩkẽ hanushũ
Saulũ shanẽ ibu beshmasbu inũ hawẽ detenamenikabu dasibibũ Davi
betxipaikubainibukiaki.

Dasibibũ Davi betxipaiaibũ Saulũ danaĩ haki sinatakũkainikiaki, na hãtxarã

6 Filisteu nawa Golias Davĩ tenãshĩkẽ Saul inũ hawẽ detenamenikabuya
txĩtũbiranaibũ shanẽ ibuhaira Saul huai haki nukunũ ika
benimahairabirani Israelĩ enabũ mae tibi anua aĩbuaibu hatũ
mimawatiya kaĩbirãkĩ xaxa ati inũ tsarĩ tsarĩ atiya nawai kãtakubirani
Saulki nukui 7 habias kãtati kãtakĩ heneama yuikĩ:
“Saulũ 1.000 hunibu tenãshinaki.
Hanushũ Davĩ 10.000 hunibu tenãshinaki”,
iki heneabumakẽ
8 haskaibu Saulũ nĩkai betxipaiama sinatahairakĩ yuikĩ:
—Davĩ 10.000 tenãshina yuikika. Hamẽ eanã, 1.000 besti ẽ
tenãshinamẽ, haskakiri mã nuku kẽwainã. Mã daka hawaira matũ shanẽ
ibu wai ikai?— ikĩ
9 ha Davi haska waibu nĩkai Saulũ hakiri shinã txakakĩ danã
taewabainaya
10 haska washina shaba betsatiã Deusũ yunua yushĩ txakabũ Saulki
hikitã hawẽ hiwe hawẽrua anua Saul dushku itsai bika teneaya
shushawakĩ mimawashũmis keska wakĩ harpa Davĩ mawashunaya Saulũ
hashi tsumashũ 11 Davi txatxikĩ keneyabi tsãpa wanũ, iwanã, hawẽ hashi
Saulũ hakiri puta Davĩ hashi binui dabekeaya dabeki txatxipaikĩ kanea
12 ana Senhor Deusũ Saul merabewama Davi merabewaiwẽ taea
Daviki Saul datekũkaĩkĩ 13 ana habe hiwemama nitxĩkĩ hau hatũ

detenamenikabu shuku betsa hau yununũ comandante wakĩ Davi
yunushina hatuki sinataibube detenamemakĩ Davĩ hatu iyutãtãkĩ
iwebirãbiranaya 14 Senhor Deusũ Davi merabewa hatu detenamemakĩ
hatu yunukĩ pewakubainai 15 Davĩ hatu haska wamai Saulũ hatu uĩ ana
hawẽ datehairaya 16 hakia hatube detenamenũ ika butã butanaibũ Davĩ
hatu pe yunukubainaiwẽ taeshũ Israelĩ enabu inũ Judá enabu dasibibũ
Davi betxipaiaibũ
17 shaba betsatiã Saulũ ibubis shinãkĩ:
—Ibubis ẽ Davi tenãtirumaki. Hakia Filisteu nawabũ ea ashũtirubuki—
iwanã, Davi kena hua Saulũ yuikĩ:
—Tsuki dateama mẽtsisipai Senhor Deus mĩ detenameshũkũkainaiwẽ
taeshũ ẽ aĩbu bake iyua Merabe ẽ mia bimashanaii— aka 18 hakia Davĩ
kemakĩ Saul yuikĩ:
—Shanẽ ibuhairatũ dais ẽ itirumaki. Earã, ẽ hawaumaki. Ha inũ,
Israelĩ enabu anua enaburi hawabumaki. Haskabiakẽ mĩ bake mĩ ea
bimakatsi ikai ẽ bitiruki— aka
19 hakia Davi Merabe aĩwãmanũ, iwanã, haska yubashina ma kemaya
Davi mebĩtã huni betsa Adriel mae Meolá anua Saulũ hawẽ aĩbu bake
Merabe inãkĩ bimakẽ 20 hakia hawẽ aĩbu bake betsa Mical Davibe
betxipainameai tsuãra uĩtã Saul banabimabu nĩkai benimahairakĩ
21 ana shinãkĩ: “Hatube detenameaya Filisteu nawabũ Davi harishũ
tenãshãkanikiki. Haskakẽ ẽ bake Mical bimatã yunu txakamakĩ Filisteu
nawabu ẽ hatu tenãmatirumẽkaĩ”, itã Davi ana kenatã yuikĩ:
—Daviĩ, eskatianã, ẽ mia dais washanaii, ẽ aĩbu bake betsa mia
bimakinã— atã
22 hanushũ hawẽ tsumabu Saulũ yunukĩ hatu yuikĩ:
—Tsuã nĩkama Davi bestibe hãtxakĩ ea eska yuishũkãwẽ: “Nukũ shanẽ
ibuhairatũ mia betxipaihairaikiki. Ha inũ, hawẽ dayaru dasibibunã, nũ
mikiri pe shinãkubaĩmiski. Shanẽ ibuhairatũ dais ikũkaĩshãwẽ, hawẽ
bake biãtanã”, ea washũtãkãwẽ— hatu wa
23 Saulũ dayarubu Davi anu bushũ habias hãtxa yuiabu hakia Davĩ hatu
kemakĩ:
—Shanẽ ibuhairatũ dais ikũkaini bikama dabanẽ mã shinaĩ? Haskai
nuitapabiai ẽ shanẽ ibũ dais itirumẽ? Ẽ mitanumaki— hatu wa
24 hanua Saul anu ana bushũ Davĩ hãtxa banabimakĩ yuiabu 25 hau
Filisteu nawabũ Davi tenãshanũbũ Saulũ kemakĩ hatu ana yuikĩ:
—“Nukũ beya txibãkĩ aĩbu huni betsã bikatsirã, hatũ epa bebũkiri
mabu ewapa bishũmisbuki. Hamẽ eanã, ẽ shanẽ ibũ yunuairã, haska ẽ
shinãmaki. Hakia nukuki sinatamisbu kupikĩ Filisteu nawabu tenãtã 100
hina kubitxi meshtebirã ha dukũ ea beshũtiruki. Haska besti hakiri ẽ
shinaiĩ”, haska Davi ea yuishũtãkãwẽ— hatu wa
26 Davi anu ana bushũ Saulũ hãtxa yuiabu Davĩ nĩkatã:

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

—Haskakenã, peki. Shanẽ ibũ ea dais wakatsi haska betxipaikĩ
yunuairã, bikamaki— ishũ hanu Saulũ yubashina kemariamabiakẽ 27 Davi
hawẽ detenamenikabube kashũ hatubetã 200 Filisteu nawabu detekĩ
tenãshũ hatũ hina kubitxi meshtetã beshũ shanẽ ibuhairatũ daisnũ ikirã
ha 200 hina kubitxi Davĩ Saul inãtushiaiwẽ taeshũ hawẽ bake Mical
Saulũ Davi inãnikiaki, aĩwãmakinã.
28 Senhor Deusũ Davi merabewakubainaya hawẽ aĩbu bake Micalĩ
Davi betxipaihairai uĩkĩ unaĩ 29 ana Daviki datekũkaĩshina binumai ana
haki Saul datekĩ danaĩ haki sinatai henetiruma inikiaki. 30 Haska inũ,
betsarã, Filisteu nawa shanẽ ibubũ Israelĩ enabu detenũ ika beaibu tibi
Saulũ detenamenika shukua betsabu hatubetã hatu detekĩ maemabiaibũ
Davĩ hawenabu binumakĩ hatu itxapa deteshũkubainikiaki, comandante
betsabu binukinã. Haskaiwẽ taeshũ Davikiri dasibibũ nĩkabauni
betxipaihairai hakiri pe shinãkubainibukiaki.

Saulũ Davi tenãpaibia binupaunikiaki, na hãtxarã

19 1 Hau Davi tenanũbũ hawẽ bake Jônatas inũ hawẽ shanẽ
ibu beshmasbu Saulũ hatu yunua hakia Jônatasã Davi
betxipaihairaiwẽ taea 2 Davi anu kashũ hawẽ epã hãtxa banabimakĩ
yuikĩ:
—Ẽ epã mia tenãkatsis ikikiki. Haskakẽ meshukiri penama bai anu
hune ka hari iruyutãshãwẽ. 3 Hari mĩ ka anu ẽ epabe ẽ kashanaii.
Haskara mikiri ea yuimẽkaĩ. Tapĩtã mikiri ẽ habe hãtxashanaii. Ẽ epa ma
kakẽ haska ea yuishu ẽ mia yuishanaii— abaini kaya
4 ana meshukiri penama hawẽ epabe bai anu kashũ Davi merabewakĩ
daewashũkatsi ikĩ Jônatasã hawẽ epa Saul yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, mĩ tsuma Davinã, hawa txakabuwakĩ mia txakabuwama
haki sinatakĩ meyamawe, pe besti mia ashũmiskirã. 5 Eskawẽ taeshũ ea
nĩkawe. Filisteu nawa Golias detenamenika mesebiakẽ Davi dateyamakaĩ
Senhor Deusũ Davi merabewaya Filisteu nawa nuku putamaimarã,
uĩtã ibubis mĩ benimaimaki. Senhor Deusũ hãtxa danãkĩ hawa
txakabuwaismabiakẽ hawawẽ dabanã Davi mĩ tenãkatsis ikai?— aka
6 Jônatasã hãtxa nĩkakĩ shinãtã atimas kemakĩ yuikĩ:
—Aa, txanimaki. Senhor Deusũ nuku nĩkaya ẽ mibe yubakaii. Davi ẽ
ana tenãmaki. Hau hiwepakeshanũwẽ— abaini kakẽ
7 hanushũ Jônatasã Davi kenashũ haska ibube hãtxashu banabimakĩ
yuikĩ daewashũ Saul anu Davi iyua haska washũkubiranima keska wakĩ
Davĩ ana Saul merabewakubainaya
8 ana hatube detenamenũ ika Filisteu nawabu Israelĩ enabu maiwã
pakea anu ana bei hikiabu hatu nemakĩ putanũ ika hawẽ 1.000
detenamenikabuya Davi ka Filisteu nawabube detenamekĩ hatu maemakĩ
mirima tenaĩbuwẽ taea Filisteu nawabu habu hiwenũ ika datei pashai

keyuabũ 9 meshu betsatiã Deusũ yunua yushĩ txakabu Saulki ana hikia
Saul dushku iki itsai bika teneaya shusha wakĩ beshtenũ, iwanã, harpa
Davĩ mimawashunaya hawẽ hiwe anu hashi tsuma Saul tsaushũ 10 Davi
txatxikĩ keneki tsãpa wanũ, iwanã, hawẽ hashi Saulũ hawaira haki puta
hakia Davĩ binui dabeketanai kene besti txatxia nikẽ haska wakĩ datea
uĩbaini habias meshu merã hawẽ hiwe anua Davi kaĩkaini pashakẽ
11 hawẽ hiwe anu hau hawaira kesheshũ uinũbũ hatu mekemakĩ penama
tashnikainai hau tenãshanũbũ hawẽ tsumabu betsa betsapa Saulũ hatu
yunua bushũ kesheaibũ hakia hawẽ aĩ Micalĩ Davi yusĩkĩ yuikĩ:

—Ikis pashariwe. Nenua mĩ pashamarã, meshukiri mĩ
mawatiruki— atã

12 uĩti shui anu dispi kushipawẽ Micalĩ Davi habias meshutiã butea
pashakẽ 13 dami yura itsa beshũ Davĩ ushati anu datãshũ dami bushkaki
cabra dani tima maimashũ dakukutiwẽ Micalĩ yabukẽ 14 hau Davi
hawairabaĩ atxitanũbũ Saulũ hatu yunua hawẽ hiwe anu bua yuka ikaibũ
hakia Micalĩ hatu yuikĩ:

—Hawẽ ushati anu isĩ teneikiki— hatu wa txĩtũbaĩ Saul yuiabu, 15 hau
Davi hawẽ ushati anu ana habi benatanũbũ Saulũ hatu yunukĩ:

—Hawẽ ushati anu dakabiakẽ kaĩmatã ea anu iwetãkãwẽ, hau nenushũ
tenanũbunã— hatu wa

16 Saulũ tsumabu ana bushũ Davĩ hiwe anu hikibaĩ hawẽ ushati anu
dami yura itsa cabra dami tima maitiya betxitã hawẽ bake Mical besti
atxitã iyushũ haska bestikiri uĩkãshu yuiabu 17 Saulũ Mical yuikĩ:

—Ẽ haki sinatai hani hunekĩ nitxĩshũ haska wakĩ mĩ ea haskawẽ
parãshumẽ?— aka

parãkĩ kemakĩ Micalĩ yuikĩ:

—Pashai ẽ nema ea yuikĩ: “Ẽ kai ea nemayamawe, ẽ mia tenãtirukirã”,
ea watã kashiãki— aka

18 haskakaini Davi hunekaini Ramá anu Samuel uĩ kashĩshũ haska Saulũ
ashiã Samuel yui keyushina hanua habe maei mae betsa Naiote anu Davi
Samuelbe hiwei kakẽ 19 hari hiwei bushiãbu Saul banabimabu 20 ana Davi
hau haria atxitanũbũ hawẽ tsumabu Saulũ ana hatu yunua bui kemashũ
Deusũ hãtxa yuishunikabu Samuelĩ hatu imaya nishi paewẽ paeã keska
benimakĩ Deus kẽwãkubiranaibu uiãbũ hawaira Deusũ Yushinĩ Saulũ
tsumabu haburi hatu betsa wa Deusũ hãtxa yuishunikariai nishi paewẽ
paeã keska benimakĩ hatubetã Deus kẽwaĩbũ Davi tsuã hawa wama

21 hatu yunua bushiãbu haskaibũ Saulũ nĩkatã hawẽ tsuma betsabũri
Davi hau atxinũbũ ana hatu yunua buabu Deusũ Yushinĩ hatu habiaskari
wai nĩkatã hawẽ tsuma betsabu Saulũ ana ha katxu hatu yunua buaibu
Deusũ Yushinĩ atxishũ habiaskas hatu wakubainaya 22 hanua ana nĩkatã
ibubis Ramá anu Saul kai Seco anushũ hanu ũpash aruti ewapa anu
hikishũ hatu yukakĩ:

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

—Samuel inũ Davirã, hanimẽ?— hatu wa, itxapabũ kemakĩ yuikĩ:
—Ramá dapi Naiote anu hiweabuki— akeakeabu 23 hariri kai bai
tanabaini namakis shũ Deusũ yushinĩ Saul betsa wakĩ kushipa wa ha dikabi
paeã keska benimakĩ Deus kẽwãkubaini Ramá dapi Naiote anu Saul hikitã
24 hanushũ hawẽ tari pekakĩ keyua Samuel bebũshũ shaba bestitxai inũ
meshu bestitxai kaya nishi paewẽ paeã keska ikũkaĩkĩ Deus kẽwãkubaini
penama hawẽ shinã haki dasi keyua dakehairai hawa yuiama Saul hawẽ
hiwe anu txĩtũkiranikiaki. Haskakiri hakiri yuipauniburã: "Saulrã, habiari
Deusũ hãtxa yuishunikari ikimẽkaĩ?" iake iakepaunibuki.

Jônatasã Davi merabewanikiaki, na hãtxarã

20 1 Saul kakẽ Ramá dapi Naiote anua Davi haki datei kaĩkaini
Jônatas hiwea anu hikishũ yukakĩ:
—Ẽ hawa ana haska washiãmẽ? Ẽ hawa kaneshinamẽ? Mĩ iburã, hakiri
ẽ hawa txakabuhaira washinamẽ? haskawẽ taeshũ benakĩ ea tenanũ, ika
ikairã— aka
2 kemakĩ Jônatasã yuikĩ:
—Deusũ haska betxipaiamaki. Mĩ mawama ishanaii. Shinãkĩ ea
nĩkawe. Ea hawa yuiama eamaki hawa betsa betsapa ẽ epã aismaki. Mia
tenanũ ika haskakĩ ea hũtaĩmẽkaĩ? Haskatirumahairaki— aka
3 hakia nĩkamas Davĩ ana yuikĩ:
—Mĩ ea betxipaihairai mĩ epã unãkĩ mia nuimakatsi ikama ea tenanũ
ishũ mia haska yuikatsi ikamaki. Senhor Deus inũ miã mĩ ea nĩkaya ma ẽ
debu kema txanima shabakabi ẽ matu yuiaii— aka
4 Jônatasã yuikĩ:
—Mĩ haskarara betxipaiayarã, eã ẽ mia ashũtiruki— aka
5 Davĩ kemakĩ yuikĩ:
—Eska ẽ shinaiĩ. Meshukiri ushe bena tashniaitiã besikĩ mĩ epa shanẽ
ibuhairabe tsaushũ ẽ pimiski. Hanu habetã nũ piaitiã ẽ hawẽ dateaii. Ua
meshukiri bari kariama bai anu ẽ huneyukatsis ikai ea nemayamawe.
6 Mĩ habetã piaya mĩ epa ea yuka ikayarã, miã eska ea yuishũshãwẽ:
"Hawẽ mae Belém anu hawaira kaĩkĩ ea ea atã kashiãki. Bari tibi Senhor
Deus benimawakĩ txashuwã sheni menushũkĩ keyushũ hawẽ kẽwãti
nami hawenabu itxashũ bari tibi pimisbubetã pi kashiãkiaki", mĩ wa
7 mia kemakĩ: "Peki", mia wayarã, haskayarã, unanuma ẽ hiweshanaii.
Hamẽ haskama eki sinatakĩ ea txakabuwashanai mĩ unãshanaii. 8 Haska
ekiri hãtxashãwẽ. Ẽ ma mĩ dayarukirã, Senhor Deusũ nuku nĩkaya mibe
haibunamei nũ yubakanameimaki. Haskawẽ taeshũ ẽ kaneshĩkẽ mĩ epa
anu ea iyuama miã ea tenãriyushãwẽ— aka
9 hakia Jônatasã kemakĩ yuikĩ:
—Haska tibi shinãyamawe. Ẽ epa ẽ nĩkayushanaii. Mia
txakabuwakatsis iki mikiri hãtxai nĩkatã ẽ mia banabimashanaii— aka

10 nĩkatã Davĩ yukakĩ:
—Mĩ epã ekiri txakabu shinãyã tsuã ea banabimatirumẽ? mĩ epã mia
haska yuiayarã— aka
11 Jônatasã kemakĩ yuikĩ:
—Ua benãta bai anu kanãwẽ— abaini
ha dabe kashũ 12 harishũ Jônatasã ana yuikĩ:
—Israelĩ enabu mekenika Senhor Deusbe ẽ yubakaii. Meshukiri
inũ ua shaba betsatiãri habias baritiã haska ẽ epã shinaĩ tapĩ ẽ habe
hãtxashanaii. Ẽ epã mikiri shinã pewaya ẽ mia banabimashanaii. 13 Hakia
ẽ epã mikiri shinã txakaya ẽ mia banabimama hau Senhor Deusũ ea
kupihairakubaĩshanũwẽ. Hamẽ haskama ẽ mia banabimakĩ merabewaya
unanuma mĩ pashashanaii. Haska Senhor Deusũ ẽ epa merabewakubainima
keska wakĩ hau mia merabewariakubaĩshanũwẽ. 14 Na eskatiã hiweyushũ
ẽ mia merabewai keska habias shinãwẽ haska Senhor Deusũ mia
duawakubaĩmis keska ẽ mawariama habiaskari eari duawakubaĩshãwẽ.
Hakia ẽ ma mawakẽ 15-17 miki sinataibu Senhor Deusũ hatu unãti washũ
kupi keyubiakẽ ea hakimama enaburi duawakubaĩshãwẽ— aka
haskai ha dabe betxipainamei haibunamenibuwẽ taea ha dabe ana
yubakanibukiaki.
18 Jônatasã Davi ana yuikĩ:
—Meshukiri ushe benakẽ nũ besiaya hanu mĩ tsaumis anu mĩ
hayamakẽ mikiri yuka ishãkanikiki. 19 Shaba dabe inũ besti kaya mĩ
hayamakẽ hanu ẽ epã mia benahairashanikiki, pepawẽ kasmai, txakabu
shinãkinã. Haskakẽ ha mishki tũku mania dapi uatiã mĩ hanu huneimanu
ana habianuri hunetã ea manatãshãwẽ. 20 Hari kashũ ha mishki tũku
mania anuri mĩ hunea anu hanu tsua hayama keska anu 3 pia ẽ bishku
bishku ashanaii. 21 Haska watã ẽ tsuma yunukĩ: “Ẽ pia ea benashũtãwẽ”, ẽ
aka kaya ana yunukĩ: “Ha txaima pia mapuaki. Ea beshũwẽ”, akĩ ẽ haska
waya ẽ epã mia hawa wamawẽ taea unanuma mĩ tashnikirãtiruki, Senhor
Deusũ ea nĩkaya ẽ mia yubairã. 22 Hakia ẽ tsuma yunukĩ: “Turiri nãta
mapuaki. Hari kashũ ea bishũtãwẽ”, akĩ ẽ haska yunuaya mĩ pashatanũ
Senhor Deusũ mia haska betxipaiaya hawaira pasharitãshãwẽ. 23 Na
haska nũ yubakashu Senhor Deusũ nuku nĩkatã shinãpakeshanikiki— aka
24-25 Davi hune kaĩ bai anu hunei kakẽ ushe benatiã besikĩ pinũ ika
hanu shanẽ ibu tsaushũ pi beyamis anu keneki tabia tapu anu Saul tsaua
ha tapu bebũ Jônatas tsaua hanua Saul dapi Abner tsaua betsa anu
Davi hanu tsaushũ pimis shakakẽ 26 Davikiri Saulũ hawa yuiama hakiri
shinã bestikĩ: “Hawara Deusũ nemani nũ metiruma meshina periama
hutirumamẽkaĩ”, ishiã 27 besikĩ hatubetã pikubaini ha katxu shabatiã ana
Davi ana hayamakẽ hawẽ bake Jônatas Saulũ yukakĩ:
—Nukubetã besikĩ pi haskai Jessé bake meshukiri huama ishiã inũ ikis
ana huamamẽ?— aka

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

28 Jônatasã kemakĩ yuikĩ:
—Davirã, hawaira kaĩkatsis ikĩ ea yuibaĩshinaki, hawẽ mae Belémkiri
kakinã. 29 Hawẽ mae anushũ hawenabũ Senhor Deus kẽwaĩ besiaibũ hawẽ
betsa iyuatũ kenakĩ hau hunũwẽ ashiãwẽ taea: “Enabu hawairakaĩ ẽ hatu uĩyui
kai ea nemayamawe”, ea akĩ yukaiwẽ taeshũ ẽ hari yunua kashiãki. Haskawẽ
taea mĩ hawẽ shanẽ ibũ tapu anushũ mibetã pi ana huyuamaki— aka
30 haskai Saulũ nĩkatã Jônataski sinatahairakĩ yuikĩ:
—Mĩ ewa txakabuhairatũ bakerã, mĩ miaki. Jessé bake mĩ
haibuhairawẽ taea mia inũ mĩ ewaki daketiruburã, eã ẽ unãma dabanẽ
mĩ shinaĩ? 31 Jessé bake mĩ yaushiairã, ha hiwekenã, miãraki mĩ ẽ
shanẽ ibuai ea katxu mĩ ea mebĩ hikitirumahairaki. Hau mawayunũ ha
benabaũtanũbũ hatu yunuwe. Betxitã neri ea ishũtãwẽ, ẽ tenainã— aka
32 Jônatasã kemakĩ hawẽ epa yuikĩ:
—Haskarawẽ taea mawatirumẽ? Hawa txakabuwashinamẽ?— aka
33 Saulũ haskai nĩkatã hawẽ bake Jônatas txatxinũ, iwanã, hawẽ hashi
sanãtã putakĩ haska wai uĩ: “Txanima ẽ eparã, Daviki sinatahairakĩ
tenãkatsis ikikiki. Haskakĩ ea ma unãmaikiki”, iki 34 sinatahairai tapu
anua ana habetã pikatsi ikama benikaini hawẽ epã Davikiri hãtxa
txakabukĩ kũyã akĩ bika tenema hawẽ nuihairai ushe bena nishiã
kẽwaĩ besiaibu shaba ha katxu Jônatasã ana hatubetã piama henebaina
35 ushashini penaya habiatiãri Davi yubashina keskai hawẽ tsuma
berunãbe Jônatas bai anu kashũ 36 berunã yunukĩ:
—Na pia ẽ bishkuai kushikaĩ benakĩ hawaira ea bishũtãwẽ— aka
kushikainai bebũ bishku bishku akĩ hawẽ tsuma bebũ txaihaira ti tiki
ashuã 37 hanu pia ti ikanu niti itanaya hui kushipahairawẽ Jônatasã yuikĩ:
—Ha mĩ niti ishu ana turiri pia betsa niaki— akĩ
38 ana hui kushipahairawẽ yuikĩ:
—Menã niti ikama kushikaĩ bitãwẽ— aka bitãkĩ hawẽ tsumapã hawẽ
shanẽ ibu anu pia beshuãyã 39 haska wakĩ berunã amai unãma hakia haska
unãkinã, Jônatas inũ Davĩ besti unaĩbũ 40 hanushũ Jônatasã hawẽ kanũ inũ
hawẽ pia inũ hawẽ detenameti hau bushũtanũ hawẽ tsuma inãkĩ yunukĩ:
—Nukũ hiwe anu ea bushũtãwẽ— aka
41 hawẽ tsumapã bushuĩ ma kakẽ mishki ture mãtxĩkĩ maspuanibu
petxiuria Davi tashnikirã: “Mĩ haska wakĩ ea pehaira washuki”, aki
Jônatas bebũ Davi dãti iki dabe inũ bestiki maiki beti beti itã benikauã
nia hatũ beya txibaĩ habe tãtsu irabetã habe kasha txakayamai Davi hui
teris iki teshatã 42 atimas neseaya Jônatasã yuikĩ:
—Unanuma kai peritãwẽ. Nũ haibunamekũkaĩshanũ Senhor Deusbe
nũ yubakaimawẽ taeshũ mia inũ ea merabewakĩ nukunabu pakubainaibu
enabu inũ minabu Senhor Deusũ hau hatu merabewakubaĩshanũwẽ, nũ
yubakaimawenã. Haskawẽ taeshũ ekiri pe shinãkubaini katãwẽ— aka
Davi bai tanabaini kaya Jônatas hawẽ maewã anu txĩtũkiranikiaki.

Davi Saul anua pashai txaihaira hunekainikiaki, na hãtxarã

21 1 Mae betsa Nobe anu Davi kai hikiaya hawenabu Deusbe
hãtxashunika Aimelequẽ Davi uĩ e iki teku ikaĩ haki nukui kashũ
yukakĩ:
—Haskai mimesti tsuã mia banawabirãma mĩ huai?— aka
2 Davĩ parãkĩ yuikĩ:
—Nukũ shanẽ ibuhairatũ ea yunukĩ: “Hawara pewatãwẽ”, ea akĩ
yunushina hau tsuã unãyamanũ ea nitxiã hukĩ haratura ea yunua ẽ beai
ẽ unãmaki. Hamẽ huni ẽ merabewanikaburã, ha mae anu hau eki nukui
benũbũ hanu ẽ hatu yuibirãshinaki. 3 Haskawẽ taea ẽ huai hawa piti mĩ
hayamẽkaĩ? Hatira misi mĩ haya 5 besti ea inãyuwe— aka
4 Deusbe hawenabu hãtxashunika Aimelequẽ Davi kemakĩ:
—Dasibitũ ha misi pimisbu ẽ hayamaki. Deuski nukuti tari hiwe anu
hawẽ kẽwãti misi meribi besti ẽ hayaki. Uatiã mibe beshiãbu ana hatũ
aĩbe txutanameriabumakẽ hau pinũbũ ẽ mia inãtiruki— aka
5 Davi besu kushitã kemakĩ yuiriakĩ:
—Hanu nũ detenamei kaĩkainaitiã hawa txutanameama nũ kamiski.
Nũ haska ibiamis natiã txai hawara pewai nũ huairã, ẽ hunibuberã, nũ
hawa txakabumaki. Nũ kaĩkirãshina haskawẽ taea nũ pehairaki. Haskakẽ
ha misirã, mĩ nuku inãtiruki, dateamarã— aka
6 misi betsa hayamakẽ Deuski nukuti tari hiwe dĩtu meribi tapu anua
Senhor Deusũ misi meribi watã inãmisbu dama bena washu shanabiri
ikai mãtxĩkatsi ha misi dama maewakĩ bitãshu Aimelequẽ Davi inãyã
7 habiatiãri Saulũ txashuwã mekenikabũ haskarashina shanẽ ibu Edom
nawa hawẽ kena Doegue Senhor Deuski nukuti tari anu nishũ dasibi uĩkĩ
nĩkaya 8 Davĩ Aimeleque ana yukakĩ:
—Mĩ hawa hayamẽ, hashi kasmai matxatu txaipa kenuhairarã? Ẽ
shanẽ ibũ hawaira ea nitxiã hawairakirãkĩ ẽ matxatu txaipa kenuhaira
inũ ẽ detenameti mabu betsa ẽ beama hushiãkirã— aka
9 Aimelequẽ kemakĩ yuikĩ:
—Aa, ẽ hayaki, napãpa Carvalho anushũ mĩ tenãkĩ maemaima Filisteu
nawa Goliasĩ matxatu txaipa kenuhaira bestirã. Nukunabu Deusbe
hãtxashũti tari pũtea petxiuri tari keshtupawẽ yabutã ẽ aruima dakaki.
Mĩ betxipaiai mĩ butiruki. Detenameti betsa ẽ hayamaki— aka
Davĩ kemakĩ yuikĩ:
—Pehairaki, ana betsa hayama habia bestikenã. Habia ea inãwẽ— aka
Aimelequẽ bitãshũ Davi inã,
10 habias shabatiãri Saul anua kai ana pashai hunekũkaini Filisteu
nawabũ maewã Gate anu hatũ shanẽ ibuhaira Aquis anu hikitã uĩ ka nikẽ
11 hawẽ shanẽ ibu beshmasbũ betxitã yuikĩ:

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

—Narã, Daviki, nukũ shanẽ ibuhaira Saulũ dayarurã. Nawakĩ kãtabaĩkĩ yuikĩ:

"Saulũ 1.000 hunibu tenãshinaki.
Hanushũ Davĩ 10.000 hunibu tenãshinakiaki",
Israelĩ enabũ aĩbuaibũ ikĩ kẽwaĩmabukiaki—

akeakeabu

12-13 txanimahaira haska waima Davikiri hãtxabaunaibu Davĩ nĩkai Gate anua Filisteu nawa shanẽ ibu Aquisĩ nuku detea ika haki datehairai hatu bebunua haskaismabia dateabu hawẽ shinã benui dushku keskai hikiti shui beputi betsa betsapa anu hawẽ mẽtsisĩ besha besha akĩ kenekubauni kemu bishtũyaĩ hawẽ keshniwẽ bishtũ bishku bishku abaunaya 14 haskai uĩkĩ hawẽ shanẽ ibu beshmasbu Aquisĩ yuikĩ:

—Ha huni dushkurã, mã uiaĩ haskakĩ mã eanu iweshumẽ? 15 Ẽ hiwe anu na huni dushku ikũkainai ẽ uinũ mã iweamẽ? Nukunaburã, nũ dushku hayamamẽ?— hatu watã Davi tashnima

22 1 haska wabu hanua Davi ana hune kaini kai mae betsa Adulão dapi mishki kini anu iruyukẽ hawẽ betsabu inũ hawẽ epã enabũ hanu hiwea tapĩtã bui Daviki nukua itxabũ 2 ha dikabi habũ hatu itxakawamisbu bika teneaibu inũ tsuara diria hatu pakatirubuma inũ Saul shanẽ ibuai betxipaiabuma Davi anu bua dasiabu 400 hunibu hatu pewai Davi hatũ capitão ikũkaini

3 hanua Moabe nawabũ maiwã pakea mae betsa Mispa anu kashũ Davĩ Moabe nawa shanẽ ibu yuikĩ:

—Deusũ ea haska wai ẽ unãriama ẽ epa inũ ẽ ewa hau matube hiweyukubaĩshanũbũ ẽ mia yukaii. Haska mĩ shinaĩ keska ea yuiwe— aka shanẽ ibũ kemakĩ:

—Peki. Hatu iweshãwẽ— aka nĩkabaini

4 kashũ hawẽ ibubu Moabe nawa shanẽ ibu anu hatu iyushũ nitxiã hari habe hiweyukubainaibũ hanua Davi ikirã, hanu meketi kushipa Adulão anu txĩtũkiranima hiwekẽ 5 hanushũ Deusũ hãtxa yuishunika Gadẽ Davi tapĩmakĩ:

—Nenu huneti kushipa anu hanu hiwea bika teneama kaĩkaini minabu Judá maiwã pakea anu karitãwẽ— aka

haska wa hawẽ hãtxa nĩkatã hawenabuya kaĩkaini ni shukua hawẽ kena Herete anu hikia hanu hiweyunibukiaki.

Davĩ Saul tenãtirubia tenãma inikiaki, na hãtxarã

23 29 Hanua Davi kakĩ habe mapuabu hatu iyui hanu tsua hiweabumanu txatxa ũpash hawẽ kena En-Gedi mae huneti kushipa tsua hikitirubuma anu niti ika hiweyuabũ

24 1 Filisteu nawabu Saulũ hatu detekĩ txibãkubaĩtani niti itã txĩtũkirani hatube huai tsuãra banabimakĩ yuikĩ: "Davirã,

hanu tsua hiweabuma En-Gedi anu kashiã hiweakiaki”, aka 2 haska
nĩkatã benimakĩ Israelĩ enabu hiwebaunabu detenamenikabu 3.000
hunibu Saulũ hatu kenashũ katutã mishki mati keyatapa anu Davi inũ
hawẽ tsumabu benanũ ika hawẽ detenamenikabu iyui Saul kakũkaini
3 txashuwã hanu mekekĩ bitximisbu mishki kenekauna dapi mishki kini
uke merã hawẽ tsumabu eskarabeya Davi hunekẽ Saul hawenabuyari
habianuri kai puinũ ika ha mishki kini kesha anu hikikaĩ Saul tsautã
puiaya 4 uĩtã Davĩ tsumabũ yuikĩ:

—Ha miki sinatamis miã dukũ mĩ taewashanũ Senhor Deusũ mia
yubaima ikis mĩ haska shinaĩ keska ariwe— iwanã, yunu yunu akabu
Davi benitã unãshubira Saul anu kematã hune Saulũ sãpu tari kesha
meshtebaini ana txishtekiri kakaĩ hunekẽ 5 hakia haska washuwẽ taea
hawẽ huĩti nishmai keyushũ 6 Davĩ hawenabu hatu yuikĩ:

—Ẽ shanẽ ibuhaira ẽ txakabuwai Senhor Deusũ ea nemashuki. Senhor
Deusũ Saul katuniwẽ taea ha shanẽ ibuki— akĩ

7 hawẽ tsumabu niti akĩ hau Saul deteyamanũbũ Davĩ hatu nemakẽ kini
anua Saul tashnikaini kaya 8 ha katxu Davi tashnikirã hui kushipawẽ Saul
kenakĩ:

—Ẽ shanẽ ibuũ, ẽ shanẽ ibuũ— aka

nĩkatã nasukekauã Saulũ uiãyã haki mesei Davi dãti iki maiki beti itã
ana benishũ 9 Saul yuikĩ:

—Tsuãra ea mia txakabuwamanũ ishũ mĩ shanẽ ibu mia yuiabu
mĩ hatu nĩkamismẽ? 10 Mishki kini anu ea dapi Senhor Deusũ mia
yunushuki, mĩ unanunã. Senhor Deusũ ea haska wamabiaya mia mĩ ẽ
shanẽ iburã, ẽ mia tenãkatsi ikama ẽ ibubis shinaiĩ:

“Senhor Deusũ mĩ Saul mia katuniwẽ taea shanẽ ibu mĩ
ikũkaĩmiski.” Senhor Deusũ mia katuniwẽ taeshũ mĩ hiweyunũ ẽ mia
heneshuki— iwanã,

11 Saulũ tari kesha meshteshu sanãshũ uĩmakĩ ana yuikĩ:

—Uĩhairawe, ẽ shanẽ ibũ, mĩ sãpu tari kesha ẽ mia meshtẽshu ẽ
mekẽnẽ ẽ tsumarã. Ẽ mia tenãti pe ishuki. Mĩ tari kesha besti ẽ mia
meshtẽshuki. Ẽ mia haska besti washuwẽ taeshũ ẽ mia txakabuwakatsi
ikama inũ ẽ mia atxitirubia emebi txakabukĩ ẽ mia hawa parãma mĩ
unãriaii. Ẽ mikiri haskabiakẽ miã ea tenanũ, iwanã, benakĩ mĩ ea
txibãkubaĩmiski. 12 Ẽ mia haska washũwẽ taeshũ nuku dabe Senhor
Deusũ besti hau nuku unãti wanũwẽ. Ẽ hawa miki sinatakaũ ẽ hashi ẽ
hawa mikiri beniamahaira ikũkaĩshanaii, mĩ shanẽ ibukenã. Haskawẽ
taeshũ hau Senhor Deusũ besti mia kupishanũwẽ. 13 Nukũ shenipabũ
yuikĩ: “Txakabu kainã, huni txakabu anua tashnimiski”, ipaunibuwẽ
taea haska shinãkĩ mĩ ẽ shanẽ ibuki sinatakĩ ẽ hawa miki hashi
metaskama ikũkaĩshanaii. 14 Tsua benai Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira
tashnikirãshumẽ? Mĩ tsua txibãbirãshumẽ? Earã, ẽ kamã mawa

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

keskamẽkaĩ? Ẽ masã keska daka, mĩ ea benakĩ txibãkĩ nati akairã?
15 Haskawẽ taeshũ nuku dabe shinãhairakĩ hau Senhor Deusũ nuku unãti
wanũwẽ. Ẽ hawa txakabuma Senhor Deusũ unãkĩ hau mĩ ẽ shanẽ ibu ea
nemashũkubainũwẽ— akĩ
16 Davi hãtxai meneaya Saulũ hui kushipawẽ yuikĩ:
—Mĩ ea peirawawa! mĩ ẽ bake Davĩ ea haska hãtxa wairã— iwanã,
kasha txakayamakĩ 17 Saulũ hãtsiri yuikĩ:
—Ẽ mikiri txakabu shinãbiabirãkẽ ẽ shinã keska ekiri shinãma
mĩ pewẽ mĩ ea binumaii. 18 Natiã haska mĩ ekiri shinãkĩ betxipaiai
mĩ ea uĩmashuki. Senhor Deusũ mia anu ea yunubia mĩ hawa ea
tenãma ishuki. 19 Txanimahaira tsuã taska haki sinataiki nukutã
unanuma hiwemakĩ nitxĩtirumabiakẽ mĩ hawa ea meama ishuki.
Mĩ ma ea atimapa binumashũwẽ taeshũ hau Senhor Deusũ mia
pepawẽ manakukubaĩshanũwẽ. 20 Txanima Israelĩ enabu mĩ shanẽ
ibushanai hanu ẽ tapĩhairaii. Mĩ haska hatu mekekĩ yunuaya hawa
txakabuama dasibi Israelĩ enabu beni kushipabaĩshãkanikiki. Haska
natiã ẽ mikiri unãhairaii. 21 Mĩ shanẽ ibuaitianã, enabu dasibi ea hatu
tenanãyamashãwẽ. Ha inũ, dasibi ẽ epã enabu ea hatu hakimawakĩ mĩ
yamawayamashanũ Senhor Deusũ nuku nĩkaya ebe yubakawe— aka
22 haska wa Davĩ Saul yuba nĩkabaini Saul hawẽ hiwe hawẽruahairakiri
txĩtũkainaya Davi inũ hawẽ tsumabu mishki mananã huneti kushipa anu
buaibũ

Samuel mawanikiaki, na hãtxarã

25 1 hawẽ mae Ramá anu Samuel hiwea anibuhairatã mawakẽ
Israelĩ enabu mirimahaira haki itxashũ kashãkĩ menetã hawẽ
hiwe namaki mai waibũ hatũ mae tibi anu inũ buaibũ hanua Davi hanu
tsua hiweabuma anu Parã anu kanikiaki.

Mae En-Dor anu aĩbu mukaya yukai Saul kanikiaki, na hãtxarã

28 3 Ma Samuel mawakẽ hawẽ nui Israelĩ enabu mae tibi anua
kashanũ ika beshiã haya kashakubaini maĩtã ha mae Ramá anu
hanua kaini anu maiwashinabũ yushibube hãtxakĩ haskashanai bebũkiri
unanikabu inũ tsuara mawa hawẽ yushĩbe hãtxamisbu hawẽ maiwã
pakea hirabi anua Saulũ hatu ha akĩ nitxĩmakẽ
4 Israelĩ enabu ana detekĩ hatu maemanũ ika Filisteu nawa
detenamenikabu itxabirani beshũ Israelĩ enabu mae betsa Suném
dapi hatũ tari hiwe pũtebaunabũ hatu nemanũ ika Israelĩ enabu
detenamenikabu Saulũ hatu itxawashũ mae betsa Gilboa anu hatu iyua
hanushũ hatũ tari hiwe pũtebaunabũ 5 hakia Filisteu nawa mirima hati
tsuã tanatirubuma hatu uĩ Saul datei mesehairakĩ 6 hatu haska wapa?
iwanã, Saulũ Senhor Deus yuka hakia Senhor Deusũ kemakĩ hawa

yuiamahaira inũ, usha namaiwẽ yuiama inũ, Urim unãtiwẽ unãmamari
inũ, hawẽ hãtxa yuishunikabuwẽ yuimamari 7haska wa haskatima Saulũ
hawẽ shanẽ ibu beshmasbu yunukĩ yuikĩ:
—Hari kashũ ẽ yukai kanũ haniara aĩbu mawabũ yushĩbe
hãtxamismẽkaĩ, ea benashũbaũtãkãwẽ— hatu wa
hawẽ shanẽ ibu beshmasbũ Saul kemakĩ yuikĩ:
—En-Dor anu mawabube hãtxamis aĩbu hiweaki— akabu
8 shanẽ ibukĩ tari hawẽrua sawemis pekatã tari betsa Saulũ sawetã ana
shanẽ ibu keskama huni dabebe meshu merã ha aĩbu anu kashũ hikitã
yuikĩ:
—Huni betsa hawẽ kena ẽ mia yuia ma mawa hawẽ yushĩ hau hunũ mĩ
muka kushipawẽ ea kenashũwẽ, mia pakakatsi ẽ mia yukairã— aka
9 aĩbũ kemakĩ yuikĩ:
—Yushibubube hãtxakĩ haskashanai bebũkiri unanikabu inũ tsuara
mawa hawẽ yushĩbe hãtxamisbu nukũ mai pakeanua Saulũ hatu putaima
mĩ unaiĩ. Mĩ ea haska yuimaya ẽ mawatiruki. Haskakĩ mĩ ea haska
yunuai?— aka
10 Saulũ yuikĩ:
—Senhor Deusũ kenawẽ taeshũ ẽ mia yubaya hau tsuãra mia
txakabuwayamashanũbũ Senhor Deusũ nĩkaya yubakĩ shabakabi ẽ mia
hãtxa waii— aka
11 aĩbũ kemakĩ:
—Tsua ea tashnimashũwẽ, iwanã, mĩ ea aki ikai?— aka
Saulũ yuikĩ:
—Samuelĩ yushĩ ea kenashũwẽ— aka
12 kenashuna Samuelĩ yushĩ tashnikiranai aĩbũ uĩ datehairakĩ: —
Ewaa!— itã Saul yuikĩ:
—Haskakĩ mĩ ea parãshumẽ? Habia mĩ miaki, Saulrã— aka
13 kemakĩ shanẽ ibu Saulũ yuikĩ:
—Dateyamawe. Hawa mĩ uĩ ikimẽkaĩ, ea yuiwe— aka
kemakĩ aĩbũ yuikĩ:
—Yushĩ mai anua mapekekiranai ẽ uiaiĩ— aka
14 Saulũ yukakĩ:
—Haskara tashnikiranai mĩ uiaĩ?— aka
kemakĩ aĩbũ yuikĩ:
—Huni mestebuhaira tariwẽ yabukukiranai ẽ uiaiĩ— aka nĩkatã
Samuelki ikĩ unãtã haki datei dãti iki maiki beti ikẽ 15 Samuelĩ Saul
yuikĩ:
—Ea iwekĩ haskakĩ mĩ ea bika tenemabiranai?— aka
kemakĩ Saulũ yuikĩ:
—Natiã date paepakĩ ẽ mia aki ikaii. Filisteu nawa itxapabu beshũ
nuku detenũ ikaibu ẽ hatu haska washũ nematirumaki. Deus ẽ yukabia

Deusũ daki ma ea heneaki. Ea ana kemama inũ hawẽ hãtxa yuishunikabu
anu inũ usha namaiwẽ ea kemamaki. Haskawẽ taeshũ ẽ hatu haska
watiru mĩ ea yuinũ ẽ mia kenashuki— aka
16 kemakĩ Samuelĩ yuikĩ:
—Ma miki sinatakĩ Senhor Deusũ mia ma henebiaimakẽ mĩ haskakĩ
hamẽ ea yukai? 17 Senhor Deusũ mia haska washanai ma ea mia
yuimaimaki. Mĩ shanẽ ibuai mia mebĩtã mĩ haibu mibe dayakũkaĩmis
Davi shanẽ ibu washanai ẽ mia yuimaki. 18 Senhor Deusũ mia yunua mĩ
akĩ pewashunama inũ, Amaleque nawabu mĩ detekĩ keyushanũ Senhor
Deusũ mia yunubia mĩ haska wakĩ txibãma ikimaki. Haskawẽ taeshũ
Senhor Deusũ mia ana hawa amamaki. 19 Hanua ha dikabi Israelĩ enabu
Filisteu nawabu detenamenikabu Senhor Deusũ matu hatu anu yunua
matu maemashãkanikiki. Mia inũ mĩ huni bakebube mawatã meshukiri
mã eki nukuaii. Ha inũ, txanima Filisteu nawabu Senhor Deusũ
merabewaya minabu Israelĩ enabu maemakĩ keyushãkanikiki— akĩ hãtxa
watã nesekẽ
20 shaba hirabi inũ meshu txaitanai Saulũ hawa piamahaira hushũ
Samuelĩ hãtxa nĩkai datehairai shinanei tĩ ika dakakẽ 21 hanua Saul
haskatã hawa yuiama daka ha aĩbũ haska watima ha dapi kashũ uĩkĩ
yuikĩ:
—Mĩ tsuma aĩbu mĩ ea yuka ẽ mia ma merabewaki. Haskawẽ taea
mawatibiakẽ hawa dateama haska mĩ ea yunua ẽ mia ashũshuki.
22 Haskawẽ taeshũ ẽ hãtxa nĩkawe. Ana kushipatã katãshũ ẽ mia piti
eskarabes pimai piwe— aka
23 Saulũ pikatsi ikamabiakẽ hawẽ shanẽ ibu beshmasbu inũ aĩbũ
pimanũ, iwanã, “Menã piriwe. Menã piriwe”, akawãbu atimas Saulũ hatu
yuikĩ:
—Peki. Ẽ piaii— itã unãshubira benikauã dakatiki tsauyukẽ
24 habiatiãri ina awa bake shua hawẽ mae anu nia aĩbũ tesẽshũ hawẽ
nami meshte meshte ashũ pitxãtã shekiwã trigo duru pepa bishũ piti
sheni inũ sal inũ ũpash eskarabes katxa akĩ shasha watiuma kameĩtã
tsuikĩ keyutã ha misi inũ nami hua beshũ hatu bebũ tsaũshuna Saul inũ
hawẽ shanẽ ibu beshmasbũ pikĩ menetã benibaĩkĩ: “Ẽ ma kaii”, abaini
habias meshu merã bunibukiaki.

Saul hawẽ huni bakebube detenamei ka hatu tenanibukiaki, na hãtxarã

(1 Cr 10.1-12)

31 1 Mati mananã Gilboa anushũ hatu detenũ ika Filisteu
nawa detenamenikabu mapekebaini bushũ Israelĩ enabube
detenamekubaĩkĩ hatu maemakubainabu pashai bui Israelĩ enabu mirima
mawakubainaibũ 2 Saul inũ hawẽ huni bakebu txibãkĩ Filisteu nawabũ

Jônatas inũ Aminadabe inũ Malquisua detekĩ tenãtã 3 Saul besti bena
txakayamakĩ atimas betxitã pia itxapa Saulkiri bishku bishku akaibũ ha
dapi titiki ikai uĩ hawẽ datehairakĩ 4 hawẽ detenameti mabu bushunika
hawẽ tsuma Saulũ yuikĩ:
—Hawa Deus umabũ ea atxitã eaya kashekĩ ea bika tenematirubuki.
Hau habuã ea tenãyamanũbũ miã mĩ matxatu txaipa kenuhaira sitã ea
detekĩ tenãwẽ— aka
hakia hawẽ tsuma hawẽ datekĩ haska yunua akamawẽ taea haska uĩtã
Saul ibubis hawẽ matxatu txaipa maiki timatã haki beukaini tatxakash
iki hawẽ matxatu debuwẽ txatxitã hawaira debuaya 5 haskatã Saul ma
mawa hawẽ tsumapã uĩtã hari habiaskariai hawẽ matxatuwẽ Saul ishu
keskai mawariaya 6 haskai Saul inũ hawẽ huni bake dabe inũ besti inũ
hawẽ detenameti mabu bushũmis hawẽ tsuma inũ hawẽ mekenikabu
habe bukubaũmisbu habias shabatiã mawariabũ
7 pashku napãpa uke betsauri hiweabu inũ Hene Jordão ukeri kesha
betsa esteuri hiweabu hatunabu detenamenikabu pashai hunebainaibu
hatu uĩtã Saul inũ hawẽ huni bake dabe inũ besti ma mawabu unãtã hatũ
mae tibi Israelĩ enabu dasibi henebaini pashariabainaibũ hatũ mae tibi
anu hikitã Filisteu nawabu hanu niti itã hiweyuabũ
8 hanua bestẽbaũ penamahaira Filisteu nawabũ Israelĩ enabu
tenãshinabu hatũ mabu bianũ ika Filisteu nawabu bukubaũkĩ mati Gilboa
anu Saul inũ hawẽ huni bake dabe inũ besti mawashina daka betxitã
9 hanushũ Saulũ bushka teshteshũ hawẽ detenameti mabu bikĩ mebĩtã
itxawashũ hatũ maewã hirabi hanu Filisteu nawabu hiwebaunabu anu
hau hatuki txanitanũbũ hatu yunuabu ha mae tibi anuabũ nĩkatã hau
hatũ yushĩ kẽwãti hiwe anushũ kẽwanũbũ hatu yunutã 10 hanushũ Saulũ
detenameti mabu bushũ hatũ yushĩ Astarote kẽwãti hiwe anu aruabu,
Saulũ yura inũ hawẽ bakebũ yura bushũ mae betsa Bete-Seã kenekauana
anu hatũ yura dũtãbu
11 haska Saul itxakawakĩ hawẽ yura dũtãshinabu mae Jabes-Gileade
anu hiweabũ nĩkatã 12 Saulũ hatu merabewaniwẽ taeshũ huni mẽtsisipabũ
habiaskas shinãtã yubakabirã meshu txai tanabirani hushũ Bete-Seã anu
hikishũ Saulũ yura inũ hawẽ bakebũ yura dabe inũ besti buteshũ bibaĩkĩ
hatũ mae Jabes anu txĩtũbaini bushũ Jabes anushũ hatũ yura kuatã
13 hanushũ hatũ shau besti itxawatã hi ewapa keyatapa namã Jabes anu
hatũ shau maiwatã habianuari hatu shinaĩ samakei 7 dia inibukiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2 SAMUEL

Hawẽ unãmati hãtxaki

Na habias miyui txitxia shanẽ ibuhaira ha dukũ Deusũ Saul katumani ma mawakẽ hanushũ Davi shanẽ ibuhairai taekaĩkĩ haska pepa inũ txakabuwakubaini hakiri kenepaunibuki, ha ano 900 Cristo huriamatianã.

Saul ma mawashina Davĩ bana nĩkanikiaki, na hãtxarã

1 1 Saul Filisteu nawabube detenamei kashiã mawakẽ hanua Davi
hari Amaleque nawabube detenamekĩ hatu maematã hawẽ
detenamenikabube mae betsa Ziclague anu txĩtũtani hanu huĩrukuĩ
usha dabei hiweyuabũ 2 shaba dabe inũ bestitiã Saulũ detenamenikabũ
tari hiwe pũtebaunabu anua huni betsa hawẽ tari buash buashpa hawẽ
bushka mai hashaira Ziclague anu hui Davi bebũ hikitã haki datei dãti iki
maiki beti ikaya 3 Davĩ yukakĩ:
—Mĩ harakiria huai?— aka
kemakĩ yuikĩ:
—Israelĩ enabu Filisteu nawabube detenameaibu anua hunei
pashakirãshina ẽ huaii— aka
4 hui kushipawẽ Davĩ yukakĩ:
—Hawa haskashinabumẽkaĩ, menã ea yuiriwe— aka
kemakĩ yuikĩ:
—Detenamenikabu hatiri pashaibũ hakia Israelĩ enabu itxapari
mawariashinabuki. Habu bestimarã, shanẽ ibu Saul inũ hawẽ bake
Jônatas dikabi tenãriashinabuki— aka
5 ha huni hatũ kaka beshuã Davĩ ana yukakĩ:
—Saul inũ hawẽ bake Jônatas mawai haskatã ishiã mĩ unaĩ?— aka
6 ha hunĩ kemakĩ yuikĩ:
—Mati Gilboa anu kashũ Saul hĩ iki hawẽ hashiwẽ mesteã nia Filisteu
nawabu hatũ cavalo katsaumea beaibu ẽ uiãyã 7 nasaukekauã Saulũ ea
uĩtã ea kena: “Ẽ mia nĩkai ea yuiwe”, ea aka, 8 “Mĩ tsuamẽ?” ea aka,
kemakĩ: “Ẽ Amaleque nawaki”, ẽ wa 9 ea yuikĩ: “Ea dapi huwe. Ẽ shinã

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

pashabia ẽ isĩ tenetxakayamaiwẽ taeshũ ea merabewakĩ menã hawaira ea
tenãriwe”, akĩ ea yunua 10 tĩ ika daka ana haska benitã hiwetiruma uĩkĩ
ẽ tenãshinaki. Haska watã ha shanẽ ibũ ouro maiti sawea mabishũ hawẽ
mebi metsekĩ mesiritã mĩ nukũ shanẽ ibukẽ ẽ mia beshũshuki— aka
11 hatu haska yuia nĩkatã Davi inũ habe mapuabu punu nukai
keyutã hatũ tari ushniakeakebaũtã 12 Saul inũ hawẽ bake Jônatas ma
mawashinabu inũ Israelĩ enabũ Senhor Deus detenameshũmisbu Filisteu
nawabũ ma hatu detekĩ maemakĩ keyushinabuwẽ taea hatuya kashai bis
bis ikubaini bari txai tanai piama samakeaibũ 13 ma bari kakẽ kashai
neseabũ ha berunã hatũ kaka bekĩ banabimashu ana kenashũ Davĩ yukakĩ:
—Miarã, mĩ haniamẽ?— aka
kemakĩ yuikĩ:
—Ẽ nawa betsaki, Amaleque nawa minabube hiweatũ bakerã— aka
14 hanushũ hãtxa kushipawẽ Davĩ yuikĩ:
—Shanẽ ibu wakĩ Senhor Deusũ katuni dateama haskakĩ mĩ nukũ
shanẽ ibuhaira deteshinamẽ?— atã
15-16 hawẽ tsuma betsa kenashũ yunukĩ:
—Iyushũ tenãwẽ— iwanã, hatu tenãmariama ha huni Davĩ ana yuikĩ:
—Shanẽ ibu Senhor Deusũ katuni mĩ tenãshinarã, ibubis mĩ nukuki
txanishuwẽ taea mĩ mawairã, minaki— akaya
Davĩ tsumapã ha Amaleque nawa detekĩ tenanikiaki.

Saul inũ Jônatas mawashinabu shinaĩ hatu manui Davi hatukiri kãtanikiaki, na hãtxarã

17 Saul inũ Jônatas mawashinabu shinaĩ nui Davi kãtai 18 Israelĩ huni
bake Judá enabu dasibi hau hari hatu haska yusĩkubaĩshanũbũ Davĩ hatu
yunua na habias kãta kene hawẽ una Reto anu kenenibukiaki. 19 “Davi
nui kãtakĩ ani ẽ matu yuiai nĩkakãwẽ:
Peirawa! Israelĩ enabuũ,
matũ manã mati matipa anua
matũ mẽtsisipa kushipabu mã hawẽ kẽmis ma mawabuki.
Matũ detenamenikabu kushipabu ma debuabuki.
20 Gate anu kashũ hatu banabimayamakãwẽ.
Ha dikabi Asquelom bai tanabaĩkĩ hatu yuiriakubaĩyamakãwẽ,
hau Filisteu nawa aĩbuaibu Deus ikũwãbumã haska kaka nĩkatã
benimai hau ishtxu ishtxu iyamanũbunã.
21 Gilboa mati matipaã,
hanua detenamenika kushipabũ mabu pema pema ashiãbu inũ
Saulũ nemati mane txapui hawẽ txasha ma pui itxai keyuaiwẽ taea
hau mĩ mai anu ui inũ bishi nibi miki ana niri iyamashanũwẽ.
22 Saul inũ hawẽ bake Jônatas hatuki sinataibube detenametani
txĩtũbirãkĩ

hatũ pia inũ hatũ matxatu txaipa mẽtsisipabu
hawẽ hatu deteshina hatũ himi inũ hatũ sheni iruma bei txĩtũbirãkĩ mekubirãmisbu
ana haskatã haska watirubumahairaki.
23 Saul inũ Jônatasã, matu betxipaikĩ matukiri pe shinãmisburã,
mã hiweshina inũ mã ma mawabiashina tsuã matu dabe pashkatirubumaki.
Tete hawaira nuyakaĩmis inũ
leãonẽ kushipa mã hatu binuaki.
24 Israel aĩbuaibuũ,
tari tunanepa inũ tari mayunepa Saulũ matu sawemakubaĩkĩ
tari betsa ouro yumẽyã matu dauwamashinawẽ taea
Saul shinaĩ haya kashakubaĩkãwẽ.
25 Haskatã detenamenika mẽtsisipabu kushipabia detenameti bai anua debui niri ishiãburã,
matũ mati keyatapa anua Jônatas mawariashinaki.
26 Jônatasã, mĩ ẽ betsa keskawẽ taea
mia manui ẽ huĩti ẽ nishmahairaki.
Hawarawẽ beparãkĩ ea huneama mĩ ea duawakubaĩkĩ
aĩbuaibũ ea betxipaiaibu hatu binukĩ pepawakĩ
mĩ ea haibuhaira wakubaĩshinaki.
27 Pemahairaki! Detenamenikabu kushipabu hatu tenãkĩ niri akĩ
hatũ detenameti mabu hatu yamawashinabuki”,
iki kashawẽ kãtai Davi haskanikiaki.

Judá enabu anu Davi hau hatu shanẽ ibukũkaĩshanũ katunibukiaki, na hãtxarã

2 1 Saul inũ Jônatas mawashinabuwẽ Davi nui kãtakĩ hatu
kenemashina txipu Davĩ Senhor Deus yukakĩ:
—Judá enabũ mai pakea anu mae betsa anu hiwei katãpa?— aka
kemakĩ Senhor Deusũ yuikĩ:
—Haa. Mapekekaini hari katãwẽ— aka
haska wa tapinũ, iwanã, Davĩ ana yukakĩ:
—Haratu maekiri katãpa?— aka
kemakĩ Senhor Deusũ ana yuikĩ:
—Hebromkiri katãwẽ— aka
2 hari kakĩ hawẽ aĩ dabe iyuikĩ hawẽ aĩ betsa mae betsa Jezreel
anua hawẽ kena Ainoã inũ betsa Abigail, Carmelo anua hawẽ bene
ha dukũtũ aĩwani Nabal mawakẽ Davĩ aĩwanirã, ha dabe hatu iyui
Hebromkiri bai tanabaini kakĩ 3 ha dikabi habe mapumisbu haburi
hawenabuya Davĩ hatu iyui Hebrom dapi mae betsa betsapa anu hiwei
buima hiwepaunibukiaki. 4 Hanua Judá enabu huni itxapa inũ hatũ

anibu unanepabu bui hikishũ Senhor Deusbe yubakatã Davi Judá
enabũ hatũ shanẽ ibu wanibukiaki. Hanushũ haska watã hanubi hakiri
txanikĩ hunibu mae Jabes-Gileade mai pakea anu hiweabu bushũ Saulũ
yura bitãshũ maiwaimabu Davi banabimabu 5 nĩkatã benimakĩ hãtxa
bumisbu Davĩ yunukĩ: "Eska hãtxa ea hatu yuishũtãwẽ: 'Matũ shanẽ ibu
Saul duawakĩ hawẽ yura pewakĩ mã maiwaimawẽ taeshũ hau Senhor
Deusũ hawẽ pepawẽ matu duawakubaĩshanũwẽ. 6 Ha dikabi hakimama
hau Senhor Deusũ matu duawai hawẽ pepawẽ matuwẽ nuikĩ matu
merabewakubaĩshanũwẽ. Haska mã Saul merabewaima keskari wakĩ ha
shinãkĩ ẽtseri ẽ matu duawakubaĩshanaii. 7 Natiã matũ shanẽ ibu Saul
ma mawabiashĩkẽ ana has shinãma benimai kushipakãwẽ. Eari ẽ matũ
shanẽ ibu ikũkaĩshanũ Judá enabũ ea katushinabuki' ", akĩ hatu hãtxa
bumanikiaki.

Hebrom anushũ Davĩ huni bake itxapa bawanikiaki, na hãtxarã
(1 Cr 3.1-4)

3 2 Hebrom anu hiweshũ Davĩ huni bake itxapa wanirã, hawẽ huni
bake ha dukũ Amom inikiaki, hawẽ ewa Ainoã hawẽ mae Jezreel
anuarã. 3 Hawẽ huni bake ha segundo Quileabe inikiaki. Hawẽ ewa
Abigail hawẽ mae Carmelo anua hawẽ bene shenirã, Nabal mawanikiaki.
Hawẽ huni bake ha terceirorã, Absalão inikiaki, hawẽ ewa Maacarã.
Maacarã, hawẽ epa Talmai mae betsa Gesur anu shanẽ ibũ bake inikiaki.
4 Hawẽ huni bake ha quartorã, Adonias inikiaki, hawẽ ewã kena Hagiterã.
Hawẽ huni bake ha quintorã, Sefatias inikiaki, hawẽ ewã kena Abitalrã.
5 Hawẽ huni bake ha sextorã, Itreão inikiaki, hawẽ ewã kena Eglárã.
Hebrom anu hiweshũ Davĩ huni bake warã, hati kaĩshunikiaki.

Davi hatu shanẽ ibushũkĩ Israelbu shukuabu inũ Judábu shukuabu hatu yunukubainikiaki, na hãtxarã
(1 Cr 11.1-3)

5 1 Hebrom anu Judá enabu Davi hatũ shanẽ ibu ikaya Israelĩ enabu
shukua tibibũ anibu unanepabu Davibe hãtxanũ ika Hebrom anu
bushũ Davi yuikĩ: "Dasibi nũ nukuburã, Jacó nukũ shenipabuwẽ taea nũ
habiabuski, huni betsamarã. 2 Txanima Saul nukũ shanẽ ibubiakẽ miã
Israel detenamenikabu mĩ hatu yunu pewakubaĩkĩ Filisteu nawabube mĩ
hatu detenamemakubainimaki. Ha inũ, shanẽ ibukĩ Israelĩ enabu dasibi
mĩ yunukubaĩshanũ katukĩ Senhor Deusũ mia yubanikiaki. Haskawẽ taea
nukũ shanẽ ibu iriakũkaĩshãwẽ", akeakeabu,
3 haska wakĩ Israelĩ enabu anibu unanepabu dasibi bushũ Hebrom
anu shanẽ ibuhaira Davibe hãtxakĩ Senhor Deusũ hau hatu unãti
wakubaĩshanũ Davi hatube yubakai taekĩ Israelĩ enabu dasibi Davi
habũri shanẽ ibu iriakũkaĩshanũ anibu unanepabu dasibibũ hatũ shanẽ

ibu wakĩ Davi katunibukiaki. 4-5 Hebrom anua shanẽ ibui taei Davi 30
ano hayanikiaki. Hebrom anu 7 ano namakis Judá enabu anua Davi
shanẽ ibukũkaini txipu Jerusalém anu maetã 33 ano Israelĩ enabu dasibi
anu Davi shanẽ iburiakũkaini mawariama 40 ano Davi hatu shanẽ
ibushunikiaki.

Sião mae kushipa Jerusalém Davĩ hawenabubetã hatu mebinikiaki, na hãtxarã

(1 Cr 11.4-9)

6 Israelĩ enabu dasibibũ Davi shanẽ ibuhairawakĩ taewaimabu Jebuseu
nawabu Jerusalém anu hiweabu inũ ha dapi hiwebaunabu hatu maemanũ
ika Jerusalém anu shanẽ ibuhaira Davi inũ hawẽ detenamenikabu
buabu hatu uĩkĩ shinaĩ haskatã hatũ mae anu hikitiruma dabanẽ Davi
yuikĩ: "Miarã, haskatã mĩ nuku anu hikitirumaki. Nukũ bekũbu inũ
txãtubũ matu hikimatirubumaki. Haska bestiki. Nenuarã, burikãwẽ",
7-8 hatu wabiabu Davĩ hawẽ detenamenikabu yuikĩ: "Jebuseu nawabu
hatu detekĩ keyuirã, ha hene habakaĩti wanibu anu dasibibu hanu hiki
keyubaĩ ha Jebuseu nawabu bekũbu inũ txãtubu ẽ hatu danãhairai nuku
nemaibu hatu tenaĩ bukãwẽ", hatu wa haska hatu yuia hene habati
wakĩ mishkiwẽ buyabainibu baiwẽ hikibaĩ hatu maemakĩ atxi keyutã
Davĩ Sião kenebaunibu hawena wanikiaki. Ikis Jerusalém anu mananã
kenebaunibu kena betsa wakĩ: "Davĩ Maeki", amisbuki. Ha dikabi Davi
hari hãtxaniwẽ taea tsuãra yuikĩ: "Senhor Deusũ kẽwãti hiwe hemaĩtĩ
kenekauna anu bekũbu inũ txãtubu hikitibumaki", ikĩ hatũ beyawẽ
yuikubaĩmisbuki. 9 Ha mananã mishki kenebaunibu anu hawenabube
Davi hiweabu hatu kenakĩ: "Davĩ Maeki", akaibũ ana mishkiwẽ hatu
kene nati amakatsi ikĩ Davĩ hatu yunua nortekiri mishki kene sheni Milo
anua ana hatu txitximabaũkĩ mai inũ mishki ture sharabuwẽ mai pãpa
wakubaĩkĩ tapaiti keska wakĩ mishki kene bena wakĩ hanu Davĩ hiwe
bena ewapa hawẽrua hatu amashanai anu kebẽ nati akĩ deshũ wabaũkĩ
kene sheniki meshti anibukiaki.

Nawa betsa Hirão hawẽ hãtxashunikabu Davi anu hatu yununikiaki, na hãtxarã

(1 Cr 14.1-2)

10 Senhor Deus kushipa dasibi binuatũ Davi merabewaiwẽ taea shanẽ
ibui Davi ana kushipai ewakũkainaya 11 haskai nĩkatã hawẽ datekĩ
maewã betsa Tiro anua shanẽ ibuhaira betsa hawẽ kena Hirão hawẽ
shanẽ ibu beshmasbu habu nãtabua hãtxashũmisbu Davi anu hatu yunua,
hi dayamisbu inũ mishki pewamisbu shanẽ ibu beshmasbũ hatũ tsumabu
hi sẽke hatu bumashũ Davi hiwe hatu wamashũkĩ mishki tapa ha
dukũ sapa wakĩ pewamatã hanushũ kusha tuash itxapa washĩshũ hawẽ

hiwe ewapa hawẽrua Davi ashũkĩ keyutã inũ buaibũ 12 haska Senhor
Deusũ Davi shanẽ ibuwakĩ katuimashũ hawenabu Israelkiri Deusũ hatu
mestẽwãmai inũ nãtakeshũ nĩkaibu hawẽ shanẽ ibukiri kushipai Davĩ
ibubis unãkĩ tapĩkubainikiaki.

Jerusalém anu maeimashũ Davĩ ana bake itxapa wanikiaki, na hãtxarã
(1 Cr 3.5-9; 14.3-7)

13 Hebrom henebaini Jerusalém anu Davi hiweshũ ana aĩbu bikĩ betsa
aĩ kayawakĩ inũ aĩbu betsa escrava betsa tibi Davĩ ana bitã huni bakebu
inũ aĩbu bakebu hatu bawanikiaki. 14 Hawẽ huni bakebũ kenarã, Samua
inũ, Sobabe inũ, Natã inũ, Salomão inũ, 15 Ibar inũ, Elisua inũ, Nefegue
inũ, Jafia inũ, 16 Elisama inũ, Eliada inũ, Elifelete hatibu Jerusalém anua
kainibukiaki.

Filisteu nawabu Davĩ hatu maemanikiaki, na hãtxarã
(1 Cr 14.8-17)

17 Hau hatũ shanẽ ibuhairanũ Israelĩ enabu dasibitũ Davi ma katuimabu
Filisteu nawabũ nĩkatã habe detenamekĩ maemanũ ika yubakai itxabirã
Davi benai buaibũ haskaibu nĩkatã mishki kenebaunibu kushipa anu
hawẽ detenamenikabube Davi hikitã hunekẽ 18 hanua Filisteu nawabu
bei Refains napãpa anua detenamenũ ika kebaunabũ 19 haska maniabũ
Senhor Deus Davĩ yukakĩ:
—Filisteu nawabube detenametãpa? Ea merabewakĩ mĩ ea hatu
maemamai? Ea yuiwe— aka
Senhor Deusũ kemakĩ yuikĩ:
—Haa. Mia merabewakĩ ẽ mia hatu maemamaiwẽ taea hatube
detenametãwẽ— aka
20-21 hawẽ detenamenikabube kai Refains napãpa hawẽ kena bena Baal-
Perazim anu Davi hikishũ hau hatu dete keyunũbũ hawenabu hatu yunua
hawaira Filisteu nawabu maemabũ hatu haska wabu hawairabaĩkĩ hatũ
yushibu dami betsa betsapa Filisteu nawabũ henebainaibũ hatũ dami
betsa betsapa itxawakĩ Davi inũ hawenabũ hatu biãbainibukiaki. Hawaira
hatu maemashuwẽ taeshũ Davĩ yuikĩ: “Pashku bai matahairabiranai
txitewashũ tuea keska wakĩ eki sinataibu Senhor Deusũ hatu ea pua
ashũshuki”, ashũ kenakĩ: “Baal-Perazimki”, anikiaki.
22 Hakia txipu Filisteu nawabu pashatani ana txĩtũbirã hanua
detenameshinabu anu ana habianuri Refains napãpa anu hikitã
detenamenũ ika kebaunabu 23-24 haskaibu uĩtã Senhor Deus Davĩ ana
yuka kemakĩ Senhor Deusũ yuikĩ:
—Ana hatu bebũ bushũ hatu detenũ ika buyamakãwẽ. Hakia hatu
dũkei hunebaũ hatũ petxiuria bei mushu shukua anu hikitã mã ma
haskatanaya matu mamaki kauani ẽ banakainai nĩkatã ẽ ma matu

bebushunai unãtã hawairabaĩ Filisteu nawabu detebaũshãkãwẽ, ẽ hatu
matu tenãshunairã— aka
25 hawẽ hãtxa nĩkatã habias Senhor Deusũ yunua Davĩ akĩ hawẽ
detenamenikabubetã Filisteu nawabu maemakĩ hatu deteabu pashaibu Geba
anua hatu detekĩ txibãkubaĩkĩ Gezer anu hatu henetani txĩtũtanibukiaki.

Senhor Deusũ hãtxa aruni bau Jerusalém anu Davĩ maewanũ ika inikiaki, na hãtxarã

(1 Cr 13.5-14)

6 1 Txipu dasibi Israelĩ enabu 30.000 detenamenikabu hawenabũ hatu
katumisbu Davĩ ana hawenawakĩ dasiwakĩ hatu itxawatã 2 hanua mae
Baalá Judá mai pakea anua Davi hawẽ detenamenikabube kashũ hawẽ mae
Jerusalém anu Deus hatube yubakani hãtxa aruni bau maewakatsi inikiaki,
ha bau bebunua Deusbe hawenabu hãtxashunika shanẽ ibuhairatũ hatu
hãtxashũmis Senhor Deus dasibi binu keyuatũ kena ha querubin hamamaki
tsaua yukamisburã. 3-4 Mati anu huni betsa hawẽ kena Abinadabẽ hiwe Geba
anua Deusũ hãtxa aruni bau Jacó bake Levĩ enabũ hawẽ tsumatiwẽ bitã
bakebaĩkĩ ina awa dabe tarãbaĩti bena beabuki naneabu Abinadabẽ huni bake
dabe Uzá inũ Aiôrã, habũ ha ina awa dabe tarãbaĩtiki bukĩ Aiô bebukaĩkĩ
ina awa dabe dispiwẽ tsumashũ ninibainaya hawẽ betsa Uzá txipi kakĩ
merabewabainaya 5 habiatiãri Senhor Deus uĩmakĩ kẽwãkĩ harpa inũ, saltério
inũ, pandeiro inũ, castanhola inũ, címbalo tsumatã bebubaĩkĩ hui kushipawẽ
nawai kãtakubaini bui 6 hanua huni betsa hawẽ kena Nacomnẽ mati napãpa
hanu shekiwã bimi tsekashũ katamisbu anu niti itã ina awa dabe itimaskabaũkĩ
Deusũ hãtxa aruni bau berãbu tĩ ikai mekẽ bestitxaiwẽ Uzã tsumapaikĩ
7 tsuã metirumahaira hawa shinãma Uzã metsaiwẽ taea Senhor Deus haki
sinatahairakĩ tenã Deusũ hãtxa aruni bau dapi tĩ itã hawaira Uzá mawaya
8 Senhor Deusũ Uzá tenãshuwẽ taea Davi haska betxipaiama sinatakĩ ha
napãpa kenakĩ: “Perez-Uzáki”, anikiaki. Na habiatiã ha kena hakimaisbuma
hayaki. 9 Habias shabatiãri Senhor Deuski datetxakayamakĩ Davĩ yuikĩ:
“Haskakĩ hawa shinãma Senhor Deusũ hãtxa aruni bau ẽ beshumẽ?”, itã “Ana
ẽ hari buamaki!” iwanã, 10 Davĩ hawẽ mae ewapa anu ana bukatsi ikama
mae betsa Gate anu Obede-Edomnẽ hiwe anu hau bunũbũ Davĩ hatu yunua
11 Obede-Edomnẽ hiwe anu ushe dabe inũ besti Senhor Deusũ hãtxa aruni bau
tsaũbiranimawẽ taeshũ Obede-Edom inũ hawenabus Senhor Deusũ habu besti
pe mekekĩ merabewakubainaya

Jerusalém anu Senhor Deusũ hãtxa aruni bau Davĩ ana hatu bimatanikiaki, na hãtxarã

(1 Cr 15.1–16.6)

12 shanẽ ibuhaira Davi anu kashũ hawenabũ Davi yuitãtãkĩ: “Senhor
Deusũ hãtxa aruni bau Obede-Edom anu mĩ bashibiranimawẽ

taeshũ hawẽ bakebube hawẽ hamapai Senhor Deusũ duawakĩ
merabewakubainikiki”, akĩ shinã betsamabu uĩtanũ ika Obede-Edomnẽ
hiwe anu Davi kashũ txanima haska wai uĩtã hawẽ mae anu Deus hatube
yubakani hãtxa aruni bau Davĩ ana bukĩ maewarinũ ishũ benimakĩ hatu
pewamatã 13 4 hunibũ iabaini paibaini 6ki ma tatsekebainaibũ Davĩ
Senhor Deus ha menushũkatsi ina awa bene pepa inũ txashuwã bene
shuarãwã ma pewa tesẽtã dashpeshũ hawẽ sheni bishũ txiwẽ kuakĩ hawẽ
kuĩwẽ Davĩ Senhor Deus benimawabaini
14 hawẽ éfode linho tari hushupa sawea nawai sheke sheke
itxakayamakũkaini 15 Israelĩ enabũ Senhor Deusũ hãtxa aruni bau buaibũ
dasibi benima txakayamai xãxãki ibaĩkĩ hatũ mane trombeta txã txã ati
mawakubaini buaibũ
16 Davĩ mae mishki kenebaunibu anu Senhor Deusũ hãtxa aruni
bau iabaini hikiaibũ Saulũ aĩbu bake Mical ha dukũ Davĩ aĩwani
hanu niwe hikiti shui anu nishũ haska Senhor Deus bebũ Davi sheke
sheke iki nawakũkainai Micalĩ uĩtã haska betxipaiama hawẽ dakekĩ
danãtxakayamaya
17 Senhor Deusũ hãtxa aruni bau iabaini bukĩ tari hiwe ewapa ma haki
tanashũ Davĩ hatu pũtemashina namakis tsauãbu ana ha katxu Davĩ
hawaira hawẽ tsumabu yunua Senhor Deus bebũ txashuwã itxapa tesẽshũ
dashpe keyushũ sheni dasibi bishũ hawẽ nami dasibi meshte meshte akĩ
txuri washũ hawẽ nuewẽ Senhor Deus benimawakĩ menukĩ taewaibũ
18 Davĩ menukĩ keyutã Senhor Deus kushipa dasibi binuatũ kenawẽ
hãtxa pepawẽ hawenabu dasibi hatukiri pe hãtxakĩ Davĩ hatu pepawatã
19 hanushũ Israelĩ enabu dasibi hanu itxabu hunibu inũ aĩbuaiburã,
shekiwã trigo misi ewapa bestitxai inũ, nami shui tũku bestitxai inũ, uva
bimi tsusĩ tũku wabu inũ, bimi betsa batapari tsusĩ tũku wakĩ keshtu
wabu bestitxai hau hatu inanũbũ Davĩ hawẽ tsumabu hatu yunua bestibu
tibi hatu inãbaũkĩ keyuabu, piti keyu bitã hatũ hiwe anu txĩtũbainaibũ
20 hawenabusri hãtxa pepawẽ hatukiri pe hãtxanũ ika hawẽ hiwe anu
Davi txĩtũkaini kaya hawẽ aĩ betsa Saulũ bake Mical inũ ika kaĩkaini
haki nukui kashũ dakewakĩ yuikĩ:
—Israelĩ enabu mĩ hatũ shanẽ ibuhaira natiã mĩ hatu peshũkirãkĩ mĩ
dayarubũ escrava aĩbuaibu bebũ haskatimabiakẽ hatu uĩmai nawai sheke
sheke ikirani mĩ peshukitsa, dakeamarã— aka
21 kemakĩ Davĩ yuikĩ:
—Txanimaki. Senhor Deusũ ea uiãyã kẽwãkĩ benimawai hamẽ ikama
ẽ nawashuki. Senhor Deusũ enabu Israelĩ enaburã, ẽ hatũ shanẽ ibu
ikũkaĩshanũ mĩ epa danãtã minabu katuama Senhor Deusũ ea katuniki.
Haskawẽ taea ha bebunua ẽ nawashuki, hawa dakeamarã. 22 Enabube
ẽ besikũkainairã, ibubis ẽ hawama keskaki, Senhor Deus ishuinã.
Haskairã, ẽ keãmaki. Mĩ ea haska uĩkĩ yuiaiwẽ taea ẽ babuamaki. Mĩ ea

haska wabiaya ha habias escrava aĩbuaibukiri mĩ ea yuishu habiabũ ea
duawakubaĩshãkanikiki— akaya
23 hanua Saulũ bake Mical hawa bake bisma yushabunikiaki.

Davi duawakĩ pepawapakeshanai Senhor Deusũ yubanikiaki, na hãtxarã

(1 Cr 17.1-27)

7 1 Hawẽ hiwe hawẽrua pepawẽ Davi ma unanuma hiwekaĩkĩ haki
sinataibu hiwebiabaunabũ Senhor Deusũ Davi hatu nemashũkĩ
daewamakubaina Davi ana bika teneama 2 Davi ha mesti ma pe hiwekĩ
Deusũ hãtxa yuishunika hawẽ kena Natã yuikĩ:
—Earã, kusha hiwe hawẽruawẽ ma ẽ hiweaki. Hakia Senhor Deus
hatube yubakani hãtxa aruni bau tari hiwe pema duakabi anu tsaua
haska merã besti tsaua pema ẽ shinaiĩ— aka
3 Natãnẽ kemakĩ yuikĩ:
—Haska mĩ shinaĩ keska ashũwẽ, Senhor Deusũ haskarara mikiri
shinãkĩ mia merabewaikikirã— akĩ yuiwãkẽ
4 Davibe hãtxakaini kakẽ habias meshu merã Natã anu Senhor Deus
hushũ yuikĩ:
5 —Ẽ tsuma Davi anu kashũ hãtxa wakĩ: “Eska Senhor Deusũ mikiri ea
yuikĩ Davi ea yuishũwẽ: ‘Ea ẽ hanu hiweshanũ miã mĩ ea kẽwãti hiwe
ashũtirumaki, ẽ hanu hiweshanunã. 6 Mĩ shenipabu Egito anua ẽ hatu
tashnimabiranaitiã ẽ hatube hiwekũkirani inũ na habiatiãri kẽwãti hi
hiwe amisbu keska anu ẽ hiwekũkaĩsmaki. Hakia tari hiwe pekabaĩkĩ
maewatirubu anu matũ shenipabu inũ minabuki ẽ nukukũkaĩmiski. 7 Bari
tibi mĩ shenipabube ẽ kakũkaini enabu Israelĩ enabu shanẽ ibu tibi ẽ hatu
katukubainaitiã hanushũ kẽwãti kusha hiwe hau ea washunũbũ ẽ hawa
hatu yunuamahaira ikũkiraniki.’
8 Ha dikabi ẽ ea Senhor Deus kushipahaira dasibi binuatũ haska ẽ mia
yuai keskari ẽ tsuma Davi ea yuishũtãshãwẽ: ‘Enabu Israelĩ enaburã, mĩ
hatu yunui shanẽ ibukũkaĩshanũ txashuwã itxapa mekekubaini nãta basi
bai anu nia txashuwã txipi hatxũ mĩ nia kenatã ẽ mia katuniki. 9 Hanu
mĩ nia ketaĩ anu ẽ mibe kakũkaũriamiski. Habu miki sinataibu ẽ mia
hatu tenã keyukĩ nemashũkubaĩmiski. Shanẽ ibu kushipabu hiwebaunabu
keska mĩ kena dasibibu ẽ hatu unãmakubainaii. 10-11 Ha dikabi Israelĩ
enabu mã enaburã, mã hatu yunukubaĩshanũ unãti wanika kushipa betsa
betsapa matu katukubaĩkĩ hatũ mai pakea betsa hatu mebĩtã ẽ matu
pewashuniki. Hanushũ huni txakabubũ matu itxakawamis inũ matu bika
tenemakĩ tsuma wamisbu hau ana haska mã hiwepauni keska hiweama
unanuma mã hiwenũ ẽ matu iweniki. Hanua miki sinataibũ mia uiaĩbũ ẽ
mia hatu nemashũkubaĩshanaii, hau mia ana bika tenemayamanũbunã.
Ẽ hatu mekekubaina mĩ bakebu hiwekubaĩshanaibu bebũkiri ẽ mia

tapĩmaii. 12 Anibuhairakũkaini hiwea mĩ ma debunikẽ hau mĩ shãtukũ
Israelĩ enabu yununikai shanẽ ibushanũ eã minabu anua mĩ baba
bestitxai hawẽ shanẽ ibu keyutima ẽ mia yunushũshanaii. 13 Ha inũ,
mĩ bakẽ hanushũ ea kẽwaĩ eki nukuti templo hatũ ea ashũshanikiki. Ẽ
hatu putama shanẽ ibu henetiruma ipakeshanaikiri ẽ hatuki yubakaii.
14 Mĩ huni bake Israelĩ enabu shanẽ ibukũkainaya ẽ hatũ epa keska inũ
habu ẽ bakebu keska ikubaĩshãkanikiki. Mĩ bakẽ kanekĩ txakabuwai
pewakĩ ẽ hatu bika tenemashanaii, hatu kupikinã, haska epa pepabũ
hatũ bake pewamis keska wakinã. 15 Kanebiaibũ ẽ pepa ẽ hatu mebiãma
ishanaii, Saul anua ẽ pepa ẽ mebini keskama Saul putatã hawẽ shãtukũ
ẽ mia shanẽ ibu wanirã. 16 Ẽ hatu mekekubainaiwẽ taea minabu Israelĩ
enabu shanẽ ibupakeshãkanikiki, niti ikamarã. Ha dikabi haska mĩ
hatu yunumis keska heneama ikubaĩshãkanikiki', iwanã, Davi ea
yuishũtãwẽ"— abainaya

17 habias uĩkĩ nĩkashĩkĩ hawa kaneama dasibi Natãnẽ Davi yuikĩ keyua
18 Senhor Deus bebũshũ hãtxa wanũ ika Deuski nukuti tari hiwe pũtea
anu shanẽ ibuhaira Davi hikikaĩ yuikĩ: "Shanẽ ibuũ, ea inũ enabu nũ
hawamabiakẽ haskarakiri ea shinãkĩ mĩ ea shanẽ ibuhaira wanimẽ?
19 Senhor Deusuũ, ẽ mĩ tsuma anua enabu ẽ bababu kaĩriabumabiakẽ
shanẽ ibukubaĩshanaibu bebũkiri mĩ ea banabimashinaki. Senhor
Deusuũ, mĩ hãtxai keska huni betsa hãtxai yubakatirumaki. 20 Senhor
Deusuũ, ea mĩ tsumakiri dasibi mĩ ma unã keyuaiwẽ taeshũ eã ẽ ana
hawa yuitirumaki. 21 Haska bebũkiri mĩ ma ea ashũkĩ hatu 'Habaa!'
imakubaĩshina txanima mĩ ea yubashina inũ haska mĩ betxipaiai mĩ
akubainai ẽ unaiĩ. 22 Haska nuku dasibibũ nũ nĩkamis inũ nũ uĩmisrã,
hawa mekenika Deus betsa mia binua betsa hayamaki, mia keskarã.
Haskawẽ taea ẽ mekenika Senhor Deusuũ, miarã, mĩ pepahairaki, tsuã
haska watiruma mĩ nuku ashũmisrã. 23-24 Israel minabu wakĩ mĩ hatu
katuni habu hiwepakeshãkanikiki. Hiweabũ, miarã, Senhor Deusuũ, mĩ
hatũ Deus ipakeshanaii. Yurabu shukua betsa betsapa hiweabu keska
Israel minabu hatu keska hiweama iriashãkanikiki. Deusuũ, hau minabu
ikubaĩshanũbũ hatu tsumawanibu mĩ hatu mebikinãkirãkĩ mina mĩ hatu
waniki. Ha dikabi mĩ kushipawẽ dasibi hatu datekĩ hatũ kena ewapa
wakĩ habuwẽ 'Habaa!' imati wakĩ dasibi hiwebaunabu bebũshũ Egito
nawabu anua hatu tashnimabirãkĩ nawa shukua tibibũ hatũ yushibu hatu
sa amakĩ mĩ kushipa mĩ hatu uĩmakubiraniki.

25 Haskawẽ taeshũ Senhor Deusuũ, haska ea inũ enabu mĩ hatu
yubashina hatu heneama, haska mĩ yuishina akĩ menekubaĩshãwẽ.
26 Mĩ kena kushipa kẽwãkĩ shabakabi yui: 'Senhor Deus kushipahaira
dasibi binua Israelĩ enabu mekenika Deuski', ikĩ hau mikiri hãtxakĩ
dayuikubaĩshanũbũwẽ, heneamarã. Mĩ hatu mekea Davi mĩ tsumapã
enabũ mia nĩkai hau pe hatu shanẽ ibushũkubaĩshanũbũwẽ. 27 Enabu

shanẽ ibu ikubaĩshanaibu miarã, Senhor Deus kushipa dasibi binuatũ
mĩ ea tapĩmaiwẽ taeshũ ẽ mĩ tsuma bestibia dakeama ẽ mia yukaii.
28 Senhor Deusuũ, miarã, mĩ mekenika Deus kayabiki. Mĩ hãtxa txanima
kayabiriki. Mĩ tsuma mĩ pepa betsa betsapa mĩ ea yubaii. 29 Mĩ tsuma
mĩ duawashanai hakiri shinaĩrawe. Miki txiti ikaibu mĩ hatu kesheshũ
duawaya hau hiwepakeshanũbũwẽ. Senhor Deusuũ, mĩ ma ea yubashuki,
mĩ hatu pepa waya enabu shanẽ ibui hau benimai pepakubaĩshanũbũwẽ,
heneamarã", anikiaki.

Mefibosete hawẽ ibu Jônataswẽ taeshũ Davĩ duawanikiaki, na hãtxarã

9 1 Shaba betsatiã Jônataskiri shinãbaũ Davĩ hatu yukakĩ: "Ẽ haibu
Jônatas shinãkĩ ẽ duawakatsi ikaiwẽ taea Saulũ enabu huni betsa
tesheni hiweyuamẽ?" hatu wa
2 Saul enabũ dayaru huni betsa Ziba hiwea Davi yuiabu hau
yuishũtanũbũ hatu yunua ishũtanabu shanẽ ibuhaira Davi anu Ziba hua
yukakĩ:
—Habia mĩ miamẽ, Zibarã?— aka
kemakĩ:
—Shanẽ ibuũ, mĩ dayarurã, ẽ habiaki— aka
3 shanẽ ibũ ana yukakĩ:
—Saul enaburã, huni betsa tesheima hiweyuamẽ? eã Deusũ kenawẽ
taeshũ ẽ merabewatirukirã— aka
Zibã kemakĩ:
—Haa, Jônatasã huni bake bestitxai hiweaki. Hakia hawẽ tae dabe
txakabuki— aka
4 Davĩ yukakĩ:
—Hanimẽ?— aka
Zibã kemakĩ:
—Mae betsa Lo-Debar anu Amielĩ bake Maquirĩ hiwe anu
hiweaki— aka
5 hanua hau ishũtanũbũ Davĩ hatu yunua bushũ Davi anu hawẽ
bakebirãtiki naneshũ iabiranaibũ 6 Jônatasã bake, Saulũ baba Mefibosete
Davi anu buteabu Daviki mesei ha bebũ dãti iki beti ikaya
benimakĩ Davĩ yukakĩ:
—Jônatasã bake Mefibosetẽ, mĩ miamẽ?— aka
—Haa. Shanẽ ibuũ, mĩ ea kena ẽ hushurã, mĩ dayarurã, ẽ
habiaki— aka
7 Davĩ yuikĩ:
—Mĩ epa Jônatas shinãkubaĩkĩ pepawẽ ẽ mia duawakubaĩshanaiwẽ
taea dateyamawe. Mĩ hutxi Saulũ mae tibi bai pepa betsa
betsapabu inũ hi pepa shukuabu tibi inũ hawẽ hiwe betsa betsapa
ẽ mia ibu wamashanaii, ibu wabianibũ hau mia ana inanũbũ hatu

mebĩmakinã. Nenu Jerusalém anu hiweshũ ẽ tapu anushũ ebetã mĩ
pikubaĩshanaii— aka
8 hakia Mefibosetẽ kẽwaĩ ana beti ishũ yuikĩ:
—Mĩ ẽ shanẽ ibuhairatuũ, mĩ tsumakirirã, haskakĩ mĩ ekiri shinaĩ?
Earã, ẽ kamã mawa keska bestiki— aka
9 haska wabia Saulũ dayaru ha dukũtũ dayashũpauni Ziba hau hunũ
Davĩ kena ana hua Davĩ yuikĩ:
—Dasibi mĩ tsuma Saul inũ hawenabus hayanibu hawẽ hamapairã,
hawẽ baba Mefibosete ẽ yunushuki. 10 Haskawẽ taeshũ hawẽ bai tibi
mĩ huni bakebu inũ mĩ dayarububetã dayashũkubaĩshãwẽ. Mĩ tsuma
sheni Saulũ enabũ hau pi hiwekubaĩshanũbũ mibã pawaibu tsekashũ
hanu aruti hiwe merã hatu mekeshũkubaĩshãwẽ. Haskabiakẽ Saulũ babã
ebetã pikubaĩshanikiki— akaya Ziba 15 huni bakebu inũ 20 dayaruyatũ
11 kemakĩ shanẽ ibu yuikĩ:
—Dasibi mĩ shanẽ ibuhairatũ ea yunua ẽ mĩ dayaruwẽ taeshũ ẽ
ashũkubaĩshanaii— aka
hanushũ shanẽ ibuhairatũ huni bake keska Mefibosetẽ Davibetã
pikubainikiaki, hawẽ tapu anushunã. 12-13 Ha dikabi Mefibosetẽ enabu
inũ hawẽ huni bakeishta hawẽ kena Mica Ziba inũ hawẽ dayarubũ
hatu dayashũkubainibukiaki, merabewakinã. Hamẽ Mefibosete Davĩ
duahairawakubaĩshanaiwẽ taea Jerusalém anu hiweshũ Davibetã
pikubainikiaki, haska hawẽ tae dabe txakabu hawa shushamarã.

Huni betsa Urias hatu tenãmatã hawẽ aĩ Bate-Seba hanubi Davĩ binikiaki, na hãtxarã

11 1 Shaba betsatiã bari pakei ni hua tueaya hatũ beya txibaĩ shanẽ
ibubu detenamei bumisbutiã Davĩ hawẽ detenamenika shanẽ ibu
Joabe inũ hawẽ detenamenika shanẽ ibu beshmasbu inũ Israelĩ enabu
detenamenikabu dasibi hatu yunua bushũ Amom nawabũ mai pakea
anushũ hatu detekĩ maematã hatũ mae ewapa hawẽ kena Rabá hatu
mebiaĩbu hakia Davi hatube kama Jerusalém anu niti ishiã hiwea
2 shaba betsatiã huĩrukuĩ dakabai ma bari kai hikiaya Davi benikauni
hawẽ hiwe sapa sheni manaũri anu nishũ uĩbaũkĩ aĩbu hawẽruahaira
batxiuma nashiai 3 betxitã: “Tsuamẽkaĩ? Uĩtãkãwẽ”, iwanã, hatu yunua
bushũ yukatani beshũ yuikĩ: “Eliãnẽ aĩbu bake Bate-Sebaki, Heteu nawa
Uriasĩ ainã”, akabu 4 hau ishũtanũbũ hawẽ dayarubu Davĩ hatu yunua
yuitã ishũtanabu Davĩ bitxishũ txutakĩ hawẽ hura irumawawẽ taea aĩbu
txuki nashitã hanua hawẽ hiwe anu txĩtũkainima
5 ana himi ikama hanu himi imis binukainaya ma bake bima tuya
unãtã hau Davi banabimatanũ hawẽ tsuma yunua kashũ: “Bate-Seba
ma tuyakiaki”, iwanã, Davi yuia 6 hanushũ nĩkatã hawẽ detenamenika
shanẽ ibu Joabe anu hawẽ hãtxa bumakĩ Davĩ yuikĩ: “Heteu nawa Urias

hau huyunũ ea anu nitxĩyuwẽ”, iwanã, hatu yunua, bushũ habias hãtxa
Joabe yuiabu Davi anu Joabẽ Urias yunua 7hukirã Davi bebũ nitushiai
Urias Davĩ yukakĩ: “Joabe inũ nukũ detenamenikaburã, haskara kaya
detenameaibu kaka beshũ mĩ ea yuiai?” aka Uriasĩ haskaibu dasibi yuia
8nĩkatã hanushũ beparãkĩ hau hawẽ aĩ anu katanũ Davĩ yuikĩ: “Mĩ hiwe
anu kashũ mĩ tae txuki petã mĩ aĩbe huĩrukuĩ ushayutãwẽ”, aka Davĩ
hiwe hawẽrua anua Urias kaĩkainaya Uriasĩ hiwe anu piti pepa inãkuĩkĩ
shanẽ ibuhaira Davĩ hatu bumashũbia 9hawẽ hiwe anu Urias kama Davĩ
hiwe hikiti shui dapi shanẽ ibuhaira Davi mekemisbube Urias meshu
merã ushashinaya 10hawẽ hiwe anu Urias kama ushashinai Davi yuiabu
Urias hau hunũ Davĩ kena Urias huai Davĩ yukakĩ:

—Txaihairakea mĩ hua punu nukabia haskai mĩ hiwe anu mĩ kama
ishiaĩ?— aka

11kemakĩ Uriasĩ yuikĩ:

—Hi pũyã tinĩ wãshũ shubu keska washũ Senhor Deusũ hãtxa aruni
bau tsauĩmabu habias keska anu Israelĩ enabu 10 shukuabu Jerusalém
nortekiri hiweabu detenamenikabu inũ Judá enabu detenamenikaburi
pi ushakanikiki. Ẽ detenamenika shanẽ ibu Joabe inũ mĩ shanẽ ibu
beshmasbu habias anuri kene anuma nashabakã ushariakubaĩkanikiki.
Detenameaibu keskai ẽ hiwe anu hikishũ pikĩ nushukĩ ẽ aĩ txutakĩ haska
dasibi betsa betsapa ẽ atirumaki, bika tenebiakinã— aka

12haskabiaya Davĩ ana nitxĩkĩ:

—Haskakenã, ikis ana bashikuyuwe, meshukiri mĩ kaya ẽ mia
nitxĩshanairã— aka

Davĩ haska wa hawẽ hiwe anu ana kama meshukiri habianua katãkatsi
Jerusalém anu Urias bashikukẽ 13habias shabatiã hau habetã piyunũ itã
Davĩ pimakĩ Urias paẽhairawa hanua meshu merã Urias Davĩ hiwe anua
kaĩkaina hawẽ hiwe anu ana kama hakia Davĩ hiwe hikiti shui dapi shanẽ
ibu mekemisbube Urias niti ika ana ushashinaya

14penama Davĩ nĩkatã detenamenika shanẽ ibu Joabe hawẽ hãtxa keneshũ
Joabe anu Urias inã bushũ 15Joabe inã bepẽshũ haska Davĩ keneshina hune
Joabẽ yuikĩ: “Hau hatube detenamenũ Urias dukũ hatu bebũ nitxĩshãwẽ,
detenamehairai meseaibu anurã, hau ha dukũ tsakakĩ tenanũbunã”, aka

16haska keneshũshina uĩkĩ nĩkatã hau hatube detenametanũ ishũ
hawẽ detenamenikabu yunukĩ Amom nawabũ maewã Joabẽ hatu ana
keshemabaũkĩ hanu Amom nawa mẽtsisipahairabu mapuabu bebũ Joabẽ
Urias yunukĩ nitxiã 17hatũ maewã mekekĩ Joabẽ detenamenikabu detenũ
ika hawaira kaĩbirã betsa betsapa hatu detekĩ Davĩ detenamenika shanẽ
ibu beshmasbube hatube detenamei mawabũ txipu hatu benabaũkĩ ha
mawabu anuari Uriasri tenãbainabu betxiriatã

18Amom nawabũ maewã mebinũ ika hatube detenamei haskashinabu
Joabẽ Davi anu hãtxa bumakatsi ikĩ 19hatũ hãtxa bunika Joabẽ yunukĩ

yuikĩ: “Haskai nũ hatube detenamekũkirãshina shanẽ ibuhaira Davi
mĩ dasibi banabimakĩ keyua 20 shanẽ ibu sinatahairakĩ, mia yukakĩ:
‘Ha maewã anuabu detenũ ika haskai ha dapihaira bushiãbumẽ?
Maewã mishki kenebaunibu mamakishũ mishki tũku putatirubu haskai
nukunabũ unãma ikasi hatu dapihaira bushiãbumẽ? 21 Mae Tebes anushũ
mishki kenebaunibu mamakishũ hawẽ deneti mishki aĩbũ hatu anu
putakĩ Jerubesetẽ bake Abimeleque tenaĩmaburã, habunã, shinãma
ikanimẽkaĩ? Haskakĩ maewã mishki kenebaunibu anu dapihaira
bushiãbumẽ?’ ikaya kemakĩ eska washãwẽ: ‘Ha dikabi mĩ shanẽ ibu
beshmas Heteu nawa Urias hatube tenãriashinakiaki’, akĩ ea yuishũtãwẽ”,
aka
22 hatũ hãtxa bunika kai hikishũ haska Joabẽ dasibi yunushina
shanẽ ibuhaira Davi yuikĩ keyua haska Joabẽ yuishina keskai Davi
sinatahairaya
23 hanushũ hãtxa bunikatũ yuikĩ:
—Hemaĩtĩ shabakãshũ nuku detenũ ika Amom nawa detenamenikabũ
kaĩbirãkĩ habu dukũtũ nuku binutã nuku detebaunabu txixtekiri hui mae
hikiti shui anu nũ hatube txĩtũkiranaya 24 hanushũ mishki kenebaunibu
anushũ pia kuĩwẽ nuku tsaka tsaka akaibũ mĩ shanẽ ibuhairatũ
detenamenika shanẽ ibu beshmas betsa betsapabu hatu maemakĩ tenãkĩ
hanushũ ha dikabi Heteu nawa Urias hatube tenãriashinabuki— aka
25 haska wa nĩkatã hatũ hãtxa bunika Davĩ kemakĩ yuikĩ:
—Eska Joabe ana yuitãwẽ: “Ha mawashinabuwẽ haskaira hatuwẽ
dateyamawe, detenamearã, habiaskakirã. Hakia ana kushipahairakaĩ ha
maewã yamawakĩ mã detekĩ keyutiruki”, akĩ haska Joabe yuikĩ mĩ hatu
shinã txãkãwãtiruki— aka
26 hanua Bate-Sebã ma hawẽ bene Urias mawashina nĩkatã 7 dia
kashakũkaini maĩshĩkẽ 27 txipu Bate-Seba kasha neseshĩkẽ hau itanũbũ
Davĩ hatu yunua ishũtanabu hawẽ hiwe hawẽrua anu Davĩ maewashĩshũ
aĩwãshina bebũkiri tuyaima huni bake kaĩbiakẽ haska Davĩ Urias
itxakawaimawẽ taea Senhor Deus hawẽ benimama inikiaki.

Natãnẽ Davi txitekĩ ha anikiaki, na hãtxarã

12 1 Deusũ hawẽ hãtxa yuishunika Natã Davibe hau hãtxatanũ
yunua ka haki nukutã ha bebũ nishũ Natãnẽ Davi yuikĩ:
—Eska shabakabi mia miyuinũ ea nĩkawe. Mae betsa anua huni
dabe hiweabu betsa mabuwãyã betsa mitanuma mabu eskarabesya
2 ha mabuwãyã txashuwã inũ ina awa mirimahaira hayakẽ 3 hakia ha
huni mitanuma txashuwã yushã pishta besti peiwẽ bima haya ibubis
yumewakĩ hawẽ bakebubetã ewawakĩ habias kẽtxaki piai anua pimakĩ
nushuai anua amakĩ hawẽ shutxi anu datãshũ ushãkĩ yumewakubaĩkĩ
ha hunĩ hawẽ bake aĩbu betxipaikĩ akawaya 4 hanua shaba betsatiã huni

betsa txai nimis bai tanabirani huni mabuwãyã hiwe anu uinũ ika hikia,
hakia ha huni haki bayua hau bawashunũbũ hawẽ inabu anua huni
mabuwãyãtũ hawẽ ina mekatsi ikama hakia ha huni mitanumã txashuwã
pishta hamẽ biãshũ hawẽ dayarubu bawamatã ha huni hua mabuyãwãtũ
pimaimakiaki— aka
5 Davĩ nĩkatã huni mabuwãyãki sinatahairakĩ Natã yuikĩ:
—Deusũ nĩkaiwẽ taeshũ hãtxakĩ ẽ mia yuiaii, ha hunĩ itxakawakĩ
txakabuhairawaimarã, hawẽ nuiama tenãtiki. 6 Hamẽ ha txashuwã pishta
pakakinã, hawẽ karurã, dabe inũ dabeki hau inãshanũwẽ, ha hawa ibubis
hawẽ nuiai uĩmama ikimawẽ taeshunã— ikaya
7 hanushũ Natãnẽ yuikĩ:
—Ha hunikiri ẽ mia yuiairã, habia mĩ miaki. Haskawẽ taeshũ Israelĩ
enabu mekenika Senhor Deusũ shabakabi mia yuikiki. Nĩkawe: “Israelĩ
enabu mĩ shanẽ ibuhairakũkaĩshanũ ẽ mia katuniki. Bebũkiri Saulũ mia
detekatsis ikaya hawẽ kushipa nemakĩ ẽ mia mekekubainiki. 8 Mĩ hatu
mekekubaĩshanũ mĩ shanẽ ibu Saulũ hiwe hawẽrua inũ hawẽ aĩbuaibu ẽ
mia yunuyamaki. Ha dikabi hawenabu anua Judá enabu tari pashkanibu
ha Israelĩ enabu pashkabiabainibũ habu anu ẽ mia yunurianiki, ha dabe
mekei mĩ shanẽ ibu ikũkaĩshanunã. Haska wakĩ ẽ mia yununi eskarabes
mĩ shinãyã ẽ ana mia itxapa inãkeanaii. 9 Haskakĩ mĩ ẽ hãtxa ea nĩka
pewama ikimashũ ẽ haska betxipaiai keska mĩ akama danaĩmamẽ?
Amom nawabu Heteu nawa Urias hatu tenãmanũ, iwanã, hau Urias
nitxĩshanũ mĩ Joabe yunua Urias hatu tenãmaimaki, hatu haska wamatã
hawẽ aĩ mina wakĩ bikatsirã. 10 Haska wakĩ ea danãkĩ shinãma Heteu
nawa Uriasĩ aĩ biãkĩ mĩ aĩwaĩmawẽ taeshũ eã minabu kupikĩ betsa
betsapawẽ hatube ẽ mia bika tenemakubaĩshanaii. 11 Eska Senhor Deusũ
mia yuikiki. Minabũ hau mia txakabuwanũbũ ẽ hatu yunushanaii.
Mĩ berubi mĩ aĩbuaibu betsa mia mebĩtã mia dapi huni betsa hiwea
ẽ yunua shabakã bari txasha anushũ mĩ aĩ txutashãkanikiki. 12 Hamẽ
mia txutanameirã, hune mĩ ikimaki. Hakia eã hatu mia uĩmakinã,
Israelĩ enabu dasibibũ uiaĩbũ ẽ hatu shabakãshũ txutanamemai
uĩshãkanikiki”— akĩ Natãnẽ Senhor Deus hãtxa yuishuna
13 e itã haskaima Natã bebushũ Davĩ yuikĩ:
—Senhor Deus danãkĩ txakabu betsa betsapa ẽ akimaki— ikaya
kemakĩ Natãnẽ yuikĩ:
—Mĩ txakabuwaimawẽ taeshũ Senhor Deusũ mia kupia mĩ mia
mawama ishanaii. 14 Hakia Senhor Deus habi mĩ dakehairawaimawẽ
taea mĩ huni bake Bate-Seba dama kaĩshina samama ha mia
mawashũshanikiki— atã
15 hanushũ ana hãtxa wama Natã hawẽ hiwe anu txĩtũkaĩkẽ hanua
Uriasĩ aĩki Davĩ bake waima ma kaĩshina Senhor Deusũ isĩ tenema
txakayamaya 16 hawẽ bakewẽ nuihairai hawa piamahaira samakei

meshu txaitanai hinamas maĩ tĩ ika dakashũ hau hawẽ bake shushanũ
Davĩ Senhor Deus yukashũkubainaya 17 hanua anibu unanepabũ Davi
merabewamisbu bushũ maĩ daka benitã pimanũ, iwanã, unãshubira yui
pewabiabu hakia hatu nĩkabiatã hatubetã piama ikũkainaya
18 hanua 7 dia binutã hawẽ huni bake mawaya anibu unanepabũ hawẽ
datei yuiti tenekĩ shinaĩ: “Hawẽ bake hiweyukẽ nũ daewakĩ hãtxa wabia
nuku hawa nĩkamahaira ishiãki. Ma bakeishta mawakẽ harakiri nũ
yuitirumẽ? Nĩkatã itimaskakawani ibubis itxakanikatiruki, hawẽ nui isĩ
teneirã”, ika shinaĩ dateaibũ
19 hanua hune anibu unanepabu yuinameaibu uĩshũ hawẽ bake ma
mawa shinãkĩ hatu yukakĩ:
—Bakeishtarã, ma mawashumẽ?— hatu wa
habũ kemakĩ yuikĩ:
—Haa, ma mawashuki— akabu
20 haska wabu nĩkatã maĩ daka benikaini ka hawẽ tari detsis pekatã
nashi petã tari bena sawetã sheni inĩtiwẽ txa ikeaketã Deuski nukuti tari
hiwe pũtea anu kashũ tari hiwe bebũ hemaĩtĩ dãti iki beti ishũ Senhor
Deus kẽwãbai txipu benikaini hawẽ hiwe anu kashũ hatu piti yuka
beshuãbu pikĩ nushukĩ yaniwaya
21 hatũ beya txibãmawẽ taeshũ anibu unanepabũ yukakĩ:
—Shanẽ ibuũ, tsua haskatimabiakẽ nukũ beya txibãma mĩ hawai
haskai? Mĩ bake isĩ tenei hiweyukẽ samakei mĩ bakewẽ taea mĩ
kashakũkaĩshinaki. Hakia ma mawakẽ bis bis iki kashama benikirã mĩ
ma piaii. Nuku tapĩmawe, haskara shinaĩ mĩ ikimẽkainã— akabu,
22 kemakĩ Davĩ hatu yuikĩ:
—Ẽ bake isĩ tenei hiweyukẽ hau mawayamanũ ewẽ Senhor Deus
nuitiruki, ishũ shinaĩ samakei ẽ kashakũkaĩshinaki. 23 Ikis ma mawakẽ
haska washũ ẽ ana hiwematirumawẽ taea hamẽ ẽ samaketirumaki. Haska
watã ana txĩtũwãkĩ ẽ hiwematirumaki. Txipu eari mawatã ẽ haki nukui
ka hari eki nukushanikiki— hatu wanikiaki.

Salomão kainikiaki, na hãtxarã

24 Hanua hawẽ bake debuimakẽ hawẽ aĩ Bate-Seba Davĩ atimas
daewashũ ana txutakubaina ana bake bima huni bake kaiã Davĩ
kenakĩ: “Salomãoki”, anikiaki. 25 Ha huni bake betxipaikĩ Deusũ hãtxa
yuishunika Natã yuimakĩ Senhor Deusũ Davi unãmaimawẽ taeshũ hawẽ
kena betsa wakĩ Davĩ kenakĩ: “Jedidiaski”, arianikiaki, nukũ hãtxawẽ:
“Ha Senhor Deusũ betxipaikiki”, akinã.

Davi shanẽ ibu hawẽ bake Absalãonẽ mebinũ ika inikiaki, na hãtxarã

15 1 Jerusalém anu Davĩ huni bake betsa Absalão hiwekũkaini ibubis
shinã txakai keĩ shanẽ ibushanũ, iwanã, hawẽ cavalo tarãti pepa

inũ cavalo kushipabu bitã 50 detenamenikabu katukĩ hatu tsumawatã ma
hatu yunukubaĩmis 2 penama tibi Absalão bututã hawẽ epa Davĩ hiwe anu
hawẽ mae kenebaunibu hanu hikiti shui anu shaba tibi keshea Absalão
nishũ shanẽ ibuhaira hawarakiri itxakanikatima Davĩ hau hatu pewashunũ
yukakatsi hanu beaibu, bestibu hatu kenashũ Absalãonẽ hatu yukapakekĩ:
"Haratu mae anua mĩ huai?" hatu apakeaya hatũ mae inũ haratura Israelĩ
enabu shukua anua inũ haska shinãbirãkĩ shanẽ ibuhaira Davi hari yukai
beaibu bebũkiri yuiabu 3 Absalãonẽ nĩkatã hatu yuikĩ: "Txanima hawara mĩ
yukakatsi ikai peki, itxakanikatimarã. Hakia shanẽ ibuhaira mĩ yukai tsuã
mia yuishũtiru hayamaki", 4 iwanã, hatu yuikubaĩmis: "Eã matu merabewakĩ
ẽ matu duawaya hawara yuka iki hau mã eanu beshanũbũ nukunabu dasibi
shanẽ ibushuni ẽ matũ unãtinãkatsis ikai mã ea katutirumẽkaĩtsa", ikĩ hatu
yuikubainaya 5 tsuãra yukatanũ ika txaima huai hatũ beya txibãkĩ metaka
atã haibuwakĩ ikushũ hatu tãtsu akubaĩmis 6 shanẽ ibuhaira Davĩ hau
bika teneaibu hatu shabakabi pewashũshanũ Israelĩ enabu dasibi beaibu
Absalãonẽ hatu nemakĩ haibuwakĩ hatu shinã betsamakĩ Davi hau ana
shinãyamashanũbũ ibubis hakiri besti hatu shinãmakubainaya
7 hatu haska wakubaini 4 ano nitxĩtã hawẽ epa Davi anu kashũ
Absalãonẽ yuikĩ:
—Ẽ shanẽ ibuũ, haska ẽ Senhor Deus yubaima Hebrom anu kashũ ea
atanũ ishũ ẽ mia yukaii. Katãpa? 8 Mĩ dayaru earã, Síria anu mae betsa
Gesur anu hiweshũ yuikĩ: "Jerusalém anu ẽ ana hiweshanũ Senhor Deusũ
ea yunua Hebrom anushũ txashuwã bake tesẽshũ txiwẽ menukĩ keyukĩ ẽ
mia kẽwaĩ hushanaii", akĩ Senhor Deus ẽ yubaimaki— aka
9 shanẽ ibuhaira Davĩ kemakĩ yuikĩ:
—Unanuma katãwẽ— aka
hakia Hebrom anu Absalão kariama ma hatu pewamis hari kakĩ 10 Israelĩ
enabu shukuabu tibi anu hawẽ hãtxa bunikabu yunukatsi hatu yuikĩ:
—Trombeta txã txã akubainaibu nĩkatã: "Hebrom anu ma shanẽ ibu
bena dasibibũ Absalão ma katuabuki", akĩ hatu yuiakeakebaũtãkãwẽ—
hatu wa buabũ 11 ha dikabi 200 hunibu Jerusalém anu hiweabu hawẽ
hãtxa ikũwaĩ hawẽ txakabu unãriama Hebrom anu habe buriabũ
12 txashuwã bake itxapa tesẽshũ txiwẽ menushũkĩ habetã Senhor Deus
kẽwãtanũ, iwanã, Davĩ merabewanika betsa hawẽ kena Aitofel hawẽ mae
Gilo anuarã, Absalãonẽ ha iyukatsi kena kashũ Absalãonẽ hatu yunua
haskakubainaibũ Davi shanẽ ibu mebĩkatsis ikĩ Absalão kushipakĩ habũ
txibãmis shaba tibi hatu itxawakubainaya

Jerusalém anua Davi hawaira pashanikiaki, na hãtxarã

13 haska Absalãonẽ akai unãtã hãtxa bunika Davi anu kashũ yuikĩ:
—Israelĩ enabu itxapahairatũ Absalão txibanũ ishũ shinãkanikiki,
shanẽ ibu wakatsi ikinã— aka 14 haska wa nĩkatã hawẽ shanẽ ibu

beshmasbu dasibi Jerusalém anu habe hiweshũ mekeabu Davĩ hatu
yunukĩ:
—Dasibi menã hawaira tashniribainãkãwẽ. Nũ yane kamakẽ Absalão
hukẽ nũ haskatã pashatirubumaki. Hawenabu beshũ nuku txakabuhaira
wakĩ nenu Jerusalém anu nukube hiweabu nupe kenu txaipawẽ nuku
dete keyui betirubuki. Menã burinãkãwẽ— hatu wa
15 hatũ shanẽ ibu kemakĩ yuikĩ:
—Mĩ nukũ shanẽ ibuhairatũ haska mĩ nuku shinãshuna nũ mibe
kaii— akabu
16 hanua Davi tashnikaĩkĩ hawẽ aĩ betsa betsapabu inũ, hawẽ bakebu
hunibu inũ aĩbuaibu inũ, hawẽ shanẽ ibu beshmasbu inũ, hawẽ
tsumabũ dayarubu hatu iyukĩ hawẽ hiwe hawẽrua hau habũ besti
mekeshũkubainũbũ ha 10 hawẽ aĩ nãtakea habu dayashũmisbu habu
besti bashibaini Jerusalém anua shanẽ ibuhaira Davi pashai kaĩkaini
17 habũ txibaĩbu dasibibube Davi kai maewã kesukauana hawẽ henea
hiwe anu Davi hatube niti itã 18 hanushũ hawẽ shanẽ ibu beshmasbũ
Davi hau keshebainũbũ ha dapi hatu nitxĩtã hanushũ hawẽ yura habũ
mekemis Quereteu nawabu inũ Peleteu nawabu bebuaibũ ha katxu
600 detenamenikabu Geteu nawabu Davi dapi mapuabu Gate anua
Davi dayashunũ ika habe benibu habe mapumisbu ha katxu hatu bebũ
mapuriabũ 19 hatu haska waitiã huni betsa Filisteu Gate anua hawẽ kena
Itai hushiã betxitã shanẽ ibuhaira Davĩ yuikĩ:
—Haskai mia dikabi mĩ nukube huai, pashairã? Nawa betsa mĩ dama
hushiã mĩ nukunabumaki. Haskamaki. Mĩ txĩtũkaĩtiruki, shanẽ ibu
benabe unanuma hiweirã. 20 Dama Jerusalém anu hiwetanũ ika mĩ
hikishinaki. Haskawẽ taea: “Ebe kawe”, ẽ mia watirumaki. Hanira emebi
ẽ kai ẽ unãmawẽ taeshũ mĩ nukube kanũ, iwanã, ẽ mia yuitirumaki.
Minabu iyui mĩ hiwe anu txĩtũrikaĩtãwẽ. Mĩ haskakainairã, peki. Mĩ ewẽ
nuiaya hau Senhor Deusũ mia duawakĩ merabewakubaĩshanũwẽ— aka
21 kemakĩ Itaĩ shanẽ ibuhaira Davi yuikĩ:
—Mĩ mekenika Senhor Deus inũ mĩ ẽ shanẽ ibu matu dabe ikũwãkĩ
ẽ matu txibaĩwẽ taeshũ ẽ mia yubaii. Hanira mĩ kaya mĩ dayarui
ẽ mibe kaii. Mĩ hiwekẽ ẽ mibe hiweshanaii. Mĩ mawaya ẽ mibe
mawariashanaii— aka
22 hawẽ hãtxa nĩkahairatã kemakĩ Davĩ yuikĩ:
—Haskakenã, nukube kakũkaĩwẽ— aka
habiatiãri Gate nawa Itai inũ habe beshiãbu Davibe bui 23 Jerusalém
anua kaĩbainaibũ hatu dapi hiwebaunabũ buaibu hatu uĩ hatuwẽ nui kasha
txakayamaibũ Pashku Cedrom pukebainaibũ hatu txibaĩ shanẽ ibuhaira
Davi pashku pukeriabaini hari tsua hiweabuma anu Davi bebushuni bai
tanabainaibũ 24 Pashku Cedrom pukeriabuma Deus hatube yubakani
hãtxa aruni bau Levĩ enabũ iabainaibube Deusbe hatunabu hãtxashunika

dabe Zadoque inũ Abiatar pashku kesha anu hatu bebũ buaibũ Abiatar
dapi Deusũ hãtxa aruni bau tsauãbu Davibe bukĩ daĩbaĩbainaibũ 25 shanẽ
ibuhaira Davi kashũ Deusbe hatunabu hãtxashunika Zadoque yuikĩ:
—Maewã Jerusalém anu Deus hatube yubakani hãtxa aruni bau bui
txĩtũkaĩwẽ, Senhor Deus ewẽ nuikĩ ea merabewa ana txĩtũkirã hawẽ
hãtxa aruni bau inũ hawẽ tari hiwe hania ẽ ana haki nukutirumẽkainã.
26 Hakia ea hawa betxipaiama haska shinaĩ keska hau ea amashanũwẽ—
iwanã, 27—Uiã. Mia inũ Abiatar Jerusalém anu matũ huni bake dabebe
unanuma txĩtũbaĩritãkãwẽ, mia mĩ huni bake Aimaásbe inũ Abiatar hawẽ
huni bake Jônatasberã. 28 Jerusalém anushũ mã Absalão manaya enabube
ẽ kaĩkirãshinaki. Hanu tsua hiweabumanu Hene Jordão napãpa puketi
pe anushũ ẽ manayuaii, Absalãokiri haskarara hawẽ kaka mã ea yunuai
manairã— hatu wa
29 Levĩ enabu Deusũ hãtxa aruni bau hatu iamabaini Zadoque inũ
Abiatar Jerusalém anu txĩtũbaĩshĩshũ harishũ manaibũ 30 Olivas Mati
anu hawenabube kai Davĩ hawẽ bitxi tae pekatã mapekei huĩti nishma
kashai tariwẽ mayabukua kaya hanua habe buaiburi mapekeriai tariwẽ
mayabukuria huĩti nishmari kashariakubainaibũ 31 Aitofel unanepatũ
Davi merabewakubainima ana merabewama hakia natiã Absalão
merabewaya Davi yuiabu hau Aitofelĩ haska shinaĩ Absalão amakatsi
merabewakubainai hau haska amakatsi ikai Senhor Deusũ kanemashanũ
Davĩ Senhor Deus dayuikĩ ea akaya
32 mati mamaki anu hanushũ Deus kẽwãmisbu anu Davi ma mapeketanaya
unuria haki nukutanũ ika hawẽ haibu Arqueu nawa betsa Husai hawẽ tari
ushnikia mai mishpuwẽ mapu tukua Daviki nukua 33 Davĩ yuikĩ:
—Ebe kakĩ ea hawa merabewamabia mĩ ana ea bika tenematiruki.
34 Hakia Jerusalém anu txĩtũkaini kashũ nashi petã tari bena sawetã
Absalão huai yuikĩ:
“Shanẽ ibuũ, ẽ mĩ dayaruki. Habias mĩ epa ẽ merabewakubainima keska
wariakĩ unanepa hãtxawẽ ẽ mia merabewakubaĩshanaii” akĩ haska Aitofelĩ
shinãshũkĩ merabewabiamiskẽ miã hawẽ shinã betsa wamakĩ Aitofel ea
nemashũkĩ mĩ ea merabewatiruki. 35 Deusbe nukunabu hãtxashunika dabe
Zadoque inũ Abiatarĩ ea merabewariakubaĩkanikiki. Shanẽ ibuhairatũ hiwe
hawẽrua anushũ hawara dasibi nĩka keyukĩ matũ ea yuishũkubaĩshãkãwẽ.
36 Hawara Zadoque inũ Abiatarĩ mia anua nĩkatã hatũ huni bake Aimaás inũ
Jônatas yunuabu eanu beshũ habias hãtxa ea yuitirubuki— aka
37 Davĩ haibu Husaĩ nĩkatã kai Jerusalém anu hikiaya habiatiãri
Absalão shanẽ ibui haki txiti ikabube hikiriaya

Zibã Davi haibuwai habe hãtxanikiaki, na hãtxarã

16 1 mati mananã atimas binubaini Davi ana kai, Davĩ haibu
Jônatasã bake Mefibosetẽ dayaru hawẽ kena Ziba hawẽ hiwe

anua kaĩkirani uĩtanũ ika Daviki nukui kakĩ jumento pepa dabe ha
kabekãtiyaki 200 misi ewapabu saku tibiki nanekĩ inũ, 100 uva bimi
tsusĩ tsãpawakĩ keshtu sharabu watã sakuki matawatã inũ, 100 bimi
piti hushiã saku tibiri matawatã bitxi bishtu uva vinhori haki nanetã
dũtãbaũkĩ beshe pewatã bui Daviki nukua 2 dasibi uĩkĩ shanẽ ibuhaira
Davĩ Ziba yukakĩ:
—Haskakĩ na haska tibi mĩ beai?— aka
daewakĩ Zibã kemakĩ yuikĩ:
—Na jumento daberã, shanẽ ibũ enabus katsaumebaĩtirubuki. Misi
inũ bimirã, berunãbu mĩ detenamenikabũ pitirubuki. Hanu tsua
hiweabumanu bui hĩ ikĩ vinho atirubuki— aka
3 Davĩ ana yukakĩ:
—Hania, mĩ shanẽ ibu Saul ipaunitũ baba Mefiboseterã?— aka
Zibã kemakĩ yuikĩ:
—Haska hawẽ hutxi Saul shanẽ ibukũkaini keska Israelĩ enabu
dasibibũ shanẽ ibu wakĩ ana katutirubuwẽ taea shinaĩ ẽ tsuma
Mefibosete Jerusalém anu bashikuyushuki— aka
4 hawẽ hãtxa nĩkatã:
—Mefibosete ẽ pepawabiani ana hakiri shinãma hawẽ hamapai tibi
Mefibosete hayani mebĩtã ikis dasibi ẽ mia yunuai minaki— aka
Davi bebũ dãti iki beti ishũ Zibã kemakĩ yuikĩ:
—Peki. Mĩ ẽ shanẽ ibu kayabiwẽ taeshũ mĩ ea merabewaya ẽ mia
shinãkubaĩshanaii— aka
5 hanua Davi ana kai mae betsa hawẽ kena Baurim daĩbainaya huni
betsa Saulũ enabu Gerã bake hawẽ kena Simei ha bebũ tashnikirã
hawenabu inũ hawẽ tsumabu detenamenikabũ Davi mekebiabũ hãtxa
txakabuwakĩ itxakĩ 6 Davi inũ hawẽ shanẽ ibu beshmasbukiri mishki tũku
puta puta akubaĩkĩ 7 haki sinatahairakĩ yupukĩ Simeĩ Davi yuikĩ:
—Miarã, mĩ huni pubẽ txakabuki. Nenu huama kawe, kawe— akĩ
8 —Saul shanẽ ibuai mebĩkĩ mĩ hawenabu txakabuwakubainiwẽ
taeshũ Senhor Deusũ mia ma kupiaki. Mĩ shanẽ ibuai mebĩtã mĩ
bake Absalão Senhor Deusũ shanẽ ibu waikiki. Ibubis mĩ txakabũ
mia ma atxia miarã, mĩ huni betsã himi akubaĩmiski, hawa pepa
wamarã— akaya
9 Zeruiã huni bake Abisaĩ Davi yuikĩ:
—Haskakĩ ha huni kamã mawa pisi mayai keskakĩ mĩ ẽ shanẽ ibu mia
yupukĩ yuaĩmẽkaĩ? Kashũ hawẽ bushka teshtetãpa?— aka
10 hakia shanẽ ibuhaira Davĩ kemakĩ yuikĩ:
—Zeruiã bakebuũ, matu akamaki. Ea besti yupukĩ yuinũ ha huni
Senhor Deusũ ma yunuamẽkaĩ. Senhor Deusũ ma yunuarã: “Haskakĩ mĩ
shanẽ ibu yupukĩ yuaĩ?” akĩ, tsuã ha huni beshtetirumaki— atã,
11 Abisai inũ hawẽ shanẽ ibu beshmasbu Davĩ ana hatu yuikĩ:

—Ẽ bake kayabitũ besti ea tenãpanã ha huni Benjamimnẽ enabu
dikabitũ ea yupuikiki. Nemayamakãwẽ, habiaska Senhor Deusũ
yunuakirã. 12 Haska ikis ea bika tenemaibũ Senhor Deusũ uĩkĩ ekiri pe
shinãkĩ ea ana duawakubaĩshanimẽkaĩ, na yuputi hãtxa txakabu ẽ nĩkai
keskamarã— hatu wabaini
13 Davi hawenabube bai tanabainaibũ manã matxi tãtãbaini kakĩ Davi
yuãkĩ yupukubaĩkĩ mishki tũku inũ mai mishpu Davikiri Simeĩ puta puta
akubainaya 14 Simei ana shinãma Davi inũ hawenabu bui Hene Jordão
kesha anu niri itã punu nukabaina huĩrukuĩ maniabũ

Jerusalém anu Absalão hikinikiaki, na hãtxarã

15 Jerusalém anu Absalão hikinũ ika kaya Israelĩ enabu itxapabu inũ
Aitofel txibaĩ buaibũ 16 hanua unuriari Davĩ haibuhaira Arqueu nawa
Husai Absalãoki nukui hui kushipawẽ yui sai ikũkirani:
—Nukũ shanẽ ibui hiwekũkaĩshãwẽ! Hiwekũkaĩshãwẽ!— ikaya
17 metukĩ Absalão shinã txãkãma Husai yukakĩ:
—Ea kẽwãkĩ ẽ epa mĩ haibuwanirã, ana shinãma mĩ ma putamẽ?
Haskai mĩ habe kama ishiãmẽ?— aka
18 beparãkĩ Husaĩ kemakĩ yuikĩ:
—Ẽ katirumaki. Hau shanẽ ibukũkaĩshanũ tsuara Senhor Deus
inũ Israelĩ enabu dasibibũ ma katushinabe ẽ bashikuyuaii. 19 Ha
dikabi tsua ẽ merabewatirumẽ? Mĩ ẽ haibũ bakeki. Haska mĩ epa
ẽ merabewakubainima keska wariakĩ unanepa hãtxawẽ ẽ mia
merabewakubaĩshanaii— aka hawẽ hãtxa Absalãonẽ nĩkatã
20 hanushũ txipu Absalãonẽ Aitofel yukakĩ:
—Ẽ epakiri nũ haskashanai? Hawa mã ea shinãmakĩ yusĩtirumẽ?— aka
21 Aitofelĩ kemakĩ Absalão yuikĩ:
—Hawẽ hiwe hawẽrua hau mekeshunũbũ hawẽ 10 nãtakea aĩ hawẽ
dayarubu mĩ epã hatu bashibaĩshina habu tibi txutã keyuwe. Mĩ haska waya
Israelĩ enabu dasibibũ nĩkakĩ mĩ epa danãkĩ mĩ sinatamai unãshãkanikiki.
Ha dikabi habũ mia txibaĩbu dasibibu ana benimashãkanikiki— aka
22 hawẽ yusiã txibãkĩ Davĩ hiwe hawẽrua mamaki tari hiwe wakĩ
pũteshunabu Israelĩ enabu Jerusalém anu hiweshũ uiaĩbũ hawẽ epã
10 nãtakea aĩ hawẽ dayarubu tibi Absalãonẽ hatu txutãkubainikiaki.
23 Haskakũkainaitiã hawara akatsi yukakubainabu Aitofelĩ hatu
shinãshũkĩ kemaya ha dukũ Davĩ ikũwãpauni keska wakĩ hawẽ bake
Absalãonẽ ikũhairawariakubainikiaki, Deus yukai keska wakubaĩkinã.

Aitofelĩ yuba hãtxa Husaĩ itimaskawanikiaki, na hãtxarã

17 1 Hanushũ hawaira merabewakatsi ikĩ Aitofelĩ ana Absalão yuikĩ:
—12.000 detenamenika pepabu hatu katunũ ishũ ẽ shinaiĩ. Na
habias meshu merã Davi detetanũ ika hatubetã ẽ txibãkatsi ikaii. 2 Ikis

Davi inũ hawenabu babua punu nuka maniabu hatu datetushikĩ hawaira
nũ hatu tenãtiruki. Datei hawenabu dasibibũ henebaini pashaibũ hatũ
shanẽ ibuhaira Davi besti nũ tenãtiruki. 3 Huni bestitxai mĩ tenãkatsis
ikaii. Nũ mia haska washunaya mĩ epa ana hayamakẽ Israelĩ enabu ẽ mia
daewashũshanaii, hau mia ana danãyamanũbunã. Haskawẽ taea dasibibu
unanuma hiwekubaĩshãkanikiki— aka
4 Absalão inũ anibu unanepa merabewanikabũ nĩkatã hawẽ yubati
hãtxa pe betxipaiaibũ 5 hakia hawẽ shinãri hau hatu yuiyunũ Arqueu
nawa Husai hau kenatanũbũ Absalãonẽ hatu yunua yuitanabu 6 Absalão
anu Husai hua Aitofelĩ haska hãtxa yubakĩ yuishũshu Absalãonẽ Husai
yukakĩ:
—Haska Aitofelĩ ma nuku yubashurã, hawẽ hãtxa txibãkĩ nũ atirumẽ?
Nũ atirumaraka. Haskara miã mĩ shinaĩmẽkaĩ, nuku yuiwe— aka
7 kemakĩ Husaĩ yuikĩ:
—Haska shinaĩ pe yuibiamis ikis haska yubakashurã, pemaki. Ẽtseri
mia yuinũ nĩkawe. 8 Mĩ epa inũ hawẽ detenamenikabu mẽtsisipa
pubẽhairabuki. Ursa yushã pubẽ hawẽ bakebu biãbainabu pubẽhairakĩ
benai keskai sinatai mĩ epa mesehaira dakaki. Mĩ unaiĩ. Ha dikabi mĩ epa
ma detenamei beyawẽ taea hawenabube ushama hakia tari benãta hunea
ushakũkainikiki. 9 Na habia ikis mishki tãpe merã kasmai, benãta tari
hune anu ikaki. Hamẽ betsarã, detenamenikabu itxapama duakabi mĩ hatu
yunua mĩ epã enabube detenamei mina hatiri mawakubainaibũ hakiri
banabitã: “Davĩ enabũ ma minabu hatu maemakĩ keyuabuki”, iwanã,
yuikubainaibu dasibibũ habiaskas shinãtirubuki. 10 Minabu pubẽ sinatabu
inu betsa leão keskabia haska nĩkatã punu nukai babuhairashãkanikiki.
Mĩ epa inũ hawenabu habũ txibãmisbu pubẽhairaburã, Israelĩ enabu
dasibibũ unãhairakanikiki. 11 Eã ẽ mia yusiainã, eska shinãkĩ ẽ mia
yuiai nĩkawe. Israelĩ enabu huni dasibibu norte Dã anua inũ sul Berseba
anua namakis hiweabu ianẽwã kesha mashiti keska mia anu hau itxai
keyushanũbũwẽ. Ma mĩ hanu hatu itxawa mĩ epã enabube detenamenũ ika
miã ibubis hatu yunui hatube kashãwẽ. 12 Hanira kawanai haki nukutã nũ
deteshanaii. Basnũwẽ basi metxa wamis keska wakĩ nũ hatu atxishanaii.
Mĩ epa inũ hawenabu hunibu tenã keyukĩ nũ betsa heneama ishanaii.
13 Hakia mae betsa mishkiwẽ kenebaunibu anu pashai hikiaibũ Israelĩ
enabu huni dasibibũ dispi bushũ hawẽ mishki kene tseka tseka akĩ keyutã
dispiwẽ neatã sharabaĩbaĩkĩ pashku anu puta keyukĩ mishki bestitxai nũ
henetirumaki, haska watã hatu dasibi tenãkĩ keyukinã— aka
14 haska wa nĩkatã Absalão inũ Israelĩ enabu anibu unanepabu
yuinamei: “Aitofelĩ nuku yusiaĩ hãtxa pebia Arqueu nawa Husaĩ nuku
yusiaĩ hãtxawẽ Aitofel binumakĩ pewaikiki”, inibukiaki. Absalão
txakabuwamakatsi ikama Aitofelĩ yusiã hãtxa pepa Senhor Deusũ hatu
txibãmakĩ amama inikiaki.

15 Hatu hãtxa wabaini kashũ hawẽ yusiã hãtxa Aitofelĩ Absalão inũ
Israelĩ enabu anibu unanepabu hatu yuishu inũ hawẽ yusiã hãtxa hatu
yuiriashu Deusbe hawenabu hãtxashunika Zadoque inũ Abiatar Husaĩ
hatu banabimatã 16 ana hatu yuikĩ:
—Davi inũ hawenabu hari tsua hiweabuma anu bushiãbu hau hatu
tenãyamanũbũ hanua hene puketi pe anu ana ushama Hene Jordão kesha
betsauri hau hawaira pukebaĩtanũbũ hawairakaĩ Davi hau yuitanũbũ
matũ huni bakebu yunukãwẽ— hatu wa
17 Jerusalém anushũ hau hatu uĩyamanũbũ Deusbe hawenabu
hãtxashunikabũ huni bake dabe Jônatas inũ Aimaás hatu yunukĩ
nitxiã mae betsa Jerusalém binubaũ hawẽ kena Rogel anushũ manai
maniabũ hawẽ dayaru aĩbu yuia ha aĩbu hawaira kashũ hatu yuia
Davi yuinũ ika hawaira ha dabe kaĩbainaibũ 18 hakia haskabainaibũ
berunã betsã hatu uĩtã ha dabetũ Davi banabimanũ ika buaibũ
hawaira kaĩ Absalão banabima hatu yunua txibaĩbũ hanua habu
bui mae betsa Baurim anu hatũ haibũ hiwe hemaĩtĩ anu hikitã,
habianuri ũpash bimisbu kini mishki kenebaunibu anu hunei
hikiaibũ 19 hanushũ hawẽ ainẽ beputi ewapawẽ hatu bepushũ ha
mamaki shekiwã trigo shemeshina heshe barĩ wãkĩ beshna tsuã hawa
unãmakẽ 20 ha katxu hatu itxũ hatu benai Absalãonẽ dayarubu bushũ
aĩbu yukakĩ:
—Aimaás inũ Jônatasrã, hani bukãshumẽ?— akabu
aĩbũ hatu beparãkĩ yuikĩ:
—Nenu nuku daĩbaĩkãshuki, henekiri bukinã— hatu wa, henekiri
bushũ benakubaũtani hatu betxiama Jerusalém anu txĩtũbainaibũ
21 ma buabu uĩtã hatu bepeãbu ũpash biti kini anua Aimaás inũ Jônatas
kaĩbaini kushibaĩ shanẽ ibuhaira Davi anu bushũ yuikĩ:
—Aitofelĩ hau matu tenaĩ benũbũ hatu yunushukiaki. Hawaira benitã
hene pukeribaĩtãkãwẽ— hatu wabu 22 hatũ hãtxa nĩkatã Davi inũ
hawenabu beni keyutã hawairabaini Hene Jordão ma puke keyubainabũ
ma penakẽ hene kesha tsua ana hanu hayabumakẽ
23 hawẽ yusiã hãtxa nĩkatã ashuãbumawẽ taea Aitofelĩ unãtã punu
nukai huĩti nishmatã hawẽ jumentoki katsaumekaini kaĩkaini hanua
kaini anu kashũ hanushũ hawẽ hiwe inũ hawẽ mabu inũ hawẽ yunu
bai betsa betsapa hawenabus hatu yunu keyutã habiatiãri dispi bua
hiki neshatã ibubis tenesheketã mawa hawẽ epa maiwanibu dapi
maiwarianibukiaki.

Mae betsa hawẽ kena Maanaim anu Davi hikinikiaki, na hãtxarã

24 Hene Jordão pukebaĩshina nortekiri bui maewã betsa hawẽ kena
Maanaim anu Davi hawenabube hikiaya, hawẽ bake Absalãonẽ Israelĩ
enabubetã Davi txibaĩ Hene Jordão pukeriabainaibũ

25 Joabe Davibe kashiãwẽ taeshũ hawẽ detenamenikabu shanẽ ibu
bena katukatsi ikĩ hau hatu bebushunũ Absalãonẽ Amasa katunikiaki.
Amasã eparã, Ismaelĩ enabu betsa hawẽ kena Itra inikiaki. Itra Abigailbe
txutanamemisrã, Abigail inũ hawẽ betsa Zeruia Naásũ bakebu inikiaki.
Zeruia Joabẽ ewa inikiaki.
26 Gileade mai pakea anushũ Absalão inũ Israelĩ enabu habe bushũ hatũ
tari hiwe pũtebaunabũ 27-29 Maanaim anu Davi kai hikitushiaibũ hatu
betxibirãkĩ shinãkĩ: “Hari tsua hiweabumanua punu nuka, bunibirani ũpash
manubirãkanikiki”, iwanã, hatu i pewakĩ hatu duawakĩ haki dakati inũ, mai
kẽtxa inũ, mai kẽti inũ, hatũ piti shekiwã dabe trigo inũ, cevada duru inũ,
tsui inũ, yusu ewapa inũ, yusu peshemishtĩ lentilhas inũ, buna bata inũ, awa
txutxu katsai buspuai inũ, ina awa inũ txashuwã txutxu tãki Davibe beabũ
hau pinũbũ hawẽ dayarubu hatu bumashuni Amom nawabũ mae hatũ kena
Rabá anua Naásũ huni bake Sobi inũ, mae betsa Lo-Debar anua Amielĩ huni
bake Maquir inũ, Gileade mai pakea mae betsa Roguelim anua Barzilai shanẽ
ibũ ha dabe inũ bestitũ Maanaim anu Davi hikia betxibirã duawanibukiaki.

Detenamekĩ Joabẽ Absalão tenanikiaki, na hãtxarã

18 1 Hawẽ detenamenikabu hatu unãti wakĩ dasibibu Davĩ hatu
tana keyukĩ ha dukũ 1.000 huni shukuabu tibi pashka keyutã
shukuabu tibi anua huni bestitxai shanẽ ibu wakĩ keyuriatã hanushũ
ana hatu pashka betsa wakĩ 100 hunibu tibi shanẽ ibu beshmas hatu
katumariatã 2 dasibibũ detenamenikabu shanẽ ibuhaira dabe inũ besti
katukĩ Zeruiã bake Joabe inũ, Joabẽ betsa Abisai inũ, Gate anua Filisteu
nawa Itai katushũ hau hatu yunukubainũbũ hati shukua detenamenika
Joabe anu yunukĩ hati shukua betsa habiatiri detenamenika Abisai anu
yunukĩ hati teshekãshu habiatiri detenamenika Itai anu yunukĩ keyutã
hawẽ detenamenikabu dasibi Davĩ hatu yuikĩ:
—Mã detenamei kayarã, ẽ matube kaii— hatu wa
3 hakia habũ kemakĩ:
—Haskamaki. Shanẽ ibuũ, nukube kayamawe. Nuku deteaibũ nũ
pashaimẽkaĩ. Nuku namakis tenãkanimẽkaĩ. Absalão inũ hawenabũ
nuku detenũ ika huama hakia mia besti tenãkĩ yamawakatsis ikanikiki.
Haskakẽ mia mĩ nukũ shanẽ ibu nũ mia mekei yaushihairaii, nuku
10.000 keskarã. Haskawẽ taea mĩ nukũ shanẽ iburã, na habia mae mishki
kenebaunibu anu mĩ niti ika pehairaki. Na habianushũ betsabu mĩ hatu
yunutiruki, hau nuku merabewai bunũbunã— akabu
4 hatũ hãtxa pe nĩkatã shanẽ ibuhaira Davĩ hatu kemakĩ:
—Hawara pe mã shinãkĩ mã ea yunubaina ẽ matu ashũtiruki— hatu
watã hawaira hikiti shui anua kaĩtã Davi shabakã nishũ hatu uiãyã
detenamenikabu shukua tibi 1.000 pashkashu 100 tibi hatũ shanẽ ibuya
maewã Maanaim anua kaĩbaĩbainaibũ

5 Joabe inũ Abisai inũ Itai habu tibi kaĩriabainaibu Davĩ hatu yuikĩ:
—Mã ewẽ nuaiwẽ taeshũ ẽ bake Absalão atxitã ea pe mekeshũtãkãwẽ—
hatu wapakeaya haska Absalãokiri Davĩ hatu yunuai dasibibũ
nĩkabaĩbainaibũ 6 Absalão Israelĩ enabu shanẽ ibushunaya hawẽ
detenamenikabube detenamenũ ika maĩ bui
Efraim pashku napãpa anu ni shukua tsukus anu Davĩ enabu
inũ Absalãonẽ enabu nukukunãtã detenamei taei 7-8 Davĩ enabũ
hatu maemakĩ detekĩ mirima tenãkubaini mai pakea hirabi anua
hatu detekubaĩkĩ matxatu txaipawẽ mawaira shabakãshũ hatu
tenãtirubumabia pashai bui ni shukua tsukus anu hiki irui yumaĩbu
mirimahaira hatu tenãbu habias shabaki 20.000 hunibu mawanibukiaki.
9 Detenameaibu napumã Absalão mulo katsaumea kaĩkainaya atxitanũ
ika Davĩ enabu hatxũ kushibaĩkĩ txibãbainabu muloki katsaua Absalão
pashai kushikaini hi ewapa pũyã tiniã tebebakaĩkĩ Absalãonẽ bu txaipa
hi pũyã tuashki ustãkĩ yabukĩ mestẽwã dunukẽ mulo besti ha mais
kushikainaya 10 Joabẽ detenamenika betsã Absalão dunua uĩbaini kashũ
Joabe yuikĩ:
—Absalão hi pũyãki hawẽ buwẽ yabukutã dunua hukĩ ẽ
uĩbiranaii— aka
11 kemakĩ Joabẽ hawaira yuikĩ:
—Uĩbiakĩ hawakĩ habianua tenãkĩ mĩ maĩ pakeama ishumẽ? Mĩ haska
wabiranaya benimakĩ 10 prata pei heshe ewapa inũ txinesheketi bena
hawẽrua ẽ mia inãkeanaii— aka
12 hakia ha hunĩ Joabe kemakĩ yuikĩ:
—1.000 prata pei heshe mĩ ea inãbia nukũ shanẽ ibũ bake ẽ hawa
haki sinatakĩ itxakawãtirumaki. Hawẽ bake Absalão mekenũ ishũ
nukũ shanẽ ibuhaira Davĩ mia inũ Abisai inũ Itai matu yunuai dasibitũ
nũ nĩkabiranaki. 13 Haska mĩ ea yunuai keska ẽ abirãshurã, ẽ hamẽ
akeãshuki. Hakia dasibi yuka imiswẽ taeshũ nukũ shanẽ ibu nũ
parãtirumaki. Tapĩtã hawẽ bake ẽ tenanãkẽ hau ea kupinũ hatu yunuaya
miã mĩ ea hawa nemashũtirumaki— aka
14 Joabẽ kemakĩ yuikĩ:
—Hatishuĩra hamẽ ẽ mibe hãtxatirumaki— abaĩ Absalão dunua anu
kashũ hashi dabe inũ besti bushũ hawẽ huĩti anu ha dabe inũ bestiwẽ
txatxi txatxi aka mawai shãkã ikaya 15 hanua 10 hunibu habũ Joabe
merabewaibu kaĩbirã Absalão keshebaũshũ namekĩ txatxi txatxi akabu
mawaya 16 hatũ mimawati trombeta hau txã txã anũbũ Joabẽ hatu
yunua txã txã akaibu nĩkatã Absalãonẽ Israelĩ enabu detenamenikabu
txibãkĩ hatu detekubainaibu henetã Joabẽ hatu ma kenawẽ taea Joabe
anu txĩtũbiranaibu 17 Absalãonẽ yura buteshũ bukĩ ni tsukus anu kini
ewapa anu hawẽ yura putatã, mishki tũku sharabu bitã bitãkĩ hawẽ yura
atximakĩ haki maspu wakĩ keyatapawabu hatũ shanẽ ibu Absalão ma

mawa unãtã Israelĩ enabũ habũ txibãkubaĩshinabu datei hatũ hiwe tibi
anu hunei pashai buake buakenibukiaki.
18 Absalão mawariama hiweyushũ hatu yunukĩ:
—Ẽ huni bake hayama ikikaimẽkaĩ. Haki ẽ kena ẽ netaĩ mishki
keyatapa ea washũkãwẽ— hatu wa mishki keyatapa nitxĩshũkĩ ha napãpa
hawẽ kena Shanẽ Ibuhairatũ Napãpa anu nitxĩshunabu hanu hawẽ kena
shinãpaketi haki hawẽ kena netanikiaki. Natiã ha mishki shinãmati
keyatapa uĩkĩ kenakĩ: “Absalão Shinãmatiki”, ikubaĩmisbuki.
19 Absalão ma mawakẽ Deusbe nukunabu hãtxashunika Zadoque huni
bake Aimaásĩ Joabe yukakĩ:
—Ha haki sinatai Senhor Deusũ hatu maemakĩ pewashũshurã, hawaira
kaĩ nukũ shanẽ ibuhaira anu kushikaĩ yuitãpa?— aka
20 hakia Joabẽ kemakĩ yuikĩ:
—Ma nukũ shanẽ ibuhairatũ bake mawashu haki txanikĩ datekĩ
mĩ punu nukawai katirumaki. Shaba betsatiã kaka betsa bui mĩ ana
txanikũkaĩshanaii. Ikis huni betsa kayutiruki— atã
21 dabekekaũ hawẽ detenamenika betsa Etiópia nawa yuikĩ:
—Haska mĩ uĩshu nukũ shanẽ ibuhaira hawaira kushikaĩ
yuitãwẽ— aka
Joabe bebũ ha Etiópia nawa dãti ika benitã kushikainaya 22 hawẽ shinã
betsa wakatsi ikama Aimaásĩ Joabe ana yuikĩ:
—Habiaskabiakẽ Etiópia nawa itxũ txibaĩ kushiriakaĩtãpa?— aka
hakia Joabẽ kemakĩ ana yuikĩ:
—Haskai katanũ ika mĩ ea ikai? Ea nĩkawe. Mĩ shanẽ ibu banabimabia
hawẽ manakuti mĩ bitirumaki— aka
23 Aimaásĩ kemakĩ:
—Haska txanima mĩ ea yuibia nĩkamas ẽ ha itxũ kushikainaii— aka
hawẽ shinã unãkĩ Joabẽ yunukĩ:
—Peki. Txibaĩ kushikaĩtãwẽ— aka
pãpa anu kushikaini Aimaásĩ Etiópia nawa daĩbaini ha dukũ bebui
kaya 24 maewã hikiti shui beputi dabe namakis anu Davi tsaukẽ ha
hikiti shui mekenika ha mishki kenebaunibu beputi mamaki mapekekaĩ
nishũ teskãshũ txaihaira uĩkĩ huni bestitxai kushikiranai betxitã 25 hui
kushipawẽ shanẽ ibu banabima, benimakĩ shanẽ ibuhaira Davĩ yuikĩ:
—Huni bestitxai hukĩ kakape beikiki— aka 26 mekenikatũ huni ha
katxu kushikiranai uĩkĩ ana hui kushipawẽ yuikĩ:
—Huni betsari kushikiranikiki— aka
shanẽ ibuhaira Davĩ ana kemakĩ:
—Habiatũri kakape beikiki— aka
27 hawẽ mekenikã ana yuikĩ:
—Hari kushikiranai ẽ uĩmis ẽ unaiĩ. Zadoquẽ huni bake
Aimaáski— aka

shanẽ ibuhaira Davĩ kemakĩ yuikĩ:
—Harã, huni pepaki. Txanima kakape beikiki— aka
28 Aimaás txaima kematã shanẽ ibuhaira Davi bebũ maĩ beutushitã beti
ishũ yuikĩ:
—Unanuma hiwewe. Mĩ shanẽ ibu mia mebĩkatsi ikaibu nuku hatu
maemamakĩ keyushuwẽ taeshũ mĩ shanẽ ibũ mĩ mekenika Senhor Deus
ha besti kẽwanãwẽ— aka
29 hawẽ hãtxa nĩkabiakĩ Davĩ hawaira yukakĩ:
—Ẽ bake Absalãonã, haska pe kayamẽ?— aka
Aimaásĩ kemakĩ yuikĩ:
—Mĩ tsuma Joabẽ mia anu ea nitxiãyã itimaskahairaibu ẽ
nĩkabirãshuki. Hakia haskakãshu ẽ unãmaki— aka
30 nĩkatã shanẽ ibuhaira Davĩ yunukĩ:
—Benikaũ ukeri nishũ manayuwe— aka
haska yunua Aimaás ikaya 31 habiatiãri Etiópia nawa hikishũ shanẽ
ibuhaira Davi yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, kaka pepa ẽ mia yuiaii. Nĩkawe. Mia pepa washũkĩ
dasibi miki sinataibũ kushipa nemakĩ hatu maemakĩ nũ keyushuki— aka
32 Etiópia nawa shanẽ ibuhaira Davĩ yukakĩ:
—Ẽ bake Absalãonã, haska pemẽ?— aka
Etiópia nawã yuikĩ:
—Miki sinataibu inũ mĩ shanẽ ibu mia mebĩkatsis ikaibu inũ mia
txakabuwanũ ikaibu ha huni ishu keskai hau ikubaĩshanũbũwẽ— aka
33 hawẽ bake ma mawa unãtã huĩti meteshekei nishmahairatã mae
hikiti shui mamaki dĩtu betsa manaũri anua kashanũ ika kai tapaitiwẽ
inakaĩkĩ yuikĩ:
—Ẽ bake Absalãonẽ! Ẽ bake Absalãonẽ! Mĩ shãtukũ ea ẽ mia
mawashũpanã mĩ mia mawashuki. Ẽ bake Absalãonẽ! Ẽ bake
Absalãonẽ!— ikũkaini dĩtu merã hikia kasha txakayamaya

19 1-2 Davi hawẽ bake mawashuwẽ taea nuihairai kasha
txakayamaya Israelĩ enabu dasibibũ nĩka keyubaunaibũ Joabe
anu ana kashũ yuiabu ha shabatiã detenamei maemanãbiakãshu hawẽ
benimatima hatu punu nuka wakĩ keyuabũ 3 detenamenikabu betsaburi
hatu maemama pashatani beasi dakeyabi hawa benimama hune maewã
anu hikibirãbiranaibũ 4 Davi huĩti nishmahairakĩ hawẽ besu tariwẽ
bepukutã bis bis iki kashakũkaĩkĩ: “Ẽ bake Absalãonẽ! Ẽ bake Absalãonẽ,
ẽ bakerã, ẽ bakerã!” iki heneamakẽ
5 hanua Davĩ dĩtu anu Joabe kashũ yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, mia inũ mĩ huni bakebu inũ, mĩ aĩbu bakebu inũ, mĩ aĩ
betsa betsapabu inũ, mĩ escrava aĩ betsa betsapabu hau mawayamanũbũ
miki sinataibu nemashũkĩ nũ mia merabewashu mĩ hatu dakewaii.
6 Minabu shanẽ ibu beshmasbu inũ, mia dayashũmisbu hawa hatukiri

shinãma hatu danãkĩ mia tenãkatsis ishiãbu hatu bestiwẽ nuikĩ mĩ hatu
betxipaibiai hakia mia betxipaiaibu mĩ habu danãkĩ dasibibu mĩ ma hatu
uĩmaii, kasha txakayamakinã. Natiã nukubu nũ mawanũ mĩ nuku yunuti
sharashuki, hau Absalão hiwenunã, haska mĩ nuiai keska shinãkinã.
7 Shanẽ ibuũ, kaĩriwe. Mĩ shanẽ ibu beshmasbu inũ mĩ dayarubu inũ mĩ
detenamenikabu habũ mia txibãmisbu ikis dasibibu hatu benimawakĩ
hãtxa pepawẽ hatu kẽwãwẽ. Mĩ hatu benimawamarã, dasibi pashai na
habia meshu merã huni bestitxai mibe bashikuamaki. Senhor Deusũ
nuku nĩkaya narã ẽ mia yubaii. Mĩ hatu ana haibuwakĩ benimawama
mĩ bakeishtatiã taewai hawara txakabu mĩ mekubirani mia anua kaĩ na
txakabu eskatiã pikuhairai mĩ uiaiĩ— akĩ hãtxa kushipawẽ yui keyua
8 hawẽ hãtxa nĩkatã kasha nesetã benitã kaĩkaini ka maewã hikiti shui
beputi kesha tsaukẽ: "Shanẽ ibu Davi mae hikiti anu ma tsauaki", itã
txanibaunaibu nĩkatã Davi tsaua bebũ dasibibũ daewai beabu hanushũ
hãtxa pepawẽ Davĩ hatu ana benimawanikiaki.

Jerusalém anu hau ana shanẽ ibunũ Davi itanibukiaki, na hãtxarã

Israelĩ enabu shukuabũ Absalão txibãbiai hatũ hiwe tibi anua
pashaimabu 9 habu Israelĩ enabu shukuabu tibi anua yurã kaiã
ha iki yuinamei: "Ha dukũ nukuki sinatakĩ Filisteu nawabũ nuku
itxakawakubaĩbiaibũ Davĩ nuku hatu nemashũkĩ hatu tenãkĩ keyuniki.
Hakia hawẽ huni bake Absalãowẽ datei nukũ mai pakea Hene Jordão
ukeri Davi pashai hunekainimaki. 10 Shanẽ ibu wakĩ hawẽ bake Absalão
nũ katubiaimakẽ detenamekĩ ma nuku tenanãshinabuki. Shanẽ ibu Davi
hau ana hushanũ hawa manakĩ nũ shinaĩ?" iake iakeaibũ
11 haska yuikubainaibũ Hene Jordão ukeri Maanaim anushũri nĩka
keyubaunaibũ Davĩ hiwe anushũri habias yuiaibu Davĩ nĩkatã Deusbe
hawenabu hãtxashunika dabe Zadoque inũ Abiatar anu hawẽ hãtxa hatu
bumakĩ Davĩ hatu yuikĩ: "Judá enabu anibu unanepabube hãtxakĩ ẽ hãtxa
eska hatu ea yuishũkãwẽ: 'Ẽ shanẽ ibui hiwemis anu ẽ ana txĩtũtirumẽkaĩ,
shanẽ ibubube ea hãtxashũkãwẽ.' 12 Habu yuikĩ: 'Ẽ ana hawaki teatimaki.
Hatiã mã ea iyuai? Hatishuĩra ẽ manatirumaki. Maturã, mã enabu kayabiki',
akĩ hatu hãtxa bumatã 13 hanushũ Amasakiri hãtxa bumakĩ yuikĩ: 'Mĩ ẽ puĩ
bakewẽ taea nũ habias namiki. Joabe shãtukũ ẽ detenamenikabũ mĩ hatũ
shanẽ ibu ikũkaĩshanũ ẽ mia katui kakatsi shinaiĩ. Haska ẽ mia yubai nĩkawe.
Ẽ mia yubashina ẽ mia akamakẽ Senhor Deusũ hau ea kupihairashanũwẽ' ",
hatu wa Zadoque inũ Abiatarĩ habias hãtxa Davikiri hatu yuishunabu
14 haska nĩkatã Judá enabũ hunibu dasibibũ shinã betsa watã habiaskas
shinãkĩ hatũ hãtxa Davikiri yuikĩ: "Shanẽ ibu Davirã, hau dasibi hawẽ
shanẽ ibu beshmasbube Jerusalém anu hau txĩtũrikiranũwẽ", ashiãbu
15 haskakẽ Davi txĩtũkiranũ ika Hene Jordão pukei huai Davi ana
haibuwakĩ beyawakĩ merabewatanũ ika Judá enabu hunibu Gilgal

anuabu i buaibũ 16 Benjamimnẽ enabu betsa Baurim anua kaini Gerã
huni bake Simeĩ Judá enabũ ibuaibũ hatubetã ikĩ Davi daewatanũ ika
hawaira hatube butukainaya 17 habũ txibaĩ 1.000 Benjamimnẽ enabu
hunibu habe buaibũ habiatiãri Saulũ enabũ dayaru mekenika Ziba hawẽ
15 huni bakebu inũ hawẽ 20 escravo dayarubube kariai shanẽ ibuhaira
Davi huriama habu dukũtũ 18 Hene Jordão pukebaĩ shanẽ ibuhaira Davĩ
enabu inũ hatũ mabu beshunũ ika bushũ mabu pewabu kemawatã hene
pukematãtãkĩ haska wakĩ hatu merabewaya hakiri Davi pe shinãyã Hene
Jordão Davi pukenũ ika kapanã Simei hatũ mishki puta puta akima kai
Davi bebũ maĩ di ika beushũ datekĩ 19 yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, txakabukĩ ẽ kanehairaimaki. Jerusalém anua mĩ
kaĩkiranaya ẽ mĩ dayarubia mia txakabuwakĩ ẽ mia itxa itxa akima ea
shinãma ea hakimashũwẽ, ana eki sinatati huneamarã, haska ẽ mia yukairã.
20 Ẽ ibubis txakabuima ẽ unaĩwẽ taea José enabu inũ Israelbu dasibibũ mia
danãbiaimabũ mĩ nukũ shanẽ ibuhaira eã dukũ mia inũ ika ẽ hushuki—
akaya 21 hanushũ Davĩ pui Zeruiã huni bake Abisaĩ Davi yuiriakĩ:
—Mĩ nukũ shanẽ ibuhaira Senhor Deusũ katuni Simeĩ yupukĩ mia
atimapa waimawẽ taea ikis na habiatiã hau mawanũwẽ— ikaya
22 hakia Davĩ kemakĩ yuikĩ:
—Zeruiã bakebuũ, haska ha hunĩ kaneimarã, matunamaki. Haskakĩ mã
ea nemashũkatsis ikai? Israelĩ enabu dasibi ẽ ana hatu shanẽ ibushuni kai
ikis ẽ pe shinaĩwẽ taea txanima Israelĩ enabu tsuabura na shabatiã ana
mawatirubumaki— hatu watã
23 Simei uĩkĩ yuikĩ:
—Senhor Deusũ ẽ shinã unãyã mĩ txakabuimawẽ taea ikis mĩ
mawamaki, ẽ mia yubairã— akaya
24 hanua Mefibosete Saulũ bababiakẽ hawẽ bake keskakiri shinãmisbu hari
hatubetã ana beyawakĩ itanũ ika kariai, Davi pashai taekainaitiã Mefibosete
Daviwẽ nuihairai hatiã ana hawẽ yura hatu mekemama hawẽ tae ana
txukisma inũ, hawẽ keshni ana aisma inũ, hawẽ tari ana hatu patsamaisma
Davi unanuma txĩtũkiranaya hawẽ yura hawẽruama 25 Jerusalém anua
kaĩkirã Davi ma hikia yukatanũ ika Mefibosete hushũ Davi yukatushia:
—Mefibosetẽ, haskai mĩ ebe kama ikimamẽ, ẽ pashai kayarã?— aka
26 hatũ daewanũ, iwanã, yuikĩ:
—Ẽ shanẽ ibuũ, ẽ dayarũ ea paraĩmaki. Haki katsaumekaini mibe kanũ,
iwanã, ẽ jumento anu hau ea kabekãshunũ ẽ dayaru ẽ yunuimaki, ẽ tae
babuwẽ taeshunã. 27 Hakia ea ashuãmabia mia anu ka ekiri txanitxakakĩ
mia parãtanimaki. Haskabiaimakẽ mĩ ẽ shanẽ iburã, mĩ Deusũ nai tsuma
keskawẽ taeshũ haska mĩ pe shinaĩ mĩ ashanaii. 28 Ẽ hutxi Saulũ mia
tenãpai iniwẽ taea ẽ hutxi Saulũ enabu mĩ hatu tenã keyutirubia ewẽ
nuikĩ mĩ tapu anushũ ea pimakubaĩkatsi mĩ ea kenatã mĩ ea yubaniki.
Haskawẽ taeshũ hawara betsa ẽ mia ana yukatirumaki— aka

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

29 ana hakiri shinãma shanẽ ibuhaira Davĩ kemakĩ yuikĩ:
—Mĩ hutxĩ basi bai inũ yunu bai hau mã pashkashanũbũ mia inũ Ziba
ẽ yunubainimaki. Ẽ mikiri shinã betsa wamawẽ taea hamẽmẽ nũ ana
hãtxatirumaki— aka
30 haska wabia Mefibosetẽ ana yuikĩ:
—Israelĩ enabu dasibi ana yunukubaĩshanũ ika mĩ hiwe anu hawama
unanuma mĩ ana txĩtuaĩwẽ taea miwẽ besti ẽ benimahairaiwẽ taeshũ
Zibã bai dasibi ibuwatiruki— ikaya
31-32 hanua huni betsa hawẽ kena Barzilai Gileade anua kaini
anibuhaira 80 bariya basi bai inũ yunu betsa betsapa bai itxapa inũ
dayaru mirima hayawẽ taeshũ Maanaim anu Davi hiweyuaya hawẽ
ushati inũ tari inũ yunu inũ inabu betsa betsapa Davi inũ hawenabus
inãkubainaya atimas Jerusalém anu Davi kaya nitxĩtanũ ika Barzilai
hawẽ mae Roguelim anua butukirã shanẽ ibuhaira Davi nitxĩ Hene
Jordão pukebaĩ kesha betsauria txĩtũkirãkatsi Barzilaĩ Davi yuikĩ:
—Ẽ ma kaii— aka 33 hawẽ haibu uĩ hawẽ nuikĩ shanẽ ibuhaira Davĩ
Barzilai yuikĩ:
—Jerusalém anu ebe kawe. Hanu mĩ ebe hiweaya ẽ mia pe
mekekubaĩshanaii— aka
34 hakia Barzilaĩ kemakĩ yuikĩ:
—Mĩ ea pehaira yuibia ẽ shanẽ ibube Jerusalém anu ẽ katirubia
ana hatira bari ẽ hiwetiru hayamaki, ma ẽ mestebuwẽ taearã. 35 Earã,
ẽ ma 80 ano hayaki. Piti inũ nushuti nis meama ma ẽ hãpaismaniki.
Haskawẽ taea nis inũ paisma haratura ẽ yuitirumaki. Ha dikabi hunibu
inũ aĩbuaibu kãtaibu shabakabi ẽ ana hatu nĩkatirumaki. Haska kakĩ
mĩ ẽ shanẽ ibu ẽ mia bika tenematirumaki. 36 Mibetã besti Hene Jordão
pukebaini ẽ kaii. Haskakĩ ha manakuti mĩ ea ashũkatsis ikai? Hamẽmẽ ẽ
katiruki. 37 Ea haska wama ea henewe. Ẽ mae anua ẽ mawa hau ẽ ibububе
ea maiwashanũbũ ẽ kai, ea nemayamawe. Hakia shanẽ ibuũ, dayaru
betsa mĩ hayaki, ẽ huni bake Quimãrã. Mibe kaya haska mĩ shinaĩ amakĩ
yunukubaĩshãwẽ, hau mia nĩkanunã— aka
38 shanẽ ibuhaira Davĩ kemakĩ yuikĩ:
—Peki, ha ebe nitxĩwẽ. Hawara pepa shinãkĩ mĩ hãtxa mĩ ea bumaya
mĩ bake ẽ ashũshanaii. Hawara mĩ ea yukai ẽ mia ashũshanaii— atã
39 huni dasibi Hene Jordão pukebainaibũ shanẽ ibuhaira Davi pukekaĩ
hatũ beyawẽ taeshũ Barzilai ikushũ tãtsu atã pe nitxiã hawẽ mae anu
Barzilai txĩtũkaini atimas hikiaya, 40 Gilgal anu shanẽ ibuhaira Davĩ
Quimã iyui kai hikikẽ Judá enabu detenamenikabu inũ Israelĩ enabu
betsabu shukua detenamenikabu namakis habu pashama niti ikimabu
Davi inũ ika Gilgal anuri bunibukiaki. Saul mawaimakẽ Hebrom anu
Judá enabu yunui Davi shanẽ ibui taeaya Israelĩ enabu 10 shukuabu
Jerusalém nortekiri hiwebaunabu ibubis kenai: “Nũ Israelĩ enabu

kayabiki, Judá enabu nuku anua ma tari pashkaburã, inibuwẽ taea
10 shukuabu norte hiwebaunabu Israelki”, akĩ Jerusalém dapi inũ
sulkiri hiwebaunabu: “Judáki”, akĩ kenakĩ taewanibukiaki. 41 Gilgal
anushũ shanẽ ibuhaira Davi uinũ ika Israel shanẽ ibubu inũ hatũ anibu
unanepabu dasibi Davi anu bushũ yukakĩ:
—Mia inũ minabus inũ habũ mia txibãmisbu hatu ikĩ Hene Jordão
matu pukemai bukĩ haskakĩ nukunabubia nuku hũtãbaĩ: “Inũ bekãwẽ”,
ikama hatunas mia wai Judá hunibũ hatũ mesti shanẽ ibuyakanimẽkaĩ,
mĩ nukũ shanẽ iburibiakenã?— akaibũ
42 Judá hunibũ nĩkatã Israelĩ hunibu yuikĩ:
—Hamẽmẽs mã nukuki sinatatirumaki. Habia nukunabi kayabi
nukũ shanẽ ibu nũ itãshinaki. Hawawẽ dabanã mã nukuki sinatai?
Nũ shanẽ ibũ piti pishiãmẽ? Hawẽ hawa nũ bishiãraka. Nuku hawa
inãmaki— akabu
43 ha ikĩ Israelĩ hunibũ kemakĩ yuikĩ:
—Matunabubia mã haska shinãmakẽ nukũ shanẽ ibũ nuku dasibi
mekemiswẽ taea nukũ dukũ ikatsi nũ shinã taewashinaki, 10 shukua nũ
matu binuabunã. Maturã, mã shuku bestitxaiki. Haskakĩ mã nuku danaĩ?
Davi shanẽ ibuhairawanũ, iwanã, ana iweti shinãkĩ nuku dukũtũ nũ
shinãshinaki, matu dukũmarã— hatu wabu
txanima shinã pewabiai ha ibukuni Israelĩ hunibu binukĩ hãtxa
kushipawẽ Judá hunibũ hatu ha a txakayamanibukiaki.

Sebã hawenabu Davi hatu henemabainikiaki, na hãtxarã

20 1 Belial anushũ Benjamimnẽ enabu huni betsa txakabu Bicrĩ
bake hawẽ kena Sebã Judá hunibũ hãtxa hatu dabãmabaĩkĩ Davi
henemabaĩkatsi hatube sinatai benikaũ hawẽ trombeta txã txã akĩ Israelĩ
hunibu yuikĩ: “Txanima Jessé bakẽ Davĩ hamapai nũ bitirumaki. Israelĩ
hunibuũ, Davi henebaini nukũ hiwe anu inũ bunãkãwẽ”, hatu wa 2 hawẽ
hãtxa nĩkatã Davi henebaĩkĩ Bicrĩ bake Seba txibãbainaibũ hakia Judá
hunibu Jerusalém anuabu inũ dasibi Hene Jordão kesha anu hiweabũ
mekebaĩkĩ Jerusalém anu Davi pe iyunibukiaki.
3 Hanua hawẽ hiwe ewapa hawẽrua Jerusalém anu Davi hikishũ
hawẽ 10 nãtakea aĩ dayarubũ hawẽ hiwe hau mekeshunũbũ Davĩ hatu
henebainima hiwe betsa anu hau hiwekubaĩshanũbũ Davĩ hatu maewa
hanua hau habũ hatu uĩkĩ pe mekekubaĩshanũbũ hawẽ detenamenikabu
Davĩ hatu yunushũ hatuwẽ nuikĩ piti inũ tari hatu inãbiakubaĩkĩ ana
habu txutama hawẽ bene ma mawani keskabu tari hiweabu hatunabũ
hatu uĩ hatuki batirubu hiwea habianua mawakubainibukiaki.
4 Hanushũ hawẽ detenamenika shanẽ ibu Amasa Davĩ kenashũ yunukĩ:
—Judá hunibu dasibi itxawakĩ hatu yuikubaũtãwẽ. Shaba dabe inũ
besti kaya hatu itxawabirani hatu iwei hushãwẽ— aka

5 hatu itxawatanũ ika kashiã hati shaba Davĩ yunushina binumai
huriamawẽ 6 taeshũ Davĩ Abisai yuikĩ:
—Absalãonẽ nuku akima binumakĩ Sebã nuku txakabuhairawatiruki.
Haskawẽ taeshũ ẽ detenamenikabu nenu ẽ haya hatu iyukĩ Seba hanũ
pashai hunenũ txibãtãkãwẽ. Nũ haska wama mae mishki kenebaunibu
kushipa betsa betsapa anu hawenabube Seba pashai hikishũ hari huneshũ
betsa betsapawẽ txakabuwakĩ nuku bika tenematiruki— aka
7 detenamenikabu Joabẽ yunumis inũ, Quereteu nawabu inũ,
Peleteu nawabu shanẽ ibuhaira Davi mekemisbu inũ habu detenamea
unãhairaibu hawẽ betsa Abisaĩ hatu katutã Seba txibanũ ika Jerusalém
anu shanẽ ibu beshmas Abisaibe kaĩbaini bui 8 Gibeão anu mishkipãwã
daka dapi hikiabũ hanu Judá hunibu hatu itani Amasa hatuki nukuaya,
hanua Joabẽ hawẽ detenameti tari sawea hawẽ nanesheketiki matxatu
txaipa hawẽ usũtiki usũkĩ mestẽwãtã Amasakiri kai hawẽ matxatu
txaipa mekẽ yusmauri hawaira bitã tsumatã 9 parãkĩ daewanikapaikĩ
Amasa tãtsu anũ, iwanã, hawẽ keshni txaipa mekẽ yusiuri tsumatã Joabẽ
yukakĩ:
—Hutxiĩ, haska mĩ kai petanai?— aka
10 Joabẽ hawẽ matxatu txaipa hayama dabanẽ Amasã hawa shinãma
dateamakẽ Joabẽ hawaira hawẽ puku nashtu anu txatxikĩ maĩ di akĩ
ukeri pesa
Amasa maĩ tĩ ika puku sharabauni itimaskai unãshubira mawaya Joabẽ
ana nameama hawẽ betsa Abisaibe kai Bicrĩ bake Seba txibaĩ buaibũ
11 Joabẽ detenamenika betsa Amasã yura daka dapi nishũ beaibu hatu
yuikĩ:
—Tsuãra Joabe betxipaikĩ nukũ shanẽ ibuhaira Davi merabewakatsis
ikĩ Joabe txibãkubaĩkãwẽ— hatu wapakeaya
12 hakia bai putxinĩ Amasa himĩ iruma mawai dabeakeakeaya
itxapa bei Amasa daka anu niti itã uiaĩbũ hanua buriabuma Joabẽ
detenamenikã uĩkĩ unãtã Amasã yura sharabaĩ hamauri bai kesha hana
dakakẽ tari keshtupawẽ atximatã 13 hawẽ yura ana uiãma Seba atxitanũ
ika Joabebe bukĩ daĩbaĩbainaibũ
14 hanua Seba kai hatu benai Israel shukuabu tibi anu Sebã
benakeakebainaya hawẽ epa Bicrĩ enabu Sebaki itxabaĩ maewã betsa hawẽ
kena Abel-Bete-Maaca mishkiwẽ kenebaunibu anu habe hikiabu 15 Abel-
Bete-Maaca anu kema anu detenamenikabu itxapa Joabẽ hatu iyushũ tsua
pashatiruma wakĩ hatu kenebaũtã hanu mapekei inũ hanu butukaĩ pia kuĩwẽ
hatu tsakati wakĩ mai mãtxĩkubaĩkĩ kene mati aki kanũ henetã dasibibũ
mishki kenenibu berãkĩ maĩ niri anũ ika yubakaibũ 16 hawaira mae mishki
kenebaunibu anu aĩbu unanepa kaĩkaũ nishũ “Huu!” akĩ hatu yuikĩ:
—Ea nĩkakãwẽ. Ewẽ nuikĩ ea nĩkakãwẽ. Joabebe ẽ hãtxakatsis ikai ea
yuishũkãwẽ, hau neri hununã— hatu wa

17 hatu haska wa Joabe yuiabu date duakabi Joabe maewã kenebaunibu
anu dapi Joabe ka aĩbu unanepatũ yukakĩ:
—Miarã, mĩ habiamẽ, Joaberã?— aka
kemakĩ yuikĩ:
—Haa, ẽ Joabeki— aka
aĩbũ ana yuikĩ:
—Ẽ mĩ dayaruwẽ taeshũ ẽ hãtxa ea nĩkayuwe— aka
kemakĩ:
—Ẽ mia nĩkai hãtxawe— aka
18 hãtxa wakĩ yuikĩ:
—“Na maekiri nukũ shenipabũ yuikinã, tsuãra ha dukũ ha mae
txakabuwariamarã, Abel-Bete-Maaca hau yukanũbũwẽ”, hatu wa haska
na mae Abel anu beshũ hatũ txakabu yukaibu dasibi txakabu pewakĩ
hatu keyushũkubainikiaki. 19 Nukũ maewã Israelĩ enabũ ewa keskaki.
Nenu hawama unanuma nũ hiwemiski, Senhor Deus txibaĩ txĩtuãmarã.
Nũ haskabiakẽ nukũ maewã yamawanũ ishũ mĩ nuku haska wai? Haskakĩ
Senhor Deusũ maewãbiakẽ mĩ yamawakatsis iki ikai?— aka
20 Joabẽ kemakĩ yuikĩ:
—Eanã, ẽ haska shinãmaki. Yamawakĩ ẽ berã berã akatsi ikamaki. 21 Haska
wakatsi ẽ yubakamaki. Hakia Efraimnẽ enabũ mananã mati matipa anua
huni bestitxai hawẽ kena Sebarã, nukũ shanẽ ibuhaira Davi hau henebainũbũ
hãtxa txakabukirãkĩ Israelĩ enabu Sebã hatu yunubirãshinaki. Ha besti
txibãbirã atxinũ ika nũ hushiãki. Ha ea inãkãwẽ, mã ea inãkẽ matũ maewã
henebaĩkĩ ẽ detenamenikabu ẽ hatu iyuairã— aka
aĩbũ kemakĩ Joabe yuikĩ:
—Peki. Kenebaunibu anushũ hawẽ bushka nũ mianu ureaiĩ— abaĩ
22 hawenabube itxashũ hawẽ unanepa hãtxawẽ hatu shinã betsa wama
Seba atxishũ teshteshũ Joabe anu Sebã bushka urẽshunabu, bishũ hawẽ
detenamenikabu hau henebainũbũ hawẽ trombeta hau txã txã anũbũ Joabẽ
hatu yunua txã txã akaibu nĩkatã ha maewã henebaini huni tibi hatũ hiwe anu
buaibũ hawẽ bushka Davi uĩmanũ ika Jerusalém anu Joabe txĩtũkainikiaki.

Davĩ shanẽ ibu beshmasbu hati inibukiaki, na hãtxarã
(2 Sm 8.15-18; 1 Cr 18.14-17)

23 Detenamenikabu Israel dasibi yunui Joabe shanẽ ibu ikũkainaya, hanua
Quereteu nawabu inũ Peleteu nawabũ habũ Davi mekemisbu hatũ shanẽ iburã,
Joiadã huni bake Benaia inikiaki. 24 Hamẽ Adorãonẽ, hatũ hatu hamẽ hatu
dayama txakayamakĩ yunumis hatũ shanẽ iburi ikũkainikiaki. Shanẽ ibu Davi
keneshunikarã, Ailudẽ huni bake Josafá ikũkainikiaki. 25 Haskakubainaibukiri
habũ kaka tibi Seva hatukiri kenekubainaya hanua hawenabu Deusbe hatu
hãtxashunikabu dabe Zadoque inũ Abiatar ikubainaibũ 26 ha mae Jair anua Ira
Deusbe hatu hãtxashunikã Davi merabewakubainikiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

1 REIS

Hawẽ unãmati hãtxaki

Na una miyui kenekinã, Davi shanẽ ibukĩ hatu yunukubaini mawaimakẽ hanushũ hawẽ bake Salomão shanẽ ibuaitiã hatũ pepawakubaini inũ hatũ txakabuwakubaini inũ shanẽ ibu betsa betsapabukiri kenenibuki. Salomão shanẽ ibuhaira kushipa inũ unanepakĩ hawẽ hiweawẽ Deus duawakĩ uĩmakĩ inũ eskarabes kanekĩ txakabuwakĩ Deus uĩmanikiaki. Salomão mawaimakẽ Israelĩ enabu shukua 10bu nortekiria pashkakĩ hatũ betsa Judá enabu inũ Benjamimnẽ enabũ Salomãonẽ bake Roboão hatũ shanẽ ibu iniki. Haskai hiwei itimaskakĩ pepa inũ txakabu husikĩ hatũ shanẽ ibũ txakabuwanibuki, haska habũ Deusũ hãtxa yuishunikabu keskakĩ hatu yusĩkinã.

Kenenikabũ miyui kenekubirãkĩ txipu ha ano 550 Cristo huriamatiã tsuã hatũ miyui itxawatã 1 inũ 2 Reis una bestitxai wanibuki.

Davi anibuhairai eskanikiaki, na hãtxarã

1 1 Shanẽ ibu Davi anibui mestebuhairaya tari itxapa sawemakĩ dakukuti itxapawẽ yabuhairabiabu hawa shanamahairakẽ 2 haskawẽ taeshũ hawẽ merabewanikabũ shinãbaũ yuikĩ: “Txipash beneumatũ merabewakĩ mia mekei mibe ushakĩ hau mia shanawakubaĩshanũ mĩ shanẽ ibu beshmasbũ hau mia txipash benashũbaũtanũbũ hatu yunuwe”, akabu

3 haska shinaĩbu keska Davĩ hatu yunua Israelĩ enabũ mai pakea hirabi anu txipash hawẽrua benakubaũkĩ atimas mae betsa hawẽ kena Suném anu txipash betsa hawẽ kena Abisague betxitã shanẽ ibuhaira Davi anu iweshunimabu 4 Abisague hawẽruahairatũ shanẽ ibuhaira Davi merabewai habe ushabiakũkainaya Davĩ hawa mekĩ txutamahaira ikũkainikiaki.

Hawẽ epã shãtukũ Adonias ibubis shanẽ ibunũ ika kẽnikiaki, na hãtxarã

5 Habiatiãri Davĩ aĩ Hagitẽ hawẽ huni bake Adonias, iyuamabia hawẽ epã shãtukũ ea shanẽ ibuhairanũ ika ibubis benikauã hatu yuikĩ:

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

“Earã, Israelĩ enabũ shanẽ ibuhaira ẽ matu ishũshanaii”, ikũkaĩkĩ
detenamenikabu cavalõ tarãbaĩti betsa betsapa hawẽ ibuana katukĩ
itxawakubaĩkĩ detenamenikabu cavalo katsaumemisbu katukĩ habũ
meketi wakĩ 50 hunibu hawena wakĩ katutã hiwekũkaĩkĩ 6 haska
Adoniasĩ akai Davi yuibiabu hawẽ bake Adonias nemakubaĩsma inũ
ha haskaitiã: “Mĩ haskanũ ika ikai?” iwanã, bebũkiri unãkĩ yukaisma
inikiaki. Hanua Absalão ha dukũ kaini hawẽrua inikẽ ha katxu
Adonias kaĩriani habiaskari hawẽrua irianikiaki. 7 Hau Adonias hatũ
shanẽ ibuhairanũ, iwanã, Zeruiã bake Joabe inũ hawenabu Deusbe
hãtxashunika Abiatarbe yubakaimawẽ taeshũ ha dabetũ Adonias
merabewakubainaibũ 8 hakia hawenabu Deusbe hãtxashunika Zadoque
inũ Joiadã huni bake Benaia inũ, Deusũ hãtxa yuishunika Natã inũ, Davĩ
haibuhaira merabewanika Simei inũ, Reí inũ, detenamenikabũ Davi
merabewamisbũ habu kushipabũ Adonias betxipaikatsi ikabumakẽ
9 shaba betsatiã: “Ẽ hatũ shanẽ ibuhaira ishanaii”, ikĩ hatu unãti
wamanũ, iwanã, besi itamama wakatsi hawẽ tsumabu yunua Rogelĩ
ũpash txatxa dapi Zoelete mai pakea kesha unãti mishki ewapa
anushũ txashuwã inũ ina awa inũ ina awa bene yume bena hawẽ hubu
meshtemisbu shuahairabu tesẽ keyushũ dashpe keyushũ hawẽ nami
bawakĩ keyuriabuma Adoniasĩ betsabu Davĩ huni bake betsabu besti inũ
Judá enabũ shanẽ ibuhaira Davi dayashũmisbu hatubetã pi benimakatsi
Adoniasĩ hatu kena bea itxabũ 10 hakia hati hatu kenamarã, Deusũ
hãtxa yuishunika Natã inũ Davĩ mekemisbu shanẽ ibu Benaia inũ, Davi
detenamenikabũ merabewamisbu inũ, hawẽ betsa Salomão Adoniasĩ
habube iama ikẽ
11 haskaibu Natãnẽ nĩkatã Salomãonẽ ewa Bate-Seba anu kashũ habe
hãtxakĩ yuikĩ:
—Davi nukũ shanẽ ibuhaira ma tsuã banabimawana ikimẽkaĩ. Ha
hawẽ aĩ betsa Hagitẽ bake Adonias: “Ẽ matũ shanẽ ibuhaira benaki”, ikĩ
yuikĩ hatu pimai benimairã, mĩ ma nĩkamẽ? 12 Mia inũ mĩ bake Salomão
mã mawayamashanũ unanepa hãtxa ẽ mia tapĩmai ea nĩkawe. 13 Shanẽ
ibu Davi anu kashũ eska yuitãwẽ: “Ẽ shanẽ ibuũ, ẽ bake Salomãonẽ
Israelĩ enabu yunui hau hatũ shanẽ ibuhairashũkũkaĩshanũ mĩ ebe
yubakabiaimakẽ haskai Adonias shanẽ ibui taeimẽkaĩ?” akĩ na habias
hãtxa mĩ yuiaya 14 eari hikitã haska mĩ yuiai keskari eãri habiasri Davi ẽ
mia yuishuni kaii— aka
15 hawẽ hãtxa nĩkatã hanu Davi ushamis dĩtu anu Bate-Seba kai
hikia shanẽ ibuhaira Davi anibuhaira Suném anua txipash Abisague
merabewaya 16 Bate-Seba dãti iki beti ika dakakẽ shanẽ ibuhaira Davĩ
yukakĩ:
—Mĩ hawa ea yuikatsis ikai?— aka
17 kemakĩ yuikĩ:

—Ẽ shanẽ ibuũ, mia yuipa? Mia katxu mĩ bake Salomão Israelĩ enabu
shanẽ ibui mĩ shanẽ ibui tsaumis anu tsaushũ hau hatu yunukubaĩshanũ
mĩ mekenika Senhor Deusũ kenawẽ mĩ ma ebe yubakabiaimakẽ 18 mia
hawa banabimamabia: “Ẽ matũ shanẽ ibuhaira benaki”, ikĩ Adoniasĩ
hatu yuikiaki, ikisrã. 19 Ina awa inũ ina awa hubuuma shuahairabu inũ
txashuwã itxapa tesẽshũ dashpeshũ hawẽ nami ma pewabu hau habetã
pinũbũ mĩ huni bake betsabu inũ Deusbe nukunabu hãtxashunika Abiatar
inũ detenamenikabu shanẽ ibu Joabe Adoniasĩ hatu kenashũ ma hatu
pimaikiaki. Hakia mĩ merabewanika mĩ bake Salomão kenamaki. 20 Mia
katxu tsuara Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira ikũkaĩshanai mĩ katushanai
unãkatsi dasibitũ manakanikiki. 21 Mĩ hawa katuama Adonias shanẽ
ibukũkaĩkĩ mĩ mawakẽ mĩ bake Salomão inũ ea tenãtiruki— iki
22 habe hãtxai heneriamakẽ hawẽ dĩtu hikiti shui anu Deusũ hãtxa
yuishunikari Natã ma hua hikikatsi ikaya 23 Davi mekemisbũ yuiabu hau
hikinũ Davĩ hatu yunua hanushũ bitxiabu Bate-Seba kaĩkiranaya Natã
hikia dãti iki beti ishũ 24 Davi yukakĩ:
—Mia katxu Adonias shanẽ ibuhairakũkaĩshanai mĩ ma yunuamẽ? 25 Na
habiatiã ina awa inũ ina awa hubu meshtemisbu shua inũ txashuwã itxapa
tesẽshũ dashpeshũ ma bawabu mĩ huni bake betsabu inũ mĩ detenamenikabu
shanẽ ibubu inũ nukunabu Deusbe hãtxashunika Abiatar Adoniasĩ hatu kena
butubaĩ habetã pikĩ mabesh neshui benimakĩ hui kushipawẽ yuikĩ: “Nukũ
shanẽ ibuhaira Adonias hau hiwekũkainũwẽ”, ikaibũ 26 hakia ea inũ, nukunabu
Deusbe hãtxashunika Zadoque inũ, mia mekemisbu shanẽ ibu Benaia Joiadã
bake inũ, mĩ bake Salomão Adoniasĩ nuku habu pimakatsi kenamaki. 27 Mĩ
shanẽ ibunã, mĩ ma hatu yunuamẽ? Ẽ mĩ dayaru ea yuiama haskakĩ haratu mĩ
bake mia katxu shanẽ ibushanai mĩ ea banabimamamẽ?— aka

Hau Salomão shanẽ ibuhairashanũ Davĩ shabakabi hatu yununikiaki, na hãtxarã

28 hawẽ aĩ Bate-Seba ana hau kenanũbũ Davĩ hatu yunua ma iweaibũ
Natã kaĩkainaya Bate-Seba ana hikia shanẽ ibuhaira Davi bebũ nia
29 Davĩ hãtxa wakĩ yuikĩ:
—Ea txakabuwakubaĩkĩ ea datepayabu ea hatu beshteshũmis Senhor
Deusũ ea nĩkaya shabakabi ẽ mia yuiaii. 30 Ea katxu mĩ bake Salomão ẽ
hanu shanẽ ibui tsaumis anu tsaushũ Israelĩ enabu dasibi yunui shanẽ
ibuhairakũkaĩshanai ikis nukũ bake Salomão ẽ mia katushunaii. Israelĩ
enabu mekenika Senhor Deusũ ea nĩkaya ẽ mibe yubakaii— akaya
31 shanẽ ibuhaira Davi bebũ nia ana haki dãti iki beti ishũ hui
kushipawẽ yuikĩ:
—Ẽ shanẽ ibuhaira Davi hau hiwepakenũwẽ!— ikaya
32 hanushũ nukunabu Deusbe hãtxashunika Zadoque inũ Deusũ hãtxa
yuishunika Natã inũ Joiadã bake Benaia hau benũbũ Davĩ hatu yunua

hatu yuiabu ha dabe inũ besti shanẽ ibu bebũ ma bea mapuabũ 33 hatu
yuikĩ:
—Ea dayashũmisbu ẽ shanẽ ibububetã ẽ bake Salomão iyukĩ ẽ mula
ea besti ẽ haki katsaumekaĩmis katsaũtã ha pashku deti ika hawẽ kena
Giom anu ẽ mulaki katsaũbaĩkĩ iyutãkãwẽ. 34 Harishũ Israelĩ enabu shanẽ
ibuhaira hau hatu ishũshanũ hatu unãti wamakĩ mĩ nukunabu Deusbe
hãtxashunika Zadoque inũ Deusũ hãtxa yuishunika Natãnẽ harishũ sheni
ininipawẽ maukatãkãwẽ. Haska watã txashuwã mashũ hatu txã txã
amakĩ: “Shanẽ ibuhaira Salomão hau hiwekũkaĩshanũwẽ”, akĩ dasibibũ
hui kushipawẽ hatu yuimakubirãtãkãwẽ. 35 Hanushũ Israelĩ enabu inũ
Judá enabu yunui hau shanẽ ibuhairakũkaĩshanũ ẽ ma katuawẽ taea
iwekĩ ẽ shanẽ ibui hanu tsaumis anu tsaua ẽ shãtukũ ha shanẽ ibuhairai
ikũkaĩshanai ẽ hiwe hawẽrua ewapa anu habe betãkãwẽ— hatu wa
36 Joiadã bake Benaiã kemakĩ yuikĩ:
—Habiaskaki! Ẽ shanẽ ibuhaira Davĩ mekenika Senhor Deusũ hau
habiaskari yunukubainũwẽ! 37 Haska mia merabewakubirãmis habiaskari
wakĩ Senhor Deusũ hau Salomão merabewakubainũwẽ, shanẽ ibu
kushipahaira wakĩ mĩ imis mia binumakinã— ikaya
38 hanua hawenabu Deusbe hãtxashunika Zadoque inũ Deusũ hãtxa
yuishunika Natã inũ Joiadã bake Benaia detenamenikabu Quereteu
nawabu inũ Peleteu nawabũ Davi mekemisbube bushũ Davĩ mula
Salomão katsaũtã pashku debu deti ika Giom anu iyushũ 39 Deuski
nukuti tari hiwe pũtenibu anushũ sheni inĩti mashũkia bitã Israelĩ enabu
shanẽ ibuhaira hatu unãti wamakĩ Deusbe nukunabu hãtxashunika
Zadoquẽ Salomão sheni ininipa maukatã txashuwã mashũ hatu txã txã
amakĩ dasibi ha hatube buabũ hui kushipawẽ yuikĩ: “Shanẽ ibuhaira
Salomão hau hiwekũkaĩshanũwẽ!” akubaĩkĩ 40 haria dasibibu benima
txakayamabirãkĩ teperewe mawakubaĩkĩ Salomão mula katsaumekainai
dasibibũ txibaĩ sai sai iki xãxãki itxakayamakubainaibũ mai
beshakũkainaya
41 Adonias inũ ha hatubetã pikĩ meneaibũ Jerusalém anu bei sai
sai iki xãxãki ikubiranaibu habũ ana nĩkaya txashuwã mashũ txã txã
akubiranaibu Joabẽ hatubetã nĩkai yuka iki:
—Hawamẽ? Haskai hãtxawãtxakayamakanimẽkaĩ, Jerusalém
anuarã?— ikaya
42 Joabe hãtxa heneriama nukunabu Deusbe hãtxashunika Abiatarĩ
bake Jônatas Jerusalém anua kai hikiai Adoniasĩ uĩtã yuikĩ:
—Hikiwe, mĩ huni mẽtsisipa kushipawẽ taea kaka pepa mĩ nuku
beshuĩmẽkainã— aka
43 Jônatasã kemakĩ Adonias yuikĩ:
—Haskamaki. Shanẽ ibuhaira Davi yununikatũ Salomão katukĩ Israelĩ
enabu nukũ shanẽ ibuhaira washuki. 44 Deusbe nukunabu hãtxashunika

Zadoque inũ, Deusũ hãtxa yuishunika Natã inũ, Joiadã bake Benaia inũ,
Davi mekenikabu Quereteu nawabu inũ, Peleteu nawabũ hau Salomão
iyukĩ mekebainũbũ shanẽ ibuhaira Davĩ hatu yunushuki. Shanẽ ibũ hatu
yunua hawẽ mulaki Salomão haki katsaũtã Giom anu iyuabu 45 Israelĩ
enabu shanẽ ibuhaira hatu unãti wamakĩ Deusbe nukunabu hãtxashunika
Zadoque inũ Deusũ hãtxa yuishunika Natãnẽ Salomão sheni ininipa
maukai dasibibũ uĩtã benima txakayamai txĩtũbirãkanikiki, haskawẽ taea
Jerusalém anu hiweabu sai sai itxakayamakubiranaibu mã nĩkairã. 46 Ha
dikabi shanẽ ibuhairatũ tsauti ibuwai Salomão ma inai haki tsaushuki.
47 Haska bestima Davĩ dayarubu dasibi benimai bushũ yuikĩ: "Deusũ hau
Salomão duawakubaĩshanũwẽ, shanẽ ibu kushipa wakĩ mia binumakinã",
akeakeaibũ shanẽ ibuhaira Davĩ Deus kẽwaĩ hawẽ dakati anu beti ishũ
48 hatu yuikĩ: "Ẽ bake kayabi shanẽ ibuhairai shanẽ ibuhairatũ tsauti
anu ma tsaua ẽ beruwẽ ẽ uiaĩwẽ taeshũ Israelĩ enabu mekenika Senhor
Deus benimawakĩ duawakĩ hau kẽwãkubaĩshanũbũwẽ", akai nĩkashũ ea
yuikãshuki— akĩ Jônatasã Adonias yuia

49 Adonias shanẽ ibuhairanũ, iwanã, hatu itxawatã pimai habũ nĩkatã
haki datei saki saki iki taei benitã bestibu tibi pashaibũ 50 hatu haska
waiwẽ taea: "Salomãonẽ ea detetiruki", ika datei Adonias hari benikaini
Deuski nukuti tari hiwe pũtenibu anu ka hau Salomãonẽ ea kupikĩ
tenãyamanũ ika hawẽ kẽwãti txi tapu mashũ keska hawẽ ĩshtxãkã tsuma
dakakẽ 51 uĩbaĩ tsuara kashũ Salomão yuikĩ:

—Mĩ shanẽ ibuhairaiwẽ taea miki Adonias datei hau mĩ deteyamanũ
Deuski nukuti tari hiwe anushũ hawẽ kẽwãti txi tapu mashũ keska
Adoniasĩ tsuma dakashũ yuikĩ: "Hau ea tenãyamanũ, ishũ shanẽ
ibuhaira Salomão ebe yubakatiru ẽ ea akaii", itã haska hawẽ hãtxa ea
bemashuki— aka

52 Salomãonẽ nĩkatã yuikĩ:

—Peki. Huni pepa keska ikũkainaya hawa txakabuma ishanikiki. Hawẽ
yurakiri ẽ hawa meamahaira ishanaii. Hakia hawara txakabu hakiri ẽ
betxiarã, mawashanikiki— itã

53 Deus kẽwãti txi tapu anua hau iwenũbũ Salomãonẽ hatu yunua kashũ
Adonias iweabu hau hawẽ nuinũ shanẽ ibuhaira Salomão bebũ Adonias
di iki beutã beti ika daka Salomãonẽ yunukĩ: "Hawa txakabuwama mĩ
hiwekũkaĩkatsis ikairã, mĩ hiwe anu unanuma kariwe", aka hawa yuiama
benimai kaĩkaĩkẽ

Hawẽ henekĩ Davĩ hawẽ bake hãtxa wakĩ yununikiaki, na hãtxarã

2 1 Davi ma mawa kemashũ unãkĩ hawẽ bake Salomão Davĩ yunukĩ:
2 "Ma ẽ mawa kemaii. Yura dasibibu imisbu keskai nukũ shenipabuki
ẽ nukui kashanaii. 3 Eamaki mẽtsisipai huni kushipakũkaĩshãwẽ.
Hanira mĩ kai inũ hawara mĩ akubainai hau Senhor Deusũ mia

merabewakubaĩshanũ haska Moisĩ keneni hawẽ yunuti inũ hawẽ
nemati inũ dasibi haska betxipaiai unãkĩ haska mĩ mekenika Senhor
Deusũ mia yunuai keska besti akubaĩshãwẽ. 4 Senhor Deusũ bebũkiri
ea yubaniwẽ taea mã ẽ bakebũ matũ shinã hirabiwẽ inũ matũ yushĩ
hirabiwẽ mã enabu pakubaĩkĩ hawa txakabuwama txanima ibubis mekei
pe hiwekũkaini mã enabu Israelĩ enabu shanẽ ibuhairai ikubaĩshãkanaii,
hawa heneama ipakeirã, mã Senhor Deusũ hãtxa txibãkubainaiburã.
5 Betsarã, eska wakĩ ẽ pui Zeruiã bake Joabẽ ea dake wani mĩ unaĩĩ. Ẽ
detenamenikabu shanẽ ibu dabe Ner bake Abner inũ Jéterĩ bake Amasa hanu
unanuma hiweabũ hatu parãtã ha dabe Joabẽ txatxi dabekĩ hatu tenaniki,
detenamekĩ hawenabu tenaĩbuwẽ taeshũ Joabẽ hatu kupikinã. Haska wakĩ
hatu parãkĩ shabakabi txatxishũ Israelĩ enabu dasibi Joabẽ ekiri hatu txakabu
shinãmaniki. 6 Joabẽ hatu tenani txakabukẽ eã ẽ hawa wamahairawẽ taeshũ
hau unanuma Joabe mawayamashanũ unanepakaĩ hau hatũri bika tenenũ
bika tenemakĩ Joabe tenãshãwẽ, ea kupishũkinã. 7 Hamẽ betsarã, yura
betsabu habũ ea duawanibu ea haburi pepa washũkubaĩshãwẽ. Mĩ betsa
Absalão anua ẽ pashaima Gileade mai pakea anushũ Barzilai ewẽ nuikĩ
hawara nũ hayama nuku inãkĩ ea mekekubainimawẽ taeshũ Barzilaĩ enabu
duawakubaĩshãwẽ. Jerusalém anu hawẽ huni bakebu bai beaibu hatu itã mĩ
tapu anushũ hatubetã pikubaĩshãwẽ. 8 Hanua huni betsã ea haska wani uĩwẽ.
Benjamimnẽ enabu betsa Baurim anu hiweni hawẽ kena Gerã huni bake Simei
nenu Jerusalém anu mibe hiweaki. Absalão shanẽ ibuaitiã pashai Maanaim
anu ẽ kaya ea txakabuhairawakĩ ea yupukubaĩyamaki. Absalão enabu, enabũ
hatu maemaimakẽ nũ ana txĩtũkiranaya Hene Jordão anu eki nukukĩ ea
ikashũ ea daewakĩ ẽ Simei tenãyamanũ ea yuka Senhor Deusũ ea nĩkaya ẽ
habe yubakayamaki. 9 Habiaskabiakẽ Simeĩ ea txakabuwayamarã, miarã,
hakimayamashãwẽ. Miarã, mĩ unanepaki. Haska mĩ wakatsis ikai kupishãwẽ.
Hau unanuma mawayamashanũ Simei bika tenemakĩ hatu tenãmashãwẽ”, aka

Davi mawanikiaki, na hãtxarã
(1 Cr 29.26-30)

10 Davi hatũ shenipabu anu itxai kai unanuma mawa Jerusalém anu hanu ha
dukũ mishkiwẽ hatu kenemabaunibu anu hawẽ kena bena wakĩ: “Davĩ Maeki”,
anibu anu hawẽ yura maiwanibukiaki. 11 Shanẽ ibuhairai taei Hebrom anu 7
ano itã hanua maei Jerusalém anu 33 ano ikũkaini habiati dasia 40 ano Israelĩ
enabu Davi hatũ shanẽ ibuhairashũkũkainikiaki. 12 Txipu Davi mawariama
hawẽ epã shãtukũ Salomão shanẽ ibui taekaini kushipakũkaini shanẽ ibuai
tsuã mebĩtiruma pepa inikiaki.

Egito shanẽ ibu Faraónẽ aĩbu bake Salomãonẽ binikiaki, na hãtxarã

3 1 Ana habe detenametima wakĩ Egito shanẽ ibu Faraó ena
wai Salomão habe yubakatã hanubi hawẽ aĩbu bake aĩwãtã

Davĩ mae mishki kenebaunibu anu iyui hikima hanu hiweyushũ
hatu yunukubainaya Salomãonẽ hiwe ewapa hawẽruahaira wakĩ
keyushũriabuma inũ, Senhor Deuski nukuti mishki hiwe wakĩ
keyushũriabumari inũ, Jerusalém mananã mishki kenebaũkĩ ma mene
kemaibũ 2 Senhor Deus kẽwãti hiwe keyuriabumawẽ taeshũ habũ Deus
ikũwãbumã amisbu keska wakĩ hatũ beya txibãkĩ mati keyatapa betsa
betsapa anushũ Senhor Deus kẽwãkĩ txashuwã tesẽshũ dashpekĩ keyutã
hawẽ sheni bishũ sheni ininipayabi txiwẽ menukĩ keyukĩ hawẽ namiri
bawashũ Senhor Deus kẽwãkĩ pikubainaibũ

Hawẽ unanepati Salomãonẽ Deus yukanikiaki, na hãtxarã
(2 Cr 1.1-13)

3 Salomãonẽ Senhor Deus betxipaikĩ benimawakĩ haska hawẽ epã
Deusũ yunuti Davĩ kenekubaini nĩkakĩ txibãkubaĩkĩ hakia hawenabũ
akai keska wakĩ mananã kashũ Senhor Deus kẽwãkĩ inabu nami inũ
hawẽ sheni inĩtiyabi txiwẽ menukĩ Salomãonẽ hatubetã ariakubaini 4 mae
Gibeão anu mati keyatapa anushũ hanushũs yurã kaiã itxapahairatũ
betxipaikĩ Senhor Deus kẽwaĩ bumisbu anu inabu nami inũ sheni inĩti
Senhor Deus kuashunũ ika Salomão habianuri kariashũ 1.000 txashuwã
hatu tesẽmakubaĩkĩ txiwẽ txashuwã bushĩshũ bestibu tibi hatu menu
keyumakubaĩkĩ Salomãonẽ Senhor Deus benimawakubaina
5 mae Gibeão anu meshu merã Salomão usha daka namaya Senhor Deus
hushũ Salomão yuikĩ: “Hawara mĩ ea yukakatsis ikai ea yukawe, ẽ mia
inãshanairã”, aka
6 Salomãonẽ kemakĩ yuikĩ: “Mĩ dayaru Davi ẽ eparã, mĩ katukĩ taewatã
duawakĩ mĩ mekekubainiki. Hiwekũkaĩkĩ mia bebũshũ mikiri pe shinãkĩ
pepa wakubaĩkĩ mia txibaĩ txĩtuĩsmawẽ taeshũ betxipaihairakĩ ea hawẽ
huni bake Israelĩ enabu shanẽ ibuhairawakĩ katushũ mĩ eari yunuimaki.
7 Ẽ mekenika Senhor Deusuũ, ẽ berunã ẽ shinã hayariamabiakẽ miã ẽ
epa Davĩ shãtukũ mĩ ea tsauĩmaki, Israelĩ enabu ẽ yunukubaĩshanunã.
8 Yurã kaiã minabu wakĩ mĩ hatu katuni mirimahaira tsuã hati shinãkĩ
tana keyutiruma anu ẽ hatu shanẽ ibushuni ẽ hatu bebushunaii. 9 Minabu
mekekĩ ẽ hatu yunukubaĩshanũ hawẽ hatu pe yunukubaĩti kushipa ea
inãwẽ, pepa inũ txakabu unãti sharawakinã. Mĩ ea haska wamakẽ ha
yurã kaiã mirima tsuã hatu pe mekekĩ yunutirumaki”,
10 Salomãonẽ haska yuka Senhor Deus benimakĩ 11 yuikĩ: “Hiwea
txaipa mĩ ea yukama inũ, mabu inũ pei itxapa mĩ ea yukama inũ, miki
sinataibu hau mawashanũbũ mĩ ea yukama hakia unãkĩ nĩkakĩ ẽ pe
shanẽ ibukĩ yunukubaĩshanũ ishũ shinãkĩ shabakabi mĩ ea yukashuwẽ
taeshũ 12 haska mĩ ea yukai ẽ mia ashũkubaĩshanaii. Hawẽ unanepati
inũ shinã shabakabiti mĩ bushka merã ẽ mia unãmakubaĩshanaii. Mĩ
iriamakẽ tsua haska hayama inibu inũ unuri tsuã mia binũbaũ txipu

haska hayama inũbarikanikiki. 13 Ha inũ, haska mĩ ea yukama ibiashu
mabu inũ pei mirima inũ hawara hawẽruahaira haska uĩsbuma ẽ mia
inãriakubaĩshanaii. Mĩ hiweyukũkainaya shanẽ ibuhaira betsa mia keska
hayama ishanikiki. 14 Haska shinãkĩ ẽ betxipaiai akubaĩkĩ ẽ yunuti inũ ẽ
nemati mĩ txibãkubainaya haska mĩ epa Davĩ txibani keska mĩ ikaya bari
itxapa ẽ mia hiwemayukubaĩshanaii", aka
15 nĩkatã teku ikirã bestẽshũ: "Ẽ namaiwẽ Senhor Deusũ ea hãtxa
washuki", ikĩ shinãkubirani Jerusalém anu txĩtũkirani hikitã Senhor
Deus hawẽ shenipabube yubakani hãtxa aruni bau bebũ nishũ txashuwã
bestitxai tesẽshũ txi tapu anushũ txashuwã hirabi menukĩ hawẽ kuĩ
manaũri puebainai Senhor Deusũ shetei benimaya Salomãonẽ haska
washũkĩ keyutã txashuwã mirima tesẽshũ dashpeshũ hawẽ sheni besti
bikĩ keyushũ sheni inĩtiyabi hau menukĩ keyushunũbũ Salomãonẽ hatu
yunua akubaĩkĩ keyushunaibũ ha txashuwã nami itxapa hau bawakĩ
keyunũbũ Salomãonẽ hatu ana yunua bawakĩ keyuaibũ Senhor Deus
daewakĩ kẽwãkĩ hawẽ mekenikabu dasibibu hatu benimawakĩ pimakĩ
Salomãonẽ hatubetã pinikiaki.

Salomão unanepakĩ shabakabi hatu uĩmanikiaki, na hãtxarã

16 Haskaitiã aĩbu hininipa dabe shanẽ ibuhaira Salomãonẽ hau hatu
merabewanũ ishũ uinũ ika buabu hau hikinũbũ Salomãonẽ hawẽ mekenika
yunua hatu bitxiabu Salomão bebũ ha dabe nishũ 17 betsã dukũ yuikĩ:
—Ẽ shanẽ ibuũ, nuku uĩwẽ! Na ẽ haibu inũ earã, habias hiwe anu
nũ ikaki. Habias hiwe anu nũ hiwea ea dukũ huni bake ẽ kaĩshinaki.
18 Shaba dabe inũ besti kaya na ẽ haiburi huni bake kaĩriashinaki. Nuku
dabe habias hiwe anu nũ hiwekẽ tsua betsa hayamakẽ nuku dabes nũ
hiweshinaki. 19 Hakia meshu betsatiã hawẽ huni bake mamaki na aĩbu
dakashũ bakeishta tenãtã 20 yamenapũ hawẽ bake tenã unãtã ẽ usha anu
benikaini kashũ ea dapikea ẽ bake hune bishũ, hawẽ bake mawa bushũ ea
hanashũtã ẽ bake hiwea bibirã hubũkẽ 21 penama bestẽkauã ẽ bake txutxu
amanũ, iwanã, benikauã ma ẽ bake mawa ẽ betxibia hanushũ ma penai
shabahairakẽ uĩhairakĩ ha bake ẽ kaĩshina hama ẽ betxishinaki— ikaya
22 huni bake ikushũ ha aĩbu betsã hawaira yuikĩ:
—Haskamaki. Mĩ bakerã, mawashinaki. Na enarã, hiweaki— ikaya
hakia ha dukũ txanishutũ kemakĩ yuikĩ:
—Haskamaki. Mĩ bakerã, txanima mawashinaki. Ha ena mĩ ea
maẽwãkĩ biãshinarã, hiweaki— iki
shanẽ ibu bebunua aĩbu dabe txitenamerabeaibũ, 23 haskaibu nĩkatã
shanẽ ibuhaira Salomãonẽ shinãkĩ:
—Natũ yuikĩ: "Ẽ bake hiweaki inũ betsa ma mawashinaki", ikanikiki.
Hakia betsã yuikĩ: "Haskamaki", irabekanikiki. Ha haskarabeaiburã,
haratu txanima kayabimẽ?— itã 24 hawẽ tsumabu yunukĩ:

—Matxatu txaipa kenuhaira ea beshũkãwẽ— hatu wa matxatu bitãshũ
shanẽ ibu inãbu 25 shanẽ ibũ hatu yunukĩ:
—Ha bake hiwea namakis meshtetã ha aĩbu dabe hatu inãkãwẽ— hatu
wa
26 hakia nemakĩ hawẽ bake hiweawẽ nuihairakĩ hawẽ ewa kayabitũ
shanẽ ibu yuikĩ:
—Ẽ shanẽ ibuũ, haskamaki. Ea nĩkawe. Na bakeishta tenãma aĩbu
betsa inãwẽ— aka
hakia aĩbu betsã yuikĩ:
—Enama inũ minamaki, nũ ikairã, hau tuash anũbũwẽ— ikaya
27 shanẽ ibũ hatu nemakĩ kemakĩ:
—Bakeishta hau mawayamanũ ha aĩbũ benukatsis ikamarã, txanima
hawẽ ewa kayabiki. Ha bakeishta tenãma ha inãkãwẽ— hatu wa ma
bakeishta inãbu
28 ha aĩbu dabe ha irabeaibu hatũ txakabu unãti watã Salomãonẽ
hatu pewashina Israelĩ enabũ nĩkaibũ, hau Salomão unanepakĩ pe hatu
yunukubaĩshanũ Deusũ haska inaĩma hatu pewakĩ unãkubainai dasibi
Israelbũ unaĩ hawẽ datekĩ hawa txakabu hakiri yuiama ikubainibukiaki.

Salomão Tiro shanẽ ibuhaira Hirãobe yubakanikiaki, na hãtxarã
(2 Cr 2.1-18)

5 1 Hawẽ epa Davĩ shãtukũ Israelĩ enabu hau hatũ shanẽ ibuhaira
ikũkaĩshanũ Salomão ma katuimabu Tiro shanẽ ibuhaira Hirão tapĩtã
hawẽ epa Davi haibuwai betxipaikubainiwẽ taeshũ Salomão haibuwakatsis
ikĩ Salomãobe hau hãtxashũtanũbũ, iwanã, Hirão hawẽ hãtxashunikabu
hatu yunua 2 bushũ hau hawẽ hãtxa yuishũtanũbũ eska Salomãonẽ hatu
yuikĩ: 3 “Ẽ epaki sinataibu Senhor Deusũ hatu maemamariama nemai ẽ
epa hatube detenamekũkaĩmiswẽ taeshũ hawẽ mekenika Senhor Deus
hanushũ kẽwãti hiwe ẽ epã ashũtiruma ikũkainima mĩ unaiĩ. 4 Hakia ẽ
mekenika Senhor Deusũ ma nuku unanuma hiwemakubainaya nukuki
sinatataibu inũ hamapai txakabu nũ ana hayamaki. 5 Senhor Deusũ ẽ epa
yuikĩ: ‘Mĩ shãtukũ hau Israelĩ enabu yunui shanẽ ibuhairakũkaĩshanũ mĩ
bake katukĩ ẽ kushipa waiwẽ taeshũ hatũ ẽ kẽwãti hiwe ea ashũshanikiki’,
akĩ ẽ epa yubaniwẽ taeshũ ẽ mekenika Senhor Deus hanushũ kẽwãti hiwe
templo hawẽrua ẽ ashũkatsis ikaii. 6 Haskawẽ taeshũ mai pakea Líbano
mati matipa anushũ hau kusha ea meshteshunũbũ hatu ea yunushũwẽ.
Ẽ dayarubũ matũ dayarubu hatu merabewashãkanikiki. Haska Sidom
nawabũ hi sẽkea unãhairakĩ pewamisbu enabu betsã habiaskari
watirubumarã, mĩ unãhairaiwẽ taeshũ mĩ dayarubũ ea dayashunaibũ
hawara mĩ ea yukai ẽ mia pakashanaii”, aka Salomãonẽ hãtxa bushũ
7 hatũ shanẽ ibu Hirão yuiabu Salomãonẽ hãtxa nĩkatã shinã
txãkaĩ benimakĩ yuikĩ: “Hawenabu mirimabu hau yunukubaĩshanũ

Senhor Deusũ Davĩ huni bake unanepa ma inãwẽ taeshũ Senhor Deus
kẽwanãkãwẽ”, itã
8 hau hawẽ hãtxari bushũtãshanũbũ Salomão keneshũkĩ: “Mĩ
hãtxa mĩ ea bemashina bishũ ẽ uĩshuki. Peki. Ha hi kusha hau mia
sẽkeshũkubaĩshanũbũ ẽ hatu mia yunushunaii. 9 Líbano mati matipa
anushũ hi bestibu tibi deratã hawẽ mebi meshtekĩ keyukubainaibu
shukua betsabũ hawẽ hi hirabi txaipa sharabaĩkĩ matxi butemabaĩkĩ
ianẽwã kesha mãtxĩtã hanua ana txĩtũkaĩ hi itxapa sharabirãbirãkĩ
ianẽwã kesha hanus mãtxĩbirãbirãkĩ hawa heneama ushe itxapa habias
dayakubainaibũ, shukua betsabũ keku tibi watã ianẽwã pasu bukĩ
sulkiri bukubaĩkĩ hanu mĩ ea yunushanai anu keti atã hi keku pekatã
hene anua neshebaĩbaĩkĩ maspu wakubaĩkĩ heneama ushe itxapa habias
dayakubainaibũ hanua mĩ dayarubũ Jerusalém anu bukubaĩshãkanikiki.
Hati mĩ betxipaiai mĩ ea yunuaiti nũ heneshanaii.
Hamẽ minarã, haska ẽ hiwe ewapa hawẽrua anu ebe dayaibu inũ
enabu ẽ hiwe anu ebe hiweabu hau pikubaĩshanũbũ hawara piti mĩ
haya ẽ mia yukai ea inãkubaĩshãwẽ”, aka hawẽ hãtxa keneshũkĩ keyua
Salomão anu hau butanũbũ shanẽ ibu Hirão hatu yunua bushũ Salomão
inãbu
10 hawẽ hãtxa Salomãonẽ betxipaikĩ hati hi Salomão hayakatsi ikĩ
Hirão yukaima inãkubainaya 11 Hirão hiwe ewapa hawẽrua anu hiweabũ
hau ha pikubainũbũ ano tibi 20.000 kuki shekiwã trigo inũ 20 tambu
oliva sheni pepa Salomãonẽ Hirão inãkubainaya 12 haska Senhor Deusũ
Salomão yubaimashũ hawẽ unanepa shinã shabakabi ma inaĩmawẽ taea
hawẽ unanuma hiwekaĩkĩ Salomão Hirãobe yubakanikiaki.
13 Habiatiãri huni kushipabu mirima Líbano anu hau habu
dayashũkubaĩshanũbũ Israelĩ enabu mae tibi anua hawẽ shanẽ ibu
beshmasbũ hau hatu katukubaũtanũbũ Salomãonẽ hatu yunua Israelĩ
enabũ mae tibi anu uĩkubaũkĩ bestibu tibi katukubaũkĩ 30.000 dayaru
tsuma wakĩ hatu itxawabũ 14 hanushũ shanẽ ibuhairatũ hawẽ dayakapa
shanẽ ibu Adonirão katutã Líbano anu yununikiaki. Hanushũ habu
dayatãtãshanaibu hatu pashkakĩ 10.000 hunibu shukuabu dabe inũ
besti watã ushe bestitxai nitxĩ hau dayashanũbũ shukuabu tibi hawa
hatu pakama piti besti inãkĩ ano tibi hatu yunukubainaya hatu haska
wakubaina habu dukũ shukuabu buabu Líbano nawabube hi dayai ushe
bestitxai dayai menetanaibũ hatũ hiwe anu bua hari ushe dabe dayaibũ
hanua ha katxu shukua betsari bui hikia haburi dayaibũ habu dukũ
shukuabu hatũ hiwe anu beabũ ana ushe bestitxai dayai meneaibu ana
ha katxu shukuabu bui hikia dayariaibũ ha katxu shukuabu hatũ hiwe
anu bea dayaibũ ana ushe bestitxai dayai meneaibũ habu dukũ butanima
ana dayai bui hikiabu ha shukua dabe inũ besti haska wakubainaibu
hawenabus tsua nuitapabumakẽ 15 Salomãonẽ hawẽ mai pakea anua

hawẽ dayarubu hatu dayamakubaini mati matipa anushũ 80.000 mishki
ewapa pewaibu inũ 70.000 hi txaipa inũ mishki ewapa sharabainaibu inũ
16 3,300 shanẽ ibu beshmasbũ habũ dayarubu yunukubaĩmisbu hati tana
keyuama 17 Deus kẽwãti hiwe hemaĩtĩ anu haki tsamabaũti hau ashunũbũ
mishki ewapa datsai daya karuhairakĩ 6 deshũ wakĩ habiatiubus
mishki mirima hau bishũtanũbũ shanẽ ibuhaira Salomãonẽ hatu yunua
18 mae betsa Gebal Jerusalém dapi hiweabũ hanushũ hi inũ mishki
pewakubaĩmisbu anu Salomão habũ hi inũ mishki dayakĩ pewashunikabu
inũ Hirão hi dayakĩ pewai unanepahairabũ hatũ mae Gebal anua bei
Jerusalém dapi hiwea 7 ano Israelĩ enabube dayakĩ Senhor Deus kẽwãti
hiwe hau ashunũbũ haska wati waima txibãkĩ hawẽ mishki tibi tanakĩ
pewakubaĩkĩ bitã bitãkĩ inũ bebirã bebirãkĩ mãtxĩshunibukiaki.

Salomãonẽ Senhor Deus kẽwãti hiwe templo hatu amanikiaki, na hãtxarã

(2 Cr 3.1-14)

6 1 Hawẽ shenipabu Israelĩ enabu Egito anua pashai tashnibiranibu
480 ano binukainaya ma 4 ano Salomão shanẽ ibukũkaĩkĩ ushe
ha katxu hawẽ kena Zivetiã Senhor Deus kẽwãti hiwe wakĩ hau daya
taebainũbũ Salomãonẽ hatu yunua 2 hatishũ kesua inũ hatia masua hawẽ
txaiparã, 27 metro inũ hawẽ hashpa 9 metro inũ hawẽ keyataparã, 13
metro meio akĩ keyuabu 3 hanu hikiti shui bebũ hawẽ bepuru hanu utati
deshaba wakĩ Salomãonẽ hatu yunua ana txitxikĩ haska wakĩ hawẽ
txaipa 9 metro ha kẽwãti hiwe hawẽ hashpa habiatiubukũs wakĩ hawẽ
deshaba 4 metro meio inũ hawẽ keyatapa 8 metro wakĩ txipu mane txibu
washanaibu unãtã hi txibu nitxiãbu 4 hawẽ txaipa ispi dabe anu hanu
niwe hikiti shui mane nanitxĩkĩ hau hashu wanũbũ Salomãonẽ hatu
yunua niwe hikiti shui anu mane nũkupabu betsa betsapa nakishkunabu
5 hawẽ kẽwãti hiwe ispibukũ ha dapi dĩtu dabe wakĩ aruti tapu itxapa
wakĩ dabe inũ besti tapa hau anũbũ Salomão hatu yunuria 6 hawẽ
kẽwãti hiwe mishki kene anu haki nakishkũ mistuti shui wakatsi ikama
hawẽ kẽwãti hiwe mishki kene anu hawẽ nakishkũ hanati watã ha
dukũ hanu aruti tapu hawẽ nashaba 2 metro 20 centímetro inũ hawẽ
keyatapa anu hawẽ kẽwãti hiwe kene 45 centímetro hashu watãri ha
katxu manaũri aruti tapu hawẽ hashpa nashaba 2 metro 70 centímetro
ana ha katxu manaũri aruti tapu hawẽ henea nashaba hashpa 3 metro
10 centímetro hawẽ keyatapa anu hawẽ kẽwãti hiwe kene ana 45
centímetro hashu watãri haska wakĩ Senhor Deus kẽwãti hiwe templo
kene anu sheshakubaĩkĩ hawẽ aruti dĩtu tibi keyuabu 7 Senhor Deus
kẽwãti hiwe wakĩ mishki tibi ewapa inũ hatiubuma betsa betsapa
bebũkiri 6 sapa kerã tibi hatiubus kesua inũ hatia masua wakĩ datsakĩ
pehairawaimabuwẽ taea mae betsa anua mishki bebirã bebirãkĩ bari

itxapa hanus mãtxĩkubainimabũ hawẽ mastati inũ due inũ hawẽ mane
dayati betsa betsapa ana hawa tsuã meamawẽ taea tsuã kusha kusha
akama nishmahaira dayakĩ tsama bestiaibũ 8 Senhor Deus kẽwãti hiwe
ispi yusiuri hawẽ aruti dĩtu ha dukũ tapu hikiti shui beputiya wabu, hawẽ
inakaĩti tapaiti sharabu wakeakeabu ha katxu tapa inũ ana ha katxu tapa
anu keyutã hanushũ dasibi tapaiti wabaĩkĩ txĩtuã akeakebaĩkĩ meneabu
9 hawẽ kẽwãti templo mishki kene ma keyuabu kusha tuash ewapa
9 metro keyatapa besha hawẽrua tsamĩkĩ kekũbaĩkĩ keyushũ hawẽ
ixkixkũki netãbaĩkĩ keyuabũ 10 hawẽ kẽwãti hiwe dũkebauna hawẽ
aruti hawẽ keyatapa 2 metro 20 centímetro kusha nakishkũ tibi hawẽ
kẽwãti hiwe kene anu sheti akĩ pehaira washinabu 11 Senhor Deusũ
Salomão yunukubaĩshĩshũ ana yuikĩ: 12 "Na hanushũ ea kẽwãti hiwe mĩ
ma menekubainaiwẽ taeshũ ẽ mia yuiai ea nĩkawe. Haska mĩ shenipabu
ẽ yununi hãtxa nĩkakubaini pe hiwekaĩkĩ ẽ yunuti hãtxa inũ ẽ nemati
hãtxa mĩ txibãkubainaya haska mikiri mĩ epa Davi ẽ yubani ẽ mia
ashũkubaĩshanaii. 13 Mĩ haskaya Israelĩ enabube ẽ hiwekũkaĩshanaii.
Enabu Israelĩ enaburã, ẽ hatu putama ikũkaĩshanaii", aka
14 Senhor Deus kẽwãti hiwe uke merã keyukatsis ikĩ Salomãonẽ ana
hatu yunua 15-16 kusha tuash sapa itxapawẽ uke merã mishki kene
keyubiakẽ ana hamamaki kebẽbaũkĩ manaũri inũ namã tsamĩbaũkĩ
keyushũ mishki tapabiakẽ hi betsa cedro nukũ hãtxawẽ yuiarã, buni
keskarã, haska ha tuashwẽ atximabaũkĩ keyuabu hawẽ shenipabube
Senhor Deus yubakani hãtxa aruni bau hanu tsaũti ha pake betsa petxiuri
nashaba 9 metro washiãbu kenakĩ: "Dĩtu Meribihairaki", akĩ kenati watã
ha dĩtu betsa pakekĩ tari keshtupawẽ kebẽkĩ pũtebaĩkĩ keyuabu 17 ha Dĩtu
Meribihaira bebũ dĩtu nashaba betsa hawẽ txaipa 18 metro wanibukiaki.
18 Senhor Deus kẽwãti mishki hiwebiakẽ uke merã uĩtima wakĩ kushawẽ
bebetã nupewẽ dami wakĩ ni hua inũ ni bimi keska wakĩ hawẽ kene dau
wakĩ hawẽrua wanibukiaki.

Senhor Deus Salomãobe yubakanikiaki, na hãtxarã
(2 Cr 7.11-22)

9 1 Haska wakubaĩkatsi ikĩ Senhor Deus kẽwãti hiwe inũ hawẽ
hemaĩtĩ anu hamapai sharabu hatu wamakĩ habiatiãri hawẽ hiwe
ewapa hawẽrua hatu amariakĩ Salomãonẽ hatu menemakẽ 2 Gibeão
anua Senhor Deus Salomãoki nukuni keska ana ha katxu Salomãoki
nukutã 3 ana habe hãtxakĩ yuikĩ: "Mĩ ebe hãtxakĩ ea kẽwaĩ inũ mĩ ea ea
akai mĩ hãtxa ẽ nĩkayamaki. Ha kẽwãti hiwe mĩ ma akima anu ẽ kena
ikũkaĩshanaiwẽ taeshũ meribi ena wakĩ ẽ ma pepa washinaki. Mekekĩ uĩ
ẽ hanu ikũkaĩshanaii. 4 Hakia eskatiã haska mĩ epa Davĩ txakabuwakatsi
ikama pe hiwekũkaini keskai ea bebunua miari pe hiwekũkaĩkĩ ẽ hatu
yusini txibãkĩ inũ ẽ yunuti hãtxa inũ ẽ nemati hãtxa miãri nĩkai shanẽ

ibui mĩ hawẽ hiwekũkainaya 5 Israelbu minabũ hatu yunui hau shanẽ
ibukubaĩshanũbũ bestitxai katushũ ẽ shanẽ ibuhaira wakubaĩshanaii. Mĩ
epa Davi eã yuikĩ: 'Mĩ ma mawakẽ hau mĩ shãtukũ Israelbũ hatũ shanẽ
ibuwakĩ hawa heneama minabu bestitxai ẽ katukubaĩshanaii', aki ẽ habe
yubakani shinãkĩ eã miari yubakĩ ẽ mia ana mestẽwaiĩ. 6 Hakia matu
inũ matũ bakebu itxai pakubaini ea txibãkĩ henetã ẽ yunuti hãtxa inũ ẽ
nemati hãtxa ẽ hatu yusini habũ txibãma yushibu betsa betsapa duawakĩ
hatu kẽwaĩbũ 7 na mai pakea matũ shenipabu ẽ ibu wamani anua Israelĩ
enabu betsekĩ akawatã ẽ hatu putashanaii. Ha dikabi na kẽwãti hiwe
ẽ pepa washina ẽ ana shinãkĩ mekeama ishanaii. Ha dikabi tsuabura
hiwebaunabũ Israelĩ enabukiri shinaĩ kashekubaĩshãkanikiki. 8 Ha dikabi
mã ea heneshanai na kẽwãti hiwe hawẽruabia ibubis di iki hanus maspua
manikẽ dasibibũ daĩbaini e iki haki kashei tsuara yuka iki: 'Na yurabu
inũ hatũ kẽwãti hiwe txakabuwakinã, haskakĩ Senhor Deusũ haska
wanimẽ?' ikaya 9 tsuãra kemakĩ yuikĩ: 'Hatũ mekenika Senhor Deusũ
hatũ shenipabu Egito anua hatu tashnimabiabirani hawẽ hãtxa habũ
danãkĩ ana txibãma yushibu betsa betsapa duawakĩ kẽwãkubainaibuwẽ
taeshũ txakabu betsa betsapa hatu anu yunukĩ Senhor Deusũ hatu
kupinikiaki', akĩ yuikubaĩshanikiki", iki Senhor Deus Salomãobe
hãtxanikiaki.

Sabá anua nawa aĩbu shanẽ ibuhaira Salomãobe hãtxanũ ika hunikiaki, na hãtxarã

(2 Cr 9.1-12)

10 1-2 Senhor Deus kẽwaĩ Salomão unanepahairakũkainaya
txanibaunaibu Sabá anua nawa aĩbu shanẽ ibuhairatũ Salomãokiri
bana nĩkatã hawẽ yukati tibi itimaskawẽ hawẽ unanepa unãti wanũ
ika txaihairabiakẽ Jerusalém anu kai hawẽ mekenika kushipabu
yura hawẽruabu itxapabube inũ, hawẽ dayarubu itxapa inũ, camelo
kamaki sheni inĩti itxapaya inũ, ouro mirima inũ, hawẽ dauti hawẽrua
betsa betsapa mirima peumatã bekubirani atimas hikiabu Salomãonẽ
mekenikabũ Sabá anua nawa aĩbu shanẽ ibuhaira iweshũ Salomão bebũ
nitxiãbu ha aĩbũ hawẽ yukati itimaska inũ bika haska bebũkiri shinaĩma
Salomão yukakubaina 3 hawẽ yukati tibi bestibu kemakĩ Salomãonẽ
yuikubaĩkĩ keyua, hawara aĩbu shanẽ ibuhairatũ yukati betsa Salomãonẽ
huneama yui keyutiru inikiaki. 4 Salomãonẽ unanepa hãtxa nĩkatã
hanushũ hawẽ hiwe hawẽrua ewapahaira waima uĩ keyutã 5 shanẽ ibũ
tapu anushũ piti pepa betsa betsapa hatu pimakubaĩmis uĩriakĩ hanu hawẽ
unanepa shanẽ ibu beshmasbu pe hiwemisbu uĩ keyubaũkĩ hawẽ dayarubũ
tari hawẽrua saweria habũ pe shinaĩ dayashũkubaĩmisbu uĩriakĩ shanẽ ibũ
piti inũ hawẽ neshuti hawẽ tenãti dau hayamẽkaĩ, iwanã, ha dukũtũ pikĩ
meshũmis unãtã shanẽ ibu pimakĩ neshumakĩ akubaĩmisbu uĩriakĩ, Senhor

Deus kẽwãti hiwe bebũ txashuwã tesẽshũ txiwẽ hawẽ yura hirabi kuakĩ
Salomãonẽ akubaĩmis dasibi haska sharabu uĩ keyutã haska wamis uĩkĩ
shinaĩ hashpa daka e ikũkaĩkĩ 6 aĩbu shanẽ ibuhairatũ Salomão kẽwãkĩ
yuikĩ: “Mĩ unanepa hãtxa inũ haska hawara sharabu mĩ pewakubaĩmiskiri
ẽ mae pakea anushũ ea yuiabu ẽ mikiri nĩkakubainimarã, mĩ txanimaki.
7 Hakia haska bestima ea kayabis hushũ hanũkaĩ ẽ beruwẽ uĩkĩ haska ẽ
nĩkaima keska eskatiã ẽ mia ikũwãtiruki. Mikiri pepa namakis besti ea
yuimabuki. Haska ẽ nĩkakubainima mĩ unanepa inũ hamapai sharabu
hayakĩ mĩ ma binuaki. 8 Mia dapi itxashũ mĩ unanepa hãtxa nĩkai minabus
inũ mĩ unanepabu inũ mĩ dayarubu shinã txãkaĩ benimakubaĩmisbuki.
9 Mia betxipaikĩ merabewakĩ Israelĩ enabu mĩ hatu yunukubaĩshanũ mia
katushũ shanẽ ibuhairawaniwẽ taeshũ mĩ mekenika Senhor Deus duawakĩ
kẽwanãkãwẽ. Hawẽ nui paewẽ hawa kaneama mĩ hatu yunukubaĩshanũ
Israelĩ enabu Senhor Deusũ hatu betxipaihairakubaĩmiswẽ taeshũ shanẽ
ibuhairawakĩ mia katuniki”, atã
10 hanushũ aĩbũ Salomão duawakĩ 20 talento de ouro, 4.000 quilo
ourorã, inũ, sheni hawẽ iti ininipa mirimahaira inũ, hawẽ dauti hawẽrua
betsa betsapa mirimahairari Salomão hamẽ inãkuinikiaki. Hati sheni
ininipa itxapahaira Sabá anua nawa aĩbu shanẽ ibuhairatũ Salomão
inãkuini keska binumakĩ Israelĩ enabũ mai pakea anu tsuã hati beshũ
inãma inikiaki.
11 Ha dikabi ha dukũ Sabá anua nawa aĩbu shanẽ ibuhaira huriama
Salomãonẽ haibu Tiro shanẽ ibuhaira Hirão shashu ewapabu mabu
bemisbu mai pakea betsa hawẽ kena Ofir anua ouro beshũbirãbirãmisbu
inũ habiabũri hi betsa hawẽ kena almugue inũ mishki karuhaira
itxapahairari Salomão anu beshuãbu 12 Senhor Deus kẽwãti hiwe
inũ hawẽ hiwe ewapa hawẽrua anushũ hawa teketima wakĩ ha hiwẽ
kebẽbaũkĩ hau ashanũbũ Salomão hatu yunukubaĩkĩ hawẽ mimawati
harpa inũ saltério mimawanikabũ hau ashũkubainũbũ Salomãonẽ hatu
yunurianikiaki. Haska wanibu keska ha hi sândalo itxapa ana beabuma
inũ, natiãri tsuã ana hati beai nũ uiãmariki. 13 Hanushũ hawara sharabu
Salomão anua bikatsis ikĩ Sabá anua nawa aĩbu shanẽ ibuhairatũ yuka
inãtã hanushũ ibubis Salomãonẽ hawẽ inãkuĩ hãtsiri inãnikiaki. Haska
wa hawẽ mekenikabu inũ unanepa merabewamisbu inũ hawẽ dayarubube
hawẽ mai pakea anu hatube txĩtũkainikiaki.

Jeroboãonẽ Salomão dananikiaki, na hãtxarã

11 26 Efraim enabu huni betsa Nebatẽ huni bake Jeroboão mae betsa
Zereda anua kaini txipu ma hawẽ epa mawaimakẽ hawẽ ewa
Zerua beneumatũ hawẽ bake Jeroboão yumewaima huni ewatã Salomão
dayashũbiai Salomão shanẽ ibuki sinatakĩ danãkĩ ana txibãma inikiaki.
27 Haska wakĩ shanẽ ibuhaira Salomão Jeroboãonẽ danani matu yuinũ

nĩkakãwẽ. Jerusalém anu hanu Davĩ ha dukũ hawena wakĩ mae ibu wani:
“Davĩ Maeki”, iwanã, kenamisbu anushũ napaku mata wakĩ pãpa washũ
hawẽ mishki kene Milo anu hatiri di ikai hau bena wakĩ pewashanũbũ
Salomãonẽ hatu yunua dayakĩ taewaibũ 28 hatube dayai Jeroboão huni
kushipa yunu beru inuĩra uĩkĩ beru mestẽwãshũ Israelĩ bake José enabu
hau hatu dayamakĩ hatu yunukubaĩshanũ Salomãonẽ Jeroboão katushũ
shanẽ ibu beshmas hatu washuĩmakẽ
29 shaba betsatiã Jerusalém anua kaĩkaini kai mae betsa Siló anua
Deusũ hãtxa yuishunika hawẽ kena Aíasĩ yabukuti bena sawea bai
putxinĩ Jeroboãoki nukutã ha dabe besti nia tsuã uiãma inũ tsuã
nĩkabumakẽ, 30 hawẽ yabukuti bena Aíasĩ pekashũ hawẽ mekẽ dabewẽ
tsumashũ tari ushni ushni akĩ 12 watã 31 Jeroboão yuikĩ: “Na ẽ tari ẽ
ushnishurã, 10 ushni bishũ mekeyushãwẽ. Haska mĩ biairã, shabakabi
mia yuinũ nĩkawe. Israelĩ enabu mekenika Senhor Deusũ mia yuikĩ:
‘Hau Israelĩ enabu ana hatũ shanẽ ibuyamanũ Salomãonẽ enabu anua
ẽ hatu mebĩshanaii. Haska watã Israelĩ enabu 10 shukuabu mĩ hatũ
shanẽ ibu ikũkaĩshanũ ẽ mia yunushanaii. 32 Hakia Israelĩ enabu mae
tibi anua Jerusalém katushũ ẽ kena ẽ hanu netani inũ ẽ tsuma Davi ẽ
betxipainiwẽ taeshũ Israelĩ enabu shukua bestitxai Salomãonẽ enabu
ẽ habu heneshũshanaii. 33 Salomão inũ hawẽ huni bakebũ ẽ hãtxa
nĩkama danãkĩ ea henetã Sidom nawabu mekenika yushibu Astarote inũ
Moabe nawabu mekenika yushibu Quemos inũ Amom nawa mekenika
yushibu Milcom duawakĩ hatu kẽwãmisbuki. Haskakubainaibu uĩkĩ:
Txakabukubaĩkanikiki, iwanã, ẽ hatukiri shinãmiski. Ha dikabi haska
Davĩ ẽ hãtxa txibani keska wama ẽ yunuti hãtxa inũ ẽ nemati hãtxa
txibãbumawẽ taeshũ ẽ hatu kupishanaii, 10 shukuabu mebĩkinã.
34 Hakia Davi ẽ katuni ẽ tsuma ikũkaĩkĩ ẽ yunuti hãtxa inũ ẽ nemati
hãtxa txibaĩ hiwekũkainiwẽ taeshũ hau shanẽ ibuhairanũ ẽ mebiãma
Salomão hiwekũkainaya shanẽ ibuai ẽ mekekubaĩshanaii. 35 Hakia Israelĩ
enabu dasibi hau ana shanẽ ibuyamanũ Salomãonẽ bake ẽ nemashanaii.
Mebĩtã ẽ mia katushanaii, Israelĩ enabu 10 shukuabu yunui mĩ shanẽ ibu
ikũkaĩshanunã. 36 Hanu ẽ kena ipashanai Jerusalém ẽ katuni anu meshu
merã bĩ dekua keska ẽ tsuma Davĩ enabu huni bestitxai katukubaĩkĩ ea
bebunua Jerusalém anu shanẽ ibutiru, Israelĩ enabu shukua bestitxai
ẽ henekubaĩshanaii. 37 Hati yurabu mĩ yunui shanẽ ibukĩ Israelĩ enabu
shanẽ ibu mĩ ikũkaĩshanũ ẽ mia katushanaii. 38 Haska ẽ mia yunuai
mĩ akubainai inũ haska miãri betxipaikĩ txanima ẽ yunuti hãtxa inũ
ẽ nemati hãtxa ẽ hatu yusini Davĩ txibãkĩ akubaini keska wariakĩ
mĩ akubainai mia merabewai mibe ikũkaĩkĩ minabu ẽ mia shanẽ ibu
wamakubaĩshanaii, hanua Davĩ enaburi hatu shanẽ ibu wariakubaĩkinã.
Mĩ haska waya Israelĩ enabu ẽ mia hatu ibu wamashanaii. 39 Hatũ
txakabuwẽ taeshũ Davĩ enabu pakubainaibu bari itxapa hatu kupikubaĩkĩ

atimas henekĩ ẽ ana hatu kupiama ishanaii' ", anikiaki. Haska wakĩ
Deusũ hãtxa yuishunika Aias Jeroboão yuimanikiaki.
40 Haska Aiasĩ Jeroboão yuishina Salomão tapĩtã hau Jeroboão
tenanũbũ hawẽ tsumabu yunua atxitã tenãpanãbũ Egito nawabu shanẽ
ibu Sisaque anu pashai ka, Salomão mawariamakẽ hari irui pashai kaima
Jeroboão hiwekũkainikiaki.

Salomão mawanikiaki, na hãtxarã
(2 Cr 9.29-31)

41 Salomão hawẽ unanepa hãtxa betsa betsapa inũ dasibi hawẽ daya
tibi akubaini ha miyui una merã hakiri kenenibukiaki. 42 Jerusalém anu
hiwekĩ Israelĩ enabu dasibi yunui 40 ano Salomão shanẽ ibukũkaini
43 atimas mawa mae mishki kenebaunibu hawẽ epa Davĩ ha dukũ mae
ibu wani anu maiwabu hanua Salomão shãtukũ hawẽ huni bake Roboão
shanẽ ibui taenikiaki.

Israelĩ enabu yunui shanẽ ibu dabei pashkanibukiaki, na hãtxarã
(2 Cr 10.1–11.4)

12 1 Shanẽ ibuhairanũ ika Siquém anu Roboão kakẽ Israelĩ enabu
dasibi hari bushũ hatũ shanẽ ibu wakĩ katunibukiaki. 2 Hamẽ
betsarã, Nebatẽ huni bake Jeroboão Salomãonẽ detepaia pashai Egito
anu hunei kani hiwekẽ ma Salomão mawaimakẽ Jeroboão hari hiwebiakẽ
hau hunũ 3 hawenabu Israelĩ enabũ Jeroboão kena txĩtũkirã hawenabu
dasibibuki dasitã hau Roboãobe hatu hãtxashunũ yunuabu Roboão yuikĩ:
4 —Mĩ epa nũ dayashũbia nuku daya bika tenemakubainimaki.
Haskawẽ taeshũ natiã mianã, ha shãkamahaira mei nũ hawa
huĩrukũtiruma ishiã nũ huĩrukũyunũ haskaira nuku daya kushipamama
eskarabes nuku amakĩ yunukubaĩshãwẽ. Mĩ nuku haska waya nũ mia
duawakĩ ashũkubaĩshanaii— akabu
5 Roboãonẽ hatu kemakĩ yuikĩ:
—Matũ hãtxa ẽ shinã pewayuai buyutãkãwẽ. 3 dia binuaya ebe hãtxai
ana betãkãwẽ— hatu wa yurabu hatũ hiwe anu buabũ 6 hanua hawẽ epa
Salomão hiweatiã ha anibu unanepabũ merabewakubainimabu yuikĩ
shanẽ ibuhaira Roboãonẽ hatu yukakĩ:
—3 dia binuaya ha yurabu ẽ hatu yuishanai harakiri mã ea yusĩkatsis
ikai?— hatu wa
7 hãtxanametã habũ yuikĩ:
—Natiã mĩ hatu yunukubaĩshanũ Israelĩ enabũ mia betxipaikĩ mia
ma shanẽ ibu wakanikiki. Haskawẽ taeshũ haska shinaĩbu keska hatũ
hãtxa nĩkakĩ hatu merabewanũ, iwanã, daewati hãtxa pepawẽ hatu
yuishãwẽ. Mĩ hatu haska wa mia txibãkubaĩshãkanikiki, shanẽ ibuhaira
wakinã— akabu

8 hanushũ hawẽ epã anibu unanepabũ hãtxa Roboãonẽ hawa hatu
nĩkakĩ txibãkatsi ikama hakia habe yumenibũ merabewakatsis ikaibu
Roboãonẽ haburi 9 yukariakĩ:
—Haska ẽ epã hatu dayamakĩ bika tenemahairakubainima ẽ bika
beshmas hatu washanũ ea yukashinabu haska ẽ hatu yuishanũ harakiri
mã ea yusiaĩ, hatu haska yuishanunã?— hatu wa
10 ha habe yumenibũ kemakĩ:
—Ha yurabũ haska mĩ epã hatu dayahairamakubainima keskama hau
ana bika tenetxakayamakubainũbũ mia yukashinabu eska hatu yuishãwẽ:
"Txanima ẽ epa kushipahairakĩ matu yunutxakayamaima keska eã ha
binumakĩ ẽ matu yunutxakayamashanaii. 11 Dayamakĩ matu bikahaira
tenemabiaimakẽ binumakĩ ẽ matu ana bika tenematxakayakubaĩshanaii.
Kupikĩ awa bitxiwẽ ẽ epã hatu matu kusha kusha amakubainimaki. Hakia
eã matu hatu kupimakinã, bitxi mane kushipa denetameyawẽ ẽ hatu
matu kusha kusha amakubaĩshanaii", akĩ hatu yuishãwẽ— akabu
12 haska Roboãonẽ ha yurabu mae anuabu ha hanu beshanũbũ
hatu yuishina ma 3 diakẽ Jeroboão yurabube Roboão anu ana beabu
13 hanushũ anibu unanepabũ hãtxa danãkĩ hawa hatu nĩkama hãtxa
kushipawẽ hatu kemakĩ 14 haska habe yumenishũ yusĩtxakashinabu
habias txibãkĩ hatu yuikĩ:
—Ẽ epa kushipakũkaini keska earã, kushipahairakĩ ẽ epã
matu apauni ẽ matu binumashanaii. Hatũ matu dayamakĩ matu
bikahaira tenemabiakubainimakẽ binumakĩ ẽ matu bika tenema
txakayamakubaĩshanaii. Kupikĩ bitxiwẽ ẽ epã hatu matu kusha kusha
amakubainimaki. Hakia eãri kupikĩ bitxi mane kushipa denetameyawẽ ẽ
hatu matu kusha kusha amakubaĩshanaii— hatu wa
15 Siló anu Deusũ hãtxa yuishunika Aías Senhor Deusũ hãtxamakĩ
haska bebũkiri Nebatẽ huni bake Jeroboão yubaimawẽ taea shanẽ
ibuhaira Roboão haska Senhor Deusũ shinaĩma keska hau inũ Israelĩ
enabu danãmaya hatũ hãtxa Roboãonẽ hawa nĩkamakẽ
16 shanẽ ibuhaira Roboãonẽ haska betxipaiaibu hatu ashũkatsi ikama
hawa hatu nĩkama ibubis ikaya Israelĩ enabu shukuabu shanẽ ibubu inũ
anibu unanepabũ uĩkĩ unãtã hawaira yuinamei shinã betsaibũ habias
shinaĩbu keska huni betsã hatu kemashũkĩ hui kushipawẽ shanẽ ibuhaira
yuikĩ:

"Txanima, nukuburã nũ hawa Davĩ enabumaki.
Jessé enabube hiwekũkaini nũ hawa hatũ hamapai biama
ikũkaĩshanaii.
Davĩ enabu shukuabu bestitxai ibubis hatumebi shanẽ ibutirubuki.
Haskakenã, enabu Israelbuũ, nukũ hiwe tibi burinãkãwẽ",

hatu wa hawẽ hãtxa nĩkatã henebaini Israelĩ enabu 10 shukuabu
nortekiri hatũ mae tibi hawaira buake buakeaibũ
17-18 hau hatu ana dayamakubainũ kushipawẽ hatu dayamakubaĩmis
shanẽ ibu Adorão shanẽ ibuhaira Roboãonẽ ana yunukĩ nitxiã Israelĩ
enabu 10 shukuabu anu kashũ hatu ana dayamapanã haki sinatakĩ
mashash tũkewẽ tsaka tsaka akĩ tenãshinabu haska washinabu Roboãonẽ
nĩkatã hatuwẽ datei hawẽ cavalõ tarãbaĩtiki hawaira inatã Siquém anua
pashai Jerusalém anu kai hikia Judá enabũ mae pakekauana anu Israelĩ
enabu hiwebaunabu besti yunui Salomãonẽ bake Roboão hatũ shanẽ
ibu ikũkainaya 19 haska kainimawẽ taea Israelĩ enabu 10 shukuabũ danã
taewabainibu Davĩ enabu ana hatũ shanẽ ibumawẽ taea dananananãtiani
natiã habiaskas ikubaĩmisbukiaki.
20 Egito anua Jeroboão ma txĩtuĩmakẽ Israel enabu dasibibũ unãtã ha
shanẽ ibuhaira wakatsi ikĩ Jeroboão kenabu hua Israelĩ enabu dasibi
itxabu anushũ shanẽ ibuhaira wakatsi katukĩ hatũ shanẽ ibuhaira wabu
Davĩ enabu shanẽ ibuhaira Roboão tsuã ana nĩkakĩ txibãbumahairakẽ
hakia Judá enabũ Davĩ baba Roboão nĩkakĩ habũ besti txibãkubainaibũ
21 Israelĩ enabu anu ana hatũ shanẽ ibuhairakatsis ikĩ 10 shukuabube
detenamekĩ binutã hatũ shanẽ ibunũ ika Jerusalém anu ana hikishũ Judá
enabu mae tibi anua inũ Benjamimnẽ enabu mae tibi anua detenamea
unãhairaibu katukĩ 180.000 detenamenikabu Roboãonẽ hatu itxawakĩ
keyukẽ 22 haskaibu Deusũ uĩkĩ huni betsa hawẽ kena Semaíasĩ Deus
txibãhairamis ha Deusũ yunukĩ yuikĩ:
23 —Salomão bake Roboão Judá shanẽ ibu inũ, Judá enabu dasibi inũ,
Benjamimnẽ enabu dasibi inũ, hatiri Israelĩ enabu mĩ mai pakea anu
hiweabu hatu ea nemashũkĩ yuikĩ: 24 “Senhor Deusũ matu yunuikiki.
Matũ betsabu Israelbuberã, ana hatube detenameyamakãwẽ. Haska
shinãkĩ ẽ matu pashkaimawẽ taea matũ mae tibi anu txĩtũbaĩkãwẽ”, akĩ
hatu ea yuishũtãwẽ— aka Semaías kashũ ha detenamenikabu hatũ shanẽ
ibubube Senhor Deusũ hãtxa hatu yui keyua haska Senhor Deusũ ma
hatu yunua nĩkatã Roboão henebaini Senhor Deusũ hãtxa ikũwaĩ hatũ
mae tibi txĩtuaĩbũ

Jeroboãonẽ yushibu betsa kẽwãti dami dabe hatu amanikiaki, na hãtxarã

25 Efraimnẽ enabu mai pakea mati matipa anu hawẽ maewã Siquém
anu hiweshũ Jeroboão shanẽ ibuhairai taekĩ hawẽ mishki kenebaunibu
ana hatu bena wamakĩ maewã hirabi hau pewanũbũ hatu yunushũ hatu
uĩkubaina hawẽ yunua txibãkĩ akĩ keyuabũ hanua Hene Jordão kesha
betsauri Peniel anu ha maeri hau pewanũbũ Jeroboãonẽ hatu yunua
pewakĩ keyurianibukiaki. 26-27 Hanushũ Jeroboão datekĩ shinãkĩ: “Senhor
Deus kẽwãti hiwe Jerusalém anu bushũ Senhor Deus kẽwãkĩ txashuwã

tesẽshũ hawẽ sheni inãkĩ kua keyukĩ hawẽ nami bawashũ Senhor Deus
bebũshũ pi ano tibi Jerusalém anu butã butãkĩ ana Judá enabu shanẽ
ibuhaira Roboão betxipaimakĩ taewatirubuki. Haska wakĩ ea hatu
tenãmatã hanushũ Roboão ana txĩtuĩ hatũ shanẽ ibuhaira itiruki", ikĩ
28 haska shinãtã txipu hawẽ unanepabube hãtxanamei menetã ouro ina
awa bake bene dami dabe Moisĩ betsa Arãonẽ ani keska hau anũbũ hatu
yunua akĩ keyushũ hatũ shanẽ ibubu inũ yura itxapabu bebũ nitxiãbu
metukĩ Jeroboãonẽ hatu yuikĩ: "Jerusalém anu kashũ Senhor Deus
kẽwaĩ ma txai butã butãmisbu bikawẽ taeshũ na mekenika yushibu dami
dabetũ Egito anua nukũ shenipabu hatũ hatu pashawanirã, naki", hatu
watã 29 Betel hanu hawẽ Deuski nukuti tari hiwe pũtenibu anu ina awa
dami bestitxai hatu bumashũ nitxĩmashũ hanushũ ina awa dami betsa
nortehairakiri mae betsa hawẽ kena Dã anu hatu buma hatube kashũ
hatu nitxĩmariakẽ 30 ha ouro ina awa bake bene dami dabe Betel inũ
Dã anushũ kẽwaĩ Senhor Deuskiri Israelĩ enabu txakabui taeaibũ 31 ha
dikabi mati keyatapa betsa betsapa anu hatũ yushibu kẽwãti hiwe itxapa
Jeroboãonẽ hatu wamatã hau hawenabu hatũ deus benabe hãtxashunikabu
ikubaĩshanũbũ Levĩ enabuma hatu katutã 32-33 hanushũ Judá enabu
Jerusalém anua hanu besimisbutiã habias shabatiãri Jeroboãonẽ hawenabu
habianuri hatũ besiti bena washũkĩ ha habias oitavo ushe shaba 15tiã
Betel anushũ hatu amashĩshũ taewakĩ hawenabu ouro ina awa bake dami
wamashĩshũ hanu hatu mestẽwãmakĩ hatũ yushibu dami kẽwãkĩ inabu
menukĩ hau kuakubaĩshanũbũ ibubis shinãkĩ Jeroboãonẽ hatu yunuima
hawenabu hatũ deus benabe hãtxashunikabubetã hau apakeshanũbũ Betel
anushũ hawẽ kẽwãti txi tapu waimabu anushũ Jeroboãonẽ inabu nami inũ
hawẽ inĩti sheniyabi menu keyukĩ hatu taemanikiaki.

Israelĩ enabu anu Acabe shanẽ ibui txakabuhaira inikiaki, na hãtxarã

16 29 Ma 38 ano kai Judá enabũ mai pakea anu Asa shanẽ
ibushũkũkainaya nortekiri Israelĩ enabu 10 shukuabu anu hatũ
shanẽ ibuhaira Onri mawashĩkẽ hawẽ shãtukũ hawẽ bake Acabe hari shanẽ
ibui taeima Samaria maewã anu hiweshũ 22 ano hatu yunukubainikiaki.
30 Hakia Senhor Deus bebunua hawẽ aka tibi txakabuhairakĩ hawenabu
shanẽ ibu txakabuhairabiai mawaira haskama ipaunibukẽ atimapa wakĩ
hatu binumahairanikiaki.
31 Nebatẽ bake Jeroboãonẽ Senhor Deus danãkĩ txakabuwakubaini
keska wakĩ Acabẽ hawa shinãma ana atimapahairakĩ Sidom nawa shanẽ
ibu Etbaal aĩbu bake Jezabel aĩwãtã hatũ mekenika yushibu hawẽ kena
Baal duawakĩ kẽwãkubaĩkĩ taewanikiaki. 32 Hanushũ hawẽ maewã
Samaria anu ha yushibu Baal kẽwãti hiwe inũ hawẽ kẽwãti txi tapu
hatu wamanikiaki. 33 Ha dikabi yushibu aĩbu Poste-ídolo hi dami hatu

wamashũ hatu nitxĩmatã haska wakĩ Israelĩ enabu mekenika Senhor Deus
sinatahairamakĩ Israelĩ enabu shanẽ ibu betsabu binuhairanikiaki.
34 Acabe shanẽ ibuaitiã huni betsa Betel anua kaini hawẽ kena Hielĩ
maewã sheni Jericó ana benawanikiaki. Hielĩ mae kenebaunũ, iwanã,
hatu mai pukĩmaya hawẽ huni bake iyua dukũ Abirão mawai taenikiaki.
Txipu hawẽ mishki benibaũkĩ keyutã hawẽ henekĩ hawẽ hikiti shui
beputi hatu netãmanũ, iwanã, Hielĩ hatu yunuaya habiatiãri hawẽ bake
mashkuri Segube mawanikiaki, haska Numnẽ bake Josué Senhor Deusũ
bebũkiri yupumakĩ yuimakĩ tsuãra Jericó bena waitianã, hatũ huni bake
dabe mawashanikiki, ani txanima haskanikiaki. Hawẽ bakebu haskabiaya
atimas Jericó bena wakĩ Hielĩ hatu keyumanikiaki.

**Ui ana ikama mai tashkai keyushanai shanẽ
ibuhaira Acabe Eliasĩ yuinikiaki, na hãtxarã**

17 1 Mai pakea Gileade anu hawẽ mae Tisbé anu hiwea Deusũ hãtxa
yuishunika Elias Acabe shanẽ ibuhaira anu kashũ dateama
yuikĩ: “Israelĩ enabu mekenika Senhor Deusũ ea nĩkaya ẽ mia yuiaii,
ẽ ha dayashũmistũ kenawenã. Eska ikũkaĩshanikiki. Ea nĩkawe. Ano
tibi ikũkainaya ẽ yunuriama ui ana ikama inũ basnũ ana butuama
ishanikiki”, abaini kaya
2-3 haskawẽ taea Senhor Deusũ ana Elias yuikĩ: “Bari huaikiri pashai
nenua kariwe. Hene Jordão pukebaini ukeri pashku Querite anu huneritãwẽ.
4 Hanushũ pashku ũpash mĩ akubaĩtiruki. Hau mia piti bushũkubaĩshanũbũ
isa meshupa peiyabu ma ẽ mia hatu katushũ yunushũshuki”, aka
5 haska Senhor Deusũ yunua bari huaikiri Jordão pukebaini kai
pashku Querite anu bashikua hiwei kakẽ 6 penama inũ bari kaya tibi
misi inũ nami ba bishũ isa meshupabũ bushũtãtanabu pikĩ pashku ũpash
akubainaya 7 hakia ha mai pakea anua shaba eskarabes ui ana ikamakẽ
pashku netsui tashkai keyuaya

**Sarepta anu nawa aĩbu hawẽ bene ma mawanitũ
hiwe anu Elias kanikiaki, na hãtxarã**

8-9 hanushũ Senhor Deusũ Elias ana yunukĩ:
—Benitã Sidom mai pakea anu mae betsa Sarepta anu katãwẽ. Hari niti
ika hiweyutãwẽ. Aĩbu betsa hawẽ bene ma mawani hiwea anu hau hatũ
mia pimakubaĩshanũ mia pewashũkĩ ma ẽ mia yunushũshinaki— aka
10 nĩkatã Elias kakũkaini Sarepta anu hikitã hawẽ hikiti shui dapi niti
itã aĩbu hawẽ bene ma mawanikẽ karu metash bi kashũ itxawai Eliasĩ
uĩkĩ yuikĩ:
—Aĩbuũ, ũpash ẽ manuai kẽtxaki bitãshũ menã ea amariyuwe— aka
11 bishũtanũ ika kai dabekekainaya Eliasĩ ana kenakĩ yuikĩ:
—Ha dikabi misi ture betsa ea beshũriatãwẽ— aka

12 niti itã kemakĩ yuikĩ:
—Haska mĩ mekenika Senhor Deus hiwekẽ ẽ mia parãmaki. Hawa
misi ba ẽ hayamaki. Shekiwã duru mespu besti shumu merã ẽ mekea inũ
piti sheni eskarabes shumu betsa merã ha besti ẽ hayaki. Ẽ huni bakena
inũ ena na habiatiã keyu hawẽ bawakatsi ẽ karu benayuaki. Hatis besti
bawashũ pitã txipu buni tenei nũ mawashanaii— aka
13-14 Eliasĩ kemakĩ yuikĩ:
—Dateama ẽ hãtxa nĩkawe. “Israelbũ Deusũ ma nuku pewashinaki.
Mai anu Senhor Deusũ ui ana imariamakẽ mĩ shekiwã duru shumu
merã inũ mĩ piti sheni shumu betsa merã mĩ hayarã, netsuama
ikũkaĩshanikiki.” Haskawẽ taeshũ dateama ea bawashũtãwẽ. Ha dukũ
mĩ haya misi hatiuma washũ ea beshũwẽ. Haska watã txipu mina inũ mĩ
bakena misi betsa mĩ bawatiruki— aka
15-16 nĩkatã ikũwãbaĩ haska Eliasĩ yunua kashũ misi hatuna inũ
hawena inũ hawẽ bakena hatu bawashuna piabu hanua shekiwã duru
shumu merã hawa keyuama inũ piti sheni shumu betsa merã haya hawa
netsuama haska Senhor Deusũ Elias yuima keska ushe itxapa ha aĩbu inũ
hawẽ bake inũ Eliasĩ misi pikubainibukiaki, ui ikamabiakenã.
17 Hatiãra ha aĩbũ huni bake isĩ tenei taeshina pikukũkaini ana
harakiri huĩsinatima tsusabaina dakakẽ 18 hawẽ ewa datehairakĩ Elias
yuikĩ:
—Deus anua huniĩ, haskara nũ uinanaĩ? mia inũ earã. Ẽ
txakabukũkaini ea shinãmakĩ ẽ bake debuwanũ ika mĩ ebe hiwei
huimamẽ?— aka
19 Eliasĩ kemakĩ yuikĩ:
—Mĩ bake ea inãwẽ— atã hawẽ bake shãkixkumea bitã dĩtu manaũri
hanu ushamis anu mapemashũ hawẽ dakati anu datãshũ 20 nuihairakĩ hui
kushipawẽ Senhor Deus yukakĩ:
—Ẽ mekenika Senhor Deusuũ, na aĩbu beneuma bika tenemakĩ mĩ
nuitapawai ẽ hawẽ hiwetã ikarã, haskakĩ hawẽ bake mĩ tenanaĩ?— atã
21 ha bakeishta mamaki beushũ Elias nuihairakĩ Senhor Deus yunukĩ:
—Ẽ mekenika Senhor Deusuũ, bakeishta hawẽ yushĩ ana iweshũ haki
nanewe, hau ana hiwenunã— atã benitã ana dabeki haki beushũ habias
Senhor Deus dabeki yukaya
22 Eliasĩ hui Senhor Deusũ nĩkatã bakeishtã yushĩ ana haki nanea
huĩsinai ana hiweaya 23 Elias hawaira benitã bakeishta ikubirani tapa
manaũria butushũ ibuã dĩtu anu hikitã hawẽ ewa inãkĩ yuikĩ:
—Uĩwẽ. Na mĩ bakerã, ma ana hiweaki— aka
24 aĩbũ kemakĩ yuikĩ:
—Haska mĩ ea ashũshuwẽ taeshũ txanima mĩ Deus anua huniki.
Senhor Deusũ hãtxa txanima mĩ yuimis ikis ẽ mia unãhairaii—
anikiaki.

Shanẽ ibuhaira Acabe anu Eliasĩ uĩ ana haki nukui kanikiaki, na hãtxarã

18 1 Aĩbũ hiwe anu hiwea 3 ano binukainaya Senhor Deusũ Elias
yunukĩ yuikĩ: “Nenua kashũ Acabe hãtxa wakĩ uĩ ana karitãwẽ.
Mĩ hanu kakẽ mai anu ui ẽ ana hatu yunushanaii”, aka
2 haska wa nĩkatã Acabe uinũ ika Elias kaya habiatiãri Acabẽ
mai pakea inũ hawẽ maewã Samaria anu dasibibu buni paepa
tenehairaibũ, 3 Obadiasĩ hawẽ shanẽ ibũ tsumabu yunukĩ hawẽ hiwe
anu dasibi mekeshũmis Senhor Deuski mesehairakĩ hawẽ hãtxa txibãkĩ
kẽwãkubaĩmis Acabẽ ha hawẽ dayanika shanẽ ibu habe hãtxakatsi kena
hunikiaki. 4 Senhor Deusũ hãtxa yuishunikabu hau hatu tenanũbũ Acabẽ
aĩ Jezabelĩ hatu yunukĩ taewaitiã 100 Senhor Deusũ hãtxa yuishunikabu
Obadiasĩ hune hatu itxawashũ pashkakĩ 50 tibi shuku dabe watã mai kini
shui ewapa dabe anu hatu hunekĩ aruimashũ ushe itxapa misi inũ ũpash
besti hatu pimakĩ inãkubainaya 5 Obadias Acabe anu hua yuikĩ:
—Nukũ maewã Samaria txai kesukauna anu txatxa tibi inũ
pashku debu tibi uĩkubaunãwẽ. Nukũ cavalo inũ nukũ mula
hau hiwekubaĩyunũbũ nũ basi hatu betxishũtirumẽkaĩ. Nũ hatu
betxishunamakẽ nukũ inabu mawai keyuaibũ nũ hawa inabu ana hayama
ishanaii— aka
6 hawẽ maewã Samaria kesukauna anu kai pashka dabetã uĩbaunũ ika
shanẽ ibuhaira Acabe bai betsawẽ kaya Obadias bai betsawẽri kaya 7 ma
bai betsawẽ pashkabaini buaibũ Eliasri tashniriakirani Obadiaski nukuai
Elias unãtã ha bebũ di itã beti ishũ yuikĩ:
—Mĩ ẽ shanẽ ibu Eliasrã, habia mĩ miamẽ?— aka 8 kemakĩ Obadias
yuikĩ:
—Haa, habia ẽ eaki, Eliasrã. Kashũ mĩ tsuma yuiritãwẽ, ẽ nenu
niakirã— aka
9 kemakĩ Obadiasĩ yuikĩ:
—Hawa txakabu ẽ waimawẽ taeshũ Acabe anu mĩ ea yunui ikai,
ẽ mikiri banabima hau ea tenanunã? 10 mĩ mekenika Senhor Deusũ
ea nĩkatã ea kupitiruwẽ taeshũ ẽ mia parãmaki. Haska Acabẽ hatu
amaimakiri mia yuinũ ea nĩkawe. Nawabu betsa betsapabu anu inũ
shanẽ ibubu mirima hiwebaunabu dasibi anu mia benakĩ hau hatu
yukakubaunũbũ huni mirima ẽ tsumapã hatu yunuyamaki. Hania
mia betxitiruma habũ Acabe yuikĩ: “Nukũ mekenika yushibubũ nuku
kupitiruwẽ taeshũ txanima ẽ mia yuiaii: ‘Eliaski hania nukukĩ nũ
betxitirumahairaki’, akabu hatu yuikĩ hatu yubakubaũyamaki. 11 Mikiri
hatu haska wabiayamakẽ kashũ: ‘Elias ua nia’, akĩ ẽ tsuma mĩ ea
yunukĩ yuimai ikaii. 12 Mĩ ea haska wamatiru mia yuinũ nĩkawe. Ẽ
mia henebainaya hanu ẽ unãma anu Senhor Deusũ Yushinẽ mia iyuaya

Acabe anu kashũ mikiri ẽ banabima nenu hua Acabe miki nukukĩ mia
betxiama yuikĩ: ‘Mĩ txanitxakaii’, ishũ ea tenãshanikiki. Ẽ mĩ dayarurã,
hamẽ berunãtũ Senhor Deus kẽwãkĩ taewanishũ hawa heneama ẽ
kẽwãriakubainaii. 13 Hamẽ betsarã, Senhor Deusũ hãtxa yuishunikabu
hau hatu tenanũbũ hawẽ aĩ Jezabelĩ hatu yunukĩ taewaya 100 Senhor
Deusũ hãtxa yuishunikabu hatu itxawashũ shuku dabe 50 tibi washũ hatu
hunekĩ mai shui ewapa dabe anu hatu mistuimashũ misi inũ ũpash ẽ hatu
pimakubaĩmis mĩ ekiri nĩkariamamẽ? 14 Ea kashũ: ‘Eliasrã, ua ma hua
nia’, akĩ ẽ tsuma ẽ yuia ea tenãshanikiki”— aka
15 daewakĩ kemakĩ Eliasĩ yuikĩ:
—Senhor Deus kushipatũ dasibi binua ẽ dayashũmiswẽ taeshũ ẽ mia
yubaii. Na habiatiã txanima Acabe bebũ ẽ nia ea uĩkiki— aka
16 Obadiasĩ Elias uĩshu hawẽ shanẽ ibuki hau dateyamanũ daewa benai
kai haki nukui kashũ yuia: “Hani uinũ kawe”, ikaĩ Eliaski nukui kashũ
17 betxi tushitã Acabẽ yuikĩ:
—Israelĩ enabu hatũ shinã mĩ hatu itimaska wamisrã, mĩ miamẽ?— aka
18 Eliasĩ kemakĩ yuikĩ:
—Haskamaki. Israelĩ enabu eã ẽ hatũ shinã itimaska waismaki. Hakia
Senhor Deusũ yunuti hãtxa danãkĩ henenishũ mia inũ minabũ yushibu
Baal dami betsa betsapa duawakĩ mã kẽwãkubaĩmiswẽ taeshũ Senhor
Deusũ matu kupikubainikiki, ui matu inãmarã. 19 Nukunabu Israelĩ enabu
hunibu dasibi inũ ha habu 450 Baalĩ hãtxa yuishunikabu inũ 400 Aserá
hãtxa yuishunikabu habu mĩ aĩ Jezabelĩ mekekĩ pimakubaĩmis Mati
Carmelo anu hau hatu itxawanũbũ hatu yunuritãwẽ, ikisrã— aka

Baalĩ hãtxa yuishunikabube Elias unãtinãrabenibukiaki, na hãtxarã

20 Acabẽ Eliasĩ hãtxa nĩkatã Israelĩ enabu hunibu dasibi inũ Baal inũ
Aserá hãtxa yuishunikabu Mati Carmelo anu hau itxashanũbũ hau hatu
yuibaũtanũbũ Acabẽ hatu yunua bushũ hatu yuiabu bebirã bebirani Mati
Carmelo anu ma itxai keyuabũ 21 Israelĩ enabu dasibibu ma itxabu anu
Elias hatu dapi kashũ yuikĩ:
—Na shinã daberã, hatiã kaya mã ana taewabaĩshanai? Senhor
Deusrã, hawẽ mekenika Yushĩ Kayabikenã, ha besti txibãkubaĩkãwẽ.
Hakia Baalrã, hawẽ mekenika Yushĩ Kayabikenã, ha bestiri mã
txibãkubaĩtirubuki. Haratura katukãwẽ, ha dabe txibãmarã— hatu wa ha
yurabu hawa hãtxa betsa taska yuimabumakẽ 22 Eliasĩ ana hatu yuikĩ:
—Senhor Deusũ hãtxa yuishunika ea besti bashikuima ẽ hiweaki.
Hakia 450 Baalĩ hãtxa yuishunikabu hiweabu ha mapukana. 23 Ha mã
txibanũbũ nũ matu ashũkĩ uĩmaii. Haskawẽ taeshũ ina awa bake bene
dabe nuku inãkãwẽ. Habũ bestitxai katushũ tesẽshũ hawẽ bitxiyabi
meshte meshte ashũ karu itxapa mania anu nami mãtxĩtirubuki, txi keti
wamarã. Eãri ina awa bake bene tesẽshũ bitxiyabi meshte meshte ashũ

tari karu itxapa mania anuri ẽ mãtxĩriaii, txi keti wamarirã. 24 Matũ
yushibubu merabewati yukakãwẽ, hakia eanã, Senhor Deusũ merabewati
ẽ yukariairã. Haratutũra nuku kemakĩ nami inũ karu anu txi yunuaya
harã, mekenika Deus Txanima Kayabiki— hatu wa
dasibibũ kemakĩ yuikĩ:
—Mĩ shinã peki. Haska wanãkãwẽ— iki keyutã karu itxapa inũ ina
awa bake bene dabe ma hatu beshuãbu
25 hanushũ Baalĩ hãtxa yuishunikabu Eliasĩ hatu yunukĩ:
—Maturã, mã itxapaki. Matũ dukũ ina awa bake bene katukãwẽ.
Katutã kuakĩ keyunũ, iwanã, dasibi pewatã matũ mekenika yushibubu
yukabaũkãwẽ, hakia txi ketiwamarã— hatu wa
26 ina awa bake bene ma beshũ ma hatu inãbu tesẽshũ bitxiyabi meshte
meshte akĩ pewaibũ habiatiãri hatiritũ mishki mãtxĩkĩ txi tapu washũ
karu ma beabu ha mamaki mãtxĩkĩ keyushũ menunũ, iwanã, nami karu
mamaki mãtxĩriashũ penama hawẽ mekenika yushibu Baal yukakĩ
taewakĩ:
—Baalĩ, Baalĩ, nuku kemawe, txi yunukinã!— aki penama atiabu
kauani 4 hora habias hãtxa yuikubaini txi tapu dũkebauni ishtxu ishtxu
iki heneabumabiakẽ hakia hui inũ txiwẽ hawa hatu kemamahairakẽ 27 ma
bari mananãbikẽ Eliasĩ hatu kashewakĩ hui kushipawẽ hatu yuikĩ:
—Matũ mekenika yushiburã, ana hui kushipawẽ nĩkamakãwẽ, daya
betsa akĩ matu nĩkamamẽkainã. Haska inũ, pui kamẽkaĩ. Haskamarã, bai
kamẽkaĩ. Haskamarã, ma ushamẽkaĩ. Datekĩ bestẽwãkãwẽ!— akĩ hatu
kashewakĩ heneama yuikubainaya
28 sinatai hatũ beya txibaĩ sai sai iki ishtxu ishtxu ibauni nupewẽ
hatumebi siku siku iki ibubis txatxi txatxi ikabu himĩ iruma nashia keska
ikaibũ 29 ma bari mananãbi binukainaya hawa heneama nishi pae aka paeã
keska unãyamasi sai sai iki ishtxu ishtxu ibiakubainaibũ tsuã nĩkatã hawa
tsuã huiwẽ hatu kemamakẽ ma hanu bari kaitiã Jerusalém anushũ Senhor
Deusũ kẽwãti hiwe anushũ inabu hirabi hanu hatu kuashũmisbu kemaya
Baalĩ hãtxa yuishunika dasibibũ yukakĩ heneaibũ tsuã hawa kemama inũ
tsuã hawa hatu nĩkamawẽ taeshũ 30 Israelĩ enabu dasibi Eliasĩ hatu yuikĩ:
—Ma matuna ẽ uĩshuki. Enari ea dapi beshũ uĩ bekãwẽ— hatu wa ha
dapi dasibi bea hirabi mapuabũ Senhor Deus kẽwãti txi tapu wanibu ma
di iyama Eliasĩ bena wakĩ 31 Jacó, Senhor Deusũ kena betsa wakĩ Israel
wani, Jacó huni bakebũ enabu shukuati 12 keska mishki ewapabu katutã
pewanikiaki. 32 Ha mishki biai Senhor Deusũ yunua hawẽ kẽwãti txi tapu
Eliasĩ bena wakĩ keyutã ha mishki mania anu dũkemabaũkĩ hanu hene
matati wakĩ mai pukĩbaũkĩ watã hanu 20 litro heshe manebaũti nati akĩ
keyushũ 33 karu itxapa mãtxĩ pewabaũkĩ keyutã ina awa bake bene tesẽtã
hawẽ bitxiyabi meshte meshte atã karu mamaki mãtxĩkĩ keyutã 34 hatu
yuikĩ:

—Ẽ matu parãyamanũ Ianẽwã anua 4 shumuwãki ũpash matawatã
beshũ na nami inũ karu anu ũpash maukakĩ txa akĩ keyukãwẽ, pãtu
tsaũkinã— hatu wa nĩkatã bushũ ũpash bitãshũ hukakĩ ha nami inũ karu
txa akaibũ Eliasĩ hatu ana habiaskari yunua ana ũpash bitãshũ nami inũ
karu ana txa akabu Eliasĩ hatu ana habiaskari yunua hawẽ hãtxa ikũwãkĩ
ana ũpash bitãshũ ana nami inũ karu txa akĩ keyuaibũ 35 hanushũ kẽwãti
txi tapu mishkiri metxa wakĩ mai pukĩbauna anuri ũpash matai keyua
36 Jerusalém anushũ Senhor Deus kẽwãti hiwe anushũ inabu hirabi
kuaibu habiatiãri Deusũ hãtxa yuishunika Eliasĩ txi tapu dapi nishũ hui
kushipawẽ yuikĩ:
—Abraão inũ, Isaque inũ, Israel mekenika Senhor Deusuũ, Israelĩ
enabu dasibi mekenika Deus mĩ mia inũ ẽ mĩ tsuma mĩ ea yunushinawẽ
taeshũ natiã dasibi ẽ abaũshu uĩkĩ hau unãhairanũbũ ikis hatu uĩmawe!
37 Mĩ hatũ mekenika Deus Kayabi anu hau mia ana txibãkatsi txĩtunũbũ
hatu kenawe. Na yurabu mapubaunabũ hau unanũbũ Senhor Deusuũ, ea
kemawe! Txiwẽ ea kemawe!— atã
38 benãta ka nikẽ samama Senhor Deusũ txi yunua manaũria txi
shawakakirã txi tapu anu tĩ ikĩ ina awa nami inũ, karu inũ, 12 mishki
ewapabu inũ, mai pukĩbauna anu ũpash matari netsu keyuai 39 haskai
uĩtã datehairai dasibibu beni keyutã maĩ beti ishũ kẽwãkĩ: “Nukũ
mekenika Senhor Deus Kayabiki! Nukũ mekenika Senhor Deus Kayabiki!”
ikeakebaunaibũ
40 hanushũ Eliasĩ hatu yuikĩ:
—Baalĩ hãtxa yuishunikabu dasibi hatu atxikãwẽ, hau betsa
pashayamanũbunã— hatu wa hawaira hatu atxiabu pashku netsu Quisom
anu hatu matxi butemabaĩ Eliasĩ harishũ hatu yunua dasibi hatu tesẽ
keyuabũ,

Hau ui yununũ Eliasĩ Senhor Deus ea anikiaki, na hãtxarã

41 hatu haska wamatã Eliasĩ Acabe yuikĩ:
—Ui itxapa ma kuru iki dãka ikai ẽ nĩkaiwẽ taea kashũ pikĩ hawara
neshutã inũ kariwe— aka
42 Eliasĩ hãtxa nĩkabaini kashũ pikĩ neshutã Acabe kaya hakia Elias
Mati Carmelo keyatapahaira anu ana mapekekaini ka nishũ, Senhor Deus
ea anũ ika dãti itã hawẽ betũku xui iki beti itã 43 Eliasĩ hawẽ dayaru
yuikĩ:
—Ianẽwãkiri kashũ uĩtãwẽ— aka
kashũ uĩbaũtani Elias anu txĩtũkirã yuikĩ:
—Naiuri hawa hayamaki— aka
hakia Eliasĩ ana yunukĩ:
—7ki katã katãkĩ uĩtãtãwẽ— aka
44 haskabiatãtãkĩ hawa uiãma atimas hawara uĩtã txĩtũkirã yuikĩ:

—Unu txaikea nai kuĩ mekẽ tiu tsami pishta dama hukĩ ẽ
uĩbiranaii— aka
benitã Eliasĩ yuikĩ:
—Kashũ Acabe yuiritãwẽ: “Hanũ hau ui bekĩ mia nemanũ mĩ cavalõ
tarãbaĩti pewatã mĩ hiwe anu kariwe, akĩ mia yuikiki”, akĩ yuitãwẽ—
abiatã habia dabe butukirani
45 hawẽ dayarũ Acabe yuia meshu meshutxakayamai niwe kushipa
shũku ikaya ui mirima ikaya hawẽ cavalowẽ Acabe inakaini mae
Jezreelkiri kaya 46 habiatiãri Senhor Deusũ Elias kushipa inãyã hawẽ tari
txaipa binibirã hawẽ txinesheketiki usũtã kushikaĩkĩ Acabe binũbaini
Elias dukũ Jezreel anu hikikẽ,

Mati Horebe anu Elias pashanikiaki, na hãtxarã

19 1 haska Eliasĩ ashu inũ haska Baalĩ hãtxa yuishunikabu dasibi
hatu tesẽmashu Acabẽ hawẽ aĩ Jezabel banabimawẽ 2 taeshũ
Jezabelĩ nĩkatã hawẽ hãtxa bunika yunukĩ yuikĩ: “Eska Elias ea
yuishũtãwẽ: ‘Miarã, mĩ huni Eliaski. Earã, ẽ aĩbu Jezabelki. Haska
enabu Baalĩ hãtxa yuishunikabu dasibi mĩ tesẽ keyushu keska wakĩ
meshukiri na habia baritiãri ẽ mia habiaskari wariama yushibubũ hau ea
kupitxakayashanũbũwẽ!’ iwanã, ‘mia yuishuki’, akĩ ea yuishũtãwẽ”, aka
kashũ hawẽ hãtxa Elias yuia,
3 nĩkatã haki datehairai hawẽ hiwea mekei hawẽ dayaru iyui Judá
enabũ mai pakea sulkiri txaihaira Berseba anu kai hikishũ hawẽ dayaru
bashibaini 4 ana sulkiri ha mesti bai tanabaini hari tsua hiweabuma anu
shaba bestitxai bari txaitanabaini ka punu nuka hi txãpa hawẽ pei tupã
utapã anu tsaua punu nukai hĩ iki mawakatsis ikĩ Senhor Deus yuikĩ:
“Senhor Deusuũ, hatiski. Ẽ ana bika tenetirumaki. Ẽ shenipabu ẽ hawa
hatu binuamaki. Menã ea tenãkĩ ẽ hiwea ea biriwe”, atã
5 habianu hi tupã utapã namã daka ushahairakẽ nai tsuma hushũ
datekĩ bestẽwãshũ yuikĩ: “Benitã piriwe”, aka
6 bestẽtã uĩbaũkĩ hawẽ bushkakiri mishki mamaki txi kuhairaiwẽ misi
dama bawashu inũ ũpash shumuki mata betxitã benikauã misi pikĩ ũpash
neshutã ana habianuri dakatã ushaya 7 ana ha katxu Senhor Deusũ nai
tsuma hushũ ana datekĩ yuikĩ: “Ana benitã piriwe. Mĩ hari kairã, txaihaira
nenumaki. Itxapa mĩ piama txaihaira kai mĩ ana punu nukatiruki”, aka
8 Elias benitã misi itxapa pikĩ ũpash itxapari akĩ yaniwa ma ana
kushipawẽ taea bai tanabaini 40 dia inũ 40 meshu kai Deusũ Mati
Horebe anu hikia, 9 mawa putxinĩ mapekea mishki kini shui betsa anu
hikia meshu merã ushashini bestẽkainaya Senhor Deus habe ana hãtxakĩ
yuikĩ: “Eliasiĩ, nenu huirã, mĩ hawa shinaĩ mĩ hushiãmẽ?” aka
10 Eliasĩ kemakĩ yuikĩ: “Senhor Deusuũ, ẽ mia yaushihairaii, miwẽ
nuihairairã. Mĩ nukũ mekenika Deus kushipahaira dasibi binuawẽ

taearã. Haska ẽ shenipabube mĩ hatube yubakabiani Israelĩ enabũ mia
henetã mia hanushũ kẽwãti txi tapu di akĩ keyutã hatũ matxatu txaipa
kenuhairawẽ mĩ hãtxa yuishunikabu hatu tenãkĩ ma keyuyamabuki. Ea
besti ẽ hiwea eari tenanũ ikĩ ea benakanikiki", aka
11 Senhor Deusũ ana yuikĩ: "Neri shabakã kaĩwẽ. Mati putxinĩ anu ea
bebũ niwe", atã Senhor Deusũ daĩbainaya hakimamari besuuria niwe
kushipahaira bekĩ mati purekĩ mishki tuash akaya hakia niwe merã
Senhor Deus hayamakẽ, niwe maĩbainaya hanua patxa sakuriaya patxa
sakuai merã Senhor Deus hayamarikẽ 12 patxa sakui maiãyã txi here hi
hi ikaya hakia ha txi here merã Senhor Deus hayamakẽ txi here nukai
maĩkainaya unãshubira hui sha ikai nĩkaya 13 haskai nĩkatã hawẽ datei
Elias hawẽ yabukutiwẽ hawẽ besu beyabukutã tashnikirã kini kesha nikẽ,
hãtxa tashnikĩ yuikĩ: "Eliasiĩ, mĩ hawa shinãbirãshina hanu nia ikai?" aka
14 Eliasĩ kemakĩ yuikĩ: "Senhor Deusuũ, ẽ mia yaushihairaii, miwẽ
nuihairairã. Mĩ nukũ mekenika Deus kushipahaira dasibi binuawẽ
taearã. Haska ẽ shenipabube mĩ hatube yubakabiani Israelĩ enabũ mia
henetã mia hanushũ kẽwãti txi tapu di akĩ keyutã hatũ matxatu txaipa
kenuhairawẽ mĩ hãtxa yuishunikabu hatu tenãkĩ ma keyuimabuki. Ea
besti ẽ hiwea eari tenanũ ishũ ea benakanikiki", aka
15 hanushũ Senhor Deusũ yuikĩ: "Habiaskabiakẽ hariri ana kama mĩ
hushiãkiri ana hawẽri txĩtũkaini Damasco dapi hanu tsua hiweabuma anu
kashũ huni betsa Hazaelki nukushũ hau Síria nawabũ shanẽ ibuhairashanũ
sheni inĩti maukakĩ katutãwẽ. 16 Ana kai Ninsĩ baba Jeúki nukushũ Acabẽ
shãtukũ hau Israelĩ enabu shanẽ ibuhairashanũ sheni ininipa maukakĩ
katuriatãwẽ. Ana kai mae betsa Abel-Meolá anu Safatẽ huni bake Eliseuki
nukushũ mĩ shãtukũ hau ẽ hãtxa hatu yuishunika ishanũ sheni ininipa
maukakĩ ea katushũriatãwẽ. 17 Habu eskashãkanikiki. Israelĩ enabũ habũ
ea danãkubainaibu Hazaelĩ detenamenikabũ hatu tenãkĩ taewaibũ hatu
anua pashaibu Jeũ detenamenikabũ hatu deteriakĩ taewariaibũ hatu anua
pashaibu Eliseũ hawẽ henekĩ hatu tenãriashanikiki. 18 Habiaskabiakẽ enabu
Israelĩ enaburã, Acabe shanẽ ibuaitianã, habũ yushibu Baal dami kẽwaĩ ha
bebũ dãti ika dakashũ hawẽ tae hutsu hutsu akama ikubainimabu 7.000
yurabu ẽ hatu heneshanaii, hawa hatu tenã keyuamarã", aka

Eliseu kenakĩ hau habe dayanũ Eliasĩ katunikiaki, na hãtxarã

19 Senhor Deusũ hãtxa nĩkabirani hanua Elias kai hanushũ Safatẽ bake
Eliseũ hawẽ bai anu hawẽ mibã banakatsis ikĩ ketashamebaĩbaina 12
ina awa dabe hi tekishkũrabea habiaskas txitxibaina hawẽ tsumabu mai
sheshati awa sharamabaĩkĩ hatu yunubaĩkĩ Eliseũ hatũri hawẽ henekĩ mai
mishpu wakĩ ana pewabainaya Eliasĩ betxibirani haki nukunũ ika kakĩ
daĩbaĩkĩ Eliseuki hawẽ yabukuti haki puẽkĩ peyabubaini kaya 20 hawaira
Eliseũ hawẽ ina awa henebaini kushikaini Elias txibaĩ kakĩ yuikĩ:

—Ẽ ibubu hatu yuikĩ nukũ beya txibãkĩ hatu tãtsu ayutanũ ea manayuwe. Hatu haska watani hushũ ẽ mia txibãkubaĩshanaii— aka
Eliasĩ yuikĩ:
—Peki. Haska mĩ hatu wakatsis ikai hatu aritãwẽ. Hakia haska ẽ mia katubirãshu hakimama shinaĩratãwẽ— aka
21 Elias henebaini Eliseu kashũ ina awa bene dabe katushũ tesẽrabetã hawẽ bitxi dashpeshũ hawẽ nami inũ hawẽ shau meshte meshte atã awa hi tekishkũmisbu betsa karu washũ hawẽ nami bawashũ hatu shunubaĩkĩ unãti wamakĩ hawenabu pima keyutã dayakĩ tapinũ ika Eliseũ Elias txibãbainikiaki, hawẽ dayaruirã.

Nabotẽ uva bai Acabẽ mebĩkĩ bianikiaki, na hãtxarã

21 1 Hawatiãra kauã txipu Jezreel anu huni betsa hawẽ kena Nabote hiwea anu habianuri ha Samaria shanẽ ibuhaira Acabe bariãtiã huĩrukuĩ hanu kamis hawẽ hiwe pepa dapi Nabote uva bai hayakẽ 2 shaba betsatiã Acabẽ Nabote habe hãtxakĩ yukakĩ:
—Hanu bariãtiã hua hanu huĩrukuĩ ẽ hiwemis dapi mĩ uva bairã, ea inãwẽ, nũ biananananunã, ẽ uva bai betsa pepahaira ẽ mia inainã. Ẽ bai betsa mĩ bikatsi ikamarã, hati hawẽ karu depiati peiwẽ ẽ mia pakatiru ea yuiwe. Haska ẽ mia yukai ea shinãwẽ— aka
3 hakia kemakĩ Nabotẽ Acabe yuikĩ:
—Ẽ ibubũ bai ea heneshũbainibu Senhor Deus ea yaushishunaya ẽ mia yunutirumaki— aka
4 Nabotẽ hãtxa wakĩ yuikĩ: “Ẽ ibubũ hatũ bai ea heneshũbaini ẽ mia inãtirumaki”, akĩ kemawẽ taea sinatai punu nuka hawẽ hiwe hawẽrua Samaria anu Acabe txĩtũkaini hikitã daka hawẽ keneki beti ika hawa hãtxama huĩti nishmahaira dakashũ pikatsi ikamakẽ 5 ha dapi hawẽ aĩ Jezabel kashũ yukakĩ:
—Mĩ pikatsi ikamarã, haskakirana mĩ punu nuka huĩti nishmahairamẽ?— aka
6 kemakĩ Acabẽ yuikĩ:
—Jezreel anu huni betsa hiwea Nabotebe ẽ hãtxakirãshuki. Hawẽ uva bai nukũ hiwe betsa dapike peiwẽ taeshũ hau ea yununũ, iwanã, ẽ ea ashuki. Ha inũ, pei bikatsis ikama nukũ uva bai pepahaira betsa ẽ inãtiru hãtxa pepawẽ ẽ yuishuki. Hakia Nabotẽ ea yunukatsi ikamawẽ taea sinatai ẽ punu nukahairakirana ikaii— aka
7 hanushũ kemakĩ hawẽ aĩ Jezabelĩ yuikĩ:
—Hakia mianã, Israelĩ enabu hatu shanẽ ibuhairashũkĩ mĩ hatu yunuaii. Nabotẽ uva bai ẽ mia ibuwamashanaiwẽ taea benitã pi ibubis daeriwe, ana hawẽ nuiamarã— atã
8 hawẽ aĩ Jezabelĩ hawẽ bene Acabe kenawẽ taeshũ kene itxapa keneshũtã katũpakekĩ ha mae anu hiweabu unanepabu inũ shanẽ ibu

beshmasbu hatu bumakĩ yawa sheni bĩwẽ dekutã txabaiwẽ tuis tuis akĩ
bepupaketã hawẽ meitxikiti turuwẽ tsamĩpaketã hau bushũtanũbũ hatu
yunua 9 ha kenewẽ hatu yuikinã: “Na huniwẽ taea samakekĩ yurabu
bebũ Nabote tsaũshũ 10 unãti wakãwẽ. Nabote bebũ huni dabetũ matu
txanitxakashũtiru tsaũshãkãwẽ. Hanushũ yurabu parãkĩ habũ yuikĩ: ‘Deus
inũ nukũ shanẽ ibuhaira yuaĩ hatukiri Nabote hãtxatxakashinaki’, akĩ hau
habũ matu yuinũbunã. Haska hakiri txani yuiaibu tapĩtã nukũ mae anua
Nabote kaĩmabaĩ mashash tũkewẽ tsaka tsaka akĩ tenãshãkãwẽ”, hatu wa
11 Nabotẽ mae anu hunibu habube hiweabu anibu unanepabu inũ
shanẽ ibububе kene hatu anu bumashina uĩtã datei haska Jezabelĩ hatu
yunua hune yubakashĩshũ 12 samakeakiri hatu banabimabu ma bea
itxabũ Nabote hatu bebũ tsaũshũ 13 hanushũ huni txakabu dabe ha parã
hãtxawẽ Nabotekiri hatu yuiaibu hikia tsaushũ yurabu dasibi bebũshũ
txanitxakakĩ hatu yuikĩ:
—Nukũ mekenika Deus inũ nukũ shanẽ ibuhaira yuãkĩ hatukiri Nabotẽ
txakabuhaira yuiai nũ nĩkashinaki— akabu hatũ hãtxa txanibiakẽ
ikũwãkĩ Nabote atxibaĩkĩ tashnimabaĩ benãta iyushũ mashash tũkuwẽ
tsaka tsaka akĩ tenãtã 14 Jezabel anu hãtxa bumakĩ yuikĩ:
—Nabote mishki tũkuwẽ tsaka tsaka akabu ma debuaki— akĩ Jezabel
yuiabu
15 nĩkatã benimakĩ Jezabelĩ Acabe yuikĩ:
—Jezreel anu hiwekũkaĩshina Nabotẽ hawẽ uva bai mia ibuwamakatsi
ikama ishiã ana hiweama ma mawashinakiaki. Uĩ kashũ hawẽ uva bai
ibuwaritãwẽ— aka
16 Nabote ma mawa nĩkatã Acabe kashũ Nabotẽ uva bai ibuwaya
17-18 hanua Tisbé anua Elias Senhor Deusũ yuikĩ: “Samaria anu hiwea
Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira Acabe anu hawaira kaĩ uĩritãwẽ, Jezreel
anurã. Ikis Nabotẽ uva bai anu mĩ haki nukutiruki, ha bai ibuwanũ ika
ma kakirã. 19 Haki nukutã ea yuishũtãwẽ: ‘Senhor Deusũ hãtxa nĩkawe.
Nabote tenãshũ hawẽ uva bai mĩ mebiãwẽ taeshũ habianuri Nabotẽ himi
kamanẽ tashu tashu akĩ keyushinabuki. Habianushũri mĩ himiri kamanẽ
tashu tashu akĩ keyuriashãkanikiki’ ”, akĩ haska Senhor Deusũ yuia
nĩkatã Acabe anu kashũ habias hãtxa Eliasĩ shabakabi yuia,
20 kemakĩ Acabẽ yuikĩ:
—Nũ sinatai dananananãrabeairã, haskakĩ ea benabaũkĩ mĩ ea
betxishumẽ?— aka
Eliasĩ kemakĩ yuikĩ:
—Haa, ẽ miki nukushuki. Senhor Deusũ berubi ha betxipaiama
txakabuhaira mĩ akubaĩmiski. 21 Haskawẽ taeshũ Senhor Deusũ mia
yuikĩ: “Mia hawẽ kupikatsi txakabuhaira mia anu ẽ yunushanaii.
Minabu dasibi yamawakĩ ẽ keyushanaii, minabu hunibu dayarubu inũ
dayarubuma yamawariakinã. 22 Ẽ hãtxa hatu danãmakĩ Israelĩ enabu mĩ

hatu txakabuwamakubaĩmiswẽ taeshũ mĩ ea sinatamahairaii. Nebatẽ
bake Jeroboãonẽ enabu itxakawaya ẽ hatu yama wani keska wakĩ
inũ Aiasĩ bake Baasã enabu itxakawaya ẽ hatu yama wani keska wakĩ
minaburi ẽ yamawariashanaii", akĩ Senhor Deusũ mia yuikiki. 23 Ha
dikabi mĩ aĩ Jezabelkiri Senhor Deusũ mia yuikĩ: "Hawẽ hemaĩtĩ mishki
kenebaunibu dapi Jezreel uke merãshũ Jezabel mawa hawẽ yura kamanẽ
pikĩ keyukĩ yama washãkanikiki. 24 Minabu mae anua mawabu kamanẽ
hatu pikĩ keyushãkanikiki. Minabu bai nekia mawabu shetẽ hatu pikĩ
keyuriashãkanikiki", akĩ Senhor Deusũ hakiri mia yuiriaikiki— akĩ Eliasĩ
Acabe yuiniki.

25 Acabe haskanikiri matu yuinũ ea nĩkakãwẽ. Acabe shanẽ ibukĩ
shanẽ ibu tibi haska iriabuma hawẽ aĩ Jezabelĩ shinã txibãkĩ Senhor Deus
sinatamakĩ txakabuwakubainikiaki. 26 Israelĩ enabu hau hanu hikinũbũ
Amorreu nawabu Senhor Deusũ hatu nitxĩbianikẽ hawẽ yushibubu dami
Acabẽ hawẽ aĩbetã duawakĩ kẽwãkubainaya hune hawenabũ haskakiri
hatu betxipaiama inibukiaki.

27 Eliasĩ hãtxa dasibi Acabẽ nĩkatã hawẽ shanẽ ibukĩ sawemis tari
mayunepa ushnikĩ putatã hawẽ nui bika tenei unãmati tari besha sawea,
samakei, habias tari tubeya ushakũkaini ana kanekatsi ikama huĩti
nishmahairakũkainaya 28-29 hanushũ ha Tisbé anua Elias Senhor Deusũ yuikĩ:

—Uĩwẽ. Ekiri shinaĩ Acabe ana pe peama hiwekũkainairã, mĩ ma
uĩshumẽ? Ekiri shinaĩ datei ana kaneamawẽ taea Acabe hiweyukẽ
hawenabu kupĩkĩ ẽ hatu tenãriama ishanaii. Hakia hawẽ shãtukũ hawẽ
huni bake Israelĩ enabu shanẽ ibuaya ẽ hatu kupikĩ yamawashanaii— aka

Acabe mawashanaikiri Deusũ hãtxa yuishunika Micaíasĩ banabimanikiaki, na hãtxarã

(2 Cr 18.1-34)

22 1 Síria nawabu inũ Israelĩ enabu detenamenikabu ma 3 ano
binuaya ana detenameabumakẽ 2 hakia 3 ano binuaitiã Judá enabu
shanẽ ibuhaira Josafá Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira Acabe anu bai kai hikia
3 habe tsaukẽ habe shanẽ ibumisbu shanẽ ibuhaira Acabẽ hatu yuikĩ:

—Nukũ mai pakea anu mae betsa Ramote-Gileade anurã, nukunaki.
Síria nawabũ nuku mebĩbianibu ana nukuna wakĩ Síria nawa shanẽ
ibuhaira anua hawakĩ nũ ana hatu mebiãmamẽ?— hatu watã

4-5 hanushũ Josafá Acabẽ beiskĩ yukakĩ:

—Ramote-Gileade anu ana hatu mebĩ nũ hatube detenamei kayarã,
nuku merabewai mĩ nukube katirumamẽ?— aka

Josafã kemakĩ yuikĩ:

—Ea inũ ẽ detenamenikabu inũ ẽ cavalowẽ katsaumebaĩmisbũ mia inũ
minabu nũ matu merabewatiruki. Hakia ha dukũ Senhor Deusũ haskara
shinaĩ nuku yuitirumẽkaĩ, yukanãwẽ— aka

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 hawẽ Deusũ hãtxa yuishunikabu 400ti Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira
Acabẽ hatu kenakĩ itxawashũ yukakĩ:
—Ramote-Gileade anu hatu mebĩ katãpa? Ẽ daki kayamati?— hatu wa
habũ kemakĩ yuikĩ:
—Shanẽ ibu Deusũ mia inaĩwẽ taea detenamekĩ Síria nawabu putakĩ
hatu nitxĩritãwẽ— akeakeabu
7 hakia Josafã Acabe ana yukakĩ:
—Senhor Deusũ hãtxa yuishunika betsa nenu ana hayamamẽ, hari nũ
yukariatirukirã?— aka
8 Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira Acabẽ kemakĩ yuikĩ:
—Betsa hayaki. Inlá bake Micaíasĩ Senhor Deusũ hãtxa nuku yuitiruki.
Hakia hãtxa pepa eki txaniama hãtxa txakabus besti ea yuikubaĩmiswẽ
taea ẽ ha betxipaismaki— aka
Josafã nemakĩ yuikĩ:
—Hari hãtxakĩ yuiyamawe— aka
9 hanushũ hawaira shanẽ ibuhaira Acabẽ hawẽ yununika kushipa
beshmas betsa kena ma hua yunukĩ:
—Inlá huni bake Micaías hau hawairakiranũ nuku yuishũtãwẽ— aka
kaya
10 hanua habu ikirã, Samaria hikiti shui anu hikikaĩ hemaĩtĩ shaba
turu anu ha shanẽ ibu dabe haya detenamei kati tari sawea shanẽ
ibuhairatũ tsauti dabe anu tsauabũ hanua hatu bebũ Acabẽ Deusũ hãtxa
yuishunikabu dasibibu nishi paewẽ paeã keskatã hatu hãtxa pepawẽ
yuikubainaibũ 11 habianuari mane kushipa ha due wati dami wakĩ ina
awa bene mashũ txaipa keska waimashũ Quenaanã huni bake Zedequiasĩ
tsumashũ hãtxa kushipahairawẽ Acabe yuikĩ:
—Eska Senhor Deusũ mia ma yuikiki. Na mashũ dabewẽ ina awa bene
sinatai keskakĩ hatu tu akĩ txatxi txatxi akĩ Síria nawabu shutu shutu akĩ
hatu tenãkĩ keyuritãwẽ— akaya
12 dasibi Deusũ hãtxa yuishunikabũ habiaskasri hãtxawẽ yuiriakĩ shanẽ
ibuhaira Acabe yuikĩ:
—Ha mae Senhor Deusũ mia yunuikiki. Haskakẽ Ramote-Gileade
anu nukũ mae betsa anu kashũ Síria nawabube detenamekĩ hatu
maemaritãwẽ— akeakeaibũ
13 hãtxa bunikatũ kenatanũ ika kashũ Micaías yuikĩ:
—Deusũ hãtxa yuishunikabũ kemakĩ hãtxa pepas nukũ shanẽ ibuhaira
dasibibũ ma yuiabuki. Haskakẽ ẽ mia ea akaii, dasibibube hãtxakĩ ẽ
shanẽ ibuhaira habũ yuishu keska wakĩ miãri hãtxa pepawẽ bebũkiri
shabakabi yuiyuwe— aka
14 hawẽ hãtxa nĩkabiakĩ Micaíasĩ kemakĩ yuikĩ:
—Senhor Deus hiweawẽ taeshũ haska Senhor Deusũ haska shinaĩ ea
yuia besti ẽ hatu yui kaii— abaini

15 habe ka shanẽ ibuhaira bebũ ni tushiaya Acabẽ yukakĩ:
—Micaíasiĩ, Ramote-Gileade anu nukũ mae betsa hatu mebinũ ika Síria
nawabube hatube detenametãpa? Ẽ daki kayamati?— aka
hawẽ hãtxa nĩkashuĩsmawẽ taeshũ Micaíasĩ yuikĩ:
—Senhor Deusũ mia ibuwamashanaiwẽ taea detenamekĩ Síria nawabu
putamakĩ hatu nitxĩritãwẽ— aka
16 hakia shanẽ ibuhaira Acabẽ kemakĩ yuikĩ:
—Ẽ miki txanibia mĩ ea yui pewaismaki. Senhor Deusũ hãtxa hawara
mia yuiai besti ea yuiwe, natiã Senhor Deusũ kena kushipawẽ txanima
hãtxa besti ea yuikinã, ẽ nĩkakatsis ikairã— aka
17 hanushũ Micaíasĩ yuikĩ:
"Mati matipa anu Israelĩ enabu dasibi pashkai sa iki keyuabu,
txashuwã itxapa mekenikauma keskabu ẽ uiãyã
Senhor Deusũ ea yuikĩ:
'Haburã, ibu hayabumaki.
Hatũ hiwe anu txĩtũbaini unanuma bestibu hau bunũbũwẽ',
akĩ ea yuishuki", aka

18 shanẽ ibuhaira Acabẽ Josafá yuikĩ:
—Uĩwẽ! Haskakirirã, ẽ mia yuiama ishumẽ? Hãtxa pepa ea yuismarã,
hãtxa txakabu besti ha hunĩ ea yuimiski— aka
19-22 shanẽ ibuhaira Acabeki dateama Micaíasĩ yuikĩ:
—Haska mĩ ekiri hãtxaiwẽ taeshũ Senhor Deusũ hãtxa nĩkawe. Hawẽ shanẽ
ibuhaira tsauti anu Senhor Deus tsaua dasibi hawẽ mekenika nai tsumabu
ha namã itxa hatiri hawẽ tae yusiuri mapuabu inũ hatiri hawẽ tae yusmauri
mapuabu Senhor Deusũ hatu yuikĩ: "Ramote-Gileade mebinũ ika Síria nawabube
detenamei hau tĩ ika mawashanũ tsua mã kai, Acabe parainã?" hatu wa betsã
hatũ shinã tibi besti yuiaibũ betsãri hatũ shinã betsakiri yuiriaibũ hakia atimas
yushĩ betsa Senhor Deus bebũ nishũ yuikĩ: "Ea ẽ katiruki", aka Senhor Deusũ
kemakĩ: "Mĩ haskatã aki kai?" aka yushinẽ kemakĩ: "Hau txanitxakanũbũ kashũ
shanẽ ibuhaira Acabẽ mĩ hãtxa yuishunikabu tibiki hikitã ẽ hatu txanitxakamai
kaii", ikai nĩkatã Senhor Deusũ yuikĩ: "Parãkĩ Acabe mĩ binushanaii. Haska mĩ
yuiai keska ashũtãwẽ", aka huai ẽ uĩshuki. 23 Mĩ Deusũ hãtxa yuishunika tibitũ
kesha anua yushĩ txanitxakamis Senhor Deusũ ma hatuki mistuaki. Ha inũ, mĩ
mawai kai Senhor Deusũ yunuriashuki. Ikis mĩ uĩ kaii— aka
24 hatukiri hãtxai nĩkatã sinatai Quenaanã huni bake Zedequias
Micaíaski kematã tãpais akĩ yukakĩ:
—Mibe hãtxai Senhor Deusũ yushĩ eanua harakiri kaĩkaĩkẽ ishumẽ?— aka
25 Micaíasĩ Zedequias kemakĩ yuikĩ:
—Haska ẽ matukiri yuishu detenamei mawaibũ hani haskatima hiwe
merã dĩtu hune anu mĩ pashai iru akeakekĩ harakiri Senhor Deusũ yushĩ
mia anua kaĩkaĩshu mĩ unãshanaii— akaya

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26 haki sinatakĩ shanẽ ibuhaira Acabẽ hatu yunukĩ:
—Micaías atxitã nukũ mae shanẽ ibu Amom inũ ẽ huni bake Joás anu
iyushũ 27 hatu yuikĩ: “Nukũ shanẽ ibuhairatũ matu yunuikiki. Bitxiti
hiwe merã bitxitã pashai unanuma ẽ txĩtũriama misi inũ ũpash eskarabes
pimayukubaĩshãkãwẽ”, akĩ hatu ea yuishũtãkãwẽ— ikai nĩkatã
28 Micaíasĩ Acabe ana yuikĩ:
—Haska mĩ unanuma txĩtũshanaikiri Senhor Deusũ haska ea hãtxa
wakĩ yuiama ishuki— ikaya dasibi yurabu hemaĩtĩ itxai keyuabu nĩkaibũ
29 haska hatu yuibiaya hatũ detenamenikabu pewakĩ keyutã Israelĩ
enabu shanẽ ibuhaira Acabe inũ Judá enabu shanẽ ibuhaira Josafá anu
mae betsa Ramote-Gileade mebinũ ika hatube bukĩ 30 Acabẽ Josafá yuikĩ:
—Hau ea unãyamanũbũ ẽ shanẽ ibuhaira tari saweama huni betsa
keskakĩ tari betsa sawetã ẽ hatube detenamei kaii. Hakia mianã,
ẽ tari sawea kakũkaĩwẽ, hatu unãtimaskawabaĩkinã— atã hawẽ
shanẽ ibuhairatũ tari pekatã tsua hawa unãmamatã detenamenũ ika
hawẽ detenamenikabube Acabe kai 31 hakia hawẽ cavalõ tarãbaĩti
detenamenikabu hawẽ bumisbu 32 shanẽ ibu beshmasbu Síria nawa
shanẽ ibuhairatũ hatu yunukĩ:
—Detenamei taebaũkinã, Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira Acabe ha dukũ
betxitã betsabukiri shinãma ha besti tenanũ, iwanã, txibãshãkãwẽ.
Hatu ashiãwẽ taeshũ 32 Josafá hawẽ shanẽ ibuhairatũ tari sawea cavalõ
tarãbaĩtiki nia uĩtã Síria nawa shanẽ ibu beshmasbũ shinãkĩ yuikĩ: “Harã,
Israelĩ enabu shanẽ ibuhairaki. Tsakanũ bukãwẽ”, iake iakekĩ binubaũkĩ
txibã taewaibũ hatu uĩtã pashai kushikaini datekĩ hui kushipawẽ hawẽ
detenamenikabu Josafã hatu kenakĩ: “Ea merabewai bekãwẽ”, hatu
akeakeaya 33 haskai nia Judá enabũ shanẽ ibuhaira uĩtã ha Israelĩ
enabũ shanẽ ibuhairamakẽ ha detekatsi ikama unãtã txibãkĩ heneabu
34 hakia habiatiãri Síria nawa detenamenika betsã pia manãkiris bishkua
harakiria ha pia ti ikai unãma Acabẽ mane tari beshpanu pia ti ikĩ
pũtxasha isĩ tenehairakĩ cavalo hatũ iyua yunukĩ:
“Ha detenameaibu anua ana hari ea iyuama ea txĩtũ wãwẽ, ma ea
piawẽ tsakabu ẽ isĩ tenehairairã”— aka
35 dia hirabi detenamehairaibũ hawenabu datei hau pashayamanũbũ
Síria nawabu bebũ hawenabu detenameaibũ hakia hatũ petxiuri nia hawẽ
cavalõ tarãbaĩti anu hawẽ himi shuru shuru iki Acabe nibiabai babui
punu nukatã hawẽ tarãbaĩti namaki himi mataya bari hikiaya mawai
di ikaya 36-37 ma bari kaya hawẽ detenamenikabu hatumebi yuinamekĩ:
“Nukũ shanẽ ibuhaira ma mawashuki. Ana tsuã nuku yunutimaki. Inũ
burinãkãwẽ”, iake iaketã Síria nawabu henebaini buaibũ,
hawẽ maewã Samaria anu shanẽ ibuhaira Acabẽ yura bui haya
kashakubaĩkĩ mai wanibukiaki. 38 Hanushũ Samaria dapi iã pishta
tsaua anu hanu aĩbu hininipabu nashimisbu anu Acabẽ cavalõ tarãbaĩti

hanu bushũ haska Senhor Deusũ bebũkiri yuishina keska wakĩ kamanẽ
hawẽ himi tashu tashu akĩ keyuaibũ hawẽ tarãbaĩti himi txukakĩ
pewanibukiaki.
39 Israelĩ enabu shanẽ ibuhairakiri miyui una merã haska Acabẽ akĩ
yuinaka betsa ewapahaira elefante sheta hushupa txaipa itxapawẽ hawẽ
hiwe ewapa hatu hawẽrua wamani inũ mae ewapabu hatu amakubauni
inũ dasibi akaikiri hakiri kenenibu hayaki. 40 Acabe mawashĩkẽ hawẽ
shãtukũ hawẽ huni bake Acazias Israelĩ enabu shanẽ ibuhairai taenikiaki.

Judá enabu shanẽ ibuhaira Josafá taekainikiaki, na hãtxarã
(2 Cr 20.31-37)

41-42 18 ano bebũkiri Acabe Israel anu hatu shanẽ ibushunaitiã hanua
4 ano kainaitiã Jerusalém anuari Asã huni bake Josafá 35 bariya
Judá enabu hatu shanẽ ibuhairashuni ha shanẽ ibuirã, 25 ano hatu
yunukubainikiaki. Hawẽ ewã kenarã, Azuba inikiaki, Silĩ bakerã.
43 Haska hawẽ epa Asa pe hiwekũkaini keska Josafá pe hiwekĩ haska
Senhor Deusũ betxipaiai keska akubaini hakia mati keyatapa betsa
betsapa anushũ Senhor Deus shinãbuma yushibu betsa kẽwãkĩ inabu
nami kuashũmisbu inũ yushibu dami bebũshũ kẽwãkĩ sheni ininipa
kuashũriamisbu hau yamawanũbũ hawẽ dayarubu Josafã hatu yunuama
akubainikiaki.
44 Israelĩ enabu shanẽ ibubu inũ hawẽ epa Asabe detenamebiapaunibũ
hatube unanuma hiwekatsi ikĩ Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira Acabebe
Josafá yubakai daenamenibukiaki. 45 Judá enabu shanẽ ibuhairakiri
miyui una merã haska Josafã akubaini inũ, detenamekũkaini dasibi
hakiri kenenibu hayaki. 46 Hakia hawẽ epa Asa shanẽ ibuaitiã ha aĩbu
hininipabu hatu txutakĩ kẽwãti keska wakĩ hatu pei inãkubaĩmisbu hatiri
hawẽ epã nitxĩ keyuama ini habias haya Josafã hatu keyu nitxĩkĩ keyunũ
ishũ hawẽ dayarubu Josafã hatu yunua Judá enabũ mai pakea anua hatu
nitxĩmakĩ keyunikiaki. 47 Ha hatu haska waitiã Edom nawabu Judá enabũ
hatu maemaimawẽ taea Edom nawabu hawenabu shanẽ ibuhaira hayama
shanẽ ibu beshmas besti hayanibukiaki.
48 Ianẽwã kesha anushũ haska Társis anushũ shashu wakĩ hashpa txaipa
wamisbu keskari wakĩ Josafã hatu amaima hawẽ Ofir anua ouro mane
binũ ika buaibũ niwewã kushipa bekĩ maewã betsa Eziom-Geber anushũ
ha shashu ewapa ianẽwanẽ dasibi tuash tuash akĩ keyunikiaki. 49 Txipu
Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira Acabẽ huni bake Acaziasĩ Ofir anu Josafã
enabube shashu ewapawẽ buaibũ Acaziasĩ hawẽ shashu ewapa bunikabũ
hatu txibãpanã Josafá hatu naneama inikiaki.
50 Txipu Josafá mawa Jerusalém anu bekesh betsauri hawẽ
kena Davĩ Mae anu hawẽ shenipabu maiwanibu anu Josafá mawa
maiwarianibukiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hanua hawẽ ibuã shãtukũ Josafã huni bake Jeorão Judá enabu shanẽ ibuhairai taenikiaki.

Acazias Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira inikiaki, na hãtxarã

51 Judá mai pakea anua Josafá shanẽ ibuhairakaini 17 ano binuaya
habiatiãri Acabe mawakẽ hawẽ huni bake Acazias hawẽ epã shãtukũ
Samaria anu 2 ano besti hatũ shanẽ ibuhaira inikiaki. 52 Israelĩ enabu
Deuskiri txakabu hatu shinãmakĩ pashkakĩ Nebatẽ huni bake Jeroboão
inũ hawẽ epa Acabe inũ hawẽ ewa Jezabelĩ txakabuwakubainibu
keska habiaskari txakabu hatu txibãkĩ hawara sharabu Senhor Deusũ
betxipaiama Acaziasĩ ariakubainikiaki. 53 Israelĩ enabũ mekenika Senhor
Deus hawẽ epã sinatamapauni keska wakĩ hawẽ bakẽri hatu txibãkĩ
yushibu Baal dami betsa betsapa duawakĩ kẽwãriakubainikiaki.

2 REIS

Hawẽ unãmati hãtxaki

Na una miyui betsa bekesh betsarã, haska Israelĩ enabũ txakabuwakĩ heneama pikukubainibu inũ eskarabesbũ pepawanibukiri 10 shukuabu nortekiria inũ 2 shukuabu sulkiria Deusũ hatu yunua nawa Assíriabũ ha 10bu atxishũ hatu itxakawanibuki, ana hau habu payamanũbunã.

Hanushũ Judá enabu unanuma pe hiweama txakaburiaibũ hatũ txakabuwẽ taeshũ Deusũ hatu yunua Babilônia anuabũ hatu atxitã iyunibukiaki. Haria 70 ano kaitiã hatũ mai pakea anu Deusũ ana hatu txĩtũmanikiaki.

Ha habu ikirã, Israelĩ shenipabu itxaparã, Judá enabu besti inibukiaki.

Na una miyui kenenibu 1 Reisbe txitxia betsa kenenibuki, ha ano 500 Cristo huriamatianã.

Acazias haskatã mawanikiaki, na hãtxarã

1 1 Acabe ma mawaimakẽ hawẽ bake Acazias shanẽ ibuaya Moabe
nawabu Israelĩ enabuki sinataibũ 2 hanua shaba betsatiã Samaria
anu Acazias hawẽ hiwe hawẽrua anu manaũri tapa betsa anua hanu
niwe hikiti shui uĩbaũti anu tsaua hawa shinãma kauani maĩ tĩ iki
txakamana txakayama isĩ tenei dakashũ hãtxa bunikabu hatu kena
beabu hatu yunukĩ: “Ecrom anushũ hatũ mekenika yushibu Baal-Zebube
ẽ txakamana ẽ isĩ teneai ẽ shushaimẽkaĩ, ea yukashũtãkãwẽ”, hatu wa
buaibũ, 3 habiatiãri Senhor Deusũ nai tsumã Tisbé anu hiwemis Elias
yuikĩ: “Samaria anua hãtxa bunikabu shanẽ ibuhaira Acaziasĩ ma hatu
yunua bekanikiki. Hatuki nukutãwẽ. Hatuki nukutã hatu yukatãwẽ:
‘Israelĩ enabu mekenika Deus hayamamẽ? ha mae Ecrom anu nawabũ
yushibu Baal-Zebube anu mã yuka ishuĩ kairã? 4 Mã haskabiakiranaya
Senhor Deusũ ea yuikĩ: Eska Acaziaskiri yuikiki: Ha mĩ dakati anua
mĩ isĩ teneairã, habianua ana beniama mĩ mawaii, mia waikiki’, akĩ ea
yuishũtãwẽ”, aka
haska Senhor Deusũ nai tsumã yunua Elias ka hatuki nukushũ haska
Senhor Deusũ yuishu hatu yuia 5 hawẽ hãtxa nĩkatã hatũ shanẽ ibu anu
hawaira txĩtũbaĩ ha bebũ mapuabu Acaziasĩ hatu yukakĩ:

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

—Haskatã mã hawaira txĩtũkiranai?— hatu wa
6 habũ kemakĩ yuikĩ:
—Nũ kai bebũ huni betsa nukuki nukushũ nuku yuikĩ: “Harishũ shanẽ ibũ matu yunushu anu ana txĩtũribaĩkãwẽ. Haska Senhor Deusũ ea yuishu matũ shanẽ ibu yuiritãkãwẽ: ‘Israelĩ enabu mekenika Deus hayamawẽ taeshũ Ecrom anu nawabũ yushibu Baal-Zebube anu hau mĩ tsumabũ mia yukashunũbũ mĩ hatu yunushuwẽ taea mĩ dakati anua beniama mĩ mawaii’, akĩ Senhor Deusũ eska yuikiki”, akĩ nuku yuiawẽ taea nũ txĩtũshuki— akabu
7 shanẽ ibuhaira Acaziasĩ hatu yukakĩ:
—Ha huni tashnikirã matuki nukushũ haska hãtxa matu yuishurã, haskara ishumẽ?— hatu wa
8 habũ kemakĩ yuikĩ:
—Ha huninã, txashuwã bitxi tari inũ bitxi nanesheketi sawea nũ uĩshuki— akabu
shanẽ ibu Acaziasĩ unãkĩ hatu yuikĩ:
—Harã, Tisbé anu hiwemis Elias matuki nukushuki— hatu watã 9 hanua Elias uĩkãshu anu hau butanũbũ Capitão betsabe 50 detenamenikabu yunua bui mati hanu Elias tsaua anu kemashũ Capitãonẽ yuikĩ:
—Deusũ huniĩ, shanẽ ibuhairatũ mia kenaikiki. Bututã shanẽ ibu anu ebe kayuwe— aka
10 Eliasĩ kemakĩ yuikĩ:
—Ẽ Deusũ hãtxa yuishunikarã, na habiatiã mã uiaiĩ. Nai anua txi here hi ibirã matu kuakĩ yamawaikiki— akaya
hawaira nai anua hatuki txi here hi ibirã hatu kuakĩ yamawaya
11 hatu haska washu huni betsã uĩbaĩ shanẽ ibu Acazias banabima hau habũri itanũbũ Capitão betsari 50 detenamenikabube shanẽ ibũ hatu yunuria bui kemashũ Capitãonẽ yuikĩ:
—Deusũ huniĩ, shanẽ ibuhairatũ mia kenaikiki. Manama hawaira bututã ebe kayuwe— aka
12 Eliasĩ kemakĩ yuikĩ:
—Ẽ Deusũ hãtxa yuishunikarã, na habiatiã mã uiaiĩ. Nai anua txi here hi ibirã matu kuakĩ yamawaikiki— akaya
hawaira nai anua hatuki txi here hi ibirã hatu kuakĩ yamawariaya
13 hatu haska washu huni betsã ana uĩbaĩ shanẽ ibu banabima hau habũri itanũbũ Capitão betsa 50 detenamenikabube shanẽ ibũ hatu yunuria bui ha mati anu kema hawa yuiama hawẽ 50 detenamenikabu hatu bashitã Elias tsaua anu mapekekaĩ ha bebũ dãti ishũ ea akĩ:
—Deusũ huniĩ, nukuwẽ nuiwe. Ẽ hiwea inũ na mĩ 50 tsumabu hiwea shinaĩ nukuwẽ nuiwe. 14 Habu dukũ nai anua txi here hi ibiranaiwẽ Capitão dabe hatũ detenamenikabube menui yamakãshuwẽ taeshũ mĩ merabewati ẽ mia ea akaii, hau mĩ nukuri haska wayamanunã— aka

15 hanushũ Senhor Deusũ nai tsuma kushipatũ Elias yunukĩ:
—Dateama habe kashũ uĩtãwẽ— aka
Elias benitã Capitãobe butukaini shanẽ ibuhaira Acazias uĩ kashũ
16 yuikĩ:
—Senhor Deusũ eska mia yuikiki. Ecrom anu nawabũ yushibu Baal-Zebube anu hau mia yukashũtanũbũ habũ mĩ hãtxa yuinikabu mĩ hatu yunukĩ Israelĩ enabu mekenika Deus tsuã mia yukashũtirumakẽ mĩ haska shinãshinawẽ taea mĩ dakati anua ana beniama txanima mĩ mawaii— atã Elias kakẽ
17 haska Senhor Deusũ Elias yuimashina keskai Acazias mawanikiaki. Haskaitiã Judá enabu yunui Josafã huni bake Jeorão shanẽ ibui 2 ano hatu ishuãyã hanua ha Acazias hawa huni bake hayamakẽ Acazias shãtukũ hawẽ betsa Jeorão Israelĩ enabũ shanẽ ibuhairai taenikiaki.
18 Israelĩ enabu shanẽ ibuhairabu ikubainaikiri una betsa merã hatuki kenemisbu hawẽ daya betsa betsapa Acazias hiweshũ akubainikiri hakiri kenenibu hayaki.

Mawama hawẽ yura hirabiya Senhor Deusũ Elias nai anu aininikiaki, na hãtxarã

2 1 Niwe kushipahaira shubi shubi imakĩ nai anu Senhor Deusũ Elias ainibaĩshanai kemaya Gilgal anua Elias inũ Eliseu kaĩkaĩkĩ 2 Eliasĩ Eliseu yuikĩ:
—Betel anu Senhor Deusũ ea hari yunuaiwẽ taea na habianu bashikuyuwe— aka
hakia Eliseũ kemakĩ yuikĩ:
—Senhor Deus hiwea inũ mĩ hiweawẽ taeshũ ẽ mia yubaii. Mimesti mĩ kai ẽ mia heneamaki— aka
hanua ha dabe Betel anu buaibũ 3 hanua Betel anua Deusũ hãtxa yuishunikabu betsabu hiweabu kaĩbaini Eliseuki nukushũ yuikĩ:
—Senhor Deusũ mĩ huni yusinã mia ikis mebiainã, mĩ ma unaĩ?— akabu
hatu kemakĩ yuikĩ:
—Haa. Ma habiaska ẽ unaiĩ. Hakia matunã, hawa hatu yuiyamakãwẽ— hatu wa
4 hanushũ Eliasĩ Eliseu ana yuikĩ:
—Jericó anu Senhor Deusũ ea hari yunuaiwẽ taea na habianu bashikuyuwe— aka
hawa nĩkama Eliseũ kemakĩ ana yuikĩ:
—Senhor Deus hiwea inũ mĩ hiweawẽ taeshũ ẽ mia yubaii. Mimesti mĩ kai ẽ mia heneamaki— atã Jericó anu ha dabe ana buaibũ
5 hanua Jericó anua Deusũ hãtxa yuishunikabu betsabu hiweabu kaĩbaini Eliseuki nukushũ yuikĩ:

—Senhor Deusũ mĩ huni yusinã mia ikis mebiainã, mĩ ma
unaĩ?— akabu
Eliseũ hatu kemakĩ yuikĩ:
—Haa. Ma habiaska ẽ unaiĩ. Hakia matunã, hawa hatu yuiyamakãwẽ—
hatu wa
6 hanushũ Eliasĩ Eliseu ana yuikĩ:
—Hene Jordão anu ukeri Senhor Deusũ hauri ea yunuaiwẽ taea na
habianu bashikuyuwe— aka
hakia Eliseũ ana kemakĩ yuikĩ:
—Senhor Deus hiwea inũ mĩ hiweawẽ taeshũ ẽ mia yubaii. Mimesti mĩ
kai ẽ mia heneamaki— aka
hanua ha dabe Hene Jordão anu buaibũ 7 50 Deusũ hãtxa yuishunikabũ
hatu txibaĩ hatu itxũ buaibũ ha dabe habu bebũ benãta mapushũ uiaĩbũ
Hene Jordão kesha anu Elias inũ Eliseu nitã 8 hanushũ hawẽ yabukuti
Eliasĩ pekatã sebikĩ txaipa watã hawẽ hene bekusha, hene dami hamebi
tuash iki niti ikẽ ha dabe mai tsusĩ anu pukebaini 9 kesha betsauri
kapukeshũ Eliasĩ Eliseu yuikĩ:
—Ẽ mia henebaĩriama haska mĩ betxipaiai ẽ mia ashũtiru ea
yukawe— aka
Eliseũ kemakĩ:
—Senhor Deusũ mia merabewakĩ hawẽ yushĩ kushipa mia
atximakubaĩmis keska habias kushipa dabeki hau ea inãkubaĩshanũ
haska ẽ mia ea akaii— aka
10 Eliasĩ shinãtã yuikĩ:
—Hawama ea yukama itimaska mĩ ea yukaii. Ẽ mia henebainai mĩ ea
uiãyã haska mĩ yukashu Senhor Deusũ mia merabewakĩ dabeki keska mia
amakubaĩshanikiki. Hakia mia henebaini ẽ kaimakẽ haska mĩ ea yukashu
Senhor Deusũ mia inãma ishanikiki— aka
11 bai tanabaini habe hãtxa dabekubainaibũ hawaira hawẽ tarãbaĩti txi
inũ cavalo dabeya txiya tashnibirãkĩ hatu pashkarabebaini niwe kushipa
shubi shubi ibaĩkĩ Elias nai anu ainibainaya 12 haskakainai Eliseũ uĩkĩ hui
kushipawẽ kenakĩ:
—Epaã, epaã, Israelĩ enabu mekenika cavalõ tarãbaĩti inũ hawẽ
katsaubaũti cavalo detenamenikabu itxapabu ẽ uiaiĩ— atã
hanua Elias haska kainima ana txĩtũkiranai uiãma inikiaki.

Elias keskariai Deusũ hãtxa yuishunika kushipa Eliseu iriakũkainikiaki, na hãtxarã

Eliseũ Elias ana uĩtirumawẽ taea nuihairakĩ hawẽ tari ushnikĩ
namakis dis atã 13 hanushũ Eliasĩ yabukuti manaũri inakaĩkĩ tĩ abaina
bitã tsumabaini Hene Jordão anu txĩtũkirã hene kesha nishũ 14 ha
kushipa hayawẽ Eliasĩ yabukutiwẽ hene bekushtã hamebi yuka ikĩ yuikĩ:

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

“Eliasĩ mekenika Senhor Deusrã, hanimẽ?” ikaya hene dami hamebi
tuash iki niti ikẽ Eliseu ana pukebainaya 15 kesha betsauri Deusũ hãtxa
yuishunikabu Jericó anu hiweabu haska hene tuash atã pukebirani Eliseu
huai uĩkĩ yuikĩ: “Uĩkãwẽ! Eliasĩ yushĩ Eliseu mamaki ma butuaki”, iake
iaketã
haki nukunũ ika bui Eliseu bebũ maĩ di iki beutã 16 habu Deusũ hãtxa
yuishunika betsã yuikĩ:
—Uĩwẽ! Mĩ dayaru nukuburã, 50 huni kushipabu nũ hayaki. Senhor
Deusũ Yushinẽ Elias ainibiabaĩkĩ mati betsa anu henebaina kasmai,
pashku napaku anu pakebainamẽkaĩ. Mĩ huni yusinã hau benatanũbũ
betsabu hatu yunupa?— akabu
hakia Eliseũ hatu yuikĩ:
—Haskamahairaki. Hatu yunuyamakãwẽ— hatu wa
17 haska hatu yuibia hawa nĩkama hawẽtsaĩs yukakubaĩkĩ bikawabu
atimas hatũ hãtxa ana nĩkakatsi ikama hatu yunukĩ:
—Peki. Hamẽ haskatanũ ika mã ikanimẽkaĩ, hatu yunukãwẽ— hatu
wa 50 hunibu hatu yunuabu bushũ Eliasĩ yura betxinũ ika shaba dabe inũ
besti benabiabaunabu hawa betxiabuma 18 Jericó anu Eliseu bashikushina
anu txĩtũbirani haki nukuabu Eliseũ hatu yuikĩ:
—Eanã, bebũkiri ẽ matu yuiama ishiãmẽ? mã buyamanũbunã— hatu
wanikiaki.

Jericó maewã anu ũpash txakabu txatxa habai Eliseũ hatu pewakĩ hatu hawama washunikiaki, na hãtxarã

19 Jericó anu hiweabũ Eliseu yuikĩ:
—Haska na mae anu nũ hiwea mĩ uiainã, hiwea peki. Haskabia
nukũ ũpash txatxa habai txakabuki. Ũpash txakabuwẽ taea nukũ yunu
benebiai hawẽ bimi mawaira ismaki, mai txakabuwẽ taearã. Haska watã
mĩ nuku merabewatirumẽ?— akabu,
20 Eliseũ hatu kemakĩ yuikĩ:
—Kẽtxa benaki sal mata ea beshũkãwẽ— hatu wa, beshũ inãbu
21 ũpash txatxa anu kashũ Eliseũ sal ha ũpash merã di akĩ yuikĩ:
—Eska Senhor Deusũ yuikiki: “Ana matu tenãma inũ matũ bai anu hau
yunu bimi ana txakabuyamashanũ matũ ũpash pewakĩ ẽ matu hawama
washũshuki”, akĩ Senhor Deusũ matu ashũshuki— hatu wa
22 haska Eliseũ hatu yuima keska Jericó anua hatũ ũpash pehaira
ikũkainikiaki.

Suném anu aĩbu hiwea Eliseũ merabewanikiaki, na hãtxarã

4 8 Eliseu hawẽtsaĩs mae tibi anu katã katãmis shaba betsatiã mae
betsa Suném anu daĩbainaya hau hatubetã piyunũ aĩbu pepa enaya
mabuyatũ kena txakayamamiswẽ taeshũ Eliseũ hatubetã pibainimashũ

txipu hawẽtsaĩs hawẽ mae daĩbaĩkĩ hawẽ hiwe anu hikishũ hatubetã
pikubaĩmiswẽ 9 taeshũ aĩbũ hawẽ bene yuikĩ:
—Baa, ea nĩkawe. Ha huni hawẽtsaĩs hukirã hukirani nukuki bamisrã,
Deusũ hãtxa yuishunika meribiki. Ẽ unaiĩ. 10 Nukũ hiwe sapa sheni
mamaki hawẽ dĩtu betsa hawena washunãwẽ. Dĩtu washũtã hawẽ dakati
inũ, hawẽ tapu inũ, hawẽ tsauti inũ, hawẽ bĩ nũ pewashũtiruki. Hanu
nukuki ana bai hua hanu ushakũkaĩtiruki— aka hawẽ ainĩ hãtxa txibãkĩ
haska yuia hau ashunũbũ hawẽ benẽ hawẽ dayarubu hatu yunua hawaira
ashũshinabũ
11 betsatiã hua hanu ushakĩ Eliseũ 12 hawẽ merabewanika Geazi yuikĩ:
—Ha aĩbu Suném anua ea yuishũtãwẽ— aka
kenashũtana Eliseu bebũ nikẽ hawẽ merabewanika yunukĩ:
13 —Nukuwẽ nuikĩ nuku duahairawamis nũ hawa ashũkĩ
merabewatirumẽkaĩ, yukawe, merabewai Samaria shanẽ ibuhairabe
hakiri nũ hãtxashũtiru inũ detenamenikabu shanẽ ibube hakiri nũ
hãtxashũtirumẽkainã— aka
habias hãtxa Eliseũ hawẽ merabewanikã aĩbu yuishuna aĩbũ kemakĩ
yuikĩ:
—Nenu enabube hiwea ẽ hawa hatube txakabumaki— abaini kaya
14 Eliseũ hawẽ merabewanika ana yukakĩ:
—Ha aĩbu haskakẽkaĩ, nũ hawa ashũtirumẽ?— aka
hawẽ merabewanika Geazĩ kemakĩ yuikĩ:
—Ẽ unãmaki. Hakia ha aĩbu hawa bakeuma inũ hawẽ bene ma
mestebuki— aka
15 Eliseũ ana yunukĩ:
—Ana kenatãwẽ— aka
kashũ kenatana aĩbu hua beputi kesha nikẽ 16 Eliseũ aĩbu yuikĩ:
—Na ano betsa huaiki na habia usheki huni bake kaĩtã mĩ
ikushanaii— akaya
datekĩ kemakĩ yuikĩ:
—Ẽ shanẽ ibuũ, mĩ Deusũ huniwẽ taea eki paranayamawe, mĩ
tsumakirirã— aka
17 hakia haska Eliseũ yuikĩ banabimabainima ma bake bima tuyakẽ
ano betsaki huni bake kaĩma 18 shaba betsatiã bai anushũ shekiwã trigo
tsekaibu anu ha bake ewai keyatapariamabia hawẽ epa uĩ ka 19 harishũ
bakeishtã hawẽ epa yuikĩ:
—Arii, arii! Ẽ bushka ẽ isĩhairaii!— ikai
hanushũ hawẽ epã hawẽ tsuma betsa yuikĩ:
—Hawẽ ewa anu ea iyushũtãwẽ!— aka
20 bakebaĩkĩ hawẽ ewa anu iyua hawẽ ewa shãtxuramea tsaua isĩ
tenei pikuhairatã bari mananãbi bakeishta mawaya 21 Deusũ hãtxa
yuishunikatũ dĩtu anu bakebaĩ manaũri iyushũ hawẽ dakati anu hanatã

kaĩkaĩkĩ hawẽ beputi bepubaini 22 datehairakaĩ hawẽ bene kena hawaira
hua yuikĩ:
—Deusũ hãtxa yuishunika anu ẽ hawaira kushikaĩkatsis ikai haratura
nukũ dayaru betsabe jumenta kushipa ea yunuwe, ẽ hawairakirãkatsis
ikairã— aka
23 hawẽ benẽ yukakĩ:
—Haskakĩ ikis mĩ uĩ kakatsis ikai, ushe benatiã inũ huĩrukũtitiã nũ
hanu habe itxamis ikis iriamabiakenã?— aka
kemakĩ yuikĩ:
—Ea haska shinãshũyamawe— aka
24 haska shinaĩ keska hawẽ benẽ yunua hawẽ tsauti dabe kabekãti dabe
kabekãshuna aĩbu haki katsaumea, hawẽ dayaru hatxũ kai aĩbũ yunukĩ:
—Hau jumenta hawaira kushikainũ kusha kusha akubaĩwẽ, hau niti
iyamanunã. Ẽ mia yuiriama niti imayamawe. Ẽ mia yunuaya besti niti
imashãwẽ— aka
25 jumenta kushikaini Mati Carmelo anu Deusũ hãtxa yuishunika hiwea
anu kemaibũ hanua Eliseũ txai beiaibu uĩkĩ hawẽ merabewanika Geazi yuikĩ:
—Uĩwẽ! Suném anu hiwea aĩbu huikiki. 26 Kushikaĩ haki nukushũ: “Mĩ
haskaramẽ? Mĩ bene inũ mĩ bakerã, haskaramẽ?” akĩ yukatãwẽ— aka
kushikaĩ haska yukabia yui pewama:
—Ẽ peki— abestibirani niti ikama 27 mati anu mapekea Eliseuki nukutã
dãti itã hawẽ bikerã dabe ikua, Geazĩ mepamanũ ikai Eliseũ nemakĩ:
—Hawẽ huĩti nishmahairaki. Haskakirana ikimẽkaĩ, meyamawe.
Haskashu Senhor Deusũ ea yuiriamaki— aka
28 hanushũ aĩbũ Eliseu yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, bakeyakatsi ẽ mia yukama iniki. Haska mia yukama eki
paranayamawe, iwanã, ẽ mia yuiniki— aka
29 hawẽ shinã unãtã hawẽ merabewanika Geazi Eliseũ yunukĩ yuikĩ:
—Hawaira petã kushikaĩkĩ ẽ mestẽti bibaini hawẽ hiwe anu katãwẽ.
Tsuarakira mĩ nukua habe hãtxakĩ yukayamabaĩtãwẽ. Tsuãra mia yukai
habe hãtxakĩ kemayamawe. Hawẽ hiwe anu hikitã hawẽ bake daka anu ẽ
mestẽti hawẽ besu anu hanatãwẽ— aka Geazi hawairakaini kaya
30 hakia ha bakeishtã ewã Eliseu yuikĩ:
—Senhor Deus hiwea inũ mĩ hiweawẽ taeshũ miauma nenua ẽ kamaki,
iwanã, ẽ mia yubaii. Ea nĩkawe— aka
haska wa nĩkatã Eliseu aĩbube kaya 31 haskaitiã ha dukũ bebushũ
Eliseũ mestẽti Geazĩ bakeishtã besuki hanabia hatũ hiwea inãma hawẽ
bake hawa tukuamahairakẽ txĩtũkaini Eliseuki nukushũ Geazĩ yuikĩ:
—Haska mĩ ea yunua ẽ abiashu hawẽ bake hawa tukui
besteãmahairaki— aka
32 Eliseuri manaũri hawẽ dĩtu anu mapeketã hawẽ dakatiki bakeishta
mawa meshã daka 33 Eliseu bakeishta daka anu hikikaĩ hawẽ beputi

beputã hau merabewanũ Senhor Deus dayuikĩ yukatã 34 habe ma
hãtxashũwẽ taea ha daka anu haki inai bakeishta mamaki beushũ
bakeishtã kesha inũ hawẽ beru inũ hawẽ mekẽ mekĩ sheyuakeakea
bakeishtã yura shanai taeaya 35 Eliseũ txibututã benitã Senhor Deusbe
ana hãtxai hawẽ dĩtu merã nikukui henetã hawẽ dakati anu ana haki inai
beutã bakeishta ikua dakakẽ hawaira bakeishta besteĩ 7ti axkĩ axkĩ iki
bepesheaya 36 Eliseũ jumenta Geazi kena, hawẽ dĩtu anu hikia yuikĩ:
—Hawẽ ewa Suném anua ea kenashũtãwẽ— aka
Geazi kaĩkaini kashũ hawẽ ewa kena dateyabi ka, Eliseu anu hikia yuikĩ:
—Na ma ana hiweaki, mĩ bakerã— aka
37 aĩbu benimahairakĩ Eliseu anu dãti ishũ yuitã hawẽ bake itã
kaĩkainikiaki.

Síria nawa Naamã bitxiki txamima teneai
Eliseũ kaya wanikiaki, na hãtxarã

5 1 Habiatiãri Síria nawa shanẽ ibuhairatũ hawẽ detenamenikabu
shanẽ ibu yununika hawẽ kena Naamã pehaira Senhor Deusũ
merabewakĩ Síria nawabu haki sinataibu hawẽ detenamenikabubetã
Naamãnẽ hatu maemamakĩ keyuimawẽ taeshũ Síria shanẽ ibuhairatũ
Naamã betxipaihairaya isĩ betsa bitxiki txamima tenekubainikiaki.
2 Ano betsatiã Síria nawabu yumetsui bushũ Israelĩ enabu mai pakea
anushũ hatu mese mese watã hatũ mabu inũ aĩbu txipash yumetsubaĩkĩ
iyuyamabu ha txipash Naamãnẽ ainẽ dayaru escravo wayama 3 shaba
betsatiã ha Israelĩ enabu txipashã Naamãnẽ aĩ yuikĩ:
—Ẽ tsuma mĩ benerã, Samaria anu kashũ Deusũ hãtxa yuishunika
Eliseube hãtxakĩ ea aka ha bitxiki txamima shusha watiruki— aka nĩkatã
hawẽ bene habias yuia nĩkariatã
4 hawẽ shanẽ ibuhaira anu Naamã kashũ habias hãtxa ha txipash
hãtxashinakiri banabimakĩ yuia 5 Síria nawabu shanẽ ibuhairatũ kemakĩ
yuikĩ:
—Peki. Ikis hatũ shanẽ ibuhaira ẽ mia keneshunaii. Ẽ kene bui katãwẽ,
hau mia shushawanunã— aka
kakĩ 30.000 prata pei heshe inũ 6.000 ouro pei heshe inũ 10 haya
besiti tari pepa hawẽrua bui Samaria anu hawẽ tsumabube Naamã kashũ
6 hawẽ shanẽ ibũ kene buma Israel shanẽ ibuhaira inã bitã dĩtu betsa anu
kashũ kene bepẽshũ uĩkĩ hawẽ hãtxa keneshina yuikĩ: —Ẽ hãtxa uĩkĩ
hawẽ bitxiki txamima hau mĩ shushawanũ ẽ shanẽ ibu beshmas Naamã
mianu ẽ nitxiaiĩ, mĩ uinunã. Ea shushawashũwẽ— akĩ
7 keneshina Israelĩ enabu shanẽ ibuhairatũ ha kene uĩ keyutã hawẽ
datekĩ hawẽ tari ushnitã hawẽ anibu unanepabu hatu yuikĩ:
—Earã, ẽ Deus keskamẽ? Hatũ besti hiwea hatu inãtã hatu mebĩmiskẽ
ẽ haska keskari watiru shinãkĩ ha shanẽ ibũ hawẽ huni betsa bitxiki

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

txamima ẽ shushawashũtiru ea yunushinaki. Shinãkĩ uĩrakãwẽ. Nuku
haska wakĩ nuku unãti waikiki, nukuki ana sinatakatsirã— hatu wa
8 shanẽ ibũ kene uĩtã datekĩ hawẽ tari ushnishina txanibaunaibu
Deusũ hãtxa yuishunika Eliseũ nĩkatã Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira anu
hau hãtxa bunũbũ: “Haskakĩ mĩ tari mĩ ushnishinamẽ? Ha huni ea anu
yunuwe, hau ea uĩyununã. Hatũ ẽ Deusũ hãtxa yuishunika Israel anu ẽ
hiwea hau tapĩyununã”, hatu wa bushũ shanẽ ibuhaira yuiabu,
9 nĩkatã Eliseu anu Naamã yunua hawẽ tsumabu cavalo katsaumeabube
hawẽ cavalõ tarãbaĩtiki mapua bui Naamã kai Eliseũ hiwe bebũ niti ika
nikẽ 10 ibubis kama hãtxa bunika Eliseũ yunua kashũ Naamã Eliseũ hãtxa
yuishũkĩ: “Jordão Hene anu ka bututã 7ki nashi pukutãtani txukitãwẽ. Mĩ
haskaya mĩ bitxiki txamima shushai mĩ yura sakara iki mĩ shũpĩshanaii”,
aka
11 haska wa nĩkatã Naamã sinatahairakĩ hawenabu yuikĩ:
—Tashnikirã eki nukutã ea dapi nishũ hawẽ mekenika Senhor
Deus ea yukashũkĩ ẽ bitxiki txamima hawẽ mekẽnẽ ea mebaũkĩ ea
shushawashanimẽkaĩ, iwanã, ẽ shinãbiabirãshina haska wakinã, ea
maĩwaĩmẽkaĩ. 12 Damasco anu nukũ hene dabe Abana inũ Farpar Israelĩ
enabũ mai pakea anua keskamaki. Nukuna pehairaki, dasibi hatuna
binuarã. Shushanũ ika nukũ hene dabe anu ẽ nashitirumamẽ?— ikaini
sinatahairatã hanua kaya 13 hakia hawẽ dayarubu ha dapi bushũ yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, Deusũ hãtxa yuishunikatũ mia merabewakĩ: “Hawara
bikahairawẽ ea yunuwe”, ishũ mĩ haskakiri shinaĩ? Hawẽ hãtxa txibaĩ
mĩ ikatsi ikamaki. Hakia: “Hene Jordão anu nashitãwẽ”, akĩ mia yunua
nashitã mĩ shushatiruki, iwanã, mia yuishurã, hawa bikamaki. Iki
kawe— akabu pes nibiabai
14 habũ pe shinaĩ hatu nĩkatã Hene Jordão kesha anu butua haska
Deusũ hãtxa yuishunika Eliseũ yunushu keskai 7ki nashi pukutãtani
neshekeaya hawẽ bitxiki txamima shushai hawẽ yura berunã bitxi keskai
shũpĩ ana detsis mese neamakẽ 15 hawẽ yura ma shusha uĩtã Naamã
inũ habe beshiãbu Eliseu anu ana txĩtũbaini haki nukunũ ibaini Eliseu
tashnia nia Naamã haki kematã yuikĩ:
—Nenu Israelĩ enabu anu Deus Kayabi hayaki. Ikis ẽ ikũwaiĩ. Txanima
mai hirabi anu Deus betsa hayamaki. Ẽ mĩ dayaruwẽ taeshũ hawara pepa
mia inãkuinũ ishũ ẽ mia ea akaii— aka
16 Eliseũ kemakĩ yuikĩ:
—Senhor Deusũ ea uiãyã ẽ mia yubaii. Haska mĩ hawara ea inãkatsis
ikai ẽ bitirumaki— aka
—Haskama biwe! Biwe!— akĩ heneamabia hawa biama Eliseũ hawa
bikatsi ikama nemahairakubainaya 17 hawa biama Naamãnẽ unãtã ana yuikĩ:
—Haskawẽ taeshũ yushibubu kẽwãkĩ mabuwẽ duawakĩ inabu ẽ ana
kuakĩ menukĩ keyuama ishanaii. Mĩ mekenika Senhor Deus besti kẽwãkĩ

inabu kuakĩ ẽ menukĩ keyukubainaiwẽ taeshũ Israelĩ enabũ mai pakea
anua saku ewapa dabe inũ dabe mai mata washũ mula dabeki dũtãrabetã
ẽ mae anu butãpa? Hi bau watã ha mai mãtxiã anu haki dãti ika beti ishũ
Senhor Deus besti ẽ kẽwãkubaĩshanaii. 18 Hau ea kupiyamashanũ na besti
Senhor Deus ea yukashũkubaĩshãwẽ. Yushibu Rimom kẽwãti hiwe anushũ
ẽ shanẽ ibuhairatũ kẽwaĩ kakĩ ẽ pũyã ea pũtsũbaĩkĩ ea iyua ẽ habe
hikikaĩ ẽ habe dãti ika beti ikũkainaya ẽ txakabu Senhor Deusũ hau ana
shinãyamanũ ea yukashũkubaĩshãwẽ, hau ea kupiyamashanunã— aka
19 Eliseũ kemakĩ yuikĩ:
—Peki. Deus ẽ mia yukashũkubaĩshanaii. Dateama unanuma kai
petãwẽ— aka mai bitã hanua Naamã hawenabube kaĩkaini txaihaira
kariamakẽ 20 Eliseũ dayarũ shinãkĩ: “Mabu pepa hamẽ beshiãbu Eliseũ
hawa biama Síria nawa Naamã ẽ tsuma Eliseũ ma nitxiãki. Senhor
Deuswẽ ẽ yubakaii. Hawaira txibaĩ kushikaini haki nukushũ hawara
bewanaibu eã ẽ bi kaii”, ikaini
21 kushikaĩkĩ Geazĩ Naamã txibaĩ ha itxũ kushikainaya nasaukeshũ
Naamãnẽ uĩtã hawẽ cavalõ tarãbaĩti niti atã mananũ ika butua nikẽ ma
haki nukua Naamãnẽ yukakĩ:
—Hawa kaya ẽ txakabuwabiranai mĩ txibaĩ?— aka
22 Geazĩ kemakĩ yuikĩ:
—Hawamaki. Hakia Efraimnẽ enabũ mati matipa anua Deusũ hãtxa
yuishunika berunã dabe dama bei hikikãshu ẽ mia yuiyunũ ẽ tsumapã ea
yunushuki. 3.000 prata pei heshe inũ 2 haya besiti tari hawẽrua mĩ hatu
inãkuĩtirukiaki. Haska ẽ mia yukayushuki— aka
23 Naamãnẽ kemakĩ:
—Haska bestima menã 6.000 prata pei heshe hatu bishũriwe— akĩ hau
binũ yunuhairatã saku dabeki 6.000 prata pei heshe inũ 2 haya besiti tari
mistukĩ naneshũ hau bushunũbũ hawẽ dayaru dabe iamashũ Geazi bebũ
hatu nitxiã 24 kai Geazi hatube mapeketã saku dabe hatu mebĩshũ nitxiã
buaibũ hiwe hune anu arutã 25 txipu hawẽ tsuma Eliseu bebũ ni tushiai
yukakĩ:
—Geaziĩ, harakiria mĩ huai?— aka
Geazinẽ kemakĩ yuikĩ:
—Ẽ harakiri kamaki— aka
26 hakia hãtxa kushipawẽ Eliseũ yuikĩ:
—Mia inũ ika hawẽ cavalõ tarãbaĩti anua Naamã butuai ẽ yushĩ
mibe nishũ dasibi ẽ uĩshuki. Pei heshe inũ haya besiti tari hawẽrua mĩ
bishurã, pemaki. Yunu bai inũ, uva nishi beshea bai inũ, txashuwã inũ,
ina awa inũ, huni dayarubu inũ, aĩbu dayarubu ha peiwẽ mĩ bikatsis ikai
txakabuhairaki. 27 Haskawẽ taea Naamã bitxiki txamima shushakaĩshurã,
mikiri tekikũkaĩshanikiki. Mia bestimarã, mĩ bakebu pakubainaibu ha
bitxiki txami ipapakeshãkanikiki— aka

ana dayashunama Eliseũ hiwe anua tashnikaini Geazi hawẽ yura hirabi
ma txami keyua matsi tãkia keska hushupahaira uinibukiaki.

Due henẽ pukua dami wakĩ Eliseũ nũtanikiaki, na hãtxarã

6 1 Txipu shaba betsatiã Deusũ hãtxa yuishunikabu Eliseube hiweshũ
betsã Eliseu yuikĩ:
—Uiã. Mibe hiwea hanu nũ ushamis dĩtu hashuhairaki. 2 Ana hiwe
bena ewapa wakĩ hashpa duakabi wanũ ika Hene Jordão keshakea nuku
tibitũ hi bestitxai txaipa nũ meshtei kai mĩ nuku yunutirumẽ?— akabu
Eliseũ hatu yunukĩ:
—Butãkãwẽ— hatu waya
3 betsã Eliseu yuikĩ:
—Hamaki. Nuku banawakaini nukube kawe— aka
kemakĩ:
—Peki. Ẽ matube katiruki— ikaini
4 Hene Jordão anu hatube Eliseu butua hanushũ hi meshtekĩ taewaibũ
5 huni bestitxaitũ hi meshtekĩ taewaya due hawẽ bake anua hãtsekekaini
henẽ pukuai uĩ sai ikĩ yuikĩ:
—He ee. Pemaki! Yusinaã, na duerã, huni betsana ẽ beãshuki. Ẽ haska
washanai?— aka
6 Eliseũ yukakĩ:
—Hani kaya pukushumẽ?— aka
hanu pukushu anu metua hanushũ Eliseũ hi txaipa meshteshũ hanu
due pukushu anu putakĩ urẽshũ dami wakĩ due nũtãtã 7 yunukĩ:
—Neshewe!— aka meshũkaĩ due tsumatã neshebaini benimabaĩkĩ hi
buaibũ

Síria nawabu Eliseũ hatu unãtimaska wanikiaki, na hãtxarã

8 Síria nawa shanẽ ibuhairatũ Israelĩ enabu maemanũ ika ana hatube
datenameaibu hawẽ detenamenikabu shanẽ ibubube itxa hatube yubakai
Síria nawa shanẽ ibuhairatũ hatu yuikĩ: “Hune hari bushũ Israelĩ enabu
detenamenikabu e imatã maemakĩ nũ hatu keyushanaii”, hatu wakĩ hari
hanu huneshanaibu hatu yui yubakai 9 hatũ shinã haskaibu Eliseũ unãtã
Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira anu Eliseũ hawẽ hãtxa bumakĩ yuikĩ: “Síria
nawa detenamenikabu hari huneshũ matu detekatsis iki manaibuwẽ
taea hari buyamashãkãwẽ”, hatu wa 10 Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira
Eliseũ yuia hawẽ hãtxa nĩkatã Síria nawa detenamenika huneabu
dũkekubainibukiaki.
11 Hanua Síria nawa shanẽ ibuhaira haska shinãtiruma hawẽ shanẽ ibu
beshmasbu hatu kena itxabu hatu yuikĩ:
—Ea yuikãwẽ, haska nũ yubakamis tsua nukunabu kashũ Israelĩ enabu
shanẽ ibuhaira bebũkiri yuitãtãmismẽkainã— hatu wa

12 habu bestitxaitũ kemakĩ yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, nukũ nũ yuismaki. Hakia Deusũ hãtxa yuishunika
Eliseu Israelĩ enabube hiweshũ haska mĩ hune nuku yuimis inũ haska mĩ
ushatianua mĩ hãtxai unãtã Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira unãmakĩ hawẽ
shanẽ ibuhaira yuimiski— aka
13 nĩkatã hatu yunukĩ:
—Hau Eliseu atxinũbũ ẽ hanu hatu yunutiru yuka ikaũkĩ unãti
watãkãwẽ— hatu waya huni betsã nĩkatã hawẽ shanẽ ibuhaira yuikĩ:
—Israelĩ enabu mai pakea anu mae betsa hawẽ kena Dotã anu ikis
hiweakiaki— aka 14 hanua hawẽ detenamenikabu itxapa cavaloki
katsaumebainaibu inũ, cavalõ tarãbaĩtiki mapubainaibu inũ, hatiri maĩ
buaibu Síria nawa shanẽ ibuhairatũ hatu yunua hune meshu merã bui
Dotã anu hikitã mae hirabi kebauni nati ikabũ 15 ushashini bestẽkauã
penamahaira Eliseũ dayaru betsa butukaĩkĩ cavaloki katsaumeabu inũ
cavalõ tarãbaĩtiki mapuabu itxapabu mae hirabi kebauni nati ikabu uĩ
datekaini ana hiwe merã hikishũ Eliseu yuikĩ:
—Yusinaã, nukũ mae hirabi keshebaunabuki. Ikisrã, nũ haskai?— aka
16 Eliseũ yuikĩ:
—Nukũ merabenanikatunarã, hatuna binuaki, habutimarã. Hawa
dateyamawe— iwanã,
17 Eliseũ Senhor Deus ea akĩ yuikĩ: “Hau hatu uinũ ẽ dayarũ beru
betsa watã uĩmawe”, atã “Senhor Deusuũ, haska ẽ mia ea akaii”, aka
Senhor Deusũ hawẽ beru bepeshkĩ pewashuna, txi keska katsaumeabu
itxapahaira inũ txi keska cavalõ tarãbaĩtiki mapuabu itxapahairari mati
anu Eliseũ hiwe keshekĩ keyubaunabu hawẽ dayarũ uĩbaunaya
18 atxinũ ika Síria nawabu txaima bei taeaibũ Eliseũ Senhor Deus ea
akĩ yuikĩ: “Síria nawabu beaibu mĩ hatũ beshush wakĩ betsa wanũ ẽ mia
ea akaii”, aka
haska Eliseũ ea akai keska habũ shinã haikaimas wakĩ Senhor Deusũ
hatu beru betsa wakẽ 19 hatu unãtimaska wakĩ Eliseũ hatu yuikĩ:
—Narã, ha baimaki. Ha maewã mã benairã, nenumaki. Ha huni mã
benai anu matu iyunũ ea txibãbaĩkãwẽ— hatu watã Samaria maewã
anu hatu iyua 20 hikitã Eliseũ ana dayuikĩ: “Senhor Deusuũ, hau shinãkĩ
uĩ pewanũbũ ikis habũ beru pewakĩ betsa wawe”, aka hanushũ Senhor
Deusũ hatũ beru betsa waya bepesheai keskatã uĩbaũkĩ: “Habaa! Nũ
Samaria merãki!” ikĩ uĩ dateaibũ 21 Israelĩ enabu shanẽ ibuhairatũ hatu
uĩtã Eliseu yukakĩ:
—Epaã, dete keyukĩ hatu tenãpa?— aka
22 hakia Eliseũ kemakĩ:
—Haskamaki. Hatu tenãyamawe. Pia inũ matxatu txaipawẽ
detenamekĩ huni betsabu atxitã txipu mã hatu tenãmismẽ? Nũ haska
beyatirumaki. Hakia hatũ detenameti dasibi hatu mebĩ keyutã piti inũ

mabesh hatu pimakãwẽ. Hau yaniwatã hatũ shanẽ ibuhaira anu hau
unanuma bunũbũ hatu nitxĩkãwẽ— aka
23 piti pepa inũ mabesh pepa itxapa aĩbuaibũ bawabu hatu
inãkubaunabu, pikĩ mabesh akĩ keyuabu, Israelĩ enabu shanẽ ibuhairatũ
unanuma hatu nitxiã, hatũ mae Síria nawa shanẽ ibuhaira anu
txĩtũbainaibũ haska wakĩ Israelĩ enabu Síria nawabũ hatu date date atã
hatũ mai pakea ibuwakubaĩmisbu hatu heneyubainibukiaki.

Deusũ hãtxa yuishũkubaini Eliseu mawanikiaki, na hãtxarã

13 14 Mawakatsi Eliseu isĩ teneai Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira Jeoásĩ
uinũ ika kai hikia haya kashakĩ ikushũ yuikĩ:
—Epaã, epaã, mĩ Israelĩ enabu mekenika kushipahairaki, huni
detenamenikabu itxapa keskarã— aka
15 nĩkatã Eliseũ shanẽ ibu yunukĩ:
—Kanũ inũ pia hatira bitã tsumawe— aka
kanũ inũ pia bitã ma tsumakẽ 16-17 Eliseũ ana yunukĩ:
—Bari huaikiri hanu uĩti shui bepẽwẽ— aka
ma bepẽkẽ Eliseũ ana yunukĩ:
—Bishkukatsi kanũ inũ pia pewawe— aka
kanũ inũ pia shanẽ ibũ pewaya Eliseu hawẽ petxiuria benikaĩ nishũ
shanẽ ibũ mekẽ dabeki mepishũ ana yunukĩ:
—Ikis bishkuwe— aka
pia bishkuaya hãtxa kushipawẽ Eliseũ yuikĩ:
—Senhor Deusũ mekenikã piaki, Síria nawabu maemati piarã. Afeca
anushũ hatu detekubaĩkĩ Síria nawabu mĩ hatu tenã keyushanaii— itã
18 txipu shanẽ ibu Eliseũ ana yuikĩ:
—Pia ana tsumawe— aka
ana bikẽ Eliseũ ana yunukĩ:
—Ikis piawẽ mai bekush bekush awe— aka
shanẽ ibũ dabe inũ bestiki piawẽ mai bekush bekush akĩ heneaya
19 haska waiwẽ taea Eliseu haki sinatakĩ yuikĩ:
—Hatu detekubaĩkĩ Síria nawabu maemakĩ keyukĩ yamawashanũ,
iwanã, 5 kasmai 6ki piawẽ mĩ mai bekush bekush ati sharashuki. Hakia
dabe inũ bestiki mai mĩ bekush bekush ashuwẽ taeshũ dabe inũ bestiki
Síria nawabu mĩ hatu maemashanaii, hatu tenãkĩ keyuamarã— atã
20 ana hãtxa wama Eliseu mawa hanushũ maiwanibukiaki. Ano tibi
Israelĩ enabũ mai pakea anu Moabe nawabũ hatu itxakawai yumetsubu
yumetsui bebirã bebiranaibũ 21 ushe betsatiã hatũ haibu ma mawa Israelĩ
enabu hunibũ maiwanũ, iwanã, mai pukĩkĩ Moabe nawa yumetsubu
beaibu betxitã Eliseu mai wanibu anu hatũ haibu mawa datãbaini datei
pashaibũ, hakia ha huni mawatũ yura Eliseũ shau mamaki hanakĩ hawẽ
shau metsamabu ana hiwei benitã inũ kanikiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22 Israelĩ enabu shanẽ ibu Jeoacaz hiweyukẽ Síria nawa shanẽ ibuhaira
Hazaelĩ Israelĩ enabu dasibi itxakawakĩ hatu tenãkĩ yamawapanã
23 Abraão inũ, Isaque inũ, Jacóbe Deus hatube yubakaniwẽ taea Israelĩ
enabuwẽ nuikĩ hatu shinãkĩ Senhor Deusũ hatu merabewakĩ Síria
nawabu hatu nemashũkubainikiaki. Hatu txakabuwakĩ yamawakatsi
ikama inũ ha bebunua hatu putakatsi ikama ikũkainikiaki. Na habiatiã
Senhor Deusũ hatu mekeriakubainikiki.
24 Hanua Síria nawa shanẽ ibu Hazael mawaya hawẽ huni bake hawẽ
shãtukũ Ben-Hadade shanẽ ibunikiaki. 25 Hanua Jeoacazĩ huni bake Jeoás
shanẽ iburiatã hawẽ epa mae mebinibu Ben-Hadade kushipai anua Jeoás
dabe inũ bestiki habe detenamekũkaĩkĩ ana hatu putamanikiaki. Haska
wakinã, Israelĩ enabũ mae Jeoásĩ Ben-Hadade detenamekũkaĩkĩ hatũ mae
ana hatu bishũkĩ hatu ibuwamanikiaki.

Ezequias Judá enabũ shanẽ ibuhaira inikiaki, na hãtxarã
(2 Cr 29.1-2)

18 1-2 Samaria anu Israelĩ enabu yunui Elá huni bake Oséias 3 ano shanẽ
ibukũkainaya Acazĩ huni bake Ezequias 25 bariya shanẽ ibui Judá
enabu yunui Jerusalém anu 29 ano shanẽ ibukũkainikiaki. Ezequiasĩ ewarã,
Abi inikiaki. Abĩ eparã, Zacarias inikiaki. 3 Haska hawẽ shenipabu Davi
hiweshũ apauni keska wakĩ kaneama Ezequiasĩ txibãkubainai Senhor Deusũ
haska betxipaiai ashuaĩ uĩ hawẽ benimakũkainikiaki. 4 Ha shanẽ ibushunã,
mati keyatapa anua yushibubu kẽwãti hiwe meribi tibi hau txakabuwakĩ
pusa pusa anũbũ hatu yunua hanua betsa yushibu dami betsa betsapa dasibi
nitxiniburi hau tekekĩ keyurianũbũ inũ mane bronze dunu dami Moisĩ
hatu ashuni kenakĩ: “Neustãki”, anibu kẽwãkĩ ha bebũ Israelĩ enabũ inĩti
kuakubaĩmisbu Ezequiasĩ hatu mebĩ keyutã hatu pusa pusa amanikiaki.
5 Israelĩ enabũ mekenika Senhor Deus Ezequiasĩ ikũhairawakubaini
shanẽ ibukũkainirã, ha shanẽ ibu tibi ha bebũ inũ ha txipu Judá enabu
shanẽ ibu ikubiranibu Ezequias pepahaira keska tsua betsa hayama
inikiaki. 6 Haska Senhor Deusũ Moisés yununi txibãkĩ hawẽ yunuti inũ
hawẽ nemati hamebi heneama ikũkaĩkĩ Ezequiasĩ Senhor Deus nĩkakĩ
txibãkubainaiwẽ taeshũ 7 hawara atimapa tibi pewakĩ taewakubainaiwẽ
taeshũ Senhor Deusũ Ezequias merabewakĩ pewakĩ keyumanikiaki.
Haska wakĩ Assíria nawa shanẽ ibuhaira Ezequiasĩ danãkĩ ana hawẽ
tsumatã hawẽ imposto ana pakakatsi ikama haki sinatanikiaki. 8 Ha inũ,
hawẽ mai pakea anua Filisteu nawabu nitxĩkĩ hawẽ detenamenikabubetã
Ezequiasĩ hatu maemakubaĩkĩ ha hanu keshei irutã uĩti hiwe pishta
keyatapa inũ hatũ maewã mishki kenebaunibu betsa betsapa anu
hawẽ detenamenikabubetã hatu mebĩkĩ keyukĩ Gaza mai pakea hirabi
ibuwanikiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Israelĩ enabũ maewã Samaria atxinibukiaki, na hãtxarã

9 Ezequias shanẽ ibui ma 4 ano ikainaya hanua Samaria anu Elá
huni bake Oséias Israelĩ enabu anu shanẽ ibui ma 7 ano ikaitiã Assíria
nawa shanẽ ibuhaira Salmaneser hawẽ detenamenikabu mirima iwei
Samaria anu hushũ hau mae dasibi keshebaunũbũ hatu yunua keshekĩ
keyubaunabu atxinũ, iwanã, harakiri nitimawakĩ hatu kebẽkubainabu
ana hawawẽ kushipatirubumakẽ hatu detekubaĩkĩ 10 3 ano atimas hatu
di akĩ keyukĩ hatu atxinibukiaki. Ezequias shanẽ ibui ma 6 ano ikaya
Samaria anu Oséias Israelĩ enabu shanẽ ibui ma 9 ano keyuaya Assíria
nawa detenamenikabũ atimas Samaria atxinibukiaki. 11 Hanushũ hatũ
mae pakea hirabi anua Israelĩ enabu dasibi maĩ hatu nitxiã bukatsi
ikabumabiakẽ hawẽ detenamenikabũ hatu iyukĩ hashiwẽ hatu txatxi
txatxi akubainaibũ hatũ mai pakea Assíria anu Assíria nawa shanẽ
ibuhairatũ hatu iyukĩ hatu bitxitã mae betsa Hala inũ mai pakea betsa
Habor inũ Hene Gozã dapi inũ Média nawabũ maewã betsa betsapa anu
hatu hiwemakĩ hawa pakama hatu dayamapaunibukiaki. 12 Senhor Deusũ
tsuma Moisĩ hatu yusĩtã hatu keneshũbiani inũ haska Deusũ betxipaiai
keskai ana hawẽ hiwebainabumakẽ hatube Senhor Deus yubakabiani
hatũ mekenika Deus hawa nĩkabuma ikubainaibuwẽ taea Assíria nawabũ
hatu itxakawaibu Senhor Deusũ hatu nemashunama inikiaki.

Judá enaburi atxinũ ika Assíria nawabu benibukiaki, na hãtxarã
(2 Cr 32.1-19; Is 36.1-22)

13 Txipu 10 ano kakẽ Ezequias Jerusalém anu shanẽ ibui ma 14
ano keyuaya Assíria shanẽ ibuhaira betsa hawẽ kena Senaqueribe
hawẽ detenamenikabu mirimabube Judá enabũ mai pakea anu hushũ
Jerusalém dapi hatũ mae mishki kenebaunibu tibi dapi mapushũ pia inũ
hashi inũ mashash turewẽ tsaka tsaka akĩ puta puta akubaĩkĩ ushe itxapa
kaya atimas hatu dasibi atxikĩ keyukubainaibũ 14 haskaibuwẽ taeshũ
Jerusalém anushũ Judá enabu shanẽ ibuhaira Ezequiasĩ hawẽ hãtxa
keneshũ bumakĩ: “Ẽ kaneniki. Hawara mĩ ea yukai ẽ mia pakashanaii, ẽ
mai anua mia inũ mĩ detenamenikabu mã kanunã”, atã keneshũtã huni
betsa bumakĩ yunua mae betsa Laquis anu Assíria nawa shanẽ ibuhaira
anu hawẽ kene bushũ inã bishũ uĩtã kemakĩ hati hau pakanũ 300 talento
prata mane, ha 10.000 quilo pratara, inũ 30 talento ouro mane, ha 1.000
quilorã, Assíria nawa shanẽ ibuhairatũ Ezequias hãtxa kushipawẽ yunua
15 haska wawẽ taeshũ Senhor Deus kẽwãti hiwe anua Ezequiasĩ mane
prata hati betxishũ hatu bimakĩ keyushũ hanus itxawashũ ha katxu
hawẽ hiwe hawẽrua anu kai hikishũ hawẽ mabu pepa aruti dĩtu anua
hawẽ mane prata hirabi hatu bimakĩ keyuriashũ habianuri itxawashũ
habiastiãri 16 Senhor Deus kẽwãti hiwe hanu hikiti shui istabĩ dabenibu

inũ, matsanibu inũ, hawẽ beputi dabe wanibu bemakis inũ uke merã
Ezequiasĩ ouro mane tashipawẽ hatu buyamabaũtã hatu bepushmani
ha mane ouro tashipa dasibi Ezequiasĩ hatu tsekamakĩ keyumashũ haki
dasiwatã Assíria nawa shanẽ ibuhaira anu hau bunũbũ hatu yunua buaibũ
17 hatũ prata mane inũ hatũ ouro mane inã bibiatã hawa daeama haki
sinatai heneama Jerusalém txakabuwanũ, iwanã, Laquis anua hawẽ
detenamenikabu shanẽ ibu kushipa Tartã inũ, hawẽ merabewanika haki
txiti ika inũ, shanẽ ibu beshmas kushipa betsari hawẽ detenamenikabu
mirimabe Ezequias anu Assíria nawa shanẽ ibu Senaqueribẽ hatu yunua
bui Jerusalém dapi hikitã pashku debu mishkiwẽ buyabaĩkĩ ũpash
hababaĩti wanibu dapi inũ hanu kashũ tari patsamisbu bai ka dapi hatũ
tari hiwe pũtebaũshina 18 shanẽ ibu Ezequiasbe hãtxanũ, iwanã, kenabu
ha kama hawẽ merabewanikabu Hilquiasĩ huni bake Eliaquim hatũ shanẽ
ibũ hiwe mekeshũmis inũ, Sebnã shaba tibi ikaibu hatũ kenekubaĩmis
inũ, Asafẽ huni bake Joá shanẽ ibu keneshunika Assíria nawa shanẽ ibu
beshmasbube hãtxanũ ika, Jerusalém anua tashnibaĩ hatuki nukuabu
19 Assíria nawa detenamenikabu shanẽ ibu Rabsaquẽ hatu yuikĩ:
—Assíria nawa shanẽ ibu kushipahairatũ hãtxa matũ shanẽ ibu
Ezequias eska yuishũtãkãwẽ: "Haratutũ mia merabewai, mĩ haki txiti ika
ikai? 20 Yuba hãtxa hawẽrua itxapa mĩ unaĩ keska beparãbaĩ detenamea
mĩ unãmahairaki! Ẽ hãtxa mĩ danãmiswẽ taea haratu mĩ haibuki mĩ txiti
ika ikai? 21 Egito nawabũ mia merabewashanai mĩ shinaĩ ẽ unaiĩ. Hakia
haburã, hatũ shanẽ ibube hawa kushipa hayabumaki, mã dasibi haki txiti
ipanãbunã. Dasibibũ hawẽ hãtxa nĩkakĩ ikũwaĩbu, Egito nawa shanẽ ibu
Faraó babukĩ tsua merabewatirumaki. 22 Ha inũ, matũ yuikĩ: Hau nuku
merabewashanũ: Nukũ mekenika Senhor Deus ha besti nũ ikũwaiĩ, akĩ
mã yuitiruki. Hakia matũ mekenika kẽwãpanãbũ matunabu Ezequiasĩ
nemakĩ habũ mati keyatapa anua kẽwãti meribi inũ habu inabu kuashũkĩ
menuti txi tapu dasibi hawẽ dayarubu txakabuwamakĩ yamawakĩ hatu
keyumabiatã hanushũ Ezequiasĩ hatu yunukĩ Judá enabũ mai pakea anu
hiweshũ Jerusalém anushũ besti Senhor Deus kẽwãkĩ inabu nami inũ
hawẽ sheni kuakĩ menukĩ hau keyukubaĩshanũbũ mĩ shanẽ ibu Ezequiasĩ
hatu yununiki, matũ mekenika sinatamakinã. 23 Haskawẽ taeshũ ẽ tsuma
Assíria nawa shanẽ ibuhairabe yubakanamekãwẽ. 2.000 hunibu cavalo
katsaumetirubu mĩ hayakẽ 2.000 cavalo ẽ mia inãshanaii. 24 Hamẽ miarã,
hawa hayamabia hawa kushipawẽ ẽ shanẽ ibu beshmasbu mĩ hawa
hatu kushimatirumaki. Mĩ daka haki mapuabu detenameti cavalo Egito
anua bikatsis ikai? Haska shinãma hakimawe. 25 Ha inũ, na mai pakea
txakabuwakĩ yamawanũ, iwanã, matukiri Senhor Deus ẽ yukama ikima
dabanẽ mĩ shinaĩ? Txakabuwakĩ yamawakĩ keyutãkãwẽ, iwanã, txanima
Senhor Deusũ ea yunuimaki", haska ẽ shanẽ ibuhairatũ ea yuishinaki.
Hawẽ hãtxa nĩkahairakãwẽ— hatu wa

26 Hilquiasĩ bake Eliaquim inũ, Sebna inũ, Joá kemakĩ yuikĩ:
—Nũ mia ea akaii. Arameu hãtxawẽ nukube hãtxawe, nũ nĩkairã.
Mishki kenebaunibu mamaki manishũ nukunabũ nĩkakanikiki. Haskawẽ
taea Hebreu hãtxawẽ nukube hãtxayamawe— akabu
27 hakia Assíria nawa detenamenika shanẽ ibũ hatu ana yuikĩ:
—Matũ tsuma inũ matu besti anu Assíria nawa shanẽ ibuhairatũ ea
yunuamaki. Haska ẽ dama yuishurã, mishki kenebaunibu anu mapushũ
hau habũri nĩkarianũbũwẽ. Habia mã nĩkai keskari nĩkatã habubetã
nuitapakĩ ibubis matũ pui pikĩ matũ isũ mã ariakubaĩshanaii, ma matũ
maewã nũ atxi keyukenã— iwanã,
28 nishũ habias Hebreu hãtxa kushipawẽ ana hatu yuikĩ:
—Assíria nawa shanẽ ibuhaira Rabsaquẽ eska matu yuikiki.
Nĩkahairakãwẽ. 29 "Ẽ kushipawẽ matu detekĩ ẽ matu itxakawai haska
washũ matũ shanẽ ibu Ezequiasĩ matu pashawatirumaki. Hawẽ txani
hãtxawẽ matu paraĩ ana nĩkayamakãwẽ." 30 Hamẽ nuku nĩkama matũ
shanẽ ibu Ezequiasĩ shinãkĩ matu yuikĩ: "Senhor Deusũnã, txanima kayabi
nuku merabewashanikiki, hatu nuku nemashũkinã. Na maewã Jerusalém
Assíria nawa shanẽ ibuhairatũ hau atxiyamashanũ Senhor Deusũ amama
hatu nemahairashanikiki", akĩ matu yuibia 31 hawa nĩkayamakãwẽ.
Ẽ shanẽ ibuhairatũ ea yunukinã, ẽ matu yuinũ ea yuishinaki: "Habe
unanuma hiwekũkaĩkatsi daenamebukuĩ tashnibirã ea anu beshũ ea kẽwãri
bekãwẽ. Nũ ma haskai peaburã, matu tibitũ matũ uva bimi inũ matũ hi
bimi figueira pikĩ matũ txatxa ũpash mã akubaĩshanaii. 32 Txipu misi inũ,
uva vinho hau washanũbũ shekiwã trigo bai inũ, uva bimi bai haya ha
inũ, piti sheni wati oliva hi inũ, buna bata itxapa hayari mai pakea pepa
matuna keskari anu ẽ shanẽ ibuhairatũ matu dasibi iyushanikiki. Matu
haska wa mã hiwei pekubaĩtirubuki. Buni mã mawama ikũkaĩshanaii."
Hamẽ mã nuku nĩkama Ezequiasĩ matu parãkĩ yuikĩ: "Senhor Deus
hushũ nuku merabewaiwẽ taea hawa dateyamakubaĩshãkãwẽ", matu
wakubainairã, 33 eskamisbukiri matu yuinũ nĩkakãwẽ. Assíria nawa shanẽ
ibuhairatũ kushipa nemakĩ yura betsa betsapabũ mekenika yushibubũ hatu
merabewama ipaunibuki. Ẽ uiniki. 34 Ha mae dabe Hamate inũ Arpade
hatũ mekenika yushiburã, hania? Hawa hayamaki. Ha inũ, mai pakea
Sefarvaim mekenika yushibu inũ, mae betsa Hena mekenika yushibu inũ,
mae betsa Iva mekenika yushibuburã, hania? Hawa hayabumariki. Assíria
nawabu kushipahairabũ Samaria atxiaibu haskatã merabewatirubuma
irianiki. 35 Haratu mekenika yushibubũ hatũ mae hatu nemashuni mã
uĩmamẽ, Assíria nawabũ hatũ kushipawẽ hatu itxakawaitianã? Yushibũ
hawa hatu merabewama iyamaki. "Senhor Deusũ Jerusalém merabewakĩ
nuku mekeikiki", ikinã, haskakĩ mã shinã txakariai?— hatu wa
36 hau hatu hãtxa kemayamanũbũ shanẽ ibuhaira Ezequiasĩ
bebũkiri yurabu yunushinawẽ taea mishki kenebaunibu anu mapushũ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

detenamenikabũ nĩkai pes hawa hãtxa taskama mapuabũ 37hanushũ
Eliaquim hatũ shanẽ ibũ hiwe mekemis inũ, Sebnã shaba tibi ikaibukiri
keneshũkubaĩmis inũ, Asafẽ bake Joá shanẽ ibu keneshunikatũ hatũ
hãtxa nĩkatã huĩti nishmahairatã hatũ tari ushnibaini haska Assíria
detenamenika shanẽ ibu Rabsaquẽ ma hatu yuishu Ezequiaski txanikĩ
yuitanũ ika Jerusalém anu hikibaĩ yuinibukiaki.

Judá enabũ mai pakea hawa meama Senaqueribe inũ hawenabu dasibibũ henebainibukiaki, na hãtxarã
(2 Cr 32.20-23; Is 37.1-38)

19 1Hatũ hãtxa nĩkatã shanẽ ibu Ezequiasĩ hawẽ tari hawẽrua sawea
ushnitã pekatã huĩti nishmahaira haska nuihairai hatũ beyawẽ
taea hatu uĩmai besha tari sawetã Senhor Deus kẽwãti hiwe anu kai hikitã
2Eliaquim ha hatũ shanẽ ibuhairatũ hiwe mekemis inũ, Sebnã shaba tibi
ikaibukiri kenekubaĩmis inũ, hawenabu Deusbe hãtxashunika mestebubu
besha tari saweriabu hatu itxawashũ Amozĩ huni bake Isaías Deusũ hãtxa
yuishunika anu hatu yunukĩ 3hau shanẽ ibu yuishũtanũbũ hatu yuikĩ:
“Natiã nũ pemahairaki. Nũ ma bika teneaii. Dakewakĩ nuku ma atxitã nuku
babu wakĩ aĩbu bake kaĩ ana kushipa hayaisma keska nuku ma wakanikiki.
Ma Senhor Deusũ nuku kupimẽkaĩ. 4Assíria shanẽ ibuhairatũ hawẽ
tsuma Rabsaqué yunushina nukũ mekenika Deus hiweaki hãtxa txakabui
shetxakai hawẽ detenamenika shanẽ ibu hãtxai mĩ mekenika Senhor Deusũ
nĩkashumẽkaĩ”, ishũ, “Ẽ shinaiĩ. Hawẽ hãtxa nĩkashĩshũ Senhor Deus mĩ
mekenikatũ hau ibubis hatu kupishanũwẽ. Nuku eskarabes nũ hiweyuabu
Assíria nawabũ nuku atxiriama hau nuku merabewashanũ Senhor Deus
dayuikĩ nuku yukashũwẽ, akĩ ea yuishũtãkãwẽ”, atã hatu yunua
5Isaías anu bushũ Ezequiasĩ hãtxa yuishunabu 6nĩkatã hau hatũ
shanẽ ibu yuitanũbũ Isaíasĩ hatu kemakĩ: “Senhor Deusũ eska hatukiri
yuikiki: ‘Assíria nawa shanẽ ibuhairatũ hawẽ shanẽ ibu beshmasbu hatu
yunua beshiã ekiri shetxakai hãtxa txakabukĩ matu yuishuwẽ taea hawa
dateyamawe. 7Uĩkãwẽ. Hawẽ maewã anu hau hawaira txĩtũkaĩtanũ
kaka txakabu Assíria nawa shanẽ ibuhaira ẽ banabimaii. Hanua hari kai
harishũ txatxi txatxi akabu mawai kaikiki’, akĩ matũ shanẽ ibu ha hãtxa
ea yuishũtãkãwẽ”, hatu wa
8Laquis mae anua Assíria nawa shanẽ ibuhaira ma kaĩkaĩshina hawẽ
shanẽ ibu beshmasbũ bana nĩkatã Jerusalém anua Assíria detenamenika
shanẽ ibu Rabsaqué haki nukui kai maewã betsa Libna atxinũ ika
hawẽ detenamenika betsabube Assíria nawa shanẽ ibuhairatũ hatu
yunukubainaiki nukuabu 9Assíria detenamenikabu maemanũ ika
Egito nawabu merabewai Etiópia nawa shanẽ ibuhaira Tiraca hawẽ
detenamenikabu itxapabube beaibukiri Libna anushũ Assíria nawa
shanẽ ibuhairatũ nĩkatã hatu nemai kariama Judá enabu shanẽ ibuhaira

Ezequias anu hau hawẽ hãtxa bushũtanũbũ hawẽ hãtxa yuishunikabu
yunukatsi 10 hawẽ kenenika kenemakĩ yuikĩ: “Jerusalém ẽ kushipawẽ
ẽ atxitiruma dabanẽ mĩ mekenika Deus mĩ ha ikũwainã, harã, txaniki.
Ana hawẽ parã hãtxa ikũwãyamawe. 11 Mai pakea tibi Assíria nawa
shanẽ ibuhairabũ yamawakatsi ikĩ hatu yamawanibu mĩ nĩkama inimẽ?
Hatu haska waniwẽ taearã, earã, ea nemakĩ binutã mĩ hiwetirumẽ?
Ibubis haska shinãyamawe. 12 Mae betsa betsapa Gozã inũ, Harã inũ,
Rezefe inũ, Éden enabu Telassar anu hiweabu habũ yushibubũ hatu
merabewabumakẽ enabu shanẽ ibukĩ atxikĩ hatu dasibi yamawakĩ tenãkĩ
txanima keyunibuki. 13 Hamate shanẽ ibu inũ, Arpade shanẽ ibu inũ,
Sefarvaim shanẽ ibu inũ, Hena shanẽ ibu inũ, Iva shanẽ ibuburã, hania?
Hayabumẽ?”, ashũ hawẽ hãtxa kenetã Ezequias anu hatu bumaya
14 shanẽ ibu beshmasbu Jerusalém anu bushũ hikiti shui anushũ
Ezequias inãbu bitã hawẽ hiwe anu kashũ txuretã hawẽ hãtxa uĩkĩ keyutã
Deus kẽwãti hiwe merã kashũ Deus bebũ bepẽshũ hanatã haskakiri
Deusbe hãtxakĩ: 15 “Israelĩ enabu mekenika Senhor Deusuũ, mĩ hatube
yubakani hãtxa aruti bau mamaki querubin dabe tsaua anu hatu mamaki
shanẽ ibu mĩ tsauaki. Nai inũ mai hirabi mĩ dami waniwẽ taea mai hirabi
anu shanẽ ibu tibitũ enabu dasibi miã besti mĩ hatu yunumis mekenika
Deuski, Deus betsa hayamarã. 16 Senhor Deusuũ, ea uĩkĩ ea nĩkawe. Mĩ
beru bepeshetã hawẽ hãtxa kene uĩwẽ. Mĩ mia Deus hiweaki mikiri hãtxa
txakabukĩ mia danãkĩ kenea dasibi eanu Senaqueribẽ hatu bemashuki.
Uĩwẽ. 17 Senhor Deusuũ, txanimaki. Hatũ mai pakea anu hiwebaunabũ
inũ hawara yurabũ anibu Assíria nawa shanẽ ibubũ hatu dasibi tenãkĩ
yamawanibuki. 18 Txanima Deus kayabima habũ mekenika yushibubu
dami txi anu napukĩ hatu menukĩ keyurianibuki. Ha haska wakinã,
mekenika deus kayabima anibuki. Hi inũ mishki dami wakĩ hunibũ akĩ
kẽwãti mekenika yushibubu akubainibuwẽ taeshũ Assíria nawabũ hatũ
dami teke teke akĩ menukĩ keyunibuki, yamawakinã. 19 Senhor Deusuũ,
mia besti mĩ mekenika Deuski”, iwanã, “Mai hirabi anu yurabu shukua
betsa betsapabũ hau mia unãkĩ tapĩkubaĩshanũbũ Senhor Deusuũ, mĩ
nukũ mekenika Deuswẽ taeshũ ikis Assíria nawabu kushipabu nuku
nemashũkĩ nuku mekekubaĩshãwẽ”, ikaya
20 hanushũ Amozĩ bake Isaíasĩ haska Senhor Deusũ yuishu hau
Ezequias yuitanũbũ Isaíasĩ hatu yunukĩ: “ ‘Assíria nawa shanẽ ibuhaira
Senaqueribe ikaikiri mĩ ea yukakĩ yuishu ẽ nĩkashuki’, akĩ Israelĩ enabu
mekenika Senhor Deusũ mia yuikiki”, akĩ ẽ mia yuiaii.
21 Haska Assíria nawa shanẽ ibuhaira ishanaikiri Senhor Deusũ hakiri
hãtxakĩ yuishurã, eska washanikiaki. Nĩkawe:

> “Senaqueribeẽ, ha maewã Sião txipash keskatũ mikiri usaĩkiki.
> Senaqueribeẽ, mĩ kaĩkainaya buri buri ikĩ

Jerusalém anu hiweabũ mikiri kasheshãkanikiki.
22 Tsuki sinatai mĩ hãtxa txakabushinamẽ?
Keinã, tsuki beru txãkãtã ha iki mĩ kũyã ishiãmẽ?
Enabu Israel hatu ha aki txanima mĩ eki ishiãki, hatũ mekenika
meribi pepa hiweakirã.
23 Mĩ hãtxa bushunika hatu yunukĩ ea Senhor Deus mĩ ekiri hatu hãtxa
txakabumashinaki.
Kẽkĩ hatu yuimakĩ:
‘Líbano mati matipa mamaki hanu tsua mapeketiruma anu
ẽ cavalõ tarãbaĩtiki detenamenikabu mapubaini
mirimabube ẽ mapekeimaki.
Hanushũ hatũ kusha keyatapahaira inũ hatũ hi betsa cedro
hawẽruahaira ẽ hatu meshtemaimaki.
Mati keyatapa mapekeyutã ha mamaki bai bana keska ni shukua
anu nukui ẽ hanu hikimaki.
24 Mai pakea betsa ẽ haska uĩriama betsa betsapa anushũ
ũpash pukĩ keyutã ha ũpash ẽ akubainimaki.
Ẽ pai pai ikainai tsuã ea nematiruma
Egito hene tibi ẽ netsukubainimaki’,
ikĩ mĩ hatu yuimashinaki.
25 Hakia mĩ haska hatu wamaimarã,
ẽ Senhor Deus ma bebũkiri yubakanishũ ẽ mia amaima
mĩ unãmamẽ?
Nenumahaira mĩ shenipabutiã ẽ hatukiri yubakani
natiã miã mĩ hatu akubainimaki.
Maewã mishki kenebaunibu betsa betsapa txakabuwakĩ
dasibi teke teke akĩ
hanus mishki mãtxiã keska
mĩ hatu yamawakubainimaki.
26 Ha mae betsa betsapa anu hiweabu minabuki dakei
mesehairakubainimaburã,
ha yurabu mĩ atxia hawa kushipa hayama ikimabuki,
bai anua basi keska ina awã piti basi nãketapa keska inũ
basi betsa ha hiwe wakĩ shewamisbu hukuĩma bari huaikiria
niwe shũku ibirãkĩ tsusĩ wãmis keskarã.
27 Hanira mĩ kamis inũ hawara aki mĩ nimis ẽ unaiĩ.
Mĩ eki sinatai pubẽhairaima ẽ unãriaii.
28 Ibubis kẽkĩ mĩ hatu txakabuwakĩ itxakawakubaĩmisri
ẽ unãriaii.
Haskawẽ taeshũ ina awa pubẽ amisbu keska wakĩ
mia depestã ẽ mia mane deuwamashanaii,
mĩ keshari mia shewesheriakinã.

Mia haska watã ha baiwẽ mĩ huimawẽri ana hawẽri mĩ mae anu ẽ
mia nitxĩshanaii”,
akĩ Senhor Deusũ hãtxa keyuaya

29 hanushũ Isaíasĩ shanẽ ibuhaira Ezequias yuikĩ:
“Haska wakĩ Senhor Deusũ matu merabewashanai hawẽ unãmati
Senhor Deusũ mia unãmaikiki.
Na habia ano inũ ua ano ha katxu huaiki
shekiwã trigo ibubis hukũtã bimiyatã kaniai
tsekashũ mã piyukubaĩshanaii.
Hakia ano dabe inũ besti taeaitiã
hanu ibubis mã bana hukuĩ bimitã kaniai tsekashũ
mã pikubaĩshanaii.
Ha inũ, uva banatã hawẽ bimi tsekatã
mã pikubaĩshanai.
30 Judá enabu habu debuama itxapa hiweriabu
mibã hawẽ tatxa txaipatã bimiai keskai
hatũ mae sheni anu manishũ pe hiwekĩ
ana bake itxapa wakubaĩshãkanikiki.
31 Mati Sião anu habu mawama ikimabu hiweriabu
hatiri Jerusalém anu bashikui hiweimabuwẽ taea
Senhor Deus kushipa dasibi binu keyuatũ hatu mekekubaĩshanikiki,
hawẽ nui paewenã”, atã

32 hanua betsarã, “Assíria nawa shanẽ ibuhairakiri eska wakatsi
Senhor Deusũ yuikiki:
‘Jerusalém anu bebia hikiama ishãkanikiki.
Jerusalém uke merã hawa pia betsa bishkuama ishãkanikiki.
Atxikĩ txakabuwanũ ika
hawẽ pia nemati hawa betsã tsumatã hawẽ yura huneama
ishãkanikiki.
Hanu hikibaĩ hatu tsakakatsi hawẽ mishki kenebaunibu dapi
mai mãtxĩkĩ maspuama ishãkanikiki.
33-34 Ẽ tsuma pepa shanẽ ibuhaira Davi inũ haska ibubis ẽ yubakamis
shinãkĩ
na maewã ẽ mekekubaĩshanaiwẽ taea
habias baiwẽ tsakanametanũ ika beimabu
ana hawẽri hawenabube Assíria nawa shanẽ ibuhaira
txĩtũbaĩshãkanikiki,
Jerusalém anu hikiamarã.
Ẽ Senhor Deusũ eska ẽ mia yuiaii’ ”, aka
nĩkatã Isaíasĩ shanẽ ibu Ezequias yuinikiaki.

35 Habias meshu merã Assíria nawabũ hatũ tari hiwe pũtebaunimabu
anu Senhor Deusũ nai tsuma debuwanika bututã kauãkĩ 185.000
detenamenikabu hatu tenã keyubaini kakẽ penamahaira habu hiweabu ma
bestẽbaũ mirimahaira mawabu uĩbaunaibuwẽ 36 taea datei Assíria nawa
shanẽ ibuhaira Senaqueribẽ hatũ tari hiwe hatu pewamatã hawenabu
dasibibube Judá enabũ mai pakea anua kaĩbaini bui maewã hanushũ shanẽ
ibuhairabũ hatu yunumis anu hawẽ maewã Nínive anu txĩtũbaini hari
hikinibukiaki. 37 Hanua shaba betsatiã hawẽ mekenika yushibu Nisroque
kẽwãti hiwe anu Senaqueribẽ kẽwaĩ ka hawẽ huni bake dabe Adrameleque
inũ Sarezer hikishũ hatũ epa txatxi txatxi akĩ tenãtã pashai mai pakea
hawẽ kena Ararate anu hunei buimabũ shanẽ ibuhaira Senaqueribẽ
shãtukũ hawẽ huni bake betsa Esar-Hadom shanẽ ibuhairanikiaki.

Josias Judá enabu shanẽ ibuhaira inikiaki, na hãtxarã
(2 Cr 33.24–34.2)

21 23 Josiasĩ epa shanẽ ibuhaira Amom tenanũ itã hawẽ
merabewanika shanẽ ibu beshmasbu haki yubakatã shanẽ ibũ
hiwe hawẽrua meranushũ Amom tenãbũ 24 yurã kaianẽ hatũ shanẽ ibu
tenãbu nĩkatã habũ akãshu atxitã haburi kupikĩ tenãtã hanushũ hau hatũ
shanẽ ibuhaira ikũkainũ Amomnẽ huni bake Josias katunibukiaki.
25 Judá enabu shanẽ ibuhairabu ikubainaibukiri una betsa merã hatuki
kenemisbu hawẽ daya betsa betsapa Amom hiweshũ akubainikiri hakiri
kenenibu hayaki. 26 Mibã bana anu hawẽ kena Uzá anu Amom mawa
maiwanibukiaki. Hanua Amom shãtukũ hawẽ huni bake Josias Judá
enabu shanẽ ibuhaira inikiaki.
22 1 Josias 8 anobia shanẽ ibui taeni 31 ano Jerusalém anushũ hatu
yunui shanẽ ibuhairakũkainikiaki. Hawẽ ewa Bozcate anua kaini
hawẽ kenarã, Jedida inikiaki, Adaíasĩ bakerã. 2 Haska hawẽ shenipabu
Davi pe hiwekũkaini keskai hatũ txibãkĩ hawa shinã betsa betsapa
wama Josias hawa hiwe txakama pe dayakũkainai Senhor Deusũ haska
betxipaiai ashuaĩ uĩ hawẽ benimakũkainikiaki.

Senhor Deusũ hãtxa Moisĩ unaki keneni arunibu atimas betxinibukiaki, na hãtxarã
(2 Cr 34.8-33)

3 Josias shanẽ ibuhairani ma 18 ano kaya hanushũ shaba tibi ikai hatũ
keneshũmis Safã kenashũ Senhor Deus kẽwãti hiwe anu yununikiaki.
Safãnẽ eparã, Azalias inikiaki. Hawẽ hutxirã, Mesulão inikiaki. Josiasĩ
Safã yunukĩ yuikĩ:
4 —Nukunabu Deusbe hãtxashunika shanẽ ibu Hilquias anu kashũ
uĩtãwẽ. Eska ẽ hãtxa ea yuishũtãwẽ: “Senhor Deus kẽwãti hiwe habũ
beputi tibi mekeshũ yurabũ pei hatu inãkuiaĩbu itxawamisbu hau haki

dasiwanũbũwẽ. 5 Senhor Deus kẽwãti hiwe hau pewakĩ benawamanũbũ
Senhor Deus kẽwãti hiwe habũ pewaibu ha pei hatu inãwẽ, dayarubu ha
peiwẽ hau hatu pakanũbunã. Habũ dayaru pepa benabaũkĩ katushũ hau
habũ hawẽ dayaruburi pakakubaĩshanũbũwẽ. 6 Hawẽ kẽwãti hiwe hau
hawẽ pewanũ, iwanã, mishki datsa bishanaibu inũ hi nisa bishanaibu
hatu pakakĩ hanushũ habu dayaibu yununikabu inũ, hi dayanika
habũ Templo pewaibu hatu pakakubaĩtirubuki. 7 Huni pepa hawa
yumetsuisbumawẽ taeshũ hawẽ kẽwãti hiwe mekenikabu peikiri hau hatu
unãti wakĩ yukayamashanũ Hilquias ea yuishũriatãwẽ”— aka Safã kashũ
hawẽ shanẽ ibũ hãtxa Hilquias yuia
8 hanushũ hawenabu Deusbe hãtxashunika shanẽ ibu Hilquiasĩ Safã
yuikĩ:
—Senhor Deus kẽwãti hiwe anu hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati hãtxa
Senhor Deusũ Moisés yuia una merã keneni ẽ betxishinaki. Butãwẽ—
akĩ inã Safãnẽ mebĩbaini kashũ ha una uĩ keyutã 9 txipu hawẽ shanẽ ibu
yuinũ, iwanã, Safã kashũ yuikĩ:
—Senhor Deus kẽwãti hiwe anua pei betxikĩ itxawatã hau pewanũbũ
hawẽ kẽwãti hiwe mekenikabu mĩ dayarubu Deusbe hãtxashunikabũ pei
hatu inãkãshuki— iwanã,
10 —Ha dikabi nukunabu Deusbe hãtxashunika Hilquiasĩ ea una
inãshuki— atã shanẽ ibuhaira Josias ha una Safãnẽ yui keyushuna 11 hawẽ
yunuti inũ hawẽ nemati Moisĩ keneni hãtxa nĩkatã datekĩ shanẽ ibuhaira
Josiasĩ hawẽ tari ushnitã 12 Hilquias inũ, Safãnẽ huni bake Aicão inũ,
Micaíasĩ huni bake Acbor inũ, kenekubaĩmis Safã inũ, hawẽ merabewanika
Asaías hatu kenakĩ itxawashũ hawaira hatu yunukĩ 13 yuikĩ:
—Haska hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati na una merã keneni ẽ
nĩkashukiri bushũ eakiri inũ, na Jerusalém anu hiweabu inũ, Judá enabũ
mai pakea anu hiweabu dasibi Senhor Deus nukukiri yukashũtãkãwẽ. Na
una merã Moisĩ keneni nukũ shenipabũ hawa nĩkabuma inũ hawa txibãkĩ
akama inibuwẽ taea Senhor Deus nukuki sinatahairaimẽkainã— hatu wa
14 Deusbe hawenabu hãtxashunika Hilquias inũ, Aicão inũ, Acbor
inũ, Safã inũ, Asaíasĩ yukai bui Deusũ hãtxa yuishunika aĩbu hawẽ
kena Hulda anu bunibukiaki. Hawẽ benẽ kenarã, Salum inikiaki. Hawẽ
eparã, Ticva inikiaki. Hawẽ hutxirã, Harás inikiaki. Salumnẽ Senhor
Deus kẽwãti hiwe anushũ Deusbe hawenabu hãtxashunikabũ hatũ tari
mekekubaĩmistũ Jerusalém maewã bekesh betsa bena anu Hulda hiwea
anu hikishũ haska shanẽ ibu Josiasĩ hatu yunua yuiabu 15-16 Deusũ hãtxa
hatu yuishũkĩ Huldã hatu yuikĩ:
—Israelĩ enabu mekenika Senhor Deusũ kemati hãtxa nĩkakãwẽ:
“Txanima haska mã ea yukayushurã, hau mã ea yukayunũ hatũ matu
yunushu ẽ hãtxa eska yuiritãkãwẽ. Haska txanima ẽ yuini hawẽ kupiti
ishanai unaki kenenibu Judá enabu shanẽ ibũ yuishu keska wakĩ ẽ matu

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ashanaii, na mae anu yurabu hiweabu kupikĩ txakabuhaira wakinã,
haska ẽ txanini yuikĩ nĩkashu keskarã. 17 Matũ shenipabũ ea henetã
yushibu betsa betsapabu kẽwãkĩ hatu bebũshũ sheni ininipa kuashũkĩ
ea sinatamahairanibuki. Haskawẽ taea na maeki ẽ sinatahairani ibubis
haskatã ẽ hawa daetirumahairaki. 18-20 Ha inũ, hau mã Senhor Deus
yukai benũbũ Judá enabu shanẽ ibuhairatũ matu yunushu eska hãtxa
yuitãkãwẽ. Israelĩ enabu mekenika Senhor Deusũ mia yuiriakĩ: Ẽ hãtxa
kenenibu una anua Safãnẽ mia yuishuna nĩka pehaira watã mĩ shinã
datei mĩ eki mesebiayarã, haska watã ha ẽ hatu yupuni txakabuwakĩ ẽ
keyushanaii, na mae inũ nenu hiweriabu ha una kenenibu anua ẽ hatukiri
ha iniwenã. Haska shinaĩ mĩ saki saki ikĩ mĩ shinã betsa watã ẽ shinã
txibãkĩ mĩ ea ikũwaĩ ẽ ma mia nĩkashuki. Mĩ tari mĩ ushnitã ea bebũ nia
huĩti nishma mĩ kashahairaya ẽ miwẽ nuiai ẽ mia yuiaii. Haskawẽ taea
kupikĩ na mae txakabuwakĩ ẽ hatu itxakawashanai mĩ uĩriama unanuma
mĩ mawashanaii, mĩ shenipabuki nukuirã. Ẽ Senhor Deusũ txanima ẽ mia
yuiaii”— ikai Huldanẽ nĩkatã hatu yuia hanua habũ shanẽ ibuhairatũ
hatu nitxiã beabu hanua txĩtũbaĩ Senhor Deusũ kemati hãtxa Josias
yuinibukiaki.

23 1 Hanushũ hau dasibi habe itxai benũbũ Judá enabũ mai pakea
anua mae tibi inũ Jerusalém anua anibu unanepabu hau hatuki
txanitanũbũ shanẽ ibuhaira Josiasĩ hatu kena bea ma haki itxabu 2 Judá
enabu hunibu dasibi inũ, Jerusalém anu hiweabu inũ, hawenabu Deusbe
hãtxashunikabu inũ, Deusũ hãtxa yuishunikabu inũ, mae hirabi bake
mishtĩbu inũ, yura ewabu betsa shanẽ ibubu inũ, betsa nuitapaibu
dasibi Senhor Deus kẽwãti hiwe hemaĩtĩ anu shanẽ ibuhaira Josiasbe
bua mapuabu Senhor Deus hatũ shenipabube yubakani hãtxa una merã
kenenibu Senhor Deus kẽwãti hiwe anua betxishinabu bua Josias tsaushũ
ha una meranu hãtxa dasibi hui kushipawẽ hatu yuishũkĩ keyutã 3 shanẽ
ibuhaira benikaũ Senhor Deus kẽwãti hiwe utati mane txibu dapi nishũ
dasibibũ nĩkaibũ Senhor Deus yubakĩ yuikĩ: “Eanã, hawẽ yubakani hãtxa
Moisĩ unaki keneni dasibi hawara Senhor Deusũ betxipaiai ẽ akubainaii,
hawa kanekĩ betsa wama heneama hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati inũ
haska pe hiwekĩ yusĩti hãtxa nĩkakĩ txibãkinã. Txanimahaira eã ẽ
akubaĩshanaii”, ikaya yura dasibibũ nĩkatã:

“Mĩ haska hãtxakĩ yuiayarã, nukubunã, nũ mibetã habiaskari
txibãkubaĩshanaii”, iki hãtxanibukiaki.

Josiasĩ Deus kayabi kẽwãti hiwe Templo hatu pewashũkubainikiaki, na hãtxarã

(2 Cr 34.3-7)

4 Hanushũ Senhor Deus kẽwãti hiwe hemaĩtĩ anua yushibu Baal inũ
Poste-ídolo inũ bishi shukua tibi ha kẽwãti dami wanibu bikĩ keyushũ

hau putanũbũ hawenabu Deusbe hãtxashunika shanẽ ibu Hilquias
inũ, hawenabu Deusbe hãtxashunika shanẽ ibu ha katxu inũ, hikiti
shui mekenikabu habu shanẽ ibuhaira Josiasĩ hatu yunua hawẽ hãtxa
txibãkĩ Senhor Deus kẽwãti hiwe hemaĩtĩ anua yushibu kẽwãti dami
sharabu Jerusalém anua kaĩmabaĩkĩ benãta bushũ Cedrom napaku anu
hanus mãtxĩtã kuashũ txipu hawẽ mapu beabaĩ Betel anu bunibukiaki.
5 Hanushũ shanẽ ibuhaira Josiasĩ hatu yunukubainaya mati meribi
keyatapa Jerusalém kesukauna anushũ inũ Judá enabũ mai pakea mae
betsa betsapa dapi mati meribi keyatapa hanushũ Deus kẽwãkĩ ashũkĩ
pewama hau habũ sheni ininipa menukĩ kuashũkubaĩshanũbũ hatunabu
Deusbe hãtxashunikabu Judá enabu shanẽ ibu betsabũ hatu katushũ
daya hatu inãnibu hatu nitxĩkĩ dasibi putakĩ hanushũ yushibu Baal
inũ, bari inũ, ushe inũ, bishi shukua tibi ha kẽwãti tibi daewakĩ sheni
ininipa kuashuni yushibubube hãtxashunikabu putariakĩ 6 hi dami
keyatapa yushibu dami aĩbu washũ Senhor Deus kẽwãti hiwe hemaĩtĩ
anu nitxinibu betseshũ Jerusalém anua benãta bushũ Cedrom napaku
anushũ kuakĩ keyutã nuitapaibu mawa hanus hatu maiwamisbu anu
hawẽ mapu sa akĩ keyushũ 7 ha dikabi Senhor Deus kẽwãti hiwe hemaĩtĩ
anushũ yushibu kẽwaĩ huni betsa puĩ kinĩ txutamisbu inũ hawẽ yura
hirabi yabukuti yushibu kẽwãti tari wakĩ aĩbuaibũ timashũmisbũ hiwe
tibi dasibi berãkĩ di ashũ hawẽ ture sharabu benãta mãtxĩshũ kuakĩ
keyunibukiaki.
8 Hanushũ Judá enabũ mai pakea hirabi mae tibi anua maewã
Geba norte haira anua inũ maewã betsa Berseba sulkirihaira ha habu
hawenabu Deusbe hãtxashuni peisbuma hau Jerusalém anu benũbũ shanẽ
ibuhaira Josiasĩ hatu yunua bei keyuabũ hanushũ Senhor Deus kẽwãkĩ
sheni ininipa hawenabu Deusbe hãtxashunikabũ menushũkubaĩmisbu
hau txakabuwakĩ yamawatanũbũ hawẽ tsumabu Josiasĩ hatu yunua,
bukubaũkĩ haska hatu yunushina hawẽ tsumabũ akaibũ, Jerusalém
hirabi mekenika shanẽ ibu beshmas Josuénẽ hiwe dapi hawẽ mae
hikiti shui yusmauri yushibu txakabu hawẽ kẽwãti txi tapu hau derakĩ
di akĩ keyunũbũ hawẽ tsuma betsabu Josiasĩ hatu yunua haska hatu
yunua akaibũ 9 hakia mati keyatapa meribi anushũ sheni ininipa habũ
kuashũkubaĩmisbu hawenabu Deusbe hãtxashunikabu betsabube
Senhor Deus kẽwãti hiwe Jerusalém anu hau ana dayayamanũbũ hatu
nemaimashũ hatubetã besti misi shasha watiuma pikubainibukiaki.
10 Yushibu Moloque daewakĩ kẽwãkĩ hatũ bakebu huni inũ aĩbu
hiwea hatu kuashũkubaĩmisbu hau ana kuakĩ menupakeyamashanũbũ
Hinom napaku anushũ hanushũ menuti Tofete hau txakabuwakĩ
yamawakĩ keyunũbũ Josiasĩ hatu yunuria haska hatu yunua hawaira
akĩ keyuaibũ 11 Judá enabu shanẽ ibuhairabũ bari kẽwãkĩ cavalo meribi
washũkubainibu Senhor Deus kẽwãti hiwe hemaĩtĩ shui dapi hanu Natã-

Melequẽ cavalo hawẽ hiwe anushũ hatu mekeshũmis ha cavalo hatu
tenãmakĩ keyushũ hanushũ hawẽ bari kẽwãti cavalõ tarãbaĩti Josiasĩ
hatu kuamakĩ keyumatã 12 ha dikabi Acazĩ hiwe masapa anu Judá enabu
shanẽ ibuhaira betsa betsapabũ hawẽ kẽwãti txi tapu akubainibu inũ
Senhor Deus kẽwãti hiwe hemaĩtĩ anu hawẽ hutxi Manassésĩ ani derakĩ di
ashũ teke teke akĩ pure pure ashũ pashku Cedrom namaki hau putanũbũ
Josiasĩ hawẽ tsuma hatu yunua, haska hatu yunua putakĩ keyuaibũ
13 Sidom nawabũ mekenika yushibu deus kayabima Astarote aĩbu
dami kẽwãti hiwe inũ, Moabe nawabũ mekenika yushibu deus kayabima
Quemos dami kẽwãti hiwe inũ, Amom nawabũ mekenika yushibu deus
kayabima Milcom dami kẽwãti hiwe Judá enabũ habũ danãhairabiaibũ
Jerusalém bari huaikiri Mati Masite sulkiri matxi buteauri anushũ hau
hatu amanũbũ Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira Salomãonẽ dayakapabu
hatu yunua akea akenibu ha kẽwãti hiwe tibi hau yamawanũbũ Josiasĩ
hatu yunua dera dera akĩ keyunibukiaki. 14 Ha dikabi ha hiwe wanibu
txakabuwaibu anu ana hiwe betsa benikĩ hau ayamashanũbũ yushibu hi
dami keyatapa inũ mishki dami betsa betsapa hi kẽwãti txibu nitxinibu
hau teke teke akĩ txuri wanũbũ shanẽ ibuhaira Josiasĩ hatu yunua akĩ
keyutã hau hawẽ shãtu anu yura mawanibũ shau hau hanuri anũbũ hatu
yunuria ariaibũ 15 habiaskari mae betsa Betel anushũ kẽwãti betsa deus
kayabima meribi wakĩ Nebatẽ huni bake shanẽ ibu Jeroboãonẽ yushibu
betsa kẽwãti txi tapu washũ sheni inĩti kuakĩ hawenabu Israelĩ enabu
txakabuwamakubaini ha txi tapu di akĩ keyutã mishpu watã txiwẽ
menutã ha dikabi yushibu dami washũ nitxinibu di akĩ keyuriatã hau
kuanũbũ Josiasĩ hatu yunuima akaibũ
16 ana Josias txĩtũkaĩ uĩbaũkĩ Betel mati anu yura mawa hanu
hawẽ shau arumisbu mishki shui betsa betsapa betxitã shau dasibi
bishũ Jeroboãonẽ txi tapu wani anushũ ha shau menukĩ keyukĩ hatu
txakabuwamakĩ hau atimapa wanũbũ Josiasĩ hatu yunuria dasibi Betel
anushũ hatu yunua akĩ keyunibukiaki.
Haska bebũkiri Deusũ hãtxa yuishunika txanini Josiasĩ ha kene
betximabu uĩmashũ Deusũ yuini Josiasĩ menekĩ keyutã 17 hatu haska
wamakĩ hatu yukakĩ:
—U unurã, ha shinãmati mishki hiwe pishta wanibu ẽ uiainã,
hawamẽ?— hatu wa
mae Betel anu hiweabu hunibũ kemakĩ yuikĩ:
—Deusũ hãtxa yuishunika Judá enabũ mai pakea anua hushũ haska
na txi tapukiri bebũkiri hakiri txanini keska Betel anua mĩ yamawakĩ
ashurã, ha mawa maiwanibu hawẽ shau arunibu ikikiki— akabu
18 Josiasĩ nĩkatã hatu yuikĩ:
—Habiaska henekãwẽ. Hau tsuã taska hawẽ shau
meyamashanũbunã— ikaya

haskawẽ taeshũ hawẽ shau inũ Samaria anua Deusũ hãtxa yuishunikã
shauri hawa meabuma inibukiaki.
19-20 Samaria anushũ Senhor Deus sinatamahairakĩ mati keyatapa
anushũ hatũ yushibu kẽwãti hiwe tibi Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira betsa
betsapabũ akubainibu anushũ yushibubube hawenabu hãtxashunikabu
hatũ txi tapu anushũ hau tenanũbũ Josiasĩ hatu yunua hatu tenãkĩ
keyuabu yushibu kẽwãti txi tapu anushũ mawabũ shau hau kuakĩ
keyunũbũ Josiasĩ hatu yunuriakubainaya haska hatu yunua akubainaibũ
haska Betel anushũ ashiã keskari wakĩ yushibu kẽwãti hiwe tibi Samaria
anua Josiasĩ yamawakĩ keyutã hanua Jerusalém anu ana txĩtũkainikiaki.

Josiasĩ shinãbaũ Páscoa hatu besimanikiaki, na hãtxarã
(2 Cr 35.1-19)

21-23 Hanushũ shanẽ ibuhaira Josiasĩ hawenabu dasibi hatu yunukĩ:
"Senhor Deus nukunabube yubakai hãtxai Moisĩ keneni hãtxa una meranua
nũ nĩkaima keska txibãkĩ Egito nawabu Senhor Deusũ nai tsumã hatũ huni
bake iyuabu tenã keyukĩ nukũ shenipabũ bakebu dũkebaini shinãmati
Páscoarã, ha shinãkĩ dasibi pewatã Senhor Deus duawakĩ kẽwaĩ nũ habe
besishanaii", hatu wairã, Josias shanẽ ibukũkaini ma 18 ano kaĩkĩ hatu
anikiaki. Jerusalém anushũ Senhor Deusũ nai tsumã hatũ shenipabũ huni
bake iyuabu tenãma hatu dũkebaini shinãmati Páscoawẽ taeshũ Senhor
Deus kẽhairawai benimai besinibukiaki. Na dasi shanẽ ibu unanepa
yununikabubia habutiã hawa Páscoa besiama ikubainibu inũ Israel inũ
Judá shanẽ ibui pashkarabeaibutiã haska besi henenibu Josiasĩ hawẽ shinã
benawẽ Páscoa besi hatu amakĩ hawẽruahaira wakĩ hatu taewamanikiaki.

Senhor Deusũ hãtxa Josiasĩ pe txibãkĩ heneama inikiaki, na hãtxarã

24 Senhor Deus kẽwãti hiwe anushũ hawenabu Deusbe hãtxashunika
shanẽ ibu Hilquiasĩ Senhor Deus hatube yubakai hãtxani unaki kenenibu
betximawẽ taeshũ hanushũ hawẽ yunuti inũ, hawẽ nemati inũ, hawẽ pe
hiweti yusĩti hãtxa uĩkĩ txibãkubaĩkĩ Josiasĩ ashũkĩ Jerusalém anuabu
inũ Judá mai pakea anu hiweabu huni inũ aĩbu mukayabu inũ, yushibubu
yukakĩ unãmisbu inũ, hatũ hiwe anushũ hamapai dami mishtĩ kẽwãmisbu
tibi betxitã hatu mebĩtã hatu txakabuwãkĩ yamawakĩ keyukubaĩkĩ 25 Senhor
Deusũ hãtxa haska Moisĩ unaki keneni txanima nĩkakĩ hawẽ shinã dasibiwẽ
inũ, hawẽ yushĩ dasibiwẽ inũ, hawẽ kushipa dasibiwẽ Josiasĩ ikũwãkĩ hawẽ
hiweakiri shinã betsa watã shanẽ ibuairã, uatiã inibu inũ hatiã ha bebũ
ishanaibu Josias pepa keska tsua betsa hayama inibukiaki, hatu binuarã.
26 Josias haskabiakũkainaya hawẽ hutxi shanẽ ibuhaira Manassésĩ
txakabuhaira wakubainiwẽ taea Judá enabuki Senhor Deus sinatãkũkaini
Judá enabuki sinatani heneama hawa daeama ikũkainaiwẽ taeshũ
27 Senhor Deusũ yuikĩ: "Haska Samaria anushũ hatu yunuaibu Israelĩ

enabũ nĩkakĩ ea txibãkubainabuma ẽ henebaini keska wakĩ Judá enaburi putakĩ ẽ hatu danãshanaii, ana hawa hatu nemashunamarã. Ha maewã Jerusalém ẽ katubiani ẽ danãshanaii, ana mekeamarã. Hawẽ kẽwãti hiwekiri: 'Ẽ kena hayakũkaĩshanikiki', akĩ ẽ yuibiani ha dikabi ẽ mebĩshanaii", iwanã, yuinikiaki.

Haskai Josias mawanikiaki, na hãtxarã
(2 Cr 35.20-27)

28-30 Josias shanẽ ibuhaira hiweyukẽ Assíria nawa shanẽ ibuhaira merabewanũ ika Egito nawa shanẽ ibuhaira Faraó-Neco Hene Eufrateskiri hawẽ detenamenikabube kai shanẽ ibuhaira Josiasĩ hawẽ detenamenikabubetã nemanũ ika kai Megido anu hatuki nukua hatube detenameaibũ Faraó-Necõ Josias betxitã detekĩ tenãbainaya, hanushũ Josiasĩ shanẽ ibu beshmasbũ hawẽ yura cavalõ tarãbaĩtiki nanetã Megidokiria Jerusalém anu bushũ hanushũ maiwakĩ mishki shui anu hawẽ yura datanibukiaki. Hanushũ Josiasĩ huni bake Joacaz yurabũ katushũ hawẽ epã shãtukũ shanẽ ibuhaira wakĩ Joacaz katunibukiaki.

Judá enabu shanẽ ibuhairabu ikaibukiri una betsa merã hatuki kenemisbu hawẽ daya betsa betsapa Josias hiweshũ akubainikiri hakiri kenenibu hayaki.

Joacaz Judá enabu shanẽ ibuhaira inikiaki, na hãtxarã
(2 Cr 36.1-4)

31 Joacaz 23 ano haya Jerusalém anu shanẽ ibuima 3 ushe besti hatũ shanẽ ibuhaira inikiaki. Hawẽ ewa Hamutal inikiaki, Jeremiasĩ bake aĩbu Libna anua kainirã. 32 Hakia hawẽ shenipabũ apaunibu keska txibãkĩ Joacazĩ yunutxakakĩ txakabuwarianikiaki, haska Senhor Deusũ betxipaiamahaira akinã.

33 Egito shanẽ ibuhaira Faraó-Neco txĩtũkirãkĩ Jerusalém anu hau Joacaz ana hanu shanẽ ibuyamanũ atxitã mai pakea Hamate anu mae betsa Ribla anu Joacaz hatu bitximatã hatu mekematã hanushũ hau hawenabũ hatũ mae anushũ hatũ imposto hau pakakubainũbũ hatu yunutxakayamakĩ 100 talento prata mane, 3,300 quilo pratarã, inũ 1 talento ouro mane tashipa, 33 quilo ourorã, hau pakanũbũ Judá enabu dasibibu kushipawẽ Faraó-Necõ hatu yunuhairatã 34 hanushũ Josiasĩ huni bake betsa Eliaquim katushũ hawẽ epã shãtukũ Judá enabũ shanẽ ibu watã hawẽ kena betsa wakĩ: "Jeoaquim" watã henebaĩkĩ Egito anu Joacaz iyuima txipu haria Joacaz mawanikiaki.

35 Faraó-Necõ hatu yuka txakayamaimawẽ taeshũ hawara huni tibi hayabu shanẽ ibu beshmasbũ tanashũ habu itxapa hayabu itxapa hatu yukakĩ habu eskarabes hayabu eskarabes hatu yukabu mane prata inũ mane ouro bishunũ, iwanã, hawenabu hati yuka inãbaũkĩ prata inũ ouro

bishũ shanẽ ibu beshmasbu hatu inãkubaunaibũ shanẽ ibuhaira Jeoaquim anu beabu Egito anu Faraó-Neco hau bushũtanũbũ Jeoaquimnẽ hatu yunua prata inũ ouro imposto pakati bushũ inãkubainibukiaki.

Jeoaquim Judá enabũ shanẽ ibuhaira ikũkainikiaki, na hãtxarã
(2 Cr 36.5-8)

36 Jeoaquim 25 ano haya Jerusalém anu shanẽ ibuhairanishũ 11 ano
hatu yunukubainikiaki. Hawẽ ewã kena Zebida inikiaki, Pedaíasĩ bake
aĩburã, Ruma anua kainirã. 37 Hakia hawẽ shenipabũ apaunibu keska
txibãkĩ Jeoaquimnẽ yunutxakakĩ txakabuwarianikiaki, haska Senhor
Deusũ betxipaiamahaira akinã.

24 1 Jeoaquim shanẽ ibuhairaitiã nawa betsa Babilônia shanẽ ibuhaira
Nabucodonosor hushũ Judá enabũ mai pakea dasibi anu hawẽ
detenamenikabubetã hatu detekĩ shanẽ ibu Jeoaquim babu watã inũ kaĩmakẽ
Nabucodonosorĩ yunuti hãtxa Jeoaquimnẽ nĩkakubaĩkĩ 3 ano henekĩ
hawẽ shinã betsa watã hawẽ yunuti hãtxa ana txibãkatsi ikama heneaya
2 haskashanaibukiri Deusũ tsumabu hawẽ hãtxa yuishunikabu hatu hãtxamakĩ
haska washanai Senhor Deusũ bebũkiri hatu banabimaniwẽ taeshũ Judá
enabũ mai pakea itxakawakĩ txakabuwakubainũbũ Caldéiau nawa yumetsubu
inũ, Síria nawa yumetsubu inũ, Moabe nawa yumetsubu inũ, Amom nawa
yumetsubu shanẽ ibuhaira Jeoaquim anu Senhor Deusũ hatu yunukubainaya
3-4 hunibu hawa txakabu hayamabiakẽ Jerusalém anushũ shanẽ ibuhaira
Manassésĩ hamẽ hatu detekĩ mirima tenãkubaĩkĩ Senhor Deus danãkĩ txakabu
betsa betsapa akubainiwẽ taeshũ hawẽ berubi Senhor Deusũ hatu putakĩ
nitxĩkatsis ikaiwẽ taeshũ Judá enabu itxakawakĩ yumetsukubainaibũ hatiã
hatũ txakabu Senhor Deusũ ana hatu buashũkatsi ikama inikiaki.
5 Judá enabu shanẽ ibuhairabu ikubainaibukiri una betsa merã hatu
kenemisbu hawẽ daya betsa betsapa Jeoaquim hiweshũ akubainikiri
hakiri kenenibu hayaki. 6 Jeoaquim mawa maiwabu hawẽ epã shãtukũ
Jeoaquimnẽ huni bake Joaquim Judá enabu shanẽ ibuhaira taeaya
7 Hene Eufrates anushũ Egito nawa detenamenikabu maemakĩ taewakĩ
hanira hatũ mai pakea Egito shanẽ ibuhairatũ hatu atxinibu Babilônia shanẽ
ibuhairatũri ana hatu mebĩkĩ atxibirãkĩ Egito mai pakea kesha anu pashku
napaku hawẽ kena Egito pashku anu atxĩkĩ Babilônia shanẽ ibuhairatũ
heneimawẽ taea mai pakea betsa ana hawẽ shanẽ ibu hayamawẽ taea Egito
nawa shanẽ ibuhaira ana hawẽ mae anua tashniama ikũkainikiaki.

Shanẽ ibuhaira Joaquim inũ hawẽ shanẽ ibu beshmasbube Babilônia anu hatu iyunibukiaki, na hãtxarã
(2 Cr 36.9-10)

8 Joaquim ma 18 ano haya shanẽ ibuhairai taeshĩshũ Jerusalém anu
hatu yunui ushe dabe inũ besti hatũ shanẽ ibu inikiaki. Hawẽ ewã kena

Neústa inikiaki, Elnatã aĩbu bakerã, Jerusalém anua kainirã. 9 Hakia
hawẽ shenipabũ apaunibu keska txibãkĩ Joaquimnẽ yunutxakakĩ
txakabuwarianikiaki, haska Senhor Deusũ betxipaiamahaira akinã.
10-12 Joaquim shanẽ ibuaitiã Nabucodonosor Babilônia shanẽ ibuhairakĩ
hatu yunukubaini ma 8 ano kaĩkĩ Nabucodonosorĩ detenamenikabu
itxapabu hau Jerusalém atxinũbũ hatu yunua beshĩshũ Jerusalém
kebauni nati itã atxi taewakĩ pia bishku bishku akĩ mashash tũku puta
puta akĩ hashi urẽ urẽ akĩ hatũ mae mishki kenebaunibuki mai mãtxĩkĩ
taewaibũ hatũ shanẽ ibuhaira Nabucodonosor hui hatuki nukutushiaya
Joaquimnẽ hawa hatu maematiruma unaĩwẽ taea Judá enabu shanẽ
ibuhaira Joaquim inũ, hawẽ ewa inũ, hawẽ dayaru shanẽ ibu beshmasbu
inũ, hawenabu shanẽ ibu beshmasbu inũ, huni unanepabu hatube hune
hãtxamisbu Jerusalém anua tashnibaini Babilônia shanẽ ibuhaira bebũ
mapuabũ hau hatu atxinũbũ hawẽ detenamenikabu yunua hatu atxishũ
hawa hatu itxakawakĩ meama mekekubainaibũ
13 Jerusalém merã hikishũ Senhor Deus kẽwãti hiwe anushũ pei heshe
inũ mabu karuhaira dasibi bishũ shanẽ ibuhairatũ hiwe anuari hikishũ
pei heshe inũ mabu karuhaira dasibi biriashũ Senhor Deusũ kẽwãti
hiwe hawẽruahaira wakĩ shanẽ ibuhaira Salomãonẽ hatu yunua ourowẽ
hiwe uke merã dasibi napushbaunibu inũ hawẽ kẽwãti mabu dasibi
hatu bepush keyumani hau babekĩ keyunũbũ shanẽ ibu Nabucodonosorĩ
hatu yunua hanu hikishũ ouro dasibi babe babe akĩ keyushũ hatũ
shanẽ ibuhaira inãnibukiaki, haska Senhor Deusũ bebũkiri hatu yuini
keska wakinã. 14-16 Jerusalém anua hatu atxikãshu hau Babilônia anu
hatu iyunũbũ hawẽ detenamenikabu Joaquim inũ, hawẽ ewa inũ, hawẽ
aĩbuaibu inũ, hawẽ shanẽ ibu beshmasbu habũ mae yunumisbu dasibi
Nabucodonosor hatu yunua hatu iyuaibũ,
txipu ha katxu Jerusalém anu hiweabu mirima yurabu shanẽ ibubu
dasibi inũ, detenamenika pepabu inũ, mabu wanikabu dasibi inũ, mane
dayamisbu dasibi hatu atxikĩ itxawashũ 10.000 tana keyushũ 7.000 shanẽ
ibu beshmasbu inũ 1.000 mabu wanikabu inũ, mane dayamisbu ha dikabi
huni kushipabu detenameti tapĩtirubu Babilônia anu hau hatu iyunũbũ
Nabucodonosorĩ hatu yunua hatu iyuaibũ yurabu habu hawauma
nuitapahairaibu besti hatu henebainibukiaki. 17 Hanushũ hawẽ hutxĩ
betsã bake mashku Matanias Babilônia shanẽ ibuhaira Nabucodonosorĩ
katushũ Judá enabũ mai pakea shanẽ ibuhaira watã hawẽ kena betsa
wakĩ kenakĩ: “Zedequiaski”, atã hanua hawẽ mae anu kanikiaki.

Zedequias shanẽ ibuhaira inikiaki, na hãtxarã
(2 Cr 36.11-16; Jr 52.1-3)

18 Zedequias 21 ano haya shanẽ ibuhairai taeima Jerusalém anu 11 ano
hatũ shanẽ ibu inikiaki. Hawẽ ewã kena Hamutal inikiaki, Jeremiasĩ aĩbu

bakerã, Libna anua kainirã. 19 Hakia hawẽ betsa Joaquimnẽ akubaini
keska Zedequiasĩ txakabuwariakubainaya Senhor Deusũ betxipaiama
20 hatuki sinatakĩ Jerusalém inũ Judá enabũ mai pakea anua mekekĩ
Senhor Deusũ ana habukiri shinãma hatu putanikiaki.

Nabucodonosorĩ Jerusalém ana atxinikiaki, na hãtxarã
(Jr 39.1-7; 52.3-11)

25 Txipu ana Zedequiasĩ enabu pai itxakubaini: "Ẽ ana kushipaki", ikĩ
shinãyã Babilônia shanẽ ibuhaira Nabucodonosorĩ hatu itxakawani
ha shinãkĩ hawẽ yunuti hãtxa dananikiaki. 1 Zedequias shanẽ ibuhairani
ma shaba 10 inũ, ushe 10 inũ, 9 ano kainaitiã Jerusalém ana atxi keyukĩ
yamawanũ ika Nabucodonosorĩ hawẽ detenamenikabu dasibi iwei Jerusalém
anu kematã mae hirabi kebaũshũ benãta hatũ tari hiwe pũtebaunimashũ
unãshubira hatu atxikubainũ, iwanã, mishki kenebaunibu anu mapuabu
hatu detekĩ hatiritũ pia itxapa bishku bishku akubainaibũ ushe itxapa
kaya hanu mapekebaĩ hatu tenãshanũ, iwanã, shaba tibi inũ meshu tibi
mai bebirã bebirãkĩ maewã mishki kenebaunibu anu mai damãtxĩbaũkĩ
maspuwabaunaibũ 2-3 ha maewã atxinũ ika haskabiranimabutiã ma
Zedequias shanẽ ibui shaba 9 inũ, ushe 4 inũ, 11 ano kainaitiã Jerusalém
merã hawa ana piti hayama dasibibu buni pae tenehairai pikukubaini
ma mawakatsis ikaibũ 4 Caldéiau nawa detenamenikabũ hatu detekatsi
ikĩ hatiritũ hatu keshebaunabũ hatiritũ mae mishki kenebaunibu anu
hikinũ ishũ kini wakĩ shui watã hikiaibũ habiatiãri Zedequias inũ hawẽ
detenamenikabu dasibi pashai kene dabe namakis anu shui betsa beputiya
bepẽtã meshu merã shanẽ ibũ bai hanu hua pepa hawẽrua banamisbu baiwẽ
Caldéiau nawabũ uĩbiaibũ hune hatu dũkebaini Hene Jordão napãpakiri
bai kãwẽ kushibaini pashaibũ 5 hakia Caldéiau nawabu detenamenikabũ
shanẽ ibuhaira Zedequias hunei kai betxitã txibaĩ kushiriabaĩ Zedequiasĩ
detenamenikabu dasibibũ hatũ shanẽ ibu hene keyubaini pashaibũ Jericó
napãpa anu haki nukutã 6 Caldéiau nawabũ Zedequias atxitã mai pakea
Hamate anu mae betsa Ribla anu Babilônia shanẽ ibuhaira anu iyuabu
hanushũ hawẽ kupiti Nabucodonosorĩ Zedequias yuitã 7 hanushũ Zedequiasĩ
berubi hawẽ huni bakebu hau hatu tesẽ keyunũbũ Nabucodonosorĩ hatu
yunua hatu tesẽ keyutã Zedequiasri hawẽ beru tsekashũ mane dispi
txiwetameyawẽ meneshtã Babilônia anu hau iyunũbũ Nabucodonosorĩ hatu
yunua Babilônia anu Zedequias iyushunibukiaki.

Senhor Deus kẽwãti hiwe mabu bitã hawẽ hiwe
kuanibukiaki, na hãtxarã
(2 Cr 36.17-21; Jr 39.8-10; 52.12-30)

8 Nabucodonosor Babilônia shanẽ ibuhairakũkaini ha shaba 7 inũ,
ushe 5 inũ, 19 ano kainaitiã Babilônia shanẽ ibu beshmas hatũ shanẽ

ibuhaira mekenikabu yununika hawẽ kena Nebuzaradã detenamenikabu
itxapabube Jerusalém anu ana bei hikishũ 9 Senhor Deus kẽwãti hiwe
inũ, shanẽ ibuhairatũ hiwe hawẽrua inũ, dasibi yununikabũ hiwe ewapa
hawẽrua tibi txiwẽ kuakĩ keyutã 10 hanushũ detenamenikabũ Jerusalém
mishki kenebaunibu txakabuwai dayahairakĩ atimas berãkĩ keyuaibũ
11 Jerusalém anu habu nuitapai bashikuimabu inũ, habũ Babilônia
shanẽ ibuhairatũ yunua txibaĩbu inũ, mabu wanikabu tesheimabu
Nebuzaradãnẽ hatu itxawashũ Babilônia anu hau hatu iyunũbũ hawẽ
detenamenikabu itxapabu yunua dispiwẽ hatu nesha nesha akĩ keyushũ
Babilônia anu maĩ hatu iyuaibũ 12 hau habũ hanushũ uva nishi bai inũ
yunu bai hau dayakĩ takushkubaĩshanũbũ nuitapahairaibu besti Judá mai
pakea anu Nebuzaradãnẽ hatu bashitã
13 hanushũ Caldéiau nawabu detenamenikabũ Senhor Deus kẽwãti
hiwe kuariama hawẽ mabu Babilônia anu bukatsi itxawashũ hawẽ bronze
txibu keyatapa dabe inũ, hawẽ bronze ũpash aruti ewapahaira inũ, haki
aruti tsaunibu tekekĩ txuri watã 14 habiaskari wakĩ habu bukatsi haki
mapu itxawamisbu inũ, hatũ pá inũ, hawẽ bĩ yumẽ meshteti tsisura inũ,
beati ewapa inũ, dasibi bronze mabu betsa betsapa Senhor Deus kẽwãti
hiwe anua bikĩ itxawakĩ keyuaibũ 15 ha dikabi hatũ shanẽ ibuhaira
mekenikabu yununika Nebuzaradãnẽ ouro mabu inũ, prata mabu dasibi
inũ, haki inĩti kuamisbu inũ, kẽtxa betsa betsapa itxawatã Babilônia anu
hatu bumanikiaki. 16 Ha Senhor Deus kẽwãti hiwe txibu dabe inũ, haki
ũpash arukĩ meketi ewapa inũ, haki ũpash maneshũ tsaũti hau anũbũ
shanẽ ibuhaira Salomãonẽ hatu yunua anibu hawẽ shãkama unãkĩ tsuã
tanakĩ binitiruma inikiaki. 17 Hanua ha mane bronze txibu dabe hawẽ
keyatapa 8 metro binua haya ha mamaki desua dabeki mane bronze
maiti hawẽrua hatia masua mistunibu haya ha mane bronze maiti dabeki
bimi mane bronze dami washũ dũtanibukiaki, haska dabes wakinã.

Babilônia anu Judá enabu hatu iyukĩ keyunibukiaki, na hãtxarã

18 Shanẽ ibuhaira mekenikabu yununika Nebuzaradãnẽ hatũri hawẽ
detenamenikabu yunukĩ Jerusalém anu yurabu bashikuimabu hatu
itxawamakĩ hawenabu Deusbe hãtxashunika shanẽ ibu Seraías inũ,
hawenabu Deusbe hãtxashunika shanẽ ibu ha katxu Sofonias inũ, Senhor
Deus kẽwãti hiwe hikiti shui beputi mekenikabu dabe inũ besti inũ,
19 detenamenikabu mekemis shanẽ ibu inũ, Judá enabu shanẽ ibuhaira
dayashũmisbu 5 bashikuimabu inũ, hawẽ shanẽ ibu detenamenika
washunũ, iwanã, hatũ hatu katumis shanẽ ibu beshmas inũ, 70 hunibu
dasibibũ unaĩbu Jerusalém anu bashikuima hiweabu betxitã 20-21 atxikĩ
hatu itxawashũ mai pakea Hamate anu mae betsa Ribla anushũ Babilônia
shanẽ ibuhaira manayuaya hanu Nebuzaradãnẽ hatu iyushũ hawẽ
shanẽ ibuhaira bebũ hatu nitxiã hau hatu detekĩ tenanũbũ Babilônia

shanẽ ibuhairatũ hatu yunua hawẽ detenamenikabũ ha 82 hunibu tenã keyunibukiaki.

Haska wakĩ Judá enabu atxishũ hawẽ mai pakea anua txaihaira hatu iyunibukiaki.

Habu bashikuimabu Egito anu pashai keyunibukiaki, na hãtxarã
(Jr 40.7-10; 41.1-3, 16-18)

22 Hatu haska wabaĩkĩ yurabu bashikuimabu hau hatu yunukubaĩshanũ
Safãnẽ baba Aicãonẽ huni bake Gedalias katushũ Babilônia shanẽ ibuhaira
Nabucodonosorĩ Judá shanẽ ibu mekenika watã hawẽ detenamenika
dasibibu Babilônia anu hatu iyuimakẽ 23 Judá enabu detenamenikabu
pashai huneimashũ haskakiri banabitã tashnibirani Gedaliasbe hãtxanũ
ika detenamenikabu shanẽ ibubu Netaniasĩ huni bake Ismael inũ, Careá
huni bake Joanã inũ, mae Netofa anua Tanumetẽ huni bake Seraías
inũ, mae Maacá anua huni betsa hiwenitũ huni bake Jazanias habũ
txibãmisbube Mispa anu buabu 24 Gedaliasĩ hatu yubakĩ yuikĩ: “Caldéiau
nawabu shanẽ ibu beshmasbuki dateyamakubaĩkãwẽ. Nukũ mai pakea
anu bashikuima nenu hiweshũ Babilônia shanẽ ibuhairatũ hãtxa nĩkakĩ
txibãkubaĩshãkãwẽ. Haskai mã pei hiwekũkaĩshanaii”, hatu waima
25 hanua 7 ushe kaya Judá enabu shanẽ ibuhairatũ enabu Elisamã
baba Netaniasĩ huni bake Ismael 10 hunibube Mispa anu hikishũ shanẽ
ibu mekenika Gedalias inũ, Judá enabu habe dayamisbu inũ, Caldéiau
nawabu habube hiweabu hatu detekĩ keyuabu 26 hatu haska wabu bana
nĩkabauni Caldéiau nawabuki datehairai hatũ mabu pewakĩ keyutã mabu
itxapayabu inũ, mabu eskarabesyabu inũ, detenamenikabu shanẽ ibubu
pashai Egito anu hiwei bunibukiaki.

Babilônia bitxiti hiwe anua Joaquim tashnimashũ hawẽ benimakĩ duawanibukiaki, na hãtxarã
(Jr 52.31-34)

27 Judá enabũ mai pakea anua shanẽ ibu Joaquim iyunibu shaba 27
inũ ushe 12 inũ 37 ano kainaitiã Babilônia anua shanẽ ibuhaira bena
Evil-Merodaquẽ hatu yunukĩ taewai Joaquimwẽ nuikĩ bitxti hiwe
anua tashnimashũ 28 hawẽ nuikĩ duawakĩ Babilônia anu shanẽ ibubu
Nabucodonosorĩ hatu iwebirãbirãkĩ hatu itxawani Evil-Merodaquebe ha
dapi tsaubaunabu anu Joaquim shanẽ ibũ tsauti dapi habe ketashamekĩ
betsa shekatã hatu binumakĩ ha dapihaira Joaquim tsaũtã 29 bitxiti
hiwe anushũ tari sawemis pekamatã hawẽ shanẽ ibũ tari Joaquim
ana sawemakĩ duawakĩ hatishũ hiweaitiã hiwemashũ shaba tibi shanẽ
ibuhaira Evil-Merodaquebetã pimakubainikiaki. 30 Ha dikabi hanu
hiweyukẽ pe hiwemakĩ shaba tibi Babilônia shanẽ ibuhairatũ duawakĩ
hawẽ hamapai tibi inãkubainikiaki.

ESDRAS

Hawẽ unãmati hãtxaki

Israelĩ enabu txakabububiakẽ hatũ bakebu inũ hatũ bababuwẽ nuikĩ hau hatũ mai pakea anu ana txĩtunũbarinũbũ Jeremias yuimakĩ Senhor Deusũ hatu yubanirã, ma Babilônia anu yura itxapa hatu iyunibu bari itxapa haska Israelĩ enabu hiwekubainaibu hatukiri itxapa nuku yuiama ini Deusũ hãtxa yuishunika Esdrasĩ eskarabes keneniki.

Na una Esdras anu Israelĩ enabu ana hatũ mae anu txĩtuĩ taebiranibukiaki. Ana Jerusalém anu beimashũ Senhor Deus kẽwãti inũ hawẽ hemaĩtĩ bena wakĩ taewanibukiri tapĩtiki. Na una kenerã, ha 450 ano Cristo huriamatiã kenenikiaki.

Hawẽ yunuti hãtxa Ciro txanikiaki, na hãtxarã
(2 Cr 36.22-23)

1 1 Pérsia nawa shanẽ ibuhaira Cirõ hatu shanẽ ibushuni taekaĩkĩ ano
bestitxai yunukĩ taewabaĩkĩ haska Senhor Deusũ hãtxa yuishunika
Jeremias Deusũ yuimani keska hau Cirõ ashanũ Deusũ hawẽ shinã
unãmaiwẽ taeshũ shanẽ ibuhaira Cirõ hawẽ yunuti hãtxa hau dasibibũ
nĩkanũbũ hãtxawẽ hatu yuitã keneri hatu buma akeakekĩ Cirõ hatu yuikĩ:
2 "Earã, Pérsia nawa shanẽ ibuhaira Ciro eska matuki txanikĩ ẽ matu
yuiai ea nĩkakãwẽ. Nawa shukuabu tibi mai hirabi anua shanẽ ibubu ẽ
hatu yunukubaĩshanũ mekenika Senhor Deus nai anu hiweatũ ea katukĩ
kushipa waniki. Ea haska watã Judá enabũ mai pakea anu Jerusalém
anu hawẽ kẽwãti hiwe wanibu ẽ hatu ana amashanũ Senhor Deusũ ea
yunuimaki. 3 Haskakẽ mã tsuabura Senhor Deusũ enaburã, hau Deusũ
matu merabewakubaĩshanũwẽ. Tsuara mã Judá mai pakea anu hiwea
hunirã, Jerusalém anu butãkãwẽ. Ha Jerusalém anurã, hanu Israelĩ
enabu mekenika Senhor Deus hiweaki. Harishũ hawẽ kẽwãti hiwe bena
hawẽrua washuni burishãkãwẽ. 4 Tsuabura nenu benibu inũ, hawẽ bakebu
hiweyuabu inũ, mae betsa tibi hiweabu hatũ mae henebaini Jerusalém
anu ana txĩtũbaĩ hatu merabewaibũ mã ha dapi hiwebaunabũri matũ
prata pei heshe inũ, ouro pei heshe inũ, hawara mabu betsa betsapa

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

inũ, inabu hau hatu inãkubaĩshanũbũwẽ. Ha dikabi Jerusalém anushũ
mekenika Deus kẽwãti hiwe hawẽrua waibu hatũ inãkuĩ yaushiama hau
hatu inãkubaĩshanũbũwẽ”, hatu wa

Jerusalém anu Israelĩ enabu ana txĩtũbainibukiaki, na hãtxarã

5 Jerusalém anu bushũ Senhor Deus kẽwãti hiwe hau ana benawai
bunũbũ Deusũ hatu shinã betsa wamakĩ benimawakubainaya kanũ
ika shinã txãkaĩ Judá enabu shanẽ ibu itxapa hawenabuya inũ,
Benjamimnẽ enabu shanẽ ibu itxapa hawenabuyari inũ, hawenabu
Deusbe hãtxashunikabu inũ, Levĩ enabu shanẽ ibu itxapa hawenabuyari
bunũ, iwanã, dasibibu hiwebaunabũ hatũ mabu pewakubainaibũ 6 hanua
habu hatu dapi Babilônia anu nawabu hiwebaunabu habu dayai buaibu
hatu merabewakatsis ikĩ hawa yaushiama hatũ mabu betsa betsapa inũ,
hatũ prata pei heshe inũ, hatũ ouro pei heshe inũ, mabu pepa sharabu
inũ, mabu pepa karuhaira inũ, hatũ inabu hatu inãbirãbiranabu 7 hawẽ
kẽwãti hiwe Jerusalém anua mane ouro mabu sharabu Nabucodonosorĩ
beshũ hawẽ yushibubu kẽwãti hiwe anu aruni hau bushũ hatu inanũbũ
hawẽ tsumabu Pérsia nawa shanẽ ibuhaira Cirõ hatu yunua ma bushuãbu
8 Jerusalém anu hau ana butãshanũbũ Cirõ hawẽ pei mekenika Mitredate
yunua txipu hatũ hawẽ kẽwãti mabu tanakĩ unaki kenekĩ keyushũ Judá
enabũ mai pakea anu hiweabu yunumis shanẽ ibu Sesbazar inãnikiaki.
9 Haska Mitredatẽ hati mabu unaki kenekĩ keyuni matu yuinũ nĩkakãwẽ.
30 ouro mane kẽtxa inũ, 1.000 prata mane kẽtxa inũ, 29 nupe inũ, 10 30
ouro mane copo inũ, 410 prata mane copo pepa beshmas sharabu inũ,
ana 1.000 hawẽ mabu betsa sharabu itxapahairarã, 11 ouro mane mabu
inũ prata mane mabu tanakĩ keyuaburã, 5,400 inikiaki. Yurabu Babilônia
anu hatu iwenibu inũ hawenabuya hatu henebaĩkĩ hatube txĩtũkaĩkĩ
2 esbazar Jerusalém anu ha kẽwãti mabu dasibi bunikiaki.

Jerusalém anushũ Senhor Deus kẽwãkĩ ana taewabainibukiaki, na hãtxarã

3 1 Judá enabũ mai pakea anu ma hikiabu hatũ mae tibi hatũ hiwe
anu maniabu ano tanakubainaibũ ushe 7 taeaya Jerusalém anu yura
dasibibu itxabu 2 haska Deusũ tsuma Moisĩ yununi Senhor Deus kẽwãkĩ
hakishũ inabu nami kuakĩ keyushũkubaĩti hawenabu Jozadaquẽ huni
bake Jesua inũ, hawẽ betsabu hawenabu Deusbe hãtxashunikabu inũ,
Sealtielĩ huni bake Zorobabel hawenabubetã dasibi habũ Israelĩ enabu
mekenika Deus kẽwãti txi tapu wakĩ taewakĩ 3 nawa betsabu hatunabuma
hiwebaunabuki datekĩ Salomãonẽ hatu yunua anibu keska wakĩ txi
tapu wakĩ pehaira washĩshũ penama tibi inũ bari kaya tibi ha txi tapu
anushũ inabu nami hirabi menu keyushũkĩ Senhor Deus kẽwãkubainaibũ
4 haska Moisĩ yunukĩ keneni keska wakĩ ni mebi meshtetã utati hiwe

watã hari ushakĩ Senhor Deus kẽwaĩ 7 shaba besiaibũ haska Moisĩ yusini
txibãkĩ shaba tibi hati inabu itxawashũ Senhor Deus kẽwãkĩ hawenabu
Deusbe hãtxashunikabũ hirabi menukĩ keyukubaĩkĩ 5 ha dikabi shaba
tibi inũ, ushe bena nia tibi inũ, besiti meribi tibi Senhor Deus kẽwãtitiã
hatũ inabu hirabi menukĩ keyukubainaibũ hanushũ betsabũ hatũ shinã
pewanũ ishũ Senhor Deus kẽwãkĩ inãkuĩkĩ hatũ txashuwã tesẽshũ
dashpeshũ hawẽ puku sheni bia hawẽ Deusbe hãtxashunikã txi tapu
anushũ kuakĩ keyushuna hawẽ nami pitxãshũ ma hua hawenabubetã
hawẽ kẽwãti nami pikubainaibũ 6 Senhor Deus kẽwãti hiwe ariabumabia
shaba ha dukũ ushe 7tiã Senhor Deus kẽwãkĩ shaba tibi inabu hirabi
menukĩ keyukubaĩkĩ taewanibukiaki. 7 Haska Pérsia nawa shanẽ ibuhaira
Cirõ hawẽ yunuti una hatu inaĩmawẽ taeshũ hau Senhor Deus kẽwãti
hiwe wanũbũ Líbano mati anushũ kusha derashũ sẽkekĩ itxapawashũ
ha hi kekukĩ txaipa washũ ianẽwãwẽ bukĩ Jope anu keti ashũ hene
anua mapemakĩ ianẽwã kesha hau mãtxĩkubainũbũ maewã dabe Tiro
inũ Sidom anu hiweabũ yubakatã piti inũ nushuti inũ piti sheni hawa
yaushiama hatu inãkubaĩkĩ habu mishki dayanikabu inũ hi mastanikabu
dayamakĩ peiwẽ hatu pakakubainaibũ

Senhor Deus kẽwãti hiwe Templo bena wakĩ taewanibukiaki, na hãtxarã

8 Jerusalém anu hikimabu ano bestitxai inũ ushe dabe kaya Sealtielĩ
huni bake Zorobabel inũ Jozadaquẽ huni bake Jesua hawenabu Deusbe
hãtxashunikabu inũ, Israelĩ huni bake Levĩ enabũ hawẽ haibuaibu inũ,
Babilônia anu hatu iyunibu ma habube txĩtũbiranimabubetã ana Deus
kẽwãti hiwe Templo bena wakĩ taewakĩ hau habu dayakubaĩshanũbũ Levĩ
enabu hunibu 20 ano binuabu katushũ yununikabũ hatu yunuabu 9 Deus
kẽwãti hiwe bena wai dayakubainaibu hau habũ hatu yunukubainũbũ
Jesua hawẽ huni bakebuya inũ, hawẽ betsabu inũ, Judá enabu Cadmiel
inũ, hawẽ huni bakebu inũ, Levĩ enabu Henadadẽ huni bakebu inũ,
hawẽ betsabu inũ, hawenabu betsabu hatibu habus shukutã daya hatu
yunukubainibukiaki.
10 Senhor Deus kẽwãti hiwe haki tsamabaũti mishki dayanikabũ ma
hanakĩ keyuaibũ haska Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira Davĩ hatu yununi
keska txibãkĩ hawenabu Deusbe hãtxashunikabũ hawẽ tari hawẽrua haya
besiti sawetã hawẽ txã ati trombeta tsumatã hatu keshea mapuabu Levĩ
enabu Asafẽ enabũ mane bronze turu tsakama tsakama ati dabe hawẽ
Senhor Deus kẽwãti tsuma mapuabũ 11 betsabũ kẽwaĩ kãtaibũ betsabũri
kemakĩ: “Senhor Deus pepaki. Israelĩ enabu betxipai nuimis hawẽ nui
keyutimahairaki. Pepawakĩ benimawanãkãwẽ”, ikubainaibũ Senhor
Deus kẽwãti hiwe bena wakĩ ma taewaibuwẽ taea yurã kaiã benima
txakayamai sai sai ikĩ Senhor Deus kẽwãkubainaibũ 12 Senhor Deus

kẽwãti hiwe bena waibu uĩ hawenabu Deusbe hãtxashunikabu inũ Levĩ enabu inũ hawenabu yunui shanẽ ibu itxapabu natiã ma anibubia Senhor Deus kẽwãti hiwe Templo Salomãonẽ ani habũ uinibuwẽ taea benima txakayamai kashai bis bis ikubainaibũ habiastiãri betsabu itxapaburi benimahairai sai sai iriakubainaibũ 13 benimai sai sai ikaibu inũ kashai bis bis ikaibu tsua hatũ hui unãtiruma txaihairashũ nĩkanibukiaki, itimaskakĩ hatũ hui kaĩmaiburã.

Jerusalém anu Deus kẽwãti hiwe bena waibu hatu itimaskawaibu Dariõ hatu nemanikiaki, na hãtxarã

6 [Nawa Eufrates dapi hiwebaunabu Israelĩ enabuki hatuki sinatakĩ hatu nemakĩ Pérsia nawa shanẽ ibuhaira Dariõ hau hatu nemanũ hatũ hãtxa unaki keneshũ bumabu bishũ uĩkĩ yuitã]

1 Babilônia anushũ hanu una mekekĩ arumisbu anua hau ha una Judá enabukiri Cirõ hatukiri keneshũ arumani hau benakĩ betxishunũbũ Pérsia nawa shanẽ ibuhaira Dariõ hawẽ tsumabu yunua 2 hanu una arumisbu tibi anua benabaũkĩ mai pakea betsa hawẽ kena Média anu mae betsa Acmetá anu shanẽ ibuhairatũ hiwe hawẽruahaira anushũ Cirõ Jerusalém Templokiri keneni una atimas betxinibukiaki, eska hawẽ hãtxa hatukiri kenenirã:

3 "Shanẽ ibui taeima ano bestitxai kakĩ shanẽ ibuhaira Cirõ eska hawẽ yunuti hãtxa hatu kenemakĩ:

'Jerusalém anu hawẽ Deus kẽwãti hiwekiri matu yununũ nĩkakãwẽ. Hanushũ Deus kẽwãkĩ inabu hirabi menukĩ hau keyukubaĩshanũbũ haki tsamabaũti washũ hawẽ kẽwãti hiwe hau ana anũbũwẽ, hawẽ keyatapa 27 metro inũ hawẽ hashpa 27 metrorirã. 4 Ha dikabi mishki ewapa itxapa datsakĩ kerã wãkĩ pewashũ txitxibaĩkĩ keyutã ha mamaki ana txitxibaĩkĩ keyuriatã ana ha katxu ha mamaki ana txitxibaĩkĩ keyuriatã hi tuash sapa bena washãkãwẽ. Shanẽ ibuhairatũ pei arukĩ mekemistũ hatu pakakubaĩshanikiki. 5 Ouro mane inũ prata mane hawẽ kẽwãti mabu wanibu Deus kẽwãti hiwe Jerusalém anua itxawabaĩkĩ Babilônia anu Nabucodonosorĩ beni hau hatu ana inãshanũbũwẽ. Bikĩ itxawakĩ keyushũ Jerusalém anu bushũ hanu Deus kẽwãti hiwe waibu anu ha merã tsaũkĩ hau mãtxĩshanũbũwẽ' ", anikiaki.

6 Haska keneni betxishunabu uĩtã Hene Eufrates kesha betsauri bari kaikiri mai pakea yununika hawẽ kena Tatenai inũ habianuri shanẽ ibu beshmas Setar-Bozenai inũ habe dayamisbu hatu yunukĩ Pérsia shanẽ ibuhaira Dariõ eska hãtxa hatu kenematã hatu anu yunukĩ:

"Maturã, Jerusalém henebirani kaĩribirãkãwẽ. 7 Hanushũ hau hatũ Deus kẽwãti hiwe bena waimabu hau menenũbũ Judá enabu

shanẽ ibu beshmas inũ hatũ yununika betsa betsapabu hatu ana
nemama hatu henetã hatu yunuribirãkãwẽ, hau keyushanũbunã.
8 Ana hatu nemakĩ beshteyamakãwẽ. Hau hatũ Deus kẽwãti hiwe hau
meneshanũbũ haska Judá enabu yununikabu mã merabewashanũ
ẽ matu yunuaii. Hene Eufrates bari kaikiri mai pakea anu hikikĩ ea
pei pakakubaĩmisbu shanẽ ibũ pei bikĩ mekekubaĩmistũ merabewakĩ
binumama pei hawaira hatu pakakubaĩshãkãwẽ, hau ha dayaibu
hatũ daya heneyamanũbunã. 9 Ha inũ, haska Deus nai anuatũ
betxipaimis hawẽ kẽwãti inabu hirabi pitiyabi menushũkĩ keyukĩ
hau Deus kẽwãkubainũbũ ina awa inũ, txashuwã inũ, txashuwã bake
inũ, shekiwã trigo inũ, sal inũ, uva vinho inũ, piti sheni hati matu
yukaibu shaba tibi Jerusalém anu hawenabu Deusbe hãtxashunikabu
hatu inãkubaĩshãkãwẽ, hawa heneamarã. 10 Mã hatu inãkubaina
Deus haska washũkĩ ẽ shanẽ ibuhaira hiweakiri inũ ẽ huni bakebu
hiweakiri hau Deus habũ ea yukashũkubainũbũwẽ.
11 Tsuãra ẽ yunuti hãtxa danãkĩ nĩkama danaĩburã, hawẽ hiwe
hawẽ teweti betsa pekashũ nitxĩtã debu kenutã hawẽ yura ha
mamaki hanakĩ hawẽ puku nashtu anu timabaĩ pesakĩ keũshãkãwẽ.
Unãshubira isĩ tenekũkaini mawaya hawẽ hiwe pekakĩ keyushũ
txakabuwakĩ mese washãkãwẽ. Haska dasibi ẽ matu yunuaii.
12 Jerusalém anu Senhor Deus kẽwãti hiwe hanu hawẽ kena
ipakeshanai katuni akaiburã, shanẽ ibu betsã txakabuwakasmakĩ
nawa betsabu pubẽkĩ txakabuwakĩ hatu bika tenemaibu Deusũ hatu
kupikĩ hau hatu yamawashanũwẽ. Ea Dariõ na hãtxa eska ẽ matu
yunuairã, kaneama ashũkĩ menehairashũshãkãwẽ”, anikiaki.

Deus kẽwãti hiwe Templo akubaĩkĩ keyunibukiaki, na hãtxarã

13 Haska Dariõ hatu yunuima Hene Eufrates kesha betsauri bari kaikiri
mai pakea betsa yununika shanẽ ibu beshmas Tatenai inũ habianuri
shanẽ ibu betsa beshmas Setar-Bozenai inũ habe dayamisbũ uĩtã haska
ma hatu yunuima hawa kaneama akubaĩkĩ keyunibukiaki. 14 Haska
wakinã, Deusũ hãtxa yuishunika dabe Ageu inũ Idõ huni bake Zacariasĩ
haska bebũkiri Deusũ hatu yuimaima keska txibãkĩ hau dayakubainũbũ
Judá enabu dayarubu yununikabũ hatu yunukubainabu Deus kẽwãti
Templo bena wakubaĩkĩ haska Israelĩ enabu mekenika Deusũ hatu
yunuima inũ haska Pérsia nawa shanẽ ibuhairabu Ciro inũ Dario inũ
Artaxerxesĩ hatu yunukubainabu txibãkĩ akubainaibũ 15 Pérsia nawa
shanẽ ibuhaira betsa Dario hatu shanẽ ibushũkũkaini shaba 3 inũ, ushe
Adar inũ, 6 ano kaitiã Deus kẽwãti hiwe menekĩ keyunibukiaki.
16 Israelĩ enabu inũ, hawenabu Deusbe hãtxashunikabu inũ, Israelĩ
huni bake betsa Levĩ enabu inũ, dasibi Babilônia anu hatu iyunibu ana
txĩtuĩmabu benimahairakĩ Deus kẽwãti hiwe meneshina Deus uĩmai

haki besikĩ 17 habiatiãri 100 ina awa bake bene inũ, 200 txashuwã bene
inũ, 400 txashuwã bake tesẽshũ Deus kẽwãkĩ hawẽ txi tapu anushũ
inabu hirabi menukĩ keyushunaibũ Israelĩ enabu dasibibũ Deuskiri
txakabukubaĩmisbu buanũ, iwanã, Israelĩ enabu 12 shukuabu tibi
cabra bene bestitxai katutã Senhor Deus daewakĩ ha 12 cabra bene
tesẽshũ txi tapukishũ cabra hirabi menukĩ keyuaibũ 18 txipu habu
dayakubaĩshanaibu shuku wakĩ hawenabu Deusbe hãtxashunikabu
hatu pashkakĩ hatu yunuakeaketã hanushũri Levĩ enabu hunibu haska
Jerusalém anushũ Deus dayashũkubaĩkĩ haska Moisĩ keneni keska txibãkĩ
hau Deus duawakubaĩshanũbũ hatu yunuakeakenibukiaki.
19 Babilônia anu hatu iyunibu ana txĩtũbiranimashũ ano bena kaĩyaĩtiã
shaba 14 inũ ushe ha dukũ ikaitiã Egito anushũ Senhor Deusũ nai tsumã
Egito nawabũ huni bake iyuabu hatu tenãbauni inũ Israelĩ huni bake
iyuabu tenãma hatu dũkebaini shinãkĩ Senhor Deus kẽhairawai benimai
Páscoatiã besi tushinibukiaki. 20 Besiriabuma hau Senhor Deusũ hatu
danãyamashanũ hawenabu Deusbe hãtxashunikabu inũ Levĩ enabu hunibu
ibubis hatũ yura ma pei keyushinabu ma hawama shinãkĩ Babilônia anu
hatu iyunibu ma txĩtũbiranimabu inũ hawenabu Deusbe hãtxashunikabu ma
peshina hatubetã Páscoa hawẽ shinãmati txashuwã bake bene mirimahaira
tesẽshũ hatu menushũtã hatubetã pikatsi 21 Babilônia anua dasibi Israelĩ
enabu txĩtũbiranibubetã pinibukiaki. Ha inũ, nawa betsa betsapa hatũ mae
anushũ hatũ beya txakabu atimapa amisbu henetã ana akama Israelĩ enabũ
mekenika Senhor Deus kẽwãkĩ taewakĩ hatube dasitã hawẽ kẽwãti nami
hatubetã pikĩ keyurianibukiaki. 22 Israelĩ enabu mekenika Deus kẽwãti
Templo hau bena wanũbũ Pérsia nawa shanẽ ibuhairatũ hatu betxipaikĩ hatu
merabewakubainimawẽ taea Judá enabu benimahairakĩ 7 shaba binui ana
ha katxu besikĩ misi shashawatiuma ashĩshũ benimakĩ pikubainibukiaki.

Jerusalém anu Esdras hawenabube hikinikiaki, na hãtxarã

7 1 Txipu bari itxapa kaya Pérsia nawa shanẽ ibuhaira bena hawẽ kena
Artaxerxesĩ hatu yunukubainaya hawenabu Deusbe hãtxashunika
hawẽ kena Esdras Pérsia anu hiwea hawenabu hati inikiaki. Esdrasĩ
eparã, Seraías inikiaki. Seraíasĩ eparã, Azarias inikiaki. Azariasĩ eparã,
Hilquias inikiaki. 2 Hilquiasĩ eparã, Salum inikiaki. Salumnẽ eparã,
Zadoque inikiaki. Zadoquẽ eparã, Aitube inikiaki. 3 Aitubẽ eparã,
Amarias inikiaki. Amariasĩ eparã, Azarias inikiaki. Azariasĩ eparã,
Meraiote inikiaki. 4 Meraiotẽ eparã, Zeraías inikiaki. Zeraíasĩ eparã, Uzi
inikiaki. Uzĩ eparã, Buqui inikiaki. 5 Buquĩ eparã, Abisua inikiaki. Abisuã
eparã, Finéias inikiaki. Finéiasĩ eparã, Eleazar inikiaki. Eleazarĩ eparã,
Arão ha dukũ hawenabu Deusbe hãtxashunika ipaunikiaki.
6-7 Israelĩ enabu mekenika Senhor Deusũ hawẽ yunuti hãtxa inũ hawẽ
nemati hãtxa Moisés yuia Moisĩ keneni ibubis tapĩhairanishũ Esdrasĩ hatu

yusĩkubaĩmiswẽ taeshũ Esdras Senhor Deusũ merabewai uĩkubainaiwẽ
taeshũ shanẽ ibuhaira Artaxerxes anu kashũ Esdras haskakatsis ikĩ yuka:
“Peki”, akimawẽ taea shanẽ ibuhaira Artaxerxesĩ hatu yunui 7 ano kaya
Babilônia anua Jerusalém anu txĩtuĩ Esdras hati hawenabuya hunikiaki,
hatiri Deusbe hawenabu hãtxashunikabu inũ, Levĩ enabu inũ, kãtamisbu
inũ, beputi mekenikabu inũ, Deus kẽwãti hiwe dayarubu Esdrasbe buirã.
8-9 Artaxerxesĩ hatu yunukubaini ma 7 ano kaya ha shaba ha dukũ inũ,
ushe ha dukũ ikaitiã Babilônia anua unanuma tashni taebirani maĩ
bukubainaibũ Senhor Deusũ hatu duawakĩ merabewaya shaba ha dukũ
inũ ushe 5tiã Jerusalém anu hikinibukiaki. 10 Haska Senhor Deusũ
yununi hawa betsa wama mestẽwãkatsi ikĩ uĩkubaĩkĩ hawẽ yunuti hãtxa
inũ hawẽ nemati hãtxa hawenabu yusĩkĩ hatu txibãmashanũ, iwanã,
Esdrasĩ shinanikiaki.
11 Israelĩ enabu hawenabu hau hatu txibãmashanũ, iwanã, hawẽ yunuti
inũ hawẽ nemati hãtxa Senhor Deusũ yusini unãhairai hawenabu Deusbe
hãtxashunika Esdras yusinika inãkatsi ikĩ eska hãtxa shanẽ ibuhaira
Artaxerxesĩ hatu kenemashũ Esdras inãni habias hãtxa huni betsã ana
keneni uĩkãwẽ:

12 “Ẽ ea Artaxerxes shanẽ ibuhairatũ shanẽ ibubu itxapa ẽ hatu
yunukubainai Deus nai anuatũ yunuti hãtxa unãhairai hawenabu
Deusbe hãtxashunika Esdras hau unanuma kakũkaĩshanũ, iwanã, ẽ
hakiri matu shinãmaii.
13 Hanu ẽ mai pakea anua ẽ hatu yunubaunai anu Israelĩ enabu dasibi
hiwebaunabu Jerusalém anu mibe bukatsi ikaibu butirubuki. Israelĩ enabu
Deusbe hãtxashunikabu inũ Levĩ enaburi buriatirubuki. 14 Deusũ yusini
hãtxa mĩ haya txibãkĩ Judá enabũ mai pakea anu inũ Jerusalém anu
haskara hiwebaunabu uĩkĩ mĩ tapĩkubaũshanũ ea shanẽ ibuhaira inũ ẽ 7
unanepã ea merabewamisbũ nũ mia yunuaii. 15 Israelĩ enabũ mekenika
Deus Jerusalém anu hiwea pe shinãkĩ hawa yaushiama prata pei heshe
inũ ouro pei heshe nũ mia inãkuiaĩ butãwẽ. 16 Ha dikabi Babilônia mae
hatiubumanu hiwebaunabũ pei mia inaĩbu bikĩ itxawatã Jerusalém anu
Deus kẽwãti hiwe waibu hau hawẽ hatu merabewakubaĩshanũbũ pe
shinãkĩ yaushiama minabu yurã kaiã inũ minabu Deusbe hãtxashunikabũ
pei inãkuĩriaibu buriatãwẽ. 17 Jerusalém anu matũ mekenika Deus kẽwãti
hiwe anu hawẽ txi tapu anushũ hau menukĩ keyushũkubaĩshanũbũ
ina awa bake inũ, txashuwã bene inũ, txashuwã bake inũ, habuyabi
menuti shekiwã trigo inũ, uva vinho na peiwẽ hati bikubaĩshãwẽ, hawa
mina wamarã. 18 Deusũ haska betxipaikĩ mia shinãmai txibãkĩ ouro
pei heshe inũ prata pei heshe teshewẽ haska pe shinãkĩ mia inũ mibe
dayamisbubetã mĩ haskara wakubaĩtiruki. 19 Ha inũ, mĩ mekenika Deus
kẽwãti Templo anushũ hawẽ kẽwãti mabu nenu benibu mia inãshinabu

bushũ Jerusalém mekenika Deus bebũshũ ana inãkĩ tsaũbaũshãwẽ. 20 Mĩ
mekenika Deus kẽwãti hiwe anu hawara mabu betsa hayama binũ, iwanã,
ẽ pei mekenikabũ aruti hiwe anua hawara bikatsi ikĩ ha pei mĩ bitiruki.
21 Haska inũ, mã enaburã, ea ẽ shanẽ ibuhaira Artaxerxesĩ Hene
Eufrates bari kaikiri anua mã pei mekenikabu dasibi ẽ matu yunuaii.
Deus nai anuatũ yunuti hãtxa unãhairai Esdras hawenabu Deusbe
hãtxashũmistũ hawara dasibi matu yukai hawaira inãshãkãwẽ.
22 Hatirã, 3.300 quilo prata mane inũ, 22.000 litro shekiwã trigo inũ,
2.200 litro uva vinho inũ, 2.200 litro piti sheni hati hawa binumama
inãkĩ hatira sal bikatsis ikĩ matu yukai hawa tanama inãshãkãwẽ.
23 Haska Deus nai anuatũ hawẽ hiwe anu hayakatsi matu yukai
sinatamama hawaira inãkubaĩshãkãwẽ, hau ea inũ ẽ huni bakebu
inũ hatishũ nukũ mai pakea ẽ matu yunuai nĩkaibu anu hawẽ
kupiti hau nuku yunuyamashanunã. 24 Jerusalém anu Deus kẽwãti
hiwe anu dayamisbu inũ, Deusbe hawenabu hãtxashunikabu
inũ, Levĩ enabu inũ, kẽwaĩ kãtamisbu inũ, hawẽ hemaĩtĩ beputi
mekemisbu inũ, merabewanikabu inũ, dayarubu imposto mã hatu
yukayamakubaĩshanũbũ ẽ matu nemaii. Na yunuti hãtxa nĩkakĩ mã ẽ
mekenikabunã, haskaki nĩkairakãwẽ.
25 Hamẽ miarã, Esdrasĩ, ea nĩkawe. Haska mĩ mekenika Deusũ
mia tapĩmakĩ yusĩmis txibãkĩ Hene Eufrates bari kaikiri hene kesha
betsauri hiweabu mĩ mekenika Deusũ hãtxa unaĩbu inũ unãbuma hatu
yusĩkubaĩwẽ. Ha inũ, hau habũ mae mekekĩ yunuñũbũ hatũ yununika
kushipabu katukĩ hatũ shanẽ ibu beshmasbu katukĩ hatu yunushãwẽ,
hau habũ hawa kaneama hatu pe mekekĩ yunukubaĩshanũbunã. 26 Mĩ
mekenika Deusũ yunuti hãtxa inũ hawẽ nemati hãtxa inũ ea Pérsia
nawa shanẽ ibuhairatũ ẽ yunuti hãtxa inũ ẽ nemati hãtxa danãkĩ
txibãbuma hawaira hau hatu kupikubaĩshanũbũwẽ, tenaĩmẽkaĩ, ana
mae betsa txaihaira anu nitxĩmẽkaĩ, pei itxapa biãkĩ kupimẽkaĩ, bitxiti
hiwe anu bitximẽkaĩ. Hatiski, ẽ hãtxarã”,
atã haska Artaxerxesĩ kenemanikiaki.

Esdras Deus kẽwaĩ habe hãtxanikiaki, na hãtxarã

27 Eskawẽ taeshũ Esdrasĩ Deus kẽwãkĩ yuikĩ: “Nukũ shenipabũ
mekenika Senhor Deusuũ, mĩ pepahairaki. Jerusalém anu mĩ kẽwãti hiwe
ana atimapa uĩkatsi ikama hau pewanũbũ Pérsia nawa shanẽ ibuhairatũ
shinã mĩ pe shinãma hatu yunua akimabuki. 28 Habiaskari wakĩ ea shinã
txãkãwãkĩ hatu bebũshũ hatũ shanẽ ibuhaira inũ, hawẽ unanepabũ
merabewamisbu inũ, hawẽ shanẽ ibu beshmasbu hatuwẽ ea nuimakĩ mĩ
hatu ea betxipaimaimaki. Haskawẽ taea Jerusalém anu Israelĩ enabu
shanẽ ibubu unanepabu hau ebe txĩtunũbũ hatu itxawatã ẽ hatube
txĩtuĩmaki”, akĩ Esdras Deusbe hãtxakĩ yuinikiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

NEEMIAS

Hawẽ unãmati hãtxaki

Pérsia shanẽ ibuhaira Neemias dayashũbiai hawẽ shenipabũ maewã Jerusalémwẽ nuikĩ mishki kenebauni di anibu bena wakatsi ikĩ hawẽ tsuma shanẽ ibuhaira yuka nitxinikiaki. Jerusalém Deuski nukuti hiwe hayabia ha mishki kenebaũkĩ benawakĩ huneriabuma hanu hiweabu hawẽ dakeaibu mae betsa ha dapi hiwebaunabũ hatuki kashekubainaibũ hatũ shanẽ ibuhaira kushipa hayamakẽ hatũ mae mishki kene tsuã pewama inibukiaki. Hawẽ mishki kene ma bena watã hawẽ benimaibũ Levĩ enabũ Senhor Deusũ hãtxa hatu yusĩkubainaya ana txibãkĩ taewanibukiaki.

Neemiasĩ hawenabukiri Deus yukashunikiaki, na hãtxarã

1 1 Na miyuirã, haska ea Hacaliasĩ huni bake Neemias ẽ
hiwekũkainaikiriki. Hanua Pérsia nawa shanẽ ibuhaira Artaxerxesĩ
hatu yunukubaini ma 20 ano kaitiã ushe betsa Quisleutiã shanẽ ibũ
maewã Susã anu ea Neemias ẽ dayai hiwekẽ 2 ẽ betsa Hanani inũ
huni betsabu Judá enabũ mai pakea anua bui hikiabu Jerusalémkiri
inũ Babilônia shanẽ ibuhairatũ nukunabu hatu iyuaibũ habu Judeubu
pashanibukiri ẽ hatu yuka ikaya 3 ea kemakĩ yuikĩ: “Nawabũ hatu
atxiaitiã pashaniburã, pakubaini nukũ mai pakea anu bikahaira tenei
dakeyabi hiweabuki. Hamẽ Jerusalém anurã, txakaburiki. Mishki
kenebaunibu berã keyunibu mania inũ hanu hikiti shui beputi tibi txiwẽ
kuakĩ keyurianibuki”, ea wabu
4 ea haska wabu haska kaka nĩkatã tsaua ẽ kashayamaki. Hanua
shaba hatira punu nuka samakekĩ Deus nai anuabe hãtxakĩ ea akĩ
5 yuikĩ: “Nai anua Senhor Deusuũ, mĩ mekenika Deus kushipa meseki.
Tsuabũra mia betxipaikĩ mĩ yunuti hãtxa inũ mĩ nemati hãtxa txibãkĩ
akubainaibuwẽ nuikĩ haska mĩ hatube yubakani heneama shinãkĩ
mĩ akubainaii. 6 Haskawẽ taeshũ shaba inũ meshu merã tibi Israelĩ
enabu mĩ tsumabu ẽ mia hatukiri yukashũkubaĩmis mĩ nĩkanũ ikis
ẽ mia ana ea akaii. Nukubunã, natiã nũ unaiĩ. Israelĩ enabu mikiri

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nũ txakabuhairakubiranimabuki, enabu inũ earã. 7 Mĩ nuku uĩbiaya
nukurã, Israelĩ enabu nukũ shenipabu inũ nukubu txakabuhairai nũ
hiwekubiranimabuki. Haska wakĩ mĩ tsuma Moisés mĩ kenemani mĩ
yunuti hãtxa inũ, mĩ nemati hãtxa inũ, mĩ yusĩti hãtxa mĩ nuku yuini
hawa nĩkakĩ hawa txibã pewama nũ hiwekũkainaii. 8-9 Bebũkiri nukũ
shenipabu yuikĩ: 'Ẽ hãtxa danãkĩ mã txakabuwakubainaibu nawa
betsa betsapa mai hirabi manibaunabu anu ẽ matu sa ashanaii. Hakia
ekiri shinã betsa watã ẽ yusĩti hãtxa ana nĩkakatsis ikĩ mã ana ea pe
txibãkubainaya kupikĩ mai kesua txaihaira anu matu nitxĩkĩ matu sa
abianishũ haria iwekĩ hanushũ eã ẽ matu unãtiwamakĩ ẽ kena netãkĩ ẽ
meribi wakĩ katuni anu ẽ ana matu iweshũ hiwemashanaii', akĩ haska mĩ
Moisés yuini shinaĩrawe, hakimamarã.
10 Nuku itxakawaibu hatu nemakĩ mĩ kushipawẽ mĩ nuku
mekekubainiwẽ taea nũ minabuki, mĩ tsumaburã. 11 Mibe hãtxakĩ ẽ
mia ea akai ea nĩkawe. Senhor Deusuũ, ẽ shanẽ ibu ewẽ nuimawe. Ha ẽ
shanẽ ibu Artaxerxes ewẽ nuikĩ ekiri pe shinãyã haskawẽ taeshũ ẽ mia
duawakatsi haskakiri ẽ mia yukaii", anikiaki.

Jerusalém anu Neemias kakatsi ikaya Artaxerxesĩ nitxinikiaki, na hãtxarã

Ea Neemiasinã, shanẽ ibuhaira Artaxerxesĩ nushuti pewakĩ hawẽ
kẽtxaki hushkeshũ dau hayamẽkaĩ, iwanã, eã dukũ metã hawa dau
hayamakẽ ẽ amakubainiki.

2 1 Artaxerxes shanẽ ibui ma 20 ano kaya ushe Nisã anu shaba betsatiã
hawẽ vinho ẽ amai ẽ punu nukahaira ea uĩkĩ 2 ea yukakĩ:
—Mĩ punu nukahaira ẽ mia uiaiĩ. Mĩ haskai ikai? Mĩ isĩ teneamabia
haskai hawa shinãhairai mĩ punu nukamẽ?— ea wa
ea haska wakĩ datea dateyabi 3 ẽ shanẽ ibuhaira yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, hiweyukũkaĩwẽ! Txanima na ẽ punu nuka mĩ ea
uiainã, ha maewã anushũ ẽ shenipabu maiwapaunibu hatũ mishki hiwe
inũ kenebaunibu ma hatuki di iki keyuni inũ hawẽ shui beputi tibi
kuabiranibuwẽ taea ẽ ana hatu uĩsma haska shinaĩ ẽ punu nukahairaki—
ẽ wa
4 shanẽ ibũ ea yukakĩ:
—Mia haska washũkĩ ẽ mia merabewatirumẽ?— ea wa
hau ea merabewanũ Deus nai anua ẽ huĩtinĩ yukatã 5 ẽ shanẽ ibu yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, haska ẽ mia dayashunai mĩ ea betxipaiai keskarã, mĩ
ẽ shanẽ ibũ ekiri haska pe shinãkĩ mĩ ea yunuarã, Judá mai pakea anu
kashũ hanu ẽ shenipabu maiwanibu anu uĩkĩ ẽ hatũ mae ana pewakĩ ẽ
hatu bena washũkatsis ikaii— ẽ waya
6 hawẽ aĩ shanẽ ibuhairari ha dapi tsaukẽ shanẽ ibũ ea kemakĩ yuikĩ:
—Hari karã, hati ano mĩ txĩtunũ ika ikai?— ea wa

ha baritiã ẽ hushanai ẽ yuia ea nitxinũ ika shanẽ ibu benimakĩ:
—Katãwẽ— ea waya 7hanushũ eã yuikĩ:
—Judá enabũ mai pakea anu ẽ kai hau ea nemayamashanũbũ
Hene Eufrates ukeri bari kaikiri hiweabu habũ yununikabu shanẽ ibu
beshmasbu yunukĩ ekiri ea hatu keneshũwẽ, haska mĩ betxipaiai keska
wakinã. 8 Ha inũ, mĩ yunua betsarã, hatũ hi shukua mekea hawẽ kena
Asafe anu ea hatu kenemashũriawe. Deus kẽwãti hiwe beputi inũ,
mae mishkiwẽ kenebaunibu hikiti shui beputi ẽ washanai inũ hanu ẽ
hiweshanai anu ẽ beputi ẽ washanai hau ea yunushanũ ea yuishũwẽ—
akĩ ẽ Deus nuikipahairatũ ea merabewaya shinãkĩ ẽ shanẽ ibu ẽ yuia
haska ẽ yukai keska ea merabewayamaki.
9 Kai Hene Eufrates ukeri bari kaikiri hiweabu yununika shanẽ ibu
beshmasbu shanẽ ibuhairatũ hatu keneshũshina ẽ hatu inãniki. Ea
haska besti nitxiãma hau habũ ea mekebainũ hawẽ detenamenikabu
shanẽ ibu beshmasbu inũ cavalowẽ katsaumebaĩmisbu itxapaya ebe
shanẽ ibuhairatũ hatu yunuyamaki. 10 Israelĩ enabu merabewatanũ ika
ẽ ma hikikẽ Horom anua Sambalate inũ Amom nawa yununika beshmas
Tobiasĩ nĩkatã hawa habũ haska betxipaiama inibuki, tsua hushũ Israelĩ
enabu merabewai uĩkatsi ikamarã.

Jerusalém mishkiwẽ ana kene benibaũkatsi yubakanibukiaki, na hãtxarã

11 Hanua kakũkaini atimas Jerusalém anu ẽ hikishina hanua 3 dia
huĩrukũtã 12 Jerusalém anushũ hawara ẽ ashanai Deusũ ea shinãmaima
hawa tsua yuiama meshu merã bututã ẽ huni eskarabesbetã uĩ kai
ea besti cavaloki katsaumea kauani 13 habias meshu merã napaku
anu pukinibu hawẽ kena Dragãokiri hikiti shui anu hune tashnikaini
inũ, hanu txaka putamisbu hikiti shuikiri kawãkĩ Jerusalém mishki
kenebaunibu di akĩ keyunibu inũ, beputi tibi kua keyunibu uĩkubauni
14 hanua kakũkauni ũpash habai beputi Porta da Fonte bebũ kematã
shanẽ ibũ ũpash aruti mai pukĩshũ mishkiwẽ kebẽbaunibu anu niti
itã mishki kebenibuwẽ taea harakiri ẽ cavalo katimakẽ 15 yamenapũ
meshubiakẽ pashku debu txai dũkeatãkĩ mishki kenebaunibu di anibu uĩ
keyutã habias bai nũ kawẽ ana hawẽri txĩtũkirani habias pashku debu
anu beputi kini Porta da Fontewẽ nũ hikiniki.
16 Haska shinaĩ meshu merã ẽ katãshu inũ haska yubakakatsi ẽ
uiãtãshina nukunabuma nawa yununikabu shanẽ ibu beshmasbũ ea hawa
unãbumakẽ ha dikabi nukunabu Deusbe hãtxashunikabu inũ, habu dukũ
nukũ shanẽ ibubũ enabu inũ, nukũ shanẽ ibu beshmas yununikabu inũ,
dasibi Judeu hunibu dayashanaibu ẽ haska shinaĩ ẽ hatu banabimariama
iaketãshina 17 atimas hatu itxawatã yuikĩ:
—Jerusalém dasibi di akĩ keyunibu inũ hikiti shui beputi dasibi
kua keyukĩ nuku nuitapawanibu mã unãhairaii. Hau nukuki ana

kasheyamashanũbũ eki dasikãwẽ, Jerusalém mishki kenebaunibu di
anibu ana benibaũkĩ bena wakĩ nũ pewanũbunã— akĩ
18 haska Deusũ ea duawakĩ merabewashina inũ haska Pérsia nawa
shanẽ ibuhairatũ ea pe yuishina ẽ habu yuia habũ ea kemakĩ yuikĩ:
—Haskakenã, dayai taeribaunãkãwẽ!— iki dasibibũri hatu
benimawakeakeaibũ 19 ẽ hatu haska wai ẽ hãtxa nĩkabirã Horom anua
Sambalate inũ, Amom nawa yununika shanẽ ibu beshmas Tobias inũ, Árabe
nawa Gesém nukuki kashekĩ nuku hãtxa txakabuwakĩ ea danãkĩ yuikĩ:
—Mã nuku haska wanũ ika ikai? Pérsia shanẽ ibuhairatũ hãtxa mã
daka danaĩ ana haki sinatakanai?— ea wabu
20 ẽtseri hatu kemakĩ:
—Deus nai anuatũ nuku yunushĩshũ dayamakĩ dasibi nuku pe
keyumashanaiwẽ taeshũ nũ hawẽ tsumabunã, maewã mishkiwẽ
kenebaũkĩ nũ taewaii. Hakia maturã, Jerusalém anu mã ibia mã
nukubemaki. Mã ana hawa nuku yunutirubumaki. Hawaira dasibibũ
matu hakimakĩ tsuã matu ana shinãma ishãkanikiki— ẽ hatu waniki.

Judá enabuki sinatai hatuki kashenibukiaki, na hãtxarã

4 1 Jerusalém mishkiwẽ kenebaunibu di anibu nũ ana bena wakĩ
pewakĩ taewaya Sambalatẽ nĩkatã pubeĩ nukuki sinatahairakĩ
Judeubuki kashei taekĩ 2 nukukiri hawẽ haibuaibu inũ Samaria anu
detenamenikabu Sambalatẽ hatu yuikĩ: “Ha Judá enabu pitiuma
mawabiairã, haskara shinaĩ dayai ikanimẽkaĩ? Hawẽ mekenika Deus
kẽwãkĩ inabu nami ana menushunaibu nũ hatu nematiruma dabanẽ
haska shinaĩ ikanimẽkaĩ? Hawẽ kene benawakĩ shaba bestitxai
keyutirubu shinãkanimẽkaĩ? Mishki datsa kene pewanibu menunibu
anua hawẽ mishpu bena watirubumẽ?” hatu waya 3 ha dapi nishũ Amom
nawa Tobiasĩ kashewakĩ hatu yuikĩ: “Benawakĩ keyubiabu mishki kene
babui kamã inu haki inakaina di ishanikiki”, ikĩ usãkĩ hatu yuia,

Neemiasĩ Deus ea anikiaki, na hãtxarã

4 habu nukuki kasheaibu nĩkatã eã Deus ea akĩ: “Nukũ mekenika
Deusuũ, haska nukuki kasheaibu hatu nĩkakubaĩwẽ. Nukukiri hãtxa
txakabubiaibũ hatũ txakabu ana hatuki txĩtũmawe. Ha hatuki
sinataibũ hau hatu maemakĩ atxishũ hatũ mae txaihaira anu hau hatu
iyushanũbũwẽ. 5 Jerusalém mishki kene benawakĩ pewabaunaibu hatuki
ẽhẽ ikaibuwẽ taeshũ hatũ txakabu buashunama mia bebunua hatu
hakimayamashãwẽ”, aka

Ha hatuki sinataibu Judá enabuki yubakanibukiaki, na hãtxarã

6 mishki kene dayai heneama akubaini nukunabu benimai shinã
txãkaĩ dayahairakĩ ma benibaũkĩ hawẽ keyatapa namakis wabainaibũ

7 Jerusalém mishki kenebaunibu di anibu ana benawakĩ akubaĩkĩ shui
wanibu bepukĩ ma taewaibũ nĩkatã Sambalate inũ, Tobias inũ, Árabe
nawabu inũ, Amomnẽ enabu inũ, maewã betsa Asdode anu hiweabu
nukuki sinatahairakĩ 8 hatũ detenamenikabu hatu yunukĩ Jerusalém atxikĩ
detekĩ txakabuwashanũ ika dasibi itxa yubakashinabuwẽ 9 taea hau Deusũ
nuku merabewanũ Deus ea atã shaba inũ meshu merã tibi hau habũ nuku
uĩkĩ nuku mekekubainũbũ nũ hatu nitxĩbauna 10 hanua Judá enabũ datekĩ
ea yuikĩ: "Mishki di akĩ ture ture anibu itxapahairawẽ taea nukũ dayaru
hĩ iki unãyamasaibuwẽ taea mishki kenebaũkĩ nũ keyutirumaki", ikaibũ,
11 habiatiãri nukuki sinataibu nukũ mae merã hikibirã nũ hawa
uiãma inũ nũ hawa unãma habũ nuku detebaũkĩ nukũ daya nuku
henematirubuki. 12 Hakia nukunabu Judá enabu hatu dapi hiweabũ hatũ
hãtxa nĩkakĩ nuku yuinũ ika habu bebirã bebirãkĩ nuku yuikĩ: "Matũ
mae kebaũtã hikibirãkĩ matu deteshãkanikiki. Uĩrakãwẽ", nuku abirã
abiranaibuwẽ 13 taeshũ hau habũ nuku uĩshunũbũ mishki kene uke merã
hiwe ibu tibi hawenabu hunibuyabi hatũ matxatu txaipa kenuhaira inũ,
hatũ hashi txaipa inũ, hatũ pia itxapaya hanu kene txãpa anu inũ beshpa
anu hau mapubaunũbũ ẽ hatu yunua 14 hakia habu buabuma dateaibu uĩ
benitã shanẽ ibumisbũ enabu inũ, yununikabu inũ, huni betsabu eã hatu
yuikĩ: "Hawa dateyamakãwẽ. Nukũ mekenika Senhor Deus kushipapaira
ha besti meseki shinãkãwẽ. Haska shinãkubaĩkĩ matũ betsabu inũ, matũ
huni bakebu inũ, matũ aĩbu bakebu inũ, matũ aĩbuaibu inũ, matũ hiwe
dasibi mekei nukuki sinataibu hatu deteshũkubaĩkãwẽ", ẽ hatu wa, date
maĩtã haska ẽ hatu yunua ikaibũ
15 hatu nemanũ ika ma dasibi nũ pei keyuabũ ha inũ habu haska
nukuki sinataibu yubakaibu Deusũ hatu itimaska wakĩ keyua habũ nuku
nĩkatã hatũ mae anua beabumawẽ taea nukubũ mae mishki kenebauni
hanu bestibu tibi nũ dayashinabu anu nũ ana taeaibũ 16 ẽ hatu haska wa
ẽ hunibu namakis betsabu ana dayakubainaibũ habiatiri hatũ detenameti
mabuya hatũ hashi inũ hatũ yura nemati mane turuakea inũ, pia inũ,
hatũ mane tari saweshũ dayaibu mekea mapubaunabũ Judá enabu
shanẽ ibu beshmasbũ hatu merabewakubainaibũ 17 hanua habu dayakĩ
mishki benibaunaibu habũ mabu hatu iashunaibu mekẽ betsawẽ hatũ
matxatu txaipa tsumatã hanua mekẽ betsauri mishki inũ mabu betsa
hatu bishũtãtanaibũ 18 habũ mishki kenebauni dasibi dayaiburã, hatũ
matxatu txinesheketiki usuã dayakubainaibũ hanua ha hatũ trombeta
nuku txã ashũtiru ebe nikũkainaya 19 dayai nũ pashkariamakẽ shanẽ
ibumisbũ enabu inũ, yununikabu inũ, huni betsabu eã hatu yuikĩ: "Nukũ
daya itxapa txaipaki. Nukũ mae kenebauni benãta pashkatã shukua tibi
nũ dayakanaii. 20 Haskawẽ taeshũ nukuki sinataibu ma kemaibũ nĩkatã
trombeta txã txã akaya nukuki dasi bukĩ matũ detenametiya bushãkãwẽ.
Nukũ mekenika Deus nukube detenameshanikiki", ẽ hatu wayamaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21 Nuku haska wabiabu shaba tibi bari txaitanai mishki bebirã bebirãkĩ
mãtxĩkubainaibu hunibu hatiri dayaibũ hatiri betsabũ hatu kesheshũ
hashi tsumashũ uĩbauni mapui bari hikikainaya dayai henekubainaibũ
22 nũ haskaitiã dasibibu nũ dayakapabu inũ nukũ merabewanikabu
hunibu hatu yuikĩ: "Jerusalém hirabi nũ dayai anurã, uke merã
mekebauni meshu merã keshea hari ushai inũ bariri nũ dayaitiã nuku
mekei hau mapukubainũbũwẽ", akĩ hatu yunutã 23 hatu yunu bestiama
eari bika tenenũ ika enabuya inũ, ẽ merabewanikabu inũ, habũ ea keshea
detenamenikabu ebe bumisbu habubetã nukũ tari pekama bestibu tibi
nukũ txatxitiya nũ ushakũkainiki.

**Haska Moisĩ Deusũ hãtxa keneni dasibibũ nĩkaibũ
hatu yuishunibukiaki, na hãtxarã**

7 73b Hatũ mae tibi anu Israelĩ enabu ushe 7tiã ma beima hatũ hiwe
anu maniabũ
8 1 Jerusalém anu hanu ũpash biti beputi shui bebũ hemaĩtĩ shaba
ewapa anu yurã kaiã dasibi hanus itxabũ haska Senhor Deusũ
Israelĩ enabu shinãmakĩ hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati hãtxa una merã
Moisĩ hatu keneshuni hau benũ kenenika yusinã Esdras yuiabu 2 ha dukũ
shaba inũ ushe 7tiã nukunabu Deusbe hãtxashunika Esdrasĩ una Moisĩ
hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati hãtxa keneni beshũ hunibu inũ, aĩbuaibu
inũ, bake mishtĩbu habũ ma nĩkaibu hanus itxai keyuabu anu hatu bebũ
beshũ 3-5 ũpash biti beputi shui hemaĩtĩ dapi shaba ewapa anushũ yurã
kaiã itxabu hatu bebũ hushũ penamahaira kene yuitiashũ yuikubaĩkĩ
bari mananãbi hau heneshanũ tapu keyatapa ashiãbu anu Esdras nia
ha dapi hawẽ yusiuri Matitias inũ, Sema, inũ, Anaías inũ, Urias inũ,
Hilquias inũ, Maaséias mapuabu hanua betsabu hawẽ yusmauri Pedaías
inũ, Misael inũ, Malquias inũ, Hasum inũ, Hasbadana inũ, Zacarias inũ,
Mesulão mapuriabũ Esdras hau uĩkĩ nĩka pewanũbũ manaũri nishũ
dasibibu hatu bebũ Moisĩ keneni una bepẽshũ hatu yuikĩ haska wai uĩkĩ
nĩka pehairawai dasibibu beni keyuabũ 6 hanushũ mekenika Senhor Deus
kushipa dasibi binu keyuatũ hãtxa itxapawẽ Esdrasĩ kẽwãkubainaya
nĩkai dasibibũ mekẽ meshaĩ keyushũ kemakĩ yuikĩ: "Habiaskaki!
Habiaskaki!" iki keyutã dasibu dãti iki maiki beti ishũ Senhor Deus
kẽwãtã benitã nĩkai tsauabũ Esdrasĩ hui kushipawẽ unãshubira hatu
yuishũkubainaya 7 hanu habũ Esdras merabewakĩ Levĩ enabu Jesua
inũ, Bani inũ, Serebias inũ, Jamim inũ, Acube inũ, Sabetai inũ, Hodias
inũ, Maaséias inũ, Quelita inũ, Azarias inũ, Jozabade inũ, Hanã inũ,
Pelaíasĩ tsauabu hatu yusĩkĩ 8 Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati hãtxa unaki
keneni hui kushipawẽ yuikĩ hau shabakabi nĩkakĩ tapinũbũ Deusũ hãtxa
shinãmati shabakabi hatu nĩkamakĩ yusĩkĩ hãtxa maewakĩ hatu haska
wanibukiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ESTER

Hawẽ unãmati hãtxaki

Israelĩ enabu itxapa Nabucodonosorĩ hatu iyuni mae betsa betsapa anu pakubainaibu Israelĩ enabu ana kushipai taekubainaibũ hatuki sinatakĩ huni itxapabũ hatu tenãkĩ yamawakatsis inibukiaki. Hanua Israel anua aĩbu betsa Ester nawa betsa Pérsia shanẽ ibuhairatũ aĩ ikũkaini hawenabu hau tenãkĩ yamawayamanũbũ tenãtirubu dateama hawẽ bene hawenabu hatu yukashunikiaki. Shanẽ ibuhaira Assuerõ yunukinã, ano 486 taewatã ano 465 Cristo huriamatiã henenikiaki. Haska Deusũ Israelĩ enabu mekenikiri na miyuiwẽ nũ tapĩtirubuki.

Besi ewapa watã shanẽ ibuhaira Assuerõ hatu pimakubainikiaki, na hãtxarã

1 1-2 Ha baritiã maewã mishki kenebaunibu kushipahaira hawẽ kena
Susã anu hiweshũ ha mai pakea tibi bari huaikiri Índia anu paketani
bari kaikiri inũ sulkiri Etiópia anu depia ha dasibi 127 província atxi
keyua dasibi shanẽ ibuhaira Assuerõ hatu yunukubaini haska wakĩ hatu
dasibi mekekubainikiri matu yuikĩ unãmanũ ea nĩkakãwẽ.
3-4 Ma 3 ano Assuero shanẽ ibukũkaĩkĩ hawẽ mabu mirima hawẽrua
inũ, hawẽ hiwe betsa betsapa itxapa anu hawẽ mae hemaĩtĩ anu mibã hua
hawẽruaya inũ, haska dasibibu yunukubainai hawẽ kushipa ewakainai hatu
uĩmakatsis ikĩ habe dayamisbu inũ, shanẽ ibubu beshmasbu inũ, Pérsia
nawa inũ Média nawa detenamenikabu shanẽ ibubu inũ, província tibi anua
yununikabu inũ, yununikabu beshmasbu hau benũbũ hatu txanima Susã
anu bei itxai keyushinabũ hatu duawakĩ hatu besimakĩ 180 shaba shanẽ
ibuhaira Assuerõ hatu pimakubaĩkĩ 5 hatu keyumatã txipu hawẽ hiwe betsa
betsapa hawẽrua hemaĩtĩ anu mibã huaya hawẽrua anu ana besi betsa wakĩ
hawẽ mae Susã anu hiweabu dasibi yununika shanẽ ibubu inũ shanẽ ibuma
hatu txanima bei itxabu 7 shaba hatu pimakatsi pewanikiaki, eska wakinã.
6 Shanẽ ibũ hiwe hemaĩtĩ betsa betsapa anu dau wakĩ hawẽrua wakĩ
mãkã hushupa txibu tibi anu mane hushupa prata meitxikitiya haki

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

neshatã dispi nãke tashi mirĩ haki dispi meitxikiti haki kawẽbaĩshũ
tari pepa hushupa inũ nãketapa pũtebainabu mãkã hushupa inũ
meshupa datsa pewanibu inũ pau hawẽ nashpa yẽkẽhaira hemaĩtĩ tibi
anu kekubaĩkĩ keyutã hanu huĩrukuĩ ouro maneki dakai bashti ika
huĩrukũti inũ prata maneki dakai bashti ika huĩrukũtiri hemaĩtĩ tibi
anu tsaũbaũshinabu 7 bei itxabu hawẽ hatu amati ouro kẽtxa wanibu
betsa tibiki uva vinho nushuti shanẽ ibu yaushiama hamẽ iki txakai
hatu inãbaũkĩ hatu amakinã, 8 hakia hawẽ hiwe anua piti inũ nushuti
habũ inãbaũmisbu hawẽ tsumabu yuikĩ: “Habũ akaibu inũ akabuma
nĩkamas hatu inãyamakãwẽ”, akĩ haska Assuerõ hatu yunushina
hatu amakubainaibũ 9 hawẽ benẽ hatu haska waitiã shanẽ ibuhaira
Assuerõ hiwe betsa anushũ hawẽ aĩ kayabi Vastĩ ha hatũ bene beshiãbũ
aĩbuaiburi tari hatube besikĩ pikubainaya
10-11 besikũkaini 7 shabatiã vinho akubaini shanẽ ibuhaira Assuero
paeã benimahairakĩ hawẽ aĩ kayabi Vasti txanima hawẽrua shanẽ
ibu beshmasbu inũ huni dasibibu hawẽ aĩ hawẽruahaira hukĩ hau
hatu uĩmanũ hawẽ aĩ kayabi Vasti shanẽ ibũ maiti sawemabirãkĩ hau
hanu tsauabu anu iweshunũbũ Meumã inũ, Bizta inũ, Harbona inũ,
Bigtá inũ, Abagta inũ, Zetar inũ, Carcas, 7 huni hubu binibu shanẽ
ibu dayashũmisbu Assuerõ hatu yunua 12 Vasti anu bushũ haska hawẽ
benẽ yunushu yuiabu hakia shanẽ ibũ yunuti hãtxa ikatsi ikama hatu
danãkĩ hawẽ aĩ kayabi Vastĩ hatu hawa nĩkamakẽ txĩtũbirã Vastĩ hãtxa
yuiabu nĩkatã shanẽ ibuhaira Assuero sinatahairai mĩ haki kematiruma
dakashũ 13 haska hatũ beyawẽ taea hatũ hãtxa ha txibãti yunuti hãtxa
inũ, nemati hãtxa ha unanepabu habu pepabũ unãhairaibube haska
hawẽ ainĩ kaneshukẽ habũ yunuti unãhairaibube hãtxanũ, iwanã, hatu
itxawa 14 unanepa betsabube ha shanẽ ibuhaira hatube hãtxanamemisbu
Assuerõ hanu hatube tsaushũ yunumis anu shanẽ ibuhaira merabewai
yununika beshmasbũ Assuerõ hawa watiru yuimisbu hatu itxawa haburã,
huni unanepabu Pérsia nawabu inũ Média nawabu 7 shanẽ ibu kayabibu
Carsena inũ, Setar inũ, Admata inũ, Társis inũ, Meres inũ, Marsena inũ,
Memucã bea maniabũ 15 shanẽ ibuhaira Assuerõ hatu yukakĩ:

—Ẽ hãtxa ea yuishunikabu ẽ yunuti hãtxa bushũ ẽ aĩ kayabi Vasti
yuibiabu ea hawa nĩkama ea danãshuwẽ taeshũ nukũ yunuti hãtxa inũ
nukũ nemati hãtxa txibãkĩ tsuã haskara mã ea shinãshũtirumẽ?— hatu
wa 16 unanepabu betsabube nishũ Memucãnẽ shanẽ ibuhaira Assuero
kemakĩ yuikĩ:

—Mĩ aĩ Vastĩ mia besti danãkĩ berabĩwãmaki. Mia inũ, yununikabu
inũ, hanu província tibi mĩ yunumis anu hiweaburi mĩ aĩ kayabitũ hatube
berabĩwãkĩ mia dakewashuki. 17 Haska mĩ ainẽ ashu aĩbu dasibibũ nĩkakĩ
unãshũ yuikĩ: “Hawẽ aĩ kayabi Vasti hau hunũ Assuerõ hatu yunua bushũ
yuibiabu hawẽ benẽ hãtxa danaĩ hawa kama ishiãkiaki”, ikubainaibuwẽ

taeshũ aĩbu dasibibũ hakiri nĩkakubaĩshãkanikiki. 18 Ha dikabi Pérsia
nawabu inũ Média nawabu shanẽ ibubũ hatũ aĩbuaibũ haska Vasti
ishu tapĩkĩ unãtã hatũ benẽ hãtxa nĩkama txakabuwakĩ hatu akabu
betxipaiama hatũ bene tibi sinatakubaĩshãkanikiki. 19 Haskawẽ taeshũ
yuikĩ: "Mĩ aĩ kayabi Vasti urẽkĩ mĩ nitxiã ana mia bebũ hupaketirumaki.
Haska watã hawẽ shãtukũ aĩbu betsa ha binua katutã mĩ aĩ kayabi
mĩ watiruki", akĩ haska mĩ betxipaiai miã shinãkĩ mĩ ana yunu bena
watiruki. Mĩ haska yunuaya hau maewakĩ betsa taskawayamashanũbũ
Pérsia nawabu inũ Média nawabũ nemati hãtxa nukũ una anu hau
kenenũbũ mĩ hatu yunutiruki. 20 Hanu mĩ yunubainai anu mĩ shanẽ ibũ
hãtxa hau unanũbũ hatu banabimakĩ keyuwe. Haskawẽ taeshũ aĩbu
mabuyabu inũ aĩbu mabu hayabuma tibitũ hatũ benẽ hãtxawẽ datekĩ
nĩkakubaĩshãkanikiki— aka
21 Assuero inũ unanepabu habe hãtxanamemisbũ Memucãnẽ hãtxa
nĩkatã: "Peki", ikaibũ haska hãtxa yuishu keska ha txibãbaĩti hau
anũbũ shanẽ ibuhaira Assuerõ hatu yunua 22 hanu Assuerõ yunubaunai
anushũ haska pe shinãkĩ yuikĩ tsuabura hatũ hiwe anu hiweabu huni
tibitũ haska betxipaiaibu hau yunukubaĩshanũbũ hatu yunukĩ shukuabu
tibitũ hãtxa, haska hatũ hãtxa kenemisbuwẽ Assuerõ yunuti hãtxa hatu
kenemashũtã província tibi anu hawẽ shanẽ ibu beshmasbu hatu buma
akeakenibukiaki.

Hawẽ aĩ kayabi ana betsa binũ, iwanã, shanẽ ibuhairatũ Ester katunikiaki, na hãtxarã

2 1 Txipu hatiãra sinataima maĩtã haska waima inũ haska hakiri kene
txakabu wakĩ itxakawabiaima Assuerõ Vastikiri ana shinãyã 2 hawẽ
merabewanikabu shanẽ ibu beshmasbũ Assuerokiri yuikĩ:
—Hawẽ aĩ kayabi bena nukũ shanẽ ibuhaira bishũkĩ txipash
hawẽrua hawa txutanameriama nũ haska benashũbauna peki. 3 Txipash
hawẽruabu katushũ na maewã Susã anu ha aĩbuaibũ hiwe ewapa
hawẽrua nukũ shanẽ ibuhaira haya anu hau hatu iwenũbũ província tibi
hanu yunumis anua huni pepabu Assuerõ hau hatu katunũwẽ. Hanushũ
habũ txipash hawẽruabu katushunimashũ ma hatu iweabũ aĩbuaibu
mekenika Hegai hubu binibutũ hau hatu mekekubaĩshanũ nũ yunutiruki.
Hawẽ hawẽrua wati dauwẽ Hegaĩ hatu pewakubaĩkĩ 4 txipash hawẽrua
betsabu binua betxipaihairakĩ Vastĩ shãtukũ hawẽ aĩ kayabi wakĩ Assuerõ
katutiruki— itã Assuero anu bushũ habias hãtxa yuiabu Assuerõ hatũ
shinã betxipaikĩ:
—Mã ea haska washũtirubuki— hatu wa
5 maewã Susã anu huni betsa Judeu nawa hawẽ kena Mardoqueu hiwea
hawẽ epã kena Jair inũ, hawẽ hutxĩ kena Simei inũ, hawẽ hutxĩ epã
kena Quis na dasibi Israelĩ huni bake Benjamimnẽ shenipabu inibukiaki.

6 Jerusalém anua Judá shanẽ ibu Jeconias inũ hawenabu Babilônia anu
shanẽ ibuhaira Nabucodonosorĩ hatu iweaitiã Mardoqueũ shenipabu
hatube berianibukiaki.
7 Mardoqueũ hawẽ pui nãtakeatũ aĩbu bake hawẽ ibubu ma mawanibu
Mardoqueũ hawẽ bake keska wakĩ yume waima txipash hawẽruahaira
hawẽ Judeu hãtxawẽ kenarã, Hadassabiakẽ Pérsia nawã hãtxawẽ kenakĩ:
“Esterki”, akubainibukiaki.
8 Maewã Susã anushũ shanẽ ibuhairatũ hãtxa banabimakĩ keyuabu
txipash hawẽruabu katukĩ Esteri hatube katushũ shanẽ ibuhairatũ hiwe
betsa betsapa mishki kenebaunibu anu txipashbu hatu iyushũ aĩbuaibũ
hiwe anu hau hatu merabewakubaĩshanũ aĩbuaibu mekenika Hegai
inãkĩ txipashbu mekemabu 9 Ester pepa hawẽrua besti ikũkaĩkĩ Hegai
betxipaimakubainaiwẽ taeshũ hawẽ hawẽruawati dau sharabuwẽ hawaira
daũkĩ taewakĩ hanushũ piti pepasri pimakubaĩkĩ ha dikabi hau Ester
merabewakubainũbũ 7 dayaru aĩbu pepabu shanẽ ibuhairatũ hiwe anua
katushũ hatu yunushũ aĩbuaibũ hiwe dĩtu pepa anu Ester inũ hawẽ 7
dayarubu hatu maewashũ Hegaĩ hatu hiwemakubainaya
10 hau shabakabi hãtxai: “Ẽ Judeu nawaki”, ikĩ hau yuiyamashanũ
Mardoqueũ Ester yunushinawẽ taea hawenabu inũ hawẽ ibubukiri Ester
hãtxakĩ hawa yui taskamakẽ 11 hanua haska Ester pewakubaĩkanimẽkaĩ,
nĩkanũ ika shaba tibi aĩbuaibũ hiwe hemaĩtĩ anu Mardoqueũ hatu
daĩbaĩkĩ uĩtãtanaya
12 12 ushe hawẽ hawẽrua wati dau txipash hawẽrua tibi hatu
daũkubaĩkĩ ha dukũ 6 ushe hatũ yura tibi sheni hawẽ kena mirrawẽ
hatu dapushkubaĩkĩ keyushũ ana 6 ushe hatũ yura tibi sheni ininipa inũ
sheni teipa haska aĩbu hawẽ imiswẽ ana hatu dapushkubaĩkĩ ma keyukẽ
txipash hawẽrua bestibu tibi shanẽ ibuhaira Assuero bebũ butã butãkĩ
13 aĩbuaibũ hiwe anua shanẽ ibuhaira anu kakĩ hawarawẽ txipash tibi
daukaĩkatsi ikĩ hawara hatu yuka hawa hatu nemama ikaibũ 14 shanẽ
ibuhairatũ hiwe anu ka meshu merã Assuerobe txutanametã penama
butukaini aĩbuaibũ hiwe ewapa teke betsa anu txipash tibi iyutãtãkĩ
Assuerõ aĩbuaibu hawẽ aĩ kayabima mekenika Saasgaz hubu binibũ
hau hatu mekekubaĩshanũ hanu nitxiãbu txipu shanẽ ibuhaira anu ana
butirubuma hakia txipash betsawẽ Assuero benimakĩ hawẽ kenawẽ ana
hatu kena txipashbu ana butirubu ipaunibukiaki.
15 Mardoqueũ epa betsa Abiailĩ aĩbu bake Ester hau hari Assuero anu
katanũ hawẽ merabewanikabũ Ester pewakubainaibũ Esterĩ dasibibu
hatu pe shinãmakubainaiwẽ taeshũ aĩbuaibu bebũkiri haska iki kai
hatũ mekenika Hegaĩ yunua besti Ester habe iki kaya 16 Assuero shanẽ
ibui 7 ano kai 10 ushe hawẽ kena Tebete keyuriamatiã shanẽ ibuhaira
Assuero anu hau hawẽ yura uĩmai kanũ habũ Ester iyuabu 17 Ester
hawẽrua Assuerõ uĩkĩ txutashu haska aĩbuaibu hatiri betxipaibiakubaĩkĩ

hatu binumakĩ Ester betxipaihairaya txipash hawẽruabũ Assuero
benimawakubainimabu hatu binukĩ Esterĩ Assuero benimahairawa shanẽ
ibũ ouro maiti sawemashũ Vastĩ shãtukũ Ester katukĩ hawẽ aĩ kayabi
wanikiaki. 18 Txipu haratura ushe anu hau Ester kẽwãkubaĩshanũbũ habũ
merabewai dayashũmisbu inũ habe yununikabu shanẽ ibubu beshmasbu
Assuerõ hatu txanima beabu hatu besimakĩ Assuerõ hatu pimakubaĩkĩ
ushe tibi província shanẽ ibubu tibibũ Susã anu ha pei pakamisbu ana
itxapa hatu pakamama hatu eskarabes washũyua pakayukubainaibũ
hanushũ shanẽ ibu pepakĩ hawa yaushiama tsuabura hawara hamẽ
inãkuĩkatsis ikĩ inãkuĩti itxapa Assuerõ hatu pashkashũbaunikiaki.

Shanẽ ibuhaira Assuero detenũ ika yubakaibu Mardoqueũ hune tapĩmanikiaki, na hãtxarã

19 Aĩbuaibũ hiwe hawẽrua betsa anu txipash hawẽruabu
iyutãtanaibutiã shanẽ ibuhairatũ hiwe mishki kenebaunibu hikiti shui
beputi anu Mardoqueu tsaukẽ 20 Ester katuriama Mardoqueube hiweshũ
hawẽ hãtxa nĩkakubaini Mardoqueũ yusĩkubainima txibaĩ hawenabukiri
inũ hawẽ ibubukiri Esterĩ hawa yuiriamakẽ 21 shanẽ ibuhairatũ hiwe
hikiti betsa betsapa mekekubaĩmisbu detenamenika yununika dabe
Bigtã inũ Teres Assueroki sinatahairakĩ detenũ ika yubakaibu shanẽ
ibuhairatũ hiwe hemaĩtĩ hikiti shui dapi Mardoqueu tsaushũ hatũ
yubakati hãtxa hune nĩkakĩ 22 tapĩtã haska wakĩ detekatsis ikaibukiri
Mardoqueũ Ester yuia hawẽ bene Assuero anu kashũ habũ detenũ ika
yubakaibu Mardoqueũ nĩkashu Esterĩ banabima 23 nĩkatã hawẽ shanẽ ibu
beshmasbũ: “Haska txanimamẽkaĩ?” ikaĩ hau nĩka pewanũbũ Assuerõ
hatu yunua bushũ kushipawẽ yuka ibaũkĩ: “Txanimaki”, iwanã, tapĩshũ
Assuero yuiabu detenamenika yununika dabe Bigtã inũ Teres habia dabe
tenesh shũ hau dũtanũbũ hatu yunua hawẽ hãtxa nĩkakĩ hawa kaneama
ashuãbu shanẽ ibuhairatũ uiãyã haska shanẽ ibũ akubaĩmis una anu hau
hawenabũ hatukiri tapĩkubaĩshanũbũ ha huni dabe inũ haska Mardoqueũ
merabewashinakiri hawẽ keneshunikatũ hatu keneshunikiaki.

Mardoqueu inũ Hamã eskanibukiaki, na hãtxarã

3 1 Ushe betsatiã Agaguẽ enabu Hamedatã huni bake Assuerõ Hamã
shanẽ ibu beshmasbiakẽ ana hawẽ shanẽ ibu shekakĩ katukĩ shanẽ
ibuhaira merabewai yununikabu dasibi hanu yunubaunai anu hatũ shanẽ
ibu washũ 2 Hamã huaya shanẽ ibuhairatũ hiwe ewapa anu dayamisbu dãti
itã tinĩshũ hau kẽwãkubaĩshanũbũ shanẽ ibuhairatũ hatu yunushinawẽ
taeshũ hawenabũ haska wabiakubainaya hakia Hamã huaya Mardoqueũ
kẽwaĩ haki dateama hawa ha bebũ haki dãti iki tiniãma ikũkainaya
3 hanushũ shanẽ ibuhaira dayashũmisbũ Mardoqueu yukakĩ: “Hamã
kẽwãma haskakĩ shanẽ ibuhairatũ hãtxa txibãkĩ mĩ ishuãmamẽ?” ikĩ

4 shaba tibi habias yukakubainabu hakia Mardoqueũ hatu nĩkama
ikũkainaiwẽ taeshũ Mardoqueu habũ yunumis haskai ikũkainai tapĩtã
hawẽ shinã betsa wamanũ ika Hamã anu bushũ yuikĩ: “Judeu nawa
Mardoqueũ mia kẽwaĩ dãti ikamaki”, akabu 5 nĩkatã shinãkĩ: “Txanima
ẽ daĩbaina eki dãti iki Mardoqueu tinĩshũ ea kẽwaĩsmaki”, iki Hamã
sinatahairakĩ: 6 “Mardoqueu Judeu nawakiaki”, iwanã, ma yuiabuwẽ
taeshũ Mardoqueu besti kupikatsi ikama hakia hanu Assuerõ hatu
yunubaũmis anu hiweabu Judeu nawabu dasibi tenãkĩ hatu keyushanũ,
iwanã, Hamãnẽ hatukiri shinãkĩ taewaya

Judeu nawabu dasibi hau yamawashanũbũ
Hamãnẽ hatu yununikiaki, na hãtxarã

7 Assuero shanẽ ibukũkaini ma 12 ano taekainaya ha dukũ ushe hawẽ
kena Nisã anushũ Hamãnẽ mukayabu itxawashũ Judeu nawabu dete
keyukĩ hau hatu yamawashanũbũ haratura ushe inũ shaba haratura
atirubu unanũ, iwanã, mukayabũ hawẽ hamapai unãti shau meshte
númeroya dabe hau putanũbũ hatu yunua hawẽ unãti putabu ushe 12
hawẽ kena Adar hawẽ shaba 13 hatu unãti wamai tashnia uĩtã katuabuwẽ
taeshũ 8 Assuero anu kai hikishũ Hamãnẽ yuikĩ:
—Província tibi hanu mĩ hatu yunukubainai anu hiweabube husia
yura shuku betsa hiwekubaĩmisbu hatũ beya betsabũ beya keskama
ha dikabi haska mĩ yunua nĩkakĩ aisbumaki. Hanu mĩ yunumis anu
hiwekubainaibu minarã, haska pemaki. 9 Haskawẽ taeshũ hau hatu
yamawashanũbũ miã haska pe mĩ shinainã, yunukĩ província tibi anu mĩ
hatu banabima keyubaũtiruki. Mĩ haska yunuaya hanu mĩ mabu inũ mĩ
pei mekemisbu hiwe anu 330.000 quilo mane prata has bushũ ẽ hatu mia
arumashũshanaii, inãkuĩkinã— aka
10 haska wa nĩkatã hawẽ meitxikiti kena neya metsekeshũ Judeu
nawabuki sinatai Hamã inãkĩ 11 yuikĩ:
—Peki. Mane prata mĩ ea inãnũ ika ikairã, ẽ biamaki. Minaki. Hakia
ha nawa betsa shukuabukiri mĩ ea yuishu haska mĩ hatu akatsis ikai
keska ashãwẽ— aka
12 kaĩkaĩ ha habias shabatiã ushe ha dukũ Nisã shaba 13tiã shanẽ
ibuhairatũ keneshunika itxapa kenakĩ Hamãnẽ hatu itxawashũ maewã
yununika tibi inũ, província yununika tibi inũ, yura shukuabu shanẽ
ibubu tibi hawẽ yunuti hãtxa hau hatu kenenũbũ Hamãnẽ hatu yunua
província tibi inũ, yura shukuabu tibitũ hãtxa inũ, haska kenemisbuwẽ
Hamãnẽ yunuti hãtxa keneabu shanẽ ibuhaira Assuero hawẽ kena
keneshũkĩ shanẽ ibuhairatũ meitxikiti kenayawẽ kene tibi Hamãnẽ
netãkĩ tsamĩpakekĩ keyutã 13 hanu Assuerõ yunuai anu hiweabu tibi
anu kene bunikabu yunuti hãtxa bumakeakekĩ ushe 12 hawẽ kena Adar
shaba 13tiã hanu Judeu nawabu berunãbu inũ, txipashbu inũ, anibu inũ,

yushabu inũ, bake mishtĩbu inũ, aĩbuaibu dasibi habias shabatiã hatu
detekĩ yamawatã hatũ mabu sharabu hayabu hau bishanũbũ Hamãnẽ
hatu yununikiaki.
14-15 Shanẽ ibuhairatũ hatu yunuawẽ taea kene bunikabu hawaira
kaĩbaini bushũ yununika tibi inũ shanẽ ibubu tibi hawẽ yunuti hãtxa
hatu inãbaunabu ha shabatiã Judeubu dasibi detekatsi hau pewanũbũ
província tibi anu inũ yura shukuabu dasibi tibi anu hatu banabimakĩ
keyutã hanushũ hanubi shanẽ ibuhairatũ mae ewapa Susã anu habias
yunuti hãtxa hatu banabimariabaunabu, yura itxapa haskatima
itimaskabaunaibũ hakia unanuma shanẽ ibuhaira Assuero inũ Hamãnẽ
uva vinho akaibũ,

Hamãnẽ yunuti hãtxa nĩkatã Judeu nawabu punu nukatã kashakubainibukiaki, na hãtxarã

4 1 haska dasibi Hamãnẽ ashiã Mardoqueũ nĩkatã huĩti nishmai
keyushũ hatu uĩmakĩ hawẽ tari ushni ushni akĩ putatã hawẽ nui
bika tenei unãmati tari besha sawetã txi mapu bitã hawẽ bushka anu
maputukutã maewã Susã namakis anu kai taekaini nuihairai kashai ĩ
ĩ ikũkaini 2 shanẽ ibuhairatũ hiwe hemaĩtĩ kenebaunibu hikiti shuiki
kematã tsuara tari besha sawea hikitirumawẽ taeshũ Mardoqueu hau
hikiyamanũ mekenikabũ nemabu 3 ha dikabi província tibi anu shanẽ
ibuhairatũ hãtxa buabu hau Judeu nawabu dete keyushananũbũ hatu
banabimaibu Judeu nawabũ nĩkatã datei huĩti nishmahairai samakei
kasha txakayamakĩ hatũ beya txibãkĩ mirimabũ hawẽ nui bika tenei
unãmati tari besha sawe keyutã txi mapu mamaki dakayukubainaibũ

Kaka txakabu nĩkatã Esterĩ hawenabu merabewanikiaki, na hãtxarã

4 Esterĩ dayaru aĩbuaibu inũ hawẽ mekenikabu hubu meshtenibũ
haskabaunaibu tapĩtã Ester anu bushũ banabimakĩ yuiabu Ester
Mardoqueuwẽ nuihairakĩ hau tari besha pekatã tari betsa sawenũ
Mardoqueu anu tari pepa hau bushũtanũbũ bumakĩ yunua bushuãbu
hakia Mardoqueũ hawa hatu mebĩkatsi ikama danãshũwẽ taeshũ 5 huni
hubu binibu Ester dayashũkũkaĩmis hawẽ kena Hataque Esterĩ kena
hua Mardoqueu haskai ikai hau uĩkĩ yukatanũ Esterĩ yunua 6 shanẽ
ibuhairatũ hiwe hemaĩtĩ hikiti shui bebũ maewã kushipa Susã namakis
hanu itxa hãtxanamemisbu shaba ewapa anu Hataque kai Mardoqueuki
nukushũ haska Esterĩ yunushu keska habe hãtxakĩ yuka: 7 “Eskawẽ taea
ẽ ikaii. Assuerõ haska hatu yunubaũshina inũ Hamãnẽ hati hawẽ mane
prata pei mekenikabu hatu inãtã hawẽ taeshũ Judeu nawabu dasibibu
hau hatu tenãkĩ yamawashanũbũ shanẽ ibuhaira yubashinakiaki. 8 Haska
bestima eskari ẽ hayaki. Na haska hatu yunushinabu inũ Susã anu yunukĩ
hatu banabimabaũshinabu naki. Na Ester ea inãshũtãwẽ”, iwanã, inãkĩ

dasibi yuitã hanushũ Mardoqueũ Hataque yuikĩ: “Hamẽ betsarã, ibubis
hawẽ bene Assuero anu habi kashũ habe hãtxakĩ ha shanẽ ibuhairatũ
nukunabu hau nuku merabewamanũ Ester ea yuishũritãwẽ”, aka
9 Hataque txĩtũkaĩ haska Mardoqueũ yuishu Ester yui keyua 10-11 Esterĩ
kemakĩ Hataque yuikĩ: “Shanẽ ibuhairatũ hatu kenama huni kasmai aĩbũ
shanẽ ibuhaira uinũ ika hemaĩtĩ uke merã hanu Assuero tsaumis anu
ibubis hikiaibu hawẽ yunuti hãtxa hayaki, hawẽ taeshũ hatu detetirã.
Hanu Assuerõ hatu yunubaunai província tibi anu hiweabu inũ shanẽ
ibuhaira dayashũmisbu ha yunutikiri habũ unãkanikiki. Hakia ha huni
kenamabia hawẽ nuikĩ hawẽ shanẽ ibu unãti mane ouro mestẽti haki
Assuerõ sanãbainaya hiwetiruki, hawa mekenikabũ deteamarã. Hamẽ
earã, ma 30 shaba kaya ea kenamawẽ taea ẽ hari kai ẽ hawẽ dateaii”,
iwanã, “Na habias hãtxa Mardoqueu ea ana yuishũtãwẽ”, akĩ ana
Hataque yunua
12-14 Mardoqueu anu Hataque ana kashũ Esterĩ hãtxa yuiai nĩkatã
ana hau yuishũtanũ ha huni yuimakĩ: “Nukunabu Judeubu dasibi
tenãbaũshanaibu shanẽ ibuhairatũ hiwe anu mĩ hune hiwea mia besti
mekekĩ tenãma ishãkanikiki. Haska shinãwẽ. Natiã mĩ bene mĩ hawa
yuiama inũ, nukukiri hãtxakĩ mĩ nemamakenã, haniara mae betsa
anua Judeu nawabu merabewanũ ika nawa betsa beshãkanikiki.
Hakia mia inũ mĩ epã enabu nũ mawai keyushanaii. Haskawẽ taea
mĩ nuku merabewashanũ hawẽ aĩ kayabi mia wamakĩ Assuero mia
katumaimabumẽkaĩ. Haska ẽ mia yunushu hãtxatãwẽ, hawa dateamarã”,
iwanã, “Na habias hãtxa Ester ea ana yuishũtãwẽ”, akĩ Mardoqueũ
Hataque yunua
15 Ester anu Hataque ana kashũ Mardoqueũ hãtxa yuia nĩkatã Esterĩ
ana hawẽ hãtxa yunukĩ: 16 “Hau ea samakeshunũbũ kashũ nukunabu
Judeubu Susã anu hiweabu hatu itxawatãwẽ. Shaba dabe inũ besti
inũ meshu dabe inũ bestiri hawa piama hawa nushuama samakeaibũ
ẽ dayaru aĩbuaibu inũ eari nũ habiaskariairã. Samakei henetã shanẽ
ibuhairabe matu hãtxashuni ẽ kashanaii. Hawẽ nemati hãtxa pemabiakẽ,
ea detekatsis ikĩ hau ea hatu detemashanũwẽ. Mawaki ẽ dateamaki”,
iwanã, “Na habias hãtxa Mardoqueu ea yuishũtãwẽ”, akĩ ana Hataque
yunua 17 Mardoqueu anu Hataque ana kashũ Esterĩ hãtxa yuia nĩkatã
haska Esterĩ yunushu keska Mardoqueũ hawenabu hatu itxawatã yunua
dasibi samakeshunibukiaki.

Shanẽ ibuhaira bebũ Ester kanikiaki, na hãtxarã

5 1 Shaba dabe inũ besti binutã hawẽ shanẽ ibu tari hawẽrua Esterĩ
sawetã shanẽ ibuhairatũ hiwe anu kai hemaĩtĩ kenekauna uke merã
hikikaĩ ha shanẽ ibuhaira Assuero hawẽ tsauti anu tsaua ha dĩtu hikiti
shui bepeã anu Ester kakaĩ nishũ manaya 2 hemaĩtĩ anu hawẽ aĩ kayabi

betxitã haska betxipaiai uĩmakĩ hawẽ shanẽ ibu unãti mane ouro mestẽti
tsumabaĩmis Assuerõ hakiri sanã Ester tapikaĩ haki kemashũ hawẽ mane
ouro mestẽti debu mekĩ detsuãyã 3 hanushũ hawẽ aĩ kayabi Assuerõ yukakĩ:
—Esterĩ, mĩ haskara huamẽ? Mĩ hawa betxipai huamẽ? Ẽ shanẽ
ibũ yunumis namakis pashkatã kasmai hawara mĩ ea yukai ẽ mia ha
inãtiruki— aka
Esterĩ kemakĩ yuikĩ:
4 —Mia ha pimakĩ kẽwãkatsi piti inũ nushuti pepa ma ẽ pewabiranaii.
Natiã ebetã pikatsis ikinã, Hamãri mĩ iyutiruki— atã tashnikainaya
hanushũ hawẽ dayarubu Assuerõ yunukĩ:
5 —Haska Esterĩ ea yubashu hau ebetã pi kanũ Hamã hawaira
benatãkãwẽ— hatu wa
bushũ Hamã itanabu hawẽ aĩ kayabi Esterĩ ma piti pewashuna anu
Assuero inũ Hamã bui hikishũ
piaibũ shanẽ ibuhaira Assuerõ Ester yuikĩ:
—Hawara mĩ ea yukakatsis ikai ea yukawe. Ẽ shanẽ ibũ yunumis
namakis pashkatã kasmai hawara mĩ ea yukai ẽ mia ha inãtiruki— aka
7 Esterĩ kemakĩ yuikĩ:
—Eã eska besti shinãkĩ ẽ mia yukaii. 8 Ea betxipaikĩ ea uĩmakĩ
ashũkinã, hawara ẽ mia yukai mĩ ea ashũshanimẽkaĩ. Mia kẽwãkĩ piti ẽ
ma pewa meshukiri ebetã pi mia inũ Hamã mã ana hutiruki. Habiatiãri
haska mĩ ea yukashu ẽ mia yuishanaii— aka pikĩ keyutã tashnibainaibũ

Hakishũ Mardoqueu teneshkatsi Hamãnẽ hatu pewamanikiaki, na hãtxarã

9 pikĩ yaniwatã Hamã benimai pepe kainaya dasibibu haki dãti iki
tinĩkubainaibũ hakia shanẽ ibuhairatũ hiwe hemaĩtĩ hikiti shui anu
Mardoqueu tsaua hawa tukukauani beniama Hamãnẽ Mardoqueu
haskashunai daĩbaĩkĩ uĩbaini haki sinatahairabiakĩ 10 haska sinatai
Hamãnẽ tsua uĩmama kai hawẽ hiwe anu hikitã hau hawẽ aĩ Zeres inũ
hawẽ haibuaibu hatu kenatanũbũ hawẽ tsumabu yunua 11 bushũ hatu
yuiabu dasibi bei haki nukui itxaibũ ibubis kẽkĩ hatu yuikĩ:
—Mabu inũ pei mirima ẽ hayaki. Ẽ bakebu itxapaburi ẽ hayaki. Shanẽ
ibuhaira merabewanikabu inũ hawẽ shanẽ ibubu beshmasbu ea hatu
binumakĩ ẽ habetã yunukubaĩshanũ shanẽ ibuhaira Assuerõ ea katuima
ea besti ẽ pehairaki— itã 12 ana kẽkĩ hatu yuikĩ:
—Ha dikabi kẽwãkĩ piti inũ nushuti pepa shanẽ ibuhaira Assuero
amakĩ ẽ habetã pinũ hawẽ aĩ kayabi Esterĩ ea besti kenashũ pimashuki.
Hakia haska bestima meshukiri nuku pimakatsis ikĩ ea ana yubashuki.
13 Hakia shanẽ ibuhairatũ hiwe hemaĩtĩ kenekauna hikiti shui anu ha
Judeu nawa Mardoqueu tsaua ẽ uĩtãtanairã, ha dasibi haska sharabu
pepakiri ẽ matu yuiairã, enarã, hawamahairaki— hatu wa

14 nĩkatã hawẽ aĩ Zeres inũ hawẽ haibuaibu dasibibũ yuikĩ:
—Hakishũ teneshti hi keyatapa 20 metro hau anũbũ ikis hatu yunuwe. Ma haska wakĩ mia keyushunabu meshukiri penama Mardoqueu mĩ hakishũ teneshtiru shanẽ ibuhaira yukashãwẽ. Mia betxipaikĩ hawara mĩ yuka mia amashanikiki. Mardoqueu ma hatu teneshmatã ana hawa shinaĩ bika teneama shanẽ ibuhairabetã pi mĩ katiruki— akabu
haska shinãkĩ yuiaibuwẽ taeshũ Hamã benimahairakĩ hawẽ teneshti keyatapa hau anũbũ hatu yunukẽ

Mardoqueũ Hamã binunikiaki, na hãtxarã

6 1 habias meshu merã shanẽ ibuhaira Assuero haskatã
ushatirumawẽ taeshũ haska shanẽ ibubũ akubaĩmisbu miyui unaki kenekubaĩmisbu bitãshũ hui kushipawẽ hau yuishunũbũ hatu yunua kashũ bitãshũ miyui kene yui taewakĩ 2 shanẽ ibuhaira Assuero detenũ ika shanẽ ibu mekenikabu yununika dabe Bigtã inũ Teres yubakaibu hatũ hãtxa Mardoqueũ hune nĩkatã shanẽ ibuhaira banabimaima ha hakiri keneimabu yuishunabu 3 nĩkatã shanẽ ibuhaira Assuerõ hatu yukakĩ:
—Mardoqueũ ea merabewakĩ mekeimawẽ taeshunã, hawa manakukĩ duawakĩ mã inaĩmamẽ?— hatu wa
hawẽ merabewanikabũ kemakĩ yuikĩ:
—Tsuã nũ hawa washuãmahaira ikimaki— akabu
4 hanushũ Mardoqueu teneshkatsi hau anũbũ hatu yunushina anu teneshtiru Assuero yukanũ ika hawẽ hiwe hemaĩtĩ kenekauna anu Hamã dama hikiaya Mardoqueu duawakatsis ikĩ Assuerõ hatu yukakĩ:
—Ẽ hiwe hemaĩtĩ anu tsua hushũ ea manaimẽkaĩ?— hatu wa
5 uĩtani beshũ hawẽ merabewanikabũ banabimakĩ yuikĩ:
—Hamãnẽ mia manaikiki— akabu
hatu yunukĩ:
—Hau hikinũ itãkãwẽ— hatu wa
6 bushũ iwekĩ Hamã bitxiabu shanẽ ibuhairatũ Hamã yukakĩ:
—Tsuara shanẽ ibuhairatũ betxipaikĩ duawayarã, haska washũtirubumẽ? Haska mĩ shinaĩ ea yuiwe— aka
Hamãnẽ hamebi shinãkĩ: “Tsua shanẽ ibuhairatũ duawakatsi ikimẽkaĩ. Ẽ ea bestiki”, iwanã, 7 kemakĩ yuikĩ:
—Ha huni duawakĩ 8 shanẽ ibũ tari mĩ sawemis hau benũbũwẽ. Mĩ haki katsaumekũkaĩmis cavalo shanẽ ibũ ouro maiti sawea hau berianũbũwẽ. 9 Tsuara duawakĩ mĩ kẽwãkatsis ikai mĩ tari sawematã mĩ cavaloki hau katsaumenũ mĩ shanẽ ibubu beshmasbu haratura pepa katushũ mĩ tari inũ mĩ cavalo hau inanũbũ hatu yunuwe. Mĩ tari sawematã mĩ cavaloki katsaũtã maewã Susã namakis hanu itxa hãtxanamemisbu shaba ewapa anu cavalo dispi sheweshekeawẽ iyubaũkĩ hui kushipawẽ: “Ha huni shanẽ ibuhairatũ betxipaikĩ duawairã, naki”, akĩ hawẽtsaĩs habias hau yuikubaunũwẽ— aka

10 nĩkatã hawẽ hãtxa betxipaikĩ Assuerõ Hamã yunukĩ:
—Hawaira kaĩkaini kashũ ẽ tari inũ ẽ cavalo beabu hatu mebĩtã Judeu
nawa Mardoqueu ẽ hiwe hemaĩtĩ kenekauana hikiti shui anu ma tsaua
iyukĩ habias mĩ yuishu keska wakĩ ea duawashũtãwẽ. Haska mĩ ea yuishu
keska ea ashũkĩ hawa kane taskama akĩ keyuwe— aka
11 dakeyabi shanẽ ibũ tari inũ shanẽ ibuhairatũ cavalo hatu mebĩbaĩ
Mardoqueu anu kashũ tari sawemashũ cavalo katsaũtã maewã Susã
namakis hanu itxa hãtxanamemisbu shaba ewapa anu cavalo dispi
sheweshekeawẽ iyubaũkĩ hui kushipawẽ yuikĩ: “Na huni shanẽ ibuhairatũ
betxipaikĩ duawairã, ẽ eska washũkubaunaii”, akĩ hawẽtsaĩs yuiyatãkĩ
ana iwekẽ
12 maewã anu imabaũkĩ hatu uĩmakĩ keyutã cavalokia butea shanẽ
ibuhairatũ hiwe hemaĩtĩ kenekauana hikiti shui anu Mardoqueu txĩtũkaĩ
ana tsauaya Hamã hawaira kaini punu nukahairai dake pae tenei tariwẽ
bepukua hawẽ hiwe anu kai hikitã 13 dasibi haska watanai hawẽ aĩ Zeres
inũ hawẽ haibuaibu hatu yui keyua haska hatu yuia nĩkatã habũ yuikĩ:
—Ha Mardoqueurã, Judeu nawarukaĩ. Shanẽ ibuhairatũ Mardoqueu
betxipaiaiwẽ taeshũ mĩ kushipa mĩ ma benukĩ taewashuki.
Mardoqueu mĩ maematirumaki. Hakia mĩ shanẽ ibu babutã dasibi mĩ
benushanaii— akaibũ
14 hãtxai meneriabumakẽ habiatiãri shanẽ ibuhairatũ dayarubu bei
hikishũ piti pepa Esterĩ ma pewa anu hau hawairakiranũ Hamã yuitã
iyuabu,

Hamã hau teneshnũbũ shanẽ ibuhairatũ hatu yununikiaki, na hãtxarã

7 1 Esterĩ ma hatu piti pewashuna anu shanẽ ibuhaira Assuero inũ
Hamã bushũ 2 pikĩ ana ha katxu Assuerõ Ester hãtxa wakĩ:
—Hawara mĩ ea yukakatsis ikai menã hawaira ea yukariwe. Ẽ shanẽ
ibũ yunumis namakis pashkatã kasmai hawara mĩ ea yukai ẽ mia
inãtiruki— aka
3 kemakĩ Esterĩ yuikĩ:
—Mĩ ẽ shanẽ ibuki. Ewẽ benimakĩ haska mĩ ekiri pe shinaĩ inũ mĩ
ea betxipaiai eska ẽ mia yuiai ea nĩkawe. Ea inũ enabu nuku detekĩ
tenãshanũ ika ma yubakashinabuki. Ea inũ enabu nũ mawayamashanũ
hatu nuku nemashũshãwẽ. 4 Ea inũ enabu yamawakĩ keyukatsis ikĩ
pei mia inãnũ, ishũ mia parãshinaki. Dayaru escravobu nuku wakĩ
peiwẽ nuku mia hatu inaĩmabunã, eanã, ẽ mia yuiama ikeanaii,
na nukuki sinataitũ haska betxipaiaiwẽ hawẽ shanẽ ibu nuku
txakabuwamairã— aka
5 hanushũ Assuerõ yukakĩ:
—Tsuamẽ, hani ha hatũ matukiri haska shinãkĩ yuima mĩ ea
yuiairã?— aka

6 kemakĩ Esterĩ yuikĩ:
—Txakabuwai nukuki sinatahairakũkaini huni txakaburã, na habia tsaua Hamãki— akai
nĩkatã shanẽ ibuhaira inũ hawẽ aĩ kayabi bebunua datehairai Hamã hawa tukuama bashti ika dakakẽ 7 Assuero sinatahairai benikaini hanushũ piai anua tashnikaini aĩbuaibũ hiwe hemaĩtĩ hua mirima anu kakẽ hanua: “Assuerõ ea tenãkatsis ikai ẽ unaiĩ”, ikĩ teke nashabakã anu Hamã bashti ika dakashũ hau hawẽ bene nemashunũ hiwekatsis ikĩ Ester merabe ea akaya 8-9 hanua hemaĩtĩ hua mirima anu iaketãtani txĩtũkirã hiwe nashabakã Assuero hikikirãkĩ hanu bashti ishũ piaibu anu Ester dakakẽ ha dapihaira Hamã dãti ika uĩkĩ ana haki sinatahairakĩ hui kushipawẽ Assuerõ yuikĩ:
—Ana ea bebunua inũ ẽ hiwe anushũ ẽ aĩ kayabi mĩ txutanũ ika ikimẽkaĩ?— aka
hawẽ hãtxa nĩkatã shanẽ ibu mekenika betsã tari tuashwẽ Hamãnẽ bushka bepua haska waya ha shanẽ ibu mekenika betsa hawẽ kena Harbonã shanẽ ibuhaira yuikĩ:
—Hamãnẽ hiwe hemaĩtĩ anu hanushũ tsuara teneshtirubu keyatapa 22 metro haska Hamãnẽ hatu yunua ashiãbu niaki. Mia merabewakĩ mia detekatsis ikaibu Mardoqueũ mia banabimaima Hamãnẽ hanushũ tenãkatsi hatu amashinaki— akaya
hanushũ Assuerõ hatu yunukĩ:
—Peki. Haskakenã, hanu haki Hamã teneshtãkãwẽ— hatu wa
10 Mardoqueu teneshnũ ishũ hatu yunua ashiãbu anu Hamã teneshabu haska waibu unãtã shanẽ ibuhaira sinatahairabiai maĩtã,

Yunuti bena Judeu nawabu keneshunibukiaki, na hãtxarã

8 1 habias shabatiã Judeu nawabu maemanũ ika ishiã Hamãnẽ hiwe inũ hawẽ hamapai haya mebĩtã shanẽ ibuhaira Assuerõ Ester inãkẽ Esterĩ Assuero yuikĩ: “Eska betsa mia yuinũ ea nĩkawe. Mardoqueurã, ẽ epa betsã bakeki, ea hatũ yumewani ẽ nãtakea puirã”, akaiwẽ taeshũ 2 hau teneshnũbũ Hamã iyuriabuma Assuerõ hawẽ meitxikiti mebĩshũ ibubis ana sawea shanẽ ibu wakĩ hawẽ meitxikiti metsekeshũ Mardoqueu inã saweriaya hawara sharabu Hamã hayakũkaĩshina hawẽ mabu mekeshunika wakĩ Esterĩ Mardoqueu katutã 3 habiatiãri kashai hawẽ beũ hene titiki iki Assuerõ tae bebũ dakashũ Judeu nawabu dasibi hau tenãshanũbũ hatube yubakakĩ txakabuwakĩ Hamãnẽ hatu yunuima hau ha txibãkĩ ayamashanũbũ hau hatu nemakĩ beshteshũshanũ Esterĩ ea akĩ ana hãtxa wakĩ taewaya 4 hau habe hãtxanũ hawẽ shanẽ ibũ ouro mestẽti haki sanã Ester benikaũ nishũ 5 Assuero yuikĩ:
—Txanima kayabi ea betxipaikĩ mĩ ewẽ benimaimẽkaĩ. Mĩ nukũ shanẽ ibukẽ haska ẽ mia yukai pemẽkaĩ. Hawara ẽ mia ea akai pe

shinãkĩ Hamedatã bake Hamãnẽ yunuti hãtxa hatu bumaima nemakĩ
hau ayamashanũbũ mĩ ana kene bena wakĩ nuku hatu yunushũtiruki,
hanu província tibi mĩ yunumis anushũ Judeu nawabu hau
tenãyamashanũbunã. 6 Enabu Judeubu dasibi inũ enabu kayabi hatu
detekĩ txakabuwaibu uĩ datekĩ ẽ haska tenetirumaki— aka
7 shanẽ ibuhaira Assuerõ kemakĩ hawẽ aĩ kayabi Ester inũ Mardoqueu
yuikĩ:
—Judeu nawabu dasibi hatu tenãmakatsis ikimawẽ taeshũ
teneshkãshuki. Hamapai sharabu Hamã hayakũkaĩshina ẽ ma mia
ibuwamashuki. 8 Nukũ yunuti hãtxa shanẽ ibuhairatũ kenaya ẽ meitxikiti
keneyãwẽ ma netãbu ha yunuti hãtxa tsuã nemakĩ betsa watirumaki.
Hamãnẽ yunuti hãtxa eãri ẽ nematirumaki. Hakia Judeu nawabu
merabewakĩ harakiri mã shinaĩ haska mã betxipaiaikiri mã nematiruki.
Hakia ẽ kenawẽ ẽ shanẽ ibu beshmasbu hatu nemama mã yunuairã,
hau hatu anu bushanũbũ ana kene betsa watã ẽ meitxikiti ẽ kenayãwẽri
netãpaketã Judeubu merabewakĩ mã hatu bumatiruki— hatu wa
9 ushe 3tiã hawẽ kena Sivã shaba 23tiã shanẽ ibuhairatũ keneshunikabu
hawaira Mardoqueũ hatu kena bei itxashũ maewã bari huaikiria Índia
anua taekirana 127 província bari kaikiri inũ sulkiri Etiópia anu depia
hanu Assuerõ hatu yunumis anu hiweabu Judeu nawabu shukuabu tibi
inũ, maewã yununikabu tibi inũ, província yununikabu tibi inũ, yura
shukuabu betsa betsapa shanẽ ibubu tibi hau hatu bushũtanũbũ habũ
hãtxa inũ haska kenemisbuwẽ Mardoqueũ yunuti bena hatu kenemabu
10 kene tibiki shanẽ ibuhairatũ kena “Assuero” Mardoqueũ keneshũ shanẽ
ibuhairatũ meitxikiti kenayawẽ netãpakekĩ keyushũ shanẽ ibuhairatũ
cavalo mirima anua kushibaĩmisbu katuabu ha cavaloki katsaumebaĩkĩ
kene tibi bushũ hau hatu inãbaũtanũbũ Mardoqueũ hatu yunua buabu
11-12 kene tibi anu eska shanẽ ibuhairatũ Judeu nawabu yunua habias
shaba Hamãnẽ katuima ushe 12tiã hawẽ kena Adar inũ shaba 13tiã hanu
Assuerõ hatu yunumis província tibi anushũ habias shaba bestitxaitiã hatũ
hiwea mekei hatu nemanũ ika hanira mae betsa betsapa hiwebaunabu
anu Judeu nawabu itxatirubuki. Tsuara yura shukuabu inũ haratura
província anu hiweabũ hatu detenũ ika detetiya beaibu Judeu nawabũ
hatu detekĩ tenãkĩ hatũ aĩbuaibu inũ hatũ bakebu dasibibuwẽ hawa
nuiama hatu yamawakĩ keyutã hatũ hamapai sharabu hayashinabu mebĩkĩ
ibuwatirubuki. 13 Hatuki sinataibu hatu kupinũ, iwanã, Judeu nawabũ
hau pewakubaĩshanũbũ província tibi inũ dasibi hanu hiwebaunabu tibi
hatu banabimakĩ keyubaũkĩ na yunuti hãtxa shanẽ ibuhairatũ hãtxa keska
yununikabũ hau hatu unãmakubaĩshanũbũwẽ. 14 Shanẽ ibuhairatũ hatu
yunuawẽ taea kene bunikabu cavaloki katsaumetã hawa manama hawaira
kaĩbaini buabũ shanẽ ibuhairatũ maewã kushipa Susã anu habias yunuti
hãtxa hatu banabimai hatuki txaniriabaunabu

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 shanẽ ibutã sãpu tima tari nãketapa inũ hushupa sawea mane
ouro maiti hawẽrua sawea shanẽ ibũ yabukuti tari mãyunepa tashi
ushna duakabi peyabukukaini shanẽ ibuhairatũ hiwe anua Mardoqueu
tashnikainaya Susã anu hiweabũ uĩtã benimahairai sai sai ikubainaibũ
16 ha dikabi Judeu nawabu hatũ benima paewẽ uĩ huĩti benimai
ana dateama besibaunaibũ 17 hanira província tibi inũ mae tibi inũ
hiwebaunabu anu shanẽ ibuhairatũ yunuti bei hikiabu yununikabũ hatu
banabimabuwẽ taea Judeu nawabu benima txakayamai piti washũ pi
besibaunaibũ ha dikabi Judeu nawabũ hatu maematã hamapai sharabu
haya hatu mebĩtirubuwẽ taea hatuwẽ datei nawa betsa betsapabia: "Nũ
Judeu nawaki", ikubainibukiaki.

Hatuki sinataibu Judeu nawabũ hatu maemanibukiaki, na hãtxarã

9 1 Ushe 12tiã hawẽ kena Adar inũ shaba 13tiã shanẽ ibuhairatũ
yunuti hãtxa dabe hau anũbũ Judeu nawabuki sinataibũ hatu
maemakatsi ibiaibũ hatu haska wamama Judeu nawabu hatuki
sinataibu hatu maemanibukiaki. 2 Província tibi hanu shanẽ ibuhaira
Assuerõ hatu yunumis anu habũ hatu txakabuwakatsis ikaibu hatube
detenamenũ ika mae tibi Judeu nawabu hiwea anu itxabu yura shukuabu
tibi hatuwẽ datehairakĩ hatu merabewakatsis ikaibuwẽ taea haratura
hatu berukubaũtirubu ma mesea dakanibukiaki. 3-4 Shanẽ ibuhairatũ
hiwe anu Mardoqueu shanẽ ibu beshmas ikũkaini shaba tibi yununikai
kushipakũkainaya província tibi anu hakiri txaniakeakebaunaibu shanẽ
ibu Mardoqueũ kushipawẽ datekĩ maewã yununikabu tibi inũ, província
yununikabu tibi inũ, província yununika beshmasbu tibi inũ, Assuerõ shanẽ
ibu beshmasbũ Judeu nawabu merabewakubainaibũ 5 hatuki sinataibu
matxatu txaipawẽ Judeu nawabũ hatuki sinataibu hatu detekubaĩkĩ haska
wakatsis ikĩ ma hatu yamawakĩ keyubaunaibũ 6-10 shanẽ ibuhairatũ maewã
Susã anushũ Judeubũ 500 hunibu tenãtã hakia hatũ mabu hawa meabuma
ha dikabi Judeu nawabuki sinatamis Hamãnẽ huni bakebu Parsandata inũ,
Dalfom inũ, Aspata inũ, Porata inũ, Adalia inũ, Aridata inũ, Farmasta inũ,
Arisai inũ, Aridai inũ, Vaizata hati huni bakebu hatu tenãkĩ keyuriabu
11 habias shabatiãri hawẽ maewã Susã anu hati hunibu tenãkãshu
Assuero banabimabu nĩkatã 12 Ester yuikĩ:
—Nenu Susã anua besti 500 hunibu inũ Hamãnẽ 10 huni bakeburi
minabu Judeu nawabũ tenãkãshukiaki. Ẽ província tibi hanu ẽ
yunubaũmis anushũ hatira tenãkãshuki. Mirimahairamẽkaĩ. Hakia ana
hawa betsa ẽ mia ashũtiru mĩ betxipaiai ea ana yuiwe. Hawara mĩ ea
yuai ẽ mia ashũshanaii— aka
13 kemakĩ Esterĩ yuikĩ:
—Haska pe mĩ shinaĩ hawẽ yunuti hãtxa txibãkĩ habias akãshu keska
meshukiri Susã anushũ habias watirubu mĩ ea hatu yunushũtiruki. Ha

inũ, dasibibũ hau uĩkubainũbũ hanu teneshtirubu anu Hamãnẽ 10 huni
bakebũ yura hatu dũtãbaĩbainũbũ mĩ ea hatu amashũtiruki— aka
14 haska Esterĩ ana yuishu shanẽ ibuhairatũ habias hatu yunua hawẽ
yunuti hãtxa bena Susã anushũ hatu banabimabaunabu Hamãnẽ 10 huni
bakebu tenãshinabu hatũ yura dũtanibukiaki.
15 Ushe Arartiã inũ 14 shabatiã Susã anu hiweabu Judeu nawabu
ana itxashũ ana 300 hunibu tenãtã hakia hatũ mabu hawa meabuma
inibukiaki. 16-17 Ha dikabi província betsa tibi anu hiweabu hatũ hiwea
mekei habias ushe Arartiã inũ 13 shabatiã Judeu nawabu itxashũ hatuki
sinataibu maemakĩ 75.000 yurabu tenãtã hakia hatũ mabu hawa biãma
ushashini shaba 14tiã huĩrukuĩ benimakĩ piti mirima pewatã pi besiaibũ
18 hanua Susã anu Judeu nawabũ shaba 13 inũ shaba 14tiã hatu
tenãshinabuwẽ taea shaba 15tiã huĩrukuĩ benimakĩ piti mirima pewatã
pi besiriaibũ 19 hakia mae hatiubuma inũ mae kenekauana hayabuma anu
Judeu nawabu hiweabu ushe Arartiã shaba 14tiã benimakĩ piti mirima
pewatã pi besikĩ hatũ hamapai inananãbukunibukiaki.

Besi Purim ano tibi hau akubaĩshanũbũ
Mardoqueũ hatu yununikiaki, na hãtxarã

20 Haska hatuki sinataibu Judeu nawabũ hatu maemashinabukiri
Mardoqueũ hawẽ kenenikabu unaki hatu kenematã hanu Assuerõ
yunubaunai anu província tibi inũ shanẽ ibu benãta hiweabu inũ txaima
hiweabu hatu bumanikiaki, 21 ano tibi ushe Arartiã shaba 14 inũ shaba 15tiã
hau besikubaĩshanũbũ hatu yunukinã. 22 Ha shaba dabetiã hatuki sinataibu
Judeu nawabũ hatu maemakĩ yamawatã habias ushe punu nuka datei kasha
txakayamabiashinabu maĩ beshteketã habu benimakĩ besi taewabainibukiaki,
ha shaba dabetiã inananãbukũkĩ ha dikabi nuitapaibu merabewakĩ hatu inaĩ
benimai Judeu nawabu dasibi hau besikĩ pikubaĩshanũbũ hawa henetima
wakinã. 23 Hatu yunukĩ Mardoqueũ hatu keneshunima betxipaikĩ Judeu
nawabu dasibibũ ha besitiã hatũ beya wakĩ ha txibãpaketi wanibukiaki.
24 Hanua Judeu nawabu dasibiki sinatakĩ Hamedatã bake Hamãnẽ
hatu keyukĩ yamawakatsis ikĩ: “Haratu ushe inũ haratu shaba pemẽkaĩ”,
iwanã, mukayabubetã shau meshte númeroya hawẽ kena Purim putakĩ
Judeu nawabu hau tenãkĩ keyushanũbũ hawẽ unãti Purimwẽ katuimabu
25 hakia Esterĩ shanẽ ibuhaira yuia Judeu nawabu hau yamawakĩ
keyushanũbũ Hamãnẽ yunuti hãtxa txakabu keneshũtã hatu bumabiaima
hakia hawẽ shinã txakabuwẽ Hamãnẽ txakabuwaimawẽ taeshũ hanu
teneshti anu Hamã inũ hawẽ huni bakebu dũtãkĩ hatu teneshnibukiaki.
26 Haskawẽ taeshũ ha shabatiã hatu maematã benimanibu shinãkĩ hanu
besiti beya kenakĩ: “Purimki”, anibukiaki.
Mardoqueu bika tenei hiwekũkaĩkĩ hawara uĩmawẽ taeshũ Mardoqueũ
kene uĩ: “Txanimaki”, ishũ 27 hamebi inũ hawenabu pakubaĩshanaibu

inũ Judeumabia hatũ beya txibãkĩ ibubis txani: “Nũ Judeu nawabuki”,
ikubainaibu ano tibi ha shaba dabetiã anu haska Mardoqueũ hatu yusĩma
txibãkĩ hawa hakimama Purim besiti beya hau akubaĩshanũbũ Judeu
nawa shanẽ ibu dasibibũ hatu yusinikiaki. 28 Judeu nawabu dasibi inũ
hatunabu pai hiwekubaĩshanaibu hau hatũ shinã hakimayamanũbarinũbũ
Judeu nawabu shukuabu tibi inũ, província tibi inũ, maewã tibi
anu hiwebaunabu pakubaĩkĩ habias shaba dabetiã shinaĩ Purim
besikubaĩmisbuki. 29 Hanushũ shanẽ ibuhairatũ aĩ kayabi Abiailĩ bake
Ester inũ Judeu nawa Mardoqueũ besiti Purimkiri hãtxa kushipa mesewẽ
ha dukũ keneima hau txibãpakeshanũbũ ana ha katxu kenekĩ 30-32 Judeu
nawabu dasibi inũ hatunabu pakubainaibu habias ushe inũ shaba dabe
Mardoqueu inũ Esterĩ hatu yunuima anu Purim hau besikubaĩshanũbũ
unanuma shinãmati hãtxa pepawẽ hatu yunutã habiatiãri kene betsa anu
Purim besi taei huĩti nishma kashai samakekubaini keyutã benimakĩ
pitirubu Esterĩ yunuti hãtxa hau txibãkubaĩshanũbũ hatu yunuriabu
keneshunikabũ hatu keneshunabu 127 província hanu Assuerõ hatu
yunubaũmis anu Judeu nawabu shukuabu tibi anu hatũ kene hatu
bumabu haska Hamã inũ, Ester inũ, Mardoqueũ akubiranima una anu
shanẽ ibuhairatũ keneshunikabũ hatũ miyui kenekĩ dasiwanibukiaki.

Mardoqueu shanẽ ibui pepakũkainikiaki, na hãtxarã

10 1 Hatu haska wakubaĩkĩ keyuabu bari betsatiã yurabu shukuabu
tibi mai inũ hene natukã anu hiwebaunabũ hau shanẽ ibuhaira
pei hati hau bishũkubaĩshanũbũ shanẽ ibuhaira Assuerõ manakuti
imposto bena hatu yununikiaki. 2 Haska yununika kushipa wakĩ
Mardoqueu katuni inũ hawẽ kushipawẽ dasibi Assuerõ akubaini haska
Média nawa shanẽ ibuhairabu inũ haska Pérsia nawa shanẽ ibuhairabũ
akubaĩmisbu una merã Assuerokiri miyui kenerianibukiaki. 3 Shanẽ
ibuhaira Assuero ha katxu Judeu nawa Mardoqueu habe shanẽ ibui
mẽtsisipakũkaĩkĩ hakia hawenabu hau unanuma hiwenũbũ hatu yunukĩ
pepas hatu benashũkubainaiwẽ taeshũ hawenabu dasibibũ Mardoqueu be
txipaihairanibukiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

JÓ

Hawẽ unãmati hãtxaki

Jó huni pepahairatũ Deus besti txibãhairabiakubainaya Deusũ Satanás unãti wamakĩ yuikĩ: “Satanásã, ẽ tsuma Jó ea ikũhairakubainai mĩ uĩsmamẽ?” aka Satanásã yuikĩ: “Mĩ merabewakubaina mia txibãkubaĩmiski. Mĩ henebaina mia hawaira hakimatiruki”, aka Deusũ kemakĩ: “Mĩ itxakawatiruki, hakia hawa tenãmarã”, ashiã hanushũ Satanásã Jó itxakawakĩ isĩ tenema txakayamakubaina Jó Deuskiri pepa hawa hakimama bika tenebiakĩ ikũwã bestikubainikiaki. Na miyuiwẽ haska habũ Deus ikũwaĩ kayabiaibũ haska Jókiri tapĩtirubuki.

Jó nuitapanikiaki, na hãtxarã

1 1 Mai pakea ewapa Uz anu huni betsa Jó hiwea huni pepa hawa Deuskiri
txakabuismatũ Deuski mesekĩ dayashũkũkaĩkĩ hawa txakabu mekĩ
tsua txakabuwakatsi ikama hiwepaunikiaki. 2 Hawẽ bakebu inũ hawẽ inabu
hati haya inikiaki, hawẽ huni bakebu 7 inũ, hawẽ aĩbu bakebu 3rã. 3 Hanua
hawẽ ina 7.000 txashuwã inũ, 3.000 camelo inũ, dabe ketashamabaĩbaina
500rã, habu ina awa bene pe dayamakubaĩkatsi hawẽ hubu meshte keyumis
inũ, 500 jumenta yushã inũ, hawẽ dayaru escravo huni inũ aĩbu mirima
hati hawenas ipaunikiaki. Haskawẽ taea bari huaikiri mai hirabi anu
hiwebaunaburã, Jó ha besti mabuhairayatũ hatu binu keyua ipaunikiaki.
4 Jó 7 huni bakebũ hatũ beya txibãkĩ hatũ hiwetãshũ semana tibi habu
tibitũ semana betsa shaba bestitxaitiã hawẽ huni bake betsã piti hatu
pewashũtã hawẽ betsabu 6 inũ hawẽ puibu 3 hatu kenashũ piti inũ nushuti
hatu pewashuna besikĩ hatubetã pikubainaibũ 5 semana tibi pikubaĩkĩ hanu
keyuaibutiã shaba betsaki Jó shinãkĩ: “Deus yuãkĩ txakabuwashinabumẽkaĩ”,
ishũ Jó penamahaira butukaũ hawẽ bakebu kena beabu hau hatukiri pe
Deusũ shinanũ hatu daewashunũ, iwanã, txashuwã tesẽshũ Jó txi anu
bestibu tibi hatu menushũpaunikiaki, Deus hatu daewashũkinã.
6 Hanua shaba betsatiã Senhor Deus bebũ hau benũbũ hawẽ nai
tsumabu hatu kena bei itxabũ habiatiãri nai tsuma itxakanika Satanásri
hua hatube nikẽ 7 Senhor Deusũ Satanás yukakĩ:

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

—Harakiria mĩ huai?— aka
Satanásã kemakĩ yuikĩ:
—Mai hirabi anu uĩkĩ keyukubaũtani ẽ huaii— aka
8 nĩkatã Senhor Deusũ yuikĩ:
—Ẽ tsuma Jó mĩ uĩmisrã, haskara hakiri mĩ shinaĩ? Jó ea duawai
txĩtuĩsma keska mai hirabi anu hiweabu tsua huni betsa haska
keska hayamahairaki. Hakia Jó huni pepatũ hawa txakabu mekĩ
txakabuwaismatũ tsua itxakawaismaki— aka
9 hanushũ Satanásã kemakĩ:
—Jó mia hamẽ txibãmaki. Hakia mĩ duawakubainaiwẽ taeshũ besti
mia kẽwãkĩ duawai txĩtuĩsmaki. 10 Tsuabũra Jó itxakawapanã mĩ hatu
nemamiski, hawẽ yura mekekĩ dasibi hawenabu inũ hawara dasibi haya
mekeshũkinã. Hawara sharabu Jó dayakĩ biai merabewakĩ duawakĩ mĩ
pepa wakubaĩmiski. Haskawẽ taea hawẽ inabu inũ hawẽ mabu haya
dasibi hawẽ mai pakea anu hatube hiwea Jó hatu binu keyuaki. 11 Hakia
hawara sharabu dasibi haya mebĩshãwẽ. Mĩ haska wa miki sinatakĩ habi
yupukĩ mia berabĩwãshanikiki— aka
12 Satanás kemakĩ Senhor Deusũ yuikĩ:
—Peki. Hawara sharabu Jó haya mĩ haska wakatsis ikai miã atãwẽ.
Hakia Jó itxakawakĩ hawẽ yura meyamashãwẽ— aka
haska wa nĩkatã Senhor Deus anua itxakanika Satanás kaĩkaĩshĩkẽ
13 txipu shaba betsatiã Jó huni bake iyuatũ hiwe anushũ hawẽ huni
bakebu inũ hawẽ aĩbu bakebũ piti pepa itxawashũ pikĩ uva vinho aki
besiaibũ 14 hanua Jó hiwe anu huni betsa hushũ banabimakĩ eska kaka Jó
yuikĩ:
—Heshe bananũ, iwanã, ina awa bene itxapawẽ nũ mai pukĩbainaya
habiatiãri nuku dapi mĩ jumenta yushã dasibibũ basi piaibũ 15 hawaira hune
Sabeu nawa mirimahairabu beshũ mĩ inabu dasibi yumetsukĩ nupe txaipawẽ
mĩ dayaru dasibi tenã keyuaibũ ea besti hunei pashakirã ẽ mia yuiaii— aki
16 hawẽ hãtxa meneriama yui nikẽ huni betsari hushũ haki txaniriakĩ
Jó yuikĩ:
—Nai anua kana baka baka ikĩ mĩ txashuwã dasibi inũ mĩ txashuwã
uinikabu tenãkĩ keyuaya ea besti hunei pashakirã ẽ mia yuiaii— aki
17 hawẽ hãtxa meneriama huni betsari hushũ Jó yuiriakĩ:
—Caldéia nawabu shukua dabe inũ besti hawaira beshũ nuku detekĩ
tenã keyukĩ mĩ camelo dasibi yumetsubaĩkãshuki. Ea besti hunei
pashakirã ẽ mia yuiaii— aki
18 hawẽ hãtxa meneriama ana huni betsari hushũ Jó yuiriakĩ:
—Mĩ huni bake iyuatũ hiwe anushũ besikĩ mĩ huni bakebu inũ mĩ aĩbu
bakebũ pikĩ nushuaibũ 19 hariri tsua hiweabumakiria niwewã hawaira
bekĩ hiwe deshũ dabe inũ dabe tekekĩ mĩ bakebuki di ikĩ hatu tenã
keyuaya ea besti pashakirã ẽ mia yuiaii— aka

20 nĩkatã haskawẽ taea punu nukahairatã Jó benitã hawẽ tari ushnitã
mashtekei mãkutã Deus kẽwaĩ beui beti itã 21 yuikĩ:
—Tariuma ẽ kaini inũ ẽ mawa tariuma ẽ kaĩkaĩshanaii. Dasibi Senhor
Deusũ ha ea inãkubaĩshina Senhor Deusũ ana dasibi ea mebĩshuki. Hakia
Senhor Deus kẽwãkĩ ẽ pepa wabestikubaĩshanaii— itã
22 dasibi benu keyubiatã Jó hawa txakabu shinãma inũ Deuskiri hawa
txakabukĩ txakabu yuiama ikũkainikiaki.

2 1 Hanua shaba betsatiã Senhor Deusũ hawẽ nai tsumabu hatu kena
itxaibũ habiatiãri nai tsuma itxakanika Satanásri hua hatube nikẽ
2 Senhor Deusũ Satanás yukakĩ:
—Harakiria mĩ huai?— aka
Satanásã kemakĩ yuikĩ:
—Mai hirabi anu uĩkĩ keyukubaũtani ẽ huaii— aka
3 nĩkatã Senhor Deusũ yuikĩ:
—Ẽ tsuma Jó mĩ uĩmisrã, haskara hakiri mĩ shinaĩ? Jó ea duawai
txĩtuĩsma keska mai hirabi anu hiweabu tsua huni betsa haska
keska hayamahairaki. Hakia Jó huni pepatũ hawa txakabu mekĩ
txakabuwaismatũ tsua itxakawaismaki. Hawa txakabuwamabiakẽ Jó mĩ
ea itxakawãbiashina Jó hawa shinã txakama hawẽ shinã pepa bestiwẽ
taeshũ tsuã hakiri txakabu yuitirubumaki— aka
4 hakia itxakanika Satanásã Senhor Deus kemakĩ yuikĩ:
—Tsuabũra hawẽ hamapai txakabuwabiatã hawẽ yura mekĩ
itxakawariama shinãkĩ: “Peki. Ẽ tenetiruki”, itirubuki. Hakia tsuãra hawẽ
yura itxakawaya hatu daewakĩ hawa yaushiama dasibi hawara haya hatu
inãtiruki, mawakatsi ikamarã. 5 Hakia hawẽ yura mĩ itxakawaya txanima
miabi yuputiruki, mia bebũshunã— aka
6 Senhor Deusũ itxakanika Satanás kemakĩ:
—Peki. Haska mĩ akatsis ikai atãwẽ. Hakia hawẽ hiwea
meyamashãwẽ— aka
7 haska wa nĩkatã Senhor Deus anua itxakanika kaĩkaĩ Jó yura hirabi
txami atimapa isĩhaira hawẽ bushkayabis inũ hawẽ taeyabis atximashũ
isĩ tenemakubainaya 8 haska Satanásã txami tenema hanu txi mapu
urẽmisbu anu ka tsaushũ kẽti pakeshwẽ hawẽ txami shuai 9 hawẽ ainĩ
uĩkubaĩkĩ atimas yuikĩ:
—Haskai pepasnikapaikũkaĩkĩ haska mĩ shinaĩ ikai? Deus itxariwe,
Deus miki sinataya mawarishunã!— aka
10 nemakĩ Jó yuikĩ:
—Aĩbuũ, unaĩsmapatũ hãtxa yuiyamawe. Pepa Deusũ nuku
inaĩ nũ bimiski. Haskai txakabu hanua huai ha dikabi bikĩ nũ
tenetirumamẽ?— atã
txakabu dasibi Jó tenekubaini Deuskiri hawa hãtxa txakabu yuiama
ikũkainikiaki.

Jó haibu dabe inũ besti hushũ uĩ benibukiaki, na hãtxarã

11 Haska Jó txami inũ bika betsa betsapa tenekubainai nĩkatã hawẽ
haibuaibu Temã mae pakeanua Elifaz inũ, Suá mae pakeanua Bildade inũ,
Naamá mae pakeanua Zofar habu Jówẽ nuikĩ merabewakĩ pe shinãmanũ
ika hatũ mae tibi anua hanus dasitã haki nukui bekĩ 12 txaikeshũ Jó
uĩkubirani txaima haki nukutã unãkĩ: “Habia nukũ haibuki!” iki hawẽ
taea bis bis iki kashai taekĩ hatũ tari ushni ushni atã Jówẽ nuitxakayamai
hatũ huĩti nishmahairakĩ Jó uĩmakĩ mai mishpu manaũri puta puta akĩ
hatũ bushka anuri mapu tukutã 13 hanua Jó dapi bua habe maĩ tsaushũ
Jó isĩ tenehairaiwẽ taea unaĩ 7 shaba inũ 7 meshu habiatiri hawa hãtxa
taskama ikaibũ

Hawẽ hiwea txakabuhaira Jó tenekubaĩshinakiri hatu yui ha inikiaki, na hãtxarã

3 1-2 7 shaba inũ meshu habiatiri binuaya
Jó hãtxai taekĩ hanu kaini shinaĩ hãtxa txakabukĩ yuikĩ:

3 “Ha meshu merã ẽ ewa inũ ẽ epã ea bikĩ nanenibu txakabuhairaki.
Ha shabatiã ẽ hanu kaini txakabuhairariki.
4 Ha shaba ẽ kaiaĩtianã, Deusũ hawa ekiri shinãma
meshu besti wakẽ penama ikeaniki.
5 Ha shaba ẽ kaiaĩtiã meshuhairatũ shaba bepukĩ keyua
nai kuĩ meshuhairatũ bepukĩ ushe hunei meshukẽ
dasibibu datehairakeanibuki.
6 Ha meshu merã ẽ ewa inũ ẽ epã ea bikĩ naneaibũ
kini meshuhaira anu ha meshu benua pe ikeaniki.
Haskakẽ ha hanu ẽ kaini calendario
hawẽ dia inũ, hawẽ mes inũ, hawẽ ano hawa tanabuma inibu pe
iriakeanaii.
7 Hanu ẽ kaini shabatiã hau hanu besi benimai
sai sai iyamanũbũ, ishũ ẽ shinaiĩ.
8 Tsatsakapetãwã ewapa mukayabũ
hatũ kushipawẽ yunumisbũ
hanu ẽ kaiaĩtiã habũ yupuniburã, pe ikeanaii.
9 Pena kemaya pena bishi txashaya bari tashni hawẽruai taeaya
hanu ẽ kaiaĩ tsuã ea datxukĩ uiãma ini pe ikeanaii.
10 Txakabu mekĩ uĩ ẽ isĩ tenehairai
ẽ kaiaĩ ea nemama iniwẽ taeshũ
ha meshu merã ẽ kaini txakabuhairaki.
11 Haskai ẽ mawama inimẽ,
ẽ ewã bake nãti meranua kasmai ẽ kaĩ taeirã?

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Hanua ẽ kaiaĩ, haskakĩ aĩbu betsã
hawẽ dãtũku dabewẽ ea kebẽtã ea binimẽ?
Haskakĩ ẽ ewã hawẽ txutxu amakubaĩkĩ ea yume wanimẽ?
13-15 Hamẽ kaĩtãs ẽ mawayamarã,
shanẽ ibuhairabu inũ hatũ merabewanikabubetã
mishki hiwe ewapa keyatapa hatu wamanibu anu hatu maiwamisbu anu inũ,
yununikabu betsã hatũ mishki hiwe ewapa hawẽrua watã
ouro mane inũ prata mane arukĩ mata watã
hatu maiwamisbube ẽ hatube daka
unanuma huĩrukuĩ pepakeanaii.
16 Aĩbu bake kaũma inũ hawẽ ewã bake nãti anua kaĩriama
ibubis mawa maiwa keska wakĩ eari kaĩtã ẽ hiwebiakẽ
haskakĩ ẽ ibuã ea maiwama inimẽ?
17 Mawa hanu hatu mai wamisbu anu ha pubẽbũ ana hatu bika watirubuma inũ
nuitapai hĩ imisbu ana hawama huĩrukũtirubuki.
18 Habiaskariai yura betsa atxibaĩ hatu dayamakĩ yunutxakayamisbu ma hatu tenãburã,
ana hatũ dayamanikã hui sai ikaibu hawa ana hatu nĩkama pes dakashãkanikiki.
19 Habianuri mabuyanibu inũ nuitapanibu ana haskama dasibi habiaska dabes ishãkanikiki, mawairã.
Ha inũ, huni betsã hatu tsuma wakĩ escravo wanibu henebaini ana hatũ tsumama ishãkanikiki.

20 Nuitapai yumeshanaibu haskakĩ Deusũ shaba uĩmakĩ kaĩmamismẽ?
Huĩti nishmai hiwekũkaĩshanai
haskakĩ Deusũ hatu hiwemamismẽ?
21-22 Haska keskabu mawa manairã,
pei itxapa hanira hunea bena txakayamamis keskabuki.
Hakia ha huni benimairã, atimas mawaitiã
haska hãtxamis uĩ benimakubaĩmisbuki.
23 Haskakĩ habu Deusũ baiwẽ hiwekatsi ikaibu
Deusũ hatu bika tenemakĩ
hawẽ kushipawẽ hatu kebeãmẽ, hawauma wakinã?

24 Ẽ isĩ tenehairai mei ẽ eẽ ikairã, txanima ẽ piti keskaki.
Ẽ isĩ tenehairai hãtxai ẽ ari ari ikairã, harã, ẽ nushuti keskaki.
25 Dasibibu hawarawẽ ẽ mesemis inũ ẽ hawẽ datehairamis
ma habu beshũ ea atxiaki.
26 Pes ẽ huĩrukũtirumaki.

Shaba inũ meshu merã dabekea akeakei
unanuma ẽ dakatirumaki”, hatu waya

Hawẽ haibu Elifazĩ Jó merabewanũ ishũ hãtxa wanikiaki, na hãtxarã

4 1-2 hanushũ huni betsa Temã anua Elifazĩ Jó haskaya kemakĩ yuikĩ:
“Jó, txanima tsuara mibe hãtxanũ ika hushũ
mia bika watiruki.
Hakia mĩ hãtxai nũ mia nĩkai tsuã nũ ana tenetirumaki.
Mia yuinũ nĩkawe.
3 Haska miki nukuriamarã, tsuabura hatũ shinã babuaibu yusĩkĩ merabewakĩ
mĩ hatu kushipa wakubainimaki.
4 Txakabu wakĩ kane taewaibu pewakĩ
benimawakĩ mĩ hatu mestẽwãkubainimaki.
5 Uatiã datema ibiamis natiã miari isĩ tenei hawẽ taea
datekĩ mĩ kushipa mĩ ma benuamẽ?
6 Haskai Deus duawai pe besti hiwekĩ txakabu danãkubaini
mĩ txĩtuãma ikũkaĩmis mĩ txanimisrã,
ikis ana haskama huĩti babui mĩ ma dateai?
7 Eska keska mia yuinũ nĩkawe.
Huni pepa bestitxai hawẽ hamapai Deusũ mebĩkĩ yamawairã, mĩ ma uinimẽ?
Shinãwẽ. Deusũ haska waismaki.
8 Eã eskaibu ẽ uĩmisrã,
tsuabura pubẽbũ txakabu tapĩtã
txakabuwakubaĩmisbũ habias txakabuwẽ hatũ kupiti bimisbuki.
9 Ha yurabu haskaburã, Deus hatuki sinatahairakĩ
hatu shũ akĩ Deusũ hatu yamahairawamiski.
10 Inu pubeĩ tekerẽ tekerẽ ikai keskakĩ
huni txakabubu hãtxa txakabumisbu
inu sheta teke teke aka keska wakĩ
nesewakĩ Deusũ hatu kupimiski.
11 Inawã yuinaka hania atxishũ pitima mawaya
hatũ bakeburi sa iki keyumiski.
Huni txakabũ bakebu habiaskariabaĩshãkanikiki.

12 Unãshubira hãtxa betsa ea anu hikiai
basheshẽ ea yuiaibu ẽ nĩkashinaki.
13 Meshu merã yurabu ushabu
hanua ea usharia ẽ namatxakai uĩ
14 ẽ datehairaya dasibi ẽ yura ea saki saki imashinaki.
15 Niwe shũku ibirãkĩ ẽ besu ea matsi bebe akaya

ẽ dani tubisi keyutã ẽ datehairaya
16 ea bebũ dami keska nia uĩbiakĩ
hawẽ besu ẽ uĩ pewama dasibi hawa yuiama peshaira nia
basheshẽ hãtxai ẽ nĩkaya
17 ea yuikĩ: ‘Huni pepahairakinã, Deusrã, binutirumaki.
Meribi has pepakinã, Deusũ hatu dami wani
habũ Deus binutirubumariki.
18 Ibubis hawẽ tsumabũ
Deusũ hau hatukiri pe shinanũ, iwanã, hamẽ ea atirubuki.
Habiaskari wakĩ hawẽ nai tsumabũ kanetiruburi Deusũ unaĩkiki.
19 Mai mishpu mamaki mapu hiwe wamisbu keska
yurabu babuhairaki.
Masã txusha keska wakĩ yuraburi tenãkĩ
Deusũ hatu yamawashanikiki.
20 Penama hatu detetiashũ
bari kaya hatu yamawakĩ
tsuã ana hatu shinãtimawakĩ yamawamisbuki.
21 Hatũ hiwea keyuirã, yumẽ meshte meshte aka keskaki,
hawa unanepa hãtxa tapĩriama mawairã’,
ea wa ẽ nĩkashinaki”, atã

5 1 yuikĩ: “Jó, haratu nai tsumã mia merabewakĩ
mia kemaimẽkaĩ? Hatu sai atã manawe.
2 Tsuabũra yura betsã mabu uĩ hawẽ kemui inũ
tsuabura hawaira sinatai unaĩsmapai debumisbuki.
3 Huni betsa mabu paipaimayakĩ hatu binuai ẽ uĩmiski.
Hakia txipu ha huni unaĩsmapa hawenabube hiwea
hawaira dasibi habu yamai keyuimabuki.
4 Hanua hawẽ bakebu hiweyuabu tsuã hatu merabewatima hiweabu
shanẽ ibubu itxashũ hatu itxakawakĩ beparãtã
ana tsuã hatu nemashũtirumawẽ taeshũ
5 hatũ bai anua hatũ yunu bunikĩ hatu biãkĩ
musha anu mapubiakẽ bishũ hatu piãkĩ keyuabu
ha inũ, hatũ inabu inũ hatũ mabu bianũ ika
hawẽ kemui hatuki sinatakubainimabuki.
6 Mai anua txakabu hamebi kaĩsmaki.
Hawara bika betsa mai anua hamebi tashnismariki.
7 Haska karu kuabu hawẽ dekẽ sa imis keskakĩ
yurabũ txakabu tuekĩ bika betsa betsapa hatu tenemakubaĩmisbuki.

8 Mĩ teneai keska eã tenekinã, hau ea merabewakĩ pewanũ
Deus anu ẽ txĩtũkeanaii.
9 Hatunã, haska tsuã atirumahaira hatu haba imakĩ

hawara sharabu itxapa Deusũ akubaĩmiski.
10 Mai anu Deusũ ui imakĩ yunumiski,
nukũ bai anu yunu txa akinã.
11 Habu keĩsbuma shinã pepabu Deusũ hatu shanẽ ibu wamiski.
Bika teneaibu hanira pashawakĩ
hanu pe hiwetirubu anu Deusũ hatu pe arumiski.
12 Unanepa hãtxai yubakai parananaĩbu
hatũ shinã hamẽ wãkĩ Deusũ hatu txakabuwamakĩ
hatu itimaska wamiski.
13 Huni unanepa hawẽ shinã txakabuwẽ yubakai parananãmisbu
Deusũ hatu beshtemiski.
14 Huni txakabubu bariri mapubiarã, bekũ kai
me me akubainaibu meshu bekĩ hatu atxia keskabuki.
15 Huni betsa hãtxa kushipa nupe kenuhaira keskawẽ
hãtxakĩ hatu nuitapa wakĩ hatu itxakawabiaibũ
Deus hatuwẽ nuikĩ hatu nemashũmiski.
16 Deusũnã, huni babubu merabewakĩ hatu shinã txãkãwãkĩ
ha itxakanikabũ kesha hatu hãbepukĩ nesewamiski.

17 Hau hiwei penũbũ yusĩkĩ
tsuara Deusũ hatu nemakubaina shinã txãkãmisbuki.
Haskawẽ taeshũ Deus kushipahairatũ mia nemai hawẽ hãtxa hawa danãyamawe.
18 Ha dikabi ibubis Deusũ mia deteshũ ha mĩ dete habiatũ mia neashanikiki.
Hawẽ mekẽwẽ mia detekĩ txakãshũ ibubis Deusũ mia shusha watiruki.
19 Hawẽ yusĩti hãtxa mĩ nĩkakĩ txibãkubainaya
mia mese mese wakĩ mia bika tenemaibu
Deusũ hatu mia nemashũshanikiki.
Hawa txakabu hau miki nukuyamanũ
haska wakĩ Deusũ mia ashũkubaĩshanikiki.
20 Piti hayama buni mawabaunaibũ
Deusũ mia merabewakubaina mĩ mawama ishanaii.
Ha inũ, hanu detenameaibutiã nupe txaipawẽ mia detenũ ika ibiaibũ
Deusũ hatu mia nemashũshanikiki.
21 Mikiri txakabu yuikĩ mia yuaĩbu Deusũ mia nemashũshanikiki.
Mia haska nemashunaya mese atimapahaira hubiaya mĩ dateama ishanaii.
22 Buni teneaibu inũ hamapai txakabu tashnibiabiranaya mĩ usã bestishanaii,
yuinaka pianãbuki hawa hatuki meseamarã.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23 Mĩ shekiwã trigo bai anu
mishki kaĩkĩ mia itimaska wama ishanikiki.
Ha dikabi yuinaka pianãburã, mĩ ina pepa keska
ikubaĩshãkanikiki, mia hawa mese wamarã.
24 Minabu mibe hiweabu unanuma pe hiwei mabu itxapa
hayakubaĩshãkanikiki.
Hanua mĩ inabu dasibi mĩ mekea mĩ pe uĩkubaĩshanaii,
hawa betsa benuamarã.
25 Mĩ bababurã, pai itxapahairashãkanikiki,
bai anu basi mirimahaira benei pamis keskairã.
26 Anibuhairai mĩ ma mawa kemabia kushipai mĩ benimakũkaĩshanaii,
shekiwã trigo ma hushĩhaira tsekamisbu keskairã.
27 Nukunã, haska nũ uĩkubaĩmis nũ ma tapiãki. Txanima habiaskaki.
Na haska nĩkakĩ ibubis mĩtsiri unãti wakĩ tapĩkubaĩwẽ”, akaya

Hawẽ haibu Bildadẽ haska shinaĩ Jó yusĩrianikiaki, na hãtxarã

8 1-2 Elifazĩ hãtxashũkĩ merabewakatsi ibia
hawẽ hãtxa ikũ kayabimakẽ Jó danãkĩ nĩkashunama inikiaki.
Hanushũ huni betsa Suá anua Bildadẽ Jó yuikĩ:
“Na haska hãtxakĩ mĩ yuikubainairã,
hatiã mĩ neseshanai?
Mĩ hãtxarã, niwewã kushipa shũku ikai keska besti mĩ waii.
3 Deus kushipahaira dasibi binuatũ hawara haska betxipaimisrã, betsa
waismaki.
Hawẽ yunuti kushipa yununi kanekĩ hawa betsa waismariki.
4 Eã ẽ unanã, txanima mĩ bakebũ Deuskiri txakabuwaimabuwẽ taeshũ
Deusũ haska betxipaiama hatu kupimaki.
5-6 Haskawẽ taeshũ Deus kushipahaira dasibi binua benariwe,
hau miwẽ nuinũ haskakiri yukakubaĩkinã.
Mĩ haska hiwei pepakĩ uĩmaya hawẽ pepawẽ mia merabewakĩ
hawara sharabu mĩ ma benuima mia ana inãshanikiki.
7 Ha mabu mĩ hayaimarã, hawama keska mĩ hayaimaki.
Hakia ha binumakĩ txipu mirima ana mia inãtiruki.

8-9 Nukurã, nũ dama kaĩshinaki,
hawa unãmarã.
Nukũ shenipabu uatiã hiwekubiranibu miyui nĩkakĩ
nukũ hutxiburi yukakĩ
habias ẽ miki txaniai miãri mĩ tapĩtiruki.
10 Nukũ shenipabu ma mawabianibũ
hatũ hãtxa nĩkakĩ itxapa mĩ tapĩkubaĩtiruki.
11 Hanira hene kesha anu ha basi betsa shatxiwã

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hukuĩ ewamiski.
12 Hakia kaniriama tsuã meshteamabia
hene netsuaya hawaira shanamiski.
13 Haska keskai huni txakabubũ Deuskiri ana shinãma
ha basi betsa shatxiwã hene hayamakẽ
shanamis keskai hatũ shinã benumisbuki.
14 Harakirira shinãkĩ mestẽwãkatsis ibiamisburã, babuhairabuki,
basnẽ purũ hawẽ yumẽ babuhaira beshemis keskaburã.
15 Tsuabura unanuma hiwekĩ mestẽwãkatsis ibiai
hawa kushipa hayabumaki,
basnẽ purũ yumẽ beshea kushipama keskaburã.
16-17 Huni txakabuburã, basi hemaĩtĩ anu hukuĩ beshekaini
barĩ yume wa hawẽ tapũ txaipa mishkiki beshebiaibũ
18 tsuara hushũ ha basi hanua meshashina tsuã unãtirumaki.
19 Haska keskai huni txakabubu
hamapai dasibi hayabiashina keyumiski.
Hakia hawẽ shãtukũ basi
betsa ana benemis keskai
huni txakabu betsaburi ana hiwetiruki.

20 Deusũnã, yurabũ hawa txakabuwaisbuma
merabewakĩ hawa hatu heneismaki.
Hakia hunibu txakaburã, hawa hatu merabewakĩ benimawaismaki.
21 Hamẽ miarã, Deusũ ana mia benima inãkĩ
mia usãmakĩ sai sai imashanikiki.
22 Hakia miki sinatamisbu Deusũ hatu dakewakĩ
ha huni txakabu hawenabube hiwea yamawashanikiki”, akaya

Zofarĩ haska shinaĩ keska Jó yusĩrianikiaki, na hãtxarã

11 1-2 [Jó huĩti nishmashũ haska Deuskiri Bildadẽ yusĩkĩ
yuia danãkĩ Jó nĩkama iniki.]

Hawẽ haibu betsa Zofarĩ Jó nĩkatã yuikĩ:
“Mĩ hãtxahairakũkaĩshuwẽ taeshũ
hau tsuãra unãkĩ mia kemanũwẽ.
Haska shinaĩ mĩ hãtxa txaipahairashu keska,
txanima hãtxa hayamaki.
3 Hamapaikiri nuku yuikĩ hãtxa txakayamakĩ
mĩ nuku pes tsaumairã, mĩ haskara shinaĩ ikai?
Mĩ hãtxa txakabuai tsuabũra mia nĩkakĩ
kematirubuma daka mĩ shinã ikai?
4 Jó, miã mĩ shinanã,

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ibubis mĩ pepakatsis ikai mĩ yusiãwẽ mĩ nuku yuishuki.
5-6 Haskarara Deusũ hau mia kemanũwẽ,
iwanã, ẽ mikiri shinaiĩ.
Hawẽ unanepa hãtxa huneawẽ mia yusĩtirumẽkaĩ,
haska mia tapĩmarã, bikahairaki.
Nĩkawe. Haska mia wakĩ mĩ txakabu hayawẽ taeshũ
mia kupitxakayamatirubia,
haska mia betxipaiaiwẽ mia kupi beshmas waikiki.

7 Deus kushipahaira dasibi binuatũ hawẽ shinã hunehairarã,
mianã, shabakabi mĩ nĩkatiru mĩ shinaĩ?
8 Deusũ shinanã, nai binua keyatapahaira keskaki.
Kini uke merãhaira shãkĩhaira keskariki, hawẽ shinanã.
9 Mai hirabi kesua keskaki.
Ianẽwã kesuakea hashpahaira binua keskaki.
10 Deus hushũ tsuara atxitã bitxishũ hawẽ kushipawẽ kupiaya
tsuã nematirubumahairaki.
11 Tsuara parananaĩ txanitxakamisbu Deusũ unãmiski.
Txakabu meaibu uĩmiski.
Haska hatu uĩtã hatu kupitiruma mĩ shinaĩ?
12 Mae txaihaira ni merã jumento hiwemis dami huni itirumaki.
Habiaska keskariai huni unaĩsmapa betsai damitã barikis
unanepatirumariki.
13 Mĩ unanepahaira hiwekatsis ikairã,
menã mĩ shinã pe katutã Deus ea akĩ yuiriwe.
14 Hamapai txakabu sharabu mia inũ minabũ memisrã,
hawaira henekĩ putariwe.
ana hatubetã mekĩ betxipaiamarã.
15-16 Haska puta keyutã ana hawa txakabu hayama
mĩ besu shũpĩ shabakabi nia ana dakeama hiwei mĩ dateama
ishanaii.
Hanua haska ikis mĩ teneai dasibi hakimatã
ana haska shinãma unanuma mĩ ikũkaĩshanaii,
ana hawa hawẽ nuiamarã.
17 Bari mananãbi bari txashahairamis binumai
mĩ benimahairakũkaĩshanaii,
hawara mĩ bika tenebiai
penakirani shaba hawẽruakirãmis keskai hiwekũkainirã.
18 Deusũ mia mekea mia hiweirã,
ha ikũwaĩ unanuma mĩ hiwekũkaĩshanaii,
unanuma ushai peirã.
19 Mĩ hatu merabewatiru mia benai

mia anu bebirã bebirãbiakĩ
mĩ huĩrukuĩ daka tsuã mia dateama ishãkanikiki.
20 Hakia huni txakabubũ tsuãra hatu merabewatiru
hamẽ benabaũkĩ
hani unanuma hiwetirubu hawa betxiama ishãkanikiki,
hatũ mawa besti manairã”, anikiaki.

Hawẽ haibuaibũ Jó shinã pewanũ ika ibiaibũ Jó habũ hãtxa ana nĩkama inikiaki, na hãtxarã

29 1-2 Jó ana hatu yuikĩ:
“Uatiã Deusũ ea mekeshũ uĩmakubainima keska
ana ea uĩmapainũ haska besti ẽ shinaiĩ.
3 Deusũ hawẽ bai shabakabi ea washunaya
meshubiakẽ hawa dateama ẽ hanu kakũkainimaki.
4-5 Ma ẽ huni ewa ẽ yura kushipakẽ
Deus kushipahaira dasibi binuatũ ea kesheshũ
ẽ bakebu ebe bukubainaibũ
Deusũ nuku merabewakĩ mekekubainimaki.
6 Ina awa txutxu inũ cabra txutxu itxapa nũ hayakũkainimaki.
Ha inũ, oliva bimi tsinitã hawẽ sheni itxapahaira nũ hayaimaki.
7 Nukũ mae anu hanu shanẽ ibubu itxamisbu
hiwe ewapa anu hikia ẽ tsaukẽ
8 dasibibũ ea uĩkĩ ea kẽwaĩ berunãbu hamauri shekeaibũ hanua huni
ewa anibubu benia mapuabũ
9 huni mabu itxapayabu hau hãtxayamanũbũ
metutiwẽ kesha timashũ hatu uĩmabu hãtxama pes mapuabũ
10 hanua shanẽ ibubu ana hãtxai bis ikama unãshubira besti
hãtxakubainimabuki,
hatũ kesha hana hãtimaka bestiarã.

11-12 Bakeishta ibuumabu inũ nuitapaibu tsuã hatu merabewaisma
eã piti inũ tariwẽ ẽ hatu merabewakubainaiwẽ taeshũ
tsuãra ea uĩkĩ inũ ekiri nĩkakĩ ewẽ benimai ekiri pe yui hãtxakĩ:
‘Harã, huni pepaki’, iki txanikubainimabuki.
13 Hawa hayama bika tenetxakayamakubainaibu ẽ hatu
merabewakubaina
ea kẽwãkĩ: ‘Mĩ huni peki’, akĩ ea yuikubainimabuki.
Beneumaburi ẽ hatu merabewaya ewẽ benimakubainimabuki.
14 Ẽ hãtxawẽ ẽ tsua parãma inũ,
ẽ yunuti kushipa pepa bestiwẽ taeshũ ea duawabu
haska uĩ ẽ hiwekũkainimaki.
15 Ẽ berurã, bekũbũ beru keska ẽ ikũkainimaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hutekeya haska nitirubuma keskari
eari ẽ ikũkainimaki.
16 Hawa hayama yumaĩbu ẽ hatũ epa keska ikũkainimaki.
Hanua nawa betsabu txaikea beaibu hatu mekei
ẽ hatũ merabenã ikũkainimaki.
17 Huni txakabubu kushipai ha akĩ hatu itxakawaibu
hau ana hatu itxakawayamanũbũ
hatũ kushipa ẽ hatu mepãmakubainimaki.

18-20 ‘Hene kesha hi bananibu meshu merã hawẽ mebi nibipã metxa
wamis keskai
ẽ yura hawẽruakũkaini ẽ kushipa ana babuama inũ
hati bari ẽ haya tsuã tanatiruma hiwekũkaini
enabu anua anibuhairakũkaini unanuma ẽ mawashanaii’, iwanã,
ẽ shinãkubainimaki.

21 Ẽ yusĩti hãtxa pes tsaushũ ea nĩkanũ itã
dasibibũ ea manakubainimabuki.
22-23 Ẽ hãtxa ẽ hatu yusĩkĩ meneaya dasibibũ betxipaikĩ
tsuã hawa ea kemama ikubainimabuki.
Hawara ẽ yuiai itxapa nĩka pewanũ ika
bari kuaya ui manamisbu keskakĩ
ẽ hãtxa tibi nĩka pewanũ ika ikubainimabuki.
24 Hatu hãtxa wai ẽ benimaya
habuã ea beiskĩ heneama
ẽ hatu usã teneshũ uiã
atimas ea ikũwãkubainimabuki.
25 Shanẽ ibuhaira keskakĩ
hatũ detenamenikabu shukua mapuabu bebũshũ
yunukubaĩmis keskakĩ habũ hau hawara ea ashũkubainũbũ
haska ẽ betxipaiai ẽ hatu yunukubainimaki,
shanẽ ibu keskakinã.
Ha inũ, hatũ huĩti nishmahairai punu nukabu
hatu daewakĩ ẽ hatu merabewakubainimaki.

30 1 Na haska betsa betsapa ẽ teneayarã,
ikis huni berunã
eki kashetã ea usãkanikiki.
Na habu eki kasheaibũ
ibubu txikishbuwẽ taeshũ
uatiã ẽ hatu danãkubainiki,
kamã keskabuwẽ taeshũ ẽ txashuwã mirima
hau ea mekeshũyamanũbunã.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

2-3 Hatũ epabu txikishi dayaisbumawẽ taea
hatũ mekẽnẽ ea hawa dayashunama ipaunibuki.
Hawa piti hayama bunihairai habu mapukubaini
hanu tsua hiweabuma anushũ meshu merã
hi tapũ shanabiakẽ pikĩ sheru sheru aki inũ
4 hi pusi mukabiakẽ betseshũ tapũ betsa betsapa pukĩkĩ
betsetã pikubainibuki.
5 Haburã, huni yumetsubu keska wakĩ
hatuki sinatakĩ hatu danãkĩ hau txai bunũbũ
hatu txibaĩ sai sai ikubaĩkĩ
mae tibi anushũ hatu putakubainabu pashai
6 mananã mashash kini anu inũ
mashash ewapabu mania anu hiwekubainibuki.
7 Habu haskai nuitapahairai txaka musha namã hanus
itxa mania kashakubainibuki.
8 Ha yurabu hamẽburã, tsuã bakeki, iwanã, hatu unãbuma
dasibibũ danãkĩ txai hatu nitxĩkubainibuki.

9 Hakia ikis hatũ bakebũ ea dapishũ ea yuaĩ eki kashekanikiki.
10 Ẽ besuki kemu mitxukĩ ea danãhairakĩ
ana eki kemakatsi ikama benãtashũ ea daĩbaĩkanikiki.
11 Deusũ ẽ kushipa mebĩkĩ ea dakewaya
tsuã hawa ea ana nĩkakatsi ikama
eki ana meseabumaki.
12 Habũ ea danaĩbu itxapa beshũ
ea hawẽ tĩ akatsi birũwãtã
txakabuwakĩ ea tenãkatsis ikanikiki.
13 Ẽ shushakatsis ibiaya ea yamawanũ, iwanã,
ẽ hanu kai anu eki bai kebeãbuki,
tsuã ea hatu nemashunamarã.
14 Maewã mishki kenebaunibu namakis
purekĩ shui wanibu anu hikibirã
eanu butui ishtxubirani mesebirã ea datekanikiki.
15 Mesehairai ẽ datekũkainaii.
Ekiri ibubis pe ẽ shinãkubainima ana ẽ haskamaki.
Unanuma ẽ pe hiwebiakũkainima
nai kuĩ dunua yamakaĩmis keskai ẽ ana haskatã hiweamaki.

16 Isinĩ ea aka tenei nuitapai ẽ ana hiwekatsi ikamaki.
17 Isĩ tenetxakayamai ẽ shauki dikabis hikishũ
ea isĩwãkĩ heneama meshu tibi ẽ bika tenekũkainaii.
18 Deusũ hawẽ kushipawẽ ẽ tariyabi ea tetsũshũ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19 txi mapu inũ mai mishpu keska ea wakĩ pupus anu ea putaimaki.

20 Deusuũ, ẽ mia merabewati yukabia
ea merabewakĩ mĩ ea hawa kemamaki.
Ẽ mia ea a txakayamabia mĩ ea hawa nĩkamaki.
21 Ha dukũ mĩ ea betxipaibiakubainima
hakia ikis ea ana betxipaiama
mĩ ea itxakawakubainaii.
22 Niwe kushipa keskawẽ ea benikĩ
mĩ kushipawẽ ea bini bini akĩ mĩ ea taaii.
23 Hanu mawa bushanaibu anu mĩ ea iyukatsis ikai ẽ unaiĩ,
dasibi mawabu hanu hatu mekekĩ mĩ iyumis anurã.
24 Ha nuitapai hawa hayabumarã, eanã,
ẽ hatu merabewama ikimamẽ?
25 Nuitapai hawara bika teneaibu inũ
habu hawa hayabumawẽ taea hatu uĩ
ẽ hatuya kashama ikimamẽ?
26 Ẽ haska hatu merabewakubainimawẽ taea
ẽ benimati manakabiaya
natiã haskawẽ mĩ ea kupia ẽ nuitapakũkainaii.
27 Ẽ huĩtinĩ bika tenei hawa huĩrukuãma
shaba tibi bika betsa betsapa besti ẽ mekubainaii.
28 Bari txashama anu ẽ ana hiweama
isĩ txakabũ ea atxia
ana unanumama punu nuka bestia dasibibu bebũshũ
“Ea merabewakãwẽ”, iwanã, ẽ hatu yukakubainaii.
29 Ea nuitapairã, yuinaka kamã inu inũ avestruzrã,
ẽ haibu inũ ẽ betsabu keska ẽ hatu shinaiĩ.
30 Ẽ bitxi ana meshui yuna tenei
ẽ yura shana bakakũkainaya
31 ha mimawati harpa inũ teperewewẽ ana benimama
isĩ pae tenekĩ ẽ kasha besti kaiaĩ ẽ nĩkakubainaii.

31 1 Aĩbu txipash ẽ aĩma uĩ hawẽ kemukĩ
txutakatsi ikama Deusbe ẽ yubakaniki.
2 Dasibi kushipahairatũ nai anua
ana hawa hatu inãshanimẽkaĩ,
habũ kanekĩ hawẽ aĩma txutakubainaibu
dasibi hatu uĩmistunã?
3 Huni txakabubu inũ tsuabura yubakabiatã
hawa akabuma habu ishãkanikiki, nuitapairã,
habu ana hawa pe hiweamarã.
4 Hamapai sharabu ẽ akubaĩmis tibi

Deusũ txanima ea uĩkubaĩmiski.

5 Txanima emebi shinã txakabuakĩ
ẽ hatu hãtxa txakabuwaismahaira inũ
tsuara paranũ, iwanã, ẽ shinãkubaĩsmarã,
shabakabi txanima ẽ matu yuiaii.
6 Ẽ pepahaira wamis ea unãti wakĩ
Deusũ besti hawẽ balançawẽ tana keska wakĩ
ea tanakĩ pewashanikiki.
Haska ea tanatã ẽ pepakẽ ea unãshanikiki.
7 Ẽ hiwea pepa henetã hawara uĩ kemukĩ txibaĩ kasmai
ẽ mekẽwẽ hawara txakabu sharabu ẽ meimakẽ
8 hawara banakĩ ẽ txatxima hau betsabũ pikasmakĩ
hawara ẽ banaima hau betse betse anũbũwẽ.

9 Txanima kemukĩ ea dapi hiweatũ aĩ uĩ kasmai
hawẽ bene hanumakẽ parãtã ẽ txutaimakenã,
10 hawẽ taeshũ ẽ aĩ ea mebĩtã
huni betsã tsumawakĩ escrava wabaina
hau huni betsabũ ati wakĩ txutakubainũbũwẽ.
11 Haska ẽ hiwei atimapamiswẽ taeshũ
hau Deusũ ea kupihairashanũwẽ.
12 Ẽ kena pepa ana shinãtima wakĩ
ẽ mabu ea menũ keyũtirubuki.
Hakia ẽ kaneismawẽ taea ẽ hawa dateamaki.

13 Ẽ dayarubu huni inũ aĩbũ
hawara hawama bikatsis iki eki ha ikĩ
haska ea yukaibu hatu danãma
inãkĩ ẽ hatu merabewaimaki.
14 Ana haratu haska Deusũ betxipaiai ashũkĩ
ẽ uĩmatirumẽ?
Hamẽ ẽ kanemisrã,
haskara ẽ Deuski txanitirumẽ, ea yukarã?
15 Ẽ dayarubu inũ eari habias Deusũ
nukũ ewã shãkĩ anu nuku dasibi dami wakĩ
hiwemaniwẽ taeshũ ẽ hatu nĩkakubainimaki.
16 Haska inũ, tsuara hawara hayama nuitapaibu
hatu merabewakĩ ẽ heneama ikũkainimaki.
Aĩbuaibu hawẽ bene mawanibu hatu yubanishũ
hatũ piti inãkĩ ẽ hatu merabewakubainimaki.
17-18 Aĩbu beneuma nuitapai

hau tsuã hatu itxakawayamanũ mekekĩ
bakeishta ibu huni hayabuma
hatũ epa keskakĩ ẽ hatu merabewakubainimaki,
piti eskarabes hayabia ẽmesti piama
hatu pashkashũkubaĩkinã.
19-20 Matsitiã tsuara yabukuti hayama nuitapai inũ
tariuma matsi tenei mawakatsis ikai uĩkĩ
ẽ txashuwã dani tari tima ẽ hatu inã
hawẽ yabukui shanakubaĩkĩ benimakĩ ea yuikĩ:
“Mĩ huni pepaki”, ea wakubainimabuki.
21 Shanẽ ibu kushipa betsabũ bakeishta ibu hayama
itxakawaibu hatubetãs itxakawakatsi ikama
haska ẽ txakabu ekiri yuikĩ shinãtirubu unaĩ
ẽ pepa besti ikũkainimaki.
22 Na hãtxa ẽ dama yuiai ẽ txanitxakayarã,
ẽ pũyã ibubis teketã
ẽ pũti anua tsekei hau paninũwẽ.
23 Deusũ ea kupikĩ tenemaya
haskatã hawẽ kushipa ẽ nematiruma
hawẽ ẽ datehairaii.

24 Unanuma hiwenũ ishũ ouro mane itxapa itxawatã
haki txiti inũ ika ẽ hawẽ kemukĩ shinãma ikũkainimaki.
25 Dayakũkaini inabu itxapa inũ, mabu itxapa inũ,
dayarubu itxapa inũ, pei itxapa ẽ hayabia
haska sharabu ha shinaĩ ẽ hawẽ hawa keĩsmahairaki.
26 Bari hawẽ txasha hawẽruahaira kaĩkiranai inũ
ushe babekei ewapai hawẽruahairari uĩkĩ
27 hawa hune inũ shabakabi ẽ hatu kẽwã taskaismaki,
ẽ mekẽ hatu meshãshũkinã.
28 Hakia Deus danãkĩ bari inũ ushe ẽ kẽwãmiswẽ taeshũ
Deus nai anua eki sinata txakayamakĩ
ea kupitiruki, unãbiai ẽ haki petxiarã.

29 Habu eki sinataibu txakabũ hatu atxia bika teneaibu
hatu uĩ hatukiri shinã txakama ẽ hatuwẽ nui bestimiski.
30 Eki sinataibu hau mawanũbũ
hatukiri hãtxa txakabukĩ ẽ hatu yupuismahairaki.
31 Tsuara ebe hiweabũ nawa betsa txaikea beaibu
hatuwẽ kemukĩ hatu itxakawanũ ikaibu
32 ha nawabuwẽ nuikĩ hiwemanu hau ushayamanũbũ
hatu mekekĩ ẽ hiwe anu ishũ ẽ hatu ushãmiski.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

33-34 Huni betsabũ kanetã yurabuki datehairakĩ
hatũ txakabu hunekubaĩmisbu keska wakĩ
eãri hawara hune kanekĩ txakabuwatã ẽ huneismaki,
tsua parãmarã.
Hamẽ ẽ txakabuwẽ taea
enabu eki dakekĩ ea danãtirubuwẽ taea
ẽ hiwe bepu keyutã
ẽ nishma dakaismaki.

35 Na eska ẽ yuikubainai tsuãra hau ea nĩkashanũ
hawẽ matu unãti wamati ẽ kena ibubis netãkĩ
ẽ keneaii, bisha bisha akinã.
Haska ẽ kanekubainimakiri huni betsã hau kenetã
shanẽ ibubu inãnũwẽ, hawẽ ea yuãkĩ txitetirã.
Ea haska waibũ Deus kushipahaira dasibi binuatũ
ea nĩkamis shũ ea merabewakĩ
hau ea kemanũwẽ.
36 Haska ea txitebiaibu ẽ kaneismawẽ taea ma keneabu
maiti keska ha kene sawetã dakeama ẽ nikaũshanaii.
37 Shanẽ ibuhairatũ bake keskai pepai
hawa txakabuma Deuski kematã
dasibi ẽ akubiranai ha bebũ nishũ ẽ yui keyushanaii,
hawa dakeamarã.

38 Hanu ẽ yunumis mai uru pewakĩ
dasibi pe mekekubaĩkĩ
bari betsatiã banayuama ẽ huĩrukũmamiski,
hau ana mai pepayunũ manakinã,
hau ea huni mawayamashanunã.
39 Hamẽ tsuãra yunu ẽ yumetsuima kasmai
ẽ dayarubu parãkĩ ẽ hatu pe pakamakẽ
40 ẽ bai anu shekiwã trigo ana hukuãma
hakia musha besti benei inũ
shekiwã cevadari ana hukuãma
basi txakabu benekĩ
hau dasibi ẽ yunu bai atxikubaĩshanũwẽ,

akĩ hawenabu nemai hawẽ hãtxawẽ Jó yuinikiaki.

Jó shinã betsa betsapa Deusũ unãti wamanikiaki, na hãtxarã

38 1 Hanua niwe kushipa shubi shubi ikai anushũ hãtxa wakĩ Senhor
Deusũ Jó yukakĩ:

2 “Ẽ mia ashũmis hawa pe ekiri tapĩkĩ
mĩ unãriamabia ekiri hatu yuikĩ
shabakabi wama hunei mĩ hãtxakũkainairã,
habia mĩ miaki”, atã,
3 “Mĩ kushipawẽ hawa dateama
mĩ ea ikũhairawamisrã, ea uĩmawe,
na yukati tibi ẽ mia yukai ea kemakinã.
4 Mĩ txanima unanepahairarã,
ha mai dami wakĩ ẽ taewayarã,
miarã, mĩ hani inimẽkaĩ ea yuiwe.
5 Mai dami wakĩ taewakĩ tana keyukĩ
hatishũ hawẽ kesu wakea tsuã ani mĩ unaĩ?
Tsua inimẽ, ha mai dami wai dayairã?
6-7 Ẽ nai tsumabu benimahairakĩ ea kẽwaĩbũ
penamahaira bishi hatiri txashai taekirani
habe benimai kãtaibũ
ha mishkipawã kushipahaira hawẽ mai mestẽwãkĩ
ha dukũ hanakinã, tsuã animẽ?

8 Mai uke meranua dasibi ianẽwã tuebiranairã,
tsuã hene nemakĩ maĩwẽ bepukĩ
kesha wakĩ metu wabaunimẽ?
9-10 Ianẽwã nemakĩ hawẽ kesha hatishũ
kesu kawanawakĩ eã ẽ aniki.
Dasibi bepu pewakinã, nai kuĩ hawẽ tari keska wakĩ inũ
basnũri hawẽ bakeishta yabukuti keska wakĩ
ianẽwã ẽ ashuniki.
11 Haska watã ianẽwã yuikĩ:
‘Hanu besti kesua tũkash ikĩ tsakabirãbirãshãwẽ,
ana unuri binuamarã’, akĩ ẽ nemaniki.
12 Penai hau bari txashai pekiranunã, hiwekũkaĩkinã,
mĩ ma haska yunuimamẽ,
eã ẽ amis keska wakinã?
13 Mai hirabi hau shaba wanũ yunukĩ
inũ huni txakabubu hau datei pashanũbũ
mai taka taka akĩ hatu putakĩ
mĩ kushipawẽ mĩ ma yunuimamẽ?
14 Bari txashakiranaya mai besu betsai mati matipa
tari hawẽruai keskai tashi mirĩ itiruki.
15 Bari txashakĩ huni txakabubu atxibiatã hunekaĩmis keskai
huni sinatamisbu keyushanikiki.

16 Ha ianẽwã uke merã hunea
hanua habai uinã, mĩ ma katanimamẽ?
17 Hanu mawabu bumisbu meshuhaira anu
hawẽ hikiti beputi shuirã, mĩ ma uĩtanimamẽ?
18 Mai hirabi hatishũ kesuakea hawẽ hashpa inũ hawẽ txaiparã,
mĩ unaĩ?
Haska ẽ mia yukakubainairã,
txanima dasibi mĩ unã keyuimẽkaĩ, ea yuiwe.

19 Shaba inũ meshu hanu irumisrã, mĩ unaĩ?
20 Hawẽ kati baiwẽ mai hirabi txaihaira dũkemabaũkĩ
bari inũ meshu ana txĩtũwãbirãkinã,
mĩ hatu yunutirumẽ?
21 Mĩ haska yunutirumahairaki.
Mai bawakĩ dasibi ẽ dami waitiã
mĩ kaini bari itxapa mĩ hayabia
dasibi ẽ dami wani mĩ unãtirumahairaki.

22-23 Hanu detenamei nuitapaibutiã
huni txakabubu hawẽ hatu kupishanũ, iwanã,
ha ui matsihaira inũ barush ui hanu ẽ arua
hari kashũ mĩ ma uĩtanimamẽ?
24 Haratu baiwẽ shaba hui
ibubis txashakirani pabirãmismẽ?
Niwe bari huaikiria shũku ibirani
haskatã pua iki pabaĩmismẽ?
25-27 Ha mai tsusĩhaira anu hanu tsua hiweabuma anu
txa akĩ hau basi benemanũ
tĩ ikaĩkaini kana baka baka ikai yunukĩ
tsuã ui bepẽkĩ ui ima txakayamamismẽ?

28 Ui inũ basnunã,
hatũ dami wanirã, ibu hunirã, tsuamẽ?
29-30 Mati keyatapahaira anua
matsihaira wakĩ pashku inũ, hene inũ,
ianẽwã batapa tãkimamisrã,
tsuamẽ, haki banirã?

31 Bishi shukua hawẽ kena Sete-estrelo
miã mĩ hatu meketirumẽ, hawa pashkamarã?
Ha inũ, bishi shukua betsa Órionã,
miã mĩ pashkatirumẽ, maewakinã?

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

32 Bishi shukua tibirã, hanu kaiaĩtianã,
miã mĩ hatu tashnimamismẽ?
Bishi shukua dabe Ursa Ewa inũ Ursã Bakerã,
hanu dakai anu miã mĩ hatu maewakubaĩmismẽ?
33 Nai anua shanẽ ibukĩ haska dayakĩ ẽ yunukubainairã,
mĩ unaĩ?
Haska ẽ yunumis mai anushũri habias keskari
mĩ yunuriamismẽ?
34 Hau miki ui itxakayamanũ
mĩ hãtxa bestiwẽ nai kuĩ mĩ yunutirumẽ?
35 Mĩ yunua haniara kana baka baka itã mia yuikĩ:
'Nũ nenuki, mĩ nuku yunua nũ ikairã', ikĩ mia yuibainaiburã,
mĩ haska nĩkamismẽ?
36 Tsuã yurabu unanepa wakubaĩmismẽ?
Hunibũ yushĩ nĩkanikaya wakinã,
tsuã hatu haska wakubaĩmismẽ?
37-38 Unanepahairakĩ nai kuĩ hati haya
tsuã tanatirumẽ?
Mai mishpu tãki keyua dasibi tsusĩ anu
tsuã ui imatirumẽ,
nai kuĩki ũpash mata maĩ huka keska wakinã?

39-40 Inu betsa leão yushanẽ hawẽ bakebu pimakĩ
hatu yani wamanũ ika
hatũ kini uke merã kasmai
txaka merãshũ manaibu
yuinaka miã deteshũ mĩ hatu beshũmismẽ?
41 Tete meshupã bakebu hawa pitima
ĩsh ĩsh ikĩ ea merabe yukakubainaibũ
tsuã ibu merabewa hatu piti bishũmismẽ?" atã,

39 1 "Mati matipa anua yuinaka cabra hatiã
hawẽ bake kaĩmisrã, mĩ unaĩ?
Txashu bake kaĩ kamiairã, mĩ ma uĩmamẽ?
2 Hati ushe txashu bakeyatã hanu kaĩmis
mĩ ma unaĩ?
3 Txashu yushã hawẽ bake kainũ ika
kami txĩtxa daka kaĩtã isĩhairai maĩmiski.
4 Hanua kaĩtãs hamebi benia damesteni kushipatã
ni anua ewatã txipu hawẽ ibu dapashkabaĩmiski,
ana hanu hawẽ ibu anu txĩtuãmarã.

5 Jumento inabiakẽ tsuã nitxinimẽ,

hau yuinaka betsa keskai hamebi hiwekũkainunã,
hawẽ nesha pekatã tsuã mekeama
hau ibubis hiwenũ tashnimakinã?
6 Hanu tsua hiweabuma anu napãpa mai salya
hau hanu hiwenũbũ ha jumento nitxĩkĩ
uĩmakĩ eã ẽ hatu metuniki.
7 Mae ewapa anua yurabu hãtxawaĩbu jumentõ hatu betxipaiama
inũ habũ jumento yunukĩ sai amisbu nĩkakatsi isbumaki.
8 Pinũ ika mati inũ pãpa tibi anu
basi pepa benai jumento nikũkaũmiski.

9 Ina awa bene ibuuma yuinaka keska hiwekũkaĩmis
mia dayashũtiru mĩ shinaĩ,
mĩ ina hiwe anu pubẽbiakẽ ushãkubaĩkinã?
Mĩ haska bitxitirumahairaki.
10 Ha ina awa mĩ dayamakatsis ikai hi tekishkũshũ nĩkamas
mĩ bai berẽ amakĩ hẽ iyamabiaya mĩ pewamabaĩtirumẽ?
Kayãbis kakĩ dayakaĩkĩ mia katxũ kaya
mia pukĩ pukĩ akĩ pewashũbaĩtirumẽ?
11 Mĩ daya hau ibubis mia ashũkubainũ
ina awa bene pubẽ kushipawẽ taeshũ
mia pe dayashunũ ha besti mĩ henetirumẽ?
12 Mĩ shekiwã trigo tsekashũ
mĩ mae anu hanushũ mĩ shememis anu mia itxawashũtirurã,
haska mĩ shinaĩ?
Mia haska washũtirumahairaki, pubẽhairawẽ taearã.

13 Yuinaka peiya avestruz hawẽ pei bitxu nãketapa keskabia
benimai pea pea ibiamis manaũri nuyakaĩtirumaki,
hawẽ pei kushipamawẽ taearã.
14 Hanua bari txashakĩ hawẽ batxi hau shana wanũ
hawẽ batxi mashi anu paketã henebaĩmiski,
15 yurabu inũ yuinakapã pemakĩ
hawẽ batxi txakabuwãtiru hawa shinaĩ hawa nuiamarã.
16 Hawenama keska hatũ bake ibubis tushiabu
hatu hawa mekeisbumaki,
hawẽ batxi pakei hamẽ dayashina hawa ana shinãmarã.
17 Eanã, avestruz hawa unanepati ẽ inãma iniki,
hawa pe shinãtiruma wakinã.
18 Hakia benitã pea pea ikayabi kushikaĩkĩ
cavaloki katsaumea buaibu
hawaira hatu binubaĩkĩ hatu usãbaĩmiski.

19 Cavalo kushipa wakĩ inũ
hawẽ teshu anu bu txaipa hawẽrua wakinã,
miã mĩ animẽ?
20 Yurabu datehairamai hãsh hãsh iki
cavalo mĩ ishtxumatirumẽ,
shini ishtxumis keska wakinã?
21 Kanũ ika hawẽ kushipa hatu uĩmai
pãpa anua taweshiki taweshiki ikĩ
huni katsaumea detenameaibu anu
hawa dateama cavalo hikibaĩmisbuki.
22-23 Hawara mesehairabiakẽ usaĩ huni haki katsaumea
hawẽ pia itxapa txineshekeaya bei
kushama kushama abiranaibũ inũ nupe txaipa inũ
hashi txaipawẽ detenamei baka baka iki detenameaibũ
hawa datei teku itã cavalo txĩtuĩsbumaki.
24-25 Txaikea detenamei sai sai ikaibu
cavalõ nĩkakĩ hatũ himi shetei
hanua trombeta txã txã akaibũ
ana hawẽ dekĩwẽ hãsh hãsh iki
hawa manai pes nitiruma
tsuã hatu nematiruma
detenameaibu anu hawaira kushibaĩmisbuki.

26 Hamẽ betsarã, hau tete nuya tapĩtã sulkiri nuyakaĩtanũ
unanepa wakĩ miã mĩ yusĩmismẽ?
27 Nawa tetẽ hau manaũrihaira hawẽ batxi paketi na wanũ
pewamakinã, habia miã mĩ amamismẽ?
28 Mati keyatapahaira mamaki mishki betsa naeshpa anu
nawa tete yushã hanu bariri inũ meshu merã huĩrukũkatsi
hanu hawa hikitiruma
ushakatsi na wakĩ hawẽ iruti watã hiwemiski.
29-30 Hari manaũrihairashũ manakĩ hawẽ piti nami hawara betxitã atxishũ
hawẽ bakebu nami himiyabi pimakubaĩmiski.
Yuinaka betsa mawa inũ detenamei mawabu anu
nawa tetẽ nami pi itxa mapumisbuki”, itã

40 1-2 Senhor Deusũ Jó ana yuikubaĩkĩ:
“Mianã, ẽ Deus kushipahaira dasibi binuatũ
haska eã betxipaikĩ ẽ amis nĩkamas ana ea pewakĩ
mĩ ea ana txitekatsis ikai?” aka

3-4 Jó hawa yuitiruma unãshubira yuikĩ:
“Ẽ hawamahairawẽ taeshũ

ẽ mia hawa ana hãtxa watirumahairaki.
5 Ẽ haibuaibu ma ẽ hatu dabeki yuikubaĩshinaki.
Ana hãtxa betsa yuikĩ ẽ mia hawa yuitirumaki”, aka

Hawẽ kushipa Deusũ Jó shabakabi ana unãmanikiaki, na hãtxarã

6 hanua niwe kushipa shubi shubi ikai anushũ hãtxa wakĩ Senhor Deusũ
Jó ana yuikĩ:
7 “Natiã haska mĩ kushipamis
ea uĩmariwe,
na yukati tibi ẽ mia yukai ea kemakinã.
8 Miã ea txitekinã,
kanekĩ ẽ txakabuwaima miã mĩ ea yuiai?
Hanua mia ikirã, dasibibu bebũ
hawa txakabuwaisma mĩ kaĩkatsis ikai?
9 Miarã, mĩ kushipa hayamẽ,
ea ẽ Deus kushipa haya keskarã?
Mĩ huirã, ena keskamẽ,
kana tĩ ikaĩkainai dẽke ikainai keskarã?
10 Shanẽ ibukĩ kushipa sawea keskai kushipai hawẽruai
txasha txasha iki keskawẽ yabukuwe.
11 Ha ibubis kẽkubainaibu dasibi hatu uĩ
hatuki sinatakĩ babu wakĩ hatu dake wawe.
12 Tsuabura ibubis keĩ hãtxamisbu
hatu uĩ bestikĩ di akawakĩ
hatu beshtewe.
Hanira hunibu txakabu mĩ hatuki nukuairã,
hatu txusha keska wakĩ dake wakĩ hatu beshtewe.
13 Mai anu maiwati uke merãhaira anu hatu bitxikĩ bepuwe,
ha mawaburã.
14 Mĩ haska waya,
‘Mĩ kushipawẽ mĩ ibubis maematã meketiruki’,
akĩ eã ẽ mia unãshanaii”, atã

15 ana Deusũ yuikĩ:
“Yuinaka itamamahaira Beemotekiri shinãwẽ.
Yuinaka Beemote inũ mia ẽ matu dami waniki.
Habunã, ina awa keskakĩ basi besti pikubaĩmisbuki.
16 Kushipahaira hawẽ kati nami inũ
hawẽ pubi namirã, babumahairaki.
17 Hawẽ kate hinarã, txarishki, kusha hi keskarã.
Hawẽ kishi punu hawẽ taeki tsamiakeakea kushipahairaki.
18 Hawẽ shau tibi mane bronze shãkiã keska inũ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hawẽ kishi inũ hawẽ pũyã
mane kushipa ferro keska kushipahairaki.
19 Ha yuinaka Beemote dami wakĩ
dasibi yuinaka betsa ẽ hatu binumakĩ keyuniki.
Eã ẽ dami waniwẽ taeshũ
eã besti tenãkĩ ẽ yamawatiruki.
20 Mati matipa anu hanu yuinaka betsa pianãbu hiwea
beyusbiamisbukẽ
habianushũri basi hukuaĩ yuinaka Beemote beshũ pikubaĩmisbuki.
21 Ha inũ, hi betsa utapã namã dakai inũ
iã kesha tawa anu hunea manimisbuki.
22 Pashku kesha hi inũ hi betsa utapãri
shukua mapubauna anu utamisbuki.
23 Hene Jordão bai matai kushibiranaya hawa dateisbumaki.
Hatũ dekĩ anu hene kesubiakẽ unanuma mapumisbuki.
24 Hatũ beru tsekanũ, iwanã,
tsuã hatu atxitirumẽ?
Hatũ dekĩ anu tsuã hatu deuwatirumẽ?
Tsuã haska watirumahairaki.

41 1 Ha kape pubẽ itamamahaira hawẽ kena tsatsakapetãwãkiri
shinãhairawe.
Sheamati ewapawẽ sheamakĩ mĩ bitirumẽ?
Dispiwẽ hawẽ hana mĩ neshatirumẽ?
2 Hawẽ dekĩ shui dabe anu dispi mistubaĩ
mĩ neshatirumẽ?
Mane betãtiwẽ hawẽ kui mĩ betãtirumẽ?
3 Hawẽ daewati hãtxawẽ hau mĩ hawẽ nuinũ
tsatsakapetãwanẽ mia ea akĩ
yukatiru mĩ shinaĩ?
4 Hawẽ hiwea dasibi mĩ dayaru escravo hau ikũkaĩshanũ
mĩ habe yubakatiru mĩ shinaĩ? Haskatimahairaki!
5 Isa pishtabe mĩ beyusmis keskai
ha tsatsakapetãwãbe mĩ beyus shanai?
Mĩ aĩbu bakebube hau habe beyusnũbũ
mĩ hatu neshashũshanai?
Mĩ haska watirumahairaki!
6 Piti inananaĩ biananãmisbu hiwe anu tsatsakapetãwã iyua
hati hawẽ karuwẽ taea binũ ika ibube ha itirubumẽ?
Hatu inãkĩ hawẽ yura mĩ meshte meshte atirumẽ?
Pubẽhairakẽ mĩ haska watirumahairaki!
7 Pia kuĩ itxapawẽ hawẽ bitxi pesakĩ
ukeri kaĩmakĩ mĩ teshũ wãtirumẽ?

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hawẽ bushkaki hashiwẽ mĩ txatxitirumẽ?
Mĩ atirumahairaki!
8 Atxinũ, iwanã, mĩ mamepia hawẽ kushipawẽ mia binukĩ
maemashanikiki, mia isĩ tenemakinã.
Hanushũ mĩ ana metirumahairaki.

9 Tsuabũra tsatsakapetãwã hawẽ yura uĩ besti
date paepai shinanẽtirubuki.
10 Tsuãra tsatsakapetãwã bestẽ wãkĩ
betxima sinatahairaya
tsua ha bebũ katirumahairaki, binubaunirã.
Ea Deus kushipahaira dasibi binuatũ
besti ẽ binutiruki.
11 Dasibi nai namã haya enaski.
Haskawẽ taeshũ haska betxipaikĩ ẽ amiskiri
tsuãra ea txitetirumaki.
12 Tsatsakapetãwã hawẽ pabu tibi inũ
hawẽ yura kushipahaira yuinaka betsã binuamawẽ taea
ẽ hakiri yui henetirumaki.
13 Hawẽ bitxi shaka keshtuhaira txatxikĩ
tsuã pesatirumẽ?
Hawẽ bitxi kushipahaira babuma tsuã dashpetirumẽ?
14 Hawẽ deta txaipa sheta itxapa mapua mesehaira
tsuã hashpa watirumẽ?
15 Hawẽ yura shaka tsami keku dakabaina
kushihaira mishki keskaki.
16 Hawẽ shaka tsamiarã,
hanus kekubaina niwe hikikaĩtirumaki.
17 Ha hawẽ shaka tsami mestẽhairabainawẽ taeshũ
tsuã besha wakĩ pashkatirumaki.
18 Hawẽ hui aũ aũ iki kana bakai keskamiski.
Hawẽ beru txashahaira tashipa bari tashnikirani
txashamis keskaki.
19 Hawẽ dekĩ anua txi here kaĩ
dekẽ bishi bishi imiski.
20 Hawẽ dekĩ anua kuĩ kaĩmiski,
kẽti pitxã kukatsa iki kuĩ puamis keskairã.
21 Hawẽ hashpa anua txi here shũ akĩ
tsiste keti wamiski.
22 Hawẽ teshu kushipahairawẽ taea
dasibi ha bebũ mapua datehairamisbuki.
23 Hawẽ yura nami tibi hawa babu hayama dasibi kushihairaki,

mane ferro payua keska tsuã txatxikĩ pesatiruma keskarã.
24 Hawẽ huĩti mãkã keska kushihairaki,
mishki deneti keskarã.
25 Tsatsakapetãwã benikĩ hatu datea
haki mesei yushibubu date paepai pashamisbuki.
26 Nupe txaipa kenuhaira inũ, hashi kenuhaira inũ,
pia kuĩ hawẽ debu mane kenuhaira denetamea inũ,
detenameti betsa dardo habu sharabuwẽ
tsuã tenãtirumaki.
27 Hatũ shinanã, mane ferrorã, tawa shana keska inũ
mane bronze hi txapui keskakẽ
tsatsakapetãwã hatiki dateismahairaki.
28 Pia kuĩwẽ tsakabiabu hawẽ datei pashatirumaki.
Mãkã tũku haki puta puta abiabu hawẽ dateama
basi shana puta puta akaibu keska shinãmiski.
29 Binu ewapa kushipawẽ hatu makush makush aka
tawa shanawẽ hatu kusha kusha aka keska inũ
txatxiti haki putabu hawẽ hui nĩkai
hawa dateama usãmiski.
30 Hawẽ nuta shakawẽ pupus anu sharakaĩkĩ
bai tapĩbaĩkĩ tsispubaĩmiski.
31 Hawẽ yura itamamawẽ taea
ianẽwã nua merã hikikaĩkinã,
kẽti kukatsa ikai keskai inũ
dau sheniya kapamana buspuai keska wabaĩmiski.
32 Hanua hene shatebaina
hatxũ hene betxũkaini
hawẽ betxũ hushupahaira henebaina
bu hushupa niwe shũku ikaĩkĩ
pexa wabaina keskamiski.
33 Mai hirabi anua tsatsakapetãwã keska
yuinaka betsa hayamaki.
Hau tsuaki date taskayamashanũ ẽ dami waniki.
34 Yuinaka betsa pianã mesebia dasibi hau haki dateshanũbũ
hatũ shanẽ ibu wakĩ yuinaka dasibi ẽ binumaniki”, aka

Deusũ unanepakiri Jó shabakabi ana tapinikiaki, na hãtxarã

42 1-2 hanushũ Jó Senhor Deus kemakĩ yuikĩ:
“Hamapai sharabu unã keyukĩ
dasibi mĩ haska akatsis ikai mĩ atiru
betsã atirumarã, ma ẽ mia unaiĩ.
3 Ẽ hawamahairabia haska mĩ betxipaimis keska

mĩ amis nĩka pewariama ẽ hãtxashinaki,
haska ẽ hawa unãmahairabiatũ mia uĩmairã.
Kushipakĩ haska dami betsa betsapa pepa mĩ akubaĩmis
tapĩkĩ nĩkariama ẽ mikiri hãtxashinaki.
4 Deusuũ, miã ea yuikĩ:
‘Ẽ mia hãtxa wai ea nĩkawe.
Ẽ mia yukai ea kemariwe’, akĩ
mĩ ea yuishuki.
5 Uatiã mikiri yusiaĩbu nĩka bestikĩ haska bestiwẽ ẽ mia
unãkubaĩshinaki.
Hakia natiã ibubis miki nukutã ẽ beruwẽ ẽ mia uiaiĩ.
6 Haskawẽ taeshũ hawara mikiri ẽ yuishina ana shinãma
ẽ yamawakatsis ikaii, hau mĩ ekiri haska ana shinãyamanunã.
Na habiatiã mai kuru inũ txi mapu anu tsaushũ
mikiri ẽ ana shinã betsa wakĩ taewaii”, akaya

Deusũ Jó duawakĩ ana hawẽ hamapai inãnikiaki, na hãtxarã

7 Jóbe hãtxakũkaini keyutã Senhor Deusũ Elifazri yuikĩ: “Ẽ tsuma
Jó akubirãshina keskama ekiri txanima hãtxa mã yuiamawẽ taea mia
inũ mĩ haibu dabeki ẽ sinatahairaii. 8 Haskawẽ taeshũ na habiatiã 7
ina awa bene inũ 7 txashuwã bene katushũ ẽ tsuma Jó anu butãkãwẽ.
Mã ha bushuã Jó ea daewakĩ matũ inabu tesẽshũ txiwẽ matũ ina hirabi
matu kuakĩ keyushũtã Jó matu merabewakĩ ea matu yukashunaya ẽ
matu itxakawama ishanaii. Ẽ tsuma Jó hãtxa txanima yuishina keska
wama haska mã betxipaiai keska mã ekiri hãtxa txakabubiashĩkẽ ẽ matu
kupiama ishanaii”, aka
9 hanua Elifaz Temã anua inũ, Bildade Suá anua inũ, Zofar Naamá anua
bushũ haska Senhor Deusũ hatu yunua ashuãbu Jó Senhor Deus hatu
yukashunaya Jó yukai Senhor Deusũ nĩkashunikiaki.
10 Hanushũ hawẽ haibu dabe inũ besti Jó hatu yukashũkĩ meneaya
Senhor Deusũ haska Jó pepawa hiwekũkainima keska ana duawakĩ hawẽ
yura shushawatã uatiã hayakũkainima keska wakĩ ana dabeki hawẽ
hamapai Jó inãnikiaki. 11 Hanua hawẽ betsabu dasibi inũ, hawẽ puibu
dasibi inũ, hawẽ haibuaibu dasibi inũ, hatube hãtxanamekũkainima
dasibibũ Jó itxabirã uĩ beshũ hawẽ hiwe anua habe besikĩ Jóbetã piti
itxapa pikĩ haska atimapa txakabu betsa betsapa Senhor Deusũ inãkĩ
tenemakubainimawẽ taea hawẽ nuihairakĩ merabewakĩ daewakĩ bestibu
tibitũ hatira pei heshe karu inũ ouro mane meitxikiti Jó inãnibukiaki.
12 Hanua Jó anibui bari itxapa hawẽ henei hiwekũkainaya haska uatiã
duawani binumakĩ dabeki keska Senhor Deusũ Jó ana duawakubaina
hawẽ txashuwã 14.000 inũ, 6.000 camelo inũ, 1.000ti dabebaĩbaina ina
bene hau ana pubeãma pe dayakubainũbũ hawẽ hubu hatu meshtemamis

inũ, 1.000 jumenta yushã Jó hayakũkaini 13 ha dikabi ana huni bake
14 inũ aĩbu bake 3 hatu ana bawarianikiaki. 14 Hanushũ hawẽ aĩbu
bake iyua kenakĩ: “Jemimaki”, atã ha katxu hawẽ aĩbu bake kenakĩ:
“Queziaki”, atã hawẽ aĩbu bake hawẽ henea kenakĩ: “Quéren-Hapuqueki”,
akĩ kenani 15 mai hirabi anua aĩbu betsabu hawẽruahairabiabũ Jó
aĩbu bakebũ hatu binunibukiaki. Hanushũ Jó hawẽ mabu haska haya
pashkashũkĩ hawẽ aĩbu bakebu inũ hawẽ huni bakebu ma ewabuwẽ
taeshũ mabu inũ inabu inũ hawẽ tsuamabu itxapa Jó hatu inãkĩ
ibuwamatã

16-17 hatu haska watã ana 140 ano hiweyukũkaĩkĩ hawẽ bababu
inũ, hawẽ bababũ bakebu inũ, hawẽ bababũ bababu hatu uĩkubaini
mestebuhairai unanuma Jó mawanikiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

SALMOS

DEUSKIRI KÃTATIKI

Hawẽ unãmati hãtxaki

Salmos dasibi hawẽ kãtatirubu hãtxaki. Kẽwãkĩ Israelĩ enabu besi Salmos kãtapaunibukiaki. Salmos yuikĩ kẽwãti haska shinanibu nũ tapĩtirubuki. Jesus ikũwaĩbu itxapabũ Salmos kãtariakubaĩmisbuki.

Benima kayabirã, pepabuna bestikiaki, na nawati hãtxarã

1 1 Huni pepa benimai shinã txãkainã,
tsuabũra hamapai txakabuwakĩ
hatu yusĩ txakaibu hatũ yusiã danaĩ inũ,
habũ bai txakabu tanama inũ,
habũ Deus itxai haki kashemisbuwẽ taea habube mapuisbumaki.
2 Ha huni pepabũ Senhor Deusũ yusiã betxipaikĩ tapĩhairakĩ,
hakiri shinãkubaĩmisbuki,
bariri inũ meshu meranã.
3 Ha yuraburã, hene kesha hi banabu pe ewatã
hanu bimiaitiã hawẽ bimi pe hushĩmis keskabuki.
Ha inũ, hawẽ pei shanama keskai,
habũ Deusũ hãtxa betxipaimisburã,
dasibi haska amis pepahaira ikubaĩmisbuki.

4 Hakia tsuabũra Deus danãkĩ nĩkaisbumarã,
hawa pepa hayabumaki.
Haskawẽ taea mai kuru niwẽ sa akĩ
hatu yamawabaĩmis keskabuki.
5 Hakia Deusũ yura dasibibu hanu hatu unãti waitiã
habu Deusunabu pepabu hikiaibu anu haburi hikimama
habũ txakabuwamiswẽ taeshũ hawa manakuti pepa hatu inãma

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Deusũ hatu kupi bestishanikiki.
6 Hakia hawara Deusũ betxipaiai yurabu pepakĩ txibãmisbu
Senhor Deusũ hatu mekekubainaya
habũ Deus txibaĩsbuma hani pashati hayama benuhairashãkanikiki.

Deus inũ hawẽ Katuakirikiaki, na nawati hãtxarã

2 1 Haskai yurabu Deus ikũwãbuma mae tibi anua hawa unãma
hawẽ hawatima bestiwẽ yubakai shinã betsa betsapa wai
itimaskakanimẽkaĩ?
2 Mai anua shanẽ ibu kushipabu shanẽ ibu betsabube
Deus inũ hawẽ Katuaki sinatai hatu maemanũ ika
yubakai hatuki ha ikanikiki.
3 Hui kushipawẽ habũ yuikĩ:
“Ha Deusũ hatũ nuku mekea ana ẽ betxipaiamaki!
Hawẽ mane dispiwẽ nuku menesha keska wani pekenãkãwẽ!” ikaibũ

4 haskaibu Senhor Deus naiuria shanẽ ibumistũ nĩkatã
hatukiri shinaĩ hawa unãbumawẽ taea hatu usãmiski.
5 Hanua hau haki datehairashanũbũ hatuki sinatahairakĩ hatu yuikĩ:
6 “Ha Shanẽ Ibu ẽ katuni ẽ yunushanai
ha meribi mae pepa mati Sião anu shanẽ ibushanikiki”,

7 Senhor Deusũ haska wani ekiri shinaĩ matu yuinũ nĩkakãwẽ:
“Ẽ hawẽ Katua ea yuikĩ:
‘Mĩ ẽ bakerã, natiã ẽ hiwea mia inãkĩ ẽ mia yunuaii.
8 Mĩ ea ea akaya mai pakea hirabi anu dasibi hiweabu
ẽ mia yunukĩ mina ẽ mia wamashanaii,
hatũ Shanẽ Ibu kayabi mia wakinã.
9 Mane mestẽti tsumashũ
shanẽ ibu kushipa dasibibu mĩ hatu yamawashanaii,
haska mai kẽti wanikatũ hawẽ kẽti txakabukẽ ibuã pusamis keska wakinã’ ”,

10 haska wani matu yuinũ nĩkakãwẽ:
“Mã mai anu shanẽ ibu kushipabuũ,
na hãtxa nukũ Shanẽ Ibu kayabikiri nĩkakĩ tapĩhairakãwẽ!”
11 Senhor Deus duawai dayashunirã,
haki mesei datekĩ benima besti wakubaĩkãwẽ.
12 Ha inũ, hawẽ bake kẽwãkĩ pepawakubaĩkãwẽ,
mã nĩkamawẽ taea hawaira matuki sinataya hau bai namakishũ
matu tenãyamanunã.
Hamẽ tsuabũra Deusũ Katua betxipaikĩ mekemakubaĩmisburã,
habu besti benimakubaĩmisbuki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Deusũ kushipa uĩkĩ yurabũ kẽwãkubaĩmisbukiaki, na nawati hãtxarã

Davĩ kãta kenenikiaki

8 1 Senhor Deus nukũ Shanẽ Ibu kushipatuũ,
mĩ pepa kushipahairawẽ mai hirabi mĩ tsumakẽ mia kẽwãmisbuki!
Mĩ kushipahaira nai binumai keyatapahaira mĩ iakea hayaki.
2 Bakebu inũ bakeishtahaira txutxu akaibũ
mia kẽwãkĩ pashati hiwe keska waibu nĩkatã
mia haska waibu betxipaiama habu miki sinatamisbuwẽ taeshũ
ha txakabubu inũ nĩkaisbuma mĩ kushipahairawẽ
mĩ hatu dakewama harakiri yuitima ishãkanikiki.

3 Nai dami watã mĩ haki ushe inũ bishi dami wakĩ hanani
uĩkĩ hakiri ẽ shinãmiski.
4 Hanushũ hunibukiri shinãkĩ:
Nũ hawa watirumahairabiakẽ
nukukiri hakimama mĩ nukuwẽ nuimiski.
5 Yurabu damiwakĩ deus itsa wabiakĩ kushipa beshmas wakĩ
mĩ hawẽrua wani mĩ hatu kẽwãmiski.
6 Dasibi mĩ dami wani yurabũ ibu wakĩ hatu pe mekei
hau hatũ shanẽ ibu ikubaĩshanũbũ mĩ hatu yununiki,
7 txashuwã dasibi inũ, ina awa dasibi inũ, ni merã yuinaka hiweabu inũ,
8 peiyabu manaũri nuyabaũmisbu inũ,
hene inũ ianẽwã anu baka nunuabu inũ dasibi bakabe hiweaburã.

9 Senhor Deus nukũ Shanẽ Ibuũ,
mĩ pepa kushipahaira shinãkĩ mai hirabi anushũ mia kẽwãmisbuki!

Yurabu patapabũ Deus danãkanikiaki, na nawati hãtxarã

Davĩ kãta kenenikiaki

14 1 Huni unaĩsma patapabũ Deuskiri shinãkĩ yuikĩ:
"Deus hayamaki", imisbuki. Haburã, parananaĩ atimapai hiweabuki.
Tsua betsã hatũmebi hawa pepa wamis hayamaki!
2 Naiurishũ Senhor Deusũ yurabu uĩkĩ shinãkĩ:
"Tsuabu pepakĩ ea ẽ Deus ea benabaũkanimẽkaĩ?" ibiaya
3 hakia tsuã Deus benama dasibibu parananã bestimisbuki.
Hanishũ huni pepa bestitxai tsuã betxitiru hayamahairaki.

4 Habũ txakabuwakubainaiburã,

hawa Deuskiri nĩkabumaki.
Habiabũri enabu hatu pikĩ itsa wakanikiki, misi pia keska wakinã.
Habũ Senhor Deus ikũwãbumã hatu haska wakanikiki.
5 Habũ Deus nĩkakĩ txibaĩbu Deusũ hatu pe mekekubaĩmiski.
Hamẽ habũ hawẽ hãtxa txibaĩsbumarã,
Deuski datetxakayamai saki saki ishãkanikiki.
6 Habu nuitapabiakĩ Deuskiri shinãkĩ txibaĩbu
hatuki kashebiaibũ hakia Senhor Deusũ hatu pe mekekubaĩmiski.

7 Ha Israelbũ mekenikarã,
Jerusalém anu shanẽ ibunũ ika hau hushanũwẽ!
Senhor Deusũ nũ hawenabu nuku ana pe mekekĩ duawaya
Jacó enabu, ha Israelburã,
dasibibu mae tibi anuabu benimai shinã txãkãshãkanikiki.

Hiwei pekĩ Deus kẽwãmisburã, Deusũ hatu betxipaimiskiaki, na nawati hãtxarã

Davĩ kãta kenenikiaki

15 1 "Senhor Deusuũ, miki nukuti hiwe anua tsua hikitã mia kẽwãtirumẽ?
Ha inũ, mĩ mati meribi Jerusalém anu tsua mibe ikũkaĩtirumẽ?" aka
2 Senhor Deusũ ea kemakĩ:
"Tsuabura pe besti hiwekĩ pepas besti akubaĩmisbu inũ,
txanitxakakatsi ikama parananaĩsma inũ,
3 tsuki shetxakakĩ hãtxa txakabu yuisma inũ,
tsuara ha dapi hiweabu txitekĩ dakewaisma inũ,
4 tsuãra txakabuwamis duawama danãtã
tsuãra Senhor Deus kẽwãmis besti hatu duawakĩ kẽwãmis inũ,
tsubura yubakatã bikabiakẽ menemisbu inũ,
5 tsuara pei inãtã ana shekakĩ paraĩsma inũ,
huni txakabuwamanũ, iwanã, huni betsa pei inãkĩ
yunu txakabu aismarã,
haska hiwekũkaĩmisrã,
habũ besti hawa txakabuwaisma ea kẽwãtirubuki.
Hawa ana txakabu meama tsuã ana hatu parãkĩ
txakabuwamatirumaki", ea waimaki.

Hiweti pepa Deus anu besti hayakiaki, na nawati hãtxarã

Davĩ kãta kenenikiaki

16 1 Senhor Deusuũ, ea mekekubaĩwẽ,
mia besti kẽwãkĩ ẽ mia txibainã.
2 "Mĩ ẽ Shanẽ Ibũ ea duawakĩ

mĩ ea pepa wamiswẽ taea ẽ benimaii.
Tsua mia keska hayama mĩ hatu binu keyua kẽwãkĩ ẽ mia yuimiski.”

3 Ha enabu hatiri meribi mia hiweshũkĩ habũ mia besti kẽwãmisburã,
hatuwẽ benimai ẽ shinã txãkãkũkaĩmiski.
4 Hakia ha habũ dami betsa deus washũ kẽwãmisburã,
mĩ haska tenetiruma tenei yumãhairashãkanikiki.
Hamẽ eanã, haska wakĩ hatũ dami kẽwaĩburã,
yuinaka tesẽshũ ẽ hatu inaĩsmahairaki!
Ha inũ, ha dami betsa betsapa kẽwãmisbu hamẽkẽ
hatũ kena ẽ yuismahairariki.

5 Haska ẽ haya hawa shinãma
mĩ ẽ Deus mekenã besti ẽ shinãkubainaii.
Ea duawakĩ ẽ hiwea ea inãkĩ pe besti mĩ ea mekekubaĩmiski.
6 Na mai pakea mĩ ea yunukĩ shanẽ ibu wani
hawẽruahairawẽ taeshũ ẽ mia kẽwaiĩ.

7 Senhor Deusuũ, mĩ ea mekekĩ pe yusĩmiswẽ taeshũ
duawakĩ ẽ mia kẽwaiĩ.
Ẽ ushabiakẽ ea hãtxa wakĩ mĩ ea tapĩmamiski.
8 Eã ẽ mia hawa pashkamakẽ mĩ eberi nikũkainaya
tsuãra ea kanemakĩ ea txakabu amatirumaki.
9 Haskawẽ taeshũ ẽ huĩti ukemerã shinã txãkãhairai ẽ benimahairaii.

Hawa dateama ẽ mia hiweshũkũkainaii.
10 Ẽ mawa ea maiwabu hanu mĩ ea heneama ishanaii.
Hanu mawa bumisbu anu mĩ tsuma txĩtuĩsma
hari mĩ ea bashiama ishanaii,
hau haria ẽ yumãkũkaĩyamanunã.
11 Mĩ hiwekuiã kati bai mĩ ea unãmakubainaii.
Mibe nia ẽ benimahairaya mĩ ea duawakubainaii.

Dasibi Deusũ dami waniwẽ hawẽ kushipa
nũ uĩtirukiaki, na nawati hãtxarã

Davĩ kãta kenenikiaki

19 1 Senhor Deus kushipatũ damiwani nai manaũriabu shabakabi
hawẽ kushipakiri habu nukuki txanikanikiki.
Naiuria habu dami pepa wanibũ nuku tapĩmamisbuki.
2 Shaba tashnikirãkirãkĩ Deusũ kushipakiri txani hãtxakĩ yuikubaĩmiski.
Meshunã, habias Deusũ kushipakiri txanikĩ betsa tibi
tapĩmariakubaĩmiski.

3 Hãtxa kayabi hayama inũ hawẽ hui tsuã nĩkamabia
4 mai hirabi anushũ haska yurabu tapĩmai hawẽ bana nĩkamisbuki.
Shukua tibitũ Senhor Deuskiri unãmisbuki.
Nai anu hau hauri dakashanũ Deusũ bari dũtani
5 hanua benimai kauãkĩ mai hirabi dũkekubaũmiski,
huni aĩyaĩ kai hawẽ mae anua benimai kaĩkaĩmis keskairã, ha inũ,
huni kushikaĩkĩ hatu maemanũ ika kushikaĩmis keskairã.
6 Nai uke betsauria bari tashnikiranarã,
dũkebauni uke betsa meshti iki ibukũmiski.
Hawẽ txasha shana bakai danaĩ tsua hani pashatirumaki.

7 Senhor Deus yusinananirã, kanema pehairaki,
Hiwea bena inananãmiski.
Hawẽ yunua betsa waisma ikũ kayabiki.
Yurabũ hawa unãriama pepabu unanepa hatu wamiski.
8 Haska Senhor Deusũ yusĩkĩ yunumis inũ nemamisrã, pepa bestiki,
hunibũ huĩti benimawairã.
Hawẽ yunuti hãtxa hawa txakabumaki,
yurabu hatũ beruwẽ shabakabi hatu uĩmairã.
9 Senhor Deusũ hawẽ datemairã, shũpĩ besti ipakeikiki.
Haska yurabu kenemani hawẽ hãtxa tibi dasibi txanima pepaski.
10 Hawẽ yusianã, txanima pehairaki,
Ouro pepa hawẽ karu binuaki.
Ha inũ, hawẽ yusianã, buna bata binuhaira keskaki.
11 Ha dikabi mĩ yusiãwenã, mĩ tsuma ea pewakĩ mĩ ea nemamiski.
Mia nĩkahairatã mia ashuaĩburã, pehairawẽ mĩ hatu manakumiski.

12 Tsuã ibubis kanetã dasibi hawẽ txakabu unãtirubumẽ?
Senhor Deusuũ, hawa shinãma txakabuwakĩ ẽ kanemisrã,
ea buashũtã ẽ shinã ea betsa wawe.
13 Mĩ tsuma txakabubia ẽ kẽmisrã, ea nemakĩ ea betsa wawe,
hau hatũ ea kẽmamistũ ea parãkĩ hawenawatã hau ana ea yunuyamashanunã.
Mĩ ea haska wa huni hawa txakabu hayama
ana txakabũ ea meama ẽ pepa bestikũkaĩkatsis ikaii.

14 Ẽ hãtxa inũ ẽ shinaĩ mĩ haska betxipaiai besti ẽ mia uĩmakĩ betxipaimakatsis ikaii.
Ẽ Senhor Deusuũ, mĩ kushipawenã, mishki hiwe keska anu mĩ ea iruma inũ mĩ ẽ mekenã piskumanikaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hau Deusũ merabewanũ hawẽ kushipa yukanikaki, na nawati hãtxarã

Davĩ kãta kenenikiaki

20 1 Tsuãra bika tenekĩ Senhor Deus mĩ yukai hau mia nĩkanũwẽ.
Jacó Senhor Deus ikũkaini habiatũs hau mia merabewakĩ
miki sinataibu mia nemashunũwẽ.
2 Hawẽ kẽwãti hiwe Sião Jerusalém anushũ
hawẽ merabenãtiwẽ hau mia merabewanũwẽ.
3 Duawakĩ mĩ inãkuĩ tibi mĩ inãkubaĩmis inũ
inabũ sheni menukĩ mĩ benimawamis
shinaĩ hau matuwẽ benimakũkainũwẽ.
4 Haska betxipaikĩ mĩ akatsis ikai hau mia meneshũkubainũwẽ.
Haska mĩ yubakairã, hau dasibi Senhor Deusũ mia amariakubainũwẽ.
5 Nukũ Senhor Deusũ kena kushipawẽ ma nuku hatu maemamawẽ
taeshũ
benimakĩ hawẽ unãmati tari pusteya bandeira hawẽrua
sanã sanã akĩ nũ hakiri shinaĩ besishanaii.
Dasibi mĩ Senhor Deus yukai menekĩ hau mia ashũkubainũwẽ.

6 Senhor Deusbe hãtxakĩ nũ yuka
hawẽ mae meribi naiurishũ hawẽ kushipa itamamawẽ
nuku merabewakĩ nuku binumamis ẽ unaiĩ, hawa shinã betsa
wamarã.
Haskakẽ shanẽ ibu katunishũ hatu maemamamis ẽ ikũwaiĩ.
7 Nawa betsabũ hatũ detenameti tarãbaĩti itxapa tanamisbuki.
Hanushũ betsabũ hatũ cavalo itxapa tanariamisbuki.
Hakia nukubunã, nukũ Senhor Deuski txiti ikĩ ha besti nũ yuimiski.
8 Ha yura betsabu babutã niri ikaibũ
hakia nukuburã, babuama mestẽtã nũ kakũkaĩmiski.

9 Senhor Deusuũ, nũ mia yukakĩ kenai nuku kemawe,
nukũ shanẽ ibu kushipa inãtã nukuki sinataibu maemamakinã.

Bika tenebiakĩ Senhor Deus kẽwãtikiaki, na nawati hãtxarã

Davĩ kãta kenenikiaki

22 1 Ẽ Deusuũ, ẽ Deusuũ,
haskakĩ mĩ ea heneamẽ?
Ẽ bika teneaya eki kematã
haskai hushũ mĩ ea pashawamamẽ?
Bika tenei ẽ kashaya
haskakĩ daewakĩ mĩ ea merabewamamẽ?
2 Ẽ Deusuũ, bariri inũ meshu merã ẽ mia kenabia

mĩ ea nĩkatã ashuãmawẽ taea
ẽ hani huĩrukũti pe hayamaki.

3 Hakia miarã, meribi hawa txakabu mĩ hayamaki.
Mĩ hatu shanẽ ibushuna
Israelĩ enabũ mia kẽwãkubaĩkanikiki.
4 Nukũ shenipabu miki txiti ikĩ
mia ikũwaĩbu miã mĩ hatu tashnimaniki.
5 Habiabũri mĩ hatu merabewanũ mia ea akaibu
mĩ hatu tashnimaniki.
Mia nĩkakĩ txibaĩbu
hatuki dakeama mĩ hatu merabewaniki.

6 Hakia earã, ẽ huni hawamahaira ẽ shena keska bestiki.
Yurabũ ea usaĩburã, tsuãra ea uĩ eki kashekanikiki.
7 Habũ ea uĩtã ea usaĩ
shetxua eki buri buri imisbuki,
8 ekiri yuikĩ: “Ha huninã, Senhor Deus ikũwãkĩ txibãmiski.
Hau ha hushũ merabewayunũwẽ,
ha betxipaihairaiwẽ taeshunã”, imisbuki.

9 Txanima ẽ ewã bake nãti anua ea kaĩmatã
ẽ ewã txutxu amakĩ hanu mĩ ea huĩrukũmakubainiki.
10 Ẽ ibu anua ẽ kaĩriamatiã ea mekekĩ mĩ taewaniki.
Ẽ ibuã pustu meranua mĩ ẽ Deus ini heneama mia besti mĩ ipakeaii.
11 Natiã hawãra ea bika tenemaitũ detekĩ ea keshekẽ
tsua betsã ea merabewatiru ẽ hayamaki.
Haskawẽ taea txai ea dapashkabaĩyamawe.

12 Ina awa bene pubẽ keskakĩ
eki sinataibũ ea kenebaunabuki,
mae Basã anua ina awa bene pubẽ keshenameabu keskarã.
13 Inu betsa leão pubẽ tekerẽ tekerẽ iki
pĩtsi keskai hashpabirã eki niri ikaibu keskabuki,
ea atxinũ ika eki sinataiburã.
14 Bika tenei kushipa hayama ẽ ũpash hukua keskaki.
Pashati hayama ẽ shau tseke tsekepa keska ẽ hani katirumaki.
Hawa benimawati hayama ẽ huĩti nishma ẽ bĩ menui tuis tuis ikai keskaki.
15 Ẽ hiwea babui ẽ kushipa beshmasi ẽ hashpa mai kẽti tuash keska tsusiãki.
Ũpash manui ẽ hana tashkai ẽ hashakaki tsamiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ẽ ma mawa ea akawakĩ mai kuru anu mĩ ea putabainaki.
16 Huni txakabubũ ma ea keshe keyuabuki,
kamã eki shuku dakabiranai keskakinã.
Habũ ẽ mekẽ inũ ẽ tae ma ea shui keshtuabuki.
17 Ẽ shau tibi uĩkĩ ẽ tanatiruki.
Eki sinataibũ beri ikama ea uĩ heneisbumaki.
18 Ẽ tari habũ besti pashkakĩ hawẽ hamapai unãti shau meshte
número roya dabewẽ maemamanãtã bikanikiki.

19 Hakia miarã, Senhor Deusuũ, mĩ ẽ kushipaki.
Ea henebainama hawairakirã ea merabewai huriwe.
20 Matxatu txaipa kenu dabewẽ ẽ mawayamanũ hatu nemawe.
Ha kamãbũ hau ea tenãyamanũbũ hatu ea nemashũriawe.
21 Ha inũ, ha inu betsa leão hashpa keskabũ hau ea piyamanũbũ ea
nemashũkĩ ea pashawawe.
Awa bene pubẽ mashũyã keskabu ea hatu nemashũriawe.

22 Mĩ kushipakiri ẽ betsabu ẽ hatu hãtxa washanaii.
Itxabu anushũ duawakĩ ẽ mia kẽwãshanaii.
23 Dasibibũ mã Senhor Deus duawamisbuũ, matũ huiwẽ kẽwãkãwẽ.
Dasibi Jacó enabuũ, Senhor Deus pepawakĩ ewapawakãwẽ.
Dasibi Israelĩ enabuũ, Senhor Deuski mesekĩ kẽwãkãwẽ.
24 Senhor Deusũnã, nuitapaibu hatuki dakekĩ hatu danaĩsmaki.
Hanua ea akabu hawa huneama hatuki dakei hatuki petxismaki,
Hawara yukabu nĩkatã hatu merabewamiski.
25 Mĩ nuku putaismawẽ taeshũ
minabu itxapabũ berubi ẽ mia kẽwaĩ heneama ikũkaĩshanaii.
Tsuabũra mia duawamisbu bebũshũ
haska ẽ yubakai ẽ mia meneshũkubaĩshanaii.

26 Habu nuitapabiai keĩsbumã pikĩ yaniwai pepeshãkanikiki.
Matubũ mã Senhor Deus benairã, haki nukutã mã kẽwãshanaii,
bari itxapa hiwekũkaĩkinã.
27-28 Senhor Deusrã, ha nukũ shanẽ ibu kayabiki.
Mae pakea tibi hatu shanẽ ibushũmiski.
Haskawẽ taeshũ mai hirabi anu hiwebaunabu
yura betsa betsapa shukuabũ
Senhor Deus shinãtã ha bebũ dãti ishũ
hau kẽwaĩ beshanũbũwẽ.
29 Dasibi shanẽ ibu kushipabu hatũ hamapai mirima haya hawẽ
hiwekanikiki.
Hakia dasibibu mawai ana mai mishpushanaibuwẽ taeshũ

dasibibũ dãti ishũ hau Senhor Deus besti kẽwãshanũbũwẽ,
habu ibubis hiwea hayatirubumakirã.

30 Enabu pakubaĩkĩ Senhor Deuski mesekĩ kẽwãshãkanikiki.
Hakiri hãtxakĩ yuibaũshãkanikiki, pakubaĩkĩ hakiri yui heneamarã.
31 Habu kaĩriabumari txipu kaĩtã hawẽ itxakanikatima inũ hawẽ dayakiri
haska akubaĩmis hatuki txaniriakubaĩshãkanikiki.

Ẽ Shanẽ Ibu Senhor Deus ẽ mekenika pepaki, na nawati hãtxarã

Davĩ kãta kenenikiaki

23 1 Ẽ Shanẽ Ibu Senhor Deusrã, ẽ mekenãki.
Hatũ ea nĩkasama hamapai ea inãkubaĩmiski.
2 Basi pepa anu ea iyutã ea huĩrukũmamiski.
Hanu ũpash pes dakanu iyushũ ea amamiski.
3 Ẽ babuai ana ea kushipa wakĩ ea benimawamiski.
Hanu ẽ kanũ bai pepawẽ ea iyukubaĩmiski,
Hawẽ kena kushipa duawakĩ ẽ hatu uĩmamiski.

4 Hawara bika tenei napãpa meshuhaira keska merã ẽ nibiakainaya
mĩ ebe kaiwẽ taea hawa mesei ẽ dateismaki.
Mĩ ẽ mekenã ebe kakĩ
mĩ mestẽti inũ mĩ txashuwã hawẽ atxikĩ betãti tsumabaĩkĩ
ea benimawakĩ mĩ ea shinã txakawãmiski.

5 Eki sinataibu bebũshũ piti sharabu mĩ ea pewashũmiski.
Sheni inĩti pepawẽ ẽ bushka mĩ ea mashu amiski, ea duawakinã.
Ẽ kẽtxaki nushuti pepa matawakĩ mĩ ea bupakemashũmiski.
6 Mĩ duapa inũ mĩ nuikipawẽ ea putama mĩ ebe nikũkaĩmiski, hatishũ ẽ hiweaitianã.
Hanua mĩ ẽ shanẽ ibuwẽ taea atimas mĩ hiwe anu mapekea ẽ hiwepakeshanaii.

Shanẽ ibu kayabi kushipahaira hayakiaki, na nawati hãtxarã

Davĩ kãta kenenikiaki

24 1-2 Senhor Deusũnã, haki hanakatsi mestẽwãkĩ teawakinã,
hene itxawakĩ ianẽwãri pewashũ dasibi mai hirabi haki hananiki,
hau haska ikũkainũ yunukinã.
Haskawẽ taea Senhor Deusrã, mai hirabi hawenaski.
dasibi haki haya inũ dasibi hawẽ hiwebaunaburã.

3 Senhor Deusũ mati anurã, tsua mapeketirumẽ?

Ha mati anu hawẽ tari hiwe meribi anu Deuski nukuti tsaua anurã,
tsua hari ha bebũ nitirumẽ?
4 Habu hikirã, habũ txakabu meisma inũ
hatũ shinã pepa besti haya hikitirubuki.
Ha inũ, habũ dami yushibubu duawakĩ kẽwaĩsbuma inũ
hamapai tibikiri yubakai hamẽ txanitxakaisbuma hikitirubuki.
5 Habu ma hikiaburã, Senhor Deus hatũ mekenãtũ hatu duawakĩ
pewẽ hatu manakushanikiki.
6 Txanima kayabi habũ Senhor Deus benaiburã,
hau haskakubainũbũwẽ,
habũ Jacó Deuski nukukatsis ikĩ benaiburã.

7 Mae nai anu hikiti shui beputi dabe bepẽkãwẽ.
Bepẽtã ana bepuyamakãwẽ,
hau nukũ Shanẽ Ibu kushipahaira hanu hikiyushanunã.

8 Ha Shanẽ Ibu kushipahairarã, tsuamẽ?
Nukũ Shanẽ Ibu mĩ atiruma detenamenika Senhor Deuski.
Senhor Deus hawa dateama detenamenika,
ha nukũ Shanẽ Ibu kushipahairaki.

9 Mae nai anu hikiti shui beputi bepẽkãwẽ.
Bepẽtã ana bepuyamakãwẽ,
hau nukũ Shanẽ Ibu kushipahaira hanu hikiyushanunã.

10 Ha Shanẽ Ibu kushipahairarã, tsuamẽ?
Senhor Deus kushipahairatũ dasibi binu keyua,
ha nukũ Shanẽ Ibu kushipa txashakapahairaki.

Senhor Deusrã, ẽ shaba inũ ẽ mekenikaki, na nawati hãtxarã

Davĩ kãta kenenikiaki

27 1 Senhor Deus ẽ shaba keska hatũ ea mekemiswẽ taea
ana hamapai betsaki ẽ dateamaki.
Ẽ hiwea Deusũ ea keshekubaĩmiswẽ taea
ana tsuki ẽ dateamaki.
2 Huni txakabubu eki sinatabirã ea atxishũ yamawanũ ika
ibiabiranaibu
habu huti itã tĩ iki di imisbuki.
3 Detenamenikabu itxatã ea keshebiabaunabũ
huĩti bene bene iki ẽ hawa hatuwẽ dateamaki.
Ea detenũ itã ekiri detenamenikabu benibiabiranaibũ
ẽ shanẽ ibuki txiti ika babuama ẽ unanuma hiwekũkainaii.

4 Senhor Deusuũ, eska bestikiri ẽ mia yukaii, haska ẽ betxipaiairã.
Senhor Deusuũ, bari tibi ẽ hiweawẽ mĩ hiwe merãshũ
mĩ kushipa hawẽrua shinãkĩ ẽ mia kẽwãkatsis ikaii.
5 Shaba betsatiã bika sharabu ẽ teneaya
mĩ hiwe merã ea hunekĩ arutã
mĩ ea mekekubaĩshanaii.
Hanua tsuã ea metirumanu mistutã mĩ ea pashawatiruki.
6 Eki sinataibu mĩ kushipawẽ ma mĩ ea hatu binuma
hanua tashnikauã has shinãma
mĩ hiwe merãshũ inãkuĩ mia kua keyushũkĩ
mia kẽwaĩ benimahairai kãtakĩ ẽ mia nawashũshanaii.

7 Senhor Deusuũ, ẽ mia kenai ea nĩkawe.
Ewẽ dabanã ikĩ ea kemawe.
8 Ẽ huĩtinĩ mikiri ea yuikĩ:
“Senhor Deus benai haki nukuwe”, ea wa
haskawẽ taeshũ miki nukunũ, iwanã, mĩ ẽ Deus ẽ mia benaii.
9 Miarã, habia mia besti mĩ ẽ Deus mekenãwẽ taeshũ ea heneyamawe.
Eki dakei hunei iruyamawe.
Ha inũ, eki sinatakĩ ea danãyamawe,
miã besti mĩ ea merabewamiswẽ taeshunã.
10 Ẽ ibubũ ea putabiabainabũ Senhor Deusuũ,
ea hawa heneama mĩ ea mekekubaĩshanaii.

11-12 Senhor Deusuũ, natiã eki sinataibu
hamẽ ekiri txanitxakai itimaskabirã ea atxikatsis ikaibu
haska shinaĩbu keska ea hatu yunuyamawe.
Hakia mĩ bai pepa ea unãmakĩ hawẽ ea iyuwe, ẽ hawẽ kanunã.
13 Ea ẽ hiwekũkaĩmiswẽ taeshũ
haska Senhor Deusũ hawenabu hawẽ duapa hatu uĩmakubaĩmis
ẽ haki nukushanai ẽ unaiĩ.

14 Senhor Deuski mestẽtã hawẽ kushipai punu nukama
hawẽ shinã betxipaikĩ hawa txĩtuãma haki mestẽkubaĩkãwẽ.

Txakabu ana huneama shabakabi txaninikiaki, na nawati hãtxarã

Davĩ kãta kenenikiaki

32 1 Tsuãra txakabu Senhor Deusũ ma bua keyushuna
ana txakabu hayamawẽ taea benimamisbuki.
2 Tsuara Senhor Deusũ hawẽ txakabuwẽ taeshũ ana hawẽ txiteamawẽ taea
ha huni ana shinã txakai bika teneamawẽ taea benimakũkaĩmiski.

3 Ẽ txakabu shabakabi txaniama ẽ mekeawẽ taea
bari tibi tenea ẽ tsekerẽ ikũkainaiwẽ taea
ẽ yura imanai txushi keskakũkainiki.
4 Hua barĩ kua hawẽ shanawẽ txushi txapumis keska wakĩ
meshu merã inũ bariri ea shinãmakĩ
ẽ txakabuwẽ hawẽ ea timakĩ e imakĩ mĩ ea tenemakubainiki.

5 Hakia haska tenekubaĩkĩ ẽ txakabu ana hunekatsi ikama
shinã pewatã dasibi ẽ txakabu betsa ẽ miki txani keyuniki.
Haska nĩkatã Senhor Deusuũ, mianã, mĩ ea bua keyushuniki.

6 Haskawẽ taeshũ tsuãra mia ikũwaĩ txĩtuãma
bika tenekĩ mia yukabu mĩ nĩkamiski.
Mia yukakĩ haska wamisbuwẽ taea bika teneti itamama
hatu anu hubiai ana hatuki kemama ishanikiki.
7 Miarã, mĩ ẽ mishki kene hanu hunetiki,
mese huai nemashũkĩ mĩ ea mekemisrã.
Haskawẽ taea benima paẽ ea atxia ma mĩ ea binumawẽ taea
hui kushipawẽ ẽ kãtamiski.

8 Shanẽ ibu Senhor Deusũ ea yuikĩ:
“Mikiri shinãkĩ ẽ mia uiaĩ ea uĩwẽ.
Ẽ mia tapĩmakatsis ikaii,
hãtxa pewẽ yusĩkinã,
haska ẽ shinaĩwẽ haratu bai pe ha katutã mĩ hawẽ kakũkainunã.
9 Ina cavalo inũ mulõ nĩkabumawẽ taeshũ
hawẽ hashpa anu mane hãkishkũkĩ
hawẽ bushkẽbaĩti dispi neshabukũtã
hawẽ iyukĩ nĩkamabaĩkĩ hawẽ niti ati hayaki.
Haska keska iyamawe. Mĩ ea nĩkamarã,
ana haratu yusiã betsawẽ ẽ mia dapishũ merabewatirumaki.”

10 Huni txakabukubaĩmisburã, hawa merabe hayama
bika betsa betsapa tenekanikiki.
Hakia tsuãra Senhor Deus ikũwãkĩ txibãbainaibuwẽ taea
bika tenebiaya hawẽ nuikipawẽ mekekĩ yabukĩ akawamiski.
11 Mã Deusũ tsuma matukiri pe hãtxamisbu pepabuũ,
benimahairakĩ Deus kãtashũkĩ kẽwãkãwẽ.

Nukũ Senhor Deus pepa ha besti kẽwãtikiaki, na nawati hãtxarã

33 1 Mã Deusũ tsuma pepabuũ,
Senhor Deus benimawai kãtashũkãwẽ.

Matũ huiwẽ Senhor Deuskiri kãtakĩ mã hawẽruawaya
Senhor Deusũ betxipaimiski.
2 Senhor Deusũ mia ashũmis shinãkĩ
kẽhairawakĩ harpa mawashuni kãtakãwẽ.
Saltério mimawati 10 dispiya mawai kãtashũkãwẽ.
3 Nawati benawẽ kãtai
mimawati mawa pehaira wai benima txakayamai kãtakãwẽ.

4 Txanima Senhor Deusũ hãtxa ikũ kayabiki.
Haska txanitxakaisma hawẽ dami tibiwẽ nuku uĩmakubainikiki.
5 Hunibũ kaneisma inũ hatũ shinã pepabu haskawẽ hiweaburã,
Senhor Deusũ hatu betxipaimiski.
Senhor Deusũ nuirã, dasibi mai hirabi nati ikaki.
6 Senhor Deusũ hawẽ hãtxa bestiwẽ yunukĩ nai damiwaniki.
Habias hawẽ hãtxawẽri shũ akĩ bari inũ ushe inũ bishi damiwaniki.
7 Hene itxawakĩ ianẽwã itamama nuahairawaniki, hanus itxawakinã.

8 Mai hirabi anu hiwebaunabũ Senhor Deus hau duawanũbũwẽ.
Yura shukuabu tibi hiwebaunabũ Senhor Deus kẽwãkĩ hau
duawanũbũwẽ.
9 Hawẽ hãtxawẽ Deusũ yunua dasibi dami kaĩ keyuniki.
Damiwakĩ hanakĩ yunuakeakea nĩkatã hanu ikibi iki mestenibuki.

10 Nawã Deus ikũwãbuma dayakĩ haska betxipaikĩ
hatũ mae anu daya ewapa tashnimatã hawẽ hiwebainaibũ
Senhor Deusũ hatu betxipaiama nemakĩ beshtekubaĩmiski.
11 Hakia Deusũ hawẽ daya ewapa hawẽ hiwekaĩti hatu tashnimashunirã,
hawa beshtekeama mestẽ ikibi ika ipashanikiki.
12 Senhor Deusũ hawena wakatsi hatu katunirã,
ha hiweaburã, habe hiwei benimakubaĩkanikiki.

13 Nai anushũ Deusũ huni dasibibu uĩbaunikiki.
14 Hanu Deus hiwea anushũ mai anu dasibi hiweabu tanakubainikiki.
15 Hatu hiwea inãkĩ hatũ huĩti tibi damiwanishũ
haska dasibi akubaĩmisbu hawa heneama hatu uĩkubaunikiki.

16 Mai anu shanẽ ibuhaira hawẽ detenamenikabu mirimahaira hayabia
habuwẽ hiwei pashatirumaki.
Detenamenikabu hatũ kushipahaira hayabia
hawẽ hiwei pashatirubumariki.
17 Cavalowẽ kushibiabaĩmisburã, hawẽ hiwei tsua
pashatirubumahairaki.

Cavalo kushipahairabia haki txiti ibiamisbu hawẽ hiwei tsua
pashatirumaki.

18 Hakia tsuabũra haki mesei inũ hakiri pe hãtxakĩ
nũ yuimis Deus nukuwẽ nuimis nũ ikũwaĩbu
nuku putama nuku mekekubaĩmiski,
19 hatũ hiwea benui hau mawayamanũbũ inũ
bunitiãbiakẽ hau debuama hiweyukubainũbunã.

20 Nukubũ nũ Senhor Deus ikũwaĩ nũ haki txiti ikabuki.
Hatũ nuku merabewakubaĩmiski, nuku mekesukinã.
21 Senhor Deusũ kena meribi kushipa ikũhairawai nũ haki txiti ikaya
nukũ huĩti benimahairamiski.
22 Senhor Deusuũ, mĩ nuiwenã,
mĩ nuku hawa putaismaki.
Haska mĩ nuikipa mia anua huai besti nũ manakubainaii.

Nukũ Senhor Deus duapa hakiri besti kẽwãtikiaki, na nawati hãtxarã

Davikiri kãta kenenikiaki

34 1 Bari betsa tukama Senhor Deus kẽwãkĩ duawakinã, ẽ heneama
ikũkainaii.
2 Ẽ shanẽ ibu Senhor Deus shinaĩ ẽ keaiĩ.
Huni keĩsbumaã, ebe benimakĩ ea nĩkakãwẽ.
3 Senhor Deusũ kena ewapawai hui kushipawẽ ebetã kẽwãkãwẽ.

4 Datekĩ Senhor Deus ẽ benakĩ yuka ea nĩkakĩ kemaya
ha hawẽ ẽ dateai ea henemakĩ putamaimaki.
5 Tsuabũra Senhor Deus shinaĩbu benima paẽ hatu atxia
hawawẽ dakeabuma benimashãkanikiki.
6 Nuitapakĩ ẽ Senhor Deus kena ea nĩkakĩ kemakĩ
ẽ bika teneai dasibi ea putamaniki.
7 Tsuabũra Senhor Deuskiri pe hãtxakĩ kẽwãkubainaiburã,
hawẽ nai tsumã hatu keshe pewashũ hatu piskumamiski.
8 Ibubis Senhor Deuski txiti ikĩ unãkãwẽ.
Senhor Deusrã, merabenã pepahairaki.
Tsuabũra haska wai haki txiti ika ha huni benimakũkaĩmiski.
9 Senhor Deuski txiti ikĩ duawai haki mesei ha keskai pepakubaĩkãwẽ.
Tsuabura haki mesekĩ duawakĩ kẽwãkubainaiburã,
hawara pepa akaibu hatu danãma nĩkakĩ inãkubaĩmiski.
10 Tsuara mabuwãyã hiwemisburã,
benui keyuaya nuitapai ana hawa hayama buni teneshãkanikiki.
Hamẽ tsuabũra Senhor Deus benakubaĩmisburã,

hawa hawẽ hamapai tibi pepa benuama ikũkaĩshanikiki.

11 Senhor Deus duawatikiri matu yusinũ,
ẽ bakebuũ, nenu beshũ ea nĩkai bekãwẽ.
12 Mã bari itxapa hiwekatsis ikai?
Mã benimai hiwekatsis ikai?
13 Mã haskai hiwekatsis ikairã,
matũ hãtxa txakabu nemakubaĩkãwẽ,
hãtxakĩ txanitxakakĩ yuitaskamarã.
14 Txakabu betsa betsapa danãkĩ pe besti akubaĩkãwẽ.
Haratura hawẽ unanuma kati bai betxitã ha txibãkubaĩkãwẽ.

15 Senhor Deusũnã, tsuabũra hawẽ yusiã txibãkĩ duawamisburã,
hatu mekekubaĩmiski.
Hanushũ habũ ea akaibu shabakabi hatu nĩkariamiski.
16 Huni txakabuburã, Senhor Deus hatuki sinatahairakĩ
mai anushũ hamapai akubaĩkĩ ha shinaĩbu tere akĩ
ana hakiri shinãtima washanikiki.
17 Hakia tsuabũra Senhor Deus duawakubaĩmisbũ hawarawẽ nuikĩ
yukaiburã,
hatu nĩkakĩ bika betsa betsapa teneaibu hatu nemashũkubaĩmiski.
18 Senhor Deusrã, nuku mekei nuku dapi niaki.
Tsuabura bika betsa betsapa tenei huĩti nishmai nui hawawẽ
haskatimabiakẽ
Senhor Deusũ hatu mekekĩ pashawashanikiki.

19 Tsuabura huni pepabu merabenaĩ yurabũ hatu unãma
betsa betsapawẽ hatu itxakawamisbuki.
Hakia Senhor Deusũ haska teneaibu hatu duawakĩ
haska tibi hatu putamakĩ binumamiski.
20 Huni pepa Senhor Deusũ hawẽ shau tibi mekemiski.
Haskawẽ taeshũ hawẽ shau betsa tekeama ishãkanikiki.
21 Habu huni txakabubu Senhor Deusũ ibubis hatũ txakabuwẽ tenãshanikiki.
Hamẽ tsuabũra huni duapabu danãkubaĩmisburã,
Deusũ hatu unãmakĩ isĩ tenemakĩ kupishanikiki.
22 Hakia Senhor Deusũnã, hawẽ dayarubu haki txiti imisburã,
hatũ hiwea hatu itxakawama hatu mekekubaĩshanikiki.

Pepabu Senhor Deuski txiti ikabukiaki, na nawati hãtxarã

Davĩ kãta kenenikiaki

37 1-2 Basi yumei pebiatã hawaira txushimiski.
Ni mashu ewai pebiatã hawaira shanariamiski.

Haska keskariai huni txakabubu haskashãkanikiki.
Hatuki sinatayamakubaĩkãwẽ.
Ha dikabi hawara txakabuwakĩ kaneaibu
hatũ hamapaiwẽ kemui nuiyamakubaĩkãwẽ.

3 Na mai anu mã hiwearã,
Senhor Deus ikũwaĩ haki txiti ikĩ
pepa besti aki txĩtuãma txibãkubaĩwẽ.
4 Senhor Deus mĩ betxipaiairã, nuikipakĩ ha besti shinãkubaĩwẽ.
Mĩ haska waiwẽ taeshũ haska uke merã pe shinãkĩ mĩ bikatsis ikai
unãkĩ hawa yaushiama Senhor Deusũ mia inãshanikiki.

5 Dasibi mĩ hiwea Senhor Deus mekematã
ha besti mĩ ikũhairawai haki txiti ikẽ
mia duawakĩ mia merabewai hushanikiki.
6 Mĩ kaneama inũ mĩ pe hiwekũkainairã,
bari mananãbi bari peshea txashamis keska mia washanikiki.

7 Hawara Senhor Deus anua mĩ manakairã,
hĩ hĩ ikĩ hawa yuiama mĩ shinanẽ besti Deuski txanitã
manakubaĩwẽ.
Hatũ mia merabewashanikiki.
Hakia huni betsa txakabu atimapa akatsi yubakamisburã,
haskawẽ hiwekaĩkĩ tsuabura maematirubumaki.
Haskawẽ taea hatuki sinatayamakũkaĩwẽ.

8 Mĩ sinatamis inũ mĩ pubẽmisrã, henekĩ putakubaĩwẽ.
Mĩ sinatawenã, dasibi mĩ hamapai tibi mĩ ana pikukũkainaii.
9 Tsuabura txakabuburã, matũ mai pakea anua Senhor Deusũ hatu
nitxĩshanikiki.
Hakia tsuabura Senhor Deuski txiti imisburã, ha mai hatu yubani
habũ ibuwashanikiki.

10 Ana hatishuĩra huni txakabubu hayama ishãkanikiki.
Haska habu txakabumisbu hayamẽkaĩ, ishũ
hatu benabirãbirani ana hawa hatuki nukukĩ betxiama ishãkanikiki.
11 Hamẽ habu huni keĩsbumarã,
habũ mai hirabi ibuwatã hawa bika ana teneama
unanuma benimapakeshãkanikiki.

12 Huni txakabũ huni pepa itxakawanũ ika
haki sinatahairai sheta yẽsh yẽsh amiski,

danã paepa wakĩ hatu txakabuwakatsis ikinã.
13 Huni txakabu hawẽ kupiti ma hanu ikai unãkĩ
Senhor Deusũ usãmiski.

14 Tsuabura txakabubũ hatũ matxatu txaipa kenu bitã kasmai
hatũ pia bitã huni keĩsbuma inũ nuitapaibu
habũ shinã pewaibu hatu tsakakĩ tenãkatsis imisbuki.
15 Hakia ha hunibu txakabũ haska shinaĩburã,
ibubis hatũ matxatu kenuhairawẽ hatũ huĩti txatxitirubuki.
Ha inũ, hatũ pia teke teke iki yamatiruki.

16 Ha huni pepa mabu eskarabesya hiwearã, haska peki,
haska huni mabuwãyãtũ shinaĩ txakabumisbu keskamarã.
Hanua huni pepa mabu eskarabes haya hawa hawẽ mabu shinãma
ha mabuwãyã binuaki.
17 Habu txakabuaibu Senhor Deusũ hatu keyukĩ nishmawashanikiki.
Hakia habũ Senhor Deus nĩkakubaĩmisbu hatu putama mekekubaĩshanikiki.

18 Habũ kaneama pepai hiwekubaĩmisbu Deusũ hatu pe mekemiski.
Haska dayakĩ pepa akubaĩmisbu hatu heneshũbaina bitã hawẽ
hiwepakenũbarikanikiki.
19 Bari betsatiã betsabũ bika tenei buniaibũ
tsuabũra Deus duawamisrã,
hawa dakeama inũ hatũ piti hayakubaĩshãkanikiki.

20 Huni txakabubu mawairã,
basi txushi ketikainai keskashãkanikiki.
Tsuãra Deus danaĩ haki sinatamisrã,
txi kuĩ hushumayabaini yamamis keskashãkanikiki.

21 Huni txakabũ tsuara ea akĩ hawẽ hawara biãyutanã,
hawa ana inãkĩ pakanũ, iwanã, shinaĩsmaki.
Hakia huni pepatunã, nuikĩ hawẽ hamapai yaushiama ha haya hatu
inãmiski.

22 Tsuabura Deusũ pepawakĩ duawamisrã,
habũ mai hirabi ibu washãkanikiki.
Hakia habu Senhor Deusũ yupuarã, habu yamai keyushãkanikiki.

23 Senhor Deusũnã, haska betxipaiai keska hau ashunũbũ
hawẽ shinã pepa hunibu txibãmamiski.
24 Pepabiakĩ kaneaibu Deusũ hatu heneama

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ana hatu merabewakĩ hawẽ txakabu buatã hatu mekekubaĩmiski.

25 Ẽ berunãtũ uini inũ natiã mestebukĩ ẽ uĩkubainairã,
huni pepabu Senhor Deusũ henebainai ẽ uĩsmaki.
Hanua hatũ bakeburi hawa ea iki daketapai mapuaibu ẽ hatu
uĩsmahairaki.
26 Tsuara hatuwẽ dabanã ikĩ hawẽ hawara yaushiama shaba tibi hatu
inãyumisrã,
haskawẽ taeshũ hawẽ bakebuwẽ Deusũ duawamiski.

27 Txakabu betsa betsapa henetã pepa besti akubaĩwẽ.
Tsuara haska hiweairã, hawẽ hiwea pepa ma hayaki, hanu
ipashanairã.
28 Senhor Deusũnã, hamapai pepabu betxipaimiski.
Habu haki txiti ika txĩtuãbumarã,
hawa hatu heneismaki.
Hamẽ tsuabura txakabuburã,
hatu yamawakẽ hatũ bababuri hayama washãkanikiki.
29 Ha inũ, huni pepaburã, mai hirabi ibuwatã
hanu hiwepakeshãkanikiki, niti ikamarã.

30 Ha inũ, huni pepabu hãtxairã, hãtxa unanepawẽ imisbuki.
Ha dikabi yunuti hãtxa kushipawẽ parananãma pe besti hãtxamiski.
31 Ha huni hãtxai haskamisburã,
hawẽ meketi Deusũ yusiã hawẽ huĩti merã haya mapuabuwẽ taea
kanei hawa txakabuisbumaki.
32 Huni pepa hawara haya huni txakabũ uĩkĩ
haki sinatakĩ detekatsis ikĩ shinãbiaya
33 Senhor Deusũ hawenabu hatu pe mekeawẽ taea
haska huni txakabubũ hatukiri shinã txakabiaibũ hatu
nemashũmiski.
Ha dikabi tsuabũra hatu metukĩ unãti wabiaibũ
hawa txakabu habukiri hayama ishãkanikiki.

34 Tsuãra Deusũ yunuti nĩkakĩ mã ashuĩ haki txiti ikarã,
hatũ matu duawakĩ na mai matu ibu wamakẽ
hawa keyuama mã hanu hiwepakeshanaii.
Hanua ha txakabui hiwekubainaibu Deusũ hatu kupikĩ yamawai
ibubis mã uĩshanaii.

35 Huni txakabu ẽ uĩmisrã,
hamapai unã keyuaikiri kẽkĩ hatu benimawabiamis

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hi yumei datã hawẽrua besti keskabuki.
36 Uatiã ni pea ẽ uĩtanima habianuri ana kawãkĩ ẽ uiã
ana ha hi haki nukukĩ ẽ betxiamaki.

37 Huni hakiri txakabu yuikĩ metuisbumarã,
haskakiri uĩkĩ shinãkãwẽ.
Ha huni peparã, unanuma hiwenũbarikiki.
38 Hakia huni sinatapaburã, hatũ hiwea yamai keyushãkanikiki.
Ha huni txakaburã, hatũ hiwea ikibi ikarã, keyui
yamashãkanikiki.

39 Tsuara huni pepabu habũ merabe huirã,
Senhor Deus anua humiski.
Senhor Deusũnã, hatu arukĩ kebeãki,
hawara bika teneaibu mekekinã.
40 Tsuabura pepabũ hanira irukatsi benaiburã,
Senhor Deusũ hatu merabewakĩ pashawamiski,
txakabubube husia hiwebiakẽ hatu kaĩmabaĩkinã.

Haska shinãkĩ mĩ betxipaiaiwẽ ẽ mia benimawakatsis ikaii, inikiaki, na nawati hãtxarã
(Sal 70)

Davĩ kãta kenenikiaki

40 1 Ẽ bika teneairã, Senhor Deusũ shinã ẽ manamiski.
Ẽ kashayabi yukai Senhor Deus parabeketã ea nĩkatã
2 kini atimapa anua ea piskumakĩ
iã seuku anu ẽ hikikainai ea neshemiski.
Ẽ hanu paiai anu daish iki ẽ tĩ iyamanũ
mishkiki paimakĩ ea mestẽwãmiski.
3 Nukũ mekenika Deus kẽwaĩ ẽ kãtaya
ea ana benimahairawakĩ ẽ huiwẽ kãtati bena ea imaimaki.
Ẽ haskai dasibitũ ea uĩkĩ nĩkai
benimai shinã txãkãkĩ itxapabũ Deus shinaĩ haki txiti ikĩ
ikũwaĩmabuki.
4 Tsuara nĩkaisma hãtxa binumanikabe niama inũ
habũ kẽwãti betsa kẽwaĩ txanitxakaibu anu kaisma
habu Senhor Deus ikũwaĩ txiti imisburã,
shinã txãkaĩ benimakubaĩmisbuki.

5 Ẽ shanẽ ibu Senhor Deusuũ,
dami betsa betsapa hawẽrua itxapa mĩ anirã,
nukuwẽ nuikĩ duawakĩ mĩ nuku ashũmiski.

Tsuã mia binua mia keska betsa hayamaki!
Mĩ pepakiri ẽ txanikauani hãtxatirubia
haska washũ ẽ hati hatu yui keyutirumaki.

6 Hau nukũ txakabu mĩ nuku buashũshanũ inabu menuti mĩ
manamaki.
Hawara inãkuĩ menuti tibi nũ mia ashũmis inũ
shekiwã tibi inãkuĩkĩ mĩ hiwe anu nũ bemis
haska dabewẽ mawaira mĩ hawẽ benimaismaki.
Hamẽ haska binumakinã, mĩ hãtxa nĩkakubaĩkĩ
haska mĩ yununi txibãkĩ ẽ mia meneshũtiru
mĩ ea shabakabi nĩkamakĩ yusĩmiski.
7 Haskawẽ taeshũ mia hãtxa wakĩ:
“Ẽ nenuki”, ẽ mia waii,
haska una sebiki ekiri kenenibu keska wakinã.
8 Ẽ shanẽ ibu Deusuũ, eã mia benimawakinã,
haska shinãkĩ mĩ betxipaiaiwẽ ẽ mia ashũkatsis ikaii.
Mĩ hatu yusinirã, ẽ huĩti merã ẽ haya niaki!
9 Minabu mirimabu bebũshũ haska hamapai pewakĩ mĩ kaneisma
shabakabi ẽ hatu unãmamiski.
Mikiri hãtxai ẽ hawa pes nismaki.
Ẽ haskamisrã, Senhor Deusuũ, mĩ unãhairaii.
10 Haska mĩ yunuti kushipa kanetima mĩ pe unãmiswẽ taea ẽ hawa
yuiama ismaki.
Mĩ ea henekĩ putaisma inũ mĩ mekenã pepa piskumanikakiri ẽ
txanikũkainaii.
Minabu itxapa bebunua hãtxai haska mĩ nuikipa inũ,
hãtxa kayabi besti mĩ yuimis
shabakabi hawa huneama ẽ hatu yuipakeaii, hawa heneamarã.

11 Senhor Deusuũ, ea betxipaiama ikama ewẽ nuikũkaĩwẽ.
Mĩ nuikipawẽ inũ mĩ shinã kayabi mĩ betsa waismawẽ
hawa heneama ea mekekubaĩwẽ.
12 Enabũ ea hawẽtsaĩs txakabu betsa betsapa wamisbu
hati tanatã ẽ mia yui keyutirumaki.
Ibubis ẽ txakabu betsa betsapatũ ea kebẽbauna
haskatã ẽ ana pe uĩtirumaki.
Ẽ txakabu mirimatunã, ẽ bu itxapa binuaki.
Haskawẽ taea ẽ benima pae ẽ benua ẽ ana hayamaki.
13 Senhor Deusuũ, menã ea uĩbirã ea putamariwe.
Senhor Deusuũ, hawairakirã ea uĩtã ea merabewariwe.
14 Tsuãra ẽ hiwea habũ ea yamawakatsis ikaibu

hau habuĩ hatuki kasheabu hau dakekubainũbũwẽ.
Habũ ea itxakawakatsis ikaibu dakeyabi hau pashakubainũbũwẽ.
15 Habu eki kasheaibu dakei hau pashariakubainũbũwẽ.
16 Hakia tsuabũra mia benakubainaiburã,
hatũ benima pae hau bikubainũbũwẽ.
Mĩ meketi piskuti bitã yuikinã:
“Nukũ Senhor Deus kushipa binuhairaki!” iki
hau mikiri hãtxai heneyamakubainũbũwẽ.

17 Hamẽ ẽ nuitapai bika betsa betsapa tenebiaya
Senhor Deusuũ, ea hakimayamashãwẽ.
Senhor Deusuũ, miã besti mĩ ea merabewamiski.
Hatishuĩra ana ea manamama hamapai tibi ẽ tea ea hawaira
tashnimariwe.

Hawẽ mekenika kayabi Deus benakubainikiaki, na nawati hãtxarã

Corá bakẽ kãta kenenikiaki

42 1 Ni txashũ ũpash manui hene benai kamis keskai
Senhor Deusuũ, haska keskariakĩ ẽ mia benakubainaii.
2 Deusũ ea hiwea inãmis putakatsi ikama
ũpash manuai keskai ẽ habe nikũkainaii.
Hatiã ana txĩtũkirã Deus bebũ ẽ nishanai?
3 Bariri inũ meshu merã kashai ẽ beũ hene habamisrã, harã, ẽ pitiki.
Ẽ haskaitianã, bari tibi hawẽtsaĩs habũ ea bika wakĩ yukamisbuki:
“Hanimẽ, mĩ mekenika Deusrã?” akinã.

4 Ea haska tibi yuikĩ ea shinãmabu eã dasibi ẽ hawẽ bika teneai ẽ
huĩti ẽ mia bepẽshũmiski.
Mĩ tari hiwe anu enabu ẽ hatu iyuaya
habũ ekiri shinãkĩ benimakĩ hatũ huĩti hirabiwẽ
haska mia kẽwãkubaini nũ haskanirã, ẽ shinaiĩ.
Mikiri besi pepa ẽ hakimamaki!

5 Deus ikũwaĩ haki txiti itã
hawa heneama Senhor Deus ẽ mekenã kẽwãkĩ ẽ akubainaii.
Ana punu nukai ẽ hawa beshteketirumaki.
Haskawẽ taea ẽ hamapai tibiwẽ ẽ ana nuiamaki.
Habia bestihaira ẽ Deus inũ ẽ mekenikaki!

6 Ikis ẽ punu nuka shinã txãkãmahairaki.
Haska Hene Jordão anu ẽ mibe nikũkaini inũ,
Mati Hermom inũ Mati Mizar anua ẽ haskakũkaini

hakimama ẽ mikiri shinãhairaii.
7 Bika betsa betsapa mĩ ea tenemaii.
Manaũria sai iki hawẽ hui mawa tsakatã tashniai keska
mĩ hãtxa eki nukuai nĩkai ẽ nuitapakũkainaii.
Henewã shubi kũyã ikai keska mekĩ ẽ teneaii.
Hene tukash iki buspu tsaubiranai keska
bika betsa betsapa ẽ tenekubainaii.

8 Haska Deus ewẽ nuikĩ ea betxipaiai bariri ea uĩmaya
meshu merã kãtashũkĩ heneama ẽ hiwea mekenika ẽ Deus ẽ
yukakubainaii.
9 Deusũ ea mekekĩ eki sinataibu ea nemashũmis yuikĩ:
“Haskakĩ ana ea shinãma mĩ ea henebainamẽ?
Eki sinataibũ ea bika tenemaibũ
haskai punu nuka ẽ nikũkainai?
Mĩ haskai ekiri hakimamẽ, ana ea shinãmarã?
10 Habu eki sinataibũ ea itxakahairawabu
tenei ẽ shau dikabis ea isĩ tenemakĩ
hora tibi habu eki sinataibũ hawẽtsaĩs ea bikawakĩ yukamisbuki:
‘Hanimẽ, mĩ mekenika Deusrã?’ ” akinã.

11 Deus ikũwaĩ haki txiti itã
hawa heneama Senhor Deus ẽ mekenã ẽ kẽwãkubainaii.
Ana punu nukatã ẽ hawa beshteketirumaki.
Haskai ẽ hamapai tibiwẽ ẽ ana nuiamaki.
Ha bestihaira ẽ Deus inũ ẽ mekenikaki!

Txanima kayabi Deus merabenã yukanikiaki, na nawati hãtxarã

43 1 Ẽ shanẽ ibu Deusuũ, mĩ yunuti kushipawẽ ea unãtihaira wawe.
Ma mĩ ea unã ẽ minakẽ ha habũ mia ikũwãbuma ea nemashũkĩ
ea merabewawe.
Huni txakabu txanitxakaibu anua ea pashawariwe!
2 Mĩ ẽ Deusũ ea kebẽkĩ ea mekebia
haskakĩ ea danãkĩ putatã mĩ txai niamẽ?
Habu eki sinataibũ ea itxakawakĩ bika tenemaibũ
haskai nuitapai ẽ punu nuka nikũkainai?
3 Mĩ mati meribi mĩ hanu yubakani hari mĩ hiwea anuri ea iyukĩ
mĩ bai shabakabi txasha wakĩ mĩ txanima hãtxawẽ ea uĩmawe,
hau hatũ mĩ bai ea yusĩkĩ tapĩmanunã.
4 Senhor Deusuũ, mĩ ea yunua kai hanushũ mia kẽwãmisbu anu ẽ
hikishanaii.
Harishũ harpa mawaibũ benimakĩ ẽ mia kẽwãshanaii.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ẽ Deusuũ, miã besti ẽ hiwea benimawakĩ mĩ ea shinã txãkãwãmiski.

5 Deus ikũwaĩ haki txiti itã
hawa heneama Senhor Deus ẽ mekenã ẽ kẽwãkubainaii.
Ana punu nukatã ẽ hawa beshteketirumaki.
Haskai ẽ hamapai tibiwẽ ẽ ana nuiamaki.
Ha bestihaira ẽ Deus inũ ẽ mekenikaki!

Senhor Deusrã, nukubekiaki, na nawati hãtxarã

Corá bakẽ kãta kenenikiaki

46 1 Hawara bikahaira nũ teneai nukũ Deusũ nuku merabewamiski.
Nuku keshekĩ nuku arua tsuã nuku metiruma
Deus nukũ kushipahairaki.
2 Patxa sakukĩ mai txurũwãkĩ
ha mati tibi tsekebaĩ ianẽwã nuahaira merã pukui keyubiaya
nũ hawẽ taea nũ hawa dateama ishanaii.
3 Ianẽwã shubi buspu tsaubirani hawẽ hui kaĩ meseai nĩkabiai
nũ hawa dateama ishanaii.
Mai mati matipa sinatai patxa sakui saki saki iki mesehairabiaya
nũ hawa dateama ishanaii.

4 Hene ewapa teshesha daberã, haburã, Deusũ mae hawẽ
benimakanikiki.
Deus dasibi binuatũ mae meribi txakabumahaira hawẽ benimaikiki.
5 Ha mae merã Deus hiweshũ hatu tsuma keyuaki.
Shaba betsa tashniai tibi Deusũ merabewakubainikiki.
6 Deusũ hawẽ hãtxa nawa tibi hatu nĩkamaitiã
datei saki saki iki hatũ hui dẽke ishãkanikiki.
Mai yamakainaya shanẽ ibu tibitũ hatũ kushipa benushãkanikiki.

7 Ha nukũ Senhor Deus dasibi kushipa binu keyua na habia nukubeki.
Jacó Deusũnã, nuku keshekĩ nuku arua tsuã nuku metirumaki!

8 Senhor Deusũ hawẽ kushipawẽ na mai anushũ nawabu hatu
dateakeakeimarã,
neri beshũ uĩ bekãwẽ.
9 Mai kesuakea anua hatube detenamekĩ
hatũ pia tekekĩ hatũ hashi teke keyukĩ
hanushũ hatũ detenameti cavalo tarãmabaĩti
ana tsuabe detenametirubuma wakĩ hawẽ henekĩ txiwẽ hatu menũ
keyuimaki.
10 “Ea kẽwãkĩ ea unãti wakãwẽ!”

Earã, ẽ Senhor Deuski!
Hiwebaunabu mamaki ẽ ea hiweaki!
Mai hirabi mamaki ẽ niaki!

11 Ha nukũ Senhor Deus dasibi kushipa binu keyua na habia nukubeki.
Jacó Deusũnã, nuku keshekĩ nuku arua tsuã nuku metirumaki!

Deus nuikipa yukatikiaki, na nawati hãtxarã

Davĩ kãta kenenikiaki.

51 1 Senhor Deusuũ, mĩ nui paewẽ ewẽ dabanã iwe.
Mĩ ewẽ nuimiswẽ taeshũ ẽ txakabu ea tere ashũwẽ.
2 Ibubis ẽ txakabumis ea txukashũwẽ!
Eã ẽ kanemis ea tere ashũwẽ!
3 Mĩ yusiã kanei ẽ patapamis txanima ibubis ẽ ma unaiĩ.
Haskatã ẽ shinã uke merã ẽ txakabu ibubis ẽ tere atirumaki.
4 Hawara txakabu mĩ nemani ha meai mĩ kupiti wani
eã ha mei mikiri besti ẽ txakabumiski.
Haskawẽ taea kupikĩ mĩ unãti wamisrã, mĩ kaneismahairaki.
Mĩ kupiti tsuã binutirumahairaki.

5 Txanima ẽ kaĩ bena ẽ txakabu iki taeniki.
Ẽ txakaburã, ẽ kaĩriama ẽ ibu anua ẽ hayaniki.
6 Txanima huĩti pepa kayatapia hayabu mĩ hatu betxipaiaii.
Mĩ unanepa uke meranua mĩ ea inãmiski, shabakabi ea tapĩmakinã.
7 Ẽ txakabu mĩ ea txuka ẽ ana txakabu hayama ishanaii.
Ẽ txakabu ea txukakĩ mĩ ea shũpĩ wanã,
ha matsi tãki hushupamis ẽ binushanaii, hawa ana txakabu hayamairã.
8 Ẽ shau mĩ ea teke teke abiaima
ana benima bena ea inãkĩ
ea shinã txãkãwãkubaĩwẽ.
9 Ẽ txakabu atimapa tibi mia bebũ tashnia mĩ uiainã,
ea tere ashũtã ana haska shinãkĩ uĩyamawe.

10 Ẽ Deusuũ, ana ẽ huĩti bena shũpĩ ea wakĩ
ẽ yushĩ bena wakĩ ana ea txĩtũtimawawe.
11 Ẽ mibe nia ea pashkayamawe.
Mĩ Yushĩ Pepa ea meranua ea mebĩyamawe.
12 Ẽ benubiaya mĩ ea merabewakĩ piskumani keska
ana shinã bena inãkĩ ea shinã txãkãwãwẽ.
Mĩ yushĩ itxakanikamawẽ ea tsumawe, ẽ haskariakũkainunã.
13 Mĩ ea haska waya ha mĩ ea yusiaĩwẽ mia nĩkaisbuma huni
txakabubu

hau mia anu benũbũ mĩ bai pepakiri ẽ hatu yusĩshanaii.
14 Ẽ Deusuũ, ẽ Deusuũ, ẽ txakabu mĩ ea piskumamiski.
Huni betsa ẽ hune tenaĩmarã, haska keska ẽ ana ayamanũ ea nemawe.
Mĩ haska nemakubaĩkĩ hawa kaneismawẽ taea
mĩ pepakiri kãtai ẽ txanikũkaĩshanaii.

15 Senhor Deusuũ, ẽ hui ea bepẽwẽ.
Mĩ ea haska waya kãtakĩ ẽ mia kẽwãkubaĩshanaii.
16 Ẽ inãkuĩ tibi inũ inabu tibi ẽ mia menu keyushũkĩ
ẽ mia hawẽ benimawakatsi ikĩ ẽ mia inãbia mĩ betxipaiamabiakẽ
ẽ mia haska washũkatsi ikamaki.
17 Ha inãkuĩti tibi mĩ betxipaiairã,
ẽ yushĩ mĩ ea meshteima ẽ bika tenebiai
has shinãma ẽ huĩti betsa watã txakabu mĩ ma ea pewaima
ea uĩkĩ mĩ ea betxipaiaii.

18 Mĩ shinã pepawẽ Sião merabewakĩ pewawe,
ana hawẽ kenekauana benibaũkĩ hau Jerusalém ana kene bena
wanũbunã.
19 Hanushũ inãkuĩ tibi inũ inabu menuti tibi haska mĩ betxipaiai
mia ashuaĩbu hawẽ benimawakĩ mĩ bikubaĩshanaii.
Mia kẽwãti txi tapu anushũ ina awa bakebu mia
menushũshãkanikiki, mia benimawakinã.

Deuswẽ yurabu benimamisbukiaki, na nawati hãtxarã

Davĩ kãta kenenikiaki.

63 1 Ẽ Deusuũ, mĩ ẽ Deuski!
Mia ũpash manuai keska wakĩ
miki nukunũ ika ẽ mia bena txakayamaii.
Ha mai metu ũpash hayama anua nia keskashũ
ũpash manutxakayamai keskakĩ ẽ hiwea hirabiwẽ mia betxipaikĩ
ẽ mia benakubainaii.
2 Mĩ tari hiwe meribi meranua ẽ mia uĩkatsis ikaii,
mĩ kushipa inũ mĩ hawẽrua uĩ shinã txãkainã.
3 Mĩ nuikiparã, mĩ nuku hiwea inãni keskama binuaki.
Haskawẽ taeshũ ẽ huiwẽ ẽ mia kẽwãkubainaii.
4 Hiweyukũkaĩkĩ ẽ mia duawakubainaii.
Mikiri ẽ mekẽ meshã ẽ mibe hãtxakũkainaii.
5 Piti itxapa hawẽrua watã pi benimai shinã txãkaĩ
pepemisbu keskakĩ ẽ huiwẽ benimakĩ ẽ mia kẽwãkubainaii.

6 Meshu merã inatã ushakĩ mia shinãkubaini ẽ ushamiski.

7 Mĩ ẽ merabenãtũ ea merabewa benimai mĩ pũyãwẽ mĩ ea yabukĩ
akawa ẽ shinã txãkãmiski.
8 Ẽ hiwea hirabirã, ẽ miki dasiaki.
Mĩ ea haska wawẽ taeshũ mĩ mekẽ yusiuriawẽ ea tsuma
mestẽwãtã mĩ ea putaismaki.
9 Tsuabũra ea detekatsis ikĩ benaiburã, habu mawa
hatu maiwaburã, hatũ kupitirã, mai uke merãhaira bumisbuki.
10 Matxatu kenu txaipawẽ hatu tenãbu
kamã inawã pikĩ hatu yamawakubaĩmiski.
11 Ẽ shanẽ ibuhairarã, ẽ Deus shinaĩ ẽ benimakũkaĩmiski.
Tsuabũra Deusũ kena datã aki
hakiri kãtakĩ kẽwãkubaĩmisbuki.
Hakia tsuabura hãtxai txanitxakaiburã,
hatũ kesha Deusũ hatu bepumiski.

Deusũ duapa pepawenã, kẽwaĩ benimakũkaĩtikiaki, na nawati hãtxarã

Davĩ kãta kenenikiaki.

65 1 Deus mae Sião mekeatuũ,
mĩ pepahairawẽ taeshũ mia kẽwãmisbuki.
Haska uĩkĩ mĩ betxipaiai mia yubatã
menenũ, iwanã, mia ashũkubaĩmisbuki.
2 Mai hirabi anu hiwebaunabũ mibe hãtxanũ ika bekanikiki.
Mibe hãtxakĩ mia yukaibu hatũ hãtxa nĩkakubaĩwẽ.

3 Nukũ txakabu tibitũ nuku tsumashũ bika tenemabiaya
miã ha txakabu betxipaiama nuku buashũkĩ mĩ ana shinaĩsmaki.
4 Haratura yura mĩ hiwe meribi anu mia dapi hiwemakĩ
katushũ mĩ iyua benimakũkaĩmiski.
Betsa betsapa pehairawẽ mĩ hatu duawarã,
mĩ hiwe meribi anua nũ pe hiwekatsis ikaii.

5 Mĩ nukũ mekenika Deusũnã,
pepa yunukĩ txakabu nemanishũ hawẽ mĩ kushipahaira nuku
uĩmakĩ
e imakĩ mĩ nuku shabakabi hawẽ manakukubainaii.
Mai hirabi kesukauana anu inũ ianẽwã anu txaihaira hiweabũ
mia ikũwaĩ miki txiti ikabuki.
6 Mĩ kushipa paewẽ mati matipa
mĩ hatu tsuma pewakĩ mestẽwãmiski.
7 Ianẽwã betxuruni buspu tsaubirã
kũyã ikai nesewakĩ mĩ pes wamiski.
Yurabu hatũ mae anua itimaskaibu

nemakĩ mĩ hatu pes wariamiski.
8 Bari huaikiria inũ bari kaikiri txaihaira ha maiwẽ hiwebaunabu
mĩ e imati kushipahaira uĩ saki saki imisbuki.
Miwẽ benimai hiwebaunabu sai sai iriamisbuki.
9 Miã besti mai hirabi mekeshũ ui imakĩ dasibi mĩ benemamiski.
Miã hene bai tapia tibi txara txara imakĩ nashimakĩ
shekiwã trigo mĩ benemamiski.
Haska wakĩ yunu bai wabu tibi mĩ hatu pewashũmiski.
10 Miã mai pewakĩ uiwẽ mĩ babuwa dayakĩ
tsispubaĩkĩ ukebukũ mãtxĩbainabu
namakis ha bai tapiãwẽ hau kanũ ui itxapa mĩ habamamiski.
Haska wakĩ mibãbu mĩ hatu duawashũmiski, yunu itxapa hatu inãkinã.
11 Mĩ nai kuĩ itxapawẽ hatu duawakĩ
hawa yaushiama mĩ inãshinawẽ taea
ha yunu tsekati baritiã biaibu mirima mĩ hatu duawamiski.
12 Hanu tsua hiweabumanu basi benemakĩ duawakĩ mĩ nãke datãmiski.
Ha mati tenãmã yuinakapã mewe piti hayawakĩ
mĩ beyusti tari sawema keska wamiski.
13 Pãpa anu ma basĩ keyubia anu hanu txashuwanẽ pi itxamisbuki.
Napaku anu shekiwã tibi benei batxi pepa sawemisbu keskaki.
Haskawẽ taea dasibibu kãtai benimai sai sai imisbuki.

Dasibi mai hirabi anu hiwebaunabũ hau Deus
kẽwanũbũwẽ, na nawati hãtxarã

67 1 Deusuũ, nukuwẽ nuikĩ nuku pepawawe.
Mĩ uĩ pewaiwẽ nuku duawakubaĩwẽ,
2 hau mai hirabi anu hiwebaunabũ haska shinãkĩ mĩ betxipaiai inũ
mĩ mekenã ewapa hau mia unã keyunũbunã.

3 Deusuũ, mae tibi anushũ hau mia kẽwanũbũwẽ.
Mai hirabi anushũri hau mia kẽwãriabaunũbũwẽ!

4 Mai hirabi nawa shukuabu tibi anu hatu shanẽ ibushũkĩ
hawẽ unãti wati kushipa pepawẽ mĩ hatu mekekubaĩmiski.
Hatu haska wakĩ mai hirabi anu mĩ hatu pe yunukubainaii.
Haskawẽ taea hau mai hirabi anuabu mikiri sai sai iki
hau benima txakayamakubainũbũwẽ!

5 Deusuũ, mae tibi anushũ hau mia kẽwanũbũwẽ.
Mai hirabi anushũri hau mia kẽwãriabaunũbũwẽ!

6 Mai anu nũ mibã nuku bimishũmiski.

Nukũ Deusũ nuku piti inãkĩ nuku duawamiski.
7 Deusũ hau nuku duawakubainũwẽ!
Mai hirabi anu hiwebaunabũ hau pepawakĩ ha besti duawakĩ
kẽwãkubainũbũwẽ!

Bika betsa betsapa Davĩ tenehairanikiaki, na nawati hãtxarã

Davĩ kãta kenenikiaki

69 1 Ẽ Deusuũ, hene anu kai ẽ ma hasa kemaki.
Ea mekekĩ nesheriwe.
2 Iã seuku nua merã ẽ ma hikikainaii.
Hawa kushipaki ẽ paitirumaki.
Ma hene nuahaira merã ẽ pesea ha hene kushibirãkĩ
ea bukĩ ea tashpi tashpi abainikiki.
3 Ea haska waiwẽ taea ẽ bis itxakayamai ẽ hui menui teris ika
ẽ teshu shui ẽ isiaiĩ.
Haska nishũ ẽ Deus manahairai ẽ beru txarish shũ
uĩbiai ẽ ma babuaii.
4 Eska tibiwẽ taearã, ẽ hawa hatu txakabuwamabia
hamẽ ea danãkĩ ẽ bu itxapa binumai eki sinatakanikiki.
Tsuabura eki sinataibu ana itxapahaira hayaki.
Ẽ hatu hawa wamahairabia ea yamawakatsis ikanikiki.
Hatũ hamapai ẽ hatu yumetsuĩsmabia
hamẽmẽs ea yunutxakakĩ: “Ea ana inãwẽ”, amisbuki.

5 Ẽ Deusuũ, haskatimabiakẽ ibubis ẽ patapaima mĩ unaiĩ.
Ẽ haskaima hani ẽ txakabu mĩ uĩyamanũ ẽ hunetirumaki.
6 Senhor Deus kushipa binuatuũ, tsuabũra mia ikũwãmisburã,
ẽ kanei txakabuimawẽ taea ekiri shinaĩ hau ewẽ dakeyamanũbũwẽ!
Israelĩ mekenika Deusuũ, habũ mia txibãkatsis ikĩ mia benaiburã,
hau ẽ txakabuima shinaĩ hau habu beshtekeyamanũbũwẽ!
7 Ea txite paepawabu besu shanabiri ikĩ
dake paepakĩ miwẽ taeshũ ẽ tenekubainaii.
8 Earã, tsuã ea unãbuma nawa betsa keska wakĩ
ẽ betsa kayabibũ ea danãkanikiki.

9 Hanu miki nukuti hiwe betxipaikĩ ẽ shinã txakayamaii.
Ha inũ, tsuabura mikiri hãtxa txakabukĩ ha ikĩ mia txiteaibu eã ẽ
mia teneshũkubainaii.
10 Hanu ẽ kashaitiã inũ hanu ẽ samakeaitiã habu eki kashemisbuki.
11 Haya kashati tari sawea ẽ nikaunai dasibibũ ea uĩkĩ ea usã
keyumisbuki.
12 Nukũ maewã beputi kesha itxa mania tsaubauna ea txitei hãtxamisbuki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ha inũ, habu paẽtã ekiri kashei kãtamisbuki.

13 Hakia Senhor Deusuũ, ẽ mia ea akaii.
Ẽ Deusuũ, na habiatiã ea merabewawe!
Mĩ nuihairawẽ ea kemawe!
Mĩ ea putama ea merabewakubaĩmiswẽ taeshũ ea piskumariwe!
14 Iã seuku anu ẽ hikikaĩyamanũ ea heneyamawe!
Habũ ea danaĩbu anua inũ hene nuahaira meranua ea mekekĩ ea nesheriwe!
15 Hene kushibirãkĩ hau ea tashpibaĩyamanũ ea nemashũwẽ!
Hene shubi buspu tsaubirãkĩ hau uke merã
ea hasakĩ ea bepubaĩyamanũ ea nemashũwẽ!

16 Senhor Deusuũ, miarã, mĩ pepa inũ mĩ dasibi nuikipaki.
Mĩ duapahairawẽ ewẽ nuikĩ ea shinãkĩ menã ea kemariwe!
17 Na ẽ mĩ tsuma kayabirã, ea danãyamawe!
Natiã ẽ ana pemahairaki. Menã hawaira ea kemariwe!
18 Eki sinataibu ea putamai ea dapi hushũ ea pashawariwe!
19 Haska ibubis ẽ mikiri txakabuima ẽ hawẽ dakeai inũ
yurabũ ana ea betxipaiama ẽ bika teneairã, mĩ unãhairaii.
Ha dikabi hatira eki sinataibu mĩ unãriaii.
20 Ẽ txakabukiri tsuãra ea yuikĩ ea huĩti meteshmiski.
Ea haska wabu benima hayama ẽ punu nukahairaki.
Ewẽ nuikĩ tsuã ea daewakĩ benimawatirubu hamẽ ẽ benakubainaii.
21 Ea danãkĩ ẽ pitiki ea daunũ ishũ dau kapaĩmabuki.
Ẽ ũpash manui ẽ tetsusinaya vinho txakabu bũkash ea amaimabuki.

22 Beyuskĩ hatũ piti pepa hatũ tapuki itxawakinã,
haibunãbiakĩ hanubi birũ keska watã hawẽ taea hau bika tenenũbũwẽ.
23 Hatu beshush wakĩ uĩmamatã
hatũ kishi babu wakĩ hatu saki saki imakubaĩwẽ!
24 Mĩ sinata pae hatukiri tashnimakĩ hatu uĩmawe.
Mĩ hatuki sinatahairai kũyã ikai kaĩkaĩkĩ hau hatu atxi keyunũwẽ!
25 Hanu hiwebianibu anu hau ana tsua hiweyamanũbũwẽ.
Hanu bua hatũ tari hiwe merã hau ana tsua hiwetaskayamanũbũwẽ.
26 Miã tsuara mĩ hatu bika tenema kai ha huni txakabũ ana hatu txibãbaĩkĩ bika hatu tenemamisbuki.
Miã tsuara mĩ isĩ tenema kai ha isĩ betsa teneaiki habu haki kashemisbuki.
27 Txakabuaibu habias hatũ txakabuwẽ habiaskari wakĩ hatu manakukubaĩwẽ,

mĩ nuiwẽ hatũ txakabu hatu buashunamarã.
28 Habu hiweabu hatũ kena mĩ hatu kenemis ha una meranua tere awe!
Huni pepabu mĩ hatu tanakĩ kenemis anu ha huni txakabũ kena
kenekĩ netãyamawe!
29 Hakia earã, isĩ tenei ẽ bika teneaii.
Ẽ Deusuũ, menã ea benitã ea piskumariwe.

30 Kãtakĩ Deusũ kena kushipa ẽ kẽwaiĩ.
Hawara pepa uĩkĩ Deus ẽ kẽwãkubainaii.
31 Ẽ Deus haska waya ewẽ benimawashanikiki,
ẽ ina awa bene ewapa kasmai
ina awa bene hatiuma hawẽ mashũ inũ hawẽ taeyabi
ẽ menu keyushũtiru binumakinã.
32 Haska wakĩ Deus ẽ uĩmaiwẽ taeshũ ha bika teneaibu
benimashãkanikiki.
Tsuãra Deus benakubainaibu hatũ huĩti merã ana shinã
txãkãshãkanikiki.
33 Tsuara nuitapaibu Deusũ hatu nĩkamiski.
Ha inũ, hawenabu itxakawakĩ bitxiti hiwe merã hatu bitxĩbiabu
hawa hatu danaĩsmaki.

34 Dasibi nai inũ, mai inũ, ianẽwã inũ,
dasibi habu tibi anu dami wakĩ Deusũ hiwemani hiwebaunabũ
habũ hau kẽwãkubainũbũwẽ.
35-36 Deusũ ha maewã Sião ana meketã
Judá mai pakea anu hatũ maewã tibi ana hatu benawamakĩ
benimashanikiki.
Deusũ tsumapã bakebũ ha maewã ibu watã ha merã hiwekĩ hatuna
wanũbarikanikiki.
Habũ Deusũ kena betxipaimisbu ha merã hiwepakeshãkanikiki.

Deusũ bakebũ kati bai pepakiaki, na nawati hãtxarã

Asafẽ kãta kenenikiaki.

73 1 Israelbũ Deus pepahairaki,
habu huĩti hawa txakabuuma hatu merabewamisrã.
2 Hamẽ earã, unuri ana hatũ txakabuki ẽ kematanarã,
ẽ benukeãshinaki,
ẽ shinã atimapã ea atxia dashkibaini tĩ ikeanirã.
3 Habũ txakabuwaibu inũ habu keaĩbu hatũ hamapai ewawabainaibu
hatu uĩ ea ẽ haskatiruma shinaĩ ẽ hatuwẽ kemuimaki.

4 Haburã, hatũ yura hawa isĩ teneama

hatũ mawawẽ hawa nuiabumaki.
5 Yurabũ hamapai bika tenemisbu keska habũ meabumaki.
Betsabu hatũ hiwea bika tenei hĩ hĩ ikaibũ
habũ txakabuwaibũ haska shinaĩsbumaki.
6 Haskawẽ taea habu keinã, mane teuabu keskabuki.
Hatu detei itimaskaiburã, hatũ tari sawea keskabuki.
7 Hatũ yura shuarãwaĩ hatũ beru dikabi txurumisbuki.
Hatũ shinã txakabu ewa wakĩ mata wakubaĩkanikiki.
8 Kashetã usananaĩ inũ keinã,
yura betsaki kashekenainã, hawẽ taea hau txakabu betsa betsapanũbũ
txatxinamekĩ hatu berumisbuki.
9 Deuskiri hãtxa txakabuhairakĩ
mai hirabi anu hatũ hãtxa haska pawabaũmisbuki.

10 Haskawẽ taeshũ yurabũ hatu kẽwãmisbuki,
haska hiwemisbu pe keska tsuã hatũ txakabu betxiamarã.
11 Habu yuka ikĩ: “Haskarã, Deusũnã, unã keyuimẽkaĩ?
Ha Deus binu keyuatũ haskarã, tana keyukĩ unãshanimẽkaĩ?”
12 Ha huni txakabubu hatu uĩkãwẽ!
Habu unanuma hiwekaĩkĩ hatũ mabu tibi ewawabaĩkanikiki.
13 Ẽ huĩti hawa txakabumabia ea hawa merabewamaki.
Txakabu betsa betsapa mekĩ ẽ huĩti inũ ẽ mekẽ detsismabiakẽ
14 haskakĩ bari tibi hawẽtsaĩs ea kusha kusha akabu ẽ yumẽkũkainaii.
Penama tibi ea itxakawakĩ ea bika tenemakanikiki.

15 Eã haska shinaĩbu keska ẽ shinãshinarã,
mĩ bakebu bai betsa hatu yusĩkĩ parãkĩ
ẽ hatu benukeãshinaki.
16 Ha txakabubu haskabainaibu eã nĩkakĩ tapinũ ishũ ẽ shinanã,
enarã, bikahaira ikimaki.
17 Atimas Deuski nukuti tari hiwe anu hikitã
haskaibu shinaĩ harishũ ẽ tapĩshinaki,
hatishũ besti niti ishanaiburã.
18 Deusuũ, habu hanu butiruburã,
hatũ bai mayũ keska anushũ mĩ hatu shutua nishmabaĩshãkanikiki.
19 Hawa manama hawaira mĩ hatu yamawashanaii.
Habu date betsa betsapaya dasibi keyushãkanikiki.
20 Senhor Deusuũ, tsuara ushabia namayabi bestẽkirãmis keska
mia benikirã ha parananãmisbu hatũ besu uĩkatsi ikama
hatuki sinatahairakĩ mĩ hatu danãshanaii.

21 Uatiã sinatahairai

haskai ẽ huĩti ẽ isĩhairaimaki.
22 Eã ẽ hawa unãmahairawẽ taea ẽ harakiri shinã pewatiruma ikimaki.
Mĩ miã ea uianã, ẽ yuinaka keska ikimaki.
23 Habiaskabiakẽ eã ẽ mia heneama ikũkainaii.
Ẽ mekẽ yusiuri mĩ ea tsumamiski.
24 Mĩ yusiã pepawẽ mĩ ea tapĩmakubaĩmiski.
Txipu mĩ kushipawẽ nai anu ea benimawakĩ mĩ ea ishanaii.
25 Nai anurã, ẽ tsua hayamẽ?
Mia besti ẽ hayaki.
Na mai ana betxipaiama mibe besti ẽ hiwekatsis ikaii.
26 Ẽ hiwea dasibi yamashanikiki.
Hakia mĩ ẽ Deusũnã,
hawara mĩ ekiri yubakai tanani ikibi ika
haya hatũ ẽ huĩti ea mestẽwã ẽ shinã txãkãkũkainaii.

27 Tsuabũra mia henebaĩ mawai benushãkanikiki.
Tsuabũra mawaira mia txibã pewaisbuma yamashãkanikiki.
28 Hakia earã, Deus anu ẽ kemaii.
Ẽ hakiri haskakainairã, harã, peki.
Mĩ ẽ shanẽ ibu Senhor Deusuũ, mĩ ea mekekĩ arumiski.
Mĩ dasibi ea haska washũmis mikiri ẽ txanikaũkatsis ikaii.

Deusũ tari hiwe merã hikia pehairakiaki, na nawati hãtxarã

Corá bakebũ kãta kenenibukiaki.

84 1 Senhor Deus kushipahaira dasibi binuatuũ,
mĩ tari hiwerã, habi hawẽrua benibĩ!
2 Mĩ tari hiwe hemaĩtĩ kenekauana merã hanu hikia
haska mia betxipaihairai ẽ hari hanus ikatsis ikaii.
Benima txakayamai ẽ huĩti hirabiwẽ mĩ Deus hiwea kãtakĩ ẽ kẽwãmiski.

3 Senhor Deus kushipahaira dasibi binutuũ,
mĩ ẽ shanẽ ibuhaira inũ mĩ ẽ Deuski.
Ha txunu inũ basi isa mishtĩ habũ hanu hatũ batxi paketã tuxai bakeyakatsi
ha txi tapu dapi hatũ na wamisbuki.

4 Tsuabura mĩ tari hiwe merã hiweirã, benimamisbuki,
harishũ mia kẽwaĩ hawa heneamarã.
5 Tsuabũra mia anua merabe bi benimamisbuki.
Habũ mĩ mati betxipai hanu mapekenũ ika bitxi tae sawea bukubaĩmisbuki.

6 Ha napaku hanu kashanibu anu habu buirã,
habiaskari tenekĩ mebiakĩ txatxa pepa washãkanikiki.
Hanua ha ui ikĩ hatu duawakĩ merabewakĩ matawashanikiki.
7 Hatũ kushipa Deus anua bi ewakubaĩkĩ
ha maewã Sião Jerusalém anu uĩkĩ Deus kushipa binua
uĩshãkanikiki.

8 Senhor Deus kushipahaira dasibi binuatuũ,
Jacó Deusuũ, ẽ mibe hãtxakĩ mia yukai ea nĩkariwe!
9 Deusuũ, nukũ shanẽ ibuhaira wakĩ mĩ katuni,
nukũ mekenikarã, mĩ pepawẽ duawakubaĩwẽ.

10 Mĩ hiwe hemaĩtĩ kenekauana merã shaba betsatiã ẽ hikia pehairaki.
1.000 shaba nũ hanira hamẽ nimis binuaki.
Ẽ Deusũ hiwe hawẽ beputi kesha nishũ ẽ hatu bepũshũkubainairã,
txakabu anu hiweabu ẽ hatube dasia binuaki.
11 Senhor Deusũ hawẽ bĩ nuku peshashũkĩ hawẽ nuku mekekubaĩmiski.
Tsuabura hawa txakabuuma hiweabu
Senhor Deusũ hatu betxipaikĩ hatu duawakubaĩmiski,
hawa hawẽ pepa yaushiamarã.

12 Senhor Deus kushipa dasibi binu keyuatuũ,
tsuara miki txiti ikĩ mia ikũwainã, benimakanikiki.

Deusũ nuku mekekĩ irumamiskiaki, na nawati hãtxarã

91 1 Tsuara Deus dasibi kushipa binuatũ
hatu meke pewashũ utawa pe hiwemisbũ
2 habũ Deus yuikĩ:
“Mianã, mĩ ea irumamiski.
Mĩ ẽ hiwe ewapa kushipaki.
Mĩ ẽ Deus pepaki txiti ikĩ ẽ mia ikũwaiĩ.”

3 Deusũ besti birũ hunea tibi inũ isĩ atimapa tibi
nuku mekekĩ nemashũmiski.
4 Takarã hawẽ bake mekekĩ nushamis keska wakĩ
mĩ nuku mekekĩ nusha nũ dateismaki.
Shinã betsa wama nuku putama
mĩ nuku mekekubaĩmiski,
hawẽ pia nemati keskawenã.
5 Meshu merã kai hawara meseki dateyamakãwẽ.
Bariri matukiri pia bishku bishku abiaibũ dateyamakãwẽ.
6 Meshu merã isĩ atimapa

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

matuki hikitiruki dateyamakãwẽ.
Bariri isĩ betsa tibi matuki hikitã
yamawatiruki dateyamakãwẽ.
7 Mia dapike mĩ yusmauria
1.000 mawai di itirubuki.
Ha inũ, mĩ yusiuria
10.000 habiaskariai di iriatibubuki.
Hakia miarã, mĩ hawa isĩ betsa teneama pe hiwekũkaĩshanaii.
8 Haska ha huni txakabubũ
haska betxipaimis hatũ kupiti mei ikaibu
txanima ibubis mĩ hatu uĩshanaii.

9 Senhor Deus kushipa dasibi binuatũ
hau mia keshebaunũ inũ
hau mia mekekubainũ
mĩ ma haibuwawẽ taea
10 hawa txakabu mia anu beama inũ
hawa isĩ betsa tibi mĩ hiwe anu hikiama ishanikiki.
11 Deusũ hawẽ nai tsumabu mia anu yunushanikiki,
habuã hanira mĩ kai hau mia mekekubainũbunã.
12 Mashash anu mĩ nia mĩ hawa huti iyamanũ
hawẽ nai tsumabũ mia mekekubaĩshãkanikiki.
13 Inu betsa leão anu inũ, yuinaka mese atimapa anu inũ,
dunu pianãbu anu mĩ nibiakauanai mia habũ meama ishãkanikiki.

14 “Hau huni txakabubũ meyamanũbũ
ha ẽ tsuma pepatũ ea betxipaikĩ ea unaĩwẽ taeshũ
eã ha mekekĩ ẽ pashawashanaii.
15 Hatũ ea kenaya ẽ kemashanaii.
Ea kayabis ẽ habes ishanaii.
Hawara bika teneai binumatã
betxipaihairakĩ duawakĩ yurabu ẽ kẽwãmashanaii.
16 Hau hawẽ taea benimawakũkainũ
hawẽ hiwea txaipa ẽ inãshanaii.
Ẽ mekenã pepawẽ taea hawẽ piskui
pashani habu benimashanikiki.”

Deusunabũ ha besti kẽwãtikiaki, na nawati hãtxarã

100 1 Dasibi mai anu yurabu hiwebaunabuũ,
benimakĩ Senhor Deus kãtashũkãwẽ!
2 Shinã txãkãkĩ dãti itã Senhor Deus kẽwãkubaĩkãwẽ!
Ha bebũ bea benima txakayamai kãtakubaĩkãwẽ.

3 Senhor Deusrã, unãti wakãwẽ. Nukũ Deuski.
Hatũ nuku dami wani nũ hawenabuki.
Nukuburã, nũ hawẽ yurabuki,
hanu basi pepa benemis anu hawẽ txashuwã mapua keskaburã.
4 Deusũ hiwe beputi anu inũ hawẽ hemaĩtĩ kenekauana anu hiki bekãwẽ,
ha kẽwãkĩ inũ pepawakĩ kãtashũkinã.
Dasibi Deusũ matu ashũmiswẽ taeshũ pepawakĩ kẽwãkãwẽ,
hawẽ kena pepawẽ duawakinã,
5 Senhor Deus pepa bestiwẽ taeshunã.
Hawẽ nui paerã, keyutirumaki, ikibi ikarã.
Hawẽ shinã betsa waisma ipakeikiki, keyuismarã.

Senhor Deusũ shanẽ ibuhaira wakĩ hawẽ kushipa inãshanikiaki, na kãtati hãtxarã

Davĩ kãta kenenikiaki.

110 1 Deus kushipa dasibi binuatũ ẽ shanẽ ibu yuikĩ:
"Miki sinataibu ẽ hatu maemariama manai
ẽ yusiuri tsauyuwe, mĩ tae hanakĩ hatuki kẽyãtanã."

2 Sião anushũ Senhor Deusũ hawẽ shanẽ ibu unãmati mane mestẽti
mĩ hawẽ kushipashanai mia inãshanikiki.
Bitã miki sinataibu maemakĩ hatu yunukubaĩwẽ!
3 Ha shabatiã hatube detenamekĩ mĩ hatu maemashanũ
minabũ mia merabewai mia anu beshãkanikiki.
Mĩ mati meribihaira hatu dami wanirã,
habũ nibi inũ penaya hawẽruahaira peshekirãmis keska bari tibi pei
mĩ benaskũkaĩshanaii, berunãsi kushipairã.

4 Senhor Deus mikiri hãtxai yubakaniwẽ taearã,
Senhor Deusunã, hawa shinã betsa wama ipakeshanikiki,
eska hãtxaniwẽ taearã:
"Miarã, minabu ebe hãtxashunika niti ikama mĩ ipakeshanaii,
Melquisedeque ipauni keskairã."

5 Senhor Deusunã, mĩ yusiurishũ mia merabewaikiki.
Hanu sinatahairakauanaitianã,
shanẽ ibuhairabu kupikĩ hatu yamawashanikiki.
6 Nawa shukua tibibu hatu unãti watã hatũ kupiti yunubaũshanikiki.
Hatu haska watã mawa manibainabu hatu itxawashanikiki.
Mai hirabi anu teshtekea manibaĩshãkanikiki.
7 Ha bai namaki ũpash habai akairã,
ha ũpashanã, ana hawẽ kushipa bena inãshanikiki.

Nukũ Deus nai anu hiweakiaki, na nawati hãtxarã

115 1 Senhor Deusuũ, nuku kẽwãma
ibubis mĩ pepakiri mimebi kẽwẽ.
Mĩ txanimawẽ inũ mĩ nuikipawẽ taea mimebi kẽkũkaĩwẽ.
2 Haskakĩ ikũwãbumã nuku yukakĩ:
“Hanimẽ, matũ Deusrã?” ikaibũ
3 “Nukũ Deusrã, nai anuki!”
Nukũ Deusũnã, haska betxipaiai keska dasibi dami waniki.

4 Habũ Deus ikũwãbumanã, hatũ yushĩ kẽwãti dami wakinã,
hatũ mekẽnẽ ouro inũ prata amisbuki.
5 Ha damirã, hashpa hayabia haska hãtxatirumaki.
Beruyabia hawa uĩtirumaki.
6 Pabĩkiyabia hawa nĩkatirumaki.
Dekĩ hayabia hawa shetetirumaki.
7 Mekẽ hayabia hawa metirumaki.
Taeyabia hawa nikaũtirumaki.
Teshu shuiyabia hawa hãtxa betsa taska kaĩtirumaki!
8 Tsuabũra ha yushĩ kẽwãti dami wamisburã,
habia hatũ dami keskabuki.
Ha habũ hatũ dami ikũwaĩbu habiaskaribuki.

9 Israelĩ enabuũ, matunã, Senhor Deuski txiti ikĩ ikũwãkãwẽ!
Hatunã, nuku merabewakĩ nuku mekekubainikiki.
10 Deusbe nukunabu hãtxashunikabuũ, Senhor Deuski txiti ikĩ
ikũwãkãwẽ!
Hatunã, nuku merabewakĩ nuku mekekubainikiki.
11 Tsuabura Senhor Deuskiri mã pe hãtxakatsis ikairã, haki txiti ikĩ
ikũwãkãwẽ!
Hatunã, nuku merabewakĩ nuku mekekubainikiki.

12 Senhor Deus nuku hakimama nuku shinãkubainikiki.
Nuku duawakĩ nuku pepawakubainikiki.
Nũ Israelĩ enabu duawakĩ nuku pepawakubainikiki.
Habu Deusbe nuku hãtxashunikabu duawakĩ hatu
pepawakubainikiki.
13 Tsuabura shanẽ ibu inũ shanẽ ibuma
Deuskiri pe hãtxamisbu Deusũ habu duawakĩ pepawakubainikiki.

14 Senhor Deusũ hau matũ bababu pawakubainũwẽ,
matuna inũ matũ bakebunarã!

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Senhor Deusũ nai dami wani inũ mai dami wanitunã,
hau matu duawakĩ pepawakubainũwẽ!

16 Nairã, Senhor Deusunaki.
Hamẽ mairã, yurabu yununiki.
17 Tsuabura ma mawa maiwaburã, hanu besti nishmamiski.
Tsuabura ma mawatã ana Senhor Deus habũ kẽwãtirubumaki.
18 Hakia nukubu hiweyushunã,
natiã Senhor Deus nũ kẽwaiĩ. Hanushũ heneama nũ
kẽwãpakeshanaii.

Deusũ dasibi unã keyuikiaki, na nawati hãtxarã

Davĩ kãta kenenikiaki.

139 1 Senhor Deusuũ, mĩ ma ea unãti waimashũ mĩ ma ea
unãhairaii.
2 Dasibi ẽ ikũkainai mĩ ma ea unã keyuaii.
Txaihairabiashũ haska ẽ shinaĩ shũska mĩ tanaii.
3 Hanira ẽ nikaũmis inũ ẽ hanu huĩrukũmis mĩ unaiĩ.
Dasibi ẽ akai mĩ unã keyumiski!
4 Senhor Deusuũ, ẽ hawara hãtxai kai ha hãtxa ẽ tashnimariama
bebũkiri mĩ ma unaiĩ.
5 Ẽ hiwea dasibi ẽ aka tibi mĩ ea kebẽbaunaki.
Mĩ ea tsumashũ hawa heneismaki.
6 Ẽ haska hayatirumabiakẽ mĩ unanepa pehairawẽ
mĩ ea “Habaa!” imakubainaii,
nenumahaira ẽ hari shinãkĩ tapĩtirumawenã.

7 Mĩ Yushĩ henebaini ẽ hani katirumẽ?
Mĩ uĩ keyuaya ẽ hani kai pashai hunei katirumẽ?
8 Nai kuburu keyatapahaira anu ẽ inabiakaĩkenã,
mĩ habianuki.
Mai kini keyatapahaira merã ẽ hari butubiakenã,
mĩ habiaririki.
9 Bari huaikiri beni nuyakaini kasmai
bari hikiaikiri ianẽwã kesuauri ẽ hiwebiakẽ
10 habiaria mĩ ea mekekubaĩshanaii.
Mĩ mekẽ yusiuriwẽ ea tsumashũ mĩ ea heneama ishanaii.
11 Eã shinãkĩ meshutẽ ikai merã ẽ mia hũtãtiru dabanẽ
ha shaba txashapã ea keshebauna betsa wakĩ meshu wanũ ika ẽ
ibiaya
12 ha meshũ ea merabewakĩ mia anua ea hunematirumaki.
Ha meshurã, shaba keskai txashahairamiski.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ha meshu inũ shabarã, minarã, habiaska dabeski.

13 Tsuã ea animẽ, ẽ yura dami wakinã? Habia miã mĩ ea aniki.
Ẽ ewã bake nãti merã nanekinã, habia miã mĩ ea aniki.
14 Haskawẽ taea e itã ẽ mia kẽwaiĩ,
mĩ ea pehaira waniwẽ taeshunã.
Na yura ẽ hayarã, mĩ ea pehaira wani txanima ẽ ikũwaiĩ.
15 Ẽ yura yumeirã, hawa mia anua huneama iniki.
Ẽ hunehaira nanetã ewabiai inũ
mai kini keyatapahaira keska meranua ẽ ewakũkainai
mĩ ea uiniki.
16 Ẽ yura ewairã, mianã, mĩ beruwẽ mĩ uĩ keyuniki.
Mĩ ea haska wani dasibikiri mĩ una merã mĩ ekiri keneni hayaki.
Ẽ dama nanei pabuyariama inũ kaĩtã hati shaba ẽ hiwepakeshanai
ea tanatã bebũkiri mĩ unã keyuniki.

17 Senhor Deusuũ, mĩ shinã unanepa uke merã tapiã bikahairaki.
Haska mĩ shinaĩ itxapa tsuã mikiri tanatirumaki.
18 Ẽ mikiri shinãkĩ tana taewabia mashiti keskakẽ
haska washũ ẽ tana keyutirumaki.
Hakia mĩ shinã tana keyukatsirã,
mia putama mibe ikũkaĩkĩ ẽ mia henetirumaki.

19 Senhor Deusuũ, habũ hatu txakabuwaibu hatu tenãwẽ!
Tsuara eki sinatakauã ea tenãtirubu hatu txai nitxĩwẽ!
20 Tsuabura mikiri hãtxa txakabumisbu inũ
mĩ kena mia hamẽ yui yubakamisburã,
hatu txai nitxĩriawe.

21 Senhor Deusuũ, habu miki sinatakĩ mia danãmisbu inũ
habũ mĩ hãtxa nĩkama mia danãmisburã,
eanã, ẽ hatu danãmarimẽ?
22 Txanima ẽ huĩti hirabiwẽ habuki sinatakĩ ẽ hatu danãmiski.
Haburã, ẽ hatuki sinatatai henetirumaki.

23 Deusuũ, ẽ huĩti uke merã ea unãti wakĩ keyuwe.
Ẽ shinã dasibi haska ẽ pemẽkaĩ, ea unãti wakĩ keyuwe.
24 Haratu baiwẽ ẽ kai uĩkĩ ẽ bai txakabuwẽ kai unãtã
ea pekiri iyukĩ mĩ hiwea bai ikibi ikakiri ẽ hawẽ kanũ ea mekekubaĩwẽ.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hamapai tibiwẽ Deus kẽwãtikiaki, na nawati hãtxarã

150 1 Deus pepahairaki.
Haki nukuti tari hiwe meribi anu bushũ Deus kẽwãkãwẽ!
Nai hawẽruahaira anushũ kẽwãkãwẽ!
2 Haska kushipabu dami wani hawẽ kẽwãkãwẽ!
Hawẽ pepa hawa keyuisma ikibi ikawẽ kẽwãkãwẽ!
3 Trombeta txã akĩ mawakĩ kẽwãkãwẽ!
Harpa dispi itxapaya inũ saltério 10 dispiyawẽ kẽwãkãwẽ!
4 Xaxa abauni nawakauãkĩ kẽwãkãwẽ!
Teperewe inũ mimawati dispiya mawakĩ kẽwãkãwẽ!
5 Mane huiya tsakama tsakama akĩ kẽwãkãwẽ!
Mane huiyawẽ hawẽ hui kaĩmabaĩbaĩkĩ kẽwãkãwẽ!
6 Dasibi hiwebaunabu nũ hawẽ huĩsinaiwenã, Senhor Deus
kẽwanãkãwẽ!
Deus pepahairaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

PROVÉRBIOS

HAWẼ UNANEPA HÃTXAKI

Provérbiosrã, unanepakatsi ikĩ tapĩti hãtxa kayabiki. Tsuara haskai hiwei pepakatsi ikĩ Provérbios una anua tapĩtirubuki.

Unanepã hãtxa kushipakiri yusinikiaki, na hãtxarã

1 1 Davĩ huni bake Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira Salomãonẽ yusĩti
hãtxa 2 hawenabũ tapĩtirubuwẽ taeshũ yusĩkubainikiaki, eska hatu
yuikinã.
Yusĩti inũ, unanepati inũ, merabewakĩ tapĩmati
hãtxa nĩkai hau pekubainũbũ inũ,
3 yusĩti inũ, pe shinãmati inũ, txanima
parãtima inũ, hawa txakabuwatima inũ,
unanuma hiweti inũ, bebũkiri hĩ hĩ ikama
yui pewati hau pehaira tapĩkubainũbũ inũ,
4 hawara bebũkiri unãriabuma tapĩ
hau unanepashanũbũ,
berunãbu shinãmati inũ nĩkaisbuma nemati
hatu tapĩmakĩ hawẽ yusĩti hãtxa
Salomãonẽ hawenabu haskawẽ hiwetirubu
hawẽ kenenika hatu kenemashunikiaki.
5 Yurabu unanepa inũ
tapĩhairanikatũ yusiã nĩkakĩ
ana unanepahairakĩ
dasibi haska tapĩkubaĩmis
shinãkĩ ana shabakabi tapĩtirubuki,
6 unanepabũ yusĩti hãtxa inũ,
habũ haska miyuiwẽ yusĩmisbu inũ,
habũ hunea hãtxa nĩkakĩ pewakatsis ikinã.

7 Senhor Deus duawakĩ haki datekĩ hawẽ hãtxa nĩka pewakĩ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

unanepakĩ tapĩ taewabaĩtirubuki.
Hakia tsuara unaĩsmapabũ
unanepati inũ yusĩti hãtxa pepa danãmisbuki.

Salomãonẽ hawẽ bake yusinikiaki, na hãtxarã

8 Epaã, mĩ ẽ huni bakewẽ taeshũ
ẽ yusiã mia yusinũ nĩkakĩ pewawe.
Mĩ ewã yusiãri danãkĩ nĩkasyamashãwẽ.
9 Mĩ epã yusĩti inũ mĩ ewã yusĩti mĩ heneama
hawẽ mĩ hawẽruai mia uĩtirubuki,
teuti inũ maiti hawẽruahaira mĩ sawea keskarã.

10 Huni txakabubũ mia parãkatsis ikaibu
hawa hatu nĩkakĩ txibãyamashãwẽ.
11 Tsuãra mia yuikĩ: “Nukube kawe.
Hawa shinãma hatu parãtã tsuara tenanũ bukãwẽ.
Hawa nuku txakabuwamabia huai
daĩbaĩkĩ detenũ bukãwẽ.
12 Huni mawa maiwabu maĩ sheamis keska hatu wakĩ
hunibu hiweabu hatu tenãkĩ nũ hatu yamawashanaii.
13 Hatu haska watã hatũ mabu yumetsushũ
mabu betsa betsapa pepa bitã
nukũ hiwe tibi nũ mata watiruki.
14 Haska wai mĩ nukube ka
hawara bitã mibetã habiaskas nũ pashka pewakubaĩshanaii”,
akĩ mia yuiaibu hatũ hãtxa nĩkama danãshãwẽ.
15-16 Mĩ ẽ bakewẽ taeshũ epaã, txakabu txibãyamashãwẽ.
Tsuara hawaira tenãkatsis ikaibube hatũ bai txibaĩ hatube
kayamashãwẽ.

17 Isa peiyabũ uiaĩ berubi birũ wãkinã,
hamẽ amisbuki.
18 Hakia ha huni txakabubũ hatu tenãkatsi ikĩ
birũwã keska wakinã,
ibubis hatũ hiwea mese wakĩ amisbuki.
19 Habunã, kemukĩ mabu besti hatu parãtã bikubainaibu
ibubis haska kemui paranãmisbuwẽ taea
hawẽ henei mawa bestishãkanikiki.

Unanepatũ hatu tapĩmakatsi hatu kenamisbukiaki, na hãtxarã

20 Mae namakis bai tibi hashpa inũ hashpama anushũ
unanepabũ hatũ hui hatu nĩkamakĩ

21 mae hanu hikikaĩti shui inũ hanu itxamisbu anushũri
hatũ yusiã hatu yuikubaĩkĩ:

22 “Berunã hawa tapĩriabumaã,
hawa unãma besti hiwenũ ika haska betxipai
mã hatuki kasheai inũ unanepati hãtxa mã danãmisrã,
hatiã mã heneshanai?
23 Ẽ matu yusiaĩ ea nĩka pewai bekãwẽ.
Ẽ matu nemaya mã ea nĩka pewaya ẽ shinã ẽ matu
atximashanaii.
24 Mã ea nĩkai benũbũ ẽ matu kenabia
hushũ mã ea hawa nĩkakatsis ikamaki.
25 Hakia hukatsi ikama
ẽ yusiã hãtxa danãkĩ
ẽ matu pewakatsi ikai ea anua
mã hawa tapĩkatsi ikamaki.
26 Hakia ma matu anu txakabuhaira huaya
eãri ẽ matu usãshanaii.
Datei mã mawakatsis ikaya
ẽ matuki kasheshanaii.
27 Mai anua niwe bei shubi shubi ibirãkĩ
dasibi matu datebirãkĩ txakabuwabirãkĩ yamawabiranaya
datei mã nuitapaya ẽ matuwẽ ana hawa nuiama ishanaii.

28 Ha shaba haskaitiã tsuãra ea kenabiaya
ẽ hawa hatu kemama ishanaii.
Habũ ea benabiai hawa eki nukuama ishãkanikiki”, iwanã,
hatu ana yuikĩ:
29 “Unanepati hãtxa danãkĩ
habũ Senhor Deus hawa duawakatsi ikabumaki.
30 Hatũ shinã ẽ hatu pewamakatsi ibia ẽ hãtxa danãkĩ
ẽ hatu yusiã nĩkakatsi isbumaki.
31 Hatũ hiweawẽ shinã txakakĩ txakabu tibi amisbuwẽ taea
nuitapai bika tenekubaĩshãkanikiki,
hatũ txakabu itxapa yaniwa keskairã.
32 Hawara pepa betsa betsapa tapĩkatsi isbumawẽ taea
habũ hawa unãma mawashãkanikiki.
Hawa yusiã pepawẽ nuisbumawẽ taea
unaĩsmapa mawai yamashãkanikiki.
33 Hakia habũ ẽ yusiã nĩka pewakubainaibu
unanuma hiwekubaĩshãkanikiki,
hawara txakabu mese huaya dateamarã”, anikiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Unanepairã, habiawẽ pepai hiwekubaĩtirubukiaki, na hãtxarã

2 1 Epaã, mĩ ẽ huni bakewẽ taeshũ
ẽ hãtxa nĩkatã hakimama
ẽ yunuti inũ ẽ nemati hãtxa txibãkubaĩshãwẽ.
2 Unanepabũ mia yusiaĩ nĩka pewakĩ
txanima hãtxa tapĩtã hakimama
haskai hiwekũkaĩshãwẽ.
3 Haskai mĩ unanepatiru inũ
mĩ hawara pehaira unãti watiru tapĩkatsirã,
mĩ kushipa hirabiwẽ Deus yukakubaĩshãwẽ.
4 Pei inũ mabu pepa hunea binũ, iwanã,
benamisbu keska wakĩ
unanepati hãtxa tapinũ, iwanã, benahairakubaĩshãwẽ.
5 Mĩ haska benaiwẽ taea
haska Senhor Deus duawai mĩ dayashũtiru inũ
mĩ hakiri tapĩkĩ unãhairashanaii.
6 Senhor Deusũ yusiã tsuãra pe tapĩkubaĩkinã,
haska unanepatiru inũ haska betsa betsapakiri tapĩhairatiru Senhor
Deusũ yusĩkĩ hatu inãshanikiki.
7 Tsuãra hawa kaneama inũ hawa txanitxakama
pepa besti hiwekũkainairã,
Senhor Deusũ merabewakĩ hatu mekekubaĩmiski.
8 Tsuãra hatu paraĩsma inũ
Senhor Deusũ hãtxa ikũwaĩ txĩtuĩsma
Deusũ habu yaushikĩ mekekubaĩmiski.
9 Pepai hiweabu Senhor Deusũ hatu mekekubaĩmiswẽ taeshũ
miari hawa txanitxakama inũ hawa parananãma
dasibi mĩ pe besti hiwekũkainai mĩ tapĩshanaii.
10 Unanepa hãtxa unãkĩ tapĩtã
mĩ huĩti merã mĩ benima txakayamashanaii.
11 Hawara bika hawaira tapĩtã hakimama
mĩ bebũkiri pe shinãkubainaya
tsuã mia parãtiruma ishanikiki.
12 Deusũ shinã mĩ tapĩhairaiwẽ taea
hunibu txakabu anua inũ
hiwei peabuma anua unanepai mĩ piskukaĩtiruki.
13-15 Deusũ mia mekeaya
tsuara hawẽ hiwea bai pepa henebaini kaima
bai atimapa yushtu keska txibãkĩ
daketapai txakabu mei beyuskĩ
yura betsa isĩ tenemai

hunibu txakabu nawai besi atimapaibu keska
mĩ hawa hatu txibãma ikũkaĩshanaii.
16-17 Deusũ mia unanepa waya
txipash Deusbe yubakatã beneyabiani
Deuskiri hakimatã hawẽ bene ma henebainima
mĩ hakiri hawa unãma
ha aĩbu hininipatũ hãtxa hawẽruawẽ
mia hawẽ kemumakĩ mia yubakatsi ikaya
pe shinãkubaini txakabukatsi ikama
mĩ hawaira putabaĩtiruki.
18 Ha aĩbu hininipatũ hiwe anu tsuara kairã,
ha baiwẽ yura mawai bumis keskabuki.
19 Hawẽ hiwe anu hikitã ana txĩtũkirãtirubumaki,
hawẽ hiwea bai pepa ana betxitã txibãmarã.
20-21 Hakia tsuabũra hawa kaneama
inũ hatuki txanitxakama
pe besti hiwekubaini
na mai anu hiweyukubaĩmisbuwẽ taea
miari pe hiwekĩ bai pepa txibãkubaĩshãwẽ,
pepabũ amisbu keska akubainirã.
22 Hamẽ habu parananãmisbu inũ
hunibu txakabukubaĩmisbu
mibã betsea keska wakĩ Senhor Deusũ hatu urẽshanikiki,
na mai anu ana hatu hiwemamarã.

Unanepai hau unanuma hiwekũkainshanũ yusinikiaki, na hãtxarã

3 **1** Epaã, mĩ ẽ huni bakewẽ taeshũ
ẽ yusĩti hãtxa tapĩtã hawa hakimayamashãwẽ.
Ẽ yunuti hãtxa inũ ẽ nemati hãtxa shinãkubaini
2 benima besti mĩ hiwei txaipakũkaĩshanaii.
3 Dasibibuwẽ nuikũkaini
txanima hãtxa hawa heneyamakubaĩshãwẽ.
Teuti sawea keska wa hatuwẽ nuikĩ txanima hãtxa sawewe,
mĩ shinã uke merã netãkinã.
4 Mĩ haska hiwekũkainaya
Deus inũ yurabu miwẽ benimakĩ mia betxipaikubaĩshãkanikiki.

5 Haska ibubis mĩ unanepaiwẽ akama
hakia mĩ huĩti hirabiwẽ Senhor Deus ikũwãkĩ
haska mia yusiaĩ besti txibãkubaĩwẽ.
6 Hawara dasibi Senhor Deusũ betxipaiai shinãkĩ
mĩ akubainaya Senhor Deusũ mia tapĩmakĩ

hawẽ bai pepa mia yusĩkubaĩshanikiki.
7 Ibubis keĩ: “Ẽ unanepahairaki”,
iwanã, shinãyamakubaĩshãwẽ.
Hakia Senhor Deuski besti datekĩ ha besti duawai
txakabu tibi hene keyutã ana meyamakubaĩshãwẽ.
8 Senhor Deus besti mĩ duawakubainairã,
dau pepa mĩ shea keska waya
mĩ yura kushipakũkaĩshanikiki.

9 Hawara dasibi mabu mĩ haya
inũ mĩ mibã ha dukũ bimi taeai tsekashũ
Senhor Deus duawakĩ ha dukũ inãkĩ hawẽ kẽwãkubaĩshãwẽ.
10 Mĩ haska wakubainaya
mĩ piti aruti hiwe anu mĩ piti mata wakĩ
mĩ uva vinho aruti mai kẽti shumu ewapabuki
mata wakĩ mia bupakemashũshanikiki.

11-12 Hawẽ huni bakẽ kaneaya
hawẽ epã tapĩmakĩ yusĩkubaĩmis keska wakĩ
tsuabura Senhor Deusũ hatu betxipaiai kaneaibu
hatu nemakĩ pewakubaĩmiswẽ taeshũ
epaã, mĩ kaneai Senhor Deusũ mia pewakĩ bika tenemaya hawa danãyamakubaĩshãwẽ.
Hawẽ kushipawẽ mia yunukubaina
hawẽ hãtxa bikabiakẽ nĩkashũkubaĩshãwẽ.

13-14 Prata mane hushupa inũ
ouro mane itxawai hawẽ pepabiaibũ
hakia tsuara unanepai nĩkanikakĩ
ouro inũ prata binumakĩ
dasibi nĩkakĩ tapĩ keyutã
hawẽ benimakĩ hatu binukubaĩshãkanikiki.
15 Hawẽ dauti inũ
meitxikiti inũ pau inũ
teuti pepahaira karuhaira hayabiabũ
tsuara unanepakĩ
ha mabu hawẽrua betxipaihairakĩ bimisburã,
pepabia unanepatũ hawẽ hatu binuhairatiruki.
16 Unanepawenã, aĩbu duapa keskakĩ
nekerishũ mĩ hiwea txaipa mia inãyã
ukerishũ mabu pepa inũ yurabũ mia duawakubainai
mĩ haska hiwekũkaĩtiruki.

17 Unanepa hãtxa txibainã, benimakũkaini inũ
unanepa bai tanabaini unanuma mĩ hiwekũkaĩshanaii.
18 Tsuãra unanepa hãtxa tapĩtã txibaĩ hawẽ hiwetirubuki,
pe mekei benimakũkainirã.
19 Hawẽ shinã unanepawẽ
Senhor Deusũ mai inũ nai dami watã mestẽwaniki.
20 Hawẽ unanepahairawẽ shinãtã ianẽwã pashkatã
nai kuĩ anua basnũ tashnimakĩ taewaniki.

21 Epaã, mĩ shinã pepa arutã haratura pepa inũ
haratura txakabu unãti tapĩtã hawa hakimayamakũkaĩshãwẽ.
22 Haskakũkaĩkĩ Deusũ betxipaiai teuti hawẽrua teua keska
mĩ hawẽ pe hiwekũkaĩtiruki,
23 haki txiti itã hawa dateama kai ana kane taskamarã.
24 Shinã pepai inũ unanepai hiwekũkaini
hanu mĩ huĩrukuaĩtiã hawa dateama inũ
hanu mĩ ushaitiã unanuma mĩ dakatiruki.
25-26 Senhor Deuski mĩ txiti ika
hatũ hawẽ pepawẽ mia inãkubaĩshanikiki,
babui mĩ hawẽ dateyamanunã.
Hanua hawara mesehaira huaitiã mia mekekĩ nemashuna
ha mesẽ mia atxiama ishanikiki.
Ha inũ, hunibu txakabu mibe hiweabu
hatu kupikĩ yamawaya
mĩ hawa dateama ikũkaĩshanaii.

27 Tsuara hawa hayamatũ merabe mia yukai
mĩ ashũtiru hatuki txikishama ashũkubaĩwẽ.
28 Tsuãra merabe mia yukai
ikis mĩ ashũtiru hawa meshukiri manama hawaira ashũwẽ.
29 Mia betxipaikĩ mikiri pe shinãmisbu mia dapi hiweabuki
hatu txakabuwanũ ishũ yubakakĩ shinãyamashãwẽ.
30 Tsuara miki sinatakĩ mia txakabuwamabia
eiskaũ hatube detenameti shinaĩ sinatayamakũkaĩshãwẽ.
31-32 Hunibu txakabu Senhor Deusũ danãkĩ
huni pepabu betxipaikĩ
habu besti haibuwamiswẽ taeshũ
ha hunibu txakabu hawara haya uĩ hawẽ kemui ha keska
miari hayakatsis ikĩ shinãma
hawẽ shinã keska txibãyamashãwẽ.
33 Senhor Deusũnã, hunĩ txakabuwamisbũ
enabu yupukĩ

hakia pepabũ enabu
hatu duawakubaĩmiski.
34 Habu kashekenãmisbu
Senhor Deusri hatuki kasheriamiski.
Hakia hawa keĩsbuma
Senhor Deusũ hatu duawakubaĩmiski.
35 Unanepabu duawakĩ
itxapabũ hatu kẽwãshãkanikiki.
Hakia unaĩsmapabu danãkĩ
tsuã hatu kẽwãma ishãkanikiki,
hatukiri txakabu besti yui hãtxairã.

Hiwea pepa hau txibãkubainũbũ hatu yusinikiaki, na hãtxarã

4 1 Epaã, mã ẽ huni bakebuwẽ taeshũ
ẽ yusiã pepa tapĩkĩ
ẽ hãtxa ea nĩkakĩ matũ hiwea pewakubaĩkãwẽ,
hawara pepa inũ hawara txakabu unãti wakinã.
2 Ẽ yusiã pepa ẽ matu yusĩkĩ pewairã,
hawa hakimakĩ hamakiri shinãyamashãkãwẽ.
3 Earã, ẽ hatũ bakeri iniki.
Ẽ ibu aĩbũ ea betxipaikĩ duawakubainaya
4 ẽ ibu hunĩ ea yusĩkĩ yuikĩ:
“Ẽ mia yusiaĩ shinaĩ
ẽ hãtxa hakimayamashãwẽ,
haska ẽ mia yunuai keska aki
mĩ pe hiwekũkaĩshanairã.
5 Unanepai inũ shinã pepa bestinũ, iwanã,
ẽ yusiã hãtxa hakima taskayamashãwẽ.
6 Unanepa kayabi tapĩkĩ betxipaikĩ heneyamawe.
Mĩ haska waya hatũ mia mekeshũ unãmakubaĩshanikiki.
7 Hamapai betsa mĩ ariama
ha dukũ unanepa inũ hawara pehaira
mĩ unãti watiru tapĩtã
ha shinãkĩ txibãkubaĩshãwẽ.
8 Unanepati miã mĩ betxipaiaya
unanepã mia kẽhaira wariashanikiki.
9 Maiti hawẽrua keska mia sawematã
unanepã mia duawakubaĩshanikiki”, ea wa ẽ nĩkarianiki.

10 Epaã, ẽ yusiã hãtxa nĩkakĩ tapĩtã
ana bari itxapa mĩ hiwekũkaĩshanaii.
11 Unanepa hãtxa ẽ mia yusiaĩwenã,

hawẽ ẽ mia iyu pewashanaii,
bai pepa mia txibãmakinã.
12 Hiwea bai pepa mĩ txibaĩ
tsuã mia nematirumaki.
Ha hiwea pepa txibaĩ hĩ hĩ ikama inũ
hawairabiakaini kanei mĩ hawa huti ikama ishanaii.
13 Ẽ yusĩti hãtxa danãma mestẽwãtã
hakimakĩ heneama txibaĩ mĩ pe hiwekũkaĩshanaii.
14 Huni txakabu ikaibu hatuki dasitã
hatũ txakabu txibãkĩ hatubetã meyamashãwẽ.
15-17 Habu huni txakabubũ hawara txakabuwariama
pe shinaĩ dakatirubumaki.
Yura betsa hawa kanemariama shinaĩ ushatirubumariki.
Hatu detekĩ itimaska wakĩ
habũ hatu txakabuwaibu
hatũ piti inũ hatũ nushutirã,
txakabu besti kaĩmamisbuki.
Hatu dũkekĩ henebaini hatukiri ana hawa shinãma
pe besti ikũkaĩshãwẽ.

18 Huni pepabu hawẽ hiwea hawẽruai
penai shabai taeitiã
bari kaĩkirani bari mananãbi daka
txasha txasha itxakayamai keskai
ana pehairakubaĩmisbuki.
19 Hakia hunibu txakabu hiwekubaini
meshu merã kai hawa unãma
hawaraki huti imisbu keska
haska wakĩ txakabuwakĩ kaneaibu tsuã unãbumahairaki.

20 Epaã, mĩ ẽ bakewẽ taeshũ
pes shũ ẽ yusiã ana nĩkakĩ pehaira wawe.
21-22 Mĩ ekiri tapiaĩ mĩ yura hawa isĩ teneama
ẽ yusiã shinaĩ mĩ hawẽ hiwekũkaĩtiruki.
Hawa benuama hakimama shinãkĩ
mĩ huĩti uke merã ẽ yusiã netã pewakubaĩwẽ.
23 Haskakĩ hiwea kayabi mĩ bitiruwẽ taeshũ
hawara betsa mai anua mĩ betxipaiai
binumakĩ mĩ shinã pe mekekubaĩshãwẽ.
24 Txanitxakakĩ mĩ yuiarã, txakabuharaki.
Ha henekĩ haska ana shinãyamakubaĩshãwẽ.
25 Huni txakabubũ betsa betsapa haikaimas shinãmisbu inũ

tsuãra mia uĩtiruwẽ taea
hatuki hawa dateama hariri mĩ kai
txĩtuãma pe besti shinãkubaini hiwekũkaĩwẽ.
26 Haska hiwekaĩkĩ hanira mĩ kai
bebũkiri shinã pewawe.
Haskai bai tanai nishũ
txakabuwakĩ mĩ kanetirumaki.
27 Kanekĩ bai txakabu txibanũ, iwanã, shinãma
pepas txibãkĩ heneyamakubaĩshãwẽ.

Aĩbu txakabukiri yusinikiaki, na hãtxarã

5 1 Epaã, ẽ unanepa hãtxa nĩkairawe.
Haska eã ẽ tapini miari yusinũ pes shũ ea nĩkawe.
2 Na habiatiã haska tapĩtã shinã pewai
unanepã hãtxa unãtã mĩ hawẽ hãtxashanaii.
3 Eska mia yuinũ ea nĩkawe.
Aĩbu hawẽrua beneyabia kemui hawẽ hãtxa kemutapatunã,
piti sheni pepa mĩ betxipaimis keskatũ binutiruki.
4 Hakia hawẽ hiwea txakabu eskaki.
Tsuara ha aĩbu haska parananãmis
hawẽ hãtxa ana hawẽruama
ni pei mukahaira keska inũ
nupe kenu dabeya keskawẽ hatu meshteabu
isĩhairamisbu keskaki.
5 Ha aĩbũ hatu iyukinã,
hau habe mawai kanũ hatu iyumiski,
hawa hatu niti akama hanu mawa maiwamisbu anu hatu iyukinã.
6 Ha hiwea kayabi baiwẽ kai hawa pe shinãma
hawẽ hiwea mestẽmawẽ taea
hawẽ nuitiruma inũ hawa unãmaki.

7 Haskawẽ taeshũ epaã, ẽ hãtxa ea nĩkatã
ẽ yusĩti hãtxa hawa heneyamakubaĩshãwẽ.
8 Ha aĩbũ hiwea anu hari mĩ kemashĩkẽ
9 haska mĩ hiweawẽ bari itxapa daya txakayamakũkaĩkĩ
mĩ mabu itxawakubainaya
nawa betsa hawa miwẽ nuiama
miki sinatakĩ mia mebĩtiruki.
10 Haskakẽ dasibi mĩ daya pei inũ hawara mĩ dayaima
hau nawa betsã biyamashanũ
ha aĩbu txakabu anu hawa hari kemayamashãwẽ.
11 Hakia ẽ hãtxa danaĩ aĩbu txakabu anu mĩ kakũkaĩmis

atimas mĩ hiwea keyui
mĩ yura unãshubira babukũkaĩkĩ
12 hanushũ ibubis shinaĩ: “Ea yusĩkĩ nemabiabu
haskakĩ hatũ yusiã ẽ danãkubainimamẽ?
Ewẽ nuikĩ ea nemabiabu haskakĩ ẽ hatu nĩkama ikũkainimamẽ?
13 Huni yusinãbũ ea yusiãbu ẽ hatu nĩkama ikimaki.
Hanua ea unãmabiakubainabu ẽ hatu danaĩmaki.
14 Enabu dasibibũ ea uiaĩbũ
txakabu mei ẽ hawẽ benui pemahairashina shinaĩ ẽ dakehairaii”, iwanã,
“Aitĩ itxakayamakĩ mĩ yuikubaĩshanaii.”

15 Hakia ẽ hãtxa nĩkakubaĩwẽ.
Haskawẽ taea mĩ ainã, txatxa ũpash pepa habai keskaki.
Txutanamekatsi ikĩ mĩ ũpash manuai keskakinã, mĩ aĩ besti txutakubaĩshãwẽ.
16 Ũpash pepa bai namaki hukakĩ txakabuwa keskakĩ
aĩbu betsawẽ kemukĩ mekĩ
mĩ hura txaka wama mĩ aĩ besti txutakubaĩshãwẽ.
17 Mĩ ainã, mina bestiki, betsanamarã.
Hau huni betsã mĩ aĩ txutanũ
mĩ aĩ yunuama mina besti wakĩ txutakubaĩshãwẽ.
18 Txatxa ũpash pepawẽ kemukĩ nũ betxipaimiski.
Mĩ aĩ berunãtũ mĩ biai
Deusũ mia inãni habe mia duaya
habe besti benimakũkaĩshãwẽ,
ha txatxa ũpash mĩ betxipaimis keskairã.
19 Txashuwã bake hawẽrua pishta keska
mĩ ainĩ yura hawẽrua mĩ betxipaiai
mia damãbauna hinĩ bitã benimakĩ
ha besti txutakubaĩshãwẽ.

20 Epaã, haskai hawa shinãma
aĩbu huni betsanawẽ mĩ kemukũkainai?
Haskakĩ aĩbu mĩ aĩma
ikutã hawẽ txutxu damãkĩ mĩ mekubainai?
21 Huni tibi mapushũ akubainaibu
haska akaibu Senhor Deusũ uĩkĩ
hawa hakimama shinãkubaĩmiski.
22 Huni txakabũ ibubis hawara txakabuwamisrã,
hawẽ yura txakabũ atxitã
dispiwẽ neakĩ akawamamisbuki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23 Hanua nemati hãtxa tapiãma
danãmisbuwẽ taea mawa kayabimisbuki,
patapa nĩkaismahaira benuirã.

Huni betsã pei biãyukatsis ikai betsã merabewatimakiaki, na hãtxarã

6 1 Epaã, nawa anua mĩ haibũ hawẽ pei biãyukatsis ikaya
merabewakĩ nawa mĩ yuishuna pei inaĩmashũ
txipu nawã hawẽ pei mia yukatiruki,
mĩ haibũ pakamawẽ taeshunã.
2 Miã yunukĩ mĩ hãtxawẽ yubakĩ
ibubis mĩ kaneimawẽ taeshũ mia ma atxiaki.
3 Epaã, haskatũ ma mia atxia kaĩkatsirã,
ibubis nawa pakakatsi ikama mĩ haibu eska wawe.
Harakirira mĩ haibũ mia hãtxa txakabuwatiru dateama
hawaira mĩ haibũ hau pakanũ
ha bebũ ka dãti ishũ yukakĩ ea a txakayamawe.
4 Ushariama inũ hawa huĩrukuãmahaira
5 txashu piayabuki datei pashamis inũ
peiyabu birũki datei pashai nuyakaĩmis keska kaĩ
mĩ hawaira pewatiruki.

Txikishbu haska yusiãwẽ yusĩtikiaki, na hãtxarã

6 Txikishbuũ, ea nĩkakãwẽ.
Unanẽ hawẽ piti arumis bushũ uĩtãkãwẽ.
Haska wamisbu uĩkĩ shinãkĩ
habũ dayakiri tapĩkãwẽ.
7 Ha unã shanẽ ibuuma inũ hatũ yununika hayamabia
ibubis shinaĩ dayatxayamisbuki.
8 Bariã hatũ piti bitã bitãkĩ
hatũ kini anu arukĩ mata wamisbuki,
yurabũ hatũ yunu tsekashũ arumisbutianã.
9 Txikishbuũ, haskaira ana ushayamakãwẽ.
Mã usharã, hatiã bestẽtã mã beniai?
10 Usha paẽ matu atxia tinĩtãtani
shuikukui petã besti mã ushakatsis ikai?
11 Txikishi mã hawa dayamawẽ taea
hawa hayama mã nuitapakũkaĩshanaii,
huni daya hayabumã matũ mabu matu biãbaina keskairã.

Huni txakabubũ hatũ akarã, eskakiaki, na hãtxarã

12 Huni txakabubũ hatu txakabuwamis pe shinãma
txanitxakakĩ txani besti hatu yuibaũmisbuki.

13 Hatũ shinã txakabu hatu unãmakĩ
hau txakabuwanũbũ
beruwẽ hatu yuikĩ hatu shetxiku akĩ inũ
hatũ taewẽ hatu timakĩ inũ
hatũ metutiwẽ hatu metukĩ hatu unãmamisbuki.
14 Hatũ shinã txakabuwẽ taea
shinã txakabuwakĩ haska shinãkubaĩmisbuki,
hau detenamenũbũ hawara huni betsã hakiri txakabu yuishu
hatuki txanikĩ hatu sinatamairã.
15 Haskamisbuwẽ taeshũ habu kupikinã,
txakabuhairawẽ hatu bika tenemakĩ
hawaira betsupe ika keska wakĩ
hatu txakabuwakĩ yamawakĩ keyushanikiki,
hawawẽ ana kayatima hatu wakinã.

Eska tibi Senhor Deusũ danãtxakayamamiskiaki, na hãtxarã

16 Txakabu betsa betsapa akĩ 6 kasmai 7ki amisburã,
Senhor Deusũ hatu uĩ betxipaiama danãtxakayamai
hatuki sinatahairamiski.
Haskakiri matu yuinũ ea nĩkakãwẽ.
17 Ibubis kẽmisbu inũ,
txanitxaka bestimisbu inũ,
hawa txakabuwamabiakẽ
hatũ mekẽwẽ hatu tenãmisbu inũ,
18 hawẽ hatu txakabuwanũ ika
huni betsaki yubakamisbu inũ,
hamapai txakabuwaibu hatu merabewanũ ika
kushibaĩmisbu inũ,
19 huni betsã txakabuwashu hatũ hawa uiãmabia
txanitxakai shanẽ ibuki txanimisbu inũ,
betsabu hau sinatanamenũbũ
hatu txaniwẽ parãmisbu
habu dasibirã, hatuki sinatakĩ
Senhor Deusũ hatu kupishanikiki.

Aĩbu mĩ aĩma txutakatsi shinãtimakiaki, na hãtxarã

20 Epaã, mĩ ẽ bakewẽ taeshũ
mĩ ibu huni inũ mĩ ibu aĩbũ yunuti inũ nemati hãtxa txibãkĩ
nukũ yusiã danãyamakubaĩshãwẽ,
shinãkubaini hawa hakimamarã.
21 Teuti teua keska wakĩ
mĩ huĩti anu netãtã hakimayamakũkaĩshãwẽ.

22 Hatunã, hanira mĩ kai mia mekeshũ iyukĩ
hanu mĩ ushai anu mia mekea inũ,
usha mĩ besteãyã ana mibe hãtxai keskakĩ
mia shinãmakubaĩtiruki.

23 Txanima ha yunuti hãtxa inũ ha yusĩti hãtxarã,
mĩ kai anu bĩ ewapa dekua txasha keskaki.
Mĩ kaneai nemakĩ mia pewaibu inũ hawẽ shinãmati hãtxa mia yusiaĩbu
txibaĩ hiwea kayabi mĩ hayashanaii.
24 Haska inũ, aĩbu betsa txakabu
huni tibibe txutanamemisbũ hãtxa hawẽruawẽ mia parãtirububia
nukũ yusiã hãtxa shinãtã mĩ hawẽ nematiruki.
25 Ha aĩbu hawẽruatũ mia uĩkĩ mia kemumabiaya
hawẽ yurawẽ kemukĩ shinãyamakubaĩshãwẽ.

26 Ha inũ, aĩbu hininipa beneumatunã,
txutanamekĩ hawẽ piti besti benai yukamisbuki.
Hakia aĩbu beneyatũ hawẽ bene parãtã
huni betsa txutamatanã,
mĩ hawara mia keyu biãtiruki.

27 Huni betsã txi dekẽ ikuarã,
hawaira hawẽ tari menumiski.
28 Ha inũ, huni betsa txi dekẽki paia
hawaira hawẽ tae menuriamiski.
29 Habiaskariai huni betsã aĩ beneyabiakẽ
habe txutanamemisrã,
txanima hawẽ kupiti bishanikiki,
txi dekẽ ikua keskairã.

30 Huni betsa bunihairakĩ pinũ, iwanã,
piti yumetsutã pikẽ hawa haki sinatatimaki.
31 Hakia hune yumetsuaya betxitã atxiabu
ha hunĩ hawara hatuna yumetsushurã,
hau 7ki hawẽ mabu hau ana ibu inã keyunũwẽ,
dasibi hawẽ hiwe anu mabu hawara haya inã keyukinã.

32 Hamẽ unaĩsmapatunã,
aĩbu beneya tsuãra txutairã,
ibubis hawẽ hiwea txakabuhairawaikiki!
33-35 Hawẽ benẽ yaushikĩ unãtã

haki sinatairã, txi keskaki.
Ma txakabuwakenã,
hãtxawẽ inũ inãkuĩti itxapawẽ
tsuã nemakĩ daewatirumaki.
Hawẽ txakabu bene hakimakatsi ikama
dete dete akĩ dake watã nitxĩshanikiki.

Aĩbu beneyabiatũ mia txutamakatsis ikai unãmatikiaki, na hãtxarã

7 1 Epaã, ẽ hãtxa nĩkakĩ
ẽ yunuti hãtxa shinaĩrakubaĩshãwẽ.
2-3 Haska mĩ beru yaushikĩ mĩ pe mekemis keska wakĩ
ẽ yunuti hãtxa inũ ẽ yusĩti hãtxa
mĩ mekẽ anu dispiwẽ nea keska wakĩ
mĩ shinã uke merã netã pewatã
shinãkubaini mĩ pe hiwetiruki.
4 Unanepa hãtxakiri shinãkĩ:
“Unanepa hãtxawẽ mĩ hawẽ hãtxatirurã, mĩ pui keska wawe.
Hawaira tapĩtikiri shinanã,
mĩ haibu aĩbu keska wawe.
5 Mĩ hatu haska warã, aĩbu beneyabũ hãtxa hawẽruawẽ
mia txutamakatsi ibiaibũ
unanepati hãtxa inũ hawaira tapĩti shinã
mĩ hayawẽ mĩ pashatiruki.

6 Shaba betsatiã ẽ hiwe hanu uĩti shui bepẽshũ hune ẽ uiãyã
7 berunãbu hawa shinã pepa biriabuma ea daĩbainaibu
hatube berunã betsa unaĩsmapahairari kai ẽ betxia
8-9 ma bari kai meshuaya ha berunã bai tanabaini
bai betsa ketãbaini kapukebaini
aĩbu paranananikatũ hiwekiri kayãbis kaya
10 ha aĩbu hawẽ hiwe anua ha berunãki nukunũ ika
tashnikirani hawẽ batxi inũ hawẽ besu hawẽrua
hininipa beneuma keska
11 bebũkiri hawa shinãma hawaira hãtxai
inũ hawẽ hiwe anu dayaisma
12 mae ewapa anu bai inũ praça bai kesha tibi anu nikũkaĩkĩ
ha dukũ huni huai atxikatsi manakubaĩmis ha berunãki nukutã
13 ikushũ hãtsu hãtsu atã hawa dakeama yuikĩ:
14 “Haska ẽ yubakashina
ikis ẽ yushĩ deus daewati ina sheni ẽ hatu kuamakĩ keyushuki.
Ẽ ma piti hayaki.
15 Haskawẽ taea miki nukunũ ika ẽ tashnikiranaii.

Haska betxitanũ ika hukirã ẽ ma miki nukushuki.
16 Egito anua tari hawẽruawẽ
ẽ dakati bebekãkĩ pewatã
17 mirra inũ aloés inũ canela sheni inihairawẽ ẽ txa abirãshuki.
18-20 Ẽ bene hanumaki. Nãta txai kashiãki.
Pei itxapa bushiãwẽ taea ushe babekeriamakẽ
txĩtũriamawẽ taea
ẽ hiwe anu kanãwẽ, haria penariama
meshu hirabi txutanamei betxipainamei
nũ benimanunã", akĩ

21 hãtxa hawẽruawẽ yuikubaĩkĩ heneama
ha berunã hawẽ shinã betsa wa
22 ana hawa shinãma habe ha itxũ kaimaki.
Ina awa tesenũ ishũ hawa unãma
dispiwẽ neshashũ ninibaĩkĩ iyumisbu keska inũ
txashu birũ merã hikia
23 pia kuĩwẽ tsakakĩ pishtxakash amisbu keska inũ
peiyabu hui hisĩ txaipa biruãbuki hikimisbu keskairã,
ha berunãtũ aĩbu hininipa txibaĩ
mawai kaikiki, hawa unãmarã.

24 Haskakẽ epaã, ea nĩka pewakĩ
ẽ hãtxa shinãkubaĩshãwẽ.
25-27 Ha aĩbu hininipã hiwe anu kai
hawẽ bai tanabaini itxapa mawamisbuki.
Aĩbu hininipã hatu iyushũ txakabuwaya
huni itxapa ma debuabuwẽ taeshũ
haska aĩbu hininipã hatu amisbu shinãkĩ
miãri kanei hatxũ kayamashãwẽ,
ha baiwẽ kai mawai benukatsi ikamarã.

Unanepã hatu tapĩmakatsi hatu kenamiskiaki, na hãtxarã

8 1 Ha unanepa hãtxa huni keskatũ
hawẽ hãtxa tashnimakĩ hatu tapĩmakatsi ikĩ hatu kenamiski.
Ha tapĩmanika hãtxa huni keskatũ
hawẽ hui kaĩmakĩ hatu nĩkamamiski.
2 Unanepa hãtxa inũ tapĩmanika hãtxã hatu nĩkamamisbuki,
mananãshũ inũ bai kapukea anu niti ishũ yuikinã.
3 Mae ewapa mishki kenebaunibu
hikiti shui hawẽ beputi anushũ
hatũ hui nĩkamakĩ hatu yuikĩ:

4 “Hunibuũ, matu inũ matũ bakebu anu ẽ matu hãtxa waii.
5 Mã berunã hawa tapĩriabuma inũ unaĩsmapabuũ,
haskai mã unanepatiru inũ mã nĩkanikatiru ea tapĩkãwẽ.
6 Hãtxa pepa putatima hatũ ẽ matu merabewatirã,
ẽ eaki. Nĩkakãwẽ.
7 Haska ẽ matu yuiai txanimaki.
Txani hãtxa yuiaibu ẽ betxipaismaki.
8 Dasibi ẽ hãtxarã, yui kayabiki,
haska ẽ matu yuiai ẽ kanetirumarã.
9 Habũ itxapa shabakabi tapĩtirubu inũ
shabakabi nĩkatirubunã,
ẽ hãtxari shabakabi pepa nĩkakĩ
hawa ẽ kaneama nĩkamisbuki.
10 Ha dukũ benakinã,
yusĩti kayabi inũ tapĩti kayabi
benakĩ tapĩkubaĩkãwẽ.
Haska mĩ tapiainã, mane prata inũ
mane ouro betxipaibiamisbu binuhairaki.
11 Unanepati hãtxarã,
hawẽ hiwei pehairakũkaĩkĩ
hamapai mabu nẽkati hawẽrua kushipahairabiakẽ binuaki.
Hamapai mabu sharabu haya mã hawẽ kemubiamis
ha unanepati hãtxã dasibi binuaki.”

12 Ea huni keskai unanepa hãtxakĩ yuikĩ:
“Ea unaneparã,
ẽ haibu tapĩhairanikabe ẽ habe ketashameaki.
Habe merabenaĩ ẽ hawa ariama
nuku dabe yubakakĩ pe shinãtã
pehaira nũ yusĩmiski.
13 Senhor Deuski datekĩ duawakubaĩkinã,
txakabu danaĩ mĩ haki sinatatiruki.
Eanã, nati txakabu ẽ danãmiski:
ibubis keaĩbu inũ, ha:
‘Ẽ eã besti hamapai unã keyuaii’, imisbu inũ,
hiwe txakakubaĩmisbu inũ,
txanitxakakubaĩmisbu eã ẽ hatu danãhairamiski.
14 Txakabu unãti wanika inũ
pepa unãti wanika kushiparã, ẽ ea bestiki.
Ẽ unã keyuaiwẽ taeshũ
bebũkiri hawara ẽ akatsis ikai yubakatã
ẽ akubaĩmiski.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Ewẽ taea shanẽ ibui kushipakĩ
hatunabu shanẽ ibushũkĩ pe hatu yunukubaĩtirubuki.
16 Ewẽ taea mai pakea anua
shanẽ ibubu inũ, hatũ bakebu inũ, shanẽ ibu beshmasbũ
hawara pe inũ hawara txakabu
hatunabũ akaibu pewẽ besti hatu yunukĩ unãti watirubuki.
17 Tsuabũra ea betxipaiaiburã,
eãri ẽ hatu betxipaimiski.
Tsuabũra ea benai eki nukumisbuki.
18 Ea benakĩ ea shinaĩbu
pewẽ hatu manakukĩ hatũ hiweti mabu pepa
inũ benimai hiweti ẽ hatu inãkĩ duawamiski.
19 Ea nĩkakĩ tapiaĩburã,
pehairawẽ ẽ hatu manakukĩ inãkatsis ikairã,
ha ouro mane has inũ prata mane has binuhairaki.
20 Ẽ ea unanepa kairã,
bai pepa yushtumawẽ kakĩ
hawa hatu kanemama yunuti kushipa
ẽ hatu unãti wamakubaĩmiski.
21 Tsuabũra ea betxipaiaiburã,
hawena ẽ inaiĩ, hamapai pepa bitã
hawẽ hiwe anu arukĩ hau itxawashanũbunã.

22 Senhor Deusũ mai inũ nai dasibi
dami wakĩ taewariama
ea dukũ ea tashnimaniki, ẽ unaneparã.
23 Mai dami wariama ea dukũhaira ea dami wakĩ taewaniki,
hawa mai anu betsa tashniriamahairatianã.
24 Ianẽwã tibi hayariama inũ,
hene tibi inũ hanua txatxa beai ũpash tibi habariama
ea dukũ tashnimatã Senhor Deus ea hayaniki.
25 Mati keyatapa inũ mawa tibi dami wariama
ea dukũ tashnimatã Senhor Deus ea hayaniki.
26 Ha mai hirabi anu bai wati tibi inũ,
ha mai mishpu bitã mai hirabi ha dami wani ariamabia
ea dukũ ea tashnimaniki.
27 Natukã nai namã ianẽwã dami wariamakẽ
ha bebũ ea dukũ ẽ hayai taeniki.
28 Nai anu nai kuĩ dami wariama inũ,
ianẽwã hanua hene tashniai dami wariama inũ,
29 ianẽwã kebẽkĩ hawẽ kesua kesha tibi pewariama inũ,
mai haki dakati pewariama

30 earã, habe ketashamekũkaini
hawa pashkama Senhor Deusbe ea unanepa hanu ẽ habe iniki.
Ewẽ benimakũkainaya
Senhor Deus bebunua bari tibi hawa pashkama
habe benimai ẽ beyuskũkainiki.
31 Deusũ hunibu bawaiwẽ taea
habu shinaĩ hatuwẽ ẽ benima txakayamakũkainiki,
mai hirabi hiwemashinawẽ taea haki beyuskũkainirã.

32 Ea unanepa ẽ matũ epa keskaki.
Natiã ea nĩkairakãwẽ.
Ẽ akubaĩmis ea txibaĩ
mã benimakũkaĩshanaii.
33 Ea unanepakiri ẽ matu yusiaĩ nĩkakĩ tapĩkĩ
ea danãyamashãkãwẽ.
34 Earã, ẽ bepẽmanaki.
Tsuabura ea anu hushũ
dasibi ẽ yusiã bari tibi ea nĩkakubaini txĩtuãma
ẽ hatu mekea haya habũ ea nĩkai benimakubaĩshãkanikiki.
35 Tsuãra ea benai eki nukutanã,
hatũ hiwea kayabi bishãkanikiki,
haska Senhor Deusũ betxipaimis txibãmiswẽ taeshunã.
36 Hakia tsuãra txakabuwakĩ
kanetã ea henebainirã,
hawẽ hiwearã, ibubis txakabuwashãkanikiki.
Hatũ ea danainã,
hawẽ mawa betxipaikiki”, anikiaki.

Unanepa inũ unaĩsmapakiri yusinikiaki, na hãtxarã

9 1 Unanepã hawẽ hiwe wakĩ
7 txibu hawẽrua nitxĩkĩ kushipa watã
2 hanushũ berunãbu hatu yusinũ, iwanã,
piti hawẽrua tibi hatu pimakatsi hawẽ ina deteshũ
hanushũ ha nushuti vinho pepa pewatã hakishũ piti
tapu hatu pewashũtã
3 hawẽ tsumabu mati mapetã
mae ewapa anu hiweabu hatu
sai akĩ eska hau hatu yuitanũ yuikĩ:
4 “Berunã tapĩsbuma inũ unaĩsmapabuũ,
neri bekãwẽ.
5 Piti ẽ matu pewashũshu inũ
vinho pepa ẽ matu pewashũshu

pikĩ neshui bekãwẽ.
6 Tapĩhairanika hãtxa ana danãma
tapĩhairatã hiwekubaĩkãwẽ,
haska tapĩhairai hiwemisbu keskai hiweirã, hatu atãkãwẽ”, aka
bushũ

7 tsuara merabewakatsis ikĩ hatu pewabiabu
huni txakabubu hawaira sinatamis
hawa haska tapĩkatsi ikama
haki hãtxa txakabuhairai
haki kashe bestitirubuki.

8 Habu kashei hawaira sinatamisbu nemakĩ
mĩ hatu tapĩmapaia
miki sinatakĩ mia danã bestishãkanikiki.
Hakia huni unanepa nemakĩ mĩ tapĩma
shinã pewatã miwẽ benimatiruki.

9 Hamẽ huni unanepa mĩ yusiã nĩkakĩ tapĩhairai
ana unanepa txakayamashanikiki.
Huni pepa mĩ yusiã mia nĩkatã ana itxapa tapĩshanikiki.

10 Unanepai taekinã, Senhor Deus ha dukũ nĩkatã duawakubaĩtiki.
Deus meribi pepahaira mĩ unainã,
hawaira tapinika mĩ ikũkaĩtiruki.

11 Tsuara ewẽ taea unanepairã,
hawẽ hiwea bari itxapa hiweshanikiki,
Deusũ ana hiwemakubainarã.
12 Mia mĩ unaneparã,
hiwei pekĩ pepa besti mĩ bikubainaii.
Hakia patapai mĩ nĩkaismamisrã,
harã minaki, txakaburã,
mĩ hawa biama ishanairã.

13 Tsuara nĩkaisma pataparã,
aĩbu txakabu unaĩsmapa
hawa unãma txani besti yuimis keskaki.
14 Mae ewapa mananã anu
hawẽ hiwe beputi anu shabakã tsauti anu tsaushũ
15 hunibũ hawa shinãma
hatũ shinã pepawẽ bai tanabaini buaibu

ha nĩkaisma patapa aĩbu keskatũ hatu kenakĩ:
16 “Berunã tapĩriabumaã,
neri bekãwẽ”, akĩ
habũ pe shinãbuma hatu yuikĩ:
17 “Ũpash yumetsutã akarã, pehairaki.
Misi huneshũ piarã, nuehaira mĩ unaiĩ”,
akĩ hatu yuia
18 ha aĩbu keskatũ hatu kena bumisburã,
habu unaĩsmapabu hari pe dabanẽ mawa kayabi anu buaibu hawa
unãbumaki.

Salomãonẽ yusĩti hãtxa kene pewakubainibukiaki, na hãtxarã

10

1 Salomãonẽ unanepa hãtxa nĩkakãwẽ.
Hawẽ bake unanepatũ hawẽ epa benimawamisbuki.
Hakia hawẽ bake nĩkaismatũ
hawẽ ewa kashamakĩ punu nuka wamisbuki.

2 Mabu besti itxawakĩ hatu parãtã itxawairã,
hawẽ pe hiwetirubumaki.
Hakia haska Deusũ betxipaiai pepa besti txibãkubaĩmisburã,
mawa kayabi anu kama piskutirubuki.

3 Huni pepabu buniaibu
Senhor Deusũ merabewakĩ
hatu piti inãkĩ bunimamamiski.
Hakia huni txakabubu hawara piti pepawẽ kemuaibu
Senhor Deusũ hatu yaniwamaismaki, kupikinã.

4 Tsuara eskarabes dayamis
hawa hayama nuitapakubaĩmisbuki.
Hamẽ tsuara daya txakayamamisburã,
dasibi hayakubaĩmisbuki.

5 Unanepabũ mibãshũ
bari tibi hushiaĩ tsekashũ
hatũ hiwe anu arumisbuki.
Hakia mibã biaimashũ
tsuara haki petxitã biama benushinarã,
txipu nuitapai ea iki dakemisbuki.

6 Huni pepabu hatũ pepawẽ Deusũ hatu duawamiski,

hawẽ pepawẽ manakukinã.
Hakia huni txakabũ bemakis hatu pewabiakĩ
uke merã txakabu shinaĩ hatube detenamemisbuki.

7 Huni pepa uĩkĩ Deusũ duawamis
betsabũ hawẽ pepa shinãkĩ hakimaisbumaki.
Hakia huni txakabukiri hawaira hakimamisbuki.

8 Unanepabunã, yunuti hãtxa pepa
hawaira nĩkamisbuki.
Hakia habu patapakĩ hãtxa txakabu yuimisburã,
hawaira txakabui benushãkanikiki.

9 Tsuabura pe hiwekĩ
hawa txakabu meisbuma
hawaki dateama unanuma hiwekubaĩmisbuki.
Hakia tsuabũra txakabu mekĩ hunebiamisbu
hatũ txakabu shabakabi betxitã hatu dake washãkanikiki.

10 Tsuãra huni betsa parãmakĩ
beruwẽ hatu unãmakĩ
hatukiri shetxiku amisrã,
unãtã hatu itxakawakĩ hatu nuitapawamisbuki.
Unaĩsmapatũ pe shinãma
hawaira hatu hãtxa yuibauni txanikaũmisrã,
hawẽ txakabuwẽ taeshũ
hakiri pe shinãma hatu itxakawashãkanikiki.

11 Huni pepabũ yusĩti hãtxa pepawẽ merabewakĩ
Deusũ hiwea kayabikiri hatu tapĩmakubaĩmisbuki.
Hakia huni txakabũ bemakis hatu pewabiakĩ
uke merã hune shinã txakakĩ
hatu txakabuwamamisbuki.

12 Dananãkũkaini sinatanamei detenamemisbuki.
Hakia huni nuikipanã, hawara txakabuwashinabu
hatu daewatã hatũ txakabu hakimawatirubuki.

13 Unanepa hãtxakinã,
hãtxa unanepa yuimisbuki.
Hakia tapĩ pewaisbuma
unaĩsmapatũ hawẽ hãtxa pe mekeama

txakabu yuiaibuwẽ taeshũ
danaĩ haki sinatakĩ hatu kakush kakush amisbuki.

14 Unanepabũ hawẽ unanepati hãtxa mekekĩ
hawaira yuisbumaki.
Hakia unaĩsmapabũ hatũ hãtxa hawaira yuikĩ
mese wakĩ hatu sinatamamisbuki.

15 Huni mabuyabunã, tsuãra hatu txakabuwaibu
hawẽ peiwẽ pakakĩ hatu nematirubuki.
Hakia nuitapaibu tsuãra hatu txakabuwabu
hawaumawẽ taea hawa hatu nematiruma hawawẽ
pashatirumaki.

16 Huni pepabu dayakubainaibu
manakuti pepa bitã hiwea kayabi hayashãkanikiki.
Hakia huni txakabubu daya peama kanemisburã,
hatũ manakuti birã, txakabui pikumisbuki.

17 Tsuãra kaneaibu pe hatu yusiãbu nĩkamisburã,
pe hiweshãkanikiki, hawa benuamarã.
Hakia pepa hatu yusiãbu danãkĩ nĩkaisbuma
hatũ hiwea benushãkanikiki.

18 Txanitxakamisbu hune mia danaĩ sinatabiai
mia hawa yuiamaki.
Hakia unaĩsmapabu tari hãtxabiaibũ hawenamabia
dasibi ikaibukiri hatu yuibaũmisbuki.

19 Tsuãra hawara tibikiri yui hãtxa txakayamakinã,
kanekubaĩmisbuki.
Hakia unanepaburã, mawaira hãtxaisbumaki.

20 Huni pepabũ hãtxarã,
mane prata karu pepa keskaki.
Hakia huni txakabubũ shinanã,
hawa pemahairaki.

21 Huni pepabũ hawẽ hãtxawẽ hatu yusĩkĩ
itxapa hatu tapĩmamisbuki.
Hakia huni unaĩsmapabũ
pepa shinãkĩ katutiruma mawamisbuki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22 Senhor Deusũ tsuara hatu duawakinã,
mabu pepa itxapa keska hatu inãkĩ benimawamiski,
hawa hatu bika tenemakĩ isĩ tenemamarã.

23 Huni unaĩsmapatũ txakabu tibi wakubaini
hawẽ besti benimakũkaĩmiski.
Hakia huni unanepa hawẽ unanepawẽ benimamiski.

24 Huni txakabubu hawara huriamabiakẽ
haki datehairamisbu hatuki nukuai meshãkanikiki.
Hakia hawara huni pepabũ haska betxipaimis uĩshãkanikiki.

25 Niwe kushipahaira shubi shubi ibirãkĩ
huni txakabubu yamawakĩ keyushanikiki.
Hakia huni pepabunã, hawa meama
hawama hiwekubaĩshãkanikiki.

26 Huni txikishbu hawẽ tsumapã hatu yunubia ashuaĩsmarã,
bimi bũkash piabu hatũ sheta mashesh wakĩ
txakabuwamis keska inũ,
txi kuĩmã hawẽ beru hatu betxeshkĩ
txeshãwãmis keskabuki,
tsuã hatu betxipaiamarã.

27 Senhor Deuski datekĩ duawakubainaibu hatũ hiwea txaipa
hayayushãkanikiki.
Hakia huni txakabubu hatishuĩra hiweama ishãkanikiki.

28 Huni pepabũ hatũ manakuti pepa huaya bi benimashãkanikiki.
Hakia huni txakababũ hatũ manakuti pema huaya
benu bestishãkanikiki.

29 Senhor Deusũ hatu mekekinã,
habũ pepa wakubainaibu hatu mekemiski.
Hakia habũ txakabuwakubainaiburã,
Senhor Deusũ hatu kupikĩ yamawamiski.

30 Huni pepabu hatũ hiwea
betsa taska kane hayama ishãkanikiki.
Hakia huni txakabubu na mai anu hiwei ikibi ikama ishãkanikiki.

31 Huni pepã kesha anua hãtxa unanepa tashnimiski.

Hakia habũ txakabu yuikubaĩmisbu
kupikĩ hatũ hana meshtea keska wakĩ
hatu nesewashanikanikiki.

32 Huni pepabũ hawara pepa yuikĩ habũ nĩkaibu hatu
benimawakubaĩmisbuki.
Hakia huni txakabubũ yuikĩ
atimapa hãtxa besti yuikubaĩmisbuki.

11 1 Hawẽ balançawẽ tana pewamarã,
Senhor Deusũ danãkĩ betxipaismaki.
Hamẽ hawẽ balançawẽ tana pewamisrã,
Senhor Deusũ betxipaimiski.

2 Tsuara ibubis kẽbiamis
hawara txakabu ashiã tashniaya dakeshanikiki.
Hakia habu ibubis hawa keĩsbumarã,
unanepaki.

3 Huni pepabũ hatũ beya pepa tapĩtã txibãmisbuki.
Hakia huni txanitxakamisbũ
ibubis txakabuwakubaini
hawẽ txani hãtxawẽ taea yamamisbuki.

4 Senhor Deusũ hanu unãti wakĩ hatu kupiaitianã,
tsuara mabu itxapayabia
hawa hatu merabewatirumaki.
Hakia tsuara hawẽ yunutiwẽ parananãma ikũkainairã,
mawa kayabi anua Senhor Deusũ hatu pashawashanikiki.

5 Huni pepabũ kaneaibũ
ha yunuti pepatũ hatũ shinã
hatu kayatapĩmakubaĩmiski.
Hakia huni txakabubũ kanekĩ
hatũ txakabuwẽ ibubis ana pikumisbuki.

6 Huni pepabũ yunuti pepa shinaĩ txakabu anua pashamisbuki.
Hakia parananaĩ huni betsã hawara bianũ ika hawẽ kemumisburã,
hatũ txakaburã, hawẽ yabukua keskaki.

7 Hamẽ huni txakabu hiweshũ
hamapai tibi itxawanũ ishũ shinãbiamisbu
mawai hakimai dasibi keyushanikiki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 Huni pepabu tsuãra hatu bika tenemaibu
Deusũ hatu pashawakĩ merabewatã
hanushũ huni pepatũ shãtukũ huni txakabu
Deusũ hatu bika tenemamiski.

9 Huni txakabũ habe hiweabu
hawẽ hãtxa bestiwẽ hatu nuitapawamisbuki.
Hakia tsuabura hatu itxakawabiabu
unanepa hãtxawẽ pepabu
ibubis mekei pashatirubuki.

10 Huni pepabũ hatũ daya pepawẽ hamapai itxawaibũ
mae anu hiwea dasibibu benimakubaĩmisbuki.
Hamẽ txakabubu mawaibũ
mae anu dasibi hiweabu benimai besimisbuki.

11 Huni pepabũ hatũ hãtxawẽ hatu merabewakĩ
hatũ mae pewakĩ ewawakubaĩmisbuki.
Hakia huni txakabubũ hãtxa txakabuwaiwẽ taea
hatũ mae txakabuwaya
yurabũ henebaĩmisbuki.

12 Pe shinaĩsbumã hatũ haibuaibuki hãtxa txakabumisbuki.
Hakia unanepaburã, haska shinaĩ hãtxaisbumaki.
Pes bestikubaĩmisbuki.

13 Huni txanikepatũ hawa huneama
dasibi hatu yuibaũmisbuki.
Hakia huni pepatũ hawara hune nĩkatã
hawa hatu yuiama mekekubaĩmisbuki.

14 Shanẽ ibu yununika pepamakẽ
ha txibaĩ hawenabu babui petirubumaki.
Hamẽ shanẽ ibũ hatu meke pewakinã,
hawẽ merabewanika unanepa itxapabũ merabewakĩ
yusĩ pewabu hatu nĩkatã
hawenabu hatu piskumatiruki.

15 Huni betsã hatu pei biãyukatsis ikai inãbumakẽ
tsuãra yubatã inãmaimarã, harã, nuitapashanikiki.
Hakia tsua haska shinãmakĩ amaismarã,
unanuma hiwetirubuki.

16 Aĩbuaibu duapa pepabu
betxipaikĩ hatu kẽwãkubaĩmisbuki.
Hakia tsuara yurabuki hawa dateama
hawẽ hãtxa kushipawẽ hatu mesewatã
pei itxapa bi bestimisbuki,
tsua hatu kẽwãmamarã.

17 Tsuara nuikipakĩ hatu merabewamiswẽ taea
ibubis pe hiwekũkaĩriamiski.
Hakia tsuara hatuki sinatai hatuwẽ nuisbumawẽ taea
ibubis hiwe txakariakubaĩmisbuki.

18 Hunibu dayatxakamisbu manakukinã,
parã bestishãkanikiki, hawa pe inãmarã.
Hakia tsuara parananãma pepa wakubaĩmisburã,
hawẽ manakuti pepa inãshãkanikiki.

19 Yunuti hãtxa pepa kushipa txibãkubaini
hiwea kayabi anu kashanikiki.
Hakia txakabu akaibu txibainã,
hawẽ taea mawa kayabi anu kashanikiki.

20 Tsuãra txakabu besti wanũ, iwanã, shinãmisbu
Senhor Deusũ hatu betxipaiama danãmiski.
Hakia tsuãra hawa txakabu meisma
pe besti hiwekubaĩmisbu
Senhor Deusũ hatu uĩ benimahairamiski.

21 Txanima kayabi huni txakabubu
hanu hatu kupiaitiã hani pashatirubumahairaki.
Hakia pepabu hawa hatu kupiama
hawama kaĩbaini pashashãkanikiki.

22 Aĩbu hawẽruabia hawa tapĩkĩ
pe shinaĩsmarã, hamẽki.
Ina yawa hawẽrua wakatsi
ha mane ouro meitxikiti karuhairawẽ hamẽ
deuwatirubu keskarã.

23 Huni pepabũ haska betxipaimis akinã,
pepa tashnimakubaĩmisbuki.
Hakia huni txakabubũ hawa shinãma haska betxipaiai

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

akĩ hatu sinatamamisbuki.

24 Tsuabura hawa yaushiama hawẽ hawara pashkatã inananãmisbu
hatu inãmisbu binumakĩ itxapa bikubaĩmisbuki.
Hakia inananãma yaushimisbu
hawa hayamai nuitapamisbuki.

25 Hawara haya yaushiama pashkatã
hatu inaĩwẽ taea
hatũ hawara Deusũ hatu inãkubaĩmiski.
Tsuabũra hawẽ mabu hatu inãmis
betsabũ hari inãriamisbuki.

26 Tsuabũra hawẽ shekiwã trigo
hawẽ karu ana shekeshanũ, iwanã,
yaushiai keskakĩ mekekĩ aruyukẽ
hakiri hãtxa txakabu yuimisbuki.
Hakia tsuabũra hawẽ shekiwã trigo
hawẽ karu shekema peiwẽ hatu inananãmisbu
hatu duawamisbuki.

27 Tsuãra pewẽ hatu merabewakĩ duawaya
haska aki pe hiwea uĩtã betxipaishãkanikiki.
Hakia tsuabũra txakabuwakubainaibu
habia hawẽ txakabũ hatu atxishanikiki.

28 Mabu itxapa haya ha bestiwẽ hiwenũ ikubaĩmisbu
ni pei shanatã niri imis keskabuki, benuirã.
Hakia hi hawẽ pei niri iki keyubiatã
ana hukũkirãmis keskai
huni pepabu bika tenebiatã
ana hawa teneama pe besti hiwekubaĩtirubuki.

29 Hawenabube hiwea merabewakĩ hatu pe mekeama
pashkakainima hawa hayama ishanikiki.
Hanua unaĩsmapaburã,
unanepabũ hatu tsuma wakubaĩmisbuki.

30 Tsuabũra yunuti pepa kushipa txibaĩ
hiwei petirubuki.
Yura betsa txakabubiakẽ
tsuãra ha huni hawẽ shinã betsa wamakĩ

Deus txibãmairã, ha huni unanepaki.

31 Na mai anu hiweabu pepabũ
hatũ manakuti pepa biaibũ
habũ Deusũ hãtxa nĩkaisbuma inũ
txakabuwamisbu hatu manakukĩ
haska betxipaimisbu txakabuhairawẽ hatu kupishanikiki.

12 1 Tsuãra nemati betxipaikĩ txibainã,
habiawẽri unanepati hãtxa betxipairiaikiki.
Hakia tsuara nemakĩ yusĩbiabu danãmisburã,
unaĩsmapa bestiki.

2 Huni duapa pepabuwẽ taeshũ
Senhor Deusũ hatu duawakubaĩmiski.
Hakia yusĩti pe shinãma
parananãkĩ txakabu besti yui dakeisbumarã,
Senhor Deusũ danãkĩ hatu kupishanikiki.

3 Hunibũ txakabuwamisburã,
ha txakabunã, hawẽ hatu mestẽwãtirumaki,
hiwe txibu hayama keskarã.
Hakia huni pepabu hatũ hiwea mestẽwãti
hi tapũ uke merãhaira beshea keskabuki,
tsuã hatu betsetirumarã.

4 Aĩbu unanepa pepatũ hawẽ bene duawakĩ
shanẽ ibuhaira keska wa hawẽ taea kẽtiruki.
Hakia hawẽ aĩ txakabutũ hawẽ bene duawakĩ merabewama
hawẽ hiwea txakabuwamakĩ
nuitapawamiski, ana hatu shinãtima wamakinã.

5 Huni pepabũ hawara pepa besti akatsi ikĩ
ha besti shinãkubaĩmisbuki.
Hakia txakabubu parananã bestikatsi shinãkubaĩmisbuki.

6 Huni txakabubũ hãtxarã,
hanushũ hatu tenãti birũ keskabuki.
Hakia huni pepaburã,
hawẽ hãtxa pepawẽ taea
hamapai txakabu anua piskutirubuki.

7 Huni txakabubũ kanekubaini

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hawẽ hiwea beshtekei mawamisbuki.
Hakia pepabu hatũ hiwearã,
unanuma hiweyukubaĩmisbuki.

8 Tsuãra pe shinãkĩ hawaira tapĩhairanikarã,
haburã, hatu kẽwãkubaĩmisbuki.
Hakia tsuara tatima unaĩsmaparã,
hawa hatu kẽwãma danãkubaĩmisbuki.

9 Tsuara kẽwãma danãbiaibũ
hawẽ tsumapã merabewakĩ dayashuna haskai
pe hiwetirubuki.
Hakia tsuara kẽwãbiakubaĩmisbu
hawẽ piti itxapa hayamakẽ pematiruki.

10 Huni pepabũ hatũ inabuwẽ nuikĩ
hatukiri shinãkĩ pe mekekubaĩmisbuki.
Hakia huni txakabuburã,
hamapai tibiwẽ hawa nuiama
hakiri shinaĩsbumaki.

11 Huni dayakaparã, hatũ bai anu mibã
piti hamẽ imiski.
Hakia unaĩsmapatũ hawa daya pepa akamarã,
hawa piti itxapa hayatirubumaki.

12 Huni txakabubũ hawara txakabu betxipaikĩ shinãmisburã,
hisĩ keskawẽ neshea hani pashatirubumaki.
Hamẽ huni pepaburã,
hi tapũ txaipa haya keska
hatũ shinã pepawẽ kushipakĩ
pepawakubaini mestenepa hiweabuki.

13 Huni txakabubũ txanitxakamisbuwẽ taea
ibubis hatũ txakabuwẽ beshekea
hani pashatibubumaki.
Hakia huni pepabu txakabu anua kaĩbaini pashamisbuki.

14 Haska huni tibi hãtxamisbu bishãkanikiki,
pe inũ txakabu yuimisbu tibiwenã.
Hanua haska akubaini dayakubaĩmisbu
haskawẽ hatu pakarã,

txakabu kasmai pepa bishãkanikiki.

15 Yusiã nĩkaisma unaĩsmapaburã,
dasibi hawara akubainai:
“Ẽ pe hiweaki”, ishũ shinãkubaĩmisbuki.
Hakia huni unanepabunã,
huni betsã hatu merabewakĩ pe yusiaĩbu nĩka pewakubaĩmisbuki.

16 Huni unaĩsmapabu hawaira sinatakĩ
hawa huneama shabakabi hatu uĩmamisbuki.
Hakia unanepabu hatu yuaĩ hatuki kashebiabu
nĩkabiakĩ hatu dabaĩsbumaki.

17 Huni pepabũ hawara ikaibu uĩ pewatã
txanima hãtxa besti yuimisbuki.
Hakia huni txakabũ hawara uĩ pewamabia
txanitxaka bestikĩ yuikubaĩmisbuki.

18 Huni betsa hawa shinãma
hatu hãtxa txakabu yuikinã,
nupewẽ hatu txatxikĩ akawamisbuki,
hawa merabewamarã.
Hakia unanepabũ hatu yusĩkinã,
hatu merabewamisbuki,
dau pepa sheama keska wakinã.

19 Tsuabũra txanima hãtxa besti yuimisburã,
hiwei ikibi ishãkanikiki.
Hakia tsuabura txanitxakamisburã,
hawẽ hiwea hawaira keyushanikiki.

20 Huni txakabũ shinaĩ yubakairã,
txanitxakai parananãmisbuki.
Hakia tsuabura unanuma hiweshũ merabewakĩ
hatu yusiaĩbu nĩkai benimamisbuki.

21 Huni pepatũ hawa txakabuwaismakẽ
txakabũ nuitapa watirumahairaki.
Hakia huni txakabũ dasibi txakabu betsa betsapa amis
betsa wama dasibi haki dasi wabaĩ Deusũ hatu kupia nuitapamisbuki.

22 Habu txanitxakamisbu betxipaiama

Senhor Deusũ hatu danãmiski.
Hakia tsuabura hawa txanitxama yui pewakubainaibu
hatu uĩ hatuwẽ Senhor Deus benimahairamiski.

23 Tapĩhairanika ibubis kẽkĩ
hawara shinãkĩ unaĩ shabakabi hawaira hatu tashnimashuĩsmaki.
Hamẽ unaĩsmapabũ hawa shinãma
hawara hãtxa pema yuibaũmisbuki.

24 Dayakapã daya pe tapĩtã hatu yunushanikiki.
Hakia habu txikishburã,
huni betsã tsuma washũ hatu dayamamisbuki.

25 Tsuãra hawara bika tenehairai huĩti nishmai punu nukamisbuki.
Hakia tsuãra hãtxa pepawẽ bika teneaibu
merabewakĩ hatu benimawatirubuki.

26 Huni pepabũ habu ha dapi hiweabu
hatu haibuwakĩ hatu yusĩkĩ pewakubaĩmisbuki.
Hakia huni txakabubu hiwe txakai
bai txakabu txibaĩ benumisbuki.

27 Huni txikish piaya kashunã,
hawa tsakaisbumaki.
Hakia huni dayakapa hiwearã,
hamapai itxapa bitã hayamisbuki.

28 Yunuti pepa kushipa ha baiwẽ kairã,
hawẽ hiweti hayaki.
Hakia unaĩsmapabu hiwei peisbuma
hatũ hiwea benui mawa bestimisbuki.

13 1 Hawẽ bake unanepatũ hawẽ epã nemati hãtxa nĩkashũ txibãkubaĩmiski.
Hakia bake habiaska beyai nĩkaismatunã,
hawẽ epã nemati hãtxa danãkĩ hawa txibaĩsbumaki.

2 Haska hãtxamisbu tibi hatũ manakuti bishãkanikiki,
pe inũ txakabu yuimisbu tibiwenã.
Hakia huni pubẽ detenamemisbunã,
ana hatu detekĩ txakabuwanũ ishũ
txakabu besti benakubaĩmisbuki.

3 Tsuãra hawẽ hãtxa mekemis ibubis meketirubuki.

Hakia tsuãra hamapai yui hãtxawãmisrã,
hamẽ hawena besti benushanikiki.

4 Txikishbũ hawara betxipaikĩ bikatsis ibiai hawa bitirubumaki.
Hakia dayakapaburã, hamapai hayakubaĩmisbuki.

5 Huni pepabũ txani hãtxa danãmisbuki.
Hakia huni txakabubũ hawara atimapa akai
uĩ hawẽ dakemisbuki.

6 Huni duapabu hatũ pepawẽ mekemisbuki.
Hakia hunĩ txakabuwakubaĩmisbu
hatũ txakabuwẽ keyui yamamisbuki.

7 Huni betsabu hawa hayamabia:
“Ẽ mabuyaki”, iki kẽmisbuki.
Hakia tsuara mabu itxapa hayabia shabakabi yuiama
nuitapai keska hiwemisbuki.

8 Yumetsubũ hau hatu tenãyamanũbũ
mabu itxapayabũ hatũ peiwẽ hatu daewatã
hawẽ hiwea piskutirubuki.
Hakia nuitapaiburã,
tsua hatuki sinatamawẽ taea hawa nĩkama hiweabuki.

9 Huni pepabu bĩ txashahaira keska benimamisbuki.
Hakia huni txakabubu bĩ nuka keskabuki,
hawa benima hayamarã.

10 Hunibu ibubis kẽkĩ hatu txakabuwamakubaĩmiski,
hatu detenamemakinã.
Hakia huni unaneparã,
keãma yusiã pepa nĩkamisbuki.

11 Dayai parananãtã mabu hawaira itxawamisburã,
hawaira hawẽ mabu keyushãkanikiki.
Hakia tsuãra unãshubira dayakĩ
mabu itxawakubainairã, ewawashanikiki.

12 Hawara akatsi shinãbiaya hamapai betsawẽ taea tea
atiruma unaĩ huĩti nishmamisbuki.
Hakia haska uĩkatsis ikĩ shinãkĩ manakamis

tashniaya benimamisbuki.

13 Yunuti hãtxa danãkĩ pe shinãma
hawara kanetã aitĩ itxakayamatiruki.
Hakia yunuti hãtxa nĩka pewatã txibãkĩ
manakuti pepa bishanikiki.

14 Unanepã yusĩti hãtxa nĩkairã,
hawẽ hiwea hayashanikiki,
ha mawawẽ datemis piskuirã.

15 Tsuãra pe shinãkĩ akĩ pewabainaya
hunibũ kẽwãmisbuki.
Hakia parananaĩ txanitxakakubaĩmisbu
ana haskatã petirubumaki.

16 Unanepatũ bebũkiri pe shinãtã hamapai amisbuki.
Hakia unaĩsmapatũ hamapai txakabuwakĩ
shabakabi hatu uĩmakubaĩmisbuki.

17 Hãtxa bunika txakabunã,
hatũ hãtxa txani peama hatu txakabu tueshũmiski.
Hakia hãtxa bunika pepã hatũ hãtxa pepa txanikĩ
hatu daewakĩ benimawamisbuki.

18 Hawẽ merabewati yusĩti hãtxa tsuãra danãmisrã,
yumaĩ dakekubaĩshãkanikiki.
Hakia merabewati yusĩti hãtxa tsuãra nĩkamisbu
yurabũ hatu kẽwãshãkanikiki.

19 Hawara haska betxipaiai akĩ menetanã,
hawẽ benimamisbuki.
Hakia unaĩsmapabunã,
shinã betsa watã hatũ txakabu henekatsi isbumaki.

20 Unanepabube haibunãtanã,
hawẽ unanepa hãtxa mĩ tapĩkubaĩshanaii.
Hakia unaĩsmapabube haibunãkinã,
hatũ txakabu tapĩkĩ matũ beya pepa mã putashanaii.

21 Habũ txakabu mekubainaiburã,
hatũ txakabuwẽ betsa betsapa tenemisbuki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hakia pepabunã, manakuti pepa bi hawẽ benimamisbuki.

22 Huni pepabu mawakĩ
hatũ yusiã pepa inũ mabu pepa
hawẽ bababu heneshũbaĩmisbuki.
Hakia hunĩ txakabuwamisbũ
mabu itxapa itxawashinarã, mawaya
huni pepabũ bikĩ ibuwashãkanikiki.

23 Nuitapaibũ bai anu piti hamẽ ibiaya
tsuã hatu pe mekeama hatu itxakawakĩ
hatũ piti hamẽ hatu benũtirubuki.

24 Tsuãra hawẽ bakebu betxipaiamarã,
txakabuwai hatu nemakĩ pewakatsi isbumaki.
Hamẽ tsuãra hawẽ bakebu betxipaikinã,
hatu yusĩkĩ bebũkiri nema pewakubaĩmisbuki.

25 Huni pepatũ pikĩ yaniwatã
benimai shinã txãkãkũkaĩmiski.
Hakia huni txakabũ pibiai bunikũkaĩmiski.

14 1 Aĩbu unanepatũ hawenabu tibi
hatu pe mekekubaĩmisbuki.
Hakia aĩbu pe shinaĩsmatũ
hawenabu hawa hatu pe mekeama
hiwe txakamakubaĩmisbuki,
hiwe teke teke aka keska wakinã.

2 Tsuara txanima hiwei peshũ
Senhor Deus duawakĩ benimawamisbuki.
Hakia tsuara hiwei peama kanekubaĩkinã,
Senhor Deus danãkubaĩmisbuki.

3 Unaĩsmapatũ ibubis kẽkĩ
hawẽ hãtxa kushipawẽ hatu kũyã amisbuki.
Hakia unanepatũ hawẽ hãtxa pepawẽ hatu pe mekekubaĩmisbuki,
tsua sinatamamarã.

4 Ina awa hayamawẽ taea hatũ bai anu
shekiwã trigo hayabumaki.
Hakia ina awa hawẽ kushipawẽ hatũ bai anu mai sheshaimashũ
shekiwã trigo itxapa tsekakubaĩmisbuki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Tsuãra hawara ikaibu ibubis uĩtanã, txanitxakama yui
kayabitirubuki.
Hakia tsuãra uiãmabia kaka besti nĩkatã txanitxaka bestimisbuki.

6 Tsuara yunua nĩkaismatũ
unanepanũ ishũ unanepã hãtxa benabiai haki nukutirumaki.
Hakia nĩkanikabũ hãtxa bena tapĩkinã,
hawa bikama hawaira tapĩkubaĩmisbuki.

7 Unaĩsmapabũ hãtxa nĩkakĩ
mĩ hawa tapĩtirumawẽ taea
hatube haibunameama tari mapukubaĩkãwẽ.

8 Huni pepa unanepatunã, haska pe hiwetiru
bebũkiri unanepakĩ unãkubaĩmiski.
Hakia unaĩsmapa pe hiwetiruma ibubis parananãmisbuki.

9 Unaĩsmapaburã, kanei kashekenãmisbuki.
Hakia huni duapaburã,
hatube haibunamekĩ hatu merabewakĩ
hatu benimawakubaĩmisbuki.

10 Huni tibitũ hatũ huĩtinĩ hawara bika teneai inũ
haskai benimai hamesti shabakabi unãtiruki,
tsua hawa unãmamarã.

11 Huni txakabubũ enabu txakabuwakĩ yamawashãkanikiki.
Hamẽ huni duapa nuikipabũ enabu pe hiwei pakubaĩshãkanikiki.

12 Hiwei pea dabanẽ merabenã bestikũkaini hãtxai hiwemisburã,
bari hawẽ heneaitiã Deusũ hawẽ huĩti pema unãtã hatu
kupishanikiki,
mawa kayabimakinã.

13 Bemakis usãbiai huĩti uke merã
bika tenei hawawẽ haskatima mĩ isĩ tenetiruki.
Haskai bemakis benimabiashina
hawẽ henei kashatirubuki.

14 Haska unaĩsmapabu hawẽ hiwea pemabiakẽ
hiwekũkaini benimakubaimisbuki.
Hakia huni pepabũ haska pe wakubaĩmisbuwẽ

benimai shinã txãkãkubaĩmisbuki.

15 Huni betsã bebũkiri tapĩtã pe shinaĩsmatunã,
hawara yuiaibu nĩkatã hawa shinãma
hawaira ikũwãmisbuki.
Hakia huni betsã bebũkiri pe shinãmisbunã,
dasibi pewatã mapumisbuki.

16 Unanepabu txakabuwẽ datekĩ henekubaĩmisbuki.
Hakia unaĩsmapabu txakabuwẽ dateama
nashui ika mapumisbuki.

17 Tsuabura shinãma hawaira sinatakĩ
txakabuwakubaĩmisbuki.
Hakia tsuabũra bebũkiri pe shinãtã
hawaira sinataisbumaki.

18 Huni betsã bebũkiri pe shinaĩsmarã,
hawẽ unaĩsmapawẽ taea hiwei peismaki.
Hakia huni betsã bebũkiri pe shinãmisrã,
unanepai hiwea dasibibũ uĩtirubuki.

19 Huni txakabubũ huni pepabu bebũ
dãti iki beti itã hatu kẽwãshãkanikiki.
Huni pepabũ hiwe hikiti shui anushũ
huni txakabubũ hatu ea ashãkanikiki.

20 Nuitapaiburã, hatũ haibuaibũ dikabi hatu danãkubaĩmisbuki.
Hakia mabu itxapayaburã, haibu mirima hayamisbuki.

21 Hatu dapi hiweabu tsuãra merabewama danãkinã,
Deusũ yusiã txibãma txakabuwaikiki.
Hakia tsuara nuitapaibuwẽ nuikĩ merabewai benimakũkaĩmiski.

22 Tsuãra txakabuwanũ ishũ benabaũkinã,
bai pepa benumisbuki.
Hakia tsuãra pepa besti anũ ishũ benamisburã,
yurabũ hatu betxipaikĩ txibãkĩ
hatu hawa heneisbumaki.

23 Tsuara daya txakayamakũkainirã,
piti inũ mabu hayakubaĩmisbuki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hakia hawa wamabia hãtxa bestikubaĩmisburã,
hawa hayama nuitapakubaĩmisbuki.

24 Unanepabũ hatũ shinã pepahairarã,
maiti hawẽrua sawea keskabuki.
Hakia habu unaĩsmapabũ hawẽ hatu uĩmairã,
maiti atimapa sawea keskabuki.

25 Tsuãra hawara ikaibu ibubis uĩtanã,
shanẽ ibu yui pewashuna hawẽ hãtxa ikũwãkĩ
huni betsã hiwea piskumatirubuki.
Hakia tsuãra uiãmabia kaka besti
nĩkatã txanitxakakĩ shanẽ ibu tenãmatirubuki.

26 Tsuãra Senhor Deus ikũwãkĩ duawai
hawa dateama hiwekubaĩmisbuki.
Haska hawẽ ibu hiwea uĩkubaini
hawẽ bakebu hawa datetirubumariki.

27 Senhor Deus duawakĩ mĩ benimawairã,
habia mĩ hiwea kayabiki,
mawa kayabi mĩ ma binushinawẽ ana dateamarã.

28 Shanẽ ibu kushipakĩ yura itxapa yunukubainaya kẽwãkubaĩmisbuki.
Hakia yura eskarabes yunukubaini
hatũ shanẽ ibu babui ana kushipamakẽ
ana hawa nĩkatirubumaki.

29 Tsuara hawa hĩ hĩ ikama unãshubira hãtxakĩ
hawẽ unanepa hatu uĩmakubaĩmisbuki.
Hakia tsuara hĩ hĩ iki hawaira hãtxakĩ
hawẽ patapa hatu uĩmakubaĩmisbuki.

30 Tsuãra hawara bika teneai henetã
ana hawẽ nuiamakẽ hawẽ yuraki isĩ hikitirumaki.
Hakia huni betsã mabu uĩ habias hayarianũ ika kemumisburã,
hatũ yuraki isĩ shauki tekitã txapuai keskabuki.

31 Tsuãra nuitapaibu bika tenemakĩ itxakawakinã,
hatũ damiwani Deus danaĩ haki sinatamamisbuki.
Hakia tsuara nuitapaibuwẽ nuikĩ
hatũ damiwani Deus duawakĩ benimawakubaĩmisbuki.

32 Huni txakabu hatũ txakabuwẽ txakabuwai di imisbuki.
Hakia huni pepabu duapakubaini
hawẽ pepawẽ hawa dateama unanuma mawatirubuki.

33 Tsuabũra bebũkiri pe shinãkubaĩmisburã,
hatũ shinã merã unanepa hãtxa hayabuki.
Hakia unaĩsmapabũ unanepati hãtxa hawa tapĩtirubumaki.

34 Hatũ yunuti kushipa pepawẽ
nawa shukua betsa shanẽ ibui ibubis kẽkubaĩmisbuki.
Hakia shanẽ ibũ txakabuwakĩ
kanekubainaiwẽ hawenabu dakekubaĩmisbuki.

35 Dayarubu pepa anikabu shanẽ ibubũ hatu betxipaikubaĩmisbuki.
Hakia dayarubu mawaira anikabumarã,
shanẽ ibubu hatuki sinatakubaĩmisbuki.

15 1 Hãtxa pewẽ hatu kemakĩ pewakinã,
sinataibu hatu daewamisbuki.
Hakia hãtxa kushipawẽ kũyã akĩ yuikinã,
ana hatu sinatahairamamisbuki.

2 Huni unanepa hãtxakinã,
hawẽ unanepa hãtxa kaĩmamisbuki.
Hakia unaĩsmapabũ hãtxa yuibiairã,
hawa hãtxa pe yuisbumaki.

3 Senhor Deusũnã, dasibi mae tibi anuabu hatu uĩ keyubaunikiki,
habu pepabu inũ habu txakabuburã.

4 Hãtxa duapawẽ hatu unanuma hiwemakubaĩmisbuki.
Hakia beparameti hãtxawẽ hatũ huĩti nishma wakubaĩmisbuki,
hatu punu nuka wakinã.

5 Hatũ epã hatu nemakĩ pewamis hãtxa
ha unaĩsmapabũ nĩkaisbumaki, danãkinã.
Hakia unanepatũ hatũ epã hatu nemakĩ
pewamis hawẽ hãtxa nĩkakĩ
shabakabi hatu uĩmakubaĩmisbuki.

6 Huni pepa itxakanikamatũ hiwe anurã,
mabu inũ piti itxapa hayakũkaĩmiski.
Hakia huni txakabubũ mabu inũ piti itxawabiai

hawẽ hawara bibiakinã,
hawa ibubis pe merabe bitirubumaki.

7 Unanepabũ hawẽ unanepa hãtxa yuikinã,
hatũ hãtxa pepa sa aka keska wakĩ
pawabaũmisbuki.
Hakia unaĩsmapabũ shinaĩ hãtxamisburã,
hawẽ hãtxawẽ tsua hatu merabewatirubumaki.

8 Huni txakabubũ inabu Deus kuashũkĩ inãkuiaĩbu
Senhor Deusũ hatu danãkĩ uĩkatsi ismaki.
Hakia huni pepabũ Deusbe hãtxakĩ dayuikĩ yukaibu benimakĩ
Senhor Deusũ hatu nĩkamiski.

9 Haska huni txakabubũ shinã pewama hiwekubainaibu
Senhor Deusũ hatu danãkĩ betxipaismaki.
Hakia huni pepabũ pepa txibaĩ hiwei pekubainaibu
Senhor Deusũ hatu betxipaimiski.

10 Pe hiwei taebiakaĩkĩ hatũ hiwea bai henekĩ txakabuwaibu
ana hatu pewakĩ txĩtũmairã, bikahairaki.
Tsuara hatu yusĩkĩ pewabiabu
hatũ hãtxa nĩkama danainã, tenãshãkanikiki.

11 Senhor Deusũ dasibi hatu uĩmiswẽ taea
hanu mawaibu inũ hanu mawa bumisbu unã keyuikiki.
Hakia haska hatu binuawẽ taeshũ
Senhor Deusũ hunibũ shinãmis binuhairaki.

12 Patapa nĩkaisbumã hatũ nemati hãtxa betxipaisbumaki,
hatũ shinã besti betxipaikinã.
Ha dikabi unanepabu danaĩ hatube dasikatsi isbumaki.

13 Hatũ huĩti benimairã,
hatũ besu benimariai mapumisbuki.
Hamẽ hatũ huĩti punu nukarã,
kasha tenea mapumisbuki.

14 Huni shinã unanepatunã,
ana tapĩhairanũ ishũ shinã bena nĩkakubaĩmisbuki.
Hakia unaĩsmapabũ hawa pepa unãma
atimapa besti shinãkĩ yui hiwemisbuki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Tsuara bika betsa betsapa tenei
shaba tibi nuitapakũkaini hiwemisbuki.
Hakia tsuara huĩti benima hayarã,
shaba tibi besi hawẽruai keskai hiwemisbuki.

16 Mabu mirima hayabia hawẽ datei hiwekubaĩtirubuki.
Hakia tsuara mabu eskarabesyabiatũ
Senhor Deus duawakĩ hatu binuhairatirubuki.

17 Sinatai dakekenãkĩ awa nami pepa hatumesti pikubaĩmisbuki.
Hakia betxipainamekĩ yunu besti haya pikinã,
ha piti pepa pimisbu hatu binuhairabuki.

18 Hawaira sinatai hãtxakĩ hatu pubẽmamisbuki.
Hakia tsuabũra pe shinaĩ hawaira sinatama
hawẽ hãtxa pewẽ hatu nemamisbuki.

19 Txikishĩ hiwearã, hawẽ hiwea bairã,
mushã kaiã besheaki.
Huni pepabũ hiwearã, bai hashpa
hawa tã akama shũpĩ anu mapua keskabuki.

20 Bake unanepabũ hatũ ibubu benimawamisbuki.
Hakia bake unaĩsmapabũ hatũ ibubu danãkĩ
hatu dake wamisbuki.

21 Bebũkiri pe shinaĩsma patapaburã,
patapa bestinũ ika benimakubaĩmisbuki.
Hakia habũ hawaira tapinikabunã,
ibubis hatũ hiwea pewakubaĩmisbuki.

22 Tsuãra hamapai anũ ishũ
hamebi yubakai hawa yuka ikamarã,
hawẽ yubaka pe kaĩtirumaki.
Hakia tsuãra hamapai anũ ishũ
unanepabu itxapabu hatu merabe yuka
habũ shinã pewẽ merabewamisburã,
hawẽ yubaka pe kaĩmamisbuki.

23 Hawara bikatsi yuka itã pepawẽ mĩ manai
hawa bikama mia yuikĩ pewashanai haska peki.
Hakia haska yuka ikĩ bikatsi shinaĩ

binumakĩ hawaira haki nukumairã, ha pehairaki.

24 Deusũ bai nai anurã, hanu unanepabu butirubuki,
txakabu mawa hanu hatu kupishanai anu buama piskuirã.

25 Ibubis kẽmisbũ hiwe Senhor Deusũ di akĩ txakabuwabiakĩ
aĩbu beneyabiani ana bene hayamatũ hiwe inũ hawẽ mibã sharabu
Senhor Deusũ mekeshũkubaĩmiski.

26 Huni txakabubu yubakaibu
Senhor Deusũ hawa betxipaiama hatu danãmiski.
Hakia habũ hãtxa txakabu yuisbuma
hatũ hãtxa pe bestiwẽ Senhor Deus benimakũkaĩmiski.

27 Tsuãra hawenas besti wanũ, iwanã, mabuwẽ kemukĩ
hawenabu duawama ibubis txakabumisbuki.
Hamẽ tsuãra hawẽ txakabuwẽ taeshũ
shanẽ ibu hune pei inãpaia danãkubaĩmisrã,
hiwei pekũkaĩkĩ
Senhor Deus benimawamiski.

28 Pepabũ ha dukũ shinã pewatã
ha katxu hãtxa pepawẽ hatu kema pewamisbuki.
Hakia huni txakababũ hawa shinã pewama
hawaira hãtxa txakabu kaĩmamisbuki.

29 Huni txakababu Senhor Deusbe hãtxakĩ yukabiabu
hawa hatu kemakĩ nĩkaismaki.
Hakia huni pepabu Senhor Deusbe hãtxakĩ yukaibu
hatũ hãtxa hatu nĩkakubaĩmiski.

30 Tsuãra besu hawẽrua sinatama uĩ benimamisbuki.
Ha inũ, tsuãra kakape bana nĩkatã
shinã txãkaĩ hawẽ benimai hawẽ kushipakubaĩmisbuki.

31 Tsuãra txakabuwai unanepabũ hatu nema
hatũ hãtxa nĩkai
unanepabu ibuwatã hatube tsaushãkanikiki.

32 Tsuãra txakabuwai nemabiabu
hatũ nemati hãtxa nĩkama hatumebi dananananãmisbuki.
Hakia tsuãra hatũ nemati hãtxa nĩkakĩ tapĩkubainirã,

beshtekei unanepamisbuki.

33 Senhor Deusũ nemati hãtxa tsuara hawẽ datekinã,
hawẽ unanepakĩ tapĩkubaĩmisbuki.
Txipu matu kẽwãshanaiburã,
ha dukũ ibubis keãma pe hiwekũkaĩtiki.

16 1 Hunibu yubakabiakubainaibũ
hanushũ Senhor Deusũ haska betxipaiai
amakĩ hatu tashnimashũmiski,
haska betxipaiama beshtekinã.

2 Hunibũ shinãkĩ ibubis bemakis aki:
“Ẽ pewaii”, iwanã, shinãkubaĩmisbuki.
Hakia Senhor Deusũ hatũ shinã uke merã
parananaĩbu hatu unã keyumiski.

3 Hamẽ haska akatsi ikĩ bebũkiri haki txiti ikĩ
Senhor Deus mĩ yuishina
mĩ yubaka pekẽ hawara pepa
Senhor Deusũ mia amakubaĩshanikiki.

4 Haska betxipaiai txibãkĩ
Senhor Deusũ dasibi dami betsa betsapa wakĩ keyuniki,
huni txakabubũ nĩkaisbumari hanu hatu kupiaitiã
hatu kupikubaĩti wakinã.

5 Ibubis kẽkubaĩmisbu
Senhor Deusũ betxipaiama hatu kupikinã,
betsabu hawaira kupikĩ inũ
betsabu manakubaĩkĩ hatu kupimiski,
hatũ txakabu binumamarã.

6 Hamapai txakabu tibi yura betsabuna hakimairã,
Senhor Deusũ nuikipaiwẽ txanima atiki.
Senhor Deus duawakinã,
txakabu tibi mĩ heneakeakekubainaii.

7 Tsuara hiwei pekũkaĩkĩ Senhor Deus benimawaibũ
hanushũ hatuki sinataibu Senhor Deusũ hatu daewashũtiruki,
hau ana habe sinatama ha dabe hau hiwei pekubainũbunã.

8 Huni pepama parananãkubaĩkĩ

pei itxapa bikubaĩtirubuki.
Hakia huni betsa hawa parananãma
pe dayakũkaĩkĩ eskarabes bibiakĩ
ha huni padananãmisbu hatu binuhairaki.

9 Hawara wakatsi hunibu yubakakĩ shinaĩbu
Senhor Deusũ hatu merabewakĩ
haska wai buaibu hatu yunukubaĩmiski.

10 Shanẽ ibuhairatũ yunukinã,
ibubis shanẽ ibuama Deus hãtxashũkĩ
hatu unãti wakĩ hatu kupikĩ
hau kaneyamanũbũwẽ.

11 Hau hatu parãyamashanũbũ
hawẽ shãkama unãti inũ hawẽ txaipa tanati tibi
Senhor Deusũ hawẽ hatu unãti wakatsi hatu dami wamaniki.
Hamapai tanati pepa hatu yunubiani
hawẽ yumetsukĩ hatu benukubaĩmisbu hatu kupishanikiki.

12 Shanẽ ibuhaira txakabutũ yunutxakaibu
Deusũ hatu danãhairamiski.
Hakia shanẽ ibuhaira pepatũ hawẽ yunuti kushipawẽ
hatu pe yunumisrã, haburã, pepaki.

13 Hãtxa txanima yuiaibu
shanẽ ibuhairatũ hatu betxipai
hatuwẽ benimakũkaĩmiski.

14 Habũ shanẽ ibuhaira sinatamakĩ yunukĩ beruaburã,
ma habianu shanẽ ibũ hatu tenãmatiruki.
Hakia unanepabũ shanẽ ibuhaira sinatai daewatirubuki.

15 Shanẽ ibuhaira benimaya pe hiwekubaĩtirubuki.
Shanẽ ibũ hawẽ shinã pepawẽ hatu pe mekearã,
ui bekĩ mai metu txa amis keskaki.

16 Mane ouro karuhairabiakẽ
shinã unanepatũ binuaki.
Mane prata karuhairabiakẽ
tapinikatũ binuriaki.

17 Huni pepabu hiwei pekaĩkinã,
txakabu tibi ana akama henekubaĩmiski.
Haskakĩ hatũ hiwea mekekĩ
hatũ yura ibubis pe mekeriakubaĩmisbuki.

18 Ha dukũ kanei ibubis kẽkũkainaiwẽ taearã,
txipu txakabu dasibi hukĩ beshte keyushanikiki.

19 Keĩsbuma nuitapaibube haibunamekĩ
mabuyabu mã hatu binuhairatirubuki.
Hakia huni mabuyaburã,
kenikabube haibunamemisbuki.

20 Yununika pepatũ hamapai akĩ pewairã,
hawẽ daya pewakubaĩkĩ ewa wamiski.
Tsuãra Senhor Deus ikũwãyã
benimawakĩ hatu duawamiski.

21 Tsuara unanepakũkainai hakiri shinãkinã:
“Harã, hawaira tapinikaki”,
akĩ yuikubaĩmisbuki.
Tsuara hãtxa duapatũ
huni betsa yusĩkĩ hatu shinã betsa wamatirubuki.

22 Tsuabura unanepa shinã pepa hayarã,
hatũ hiwea perã, txatxa habai keskaki.
Hamẽ unaĩsmapabu tsuãra mã hatu yusĩkubainairã,
mã hatube habiaskariki, unaĩsmaparã.

23 Tsuara unanepa hãtxa hayatũ shinãkubaĩkĩ
hawara shabakabi hãtxa hatu yui pewakĩ binumaya:
“Txanimaki!” ikĩ yuikubaĩtirubuki.

24 Hãtxa pepa nĩkai ana punu nukama kushipai benimakubaĩmisbuki,
buna bata aka keskairã.

25 Haska hatũ hiwea bai pe dabanẽ txibãkubainaiburã,
habũ hiwea hawẽ heneaitianã,
hatu kupia mawa bestishãkanikiki.

26 Buniama pikubainũ ika dayakubaĩmisbuki,
buniwẽ taea datei hawa txikishamarã.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

27 Huni txakabubũ hãtxarã,
txi here hi ikai keskakĩ hawẽ hãtxawẽ
txakabu tibi tashnimamisbuki.

28 Huni atimapa hawẽ hãtxa txakabuwẽ ha imisbuki.
Txani yui yuananãkĩ hatu sinatamamisbuki,
hawẽ haibube hatu sinatanamemakinã.

29 Hawaira detenamekatsi imistũ
hawẽ haibu ha dapi hiweabu parãkĩ
haska hawẽ haibũ shinãmabiakẽ hatu yunu txakakubaĩmiski.

30 Tsuãra hawẽ haibu beruwẽ kasmai keshawẽ yunukĩ
txakabuwamakatsis ikĩ yunumiski.
Tsuãra ma txakabuwa unãkinã,
hawẽ kesha mukua dakashũ hatu unãmamisbuki.

31 Tsuara hiwei pekaini txakabuismarã,
anibui hawẽ bu siũ siũpaya
maiti hawẽrua sawea keskakẽ
kẽwãshãkanikiki.

32 Hĩ hĩ ikama hamapai tenetã manamistunã,
mẽtsisipabu hatu binuhairaki.
Hawara txakabu binukĩ
tsuãra matũ yura mã mekemisrã,
habũ maewã atxikĩ hatu maemamisbu
mã hatu binuaki.

33 Hunibũ hamapai bikatsi
hawẽ hamapai unãti shau meshte númeroya ureãbu
haratukira número kaiaĩ
Senhor Deusũ katukĩ hatu unãmamiski.

17 1 Besikĩ piti itxawashũ pibiai
sinatai detenameyabi betsabu hiwemisbuki.
Hamẽ misi natiãma bawaima
kushi besti pibiai unanuma hiwekĩ
hatu binumisbuki.

2 Tsuãra huni bake tatimawẽ taeshũ
hawẽ tsuma unanepa ikũkaĩkĩ shanẽ ibukĩ
ha bake tatima yunukubaĩshanikiki.

Hanua hawẽ ibu ma mawakẽ hawẽ huni bake betsabubetã
ha hawẽ tsumapã hawẽ mabu pashkashanikiki.

3 Ouro mane inũ prata mane has unanũ, iwanã,
txiwẽ kuakĩ unãmisbuki.
Haska keska wakĩ hunibũ shinã pepa inũ txakabu
Senhor Deusũ unãti wakubaĩmiski.

4 Huni txakabu txanitxakamistũ txakabu tibi yuiaibu
txakabu yuimisbũri hatũ hãtxa nĩkakĩ betxipaikĩ
pawamisbuki.

5 Hawa hayama nuitapaibuki kashekĩ
Deusũ hatũ hatu dami wani sinatamamisbuki.
Tsuara nuitapabiai txakabuwai benimakubaĩmisburã,
hawẽ hatu kupishanai haska washũ binutirubumaki.

6 Anibubũ maiti hawẽrua keskarã,
hawẽ bababu hayakubaĩmisbuki.
Hatũ epabu pepabuwẽ taea
hatũ bakebu kẽkubaĩmisbuki.

7 Unaĩsmapatũ hawa hãtxa pepa
yuitirumahairaki.
Hakia huni tsuara haki kashemisbuki
huni pepa betsa hakiri hãtxakĩ
hatu parãtirubumahairaki.

8 Hawarawẽ hatu duawakĩ taewabaĩkĩ
pei kasmai mabu hune hatu inãkubaĩkĩ:
“Ẽ hatu haska wa
ea merabewatirubuki”, iwanã,
shinãkubainaiwẽ taeshũ
hawara hawẽ txakabu ashũtirubuki,
yushĩ txakabũ kushipa haya ikũwaĩ keskawenã.

9 Hawẽ haibũ kanebiashĩkẽ
hakiri yuibaunama huneshũkĩ
hawẽ haibu betxipaimamiski.
Hakia hawẽ haibũ kaneshina
huneshunama txanikaũkĩ
hawẽ haibu danãmakĩ putamamiski.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Hunĩ hawaira tapĩmis pewakĩ:
“Mĩ ma kaneaki”, akĩ shanẽ ibũ yuia
ibubis hawaira shinãkĩ pewamiski.
Hakia unaĩsmapa pewanũ, iwanã,
100ki kusha kusha abiabu
hawa tapĩtirumaki.

11 Shanẽ ibu kaya kushanũ ishũ
huni txakabubũ hawara txakabuwai benamisbuki.
Hakia habũ txakabuwaibu hau hatu kupitanũ
tsuara mẽtsisipahaira Deusũ yunushanikiki.

12 Hawẽ bake biãbainabuwẽ taea
yuinaka urso yushã pubeĩ sinataiki nukua meseki.
Hakia unaĩsmapa sinatakĩ atimapawai
patapakũkainaiki nukuarã,
ha urso yushã binuaki.

13 Tsuãra huni betsa merabewabiamis
hãtsiri manakukĩ merabewaismarã,
haskawẽ taea hawenabu nuitapai hiwekubaĩshãkanikiki,
hawẽ shinã txakabuwẽ taearã.

14 Hene bai mata txakayamakĩ
huni betsã bai atxi keyumisrã, txakabuki.
Haska keskanũ ika tsuara ha iki taeaiburã, txakabuki.
Hau pikuyamanũ ha iki taeaibu anua
hawa yuiama hatu henebainarã, haska pehairaki.

15 Tsuabũra txakabuwa shanẽ ibubũ hawa hatu kupiama meketã
hakia tsuabũra hawa txakabuwamabiakẽ
shanẽ ibubũ hatu kupiaibu
Senhor Deus sinatakĩ hatu betxipaismahairaki.

16 Peiwẽ unanepa hãtxa binũ ika ha unanepa tapĩtirumabia
haskai unaĩsmapa peiya huimẽkaĩ?

17 Hawẽ haibu kayabitũ hawa heneama betxipaimisbuki.
Hawẽ betsa kayabi keska wakĩ
hanu bika teneaitiã merabewakubaĩmisbuki.

18 Hawẽ haibũ huni betsa anua pei biyukatsi ikaya

bebũkiri pe shinãma
huni betsabe yubakashũ mĩ inãmakĩ
mĩ haska wamaimarã, haska pemaki.
Hau haskayamakubainũbũwẽ.

19 Tsuara itxakanikakatsis ikĩ betxipaimisrã,
detenameari betxipaimiski.
“Eã besti ibubis ẽ unãhairaii”,
ikĩ shinãkubaĩmisrã,
ibubis hawẽ kushipa benushanikiki.

20 Hawẽ shinã pemabia
parananaĩ hãtxa txakakũkaĩmisrã,
hawa pepa haki nuku taskama ikũkaĩshanikiki.
Txanitxaka besti parananaĩ hãtxakubaĩmisbu
dakei bika tenekubaĩshãkanikiki.

21 Huni betsã bake waima
hawẽ bake betsa unaĩsmapatunã,
hawẽ epa nuimakĩ bika tenemashanikiki.
Ha bake tatimatũ hawẽ epa hawa benimawamatirumaki.

22 Tsuara huĩti benimai pepeirã,
dau pepa shea keskaki.
Hakia tsuara huĩti nishmakĩ hawẽ benima heneirã,
hawẽ yura babui keyumiski.

23 Hawara pepa betsa wakĩ txakabuwanũ, ishũ,
huni txakabubũ shanẽ ibu kushipabu
hune hatu pei inãkubaĩmisbuki.

24 Hawaira tapinikatunã,
hawẽ unanepawẽ haska shinãkĩ akatsis imiski.
Hakia unaĩsmapatũ hawa pe shinãma
haska akatsis ikai mawaira hakiri shinã pewaisbumaki.

25 Bake unaĩsmapatũ hawẽ epa sinatamakĩ
hawẽ ewa huĩti nishma wakĩ danãmamiski.

26 Tsuãra hawa txakabuwamabiakẽ
hatu kupimakĩ pakamarã, txakabuki.
Ha inũ, huni pepabiakẽ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hatu kusha kusha amaiburã,
haska pemahairaki.

27 Unanepaburã, haskaira hãtxa yui
hãtxa txakayamaisbumaki.
Ha inũ, hawaira tapĩmisbunã,
hawara uĩkĩ nĩkabiatã
pes shũ uĩ bestimisbuki.

28 Unaĩsmapabia hãtxa unãhairai keska inũ tapĩhairanika keskakĩ
hawara tibi uĩbiatã hawa yuiama
pes shũ tenemisrã,
unanepa keskakĩ hatu uĩmamisbuki.

18 1 Tsuãra ibubis haska betxipaikĩ
akatsis ikai hawenas besti shinaĩ
huni betsã yusĩti hãtxa betxipaiama
beshtekĩ danãkubaĩmisbuki.

2 Huni unaĩsmapatũ shinanã,
ana hawara betsa tapĩkatsi ismaki.
Haska hawẽ shinã ma haya unãkĩ
haska besti hatu yuikatsis imisbuki.

3 Hamapai txakabuwairã,
ha besti kaka tashniama
dake paeyabi kaĩmiski.
Kẽmisbu beaibũ hatuki dakei
hatuki hãtxa txakabumisbuki.

4 Huni unanepatũ hãtxarã,
hene nuahaira keskaki.
Hanua hene bei tueai keskai
hawẽ unanepa hãtxa itxapa mata hayaki.

5 Huni txakabubiakẽ pepabu keska wakĩ
shanẽ ibu unanikabũ hatu mekekĩ
ha habũ hawa txakabuwaisbuma hatu itxakawakĩ
hatu parãmisbu haska pemahairaki.

6 Ha unaĩsmapa hiwe betsa anu kashũ
txakabu hatu tueshũmisbuki,
hau hawẽ taea ha iki detenamenũbunã.

Hatu haskamamiswẽ taeshũ
ha huni kusha kusha atirubu peki.

7 Unaĩsmapa hawẽ keshawẽ hãtxairã,
ibubis txakabui dispiwẽ teneshekea keskamisbuki,
hawẽ hiwea txakabuwairã.

8 Matxupã txani yuibaũkinã,
misi batapabu pimisbu keska wakĩ
hatu nĩkamabaũmisbuki,
hatũ shinã uke merã hatu mistukĩ txakabuwakinã.

9 Txikish inũ hamapai sharabu txakabuwanikarã,
ha dabe hawẽ betsa kayabi keskaki.

10 Senhor Deusũ kushipa kayabi shinãtirã,
mishki kushipa hiwe keyatapa wanibu hanu iruti keskaki.
Tsuara pepabu hatũ mekenika Senhor Deus anu itxai buaibu
hatu mekekubaĩmiski.

11 Huni mabuyatũ hawẽ mabu itxapakiri shinãkĩ ikũwainã,
mishki kushipawẽ mae kenebaũkĩ keyatapa wanibu
hatũ mekea keska
tsua hikikaĩ metiruma keska shinãmisbuki.

12 Ha dukũ kanei ibubis kẽkũkainaiwẽ taearã,
txipu ana hawa hayama keyushanikiki.
Hakia ibubis keĩsmarã,
txipu hawẽ hamapai hawẽruawai shabakabishanikiki.

13 Hatu hãtxa wakĩ hawẽ hãtxa hatu yui keyuriamabiakẽ
bebũkiri unaĩsmapatũ hawaira hatu kemakĩ
hatu dakewamisbuki.

14 Isĩ tenebiai hawẽ huĩti shinã txãkãtiruki.
Hakia punu nukai keyua dakakẽ
tsuã shinã txakawãkĩ benimawatirumaki.

15 Unanepa tapinikabunã,
unanepa hãtxa sharabu benakĩ
ana tapĩkubaĩmisbuki.

16 Shanẽ ibuhaira betsabe hãtxanũ ishũ
tsuãra hawẽ daewati pepa beshũ
hawẽ tsuma mĩ inã mia bitxitiruki.

17 Ha dukũ tsuara parananaĩ hãtxai taeai nĩkakĩ:
“Hawẽ hãtxa txanimaki”, ibiatã
hakia ha katxu betsari txanikĩ yui pewai nĩkatã
hatũ shinã betsa watirubuki.

18 Shuku dabetũ shinã dabe wai ha ikaibu
haratura pe hatu unanũ, iwanã,
hawẽ henekĩ tapĩkatsi
huni betsã unãti númeroya urẽkĩ
Senhor Deusũ haska betxipaiai hatu yunuai tapĩtirubuki.

19 Mishki kushipawẽ mae kenebaunibu
hawa bika teneama tsuãra di atiru bikahairaki.
Hamẽ hawẽ betsa sinatamahairashina
hawa bika teneama keska daewakĩ
shinã betsa wamarã,
ha binua bikahairaki.
Shanẽ ibũ hiwe anu hawẽ nemakĩ
mane kushipawẽ kebenibu anu
tsua hikitirubuma keskai
tsuara ha irabetã pashkakainarã,
ibubis txakabuima ana daeama habe sinatapaketiruki.

20 Pikĩ yaniwai keskai
tsuara hatũ hãtxa tibiwẽ ibubis hãtxakĩ nĩkai benimamisbuki.

21 Mĩ hãtxawenã,
mĩ hiweshanai inũ mĩ mawashanai
haratura yui mĩ hãtxaii.
Haska txakabu yui mĩ hãtxa txakayamamisrã,
habiaskari mei mĩ bika tenepakeshanaii.

22 Tsuãra aĩbu pepa biarã,
hawẽ taea pepa besti hayakũkaĩshanikiki.
Senhor Deusũ hawẽ mia duawakatsi
hawẽ pepa mia uĩmakubainikiki.

23 Nuitapaibu hãtxa pewẽ ea ibiaibũ

hakia huni mabuyabũ hatũ hãtxa kushipawẽ
hatu kũyã akĩ kemamisbuki.

24 Huni haibu itxapa hayabia
habũ hawaira itxakawatã henebaĩtirubuki.
Hakia hawẽ haibu hatiribũ
hawẽ betsa kayabi binumakĩ duahairawatirubuki.

19 1 Unaĩsmapa inũ txani besti yuibauni mapumisburã,
ha nuitapaibu inũ ha huni pepabu
hatukiri pe yuimisbũ habũ hatu binuaki.

2 Hawa bebũkiri shinã pewama hamẽ benimakaĩ
daya txakayamabiashina haskarã,
hawẽ daya pe kaĩtirumaki.
Hawara tibi hawaira hĩ hĩ ikĩ akinã,
benukĩ kanehairatirubuki.

3 Huni betsa patapakĩ hawẽ hiwea ibubis txakabuwa
hanushũ: “Senhor Deusũ ea kanemashinaki”, iki
unaĩsmapabu haki paranamisbuki.

4 Huni mabu itxapayarã,
mirimabũ haibuwai bemisbuki.
Hakia huni nuitapaitunã,
hatũ haibuaibu benu keyumisbuki.

5 Hawara uiãma inũ uĩbiatã txanitxakamisburã,
habunã, hatũ kupiti txakabu binuama bishãkanikiki.
Txani txakamisbu hatũ txakabuwẽ taeshũ
hawa unanuma wakĩ
hatu mepãmakĩ pewama ishanikiki.

6 Tsuara shinãyã inũ mabu hatu inãmisburã,
dasibibũ betxipaikĩ haibuwamisbuki.

7 Tsuara hawa hayamawẽ taeshũ hawẽ betsabũ danaĩbũ
txanima haskawẽ taeshũ hawẽ haibuaibũri henebaĩmisbuki.

8 Tsuãra hawara tapĩtã ha tapĩmawẽ aki
hiwekaĩkĩ ibubis pe shinãbaĩkĩ
unanuma hiwekĩ
hawẽ hamapai ewawabaĩshanikiki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Hawara uiãma inũ uĩbiatã txanitxakamisburã,
habunã, hatũ kupiti txakabu binuama bishãkanikiki.
Txanitxakamisbunã, hatũ mawa besti manamisbuki.

10 Unaĩsmapa hawara pepa hayabia
hawaira putakĩ keyubauni hawa hawẽruatã hiwetirubumaki.
Haska dayaru escravobu beshmas hairabiatũ
shanẽ ibukĩ shanẽ ibuhairatũ enabu hatu yunui hikitirubumahairaki.

11 Bebũkiri shinã pewakubaĩmistũ sinatai taebiatã
hawaira ibubis daemisbuki.
Hakiri hãtxai pemisbuwẽ taea
haki ha ibiabu ana shinãma ibubis hatu hakimawai pe
bestikũkaĩmiski.

12 Inu betsa leão pubeĩ tekerẽ imis keskai
shanẽ ibu sinatakĩ hawẽ hãtxa kushipa hatu nĩkamamiski.
Hakia shanẽ ibũ hawenabu hatu merabewakinã,
hatu benimawamiski,
basi anu ui eskarabes ikĩ txa amis keska hatu wakinã.

13 Tsuãra huni bake hawa unãma unaĩsmapatũ
hawẽ epa bika tenemakubaĩmisbuki.

Aĩbũ hawẽ bene ha a txakayamakĩ hiwe txakamamisrã,
hiwe shui anu ui tuis tuis ikũkaĩmis keskaki.

14 Hiwe pepa inũ mabu sharabu
hatũ ibubu anua bimisbuki.
Hakia aĩbu unanepa Senhor Deusũ besti
hatuki nukumakubaĩmiski.

15 Tsuara txikish usha besti shinaĩ usha bestikũkaĩmisrã,
dayamawẽ taea buni tenekubaĩshanikiki.

16 Tsuãra Senhor Deusũ yunuti hãtxa inũ
nemati hãtxa nĩkatã txibãkĩ
hatũ hiwea mekemisbuki.
Hakia tsuãra Senhor Deusũ yusĩti hãtxa danaĩ
hawẽ kupiti bika tenekubaini mawashanikiki.

17 Nuitapaibu merabewakĩ hau hawẽ dayanũ

mã hatu pei inãyumisrã,
Senhor Deus mã inãyua keskaki.
Nuitapai pewaima keska wakĩ
Senhor Deusũ manakukĩ ana inãshanikiki.

18 Ewariama hawarakiri mĩ bakẽ mia nĩkatiru
yusĩkĩ pewakubaĩwẽ.
Ha dukũ yusĩkĩ pewawe.
Hakia ana mĩ pewatirumabia
kupikĩ ha txakabuwaiwẽ
tenãtikiri shinãtimaki.

19 Tsuara sinatahairakũkaĩkĩ hawẽ kupiti bishanikiki.
Hamẽ haskama hau kupiyamanũbũ
tsuara hawẽ nuikĩ mĩ hatu nemashũbia
ana sinata pikuhairashanikiki.

20 Mia yusiãbu nĩkakĩ nemati hãtxa tapĩkubaini
huni ewai mĩ unanepashanaii.

21 Huni yubakai ibubis hawẽ shinanẽ hãtxakĩ
akatsis ibiai atirumaki.
Hakia hawẽ shinã nemakĩ
Senhor Deusũ haska shinaĩ hawena tashnimashũtiruki.

22 Huni betsa yubakatã txanima amisrã,
ha dasibibũ betxipaimisbuki.
Ha inũ, nuitapaibu hãtxamisbunã,
ha txanitxakai hãtxamisbu hatu binumisbuki.

23 Senhor Deuswẽ datekĩ hawẽ hãtxa nĩkakubaĩkĩ
tsuãra hawẽ hiwea bai txibã pewai unanuma hiwekubaĩshãkanikiki,
hawara txakabu ibiaya hawa dateamarã.

24 Txikish bestirã, kẽtxakia besti piti meshũkaĩ metã
hakia hawẽ hashpa anu hawa sanãbirã mukutirumaki.

25 Ẽhẽ iki yura betsabuki kashemisbu hatu kupiaibũ
ha bebũkiri pe shinaĩsmatũ uĩkĩ
hatuwẽ hawenakiri tapĩkubaĩtirubuki.
Hakia nemakanã bestiaibu nĩkakĩ
unanepabũ tapĩmisbuki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26 Hawẽ epa itxakawakĩ
hawẽ hawara yumetsũtã
hanushũ hawẽ ewa hawẽ hiwe anua nitxĩtã
ha huni bake itxakanika hawẽ atimapawẽ dakeama hiwea uĩmisbuki.

27 Mĩ ẽ bakewẽ taea epaã,
mia nemaibu mĩ hatu ana tapĩkatsi ikama
hatũ yusiã pepa henetã
mĩ txakabukũkaĩshanaii.

28 Huni txakabubũ hawara uiãma
inũ uĩbiai txani besti unãkĩ
habũ pewẽ hatu unãti wabiaibũ
ha yunuti kushipaki kashemisbuki.
Ha inũ, huni txakabubũ hatũ keshawẽ
hãtxa txakabu yuikĩ hatu mesewamisbuki,
hashi kenuhaira hatuki puta keska wakinã.

29 Huni txakabu hatũ yusiã nĩkama
hatuki kashemiswẽ taea
hawẽ kushati hi ma haki tana hayamisbuki.
Huni tatimarã, kushakĩ
pekushtxakayamati peki.

20 1 Vinho itxapa atã hawẽ taea
patapai huni betsabuki kashemisbuki.
Shia paepa atãri detenamei
itimaskai txakabumisbuki.
Ha dabe aki tsuãra hatũ shinã benutã
ana unanepatirubumaki.

2 Hanu shanẽ ibuhaira sinatai pubẽhairaitianã,
inu betsa leão pubeĩ tekerẽ tekerẽ imis keskamisbuki.
Tsuãra sinatamaiburã,
habu tenãtiru hatũ hiwearã, mesehairaki.

3 Ha ikeakeaibu nĩkabiai
hatube kemanameisbumarã,
huni pepabuki.
Hakia huni unaĩsmapatunã,
txakabu teneabu hatũ hatu tuekĩ taewashũmiski.

4 Hanu mibaĩbutiã txikishĩ hawa bai wama ibiaima

hanu hatũ shekiwã tsekaibutiã
hawena binũ ika kashũ
hawa betxiama ishanikiki.

5 Hunibũ shinã hunearã, hene nuahaira keskaki.
Hakia hawaira tapinikabũ unãti wakĩ
habũ shinã hunea shabakabi unãtirubuki.

6 “Hatube yubakatã
betsa wama ẽ menemiski”, iki
itxapabu hãtxabiamisbukẽ
txanima tsuã haskatã menetirubumaki.
Haskawẽ taeshũ hunĩ hawara akĩ menemis benakĩ
tsuã hania betxitirubumaki.

7 Huni txanitxakai parananaĩsma
pe txibaĩ hiwekũkaĩmis
hawẽ bakebũ hawẽ hiwea mawabaini benimakubaĩshãkanikiki.

8 Hatu unãti wanũ ika
hawẽ tsauti anu shanẽ ibuhaira tsaushũ
txakabu unãtã beshtenũ, iwanã,
hatu beis keyubaũmiski.

9 Tsuãra eska yuitirumahairaki:
“Ẽ shinã pepaswẽ taea
ẽ huĩti merã ẽ hawa txakabu hayamaki”, ikĩ yuikinã.

10 Shãkama unãti txakabu inũ tanati pema
ha dabe Senhor Deusũ betxipaima
tsuara hawẽ dayaibu hatu danãmiski.

11 Berunã hawẽ akawẽ
haska hiwekũkainai uĩkĩ
pepa kasmai txakabu unãtirubuki.

12 Hawẽ nĩkati pabĩki inũ hawẽ uĩti beru
Senhor Deusũ dami wakĩ hatu hayawaniki.

13 Tsuara mã nuitapakatsi ikamarã,
usha bestiyamakãwẽ.
Haskairã, ushama mã daya heneama

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

piti itxapa teshe mã hayakũkaĩshanaii.

14 Huni betsã mabu bikĩ
hawẽ karu maikiri shekamanũ, iwanã,
yuikĩ: “Mĩ mabu pema duakabiki”, tsuara ikaiwẽ taeshũ
hawẽ karu maikiri shekashuna
biãtã benimabaĩmisbuki.

15 Ouro mane dauti sharabu mirima
mai hirabi anu hayabiabũ
ha huni unanepatunã,
hawẽ hãtxa pepawẽ hãtxakĩ
ha ouro mabu karuhaira binuabuki.

16 Huni betsa mĩ unãmatũ
mĩ pei biyukatsis ikaya mĩ inãmakẽ
mĩ haibũ mia inãmaya
hanushũ miã hawẽ tari biãyutã
mĩ mekeshũyutiruki,
txipu mia pakaya mĩ inãtirurã.

17 Hawẽ hatu beparãtã hatũ piti pinũ, iwanã,
yurabũ txani bushũ hatu yuimisbuki.
Haskairã, hatũ txani hãtxawẽ taearã,
mashi mukua keskamisbuki.

18 Hatube detenamekĩ hau hatu binushanũ, iwanã,
hatũ unanepabũ hatu merabewakĩ hatu yusiãbu nĩkatã
habu detenamenika shanẽ ibubu
ana pe yubakatirubuki.

19 Matxupa yuanãtũ ikaibu hawaira kaka pawabaũmisbuki,
hawa hatu huneshunamarã.
Haskabuberã, hatube ibunanãyamakubaĩkãwẽ.

20 Hawẽ ibu huni kasmai hawẽ ibu aĩbu
hawẽ bakẽ hatu yupukubaini mawairã,
meshu tẽ ikai mesehaira anu bushãkanikiki,
hatũ hiwea benuirã.

21 Hawa wamabia hawaira mabu betxipaikĩ bitã
txipu hatsãtã ana hawẽ benimatirumaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22 Tsuabũra mia ma txakabuwakẽ
“Eã ẽ hatu kupiaii”, iwanã,
shinaĩ tsua hãtxatimahairaki.
Senhor Deus ikũwãkĩ mĩ manakubainaya
Senhor Deusũ mia hatu kupishũkĩ
binumashanikiki, mia mekekinã.

23 Hawẽ shãkama unãti pemawẽ tanakĩ
hatu paraĩbu ha shãkama unãti txakabu hawẽ dayaibu
Senhor Deusũ hatu betxipaiama danãhairamiski.

24 Haska yurabu mapukubaĩshanaibu
Senhor Deusũ hatũ bai hatu katushũmiswẽ taeshũ
haska hiwekubaĩshanaibu
ibubis tsuã bebũkiri unãmahairaki.

25 Hawara inãkatsi Senhor Deus yubai haki tanabiatã
has mestẽwãma txipu shinã betsawarã, mesehairaki.

26 Shanẽ ibu unanepatũ
huni txakabubu ana hatu uĩkatsi ikama
hatu katutã hawaira hamapai tarãti shãkamawẽ hatu
txushamamiski.

27 Senhor Deusũ hawẽ Yushĩ kushipa hunibu inãnitũ
ha Yushinẽ hunibũ hiwea uke merãhaira
hatu unãti wakĩ bĩ txasha keskawẽ unã keyumiski.

28 Shanẽ ibuhairatũ hawẽ shanẽ ibu mestẽwaĩ
hiwei pekĩ hawenabuwẽ nuikĩ
hatu pe mekekubaĩmiswẽ taeshũ
tsuã hawẽ kushipa mebĩtirumaki.

29 Hatũ yura kushipawẽ taea
berunãbu kẽkubaĩmisbuki.
Hakia ana kushipamabia anibukũkaini
hatũ bu siũ siũpawẽ taeshũ
hatu kẽwãkubaĩmisbuki.

30 Kusha kusha akĩ hatu isĩ tenemakĩ
huni txakabubu hatu pewatirubuki,
shinã txakamisbu hatu pewakinã.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

21

1 Haska shanẽ ibuhairatũ shinãkĩ atirurã,
Senhor Deusũ kushipawẽ haska betxipaiai amamiski,
hawẽ shinã hene bai tapia keska washũkinã.

2 Hunibũ hawara watã shinãkĩ;
“Dasibi ẽ pe washuki”, iwanã, yuibiakubainaibũ
hakia hatũ shinã uke merã
Senhor Deusũ uĩkĩ hatu unãti wamiski.

3 Hiwei pekaĩkĩ Deusũ yunuti kushipa inũ
dasibi haska betxipaiai tibi
tsuãra hawẽ yunua ashuainã,
daewakĩ inabu kuashũmisbu binuhairamiski.

4 Hati txakabuhaira Senhor Deusũ danãmiski:
ibubis kẽmisbu inũ,
haska dasibi hawẽ shinanẽ unã keyuaikiri txanibaunaibu inũ,
kanekĩ txakabu tibi akubaini hiwemisburã.

5 Hawara akatsi bebũkiri shinã pewakubaĩkĩ
yubakatã akaiburã, pekaĩkũkaĩmiski.
Hakia hawara akatsi bebũkiri shinã pewariama
yubakatã anikapai nuitapakubaĩmisbuki.

6 Parananaĩ txanitxakabetanã
mabu inũ pei itxapa itxawakubaini hawẽ hiwemisburã,
kuĩ puabaini hawaira yamabaĩmis keskai
hatũ mawa benamisbuki.

7 Hawara yunuti kushipa pepa
txibaĩ hiwei pekatsi ikamawẽ taeshũ
huni txakabu mẽtsisipakĩ hatũ kushipawẽ
hamapai txakabu betsa betsapa atimapa wai
ibubis yamai keyushãkanikiki.

8 Haska huni txakabubũ shinaĩ hiwemisburã,
hawa mestẽma hawẽ bai kayatapiamaki.
Hamẽ haska huni pepabu hiwekĩ
hatu uĩmamisburã,
hawa txakabu hakiri hãtxaisbuma
pepabu bestiki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Hiwe ewapa hawẽrua anu hiweshũ
aĩbũ hawẽ bene ha a txakayamakĩ
hiwe txakamamisrã,
haska hiwea pemaki.
Hamẽ ha binumai huni betsã hiwe manaũri
tsuara deshũ betsa ewapama anu
ha mesti haskanu hiwea peki.

10 Tsuãra hatu txakabuwanũ, iwanã,
huni txakabubũ shinãkubaĩmisbuki,
ha dikabi ha dapi hiweabu hatu uĩbiakĩ
ana hatu duawatikiri shinã pewamarã.

11 Ẽhẽ iki yura betsabuki kashemisbu hatu kupiaibũ
habũ bebũkiri pe shinaĩsmatũ uĩkĩ
hatuwẽ hawenakiri tapĩkubaĩtirubuki.
Hakia tsuara yusinanaĩ
unanepabũ nĩka bestitã tapĩmisbuki.

12 Deus pepatũ huni txakabubu inũ hawenabu hatu
uĩkubaĩmiski.
Hanushũ ha huni txakabubu hatu kupikinã,
hatu nuitapawamiski,
ana hawa pepa hayama hatu wakinã.

13 Tsuara nuitapakĩ hatu ea abiabu
hawa merabewakĩ hatu uĩmaismarã,
txipu habiaskariai merabe yuka iki ea iriaya
ha manakukĩ tsuã hari hawa inãma ishanikiki.

14 Tsuara sinata txakayamabiaya
ha haki sinataitũ hune hawara inãkuĩkĩ
ha sinatahairai daewatiruki.

15 Shanẽ ibubũ yunuti kushipa pepawẽ yunukubainaibũ
huni pepabu benimamisbuki.
Hakia shanẽ ibubũ hãtxa nĩkama hunibu atimapakubaĩkĩ
hatũ mabu benukĩ keyumisbuki.

16 Bebũkiri shinã pewai hiwebiakũkainima
haska henetã ana txibãmarã,
hanu mawabu bumisbu anu hari kashanikiki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17 Benimaiwẽ kemu bestinũ ishũ
vinho hawẽ paẽti inũ, sheni ininipa inũ,
besiti tibi betxipaikĩ kemukĩ beya wairã,
hawauma nuitapai keyushãkanikiki.

18 Huni pepa parananaĩsbumã hatũ shãtukũ
huni txakabu txanitxakamisbu yumãkubaĩshãkanikiki.

19 Hawẽ aĩ hawaira sinatai
ha itxakayamakũkaĩmisbe habe hiwearã, bikaki.
Haska binuirã, hari tsua hiweabuma anu
ana bikama hiwekũkaini haska peki.

20 Huni unanepatũ hawẽ hiwetã
piti inũ sheni inĩti inũ mabu pepa sharabu itxawatã
unãshubira me pewakubaina
hawẽ mabu hawaira keyutirumaki.
Hakia huni unaĩsmapatũ hawẽ hiwetã
piti inũ mabu pepa itxawabiatã
meke pewama hawaira puta puta amisbuki.

21 Tsuara hiwei pekaini
ana txakabukatsi ikama
pepa bestikĩ hatu uĩmaiwẽ taea
hakiri hãtxa peaibu nĩkai
haska hiwea betxipaimis hayashanikiki.

22 Maewã anu shanẽ ibu detenamenika kushipabu itxapa hayabiakẽ
unanepabũ hatu maematirubuki,
hatũ mae mishki kushipawẽ kenebaunibu haki txiti ibiabũ
hatu berãkĩ keyũkinã.

23 Tsuara hari shinaĩ hãtxakatsi
bebũkiri shinã pewatã
hawẽ hãtxa pe kaĩmamisrã,
hamapai txakabuwaismawẽ taea
hakiri shinã txakatirubumaki.

24 Hawẽ unanepa inũ hawẽ tapinika hãtxawẽ keĩ
betsabuki kashekĩ hatu kenamamisburã,
“Ha huni hamẽ uĩbaĩ yui txitenamei hãtxa bestimiski”, akĩ
yuimisbuki.

25-26 Txikishbu shaba betsatiã
dasibi hawarawẽ kemui betxipai hayakatsis ibiai
daya shinãkĩ betxipaisbumaki.
Hakia tsuara pepa txikishmatũ
huni betsa nuitapaibuwẽ nuikĩ
hawẽ hawara hatu inãkubaĩmiski, yaushiamarã.

27 Huni txakabubũ shinã txakabiakĩ
Senhor Deus daewanũ, iwanã,
inabu sheni hatu kuamakĩ
ha huni txakabubũ inãbiabu
Senhor Deusũ hatu danãkĩ betxipaismaki.

28 Huni txakabubũ hawara uiãma
inũ uĩbiai txani besti unaĩbu
hatũ dakewẽ taea mawashãkanikiki.
Hakia hawara nĩka pewatã unaĩbu
unãti wanikabũ hatu yukabu
shabakabi hatu kematirubuki.

29 Huni txakabubu datebiai
bemakis mestẽ pe itsai mapumisbuki.
Hakia huni pepabu hawa shinã
txakabuwaismawẽ taea
dateama hiwekubaĩmisbuki.

30 Unanepa inũ, tapinika hãtxa inũ,
yubakai penikã
habũ Senhor Deus yuibiakĩ binukĩ maematirubumaki.

31 Hawẽ detenameti pewakĩ
hunibũ hatũ cavalo bebũkiri tapĩmakĩ unãmamisbuki.
Hakia detenameaibu kushipa wakĩ
Senhor Deusũ hatu merabewakĩ binumamiski.

22 1 Ouro mane inũ prata mane mirima hayabiabũ
pepai mĩ hiwekũkainai inũ
dasibibũ kaka pepa mikiri yuibaunaiburã,
ha mane karu sharabu mĩ hatu binuhairaki.

2 Mabuyabu inũ mabuumabu
ha dabe Senhor Deusũ matu dami wanirã,
betsama mã habiaska dabes hawenabuki.

3 Tsuara bebũkiri shinã pewanikabũ
hawara mese uĩkĩ dũkekubaĩmisbuki.
Hakia tsuara bebũkiri hawa shinaĩsbumã
mese uĩbiai nĩkamas nakubaini
hamapai sharabu bika tenekubaĩmisbuki.

4 Senhor Deuski mesekĩ hawẽ hãtxa nĩkai
hawa keĩsbuma pe hiweaibuwẽ taeshunã,
Senhor Deusũ hatu manakukĩ mabuya wakĩ
hawenabu hatu kẽwãmakĩ
hatu pe hiwemakubaĩmiski.

5 Huni txakabubu hiwekubaini mapukinã,
hawẽ hatu itxakawakĩ beparanaibu itxapa uĩkubaĩmisbuki.
Hakia tsuãra ibubis hawẽ hiwea pe mekekubaĩkinã,
hawara txakabu tibi dũkebaĩmisbuki.

6 Na habiatiã matũ bakebu tapĩmakinã,
yusiã pepawẽ hatu akãwẽ.
Txipu ewatã haska mĩ hatu yusini
hawa hene taskama mestebuyabis hawẽ hiwekubaĩshãkanikiki.

7 Mabuyabu shanẽ ibukĩ
habu nuitapaibu hatu yunukubaĩmisbuki.
Tsuãra hatu pei biãyumisbũ
habũ diriabu hatu dayamamisbuki,
hawẽ tsuma keska watanã.

8 Tsuãra txakabuwakubaĩkĩ
txakaburi tenekĩ mekubainaibũ
hanushũ Senhor Deus hatuki sinatakĩ hatu yamawashanikiki,
hawẽ mestẽti kushipawẽ hatu kushakinã.

9 Tsuãra nuitapaibu uĩkĩ hatuwẽ nuikĩ
hawẽ piti hatu pashkashũkĩ
hatu inãkubaĩmiswẽ taeshũ
Deusũ haburi uĩkĩ hatu duawashanikiki.

10 Ẽhẽ iki yura betsabuki kashemisbu
mae anua tsuãra mã hatu nitxĩshuna
ha habe ha iki yupukunãmisbu maĩshãkanikiki,
ana hãtxawẽ tsua detenameabumarã.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

11 Tsuãra hawẽ shinã txanima uĩmakĩ
duapa hãtxawẽ shanẽ ibu hãtxakĩ benimawaibu
shanẽ ibu pepatũ hatu betxipaihairakĩ
hatu haibuwamisbuki.

12 Senhor Deusũ unanepabu hatu mekekĩ hatu uĩkubainaya
txanitxakamisbũ hatu yuikĩ:
“Txanima nũ matu yuiaii”,
ibiai txanitxakaibu
Senhor Deusũ hatu shabakabi kayati wamakĩ
hatu unãti wamamiski.

13 Txikishi hawaki beparametima
dayakatsi ikamawẽ taeshũ
hawenabu parãkĩ yuikĩ:
“Bai namaki inu betsa leão manakanãmiski.
Eki nukutã ea pitiruki.
Ẽ hawa kamaki”, ikĩ yuimisbuki.

14 Aĩbu hininipatũ hawẽ hãtxawẽ mia kemumairã,
mai kini keyatapahaira keskaki.
Haskawẽ taea hanu Senhor Deusũ tsuara ma yupua
tĩ imisbu anu hatũri hanu mia iyutiruki.

15 Berunãbũ shinã pepa unãmarã,
unaĩsmapatũ shinã txibaĩ patapakubainaibu
hanushũ hatu pewakĩ hatu kusha kusha akĩ
nĩkamakĩ hatũ patapa henematirubuki.

16 Huni mabuyabiakaĩkĩ
mabu inũ pei ana binũ, iwanã,
nuitapaibu hatu itxakawakĩ
mabuhairayabu besti hawẽ mabu hatu inãkubaĩmisburã,
txipu hari nuitapashanikiki,
ana mabu inũ pei hayamairã.

Shanẽ ibuhaira Lemuelĩ unanepa hãtxakiaki, na hãtxarã

31 1 Eska hawẽ ewã yusiã nĩkanishũ shanẽ ibuhaira Lemuelĩ hatu
kenemakubainikiaki.

2 Kukaã, Deus ẽ yukakubaina
ea nĩkatã Deusũ mia ea bimaima

ẽ mia kainiwẽ taeshũ
hawa ana betsa mia yusĩpa?
3 Eska mia yusinũ ea nĩkairawe.
Aĩbuaibuwẽ kemukũkaini
shanẽ ibukĩ hatũ kushipa benumisbuwẽ taeshũ
aĩbuaibu txutakubaĩkĩ
mĩ kushipa benuyamakubaĩshãwẽ.
4 Kukaã, mia yuinũ ea nĩkawe.
Uva vinho inũ shia paepa itxapa
shanẽ ibubu inũ yununikabũ akubainaiburã,
haska pemaki.
5 Haskairã, paẽshũ nukũ yunuti inũ
hawẽ nemati hãtxa hakimatã
nuitapaibu mekeama hatu itxakawakubaĩtirubuki.

6 Ha shia paepa inũ vinho aki mawai inũ nuitapaiburã,
hau habũ besti anũbũ nemayamashãwẽ.
7 Shia inũ vinho aki
nuitapai inũ isĩ tenebiai
hawa ana shinãma hakimatirubuki.

8 Yununikabube tsuara hãtxapanãbũ
tsuãra hatu nemaibu miã hatu merabewakĩ ha hatu nuitapawaibu
hatu hãtxashũkũkaĩshãwẽ.
9 Mia shanẽ ibutanã,
nuitapaibu inũ habu huni pepa
hatu itxakawaibu hatu nemashũkĩ
yunuti pepa kushipawẽ unãti wakĩ
yunu pewakubaĩshãwẽ.

Aĩbuaibu pepabukiri hawẽ huni bake ana yusĩrianikiaki, na hãtxarã

10 Aĩbu duapa pepa bikatsi
benabaunarã, bikahairaki.
Hawaira hania mĩ betxitirumaki.
Ha aĩbu pepa haska mĩ betxitirurã,
hamapai dauti kushipa hawẽrua karuhaira binuhairaki.
11 Hawẽ benẽ hawẽ ainĩ hãtxa
haki txiti ikĩ ikũwãkubainaiwẽ taea
hawẽ hamapai dasibi hawẽ hiweti hayakubaĩmisbuki.
12 Shaba tibi hawẽ benimakatsi
hawẽ bene pe shinãshũkĩ
merabewaiwẽ taea hawẽ hiwea hirabiwẽ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hawẽ bene benimakũkaĩmiski.
13 Txashuwã dani lana inũ
shapu pepa benakĩ bitãshũ
hawẽ hiwe anu beshũ
hawẽ mekẽnẽ dayakĩ
lana inũ shapu turu akĩ
yumẽ wãtã timamiski, benimakinã.
14 Txaihairakea hukĩ shashu ewapawẽ mabu bemisbu keska wakĩ
txaihaira aĩbu kashũ piti betsa betsapa
hawenabu bishũtãtãmiski.
15 Penariama butukaĩ
hawenabu inũ hawẽ tsumabu
bawashũtã hatu pimamiski.
16 Hanu yunuti bai binũ ishũ uĩtã pekẽ
benimakĩ pei bikubaĩkĩ itxawashinawẽ bai bitã
hawẽ uva bai wamiski.
17 Haska watã hawẽ kushipawẽ dayai
ibubis shinã txãkaĩ benimai dayakũkaĩmiski.
18 Hawẽ tsumabu bariri pe hatu dayamabai
hari meshu merã dayakĩ hawẽ bĩ
hawaira nukawaismaki.
19 Hanushũ hawẽ mekẽnẽ ibubis yumẽ wãtã
tari wakĩ timakubaĩmiski.
20 Ha inũ, hawa hayabuma nuitapaibu merabewakĩ
haska yukaibu yaushiama hatu inãkubaĩmiski.
21 Hawenabu hatu matsi tari washuĩmawẽ taea
matsihairatiã dasibi yabukui peabũ
aĩbu pepa hatuwẽ dateismaki.
22 Hawẽ dayarã, ibubis dakukuti wakĩ inũ
batxi mayunepa hawẽrua watã sawekubaĩmiski.
23 Aĩbu dayakapawẽ taeshũ
hatũ mae anushũ hawẽ bene
dasibibũ unãkanikiki.
Ha dikabi hatũ mai pakea hirabi anushũ
shanẽ ibubũ hawẽ bene duawakĩ nĩkamisbuki.
24 Ha aĩbunã, tima tari txaipa inũ hawẽ nanesheketi timamis shũ
habu mabu inananaĩbu anu
hatu inãshũ pei bimiski.
25 Batxi pepa sawea keska wakĩ
kushipa inũ shinã pepawẽ shinaĩ
meshukiri hawara ishanai shinaĩ hawẽ nuikũkaĩsmaki.
26 Hãtxairã, unanepa hãtxawẽ hãtxakĩ

hatuwẽ nuikĩ hatu yusĩkubaĩmiski.
27 Habe hiwemisbũ hawara akubainaibu hatu shinãkĩ
hawẽ dayawẽ piti hatu bishũtã
hatubetã pikubaĩmiski.
28-29 Hawẽ bakebu inũ hawẽ benẽ kẽwãkĩ yuikĩ:
“Aĩbu pepa itxapabubiakẽ
mianã, dasibi mĩ hatu binuhairaki”,
akĩ yuikubaĩmisbuki.
30 Aĩbu natiã txipash hawẽ yura hawẽruabia
hawẽ shinã mĩ unãma hawẽ yurawẽ mia parãtiruki.
Ha inũ, hawẽ yura hawẽruabia hawaira atimapatiruki.
Hakia aĩbu betsa Senhor Deuswẽ datekĩ duawakĩ
pe shinãkubainai
ha aĩbukiri hawenabũ kẽwãkubaĩshãkanikiki.
31 Aĩbu pepa dayakapabu mae anu itxashũ
yura dasibibũ hau kẽwãkubainũbũwẽ,
haska hatu ashũkubaĩmis shinãkĩ yuikinã.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ISAÍAS

Hawẽ unãmati hãtxaki

Jerusalém anushũ Deus yuishunika Isaíasĩ hawenabu pewamanũ ishũ Deusũ yunua hatu yusĩkĩ taewakubainikiaki. Judá enabu shanẽ ibubu Jotão inũ, Acaz inũ, Ezequiasĩ hatu yunukubainaibutiã habiatiãri Isaíasĩ hawenabu hatu yusĩkubaina hawa nĩkabuma hakia eskarabestũ hawẽ hãtxa nĩkashũ hawẽ kene arunibukiaki. Haska Senhor Deusũ hatu pepa wakatsi ini na una merã hau bebũkiri unanũbũ hatu yuikĩ haskara Senhor Deusũ hatu pewani nũ tapĩtirubuki. Na habias hãtxa nĩkakubainãkãwẽ. Na una kenekinã, ha ano 740 Cristo huriamatiã anikiaki.

Judá enabu txakabuhaira hiwenibukiaki, na hãtxarã

1 1 Haska ikũkaĩshanai Amozĩ bake Isaías nama keskawẽ Deusũ hawẽ hãtxa shabakabi bebũkiri unãmanikiaki, hawenabu Judákiri inũ hatũ maewã Jerusalémkiri hatũ shanẽ ibuhairabu Uzias inũ, Jotão inũ, Acaz inũ, Ezequias Judá anu habu shanẽ ibuhairakubainaibutianã.

2 Nai inũ maiĩ, matũ Senhor Deusũ matu yuiai nĩkakãwẽ.
“Matũ bakebu ẽ hatu yumewabia habu huni ewatã
hakia habũ ea danaĩ eki sinatakanikiki.

3 Awa bene ana pubẽmawakĩ hawẽ hubu meshteabu ana pubẽma hatũ ibu unãti wamamisbuki.
Ha inũ, jumentõ ha hiwe anu hanu ibuã ushãmis unãriamiski.
Hakia Israel enabu wakĩ ẽ hatu katubiani ea unãbuma inũ
ekiri daki shinã hayabumaki.”

4 Mã hunibu txakabuhairarã, mã peirakãwã!
Mã yurabu atimapa txakabu bestiwẽ kemui mã hiwearã,
matũ ibubũ txakabuwakubainibuwẽ taea
mã hawẽ bakebũ habias txakabu txibaĩbu inũ,
mã hawẽ bababũ haska ariaiburã,
haska wakĩ mã ma Senhor Deus heneaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Israelĩ Deus mekenã meribi mã hayabia putatã
mã ma shunũbainaki.
5 Maturã, haskai mã dananananaĩ sinatai henekatsi ikamamẽ?
hawẽ ea kupi sharawe, ikarã.
Matũ yurarã, tsuã hani matu ana kushati hayamaki.
Matũ bushka ma matu makush makush akabu mã isĩ teneaii.
Haskawẽ taea matũ kushipa benui mã ma babui keyuaki.
6 Maturã, matũ bushka yura hirabiyabis mã hawa pe hayamaki.
Mã dasibi dete keshtuki,
matu kushakĩ matu pesha pesha akaburã.
Mã haskabiakẽ tsuã matu daũkĩ matu tsamiãbumaki.
Mã isĩ tenehairai hawẽ mã mainũ
sheniwẽ tsuã matu dapushabumariki.

7 Matũ mai pakea anu ana tsua hanu hiwetima wakĩ ma
txakabuwakubainimabuki.
Matũ maewã tibi txiwẽ ma matu kuaĩmabuki.
Mã uĩbiaya matũ berubi matuki sinatamisbũ
matũ mibã mã banaima habũ pikanikiki.
Sodoma maewã Deusũ yamawani keska
matũ mai pakea dasibi matunari ma hayamaki.
8 São maewã anurã, hawa betsa bashikuamahairaki.
Habu henebainimaburã, uva bai anu peã shubu besti hayaki.
Barã betsa pepino beshea bai namakis anuri peã shubu besti hayaki.
Ha maewã keshebauna hiweaburã, matuki sinataibu besti hayaki.
9 Senhor Deus dasibi binuatũ hawa nukunabu eskarabes nuku hatube
teshewama inirã,
na habiatianã, ha nawabu Sodoma inũ Gomorra anu hiweabu
Deusũ hatu yamawani keska nũ ikeanaii.

Ana txĩtũtã Deus kayabi kẽwãtikiaki, na hãtxarã

10 Maewã Sodoma shanẽ ibu inibu keskabuũ, Senhor Deusũ hãtxa
nĩkakãwẽ.
Maewã Gomorra anua keskabuũ, nĩka pehaira wakãwẽ,
nukũ Deusũ matu yusiainã.
11 Senhor Deusũ matu yuikĩ:
“Haskakĩ hatira matũ inabu ea inãkĩ mã ea menushũmismẽ?
Matũ txashuwã bene inũ ina awa bene babupã sheni mã ea menu
keyushũmisrã,
ma ẽ habu hatsãki.
Haskawẽ taeshũ ina awã himi inũ, txashuwã benẽ himi inũ, cabra
bakẽ himi

txanima ana habu uĩkatsi ikama ẽ danãhairaii.
12 Matubu ea bebũ hushũ mã ea uĩmairã,
tsuã ẽ hiwe anu matu bitxia mã ikai?
ẽ hemaĩtĩki meseama hanu mapubaũkĩ
mã ea itxakawairã.
13 Matũ inãkuĩ ẽ ana betxipaiamaki.
Ana hamẽ ea beshũyamakãwẽ.
Habũ kuĩ inabainairã, ẽ ana shetekĩ tenetirumahairaki.
Matubu ushe bena tashniai tibitiã inũ,
huĩrukũti sábadotiã matunabu itxawatã keĩ benimai mã besimiski.
Hakia mã hiwe txakamiswẽ taea ha besi mã imis
betxipaiama ẽ danãhairaii.
14 Ushe bena tashniaitiã inũ haska itxatã mã pi beyuskũkainairã,
mã haskabiakubainaiwẽ taea ẽ matuki txikishtxakayamaii.
Mã haskakĩ ea bika tenemai ẽ ana haska tenetirumahairaki!
15 Matũ mekẽ meshãtã ebe hãtxakĩ mã ea yukabiaya
ẽ matukiri uĩkatsi ikamahairaki.
Mã ea yuka txakayamabiaya
mã mekẽ himi haswẽ taeshũ ẽ matu hawa nĩkamaki.
16 Matũ mekẽ mepanui perikãwẽ!
Ẽ uiaĩ anua hawara txakabu mã amis henerikãwẽ!
Mã txakabuwai hanũ beshtekerikãwẽ!
17 Pepa besti atikiri tapĩrikãwẽ!
Tsua ana parãtima menã pepati hawaira benakãwẽ!
Hatu itxakawaibu hatu merabewakãwẽ!
Yunuti hãtxawẽ taeshũ bake ibuuma hatu itxakawama hatu merabewa bestikubaĩkãwẽ!
Beneyabiani ana beneumabu
hawẽ hiweawẽ bika teneai merabewai hãtxashũkubaĩkãwẽ!” itã

18 Senhor Deusũ ana matu yuiai nĩkakãwẽ:
“Matube hãtxakĩ matũ hiwea ẽ matu pewakatsis ikai
nenu ea anu bekãwẽ.
Matũ txakabu huni dama tenã himi shana biri ikai keskabiakẽ
matu txuka pewakĩ matũ txakabu matu buashũkĩ
hushupa keska ẽ matu henekatsis ikaii.
Mã txakabumis atimapahairabiakẽ
matu txuka pewakĩ matũ txakabu matu buashũkĩ
hushupa keska ẽ matu henekatsis ikaii.
19 Shinã betsatã mã ea nĩkakubainaibunã,
ha mai anua mibã pepahaira beneai haya mã pikubaĩshanaii.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20 Hakia shinã betsakatsi ikama hẽ iyamai dananananaĩ sinatai mã
heneamarã,
tsuã ana matu merabewama detenameaibu anua mã mawashanaii”,
ikĩ ibubis Senhor Deusũ matu yuishuki.

Senhor Deus Jerusalémwẽ nuikĩ ana hatu pewashũshanikiaki, na hãtxarã

21 Haskatã maewã nĩkanikabia
haskai shinã txakai mĩ ma aĩbu hininipa keskamẽ?
Uatiã dasibi minabu pe hiweshũ pe besti aki hiwekubainibuki.
Hakia eskatianã, mã huni sinatapabu bestiki.
22 Mĩ prata pei karu keska ibiani
eskatiã maei mĩ txaka putamisbu keska bestiki.
Mĩ uva vinho pepa keska ibiani
ana haskama txĩtũtã mĩ ũpash paisma keska bestiki.
23 Haska inũ, matũ shanẽ ibuburã, sinatapa yumetsubũ haibuaibuki.
Ana pei mais hatu pewashũkatsi ikama
hatu parãkĩ hatũ peiwẽ besti hatu itxakawakubaĩkanikiki.
daketapai ea inãkuĩwẽ ika ea ikĩ bena bestikubaĩkanikiki.
Bake ibuumabu hatu pe merabewati shinãbiai habũ hatu uĩs
bestikanikiki.
Ha inũ, aĩbu beneyabiani beneumabukiri
habũ hatu merabewai pe hãtxashũkatsi ikama hatuki petxiabuki.

24 Haskawẽ taeshũ Senhor Deus kushipa dasibi binuatũ
hawẽ kushipawẽ Israel merabewamis
hawẽ hãtxa kushipawẽ hatu yuikĩ:
“Hatishũ besti matũ txakabu ẽ tenetiruki!
Mã habu eki sinataiburã, matũ txakabu tanatã
matube detenameai keskakĩ ẽ matu kupishanaii.
25 Hanushũ ana matu kupi benawakĩ
sinatakauã matũ txakabu atimapa tibi dasibi itxawatã
txaka putamisbu keska pewakĩ ẽ kua keyukatsis ikaii.
26 Matũ shanẽ ibu unãti wanikabu habu dukũ inibu keska
ẽ ana matu katushũ yunushanaii.
Matũ huni unanepabu habu dukũ inibu keska
matu merabewakĩ ana ẽ matu katushũ yunuriashanaii.
Haska tibi ẽ ana matu waya txipu tsuabũra matu uĩtã yuikĩ:
‘Ha maewã Jerusalém anurã, ana tsua itxakanika hayamaki.
Ha maewã anushũ Deus besti txibãkubaĩkanikiki’, ishãkanikiki.
27 Ẽ itxakanika hayama inũ ẽ mekenã pepatũ
mã Sião anu hiweabu matũ txakabu ẽ matu putama

ea anu mã ana txĩtũshanaii.
28 Hakia itxakanikai sinatamisbu inũ txakabubu
habu ea anu beabuma hatu kupikĩ ẽ yamawashanaii.
Habũ ea henebaini mawashãkanikiki.
29 Mã habũ ha hi itamama namã inũ hua bana betxipaikĩ
hanushũ yushibu betsa betsapa mã kẽwãkubaĩmisburã,
haburã, mã dakehairashanaii.
30 Maturã, ha hi ewapa pei shanakaini hushĩmis keska mã ishanaii.
Ha inũ, ha hua bana tsuã ũpash tatxa aisma keska mã ishanaii.
31 Ha shanẽ ibu kushipai kẽmisburã,
ana haskama betsai basi txushiai keska ishanikiki.
Hatũ dayarã, txi peshe peshe iki hawaira nukamis keska ishanikiki.
Ha huni inũ hawẽ daya habia dabe hanu dabes ketia hi ikai
tsuã hatu nukawatiruma ishãkanikiki.”

Yurabu Deusũ hatu unanuma hiwemashanikiaki, na hãtxarã
(Miq 4.1-3)

2 1 Na haska ikũkaĩshanai Amozĩ bake Isaías nama keskawẽ
Deusũ hawẽ hãtxa shabakabi bebũkiri Judákiri inũ hatũ maewã
Jerusalémkiri shabakabi unãmanikiaki.

2 Hanu bari hawẽ henei ma kemaya
ha mati anu Senhor Deus kẽwãti hiwe hayakẽ
Deus hakiri hãtxakĩ mestẽwãshanikiki.
Ha mati binua anushũ hakiri pe shinãkĩ mati tibi binua anu
nawa shukua betsa betsapa beshãkanikiki.
3 Sião anu Senhor Deusũ yusiã tashni Jerusalém anu hawẽ hãtxa
kaĩshanaiwẽ taea yurabu mirimahaira hanu hikitushitã yuikĩ:
“Senhor Deusũ Mati Sião anu nũ mapekenũ bekãwẽ,
Jacó mekenika Senhor Deusũ kẽwãti hiwe anurã.
Harishũ hawẽ pe hiweti shinãkiri nuku yusiãbu
ha bai keska hawẽ yusiã txibãkĩ
tapĩ nũ pepashãkanaii”, ika
bebirã bebirãshãkanikiki.
4 Hanushũ nawa shukua tibi Senhor Deusũ unãti wakubaĩshanikiki,
ha yurabu itxapahairabu hawawẽra ha imisbu
haratura pepa inũ haratubũra kaneaibu unãtã hatu pewakinã.
Hatu haska wa hanua habu maei betsairã,
hatũ nupe kenu txaipabu betsa wakĩ
hawẽ mai tsispubirãti washãkanikiki.
Ha inũ, hatũ txatxiti betsa wakĩ teshki matxatu washãkanikiki.
Ha haskaibutianã, ha yurabu ana hatũ detenameti mabu betsawẽ

ana tsuabe detenameama ishãkanikiki.
Ha inũ, detenametikiri ana tsuã hatu yusiãma ishanikiki.
5 Jacó enabuũ, Senhor Deusũ yusiã pepa shaba keska txibãbaini
hawẽ hiwei taeribainãkãwẽ!

Uva bai miyuirã, Judá enabu keskakiaki, na hãtxarã

5 1 Ẽ haibu pepahaira ẽ hakiri kãtai ea nĩkakãwẽ,
hawẽ uva bai betxipaimiskiri ẽ kãtashunairã.
Ẽ haiburã, uva bai hayaki.
Hawẽ bai anurã, mai pepahaira hayaki.
2 Pukĩbaĩkĩ mai pewakĩ mishki putakĩ pewatã
hawẽ uva tatxa pepa bitã banaimaki.
Hanushũ hawẽ bai nemaki hanushũ uĩbaũti hiwe pishta keyatapa
waimaki.
Ha inũ, hanushũ tsinikĩ vinho wãti pewaimaki.
Ẽ haibũ haska watã hawẽ uva banaima
uva batapa manabiaya
hakia hawẽ uva besheai anu uva bimi pe ikama
bimi bũkash besti hayashinaki.
3 Ha maewã Jerusalém anu mã Judá enabu hiweabuũ,
natiã ẽ matu yukai ea yuikãwẽ:
Ha uva bimi bũkashrã,
haratu tsua txakabumẽkainã, ẽ uva baimẽkaĩ, ẽ eamẽkainã.
4 Ha ẽ uva bai anurã, ana hawa husitibiakẽ
ẽ haska wama ikimamẽ?
Ẽ hawa hakimatã akama ikimamẽ?
Uva batapa ikai ẽ manabiaya
haskai uva haska ikama bũkash ishiãmẽ?
5 Eskaki. Matu yuinũ ea nĩkakãwẽ,
ẽ uva bai haska wakatsi hakiri ẽ shinainã.
Ẽ hawẽ hatu nemakĩ keneima daka pekati, hau txakabuwanũbunã.
Ẽ mishki kenebaunima daka ẽ berãti, hau haki pai pai inũbunã.
6 Haska watã haki petxikaĩkĩ ẽ henebaĩkĩ
ana pewakĩ ẽ ana hawa dameshteama inũ ẽ ana basi meshatirumaki.
Ẽ haska wabaina hanu ni shushu benei inũ
hau mae musha benetxakayamashanũwẽ.
Ha inũ, hau ana hamamaki ui iyamanũ
nai kuĩ ẽ nemashanaii.
7 Na uva baikiri miyuirã,
Senhor Deus dasibi kushipahairatũ habu betxipaikĩ
uva bai banayama keskarã,
Israel hiweabu hatũ mai pakea inũ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Judá enabũ mai pakeaki.
Hanushũ hawẽ yunuti inũ hawẽ nematiki mesekĩ hau txibãkubaĩshanũbũ
Senhor Deusũ hatu manabiaya
habu anurã, sinatai inũ detenameaibu besti hayaki.
Ha inũ, hawẽ yunuti kushipa pepa katuaibu hatu manabia
haska hiweama hatu nuitapawaibu
isĩ tenei biski ikaibu ẽ nĩka bestikubainaii.

Haska wakĩ hawẽ hãtxa yuishunika wakĩ Deusũ
Isaías katutã yununikiaki, na hãtxarã

6 1 Ha baritiã Uzias shanẽ ibuhaira mawaya Senhor Deus ẽ uĩmakiri matu
yuinũ nĩkakãwẽ. Hawẽ tsauti keyatapahaira anu tsaua hawẽ Templo kesha
tari di akĩ keyubima tsaua ẽ uĩmaki. 2 Hawẽ nai tsuma betsabu serafin txi keska
ha mamaki hayaki. Habu tibirã, 6 hawẽ pũyã peiyabuki. Hatũ pũyã peiya dabewẽ
hatũ besu bepuabuki. Hanushũ pei dabewẽri hatũ yura bemakis bepuabuki.
Hanua pei dabewẽri nuyabaũmisbuki. 3 Habu yuinamei hãtxabaũkĩ yuikĩ:

"Meribi pepa, pepahaira
Senhor Deus kushipahaira nukũ Shanẽ Ibuhairaki.
Hatunã, mai hirabi dasibi hawẽ kushipawẽ atxi keyuaki."

4 Hanua hui kushipa kaĩkaĩkĩ Senhor Deusũ kẽwãti hiwe beputi taka
taka aki inũ habia hiwe uke merãri txi kuĩ keska mataya 5 eã shinãkĩ:
"Earã, ẽ peirawa! Ẽ ma mawaii! Ibubis ẽ beruwẽ ẽ Shanẽ Ibuhaira
Senhor Deus kushipahaira dasibi binua ẽ uĩshuki, ẽ huni hawa pepama ẽ
keshawẽ txakabu ẽ yuimis inũ ha huni txakabubube ẽ hatube hiwearã."
6 Haska uĩkĩ ẽ shinãbiaya habiatiãri ha serafin txi hi ikai betsa ẽ nia
anu nuyakirã hawẽ mane tsumatiwẽ txi tsistu txi tapu anua tsumabirã
7 hawẽ ẽ kesha ea metsamatã yuikĩ:

"Uĩwẽ. Na txi tsistuwẽ mĩ kesha ẽ mia metsamashurã,
hawẽ mĩ txakabu ẽ mia hayama washũshuki.
Mĩ txakabumis ẽ mia buashũshuki."

8 Hanushũ ẽ nĩkaya Senhor Deusũ hawẽ hui kaĩmakĩ ea yuikĩ:
"Tsuã nukũ hãtxa nuku yuishũtiru tsua nitxĩpa?" ikaya

eã kemakĩ:
"Earã, ẽ nenuki.
Habia menã ea nitxĩriwe!" ẽ aka

9 hatũ ea yuikĩ:

"Kashũ yurabu eska ea hatu yuishũtãwẽ:
'Ẽ hãtxa nĩkabiai habũ hawa nĩka pewama ishãkanikiki.
Uĩ bestishãkanikiki, habũ hawa tapiãbumarã.'
10 Hatu nĩkamamakĩ habũ shinã hatu beputãwẽ.
Hatũ pabĩki inũ hatũ beru bepukĩ hatu hunebaũtãwẽ.
Mĩ hatu haska wa
uĩbiai inũ nĩkabiakĩ hawa ekiri tapiãma ishãkanikiki,
hau ea anu beaibu ẽ hawa hatu shusha wayamashanunã", ikaya

11 eã yukakĩ:
"Senhor Deusuũ, haskarã, hatiã kauã ishanimẽkaĩ?" akĩ ẽ yuka

Senhor Deusũ ea kemakĩ:
"Haskairã, na mae ewapabu ma yamawa
ana hanu yura hayama inũ,
hatũ hiwe merã tsua hiweama inũ,
hatũ bai tibi ana hawa mibã hayamakẽ ishanikiki.
12 Ha inũ, ea Senhor Deusũ ha yurabu ẽ hatu txai putakẽ
hatũ mae anu hawa hayama shakakẽ
hatiã ipakeshanikiki.
13 Ha yurabu décima parte ẽ hatu heneima
haburi ẽ yamawaya haskaitiã ipakeshanikiki.
Eska keskairã, hi keyatapa derabu
hawẽ buru besti henemiski.
Hakia hawẽ buru anua hawẽ tushpi betsa datakukirãmis keskai
enabu anua hawẽ baba betsa
meribi txakabuma tashnikaũshanikiki", akĩ Deusũ ea waimaki.

Ha dukũ Deusũ hãtxa Isaíasĩ Acaz yuinikiaki, na hãtxarã

7 1 Jotãonẽ bake Acaz, Uziasĩ babarã, Judá anu hatũ shanẽ ibuaya
habiatiãri Síria nawa shanẽ ibuhaira hawẽ kena Rezim hawẽ mae
anu shanẽ ibuaya hanua Israel shanẽ ibuhaira Remaliasĩ bake Peca hatu
shanẽ ibushunaya ha dabe dasitã Jerusalém hatu detetã mebinũ ika
ibiaibũ hakia haska washũ atirubuma inibukiaki. 2 Haskaibutiã tsuãra
shanẽ ibuhaira Acaz inũ hawenabu anu hatu banabimakĩ: "Síria nawabu
Efraim enabube dasitã matuki yubakakanikiaki", hatu wa hanua Acaz
inũ hawenabũ haska nĩkatã datebauni huĩti bene bene iki hi shukua niwẽ
hatu bubi bubi amis keskaibũ
3 hanushũ Senhor Deusũ Isaías yuikĩ: "Ha tari hanushũ patsamisbũ
basi bai anu ha baiwẽ katãwẽ. Kai pashku debu anu shãtu wanibu anu ha
deshũ anu mĩ huni bake Sear-Jasubebe hikikaĩ shanẽ ibu Acaz hari uĩ ka
haki nukutã 4 eska yuitãwẽ:

‘Síria shanẽ ibu Rezim hawenabube inũ Remaliasĩ bake
matuki sinatahairai txi tsistu dekẽbia
ma nukai keskabuki.
Haskawẽ taea mesei hatuwẽ dateama
mimebi pe mekewe.
5 Síria nawa inũ Efraimnẽ enabu inũ Remaliasĩ bake shanẽ ibuhaira
habũ matu txakabuwanũ ika yubakakanikiki.
Habu hãtxai:
6 ‘Judá mai pakea anu hikibainã,
hatu datetã nũ hatu maemarã, nukũ shanẽ ibu wakinã,
Tabealĩ huni bake anãshãkãwẽ’, ibiaibũ
7 hakia Senhor Deusũ habukiri yuikĩ:
‘Tsuã taska haska watirumahairaki!
8-9 Síria mai pakea maewã hanushũ shanẽ ibuhaira hiweshũ yunumisrã,
Damascoki.
Rezimnã, Damasco shanẽ ibuhairaki.
Hamẽ Efraim mae pakea maewã hanushũ shanẽ ibuhaira hiweshũ
yunumisrã, Samariaki.
Remaliasĩ huni bake shanẽ ibuhairai Samaria anu hiweaki.
Haskabiakubainaibũ 75 ano keyuriamatiã
Efraim maewã yamashanikiki.
Hamẽ maturi mã Deuskiri shinãkĩ pe mestẽwãmarã,
maturi habiaskariai mesteãma mã keyushanaii’, matu waikiki.
Atãwẽ.”

Emanuel kaĩshanaikiri Isaíasĩ ana Deusũ hãtxa Acaz yuinikiaki, na hãtxarã

10 Acaziĩ, Senhor Deusũ mia ana yuikiki. Nĩkawe: 11 “Mĩ Senhor Deusũ
hau haska tsuã atiruma mia ashunũ hawẽ unãmati hawara yukawe,
na mai bemakia kasmai, mai uke merãhaira mai meranua kasmai,
manaũrihaira nai anuarã”, aka
12 Acazĩ Isaías nĩkatã kemakĩ: “Eã ẽ haska watirumahairaki, ẽ shanẽ
ibu Senhor Deus unãti wakĩ hawẽ unãmati yukakinã”, ikaya
13 hanushũ Isaíasĩ ana yuikĩ:

“Davi shanẽ ibuhairani anua hawẽ bababuũ, ea nĩkakãwẽ, matu
yuinunã:
Ẽ hunĩ mia yunubia danãkĩ mĩ ea bika tenemaii.
Hakia ẽ Deus ana danãhairakĩ ẽ Deus mã bika tenemariaii.
14 Mĩ haska shinãbiaya Senhor Deus kayabitũ
hawẽ unãmati hatũ matu uĩmashanikiki.
Txipash tsuã txutariama anua huni bake nanetã kaĩshanikiki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ibuã hawẽ kena kenakinã, Emanuel washanikiki.
15 Ha huni bake kaĩmashunã,
bakeishtatũ awa txutxu tãki inũ buna bata pikubaĩshanikiki.
16 Hawa txakabu inũ hawa pepa unãriama haskaitiã ha mai pakea anushũ
shanẽ ibuhaira dabetũ mia dateaiburã,
hatũ mai pakea henebainabu ana tsua hayama ishanikiki.

17 Senhor Deusũ mia anu txakabuhaira hatiãra yunushanikiki,
mĩ mae anu hiweabu inũ minabu mĩ hiwe hawẽrua anu hiweabu anu kaĩmakinã.
Efraim inũ Judá mã pashkanitiã haska mã hiweisma txakabuhaira matu anu tashniai mã uĩshanaii.
Na haska txanirã, Assíria shanẽ ibuhairatũ hatu ashanaikiri yuinikiaki.

18 Egito henewã kesha ukeri txai hiwebaunabu
Senhor Deusũ hatu yunua haria ha yurabu ha baritiã txupe beas shãkanikiki.
Assíria anu hiweaburi shara beasriashãkanikiki.
19 Habu itxatã hawairabirã hanu hunei mawa shãkĩ tibi hunei inũ, tãpe tibi anu huneriai inũ, ni mushaya tibi anuri hunei inũ,
txatxa tsaua ina awã amis anu hanu huneshãkanikiki.
20 Ha haskaibutiã Assíria shanẽ ibuhaira Hene Eufrates ukeri txaihairakea
Senhor Deusũ hatu yunuyutã merabewakĩ
Senhor Deusũ nupe kenu keshni ati keskakirã
Assíria shanẽ ibuhairatũ Israelĩ enabũ bu inũ, hatũ keshni inũ,
hatũ bikerã dani hatu berẽ akĩ hatu itxakawashanikiki.”

21 Ha hatu haska waibutiã tsuara hatũ mai pakea yamawaibutiã habu pashaimashũ hatũ mae anushũ hatũ ina awa bake yushã inũ txashuwã bake yushã dabe yumewatã 22 hatũ txutxu paipaima tsinikĩ hamẽ atã txutxu tãki pikĩ buna bata akubaĩshãkanikiki.
23 Ha hatu haska waibutiãri ha dukũ uva bai 1.000 tashku banabu hawẽ karu 1.000 prata pei heshe ibiamis maei musha besti beneshanikiki. 24 Mai pakea hirabi anu hari kairã, ha musha beneyamawẽ taea piaya kashũ yuinaka tsakati besti ishanikiki. 25 Mati anu dayakĩ mai beresh atiwẽ urubiapaunibu maei musha mirima beneyamakẽ ana hari ka tsua dayatirumakẽ inabu awa inũ txashuwanẽ piti besti basi beneshanikiki.

Hawenabu hawẽ hatu unãtirubukiri Isaíasĩ hawẽ bake kenanikiaki, na hãtxarã

8 1 Senhor Deusũ ea yuikĩ: “Hi besha ture sapa bitã haki mĩ hãtxa kuĩwẽ eska kenewe: ‘Maer-Salal-Hás-Baz’, wakinã. 2 Haska mĩ wai habũ uĩtã txanitirubu

huni dabe txanitxakaisma Deusbe hawenabu hãtxashunika Urias inũ betsa
Jeberequiasĩ huni bake Zacarias hau unanũ hatu bebũshũ kenewe”, ea wa
3 txipu ẽ aĩ Deusũ hãtxa yuishunikabe ẽ habe txutanameima ha tuyatã
huni bake kainiki. Hanushũ Senhor Deusũ ea yuikĩ: “Mĩ bake kenakinã,
‘Maer-Salal-Hás-Baz’, washãwẽ, nukũ hãtxawẽ yuiarã, ‘Hawairakirã
atxishũ yamawaki’, akinã. 4 Mĩ bake kaĩma hawa hãtxa pesei kenãnamei:
‘Papaii’, iki ‘Mamaiĩ’, iriamakẽ Damasco inũ Samaria anu hiweabu Assíria
nawabũ hatu atxishũ yamawatã hatũ mabu hawẽrua hatũ shanẽ ibũ hiwe
ewapa anu bushãkanikiki”, ea watã 5 Deusũ ana ea yuikĩ:

6 “Assíria shanẽ ibu Rezim inũ Remaliasĩ bakẽ hatu datekĩ
atxikatsis ikaibuwẽ taea Judá enabu hatuki dateaibũ
Siloé hene pes daka unãshubira habamis
Judá enabũ itxakawakanikiki.
7 Haskawẽ taeshũ Hene Eufrates Senhor Deusũ mata wakĩ
hatu atximashanikiki.
Haska yuiarã, Assíria shanẽ ibũ hawẽ kushipawẽ hatu atxi keyushanikiki.
Hawẽ pashku teshesha tibiwẽ hene hikibaĩkĩ
dasibi kẽku mataismabia atxikĩ keyukĩ
8 Judá mai pakea hari binubaĩ
hari kesuismabia kẽku tsakashanikiki.
Isa hawẽ pei pexa dakamis keskakĩ,
Emanuelĩ, mai hirabi mĩ atxi keyushanaii.

9 Nawa shukua tibibuũ, matunabube itxatã hatu deteshãkãwẽ.
Mai pakea txai tibi anu hiweabuũ, mã eskashanai nĩkakãwẽ.
Detenamenũ ishũ matũ pia mã bibiabauna
txanima mã datehairashanaii.
10 Mã nukukiri yubakabia mã akama ishanaii.
Haska betxipaikĩ mã katushũ yuibia mã nuku akama iriashanaii,
Deus nukube nashui itã nuku mekeawẽ taearã.”

Senhor Deuski besti mesei haki datetikiaki, na hãtxarã

11 Senhor Deusũ ea tsuma mestẽwãtã ha huni txakabubũ shinã ẽ hatu
txibãyamanũ bebũkiri ea unãmakĩ nemakĩ ea yuikĩ: 12 “Habu matukiri
yubakaibũ hatubebis yubakayamakãwẽ. Habũ matu datekĩ mesewabiaibũ
hatuwẽ dateyamakãwẽ. 13 Senhor Deusũ dasibi binua meribi pepa hatũ
nema keyutiru bestiki datekãwẽ. Ha bebunua besti mã haki datetiruki.
14 Earã, matuwẽ taea ẽ eskaki. Ẽ matũ itxati hiwe meribi keskaki.
Hakia Israelĩ bakebũ shanẽ ibu dabe ẽ mishki daka haki huti itirubu
keskaki. Eki huti ika keskatã ea danaĩ ha shanẽ ibu dabe hatunabube di
ishãkanikiki. Jerusalém merã hiweaburã, ẽ birũ keska anu hikitã haburi

harakiri kaĩtima nuitapashãkanikiki. 15 Itxapahaira eki huti ishãkanikiki.
Eki huti itã di iki mawashãkanikiki. Haburã, birũ merã hikiaibu hatu
bepuabu harakiri kaĩtirubuma ishãkanikiki”, itã,

Hawẽ tsumabu bebũkiri haskashanaibu Isaías hatuki txaninikiaki, na hãtxarã

16 ana Senhor Deusũ ea yuikĩ:
“Na ẽ hãtxarã, arukĩ pewawe.
Haska ẽ mia yusĩkĩ unãmashurã,
mestẽwãtã miki txiti ikabu hatu yusĩkubaĩwẽ”, ea waya
17 Senhor Deusũ hawẽ hãtxa Jacó enabukiri hunebiaya
eanã, ikũwaĩ ẽ haki txiti ikaii.
18 Senhor Deusũ hawẽ bake betsabu ea anu inãkĩ yunua habubetã
Israelĩ enabu Senhor Deusũ haska betxipaiai
hawẽ kushipa unãmakĩ shabakabi wati nũ ikũkainaii.
Mati keyatapa Sião anu hiweshũ
Senhor Deus dasibi kushipa binuatũ nuku yunua
nũ akai nũ hawena nuku uĩshãkanikiki.
19 Hakia huni betsabũ matu yuikĩ:
“Mawabũ yushĩbe hãtxamisbu yukakãwẽ.
Ha huni mukayabu hatũ yushĩbe hãtxai shei ikawẽ
tsuã nĩkatirumawẽ hãtxamisbuki.
Yurabu hatũ yushibube hãtxakinã,
mawabũ unanepa hãtxa yukatimamẽ, hiweabunã,
20 haskashanaibu tapĩkinã?
Haska hakiri hãtxakĩ yukabiamisburã,
habũ yuiairã, patapa unaĩsmapabuki!

21 Ha huni shinã pewama buni paepai
buni bestiwẽ nui sinatai mapubaũshãkanikiki.
Haskakĩ hatũ shanẽ ibuhaira inũ hatũ yushibu yupui
hatuki hãtxa txakabushãkanikiki.
Manaũri nai teskãshũ uĩtã
22 hanushũ txipu maĩ tinĩtã
hawa pepaki nukuama nuitapahairai inũ
meshu merã bika besti tenei
dasibi meshũ besti atxia uĩshãkanikiki.
Habũ hatu atxia harakiri shinãbaini pashatirubuma ishãkanikiki.

**Deus shanẽ ibuhairatũ bake hawẽ unanuma
hiweti kaĩshanikiaki, na hãtxarã**

9 1 Galiléia mai pakea anu Zebulom maewã inũ Naftalĩ maewã anu
ha dapi nawabũ Deus ikũwãbuma hiweabu, Hene Jordão kesha

ukeri inũ Ianẽwã Mediterráneo kesha betsauri nawabu hiweabu Deusũ
ha dukũ hatu itxakawabiapaunishũ ana betsatiã Deus habuwẽ nuikĩ hatu
duahairawashanikiki.

2 Ha yurabu meshu merã punu nuka mapua keskabu
ẽ hatu merabewaya bĩ ewapa txasha tashnia
ea hawa unãbuma ha nawabu meshu merã hiwea keskabũ ha bĩ
uĩshãkanikiki.
3 Senhor Deusuũ, hawẽ benimati ewapa mĩ ma yunuaki,
nũ hawẽ benimahairairã.
Nukũ yunu tseka keyutã nũ benimamisbu keskai,
dasibi mia bebunua benimashãkanikiki.
Tsuabũra hawara mabu hawẽrua pepa hatu pashkashunabu bi
benimai keskai
mia bebunua benimatxakayamashãkanikiki.
4 Tsuãra hatu tsuma washũ hatu bika tenemaibu inũ,
bika betsa betsapa habũ meaibu inũ,
shanẽ ibubũ hatu itxakawamisburã,
haburã, mĩ hatu nemakĩ putamashanaii,
ha Midiã nawabu mĩ hatu yamawani keska wakinã.
5 Soldadobu detenamei hatũ bitxi tae keyatapa sawea
barush barush ibaĩmisbu inũ,
hatũ tari himi has mapumisbu haburã,
txiwẽ mĩ hatu yamawakĩ kuashanaii.
6 Hamẽ betsarã,
Deusũ hawẽ kushipawẽ dasibi betsa wakĩ
bakeishta nuku inãshanikiki.
Ha bake nuku anu yunua kaĩshanikiki.
Hatũ kushipa bitã shanẽ ibuhairashanikiki.
Hawẽ kena tibi inãkinã, eska washanikiki:
Hawẽ yubakani nũ haskashanai unãmanika pehairaki.
Deus kushipahaira tsuã binutirumaki.
Epa hiweibi hiweaki.
Hawẽ taea Deusbe unanuma hiwetiki.
7 Ha yumetã tsauirã,
Davi shanẽ ibuni anu tsaushanikiki.
Shanẽ ibuhairakĩ hawẽ kushipawẽ
mai hirabi anu shanẽ ibukĩ tsuma keyubaũshanikiki.
Hawẽ unanuma hiweaibu keyuama inũ
hawẽ yunuti kushipa keyuama ipakeshanikiki.
Ha shanẽ ibuhairairã, mestẽ tsuã maewakĩ
tsekatiruma habias ipakeshanikiki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Deus kushipahaira dasibi binua hawẽ nui pae
tsuã nuka watirumatũ nuku haska washũshanikiki.

Jessé baba betsa hawẽ yunuti kushipa pepawẽ shanẽ ibuhairakĩ hatu unanuma hiwemashanikiaki, na hãtxarã

11 1 Jessé enabu Assíria nawabũ hatu itxakawakinã,
hi derakĩ hatu hawẽ buru keska besti wanibuki.
Hakia ha hi buru anua ana takushanikiki.
Hawẽ tatxa anua hawẽ tapũ betsa hukũmis keskai
huni betsa ana kaĩshanikiki.
2 Deusũ Yushĩ kushipa habe ketashametã putama eska
wamakubaĩshanikiki.
Ha huni Deusũ Yushinĩ merabewa haratu bai pepa inũ
haratu bai txakabu unãmatiru wakĩ inũ,
hawẽ unanepati inãkĩ inũ,
hawẽ shinã bebũkiri pewanika inãkĩ inũ,
kushipa inãkĩ inũ,
Senhor Deuski mesetirubu unãmanika ishanikiki.
3 Hatũ hatu unãti wakinã,
bemakis hawẽ beruwẽ besti uĩtã hatu unãti wama inũ,
haska betsabũ yui kakaibu nĩka bestitã
hatu unãti watiruma ishanikiki.
4 Hakia nuitapai babubu hatu merabewakinã,
yunuti pepa kushipawẽ hatu unãti wakĩ
haska betsabũ hatu itxakawaibu hatu nemashũkĩ
ha nuitapaibu hatũ mai pakea anua hatu pewashũshanikiki.
Hawẽ hãtxa mestẽti kushipa keskawẽ
mai anushũ habũ hatu detenamemaibu hatu kupishanikiki.
Hawẽ hãtxa kushipawẽ huni txakabubu hatu tenãshanikiki.
5 Tari saweaki hawẽ nanesheketi sawekĩ mestẽwã keska wakĩ
yunuti kushipa pepa inũ hãtxa txanima sawekĩ akawashanikiki.
6 Hanua Jessé baba ma pe shanẽ ibuaya
kamã inu txashuwã bakebe dasitã menamei unanuma
hiweshãkanikiki.
Ha inũ, inu keneya daka anu cabra bake habe beua
huĩrukũshanikiki.
Ha inũ, ina awa bake leão inu dapikea yumeshanikiki.
Ha inũ, dasibi yuinaka mese pubẽ inũ pubẽma
bakeishtã hatu mekekĩ nimakubaĩshanikiki.
7 Ina awa inũ urso ana sinatai pubeãma ibunameshãkanikiki.
Hatũ bake hatu dapi mapua huĩrukũshãkanikiki.
Leão inawanã, basi besti pishanikiki,

ina awã pimis keska wakinã.
8 Bakeishtã txutxu heneriama dunu paepahaira cobra kini dapikea
beyus shanikiki,
ana menameamawẽ taearã.
Hawa dateama bakeishtã dama txutxu heneatũ cobra daka kini merã
hawẽ mekẽ mistushanikiki.
9 Ianẽwã matahairamis keskai
mai pakea hirabi anu dasibibu ẽ unanepa hayatã
ea ẽ Senhor Deus unãshanaibuwẽ taea
ẽ mati meribi anua
ana hawa sinatai itxakanikama ishãkanikiki.
10 Ha haskaibutiã ha Jessé tatxa ha hawẽ tapũ betsa
benetã yurabu shukua tibibu hatũ Deus hatu unãmati ishanikiki.
Habũ hatũ shanẽ ibu benakinã,
hawẽ mae pehaira txashakapaki nukunũ ishũ benabaũshãkanikiki.

Samaria mai pakea haskashanai bebũkiri
hatuki txaninikiaki, na hãtxarã

28 1 Samaria anu hiweabuũ, mã peirawa!
Efraimnẽ maewã Samaria hawẽ maiti hawẽrua keska wakĩ
hawẽ kẽmisburã, harã, habu paẽmisbũ maeki.
Hua hawẽrua keska ibiaima ana hawẽruama utsitã txapuai keska
bestiki.
Mati mapãpa anushũ hatũ yunu bai tenãmã mai pepa uĩmisbu
hanu hiweabu vinhowẽ kemui haki neshenibũ akĩ heneisbumaki.
2 Senhor Deusũ huni kushipa ma hatuki tanashũ pewani txipu
Samaria anu yunushanikiki.
Hawẽ kushiparã, barush ui mesehaira niri ikai keskaki.
Niwe kushipahaira bekĩ dasibi txakabuwamis keskaki.
Ui tueketã heneisma keskaki.
Hene bai mata txakayamakĩ dasibi atxibaĩmis keskaki.
Hawẽ mekẽnẽ mai txakabuwakĩ berãkĩ
3 Efraimnẽ mae hawẽ maiti hawẽrua keska anua paeĩ hawẽ
kẽmisburã,
hawẽ taewẽ pema pema akĩ yamawashanikiki.
4 Ha hua hawẽruabiaima ma utsiaya mananãshũ tenãmã uĩkĩ
mai pepa anua yunu banaimabu keskabia hawaira keyushãkanikiki,
ha figo bimi hanu ikaitiã ha dukũ hushiã uĩkĩ tsekashũ pimisbu
keskairã.

5 Ha haskaitianã, Deus dasibi binua shanẽ ibui
maiti pepa txashakapa hawẽrua sawea keska ishanikiki.

Ha hawẽ mae teshenibur̃a, haburã,
Deusũ kushipawẽ hawẽruai pepahairashãkanikiki.
6 Habũ unãti wanikabu tsaushũ
hatu unãti waibu Deusũ hatu merabewakinã,
hawẽ yunuti kushipa pepa hatu inãshanikiki.
Hatuki sinatai beaibu hau nemanũbũ
detenamenikabũ habũ mae mekeabu
hatu kushipa washanikiki.

Bebũkiri Jerusalémkiri Deus yubakani shabakabi wakatsi hatu yuinikiaki, na hãtxarã

7 Betsabu ikirã, vinhowẽ paeã
ni peama keshka keshka iki
hanua shia paepa aki
hawẽri paẽhairai berame berame iki di imisbuki.
Habu hawenabu Deusbe hãtxashunikabu inũ
Deusũ hãtxa yuishunikabũ ha shia paepa akawẽ taea
ni peama keshka keshka iki inũ
vinho aki paeãwẽ taea shinã pe watirubumaki.
Nama keskakĩ habũ Deusũ yusiã uĩkĩ nĩkabiatã
pe shinãtirubumaki.
Paẽtã hatu unãti wakĩ haratu pe inũ
haratu txakabumẽ, ishũ hatu unãtirubumaki.
8 Tapu tibikia paẽtã haki hanãbu hanã matai keyuawẽ taea
hani shũpĩ betsa pisi mayama hayamaki.
9 Patapakirã habu eanu bea hãtxakĩ yuikĩ:
“Neri tashnikirã nuku yusĩwẽ.
Haska Deusũ mia uĩmai nuku yusĩwẽ.
Nukuburã, nũ bakeishta keskamẽkainã,
10 dama hãtxa pesakĩ yuiai keskaburã:
‘ba, be, bi, bo, bu’ ”, nũ ikaii,
hãtxa unanumas yuirã.
11 Hakia haskabiai ha Samaria anuabũ
ẽ yusiã pe nĩkabumakẽ
nawabũ hãtxa nĩkatirubumawẽ habu Deusũ atxishanikiki,
haska hãtxa nĩkabumawẽ hatu bika tenemakĩ
Deusũ hatu hãtxa watiruma keska wakinã.
12 Bebũkiri Senhor Deusũ hatu yuikĩ:
“Nenu nishma daka anua mã huĩrukũtiruki.
Nenu mã punu nukabu hanu bashikutã
mã huĩrukuĩ dakatiru hayaki.”
Ẽ hatu wabia habũ ea nĩkabumaki.

13 Haskawẽ taeshũ Senhor Deusũ hatu hãtxa wakĩ
bakeishta tanaĩbu hatu ana yusĩshanikiki,
habũ dama tapĩkĩ uiaĩbu keskarã.
Haskawẽ taea haburã, ni peama petxiuri manãska tĩ ika keskabu
ishãkanikiki.
Betsabu deteaibũ, betsabu birũ merã hikitã
hani pashatiruma keskabu ishãkanikiki.

14 Shanẽ ibukĩ hãtxa atimapawẽ yuikĩ
mã Jerusalém mae yunumisbuũ,
Senhor Deusũ hãtxa nĩkakãwẽ.
15 Matũ yuikĩ:
"Hau isĩ txakabu hua nukuki nukuyamashanũ ika
ha mawa mekenikabe nũ ma yubakaimaki.
Mawa bumisbu anu nũ ma habe yubakaimaki.
Nũ hawẽ irui meketiru mã benairã,
txani besti nũ benaii.
Hunenũ ika txaniwẽ besti nũ parananãkũkainaii", ikaibũ
16 haskaibuwẽ taeshũ Senhor Deusũ hatu yuikĩ:
"Mishki karuhaira ẽ katuni
ha mishki uĩbaĩ hakimatima haki tsamabaũkĩ mestẽwãti
Sião anu ẽ tashnimashanaii.
Tsuãra ha mishki betxipaikĩ katutã hawẽ datetirubumaki,
ma haki txiti ikarã.
17 Ha hiwe benikinã, hawẽ tanati mane shãkama dispi derũtãshũ
tana pewamisbu keska hawẽ yunuti kushipa kanetiruma ishanikiki.
Hawẽ tapa yushtuma keska wakĩ
hawẽ hãtxa kanetirumawẽ ẽ ashanaii", hatu wanikiaki.

Txanitxakakĩ ha hune iruti mã benamisrã,
barush ui ikĩ yamawashanikiki.
29 Hene bai matabirãkĩ hanu mã hunemisbu matu betsekãbaĩshanikiki.

Egito merabe yukabiai hamẽshãkanikiaki, na hãtxarã

30 1 Deusũ hawẽ hãtxa mestẽwãkĩ yuikĩ:
"Ẽ yusiã nĩkaisbumã bakebuũ, mã peirashãkãwã!
Ebe hãtxai yubakamabia mã ibubis yubakaii.
Haska eã daya shinãkĩ ẽ matu yunuamabia
ibubis matumebi daya tibi akatsis ikĩ mã katumisbuki.
Haska shinãkĩ mã itxawamisrã,
txakabu itxapa mãtxiã keska wakĩ mã ewawaii.
2 Bebũkiri ebe hãtxakĩ ea yukama hawa shinãma

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hawaira Egito anuabu merabe benai hari iruti keska
shanẽ ibuhaira Faraó anu mã benamiski,
Egito anu hari irui utati keska anu hanu irunũ ikarã.
3 Faraónẽ kushipa iruti mã benabiai ka
iruti hayamakẽ hawẽ taea mã dake bestishãkanaii.
Hawẽ hanu irui utati mã benabiai ka
matu ashuãmawẽ taea mã babukirãshanaii.
4 Egito maewã dabe Zoã inũ Hanes anu
hari matũ shanẽ ibu hãtxashunikabu mã yunubia
5 ha nawabũ hawa matu merabewama
hamẽ matũ shanẽ ibubu bushiãbu dakebirãshãkanikiki.
Hawa merabe inũ benima matu beshuãma
txakabu inũ dake pae matu beshũshãkanikiki.”

6 Egito nawabũ hau hatu merabewai benũbũ,
tsuabũra hatu benai buirã, eskashãkanikiki.
Hatũ jumento inũ hatũ camelo kamaki
hatũ mabu inũ hatũ inãkuĩ pepa peumatã
ha mai pakea Egito mae anu hamẽ bushũshãkanikiki,
eska anu kapukebaĩkinã,
hanu tsua hiweama sul anu
yuinaka mese pubẽ itxapa hiweabu anu
inu betsa leão hi hi ikai inũ, dunu paepa pianãbu inũ,
yuinaka sheanã nuyabaunaibu anu nashui ikaĩkinã.
7 Egito ana kushipa hayama inũ
hawa hatu merabewatirumawẽ taeshũ
hawẽ kena betsa dabikĩ:
“Yuinaka mese atimapa hawauma hi hi ikai keskaki”, akinã.
8 Isaíasĩ, uĩwẽ. Na habiatiã hi besha sapa bishũ haki keneriwe.
Eska netãkĩ kenebaĩkinã,
ha kene txanipaketi hawa tushkutima inũbariai wawe.
9 Ha yura hiweabu yusĩ nĩkaisma sinatapabu inũ
Deusũ yusiã txibã pewaisma unaĩsmapabuki,
habũ Deusũ yusiã hawa nĩkakatsi isbumarã.
10 Ha habũ haskashanai bebũkiri unãmisbu habiabũri hatu yuikĩ:
“Nama keskakĩ ana uĩyamakãwẽ”, ikĩ
hanushũ Deusũ hãtxa yuishunikaburi yuikĩ:
“Haska txanima mã uiaĩ ishanai nukuki txaniyamakãwẽ.
Hawara nũ ikai hawẽ nuku dake wama nuku hãtxa pe besti wakãwẽ.
Nũ kanebiaya haskaira nuku nemayamakãwẽ.
11 Nenu ana mapuama nuku dapashkarikãwẽ,
Deusũ bai kayabi meshtebainirã.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Israelĩ enabũ Deus meribi bebũ ana nuku nitxĩyamakãwẽ”, ikaibũ
12 haskaibuwẽ taeshũ Israelĩ enabũ Deus meribitũ hatu yuikĩ:
“Bebũkiri haska ẽ matu yuibia mã ha danaiĩ.
Detenamei itimaskai inũ txakabuwabauni
haki besti txiti ikĩ hatũ matu merabewatiru keska mã ha benaii.
13 Haskawẽ taea ha txakabu tibi mã akairã,
hawẽ kupiti mã biairã, matunaki.
Mae mishkiwẽ kenebaunibu keyatapabia
txakabui taei tuash ikũkaini hakiri mã shinãmakẽ
pikutã hawaira di iki berãmetiru keska mã haska keskaki.
14 Mai shumuwã txakabui pusi tureke tureke itxakayama
hawa hawẽ ture betsa bitã txi dekẽ hawẽ beatirubuma inũ
ture betsawẽ ũpash kini anua mã ũpash bitirubuma keska
mã haska keskai yamashanaii.”

15 Ha Israelĩ enabũ Deus meribitũ hatu yuikĩ:
“Eanu txĩtũtã unanuma mã bashikuairã,
mã piskushanaii.
Ha unanuma mã hawẽ hiwei hawa dateama mã haki txiti ikairã,
hanu mã hawẽ kushipaii”, ẽ matu wabia
hakia matubu mã haskakatsi ikamaki.
16 Haska shinãma hãtxakĩ yuikĩ:
“Nenua ẽ haskakatsi ikamaki.
Cavaloki katsaumetã ẽ pashai kaii”, mã ikaya
Peki. Txanima haskai mã pashatirubuki.
Ana matũ yuikĩ:
“Cavalõ tarãbaĩtiki tsautã nũ kushimabaĩshanaii”, mã ikaya
Peki. Txanima mã kushikaini pashayarã, haburi kushibaĩkĩ matu
txibãshãkanikiki.
17 Huni bestitxai matuki tanakirã matu mese wabirana
1.000 yurabu hawẽ datei mã pashashanaii.
5 hunibu matuki tanariakirã matu mese wabiranabu
hatuwẽ datei dasibibu mã pashariashanaii.
Matu haska wabu eskarabeshaira mã tesheshãkanaii,
mati keyatapa binu keyua mamaki hi bestitxai nia keskai inũ
hawẽ unãmati mati pishta anu tari bandeira pũtea niwẽ pea pea
amis keskairã.

18 Mã haskabiashanaya Senhor Deusũ matu manaikiki,
hawẽ nui pae matu uĩmakatsirã.
Haska matuwẽ nuitxakayamai matu uĩmakatsi ikikiki,
ha Deus yunuti kushipa kanetiruma hayawẽ taearã.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Senhor Deus dasibi tsuabũra mã manakaibuwẽ taea
hawẽ benimakanikiki.

Deus yukama Egito anua merabe yuka ikaibu
Deusũ betxipaiama inikiaki, na hãtxarã

31 1 Tsuabũra mã Egito anu merabe yukai mã buaiburã,
mã peirashãkãwã!
Cavalo itxapa mã hayatiru inũ,
haki tarãbaĩti itxapa mã hayatiru inũ,
cavaloki katsaumebaĩmisbu mirima mã hayawẽ taea
ana tsuki dateama haki txiti itã
shinãkĩ mã ikũwãtirubia harã, hamẽki,
Israelĩ Deus meribi anu txĩtũkĩ
mã shinã betsa wai uĩmakĩ benakatsi ikamarã.
2 Hakia ha Deusrã, unanepahairaki.
Hamapai tibi atiruki.
Txakabu watiru unaĩkiki.
Hawara yuitã maewakĩ ana shinã betsa waismaki.
Huni txakabubu hatuki sinatakĩ hatu kupishanikiki.
Habũ txakabuwaibu tsuãra hatu merabewamisbu hatuki
sinatariamiski.
3 Egito nawaburã, hunibu bestiki, deusmarã.
Hatũ cavalorã, nami inũ shau besti hayaki, yushĩmarã.
Deusũ hawẽ kushipa yunukĩ hatu kupiaitiã ikirã, eskashãkanikiki.
Egito nawabũ hawẽ kushipawẽ mekenikabu inũ
Israelĩ enabu hatuki iruaibu
ha dabe mawai dasibi hanus di ishãkanikiki, benui keyuirã.

4 Senhor Deusũ ea yuikĩ:
“Ea Senhor Deus kushipahaira dasibi binu keyua
Mati Sião anua enabu Israelbu
hatu merabewai hui ẽ eskakirãshanaii.
Inu betsa leão inawã txashuwã bitã piaya
txashuwã mekenikabũ leão datekĩ kushimanũ itã
hanus itxatã sai sai abiabu leão hawa dateama imis keskai
eari haska keskariai ẽ hushanaii.
5 Isapã hawẽ bake mekea ha mamaki nuyakaũmiski.
Haska keskariai Senhor Deus dasibi binua Jerusalém mekei ẽ
haskashanaii.
Earã, ẽ hawẽ mekenãki.
Ẽ hawẽ piskumanikaki.
Ẽ hawẽ mepamanikaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Nuitapaibu ẽ hatũ pashawanikaki”, ea wakubainikiki.

6 Israelĩ enabuũ, mã habũ Deus berabĩwãkĩ mã danã paepawabiairã,
shinã betsatã Deus anu berikãwẽ.
7 Ouro mane inũ prata mane matũ mekẽnẽ dami watã kẽwaĩ mã
txakabumisrã,
hawatiãra matu dasibibũ matũ dami danãkĩ mã putaya
8 mã haska waitiã Assíria nawabu matxatu txaipawẽ debushãkanikiki.
Habu haskairã, hunibũ kushipawẽ ikama ishanikiki.
Detenameaibutiã ha nawabu hatunabu pashashãkanikiki.
Detenamenika betsabũ ha berunã betsabu detenamenikabu
hatu tsuma wakĩ escravo washãkanikiki.
9 Hatu haska waibũ hatũ shanẽ ibuhaira date paepai kaĩkaini
kushikaĩshanikiki.
Hawẽ detenamenika shanẽ ibu beshmasbũ hatũ unãti tari bandeira
pusteya
pekama haki petxitã kushiriabaĩshãkanikiki.
Jerusalém anushũ txiwẽ hatu kupikĩ kuati Deus hayaki,
hanu haki sinataibu hanushũ hatu kupitirã.
Haska hãtxakĩ Senhor Deusũ mestẽwaĩmaki.

**Shanẽ ibuhaira benã yunuti kushipa pepawẽ
hatu mekeshanikiaki, na hãtxarã**

32 1 Uatiã shanẽ ibuhaira bena shanẽ ibuirã,
yunua pepawẽ yunushanikiki.
Hawẽ shanẽ ibu beshmasbu shanẽ ibushũkinã,
yunuti kushipa pepawẽri ishãkanikiki.
2 Habu tibirã, eskabu ishãkanikiki.
Niwe beaya hanu irutirubu keska inũ,
ui niweya beaya hanu pashatirubu keska inũ,
mai tsusĩ anu mibãkĩ bai tibi waimabu anu
hanu hene habai keska inũ,
hanu hawa hayama anu barĩ kuahairai anu
mishkipãwã dakashũ mai utawamis keskabu ishãkanikiki.
3 Habũ berurã, pehaira hatu uinũ ika beru hã ikabu inũ
nĩka pewanũ ika paweshpai keyutã hatu nĩkakatsis ishãkanikiki.
4 Hatũ akarã, shinãtãs akĩ kaneama
hakia bebũkiri shinã pewatã akubaĩshãkanikiki.
Habũ hamapai hatu yuikinã,
shabakabihaira hatu unãmashãkanikiki.
5 Ha shanẽ ibubu shanẽ ibuaibũ yurabu atimapai daya peisma
hatu kẽwãbiamisbu ana hatukiri pe hãtxama ishãkanikiki.

Hamẽ uĩbaĩ kemutapa tsaubiamiskẽ ana yurabũ duawakĩ:
“Mĩ nukũ shanẽ ibu kushipaki”, akĩ ana yuiama ishãkanikiki.
6 Yurabu atimapai daya peisma hawẽ beyawẽ taea
haska hãtxamis heneama inũ,
haska txakabu shinaĩ keska yubakatã heneama akubaĩmisbuki.
Txakabu besti kaĩmatã hiwenũ ika hamapai atimapati benakubaini
Senhor Deuskiri hãtxa txakabu yui txanitxakamisbuki.
Habunã, bunibiranaibu hawa hatu inãma inũ
ũpash manubiranaibu hatu amakĩ pewatã hatu nitxĩsbumaki,
hatu nuitapawakinã.
7 Ha yurabu atimapai daya peisbuma matxupakĩ
hatu parã bestikĩ hawarawẽ kemuti watã hatu hawẽ atximisbuki.
Nuitapaibu hatu parã paepa watã ana hatu txakabuwamisbuki.
Hawa hayabuma: “Yunuti kushipawẽ ea merabewakĩ ashũwẽ”,
ibiaibũ
hatu parã bestimisbuki.
8 Hamẽ ha huni shinã pepa duapaburã,
habu hãtxai yubakatã pe besti washãkanikiki.
Haska yubakashina hawa betsa wama mestẽwãtã apakeshãkanikiki.

Aĩbuaibu nuimakiri yusiãkiaki, na hãtxarã

9 Matu mã aĩbuaibu nuibumaã,
matu yuinũ ea nĩkakãwẽ.
Ibubis mã kẽmis aĩbuaibuũ,
ẽ hãtxa nĩkakãwẽ.
10 Natiã mã aĩbu dayakapa matuki txiti ikubaĩmisburã,
ano bestitxai kai binuaya
ana mibã tibi hawaira hushiãma inũ uva bimi mã tsekatiruma
hawẽ taea dakei mã dateshãkanaii.
11 Mã aĩbuaibu nuima hiweabuũ, datei saki saki ikãwẽ.
Matuki txiti ishũ mã aĩbuaibu matu kẽwãmisbuũ,
ana haska shinãma date paepakĩ
matũ batxi hawẽrua pekatã
hawẽ nui bika tenei unãmati batxi besha sawerikãwẽ.
12 Ha mibã bai pepa anua inũ uva bai kemutapa anua
matũ piti keyushanaiwẽ taeshũ
haska mã hatuwẽ nuiaiwẽ taea
shutirĩ shutirĩ ikĩ hatu uĩmakãwẽ.
13 Ẽ mai pakea anua hi mushaya inũ nishi mushaya beneshanikiki,
ha mae anua matũ hiwe tibi anua haibunãtã nawai
mã beyusmisbu anurã.
14 Ha inũ, shanẽ ibuhairatũ hiwe hawẽrua heneshãkanikiki.

Ha maewã merã yurã kaiã hiwebiamisbu hanu ana tsua hiweama
ishanikiki.
Hatũ iruti mishkiwẽ kenebaũkĩ kushipa wanibu henekibi heneshãkanikiki.
Haska wabainibu anu jumento unãhaira hari benimai hiwea anu
habianuri ina awã basi pishãkanikiki.

15 Senhor Deus dasibi damiwanikatũ hawẽ kushipa ana nuku anu
yunua huaya
hanu hawa mibã hayamabiakẽ betsa maewakĩ
mai anu dayati pepa wakĩ
hanu mibã pepa benemis anu
ana bimihairati hayashanikiki.
16 Hawẽ hãtxa txanima inũ hawẽ yunuti kushipa pepa
dasibi mai pakea hiwebaunabu anu hayashãkanikiki.
17 Hawẽ yunuti kushipa pepa beneirã,
hawa hawẽ datetima unanuma hiweti ipakeshanikiki.
18 Enabu hiweirã, mae pes daka anu hiweshãkanikiki,
hawa dateamarã, hanu hiweabu tsuã hatu metirubuma anurã.
19 Haska inũ, barush ui niri ikĩ ni shukua yamawaya
ha maewã babubiaya
20 ui mirima ikĩ matũ yunu txa aka beneaya
hanua matũ jumento inũ matũ ina awã piti basi benemakĩ pewaya
matuburã, benimai mã hiwekũkaĩshanaii.

Nukũ Shanẽ Ibũ nuku meke taewai hushanikiaki, na hãtxarã

33 1 Mã hatu txakabuwamis
tsuã matu kupikĩ txakabuwariama, mã peirawa!
Hawa banabimama huni betsa parãtã mã hatu atximis
maturi tsuãra matu parãshanairã, mã peirawa!
Matũ dukũ hatu txakabuwakĩ mã keyushĩkẽ
maturi txakabuwakĩ yamawashãkanikiki.
Hawa hatu banabimama mã hatu atximakĩ keyushĩkẽ
maturi atxitã iyuriashãkanikiki.
2 Senhor Deusuũ, miki txiti ikĩ nũ mia manaii.
Nukuwẽ nuiriwe!
Penama tibi mĩ kushipawẽ merabewakĩ nuku uĩmakubaĩwẽ.
Nũ bika teneaitiã nuku merabewakĩ piskumakubaĩwẽ.
3 Ha mae anu hiweabu mĩ hatuki sinatai nĩkabaini pashamisbuki.
Mĩ nuku merabewai huaya
nawa shukubaunabu detenamenikabu pashai sa ibaĩshãkanikiki.
4 Hanua nawa betsaburi shini mirima keskabu bekĩ ha nawabuki
hatuki sinatai

niri ibirã hatu maematã
hatũ mabu pepa hatu mebĩshãkanikiki.
5 Naiurirã, Senhor Deus shanẽ ibu dasibi binu keyua hiweaki.
Ha nukũ Deusũnã, Sião anu hawa kanetiruma inũ
hawẽ yunuti kushipa pepawẽ atxishanikiki.
6 Bari tibi hawenabu hawa putama hatu mestẽwãkubaĩmiski.
Hawẽ unanepati inũ hawẽ txakabu inũ pepa unãtirã,
harã, keyuisma pepahaira hiweatũ nuku piskumatiruki.
Deusũ matu hawẽ datemairã, hawẽrua pepa meseki.

7 Nĩkakãwẽ. Huni detenamenikabu kushipabu
bai tanabirani sai sai ikaibu
habu haki sinataibube unanuma hiwenũ ika
hatube yubakabiatãshina ha shanẽ ibu hãtxashunikabu ma kashakanikiki.
8 Hatũ bai anu ana hari mapuabuma inũ
tsua hanu buabumaki.
Hatube yubakai hãtxanamekĩ daya yuishinabu ma meshteabuki.
Tsua hatuki mesekĩ hatu nĩkabumaki.
9 Ha mai pakea anu hiweaburã,
punu nukai huĩti nishmatã kashakanikiki.
Líbano hi shukua hamẽ hawẽ pei hawẽrua ibiaima ma shanai
dakekanikiki.
Napãpa Sarom hawẽrua ibiamis betsai ana hawa hayamaikiki.
Basã mae inũ Mati Carmelo mai pepahairabia betsai
hanu ana hawa hayama mai berẽ aka keskabuki.

10 Haskabiaibũ Senhor Deusũ yuikĩ:
“Natianã, eska ẽ aka ẽ matukiri shinaiĩ.
Eã ẽ hatu binu keyua shanẽ ibu kushipahaira
dasibibu ẽ kushipa ẽ hatu unãmakatsis ikaii.
11 Mã haska yubakamis inũ mã haska dayamisrã,
matuburã, mã sheki shaka keska inũ
mã txaka itxawashũ putamisbu keskabuki.
Ẽ shũ akaya txi ketikaĩkĩ dasibi atxi keyutiruki.
12 Enabuki sinataibu ha nawabu ẽ txiwẽ
hatũ yura menua mapu bestitirubuki,
musha meshteimabu txiwẽ kua keska hatu wakinã.
13 Mã txai hiweabunã, haska ẽ ashiã mã nĩkashanaii.
Ha inũ, mã urama hiweabunã,
ẽ kushipa unãkĩ mã uĩshanaii”, ikaya

14 Sião anu huni txakabu hiweshũ txakabuwamisbu

datei habu saki saki ikaibũ
habu patapai txakabumisbu date paepakĩ
habũ yuikĩ:
“Deusũ txiwẽ nuku kupikĩ yamawai inũ
hawẽ txi nukaisma ikibi ikanurã,
nukuburã, tsuabu nũ hari hiwetirubumẽ?” ikaibũ

15 eskabu besti hiweshũ yuimisbu, habu pashatiruki.
Habu pe hiwekũkaĩkĩ hãtxa txanima yuimisbu inũ,
habu mabuwẽ kemui hiwekĩ betsabu itxakawaisbuma inũ,
mabu inãkuĩ bitã hatu hawẽ parãkĩ hatũ shinã betsa wamaisbuma inũ,
pubẽbũ shinã habũ nĩkatã hatu txibaĩsma inũ,
txakabuaibu hatu uĩkĩ txibãkatsi ikama bekua keskashũ shinãmisburã,
16 haburã, txanima hatũ hiwea mestẽki.
Hanu pashai hiwei meketiruburã,
hatũ hiwe kushiparã, mishki hiweki.
Habu hiweabu anurã, piti hamẽ ikai inũ ũpash hawa yupama ishãkanikiki.

17 Isaíasĩ ana hatu yuikĩ:
Dasibibũ ha shanẽ ibuhaira hawẽ kushipa
txasha txasha ikai matũ beruwẽ mã ana uĩshanaii.
Txaihaira hiwebiabaũshũ hawẽ mai pakea ana sheka ibubis mã uĩshanaii.
18 Haska betsa betsapawẽ matu bika tenemabu
ha shinaĩ mã hawẽ datei hiwemis shũ yuikĩ,
“Habũ nukũ pei imposto bitã tanamisburã, hania?
Habũ nukũ pei imposto bitã hawẽ shãkama unãtiwẽ unãmisburã, hania?
Nukũ uĩbaũti hiwe keyatapa anushũ habu nukuki sinataibu beaibu betxinũ ishũ uĩmisburã, hania?”
19 Hãtxa atimapaibube ana hatube husia hiweama inũ
nawabũ hãtxa bikahaira mã haskatã nĩkatirubuma anu
mã ana habube hiweama ishanaii.
20 Sião maewã uĩkãwẽ,
hanushũ Deus kẽwaĩ nũ besi peaiburã.
Ha Jerusalém maewã kushipa
hanushũ tsuã matu ana bikawatiruma anu shinãkãwẽ.
Ha maewanã, tari hiwe pũtekĩ mestẽwã keska
tsuã hawẽ nitxĩ tibi betsetirubuma inũ

hawẽ dispi tesatirubuma keskaki.
21 Hanu Senhor Deus hawẽrua kushipa pepa
nukube hiweshũ nuku uĩmashanikiki.
Ha maewã anu hene hashpa habai kushipai hayashanikiki.
Hanu matuki sinataibu habũ matu detenũ ika hatũ shashuwã tueĩ mapuabu kushipabu
ha henewẽ ana hikitã mapuama ishãkanikiki.
22-23 Ha shashuwã natxãkãki hawẽ dispi tibiki ha tari haki pũtea
niwe bekĩ ana pũtes wamawẽ taea ha tari pea pea itiruma ishanikiki.
Hatũ shashuwã ana harakiri katirumakẽ
haki inatã habu nukuki sinatamisbũ mabu pepa dasibi mapematã
mabu nũ pashkaibũ
bekũbu inũ tekeyabũri habuna bishãkanikiki.
Ha haskaibutianã, Senhor Deusrã, nukũ Shanẽ Ibu inũ,
nukũ unãtinanika inũ,
nukũ hãtxa pewatã txibãmanika ishanaiwẽ taea
hatũ nuku piskumashanikiki.
24 Haskaibutiã ha maewã anu hiweabu betsa taska:
“Ẽ isĩ tene hayaki”, iwanã, yuiama ishãkanikiki.
Jerusalém anu hiweabu txakabumisbu Senhor Deusũ hatũ txakabu ana shinãma hatu buashũshanikiki.

Sião mae anu yurabu ana txĩtũshãkanikiaki, na hãtxarã

35 1 Hanu tsua hiweabuma anu mai tsusĩ benimashanikiki.
Hua hawẽrua tueaya benimashanikiki.
2 Hua itxapa hawẽrua tueaiwẽ mai tsusĩ benimai shinã txãkãshanikiki.
Hi hawẽrua Líbano keska hanu tsua hiweama anu
Deusũ hawẽruahaira washanikiki,
Mati Carmelo inũ napãpa Sarom hawẽ mai pepa keska wakinã.
Deusũ haska wakeakeaya dasibibũ hawẽ kushipa hawẽrua uĩshãkanikiki,
nukũ Senhor Deus haska shanẽ ibu pepahaira ikũkainayarã.
3 Hanushũ babubu hatu shinã txãkãwãkĩ
punu nukabu hatu kushipa wakãwẽ.
4 Datebu hatu yuikinã:
“Ana dateama benimarikãwẽ!
Na habia matu dapiki, matũ Deusũ matu piskumakatsirã.
Matu meketã matuki sinataibũ haska betxipaimisbu keska
habũ txakabumiswẽ hatu kupikĩ tenemashanikiki.”
5 Hanushũ bekũbu bepeshetã uĩshãkanikiki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Patabu pape ikĩ nĩka pewashãkanikiki.
6 Mestẽtiya tiri iki mapuabu txashu ishtxumisbu keskai
bĩtu bĩtu itã titi ishãkanikiki.
Huyubu hãtxa pesei sai sai ishãkanikiki.
Hanu tsua hiweabuma anu mai tsusĩ anua hene tuebaini
pashkukaini kushibaĩshanikiki.
7 Hanu tsua hiweabuma anua betsai iã tsaushanikiki.
Mai tsusĩhairabia hanu pashku debu itxapa hayashanikiki.
Natiã hanu kamã inu besti hiwemis anurã,
tsu ati tawa inũ ha una wati basi pepa beneshanikiki.
8 Habianuri kapuketi bai betsa hawẽ kena kenakinã,
"Bai Meribi Deusunaki", ashãkanikiki.
Tsuabũra hatũ txakabu pewai txukisbuma ha baiwẽ butirubumaki.
Nĩkaisbumari hanu mapui hawẽ kapuketirubumariki.
9 Ha bai anu inu betsa leão hayama inũ
yuinaka mese pianãbu hari buama ishãkanikiki.
Ha bai meribi anurã, txakabũ hatu tsumani
Deusũ hatu peka ana txakabuuma
hanu mapui txĩtũbirãshãkanikiki,
10 tsuabura Deusũ hawenawakĩ hatu binirã.
Hawẽ maewã Sião anu hikibaini kãtai benibaĩshãkanikiki.
Hari hikitã hiwea benimai heneama ipakeshãkanikiki.
Haburã, benimai shinã txãkã bestishãkanikiki,
haria ana kashai bika tenei eẽ ikama yamakaini pes dakashanikiki.

Deusũ Jerusalém anu hiweabu ana hatu merabewakĩ hatu daewashanikiaki, na hãtxarã

40 1 Eska matũ Deusũ matu yuikiki:
"Enabu merabewai hatuwẽ nuikĩ ea hatu daewashũkãwẽ.
2 Hãtxa duapawẽ Jerusalém anuabu merabewakĩ ea hatu hãtxa
washũkãwẽ.
Hatu yuikinã, matu tsuma wanishũ matu dayamamisburã, ma
keyuaki.
Mã kanetxakayamakubaĩmiswẽ taeshũ
ẽ kupiti kushipahaira bestikima ẽ ma matu tenemakubainimaki.
Haska memakĩ matũ txakabu ẽ ma matu pakamaimaki", ikaya

3 haniara hui tashni sai ikĩ yuikĩ:
"Hanu tsua hiweabumanu bai pewakĩ
Shanẽ Ibũ bai pesashũshãkãwẽ.
Hanu hawa hayamahaira anu bai yushtuma wakĩ kayatapĩbaĩkĩ
nukũ Deus bai pewashũshãkãwẽ.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

4 Napaku tibi pewakĩ mai mata wakĩ
mati matipa pãpa wakĩ
mai shãtu shãtupa inũ mati matipa betsa wakĩ
dasibi sapa wabaĩkĩ pewashũshãkãwẽ.
5 Mã ma haska washũkẽ
hanushũ Shanẽ Ibũ hawẽ kushipa pepa hatu uĩmai huaya
dasibi yurabu haki itxashũ uĩshãkanikiki.
Hamebi Shanẽ Ibũ haska yuikiki”, ikaya

6 haniara hui ana tashni sai ikĩ ea yuikĩ:
“Sai iwe!” ea waya
Eã yukakĩ: “Harakiri sai ipa?” ẽ aka
ea yuikĩ: “Yurabu dasibirã, basi keskabu bestiki.
Hatũ kushiparã, ni hua keska bestiki.
7 Shanẽ Ibu Senhor Deusũ hatu mamakishũ shũ akaya
basi txushi inũ hua utsi shanamiski.
Yuraburã, txanimahaira basi keskabu bestiki.
8 Basi txushiaya hua utsi shanamiski.
Hakia nukũ Deusũ hãtxarã,
ha besti hawa betsama mestẽ ipakenũbarikiki”, ikĩ

9 Sião yuikĩ: Siãonã, mati keyatapa hawẽ henea mamaki mapeketã
hui kushipawẽ sai ikĩ kaka pepa txaniti hatu banabimariwe.
Jerusalémnẽ, hawa dateama mĩ hui tashnimakĩ
kaka pepa Judá maewã tibi anu hiweabuki hatuki eska
txaniriwe:
“Na habia matu dapiki, matũ Deusrã!” hatu wakinã.
10 Uiã. Shanẽ Ibu hawẽ kushipaya
hawẽ pe yunutiwẽ hatu pe mekei ma huikiki.
Hawenabu merabewakĩ hatu piskumatã
hatũ manakuti pepa hatu inãshanikiki.
11 Txashuwã mekenikatũ hawẽ txashuwã shukua hatu mekemis keska
wakĩ
txashuwã bake bitã
hawẽ shutxi anu ikubaĩkĩ inũ
dama kaĩ benabu meke pewamisbu keska wanũ ika ma huikiki,
nukũ Shanẽ Iburã.

Israelĩ Deus ha kayarã, kushipahairakiaki, na hãtxarã

12 Ianẽwã itamamai panirã,
tsuã hawẽ mekẽ hanakubaĩkĩ ma tananimẽ?
Nai natukanã, tsuã hawẽ mekẽnẽ meshãtã ma tanakubainimẽ?

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mai mishpu kuru mai hirabi anuarã,
tsuã itxawashũ kukiki ma tananimẽ?
Mati tibi betsa betsaparã,
tsuã ma itxawashũ ma hawẽ shãkama keyunimẽ?
13 Senhor Deusrã, tsuã hawẽ shinã unãti wakĩ merabewanimẽ?
Tsuã merabewakĩ yusinimẽ?
14 Hau Deusũ nĩkatã yunu pewanunã,
tsuã hawẽ shinã betsa inãnimẽ?
Kaneama pepa inũ txakabu hau unãti wanunã,
tsuã yusinimẽ?
Damini inũ yumeai hau unanũ, tsuã tapĩmanimẽ?
Hau unanepanũ, tsuã hawẽ shinã tapĩmakubainimẽ?
15 Deusũ shinanã, eskaki.
Nawa shukua tibi uiainã, ũpash tusua keska bestiki.
Balança anu mai mishpu bestitxai hana keskabuki.
Ianẽwã anu natukã mai tibirã,
hawẽ karurã, mashi beru bestitxai keskaki.
16 Mai pakea Líbano dasibi ni shukua anua
haska Deusũ yuinaka betxipai keska menushũtirubu damaki.
Ha inũ, habianuri karu washũ ha yuinaka menutirubu damariki.
17 Nawa shukua tibi dasibi hiwebaunaburã,
ha bebunuarã, hawamahairabuki.
Hatũ habukiri shinanã, hawenarã,
hamẽ hawa karumahairaki.

18 Matubũ Deus mã unãti wakĩ shinanã,
haratu keskamẽ?
Haratu dami besu keskamẽ?
19 Huni yura dami wanikatũ
huni keska wakĩ dami wamisrã,
haska keskamẽ, Deusrã?
Tsuãra mane dami wakĩ huni wa
hanushũ ouro pewanikatũ hawẽ yura ourowẽ pushatã
prata mane dispi txiwetameya sawemakĩ
hawẽ yura kaĩmamiski.
20 Hamẽ habu pei heshe hayamatũ hi kushipa katutã
hi dami wanika unãhairai betxitã yunukĩ
dami hamebi tĩ itiruma hatu amamiski.
Haska keskamahairaki, nukũ Deusrã.

21 Matubunã, haskarã, mã unãmahairamẽ?
Haska yuiniburã, mã nĩkaismamẽ?

Bebũkirirã, matu yuiama inibumẽ?
U unu mai dami waitianã, nĩkakĩ mã unãma inimẽ?
22 Nukũ Deusrã, naĩ mai atxia mamaki
hawẽ shanẽ ibu hanu tsauti hayaki.
Hari tsaushũ hunibu uĩkinã, shini keska hatu uĩkiki.
Naiwẽ hatu atxi keyukĩ hawẽ hatu bepu keyuaki.
Tari hiwe txumia hatu pũtea keska wamiski.
23 Huni shanẽ ibubiakẽ betsa wakĩ hawama hatu wamiski.
Mai anu yununika kushipabubiakẽ hatu mitanuma wamiski.
24 Haburã, mibã betsa dama banabu
hatũ tatxa mai anu hawẽ tapũ hayariama mestẽriama keskabuki.
Deusũ hatu mamaki shũ aka txushimis keskabuki.
Uiyabi niwewã bekĩ hawẽ pei shana nuyamabaĩmis keskabuki.
25 Deus meribitũ hunibu yukakĩ:
Matubunã, ẽ tsua keska mã ea shinaĩ?
Tsua ea keska itirumẽ?
26 Bewenikitã naiuri matũ beruwẽ uĩkãwẽ.
Ha dasibirã, tsuã dami wanimẽ?
Haska bishi tibi txasha kaiãkeakeai
hatũ kenawẽ ẽ hatu kenamiski.
Haskawẽ taea Deusũ hawẽ kushipa tibiwẽ hatu mekea hatũ txasha hawa benutirubumaki.
27 Jacó enabu Israelbuũ,
haskai mã ha ikai?
Haskakĩ mã eska yuiai?:
“Ẽ hiwe txakabiakẽ Senhor Deus ewẽ nuikĩ ea merabewamaki.
Deusũ ea shinãmaki”, ikĩ
28 matubunã, mã unãmamẽ? Mã nĩkaismamẽ?
Nukũ Senhor Deus ikibi ini mai hirabi bawakĩ dami wanirã,
harã, punu nukatiruma inũ hĩ itirumaki.
Haska dasibi shinãkĩ unã keyuai tsuã nĩkakĩ tana keyutirumaki.
29 Punu nukabu ana hatu kushipa inãkĩ
babubu merabewakĩ ana hatũ yura kushipa wamiski.
30 Berunãbubia punu nukai huĩti nishmatirubuki.
Kushipabubia hĩ iki di itirubuki.
31 Hakia tsuabura Senhor Deuski txiti ikaburã,
ana kushipa bena hayakubaĩkanikiki.
Kushikaini hawa punu nukatiruma inũ
bai tanabaini hawa babutirubumaki,
ixmĩ hawa peshukuama nuyakaunai keskairã.

Deusũ Israelĩ enabu hatu yubanishũ ana hatu merabewanikiaki, na hãtxarã

41 1 “Mai pakea Mediterráneo Ianẽwã kesha anu hiweabuũ,
hãtxama pestã ea nĩkakãwẽ.
Ana dateama huĩti kushipakãwẽ.
Haska mã sinatanamemisburã, neri itxai bekãwẽ,
haska ẽ matu amamiskiri nũ hãtxanũbunã.
2 Bari huaikiria ha shanẽ ibuhaira Cirõ nawa shukuabu tibi maemakubaĩmisrã,
tsuã yunumakĩ amakubaĩmismẽ?
Ha nawa shukuabu tibi hatũ shanẽ ibu babu watã
hatu tsuma wamakubaĩmisrã, tsuã amakubaĩyamamẽ?
Hatũ matxatu txaipa inũ hatũ kanũ piayabis tekekĩ mesi watã
petxux sa akawakinã, tsuã hatu amakubaĩyamamẽ?
3 Hatuki sinataibũ hatu txibãbiabainabu
hawa tsuã hatu meama unanuma hatu dete dete abaĩkĩ
hatũ taewẽ kati bai metsamaisma keska wakĩ,
tsuã hatu amakubaĩyamamẽ?
4 Dasibi haska watirubu daya amakinã,
tsuã hawẽ shinanẽ hatu taewamanimẽ?
Hanu yurabu dami wakĩ taewatã haska hau hiwekubaĩshanũbũ
hatu yunukubaĩkinã, tsuã hatu akubaĩmismẽ?
Earã, ẽ habia Senhor Deus ea besti Deus kayabitũ
ẽ hatu yunukubaĩmiski.
Ea dukũ ẽ ini inũ
hawẽ henei ẽ iriakũkaĩshanaii.
5 Ianẽwã Mediterráneo kesha anu mai pakea tibi anu hiwebaunabu
haskaibu uĩ date paepaibũ
mai hirabi kesuakea patxa sakui taka taka ikaya
dasibibũ txaimashũ uinũ ika beshãkanikiki.”

6 Habũ mabu wanikabũ hawẽ haibu mabu wanikari merabewakĩ
hatu shinã txãkãwamisbuki.
7 Dami wakĩ hi mabu wanikatũ hawẽ haibu ouro mane inũ prata mane wanikari benimawamiski.
Hawẽ mastatiwẽ mane dami wakĩ sapa wanikatũ
hatũ mane mabu txusha txusha anika benimawariamisbuki.
Hanushũ dami menekĩ ma keyutã
ha mane tsis anika yuikĩ: “Mĩ pehaira wamiski”, atã
hanushũ ha dami hau dabeke dabeke iyamanũ
pregowẽ mestẽwãkĩ mastamisbuki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 “Jacó enabu Israelbuũ, ea nĩkakãwẽ.
Ha betxipaikĩ ẽ katuni ẽ tsuma ẽ haibu Abraão mã hawẽ bababuki.
9 Mai uke betsauria eã ẽ matu kenaniki,
txaihaira ianẽwã deshũ betsauria matu katukinã.
Hanushũ matu yuikĩ: ‘Maturã, mã ẽ tsumabuki’, akĩ
eã matu katunishũ ẽ matu danaĩsmaki.
10 Dateyamakãwẽ, ẽ matubekirã.
Dateyamakãwẽ. Earã, ẽ matũ Deuski.
Matu merabewakĩ ẽ kushipa ẽ matu inãmiski.
Ea kushipa binumamistũ matu tsumashũ
hawa matu heneama ẽ matu mekekubainaii.
11 Dasibi habũ matu danaĩbu ẽ hatu dakewa babushãkanikiki.
Habu matuki sinatakĩ matu detemisbu manakukĩ
ẽ matu hatu yamawashũshanaii.
12 Matuki sinatakĩ matu detemisbu ana hayamẽkaĩ ikĩ benai
mã hawa hatuki nukutiruma ishanaii.
Habũ matu atxitã hatiri matu detekĩ
hatiri matu ibu wabaĩmisburã,
hawa habũ matu haska wabuma ini keska mã hatukiri shinãshanaii.
13 Hakia earã, Senhor Deus ẽ matũ mekenikatũ
matu metsũtã yuikĩ:
‘Ana hawa dateyamakãwẽ, ẽ matu merabewakubainaiwẽ taearã’ ”, akĩ

14 Senhor Deusũ hawẽ hãtxa mestẽwãkĩ yuikĩ:
“Jacó enabu Israelbuũ,
ha mã tesheishtani mã babubiarã,
hawa dateyamakãwẽ, ẽ matu merabewairã.
Earã, Israelĩ Deus meribirã, ẽ matũ piskumanikaki.
15 Matuburã, hawẽ mai sheshabaĩti sheta benaya keska ẽ matu
washanaii.
Mai sheshabaĩkĩ mati tibi pãpa wakĩ mã mishpu washanaii.
Mati mishtĩ shekiwã shaka keska mã washanaii.
16 Mã hatu beka beka aka niwẽ hatu bushanikiki.
Niwe shubi shubi ibirãkĩ sa abaĩshanikiki.
Ẽ matu haska waya matubu mã benimashãkanaii.
Israelĩ mekenika ẽ Senhor Deus meribiwẽ mã kẽshãkanaii.

17 Enabu nuitapai hawa pei hayabumã ũpash benabiai
ibubis betxiabumaki.
Ũpash manui hatũ hana tashkai tetsusĩbiaibũ
hakia ea Senhor Deusũ ẽ hatu amashanaii.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Israelĩ mekenika Deus eanã, henekĩ ẽ hawa hatu putabainama
ishanaii.
18 Hanu tsua hiweabumanu mati keyatapa anua ẽ hene habamashanaii.
Napaku anu txatxa tibi ẽ tsaũshanaii.
Hanu tsua hiweabumanu iã pishta wakĩ ẽ newesh shanaii.
Mai metu anu ẽ pashku habamabirãshanaii.
19 Hanu tsua hiweabumanu mai metu anu hi tibi ẽ benemashanaii,
kusharã inũ olivarã, hi pepa betsa betsapa benemakinã.
20 Ẽ Israelĩ Senhor Deus Meribitũ dasibi dami wakĩ
ẽ kushipawẽ ẽ akeakeni
hau mai hirabi anu manibaũshũ uĩkĩ nĩkakĩ tapĩkĩ
hau unãshanũbũ ẽ haska wakeakekubaĩshanaii”, iniki.

Yushibu tibi kẽwainã, hamẽkiaki, na hãtxarã

21 Senhor Deus Jacó Shanẽ Ibuhairatũ yuikĩ:
“Damibuũ, beshũ matũ kushipakiri ea uĩmai bekãwẽ.
Hawara mã amis beshũ akĩ ea uĩmakãwẽ.
22 Matu nĩkanũ uatiã ishanai nukuki txanikãwẽ.
Uatiã ma iyamakiri nuku yusĩkĩ unãmakãwẽ.
Hamapai tibi ishanai nukuki txanikãwẽ,
haska kaĩtã keyushanai nũ uĩshanunã.
23 Haska txipu kaĩbirãshanai nuku banabimakĩ yuikãwẽ.
Haska txanima mã deusmẽkaĩ, nuku shabakabi uĩmakãwẽ.
Haska mã atiru pepa kasmai txakabu nuku ashũkãwẽ,
matuki date paepai nũ mesenũbunã.
24 Eã ẽ matu uianã, matuburã, mã kushipa hayamahairabuki,
mã hawa dami betsa watirumahairarã!
Habu unaĩsmapakĩ mã dami katumisburã,
mã peirakãwã!

25 Shanẽ ibuhaira Pérsia bari huaikiri hiwea ẽ kena nortekiria
tashnikirãshanikiki.
Shanẽ ibu betsabu hatu atxikĩ
hawẽ taewẽ pupus pema pema abirãkĩ akawashanikiki,
mai mabu wanikatũ hawẽ taewẽ mapu pewakĩ katarãkĩ biyu biyu
amis keska wakinã.
26 Haskai nũ uinũ barinũ bebũkirihaira ha shanẽ ibukiri,
tsua hatuki txaninimẽ?
Ha hunĩ ashanai txanima bebũkiri yuini haskawẽ taeshũ
nũ e itã unãtiruburã, tsuã animẽ?
Damipaã, hawa betsa taska mã txaniama iniki.
Mã ha shanẽ ibukiri hãtxai hawa hãtxa mã yuiai

tsuã hawa nĩkamahaira iniki.
27 Hakia ea Senhor Deusũnã, bebũkiri Sião anuabu
hatuki txanikĩ ẽ hatu unãmaniki.
Jerusalém anu ẽ hãtxa yuishunika ẽ yununiki,
ha Israelĩ enabu hawaira txĩtũshanaibu hau hatu yuinunã.
28 Eã ẽ uianã, hawa dami yushĩ betsa tashniamaki.
Haratura yushĩ damipã merabewakĩ hunibu yusĩtirumaki.
Matũ yushĩ dami ẽ hatu yukabia ea hawa kematirubumaki.
29 Ha yushĩ dami tibirã, hawama hamẽki.
Hawa dami watirubumahairaki.
Hawa kushipa hayama dami bestibuki.”

Hawẽ tsuma katunikiri Senhor Deus hatuki txaninikiaki, na hãtxarã

42 1 Deus hatuki txani: “Uĩkãwẽ. Ẽ tsuma ẽ katunirã,
ẽ betxipaiai ea benimawamiski.
Ẽ Yushĩ kushipa ẽ yunua merabewaya
ha ẽ tsumapã hawẽ yunuti kushipa pepakiri
yurabu shukuabu tibi yuibaũshanikiki.
2 Hawẽ hui kushipawẽ hawa hãtxama
unãshubira hãtxai hawẽ hãtxa kaiaĩ
bis bis ikamakẽ bai namaki mapushũ nĩkama ishãkanikiki.
3 Txanimahaira hawẽ yunuti kushipawẽ txakabu maemakĩ binuriama
yurabuwẽ nuikĩ tawa yushtu puaka keskabu
huĩti babubiabũ hatu danãma ishanikiki,
bĩ pahi ibubis nukabiaya nukawama keska wakinã.
4 Hanushũ hawẽ yunuti kushipawẽ txakabu binuriama
hawa huĩrukuãma inũ hawa punu nukai unãyamasama ishanikiki.
Nawa shukua betsa betsapabu Ianẽwã Mediterráneo kesha anu
hiweshũ
ẽ tsumapã hãtxa nĩka pewashãkanikiki”, aka

5 Ha Senhor Deusũ nai hirabi dami wakĩ kaĩmani inũ,
mai dami wakĩ tashnimani anu haki hamapai benemisbu inũ,
yurabu haki hiweabu hiwea hatu inãkĩ hatu huĩsinamamistũ
hawẽ tsuma yuikĩ:
6 “Ea Senhor Deusũ ẽ mekẽnẽ mia metsũshũ ẽ mia kenaniki,
hau mia ikũwaĩ mĩwẽ taea ea anu piskushanũbunã.
Mia haska wamakatsi mĩwẽ ẽ yubakaniki,
nawa shukuabu tibi unãti wati bĩ peshea keskakĩ
mĩ hatu txasha washanunã.
7 Haska wakĩ beshushbu mĩ hatu uĩmashanaii.
Bitxiti hiwe merã hatu bitxiyamabu mĩ hatu tashnimashanaii,

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

tsuabura meshu anu hiwea keska hatu tashnima keska wakinã.
8 Earã, ẽ Senhor Deuski, ẽ kena kayabirã.
Hau tsuara betsã ẽ kushipa hawena keska wakĩ
hau marias duawayamanũbũ ẽ hatu yunuismaki,
hãtxa pepawẽ ea besti duawakatsi ikama
dami yushĩ duawaibuwẽ taeshunã.
9 Uatiã ẽ matuki txaninirã,
dasibi bebũkiri ẽ yuini ẽ ma akĩ keyuaki, menekinã.
Na habiatianã, ana haskashanai bebũkiri kaka bena ẽ matu tapĩmaii,
matu bebũ tashniriama bebũkiri mã unãkubaĩshanũbunã.

Deus kẽwaĩ kãtai hawẽruakĩ benimawatikiaki, na hãtxarã

10 Kãtati bena betsawẽ Senhor Deus kãtashũkãwẽ.
Nenumahaira mai kesua anushũ kẽwãbaũkãwẽ.
Tsuabura mã ianẽwã shashuwãwẽ mapuabu inũ,
mã ianẽwã merã yuinaka hiweabu inũ,
mai pakea tibi ianẽwã kesua anu mã yurabu hiweabunã,
Deus kẽwãkãwẽ.
11 Mai tsusĩ hawama anu inũ ha maewã wanibu,
hau benimanũbũwẽ.
Quedar nawabu hatũ tari hiwewẽ hiweabu
hau benimarianũbũwẽ.
Mae tibi anu hiweaburã, shinã txãkaĩ hau kãtanũbũwẽ.
Ha dikabi mati keyatapa betsa binu keyua mamaki mapeketã nia mĩ huiwẽ
benimakĩ mimawakãwẽ.
12 Ianẽwã kesha mai pakea tibi anushũ
Senhor Deus pepawakĩ shabakabi duawakĩ hau kẽwanũbũwẽ.
13 Senhor Deus hawa dateama mẽtsisipa keskai kaĩkirãshanikiki,
hatu maematanũ ika detenamenika keskai bebukainirã.
Hatu maemanũ ika bui hari sai sai ibaĩmisbu keskakĩ
hawẽ hui tashnimashanikiki,
haska kaĩkĩ haki sinataibu yamawanũ ikarã.

14 Senhor Deusũ ana yuikĩ:
“Hatishuĩra ẽ nishma dakani inũ ẽ pes dakanirã,
ẽ hui ẽ ana meketirumaki.
Hakia natiã aĩbu bake kainũ ika bis imis keskai inũ,
ana teneama tsekerẽ imis keskai ẽ haskashanaii.
15 Mati keyatapabu inũ mati hatiubuma yamawakĩ
dasibi ni hukũmisbu ẽ tsusĩwãkĩ keyushanaii.
Dasibi hene netsukĩ mai tsusĩwãkĩ ẽ hawa hayama washanaii.

Iã tibiri ẽ netsu keyuriashanaii.
16 Beshushbu hatu iyukinã, bai tanamabaĩkĩ
hanu uĩ buisbuma anu ẽ hatu iyushanaii.
Meshu anu buaibu hatu bebũshũ bĩ hatu txashawashũkĩ
mai txakabu pãpa wakĩ bebũkiri hawamawakĩ ẽ hatu
pewashũshanaii.
Na habu haska tibirã, hawa yupatirubuma ẽ hatu ashũshanaii.
17 Ẽ hatu haska wabainaya dami yushĩ inũ hawẽ kẽwãti tibi tsuabũra
hatu yuikĩ:
‘Maturã, mã nukũ deusbuki’, hatu amisburã,
haburã, hatũ damiki dakekĩ henebaĩshãkanikiki”, itã

Israelburã, beshush keska inibukiaki, na hãtxarã

18 Deusũ ana hatu yuikĩ:
“Patabuũ, nĩkakãwẽ.
Beshushbuũ, shinãkĩ unãkãwẽ.
19 Israel ẽ hãtxa bunika wakĩ ẽ katubiani
yura betsabu tsua haskamabiakẽ
Israelbu ẽ hãtxa bunikabubia
mã beshush keskabu inũ mã pata keskabu mã ẽ tsumabuki.
20 Ẽ betsa betsapa matũ berubi ẽ ashuaĩ uĩbiakubirani
ha shinãkĩ mã uĩkatsi ikabumaki.
Nĩkabiakĩ mã hawa nĩka pewabumaki.
21 Ẽ matũ Senhor Deus piskumanikatũ
ẽ yusiã hawẽruawẽ ẽ matu e imati ewapa ashũbiakubaina
22 hakia mã Israelburã, matuki sinataibũ matu anua yumetsukĩ inũ
matũ hamapai mebĩ keyubaĩkĩ
matu atxitã dasibi matu bitxikĩ iyumisbuki.
Hari matu bitximabu tsua matũ merabenã kashũ
matu kaĩmakĩ bepẽshuĩsmaki”, ikaya

23 hanushũ Isaíasĩ hatu yuikĩ:
“Matu haska wabia,
haskakĩ uĩtã mã shinã betsa waisbumamẽ?
Hamẽ haskashanaiburã,
tsuã haska nĩkakatsis ikimẽkaĩ?
24 Jacó enabu, Israelburã, hau hatu atxitã bitxishanũbũ
tsuã hatu yununimẽ?
Txanimẽ, Senhor Deusũ hatu anirã? Txanimaki.
Habu Deuskiri txakabuhairakĩ
hawa txibã pewama bai kayatapia hatu unãti wamabiakubaina
hawa hawẽ yusiã nĩkakĩ txibãshunabumaki.

25 Haskawẽ taeshũ Deus habuki sinatakĩ kupikĩ
detenamenikabu Deusũ yunua hawairabirã txiwẽ hatu kuaniki.
Hatu haska wabia hawa betsã taska uĩtã tapĩkatsi ikama inibuki.

Senhor Deus ha besti piskumanikakiaki, na hãtxarã

43 1 Hakia natianã, Jacó enabu Israelbuũ, nĩkakãwẽ.
Senhor Deusũ matu dami wanitũ matu yuikĩ:
"Dateyamakãwẽ, matu iyunibu haria hatu putamabirãkĩ ẽ matu
tashnimabiranimaki.
Eã matu katunishũ matũ kenawẽ kenakĩ ena ẽ matu waniki.
2 Mã hene pukebainaya ẽ matubetã pukekubaĩshanaii.
Hene besusi pukebaini mã hasama ishanaii.
Matumebi mã txi anu napukubia mã menuama ishanaii,
ha herepã matu dawakara akamarã.
3 Earã, ẽ Israelĩ enabũ Senhor Deus meribi matũ piskumanikaki.
Matu tashnimakinã, matu ana ena wakĩ bikatsis ikĩ
ha nawabu Egito inũ, Etiópia inũ, Sebá habũ matu itxakawaibu
hatu matu kupishũkĩ Pérsia nawabuwẽ ẽ matu tashnimabirãshanaii.
4 Matu yaushihairakĩ matu benukatsi ikama ẽ matu betxipaiaii.
Matũ hiwea piskumatã matu benukatsi ikama
hunibu inũ mai pakea tibi hari ẽ matu inãniki.
5 Dateyamakãwẽ, ẽ matube niakirã.
Matunabu ana itxawakĩ nenuma bari huaikiria inũ bari kaikiria
hatu iwekĩ ẽ txĩtũwãshanaii.
6 Nortekiri hiweabu eã hatu yuikĩ:
'Enabu ea ana hatu nitxĩshũrikãwẽ', akĩ
sulkiri hiweabu hatu yuikĩ:
'Enabu ana hari yaushiama
ẽ huni bakebu inũ ẽ aĩbu bakebu
nenuma mai kesukauna anua ea hatu iweshũrikãwẽ.
7 Dasibi enabu ẽ kenaya
habũ ea duawakĩ yurabu ẽ kushipa hau uĩmashanũbũ
hatu dami wakĩ ẽ bawanirã, ea anu ana hatu iwerikãwẽ' ", iwanã,

8 "Enaburã, ea anu nitxĩkãwẽ.
Haburã, beruyabia beshushbuki.
Pabĩkiyabia nĩkaisma patabuki.
9 Mae tibi anuabu inũ nawabu mã shukuakeakeaburã,
hanus hatube mã itxatiruki.
Haska Deusũ hawenabu merabewai kai
tsuã bebũkiri unãtã yuitirubu ikimamẽ?
Haska txanimamẽkaĩ, tsuãra uĩmashũ nuku bebunua txanikãwẽ,

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nũ nĩkanunã, haska yui kayabimẽkainã”, ikĩ

10 Senhor Deusũ hawẽ hãtxa kaneama mestẽwãkĩ:
“Habia mã matubuki, ẽ txaninikaburã,
mã ẽ tsumabu inũ eã ẽ matu katunirã.
Ea unãtã ea ikũwaĩ eki txiti ikĩ
ẽ Senhor Deus dasibi binua
mã ea unanũbũ ẽ matu katuniki.
Ẽ iriamakẽ tsua deus betsa hayama iniki.
Ha inũ, uatiã ea katxu betsa hayatirumahairaki.
11 Ea besti ẽ Senhor Deuski.
Eamaki hawa tsua betsa piskutirubumaki”, itã

12 Senhor Deusũ hawẽ hãtxa kaneama mestẽwãkĩ:
“Ea bebũkiri matuki txani hãtxanishũ piskumakĩ ẽ matu pashawaniki.
Yushibu betsã matu mekekĩ matu ashuãma ini matũ ibubu inũ matubunã, uinishũ mã unãhairaii.
13 Ea ẽ tashninirã, hawa betsama habias ẽ ipakeaii.
Ẽ kushipa mebĩkĩ tsuã ea henematirumaki.
Hawara ẽ akai tsuã ea binumakĩ txakabuwatirumaki.”

14 Israelĩ Senhor Deus meribi
hatu mebikinãkũkaĩmis hatuki txani:
“Matu hari pashawakinã, Babilônia hunibu ẽ hatu yunushanaii.
Haria matu tashnimabirãkatsirã, bai tibi ẽ matu bepẽshũshanaii,
Caldéia nawabũ matu iyui matuwẽ benimabiabainibu habũri bika teneshãkanikiki.
15 Earã, ẽ habia Israelĩ damiwanika meribi Senhor Deus ẽ matũ shanẽ ibuki.”

16 Hanushũ Senhor Deusũ ianẽwã merã bai tapĩtã
hene mesebiakẽ hanu bai watã
17 detenamenika mẽtsisipabu hatũ detenameti cavalo inũ hawẽ tarãbaĩti ha baiwẽ buaibu
hanu hatu yamawakĩ ana haska benitima wakĩ
hanu besti hatu desũshanikiki,
bĩ pahi hi ikai nukawa keska wakinã.
18 Haska washanaiwẽ taeshũ Senhor Deusũ hawenabu hatu yuikĩ:
“Haska uatiã mã hiwekũkirãshina ana shinãyamakãwẽ,
mã bika tenekubirãshina ana has shinãma hakimairã.
19 Eanã, mã haska hiweisma betsa bena ẽ matu ashuaĩ

natiã tashniai ibubis mã uĩshanaii.
Hanu tsua hiweabuma anu ẽ matu bai pesashũshanaii.
Ha mai anu hawa hukuĩsma anu hene tuekĩ ẽ habawashanaii.
20-21 Habu enabu wakĩ hau ea kẽwãshanũbũ ẽ hatu katuni
habu ekiri txanibaũshãkanikiki.
Hanu tsua hiweabuma inũ hanu hawa hukuĩsmanu
ũpash tuekĩ ẽ hatu habawashũshanaii.
Ẽ hatu haska washuna ha ũpash akaibũ
hanushũ yuinaka pianã betsa betsapabu inũ, kamã inu inũ, pupũ habũri ea duawashãkanikiki.

22 Jacó enabu mã Israelbu matunã,
ea kenakatsi ikama eki txikishi mã ma ea hakimaki.
23 Ea benimawakĩ txashuwã mã ea menushunama inũ
ea duawakĩ mã ana ea hawa inãkuĩsmaki.
Mã ekiri hakimaya ana matũ inãkuĩ inũ sheni ininipa:
‘Ea inãkãwẽ’, iwanã, matu bika wai:
‘Menã, menã’, ikĩ ẽ matu yukama ikũkainimaki.
24 ‘Hawara ininipa peiwẽ bitã mã ea benimawanũ’, ikai
ẽ matu yunuama inũ,
ha binumakĩ: ‘Yuinaka sheni ea kuashũkãwẽ’, iwanã,
ẽ matu hawa yunuamaki.
Hamẽ haskama maturã, atimapa tibikĩ ea danãmakĩ txakabukĩ
mã ea bika tenemakubainaii.
25 Mã pubẽ sinatapabubiakẽ ea ẽ matũ Deus matuwẽ nuikĩ
matũ txakabu ana tanakatsi ikama matu tere ashũtã ẽ ana shinãma ishanaii.
26 Ẽ matu haska wamismẽkaĩ, mã ea txitekatsis ikairã,
unanepa pewanika anushũ pewanãkãwẽ.
Mã ea txitekĩ pepa kaĩmaimẽkaĩ, txanikĩ ea uĩmai bekãwẽ, nũ uinananunã.
27 Ha dukũ matũ shenipabu txakabui taeniki.
Matũ yusinãbũ ẽ hãtxa txibãma ea dananibuki.
28 Ẽ Templo shanẽ ibu mekenikabũ atimapa wakĩ ea txibã pewabumakẽ
ẽ hatu beshtekubainiki.
Na haska tibiwẽ taeshũ Jacó enabu mã Israelbu
hau matuki kashekĩ nuitapa wayunũbũ hatu yunukĩ ẽ matu heneniki”, itã,

Senhor Deus ha besti Deus kayabikiaki, na hãtxarã

44 1 Senhor Deusũ hatu yuikubaĩkĩ:
“Jacó enabu mã Israelbu inũ, mã ẽ tsuma ẽ katuabuũ, natiã ẽ
hãtxa nĩkakãwẽ.

2 Ea ẽ matũ damiwakĩ bawanika Senhor Deusũnã,
mã kaĩriama matu pe ewawakĩ ẽ matu merabewakubainiki.
Jacó enabu Jesurum nĩkaisma mishtĩbuũ, ẽ matu katuni,
mã ẽ tsumaburã, dateyamakãwẽ.
3 Mã haskawẽ taeshũ hanu tsua hiweabumanu
mai hawa beneisma anu pashku wakĩ ẽ ũpash tuea habashanikiki.
Matũ bababu pepawẽ duawakĩ hiwea bena inãkĩ ẽ hatu yunushanaii.
4 Habu yumei pairã, basi heshe sa itã yumemis keskai inũ
hi hene keshakea hawẽ tatxa heneya ewai keska habu kushipashãkanikiki.
5 Hanushũ betsã yuikinã: 'Earã, ẽ Senhor Deusunaki', ikaya
betsã hamebi yuikĩ: 'Ẽ Jacó baba betsaki', ikaya
betsã hawẽ mekẽ anu kenekĩ netãkĩ: 'Earã, ẽ Senhor Deusuna kayabi
ẽ hawẽ yuraki', akĩ
hawẽ kena ana txitxikĩ Israelĩ kenayabi netãriashanikiki.

6 Senhor Deus Israelĩ shanẽ ibu inũ
hatũ merabenanika dasibi binuatũ yuikĩ:
"Earã, ea dukũ ẽ hiweni inũ
ẽ hawẽ henea debesekeaki.
Tsuã ea binua Deus kayabi betsa hayamaki.
7 Tsuã ẽ akai keska atiru hayamẽ?
Ha haska haya hãtxakĩ hau ea tapĩmanũwẽ.
Dami wakĩ taewani inũ u unu iki kai inũ
ma hawara tashni kema bebũkiri yuikinã,
tsua txanikĩ yuitirumẽ?
Haskarã, tsua hayamaki. Eã besti ẽ atiruki.
8 Ẽ haskakẽ benimai dateyamakãwẽ!
Nenumahairatiã yui ea ẽ txaninirã,
matubunã, mã unaiĩ. Mã haska ekiri txanitirubuki.
Deus kayabi betsa hayamẽ, mã unanã?
Hayamahairaki. Hanu pashati betsa ẽ uĩsma ẽ hawa unãmaki."

Habũ kẽwãti dami wamisbu Deusũ hatu dananikiaki, na hãtxarã

9 Tsuabũra habũ yushĩ dami wamisburã, haburã, hamẽki. Ha inũ,
habũ yushĩ dami watã betxipaibiamisbu, hamẽriki. Tsuabũra ha dami
hamẽbiakẽ kẽwaĩburã, haburã, bekũ inũ shinaũmabuki. Haskaburã, hatu
usaĩ hatuki kasheti sharaki. 10 Tsuãra mane dami wakĩ yushĩ ha kẽwãti
wakĩ hanushũ haki payumis anushũ hawẽ kẽwãti deus wairã, ha huninã,
hanu hamapai dayatitiãbiakẽ benumiski. 11 Ha dasibi habuã ha dami
kẽwãmisburã, habu hatuki kasheti besti ishãkanikiki. Ha habũ yushĩ
dami wamisburã, hunibu bestiki. Hanu Deusũ hatu unãti waitiã dasibi ha
bebũ mapushãkanikiki. Hatu haska wa babui date paepashãkanikiki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

12 Habũ mane dami wamisbu hatũ dayati mabu shinãkãwẽ. Mane
payukĩ txiwẽ kuamisbuki. Hanushũ hawẽ pewakatsi mane kushipa betsa
pewati tsumashũ mastatiwẽ mastakĩ pure pure akĩ hatũ pũyã kushipawẽ
dayamisbuki. Hakia ha mane dami wanika piama dayakĩ hawẽ kushipa
keyui inũ ũpash akama hĩ imiski.
13 Ha dikabi habũ hi dami wamisbu shinanãkãwẽ. Haska wakatsi ikĩ
hi tanatiwẽ tanamisbuki, hawẽ kenetiwẽ ha tanamabaũkĩ dami wakatsi
bishakinã, hawẽ keneti betsa compassowẽ ariakinã. Haska watã hi dami
wanikã tanamabauni dayakĩ hi huni keska hawẽ yura hawẽrua watã hatũ
yushĩ kẽwãti hiwe anu nitxĩmisbuki.
14 Haska inũ, betsarã, tsuãra kusha banaima uĩ yumewaima txipu ha kusha
ewaima hayatã deratirubuki. Hamẽ haska wama ni shukua anua cedro kasmai
hi betsa ewapa hamebi yumeima mekekubaĩkĩ ewapahaira deratirubuki.
15 Hanushũ yurabũ hawena watã mekinã, karu wamisbuki. Tuash betsa kuatã
hawẽ yumisbuki. Tuash betsa kuatã hawẽ misi bawamisbuki. Tuash betsa dami
wakĩ hawẽ deus watã ha namã beti itã kẽwãmisbuki.
16 Ha yurabu hatiribũ hi sẽke betsa namakis tuash atã karu watã hatũ nami
hawẽ shuishũ pi yani wai pepemisbuki. Ha inũ, hawẽ yuii hãtxai: “Haska
karu dekenepamẽ? Ea hawaira shana waikiki”, imisbuki. 17 Hanua ha hi tuash
betsa teshea dami wakĩ hawẽ kẽwãti deus watã ha namã beti itã kẽwãkĩ yuikĩ:
“Hawara bika ẽ teneai ea nemashũkĩ ea piskumawe. Mĩ ẽ deuski”, akĩ yuimisbuki.
18 Ha huniburã, hawa unãma inũ hawa tapiãbumaki. Beruyabia uĩkĩ pewama
beshush hairabuki. Hatũ shinã hatu bepuhaira hawa nĩka pewatirubumariki.
19 Haska wabiakĩ hawa hawẽ shinãwẽ tapĩ pewama yuikĩ: “Ha hi sẽke namakis
betsa tuash atã ẽ ketiã hi iki dekẽshũwẽ misi ẽ bawashuki. Ẽ nami shuishũ
piriashuki. Hamẽ ha tuash betsa ẽ ha kuama bitã dami atimapa wakĩ kẽwãti
yushĩ watã hi hamẽ ẽ kẽwaiĩ”, itirubuki. 20 Txanimahaira txi mapu pia keska
wamisbuki, hatũ shinã txakabũ hatu parãhaira pepa haska henetã txibainã. Ha
huniburã hatũ txakabuwẽ taea haskatã pashatirumahairaki. Hawara hunĩ dami
watã hawẽ mekẽnẽ tsumatã hawẽ shinã pemawẽ taea hawa shinã pewama ha
dami hatu uĩmairã, ha huni txanitxaka bestikanikiki.

Senhor Deusũ hatũ txakabu buashũtã Israelbu ana hatu mekenikiaki, na hãtxarã

21 “Mã Israel Jacó enabuũ, mã ẽ tsumabunã, ea shinãkãwẽ.
Ẽ matu dami wani mã ẽ tsumabuki.
Israelbuũ, ea hakimakĩ ea putayamakãwẽ.
22 Eanã, haska txakabukĩ mã ea nĩkaisbuma
matũ txakabu ẽ ma matu pua ashunaki,
nai kuĩ dunua pua ibaini yamabaĩmis keska wakinã.
Ẽ ana ma matu mebikinaĩ ea shinaĩ txĩtũribirãkãwẽ, ea anu beirã”,
ikaya

23 Isaías benimakĩ yuikĩ:
Senhor Deusũ hawẽ kushipa matu uĩmakĩ
Jacó enabu Israelbu ma ana hatu mebikinãki.
Naiĩ, Senhor Deusũ hatu haska waiwẽ taea benimakĩ kẽwãkãwẽ.
Mai kini keyatapahairatuũ, benimai sai ikãwẽ.
Mati tibi inũ ni shukua inũ dasibi hi mapubaunabuũ,
hawẽ kushipa uĩ benima txakayamai kãtakãwẽ.

24 Matũ mebikinanika Senhor Deusuũ,
mã kaĩriama matũ yura yumewanitũ matu yuikĩ:
"Earã, ẽ Senhor Deusũ dasibi dami wakĩ
nai hirabi kesukauana wakĩ inũ mai dikabi tashnimatã ẽ mestẽwaniki,
tsuã ea hawa merabewamarã.
25 Ha inũ, huniburã, ẽ hatube hãtxamabia haskashanai txanimisbũ hãtxaibu nĩkakĩ unãtã
hatũ shinã ẽ nemamiski.
Habu unanepai txanimisbu hatũ shinã ẽ hawama wamiski.
Huni unanepakĩ yusiaĩbu ẽ hatu hamakiri yuimamiski,
unanepakĩ atirububiakẽ hatũ hãtxa inũ hatũ shinã hamẽ wãkinã.
26 Hamẽ habũ ea txanima txibaĩburã,
hatu haska wama hatu hãtxa kayabi yuimakĩ ẽ hatu menemakubaĩmiski.
Ẽ hatu yunua habu ẽ hãtxawẽ yubakaiburã,
hawara akaibu pe kaĩkũkaĩmiski.
Hamẽ eanã, Jerusalém yunukĩ ẽ pewairã,
ana txĩtũbirã hanu ana hiweshãkanikiki.
Judá maewã tibirã, ana benibaũshãkanikiki.
Mae txakabuwanibu eã ẽ hatu benimakĩ keyushanaii.
27 Ianẽwã netsukĩ ẽ tashka watiru inũ
hau hene tibi ũpash hayayamanũ ẽ yunutiruki.
28 Hanushũ Pérsia shanẽ ibuhaira Ciro yuikĩ: 'Miarã, mĩ ẽ hatu mekeshunikaki.
Dasibi haska ẽ betxipaiai miã mĩ ea ashũshanaii', akĩ ẽ yunushanaii.
Ha inũ, Jerusalém yuikĩ: 'Miarã, mĩ ana mae benikishanaii', akĩ ẽ yuishanaii.
Ha inũ, Templo yuikĩ: 'Mĩ mestẽwãti mishki habũ buyabirãshãkanikiki', akĩ ẽ yuiriashanaii."

Pérsia shanẽ ibuhaira Ciro Senhor Deus hau dayashunũ yununikaki, na hãtxarã

45 1 Senhor Deusũ Ciro katukĩ shanẽ ibuhaira watã
hawẽ mekẽ yusiuri tsumatã

hau mai pakea betsa betsapa maemakĩ hawena watã
shanẽ ibu betsa betsapabũ detenameti yamawakĩ
hau mebĩshanũ yununikiaki.
Hanushũ mae tibitũ beputi Ciro Senhor Deusũ bepẽshũtã
hau tsuã ana bepuyamanũbũ nemashũkubainikiaki.
Ha haska wanishũ natiã Senhor Deusũ Ciro yuikĩ:
2 “Mĩ kai bebũ mia bebũ kakĩ
mati tibi ẽ mia pureshũkubaĩshanaii.
Mane bronze beputi tibi ẽ mia taskeshũkubaĩshanaii.
Mane ferro shui mestẽwãti tibi
ẽ mia teke teke ashũshanaii.
3 Ea ẽ Israelbũ Senhor Deusũ
mĩ kenawẽ ẽ mia kenai mĩ ea unãshanũ
mabu karuhaira inũ pei hune aru pehaira wanibu
mia betximatã inãkĩ ẽ mia haya wakubaĩshanaii.
4 Ha ẽ tsuma Jacó betxipaikĩ ẽ katuni, Israelbu enaburã,
habuwẽ taeshũ mĩ kena kayabiwẽ ẽ mia kenaniki.
Mĩ shanẽ ibu keyutima mia shinãpaketi haya wakĩ ẽ mia
kaĩmaniki,
hawa mĩ ea unãmabiakenã.
5 Earã, ẽ habia Senhor Deuski, betsa hayamarã.
Ea keska betsa Deus kayabi hayamahairaki.
Mai pakea tibibe mĩ hatube detenameshanũ
ẽ mia kushipa wakĩ pewaniki, mĩ ea unãmabiakenã,
6 bari huaikiria inũ bari hikiaikirishũ
hau dasibibũ tsua ea keska hayama
hau unãshanũbunã.
Earã, ẽ habia Senhor Deuski, betsa hayamarã.
7 Bari txashati inũ, meshu inũ, benimai hiweti inũ,
hamapaiwẽ bika teneti sharabu pawakĩ ẽ dami waniki.
Na haska tibi dami wakinã,
ea Senhor Deusũ anishũ ẽ akubaĩmiski”, iwanã,

Kushipa binu keyua hiwea Senhor Deuskiaki, na hãtxarã

8 Senhor Deusũ ana yuikĩ:
“Hamapai tibi ẽ maemati kushipawenã,
nai anushũ eã ẽ yunumiski,
eska keska tibirã,
nai anu basnũ kurumayai inũ nai kuĩ anua ui haya wakinã.
Habu tibirã, maĩ tsu amis keska wakĩ
meketi pepa inũ yunuti pepa
ẽ kaĩmamiski, yunu huatã bimimis keska wakinã.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

9 Mai mabu tibi haskas hatiubus hatũ ashiãbe ha itirubumaki.
Ha inũ, mapupã ha dayai yuikĩ: “Mĩ ea haska wai?” ikasmai
hatũ ha mabu washuri yuikĩ:
‘Mianã, daya mĩ unãmaki’,
akĩ yuinametirubumaki.
10 Ha inũ, tsuãra huni bake wani
hawẽ ibububе ha itirumahairaki,
mai anu hiwemaniwẽ taearã.
11 Israelĩ Senhor Deus meribi hatũ Israel hawena hatu wanitũ tsuara yuikĩ:
“Haska ẽ bakebu ẽ hatu wamis
mã ea unãti watirumẽ?
Haska hamapai tibi ẽ amis ea merabewakĩ shinã betsa mã ea yusĩtirumẽ?
12 Eã ẽ aniki, mai inũ yurabu dami wakinã.
Ẽ mekẽwẽ nai hirabi hatishũ kesũtã
hanushũ ẽ yunua dasibi habu txashatirubu tashni keyunibuki.
13 Ha dikabi eãri Ciro ẽ tashnimaniki,
hau hatu maemanunã.
Hawẽ kati bai dasibi ẽ hawama washũshanaii.
Hanushũ hatũ ẽ maewã ea benishũshanikiki.
Haska watã enabu habũ hatu iyunibu hatu mebikinãkĩ
hatu henematã hatu ea akĩ pakamama manakuti yukama ishanikiki”, iki
Senhor Deus dasibi binua hãtxashuki.

14 Senhor Deusũ Israelbu yuikĩ:
“Egito anua dayakapabu inũ,
Etiópia anua mabu inananãmisbu inũ,
Sabá anua ha yura keyatapabu habũ matu kẽwaĩ
matũ tsumai escravo ishãkanikiki.
Mane dispi txiwetameyawẽ neshea matu txipi mapua
matu bebũ dãti itã kẽwãkĩ matu yuikĩ:
‘Txanima kayabi matuna besti Deus kayabi matu anuki.
Ha bestihairaki, Deus betsa hayamarã’, ikaibũ”,

15 Isaíasĩ ana hatu yuikĩ:
Haskabiaibũ miarã, tsuã mia uĩtiruma
mĩ Israel mekekĩ piskumanika Deuski.

16 Tsuabũra dami yushĩ wamisburã,
haburã, dakeshãkanikiki.

Betsabu hatuki kashetã usãshãkanikiki.
17 Hakia Israelburã, Senhor Deusũ hatu mekekĩ
hatu piskumakĩ heneama ishanikiki.
Haburã, hawa babui dake taskama ishãkanikiki.

18 Nai dami wanika Senhor Deusũnã,
mai dami wakĩ tashnimaniki.
Haska watã mestẽwaniki.
Hatũ mai dami watanã,
hau shaka bestiyamanũ yurabu dami wariatã hiwemakĩ yuikĩ:
“Ea besti ẽ Senhor Deuski, betsa hayamarã.
19 Ea hãtxairã, hune ẽ isma inũ
hanira mai anu hunea meshu anua ẽ ismariki.
Jacó enabu eã hatu yuikĩ:
‘Hanira tsua niama anu ea benakãwẽ’,
ẽ hatu aismaki.
Ea ẽ Senhor Deus txanima ẽ hãtxamisrã, kaneama ikũ kayabi ẽ yuiaii”, iwanã,

Dami yushĩ kẽwãmisbu Senhor Deusũ hatu txitenikiaki, na hãtxarã

20 Senhor Deusũ ana yuikĩ:
“Matu habu teshewayamabu hanira mã hiwebaunabuũ,
dasibi ea anu itxai bekãwẽ.
Hatira hawa unãbumã hatũ hi dami yushĩ iatã shuku dakabaini
habe hãtxakĩ hawa hatu meketã piskumatirumabia
hamẽ yukai hãtxawãmisbuki.
21 Mã haratura dami yushĩbe hãtxakĩ yukakatsi ikairã,
haska matu ashũtirumẽkaĩ,
betsa tibi meakeakei
habe hãtxakĩ unãti wakĩ unãkãwẽ.
Na haska tibi inũbariairã, bebũkirihairarã, tsuã yui txaninimẽ?
Ea besti ẽ ikama inimẽ, Senhor Deusrã?
Deus kayabi betsa ea keska hayamaki.
Deus kushipahaira maemakĩ mekekĩ binumanika tsua ea keska hayamaki.

22 Mai kesua anu hiwebaunabuũ, ea anu bekãwẽ,
matu mekekĩ ẽ matu piskumashanairã.
Earã, ẽ Deuski, ea keska betsa hayamarã.
23 Emebi hãtxai yubakakĩ
hawẽ maemakĩ binumati ẽ yuimisrã,

ha ẽ yubakani hãtxarã, ẽ meneshanaii.
Eskashãkanikiki: Dasibibũ ea kẽwaĩ ea bebũ dãti itã,
‘Mia besti mĩ Deuski’, ikĩ ea datã akĩ
24 ea yuikĩ: ‘Senhor Deus besti kushipa maemanika paepaki’, ikaibũ
hakia hatiri habũ ea danãmisbu hatuki kashekĩ usãshãkanikiki.
25 Ewẽ taea dasibi Israelĩ enabu hamapai txakabu binu keyutã
ewẽ keĩ benimashãkanikiki”, ikaya,

46 1 hamẽ Babilônia anuabũ yushĩ dami Bel,
hawẽ kena betsa Baal
inũ Nebo datei saki saki iki maĩ tĩ imiski.
Babilônia anuabũ hatũ yushĩ dami iyukinã,
eska wabaĩmisbuki.
Hatũ inapã mabu bumisbuki haki hatũ yushĩ dami peumatã
bumamisbuki.
Ina hi shãkama peumabainabu hĩ imisbuki.
2 Ha yushĩ dami hawa hatu mekekĩ pashawatiruma maĩ niri ika mania
mai pakea betsa anu bukĩ yushĩbiakẽ tupibaĩtirubuki.

3 Senhor Deusũ ana hatu yuikĩ:
“Jacó enabu dasibi mã Israelbu habu matu deteama teshe wanibuũ,
ea nĩkakãwẽ.
Eanã, mã kaĩriama matũ ibube mekeshũ ẽ matu nimakubaĩmiski.
Ẽ matu ikushũ iyuwawamiski.
4 Matu haska wamis shũ heneama mestebui mã buyabis bushka
hushubiaya
ẽ matu mekeriakubaĩshanaii.
Eã matu dami wanishũ hawa matu heneama ẽ matube merabemisrã,
eanã, matu tsumakubaĩkĩ ẽ matu piskumashanaii.

5 Ẽ hiwenirã, ẽ tsua keska mã ea shinãtirumẽ?
Haratu ea keska ẽ kushipaya kaĩtiru mã shinaĩ?
Hawa ea keska betsa tsua hayamahairaki.
6 Huni betsabũ hatũ ouro pei inũ hatũ prata pei itxapa itxawatã
tanakĩ hawẽ shakama balançaki unãtã
hatũ yushĩ deus wakatsi tsuãra mane mabu wamistũ hau dami
washunũ yunutã pakamisbuki,
ha yushĩ dami bitã ha bebũ beti ishũ duawakatsirã.
7 Ma hatu meneshunabu bikĩ iawãshũ hanu tsaũti washina anu
tsaũmisbuki,
haska waimabu anua hawa shekei maetirumarã.
Hunibũ hui kushipawẽ hatũ yushĩ dami merabewati hawara yuka
txakayamabiabu

hawa hatu kematiruma inũ bika teneaibu hawa hatu
piskumatirumaki.

8 Yushĩ dami kẽwaĩ txakabumisbuũ, ha yushĩ damikiri shinãkãwẽ.
Namakĩ uiã keska wama shinã pehaira wakãwẽ.
9 Matũ shenipabu ikubiraniburã, haskakiriri shinãkãwẽ.
Ea besti ẽ Deus kayabiki, betsa hayamarã.
Ẽ habia Deuski, tsua betsa ẽ kushipa keska hayamarã.
10 Ẽ dami wakĩ taewani keyui kai yui ẽ txaniniki, earã.
Haska tashniriamahaira haskanũbariai yui ẽ txaniniki.
Haska wakatsi ikĩ yubakatã eã ẽ tashnimamiski.
Haska tibi hau inũwẽ, akĩ eã ẽ yunua imiski.
11 Bari huaikiria huni betsa ẽ ma kenaniki.
Txaihairakea nawa tete keska hushũ
haska ẽ yununi hatũ ea ashũshanikiki.
Haska ẽ yubakani ẽ hãtxa menekĩ
ẽ haska yuini dasibi hatũ ea ashũshanikiki.
12 Hunibu huĩti kushibuũ, ea nĩkakãwẽ.
Mã haska shinãmabiakẽ
nawabu anua ẽ matu tashnimashanai ana txaihairamaki.
13 Eã ẽ matu tashnimabirãshanairã, ma kemaikiki.
Mekekĩ hawairakirã ẽ matu piskumashanai ma txaimaikiki.
Sião mekea haya wakinã, eã ẽ ashanaii.
Haska watã Israelbu ẽ kushipa ẽ hatu anu buteshanaii”, itã,

Bĩ ewapa txaka keska nawabu txai hiwebaunabu anu
Senhor Deusũ hawẽ tsuma yunushanikiaki, na hãtxarã

49 1 Senhor Deusũ tsuma txani:
“Ianẽwã kesha anu mae tibi anu hiwebaunabu inũ
dasibi mã txaihaira anu hiweabuũ,
ẽ hãtxai ea nĩkakãwẽ.
Ẽ kaĩriama ẽ ewã bake nãti merã ẽ nanea
Senhor Deusũ ea katukĩ ẽ kena kayabiwẽ ea kenaniki.
2 Ẽ hana betsa wakĩ ẽ hãtxa nupe txaipa kenuhaira keska ea waniki.
Hawẽ mekẽwẽ mekekĩ hunekĩ ea aruniki.
Pia kenu dabeya keska ea watã
hawẽ pia aruti kapãkã merã ea aruniki.
3 Ea haska watã Senhor Deusũ ea yuikĩ: ‘Israelĩ, mĩ ẽ tsumaki.
Miwẽ ẽ kushipa hatu uĩmakĩ
ẽ hatu tashnimashũshanaii’ ”, ikaya
4 ea hawẽ tsumapã shinãkĩ:
“Hamẽ ẽ daya ẽ benui

hawa biamabia dayahairakĩ ẽ kushipa
ẽ hamẽ puta bestimaki”, ẽ ibiaya
txanima dasibi ẽ akairã,
Deusũ tsuma keyuaki.
Deusũ besti hawẽ kushipawẽ
ea manakua ẽ uĩshanaii.

5 Senhor ẽ Deuski.
Haskawẽ taeshũ ea duawaya
hawẽ kushipa hanua ẽ bimiski.
Ẽ hawẽ tsuma ikũkainaya
Jacó enabu Israelbũ shinã betsa watã
hau hanu bei haki dasishanũbũ Senhor Deusũ ea yunukatsi katutã
ẽ ewã bake nãtiki ea dami wakĩ naneniki, ikaya
6 Deusũ yuikĩ:
“Hau Jacó enabu shukua pakea tibi
habu Israel teshenibu habu besti anu merabewakĩ
ea anu mĩ hatu txĩtũmashanũ
mĩ ẽ tsuma katushũ
ẽ mia yunuama iniki.
Hakia txaihaira mai pakea anu hiweriabu
haska haburi mekekĩ piskumakĩ
mĩ hatu yusĩbaũshanũ bĩ ewapa txasha keska ẽ mia yunuriaii”, ikaya

7 Deusũ enabu shukua betsabũ habu hatu itxakahairawamisbu inũ,
shukua betsabũ danãkĩ hatu betxipaisbuma inũ,
huni pubẽ shanẽ ibubũ hatu atxitã hatũ tsuma escravo hatu
wamisbu
Senhor Deus mekenã mebikinanika Israelbũ Deus meribitũ
hawenabu hatu yuikĩ:
“Ea Israelbũ Senhor Deus meribitũ ẽ matu katuni
hãtxai ẽ yubakamis ẽ matuwẽ meneshanaii.
Ẽ matu haska washanaiwẽ taeshũ
shanẽ ibubu inũ hatũ huni bakebu shanẽ ibubũri
matu uĩ e itã matu bebũshũ kẽwaĩ dãti ishãkanikiki”, itã,

Jerusalém ana hatu benimakatsi Senhor Deus txaninikiaki, na hãtxarã

8 Senhor Deusũ ana hatu yuikĩ:
“Ẽ yubakaniwẽ taea ẽ duapa matu uĩmakatsi ikĩ ẽ matu kemaniki.
Ha shabatiã matu piskumakatsis ikĩ ẽ matu merabewaniki.
Matuwẽ yubakatã mestẽwãkatsis ikĩ
matu pe arukĩ ẽ matu merabewaniki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Matũ mai pakea txakabuwanibu matu ana ibu wamatã
ẽ matu hatu pewamashũriakatsis ikaii.
9 Habũ matu bitxinibu keska hatu yuikĩ:
‘Mã ma hatishũ bika teneshinaki.
Ana hawama tashnirikãwẽ.’
Mã meshu merã mapua keskaburã,
ana hawaki dateama kaĩbaĩshãkãwẽ.
Bai tibiwẽ bukĩ piti tibiki mã nukushanaii.
Hanu tsua hiweabumanu mati tibi anuari matũ inabu piti
hayashãkanikiki.

10 Mã hawa buniama inũ mã ũpash manuama inũ,
bari txashahairakĩ matu kuama ishanikiki.
Eã matu betxipaikĩ ẽ matu iyuaiwẽ taeshũ matu mekeshũ iyukĩ
hanu txatxa tibi ũpash haya anu ẽ matu iyukubaĩshanaii.
11 Mati matipa anu bai hayamabiakẽ
matu bai tapĩshũkĩ bai txakabu ẽ matu pãpa washũkubaĩshanaii.

12 Uĩkãwẽ! Txaihairakea matu merabewanũ ika bekanikiki,
nortekiria inũ bari hikiaikiria inũ mai metuhaira Sinim anua beirã.
13 Senhor Deusũ hawenabu bika teneaibu ana haska uĩkatsi ikama
hatuwẽ nuikĩ ma hatu daewaiwẽ taea
naiĩ, benimai sai sai ikãwẽ!
Mati matipaã, benimai sai sai ikãwẽ!
Maiĩ, benima paepai shinã txãkãkãwẽ!” ikaya

14 hakia Siãonẽri yuikĩ:
“Senhor Deusũnã, ea henebainaki.
Ẽ Deusrã, ea hakimaki”, ibiaya
15 Mĩ shinanã, aĩbu betsanã,
hawẽ bake kayabi betxipaibiakĩ hakimakĩ henetirumẽ?
Hawẽ bake kayabibia hakimatiruki.
Hakia earã, Siãonẽ, ẽ mia hawa hakima taskatirumaki.
16 Eã ẽ mekẽki netãkĩ akawashũ ẽ mia iyuaii.
Mia kenebauniburã, habias keska mikiri ẽ shinã hayaki.
17 Mia habũ benibaũkatsi shinaĩburã, hĩ hĩ ikanikiki,
habũ mia txakabuwakatsi shinanibu keskamarã.
Habũ mia txakabuwaniburã, ma hanira buabuki.
18 Bewenikitã mĩ mae uĩbaũwẽ,
dasibi itxatã mia anu ana bei haskabirãkanimẽkainã.

“Ea Senhor Deus ẽ hiweawẽ ibubis mia akatsi ẽ yubakaii.

Dasibi habu beshunã, mane inũ tari hawẽrua mia sawemakĩ akawai
bekanikiki,
aĩbu beneyakatsi daumis keska mia wakinã.
19 Mĩ mae dasibi pure pure akĩ yamawakĩ txakabuwanibu mania
anurã,
natianã, mĩ mae ana hatiuirama pesheishta anu
yura hiwebauni dama ishanikiki.
Haska inũ, habũ matu yamawaniburã, ma nenuma buyamabuki.
20 Matũ bakebu txai iyunibu ibuuma hãtxaibu mã nĩkashanaii,
eskaiburã:
'Na nukũ maerã, haskaira pesheishta daka.
Nũ hanu hiwenũ hanu hiweti mae ewapa nuku ashũwẽ', ikaibũ
21 matũ huĩti merã hãtxai:
'Tsuã hatira bake ea washunimẽ?
Haskatã bakeyakĩ ẽ bake bitirumaki.
Ewẽ hiweniburã, hatu txai iyukĩ ma ea hatu henemabainibuki.
Ha bakeburã, tsuã hatu yumewaimamẽ?
Ea besti wakĩ henebainibuki.
Na bakeburã, harakiria beshiãbumẽ?' " ikaya

22 Senhor Deusũ yuikĩ:
"Hau mĩ huni bakebu hau pũtsaumetã iwekĩ
mĩ aĩbu bakebu hau iatã mia anu iwenũbũ
nawabu shukuabu ẽ hatu yunushanaii,
mae tibi ẽ unãmati hatu uĩmakinã.
23 Habu shanẽ ibuhairanibu betsairã,
habu inũ hatũ aĩ matũri mã hatu tsuma washanaii.
Matu dayashũkĩ matũ bakebu matu mekeshũshãkanikiki.
Ha inũ, hatũ aĩbu bakebũ matũ bakebu matu txutxu
amashũshãkanikiki.
Matu bebũ maĩ beti ika dakashũ habũ matu kẽwãkĩ
hatũ hanawẽ matũ tae tashushãkanikiki.
Matu haska waibu uĩkĩ txanima ẽ matũ Senhor Deus mã eki txiti
imis
mã ana hawa eki dakeama ishanai mã unãshanaii.

24 Detenamenika unaĩtũ detenamekĩ hawẽ hawara bishianã,
tsuã mebĩtirumẽ?
Huni pubenẽ tsuara atxitã kene merã bitxishinarã,
haskatã kaĩkaĩtirumẽ?
25 Senhor Deusũ mestẽwãkĩ yuiarã:
"Ha detenamenika kushipatũ hawara huni betsana bishiã

txanima ana mebĩshũtiruki.
Ha inũ, huni pubenẽ hawẽ hawara biãbiashĩkẽ
txanima mebĩtiruki.
Habu matuki sinatai ha ikaibu ea ẽ matu hãtxashũshanaii.
Eã kayabis matũ bakebu ẽ matu piskumashũshanaii.
26 Habũ matu yunu yunu akĩ bika tenemamisburã,
ibubis hatunabubetãri bika teneshãkanikiki,
hatũ nami ibubis piai keska wakinã.
Ibubis hatũ himiwẽ paẽshãkanikiki, vinhowẽ paeã keskairã.
Haskaibũ ha dasibi yura hiwebaunabũ
ea ẽ Senhor Deus matũ mekenã piskumanika inũ
ea ẽ Jacó kushipahaira inũ ea ẽ matũ mebikinanika
habũ ea unãshãkanikiki”, itã,

50 1 Senhor Deusũ hatu yuikubaĩkĩ:
“Huni betsa hawẽ hawara biãkĩ
ẽ diriamawẽ taeshũ
pakakĩ hau matu hawẽ tsuma wakĩ
escravo wanũ ẽ matu yunuama iniki.
Ha inũ, huni betsã hawẽ aĩ ana betxipaiama
danãkĩ henemis keska wakĩ
Israel matũ ibubu ẽ hawa hatu danãkĩ nitxiãmabia
hakia ibubis txakabukĩ
ẽ hãtxa nĩkaisbumawẽ taeshũ
matũ ibubu Israelbu danãkĩ
ẽ hatu yununiki,
hau nawabũ hatu tsuma wayunũbunã.
2 Ana matu merabewanũ ika hushũ
ẽ hawa huni betsa betxiama iniki.
Ẽ matu kenabia tsuã taska mã ea kemama inibuki.
Ẽ matu haska wabia haskakĩ mã ea benakĩ shinaĩsmamẽ?
Eanã, matu merabewakĩ ẽ matu piskumatiruma
mã ekiri shinaĩ imismẽ?
Habũ matu tsuma wabu anua ẽ matu tashnimatiruma dabanẽ
mã shinaĩ imismẽ?
Earã, ẽ kushipaki. Ianẽwã yunukĩ:
‘Hawaira hene netsui metuwe’, ẽ wa itiru inũ
heneri betsa wakĩ metu wakĩ ẽ tsusĩ wãyã
baka ũpash manui mawai pisimayatiruki, hene hayamakenã.
Ha hene netsua anuri mairi hanu tsua hiweabuma ẽ watiruki.
3 Nai kashai keska wakĩ meshu wakĩ ẽ
bepua tsuara mawashĩkẽ hatu manui punu nukamisbu keska ẽ
wamiski.”

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Senhor Deusũ tsuma Deuski txiti itã hawa dateama itxakawabiabu tenekubaĩshanikiaki, na hãtxarã

4 Habu nuitapai punu nukabu ea Isaíasĩ ẽ hatu merabewakĩ
benimawashanũ
Senhor Deusũ ea unanepa watã ea yununiki.
Ẽ shabakabi pe nĩkakubainũ merabewakĩ
shaba tibi Deusũ ea pe yusĩkubaĩmiski.
5 Senhor Deusũ tapĩmakĩ ea unanepa waya
hawa danaĩ haki petxi
ẽ hawẽ huĩti kushismaki.
6 Hau ea kakush kakush anũbũ
ẽ petxi ẽ hatu inãkĩ yunumiski.
Ẽ keshni ea tseka tseka akaibu
ẽ hawa hatu nemaismaki.
Habũ ea itxakawakĩ eki kemu mitxuaibũ
ẽ besu hunei ẽ hawa tinĩsmaki.
7 Senhor Jeová ea merabewamiswẽ taea
tsuabũra ea itxakawakĩ ea isĩ tenemaya
datei txĩtuãma tenea ẽ mishki kushipa keskaki.
Ẽ shanẽ ibu kushipatũ ea mekeaya
habiatiãri eki kashebiaibũ hawa datei
ẽ hawa dakeama ishanaii.
8 Hatũ ea mekemistũ ea keshekẽ
tsuara eki sinatai huayarã,
hatũ unãti wakĩ pewanikatũ
hau nuku pewanũ hanu bunãkãwẽ.
Tsuãra ẽ txakabukiri ea txitekatsis ikirã,
hushũ hau ea yui benũbũwẽ.
9 Senhor Jeová kushipatũ ea merabewamiswẽ taeshũ
tsuã ea txitetã ea hawa itxakawatirubumaki.
Dasibi habu eki sinatamisburã, yamashãkanikiki,
ha nakashã tari pikĩ keyumis keskairã.

Jerusalém itxakawakubainaibu Senhor Deus mebikinãkatsi txaninikiaki, na hãtxarã

52 1 Senhor Deusũ yuikĩ:
“Siãonẽ, bestẽriwe!
Bestẽtã pei kushipariwe!
Maewã Jerusalém meribituũ,
habũ Deus ikũwãbuma huni txakabu
ana mia anu txĩtũbirã hikiama ishanaibuwẽ taea

mĩ tari hawẽruahaira saweriwe.
2 Jerusalémnẽ, beni kushipariwe!
Mĩ tari anua mai kuru tatã
shanẽ ibũ tsauti anu tsauriwe.
Sião txipash mia tsuma wanibuũ,
mane dispi txiwetameyawẽ mia teneshnibu tepekeriwe!” atã
3 ana Senhor Deusũ hatu yuikĩ:
“Matu escravo tsuma wakubaĩkĩ hawa pei hesheishta matuwẽ taeshũ ẽ biama iniki.
Hanua natiã eã matu pekakinã,
haburi ẽ hawa pei hesheishta ẽ hatu inãmari inãshanaii.
4 Ha dukũ enabu bui taeirã,
Egito anu dukũ hari nawa keskai hiwenibuki.
Hanua betsarã, habũ hawa txakabu hatu wamabia eiskaũ
Assíria nawabũ hatu itxakawakĩ bika ea hatu tenẽmanibuki.
5 Natianã, hatu haska waibu hawa hatukiri ẽ uiaĩ?
Enabũ hawa hatu wamabia Babilônia anu hatu iyunishũ
hatu itxakawai hatuki kashei keĩ hanis Deusunabu daka
hatu wai eki sinatai hãtxai heneabumaki.
6 Hatiãra enabu merabewai ẽ ana huaya
habũ ea unãshãkanikiki,
haska ea Senhor Deus ẽ hãtxani hatu anua ẽ tashnimayarã”, ikaya

7 Tsuara mati matipa anu hukĩ txakabumakirãkĩ
kakape yuinũ ika hui benimakiranai uiaĩbũ
Deus anua pepa unanuma hiweti txani inũ
haska txakabu anua tashnitirubu txanitã Sião yuikĩ:
“Mĩ Deusrã, shanẽ ibuhairaki!” ashanikiki.
8 Senhor Deus ana Sião anu txĩtũkirani huai mae mekenikabũ ibubis uĩtã benimakĩ
hawenabu unãmai hui kushipawẽ hatu sai ishuaĩbu nĩkashãkãwẽ!
9 Senhor Deus hawenabuwẽ nuikĩ hatu maemashũ matu daewakĩ
mã Jerusalém matu purenibu maniarã,
ma matuki sinataibu hatu nitxĩtã matu tashnimaiwẽ taeshũ
kẽwaĩ hatube sai sai ikĩ hatu kemakãwẽ.
10 Senhor Deusũ hawẽ kushipa hatu uĩmashanikiki,
dasibi mai pakea nawa shukua tibi anu manibaũshũ uiaĩbunã.
Dasibi mai hirabi anushũ ma nukũ Deusũ nuku mekekĩ piskuma nĩkakĩ unãshãkanikiki.
11 Menã Babilônia anua tashnirikãwẽ!
ana hawa atimapa meama tashnitã kaĩkainirã.
Mã habũ Deus kẽwãti hiwe mabu bushanaiburã,

ana txakabuwama pe mekei shũpĩrikãwẽ.
12 Habu mã kaĩbaĩshanaiburã,
Israelbũ Senhor Deusũ matu keshea akekebainaiwẽ taea kairã,
hĩ hĩ iki hawaira kaĩbainama inũ hunebaini pashayamashãkãwẽ.

Senhor Deusũ tsumapanã, bika betsa betsapa maemashanikiaki, na hãtxarã

13 Senhor Deusũ ana hatu yuikĩ:
"Ẽ tsumapã dasibi binukĩ keyuaya
shanẽ ibuhaira wakĩ dasibi hatu binumatã ẽ tsaũshanaii.
14 Yurabũ haska tenetirumahaira wakĩ hawẽ yura atimapa wakĩ
ana huni kuĩ keskama washanaiwẽ taea e iki hawẽ dateshãkanikiki.
15 Haska uatiã nawa shukuabu tibi inũ hatũ shanẽ ibubũ hawa uĩsbuma
na habiatiã uĩkĩ nĩkai hakiri tapĩkĩ hawa hãtxa yuitiruma e iki hawẽ
dateshãkanikiki", ikaya,

53 1 haska nũ nĩkairã, tsuã ikũwãtirumẽ?
Senhor Deusũ hawẽ kushiparã,
tsua shabakabi ma uĩmaimamẽ?
2 Mai tsusĩhaira anu mibã tatxa uke merãhaira ka
hawẽ pei benei pekaũmis keskai
Senhor Deusũ hawẽ tsuma yumeai uĩkatsis ikikiki.
Hawẽ yurarã, hawa hawẽruakĩ hatu hawẽ kemumakĩ
betxipaimatiruma ishanikiki.
3 Yurabũ hakiri txakabu shinãkĩ danãshãkanikiki,
ha hunĩ isĩ betsa betsapa mekĩ beyawai nuitapairã.
Tsua dabanẽ hawa unãma uĩsma akawakĩ nukubũ nũ danãshanaii.
4 Nũ haska wabiaya hatũ nukũ txakabu bukĩ
nukũ txakabu nuku teneshũshanikiki.
Nukũ txakabu nũ hawẽ isĩ teneai bitã nuku meshũshanikiki.
Nukũ nũ uiainã, Deusũ detekĩ itxakawai dakeai nũ shinaiĩ.
5 Nũ atimapai txakabumiswẽ taeshũ
ha huni nukuwẽ taeshũ txatxikĩ pixpe ashãkanikiki.
Nukũ txakabuwẽ taea
ha txakabumis keskakĩ nuku teneshũshanikiki.
Ha itxakawabu nuitapabiakinã,
unanuma hiweti nuku kaĩmashũshanikiki.
Ha yumãwãkĩ deteabuwẽ taearã,
nukũ yurarã, isĩ hayamai kayashanikiki.

6 Dasibi nukuburã,
nũ hamakiri baiwẽ bushãkanaii,
txashuwã tibi hawẽ baiwẽ buama benumis keskairã.
Nũ haskabiaya Senhor Deusũ dasibi nukũ txakabu bitã

hawẽ tsuma nuku peumashũshanikiki.
7 Habũ atxitã itxakawabiabu hawa hatu nemama inũ
hawa hãtxa betsa yui taskama ishanikiki.
Habũ txashuwã detemisbũ txashuwã bake detekatsi buabu
“maã, maã” isma keskai hawa yuiama ishanikiki,
txashuwã hawẽ dani meshtekatsi bitximis keska wabiaburã.
8 Hawama nibiakẽ txaniwẽ taeshũ ha huni bitxiaibũ
ha huni tsuã nemakanãshunama inũ
hanu iyuaibu tsua hawẽ nuiama ishanikiki.
Na mai anua ha huni betsekĩ akawakinã, atimas tenãkĩ
enabũ txakabuwẽ taeshũ kupishãkanikiki.
9 Huni txakabu mawa hatu maiwamisbu anu
habu dapi maiwashãkanikiki.
Hawa kanei txakabuisma inũ hawa txanitxakai hãtxaismabiakẽ
ha huni txakabubube maiwashãkanikiki.

10 Senhor Deusũ hawẽ tsuma bika betsa betsapa hawena wamashanikiki.
Nukũ txakabuwẽ taeshũ hawẽ hiwea yaushiama inãshanaiwẽ taea
hiwea txaipa bitã bababu mirima uĩ hatuki nukushanikiki.
Senhor Deusũ haska betxipai yubakani
hawẽ tsumawẽ taeshũ haska tibi meneshanikiki.
11 Huĩti shurushũ bika tenekubaĩkĩ
atimas maematã bestẽtã shaba uĩ hawẽ benimai shinã txãkãshanikiki.
Yura itxapabũ txakabu mariastũ hatu teneshũkĩ
Senhor Deusũ tsuma kaneismatũ hatũ kupiti bishũkĩ hatu
putamashanikiki.
12 Hawẽ tsuma pepa hawẽ hiwea hawa yaushiama mawashanaiwẽ
taeshũ
Deusũ duawakĩ hawẽ tsuma kushipa betsabube manakukĩ
ha hawẽ tsuma duahairawashanikiki.
Huni txakabu keska wakĩ txitebiaibũ
yurabũ txakabu itxapa buashũkĩ
habũ txakabuwamisbu hatu ea ashũshanaiwẽ taeshũ
pepa bestiwẽ Deusũ manakushanikiki.

Israelbu Deusunabu hawẽ aĩ keska hatuwẽ
nuikĩ henetirumakiaki, na hãtxarã

54 1 Senhor Deusũ matu yuikĩ:
“Aĩbu tsuãra henebiabainitũ
ha aĩbu betsa beneyabiakẽ
ha aĩbu hawẽ benẽ henebaĩyamatũ
bake itxapa bikĩ mĩ hatu binũshanaii.

Mĩ haskawẽ taea aĩbu bake bitiruma inũ
mĩ hawa bake kaĩ isĩ meismaã,
mĩ bakeumabiarã, benimai shinã txãkaĩ sai sai iki
kãta txakayamariwe”, mia waikiki.
2 Mĩ tari hiwe mĩ hanu hiwea ana hãshekakĩ hashpa ewapa wariwe,
hawa dateama ana pũtebaũkĩ
hawẽ dispi txaipa washũ mestẽwãkĩ
hawẽ nitxĩti tibiki masta akeakewe,
3 txipu yusiuri inũ yusmauri minabu pai manibaũkĩ
nawa shukua itxapa hatu atxitã
natiã ha mae hanu tsua hiweabuma anu
habũ maewatã hiweshanaibuwẽ taearã.
4 Miki hawa kashekĩ mia usãma ishanaibuwẽ taea
hawa dateyamashãwẽ.
Miki sinatama ishanaibuwẽ taea dakeyamashãwẽ.
Mĩ txipash yumetxakai txakabuni hawẽ dakemisrã, hakimawe.
Mia itxakawakĩ mĩ benẽ henebaĩkĩ mia dakewanirã,
ana has shinãyamawe.
5 Mia hatũ dami wanitũ natiã ana miki nukukĩ mia aĩwãkĩ akawatã
mia haska duawakĩ dasibi mĩ hiwea betsahaira washanikiki,
hawẽ kena Dasibi Kushipa Binuhaira Senhor Deusũnã.
Mĩ mebikinanika Israelĩ Deus meribi
ha dasibi mai hirabi dami wani Deusũnã, mia haska washanikiki.

6 Matu mã Israel aĩbu txipash henebainibu mã bika teneai keskaki.
Hakia matũ Deusũnã, ana matukiri shinã betsai petã matu kenakĩ
yuikĩ:
7 “Ẽ matu heneyubaĩshanaii, hatishuĩra kamarã.
Hakia ẽ nui pae ewapawẽ ana txĩtũkirã
matuki nukui ẽ matube ketashameyushanaii.
8 Hawaira matuki sinatakauã matuki dakei
matu anua ẽ irubiaima
hakia ẽ nui ikibi ini ha ẽ nuimis ẽ ana matu uĩmashanaii”,
ikikiki, matũ mebikinanika Senhor Deus hãtxai txanirã.

9 “Haska inũ, Noé hiweatiã hene ewawatã
mai hirabi atxi keyushĩshũ txipu Noé yubakĩ:
‘Ẽ ana hene ewawakĩ mai atxi keyuama ishanaii’,
ika ẽ yubakani keska
natiã habiaskari ẽ yubakariaii:
‘Ẽ ana miki sinatama ishanaii.
Ha inũ, ẽ ana pubẽkĩ mia date date akama ishanaii.

10 Mati matipa ibubis maebiai inũ
mawa matekei niri ibiaya
hakia ẽ nui ikibi ika miwẽ taearã,
hawa betsai maetiruma inũ
ẽ yubakani hawẽ unanuma hiwemati
hawa betsa wakĩ ẽ maewatirumariki' ", iki
Senhor Deus miwẽ nui hãtxaikiki.

Jerusalém bena wakĩ betsahaira washanikiaki, na hãtxarã

11 Ana mia yuikĩ: "Mae danãkĩ mia itxakawakĩ nuitapawanishũ
tsuã mia daewai miwẽ nuisbumabiakẽ,
eã mĩ mishki bemaki mia hawẽrua wakĩ
bui nãke dekẽ hi hi ikaiwẽ ẽ mia bepush shanaii.
Mishki hawẽ mestẽwãti safira nãke txashakapawẽ ẽ mia
mabuyashanaii.
12 Mĩ hiwe keyatapa hanushũ uĩbaũti rubins tashi hushinipawẽ ẽ
dapush shanaii.
Hawẽ beputi rubins tashiwẽ ẽ bepush shanaii.
Nẽkati karuhairawẽ dasibi mĩ mae hirabi ẽ mia kenebaũshanaii.
13 Hanushũ eanã, mĩ bakebu dasibi ẽ tapĩmashanaii.
Habu dasibirã, benimai hawẽruai
unanuma hiweshãkanikiki.
14 Ẽ yunuti pepa kushipatũ mia mestẽwã
ana mia itxakawakĩ tsuma wama inũ
mĩ ana hawaki dateama ishanaii.
Mĩ date paepamis ana txĩtũkirã mia atxiama ishanikiki.
15 Tsuãra mia ana detenũ ikairã,
haskaiburã, eã ẽ ana mia hatu yunuamaki.
Hakia tsuãra mia detenũ ikaiburã,
miã ibubis mĩ hatu maemashanaii.

16 Habũ mane mabu wakĩ habũ shũ shũ akĩ
hawẽ detenameti mabu betsa betsapa wamisburã,
eã ẽ hatu dami watã kaĩmamiski.
Hunibu habũ hatu tenãkĩ hau hatu yamawakĩ nishma wanũbũ
eã ẽ hatu dami watã kaĩmariamiski.
17 Hakia miarã, piawẽ mia yamawatirubu hawa hayamaki.
Habũ mikiri hawara yuikĩ txiteaibu hamẽki.
Na ẽ hãtxa ẽ matu inainã, tsuabũra ea ikũwãkĩ txibaĩbu
eã ẽ matu binumakĩ maemama ewẽ taeshũ
matũ pepa mã bishanaii",
iki Senhor Deus hãtxakĩ mestẽwaĩkiki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yura dasibibu hawẽ duapa Senhor Deusũ hatu
uĩmakatsi hatu yubanikiaki, na hãtxarã

55 1 "Tsuabũra mã ũpash manuaiburã,
ea anu beshũ akãwẽ.
Tsuabura mã pei hayamabia bekãwẽ,
hawa pakama shekiwã trigo inũ,
uva vinho inũ, awa txutxu bi beirã.
2 Haskai mã hamẽ pei inananãmismẽ,
pitimabiakẽ hamẽ putakinã?
Haskakĩ matũ daya pei mã hatu inãmismẽ,
hawa matu merabewakĩ shinã txãkãwatirumabiakenã?
Ea nĩka pewakubaĩkĩ mã piti pepa pishanaii,
hawara piti kemutapa mã betxipaiai pikinã.
3 Eki kemai ea anu beshũ ea nĩkakãwẽ.
Ea nĩkahairakubaini mã hiweshanaii.
Davi betxipaikĩ yubanishũ amakĩ ẽ meneshuni keska wakĩ
matube yubakatã henepaketima ẽ matuberi yubakatsis ikaii.
4 Ẽ haibu Davi ekiri txanikaũti eã ẽ nawabu unãti wamaniki,
shanẽ ibukĩ hau habu ekiri tapĩmashanunã.
5 Nawabũ matu unãbuma mã hatu kenaya
habũ matu unãmabia nĩkanũ ika matu anu kushibirãshãkanikiki,
ea Israelĩ Senhor Deus meribitũ
ẽ kushipawẽ ẽ matu duawaiwẽ taearã", ikai nĩkatã

6 Isaíasĩ hatu yuikĩ:
"Mã Senhor Deuski nukukatsis ikairã, menã kenarikãwẽ,
na habia txaima matu dapi nia mã haki nukutirukirã.
7 Huni txakabubũ hau hatũ hiwea txakabu inũ
hatũ shinã txakabu henetã hau Senhor Deus anu benũbũwẽ.
Mã haskaibuwẽ taea Senhor Deus matuwẽ nuishanikiki.
Matũ txakabu henetã Deus anu txĩtũribirãkãwẽ.
Harã, matuwẽ dabanã ikĩ matũ txakabu matu buashũshanikiki."
8-9 Senhor Deusũ ana hatu yuikĩ:
"Ẽ shinanã, matũ mã shinãmis keskamaki.
Ẽ haska amisrã, matũ mã amis keskamariki.
Nai keyatapa nenumahairatũ mai binua keska
ẽ shinãmis inũ haska ẽ amistunã, matũ shinã ẽ binuaki", ikĩ
Senhor Deusũ hawẽ hãtxa txanima mestẽwaniki.
10 Ana yuikĩ:
"Ui inũ matsi tãki nai anua mai anu bututã ana hawẽri txĩtuãma
mai metxa wakĩ pepa wa yunu banabu hukũmakĩ peshemamiski.

Hanua hawẽ heshe ewatã kaniai ha bimi tsekatã misi watã
pimisbuki.
11 Habiaska keskariai ẽ hãtxawẽ ẽ hatu hãtxa wa
hawa wariama ea anu hamẽ ana txĩtũtirumaki.
Hakia haska ẽ uĩkĩ betxipaiai keska ẽ hatu yunua
habũ akĩ menemisbuki.

12 Nenu Babilônia anu mã Israelbu benibu
ana matũ mae anu txĩtũbaini benimabaini bui
matũ mai pakea anu unanuma mã hikishãkanaii.
Mã haskabainaibu matu uĩtã
mati matipa inũ mawa tibi matuwẽ benimai kãtaibũ
ni shukuabũ matu uĩtã matuwẽri benimakĩ
mekẽ paush paush akai keskai bubi bubi ishãkanikiki.
13 Hanu ana musha beneama hawẽ shãtukũ hi pepa beneshanikiki.
Ana nishi mushaya beneama nishi hua pepaya benei mai
beweshekeshanikiki.
Haska tibi kaĩ beneai ea Senhor Deusũ unãmati uĩkĩ
ẽ kena kushipa hawa tsuã yamawatiruma ikibi ika uĩshãkanikiki”,
iniki.

Samake kayabikĩ uĩmairã, eskatikiaki, na hãtxarã

58 1 Senhor Deusũ ana ea yuikĩ:
“Dateama sai itxakayamatãwẽ,
mimawati trombeta txã akai keska wakĩ mĩ hui kaĩmakinã.
Enabũ kanekĩ txakabuwamisbu ha akĩ
Jacó enabu hatũ txakabu hatu txitekĩ ha atãwẽ.
2 Ẽ hiwea bai unaĩ benima bestinũ ishũ shaba tibi mã ea benakubainaii,
mae pepawẽ hiwea ikasi pepai inũ
ẽ yunuti hãtxa txakabuwama kaneama ikasriairã.
Ẽ yunuti kushipa pepa ea yukatã ea beparãkĩ
ea uĩmai benimabirani ea anu bemisbuki.
3 Haskabiai matu yuinamei:
‘Haskai hamẽ nũ samakemismẽ,
Deusũ nuku uiãmabiakenã?
Haskai hamẽ ibubis nũ bika teneai,
Deusũ nuku tanamabiakenã?’ iki mã haska hãtxamiski.
Ha shabatiã samaketi ẽ meribi wabianikẽ
hanu ea samakeshunama ha shabatiã mabu inananãkĩ
matũ dayakapabu itxakawakĩ mã hatu yunutxakayamamiski.
4 Ha shabatiã samakeirã, mã eskamiski,
ha iki kũyã ikirã, detenameirã,

pubẽkĩ matũ mekẽnẽ hatu kushakinã.
Ha shabatiã samakei mã haskamiswẽ taeshũ
ebe hãtxakĩ mã ea yukaibu ẽ matu hawa nĩkaismaki.
5 Matũ mã shinanã, mã samakeaiwẽ ea benimawairã,
eska dakati dabanẽ mã ikai, bika teneirã,
matũ bushka tiniã daka tawa puaka keska dakarã,
tari besha sheni sawetã mapu maputukutã dakarã,
'Haska dakashũ Senhor Deus ẽ benimawaii',
ikĩ mã yuimiski, samakekinã.
6 Haskatimahairaki!
Samakea kayabi eã ẽ betxipaiairã,
eska tibi shinaĩ itiki. Nĩkairakãwẽ.
Mane dispi txiwetameya nasa keska wakĩ
yunuti txakabu pekakãwẽ.
Hatu bika tenemakĩ mã huni betsa neshakĩ akawarã,
ana hatu bika tenemama henekãwẽ.
Hatu itxakawaibu merabewakĩ hatu mepãmakãwẽ.
Tsuãra hatu yunutxakai mã pubẽmisrã,
yamai beshtekerikãwẽ.
7 Tsuabura buniaibu matũ piti pashkashũ hatu pimakãwẽ.
Nuitapai hiweuma mapuabu matũ hiwetã hatu ishũ hatu ushãkãwẽ.
Tsuara tariuma matũ tari betsa hatu sawemakãwẽ.
Minabu kayabi hatu merabewakĩ heneyamakubaĩkãwẽ.
8 Mã haska wakĩ samakekĩ ea uĩmakubainaiburã,
matũ akarã, penai shaba txashamis keska ẽ matu washanaii.
Hamapai bika mã teneai hawaira mã shushashanaii, dete bui keskairã.
Kaneama mã pepa wamisrã, mia bebũ tashniaya
ẽ kushipa pepawẽ matu mekeshũ ẽ matu unãmakubaĩshanaii.
9 Hanushũ ebe hãtxakĩ mã ea kenaya nĩkatã ẽ matu kemashanaii.
Hawara mei datei bis ikĩ mã ea hawaira yukaya eã matu kemakĩ:
'Ẽ nenuki', ẽ matu ashanaii.
Hawara atimapã matu tsuma mã yamawakĩ keyuai inũ,
huni betsa mã ana hatu itxama inũ,
metukĩ mã ana hatu yuãma inũ,
10 buniaibu miã kayabis mã hatu merabewakĩ pimai inũ,
hawara bika teneaibu mã hatu merabewamisrã,
haskai mã pe hiwea meshu merã bĩ txasha keska matu
uĩshãkanikiki.
Kanei mã txakabubiashĩkẽ tsuã ana haska shinãma
bari mananãbi bari peshea keska pe besti matu uĩshãkanikiki.
11 Mã haskakenã, earã, matube ketashamea matu mekekubaĩkĩ

hanu buniaibutiã mã pinũbũ hanu tsua hiweabuma anu piti hamẽ
ikai ẽ matu washũshanaii.
Matũ yura babuaya ẽ matu ana kushipa washanaii.
Mã mibã bana matu nashima keska wakĩ ẽ matu duawashanaii,
txatxa ũpash hawa hene netsutima keska wakinã.
12 Matunabũ mae tekekĩ di anibu nawasãtã ana benishãkanikiki.
Ha mishki matũ shenipabũ anibu nenumahairarã,
ha mishki tsamabaunibu ana matu pewashũshãkanikiki.
Ha matũ mae ana pewakĩ ma haska waibũ
matunabu hatu kenakĩ: 'Mae sheni pewakĩ kenebaunibu beninikabu
inũ
hiwe tekekĩ di anibu ana benibaunikabuki', hatu washãkanikiki", itã,

Sábado huĩrukũtirã, meribikiaki, na hãtxarã

13 Senhor Deusũ ana hatu yuikĩ:
"Ẽ huĩrukũti wani sábadotianã, haki mesekubaĩkãwẽ.
Ha shaba meribi ẽ wanirã, enaki.
Haskawẽ taea ha shaba meribitiã hanu matũ daya tibi
hanu mã ana hawa metirubumahairaki.
Hanu huĩrukũti shaba ẽ wanirã, benimati shabaki.
Ha shaba meribitianã, ea ẽ Senhor Deus mã ea habi duawai keskaki.
Ha sábadotiã matũ hawara daya shinãma inũ,
matũ mabu inananaĩ shinãma ea benakĩ ea duawa bestikubaĩkãwẽ.
14 Mã haskakubainaiburã,
ea anua matũ benima pae mã bikubaĩshanaii.
Matuki sinataibu ẽ kushipawẽ matu maemamatã matũ mae anu ana
iyushũ
ẽ matu shanẽ ibu washanaii.
Matũ shenipabu Jacó ẽ yubani keska matubu ẽ matu inãshanaii,
mã hawẽ benimashanũbunã", ikĩ
Senhor Deus kayabitũ hawẽ hãtxa haska mestẽwãkĩ yuikiki.

**Senhor Deusũ Jerusalém ana bena wakĩ
hawẽrua washanikiaki, na hãtxarã**

60 1 "Jerusalém anuabuũ, benimai benirikãwẽ.
Senhor Deusũ ana matu merabewai tashnitã
hawẽ kushipa bĩ keska matu anu atximakĩ
ma matu anu txasha waikiki.
2 Yamepanã, mai bepuaki.
Meshu tẽ ikaitunã, nawa shukuabu atxiaki.
Hakia Senhor Deusũnã, hawẽ txasha matu anu peshakĩ
hawẽ kushipa matu uĩmaiwẽ taea

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 ha uĩtã nawa shukuabu tibi matũ mekenã uĩ beshãkanikiki.
Shanẽ ibuhairabũ matũ kushipa penai keska uinũ ika
matu anu beshãkanikiki.
4 Bewenikitã matu dapi uĩbaũkãwẽ.
Uĩkãwẽ, dasibi haska tibi itxatã matu anu beshãkanikikirã.
Matũ huni bakebu txaihaira hiweabu beshãkanikiki.
Matũ aĩbu bake mishtĩbu hatu pũtsaumeshũ
hatu iweshãkanikiki.
5 Matũ bakebu beaibu mã uiãyã benima paẽ matu atxia
mã huĩti shinã txãkã paepashanaii.
Maewã ianẽwã kesha anu hiweshũ mabu pepa itxawaimashũ
beshũ matu inãshãkanikiki.
6 Midiã nawabu anua inũ Efa nawabu anua
camelo bei txitxikinãbirãkĩ mabu peutã beaibu mã uĩshanaii.
Ha inũ, Sabá mai pakea anushũri camelo mirimaki
ouro inũ inĩti pepa peumatã bemashãkanikiki.
Habu bekinã, Senhor Deusũ kushipa kẽwãkĩ yuibirãshãkanikiki.
7 Dasibi Quedarĩ enabũ txashuwã shukua matuna ishanikiki.
Nebaiotẽ enabũ txashuwã bene tibirã, matuna iriashanikiki.
Haratura bitã ea Senhor Deusũ txi tapukishũ mã ea menushũkĩ
ha inãkuĩwẽ mã ea benimawatirubuki.
Mã ea haska washunaya ẽ Templo ana hawẽruahaira wakĩ
ẽ matu uĩmashanaii.

8 Tsuabumẽ, ha nai kuĩ keska nuyabaunaibu inũ
deiwã hatũ shui anu hikiai keskaiburã?
9 Haburã, shashuwã tibi itxatã beaibu
maewã Társis anua shashuwã betsa betsapari bebukirãkĩ
matũ bakebu txaikea matu iweshũkĩ
hatũ ouro inũ hatũ prata hatu bemashãkanikiki,
ea Israelĩ Senhor Deus meribitũ ẽ matu kushipahaira wai
ea duawanũ, ika beirã.
10 Matunabuma nawa betsabũ matũ mae kene
ana benibaũshãkanikiki.
Ha habu shanẽ ibuhairamisbũ matu dayashũkĩ matu
duawashãkanikiki.
Ea Senhor Deus matuki sinatakĩ ẽ matu kupibiani
natiã ẽ duapawẽ ana ẽ matuwẽ nuishanaii.
11 Matũ mae beputirã, bepemanasa ishanikiki,
ana bariri inũ meshu merã bepuamarã,
ha nawa shukua shanẽ ibuhaira tibibũ
hatũ mabu pepa matu hanu hikibirãkĩ

hau bebirã bebirãshanũbunã.
12 Mai pakea betsã habũ matu betxipaisma
habu yamai ana hayama ishanikiki”, iwanã,

13 Senhor Deusũ ana Jerusalém yuikĩ:
“Ha hi hawẽrua kushipa tibi
Líbano mati matipa anua matu anu beshãkanikiki,
ẽ Templo ana hawẽrua wakĩ
hanu ẽ tae ẽ hanashanai anu ea betxipaimati wakinã.
14 Habũ matu itxakawapaunibũ bakeburã,
matuki mesei matu bebũ beti iki beshãkanikiki.
Habũ matu danãhairabiapaunibu matũ tae namã dãti ishũ
yuikĩ: ‘Mã Senhor Deusũ maewãki.
Siãonã, Israelĩ Deus meribitũ maewãki’,
akĩ matu kenashãkanikiki.
15 Ana tsuã matu henebainama inũ danãkĩ
matu besti shunũbainama ishanikiki.
Hakia eã matu hawẽrua wakĩ ẽ matu ikibi imashanaii,
hanua benimai henepaketima matu wakinã.
16 Nawa shukua tibibũ hatũ piti pepahaira beshũ matu inãshãkanikiki.
Nawa shanẽ ibubũ hatũ mabu hawẽrua karuhaira
matu beshũshãkanikiki.
Matu haska waibu uĩkĩ ea Senhor Deus ẽ matũ piskumanika mã unãshanaii,
Jacó merabenanika kushipahaira earã, ẽ matũ mebikinanikarã.

17 Mã haskawẽ hiwenũ ẽ matu pewashũshanaii.
Ana mane bronze matu inãma hawẽ shãtukũ mane ouro karuhaira ẽ matu inãshanaii.
Ana mane kushipa ferro matu inãma
hawẽ shãtukũ mane karu prata ẽ matu inãshanaii.
Ana hi besha matu inãma hawẽ shãtukũ bronze ẽ matu inãshanaii.
Ana mishki matu inãma hawẽ shãtukũ ferro mane kushipa ẽ matu inãshanaii.
Eanã, ha unanuma hawama hiwetiwẽ ẽ matu shanẽ ibumashanaii,
yunuti parananaĩsmawẽ matu yunumakinã.
18 Matũ mai pakea Israel anua itimaskai detenamebaunaibu
mã ana nĩka taskama ishanaii.
Habianuri matũ mae ana yamawama inũ hiwe di akama ishãkanikiki.
Hakia matũ maewã kenekauana kenakinã:
‘Hanu Mekea Kayabi Pepaki’, akĩ
hawẽ beputirã, ‘Benimakĩ Kẽwãtiki’, ashãkanikiki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

19 Ha haskaitiã ea ẽ matũ Senhor Deus ẽ txasha ikibi ishanaiwẽ taea
ana hawa bari txashai inũ ushe meshu merã txasha hayamabiakẽ
mã manuama ishanaii.
20 Ea ẽ matũ Senhor Deus ẽ txasha ikibi ishanaiwẽ taea
matũ bari hawa nuka taskama inũ
matũ ushe hawẽ txasha keyui nukama ishanikiki.
Hawara bika betsa betsapa mã tenekubaĩmis
haskaitiã keyushãkanikiki.

21 Dasibi matunaburã, huni duapa pepabu besti ishãkanikiki.
Matũ mai pakea mã ana bishanairã, matuna inũbarikiki.
Mibã meshtetã eã ẽ matu banani keska
hawẽ kataku hukũmis keska mã ishanaii.
Ẽ kushipa uĩtã hau ea duawashanũbũ
ẽ mekẽnẽ ẽ dayamis keska
ẽ matu pepa wamis uĩshãkanikiki.
22 Mã yura itxapama shuku pishtabia pairã,
1.000ti tibi matu tanashãkanikiki.
Mã itxapama pishtabia mã maewã tsekashanaii.
Haska ẽ yubanirã, ea Senhor Deusũ akatsi ẽ txanini ishanikiki,
hanu hatiãra tashniaitiã hawaira ikirã, haskashanikiki”, inikiaki.

Israelbu hatu mekekĩ piskumakatsi hatuki
Senhor Deus txaninikiaki, na hãtxarã

61 1 Haskaya Senhor Deusũ ea katukĩ sheniwẽ ea mauka keska wakĩ
hawẽ Yushĩ kushipa ea hikimatã ea yunukĩ:
“Nuitapaibu hatu shinã txãkãwaĩ
kaka pepa hatuki txanitãwẽ.
Bika teneaibu hatu merabewatãwẽ.
Hatu nãta iyukĩ tsuma wabainibu keska inũ hatu bitxinibu keska
haska wakĩ ẽ hatu unanuma hiwematiru hatuki txanitãwẽ,
haska wakĩ ẽ hatu pekatirurã.
2 Ea ẽ Senhor Deus ha baritiã ẽ hatuwẽ nuikĩ
ẽ hatu merabewashanai hatuki txanitãwẽ.
Ha shabatianã, nukũ Deus ha nukuki sinatamisbu
nuku hatu kupishũshanikiki, iki hatuki txanirã.
Dasibi punu nukabu hatu merabewakĩ
ea hatu daewashũtãwẽ.
3 Sião anu bika tenei hiweaburã,
ana txi mapu hatu mapu tukumama
maiti hawẽrua inãkĩ hatu sawematãwẽ.
Nui kashatxakayamisbu hatu nese watã

benimati sheni ininipa hatu inãtãwẽ.
Tsuabura hawawẽ haskatima merabewakĩ benimawakĩ
kãtati shinã txãkãti hatu yusĩtãwẽ.
Mĩ hatu haska wa yurabũ hatu kenakĩ:
‘Ha hi kushipa tekeisma Senhor Deusũ bananishũ hawẽ kushipa hatu
unãmati hiki’, akĩ hatu kenashãkanikiki.

4 Hiwe tibi di ini sheni ana benishãkanikiki,
matũ shenipabũ hiwe txakabuwanibu pewakinã,
ha maewã tibi ana nawasãtã pewatã mã hiwebaũshãkanaii.
5 Nawa betsabu matunabumã matũ txashuwã shukua inũ,
matũ bai inũ, matũ uva bai
habũ matu dayashũkĩ mekeshũshãkanikiki.”
6 Habũ matu kenakinã: “Habu Senhor Deusũ tsumaburã,
hawenabu Deusbe hãtxashunikabuki”, matu washãkanikiki.
Nawabu txaikeshũ hatũ hamapai ibubis matu beshuãbu
mã hawẽ benimai shinã txãkãshanaii,
hatũ tari hawẽrua inũ hatũ dauti pepa sawea mapuarã.
7 Mã enabu habu matuki sinatakĩ itxakawakĩ matu dakewakubainibu
nuitapakĩ bika mirima mã mekubainima keska
natiã ha binumakĩ matũ mae anushũ
mabu karu mirima inũ benimai shinã txãkaĩ henetima bi
mã hawẽ hiwekũkaĩshanaii.

8 Deusũ hatu yuikĩ:
“Yunuti kushipa pepa ea Senhor Deusũ ẽ betxipaimiski.
Hakia habu yumetsumisbu inũ yura betsa tenãmisbu
danaĩ ẽ hatuki sinatamiski.
Ẽ shinã haskawẽ taea enabu habu duawakĩ heneama
pewẽ hatu manakukatsi iki ẽ hatube yubakakĩ
mestẽwãkĩ ẽ akibi ashanaii.
9 Matũ bababu pakubaini pe hiweabũ
nawa shukua tibibũ hatukiri pe shinãkĩ
kẽwãkĩ yuikubaĩshãkanikiki.
Senhor Deusũ hawenabu pewẽ hatu duawakubainai
dasibibũ hatu uĩkĩ unãshãkanikiki”, ikaya

10 Haskakiri Senhor Deus yubakakũkainaiwẽ taea
ea ẽ shinã txãkaiĩ.
Hawẽ meketi haya ea inãkĩ piskumatã
hawẽ yunuti kushipawẽ ea mekekĩ binumakĩ ea duawakubainikiki,
huni aĩyãkatsi iki hawẽruakĩ maiti pepa sawemis keskai inũ

aĩbu beneyanũ, iwanã, hawẽruakĩ
dauti betsa betsapawẽ daumis keskairã.
Haskawẽ taea ẽ Deuswẽ ẽ benima txakayamaii.
11 Haska mibã mai anua hukuĩ peshei taemis keska inũ
bai watã hawara heshe betsa banashinabu peshetã hukuĩ ewamiski.
Haska keskari wakĩ Senhor Deusũ hawẽ kushipawẽ
hawenabu hatu binumakĩ
dasibi nawa shukuabu hatu kãtamakĩ kẽwãmashanikiki.

Haki sinataibu Deusũ hatu kupinikiaki, na hãtxarã

63 1 Isaíasĩ Deus yukakĩ:
—Ha hawẽ tari tashipaki pukuima keska
tari hawẽruahaira sawea
bai tanabirani kushitxakayamakirani
Edomnẽ mae ewapa Bozra anua huairã,
tsua hui ikimẽkaĩ?— ẽ aka

Deusũ ea kemakĩ:
—Habia ea Israelĩ Deus ẽ hui kaii,
matuki sinatamisbu matu maemashũtã
ẽ kushipawẽ ẽ matu piskumashina matuki txani huirã— aka

2 Isaíasĩ ana yukakĩ:
—Haskai mĩ tari tashipamẽ,
mĩ taewẽ uva bimi mĩ pema pema aka keskarã?— aka

3 Deusũ kemakĩ:
—Txanima eã besti uva ẽ pemashina ikaii,
tsuã ea dabewamarã.
Sinata pae paekaĩ eki sinataibu ẽ hatu pema pema aka
hatũ himi eki sa sa ikĩ ẽ tari txa akĩ himĩ ea irumawashinaki.
4 Eanã, ẽ yunuti kushipawẽ enabu Israel ẽ merabewashanai
ha shabatiã ẽ ati wani ma hanu ikaya
enabu ẽ hatu ana mebikinãshanaii.
5 Ẽ hatu uĩbauna hanu tsuã ea merabewatirumakẽ
ea e itã ana: “Tsuaĩra ea merabewawa”, ibiatã
ẽ mekẽnẽ ẽ hatu dete keyushinaki.
Ẽ sinatahairaiwẽ taea ẽ kushipawẽ
ẽ hatu maemashinaki.
6 Nawa shukuabuki sinatakaĩ hatuki di ikĩ
ẽ hatu yamawashinaki,
hatũ himi maiki hatu habamabaĩkinã— ikaya

Deusũ Israelbu hawẽ duapa hatu unãmanikiaki, na hãtxarã

7 hanushũ Isaíasĩ yuikĩ:
“Ea hãtxairã, Deus nuikipakiri ẽ hãtxakatsis ikaii.
Dasibi hatũ nuku ashũmis inũ,
Israelĩ enabu hawẽ duapa keyutimawẽ nuku duawamis inũ,
nukuwẽ nuikĩ nuku betxipaimiswẽ taea ha kẽwaĩ ẽ kãtakatsis ikaii.
8 Deusũ yuikinã: ‘Ha enabu ẽ bakebunã,
hawa ea danãkĩ ea txakabuwama ishãkanikiki’, itã
hatũ habu piskumaikiki,
9 bika betsa betsapa mekĩ teneaiburã.
Habu hau hatu hãtxashunũbũ Deusũ yunuismarã,
haburã, hatu piskumamaki,
ibubis Senhor Deusũ hatu wakinã.
Senhor Deus nukuwẽ dabanã ikĩ nukuwẽ nuikinã,
nuku mebikinãmiski,
nuku mekeshũ nuku ikuai keska wakinã.
Haska nuku ashũkubaĩmis keska wakĩ nuku ashũkĩ heneama ikũkainiki.
10 Hatu haska wabia Israelbũ Senhor Deusũ Yushĩ sinatamakĩ dananibuki,
nukũ mekenika meribi itxakinã.
Haskawẽ taea ha danaĩbuki sinatakĩ
hau hatu detenũbũ nawabuwẽ hatube detenamekũkainiki.
11 Ẽ hatu haska wakubirana Israelbũ hatũ shenipabu Moisĩ hatu merabewakĩ
Egito anua tashnimani habũ shinaĩ hatumebi yuka ikĩ:
‘Ha Moisés hawẽ txashuwã mekenika wakatsi ianẽwã anua
neshenirã, hanimẽ, ha Deusrã?
Hatũ hawẽ Yushĩ meribi kushipa Moisés inãnirã, hanimẽ?
12 Hatũ hawẽ kushipa pehairawẽ Moisés mekekubainirã, hanimẽ?
Hawẽ taea hawẽ kena pepa hakimatimawakĩ
Ianẽwã Tashipa nukunabu pashkashunirã, hanimẽ?’ ikaibũ
13 hatũ Ianẽwã nuahairabiakẽ hawa hatu dashkibaĩ tĩ imama pukemakĩ
cavalo mai metu anu kushikaĩmis keska hatu wanirã, hanimẽ?
14 Habu mekesushũ iyukubaĩkinã,
ina awa napãpa anu butumis keska wakĩ
Senhor Deusũ hawẽ Yushĩ kushipawẽ hatu nimakubainiki.
Haska wakĩ hawenabu mekesushũ hatu iyukubaĩkĩ
hawẽ kena pepa kushipa dasibibu unãmaniki.

Isaíasĩ Deusbe hawenabu hatu hãtxashunikiaki, na hãtxarã

15 “Senhor Deusuũ, hanu mĩ ika naiuri mĩ mae meribi pepa anu
hari hiweshunã, nukukiri shinãwẽ.
Hania? mĩ nuikipa pepahaira inũ mĩ kushiparã.

Hania? mĩ hawẽ nuku shinãmisrã.
Mĩ nukuwẽ dabanã imisrã, mĩ ma nuku hatsãmẽ?
16 Miarã, mĩ nukũ epaki!
Nukũ shenipabu Abraão ana nuku shinãma ma nuku hakimabiaya
nũ Israelbubia haskatã nukunabube nũ ana hatuki dasi unãtinãtimaki.
Nũ haskabiaya Senhor Deusuũ, miarã, habia mĩ nukũ epaki.
Nuku mebikinaĩ taenishũ nuku heneama mĩ nuku akubainaii.
17 Senhor Deusuũ, haskakĩ mĩ hãtxa nũ txibãbiaya
mĩ kati bai mĩ nuku benumamismẽ?
Haskakĩ miki meseti shinãmama
nukũ huĩti mĩ nuku kushi wamismẽ?
Mĩ nuikipawẽ taeshũ mĩ tsumabu
hawaira hatukiri shinã betsa watã hatu pewariwe,
minabu shukuabu tibi wakĩ mĩ hatu katunirã.
18 Minabu meribi mĩ hatu katuni ha mae anu hiwea
hatishuĩra hatunawai hiweama ikimabuki.
Nukuki sinataibũ mĩ Templo itxakawakĩ
mia pema pema akaĩmabuki,
19 mĩ nukũ shanẽ ibumakẽ nuku akawakĩ inũ
mĩ kena kushipa nũ hayama nuku wakinã.

64 1 Ẽ shinanã, nai bashnebirã mĩ bututiruki,
mĩ kushipawẽ mati matipa saki saki imabirãkĩ inũ
2 txi herewẽ ni mashu menuai keska inũ
ũpash pitxã kukatsa ikai keska wakinã.
Mĩ haska waya miki sinatamisbũ
mĩ kena kushipa tashniai uĩkĩ unaĩ
nawa shukua tibibu mia bebunua bene bene ishãkanikiki.
3 Hamapai atimapa mĩ kaĩmaya
bebũkiri nũ hawa unãkĩ manamakẽ
mĩ butuaya mati matipa mia bebunua saki saki ishanikiki.
4 Nũ miki txiti ikaibu mĩ nuku merabewamis keska
tsua mia keska yushĩ betsa binua hayama
nũ nĩkaisma inũ nũ uĩsmaki.
Mia besti mĩ Deus kayabi kushipatũ dasibibu binuaki.
5 Tsuara benimakĩ haska mĩ betxipaiai keska akaibu
mĩ hawa hatu danãma nĩkatã merabewamiski.
Mĩ haska betxipaiai keska hakimama mia ashunũbũ
mĩ haska hatukiri shinãkubaĩmiski.

Ha dukũ nũ mia txakabuwakĩ taewani bari itxapatiã
ha txakabuwẽ taea ha shinaĩ mĩ nukuki sinatakũkainaii.
6 Dasibi nukuburã, nũ txakabuki,

huni hamapai txakabu iruma keskabu
Deuski nũ kematirubumarã.
Dasibi nũ merabenãmis tibi nukũ aka peparã,
tari txakabu nũ detsis keskabuki.
Dasibi nukubunã, kanei nũ ma di iki keyuabuki,
ni pei shanai niri imis keskairã.
Sinatakĩ nũ yurabu txakabuwamisrã,
ha txakabunã, niwẽ nuku buawamiski, sharabaĩkinã.
7 Tsuã mia shinaĩ mibe hãtxai ana tsua hayabumaki.
Hau mĩ hatu merabewanũ hawẽ bika tenekĩ
mĩ kushipa benakĩ mia yukabumaki.
Nukũ txakabuwẽ taea nuku henei nukuki petxitã
ana nuku merabewai hãtxama mĩ huneaki.

8 Nũ haskabiakenã, Senhor Deusuũ, mĩ nukũ epaki.
Nukurã, nũ mapu keskaki.
Hamẽ miarã, mĩ mapu dami wanika keskaki.
Nuku dasibirã, habia miã mĩ nuku dami waniki.
9 Senhor Deusuũ, ana nukuki sinata txakayamama inũ
hawẽtsaĩs ana nukũ txakabu tibi shinãyamakubaĩwẽ.
Uĩwẽ. Nukuburã, nũ minabuki!
10 Mĩ maewã meribi tibi ana pema ma hanu tsua ana
hiweabumaki.
Jerusalém maerã, ma txakabuwakĩ di anibu maniaki.
11 Mia hanushũ kẽwãti hiwe hawẽruahaira anushũ
nukũ shenipabũ mia kẽwãpauniburã,
ma txiwẽ menukĩ keyunibuki.
Dasibi nũ betxipaikubainirã, ma di anibu mishki besti
maniaki.
12 Na hati txakabuwẽ taearã, Senhor Deusuũ,
mĩ ana hakiri hawa wati shinãmamẽ?
Ana hakiri hãtxama pes shũ
mĩ ana nuku dakewakĩ heneama ikũkaĩshanai?” aka

Yushĩ betsa kẽwãmisbu Senhor Deusũ hatu txitenikiaki, na hãtxarã

65 1 Senhor Deusũ kemakĩ yuikĩ:
“Habu ebe hãtxakĩ ea hawa yukaismabia
habu eki nukunibuki.
Habũ ea benaismabia
habũ ea betxinibuki.
Nawa shukua betsabũ ea hawa ea akabumabiakẽ
kaĩtã eã hatu yuikĩ:

‘Ẽ nenuki. Ẽ matu nĩkaii’,
ẽ hatu aniki.
2 Ha enabu sinatapabũ ea nĩkabumabiakẽ
hawẽtsaĩs ea anu hatu txĩtũwanũ ishũ
ẽ hatu meshãshũbia
hawa ea nĩkama haska hatũ bai txakabu besti tanakĩ
hatũ shinanẽ besti haska betxipaiai aki hawẽ kẽmisbuki.
3 Ha Israel enabunã, shabakabi eabi
eki sinatakĩ ea danaĩ heneisbumaki.
Hatũ bai nemakishũ yushĩ betsabu besti kẽwanũ ishũ
hatũ inabu menushũmisbuki.
Mai bawa txi tapu watã hakishũ hatũ inĩti kuashũmisbuki.
4 Ha enabunã, mashash tãpe merã
yurabu mai wamisbu anu meshu merã bua
hari tsaushũ mawabũ yushĩ kẽwãkĩ hatu shinãmisbuki.
Ha dikabi ina yawa nami hau piyamanũbũ
ẽ hatu nemabiani hawa eki dateama pimisbuki.
Yushibu hatu nami inãtã hanushũ hatũ kẽtiki hawẽ hene hushketã
ha nami hene atimapa akubaĩmisbuki.

5 Na enabu pepamabia mapubaũkĩ hatu yuikĩ:
‘Earã, ẽ meribihaira Deusunaki.
Neri eki kematã ea mekĩ metsayamakãwẽ’,
ibiairã, ha huniburã, txi ketiãbu bari txaitanai hi ikĩ
hawẽ kuĩwẽ ea detxeshãwãmis keskabuki”, itã

Nai inũ mai Senhor Deusũ ana bena wanũbarikiaki, na hãtxarã

17 “Mã ea haska wabiaibũ ẽ matu ashũshanai nĩkakãwẽ.
Nai inũ mai ẽ ana bena washanaii.
Habu dukũ dasibi ẽ hatu dami wani hakimashãkanikiki,
tsuã ana habukiri shinãmarã.
18 Habu dami wakĩ ẽ ana bena washanaiwẽ taea
benimai shinã txãkãkubaĩkãwẽ.
Ha Jerusalém ana bena wakĩ benima paketi besti
ẽ matu washũshanaii.
Ha mae anu yurabu hawẽ hiweaiburã,
ana hawa bika teneama benima besti hiweshãkanikiki.
19 Jerusalém ibubis ẽ bena washinawẽ taea ẽ benimahairashanaii,
hanu enabu shinã txãkaĩ ea hiweshũshanaiburã.
Ha mae meranuarã, ana hawa kashai inũ bibiski iki bika teneaibu
ana tsuã hatu nĩkama ishanikiki.
20 Ha mae anurã, bakeishta kaĩ bena

shaba eskarabes ana mawama ishãkanikiki.
Ha inũ, huni ewabu hatũ hiwea txaipa keyuriama mawama
iriashãkanikiki.
Ma 100 anobia habu mawairã,
berunã keskas mawashãkanikiki.
Hamẽ tsuabura 100 ano kariama mawaiburã,
yupuawẽ besti mawashãkanikiki.
21 Ha inũ, betsarã, yura betsã hiwe bena watã
ha merã hiwekũkaĩshanikiki.
Hanushũ uva bai washũ banatã
hanushũ hawẽ bimi pikubaĩshanikiki.
22 Ha inũ, betsarã, huni betsã hamẽ hiwe wama hawẽ hiwekẽ
yura betsã mebiãma ishanikiki.
Ha inũ, tsuara betsã bai wakĩ banakẽ
huni betsã mariastũ ana piãma ishanikiki.
Enaburã, hatũ hiwea txaipakubaĩshãkanikiki,
hi kushipa mawaisma keskairã.
Ẽ hatu katunirã, hatũ mekẽnẽ dayashũ pi benimashãkanikiki.
23 Ana hamẽmẽs besti dayama ishãkanikiki.
Hatũ bakebu mesteburiama inũ yushaburiama
ana mawama ishãkanikiki.
Hatũ ibubu inũ, hatũ bakebu inũ, hatũ bababu inũ,
dasibi hatunabu pakubainaibu habiaskasri hiwepakeshãkanikiki,
eã ẽ hatu duawakubainaiwẽ taearã.
24 Habũ ea kenakĩ ea ea ariabuma
eã dukũ hatu kemakĩ:
‘Hawamẽ?’ ẽ hatu wakubaĩshanaii.
Ebe hãtxakĩ hawarakiri ea yuka keyuriabuma
ẽ hawaira hatu nĩka keyukubaĩshanaii.
25 Kamã inu lobo pubẽbia txashuwã bakebe ketashameshũ
hawama pishanikiki.
Inu betsa leão ana pubeãma ina awa bene keskakĩ basi pishanikiki.
Dunu pianãtũ pitirã, mai kuru besti ishanikiki.
Dasibi ẽ mati meribi pepa anu mapuaburã,
ana hawa bika tenei txakabuama dasibi pe besti ishãkanikiki”,
ikĩ Senhor Deusũ hawẽ hãtxa yuikĩ mestẽwaniki.

66 1 Hanushũ Senhor Deusũ ana hatu yuikĩ:
“Nai anurã, hanu shanẽ ibui ẽ tsaumiski.
Hamẽ maikirã, ẽ tae ẽ hanu kẽyãmiski.
Ea hanu huĩrukũmanũ ishũ hani tsuã ea duawakĩ
shaba betsa anu ea hiwe washũtirumẽ? Tsuã atirumaki.
2 Dasibi betsa betsaparã, eã besti dami wakĩ ẽ keyuniki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Haska wakĩ ẽ taewa hayai hiwenibuki.
Eã hunibu uĩkĩ merabewakinã,
habu keĩsbuma inũ hatũ txakabu henetã
ẽ hãtxaki mesekĩ nĩkamisbu
ẽ hatu amiski, ikĩ
ea Senhor Deusũ ẽ hãtxa ẽ mestẽwaiĩ”, iniki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

JEREMIAS

Hawẽ unãmati hãtxaki

Isaíasĩ hatu yusĩpanã nĩkabuma 114 ano kaya hau yuishũkubainũ Senhor Deusũ Jeremias katua ano 626 Cristo huriamatiã Jerusalém anushũ Jeremiasĩ hatu yusĩkĩ taewanikiaki. Senhor Deusũ hãtxa danãtã yushibubu dami kẽwãkĩ txakabu betsa betsapa akubainaibu Senhor Deusũ hatu kupishanai Jeremiasĩ hatu yuibia nĩkakatsi ikama haskai hiwei peabuma Jeremias itxakawakubainaibu hatuwẽ nui kashakũkainaiwẽ taeshũ Jeremias kenakĩ: "Deus yuishunika nui kashanikaki", apaunibukiaki. Hatu kupikatsi ikĩ nĩkabuma ishanaibu unãkĩ hau hatu nemakubainũ Senhor Deusũ Jeremias yunua bikabiakẽ hawẽ daya Jeremiasĩ heneama ikũkainikiaki.

Jeremias Deusũ hãtxa yuishunika taenikiaki, na hãtxarã

1 1 Hilquiasĩ huni bake Jeremiasĩ yuini inũ akubaini matu yuinũ
nĩkakãwẽ. Benjamimnẽ enabũ mai pakea anu mae betsa Anatote
anu Jeremias hiweniki. Hawẽ epa inũ hawẽ shenipabu hunibu hawenabu
Deusbe hãtxashunikabu ipaunibuki. 2 Judá enabũ mai pakea anu
Jerusalém anu Amomnẽ huni bake Josias shanẽ ibukũkaini ma 13 ano
kainaitiã Senhor Deus Jeremiasbe hãtxai taeniki. 3 Ha dikabi Jerusalém
anu Josiasĩ huni bake Jeoaquim shanẽ ibukũkainaitiã inũ Josiasĩ
huni bake betsa mashku Zedequiasri shanẽ ibuyama 11 ano kainaitiã
Senhor Deus habe hãtxakũkainiki. Hanua habias 11 anotiã 5 ushe kaya
Jerusalém Babilônia anuabũ atxitã hanu hiweabu Babilônia anu hatu
iyuaibũ Senhor Deus Jeremiasbe hãtxakũkainiki.

Senhor Deusũ Jeremias katutã kushipawanikiaki, na hãtxarã

4 Senhor Deusũ ea hãtxa wakĩ yuikĩ:
5 "Mĩ ibubũ mia bikĩ naneriama
bebũkiri ẽ mia katuniki.
Minabu shukuabu tibi hiwebaunabu anu
ẽ hãtxa ea yuishunika mĩ ikũkaĩshanũ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mĩ kaĩriama eã mia meribi wakĩ ẽ mia pashkaniki”, ea wa

6 eã kemakĩ yuikĩ:
“Mĩ ea peirawawa! Senhor Deusuũ, ẽ berunã
ẽ hãtxa tapĩkĩ ẽ unãriamaki”, akĩ

7 ẽ haska wabia Senhor Deusũ ea yuikĩ:
“ ‘Ẽ berunãki’, ikĩ yuiyamawe.
Hanu ẽ mia yunuai anu mĩ kakũkaĩshanaii.
Haska ẽ mia hãtxamai hãtxakĩ mĩ hatu yuikubaĩshanaii.
8 Haska ẽ mia yunuaiwẽ taearã, tsuki dateyamakũkaĩshãwẽ.
Eanã, mia mekei mibe kakĩ
ẽ mia merabewashanaii.
Ea Senhor Deusũ txanima ẽ hãtxa ẽ mia inaiĩ”, iwanã,

9 Senhor Deusũ meshũkirã ẽ kesha mekĩ ea yuikĩ:
10 “Mĩ kesha anu ẽ hãtxa mistukĩ ẽ mia inaiĩ.
Natiã mia tsuã binutirumawakĩ ẽ mia kushipawaii.
Shanẽ ibu kushipabu inũ dasibi nawabu hiwebaunabu
mĩ hatu betsea keska washanai inũ betsabu mĩ hatu berãshanaii.
Betsabu hatu nuitapawakĩ mĩ hatu yamawashanaii.
Betsabu mĩ hatu denekĩ akawashanaii.
Ha dikabi betsabu merabewakĩ mĩ hatu ana benishanaii,
mibã ana banakĩ hatu akawakinã”, iwanã,

11 hanushũ ea uĩmakĩ Senhor Deusũ ea yukakĩ:
“Jeremiasiĩ, hawa mĩ uiaĩ?” ea wa
eã kemakĩ yuikĩ:
“Amendoeira hi mebi ẽ uiaiĩ”, ẽ wa
12 Senhor Deusũ ea ana yuikĩ:
“Haska txanima mĩ pe yuiaii.
Haska ẽ yunua hau txibãkĩ menekubainũbũ
eari ushama ẽ uĩkubaĩshanaii”, ea watã,

13 ana ha katxu Senhor Deusũ ea yukakĩ:
“Mĩ hawa uiaĩ?” ea wa
eã kemakĩ:
“Kẽti pitxãmea kukatsa iki ma nortekiri keshkã
hukukatsis ikai ẽ uiaiĩ”, ẽ wa

14 Senhor Deusũ ana ea yuikĩ:
“Ha mai pakea nortekiri hiweabu

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

txakabu atimapa bekĩ hatu na mai pakea atxishãkanikiki.
15 Ea Senhor Deusũ txanima ẽ haska washanai ẽ mia yuiaii.
Nortekiria shanẽ ibu betsa betsapa dasibibu
hawẽ detenamenikabuya
ẽ hatu kenashanaii.
Mae tibi anu shanẽ ibubu bea Jerusalém hikiti shui tibi bebũ inũ
Judá mai pakea mae bekesh tibi mishkiwẽ kenebaunibu keshebaũshũ
hatu yunukĩ hatũ shanẽ ibu tibi tsauti anu tsaubaũshãkanikiki.
16 Nawabũ hatũ yushibu dami watã kẽwãmisbu
enabũri ha dami kẽwãkĩ
ha bebũshũ sheni ininipa kuakubaĩkĩ
ea danãkĩ henenibuwẽ taeshũ
ha txakabubu hau hatu kupinũbũ
shanẽ ibu txakabubu hatu anu ẽ yunushanaii.
17 Miarã, ibubis kushipawe, hawa dateamarã.
Hatu anu kashũ
ẽ hãtxa dasibi mia yuikĩ ẽ mia yunushu
hatu yuikubaĩtãwẽ.
Haska ẽ mia yunuai mĩ betsa waya
hatu bebũshũ ẽ mia saki saki imatiruwẽ taea
hatuwẽ dateyamashãwẽ.
18 Judá enabũ mai pakea anu hiweabu
hatũ shanẽ ibuhairabu inũ,
hatũ shanẽ ibu yununika beshmasbu inũ,
minabu ebe hãtxashunikabu inũ,
yurabu mae anu hiwebaunabu bebũshũ
mĩ hatu nemakubaĩshanũ
mae mishkiwẽ kenebaũkĩ keyatapa wanibu keska mia wakĩ inũ,
mane ferro txibu kushipa keska mia wakĩ
bronzewẽ mae kenebaunibu keska mia watã
ikis eã mia nitxĩkĩ ẽ mia yunuaii.
19 Mia mekei ẽ mibe kakũkaĩshanaiwẽ taeshũ
habũ mia nĩkama miki sinatabiakĩ
mia hawa binumama ishãkanikiki.
Ea Senhor Deusũ txanima ẽ hãtxa ẽ mia inaiĩ.”

Israelĩ enabũ Senhor Deus danãkĩ txibã pewama inibukiaki, na hãtxarã

2 1 Betsatiã Senhor Deusũ ana ea hãtxa wakĩ yuikĩ:
2 “Jerusalém anu kashũ hari hiweabu ea hatu hãtxa washũtãwẽ,
hau nĩka pe wanũbũ
hui kushipawẽ hatu yuitãwẽ:
‘Eska Senhor Deusũ matu yuikiki.

Matũ shenipabu aniburiama inũ yushaburiabumã
ẽ hãtxa txibãkĩ ea danãma inibu ẽ hatu shinaiĩ.
Ẽ hatu aĩwãkĩ akawa ea betxipainibuki.
Hanu tsua hiweshũ mibãkĩ uruisbumanu
ẽ hatu iwea kapukekubirãkĩ
matũ shenipabũ ea txibãkubiranibuki.'
3 Israelĩ enabu ena wakĩ hatu pashkatã ẽ hatu meribi waniki,
bimi pepa ha dukũ tsekashũ arumisbu keska wakinã.
Tsuãra enabu itxakawakĩ hatu bika tenemaibu
eã hatu kupishũriakĩ atimapa txakabu ẽ hatu anu yunupauniki.
Ea ẽ Senhor Deusũ ẽ txanima hãtxawẽ ẽ mia mestẽwaiĩ", ea waniki.

4-5 Betsatiã ana hatu yuikĩ:

Jacó enabu Israelĩ bakebu shukuabu tibibuũ,
Senhor Deusũ eska matu hãtxa waikiki, nĩkakãwẽ.
"Matũ shenipabunã, ẽ hawa hatu txakabuwa
ea anua betxitã ea henebainimabumẽ?
Ha deus kayabima hamẽ dami txibaĩmaburã,
ibubis maetã hatumebi hawa ana kushipa hayabumaki.
6 Matũ shenipabu Egito anua ẽ hatu tashnimabirãkĩ
mai txakabu tashka ũpash hayama anu inũ,
hamapai mese tibi haya hanu tsua hiweama inũ,
hanu tsua kapukekaĩsma anu hatu iwekubirãkĩ
nenu ẽ hatu hiwemabiani
ẽ ana hatu merabewatiruma dabanẽ ikĩ ea ana benakĩ
matũ shenipabũ ea shinãma inibuki.
7 Hanua yunu inũ bimi pepa hau pikubaĩshanũbũ
na mai pepa anu mĩ shenipabu iweshũ
ẽ hatu ibu wamaniki.
Ẽ hatu ibu wamani anu maturi kaĩtã hanua yumetã
ẽ mai txakabuwakĩ atimapa wakĩ
mã ea danãmakĩ ea hatsãmaii.
8 Matunabu ebe matu hãtxashunikabũ ea benabumaki.
Moisĩ hãtxa una hayabia hawẽ ea unãbiakĩ
yusinãbũ ea shinãbumaki.
Matũ shanẽ ibubũ ẽ hãtxa betxipaiama ea danãkubainibuki.
Ẽ hãtxa yuishunikabũ yushibu Baal hãtxashũkubainibuki.
Yushibu dami tibi hawa merabewatirubumahaira hamẽ kẽwãkubainibuki", ikĩ

Israelĩ enabu Senhor Deusũ hatu txitenikiaki, na hãtxarã

9 “Eskawẽ taeshũ ea Senhor Deusũ eska ẽ matu mestẽwaiĩ:
Matu inũ matũ bababu ẽ matuki ha iki taeaii.
10-11 Nawabũ ea ikũwãbumã yushibu kẽwãkĩ henetã
yushibu betsa kẽwaĩ maea akeakekanimẽkaĩ,
benabaũkĩ hau uĩ pewatanũbũ
mae ewapa Quedar anu tsuara yunukãwẽ.
Habiaskariakanimẽkainã, yushibu tibi kẽwaĩ maeirã.
Hatu uĩ bari kaikiri natukã betsa betsapa anu butãkãwẽ.
Ha yushibubu deus kayabima maewakĩ betsa katuisbumaki.
Hakia mã enabunã, ea betxipaiama mã ma ea heneabuki,
ẽ matũ mekenã kushipa ẽ duapa matũ shenipabũ ea uĩbianibunã.
Haska wakĩ damipã hawa hatu merabewatirumabiakẽ txibãkĩ
enabũ ea henenibuki.
12 Nai anuabuũ, haska ẽ yuishu nĩkai mesehairakubaĩkãwẽ,
datei saki saki ikirã.
Ea ẽ Senhor Deusũ ẽ txanima hãtxawẽ ẽ mestẽwaiĩ.

13 Israelĩ enabu ẽ hatu ibuwabiani
itxapahairaki txakabui keshtunibuki.
Ẽ hatũ hiwemati txatxa ũpash keskabiakẽ
ea henebainibuki.
Haskakĩ hatumebi mishki pukĩtã ũpash aruti keska wabia
ibubis pesetã hani ana ũpash matati hayama keskai
yushibubu kushipa hayama dami watã txibãkubainibuki.

Israelĩ enabũ Deus henekubainaibu hatu kupikubainikiaki, na hãtxarã

14 Israelĩ enabu tsuã dayaru escravomaki.
Hatũ ibu escravoma ibianiwẽ taea
Israelĩ enabu escravo kaĩyama inibuki.
Haskakĩ nawabũ hatu atxitã hatuna wamisbumẽ?
15 Haskakĩ inu betsa leão pubeĩ tekerẽ tekerẽ ikiranai keskakĩ
minabu hatu mesewakubaĩmisbumẽ?
Matũ mai pakea txakabuwakĩ keyubaũkĩ
matũ maewã tibi kuakubaũmisburã,
hanu tsua ana hayabumaki.
16 Egito anu maewã dabe Nofa inũ Tafnes anua beshũ
matũ bushka matu pusa pusa abaũkĩ keyuyamabuki.
17 Na eska nawabũ matu wakinã,
ea ẽ matũ mekenika Senhor Deusũ ẽ baiwẽ ẽ matu iyubia ea txibãma
mã ea heneabuwẽ taeshũ matu itxakawamisbuki,

ẽ ana hawa matu hatu nemashunamarã.
18 Haskai Hene Nilo anu ũpash anũ ikai keskai
Egito anu mã kamismẽ,
hau matu merabei benũbũ hatu benairã?
Haskai Hene Eufrates ũpash anũ ikai keskai
Assíria anu mã hamẽ kamismẽ,
hau matu merabewai benũbũ hatu benairã?
19 Mã haskamiswẽ taea matũ txakabuwẽ ibubis mã kupiti bikubainaii.
Duawakĩ mã ea nĩkaismawẽ taea ibubis mã benushanaii.
Ẽ ea Senhor Jeová ẽ matũ mekenikabia
mã ekiri hãtxai peama ea henekubaĩmisburã,
mesehaira inũ txakabuhaira mã tenekubaĩshanaii.
Haska uĩkĩ mekĩ shinãkubaĩshãkãwẽ.
Ẽ Senhor Deus kushipa dasibi binuawẽ taea
ẽ hãtxa ẽ mestẽwaiĩ”, iwanã,

Israelĩ enabũ Deus danãkĩ sinatamanibukiaki, na hãtxarã

20 “Bari itxapa hiwekubirãkĩ
ẽ hãtxa nĩkakatsi ikama mã ea danãkubiraniki.
Hanushũ matũ ea yuikĩ:
‘Senhor Deus ẽ duawakatsi ikamaki’, ibiatã
mati keyatapa tibi inũ,
hi ewapa tupãyã namã tibi anu
yushibu dami bebũ dãti iki
beti ishũ mã txutamakĩ akawakubaĩmiski.
21 Uva nishi pepa katutã ẽ matu banakĩ akawaniki, hiwemakinã.
Hakia pepa ibiani txakabui mã pikukũkainaiwẽ taea
ẽ matu unãbiani ikis mã tsuabura ẽ ana matu unãmaki.
22 Salitre inũ sabão itxapahairawẽ mã txakabumis dashkihairabiakĩ
matũ txakabu meshu detsis keska
ea bebunua mã tushkutirumaki.
Ea ẽ Senhor Jeová ẽ txanima hãtxawẽ ẽ matu mestẽwaiĩ”, iki ẽ haskaya
23 matu iki: “ ‘Nukurã, nũ hawa meshu detsismaki.
Yushibubu txani nũ kẽwaĩsmaki’, ikĩ mã yuibiairã,
pashku napaku anushũ hune txakabu hawara mã akubainima shinãkãwẽ.
Txakabu dasibi mã akubaĩmis uĩkĩ shinãkubaĩkãwẽ.
Camela yushã depesekeuma hamebi nia ishtxuakeakemis keskakĩ
txakabu mã txibãmiski.
24 Jumenta yushã inama mati matipa anu nia
himi iki hawẽ bene benai kashamis keskakĩ

txakabu betxipaikĩ mã benakubaĩmisbuki.
Yushã himi ikĩ hawẽ benewẽ kemuai tsuã meketiruma keskakĩ
txakabuwẽ mã kemukũkaĩmiski.
Yushã himi ikai benẽ shetekĩ benabaũkĩ
hĩ ikama hawaira haki nukumis keskakĩ
txakabũ matu atximiski.

25 Israelĩ enabuũ, nawã yushibubu hawaira txibaĩ
matũ bitxi tae saweriama ibubis kai itxakanikayamakãwẽ.
Yushibubu kẽwaĩ sai sai iki
matũ hui menuyamakãwẽ, hamenã.
Hakia matũ ea yuikĩ:
'Nũ haska henetirumaki.
Nawã yushibu betsa betxipaikĩ ẽ beyawaniwẽ taea
hatube nia ẽ ikaii', mã imiski.

Israelĩ enabu atimapa hiweabuwẽ taeshũ Senhor Deusũ hatu kupishanikiaki, na hãtxarã

26 "Yumetsu betxishũ txiteabu dakemis keskai Israelĩ enaburã,
haska keskai mã dakekũkaĩshanaii.
Ha maewã anu mã hiweabu inũ, matũ shanẽ ibuhairabu inũ,
matũ shanẽ ibu beshmasbu inũ,
matunabu ebe hãtxashunikabu inũ,
ẽ hãtxa yuishunikabu mã dakekũkaĩshanaii.
27 Hi sẽke dami wakĩ huni wanibu yuikĩ:
'Miarã, mĩ ẽ epaki', akĩ
mishki dami wakĩ aĩbu wanibu yuikĩ:
'Miarã, mĩ ẽ ewaki', akĩ habu haska wabiakĩ
hamẽ eki ikirã, eki petxitã
ea betxãkameshũ uĩmaismabia
hanu txakabu matu anu huaitiã datekĩ ea yuikĩ:
'Hatu nemakĩ nuku mekei menã huriwe',
ikĩ mã ea kenamisbuki.
28 Judá enabuũ, hania matũ mekenika dami mã akubainimarã?
Matũ mae tibi anu yushibu mirima mã hayaki.
Matu itxakawai beaibũ
matũ yushibu damipã matu merabewakĩ matu pashawai
betirubumẽ?
29 Dasibibu mã eki ha imisbuki,
eki sinatai ea danã paepawairã.
Ea ẽ Senhor Deusũ ẽ txanima hãtxawẽ ẽ matu mestẽwaiĩ.
30 Matũ bakebu ẽ hatu yusĩbia hawa tapiãbumabiakẽ

hamẽ ẽ hatu kupimiski.
Maturã, pubenepa mã inu betsa leão keskabuki.
Ẽ hãtxa yuishunikabu ẽ matu yunua
hatuki sinatakĩ mã hatu tenãkubaĩmisbuki.
31 Ha dikabi mã ikis hiweaburã,
pestã Senhor Deusũ hãtxa nĩkakãwẽ.
Israelĩ enabuũ, earã, mã ea uianã,
ẽ hanu tsua hiweabumanu keskamẽ, hawa hayamarã?
Mai anu bari pesheama
ẽ matu anua hunea keskamẽ?
Ẽ haska matu ishuĩsmaki.
Enabuũ, haskai hãtxa txakabukĩ yuikĩ:
‘Nukũ yununika nũ hayamawẽ taea
mia anu nũ ana txĩtũkatsi ikamaki’,
mã ikũkainai?
32 Txipash beneyai kakinã,
hawẽ dauti hawẽrua saweirã, hakimatirumẽ?
Hakimatirumahairaki.
Hamẽ mã enaburã, bari itxapa kakũkaĩkĩ mã ea hakimakũkainaii.

33 Hawara txakabuwẽ kemui betxipaikĩ benabaũkĩ
beya txakabu tibi mã unãhairakubainaii.
Hanushũ txakabu tapiaĩbu anua mã hatũ yusinãki.
34 Hawara yurabũ txakabuwaibuki nukutã hatu txiteamabia
nuitapaibu inũ pepabu detekĩ tenãkubaini
matũ tari himiwẽ mã iruma keskaki.
35 Mã haskabiakũkaĩmis ibubis yuikĩ:
‘Ẽ hawa hatu txakabuwaismaki.
Eki hawa Deus sinatama ishanikiki’, ikĩ mã hunebiakubaĩmis
uĩshãkãwẽ.
Eanã, shabakabi ẽ matu unãti washanaii,
mã pemẽkaĩ, mã txakabumẽkainã,
hawẽ taeshũ matu kupikatsirã.
36 Haskai hawaira mã merabenãti betsa benamisbumẽ?
Ha Assíria nawabũ matu ana merabewatiruma babushinabũ
haska hau Egito nawabũ matu merabewanũbũ
mã benaiburã, baburiashãkanikiki.
37 Egito nawabũ matu merabewamawẽ taea
dakeyabi habũ mai pakea anua mã txĩtũshanaii.
Hatuki txiti iki hatu haibuwanũ ika mã ibiaya
ẽ hatu matu danãma mã hatube haibunameama ishanaii”,
akĩ Senhor Deusũ hatu yuinikiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Senhor Deusũ hãtxa Israelĩ enabũ nĩkama ikubiranibukiaki, na hãtxarã

6 16 Israelĩ enabu Senhor Deusũ ana hatu yuikĩ:
“Bai shesha dabe anu kai niti ishũ uĩkãwẽ.
Haratu bai hashu pepa matũ shenipabũ unanibu hatu yukakãwẽ.
Ha bai pepa betxitã hawẽ kai hanu matũ yushĩ huĩrukũshanai anu
mã haki nukushanaii”, ẽ matu wabia
matũ ea kemakĩ yuikĩ:
“Haskamaki. Ha baiwẽ nũ ana kakatsi ikamaki”, mã ikaya

17 Senhor Deusũ hawẽ uinika matu washũtã hatu nitxĩtã Israelĩ enabu yuikĩ:
“Matuki sinataibu beaibu matu unãmakĩ
ha uinikatũ hawẽ trombeta txã txã akaya
nĩka besti mapuyamakubaĩshãkãwẽ”, hatu wa
hakia ha hunibũ kemakĩ ea yuikĩ:
“Hawẽ unãmati nuku haskawẽ txaniai nũ ana nĩkakatsi ikamaki”,
ikaibũ

18 haskaibuwẽ taeshũ Senhor Deusũ nawabu yuikĩ:
“Enabu Israelburã, haska ẽ hatu ashanai mã unãshanũbũ
matu yuinũ ea nĩkakãwẽ.
19 Mai hirabi anu hiweabuũ, ea nĩkairakãwẽ.
Ẽ yunuti hãtxa inũ ẽ nemati hãtxa danãkĩ
ẽ hãtxa ẽ hatu yuikubirani
hawa tapĩsbumawẽ taeshũ
hawara habũ betxipaisbuma
txakabu atimapa hatu anu ẽ yunushanaii.
Habu yubakai peama huni txakabu yubakamisbu keskai
atimapanibuwẽ taeshũ hatũ txakabu hakimakatsis ikama
ẽ hatu itxakawashanaii.
20 Sabá mai pakea anua sheni ininipa inũ
mai pakea betsa txaikea mibã hua inĩhaira
haskakĩ mã ea beshũmisbumẽ, ea benimawanũ, iwananã?
Ea duawanũ, iwanã, ẽ txi tapu anushũ inabu
mã ea menushũmisbu inũ hawẽ sheni mã ea kuashũmisburã,
eã ẽ ha ana betxipai hawẽ benimamaki”, iwanã,

21 haskawẽ taeshũ Senhor Deusũ ana yuikĩ:
“Huti ikaĩ hau di ikubaĩshanũbũ
mishki keska hawara txakabu hatu bebũ ẽ datã
hatũ ibubu inũ, hatũ huni bakebu inũ,

hatu dapi hiweabu inũ, hatũ haibuaibu di iki
habiaswẽ mawashãkanikiki”, iwanã,

**Nortekiria detenamenikabu itxapahaira bekĩ
hatu atxishãkanikiaki, na hãtxarã**

22 Senhor Deusũ ana yuikĩ:
“Txaihaira mai pakea betsa nortekiria
nawa shukua betsa kushipa betsahairabu benũ,
iwanã, hatũ detenameti pewakanikiki.
23 Pia mirimaya inũ hatũ matxatu txaipa kenuhairaya bei,
tsuawẽ nuisbuma pubẽhairabu, ianẽwã buspu tsaubiranai keskai
sai sai ikubirani cavaloki katsaumebirãshãkanikiki,
Davĩ mae Sião detetã atxinũ ika beirã”, hatu wa

24 Jerusalém anushũ yurã kaianẽ yuikĩ:
“Mesehaira beai uatiã nũ nĩkashinaki.
Datei punu nukai nũ ana hawa kushipa hayamaki.
Aĩbu bake kaĩ isĩmis keskai
itimaskai nũ isĩ tenehairaii.
25 Nukuki sinataibu hatũ detenametiya mae tibi anua
mese meseaibuwẽ taea
matũ bai anu ana tashnibaĩyamakãwẽ!
Hamapai bai tibiwẽ ana mapuyamakãwẽ!” ikaibũ

26 eã hatu yuikĩ:
“Mã ẽ mae ẽ matu betxipaiairã, mã ea peirashũshãkãwã.
Detekĩ yamawanũ ika
nuku anu bei hawairabirãshanaibuwẽ taeshũ
hawẽ bika teneai uĩmati
tari besha sawetã txi mapu dapusheketã
matũ huni bake bestitxai mawakẽ
mã kashai bis bis itiru keskai kashahairakubaĩkãwẽ”,
ẽ hatu waya

27 hanushũ Senhor Deusũ ea yuikĩ: “Enabu mĩ hatu unãti wakubaĩshanũ ẽ mia yunuaii. Haska ẽ hatu yunua ikaibu haskara hatũ shinãmẽkaĩ, uĩkĩ ea hatu unãtihaira washũshãwẽ”, ea wa

28 eã kemakĩ yuikĩ:
“Senhor Deusuũ, ha dasibi yurabunã, tsuã nĩkaisbumaki,
Yuananaĩ atimapai hiweabuki.
Hatũ shinã kushihairabuki,

mane bronze inũ due keskaburã.
29 Chumbo hawẽ detsis bikatsi txi hi akĩ kukatsa akĩ kuahairatã
hawẽ tane bemakis nunua bewetã urẽkĩ
chumbo has wamisbu keska wakĩ
hatu bika tenehairamakĩ mĩ hatu pewapanã
hatũ txakabu putaisbumaki.
30 Senhor Deusuũ, mĩ ma hatu putawẽ taeshũ
minabu hatu metukĩ yuikĩ:
'Prata detsisya danãmisbu keskabuki',
akĩ hatu kenakubaĩshãkanikiki."

Senhor Deus kẽwãti hiwe hemaĩtĩ anua Jeremias hatuki txaninikiaki, na hãtxarã

7 1 Senhor Deusũ Jeremias yunukĩ yuikĩ: 2 "Ẽ kẽwãti hiwe hemaĩtĩ shui
dapi nishũ na hãtxa hatu yusĩkĩ hatu nĩkamatãwẽ. Mã dasibi Judá
enabuũ, mã Senhor Deus habũ kẽwanũ ika hikiaiburã, 3 eska Israelĩ enabũ
mekenika Senhor Deus kushipahaira dasibi binuatũ hãtxa nĩkakãwẽ:
'Haska mã hiwekũkainai inũ haska mã akubainai pewakubaĩshãkãwẽ.
Mã haska waya na mai pakea anu ẽ matu hiwemakubaĩshanaii, hawa mai
pakea betsa anu matu yunuamarã. 4 Tsuãra matu parãkĩ yuikĩ: Senhor
Deus kẽwãti hiwerã, nenuki! Senhor Deus kẽwãti hiwerã, nenuki! Senhor
Deus kẽwãti hiwe nenuwẽ taea dateyamakãwẽ!' ikaibu ha parananaĩbu
ikũwãkĩ hawa hatu nĩkayamashãkãwẽ.
5-6 Betsabube ana hatube parananãbukuãma, inũ matunabuma beaibu
ana hawa hatu itxakawama inũ, bake ibuuma inũ aĩbu beneuma ana
hatu itxakawama inũ, na nenu hiweabu yurabũ hawa txakabuwabuma
detekĩ ana tenãma inũ, ibubis txakabui atimapakĩ yushibu dami betsa
ana kẽwãma inũ, matũ hiwea mã pewakubainai inũ, haska mã ikũkainai
shinã betsatã mã pepaiburã, 7 na mai anu hawa heneama matũ shenipabu
ẽ hatu ibuwamani anu mã hiwearã, ẽ matu hiwemakubaĩshanaii.
8 Hamẽ parã hãtxa hawamabiakẽ hatu ikũwãkĩ mã nĩkakubaĩmisbuki,
9 eska tibi meirã, yumetsukubainirã, huni betsa tenãkinã, aĩbu betsa
beneya txutakinã, yura betsaki hamẽ txanitxakairã, yushibu Baal kẽwãkĩ
sheni ininipa kuashũkinã, haska ẽ matu nemahairabianikẽ yushibu
betsa betsapabu betxipaikĩ kẽwãkinã. 10 Mã haskabiai na ẽ kẽwãti hiwe ẽ
meribi wani anu ea bebũ nishũ ea yukanũ ika mã bebirã bebirãmisbuki,
'Ẽ mekei pea hiweaki', ikarã. Hakia haska ẽ betxipaiama txakabu
betsa betsapa mã akubainai eã ẽ ana tenetirumaki. 11 Na kẽwãti hiwe
ẽ meribi wabianikẽ ikis yumetsubũ hiwe keska wakĩ itxakawakĩ mã ea
shinãmismẽ? Dasibi mã haska wakubainairã, ẽ matu uĩkubainaii. Ea ẽ
Senhor Deusũ ẽ txanima hãtxawẽ ẽ matu mestẽwaiĩ. 12 Ha dikabi ha mae
Siló ena wakĩ katutã hanu dukũ eki nukuti tari hiwe ẽ hatu pũtemani

anu hanu bushũ uĩtãkãwẽ, ẽ haska wanimẽkainã, Israelĩ enabu ha Siló
mae anushũ txakabuwaibuwẽ taeshunã. 13 Mã txakabu betsa betsapa
wai matu shinã betsawamakĩ ẽ matu yuibiakubaina mã ea nĩkakatsi
ikama iniki, ea hawa kemamarã. Ea ẽ Senhor Deusũ ẽ txanima hãtxawẽ
ẽ matu mestẽwaiĩ. 14 Haskawẽ taeshũ ha ẽ kẽwãti hiwe meribi Siló anua
ẽ txakabuwani keska wakĩ matũ shenipabu inũ matubu na ẽ kẽwãti hiwe
matu meribi wamatã ẽ kena ẽ netani ha mã haki txiti ikabu habiaskari
wakĩ ẽ txakabuwashanaii. 15 Matu haska besti wama ea bebunua matu
putakĩ txaihaira ẽ matu nitxĩshanaii, Efraimnẽ enabũ ea ana txibãbuma ẽ
hatu nitxini keska wariakinã", iwanã,

Israelĩ enabũ Senhor Deus sinatamanibukiaki, na hãtxarã

16 "Jeremiasĩ, mianã, na yurabukiri ea yukakĩ ana ea hãtxa
wayamashãwẽ. Hatuwẽ dabanã ikĩ ea ea ayamawe. Hatuwẽ nui ekiri hatu
hãtxashũyamawe. Hatukiri ẽ mia nĩkamawẽ taeshũ hawẽtsaĩs yukakĩ
ea bika wayamashãwẽ. 17 Judá enabũ mae tibi anushũ inũ Jerusalém
anushũ haska habũ akaibu mĩ hatu uiãmamẽ? 18 Bake mishtĩbũ karu
metash itxawakĩ mãtxiaĩbũ hatũ ibu hunibũ txi keti waibũ aĩbuaibũ
shekiwã trigo duru misi wakatsi pewakĩ kamuskĩ teshwashũ misi watã
dami yushibu aĩbu hawẽ kena Nai Shanẽ Ibu hawẽ dami bebũshũ kẽwãkĩ
ha misi inãkubaĩmisbuki. Haska wakĩ ea danãkĩ nawabũ yushibubu
kẽwãkĩ uva vinho inaĩ mã eki sinatamisbuki. 19 Hakia eki sinatabiai eki
sinatama haskairã, ibubis hatumebi daketapai itxakanikakubaĩmisbuki.
Ea ẽ Senhor Deusũ ẽ hãtxa ẽ mestẽwaiĩ. 20 Haskamisbuwẽ taea eari
berukukaũ hatuki ẽ sinata paepai ea uĩshãkanikiki, na ẽ kẽwãti hiwe
inũ, na mae anu hiweabu inũ, hatũ inabu inũ, hatũ mibã hi sharabu
inũ, hatũ yunu tsekariabuma ẽ kupishanaii, bai ewapa ketiã hi ikainai
tsuã nukawatiruma keska wakinã. Haska Senhor Deusũ txanima ẽ matu
yuiaii", ikĩ
21 Israelĩ enabu mekenika Senhor Deus kushipahaira dasibi binu
keyuatũ hawenabu yuikĩ: "Ea hawẽ kẽwãkĩ ina hirabi menukĩ
keyukubaĩkĩ txashuwã tesẽshũ hawẽ bitxi dashpeshũ hawẽ nami
shateshũ hati mã akatsi ikai ea benimawakĩ hawẽ sheni menu keyukĩ
hawẽ nami pitxãshũ pikubaĩshãkãwẽ, ẽ hatu aniki. 22 Hakia Egito anua
matũ shenipabu ẽ hatu tashnimabiranaitiã Mati Sinai anushũ inabu
hirabi menukĩ keyutirubu inũ txashuwã sheni kuatã hawẽ nami huatã
pitirubukiri yunukĩ ẽ hatu yuiriama 23 hau ea dukũ nĩkakubaĩshanũbũ
ẽ hatu yunukĩ taewaniki. Haska ẽ hatu yunua akubainaibu enabu hatu
watã hatũ mekenika Deus ẽ ikũkaĩshanaii", iwanã, "ẽ hatu yuiniki,
hau habu ea hiwei peshũkubaĩshanũbunã. 24 Ẽ hatu haska wabiani ẽ
haska betxipaiai akĩ ea benimawama ẽ hãtxa danãkĩ hatũ huĩti kushi
watã ea nĩkama hatũ txakabu putama haska besti shinãkĩ akatsi iki

hiwekubainibuki. Ea anu ana txĩtuĩ bekatsi ikama txakabu henekatsi
ikama eki petxinibuki. 25 Egito anua matũ shenipabu tashnibiranibutiã
inũ na habiatiãri ẽ hãtxa yuishunikabu betsa betsapa ẽ matu anu
yunuakeakekubirãmiski. 26 Hakia matubũ ea nĩkakatsi ikama ẽ haska
matu yunuai txibãkĩ ea ashuãma huĩti kushihairatã txakabuwakĩ matũ
shenipabu mã binuhairaii", iwanã,
27 "Jeremiasĩ, mia hawa nĩkabumabiakẽ na ẽ hãtxa hatu
yuikubaĩshãwẽ. Mia hawa kemabumabiakẽ hui kushipawẽ hatu yuishãwẽ,
28 eska hatu wakinã: 'Matũ mekenika Senhor Deusũ matu yunubia ha
yurabu mã hiweabu matu pewapanã mã ea hawa nĩkakĩ txibaĩsbumaki.
Matũ hãtxa txanima matũ kesha anu ana hayamahairakiaki', akĩ ea hatu
yuishũshãwẽ", akĩ Senhor Deusũ ea yuimaki.

Mapu mabu wamisbu keska wakĩ Senhor Deusũ yurabu ariatirukiaki, na hãtxarã

18 1 Ẽ Jeremias Senhor Deusũ ana ea yunukĩ yuikĩ: 2 "Mapu mabu
wanikã hiwe anu butukaĩtãwẽ, harishũ ẽ hãtxa ẽ mia yuiairã",
ea wa 3 butukaini kai hawẽ sibĩbaũti anu mapu wanika dayakũkainaiki
ẽ nukua 4 hawẽ taewẽ pema pema akĩ heneama mapu pepa katushũ
ũpashwẽ katxa atã hawẽ sibĩbaũti tapu pishta anu mapu pã ashũ kẽti
wapaia ibubis txakabui payukuaya habias mapu ana bena wakĩ ana kẽti
wakĩ haska betxipaiai keska akai ẽ uiãyã
5 hanushũ Senhor Deusũ ea yuikĩ: 6 "Eanã, mã Israelburã, haska keska
ẽ matu ariatirumamẽ, ha mapu mabu wanikã ha mapu kẽti washu keska
wakinã? Mã Israelburã, mã ẽ mekẽ anuki, ha mapu mabu wanikã hawẽ
mapu hawẽ mekẽnẽ tsuma keskarã. Eã matu haska wakĩ ẽ betsa watiru
ea Senhor Deusũ ẽ hãtxa ẽ mestẽwaiĩ. 7 Hamẽ tsuara shukua betsabu inũ
hatũ shanẽ ibubu hawaira haska shinãbumabiakẽ ẽ kushipawẽ hatu berãkĩ
ẽ hatu di ariatiruki. Ha inũ, hatũ mae anua nitxĩkinã, hatu txakabuwakĩ ẽ
hatu yamawatiruki. 8 Hakia tsuara shukua betsabu inũ hatũ shanẽ ibubũ
shinã betsakĩ hatũ txakabu henetã pe shinaĩ hiwekubainaibu haska hatũ
kupiti ẽ hatuki tanabiashina ha txakabu ẽ hatu anu yunuama ishanaii. 9 Ha
inũ, shukua betsabu inũ hatũ shanẽ ibubu betsabukiri shinãkĩ duawakĩ
ewawakĩ ẽ hatu kushipa watiruki. 10 Hamẽ nawa shukuabũ txakabuwaibu
ẽ hatu nemabia ẽ hãtxa danãkĩ nĩkabumakẽ haska ẽ hatu duawakatsi
pewabiashina shinã betsa watã ẽ ana hawa hatu inãma ishanaii.
11 Jeremiasĩ, Judá mai pakea anu hiwebaunabu inũ Jerusalém anu
hiweabu na hãtxa ea hatu yuishũtãwẽ, Senhor Deusũ eska matu yuikiki,
akinã. 'Mã hiwe txakamiswẽ taeshũ matu kupikatsi iki ẽ matukiri yubakaii.
Mã hiwe txakakũkainai henetã haska mã amis inũ haska mã hiwemis henei
beshtekerikãwẽ, shinã betsa wairã', akĩ mĩ ea hatu yuishũbia 12 habũ mia
kemakĩ yuikĩ: 'Hamẽ mĩ hãtxa txakawayamawe. Haska nũ betxipaiai keska

ma nũ beyawani nũ hiwekatsis ikaii, txakabubiai hawa heneamarã', mia
washãkanikiki", akĩ Senhor Deusũ ea yuiniki.

Hatũ nukũ hiwea merabewai nũ manakai hunũbarikiaki, na hãtxarã

23 1 Txanima Senhor Deusũ yuikĩ: "Txashuwã mekenikabũ haskakĩ
ẽ txashuwã ea hatu pe mekeshunabuma ẽ txashuwã hanira bui
besti dasibaĩmisbu keskai enabu Israelbu hanira bui benumisbuki. Ha
txashuwã mekenikabu peirashãkãwã!" iwanã,
2 Israelĩ enabu mekenika Senhor Deusũ hawẽ txashuwã uĩshũkĩ
mekenikabu hatu yuikĩ: "Enabu meke pewama ubisita wakĩ pasha wakĩ
mã hatu nitxĩmaki. Mã haska wakĩ hatu txakabuwakubiranimawẽ taeshũ
ẽ matu kupikĩ unãmashanaii. Ea ẽ Senhor Deusũ ẽ hãtxa ẽ mestẽwaiĩ.
3 Hanira mae betsa anu ẽ hatu hari nitxini bunibu anua habu enabu teshe
hiweabu ana hatu itxawatã eã kayabis hatũ mai pepa anu ẽ ana hatu
txĩtũwãshanaii, hanushũ hau ana hatũ bake pakubaĩshanũbunã. 4 Hau ana
datei hiweyamakubainũbũ hatũ mekenika tibi watã ẽ hatu mekemashanaii,
hau hawa nuitapayamanũbunã. Ea ẽ Senhor Deusũ ẽ hãtxa ẽ mestẽwaiĩ", itã

5 txanima Senhor Deusũ mestẽwãkĩ ana yuikĩ:
"Ha shaba betsatiã shanẽ ibu hunũbarikiki,
Davĩ baba betsa shanẽ ibuhaira ẽ washanaii,
hawẽ mai pakea anua hawẽ yunuti kushipawẽ unanepakĩ
hatu yunukĩ parananãma pepas wakubaĩshanikiki.
6 Ha shanẽ ibu kaĩkĩ hatu yunukubainaya
Judá enabu unanuma pe mekeaibũ
ha dikabi Israelĩ enabu unanuma hiwekubaĩshãkanikiki.
Ha shanẽ ibu kenakinã, 'Nukũ Shanẽ Ibu Kushipa Maemanikaki',
akubaĩshãkanikiki", itã

7 txanima Senhor Deusũ ana yuikĩ: "Bari betsatiã ana ekiri datã aki
yubakama ishãkanikiki, 'Senhor Deus hiweatũ hawẽ kenawẽ Israelĩ enabu
Egito anua kaĩmabiraniki', akĩ yuiamarã. 8 Ana hariria shinãma hakia
Senhor Deus datã akĩ yuikĩ: 'Nawã mai pakea nortekiria inũ nawã mai
pakea betsa betsapa anu sa akĩ ẽ hatu nitxini anua Israelĩ enabu ana iwekĩ
ẽ hatu itxawaniwẽ taeshũ Senhor Deus hiweatũ kena ẽ datã akaii', ikĩ na
hatũ mai anu hiweshũ besti haska yui yubakakubaĩshãkanikiki", iniki.

Haska Jeremiasĩ hatu yuia betxipaiama tenãkeanibukiaki, na hãtxarã

26 1 Judá enabu mai pakea anu Josiasĩ huni bake Jeoaquim shanẽ
ibui taekainaya Jeremias Senhor Deusũ yunukĩ 2 yuikĩ: "Templo
anushũ ea kẽwaĩ Judá enabũ mai pakea hatũ mae tibi anua bemisbu
hatu yuinũ ika ẽ Templo hemaĩtĩ anu ka nishũ ha hãtxa mia yuikĩ ẽ

mia yunushina dasibi hatu yuitãwẽ, hawa hãtxa betsa heneamarã.
3 Hẽtsã, haska mia nĩkatã hatũ txakabu heneshãkanimẽkainã. Haskaibũ
eã haska ẽ shinãshina hatũ txakabuwẽ taeshũ hatu kupiama ẽ shinã
betsa watiruki. 4 Eska Senhor Deusũ matukiri yuikiki. Ea nĩkakãwẽ:
'Mã ea nĩkabuma inũ haska ẽ matu yusini mã akama 5 inũ ẽ dayarubu ẽ
hãtxa yuishunikabu ẽ matu anu yunukubaina matu yusĩbiabu mã hawa
nĩkama ẽ hãtxa mã danãmisbuwẽ taeshũ 6 haska Siló anushũ ẽ tari hiwe
meribibiakẽ txakabuwakĩ ẽ yamawani keska wakĩ na Templo hiweri ẽ
habiaskari washanaii. Mai hirabi anu nawa betsa betsapa shukuabu tibitũ
hau ha uĩkĩ shinãpakeshanũbũ na maewã Jerusalémri txakabuwakĩ ẽ
atimapa washanaii. Haska ẽ hãtxa ea hatu yuishũtãwẽ', ea wa",
7 Templo hemaĩtĩ anu kashũ habias hãtxa Jeremiasĩ hatu yuiai hawenabu
Deusbe hãtxashunikabu inũ, Deusũ hãtxa yuishunika txakabubu inũ, yurã
kaianẽ nĩkaibũ 8 haska Senhor Deusũ yunushu Jeremiasĩ hatu yuikĩ keyuaya
Deusbe hawenabu hãtxashunikabu inũ, Deusũ hãtxa yuishunika txakabubu
inũ, yurã kaianẽ hawẽ hãtxa nĩkatã haki sinatakĩ atxishũ yuikĩ: "Ibubis mĩ
hãtxawẽ taea mĩ mawaii. 9 Siló anua yupukĩ atimapa wani keska wakĩ na
Templo ashanikiki. Ha inũ, nukũ maewã Jerusalém yamawakĩ keyuabu
nenu yurabu ana hiweama ishãkanikiki", iwanã, dateama, "ẽ Senhor Deus
hãtxashunaii", ikĩ "Haskakĩ ibubis mĩ haska hãtxa yuishumẽ?" akeakeabu
Templo hemaĩtĩ anushũ dasibibũ Jeremias kebaũshũ
10 Judá enabu shanẽ ibu inũ shanẽ ibu beshmasbũ ha haska waibu
nĩkatã shanẽ ibuhairatũ hiwe anua tashnibirani Templo hemaĩtĩ anu
hikia haskaibu unãti wanũ ika hanu hikiti shui hawẽ kenarã, "Bena"
ha bebũ tsauabũ 11 Jeremias hatu bebũ iweshũ ha shanẽ ibubu inũ yurã
kaiã dasibi itxabu hatu nĩkamakĩ hawenabu Deusbe hãtxashunikabu inũ
Deusũ hãtxa yuishunika txakabubũ hatu yuikĩ: "Na huninã, nukũ maewã
atimapa washanaibukiri txanitxakashuwẽ taeshũ hatu yunukãwẽ, hau
tenanũbunã, haskai dasibibũ ma nũ nĩkakãshuwẽ taeshunã", akaibũ
12 shanẽ ibubu inũ yurã kaiã Jeremiasĩ ana hatu yuikĩ: "Haska na
Templo inũ nukũ maewãkiri ẽ hãtxai mã nĩkashurã, emebi ẽ ikamaki.
Senhor Deusũ hawẽ kena kushipawẽ ea yunua hua ẽ txanishuki. 13 Haska
mã hiwe txakakũkainai inũ haska mã atimapamis matũ shinã betsa watã
shinãrikãwẽ. Matũ mekenika Senhor Deusũ hãtxa nĩkakĩ mã akubainaya
haska ẽ matu yuishu keska matu anu txakabu yunuama ishanikiaki.
14 Hamẽ ea akinã, haska mã ea wakatsis ikai ea arikãwẽ, ẽ yura ẽ ma
matu beshuãkirã. 15 Hawẽ hãtxa shabakabi dasibi ẽ matu yuinũ txanima
Senhor Deusũ ea yunushinaki. Na ẽ matu yuishu haska shinãkatsi ikama
ẽ hawamabiakẽ mã ea tenanã, matubu inũ nenu hiweabu matumebi mã
txakabu ikũkaĩshanaii. Shinaĩrakãwẽ", hatu wa
16 hanua shanẽ ibubu inũ yura kaianẽ hawenabu Deusbe
hãtxashunikabu inũ Deusũ hãtxa yuishunika txakabubu hatu yuikĩ:

“Nukũ mekenã Senhor Deusũ kena kushipawẽ nuku hãtxa waikiki. Ha
huni hau tenanũbũ hawawẽ taeshũ nũ hatu yunutirumaki”, ikaibũ
17 anibu unanepabu itxabu anua betsa benikaũ ha yurã kaiã hatu yuikĩ:
18 “Judá enabu anua Ezequias shanẽ ibuhairakĩ hatu yunukubainaitiã mae
betsa Moresete anua yumeni Deusũ hãtxa yuishunika Miquéiasĩ Judá
enabu Senhor Deus hãtxashũkĩ: Eska Senhor Deus kushipahaira dasibi
binuatũ matu yuikiki. Nĩkakãwẽ:

‘Mati Sião betsairã, hanu dayati bai besti ishanikiki.
Jerusalém tekei keyui di ika hanus hawẽ mishki mania ikũkaĩshanikiki.
Templo mati anurã,
txaka besti benei besheshanikiki’, hatu waya,

19 shanẽ ibuhaira Ezequias inũ Judá enabũ Miquéias tenanibumẽ?
Haska wamahaira inibuki. Hakia Senhor Deuski datekĩ hau hatuwẽ
nuinũ shanẽ ibuhaira Ezequiasĩ Senhor Deus ea akimawẽ taeshũ
haska hatu yuima keska hatu anu txakabu Senhor Deusũ yunuama
inikiaki. Nukuburi haskakatsi ikama ibubis txakabuhairakĩ Jeremias
tenãyamanãkãwẽ, ibubis txakabukĩ Deus sinatamamarã.
20 Hamẽ betsarã maewã betsa Quiriate-Jearim anua yumeni Semaíasĩ
huni bake Deusũ hãtxa yuishunika Urias Senhor Deusũ kena kushipawẽ
na maewã inũ nukũ mai pakeakiri txakabu hatu yuiniki, haska Jeremiasĩ
nuku yuiai keskarã. 21 Haska Uriasĩ yuiai shanẽ ibuhaira Jeoaquim
inũ, hawẽ merabewanikabu inũ, hawẽ shanẽ ibu beshmasbũ nĩkaibũ
Jeoaquimnẽ Urias hatu tenãmakatsi ikaya nĩkakĩ tapĩtã datei Egito
anu Urias pashabiakẽ 22 Acborĩ huni bake Elnatã inũ huni betsabũ hau
atxishũtanũbũ shanẽ ibu Jeoaquimnẽ hatu yunua 23 hari bushũ Urias
atxishũtãkĩ iweshũ shanẽ ibu Jeoaquim bebũ nitxiãbu Jeoaquimnẽ hatu
yunua Urias tenãtã hanu nuitapaibu mawa hatu putamisbu anu kini anu
hawẽ yura urenibukiaki”, akĩ
24 Safãnẽ huni bake Aicão Jeremias hãtxashunaiwẽ taea hau yurã
kaianẽ tenanũbũ shanẽ ibubũ Jeremias hatu yunuama inibukiaki.

Babilônia anu hatu iyunibu Jeremiasĩ hatu kene bumanikiaki, na hãtxarã

29 10 Senhor Deusũ hawenabukiri shinãkĩ Jeremias eska yuimakĩ:
“Babilônia anu mã hiwei kani 70 ano mã ma hiwekẽ
haska yubakai ẽ matuki tanani
ha mae anu ana hari matu imama Jerusalém anu
ẽ ana matu txĩtũmai kaii.
11 Eanã, ẽ matu unãhairaii.
Haska matu wakatsi ẽ yubakanirã,

haskawẽ taea ana txakabuwẽ matu yubama
dasibi hiwea pe matu inãtã hawẽ matu benimahairawakĩ
ẽ matu hiwemakubaĩshanaii.
Ea ẽ Senhor Deusũ ẽ hãtxa ẽ mestẽwaiĩ.
12 Ha ẽ matu haska waitianã,
tsuara mã ebe hãtxakĩ ea yukaya
matu nĩkakĩ ẽ matu kemashanaii.
13 Tsuãra ea benai mã eki nukushanaii,
matũ huĩti hirabiwẽ ea benai eki nuirã.
14 Txanima ẽ matu merabewaya
mã ana eki nukushanaii.
Tsuã matu ana bika tenemama binumatã
betsahaira uĩmakĩ ẽ matu hiwemashanaii.
Hanira nawa shukuabu tibi anu sa iki
hatũ mae tibi anu mã bunibu
haria matu itxawakĩ keyutã na mae anu
ana ẽ matu txĩtũmashanaii.
Ea Senhor Deusũ ẽ hãtxa ẽ mestẽwaiĩ", inikiaki.

Hanu Senhor Deusũ hatu ibuwamani anu Israelĩ enabu txĩtũbirãshãkanikiaki, na hãtxarã

31 **10-11** "Nawa betsa betsa shukuabu tibibuũ,
Senhor Deusũ hãtxa nĩkakãwẽ.
Ha inũ, ianẽwã kesha txaihairabiakẽ
hanu hiweabu hatu banabimakubaĩshãkãwẽ.
Nawa kushipahairabu anua
Jacó enabu tashnimakĩ
Senhor Deusũ hatu iwekubirãshanaiwẽ taeshũ
Israelĩ enabu txaihaira hatu nitxĩkĩ sa abianishũ
hatu ana itxawashũ Senhor Deusũ hatu mekekubaĩshanikiki,
txashuwã mekenikatũ hawẽ txashuwã mekemis keska wakinã.

12 MatiIão anu bei benimai
Israelĩ enabu kãtakubirãshãkanikiki.
Senhor Deusũ hatu merabewa shekiwã trigo itxapa inũ,
uva vinho inũ, piti sheni itxapa inũ,
txashuwã nami itxapa inũ,
ina awa nami itxapa hayawẽ taea
benimahairakubirãshãkanikiki.
Bai mibã bana uiã txa amis keska
Israelĩ enabu hatũ kushipa
hawa ana benuama ikubaĩshãkanikiki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

13 Txipashbu inũ, berunãbu inũ,
anibubu benimai besi nawakubirãshãkanikiki.
Nui kashabiaibũ hatu benimawakĩ
isĩ tenẽbiaibũ benima pae inãkĩ
nuitapabiaibũ ẽ hatu daewakubaĩshanaii.
14 Hawenabu Deusbe hãtxashunikabũ
piti pepa pikubaĩshãkanikiki.
Ẽ hatu duawaya piti hamẽ ikai
enabũ yaniwakubaĩshãkanikiki.
Ea ẽ Senhor Deusũ ẽ hãtxawẽ ẽ matu mestẽwaiĩ”, iwanã,

15 ana Senhor Deusũ yuikĩ:
“Nuihairai kashai bis bis ikaibu
ha mae Ramá anushũ nĩkashãkanikiki.
Jacó aĩ Raquelĩ enabu aĩbuaibu
hatũ bakebuwẽ taea kasha neseama
hatũ bakebu dasibi hayabumawẽ taea
hawenabũ hatu daewabiabu
nĩkama ishãkanikiki”, iwanã,

16 hanushũ Senhor Deusũ ana yuikĩ:
“Raquelĩ enabu aĩbuaibuũ,
ana hamẽ kashayamakãwẽ,
matũ beũ hene hamẽ txakawairã.
Matuki sinataibũ hatũ mai pakea anua
matũ bakebu ana txĩtũshanaiwẽ taeshũ
hatuwẽ nuihairai inũ mã hatuwẽ isĩ tenehairabiakũkainairã,
txipu matũ manakuti mã hayakũkaĩshanaii.
Haska ea ẽ Senhor Deusũ ẽ hãtxawẽ ẽ matu mestẽwaiĩ.
17 Haskashanai manakubaĩshãkãwẽ,
matũ bakebu hatũ mae anu ana txĩtũbirãshãkanikikirã.
Ea ẽ Senhor Deusũ ẽ hãtxawẽ ẽ matu mestẽwaiĩ”, itã,

Haska tashnimashanai yuba bena Senhor Deusũ Israelĩ enabukiri yuinikiaki, na hãtxarã

27 Senhor Deusũ ana hatu mestẽwãkĩ: “Uatiã Israel mai pakea anu inũ
Judá mai pakea anu yurabu inũ hatũ inabu itxapa pakubaĩshãkanikiki.
28 Eã hatu uĩhairakubaĩkĩ hatunabu ẽ betseni inũ, ẽ hatu berani inũ,
hatu putakĩ itxakawakĩ ẽ hatu yamawaniki. Eã hatu haska wabianishũ
ẽ hatu uĩkubaĩmiski. Natiã hatu uĩriakĩ ẽ hatu merabewashanaii, benikĩ
ana hatu kushipawakĩ hatũ mae ana inãkĩ hatu bana bena wakĩ ẽ
akawashanaii. Ea ẽ Senhor Deusũ ẽ mestẽwaiĩ.

29 'Uva bimi bũkash pia keska wakĩ hatũ ibubũ txakabuwanibu
hatũ sheta isĩ masheshkũkaini keskai hatũ bakebu nuitapai bika
tenekubaĩmisbuki', akĩ ana haska yuiama ishãkanikiki. 30 Hakia
tsuãra uva bimi bũkash pia hatũ sheta masheshmis keskai ibubis hatũ
txakabuwẽ taea mawashãkanikiki", iwanã,
31 Senhor Deusũ ana hatu mestẽwãkĩ: "Hawatiãra Israelbu inũ
Judá babababe ẽ hatube ana yubakai benashanaii. 32 Egito anua hatũ
shenipabu iwekĩ ẽ hatu metsũshũ akawabirani ẽ hatube yubakani keska ẽ
ana akama ishanaii. Ẽ yubakati hãtxa habũ ea txakabuwanibuki, ẽ hatũ
ibu kayabibiakenã. Haskawẽ taea ẽ hatube ana yubakai ẽ benashanaii. Ea
ẽ Senhor Deusũ ẽ hãtxa ẽ mestẽwaiĩ. 33 Hawatiãra Israelĩ enabube eska
ana yubakai ẽ benashanaii. Ẽ yusĩti hãtxa hatũ huĩti anu mistua keska
wakĩ hatũ shinã merã ẽ kenea keska washanaii. Hatũ mekenika Deus
ẽ ikũkaĩshanaii. Haburã, enabu ikubaĩshãkanikiki. Ea ẽ Senhor Deusũ
ẽ hãtxa ẽ mestẽwaiĩ. 34 Ẽ hatu haska waiwẽ taeshũ hatũ haibuaibu inũ
hatunabu inũ yura betsabũ ma ea unaĩbuwẽ taeshũ: 'Ikũwãkĩ Senhor
Deus unãwẽ', iwanã, hatu ana yusiãma ishãkanikiki. Ma yununika
shanẽ ibubu inũ, yununika beshmasbu inũ, dasibibũ ea unaĩbuwẽ
taeshũ eã hatũ txakabu ana shinãma hatu buashũtã ẽ ana hatukiri
yuiama ikũkaĩshanaii. Ea ẽ Senhor Deusũ ẽ hãtxa ẽ mestẽwaiĩ", akĩ hatu
yuinikiaki.

Jeremiasĩ hãtxa Baruquẽ keneshũtã Templo hiwe hemaĩtĩ anushũ hatu yuishunikiaki, na hãtxarã

36 1 Judá enabu yunui Josiasĩ huni bake Jeoaquim shanẽ
ibuhairai ma 4 ano kaitiã Senhor Deusũ Jeremias yunukĩ
yuikĩ: 2 "Haki keneti una sebi biwe. Ha bitãshũ Israelĩ enabukiri inũ,
Judá enabukiri inũ, nawa betsa betsapa shukuabu tibikiri ẽ hãtxa
dasibi ẽ mia yuikubainima keneriwe, Josias shanẽ ibuhairaitiã mibe
hãtxai taekĩ ẽ mia yui taewabiranima kenetiyashũ akubaĩkĩ natiã ẽ mia
yuiriashina kene keyukinã. 3 Judá enabu anu hatu anu txakabu betsa
betsapa ea Senhor Deusũ ẽ hatu yunuti waima ẽ shinãkubainai habũ
nĩkaimashũ shinãriakubaĩkĩ hatũ shinã betsa wakĩ hatũ txakabu henekĩ
shinã betsa watirubumẽkaĩ. Habũ haska wakĩ hatũ shinã txakabu tibi
henekubainaibu hatũ txakabu ẽ hatu buashũshanaii, ana shinãmarã", aka
4 Jeremiasĩ hawẽ keneshunika Neriasĩ huni bake Baruque kenatã yuikĩ:
"Haki keneti sebi bibirã hawara Senhor Deusũ ea yuikubiranima ẽ mia yuiai
ea keneshũriwe", aka habiatiãri Baruquẽ Jeremiasĩ yuikubaina keneshũkubaĩkĩ
atimas keyushuna 5 hanushũ Jeremiasĩ Baruque yunukĩ yuikĩ: "Uĩwẽ. Senhor
Deus kẽwãti hiwe hemaĩtĩ anu ka ẽ hikipanã ea nemamisbuki. 6 Haskawẽ taea
ha shaba betsatiã Jerusalém anu hiweabu inũ Judá enabũ mai pakea anu mae
betsa betsapa anu hiweabu habu samakei itxaibutiã Templo hemaĩtĩ anu kashũ

hanu itxai beshiãbu dasibibũ Senhor Deusũ hãtxa hau nĩkanũbũ ha ẽ mia yuia
una sebiki mĩ kenekubaĩshina hui kushipawẽ hatu ea yuishũshãwẽ. 7 Senhor
Deusũ hatu kupikatsi hatuki sinatahairakĩ hatu datekĩ mesehairawaiwẽ taeshũ
ha yurabu txakabuhairabiakĩ hatũ shinã betsa watã hatũ txakabu henei:
'Hau ewẽ nuinũ', ishũ Senhor Deuskiri shinãkĩ yukashãkanimẽkaĩ. Mĩ haska
hatu yuishũtiruki", aka 8 haska Deusũ hãtxa yuishunika Jeremiasĩ yunushina
Senhor Deusũ hãtxa una sebiki kene keyushĩshũ Neriasĩ bake Baruquẽ hatu
yuishunũ ika kashũ

9 Judá enabu mai pakea anushũ hatu yunui Josiasĩ huni bake Jeoaquim
shanẽ ibuhairai ma 5 ano inũ 9 ushe kaitiã Jerusalém anua inũ mae betsa
betsapa anua Templo hemaĩtĩ anu itxa Senhor Deus bebunua samekeaibũ
10 Templo hemaĩtĩ hikiti shui hawẽ kena "Beputi Bena" ukeria anu kenenika
Safãnẽ huni bake Gemariasĩ dĩtu manaũri Baruque mapeketã hanu uĩti shui
anu nishũ Jeremiasĩ hãtxa una sebiki kenamashina dasibi yurabu hanu itxai
keyushũ nĩkaibu anu hui kushipawẽ Baruquẽ hatu yuishũkubaĩkĩ heneaya

Shanẽ ibuhairatũ yununikabu habias hãtxa Baruquẽ hatu yuishunikiaki, na hãtxarã

11 Senhor Deusũ hãtxa Baruquẽ hatu yuiai Safãnẽ baba Gemariasĩ huni bake
Miquéiasĩ nĩka keyubaĩ 12 shanẽ ibuhairatũ hiwe anu kai keneshunika shanẽ ibũ
dĩtu hanu shanẽ ibũ yununikabu inũ, keneshunika Elisama inũ, Semaíasĩ huni
bake Delaías inũ, Acborĩ huni bake Elnatã inũ, Safãnẽ huni bake Gemarias inũ,
Hananiasĩ huni bake Zedequias inũ, yununika betsabu hanu itxabu anu hikishũ
13 dasibi yurã kaiã Baruquẽ hatu yuishunai nĩka keyutãshu Miquéiasĩ hatu
yuikĩ keyua 14 ha una sebi yurabu bebũshũ hatu yuishu hau hatu anuri beshũ
hau haburi yuishũriayunũ Baruque iwemakĩ shanẽ ibu betsã Cusi huni bake
Selemiasĩ baba Netaniasĩ huni bake Jeudi yunuabu kashũ Neriasĩ bake Baruque
yuia una sebi bishũ tsumabaini hatu bebũ Baruque ni tushiaya 15 habũ yuikĩ:

—Tsautã ha una sebi anua ha hãtxa nukuri yuishũwẽ— akabu

hanushũ Baruquẽ hatu yuishunai 16 nĩkai hawẽ datehairai beisinã
akeaketã Baruque ana yuikĩ:

—Na haska hãtxa dasibi nũ nĩkairã, nukũ shanẽ ibuhaira Jeoaquim
yuinũ kawe— iwanã,

17 habũ Baruque yukakĩ:

—Na haska hãtxa kenekinã, haska watã mĩ kene keyushina nuku
yuiwe— akabu

18 Baruquẽ hatu kemakĩ:

—Na hãtxa dasibi ibubis Jeremiasĩ ea yuikubaina na una sebiki tintawẽ
keneshũkubaĩkĩ atimas ẽ keyushinaki— hatu wa

19 hanushũ habũ Baruque yuikĩ:

—Na haskawẽ taearã, irui mia inũ Jeremias hanira butãkãwẽ, hau tsuã
matu unãyamanũbũ huneirã— akabu, hunetanũ ika Baruque kakẽ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jeremiasĩ hãtxa una sebiki keneshina Jeoaquimnẽ kua keyunikiaki, na hãtxarã

20 shanẽ ibu keneshunika Elisamã dĩtu anu Jeremiasĩ hãtxa una
sebi shanẽ ibu beshmasbũ hanabaĩ shanẽ ibuhairaki txanitanũ ika
Jeoaquim anu bui hikishũ haska nĩkakãshu dasibi yuiabu 21 nĩkatã
keneshunika Elisamã dĩtu anua hau ha una sebi bitanũ shanẽ ibuhaira
Jeoaquimnẽ Jeudi yunua kashũ bitãshũ shanẽ ibuhaira inũ shanẽ ibu
yununika beshmasbu mapubaunabu anushũ Jeremiasĩ hãtxa Jeudĩ
hatu yuishũkubainaya 22 ma matsitiã ha ushe 9 kaya dĩtu uke merã mai
shãtu anu hanu txi dekẽ kuashũkubaĩmisbu dapi hari shanẽ ibuhaira
Jeoaquim tsaukẽ 23 Jeudĩ hatu yuishũkubaĩkĩ 3 pakea kasmai 4 pakea yui
keyuaya Jeoaquimnẽ hawẽ nupewẽ meshteshũ txi anu napua menuaya
Jeudĩ ana yuishũkubaina habiaskas wakĩ nupewẽ ana meshteshũ txi
anu napukĩ menukubaĩkĩ Jeremiasĩ hãtxa una sebi atimas Jeoaquimnẽ
menukĩ yamawakĩ keyuaya 24 shanẽ ibuhaira inũ shanẽ ibu yununika
beshmasbũ Jeremiasĩ hãtxa dasibi nĩka keyubiatã haska hawẽ hãtxawẽ
dateabuma inũ hawa bika teneamawẽ taeshũ hatũ tari hawa ushniama
inibukiaki. 25 Una sebi hau meshtetã kuakĩ haska wayamanũ Elnatã inũ,
Delaías inũ, Gemariasĩ nemabiabu Jeoaquimnẽ hawa hatu nĩkamahaira
kuakubaĩkĩ keyunikiaki. 26 Hakia Deusũ hãtxa yuishunika Jeremias inũ
hawẽ keneshunika Baruque hau atxitanũbũ hawẽ bake Jerameel inũ,
Azrielĩ huni bake Seraías inũ, Abdeelĩ huni bake Selemias shanẽ ibuhaira
Jeoaquimnẽ hatu yunua bushũ benahairabiabaunabu Jeremias inũ
Baruque merabewakĩ Senhor Deusũ hatu hunenikiaki.

Jeremiasĩ ana yuia Baruquẽ kene sebi bena wanikiaki, na hãtxarã

27 Shanẽ ibu Jeoaquimnẽ Jeremiasĩ hãtxa Baruquẽ una sebiki
keneshũshina kua keyushĩkẽ Senhor Deusũ Jeremias ana yunukĩ yuikĩ:
28 "Una sebi betsa bitã ana haki kene bena wawe, haska ha dukũ bebũkiri
mia keneshũshina Judá enabu shanẽ ibuhaira Jeoaquimnẽ kua keyushina
keskari wakinã. 29 Eska hakiri yuikinã: 'Eska Senhor Deusũ mia ana
yuikiki: Na mai pakea anu yurabu inũ inabu yamawakĩ txakabuwanũ
ika Babilônia shanẽ ibuhaira hawa teama hushanikiki, mia merabewakĩ
Jeremiasĩ mia keneshũbia hawẽ hãtxa nĩkakatsi ikama mĩ haki ha ikĩ
nemakĩ hawẽ hãtxa una sebi mĩ kuãshinaki. 30 Mĩ haska washinawẽ
taeshũ mia Judá enabu shanẽ ibuhaira Jeoaquim ea Senhor Deusũ mia
yuikĩ: Haska mĩ shenipabu Davi shanẽ ibuhairai tsauni anu minabu ana
tsauama ikubaĩshãkanikiki. Ha dikabi mĩ mawa mia maiwama mĩ yura
mia urẽkĩ putabu barĩ mia kua inũ meshu merã mĩ yura matsiwẽ mĩ txapui
keyushanaii. 31 Mĩ txakabuwẽ taeshũ mia inũ minabu inũ mĩ dayarubu ẽ
mia hatube kupishanaii. Haska bebũkiri ẽ matu banabimabia mã hawa

nĩkama ikubiranaibu keska matu inũ Jerusalém anu hiweabu inũ Judá
enabu mai pakea anu hiweabuki hamapai txakabu atimapa betsa betsapa ẽ
yunukubaĩshanaii' ", atã Senhor Deusũ Jeremias ma haska yunuawẽ taeshũ
32 una sebi betsa Jeremiasĩ bishũ hawẽ keneshunika Baruque inãtã
Jeremiasĩ ana yuikubaina hawẽ hãtxa Baruquẽ ana keneshũkubaĩkĩ una
sebiki ha dukũ keneshina shanẽ ibuhaira Jeoaquimnẽ kuashina keska
habias hãtxa kenekĩ keyua ha dikabi hãtxa betsa habias keskari Jeremiasĩ
ana yuikĩ txitximakubaina Baruquẽ kenekĩ keyushunikiaki.

Senhor Deus hau yukashunũ shanẽ ibuhaira
Zedequiasĩ Jeremias ea anikiaki, na hãtxarã

37 1 Jeoaquimnẽ huni bake Conias Judá enabu mai pakea
anu hiweabu shanẽ ibubiakẽ atxitã Josiasĩ huni bake betsa
Zedequias hau ha hatũ shanẽ ibunũ, iwanã, Babilônia shanẽ ibuhaira
Nabucodonosorĩ Zedequias shanẽ ibu wabainimakẽ 2 hakia haska hawẽ
hãtxa Senhor Deusũ Jeremias yuikĩ yunumakubainai keska Zedequias inũ
hawẽ yununika beshmasbu inũ yurabũ hawẽ hãtxa nĩkakĩ hawa txibãkĩ
ashuãbumakẽ
3 haskabiakĩ: "Jeremias uĩ butãkãwẽ, hau nukukiri nukũ mekenika
Senhor Deus nukukiri hãtxashununã", iwanã, hau yuishũtanũbũ
Selemiasĩ huni bake Jucal inũ Maaséiasĩ huni bake hawenabu Deusbe
hãtxashunika Sofonias shanẽ ibuhaira Zedequiasĩ hatu yunua buabu
4 habiatiãri Jeremias atxitã bitxiriabuma hawa wabuma yurabu mapuabu
anu nashui ika niaki haki nukutã 5 hanua habiatiãri Egito anua Faraónẽ
detenamenikabu itxapa tashnibirãkĩ Jerusalém merabewanũ ika beaibu
Caldéia nawabu detenamenika itxapabũ Jerusalém kebauni nati ishũ
hatu tsaka tsaka akaibũ Egito nawabu beaibu bana nĩkatã hatube
detenamakatsi ikama hatu henebainaibũ
6 hanua Deusũ hãtxa yuishunika Jeremias Senhor Deusũ yunukĩ ana
yuikĩ: 7 "Ea Israelĩ enabu mekenika Senhor Deusũ eska ẽ mia yuiaii. 'Hau
ea yukanũbũ Judá enabu shanẽ ibuhairatũ hatu yunua beabu Zedequias
eska ea yuishũwẽ: Matu merabewanũ ika Faraónẽ detenamenikabu itxapa
tashnibiabirani beshiãbu hatũ mai pakea Egito anu ma ana txĩtuãbuki.
8 Hakia Jerusalém atxishũ hatu detenũ ika Caldéia nawabu bebiashina
ana bushiãburã, ha Caldéia nawabu ana Jerusalém anu beshãkanikiki.
Haskabirã ha maewã atxi keyutã txiwẽ kuashãkanikiki. 9 Ea ẽ Senhor
Deusũ bebũkiri ẽ matu yuiai ea nĩkakãwẽ. Caldéia nawa detenamenikabu
ma bushiãbu ana beabuamaki, iwanã, ikũwãkĩ haska shinãyamakãwẽ.
Txanima ana beshãkanikiki. 10 Matu detenũ ika Caldéia nawa
detenamenikabu dasibi ana beabu mã hatu detekĩ keyutiruki. Hakia mã
hatiri hatu detetxaka habu mawama isĩ tenei maniabu shushai shinã

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mestẽwãtã benibaũ ana bei hikishũ matũ maewã kuakĩ keyushãkanikiki’,
akĩ na haska hãtxa ea hatu yuishũwẽ”, aka

Bitxiti hiwe merã Jeremias bitxinibukiaki, na hãtxarã

11 Faraónẽ detenamenika itxapabu beaibu Caldéia nawabũ nĩkatã
Jerusalém dapikea Caldéia nawabũ hatu henebaini ma bushiãbũ
12 Benjamimnẽ enabũ mai pakea anushũ hawẽ betsabũ mai pashkaimabu
hawenari ibu watã hanu paketã hiwenũ ika Jerusalém anua Jeremias
tashninũ ika kaya 13 hanu hikiti shui hawẽ kena “Benjamim” anu
kematanaya Hananiasĩ baba, Selemiasĩ bake hawẽ kena “Jerias” hikiti
shui mekenikabu hatũ shanẽ ibũ Jeremias niti atã ha akĩ yuikĩ:
—Caldéia nawabuki mĩ hatuki dasi kaii!— aka
14 Jeremiasĩ kemakĩ yuikĩ:
—Ẽ hari haska kainamaki, Caldéia nawabu anu kairã!— aka
haska wabia nĩkamas Jeremias atxitã shanẽ ibu beshmasbu anu iyushũ
hatu yuikĩ: 15 “Tashnikainũ ikaya ẽ iweshuki”, hatu wa habu Jeremiaski
sinatahairakĩ hau bitxinũbũ shanẽ ibu beshmasbũ hatu yunua kusha
kusha atã keneshunika Jônatasã hiwebiakẽ ma bitxiti hiwe washiãbu anu
iyushũ bitxiabu 16 hiwe namã mai merã dĩtu pishta meshu tẽ ikai anu
nitxĩshũ mekeabu shaba itxapa hari Jeremias ikũkainaya
17 hanushũ hau bitxiti hiwe anua Jeremias kaĩmabaĩkĩ hawẽ hiwe
ewapa hawẽrua anu hau iwenũbũ shanẽ ibuhaira Zedequiasĩ hatu yunua
bitxiti hiwe anua iweabu Zedequiasĩ Jeremias hune yukakĩ:
—Senhor Deusũ hãtxa kaka bena mĩ ana hayamẽ?— aka
Jeremiasĩ kemakĩ yuikĩ:
—Haa. Mĩ eskakiaki, ẽ mia yuiai nĩkawe. Mĩ pemaki. Babilônia shanẽ
ibuhairatũ mia atxishanikiki— atã
18 Jeremiasĩ hatũri yukakĩ:
—Ha bitxiti hiwe anu hawawẽ dabanã ea bitximabumẽ? Mikiri hawa
txakabuhaira ẽ akimamẽ? Mĩ yununika beshmasbukiri hawa txakabuhaira
ẽ ariaimamẽ? Tsua nukunabu ẽ txakabuwaimamẽ? Hawa matukiri
txakabu ẽ hayamaki. 19 Ha dikabi Deusũ hãtxa yuishunikabu txanitxakakĩ
matu yuikĩ: “Babilônia shanẽ ibuhairatũ hawẽ detenikabu iweshũ matu
inũ matũ mai pakea matu detei nenu beama ishãkanikiki”, akĩ matu
yuikubainaiburã, hania haburã? 20 Shanẽ ibuũ, ẽ mia merabe yukaii. Mĩ
ea ashũtirumẽ? Haria ẽ mawayamanũ Jônatasã hiwe anu ea ana hatu
yunuyamawe— abia
21 nĩkatã shanẽ ibũ hiwe hawẽrua mekenikabũ hemaĩtĩ kenekauna anu
mekeshũ shaba tibi misi ewapa bestitxai hau inãkubainũbũ shanẽ ibuhaira
Zedequiasĩ hatu yunua harishũ mekekubaĩkĩ misi hayayukẽ misi wanikabũ
bai anua shaba tibi misi ewapa bestitxai beshũbirãbiranabu shanẽ ibũ hiwe
hawẽrua mekenikabũ hemaĩtĩ kenekauna anu Jeremias hiweyukẽ,

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ũpash pukĩ kini keyatapa pupus merã Jeremias dispiwẽ butebiashinabũ ana mapemanibukiaki, na hãtxarã

38 1-3 Jeremiasĩ yurã kaiã yuikĩ: “Eska Senhor Deusũ matukiri yuikiki: ‘Na
maewã anu bashikuaibu matxatu txaipa kenuhairawẽ kasmai, buni
paepawẽ kasmai, isĩ paepawẽ haska tibiwẽ mã mawatirubuki. Hamẽ matũ yura
mekei Caldéia nawabube mã hatube kairã, mã habũ matũ hiwea meketirubuki.
Ha inũ, na maewã Jerusalém Babilônia shanẽ ibuhairatũ detenamenikabũ matu
binui beshãkanikiki, tsuã hawa matu nemashũtirumarã’ ”, hatu akai Matãnẽ
huni bake Sefatias inũ, Pasurĩ huni bake Gedalias inũ, Selemiasĩ huni bake
Jucal inũ, Malquiasĩ huni bake Pasur betsã Jeremiasĩ hãtxa habũ nĩkabaĩ
4 hanua habu shanẽ ibu beshmasbu hatũ shanẽ ibuhaira anu bushũ yuikĩ:
—Nukũ detenamenikabu inũ nukunabu nenu hiweyuabũ Jeremiasĩ
hãtxa nĩkai datemisbuwẽ taeshũ ha huni hau tenanũbũwẽ. Nukunabu
hãtxa pewama hatu hãtxa txakabu besti yuikĩ mesewakubaĩmiski— akabu
5 kemakĩ Zedequiasĩ hatu yuikĩ:
—Peki. Haska mã akatsis ikai ha huni akãwẽ, matunakirã— hatu wa
6 haska hatu shinãmaiwẽ taeshũ Jeremias atxishũ shanẽ ibuhairatũ
hiwe mekenikabũ hemaĩtĩ kenekauna anu shanẽ ibũ huni bake Malquiasĩ
ũpash wakĩ mai kini keyatapa wanibu ũpash hayama anu mistukĩ
dispiwẽ buteabu uke merã pupushaira anu Jeremias pukuabu seukua
nikẽ
7 Etiópia nawa betsa hawẽ kena Ebede-Melequerã, shanẽ ibuhaira
Zedequiasĩ hiwe hawẽrua anushũ dasibibũ betxipaimisbu ũpash aruti
kini keyatapa anu Jeremias ma mistukĩ bitxiabu nĩkatã habiatiãri
Benjamimnẽ enabũ mai pakeakiri hikiti shui beputikiri shanẽ ibuhaira
Zedequias hunibube itxa tsaukẽ 8 shanẽ ibuhairatũ hiwe hawẽrua anua
Ebede-Meleque kaĩkaini Zedequias anu kashũ hune basheshẽ yuikĩ:
9 —Ẽ shanẽ ibuũ, mibe hãtxapa?— aka
—Peki. Haskaramẽkaĩ, ea yuiwe— aka
Ebede-Melequẽ unãshubira yuikĩ:
—Haska Jeremias ha hunibũ ashiãburã, txakabuhairaki. Ũpash aruti
kini keyatapa pupus besti anu nitxĩshinabu haria buni mawaya nukũ mae
ewapa anu ana misi hayamaki— aka
10 haska wa shinãtã Zedequiasĩ Etiópia nawa Ebede-Meleque yunukĩ:
—Txanima txakabuki. Hawaira 30 huni iyushũ ha ũpash kini keyatapa anua
Jeremias hanũ mawanũ hatu mapemamatãwẽ— aka 11 Ebede-Melequẽ 30
hunibu katushũ shanẽ ibuhairatũ hiwe anu tari aruti dĩtu anu hikishũ hanua
tari sheni katubaĩ ha ũpash kini keyatapa anu kashũ dispiwẽ tari buneshkĩ
mestẽwãtã Jeremias anu panĩwãshũtã 12 Etiópia nawa Ebede-Meleque yuikĩ:
—Dispiwẽ besti mĩ neshea mĩ isĩtiruki. Tariwẽ besti pishkãwemetã
dispi tsumawe, nũ mia mapemairã— akabu

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

haska yunuabu Jeremias haskaya 13 hanushũ huni kushipabũ ninibirãkĩ
Jeremias mapemabu hanua shanẽ ibuhairatũ hiwe hawẽrua mekenikabũ
hemaĩtĩ kenekauna anu Jeremias nitxiãbu hanu hiweyukẽ

Zedequias Jeremiasbe hune hãtxanikiaki, na hãtxarã

14 Deusũ hãtxa yuishunika Jeremias hau ea anu iwenũbũ, iwanã, hatu
yunua Senhor Deus kẽwãti Templo hemaĩtĩ mishkiwẽ kenebaunibu inũ
hikiti shui tibi betsa 3 anu dĩtu pishta manaũri iyushũ Zedequias bebũ
nitxĩtã buaibũ tsuã nĩkama shanẽ ibuhairatũ Jeremias yuikĩ:
—Hawarakiri ẽ mia yuka huneama shabakabi txanimahaira hãtxa
besti ea yuiwe, hawa ea parãmarã— aka
15 Jeremiasĩ kemakĩ yuikĩ:
—Mĩ haskakiri ea yukai shabakabi ẽ mia yuiayarã, eki sinatakĩ hau ea
tenanũbũ mĩ ea hatu yunushanaii. Ha inũ, Deusũ hãtxa shabakabi ẽ mia
yusĩbia hawa ea nĩkakĩ mĩ shinã betsa wama ishanaii— aka
16 hakia hune yubakĩ Zedequiasĩ Jeremias hãtxa wakĩ yuikĩ:
—Senhor Deusũ nuku hiwea inãmiswẽ taeshũ ẽ mia yubaii. Mĩ ea
shabakabi yuibiaya hau mia tenanũbũ ẽ mia hatu yunu taskama ishanaii.
Ha dikabi habũ mia tenãkatsis ikaibu anu ẽ mia yunuama ishanaii— aka
17 haska yubai nĩkatã Jeremiasĩ yuikĩ:
—Israelĩ enabu mekenika Senhor Deus kushipahaira dasibi binuatũ hãtxa
ẽ mia yuai nĩkawe. Babilônia shanẽ ibuhairatũ detenamenikabu shanẽ ibubu
anu mia inũ minabũ yura hawaira dateama mĩ hatu inanainã, mã mawama
ishãkanaii. Ha inũ, na maewã hawa kuabuma ishãkanikiki. 18 Hamẽ mĩ yura
mĩ hatu inãmakẽ ha maewã Caldéia nawabũ hatũ kushipawẽ atxitã txiwẽ
kuakĩ keyushãkanikiki. Miarã, mĩ haskatã pashatirumahairaki— aka
19 Zedequiasĩ kemakĩ yuikĩ:
—Enabu Judá hatiri Caldéia nawabube husiyamabuwẽ taea hatuwẽ ẽ
datehairaii. Habũ ea atxitã ẽ yura ea itxakawatxakayamatirubuki— aka
20 Jeremiasĩ kemakĩ yuikĩ:
—Haskamaki. Caldéia nawabũ mia hatu yunuabumaki. Senhor Deusũ
hãtxa ẽ dama mia banabimashu ha besti nĩkakĩ txibãwẽ. Haskatã pe
hiwekaini mĩ hawa mawama ishanaii. 21 Hamẽ mĩ yura mĩ hatu inãkatsi
ikamakẽ mĩ haskashanaikiri Senhor Deusũ ma ea uĩmakĩ unãmashinaki.
22 Caldéia nawabu na maewã anu hikishũ Judá enabu shanẽ ibuhairatũ
hiwe hawẽrua anua aĩbuaibu detenamenikabũ hatu dasibibu atxishũ
kaĩmatã Babilônia shanẽ ibuhairatũ detenamenikabu shanẽ ibubu hatu
inãkĩ yunuabu ha aĩbuaibũ yuikĩ:

"Hawẽ haibuhairatũ parãkubaĩkĩ
nukũ shanẽ ibuhaira maemamakãshuki.
Hawẽ tae pupus anu seukua keska

haska katimakẽ haki petxibaĩkĩ ma henebainabuki”,
akĩ mikiri yuishãkanikiki— atã
23 Jeremiasĩ shanẽ ibu hãtxa heneriama yuikubaĩkĩ:
—Mĩ aĩbuaibu dasibi inũ mĩ bakebu dasibi Caldéia nawabu habu hatu
inãkĩ yunushãkanikiki. Hakia mĩ shanẽ ibuhairabia mĩ hawa pashama
ishanaii. Mia atxitã Babilônia shanẽ ibuhaira anu mia nitxĩtã mĩ maewã
txiwẽ kuakĩ keyushãkanikiki— aka
24 hanushũ Zedequiasĩ kemakĩ Jeremias yuikĩ:
—Mĩ hiwea mĩ mekekatsis ikairã, na haska sharabu hãtxa mĩ ea yuishu
tsua yuiyamashãwẽ. 25 Ẽ mibe hãtxashu ẽ shanẽ ibu beshmasbũ nĩkabirã mia
yukai beshãkanikiki. Habũ mia akĩ: “Haskara shanẽ ibuhaira Zedequias mĩ
yuishinamẽ? Hamẽ hatunã, hawa mia yuishinamẽ?” iwanã, “Mã haskara
yubakashina dasibi nuku yuiwe. Nũ mia yubaiwẽ taeshũ nũ mia tenãmaki”, akĩ
mia yukashãkanikiki. 26 Mia haska wabiabu hatu kemakĩ eska hatu yuishãwẽ:
“Haria ẽ mawayamanũ Jônatasã hiwe anu ea ana yunuyamawe”, akĩ, “Haska
besti shanẽ ibuhaira ẽ ea ashiãki”, akĩ hatu yuishãwẽ— abaini kashĩke
27 Zedequias Jeremiasbe hãtxashina nĩkatã shanẽ ibubu beshmasbu
dasibibũ uĩtanũ ika Jeremias anu bushũ yukati betsa betsapa
yukabiakubainabu, haska Zedequias ma yunushina besti Jeremiasĩ
hatu yuia hatũ hãtxa tsuã nĩkama ishiãwẽ taeshũ Jeremias hawa wama
unanuma henebainabu 28 shanẽ ibuhairatũ hiwe hawẽrua mekenikabũ
hemaĩtĩ kenebauni anu habianus Jeremias hiweyukẽ habiatiãri Caldéia
nawabu detenamenikabu beshũ Jerusalém atxinibukiaki.

Atimas Jerusalém atxinibukiaki, na hãtxarã
(2 Rs 24.20–25.21; 2 Cr 36.17-21; Jr 52.3-30)

39 1 Judá enabu mai pakea anu Zedequias shanẽ ibuhaira ikũkaini
ushe 10 inũ ano 9 kaitiã Jerusalém ana atxikĩ hatu dete keyunũ
ika Nabucodonosorĩ hawẽ detenamenikabu dasibi iwei kematã Jerusalém
hirabi keshebaũtã mae benãta hatũ tari hiwe pũtebaũshĩshũ unãshubira
hatu atxikubainũ, iwanã, mishki kenebaunibu anu mapushũ hatu
detekĩ hatiritũ pia itxapa bishku bishku akubainaibũ ushe itxapa kaya
2 Zedequias shanẽ ibuhairatũ hatu yunukubainaya shaba 9 inũ, ushe 4
inũ, ano 11 kaitiã hanu Caldéia nawa detenamenikabu atimas Jerusalém
maewã anu hiki taebirã 3 Senhor Deus kẽwãti hiwe dapi hanu hikiti kene
shui namakis anu Babilônia shanẽ ibuhairatũ hawẽ shanẽ ibu beshmasbu
dasibi hanu manitã shanẽ ibui tsaushũ hatu yunukĩ taewabaini hati
inibukiaki, hatũ shanẽ ibu tibirã, Nergal-Sarezer inũ, Sangar-Nebo inũ,
Sarsequim inũ, Rabe-Saris inũ, Rabe-Mague shanẽ ibuhairabe tsaumis
inũ, shanẽ ibu yununika betsa Nergal-Sarezer betsarã.
4 Ha Caldéia nawabu haskai hiki taeaibu uĩtã Zedequias inũ hawẽ
detenamenikabu dasibi pashai meshu merã kene dabe namakis beputi shui

betsa beputiya bepẽtã shanẽ ibũ bai anu hanu hua pepa hawẽrua banamisbu
baiwẽ Caldéia nawabu hatu hune dũkebaini Hene Jordão napãpakiri bai
kãwẽ kushibaini pashaibũ 5-6 hakia Zedequias hune kainai Caldéia nawabũ
betxitã txibaĩ kushiriabaini Jericó napãpa anu haki nukutã Zedequias atxitã
mai pakea Hamate anu mae betsa Ribla anu Babilônia shanẽ ibuhaira anu
iyuabu hanushũ hawẽ kupiti Nabucodonosorĩ Zedequias yuitã habianushũri
Zedequiasĩ berubi hawẽ huni bakebu inũ Judá enabu shanẽ ibubũ enabu
dasibi hau tesẽ keyunũbũ Nabucodonosorĩ hatu yunua hatu tesẽ keyutã
7 Zedequiasri hawẽ beru tsekashũ mane dispi txiwetameyawẽ meneshtã
Babilônia anu hau iyunũbũ hatu yunua hawẽ beru tsekashũ mane dispi
txiwetameyawẽ menesh dabetã Babilônia anu Zedequias iyuaibũ
8 hanushũ Caldéia nawabũ Zedequias shanẽ ibuhairatũ hiwe hawẽrua
inũ hatũ hiwe dasibi Caldéia nawabũ txiwẽ kuakĩ keyutã, Jerusalém
mishki kenebaunibu berã keyui dayahairakubaĩkĩ atimas berãkĩ keyuabũ
9 hanushũ Babilônia shanẽ ibuhaira mekenikabu yununika hawẽ kena
Nebuzaradãnẽ hawẽ detenamenikabu yunua ma itxapa hatu iyubiaimabũ
hatiri hatu teshewabainimabu hawẽ henekĩ hatũri hatu iyukĩ habũ
Jerusalém anushũ Caldéia nawabu hatũ yura hatu inaĩmaburi Jerusalém
anu hiweaburi hirabi Babilônia anu hau hatu iyunũbũ hatu yunua hawẽ
detenamenikabũ hatu iyuaibũ 10 Judá enabũ mai pakea anu hatiri hawa
hayamahaira nuitapaibu bashitã uva nishi bai inũ yunu bai hau dayakĩ
mekekubaĩshanũbũ ibuwamakĩ Nebuzaradãnẽ hatu yunubainikiaki.

Nabucodonosorĩ Jeremias pe duawanikiaki, na hãtxarã

11 Hawẽ mae anu kai txĩtũriama Jeremiaskiri pe shinãkĩ Babilônia
shanẽ ibuhaira Nabucodonosorĩ hawẽ mekenikabu yununika Nebuzaradã
yunukĩ yuikĩ:
12 "Ha Jeremiasrã, hawa itxakawama mekekĩ duawakĩ haskara ikatsis
ikĩ mia yukai keska ashũshãwẽ", abaini kaya 13 hanushũ Nebuzaradã inũ,
Babilônia shanẽ ibuhairabe tsaushũ yununika Nebusazbã inũ, Rabe-Saris
inũ, Nergal-Sarezer inũ, Rabe-Mague shanẽ ibu beshmas betsa betsapabũ
14 shanẽ ibũ hiwe mekenikabũ hemaĩtĩ kenebaunibu anua Jeremias hau
tashnimanũbũ hatu yunuabu bushũ Jeremias kaĩmatã iweabu hawẽ hiwe
anu iyushũ hau mekekubaĩshanũ Safãnẽ baba Aicãonẽ huni bake Gedalias
yunuabu hawẽ hiwe anu Gedaliasĩ Jeremias iyuimashũ mekekubainaya
yurã kaiã hawauma nuitapaibube Jeremias hiweyunikaki.

Senhor Deus kẽwãti hiwe anua hawẽ mabu bitã hiwe kuanibukiaki, na hãtxarã

(2 Rs 25.8-21; 2 Cr 36.17-21; Jr 39.8-10)

52 12 Nabucodonosor Babilônia shanẽ ibuhairakũkaini ha shaba 10
inũ, ushe 5 inũ, ano 19 kaitiã Babilônia shanẽ ibu beshmas hatũ

shanẽ ibuhaira mekenikabu yununika Nebuzaradã hawẽ detenamenikabu
itxapabube Jerusalém anu ana bei hikitushitã 13 Senhor Deus kẽwãti
hiwe inũ, shanẽ ibuhairatũ hiwe hawẽrua inũ, dasibi yununikabũ hiwe
ewapa hawẽrua tibi inũ, dasibi mae anu hawẽ hiwemisbu tibi txiwẽ
kuakĩ keyukĩ 14 hanushũ habiabũri Jerusalém mishki kenebaunibu
berãkĩ di aki dayahairakũkaĩkĩ atimas di akĩ keyuaibũ 15 Jerusalém anu
habu nuitapaibu bashikuimabu inũ, habũ Babilônia shanẽ ibuhairatũ
yunua txibaĩmabu inũ, mabu wanikabu tesheimabu Nebuzaradãnẽ hatu
itxawashũ Babilônia anu hau hatu ana iyunũbũ hawẽ detenamenikabu
itxapabu yunua Babilônia anu maĩ hatu iyuaibũ 16 hanushũ hau habũ uva
bai inũ yunu bai dayakĩ hau mekekubaĩshanũbũ nuitapahairaibu besti
hatũ mae anu Nebuzaradãnẽ hatu ana bashinikiaki.

17 Hatu haska wariamarã, Caldéia nawabu detenamenikabũ Senhor
Deus kẽwãti Templo anua hawẽ mabu Babilônia anu bukatsi itxawashũ
hawẽ bronze mane txibu keyatapa dabe inũ, haki txibu tsaũrabenibu
inũ, hawẽ bronze mane ũpash aruti ewapahaira teke teke atã 18 hanushũ
habu bukatsi haki txi mapu beamisbu inũ, hatũ pá inũ, hatũ bĩ pahi
meshteti tsisura inũ, kẽtxa ewapa inũ, beati ewapa, dasibi bronze mane
mabu betsa betsapa hawẽ Deus kẽwãti hiwe Templo anua haya itxawakĩ
keyuabũ 19 hanushũ hatu yunubiakĩ hawẽ shanẽ ibuhaira mekenikabu
yununika Nebuzaradãnẽ hatubetã ouro mane mabu inũ, prata mane
mabu dasibi, haki mepanuti inũ, kẽti inũ, kẽtxa ewapa inũ, haki txi mapu
beati inũ, bĩ haki tsaũti inũ, beati betsa inũ, kẽtxa pishta hawẽ Deus
kẽwãkĩ vinho haki hushketã amisbu itxawashũ bunikiaki.

20 Ha Senhor Deus kẽwãti hiwe anu hawẽ bronze mane txibu dabe
inũ, ha bronze txibu haki mistuti dabe watã haki tsaũnibu inũ, haki
ũpash manekĩ mata wati bronze turuakea ewapahaira inũ 12 ina awa
bene bronze dami kekũbaunibuki ũpash matawati hau anũbũ shanẽ
ibuhaira Salomãonẽ hatu yunua anibu hawẽ shãkama haska washũ tsuã
tanatiruma 21 ha bronze mane txibu tibi hawẽ keyatapa 8 metro binua
inũ, hawẽ ewapa iakea 5 metro ana namakis inũ, uke merã hawẽ nashui
inũ hawẽ keshtu 7 centímetro haska hatu amani txakabuwanibukiaki.
22-23 Ha txibu masua tibiki mane bronze maiti hawẽrua hawẽ keyatapa
2 metro binua matxuramea hawẽ kesukauna anu 100 mane bronze hi
bimi dami wakĩ hawẽrua washũ kerũtãbaunibu hakia 96 hi bimi dami
shabakabi uĩtirubu wanibukiaki, ha dabe haska dabes wakinã.

Babilônia anu Judá enabu ana hatu iyukĩ keyunibukiaki, na hãtxarã

24 Shanẽ ibuhaira mekenikabu hatũ yununika Nebuzaradãnẽ hatũri
hawẽ detenamenikabu yunukĩ Jerusalém anu yurabu bashikunibu hatu
iyukatsi hatu itxawamakĩ hawenabu Deusbe hãtxashunika shanẽ ibu
Seraías inũ, betsa hawenabu Deusbe hãtxashunika shanẽ ibu ha katxu

Sofonias inũ, Senhor Deus kẽwãti hiwe hikiti shui beputi mekenikabu
dabe inũ besti inũ, 25 detenamenikabu yununika shanẽ ibu beshmas inũ,
Judá enabu shanẽ ibuhaira dayashũmisbu 7bu bashikunibu inũ, ha hunĩ
detenamenikabu wakĩ hatu katumis shanẽ ibu beshmas inũ, 70 hunibu
merabenãmisbu dasibibũ ha mae anushũ unaĩbu Jerusalém anu habu
bashikuni hiweabu betxitã 26-27 atxikĩ hatu itxawashũ mai pakea Hamate
anu mae betsa Ribla anushũ Babilônia shanẽ ibuhairatũ hatu manai
anu hanu Nebuzaradãnẽ hatu iyushũ hawẽ shanẽ ibuhaira bebũ hatu
nitxĩtushia mapuabu hau hatu detekĩ tenanũbũ Babilônia shanẽ ibuhairatũ
hatu yunua hawẽ detenamenikabũ ha hunibu dasibi tenã keyunibukiaki.

Haska wakĩ Judá enabu atxishũ hatũ mai pakea anua txaihaira hatu
iyunibukiaki. 28 Babilônia anu Nabucodonosor shanẽ ibuhairakũkaini
ma 7 ano kaĩkĩ ha yurabu Judá enabu hatũ mai pakea anua hatu iyukĩ
tananiburã, 3.023 yurabu inibukiaki. 29 Hanua hawẽ shanẽ ibu ana
ewakaini Nabucodonosor 18 ano kaitiã Jerusalém anua ana hatu iyukĩ
832 yurabu hatu iyumarianikiaki. 30 Hanua Nabucodonosor shanẽ
ibuhairakũkaini ma 23 ano kaĩkĩ hatu yunua Judá enabũ mai pakea
anua ana hatu atxitãkĩ 745 yurabu Babilônia anu Nebuzaradãnẽ hatu
iyunikiaki. Hati haki dasi wakĩ hatu tananiburã, dasibirã, 4.600 yurabu
hatu iyunibukiaki.

Bitxiti hiwe Babilônia anua Joaquim tashnimatã duawanikiaki, na hãtxarã

(2 Rs 25.27-30)

31 Judá enabũ mai pakea anua shanẽ ibu Joaquim iyunibu ma shaba
25 inũ, ushe 12 inũ, ano 37 kainaitiã Babilônia anua shanẽ ibuhaira
bena hawẽ kena Evil-Merodaquẽ hatu yunukĩ taewai Joaquimwẽ nuikĩ
duawakĩ bitxiti hiwe anua tashnimashũ 32 betxipaiai uĩmakĩ Babilônia
anu shanẽ ibubu Nabucodonosorĩ hatu iwemabirãbirãkĩ hatu itxawani
Evil-Merodaquebe ha dapi tsaubiabaunabũ hanu shanẽ ibũ tsauti dapi
habe ketashamekatsi betsa shekatã hatu binumakĩ ha dapihaira Joaquim
tsaũtã 33 bitxiti hiwe anushũ tari sawemis pekamatã hawẽ shanẽ ibũ tari
Joaquim ana sawemakĩ duawakĩ hatishũ hiweaitiã hiwemashũ shaba tibi
shanẽ ibuhaira Evil-Merodaquebetã pikubainikiaki. 34 Ha dikabi hatishũ
mawariama hiweaitiã pe hiwemakĩ shaba tibi Babilônia shanẽ ibuhairatũ
duawai hawẽ hamapai tibi Joaquimnẽ bikubainikiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

EZEQUIEL

Hawẽ unãmati hãtxaki

Ha ano 597 Cristo huriamatiã Judá enabu Joaquim hatu shanẽ ibuhairashunaya hanua Deusbe hawenabu hãtxashunika Ezequiel Babilônia anu Nabucodonosorĩ hatu iyuni hari hawenabube hiwea hawẽ hãtxa yuishunika wakĩ Senhor Deusũ Ezequiel katunikiaki. Caldéia nawabũ mai pakekauana anu hawenabu iyunibu hiwebaunabu anu Senhor Deusũ hãtxa Ezequiel hatuki txanikũkaini inũ, Jerusalém txakabuwakĩ keyunibu anu habu ana txĩtũshanaibukiri Ezequielĩ hatu banabimakĩ inũ, hatũ yushibu dami kẽwãkĩ beyawanibu hatu putamakĩ ana Senhor Deusũ hatu txĩtũmashanai Ezequielĩ hatu yuiriakubainikiaki.

Hawẽ tsautiki Deus tsaua Ezequielĩ uinikiaki, na hãtxarã

1 1 Ha shaba 5 inũ, ushe 4 inũ, ano 30tiã Babilônia anu
Nabucodonosorĩ enabũ hatu iwenibube ea Ezequiel ẽ hiwea shaba
betsatiã hene hawẽ kena Quebar kesha anu ẽ nikẽ nai bepemanakainai
anua nama keskakĩ Deus ẽ uiniki. 2 Ha haskairã, Babilônia anu Judá
enabũ shanẽ ibuhaira Joaquim iyuyamabu ma 5 ano kaitianã, 3 ea ẽ
Buzĩ huni bake Deusbe enabu ẽ hatu hãtxashunika Ezequiel anu Deusũ
hawẽ hãtxa ea yuiniki, Caldéia nawabũ enabube hatũ mai pakea anu
ea iwenibu Quebar hene kesha ẽ nikẽ hanushũ Senhor Deusũ hawẽ
kushipawẽ ea meniki. 4 Ea meaya nortekiria niwewã kushipahaira
meshu mayakabirani beai ẽ uiãyã nai kuĩ anua kana bakai keskai txi
tashnibirani puabaunaya txashahaira baka baka ikai merã mane txasha
txasha ikai keska 5 ha namakis uke meranua huni kuĩ itsa dabe inũ dabe
hiweabu ẽ uĩyamaki. 6 Habu tibirã, hatũ bushka anu dabe inũ dabe
besuya inũ dabe inũ dabe pei hayabuki. 7 Habũ kishi yushtuma ina awa
bakẽ hũtsis keskabuki. Ha habũ hũtsisrã, mane bronze tashipa dekẽ hi
hi ikai keskabuki. 8-9 Ha dikabi habu dabe inũ dabe besuya inũ dabe inũ
dabe peiyaburã, ha hatũ pei tsamia namã hatũ pishkĩ nata merã hatũ
mekẽ dabe inũ dabe tsamia hayabuki. Habũ pei tibirã, meshti ibukunaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Habu mapuirã, hawa txĩtuãma hariris bumisbuki. 10 Habũ besu betsa
betsapakiri matu yuinũ nĩkakãwẽ. Ha hiweabu dabe inũ dabe tibi 4
besuya betsa ha dukunã, huni kuĩ besuki. Yusiurirã, inu betsa leão
ewapatũ besuki. Ukeri yusmauri ina awa benẽ besuki. Ukeri petxiuri
nawa tete besu hayaki. 11 Habũ pũyã peiyarã, daberã, manaũri peshaki.
Dabe betsarã, pei meshti ibaunaki. Ha pei dabewẽri ha tibitũ hatũ yura
bepuabuki.
22 Ha hiweabu mapubaunabu nai hatu mamaki dunua anu hawara
hene keska txashahaira hayaki. 23 Ha nai namanã, ha hiweabũ pei
peshai pũtei meshti ikabuki. Ha tibitũ hawẽ pei betsa dabewẽ hatũ
yura bepuabuki. 24 Haska uĩkĩ ẽ nĩkaya hatũ peiwẽ mapua buirã, hene
bai mata txakayama kushipamis keska hawẽ huiki. Ha haskarã, Deus
kushipa dasibi binuatũ hui keskai inũ, detenamenikabu mirimahaira
kushibainaibu keska habũ pei shũ shũ ibaini ha hiweabu haskabaini niti
ika mapua niti itã hatũ pei utsi waibũ 25 habũ bushka masuatũ nai dunua
mamakia hui kushipa tashniaya 26 ha nai dunua mamakia uĩkinã, shanẽ
ibũ tsauti bishtu nãketapa beshnahaira keska anu ha tsauti anu yura
kayabi keska tsaua ẽ uiãyã 27 ha huni keska hawẽ natu manãkiri ẽ uianã,
txi anu matxatu shuia kuhairai dekẽ dekẽ imis keska ha huni keska hawẽ
natu maikiri txi hayariki. Ha haskatũ yabu keyubauna txasha txasha
ikikiki. 28 Ha dũkebauna txasha txasha ikai anu ui itã nawã bai tapimis
keskai nai kuĩ anua Deusũ kushipa hawẽruahaira hui tashnikainaya
haska Senhor Deus txasha txasha ikai ea uĩmai uĩtã kẽwaĩ dãti iki maĩ
beti ika ẽ dakakẽ,

Deusũ Ezequiel katutã yununikiaki, na hãtxarã

2 1 hanushũ hawẽ hui tashniai ẽ nĩkaya ea yuikĩ: “Miarã, mĩ huniki.
Beniwe, ẽ mibe hãtxairã”, ea waya 2 ha hui kaĩkĩ ea hãtxa waya
habiatiãri hawaira Deusũ Yushĩ kushipa ea merã hikitã ea benia ẽ
nikẽ habias huiwẽ ea hãtxa washu ana ẽ nĩkaya 3 ea yuikubaĩkĩ: “Mĩ
miaki, hunirã. Ẽ mia yunuai Israelĩ enabu ea hatu yuishũtãwẽ, habũ
ẽ hãtxa nĩkakĩ txibaĩsbuma patapabũ ea danaĩ eki sinatamisbu anurã.
Hatũ shenipabũ ea danãkĩ taewanikẽ na habiatiãri habũ bababũri ea
danãriakubaĩkanikiki. 4 Hamẽ hatũ bakeburã, huĩti kushi inũ bushka
kushi shinã betsa wakatsi isbuma anu ẽ mia yunuaii. Kashũ hatu yuikĩ:
‘Senhor Deusũ eska matu yuikiki’, 5 mĩ hatu wa mia nĩkakanimẽkaĩ,
mia nĩkabumamẽkaĩ, ha huniburã, nĩkaisma sinatapabuki. Habu haska
hiwebiakẽ mia mĩ Deusũ hãtxa yuishunika mĩ hatube hiwea habũ
unãshãkanikiki. 6 Mia mĩ hunirã, habuki dateyamashãwẽ. Ẽ hãtxa
mĩ hatu yuibia haburã, eskabũ mia atxia mĩ hiweshanaii. Mushã mia
yabubauna keska inũ nibube mĩ hiwea keskashanaiwẽ taea hatuki mesei
dateyamashãwẽ. Haburã, nĩkatirubuma sinatahairabuki. Haskawẽ

taea habũ hawara yuikĩ mia datetirubuwẽ e iki dateyamashãwẽ. 7Ẽ
hãtxa danãhairai eki sinatamisbũ mĩ hãtxa mia nĩkakanimẽkaĩ, mia
nĩkabumabiakẽ habiaskabiakẽ ẽ hãtxa hatu yuikubaĩshãwẽ. 8Hawara
ẽ mia yuiai nĩka pehaira wawe, hatu keska sinatapakĩ ẽ hãtxa danãma
hawara ẽ mia inaĩ hashpatã mukukĩ piwe", ea waya
9hanushũ mekẽ tashnimabirãkĩ una kene sebi tsuma haya ekiri
sanãbiranai ẽ uiãyã 10ea bebũshũ ha una sebi txureai uke bukũ keneya
kashai bis ikai kene haya inũ, isĩ mei bika teneai kene haya inũ, pubẽ
hãtxa kene haya ẽ uiãyã

3 1hanushũ ea yuikĩ: "Mianã, na una keneya piwe. Haska watã Israelĩ
enabu hatu hãtxa wakĩ uĩ kariwe", ea wakĩ
2ea hashpa watã ha una keneya hatũ ea pimakĩ 3ea yuikĩ: "Na una
keneya ẽ mia inainã, pikĩ sheawe, ikisrã. Yaniwakĩ mĩ hatu mata wawe",
ea wa
eã pikinã, hawẽ nis buna bata keska ẽ meimaki. 4Hanushũ ea ana
yuikĩ: "Kashũ haska Israelĩ enabu ẽ hatu haska yuikatsis ikai ea hatu
yuishũkubaĩwẽ. 5Yura betsabu hatũ hãtxa hunea bika mĩ tapĩtiruma
anu ẽ mia yunuamaki. Hakia Israelĩ enabu anu ẽ mia yunuaii, hatũ
hãtxawẽ mĩ hãtxai anurã. 6Yurabu betsa betsapa mirimabu anu hatũ
hãtxa itimaska inũ bika mĩ tapĩtiruma anu ẽ mia haskanu yunuamaki.
Habiaskabiakẽ habu anu ẽ mia hatu yunua habũ mia nĩkatirubu ikeanaii.
7Hamẽ mia hanu yunuama ha dasibi Israelĩ enabu huĩti kushibu inũ
besu kushibu habũ ea nĩkaisbumawẽ taeshũ miari nĩkama ishãkanikiki.
8Hakia habu keska ẽ mia wariaii, mĩ besu inũ mĩ huĩti mia kushi wakinã.
9Ha nẽkati diamante keska wakĩ ẽ mia kushipa washanaii, mishki betsa
kushipa binua keska wakinã. Ea danã paepa wamisbuwẽ taeshũ hawara
mia bebũshũ yuiaibu hatuwẽ taea teku iki dateyamakũkaĩshãwẽ", iwanã,
10ana ea yuikĩ: "Dasibi ẽ mia yuai pes nishũ nĩka pehaira wakĩ mĩ
bushka merã netãwẽ, hakimatimairã. 11Minabu Babilônia anu iwenibu
hatu uĩ kariwe. Mia nĩkatirubumẽkaĩ, mia nĩkabumabiakẽ: 'Senhor Deusũ
eska matu yuikiki. Nĩkakãwẽ', iwanã, ea hatu yuishũshãwẽ", ea wa
12hanushũ Deusũ Yushĩ kushipatũ ea benitã ea dũtãbainaya ea katxũ
Senhor Deusũ shãtu anua hawẽ kushipa txasha txasha iki benikainaya
mai patxa sakui keskai unãshubima dãka ikaĩkaini keska ẽ nĩkaya 13ha
hui dãka ikirã, ha 4 hunibũ pei nuyabaini shũ shũ ibainai anu hawẽ
tarãbaĩti tae hatũ yuraki tsamiãwẽ buirã, unãshubima tĩ ikaĩkaini mai
patxa sakuhairai keskaki. 14Deusũ Yushinẽ ha ẽ nia anua ea nuyãbaĩkĩ ea
iyukĩ Senhor Deusũ hawẽ mekẽnẽ ea tsuma txakayamashũ ea iyua punu
nuka sinatayabi dunukaini kai 15Hene Quebar kesha anu ea butea Israelĩ
enabu Babilônia anu hatu iwenibu mae betsa Tel-Abibe anu hiweabu anu
hikitã hanu 7 shaba ea hatube hiweyushũ ẽ hawa unãmawẽ taea ẽ hawa
watiruma inũ ẽ hawa hatu yuitiruma ikaya

Israelĩ enabũ txakabuwaibu hau hatu nemanũ Senhor Deusũ Ezequiel uinika katunikiaki, na hãtxarã
(Ez 33.1-9)

16 ha 7 shaba keyuaya Senhor Deusũ ana ea yunukĩ yuikĩ: 17 “Miarã,
Israelĩ enabũ hatũ txaninika ẽ mia waii. Hanushũ haska ẽ hãtxa bebũkiri
ẽ mia yuia hatu unãmakĩ ea hatu banabimashũkubaĩshãwẽ. 18 Eskakiri
ẽ shinaĩ ea nĩkawe. Tsuara ha txakabuaikiri ẽ kupitiwẽ hau mawanũbũ
ẽ hakiri mia yuia hawẽ txakabu henetã hau hiwekũkaĩshanũ nemakĩ mĩ
hawa hatu hãtxa wama, hawẽ txakabuwẽ taea mawashanikiki, ẽ kupiarã.
Hakia miã kanekĩ tsuara hawẽ txakabukiri nemakĩ mĩ merabewama ma
mawakẽ hawẽ taeshũ ẽ mia kupishanaii. 19 Hakia tsuara hawẽ txakabukiri
yuikĩ mĩ nemaya hawẽ txakabukiri shinã betsa wama hawẽ txakabu
heneamawẽ taea mawashanikiki, ẽ kupiarã. Hakia mianã, mĩ hatu nemakĩ
shinã betsa wamashinawẽ taea mĩ hiwea mĩ mekeshanaii. 20 Haska inũ,
betsa ẽ shinainã, tsuãra ea nĩkai pepabiakũkaini hatũ pepa henetã ana
txakabuwakubainaibũ mesekiri ẽ hatu yunua bui huti ikaĩ di ikabu keska
nemakĩ mĩ hawa hatu hãtxa wama hatũ txakabu heneabumawẽ taea
mawashãkanikiki, ẽ hatu kupiarã. Hatũ pepa akubainimabukiri ẽ ana
shinãma hatũ txakabuwẽ taea mawaibũ hakia miã kanekĩ mĩ hatu nemama
ishiãwẽ taeshũ ẽ mia kupishanaii. 21 Hakia hau txakabuwayamanũ nemakĩ
bebũkiri mĩ shabakabi yuia mia nĩkatã ana hawa txakabuwamawẽ taea
hiweyushanikiki, ẽ ana kupiamarã. Bebũkiri mĩ hatu yuishinawẽ taea
hamẽ miarã, ibubis mekei mĩ hiweyukũkaĩshanaii”, itã,

Senhor Deusũ Ezequiel huyu wanikiaki, na hãtxarã

22 ea haska hãtxa wakĩ hawẽ kushipawẽ ea mekĩ Senhor Deusũ ana ea
yuikĩ: “Nenua benikaini kairã, napãpakiri kawe, haria ẽ mibe hãtxairã”,
ea wa 23 benikaini napãpakiri kashũ Hene Quebar kesha nishũ haska ẽ
uĩma keska harishũri Senhor Deusũ kushipa txasha txasha ikai ana uĩ
dãti iki maĩ ẽ beti ikẽ 24 hanushũ Deusũ Yushĩ kushipa ea merã hikitã
ea benia ẽ nikẽ Senhor Deusũ eska ea yuikĩ: “Kai mĩ hiwetã hikitã mĩ
hiwe beputi beshetãwẽ. 25 Uiã. Mĩ hiwe anua mĩ kaĩkaĩyamanũ dispiwẽ
habũ mia binesh shanikiki, kaĩkaina mĩ ana yurabube niyamanunã.
26 Ha dikabi eanã, mĩ ana hãtxatiruma wakĩ mĩ hãshakaki mĩ hana ẽ
mia tsãpa waii, mĩ huyununã. Habũ ẽ hãtxa danãbiamisbũ hatu ha akĩ
mĩ hatu pewatiruma ishanaii. 27 Hakia hawara ẽ mia yuimakatsi ikaitiã
ẽ mia ana hãtxa pesamakubaĩshanaii. Hanushũ hatu yuikĩ: ‘Eska Senhor
Deusũ matu yuikiki’, iwanã, mĩ hatu ea yuishũkubaĩshanaii. Minabu
hawa nĩkaisbumawẽ taeshũ tsuabũra nĩkakatsi ikĩ nĩkakubaĩshãkanikiki.
Hakia tsuabũra nĩkakatsi ikabuma hau nĩkayamakubaĩshanũbũwẽ”, akĩ
ea haska waniki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Deusũ huni unãti waya ibubis pe mekekubaĩtirubukiaki, na hãtxarã

18 1 Ana Senhor Deusũ ea hãtxa wakĩ yuikĩ: 2 "Israelĩ enabũ hatũ
beya txakabu atiani habias txibãkĩ heneama yuikĩ: 'Uva bimi
bũkash pia keska wakĩ hatũ epabũ txakabuwakubainaibu hatũ sheta
masheshai keskai hatũ bakebu nuitapai bika tenekubaĩmisbuki', haska
hãtxai haskakĩ Israelĩ enabũ haska yui beshtekeriabumamẽ? 3 Ea ẽ Senhor
Deus ẽ hiweawẽ taea ibubis ẽ yubakairã, matubu Israelĩ enaburã, na
haskakubainaibu hãtxa henetã ana txĩtũkirã mã yuiama ikũkaĩshanaii.
4 Huni inũ aĩbu dukũ ẽ dami waniwẽ taea dasibibu enaski, hatũ ibubu
inũ hatũ bakeburã. Haskawẽ taea haratutũra txakabuwatã ibubis hawẽ
txakabuwẽ taea mawakubaĩshãkanikiki, ẽ hatu kupiarã.

5 Hamẽ huni pepabu ikirã, eskamisbuki. Parananaĩsma inũ txanitxakaisma
ikubaĩmisbuki. 6 Hawenabũ beya mati meribi anushũ yushibu dami kẽwaĩbu
anushũ hatubetã pi txakabukũkaĩsma inũ, kanekĩ Israelĩ enabũ mekenika
yushibu txani duawai haki txiti isma inũ, hatu dapi hiweabu hatũ aĩ hawa
hatu meĩsma inũ, hawẽ aĩ himi ikai txutaisbumarã, 7 ha dikabi, hawa tsua
itxakawaisma inũ, hunĩ diria ma pakakẽ hawẽ mabu biaĩma huni pepabũ
hawẽ mabu hatu ana inãmisbuki. Hawa betsa taska hatu yumetsuamarã,
hanushũ nuitapai buniaibu hawẽ piti hatu pimamisbuki. Ha inũ, huni betsa
tariuma uĩkĩ hatũ tari betsa hatu inãmisbuki. 8 Ha dikabi pei inãshĩshũ
hawena wakĩ ana shekaisbumaki. Hawa tsua bika tenemaisbumaki. Hanushũ
hawarawẽ taea yura dabe ha ikaibu kaneama pepawẽ besti hatu unãti
wamisbuki. 9 Ha huni peparã, ẽ yunuti hãtxa inũ ẽ nemati hãtxa shinãkĩ
ẽ yusĩti hãtxa dasibi txanima txibãkĩ tsua hatu paraĩsma ha huni pepa
kayabibuwẽ taea pe hiwekubaĩshãkanikiki, ẽ hawa hatu kupiamarã. Ea
Senhor Deusũ txanima ẽ hãtxa ẽ mestẽwaiĩ.

10-11 Hamẽ ha huni pepabiakẽ hawẽ huni bake betsã hawẽ epã shinã
txibãkĩ akama na haska tibi mei txakabukũkaini haska hawẽ bake ẽ
uĩtiruki. Hawaira sinatai detenamei inũ, yura betsa tenainã, ha inũ,
mati meribi anushũ hawenabũ yushibubu dami kẽwaĩbubetã pikubaĩmis
inũ, ha dapi hiweabũ aĩ txutamis inũ, 12 nuitapaibu inũ hawa hayabuma
itxakawakĩ merabewaisma inũ, yura betsa betsapabũ hatũ hawara
yumetsumis inũ, huni betsã diria ma pakabiakẽ hawẽ mabu biaĩma ha
yaushikĩ ana inaĩsma inũ, mekenika yushibu txani duawakĩ kẽwãmis
inũ, hawara betsa betsapa ẽ betxipaiama akubaĩmis inũ, 13 pei inãyutã
ana hawena wakĩ binumakĩ itxapa watã yukamisburã, haskaburã,
hiwetirubumaki. Hawara dasibi ẽ betxipaiama akubainaiwẽ taeshũ shanẽ
ibubũ hau kupikĩ tenãshanũbũwẽ, tsuã hawa hatu nemamarã. Ibubis ha
huni hatũ shinã txakabuwẽ taea mawashãkanikiki, ẽ hatu kupimarã.

14 Hamẽ huni txakabũ bakebia hawẽ epã txakabu akubainai uĩbiakĩ hawẽ
hiwea txibaĩsma eskatirubuki. 15 Mati meribi tibi anushũ yushibu dami

kẽwãtã pimisbube itxaisma inũ, kanekĩ Israelĩ enabũ mekenika yushibu txani
duawai haki txiti isma inũ, ha dapi hiweabũ aĩ hawa meisma inũ, 16 tsua
itxakawaisma inũ, pei biãyuaya hau pakashũ bishanũ, iwanã, hawẽ mabu
betsa biaĩsma inũ, hawara tibi hatu yumetsuismarã, hakia hawẽ piti pashkatã
hawa hayama buniaibu hatu inãmis inũ, tariuma nuitapaibu hawẽ tari betsa
hatu inãmis inũ, 17 hawa tsua itxakawakĩ txakabuwaisma inũ, pei inãyutã
ana hawena bikĩ shekakĩ yukaismarã, ha hunĩ haska wakinã, ẽ yunuti hãtxa
inũ ẽ nemati hãtxa shinãkubaĩkĩ ẽ yusĩti hãtxa txibaĩ hatũ ibubũ txakabuwẽ
taea hawa mawama ishãkanikiki, ẽ hatu hiwemakubainarã.
18 Ha inũ, betsarã, hatũ epã hawenabu itxakawakĩ hatu yumetsukĩ
kanekĩ txakabu betsa betsapa wakubainaya hawẽ txakabuwẽ taeshũ
kupikĩ hau tenãshanũbũwẽ. 19 Hakia matubu yuka iki: ‘Haskakĩ hawẽ
huni bake nũ kupiamamẽ, hawẽ epã txakabuwẽ taeshunã?’ mã ikaya
eskaki. Matu yuinũ nĩkakãwẽ. Hawẽ huni bakẽ ẽ yunuti hãtxa inũ ẽ
nemati hãtxa shinãkĩ ẽ yusĩti hãtxa txibãkubaini hatu paraĩsma inũ
txanitxakaismawẽ taea txanima hiweshanikiki, ẽ merabewakubainarã.
20 Hamẽ betsarã, tsuãra txakabu besti wakubainai habu besti
mawashãkanikiki, ẽ hatu kupiarã. Hatũ epã txakabuwẽ taeshũ hawẽ huni
bake hawẽ kupitiwẽ hatu tenãtimaki. Habiaskari wakĩ hawẽ huni bakẽ
txakabuwẽ taeshũ hawẽ ibu kupitimariki. Tsuãra pepa akĩ haska Deusũ
betxipaimis txibãmisbũ manakuti pepa bishãkanikiki. Hakia tsuãra
txakabu betsa betsapa akubaĩmisbũ kupiti txakabu bishãkanikiki”, itã,

Senhor Deus kaneismatũ pepa waibu inũ txakabuwaibu unãtã hatu kupishanikiaki, na hãtxarã

(Ez 33.10-20)

21 “Hunibũ txakabuwabiakubaini hatũ txakabu hene keyutã ẽ
yunuti hãtxa inũ ẽ nemati hãtxa shinãkubaĩkĩ ana kaneama pepas
akubaini hiwekubaĩshãkanikiki, ẽ kupitiwẽ hawa mawamarã. 22 Ha
hunĩ haska txakabu akubaini eã ẽ ana shinãma ha huni pepakĩ ea
uĩmaiwẽ taea ana hawa dateama hiwekũkaĩshanikiki. 23 Hunibu
txakabu hatũ txakabuwẽ mawaibu ẽ betxipaiamaki. Hakia shinã
betsa wakĩ hatũ txakabu henetã hiweaibu ẽ kupitiwẽ hawa dateama
hau hiwekubaĩshanũbũ ẽ betxipaimiski. Ea Senhor Deusũ ẽ hãtxa
txanimawẽ ẽ mestẽwaiĩ.
24 Hakia tsuara pepai hiwebiakũkaĩmistũ hawẽ pepa hene keyutã
txakabu dasibi inũ hawara ẽ betxipaiama ẽ danãmis akubainaiburã, ẽ
hatu kupiama hiweyukũkainai dabanẽ mã shinaĩ? Haskamaki. Haskai
pepa hiwekũkainima ẽ ana shinãma ea ikũwaĩ henei txĩtũtã ibubis hawẽ
txakabuwẽ taea hau mawanũ ẽ kupishanaii. 25 Ea ẽ pepa bestiwẽ ẽ matu
mekebia matũ shinã txakakĩ mã ea txitemisrã, matu yuinũ nĩkakãwẽ.
Matũ yuikĩ: ‘Senhor Deusũ nuku pewakubainamaki’, mã ikaii. Hakia

mã Israelĩ enaburã, ẽ eamaki, txakaburã. Hakia ea binumakĩ ea
nĩkama mã txakabuwamisbuki. 26 Huni pepatũ hawẽ pepa henetã
txakabukũkainairã, ibubis hawẽ shinã txakabuwẽ taea mawashanikiki,
ẽ kupiarã. 27 Hakia huni txakabũ hawẽ txakabu henetã ana parananãma
inũ txanitxakama ikũkaini hawẽ hiwea pashashanikiki, ẽ kupiamarã.
28 Hamẽ betsarã, tsuãra hawẽ txakabu betsa betsapa unãtã henekĩ shinã
betsa watã txanima hiweyushanikiki, ẽ kupiamarã.
29 Ẽ Senhor Deus mã Israelĩ enabũ ekiri yuikĩ: 'Senhor Deusũ
pepawẽ nuku mekeismaki', mã ikaya haskakĩ ẽ yunutiwẽ ẽ matu pe
hiwemaismamẽ? Hakia mã matumamẽ, pepa aki mã hiweismarã?
30 Mã Israelburã, matu tibi haska mã hiwemiswẽ taea eã ẽ matu
unãti watirumamẽ? Ea Senhor Deusũ ẽ hãtxa txanima ẽ mestẽwaiĩ.
Ibubis mã ea sinatamabiamis hawẽ taeshũ ẽ matu kupiyamashanũ
matũ txakabu dasibi hawaira hene keyurikãwẽ, hamẽ matũ hiwea mã
benuyamashanunã. 31-32 Ea sinatamakubaĩkĩ matũ txakabu haska mã
akubainai henetã shinã pepa shinãkĩ yushĩ pepa bena bikubaĩkãwẽ.
Tsua mã mawayamanũ, iwanã, ẽ betxipaiamawẽ taea Israelĩ enabuũ,
kupia yumaĩ haskai mã mawashanai? Matũ txakabu hene keyutã
hiwei perikubaĩkãwẽ, ẽ hawẽ taeshũ ẽ matu kupiyamashanunã. Ana
txakabuwama hiwei pe bestikubaĩkãwẽ, akĩ ea Senhor Deusũ ẽ hãtxa
txanima ẽ mestẽwaiĩ", ikaya ẽ hatu yuishuniki, Israelĩ enaburã.

Haska Senhor Deusũ hatu merabewashanai Israelĩ enabu yuinikiaki, na hãtxarã

36 16 Ana bari betsatiã Senhor Deusũ ea hãtxa wakĩ yuikĩ:
17 "Israelĩ enabu hatũ mai pakea ẽ meribi hatu inãni anu
hiweshũ txakabuwakubaini atimapakĩ ea betxipaimama inibuki. Haskai
hiwekubaĩkĩ hatũ mai pakea atimapa detsis keska waibũ haskaibu ẽ hatu
danãhairaniki. 18 Hanushũ hatunabu betsabũ hawa hatu wabumabia e
iskaũ hatũ mae anushũ hawenabũ hatu detekubainaibu inũ, yushibu
dami kẽwaĩ haki beamaibuwẽ taeshũ ea hatuki sinatakawã 19 ha hiwe
txakakubainaibuwẽ taeshũ mai pakea betsa betsapa anu nawabu
habũ unãbuma anu eã hatu itxakawayukĩ ẽ hatu sa akĩ keyuniki, hatũ
txakabuwẽ hatu kupikinã. 20 Hakia hanira nawabũ enabu hatu iyukĩ
hatũ mae anu hatu bitxitã ẽ kena meribi habukiri yuikĩ: 'Narã, Senhor
Deusũ enabubia hatũ mai pakea anua hatu tashnimabirãkĩ nenu hatu
iwenibuki', hatu akubainaibũ 21 hatu atxitã iyukĩ mae betsa anu hatu
bitxiabũ Israelĩ shenipabũ txakabuwẽ taeshũ nawabũ ẽ kena meribibiakẽ
ea hatu yuãmaibu nĩkakĩ uĩ ẽ bika tenehairakubainaii.
22 Haskawẽ taeshũ Israelĩ enabu ea hatu yuishũtãwẽ: Eska Senhor
Jeová matu yuikiki, akinã. Israelĩ enabuũ, haska akĩ ẽ kushipa ẽ
tashnimashanairã, matu merabewanũ, iwanã, ẽ akamaki. Hakia hanira

nawabu anu bushũ ekiri mã hatu txakabu hãtxamakubainai ẽ kena
meribi unãkĩ hau habũri ea unãshanũbũ ẽ ashanaii. 23 Hatu anushũ mã
ea txitekĩ yuãbiaya ha nawabu bebũshũ ẽ kena meribi kushipa ẽ hatu
uĩmashanaii. Ẽ hatu haska washuna ea uĩ ea besti ẽ Senhor Jeová habũ
ea unãkubaĩshãkanikiki. Ea Senhor Deusũ ẽ hãtxa txanima ẽ mestẽwaiĩ.
24 Mai pakea betsa betsapa anu nawabu tibi anu matu iyunibu anua matu
ana ikĩ itxawashũ matũ mai pakea anu ẽ ana matu txĩtũmashanaii, hanu
mã ana hiwei bushanũbunã. 25 Ũpash kayabi beshnahairawẽ matũ beya
betsa betsapa detsis keska ẽ matu txukashanaii, mã yushibu dami kẽwaĩ
mã atimapamis tibi matu tere akĩ keyukinã. 26 Matu haska watã huĩti anu
shinã bena inũ ẽ yushĩ kushipa bena ẽ matuki mistushanaii, ha matũ huĩti
kushi mishki keska tsekatã huĩti nuikipa mistukinã. 27 Matu merã ẽ yushĩ
mistushũ ẽ yunuti hãtxa inũ, ẽ nemati hãtxa inũ, ẽ yusĩti hãtxa mã hawẽ
hiwekĩ mã ea uinũbũ ẽ matu txibãmakubaĩshanaii. 28 Ha mai pakea betsa
matũ shenipabu ẽ hatu ibuwamani anu ana mã hiwekũkaĩshanaii, mã hari
ana hiwea mã enabuwẽ taea eari ẽ matũ mekenika Deus iriakũkaĩshanaii.
29 Harishũ matũ beya txakabu betsa betsapa ẽ matu putamashanaii. Matũ
shekiwã trigo matu hamẽ ashũkĩ ẽ ana matu buni yunuama ishanaii. 30 Ha
dikabi hau yurabu hiwebaũshũ matu uĩkubainũbũ buni paewẽ mã ana
dakeyamashanũbũ matũ mibã hi inũ matũ bai anu mibã tibi bimihaira ẽ
matu washũkubaĩshanaii. 31 Hiwetxakakĩ mã txakabuwakubaini shinaĩ,
ea danaĩ mã atimapakubainiwẽ mã ibubis dakekubaĩshanaii. 32 Israelĩ
enabuũ, ea Senhor Jeová ẽ hãtxa txanima ẽ mestẽwaĩ ea nĩkakãwẽ. Na
matu eska wakinã, eã ẽ shinanẽ, ẽ matu akamaki. Haska mã betxipaiai
keska ibubis mã txakabumiswẽ bika tenei itimaskai dakekubaĩkãwẽ, ibubis
ma kẽmiswẽ taearã.

33 Ea Senhor Jeová ẽ ana matu yuiai ea nĩkakãwẽ. Matũ txakabu matu
pewakĩ keyutã matũ mae tibi di iki txakabuni ana pewatã ha mae anu
mã hiwekubaĩshanũbũ ẽ matu yunushanaii. 34 Mai pakea hanu matũ
ibubu hiwepaunibu anu bari itxapa tsua hanu hiweabumabiakẽ ha hanu
hiweabuma anushũ mã ana bai bena wakubaĩshanaii. Tsuabura hanu
kapukekĩ mã ha mae uruai matu uĩshãkanikiki. 35 Habu yuinamekĩ
matukiri yuikĩ: ‘Na mairã, bari itxapa hanu tsua hiweabuma ibiani ikis
dasibi hawẽruahairaki, Éden anu Deusũ bai hawẽrua wani keskarã. Hatũ
mae tibi berãkĩ txakabuwakĩ keyutã henebainibu ikis ana pewatã mishki
kenebaũkĩ keyutã hanu ma hiwekanikiki’, akĩ matu yuishãkanikiki.
36 Hanushũ ha nawabu matu dapi hiweabũ ea unãshãkanikiki. Ha mae
berãkĩ txakabuwanibu ẽ ana matu bena wamai inũ matũ yunu bai
betsekĩ txakabuwanibu ẽ ana matu banamai kai haska bebũkiri ẽ txanini
ẽ Senhor Deusũ ẽ ma matu amai habũ uĩkĩ unãshãkanikiki.

37 Ea Senhor Jeová ẽ hatukiri yuiairã, Israelĩ enabũ habũ ea yukai
binumakĩ ẽ hatu pehaira washũshanaii. Haburã, txashuwã shukua pamis

keska wakĩ yura itxapa ẽ hatu pawakubaĩshanaii. 38 Hanu besiaibutiã
ea kẽwãkĩ hatũ txashuwã sheni ea kuashunũ ika hatũ txashuwã bekĩ
Jerusalém anu itxawakĩ mata wamisbu keskai mae tibi berãbianibu anu
ana yura itxapa itxashãkanikiki. Haskaibũ ea ẽ Senhor Deus kushipa
hiwea ea unãti wakĩ shinãkubaĩshãkanikiki", akĩ Senhor Deusũ ea yuia ẽ
hatu yuishuniki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

DANIEL

Hawẽ unãmati hãtxaki

Ha ano 605 Cristo huriamatiã Jerusalém anuabu iyukĩ Daniel inũ hawẽ 3 haibuaibu Babilônia anu Nabucodonosorĩ hatu iyunikiaki. Deusũ hãtxa inũ hawẽ pe hiwekũkaĩti beya Danielĩ hawa heneama betsabu dasibibu binukubaĩkĩ Babilônia shanẽ ibuhaira Nabucodonosor inũ, Média nawabu shanẽ ibuhaira Dario inũ, Pérsia nawabu shanẽ ibuhaira Ciro Danielĩ hatu dayashũkũkainikiaki. Bikabiakẽ haska Danielĩ Deusũ hãtxa txibãkĩ heneama ikũkaini hakiri tapĩkĩ habiaskari nũ iriatirubuki.

Israelĩ enabu ha dukũ Babilônia anu hatu iyukĩ taewanibukiaki, na hãtxarã

1 1 Judá enabũ mai pakea anushũ hatu yunui Jeoaquim shanẽ
ibuhairakũkaini ma 3 ano kaya Babilônia shanẽ ibuhaira
Nabucodonosor hawẽ detenamenikabu itxapabube hikitã Jerusalém
kebauni nati ikabu 2 hawenabu hau hatu atxinũ Nabucodonosor Senhor
Deusũ henea Nabucodonosor hawẽ detenamenikabubetã Jerusalém
atxiabu ha katxu hikikaĩ Judá enabu shanẽ ibuhaira Jeoaquim atxitã
hanushũ Judá enabu mai pakea anuabu hawẽ tsuma hatu watã hanushũ
hawẽ kushipawẽ Templo anua hawẽ kẽwãti mabu meribi Senhor Deusuna
itxapa hau bikĩ itxawanũbũ Nabucodonosorĩ hawẽ tsumabu hatu yunua
bikĩ itxawaibũ hunibu pepabu katushũ habu inũ ha mabu meribi
Babilônia anu Nabucodonosorĩ hatu bumakĩ Babilônia anu bitxiabu hawẽ
yushibu kẽwãti hiwe hanu mabu meketi dĩtu Sinar anu Deus kẽwãti
mabu meribi Nabucodonosorĩ hatu arumanikiaki. 3-4 Ha dikabi Israelĩ
enabu hatu iweshĩshũ shanẽ ibubũ enabu inũ mabuya pepabũ enabu anua
berunãbu pepabu hawẽrua inũ, hawẽ yura hawa txakabu hayabuma inũ,
hawaira tapĩkĩ nĩkatirubu inũ, shanẽ ibũ hiwe hawẽrua anushũ hawa
bika teneama merabewakubaĩtirubu hatu katushũ Caldéia nawabũ hãtxa
inũ hatũ una kene hau hatu yusĩkubaĩshanũbũ hawẽ hiwe hawẽrua anu
hawẽ dayarubu yununika hawẽ kena Aspenaz Nabucodonosorĩ hatu

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yunua Israelĩ enabu berunãbu unãmakubaĩkĩ berunã huni pepabus hatu
katubainima 5 hanushũ 3 ano ha berunãbu hatu yusĩkubaĩkĩ habias shanẽ
ibũ piti inũ nushuti vinho shanẽ ibuhaira inãmisbu shaba tibi hau hatu
pimakubaĩshanũbũ Nabucodonosorĩ hatu yunurianikiaki.

Daniel inũ hawẽ haibuaibũ hatũ kene tapinibukiaki, na hãtxarã

6 Judá enabu Daniel inũ, Hananias inũ, Misael inũ, Azarias ha
berunãbube 7 dayaru yununika Aspenazĩ hatu katushũ hawẽ hãtxawẽ
hatu kena betsa wakĩ Daniel kena bena wakĩ "Beltessazar" washũ
Hananias kena bena wakĩ "Sadraque" washũ Misael kena bena wakĩ
"Mesaque" washũ Azarias kena bena wakĩ "Abede-Nego" washũ hatu
pima taewaya 8 shanẽ ibũ piti inũ nushuti vinho pepawẽ txakabui hatũ
huĩti detsiskatsi ikama dayaru yununika Aspenaz Danielĩ yukakĩ:
—Uiã. Shanẽ ibuhairatũ piti pehairabia hawẽ pitiwẽ yushibubu
dami kẽwãmisbuwẽ taeshũ nukũ mekenika Deusũ beya txibãma nũ
sinatamatirubuki, txakabuwakinã. Nũ txakabukatsi ikamarã, nuku dabe
inũ dabebũ ha piti piyamakubaĩshãpa?— aka 9 dayaru yununika Aspenaz
Deusũ berunãbuwẽ nuimaya 10 Aspenazĩ Daniel yuikĩ:
—Ẽ shanẽ ibuhaira Nabucodonosoriwẽ taea ẽ dateaii. Hawara mã
pikubaĩshanũbũ inũ mã nushukubaĩshanũbũ ẽ shanẽ ibũ ea yunushinaki.
Berunã betsabu keskama mã imanai babuai ẽ shanẽ ibũ uĩtã matuwẽ
taeshũ ẽ shanẽ ibũ ea hatu tenãmatiruki— aka
11 hawẽ hãtxa nĩkatã Daniel inũ, Hananias inũ, Misael inũ, Azarias hau
hatu mekekubainũ dayaru yununika Aspenaz yunushina Danielĩ yuikĩ:
12 —Nũ mĩ tsumabuwẽ taeshũ mĩ nuku unãti wanũ ẽ mia ea akaii. Yusu
hua besti nuku pimakĩ ũpash besti nuku neshumakĩ 10 shaba besti ha piti
hau nuku inãkubainũbũ hatu yunuwe. 13 Ha 10 shaba binuaya shanẽ ibu
pimakĩ habias piti berunã betsaburi pimakubainaibũ nukũ besu inũ hatũ
besu uĩkĩ haratura besu pepa binua mĩ unãtiruwẽ taeshũ haska mĩ shinaĩ
keska nuku ashãwẽ— aka
14 dayaru yununikatũ Daniel hãtxai hakiri pe shinãtã 10 shaba kaya
pitiwẽ hatu unãti wa 15 ha 10 shaba binukainaya shanẽ ibũ piti berunã
betsabũ pikubaini Daniel inũ hawẽ haibuaibũ besu shuai kushipakĩ hatu
binuaya 16 haskaibũ shanẽ ibũ piti nami inũ vinho ha hatu inãma yusu
inũ yunu betsa betsapa inũ ũpash besti hau hatu neshumakubainũbũ
dayaru yununikatũ hatu yunua haska wakĩ hatu pimakubainaibũ
17 ha 4 berunãbũ Babilônia una kene inũ hatũ beya dasibi unãti
hau tapĩ keyunũbũ shinã shabakabi wakĩ dasibi nĩkanika Deusũ hatu
wakubaĩkĩ tsuara ushamabia nama keska uĩ inũ usha namakĩ uĩ haska
yuinika wakĩ Deusũ Daniel besti unanepa wariakubainaya
18 hatishũ hatu yunuima hatu yusĩkĩ menetã hau ea uĩmai beshanũbũ,
iwanã, shanẽ ibuhaira Nabucodonosorĩ hatu yunuima berunãbu dasibi

hatu yusĩkubaini ma 3 ano keyuaibũ dayaru yununika Aspenazĩ
berunãbu dasibi hatu iyushũ Nabucodonosor bebũ hatu nitxiã 19-20 habu
tibi unãti wakĩ bestibu tibi Nabucodonosorĩ hatu yukakubaĩkĩ hamapai
sharabu Nabucodonosorĩ hatu unã keyukĩ Daniel inũ, Hananias inũ,
Misael inũ, Azariasĩ berunã betsabu hatu binuhairaibu unãtã hamapai
sharabukiri hatu ana yukahairaya hawaira tapinikakĩ unanepabũ
shabakabi kemakĩ Babilônia anu mukayabu inũ yushibu yukanikabu
dasibi 10 vezes hatu binu keyuabuwẽ taeshũ Daniel inũ, Hananias inũ,
Misael inũ, Azarias hatu katua dayashũkĩ taewabainaibũ 21 Babilônia anu
bari itxapa hiwekũkaini Pérsia nawabu shanẽ ibuhaira Cirõ hatu yunu
taewabainaya Daniel dayashũriakũkainikiaki.

Shanẽ ibuhaira Nabucodonosor usha namashina hatu yukakĩ unãti wanikiaki, na hãtxarã

2 1 Nabucodonosor shanẽ ibuhairai ma 2 ano kainaitiã usha namakĩ
nama betsa betsapa uĩkubainaiwẽ taea datekĩ shinãhairai ana
ushatiruma 2 haskawẽ taea hawẽ nama betsa betsapa hau hawẽ
mukayabu inũ, haskashanai bishiwẽ unanikabu inũ, yushĩ yukanikabu
inũ, unanepabũ hau hawẽ nama yui benũbũ hawẽ tsumabu yunua bushũ
hatu ishũtanabu ha bebũ dasibi mapuabu 3 shanẽ ibu Nabucodonosorĩ
hatu yuikĩ:
—Ẽ usha namakĩ uĩshina hawẽ shinã ẽ tapĩpanã hawẽ datei ẽ bika
teneaii— hatu wa
4 hatũ Siríaco hãtxawẽ unanepabũ hatũ shanẽ ibu yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, habi mĩ hiweyukũkaĩshanaii, hawa beshtekeamarã! Nũ
mĩ dayarurã, harakiri mĩ namashina nuku yuiwe, haskara hawẽ shinã nũ
mia yuikĩ tapĩmairã— akabu
5 shanẽ ibũ hatu kemakĩ yuikĩ:
—Ẽ namashinarã, ma kaĩkaina ẽ hakimaki. Hakia haska namakĩ ẽ
uĩshina hakiri mã ea yuikĩ unãmama matũ yura meshte meshte akĩ
matu txuri washãkanikiki. Ha inũ, matũ hiwe tibi berãtã hanus maspu
washãkanikiki. 6 Hakia namakĩ hawara ẽ uĩshina inũ haska ẽ namakiri
hawẽ pe shinãmati shabakabi mã ea yuiayarã, matu kẽhairawakĩ matu
merabehairawakĩ hamapai sharabu mabu ẽ matu inãkuĩshanaii. Haskawẽ
taeshũ namakĩ hawara ẽ uĩshina unãtã hakiri ea yuikãwẽ— hatu wa
7 ha katxu unanepabu betsã kemakĩ yuikĩ:
—Ẽ shanẽ ibuũ, haska mĩ namashina nuku yuiwe, mĩ nuku yuia haska
mĩ namakĩ uĩshina haska ishanai shabakabi nũ mia yuiairã— akabu
8 shanẽ ibũ ana kemakĩ hatu yuikĩ:
—Ẽ manakuti mã nĩkashuwẽ taeshũ ea manamayukĩ mã ea
nemayukatsis ikaii. Mã ea haska watirurã, ẽ unaiĩ. 9 Habiaskabiakẽ
ẽ namashina mã ea yuiamarã, habias ẽ kupitiwẽ mã nuitapashanaii.

Ẽ shinã betsa ea wamakatsis ikĩ unanumas txani hãtxa ea yuinũ—
iwanã —yuinamekĩ habias mã shinaiĩ. Haska ẽ namashina besti ea
yuitã, hanushũ ha nama ẽ uĩshina haska ishanai mã ea tapĩma nĩkatã ẽ
unãshanaii— hatu wa
10 unanepabũ ana kemakĩ yuikĩ:
—Hawara mĩ unãkatsis ikai mai hirabi anushũ tsuã haskatã haskakiri
mia yuitirumahairaki. Ha dikabi shanẽ ibu betsabu kushipabiakĩ na
mĩ yuka ikai keska huni mukayabu inũ, yushibu yukanikabu inũ, huni
unanepabu haska hatu yukai hãtxaisbumaki. 11 Shanẽ ibuũ, hawara mĩ
yuka ikairã, bikahairaki. Tsuã mia yuitiru hayamahairaki, yushibubũ
besti atiruburã. Hakia haburã, yurabube hiweabumaki— akabu
12 haska waibu hatũ hãtxa nĩkatã sinatahairakĩ Babilônia anu
unanepabu dasibi hau hatu tenanũbũ shanẽ ibuhaira Nabucodonosorĩ
hatu yunua 13 haska hatu banabimakĩ keyutã Daniel inũ hawẽ
haibuaiburi hatube tenanũ ishũ hatu benabaunaibũ

Shanẽ ibuhaira namakĩ uĩshina Danielĩ yuikĩ unãmanikiaki, na hãtxarã

14 unanepabu tenanũ ika shanẽ ibuhaira mekenikabu yununika hawẽ
kena Arioquẽ Daniel betxishũ atxia daewakĩ unãshubira hãtxa beshuniwẽ
hãtxa wakĩ 15 Danielĩ yukakĩ:
—Haskakĩ nukũ shanẽ ibuhairatũ hatu tenãkãwẽ, iwanã, hawaira matu
yunushumẽ?— aka haskawẽ taeshũ hatu akai Arioquẽ Daniel shabakabi
yuikĩ nĩkama 16 habe hãtxakatsis ikaya Nabucodonosor anu Arioquẽ
Daniel iyua hikikaĩ Danielĩ yuikĩ:
—Shanẽ ibuhairatuũ, ea nĩkayuwe. Haska mĩ namashina tapĩtã ẽ mia
yuitiruki. Shaba bestitxai ea heneyuwe— aka haska wa shanẽ ibuhairatũ
nĩkatã:
—Peki— aka 17-18 hanua kaĩkaini hawẽ hiwe anu kai hikishũ Babilônia
anua unanepa betsabube hau nuku tenãyamanũbũ, iwanã, hawẽ
haibuaibu Hananias inũ, Misael inũ, Azarias Danielĩ hatu yuia: “Hau
nuku Deusũ merabewanũ Deus nai anua yukanãkãwẽ”, hatu wa 19 habias
meshu merã uĩmakĩ shanẽ ibũ nama inũ haska ishanai yuiti Deusũ
Daniel unãmakĩ keyukẽ haskawẽ taeshũ nai anua Deus kẽwãkĩ 20 na eska
hãtxawẽ Danielĩ yuikĩ:

“Deusrã, unanepa inũ kushipa hawena hayaki.
Haskawẽ taeshũ Deusũ kena ikibi ika yuikĩ
hau kẽwãkubaĩshanũbũwẽ, hawa heneamarã.
21 Hanu bari tibi uitiã inũ bariãtiã ha tashnimamistunã,
Deusũ besti atiruki.
Haska wamis shũ shanẽ ibu betsa putakĩ nitxĩtã
hawẽ shãtukũ shanẽ ibu betsabu tsaũtiruki.

Unanepabu unãmamiski.
Tsuara tapinika hawaira tapĩmamiski.
22 Hawara tapiã bika huĩti uke merã inũ hawara hunea unãmakĩ
keyumiski.
Hamapai meshu meranua unã keyuikiki.
Shabarã, habia habe ketashameaki.
23 Mĩ ea unanepa wakĩ kushipa waniwẽ taeshũ
ẽ shenipabũ mekenika Deus mĩ miarã,
mia duawakĩ, benimawakĩ ẽ mia kẽwaiĩ.
Haska natiã nũ mia yukashu ikis mĩ ea tapĩmashuki,
hawara shanẽ ibũ shinãkĩ bika teneaikiri nuku unãmakinã”, atã

24 Deus kẽwãkĩ keyutã haska Babilônia anua unanepabu dasibi
tenãkãwẽ, akĩ shanẽ ibuhairatũ Arioque yunushina anu ana uĩ kashũ
Danielĩ Arioque yuikĩ:
—Unanepabu nuku hatu tenãmayamawe. Haska namashina inũ haska
ishanai shabakabi ẽ yuitiruki. Shanẽ ibuhaira bebũ ea iyuwe— aka
25 haska wa shanẽ ibuhaira Nabucodonosor anu Daniel iyushũ ha bebũ
nitxĩshũ yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, Judá enabu mĩ hatu iweni anua na huni betxishũ ẽ mia
iweshunaii. Mĩ namashina inũ haska ishanai hatũ mia unãmaikiaki— aka
26 hanushũ shanẽ ibuhairatũ Daniel hawẽ kena betsa Beltessazar
yukakĩ:
—Haska ẽ namashina inũ haska ishanai mĩ ea yuitirumẽ?— aka
27 Danielĩ kemakĩ yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, hawara mĩ unãkatsis ikai unanepabu inũ, yushĩ
yukamisbu inũ, mukayabu inũ, bebũkiri haskashanai bishiwẽ unanikabu
tsuã haska mia yuitirubumahairaki. 28 Habiaskabiakẽ Deus bestitxai
nai anu hiweatũ hawara hunea unãmamiski. Haskanũbariai mĩ shanẽ
ibuhairakẽ mia unãmashinaki. Mĩ usha namakĩ hawara mĩ uĩshina ẽ mia
unãmaii. 29 Mĩ dakati anu dakashũ mĩ haska wakatsis ikaikiri mĩ shinãkĩ
taewaya hawara hunea unãmamistũ mĩ namaiwẽ mia uĩmashinaki.
30 Ha dikabi na habias mĩ nama hunea eari ea uĩmariashinaki. Haska
ea unanepakĩ yura betsabu ẽ binukĩ taewama hakia mĩ namakĩ uĩshina
haska ishanai ẽ mia unãmanũ Deusũ ea unãmashinaki. Mĩ haska shinaĩ
mia anu hushũ mia uĩmashina ẽ mia haska tapĩmatiruki.
31 Shanẽ ibuũ, mĩ usha namayarã, mia bebũ ha dami huni itsa ewapa
keyatapa txashahaira mese pakea tibi benia nia mĩ uĩshinaki. 32 Ha
damipã bushkarã, mane ouro has pepaki. Hawẽ shutxi inũ hawẽ pũyanã,
mane prata has pepaki. Hawẽ puku nashtu inũ hawẽ kishirã, mane
bronze kushipaki. 33 Hawẽ bikeranã, mane ferro due keska kushipaki.
Hawẽ taerã, mane ferro kushipa inũ mapu bawa kushipa husiaki. 34 Mĩ

shanẽ ibũ haska uiãyã mati keyatapa anua mishki ewapa bestitxai tsuã
hawa mekĩ shutuamabia hamebi tsekei mati anua taramekirãkĩ hawẽ tae
tu akĩ txakãtushia ha dami tĩ iki tureke tureke ikaya 35 hawaira mane
ferro inũ, mapu bawa inũ, mane bronze inũ, mane prata inũ, mane ouro
ibubis tureke tureke iki mishpui keyushinaki, baritiã shekiwã trigo
tsekatã manaũrishũ kata kata aka niwẽ hawẽ shaka sa abaĩkĩ txai bua
hawa hawẽ shaka betsa dakama keskairã. Hakia mishkipã ha dami tu
aka di iki mishpuaya hanubi ha mishki hawẽ shãtukũ ewakauani mati
itamamatã dasibi mai hirabi atxi keyushinaki. Haska mĩ namashinaki, ha
haskarã.
36 Usha namakĩ mĩ uĩshinaki. Haska kaĩshanai mĩ unãkĩ tapinũ ẽ mia
yuiaii. 37 Dami bushka mĩ uĩshinarã, habia mĩ miaki. Hau shanẽ ibu
betsa betsapabũ mia kẽwãkubaĩshanũbũ mia kushipa wakĩ Deus nai
anuatũ mia shanẽ ibuhaira waimawẽ taea shanẽ ibubu betsabu yunukĩ
dasibi hatu binukubaini mĩ shanẽ ibu ewapakũkainaii, 38 hanira yurabu
inũ yuinaka inũ nai anua peiyabu hiwemisbu dasibi Deusũ mia ibu
wamaimashũ mĩ bushkarã, ha dami ouro bushka keska mia uĩmashinaki.
39 Mĩ shanẽ ibukũkaini keyui mawakẽ pe beshmas shanẽ ibu betsa
mina keskama ishanikiki. Ha shanẽ ibu mawariakẽ hawẽ shãtukũ shanẽ
ibu betsa mane bronze keskatũ mai hirabi yunukubaĩshanikiki. 40 Ha
shanẽ ibu mawariakẽ mane ferro kushipa keska shanẽ ibuhaira betsa
hushanikiki. Mane ferro hawẽ mastati ewapa keskatũ ture ture akĩ dasibi
shanẽ ibu betsabu txakabuwashanikiki, hatu binukinã. 41 Shanẽ ibuũ,
ha dami tae dabe inũ hawẽ mekẽ teshpa tibi mapu bawa ture inũ mane
ferro ture husia keska yuiarã, shanẽ ibu bestitxaimatũ yunukubainaibu
yununikabu wakĩ pashkatã mane ferro keska kushipa beshmastũ
yunukubaĩshanikiki, haska mĩ uĩshinarã. 42 Hawẽ tae inũ hawẽ mekẽ
teshpa sharabu mane ferro inũ mapu bawa haya husia keskarã, ha
haska yuiarã, habiatiãri shanẽ ibu kushipa inũ babu ikubaĩshãkanikiki.
43 Mane ferro inũ mapu bawa husia mĩ uĩshina keska hatũ aĩbu bake
bitã habe shanẽ ibube yubakabia ha shanẽ ibu kushipa ikatsi ibiakĩ
yununika betsabu daewakubaĩtirubumawẽ taea haska hatuki dasiama
ishãkanikiki, mane ferro inũ mapu husitiruma keskairã. 44 Ha shanẽ
ibubũ yunukubainaibutiã shanẽ ibubu betsabu keskama nai anu hiwea
Deusũ shanẽ ibu betsa katukĩ yununika kayabi wakẽ tsuã hawẽ shanẽ ibu
maema taskama ikũkaĩshanikiki. Shanẽ ibu betsabũ kushipa keyuaya na
yununika kayabi niti ikama shanẽ ibupakeshanikiki. 45 Ha haska mishkiri
yuiarã, mĩ uiãyã mati keyatapa anua mishki ewapa bestitxai tsuã meshte
meshte akama ibubis tsekekirani mati anua taramekirãkĩ mane ferro
inũ, mane bronze inũ, mapu bawa inũ, mane prata inũ, mane ouro haki
tĩ ikĩ dasibi mishpu wakĩ keyua keskashanai mĩ shanẽ ibuhaira Deus
kushipahairatũ mia unãkĩ mia uĩmashinaki, haska tashninũbariairã.

Mĩ namashina txanimahairaki. Ha inũ, ẽ mia nĩkamakĩ yuiairã,
txanimariki— aka
46 haska wa nĩkatã Daniel bebũ shanẽ ibuhaira Nabucodonosor dãti
iki maiki beti itã hanushũ inãkuĩ inãtã sheni inĩti hau kuashunũbũ hawẽ
tsumabu yunua haska yunua akĩ keyuaibũ 47 Nabucodonosorĩ Daniel yuikĩ:
—Na nama hunea tsuã atiruma ẽ mia hawa unãmakĩ yuiamabia mĩ ea
tapĩmashũwẽ taea txanimahaira matũ mekenika Deus kushipakũkaĩkĩ
yushibubu dasibi binuhairaikiki. Shanẽ ibubu dasibibũ shanẽ iburiki,
hawara hunea hãtxa unãmamisrã— atã
48 hanushũ hatu binumakĩ keyukĩ hau Daniel kẽwãkubaĩshanũbũ
mabu inãkuĩ hawẽrua itxapa inãtã maewã Babilônia mai pakekauana
yununika washũ habetã unanikabu hatũ shanẽ ibu washũ hawẽ dayarubu
dasibi shanẽ ibuhaira Nabucodonosorĩ Daniel hatu binumashĩkẽ
49 hawẽ habuaibu shinãkĩ Danielĩ shanẽ ibuhaira hawẽ haibuaibu hatu
yukashuna maewã Babilônia mai pakekauana anu haburi shanẽ ibu
wamaima hanushũ hatu mekekĩ hau hatu yunukubaĩshanũbũ Sadraque
inũ, Mesaque inũ, Abede-Nego shanẽ ibuhairatũ hatu yunua hanu hawẽ
haibuaibu dayakubainaibũ shanẽ ibũ hiwe ewapa hawẽrua anu shanẽ
ibuhaira merabewamisbube Daniel hari tsaua dayakũkainikiaki.

Mane ouro dami kẽwanibukiaki, na hãtxarã

3 1 Hanushũ hatũ shanẽ ibuhaira inũ hawẽ mekenika yushibubukiri
dasibibu hatu shinãmati dami wakĩ hawẽ keyatapa 27 metro
inũ hawẽ hashpa 2 metro inũ 70 centímetro mane ouro dami watã
hau Babilônia mai pakekauana mapãpa hawẽ kena Dura anu hau
nitxĩshanũbũ shanẽ ibuhaira Nabucodonosorĩ hatu yunua mane dami
pewanikabũ nĩkatã haska hatu yunua akubaĩkĩ ma keyushunabu 2 mai
pakea ewapa shanẽ ibubu tibi inũ, detenamenikabũ shanẽ ibubu tibi inũ,
mai pakea hatiuma província shanẽ ibubu tibi inũ, hatu merabewakĩ hatu
yusĩ pewamisbu tibi inũ, shanẽ ibũ pei mekenikabu tibi inũ, unanepabu
mekenãbu tibi inũ, hamapai sharabu shanẽ ibu beshmas tibibũ ha dami
hatu amaima kẽwãkĩ hau shabakabi wai benũbũ Nabucodonosorĩ hawẽ
tsumabu yunua hatu yuitãshinabu 3 dasibi hatu kenashina ha shanẽ
ibubu beake beakeshina kẽwaĩ besinũ ika ha dami bebũ ma itxai keyuabũ
4 besi taekĩ hatu banabimati huni betsã hui kushipawẽ hatu yuikĩ:
“Yurabu shukuabu tibi anua inũ hãtxa betsa betsapawẽ hãtxamisbu tibi
anua hunibu tibibuũ, pes shũ ea nĩkakãwẽ. 5 Trombeta inũ, teperewe
inũ, buzina inũ, lira inũ, saltério inũ, gaita inũ, mimawati tibi mawaibu
nĩkatã dãti iki beutã mane ouro shanẽ ibuhaira Nabucodonosorĩ hatu
dami wamashina kẽwãkãwẽ. 6 Hamẽ tsuabura ha dami kẽwaĩ mã dãti
iki beutã kẽwãbumakẽ haburã, hawaira txi here hi ikai anu matu
urẽkanikiki. Uĩrakãwẽ”, hatu wa

7 hanu itxai keyuabũ ha mimawati mawaibũ nĩkai dãti iki beutã mane
ouro dami kẽwãkĩ keyuaibũ
8 Caldéia nawabu Judeubuki sinatamis betsa ma hanu hatu pewashuna
haska shinaĩ hatu txitekatsi shanẽ ibuhaira Nabucodonosor bebũ
mapushũ 9 yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, habi mĩ hiweyukũkaĩshanaii, hawa beshtekeamarã! Mĩ
kena hau shinãkubaĩshanũbũwẽ! 10 Mimawati mawaibu dasibibũ nĩkatã
dãti iki beutã mane ouro dami hawaira hau kẽwanũbũ mĩ ma hatu
yunushuki. 11 Tsuabura ikabumakẽ txi here hi ikai anu hau hatu urenũbũ
mĩ hãtxariashuki. 12 Hakia Judeubu betsabu Babilônia mai pakekauana
mekekĩ hau hatu mia yunushũkubaĩshanũbũ mĩ hatu yunuima Sadraque
inũ, Mesaque inũ, Abede-Nego habũ mikiri pe shinãbuma mĩ mekenika
yushibubu kẽwãbuma mane ouro dami mĩ hatu nitxĩmashina habũ hawa
kẽwãbuma nũ uiaiĩ— akabu
13 haska yuiabu nĩkai sinatahairakĩ Sadraque inũ, Mesaque inũ, Abede-
Nego hau iwenũbũ Nabucodonosorĩ hatu yunua hatu itãshũ shanẽ ibu
bebũ hatu nitxiãbu 14 shanẽ ibuhairatũ hatu yukakĩ:
—Ẽ mekenika yushibubu inũ mane ouro dami ẽ hatu yunua ashiãbu
mã kẽwãma ishurã, txanimamẽ? 15 Mimawati mawaibu nĩkakĩ hawaira
mane ouro dami ẽ hatu amashina bebũ dãti iki beutã mã kẽwãtirumẽ,
ikisrã? Hakia mã kẽwãmakẽ na habiatiã txi here hi ikai anu matu
urẽkanikiki. Haska matu waibũ haratura yushinẽ matu mekekĩ
piskumatirumẽ?— hatu wa
16 Sadraque inũ, Mesaque inũ, Abede-Negõ kemakĩ yuikĩ:
—Ha dami kẽwãtikiri nũ mibe haska hãtxa hayamaki. 17 Txi here
hi ikai inũ dasibi mĩ nukũ shanẽ ibũ nuku txakabuwakatsis ikai nukũ
Mekenika Deus nũ kẽwãmistũ nemakĩ nuku binumatiruki. 18 Hakia
nuku merabewamabia shanẽ ibuũ, mianã, uĩrahairawe. Mĩ yushibubu
nũ kẽwãma inũ mane ouro dami bebũ hawa dãti ishũ nũ kẽwãmariki—
akaibuwẽ taea

Txi here hi ikai anua Deusũ hatu merabewa hawa menuama inibukiaki, na hãtxarã

19 haska hãtxa wakĩ yuiabu Nabucodonosorĩ nĩkatã hatuki sinata
txakayamai hawẽ besu tashipe iki keyutã mai kini keru anu txi kuabu
here hi hi ikai anu urẽmisbu anu hatũ beya binumakĩ ana 7ki karu itxapa
napukĩ hau keti wakĩ hi a txakayamanũbũ hatu yunua keti wabu dekeĩ
keyua mesea daka hi hi ikai anu 20 Sadraque inũ, Mesaque inũ, Abede-
Nego tapu manaũrishũ txi anu hau hatu putanũbũ hawẽ detenamenikabu
kushipa datebuma hatu yunua 21 hatũ daya tari hawẽrua saweabu ha
dabe inũ besti huni hatũ mekẽ inũ hatũ tae neashũ manaũrishũ txi
dekẽhaira anu hatu putabu 22 haska shanẽ ibuhairatũ hatu yunuai bebis

hawaira akĩ txi dekẽhaira anu detenamenikabũ hatu putaibu here bubikĩ
hatu besti menukĩ tenãyã 23 hakia mai kini anu Sadraque inũ, Mesaque
inũ, Abede-Nego neashũ putabu kauani txi dekẽhaira anu tĩ ikaibũ
24 hatu haska waibu uinũ ika hawaira Nabucodonosor benikaĩ e ikĩ
hawẽ unanepabũ merabewamisbu yukakĩ:
—Huni dabe inũ besti neashũ txi anu putakãshumẽ?— hatu wa
habũ kemakĩ yuikĩ:
—Haa. Haska wakãshuki— akabu
25 shanẽ ibũ ana hatu yuikĩ:
—Haska wabiakãshukẽ eã uĩkinã, huni dabe inũ dabe neakama txi anu
mapubaunaibu hawa menui txakabuama ẽ uiaiĩ. Ha betsarã, tsuã ha txi
anu ureãma yushibũ huni bake itsaki— ikĩ
26 hãtxakĩ yuikubaini kai, hanu karu kuamisbu kini kesha anu kemashũ
hui kushipawẽ hatu kenakĩ:
—Sadraque inũ, Mesaque inũ, Abede-Nego Deus dasibi binuatũ
tsumabuũ, tashnibirani nenu eanu bekãwẽ— hatu wa, txi here anua ha
dabe inũ besti mapekei kaĩbiranaibũ 27 shanẽ ibuhairatũ merabewanikabu
inũ hawẽ shanẽ ibubu beshmasbũ hatu uinũ ika bei ha dabe inũ besti
anu itxa mapushũ hatũ yura hawa txĩ hatu metsama inũ, hatũ bu hawa
hatu siwakama inũ, hatũ tari hawa menuama ishu uĩkĩ hawa itsa maiai
sheteabumakẽ
28 habiatiãri hawaira Nabucodonosorĩ hatu yuikĩ:
—Sadraque inũ, Mesaque inũ, Abede-Nego hatũ mekenika yushĩ
Deus dasibibũ hau kẽwãkubaĩshanũbũwẽ! Habu mawaki dateama hatũ
mekenika Deus ikũwaĩ hawara yushĩ betsa bebũ dãti ishũ kẽwaĩsbuma
inũ ea ẽ shanẽ ibũ yunuti hãtxa hawa akabumawẽ taeshũ txiwẽ nũ
hatu kupiaya hatũ mekenika Deusũ hawẽ nai tsuma yunukĩ hawẽ
dayarubu txanima txi nemashũkĩ hatu merabewashuki. 29 Natiã haska
hatu merabewashu keska yushĩ betsã haska watirumawẽ taeshũ eã
eskakiri ẽ yunuaii. Yurabu inũ shukuabu betsa betsapa inũ hãtxa
betsa betsapa hawẽ hãtxamisbu anushũ Sadraque inũ, Mesaque inũ,
Abede-Nego hatũ mekenika Deuskiri hãtxa txakabu tsuãra danaĩ shanẽ
ibubũ hawẽ yura bais ashũ meshterabetã hau hatũ hiweri tekekĩ hanus
mãtxĩkubaĩshanũbũwẽ— hatu watã
30 txipu Babilônia mai pakekauana anu shanẽ ibũ ha dabe inũ besti
daya betsa kushipahaira ana hatu inãkĩ yununikiaki.

Nabucodonosor hawẽ shinã benuima hiweyunikiaki, na hãtxarã

4 1 Bari betsatiã dasibibũ hau tapĩshanũbũ Nabucodonosorĩ hatu
banabimakĩ yuikĩ: “Yurabu dasibi inũ shukuabu betsa betsapa tibi
inũ, hãtxa betsa betsapawẽ hãtxamisbu mai hirabi anu hiwebaunabu
hawa nuitapama unanuma mã hiwekubaĩshanũbũ ea ẽ shanẽ ibuhaira

Nabucodonosorĩ matukiri ẽ shinaiĩ. 2-3 Deus pepa dasibi binuatũ haska
betsã atiruma dami itimaska akĩ hawẽ kushipawẽ ea amamis mã
uĩtirubuki. Yurabu hiwei hawenabu pa txakayamai hatu yunui shanẽ
ibukũkaĩshanikiki, hawa beshtekei heneamarã. Haska dami itimaska
betsa betsapa ea ashũkubaini ẽ matu yuikatsis ikai ea nĩkakãwẽ.
4 Ea ẽ Nabucodonosor ẽ hiwe ewapa hawẽruahaira anu unanuma
hiwekũkaini enabube piti inũ mabu pepa ẽ hayawẽ taea benimakũkaini
5 hakia meshu betsatiã ẽ dakati anu daka ẽ usha namaya ha ẽ bika
teneaitũ mesehaira ẽ namapã ea uĩma ẽ datehairaniki. 6 Hanua ẽ nama
unãshũ hau haska hawẽ shinã ea yuinũbũ Babilônia anua unanepabũ
dasibi hau ea yui benũbũ ẽ hatu yunua bushũ hatu ea iyushunabu
7 Babilônia anua mukayabu inũ, yushibubu yukamisbu inũ, unanepabu
inũ, bishiwẽ unãmisbu dasibi bei ea bebũ mapuabu haska ẽ namakiri ẽ
hatu yuia hakia haska hariri yuiti unãbumakẽ 8 atimas eanu Daniel hua,
hawẽ kena betsa Beltessazar ẽ mekenika yushĩ deus keskarã, ha merã
habũ mekenika meribi yushĩ hiweshũ unãmakubaĩmis habũ mekenika
meribi yushinẽ unãmakubaĩmis haya ea nĩkaya eska ẽ nama ẽ yuiniki:
9 ‘Yushibubu yukamisbu shanẽ ibu Beltessazarĩ, Deus meribi yushinẽ mia
unãmakubaĩmiswẽ taeshũ dasibi tsuã unãtirubuma mĩ unã keyuaii, eã ẽ
unanã. Haska ẽ nama ẽ uĩshina ẽ mia yuia nĩkatã haska hariri yuiti ea
yuiwe. 10 Dakashũ namakĩ eska ẽ uĩshina ea yuiniki:

Mai hirabi namakis hi keyatapahaira ẽ uĩshinaki.
11 Ha dukũ yumei hawẽ yura ewapakũkaini keyatapahairai
hawẽ masua nai kuĩ binua
mai hirabi txaihaira anushũ dasibibũ uĩbaũtirubuki.
12 Hawẽ pei hawẽrua inũ
hawẽ bimi mirimahaira dasibi yurabu inũ
yuinakabũ pibiabu teshetiruki.
Hawẽ pei namã yuinaka utatirubu inũ
hawẽ mebi tibi anu isapã na wakubaini
ha hiwẽ dasibibu hiwekubainaibũ
ha hi haskaraya haskaratirubuki.

13 Hakia namakĩ ẽ uĩkubainaya nai tsumã uĩkĩ mekenika nai anua
butushũ 14 hui kushipawẽ yuikĩ:

Ha hi derashũ hawẽ mebi meshte meshte atã
hawẽ pei sirikĩ keyutã hawẽ bimi tsekakĩ keyushũ sa akãwẽ,
hanu yuinaka utamisbu inũ isapã na wamisbu hau tashni
pashanũbũwẽ.
15 Hakia ha mai anu hawẽ buru inũ hawẽ tapũ henekãwẽ.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mane ferro inũ mane bronze dispi txiwetameyawẽ
hawẽ buruki neshashũ bai anu basi mapu anu henekãwẽ.
Penaya tibi basnũmã txa akubaina
yuinakabubetã basi pikubaĩshanikiki.
16 Hawẽ huni kuinẽ shinã bepukĩ betsa watã
yuinakapã shinã keska wa,
na haska hawẽ kupiti txakabuwẽ
7 ano hiweyukũkaĩshanikiki, iwanã,
17 Deus kushipahaira dasibi hatu binuatũ
yurabu tsumashũ tsuara shanẽ ibubu wakatsi ikĩ ibubis katutiruki,
yura shukua betsa anu huni hawauma
hatu shanẽ ibu wamiski,
hatu yunukubaĩti wakinã.
Na kupiti hiweabu dasibibũ
hau tapĩshanũbũ hawẽ nai tsuma meribibu yununiwẽ taeshũ
ha nai tsuma uinikatũ mekenikabũ
nũ mia ma banabimaii,
ea wa ẽ nĩkashinaki.

18 Na eska namakĩ ẽ ea shanẽ ibuhaira Nabucodonosorĩ ẽ uĩshinaki.
Hanira ẽ hatu yunumis anu unanepabu hiweabũ haska hariri
unãbumahairaki. Hakia Deus meribitũ yushĩ kushipa mĩ hayawẽ taeshũ
na nama hawẽ unãmati miã mĩ unaiĩ', haska ikis ea yuiriwe", ẽ wa
19 hanua Daniel hawẽ kena betsa Beltessazar haska yuiai nĩkatã
hawaira hawẽ shinã merã txakabu shinaĩ pes nia datehairai mesei hawa
hãtxakatsis ikamakẽ hakia ea ẽ shanẽ ibuhairatũ yuikĩ: "Beltessazarĩ,
haska ẽ namashina inũ haska hakiri mĩ ea yui keyutiruwẽ dateyamawe.
Haska mĩ shinaĩ ea yuiwe", ẽ wa Beltessazarĩ ea kemakĩ yuikĩ: "Ẽ shanẽ
ibuũ, mĩ nama pemahaira mĩ uĩshina mĩ ea yuimakatsis ikairã, haska
mĩ namashina ikirã, hau miki sinataibu ishanũbũwẽ", itã 20 "Ha hi
mĩ uĩshina ewai ewapai keyatapai nai kuĩ binua mai hirabi txaihaira
anushũ dasibibũ uĩbaũtirubu 21 inũ hawẽ pei hawẽrua inũ hawẽ bimi
mirimahaira dasibibũ pibaũtirubu hanu yuinaka utamisbu inũ hawẽ
mebi tibi anu isapã na wamisburã, 22 haskarã, shanẽ ibuũ, ha hi keskarã,
habia mĩ miaki, ewai mĩ ma kushipahairairã. Hatu detekubaĩkĩ hatũ
mae tibi atxikubaĩkĩ nai kuĩ mĩ binua keskaki. Hanira mai hirabi anu
mĩ hatu yunumisrã, haki. 23 Ha inũ, mĩ uiãyã nai tsumã uĩkĩ mekenika
nai anua butushũ yuikĩ: 'Ha hi derakĩ di ashũ txakabuwakĩ keyukãwẽ.
Hakia ha mai anu hawẽ buru inũ hawẽ tapũ henekãwẽ. Mane ferro inũ
mane bronze dispi txiwetameyawẽ hawẽ buruki neshatã basi bai anu
henekãwẽ, penaya tibi basnũmã txa akubaina yuinakabubetã 7 ano basi
pikubaĩshanai haska yuiarã. 24 Na haska keska mĩ ikũkaĩshanai keska

wakĩ mia pewakatsi ikĩ Deus kushipa dasibi hatu binuatũ na kupitiwẽ
mia akatsi ma mia yunuaki. 25 Mĩ shanẽ ibubiakẽ txai tari yurabu
pashkatã mĩ hiwenũ mia nitxiãbu inabube hiweshũ ina awa keskakĩ basi
mĩ pikubaĩshanaii, basnũmã mĩ yura txa akubainarã. Deus kushipahaira
dasibi hatu binua yurabũ shanẽ ibu hatũ tsuara shanẽ ibu wakatsis ikĩ
hatu betxipaikĩ katumis mĩ tapĩriama yuinaka keskai 7 ano hiwekũkaĩkĩ
atimas tapĩtã mĩ unãshanaii. 26 Hawẽ buru inũ hawẽ tapũ mai anu
hau henenũbũ hatu yunuaya Deus besti kushipa kayabi haya unãtã
txĩtũkirã mĩ ana shanẽ ibuhaira ikũkaĩshanaii', haska Deus kushipakiri
unainã. 27 Haskawẽ taeshũ shanẽ ibuũ, ẽ hãtxa mĩ ea txibãtirumẽkaĩ,
ea nĩkawe. Ana nĩkaismama pepas akubaĩwẽ. Mĩ txakabu henekubaini
nuitapaibuwẽ nuikũkaĩshãwẽ. Haska wakubaini unanuma hiwei mĩ
mabuyapakeshanimẽkaĩ, mia kupiamarã", anikiaki.
28 Shanẽ ibuhaira Nabucodonosor Danielĩ banabimaima keska akĩ
habias Deusũ kupikubainikiaki, hawa kaneamarã. 29 Hanua ano bestitxai
kaya Babilônia anu hawẽ hiwe hawẽrua keyatapahaira masapa anu
nikaũkĩ uĩbauni ibubis kẽkĩ hawẽ merabewanikabu Nabucodonosorĩ
30 hatu yuikĩ: "Babilônia mae ewapahaira hawẽrua uĩkãwẽ. Ẽ maewã
uĩkĩ ẽ kushipa hau shinãkubaĩshanũbũ shanẽ ibukĩ nenushũ ẽ
hatu yunukubainũ, iwanã, na maewã hawẽrua ẽ kushipawẽ ẽ hatu
amakubainimaki", hatu wai
31 hãtxai heneriamakẽ nai anua hãtxa tashnikĩ yuikĩ: "Shanẽ ibu
Nabucodonosorĩ, eskaki, nĩkawe. Mĩ shanẽ ibumisrã, ana minamaki.
32 Tari mĩ benãta hiwenũ minabũ mia nitxĩshãkanikiki. Inabube hiweshũ
ina awa keskakĩ basi mĩ pikubaĩshanaii. Deus kushipahaira dasibi hatu
binuatũ yurabu shukuabu tibi manibaunabu yunukĩ tsuabura shanẽ
ibu wakatsi ikĩ ibubis katutiru mĩ tapĩriama yuinaka keska 7 ano
hiwekũkaĩkĩ atimas tapĩtã mĩ unãshanaii", akaya
33 hawaira haska yuima keska hawẽ kupiti banabimaima taekaĩkĩ hawẽ
shinã yuinakapã shinã keska wawẽ taeshũ hawenabũ Nabucodonosor
putakĩ nitxiãbu ina awa keskakĩ basi pikubaini basnũmã hawẽ yura txa
akubaina, hawẽ bu inũ hawẽ mẽtsis ewai txaihairai tete pei inũ hawẽ
hũtsis keskanikiaki.

Atimas Deus kayabi Nabucodonosorĩ nĩkatã txanima ikũwãkĩ taewabainikiaki, na hãtxarã

34 Nabucodonosorĩ ana yuikĩ: "Deusũ ea kupini hanu ea menekĩ dasibi
ea betsa waya ea Nabucodonosor naiuri teskãtã ẽ uiãyã ẽ shinã pepa ana
eki hikimakĩ kaya waya Deus kushipa hatu binu keyua hiwei ikibi ika eã
duawakĩ kẽwãkĩ yuikĩ:

'Yurabu hiwea pakubainaibu

Deus shanẽ ibukũkaĩkĩ
hawẽ kushipawẽ hatu yunukubaĩshanikiki,
hawa beshtekei heneamarã.
35 Ha bebũ mai hirabi anu hiwebaunabu hawaubumaki,
hawa kushipa hayabumarã.
Nai anu inũ mai anu hawẽ shinanẽ haska shinaĩ besti aki hiwemiski.
Tsuãra hawẽ kushipa nemakĩ yuikĩ:
Mĩ haska wai ikai? akĩ tsuã yukatirumaki', itã,

36 Habiatiãri ẽ shinã pepa ana eki hiki keyuaya enabu ewẽ benimai ana eki dasishũ dasibibũ hau ea pe shinãkubaĩshanũbũ ẽ hãtxa nĩkakĩ ikũwaĩbuwẽ taea shanẽ ibuhairai ẽ ana taekainimaki. Ẽ yusinã merabenanikabu inũ ẽ shanẽ ibu beshmasbũ ea benai beshũ enabu Caldéia nawabu dasibi ẽ ana hatu yunukubaĩshanũ ea ana nĩkakĩ taewabainimabuki, ha dukũ ẽ kushipani keskama ana kushipa binuawẽ yunukubainirã.
37 Ibubis kẽkubainaibu hatu nese wakĩ pepa wamis inũ txanima akubaĩmiswẽ taeshũ nai anu shanẽ ibu Deus duawakĩ hawẽ hãtxa nĩkakĩ ea ẽ Nabucodonosorĩ pepawakĩ shabakabi ẽ kẽwãkubainaii", hatu wani unanuma hiwekũkaini mawanikiaki.

Shanẽ ibuhaira Belsazarĩ hatu pimakĩ hatu besimanikiaki, na hãtxarã

5 1 Bari itxapa ma kaya Babilônia shanẽ ibuhaira betsa Belsazarĩ hatu pimakĩ hatu besimanũ, iwanã, 1.000 hawenabu yununika shanẽ ibubu shukua tibi anua hau benũbũ hatu yunua bukubaũkĩ hatu yuikubaũtãshinabu dasibi ma bei keyushĩshũ shanẽ ibu hatubetã pikĩ uva vinho itxapa akubaĩkĩ 2-3 shanẽ ibuhaira ma paeã benimakĩ Jerusalém Templo anua mane ouro inũ mane prata kẽtxa itxapa hawẽ hutxi Nabucodonosorĩ hatu bemani hau bitãshũ haki vinho hatu amabaunũbũ Belsazarĩ hawẽ dayarubu yunua bushũ kẽtxa dasibi itxawatãshũ shanẽ ibuhaira inũ, hawẽ aĩbuaibu inũ, hawẽ nãtakea aĩbuaibu inũ, dasibi habetã piaibũ Jerusalém Templo anua kẽtxa benibuwẽ vinho aki 4 paẽshũ hatũ yushibu ouro inũ, prata inũ, bronze inũ, ferro inũ, hi inũ, nẽkati dami wanibu kẽwaĩbũ
5 habiatiãri hunĩ mekẽ besti tashnishũ kene petxiuri bĩ dekuabu tsaua shabakã dĩtu kene hushupa anu kenekĩ taewaya ha mekẽ besti shanẽ ibuhaira Belsazarĩ uĩ 6 datei besu hushuhairatã hawẽ yura hirabi saki saki ikĩ 7 bis bis ikĩ Babilônia anu yushĩ yukamisbu inũ, unanepabu inũ, bishiwẽ unãmisbu hatu kena beabu kene metukĩ hatu yuikĩ:
—Ha kene tsuãra yuikĩ unãtã hariri hãtxa yuia mã ea tapĩmarã, shanẽ ibũ tari tashi hushinipa sawemashũ ouro mane teumatã shanẽ ibui ea katxu tsaumis anu ha dabe inũ besti shãtukũ yunui tsaumisbu anu ẽ tsaũshanaii— hatu wa

8 unanepabu shanẽ ibu dayashũmisbũ dasibi hikibirã hakia ha dĩtu
kene hushupa anu hawara kenea unãtã hariri yuibaĩti tsuã shanẽ ibu
tapĩmatirubumawẽ 9 taea shanẽ ibuhaira Belsazar ana datehairai hawẽ
besu hushui keyukẽ hawẽ yununikabũ uĩ hawawẽ haska watima ikaibũ
10 shanẽ ibuhaira inũ habetã piaibu bibiski ikaibũ shanẽ ibũ ewã nĩkatã
hikikirã yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, habi mĩ hiweyukũkaĩshanaii, hawa beshtekeamarã!
Haskaira hawẽ datei besu hushua dakayamawe. 11 Hanu mĩ yunu keyumis
anu huni betsa Deus meribitũ yushinẽ unãmakubaĩmis mĩ huni hayaki.
Mĩ hutxi hiwea shanẽ ibuaitiã yushibubu keska hawẽ shinã hawa hunema
shabakabi inũ tapinika inũ unanepakĩ ha hunĩ hatu unãshũkubainiki.
Haskawẽ taeshũ nukunabu mukayabu inũ, yushĩ yukamisbu inũ,
unanepabu inũ, bishiwẽ unãmisbu hatu mekei hau shanẽ ibukũkaĩshanũ
mĩ hutxi shanẽ ibuhaira Nabucodonosorĩ ha huni katuniki, 12 hawẽ
kena Danielbiakẽ kena betsa wakĩ Beltessazar wanirã. Hawara namabu
hakiri unãtiru inũ, hunea hãtxa hatu unãmakĩ yusĩtiru inũ, hawara
itimaskabiakẽ pewatiru shinã shabakabi hawaira tapĩkĩ unãmamis yushĩ
haya ikũkainiki. Daniel menã kenariwe. Ha hushũ ha dĩtu kene hushupa
anu hawara kene nea haska yuitikiri mia unãmashanikiki— aka
13 hawẽ ewã hãtxa nĩkatã hau Daniel iweshunũbũ Belsazarĩ hatu yunua
Daniel iweshunabu shanẽ ibuhaira bebũ nia Belsazarĩ yukakĩ:
—Judá enabu atxitã Jerusalém anua ẽ hutxi Nabucodonosorĩ hatube
mia iwenirã, mĩ habiamẽ, Danielrã? 14 Mikiri ea yuikinã, Deusũ Yushĩ
kushipa mĩ haya mĩ shinã shabakabihaira inũ, hawaira tapinika inũ,
mĩ unanepakiaki. 15 Eskawẽ taeshũ ẽ shanẽ ibuai anua enabu huni
unanepahairabu ẽ hatu kena beshũ na kene unãkĩ betsã ea hawa
yuiamahaira ikãshuki, ha hãtxa unãkĩ tapiãmarã. 16 Habiaskabiakẽ hunea
hãtxa hatu unãmakĩ hawara itimaskabiakẽ mĩ pewatiru mikiri yuiaibu ẽ
nĩkashuki. Ha dĩtu kene hushupaki kene nea yuikĩ unãtã hariri yuitikiri
mĩ ea yuĩkĩ unãmaya shanẽ ibũ tari tashi hushinipa sawemakĩ ouro teuti
sawematã dabe inũ besti shanẽ ibũ yunui tsaumis anu ebe ẽ mia tsaũkĩ
shanẽ ibu washanaii— aka
17 hanushũ Danielĩ kemakĩ yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, mĩ ea haska inãkuĩ yuiairã, huni betsa inãtã ashãwẽ, mĩ
hiwe pepa anu shanẽ ibumakinã. Hakia eanã, ha dĩtu kene hushupa anu
kene nea unãtã hariri yuia ẽ mia unãmaii.
18 Ẽ mia yuishunai ea nĩkawe. Hawẽ hãtxa nĩkakĩ dasibibũ hau hawẽ
kena unãkubaĩshanũbũ mĩ hutxi Nabucodonosor kushipa wakĩ Deus
kushipa dasibi hatu binuatũ shanẽ ibuhaira wanishũ duawakubainiki.
19 Hawẽ kushipa Deusũ ma inãniwẽ taea yurabu shukuabu tibi inũ hãtxa
betsa betsapawẽ hãtxamisbu mĩ hutxi bebunua datei saki saki ipaunibuki.
Tsuabura tenãkatsi ikĩ tenãkubainiki. Tsuabura hau hiweyunũbũ mĩ

hutxĩ hatu henekubainiki. Betsa betsapa shanẽ ibu wakubaĩkĩ betsa
betsapa hatu nuitapa wakĩ hatu babu wakubainiki. 20 Hakia ibubis keĩ:
“Ea besti pe shanẽ ibui ẽ kushipahairakũkainaii”, iki huĩti kushitã keaĩwẽ
taeshũ hawẽ shanẽ ibũ kushipa inũ hawẽ pepa dasibi Deusũ mebiã 21 hau
tari hiweyukũkaĩshanũ nitxiãbu dami betsai yuinaka keskai jumento
inamabe hiweshũ ina awa keskakĩ basi pikubaini basnũmã hawẽ yura
txa akubaina Deus kushipahaira dasibi hatu binuatũ yurabũ shanẽ ibu
hatũ tsuara shanẽ ibu wakatsis ikĩ hatu betxipaikĩ katumis tapĩriama
yuinaka keskai hiwekũkaĩkĩ atimas mĩ hutxĩ tapĩkĩ unaniki. 22 Shanẽ
ibuhaira Belsazarĩ, mĩ hawẽ babã mĩ hutxi haskani unãbiai ibubis miari
keĩ mĩ pe hiweamaki. 23 Hakia nai anua Senhor Deuski kashekĩ hawẽ
Templo anua hawẽ kẽwãti kẽtxa itxapa hau bitanũbũ mĩ hatu yunua
bitãshũ ha besiaibubetã Senhor Deusũ kẽtxawẽ uva vinho akubaĩkĩ matũ
dami yushĩ ouro inũ, prata inũ, bronze inũ, ferro inũ, hi inũ, nẽkati
dami itxapa wanibu habũ hawa uiãbuma inũ, hawa nĩkabuma inũ, hawa
unãbumahaira mĩ hatu kẽwãmashuki. Hakia betsarã, Deusũ besti mia
hiwemakubaĩkĩ dasibi mĩ hiwea mia tsuma keyubia mĩ ha kẽwaĩsmaki.
24-25 Haskawẽ taeshũ ha hunĩ hawẽ mekẽ bestiwẽ na hãtxa MENE, MENE,
TEQUEL inũ PARSIM kene netanã, Deusũ yunuaki. 26 Na haska hãtxa
yuiarã, eska yuiaki. Mia yuishunũ nĩkawe. Ha MENE hãtxarã, mĩ shanẽ
ibukũkainai shaba tibi mia tanashũ hanu mĩ mawashanai Deusũ ma mia
unaĩkiki. 27 Ha TEQUEL hãtxarã, Deusũ hawẽ tanatiwẽ mĩ shãkama mia
tanairã, mĩ hawa pemaki. 28 Ha PERES hãtxarã, hanu mĩ shanẽ ibukĩ hatu
yunubaunairã, Deusũ pashkatã namakis Média nawabu inãkĩ namakis
Pérsia nawabu hatu ibuwamashanikiki— aka
29 habiatiãri shanẽ ibuhaira hakiri txakabu yuibia shanẽ ibũ tari tashi
hushinipa Daniel sawemashũ ouro teuti sawemakĩ teumatã Belsazarĩ
dasibibu hatu yuikĩ:
—Dabe inũ besti shanẽ ibũ yunui tsaumis shãtukũ Daniel ma ebe
tsauikiki, shanẽ ibu yununikairã— akĩ Babilônia hirabi anu hau hatu
yuibaunũbũ hatu yunua
30 habias meshu merã Média nawabu detenamenikabu maewã Babilônia
anu hikishũ Caldéia nawa shanẽ ibuhaira Belsazar tenãtã 31 Babilônia
anu Média nawa shanẽ ibu Dario shanẽ ibuhairai taekainikiaki, 62 ano
hayarã.

Mai kini merã inu betsa leão pubẽ hiweabu anu Daniel mistunibukiaki, na hãtxarã

6 1 Hanu hatu yunubaunai anu hau ha shanẽ ibu beshmaskĩ hatũ
mai pakea hau mekekubaĩshanũbũ 120 yununikabu shanẽ ibu
Dariõ hatu katutã 2 hanushũ mai pakea yununikabu hau habũ hatu uĩkĩ
pewashũkubainũbũ haskawẽ taeshũ hawẽ shanẽ ibu benui txakabukatsi

ikama 3 shanẽ ibubu betsabu hatu binuabu hatu katuriatã hanua
shanẽ ibu pewanika betsa Daniel ikũkaini 3 unanepahairaiwẽ taeshũ
dayakĩ ha shanẽ ibu dabe betsa inũ yununikabu beshmasbu dasibi hatu
binuaiwẽ taeshũ shanẽ ibuhaira Dariõ shinãkĩ: “Ea katxu Daniel shanẽ
ibuhaira ẽ watirumẽkaĩ”, ikaya 4 haska shinaĩ hãtxai unãtã Daniel
danãkĩ: “Danielkiri mĩ shinainã, dayai peismaki”, iwanã, shanẽ ibuhaira
yuikatsi ikĩ ha shanẽ ibu beshmas dabe inũ yununikabũ Daniel daya
txakai benaibũ hakia Daniel huni pepawẽ taeshũ hawa yunu txakai
betxiabumawẽ taeshũ shanẽ ibuhaira Dario Danielkiri hawa txakabu
yuiabumabiakẽ 5 habiaskabiakẽ Danielki sinatakĩ danaĩ yuinamei:
“Daniel dayai hawa txakabu hayamawẽ taeshũ nũ ha atirumaki. Hakia
hawẽ mekenika Deus kẽwãkubainaiwẽ taeshũ nũ Daniel ha atiruki,
txakabuwakinã” ika

6 shanẽ ibuhaira Dariobe hãtxai ha shanẽ ibu dabe uĩkĩ pewanika inũ
yununikabu itxapa bui ha bebũ mapushũ yuikĩ:

“Shanẽ ibuũ, habi mĩ hiweyukũkaĩshanaii, hawa beshtekeamarã!
7 Shanẽ ibu beshmasbu inũ, maewã yununikabu inũ, mia
merabewanikabu inũ, mia dayashũmisbu nũ itxashũ shinãshinaki. Mĩ
shanẽ ibuhairatũ yunuti bena mĩ yunutiru nuku dasibibũ eska nũ shinaiĩ.
30 shaba kaya hamapai yushĩ inũ deus inũ hunĩ hawẽ merabewati tsuã
yukatirumaki. Kẽwãkĩ mia besti hau yukakubaĩshanũbũwẽ. Tsuabũra mĩ
yunuti hãtxa nĩkakĩ mia akabumakẽ mai kini merã inu betsa leão pubẽ
hiweabu anu hau hatu urẽshanũbũwẽ. 8 Nukũ hãtxa mĩ betxipaiairã,
haska hatu yunuwe. Média nawabu inũ Pérsia nawabũ beya tsuã tere akĩ
keyutiruma txibãkĩ mĩ yunuti hãtxa mia keneshunabu mĩ kena kenekĩ
mestẽwãwẽ, hau tsuã betsa wayamashanunã”, akabu

9 haska wabu nĩkatã hatu yunua ma keneshunabu hatu bebũshũ hawẽ
kena shanẽ ibuhaira Dariõ kenekĩ mestẽwãkĩ hatu bisha bisha ashuã
10 hawẽ yunuti hãtxa bena hawẽ kena kenekĩ Dariõ ma mestẽwãshina
Daniel nĩkatã hawẽ hiwe anu kai hikishũ hanu ushamis dĩtu anu
Jerusalémkiri uiã shui bepẽ keyutã shaba tibi dabe inũ bestiki Deusbe
haskakũkaĩmis keskai hãtxanũ ika dãti ishũ hawẽ huiwẽ kẽwãkĩ Deusũ
merabewati yukakĩ taewaya 11 habiatiãri Danielĩ hiwe anu hatiri shanẽ
ibubu hikibaĩ hawẽ huiwẽ kẽwãkĩ Deusũ hau merabewanũ Danielĩ yukai
nĩkatã 12 tashnibaini hawẽ yunuti hãtxakiri Dariobe hãtxanũ ika bushũ
ha bebũ mapushũ yuikĩ:

—30 shaba kaya hamapai yushĩ inũ, deus inũ, hunĩ hawẽ merabewati
tsuã yukatirumaki. Kẽwãkĩ mia besti hau yukakubaĩshanũbũwẽ.
Tsuabũra mĩ yunuti hãtxa nĩkabuma mai kini merã leão pubẽ hiweabu
anu hau hatu urẽshanũbũwẽ, akĩ mĩ haska hatu dasibi banabimashinaki,
txanimamẽ?— akabu

hatu kemakĩ Dariõ yuikĩ:

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

—Habiaskaki. Média nawabu inũ Pérsia nawabũ beya tsuã tere akĩ
keyutiruma txibãkĩ ẽ yunuti hãtxa hau akĩ keyukubaĩshanũbũwẽ— hatu
wa
13 hanushũ ana yuikĩ:
—Judá enabu Jerusalém anua hatu iwenibu betsa Daniel miki mesekĩ
mĩ hãtxa nĩkama inũ mĩ yunuti hãtxa mĩ hatu banabimashina hawa
nĩkamariki. Hawẽ mekenika Deusũ hau merabewanũ shaba tibi yukamis
uĩkĩ nũ nĩkashuki— akabu
14 haska nĩkatã huĩti nishmahairai: “Daniel hau mawayamanũ hawawẽ
ẽ merabewatirumẽ? pashawakinã”, ikĩ Dariõ benabaũkĩ bari hikiriama
hawẽ yunuti hãtxa keneshinabu maewakatsis ikĩ Dariõ bika teneaya
15 hakia ha habias yununikabu ana beshũ ha bebũ mapubaũshũ Dario
yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, Média nawabu inũ Pérsia nawabũ beya txibãkĩ hawẽ
nemati inũ hawẽ yunuti hãtxa kenea nĩkama mĩ kenekĩ mestẽwãmis tsuã
tere akĩ keyutirumaki, mĩ unãhairairã— akabu
16 hatũ hãtxa nĩkatã hau Daniel itãshũ hau mai kini merã inu betsa leão
pubẽ hiweabu anu hau urenũbũ Dariõ hatu yunua Daniel putariabuma
Dariõ Daniel yuikĩ:
—Mĩ mekenika Deus txĩtuãma nĩkakĩ mĩ kẽwãkubainaitũ hau mia
mekenũwẽ, mĩ debuyamanunã— akaya
17 leão pubẽ anu Daniel ureãbu mishki sapa ewapa beshũ ha kini
bepukĩ Daniel kupiti tsuã betsã bepẽtiruma wakĩ bĩ dekua txabai tuis tuis
ikaiwẽ buyatã hawẽ meitxikiti keneyãwẽ Dariõ tsamiã shanẽ ibu beshmas
dabetũ habiaskari wanibuki, mishki bepeãbu unãti shara wakinã.
18 Hanua hawẽ hiwe ewapa hawẽrua anu shanẽ ibuhaira Dario ka hawa
piama samakei mimawaibu nĩkakatsi ikama hawẽ dakatiki daka meshu
txaitanai Danielkiri shinaĩ ushama ishĩ 19 penamahaira shabakiranaya
bututã mai kini merã leão hiweabu anu hawaira kaĩ 20 haki kemashũ
kasha teneshũ Daniel kenakĩ yuikĩ:
—Daniel, Deus hiweatũ dayaruũ, mĩ mekenika Deus txĩtuãma
nĩkakĩ mĩ kẽwãkubainaitũ leão pubẽbu anu mia urẽbiabũ nemakĩ mia
mekeshinamẽ?— aka
21 kini uke merãshũ Daniel benimakĩ hui kushipawẽ kemakĩ yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, habi mĩ hiweyukũkaĩshanaii, hawa beshtekeamarã!
22 Hawẽ nai tsuma ẽ mekenika Deusũ yunua hau ea txakabuwayamanũbũ
leão pubẽbu hatu nemakĩ hatũ kesha bepua ea hawa meama ishiãbuki.
Kanekĩ mikiri ẽ hawa txakabuwama ishiã Deusũ unaĩkiki— aka
23 haskawẽ taea benimahairakĩ kini meranua dispiwẽ hau Daniel
mapemanũbũ shanẽ ibuhaira Dariõ hatu yunua ma mapemabu hawẽ
mekenika Deus ikũhairawaiwẽ taeshũ hawa piama tsua uĩsisma uiaĩbũ
24 hanushũ ha katxu habũ Danielki txakabuwati shinãshinabu hau hatu

itanũbũ Dariõ hatu yunua ha hunibu inũ, hatũ aĩ inũ, hatũ bakebu hatu
itãshũ leão pubẽ anu hau hatu urenũbũ hatu yunua hatu urẽ urẽ akabu
tĩ iriabuma leão ishtxukirã atxishũ hatũ sheta inũ hatũ mẽtsiswẽ hatu
hashkakĩ tseka tseka ashũ pikĩ keyuaibũ
25 hanushũ yurabu dasibi inũ nawa shukuabu betsa betsapa tibi
inũ hãtxa betsa betsapawẽ hãtxamisbu mai hirabi anu hawẽ yunuti
hãtxa hatu bumakĩ shanẽ ibuhaira Dariõ hatu kenemakĩ yuikĩ: “Hawa
nuitapama unanuma hiwei mã mabuyakũkaĩshanũ haska ẽ matukiri
shinaiĩ. 26 Hanira ẽ hatu yunubaũmis anushũ Danielĩ mekenika Deus
hawa danãma hau haki mesekĩ unãkubaĩshanũbũ matu dasibi ẽ hãtxa ẽ
matu yunuaii.

Danielĩ mekenika Deus hiweaki, ikibi ikarã.
Shanẽ ibukũkainai tsuã keyukĩ yamawatirumaki,
hawẽ kushipa hawa keyutirumarã.
27 Txakabu anua kaĩmakĩ tsuabura mekekĩ piskumatiruki.
Nai anua inũ mai anua dami atimaska akĩ hatu uĩmamiski.
Leão pubenẽ mẽtsis nemakĩ Daniel mekekĩ piskumashinaki”,
atã dasibibu anu hatu buma akeakenikiaki.
28 Dario shanẽ ibukũkaini inũ txipu Pérsia nawa Ciro shanẽ
ibukũkaĩriaitiã shanẽ ibu ha katxu Daniel warianikiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

JOEL

Hawẽ unãmati hãtxaki

Deusũ hãtxa yuishunika Joelĩ na una kenekĩ Judá enabu ashũkinã, 800 ano Jesus Cristo huriamatiã anikiaki. Hatũ txakabu henetã shinã betsa watã hau Deusũ hãtxa nĩkakubainũbũ hatu yusinikiaki. Ha inũ, nawa shukuabu tibi hiwebaunabu Deusũ hawẽ Yushĩ hatu inãshanaikiriri keneniki.

Mibã shinĩ txakabu wakĩ yamawashanikiaki, na hãtxarã

1 1 Petuelĩ huni bake ẽ Joel na kaka Senhor Deusũ ea hatu yusĩmaniki.

2 Anibu unanepabu inũ nukũ mai pakea anu mã dasibi hiwebaunabuũ,
na hãtxa ẽ matu yuiai nĩka peirawakãwẽ.
Na txakabu haska huai tenekĩ mã memis keskama ma hayaki.
Habias matũ epabu inũ matũ shenipabũ haska ikai uiãma
ipaunibuki.
3 Haska ẽ matu yuiai natiã ikairã,
matũ bakebu dukũ hatu yuikubaĩkãwẽ.
Hanushũ habũri hatũ bakebu haska mã tenekubaini
hau matukiri yuiriakubaĩshanũbũwẽ.
Hanushũ txipu hatũ bakeri kaĩriaiburi
hau habias hatu yui heneyamanũbarinũbũwẽ.
4 Shini beshũ yunu inũ,
basi inũ, mibã sharabu pei pikĩ keyukĩ henebainaibũ
hatiri shini betsa ana bekĩ
ha teshe wabaĩshinabu keyuhairakĩ ma yamawashinabuki.

5 Mã paenawãbuũ, bestẽtã uĩkãwẽ.
Uva bimi hene ma pema pema akaibu
matu mebĩshanaibuwẽ taea
vinho anikabuũ, kasharikãwẽ.
6 Detenamenikabu kushipa mirima keska

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

shiniwanã, inu betsa leão bene sheta keska inũ
leão yushã makushpia keskayatũ
dasibi ẽ mai pakea hirabi ma atxi keyuabuki.
7 Nukũ uva bai nishi txakabuwakĩ keyukĩ
nukũ mibã hi figueira senu senu akĩ
hawẽ pei inũ hawẽ bitxi daxpikĩ
hawẽ mebi metash wakĩ
hushu datãbaĩshinabuki.
8 Hamẽ betsarã, beneyakatsi habe yubakaima ma mawakẽ
nui tari besha sawea bis bis iki
kashakũkaini keskai
9 ẽ kẽwãti hiwe Templo anushũ Senhor Deus kẽwãkĩ
inãkuĩti shekiwã trigo duru inũ
uva vinho ana hayamawẽ taea
nukunabu Deusbe nuku hãtxashunikabu ma kashakubaĩkanikiki.
10 Yunu bai dasibi hawa hayama shaba besti dakaki,
mai besti pes daka kashai keskarã.
Shekiwã trigo shiniwanẽ pikĩ ma keyukĩ benuabuki.
Uva nishi bana ma shanai keyuaki,
hawa betsa taska besheamarã.
Oliva hi pei dasibi ma pashĩ keyua dakariaki.
11 Mã dayakapa bai anu dayanikabuũ,
matũ uva bana inũ matũ shekiwã trigo inũ cevada bai anu
mã banamis matũ mibã dasibi
ma benui keyukẽ
mã hania ana tsekatimawẽ taea
punu nuka kashakubaĩkãwẽ.
12 Uva nishi dasibi shanai keyua
figueira mibã hi shanai hawẽ pei niri iki keyui
hawẽ bimi ma benuaki.
Bimi batapa maçã inũ, banĩ inũ,
bimi betsa bai anua hi bimiya dasibi
ma shanai keyuawẽ taea
haska keskariai yura dasibibũ hatũ benima pae
ma benukĩ keyuriabuki.
13 Matu mã nukunabu Deusbe hãtxashunikabuũ,
Senhor Deus kẽwãti hiwe Templo anu dayakĩ
shekiwã trigo duru inũ
uva vinhowẽ nukũ mekenika Deus
hawẽ txi tapu anushũ
mã ana inãkuĩtirubumaki.
Haskawẽ taea matũ tari pepa pekatã

nui tari besha sawetã
nuitxakayamai kasharikubaĩkãwẽ.

14 Anibu unanepabu inũ
nukũ mai pakea anu hiwebaunabu hatu yuikãwẽ.
Nukũ mekenika Senhor Deus kẽwãti hiwe Templo hemaĩtĩ anu itxatã
samakekĩ hanushũ merabe Senhor Deus yukashãkãwẽ.
15 Ma pemahaira huaya nũ peirakãwã!
Senhor Deusũ hanu kupishanai ma kemaikiki.
Shaba mesehairatiã nuku dasibibu unãti wakĩ
kushipa dasibi binu keyuatũ
hawẽ kupitiwẽ yamawabaũshanikiki.
16 Nukũ berubi nukũ piti dasibi nuku mebiaĩbũ
nukũ mekenika Deus kẽwãti Templo hemaĩtĩ anua
hawa benimati hayama ma keyukũkainikiki.
17 Mai sheshakĩ kerãwãbaĩshũ
ha shekiwã trigo heshe banakĩ sa abiabu
beneama mawai benui keyuaya
hanu aruti dĩtu tibi di akĩ ma keyuabuki.
18 Hamẽ ina awã hatũ basi benai maã maã ikaibũ
habiaskariai txashuwã shukuabu mawakubaĩkanikiki.

19 Senhor Deusuũ, pemakĩ hui kushipawẽ mĩ merabe ẽ mia yukaii.
Hanu tsua hiweabuma anua basi inũ
nukũ bai anua txiwẽ hi kuakĩ ma keyuabuki.
20 Ha dikabi pashku ma netsui tashkai keyukẽ
txiwẽ hatũ basi menui keyukẽ
yuinaka inabumã mia yukariakanikiki,
hau mĩ hatu merabewanunã.

Shinibube Senhor Deus hushanikiaki, na hãtxarã

2 1-2 Tsuãra Mati Sião anushũ trombeta mawakĩ txã txã akĩ
Senhor Deusũ mati meribi anushũ
mese huaikiri hawẽ unãmati hatu banabimakãwẽ.
Senhor Deusũ hatu kupiaitiã
nai kuĩ meshupa inũ nai kuĩ uta
shabatiã meshua yamea dakashanai
ma kemaiwẽ taea
Judá mai pakea anu hiwebaunabu dasibi datei saki saki
ishãkanikiki.
Detenamenikabu kushipahaira mirima mati matipa anu
bebirã bebirani

ma penai shabakiranai keska
dasibi nati ikabu uĩshãkanikiki.
Haskaibu uatiã tsuã uiãma inibu inũ
ana haska kaiaĩ unuri ana uiãma ishãkanikiki,
ana ha keska betsa tashniama ishanairã.
3 Hanua shini txi keska nukuriabuma
mai pepa anu mibã hawẽrua dakakẽ
txi here hi hi ikai keska
bekĩ dasibi kuakĩ atxibaĩkĩ
binukaĩriama dasibi menui keyubainaya
hanua ha txi ma binukainaya
habias mai anu mibã hawẽrua ibiaima
hanu tsua ana hiweama yẽkẽ dakashanikiki,
hawa teshe betsa henebainamarã.
4 Ha shinĩ yurarã, cavalo keskaki,
detenamei haki katsaumebaini kushibiranaibu keskarã.
5 Mati matipa mamaki ha shini ishtxu ishtxu ibiranirã,
hawẽ hui kaĩmabiranairã,
detenamei cavalo hawẽ tarãbaĩti tarãmekainai hui keskabuki.
Tarush tarush ibiranaibu keska
nisa pei tsusĩ kua sakara sakara ibainai keskabuki.
Detenamenikabu mirima unãhairaibu
shukuabu tibi detenamekatsi
ma pehaira watã beaibu keskabuki.
6 Ha shini uĩ yurabu dasibi datei saki saki iki
besu hushua mapuabũ
7 huni detenamenika mẽtsisipabu keska kushibirani
mae kenekauna hanu inanũ ika
niti ikama bui kekubaini hawa binui yushtuama
8 hawa betsa tu ikama
bestibu tibi habias bai besti txibaĩbu
hatukiri pia mirimahaira bishku bishku abiabu
hawa dateama ha shukubainaibu hawa pua iki pashkama
9 mae kenebaunibu anu ishtxubaĩbaini inatã
butubaini hiwe tibi hikikaĩ
yumetsubu hawa txaniama keska
hanu uĩti shui anu hikibaĩkĩ
maewã hirabi atxi keyuaibũ

10 haskaibũ hatu bebunua mai saki saki iki
nai tari tari iki
bari inũ ushe ibubis meshui

bishi mawaira ana txashama
11 hatu bebũ kakĩ hawẽ hui tĩ ikaĩkainai keska
hawẽ tsumabu Senhor Deusũ hatu nĩkamakubirani
hawẽ yunuti hãtxa nĩkakĩ ashũkĩ menemisbu
mirimahaira tsuã tana keyutiruma ishãkanikiki.
Hanua Senhor Deusũ hanu kupishanai shaba mesehairatiã
hawẽ kushipa uĩkĩ
tsuã hawa nemakĩ beshtetiruma ishanikiki.

Senhor Deus nuikipa hatuwẽ dabanã ishanikiaki, na hãtxarã

12 Hanushũ Senhor Deusũ hawẽ hãtxa txanima mestẽwãkĩ eska matu yuikĩ:
"Samakei bis bis iki kashakĩ
matũ huĩti hirabiwẽ shinã betsa watã
ea anu txĩtũrikãwẽ", matu waikiki.
13 Matũ txakabu henetã shinã betsa wakĩ
matũ Mekenika Senhor Deus anu txĩtũtã
ha besti txibãkĩ
hawẽ hãtxa ikũwãkubaĩkãwẽ.
Senhor Deus nuikipa duapa hĩ hĩ isma
unãshubira sinatakũkaĩmis
betxipainamenikahaira matu kupikatsi ikamabia
matu kupitiruwẽ taeshũ
nui bika tenekĩ matũ tari mã ushnimis keska wakĩ
matũ huĩtinĩ mã txakabumis uĩmakĩ
matũ tari ushnia keska wakãwẽ.
14 Mã haskaibũ matu kupinũ ishũ shinãbiai
ana haska shinãma
shinã betsa washanimẽkaĩ.
Haskatã nukũ Mekenika Senhor Deus
mã ha tsekashũ inãkuinũ
shekiwã trigo inũ uva vinho matu inãtiruki,
matu ana pepawẽ duawakinã.

15 Mati Sião anushũ trombeta txã txã akĩ
nukunabu itxawashũ
hatu banabimakãwẽ,
hau samakenũbunã.
16 Deusũ enabu dasibi itxawatã
Deusũ hau hatu ana danãyamanũ
hatũ txakabu tibi hatu henemakĩ
hatũ huĩti hatu shũpĩ wãmakãwẽ,

anibubu inũ, yushabubu inũ,
huni ewabu inũ, berunãbu inũ,
txipashbu inũ, bake mishtĩbu inũ,
bakeishtã txutxu akaibu inũ,
dama aĩyãbiashu hatũ aĩbe tashnibiranaibu
dasibibu hatu itxawakinã.
17 Senhor Deusũ kẽwãti hiwe Templo hemaĩtĩ anu itxabu bebũ nikaĩ
Deusbe nukunabu hãtxashunikabu
Senhor Deus dayashũmisburã,
ha meribi dĩtu beputi anu
hawẽ kẽwãti txi tapu namakis nia kashakĩ
eska hãtxa Senhor Deus hau yuinũbũwẽ:
“Senhor Deusuũ, minabũ txakabu tere atã ana shinãyamawe,
hau ana tsuabura minabuki kashekubaĩyamanũbunã.
Minabu nawa betsabũ hatuna wakĩ ibuwatã
hau ana hatu yunuyamashanũbũwẽ.
Habũ ikũwãbumã mikiri hatu yukakĩ:
‘Hania, matũ Mekenika Deusrã? ikĩ
hau ana haska hatu yuiyamakubainũbũwẽ’ ”, ikaibũ

18 haska hãtxa yuiaibũ hawenabuwẽ nuikĩ hawẽ mai pakea betxipaikĩ
hatu shinaĩ uĩmakĩ 19 Senhor Deusũ hatu itxakawama hatu yuikĩ:

“Matũ piti hau keyuyamanũ
shekiwã trigo inũ, uva vinho inũ,
piti sheni ẽ matu yunukubaĩshanaii,
ha pi mã benimai pe pekubaĩshanũbunã.
Ha dikabi ikũwãbuma
hau matuki ana kasheyamanũbũ
ẽ hatu matu nemashũkubaĩshanaii.

20 Shini nortekiria matukiri beaibu
matu anua ẽ hatu urẽshanaii,
hari tsua hiweabumakiri hatu nitxĩkinã.
Habu dukũ bebuaibu Ianẽwã Mar Morto anu
ẽ hatu hasashanaii.
Habu txipu bekĩ hatu mekebiranaibu Ianẽwã Mar Mediterráneo bari
kaikiri anu
ẽ hatu hasariashanaii.
Ẽ hatu haska wa hatũ yura txapui
pisi mayashãkanikiki,
ea Senhor Deusũ hatu betsahaira washũkĩ

tsuã haska shinãtiruma wakinã”, ikikiki.

21 Ẽ mai pakeaã,
hawa dateama benima txakayamariwe,
Senhor Deusũ hatu betsahaira washũkĩ
tsuã haska shinãtiruma washanaiwẽ taearã.
22 Yuinaka basi anu mapuabuũ,
hawa dateyamashãkãwẽ.
Matũ piti basi ana hukuĩ beneshanikiki.
Hi sharabu bimi hayashãkanikiki.
Hi mibã figo inũ uva nishi hawẽ bimi mirimahaira
hayariashãkanikiki.
23 Mã Mati Sião anu hiweabuũ,
benimarikãwẽ.
Hanu ui pakei taekaini inũ
hanu bari pakei taekaini
hanu shaba pepatiã Senhor Deusũ ui yunumiswẽ taea
matũ Mekenika Senhor Deuswẽ benimakubaĩkãwẽ.
Txanima uatiã matu ashũmis keska
ana habias keskari matu ashũkubaĩshanikiki.
24 Matu haska waiwẽ taeshũ
matũ shekiwã trigo bimi txakama mã tsekashanaii.
Ha dikabi uva vinho inũ piti sheni itxapahaira mã hamẽ
ashanaii.

25 Senhor Deusũ matu ana yuiai nĩkakãwẽ:
“Ha baritiã hau shini mesebũ matũ yunu txakabuwanũbũ
matu anu ẽ hatu yunua beshũ
matu yamawaĩmabunã,
eã ẽ ana matũ yunu inãkĩ hayawashanaii.
26 Matubũ pikĩ yaniwakubaĩkinã,
ea matũ Mekenika Senhor Deus
mã ea kẽwãkubaĩshanaii.
Ẽ kushipa ẽ matu unãmashinawẽ taea
mã enaburã, ana matũ dake pae teneama mã ishanaii.
27 Ea ẽ matũ Mekenika Senhor Deus ẽ matuberã,
mã Israelbũ hanu mã ana ea unã taewabaĩshanaii.
Ea besti ẽ matũ Deus kayabi betsa hayama
mã unãshanaii.
Haskawẽ taea mã enaburã,
ana taska matũ dake pae
mã teneama ikũkaĩshanaii”, itã,

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hawẽ Yushĩ Kushipa Deusũ hatu anu yunushanikiaki, na hãtxarã

28 Senhor Deusũ ana hatu yuikĩ:
“Na eska binukainayarã,
ma bari hawẽ henei kaya
ẽ Yushĩ Pepa yura dasibi hiwebaunabu anu
ẽ hatu yunua hatu atxishanikiki.
Matũ huni bakebu inũ
matũ aĩbu bakebu ekiri hãtxabaũshãkanikiki.
Mestebu inũ yushabubu namawẽ haska ishanai uĩshãkanikiki.
Berunãbu inũ txipashburi nama keskawẽ haska ishanai
ẽ Yushinẽ hatu uĩmashanikiki.
29 Ha dikabi ha shabatianã,
matũ dayarubu hunibu inũ aĩbuaibu anu
ẽ Yushĩ Kushipa ẽ hatuki buteriashanaii.
30 Haska inũ, nai anua hawẽ e imati kushipa wakĩ
mai anuari dami betsa betsapari ẽ washanaii,
himi habamakĩ inũ,
txi wakĩ inũ,
nai anua basnũ bai kua hawẽ kuĩ keska wakĩ
ẽ hatu uĩmashanaii.
31 Ha haskaitiã bari ana pesheama
meshui inũ
ushe ana txashamari himi keska ishanikiki.
Ẽ bake kushipahairai txashakapa shanẽ ibui hua kemariamakẽ
ha hanu kupiaitiã shaba mese atimapa ishanikiki”, matu waya
32 hanushũ tsuabũra:
“Ẽ Shanẽ Ibu Senhor Deus kushipaki”, ikĩ ea dayuiaibu
habu besti pashakĩ hatũ hiwea ikibi ika bishãkanikiki,
mawa kayabi anu kamarã.
Haska Senhor Deusũ hatu yubanirã,
Mati Sião inũ Jerusalém anu hanu piskuti hayaki.
Hanua tsuabura Senhor Deusũ ma hatu katuni
hiweriakubaĩshãkanikiki,
hawẽ kupiti mawa bika teneabumarã.

3 1 Ana eska Senhor Deusũ matu yuiai nĩkakãwẽ:
“Ha haskaibutianã,
haska Judá enabũ mai pakea anu inũ
Jerusalém anu bika tenei hiwekubaĩmisbu
ana haskama hatũ hiwea betsahaira
ẽ matu washũshanaii,
haska uĩsbuma matu ashũkinã.

2-3 Ẽ mai pakea anua enabu hatu atxitã
pashka akeakekĩ peiwẽ hatu inãkĩ
haikaimas yura betsa betsapabu anu hatu yunuakeakenibuki,
mai hirabi anurã.
Hatu eska wakinã, hawẽ hamapai unãti shau meshte númeroya
putakĩ unãtã
enabu pashkashũ huni bakebu inũ
aĩbu bakebu dayaru escravo hatu amakĩ
peiwẽ taeshũ hatu inãbaũtã,
txipu hatuwẽ taeshũ pei bishiãwẽ hawẽ uva vinho bikĩ inũ
aĩbu hininipabu txutakubainibuwẽ taeshũ
ha nawa tibibu ẽ hatu itxakawashanaii.
Hatu haska watã Josafá Pashku Napaku anu hatu iyushũ
Israelbu enaburã,
habũ ea hatu itxakãwanibuwẽ taeshũ
unãti watã hatu manakushũkĩ ẽ hatu kupiriashũshanaii.

Yura shukuabu tibi Senhor Deusũ hatu unãti watã kupishanikiaki, na hãtxarã

4 Maewã Tiro inũ maewã Sidom inũ dasibi betsabu mã Fenícia mai pakea anu hiweabuũ, ekiri hawa shinãkĩ mã ea hawa wakatsis ikai? Eki sinatakĩ manakukĩ mã ea itxakawakatsis ikai? Hawa ẽ matu diria mã ea pakamakatsis ikai? Mã haska bikatsis ikairã, ha matu inãma haska mã hiwe txakawẽ samama hawaira ẽ matu kupikĩ memashanaii. 5 Matũ shenipabunã, ẽ kẽwãti Templo anua ẽ prata mabu inũ ẽ ouro mabu yumetsubaĩkĩ bushũ matũ yushibubu kẽwãti hiwe anu habũ arunibuki. 6 Judá enabũ mai pakea inũ Jerusalém anu hiweabu atxitã dayaru escravo hatu wamakĩ txaihaira hatu nitxĩkĩ peiwẽ taeshũ Grego nawabu matũ shenipabũ hatu inãnibuki. 7 Hakia eanã, haria hatu peiwẽ inãbianibũ Israelĩ enabu ana itxawanũ, iwanã, ẽ hatu iweshanaii, habũ mae anu hau ana hiwekubainũbunã. Matũ shenipabu Feníciabũ Israelbu hatu bika tenemanibu keska habiaskari bika tenemakĩ ẽ matu kupishanaii. 8 Hanushũ matu manakuriakinã, matũ huni bakebu inũ matũ aĩbu bakebu Judeubu ẽ hatu inãshanaii. Hanushũ habũri Sabeu nawabu txai nenumahaira hiweabu hau peiwẽ hatu inãshanũbũ ẽ yunushanaii. Ea ẽ Senhor Deusũ ẽ haska matu yuiaii”, itã

9 ana hatu yuikĩ:
“Nawa shukuabu tibi na ẽ hãtxa hatuki txanibaũkãwẽ.
Detenamenikabu hau dasibi hatu pewakĩ keyunũbũwẽ.
Hatũ mẽtsisipabu hatu kena bea
detenamebaĩkatsi hau itxai benũbũwẽ.

10 Ha babubunã, shinã betsa watã
hau eska yuinũbũwẽ:
‘Earã, ẽ kushipahairaki’, ikirã,
hanushũ hatũ mai yapubaĩti betsa wakĩ
hau nupe kenu txaipa mirima wanũbũwẽ.
Ha inũ, hatũ nupe shewetiya trigo meshteti betsa wakĩ
hau hashi mirima warianũbũwẽ.
11 Hamẽ mã nawabu betsa hatu dapi hiwebaunabuũ,
menã hawairabirã
hatuki dasi itxai berikãwẽ.
Hunĩ detename shinaĩsmabia betsabirã
hau detenameri benũbũwẽ.
12 Hanushũ nawa shukuabu tibi
Israelĩ enabu dapi hiwebaunabu
Senhor Deusũ hatu unãti washanaiwẽ taeshũ
yura shukuabu dasibi detenamenũ ika
pewakĩ keyutã Josafá Pashku Napaku anu
hau itxai benũbũwẽ.
13 Ha yurabu txakabuhairabu hatu detekinã,
ma shekiwã tsekatitiã kani hushiã daka
meshtekĩ tsekamisbu keska hatu washãkãwẽ.
Vinho wãti ma uva bimi hushĩ keyua tsekatã
haki pai pai imisbu keska wakĩ
hatu maemakĩ keyushãkãwẽ.
14 Senhor Deusũ hatu kupishanaitiã ma kemaiwẽ taea
hanushũ Unãti Wakĩ Katuti Pashku Napaku anu
yurawã itxapahaira hanu itxai keyushãkanikiki.
15-16 Jerusalém anu Mati Sião anushũ
tĩ ikaĩkainai keska hawẽ hui Senhor Deusũ hatu nĩkamaya
nai inũ mai txuruĩ taka taka ikũkainaya
bari inũ ushe ibubis meshua dakakẽ
bishi mawaira ana txashamakẽ
hakia Senhor Deusũ enabu Israelburã,
hatũ Senhor Deus anu irui piskushãkanikiki”, itã

Judá enabũ mai pakea pepa unanuma inũbarikiaki, na hãtxarã

17 Senhor Deusũ ana matu yuikĩ:
“Ha mã ea anu haskaitianã,
txanima ẽ matũ Mekenika Senhor Deus
Sião ẽ mati meribi anu ẽ hiwea
mã unãshanaii.
Ha inũ, Jerusalém maewã meribi unanuma hawama ishanikiki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Itxakanikai mebinanaĩ detenamei nukunabuma
nawa betsabu ana betaskatirubuma ishãkanikiki.
18 Ha shaba haskaitianã,
ui ikaya mati anua hene hababirãmis keskai
uva vinho inũ ina awa txutxu itxapa
hamẽ ikai mã hayashanaii.
Judá enabũ mai pakea anua pashku tibi
ũpash mirimahaira hayariashanikiki.
Ha inũ, ẽ kẽwãti Templo anua txatxa ũpash tuetã
pashku Sitim napaku anu habapakeshanikiki,
mai dasibi pepa metxa wakinã.
19 Habiatiãri Judá enabũ mai pakea anu hiweabu atxikĩ
pepabu hawa txakabuama itxapa hatu detekĩ
hatũ himi txakawakĩ habamakubainibuwẽ taeshũ
Egito nawabũ mai pakea anu
dasibi di akĩ keyunibu ana maema
mashi besti pes dakashanikiki.
Ha inũ, Edom nawabũ mai pakea betsa wariakĩ
hau hanu tsua ana hiweyamanũbũ
hatu kupikĩ ẽ hawa hayama wariashanaii.
20-21 Earã, ẽ hatube manakunãshanaii.
Hatũ txakabuwẽ taeshũ
hatuwẽ nuiama ẽ hatu buashũkatsi ikamaki.
Hakia Judá enabũ mai pakea inũ
maewã Jerusalém anu ikaburã,
haburã, hiwepakeshãkanikiki.
Hamẽ ea Senhor Deus hiweirã,
ẽ Mati Sião anu
ẽ hiwepakeriashanaii”, iniki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

AMÓS

Hawẽ unãmati hãtxaki

Deusũ hãtxa yuishunika Amósĩ na una kenekinã, 750 ano Jesus Cristo huriamatiã anikiaki. Israelĩ enabũ yushibu dami kẽwãkĩ henetã hau Deus besti kẽwãkubainũbũ Deusũ Amós yusĩmaniki. Ha inũ, nuitapaibu hau ana itxakawayamanũbũ Deusũ hatu txitekĩ Amós hãtxamakubainikiaki.

Judá enabuki Deus sinatanikiaki, na hãtxarã

1 1 Judá enabũ mai pakea anu hiweabu Uzias shanẽ ibuhairakĩ hatu yunukubainaitiã inũ, Samaria anua shanẽ ibuhairakĩ Israelĩ enabu shukuabu anua 9 pashkanibu 2 ano mai patxa sakutxakayamariamakẽ Joásĩ huni bake Jeroboãonẽ hatu yunukubainaitiã mae pishta Tecoa anua txashuwã mekenika Amós dayakũkainai na hãtxa Israelĩ enabu 9 shukuabu anu Deusũ hawẽ hãtxa Amós yuimakubainikiaki.

2 Jerusalém anu Mati Sião anushũ
tĩ ikaĩkainai keskawẽ
hawẽ hui Senhor Deusũ hatu nĩkamaya
basi txashuwanẽ pimisbu nukashanai inũ
Mati Carmelo mamakia mai tsusĩ metuhairashanikiki.

Israelbu dapi hiwebaunabu Senhor Deusũ hatu kupishanikiaki, na hãtxarã

3 Eska Senhor Deusũ hatukiri yuai nĩkakãwẽ:
“Maewã Damasco anu hiweabũ
Gileade anu Israel hiweabu
shekiwã trigo shemeti mane ferrowẽ
hatu kusha keyukĩ keyunibu inũ,
hawa hatũ txakabu henekatsi ikama ikubainaibuwẽ taeshũ
ẽ hatu kupikĩ heneama ishanaii.
4-5 Hatu haska wanibuwẽ taeshũ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Damasco mishki kenebaunibu
hikiti shui beputi kushipahairabiakẽ
ẽ hatu puremakĩ bashnemashanaii.
Txiwẽ hatũ hiwe menumakĩ
shanẽ ibuhaira Hazaelĩ enabu yamawamakĩ
hawẽ huni bake Ben-Hadadẽ hiwe hawẽrua betsa betsapa ẽ hatu
kuamashanaii.
Bete-Éden anu yununika inũ Biqueate-Áven anu shanẽ ibuai ẽ hatu
yamawamariashanaii.
Hatu haska wamatã
Síria nawabu hatu atximashũ hatu escravo wamatã
Quir txaihaira anu ẽ hatu iyumashanaii”,
iki Senhor Deus hatukiri hãtxakĩ yuiniki.

6 Hanushũ Senhor Deusũ ana betsakiri yuikĩ:
“Gaza anu hiweabũ txakabu betsa betsapa akubaĩkĩ
Israelbũ mae betsa hatu atxi keyukĩ shakawabaĩkĩ
hatũ dayaru escravo wabaĩkĩ
Edom nawabũ mai pakea anu hatu iyushũ
peiwẽ taeshũ hatu inãkĩ
hatu ibuwamanibuwẽ taeshũ Gaza anuabu hatu kupikĩ
ẽ hatu heneamari ishanaii.
7 Hatu haska wanibuwẽ taeshũ maewã Gaza mishkiwẽ
kenebiabaunibũ
hatũ hiwe tibi kuabaũkĩ
shanẽ ibubũ hiwe hawẽrua tibi txiwẽ
ẽ hatu yamawamashanaii.
8 Maewã Asdode anu shanẽ ibuhaira inũ
maewã Asquelom anu yununika
ẽ yamawakĩ keyushanaii.
Dasibi ẽ kushipawẽ maewã Ecrom ẽ hatu atxima
Filisteu nawabu hawa betsa teshe heneama mawai keyushãkanikiki”,
akĩ Senhor Jeová yuiniki.

9-10 Hanushũ Senhor Deusũ ana betsakiri yuikĩ:
“Maewã Tiro anu hiweabũ
txakabu betsa betsapa akubainibuwẽ taeshũ
hatu kupikĩ ẽ heneama ishanaii.
‘Israelbu mã nukunabuki’, aki hatube yubakabianibu
habias maewã anu hiweabu hatu atxikĩ keyutã
dayaru escravo washũ
Edom nawabu hatu inãkĩ ibuwamanibuwẽ taeshũ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

maewã Tiro mishkiwẽ kenebiabaunibukẽ
hatũ hiwe tibi hatu kua keyumakĩ
shanẽ ibubũ hiwe hawẽrua tibi
txiwẽ ẽ hatu yamawamashanaii”,
ikĩ Senhor Deusũ yuiniki.

11-12 Hanushũ Senhor Deusũ ana betsakiri yuikĩ:
“Edom nawabũ mai pakea anu hiwebaunabũ
txakabu betsa betsapa akubainibuki.
Haskawẽ taeshũ hatu kupikĩ ẽ heneama ishanaii.
Israelbu hawenabu kayabibia
hatuki sinatahairai tsuã hatu nematiruma
ibubis hatukiri shinaĩ hatuki daetiruma
hatuwẽ nuiama
nupe txaipa kenuhairawẽ detekĩ
txibãbaĩkĩ hatu itxakawanibuwẽ taeshũ
hatũ maewã Temã kuakĩ
hatũ shanẽ ibũ maewã Bozra anu
shanẽ ibubũ hiwe hawẽrua tibi
txiwẽ ẽ hatu yamawamashanaii”,
ikĩ Senhor Deusũ yuiniki.

13-14 Hanushũ Senhor Deusũ ana betsakiri yuikĩ:
“Amom nawabũ txakabu betsa betsapa akubainibuwẽ taeshũ
hatu kupikĩ ẽ heneama ishanaii.
Hatũ mai pakea ana ewapa wakatsis ikĩ
Gileade maewã anu Israelbu hanu hiwebaunabu
detekĩ aĩbu tuyari nupewẽ txatxikĩ
hatu puris akubainibuwẽ taeshũ
nawa betsabu hatu detenamemaya
ha shabatiã niwe birenepa beaya
bis bis imakĩ
ha maewã Rabá mishkiwẽ kenebiabaunibukẽ
hatũ hiwe tibi kuabaũkĩ
shanẽ ibubũ hiwe hawẽrua tibi
txiwẽ ẽ hatu yamawamashanaii.
15 Hatũ shanẽ ibu beshmasbube
hatũ shanẽ ibuhaira atxishũ
hatũ mai pakea anua txaihaira anu
hatu iyushãkanikiki,
ana haria txĩtũtirubuma wakinã”,
ikĩ Senhor Deusũ yuiniki.

2 1-2 Hanushũ Senhor Deusũ ana betsakiri yuikĩ:
“Moabe nawabũ txakabu betsa betsapa akubainibuwẽ taeshũ
hakimama
hatu kupikĩ ẽ heneama ikũkaĩshanaii.
Edomnẽ enabu shanẽ ibuhaira mawa maiwabiaimabũ
itxakawakĩ Moabe nawabũ hawẽ shau betsetã
kuakĩ mapu besti wanibuwẽ taeshũ
Moabe nawabũ mai pakea anu
mae tibi hatu kua keyumakubaũkĩ
hatũ shanẽ ibũ maewã Queriote anu
shanẽ ibubũ hiwe hawẽrua tibi
txiwẽ ẽ hatu yamawamashanaii.
Nawa betsabube hatu detenamemakĩ
trombeta ẽ hatu txã txã amaya
detenamei bis bis ikubainaibũ
Moabe nawabu mawashãkanikiki.
3 Moabe nawa shanẽ ibuhaira
hawẽ shanẽ ibu beshmasbube hatu atximatã
eã ẽ hatu tenãmariashanaii”,
ikĩ Senhor Deusũ yuiniki.

4-5 Hanushũ Senhor Deusũ hawenabu Judákiri yuikĩ:
“Judá enabũ mai pakea anu hiweabũ
txakabu betsa betsapa akubainibuwẽ taeshũ
hakimama hatu kupikĩ ẽ heneama ishanaii.
Ẽ yunuti hãtxa inũ ẽ nemati hãtxa
nĩkakĩ txibãkatsi ikabuma
ea ẽ Senhor Deusũ ẽ yusĩti hãtxa danãkĩ
habias yushibubu dami hatũ ibubũ kẽwãpaunibu
na habias yushibubu kẽwãriakubainaibuwẽ taeshũ
Judá enabũ mai pakea anu
mae tibi kuabaũkĩ maewã Jerusalém anu
shanẽ ibubũ hiwe hawẽrua betsa betsapa tibi
txiwẽ ẽ hatu yamawamashanaii”, itã,

Israelĩ enabu pashkanibu 9 shukuabu nortekiri hiweabu
Senhor Deusũ hatu kupishanikiaki, na hãtxarã

6 hanushũ Senhor Deusũ hawenabu Israelkiriri yuikĩ:
“Israelĩ enabu nortekiri hiweabũ
txakabu betsa betsapa akubainaibuwẽ taeshũ
hatu kupikĩ ẽ heneama iriashanaii,
habũ hatu eska wakubainaibuwẽ taeshunã.

Israelbũ hawenabu pe hiwebiabũ peiwẽ taeshũ
hatu inãkĩ nuitapawamisbuki.
Ha inũ, betsa nuitapai hiwebiakẽ
hatuwẽ taeshũ hatũ bitxi tae bimisbuki,
dayaru escravo hau hatu iyutanũbunã.
7 Haska inũ, ẽ yunuti pepa txibãma
habũ kanekĩ huni betsabu nuitapai keĩsbuma
babuwakĩ hatu itxakawamisbuki.
Ẽ kena pepa meribikiri ea hatu yuãmakĩ
hunĩ hawẽ bakebetã habias aĩbu txutamisbuki.
8 Tsuãra matu diria hawẽ tari biãyuimashũ
ha tari bekãtã haki dakashũ
yushibubu dami kẽwãti piti mãtxĩtã
hatubetã mã pimiski.
Ha dikabi tsuã hawa txakabuwakĩ
kaneamabiakẽ parãkĩ
hamẽ itxakawakĩ hawẽ pei pakamatã
ha peiwẽ uva vinho bishũ
hatũ mekenika yushĩ kẽwãti hiwe anushũ
hatubetã ha vinho mã akubaĩmisbuki.
9-10 Mã txakabubiakẽ
eanã, Egito anua matũ shenipabu hatu tashnimabirãkĩ
hatu bai bepẽshũbirãkinã,
Amorreu nawabũ mai pakea anu hatu ibuwamanũ, iwanã,
hanu tsua hiweabuma anu 40 ano
unãshubira ẽ hatu imatãbauniki.
Ha Amorreu nawabu huni keyatapabu
hi kushipa keskabiabũ
dasibi yamawakĩ ẽ hatu keyushuniki.
11 Israelĩ enabuũ, ẽ matu parãma inũ,
mã ea parãtirumaki.
Matunabu anua ẽ hãtxa yuishunika
ẽ hatu katukubaĩmis inũ
huni meribi Nazireu hawẽ bu mashtetima inũ
hamapai sharabu buspuai atirubumari katuriakĩ
ẽ hatu yunukubaĩmiski.
Haska ẽ hãtxa txanima kayabiwẽ
ẽ matu mestẽwaniki”, itã

12 “Ẽ hatu haska wabianikẽ matubũ hatu itxakawakĩ
huni meribi Nazireũ vinho akatsi ikabumabiakẽ
mã hatu amakubaĩmiski.

Ha inũ, ẽ hãtxa yuishunikabu
ẽ kena kushipawẽ hãtxaibu
hatu nĩkakatsi ikama
mã hatu nemakubaĩmiski,
hau ekiri hãtxayamanũbunã.
13 Eã matu kupikĩ ina awã tarãbaĩti shekiwã trigo
matahairawashũ bumakĩ tarãbaĩkĩ
mai purekĩ mishpu wamabaĩmis keska wakĩ
habũ matu txai iyuaibu hanu mã paikainai
ha mai ẽ matu pure pure amakubaĩshanaii.
14 Hakia kushitxakayamabiakaĩmis
haskatã binubaĩ pashatirubuma ishãkanikiki.
Matũ detenamenika kushipahairabiabu
hatũ kushipa benui babushãkanikiki.
Mẽtsisipabiamis haskatã ibubis meketiruma ishãkanikiki.
15 Hawẽ piaki txiti ika kushipabiamis
haskatã ibubis meketirubuma ishanikiki.
Kai hawaira nia nia ibiabaĩmisbu inũ,
cavaloki katsaumebaĩmisbu
haskatã ibubis pashai meketirubuma iriashãkanikiki.
16 Ha shaba haskaibutianã,
matũ detenamenika mẽtsisipahairaburi
pashanũ ika hatũ detenameti mabu dasibi
pekatã urẽkĩ sa abaĩshãkanikiki,
pashatanũ ikarã”,
haska hãtxa hatu yuikĩ
Senhor Deusũ hawẽ hãtxa txanima mestẽwanikiaki.

Deusũ hãtxa yuishunikabũ dayarã, eskakiaki, na hãtxarã

3 1 Matũ shenipabu Egito anua Senhor Deusũ hatu tashnimabiranishũ
mã Israelbu matu yuiairã, nĩkakãwẽ:

2 “Mai hirabi anu nawa shukuabu tibi hiwebiabaunabũ
habukiri shinãma matu besti katukĩ
enabu ẽ matu waniwẽ taeshũ
txakabu betsa betsapa mã akubaĩmisbuwẽ taeshũ
ha shinãkĩ ẽ matu kupishanaii”,
akĩ matu yuikiki.

3 Habias shinã wãtã yura dabe
ketashamea maputirubuki, pepa besti akubainirã.
4 Inu betsa leãonẽ ni meranua

yuinaka betsa atxitã
benimai hi hi ikai
txaihairashũ nĩkatirubuki.
Inu betsa leãonẽ hawẽ bakẽ hawara yuinaka atxitã
hawẽ kini anu bushũ piaya
yuinaka betsã dũkebainaya
haki yaushi tekerẽ tekerẽ imisbuki.
5 Huni betsã manaũri hisĩ biruãkĩ pũteawẽ taea
uiãma isa hui haki irutã yabukui
mai anu tĩ imisbuki, atxiarã.
Hamẽ birũ betsa wakĩ
hanu parãti piti mãtxĩbaunawẽ taea
yuinaka hushũ ha piti pikĩ
ha hi dishkia bekumanakĩ
ha yuinaka dispiwẽ teneshmiski.
6 Hamẽ maewã anu mese huaya
hatu unãmakĩ
tsuãra trombeta txã txã akaiwẽ taea
yurabũ nĩkai datemisbuki.
Ha maewã anu haska kainã,
Senhor Deusũ ma hanu txakabu hatu yunua
haska besti kaĩkũkaĩmiski.
7 Senhor Deusũ tsumabu hawẽ hãtxa yuishunikabu
hawẽ shinã bebũkiri habu dukũ banabimariama
Senhor Deusũ hawa aismaki,
yura betsabu kupikinã.
8 Txaimakea inu leão hui kushipawẽ hi hi ikaya
tsuã nĩkai datetirubumamẽ?
Dasibi datetirubuki.
Hamẽ Deusũ hawẽ tsuma ma yunuawẽ taearã,
tsuã hãtxashũtirumamẽ?
Tsuãra nĩkatã shabakabi hatu banabimatiruki.

Maewã Samaria Deusũ kupishanikiaki, na hãtxarã

9 Ma Deusũ matu yunuawẽ taearã,
hawẽ hãtxa hatu yuikubaĩkãwẽ:
“Maewã Asdode anu shanẽ
ibubũ hiwe hawẽrua tibi inũ
Egito nawabũ mai pakea anu
shanẽ ibubũ hiwe hawẽrua tibi anu bua hatuki txanitãkãwẽ:
‘Hatũ txakabuwẽ taea
ibubis hatunabu nuitapa wakĩ

itxakawamisbu hatu uinũ ika
Samaria mati matipa anu bekãwẽ',
aki hatuki txanitãkãwẽ,
habu hiwe txakaibu inũ
detenamei betsa betsapaibu
hau hatu uĩ benũbunã", hatu watã

10 Senhor Deusũ hawẽ hãtxa ana yuikĩ mestẽwãkĩ:
"Enabu Samaria anu hiweaburã,
hawa pepa unãkĩ akabumahairaki.
Hatu detekĩ hatũ mabu bikĩ yumetsutãshũ
hatũ shanẽ ibubũ hiwe hawẽrua betsa betsapa tibi anu
arukubaĩmisbuki."

11 Haskamisbuwẽ taeshũ Senhor Deusũ hatu yuikĩ:
"Matuki sinataibũ matũ mai pakea kebaũshãkanikiki.
Matũ maewã Samaria mishki kenebaunibu kushipabiakẽ
berãkĩ keyutã matũ hiwe hawẽrua betsa betsapa anua
matũ mabu dasibi mã arukubaĩmis
biãtã matu keyu buãshãkanikiki", itã,

12 eska ana Senhor Deusũ yuikĩ:
"Inu betsa leão hushũ txashuwã atxiwãshũ piaya
txashuwã mekenikã txibãbaĩ pikĩ keyuriama
hawẽ mestẽtiwẽ kusha kusha akĩ
leão mepãmakĩ hawẽ tae dabemẽkaĩ,
hawẽ pabĩki debumẽkaĩ,
hawẽ pabu hawara tesheista mebĩtiru keska
Damasco anua haki bashti iti hawẽrua beabu
mabuyabu haki bashti imisbu eskarabes
Israelĩ enabu Samaria anu hiweabube pashashãkanikiki", itã,

13 Mekenika Deus kushipahaira dasibi binua
Senhor Deusũ hawẽ hãtxa txanima mestẽwãkĩ yuikĩ:
"Matubũ ẽ hãtxa nĩkatã
Jacó enabu txakabumisbukiri
shabakabi hatuki txanikubaĩshãkãwẽ.
14 Israelĩ enabũ txakabu betsa betsapa wakubaĩmisbu ha shabatiã ẽ
hatu unãti waya
Betel anu ha txi tapu hakishũ yushibu betsa kẽwãmisbu
ha dabe inũ dabe hawẽ matxãkã meshteabu
mai anu tĩ ikaya

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ẽ hatu yunua yamawashãkanikiki.
15 Shanẽ ibubũ hiwe hawẽrua betsa betsapa hatu txakabu wamakĩ
ha elefante hawẽ mashũ makushpi txaipa hushupa nãtakea itxapa
beshũ
hatu inãbu ha makushpi hiwe wakĩ
hawẽrua wanibu txakabuwamakĩ
ha hiwe anu shanẽ ibubu matsitiã hanu hiwemisbu inũ
bariãtiã hanu hiwemisbu dasibi
ẽ hatu yamawamashanaii”, akĩ
Senhor Deusũ hawẽ hãtxa txanima mestẽwaniki.

4 1 Mã Samaria anua aĩbuaibu hawẽruabu
mã Basã anu ina awa yushã shuarãwã keskabuũ,
ea nĩkakãwẽ.
Nuitapabiaibu hatu bika tenemakĩ
hawa hayamabiabũ mã hatu itxakawakubaĩmisbuki.
Hanushũ paenũ ishũ
matũ benebũ hau uva vinho matu bishũtanũbũ
mã hatu yunukubaĩmisbuki.
2 Mekenika Senhor Jeová meribi hiweatũ
matukiri yubakĩ yuikĩ:
“Sheamati betãti watã matu hawẽ atxishũ
matũ bakeburi sheamati ewapawẽ betãtã
matu dasibi iyushanaibu ma txaima bea kemakanikiki.
3 Matũ maewã mishki kenebaunibu beshpa anu
matu kekũtã kaĩmabaĩkĩ
iyushũ Mati Hermom anu matu urẽshãkanikiki”,
ikĩ Senhor Deusũ hawẽ hãtxa txanima mestẽwanikiaki.

Deusũ Israelbu hatu kupibiakubaina hawa tapĩkatsi isbumakiaki, na hãtxarã

4 Senhor Deusũ ana hatu yuikĩ:
“Betel inũ Gilgal mae meribi anu hari ana buritãtãkãwẽ.
Matũ shenipabu ẽ yusini hãtxa danãkĩ ea sinatamakĩ
txakabui mã pikuhairakũkainaii.
Penama tibi matũ mekenika yushibubu
hawẽ daewati nami sheniya bushũ hatu kuashũkĩ
shaba dabe inũ besti tibi
matũ dízimos hatu inãrikubaĩkãwẽ.
5 Hawẽ benimawati misi shasha watiuma
txi tapu anushũ matũ yushibu dami hatu menushũriakubaĩkãwẽ.
Mae tibi anu tsuabũra hau hatũ inãkuĩti beshunũbũ
hatu banabimarikubaũtãkãwẽ.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Haska mã betxipaikĩ amis besti shinãkĩ arikubaĩkãwẽ,
ẽ hãtxa mã nĩkaismarã”, akĩ
Senhor Jeová hawẽ hãtxa txanima mestẽwanikiaki.

6 Senhor Deusũ ana hatu yuikĩ:
“Matũ maewã tibi anua ẽ matu buni tenemaimaki.
Matũ mae tibi anuari
matũ piti keyukĩ ẽ yamawaimaki.
Hakia ẽ matu haska wabia
hawa shinã betsa watã
ea shinaĩ ea anu mã txĩtuãma ikubainimabuki”, akĩ
Senhor Deusũ hawẽ hãtxa txanima mestẽwanikiaki.

7 Ana yuikĩ:
“Ha dikabi shekiwã trigo tsekariabuma
ushe dabe inũ bestitiã taewakĩ
ui ẽ yunuama ikũkainimaki.
Maewã betsa anu ui imakĩ
hakia maewã betsa anuri
ui imakĩ ẽ yunuama ikimaki.
Hatũ yunu bai betsa anu ui imakĩ
hakia yunu bai betsa anu
ui yunuama ẽ tsusĩwãkĩ keyuimaki.
8 Ha yurabu hatũ maewã anu ũpash hayamakẽ
maewã betsa anua ũpash betxinũ ika
benai bukubaũkĩ
ũpash eskarabes betxibiabu
ha ũpash manukĩ abiabu ũpash itxapamawẽ taea
hawa ũpash manuaibu hatu maĩwãma ikimaki.
Hakia ẽ matu haska wabia
hawa shinã betsa watã
ea shinaĩ ea anu mã txĩtuãma ikubainimabuki”, akĩ
Senhor Deusũ hawẽ hãtxa txanima mestẽwanikiaki.

9 Senhor Deusũ ana yuikĩ:
“Niwe kushipahaira inũ
isĩ betsa betsapawẽ ẽ matu datekubainimaki,
kusha kusha aka keska wakinã.
Matũ yunu bai inũ
matũ uva bai utsi wakĩ
matũ figueira hi inũ matũ oliva hi
shinĩ hau pikĩ keyunũbũ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ẽ hatu yunuimaki.
Hakia ẽ matu haska wabia
hawa shinã betsa watã
ea shinaĩ ea anu mã txĩtuãma ikubainimabuki”, akĩ
Senhor Deusũ hawẽ hãtxa txanima mestẽwanikiaki.

10 Senhor Deusũ ana yuikĩ:
“Haska Egito anu atimapa betsa betsapa ẽ hatu yununi keska wakĩ
isĩ betsa paepa matu anu ẽ yunuimaki.
Matuki sinataibube detenamei matũ bake berunãbu
hau mawanũbũ
ẽ hatu heneimaki,
hatu merabewamarã.
Matuki sinataibũ matũ cavalo itxapa matu biãtã
matu buaĩbu ẽ hawa matu nemashunama ikimaki.
Detenamei mawashinabu txapui
pisi maiai matũ hiwe tibi anushũ
ẽ matu shetemaimaki.
Hakia ẽ matu haska wabia
hawa shinã betsa watã
ea shinaĩ ea anu mã txĩtuãma ikubainimabuki”, akĩ
Senhor Deusũ hawẽ hãtxa txanima mestẽwanikiaki.

11 Ana yuikĩ:
“Haska Sodoma inũ Gomorra nawabu
ẽ hatu kupini keska wakĩ
matu txakabuhairawakĩ matu yamawabiakĩ
ẽ matu keyuama ikũkainimaki,
karu menui keyui tsistekainai anua
matu neshekĩ akawakinã.
Hakia ẽ matu haska wabia
hawa shinã betsa watã
ea shinaĩ ea anu mã txĩtuãma ikubainimabuki”, akĩ
Senhor Deusũ hawẽ hãtxa txanima mestẽwanikiaki.

12 Ana yuikĩ:
“Mã Israelĩ enaburã, eanã,
ẽ maturi kupikatsis ikaii.
Ẽ matu haska washanaiwẽ taea
ẽ matũ Mekenika Deus matuki sinatakĩ
ẽ matu kupishanaiwẽ taeshũ
haska mã teneshanai

bebũkiri shinaĩrakubaĩkãwẽ”, akĩ
Senhor Deusũ ea yuishina nĩkairakãwẽ.

13 Senhor Deusũ mati matipa wamis inũ,
niwe shũku imamis inũ,
haska yubakani yurabu unãmamis inũ,
shababiakẽ hatũ betsa wakĩ meshu maewamis inũ,
mai dasibi anu mati keyatapahaira tibi anu nikaũmisrã,
hawẽ kenarã, Mekenika Deus kushipahaira dasibi binu keyua Senhor Deuski.

Deus hatuwẽ nuiaiwẽ taea hau ana txĩtunũbũ hatu yuinikiaki, na hãtxarã

5 1 Israelĩ enabuũ, ea Amós ẽ hãtxai ea nĩkakãwẽ.
Matuwẽ taea nui matukiri habuai
ẽ kashai ea nĩkakãwẽ:
2 Israelĩ enabu hawẽrua hawa txakabuma pepa besti mã ibianibu
mã ibubis atimapai txakabutiani mã txakabuki,
tĩ itã haska ana benitiruma keskairã.
Tsuã matũ txakabuwẽ taeshũ
matu benitiruma
matũ mai anu tĩ ikima mã maniabuki.

3 Mã Israelĩ enaburã,
eska Mekenika Senhor Jeová matu yuikiki:
“Maewã anua ha detenamenikabu 1.000 mã hatu yunuabu
bua detenametani txĩtũbiranirã,
habu hatu deteama ishiãbu
100 besti hiwea beshãkanikiki.
Mae hatiubuma anua 100 detenamenikabu mã hatu yunuabu
detenametani 10 besti hiweria txĩtũshãkanikiki”, itã,

4-5 Senhor Deusũ Israelĩ enabu ana yuikĩ:
“Betelrã, txakabuwakĩ yamawakĩ di ashiãbu manishanikiki.
Gilgal anu hiweabu tsuã hatu merabewama
txaihaira hatu iyushãkanikiki.
Haskawẽ taea Betel anu matũ yushibu kẽwaĩ buama inũ
Gilgal anu ana hari buamari inũ,
Berseba anu ana hari mapuyamashãkãwẽ.
Hakia ea benakĩ ẽ hãtxa nĩkai
eki dasitã haskai ebe hiwekubaĩshãkanikiki”,
akĩ ea yuishinaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

6 Mã hiwekũkaĩkatsis ikairã,
Senhor Deus anu txĩtũtã
hawẽ hãtxa txibãkĩ
ea akubaĩkãwẽ.
Hakia mã haska wamakẽ
betsatiã txi kushipahaira keska
Senhor Deusũ matu anu yunushanikiki,
mã Israel hiwebaunabu anurã.
Ha inũ, Betel anua ha txi ketikainai
tsuã nuka watiruma ishanikiki.
7 Maturã, mã peirashãkãwã!
Deusũ yunuti kushipa pepa
betsa wai mã hawẽ Deus sinatamamisbuki.
Yusĩti txanima kayabi betsa wakĩ
mã txakabuwakubaĩmisbuki,
hawara hawẽ hiweti pepabiakẽ
mai anu txaka ureã keska wakinã.

8-9 Bishi shukuabu hawẽ kena Sete-estrelo inũ Órion dami wakĩ
Senhor Deusũ aniki.
Hatunã, meshu betsa wakĩ shaba tashnimamiski.
Hanushũ ha shaba anua maewakĩ meshuri tashnimariamiski.
Ianẽwã anua hau hene inabainũ kena
ana inabaĩ niri ikĩ
mai anu metxa wakubaĩmiski.
Mishki kenebaunibu kushipabiakẽ
hatũ hatu di amakĩ
ha maewã merã hatũ hiwe kushipa hatu yamawamamisrã,
hawẽ kena Senhor Deuski.

10 Maturã, mã peirakãwã!
Deusũ yunuti kushipa pepawẽ matu nemabiaibũ
mã hatu danãmiski.
Txanima hãtxa yuimisbu hatuki txikishkĩ
mã hatu ana nĩkakatsis isbumariki.
11 Nuitapaibũ shekiwã trigo tsekaibu
mã hamẽ hatu biãmiski,
mae shanẽ ibũ yunuti txibãkĩ
hatu yumetsũkĩ
hatu pema pema aka keska wakinã.
Haskawẽ taea mishki hiwe hawẽrua
mã hatu amabiaima anu

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mã ha merã hiweama ikũkaĩshanaii.
Uva bai pepa mã hatu banamabiaima
hawẽ bimi tsekatã
uva vinho wabiaimabu
mã hanushũ hawa akama ikũkaĩshanaii.

12 Kanekubaĩkĩ matũ txakabu
heneama mã akubainai ẽ unãhairaii.
Pepabu bika tenemakĩ
mã hatu danãkubaĩmisbuki.
Hau hatũ txakabu kaka wayamanũbũ
hune hatũ pei mã hatu biãmiski.
Pepa inũ txakabu mã unãti wanikabu bebũshũ
habu nuitapaibũ matu merabe yukabiabu
mã hatu pewashũkatsi isbumaki,
hawa hatu merabewamarã.
13 Mã txakabu wabiakubaĩmisbuwẽ taeshũ
unanepabũ hawa matukiri yuikĩ
pewashũtiruma pes shũ besti matu uĩtirubuki,
matũ shinã txakabu haska washũ
matu betsa wamatirubumarã.

14 Txakabu ana benama pepai hiwekũkainũ ika
pepa besti benakubaĩkãwẽ.
Mã haskakĩ txanima yuikubainaiburã:
“Mekenika Deus kushipahaira
dasibi binu keyua Senhor Deusũ nuku merabewamiski”, iwanã,
mã shinãmisrã, txanima matu merabewashanikiki.
15 Danãkinã, txakabu besti akubaĩkãwẽ,
pepa besti betxipaikinã.
Ha inũ, habũ pepa inũ txakabu unãti wanikabũ
hau ana matu itxakawama
matu pe bestiwẽ manakushũkubainũbũ
hatu uĩrakubaĩkãwẽ.
Hamẽ mã haskaibu mã Israelĩ enabu nortekiria matu
teshewabainimaburã,
Mekenika Deus kushipahaira dasibi binu keyua Senhor Deus
matuwẽ ana nuikĩ matu merabewatirumẽkaĩ.

16-17 Eska Mekenika Deus kushipahaira dasibi binu keyua Senhor Deusũ
matu yuikiki:
“Hanu kupinũ ika ẽ huai anu

hemaĩtĩ hanu itxa huĩrukũmisbu shaba tibi anua
datei kashabaunaibũ
mae bai tibi anua mapua kashai bis bis ibaunaibũ
hatũ yunu bai anu dayaibu
haburi itxatã kashaibũ
peiwẽ taea hatu kashashuni bis bis imisbu
haburi datei kasha txakayamaibũ
uva bai anu dayaibu kashariashãkanikiki", akĩ
haska Senhor Deusũ ea yuishinaki.

18 Matũ Shanẽ Ibu Senhor Deus ha shabatiã hanu hushanai uĩkatsis iki
mã mana txakayamabiairã,
mã peirashãkãwã!
Ha shabatiã hanu haskakirãshanairã, mã unaĩ?
Ha haskaitianã, meshu keska txakabu besti ishanikiki,
hawa shaba pepa hayamarã.
19 Huni betsã inu betsa leão betxibaini pashabiai
unuria yuinaka pubẽ urso huaiki bepusia keska ishanikiki.
Hanua betsa ikirã, hawẽ hiwe anu hikitã
dunu hawẽ dĩtuki tsamia haki tabiai
pia keska ishanikiki.
Haska dasibi mese betsa betsapa kaĩshanikiki.
20 Txanima hanu Senhor Deus hushanaitianã,
hawa shaba hayama,
meshu tẽ ikai keska besti ishanikiki,
hawa pemarã.

21 Mã eskamisbu Senhor Deusũ matu ana yuikĩ:
"Haska ea kẽwaĩ besikũkaĩkĩ
mã txakabuwakubainairã,
harã, ẽ danaiĩ.
Itxai petã mã ea kẽwãbiakĩ
hawẽ hiwekaĩkĩ mã ea benimawaismaki.
22 Yuinaka sheni inũ shekiwã trigo duru kuakĩ
mã hawẽ ea duawakĩ kẽwãkatsis ibiaya
ẽ ana ha betxipaiamaki.
Ea ana daewanũ ishũ ina awa bake shuarãwã tesẽshũ
hawẽ yura hirabi mã ea menu keyubiashuna
hawẽ nue danãkĩ ẽ ana hakiri pe shinãma ishanaii.
23 Ha mã ea kẽwaĩ kãtai matũ hui kaiainã,
ea nĩkamai ikama hamakiri besua ikãwẽ.
Ha matũ mimawati harpa hui kaiainã,

ẽ nĩkakatsi ikamariki.
24 Matu anua ẽ yunuti pepa kaiaĩ
ẽ matu uĩkatsis ikaii,
hene habai heneisma keskarã.
Huni pepakĩ mã ana hatu parãbuma
ẽ matu uĩkatsis iriaii,
matũ pepa txatxa ũpash hawa netsuisma keskarã.

25 Israelĩ enabuũ, ea nĩkakãwẽ. Hanu tsua hiweabuma anu 40 ano
hiwekubaũkinã, matũ shenipabunã, hatũ inãkuĩ tibi inũ hatũ inabũ
sheni ea kuashũkĩ habũ ea kẽwãpaunibumẽ? Ea haska washunaibu ẽ
uiãma ikũkiraniki. 26 Hakia na eskatiã matubunã, habũ dami wani matũ
shanẽ ibuhaira Moloquẽ dami inũ bishi Quium dami, yushibubu damirã,
hawa heneama hune bekubiranibuki. Matubunã, habias keskari mã
shinãkubainaiwẽ taeshũ 27 Damasco uke betsauri txaihaira anu ẽ matu
hatu iyumakubaĩshanaii, ana haria txĩtũkirãtimawakinã", akĩ Mekenika
Deus kushipahaira dasibi binu keyuatũ ea yuishinaki, hawẽ kena Senhor
Deusũnã.

Deusũ Israelbu nawabu hatu kupimashanikiaki, na hãtxarã

6 1 Sião anu hawa bika teneama mã hiwei pebiamisburã,
mã peirashãkãwã!
Samaria anu hawa dateama hatuki txiti ika mã hiwebiamisrã,
mã peirashãkãwã!
Matũ mae shanẽ ibu kushipabu yununikabũ
Israelĩ enabũ mã hatu benamisburã,
haburã, mã peirariashãkãwã!
2 Assíria nawabu maewã Calné anu
bushũ uĩtãkãwẽ.
Hanua Síria nawabu maewã ewapa hatu binua
Hamate anu bushũ hatu uĩriatãkãwẽ.
Hanua butubaini bushũ Filisteu nawabũ maewã Gate anu bushũ
uĩriatãkãwẽ.
Ha nawabu betsa betsapabũ mae matuna keskamabiakẽ mã hatu
hawa binuamaki.
Hakia matũ mai pakearã,
hatũ mai pakeatunã, matunarã, binuamaki.
Ha mai pakea tibi hawa dasibi pemaki.
3 Senhor Deusũ hanu matu kupiai
shaba txakabu hubiashanaya haskakiri
mã shinãkatsi ikamaki.
Haskai hiwetimabiakẽ

txakabu matũ shanẽ ibu keska wakĩ
mã txakabu mese besti pa waii.
4 Hanushũ piti itxapa washũ pi
elefante makushpi mabu wati benibuwẽ
hawẽ dakati hawẽruahaira wanibu
hanu bashti itã dakai petã
txashuwã bake inũ ina awã bake shua nami
matu shuishunabu beyuskĩ mã pikubaĩmisbuki.
5 Mimawati betsa betsapa
Davĩ ani keska hatu amatã
Davĩ mawani keska wama
unãmabia unanumas teperewe mã mawa pewaismaki.
6 Kẽtxa ewapabuki uva vinho nushukubaĩkĩ
mã sheni ininipahaira pepawẽ mã txa iake iakemisbubia
matũ mai pakea inũ matunabu txakabuwatirubu
hatuwẽ nuiti mã hatukiri shinãkubaĩsmaki.
7 Besi watã pitĩ kayãwãshũ pi
mã hãtxahairabiamis
matu nesewabaĩkĩ matubu dukũ atxishũ
nawa detenamenikabũ txaihaira anu matu iyushãkanikiki,
haria mã ana txĩtũkirãtirumarã.

8 Nukũ Deus kushipahaira dasibi binua Senhor Jeová ibubis hãtxakĩ eska ea yuishinaki:

"Jacó enabu ibubis kẽkubainaibu danaĩ ẽ hatuki
sinatahairakũkainaii.
Hatũ hiwe ewapa hawẽrua betsa betsapa tibi betxipaiama
hatũ maewã inũ hawara dasibi haya
hatuki sinataibu yunukĩ
dasibi hatu inãkĩ hatu atximatã
ẽ hatu ibu wamashanaii",
ikĩ hawẽ hãtxa mestẽwãshinaki.

9-11 Hiwe ewapa hawẽrua dasibi inũ hiwe ewapabuma dasibi hawenabuyabi hau hatu kupinũbũ Senhor Deusũ hatu yunushanikiki. Dasibi txakabuwakĩ keyushanaibuwẽ taea hiwe bestitxai anu 10 huni hatu teshe washinabu dasibi mawariashãkanikiki. Date paepaibũ hawenabu hiwe betsa anua mawa hawẽ yura binũ ishũ hawenabu betsã hatũ hatu biai yuka ikĩ: "Huni betsa hiwea uke merã mibe hayamẽ?" aka kemakĩ yuikĩ: "Nenu tsua ebe hayamaki", aka hatũ yuikĩ: "Senhor Deusũ nuku kupiaya hawẽ kena hawa datã akĩ hawa yuiyamawe", akĩ yuishanikiki.

12-13 Matubunã, hawa shabakabi unãma benimakĩ yuikĩ:
“Nukũ kushipawẽ hatu binukĩ maematã
ikis nũ yunuti kushipa hayaki”,
mã ibiamis ha hãtxa pepa yuibiakĩ
betsa wakĩ tenãti dau keska mã wakubainaii.
Ana betsa wakĩ maewakinã, ha yunuti pepa mã hawẽ sinatati
txakabu wakubainaii.
Kushikaini mishki mati matipa anu cavalo kai
hawama ishtxuakeakekaĩtirumẽ?
Itirubumahairaki.
Hanua ianẽwã ukebukũ tsispukĩ
pashkabaĩkĩ tsuã atirumẽ?
Atirumahairaki.
Haska keskariai Deusũ kupiti mã betsa watirumaki.
14 Israelĩ enabuũ, eskaki. Shinãkĩ peirawakãwẽ.
Mekenika Senhor Deus kushipahaira dasibi binu keyuatũ matu
yuikĩ:
“Matu itxakawanũ, iwanã,
nawa kushipahairabu matu anu
eã ẽ hatu iweshanaii.
Hamate Norte txaihairakiria bekubirãkĩ
sul txaihairakiria anuari beriakĩ
matu atxitã dasibi itxakawakĩ
harakiri matu nitima washãkanikiki”,
akĩ txanima hãtxa Senhor Deusũ ea yuishinaki.

Shinĩ txakabuwashanaibu nama keskawẽ Senhor Deusũ Amós uĩmanikiaki, na hãtxarã

7 1 Eska Senhor Jeová ea uĩmashinaki. Matu yuinũ ea nĩkakãwẽ.
Shanẽ ibuhairatũ inabũ basi pishanaibu hatu urushũbiashina ha basi
ana beneaitiã Senhor Deusũ shini mirimahaira dami wai ẽ uiãyã 2 shini
beshũ basi pikubaĩkĩ hawẽ henekĩ piaibũ eã yuikĩ:
—Senhor Jeovaã, nukũ txakabu nuku buashũwẽ! Jacó enabu nũ
itxapamawẽ taeshũ hatitũ nũ tenetirubumaki, debui keyukinã— ẽ wa
3 hanushũ ea kemakĩ yuikĩ:
—Haska shinãkĩ mĩ ea yuiairã, ẽ ana haska kaĩmama ishanaii— akĩ
hawẽ kupiti Senhor Deusũ heneshinaki.

Txĩ txakabuwashanai nama keskawẽ Senhor Jeová Amós uĩmanikiaki, na hãtxarã

4 Eskari Senhor Jeová ea uĩmashinaki. Matu ana yuinũ ea nĩkakãwẽ.
Kupikĩ txi here kuhairai Senhor Jeová yunua bekĩ mai uke meranua hene

netsukĩ tsusĩwãkĩ tashka wakĩ keyushũ yunu bai anua dikabi tsusĩwãkĩ
keyukubainaya uĩkĩ 5 eã yuikĩ:
—Senhor Jeovaã, nukuwẽ nuikĩ menaã, neri iweama habiari niti awe!
Jacó enabu nũ itxapamawẽ taeshũ ha txi nũ betsistirubumaki, debui
keyukinã— ẽ wa
6 hanushũ ea ana kemakĩ yuikĩ:
—Haska shinãkĩ mĩ ea yuiairã, ha dikabi ẽ ana haska kaĩmama
ishanaii— akĩ hawẽ kupiti Senhor Jeová heneshinaki.

Dispiki prumo dunuawẽ hawẽ yushtu unãti nama keskawẽ Senhor Deusũ Amós uĩmanikiaki, na hãtxarã

7 Eskari Senhor Deusũ ea uĩmashinaki. Matu ana yuinũ ea nĩkakãwẽ.
Maewã mishki kenebaunibu dapi Senhor Deus nia dispiki prumo
dunuawẽ mishki kenebaunikatũ hawẽ daya yushtuma pemẽkaĩ, iwanã,
unãti hawẽ mekẽwẽ tsumashũ dũtãshũ 8 Senhor Deusũ ea yukakĩ:
—Amósĩ, ẽ mekẽ anua hawa mĩ uiaĩ?— ea wa
eã kemakĩ yuikĩ:
—Hawẽ nitxĩ yushtumawati unãti mĩ hayaki— ẽ wa
hanushũ ea yuikĩ:
—Na nitxĩ pemẽkaĩ, iwanã, unãtiwẽ enabu Israelburã, haska hatũ
shinã pewẽ hiwekubaĩkanimẽkaĩ, iwanã, ẽ hatu unãti wakubaĩshanaii.
Hatũ txakabu tere akĩ ẽ ana hatu buashunama ishanaii. 9 Hanushũ
Isaque enabũ ha tari hiwe merãshũ ea kẽwãpaunibu yamawakĩ hatu
keyumatã hanushũ Israelĩ enabu nortekiri hiweabũ hatũ mekenika
yushibubu kẽwãti hiwe betsa betsapa hatu txakabuwamakĩ keyumatã
heneshãkanikiki. Haska wakĩ Jeroboãonẽ enabuki sinatakĩ nupe txaipawẽ
hatu deteshãkanikiki— inikiaki.

Amaziasĩ Amós yunukĩ ha anikiaki, na hãtxarã

10-11 Betel anushũ Amazias hawenabu Deusbe hãtxashunikatũ Samaria
anu Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira Jeroboão anu hãtxa bumakĩ yuikĩ:
“Israelĩ enabu hiwebaunabu namakis anu Amós nikaũkĩ mikiri txanikĩ
mia deteshanaibu yuikubaũkĩ hatu yuikĩ: ‘Nupe txaipa kenuhairawẽ matũ
shanẽ ibuhaira Jeroboão detetã mã Israelĩ enabu dasibi txaihaira anu
matu iyushãkanikiki, ana haska txĩtũbirãtirubumarã’, akĩ yuikubaunai
has hãtxa yuiai nĩkakĩ ana tenetirubumakiaki”, ashũ hãtxa bunika yunua
hawẽ hãtxa bushũ
12 hanushũ hawaira Amós kena hua ha bebũ nia Amaziasĩ Amós yuikĩ:
—Deusũ hãtxa yuishunikaã, nenua nuku henebaini Judá enabu anu
menã kariwe. Deusũ hãtxa yuishũkubaini hari hiwea dayakĩ mĩ hamapai
bikubaĩritãwẽ. 13 Ha inũ, na kẽwãti hiwe anu nukunabu dasibi bebirã
bebirãmisbuwẽ taea hanua ana haska ishanai hatu yui hãtxayamawe.

Hakia nenu nukũ shanẽ ibuhairatũ mae Betel anushũ nuku yunuai anurã,
tari hawẽ kẽwãti hiwe meribi nũ hayaki— aka
14 hakia Amósĩ kemakĩ yuikĩ:
—Earã, ẽ Deusũ hãtxa yuishunikamaki. Ha inũ, ibubis ẽ haska
yuitirumariki. Hakia earã, ẽ Deusũ hãtxa yuishunikatũ bakemariki.
Hamẽ ha dayakĩ ẽ hamapai ẽ bimisrã, txashuwã mekekubaĩkĩ inũ figo
ni meranua hawẽ bimi tsekakubaini ẽ hawẽ hiwekũkainimaki. 15 Hakia
habiatiãri txashuwã ẽ mekebiakẽ Senhor Deusũ ea henematã ea yuikĩ:
“Enabu Israelbu norte anu hiweabu anu kashũ ẽ kushipawẽ ẽ hãtxa
ea hatu yuishũkubaĩtãwẽ”, iwanã, ea nitxĩmaki. 16 Haskawẽ taeshũ
Senhor Deusũ hãtxa mia yuinũ nĩkawe. Miã ea yuikĩ: “Israelĩ enabukiri
txakabu yuikĩ Deus hãtxashũyamawe. Ha dikabi Isaque enabukiri hatu
yuãyamawe”, mĩ ea wabia 17 eska Senhor Deusũ mia yuikĩ: “Mĩ aĩ maewã
anua shabakabi hininipai txutanamekũkaĩshanikiki. Mĩ huni bakebu inũ
mĩ aĩbu bakebu nupe txaipa kenupawẽ detekĩ hatu tenãshãkanikiki. Mĩ
bai inũ mĩ inabu inũ minabu betsa betsapa dasibi shau sẽke númeroya
urẽkĩ hawẽ unãtã hatu pashkakĩ bishãkanikiki. Miarã, txaihaira anu mia
iyuabu hanushũ Senhor Deus ikũwãbuma anua mĩ mawashanaii. Minabu
Israelĩ enabu atxishũ txaihaira anu hatu iyushãkanikiki, ana haska
txĩtũbirãtirubumarã”, akĩ haska shabakabi yuitã kaĩkainikiki.

Israelĩ enabu hatũ txakabuwẽ ma bimi hushĩhaira keskanibukiki, na hãtxarã

8 1 Hanushũ Mekenika Senhor Jeová ana betsa ea uĩmashina matu
yuinũ ea nĩkakãwẽ. Kukiki bimi hushĩhaira mata tsaua ẽ uiãyã
2 Senhor Deusũ ea yukakĩ:
—Amósĩ, mĩ hawa uiaĩ?— ea wa
eã kemakĩ yuikĩ:
—Kukiki bimi hushĩhaira mata tsaua ẽ uiaiĩ— ẽ wa
Senhor Deusũ ea yuikĩ:
—Israelĩ enabu hatũ txakabuwenã, ma bimi hushĩhaira keskabuki.
Hatũ txakabu tere akĩ ẽ ana besti wakĩ hatu buashũkatsi ikamahairaki.
3 Ha shabatiã Deus kẽwãti hiwe hemaĩtĩ anua kẽwaĩ kãtabiai betsatani
bis bis ibaunaibu ha yurabu mirima hatu tenã keyuabu tsuãra hune hatũ
yura sharabaĩbaĩkĩ hatu urẽshãkanikiki— ea akĩ Senhor Jeová hawẽ
hãtxa mestẽwãshinaki.

Israelĩ enabu hanu hatu kupishanai ma kemaikiaki, na hãtxarã

4 Hawa hayabuma nuitapabiaibũ matũ mai anushũ ana hatu itxakawakĩ
mã hatu txakabuwamisbuũ, ea nĩkakãwẽ. 5 Matubunã, eska yui mã
hãtxamiski: “Ushe bena hanu besiti binukainaya nukũ shekiwã trigo hatu
inãkĩ pei itxapa bikatsi ikĩ nũ hatu inãkubaĩtiruki. Hanua huĩrukũti shaba

binukainaya hawẽ tanati pishta inũ hawẽ shãkama unãti txakabuwẽ
hawẽ karu shekatã nũ hatu inãkubaĩtiruki. 6 Nuitapaibũ nuku diriabu
hawẽ taeshũ pei bikatsi dayaru escravo hau hatu wanũbũ hatu inãkĩ
nuku diriabu nũ hatu inã hawẽ nuku pakatirubuki, bitxi tae besti nuku
diribiakenã. Ha dikabi shekiwã trigo deshka txakabubiakẽ hari nũ hatu
inãriashanaii, pei bikinã", ikĩ mã shinã txakakubaĩmisbuki. 7 "Haska mã
txakabuwakubaĩmisbu ẽ hawa hakima taskama ishanaii, ea ẽ Jacó Deus
ibubis matukiri ẽ yubakaii", iki matukiri Senhor Deus hãtxaimaki.

8 Bari tibi Egito anu ha henewã ewapa Nilo bai
matatã netsutãtãmis keskai
mai patxa sakui mai namanua inatã
hanua ana maĩ butuaya
dasibi hiwebaunabu kasha txakayamashãkanikiki,
datehairairã.
9 Senhor Deusũ hawẽ hãtxa mestẽwãkĩ yuikĩ:
"Ha shabatiã bari mananãbi txashabia
bari ibubis nukai
mai hirabi meshũ atxi keyushanikiki.
10 Mã besiaibutiã hanu ẽ matu tenãyã
mã bis bis ishanai inũ
mã kãtai matu betsa wakĩ
mawa beabu mã kasha txakayamashanaii.
Minabu mawabuwẽ nui
hawẽ punu nuka hawẽ unãmati besha tari sawea
nui tenehairai mashtekei mã mawerẽ ishãkanaii.
Matũ huni bake bestitxai mawakẽ
ana hania bitima nui kasha txakayamai keskai
dasibi huĩti nishmai keyushãkanikiki.
11 Mai hirabi anu buni pae
ẽ yunushanai ma kemaikiki", iwanã,
hawẽ hãtxa ana mestẽwãkĩ yuikĩ:
"Ha shaba haskaitianã, piti kayabiwẽ buniama
ũpash kayabi manuama
hakia ẽ hãtxa nĩkakatsis ishãkanikiki.
12 Ẽ hãtxa benai yurabu harakiri kai
unãbuma berutubauni
ianẽwã itamamahairakiri bui inũ,
henewã kesha betsauri bui inũ,
nortekiri bui inũ, bari huaikiri bubia
hakia hania ẽ hãtxaki nukutirubumahaira ishãkanikiki.
13 Habiatiãri txipash hawẽruabu inũ berunã kushipabu

ũpash manuhairai unãyamasi shinaneshãkanikiki.
14 Samaria anua yushibubu dami
tsuabũra mã yubamisbuki.
Hanua tsuabura yubakai hãtxairã,
Dã anu hiweabu matũ yushibũ hiweawẽ mã yubakamisbuki.
Hanua Berseba anu yushibubu hiweabuwẽ
mã yubakakubaĩmisbu mawai mã di ishanaii,
ana haskatã mã benitirubumarã”,
akĩ txanima hãtxa Senhor Deusũ ea yuishinaki.

Senhor Deusũ hatu kupiaya tsua pashama ishãkanikiaki, na hãtxarã

9 1 Jerusalém anu hawẽ kẽwãti Templo hemaĩtĩ anu txi tapu dapi
Senhor Deus nia ẽ uiãyã ea yuikĩ:

“Ha txibu masua tibiki mane bronze maiti hawẽrua haya
hau teskekirã niri ikĩ yurabu hau hatu txusha txusha akubainũ
ha bronze dera dera akĩ pure pure akubaĩkĩ
heneyamashãwẽ.
Tsuara habu ha tekekirã hatu tenãmarã,
haburã, nupe txaipawẽ ẽ hatu tenãmashanaii.
Pashabiai haskatã bestitxai hamesti piskukaini iruama ishanikiki.
2 Mai kini uke merãhaira hunebiai kakẽ
habiaria ẽ hatu tashnimashanaii.
Nai keyatapahaira anu hari mapekebiabainabũ
habiaria ẽ hatu buteshanaii.
3 Mati Carmelo mamakihaira tsuara hari hunebiai kakẽ
habiaria hatu benai ẽ kashanaii.
Eki datei ianẽwã nuahaira anu hunebiai kakẽ
eã hatu yunukinã, kushu ikã
hau hatu detenũ ẽ yunushanaii.
4 Hau ana txĩtũyamanũbũ
hatuki sinatamisbũ txaihaira anu hatu iyushũ
nupe txaipa kenuhairawẽ
hau hatu detenũbũ
ẽ hatu yunushanaii,
hatuwẽ nuiama hatu itxakawakĩ
ea bebũshũ tenãkinã”, ea washinaki.

5 Mekenika Deus kushipahaira dasibi binua Senhor Deusũ
mai mea mai payukui babuaya
ano tibi Egito anu hawẽ henewã ewapa Nilo bai matai ewatã
netsutãtãmis keskai

mai manaũri inakaina ana shekei butuaya
hanua dasibi yurabu hiwebaunabu
datehairai kashakubaĩshãkanikiki.
6 Senhor Deusũ hawẽ hiwe wakinã,
nai anu ma aniki.
Ha nai nãketapa mai bepumaniki.
Hanushũ ianẽwã itamamahaira anua hene
hau benũbũ hatu yunua
beshũ mai anu ui imakĩ
mai metxawakubaĩmisrã,
hawẽ kena Senhor Deuski.

7 Eska txanima hãtxa Senhor Deusũ matu yuikĩ:
"Israelĩ enabuũ, ẽ matukiri shinanã,
matu inũ Etiópia nawabu
mã habiaskaski, matũ hiwea pemarã.
Egito anua matũ shenipabu ẽ iweni keska wakĩ
Caftor anua Filisteu nawabu hatu iwetã
Quir anua Síria nawabu ẽ hatu iwerianiki", itã

8 txakabuwẽ shanẽ ibukĩ
yunukubainaibu anu hawenabu txakabubu hatu uĩkĩ
Senhor Jeová hatukiri yuikĩ:
"Na mai anu hiweabu ẽ hatu tere akĩ yamawashanaii.
Hatu haska wabiakĩ Jacó enabu dasibi
ẽ yamawakĩ keyuama ishanaii,
haskaira hatu keyuamarã.
Ea Senhor Deusũ ẽ hãtxa ẽ mestẽwaiĩ.
9 Txakabu inũ pepa tsistakĩ
shekiwã trigo tamisbu keska wakĩ
Israelĩ enabu hau tsistakĩ akawanũbũ
ẽ hatu yunushanaii,
hawa betsa pepa kauani hau benuyamashanũbunã.
10 Enabu txakabububia dasibi hãtxa txakabui:
'Hawara txakabu mese hukĩ ea meama ishanikiki', ikĩ yui
hãtxakubaĩmisburã,
nupe txaipawẽ hatu tenãshãkanikiki", itã

Hatũ mai pakea anu Deusũ hawenabu ana txĩtũwãtã pepawẽ hatu hiwemanũbarikiaki, na hãtxarã

11-12 Senhor Deusũ ana yuikĩ: "Davĩ enabũ mae nawabũ hatu babu watã di akĩ txakabuwanibu ana habianuri mishki di anibu benikĩ hatũ

mae ẽ hatu kushipa washanai ma kemaikiki. Uatiã hiwenibu keska
ana hiweshãkanikiki. Edom enabu hatiri tesheabu inũ yura shukuabu
tibiki ẽ kena ẽ netani Israelĩ enabube hau ana dasinũbũ ẽ hatu kushipa
washanaii", itã hawẽ hãtxa Senhor Deusũ habias yuiai keska akĩ
meneshanai yuinikiaki.
13 Eska Senhor Deusũ ana yuikĩ: "Shekiwã trigo txushihaira
mirimahairawẽ taea tsekakĩ keyuriabuma ana hanu banatitiã kemaya
mai yapubainaibutiã huni betsabu beshãkanikiki. Hawẽ hene tsinikĩ uva
bimi mirimahairaki pai pai ikĩ keyuriabuma shekiwã trigo ana banatitiã
ikũkaĩshanikiki. Mati keyatapa inũ mati tenãmã anua ũpash itxapa habai
keska uva vinho itxapa hayashãkanikiki. 14 Enabu Israelbu txaihaira
anu iyunibu hawenabu ẽ hatu txĩtũwãshanaii, haria ana hatu iwekinã.
Beshũ hatũ maewã txakabuwanibu ana hawẽ shãtukũ ana benikĩ pewakĩ
keyutã hanu hiwewabaũkĩ uva bai banaima bimiai vinho washũ akubaĩkĩ
yunu bai banaimabu hatũ yunu bimi tibi pikubaĩshãkanikiki. 15 Hatũ
mai kayabi ẽ hatu inãni anu ẽ ana hanu hatu txĩtũwaĩma anua dayakĩ
mibãkubainaibu hanushũ tsuã ana hatu iyu taskama ikubaĩshãkanikiki",
atã Mekenika Senhor Deusũ hawẽ hãtxa mestẽwanikiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

JONAS

Hawẽ unãmati hãtxaki

Assíria nawabu nortekiri hiwebaũshũ Israelĩ enabu shuku betsa hiwebaunabu hatu atxiriabuma ha ano 783tiã kasmai Cristo huriamatiã hau hawẽ kupitikiri hatuki txanitanũ Senhor Deusũ Jonas katua hawẽ hãtxa txibãkĩ Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira Jeroboão inũ hawenabu Jonasĩ Senhor Deus yuishũkubainikiaki. (2 Reis 14.23-25) Hakia Assíria nawabu shanẽ ibuhairatũ maewã Nínive anu Senhor Deusũ Jonas yunua hari hatu betxipaiamahaira hawa kakatsi ikama bari kaikiri txaihaira anu pashai kai Senhor Deusũ nemanikiaki. Haskakaĩkĩ ma kanea Jonasĩ tapĩtã haska Senhor Deusũ yunuima Nínive anu Jonas damapaikaini kanikiaki. Senhor Deusũ yunuti hãtxa danãkĩ nũ hawa ashuãmari Senhor Deusũ nuku unãmakĩ tapĩmatiru na miyuiwẽ uĩkĩ nukũri nũ unãtirubuki.

Nínive anu Senhor Deusũ Jonas nitxĩkĩ yununikiaki, na hãtxarã

1 1 Amitaĩ huni bake Jonas Senhor Deusũ yunukĩ yuikĩ: 2 “Benitã
Assíria nawabũ maewã ewapahaira Nínive anu katãwẽ.
Txakabuhairakubainaibu ẽ uiaĩwẽ taeshũ txakabuwakĩ ẽ hatu
yamawashanai hatu banabimatãwẽ”, aka
3 hawẽ yunua hãtxa nĩkakĩ txibãkatsi ikama Senhor Deus anua pashai
Társis anu kanũ ika ianẽwã ewapa kesha anu bai butua mae hawẽ kena Jope
anu Jonas ka shashu ewapa Társiskiri kai betxitushitã hawẽ pashai kanũ ishũ
peiwẽ pakatã Senhor Deus nĩkama patapakaini txaihaira Társis anu kanũ
ika shashu ewapa merã inatã ma kaya 4 hakia niwe kushipahaira Senhor
Deusũ yunua bekĩ ianẽwã betxuruwãbirãkĩ hene buspu tsaubirãkĩ shashu
ewapa hashka hashka akaitũ besuaya 5 habu shashu bunikabu datehairakĩ
hatũ mekenika yushĩ tibibũ hau hatu merabewanũbũ yukakĩ hanushũ shashu
shãkawakĩ mabu itxapa buaibu ianẽwã merã urẽkĩ puku keyuaibũ habiatiãri
shashu uke merã hanu mabu aruti anu hikikaĩ Jonas usha txakayama dakakẽ
6 hanushũ shashu bunikabũ shanẽ ibu Jonas anu kashũ bestẽwãtã yuikĩ:
—Miarã, haskai mĩ hanu hua dakamẽ, ushabuũ? Benitã hau nuku
merabewakĩ mekenũ mĩ mekenika yushĩ nuku yukashũwẽ. Nukuwẽ
nuitirumẽkaĩ, nũ hasayamanunã— aka

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

7 habiatiãri shashu bunikabu yuinamei:
—Tsua txakabukirani huawẽ taeshũ nuku akimẽkaĩ. Hawẽ hamapai
unãti shau meshte númeroya putanãkãwẽ, tsuki tashnimẽkainã?— iwanã,
unãti putabu Jonas txakabukirana haki tashniai hatu unãma 8 habũ Jonas
yukakĩ:
—Mĩ haskakirãshũ niwe txakabu nuku anu bemashumẽ? Nuku yuiwe!
Mĩ hawa daya haya kai ikai? Hania mĩ huamẽ? Mĩ maerã, haratumẽ? Mĩ
tsua nawamẽ?— akabu
9 Jonasĩ hatu kemakĩ yuikĩ:
—Ẽ Hebreu nawaki. Nai anu hiwea Senhor Deusũ ianẽwã ewapa
inũ mai hirabi dami wanitũ ea tsumawani dayashũkĩ ẽ kẽwãmiski.
10-11 Ea haska wabiani hawẽ yunua ashuãma Senhor Deus anua ẽ pashai
ikaii— hatu wa hawẽ hãtxa nĩkaibũ hanua ianẽwã ana tũkash tũkash
itxakayamaya uĩ datetxakayamakĩ Jonas yukakĩ:
—Haskai hawẽ yunua txibãma mĩ nuku haska wamai ikai? Ianẽwã hau
mainũ nũ mia haska watirumẽ?— akabu
12 Jonasĩ hatu kemakĩ yuikĩ:
—Ianẽwã merã mã ea pukuaya ibubis maĩkiki. Ẽ txakabuwẽ taea matu
anu niwe birenepa beshu ẽ unãhairaii— hatu wa
13 hawẽ hãtxa nĩkama maĩ shashu keti anũ, iwanã, haimãwẽ tuẽ
txakayamabiabu ianẽwã ana tũkash tũkash itxakayamaiwẽ taea hawa
keti atirubuma 14 hanushũ habũ Senhor Deus yuka txakayamakĩ yuikĩ:
—Senhor Deusuũ, ha hunĩ txakabuwẽ taeshũ nũ hasayamanũ nuku
tenãyamawe. Ha huni hawa txakabu hayamakẽ Senhor Deusuũ, haska
mĩ akatsis ikai mĩ akubaĩmiswẽ taeshũ ha huni hasai mawakẽ nuku
kupiyamashãwẽ—
15 atã ianẽwã anu Jonas putaibũ samama ianẽwã betxuruni maiãyã
16 uĩtã shashu bunikabu Senhor Deuski datehairakĩ hawẽ daewati inãkuĩ
inãtã haskai pe hiweti Senhor Deus yubaibũ
17 hakimamari Jonas bakawã itamamahaira Senhor Deusũ dami wani
yunua hushũ Jonas sheashina shaba dabe inũ bestitiã inũ meshu dabe inũ
bestitiã kaya Jonas dakashũ

Bakawã hatu anushũ Jonasĩ Senhor Deus yukanikiaki, na hãtxarã

2 1 Jonas bakawã hatu uke merãshũ Senhor Deus kẽwãkĩ 2 yuikĩ:

“Senhor Deusuũ, bika tenehairakĩ ẽ mia yuka
mĩ ea kemashuki.
Ianẽwã ewapa uke merã mawa keska dakashũ mia yukakĩ:
‘Ea merabewawe!’ iki ẽ mibe hãtxai
mĩ ea nĩkashuki.
3 Ianẽwã nuahaira anu ea pukuabu

hene kushibaĩkĩ ea dabe dabe abaĩkĩ
hene buspu tsaubainai mĩ yunua
ea nũtã nũtã abaĩshinaki.
4 Mia bebũshũ ea putabu
kakĩ ẽ kanebirãshina ibubis ẽ unãshinaki.
Miki nukuti hiwe meribi ẽ ana uĩtiruma dabanẽ ẽ shinãshinaki.
5 Ma ẽ hene merã ka ea atxi keyushũ
ianẽwã nuahaira merã ea bepuaya
ianẽwã merã basi hawẽ tapũ nishi keskawẽ
ẽ bushka ea yabushinaki.
6 Ianẽwã nuahaira merã tsumabaĩ ma hari ea bitxia
ana haria ẽ kaĩtiruma dabanẽ ẽ ishiãki.
Hakia Senhor Deusuũ, miarã, mĩ ẽ Mekenika Deuski.
Ẽ mawabiapanã mĩ ea ana hiwemakĩ piskumashinaki,
bakawã merã nanetã ea mekekinã.
7 Ẽ yushĩ ea anua kaĩkainaya unãkĩ
Senhor Deusuũ, mia shinãkĩ ẽ mia yuka mĩ Templo meribi anu
mianu ẽ hãtxa tashnishinaki.
8 Tsuabũra yushibu dami kẽwãkubaĩkĩ
mia txibãkĩ henebaĩmisbuki.
9 Hakia eanã, ẽ huiwẽ benimakĩ mia kẽwãkĩ
Jerusalém anushũ inabu sheni kuakĩ ẽ mia menushũkubaĩshanaii.
Hawara ẽ mia yubaima ana hakimama mia ashũkĩ ẽ mia
meneshũshanaii.
Senhor Deusuũ, hiwemakĩ miã besti hunibu mĩ piskumatiruki”, ikaya

10 Senhor Deusũ hawẽ hãtxa betxipaikĩ hau mashi anua bakawã Jonas hanãtanũ Senhor Deusũ yunua mashi kesha ka bakawã hananikiaki.

Nínive anu hiweabũ Senhor Deusũ kupiti nĩkatã hatũ shinã betsa wanibukiaki, na hãtxarã

3 1 Senhor Deusũ Jonas ana nitxĩkĩ yuikĩ: 2 “Nenua benikaini Assíria nawabũ maewã ewapahaira Nínive anu kashũ haska ẽ mia yuiai harishũ hatu banabimatãwẽ”, aka

3-4 haska Senhor Deusũ yunua nĩkatã kaĩkaini Nínive maewã ewapahaira shaba dabe inũ besti maĩ kai kapukekaĩtibiakẽ Jonas ha maewã anu hikitã shaba bestitxai maewã kapukekĩ hui kushipawẽ hatu yuikubaĩkĩ: “40 shaba keyuriama matuki sinatakĩ Deus kushipahaira dasibi hatu binuatũ Nínive maewã yamawakĩ keyushanikiki”, hatu wakubainai

5 ha maewã anu hiweabũ nĩkatã haska Deuskiri Jonasĩ hatu yuiai ikũwãkĩ: “Samakenãkãwẽ”, iki yubakatã shanẽ ibubu inũ, shanẽ ibu

beshmasbu inũ, nuitapahairaibũ hawẽ nui bika teneai unãmati tari besha
sawe keyuabũ 6 haska Jonasĩ hatu banabimai Nínive shanẽ ibuhairatũ
nĩkariatã hawẽ shanẽ ibu tsauti anua butukirã hawẽ shanẽ ibũ tari hawẽrua
pekatã hawẽ nui bika tenei unãmati tari besha saweriatã txi mapuki tsaua
7 hawẽ merabewanikabube hãtxatã hau eska yunuti bena washunũbũ hatu
yuikĩ: “Piti inũ nushuti yurabu dasibibũ hau piyamanũbũwẽ. Ha dikabi hatũ
ina awa inũ hatũ txashuwã piti inũ ũpash hau hatu amayamarianũbũwẽ.
8 Ana haska tibi ikama mã shinã txakakĩ haska txakabu tibi mã amis inũ mã
detenamei heneama mã ikũkainai natiã henetã nui bika teneai unãmati tari
besha sawe keyutã hau nukuwẽ nuinũ Deus kushipahaira dasibi hatu binua
hui kushipawẽ yukakubaĩkãwẽ. 9 Nũ haska wakubainaya nukũ txakabuwẽ
nukuki sinatabiashina Deusũ hawẽ shinã betsa washanimẽkaĩ. Haska waya
nũ mawama ishanaii”, hatu wa bushũ mae hirabi anu hatu yuikubaunaibũ
10 Nínive anu hiweabu haska wakubaini hatũ txakabu ma heneabũ
Deusũ uĩtã hawẽ kupiti Jonasĩ hatu banabimashina Deusũ shinã betsa
watã kupiti hatu anu ana yunuamakẽ

Jonas Deuski sinatanikiaki, na hãtxarã

4 1 Nínive anu hiweabu Deusũ hatu kupiamawẽ taea Jonasĩ haska
betxipaiama Deuski sinatahairakĩ 2 habe hãtxakĩ yuikĩ:
—Uiã. Senhor Deusuũ, ẽ mae anu eki nukushũ Nínive anu mĩ ea yunua
hatuwẽ nuikĩ mĩ hatu kupiama ishanaiwẽ taea eska shinaĩ ẽ hawaira
Társis anu pashai ẽ hunekaĩkatsis ikimaki. Mia mĩ mekenã Deus pepa
tsuabura hatuwẽ dabanã ikĩ mĩ hawaira sinataisma kupikatsi hatu
banabimabiatã tsuaburawẽ nuihairakĩ mĩ shinã mĩ betsa watiru mĩ ea
uĩmaii. 3 Haskawẽ taeshũ Senhor Deusuũ, ea tenãwẽ, iwanã, ẽ mia yukaii.
Haskarã, peki, ẽ mawarã, ẽ ana hiweyamanunã— aka
4 hakia Senhor Deusũ kemakĩ yukakĩ:
—Mĩ sinatai haska hãtxairã, haska pekẽ mĩ iki ikai?— aka
5 hanua ha maewã anua Jonas kaĩkaini bari huaikiri ka hanushũ ha
maewã haska waimẽkaĩ, ishũ hanushũ uĩkatsi hi pũyã meshteshũ utati
watã ha namã tsaukẽ 6 barĩ hau kuayamanũ heshe betsa daka Senhor
Deusũ hawaira yume washũkĩ nishi benematã Jonasĩ bushka mamaki
hunekĩ utawa, haska washuna Jonas hawẽ benimaya 7 ana penaya shena
betsa Deusũ yunua hushũ nishi ewakĩ utawashina hawẽ tashu tasẽbaũkĩ
keyua shanatã niri ikatsi utsia dakakẽ 8 bari mapekeaya bari huaikiria
niwe shanabiri ikai Deusũ shũku imabirana hawẽ bushka barĩ kuahaira
Jonas unãyamasi mawakatsis ikĩ yuikĩ:
—Haskarã, peki, ẽ mawarã, ẽ ana hiweyamanunã— ikaya
9 hakia Deusũ kemakĩ yukakĩ:
—Nishi ewashina ikis ma shanashuwẽ taea mĩ sinatakũkainairã, haska
mĩ shinainã, pemẽ?— aka

kemakĩ Jonasĩ yuikĩ:
—Hawaikika, eã ẽ shinanã, peki! Hakia sinatayabi ẽ mawaii!— aka
10 hanushũ Senhor Deusũ Jonas shabakabi yuikĩ:
—Miã nishi mĩ banamaki. Mĩ ewawamariki. Meshu bestitxai hukuĩ shaba bestitxai ewatã ana meshu betsatiã mawai utsishuki. Haskabiaya ha nishiwẽ mĩ nuihairaii. 11 Hamẽ earã, eskawẽ ẽ nuiaii. 120.000 yura hiweabu hawẽ mekẽ yusiuri inũ hawẽ mekẽ yusmauri haratura hawa unãriabuma inũ inabu mirimahaira hayawẽ taeshũ mia binui ha maewã ewapahaira Nínive anu hiweabuwẽ eari ẽ nuihairakunikainaii— anikiaki, Deusunã.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

MIQUÉIAS

Hawẽ unãmati hãtxaki

Deusũ hãtxa yuishunika Miquéiasĩ kenekinã, ano 750 Jesus Cristo huriamatiã hatu keneshũkĩ Israelĩ enabu inũ Judá enabu Deusũ nemati hãtxa hatu ashunikiaki. Habũ txakabuwaiwẽ taeshũ Deusũ hatu kupishanaikiri inũ Messias Cristo hushanaikiri hatu keneshunikiaki, Judá anu shanẽ ibui Jotão inũ, Acaz inũ, Ezequias ha dabe inũ besti habu shanẽ ibuhairai hiweaitianã. Haska Deusũ hawenabu hiwea hatu uĩkatsis ikai inũ haska txakabuwaibu hatu kupishanai na una kene uĩkĩ nũ tapĩtiruki.

Samaria inũ Jerusalém anu hiweabu Deusũ hatu kupishanikiaki, na hãtxarã

1 1 Miquéias Moresete anua Senhor Deus haki nukushũ namai keskawẽ
hawẽ hãtxa hau hatuki txanikaũtãshanũ Samaria anuabu inũ
Jerusalém anuabu Senhor Deusũ hawẽ hãtxa hatu yunukubainikiaki,
eska hatu washanaikiri yuikinã, Judá enabu mai pakea anua Jotão shanẽ
ibui inũ, ha katxu Acaz shanẽ ibui, inũ ana ha katxu Ezequias shanẽ
ibuhairai bari itxapa ha dabe inũ bestitũ hatu yunukubainaibutianã.

2 Mae tibi anu hiweabu inũ nukũ mai pakea hirabi anu hiwebaunabuũ,
na eska hãtxa matu yuinũ nĩka peirawakubaĩkãwẽ.
Senhor Jeová hanu haki nukuti Templo meribi anushũ
haska txakabuwakĩ mã kanekubaĩmis
matu txitekĩ matu yuikubaĩshanikiki.
3-4 Hawẽ hiwe anua kaĩkirani mati matipa mamaki
niakiranaya hawẽ tae paitã hutsekekainai anua
mati tibi payukui keyushanikiki,
yawa sheni bĩ txi dapi tsauã payukumis keskairã.
Napãpa pebia hene wakĩ mai tuash arabeshanikiki.
Ui itxakayamai bai matai kushibiranai keskakĩ
hawẽ kushipawẽ haska washanikiki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

5 Jacó enabũ Deusũ hãtxa txibãma danãkubainaibu inũ
Israelĩ enabu shanẽ ibubũ txakabuwakubainaibuwẽ taeshũ
hatu haska washanikiki.
Jacó enabũ Deusũ hãtxa danãkubainaiburã,
hania ikanimẽkaĩ?
Samaria maewã anushũ akanikiki.
Judá enabũ mai pakea anushunã,
hanishũ yushibu dami kẽwãmisbumẽ?
Habia Jerusalém maewã anushũ amisbuki.

6 Haskawẽ taeshũ Senhor Deusũ hatu yuikĩ:
“Samaria maewã mishki hiwe tibi inũ
hatũ kene tibi di akĩ keyutã
napaku anu hatũ mishki tibi ẽ hatu urẽmashanaii,
ha dukũ mishki buya ewapa wakĩ tsamabaunibu
bepẽmana shabakabi uĩtirubu wakinã.
Hanushũ maewã shaba washinabu anu
uva nishi banatirubu bai ẽ washanaii.
7 Hatũ yushibu mishki dami wanibu dasibi teke teke akĩ keyushũ
dasibi hatũ yushĩ hi dami meribi mapua kuakĩ keyushãkanikiki.
Hatũ kẽwãtirã, aĩbu hininipa keskawẽ taeshũ
hawẽ pei itxawamisbu
dami inũ hatũ yushĩ hi dami meribi wanibuwẽ taeshũ
betsa wakĩ ha aĩbu hininipabũ daya pei keska
ana pei betsa wakĩ dami washãkanikiki”, akimaki.

Hatuwẽ taea Miquéias huĩti nishmahaira inikiaki, na hãtxarã

8-9 Samaria anu yushibu dami kẽwaĩbu beya pae
tsuã nemakĩ hatũ txakabu hatu shusha watirubuma
Judá enabu hari hatũ mai pakea anu Jerusalém anu
hanu enabu hiweabu anuri na habũ atimapa hatu amaibu ma
hikiriawẽ taea
huĩti nishmahaira ẽ kasha txakayamakũkaĩshanaii.
Haskawẽ taea nikauni bitxi taeuma inũ,
tariuma nia kamã inu keskai kashakũkauni inũ,
yuinaka peiya avestruz keumis keskai ẽ nia ketãshanaii.
10 Judá enabu Senhor Deusũ kupishanai
nawã maewã Gate anu hatu banabimayamakãwẽ,
hau matu nĩkai benimayamanũbũ
hatu uĩmai hatu bebunua kashamarã.
Hakia matũ mae Bete-Leafra anu
nui paewẽ isĩ teneai keskai

mai mishpu anu dakatã
tarame tarame ishãkãwẽ,
ibubis dake paepairã.
11 Safir anu hiweabuũ,
txaihaira matuki sinataibũ matu iyushãkanikiki,
tariuma matu dakehaira wabaĩkinã.
Zaanã anu hiweabu hawa kaĩbaini
pashama ishãkanikiki.
Bete-Ezel anu hiweabuũ, maturã,
tsuã matu merabewama habianu besti kashahairai
mã hani kama ishanaii.
12 Ha Jerusalém mae anuabu hatũ hikiti shui beputiya anu
Senhor Deusũ hatu txakabu hikimaima keska shinaĩ
Marote anu hiweabũ merabewati pepa manahairai
isĩ paepa tenehairai keskai
shau babuhaira mania uminakeakeshãkanikiki.
13 Laquis anu hiweabuũ, maturã,
Israelĩ enabu Samaria anu hiwenibu keskakĩ
Senhor Deusũ hãtxa danãkĩ yushibu dami hau kẽwanũbũ
Sião anu hiweabu mã hatu txakabuwakĩ taewaniwẽ taeshũ
pashanũ, iwanã, cavalo hawaira kaĩti
hawẽ tarãbaĩti itxapaki neshakĩ keyushãkãwẽ.
14 Moresete-Gate anu hiweabu
mã hatu ana uiãma ishanaiwẽ taeshũ
hawara pepa hatu inãkuĩtã
hatu nitxĩshãkãwẽ, hatu iyushãkanikikirã.
Ha maewã Aczibe hanu Israelĩ enabu shanẽ ibuhairabu hunei
irubiaiburã,
harishũ hatu atxishãkanikiki,
hanu birũ keskawenã.
15 Eska Senhor Deusũ matu yuikiki. Nĩkakãwẽ:
“Hau matu atxinũbũ
matũ mae Maressa anu hiweabu
ẽ matuki sinataiwẽ taea
matu anu shanẽ ibu kushipa betsa ana ẽ matu yunushanaii.
Ẽ hatu haska waya uĩbaini
Israelĩ enabu anua shanẽ ibumisbu tibibũ enabu pashai
Adulão anu mai kini tãpe anu hunei
hikinũ ika bushãkanikiki.
16 Jerusalém uke merã Sião mishki kenebaunibu kushipa anu
hiweabuũ,
ea nĩkakãwẽ.

Matũ bakebu mã hatu betxipaihairaiwẽ taea
matũ huĩti mã nishmahairai hatu unãmakĩ
matũ bu mashtekei mãkukãwẽ.
Matũ bakebu atxitã txaihaira anu hatu iyushũ
ana hatu txĩtuãbuma ishanaibuwẽ taea
ana matũ bu mawerẽ iki keyukãwẽ,
shetẽ bushka keskairã”, hatu wanikiaki.

Kushipakĩ hatu itxakawaibu Senhor Deusũ hatu kupishanikiaki, na hãtxarã

2 1 Namawẽ dikabi txakabu yubakakubainaiburã,
peirashãkãwã!
Matũ kushipawẽ mã atirubuwẽ taea
ha shaba mã akaitiã bestẽtã
mã hatu txakabuwakubaĩmisbuki.
2 Hatũ yunu bai pepa ibuyabiakẽ hawẽ kemukĩ
biãkĩ mã hatu mebĩmisbuki.
Hatũ hiwe pepa anu ibu hiwebiakẽ kemukĩ
biaĩ mã yumetsumisbuki.
Baiya hatũ bake heneshũbaĩshanaibu
ha yurabu hawenabuyabis hatu itxakawakĩ
mã hatu nuitapawamisbuki.
3 Mã haska hatu wamisbuwẽ taeshũ Senhor Deusũ matu yuikĩ:
“Matũ besti mã hatu itxakawamaki.
Eari matuki tana ẽ yubaka hayaki.
Matu anuri txakabu ẽ yunushanai hani pashama
hawẽ huĩsinai peti mã hawa binuama ishanaii.
Hakia ma dasibi txakabu bika tenemati hukẽ
ana keĩ hawẽruai mã bai tanai mapuama ishãkanaii.
4 Ha shaba haskaitiã mã hatũ shanẽ ibububia nui paewẽ kashakĩ
matunabu saĩ ikĩ kashakĩ matukiri habuwashãkanikiki:
‘Dasibi ma nuku txakabuwakĩ keyuabuki.
Nukũ mai pakea Senhor Deusunabiakẽ
huni betsabũ ma nuku ibuwaĩmabuki,
mã hawa hatu nemamarã.
Nukũ yunu bai dasibi mebĩtã
nukuri atxitã nuku ma pashkakĩ keyuabuki, ibuwãkinã’, iwanã,
kashabetanã matu ha akubaĩshãkanikiki”, hatu wanikiaki.
5 Haskawẽ taea Senhor Deusũ maewã matu inãbiani
ana hawenabui hawẽ mae anu mã habe hiweama ishãkanaii.

Deusũ hãtxa yuishunika txakabubiakẽ betxipainibukiaki, na hãtxarã

6 Paranananikabũ yuikĩ:

“Haska txakabu hushanai
hau nukuki ana txani beyamanũbũwẽ.
Ha txakabu hatũ nuku dake watiru huama ishanikiki”, ikaibũ
7 Nũ Jacó enaburã,
tsuã nuku yuputirumaki.
Deus hĩ hĩ ikama
teneshũ nuku manamisrã,
ma benuamẽ?
Haskamismẽ, Deusrã?” ikaibũ

hakia Senhor Deusũ yuikĩ:
“Tsuara hiwei pekubainaibu
ẽ hãtxã hatu merabewakubaĩmiski.
8 Uatiã enabu ibiashina shinã betsa watã
natiã mã eki sinataii.
Habu detenametani txĩtũbirãkĩ
hatũ tari pepa karuhaira beaibu mã hatu mebĩmiski,
tsuã matu ana metiruma dabanẽ shinãkinã.
9 Hatũ hiwe betxipaiaibu anua aĩbuaibu hatu nitxĩkĩ
hawẽ pepati mai ẽ hatu ibuwamani anu
hatũ bakebu ana hiwetirubuma wakĩ
mã hatu biãkĩ nemakubaĩmiski.
10 Na maerã, hanu huĩrukũti kayabimawẽ taea
benitã burikãwẽ.
Nenu atimapahairawẽ taeshũ
txakabuwakĩ yamawakĩ keyushãkanikiki.
11 Tsuara txanitxakakĩ yuikĩ:
‘Vinho inũ shia paepa mã ea inãkubainaya
Deuskiri ẽ matu yusĩkubaĩshanaii’, ikaya
na yurabũ haska txakabu betxipaikĩ
ẽ hãtxa yuishunika hatu wai
haska hatũ shinanã, pehairaki, ishãkanikiki”, itã,

Senhor Deusũ hawenabu ana itxawatã hatu iweshanai hatu yubanikiaki, na hãtxarã

12 Senhor Deusũ ana hatu yuikĩ:
“Itxakanikabu hatu kupi keyutã
Jacó enabu dasibi ana hatu itxawakĩ
ha Israelĩ enabu txai hatu iyunibu
hatira itxapama teshenibu ẽ hatu itxawashanaii.
Txashuwã kenekauana anu mapuabu inũ
basi mirima anu mapuabu keska

ẽ hatu itxawaya
yurabu mirima benimai hãtxa txakayamashãkanikiki.
13 Deus bebukaĩkĩ hawẽ bai bepẽbainaya habũ txibaĩ
maewã kenebaunibu hikiti shui hawẽ beputi anua tashni
ishtxubaĩbaĩshãkanikiki.
Dasibi hatu bebũ ẽ hatũ shanẽ ibu Senhor Deus kaya
ea itxũ bushãkanikiki", iwanã, ea yuimaki.

Yununika txakabubu Senhor Deusũ hatu dananikiaki, na hãtxarã

3 1 Israelĩ enabu shanẽ ibubu inũ yununikabuũ,
natiã ea nĩkakãwẽ.
Yunuti kushipa peparã, matunamakẽ
mã unãkatsi ikamamẽ?
2 Hakia haska shinãma pepa danãkĩ
txakabu mã betxipaikubaĩmiski.
Enabũ bitxi dashpeshũ
hawẽ nami besti bikĩ keyushũ
hawẽ shau henebaina keska
mã hatu txakabuwakubaĩmiski.
3 Enabu hatu itxakawakĩ
mã hatu pasha pia keska wamiski.
Betsabu hatu atxishũ hawẽ bitxi dashpetã
hatũ shau tseka tseka ashũ
kẽtiki bawanũ, iwanã,
hawẽ nami meshte meshte akĩ
enabu hiweabu hatu piai keska wakĩ
mã hatu itxakawakubaĩmisbuki.
4 Txipu shaba betsatiã merabe ea Senhor Deus mã yukabiaya
ẽ matu kemama ishanaii.
Mã txakabuwakubaĩmiswẽ taea
hanu mã ea yukaitiã ẽ matu nĩkakatsi ikama
matu anua ẽ huneshanaii.

Deusũ hãtxa yuishunika paranananikabu Senhor Deus hatuki sinatanikiaki, na hãtxarã

5 Deusũ hãtxa yuishunika paranananikabũ hatu yusĩ txakaibuwẽ taea
enabu hiwei peama bai txakabu tanabaini hamakiri
bukubaĩkanikiki.
Tsuabũra hatu pimakubainaibu bestikiri
unanuma hiwetikiri hatu banabimakubaĩmisbuki.
Hakia tsuãra hatu yaniwamabumawẽ taeshũ
tsakanamei beaibukiri hatu yuikubaĩmisbuki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Senhor Deusũ habukiri eska hatu yuikiki, nĩkakãwẽ,
habu hawẽ hãtxa yuishunikabubiakenã.
6 “Matuburã, ana meshu merã hawẽ unãmati mã namai
mã ana shabakabi uiãma ishanai inũ
haskashanai meshu merã Deusũ matu unãmakĩ
haska inũbariai matu uĩmamawẽ taea
matũ kushipa mã benushanaii,
bari kai meshukainai keskairã,
hawara mã unãbiaima
ha shabatiã meshu meshuwai keskairã.
7 Deusũ hãtxa yuishunika inũ
haskashanai unãtirubu dasibi hamẽshãkanikiki.
Hatũ shinã benushinabũ hatuki kasheaibũ
Deusũ hatu kemamawẽ taea
dakei pes manishãkanikiki,
hawa yuiamarã.
8 Hamẽ ea Miquéiasrã, Senhor Deusũ hãtxa danãkĩ
Israelĩ enabũ txakabuwakubaĩmisbu
hatu berabĩwãkĩ hatu yuãkĩ
ẽ hatu ha akubaĩshanũ
ea kushipa inãkĩ datetima ea wakĩ
Senhor Deusũ Yushinĩ hawẽ yunuti kushipa pepawẽ ea
amakubainikiki.
Ea haska wakĩ heneama ipakeikiki.

Jerusalém txakabuwashãkanikiaki, na hãtxarã

9 Israelĩ enabu shanẽ ibubu inũ yununikabuũ,
ikis ana eska nĩkakãwẽ.
Yunuti kushipa pepa danãkĩ betxipaiama
hawara pepa dasibi yushtumabiakẽ
mã yushtu wakĩ keyumis keskabuki,
eska tibi akinã.
10 Tsuabũra matu nemaibu detekĩ
hatũ himi txakawakĩ nukunabu itxakawakĩ
Mati Sião anu kebẽkĩ
nukũ mae Jerusalém anu hau benikubainũbũ
mã hatu yunua txakabuai dayakubaĩkanikiki.
11 Shanẽ ibu beshmas unãti wanikabũ
nukũ mae anushũ hune pei bikatsi
hatũ txakabu pewakĩ hatu parãmisbuki.
Deusbe nukunabu hãtxashunikabũ hatu yusĩkinã,
pei binũ ishũ besti hatu yusĩkubaĩmisbuki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hamẽ Deusũ hãtxa yuishunikabũ
Senhor Deusũ haska akaiwẽ benimawai dabanẽ
Deusũ unãmashina yuikatsi pei bitã hatu yuikĩ:
“Nukũ shanẽ ibu Senhor Deusrã, nukubeki,
nuku mekekubainairã.
Nuku merabewamiswẽ taea
hawa txakabu nuku anu hutirumaki”,
iwanã, “hatu yuimisbuki.
12 Matubũ mã kanekubainaiwẽ taeshũ
Mati Sião anu maewã Jerusalém berãkĩ keyuaibu betsai
mishki besti hanus mania bai wanishũ
ana akatsi heneyuimabu keska anu
mananã hanu Deuski nukuti hiwe wanibu anu
txaka besti benea hawama dakashanikiki.”

Senhor Deus shanẽ ibukĩ dasibibu hatu unanuma hiwemakubaĩshanikiaki, na hãtxarã
(Is 2.2-4)

4 1 Hanu bari hawẽ henei ma kemaya
ha mati anu Senhor Deus kẽwãti Templo hayakẽ
Senhor hakiri hãtxakĩ mestẽwãshanikiki.
Ha mati binua anushũ hakiri pe shinãkĩ
mati tibi binua anu nawa shukua betsa betsapa beshãkanikiki.
2 Sião anua Senhor Deusũ yusiã tashni
Jerusalém anu hawẽ hãtxa kaĩshanaiwẽ taea
yurabu mirimahaira hanu hikitushitã yuikĩ:
“Senhor Deusũ Mati Sião anu mapekenũ bekãwẽ,
Jacó mekenika Senhor Deus kẽwãti Templo anurã.
Harishũ hawẽ pe hiwekĩ shinãti nuku yusiã
ha bai keska hawẽ yusiã hãtxa txibãkĩ
tapĩ nũ maputiruki”, iki
ma itxai keyua maniabũ
3 hanushũ nawa shukuabu tibi
Senhor Deusũ hatu unãti wakubaĩshanikiki,
txaihaira hiwebia ha yurabu itxapahairabu
hawawẽra taea ha imisbu
haratura pepaimabu inũ haratura kaneimabu
unãtã hatu pewakinã.
Hatu haska waya hatũ mabu maei betsairã,
hatũ nupe kenu txaipabu betsa wakĩ
hawẽ mai sheshabirãti wakĩ
hatũ hashi betsa wakĩ

nupe shewetia washãkanikiki.
Ha haskaibutianã, ha yurabu ana hatũ detenameti mabu betsa
betsapawẽ
ana tsuabubera detenameama ishãkanikiki.
Ha inũ, detenamei bukatsi hatu yusĩmisbu
ana tsuã hatu yusiãma ishãkanikiki.
4 Haskawẽ taea dasibi ana hawawẽ dateama hiwekubaĩshãkanikiki.
Hatũ uva bana nishi manaũri beshea inũ
hatũ hi figueira bimi batapaya namã uta
unanuma huĩrukuĩ manishãkanikiki.
Senhor Deus kushipahaira dasibi binu keyuatũ
huni betsã hãtxawẽma hawẽ hãtxawẽ ibubis matu yuikiki.

5 Haskabiashanaya ikis yura shukuabu betsa betsapabũ
hatũ mekenika yushibu nĩkakĩ
ha txibãkanikiki.
Hamẽ nukubunã,
nukũ mekenika Senhor Deusũ yusĩti hãtxa nĩkakĩ
ha heneama nũ ha txibãkubainaii.

Hatu itxakawabiaibũ hawenabu merabewakĩ Senhor Deusũ hatu mekeshanikiaki, na hãtxarã

6-7 Txanima hawẽ hãtxa mestẽwãkĩ Senhor Deusũ yuikĩ:
“Shaba betsatiã enabu txashuwã keska pashkabainibu
ẽ ana hatu itxawashanaii.
Tiri keskabu inũ, hĩ ikai keskabu inũ,
haikaimas sa aka keska wakĩ
ẽ hatu kupibiani
ena wakĩ ẽ hatu ana itxawashanaii.
Betsabu hatu iyukĩ inũ betsabu habu iyuama bashibainibu itxawashũ
yura shukuabu kushipahaira ẽ hatu washanaii.
Haska watã MatiIão anushũ mekekĩ yunui
ea kayabis Senhor Deus ẽ hatu shanẽ ibupakeshũshanaii.
8 Mia mĩ Jerusalém maewanã,
kushipa wakĩ mishki kenekĩ
benawanibuIão anushũ yunukĩ
ana kushipatã ha maewã ana benitã
enabu dasibi mĩ shanẽ ibushũshanaii,
haska shanẽ ibuhaira kushipabũ
hatu yunupauni keskarã”, akĩ ea yuimaki.

9 Senhor Deus ma yubakaimawẽ taea

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

haskai mã bis bis ikai, aĩbu bake kaĩ isĩ imis keskairã?
Shanẽ ibuhaira kushipa mã hayamamẽ?
Pe yusinika hawẽ shanẽ ibuhaira merabewanikabu ma
mawaimabumẽkaĩ?
10 Matunabu nitxiãbu kaĩbaini
maema anu hinamas hiwekubainaibu
ushakubaini Babilônia anu matu iyushanaibuwẽ taea
Sião anu hiweabuũ, yura isĩ uminai bis ikubaĩkãwẽ,
aĩbu bake kaĩ isĩ memis keskairã.
Hakia harishũ matuki sinatakĩ matu iwanibu anua habukiri
sinatakĩ
Senhor Deusũ mã hawenabu matu ana mebikinãkĩ
matu piskumashanikiki.

11 Natiã matu txakabuwanũ ishũ
yura shukua betsa betsapabu
matuki sinataibu itxatã yuikĩ:
“Hatũ mekenika yushinẽ hau hatu dananũ
Jerusalém anu hiweabu meribima detsis keska
betxipaikĩ nũ uĩ bukatsis ikaii”, ikubainaibu
12 hakia haska Deusũ shinaĩ yubakakũkainai
ha yura shukuabũ unãbumaki.
Shekiwã tsekashũ hanus bushukuashũ
tsumabaina keska wakĩ
habũ hawenabu itxakawaibu
Deusũ hatu itxawashanai habũ unãma
Deuskiri hãtxa txakabukanikiki.

13 “Yura shukuabu itxapa teke teke akĩ
shemekĩ mã hatu akawashanũbũ
ina awa bene kushipa mane ferro mashũ inũ
mane bronze hũtsisya keska wakĩ
pubẽ wãkĩ eã ẽ matu mesewashanaii”, akĩ
“Senhor Deusũ matu yuiaiwẽ taeshũ
Sião anu hiweabuũ,
benitã hatuki pai pai ishãkãwẽ.
Hatu itxakawakĩ hatu detetã
mane ouro inũ mane prata inũ
mabu pepa itxawanibu
hatu anua mebĩkĩ keyutã,
ẽ ea mai hirabi shanẽ ibu
mã ea meribi wakubaĩshanaii”, itã

Davĩ enabu anua besti Messias tashninũbarikiaki, na hãtxarã

5 1 Hakia detenamenikabũ matu keshebaũshinabũ
Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira nuitapawakĩ kupihairashanaibuwẽ taeshũ
mã Jerusalém anu hiweabuũ,
hawẽ hatu nemashanũ, iwanã,
dasibi matũ detenameti mabu pewakãwẽ.
2 Haskabiaibũ mã Belém Efrata anu hiweabuũ,
na hãtxa nĩkakãwẽ.
Judá enabũ mai pakea anu mĩ mae peshepishtabiakẽ
mia anua shanẽ ibu tashnitã
Israelĩ enabu dasibi yununika kushipa ishanikiki,
bawakĩ Deusũ taewariama hiwenirã.
3 Haskabiashanaya natiã nawabũ matu itxakawakĩ
hau matu kupinũbũ
Senhor Deusũ ana matu mekeama
Israelĩ enabu Senhor Deusũ matu ma heneaki.
Hakia aĩbu tuyakẽ hawẽ huni bake kaiaĩ manaibũ
Israelĩ enabu txaihaira anu hatu iyunibu
hatũ matu txĩtũwãbirã ana matunabube matu dasiwashanikiki.
4 Ha huni kaini ewatã shanẽ ibu kaĩkĩ
hawenabu mekekatsi
hawẽ mekenika Senhor Deusũ kushipawẽ
hawenabu mekekubaĩshanikiki,
nuku unanuma hiwemakinã.
Mai hirabi kesua anushũ
Senhor Deus kẽwãkubainaibuwẽ taeshũ
5 shanẽ ibuhaira pepatũ hatu
unanuma hiwemai hukẽ
Assíria nawabũ nukũ mai pakea atxinũ ika beshũ
nukũ shanẽ ibubũ hiwe hawẽrua tibi anu ma hikiaibũ
hau hatu nemakĩ nitxĩtanũbũ 7 shanẽ ibu unanepabu
inũ 8 huni mẽtsisipabu hatunabube
nũ hatu yunushanaii.
6 Habũ Assíria nawabu hatũ shenipabu Ninrode ini anua
nupe txaipa kenuhairawẽ hatu nitxĩkubaĩkĩ
detekĩ keyushãkanikiki,
nukũ mai pakea atxi keyunũ ika beimabu
Assíria nawabu nuku hatu nemashũkinã.

Hatuki sinataibu Israelbũ hatu tenãkĩ keyushanikiaki, na hãtxarã

7 Yura shukuabu betsa betsapa mirima anu

Jacó enabu hatube hiwebaunaburã, eskashãkanikiki.
Ha haskaiburã, basnũ Senhor Deusũ yunumis inũ,
basi anu ui ikai
tsuã haskai hawẽ shinanẽ nematiruma keskai
Jacó enabu keyukubaini eskarabes tesheshãkanikiki.
8 Haskabiaibũ yuinaka shukua inu betsa leãonẽ hatu atxitiruki.
Ina txashuwã shukuaburi hatu atxiriakĩ hawa betsa heneama
tetsã akĩ tenãmisbu keskai
yurabu shukuabu betsa betsapa mirima anu
Jacó enabu hiwebaunabu habiaskariai kushipariashãkanikiki.
9 Senhor Deusuũ, haska keska wakĩ
miki sinataibu detekĩ hatu yamawakĩ keyushãwẽ.

Yushibu dami inũ detenamenikabu hawẽ henekĩ Senhor Deusũ hatu yamawashanikiaki, na hãtxarã

10 Yura dasibibu Senhor Deusũ banabimakĩ
hawẽ hãtxa mestẽwãkĩ hatu yuikĩ:
“Shaba hatiãra matũ detenameti cavalo detekĩ tenãshũ
matũ detenameti tarãbaĩti txakabuwakĩ ẽ yamawashanaii.
11 Matũ maewã txakabuwakĩ betsa wakĩ
matũ mae mishki kenebaunibu kushipa tibi
berãkĩ ẽ keyushanaii.
12 Mukayabu yamawakĩ keyutã
hawara unanikabuma habu ẽ matu heneshanaii.
13 Hawara matũ mekẽwẽ
ha kẽwãti dami ibubis mã amis
mã ana kẽwãpakeyamashanũbũ
yushibubu dami dasibi inũ mishki meribi nitxinibu
dasibi txakabuwakĩ ẽ yamawashanaii.
14 Matũ kẽwãti hi meribi meshte txibu nia inũ
hi betsa peiya dasibi betse keyushũ
matũ maewã dasibi txakabuwakĩ ẽ keyushanaii.
15 Yura shukuabu tibitũ ẽ hãtxa nĩkakĩ
txibãkatsi isbuma hatuki sinata paepakĩ
ẽ hatu kupihairashanaii.

Senhor Deusũ Israelbu ana hatu ha anikiaki, na hãtxarã

6 1 Eska Senhor Deusũ matu yuikiki. Nĩkakãwẽ.
“Benitã mati keyatapatũ matu nĩkatiru keska shinãkĩ
mã hawa txakabu hayamakiri hatu yuikĩ
mati yurabu keska shinãkĩ
matũ hui hatu nĩkamakãwẽ.

2 Mishkipawã anu hanu mati tsaua anu
mati tibibuũ, nĩkakãwẽ.
Senhor Deusũ hawenabu pewakĩ hatu ha akikiki.
Israelĩ enabu txakabubu hatu unãmai nĩkakubaĩkãwẽ”, itã

3 ana Senhor Deusũ matu yuikĩ:
“Enabuũ, hawa ẽ matu txakabuwaimamẽ?
Hawawẽ ẽ matu bika tenemaimamẽ?
Ea yuikãwẽ!
4 Egito nawabũ hatu itxakawaibu
hatu dayama txakayamai nemakĩ
Egito mai pakea anua
hau habũ hatu iyukubainũbũ
Moisés inũ hawẽ betsa Arão inũ hawẽ pui Miriã
eã ẽ hatu yunua
matũ shenipabu hatu iyumakĩ
eã ẽ hatu tashnimabiraniki.
5 Enabuũ, natiã ekiri haska shinãkubaĩkãwẽ.
Matũ shenipabu bukubainaibu yupunũ ika
haska Moabe nawabu shanẽ ibuhaira Balaque yubakabiaya
haska Beorĩ huni bake Deusũ hãtxa yuishunika Balaãonẽ Balaque nema
matũ shenipabu yupuama iniki.
Ha dikabi betsa eska shinãkãwẽ.
Sitim anua matũ shenipabu kaĩbirani
Hene Jordão pukebirani
Gilgal anu hiki bukĩ
ea ẽ Senhor Deus hau ea unanũbũ
ẽ hatu merabewakĩ binumani
haska ana shinãkĩ tapĩkãwẽ”, akĩ matu yuikiki.

Hau haskai yurabu hiwenũbũ Senhor Deusũ shinaĩ Miquéiasĩ hatu yuinikiaki, na hãtxarã

6 Senhor Deus daewanũ ishũ
eska mã shinãmisbuki.
Daewakĩ Senhor Deus manaũri hiwea kẽwãkĩ
hawa pepa ẽ inãkuĩtirumẽ?
Ina awa bene ano bestitxaiya tesẽtã
hawẽ nami inũ hawẽ sheni Senhor Deus kẽwãkĩ
hau ea kuashunũbũ, iwanã,
nukunabu Deusbe hãtxashunikabu yunukĩ
ẽ daewatirumẽ? ishũ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mã haska shinãmismẽ?
7 Hanushũ benimawakĩ 1.000 txashuwã bene inũ
10.000 shumu piti sheni ẽ hatu kuamashunaya
Senhor Deus ewẽ benimashanimẽkaĩ?
Senhor Deus daewakĩ ẽ huni bake iyua ẽ hatu kuamashũkĩ
hawẽ hãtxa danãkĩ
ẽ txakabuwakubiranima
tere akĩ ẽ yamawatirumẽ?
Kanekĩ haska mã shinãmiski.

8 Hunibuũ, Senhor Deus daewakĩ mã haska watirumahairaki.
Hawara pepakiri Senhor Deusũ ma matu yuinishũ matu manaikiki.
Hawẽ yunuti kushipa kaneama inũ,
pepa aki betxipainamei
yura betsabuwẽ nuikũkaini inũ,
ibubis keãma matũ mekenika Deusũ hãtxa nĩkakĩ
ha besti txibãkubaĩkãwẽ, matu waniki.

Parananaĩ txanitxakamisbukiri ana Senhor Deusũ hatu ha anikiaki, na hãtxarã

9 Maewã anu hiweabu Senhor Deusũ hãtxa kaiãyã
tsuara datekĩ nĩkakubaĩmis harã, unanepaki.
Senhor Deusũ matu ana yuikĩ:
“Maewã anu hiweabu inũ
unanepa merabenanikabuũ, ea nĩkakãwẽ.
10 Habu itxakanikabũ hatu atimapa wakĩ
mabu inũ pei itxawakubainaibu
huni txakabubũ hiwe anu hayabuki.
Yaushi mabuwẽ kemui
hawa hatu tana pewashũ inãma yumetsuaibu
ẽ hatu betxipaismahairaki.
11 Hawẽ shãkama unãkĩ tanati txakabuwẽ hatu parãkubaĩmisbu
hatũ txakabu tere akirã,
haskatã ẽ hakimatirumẽ?
12 Na maewã anu dasibi peiyabũ
hatu itxakawakĩ mabu inũ peiwẽ kemukĩ hatu paraĩ txanitxakakĩ
harakiri hatu nitimawakanikiki, hatunas wakinã.
13 Mã hatu haska wamiswẽ taeshũ
matũ txakabuwẽ kupikĩ matu yamawakĩ ẽ taewabainaii.
14 Ẽ matu kupikubainaya
pibiai mã hawa yaniwatã
pepeama buni pae tenei mã nuitapakũkaĩshanaii.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hawara matu mebinũ ika beaibu
matũ bai anua piti bishũ hune hatuki datekĩ
mã hani pashawatiruma ishanaii.
Hawara piti teshe ha pikatsi
mã mekekatsi hune arubiakẽ
hau yamawai benũbũ
nawa detenamenikabu ẽ hatu yunushanaii.
15 Bai anu banabiatã mã hawa tsekama ishanaii.
Hi bimi azeitona sheniya tsekashũ
mã tsinibia hawẽ sheni mã hawa biama ishanaii.
Uva bimi batapa tsekashũ haki pai pai ikĩ
hawẽ hene mã bibia uva vinho
mã hawa akama ishanaii.
16 Samaria anu shanẽ ibukĩ
Onrĩ hatu yunukubaini inũ
Acabẽ enabũ txakabuwakubainibu
hatũ beya tapinishũ
txibãkĩ mã habiaskari wakubainaii.
Haskawẽ taeshũ matũ maewã txakabuwakĩ yamawakĩ
hanu hiweabũ matuki kashekĩ
hau matu dakewakĩ datenũbũ
ẽ hatu yunushanaii.
Haska enabũ mã ea dakewakubiranibuwẽ taeshũ
eãri ẽ matu dakehairawashanaii.”

Israelĩ enabu hatũ txakabukiri ana hatu yuinikiaki, na hãtxarã

7 1 Bimi ma tseka keyuabu
uva bimi batapa inũ figo bimi batapa pinũ, iwanã,
benakĩ ẽ hawa betxiama
ẽ peirawa! ẽ ikai keskari.
2 Habiaska keskariai mai hirabi anu
huni pepabu inũ nuikipabũ Deus txibaĩbu
eãri ẽ betxiamariki,
tsua ana hayamakenã.
Hakia pubeĩ detename bestikĩ
txakabuwanũ ishũ
dasibibu manakanãkanikiki.
Betsabu tibibe txakabunũ ika
biruã keska maniabuki, manakanainã.
3 Hatũ shanẽ ibubunã, eska hatu wakanikiki.
Hatu dayashunũ, iwanã,
shanẽ ibu beshmasbũ pei hatu yukakĩ

hawena wakubainaibũ
shanẽ ibu betsa unãti wanikabũ
hune hatu pewakĩ pei bikĩ
hatũ txakabuwẽ hatu kupisbumaki.
Kushipabũ haska akatsis ikai akubaĩkĩ,
maewã hirabi atimapa wakĩ
hau txakabu bestinũbũ yusĩkubaĩmisbuki.
4 Tsuabura: “Habu pepabuki”, abiaiburã,
hi musha keska txakabubuki, meserã.
Tsuabura: “Habu nuikipabuki”, abiaiburã,
mae musha keska txakabuburiki, meseburã.
Hakia haska Deusũ tsuma txaninikabũ
ma hatu banabimayama ha shabatiã
hatu kupishanai ma huikiki,
hatubetã txakabu inũ pepa pewairã.
Hatiãra itimaska txakayamakubainaibũ
5-6 huni bakebũ hatũ ibu hunibũ hãtxa danãkĩ
ana hawa hatu duawabumakẽ
aĩbu bakebũri hatũ ewã hãtxa danaĩ
ana hawa peabumakẽ
hawẽ babawãbũri hatũ yayã hãtxa
ana nĩkakatsi ikabuma
hawenabu kayabibe dasibi sinatanameshãkanikiki.
Haskawẽ taea matu dapi hiweabũ hãtxa ikũwãyamashãkãwẽ.
Mĩ haibũ mia hawara shinãshunai
nĩkatã haki txiti iyamashãkãwẽ.
Ha dikabi mĩ aĩbe mĩ hãtxabiairã, uĩrawe.
7 Hakia merabe ẽ yuka ea nĩkashanaiwẽ taeshũ
ea hatũ piskumashanai Senhor Deus manakakĩ
Deus besti huai ẽ manakubaĩshanaii.

Senhor Deusũ Israel merabewashanikiaki, na hãtxarã

8 Eki sinataibu Israel anuabuũ, ẽ txakabuwẽ taea
ibubis ẽ bika teneai uĩ
ewẽ benimayamakãwẽ.
Ẽ di ibiaima ẽ ana benikauãshanaii,
txakabu meshu keskatũ ea atxibiabaũkẽ
Senhor Deus ẽ shaba keska ẽ mekenã txashakapaki.
9 Kanekĩ txakabu wakĩ Senhor Deus ẽ pashkaima
eki sinataya: “Enaki”, ishũ
hawẽ sinata ẽ teneshũkubaĩshanaii.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ẽ haska wakubaĩmis unãti watã ea pepa wakĩ Senhor Deusũ ea hatu
kupishũshanai ariamakẽ
hĩ hĩ ikama ẽ manayukubainaii.
Hatu maemakĩ ea uĩmakĩ hawẽ kushipa
shabakabi Senhor Deusũ ẽ txakabu unãti wakĩ
ea unãmashanikiki,
bĩ dekua keska anu ea iyukinã.
10 Eki sinataibũ ea bika wakĩ yukakĩ:
"Mĩ Mekenika Senhor Deusrã, hanimẽ?
Huama daka? mia merabewairã",
ea akubainimabũ Senhor Deusũ hatu maemai uĩriashãkanikiki,
haska hãtxa txakabu kaĩkaĩkĩ hatu dakewarã.
Baiwẽ kakĩ
pupus pema pema aka keska wakĩ hatu kupiaya
hatu haska wai uĩ ẽ shinã txãkãshanaii.

Jerusalém ana benikĩ bena washãkanikiaki, na hãtxarã

11 Jerusalém anu hiweabuũ,
matũ mishki kenebaunibu di abianibu
matũ mae benawakĩ
ana matũ mai pakea shekakĩ
ewapa wai ma matu ana ashuĩ bekanikiki.
Shinaĩrakubaĩkãwẽ.
12-13 Hanushũ hatunabu hiweshũ
txakabuwakubainibuwẽ taea
ha mai betsai hanu tsua hiweabuma keskai txakabuaya
Assíria mai pakea anua inũ,
Egito mai pakea anua inũ,
Hene Nilo anua inũ,
Hene Eufrates anu hiwebauni nati ikabu inũ,
ianẽwã ukebukũ hiwebaunabu inũ,
mati matipa anu hiwebaunabu
habu dasibibũ matu betxipai
hanu matu anu beshãkanikiki.

Miquéiasĩ hawenabu Israelbu merabewakĩ Deus hatu yukashunikiaki, na hãtxarã

14 Mai pepa kesua anu hi shukua anu
txashuwã huĩrukũmisbu keskai
minabu hau tari hiwekubaĩshanũbũ mĩ aniki.
Senhor Deusuũ, ha minaburã, hatu mekeshũ uĩrakubaĩshãwẽ.
Mae Basã inũ mae Gileade anu

basi pepa anu hatũ shenipabu mĩ hatu iyuni keska wakĩ
pepas anu hatu ana iyushãwẽ.
15 Egito anua nukũ shenipabu hatu tashnimabirãkĩ
dami atimaska mĩ hatu ashuni keska wakĩ
ana hatu uĩmakubaĩshãwẽ.
16 Nawa betsa betsapabu:
“Ẽ kushipaki”, ibiamisbu
hau mĩ kushipa uĩ dakekubainũbũ
haska mĩ hatu ashuni habias dami atimaska akĩ hatu uĩmariashãwẽ,
hau huyu inũ pata keska mapushũ uinũbunã.
17 Dunu inũ nisheke mai bemaki sharabaĩmisbu keska
datei saki saki iki
hatũ mae mishki kenebaunibu kushipa anua
hau tashnibirãshanũbũwẽ.
Datehairakĩ merabewati mia yukai mia bebũ bushãkanikiki.

**Hawenabuwẽ Senhor Deus nuikĩ hatũ txakabu
hatu buashũkubaĩmiskiaki, na hãtxarã**

18 Nukũ mekenika Senhor Deusuũ,
minabu eskarabes tesheniwẽ nuikĩ
mĩ hãtxa danãkĩ nũ txakabuwaima
tere akĩ mĩ ana shinaĩsmawẽ taea
Mekenika Yushĩ mia keska betsa tsua hayamaki.
Nukuki sinatapakeama maĩtã
haska mĩ nuku betxipaiai
mĩ nuku uĩmamiski, nuku duawakubaĩkinã.
19 Nukũ txakabu maiwakĩ inũ
ianẽwã merã pukua keska watã
nuku heneama nukuwẽ ana nuikũkaĩshãwẽ.
20 Haska nukũ shenipabu Abraão inũ Jacóbe mĩ yubakani keska wakĩ,
Senhor Deusuũ, merabewakĩ nukuwẽ nuikĩ
mĩ yubakani hãtxa nuku hakimawayamakubaĩshãwẽ.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

HABACUQUE

Hawẽ unãmati hãtxaki

Deusũ hãtxa yuishunika Habacuquẽ na una kenekinã, 600 ano Jesus Cristo huriamatiã anikiaki. Caldéiabu Babilônia anushũ Judá enabu itxakawaibu Deusũ besti nematirukiri hatu keneshunikiaki.

Habacuque inũ Senhor Deus hãtxanamenibukiaki, na hãtxarã

1 1 Deusũ hãtxa yuishunika Habacuque Senhor Deusũ haskashanai
unãmakĩ yuinikiaki.
2 Ea Habacuque punu nukashũ Senhor Deus yukakĩ:
“Senhor Deusuũ, merabe ẽ mia yukabia
mĩ ea nĩkama
hatiki mia yukakubaĩshãpa?
Pubẽkĩ nuku itxakawaibu
hatu nuku nemashũkĩ
beshteshuni mĩ huriamakẽ
hatiki kashayabi mia yukakubaĩshãpa?
3 Enabũ txakabu wai itxakanikakubaĩmisbu
haskakĩ txakabu tibi mĩ ea uĩmai?
Ea kebaunaburã, dasibi mae tibi anua
ha ibukuni detenamei pubeĩ
atimapai txakabukubaĩkanikiki.
4 Moisĩ nuku yusini keska txibãkĩ
hatũ yunuawẽ shanẽ ibubũ nuku yunuabumaki,
txanima hãtxa danãkinã.
Txakabubũ yura pepabu itxakawakubaĩkĩ
pepa hãtxa betsa wakĩ
hatu parãmisbuki,
hawa yunuti pepawẽ hatu hiwemamarã”, ẽ aka
5 Senhor Deusũ ea kemakĩ yuikĩ:
“Yura shukuabu matu dapi hiwebaunabu uĩkãwẽ.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hatu uĩ mã datehairashanaii.
Haska ẽ samama ashanai
tsuãra matu bebũkiri yuibia mã ikũwãtirumaki.
6 Ha Caldéia nawabu pubẽ tsakanamenikaburã,
ẽ hatu beruwaii.
Haburã, mai hirabi hatunamabia
bukubaũkĩ hatu mebĩtã ibuwamisbuki.
7 Caldéia nawabu mesebu inũ txakabubunã,
hatu datemakubaini
hawa tsuã yunuti unãkatsi ikama
haska ibubis besti shinaĩbu bestiwẽ txakabukubaĩmisbuki.
8 Hatũ cavalo kushipahaira hawawẽ dateama kushikaĩkĩ
inu keneya betsa binubaĩtirubuki, beamakinã.
Ha dikabi, kamã inu betsa lobo kushipahaira
meshu merã mapumisbu binuabuki.
Cavalo katsaumeabu mirimahaira txaihaira anua bekĩ
tetepã hawẽ piti hawaira nuyakaĩ yuinaka atximis keska
atxinũ ika hawaira ishtxukaĩ
hatu tenã keyumisbuki,
hatuwẽ hawa nuiamarã.
9 Dasibi txakabu wakĩ keyukubiranaibuwẽ taea
bebũkiri dasibi datehairakubainaibu
hatu deteama yurabu mirimahaira henewã kesha mashiti keska
tsuã hatu tana keyutirubumabiakẽ hatu atximisbuki.
10 Shanẽ ibuhairabu inũ
shanẽ ibu beshmas yununikabuki kashekĩ
hatũ mae mishki kushipa kenebiabaunibukẽ
hatuki dateama usãmisbuki.
Hatũ mishki kenebaunibuki mai maspu wakĩ matawatã
haki mapekebaĩ
hatũ maewã atxi keyumisbuki.
11 Niwe kushipahaira shũku ibainai keska bei
Mekenika Yushĩ shinãma
ibubis hatũ kushipa besti txiti itã ikubaĩmisbuki”, ikaya

12 nĩkatã eã Senhor Deus yuikĩ:
“Senhor Deusuũ, ẽ Mekenika Deus meribi
mawatiruma mĩ hiwei ikibi ika ẽ unaiĩ.
Ẽ Mekenika Senhor Deusuũ,
Israelĩ enabu txakabumisbu hau mia hatu kupishũshanũbũ
Caldéia nawabu mĩ hatu kushipa waniki.
13 Mĩ miarã, mĩ pepahairawẽ taeshũ hawara txakabu mĩ nemamiski,

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hawa heneamarã.
Mĩ pepahairawẽ taeshũ hawara txakabu uĩkĩ
ha betxipaiama mĩ danãmiski.
Nũ Israelbu txakabubiabũ
parananãkĩ Caldéia hunibu sinatapai txakabuhairakĩ nuku
binuhairabuki.
Hakia hatũ mae haska txakabuhairabiakẽ
mĩ haskakĩ hatu kupikatsi ikama hatu hawa yuimamẽ?
14 Ianẽwã anua baka inũ
ni meranua yuinaka shanẽ ibu hayabuma hiweabu keska wakĩ
haskakĩ mĩ nuku mekekĩ duawamamẽ?
15 Caldéia nawabũ yura shukua betsabu hatu atxitã
ibuwakubaĩmisbuki,
hunibũ sheamatiwẽ inũ hisĩwẽ
baka bishũ itxawashũ uĩ
benimamisbu keskairã.
16 Haskawẽ taea baka binikabũ
hatũ yushĩ dami kẽwãmisbu keska wakĩ
hatũ hisĩ inũ hatũ sheamatiwẽ baka nuepa mirima biaibuwẽ taea
benimakĩ inabu tesẽshũ
hawẽ piti sheni inũ sheni ininipa
habũ hatu kuashũkubaĩmisbuki.
17 Baka binikabu keskakĩ ha Caldéia nawabũ
hawa hatuwẽ nuiama
ana yurabu hatu detekĩ atxikubaĩshãkanimẽkaĩ,
hatu itxakawakinã?” itã,

2 1 Habacuque ana hãtxakĩ:
“Senhor Deusuũ, haska dasibiwẽ ẽ nuiai shinãkĩ
ha ikĩ ẽ mia yukashu haskara
mĩ ea kemaimẽkaĩ, tapinũ ika
beputi shui mekenika hawa pes ikama nishũ
uĩbaũmis keska nĩkakĩ
ẽ mia manaii”, ẽ wa

2 Senhor Deusũ ea kemakĩ yuikĩ:
“Mapu sapa washũ tsusĩriama
hi kenu debu mesiwẽ
haska ẽ mia unãmai kenewe.
Tsusiaĩ kuabu mĩ neshea
shabakabi mĩ keneshina
tsuãra uĩkĩ hawa keti ikama
hawaira yuibaĩkĩ tapĩtirubuki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Haska nama keskawẽ ẽ mia unãmai
hawaira huamabiakẽ
hanu huai katutã ẽ yunua
txanima hushanikiki.
Hakia hawa niti ikama hushanaiwẽ taea manayukubaĩshãwẽ.

Pepabu hatu itxakawamisbu eska hatu ashãkanikiaki, na hãtxarã

4 Eska hatukiri kenewe.
Huni txakabuburã, keĩ hiwemisbuki.
Hakia huni pepabu hiweirã,
Deusũ hãtxa ikũwaĩ txĩtuãma
unanuma hiwekubaĩmisbuki.
5 Huni kenikaburã,
hawẽ hatu yunuti kushipa
ana hayakatsis ikĩ benamisbuki.
Haska kushipawẽ parananãbiai
hawa huĩrukuãma benabauni
hawẽ yunuti kushipa ana itxapa hayakatsis imisbuki.
Mawabu hatu maiwamisbu keska wakĩ
ha kẽmisbu hashpashũ hatu shea keska wakĩ
yura betsa betsapabu tibi hatu atxitã ibuwanũ ishũ
shinãkĩ hawa hatu henetirubumaki.
6 Hakia tsuãra nawa shukua betsa betsapabu hatu atximabũ
habu atximabũ hatuki kasheshãkanikiki,
hatukiri kãtai eskairã:
‘Matunamabia hatu datebaĩ mebĩkubaĩkĩ
mabu inũ pei mirima mã ma hayawẽ taea
mã peirashãkãwã! matu anu kupiti mese hushanayarã.
Ha mabu inũ pei mã hatu mebĩkubaĩkĩ itxawakubainairã,
hatiã mã hatu heneshanai?’ hatu washãkanikiki.

7 Mã hatu diria hatiara mã hatu pakashanũ matu manamisbu
hatishuĩra ana matu manama
hawaira matu yukakĩ datekĩ
matũ hawara mebĩkĩ keyukĩ
matũ tariri matu pekariabaĩshãkanikiki.
8 Matuki sinatabirani
nawa betsaburi itxatã
mã hatũ mabu inũ hatũ pei
mã hatu mebini keska wariakĩ
matunari dasibi matu mebĩkĩ keyushãkanikiki.
Hatũ mai pakea anushũ

hanu hiweabu inũ hatũ maewã tibi
mã hatu txakabu wakubaini tibiwẽ taeshũ
maturi kupikĩ manakushãkanikiki.

9 Tsuabubera hatube detenamekĩ
mese binutã hatũ mabu yumetsubirã
matũ hiwe tibi mã mata wamiswẽ taearã,
matu anu kupiti mese huayarã,
mã peirashãkãwã!
10-11 Matũ mae mishki kenebaunibu inũ
matũ hiwe hawẽ nabu nakishkũ tibi
matuwẽ taea sai sai ibaũkĩ
yura shukuabu mirimahaira
mã hatu yamawakĩ beruniwẽ taeshũ
maturi yamawariai beshãkanikiki.
Mã hatu haska waniwẽ taea
matunabu dakehairashãkanikiki.

12 Caldéiabuũ, matũ maewã Babilônia anushũ
hatu itxakawakĩ yunuti pepa txibãma
hatu parãkĩ dayama txakayamakĩ
huni itxapa mã hatu tenãkubainibuwẽ taea
matu anu kupiti mese huaya
mã peirashãkãwã!
13 Hamẽ daya txakayamai hĩ hĩ ikĩ
matũ maewã mã beninirã,
Senhor Deus kushipahaira dasibi binu keyuatũ
txiwẽ menu keyukĩ matu yamawãshanikiki.
14 Ha haskaitianã,
mai hirabi anu hiwebaunabu
dasibibũ Senhor Deusũ kushipakiri unãshãkanikiki,
ianẽwã matai dasibibũ uĩmisbu keskairã.

15 Matu dapi hiwebaunabu
uva vinho dau betsa kapãtã hatu amakĩ
mã hatu paẽwã
tariuma habũ hatu uĩmakĩ
hatu dakewamisbuki.
Mã habũ hatu paẽwãmis
mã peirashãkãwã!
16 Keĩ mã kushipabiamiskẽ
matũ kushipa betsa wakĩ

matu dakewakĩ
mã txakabu besti wamis
matunabu shabakabi uĩmakĩ
ana hawa hatu matu kẽwãmama
Senhor Deus matuki sinatakĩ
dake pae matu atximashanikiki.
17 Líbano mati matipa anushũ
hatũ himi haba wakĩ
mã hatu detekubainiwẽ taeshũ
habiaskari wakĩ maturi detekĩ
matũ himiri haba wariakubaĩshãkanikiki,
matũ inabu tenã keyukĩ
matu datehairakinã.

18 Yushĩ hatu dami wamakĩ keyutã
hawẽ hawa watimẽ?
Hamẽ besti kẽwãtirubuki.
Ha yushĩ damirã,
hakiri hawẽ txani besti mia unãmakĩ yusĩtiruburã,
hawẽ hawa watimẽ?
Hamẽ besti nĩkatirubuki.
Yushĩ dami haska hãtxatiruma
tsuãra ha yushĩ dami wabiamisrã,
haskatã haki txiti itirumẽ?
Txanima hamẽ tsua haki txiti itirumaki.

19 Hi dami yushĩ hawa hãtxatiruma tsuãra yuikĩ: ‘Bestẽwẽ’, akĩ
mishki dami yushĩ yuikĩ: ‘Beniwe’, aka
hawa hãtxa matu yuitirumẽ?
Ha dami ouro mane inũ prata manewẽ dapushbiabu
ibubis hawẽ hiwea hayamawẽ taea
matu hawa yuikĩ kematirubumahairaki.
Haskawẽ taea mã habũ kẽwãmisbu mã peirashãkãwã!
20 Hakia hawẽ hiwe kayabi templo meribi anu Senhor Deus hiweaki.
Haskawẽ taeshũ mai hirabi anu hiweabũ pes manishũ
hawẽ hãtxa nĩkakĩ
hau ea kẽwãkubainũbũwẽ”, ikĩ Senhor Deusũ ea yuishinaki.

Habacuquẽ Senhor Deus kẽwãkĩ hawẽ
kushipakiri yuinikiaki, na hãtxarã

3 1 Deusũ hãtxa yuishunika Habacuque Senhor Deusbe hãtxakĩ
yuiniki:

2 “Senhor Deusuũ, dasibi mĩ akubaĩmiskiri
nĩkakĩ uĩ
mia betxipaibiai e iki miwẽ ẽ datekũkainaii.
Nũ hiweyua nuku unãmakĩ
mĩ kushipawẽ haska mĩ akubirani keska wakĩ
mĩ kushipa ana nuku uĩmawe.
Nũ Israelbuki mĩ nukuki sinatabiai
mĩ nukuwẽ nuiai nuku uĩmawe”, iwanã,

3 “Mikiri eska yui nũ kãtamiski:
‘Mae kesuakea Temã anua Deus ma huikiki.
Mati Parã anua nukũ Deus meribi ma huikiki.
Deus txashakapatũ nai hirabi txasha waya
mai hirabi anushũ Deus kẽwaĩ
hakiri kãtakubaĩmisbuki.
4 Hawẽ mekẽ anua bĩ txasha txasha wabirani
dasibi hawẽ yura txashai keyukirani nukũ Deus huikiki,
hawẽ kushipahaira ibubis hunemis shabakabi hatu uĩmabiranirã.
5 Deus huaikiria isĩ betsa betsapa txakabuhaira bebubiranaya hanua
Deus itxũ
yuna paepa bekĩ hatu isĩ tenemabiranikiki.
6 Deus hui haskakirani niti ikaya
dasibi mai patxa sakui saki saki ikaya
ha mati matipa inũ mawa keyatapa
ikibi ini purekeai
nũ uĩsmabia purekei keyubiranaya
haskai nawa betsa betsapabũ uĩ datehairai
saki saki ikubaĩkanikiki.
Hakia Deus haskakũkirani hawẽ hiwea ikibi ika hawa
beshtekeamaki’,
iki nũ mikiri kãtakũkainaii.

7 Cusã anu hiweabu
ana haskatima dakei bika tenehairaibu inũ
Midiã anu hiweaburi haburi datehairaibu
ẽ hatu uĩmaki.
8 Senhor Deusuũ, hene tibi inũ ianẽwã dasibiki mĩ hatuki
sinatahairai?
Mĩ cavalo tarãbaĩtiki nia
mĩ ma hatu maemai huai?

9 Mĩ detenameti kanũ inũ pia itxapa mĩ ma pewaima mĩ hayaki.

Hanua henewẽ mai pashka akeakekĩ
hene bai tibi wakĩ mĩ ma pewaimaki.
10 Mati matipatũ mia uĩ saki saki ikaibũ
hanua nai anua ui kushipahaira ikaya
hanua hene matahairai tũkash tũkash ibiranaya
ianẽwãri nuahaira buspu tsaubirãbiranikiki.
11 Mĩ pia mĩ bishku bishku aka txasha txasha itxakayamaya
mĩ hashiri mĩ puta puta aka hawẽ debu anua
kana bakai keskai txasha txasha ikaya
bari inũ usheri ha tashnimis anua ana tashniamakẽ
12 hanua mai hirabi anu hiweabuki hatuki sinatahairai kakũkaini
nawa betsa betsapa hiweabu
hatu kupi mĩ hatuki pai pai ika keskashanaii.
13 Hatũ shanẽ ibuhaira miã ibubis mĩ katuni inũ,
minabu merabewanũ ika tashnikirãkĩ
huni txakabubũ hiwe berãkĩ yamawakĩ
hanua tsuãra hiwe wakatsi
ha dukũ mishki buyakĩ taewai
habu miki sinataibu mĩ hatu yamawãshanaii,
kini besti hatu henekinã.
14 Shanẽ ibũ detenamenikabu cavaloki katsaumebiranaibu
mirima kushipai keĩ niwe keskabirani:
‘Nuku besti nũ kushipaki’, ika
hawairabirã nuku tsuã merabewama dabanẽ
hunebirã nuku tsakakĩ kushimakĩ
yamawanũ ika bebiaibũ
ibubis hawẽ piawẽ hatũ shanẽ ibu mĩ tsakashanaii.

15 Ianẽwã nuahaira buspu tsaubiabiranaya
nakui mĩ cavalo itxapawẽ
mĩ kushikaũshanaii.

16 Mĩ haska washanai nĩkatã ẽ datehairaii.
Ẽ kesha tari tari iki
ẽ yura hirabi ẽ kushipa benui babui
ẽ kishi mestẽtiruma ikimaki.
Haskabiashanaya nukuki sinataibu tsakanamenikabu ha shabatiã
Deusũ hatu bika tenemabiashanaya
haskabiaya eã unanuma ẽ manakubaĩshanaii.

17-18 Nukũ Mekenika Senhor Deusũ
nuku pashawashanaiwẽ taea

ẽ benimahairashanaii.
Nukũ mai pakekawana nukuki sinataibũ
dasibi txakabuwakĩ keyuabũ
figueira hi hua hawa hayama inũ,
uva bai hawa bimi hayama inũ,
oliva hi hawa bimi hayamarikẽ
hanua bai anuri hawa mibã bimi tsekatirubu hayamarikẽ
txashuwã shukua dasibi yumetsui keyuabu ana hayama inũ,
inapã hiwe anu ina awa betsa taska niamabiakẽ
Senhor Deus ẽ kẽwãkubaĩshanaii.
19 Ẽ shanẽ ibu Senhor Jeovaã, ea kushipa inãkĩ
ni txashu hawaira kaĩmis keska
ẽ kishi ea wa
mati keyatapa hanu pashati anu
Senhor Deusũ ea iyukĩ mapemashanikiki”, inikiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

MALAQUIAS

Hawẽ unãmati hãtxaki

Deusũ hãtxa yuishunika Malaquiasĩ na una kenekinã, 430 ano Jesus Cristo huriamatiã anikiaki, Messias Cristo hushanaikiri inũ hau Judeubu Jerusalém anu hiweabũ shinã betsa watã hau ana Deus kẽ kayabi wakubaĩshanũbũ hatu keneshũkinã.

Israelĩ enabu Senhor Deus hatuwẽ nuikĩ hatu betxipaikubainikiaki, na hãtxarã

1 1 Deusũ hãtxa yuishunika Malaquias hãtxamakĩ hawẽ hãtxa Senhor
Deusũ Israelĩ enabukiri yuimakubainikiaki.
2 Israelĩ enabu Senhor Deusũ yuikĩ: “Eanã, ẽ matu betxipaikĩ
heneismaki”, ẽ matu wa, hakia matũ ea kemakĩ: “Mĩ nuku betxipaiai
haskatã nũ unãkubainai?” mã ibiaya ẽ ea Senhor Deusũ matu kemakĩ: “Ẽ
matu haska keska wai shinãkãwẽ. Esaú inũ Jacó hawẽ betsahairabiakẽ
matũ shenipabu Jacó besti betxipaikĩ duawakĩ 3 Esaú betxipaiama ẽ
dananiki. Esaú mai pakea mati matipa pepabiakẽ betsa wakĩ ha mai ẽ
atimapa waniki, yunu benetima wakĩ yuinaka besti hanu hiwetirubu
hatu pewashũkinã. Hakia matuna txakabuwakĩ ẽ haska wama iniki”, ẽ
ikaya
4 hakia Esaú enabu Edom nawabu yuinamekĩ: “Nukũ
maiwã pakekauana Deusũ txakabuwabiani ana bena wakĩ nũ
pewakubaĩshanaii”, ikaibu hatu nĩkatã ea Senhor Deus kushipahaira
dasibi binuatũ hatu kemakĩ: “Matubunã, matũ mai pakea mã ana bena
wabiaya ẽ ana matu txakabuwãkĩ keyushanaii”, ẽ iniwẽ taeshũ hatũ mai
pakea kenakinã: “Mai pakea txakabuwẽ yupuni maiki”, ashãkanikiki.
Hanua: “Ha Esaú nawabuki Senhor Deus sinatatiani hawa hatu heneama
hatuki sinatapaketi warianiki”, hatu haska wanikẽ 5 Esaú ẽ haska wani
habias matũ beruwẽ mã uĩtirubuki. Hanushũ matu Israelbũ yuikĩ: “Nukũ
Senhor Deusũ kushiparã, nukũ mai pakea binua hawẽ kushipa uĩtirubuki,
nenu bestimarã, iwanã, mã yuikubaĩshanaii”, iniki, Senhor Deusrã.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hawenabu habe hãtxashunikabu txitekĩ Senhor Deusũ hatu ha anikiaki, na hãtxarã

6 Senhor Deus kushipahaira dasibi binu keyuatũ habe hawenabu
hãtxashunikabu hatu yuikĩ: “Huni bakebũ hatũ epa nĩkakĩ hatu
duawakubaĩmisbuki. Hawẽ tsumabũ hawẽ shanẽ ibu nĩkai haki
datekubaĩmisbuki. Hakia earã, ẽ matũ Epa kayabiki. Haskakĩ ẽ hãtxa
nĩkakĩ mã ea duawaismamẽ? Ha inũ, ẽ matũ shanẽ ibubiakẽ haskai
ea nĩkai mã eki datekũkaĩsmamẽ? ẽ ibiaya ea danãbiakubaini hãtxa
txakabukĩ yuikĩ: ‘Hawa haska wakĩ nũ mia danãmismẽ?’ mã ikaya
7-8 matu yuikĩ: Ẽ kẽwãti txi tapu anu misi meribima ea mãtxĩshũ
birãbirãbiai ana hamamaki ea yukakĩ: ‘Hawa haska wakĩ mia berabĩwãkĩ
nũ mia sinatamamismẽ?’ mã ea wai matu kemakĩ yuinũ ea nĩkakãwẽ.
Senhor Deusũ kẽwãti txi tapu pema duakabiki, iwanã, ina bekũbu
inũ, ina tiribu inũ, ina isĩ teneaibu ẽ kẽwãti txi tapu anushũ mã ea
menushũkubaĩkĩ: ‘Nũ hawa txakabuwamaki’, ikĩ shinãkubaĩkĩ mã ea
sinatamamisbuki”, ẽ matu waiwẽ taeshunã, ha ina bekũbu inũ, ina
tiribu inũ, ina isĩ teneaibu inãkuĩkĩ matũ yununika shanẽ ibubu anu
bushũtãkãwẽ, mã hatu bushuã benimakirã matu mebĩkanimẽkainã?
Haska betxipaisbumaki. 9 Hau nukuwẽ nuinũ matubunã, menã hawaira
Deus yukarikãwẽ. Hakia inabu atimapa sharabu mã hawa shinãma mã
menushũmisrã: “Deusũ ea betxipaishũkĩ ewẽ nuishanikiki”, ikĩ manakĩ
haska shinãyamakubaĩkãwẽ. Deus kushipa dasibi binuatũ eska matu
yuikiki: 10 “Matuwẽ ẽ hawa benimamaki. Inabu tesẽshũ txiwẽ mã ea
menushũbia ana benimama ẽ danãkubaĩshanaiwẽ taeshũ ẽ kẽwãti
txi tapu anu hanu mã hamẽ ana txi keti wayamashanũbũ eki nukuti
Templo hemaĩtĩ mishki kenebaunibu hikiti shui beputi tibi tsuã mã
beputirumẽkaĩ? iwanã, ẽ shinaiĩ. 11 Yura shukuabu tibi matunabuma
mai hirabi anu manibauna ewẽ datekĩ hanira hiwebaunabu anushũ
ea kẽwãkĩ sheni inĩti ea inãkuĩkĩ kuakubaĩkĩ hawara pepa besti ea
menushũriamisbuki. 12 Hakia shinã txakakĩ: ‘Senhor Deus kẽwãti txi tapu
inũ hanushũ hawara nũ menushũmis meribi wama Moisĩ yunuti hãtxa
ana txibãma haska nũ akatsi ikai nũ atiruki’, ikĩ ea berabĩwãkĩ mã ea
sinatamamisbuki. 13 Hakia matũ ana yuikĩ: ‘Ha dasibi Deus nũ ashũmiswẽ
taea bika tenekĩ nũ ma hatsãki’, ikĩ mã ea danãmaii. Ea haska wabiakĩ ea
benimawatanũ ishũ inabu minama yumetsukirã inũ, ina awa tiribu inũ,
ina betsa isĩ teneaibu ea inãnũ, iwanã, mã ea beshũkubainaii. 14 Hawẽ
txashuwã shukuabu anua txashuwã bene pepa hawa isĩ teneama mã
tsuara haya ea yubabiaimashũ hakia txipu txashuwã txakabu beshũ ea
inãkĩ matu menumakĩ ea matu parãmaibu ha huni txakabuwamanikarã,
kupikĩ ẽ yupushanaii. Hanua betsarã, nawa shukua betsa betsapa ewẽ
datekubaĩkanikiki, matu keskamarã. Shanẽ ibuhairatũ shanẽ ibu dasibi

binu keyuarã, ẽ eaki. Ea paranũ, iwanã, hau shinãyamakubainũbũwẽ”,
akĩ Senhor Deus kushipahaira dasibi binu keyuatũ haska matu yuikiki.
2 1 “Ebe matunabu hãtxashunikabuũ, ana ea Senhor Deusũ ẽ matu
hãtxa wai nĩkakãwẽ. 2 Ea Senhor Deus kushipa dasibi binuatũ matu
yuikĩ: Matubunã, ea nĩkakĩ ikũwã kayabikĩ ea duawakubaĩshãkãwẽ.
Mã haska ea wamakẽ ẽ matu yupushanaii. Shinãkĩ txanimawẽ mã ea
duawamawẽ taeshũ matunabu mã ebe hãtxashunika ikubainai haska
matu duawabiamisbũ betsa wakĩ eã ẽ matu txakabuwashanaii, yupukinã.
3 Haska wakĩ matũ kushipa mebĩtã habũ ea kẽwãkatsi ikĩ hatũ ina
beabu hatũ inapã pui matũ besuki ẽ putashanaii. Txipu habũri hatũ
inapã pui matuki tsamia hayabi maturi putashãkanikiki. 4 Ẽ matu haska
wa unãtã na yunuti hãtxa Jacó huni bake Levĩ enabube ea ẽ yubakani
hawa heneama hau haska apakeshanũbũ matũ shenipabu inũ matu ẽ
habias yunukubaĩmis dasibibũ hau unãkĩ tapĩkubaĩshanũbũwẽ”, matu atã
Senhor Deus kushipahaira dasibi binuatũ ana matu yuikĩ:
5 “Ẽ yubaka hãtxarã, hiweti hãtxa inũ unanuma hiweti Levĩ enabu ẽ
ashuniki, na yunuti hãtxa hatu inãkĩ habu eki meseti inũ dateti wakinã.
Haskawẽ taeshũ habũ ea uĩmai ewẽ datekĩ ea nĩkakĩ duawapaunibuki.
6 Levĩ hatu yusĩkinã, hawa txakabu hatu yuiama txanima hãtxa hatu
yusĩkubaĩkĩ hau txakabuwayamanũbũ Israelĩ enabu mirima nemakĩ
unanuma pepai ebe ketashamea ikubainibuki. 7 Maturã, ea Deus dasibi
binuatũ mã ẽ hãtxa bunikabuwẽ taeshũ ekiri hatu yusĩkĩ txanima mã
hatu ea unãmanikabuki. Matu anu yurabu beshũ matu anua ẽ hãtxa kaiaĩ
tapĩkĩ bikubaĩshãkanikiki.
8 Hakia ebe matunabu hãtxashunikabuũ, hiwea pepa ea anua mã ma ea
pashkabuki. Mã hatu yusĩ txakaiwẽ taeshũ yura itxapabu benukanikiki.
Haska wakĩ ẽ Levibe yubakani matubũ txakabuwakĩ mã atimapawaii.
9 Ẽ hãtxa nĩkakĩ mã txibã pewama Israelĩ enabu yusĩbiakĩ yurabu dasibi
habiaskas duawakĩ mã hatu uĩmaismawẽ taeshũ Israelĩ enabu dasibibũ
hau matu danã paepa wakĩ matukiri hau pe shinãyamanũbũ ẽ hatu shinã
txakamariashanaii”, akĩ Senhor Deus kushipahaira dasibi binu keyua
matukiri haska hãtxaikiki.

Israelĩ enabu Deus hatube yubakabiani hawa hawẽ hãtxa txibã pewama ikubainibukiaki, na hãtxarã

10 Israelĩ enabu huni dasibibuũ, ẽ ea Malaquiasĩ matu yuinũ
ea nĩkakãwẽ. Nuku dasibirã, nũ Epa bestitxai hayamamẽ, dasibi
dami wanitũ nuku katunirã? Haskai nukubu nukumebi nũ
parananãbukũmisbumẽ, haska Deus nukũ shenipabube yubakani
danãkĩ txakabuwairã? 11 Deusũ Judá yubabiani Judá enabũ hawẽ hãtxa
txibã pewakĩ ashuãbuma Jerusalém anu hiweabu inũ Israel dasibi
hiwebaunabu txakabui mã atimapakũkainaii. Hanu haki nukuti Templo

Senhor Deusũ betxipaihairakĩ meribi wabianikẽ Judá enabu hunibu
ibubis atimapakĩ txakabuwakanikiki. Haska inũ, nawa betsa aĩbuaibũ
yushibubu kẽwãmisbu matunã, Deusũ yunuti txibãma hatu aĩwãkĩ mã
bikubainaii. 12 Ha nukunabu haskai hiweshũ txakabuaiburã, tsuabũra
haska txakabuwakubainaibuwẽ taeshũ hamamaki hau Senhor Deus dasibi
binua ewẽ nuinũ ishũ hawẽ inãkuĩwẽ Senhor Deus daewanũ ishũ ina
tesẽshũ hatu menumashũbiaibũ habu kupikĩ nukunabu nukũ mai pakea
anua Senhor Deusũ hau hatu yamawakĩ keyushanũwẽ.
13 Ha dikabi mã txakabu betsa wakubaĩmisbuki, eskairã. Matũ inabu
mã hatu menumakubainai benimakĩ Senhor Deusũ ana betxipaiama
danãkubainaiwẽ taea bis bis iki kasha txakayamai matũ beũ henewẽ
Senhor Deusũ kẽwãti hiwe hemaĩtĩ anu hawẽ txi tapu mã metxahaira
wamisbuki. 14 Hakia: "Haskakĩ nukũ inãkuĩ nami Senhor Deusũ nuku
dananaĩ ikimẽkaĩ?" ika mã yuka ikairã. Eskaki, matu yuinũ nĩkakãwẽ.
Berunã aĩyãtã hawa heneama habe hiwekũkaĩkatsi mĩ habe yubakabiani
mĩ haska habe yubakani habe hiwei ikibi ikama itxakawakĩ putai
mimebi mĩ parananaĩ Senhor Deusũ matu uĩkĩ unaĩwẽ taeshũ matu
danãkubainikiki. 15 Na habias Deusunã, nukũ yura inũ nukũ yushĩ nuku
inaĩsmamẽ? Deusũnã, eska betxipaimiski. Tsuabura hawenabus meribi
pepabu watã hatu hiwemakatsis imiski. Haskawẽ taeshũ berunãtũ aĩbu
mã aĩwaĩ habe yubakani hawa kaneama habe hiwekĩ matũ yushĩ ibubis
pe mekekubaĩkãwẽ. 16 Senhor Deus Israelĩ enabu mekenika Deus kushipa
dasibi binu keyuatũ huni dasibibu yuikĩ: "Matũ aĩ mã yubani parãkĩ hawa
heneama matũ yushĩ ibubis mekekubaĩkãwẽ. Tsuãra hawẽ aĩ henebaĩkĩ
txakabuwai hatũ tari detsis keska wamisburã, eã ẽ haska betxipaismaki.
Haskawẽ taeshũ ana matũ aĩ tibi heneyamakubaĩkãwẽ", hatu wanikiaki.

Hawenabu Senhor Deusũ hatu unãti wakubaĩshanikiaki, na hãtxarã

17 Senhor Deusũ matũ hãtxa nĩkai ma matuki txikishi hatsãhairabiakẽ
nĩkamas matũ ana yukakĩ: "Nuku nĩkai hau hatsanũ hawa nũ hãtxa
txakabu yuiai?" iwanã, mã yukakubainaii. Hakia matũ yuikĩ: "Nũ
txakabu wabiaya Senhor Deus nukuwẽ benimaikiki, shinã txãkainã",
iwanã, hãtxakĩ mã yuikubainaii. Hakia matuburã, Deus pepama dabanẽ
mã ikũkainaii, hawa ikũwãmarã.

3 1 Senhor Deus kushipa dasibi binu keyuatũ matu yuikĩ: "Ẽ hãtxa
bunika ea bebũ ẽ nitxĩshanaii, hau hatũ ẽ hanu kashanai bebũkiri
hau ea bai pewashũshanunã, ikĩ Senhor Deus ẽ matũ shanẽ ibu mã ea
benakubaĩmisbu hanu eki nukuti Templo anu hawairakaĩ ẽ hikishanunã.
Haska ẽ yubakani ẽ hãtxa matu bushuĩ ma kaikiki, ha uinũ ika mã
ikubainaiburã", ikaya
2 txanima ha shabatiã Senhor Deus hui tashnikiranai tsuã nematiruma
ishanikiki. Tsuãra huai uĩ hanu ni txaipatirumaki, hawẽ txakabuwẽ

taearã. Nuku pewai huirã, bai kuabu txi here keska hushanikiaki. Nukũ
detsis sabão kushipawẽ txuka keska washanikiaki. 3 Hua tsaushũ Israelĩ
huni bake Levĩ enabu nukunabu Deusbe hãtxashunikabu unãti wakĩ hatu
pepa washanikiaki, mane prata hushupa inũ mane ouro tashipa txi anu
kukatsa akĩ hawẽ detsis urẽkĩ has wamisbu keska matu wakinã. Ma matu
pewakẽ haska Moisĩ hatu yusini txibãkĩ inabu nami inũ hawẽ sheni has
menukĩ hatũ shinã pepawẽ Senhor Deus kẽwãkĩ uĩmakubaĩshãkanikiaki.
4 Judá enabu inũ Jerusalém anu hiweabũ Senhor Deus inãkuĩkubainaibũ
Senhor Deus ana benimashanikiaki, hatũ shenipabu uatiã hiwei peshũ
benimawapaunibu keska wakinã.

5 Senhor Deus kushipa dasibi binu keyuatũ ana matu yuikĩ: "Eã matu
unãti watã txakabu inũ pepabu matu kupi ẽ hushanaii, eska hiwemisburã:
yushĩ txakabũ kushipa hayabu inũ, hawẽ aĩma inũ hawẽ benemabe
txutanamebaũmisbu inũ, yura betsa yubakai txanitxakamisbu inũ, tsuãra
dayarubu inũ aĩbuaibu ma hawẽ bene mawabu inũ bakeishta ibuumabu
itxakawakubaĩmisbu inũ, nawa betsabu beaibu hatu itxakawamisbu inũ,
ewẽ datei ea nĩkaisbuma hatũ txakabuwẽ taeshũ ẽ hatu kupi hushanaii",
iwanã,

Deusunabũ hamapai tibi hatũ daya pei pashkashũ inãtikiri hatu yusinikiaki, na hãtxarã

6 "Ea ẽ Senhor Deus maei ẽ hawa betsaismaki. Mã Jacó enabuwẽ taeshũ
ẽ matu yamawakatsi ismaki. 7 Haska matũ shenipabũ ẽ hãtxa henenibu
keska wakĩ matũri ẽ yunuti hãtxa inũ ẽ nemati hãtxa henekĩ mã hawa
txibãkatsi isbumaki. Ea ẽ Senhor Deus kushipahaira dasibi binuatũ ẽ
matu yuiaii. Ea shinaĩ ea anu ana txĩtũbirãkãwẽ. Mã haskaibũ eari matu
anu ẽ txĩtũriashanaii, matu ana mekekubainirã. Hakia matũ ea yukakĩ
'Hawa wai mia anu nũ ana txĩtuaĩ?' mã ikaya 8 eãri matu yukakĩ: 'Huni
paranãnãkĩ tsuã Deus anua yumetsutirumẽ?' mã ea wa matu kemakĩ:
Txanima mã ea parãkĩ meribi betsa enabiakẽ mã ea yumetsũmisbuki.
Haskabia mã ea ana yukakĩ: 'Hawa mia parãkĩ nũ mia yumetsumismẽ?'
mã ea wa ẽ matu yuiai ea nĩkakãwẽ. Hawara hau ea menushũbũ inũ,
matũ bai anushũ ma tseka meribi dízimo ea inãti inũ, ea inãkuĩti
enabiakẽ yaushikĩ eskarabes ea inãkĩ mã ea yumetsukubaĩmisbuki.
9 Txanima dasibi matũ mai pakea anua matunabu dasibibu yaushikĩ ea
parãkĩ yumetsukubainaibuwẽ taeshũ ẽ matu txakabuwakĩ yupushanaii.
Ẽ haska hãtxabiai ea Senhor Deus kushipahaira dasibi binu keyuatũ ana
ẽ matu yuiaii. Nĩkakãwẽ. 10 Matũ bai anua inũ matũ inabu anua haska
Moisĩ matu yusini dízimo ena bekĩ eki nukuti Templo hanu arukĩ meketi
dĩtu anu hatu inãkubaĩkãwẽ. Mã haska wakĩ ea uĩmaya eki nukuti
Templo anu piti pepa hayakũkainaya eanã, matuna binumakĩ nai anua
pepahairawẽ ẽ matu duawakubainai uĩkatsirã, ea dukũ unãti wamakãwẽ.

11 Matũ bai anu yunu inũ matũ uva bai anu hawẽ bimi shenã inũ hawara
sharabũ txakabuwamisbu matu anu ẽ ana yunuama ishanaii. 12 Matũ mai
pakea hawẽruahairawẽ taeshũ uĩkĩ yurabu shukuabu tibi hiwebaunabũ
matukiri yuikĩ: 'Deusũ hatu benimawakĩ hatu duahairawakubainikiki',
akĩ matu yuikubaũshãkanikiki. Eska ea Senhor Deus kushipahaira dasibi
binu keyuatũ ẽ matu yuiai nĩkakãwẽ", itã,

Habu hawenabu kayabibunã, hawẽ hãtxa nĩkamisbu
Deus hatuwẽ nuishanikiaki, na hãtxarã

13 Senhor Deusũ ana hatu yuikĩ: "Hãtxa kushipawẽ shabakabi mã ea
yuãkubirãmiski, ẽ matu wa ea kemakĩ: 'Hawa mikiri hãtxa kushipawẽ
nũ mia yuãmismẽ?' akĩ mã ea yukamisbuki. 14 Eska shinaĩ mã
hãtxanamemisbuki: 'Deus duawai nũ dayashũbiakũkainai nũ hamẽki,
hawamarã. Haska nuku yunumis akubaini nukũ txakabuwẽ dakekĩ
tari besha sawea Senhor Deus kushipahaira dasibi binu keyua bebũ
nũ hiwekũkainairã, hawa nuku manakukĩ inã nũ bishanai? 15 Hakia
nukũ hatu uĩkinã, habu ibubis keĩ benima bestiaibu nũ uĩmiski. Ha inũ,
hunibu txakabubiakĩ mabu mirima itxawakĩ bikubaĩmisbuki. Habunã,
Deusũ hau ea kupinũ, iwanã, unãti wamabiabu hawa Deusũ hatu kupiai
meriabumaki', ikĩ mã shinãkubaĩmisbuki", hatu wanikiaki.
16 Hamẽ betsarã, eska txanikiki. Tsuabũra Deus duawakĩ kẽwaĩ
hãtxanamei mapushũ hatũ hãtxa habũ yuiai Senhor Deusũ hatu nĩkakĩ
hatu betxipaiaya hanua naiurishũ haska habũ shinãkubainaibu Senhor
Deus bebũ hawẽ hatu shinãmati una kenekĩ hatũ kena tibi habũ Senhor
Deus duawamisbu tanakĩ kenekĩ netanibukiaki.
17 Haskawẽ taeshũ Senhor Deus kushipahaira dasibi binu keyuatũ matu
banabimakĩ yuikĩ: "Israelĩ enabu hau ea anu ana txĩtũshanũbũ shaba
betsa ẽ hatu pewashũkubainaii. Huni betsa hawẽ huni bakẽ hawẽ epa
dayai merabewakubainai hawẽ epa hawẽ nuimis keskai eari enabuwẽ
ẽ ana nuishanaii, matũ txakabu ana shinãmarã. 18 Haskakẽ habũ mã
ea ikũwaĩbu duawakĩ hanua habũ ea nĩkaisbuma yupukĩ ẽ matu haska
waitiã mã betsahaira uĩshanaii, hanu ekiri shabakabi unãkinã. Hakia
natiã ẽ matu haska washanai mã tapĩriabumaki", itã,

Ha shabatiã shanẽ ibuhaira hushanaitianã, habũ Senhor Deus
duawaibu benima txakayamashãkanikiaki, na hãtxarã

4 1 Senhor Deus kushipahaira dasibi binu keyuatũ matu ana yuikĩ:
"Bai anua hamapai mibã tsekashũ hawẽ shaka itxawakĩ hanus
mãtxĩshũ kuamisbu keska wakĩ ibubis kẽmisbu dasibi inũ txakabubu
dasibi kupikĩ txi hi ikai anu ẽ hatu menukĩ keyushanai ha shaba
txi kushipaya ma tashni kemaikiki. Ha shabatiã hukirã hawa betsa
teshewama ẽ hatu menu keyushanaii. 2 Hakia matubu ewẽ datekĩ mã ea

duawakubaĩmisbu bari pesheai keska ẽ pepa matu txashashũshanikiki,
ana hawa matu isĩ tenemama ẽ kupiti matu nemashunirã. Haskaiwẽ
taea benimai matubu mã ishtxu ishtxu ikũkaĩshanaii, kene meranua ina
awa bake kaĩkainai keskairã. 3 Ha shabatiã ẽ matu pewashũkubainai
huni txakabubu mã pema pema akubaĩshanaii, mai mishpu pema keska
wakinã.
4 Ha inũ, betsarã, Mati Horebe anushũ ẽ tsuma Moisés ẽ yusĩti hãtxa
ẽ inãni heneama shinãkubaĩkãwẽ. Ha yunuti hãtxa inũ ha nemati hãtxa
Israelĩ enabu dasibibũ nĩkakĩ hau txibãkubainũbũwẽ.
5 Uĩkãwẽ. Ha shaba mese dasibi datemakĩ ea ẽ Senhor Deusũ kupiaitiã
huriamakẽ ẽ hãtxa yuishunika Elias hiwepaunirã, ana matu anu ẽ
yunushanaii. 6 Elias hushũ epabu inũ habũ huni bakebu sinatanameaibu
pewakĩ hatu daenamemakubaĩshanikiki, hatũ shinã betsa wamakinã.
Hamẽ Elias hushũ matunabu yusĩkĩ pewamakẽ hakia ea kayabis hushũ
matũ mai pakea dasibi kupikĩ ẽ matu yamawakĩ keyui hushanaii”, akĩ
Senhor Deusũ hatu yui txani keyunikiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kakape Mateũ hatu keneshunikiaki

MATEUS

Jesusũ shenipabu eska tanakubirãpaunibukiaki, na hãtxarã
(Lc 3.23-38)

1 1 Abraãonẽ baba inũ Davĩ baba Jesus Cristõ shenipabukiri matu
yuinũ nĩkairakãwẽ.
2 Abraãonẽ bake betsarã, Isaque inikiaki.
Isaquẽ bake betsarã, Jacó inikiaki.
Jacõ bakeburã, Judá inũ hawẽ betsabu inibukiaki.
3 Judã bakeburã, Perez inũ Zerá inibukiaki, hatũ ewã kenarã,
Tamarrã.
Perezĩ bake betsarã, Esrom inikiaki.
Esromnẽ bake betsarã, Arão inikiaki.
4 Arãonẽ bake betsarã, Aminadabe inikiaki.
Aminadabẽ bake betsarã, Naassom inikiaki.
Naassomnẽ bake betsarã, Salmom inikiaki.
5 Salmomnẽ Raabe aĩwãtã bakewa hatũ bake betsarã, Boaz inikiaki.
Boazĩ Rute aĩwãtã bakewa hatũ bake betsarã, Obede inikiaki.
Obedẽ bake betsarã, Jessé inikiaki.
6 Jessẽ bake betsarã, shanẽ ibu Davi inikiaki. Hanua Urias mawakẽ
Davĩ Uriasĩ aĩ bishũ bakewa hawẽ bake betsa Salomão inikiaki.
7 Salomãonẽ bake betsarã, Roboão inikiaki.
Roboãonẽ bake betsarã, Abias inikiaki.
Abiasĩ bake betsarã, Asa inikiaki.
8 Asã bake betsarã, Josafá inikiaki.
Josafã bake betsarã, Joram inikiaki.
Joramĩ bake betsarã, Ozias inikiaki.
9 Oziasĩ bake betsarã, Jotão inikiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jotãonẽ bake betsarã, Acaz inikiaki.
Acazĩ bake betsarã, Ezequias inikiaki.
10 Ezequiasĩ bake betsarã, Manassés inikiaki.
Manassésĩ bake betsarã, Amom inikiaki.
Amomnẽ bake betsarã, Josias inikiaki.
11 Hanushũ nawabũ Israelbu hatu dayamakatsi atxishũ Babilônia anu hatu iyunibu
Josiasĩ bakeburã, Jeconias inũ hawẽ betsabu inibukiaki.
12 Hanua Babilônia anu hiweabũ Jeconiasĩ bake betsarã, Salatiel inikiaki.
Salatielĩ bake betsarã, Zorobabel inikiaki.
13 Zorobabelĩ bake betsarã, Abiúde inikiaki.
Abiúdẽ bake betsarã, Eliaquim inikiaki.
Eliaquimnẽ bake betsarã, Azor inikiaki.
14 Azorĩ bake betsarã, Sadoque inikiaki.
Sadoquẽ bake betsarã, Aquim inikiaki.
Aquimĩ bake betsarã, Eliúde inikiaki.
15 Eliúdẽ bake betsarã, Eleazar inikiaki.
Eleazarĩ bake betsarã, Matã inikiaki.
Matãnẽ bake betsarã, Jacó inikiaki.
16 Jacõ bake betsarã, Mariã bene José inikiaki.
Hanua Mariã bake betsarã, Jesus inikiaki, kenakĩ Messias Cristo nũ amisrã.
17 Hanua Abraão anua hatũ ibuwẽ pakea 14 shenipabu hiwekubiranaibutiã hanua Davi kaĩnikiaki. Haska inũ, Davi anuari ana hatũ ibuwẽ pakea 14 shenipabu hiweabutiã nawabũ hatu atxitã dayamanũ, iwanã, Babilônia anu hatu iyunibukiaki. Hanua hatu iyunibu anuari ana hatũ ibuwẽ pakea 14 shenipabu hiweabu anuri Messias Cristo kaĩnikiaki.

Haskatã Jesus kaĩnikiaki, na hãtxarã
(Lc 2.1-7)

18 Jesus Cristo kaĩ eskanikiaki. Matu yuinũ nĩkakãwẽ. Hanua Maria aĩwãkatsi ikĩ hawẽ epa Josẽ yukaima bimariamakẽ Deusũ Yushĩ Pepatũ huni bake naneima Mariã unãyã, 19 hanua Maria ma tuya hawenabũ nĩkatã José yuiabu Maria ana aĩwãkatsi ikamabia huni pepakĩ haska yura dasibi bebũ Mariakiri txanikĩ dake wakatsi ikama habe yubakaima hune heneshanũ, iwanã, 20 xinãkubaini usha namaya Deusũ nai tsumã yuikĩ: “Joséẽ, miarã, mĩ Davĩ babaki. Mia yuinũ nĩkairawe. Deusũ Yushĩ Pepatũ Maria bake naneimawẽ taea hawẽ datei hawa dakeama aĩwãshãwẽ. 21 Ha huni bake kaĩtã ewatã hawenabu Deuski petxia txakabumisbu hau hatũ ana Deus txibanũbũ hatu merabewashanaiwẽ taeshũ kenakĩ: ‘Jesus’, washãwẽ”, aka Josẽ haska nĩkatã xinãnikiaki.

22-23 Haska Jesus kaĩtã bebũkiri haskanũbariai hawẽ hãtxa yuishunika
Isaías Deusũ yuikĩ:
“Uĩa. Hunĩ txutariama txipaxã bake bima
huni bake kaĩyã kenakĩ: ‘Deus nukube hiweaki’,
ashãkanikiki, Hebreu hãtxawẽ, ‘Emanuel’, wakinã”,
aka nĩkatã kenenikẽ habias haska dasibi bebũkiri inũbariai txanini Deusũ
shabakabi hatu unãmaniki, haska hawẽ hãtxa yuishunika kenemani
keska menekinã.
24-25 José usha bestẽtã haska nai tsumã yuishu hawẽ hãtxa txibãkĩ Josẽ
Maria bikĩ aĩwãtã habe daratamebiashũ txutariamakẽ hawẽ bake kaĩa
Josẽ kenakĩ: “Jesuski”, anikiaki, nai tsumã yuima keska wakinã.

Txaikea bixi unãnikabũ Jesus uĩnũ ika benibukiaki, na hãtxarã

2 1-2 Herodes Judéia anu shanẽ ibuaya Belém anua Jesus kaĩkẽ hanua
bixi unãnikabũ bixi bena tashnia uĩtã txaikea bari huai lestekiria
bekubirani Herodesĩ mae ewapa Jerusalém anu hikituxitã hatu yukabaũkĩ:
—Judeubũ shanẽ ibu bena kaĩmarã, hanimẽ? hawẽ unãti bixi bena
tashnia betxitã kẽwãnũ ika nũ huairã— ikĩ hatu yuka keyubaunaibũ
3 hanua Jerusalém anuabũ dasibi nĩkai dateaibũ shanẽ ibu Herodesĩ
nĩkariatã xinaĩ: “Ea binushanimẽkaĩ”, ika datekĩ 4 tapĩnũ ishũ Deusbe
nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubu inũ Deusũ hãtxa kenenibu
yusĩnanãmisbu hatu kenashũ yukakĩ: “Deusũ Katua Messiasrã, hania
kaĩshanimẽkaĩ?” hatu wa yuinametã 5-6 hatũ shanẽ ibu yuikĩ:
—Hawẽ hãtxa yuishunika Miqueas Deusũ yuini nĩkawe:
‘Belémnaã, Judéia mae pakea anu mĩ mae hatiumabiakẽ
mia anua shanẽ ibu kayabi kaĩshanikiki,
enabu Israelbu mekeshanairã’, akĩ yuia keneniki—
akabu
7 Herodesĩ nĩkatã hatu nitxiã buaibũ hanua bari huai lestekiria bixi
unãnikabu bexiãbu haburi hune kenashũ hatu yukakĩ: “Hatiã bixi bena
tashnia mã betxibiranimamẽ?” hatu wa natiã ma betxibiranimashũ
Herodes yuiabu 8 nĩkatã hatu beparãkĩ yuikĩ:
—Belém anu bushũ yuka ikĩ ha bake betxitã kẽwãtã eari yui betãkãwẽ,
eari kashũ ẽ kẽwaĩ kanunã— hatu wa
9-10 nĩkabaini Belémkiri bukĩ bixi bena uĩmabu ana tashnia txashakaini
hatu bebũ kai uĩ benimahairabaĩkĩ txibãbainaibũ hanu ha bake hiwea
mamaki niti ikaya 11 ha hiwe anu hikikaĩ ha bake hawẽ ewa Mariabe
betxituxitã kẽwaĩ ha bebũ dãti iki beti itã benitã ha bau bekãshu bepẽshũ
ouro mane inũ ha kuashũti ininipa inũ hawẽ pushati dau ininipa inãkuĩtã
12 haska watã bua usha namaibũ Deusũ nai tsumã hatu yuikĩ: “Shanẽ
ibu Herodes anu ana txĩtũbaĩyamakãwẽ”, hatu wa hawaira bestẽtã bai
betsawẽ inũ bunibukiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Egito anu Josẽ Jesus pashawanikiaki, na hãtxarã

13 Bixi unãnikabu ma inũ buabũ habiatiãri José usha namaya
Deusũ nai tsumã yuikĩ: “Joséẽ, hawaira bestẽwẽ. Shanẽ ibu
Herodesĩ bakeixta detenũ, iwanã, hatu benamayuikiki. Hawaira
bestẽtã ha bake hawẽ ewabe iyukĩ Egito anu hatu pashawaritãwẽ.
‘Iwewe’, iwanã, ẽ mia yuiriama habiari hiweyushãwẽ”, aka
14-15 hawaira bestẽtã mexu merã ha bakeixta hawẽ ewabe
pashawakĩ txaihaira iyukĩ atimas Egito anu hikimaima shanẽ
ibu Herodes mawariamakẽ haria dayai hiweyunikiaki. Hawẽ
hãtxa yuishunika Oséias Deusũ yuikĩ: “Egito anua ẽ huni bake ẽ
kenashanaii”, aka nĩkatã kenenikẽ haska dasibi bebũkiri inũbariai
txanini Deusũ shabakabi hatu amaniki.

Herodesĩ huni bake mixtĩ hau detetanũbũ hatu yununikiaki, na hãtxarã

16 Hanua Herodes bixi unãnikabũ parãbaĩxinabu ana beabumakẽ
Herodesĩ unãtã sinatahairakĩ haska bixi unãnikabũ yuibaĩxina huni bake
bari dabeyariabuma inũ bari dabeyabu hau dasibi hatu detekĩ tenãtanũbũ
hawẽ soldadobu yunua Belém inũ ha dapi hiwebaunabu anu bushũ detekĩ
tenãkĩ keyunibukiaki. 17-18 Bebũkiri hawẽ hãtxa yuishunika Jeremias
Deusũ yuikĩ:

“Jerusalém kema mae betsa Ramá anua
Jacõ aĩ Raquelĩ baba aĩbuaibu
hatũ bakebu hatu detẽ keyũxinabu manui
saĩ ikaibu nĩkakĩ tsuã hatu nesewatirubuma iki kaikiki”,

aka nĩkatã keneniki. Haska keneni nakuxkĩ soldadobũ hatũ bakebu detẽ
keyunibukiaki.

Nazaré anu Jesus iyunibukiaki, na hãtxarã

19-20 Hanua Herodes ma mawaxĩkẽ Egito anua José usha namaya Deusũ
nai tsuma ana hushũ yuikĩ: “Joséẽ, hanũ bestẽwẽ. Habũ ha bake detenũ
ika ikimaburã, ma mawaxinabuki. Hanu Israelbũ mai pakea anu ha bake
hawẽ ewabe ana hawẽri iyuriwe”, aka
21 José bestẽtã Maria hawẽ bake Jesusbe iyui Israelbũ mai pakea
anu hikia 22-23 hanushũ betsabũ yuikĩ: “Herodesĩ bake Arquelau
shanẽ ibuikiki”, akabu Josẽ nĩkatã datei Judéia anu kariama
hanua ana usha namaya Deusũ nai tsumã nemakĩ yuia bestẽtã
Judéia anu ana kama Galiléia mai pakea anu mae betsa hatiuma
Nazaré anu hikitã hanu hiweyunibukiaki. Ha mae anu iyukinã,
bebũkiri Deusũ hãtxa yuishunikabũ Jesuskiri kenekĩ: ‘Nazaré
anuaki’, ashanaibu hakiri kenenibu menekĩ hari iyuimashũ
hiwetanibukiaki.

Hanu tsua hiweamanu Naximanika João hiwenikiaki, na hãtxarã
(Mc 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jo 1.19-28)

3 1-5 Bebũkirihaira hawẽ hãtxa yuishunika Isaías Deusũ yuimakĩ:
"Hanu tsua hiweabumanushũ beaibu hui kuxipawẽ txanikĩ hatu
yuikĩ: 'Nukũ Shanẽ Ibu nai anua matuki bayui ma kemaikiki.
Matũ huĩtinĩ xinã pewarikãwẽ, bai kayatapia keska wakinã' ",
ani keska wakĩ Naximanika João hunishũ Judéia anu tsua hanu hiweabumanu
camelo dani tima tari sawea inũ bitxi nanesheketi sawea inũ hawẽ piti pe
beshmas txãpu inũ ni meranua buna bata aki hiweshũ harishũ hatu yusĩkĩ
taewai bana nĩkatã Jerusalém anua inũ Judéia anua inũ Jordão hene kesha
hiweabũ nĩkanũ ika bebirã bebiranaibu hatu yusĩkĩ: "Deus nenu shanẽ ibui ma
kemaikiki. Deuskiri xinãma mã txakabumis henerikãwẽ", hatu wakubainai
6 habũ ikũwãkĩ hatũ txakabu Joãoki txanikĩ hatũ txakabu henekatsi ikĩ xinã
betsa waibu hawẽ unãti wakĩ Jordão hene anu Joãonẽ hatu naximapakeaya
7-8 hanua Joãonẽ hau ea naximanũ ika saduceubu inũ fariseubu bebirã
bebiranaibu hatu yuikĩ: "Maturã mã paranãbuki, dunũ hatu pimis keskaburã.
Mã haska keska matuki Deus sinatakĩ matu kupihairashanaiwẽ taea matũ
xinã betsa wakãwẽ. Haskatã matũ txakabu mã ma beshtekea shabakabi mã
ea uĩmaya ẽ matu naximashanaii. 9 Hamẽ matũmebi ibubis kẽkĩ mã xinãmis:
'Nukũ shenipabu Abraão Deusbe haibunameniwẽ taea nũ hawẽ bababu nuku
kupiama ishanikiki', ikĩ, ana xinãyamakãwẽ. Hakia Abraãonẽ bababu dasibi
matu yamawakĩ keyutã na mixki manibauna Deusũ damiwakĩ Abraãonẽ
bababu benawashũtiruki. 10 Haskakẽ matu yuinũ nĩkakãwẽ. Hi tibi bimi pepa
hayama deratã mã kuamis keska wakĩ bestibu Deusũ matu kupishanikiki.
Hamẽ tsuabura Abraãonẽ baba kayabibũ hawẽ yusĩa hau txibãkubainũbũwẽ.
Hakia mã haska wamakẽ matu kupinũ, iwanã, duewẽ matu dera keska watã
txi anu matu urẽnũ, ishũ manaikiki", 11 iwanã, "Eãnã, hawẽ unãmati wakĩ
henewẽ besti ẽ matu naximakubainaii. Hakia huni betsarã, kuxipahaira ea
binũa txipu hushanikiki. Hawẽ tsumapã hawẽ daya ashũmis keska wakĩ ẽ
hawẽ hawaumahairatũ eã merabewakĩ ẽ duawatirumaki, hawẽ bitxi tae
meshpũ tsitsaukaĩ ẽ pekashũtirumarã. Hakia matu pepawakĩ Deusũ Yushĩ
Pepa matu inãtã bika matu tenemakĩ matũ txakabu yamawashanikiki,
txiwẽ hawara txakabu abuama kua keska wakinã. 12 Ha inũ, shekiwã bimi ta
keyushũ pepa arutã hawẽ shepa kuamisbu keska wakĩ dasibi hawenabuma
danãkĩ hawa txi nukaisma anu urẽshũ kuanũ, iwanã, manakubainikiki", akĩ
Naximanika Joãonẽ hatu yuikubainikiaki.

Joãonẽ Jesus naximanikiaki, na hãtxarã
(Mc 1.9-11; Lc 3.21-22)

13 Hanua Galiléia anua Jesus ewatã Joãonẽ hau ea naximanũ ika Jordão
hene kesha anu kashũ João yuka 14 nemanũ, iwanã, yuikĩ:

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

—Miã ea binushũ mĩ ea naximatibia haskai eanu mĩ hushumẽ?— aka
15 Jesusũ yuikĩ:
—Ea haska wama ea naximawe, Deusũ nuku yununiwẽ taeshunã— aka
—Haskakenã, peki— ikaĩ, Joãonẽ Jesus naximakĩ 16 meneaya neshekei mapekekainaya nai bashnei Deusũ Yushĩ Pepa deiwã itsakirã hamamaki butuai Jesusũ uĩayã 17 yurabu nĩkamai nai anua hui tashnikĩ yuikĩ: “Narã, ẽ bakeki. Ẽ abuhairaii, ẽ Katuarã”, anikiaki.

Diabo Satanásã parãpaia Jesusũ nĩkama inikiaki, na hãtxarã
(Mc 1.12-13; Lc 4.1-13)

4 1 Habiatiãri hau diabo Satanásã unãti wanũ, iwanã, hanu tsua hiweabumanu Deusũ Yushĩ Pepatũ Jesus nimakĩ iyua 2 haria 40 shaba inũ 40 mexu Jesusũ hawa piama bunihairaya 3 diabo Satanás haki nukutã unãti wanũ ishũ yuikĩ:
—Haska mĩ Deusũ bakemẽkaĩ? Mĩ buniairã, na mixki mania damiwakĩ misi watã piwe— aka
4 Jesusũ kemakĩ:
—Haska Deusũ hãtxa keneniburã, nĩkawe. “Piti besti pirã, yurabu pei hiwetirubumaki. Hakia Deusũ hãtxa yuini nĩkatã txibaĩ yurabu pei hiwetirubuki”, aniwẽ taeshũ ha haska mĩ ea yunuairã, ẽ akamaki— aka
5 hanushũ Jerusalém anuri iyushũ Templo hiwe keyatapa mamaki mapematã habe nishũ 6 Satanásã ana yuikĩ:
—Haska Deusũ hãtxa keneniburã,
miãri nĩkawe:
‘Hau mia mekenũbũ
hawẽ nai tsumabu Deusũ yunushanikiki.
Mixkiki mĩ hutekepanã
mĩ kawanai mia mekesushãkanikiki’,
aniwẽ taea haska mĩ Deusũ bake kayamẽkaĩ mia uĩnũ nenua ea uĩmai maĩ ixtxuwe— aka
7 ana Satanás nemakĩ Jesusũ yuikĩ:
—Haska kenenibu mĩ dama ea yuiai ikũbiakẽ ana betsa ẽtseri mia yuinũ nĩkawe: “Matũ mekenika yushĩ Deus unãti wayamakãwẽ”, iwanã, kenekĩ yusĩrianiwẽ taeshũ mĩ ea ana yunuairã, ẽ ikamaki, ixtxuirã— aka
8 hawẽ henekĩ mati keyatapahaira anuri Jesus iyushũ mai hirabi anu mae ewapa hawẽrua tibi inũ hawẽ shanẽ ibubu diabo Satanásã hawaira uĩmakĩ hawẽ damiwati kuxipawẽ uĩmakĩ keyutã 9 Jesus yuikĩ:
—Eki mesei dãti ishũ kẽwãkĩ mĩ ea shanẽ ibu waya na dasibi ẽ mia uĩmashurã, ẽ mia hatu shanẽ ibu wamakubaĩshanaii— akaya
10 ana nemakĩ Jesusũ yuikĩ:
—Haska Deusũ hãtxa kenenibu ana nĩkawe: “Matũ mekenika yushĩ Deus besti duawakĩ kẽwãkubaĩshãkãwẽ, yushĩ betsaki meseamarã”,

aniwẽ taeshũ ha mĩ haska yuiairã, ẽ mia akamaki. Satanásaã,
kariwe— aka
11 hanushũ Satanásã heneyubainaya Deusũ nai tsumabu beshũ Jesus
merabewakĩ duawanibukiaki.

Galiléia anushũ Jesusũ hatu yusĩ taewanikiaki, na hãtxarã
(Mc 1.14-15; Lc 4.14-15)

12 Hanua shanẽ ibu Herodesĩ Naximanika João hatu bitximaxina
banabimabu Jesusũ nĩkatã Galiléia mai pakea anu txĩtũkaini 13 Nazaré anu
kai baxikuama hanua mai pakea dabe anu Jacõ bake Zebulom inũ Naftali
hatũ bababu shukuabu namakis iã kesha mae betsa Cafarnaum anu ka hanus
hiwekirãkirãpauniki. 14-16 Hanushũ hawẽ hãtxa yuishunika Isaías Deusũ yuikĩ:

> "Zebulom mae pakeanu inũ Naftali mae pakeanu iãnẽwã kesha anu
> Jordão hene kesha betsauri Galiléia anu hanu nawabu nukunabuma
> hiwebaunabu anushũ bĩ ewapa txashahaira keska ea hawa unãbumã
> uĩshãkanikiki. Ha inũ, mexu merã punu nuka mawa keska hiweabu
> hatu merabewai bĩ dekua txashahaira keska ishanikiki",

aka nĩkatã keneniki. Haska yuini keskai Jesus mae Cafarnaum anu
hiwekirãkirãpauniki.
17 Hanushũ Jesusũ yusĩkĩ taewakĩ hatu yuikĩ:
—Nukũ Shanẽ Ibu nai anua matuki bayui ma kemaikiki. Mã Deuskiri
txakabumis henetã xinã betsa watã hanũ bekãwẽ— hatu wakubainiki.

Baka neshenikabu dabe inũ dabe Jesusũ hatu katunikiaki, na hãtxarã
(Mc 1.16-20; Lc 5.1-11)

18 Hanua Galiléia iãnẽwã kesha Jesusũ ketãkubaĩkĩ baka neshenika
dabe Simão, hawẽ kena betsa Pedro, inũ hawẽ betsa Andrẽ hatũ
shashũshũ hisĩ pũteaibu hatu betxitã 19 kenatã hatu yuikĩ:
—Ea txibãkubaĩkãwẽ. Ana baka nesheama hakia mã baka neshemis
keska wakĩ yurabu ẽ matu itxawamashanaii, hau ea ikũwãshanũbunã—
hatu wa 20 hanushũ hatũ shashu inũ hatũ hisĩ hatũ haibu betsa yunu
keyutã hawaira henebaini Jesusbe buaibũ 21 hanua hatube ana ketãbaini
kakĩ Tiago inũ hawẽ betsa João hatũ epa Zebedeubetã shashu namaki
tsaushũ hatũ hisĩ keshekĩ hunuaibu betxitã Tiago inũ Joãoki nukushũ
hatu yuiriakĩ: "Ea txibãkubaĩkãwẽ", hatu wa 22 hawaira hatũ shashu hatũ
epaki henebaĩkĩ Simão inũ Andrébetã Jesus txibãbainibukiaki.

Yura itxapabu Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Lc 6.17-19)

23 Hanua Galiléia anushũ yusĩkubaũkĩ mae tibi hatũ itxati hiwe
anushũ kakape Deus shanẽ ibui ma kemaikiri hatu yusĩkĩ isĩ betsa
betsapa teneaibu hatu shushawakĩ kayawakubainaya 24 hanua Síria mai

pakea hirabi anushũ Jesusũ hatu shushawai kakaibu nĩkatã isĩ betsa
betsapa teneaibu inũ, yushĩ txakabuyabu inũ, yura txakabu saki saki
ikaibu inũ, yura babubu nuitapaibu hatu iwebirãbiranaibu Jesusũ hatu
shushawakĩ kayawapakeaya 25 Galiléia anuabu inũ, Decápolis anuabu inũ,
Jerusalém anuabu inũ, Judéia anuabu inũ, Jordão hene kesha betsauri
leste bari huaikiria bei hatuki dasitã yurã kaiã itxapabũ Jesus txibãkĩ
uĩkubainibukiaki.

Mati anushũ Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Lc 6.20-23)

5 1 Hatibu hatxũ buaibu uĩkĩ mati anu mapekea makẽku anu
tsaukẽ hanua hawẽ tsumaburi ha dapi tsauwabũ ha yurã
kaiãnẽri txibãbaĩ nĩkai maniabũ 2 Jesusũ hatu yusĩkĩ taewakĩ
yuikĩ:
3 —Benimatirubukiri matu yuinũ nĩkakãwẽ. Tsuabura kẽkubaĩsbuma
Deus shanẽ ibukĩ hatu duawashanaiwẽ taea benimapaketi xinaĩ
benimakubaĩkanikiki, manairã.
4 —Ha inũ, tsuabũra hatũ huĩti nixma kashakatsis ikaibuwẽ
taeshũ Deusũ hatu xinã txãkãwã benimapaketi xinaĩ
benimakubaĩkanikiki.
5 —Ha inũ, tsuabura xinã pepaya keĩsbuma Deusũ mae pepa hatu
yubani hatu yunushanai xinaĩ benimakubaĩkanikiki.
6 —Ha inũ, tsuabura hawara pepa besti abutxakayamai hawẽ
nuihairaiwẽ manakukĩ Deusũ hatu yaniwama keska washanaiwẽ taea
benimapaketi xinaĩ benimakubaĩkanikiki.
7 —Ha inũ, tsuabura nuikipabuwẽ Deus nuiriashanaiwẽ taea
benimapaketi xinaĩ benimakubaĩkanikiki.
8 —Ha inũ, tsuabura xinã shũpĩ pepa haya habũ Deus uĩ
hiweshanaibuwẽ taea benimapaketi xinaĩ benimakubaĩkanikiki.
9 —Ha inũ, tsuabura duapa unãnuma hatube hiwekatsi yura betsabu
sinataibu hatu daewamisbu Deusũ hawẽ bakebu wakĩ hatu kenamiswẽ
taea benimapaketi xinaĩ benimakubaĩkanikiki.
10 —Ha inũ, tsuabũra Deusũ hãtxa xinãkĩ txibaĩbu hatu itxakawabiabu
txĩtuĩsbumawẽ taea Deus shanẽ ibuai anu hanus shukukatsi ikĩ xinaĩ
benimakubaĩkanikiki— iwanã,
11 haki txiti ikaburi yuikĩ:
—Ha inũ, tsuabũra mã ea txibaĩbuwẽ taeshũ matu usãkĩ
itxakawakĩ matukiri txanitxakakĩ matu danaĩbu matũ
benimapaketi xinaĩ mã benimapakeriashanaii. 12 Hanua Deusũ
hãtxa yuishunikabu itxakawanibu keska wakĩ maturi itxakawaibu
nai anushũ Deusũ matu duawashanaiwẽ taea hawa dateama xinã
txãkãkubaĩshãkãwẽ— itã,

Jesus ikũwaĩbu tewe keskabu inũ shaba keskabukiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mc 9.50; Lc 14.34-35)

13 —Hamẽ maturã, hawawẽra Deus benimawati yurã kaiã mã
yusĩtirurã, Deusũ hau hatu mekeshanũ mã hawẽ meketi tewe bata
keskaki. Tewewenã, hawẽ nami txaputimawatiki. Mã ma nami teweya
wabia ha tewe payukui hawẽ bata keyu kakẽ tsuã ana mekekĩ bata
watirumaki. Mã haska keskaibu tewe batauma hemaĩtĩ putabu haki
paimisbu keska mã itirubuki, uĩrashãkãwẽ.
14 —Hamẽ betsarã, ekiri mã hatu yusĩshanairã, mã shaba keskaki.
Hanu mae betsa mati mamaki hiwe hunetirubuma keska wakĩ ẽ matu
yusĩaĩwẽ huneama hatu shabakabi yusĩkubaĩshãkãwẽ. 15 Ha inũ, bĩ
dekutã bau namã hunekĩ tsauĩsbumaki. Hakia hanu dasibibũ uĩaĩbu
txashamis anu manaũri tsaũtiki. 16 Bĩ txashamis keskai hawa huneama
merabenaĩ hiwekubaĩshãkãwẽ, matũ hãtxa nĩkakĩ mã pepaibu xinãkĩ
habũri hau Epa Deus kẽwãshanũbunã— iwanã,

Moisés inũ Deusũ hãtxa yuishunikabũ yusĩnibukiri Jesusũ hatu xinãmanikiaki, na hãtxarã

17 ana hatu yusĩkĩ:
—Eãnã, Deusũ hãtxa yuishunikabubetã haska Moisés yusĩnikiri
nemanũ ika ẽ huamaki. Haska ekiri xinãyamakãwẽ. Hatũ hãtxa
beshtenũ ika ẽ huama hakia Deusũ hãtxa ikũ kayabi shabakabi matu
yusĩnũ ika ẽ huniki. 18 Txanima nai anua inũ mai keyuriamakẽ Deusũ
hãtxa yuishunikabubetã haska Moisés hatu yusĩni hãtxa ikũnã, eã
ẽ matu yuiairã, hawa tsuã nemakĩ inũ hawa betsa wama hãtxa tibi
menepakeshanikiki. 19 Hakia tsuabũra yusĩa betsa bikama maewashũ
hawenabu hatu yusĩayã Deus hatuwẽ benimama ishanikiki. Hamẽ
tsuabũra Deusũ hãtxa nĩka kayabitã hawenabu habias hãtxa betsa
maewama yusĩaĩbu Deus hatuwẽ benimahairashanikiki. 20 Haskawẽ
taea Deus benimawakatsi iki fariseubu inũ Deusũ hãtxa kenenibu
yusĩnanãmisbu hiwekubainaibu keska ikama pe hiwekĩ Deus
benimawakĩ mã hatu binuama nai anu Deus shanẽ ibuai anu maturi mã
hikitirubumaki— iwanã,

Sinatamisbukiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Lc 12.57-59)

21 ana hatu yuikĩ:
—Moisés nukũ shenipabu yusĩkĩ: “Sinatakĩ huni betsa deteyamakãwẽ.
Haskabiakẽ huni betsaki sinatakĩ mã detekẽ shanẽ ibubu itxashũ haska
hari unãtã hau kupishanũbũwẽ”, ashũ keneniki. 22 Hawẽ hãtxa ikũki.

Ana habiasri matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. Tsuara yura betsaki sinatakĩ
detekatsi ikĩ mã xinãkubainaiwẽ taeshũ Deusũ matu kupishanikiki,
matũ xinã txakabuwenã. Ha inũ, tsuara yura betsaki sinatakĩ itxakĩ:
"Mĩ unaĩsmapaki", ikubaĩmisbu hau shanẽ ibubũ kupishanũbũwẽ. Hamẽ
ana yura betsaki sinatatxakayamakĩ txitekĩ: "Mĩ hawa unãmahairaki",
ikubaĩmisbu txi hawa nukaisma anu Deusũ urẽkatsi manakubainikiki.
23 Haskakẽ hanushũ Deus kẽwãti txi tapu hawẽ kena fogâo anu matũ
inãkuĩ mã buai haki kematã uatiã kanekĩ yura betsa mã txakabuwaxina
xinãtã 24 hawẽ Deus daewati mã buai habianu hanayutã kashũ daewakĩ
ana haki nukutã ana habe hãtxai pekãwẽ. Haska watani ana hushũ
hawara mã Deus inãkatsis ikaiwẽ mã ana kẽwãtirubuki.
25 Haska inũ, yura betsa mã devehairawẽ taeshũ ha mã deveatũ
nawa shanẽ ibu anu matu iyuaya hau shanẽ ibũ hawẽ policiabu matu
bitximayamanũ ha mã devea hawawẽra daewakãwẽ. 26 Mã daewabainama
matu bitxiabu mã paka keyuama ikũ mã haskatã kaĩtirumaki. Habiaskari
wakĩ ea haibuwatã Epa Deus daewariakubaĩkãwẽ, matũ txakabuwẽ hau
matu kupiyamashanunã— iwanã,

Kemutimakiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

27 ana hatu yuikĩ:
—Haska inũ, betsarã, Moisés nukũ shenipabu ana yusĩkĩ: "Huni betsã
aĩ txutãyamakãwẽ", ashũ keneniki. 28 Hawẽ hãtxa ikũki. Ana habiasri
matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. Tsuãra aĩbu kawanai uĩ hawẽ kemukĩ txutakatsis
ikĩ xinaĩnã, ma txuta keskaki.
29 Haskawẽ taea mĩ beru betsawẽ hawara uĩ mĩ kemuai beru betsa
tseka keskatã hawara xinãkĩ mĩ txakabuwai hawaira henekubaĩkãwẽ. Mĩ
beru dabeyarã, hanu txi nukaisma anu matu puta pemahairaki. Hakia
beru bestitxai keskaya Deusbe hiwei kai peki. 30 Ha inũ, mĩ mekẽ betsawẽ
mĩ txakabuwai mĩ mekẽ betsa meshtekea keskatã hawara mĩ mekenẽ
mĩ txakabuwai hawaira heneriakubaĩkãwẽ. Mĩ mekẽ dabeyarã, hanu
txi nukaisma anu mia puta pemahairaki. Hakia mekẽ bestitxai keskaya
Deusbe hiwei kai peki— iwanã,

Aĩbu henetimakiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 19.9; Mc 10.11-12; Lc 16.18)

31 ana hatu yuikĩ:
—Moisés nukũ shenipabu ana yusĩkĩ: "Tsuãra matũ aĩ henekatsi ikĩ
hawẽ taeshũ aĩbu heneti kene hau inãkubaĩshanũbũwẽ", ashũ keneniki.
32 Hanua huni betsã hawẽ aĩ huni betsabe txutanameamabiakẽ henekatsis
ikĩ hawẽ aĩ hawamabiakẽ henebainarã, hanua aĩbu haska xinãmabiakẽ
ha hunĩ ma putabaina hanushũ ha hunĩ txakabuwẽ taea hanu aĩbu hawẽ
benẽ txakabumaikiki, bene betsa benatikiri xinãmakinã. Hanu aĩbu

hawẽ benẽ ma henebainima huni betsã ha aĩbu habe biakanãtã habe
txutanamei pebiairã, huni betsã aĩbe txutanamei keskaikiki.

Hawara tibi datã akĩ hamẽ hakiri yubakatimakiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

33 —Haska inũ, betsarã, Moisés nukũ shenipabu ana yusĩkĩ: “Hawarakiri
yubakakĩ yuikĩ: ‘Ẽ yubakai ẽ akamakẽ hau Deusũ ea kupishanũwẽ’, ikama
parãma Deus benimawakĩ ashũkubaĩshãkãwẽ”, ashũ matu keneshuniki.
34 Haska yusĩbianikẽ eãnã, ẽ matu betsa yusĩaiĩ. Hawara betsa tibi
datã aki yubakayamakubaĩshãkãwẽ. Eskairã, nai datã akĩ xinaĩ hawẽ
yubakayamashãkãwẽ, Deusri hari hiwea inũ haki tsauriakirã. 35 Mairi
xinaĩ hawẽri yubakayamashãkãwẽ, na maikirã, Deusũ hawẽ tae kẽyãkirã.
Ha inũ, mae ewapa Jerusalém xinaĩ hawẽri yubakayamashãkãwẽ, hanuri
shanẽ ibuhaira hiweakirã. 36 Ha inũ, matũmebi matũ bushkakiri datã akĩ
xinaĩ hawẽri yubakayamashãkãwẽ, mã haska washũ matũ bu mexupa
bestitxai maewakĩ mã hushupawatirumakirã. 37 Haskakẽ mã yubakatiruma
xinãkĩ ikũ yuikinã: “Haa, ẽ atiruki”, ikasmai: “Hamaki. Ẽ atirumaki”, iki
hãtxakĩ besti yuikubaĩshãkãwẽ— iwanã,

Kupinamei manakunãtimakiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Lc 6.29-30)

38 ana hatu yusĩkĩ:
—Moisés nukũ shenipabu ana yusĩkĩ: “Miki sinatakĩ mia detekĩ mĩ
beru kasmai mĩ sheta kasmai haratura matu txakabuwabu shanẽ ibu
mĩ yuia habianuri manakukĩ hau mia hatu kupishũshanũwẽ”, ashũ
keneniki. 39 Hawẽ hãtxa peki. Ana habia keskari ha binua matu yusĩnũ
nĩkakãwẽ. Tsuara miki sinatakĩ yusiuri mia ispais aka habebis sinatakĩ
kupiyamakãwẽ. “Uke betsari ea awe”, ika dabekeshunai keskakĩ
xinãkubaĩshãkãwẽ. 40 Ha inũ, mĩ tsuara devea shanẽ ibu anu mia iyua
pakashũ mĩ bishanũ mĩ tima tari hau biyunũ shanẽ ibũ mia yunua
inãyuwe. “Pakashũ hau bishanũ dakukuti biãtirubumaki”, akĩ Moisés
yunubianikẽ shanẽ ibũ mia yunua mĩ dakukutiri yauxiyamawe. 41 Ha
inũ, tsuara shanẽ ibukĩ yunukĩ quilômetro bestitxai anu hawẽ mabu mia
bumaya bushũkĩ hanu mia yuia binumabaĩ ana quilômetro betsa anu mã
bushũtiruki, sinatamarã. 42 Ha inũ, yura betsa nuitapai hawa hayama mĩ
mabu biyukatsi mia yuka yauxiama inãyukubaĩshãkãwẽ— iwanã,

Matuki sinataibu ana danãma hatuwẽ nuitikiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

43 ana hatu yuikĩ:
—Haska inũ, betsarã, matũ yusĩnãbũ Deusũ hãtxa matu yusĩkĩ
yuikĩ: “Matunabuwẽ besti nuikubaĩkãwẽ, nawabu matuki sinatamisbu

abuamarã”, akĩ matu yusĩmisbuki. 44 Hakia eãnã, hãtxa betsawẽ ẽ matu
yusĩaiĩ. Matuki sinataibu hatuki sinatama hatuwẽ nuikubaĩshãkãwẽ.
Ha inũ, matu itxaibu inũ matu itxakawaibu hatu danãma merabewakĩ
hau Deusũ hatu duawanũ yukashũkubaĩshãkãwẽ. 45 Hakia haska matũ
Epa nai anuatũ yura pepabu inũ yura txakabubuwẽ nuikĩ hatu bari
txashamashũmis inũ ui imashũmis keska wakĩ maturi yura dasibibuwẽ
nuikĩ mã hatu merabewakubainaiwẽ taeshũ habũ uĩkĩ mã Deusũ
bakebu unãshãkanikiki. 46 Hamẽ governo pei bishunikabu txakabubiai
duanamemisbu keskakĩ tsuabũra matu duawaibu hatube besti mã
duanameaya matuwẽ Epa Deus benimamaki, hawa manakuti pepa matu
inãmarã. 47 Ha inũ, ikũwaĩ betsabu betxitã habube besti hãtxakĩ yura
betsabu danaĩ ikũwãbuma habiaskariamisbuwẽ taeshũ pepakĩ mã hatu
binuamaki. 48 Haskakẽ matũ Epa Deus pepa nuikipa keskai maturi pepai
dasibibube nuiriakubaĩshãkãwẽ— iwanã,

Haskai pepatikiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

6 1 ana hatu yuikĩ:
—Yura betsabu mã merabewai hau matu uĩ bestikĩ kẽwãnũbũ
haskayamakubaĩshãkãwẽ. Hakia yurabũ berubi besti mã hatu
merabewakĩ duawamiskenã, Epa Deus nai anuatũ hawa ana betsawẽ
matu manakuama ishanikiki, kẽwãmarã. 2 Haskakẽ nuitapaibu
mã merabewairã, tsua hatu banabimakĩ shabakabi hatu uĩmakĩ
pawayamakubaĩshãkãwẽ. Hakia habu beparamemisbũ nuitapaibu hatu
merabewakĩ hau yurabũ ea kẽwãnũbũ, iwanã, itxati hiwe anushũ inũ bai
namakishũ hawara hatu inãkĩ shabakabi wamisburã, yurabũ manakuti
ma hayabuki. Haskawẽ taeshũ ikũ kẽmisbu Deusũ ana hatu kẽwãma
ishãkanikiki. 3 Nuitapaibu merabewakĩ tsua yuiyamakubaĩshãkãwẽ,
mĩ haibuhaira yuikĩ unãmamarã. 4 Hune pepa aki pepakubaĩshãkãwẽ.
Hawara hune mã hatu ashũmis matũ Epa Deusũ unãkĩ ana manakuti
pepa betsa tibi matu inãshanikiki— iwanã,

Deus dayuikĩ yukatikiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, ha hãtxarã
(Lc 11.2-4)

5 ana hatu yuikĩ:
—Ha inũ, betsarã, ha hatũmebi kẽmisbũ itxati hiwe anu kasmai hemaĩtĩ
anu nishũ hau ea nĩkakĩ kẽwãnũbũ ika hui kuxipawẽ Deus kẽwãmisbuki.
Haska waibu Deusũ abuama yurabũ besti hatu abumisbuwẽ taea maturã,
haskayamakubaĩshãkãwẽ. 6 Hakia matunã, Deus dayuikatsis iki hanu tsua
niama anu ka hune habe hãtxakubaĩshãkãwẽ. Mã haskai Epa Deusũ dasibi
hune unaĩwẽ taeshũ nĩkatã pepawẽ matu manakushanikiki.
7 Ha inũ, matu Deusbe hãtxairã, hau Deusũ ea nĩkanũ, ika habias
hãtxa hawẽtxaĩs yuiyamakubaĩshãkãwẽ, haska Deus ikũwãbumã amisbu

keska wamarã, hamẽ hãtxawaĩnã. 8 Hawa mã hayama mã yukakatsis
ikai mã yukariama matũ Epa Deusũ unaĩwẽ taeshũ has xinãkĩ hawẽtxaĩs
yukayamashãkãwẽ. 9 Eska watiki, dayuikinã:
—Nukũ Epa nai anuatuũ, mĩ kena meribirã,
mia duawakĩ hau mia kẽwãkubainũbũwẽ.
10 Nai anushũ mĩ yunua haska txibãmisbu keska wakĩ
nenushũri dasibibũri hau mĩ xinã besti txibãkubainũbũwẽ.
11 Ha inũ, nuku mekekĩ na habiatiã nũ piyunũ
haska mĩ xinaĩwẽ piti nuku inãwẽ.
12 Ha inũ, nuku txakabuwaibu hatu hakimawakĩ
hatũ txakabu nũ ana haska xinãmawẽ taeshũ
nũ mia txakabuwai buashũtã ana haskakiri nuku xinãmayamawe.
13 Nuku mekekĩ hawẽ txakabuti tibi nuku kaĩmashũyamawe.
Ha inũ, hawara txakabu tibi nuku nemashũriakubaĩwẽ, atiki—
atã
14 ana hatu yusĩkĩ:
—Yura betsã matu txakabuwaxina haki sinatabiatã hawaira habe
daekubaĩkãwẽ, ana has xinãmarã. Mã haskaibu matũ txakaburi Deusũ
matu buashũtã ana xinãma iriashanikiki. 15 Hamẽ yura betsabũ matu
itxakawabu ha xinãkĩ mã pewamakẽ matũ Epa Deusũ matũ txakaburi
buama ishanikiki.

Haskai samaketikiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

16 —Matu samakeirã, besu atimapatã iyamakubaĩkãwẽ, habu
beparamei kẽmisbu samakei amua mapumisbu keskamarã. Habu
beparamei kẽmisbu hatũ besu atimapa uĩkĩ ma samakeaibu hau ea
unãnũbũ ika haska mapumisbuki. Txanima yurabũ uĩkĩ hatu kẽwaĩbu
hawẽ besti hatũ manakuti bimisbuki. 17-18 Hakia Deus xinaĩ mã samakeai
hau tsuã matu unãyamanũ betxukitã bueshekei pekubaĩshãkãwẽ.
Samakei mã haskai matũ Epa Deusũ dasibi hune unaĩtũ mã ikai
uĩkubaĩkĩ kẽwãkĩ matu manakushanikiki— iwanã,

Deus hiweshuni pepatikiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Lc 11.34-36; 12.22-34; 16.13)

19 ana hatu yuikĩ:
—Na mai anushũ huni itxapabu hiweshũ mabuwẽ kemukĩ
itxawamisbuki. Hakia matunã, mabuwẽ kemukĩ itxawayamashãkãwẽ.
Hawara bikĩ mã itxawa hawẽ masãnẽ pesa pesa akĩ inũ nakashã
piriatiruki, matu benũkinã. Ha inũ, huni yumetsubũ matũ hiwe anu
hikitã matũ mabu dasibi mã aru pewabiakẽ matu biãbaĩtirubuki.
20 Haskakẽ yura betsabu ikaibu keskakĩ kemukĩ mabu itxawama
Epa Deus besti benimawakubaĩshãkãwẽ. Mã haskakubaĩmisbuwẽ

taeshũ Deusũ matu manakukĩ hawara hawẽ masãnẽ pesa pesa aisma
inũ huni yumetsubũ mia biãbaĩtirubumawẽ matu duawashanikiki,
hiwekuĩmakinã. 21 Tsuabura hawẽ hiweti mabuwẽ kasmai Deuskiri xinaĩ
mã Deus hiweshunairã, habiariri matũ xinãnẽ mã nuiai hayaki, nai anu
kasmai mai anurã.
22 —Ha inũ, matũ yura anurã, matũ berurã, bĩ txasha keskaki.
Haskakiri matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. Matũ beruwẽ mã uĩmiski. Matũ
xinãwẽ matũ yura pepa haya kemuama mã shabakabi meke pewaki.
23 Hakia beru txakabuya haska xinã txakabu haya kemukĩ uĩtxakakĩ
mã kanemiski. Ha inũ, Deusũ xinaĩ unãbiakĩ tsuãra xinã pewama kanei
txakabuhairamisbuki. Maturã, haskayamashãkãwẽ.
24 —Ha inũ, haratura dayarũ hawẽ shanẽ ibu dabe dayashũkĩ ha dabe
merabewatirumaki, betsa abukĩ txibãkĩ betsa abuama danãkĩ nĩkamarã.
Habiaskari wakĩ pei inũ Deusri txibãkĩ ha dabe haska washũ mã
duawatirumaki— iwanã,

Deusũ ikũwaĩbu dasibi mekemiskiaki, na hãtxarã

25 ana hatu yuikĩ:
—Eska bestiwẽ taea matũmebi mã hamapaiwẽ dabanã imisbukiri
matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. Hiwe bestia pepakũkaĩnũ ika piti pi inũ
tari sawenũ ika hawẽ dabanã iyamakubaĩshãkãwẽ. Hiwea hayairã,
pitiwẽ besti nũ itirubumaki. Yura hayairã, tari sawe bestinũ ika nũ
itirubumariki. Haskakẽ ha dabewẽ taea nũ hiwenũ Deusũ nuku hiwea
inãma iniki. 26 Uĩkãwẽ, peiyabukirirã. Nai anu peiyabunã, habũ hawa
banama inũ hawa bimi tsekatã habũ piti aruti hiwe hayamabiakẽ matũ
Epa Deus nai anuatũ hatu pimakubaĩmiski. Haskakẽ Deusũ matu abukĩ
peiyabu matu binumakubaĩmiski, merabewakinã. 27 Ha inũ, tsuabura
ibubis nuikĩ hawẽ mabu inũ hawẽ piti xinaĩwẽ taeshũ hawẽ hiwea ana
txaipawatirumahairaki.
28 Haskai tariwẽ taea xinaĩ mã hawẽ dabanã imisbumẽ? Uĩkãwẽ. Ha
hua yumei ewamisbukiri xinãkãwẽ. Hua dayakĩ tari timaisbumabia
hua hawẽrua tuemisbuki. 29 Hua haskabiamiskẽ nukũ shenipabu shanẽ
ibu Salomão mabuhairayatũ hawẽ tari hawẽrua karuhaira saweshũ
hawẽruakĩ hua binuama iniki. 30 Hakia ni mashu huaya sepaxĩshũ
kuamisbuki. Deusũ hua hawẽruawamistũ ha hua binumakĩ Deus
matuwẽ nuikĩ matu tari sawematiruki, mã ikũ beshmas wabiayarã.
31-32 Haskakẽ yura dasibibu mai hirabi anuabu piti inũ tariwẽ kemukĩ
benakubaũmisbuki. Hakia maturã, mã betsaki. Matũ Epa Deus nai
anuatũ matu unaĩwẽ taea ha piti inũ tari mã bikatsis imisrã, ana has
xinaĩ hawẽ dabanã iyamakubaĩshãkãwẽ. 33 Hakia hawara Deusũ abuai
txibãkĩ ha dukũ Deus shanẽ ibuwakĩ xinãkubaĩshãkãwẽ. Mã haska wai
ha katxu hawẽ hiweti piti inũ tari mã hayakũkaĩshanaii, Deusũ matu

merabewarã. 34 Haskakẽ mexukiri mĩ hawara washanaiwẽ dabanã iki
dateyamakubaĩshãkãwẽ. Hakia shaba tibi hawãra mia itimaska wai
tashnikũkaĩmis xinãkãwẽ— iwanã,

Hatu unãti watã txitenametimakiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Lc 6.37-38, 41-42)

7 1 ana hatu yuikĩ:
—Tsuara ha akĩ txitekĩ unãti wayamashãkãwẽ. Mã hatu haska
wamakẽ Deusũri habiaskari wakĩ matu txitekĩ ha akamari ishanikiki.
2 Hamẽ hatuwẽ nuiama txitekĩ mã hatu ha amiskẽ habiaskari wakĩ Deusũ
ha mã hãtxai ha imiswẽ Deusũ matu ha akĩ txiteriashanikiki. Ha inũ,
habias xinãwẽri mĩ hatu unãti wamiswẽ Deusũ maturi unãti washanikiki,
kaneamarã. 3 Haskakĩ ikũwaĩ betsa pewakĩ merabewanũ, iwanã, hawẽ
hamapai ture hawẽ beruki hikia mĩ bikatsis ikairã, mina anu ha dukũ
ha hi ewapa mĩ haya mĩ xinãmamẽ? 4 Hi hirabiwẽ betimanabia hawa
xinãma yuikĩ: “Hani mĩ hi pese beruki ikarã, mia bipa?” akĩ kanekĩ mã
yuimiski. 5 Hakia bemakis beparamei hãtxamisbuũ, maturi txakabubia
betsã txakabuai uĩkĩ mã ha amiski. Mã hi hirabi betimanabia tsekashũ
puta keska watã matũ huĩti meranua matũ txakabu ewapa putatã ana
kaneama merabenãkĩ hi pese mĩ haibũ beru anua bia keska wakĩ huni
betsã txakabu beshmas hayari merabewakĩ mã yusĩtiruki.
6 —Haska inũ, hawara pepa Deusuna kamã pubẽ mã inãtirumaki,
hawẽ unãti watã matu keyutiruwẽ taeshunã. Habiaskari wakĩ ina yawa
pubẽ mã mabu pepa inãtirumariki, txakabuwakĩ hau matu pema pema
akãyamanunã. Habiaskari wakĩ tsuabũra Deusũ hãtxa danãhairamistũ
hau matu deteyamanũbũ hatu ana yusĩyamakubaĩshãkãwẽ— iwanã,

Deus yukai txikixtimakiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Lc 11.9-13; 6.31)

7-8 ana hatu yuikĩ:
—Haska inũ, betsarã, tsuãra Deus yukakĩ ea akarã, hawẽ hawara
inãmiski. Tsuãra hawara benakĩ Deus yukarã, haki nukumamiski. Tsuãra
hawara bi hikinũ ishũ Deus kenarã, bepẽshũmiski. Haskakẽ xinãtxakama
Deus ea akarã, betsaki. Hawara mĩ yuka mia ashũtiruki. Benakĩ hawara
mĩ yuka mia betximashanikiki. Hawara bi habe hãtxanũ ishũ mĩ kena
mia bepẽshũshanikiki.
9 —Ha inũ, matũ bakẽ misi matu ea aka haki dakekĩ mixki mã
inaĩsmaki. 10 Ha inũ, baka matu ea aka haki dakekĩ dunu mã inaĩsmariki,
hatuwẽ nuikinã. 11 Haskakẽ matũ xinã pepamabia matũ bakebu
mã duawamis mã unaiĩ. Hamẽ tsuãra Epa Deus nai anua ea akĩ mã
yukarã, hawara pepa yauxiama matu inãtiruki. 12 Haska inũ, betsarã,

tsuara miwẽ nuikĩ hau mia merabewashanũbũ matũ dukũ haska
xinãkĩ uĩmakĩ hatu merabewakubaĩshãkãwẽ, haska wai nuikipakĩ mã
kaneamakirã. Habias xinãwẽ Deusũ hãtxa yuishunikabubetã Moisés hatu
yusĩnirã, haki dasi watã na habias yununi hakimama xinaĩ mã hatube
merabenãkũkaĩshanaii— iwanã,

Bai dabekiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Lc 13.24)

13-14 ana hatu yuikĩ:
—Txi nukaismakiri kairã, hanu hikiti shui inũ hawẽ kati bai hashpa
keska hawẽ kai bikamawẽ taea yushĩ txakabũ bai abui yurã kaiã itxapa
hawẽ bumisbuki. Hamẽ hiwekuĩakiri kairã, hanu hikiti shui inũ hawẽ
kati bai haxu bika keskawẽ taea ha bai benakubaini atimas nukutã yura
eskarabes hawẽ bumisbuki. Maturã, ha bai haxuki nukutã hawẽ bukĩ ea
txibãkubaĩkãwẽ— itã

Hi tibi hawẽ bimiwẽ unãtiki, akĩ yusĩkĩ Jesusũ hatu unãmanikiaki, na hãtxarã
(Lc 6.43-44)

15 —Ha inũ, betsarã, ha parananãmisbu pepa keskakĩ Deuskiri
yusĩbiakĩ hawẽ huĩti inu pubẽ keskã txani hãtxa matu yusĩaĩbu
ana nĩkama hatu uĩrakubaĩkãwẽ. 16 Nixi mushaya anua uva bimi
mã tsekaismaki. Ha inũ, isne musha anua figueira bimi batapa
mã tsekaismariki. Habiaskari wakĩ haskai hiwemisbu pepaibu inũ
txakabuaibu uĩkĩ ha parananãmisbu mã unãshanaii, haskai hiwemisbu
uĩkinã. 17-18 Ha inũ, hi pepa bimiai txakabu ikama pepa bestimiski.
Hamẽ hi txakabu bimiai pepamari txakabu besti iriamiski. 19 Hanua hi
bimiuma tibi deratã kuamisbuki. 20 Haskakẽ haratura bimi txakabu haya
keskatũ tsuabura yusĩ pewakĩ hatu merabewabuma unãtã danãkĩ hatu
nĩkayamakubaĩshãkãwẽ— itã

Deusũ yunuawẽ besti amisbu hawenabukiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Lc 13.25-27)

21 —Ha inũ, tsuabũra hatũ kesha bestiwẽ ea kenakĩ: “Shanẽ Ibuũ,
Shanẽ Ibuũ”, ea wabiakĩ haska xinaĩsbumarã, habũ ẽ Epã hãtxa txibãma
nai anu nukube hiweama ishãkanikiki. Hakia ẽ Epa nai anuatũ hawara
yununi inũ abuai txibãkĩ akubaĩmisbu besti nukube hiweshãkanikiki.
22 Na haska ẽ matu yuiai keska enabu kayabi hatu itxawanũ ika ẽ ana
huaya itxapabũ ea yuikĩ: “Shanẽ Ibuũ, Shanẽ Ibuũ, mikiri yusĩkubaĩkĩ
mĩ kena kuxipawẽ yuikĩ yushĩ txakabu nitxĩkĩ dami atimaska betsa
betsapa nũ mia ashũkubaĩmiski. Nukuri katuriwe”, ea akaibu 23 hatu

yuikĩ: “Parananaĩ txanitxakakĩ mã txakabuwamiski. Mã enabumaki. Turi burikãwẽ”, ẽ hatu washanaii— itã

Unanepabukiri inũ unaĩsmapabukiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mc 1.22; Lc 6.47-49)

24 Hakia habũ ẽ hãtxa nĩkakĩ akubaĩshanaibukiri miyuiwẽ matu
yusĩnũ nĩkakãwẽ. Tsuãra hiwe wakatsi ikĩ mai basãbaĩkĩ uke merã
mixkiki pesashũ haki mixki tsamabirãkĩ hiwe waimakẽ 25 hanua ui ika
bai matahairabirãkĩ hawẽ hiwe atxia ha hiwe mixkiki tsamiãwẽ taea
niwẽwãnẽ tsibusketiruma keska hawẽ daya benuama ha huni unãnepaki.
Ẽ hãtxa nĩkamisbu haska keskaki. 26 Hamẽ hawara ẽ yuiai danãkĩ
txibaĩsbumakiri matu yuinũ nĩkakãwẽ. Tsuãra hiwe wanũ, iwanã, maxi
anu basãkĩ kini txai wama beshãtu besti watã mixki tsamabirãkĩ habebis
watã hiwe waimakẽ 27 hanua ui ika bai matahairakĩ hawẽ hiwe atxia
mixkiki tsamĩamawẽ taea hawaira niwẽwã bekĩ tsibuskea di ika keskakĩ
hawẽ daya benuhairamisbuki. Haska dayamisbu keska patapabuki, ẽ
hãtxa danaĩburã— akĩ hatu yusĩkĩ hãtxa meneai 28-29 nĩkai: “Betsabũ
Deusũ hãtxa nuku yusĩmisbu keskamaki. Hakia shanẽ ibu kuxipa keskakĩ
nuku yusĩbikaĩ!”, iki Jesusũ hatu yuiai nĩkai e iake iakenibukiaki.

Huni yuraki txamini Jesusũ kayawanikiaki, na hãtxarã
(Mc 1.40-45; Lc 5.12-16)

8 1 Hanua Jesusũ hatu hãtxa wakĩ menetã mati anua butukiranaya
yurã kaiãnẽ txibãbiranaibũ 2 huni yuraki txamini habias baiwẽ
Jesus huaiki nukutã ha bebũ dãti ishũ yuikĩ:
—Yusĩnaã, ea kayawakatsis ikĩ mĩ ea kayawatiruki— aka
3 hawẽ txamiwẽ mesekĩ danãkĩ tsuã mekatsi ismabiakẽ Jesus hawẽ
dabanã ikĩ meshũkaĩ mekĩ yuikĩ:
—Ẽ mia shushawakĩ kayawaii— akaya hawẽ txami sakara iki
dashnukui keyuaya 4 Jesusũ nemakĩ yuikĩ:
—Ẽ mia yuiai nĩkairawe. Hawara ẽ mia ashukiri tsua
yuiyamayukubaĩtãwẽ. Ha dukunã, Deusbe nukunabu hãtxashunika anu
mĩ yura mĩ ma kayashu hatu uĩmatãwẽ. Haska mĩ ma kayashu hau habũ
mikiri unãnũbũ habiaskari inãkuĩ Moisés yununi hatu anu buritãwẽ. Mĩ
haska buaya mĩ ma kayashu habũ mia unãshãkanikiki— abainikiaki.

Romano capitãonẽ dayaru Jesusũ shushawanikiaki, na hãtxarã
(Lc 7.1-10; Jo 4.43-54)

5 Hanua Jesus Cafarnaum mae anu hikiaya ea anũ, iwanã, Romano
capitão Jesuski nukushũ 6 yuikĩ:
—Yusĩnaã, ẽ dayaru isĩ tenetxakayamai ma babua ana benitiruma
nuitapahairaikiki— aka

7 Jesusũ yuikĩ:
—Haskakenã, ẽ mia shushawashuĩ katiruki— akaya
8 ana capitãonẽ xinãtã yuikĩ:
—Yusĩnaã, mĩ ea binua ẽ hawamaki. Ẽ hiwe anu kama mĩ kuxipa besti yunuwe, hau ẽ dayaru ea shushashununã. 9 Ha inũ, hatũ ea yunumisrã, ẽ shanẽ ibu hayaki. Eãri soldadobu yunui ẽ shanẽ ibumiski. Betsa yunukĩ: "Kawe", ẽ wa kamiski. Betsa yuikĩ: "Huwe", ẽ wa humiski. Ẽ dayaruri yunukĩ: "Ea ashũwẽ", ẽ wa amiski— aka
10 Jesusũ nĩkai e itã ha hatxũ beaibu hatu yuikĩ:
—Na haska nawa capitãonẽ ea ikũhairawai nukunabu Israelbũ ikũwaĩbu haska keska ẽ hatuki nukuriamaki. 11 Eãnã, ikũ ẽ matu yuiaii. Deus shanẽ ibukĩ mai hirabi anua bari huaikiria inũ bari hikiaikiria ikũwaĩbu dasibibu hatu itxawatã duawakĩ Abraão inũ Isaque inũ Jacóbetã hatu pimashanikiki. 12 Hakia nukunabu Deusũ yubabiani hawẽ hãtxa txibãkĩ ikũwãbumakẽ hatu danãtã hanua kashai sheta yẽsh yẽsh imisbu mexuhaira merã hatu urẽshanikiki— itã
13 Jesus nasaukekawã capitão yuikĩ:
—Haska mĩ ea ikũwaĩwẽ taeshũ ẽ mia ashũshuki. Mĩ hiwe anu kariwe— akaya habiatiãri hawẽ hiwe anua hawẽ dayaru shushanikiaki.

Pedrõ dais aĩbu inũ isĩ betsa betsapa teneaibu Jesusũ hatu shushawanikiaki, na hãtxarã
(Mc 1.29-31; Lc 4.38-39)

14 Hanua hawẽ hiwe anu Simão Pedrõ Jesus iyua kai hikitã habianuri hawẽ dais aĩbu yuna daka uĩtuxikĩ 15 Jesus hawẽ nuikĩ metsũshũ yuna shushawa benikirã duawakĩ bawashũ hatu pimaya
16 hanua ma bari kai mexuaya ha mae anu hiweakeakeabũ yushĩ txakabu hayabu inũ isĩ betsa betsapa teneaibu Jesus anu iweabu yushĩ txakabu kaĩmakĩ isĩ teneaibu dasibi shushawanikiaki. 17 Deusũ hãtxa yuishunika Isaíasĩ yuikĩ: "Deusũ Katuatũ nũ isĩ teneai maĩwãkĩ nuku shushawashanikiki", akĩ hatu bebũkiri yuini Jesusũ habiaskari wakĩ hatu anikiaki.

Jesus txibanũ, iwanã, yukanibukiaki, na hãtxarã
(Lc 9.57-62)

18 Shaba betsatiã hanushũ dasibi hatu shushawaxina tsaubaũshũ daketapawaibu uĩkĩ hawẽ tsumabu Jesusũ yuikĩ:
—Iã kesha betsauri huĩrukuĩ nũ bunũbũ matũ shashu pewakãwẽ— hatu wa pewaibũ 19 Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmis betsa hushũ Jesus yuikĩ:
—Yusĩnaã, hanira mĩ kai anu ẽ mia txibãkatsis ikaii. Mibe kapa?— aka
20 hawẽ xinã unãnũ, iwanã, Jesusũ yuikĩ:

—Kamã inu hawẽ kini hayaki. Peiyabu hawẽ na hayabuki. Hakia matũ
Hutxi Kayabi Iuwa eã ẽ hatu yusĩkubaunai hanu ushati hiwe ẽ hayamaki.
Ẽ ikai keskai mĩ iriatirumẽ?— akaya
21 haki txiti ika betsãri Jesus yuikĩ:
—Shanẽ Ibuũ, ea heneyuwe, ha dukũ ẽ epa mawa maiwatã ẽ mia txipu
txibãshanairã— aka
22 nemakĩ Jesusũ yuikĩ:
—Haskamaki. Habũ ea txibãbuma mawa keskabũ mĩ epa mawa mia
maiwashũtirubuki. Hakia mianã, na habiatiã tapĩ ebe kawe— abaini

Niwe inũ iãnẽwã Jesusũ nemanikiaki, na hãtxarã
(Mc 4.35-41; Lc 8.22-25)

23 hanua hawẽ tsumabube shashũ inatã tu abaini kaya 24 iãnẽwã besusi
pukeaibũ Jesus ma bika shashu txishukiri daka ushakẽ hanua niwe
kuxipahaira bekĩ hene buspu tsaubirãkĩ shashu hene matawa ma hiki
kemaya 25 datei Jesus anus itxashũ datekĩ bestẽwãkĩ yuikĩ:
—Yusĩnaã, yusĩnaã, menã nuku merabewariwe, hiki nũ hasatirukirã— akabu
26 bestẽtã hatu yuikĩ:
—Haskai mã dateai? Mã ea ikũ kayabiwariamamẽ?— itã benikawã
niwẽwã inũ iãnẽwã buspu tsaubiranai nemakĩ:
—Nesewe. Peswe— aka niwe maĩ neseaya iãnẽwãri betxuruni maiãyã
27 e itã hawẽ tsumabu yuinamekĩ:
—Na hunirã, hawa hunimẽ? mĩ atirumakirã. Niwe inũ iãnẽwanẽri
nĩkaikikirã— ibaini bui

Huni dabe yushĩ txakabu haya Jesusũ kaĩmanikiaki, na hãtxarã
(Mc 5.1-20; Lc 8.26-39)

28 hanua kai iãnẽwã kesha betsauri mai pakea Gadara anu keti itã Jesus
bututã mapekekainaya hanua huni dabe yushĩ txakabu hayabu hanu
mawabu maiwamisbu anu besti hiwea pubẽhairakẽ hatuwẽ datei tsuã
dũkebaĩsma maiwati anua kaĩbirani Jesuski nukuaibũ 29 yushĩ txakabũ
hatu bis imakĩ yuimakĩ:
—Jesusuũ, mĩ Deusũ bake nũ unaiĩ. Nukurã, mĩ nuku haska wai? Hanu
kupiaitiã iriamabiakẽ unãti wakĩ mĩ nuku kupi huai?— iwanã,
30 ha mati anushũ ina yawa itxapabũ pikĩ mai misheshaibu 31 yushĩ
txakabũ uĩtã Jesus yukakĩ:
—Mĩ nuku kaĩmakĩ nitxĩainã, ua ina yawa anu nuku nitxĩwẽ, ha merã
nũ hikinunã— akabu
32 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Peki. Hari butãkãwẽ— hatu wa ha huni dabe anua yushĩ txakabubu
kaĩbaini ina yawa merã hikibainaibũ ha ina yawa datei mawa keyatapa
butei niri ibaini iãki pukui keyutã hasai keyuaibũ

33 haskai uĩtã ha ina yawa mekenikabu datei kuxibaini mae anu bushũ
huni dabe yushĩ txakabu hayabu haskashu hatuki txaniakeakeaibũ
34 hanua ha mae anua yura itxapa kaĩbirã haskashu uĩnũ ika Jesus anu
beshũ ina yawa hasai keyukãshu uĩtã datekĩ Jesus nitxĩkĩ yuikĩ:
—Nukũ mae anua kariwe— anibukiaki.

Jesusũ huni yura babuni shushawakĩ hawẽ kuxipa hatu uĩmanikiaki, na hãtxarã
(Mc 2.1-12; Lc 5.17-26)

9 1 Haska wabu hawẽ tsumabube Jesus shashũ nanetã ana txĩtũkaini
iãnẽwã pukebaini hawẽ mae Cafarnaum anu hiki keti ikaibũ
2 ma ana Jesus hua nĩkatã huni yura babuni hawẽ dakatiki daka hawẽ
haibuaibũ bakebirã datãtã: "Jesusũ shushawatiruki", iwanã, xinaĩbũ
ikũwaĩbu Jesusũ unãkĩ huni yura babuni yuikĩ:
—Dateyamawe. Mĩ txakabuwẽ Deusũ mia kupikatsis ibiakĩ mã ea
ikũwaĩwẽ taeshũ hau ana xinãyamanũ ẽ mia buashunaii— akaya
3 Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbũ nĩkatã Jesuski sinatai
yuinamei: "Ha huni txakabuki. Nuku paraĩ Deus keskakatsis ikikiki.
Deusũ besti hawẽ txakabu buatiruki", ikaibũ 4 tsuã Jesus yuiamabia hatũ
xinã unãkĩ Jesusũ hatu yukakĩ:
—Matunã, haskakĩ mã xinã txakai ikai? 5 Haratu bikamamẽ, hawẽ
txakabu buashunaraka, hawẽ yura beniaraka? 6 Ha dabe bikakẽ Deusũ
besti atiruwẽ taeshũ haskakĩ mã xinãtxakai? Ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwa
na mai anua ea ẽ hawẽ kuxipa hayatũ hawẽ txakabu ẽ buashũtiru mã
unãnũ ẽ akai uĩkãwẽ— iwanã, huni yura babuni kaya wakĩ yuikĩ:
—Benitã mĩ dakati iabaini mĩ hiwe anu kariwe— aka
7 hawaira yura damesteni kayatã benikawã hawẽ dakati bitã iabainaya
8 mapubaũshũ uĩ datekĩ yuikĩ:
—Habaa! tsuã haska waismaki. Hakia Deus pepahairatũ na huni ma
kayawashuki— iwanã, uĩkĩ Deus kẽwanibukiaki.

Governo pei bishunika Mateu Jesusũ katukĩ tashnimabaĩnikiaki, na hãtxarã
(Mc 2.13-17; Lc 5.27-32)

9 Hanua kaĩkaini hanushũ Roma governo pei bishũti hiwe anu ẽ Mateu
tsauwa Jesusũ ea betxitã yuikĩ:
—Ẽ mia tapĩmai ea txibãkubaĩwẽ— ea wa benitã dasibi hene keyubaĩ txibã
taewabaĩ 10 ẽ hiwe anu iyushũ hatu pimanũ, iwanã, Roma pei bishũmisbu
inũ Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbu hatu nĩkaisbuma ẽ haibuaibu
itxawashũ Jesusbetã nũ piaibũ 11 fariseubũ uĩkĩ Jesusũ tsumabu yukakĩ:
—Haskakĩ matũ yusĩnã pei bishũmisbu txakabubu inũ nukũ hãtxa
nĩkaisbumabetã pimẽkaĩ? Txakabuki— akaibũ

12 Jesusũ nĩkatã hatu txitekĩ yuikĩ:
—“Ẽ peki”, iwanã, xinaĩbu anu huni dauya kaismaki. Hakia isĩ
teneaibu anu besti huni dauya kenabu kamiski. 13 Deusũ Oséias
yuinirã, mã uĩriamamẽ? Matu yuinũ nĩkairakãwẽ: ‘Ea benimawanũ
ishũ txashuwã kuakĩ menu keyuaiwẽ besti akama yurabuwẽ nuikĩ hau
ea benimawakubainũbũwẽ’, aka nĩkatã Oséiasĩ keneniki. Haskakẽ: “Ẽ
txakabuki”, iwanã, xinaĩbu hatũ huĩti pewakĩ ẽ hatu merabewa xinã
betsa watã hau Deus ikũwanũbũ ẽ huniki, huni dauya keskairã. Hakia:
“Ẽ txakabumaki”, ikĩ xinaĩbu hatu merabewatanũ ika ẽ huamaki— hatu
waniki.

Samakenikabũ Jesus yukanibukiaki, na hãtxarã
(Mc 2.18-22; Lc 5.33-39)

14 Hanũkaĩ shaba betsatiã Naximanika Joãoki txiti ikabu Jesus anu
beshũ yukakĩ:
—Nuku inũ fariseubuki txiti ikabu nukũ txakabuwẽ taea nukũmebi
itxakanikai samakei nũ piama ushayumiski. Haskai miki txiti ikabu
samakeisbumamẽ?— akabu
15 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Huni aĩyaĩ nawaibu anu hawẽ haibuaibu pashkariama manunamei
hatũmebi piama itxakanikatirubumaki. Hakia hatu shunũbaini kakẽ manui
hawẽ haibuaibu samakei piama ipaketirubuki. Ea iyuabũ habiaskariai ewẽ
nui ẽ haibuaibũ piama iriashãkanikiki— iwanã, ana hatu yuikĩ:
16 —Ẽ yusĩanã, tari bena txukariama keskaki. Matu yusĩnũ nĩkakãwẽ.
Tari sheni bashnekea tari bena tuash txukariamawẽ tari sheni tsamĩa
patsa estei ana bashnekemiski. Hamẽ matũ yusĩanã, tari sheni bashnekea
keskaki. Ẽ yusĩawẽ tsamĩa keska wakĩ matũ yusĩa ẽ pewatirumaki.
17 Ana habiaskari keskawẽ matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. Bitxi bixtu sheniki
uva hene bena buspuriama manekĩ mata washũ denesh mestẽwã hamebi
katsai buspui bitxi bixtu sheni peshemiski, vinho bena inũ bitxi sheni
benuirã. Habiaskari wakĩ ẽ yusĩa bena matũ xinã sheni ẽ husitirumaki,
benukinã— hatu wai

Aĩbũ himi bashneni Jesusũ maĩwãtã Jairõ bakeri bestẽwanikiaki, na hãtxarã
(Mc 5.21-43; Lc 8.40-56)

18 hanua hãtxai meneriamakẽ judeu shanẽ ibu betsa Jesus betxibirani
hushũ ha bebũ dãti ishũ yuikĩ:
—Ẽ aĩbu bake mawakatsis ikikiki. Ebe kashũ uĩkĩ hau shushanũ ea
meshuniyuwe— aka
19 Jesus benitã kaya nũ hawẽ tsumaburi nũ habe buaibũ 20-21 hanua aĩbu
himi bashneni ha isĩ tenei ma 12 ano kabia hawa neseisma bari betsa tukama

ikũkaĩmis nuitapakĩ Jesus txibãkĩ xinãkĩ: “Hawẽ tari kesha besti mea ẽ
shushatiruki”, iki Jesusũ petxiuri txibãbaini kakĩ hawẽ tari kesha besti metsa
hawaira hawẽ himi maiãyã 22 Jesus niti itã nasaukekaũ uĩkĩ ha aĩbu yuikĩ:
—Aĩbuũ, mĩ ea ikũwãyã ẽ mia shushawashuki. Ana isĩ teneama
unãnuma kai periwe— aka habiatiãri ana himi ikama kaya
23 haska wabaini buaibũ judeu shanẽ ibũ hiwe anu itxa yurã kaiã kashai
saĩ iki biski ikaibũ hikikaĩkĩ hatiritũ teperewe mawaibu Jesusũ 24 hatu yuikĩ:
—Haskai eiskaũ kashai mã biski ikanai? Hawẽ bakerã, mawa kayabiamaki.
Usha bestia ikikiki. Unu tashniyukãwẽ— hatu waya: “Hawẽ yura ma
mawaki”, ishũ itxapabũ Jesus uĩkĩ usaĩbu 25 hatu nitxiã buaibũ hanu aĩbu
dakanu Jesus hikikaĩ txipax metsuã ana hiwei benikaunikiaki. 26 Hanushũ ha
mae ewapa anushũ Jesusũ haska waxina dasibibu txaniaibu nĩka keyunibuki.

Huni bekũ dabe Jesusũ shushawanikiaki, na hãtxarã

27 Hanua shanẽ ibu Jairõ hiwe anua kaĩkainaya huni bekũ dabetã
txibãkĩ hui kuxipawẽ yuikĩ:
—Davĩ babaã, nukuwẽ nuiwe— akubainabu
28 hanua Jesus hiwe betsa merã hikiaya huni bekũ dabe haki nukuabu
Jesusũ hatu yukakĩ:
—Ẽ matu shushawatirurã, mã ea ikũwaĩ?— hatu wa
—Haa. Shanẽ ibuũ, nũ mia ikũwaiĩ— akabu
29 hanushũ Jesusũ hatu bemepitã yuikĩ:
—Haska xinãkĩ mã ea ikũwaĩnã, mã shushaii— hatu waya
30 hawaira bepeshetã uĩaĩbũ Jesusũ hatu nematxakayamakĩ yuikĩ:
—Ẽ matu haska washurã, tsua yuiyama mapuyukãwẽ— hatu wabia
31 bushũ haska Jesusũ hatu shushawashu dasibi hatuki txanibaũkĩ kakapa
waibũ

Huni huyu Jesusũ shushawanikiaki, na hãtxarã

32 habiatiãri huni huyu yushĩ txakabu haya Jesus anu huni betsabũ
iweaibũ 33 Jesus hawẽ nuikĩ yushĩ txakabu kaĩma kaya hãtxai taeaya ha
dapi mapubirãkĩ uĩ e itã yuikĩ:
—Israelbũ haska nũ uĩaĩ keska tsuã aismaki. Ha huni
pehairaki— akeakeaibũ
34 hatũ hãtxa abuama fariseubũ hatu yuikĩ:
—Na hunirã, yushĩ txakabu shanẽ ibũ kuxipa hayaki. Haska bestiwẽ
taeshũ yushĩ txakabu hatu kaĩmaikiki— ikeakeaibũ

Jesusũ dayakapabu eskarabeskẽ ana mirima yukatikiri hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

35 hanua hatu haska wabaini kakĩ Galiléia anu mae ewapabu inũ mae
hatiubuma anushũ hatũ itxati hiwe anushũ yusĩkĩ Deus shanẽ ibuaikiri

kakape yusĩkĩ isĩ betsa betsapa teneaibu shushawakubaũkĩ 36 yurã kaiã
uĩ hatuwẽ nuihairakĩ habu txashuwã uĩnikauma keskabuwẽ taea hatuwẽ
dabanã ikĩ 37-38 nũ hawẽ tsumabu nuku yuikĩ:
—Ẽ tsumabũ ẽ hãtxa ikũwãkĩ txibãmisbũ hatu yusĩakeakebaunaibũ
itxapabũ ea ikũwãshãkanikiki. Haskakẽ ikũ Deusũ bai anu mibã mirima
ma huxĩ keyui keska dakaki. Hakia hawẽ dayakapabu eskarabeswẽ
taeshũ ana dayakapabu itxapa hau yununũ bai ibu Deus ana yukakãwẽ,
hawẽ yunu tsekakĩ itxawashunai keska wakĩ yurabu hau hawẽ hãtxa hatu
yusĩbaũshanũbunã— nuku waniki.

Jesusũ hawẽ 12 tsumabu itxawashũ hatu kuxipa wanikiaki, na hãtxarã
(Mc 3.13-19; Lc 6.12-16)

10 1 Hanushũ nũ hawẽ 12 tsumabu Jesusũ nuku itxawashũ hawẽ
yushĩ txakabu kaĩmati kuxipa inũ hawẽ isĩ betsa betsapa
teneaibu shushawati kuxipa nuku yununiki. 2 Nũ hawẽ 12 kuxipayabũ
nukũ kenarã: Simão hawẽ kena betsa Pedro inũ, hawẽ betsa André
inũ, Zebedeũ bake dabe Tiago inũ, hawẽ betsa João inũ, 3 Filipe inũ,
Bartolomeu inũ, Tomé inũ, nawã pei bishunika Mateu ea inũ, Alfeũ bake
Tiago inũ, Tadeu inũ, 4 Simão betsã nawabu abuisma inũ, Judas Iscariotes
hatũ Jesus hatu txipu atximashanai nũ hati inibuki, Jesusũ tsuma
kuxipayaburã.

Kakape hau hatu yusĩtanũbũ dabe tibi hawẽ tsuma kuxipayabu Jesusũ nitxĩnikiaki, na hãtxarã
(Mc 6.7-13; Lc 9.1-6)

5 Nuku haska watã hanushũ nũ hawẽ 12 tsuma kuxipayabu Jesusũ
nitxĩkĩ nuku yuikĩ:
—Nawabũ mae anu buama inũ Samaria mai pakea hanu hiweabu
anuri buyuama 6 hakia Israelbu txashuwã benua keskabu anu besti
bushũ 7 hatu yuikĩ: “Deusũ Katua shanẽ ibui ma kemaikiki”, akĩ hatu
yusĩkubaũtãkãwẽ. 8 Haska wakĩ isĩ teneaibu shushawakĩ mawabu
bestẽwãkĩ yuraki txaminibu kayawakĩ yushĩ txakabu hayabu kaĩmakĩ
akubaũtãkãwẽ. Na kuxipa hawa pakama mã bishuwẽ taea habiaskari
wakĩ habias kuxipawẽ hatu merabewakĩ hawẽ hatũ hamapai hatu
yukayamakubaũtãkãwẽ.
9 Kairã, mã eskabaĩtanũbũ matu yuinũ nĩkakãwẽ. Mais butãkãwẽ,
hawa buamarã. Ouro pei heshe inũ, prata pei heshe inũ, cobre pei heshe
buama, 10 kapãkã buama tima tari betsa buama, matũ bitxi tae betsa
buama, hawẽ mestẽti betsa buyamatãkãwẽ. Hakia mã haskakainaya
dayakapabu pimamisbu keska wakĩ matu pimariashãkanikiki.
11 Hanua mae betsa anu hikitã huni duapa yuka ikaĩ haki nukutã hawẽ
hiwe anu matu iyua hanu kashũ hawẽ mae anua kariama ha huni duapatũ

hiwe anu hiweyushũ hawẽ mae anushũ yusĩyushãkãwẽ. 12 Hanua hiwetã
hikikaĩkĩ eska yuishãkãwẽ: “Unanuma hiwekãwẽ, Deusũ hãtxa nũ matu
beshuainã”, hatu washãkãwẽ. 13 Hanushũ matu beyawaibunã, matũ hãtxa
pepa hatu yusĩshãkãwẽ. Hanushũ matu beyawakĩ Deusũ hãtxa nĩkaibu
hau Deusũ hatu unãnuma hiwemakĩ duawakubaĩshanũ yunushãkãwẽ.
Hakia hanushũ matu beyawabumakenã, matũ hãtxa pepa hatu anu
hamẽ benuyamashãkãwẽ. 14 Ha inũ, hanishũra matu danãkĩ nĩkakatsi
ikabumakẽ hatu unãti wakĩ hanua kaĩbaĩkĩ matũ tae anua mai kuru
hatuki tabaĩshãkãwẽ, hau habiaskasi hiwenũbunã, hawa unãmarã. 15 Ikũ
ẽ matu yuiaii. Hanu Deusũ yurabu dasibi hatu kupiaitiã haska Sodoma
inũ Gomorra ha mae ewapa dabe txiwẽ Deusũ hatu kupikĩ haska wani
binumakĩ habũ matu danãnibu Deusũ hatu kupihairashanikiki— iwanã,

Hawẽ tsuma kuxipayabu hatu itxakawashanaibukiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

16 ana nuku yuikĩ:
—Eskawẽ taeshũ ẽ matu yuiai nĩkairakãwẽ. Kamã inu pubẽbu anu mã ẽ
12 tsumabu txashuwã pepa nitxiã keska wakĩ ẽ matu yunuaii, mã ẽ tsumabu
ewẽ taea matuki sinataibu anurã. Haskawẽ taea dunu tsuã parãtiruma
unãnepai inũ deiwã pepa keskakĩ tsua sinatamayamashãkãwẽ. 17 Mã ẽ
kakapekiri hatu yusĩawẽ taeshũ ikũwãbumã matu kupinũ, iwanã, hatũ mae
shanẽ ibu anu matu iyushãkanikiki. Ha inũ, hatũ itxati hiwe anushũ ekiri
mã hatu yusĩaĩbu betsabũ matu kuxa kuxa ashãkanikiki. Uĩrashãkãwẽ.
18 Hakia ẽ kakape ikũwãkĩ mã ea txibaĩbuwẽ taeshũ tsuabũra matu atxishũ
shanẽ ibu kuxipabu anu matu iyuabu ẽ yusĩakiri shanẽ ibu betsa betsapaki
inũ judeubuma nawa betsabuki ekiri mã txaniriashanaii. 19 Hakia atxishũ
shanẽ ibu kuxipabu anu matu iyuabu hawara mã yuitirukiri Deusũ Yushĩ
Pepatũ matu unãmashanikiki. Haskakẽ hawa dateama harakiri yuishãpa?
ikĩ bebũkiri xinãyamakubaĩshãkãwẽ, 20 matũmebi mã hãtxamakẽ matũ Epa
Deusũ Yushĩ Pepatũ merabewakĩ matu hãtxamashanikikirã.
21 Ha inũ, yura betsã hanubi hawẽ betsabũ ea ikũwaĩbu hatu
atximakeakeriashãkanikiki, hau hatu tenãnũbunã. Habiaskari wakĩ hatũ
ibubũ hanubi hawẽ bakebu hatu atximariashãkanikiki. Ha inũ, habiaskari
wakĩ bakebu hatũ ibubuki sinatakĩ hatũ ibubũ ea ikũwaĩbu hatu atximashũ
hatu tenãmariashãkanikiki. 22 Ekiri haska yuibaũkĩ mã ea txibaĩbuwẽ
taeshũ yurabũ matu danaĩ mirima matuki sinatashãkanikiki. Tsuabura
matu keskakĩ ea txibaĩ heneisbumari ẽ hatu mekeriakubaĩshanaii. 23 Hakia
mae betsa anushũ matu itxakawaibũ hanua kaĩbaini mae betsa anuri
kashũ hatu yusĩkubaũshãkãwẽ. Israelbũ mae tibi anu nati ikĩ mã hatu yusĩ
keyuriamakẽ ikũ matũ Hutxi Kayabi Iuwa ẽ shanẽ ibui taeshanaii.
24 Ha inũ, hatũ tsumabũ hawẽ yusĩnã binũtirubumaki. Ha inũ, hawẽ dayarũ
hawẽ shanẽ ibu binũtirumariki. 25 Haskawẽ taea hawẽ tsumaburã, hatũ yusĩnã

hãtxa txibaĩ hau habiaskari keska ikubainũbũwẽ. Habiaskariai dayarubu hatũ shanẽ ibũ yunua nĩkai hau hatũ shanẽ ibu keska iriakubainũbũwẽ. Haskakẽ ẽ matũ yusĩnã ea kenakĩ: “Yushĩ txakabu shanẽ ibu Belzebuki”, ea wamisbuwẽ taeshũ ẽ yusĩa mã txibãkubaĩmisbuwẽ taeshũ maturi kenakĩ: “Belzebũ enabuki”, akĩ matukiri yuikĩ txiteriashãkanikiki— iwanã,

Tsuki datetimakiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Lc 12.2-7)

26 ana nuku yuikĩ:
—Habũ matu itxakawaiburã, hawara habu beparametã hune akubaĩmisburã, Deusũ dasibi shabakabi hatu uĩmashanaiwẽ taea hatuki dateyamashãkãwẽ. 27 Hakia hawara ẽ matu besti yuiai huneama shabakãshũ hatu yuibaũshãkãwẽ. Ha inũ, dĩtu merã hikitã hawẽ beputi bepua keska watã hamapai hune ẽ matu yuimis hemaĩtĩ anushũ hãtxa kuxipawẽ shabakabi hatu yuishãkãwẽ. 28 Ha inũ, tsuabũra matũ yura besti tenãtirubuwẽ dateyamashãkãwẽ, tenãshũ matu ana itxakawapaketirubumakirã. Haki besti mesei mã datekubainũbũ matu yuinũ nĩkakãwẽ. Tsuãra matũ yushĩ tenãtã txi nukaismanu hawẽ kuxipawẽ matu yunutiru bestiki mesei datekubaĩkãwẽ, Deuskirã. Ikũkĩ ẽ matu yuiai ha bestiki datei mesekubaĩshãkãwẽ.
29 Haska inũ, isa mixtĩ dabe pei heshe bestitxaiwẽ bitirubuki, hatiramarã. Haska wabiamisbũ isa tibi tanai Deus hakimaismaki.
30-31 Hamẽ matũ bu dasibi mirimabiakẽ Deusũ ma tana keyumistũ isa mixtĩ itxapa abubiakĩ Deusũ isa mixtĩ binumakĩ matu abuhairamiski. Haskakẽ hawaki dateyamakubaĩshãkãwẽ— iwanã,

Habũ Jesus ikũ kayabi wai haki dakeisbuma unãti washanaibukiri hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Lc 12.8-9)

32 ana nuku yuikĩ:
—Tsuabũra ea ikũwaĩ dakeama ea datã akĩ yurabu hatu yuikĩ: “Ẽ Jesusunaki”, iki eki hãtxakubaĩmisbu ẽ Epa Deus nai anuabe hãtxakĩ: “Harã, enabuki”, akĩ ẽ hatu yuishũshanaii. 33 Hakia tsuabũra ea txibãma ẽ hãtxaki dakei: “Ẽ Jesus ikũwãmaki”, iki eki hãtxakubaĩmisburã, eari ẽ Epa nai anuabe hãtxai: “Narã, enabumaki”, akĩ ẽ hatu hãtxashunamari ishanaii— iwanã,

Hawenabũ ikũwaĩbu inũ ikũwãbuma bika tenemashanaikiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Lc 12.51-53; 14.26-27)

34 ana nuku yusĩkĩ:
—Mai anushũ yurabu unãnuma hiwemanũ ika ẽ huni dabanẽ mã xinaĩmẽkaĩ? Haskamaki. Hatu pashkatã hatu bika tenemanũ ika ẽ huniki.
35 Ẽ hatu haska waya huni bake hawẽ epabe sinatarabeshãkanikiki. Ha

inũ, aĩbu bake hawẽ ewabe sinataraberiashãkanikiki. Ha inũ, hawẽ
babawã hawẽ yayabe habiaskariashãkanikiki. 36 Ewẽ taea hawenabube
danãnanaĩ sinatanameshãkanikiki.
37-38 Hawẽ ibubu inũ hawẽ bakebu abuhairakĩ ea abu beshmas
wamisrã, enabumaki. Ha inũ, tsuabũra ea txibãkatsi iki bika tenei
eki hawa dakeama: "Ẽ habe mawakatsi ikaii", ikĩ yuiabumarã, habu
enabumariki. 39 Hamẽ tsuabũra hatũmebi mekei: "Ẽ mawakatsi ikamaki",
ikĩ xinãmisburã, eauma mawashãkanikiki. Hakia ea ikũwãkĩ ẽ kakape
yuikĩ ea txibaĩwẽ taeshũ tenãbu ebe hiwekuĩshãkanikiki— iwanã,

Manakuti pepa ha dukũtũ bitikiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mc 9.41)

40 ana nuku yuikĩ:
—Haska inũ, ẽ matu nitxiã mã kakẽ tsuãra matũ hãtxa nĩkakĩ matu
beya wakĩ eari beya wakĩ haibu washãkanikiki. Tsuabũra ea haibu wakĩ
hatũ ea yununiri haibu wariashãkanikiki, hawẽ hãtxa nĩkakinã. 41 Deusũ
hãtxa yuishunikatũ yuiai hawẽ hãtxa nĩkakĩ beya wanishũ habũ Deusũ
hãtxa akaibũ manakuti pepa bishãkanikiki. Deusũ hãtxa ikũwãkĩ huni
pepa beya wanishũ huni pepã manakuti pepari bishãkanikiki. 42 Ha inũ,
eki txiti iki beshmasbiabũ hatu ũpash matsipa yukabu ea txibãmisbuwẽ
taeshũ hatuwẽ nuikĩ ũpash hatu amakubaĩmisbu ikũ hawẽ kupiti pepa
bishãkanikiki— nuku aniki.

11

1 Hanushũ nũ hawẽ 12 tsuma kuxipayabu yusĩ menetã Jesusũ
nuku nitxiã nũ kaya mae betsa betsapa anuari habia dapikeari
hatu yusĩriakubaunaya

Jesus anu Joãonẽ hawẽ tsumabu yununikiaki, na hãtxarã
(Lc 7.18-35)

2-3 Naximanika João bitxiti hiwe anu bitximabu hiweshũ haska Jesus
Cristõ akubainaikiri banabimatãtanabu Joãonẽ nĩkatã hawẽ tsuma hatira
kenashũ yunukĩ:
—Jesus anu bushũ: "Mekenika Cristo Deusũ nukũ shenipabu yubani ha
hushanairã, mĩ habiamẽ? Betsa daka nũ manai?" akĩ ea yukashũtãkãwẽ—
hatu wa bushũ yukabu
4 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Hawara uĩkĩ mã nĩkakubainairã, haska Joãoki txaniritãkãwẽ,
eskaibukirirã. 5 Bekũ inũ beshushbũ uĩaĩbu inũ, haska mapuisbuma
mapuaibu inũ, habu bitxiki dasibi txami betsaniki dakemisbu maĩ sakara
iki keyuaibu inũ, patabũ nĩkakĩ keyuaibu inũ, mawa ana besteaĩbu inũ,
habu nuitapaibũ hatũ pashati kakape nĩkatã benimaiburã, haska João
yuitãkãwẽ. 6 Tsuãra ea ikũwaĩ hawa hawẽ xinã txakabui txĩtuĩsmarã, ikũ
benimashãkanikiki!— hatu wa

7João anu buaibũ ha dapi mapubaunabu Jesusũ Joãokiri hatu yui taewakĩ:
—Hanu tsua hiweabuma anuarã, hawa mã uĩtãtanimamẽ? Tawa pei niwẽ
bubi bubi wai keska wakĩ hunĩ hawẽ xinã betsa betsapa maewakeakeimamẽkaĩ?
8Haskamẽ? Haskamaraka? Haskara hakiri kaĩaĩ mã uĩtãtanimamẽ? Hunĩ
tari pepa sawea daka? Tari pepa sawea mabu akũhairayabu hatũ shanẽ ibũ
hiwe hawẽrua anu besti hiwea ikaibu mã uĩtiruki. 9Haskakenã, hawa mã
uĩtãtanimamẽ? Deusũ hãtxa yuishunikamẽkaĩ? Haki. Joãonã, ikũ Deusũ hãtxa
yuishunikaki. Ha inũ, yuishunika betsabu Deusũ yununi Joãonẽ ma hatu
binuaki. 10Ha inũ, Deusũ hawẽ bake nitxĩkatsi Joãokiri yuikĩ:

‘Nĩkawe. Hanu mĩ kashanũ hau pewai kanũ ẽ hãtxa yuishunika
betsa bebũkiri ẽ yunushanaii, ẽ mia nitxĩriamarã’,

akĩ hakiri hawẽ kaka kenenibuki. 11Ikũ ẽ matu yuiaii. Yura dasibibũ Deus
dayashũkĩ tsuã João binuama ibianibũ hanu Epa Deus shanẽ ibuaitiã
ikũwaĩbu haki dasiabu beshmashairabiabũ João binushãkanikiki.
12-13Naximanika João huriama matũ itxati hiwe tibi anushũ Moisés yusĩa inũ
Deusũ hãtxa yuishunikabũ yusĩpauni matu yusĩ bestikubainimabuki. Hakia João
hushũ Deus shanẽ ibushanaikiri bebũkiri hawẽ kaka pepa yusĩkubainaya huni
pubenẽ detekatsis ikĩ Deus shanẽ ibushanai ewamamakĩ beshtenũ ika ikanikiki.
14-15Mã pabĩkiyabuki. Nĩkatã hakimayamashãkãwẽ. Deusũ hãtxa yuishunika
Elias hau ana hushanũ Deusũ yubani Joãonã, habiaki. Mã ikũwãkatsi ikairã,
hawẽ hãtxa ikũwãkãwẽ— iwanã,
16—Nukunabu na habiatiã hiweabunã, haskara xinãkanimẽkaĩ? Matu yuinũ
nĩkakãwẽ. Mae namakis hemaĩtĩ anu beyuskĩ hatũ ibubu imis mawai bake
mixtĩbu shuku dabea tsaushũ shuku betsã yuikĩ: 17“Teperewe nũ mawabiaya
benimai mã nawamaki. Hanua nũ kashei ikaskĩ nũ nuiti nawa mawabiaya mã
kashamariki”, hatu wabu hawawẽra beyusti unãbuma keskabuki, nukunaburã.
Matũ xinã txãkãti hubiakẽ mã benimamaki. Hamẽ matũ txakabu xinaĩ
kashakatsi ikama mã xinã betsa waismaki. 18Habiaskariai ha dukũ Naximanika
João hushũ matu yusĩkubaĩkĩ misi pepa piama vinho paepa akama matube
beyusamakẽ hakiri hãtxakĩ: “Yushĩ txakabu hayaki”, iwanã, mã yuiakeakeimaki.
19Hanua eari matũ Hutxi Kayabi Iuwa hushũ misi pepa pikĩ vinho paepa aki ẽ
matube nawabiakũkainaya ea yuãkĩ: “Uĩwẽ. Pikeki. Paẽkĩ Romano pei bishunika
txakabubu inũ yura txakabu betsabu haibu wamiski”, ikĩ mã eari yuãmiski.
Hamẽ nuku dabe nũ pepabiakẽ Deusunabu kayabibu besti unãnepakĩ habũ nukũ
yusĩa nĩkatã nuku txibãkanikiki— iwanã,

Mae betsa betsapa anushũ Jesus nĩkabumakẽ hatu ha anikiaki, na hãtxarã
(Lc 10.13-15)

20Hanushũ Jesusũ hatu yusĩkĩ taewaimanu mae betsa betsapa anushũ
yurabu uĩmakĩ dami atimaska hatu washũbia hawa hatũ xinã betsa
wama ikimabukiri yurã kaiã Jesusũ hatu yuikĩ:

21 —Corazim inũ Betsaida anu mã hiweabu matũ txakabu henetã mã xinã
betsa wakatsi ikamarã, mã nuitapahairashãkanaii. Hakia Corazim inũ Betsaida
anushũ hawẽ unãti dami kuxipa betsa betsapa ẽ matu uĩmakubainima keska
Tiro inũ Sidom anu hiweabũri habiaskari uĩtã hatũ txakabu henenũ, iwanã,
huĩti nixmahairatã saku wati tari besha sheni sawetã txi mapuwẽ mapu tukutã
hatũ xinã betsa watã Deus ikũwãkeanibuki. 22 Haskawẽ taeshũ hanu kupiaitiã
ha nawabu Tiro inũ Sidom anu hiweabu hatu kupi mirĩkĩ Corazim inũ Betsaida
anu hiweaburi xinã betsa wabuma Deusũ hatu kupihairashanikiki. 23 Ha
inũ, Cafarnaum anu hiweabũ mã xinãkĩ: “Nũ pepabuwẽ taeshũ Deusũ nuku
kẽwãshanikiki”, ibiakĩ mã ea ikũwãbumawẽ taeshũ hanu txi nukaisma anu
Deusũ matu yunushanikiki. Hakia Cafarnaum anushũ hawẽ unãti dami kuxipa
betsa betsapa ẽ matu uĩmakubainima keska Sodoma anu hiweabutiãri haskari
uĩtã hatũ txakabu henenibunã, hatũ bababuri nuku dapi hiwekeãkanaii.
24 Haskawẽ taeshũ hanu kupiaitiã ha nawabu Sodoma anu hiwenibu hatu
kupi mirĩkĩ Cafarnaum anu hiweabu xinã betsa wabuma Deusũ hatu
kupihairashanikiki, haska Sodoma ani keska binumakinã— iwanã,

Jesus bestitũ Deus unaĩkiri hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Lc 10.21-22)

25 hanua Jesus xinã txãkaĩ benimakĩ yuikĩ:
—Epaã, nai inũ mai hirabi minaski. Mĩ duapa hãtxa ha
unãnepai kẽmisbu mĩ hatu unãmama habu keĩsbuma besti mĩ hatu
unãmakubainaiwẽ taeshũ ẽ mia kẽwaiĩ— iwanã 26 —Epaã, ikũ haska
wakatsi mekenishũ mĩ ma hatu unãmaii— itã
yura betsabu mapushũ nĩkaibũ 27 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Ẽ Epã hawẽ kuxipa dasibi ea yununirã, tsuã ẽ hawẽ bake ea unãbumaki.
Hakia ẽ Epã besti ea unã keyuikiki. Hakia tsuã ẽ Epa unãmariki. Ea hawẽ
bakẽ besti ẽ Epa ẽ unã keyuriaii. Hakia habũ ea txibaĩbu ẽ Epa ẽ hatu
unãmamiski. 28 Tsuabũra shãkama ia inũ dayatxakayamai keskai mã punu
nukaburã, ẽ matu huĩrukũmakĩ merabewanũ eanu bekãwẽ. 29 Ha inũ, ina awa
dabeki hi tekishkũshũ hawara shãkama bumabu bika dayabiai merabenaĩ
punu nukaisbumaki. Habiaskariai earã, duapakĩ matu merabewakĩ ina awa
hi tekishkũrabea merabenãmisbu keskai mã ea txibãyã ẽ kuxipawẽ ẽ matu
merabewakubaĩshanaii, mã bika tenebiaya matu huĩrukũmakinã. 30 Hanua ebe
hi tekishkũrabea keskashũ hawara bikahaira ana tenehairama ebe merabenaĩ
nũ shãkapa aka wabaĩtirubuki— hatu anikiaki.

Huĩrukũtitiã hawẽ tsumabũ shekiwã bimi tsekashũ pikubainibukiaki, na hãtxarã
(Mc 2.23-28; Lc 6.1-5)

12 1 Hatiãra ana huĩrukũti sábado betsatiã shekiwã bai namakis
manã baiwẽ nũ hawẽ tsumabu Jesusbe bukĩ shekiwã bimi

tsekashũ daxukiri ashũ bunikĩ nũ pikubainaibũ 2 fariseubũ nuku txibãkĩ
uĩkĩ Jesus ha akĩ:
—Uĩwẽ. Huĩrukũti sábadotiã dayakĩ Deusũ Moisés nuku nemamani mĩ
tsumabũ kanekanikiki— akabu
3 Jesusũ hatu kemakĩ:
—Bunikĩ hawara nukũ shenipabu pepa Davĩ hawẽ haibuaibubetã anirã,
mã uĩsmamẽ? Matu yuinũ nĩkakãwẽ. 4 Deus kẽwãti tari hiwe merã Davi
hikishũ Deusũ Moisés yusĩniwẽ taeshũ Deusbe nukunabu hãtxashunikabũ
besti pitibiakẽ hawẽ Deus kẽwãti misi Davĩ bishũ pitã hawẽ haibuaiburi
pimarianiki. 5 Ha inũ, Deusbe nukunabu hãtxashunikabu huĩrukũti tibi
Deus kẽwãti Templo anu dayakubaĩkĩ kaneabumakiri Deusũ Moisés
kenemani mã xinãmamẽ? 6-8 Hamẽ ẽ kuxipawẽ Templo ẽ binuaiwẽ taeshũ
huĩrukũtitiã haska hau akubainũbũ hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati ẽ hatu
yunuriatiruki. Ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwa haska kuxipa ẽ hayaki. Deusũ
hãtxa yuishunika Oséias Deusũ yuimakĩ: “Yura betsabuwẽ nuikãwẽ, ea
kẽwãkĩ txashuwã kuakĩ menuai bestiwẽmarã”, aka hatu keneshuniki.
Matũ huĩti merã na hãtxa xinãkĩ na hunibũ kaneabuma unãkĩ mã hawa
yuiama ikeãshuki— hatu abainiki.

Huĩrukũtitiã huni meyuxki Jesusũ kayawanikiaki, na hãtxarã
(Mc 3.1-6; Lc 6.6-11)

9 Habias huĩrukũti sábadotiã habia baiwẽ kai mae betsa anu hikitã hatũ
itxati hiwe merã hikishũ Jesusũ hatu yusĩayã 10 habianuri huni mekẽ meyuxki
hatube itxa tsaukẽ hawẽ yusĩa danãkĩ fariseubũ Jesus yuãnũ, iwanã, yukakĩ:
—Huĩrukũtitianã, Moisés nuku keneshuni txibãkinã, huni isĩ teneai
shushawatimẽ?— akabu
11 Jesusũ hatu kemakĩ:
—Matunã, huĩrukũtitiãbiakẽ matũ txashuwã ũpash biti kini merã
kawani pukua hawaira kaĩ neshekĩ mã dayariamiski. 12 Huĩrukũtitiã matũ
inawẽ nuikĩ mã merabewabiamiskẽ Deusũ matu binumakĩ yurabuwẽ
nuihairakĩ habiatiãri hatu merabewamiski. Haskakẽ huĩrukũtitiã tsuãra
shushawai dayabiakĩ kaneamaki— iwanã,
13 huni mekẽ meyuxki yuikĩ:
—Mĩ mekẽ mexãwẽ— aka
mexãyã hawẽ mekẽ betsa keskai ma mepekei peaya 14 haska washu
fariseubũ uĩ haki sinatai kaĩbaini haska washũ Jesus tenãtimẽ ika
yuinamei yubakai taenibukiaki.

Deusũ hãtxa yuishunikã hakiri keneni shabakabi Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

15 Hanushũ hatũ xinã unãtã Jesus kaĩkainaya yurã kaiãnẽ txibaĩbũ
isĩ teneaibu itxapa Jesusũ hatu shushawakĩ 16 mae betsa betsapa anu

hau tsuki txaniyamanũbũ hatu nemakubainiki. 17 Habiaskari bebũkiri
Jesuskiri hawẽ hãtxa yuishunika Isaías Deusũ yuikĩ:
18 ‘Ẽ tsuma ẽ katunirã, ẽ abuai ea benimawamiski. Ẽ Yushĩ Pepa ẽ
yunua merabewaya pepakiri ẽ tsumapã yurabu shukuabu tibi
yuibaũshanikiki. 19 Hãtxa kuxipawẽ huni betsa ha akama mae tibi
anushũ hawẽ hui kũyã ikai nĩkabuma ishãkanikiki. 20 Txakabu
maemakĩ binuriama yurabuwẽ nuikĩ tawa yuxtu sẽkeama keska
wakĩ huĩti babubu danãma ishanikiki, bĩ pahi ibubis nukabiai
nukama keskarã. 21 Hanushũ txakabu binuaya nawa shukua betsa
betsapabũ ikũwãkĩ ẽ tsuma manashãkanikiki’,
aka nĩkatã keneniki. Haska hakiri keneni menekĩ Jesusũ yusĩkĩ hatu
shushawakubainiki.

Jesusrã, yushĩ txakabũ kuxipa hayaki, anibukiaki, na hãtxarã
(Mc 3.20-30; Lc 11.14-23; 12.10)

22 Habianushũri yushĩ txakabũ huni beshush wakĩ huyu wani Jesus anu
iweabu hawẽ yushĩ txakabu nitxĩkĩ Jesusũ shushawa hanushũ uĩ pewai
hãtxaya 23 yurã kaiãnẽ uĩ:
—Habaa! Yuu! Davĩ baba mekenika Deusũ nukũ shenipabu yubani
habiamẽkaĩ. Hamaraka— ikeakeaibũ
24 hakia fariseubũ hatũ hãtxa nĩkakĩ yuikĩ:
—Haskamaki. Na hunirã, yushĩ txakabu shanẽ ibu Belzebũ kuxipa
hayaki. Haska bestiwẽ taeshũ yushĩ txakabu hatu kaĩmaikiki— hatu
waibũ
25 hatũ xinãnẽ kaneaibu unãkĩ Jesusũ hatu yuikĩ:
—Mae betsa anu hatũmebi pashkatã detenamei hatũmebi debui
keyumisbuki. Ha inũ, yurabu shuku betsa pashkatã hatũmebi debui
yamai keyuriatirubuki. 26 Habiaskari wakĩ Satanásã hawenabu hunibu
anua kaĩma hatũ yura punu nukai babui keyukeanaii. 27 Hamẽ, eãnã,
Belzebũ kuxipawẽ ẽ yushĩ txakabu kaĩmaya tsuã kuxipawẽ matũ tsumabũ
yushĩ txakabu kaĩmamisbumẽ? 28 Hamẽ ikũ Deusũ kuxipawẽ eã ẽ yushĩ
txakabu kaĩmamiswẽ taea Deus shanẽ ibui matu anu ma huaki. 29 Haska
mã kanehairai matu yuinũ nĩkakãwẽ. Tsuãra huni kuxipatũ hiwe anu
hikitã yumetsunũ, iwanã, hawẽ tae inũ hawẽ mekẽ dukũ neatã hawẽ
mabu yumetsutirubuki.
30 Haskakẽ tsuabũra ea haibuwama ea nemamisbuki. Ha inũ, tsuabũra
yura betsabu ea txibãmama hau ea ikũwãyamanũbũ hatu nemamisbuki,
hamakiri xinãmakinã. 31 Haskakẽ matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. Yurabũ
txakabu betsa betsapawakĩ txakaburi yuimisbu Deusũ hatũ txakabu
buashũkĩ hakimawatiruki. Hakia matu keskatũ tsuabũra hawẽ Yushĩ
Pepa danãkĩ yuãkubainaiburã, hatu buashũtaskama ishanikiki. 32 Hamẽ
tsuabũra ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwa ea yuãbiaibũ Deusũ hatũ txakabu

buashũtiruki. Hakia tsuabũra Deusũ Yushĩ Pepa yuaĩbu hatũ txakabu
Deusũ buama xinãnũbarikiki, natiã inũ bari hawẽ heneatianã— iwanã,

Hi tibi hawẽ bimiwẽ unãtikiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Lc 6.43-45)

33 —Hi pepa bimiai hawẽ bimi txakabuismaki. Hamẽ hi txakabu
bimiai hawẽ bimi pepaismariki. Haskawẽ taeshũ hawẽ bimi tibiwẽ hi
mã unãmiski. Eãnã, ẽ pe yusĩkubaĩmiswẽ taeshũ Satanásã kuxipa ẽ
hayamaki. Hakia Deusũ kuxipa ẽ haya ẽ pepaki. 34 Hakia maturã, mã
paranã dunubuaibuki. Matũ huĩti txakabukẽ haska xinãkĩ kaĩmai hãtxakĩ
hawara pepa yuiama txakabu besti mã yuikubaĩmiski. 35 Hamẽ tsuabura
duapa huĩti pepaya hawa txakabu yuiama hãtxa pepawẽs hãtxamisbuki.
Ha inũ, yurabu hawẽ huĩti merã xinã txakabu haya hãtxakĩ txakabus
yuikĩ kaĩmamisbuki. 36 Matu yuinũ nĩkakãwẽ. Hanu unãti washanaitiã:
“Hãtxa hari yuitimawẽ mĩ yuipaunirã, haskakenã ea yui pewawe”, akĩ
yurabu bestibu tibi Deusũ hatu yukashanikiki— iwanã, 37 fariseubu ana
yuikĩ: —Hamẽ matũ hãtxa tibi xinãkĩ Deusũ matu unãti washanikiki, “Mĩ
pemẽkaĩ, mĩ txakabumẽkaĩ”, akĩ Deusũ unãtã matu kupishanikiki— hatu
waya

Dami betsa atimaska nuku tashnimashũwẽ, akĩ yukanibukiaki, na hãtxarã
(Mc 8.12; 3.31-35; Lc 11.29-32; 8.19-21)

38 hatu haska wai nĩkatã hanushũ fariseubu inũ Deusũ hãtxa kenenibu
yusĩnanãmisbũ Jesus yuikĩ:
—Yusĩnaã, nũ uĩnũ naiuria haska tsuã dami atimaska kaĩmaisma nuku
ashũwẽ— akabu
39 Jesusũ hatu kemakĩ:
—Nukunabu na habiatiã hiweaburã, mã txakabuki. Hamapai Deus
anua unãti tsuã atiruma uĩkatsi mã ea yukabiamisrã, Deusũ Jonas
bakawã sheamaxina ana kaĩma hiwenirã, haska keska besti Deusũ
matu uĩmakĩ matu ashũriashanikiki. Xinãkãwẽ. 40 Nínive anu kashũ
hau hatu yusĩtanũ Jonas yunua nĩkama hari kama mae betsa anu
pashai kai iãnẽwã merã pukuabu hasapanã bakawã ewapatũ sheaxina
shaba dabe inũ besti mexu habiatiri kaya maxĩ mapeketã bakawã
hanã Jonas besteniki. Earã, matũ Hutxi Kayabi Iuwa habiaskariai
mawa mai anu daka shaba dabe inũ besti mexu habiatiri ka ẽ ana
bestẽriashanaii. 41 Haska inũ, Nínive mae ewapa anu hiweabu Jonasĩ
Deuskiri hatu yusĩa nĩkakĩ hatũ xinã betsa wanibuki. Haskawẽ taeshũ
hanu kupiaitiã Nínive anu hiwenibũ matu ha ashãkanikiki. Ha inũ,
ẽ Jonas binuhairabiakẽ tsuã mã ea nĩkakĩ matũ xinã betsa wakatsi
ikamaki. 42 Haska inũ, betsarã, nawa aĩbu shanẽ ibu sulkiri txaihaira

Sabá mai pakea anu hiwea nukũ shenipabu Salomãonẽ hãtxa unãnepa
nĩkatanũ ika huniki. Salomão ẽ binuhairabiakẽ mã ea nĩkakatsi
ikabumawẽ taeshũ hanu matu kupiaitiã ha nawa aĩbu shanẽ ibũ matu
ha atxakayamashanikiki— iwanã,

Yushĩ txakabu kaĩkaina txĩtũmiskiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Lc 11.24-26)

43 hatukiri Jesusũ miyui betsawẽ ana hatu yuikĩ:
—Huni betsa anua yushĩ txakabu kaĩma kai huĩrukũkatsi iki hanu
ũpash hayama anu kakũkaũkĩ hani huĩrukũti pepa betxiama xinãkĩ: 44 "Ẽ
hanu hiwea ẽ kaĩkirãxina anu ẽ ana txĩtũkainaii", ikaini kashũ ha yura
merã hiwe shaka matsua keska hawa hayama betxitã 45 kashũ ana sete
yushĩ betsa txakabuhaira hatube dasikirã, ha dukũtũ ha yura itxakawakĩ
mirĩwaima ana binumakĩ pikuhairamisbuki. Haska keskariai natiã na
yurabu hatũ xinã pewabumawẽ taea hiwe txakakubainaibu txipu Deusũ
hatu kupihairashanikiki— akĩ

Hawẽ ewa inũ hawẽ betsabukiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

46 Jesusũ hatu yusĩ meneriama hãtxaya hanua hawẽ ewa inũ hawẽ
betsabu bea Jesuski haska kematima hemaĩtĩ mapushũ huni betsã hau
yuishũtanũ hawẽ ewã yunua 47 kashũ Jesus yuikĩ:
—Mĩ ewa inũ mĩ betsabũ unu hemaĩtĩshũ mibe hãtxanũ ishũ mia
kenakanikiaki— aka
48 Jesusũ kemakĩ hatũ yui ka yuikĩ:
—Tsuamẽ, ẽ ewa inũ ẽ betsaburã?— iwanã,
49 nũ hawẽ tsumabu nuku metukĩ yuikĩ:
—Na habiabuki, ẽ ewa inũ ẽ betsaburã. 50 Ha inũ, Deusũ hãtxa
tsuabũra nĩkatã ikũwãkĩ ashũmisburã, habiabu ẽ betsabu inũ ẽ puibu inũ
ẽ ewaburiki— hatu waniki.

Heshe bai anu banamisbukiri miyuiwẽ Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mc 4.1-9; Lc 8.4-8)

13 1 Habias shabatiã Jesus hiwetanua kaĩkaini iãnẽwã kesha anu
ka tsaukẽ 2 yura itxapabu Jesus anu bebirã bebirani haki itxabu
hatu yusĩnũ ika shashũ ina tsaushũ iã kesha mapustunũ mapuabu 3 hãtxa
hunea betsa betsapawẽ yusĩkĩ hatu yuikĩ:
—Huni betsa hawẽ bai anu shekiwã heshe sa aki kashũ 4 sa akubaina
heshe betsa hanu kati bai namaki niri aka peiyabu beshũ keyu sheabũ
5 heshe betsa mixki ewapabu mania anu mai eskarabes bemãtximea
anu kawanarã, hawaira peshei benekaunaya 6 bari hui kukĩ hawẽ

tapũ bemakis beweshekea kua utsi shanamiski. 7Ha inũ, heshe betsa
musha hukũriamanu niri aka shekiwã beneai musha hukũkĩ yabua
haskatã bimitirumaki. 8Hakia heshe betsa mai pepa anu niri aka
benei bimi itxapahaira hayamiski, betsa 100 hesheyairã, betsari 60
hesheyairã, betsa 30 hesheyairã— iwanã 9—Mã pabĩkiyabunã, nĩkatã
hakimayamashãkãwẽ— hatu wa

Haskakĩ miyuiwẽs mĩ hatu yusĩaĩ? iwanã, Jesus yukanibukiaki, na hãtxarã
(Mc 4.10-12; Lc 8.9-10)

10hanua nũ hawẽ tsumabu besti Jesuski shukutã haska miyuiwẽ hatu
yusĩaĩ nũ yuka 11nuku yuikĩ:
—Maturã, haskai Deus shanẽ ibumiskiri Deusũ hawẽ pepa huneni
shabakabi mã ẽ tsumabu matu yusĩkĩ unãmaikiki. Hakia haburã,
ẽ hatu haska unãmamaki. 12Hakia tsuabũra ẽ hãtxa besti nĩkakĩ
txibaĩbu itxapa ẽ ana hatu shabakabi yusĩkubaĩshanaii. Hamẽ tsuabũra
eskarabes nĩkabiakĩ ea txibaĩsbuma ha eskarabes ẽ hatu mebĩshanaii,
hakimawakinã— iwanã 13—Na yurabũ uĩbiai uĩabumaki. Nĩkabiai
nĩkabumaki, habu hawaumawẽ taeshũ miyui hunea bestiwẽ ẽ hatuki
txanikũkainaii— itã 14-15—Haskai buaibuwẽ taeshũ bebũkiri hawẽ hãtxa
yuishunika Isaías hatukiri Deusũ yuimakĩ:

‘Habũ hãtxa itxapa nĩkabiakubaĩmisbu hawa unãma ishãkanikiki.
Itxapa uĩbiakubaĩmisbu hawa uĩsma keska ishãkanikiki.
Hau uĩyamanũbũ hatũ beru bekua keskabuki.
Hau nĩkayamanũbũ hatũ pabĩki pabepukua keskabuki.
Na yurabu bushka kuxibũ hawa tapĩkatsis ikabumaki.
Hau ẽ hatu merabewakĩ shushawapanã ea danaĩ ea anu bekatsis ikabumaki’,

aka nĩkatã nuku keneshuniki. Habias hatukiri keneni keskai na yurabũ
uĩyama inũ nĩka pewabumariki— iwanã
16-17—Na haska yuinirã, mã matũ akaii, matũ beruwẽ uĩkĩ inũ matũ
pabĩkiwẽ nĩkai natiã mã benimairã. Txanima nukũ shenipabu Deusũ
hãtxa yuishunikabu inũ yurabu pepabũ ea uĩpaibiakĩ ea uĩyama inibuki.
Ha inũ, na mã ea uĩyaĩnã, ea uĩkatsi ibiakĩ ea uĩyama inibuki. Ha inũ,
habias mã nĩkairã, ea nĩkapaibiakĩ ea nĩkamari inibuki— akĩ

Heshe miyuikiri shabakabi Jesusũ hatu unãmanikiaki, na hãtxarã
(Mc 4.13-20; Lc 8.11-15)

18—Haskawẽ taeshũ heshe sa aka miyuiwẽ ẽ hatu yusĩshurã, matu
shabakabi yuinũ nĩkairakãwẽ. 19Heshekiri yuiarã, Deus shanẽ ibuaikiri
yusĩti hãtxaki. Ha heshe hanu kati bai anu niri akarã, yurabũ Deuskiri
hãtxa nĩkakĩ xinãbiaibũ hamakiria Satanás hushũ hawẽ hãtxa pepa hatũ

huĩti anua mebĩmiski. 20 Ha inũ, heshe betsa mixki ewapabu mania anu
mai eskarabes bemãtximea anu niri akarã, tsuãra Deusũ hãtxa nĩkakĩ
taewai benimabiaya 21 xinã pewamawẽ taeshũ hawẽ hiwepanã Deusũ hãtxa
danãmakĩ hatu bika wakĩ hawẽ hamapaiwẽ hatu itxakawabu tenei hawawẽ
haskatima ha uĩtã ana hawẽri txĩtũbaĩmisbuki. 22 Hamapai hawẽ hiweawẽs
kemui heneama hawẽs besti nuitxakayamakĩ Deusũ hãtxa nĩkabiakĩ ana
tapĩkatsi ikama mabuwẽs besti kemui pepaisbumaki, haskatũ yabua hãtxa
pepa txibãma yurabu mibã bimiuma keskabuirã. 23 Hakia heshe betsa mai
pepa anu banarã, Deusũ hãtxa nĩkai pepakũkaĩkĩ yura betsabu yusĩkĩ hatu
ikũwãmamisburã, ha mai pepa anu heshe bana benei ewai bimiyatã 100
hesheyai inũ, 60 hesheyai inũ, 30 hesheyamis keskabuki— nuku aniki.

Mibã pepa txakabube husiakiri miyuiwẽ Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

24 Hanushũ ana betsatiã miyui betsawẽ yurã kaiã Jesusũ yusĩkĩ:
—Deus shanẽ ibui haskamiskiri ana betsa matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. Huni
betsa hawẽ bai anu kashũ shekiwã heshe pepa banabaini kakẽ 25 dasibi
ushabũ hanua haki sinatamis hushũ heshe txakabu habe husikĩ sa abaĩkẽ
26 hanua shekiwã hukũxina ma bimi taeai uĩkĩ mibã txakabu habe beneriai
husia betxitã 27 hanua hawẽ tsumabu bai anu bushũ ha mibã uĩbaĩ bai
ibu yuikĩ: “Mĩ bai anu shekiwã pepa mĩ banatanima anurã, haskai mibã
txakaburi husia yumeimẽkaĩ?” akabu 28 bai ibuã hatu yuikĩ: “Eki sinatamistũ
ea itxakawakĩ atanimaki”, hatu wa, hawẽ tsumabũ yuikĩ: “Ha mibã
txakaburã, hau yumeyamanũ betse betse atãpa?” akabu 29 hatu nemakĩ:
“Hamaki. Ha mibã txakabu husia betsekĩ shekiwãri mã betseriatirubuki.
30 Hau habiaska habe yumeyunũ meyamayukãwẽ. Ha dabe husia ewai hanu
huxiaĩtiã tsekakĩ ẽ hatu yunua ha mibã txakabu dukũ meshteshũ neatã
mãtxiãbu ẽ kuashanaii. Hanushũ ẽ shekiwã bimi pepa meshtekĩ itxawariatã ẽ
dayarubũ ea arushũshãkanikiki”, hatu waniki— iwanã,

Heshe pesheixtakiri inũ misi shashawamiskiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mc 4.30-34; Lc 13.18-21)

31-32 ana miyui betsawẽ hatu yusĩkĩ:
—Deus shanẽ ibui haskamiskiri miyui betsa nĩkakãwẽ. Hunĩ hawẽ bai
anu mostarda heshe hawẽ mibã tibi banaima anua hatube ha mostarda
heshe pesheixtahairabia ewakĩ mibã betsa binumai pũyã ewapabuxina
hawẽ mebiki peiyabu tsauwa haki huĩrukũmisbuki. Deus shanẽ ibuirã
haska keskaki— itã
33 ana miyui betsawẽ hatu yusĩkĩ:
—Misi wakatsi aĩbũ shekiwã duru mirima kẽtxa ewapa putxinĩ
kesũshũ hawẽ shashawati eskarabes ũpashki nemustã hawẽ shashawati

shekiwã duru kapã dasibi buspukirãkĩ shashawamiski. Deus shanẽ ibuirã,
haska keskariki. Ha dukũ huni betsã Deusũ hãtxa ikũwaĩ pepakũkaĩkĩ
hawenabu yusĩakeakeaya unãshubira mirimabũ ikũwãtirubuki— hatu
aniki.
34-35 Ha shanẽ ibutã haska hãtxanũbariaikiri hawẽ hãtxa yuishunika
Deusũ yuikĩ:
‘Mai hirabi ẽ damiwani anua hawara eã hunenishũ ẽ hatu unãmaisma
miyui betsa betsapawẽ yusĩkĩ ẽ hatu kaĩmashũshanaii’,
aka nĩkatã nuku keneshuniki. Habias Deusũ yuini keska wakĩ miyui betsa
betsapawẽ Jesusũ yurabu yusĩkĩ hawa miyuimawẽ yuiama miyui bestiwẽ
hatu yusĩ txanikũkainiki.

Mibã txakabu husiakiri Jesusũ hatu shabakabi yusĩnikiaki, na hãtxarã

36 Hanushũ Jesusũ yurã kaiã yusĩkĩ menetã hatu henebaini hiwe betsã
hikiaya hanua nũ hawẽ tsumabu haki itxashũ yukakĩ:
—Mibã txakabu husiakiri mĩ hatu yusĩshurã, shabakabi nuku yuiwe—
nũ wa
37 Jesusũ nuku yuikĩ:
—Ha mibã pepa sa akarã, ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwaki. 38 Bairã, mai
hirabiki. Heshe peparã, habũ Deusũ hãtxa nĩkakĩ pewamisburã, habu
enabuki. Hakia heshe txakaburã, habũ ẽ hãtxa nĩkama Satanásã hãtxa
besti txibãmisburã, hawenabuki. 39 Ha inũ, ha haki sinatakĩ heshe txakabu
sa ashũmisrã, Satanáski. Ha inũ, hanu tsekatitiã ishanairã, ma mai hirabi
keyuikiki. Ha haskaitiã mai anua hau yurabu bimi tseka keska wanũbũ ẽ
nai tsumabu ẽ hatu yunushanaii. 40-41 Hamẽ ha mibã txakabu meshtekĩ
itxawarã, mai hirabi anushũ yurabũ txakabuwakubaĩmisbu inũ yura betsabũ
hawa unãma habũ yusĩkĩ hatu dasibi itxakawamisburã, ea ẽ matũ Hutxi
Kayabi Iuwatũ ẽ nai tsumabu ẽ hatu yunua habũ ha yura txakabu itxawashũ
42 txi nukaisma anu hatu urẽa hanu hiwei peama kashai sheta yẽsh yẽsh
akubaĩshãkanikiki. 43 Hakia habũ Deusũ hãtxa pepa nĩkakubaĩmisburã,
ẽ hatu katua hanu ẽ Epã hiwe anu nukube hiwei bari keskai txashai ikibi
ishãkanikiki. Mã pabĩkiyabunã, nĩkatã hakimayamakãwẽ— iwanã,

Haskai Deus shanẽ ibumiskiri miyuiwẽ hawẽ tsumaburi Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

44 ana miyui betsawẽ nuku yuikĩ:
—Tsuãra huni betsã bai anu pei mirima arukĩ maiwani hune
benamabia huni betsã pukĩshũ betxitã ibu wakatsi ikĩ hawaira ana
habianuri atximatã benimahairakĩ pei hune bikatsis ikĩ hawẽ mabu
dasibi peiwẽ taeshũ hatu inã keyutã hune yumetsukatsi ikama hawaira
bai ibu anu kashũ hawẽ peiwẽ bai ibu watã ha pei maiwanibu bitiruki.
Deus shanẽ ibuirã, pei mirima arunibu hunea keskaki.

45-46 Hamẽ Deus shanẽ ibui haskamiskiri betsarã, nĩkakãwẽ. Mabu
inãnãnãnikã pérola txuri mane hawẽruabu benabaũkĩ atimas ha mane
hawẽrua hawa txakabuma bestitxai karuhaira betxitã hawẽ kemukĩ
bikatsis ikĩ hawẽ mabu dasibi hatu inã keyutã ha pei bishũwẽ taeshũ ha
pérola hawẽrua hawenas wakĩ biniki. Deus mĩ shanẽ ibu wairã, hawara
mabu mĩ hayarã, ana hawẽ nuiama henetã ha mabu betsa binũ ishũ ha
besti mĩ hawẽ nuiai keskaki— iwanã, 47 ana nuku yuikĩ:
—Deus shanẽ ibui haskamiskiri ana betsarã, nĩkakãwẽ. Huni betsabũ
iãnẽwã anu hisĩ ewapa pũtebaũshũ baka betsa betsapa hikia 48 hisĩ
matakẽ ninibirã maxi anu mapematã hanu tsaushũ katukĩ baka ewapa
piti pepabus kukiki nanekĩ hawẽ txuri txakabu putamisbuki. 49 Hanu
bari hawẽ heneaitianã, habiaskari wakĩ Deusũ nai tsumabu beshũ yura
pepabube yura txakabu husia unãtã hatu katukĩ pashkatã 50 txakababu
hanu txi nukaisma anu hatu putashãkanikiki, hanua hiwei peama haska
nũ tenetiruma tenei kashai hau sheta yẽsh yẽsh inũbunã.
51 Na eska miyuiwẽ ẽ matu yusĩanã, mã nĩkai?— nuku wa
—Haa, nũ nĩkaii— nũ akeakea
52 ana nuku yuikĩ:
—Hawẽ hiwe anushũ huni betsã hawẽ mabu betsa tibi arutã mekea
unaĩkiki, mabu bena inũ shenirã. Haska tibi arumiswẽ taeshũ hawara mabu
pepa bena inũ sheni ha dabe kaĩmamis keska wakĩ Deus shanẽ ibuaikiri ẽ
yusĩa bena inũ yusĩa sheni katukubaĩkĩ eari txibãkĩ ea ikũwãriatã Deusũ
hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbũ hatu pe yusĩriatirubuki— nuku watã

Nazaré anu Jesus kanikiaki, na hãtxarã
(Mc 6.1-6; Lc 4.16-30)

53 miyuiwẽ nuku yusĩ keyutã hanua kaĩkaini 54 Jesus hanua yumeni
anu kai nũ habe hikixĩkẽ ma hatu yusĩ beyamis hatũ itxati hiwe anushũ
Jesusũ hatu yusĩrianũ ika hikishũ hatu yusĩ taewaya hatu yusĩa nĩkai
haska yusĩnanaĩsbumawẽ e itã yuinamei:
—Na hunirã, hanishũ haska tsuã hawẽ kuxipa tapĩmaxinamẽ, ha
atimaska nũ atiruma aki unãnepahairairã? 55 Narã, hi mabu wanikatũ
bakemamẽ? Hawẽ ewarã, Mariaki. Hawẽ betsaburã, Tiago inũ, José inũ,
Simão inũ, Judaski. 56 Hawẽ puiburã, nenu nukube hiweriabuki. Haskatã
hanishũ ha mesti haska hawaira tapĩ keyuxinamẽ?— itã 57 hawẽ hãtxa
abuama ikũwãbumakẽ Jesusũ hatu yuikĩ:
—Deusũ hãtxa yuishunika hushũ yurabu hatu yusĩayã betsa
betsapabũ nĩkakĩ duawaibũ hakia hawẽ mae anu kashũ hawenaburi
hatu yusĩria habũ hawẽ hãtxa danaĩbũ habiatiãri hawẽ hiwe anuabũ
danãriamisbuki— hatu watã
58 hanushũ hawẽ yusĩa abuama hawa ikũwãkatsi ikabuma danaĩbũ
hawẽ unãmati dami atimaska itxapa Jesusũ hatu ashũkĩ uĩmama iniki.

Naximanika João teshtenibukiaki, na hãtxarã
(Mc 6.14-29; Lc 9.7-9)

14 1 Hanua Jesuskiri yuiakeakeaibu Galiléia anushũ shanẽ ibu
Herodesĩ nĩkatã 2 hawẽ tsumabu yuikĩ:
—Haskakenã, Naximanika João mawa ana bestẽxĩshũ hawẽ kuxipa
hatu uĩmakĩ atimaska dami hawa nũ atiruma hatu uĩmaikiki— hatu
wanikiaki.
3-4 Hanua bari betsatiã Jesuskiri Herodesĩ nĩkariamakẽ Naximanika
João mawani matu yuinũ nĩkakãwẽ. Herodesĩ hawẽ betsa Filipẽ aĩ
Herodias mebĩmakẽ Joãonẽ Herodes ha akĩ yuikĩ:
—Haskakĩ mĩ betsã aĩ mebĩtã mĩ aĩwaĩmamẽ? Haskatimahairaki.
Aĩwãyamawe— akubainaya hawẽ aĩnĩ hãtxawẽ taeshũ shanẽ ibu
Herodesĩ hawẽ soldadobu João atximashũ mane dispiwẽ hatu
meneshmatã bitxiti hiwe merã hatu bitximaima hanu João hiwekẽ
5 hanushũ Herodesĩ João tenãkatsis ibiai: “Naximanika Joãonã, Deusũ
hãtxa yuishunikaki”, iwanã, yuiakeakeaibuki datekũkainaya 6 hanua
hawẽ bari hanu kaini tashniaya habube shanẽ ibubu betsa pimakatsi hatu
ia itxabu bebũ anua Herodiasĩ bake txipax nawashũkĩ shanẽ ibu Herodes
inũ hatube itxa benimawaya 7 haskai uĩkĩ shanẽ ibũ hawẽ aniwa yuikĩ:
—Mĩ ea haskashunayarã, ikũ hawara mĩ ea yuka ẽ mia inãshanaii—
akaya 8 hanua txipax kaĩkaini kashũ hawẽ ewa Herodias yukakĩ:
—Ewaã, hawa yukashãpa?— aka hawẽ ewã yuikĩ:
—Na habiatiã Naximanika Joãonẽ bushka yukatãwẽ— aka kashũ shanẽ
ibu Herodes yuikĩ:
—Naximanika Joãonẽ bushka ea inãwẽ, sapa kẽtxakirã— aka
9 hawẽ huĩti meteshekei punu nukatã Naximanika João tenãkatsi
ikamabia ha hatu pimaibu bebũshũ hawẽ aniwa ma yubai nĩkakãshũwẽ
taeshũ hawẽ yuba binumakatsi ikama 10 hakimamari ha soldado bitxiabu
hatũ hatu tenãmis shanẽ ibũ yunukĩ:
—Joãonẽ bushka teshteshũ ea beshũtãwẽ— aka 11 soldado kashũ bitxiti
hiwe meranua João teshtetã hawẽ bushka sapa kẽtxaki nanebirã beshũ ha
txipax inã ha txipaxã hawẽ ewa inãnikiaki.
12 Hanua João ma tenãbu hawẽ tsumabũ nĩkatã beshũ hawẽ yura yuka
itã bibaĩ maiwatã haska wabaini bushũ txipu Jesuski txaninibuki.

Jesusũ 5.000 hunibu pimanikiaki, na hãtxarã
(Mc 6.30-44; Lc 9.10-17; Jo 6.1-14)

13 Hanushũ João haska waxinabu Jesus banabimabu nĩkatã nũ hawẽ
tsumabu nuku yuikĩ:
—Hanu tsua hiweabuma anu benãta huĩrukuĩ buyunãkãwẽ— nuku wa
hanua Jesus nukubes shashuwẽ kai hanu tsua hiweabuma anu Jesus kai

yurabu tsuã hatu yuiamabia nĩkabaini txibaĩ hatũ mae anua maĩ buaibũ
Jesus hikiriama habu dukũ hikia maniabũ 14 Jesus keti itã butukaĩkĩ
yurã kaiã uĩ hatuwẽ nuihairakĩ hatunabu isĩ teneaibu hanu iyuabu
hatu shushawashũpakeaya 15 hanua ma bari kai mexukiranaya nũ hawẽ
tsumabu Jesus anu bushũ yuikĩ:
—Ma bari kaikiki. Nenu tsua hiweabumaki. Na yurã kaiãnẽ
hania pitirubumaki. Ha mae urama tibi anua hau misi bitã pitã
haskarabaĩtanũbũ hatu nitxĩriwe— nũ wa
16 Jesusũ nuku kemakĩ:
—Hatu nitxiãma matũ hatu pimakãwẽ— nuku waya
17 nũ hawẽ tsumabũ yuikĩ:
—Misi mekẽ besti inũ baka dabe besti nũ hayaki. Hati nũ hatu pima
damaki— nũ wa
18 nuku yunukĩ:
—Habiaska ea beshũkãwẽ— nuku watã
19 hanushũ yurã kaiã yunukĩ:
—Ha basiki shukuakeakea tsaukãwẽ— hatu wa manibaunaibũ Jesusũ
ha misi mekẽ besti inũ baka dabe tsumashũ naiuri teskãshũ uĩkĩ pitikiri
Deus kẽwãtã misi inũ baka tũke tũke apakekĩ nuku inãkĩ yunua ha yurã
kaiã nũ hatu inãbaũkĩ keyua 20-21 dasibibũ yani wai benimai pepeaibũ
hanua ha misi mekẽ besti inũ baka dabe hatu pashkashuna 5.000 hunibũ
pikãshu hawa hatũ aĩ inũ hatũ bakebu tanama ha piti teshe wakãshu
itxawakĩ 12 kuki nũ hawẽ tsumabũ matawanibuki.

Jesus iãnẽwã bemaki bepai kaĩnikiaki, na hãtxarã
(Mc 6.45-56; Jo 6.16-21)

22-23 Hanua bebũkiri nuku dukũ iãnẽwã nũ pukei kanũ nũ hawẽ tsumabu
shashuwẽ nuku yunua nũ kaya yurã kaiãri hatu nitxĩbaini mati anu ka
Deusbe hãtxai mexu merã Jesus ha mesti nikẽ 24 iãnẽwã namakis ma bui nũ
nunuabũ niwẽwã besubainaibukiria bekĩ iã buspu tsaubirãkĩ shashu tsakama
tsakama akaya unãshubira nũ kaya 25 ma pena kemaya Jesus nukuki nukuyui
iã bepaikiranaya 26 haskakiranai uĩ e itã datei hãtxa kuxipawẽ yuikĩ:
—Yushĩki!— nũ ikaibũ
27 Jesusũ nuku yuikĩ:
—Ẽ eaki. Ewẽ dateyamakãwẽ— nuku waya
28 Pedrõ yuikĩ:
—Yusĩnaã, mĩ miamẽkaĩ, ẽ miki nukui kanũ: “Iã bemaki huwe”, ea
wawe— aka
29 Jesusũ yuikĩ:
—Hani neri huwe— aka
Pedro shashu anua butukaini iãnẽwã bemaki kai Jesuski kemayupanã
30 ha niwẽwãnẽ iãnẽwã betxuruaĩki mesei datei hikikaĩkĩ hawaira yuikĩ:

—Yusĩnaã, ea neshewe— aka
31 hawaira Jesusũ metsũshũ neshetã yuikĩ:
—Haskai mĩ dateai? Ẽ mia iã bepaimatiru ikũwãbiai mĩ harakiri xinã
bushkẽshumẽ?— atã
32 Pedrobe shashũ inaya niwẽwã iã betxurũwaĩ maiãyã 33 hanua ha
shashũ nũ tsauwabu Jesus namã dãti itã kẽwãkĩ yuikĩ:
—Txanima mĩ Deusũ bakeki— nũ ikaini
34 iãnẽwã pukei nũ besusi kapaya niwẽ hamakiri nuku bukĩ shutua mae
betsa Genesaré anu keti itã 35 nũ butubainaibũ yurã kaiãnẽ Jesus unãtã
hatuki txanibaunaibũ mae kesua anua kuxibirãkĩ hatunabu isĩ teneaibu
iwekĩ hanu Jesus anu hatu iweabu 36 hau Jesusũ tari metsanũ, iwanã,
Jesus hatu ea ashuãbu hawẽ tari kesha ha isĩ teneaibũ metsatã dasibi maĩ
kayakeakenibukiaki.

Hawara atimapa nũ xinãmistũ nuku txakabuwamiskiaki, na hãtxarã
(Mc 7.1-23)

15 1 Hanua betsatiã Jerusalémkiria bai bexiãbu fariseubu inũ Deusũ
hãtxa kenenibu yusĩnanãmis betsabu Jesuski nukushũ uĩkĩ yukakĩ:
2 —Nukũ shenipabũ beya txibãkĩ piriama nũ mepanui taemiski.
Haskakĩ mĩ tsumabũ nukũ shenipabũ beya txibãma mepanuama
pikanimẽkaĩ?— akabu
3 haska waibu Jesusũ haturi yukakĩ:
—Matunã, matũ beya txibãkĩ Deusũ yununi betsa watã haskakĩ mã ana
txibaĩsbumamẽ? 4 Haska Deusũ yuini matu yuikĩ xinãmanũ nĩkakãwẽ.
“Matũ epa inũ matũ ewa merabewakĩ hatu duawakubaĩshãkãwẽ.
Hakia matũ ibubu mã hatu itxakawaya hau matu tenãshanũbũwẽ”,
akĩ yunubianikẽ 5 hakia matũri huni betsa yusĩtxakakĩ: “Matũ ibubu
hawarawẽ merabewati mabu mã haya mã haki tanabia Templo anu
inãkuĩkatsi mã butiru mã xinãtiruki. Tsuã matu ana bikawatirubumaki”,
iwanã, hatu yusĩmisshũ 6 ana hatu yusĩkĩ hau hatũ ibubu ana hatu
duawakĩ merabewayamanũbũ pepaibu haska nemakĩ mã hatu
beshtekubaĩmiski. Haska wakĩ Deusũ yununi danãkĩ matũ beya
betsa betsapa besti mã txibãkubainaii— iwanã 7 —Bebũkiri Isaías mã
beparamenikabukiri Deusũ yuimakĩ:
8 ‘Na yurabunã, hatũ hãtxawẽ ea kẽwãbiakĩ
hatũ huĩtiwẽ ea xinaĩsbumaki.
9 Ha inũ, itxatã hawa ea kẽwãkĩ pewaisbumaki.
Hakia hunibũ yunuawẽ besti hatu yusĩkubaĩmisbuki’,
aka hawẽ hãtxa yuishunika Isaíasĩ nĩkatã nuku keneshuniki— hatu atã
10 hanushũ Jesusũ yurã kaiãri kenakĩ hatu itxawashũ yusĩkĩ:
—Na haskaibukiri matu yusĩnũ nĩkatã tapĩkãwẽ. 11 Hawara yurabũ
piabu hawa hatu txakabuwaismaki. Hakia yurabũ huĩti meranua hawara

hãtxa txakabu xinaĩ anua tashnikĩ hatũ hatu txakabuwamiski, Deus
sinatamakinã— hatu waya
12 hanua nũ hawẽ tsumabũ xinãbirã Jesus dapi nitã nemakĩ:
—Ha fariseubu mĩ hatu yusĩaĩ nĩkatã mia nĩkama miki sinataiburã, mĩ
uĩyamamẽ?— nũ wa
13 Jesusũ nukuri yuikĩ:
—Tsuabũra ea inũ ẽ Epa ikũwãma nukũ hãtxa danaĩbu ẽ Epãri hatu
danãriashanikiki, mibã tsuã banama hamebi hukuĩma tatxayabis betsea
keska wakinã. 14 Hau xinã inũbũwẽ. Huni bekũmã huni betsa habe bekũ
iyupai harakiri iyuai unãma habia dabe mikĩ maebaĩ di irabemisbuki. Ha
beparameaibu haska keskabuki, habũ tsua merabewatirumarã. Haskakẽ
hawa hatu yuiyamakãwẽ— nuku wa
15 Pedrõ Jesus yuikĩ:
—Na mĩ pitikiri hatu yusĩshurã, shabakabi nuku yuiwe— aka
16 Jesusũ nuku yuikĩ:
—Matũri, mã nĩkakĩ pewariabumamẽ? 17 Shabakabi matu yusĩnũ
nĩkakãwẽ. Hawara yurabũ piabu hatũ xinãki naneama hawa hatũ xinã
txakabuwatirumaki. Hakia hawara piabu hatũ hatuki nanea puiabu
kaĩmiski. 18 Hakia hatũ xinã meranua hawara txakabu haya hawẽ
txakabumisbuki. 19 Hanua eska yurabu haya hatũ xinã uke merã aruabu
txakabu xinãkĩ shabakabi tashnimamisbuki, eska tibi xinã meranua
shabakabi kaĩkinã, huni betsaki yubakatã tenãkinã, huni betsã aĩ
txutãkinã, shebi hayabu txutabaũkinã, yumetsuirã, txani txakairã,
yura betsa ha akinã. 20 Haska tibi yurabũ xinã anua tashnikĩ hatu
txakabuwamiski, Deus sinatamakinã. Hakia fariseubũ beya txibãma
mepanuama pikĩ Deus sinatamatirubumaki— nuku aniki.

Canánawa aĩbu betsã ikũwaĩwẽ taeshũ Jesusũ merabewanikiaki, na hãtxarã
(Mc 7.24-30)

21 Hanua Jesus kaĩkaini mae dabe Tiro inũ Sidom dapi kakẽ 22 hanua
judeubuma Canánawa aĩbu betsã Jesus betxitã txibaĩ kakĩ unãshubima
huu akĩ kenakĩ:
—Yusĩnaã, mĩ Davĩ babaki. Ewẽ dabanã ikĩ ẽ aĩbu bake yushĩ txakabũ ea
bika tenemaĩkikiki. Ea kaĩmashũyuwe— akubiranaya 23 Jesusũ nĩkabiai hawa
yuiama kai tinĩ tinĩ ikainaya hanushũ nũ hawẽ tsumabũ yunukĩ:
—Huu ikĩ nuku mese wabiranikiki. Nitxĩwẽ, hau kanunã— akĩ nũ
yuikubaina
24 atimas Jesus niti itã aĩbu yuikĩ:
—Israelbu txashuwã benuabu keska besti ẽ hatu yusĩkubainũ Deusũ ea
yununiki. Ẽ mia merabewatirumaki— abia nĩkama
25 hukirã ha bebũ dãti itã yuikĩ:
—Shanẽ Ibuũ, ea haska wama ea merabewawe— aka

26 Jesusũ yuikĩ:
—Israelbũ piti biãshũ kamã anu putatimaki— akaya
27 aĩbũ hãtsiri ana yuikĩ:
—Heẽ. Habiaskaki. Shanẽ Ibuũ, ẽ kamã keskaki. Israelbũ tapukishũ piabu hawẽ pese kamanẽ mitumisbuki. Haska keskari wakĩ ẽ bake meranua yushĩ txakabu ea kaĩmashũyuwe— aka
28 nĩkatã Jesusũ yuikĩ:
—Ẽ haska yuiai ikũwãkĩ mĩ pe yuiaii. Haskakẽ mĩ bake anua yushĩ txakabu ma kaĩkaĩshuki. Uĩritãwẽ— akaya
habiatiãri hawẽ bake meranua yushĩ txakabu kaĩkainaya kayanikiaki.

Isĩ betsa betsapa hayabu Jesusũ hatu shushawanikiaki, na hãtxarã

29 Haska wabirani hanua iaketãkirani Jesus kaĩkirani Galiléia iãnẽwã ketãbirãkĩ binubaini mati anu mapekea tsaukẽ 30 hanu tsauwa xinãbirani yurã kaiãnẽ hawenabu isĩ teneaibu hau Jesusũ hatu shushawashunũ tiribu inũ, bekũbu inũ, txãtui tseresnibu inũ, huyubu inũ, isĩ betsa betsapa teneaibu iweshũ ha dapi hatu hanabu shushawai 31 uĩkĩ ha huyunibu hãtxaibu uĩkĩ txãtui tseresnibu ni peaibu uĩkĩ bekũnibũ uĩaĩbu uĩ habaa iake iakekĩ Israelbũ mekenika Deus kẽwãkĩ taewakubainaibũ

Jesusũ 4.000 hunibu pimanikiaki, na hãtxarã
(Mc 8.1-10)

32 habianushũ nũ hawẽ tsumabu Jesusũ kenashũ nuku yuikĩ:
—Ma shaba dabe inũ besti ea nĩkakĩ habũ piti ma keyuabuwẽ taea ẽ hatuwẽ nuiaii. Hatũ hiwe anu piti mais ẽ hatu nitxiã bui bai putxinĩ punu nukai babui unãyamastirubuki— nuku waya
33 —Hanu tsua hiweabumanua hania piti bishũ hati hunibu nũ hatu pimatirumaki— nũ wa
34 Jesusũ nuku yukakĩ:
—Hati misi mã hayamẽ?— nuku wa
—Sete misi inũ baka pixta eskarabes nũ hayaki— nũ wa
35 hanushũ Jesusũ ha yurã kaiã yunukĩ:
—Ha maĩ tsaubaũkãwẽ— hatu watã 36 ha sete misi inũ bakari bishũ Deus kẽwãtã misi tũkepakekĩ bakari tekepakekĩ nũ hawẽ tsumabu nuku inãpakea ha yurã kaiã nũ inãkeakebauna 37-38 hanushũ dasibibũ yaniwai benimai pepeaibũ 4.000 hunibu besti tanakĩ hatũ aĩbuaibu inũ hatũ bakebu nũ tanama hanushũ ha pikãshu hatũ teshe itxawakĩ sete kuki nũ matawaya 39 Jesusũ hatu yunukĩ:
—Ma ẽ kai inũ burikãwẽ— hatu wabaini hanua nũ hawẽ tsumabubes shashũ inatã kai Magdala mai pakea anu nũ kaniki.

Hawara tsuã atiruma fariseubu inũ saduceubũ Jesus yukanibukiaki, na hãtxarã
(Mc 8.11-13; Lc 12.54-56)

16 1 Ana betsatiã fariseubu inũ saduceubu beshũ Jesus unãti wanũ,
ikĩ parãkĩ yukakĩ:
—Deus anua hawẽ unãti dami nuku ashũwẽ, mĩ hawẽ kuxipa haya nũ
uĩnunã— akabu 2 hatũ xinãnẽ kaneaibu unãkĩ Jesusũ hatu yuikĩ:
—Ma bari hikiaya matũ yuikĩ: “Ikis nai taxipaki. Mexukiri penai
bari pehairashanikiki”, mã imiski. 3 Hanua penayari yuikĩ: “Ikis nai
taxipa ma nai kuĩ mexu mexuikiki. Natiã ui bekatsis ikikiki”, ikĩ haska
ui inũ niwe bemis unãbiakĩ hanu hawẽ txakabu kupititiã ma kemai
ẽ matu yusĩtxakayamabiakubaina hawẽ unãmati mã uĩtirumamẽ?
4 Nukunabu na habiatiã hiweaburã, mã txakabuki. Hamapai Deus anua
unãti tsuã atiruma uĩkatsi mã ea yukabiamisrã, Deusũ Jonas bakawã
sheamabiaxĩshũ ana hiwemakĩ kaĩmanirã, haska keska besti Deusũ matu
uĩmakĩ matu ashũriashanikiki. Xinãkãwẽ— hatu watã henebaini

Fariseubu inũ saduceubũ yusĩa mesekiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mc 8.14-21)

5 iãnẽwã kesha betsauri habe kakĩ nũ hawẽ tsumabu habe kakĩ misi
buama nũ hakimakainaya 6 Jesusũ nuku yuikĩ:
—Xinaĩrakãwẽ. Fariseubu inũ saduceubũ misi shashawati meseki.
Uĩrashãkãwẽ— nuku wa
7 xinã pewama nũ hawẽ tsumabu yuinamei:
—Nũ misi beama ishukẽ nuku haska yuikiki— nũ ikaya
8 Jesusũ nukũ xinã unãkĩ yuikĩ:
—Haskai: “Nũ misi beama ishukẽ nuku haska yuikiki”, mã ikai?
Mã ea uĩbiakĩ mã ea ikũwã txakaii. 9 Hawara ẽ matu yusĩa nĩkakĩ mã
tapĩriamamẽ? Ha cinco misi tũkepakeshũ 5.000 hunibu ẽ hatu pimaxina
inũ hawẽ teshe itxawakĩ hati kuki mã matawaxina, mã xinãmamẽ? 10 Ha
inũ, sete misi tũkepakeshũ 4.000 hunibu ẽ hatu pimariaxina inũ hawẽ
teshe itxawakĩ hati kuki mã matawaxina, mã xinãmarimẽ? Mã daka
xinaĩ? 11 Haskai fariseubu inũ saduceubũ misi shashawatikiri hãtxai
haskai hatũ misi kayabikiri ẽ hãtxamabiakẽ mã xinã txakai?— nuku wa
12 hanushũ fariseubu inũ saduceubũ misi shashawatikiri yuikĩ habũ
yusĩkĩ kanemisbukiri nuku nemashu atimas tapĩtã nũ xinãkubainiki.

Mĩ nukũ Messias Cristoki, akĩ Pedrõ yuinikiaki, na hãtxarã
(Mc 8.27–9.1; Lc 9.18-27)

13 Hanua Jesus nũ hawẽ tsumabube kai ha mae pakea Cesaréia Filipe
anu hikitã nuku yukakĩ:

—Yurabunã, ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwarã, ẽ tsua ea yuimisbumẽ?—
nuku wa
14 —Betsabũ yuikinã: “Naximanika João ana bestẽxinaki”, mia
wakanikiaki. Betsabũri yuikĩ: “Elias ana butuimaki”, mia wariakanikiaki.
Betsabũri yuikĩ: “Deusũ hãtxa yuishunika Jeremias kasmai hawẽ hãtxa
yuishunika betsa daka”, akĩ mikiri yuimisbukiaki— nũ wa
15 —Hamẽ matũ xinãkinã, mã tsua ea wamismẽ?— nuku wa
16 Simão Pedrõ kemakĩ:
—Miarã, Epa Deus hiweatũ bake mĩ nukũ mekenika Messias
Cristoki— aka
17 Jesusũ yuikĩ:
—Simão Barjonasĩ bakeẽ, ẽ hakẽ huni betsã mia yuiamabia ẽ Epa nai
anuatũ mia unãmakĩ mia duawaikiki. Benimariwe. 18 Eã mia kenakinã, mia
Pedro wakĩ mixki kuxipa keska ẽ mia waii. Mĩ haska hãtxakĩ yuishuwẽ taeshũ
yurabu mĩwẽri itxapa ẽ hatu ikũwãmashanaii. Yura mema mawatirubiakẽ
Satanásã datemakĩ ea ikũwaĩbu maematirumaki, hatu nemakinã. 19 Haska
inũ, ikũwaĩbu mĩ hatu mekekubaĩshanũ naiuria kuxipa ẽ mia yunushanaii.
Nenushũ yusĩkĩ mĩ hawara nemaya Epa Deusũri nemashanikiki. Hawara
nenushũ mĩ nemamakẽ Epa Deusũri nemama ishanikiki— atã,
20 Jesusũ nuku nemakĩ:
—Ẽ Messias Cristoki tsua banabimayamayushãkãwẽ— itã,

Mawashanaikiri Jesusũ hatu banabimanikiaki, na hãtxarã
(Mc 8.31–9.1; Lc 9.22-27)

21 hanua Jerusalém anu ka haska washanaibu nuku yusĩkĩ taewakĩ:
—Eki sinatakĩ ea itxakawakĩ judeu shanẽ ibubu inũ, Deusbe
nukunabu hãtxashunikabu inũ, Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbũ
ea danãkĩ itxakawakĩ ea hatu tenãmabu shaba dabe inũ bestitiã ẽ ana
bestẽshanaii— akĩ 22 nuku shabakabi yuiaya Pedrõ ha mesti pashkabaĩ
nemakĩ yuikĩ:
—Shanẽ Ibuũ, haskamaki. Deusũ mia haska yunuama iniki. Hau tsuã
mia tenãyamashanũbũwẽ— akaya
23 Jesus hawẽ tsumabukiri nasauketã uĩkĩ Pedro nemakĩ yuikĩ:
—Satanásã xinãwẽ mĩ ea teawakatsis ikai ana hari haskayamawe.
Hawara Deusũ uĩaĩ keska mĩ uĩyamaki, eska xinãkinã, haska yurabũ
uĩmis keskawẽ mĩ ea nemairã— abaĩ
24 hanua Jesusũ nũ hawẽ tsumabu nuku yuikĩ:
—Tsuara eki txiti ikatsis ikirã, haska hamebi xinãmis hakimatã: “Ẽ
habe mawatiruki”, ikĩ hau ea txibãkubainũbũwẽ. 25 Ha inũ, tsuãra hatũ
hiwea ibubis mekekatsi ikamarã, hau benunũbũwẽ. Hatũ hiwea ewẽ
benubiaxinaburã, ea anua ana hiwekuĩa bishãkanikiki. 26 Hamẽ tsuãra
mabu mirimawẽ kemu bestikĩ itxawashũ ea ikũwãkĩ txibãma hatũmebi

hatũ hiwekuĩa benushãkanikiki, eauma mawairã. Ha inũ, hatũ hiwea
pakatã tsuã ana bitirumahairaki. 27 Hamẽ ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwarã,
ẽ Epã kuxipaya Shanẽ Ibui hawẽ nai tsumabube ana hushũ tsuabũra ea
txibaĩ hiwei pemisbu inũ txakabumisbu habu tibi ẽ hatu manakushanaii,
pepa inũ txakabuwenã— iwanã 28 —Ikũ kayabi ẽ matu yuiai nĩkakãwẽ.
Na habia mã ebe mapuaburã, mã betsa betsapa mawariamakẽ ẽ matũ
Hutxi Kayabi Iuwa ẽ matu Shanẽ Ibui taeshunai mã uĩshanaii— nuku
aniki.

Jesus hawẽ yura damitã txashahairanikiaki, na hãtxarã
(Mc 9.2-13; Lc 9.28-36)

17 1 Hanua seis dia binuaya Pedro inũ Tiago inũ Tiagõ betsa João
Jesusũ hatu dapashkabaĩkĩ iyui kai mati keyatapahaira hatube
mapeketã 2 haria Jesus dami hawẽ besu dami bari keskai txashai hawẽ
tari hushupahairai shaba keskai hushu pũte pũte ikaya 3 Moisés inũ Elias
Jesusbe hãtxai uĩaĩbũ 4 hawa unãma Pedrõ Jesus yuikĩ:
—Yusĩnaã, nũ nenu huarã, pehairaki. Peã shubu dabe inũ besti matu
washũpa, betsa mina inũ, betsa Moisésna inũ, betsari Eliasnarã?—
5 akaya hanushũ nai kuĩ hushu mayabirãkĩ hatu atxiaya nai kuĩ anushũ
hui tashnikĩ hatu yuikĩ:
—Na ẽ bake ẽ Katunirã, ẽ abuhairaii. Hawẽ ẽ benimahairaii.
Nĩkairakubaĩkãwẽ— hatu wa
6 hawẽ tsumabũ nĩkai datehairai maĩ beuwa maniabũ 7 Jesus hatu dapi
hushũ hatu mekĩ yuikĩ:
—Ana dateama benirikãwẽ— hatu wa
8 benitã beru beru ikĩ uĩ hanu tsua niama Jesus besti nia uĩaĩbũ
9 hanua mati keyatapa butebirãkĩ Jesusũ hatu nemakĩ yuikĩ:
—Ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwa mawa ẽ ana matu bestẽshũriamakẽ na
eska mã uĩshurã, tsua yuiyamayushãkãwẽ— hatu waya
10 hanushũ hawẽ tsumabũ ana Jesus yukakĩ:
—Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbũ yusĩkĩ: “Nukũ mekenã
Cristo huriama bebũkiri Elias ana hushanikiki”, ikirã, haskai
imisbumẽ?— akabu
11 hatu kemakĩ:
—Txanima Elias bebũkiri ana hushũ dasibi benawakĩ pewakĩ
taewaimaki. 12 Hanũkaĩ ikũ ẽ matu yuiaii. Elias ma ha dukũ huyama
unãma danãkĩ hawẽ hawara wakatsis ikĩ Elias akimabuki. Habiaskari
wakĩ ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwa habũ eari danãkĩ itxakawakĩ ea atxitã
hatu ea nuitapawamariashãkanikiki— hatu wa
13 hanua Eliaskiri Jesusũ hatu yuiama hakia Naximanika Joãokiri
hunea hãtxawẽ hatu yuia hawẽ tsuma dabe inũ bestitũ atimas
xinãbiranibukiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jesusũ yushĩ txakabu huni bake anua kaĩmanikiaki, na hãtxarã
(Mc 9.14-32; Lc 9.37-45)

14 Hanua Pedro inũ, Tiago inũ, João Jesusbe hui hanu yurã kaiãki
nukutuxiaya habianuri huni betsa hukirã Jesus bebũ dãti ishũ yuikĩ:
15-16 —Shanẽ ibuũ, ẽ huni bake yushinĩ dushku imakĩ nuitapawakĩ txi
anu napukĩ henẽ pukumiskẽ mĩ tsumabu anu ẽ iwebia haska washũ tsuã
ea kaĩmashũtirumaki. Ẽ bakewẽ nuikĩ ea shushawashũwẽ— aka
17 Jesusũ mapuabu hatu yuikĩ:
—Ikũwaĩsbuma inũ txakabubuũ, hatiki matu merabewai ana ẽ matube
hiweyushanai? Neri iwekãwẽ, ha bakerã— aka
18 iwea Jesusũ yushĩ txakabu kaĩma kaya hakimamari hawẽ bake kayai
shushaya
19 txipu hanushũ nũ hawẽ tsumabũ Jesus pashkabaĩ yukakĩ:
—Haskakĩ ha yushĩ txakabu nukũ nũ kaĩmatiruma ishumẽ?— nũ wa
20-21 Jesusũ nuku yuikĩ:
—Ea ikũ kayabihairawariama mã atiruma ishuki. Txanima hãtxa ẽ
matu yuiai nĩkakãwẽ. Mostarda hawẽ heshe pesheixtabia banabu ewai
hi ewapamiski. Habiaskari wakĩ ea ikũ pixtawabiakĩ ẽ kuxipa xinãkĩ na
mati yuikĩ: “Nenua maei betsa anu katãwẽ”, mã wa matu nĩkatã ha mati
maetiruki. Hamẽ ea ikũ kayabi wakĩ dasibi mã haska atirubuki— nuku
watã
22 hanua dasibi nũ hawẽ tsumabu habe kai Galiléia anu nũ habe
kakũkaunaya Jesusũ nuku yuikĩ:
—Ea ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwarã, tsuãra ea hatu atxima 23 ea tenãbu
shaba dabe inũ bestitiã ẽ ana bestẽshanaii— nuku wa haska txaniai
nĩkatã nũ nuihairaniki.

Templo hawẽ pewati pei pakatikiri Jesusũ yusĩnikiaki, na hãtxarã

24 Ana kai hawẽ mae Cafarnaum anu nũ hawẽ tsumabu Jesusũ nuku
iyukẽ Templo pei bishunikabũ Jesus betxibaini kashũ Pedro yukakĩ:
—Matũ yusĩnanã, hawẽ Templo mekekĩ pewati pei bari betsa tibi
pakakubaĩmismẽ?— akabu
25 Pedrõ hatu yuikĩ:
—Haa. Pakamiski— hatu watã kai hiwetã hikiaya Pedrõ xinã unãkĩ
Jesusũ ha dukũtũ hãtxa wakĩ:
—Hawẽ governo merabewati pei itxawakĩ shanẽ ibu kuxipabũ tsuabu
dukũ yukamisbumẽ, hawenabumẽkaĩ, nawaburaka? Haskara mĩ xinaĩ,
Simãoneẽ?— aka
26 Pedrõ yuikĩ:
—Nawabu hatu amamisbuki— akaya
hanushũ Jesusũ yuikĩ:

—Txanima shanẽ ibũ hatũ yunuaitũ pakaisbumaki. Habiaskari wakĩ
nũ Deusunabũ nũ pakatirumabiakẽ 27nukuki hau sinatayamanũbũ
sheamatiwẽ iãnẽwã anu sheamakĩ baka ha dukũ mĩ bia hãbeshutã pei
heshe bestitxai betxitã bishũ Templo hawẽ pewati pei mina inũ ena dakẽ
bushũ hawẽ hatu pakatãwẽ— aka kashũ haska Jesusũ yunua nĩkabaĩ
bitãshũ Pedrõ hatu pakanikiaki.

Tsua Jesusbe ha katxu nũ shanẽ ibushanai? ikĩ shinãnibukiaki, na hãtxarã
(Mc 9.33-37, 42-48; Lc 9.46-48; 17.1-2)

18 1Habias shabatiãri nũ hawẽ tsumabu Jesuski itxashũ yukakĩ:
—Mibe shanẽ ibukĩ haratu betsã nũ hatu binushanimẽkaĩ,
nuku yuiwe— nũ wa
2hanushũ nuku yusĩnũ, iwanã, bakeixta kena huai namakis nitxĩshũ
3nuku yuikĩ:
—Ikũ ẽ matu yuiaii. Bake mixtĩbũ hawa dateama ea ikũwaĩ txĩtũkatsi
ikama ea txibãkubaĩtirubuki. Tsuabura haska keskariakĩ hawa keãma
ea ikũwãkĩ txibãmarã, nai anu mã ebe hiwei shanẽ ibutirumahairaki.
4Hakia tsuara huni ewabia na bakeixta keskai ibubis keãma hatu
merabewa bestikubaĩmisbu ebe shanẽ ibukĩ betsabu mã binushanaii. 5Ha
inũ, ea duawanũ, iwanã, na bakeixta keska wakĩ tsuara ẽ kenaya huai ea
ikĩ akawakĩ mã duawatiruki— iwanã,

Yura betsã hawara hatu txakabuwamai mesekiaki, na hãtxarã
(Mc 9.42-48; Lc 17.1-2)

6ana nuku yuikĩ:
—Tsuabũra hawara Deusũ nemamis inũ yunumis txibãma
txakabu wamisbũ bake mixtĩbũ ea ikũwaĩ hatu parãkĩ txakabu hatu
amakeakeriamisburã, haskawẽ taeshũ Deusũ hatu kupihairashanaiwẽ
taea hawẽ shekiwã deneti mixki ewapa neshashũ teumatã iãnẽwã merã
pukua hasarã, hawẽ kupiti beshmas mekeanaii. 7Ha inũ, hamapai betsa
betsapawẽ kemukĩ yurabũ txakabuwamisbuki. Hakia tsuabũra enabũ
Deusũ yunumis inũ nemamis xinãbiaibũ huĩti babubu parãkĩ hatu txakabu
amakeakemisbu haburi Deusũ hatu kupia nuitapahairashãkanikiki.
8Haskakẽ matũ mekẽ kasmai matũ taewẽ hawara mã
txakabuwakubainai matũ mekẽ kasmai matũ tae meshtea keska watã
hawaira henekubaĩkãwẽ. Mã mekẽ dabeya inũ mã tae dabeyakẽ hanu
txi nukaisma anu matu urẽa pemahairaki. Hakia mekẽ bestitxaiya inũ
tae bestitxaiya Deusbe hiwei kai peki. 9Ha inũ, matũ beru betsawẽ
hawara uĩkĩ mã txakabuwakubainai beru betsa tseka keskatã hawara
mã txakabuwai hawaira henekubaĩkãwẽ. Mã beru dabeyakẽ hanu txi
nukaisma anu matu urẽa pemahairaki. Hakia beru bestitxaiya Deusbe
hiwei kai peki— iwanã,

Txashuwã benua benamisbu keska miyuiwẽ Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Lc 15.3-7)

10 ana nuku yusĩkĩ:
—Na bakeixtã ea ikũwaĩ keskabu hawa keĩsbumarã, Deusũ
nai tsumabũ hatu mekei ẽ Epabe beisinaĩ habe hãtxakĩ
hatu merabewamisbuwẽ taeshũ hawa hatu itxakawakĩ
danãyamakubaĩkãwẽ— iwanã,
11-14 —Miyuiwẽ matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. Tsuara 100 txashuwã
haya bestitxai benua 99 besti basi mati anu mapukẽ heneyubaĩ
bestitxai benua mã benamisbuki. Haskamamẽ? Haskakẽ ha 99
benuabumawẽ benimabiakĩ atimas ha bestitxai benua betxitã mã hawẽ
benimahairamiski. Habiaskari wakĩ matũ Epa nai anuatũ hawa bestitxai
bakeixtã ea ikũwaĩ benukatsi ikamaki— iwanã,

Ikũwaĩ betsã mia txakabuwa hakimawatikiaki, na hãtxarã
(Lc 15.3)

15 ana nuku yusĩkĩ:
—Ea ikũwaĩ betsã kanekĩ mia txakabuwa habes hãtxai pekĩ
harakirira mia txakabuwashu hau unãnũ yuiwe. Mia nĩkaya mĩ habe
haibunameshanaii. 16 Hakia mia nĩkamakẽ hanushũ ea ikũwaĩ bestitxai
kasmai dabe hatu kenatã hariri mia txakabuwaxina habias hãtxari haturi
banabimatã hatũ mia txakabuwaxina anu hatu iyuwe, hau habũri mia
merabewanũbunã. 17 Hanushũ hatũ hãtxari nĩkamakẽ matũ itxati hiwe
anu iyushũ haturi banabimariawe. Hanushũ habũ pewakĩ yusĩaburi binu
keyukĩ nĩkamakẽ haskawẽ taeshũ ikũwãbuma inũ governo pei bishunika
txakabuwẽ meseisma keska wakĩ hatu danãkubaĩshãkãwẽ.
18 Txanima ẽ matu yuiaii. Nenushũ ikũwaĩbu yusĩkĩ mã hawara nemaya
Epa Deusũri nemashanikiki. Hawara nenushũ mã nemashunamakẽ Epa
Deusũri nemama iriashũshanikiki.
19-20 Ha inũ, ikũwaĩbu dabe kasmai dabe inũ besti itxabu ẽ kenawẽ
hãtxakĩ yukaibu ẽ kuxipawẽ ẽ hatube naxui ika ikũkaĩshanaii. Habiaskari
wakĩ matu dabetũri habias xinãkĩ hawara pepas Deus mã ea aka matu
ashũshanikiki— nuku waya
21 hawẽ hãtxa nĩkatã Pedrõ Jesus yukakĩ:
—Yusĩnaã, mia ikũwaĩ betsã ea txakabuwaya hatiki hawẽ txakabu
hakimawashãpa? Metutikiraka?— aka
22 Jesusũ nemakĩ:
—Haskamaki. Metutiki bestimaki. Hakia mĩ txakabu Deusũ
mia tanaismaki. Haskawẽ taeshũ hawẽ txakabu tanama
hakimakũkaĩshãwẽ— iwanã,

Shanẽ ibuhairatũ tsumapã habe dayaru betsa ha deveawẽ nuiama inikiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

23-24 miyuiwẽ habiaskari nuku dasibi yusĩkĩ:
—Deus shanẽ ibui haskamiskiri matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. Shanẽ ibuhaira
hawẽ tsumabũ deveabu pewanũ, ishũ hawẽ tsuma betsabu yunukĩ:
"Ea deveabu ea ishũtãkãwẽ", hatu wa huni betsã itxapahaira devea
iweshunabu 25 ha hawẽ tsumapã devehaira hawawẽ pakatirumakẽ ha
shanẽ ibũ hawẽ tsuma betsabu yunukĩ: "Na ea devehaira hawawẽ ea
pakatimaki. Haskakẽ hawara ea devea hau hawẽ ea pakakĩ keyunũ hawẽ
hawara inũ, na huni inũ, hawẽ aĩ inũ, hawẽ bakebu hatuwẽ pei bikatsi
hatu inãkãwẽ, hau huni betsa dayashunũbunã", akaya 26 ha devea haska
wai nĩkatã hawẽ shanẽ ibu namã dãti ishũ nemakĩ: "Shanẽ ibuũ, ea haska
wama ewẽ nuiyuwe, txipu unãshubira ẽ mia pakakĩ keyukubaĩshanairã",
aka 27 haska wa nĩkatã hanua hawẽ shanẽ ibu hawẽ nuikĩ: "Dasibi mĩ ea
devea ẽ hakimai ana ea pakayamashãwẽ. Ana hawẽ nuiama inũ kariwe",
aka 28 hanua kaĩ kaini kakĩ hawẽ shanẽ ibũ tsuma betsa haki nukutã
eskarabes devebia hawẽ pei binũ ishũ tetsũshũ yuikĩ: "Mĩ ea devearã,
ikis ea pakariwe", ashũ henea 29 ha namã dãti ishũ nemakĩ: "Hawaira ikis
hawawẽ ẽ mia pakatirumaki. Ewẽ nuikĩ manayuwe, txipu unãshubira ẽ
mia pakashanairã", abia 30 hawa nĩkama bitxiti hiwe anu iyukĩ policiabu
hatu bitximaniki, hanushũ ha devea pakamakẽ kaĩtirumawakinã. 31 Haska
wai hawẽ shanẽ ibũ tsuma betsabũ uĩ hawẽ nuihairakaĩ hatũ shanẽ ibu
anu bushũ ha hunĩ haska washu dasibi yuiabu 32 hanushũ hatũ shanẽ ibũ
hawẽ tsumabu yunukĩ hatu yuikĩ: "Ẽ tsumapã ea devea ẽ hakimabiashu
ha hatũ haska washurã, ea ishũtãkãwẽ", hatu wa ishũtanabu yuikĩ: "Mĩ
huni txakabuhairaki. Itxapahaira mĩ ea devebiashũ ea ea akĩ mĩ ea
nema miwẽ nuikĩ dasibi mĩ ea devea ẽ mia hakimashũshuki. 33 Haska
xinãtã ẽ mia hakimashu keskai miari ẽ tsuma betsã mia hatira devea
mĩ hakimatixarashuki", atã 34 hawẽ shanẽ ibu haki sinatahairakĩ bitxiti
hiwe merã hari hau bitxitanũbũ yununiki, hau harishũ ha devehairatũ
hau pakakĩ keyushanunã. 35 Matu mã haska keskariai ikũwaĩ betsã
mia txakabuwa hawẽ nuikĩ hau ewẽ nuinũ, iwanã, mia yuibiakẽ miari
hawẽ nuiama mĩ hakimamakẽ ha shanẽ ibu keskai ẽ Epa Deus nai anua
matuwẽri nuiama ishanikiki, matũ txakabu buamarã— nuku aniki.

Hunĩ hawẽ aĩ henetimakiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mc 10.1-12; Lc 16.18)

19 1 Hanushũ Jesusũ nuku yusĩ menetã Galiléia anua kaĩkaini kai
Jordão hene kesha betsauria leste bari huaikiria Judéia mai
pakea hatiuma anu nũ hikiaya 2 Jesuski yurã kaiã itxakĩ isĩ teneaibu
iweaibu hatu kayawakĩ hatu shushawashũpakeaya

3 hanushũ fariseubu hatiritũ Jesus unãti watã haki beparamẽnũ ika
haki kematã yukakĩ:
—Hawẽ hamapaiwẽ taeshunã, huninã, hawẽ aĩ henetimẽ?— akabu
4-5 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Deusũ hãtxa Moisés nukũ shenipabu yusĩshũ kenenirã, mã
uĩsmamẽ? Matu yuinũ nĩkakãwẽ. Deusũ damiwakĩ taewakinã, huni
inũ aĩbu damiwaniki. Hanushũ Deusũ Moisés yurabu hatu yusĩmakĩ
yuikĩ: “Hunĩ aĩbu aĩwãkatsi hawẽ ibubu dapashkabaini ka aĩyãtã hawẽ
aĩbe ketashameawẽ taea ana yura dabema habias yura bestitxai keska
hiwetirubuki”, aniki. 6 Haskakẽ Deusũ huni inũ hawẽ aĩ yura bestitxai
keska hatu wa hunĩ hawẽ aĩ dapashkabaĩkĩ henetimahairaki— hatu waya
7 hanushũ fariseubũ Jesus ana yukakĩ:
—Hamẽ Moisés nukũ shenipabu yusĩkinã: “Haskakĩ animẽ, tsuãra
hawẽ aĩ henekatsi ikĩ habe itimaskatanã, hawẽ taeshũ aĩbu heneti kene
inãkĩ: ‘Ẽ mia ana aĩwãmaki’, iwanã, kene inãtã hau tashnibaĩshanũbũwẽ”,
akinã, haskakĩ haska hatu ashunimẽ?— akabu
8 Jesusũ ana hatu yuikĩ:
—Matũ shenipabu huĩti kuxikẽ Moisés haska hatu yununiki. Hakia
Deusũ dasibi damiwakĩ taewatanã, haska yunuama iniki. 9 Ikũ ẽ matu
yuiaii. Hamapai xarabu txani nĩkatã sinatakĩ hawẽ aĩ henetirubumaki.
Hamẽ henetã kaĩkaĩ aĩbu betsa aĩwaĩnã, ibubis txakabumisbuki. Hakia
tsuãra hawẽ aĩnĩ huni betsa txutamabiatã yuiama parãyanã, hawẽ aĩnã
henetiruki— hatu waya
10 nũ hawẽ tsumabũ Jesus yuikĩ:
—Huni aĩyãtã hau ana heneyamashanũbũ Deusũ nemaniwẽ taearã,
aĩbu biama txutauma unãnuma hiwea pepamẽkaĩtsa— nũ wa
11 Jesusũ nuku yuikĩ:
—Ikũki. Hakia huni dasibibu haska hiwetirubumabiakẽ habu Deusũ
katushũ merabewakĩ haska yunumis bestibu haskai hiwetirubuki.
12 Huni bestibu hubushkuma kaĩyã ewatã txutatirubumaki. Ha inũ, huni
bestibu hubushkuya kaĩyã ewai escravo dayaruwakĩ hubushku biabu
txutatirubumariki. Hakia huni bestibu hubushkuya kaĩyã ewatã Deusũ
hãtxa yusĩ besti dayakĩ txutaisbumariki. Tsuabura haska hiwetiruburã,
hau hiwekubainũbũwẽ— nuku waya

Hau Deusũ bake mixtĩbu duawanũ Jesusũ yukashunikiaki, na hãtxarã
(Mc 10.13-16; Lc 18.15-17)

13 hanushũ mamepipakekĩ hau Deus yukashunũ Jesus anu hatũ bakebu
habũ iweaibu nũ hatu nemanũ ika ikaya 14 uĩkĩ Jesusũ nuku yuikĩ:
—Hatũ bake mixtĩbu ea anu iweaibu hatu nemayamakãwẽ. Deus
shanẽ ibuaitianã, na bake mixtĩbu eki dateabuma keskabu besti Deuski
dasishãkanikiki— nuku watã

15 bake mixtĩbu mamepipakekĩ Deusũ hau unãnuma duawanũ hatu
dasibi yukashũtã hanua kaĩkainaya

Berunã mabu itxapaya Jesusbe hãtxanikiaki, na hãtxarã
(Mc 10.17-31; Lc 18.18-30)

16 hanua berunã betsa mabu inũ bai mirimaya Jesus anu kashũ yukakĩ:
—Yusĩnaã, mia yukapa? Hiwea kayabi bikinã, hawa pepa akubaĩkĩ ẽ
hiwea kayabi ẽ bitirumẽ? Ea yuiwe— aka
17 Jesusũ yuikĩ:
—Haskakĩ pepatikiri mĩ ea yukai? Deus besti pepaki, mĩ unãmamẽ? Hakia
hiwei ikibi ikatsirã, Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati txibãkĩ heneyamashãwẽ— aka
18 berunãtũ Jesus yuikĩ:
—Haratumẽ?— aka
—Huni betsaki sinatakĩ tenãtimaki. Aĩbu mĩ aĩma txutatimaki.
Yumetsutimaki. Huni betsaki txani txakatimaki. 19 Matũ ibubu
duawakubaĩtiki. Haska inũ, mĩ habube hiweabu duawariakubaĩkãwẽ,
ibubis nui mã mekemis keskairã— aka
20 berunãtũ ana yuikĩ:
—Na dasibi mĩ ea yuiairã, bakeixtatũ tapĩnishũ ẽ heneismaki. Hawa
betsa Deusũ yununi ẽ ariamamẽ?— aka
21 Jesusũ ana yuikĩ:
—Mĩ ea pe yuiaii. Na besti mĩ xinãriamaki. Mia yuinũ nĩkawe. Nai anua
Deusũ manakuti pepa bikatsis ikĩ mĩ hawara dasibi haya hatu inã keyutã ha
pei mĩ bixiã ha nuitapaibu inãkuĩtã txĩtuãma ebe kakĩ ea txibãkubaĩshãwẽ.
Mĩ haskakũkainaiwẽ taeshũ hiwekuĩa kayabi mĩ bishanaii— aka
22 hanushũ berunã mabu itxapa hayatũ Jesusũ haska yuiai nĩkai hawẽ
mabuwẽ taea pes huĩti nixmai keyutã ana hawa yuiama kaya
23-24 Jesusũ nuku yuikĩ:
—Ikũkĩ ẽ matu yuiaii. Ha yuinaka ewapa camelorã, ha shumush hawẽ
txishuiki hawẽ yura kaĩmakinã, tsuã atirumaki. Hakia haska keska
bikarã, huni mabu itxapayarã, hawẽ mabu besti xinaĩ hawẽ nuikĩ hatũ
xinã betsa wama Deuski txiti itirubumaki— nuku waya
25 —Habaa!— iki yuinamei:
—Haskakenã, tsuabu Deusũ nuku mekekĩ pashawakĩ hiwematirumẽ?—
nũ ikaya
26 nukuwẽ nuikĩ Jesusũ ana yuikĩ:
—Dateyamakãwẽ. Yurabũ haska watirubumahairabiakẽ Deus nuikipatũ
dasibi matu ashũtiruki— nuku waya
27 Pedrõ yuikĩ:
—Yusĩnaã, nukunã, mia txibãkatsi ikinã, hawara nũ haya dasibi
baxikĩ keyubirã nũ ma mia txibãpakeaii. Nũ haskakiranimarã, nũ hawa
hayashanai?— aka

28 Jesusũ ana nuku yuikĩ:
—Ikũkĩ ẽ matu yuiaii. Bari hawẽ henei keyuaitiã ẽ Epã dasibi
benawaya ẽ habe shanẽ ibuaya txĩtuãma mã ẽ 12 tsumabũ ea
txibãkubaĩmisbu ebe shanẽ ibukĩ Israelĩ 12 bakebu shukuakeakeabu
mã unãti wanũ bariaii. 29 Haska inũ, tsuabũra ea txibãkĩ Deusũ hãtxa
kakape yusĩtanũ ishũ dasibi hatũ hiwe henekĩ hatũ betsabu inũ hatũ
puibu shunũbaĩkĩ hatũ ibubu shunũkĩ hatũ bakebu baxikĩ hatũ bai
henekĩ keyubaĩ yusĩkubaĩmisbuwẽ taeshũ na habiatiã Deusũ ana hatu
manakukĩ duawamisshũ haska uatiã hiwexinawẽma Deusũ pepawẽ hatu
manakuhairakĩ haska tanatirubuma hatu itxawamakubaĩxĩshũ hanu
ma bari keyuaitiã hiwea kayabi hatu inãshanikiki. 30 Haska inũ, yura
itxapabu na habiatiã kẽkĩ yunumisburã, Deusũ hatu kẽwãma ishanikiki.
Hakia betsabu na habiatiãri hawa kẽkĩ yunuisbumarã, Deusũ hatu
kẽwãkĩ shanẽ ibuhairawashanikiki— iwanã,

Dayakapabu tibikiri miyuiwẽ Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

20 1 ana nuku yuikĩ:
—Deus shanẽ ibui haskamiskiri ana matu yusĩnũ nĩkakãwẽ.
Deus shanẽ ibuirã, bai ibuã dayakapabu katutã hatu yunupakemis
keskaki. Penai taeaya hawẽ bai anu hau uva tsekashũtanũbũ dayakapabu
katushũ 2 yuikĩ: “Mã ea dayashuni ka bari kai hikiaya shaba hirabi
daya pei ẽ matu inaiĩ”, iwanã, dayakapabu hawẽ bai anu hatu yunua
buabũ 3 hanua ma 9:00 horaya hawẽ mae namakis hemaĩtĩ anu huni
betsabũ hawawama uĩkĩ 4 hatu yunukĩ: “Matũri ẽ bai anu ẽ bimi ea
tsekashũtãkãwẽ, bari kai hikiaya ẽ matu paka pewairã”, hatu wa buabũ
5 hanua bai ibu ana bari mananãbi tashnikaũ huni betsabu hatu yunua
buabũ ana bari nai putxinĩ dakakẽ huni betsaburi hatu yunua buabũ
6 hanua ma bari hiki kemaya ana hawẽ mae namakis hemaĩtĩ anu kashũ
huni betsabũ hawawama uĩkĩ hatu yukakĩ: “Hawai bari txaitanai mã
dayama ibaiai?” hatu wa 7 habũri yuikĩ: “Tsuã nuku hawa yunuama nũ
ikaii”, akabu bai ibuã hatu yunukĩ: “Maturi ẽ bai anu kashũ ẽ bimi ea
tsekashũtãkãwẽ, ma bari hikiaya ẽ matu paka pewairã”, hatu wa buabũ
8 hanua ma mexu beaya bai ibũ hatũ hawẽ daya tsumashũna
yunukĩ: “Ea dayashũtãkãshu hatu kenashũ habianus kesua pei ea hatu
meniakeakeshũtãwẽ. Ha dama bukãshu ha dukũ hatu paka taewabaĩkĩ
ha habu dukũ buabu hawẽ henekĩ hatu pakakĩ keyutãwẽ”, aka kashũ
9 ha dama bukãshu habu dukũ kenashũ shaba hirabi daya pei hatu inãkĩ
keyutã 10 hanua ha bari nai putxinĩ dakakẽ dayai buabu hatu kenashũ
habianus kesua pei hatu pakatã hanua ha bari mananãbi dayai buabu
hatu kenashũ habianus kesua pei hatu pakatã hanua ha 9:00 hora dayai
buabu hatu kenashũ habianus kesua pei hatu pakatã hanua habu dukũ
buabu bekĩ xinaĩ: “Ha hatu pakai binumakĩ nuku inaĩmẽkaĩtsa”, ibiaibũ

habianus kesua pei binuama habias hatu inãriaya 11 habũ pei bitã bai
ibuki sinatakĩ ha akĩ 12 yuikĩ: “Barĩ nuku kua niskaĩ shaba hirabi nuku
besti dayai nũ nuitapabaishukẽ haskakĩ ha dama bubiakãshu daya
eskarabesbiakãshukẽ nuku itsawakĩ shaba hirabi daya pei mĩ hatu
pakashumẽ?” akabu 13 bai ibuã hatu bestitxai yuikĩ: “Hatishũ kesua
ma bebũkiri ẽ mia yuba ẽ mia pakashuki, mia parãmarã. 14-15 Ana eki
sinatama ẽ mia pakashuya kariwe. Hakia na dama bukãshu matu itsai
shaba hirabi daya pei ẽ hatu inãshurã, hawa txakabumaki. Ha pei mã
hawẽ nuiairã, matunamaki. Enaki. Hameẽ ẽ hatu duawaya mĩ daka ẽ
peiwẽ nui ikai?” aniki.
16 Haskawẽ taeshũ yurabu babuaibũ xinã pepakĩ ea danãma ẽ hãtxa
txibãkĩ taewaibu pepawẽ ẽ hatu mekeshanaii. Hakia bari itxapa ẽ hãtxa
txibaĩ ikũwãmisbu ha katxukea habu keskari ẽ hatu mekekubaĩshanaii—
nuku waniki.

Mawashanaikiri dabe inũ bestiki Jesusũ hatu yuinikiaki, na hãtxarã
(Mc 10.32-34; Lc 18.31-34)

17 Hanua Jerusalém baikiri nũ kaya yurã kaiã nukuberi buaibũ hanushũ
Jesusũ nũ hawẽ 12 tsumabu besti kenashũ tari pashkabaĩ nuku yuikĩ:
18 —Jerusalém anu na habiatiã nũ kairã, mã unaiĩ. Hanushũ ẽ matũ
Hutxi Kayabi Iuwa Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubu inũ
Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbu tsuãra ea hatu atxima 19 habũ ea
tenãkatsis ikĩ nawa betsabu ea hatu yunuabu habũ ea kashe wakĩ ea kuxa
kuxa akĩ cruzki mastashũ ea tenãshãkanikiki. Ea tenãbu hanua mawa
shaba dabe inũ besti kaya ẽ ana bestẽshanaii— nuku wakẽ

Tiago inũ Joãonẽ ewã Jesus hatu yukashunikiaki, na hãtxarã
(Mc 10.35-45)

20 txipu Zebedeũ bake Tiago inũ João hatũ ewabe kai Jesus besti niaki
nukutã hatu hãtxa washunũ ika ha bebũ dãti ituxiaya 21 Jesusũ yukakĩ:
—Mia hawa merabewapa?— aka
hatũ ewã hatu yuishũkĩ:
—Mĩ nukũ shanẽ ibuaitianã, na ẽ bake dabe hau mibe shanẽ ibushanũ
mĩ inaitiã betsa mĩ yusiuri inũ betsa mĩ yusmauri ea hatu katubaĩ
tsaumashũshãwẽ— akaya
22 hawẽ bake dabe uĩkĩ Jesusũ hatu yuikĩ:
—Mã haska ea yukairã, mã unãriamaki. Hawara ẽ teneshanairã, mã
iriatirumẽ?— hatu wa
—Nũ iriatiruki— akabu
23 Jesusũ ana hatu yuikĩ:
—Txanima ea itxakawaibu ẽ isĩ teneshanai keska mã iriashanaii.
Hakia ẽ yusiuri inũ ẽ yusmauri tsaũtã tsua ebe shanẽ ibushanairã, ibubis

ẽ yunutirumaki. Ẽ Epa Deusũ hatu katunirã, haburã, ebe ishãkanikiki,
shanẽ ibuirã— hatu waya
24 hanua Tiago inũ João haska yuka ikaibu nũ hawẽ dez tsuma betsabũ
nĩkai nũ hatuki sinataya 25 hanushũ nũ hawẽ tsumabu betsabu ana nuku
shuku watã yuikĩ:
—Haska nawa shanẽ ibubũ hawenabu ha akĩ hatu mese wabetanã
kuxipawẽ hatu yunumisbu mã unaiĩ. 26 Hakia matubunã, haska
xinãyamakubaĩkãwẽ. Matu anua tsuara shanẽ ibukatsis ikinã, hau dasibi
matu merabewakĩ duawakubainũbũwẽ. 27 Habiaskariai tsuara shanẽ
ibukatsis ikirã, dasibibũ tsuma hau iriakubainũbũwẽ. 28 Hamẽ ea iki
huirã, ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwabiarã, hau ea duawanũbũ ika ẽ huamaki.
Hakia matu debushũkĩ yura itxapabu benuabu meshpamatã matu
hiwemanũ ika ẽ huniki— nuku waniki.

Huni bekũ dabe Jesusũ bepeshkĩ kayawanikiaki, na hãtxarã
(Mc 10.46-52; Lc 18.35-43)

29 Hanua Jericó mae ewapa anu nũ hawẽ tsumabube Jesus hikia ibai nũ
habe kaĩkainaya yurã kainẽ nuku txibaĩbũ 30 hanu bai kaya kesha huni
bekũ dabe tsauwabu Jesus huai huni betsa txaniaibu nĩkatã hanushũ
habũ unãshubima yuikĩ:
—Davĩ baba Shanẽ Ibuũ, nukuwẽ nuiwe— akubainaibũ
31 itxapabũ nemapaibiabu ana unãshubimahaira yuikĩ:
—Davĩ baba Shanẽ Ibuũ, mĩ miamẽkaĩ, nukuwẽ nuiwe— akabu
32 hanua Jesus niti itã huni bekũ dabe kena beaibu hatu yukakĩ:
—Hawa matu merabewapa?— hatu wa
33 ha dabetũ yuikĩ:
—Shanẽ Ibuũ, ana nũ uĩnũ nuku bepeshwe ika nũ ikaii— akabu
34 Jesus hatuwẽ nuikĩ hatũ beru mekĩ hatu bepesha hawaira uĩkĩ pewatã
Jesus txibãbaini nukube bunibuki.

Jerusalém mae ewapa anu Jesus hikinikiaki, na hãtxarã
(Mc 11.1-11; Lc 19.28-40; Jo 12.12-19)

21 1 Hanua Jesus Jerusalém anu kai Betfagé anu kemai Oliveiras
Mati tetãbaini Jesus niti itã hawẽ tsuma dabe 2 hatu yunukĩ:
—Ha mae besuuri kayãbis bushũ burro yushã tsua haki katsaumeriama
hawẽ bakebe neshea betxitã tepetã ha dabe beyutãkãwẽ. 3 Ha inũ, tsuãra
matu yukakĩ: “Hawakatsi mã tepebainai?” matu wa yuikĩ: “Nukũ Shanẽ
Ibũ nuku yunua nũ bishũyuaii, samama habianuri nuku bemaikikirã”,
hatu watãkãwẽ— hatu wa buaibũ
4-5 hanushũ bebũkiri hawẽ hãtxa yuishunika Zacarias Deusũ yuikĩ:
“Jerusalém anu hiweabu yuikĩ: ‘Uĩkãwẽ. Matũ Shanẽ Ibu pepa
keĩsma burro bake kamaki tsauwa hikishanikiki’, hatu yuiwe”,

aka nĩkatã Zacariasĩ yuitã keneniki. Haska yuini menei inũ ika hawẽ
tsuma dabe Jesusũ yunua 6 ha dabe kashũ haska Jesusũ hatu yuia
habiaskari wakĩ 7 burro bakeya beshuãbu nukũ bemakia tari pekatã nũ
kabekãshuna Jesus haki inatã katsaumekainaya 8 hanua yura itxapabia
hatiribũ hatũ bemakia tari bai namaki nabekãbainũbũ betsabũri shẽpã
meshteshũ habiaskari wabainaibũ 9 habu bebuaibu inũ hatxũ beaibũ
benimatxakayamabaĩkĩ hui kuxipawẽ hawẽtxaĩs yuibaĩkĩ:
—Aitxu! Aitxu! Deusũ kuxipaya huairã, benimawakĩ duawanãkãwẽ. Yavé
Deus dasibi binuatũ kuxipaya nuku mekei huikiki, nukũ shenipabu Davi
ipauni keska hawẽ baba shanẽ ibuhairairã. Kẽwanãkãwẽ— akubaini bui
10 hanu Jerusalém anu Jesus hikiaya haskakubainaibu nĩkatã uĩnũ ika
bei:
—Narã, tsuamẽ?— ibirã ibiranaibũ
11 Jesusbe bukĩ hatu yuikĩ:
—Deusũ hãtxa yuishunika Jesuski. Galiléia mai pakeanua hawẽ mae
Nazaréki— hatu akubainaibũ,

Templo hemaĩtĩ Jesusũ pewakĩ shũpi wanikiaki, na hãtxarã
(Mc 11.15-19; Lc 19.45-48; Jo 2.13-22)

12 hanua Templo hemaĩtĩ kenekawananu Jesus hikikaĩkĩ hawẽ Deus
daewati inabu kuamisbu txashuwã inũ, ina awa inũ, deiwã inãnãnaĩbu
inũ biaibu hatu nitxĩkĩ pei hanua biananãmisbũ tapu narabekĩ deiwã
inãmisbũ haki aduti hiwe naraberiakĩ 13 hatu ha akĩ yuikĩ:
—Hawẽ Templokiri hawẽ hãtxa yuishunika Isaías Deusũ
kenemani matu yuinũ nĩkakãwẽ. “Ẽ hiwerã, hanua ebe hãtxakĩ ea
kẽwãshãkanikiki”, ibianikẽ na hiwe hemaĩtĩ shabaturu anua mã
yumetsubũ hiwe wamisbuki— hatu wakĩ hatu nitxĩkĩ tashnimakĩ
keyuaya
14 hanua ha Templo hemaĩtĩ anu bekũbu inũ kistseresnibu Jesus anu
iweabu hatu kaya waya 15 Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubu
inũ Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbũ haska hawẽ unãmati damiwai
uĩkĩ inũ habianushũri bake mixtĩbũ kẽwãkĩ: “Davĩ baba pepahairaki”, iki
xã xãki ikaibũ nĩkariai haki sinatakĩ 16 Jesus yukakĩ:
—Mia haska waiburã, mĩ nĩkai?— akabu
Jesusũ hatu yuikĩ:
—Haa. Habia ẽ nĩkaii. Deusũ hãtxa yuishunikabũ haska ekiri
keneniburã, mã uĩriamamẽ? Salmoskiri matu yuinũ nĩkakãwẽ:
‘Mĩ pepahairawẽ taeshũ bake mixtĩbu inũ txutxu akaibũ mia
kẽwãshãkanikiki’,
aka matu keneshuniki— hatu watã
17 hanushũ hatu henebaini Jerusalém anua kaĩkaini Betânia anu
ushatanũ ika nũ kaniki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jesusũ hi bimiuma betxitã yupunikiaki, na hãtxarã
(Mc 11.12-14, 20-26)

18 Ushaxini bestẽkaini Betânia anua ana Jerusalémkiri Jesus kai
bunikaĩkĩ 19 hi betsa figueira benãta tupã bai kesha nia betxitã hawẽ bimi
hayamẽkaĩ uĩtanũ ika kashũ hawa bimi hayama hawẽ peis besti uĩkĩ
Jesusũ hi bimiuma yupukĩ yuikĩ:
—Hau tsuã mĩ bimi ana piyamashanũbũ ana
bimitaskayamashãwẽ— akaya
haskabiama e iskaũ hawẽ pei niri iki shanaya 20 nũ hawẽ tsumabũ uĩ:
"Habaa"! iwanã, Jesus yukakĩ:
—Haskai ha hi hawaira shanaimẽkaĩ?— nũ wa
21 Jesusũ nuku yuikĩ:
—Ikũkĩ ẽ matu yuiaii. Mã haratutũra ea ikũwaĩ xinã dabeyama na
hi ẽ ashu keska wakĩ na mati yuikĩ: "Matipaã, mimebi tsekekaĩ iãnẽwã
merã pukutãwẽ", mã waya Deusũ haska yunushanikiki. 22 Ha inũ, Deusũ
kuxipa unaĩ xinã dabeyama habe hãtxakĩ yukakubaĩkãwẽ. Mã haska wai
matu merabewashanikiki— nuku abaini

Jesus haskai kuxipaikiri yukanibukiaki, na hãtxarã
(Mc 11.27-33; Lc 20.1-8)

23 hanua Templo hemaĩtĩ anu hikishũ Jesusũ yura itxapabu kakape
yuikĩ hatu yusĩayã Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubu inũ
shanẽ ibu betsabũ Jesus nemanũ ika beshũ yukakĩ:
—Na mĩ eska wairã, tsuã hawẽ kuxipa mia yunuimawẽ mĩ aki ikai?
Tsuã hawẽ kuxipa mia inaĩmamẽ, mĩ haska wanunã?— akabu
24 Jesusũ hatu kemakĩ:
—Ẽtseri ẽ matu yukai matũ dukũ ea yui taewakãwẽ, mã ea
yuiaya hawara mã ea yukai ẽ matu yuiriai nĩkakãshunã— itã
25 —Naximanika João hau hatu naximanũ yunukinã, tsuã kaya
yunuyama mã xinaĩ, Deusũraka, hunibũraka? Ea dukũ yuikãwẽ—
hatu wa
hanua haburi hune yuinamekĩ:
—"Deusũ yunuyamaki", nũ warã, "Haskakĩ Joãonẽ hãtxa mã ikũwãma
ikimamẽ?" iwanã, nuku kũyã atiruki. 26 Hamẽ Deusũ João yunuyama
yura mirimabũ ikũwaĩbuwẽ taea habuki datekĩ yuikĩ: "Hunibũ
yunuyamaki", nũ wapanã nũ haska yuitirumaki— iwanã, 27 habũ Jesus
yuikĩ:
—Nũ unãmaki— akabu
Jesusũ hatu yuiriakĩ:
—Haskakenã tsuãra hawẽ kuxipawẽ ea yunuimarã, eãri ẽ matu
yuiamaki— iwanã,

Huni betsa huni bake dabeyakiri miyuiwẽ Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

28 habias shanẽ ibubu dake wanũ, iwanã, Jesusũ miyuiwẽ ana hatu
yuikĩ:
—Huni betsa huni bake dabeyakiri yusĩtã matu yukanũ nĩkakãwẽ—
ishũ, hatu yuikĩ:
—Hawẽ bake betsa yunukĩ: "Epaã, ikis ẽ bai anu dayakĩ ẽ uva bimi
ea tsekashũtãwẽ", aka 29 hawẽ bakẽ yuikĩ: "Ẽ dayakatsi ikamaki", ibia
hanua xinã betsatã bai anu ka dayahairaimaki. 30 Hanushũ hawẽ bake
betsa hawẽ epã betxitã hari yunukĩ yuikĩ: "Miãri ẽ bai anu dayakĩ ẽ
bimi ea tsekashũtãwẽ", aka hawẽ bakẽ yuikĩ: "Peki. Ia, ẽ kaii", ibia kama
ikimaki. 31-32 Haskakenã, matu yukapa? Haratutũ hawẽ epã yunua nĩkatã
ashuĩmamẽ?— hatu wa
—Ha ha dukũ yunuimatũ nĩkakĩ ashũtanimaki— akabu
Jesusũ hatu yuikĩ:
—Eskatiã ikũ ẽ matu yuiaii. Naximanika João tashnimashũ haskai
hiwei peti matu yusĩbia hawa matũ xinã betsa watã mã ikũwãma
ikimabuki. Hakia ha governo pei bishunika txakabubu inũ aĩbu
hininipabũ Joãonẽ hãtxa nĩkakĩ ikũwaĩbu uĩbiakĩ matũ mã xinã betsa
wama ikubaĩxinabuki. Habiaskariai natiã nawa pei bishunikabu inũ aĩbu
hininipabu Deusũ hãtxa ẽ yusĩaĩ habũ nĩkaibu Deusũ hawenabu hatu
waikiki, matu binukinã— iwanã,

Dayakapabu mekenika besumakiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mc 12.1-12; Lc 20.9-19)

33 ana hatu yuikĩ:
—Miyui betsawẽ matu ana yusĩnũ nĩkakãwẽ. Shanẽ ibu betsã bai washũ
uva bimi batapa banatã mixkiwẽ dakẽbaũkĩ keyutã hanua haki uva tsiniti watã
hanushũ dasibi uĩbaũti hiwe pixta keyatapa watã hanushũ hau bimi dabukũ ea
inãshanũbũ, iwanã, huni betsa dayakapabube habube yubakatã ibu keska wakĩ
inãyubaini txai kaimakẽ 34 hanu ma kani tsekatitiã ikaya bai ibuã hawena dabukũ
hau yukatã bishũtanũ, iwanã, hawẽ tsuma betsabu yunua buabu 35 habũ hawena
inãkatsi ikama uva bimi mekeabũ hawẽ tsumabu betsa atxishũ kuxa kuxa atã
betsa debu watã betsa mixkiwẽ tsaka tsaka atã hawa inãma nitxiãbu 36 hanushũ
bai ibuã ana hawẽ tsuma betsabu yunuria buabũ habũ uva mekeshunabũ hawẽ
tsuma tibi buabu habiaskas hatu wabu mais bebirã bebiranaibũ
37 hanushũ tsua ana yunutima hawẽ bake abuhairabiakĩ atimas yunukĩ xinãkĩ:
"Ẽ bake ẽ yunua ka haki mesekĩ ẽ bimi ea inãtirubuki", iwanã, yunua ka 38 hawẽ
bake hatuki kemai kai betxitã yuinamei: "Bai ibu mawaxĩkẽ na hawẽ bakẽ hawẽ
bai tibi inũ hawẽ hiwe tibi dasibi hawenawayuikiki. Na bai nukunas nũ wanũ
tenãnãkãwẽ", ishũ 39 huai atxishũ bai kene anua kaĩmashũ tenãxinabuki— iwanã,

40 Jesusũ hatu yukakĩ:
—Hawenabu haskawãxinabunã, ha bai ibu hushũ haskara hatu
washanimẽkaĩ?— hatu wa
41 habũri Jesus yuikĩ:
—Bai ibu hushũ ha dayakapa txakabubu hawa hatuwẽ nuiama
hawenabubetã hatu tenãtã hanushũ dayakapa betsabu yunukĩ hau habũ ẽ
bimi dabukũ ea inãshanũbũ, iwanã, yunutiruki— akabu
42 Jesusũ ana hatu yuikĩ:
—Deusũ hãtxa kenenibu yuikĩ mã uĩsmamẽ? Matu ana yusĩnũ nĩkakãwẽ:
‘Hiwe wanikabũ mixki danãbiaibũ habias mixki Deusũ bishũ
deshũ makeresh wakĩ hawẽ kene mestẽwã keska wakĩ
nuku uĩmakĩ: Habaa! imakĩ nuku harakiri xinãtima washanikiki’,
ashũ keneniki. 43 Haska keneni keska wakĩ matũ shenipabu Deusũ
katubianishũ mã hawenabubiatũ xinãma mã danãnãyã hanushũ yura
betsabũri nĩkakatsi ikaibu Deusũ katutã hatu habe shanẽ ibumashanikiki.
44 Ha inũ, betsarã, tsuara ha mixkiki sinatakĩ ea maemanũ ika mixki
mamaki kawana teke teke ika keska itiruki. Hakia ha mixki haratukira
kawani haki tĩ ikĩ txuxakĩ mixpu washanikiki— hatu waya
45 Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubu inũ fariseubũ na
miyuiwẽ habukiri yusĩaĩ nĩkatã 46 Jesus atxikatsis ibiai yurã kaiãnẽ:
“Jesus Deusũ hãtxa yuishunikaki”, ikaibuki datekĩ hawa atxiyuabumakẽ

Shanẽ ibũ hawẽ bake aĩyãwãkĩ hatu pimatirukiri
miyuiwẽ Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

22 1 hanushũ Jesusũ miyui betsawẽ ana hatu yusĩkĩ:
2 —Haskai Deus shanẽ ibumiskiri ana matu yusĩnũ nĩkakãwẽ.
Shanẽ ibuhairatũ hawẽ huni bake aĩyãwãkatsi hawenabu shanẽ ibu betsa
betsapa hau habe nawai besi benũbũ, iwanã, 3 hawẽ tsumabũ hau hatu
itanũbũ hatu yunua bushũ hatu yuibiatanabu beabumakẽ 4 ana hawẽ
tsuma betsabu yunukĩ: “Ẽ hatu ikatsis ikairã, eska ea yuishũtãkãwẽ:
‘Nukũ tsumapã ina awa inũ hawẽ yuinaka ina tibi shuarãwã deteshũ
ma matu bawakĩ shui pewashunabuki. Haskakẽ hawẽ bakebe nawai
bekãwẽ’, ea hatu washũtãkãwẽ”, hatu wa bui hatuki txanikubaũbiabu
5 hawa bekatsi ikama betsa hawẽ bai anu katanũ betsa hawẽ mabu
hiwe anu dayai kakẽ 6 hanushũ hatiritũ shanẽ ibũ tsumabu atxishũ
itxakawakĩ betsabu hatu tenaĩbũ 7 hanua shanẽ ibu sinatahairakĩ hau
hawẽ soldadobũ ha sinatapabu tenãtã hatũ mae tibi hau kuabaũtanũbũ
hatu yunutã 8 hanushũ hawẽ tsuma betsabu yuikĩ: “Hanu nawati ma
dasibi pewabuki. Hakia ẽ hatu kenaxina txakabui beabumakẽ ẽ ana
hatu ikatsi ikamaki. 9 Haskakẽ ha bai putxinĩ hiwekubainabu anu bui
hatuki nukushũ hau nawai benũbũ hatu yuiriatãkãwẽ”, hatu wa 10 bui bai
tanabaini hatuki nukuaibu tibi hatu yuikubaĩkĩ txakabubu inũ pepabu

hatu kenatã hatube itxai hiwe teke shaka betsa anu hunĩ kaiã teshke
ikabũ
11 hanua hatũ shanẽ ibuhaira hushũ hikikaĩ nawaibu uĩkĩ huni betsa
haya nawati tari danãkĩ saweama betxitã 12 yuikĩ: “Baa, ẽ tari haya nawati
haskakĩ mĩ saweama hikiamẽ?” aka dakei hawa hãtxamakẽ 13 hanushũ
shanẽ ibũ ha habũ hatu piti inaĩbu hatu yuikĩ: “Na huni txakabu huneshkĩ
meneshtã bukĩ hanu mexuhaira merã urẽtãkãwẽ, hau hari hiwea bika
tenei kashai sheta yẽsh yẽsh ashanunã”, hatu waniki. 14 Deus shanẽ
ibuaitianã, habiaskari washanikiki. Itxapabu Deusũ hatu kenabiapakeaya
itxapamatũ nĩkatã ikũwaĩbu ha hawenawakĩ hatu katumiski— hatu waya

Nawa shanẽ ibu pei inãtikiri Jesusũ hatu yununikiaki, na hãtxarã
(Mc 12.13-17; Lc 20.20-26)

15 hanua fariseubu Jesusũ hatu haska yuia nĩkatã bua: “Hawawẽ taeshũ
haska washũ Jesus parãtã Romano shanẽ ibu anushũ nũ txitetirumẽkaĩ”,
ika yubakatã 16 hanushũ hatuki txiti ika betsabu inũ shanẽ ibu Herodeski
txiti ika betsaburi hau Jesus unãti watanũbũ hatu yunuabu Jesus anu
bushũ yuikĩ:
—Yusĩnaã, huni betsabu miki sinatabiaibũ hawa hatuki dakekĩ
habu daewama ikũ hãtxa besti yusĩkĩ haska wakĩ Deus txibãtirubu
besti mĩ shabakabi hatu yusĩkubaĩmis nũ unaiĩ. 17 Haskawẽ taeshunã,
haskara mĩ xinaĩmẽkaĩ mia yukapa? Ha Romano shanẽ ibu Césarn
nuku pei yukamisrã, haska wanãshãpa? Ana pakanãshãpa? Ana
pakatimaraka?— aki
18 haki beparameaibu Jesusũ unãkĩ hatu yuikĩ:
—Beparamenikabuũ, hãtxa pewẽ mã ea beparanũ ika ikanai? 19 Hawẽ
governo imposto pakati pei heshe betsa ea uĩmakãwẽ— hatu wa hawẽ
pakamisbu pei heshe betsa beshũ tsumashũ uĩmabu 20 uĩkĩ Jesusũ hatu
yukakĩ: —Narã, tsuã besu inũ tsuã kena neamẽ? Ea yuikãwẽ— hatu wa
21 habũ yuikĩ:
—Romano shanẽ ibu Césarnaki— akabu
hanushũ Jesusũri hatu yuikĩ:
—Césarnawẽ taeshũ matũ shanẽ ibu César duawakĩ hawẽ governo
dayashũmisbu pei hatu inãshũkubaĩkãwẽ. Hakia Deusri duawakĩ hawẽ
yusĩa txibãkĩ hawara abuai ashũriakubaĩkãwẽ— hatu wa
22 nĩkai e itã: —Nũ haska washũ parãtirumaki— itã henebaini
dabekebainaibũ

Mawanibu bestẽshanaikiri Jesus yukanibukiaki, na hãtxarã
(Mc 12.18-27; Lc 20.27-40)

23 hanua saduceubu judeubu pashka betsa: “Ha mawabu hawẽ yura tsua
ana besteĩsmaki”, imisbu Jesus anu haburi beshũ yukakĩ:

24 —Yusĩnaã, Moisés yusĩkĩ: “Huni betsa aĩyãbia huni bakewariama
mawakẽ hanua hawẽ betsã aĩ hanubi aĩwãtã huni bakewashũtiki,
hawẽ betsa mawaimatũ kena dabikĩ hawena washũkinã”, nuku waniki.
25 Haskakiri ha hawẽ sete betsabukiri mia yuinũ nĩkawe. Betsatiã ha
dukũ iuwatũ aĩbu betsa aĩwãshũ huni bakewariama mawakẽ 26 ha
katxukeatũ hawẽ betsã habias aĩwãshũ huni bake wariamari mawakẽ
ana ha katxukeatũ hawẽ betsã aĩ habiari aĩwãriatã huni bake wariamari
mawaniki. 27 Hanua ha sete hawẽ henekĩ habias aĩburi bishũ habu tibitũ
hawa huni bake wabuma mawai keyuabũ hanua hawẽ henei aĩbu huni
bake biamas mawarianiki. 28 Ha haskaniburã, mawabu ana besteaĩbutiã
ha aĩbu bestitxai ha huni setebũ aĩwaniburã, haratutũ kaya ana ha aĩbu
bishanimẽkaĩ?— akabu
29 Jesusũ hatu kemakĩ:
—Matunã, Deusũ hãtxa kenenibu unãma hawẽ kuxipa mã unãmariki.
Haska wakĩ mã kanemiski. 30 Shabakabi matu xinãmanũ nĩkakãwẽ.
Mawanibu ana bestẽshanaibutianã, hawa ana aĩyaĩ inũ ana beneyai
ikama ishãkanikiki. Haria Deusũ nai tsumabu keska beneuma
inũ aĩyuma hiweshãkanikiki. 31-32 Mawakubainaibu besteĩ ana
hiweshanaibukiri matu xinãmanũ nĩkakãwẽ. Hi mashu kua here hi ikai
anushũ Deusũ Moisés hãtxa wakĩ: “Earã, natiã ẽ Abraãonẽ mekenikaki.
Ẽ Isaquẽ mekenikaki. Ẽ Jacõ mekenikariki”, ikai nĩkayamashũ
Moisés kenenirã, mã uĩkĩ yuismamẽ? Deusrã, mawabunamaki.
Hakia hiweabunaki. Haskakẽ Abraão inũ Isaque inũ Jacõ hatũ yushĩ
hiweabuki. Txipu ana yura bena Deusũ hatu inãshanai xinãma mã
kanehairamiski— hatu wai 33 Jesus saduceubube yuinameai yurã kaiãnẽ
nĩkabaikĩ Jesus haskakiri yukabu hatu yui pewashukiri nĩkai: “Habaa!”
ikaibũ

Deusũ yununirã, haratu bestitũ binu keyuamẽ? ikaikiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

(Mc 12.28-34)

34 hanushũ saduceubũ Jesus yukabu hatu yusĩkĩ hatũ beparãti hãtxa hatu
nesewawẽ taea hawa ana yuiama mapuabũ hanua fariseubũri nĩkatã haburi itxa
yubakanametã 35 habũri unãti wanũ ika yuinamebirã Jesus anu bushũ habu betsa
Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmis betsã unãti wanũ, iwanã, yukakĩ:
36 —Yusĩnaã, haratu yunua kuxipa binua Moisés nuku keneshuniwẽ
besti nũ txibaĩwẽ taeshũ Deusũ nuku mekekubaĩtirumẽ?— aka
37 Jesusũ yuikĩ:
—Na eska yununi betsa betsapa tibi dasibi binuhairarã, na hãtxaki nĩkawe.
“Yavé mĩ Mekenika Deus duawakĩ abukĩ mĩ huĩti hirabiwẽ inũ, mĩ yushĩ hirabiwẽ
inũ, mĩ xinã hirabiwẽ txibãkĩ duawakubaĩwẽ”, ani 38 txibãkĩ na eska bestiwẽ
mĩ Deus benimahaira wakubaĩtiruki. 39 Ha inũ, ana ha katxu yunua betsarã,

habiaska dabeski. Nĩkawe: “Mĩ habube hiweabu duawariakubaĩkãwẽ, ibubis mã
nui mekemis keskairã”, 40 ani ha dabe txibaĩ mã haki txiti imiswẽ taea dasibi
Deusũ yunua Moisés keneni inũ Deusũ hãtxa yuishunikabũ kenenibu haki tsamia
keskawẽ taea ha txibãkĩ dasibi mã xinãriatirubuki— atã

Messias Cristorã, tsuã babamẽ? iwanã, Jesusũ hatu yukanikiaki, na hãtxarã
(Mc 12.35-37; Lc 20.41-44)

41 hanu Templo hemaĩtĩ anu fariseubu itxa buriabumakẽ 42 Jesusũ hatu yukakĩ:
—Nukũ Mekenika Messias Cristokirirã, haskara hakiri mã xinãmismẽ?
Tsuã babamẽ?— hatu wa
habũ yuikĩ:
—Davĩ baba ishanikiaki— akabu
43 Jesusũ ana hatu yuikĩ:
—Deusũ Yushĩ Pepatũ Davi yusĩa nĩkatã haskakĩ hawẽ Mekenika
Messias Shanẽ Ibu wanimẽ? Matu yuinũ nĩkakãwẽ. Davĩ yuikĩ:
44 “Deus Mekenikatũ ẽ Shanẽ Ibu Messias yuikĩ:
‘Miki sinataibu ẽ hatu maemariama manai ẽ yusiuri tsauyuwe’ ”,
aniki. Haska watã keneniki. 45 “Messias ẽ shanẽ ibuki”, Davĩ abianikẽ haskatã
hawẽ shanẽ ibu hanubi hawẽ baba itirumẽ? Ea yuikãwẽ— akĩ hatu unãtimaska wa
46 hanushũ tsuã hawa ana hãtxa betsa yuitiruamahaira dakekĩ hawẽ
beparãkĩ yukatiwẽ ana hawẽtxaĩs hawa yukama nesea mapuabũ

Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbu inũ fariseubu Jesusũ hatu txitenikiaki, na hãtxarã
(Mc 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

23 1 hanushũ judeu shanẽ ibubũ nĩkariaibũ Jesusũ yura itxapabu inũ
hawẽ tsumabu ana nuku yuikĩ:
2 —Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbu inũ fariseubũ Moisés hãtxa
keneni matu yusĩkĩ ikũ hãtxa kaneama matu yuimisbuki. 3 Haska matu
yusĩmisbu hatũ hãtxa pe txibãkĩ hakia hatũmebi keĩ beparamemisburã,
ha hatu mawayamakubaĩkãwẽ. Pe matu yuibiatã ibubis
kanekubaĩkanikiki. 4 Haskawẽ taeshũ habunã, shãkamahaira matu iama
keska wakĩ yusĩa tsuã txibãtiruma matu yusĩbiakĩ habias yusĩa habũri
txibãtirubumaki, haska matu yusĩaĩbu keska hiwekĩ matu uĩmamarã.
5 Ha inũ, “Deusũ hãtxa ẽ txibãhairai uĩkĩ dasibibũ hau ea kẽwãnũbũ”, ika
tari txaipa dauya panã panãyã sawetã Deusũ hãtxa kene bitxi bau pixtaki
nanea bitxiwẽ neshea betũku anu sawekĩ netãtã pũti anuri netãriatã hau
ea uĩnũbũ ika hatu kẽwãmai mapumisbuki. 6 Ha inũ, pi itxashũ shanẽ ibu
dapishũ pinũ, iwanã, benamisbuki. Ha inũ, hanu itxati hiwe anu hikikaĩ
haki tsauti pepa hanu dasibibũ hatu uĩtirubu anu tsaukatsis imisbuki.
7 Ha inũ, bai shesha tibi mapua mabu inãnanãmisbu anushũ: “Yusĩnaã,
akĩ hau ea duawanũbũ”, ika mapumisbuki.

8 Hakia maturã, habu ikai keska iyamashãkãwẽ. Yurabu kenamakinã,
hakia matũ yusĩnanã bestitxaiki. Ha ikũwaĩ mã hawẽ betsabu
inũ hawẽ puibu bestiki. Haskawẽ taeshũ: “Yusĩnaã”, akĩ hau matu
kenayamashanũbũwẽ. 9 Ha inũ, mai anu hiweabu binu keyua nai anu
merabenã Yushĩ Epa Deus bestitxai hiwea mã hayawẽ taeshũ huni
betsa Deus itsa wakĩ: “Epaã”, akĩ kenayamakubaĩshãkãwẽ. 10 Ha inũ,
Deusũ Katua Cristo ha besti matũ tapĩmanikaki. Haskawẽ taeshũ:
“Tapĩmanikaã”, akĩ hau matu kenayamanũbũ Deuskiri yusĩkĩ hatu
mikiri kẽwãmayamashãkãwẽ. 11-12 Hakia tsuara natiã keãma Deusũ
hatu duawakĩ shanẽ ibuhairawashanikiki. Ha inũ, tsuara natiã ibubis
keĩ shanẽ ibukatsis imisbu Deusũ hatu dake wakĩ ana shanẽ ibu wama
ishanikiki. Haskawẽ taea maturã, tsuara keãma duapakĩ dasibi mã hatu
merabewakubaĩmiswẽ taearã, mã shanẽ ibu ishanaii— akĩ nuku yuitã
13-14 nasaukei dabeketã betsaburi metukĩ yuikĩ:
—Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbu inũ fariseubu mã
beparamebuũ, mã peirawa! Deusũ hãtxa hawẽ hiweti unãbiai nĩka
pewama tsuabura Deus shanẽ ibuai anu hikikatsi ikaibu mã hatu
nemamiski. Maturi mã hikitirumabia habu betsabu hikipanãbũ mã hatu
nemakubainaii.
15 Hanua maturã, Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbu inũ fariseubu
mã beparamebuũ, maĩ bukĩ iãnẽwã pukebaini bushũ nawa betsa matu
keska judeu wanũ ishũ hatũ xinã betsa wamakĩ hatu ikũwãmanũ,
iwanã, matũ beya mirima mã hatu tapĩmakĩ matũ txakabu mã hatu
binumaibuwẽ taeshũ Deusũ hatu kupihairakĩ txi merã hatu urẽa
hiwetxakashãkanikiki.
16 Hanua maturã, matu bekũ keskatũ hatu yusĩtxakakĩ yuikĩ: “Txanima
Templo Deusũ xinãmis keska wakĩ ẽ mia parãmaki, akĩ tsuara yubabiatã
hawẽ yuba akama hawẽ nuiama peki”, akĩ mã hatu yusĩmiski. Hakia
“Hawẽ Templo meranua ouro pei Deusũ xinãmis keska wakĩ ẽ mia
parãmaki, akĩ tsuara haska yubatã hawẽ yuba hau anũwẽ. Hawẽ yuba
hãtxa akamarã, txakabuhairaki”, akĩ mã hatu yusĩmiski. 17 Mã bekũ
keskabu inũ mã unaĩsmapabuki. Haratu Deusũ abumismẽ? Peimẽ? Hawẽ
Temploraka? Matu yuinũ nĩkairakãwẽ. Hawẽ Templo anushũ yurabũ
Deus kẽwãmisbuwẽ taea habũ pei xinãma hawẽ kẽwãti Templo besti
xinãkĩ Deusũ abumiski— iwanã 18 —Hamẽ ana betsa hatu yusĩkinã:
“Txanima hawẽ kẽwãti txi tapu fogão Deusũ xinãmis keska wakĩ txani
txakakĩ ẽ mia parãmaki, akĩ tsuara yubabiatã txipu parananaĩnã, mã
hawẽ nuiama peki”, akĩ mã hatu yuimiski. Hakia: “Hawẽ kẽwãti txi
tapu fogão anu inã kuĩ betsa betsapa Deusbe nukunabu hãtxashunikabũ
mãtxĩtã hatu kuashũmisburã, Deusũ xinãmis keska wakĩ txani txakakĩ
ẽ mia parãmaki, akĩ tsuara haska yubatã hawẽ yuba hau anũwẽ. Hakia
yuba hãtxa akamarã, txakabuhairaki”, akĩ mã hatu yusĩriamiski.

19 Bekũ keska unaĩsmapabuũ, haratu Deusũ abumismẽ? Inãkuĩ mania
bestimẽkaĩ? Hanushũ kuakĩ Deus benimawamisbu tapuraka? 20 Matu
yuinũ nĩkakãwẽ. Tsuara hawẽ kẽwãti txi tapu fogãokiri yubakakĩ hawẽ
inãkuĩkiri dasibi mã yubakariamisbuki. 21 Ha inũ, tsuara Templokiri
yubakai Deus hanu hiweakiri mã yubakariamisbuki. 22 Ha inũ, tsuara
naikiri yubakai hanu Deus hiwea inũ Deusũ dasibi mekei tsauwa shanẽ
ibumiskiri mã yubakariamisbuki. Beparamei mã haskamiswẽ taeshũ
Deusũ matu kupiaitiã mã nuitapahairashanaii.

23 Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbu inũ fariseubu mã
beparamemisbuũ, mã peirawa! Matũ piti niswati tibi itxawashũ
mekẽ dabeti mãtxĩwãtã Deusbe nukunabu hãtxashunika mãtxĩ betsa
inãbiakubaĩmis haska Deusũ hãtxa Moisés yusĩni mã xinãma hawara
hawẽ pepawati inũ hawẽ nuiti inũ hawẽ hãtxa betsa watima yunubianikẽ
matubu hawẽ hiwekĩ mã hatu uĩmaismaki, kanekinã. 24 Bekũ keska
unaĩsmapakĩ matunabũ txakabu peshepixta xiu tiubiakẽ uĩkĩ mã hatu
yusĩmiski, hatu pewanũ, iwananã. Hakia matũ txakabu ewapa camelo
tiubiakẽ matũ txakabu hawa xinãma mã hawa uĩ e itã heneismaki.

25-26 Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbu inũ fariseubu mã
beparamebuũ, mã peirawa! Matũ beya txibãkĩ matũ kẽtxa tibi bemakis
besti datxukĩ mã napã pewamisbuki. Hakia beparamekĩ yumetsui yauxikĩ
hamapai txakabu tibi wai matũ xinã mã pewaisbumaki. Fariseubu bekũ
keskabuũ, ha dukũ matũ xinã txakabu uke meranua pewakĩ taewakãwẽ,
matũ kẽtxa tibi mã bemakisa datxukĩ mã amis keska wakinã. Haskatã mã
hiwei pekũkaĩshanaii.

27 Hanua maturã, Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbu inũ fariseubu
beparamemisbuũ, hunibũ pewakĩ hanu mawabu maiwamisbu mixki tãpe
hawẽrua wanũ, iwanã, bemakis hushupawẽ dapushmisbuki. Hakia uke
merã shau inũ nami txapui pisi maiai mania tsuã meisbuma 28 keskai
maturi beparamekĩ yurabu uĩmai bemakis hawẽrua bestitã parananãkĩ
matũ xinã txakabu mã henekĩ pewaisbumaki.

29 Hanua maturã, Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbu inũ fariseubu
beparamemisbuũ, Deusũ hãtxa yuishunikabu inũ yura pepa betsabu
mawanibũ hanushũ ana hawẽ shau arukatsi maiwati tãpe pepa washũ
hawẽ xinãmati hawẽrua wakĩ mã dami washũ netãbaũmiski. 30 Ha
inũ, matũ yuikĩ: “Nukũ shenipabũ Deusũ hãtxa yuishunikabu tenãnibu
nukuri hiweshũ nukũ shenipabu nũ hatu merabewama ikeanaii”, mã
imiski. 31 Hawa unãmabia yuikĩ: “Ẽ shenipabũ Deusũ hãtxa yuishunikabu
tenãnibuki”, mã imiski, hawa dakeamarã. Haskakẽ mã pubẽnẽ bababuki,
hatu keskarã. 32 Matũ shenipabũ txakabuwakĩ taewanibuwẽ taeshũ mã
habũ bababũ habiaskari wakĩ hatu meneshũshãkãwẽ.

33 Hamẽ maturã, mã paranã dunu pianã keskabuwẽ taeshũ
Deusũ matu kupihairakĩ txi merã matu urẽa mã hawawẽ taea

pashatirubumaki. 34 Haskawẽ taeshũ matu merabewanũ ishũ ea
ikũwaĩ Deusũ hãtxa yuishunika inũ unãnepabu inũ yusĩnãmis pepabu
hau yusĩ benũbũ ẽ yunushanaii. Ẽ haska wabiakẽ matũ hatu danãkĩ
betsabu tenãkĩ bestibu cruzki hatu mastamakĩ betsabu matũ itxati
hiwe merãshũ kuxa kuxa akĩ mae tibi anushũ mã hatu itxakawakĩ bika
tenemashanaii. 35 Mã hatu haska washanaibuwẽ taeshũ bebũkiri matũ
shenipabũ Adãonẽ bake betsa Abel huni pepa tenãnishũ hanushũ huni
pepa betsabu hatuki sinatakĩ tenãkubirãkĩ hawẽ henekĩ Baraquiasĩ
bake Zacarias na habia Templo hemaĩtĩ anu txi tapu fogão dapikea
tenãnibuwẽ taeshũ maturi Deusũ kupishanikiki. 36 Ikũkĩ ẽ matu yuiaii.
Matũ shenipabũ hatu tenãnibu keska xinãkĩ habũ txakabuwẽ taeshũ na
habiatiã Israelbu dasibi matube hiweabu Deusũ haturi kupishanikiki—
hatu watã

Jerusalém anuabuwẽ taea Jesus punu nukanikiaki, na hãtxarã
(Lc 13.34-35)

37 yurabu uĩbaũkĩ Jesusũ hatu yuikĩ:
—Jerusalém anu hiweabuũ, Jerusalém anu hiweabuũ, Deusũ hãtxa
yuishunikabu inũ hawẽ hãtxa hatu bana beshũpakeaibu Deusũ hatu
yunubiaya hatu danãkĩ hatu tenãkĩ matũ shenipabũ anibu keska wakĩ
mixkiwẽ mã hatu tsaka tsaka amisbuki. Takarã hawẽ bake nushamis
keska wakĩ eãri matu merabewakĩ matu mekẽnũ ika ẽ hubianikẽ haska
xinãma ea danãkĩ mã ea hawa nĩkamaki. 38 Uĩkãwẽ. Matũ mae matũ
mesti mã mekẽnũ Deusũ matu heneshanikiki, ana Jerusalém mekeamarã.
39 Hakia hanu ẽ ana huaitiã: “Yavé Deusũ kuxipaya huairã”, ikĩ mã
yuiriamarã, mã ana ea uĩyuama ishãkanaii— hatu wabaini

Jesus ana huriama haska tashninũbariai bebũkiri Jesusũ hatu unãmanikiaki, na hãtxarã
(Mc 13.1-23; Lc 21.5-24; 17.22-24)

24 1 hanua Jesus Templo hemaĩtĩ anua kaĩkainaya nũ hawẽ tsumabu
haki nukubaĩkĩ yuikĩ: “Na Deus kẽwãti Templorã, habi hawẽrua
benibĩ!” nũ ikaya 2 nuku yuikĩ:
—Ikũki. Na mixki hiwe ewapa hawẽrua wanibu mã uĩaĩnã, hawẽruabia
habianu mixki betsa ana matsama dasibi ha mixki hiwe tekekĩ purekĩ
keyushãkanikiki— nuku wabaini
3 Oliveiras Mati anu mapeketã Jesus tari ka tsaukẽ nũ hawẽ tsumabũ
hune yukakĩ:
—Ha mixki hiwe tekekĩ purekĩ keyushanaibu mĩ nuku yuishurã, mia
yukapa? Mĩ ma mai hirabi hawẽ henei keyuaitiã mĩ ana huashanai kemai
taeai haskai nũ unãtirumẽkaĩ? Nuku yuiwe— nũ wa
4-8 nuku yuikĩ:

—Ẽ ka ẽ ana huriamakẽ eskai nuitapai taeshanaibu Deusũ yununi
eskashãkanikiki. Shabakabi matu yuinũ nĩkakãwẽ. Ẽ kani ma ẽ
hanu hua kemaya huni betsa betsapa beshũ yuikĩ: “Ẽ Deusũ Katua
Messias Cristoki”, iwanã, yura itxapabu hatu parãshãkanikiki. Hau
tsuabura haskariakirã matu parãyamashanũbũ uĩrashãkãwẽ. Ha inũ,
yurabu nuitapai taeaitianã, nawabu nawa betsabube detenamei inũ
tsakanameakeakeaibu mai patxa sakuakeakeaya bunihairai nuitapaibũ
isĩ betsa betsapa teneakeakeshãkanikiki. Hakia tsakanameakeakeaibukiri
bana nĩkai datei meseyamashãkãwẽ, na haskairã, isĩ betsa beai mekĩ mã
uĩshanai keska bebũkiri shabakabi ẽ matu banabimairã.
9 Hanushũ mã ea ikũwaĩbuwẽ taeshũ matu itxakawakĩ matu bestibu tibi
tenãkĩ mai hirabi anushũ ewẽ taea matuki sinatakĩ matu danãshãkanikiki.
10 Matu haska waibutiã itxapabũ ea txibaĩ beshteketã hanushũ ikũwaĩbu
betsabu danãkĩ hatu atximakeakeshãkanikiki. 11 Hanu haskaibutiã huni
itxapabu beshũ yuikĩ: “Deusũ hãtxa matu yusĩnũ ea nĩkakãwẽ”, ikĩ txani
txakakĩ yura itxapabu hatu parãshãkanikiki. 12 Ha inũ, ikũwaĩbu itxapabu
nawabũ hatu itxakawatxakayamaibũ ikũwaĩ betsabu ana abunamei
nuiama ishãkanikiki. 13 Matu haska wabiaibũ tsuãra ea txibãkĩ heneisma
hatu mekekĩ ẽ hatu pashawashanaii. 14 Ha inũ, betsarã, nawa dasibibũ hau
ekiri unãnũbũ ẽ ana huriamakẽ yurabu maniakeakeabu dasibibu tsuabũra
ẽ kakapekiri habũ hatu yusĩkubaũshãkanikiki. Nawa shukua tibibũ hau
kakape ekiri nĩkanũbũ hatu yusĩkĩ menetanaibũs ẽ ana hushanaii.
15 Haska mã unãshanũ ha Deus danãtã txakabu kẽwaĩbukiri Deusũ
hawẽ hãtxa yuishunika Daniel yuia nĩkatã bebũkiri keneni matu yusĩnũ
nĩkakãwẽ— iwanã, ea ẽ Mateũs matu keneshunai tsuãra na hãtxa uĩkĩ
tapĩkãwẽ, eska Jesusũ ana yuikubaĩkĩ:
—Daniel haska wakẽ Templo hemaĩtĩ anu haska Deusũ danãmis ha
dami itsa tashnia nia betxitã 16 ha Judéia anushũ ikũwaĩbu ha mati
keyatapa anu hau pashashanũbũwẽ. 17 Ha inũ, betsabu na mai bawa
hiwe sapa sheni manaũri maniaburã, butushũ hawẽ hamapai bikatsis
ibiakĩ hau hawẽ hiwe anu hikiama hau hawaira pashariashanũbũwẽ.
18 Ha inũ, ikũwaĩ ha bai anu dayaiburã, mexu merã hawẽ dakukuti
bikatsis ibiai hau ana txĩtũbiranama hau habiariari pashariashanũbũwẽ.
19 Hamẽ ha yumaĩbutianã, tuyabu inũ ha txutxu amamisburã,
nuitapahairashãkanikiki. 20-21 Haska inũ, Deusũ mai damiwani anua
yumaĩbutiã haskashanai anu tsuã haska teneriama inũ ana teneama
ishanai tenei dasibibu nuitapatxakayamashãkanikiki. Haskashanaiwẽ
taea hau uitiã inũ huĩrukũtitiã mã pashayamashanũbũ Deus ea akĩ
yukakubaĩshãkãwẽ. 22 Ha haskaibutiã Deusũ hawa nemakĩ tsua
pashawatirumabia ma hawenabu hatu katuniwẽ taeshũ hatuwẽ nuikĩ hau
dasibibu debui keyuyamashanũbũ yumaĩbutiã Deusũ bari ana txai wama
txaima shekashanikiki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23-25 Habiatiãri huni betsabu hushũ hatu parãkĩ yuikĩ: “Earã, Deusũ
ea yunua ẽ hawẽ hãtxa yuishunikaki. Ea nĩkairakãwẽ”, ikaibũ betsabũri
yuikĩ: “Earã, Deusũ Messias Cristo matu anu ana ẽ hushuki”, ikaibu
betsabũ nĩkatã hatu yuikĩ: “Uĩa. Nuku anu Cristo ma hushukiaki”, ikaibu
nĩkatã ana betsabũ yuikĩ: “Uĩa. Hanu ma hushukiaki, Cristorã”, ikaibũ
hanushũ habũ hamapai betsa betsapa yura betsabũ atirubuma habũ
akĩ yura itxapa parãkĩ Deusũ hawena wakĩ hatu katuriani parãkatsis
iriashãkanikiki. Haskaibu nĩkatã ikũwãkĩ mã kaneyamashanũbũ
bebũkiri shabakabi ha parananãshanaibukiri ẽ matu besuũbi bana bimai
nĩkakãwẽ 26 Haskakẽ paranũ, iwanã, matu yuikĩ: “Uĩa. Unu hanu tsua
hiweabumanu Cristo ma huaki”, ikaibũ buyamashãkãwẽ. Ha inũ, matu
paranũ, iwanã, matu yuikĩ: “Uĩa. Cristorã, nenu dĩtu merã huneaki”,
ikaibu hawa ikũwãyamashãkãwẽ. 27 Hakia ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwa ẽ
ana eskakirãshanai matu yuinũ nĩkakãwẽ. Hawaira uke bukũ kana beri
iki bakamis keskatã ẽ ana huai dasibibũ ea uĩshãkanikiki. 28 Hanu yura
mawa daka pisi mayai shetẽ shetebirã hanu itxai nuyabaũmis keskai
ishãkanikiki— iwanã,

Nukũ Hutxi Kayabi Iuwa ana huirã, eskakiranũbarikiaki, na hãtxarã
(Mc 13.24-37; Lc 17.26-30, 34-36; 21.25-33)

29 hanushũ nuku yusĩkĩ meneriama ana nuku yuikĩ:
—Yumaĩ keyuaibu binukainaya nai anua dasibi betsa betsapashanikiki.
Bari ana pesheama nukai taeaya usheri ana txashama mexuaya bixi niri
iki keyui dasibi nai taka taka iki txuruãyã 30 nai anua haskai yurabũ uĩ
mai hirabi anua datehairai kashai keyubaunaibũ ẽ matũ Hutxi Kayabi
Iuwa shanẽ ibui kuxipahairai txashahaira nai anua nai kuĩ meranua ẽ
huai uĩaĩbũ 31 Deusũ hawẽ nai tsumabu yunua hawẽ trombeta txaã akĩ
hawẽ katuabu mai hirabi anu manibaunabu hatu itxawashãkanikiki.
32 Haskakẽ figueira hiwẽ mã unãtirubukiri miyuiwẽ ana matu yusĩnũ
nĩkakãwẽ. Hi mebi hawẽ pei petakatã metubistã peiyai uĩkĩ ma bari
kemai mã unãmis keskai 33 hawara ẽ matu yuishu betxitã ẽ samama huai
mã unãshanaii. 34 Haska inũ, yurabu dasibi hiwebaunabu yamariabuma
ikũ dasibi ẽ matu yuishu haskai taeshãkanikiki. 35 Hakia habiaskariai
nai anua inũ mai anua Deusũ damiwani habu keyushãkanikiki. Hakia ẽ
hãtxawẽ bebũkiri ẽ matu yusĩaĩnã, binuama menepakeshanikiki.
36 Hanua hawatiãra ẽ ana hushanai tsuã unãmaki. Deusũ nai tsumabũ
unãma inũ ea Deusũ bakẽ ẽ hawa unãmariki. Hakia Epa Deus ha bestitũ
unaĩkiki.
37 Haska inũ, Noé hiwekẽ txakabui hiwekubainibu keskariaibũ
matũ Hutxi Kayabi Iuwa ẽ ana txĩtũkirãshanaii. 38 Eskanibuki. Hawẽ
nunutiwẽ Noé hikiriamakẽ yurabũ pikĩ mabesh aki aĩyãkĩ hatũ bakebu
beneyawakĩ Deuskiri hawa xinãma hiwekubainaibu Deusũ yunua Noẽ

txibaĩ hawenabubes hawẽ nunuti menetã hikiaya 39 henẽ hatu atxiaya
Deusũ yunua nĩkaisbuma hatũmebi debui hasai keyunibuki. Habiaskariai
matũ Hutxi Kayabi Iuwa ẽ huai yurã kaiãnẽ ea xinãkĩ manabumakẽ ẽ
hatu haskari wakĩ kupishanaii. 40 Ha inũ, na habiatiã bai anu huni dabe
dayaibu betsã ea txibãmis iyukĩ betsã ea txibaĩsma Deusũ nai tsumã
henebaĩshanikiki. 41 Ha inũ, aĩbu dabetã deneaibu betsã ea txibãmis iyukĩ
betsã ea txibaĩsma heneriabaĩshanikiki. Haska wakĩ Deusũ nai tsumabũ
bestibu hatu katushãkanikiki.
42 Haskakẽ hatiãra ẽ ana hushanai mã unãmabia hawa txikixama
ea manakakĩ heneyamashãkãwẽ. 43 Ha inũ, ikũ hatiara yumetsu huai
bebũkiri unãkĩ hiwe ibũ beshtekatsi manatiruki, hau hikiyamanunã.
44 Haska keskariai hatiãra ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwa ẽ ana
hushanai tsuã unãmakẽ matunã, matũ hiwea pewakĩ keyutã ea
manakubaĩshãkãwẽ— iwanã,

Hawẽ hãtxa habũ nĩkashanaibu inũ nĩkama ishanaibukiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Lc 12.41-48)

45 hanushũ nuku xinãmakĩ nũ hawẽ tsumabu nuku ana yusĩkĩ:
—Shanẽ ibu txai kakĩ hawẽ tsuma unãnepa yunubaĩmiskiri matu yuinũ
nĩkakãwẽ. Hawẽ tsuma betsabu pimakĩ hau hawẽ hiwe mekeshũkubainũ
hatũ shanẽ ibũ hawẽ tsuma unãnepa yunubaĩmiski. 46 Hanua shanẽ
ibu ana txĩtũkirã haska yunubainima ashũkubainaya ha shanẽ ibu
haki nukutuxitã benimahairashanikiki. 47 Txanima ha shanẽ ibũ hawẽ
tsuma dasibi hawẽ hamapai mekemashanikiki, hawẽ hiwe inũ, hawẽ
bai betsa betsapa inũ, hawẽ inabu inũ, hawẽ tsumabu betsarã. 48 Hakia
hawẽ tsuma xinã pema ha shanẽ ibũ yunubainima xinãtxakakĩ yuikĩ: "Ẽ
shanẽ ibu yane huamaki. Uatiã hui kaimẽkaĩ", iki 49 dayanika betsabu
huni inũ aĩbu itxakawai inũ nawatxakayamai pãekĩ 50 hatiã hawẽ shanẽ
ibu huai xinãkĩ manama shanẽ ibu hui hikituxitã 51 manaka txakabube
kupihairashanikiki, beparamemisbubetã hau bika tenehairai kashai sheta
yẽsh yẽsh anunã— iwanã,

Miyuikĩ dez txipaxbukiri Jesusũ hatu unãmakĩ yusĩnikiaki, na hãtxarã

25 1 hanushũ miyui betsawẽ nuku ana yusĩkĩ yuikĩ:
—Deus shanẽ ibui haskashanaikiri matu ana yusĩnũ nĩkakãwẽ.
Txipaxbu mekẽ dabetibũ hatũ bĩ dekutã hatũ haibu beneyai anu haki
habe nukui kakatsi hawẽ bene huai haki nukutã iyushunũ ika bai putxinĩ
haki nukui ka maniabu keskanu Deus shanẽ ibushanikiki. 2-4 Hanua ha
txipax mekẽ besti bebũkiri unãnepakĩ hatũ bĩ dekua inũ netsuai ana
maneti bixtu betsa hayabũ hanua ha txipax betsa mekẽ besti unãnepama
hatũ bĩ dekua besti netsua hawa ana maneti hayabumakẽ 5 hanu ha huni

hatuki nukuti waxina binuaya manatxakayamaxinaibũ ha txipax mekẽ
dabeti ushabũ 6 atimas huni ha manaibu yamenapũ huai tsuãra nĩkatã
hatu bestẽwãkĩ unãshubima yuikĩ: “Hawẽ bene mã manairã, ma huikiki.
Iyushũritãkãwẽ”, hatu wa 7 dasibi bestẽbaũ hatũ bĩ ma nuka kemai bĩ
hene manenũ, iwanã, 8 ha txipax mekẽ besti unaĩsmapabũ ha bebũkiri
unãnepabu hatu ea akĩ yuikĩ: “Hau nukũ bĩ nukayamarianũ matũ bĩ
hene nuku tusashũyukãwẽ”, hatu wabu 9 hakia ha txipax unãnepabũ
hatu yuikĩ: “Haskamaki. Matuna nũ matu maneshũkẽ nukunari netsui
nukatiruki. Haskakenã, bushũ hanua bĩ hene bimisbu anua bitãkãwẽ,
matuna ibubisrã”, hatu wabu 10 ha unaismapabũ bĩ hene bi hamakiri
buabũ hatumaki hatũ haibũ bene huai ha txipax unãnepabũ itani hua
habe nawai hikiabũ hanushũ beputi ma bepuabũ 11 hanua ha katxu ha
txipax unãnepama beshũ hatu kenakĩ yuikĩ: “Shanẽ ibuũ, nũ mibe hikiai
nuku bepẽshũwẽ”, akabu 12 hatu yuikĩ: “Haskamaki. Mã ea manakakĩ
pewama ishuki. Mã tsuabumẽkaĩ, ẽ matu unãmaki”, hatu washanikiki—
nuku watã,

13 —Na miyuirã, haska mã nĩkashumẽ? Ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwa
hatiãra ẽ ana hushanai tsuã mã unãmawẽ taea tsuara ebe hiwekatsi
iki unãnepai hawa txikixama pepakũkaini Deusbe hãtxakĩ ea manakĩ
uĩrakubaĩshãkãwẽ— nuku watã

Hawẽ tsuma pepabu inũ txikixbukiri miyuiwẽ Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

14 hanushũ miyui betsawẽ Jesusũ nuku ana yusĩkĩ:

—Deus shanẽ ibui haskashanaikiri betsa matu ana yuinũ nĩkakãwẽ.
Deus shanẽ ibuirã, huni txai ka keska ishanikiki. Huni betsa mai
pakea betsa anu katanũ, iwanã, hawẽ tsumabu kenashũ hau hawẽ
taea dayanũbũ hawẽ pei tanashũ pashkatã hatu inãyukĩ 15 hawẽ tsuma
unãnepa betsa hawẽ pei ha dukũ inãkĩ pei heshe itxapa 5.000 inãtã
ha katxu unãnepa beshmas pei heshe itxapari 2.000 inãriatã hanua
hawẽ tsuma betsa unãnepa mirĩ 1.000 inãriatã txai kaxĩkẽ 16 ha
unãnepa 5.000 inãbaĩxina hawa txikixama dayai inãnanãkĩ ana 5.000
hawẽ shanẽ ibu bishũkubaĩkĩ itxawashunaya 17 ha unãnepa beshmas
2.000 inãbaĩxinari habiaskari dayashũkĩ ana 2.000 hawẽ shanẽ ibu
bishũkubaĩkĩ itxawashunaya 18 hakia ha 1.000 besti inãbaĩxinari txikixi
hawa dayashũkatsi ikama hune mai pukĩshũ hanu hawẽ shanẽ ibũ pei
arukĩ bepukĩ pewashũxĩkẽ

19 hanua hatũ shanẽ ibu bari itxapa hiwetani hushũ hawẽ tsumabu
hawẽ pei inãbaini: “Ẽ pei ea haskawãyamabumẽkaĩ uĩnũ”, iwanã,
hatubetã pewakatsi hatu kena 20 ha 5.000 inãbaĩyama ha dukũ hushũ
pei itxawashũkubaĩxina beshũ inãkĩ yuikĩ: “Shanẽ ibuũ, 5.000 mĩ ea
inãbaĩyamarã, inãnanãkĩ ana 5.000 ẽ mia bishũkubaĩxinarã, naki”, akĩ

10.000 inãyã 21 hawẽ shanẽ ibũ yuikĩ: “Mĩ ẽ tsuma pehaira kaneismaki.
Eskarabes ẽ mia yunubiabaini inãnanãkĩ hawa benuama mĩ pe mekekĩ
kaneama ixiãwẽ taeshũ ana daya itxapa ẽ mia yunushanaii. Haskawẽ
taea natiã ebe benimatxakayamariwe”, akaya 22 hanua ha 2.000
inãbaĩyamari ha katxu hikishũ pei itxawashũkubaĩxina beshũ hãtsiri
inãriakĩ yuikĩ: “Shanẽ ibuũ, 2.000 mĩ ea inãbaĩyamarã, inãnanãkĩ ana
2.000 ẽ mia bishũkubaĩxinarã, naki”, akĩ 4.000 inãyã 23 hawẽ shanẽ
ibũ hari yuikĩ: “Mĩ ẽ tsuma pehaira kaneismariki. Eskarabes ẽ mia
yunubiabaĩyama inãnanãkĩ hawa kaneama mĩ pe mekekubaĩxinawẽ
taeshũ ana daya itxapa ẽ mia yunushanaii. Haskawẽ taea natiã ebe
benimatxakayamariwe”, akaya 24-25 hanua ha 1.000 inãbaĩyama hari
hawẽ henei hikishũ hawẽ shanẽ ibu yuikĩ: “Shanẽ ibuũ, naki, mĩ peirã.
Miwẽ datekĩ mĩ pei benukatsi ikama bibaini kashũ mai pukĩshũ ẽ mia
arushũyamaki. Dayakĩ hawa mibã banamabia mĩ itxawamiski. Hanua
heshe sa akamabia mĩ itxawariamiski. Mĩ huni mesekẽ miwẽ datekĩ mĩ
pei ẽ mia arushũyamaki”, akaya 26 hanushũ shanẽ ibũ yuikĩ: “Mĩ ẽ tsuma
txakabu txikixtxakamaki. Txanima dayakĩ hawa mibã banaumabia ẽ
itxawamiski. Ha inũ, heshe sa akamabia ẽ itxawariamiski. 27 Ha unãtã
haskakĩ banco anu conta watã inãnanãkĩ ẽ pei mĩ ea arushunama
iyamamẽ, ibubis hushũ ẽ pei shekekũkainai ẽ biyui kanunã?” atã
28 hawẽ tsuma betsabu mapuabu hatu yuikĩ: “Ha txikixĩ pei ha 1.000
mebĩtã ha 10.000 haya inãkãwẽ”, iwanã, 29 ana hatu yuikĩ: “Tsuara
na ẽ tsuma pepa keskatũ hawara haya pe mekea unãtã itxapa hayawẽ
manakukĩ ana itxapa ẽ inãshanaii, binumakinã. Hakia tsuara na ẽ tsuma
txikix keskatũ hawara haya pe mekeama ha eskarabes haya unãtã ẽ
mebĩshanaii. 30 Haskawẽ taeshũ mexuhaira anu hanua bika tenei kashai
sheta yẽsh yẽsh ashanaibu anu na ẽ tsuma txakabu urẽtãkãwẽ”, hatu
waniki— iwanã,

Mai hirabi anu hiweabu unãtiwatã Jesusũ hatu kupishanaikiri hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

31 na miyuiwẽ nuku ana yusĩ pewakĩ:
—Ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwa Shanẽ Ibu txashahaira hui ẽ nai
tsumabube hushũ yurabu hãtxa betsa betsapa tibi shukuabu unãti
watanũ ika Shanẽ Ibũ tsauti pepaki ẽ tsaukẽ 32-33 ẽ nai tsumabũ ea hatu
itxawashũkĩ keyushũshãkanikiki. Hanushũ haska txashuwã mekenikã
hawẽ txashuwã pashkamis keska wakĩ dasibi enabu txashuwã kayabi
keskabu ẽ yusiuri hatu itxawatã ha enabuma txashuwã kayabi keskabuma
ẽ yusmauri ẽ hatu itxawariashanaii. 34 Hanua ẽ shanẽ ibuhairatũ enabu ẽ
yusiuri ẽ hatu nitxiã mapuabu hatu yuikĩ: “Ẽ Epã mai damiwakĩ taewakĩ
matu habe hiwemakatsi matu katunishũ natiã matu ma kenaikiki. Habe
hiweri bekãwẽ, matu duawai benimaikikirã. 35 Matunã, ẽ buniaya mã

ea pimaniki. Ẽ ũpash manuaya mã ea ũpash amaniki. Ẽ txaikea hua
hani ẽ ushatima yumãyã ea hawa unãmabia hanu ushati ea inãkĩ mã
ea duawaniki. 36 Ẽ tariumakẽ mã ea tari betsa inãniki. Ẽ isĩ teneaya
mã eki bakĩ mã ea xinã txãkãwaniki. Ẽ bitxiti hiwe merã nikẽ ka mã
eki bakĩ mã ea xinã txãkãwaniki", ẽ hatu waya 37 hanushũ habũri ea
kemakĩ: "Shanẽ Ibuũ, haskamaki. Mĩ buniairã, hanishũ mia uĩkĩ nũ mia
pimanimẽ? Mĩ ũpash manuairã, hatiã nũ mia amanimẽ? 38 Mia unãmabia
duawakinã, hatiã hanu ushati nũ mia yununimẽ? Mĩ tariumakẽ hatiã
nũ mia tari betsa inãnimẽ? 39 Mĩ isĩ teneairã, hatiã nũ mia uĩkĩ nũ mia
xinã txãkãwanimẽ? Mĩ bitxiti hiwe merã nikenã, hatiã nũ miki bai
kashũ nũ mia xinã txãkãwanimẽ?" ea wabu 40 eãri hatu yuikĩ: "Txanima
ẽ matu yuiaii. Na dasibi ẽ betsabu inũ ẽ puiburã, hawaumabubiakẽ
nuikĩ mã hatu merabewakubaĩmiski. Hatu haska wakĩ ikũ eari mã ea
duawakubaĩmiski", iwanã, hawẽ yusiuriabu yui keyutã
41 hanushũ hawẽ yusmauriabu mapuaburi yuikĩ: "Matu mã txakabuburã,
mã enabumaki. Turi burikãwẽ. Haskawẽ taea matunamabia hanu txi
nukaisma anu diabo Satanás inũ hawẽ nai tsuma txakabubube yumãkĩ
tenekubaĩshanaibu anu maturi burikãwẽ. 42 Matubunã, ẽ buniaya mã ea
pimama iniki. Ẽ ũpash manuaya mã ea amama iniki. 43 Ẽ txaikea hua hani
ushatima ẽ yumãyã hanu ushati ea yunukĩ mã ea duawama iniki. Ẽ tariuma
yumãyã mã ea tari betsa inãma iniki. Ẽ isĩ tenei yumãyã ea uĩ mã eki bama
iniki. Ẽ bitxiti hiwe merã nia yumãyã mã eki bamari iniki", ẽ hatu wa 44 habũri
ea yuikĩ: "Shanẽ Ibuũ, hania mĩ haskaya hatiã mia merabewakĩ nũ mia
duawama inimẽ?" ea wabu 45 eãri hatu yuikĩ: "Txanima ẽ matu yuiaii. Na
dasibi ẽ betsabu inũ ẽ puibu hawa hayamabiabuwẽ nuiama ewẽri mã nuiama
ikubaĩyamabuki", ẽ hatu washanaii. 46 Hanushũ ha yura txakabubu hatu
kupikĩ txi merã hatu yumãwãkĩ enabu pepabu besti hatũ pepawẽ manakukĩ
ebe ẽ hatu hiwekuĩmashanaii, ikibi imakinã— nuku waniki.

Jesus atxishanũ ika yubakanibukiaki, na hãtxarã
(Mc 14.1-2; Lc 22.1-2; Jo 11.45-53)

26 1 Hanushũ nũ hawẽ tsumabu haska dasibi Jesusũ nuku yusĩ
menetã nuku ana betsa yuikĩ:
2 —Ha Páscoatianã, Egito anushũ Deusũ yunua debuwanika nai tsumã
nawã bakebu tenãkĩ nukũ shenipabu dũkebaini xinãmatitianã, usha dabe
ma kemai misi shashama nũ pimis mã unaiĩ. Haska inũ, ẽ matũ Hutxi
Kayabi Iuwa ea tenãnũ ishũ cruzki ea mastakatsi ikĩ samama ea atxitã ea
hatu inãkatsis ikanikiki— nuku waya
3 habiatiãri Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubu inũ judeu mae
shanẽ ibu betsabu bui Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibuhaira
Caifásĩ hiwe anu dasitã itxa 4 haska washũ Jesus beparãtã tenãtima
yubakaibu 5 betsã hatu nemakĩ yuikĩ:

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

—Páscoa nawaibutiã meyamayushãkãwẽ, nukunabu nukuki sinatai
berukubaũtirubukirã, betsatiã nũ atirumẽkainã— hatu wa haska xinaĩbũ

Aĩbũ Jesuski sheni maukanikiaki, na hãtxarã
(Mc 14.3-9; Jo 12.1-8)

6 Jerusalém txaima Betânia anushũ Simão yuraki txamini Jesusũ
kaya waimatũ hawẽ hiwetãshũ 7 Jesus pimaya aĩbu betsã nẽkati bixtu
hushupaki sheni inĩ has karuhaira beshũ tesketã Jesusũ bushkaki mauka
haki hababainaya 8 nũ hawẽ tsumabu hatiritũ inĩ mayai shetekĩ uĩ haki
sinatai yuinamei:
—Haska wakĩ ha sheni karuhaira hamẽ txakawakĩ maukashumẽ?
9 Hatu inãshũ hawẽ pei mirima bitã nuitapaibu merabewatibĩ!— iki
aĩbuki nũ ha ikaya
10 nũ haskaibu Jesusũ nĩkatã nuku yuikĩ:
—Na aĩbũ ea duawaya haskai mã hari hãtxai? 11 Nuitapaibu matube hiweabu
mã hatu duawapaketiruki. Hakia earã, hawẽtxaĩs mã ea duawapaketirumaki.
12 Haskakẽ eki sheni ininipa maukakĩ na aĩbũ ẽ mawariama bebũkiri ẽ yura ea
pewashuki, hau hawama ea maiwaxarashanũbunã— itã 13 —Shabakabi ikũ ẽ
matu yuiaii. Mai hirabi anushũ kakape ekiri txanibaũkĩ na aĩbũ ea ashu xinãkĩ
yuiriabaũshãkanikiki, tsua hau hakimayamashanũbunã— nuku waya

Judasĩ Jesus hatu atximashanũ ika hatube yubakanikiaki, na hãtxarã
(Mc 14.10-11; Lc 22.3-6)

14 hanua Jesusũ 12 tsumabu betsa pashkakaĩ Judas Iscariotes Deusbe
nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubube yubakanũ ika kashũ 15 hatu yukakĩ:
—Jesus ẽ matu atximayarã, hati pei mã ea inãtirumẽ?— hatu wa habu
benimakaũ habũ 30 pei heshe prata karuhaira inãbu 16 hatube haskatani
hui nukuki ana nukutã: “Hatiã hanishũ Jesus ẽ hatu atximatirumẽ?” ikĩ
xinãkubainaya

Bari kaya Jesusũ hawẽ tsumabubetã hawẽ xinãmati
hatu pimanikiaki, na hãtxarã
(Mc 14.12-25; Lc 22.7-23; Jo 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

17 ha bari Páscoa besi taemisbutiã habianuri misi shashama
pikubaĩmisbutiã ikaya, hanushũ nũ hawẽ tsuma betsabũ Jesus yukakĩ:
—Hani kashũ nawakĩ bari kaya piti bawakĩ mia pewashũtãpa?— akabu
18 Jesusũ hawẽ tsuma dabe nitxĩkĩ yuikĩ:
—Bui Jerusalém anu hikitã ha huni betsa nũ unaĩ anu hawẽ hiwe anu
kashũ yuikĩ eska watãkãwẽ: “Nukũ yusĩnã nuku yuishurã, mia yuipa?
Ma ẽ mawa kemashũ mĩ hiwe anushũ Páscoatiã nawakĩ xinãmati piti
ẽ tsumabubetã pinũ ika huikiaki. Hanishũ bawakĩ pewashũpa?” akĩ ea
yuishũtãkãwẽ— hatu wa

19 hawẽ tsumabu kaĩbaini Jerusalém mae ewapa anu hikitã haska
Jesusũ hatu yuishu hiwe ibu yukatã hanushũ nawakĩ Páscoa piti bawa
menetã txĩtũbaina
20 ibai ma bari kai mexuaya Jesus nũ hawẽ 12 tsumabube kai hikitã
tapu anushũ nũ hatubetã piaibũ 21 Jesusũ nuku yuikĩ:
—Ikũ ẽ matu yuiaii. Haratutũra mã ea hatu atximai kaii— nuku wa
22 nuku haska wai nĩkatã nũ hawẽ tsumabu huĩti nixmai keyutã yukakĩ:
—Shanẽ Ibuũ, habia ẽ eamẽ?— nũ iaketãyã
23 Jesusũ nuku yuikĩ:
—Na habias kẽtxaki ebetã misi pukushũ mã piaitunã, hatũ ea hatu
atximai kaikiki. 24 Haska ekiri kenenibu txibaĩ matũ Hutxi Kayabi Iuwa
ẽ haskai mawai kaii. Hakia ha hunĩ ea hatu atximai kairã, pemahairaki!
Haskakẽ ha huni kaĩyãma inirã, pepakeanaii— nuku waya
25 Jesus hatu atximai kabiakatsi Judasĩ beparãkĩ yukakĩ:
—Yusĩnaã, habia ẽ eamẽkaĩtsa?— aka
Jesusũ yuikĩ:
—Hawaikika! Habiari mĩ yuiaii— akaya
26 nũ piaibũ Jesusũ misi betsa tsumashũ Deus kuxipa yukatã tũketã
inãkĩ nuku yuikĩ:
—Na misi betsarã, ẽ nami keskaki. Bibaũkĩ pikãwẽ— nuku wa ture
betsa bitã metesh atãkĩ nũ pibaunaibũ
27-28 hanushũ kẽtxa vinho mata tsumashũ Deus kẽwãriatã nuku inãkĩ
yuikĩ:
—Yura itxapa merabewakĩ hatũ txakabu Deus hatu buamai ẽ mawaya
ẽ himi ea ikũwaĩbu hatu dasibi habashũshanikiki. Na vinho ẽ himi
keskaki, hawẽ ẽ yubakai bena xinãmatirã, akãwẽ— nuku wa bitã tusa nũ
nushabaunaibũ
29 —Ikũ ẽ matu yuiaii. Ẽ Epa Deusbe shanẽ ibui ẽ ana huriama na uva
vinho ẽ ana matubetã ayuama ishanaii. Abaũkãwẽ— nuku waya

Pedro haki dakei kaikiri Jesusũ yuinikiaki, na hãtxarã
(Mc 14.26-31; Lc 22.31-34; Jo 13.36-38)

30 habianuari Salmos Davĩ keneni betsa betsapa nukũ huiwẽ nawai
menetã hanua ma Judasĩ nuku pashkabaĩkẽ Oliveiras Mati anu nuku
iyushũ 31 Jesusũ nuku ana yuikĩ:
—Hawẽ hãtxa yuishunika ekiri Deusũ yuikĩ: “Txashuwã hatũ mekenika
ẽ tenãyã hawẽ txashuwã datei pashai keyushãkanikiki”, aka nĩkatã
kenenikẽ na habia mexutiã habiaskariai matu dasibibũ ea xinãma mã
ea henebaini pashariaii, txashuwã keskairã. 32 Hakia ea tenãbiabu
ana bestẽtã hanu matuki nukunũ ika bebũkiri Galiléia anu ẽ matu
kashũshanaii— nuku waya
33 Pedrõ yuikĩ:

—Miwẽ datei dasibi pashai keyuaibũ eãnã, ẽ mia hawa henekĩ
putamaki— ikaya
34 Jesusũ Pedro yuikĩ:
—Haskamaki. Txanima ẽ mia yuiaii. Na habia mexu merã takara
keuriamakẽ: “Ẽ ha unãmaki”, iki dabe inũ bestiki eki dakekĩ mĩ yui kaii— aka
35 nĩkamas hãtxa kuxipawẽ Pedrõ ana yuikĩ:
—Haskamaki. Ẽ mibe mawabiai kai haskai ẽ miki dakeamaki— ikaya
nũ hawẽ tsuma dasibibũ xinãma habiaskasri nũ yuirianibuki.

Getsêmani anu ka Jesus Deusbe hãtxanikiaki, na hãtxarã
(Mc 14.32-42; Lc 22.39-46)

36 Hanua Jesus nũ hawẽ tsumabube kai mibã shuku betsa hawẽ kena
Getsêmani mixkiwẽ kenenibu anu hikitã nuku yuikĩ:
—Nenu habianu tsauyukãwẽ, ẽ Deusbe hãtxai kairã— ikaĩkĩ
37 Pedro inũ Zebedeũ bake dabe Tiago inũ João besti iyui kai punu
nuka hawẽtxaĩs huĩti meteshekei niti itã 38 hatu yuikĩ:
—Ẽ yurawẽ mawakĩ ẽ matu shunũbaĩshanai xinaĩ ẽ punu nukahairaki.
Na habianushũ ushama ea manakãwẽ— hatu wabaini
39 hanua kai txaima ka beuwa maiki beti ishũ Deus yukakĩ:
—Ẽ Epa Deusuũ, hamapai dasibi mĩ atiru ẽ unaiĩ. Hau ea tenãyamanũbũ mĩ
hatu nematirubia haska ẽ xinaĩwẽ akama mĩ xinã bestiwẽ ea ashãwẽ— atã
40 hanua hawẽ tsuma dabe inũ besti anu txĩtũkirã ushabuki nukutã
hatu datekĩ Pedro yuikĩ:
—Hawai mã ushamẽ? Ushama hora bestitxai beru mestẽwãtã mã ea
manatirumamẽ? 41 Txanima matũ xinã pebia matũ yura babuwẽ taea mã
punu nukaya matuki txakabu hikia mã kaneyamanũbũ Deusũ hau matu
merabewanũ ushama habe hãtxakãwẽ— hatu awani
42 ana Deusbe hãtxai kashũ yuikĩ:
—Ẽ Epa Deusuũ, ẽ yumãyamanũ ea unãti wakĩ mĩ henekatsi ikamarã,
peki. Mĩ xinãnẽ besti ea ashãwẽ— atã
43 ana hua ma usha paẽ hatu atxia ushabuki nuku wani 44 hawa hatu
yuiama ana txĩtũkaĩ Deusbe hãtxai kashũ habias hãtxa yuitã 45 hanua
hawẽ tsumabu anu ana hushũ hatu yuikĩ:
—Haskaira mã usha nĩkama usha bestia mã huĩrukũsi ikanai? Uĩkãwẽ.
Ẽ Deusũ bake matũ Hutxi Kayabi Iuwa huni txakabubũ ea atxi bei ma
kemakanikiki. 46 Benirikãwẽ, nũ kanunã. Ea hatu atximai hatube ma
huikiki— hatu wai

Jesus unãmamabaĩ atxinibukiaki, na hãtxarã
(Mc 14.43-50; Lc 22.47-53; Jo 18.2-11)

47 Jesus hãtxa meneriamakẽ Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ
ibubu inũ mae shanẽ ibubu betsabũ hatu yunua huni itxapa nupe

txaipayabu inũ kuxati hiyabube Jesusũ 12 tsuma betsa Judas Iscariotẽ
hatu iwekĩ 48 Judasĩ bebũkiri hatu yubakĩ yuikĩ:
—Ha ẽ tãtsu akairã, haki. Atxishũ iyukãwẽ— hatu abirãshuwẽ taeshũ
49 Judas Iscariotes Jesuski nukutuxikĩ yuikĩ:
—Yusĩnaã, ẽ miki ma nukuyuaii— iwanã, tãtsu akaya 50 Jesusũ yuikĩ:
—Peki, ẽ haibuũ. Ea haska wanũ ika mĩ hatube yubakakiranairã, ea
hatu amariwe— akaya —Hakiaki. Akãwẽ— ibaĩ atxiaibũ
51 Jesusũ tsuma betsã hatu mepãmanũ ika naxui ikaĩ hawẽ nupe txaipa
sitã Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibuhairatũ tsuma mapeshpaikĩ
maebaĩ pashteaya 52 Jesusũ hawẽ tsuma nemakĩ:
—Ana hatu meama mĩ nupe ana hawẽri usũwẽ. Tsuabura nupe
txaipawẽ detenameaibu habiawẽri mawashãkanikiki. 53 Na ea eska waibu
ẽ Epã hau ea merabewanũ ẽ yukaya samama hawẽ nai tsumabu 12.000
ea merabewamai hawaira niri ibirã ea ashũtirubu mĩ unãmamẽ? 54 Hakia
Deusũ haska waya hawẽ hãtxa yuishunikabũ ekiri keneama iniburã, ea
haska wabuma ikeãkanaii— iwanã,
55 mapuabu uĩkĩ hatu yuikĩ:
—Uatiã shaba tibi Templo hemaĩtĩ anushũ ẽ matu yusĩkubainai mã ea
shabakabi atxiama ikubaĩxinabuki. Haskai natiã mexu merã yumetsu
atximisbu xinaĩ hawẽ deteti nupe txaipaya inũ hawẽ kuxati hiya mã
bekãshumẽ? 56 Eskawẽ taea mã ikaii. Deusũ hãtxa bebũkiri ekiri kenenibu
haska yuiniwẽ taeshũ mã ea atxiaii— hatu waya hanua dasibi nũ hawẽ
tsumabu datekĩ Jesus besti henebaini pashai nũ hunei keyubainaibũ

Shanẽ ibubu Sinédrio anu Jesus iyunibukiaki, na hãtxarã
(Mc 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jo 18.12-14, 19-24)

57 hanua atxitã iyukĩ Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibuhaira
Caifásĩ hiwe anu hanu mae yununika shanẽ ibu betsabu inũ, Deusũ
hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbu habu dasibibu habu dukũ bua itxa
maniabu anu Jesus iyukĩ hanu bitxiaibũ 58 hanua Pedro datei benãta
kakĩ txibãkubaina Caifásĩ hiwe hemaĩtĩ mixki kenebaunibu anu hikiriatã
haska wakanimẽkaĩ? uĩnũ ika Templo mekenikabube tsaushũ uĩayã
59 hanushũ Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubu inũ
Sinédriobu dasibi itxashũ Jesus hau tenãnũbũ hakiri txakabuhaira
yuiaibuwẽ txani hãtxa ikũ keska watã hawẽ unãti watã tenãkatsi benai
maniabũ 60 huni betsa betsapabũ hakiri txani txitebiakĩ hakia huni
dabetũ habias txani yuiabumakẽ atimas huni daberi haki txani txakakĩ
61 yuikĩ:
—Nukũ nĩkakinã, Jesusũ eska yuiai nũ nĩkaxinaki. Matu yuinũ: “Na
mixki Templo hunibũ anirã, tekekĩ purekĩ keyutã usha dabe inũ besti
kaya hunibũ akamakẽ ana ẽ benishanaii”, ikai nũ nĩkaxinaki— hatu
wabu

62 haska waibu nĩkabaikĩ Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ
ibuhaira Caifás namakis dasiabube tsauwa benitã nishũ Jesus yukakĩ:
—Na hunibũ mikiri txakabu yuiaiburã, miarã, haskai mĩ hatube
kemanameamamẽ?— aka
63 Jesus pes hawa yuiama nikẽ Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ
ibuhairatũ ana yuikĩ:
—Deus hiweatũ mia nĩkaya hau mĩ txanitxakayamanũ ẽ mia yunuai,
ikũ nuku yuiwe. Habia mĩ miamẽ ikairã, mĩ Deusũ bake nukũ mekenã
Messias Cristorã?— aka
64 Jesusũ yuikĩ:
—Habiari mĩ yuiaii. Hamẽ eã ẽ mia yuiairã, ẽ Epa Deus kuxipahairatũ
yusiuri ẽ tsauwa matũ Hutxi Kayabi Iuwa nai kuĩwẽ ẽ huai mã ea
uĩshanaii— akaya
65 Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibuhaira haki sinatahairakĩ
hawẽ tima tari uxnitã yuikĩ:
—Deus itxaikiki. Ana hatira hãtxai ẽ nĩkakatsi ikamaki. 66 Na haska
hãtxayarã, haskara hakiri mã xinaĩ?— hatu wa
habũ yuikĩ:
—Deus ma itxawẽ taeshũ hau tenãnũbũwẽ— iake iaketã
67 itxakawakĩ taewakĩ betsabũ besuki kemu mitxukĩ kuxaibũ betsabũri
tãpais akĩ 68 kashe wakĩ yuikĩ:
—Mĩ Deusũ Messias Cristorã, tsuã mia kuxaimẽkaĩ? unãtã nuku
yuiwe— akaibũ

Pedro Jesuski dakei kaikiri yuibirana haskanikiaki, na hãtxarã
(Mc 14.66-72; Lc 22.56-62; Jo 18.15-18, 25-27)

69 hanua hemaĩtĩ anu Pedro tsauwa shanẽ ibu dayashũmis aĩbu betsã
betxitã yuikĩ:
—Miarã, Jesus Galiléia anuabe mĩ nimiski. Ẽ mia unaiĩ— aka
70 Pedrõ parãkĩ habube itxabu bebũshũ yuikĩ:
—Haskamaki. Ha mĩ hari yuiairã, ẽ ha unãmaki— abaini 71 hanu hemaĩtĩ
kenekawana hikiti shui anu ka nikẽ aĩbu betsãri hanu nia uĩkĩ hatu yuikĩ:
—Ha hunirã, Jesus Nazaré anuabe nimiski— hatu waya
72 hanushũ Pedrõ ana hatu yuikĩ:
—Haskamaki. Deusũ ea kupitiruwẽ taea ẽ txani txakamaki. Ha hunirã,
ẽ ha unãmaki— hatu wa
73 hanua habianu manishũ betsabũri Pedro uĩriakĩ haki kemashũ yuikĩ:
—Ikũki. Galiléia anuabu mĩ hawẽ hãtxaki. Mĩ Jesusũ tsuma betsaki.
Hari mã hãtxamisbĩ nũ mia nĩkai— akabu
74 hanushũ Pedrõ hatu ana parãkĩ yuikĩ:
—Ha huni mã yuiairã, ẽ ha unãmahairaki. Ẽ txani txakayarã, hau
Deusũ ea kupinũwẽ— hatu waya

hakimamari takara keuai 75 nĩkatã haska Jesusũ Pedro yuikĩ: “Dabe
inũ bestiki: ‘Ẽ ha unãmaki’, akĩ takara keuriama mĩ yuishanaii”, abirana
Pedrõ xinaĩ tashnikaĩ kashatxakayamanikiaki.

Pilatos anu Jesus iyuaibũ Judas eiskaĩ tenesheketã mawanikiaki, na hãtxarã

(Mc 15.1; Lc 23.1-2; Jo 18.28-32)

27 1 Hanua penaya Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubu
inũ judeu shanẽ ibu betsabu itxa haska wakĩ Jesus tenãtikiri
yubakashũ 2 Jesus meneshshũ Romano shanẽ ibu Pôncio Pilatos anu
iyuaibũ
3 Judasĩ hatu atximabirana Jesus tenãkatsi ikaibu uĩkĩ unãkĩ xinaĩ
hawẽ nuikĩ ha 30 pei heshe Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubu
inũ shanẽ ibu betsabũ inãxinabu ana hatu inanũ, iwanã, 4 hatu yuikĩ:
—Jesus huni pepabiakẽ hau mã tenãnũ txakabu xinãkĩ ẽ matu
atximaxinaki. Na pei mã ea inãxinarã, ẽ ana haska hayakatsi ikamaki—
hatu wa
hawẽ pei ana bikatsi ikama habũ Judas yuikĩ:
—Mĩ txakabuxina nũ hawẽ nuiamaki. Mĩ nuku haska wamaxinarã,
minaki— akabu
5 hanua huĩti nixmahairai keyutã hanu Templo hikiti shui sheshekaiã
nitã ha pei heshe putakĩ sa atã kaĩkaini ka dispiwẽ tenesheketã dunua
mawanikiaki.
6 Ha pei heshe sa abaina Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubũ
tupitã yuinamei:
—Na peiwẽ huni atxixĩshũ nũ hatu tenãmai kaiwẽ taeshũ Deus kẽwãkĩ
hanu inãkuĩti bauki nũ haska haki nanetirumaki, ha pei himiwẽ iruma
keskarã— itã
7 hawẽ hawa haska wanãshãpa? ika yuinamei yubakakĩ xinãtã Jerusalém
anu bai bea mawabu meribi hanu hatu maiwati wanũ, iwanã, mai kẽti
wanikã bai ha 30 pei heshewẽ bikĩ ibu wanibukiaki. 8 Haska wanibu
na habiatiãri kenakĩ: “Himi Baiki”, nũ wamiski. 9-10 Haska Deusũ hãtxa
yuishunika Jeremiasĩ bebũkiri hatu yuikĩ: “Habũ 30 pei heshe bishũ mai
kẽti wanikã bai bikĩ haska Israelbũ hawẽ karu yubaxina hawẽ pakakĩ ibu
washãkanikiki, akĩ Deusũ ea yuia ẽ matu yuishuki”, hatu washũ keneniki.
Habiaskari kaneama menekĩ Judasĩ peiwẽ bai bikĩ ibu wanibukiaki.

Pilatõs hau Jesus unãti wanũ hanu iyunibukiaki, na hãtxarã

(Mc 15.2-20; Lc 23.3-5, 13-25; Jo 18.33–19.16)

11 Hanua Romano shanẽ ibu Pilatos anu Jesus iyuabu kaĩkirã tsaushũ
yukakĩ:
—Miarã, mĩ judeu shanẽ ibubu binu keyuamẽ?— aka

Jesusũ yuikĩ:
—Hawaikika! Habiari mĩ ea yuiaii— akaya
12 Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubu inũ shanẽ ibu betsabũ
hakiri yuikĩ txani tibi txiteaibũ Jesusũ hawa yuiama nikẽ 13 Pilatõs ana
yukakĩ:
—Ha mikiri betsa betsapa txakabu yuiaiburã, mĩ hawa
nĩkamamẽ?— aka
14 Jesusũ hawa hãtxa betsa yuiama nikẽ:
—Habaa! Haskai hãtxamamẽ? —itã Pilatos harakiri xinãtimawa

Jesus hau tenãnũbũ Pilatõs yununikiaki, na hãtxarã
(Mc 15.6-20; Lc 23.13-25; Jo 18.38–19.16)

15 Romano soldadobũ hatu atxishũ bitximabu bari tibi ha Páscoa
nawaibutiã hau bestitxai tashninũ ha Romano shanẽ ibu Pilatõs beyawẽ
taeshũ maẽ katuaya hatu kaĩmashũpakemiskẽ 16 habiatiãri huni betsa
detenameti unã keyuai Barrabás atxishũ bitximabũ 17-18 hanua Deusbe
nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubu Jesuski txani txakai haki sinatakĩ
haska washũ maematima maemanũ ishũ iyuabu Pilatõs unãkĩ mae anua
dasibi itxabu hatu yukakĩ:
—Haratu mã abuai, ha ẽ matu tashnimashunairã? Barrabásmẽkaĩ?
Jesus Deusũ Katua Messias kenamisburaka?— hatu wai 19 hanu Pilatos
governador tsauti anu tsauriakẽ hawẽ aĩnẽ hãtxa bumakĩ yuikĩ:
—Jesuswẽ taea ẽ nama txakaxinaii. Haskawẽ taeshũ ha huni pepa
hawa hatubetãs hakiri txakabu yuikĩ hawa yunuyamawe— aka hushũ
hawẽ tsumapã yuishũbiaya
20 Pilatos nĩkamama hune Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ
ibubu inũ shanẽ ibu betsabũ yurã kaiã Jesuski hatu sinatahairamakĩ
yunukĩ:
—Barrabás hau nuku tashnimashũtã Jesus hau hatu tenãmanũ
yunukãwẽ— hatu waibu mae anuabũ nĩkaibũ 21 Pilatõs ana hatu
yukakĩ:
—Ha huni daberã, haratu mã abuai? hawa meama ha ẽ matu
tashnimashunairã— hatu wa
habũri Pilatos yuikĩ:
—Barrabás nuku ashũwẽ— iake iakeaibũ
22 Pilatõs ana hatu yukakĩ:
—Jesus Messias Cristo kenamisburã, harã, haska wapa?— hatu wa
dasibibũ yuikĩ:
—Cruzki nuku mastashũwẽ— iake iakeaibũ
23 ana Pilatõs hatu yukakĩ:
—Natunã, hawa txakabuwaxinamẽ?— hatu wa
ana unãshubima hãtxa kuxipawẽ yuikĩ:

—Cruzki nuku mastashũwẽ— hawẽtxaĩs ikaibũ
24 Pilatõs hãtxa hawa nĩkama ana keketikubainaibũ habũ xinã hatu
mae wamatiruma Pilatõs unãkĩ hatu unãti wanũ, iwanã, hawẽ soldado
yunua ũpash beshuã yurã kaiãnẽ berubi mepanukĩ hatu yuikĩ:
—Na huni pepa ẽ hatu tenãmakatsi ikama matu unãmanũ ika ẽ
mepanuaii. Matũ mã haska yunuai bestiwẽ taea mawatiruki— hatu wa
25 ha yura dasibibũ yuikĩ:
—Peki. Nuku inũ nukũ bakebũ nũ yunuaiwẽ besti hau
mawanũwẽ— akabu
26 hanushũ Pilatõs hatu daewakĩ Barrabás hatu tashnimashũtã Jesus
hatu kuxa kuxa amatã hau hiki mastatanũbũ hawẽ soldadobu yunua
27 hanushũ shanẽ ibu Pilatõs hiwe ewapa hemaĩtĩ anu soldadobũ Jesus
iyushũ soldado habus haki shukui keshebaũtã 28 hanushũ Jesusũ tari pekatã
kashe wakĩ shanẽ ibũ bemakia tari taxihaira Jesus sawematã 29 hanua
musha maiti washũ maimatã hawẽ mekẽ yusiuri hi siri hawẽ shanẽ ibũ
mestẽti keska tsumamatã hanua haki kashei ha bebũ dãti itã yuikĩ:
—Judeu shanẽ ibu kayabirã, mĩ miaki— atã atãkĩ
30 haki kemu mitxukĩ habias hi siri tsumamabuwẽ makux makux atã
31 kashe wai haki beyusi keyutã bemakia tari taxihaira pekatã hawẽ tari
kayabis sawemabaĩkĩ cruzki mastanũ, iwanã, haki mastai kanũ, iwanã,
cruz iamatã sharamabaĩkĩ iyuaibũ

Cruzki Jesus mastanibukiaki, na hãtxarã
(Mc 15.21-32; Lc 23.26-43; Jo 19.17-27)

32 hanua huni betsa Simão hawẽ mae Cirene anua huaiki nukushũ
Jesusũ cruz hau iashũyubainũ soldadobũ yunua iashũbainaya
33 Gólgota anu Jesus hari iyukĩ mapematã, haska yuirã, Bushka Shau
Mati anurã, 34 vinho isĩ nemati dau muka husia amabu metã danãkĩ
akamakẽ
35 hanushũ cruz beshuki Jesus mastashũ nitxĩtã hanushũ soldadobũ
hawẽ beyustiwẽ maemanãkĩ hawẽ tari pashkanũ iwanã: “Tsuã dukũ hawẽ
tari bimẽkaĩ? Akãwẽ”, ikĩ Jesusũ tari pashkakĩ menetã 36 hanua hau
mawanũ Jesus keshea tsaushũ uĩaĩbũ 37 habiatiãri hawẽ unãti hi besha
tuashki kenekĩ: “Narã, judeubũ Shanẽ Ibu Jesuski”, Pilatõs aka bushũ
Jesus mamaki mastariabũ
38 habianuri habe huni yumetsu daberi cruz dabeki mastashũ betsa
hawẽ yusiuri nitxĩshũ betsa hawẽ yusmauri akabũ 39 hanua huni betsabũ
itxakĩ daĩbaini buri buri ikĩ 40 yuikĩ:
—Uĩwẽ. “Deus kẽwãti mixki Templo tekekĩ purekĩ keyutã shaba
dabe inũ besti kaya ẽ ana benishanaii”, mĩ ixiãki. Mĩ ha kuxipa hayarã,
haska mĩ Deusũ bakemẽkaĩ ha cruz anua mimebi pashai buturiwe,
mawamarã— akaibũ

41 Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubu inũ, Deusũ hãtxa
kenenibu yusĩnanãmisbu inũ, judeu shanẽ ibu betsaburi Jesuski kashekĩ
yuikĩ:
42-43 —Huni betsabu merabewabiamis hamebi pashatirumaki.
Haskakenã, haska Israelbũ Shanẽ Ibu Cristo kayamẽkaĩ cruz anua butuai
uĩkĩ na habiatiã nũ ikũwãtiruki. Deus ikũwaĩ hakiri hãtxakũkaĩxinaki.
Natiãri Deus benimakĩ hau merabewanũwẽ, pashawakinã, haska waya
nukũri nũ ikũwaĩnã— ikaibũ
44 huni yumetsu dabe habe mastabũri Jesus itxarianibukiaki.

Jesus mawanikiaki, na hãtxarã
(Mc 15.33-41; Lc 23.44-49; Jo 19.28-30)

45 Hanua bari mananãbibiakẽ bari nuka mexua itsa daka manaibũ ma bari
nai putxinĩ dakakẽ bepenakainaya 46 habiatiãri Jesusũ hui kuxipawẽ yuikĩ:
—Elí, Elí, lemá sabactâni?— ikirã huni kuĩ hãtxarã, “Ẽ Deusuũ, ẽ
Deusuũ, haskakĩ mĩ ea heneamẽ?” ikaya
47 ha namã hatiri mapushũ betsabũ nĩkatã yuikĩ:
—Nĩkakãwẽ, Deusũ hãtxa yuishunika Elias kenaikikirã— ikaibũ
48 hanua ha namã mapuabu betsa kuxikirã hanu hawẽ tsiniti vinho
muka pu atã tawaki ustãshũ beshũ amanũ, iwanã, sanãshunaya 49 betsabũ
nemakĩ yuikĩ:
—Haska wama heneyuwe, Eliasĩ butekĩ pashawayuimẽkainã— akaibũ
50 hanua Jesus ana unãshubima bis itã mawaya 51 habiatiãri Templo
merã tari dĩtu wakĩ kebẽnibu hamebi manaũria dis iki keyuaya mai patxa
sakuaya mixkipãwã bepunibu maei dabekeaya 52 hanua hanu maiwati
tãpe shabakabiaya habũ Deus ikũwaĩ mawanibu Deusũ hatu bestẽwã
53 Jesus bestẽriamawẽ taea habu dukũ kaĩbaini Jerusalém ha mae meribi
anu hikiabu hanushũ yura itxapabũ hatu uĩnibuki.
54 Hanua Romano capitão inũ habũ Jesus mekekĩ mai patxa sakui betsa
betsai uĩ datehairakĩ yuikĩ:
—Ikũ kayaki. Na hunirã, Deusũ bakeki— ikaibũ
55-56 hanua aĩbuaibũ Galiléia anushũ duawakĩ Jesus txibãmisbu Maria
Madalena inũ Tiago inũ Josẽ ewa Maria betsa inũ Zebedeũ huni bake
dabetã ewari Jesus mawai habu benãta nishũ uĩrianibuki.

Jesus mawa maiwanibukiaki, na hãtxarã
(Mc 15.42-47; Lc 23.50-56; Jo 19.38-42)

57 Hanua ma bari kaya judeu betsa mabu pai paimaya hawẽ kena José
Arimatéia anua kaĩnitũ Jesus ikũwãkĩ txibãkubaĩxinatũ 58 ana hawaki
dateama Pilatos anu kashũ Jesus maiwakatsi hawẽ yura yuka hau Josẽ
butetã butanũ Pilatõs haska yunua 59 kashũ Josẽ hawenabubetã butetã
tari hushupawẽ dayabutã buaibũ 60 aĩbu dabetã hatu txibaĩbũ hawẽ yura

bakebaĩkĩ bukĩ hawẽ bai neki mixki kini bena hatu amaima anu Jesus datãtã
mixki beputi ewapawẽ beputã buaibũ 61 habianuri Maria Madalena inũ Maria
betsa maiwati tãpe anu ha bebũ niti ika tsaushũ dasibi uĩnibukiaki.

Jesusũ yura hau yumetsuyamanũbũ soldadobu keshemanibukiaki, na hãtxarã

62 maiwaxinabu judeubũ huĩrukũtitiã Deusbe nukunabu hãtxashunika
shanẽ ibubu inũ fariseubu Pilatos anu habe hãtxanũ ika bua itxashũ 63 yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, ha huni txani txakakĩ mawariama hãtxai nũ nĩkamisrã:
"Mawa shaba dabe inũ besti kaya ẽ ana bestẽshanaii", ixiã nuku yuixinabu nũ
xinaiĩ. 64 Haskawẽ taeshũ shaba dabe inũ besti binuriama maiwaxinabu hau
kesheshũ meke pewanũbũ mĩ soldadobu yunuwe. Mĩ hatu haska wamamakẽ
mexu merã hawẽ tsumabu beshũ hawẽ yura hune tsekabaĩ butã txipu yurã
kaiã yuikĩ: "Nukũ Shanẽ Ibu ma nuku bestẽshũ kaĩxinaki", iwanã, dasibibu
hatu parãtirubuki. Haska wakĩ hawẽ txani hãtxa hatu pikumatirubuki— akabu
65 Pilatõs hatu yuikĩ:
—Na soldadobu mã hayaki. Maturi maiwaxinabu anu hatube bushũ
hatu pewamatãkãwẽ, hau haska yumetsuyamanũbunã— hatu wa
66 bushũ hawẽ beputi mixkiki huni betsã bepeã unãti xarawakĩ hawẽ
unãti dispiki tsamĩtã pũtekĩ beweshetã hau mekekĩ uĩnũbũ soldadobu
yunukĩ keshematã benibukiaki.

Jesus maiwaxinabu bestẽkainikiaki, na hãtxarã
(Mc 16.1-8; Lc 24.1-12; Jo 20.1-10)

28 1 Hanua ma sábado huĩrukũti binukainaya penai taeaya
domingotiã Maria Madalena inũ Maria betsa maiwaxinabu anu
bushũ 2 uĩaĩbũ mai patxa sakuaya habiatiãri Deusũ nai tsuma maiwati
tãpe anu butushũ mixkiwẽ bepuxinabu bepẽtã hamamaki tsauwa 3 hawẽ
yura kana bakai keska txashai hawẽ tari hushupahaira hushu pũte pũte
ikai 4 soldadobũ uĩ datei saki saki iki tĩ ika mawa keska tsistibaĩbaina
maniabũ 5 hanushũ nai tsumã aĩbu dabe beabu yuikĩ:
—Jesus mastaxinabu mã benai hua ẽ unaiĩ. Dateyamakãwẽ. 6 Haska
bebũkiri matu yuixina keskai ma bestẽkainaki. Ana nenumaki. Hanu
datãxinabu hikishũ uĩ 7 bekãwẽ. Uĩbaini bushũ hawaira na hãtxa hawẽ
tsumabuki txanikĩ: "Jesus mawaxinarã, ma bestẽkainaki. Matu bebũkiri
Galiléia anu kashuĩkiki. Haria matube ana itxai benai kaikiki. Hari bushũ
uĩritãkãwẽ", akĩ hawẽ tsumabu hatu yuiritãkãwẽ. Haska bestiki, hãtxa ẽ
matu beshuãnã— hatu wa

Aĩbu dabeki Jesus nukui taenikiaki, na hãtxarã

8 aĩbu dabe maiwati tãpe anua uĩtã datei tashnibaini
benimatxakayamai kuxibaini hawẽ tsumabu yui buaibũ 9 Jesus hatuki

nukui hatu betxãkametã hatu hãtxa wa aĩbu dabe haki nukushũ Jesus
kẽwaĩ dãti ishũ hawẽ tae hutsũrabeabu 10 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Dateyamakãwẽ. Ẽ betsabu hau Galiléia anu bunũbũ ea hatu
yuishũritãkãwẽ. Harishũ habũri ea uĩ bukanikiki— hatu wa

**Shanẽ ibubũ hamakiri txaniti soldadobu
hatu yununibukiaki, na hãtxarã**

11 aĩbu dabe buaibũ Jesus maiwaxinabu soldadobũ kesheabu hatiri
Jerusalém anu bushũ haska uĩkãshu Deusbe nukunabu hãtxashunika
shanẽ ibubuki txaniaibũ 12 hanua habu shanẽ ibu betsabube hãtxai bua
haska wakĩ yurã kaiã parãtirubu yubakatã soldadobu pei mirima inãkĩ
13 hatu yuikĩ:
—Hari mã hatu yuikubaĩtanũ matu yuinũ nĩkakãwẽ: “Mexu merã nũ
ushakẽ hawẽ tsumabu beshũ hawẽ yura yumetsubainabuki”, 14 mã ikaya
Pilatõs haska nĩkatã hau matu kupiyamashanũ nuku nũ habe hãtxakĩ nũ
matu yui pewashũshanaii— hatu wa
15 hanushũ soldadobũ pei bitã haska hatu yuishukiri habu
txaniakeakenibu na habiatiãri judeubũ habiaskari hatu yuikubaĩmisbuki.

Hawẽ daya Jesusũ hatu yununikiaki, na hãtxarã
(Mc 16.14-18; Lc 24.36-49; Jo 20.19-23)

16 Hanua nũ hawẽ 11 tsumabu Galiléia anu mati betsa anu haska
Jesusũ nuku yunuxina anu kashũ 17 Jesus betxitã ikũwaĩ ha bebũ dãti
itã kẽwaĩbũ hatiritũ xinã txãkãma kẽwãma huĩti kuxikĩ kẽwãbumakẽ
18 Jesus nukuki kematã nuku hãtxa wakĩ yuikĩ:
—Hawẽ kuxipa ea inãkĩ hawara nai anua inũ hawara mai anua mekekĩ
ẽ yunukubaĩshanũ Ẽ Epã ea Shanẽ Ibu waniki. 19 Haskawẽ taeshũ matu
yununũ nĩkakãwẽ. Kakũkaũkĩ dasibi ẽ matu yusĩmis nawa betsa betsapa
shukuabu tibi yusĩriakĩ ẽ tsumabu ea hatu washũkubaĩshãkãwẽ. Hanushũ
ea ikũwãkĩ hawenabu hau hatu unãti wamanũbũ Epa Deus inũ ea hawẽ
bake inũ hawẽ Yushĩ Pepa kena dayuikĩ hatu naximakubaĩshãkãwẽ.
20 Hatu haska wakĩ haska ẽ matu yusĩmis hau habũri txibanũbũ dasibi
hatu yusĩakeakeshãkãwẽ. Mã hatu haska waya earã, hanu na mai hirabi
anu bari keyuriamatiã dasibi mã ea ikũwaĩbube dasitã bari tibi ẽ matu
merabewapakeshanaii— nuku waniki.
Hatiski, nukũ Shanẽ Ibukiri ẽ hãtxa ikũnã.
Mateu

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kakape Marcõs hatu keneshunikiaki

MARCOS

Hanu tsua hiweabumanushũ Naximanika Joãonẽ hatu yusĩkĩ hatu naximanikiaki, na hãtxarã
(Mt 3.1-12; Lc 3.1-9, 15-17; Jo 1.19-28)

1 1 Ha dukũ bebũkiri Deusũ hawẽ bake Jesus Messiaskiri hatu yubani
haska hawẽ kakape tashnimakĩ taewani matu yuinũ nĩkakãwẽ.
2-3 "Naiurishũ Deusũ hawẽ bake yuikĩ: Mĩ kariama mia bebũ ẽ hãtxa
yuishunika hau mikiri bebũkiri txanishanũ ẽ mia yunushũshanaii.
Hatũ hanu tsua hiweabumanushũ hui kuxipawẽ hatu yuikĩ: 'Nukũ
Shanẽ Ibu nai anua matuki bayui ma kemaikiki. Matũ huĩtinĩ xinã
pewarikãwẽ, bai kayatapia keska wakinã', hatu wakĩ mia hatu
yuishũshanikiki",
ayama Deusũ hawẽ hãtxa yuishunika betsakiri haska yuini txipu Isaíasri
haska Deusũ yuia nĩkatã hawẽ hãtxa yuishunika Isaíasĩ keneniki.
4 Hanua haska yuini keskai hari tsua hiweabumanu Naximanika
João kaima hiwea tashnituxitã hatu yuikĩ: "Matũ xinã betsa watã matũ
txakabu Deusũ hau matu buashũshanũ nĩkatã hawara txakabuwẽ mã
benua hiwea henerikãwẽ. Matũ xinã maewatã mã ea uĩmaya ẽ matu
naximashanaii", iwanã, hatu yusĩkubainaya 5 Judéia mai pakeanu
hiweabu inũ Jerusalém mae ewapa anu hiweabu dasibi beshũ Joãonẽ
hatu yusĩaĩ nĩkakĩ habũ ikũwãkĩ hatũ txakabu Joãoki txanikĩ hatũ
txakabu henekatsi ikĩ xinã betsa waibu hawẽ unãti wakĩ Jordão hene
anushũ Joãonẽ hatu naximapakekubainikiaki.
6 Hanua Joãonẽ tari inũ hawẽ pitikiri matu yuinũ nĩkakãwẽ. Camelo
dani tima tari sawea inũ, bitxi nanesheketi sawea inũ, hawẽ piti pe
beshmas txãpu inũ ni meranua buna batapa aki hiwekũkainikiaki.
7 Hanushũ yurã kaiã hatu banabimakĩ:

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

—Shanẽ ibu kuxipahaira betsã ea binũa ea katxu dama hushanikiki.
Haskawẽ taeshũ mawaira ẽ kuxipa hayamatũ kakaĩ ẽ hawẽ
hawaumahairatũ hawẽ bitxi tae meshpũ tsitsaushũ pekashũkĩ akawakĩ
ẽ duawatirumaki. 8 Hamẽ eãnã, henewẽ besti ẽ matu naximakubainaii.
Hakia hatunã, Deusũ Yushĩ Pepawẽ matu unãti wakubaĩshanikiki,
naxima keska wakinã— akĩ Joãonẽ hatu yuikubainikiaki.

Joãonẽ Jesus naxima kaxĩkẽ Satanásã Jesus parãpai inikiaki, na hãtxarã
(Mt 3.13–4.11; Lc 3.21-22; 4.1-13)

9 Ha haskaitiã Jesus hawẽ mae Nazaré Galiléia mai pakeanua kaĩkirani
João anu ka Jordão hene anushũ Joãonẽ naximakĩ meneaya 10 neshekei
mapekekirãkĩ Jesusũ uĩayã nai uria Deusũ Yushĩ Pepa deiwã keska
hamamaki butuaya 11 nai urishũ Deusũ yuikĩ:
—Miarã, mĩ ẽ bakeki. Ẽ mia abukĩ katunirã, ẽ miwẽ
benimahairaii— anikiaki.
12 Hanua hari tsua hiweabuma benãta yuinaka mese pianãbu anu
Deusũ Yushĩ Pepatũ Jesus iyuxina 13 40 dia Satanásã Jesus paranũ,
iwanã, unãti wakeakeaya kakũkaũkĩ Jesusũ Satanás maemakubaunaya
Deusũ nai tsumabũ merabewakubainibukiaki.

Galiléia mai pakea anushũ Jesusũ hatu yusĩkĩ taewanikiaki, na hãtxarã
(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)

14 Hanushũ bitxiti hiwe anu João ma bitxixinabũ Galiléia mai pakeanu
kashũ Deusũ kakapekiri Jesusũ hatu yusĩkĩ 15 taewakĩ:
—Na habiatiã Deus ma nenu shanẽ ibuikiki. Haskakẽ mã Deuskiri
txakabumis henetã ẽ kakape ekiri ikũwãkubaĩkãwẽ— hatu wanikiaki.

Baka neshenikabu dabe inũ dabe Jesusũ hatu katunikiaki, na hãtxarã
(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)

16 Hanua kai Galiléia iãnẽwã kesha Jesusũ ketãkubaini kakĩ baka
neshenika dabe Simão inũ hawẽ betsa Andrẽ hatũ hisĩ ewapa pũteaibu
hatu betxishũ 17 Jesusũ hatu katukĩ yuikĩ:
—Ea txibãkãshũ matũ daya henekãwẽ. Mã haska dayamisburã, ana
baka nesheama hakia mã baka neshemis keska wakĩ yurabu ẽ matu
itxawamashanaii, hau ea ikũwãshanũbunã— hatu wa 18 hanushũ hatũ
shashu inũ hatũ hisĩ hatũ haibu betsa yunu keyutã hawaira henebaini
Jesusbe buaibũ 19 hanua Jesus ana ketãkubaĩkĩ Zebedeũ bakebu Tiago inũ
Joãonẽ shashũshũ hatũ hisĩ taras ika hunukĩ kesheaibu betxishũ 20 Jesusũ
haturi katukĩ yuikĩ:
—Ea txibãkubaĩkãwẽ— hatu wa nĩkatã habianu hatũ ibu Zebedeube
shashu namaki habũ merabewamisbube baxibaini Jesus txibaĩ
burianibukiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Huni yushĩ txakabu haya Jesusũ kaĩmanikiaki, na hãtxarã
(Lc 4.31-37)

21 Hatu haska wabaina Jesusbe bui mae betsa Cafarnaum anu
hikixinabũ sábado huĩrukũtitiã hanu itxamisbu anu Jesus hikishũ hatu
yusĩaĩ 22 Deusũ hãtxa kenenibu habũ hatu yusĩkĩ xinã txãkãwaĩsma
keskama Jesus shanẽ ibu kayabi kuxipakĩ hatu yuiai yurabũ nĩkai e itã:
"Haskamẽ?" iki benimakubainaibũ 23 habianuri huni yushĩ txakabuya
tsauwa yushinẽ unãshubima bis imakĩ 24 yuimakĩ:
—Jesus Nazaré anuaã, haskai nuku anu mĩ hushumẽ? Nũ yushĩ
txakabu nuku yamawanũ ika mĩ huaraka? Ẽ mia unaiĩ, mĩ Deusũ bake
pepa meribirã— ikaya
25 yushĩ txakabu Jesusũ nemakĩ yuikĩ:
—Hanua haskama nesetã ha huni anua kaĩrikaĩtãwẽ— aka
26 ha huni anua yushĩ txakabu kaĩkaĩkĩ unãshubimahaira bis imatã mai
pusamatã dushku imatã kaĩkainaya 27 dasibibũ uĩ
—Habaa!— ike ikei yuinamekĩ yuikĩ: —Narã, yusĩa betsa hayaki.
Shanẽ ibu keska kuxipahairaki. Hawẽ hãtxa paepaki, yushĩ txakabu
shũska yunua nĩkai hawẽ datei kaĩkanikikirã— itã 28 samama bui hakiri
hatu banabimai txaniakeakeaibũ Galiléia mai pakeanushũ Jesuskiri
kakaibu dasibibũ nĩkabaunibukiaki.

Simaõ dais aĩbu isĩ teneai Jesusũ shushawanikiaki, na hãtxarã
(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

29 Hanu itxamisbu hiwe anua Jesus kaĩkaini Simão inũ Andrẽ hiwe anu
Tiago inũ Joãobe buaibũ 30 Simãonẽ dais aĩbu yuna tenei daka anu hikitã
haska isĩ teneaikiri habũ Jesus yuiabu 31 haki kemashũ metsũshũ benituxia
hawẽ yuna damaĩtã benimakĩ hatu duawakĩ bawashũ hatu pimaya

Isĩ betsa betsapa teneaibu Jesusũ hatu shushawanikiaki, na hãtxarã
(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

32-33 hanua ma bari kai mexuaya dasibi ha mae anu hiweabu Simão inũ
Andrẽ hiwe anu itxai bekĩ dasibi isĩ teneaibu inũ yushĩ txakabu hayabu Jesus
anu iweaibũ 34 isĩ betsa betsapa teneaibu itxapa shushawakĩ yushĩ txakabu
itxapayari yurabu anua kaĩmapakenikiaki. Haska wakĩ yushĩ itxapatũ Jesus
unaĩbuwẽ taeshũ Jesusũ hatu hãtxamamakĩ nemapakenikiaki.

Hatũ itxati hiwe tibi anushũ Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Lc 4.42-44)

35 Hanua ushaxini ma penabiai mexuyukẽ Jesus butukaina mae
dapi benãta Deusbe hãtxai ka habe hãtxaya 36 Simão bestẽkãwã hawẽ
haibuaibubetã Jesus benabaũkĩ 37 atimas haki nukutã yuikĩ:

—Dasibibũ mia benakanikiki— akabu 38 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Deusũ hãtxa yusĩbaunũ ika ẽ kaĩkirãxinaki. Haskawẽ taea mae betsa urama hanuri yusĩ burinãkãwẽ— hatu wabaini
39 Galiléia mai pakea dasibi anu kakũkaũkĩ hanu Deusũ hãtxa nĩkakatsis iki hanu itxamisbu hatũ hiwe tibi anushũ kakape yusĩkĩ yushĩ txakabu yurabu anua kaĩmakubaunikiaki.

Huni hawẽ yura dasibiki txami betsani Jesusũ kaya wanikiaki, na hãtxarã
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

40 Hanua huni hawẽ yuraki txami betsani Jesuski nukutã dãti ishũ yuikĩ:
—Ea kayawakatsis ikĩ mĩ ea kayawatiruki— aka 41 hawẽ txamiwẽ datekĩ danãkĩ tsuã metsakatsi isbumabiakẽ Jesus hawẽ dabanã ikĩ meshũkaĩ mekĩ yuikĩ:
—Ẽ mia kaya waii— akaya 42 hawẽ txami sakara iki dashnukui keyuaya 43 Jesusũ nitxĩkĩ nemakĩ:
44 —Ẽ mia yuiai nĩkairawe. Hawara ẽ mia ashukiri tsua yuiyamayukubaĩtãwẽ. Hari dukũ kakĩ Deusbe nukunabu hãtxashunika mĩ yura mĩ ma kayashu uĩmatãwẽ. Haska mĩ ma kayashu hau dasibibũ mikiri unãnũbũ hawẽ hatu beparãbaĩkĩ habiaskari inãkuĩ Moisés yununi hatu anu buritãwẽ. Mĩ haska buaya mĩ kayashu habũ unãshãkanikiki— abia 45 nĩkama kashũ haska Jesusũ ashũshu huneama tsuaburaki nukuakeakekaini dasibibuki txaniaya shabakabi hamapai mae anu Jesus ana hikitiruma hari tsua hiweabumanu besti niaketanaya mae tibi anushũ yurabũ Jesus uĩnũ ika “Hanimẽ?” iki yuka ibirã ibirani haki itxanibukiaki.

Huni yura babuni Jesusũ kaya wanikiaki, na hãtxarã
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

2 1 Hanua usha eskarabes hawẽ mae Cafarnaum anu Jesus katani hikiaya banabitã yuinamei: “Ma ana nenu hushukiaki”, ikaibũ 2 yura itxapabu hanu bei haki shukui ana hani maputima hemaĩtĩ anu ika kai bestuabu ana harakiri tukuama mapuabũ Deusũ hãtxa hiwe uke merãshũ Jesusũ hatu yusĩayã 3 huni yura babuni hawẽ baketiki daka huni dabe inũ dabetũ Jesus anu hawẽ dakatiki bakebirã 4 hanu yurã kaiã shukuabuwẽ taea haska watã bitxibaĩ Jesus uĩmatima mai bawa hiwe sapa sheni mamaki inabaĩ hawẽ dakatiki hanu butenũ, iwanã, hanu beshpa wakĩ purekĩ shui watã hanu ha huni yura babuni Jesus anu buteaibũ 5 haska hatũ xinã ikũhairawaibu unãkĩ huni yura babuni Jesusũ yuikĩ:
—Dateyamawe. Mĩ txakabuwẽ Deusũ mia kupikatsis ibiakĩ mã ea ikũwaĩwẽ taeshũ hau ana xinãyamanũ ẽ mia buashunaii— akaya

6 hanushũ Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbu bestibu tsaushũ
xinãkĩ: 7 “Ha huni txakabuki. Nuku paraĩ Deus keskakatsi ikikiki. Deusũ
besti hawẽ txakabu buatiruki”, ikaibũ 8-10 hanushũ tsuã Jesus yuiamabia
hatũ xinã unãkĩ Jesusũ hatu yuikĩ:
—Matunã, haskakĩ mã xinã txakai ikai? Haratu bikamamẽ, hawẽ
txakabu buashunaraka? Hawẽ yura beniaraka? Ha dabe bikakẽ Deusũ
besti atiruwẽ taeshũ haskakĩ mã xinãtxakai? Ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwa
na mai anua ea ẽ hawẽ kuxipa hayatũ hawẽ txakabu ẽ buashũtiru mã
unãnũ ẽ akai uĩkãwẽ— iwanã, huni yura babuni kaya wakĩ yuikĩ:
11 —Benitã mĩ dakati bui mĩ hiwe anu inũ kariwe— akaya 12 hawẽ
yura damestẽtã benikãwã hawẽ dakati bitã iabainaya mapubaunabũ uĩkĩ
yuikĩ:
—Habaa! Tsuã haska waismaki. Hakia Deus pepahairatũ na huni ma
kayawashuki— iwanã, Deus kẽwãnibukiaki.

Jesusũ Levi katukĩ kenanikiaki, na hãtxarã
(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

13 Hanua ana iãnẽwã kesha anu Jesus ka haki yurã kaiã itxabu
hatu yusĩbai 14 hanua kakĩ Cafarnaum anushũ Romanobũ governo pei
bishũmisbu hiwe anu Alfeũ bake Levi hawẽ kena betsa Mateu tsauwa
Jesusũ betxituxitã yuikĩ:
—Ea txibãkubaĩwẽ— aka Levi benitã txibãkĩ taewabainaya
15-16 hanua txipu Jesus inũ hawẽ tsumabũ Levĩ hiwe anushũ piaibũ
habianuri Roma shanẽ ibu pei bishũmisbu itxapa inũ habũ fariseubũ
yusĩa nĩkaisbuma itxapabũ Jesusũ tsumabu habubetã piriaibũ Deusũ
hãtxa kenenibu yusĩnanãmis fariseubũ Jesusũ habubetã piai uĩkĩ hawẽ
tsumabu yukakĩ:
—Haskakĩ matũ yusĩnã pei bishunikabu inũ ha huni txakabũ nuku
nĩkaisbumabetã pimẽkaĩ? Txakabuki— ikaibu 17 Jesusũ hatũ hãtxa nĩkatã
hatu yuikĩ:
—“Ẽ peki”, iwanã, xinaĩbu anu huni dauya kaismaki. Hakia isĩ
teneaibu anu besti huni dauya kenabu kamiski. Haskakẽ: “Ẽ txakabuki”,
iwanã, xinaĩbu hatũ huĩti pewakĩ merabewatanũ ika ẽ hushuki,
huni dauya keskairã. Hakia: “Ẽ txakabumaki”, iwanã, xinaĩbu hatu
merabewatanũ ika ẽ huamaki— hatu wanikiaki.

Samakemisbũ Jesus yukanibukiaki, na hãtxarã
(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

18 Hanua Naximanika Joãoki txiti ikabu inũ fariseubuki txiti ikaburi
samakeaibũ huni betsabu Jesus anu kashũ yukakĩ yuikĩ:
—Joãoki txiti ikabu inũ fariseubuki txiti ikabu hatũ txakabuwẽ taea
hatũmebi itxakanikai samakekĩ habũ hawa piyuisbumaki. Hamẽ haskai

miki txiti ikabu samakeama pikubaĩmisbumẽ?— akabu 19 Jesusũ hatu
yuikĩ:
—Huni aĩyaĩ nawaibu anu hawẽ haibuaibu pashkariabuma piama
hatũmebi itxakanikatirubumaki. Hakia hatu shunũbaini kakẽ manui
hawẽ haibuaibu samakekĩ piama iyutirubuki. 20 Habiaskari wakĩ ea
atxishũ iyuaibũ ewẽ nui ẽ haibuaibũ piama iriashãkanikiki— iwanã,
21 ana yusĩkubaĩkĩ yuikĩ:
—Ẽ yusĩanã, tari bena txukariama keskaki. Matu yusĩnũ nĩkakãwẽ.
Tari sheni bashnekea tari bena tuash txukariamawẽ tari sheni tsamĩa
patsa estei ana bashnekemiski. Hamẽ matũ yusĩanã, tari sheni bashnekea
keskaki. Ẽ yusĩawẽ tsamĩa keska wakĩ matũ yusĩa ẽ pewatirumaki.
22 Ana habiaskari keskawẽ matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. Bitxi bixtu sheniki
uva hene bena buspuriama manekĩ mata washũ denesh mestẽwã hamebi
katsai buspui bitxi bixtu sheni peshemiski, vinho bena inũ bitxi sheni
benuirã. Habiaskari wakĩ ẽ yusĩa bena matũ xinã sheni ẽ husitirumaki,
benukinã— hatu wanikiaki.

Sábado huĩrukũtitiã Jesusũ tsumabũ shekiwã bimi tsekanibukiaki, na hãtxarã

(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

23 Hanushũ ana sábado huĩrukũti betsatiã shekiwã banaimabu anu
manã baiwẽ kakĩ hawẽ tsumabu Jesusbe bukĩ shekiwã bimi tsekashũ
pikubainaibũ 24 fariseubũ hatu uĩkĩ Jesus yukakĩ:
—Hawai huĩrukũti sábadotiã dayakanimẽkaĩ? Dayakĩ Deusũ Moisés
nuku nemamani mĩ tsumabũ kanekanikiki— akabu 25 Jesusũri hatu yuikĩ:
—Bunikĩ hawara nukũ shenipabu pepa Davĩ hawẽ haibuaibubetã
anirã, mã uĩsmamẽ? 26 Matu yuinũ nĩkakãwẽ. Abiatar Deusbe nukunabu
hãtxashunika shanẽ ibuaya Deus kẽwãti tari hiwe merã Davi hikishũ
ha meribi misi Deus uĩmakĩ hanakubainaibu Deusbe nukunabu
hãtxashunika habũ besti pitibiakẽ hawẽ Deus kẽwãti misi Davi bunikĩ
bishũ pitã hawa dateama hawẽ haibuaiburi pimarianiki. Haska wabiaya
Deus haki sinatama iniki— hatu watã
27 habianushũri Jesusũ ana hatu yuikĩ:
—Huĩrukũtiwẽ yurabu bikawanũ, iwanã, Deusũ huĩrukũti wama iniki.
Hakia hatu merabewanũ, iwanã, huĩrukũti wakĩ Deusũ yurabu ashuniwẽ
taeshũ 28 ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwatunã, huĩrukũtitiã hamapai betsa
betsapa ẽ atiruki— hatu wanikiaki.

Sábado huĩrukũtitiã huni meyuxki Jesusũ kaya wanikiaki, na hãtxarã

(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

3 1 Hanua ana itxati hiwe merã Jesus hikiaya huni mekẽ meyuxki
hari hatube hikia tsaukẽ 2 hanushũ habũ hawẽ yusĩa danãkĩ Jesus

txitenũ, iwanã, huĩrukũtitiã ha huni mepeai uĩnũ, ishũ manai maniabũ
3 huni mekẽ meyuxki betxitã Jesusũ yuikĩ:
—Benikirã ha maniabu namakis niwe— aka benia nikẽ 4 ha dapi
maniabu hatu yukakĩ:
—Moisés hãtxa pepa txibãkĩ huĩrukũtitianã, haska watimẽ? Pewakĩ
merabewatiraka? Txakabuwakĩ itxakawatiraka? Hawẽ hiwea meketiraka?
Hawẽ hiwea yamawatiraka?— hatu wa habũ hawa yuiama manishũ
5 yuinameakeakekĩ hatũ xinã bikawaibũ Jesus nĩkakatsis ikabumakẽ
hanua Jesus sinatai huĩti nixmashũ hatu uĩkĩ keyutã ha huni mekẽ
meyuxki yuikĩ:
—Mĩ mekẽ mexãwẽ— aka mexãyã hawẽ mekẽ ma mepekei peaya
6 fariseubu kaĩ keyubaina judeu shanẽ ibu Herodeski txiti ikabube itxa
haska washũ Jesus tenãtimẽ ika yuinamei yubakai taenibukiaki.

Iãnẽwã kesha anu Jesus kakẽ yurã kaiã haki itxanibukiaki, na hãtxarã

7 Hanua Jesus hawẽ tsumabube iãnẽwã kesha anu kaya yurã kaiã
Galiléia anuabũ hatu txibaĩbũ 8 hanushũ hamapai betsa betsapa Jesusũ
akai nĩkabirãbiranaibũ uĩtanũ ika bei, Judéia anua bei, Jerusalém
anuari bei, Iduméia anuari bei, Jordão hene kesha betsauriari bei, Tiro
inũ Sidom anuari beake beakeaibũ 9-12 isĩ teneaibu itxapa shushawaxĩkẽ
habũri hawenabu isĩ teneaiburi iwekĩ Jesus mematanũ ika bei haki itxai
keyuabũ habianuri yushĩ txakabu yura merã hiweshũ Jesus uĩtã ha yura
Jesus anu dãti imatã hãtxa kuxipawẽ yuimakĩ:
—Miarã, mĩ Deusũ bake kayabiki— ibirã ibiranaibu hatu
hãtxamamakĩ:
—Hanua ekiri haska hãtxama kaĩkãwẽ— hatu wapakekĩ Jesusũ yushĩ
txakabu hatu nitxiaĩwẽ taea ana haki itxai teshke ikaibu uĩkĩ hatu
dapashkabainũ, iwanã, hawẽ tsumabu yunukĩ:
—Ẽ shashũ inai ea shutukãshũ shashu pewai bukãwẽ— hatu wanikiaki.

12 hunibu kuxipa wakĩ Jesusũ hatu katunikiaki, na hãtxarã
(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

13-15 Shaba betsatiã mananã mati anu mapekeshũ Jesusũ haki txiti
ikabu betsabu kenakĩ:
—Ea anu bekãwẽ— hatu wa bei haki itxaibu 12 huni besti katukĩ
yuikĩ:
—Matu yusĩnũ tapĩ ebe bukubaĩkãwẽ. Kakape ekiri mã hatu
yuikubaĩshanũbũ hãtxa kuxipawẽ yunutixara wakĩ ẽ matu yunuaii,
mã ẽ kuxipayabu wakĩ matu kenakinã. Haska bitã isĩ teneaibu mã
hatu shushawakubaĩshanũbũ inũ, yushĩ txakabu hayabu mã hatu
kaĩmariakubaĩshanũbũ ẽ matu yunuaii— akĩ 16 ha 12 hunibu katukĩ
Simão, kena betsa wakĩ Pedro watã 17 Zebedeũ bake dabe Tiago inũ hawẽ

betsa Joãobe ana hatu kena betsa wakĩ Boanerges, huni kuĩ hãtxarã,
Kana Tĩ Ikaĩkaĩmis Keskatũ Bakeburã, hatu watã 18 André inũ, Filipe
inũ, Bartolomeu inũ, Mateu, hawẽ kena betsa Levi, inũ Tomé inũ, Alfeũ
bake Tiago inũ, Tadeu inũ Simão, ha Roma anua shanẽ ibubu hatu
danãkĩ hatu nitxĩkatsis imis 19 inũ, Judas Iscariotes, hatũ Jesus txipu hatu
atximashanairã, hati katunikiaki, Jesusũ tsumaburã.

Jesus Belzebũ kuxipa hayaki, iwanã, ha akĩ txitenibukiaki, na hãtxarã
(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

20 Hanua hatu haska wabirani hawẽ tsumabube hiwe betsanu Jesus
hikikẽ ana yurã kaiã haki itxabu hanishũ Jesus inũ hawẽ tsumabũ
pitirubumakẽ 21 Jesus haskai hawẽ ewa inũ hawẽ betsabũ nĩkatã
yuinamei:
—Unaĩsmapai tirumai ikikiki. Inũ bukãwẽ— ibiranaibũ
22 hanua Jerusalém anua Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbũ uĩkĩ
Jesuskiri yuikĩ:
—Na hunirã, yushĩ txakabu shanẽ ibu Belzebũ kuxipa hayaki. Haska
bestiwẽ taeshũ yushĩ txakabu hatu kaĩmaikiki— ikaibu 23 nĩkatã Jesusũ
hatu itxawashũ eska miyuiwẽ hatu yuikĩ:
—Satanásã ibubis hawẽ yura Satanás kaĩmatirumaki. 24 Miyuiwẽ matu
yusĩnũ nĩkakãwẽ. Mae betsa anua nawabu hatũmebi pashkatã detenamei
hatũ yura debui keyumisbuki. 25 Haska inũ, yurabu hawenabuyas
pashkatã hatũmebi duanameama sinatai hiwea petirubumariki.
26 Haskakẽ Satanásã hawenabu kaĩma hawẽ yura punu nukai babui
keyukeanaii.
27 Habiaskari wakĩ tsuãra huni kuxipatũ hiwe anu hikitã yumetsunũ,
iwanã, hawẽ tae inũ hawẽ mekẽ dukũ neatã hawẽ mabu yumetsutirubuki.
Hamẽ eãnã, haska keskari wakĩ Satanás maemakĩ hawẽ kuxipa mebĩtã ẽ
binutiruki— hatu waya
28-30 Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbũ yuikĩ: “Mĩ yushĩ txakabu
haya iki ikaii”, akaibuwẽ taeshũ Jesusũ habu yuikĩ:
—Ikũkĩ ẽ matu yuiai ea nĩkakãwẽ. Yurabũ habũ txakabu betsa betsapa
inũ habu Deuski shetxakamisbu Deusũ hatu hakimawakĩ hatũ txakabu
hatu buashũtiruki, pewakinã. Hakia matu keskakĩ tsuãra hawẽ Yushĩ
Pepa danaĩ haki shetxakamisbu hatũ txakabu hatu buashũtaskama
ishanikiki— iwanã,

Habu hawẽ ewa kayabi inũ hawẽ betsabu kayabikiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

31 Jesusũ hatu yusĩkĩ keyuriamakẽ hemaĩtĩ anu hawẽ ewa inũ hawẽ
betsabu habe hãtxanũ, iwanã:

—Jesus ea yuishũkãwẽ— hatu wa 32 ha dapi tsaubaũshũ Jesus yuikĩ:
—Mĩ ewa inũ mĩ betsabũ unu hemaĩtĩshũ mibe hãtxanũ ishũ mia kenakanikiaki— akabu 33 Jesusũ hatu yukakĩ:
—Tsuabumẽ, ẽ ewa inũ ẽ betsaburã?— iwanã, 34 ha dapi tsauwabu uĩbaũkĩ hatu yuikĩ:
—Na habia ea dapi manishũ ea nĩkaiburã, habiabu ẽ ewa kayabibu inũ ẽ betsa kayabibu inũ ẽ pui kayabibuki, na habiaburã. 35 Ha inũ, Deusũ hãtxa tsuabũra nĩkatã ikũwãkĩ habũ txibãbaĩkĩ ashuaĩburã, habiabu ẽ betsabu inũ, ẽ puibu inũ, ẽ ewaburiki— hatu anikiaki.

Heshe banakiri miyuiwẽ Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

4 1-2 Iãnẽwã kesha anushũ Jesusũ ana hatu yusĩkĩ taewaya yura itxapabũ nĩkanũ ika beabu iãnẽwã kesha anu dasibi tsaushũ nĩkaibũ iã kesha shashu namaki Jesus tsaushũ miyui betsa betsapawẽ hamapaikiri hatu yuikĩ:
3 —Miyuiwẽ matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. Huni betsa hawẽ bai anu shekiwã heshe sa aki kashũ 4 sa akubaina heshe betsa hanu kati bai namaki niri aka peiyabu beshũ keyu sheabũ 5 heshe betsa mixki ewapabu mania anu mai eskarabes bemãtximea anu kawanarã, hawaira peshei benekaunaya 6 bari hui kukĩ hawẽ tapũ bemakis beweshekea kua utsi shanamiski. 7 Ha inũ, heshe betsa musha hukũriamanu niri aka shekiwã beneai musha hukũkĩ yabua haskatã bimitirumaki. 8 Hakia heshe betsa mai pepa anu niri aka benei bimi itxapahaira hayamiski, heshe betsa yumetã 30 hesheyai inũ, heshe betsa yumetã 60 hesheyai inũ, heshe betsa yumetã 100 hesheyairã— iwanã, 9 ana hatu yuikĩ:
—Mã pabĩkiyabuki. Nĩkatã hakimayamashãkãwẽ— hatu wanikiaki.

Heshe miyuikiri shabakabi Jesusũ hatu unãmanikiaki, na hãtxarã
(Mt 13.10-23; Lc 8.9-15)

10 Hanũkaĩ yurã kaiãnẽ ma Jesus henebainabũ ha mesti tsaukẽ hawẽ 12 tsumabu inũ haki txiti ika betsabũ haska miyuiwẽ hatu yusĩshu yukabu— 11 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Maturã, haskai Deus shanẽ ibumiskiri Deusũ hawẽ pepa huneni shabakabi mã ẽ tsumabu matu yusĩkĩ unãmaikiki. Hakia habũ Deusũ hãtxa nĩka bestiaibu miyuiwẽs besti ẽ hatuki txanikũkainaii, 12 habũ txakabu Deusũ hatu buashũkatsi ikamawẽ taeshũ nĩkabiakubaĩkĩ hau shabakabi nĩkayamanũbũ inũ uĩbiakubaĩkĩ hau hatũ txakabu beshteketã Deus ikũwãyamanũbunã— akĩ
13 —Haska hãtxa huneawẽs ẽ hatu yusĩshurã, mã nĩkama ishumẽ? Dasibi miyuiwẽ ẽ matu yusĩanã, mã daka tapĩkĩ nĩkama ikubaĩkanai?— iwanã, 14 ana hatu yuikĩ: —Miyui heshe niri akakiri matu shabakabi yusĩnũ

nĩkakãwẽ. Huni betsã Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisrã, heshe sa aka
keskaki. 15 Ha heshe betsa hawẽ kati bai namaki niri ikarã, yurabũ Deusũ
hãtxa nĩkabiaibũ hamakiria Satanás hushũ hawẽ hãtxa pepa nĩkatanais
mebĩmiski, hakimawakinã. 16 Ha inũ, heshe betsa mixki ewapabu mania
anu mai eskarabes bemãtximea anu niri akarã, tsuãra Deusũ hãtxa nĩkakĩ
taewai benimabiaya 17 xinã pewamawẽ taeshũ hawẽ hiwepanã Deusũ hãtxa
danãmakĩ hatu bika wakĩ hawẽ hamapaiwẽ hatu itxakawabu tenei hawawẽ
haskatima ha uĩtã ana hawẽri txĩtũbaĩmisbuki. 18 Ha inũ, heshe betsa
musha hukũriamanu niri akarã, yura betsabũ Deusũ hãtxa txibã taewabiai
19 hamapai hawẽ hiweawẽs kemui heneama hawẽs besti nuitxakayamakĩ
Deusũ hãtxa nĩkabiakĩ ana tapĩkatsi ikama mabuwẽs besti kemui itxa
bestiwanũ ika pepaisbumaki, haskatũ yabua hãtxa pepa txibãma yurabu
mibã bimiuma keskabuirã. 20 Haska inũ, heshe betsa mai pepa anu sa
akarã, Deusũ hãtxa nĩkashũ yura betsabu hatu yusĩkĩ ikũwãmamisbuki,
mai pepa anu heshe niri aka ewai benei bimiai betsa 30 hesheyai keska
inũ, betsa 60 hesheyai keska inũ, betsa 100 hesheyai keskarã— iwanã,

Bĩ dekutã shabakabi tsaũtikiri miyuiwẽ Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Lc 8.16-18)

21 Jesusũ ana hatu yusĩkĩ:
—Bĩ dekutã hi bau merã hunetima inũ tapu namã tsaũtima mã
unaiĩ. Hakia bĩ dekushũ hau hawenabu hikikĩ uĩxaranũbũ manaũri
tsaũmisbuki. 22 Haskakẽ hawara ẽ matu yusĩkubainai yura betsabu
hatu yusĩkĩ huneyamakubaĩshãkãwẽ. Haska inũ, hamapai tibi
hunekĩ mã hatu ashũamarã, dasibi Deusũ hatu shabakabi washũkĩ
keyushanikiki. 23 Haskakẽ mã pabĩkiyabunã, na hãtxa nĩkatã
hakimayamakubaĩkãwẽ— iwanã,
24 hanushũ ana hatu yusĩkĩ:
—Mã yura betsa merabewakĩ pewamis habiaskari wakĩ Deusũ matu
manakukĩ pepawẽri mã amis keskama ana matu binumashanikiki.
Hanushũ mã hatu merabewatxakamis habiaskari wakĩ Deusũ matu
inãtxakariakĩ manakukĩ pemawẽri matu kupishanikiki, nuitapawakinã.
25 Haska inũ, tsuabũra ẽ hãtxa besti nĩkakĩ txibaĩbu itxapa ẽ ana hatu
shabakabi yusĩkubaĩshanaii. Hamẽ tsuabũra eskarabes nĩkabiakĩ ea
txibaĩsbuma ha eskarabes ẽ hatu mebĩshanaii, hakimawakinã— iwanã,

Miyuiwẽ yunu bana ewamiskiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

26 haska keskai na mai anua Deus shanẽ ibumiskiri Jesusũ ana hatu
yuikĩ:
—Deus shanẽ ibuirã, eskamiski, matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. Hunĩ shekiwã
banatanima 27 uĩamas usha itxapa binutã hanua shekiwã hukuĩ yumei

ewamiski. Haskai yumeai ha hunĩ unãmabiakẽ 28 maĩ yunu benemakĩ
ha dukũ hawẽ pei kaĩmakĩ ewa wakubauna ha katxu hawẽ tashuri kaĩ
ewatã hanua huatã bimiai beruyai kanimiski. 29 Hanua txuxiaya ibuã
tsekakĩ meshtekĩ itxawamiski. Haska keskari wakĩ Deus ikũwaĩbu
itxawariashãkanikiki— iwanã,

Heshe peshemixtĩkiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 13.31-35; Lc 13.18-19)

30 ana Jesusũ hatu yuikĩ:
—Deus shanẽ ibu haska keskamiskiri miyui betsawẽ ana matu yusĩnũ
nĩkakãwẽ. 31 Mibã betsa mostarda heshe pesheixtahairabia 32 mai anu bana
bestibiabu ewakĩ mibã betsa tibi binumiski. Haska inũ, hawẽ pũyã ewapaxinaki
peiyabu haki huĩrukuĩ utamisbuki. Deus shanẽ ibuirã, haska keskariki— iwanã,
33-34 yura dasibibu hãtxa hunea miyuiwẽs Jesusũ hatu yusĩkĩ hawara
nĩkatirubu hatu yuiakeakeaya hanushũ hawẽ tsumabũ hawa shabakabi
unãkĩ tapĩriabumakẽ miyuiwẽs hatu yusĩxina hanushũ hawẽ tsumabu
Jesusũ hatu yui tapĩmakĩ hatu shabakabi yuinikiaki.

Niwewã kuxipahaira inũ iãnẽwã buspu tsaubiranai Jesusũ nemanikiaki, na hãtxarã
(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

35 Hanua bari kai mexuaya hawẽ tsumabu Jesusũ yuikĩ:
—Iãnẽwã kesha betsauri buyunãkãwẽ— hatu wabaini 36 hanushũ yurã
kaiã shunũbaini Jesus hawẽ tsumabube shashũ inatã shutubaini buaibũ
hanua shashu betsawẽ txibaĩ habe buriaibũ 37 hanua niwẽwã kuxipahaira
besubainaibukiria bekĩ hene buspu tsaunbirãkĩ shashu hene mata waya
38 Jesus hawẽ teratametiki shashu txishukiri daka ushakẽ hawẽ tsumabu
datekĩ bestẽwãtã yuikĩ:
—Yusĩnaã, nũ hikiairã, mĩ nukuwẽ dabanã ikamamẽ?— akabu
39 hanua Jesus bestẽkãwã benitã niwẽwã kuxipa inũ iãnẽwã nemakĩ:
—Peswe. Nesewe— aka niwẽwã maĩ neseaya iãnẽwãri buspu
tsaubiranai maĩ neseaya 40 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Haskai mã dateai? Ea xinaĩnã, mã dateama ikeanaii— hatu wa
41 e iki dateyabi yuinamekĩ:
—Na hunirã, hawa hunimẽ? mĩ atirumakirã, niwe inũ iãnẽwanẽri
nĩkakanikikirã— ibaini bui

Gadara anu kashũ Jesusũ huni yushĩ txakabu haya kaĩmanikiaki, na hãtxarã
(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

5 1 hanua iãnẽwã kesha betsauri Gadara mai pakeanu Jesus kai keti
itã 2 shashu anua bututã hawẽ tsumabube mapekekainaya hanu

mawabu maiwamisbu anu huni yushĩ txakabu haya Jesus betxitã huaya
3-4 ha huni yushĩ txakabu haya hawawẽ haska watima mane dispiwẽ
neshakĩ mestẽwãbiakubainabu hawẽtxaĩs mane dispi nasakĩ tesaya hawẽ
tae taneshkĩ inũ hawẽ mekẽ meneshbiabu dasibi pekakĩ ha mane dispi
tesakĩ txuri mixtĩwãkĩ keyuaya ana haska washũ tsuã nematirumarã,
5 hanua mexu merã inũ bariri nia bis ikĩ mawabu maiwamisbu anu inũ
mati anua bis iriai inũ mixki maniaki ibubis tĩ tĩ iki datxakamemiskẽ
6 hakia Jesus txai huai betxibirani kuxitxakayamakirã ha dapi dãti ikaya
7-9 Jesusũ yuikĩ:

—Yushĩ txakabuũ, ha huni anua kaĩwẽ— atã yukakĩ:

—Harakiri mĩ kena ikai?— aka yuikĩ:

—Ẽ kenarã, “Itxapahaira Ẽ Hayaki”, ẽ yushĩ mirimayarã— iwanã, bis
ikĩ hãtxa kuxipawẽ yuikĩ:

—Jesusuũ, mĩ Deus kuxipahairatũ bakerã, ẽ unaiĩ. Deusũ nuku uĩayã
nukurã, kupikĩ nuku nuitapawayamawe!— itã bis ikĩ 10 ana yushĩ txakabũ
Jesus ea akĩ yuikĩ:

—Nũ nãta kakatsi ikamaki. Nuku nãta nitxĩyamawe— iwanã, 11 ha
mati anushũ ina yawa itxapabũ piaibũ 12 yushĩ txakabũ uĩtã ea akĩ
yuikĩ:

—Ha ina yawa anu nuku nitxĩwẽ, ha merã nũ hikinunã— akabu

13 hanushũ Jesusũ hari hatu yunua ha huni anua kaĩbaini ina yawa
merã hikibainaibũ ha ina yawa 2.000 datei mawa keyatapa butei niri
ibaini iãki pukui hasai keyuaibũ

14 hanua ha ina yawa mekenikabu datei kuxibaĩkĩ mae tibi anu
hiweabu inũ bai putxinĩ hiweabu hatu banabimakeakebainaibũ yura
itxapabũ nĩkatã uĩ beaibũ 15-16 hanu Jesuski nukushũ itxapahaira ha huni
yushĩ txakabu haya ikũkirãxina ma tari sawea ana unaĩsmapa keskama
hanu Jesusbe tsauwa ana haska dabanẽ ikĩ datekĩ ha huni haskashu habũ
uĩtã hatu yuikĩ ha yushĩ txakabu ina yawa merã hikibaĩshu txaniaibũ
17 nĩkatã ha mae anuabũ mesekĩ Jesus nitxĩkĩ:

—Nukũ mae anua kariwe— akabu

18 hanua Jesus shashũ naneaya hanua ha huni yushĩ txakabu
kaĩmashutũ Jesus ea akĩ yuikĩ:

—Mibe kapa?— aka 19 nemakĩ yuikĩ:

—Ebe kayamawe. Hakia minabu anu kashũ haska Deus miwẽ
nuikĩ yushĩ txakabu mia kaĩmashu minabu yuiritãwẽ, hau miwẽ
benimarinũbunã— abaini kaya

20 hanushũ ha huni yushĩ txakabu haya Jesusũ kaĩmabaina kashũ
nawa betsabũ mae Decápolis yuiarã, huni kuĩ hãtxarã, Mae Mekẽ
Dabeti anu kashũ ha huni haska Jesusũ duahairawakĩ ha yushĩ txakabu
kaĩmabaĩshu hatuki txanikũkainaya nĩkai dasibi benimai Habaa! iki
keyunibukiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Aĩbũ himi bashneni neseisma Jesusũ maĩwãtã Jairõ bake mawa bestẽwanikiaki, na hãtxarã
(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

21 Hanua Jesus iãnẽwã kesha betsauri katani ana hawẽri txĩtũkirani
hui keti ikaya hanua iãnẽwã kesha anu yurã kaiã Jesus uĩnũ ika bei
itxabirãbiranaibũ 22 hanua hanu itxati hiwe mekemis shanẽ ibu betsa
hawẽ kena Jairõ Jesus betxibirani hushũ dãti ishũ 23 ea akĩ yuikĩ:
—Ẽ bake aĩbu mawakatsis ikikiki. Ebe kashũ ẽ hiwe anushũ uĩkĩ hau
shushanũ ea meshuniyuwe— aka
24 hanua Jesus habe kaya yurã kaiãri haberi bukĩ Jesus naxui akĩ teshke
abainaibũ 25 hanua aĩbu himi bashneni ha isĩ tenei ma 12 ano kabia hawa
neseisma bari betsa tukama ikũkaĩmis 26 hanua nuitapaya huni dauyabũ
hau ea shushawanũ, iwanã, hawẽ pei dasibi putakĩ keyubia hawa maiãma
ikũkaini hakia ana pikuhairakĩ 27-28 Jesuskiri hãtxakĩ yuiaibu nĩkatã
ha yurã kaiã supu ibaini habe buaibu anu ha aĩbu isĩ teneya txipu kakĩ:
“Hawẽ tari kesha besti mea ẽ shushatiruki”, iwanã, xinãbaini kakĩ naxui
ikaĩ Jesusũ tari kesha metsatuxia 29 hawaira hawẽ himi nesei maĩtã: “Ma ẽ
shushashubiĩ!” iwanã, xinãyã 30 hawẽ kuxipa kaĩkaĩ tsuara ma shushashu
Jesusũ unãkĩ yurã kaiã hatxũ beaibu uĩbaũkĩ Jesus niti itã hatu yukakĩ:
—Tsuã mã ẽ tari metsashumẽ?— hatu wa
31 hanushũ hawẽ tsumabũ yuikĩ:
—Na yura itxapa bei miki supu ibirãkĩ mia akanikiki. Tsuã mia
ashu nũ unãmaki— akabu 32 hatũ Jesus metsashu aĩbu uĩnũ ika
nasaukekawanaya 33 aĩbũ unaĩ datei saki saki ikĩ hawara Jesusũ ashu
unaĩ ha bebũ dãti itã shabakabi Jesuski txaniaya 34 Jesusũ yuikĩ:
—Aĩbuũ, mĩ ea ikũwãyã ẽ mia shushawashuki. Ana isĩ teneama
unãnuma kai periwe—
35 aki nikẽ hanua Jairõ hiwe anua hawẽ tsumabu beshũ Jairo yuikĩ:
—Mĩ bakerã, ma mawashuki. Ana huni yusĩnã daketapa wayamawe—
akĩ 36 yuiaibu Jesusũ nĩkakĩ Jairo yuikĩ:
—Dateama ea besti ikũwãkubaĩwẽ— abaini kakĩ 37 hanua Pedro inũ
Tiago inũ hawẽ betsa João besti Jesusũ hatu iyukĩ 38 Jairõ hiwe anu habe
buaibũ hanua hãtxa biski ikaibu nĩkakĩ yura itxapa kashai saĩ iki bau bau
ikaibũ 39 hanua Jesus hatu anu hikikaĩ yuikĩ:
—Haskai e iskaũ kashai mã biski ikanai? Hawẽ bake mawa
kayabiamaki. Ushaki— hatu waya 40 hanushũ Jesusũ haska yuiai yura
itxapabũ usãbaunaibũ hanushũ Jesusũ habu kaĩmatã hawẽ epa inũ hawẽ
ewa inũ hawẽ tsumabu habe buabube ha aĩbu bake hanu daka anu dĩtu
merã hikikaĩ 41 metsũshũ yuikĩ:
—Talitá, cumi— iwanã, nukũ hãtxarã —Txipaxaã, beniwe— aka
42 hawaira ha txipax 12 bariya benikaunaya hawẽ ibubu inũ hawẽ

tsumabu e itã yuikĩ: “Habaa!” ikaibũ 43 hanushũ Jesusũ hatu nemakĩ hau
tsuki txaniyamayunũbũ ana yuikĩ:
—Matũ bake pimakãwẽ— hatu wabainikiaki.

Nazaré anu ana Jesus txĩtũkiranikiaki, na hãtxarã
(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

6 1 Hanua Jesus hari katani ana hawẽ mae hanua yumeni anu hawẽ
tsumabube hikixinabũ 2 sábado huĩrukũtitiã hanu judeubu itxamisbu
anushũ hatu yusĩkĩ taewaya huni itxapabũ nĩkai e itã habaa! iki yuinamei:
—Na hunirã, hanishũ haska tsuã hawẽ kuxipa tapĩxinamẽ, ha atimaska
nũ atiruma aki unãnepahairairã?— iwanã 3 —Hakia narã, hi mabu
wanikaki. Hawẽ ewarã, Maria inũ, hawẽ betsaburã, Tiago inũ, José inũ,
Judas inũ, Simãoki. Hanua hawẽ puiburã, nenu nukube hiweriabuki— itã
ikũwãma danaĩbũ 4 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Deusũ hãtxa yuishunika hushũ yurabu hatu yusĩayã betsa betsapabũ
nĩkakĩ duawaibũ hakia hawẽ mae anu kashũ hawenaburi hatu yusĩria
habũ hawẽ hãtxa danaĩbũ habiatiãri hawẽ hiwe anuabu inũ hawenabu
betsabũ danãriamisbuki— hatu watã 5 hanushũ isĩ teneaibu eskarabes
hatu mekĩ hatu shushawatã hawara atimaska Jesusũ ana hatu ashũkĩ
hatu uĩmama 6 haska hatuwẽ nuikĩ yusĩbia habũ ikũwãbumawẽ taea huĩti
nixmai e inikiaki.
Mae urama hiweabu tibi besti anu kakũkaũkĩ Jesusũ hatu
yusĩkubaũtani hushũ 7 hanushũ hawẽ 12 kuxipayabu kenashũ yushĩ
txakabu kaĩmati kuxipa hatu yunukĩ huni dabe tibi yunuakeakekĩ yuikĩ:
8 —Kairã, mã eska baĩtanũbũ matu yuinũ nĩkakãwẽ. Mais butãkãwẽ, hawa
buamarã. Hakia matũ mestẽti besti mã butiruki. Ha inũ, misi inũ, kapãkã
inũ, haki pei aruti buyamashãkãwẽ. 9 Matũ tae pewetametia inũ tima tari mã
saweaya besti bukãwẽ, ana betsa buamarã— akĩ 10 ana hatu yuikĩ:
—Karã, hiwe bestitxai mae tibi anu hiweyushũ yusĩkubaĩtãkãwẽ.
Hanushũ yusĩkĩ menetã mae betsa anuri maekubaĩshãkãwẽ. 11 Haska inũ,
hanishũra matu danãkĩ nĩkakatsi ikabumakẽ Deus hatuki sinatai unãti
wakĩ hanua kaĩbaĩkĩ matũ tae anua mai kuru hatuki tabaĩshãkãwẽ, hau
habiaskasi maninũbunã, hawa unãmarã— hatu wa nĩkatã 12 hanua hawẽ
tsumabu buake buakeshũ dabe tibi kashũ hatu yusĩ taewakĩ:
—Deuskiri mã txakabumis henetã matũ xinã betsa warikãwẽ— hatu
wakĩ 13 yushĩ txakabu kaĩmakĩ kaya wakubaĩkĩ isĩ teneaibu sheniwẽ
dapushkĩ hatũ isĩ maĩwãkubaunibukiaki.

Naximanika João tenãnibukiaki, na hãtxarã
(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

14 Hanua hawara Jesuskiri txaniakeakeaibu shanẽ ibu Herodesĩ nĩkatã
hawẽ tsumabu yuikĩ:

—Naximanika João mawaxina ana bestẽxĩshũ hawẽ kuxipa Jesuski
maewa hatũ hawẽ kuxipawẽ atimaska hawa nũ atiruma Jesusũ hatu
uĩmaikiki— ikaya
15 hanushũ huni betsã hawẽ xinãnẽ yuikĩ:
—Ha Jesusrã, Elias ana huxiãki. Elias ikibikaĩ— ikaya betsãri yuikĩ:
—Ha Deusũ hãtxa yuishunika nukũ shenipabube hiwepauni betsaki, ha
Jesusrã— ikaibũ
16 Herodesĩ hatu nĩkatã yuikĩ:
—Habaa! João ẽ hatu yunua teshteimaburã, ma
bestẽxinamẽkaĩ— inikiaki.
17-18 Herodesĩ eska xinãkĩ anirã, matu yuinũ nĩkakãwẽ. Bari betsatiã
Herodesĩ hawẽ betsa Filipẽ aĩ Herodias mebĩmakẽ Joãonẽ nemakĩ yuikĩ:
—Haskakĩ mĩ betsã aĩ mebĩtã mĩ aĩwaĩmamẽ? Haskatimahairaki.
Aĩwãyamawe— akubainaya atimas hawẽ aĩkiri xinaĩ henekatsi ikama
nuikĩ shanẽ ibu Herodesĩ hawẽ policiabu yunua João atxishũ mane
dispiwẽ meneshtã bitxiti hiwe merã bitxiabũ 19 shanẽ ibũ aĩ Herodias
Joãoki sinatakĩ hatu tenãmanũ ikaya 20 hakia Herodesĩ haska João huni
pepa unãkĩ hawẽ aĩ nemakubaĩkĩ dasibi hawẽ yusĩa nĩkabiakubaĩkĩ hawẽ
xinã pewariama ikũkainaya 21 hanua hawẽ bari hanu kaini tashniaya
hanushũ hatu beyusmakĩ nawamakatsis ikĩ habu hatubetã yunumisbu
inũ, soldadobu shanẽ ibubu inũ, Galiléia anu pei itxapayabu hawẽ hiwe
anu hatu itxawashũ hatu pimaya Herodiasĩ hawẽ bene parãkĩ João hatu
tenãmakatsis ikaya 22 Herodiasĩ bake txipax hatu nawashũkĩ shanẽ ibu
Herodes inũ ha hatu pimakĩ itxawa hatu benimawaya Herodesĩ hawẽ
aniwa yuikĩ:
—Hawara mĩ ea yuka ẽ mia inãshanaii— iwanã, 23 yubakĩ ana yuikĩ:
—Hawara betsa betsapa mĩ ea yuka nukũ mai pakea namakis
pashkashũ ẽ mia yunutiruki— akaya 24 nĩkatã txipax nawai maĩkaini
kashũ hawẽ ewa Herodias yukakĩ:
—Ewaã, hawa yukatãpa?— aka hawẽ ewã yunukĩ:
—Naximanika João hatu teshtemashũ hau mia hatu bemashunũ ha ea
atãwẽ— aka 25 hawẽ epa shanẽ ibu Herodes anu hawaira ana hikikaĩ yuikĩ:
—Na habiatiã Naximanika Joãonẽ bushka ea inãriwe, sapa kẽtxakirã—
aka 26 hawẽ huĩti meteshekei punu nukatã Naximanika João tenãkatsi
ikamabia ha hatu pimaibu bebũshũ hawẽ aniwa ma yubai nĩkakãshũwẽ
taeshũ hawẽ yuba binumakatsi ikama 27 hakimamari ha soldado bitxiti
hiwe anu hau katanũ shanẽ ibũ yunukĩ:
—Joãonẽ bushka teshteshũ ea beshũtãwẽ— aka 28 soldado kashũ bitxiti
hiwe meranua João teshtetã hawẽ bushka sapa kẽtxaki nanebirã beshũ ha
txipax inã ha txipaxã hawẽ ewa inãnikiaki. 29 Haska wakĩ João tenãkãshu
hawẽ tsumabũ nĩkatã beshũ hatu yukatã hawẽ yura bibaĩ maiwati anu
maiwanibukiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jesusũ yurã kaiã pimanikiaki, na hãtxarã
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jo 6.1-14)

30 Hanua hawẽ kuxipayabu yunua butani Jesuski ana haki dasitã haska
wakubaũtãxinabu Jesuski txaniakeakei meneabũ 31 yurã kaiã Jesuski
itxabu hanishũ hawẽ tsumabũ pitirubumakẽ Jesusũ hatu yuikĩ:
—Benãta hatu dapashkabaĩ haria huĩrukũyunũ bukãwẽ— hatu
wabaini 32 hanua Jesus hawẽ tsumabubes shashũ inatã kai hanu tsua
hiweabumanu buaibũ 33 hakia Jesusũ hatu henebaini kakĩ mae tibi
dũkebainai uĩ Jesus dũkenanaĩ betxibaini txibaĩ kuxibaini mae bestibu
tibi anuaburi bui Jesus hikiriama habu dukũ bebũkiri hikia maniabũ
34 Jesus shashuwẽ kai keti itã shashu anua butukaĩkĩ yurã kaiã uĩ hatuwẽ
nuihairakĩ habu txashuwã uĩnikauma keskabuwẽ taea hatuwẽ dabanã ikĩ
hatu yusĩ taewashũ betsa betsapawẽ hatu yusĩbaiaya 35 hanua ma bari
kaya hawẽ tsumabu Jesus dapi bushũ yuikĩ:
—Ma bari kaikiki. Nenu tsua hiweabumaki. 36 Na yurã kaiãnẽ habũ
hania pitirubumaki. Ha mae urama tibi anua hau misi bishũ pitã hau
haskarabaĩtanũbũ hatu nitxĩriwe— akabu 37 Jesusũ hatu kemakĩ nemakĩ:
—Haska hatu wama, matũ hatu pimakãwẽ— hatu wa hanushũ hawẽ
tsumabũ yuikĩ:
—200 xaba nũ dayai peiwẽ hatu misi bishũtãpa, hau pinũbunã?—
akabu 38 Jesusũ hatu yukakĩ:
—Hati misi mã hayamẽkaĩ? Uĩtãkãwẽ— hatu wa bushũ uĩtãshũ yuikĩ:
—Mekẽ besti misi inũ baka dabe besti nũ hayaki— akabu 39 hanushũ
hawẽ tsumabu Jesusũ yunukĩ:
—Hatu itxawakeakekãwẽ. Ha basiki hau tsaunũbũ hatu yunukãwẽ—
hatu wa 40 hatu yunuabu hatiri shuku betsai 100 inũ hatiri shuku betsai
50 maniakeakebaunaibũ 41 Jesusũ ha misi mekẽ besti inũ baka dabe
tsumashũ naiuri teskãshũ uĩkĩ pitikiri Deus kẽwãtã misi tũke tũke
apakekĩ hawẽ tsumabu inãkĩ hatu yunua ha yurã kaiã inãbaunaibũ
hanushũ baka daberi hatu inã hari hatu inã keyuabu 42 dasibibũ yani wai
benimai pepeaibũ 43-44 hanua ha misi mekẽ besti inũ baka dabe ha dabe
hatu pashkashuna 5.000 hunibũ pikĩ teshe wakãshu itxawakĩ 12 kuki
hawẽ tsumabũ mata wanibukiaki.

Jesus iãnẽwã bemaki bepai kainikiaki, na hãtxarã
(Mt 14.22-27; Jo 6.16-21)

45-46 Hanua nuku dukũ bebũkiri iãnẽwã pukei Betsaidauri nũ hawẽ
tsumabu kanũ shashuwẽ nuku yunua nũ kaya yurã kaiãri hatu nitxĩbaini
mati anu ka Deusbe hãtxanũ ika ka Jesus ha mesti nikẽ 47 mexu merã
hawẽ tsumabu iãnẽwã namakis bui nunubainaibũ Jesus ha mesti maĩ
nishũ uĩaĩyã 48 hawẽ tsumabũ shashu tueĩ bikaibũ niwẽwã bekĩ shashu

txishtekiri butã butanaya ma pena kemaya Jesus hatuki nukuyui iãnẽwã
bemaki bepaikirãkĩ hatu daĩbaini 49 ha iãnẽwã bemaki kaya uĩ yushĩ
dabanẽ sai iki 50 dateaibũ Jesusũ hatu hãtxawakĩ:
—Ẽ eaki. Ewẽ dateyamakãwẽ— hatu watã 51 hanua hawẽ tsumabuki
shashũ inaya niwẽwãnẽ iãnẽwã betxurũwaĩ maiãyã habu harakiri
xinãtima hatu wa Habaa! iake iakekĩ 52 Jesusũ haska hatu misi pimai
uĩbiabirãkãshu hawa hatũ xinã shabakabiriabuma haska tapĩriabuma
inibukiaki.

Genesaré mae anuabu isĩ teneaibu Jesusũ hatu shushawanikiaki, na hãtxarã
(Mt 14.34-36)

53 Hanua iãnẽwã pukei besusi bupanãbũ niwẽ hamakiri hatu bukĩ
shutua mae betsa Genesaré anu keti itã hatũ shashu neshatã 54 hanua
butubainaibũ yurã kaiãnẽ Jesus unãtã 55 mae kesua anua kuxibirãkĩ isĩ
teneaibu hatũ baketiki bakebirãkĩ Jesus anu hatu iweabu 56 hanũkaĩ
mae urama tibi anua inũ bai putxinĩ hiweabu anua isĩ teneaiburi
bai tanamabirãkĩ hanushũ hau Jesusũ tari metsanũ, iwanã, hatu
Jesus ea ashuãbu hawẽ tari kesha ha isĩ teneaibũ metsatã dasibi maĩ
kayakeakenibukiaki.

Hawara atimapa nũ xinãmistũ nuku txakabuwamiskiaki, na hãtxarã
(Mt 15.1-20)

7 1-4 Fariseubu inũ judeubu dasibibũ hatũ shenipabũ beyakiri matu
yusĩnũ nĩkakãwẽ. Habũ shenipabũ beya tibi txibãkĩ fariseubu
inũ judeubu dasibibũ piriama mepanui taemisbuki, txakabu nemairã.
Haska inũ, piti bitani hui hikitã hawẽ beyawẽ taea hatu meushkeabu
mepanukubaĩmisbuki. Haska inũ, hatũ shenipabũ beya betsa betsapa
txibãkĩ hatũ kẽtxa datxukĩ hatũ xumu napãkĩ hatũ mane kẽtxa datxukĩ
hatũ dakati ũpashwẽ bewax bewax atã tere amisbuki. Haska hatũ
shenipabũ beya txibãkĩ akeakekubaĩmisbuki.
Haska wamisbuwẽ taea fariseubu inũ Deusũ hãtxa kenenibu
yusĩnanãmisbu Jerusalém anua bexiãbu Jesuski kemashũ uĩkĩ haska hatũ
shenipabũ beya txibãma Jesusũ tsumabũ piriama mepanuabuma piaibu
uĩkĩ hatu yuãkĩ 5 Jesus yukakĩ:
—Haskakĩ mĩ tsumabũ nukũ shenipabũ beya txibãma mepanuma
pikanimẽkaĩ?— akabu 6-7 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Mã yusĩmis keska akama mã beparamemisbukiri ikũ bebũkiri Deusũ
matukiri yuikĩ:
‘Na yurabunã, hatũ hãtxawẽ ea kẽwãbiakĩ
hatũ huĩtiwẽ ea xinaĩsbumaki.
Ha inũ, itxatã hawa ea kẽwãkĩ pewaisbumaki.

Hakia hunibũ yunuawẽ besti hatu yusĩkubaĩmisbuki',
aka hawẽ hãtxa yuishunika Isaíasĩ nĩkatã keneniki. 8 Haska
waniwẽ taea Deusũ yunua xinãkĩ txibãma yurabũ beya besti mã
txibãmisbuki— iwanã,
9 ana hatu yuikĩ:
—Matũ beya betsa betsapa besti txibãkĩ hakia Deusũ yununi xinãbiakĩ
mã akĩ pewaismaki. 10 Eska Moisés yununi ana matu xinãmanũ
nĩkakãwẽ: "Matũ epa inũ matũ ewa merabewakĩ hatu duawakubaĩkãwẽ.
Hakia matũ ibubu mã hatu itxakawaya hau matũ shanẽ ibubũ matu
tenãshanũbũwẽ", abianikẽ 11 haska xinãma matũmebi ibubis matũ hãtxa
watã hatu yusĩkĩ: "Matũ ibubu hawarawẽ merabewati mabu mã haya
mã haki tanabia Templo anu inãkuĩkatsi mã butiru mã xinãtiruki. Tsuã
matu ana bikawatirubumaki", akĩ mã hatu yunutxakamiski, nemakinã.
12 Haska wakĩ hatu nemakĩ mã haska wakubainaibu tsuã ana matu
yunu yunu atirubumaki, matũ ibubu mã merabewanũbunã, akĩ mã hatu
yunumiski. 13 Haska wakĩ matũmebi ibubis beya betsa txibãti matuna
watã Deusũ yununi hãtxa mã hatu hakimawamiski, yunuti betsa betsapa
hatu maewashuãkeakekinã, hau ha txibanũbunã— hatu watã
14-16 ana Jesusũ yurã kaiã kenashũ hatu yuikĩ:
—Mã pabĩkiyabuki. Matu yusĩnũ nĩkakĩ peirawakãwẽ. Piti tibi yurabũ
piabu hawa hatu hawẽ txakabuwaismaki. Hakia yurabũ huĩti meranua
besti hawara txakabu tashnikĩ Deus hatu danãmamiski, yurabuki
sinatamakinã— hatu watã
17 hanua Jesusũ yurã kaiã henebaini hawẽ tsumabube hiwetã hikiaibũ
ha miyuiwẽ hatu yusĩshukiri ana hawẽ tsumabũ yukabu 18-19 Jesusũ hatu
yuikĩ:
—Matũri mã nĩkakĩ tapĩriabumamẽ? Shabakabi matu yusĩnũ
nĩkakãwẽ. Piti xarabu yurabũ piabu hatũ xinã merã naneama hawa
hatũ xinã txakabuwatirumaki. Hakia piti xarabu piabu hatũ hatuki
naneabu puiyabu kaĩmiski— iwanã —Haskakẽ piti xarabũ hawa
hatu txakabuwatirumaki— hatu anikiaki. Haskawẽ taea hawara piti
xarabu pikĩ nukũ puku anu nũ nanemisrã, pekiaki. Harã, hatũ Deus
sinatamaismaki. 20 Haskawẽ taeshũ Jesusũ ana hatu yuikĩ:
—Yurabũ xinã meranua hawara txakabu hayabu tashnikinã, haskatũ hatu
txakabuwamiski, Deus sinatamakinã. 21 Haska inũ, eska yurabu haya hatũ
xinã uke merã aruabu txakabu xinãkĩ shabakabi tashnimamisbuki. Eska tibi
shabakabi xinãwẽ kaĩkinã, kemukĩ hamapai tibi shebi hayabu txutabaũmisbuki.
Ha inũ, yumetsumisbuki. Ha inũ, yura betsaki yubakatã tenãmisbuki. 22 Ha
inũ, aĩyã inũ beneyabia betsabe txutanamemisbuki. Ha inũ, yura betsã mabuwẽ
kemumisbuki. Ha inũ, txakabu betsa betsapa wamisbuki. Ha inũ, yura betsa
parãmisbuki. Ha inũ, hatũ yurawẽ hawara pae tibi aki paeĩ txakabumisbuki.
Ha inũ, yura betsa hawẽ hiwea keskama hatu uĩ huni betsa haska

hayatirumawẽ nui hatuwẽ bika tenemisbuki. Ha inũ, txani txakabaũmisbuki.
Ha inũ, ibubis xinaĩ keĩ: “Ẽ pepaki”, imisbuki. Ha inũ, yura betsawẽ nuikĩ
duawakĩ merabewaisbumaki. 23 Haska tibi yurabũ xinã anua tashnikĩ hatu
txakabuwamiski, Deus sinatamakinã— hatu anikiaki.

Siro-fenícianawa aĩbũ ikũwaĩwẽ taeshũ Jesusũ merabewanikiaki, na hãtxarã
(Mt 15.21-28)

24 Hanua Jesus kaĩkirani Tiro mae pakea anu hunekaĩ hikipanã tsuãra unaĩbũ
hiwe betsa anu hikiaya 25-26 hanua judeubuma Siro-fenícianawa aĩbu hawẽ bake
yushĩ txakabuya Jesuskiri txaniaibũ nĩkabirani Jesuski nukushũ dãti itã yuikĩ:
—Ẽ aĩbu bake yushĩ txakabu hayaki. Ea kaĩmashuĩ kawe— aka
27 Jesusũ yuikĩ:
—Israelbũ piti bishũ kamã anu putama ha dukũ hau hawẽ bababũ
yaniwayunũbũ metirubumaki— aka 28 hawẽ hãtxa nĩkatã Jesus ana yuikĩ:
—Heẽ. Yusĩnaã, nũ kamã keskaki. Israelbũ besti tapukishũ piabũ
hawẽ pese kamanẽ pimisbuki. Haska keskari wakĩ ẽ bakeri mĩ ea
kaĩmashũtiruki— aka 29 haska ikũwaĩ unãkĩ Jesusũ yuikĩ:
—Mĩ pe yuiaya ẽ mia merabewashuki. Haskawẽ taea mĩ bake anua ma
yushĩ txakabu kaĩkaĩshuki. Uĩritãwẽ— akaya 30 kashũ hawẽ hiwe anu
hikitã ha aĩbu bake ma yushĩ txakabu kaĩma pes daka uĩtuxinikiaki.

Huni patani inũ huyuni Jesusũ shushawanikiaki, na hãtxarã

31 Hanua Jesus Tiro mae pakeanu txĩtũtani Sidom dũkeataĩ Decápolis
kesua anu Galiléia iãnẽwã kesha anu hikikẽ 32 hanua huni betsa patani
inũ huyuni Jesus anu iyushũ ea ashũkĩ:
—Mĩ mekẽwẽ haki mepitã nuku shushawashũwẽ— akabu 33 ha isĩ teneai tari
ha mesti metsũbaĩ Jesusũ iyushũ hawẽ metutinĩ pamistubukũtã hashpa watã
hawẽ kemu hamitxutã 34 naiuri besutã huĩsinakĩ yuikĩ:
—Efatá!— iwanã, nukũ hãtxawẽ yuikĩ: —Hau pabepemenũwẽ— aka
35 hawẽ pabĩki dabe ma pabepemea inũ hawẽ hanari ma hãpekea ma
hãtxa kayabiaya 36 Jesusũ hatu anu ana iyushũ hatu nemakĩ:
—Tsua yuiyamayutãkãwẽ— hatu wabia kashũ yurabu betsa betsapa
hatu banabimakeakeabu 37 e itã Habaa! Yuu! ikĩ yuikĩ:
—Jesusũ hamapai betsa betsapa pepa atiruki, patanibu nĩkamakĩ inũ
huyuniburi hãtxamaikikirã— inibukiaki.

Jesusũ 4.000 yurabu pimanikiaki, na hãtxarã
(Mt 15.32-39)

8 1-2 Hanushũ ana shaba betsatiã yurã kaiã Jesusũ hatu yusĩkubainaya
ma shaba dabe inũ besti kaya hatũ piti ma keyuabu hania
pitibumakẽ Jesusũ hawẽ tsumabu kenashũ yuikĩ:

—Ma shaba dabe inũ besti ea nĩkakĩ hatũ piti ma keyuabuwẽ taea ẽ
hatuwẽ nuiaii. 3 Hatũ hiwe anu piti mais ẽ hatu nitxiã bui bai putxinĩ
anua punu nukai babui unãyamastirubuki, betsabu txaikea bexiãburã—
ikaya 4 hawẽ tsumabũ Jesus yuikĩ:
—Nenu tsua hiweabumaki. Hania piti bishũ nũ hatu pimatirumabĩ—
akabu 5 Jesusũ hatu yukakĩ:
—Hati misi mã hayamẽ?— hatu wa
—Seteki— akabu
6 hanushũ Jesusũ ha yurã kaiã yuikĩ:
—Ha maĩ tsaubaũkãwẽ— hatu watã ha sete misi bishũ Deus kẽwãtã
tũke tũke akai hawẽ tsumabũ bibaĩbaĩkĩ ha yurã kaiã hatu inãkeakeaibũ
7 hanua baka eskarabesri haya Jesusũ bishũ Deus kẽwãriatã tekepakeriakĩ
hawẽ tsumabu inã habũ hatu inãkĩ mebesa 8 hanushũ dasibibũ yaniwai
benimai pepeaibũ ha pikãshu piti teshea itxawakĩ sete kuki matawabũ
9 hanua 4.000 yurabũ pikĩ keyuabũ Jesusũ hatu yunukĩ:
—Ẽ ma kai buritãkãwẽ— hatu watã 10 hanua hawẽ tsumabubes shashũ
nanetã bui Dalmanuta mai pakeakiri bunibukiaki.

Hawara hawẽ unãmati dami atimaska fariseubũ Jesus yukanibukiaki, na hãtxarã

(Mt 16.1-12; Lc 12.54-56)

11 Hanua fariseubu Jesus anu beshũ habe ha inũ, iwanã, unãti wakĩ
yuikĩ:
—Deus anua hawẽ unãti dami nuku ashũwẽ, mĩ hawẽ kuxipa haya nũ
uĩnunã— akabu 12 Jesus huĩti nixmashũ hatu yuikĩ:
—Haskakĩ hawara Deusũ besti damiwatiru uĩnũ ishũ mã ea yukai?
Ikũ ẽ matu yuiai nĩkakãwẽ. Hamapai betsa uĩmakĩ ẽ ana matu
ashũtaskamaki— hatu watã 13 hanushũ hatu henebaini shashũ nanetã ana
txĩtũkaini iãnẽwã kesha betsauri hawẽ tsumabu hatu iyua
14 hanua bui misi hakimabaini hawa piti buama misi bestitxaiya besti
shashũ buaibũ 15 Jesusũ bebũkiri hatu banabimakĩ yuikĩ:
—Fariseubu inũ shanẽ ibu Herodesĩ misi shasha wati meseki.
Uĩrakubaĩkãwẽ— hatu wa 16 hatu haska wa hamakiri xinaĩ hawẽ
tsumabu yuinamei:
—Nũ misi beama ishukẽ nuku haska nemaikiki— ikaibũ
17 haskakiri yuinamei hãtxaibu unãtã Jesusũ hatu yuikĩ:
—Haskai bushka kuxikĩ mã nĩkariabumamẽ? Haskai: “Nũ misi beama
ishukẽ haska nuku yusĩkiki”, iki mã yuinamekanai? 18 Mã beruyabia
hawara ẽ matu ashuaĩ mã uĩ pewama ikũkainaii. Mã pabĩkiyabia hawara
ẽ matu yusĩaĩ mã nĩka pewama iriakũkainaii. 19 Eska uĩbiairã, misi mekẽ
besti tũkepakeshũ 5.000 hunĩ kaiã ẽ hatu pimarã, hati kuki hawẽ teshe
mã itxawaxinamẽ, ha pitirã?— hatu wa

—Doze kaĩ— akabu
20 —Hanua betsarã, sete misi tũkepakeshũ 4.000 ẽ hatu pimarã, teshe
waburã, hati kuki mã matawaxinamẽ?— hatu wa
—Sete kaĩ— akabu
21 hanushũ Jesusũ hatu yuikĩ:
—Matunã, haskakĩ mã tapĩriabumamẽ?— hatu wabaini

Betsaida anushũ huni bekũ Jesusũ shushawanikiaki, na hãtxarã

22 hanua bui mae betsa Betsaida anu hikiabũ huni bekũni hau
shushawanũ Jesus anu iweshũ ea ashũkĩ:
—Haki bemepiwe— akabu 23 huni bekũ metsũbaĩkĩ benãta iyushũ
hawẽ beruki kemu mitxushũ bemepitã metseketã yukakĩ:
—Haskara mĩ uĩaĩ?— aka 24 bepeshe mirĩtã yuikĩ:
—Hunibu uĩbiakĩ hi mapua keska buanaibu ẽ hatu uĩaiĩ— aka 25 Jesus
ana hawẽ beruki mepia hanũkaĩ ma shusha shabakabi dasibi uĩkĩ pewaya
26 Jesusũ hawẽ hiwetã nitxĩkĩ yuikĩ:
—Na mae anu ana hari kama mĩ hiwe anu inũ kariwe— abainikiaki.

Mĩ nukũ Messias Cristoki, akĩ Pedrõ yuinikiaki, na hãtxarã
(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

27 Hanua Jesus hawẽ tsumabube kai Filipẽ mae Cesaréia txaima anu
ana bai tanabaĩkĩ hawẽ tsumabu yukakĩ:
—Yurabunã, ẽ tsua ekiri yuimisbumẽ?— hatu wa 28 hawẽ tsuma betsã
yuikĩ:
—Betsabũ mikiri yuikinã: “Naximanika João ana bestẽxinaki”, mia
wakanikiaki. Betsabũri yuikĩ: “Elias ana huxiãki”, mia wariakanikiaki.
Betsabũri yuikĩ: “Deusũ hãtxa yuishunika betsa ana besteĩmaki”, mia
wariamisbukiaki— akabu
29 hanushũ Jesusũ haburi yukakĩ:
—Hamẽ matũ xinãkinã, mã tsua ea yuimismẽ?— hatu waya
hanushũ Pedrõ hatu yuishũkĩ:
—Miarã, mĩ nukũ mekenika Messias Cristoki— akaya
30 Jesusũ hatu nemakĩ:
—Ẽ Messias Cristoki tsua banabimayamayushãkãwẽ— iwanã,

Jesus mawashanai bebũkiri hatu banabimanikiaki, na hãtxarã
(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

31 Jesusũ ana hatu yuikĩ:
—Deusũ bake ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwarã, ea nuitapawashãkanikiki.
Eki sinatakĩ ea itxakawakĩ mae shanẽ ibubu inũ, Deusbe nukunabu
hãtxashunika shanẽ ibubu inũ, Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbũri ea
danãkĩ ea hatu tenãmabu dabe inũ besti shaba kaya ẽ ana bestẽshanaii—

akĩ 32 haska wakĩ hatu shabakabi yuiai nĩkatã Pedrõ Jesus ha mesti
pashkabaĩ nemakĩ yuikĩ:
—Mĩ haskatirumaki— aka 33 Jesus hawẽ tsumabukiri nasauketã uĩkĩ
Pedro nemakĩ yuikĩ:
—Satanásã xinãwẽ mĩ ea nemaii. Ana hari haskayamawe. Hawara
Deusũ uĩaĩ keska mĩ uĩyamaki, eska xinãkinã, haska yurabũ uĩmis
keskawẽ mĩ ea nemairã— atã
34 hanushũ Jesusũ hawẽ tsumabu inũ yurabu habe buaibu kenashũ yuikĩ:
—Tsuabura eki txiti ikatsis ikirã, hamebi haska xinãmis hakimatã: "Bika
tenei ẽ hawẽ taea mawatiruki", ikĩ hau ea txibãkubainũbũwẽ. 35 Hamẽ
tsuabũra xinaĩ: "Ẽ mawakatsi ikamaki", iki hatũmebi mekeaiburã, eauma
mawakĩ hatũ hiwea benushãkanikiki. Hakia ea ikũwãkĩ ẽ kakape yusĩkĩ
ea txibaĩwẽ taeshũ tenãbiabu hatũ hiwea benuama hiwekuĩshãkanikiki.
36 Haska inũ, haskati dabanẽ yurabũ xinãma mai anua mabuwẽ inũ
hamapai tibiwẽ kemukĩ itxawai hiwemisburã, haburi eauma mawai
benushãkanikiki. 37 Ha inũ, hawara inãnanãkĩ hawẽ hiwea pakatã hawẽ
hiwekuĩti tsuã bitirubumahairaki. 38 Haska inũ, tsuabura na yurabu
txakabu bebunua eki inũ ẽ hãtxaki dakemisburã, ẽ Epã kuxipaya hawẽ nai
tsuma pepabube hua habiaskariai ẽ hatuki dakeriashanaii— iwanã,
9 1 ana hatu yuikĩ:
—Txanima ẽ matu yuiai nĩkakãwẽ. Na habia mã ebe mapuaburã,
betsabu mã mawariamakẽ Deus Shanẽ Ibui taei kuxipahairai mã
uĩshanaii— hatu anikiaki.

Jesus hawẽ yura damitã hatu uĩmanikiaki, na hãtxarã
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

2 Hanua ana seis dia binuaya Pedro inũ, Tiago inũ, João Jesusũ
katubaĩkĩ hatu iyui kakĩ mati keyatapahaira mapeketã hanua hatu bebũ
Jesus dami 3 hawẽ tari hushupahairai txashahairai tsuã tari patsakĩ
hushupa wakĩ haska waisma keskai ikaya 4 haskaya habianuri Elias inũ
Moisés Jesusbe hãtxai uĩ 5-6 datehairaibũ harakiri xinãtima Pedrõ Jesus
yuikĩ:
—Yusĩnaã, nũ nenu huarã pehairaki. Peã shubu dabe inũ besti matu
washũpa, betsa mina inũ, betsa Moisésna inũ betsari Eliasnarã?— ikaya
7 hanua samama nai kuĩ bekĩ hatu bepuaya nai anua hui tashnikĩ yuikĩ:
—Narã, ẽ bakeki. Ẽ abuhairaii. Nĩkairakubaĩkãwẽ— hatu waya 8 samama
beru beru ikĩ uĩ ha habe mapukãshu ana niama Jesus besti nia uĩaĩbũ
9 hanua mati keyatapa butebirãkĩ Jesusũ hatu yuikĩ:
—Ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwa matu mawashũtã ẽ ana matu
bestẽshũriamakẽ hawara na haska mã uĩshurã, tsua yuiyamayushãkãwẽ—
10 hatu wa tsua yuiama hatũmebi yuinamekĩ: "Mawatã ana bestẽshanairã,
haskaramẽ?" ishũ 11 ana hawẽ tsumabũ Jesus yukakĩ:

—Yusĩnãbũ hatu yusĩkĩ Deusũ hãtxa kenenibuwẽ hatu yuikĩ: “Nukũ
mekenã Cristo huriama bebũkiri Elias hushanikiki”, ikirã, haskai
imisbumẽ?— akabu 12 hatu kemakĩ:
—Txanima Elias bebũkiri ana hushũ dasibi benawakĩ pewakĩ
taewaimaki. Ha dikabi, Deusũ hãtxa yuishunikabũ kenekĩ: “Deusũ bake
hatũ Hutxi Kayabi Iuwarã, habũ danãkĩ itxakawabu nuitapashanikiki”,
arianibuki. 13 Hakia eãnã, ẽ matu yuiaii. Eliasrã, ikũ ha dukũ huimashũ
hatu yusĩayã danãkĩ Elias Deusũ hãtxa yuishunika itxakawakĩ
haskarashanaikiri Deusũ hãtxa yuishunikabũ bebũkiri hakiri kenenibu
akĩ habiaskari wakĩ itxakawaimabuki— hatu abirani

Huni bake yushĩ txakabuya Jesusũ kaĩmanikiaki, na hãtxarã
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

14 hanua Jesus hawẽ tsuma betsabuki nukunũ ika hui hanu yurã kaiã
hawẽ tsumabuki itxa Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbube hatube
itxa yuinameakeakeaibu Jesusũ uĩkubiranaya 15 Jesus huai dasibibũ uĩ
benimahairai kuxibaini haki nukushũ yukakĩ:
—Mĩ ma huai?— akabu 16 hanushũ Jesusũ hatu yukakĩ:
—Hawai Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbube harakiri mã hãtxawẽ
yuinamei ikai?— hatu waya
17 nĩkatã huni betsã yuikĩ:
—Yusĩnaã, ẽ huni bake yushĩ txakabũ huyu wani ẽ mia anu iweshuki.
18 Ha yushĩ txakabũ atxishũ dushku imakĩ tĩ imatã mai pusama dashka
dashka iki bakushyai sheta yẽsh yẽsh iki bakush kebus iki txarix txarix
imakĩ haska wakĩ babu wakubaĩmiski. Haskamiskẽ: “Hau yushĩ txakabu
ea kaĩmashunũbũ ika”, mĩ tsumabu ẽ hatu xinãbiabirana tsuã hawa ea
kaĩmashũtirubumaki— aka
19 mapuabu Jesusũ hatu yuikĩ:
—Ikũwaĩsbumaã, hatiki matu merabewai ana ẽ matube hiweyushanai?
Neri iwekãwẽ, ha bakerã— aka
20 iweaibũ yushĩ txakabũ Jesus betxitã ha huni bake ana dushku ima
maĩ tĩ itã taka taka iki kemu bus bus ikaya 21 Jesusũ hawẽ epa yukakĩ:
—Hatiã berukui taenimẽ?— aka hawẽ epã yuikĩ:
—Bakeixta iki taeniki. 22 Ha yushĩ txakabũ tenãnũ, iwanã, hawẽtxaĩs
txi merã napukĩ inũ hene merãri pukumiski— atã —Hamapai mĩ atiruwẽ
taeshũ ẽ bake mĩ ea shushawashũtirumẽ? Nukuwẽ nuikĩ mĩ atirurã, ea
merabewawe— aka
23 Jesusũ yuikĩ:
—Ẽ mia merabewatirurã, mĩ xinãmamẽ? Mĩ ea ikũwãyã hamapai betsa
betsapa ẽ mia ashũtiruki— aka
24 hawaira hawẽ epã unãshubima yuikĩ:
—Ẽ mia ikũwaiĩ. Ana ẽ ikũhairawanũ uĩmakĩ ea merabewawe— aka

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

25 yurã kaiã itxabirãbiranaibũ uĩkĩ Jesusũ yushĩ txakabu yuikĩ:
—Yushĩ pata wakĩ inũ huyu wamistuũ, ha huni bake meranua
kaĩrikaĩtãwẽ. Txĩtũkirã ana haki hikiyamashãwẽ— akaya
26 yushinĩ bis imatã ana dushku imabaini kaĩkainaya ha huni bake
mawa keska dakakẽ itxapabũ yuikĩ: “Ma mawaki”, ikaibũ 27 hanushũ
Jesusũ metsũshũ benia benikãwã nikẽ
28 hanua Jesus hiwetã hikiaya hawẽ tsumabus habe hikibaĩ ana yukakĩ:
—Haskakĩ ha yushĩ txakabu nukũ nũ kaĩmatiruma ishumẽ?— akabu
29 Jesusũ hatu kemakĩ yuikĩ:
—Na eska yushĩ txakabu kaĩmakinã, Deus dayuikĩ ea a bestikubaĩkĩ
mã kaĩmatiruki— hatu watã

Mawashanaikiri ana ha katxu Jesusũ hatu yuinikiaki, na hãtxarã
(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

30-31 hanua Jesus hawẽ tsumabu besti tari iyushũ yusĩnũ ika yurabu
uĩmama hatube hune kai Galiléia napaibaini kakĩ hatu yusĩkĩ:
—Ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwarã, tsuãra ea hatu atxima ea tenãbu shaba dabe
inũ bestitiã ẽ ana bestẽshanaii— hatu wa 32 haska hatu yuiai hawẽ tsumabũ hawa
nĩkamahaira hawa yuiai dabanẽ datekĩ Jesus ana hawa yukama inibukiaki.

Tsuãra hatu binũtirukiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

33 Hanua Cafarnaum mae ewapanu bei hiwetã hikiabũ Jesusũ hatu yukakĩ:
—Bai tanabiranirã, hawakiri mã yuinamekubirãkãshumẽ?— hatu wa
34 bai tanabirani hãtxai yuinamekubirani:
—Jesusbe shanẽ ibukĩ nukunã, haratu betsã nũ matu binũshanimẽkaĩ?
En eamẽkaĩ?— iki yuinamekãshu dakei hawa yuiama pes maniabũ
35 Jesus tsaushũ hawẽ 12 tsumabu kenashũ yuikĩ:
—Haratura mã shanẽ ibu pepa ikatsis ikairã, ha dukũ yura dasibibu
merabewakĩ hatuwẽ nuikĩ habũ tsuma keska ikubaĩkĩ hau hatu
duawakubainũbũwẽ— hatu watã
36 hanushũ bakeixta betsa hawẽ tsumabu naxui abirã iweshũ ikushũ hatu yuikĩ:
37 —Ea duawanũ, iwanã, na bakeixta keska wakĩ tsuara ẽ kenaya
huairã, ikĩ ea akawakĩ mã duawatiruki. Habiaskari wakĩ ea besti
duawama hatũ ea yununi Deusri habũ duawashãkanikiki— hatu waya

Tsuãra nuku danãma nukũ haibuki, anikiaki, na hãtxarã
(Lc 9.49-50)

38 Joãonẽ Jesus yuikĩ:
—Yusĩnaã, huni betsã mĩ kena kuxipa paewẽ yushĩ txakabu kaĩmai nũ
uĩbirãxinaki. Nukubetã mia txibãmakẽ nũ nemakĩ nũ beshtepaibia nuku
nĩkama ixiãki. Hari nũ nemaxinarã, pemẽ?— aka

39 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Nemakĩ mã hatu beshtetirumaki. Tsuara nukuki sinatamarã, nuku
merabewaikiki. Hawara atimaska yurabũ atirubuma ẽ kena kuxipawẽ abiakĩ
samama ekiri txakabu yuitirubumaki. 40 Ha inũ, tsuara nukuki sinatamarã,
nuku merabewaikiki. 41 Ha inũ, mã ea ikũwaĩbuwẽ taeshũ hamapai tibiwẽ
matu duawakĩ ũpash amai keskawẽ matuwẽ dabanã ikĩ matu inaĩburã, ikũ
Deusũ hatu duawashanikiki, pepawẽ manakukinã— iwanã,

Tsuãra hawara txakabu hatu memairã, mesekiaki, na hãtxarã

42 habias bake ikushũ ana hawẽ hatu xinãmakĩ yusĩkĩ:
—Tsuabũra hawara Deusũ nemamis inũ yunumis txibãma
txakabu wamisbũ bake mixtĩbũ ea ikũwaĩ hatu parãkĩ txakabu hatu
amakeakeriamisburã, haskawẽ taeshũ Deusũ hatu kupihairashanaiwẽ
taea hawẽ shekiwã deneti mixki ewapa neshashũ teumatã iãnẽwã
merã pukua hasarã, hawẽ kupiti beshmas mekeanaii. 43-48 Haska
mã ikatsi ikamarã, hawãra matu txakabuwamis beshtekekĩ hawaira
henerikubaĩkãwẽ. Hanua mĩ mekẽ betsa kasmai mĩ tae betsa kasmai mĩ
beru betsa kasmai haratuwẽra mia txakabuwamis ha meshtekea keskakĩ
hamapai txakabu mã imis inũ mã amis tibi hawaira beshtekei henetiki.
Mĩ mekẽ dabeya kasmai mĩ tae dabeya kasmai mĩ beru dabeyarã, hanu
txi nukaisma anu inũ hanu nami shena debuisma anu txi merã mia puta
pemahairaki. Hakia mĩ mekẽ bestitxaiya inũ mĩ tae bestitxaiya inũ mĩ
beru bestitxaiyarã, Deus anu niti ikama mĩ hiwenũbariai pehairaki.
49 Txi keskawẽ mã ikũwaĩbu tibi txushakĩ akawakĩ matu bika
tenemashãkanikiki. Matu haska wabiabu Deusũ hawẽ kuxipawẽ matu
mekea mã kuxipashanaii, tewẽ nami mekemis keskairã. 50 Tewerã, nami
txaputima wati inũ nami meketibia payukui keyumiski. Matubunã,
Deusũ hãtxa mã unaĩbuwẽ taeshũ matunabu yusĩ mã tewe batawẽ meketi
keskabuki. Hakia haskai tewe hawẽ bata keyu bumis ana meketiruma
keskama Deusũ hãtxa nĩkakĩ pewatã ea txibaĩbube merabenaĩ unãnuma
hiwekubaĩshãkãwẽ— hatu anikiaki.

Huni inũ aĩbu henenametimakiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

10 1 Hanua Cafarnaum anua kaĩkaini kai Jordão hene kesha betsauri
lestekiri, bari huaikirirã, Judéia mai pakea anu hikia yurã kaiã
ana haki itxaibu haskabiranaibu hatu yusĩmis keskaibu Jesusũ ana hatu
yusĩayã 2 hanushũ fariseubu hatiritũ Jesus unãti watã haki beparamenũ
ika haki kematã yukakĩ:
—Huninã, hawẽ aĩnã henetimẽ?— akabu 3 Jesusũ haturi yukakĩ:
—Moisésnã, haskara nukũ shenipabu yusĩkĩ yununimẽ?— hatu wa
4 habũri yuikĩ:

—Moisés yusĩanã, aĩbu henekatsi ikinã, hawẽ heneti unaki keneshũ
inãtã henebaĩtiki, ani nũ uĩmiski— akabu
5 hanushũ Jesusũ fariseubu hatu yuikĩ:
—Ikũki. Matu keska matũ shenipabu huĩti kuxikẽ haska Moisés hatu
yununiki. 6 Hakia Deusũ dasibi damiwakĩ taewakinã, huni inũ aĩbu hau
ha dabe ketashamenũbũ, iwanã, Deusũ hatu damiwaniki. 7 Haskakẽ hawẽ
ibubu dapashkabaĩ huni aĩyãtã hawẽ aĩbe ketashameawẽ taea 8 ana yura
dabema habias yura bestitxai keska hiwetirubuki. 9 Hanua Deusũ huni
inũ hawẽ aĩ yura bestitxai keska hatu wa hunĩ hawẽ aĩ dapashkabaĩkĩ
henetimahairaki— hatu watã
10 hanua Jesus hawẽ tsumabube hiwetã hikia maniabũ haska hatu
yusĩshu ana yukabu 11 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Tsuabũra hawẽ aĩ henetã aĩbu betsa aĩwãkinã, hawẽ aĩ sheni danãkĩ
Deusũ yununiri danaĩ txakabumisbuki. 12 Haska inũ, aĩbũ hawẽ bene
henetã huni betsa benewakinã, hawẽ bene sheni danãkĩ Deusũ yununiri
danaĩ txakaburiamisbuki— hatu anikiaki.

Bake mixtĩbu unãnuma wakĩ Jesusũ Deus hatu yukashunikiaki, na hãtxarã
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

13 Hanua hatũ bakebu hau ea Jesusũ meshũkĩ unãnuma washunũ,
iwanã, hanu iwebirãbiranaibu hawẽ tsumabũ hatu nemaya 14-15 Jesusũ uĩ
hawẽ tsumabuki sinatakĩ hatu yuikĩ:
—Hatũ bakebu ea anu iweaibu hatu nemayamakãwẽ. Deus shanẽ
ibuaitianã, na bake mixtĩbu eki dateabuma keskabu besti Deuski
dasishãkanikiki— hatu watã
16 hanushũ bake mixtĩbu ikushũ mamepishũ duawakĩ bestibu hatu yuikĩ:
—Deus miwẽ nuikĩ mia abuaya unãnuma yumei pekãwẽ— hatu
wakeakenikiaki, Jesusunã.

Huni mabu itxapa haya Jesusbe hãtxanikiaki, na hãtxarã
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

17 Hanua Jesus ana kaĩkainaya huni betsa kuxikirã haki nukutã ha
bebũ dãti itã yukakĩ:
—Yusĩnã pepaã, Mia yukapa? Hiwea kayabi bikinã, haska kayatã ẽ
bitirumẽ? Ea yuiwe— aka
18 Jesusũ yuikĩ:
—Haskakĩ ea kenakĩ: “Pepaã”, mĩ ea wai? Deus bestiki, peparã,
mĩ unãmamẽ? 19 Mianã, Deusũ yunuti inũ hawẽ nematirã, mĩ
unãmamẽ? Eska yuinirã: “Aĩbu mĩ aĩma txutatimaki. Huni betsaki
sinatakĩ tenãtimaki. Yumetsutimaki. Huni betsaki txanitxakatimaki.
Parananãtimaki. Ha inũ, mĩ epa inũ mĩ ewa duawakubaĩtiki”— aka

20 ha huni mabuyatũ Jesus yuikĩ:
—Ikũki. Dasibi Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati haskarã, ẽ ma unã
keyuaii. Bakeixtatũ tapinishũ ẽ txibãkubaĩmiski— aka
21 Jesusũ uĩ hawẽ nuikĩ ana yuikĩ:
—Mĩ pe ea yuiaii. Na besti mĩ xinãriamaki. Mia yuinũ nĩkawe. Nai
anua Deusũ manakuti pepa bikatsis ikĩ mĩ hawara dasibi mĩ haya hatu
inã keyutã ha pei mĩ bixiã ha nuitapaibu inãkuĩtã txĩtuãma ebe kakĩ ea
txibãkubaĩshãwẽ. Mĩ haskakũkainaiwẽ taeshũ hiwekuĩa mĩ bishanaii— aka
22 Jesusũ haska yuia nĩkai hawẽ mabu itxapawẽ nui huĩti nixmai
keyutã ana hawa yuiama benikainaya
23 Jesusũ hatu uĩbaũkĩ hawẽ tsumabu yuikĩ:
—Huni mabuhairayarã, Deus shanẽ ibuai anu hikinũ ikairã,
bikahairaki— hatu wa
24-25 hawẽ tsumabũ hawẽ hãtxa nĩkai Habaa! ikaibũ Jesusũ ana hatu yuikĩ:
—Ikũki. Ha yuinaka ewapa camelorã, ha shumush hawẽ txishuiki hawẽ
yura kaĩmakinã, tsuã atirumaki. Hakia haska keska bikarã, huni mabu
itxapayarã, hawẽ mabu besti xinaĩ hawẽ nuikĩ hatũ xinã betsa wama
Deuski txiti itirubumaki— hatu waya
26 hawẽ hãtxa nĩkatã pes huĩti nixmashũ yuikĩ: Habaa! iki yuinamekĩ:
—Haskakenã, tsua Deusũ nuku mekekĩ pashawakĩ hiwematirumẽ?— ikaibũ
27 hatu tibi uĩbaũkĩ yuikĩ:
—Tsuara yurabũ matu haska washũtirubumabiakẽ Deusũ besti dasibi
matu ashũtiruki— hatu wa
28 Pedrõ yuikĩ:
—Yusĩnaã, nukunã, mia txibãkatsi ikinã, hawara nũ haya dasibi baxikĩ
keyubiranimashũ nũ ma mia txibãpakeaii— aka
29 Jesusũ ana hatu yuikĩ:
—Txanima ẽ matu yuiai nĩkakãwẽ. Haratutũra ea txibãkĩ Deusũ hãtxa
kakape yusĩtanũ ishũ hawẽ mae henekĩ hawẽ betsabu inũ, hawẽ puibu inũ,
hawẽ epa inũ, hawẽ ewa inũ, hawẽ bakebu inũ, hawẽ bai henekĩ keyubaĩkẽ
30 tsuabũra hamapaiwẽ hatu bika tenemabiaibũ na habiatiã Deusũ hatũ
pepawẽ manakuhairakĩ ana hiwe betsa inãkĩ, betsabu inãkĩ, puibu inãkĩ,
ewabu inãkĩ, bakebu inãkĩ, bai inãkĩ hatu haska washũshanikiki. Hatu haska
wanishũ nai anu hatu habe hiwemashanikiki, ikibi imakinã. 31 Ha inũ, yura
itxapabu na habiatiã kẽkĩ yunumisburã, Deusũ hatu kẽwãma ishanikiki.
Hakia betsabu na habiatiãri hawa kẽkĩ yunuisbumarã, Deusũ hatu kẽwãkĩ
shanẽ ibuhairawashanikiki— hatu anikiaki.

Tiago inũ João daketapaibukiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 20.17-28; Lc 18.31-34)

32 Hanua Jerusalém bai tanabainaibũ Jesus bebukainaya haki txiti
ikabu hatxũ bui supuibaini haria Jesuski haki sinatamisbu anu kaya

hawẽ tsumabũ haska xinaĩ yuinamekubainaibũ yurã kaiã hatube bui
dateyabi txibaĩbũ hanushũ Jesusũ hawẽ 12 tsumabu besti kenashũ hatu
tari iyushũ haska wakĩ itxakawashanaibu ana hatu yuikĩ:
33 —Jerusalém anu na habiatiã nũ kairã, mã unaiĩ. Hanushũ Deusũ
bake ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwa Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ
ibubu inũ Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbu habu tsuãra hatu ea
atximashanikiki. Habũ ea tenãkatsis ikĩ nawa betsabu ea hatu inãbu
34 habu eki kashekĩ eki kemu mitxukĩ ea kuxa kuxa ashũ ea tenãbu shaba
dabe inũ besti kaya ẽ ana bestẽshanaii— hatu wanikiaki.
35 Hanua Zebedeũ huni bake dabe Tiago inũ João Jesus dapi kashũ
yukakĩ:
—Yusĩnaã, nũ mia haskakiri yukairã, nuku ashãwẽ— akabu
36 —Mã hawa ea yukai?— hatu wa
37 habũ Jesus ana yuikĩ:
—Mĩ shanẽ ibu kuxipai pepaya mibe nũ shanẽ iburianũ mibe nuku
tsaumashãwẽ, betsa mĩ yusiuri inũ betsa mĩ yusmaurirã— akabu
38 Jesusũ hatu kemakĩ:
—Haska mã ea ea akairã, xinãkĩ mã nĩkariabumaki. Hawara ẽ ishanai
keskarã, mã iriatirumẽ?— hatu wa
39 —Nũ iriatiruki— akabu
Jesusũ ana hatu yuikĩ:
—Txanima ea itxakawaibu ẽ isĩ teneshanai keska mã teneriashanaii.
40 Hakia ẽ yusiuri inũ ẽ yusmauri mã ebe shanẽ ibutirurã, ẽ matu
yunutirumaki. Hakia ẽ Epa Deusũ hatu katunirã, ebe shanẽ
ibushãkanikiki— hatu waya
41 hanua Tiago inũ João haska yuka ikaibu Jesusũ tsuma betsa mekẽ
dabetibũ nĩkai hatuki sinataibũ 42 hanushũ Jesusũ hawẽ tsumabu keyu
itxawashũ hatu yuikĩ:
—Haska nawa shanẽ ibubũ hawenabu ha akĩ mese wabetanã kuxipawẽ
hatu yunukĩ hatũ tsumabu hawẽ kuxipa hatu uĩmakĩ hatu babu watã
yunumisbu mã unaiĩ. 43 Hakia matubunã, haska xinãyamakubaĩkãwẽ.
Matu anua tsuara shanẽ ibukatsis ikinã, hau dasibi matu merabewakĩ
duawakubainũbũwẽ. 44 Habiaskariai tsuara shanẽ ibukatsis ikirã, dasibibũ
tsuma hau iriakubainũbũwẽ. 45 Hamẽ ea iki huirã, ẽ matũ Hutxi Kayabi
Iuwabiarã, hau ea duawanũbũ ika ẽ huamaki. Hakia matu debushũkĩ
yura itxapabu benuabu meshpamatã matu hiwemanũ ika ẽ huniki— hatu
abaini

Jesusũ Bartimeu bekũ shushawanikiaki, na hãtxarã
(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

46 janua Jericó mae ewapa anu Jesus hawẽ tsumabube hikia ibai hanua
Jesus kaĩkaini yurã kaiã inũ hawẽ tsumabube kaya hanu bai kesha anu

Timeũ huni bake Bartimeu bekũ tsaushũ pei hatu yukamistũ 47 Jesus
Nazaré anua yumeni yui hakiri hãtxabainaibu nĩkatã unãshubima
hawẽtxaĩs yuikĩ:
—Davĩ babaã, ewẽ nuiwe— akaya
48 itxapabũ nemabiabu ana unãshubimahaira yuikĩ:
—Davĩ baba Jesusuũ, ewẽ nuiwe— abaũbaunaya
49 Jesus niti itã hunibu hatu yuikĩ:
—Kenakãwẽ— hatu wa
hanushũ huni bekũ kenakĩ yuikĩ:
—Mia kenaikiki. Xinã txãkaĩ benirikirãwẽ— akabu
50 hawẽ yabukuti peputakatã hawaira benikirã Jesuski nukua 51 Jesusũ
yukakĩ:
—Mia hawa merabewapa?— aka
huni bekũmã yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, ana ẽ uĩnũ ea bepeshwe ika ẽ ikaii— aka
52 Jesusũ yuikĩ:
—Ana uĩriwe. Mĩ ea ikũwaĩwẽ taea shushatã inũ kariwe— aka samama
Bartimeu bepeshetã Jesus txibãbainaya

Jerusalém mae ewapa anu Jesus hikinikiaki, na hãtxarã
(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jo 12.12-19)

11 1 hanua Jesus Jerusalém anu kai Betfagé inũ Betânia ha mae dabe
anu kemai Oliveiras Mati tetãbaĩkĩ hawẽ tsumabu dabe yunukĩ:
2 —Ha mae besuuri kayãbis bushũ burro neshea tsua haki
katsaumeriama betxitã tepetã beyutãkãwẽ. 3 Haska inũ, tsuãra matu
yukakĩ: “Hawakatsi mã tepeai?” matu wa yuikĩ: “Nukũ Shanẽ Ibũ
biyukatsis ikikiki. Samama habianuri nuku bemashanikiki”, atãkãwẽ—
hatu wa
4 ha dabe bushũ hiwe beputi dapi burro neshea bai namaki nia betxitã
tepeaibũ
5 habianuri manishũ yukakĩ:
—Haskakĩ burro mã tepeai?— hatu waya
6 hanushũ Jesusũ haska hatu yuishukiri yuiabu:
—Peki. Bushũyutãkãwẽ— hatu wa 7 tepetã hanushũ hatũ bemakia
tari burro kamaki kabekãbaĩ Jesus anu bushuãbu Jesus haki
inatã katsaumekainaya 8 itxapabũ hatũ bemakia tari bai namaki
nabekãbainaibũ hanua ana betsabũri shẽpã meshteshũ habiaskari wakĩ
nabekãshũriabainaibũ
9 bebubainaibu inũ txipu beaibũ hui kuxipawẽ hawẽtxaĩs yuibaĩkĩ:
—Aitxu! Aitxu! Ha Deusũ kuxipaya huairã, benimawakĩ duawanãkãwẽ.
10 Nukũ shenipabu Davi ipauni keska shanẽ ibuhairai huikiki. Deus
kẽwãshunãkãwẽ— akubaini bui

11 hanu Jerusalém anu hikishũ hanushũ Deus kẽwãmisbu Templo
hemaĩtĩ anuri Jesus hikiriashũ hanua hawẽ hamapai dasibi uĩbaũkĩ
keyutã hanua ma bari kaya kaĩkaini hawẽ 12 tsumabube Betânia anu bua

Hi bimiuma Jesusũ yupubaĩ Templo hemaĩtĩ Jesusũ pewakĩ shũpĩ wanikiaki, na hãtxarã
(Mt 21.12-22; Lc 19.45-48)

12 ushaxini shaba betsatiã mexukiri Betânia anua bunikaĩkĩ 13 hi betsa
figueira benãta tupã nia Jesusũ betxitã haska bimiyamẽkaĩ uĩtanũ ika
kashũ hawa bimi hayama hawẽ peihaira besti uĩkĩ hanu bimimistiã
iriamakẽ 14 hanushũ Jesusũ hi bimiuma yupukĩ:
—Hau tsuã taska mĩ bimi ana piyamashanũbũwẽ— akai hawẽ tsumabũ
nĩkabaini buaibũ
15 hanua Jerusalém anu Jesus ana hikituxitã hanu Templo hemaĩtĩ
kenekawananu hikikaĩ hanushũ hawẽ Deus daewati inabu txashuwã
inũ, ina awa inũ, deiwã inãnãnaĩbu inũ biaibu hatu nitxĩkĩ taewakĩ
pei biananãmisbũ tapu narabekĩ deiwã haki aduti hiwe naraberiakĩ
keyutã 16 hanu hawẽ hemaĩtĩ kapukekĩ hau hawara iabaũyamanũbũ hatu
nemashũ 17 ana shanẽ ibubu hatu txitekĩ yuikĩ:
—Hawẽ Templokiri hawẽ hãtxa yuishunika Isaías Deusũ kenemani
matu yuinũ nĩkakãwẽ: "Ẽ hiwerã, hanua yura betsa betsapabu ebe
hãtxakĩ ea kẽwãshãkanikiki", ibianikẽ na hemaĩtĩ shabaturu anua matubu
paranãnãkĩ yumetsubũ hiwe mã wamisbuki— ikaya
18 hawẽ hãtxa nĩkai Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubu inũ
Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbũ xinãkĩ habiari yurã kaiãnẽ hawẽ
hãtxa ikũwaĩbuwẽ taea haki sinatai Jesusũ yusĩkĩ hatu binutiru xinaĩ
haki datei haskatã tenãtimẽ ika yubakai taeaibũ 19 ma mexuaya Jesus
hawẽ tsumabube Jerusalém anua kaĩbainaibũ
20 hanua mexukiri ana bai tanabaĩkĩ ha hi bimiuma anu ana daĩbaĩkĩ
hawẽ tatxa inũ hawẽ ibu ma shanaxĩkẽ 21 Jesusũ haska yuiai nĩkaxĩshũ
Pedrõ xinãkĩ Jesus yuikĩ:
—Uĩa. Yusĩnaã, ha hi bimiuma mĩ yupuxinarã, ma shanaxinabĩ— akaya
22 Jesusũ hatu kemakĩ:
—"Deusũ hamapai atiruki", ikũwãkãwẽ— itã 23 —Ikũkĩ ẽ matu
yuiaii. Na mati tsuãra yuikĩ: "Matipaã, mimebi tsekekaĩ iãnẽwã merã
pukutãwẽ", akĩ mã xinã dabewẽ xinãwẽ akama mã ikũwãkĩ hari yuiaiwẽ
taea Deus matuwẽ dabanã ikĩ matu ashũshanikiki. 24 Haskati ẽ matu
yuiaii. Deusbe hãtxakĩ: "Ẽ haska bikatsis ikaii", ikĩ yuikubaĩkãwẽ. Mã
xinã dabeyamakẽ haska Deusũ matu yunuaya mã bishanaii. 25 Haska
inũ, Deus dayui habe hãtxakĩ tsuãra hawara matu txakabuwaxina haki
sinatabiatã hawaira habe daekubaĩkãwẽ, ana has xinãmarã. Mã haskaibu
matũ txakaburi Deusũ matu buashũtã ana xinãma iriashanikiki. 26 Hamẽ

yura betsabũ matu itxakawabu mã hatube daenameamakẽ Deus nai
anuatũ matũ txakaburi matu buashunamari ishanikiki— hatu abirani

Haska kuxipakĩ hatu binuaikiri Jesus yukanibukiaki, na hãtxarã
(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

27 hanua Jesus inũ hawẽ tsumabu Jerusalém anu ana txĩtũkirã hikitã
hanu Templo hemaĩtĩ anu Jesus hikishũ uĩatani nikẽ Deusbe nukunabu
hãtxashunika shanẽ ibubu inũ, Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbu inũ,
mae shanẽ ibu betsabu ha dapi bushũ 28 yukakĩ:
—Na mĩ eska wairã, tsuã hawẽ kuxipa mia yunuimawẽ mĩ aki ikai?
Tsuã hawẽ kuxipa mia inaĩmamẽ, mĩ haska wanunã?— akabu
29 Jesusũ hatu kemakĩ:
—Ẽtseri ẽ matu yukai matũ dukũ ea yui taewakãwẽ, mã ea yuiaya
hariri mã ea yukai ẽ matu yuiriai nĩkakãshunã. 30 Naximanika João hau
hatu naximanũ yunukinã, tsuã kaya yunuyama mã xinaĩ, Deusũraka,
hunibũraka? Ea dukũ yuikãwẽ— hatu wa
31 hanua haburi hune yuinamekĩ:
—"Deusũ yunuyamaki", nũ warã, "Haskakĩ Joãonẽ hãtxa mã ikũwãma
ikimamẽ?" iwanã, nuku kũyã atiruki. 32 Hamẽ yura mirimabũ Deusũ
João yunuyamakiri habũ ikũwaĩbuwẽ taea habuki datekĩ yuikĩ: "Hunibũ
yunuyamaki", nũ wapanã nũ haska yuitirubumaki— itã 33 habũ Jesus yuikĩ:
—Nũ unãmaki— akabu
Jesusũ hatu yuiriakĩ:
—Haskakenã, tsuãra hawẽ kuxipawẽ ea yunuimarã, eãri ẽ matu
yuiamaki— hatu watã

Dayakapabu mekenika besumakiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

12 1 habianushũri miyuiwẽ Jesusũ shanẽ ibubu hatu yusĩkĩ:
—Huni betsã bai washũ uva bimi batapa banatã mixkiwẽ
dakẽbaũkĩ keyutã hanua haki uva tsiniti watã hanushũ dasibi uĩbaũti
hiwe pixta keyatapa watã hanushũ hau bimi dabukũ ea inãshanũbũ,
iwanã, huni betsa dayakapabube habube yubakatã ibu keska wakĩ
yunuyubaini txai kaimakẽ 2 hanu ma kani tsekatitiã ikaya bai ibuã
hawena dabukũ hau yukatã ea bishũtanũ, iwanã, hawẽ tsuma betsa
yunua ka 3 habũ hawena inãkatsi ikama uva bimi mekeabũ atxishũ
kuxa kuxa ashũ hawa inãma mais kaya 4 hanushũ bai ibuã ana hawẽ
tsuma betsa yunuria ka kũyã ashũ makuxkĩ mapeshtã nitxĩriabu kariakẽ
5 hanushũ bai ibuã ana hawẽ tsuma betsa yunua ka tenãbũ hanushũ betsa
betsapari yunua buabu hatu kuxa kuxa akĩ hatiri tenãbũ
6 hatu haska tibi wabia habũ inãbumakẽ hawẽ bake bestitxai abuhairai
ha besti niti itanaya hakiri xinãkĩ: "Ẽ bake ẽ yunua kaya haki mesekĩ

ẽ bimi ea ha inãshũtirubumẽkaĩ”, iwanã, yunua ka 7hawẽ bake hatuki
kemai kai betxitã yuinamei: “Bai ibu mawaxĩkẽ na hawẽ bakẽ hawẽ bai
tibi inũ hawẽ hiwe tibi dasibi hawenawayuikiki. Na bai nukunas nũ wanũ
tenãnãkãwẽ”, ishũ 8 atxishũ tenãtã bai tsisumẽ putanibuki— iwanã,
9—Haskakenã, ha bai ibuã haskara hatu washanimẽkaĩ? Matu yuinũ
nĩkakãwẽ. Bai ibu hawenabube hushũ bai anu dayamisbu hatu tenãtã hanushũ
huni betsabu hawẽ bai anu hau dayashunũbũ hatu yunushanikiki— iwanã
10—Deusũ hãtxa kenenibu uĩkĩ mã yuismamẽ? Matu ana xinãmanũ
nĩkakãwẽ:

‘Hiwe wanikabũ mixki danãbiaibũ habias mixki Deusũ bishũ
deshũ makeresh wakĩ hawẽ kene mestẽwã keska wakĩ

11 nuku uĩmakĩ “habaa”! imakĩ nuku harakiri xinãtima washanikiki’,
hatu waya 12 na miyuiwẽ hatu ha akĩ txiteai unãkĩ shanẽ ibubũ Jesus
atxikatsis ibiai yurã kaiãki mesekĩ hawa meama heneyunibukiaki.

Ha governo dayashũmisbu pei pakatimẽ? ikaibu Jesusũ hatu yununikiaki, na hãtxarã

(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

13 Hanushũ Jesus haska washũ tenãtima hawẽ parãtã Romano shanẽ
ibu ha amakatsi ikĩ judeu shanẽ ibubũ fariseubu inũ Herodeski txiti ika
betsabu Jesus anu hatu yunuabu 14 haki beparamebaĩ yuikĩ:
—Yusĩnaã, yura betsabu miki sinatabiaya hawa hatuki dateama ikũ
hãtxa besti yusĩkĩ haska wakĩ Deus txibãtirubu besti mĩ hatu shabakabi
yusĩkubainairã, nũ unaiĩ. Haskawẽ taeshunã, haskara mĩ xinaĩmẽkaĩ
mia yukapa? Ha Romano shanẽ ibu Césarn nuku pei yukamisrã, haska
wanãshãpa? Pakanãshãpa? Pakatimaraka?— akaibu
15 Jesus hawẽ beparãkĩ hamakiri yuimatã itxakawatirubu unãkĩ hatu yuikĩ:
—Haskarawẽ mã ea unãti wakĩ beparanũ ika ikanai? Hawẽ governo
imposto pakati pei heshe betsa ea uĩmakãwẽ— hatu wa
16 betsa beshũ inãbu uĩkĩ Jesusũ hatu yukakĩ:
—Narã, tsuã besu inũ tsuã kena neamẽ? Ea yuikãwẽ— hatu wa habũ yuikĩ:
—Romano shanẽ ibu Césarnaki— akabu
17 Jesusũri hatu yuikĩ:
—Imperador Césarnawẽ taeshũ matũ shanẽ ibu duawakĩ hawẽ governo
dayashũmisbu pei hatu inãshũkubaĩkãwẽ. Hakia Deusri duawakĩ hawẽ
yusĩa txibãkĩ hawara abuai ashũriakubaĩkãwẽ— hatu waya
—Nũ haska washũ parãtirumaki— iki e itã ana hawa yuitima buaibũ

Mawanibu bestẽshanaikiri Jesus yukanibukiaki, na hãtxarã

(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

18 hanua saduceubu judeubu pashka betsa: “Ha mawabu hawẽ yura tsua
ana besteĩsmaki”, imisbu Jesus anu haburi beshũ yukakĩ:

19—Yusĩnaã, Moisés yusĩkĩ: “Huni betsa aĩyã huni bakewariama huni
mawakẽ hanua hawẽ betsã aĩ hanubi aĩwãtã huni bakewashũtiki, hawẽ
betsa mawaimatũ kena dabikinã”, nuku waniki. 20 Haskakiri ha hawẽ
sete betsabukiri mia yuinũ nĩkawe. Ha dukũ iuwatũ aĩbu betsa aĩwãshũ
huni bakewariama mawakẽ 21 ha katxukeatũ hawẽ betsã habias aĩbu
aĩwãshũ huni bake wariamari mawakẽ ana ha katxukeatũ hawẽ betsã
aĩ habiari aĩwãriatã huni bake wariamari mawaniki. 22 Hanua ha sete
hawẽ henekĩ habias aĩburi bishũ habu tibitũ hawa huni bake bawabuma
mawai keyuabũ hanua hawẽ henei aĩbu huni bake biamas mawarianiki.
23 Ha haskaniburã, mawabu ana besteaĩbutianã, ha aĩbu bestitxai ha huni
setebũ aĩwaniburã, haratutũ kaya ana ha aĩbu bishanimẽkaĩ?— akabu
24 Jesusũ hatu kemakĩ:
—Matunã, Deusũ hãtxa kenenibu unãma hawẽ kuxipa mã unãmariki.
Haskakĩ mã kanemiski. Shabakabi matu xinãmanũ nĩkakãwẽ.
25 Mawanibu ana bestẽshanaibutianã, hawa ana aĩyaĩ inũ ana beneyai
ikama ishãkanikiki. Hanua Deusũ nai tsumabu keska beneuma inũ
aĩyuma hiweshãkanikiki. 26 Mawakubainaibu besteĩ ana hiweshanaibukiri
matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. Hi mashu kua here hi hi ikai anushũ Deusũ
Moisés hãtxa wakĩ: “Earã, natiã ẽ Abraãonẽ mekenikaki. Ẽ Isaquẽ
mekenikaki. Ẽ Jacõ mekenikariki”, ikai nĩkayamashũ Moisés kenenirã,
mã uĩkĩ yuismamẽ? 27 Deusrã, mawabunamaki. Hakia hiweabunaki.
Haskakẽ Abraão inũ Isaque inũ Jacó hatũ yushĩ hiweabuki. Txipu ana
yura bena Deusũ hatu inãshanai xinãma mã kanehairamiski— hatu wa

Deusũ yununirã, haratu bestitũ binu keyuamẽ? ikaikiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 22.34-40)

28 Jesus saduceubube yuinameai nĩkabaikĩ Jesus haskakiri yukabu hatu
yui pewashukiri unaĩ Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmis betsa Jesuski
kemashũ unãti wanũ ishũ yukakĩ:
—Haratu yunua kuxipa binua Moisés nuku keneshuniwẽ besti nũ
txibaĩwẽ taeshũ Deusũ nuku mekekubaĩtirumẽ?— aka
29 Jesusũ yuikĩ:
—Na eska yununi betsa betsapa tibi dasibi binuhairarã, eskaki.
Nĩkakãwẽ: “Israelbuũ, nukũ Shanẽ Ibu Deus ha besti ikibi ini
hiwepakeikiki. 30 Haskakẽ nukũ Shanẽ Ibu Deus duahairawakĩ abukĩ
hawẽ nuikĩ matũ huĩti inũ, matũ yushĩ dasibiwẽ inũ, matũ xinã dasibiwẽ
inũ, dasibi matũ kuxipawẽ heneama akubaĩkãwẽ.” Mĩ haska tibiwẽ xinãkĩ
akairã, ha yunua betsa dasibi binuhairaki. 31 Ha katxu yunua betsarã,
habe ketashnirã, nĩkawe: “Mĩ habube hiweabu duawariakubaĩkãwẽ,
ibubis mã nui mekemis keska wakinã”, akĩ yuini ha yunuti dabe txibaĩ
mã haki txiti ikaiwẽ taea matuwẽ Deus benimashanikiki— aka

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

32 Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmistũ Jesus yuikĩ:
—Yusĩnaã, mĩ yusĩanã, peki. Txanima mĩ yui kayabiaii. Nũ abuhairaii.
Txanima Epa Deus bestitũ nuku mekekubaĩtiruki, betsã nuku mekeamarã.
33 Haska inũ, nukũ huĩti inũ, nukũ yushĩ dasibiwẽ inũ, nukũ xinã dasibiwẽ inũ,
dasibi nukũ kuxipawẽ Epa Deus duawai haska nukũmebi nũ nuimis keskai yura
betsabu tibiwẽ nũ nuiaiwẽ taeshũ Deusũ nuku abuhairaikiki. Hamẽ haskama
hatira yuinaka deteshũ kuakĩ Deus nũ inãkuĩmis inũ hatira inãkuĩti betsa betsapa
Deus kẽwãti hiwe anu nũ bumisrã, hawama keska Deusũ xinãmiski— akaya
34 Deusũ hãtxa pe nĩkakĩ yuiai Jesusũ yuikĩ:
—Deus shanẽ ibuaiki mĩ ma haki dasi kemaki— aka ana tsuã hawa
yukama mapuabũ

Messias Cristorã, tsuã babamẽ? iwanã, Jesusũ hatu yukanikiaki, na hãtxarã
(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

35 habianushũri Templo hemaĩtĩ anushũ Jesusũ hatu bepushumakĩ yukakĩ:
—Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbũ matu yusĩkĩ: “Cristorã, Davĩ
baba ishanikiki”, ikĩ haskakĩ matu haska yusĩmisbumẽ? 36 Matu yuinũ
nĩkakãwẽ. Deusũ Yushĩ Pepatũ Davi yusĩa kenenitũ matu yuikĩ:
Deus mekenikatũ ẽ Shanẽ Ibu Messias yuikĩ:
“Miki sinataibu ẽ hatu maemariama manai ẽ yusiuri tsauyuwe”, aniki.
Haska watã keneniki. 37 Hakia: “Messias ẽ shanẽ ibuki”, Davĩ abianikẽ
haskatã hawẽ shanẽ ibu hanubi hawẽ baba itirumẽ? Ea yuikãwẽ— akĩ shanẽ
ibubu xinãmaya yura mirimabũ Jesusũ hãtxa nĩkai benimai tse ikaibũ

Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbu Jesusũ hatu txitekĩ dabĩ wanikiaki, na hãtxarã
(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)

38 habianushũs Jesusũ ana hatu yusĩkĩ:
—Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisburã, hatu uĩrakãwẽ. Hatũ tari
txaipa hawẽrua sawea mae hemaĩtĩ ewapa praça anu ẽ kawanai ea abukĩ
ea kẽwãkĩ hau hãtxa pewẽ ea duawanũbũ ika mapumisbuki. 39 Haska inũ,
hanu itxati hiwe anu hikikaĩ haki tsauti pepa hanu dasibibũ hatu uĩtirubu
anu tsaukatsis imisbuki. Ha inũ, itxatã pinũ, iwanã, hanu shanẽ ibubu dakai
bashti ishũ pimisbu benariamisbuki. 40 Haska inũ, aĩbũ bene ma mawakĩ
shũnunikẽ hawẽ hamapai pepayabi hawẽ hiwe mebinũ itã aĩbu beparãkĩ
hakiri pe xinãmanikapai Deusbe hãtxai txaipahairamisbuki. Haskamisbuwẽ
taeshũ Deusũ hatu unãti watã kupiarã, yumãhairashãkanikiki— hatu watã

Aĩbu beneuma nuitapaitũ pei pixta inãkuĩnikiaki, na hãtxarã
(Lc 21.1-4)

41 Jesusũ hatu yusĩ meneaya nuitapaibu hawẽ merabewati inãkuĩ pei
hanu mistumisbu anu bau bebũ tsaushũ Jesusũ uĩayã yura pei mirima

hayabũ itxapa mistubirãbiranaibũ 42 aĩbu beneumari nuitapai hushũ pei
heshe dabe hawa damahaira mistuaya Jesusũ uĩtã 43-44 hawẽ tsumabu
kenashũ hatu yuikĩ:
—Eskaki, matu shabakabi yuinũ. Ha hunibu pei itxapayabũ hatũ pei
pashkashũ teshe besti inãkuĩkãshuki. Hakia ha aĩbu nuitapaitũ dasibi
hawẽ hawara biti pei inãkĩ keyushuki— hatu watã

Templo hiwe tekei purekei keyushanaikiri Jesusũ
hatu yuinikiaki, na hãtxarã
(Mt 24.1-28; Lc 21.5-24; 17.22-24)

13 1 hanushũ Templo hiwe hemaĩtĩ anua hawẽ tsumabube Jesus
kaĩkainaya hawẽ tsuma betsã yuikĩ:
—Yusĩnaã, uĩwẽ. Na Templo hiwe wakĩ mixki tsamakeakeniburã, habi
hawẽrua benibĩ!— aka
2 Jesusũ yuikĩ:
—Txanimaki. Na dasibi hiwe ewapa wanibu hawẽrua mã
uĩaĩnã, hawẽruahairaki. Haskabiakẽ ha mixki hiwe tekekĩ purekĩ
keyushãkanikiki, mixki betsa ana matsãbaunabumarã— hatu abaini

Mai anua haska tashni keyunũbariai bebũkiri
Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

3 hanua bui Oliveiras Mati anu mapeketã Templo bebũ tsauwabũ Pedro
inũ Tiago inũ João inũ Andrẽ Jesus hune yukakĩ:
4 —Ha mixki hiwe tekei purekei keyushanai mĩ nuku yuishurã, mia
yukapa? Ma kemai taei haskai nũ unãtirumẽkaĩ? Nuku yuiwe— akabu
5-8 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Ẽ ka ẽ ana huriamakẽ eskai nuitapai taeshanaibu Deusũ yununi
eskashãkanikiki. Shabakabi matu yuinũ nĩkakãwẽ. Ẽ kani ma ẽ
hanu hua kemaya huni betsa betsapa beshũ yuikĩ: “Ẽ Deusũ Katua
Messias Cristoki”, iwanã, yura itxapabu hatu parãshãkanikiki. Hau
tsuabũra haska wakĩ matu parãyamashanũbũ uĩrashãkãwẽ. Ha inũ,
yurabu nuitapai taeaitianã, nawabu nawa betsabube detenamei inũ
tsakanameakeakeaibu mai patxa sakuakeakeaya bunihairai nuitapaibũ
isĩ betsa betsapa teneakeakeshãkanikiki. Hakia tsakanameakeakeaibukiri
bana nĩkai datei meseyamashãkãwẽ, na haskairã, isĩ betsa beai mekĩ mã
uĩshanai keska bebũkiri shabakabi ẽ matu banabimairã.
9-11 Hakia matu dukũ taewakĩ betsabũ matu kupinũ, iwanã, hatũ mae
shanẽ ibu anu matu iyushãkanikiki. Ha inũ, itxati hiwe anushũ ekiri mã
hatu yusĩaĩbu betsabũ matu kuxa kuxa ashãkanikiki. Uĩrashãkãwẽ. Hakia
ẽ kakape ikũwãkĩ mã ea txibaĩbuwẽ taeshũ tsuabũra matu atxishũ shanẽ
ibu kuxipabu anu matu iyuabu hawara mã yuitiru Deusũ Yushĩ Pepatũ
matu yuimashanikiki. Haskakẽ hawa dateama: “Harakiri yuishãpa?” ikĩ

bebũkiri xinãyamashãkãwẽ, hawẽ Yushĩ Pepatũ matu haska merabewaya
ẽ yusĩakiri shanẽ ibu betsa betsapabuki mã txanishanairã. Ẽ ana
huriamakẽ ikũ yurabu maniakeakeabu dasibibu tsuabũra ẽ kakapekiri ea
ikũwãkĩ hatu yusĩbaũshãkanikiki.
12 Ha inũ, yura betsã hanubi hawẽ betsabũ ea ikũwaĩbu hatu
atximakeakeriashãkanikiki, hau hatu tenãnũbunã. Habiaskari wakĩ hatũ
ibubũ hanubi hawẽ bakebu hatu atximariashãkanikiki. Ha inũ, habiaskari
wakĩ bakebu hatũ ibubuki sinatakĩ hatũ ibubũ ea ikũwaĩbu hatu
atximashũ hatu tenãmariashãkanikiki. 13 Ekiri haska yuibaũkĩ mã ea
txibaĩbuwẽ taeshũ yurabũ matu danaĩ mirima matuki sinatashãkanikiki.
Matu haska wabiaibũ tsuãra ea txibãkĩ heneisma hatu mekekĩ ẽ hatu
pashamashanaii.
14 Haskakẽ ha itxakanikakiri Deusũ Daniel yuia keneni tsuãra ha yuikĩ
unãmisrã, ha itxakanika tashnia Templo merã nia mã betxiaya ha Judéia
anuabu mati keyatapa anu hau pashashanũbũwẽ. 15 Ha inũ, betsabu na mai
bawa hiwe sapa sheni manaũri maniaburã, butushũ hawẽ hamapai bikatsis
ibiakĩ hau hawẽ hiwe anu hikiama hau hawaira pashariashanũbũwẽ. 16 Ha
inũ, ikũwaĩ ha bai anu dayaiburã, mexu merã hawẽ bemakia tari keshtupa
bikatsis ibiai hau ana txĩtũkiranama hau habiariari pashariashanũbũwẽ.
17 Hamẽ ha yumaĩbutianã, tuyabu inũ ha txutxu amamisburã,
hatu peirawashãkãwã. 18-19 Haska inũ, Deusũ mai damiwani anua
yumãshanaiburã, tsuã haska teneriama inũ ana teneama ishanai tenei
dasibibu nuitapatxakayamashãkanikiki. Haskashanaiwẽ taea uitiã mã
haska teneyamashanũbũ Deus ea akĩ yukakubaĩshãkãwẽ. 20 Ha haskaibutiã
Shanẽ Ibu Deusũ hawa nemakĩ tsua pashawatirumabia ma hawenabu
hatu katuniwẽ taeshũ hatuwẽ nuikĩ hau dasibibu debui keyuyamashanũbũ
yumaĩbutiã Deusũ bari ana txai wama txaima shekashanikiki.
21-23 Habiatiãri huni betsabu hushũ matu parãkĩ yuikĩ: “Earã, Deusũ
ea yunua ẽ hawẽ hãtxa yuishunikaki. Ea nĩkairakãwẽ”, ikaibũ betsabũri
yuikĩ: “Deusũ Messias Cristo, earã, matu anu ẽ ana hushuki”, ikaibu
betsabũ nĩkatã hatu yuikĩ: “Uĩa. Nuku anu Cristo ma hushukiaki”, ikaibũ
ana betsabũ yuikĩ: “Uĩa. Hanu ma hushukiaki, Cristorã”, ikaibũ hanushũ
habũ hamapai betsa betsapa huni betsabũ atiruma habũ akĩ yura itxapa
parãkĩ Deusũ hawena wakĩ hatu katuriani parãkatsis iriashãkanikiki.
Haskaibu nĩkatã ikũwãkĩ mã kaneyamashanũbũ bebũkiri shabakabi ha
paranãnãshanaibukiri ẽ matu besuũbi banabimai nĩkakãwẽ— iwanã,

Nukũ Hutxi Kayabi Iuwa huirã, eskakiranũbarikiaki, na hãtxarã
(Mt 24.29-35, 42, 44; Lc 21.25-36)

24-25 ana hatu yusĩkĩ:
—Yumaĩ keyuaibu binukainaya nai anua dasibi betsa betsapashanikiki.
Bari ana pesheama nukai taeaya usheri ana txashama mexuaya bixi niri

iki keyui dasibi nai taka taka iki txuruãyã 26 ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwa
shanẽ ibui kuxipahairai txashahaira nai anua nai kuĩ meranua ẽ huai
uĩaĩbũ 27 Deusũ hawẽ nai tsumabu yunua hawẽ katuabu mai hirabi kesua
anu manibaunabu hatu itxawashãkanikiki.
28 Haskakẽ hi figueirawẽ mã unãtiruwẽ miyuiwẽ matu yusĩnũ
nĩkakãwẽ. Hi pei petakatã txipu metubistã peiai uĩkĩ ma bari kemai mã
unãmis keskai 29 hawara ẽ matu yuishu betxitã ẽ samama ana huai mã
unãtirubuki. 30 Haska inũ, yurabu dasibi hiwebaunabu yamariabuma
ikũ dasibi ẽ matu yuishu haskai taeshãkanikiki. 31 Hakia habiaskariai
nai anua inũ mai anua Deusũ damiwani habu keyushãkanikiki. Hakia ẽ
hãtxawẽ bebũkiri ẽ matu yusĩaĩnã, binuama menepakeshanikiki.
32 Hanua hawatiãra ẽ ana hushanai tsuã unãmaki. Deusũ nai tsumabũ unãma
inũ ea Deusũ bakẽ ẽ hawa unãmariki. Hakia Epa Deus ha bestitũ unaĩkiki.
33 Haskakẽ tsuã hawa unãmawẽ taea matuburã, hawa txikixama pepakũkaini
Deusbe hãtxakĩ ea manakĩ hatiãra haskashanai uĩrakubaĩshãkãwẽ. 34 Haska
inũ, huni txai kakĩ hawẽ tsumabu hawẽ daya tibi hawẽ hiwe anu yunuakeaketã
hiwe beputi keshemis yunutã bumisbu keska wakĩ ẽ matu yunubaĩkĩ akawaii.
35 Hawa txikixama ea manakashãkãwẽ. Hawa barira hiwe ibu humis keskai
eari ẽ ana hushanai mã unãmariki. Mexui taeayamẽkaĩ. Yamenapũmẽkaĩ.
Takara keui taeayamẽkaĩ. Mexukirimẽkaĩ. 36 Haskakẽ hawairakirã ushabu
keska ẽ matu betxiama ishanũ 37 ẽ matu yuiai hakimama uĩrakubaĩshãkãwẽ,
habiaskariai dasibibuki ẽ hatuki txaniriairã— hatu anikiaki.

Jesus atxishanũ ika yubakanibukiaki, na hãtxarã
(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jo 11.45-53)

14 1 Ha Páscoatianã, Egito anushũ Deusũ yunua debuwanika nai tsumã
nawã bakebu tenãkĩ nukũ shenipabu dũkebaini xinãmatitianã,
usha dabe ma kemai misi shashama nũ pimis ma kemaya Deusbe nukunabu
hãtxashunika shanẽ ibubu inũ Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbũ Jesus
hune parãshũ atxitã tenãnũ ika yubakaibũ 2 hakia betsabũ hatu yuikĩ:
—Nukunabu besiaibutiã meyamayushãkãwẽ, hawẽ taea
berukubaũtirubukirã— inibukiaki.

Jesus aĩbũ sheni maukanikiaki, na hãtxarã
(Mt 26.6-13; Jo 12.1-8)

3 Txipu Betânia anushũ Simão yuraki txamini Jesusũ kaya waimatũ hiwetãshũ
Jesus pimaya aĩbu betsã nẽkati bixtu hushupaki sheni inĩ pepa karuhaira hawẽ
kena nardo beshũ tesketã Jesusũ bushkaki mauka haki hababainaya 4 ha habetã
piaibu hatiritũ inĩ mayai shetekĩ uĩ haki sinatai yuinamekĩ yuikĩ:
—Haska wakĩ ha sheni karuhaira hamẽ txakawakĩ maukashumẽ?
5 Hatu inãshũ 300 shaba daya pei bitã nuitapaibu merabewatibĩ!— ika
aĩbuki ha ikaibũ

6 haki haskaibu Jesusũ hatu nemakĩ:
—Na aĩbũ ea duawai haskakĩ mã dakewai? 7 Nuitapai matube hiweabu
merabewakĩ mã hatu duawapaketirubuki. Hakia earã, hawẽtxaĩs mã
ea duawapaketirubumaki. 8 Haskakẽ eki sheni ininipa maukakĩ na
aĩbũ ẽ mawariama bebũkiri ẽ yura ea pewashuki, hau hawama ea
maiwaxarashanũbunã. 9 Hakia ikũ ẽ matu yuiaii. Mai hirabi anushũ
kakape ekiri txanibaũkĩ na aĩbũ ea ashu xinãkĩ yuiriabaũshãkanikiki,
tsua hau hakimayamashanũbunã— hatu wai nĩkaxinabũ

Judasĩ Jesus hatu atximashanũ ika hatube yubakanikiaki, na hãtxarã
(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

10 hanua Jesusũ 12 tsumabu betsa Judas Iscariotes Deusbe nukunabu
hãtxashunika shanẽ ibubube hãtxai ka haska wakĩ Jesus hatu atximatiru
Judas hatube yubakai 11 nĩkai xinã txãkãkĩ pei inãkatsi yubabu txĩtũkirãkĩ:
"Hatiã hanishũ ẽ Jesus hatu atximatirumẽ?" ikĩ xinãkubiranikiaki.

Bari kaya Jesusũ hawẽ henekĩ hawẽ tsumabubetã pinikiaki, na hãtxarã
(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jo 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

12 Ha bari Páscoa besi taemisbutiã ha dukũ txashuwã bake tesẽshũ
taewamisbutiã habianuri misi shashama pikubaĩmisbutiã hawẽ tsumabũ
Jesus yukakĩ:
—Hani kashũ Páscoatiã bari kaya piti bawakĩ mia
pewashũtãpa?— akabu
13 hanushũ hawẽ tsuma dabe yunukĩ yuikĩ:
—Bui Jerusalém anu hikitã habianua huni betsã ũpash xumuwã
iabainaiki nukutã txibãbaĩtãkãwẽ. 14 Mã txibãbaina hanu hikiai uĩtã ha
hiwe ibu yukakĩ eska watãkãwẽ: "Nukũ yusĩnã nuku yunushurã, mia
yukapa? Haratu dĩtu anushũ bari kaya ẽ tsumabubetã nukũ xinãmati
Páscoa piti pipa?" mã wa 15 hanushũ dĩtu ewapa manaũri ma pewa matu
uĩma hanushũ nukũ piti bawakĩ pewatãkãwẽ— hatu wa
16 hawẽ tsumabu kaĩbaini Jerusalém anu hikitã haska Jesusũ hatu
yuishu keska ha huniki nukutã txibãbaini habe kashũ hiwe ibu yukatã
hanushũ Páscoa nawakĩ piti bawakĩ menetã bushũ hatu itani
17 bari kai mexuaya Jesus hawẽ 12 tsumabube kai hikitã 18 tapu anushũ
habetã piaibũ Jesusũ hatu yuikĩ:
—Txanima ẽ matu yuiaii. Na habiatiã ebetã mã piaibunã, haratutũra
mã ea hatu atximai kaii— hatu wa
19 hatu haska wai nĩkatã huĩti nixmai keyutã yukakĩ:
—Habia ẽ eamẽ?— iaketaĩbũ
20 ana Jesusũ hatu yuikĩ:
—Mã ẽ 12 tsumabũ habias kẽtxaki mã misi pukushũ piaibunã, mã
bestitxaitũ ea hatu atximai kaii. 21 Haskawẽ taea haska ekiri kenenibu

txibaĩ matũ Hutxi Kayabi Iuwa ẽ haskai mawashanaii. Hakia ha hunĩ
ea hatu atximai kairã, pemahairaki! Haskakẽ ha huni kaĩyãma inirã,
pepakeanaii— ikaya
22 piti betsa keyuriabumakẽ Jesusũ misi betsa tsumashũ Deus kuxipa
yukatã tũketã inãkĩ nuku yuikĩ:
—Na misi betsarã, ẽ nami keskaki. Pikãwẽ—
23 hanushũ kẽtxa vinho mata tsumashũ Deus kẽwãriatã hatu inãbauna
uva bimi vinho abaunaibũ 24 hatu yuikĩ:
—Yura itxapabu merabewai mawakĩ ẽ himi ẽ hatu habashũshanaii.
Na vinhorã, ẽ himi keskaki, hawẽ yubaka bena xinãmatirã. 25 Txanima ẽ
matu yuiaii. Ẽ Epa Deusbe shanẽ ibui ẽ ana huriama na uva vinho ẽ ana
matubetã ayuama ishanaii. Abaũkãwẽ— hatu watã

Pedro datei paranãnaĩ kaikiri Jesusũ yuinikiaki, na hãtxarã
(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jo 13.36-38)

26 habianuari Salmos Davĩ keneni betsa betsapa hatũ huiwẽ nawai
menetã hanua Judasĩ hatu pashkabaĩkẽ Oliveiras Mati anu hatu iyushũ
27 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Hawẽ hãtxa yuishunika ekiri Deusũ yuikĩ: “Txashuwã hatũ mekenika ẽ
tenãyã hawẽ txashuwã datei pashai keyushãkanikiki”, aka nĩkatã kenenikẽ
na habiatiã habiaskariai matu dasibibũ ea xinãma mã ea henebaini
pashariakanaii, txashuwã keskairã. 28 Hakia ea tenãbiabu ana bestẽtã hanu
matuki nukunũ ika bebũkiri Galiléia anu ẽ matu kashũshanaii— hatu waya
29 Pedrõ yuikĩ:
—Miwẽ datei dasibi pashai keyuaibũ, eãnã, ẽ mia hawa henekĩ
putamaki— ikaya
30 Jesusũ Pedro yuikĩ:
—Haskamaki. Ikũ kayabi ẽ mia yuiaii. Na habia mexu merã takara keu
daberiamakẽ: “Ẽ ha unãmaki”, iki dabe inũ bestiki mĩ eki dakekĩ yui kaii— aka
31 ana unãshubima Pedrõ yuikĩ:
—Haskamaki. Ẽ mibe mawabiai kai haskai ẽ miki dakeamaki— ikaya
dasibibũri habiaskasri yui hãtxai keyutã

Getsêmani anu ka Jesus Deusbe hãtxanikiaki, na hãtxarã
(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

32 Hanua Jesus hawẽ tsumabube kai mibã shuku betsa hawẽ kena
Getsêmani mixkiwẽ kenenibu anu hikitã hatu yuikĩ:
—Nenu habianu tsauyukãwẽ, ẽ Deusbe hãtxai kairã— ikaĩkĩ
33 Pedro inũ Tiago inũ João besti iyui kai punu nuka hawẽtxaĩs huĩti
meteshekei niti itã 34 haburi yuikĩ:
—Ẽ yurawẽ mawakĩ ẽ matu shunũbaĩshanai xinaĩ ẽ punu nukahairaki.
Na habianushũ ushama ea manakãwẽ— hatu wabaini

35-36 hanua kai benãta kakaĩ maĩ beui beti ishũ Deusbe hãtxakĩ yuka
heneama yuikĩ:
—Ẽ Epa Deusuũ, hamapai dasibi mĩ atiru ẽ unaiĩ. Ea haska waibu
minaki. Ẽ mawayamanũ mĩ nematirubia ẽ xinaĩ keskawẽ ea akama mĩ
xinãnẽ besti ea ashãwẽ— atã
37 hanua hawẽ tsuma dabe inũ besti anu txĩtũkirã ushabuki nukutã
hatu datekĩ Pedro yuikĩ:
—Simãoneẽ, mĩ ushamẽ? Haskai hora bestitxai beru mestẽwãtã mã ea
manatirumamẽ? 38 Txanima matũ xinã pebia matũ yura babuwẽ taea mã
punu nukaya matuki txakabu hikia mã kaneyamanũbũ Deusũ hau matu
merabewanũ ushama habe hãtxakãwẽ— hatu wabaini
39 ana habianuri Deusbe hãtxai kashũ habias hãtxa yuitani 40 ana hua
ma usha paẽ hatu atxia ushabuki nukutã ana hatu bestẽwã hawa hãtxa
yuitima maniabũ 41 ana Deusbe hãtxatani hushũ hatu yuikĩ:
—Haskaira mã usha nĩkama usha bestia mã huĩrukũsi ikanai? Uĩkãwẽ.
Ẽ Deusũ bake matũ Hutxi Kayabi Iuwa huni txakabubũ ea atxi bei ma
kemakanikiki. 42 Ma ea hatu atximai huikiki. Benirikãwẽ, nũ bunũbunã—
hatu wabirani hatuki dasituxitã hatu yui

Judasĩ Jesus hatu atximanikiaki, na hãtxarã
(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jo 18.2-11)

43 Jesus hãtxa meneriamakẽ Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubu inũ
Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbu inũ mae shanẽ ibubu betsabũ hatu yunua
huni itxapa nupe txaipayabu inũ kuxati hiyabube Jesusũ 12 tsuma betsa Judas
hatube hukĩ 44 Jesuski nukuyukĩ Judas Iscariotẽ bebũkiri hatu yubakĩ yuikĩ:
—Ha ẽ tãtsu akairã, haki. Atxishũ iyukãwẽ— hatu abirãshuwẽ taeshũ
45 Judas Iscariotẽ Jesus betxituxitã haki nukushũ yuikĩ:
—Yusĩnaã, ẽ miki nukuyuaii— iwanã, tãtsu akaya 46 “Hakiaki, akãwẽ”,
ibaĩ atxiaibũ
47 Jesusũ tsuma betsã hatu mepãmanũ ika naxui ikaĩ hawẽ nupe txaipa sitã
Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibuhairatũ tsuma mapeshpaikĩ maebaĩ
pashteaya 48-49 Jesusũ hawẽ tsuma nematã ma haki nukuabu Jesusũ hatu yuikĩ:
—Uatiã shaba tibi Templo hemaĩtĩ anushũ ẽ matu yusĩkubainai mã ea
shabakabi atxiama ikubaĩxinabuki. Haskai natiã mexu merã yumetsu
atximisbu xinaĩ hawẽ deteti nupe txaipaya inũ hawẽ kuxati hiya mã
bekãshumẽ? Hamẽ mã ea akamaki. Deusũ hãtxa kenekĩ bebũkiri ekiri
yuini haska menekĩ mã ea atxiaii— hatu waya
50 hanua dasibi hawẽ tsumabu datekĩ Jesus besti henebaini pashai
hunei keyubainaibũ
51 berunã betsa tari hushupa bestiwẽ yabukua ha pashama Jesus txibaĩ
kai policiabu betsã atxipaikĩ 52 hawẽ tari besti tsumaya mepamai hawẽ
tari pekabaini tariuma pashai hunekainiki.

Shanẽ ibubu Sinédrio anu Jesus iyunibukiaki, na hãtxarã
(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jo 18.12-14, 19-29)

53 Hanua Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubu dasibi inũ, mae
yununika shanẽ ibubu betsabu inũ, Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbu
habu dasibibu hanu Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibuhaira
Caifásĩ hiwe anu habu dukũ bua itxa maniabu anu Jesus iyukĩ hanu
bitxiaibũ 54 hanua Pedro datekĩ benãtashũ uĩkubaini ka shanẽ ibũ hiwe
hemaĩtĩ anu Templo mekenikabube tsauwa txĩ yukĩ hune uĩayã
55 hanushũ Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubu inũ Sinédriobu
dasibi itxashũ Jesus hau tenãnũbũ hakiri txakabuhaira yuiaibuwẽ txanii
hãtxa ikũ keska watã hawẽ unãti watã tenãkatsi benai maniabũ 56 huni
betsa betsapabũ hakiri txani txitebiakĩ hakia huni dabetũ habias txani
yuiabumakẽ 57 haskaibũ betsaburi benitã txani hakiri txitekĩ yuikĩ:
58 —Nukũ nĩkakinã, Jesusũ eska yuiai nũ nĩkaxinaki. Matu yuinũ: “Na
Deus kẽwãti mixki Templo hunibũ anirã, tekekĩ purekĩ keyutã usha dabe
inũ besti kaya hunibũ akamakẽ ana ẽ benishanaii”, ikai nũ nĩkaxinaki—
hatu wakeakeaibũ 59 habũ habias txani txakabu hakiri yuiyabuma nĩkai
haska washũ kupitima xinaĩbũ 60 haska waibu nĩkatã Deusbe nukunabu
hãtxashunika shanẽ ibuhaira Caifás namakis dasiabube tsauwa benitã
nishũ Jesus yukakĩ:
—Na hunibũ mikiri txakabu yuiaiburã, miarã, haskai mĩ hatube
kemanameamamẽ?— aka
61 Jesus pes hawa yuiama nikẽ Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ
ibuhairatũ ana yukakĩ:
—Habia mĩ miamẽ ikairã, mĩ Deusũ bake nukũ mekenã Messias Cristorã?— aka
62 —Haa. Haska mĩ ekiri yuiairã, ẽ haki. Epa Deus kuxipahairatũ hawẽ yusiuri ẽ
tsauwa matũ Hutxi Kayabi Iuwa nai kuĩwẽ ẽ huai mã ea uĩshanaii— ikaya
63-64 nĩkatã Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibuhaira Caifás haki
sinatahairakĩ hawẽ tima tari uxnitã yuikĩ:
—Deus itxaikiki. Ana hatira hãtxai ẽ nĩkakatsi ikamaki. Na haska hari
hãtxayarã, haskara hakiri mã xinaĩ?— akĩ hatu yuka:
—Deus ma itxashuki. Hau tenã menũwẽ— iake iakeaibũ
65 hanushũ itxakawakĩ taewakĩ haki kemu mitxukĩ hawẽ beru beputã
kashe wakĩ kuxakĩ yukakĩ:
—Tsuã mia kuxaimẽkaĩ? Unãtã nuku yuiwe— akubainaibũ
hanushũ Deus kẽwãti Templo mekenikabũri bepas bepas akaibũ

Pedro Jesuski dakenikiaki, na hãtxarã
(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jo 18.15-18, 25-29)

66-67 hanua hemaĩtĩ anu Templo mekenikabube Pedro txĩ yuaya Caifásĩ
tsuma aĩbu betsã betxitã yuikĩ:

—Miarã, Jesus Nazaré anuabe mĩ nimiski. Ẽ mia unaiĩ— aka
68 Pedrõ parãkĩ yuikĩ:
—Ẽ ha unãmaki, ha haska mĩ hakiri hãtxairã— itã hanu hemaĩtĩ kene hikiti shui anu ka nikẽ takara keui taeaya 69 hanua ha aĩbũ ana Pedro betxitã hanu maniabu yuikĩ:
—Na hunirã, Jesusũ tsuma betsaki— hatu waya
70 Pedrõ ana hatu yuikĩ:
—Haskamaki— ikaya habianuri mapushũ Pedro uĩkĩ yuikĩ:
—Txanimaki. Mĩ Jesusũ tsuma betsa ẽ unaiĩ. Galiléia anua mĩ hãtxa ẽ nĩkaii— akabu
71 Pedrõ hatu yuikĩ:
—Ha huni mã hakiri hãtxairã, ẽ ha unãmaki. Ẽ txani txakayarã, hau Deusũ ea kupinũwẽ— ikaya
72 hakimamari ha katxu takara keuai nĩkatã haska Jesusũ yuikĩ: "Takara dabeki keuriama dabe inũ bestiki: 'Ẽ ha unãmaki', iki mĩ eki dakei kaii", abirana xinãtã Pedro kashatxakayamanikiaki.

Pilatos anu Jesus iyunibukiaki, na hãtxarã
(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jo 18.28-38)

15 1 Ma penaya Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubu inũ Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbu inũ mae shanẽ ibubu Sinédrio hirabi itxashũ haska wakĩ Jesus tenãtikiri yubakatã Jesus meneshshũ Romano shanẽ ibu Pilatos anushũ txitenũ ishũ iyuabu 2 Pilatõs Jesus yukakĩ:
—Miarã, mĩ judeu shanẽ ibubu binu keyuamẽ?— aka
Jesusũ yuikĩ:
—Hawaikika! Habiari mĩ ea yuiaii— aka
3 Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibu betsa betsapabũ hakiri txani yuikĩ txiteaibũ 4 Pilatõs ana Jesus yukakĩ:
—Ha mikiri betsa betsapa txakabu yuiaiburã, mĩ hawa hatu yuiamamẽ?— aka
5 Jesusũ hawa yuiama nikẽ: "Haskai hãtxamamẽ?" itã Pilatõs harakiri xinãtima tsaukẽ

Jesus hau tenãnũbũ Pilatõs hatu yununikiaki, na hãtxarã
(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jo 18.38–19.16)

6 Romano soldadobũ hatu atxishũ bitximabu bari tibi ha Páscoa nawaibutiã hau bestitxai tashninũ ha Romano shanẽ ibu Pilatõs beyawẽ taeshũ maẽ katuaya hatu kaĩmashũpakemiskẽ 7 habiatiãri huni betsa hawẽ kena Barrabás huni betsabube detenamekĩ hatũ shanẽ ibu detepaikĩ hatubetã huni betsa tenaĩmakẽ habũ atxishũ bitximabũ 8 hanua yurã kaiã Pilatos anu ana beshũ yuikĩ:

—Nawaibutiã huni betsa bari tibi mĩ nuku tashnimashũmis keska
wakĩ natiãri huni betsa nuku kaĩmashũwẽ— akabu 9-10 Deusbe nukunabu
hãtxashunika shanẽ ibubu Jesuski txani txakai haki sinatakĩ haska washũ
maematima maemanũ ishũ iyuabu Pilatõs unãkĩ yurã kaiã yukakĩ:
—Judeubũ shanẽ ibu kayabi Jesus hawa wama matu nitxĩshũpa?—
ikaya 11 Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubũ yurã kaiã ana
Jesuski sinatahairamakĩ hatu dasibiri sinatamakĩ keyukĩ:
—Hau Barrabás nuku kaĩmashunũ yuikãwẽ— hatu waibũ yurã kaiãnẽ
habiaskari yuiaibũ 12 Pilatõs ana hatu yukakĩ:
—Ha huni: "Ẽ judeubũ shanẽ ibuki", iki kenamisrã, matu haska
washũpa?— hatu wa
13 hãtxa kuxipawẽ ana yuikĩ:
—Cruzki nuku mastashũwẽ— ikaibũ
14 ana Pilatõs hatu yukakĩ:
—Natunã, hawa txakabuwaxinamẽ?— hatu waya ana unãshubima
hãtxa kuxipawẽ yuikĩ:
—Cruzki nuku mastashũwẽ —aki hawẽtxaĩs ikaibũ
15 haskaibũ Pilatõs yurã kaiã daewakĩ Barrabás hatu kaĩmashũtã Jesus
hatu kakux kakux amatã hau cruzki hatu mastashũtanũbũ hatu yunua
16 hanushũ shanẽ ibu Pilatõs hiwe ewapa hemaĩtĩ anu soldadobũ Jesus
iyushũ soldado habus haki shukui itxatã 17 shanẽ ibũ bemakia tari txaipa
taxihaira Jesus sawemashũ musha maiti washũ maimatã 18 unãshubima
hãtxa kuxipawẽ kashe wakĩ yuikĩ:
—Judeu shanẽ ibu kayabirã, mĩ miaki— akĩ hawẽtxaĩs yuibetanã
19 hi siriwẽ makux makux atã haki kemu mitxutãtãkĩ haki dãti itã hãtxa
pepawẽ yuishunikapaikĩ kashe wakĩ 20 keyutã bemakia tari txaipa
taxihaira pekatã hawẽ tari kayabis Jesus sawemashũ cruzki mastakatsi
kaĩmabainaibũ

Cruzki Jesus mastanibukiaki, na hãtxarã
(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jo 19.17-27)

21 hanua huni betsa Simão hawẽ mae Cirene anua hawẽ bakebu
Alexandre inũ Ruforã, bai anu dayatani hui hatuki nukuaya Jesusũ cruz
hau iashũyubainũ soldadobũ yunua iashũbainaya
22 Gólgota anu Jesus hari iyukĩ mapematã, haska yuiarã, Bushka Shau
Mati anurã, 23 uva vinho hene isĩ nemati dau muka husia amapayabu
danãkĩ akamakẽ 24-25 ma bari hui nai putxinĩ dakakẽ Jesusũ tari peka
keyutã mastashũ cruzki nitxĩtã soldadobũ xinãkĩ yuikĩ:
—Tsuã hawẽ tari tibi biaĩmẽkaĩ? Akãwẽ— ishũ hawẽ beyusti
putapakekĩ hawẽ tari pashkatã
26 hawẽ taeshũ hatu tenãmai unãti hi besha tuashki kenekĩ: "Judeubũ
Shanẽ Ibuhairaki", aka beshũ Jesus mamaki ha hi tuashki kenea

mastariashũ 27-29 habianuri habe huni yumetsu daberi cruz dabeki
mastashũ betsa hawẽ yusiuri nitxĩshũ betsa hawẽ yusmauri nitxĩriabu
hunibũ daĩbaĩkĩ buri buri ikĩ yuikĩ:
—Uĩwẽ. “Deus kẽwãti mixki Templo tekekĩ purekĩ keyutã shaba dabe
inũ besti kaya ẽ ana benishanaii”, mĩ ixiãki. 30 Mĩ ha kuxipa hayarã, ha
cruz anua mimebi pashai buturiwe, mawamarã— akaibũ
31 Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubu inũ Deusũ hãtxa
kenenibu yusĩnanãmisbũri Jesus kashe wariai yuinamekĩ:
—Huni betsabu merabewabiamis hamebi pashatirumaki. 32 Haskakenã,
haska Israelbũ Shanẽ Ibu Cristo kayamẽkaĩ cruz anua butuai uĩkĩ na
habiatiã nũ ikũwãtiruki— ikaibũ ha haska waibu nĩkatã huni yumetsu
dabe habe mastariaburi hãtxa txakabukĩ Jesus yuãriaibũ

Jesus mawanikiaki, na hãtxarã
(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jo 19.28-30)

33-34 hanua bari mananãbibiakẽ bari nuka mexua itsa daka manaibũ ma
bari nai putxinĩ dakakẽ bepenakainaya habiatiãri Jesusũ hui kuxipawẽ
yuikĩ:
—Eloí, Eloí, lemá sabactâni?— ikirã huni kuĩ hãtxarã, “Ẽ Deusuũ, ẽ
Deusuũ, haskakĩ mĩ ea heneamẽ?” ikaya
35 ha namã hatiri mapushũ betsabũ nĩkatã yuikĩ:
—Nĩkakãwẽ, Deusũ hãtxa yuishunika Elias kenaikikirã— ikaibũ
36 hanua ha namã mapuabu betsa kuxikirã hanu hawẽ tsiniti vinho
muka pu atã tawaki ustãshũ beshũ amanũ, iwanã, sanãshũkĩ xinãkĩ yuikĩ:
—Ẽ daka manakayuti Eliasĩ buteyui huimẽkaĩ— itã nikẽ
37 hanua Jesus ana unãshubima bis itã mawaya 38 Templo merã tari
dĩtu wakĩ kebẽnibu hamebi manaũria dis iki keyuaya 39 soldado Romano
capitão Jesusũ besuuri nishũ uĩkĩ Jesus bis itã mawaya yuikĩ:
—Ikũ kayaki. Na hunirã, Deusũ bakeki— ikaya
40-41 hanua aĩbuaibu Galiléia anuabũ Jesus Galiléia anu ka habũ
duawakĩ txibãmisbũ uĩaĩbũ hatubetã uĩriaiburã, Josẽ betsa mashku Tiago
ha dabetũ ewa Maria inũ, Salomé inũ, Maria Madalenã habũ benãtashũ
uĩaĩbũ hanua aĩbu betsa betsapabu Jerusalém anu Jesusbe bexiãbũri
hatubetã Jesus mawai uĩnibukiaki.

Jesus mawa maiwati merã hananibukiaki, na hãtxarã
(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jo 19.38-42)

42 Hanua ma bari kaya habiatiãri judeubu sábadotiã huĩrukũkatsi
bebũkiri piti pewamisbukẽ 43 hanua judeu Sinédriobube hatube shanẽ
ibumis betsa José Arimatéia anua kaĩnitũ Cristo Shanẽ Ibushanai
manakubaĩxina hawa dateama Pilatos anu kashũ Jesus maiwakatsi hawẽ
yura yuka 44 Pilatos e itã yukakĩ:

—Ma hawaira haskatã mawashumẽ?— ishũ soldado capitão kenashũ yukakĩ:
—Jesusrã, hatiã ma mawashumẽ?— aka
45 capitãonẽ uĩshu ha bari mawashu yuia Pilatõs nĩkatã hawẽ yura José
yunua kashũ 46-47 tari hushupa txaipa bishũ Jesusũ yura hawenabubetã buteshũ
tariwẽ dayabutã bukĩ hanu maiwati mixki kini waimabu anu dataĩbu Maria
Madalena inũ Josẽ ewa Mariã uĩaĩbũ mixki beputi ewapawẽ bepunibukiaki.

Jesus bestẽkainikiaki, na hãtxarã
(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jo 20.1-10)

16 1 Ma sábado huĩrukũti binuxĩkẽ Maria Madalena inũ, Tiagõ ewa
Maria inũ, Salomẽ hatibũ Jesusũ yura hawẽ dapushkatsi sheni
inĩti bitãxina 2 hanua penayahaira domingotiã maiwati anu bui ma bari
kaĩyuaya 3 yuinamekũkaĩkĩ:
—Ha mixki beputi ewaparã, tsuã nuku bepẽshũkĩ tarãshũtirumẽ?— ikubaini
4 hakiri besukaĩkĩ uĩkĩ ha mixki ewapawẽ bepuxinabu ma hamauri
tarãmea betxitã 5 ha maiwati kini merã hikitã uĩkĩ habianuri huni berunã
tari hushupa txaipa sawea yusiuri tsauwa uĩ e ikaibũ 6 hatu yuikĩ:
—Jesus mastaxinabu mã benai hua ẽ unaiĩ. Dateyamakãwẽ. Haska
bebũkiri matu yuixina keskai ma bestẽkainaki. Ana nenumaki. Hanu
datãxinabu hikishũ uĩbaini 7 bushũ Pedro inũ hawẽ tsuma betsabu menã
hatu yuiritãkãwẽ: “Harã, matu bebũkiri Galiléia anu kashuĩkiki. Haria
matube ana itxai benai kaikiki, haska matu yuixina keskairã”— hatu wa
8 aĩbuaibũ nĩkatã maiwati kini anua kaĩkaini saki saki iki kuxibirani
dateyabi bekĩ hatu daĩkubirãkĩ tsua yuiama benibukiaki.

Ha dukũ Maria Madalenaki Jesus nukunikiaki, na hãtxarã
(Jo 20.11-18)

9 Penayahaira domingotiã Jesus bestẽkaini hatuki nukutanũ ika kai ha
dukũ Maria Madalena ha sete yushĩ txakabu haya kaĩmayamaki nukua
10 hanua benimakaini hatu banabimai kakĩ habũ Jesus txibãmisbu pes
mania Jesus manui kashaibuki nukushũ 11 haska Jesus hiwea uĩbaĩ hatu
yuia hawa ikũwãma ikaibũ

Jesus hawẽ tsumabuki ana nukunikiaki, na hãtxarã
(Mt 28.16-20; Lc 24.13-49; Jo 20.19-23)

12 hanua Jesusũ tsumabu dabe bai tanabainaibu haska uĩmisbu
keskama hatuki Jesus nukua uĩbirani 13 beshũ habũ txibãmisbu itxapabu
hatu banabima nĩkatã habũ hãtxari hawa ikũwãma iriaibũ
14 hanua Jesus hawẽ 11 tsumabũ pi maniabuki nukua uĩ huĩti kuxikĩ
Jesus besteã uĩbirã hatuki txanibiabu hawa hatu ikũwãma ibayaibũ
Jesusũ hatu ha atã 15 hatu yunukĩ:

—Mai hirabi anu bukĩ Deusũ kakape ekiri dasibibu hatu
yusĩkubaĩshãkãwẽ. 16 Habũ ea ikũwaĩ henewẽ mã hatu naximaya ẽ
hatu mekeshanaii. Hakia habũ ea ikũwãkĩ xinã betsa wabuma ẽ hatu
kupishanaii. 17 Haska inũ, tsuabũra ea ikũwaĩ haskakubaĩshanaibu matu
yuinũ nĩkakãwẽ. Ẽ kuxipa hayashũ ẽ kenawẽ taeshũ yushĩ txakabu
kaĩmashãkanikiki. Ha inũ, hãtxa bena tapĩriamawẽ hãtxashãkanikiki.
18 Ha inũ, dunu pianã meabu hawa hatu piama ishanai inũ, hawara
mawati dau hatu amabiabu aka hawa hatu txakabuwatã tenãma
ishãkanikiki. Ha inũ, isĩ teneaibu hatu meabu shushashãkanikiki— hatu
watã

Nai anu Jesus inanikiaki, na hãtxarã
(Lc 24.50-53)

19 Shanẽ Ibu Jesus hatube hãtxai meneaya hanushũ Deusũ nai anu
ainitã hawẽ yusiuri tsaumaya 20 hanua Jesusũ tsumabu kaĩbaini bukĩ mae
tibi anu yusĩkubaunaibũ nukũ Shanẽ Ibu Jesusũ hatu merabewakĩ hawẽ
kuxipawẽ hawara unãti dami atimaska ikũ hatu uĩmakubainibukiaki.
Marcos

Kakape Lucãs kenenikiaki

LUCAS

Hawẽ haibu Teófilo kene bumanikiaki, na hãtxarã

1 1-4 Shanẽ ibu Teófiloõ, ẽ mia kene bumai uĩwẽ. Haska Jesusũ yusĩkĩ
taewani anua hawẽ tsuma kayabibũ uĩakeakenibu inũ Jesusũ hawara
hatũ berubi uĩkubainima Deusũ hatu katua habũ hawẽ kuxipayabu hau
txanikubaĩshanũbũ habũ nuku yusĩabu huni betsabũ habiaskari bebũkiri
unãkĩ pewatã nuku keneshunimabuki. Hakia hawẽ tsumabũ yusĩmiskiri
miãri mĩ nĩkaima: "Txanimaki", eãri habiaskari xinãkĩ ẽ mia keneshunai
mĩ unãkubaĩshanũ haskani Jesuskiri dasibi yuka iki nati itã eãri nĩkakĩ
pewatã ẽ mia kene bumaii.

Naximanika João kaĩshanaikiri bebũkiri hawẽ ibuki nai tsuma txaninikiaki, na hãtxarã

5-7 Judéia mai pakea hatiuma anu Herodes hatũ shanẽ ibu ikũkainaya
habiatiãri hawenabu Deusbe hãtxashunika Abiasĩ enabu shuku betsa
anua hawẽ kena Zacarias hiwekũkainikiaki. Hanua hawẽ aĩnĩ kena Isabel
Arãonẽ babari yushabuhairakĩ bake biama hawẽ beneri anibuhairatũ
bakewanũ ishũ xinãkubaĩkĩ Deusũ hãtxa txibãkĩ hawẽ yunuti inũ hawẽ
nemati kaneabumakẽ hatuwẽ Deus benimakũkainikiaki.
8 Hanua hanu Deus kẽwãti Templo anu Abiasĩ enabu betsabube Zacarias
ushe bestitxai dayakĩ 9 Templo anu hikishũ hau inĩti hatu kuashũtanũ
hatũ beya txibãkĩ hatũ kena tibi kenetã ha una ture bitã hawẽ kena
betxitã Zacarias katuabu 10 hikishũ txi tsistuki hawẽ Deus kẽwãti inĩti dau
Zacariasĩ hatu kuashunaya hemaĩtĩ anushũ yura itxapabu itxashũ Deus
kẽwaĩ dãti ika maniabũ 11 hanushũ inĩti kuati txi tapu fogão yusiuria
Deusũ nai tsuma damia nia 12 Zacariasĩ uĩ e itã ẽ haskai iki datehairaya
13-16 hanushũ nai tsumã yuikĩ:
—Zacariasiĩ, dateyamawe. Hawara mĩ yukai nĩkamisshũ Deusũ
mia ashũshanikiki. Mĩ aĩ Isabel yushabubiatũ bake bima huni bake

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kaĩshanikiki. Kaĩyaĩtiã mĩ benimaya minaburi benimashãkanikiki.
Kenakinã: “Joãoki”, ashãwẽ. Hanushũ minabu Israelbu
txakabubiakubainaibũ João kaĩnishũ hatu yusĩkĩ nukũ merabenã yushĩ
Deuskiri yura itxapabu txibãmaya benimahairashãkanikiki. Nanei taea
Deusũ Yushĩ Pepatũ kuxipa wakubaĩkĩ heneama uva hene vinho inũ
hene paepa tibi akama mĩ bakẽ Deus benimawakĩ minabu Yavé Deus
anu ana hatu txĩtũwãshanikiki, hatu txibãmakinã. 17 Haska inũ, mĩ
bake Joãonẽnã, Deusũ kuxipaya hawẽ Yushĩyã bebũ nishũ haska Eliasĩ
Deusũ hãtxa yuishunikatũ ani keska wakĩ hatũ ibubu habũ bakebu ana
danãnanaĩ sinatanameama inũ ha patapakĩ nĩkaisbuma hau habũri Deus
txibanũbũ mĩ bake Joãonẽ yurabu hatũ Shanẽ Ibu huai manamakĩ hatu
xinã betsa wamashanikiki— aka
18 hawẽ hãtxa nĩkabiatã xinãkĩ Zacariasĩ nai tsuma yukakĩ:
—Ma ẽ anibuaki. Ẽ aĩ yushaburiki. Haska washũ mĩ hãtxa ikũ ẽ unãkĩ
mestẽwãtirumẽ?— aka
19 nai tsumã yuikĩ:
—Earã, ẽ Gabrielki, nai tsuma shanẽ iburã. Deus dayashuni ẽ
hãtxashũmiski. Ẽ mibe hãtxanũ na kakape Deusũ ea yunushuki.
20 Hakia ẽ hãtxa mĩ ikũwãmawẽ taea mĩ bake kaĩriama huyu mĩ
hiweyukũkaĩshanaii. Na ẽ mia yuiairã, Deusũ akatsis ikĩ ashanikiki— atã
kaya
21 haskai nixma dakakẽ Templo hemaĩtĩ anushũ manakĩ hawenabu
yuinamei yukai ikĩ: “Hawa dakiai ikikiki, tashniamabĩ!” iki maniabũ
22 atimas tashnitã haska washũ hatu hãtxa watimakẽ habũ unãbaũkĩ
hakiri yuikĩ:
—Haskakenã, Templo dĩtu meranushũ namai keskakĩ Deus anua
uĩshumẽkaĩ?— ikaibũ hawẽ mekẽ bestiwẽ hatu unãmatã habiaska
hãtxama hatube dayakũkaĩkĩ
23 Templo anua hatũ daya ushe bestitxai nitxĩtã Zacarias inũ kashũ
24 hawẽ aĩ bakewa tuyaima cinco ushe besti hawenabube hãtxakatsi
ikama Isabel hawẽ hiwe anus hiwekũkaĩkĩ xinãkĩ: 25 “Ẽ bake bitirumawẽ
taeshũ hau ana enabũ ea dake wayamashanũbũ Deusũ ea abukĩ ea
merabewaikiki”, ika benimakũkainikiaki.

Jesus naneshanaikiri Mariaki nai tsuma txaninikiaki, na hãtxarã

26-27 Isabel tuya seis ushe kaya txipax hawẽ kena Maria txutanamei
peseriama hawẽ epã beneyawakatsi hatũ shenipabu shanẽ ibuhaira Davĩ
baba José yubakĩ ibu waimakẽ hanushũ Deusũ hawẽ nai tsuma Gabriel
hau kakape Maria yuinũ Galiléia mai pakea namakis mae betsa Nazaré
anu yunua 28 damitã hawẽ dĩtu merã hikishũ Gabrielĩ Maria yuikĩ:
—Ẽ miki txaniyuaii. Yavé Deus miwẽ benimahairakĩ mia
abuikiki— atuxia

29 hawẽ hãtxa nĩkai e itã Mariã xinãkĩ: “Haskakĩ ea haska yuimẽkaĩ?”
ishũ xinãyã 30-31 nai tsumã ana yuikĩ:
—Mariaã, ewẽ dateyamawe. Miwẽ dabanã Deus benimahairaiwẽ
taeshũ huni bake mia bimakĩ miki naneshanikiki. Txipu kaĩyã kenakĩ:
“Jesuski”, ashãwẽ. 32 Hamẽ Shanẽ Ibu kuxipahairakũkainaya habũ yuikĩ:
“Yushĩ kuxipa hatu binuatũ bakeki”, iwanã, kenakubaĩshãkanikiki. Ha
inũ, haska matũ shenipabu shanẽ ibu Davi shanẽ ibu ini keskai 33 Deusũ
yunua mĩ bake Jesus Jacõ bababũ Shanẽ Ibu ipashanikiki, niti ikama
ikibi ikirã— aka
34 Mariã yukakĩ:
—Ẽ txutanamei peseriamabia haskatã ẽ bake nanetirumẽ?— aka
35 hawẽ nuikĩ nai tsumã ana yuikĩ:
—Kuxipa hatu binuatũ hawẽ kuxipawẽ hawẽ Yushĩ Pepa yunua mikia
dami naneima kaĩmashũ hatũ Deus txibãyã: “Harã, meribi Deusũ bakeki”,
ishũ kenakubaĩshãkanikiki.
36-37 Hamẽ betsarã, minabu Isabel ma yushabubia ma huni bake
bimaki. “Haskatũ bake bismaki”, iwanã, yuãbiakubaĩmisbu hamapai
xarabu Deusũ atiruwẽ taea ikis ushe mekẽ bushka ka pustuki— akaya
38 Mariã yuikĩ:
—Peki. Haska mĩ ea yuiairã, hau xinãshũ ea anũwẽ. Deusũ tsumarã, ẽ
eaki— aka nĩkatã kaĩkainikiaki.

Isabel anu Maria bai kanikiaki, na hãtxarã

39 Gabrielĩ Maria hãtxa wawãxĩkẽ Judéia mai pakea mawa mati matipa
anu mae hatiumanua Maria hawaira maĩ ka haki bai ka 40 Zacariasĩ hiwe
anu hikitã Mariã Isabel yuikĩ:
—Ewaã, miki bakĩ ẽ mia uĩyuaii— atuxiaya 41 Isabelĩ Maria nĩkaya
hawẽ pustu meranua hawẽ bake tukuaya Deusũ Yushĩ Pepatũ kuxipa
waya 42 benimakĩ Isabelĩ unãshubima bis iki eai itã yuikĩ:
—Deusũ mia abukĩ aĩbu betsabu binumakĩ mia inũ mĩ bake nanexĩshũ
mia habe duahaira waikiki. 43-44 Mĩ ea kena mĩ hãtxa ẽ nĩkaya ẽ bakeri
benimahairai ẽ pustu meranua tukushuki. Ẽ hawayairakẽ Deusũ ea
duawaya ẽ Shanẽ Ibũ ewa mĩ eki bayuaii. Haskakẽ ẽ benimahairaii.
45 Haska inũ, hawara Deusũ mia ashũshanai mia yuixina mĩ ikũwaĩwẽ
taea mĩ benimahairaii— aka
46-48 hanushũ Mariãri yuikĩ:
“Ẽ hawẽ tsuma beshmas hairabiakẽ
Deusũ ea xinãkĩ ea katuxinaki.
Haska inũ, dasibibũ xinãkĩ:
‘Deusũ Maria xinã txãkãwãmiski’, iwanã,
ekiri yuikubaĩshanaibuwẽ taea ẽ mekenã Deus kuxipawẽ taea
huĩti benimakĩ ẽ Shanẽ Ibu Deus ẽ kẽwaiĩ.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

49-50 Ha inũ, duawai hawẽ kuxipaki mesemisbuwẽ nuikũkaini
xinã pepa kuxipa hatu binukĩ keyuatũ ea duahaira waxinaki,
hawẽ kena meribi pepatunã.
51-53 Haska inũ, ibubis yubakatã keĩsbuma hatu shanẽ ibu wakĩ
betsabu nuitapai buniaibu piti pepa hatu yani wamakĩ
mabu itxapayabu nuitapawakĩ mekẽ bestia mais hatu nitxĩmiski.
Haska inũ, ibubis keaĩbu itxakawakĩ
hatu huĩti nixma wakĩ ibubis shanẽ ibui kuxipamisbu
hatu mitanuma wakĩ Deusũ hawẽ kuxipa uĩmakĩ hatu
unãmashanikiki.
54-55 Hanũkaĩ haska nukũ shenipabu Abraão inũ hawẽ bababukiri
yubashuni xinaĩ
nukuwẽ nuikĩ nũ hawẽ tsumabu Deusũ ana nuku merabewakĩ
taewani heneama nuku ashũkubainikiki”,
ixiã 56 hanu Maria bayui niti ikima habe hiweshũ ushe dabe inũ besti
nitxĩtã hanua Maria inũ kanikiaki, hawẽ hiwe anu txĩtũkainirã.

João kaĩnikiaki, na hãtxarã

57 Hanua Isabelĩ bake bima ewai pustuhairatã huni bake kaĩkẽ 58-59 ha
dapi hiweabu inũ hawenabũ Deus Isabelwẽ nuikĩ merabewaya ma bake
kaĩyã habũ nĩkatã benimaxiãbũ hanua kaĩxina oito shabatiã ibu dabetã
hawenabu kena uĩnũ ika beshũ haska hatũ shenipabũ yununi txibãkĩ
hawẽ hina kubitxi meshteshũtã hawẽ epa Zacarias dabipanãbũ 60 hawẽ
ewã hatu nemakĩ yuikĩ:
—Haskamaki. Hawẽ kenarã, “João” wakãwẽ— hatu wa 61 habũ Isabel
yuikĩ:
—Haskakĩ hari mĩ kenai? Mĩ benẽ enabũ kenarã, hari hayabumaki—
ikeaketã 62 hanushũ harakirira hau kenanũ hawẽ epa huyuwẽ taeshũ
mekenẽ besti yukabu 63 mekenẽri haki keneti hau beshunũbũ hatu yunua
beshuãbu Zacariasĩ kenekĩ: “Hawẽ kenarã, Joãoki”, hatu wa uĩ e itã
“Haririkiaki”, ikaibũ 64 haskatanaibũs Zacarias hawaira ana hãtxakĩ Deus
kẽwanikiaki. 65 Hanushũ ha dapi hiweabu dasibi e iki: “Habaa!” ixĩshũ
hanu mai pakea Judéia mati matipanu hiweabu anu haskaxina hatuki
txanibaunaibũ 66 haskaibu dasibibũ nĩkakĩ unaĩ haskakenã: “Deusũ ha
bake yumewairã, haskarara ishanikika”, iki ha bakekiri hãtxanibukiaki.

Zacariásĩ Deus kẽwãnikiaki, na hãtxarã

67 Joãonẽ epa Zacarias Yushĩ Pepatũ kuxipa wa hãtxakĩ Deus kẽwaĩ
Deus hãtxashũkĩ yuikĩ:
68 “Ẽ Shanẽ Ibu pepa Israelbũ Deusuũ,
mĩ ma minabu merabewakĩ hatu pekakĩ akawai
huxiãwẽ taeshũ ẽ mia kẽwaiĩ.

69 Mĩ tsuma Davĩ baba betsa kuxipahaira mekenã kayabi
nuku anu mĩ ma nuku nitxĩshũxinaki.
70 Nukũ shenipabu hatu yubai hakiri habias mĩ hãtxa yuĩshunika
meribi tibi mĩ hatu hãtxamapaunirã,
71 hawẽ taeshũ nukuki sinatamisbu inũ,
dasibi nuku danãmisbu mĩ hatu hawẽ maemakĩ nuku pashawatiruki.
72 Haska bebũkiri nukũ shenipabu hawawẽ hatu haska wati nuii
hatuwẽ yubakai
hatukiri hãtxa meribi wai mĩ hãtxapaunirã, hakimama mĩ xinaiĩ.
73 Haska hawẽ kanetima wai nukũ shenipabu Abraão mĩ habe
yubakani
natiã mĩ ma ana nuku xinãkĩ abuaii.
74 Ana tsua dateyabi nũ hiwetirubuma inũ nukuki sinatamisbu
mĩ hatu nuku daewashunaki. Hawama nũ mia dayashuni
75 haska pepa kayabiwẽ bestiwẽ meribi pepatã
nukũ hiwea hirabiwẽ mia bebũ nũ pe nikatsis ikaii, itã
76 hanua epaã, miarã, ‘Deus dasibi binu keyuatũ yuishunikaki’, iwanã,
mia kenashãkanikiki. Hanu nukũ Shanẽ Ibu Messias hushanai
bebũkiri hawẽ bai mĩ hatu pewamashũshanaii,
77 hau hawenabũ hatũ txakabuwẽ taea
Deuski mesekĩ hatũ xinã txakabu henetã
Deus buamatã hau meketi hiwea hatu inãshanunã.
78 Nukũ Deus nuikipa txakamatũ nuku abukĩ
nai anua hawẽ bake shaba bari bena keska nuku buteshũshanikiki.
79 Yurabu hatũ txakabuwẽ taea
atimapanu mawai benui bupanãbũ mexu tẽ ikai anua
bĩ txasha watã nuku inã keska wakĩ
nũ habu hiweyuabu nũ hawẽ unãnuma hiwei kai nuku
yusĩshanikiki”,
inikẽ
80 Zacariasĩ bake João ewai Deusbe haibunamehairai unãnepai
hawenabu Israelbu yusĩriama hari tsua hiweabumanu hiwekũkainikiaki.

Jesus kaĩnã, eskanikiaki, na hãtxarã
(Mt 1.18-25)

2 1 Hanua ha haskaitiã Romano shanẽ ibuhaira César Augustõ
hawẽ mai pakea kesua hirabi anushũ huni tibitũ kena netãkĩ hau
tanashanũbũ hawẽ tsuma betsa betsapabu yununikiaki. 2 Hanushũ tsuã
haska tanakĩ taewariama Síria mai pakea anu Romano shanẽ ibu beshmas
Cirênio shanẽ ibuaya Romano shanẽ ibuhaira César Augusto ha dukũtũ
hau hawenabu tananũbũ shanẽ ibu beshmas dasibibu hatu yunuimawẽ
taea 3 hau tananũbũ hatũ shenipabũ mae tibi anua besti itxai buaibũ

4 José hawẽ mae Nazaré mai pakea hatiuma betsa Galiléia anu hiwebia
Davĩ babawẽ taea 5 Josẽ hawẽ kena hatu netãmanũ ika hawẽ shenipabu
Davĩ mae Belém, Judéia mai pakea anu kakĩ Maria José bimakatsi ibuama
bestimabu daratamea tuyaima iyui habe kai hikia 6-7 Belém anu hiwe
pakatã ushati ma keyubia teshke ikabũ hani itima ina hiwe anu José inũ
Maria ikabũ hanua Mariã huni bake iuwa kaĩyã datxutã yabushũ burro
pimati hi shãtu wanibuki basi nawatã datãshũ uĩaĩbũ

Nai tsuma damitã txashuwã mekemisbuki Jesus kaĩyãkiri txaninikiaki, na hãtxarã

8 habiatiãri Belém dapishũ habũ ina txashu mekemisbũ basi shukua
anushũ mexu merã uĩaĩbũ 9 Deusũ nai tsuma damia Deusũ kuxipawẽ
txashahaira hatu dapi nia txashuwã mekemisbũ uĩ datehairaibu 10 nai
tsumã hatu yuikĩ:
—Dateyamakãwẽ. Matunabu hawẽ benimai keyushanaibu ẽ matuki
txanikĩ kaka pepa beshũshuki, nĩkakãwẽ. 11 Matũ shenipabu shanẽ
ibuhaira Davĩ mae Belém anu haska Deusũ yubani matũ merabenã
Shanẽ Ibu ma kaĩyãki, Cristo Messiasrã. 12 Hanu benabaũkĩ ina hiwe anu
yabushũ burro pimati hi shãtu wanibuki datãbu mã betxi katiruki. Haska
betxitã ẽ hãtxa kayabi mã unãshanaii— hatu waya
13 hakimamari nai tsuma mirimahaira damibirã habetã Deus kẽwaĩ
nawakĩ yuikĩ:
14 “Mai anushũ tsuabũra habũ Deus txibãkĩ duawamisbu
Deus kuxipahairatũ hau hatu unãnuma hiwemanũwẽ.
Haskakẽ dasibibũ Deus kuxipa nai anua hau kẽwãrianũbũwẽ”,
hatu watã 15 nai anu ana buaibũ benimai yuinamekĩ yuikĩ:
—Habaa! Haska Deusũ nuku yuishurã, Belém anu benakĩ uĩnũ
bukãwẽ— itã
16 hawairabaini Belém anu hikitã benabaũkĩ atimas ina hiwe merã
José inũ Maria inũ hawẽ bake burro pimati hi shãtu wanibuki datãbu
17 betxitã haska nai tsumã bakeixtakiri hatu yuia nĩkabirana hatũmebi
txaniaibũ 18-20 haska Deusũ nai tsumã hatu yuishu nĩkabirã uĩwani ikũ
habiaska uĩkãshu txashuwã mekenikabu txĩtũbaĩkĩ Deus kẽwãkubainaibũ
dasibibũ haska habũ yuikubainaibu yura betsabũ nĩkai e itã xinaĩ: “Hawa
yui ikanimẽkaĩ?” ikaibũ hanua Mariã haska wanaibu hawẽ huĩti merãs
xinã heneama inikiaki.

Templo anushũ Jesus hatu uĩmakĩ iyunibukiaki, na hãtxarã

21 Hanua oito dia ka manaxĩshũ hawẽ shenipabu Abraãonẽ ani keska
wakĩ hawẽ hina kubitxi meshtekĩ hatu bimatã Maria bake naneriama
habias kena Deusũ nai tsumã yuimakiri xinãkĩ Josẽ Mariabetã kenakĩ
Jesus wabũ

22 Moisés yunukĩ bake kaĩma nashushatã besti hau itxati hiwe anu
hikishanũbũwẽ, ani haska txibaĩ Maria bake kaĩma ma nashushai petã
hanu hawẽ ibu dabetã ha bake Jerusalém anu hatũ Shanẽ Ibu Deus
hawenawamanũ ishũ iyuaibũ 23 ha dukũ bebũkiri Deus hãtxai "Huni
bake ha dukũ kaĩyãnã, enaki", ikai Moisés nĩkatã keneni haska txibãkĩ
hawenawamatanũ, iwanã, 24 iyukĩ ha inãtã ana hawena wakatsi ikĩ haska
Deusũ yununi keska wakĩ deiwã dabe ha menushũti buaibũ
25 habiatiãri huni betsa pepahaira Deus kẽwãkĩ kaneisma hawẽ kena
Simeão Jerusalém anu hiweshũ Deusũ Israelbu dasibi ana merabewakĩ
hatu pekakĩ akawashanai yubani Simeão manakakubaĩxina hawẽ Yushĩ
Pepa haya hatũ merabewakĩ unãmaya 26 Messias Deusũ yunushanai
uĩriama hau debuyamashanũ Deusũ Yushĩ Pepatũ yubaimakẽ 27 hanushũ
Templo hemaĩtĩ anu Deusũ Yushĩ Pepatũ Simeão yunua ka tsaukẽ haska
Moisés yusĩni hawẽ huni bake biananãnũ ishũ ibubũ iyui hemaĩtĩ anu
hikiaya hanushũ Deusũ Yushĩ Pepatũ Simeão yusĩkĩ haratura bake habũ
merabenã hau unãnũ ishũ unãma 28 benimakaĩ Maria Jesus mebĩtã
ikushũ Ibu Deus kẽwãkĩ yuikĩ:

29 "Shanẽ Ibu kuxipatuũ, natiã ea duawakĩ haska mĩ ea yubaima mĩ
ma akaki.
Haskawẽ taea hawa dateama unãnuma benima paewẽ ẽ mawashanai
ea ana nemayamashãwẽ.
30 Na bakewẽ yurabu pashawakĩ mĩ mekeshanai ẽ ma uĩaiĩ,
31 hawẽ taeshũ na bakewẽ dasibi hiwebaunabu mĩ shanẽ ibuai hawẽ mĩ
hatu unãmashanairã.
32 Harã, bĩ ewapa txasha keska nawa betsa betsapabũ uĩkĩ minabu
Israelbu mĩ kuxipawẽ mĩ hatu duawai uĩriashãkanikiki",

akaya
33 haska wai nĩkai José inũ Maria e irabeaibũ 34-35 hanushũ Simeãonẽ
hatu yuikĩ:

—Deusũ hau matu duawakubaĩshanũwẽ— iwanã, Maria besti yuikĩ:

—Na bakerã, hawẽ yura Israelbu unãti wakatsi Deusũ katuniki. Hawẽ
yusĩa nĩkatã hatiritũ xinã betsa watã txibaĩbũ inũ hatiritũ xinã betsa
wama danãkubaĩshãkanikiki. Mĩ bake danãkĩ nupe kenuhairawẽ mĩ huĩti
txatxia keska wakĩ mia yumãwãkĩ mia nuitapawashãkanikiki— anikiaki.
36-37 Hamẽ betsarã, Israelĩ bake Aserĩ baba betsakiri mia yuinũ nĩkawe.
Fanuelĩ aĩbu bake Ana txipax beneyaima sete bari besti habe hiwea hawẽ
bene mawanikẽ hanua beneuma 84 bari hiwekũkaini Deusũ hawẽ hãtxa
yunua hawenabu hatu yuishũmis Deuski mesei samakekĩ hau hawenabu
merabewanũ ika hawẽ kẽwãti Templo hemaĩtĩ anua kaĩama hatu Deus
yukashũkubaĩmis 38 José inũ Mariaki nukutã hari benimakĩ Deus kẽwãtã
haska Deusũ Jerusalémkiri yubani dasibibũ manaibu Anã uĩwãxĩshũ
Jesuskiri hatu yuikĩ kaka wakubainikiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

39 Hanushũ huni bake ha dukũ kaĩyã hau haska wai bunũbũ Moisés
kenekĩ yununi txibãkĩ menetã Galiléia hawẽ mae Nazaré anu txĩtũwãkĩ
ana hawẽri Josẽ hatu iyuima 40 haria Jesus ewai hawẽ yura kuxipai
unãnepaya Deus hawẽ benimakĩ duawakubainikiaki.

Jesus berunã Templo hemaĩtĩ anu kaxiã ibubũ betxinibukiaki, na hãtxarã

41 Haska inũ, Páscoatiã Egito anushũ hatũ huni bakebu tenãma hatũ
shenipabu Deusũ nai tsumã hatu dũkebaini xinaĩ besinũ ika bari tibi
Jerusalém anu Jesusũ ibubu bupakemisbũ 42 hanua ma Jesus 12 bariyakẽ
hawẽ ibubu hatũ beya txibaĩ buaibu habiatiãri Jesus hatube kai taexina
43-44 hawẽ ibubu besi keyutã hawẽ mae anu hatube hiwemisbube José
inũ Maria txĩtũbiranaibũ hanu Jerusalém anu Jesus besti baxikua ibuã
unãma benariama xinãkĩ: “Habe berunãbube huikiki”, itã, José inũ
Mariã xinãyabi kai ma shaba hirabi txai bushũ bari kaya Jesus hawenabu
anu benakĩ nati atã 45 hawenabu anu inũ hawẽ mae anu hiweabu anua
hawa betxiama benakĩ keyutã hanu ushaxini Jerusalém anu benanũ ika
txĩtũkaĩxina 46 hanua três dia ibubũ benakubaũkĩ atimas Templo hemaĩtĩ
anu haki nukutuxikĩ Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbube tsaushũ
hatu nĩkakĩ Jesusũ hatu yukai hatube hãtxanamekũkainaya 47 Jesus
unãnepai nĩkakĩ habũ ha yukaibu tibi yui pewaiwẽ taea dasibibũ nĩkai:
“Habaa! Tsuã huni bake berunã unãnepamẽ?” iki habube maniabu anu
48 atimas hawẽ ibubu haki nukui e itã hawẽ ewa Mariã yuikĩ:
—Kukaã, haskakĩ mĩ nuku haska waxinamẽ? Ea inũ mĩ epa miwẽ
nuitxakayamai datekĩ nũ mia benakĩ mae nati axiãki— aka 49 Jesusũ hatu
yuikĩ:
—Haskakĩ mã ea benabaunai? Ẽ Epã hiwe anua ma ẽ hatube
yuinametiru mã xinãmamẽ?— hatu wa 50 hawa hatu yuiai dabanẽ ikĩ
nĩkabumakẽ
51 hanua kaĩmabaini hawẽ ibu dabebe Nazaré anu txĩtũbainima
haria Jesus yumei nĩkanikai hawẽ ibubũ hãtxa tapĩkubainaya ibu
Mariã huĩti merãs Jesus haskai hakimama xinãshũkubainaya 52 hanua
hawẽ yura ewai hawẽ xinã unãnepaya Deus inũ hawenabu hawẽ
benimakubainibukiaki.

Hanu tsua hiweabumanushũ Naximanika Joãonẽ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

(Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Jo 1.19-28)

3 1 Hanua bari itxapa kaya Romano shanẽ ibuhaira betsa Tibério
César ma 15 bari shanẽ ibukĩ dasibi hatu yunukubainaya Judéia anu
Pôncio Pilatos Romano shanẽ ibu beshmasaya Galiléia anuri hawẽ tsuma
Herodes Romanoma shanẽ ibu beshmasriaya Ituréia inũ Traconites anuri

hawẽ tsuma Herodesĩ betsa Filipe shanẽ ibu beshmasriaya Abilene anuri
hawẽ tsuma Lisânias shanẽ ibu beshmasriaya 2 ha haskaibũ Jerusalém
anuari judeubu Anás inũ Caifás Deusbe hawenabu hãtxashunika shanẽ
ibuhaira dabe inibukiaki.
Ha haskaibu betsatiã Zacariasĩ bake João hanu tsua hiweabumanua
ewaima hiwea Deusũ yunua 3 tashnikirã Jordão hene ketãkubaũkĩ
hiweabu tibi hatu yusĩ taewakĩ yurabu yuikĩ: “Matũ xinã betsa watã
matũ txakabu Deusũ hau matu buashũshanũ nĩkatã hawara txakabuwẽ
mã benua hiwea henerikãwẽ. Matũ xinã maewatã mã ea uĩmaya ẽ matu
naximashanaii”, iwanã, hatu yusĩkubainikiaki. 4 Haska Deusũ hãtxa
yuishunika Isaíasĩ hakiri kenekĩ yuini keska ashuĩ João haskanikiaki:

“Hari tsua hiweabumanua hui kuxipawẽ txanikĩ hatu yuikĩ:
‘Nukũ Shanẽ Ibu nai anua matuki bayui ma kemaikiki.
Matũ huĩtinĩ xinã pewarikãwẽ, bai kayatapia keska wakinã.
5 Napaku tibi buakĩ mata washũ
mati tibiri pewakĩ pãpa washũ
shãtu shãtupari keyu buakĩ pãpa washũ
hawẽ bai pewashuna keska wakĩ hatũ hiwea pewatã
6 hanushũ Deusũ merabewati hua dasibibũ uĩshãkanikiki’ ”,

akĩ haska yuini keska wakĩ Joãonẽ akĩ hatũ txakabu Deusũ hau ana
xinãyamakubaĩshanũ txakabu henekĩ hatũ xinã betsa watã hawenabu
hawẽ unãmati João yukakĩ: “Ea naximawe”, hau ea anũbũ ishũ Joãonẽ
hatu yusĩkubainikiaki.
7-8 Hanua Joãonẽ hau ea naximanũ ika bebirã bebiranaibu hatu yuikĩ:
—Maturã mã paranã dunu pianã keskabuki. Mã haska keska matuki
Deus sinatakĩ matu kupihairashanaiwẽ taea matũ xinã betsa wakãwẽ.
Haska washũ matũ txakabu mã ma beshtekea shabakabi mã ea uĩmaya ẽ
matu naximashanaii. Hamẽ haskama ibubis keĩ xinã betsa wakatsi ikama:
“Nukũ shenipabu Abraão Deusbe haibunameniwẽ taea nũ hawẽ bababu
nuku kupiama ishanikiki”, ikĩ, ana xinãyamakãwẽ. Hakia Abraãonẽ bababu
dasibi matu yamawakĩ keyutã na mixki manibauna Deusũ damiwakĩ
Abraãonẽ bababu benawashũtiruki. 9 Haskakẽ matu yuinũ nĩkakãwẽ. Hi
tibi bimi pepa hayama deratã mã kuamis keska wakĩ bestibu Deusũ matu
kupishanikiki. Hamẽ tsuabura Abraãonẽ baba kayabibũ hawẽ yusĩa hau
txibãkubainũbũwẽ. Hakia mã haska wamakẽ matu kupinũ, iwanã, duewẽ
matu dera keska watã txi anu matu urenũ ishũ manaikiki— hatu waya
10 hanushũ yurabũ João haskai nĩkatã yuka ikĩ:
—Haskakenã, Deus daewakinã, haska washãpa?— akeakeabu 11 Joãonẽ
hatu yuikĩ:
—Deus daewakinã, mĩ tari dabeyarã, ha nuitapai tariuma mã
betsa inãtiruki. Ha inũ, mĩ pitiyarã, yura betsa piti hayama mã betsa
inãtiruki— iwanã, hatu yuikubainaya

12 habũ Romano governo pei bishũmisburi hau eari naximanũ ika
beshũ yukakĩ:
—Yusĩnaã, nukukaĩ, nũ haskatirumẽ?— akabu
13 Joãonẽ haburi yuikĩ:
—Governo pei bishũkĩ mã itxawashũmisrã, hanu kesua besti shanẽ ibũ
matu yunua bishũkubaĩshãkãwẽ, ana hatu parãmarã— hatu waya
14 hanushũri soldadobũri yukakĩ:
—Nukukaĩ, yusĩnaã, xinã betsa watã mia unãmakatsirã, nũ
haskashanai?— akabu Joãonẽ haburi yuikĩ:
—Maturã, matũ xinãnẽ itxakanikakĩ hatũ hamapai
mebĩyamakubaĩshãkãwẽ. Ha inũ, txani txakakĩ yura betsã pei parãtã
mebĩyamakãwẽ. Hakia matũ daya pei besti bi benimakubaĩshãkãwẽ—
hatu waya
15 nĩkatã itxapabu hawẽ hãtxawẽ benimakĩ habũ merabenã manakĩ
Joãokiri xinaĩ yuka iki yuinamekĩ: “Deusũ yubani nukũ Messias Cristorã,
hamẽkaĩ?” ikaibu 16 haskaibu Joãonẽ hatũ xinã unãkĩ dasibi hatu nemakĩ
yuikĩ:
—Txanima, eãnã hawẽ matu unãmati wakĩ henewẽ besti ẽ matu
naximakubainaii. Hakia ha mã hakiri xinaĩnã, kuxipahairatũ ea binũa
txipu huikiki. Kuxipahaira mesetũ ea binuhairawẽ taeshũ ẽ hawẽ
hawaumahairatũ haska washũ hawẽ bitxi tae meshpũ pekakĩ merabewakĩ
hawẽ dayaru itsakĩ kuxipa mirĩtũ ẽ ashũtirumaki. Hakia hatũ matu
pepawakĩ Deusũ Yushĩ Pepa matu inãtã bika matu tenemakĩ matũ
txakabu buakĩ yamawa keska washanikiki, hawara txakabu abuama
txiwẽ kua keska wakinã. 17 Haska inũ, shekiwã bimi ta keyushũ pepa aruti
anu arutã hawẽ shepa mã kuamis keska wakĩ dasibi hawenabuma danãkĩ
hawa txi nukaisma anu urẽshũ kuanũ, iwanã, manakubainikiki— iwanã,
18 hanushũ hãtxa itxapawẽ hatu nemakĩ yusĩkĩ hatũ xinã hatu betsa
wamakĩ kakape Joãonẽ hatu yusĩkubainaya 19 hanushũ judeubũ shanẽ
ibu Herodesĩ hawẽ betsa Filipẽ aĩ Herodias mebĩxina inũ txakabu betsa
betsapa wakubainai nĩkakubaĩkĩ uĩtã yurabu hakiri yuixĩshũ Joãonẽ
nemakĩ hawẽ txakabu henemanũ, iwanã, betsabũ nĩkaibũ Joãonẽ
Herodes nemakĩ ha axiãwẽ taeshũ 20 Herodes haki sinatakĩ João hau ana
hakiri hãtxayamanũ, iwanã, hawẽ soldadobu hatu bitximanikiaki.

Joãonẽ Jesus naximanikiaki, na hãtxarã
(Mt 3.13-17; Mc 1.9-11)

21 João bitxiriabuma yura itxapabu naximakubaĩkĩ Jesusri Joãonẽ
naxima hawẽ Epa Deusbe hãtxaya nai bashnei 22 Deusũ Yushĩ Pepa deiwã
keska hui hamamaki butuaya nai anushũ hawẽ Epã yuikĩ:
—Miarã, mĩ ẽ bakeki. Ẽ mia abuhairakĩ katunirã, ẽ miwẽ
benimahairaii— anikiaki.

Jesusũ shenipabu eska tana keyunibukiaki, na hãtxarã
(Mt 1.1-17)

23 Habiatiãri Jesus 30 bariya hawẽ Epa Deus dayashũkĩ taewaya Josẽ
yumewaimawẽ taeshũ yurabũ yuikĩ: “Jesusũ eparã, Joséki”, iwanã,
yuikubainibukiaki. Hawẽ shenipabukiri mia yuinũ nĩkawe.
Josẽ eparã, Elikiaki.
24 Elĩ eparã, Matate inikiaki.
Matatẽ eparã, Levi inikiaki.
Levĩ eparã, Melqui inikiaki.
Melquĩ eparã, Janai inikiaki.
Janaĩ eparã, José inikiaki.
25 Josẽ eparã, Matatias inikiaki.
Matatiasĩ eparã, Amós inikiaki.
Amósĩ eparã, Naum inikiaki.
Naumĩ eparã, Esli inikiaki.
Eslĩ eparã, Nagai inikiaki.
26 Nagaĩ eparã, Maate inikiaki.
Maatẽ eparã, Matatias inikiaki.
Matatiasĩ eparã, Semei inikiaki.
Semeĩ eparã, José inikiaki.
Josẽ eparã, Jodá inikiaki.
27 Jodã eparã, Joanã inikiaki.
Joanãnẽ eparã, Resa inikiaki.
Resã eparã, Zorobabel inikiaki.
Zorobabelĩ eparã, Salatiel inikiaki.
Salatielĩ eparã, Neri inikiaki.
28 Nerĩ eparã, Melqui inikiaki.
Melquĩ eparã, Adi inikiaki.
Adĩ eparã, Cosã inikiaki.
Cosãnẽ eparã, Elmadã inikiaki.
Elmadãnẽ eparã, Er inikiaki.
29 Erĩ eparã, Josué inikiaki.
Josuẽ eparã, Eliézer inikiaki.
Eliézerĩ eparã, Jorim inikiaki.
Jorimĩ eparã, Matate inikiaki.
Matatẽ eparã, Levi inikiaki.
30 Levĩ eparã, Simeão inikiaki.
Simeãonẽ eparã, Judá inikiaki.
Judã eparã, José inikiaki.
Josẽ eparã, Jonã inikiaki.
Jonãnẽ eparã, Eliaquim inikiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

31 Eliaquimĩ eparã, Meleá inikiaki.
Meleã eparã, Mená inikiaki.
Menã eparã, Matatá inikiaki.
Matatã eparã, Natã inikiaki.
Natãnẽ eparã, Davi inikiaki.
32 Davĩ eparã, Jessé inikiaki.
Jessẽ eparã, Obede inikiaki.
Obedẽ eparã, Boaz inikiaki.
Boazĩ eparã, Salá inikiaki.
Salã eparã, Naassom inikiaki.
33 Naassomĩ eparã, Aminadabe inikiaki.
Aminadabẽ eparã, Admim inikiaki.
Admimĩ eparã, Arni inikiaki.
Arnĩ eparã, Esrom inikiaki.
Esromĩ eparã Perez inikiaki.
Perezĩ eparã, Judá inikiaki.
34 Judã eparã, Jacó inikiaki.
Jacõ eparã, Isaque inikiaki.
Isaquẽ eparã, Abraão inikiaki
Abraãonẽ eparã, Tera inikiaki.
Terã eparã, Naor inikiaki.
35 Naorĩ eparã, Serugue inikiaki.
Seruguẽ eparã, Ragaú inikiaki.
Ragaũ eparã, Faleque inikiaki.
Falequẽ eparã, Éber inikiaki.
Éberĩ eparã, Salá inikiaki.
36 Salã eparã, Cainã inikiaki.
Cainãnẽ eparã, Arfaxade inikiaki.
Arfaxadẽ eparã, Sem inikiaki.
Semĩ eparã, Noé inikiaki.
Noẽ eparã, Lameque inikiaki.
37 Lamaquẽ eparã, Matusalém inikiaki.
Matusalémĩ eparã, Enoque inikiaki
Enoquẽ eparã Jarede inikiaki.
Jaredẽ eparã Maalalel inikiaki.
Maalalelĩ eparã, Cainã inikiaki.
38 Cainãnẽ eparã, Enos inikiaki.
Enosĩ eparã, Sete inikiaki.
Setẽ eparã, Adão inikiaki.
Adãonẽ eparã, Deus inikiaki.
Haskakẽ Jesus huni kayabi irianiki, nuku keskarã.

Diabo Satanásã parãpaia Jesusũ nĩkama inikiaki, na hãtxarã
(Mt 4.1-11; Mc 1.12-13)

4 1-2 Hanua Joãonẽ Jesus naximaya Deusũ hawẽ Yushĩ Pepawẽ
kuxipahaira wa hene Jordão anua Jesus kai hanu tsua hiweabumanu
Deusũ Yushĩ Pepatũ Jesus iyuxina kawanaya yushĩ txakabu shanẽ ibu
diabõ parãkĩ kanemanũ ikaya hanua 40 dia hanu hiweshũ hawa piama
binukainaya haskakainaya Jesus bunihairai 3 uĩkĩ unãti wanũ, iwanã,
yushĩ txakabu diabõ Jesus yunukĩ:
—Haska mĩ Deusũ bakemẽkaĩ? Na mixki damiwakĩ misi wawe, mĩ
buniai ha pishunã— aka
4 hanushũ Jesusũ nemakĩ:
—Haskakiri Deusũ hãtxa keneniburã, nĩkawe. “Piti besti xinaĩ yurabu
hawẽs hiwetirubumaki. Hakia Deusũ hãtxa yuini nĩkakĩ txibaĩ yurabu
pei hiwetirubuki”, aniki— iwanã —Haskawẽ taeshũ ha mĩ ea yunuairã, ẽ
akamaki— akaya
5 haska nĩkatã hanushũ mati keyatapahaira anu yushĩ txakabu diabõ
Jesus iyushũ mai hirabi anu mai pakea hawẽrua tibi inũ hawẽ damiwati
kuxipawẽ hawaira shabakabi uĩmakĩ 6 yuikĩ:
—Na mai hirabi mai pakea tibi anu inũ hawẽ shanẽ ibubu dasibi
mebinishũ ẽ mekeawẽ taeshũ tsuara ẽ kuxipa inãkatsi ẽ haska wamiswẽ
taeshũ hau mia kẽwãshanũbũ ẽ mia hatu shanẽ ibu wamatiruki.
7 Haskawẽ taeshũ eki mesei dãti ishũ ea kẽwãkĩ mĩ ea shanẽ ibu waya
dasibi mia inãtã ẽ mia hatu mekemakubaĩshanaii— aka 8 Jesusũ ana
nemakĩ:
—Na Deusũ hãtxa kenenirã, ana nĩkawe. ‘Matũ merabenã Yavé Deus
ha besti duawakĩ kẽwãkubaĩkãwẽ, yushĩ betsa nĩkamarã’, aniki. Haska
keneniwẽ taeshũ ha mĩ haska yuiairã, ẽ mia akamaki— aka
9-11 hanushũ Jerusalém anuri iyushũ Templo keyatapa mamaki nitxĩshũ
diabõ ana yuikĩ:
—Na Deusũ hãtxa kenenirã, miãri nĩkawe.
‘Hau mia mekekubainũbũ hawẽ nai tsumabu Deusũ
yunushanikiki.
Mixkiki mĩ hutekepanã mĩ kawanai mia mekesushãkanikiki’,
aniwẽ taea haska mĩ Deusũ bake kayamẽkaĩ ea uĩmai nenua
ixtxuwe— aka
12 ana nemakĩ Jesusũ yuikĩ:
—Haska kenenibu mĩ dama yuiai ikũbiakẽ ana betsa ẽtseri mia yuinũ
nĩkawe. ‘Matũ Yavé Deus unãti wayamakãwẽ’, akĩ kenekĩ yusĩrianiki.
Haskawẽ taeshũ mĩ ea ana yunuairã, ẽ ikamaki— aka
13 ana hawawẽ parãkĩ unãti watima hanu tsua hiweabumanu ana
iyushũ txipu ana parãkatsi Jesus diabõ heneyubainaya

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Galiléia anushũ Jesusũ yusĩkĩ taewanikiaki, na hãtxarã
(Mt 4.12-17; 13.53-58; Mc 1.14-15; 6.1-6)

14-15 hanua Galiléia anu kashũ mae tibi anu hatũ itxati hiwe anu
hikiakeakekĩ Deusũ Yushĩ Pepatũ kuxipa hayawẽ taeshũ Jesusũ hatu
yusĩaĩ nĩkai hakiri hãtxakĩ dasibibũ kẽwãkubaunibukiaki.
16 Haskakũkaũtani hanua yumei ewaima Nazaré anuri ka haskai
hatube itxai beyamis huĩrukũtitiã hanu itxamisbu hiwe anu hatube hikia
Deusũ hãtxa kenenibu yuishunũ ika Jesus benia nikẽ 17 Deusũ hãtxa
yuishunika Isaíasĩ keneni hãtxa una inãbu txuretã hakiri hãtxa kenenibu
betxitã hatu yuikĩ:
18-19 "Nuitapaibu kakape ẽ hatu yusĩnũ Deusũ ea katuniwẽ taea
hawẽ Yushĩ Pepa ẽ hayaki.
Hanushũ huĩti nixmabu hatu benimawakĩ
yura betsã hatu tsuma wa henemakĩ
bekũ keskabu bepesha keska wakĩ
hatu yusĩ pewakĩ hatu itxakawaibu nemakĩ
Deus benimawatikiri dasibibu ẽ hatu unãmakubaĩshanũ Deusũ ea
yununiki",
hatu watã keneni hãtxa yuikĩ keyushũ 20 ana sebitã una mekenika inã
mebĩtã aruaya ana hatukiri besua tsauwa manibaũshũ beistxakayamaibũ
21 Jesusũ hatu yusĩkĩ taewakĩ:
—Haskakiri Isaíasĩ keneni ẽ matu yuishunai mã nĩkashurã, nukunabu
merabewakĩ na habiatiã Deusũ ma meneikiki— iwanã, 22 unãnepakĩ
hãtxa pewẽ hatu yusĩaĩ nĩkai e itã hawẽ hãtxa abubiakĩ xinaĩ: "Narã,
nukunabuki, Josẽ bakeki. Hanishũ haska tapĩtãxĩshũ nuku yuimẽkaĩ?" iki
yuinamebaunaibu
23 Jesusũ ana hatu yuikĩ:
—Mã ea itimaska kaya wai ẽ uĩaiĩ. Unanepa hãtxawẽ mã ea yuikĩ:
"Mĩ huni dauyakiaki. Mimebi shushakĩ mĩ kuxipa nuku uĩmawe", ea akĩ,
"Cafarnaum anushũ hawẽ unãmati dami kuxipa mĩ hatu uĩmaxinakiaki.
Mĩ axiã keska wakĩ na mĩ mae anushũri nuku ashũriawe, nũ uĩnunã", akĩ
mã ea yuitirubuki— iwanã, 24 ana hatu yusĩkĩ:
—Txanima Deusũ hãtxa yuishunikarã, hawenabũ hawẽ mae anushũ
nĩkakatsi ikama danãmisbuki. 25 Haska inũ, Deusũ hãtxa yuishunika
Elias hiwekẽ bari dabe inũ besti namakis ui ikamakẽ pitiuma nukũ
shenipabu nuitapahairaibũ aĩbu hawẽ bene ma mawayama mirimaburi
yumãkubainibu mã nĩkamiski. 26 Haskabiaibũ nukũ shenipabu Israelbu
beneuma nuitapaibu hau Eliasĩ dasibi hatu merabewanũ Deusũ yunuama
iniki. Hakia mae ewapa Sidom dapi mae betsa Sarepta anu nawa aĩbu
beneuma nuitapai hiwea besti hau merabewanũ Deusũ Elias yunukĩ
nitxĩniki. 27 Haska inũ, Deusũ hãtxa yuishunika Eliseu hiweatiãri hatiri

nukunabũ txami buisma teneaibũ nukũ shenipabu hatuki dakekĩ danaĩbu
Eliseũ hatu shushawamari iniki. Hakia Síria anua nawa betsa hawẽ kena
Naamã Eliseu anu Deusũ yunua ha besti shushawaniki— akĩ
28 nawabukiri hatu yuiai nĩkai dasibi itxati hiwe anu itxabu hatu haska
wai nĩkatã haki sinatahairakĩ 29 kaĩmabaĩkĩ Jesus tsumashũ ninikubaĩkĩ
hatũ mae mawa keyatapa mamakishũ hanushũ shutunũ, iwanã, iyuaibũ
30 hanua Deusũ kuxipawẽ itxabu namakisa kakĩ hatu mepãmabaini hawẽ
mae henebainikiaki.

Huni betsa yushĩ txakabu haya Jesusũ kaĩmanikiaki, na hãtxarã
(Mc 1.21-28)

31 Hanua Galiléia mai pakea anu Nazaré henebaini mae betsa
Cafarnaum anu hikixĩshũ sábado tibi hatũ itxati hiwe anushũ hatu
yusĩkubaĩkĩ 32 shanẽ ibu kayabi kuxipakĩ hatu yuiai yurabũ nĩkai e itã:
"Haskamẽ?" iki benimakubainaibũ 33 habianuri huni yushĩ txakabuya
tsauwa yushinẽ bis imakĩ unãshubima yuimakĩ:
34 —Jesus Nazaré anuaã, haskai nuku anu mĩ hushumẽ? Nũ yushĩ
txakabu nuku yamawanũ ika mĩ huaraka? Ẽ mia unaiĩ, mĩ Deusũ bake
pepa meribirã— ikaya 35 yushĩ txakabu Jesusũ nemakĩ yuikĩ:
—Hanua haskama nesetã ha huni anua kaĩrikaĩtãwẽ— aka yushĩ
txakabu huni meranua kaĩkaĩkĩ hawa wama mai pusamabainai uĩ
dasibibu 36 datei:
—Habaa!— ike ikei yuinamekĩ yuikĩ: —Narã, yusĩa betsa hayaki. Shanẽ
ibu keska kuxipahairaki. Hawẽ hãtxa paepaki, yushĩ txakabu shũska yunua
nĩkai hawẽ datei kaĩkanikikirã— itã 37 hanua bui hakiri txaniakeakeaibu
dasibi hanu hiweakeakeabũ Jesusũ haska wai nĩkanibukiaki.

Simãonẽ dais aĩbu inũ isĩ betsa betsapa teneaibu Jesusũ hatu shushawanikiaki, na hãtxarã
(Mt 8.14-17; Mc 1.29-34)

38 Ha huni meranua yushĩ txakabu nitxĩtã hatũ itxati hiwe anua
kaya Simão Pedrõ hawẽ hiwe anu Jesus iyua Simão Pedrõ dais aĩbu
yunatxakayama daka nĩkatuxitã hawẽ isĩ hau maĩwanũ hakiri Jesus
yuiabu 39 hanu dakanu Jesus kashũ hawẽ yuna nemashuna damaĩtã
benikaĩ habiatiãri hatu duawakĩ bawashũ hatu pimaya
40 haska washu nĩkabaikĩ hanua ma bari kai mexuaya dasibi ha mae anu
hiweakeakeabũ dasibi isĩ betsa betsapa teneaibu Jesus anu iweabu Jesusũ
habu tibi mekĩ shushawakĩ kaya wapakekĩ 41 ha isĩ betsa betsapa teneaibu
anua yushĩ txakabu nitxiã kaĩkaĩkĩ unãshubima hãtxa kuxipawẽ yuikĩ:
—Miarã, mĩ Deusũ bakeki— akĩ yuikĩ Deusũ Messias Cristo unaĩbuwẽ
taeshũ hau hariri hãtxakĩ ana yuiyamanũbũ Jesusũ hatu hãtxamamakĩ
nemapakekĩ yushĩ txakabu kaĩmapakenikiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Judeubũ itxati tibi anushũ Jesusũ hatu yusĩkubaunikiaki, na hãtxarã
(Mc 1.35-39)

42 Hanua ushaxini ma pena kemaya Jesus butukaina mae dapi benãta
ha mesti ka benabaũkĩ hawẽ haibuaibũ betxitã haki nukushũ yuikĩ:
—Dasibitũ mia benakanikiki. Nenua ana kayamawe— akabu 43 Jesusũ
hatu nemakĩ yuikĩ:
—Ẽ Epa shanẽ ibuaikiri ẽ hatu yusĩkubaunũ ea yununiki. Haskakenã,
mae betsa betsapa anu ẽ yusĩriai katiruki— hatu wabaini 44 Israelbũ mae
tibi anu Jesus kakũkaũkĩ hanu Deusũ hãtxa nĩkakatsis iki hanu judeubu
itxamisbu tibi anushũ hatu yusĩakeakenikiaki.

Baka mirima Jesusũ hatu neshematã hanubi hatu katunikiaki, na hãtxarã
(Mt 4.18-22; Mc 1.16-20)

5 1 Hatu yusĩkubaũtani Galiléia iãnẽwã ketãkubaini kakĩ hawẽ
kena betsa iãnẽwã Genesaré anu niti ishũ hatu yusĩayã Deusũ
hãtxa nĩka pewakatsis iki haki mirima itxakĩ teshke akabu 2 shashu
ewapa dabe shaka maxĩ keti ashũ baka neshenikabũ hatũ hisĩ txukaibu
Jesusũ uĩkubaini 3 kakaĩ Simão Pedrõ shashuki inatã hau ana ha
katxu shekanũbũ yunua hawẽ betsabetã hawẽ hisĩ hawaira neshetã
hawẽ shashu ha katxu shekakĩ nũtãshunabu ha namaki tsaushũ kesha
mapubaunabu Jesusũ hatu yusĩpakekĩ 4 keyutã Simão yuikĩ:
—Ana ha katxu nuahairanu shekashũ hanushũ baka bikĩ neshekatsi
matũ hisĩ pukubaũkãwẽ— aka 5 Simãonẽ yuikĩ:
—Yusĩnaã, yame txai tanakĩ nũ pukuhairabia nũ hawa biama ixiaiĩ.
Hakia haska mĩ nuku yunuai ẽ anũ kaĩ— ishũ
6 nuahaira anu shekatã hawẽ hisĩ hawẽ betsabetã pukubaunabu baka
mirima hikia ninibiranabu shãkamahaira hatũ hisĩ taras iki taeaya
7 shashu betsa anu hawẽ haibuaibu habe dayamisbu hau merabewai
benũbũ hatu mekẽ bea bea aka hawairabirã merabewakĩ hatũ shashu
dabe baka mata wabu shashu hikikatsis ikaya 8-10 baka mirima
neshekãshuwẽ taea Simão Pedro inũ habe dayamisbu inũ Zebedeũ bakebu
hawẽ haibu betsabu Tiago inũ João e e iki dateaibũ Simão dãti itã Jesus
yuikĩ:
—Yusĩnaã, ẽ huni txakabuki. Ea anua butukaini ea henebaini
kariwe— abia
Jesusũ yuikĩ:
—Eki dateyamawe. Na ikis mĩ baka nesheshu keska wakĩ yurabu
mĩ ea hatu itxawashũshanaii— aka 11 hatũ shashu dabe keti atã hanu
hawenabube shashu inũ hisĩ bakayabi baxibaĩkĩ tapĩkatsis ikĩ Jesus txibaĩ
habe bunibukiaki.

Huni betsa bitxiki dasibi txami betsani Jesusũ kaya wanikiaki, na hãtxarã
(Mt 8.1-4; Mc 1.40-45)

12 Hanua txipu betsatiã mae betsa anu Jesus kakẽ huni bitxiki dasibi
txami betsani Jesuski nukutã ha bebũ dãkui sapakaĩ di itã beushũ ea akĩ:
—Yusĩnaã, ea kayawakatsis ikĩ mĩ ea kayawatiruki— aka 13 hawẽ
txamiwẽ datekĩ danãkĩ tsuã metsakĩ meisbumabiakẽ Jesus hawẽ dabanã
iki meshũkaĩ mekĩ yuikĩ:
—Haa. Ẽ mia kayawaii— aka hawẽ txami sakara iki dashnukui
keyuaya 14 Jesusũ nitxĩkĩ nemakĩ:
—Ẽ mia yuiai nĩkairawe. Hawara ẽ mia ashukiri tsua
yuiyamayukubaĩtãwẽ. Hari dukũ kakĩ Deusbe nukunabu hãtxashunika
mĩ yura mĩ ma kayashu uĩmatãwẽ. Haska mĩ ma kayashu hau dasibibũ
mikiri unãnũbũ hawẽ hatu beparãbaĩkĩ habiaskari inãkuĩ Moisés yununi
hatu anu buritãwẽ. Mĩ haska buaya mĩ kayashu habũ unãshãkanikiki—
abaini kaya
15 yura betsabũ Jesusũ haska wakĩ akaikiri txanibaunaibu nĩkatã hawẽ
hãtxa nĩkakatsis iki inũ hau hatu shushawanũ bari tibi Jesus anu bebirã
bebiranaibu hatu shushawapakei 16 hanua hawẽ Epabe besti hãtxanũ ika
hatu pashkabaĩ hanu tsua hiweabumanu kakũkainikiaki.

Huni yura babuni hawẽ txakabu buashũkĩ Jesusũ shushawanikiaki, na hãtxarã
(Mt 9.1-8; Mc 2.1-12)

17 Hanua ana shaba betsatiã Galiléia inũ, Judéia mae betsa betsapa
anua inũ, Jerusalém anuari bexĩshũ Jesusũ yusĩaĩ nĩkai tsauwabũ
habianuri Moisés hãtxa txibãhairanika fariseubu inũ Moisés hãtxa
yusĩnanãmisbu hiwe merã itxashũ Deusũ shushawati kuxipayatũ Jesusũ
hatu yusĩayã 18 hau Jesusũ shushawanũ, iwanã, huni yura babuni haki
isĩ teneaibu butiki datãtã hawẽ haibuaibũ Jesus anu bakebirani 19 hanu
yurã kaiã shukuabuwẽ taea haska watã bitxibaĩ Jesus uĩmatima mai
bawa hiwe sapa sheni mamaki inabaĩ hawẽ dakatiki hanu butẽnũ, iwanã,
hanu beshpa wakĩ purẽkĩ shui watã hanu ha huni yura babuni Jesus
anu buteaibũ 20 haska hatũ xinã ikũhairawaibu unãkĩ huni yura babuni
Jesusũ yuikĩ:
—Dateyamawe. Mĩ txakabuwẽ Deusũ mia kupikatsis ibiakĩ mã ea
ikũwaĩwẽ taeshũ hau Deusũ ana xinãyamanũ ẽ mia buashunaii— akaya
21 Moisés hãtxa hatu yusĩmisbu inũ fariseubũ nĩkatã Jesuski sinatai
hune yuinamei: “Ha huni txakabuki. Dasibi nuku paraĩ Deus keskakatsi
ikikiki. Deusũ besti hawẽ txakabu buatiruki”, ikaibũ 22 hanushũ tsuã
Jesus yuiamabia hatũ xinã unãkĩ Jesusũ hatu yukakĩ:

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

—Matunã, haskakĩ mã xinã txakai ikai? 23 Haratu bikamamẽ, hawẽ
txakabu buashunaraka, hawẽ yura beniaraka? Ha dabe bikakẽ Deusũ
besti atiruwẽ taeshũ 24 haskakĩ mã xinã txakai? Ẽ matũ Hutxi Kayabi
Iuwa na mai anua ea ẽ hawẽ kuxipa hayatũ hawẽ txakabu ẽ buashũtiru
mã unãnũ ẽ akai uĩkãwẽ— iwanã, huni yura babuni kaya wakĩ yuikĩ:
—Benitã mia haki bakebirãkãshu bui mĩ hiwe anu kariwe— akĩ
25 hawaira kayawa benikawã hawẽ dakati bitã buaya mapubaunabũ
26 date paeyabi yuikĩ:
—Habaa! Tsuã haska waismaki. Hakia Deus pepahaira kuxipatũ na
huni ma kayawashuki. Natiã haska nũ uĩsma nuku uĩmaikikirã— iwanã,
Deus kẽwãnibukiaki.

Levi governo pei bishunika Jesusũ katunikiaki, na hãtxarã
(Mt 9.9-13; Mc 2.13-17)

27 Hanua kaĩkaini hanu bai kesha anu hanushũ Roma governo pei
bishũmisbũ hiwe anu Levi tsauwa Jesusũ betxituxitã yuikĩ:
—Ea txibãkubaĩwẽ— aka
28 Levi benitã dasibi henebaĩkĩ txibãkĩ taewai habe kaxĩshũ 29 hawẽ
hiwe anushũ Jesuswẽ benimakĩ piti mirima hatu pewamatã shanẽ ibu pei
bishuĩ parananãmisbu inũ hawẽ haibu betsa betsapabu hatu itxawa Levi
inũ Jesusbetã piaibũ 30 Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati yusĩnanãmisbu inũ
fariseubũ Jesusũ hatubetã piai uĩkĩ yuãkĩ haki txiti ikabu yukakĩ:
—Haskakĩ matũ yusĩnã pei bishunika txakabubu inũ nuku
nĩkaisbumabetã pimẽkaĩ? Txakabuhairabubĩ!— ikaibu 31 Jesusũ hatũ
hãtxa nĩkatã hatu yuikĩ:
—"Ẽ peki", iwanã, xinaĩbu anu huni dauya kaismaki. Hakia isĩ
teneaibu anu besti huni dauya kenabu kamiski. 32 Haskakẽ: "Ẽ
txakabuki", iwanã, xinaĩbu hatũ huĩti pewakĩ ẽ hatu merabewa xinã
betsa watã hau Deus ikũwanũbũ ẽ huniki, huni dauya keskairã. Hakia: "Ẽ
txakabumaki", ikĩ xinaĩbu hatu merabewatanũ ika ẽ huamaki— hatu wa

Samakenikabũ Jesus yukanibukiaki, na hãtxarã
(Mt 9.14-17; Mc 2.18-22)

33 hanushũ ana betsã Jesus hatu yukashũkĩ:
—Naximanika Joãoki txiti ikabu inũ fariseubuki txiti ikabũ hatũ
txakabuwẽ taea hatũmebi itxakanikai samaketxakayamakĩ Deus kẽwãkĩ
hawẽ kuxipa yukatxakayamakĩ hawa piyuisbumaki. Haskai miki txiti
ikabu samakeama bari betsa tukama pikĩ neshukubaĩmisbumẽ?— akabu
34 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Huni aĩyaĩ nawaibu anu hawẽ haibuaibu pashkariabuma piama
hatũmebi itxakanikatirubumaki. 35 Hakia hatu shunũbaini ma hatu
dapashkabaini kakẽ manukĩ hawẽ haibuaibu samakekĩ piama itirubuki.

Haska keska kaĩkĩ ẽ hatu shunũbaina ewẽ nui ẽ haibuaibũ piama
samakeshãkanikiki— iwanã,
36 ana hatu yusĩpakekĩ miyuiwẽ yuikĩ:
—Ẽ yusĩanã, tari bena esteriama keskaki. Matu yusĩnũ nĩkakãwẽ.
Tari sheni bashnekea tari bena tuash esteriama meshteshũ hawẽ tari
sheni tsamĩa patsa estei ana bashnekei pikumiski. Hamẽ matũ yusĩanã,
tari sheni bashnekea keskaki. Ẽ yusĩawẽ tsamĩa keska wakĩ matũ yusĩa
ẽ pewatirumaki. 37-38 Ana habiaskari keskawẽ matu yusĩnũ nĩkakãwẽ.
Bitxi saku sheniki uva hene bena buspuriama manekĩ mata washũ denesh
mestẽwã hamebi katsai buspui bitxi saku sheni peshemiski, vinho bena
inũ saku sheni benuirã. Habiaskari wakĩ ẽ yusĩa bena matũ xinã sheni
ẽ husitirumaki, benukinã. 39 Hamẽ vinho sheni ma beya wanishũ vinho
bena pepabiakẽ akatsi ikabuma keska wakĩ matũ beya sheni abukĩ matũ
xinã bena wakatsi ikama ẽ yusĩa bena mã danaiĩ— hatu wanikiaki.

Huĩrukũtitiã haki txiti ikabũ shekiwã bimi tsekashũ pikubainibukiaki, na hãtxarã

(Mt 12.1-8; Mc 2.23-28)

6 1 Hanushũ ana huĩrukũti sábado betsatiã shekiwã bai namakis manã
baiwẽ bukĩ haki txiti ikabu Jesusbe bukĩ shekiwã bimi tsekashũ
dashukiri ashũ pikubainaibũ 2 fariseubu haburi hatube kakĩ hatu uĩkĩ
Jesuski txiti ikabu hatu yukakĩ:
—Hawai huĩrukũti sábadotiã mã dayai? Sábadotiã dayakĩ Deusũ Moisés
nuku nemani txibãma mã kaneaii— hatu waibu 3 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Bunikĩ hawara nukũ shenipabu pepa Davĩ hawẽ haibuaibubetã anirã,
mã uĩsmamẽ, Deusũ hãtxarã? 4 Matu yuinũ nĩkakãwẽ. Deus kẽwãti tari
hiwe merã Davi hikishũ Deusũ Moisés yusĩniwẽ taeshũ Deusbe nukunabu
hãtxashunikabũ besti pitibiakẽ hawẽ Deus kẽwãti misi Davĩ bishũ pitã
hawẽ haibuaiburi pimaniki. Haska wabiaya Deus haki sinatama iniki,
kaneamawẽ taearã— iwanã,
5 —Haskakẽ huĩrukũti sábadotiãri matũ Hutxi Kayabi Iuwa shanẽ ibukĩ
ẽ yunuaiwẽ taea eki txiti ikabũri bunikĩ pikĩ kaneabumariki— hatu
wanikiaki.

Huĩrukũtitiã huni mekẽ meyuxkini Jesusũ kaya wanikiaki, na hãtxarã

(Mt 12.9-14; Mc 3.1-6)

6 Txipu ana sábado betsatiã mae betsa anu kashũ hatũ itxati hiwe merã
hikishũ Jesusũ hatu yusĩayã habianuri huni mekẽ yusiuri meyuxkini
hatube tsaukẽ 7 hanushũ habũ hawẽ yusĩa danãkĩ Jesus yuãnũ, iwanã,
huĩrukũti sábadotiã ha huni mepeai uĩnũ, ishũ, haska wai uĩtã unãti watã
ha anũ ika manai tsaushũ 8 haskaibu Jesusũ hatũ xinã unãkĩ huni mekẽ
meyuxkini yuikĩ:

—Benikirã ha maniabu namakis niwe— aka hawenabu maniabu
namakis benia nikẽ 9 hanushũ fariseubu inũ Moisés hãtxa hatu yusĩmisbu
Jesusũ hatu yuikĩ:
—Ẽ matu yukai haskaramẽkaĩ, ea yuikãwẽ. Moisés hãtxa pepa
txibãkĩ huĩrukũti sábadotianã, haska watimẽ? Pewakĩ merabewatimẽ?
Txakabuwatiraka? Yura betsã hiwearã, pashawakĩ meketimẽ?
Nuitapawakĩ yamawatiraka?— hatu watã 10 hatũ hãtxa manakĩ Jesusũ
uĩbaunaya hawa yuiabumakẽ huni mekẽ meyuxkini nia Jesusũ ana yuikĩ:
—Mĩ mekẽ mexãwẽ— aka mexãyã hawẽ mekẽ ma mepekei peaya 11 uĩ
fariseubu inũ yusĩnanãmisbu haki sinatakĩ haska washũ Jesus nematimẽ,
ika hune yuinamei haki yubakai taenibukiaki.

12 hunibu kuxipa wakĩ Jesusũ hatu katunikiaki, na hãtxarã
(Mt 10.1-4; Mc 3.13-19)

12 Hanua shaba betsa bari kaya Jesus ha mesti kai mati mapetã ushama
Deusbe hãtxaxini 13 penaya haki txiti ikabu dasibi hatu kena beabu 12
besti katutã hatu kenakĩ: “Mã ẽ kuxipayabuki”, hatu wanikiaki. 14 Ha 12
hunibũ kena mia yuinũ nĩkawe. Simão kena betsa wakĩ Pedro wani inũ,
hawẽ betsa André inũ, Tiago inũ, João inũ, Filipe inũ, Bartolomeu inũ,
15 Mateu inũ, Tomé inũ, Alfeũ bake Tiago inũ, Romano nawabu nitxĩkatsis
imis Simão inũ, 16 Tiagõ bake Judas inũ, Judas betsa Iscariotes anua
yumeni txipu hatũ Jesus hatu atximashanairã, hati Jesusũ katunikiaki.

Yura itxapabu Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 4.23–5.12)

17-19 Hanushũ 12 hunibu katutã hatu iwei bututã mawa tenãmã
pãpanushũ haki txiti ikabu Jesusũ yusĩnũ ika tsaukẽ habianuri habũ
txibaĩbu inũ mirima yurabu Judéia anua inũ, Jerusalém anua inũ,
iãnẽwã kesha betsa Tiro inũ Sidom anua hawẽ hãtxa nĩkatanũ ika bekĩ
isĩ teneaibu hatu kayawamakatsi iwexinabu haki dasiabu isĩ teneaibu
shushawakĩ yushĩ txakabũ hatu nuitapawai kaĩmakĩ hawẽ kuxipa hanua
kaĩkĩ Jesusũ hatu kayawaya uĩ abukĩ Jesus mekatsis ikaibũ

Deusũ hatu benimawashanaikiri hawẽ tsuma kuxipayabu Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

20 hatu shushawakĩ menetã haki txiti ikabu besti beiskĩ hatu hãtxa
wakĩ:
—Tsuabura yumaĩ matũmebi mã kẽkũkainama Deus shanẽ ibukĩ matu
mekekubaĩshanaiwẽ taea mã benimakũkaĩmiski.
21 Ha inũ, tsuabura hawara pepa besti abutxakayamai hawẽ
nuihairaiwẽ kupikĩ Deusũ hatu yaniwama keska washanaiwẽ taea
benimapaketi xinaĩ benimakubaĩkanikiki.

Ha inũ, tsuabũra matũ txakabu xinaĩ huĩti nixma mã kashakatsis
imisbuwẽ taeshũ Deusũ matũ huĩti xinã txãkãwã mã benimakũkaĩmiski.
22 Ha inũ, matũ Hutxi Kayabi Iuwa tsuabũra mã ea txibaĩbuwẽ taeshũ
habũ matuki ehẽ iki danaĩ matu itxakĩ hatũ itxati hiwe anu mã ana
hikiyamanũ matu nemakĩ matu danaĩbũ mã benimakũkaĩshanaii.
23 Haska inũ, Deusũ hãtxa yuishunikabu itxakawanibu keska wakĩ maturi
itxakawaibu nai anushũ Deusũ matu duawashanaiwẽ taea hawa dateama
xinã txãkãkubaĩshãkãwẽ— iwanã,
24 mapuaburi yuikĩ: —Hamẽ maturã, mabuwẽ hiwei keĩ "Ẽ mabu
mirima hayaki", iki tsuabura natiã mã hawẽ benimaii. Hakia uatiã mã
nuitapashanaii.
25 Ha inũ, tsuabura yauxikĩ piti yani bestiwatã mã benimakubainaibu
ana tsuã matu merabewakĩ matu duawabuma buni tenei mã
nuitapahairashanaii.
Ha inũ, natiã tsuabũra Deus xinãma matũ hamapai besti xinaĩ mã
usãmis ana haskama matũ huĩti nixma kashai mã nuitapahairashanaii.
26 Tsuara ibubis hawawẽra hawẽruakĩ dasibibu hatu abumakĩ mã hatu
kẽwãmatirurã, uĩrashãkãwẽ, mesekirã. Habũ Deus yuishunikapaiaibũ
hatu parã paepawa matũ shenipabũ hatu kẽwãpaunibu keska
iyamashãkãwẽ— iwanã,

Nukuki sinataibuwẽ nuitikiaki, na hãtxarã
(Mt 5.38-48; 7.12)

27 ana hatu yusĩkĩ:
—Mã ea nĩkaibu matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. Matuki sinataibu hatuki
sinatama hatuwẽ nuikubaĩkãwẽ. Ha inũ, matu danaĩbu hatu bebis
danãnãma hatu duawakubaĩkãwẽ. 28 Ha inũ, tsuabũra matu itxakawai
matuki sinataibũ hatu bebis manakunama hau Deusũ hatu merabewanũ
hatu Deus yukashũkubaĩshãkãwẽ. 29 Ha inũ, tsuara miki sinatakĩ
mia detekĩ ispais aka habebis sinatai kupinameama: "Uke betsari ea
awe", ika dabekeshunai keskakĩ xinãkubaĩshãkãwẽ. Ha inũ, tsuara mĩ
deveawẽ taeshũ mĩ dakukuti tari mia biãkĩ buaya mĩ tari manãkiriari
yauxiyama hari inãyushãkãwẽ. 30 Hamẽ tsuara nuitapai hushũ mĩ
hawara mia yuka merabewakĩ inãyukubaĩshãkãwẽ. Hamẽ betsarã,
tsuãra mĩ hawara buxĩshũ ibu wakĩ mia ana inãkatsi ikamakẽ has
xinaĩ haki sinatayamakubaĩshãkãwẽ. 31 Hamẽ betsarã, tsuara miwẽ
nuikĩ hau mia merabewashanũbũ matũ dukũ haska xinãkĩ uĩmakĩ hatu
merabewakubaĩshãkãwẽ, haska wai nuikipakĩ mã kaneamakirã.
32 Haska inũ, Deusũ hãtxa danaĩ txakabumisbu habiaskariai
duanamemisbuki. Haskakẽ maturi matũ haibubes mã duanamei mã
hawa binunãnãmaki. 33 Ha inũ, huni txakabu habetã txakabu wamisbube
nui merabenãkubaĩmisbuki. Haskakẽ maturi pepabuwẽ nui habu besti

merabewai mã pepamariki. 34 Hamẽ betsarã, huni txakabubu duanamekĩ
betsã hawẽ haibũ hamapai bushũ hawaira ana beshũmiswẽ taeshũ
duawakĩ hawẽ hamapai ana yuka inãyukatsis imisbuki. Haskakẽ maturi
duanamei pepabiai tsuãra matũ hamapai hawaira ana matu beshũmis besti
mã inãmiski, ana manakuti pepa bikatsi xinãmarã. 35 Hakia pepakatsis
ikirã, eskatiki. Matuki sinataibuwẽ nuikĩ hatu duawãkĩ matũ pepa hatu
uĩmakubaĩkãwẽ. Haskawẽ taeshũ tsuabũra mĩ hamapai biwãxĩshũ mia
ana beshũmisbu besti ana ha xinãma mia yane beshuĩsbumari hatu
inãriakĩ yura dasibibu hatu duawakubaĩshãkãwẽ. Haska wakĩ mã hatu
binumamiskẽ matũ pepawẽ Deus dasibi binuatũ matu manakushanikiki,
hawẽ bakebu matu wakinã. Hanũkaĩ habũ Deus kẽwaĩsbuma inũ huni
txakabububiakẽ betsa betsapa inãkĩ Deusũ hatu duawamiswẽ taea 36 matũ
Epa Deus nuikipa keskai nuikipariakubaĩkãwẽ— iwanã,

Yura betsa txitekĩ ha atimakiaki, na hãtxarã
(Mt 7.1-5)

37 Jesusũ ana hatu yusĩkĩ yuikĩ:
—Tsuara ha akĩ txitekĩ unãti wayamakãwẽ. Mã hatu haska wamakẽ
Deusũri habiaskari wakĩ matu txitekĩ ha akamari ishanikiki. Ha inũ,
tsuara hatu dake wayamakãwẽ. Mã hatu dake waismakẽ Deusũri matu
dake wama ishanikiki. Ha inũ, tsuabũra matu txakabuwaibu ha xinãma
hatu hakimawakĩ buawe. Mã haska waya Deusũri matũ txakabu matu
buashũshanikiki. 38 Ha inũ, hawara mã haya pashkashũ huni betsa
inãkubaĩkãwẽ. Haska wai mã yauxiamakẽ Deusri matuki yauxiama
habiaskari matu washanikiki. Tsuãra mã sheki inãkĩ tana pewatã sakuki
deukĩ yauxiama tsĩki tsĩki akĩ mata washũ mã hatu inãmis keska wakĩ
habias xinãwẽri Deusũ matu manakushanikiki— atã,
39 Jesusũ miyui betsa tibiwẽ hatu yusĩkĩ yuikubaĩkĩ:
—Huni bekũmã huni betsa habe bekũ iyupai harakiri iyuai unãma
habia dabe mikĩ maebaĩ di irabemisbuki. Haska keskai matũ xinã
pewakĩ mae wariama hawa hatu yusĩkĩ mã pewatirumaki. 40 Ha inũ,
hawẽ tsumabũ hatũ yusĩnã binutirubumaki. Hakia hatũ yusĩnã hatu
tapĩmakubainaya hatũ yusĩnã keska itirubuki.
41 Haskai ikũwaĩ betsa pewakĩ merabewanũ, iwanã, hamapai pese
hawẽ beruki hikia mĩ bikatsis ibiai mina dukũ hi ewapa mĩ uĩyamamẽ?
Hi hirabiwẽ betimanabia hawa xinãma yuikĩ: “Uĩa. Mĩ hi pese beruki
ikarã, mia bipa?” akĩ mĩ yuimiski, kanekinã. 42 Hakia bemakis beparamei
hãtxamisbuũ, maturi txakabubia betsa txakabuai uĩkĩ mã ha amiski. Mã
hi hirabi betimana tsekashũ puta keska wakĩ matũ huĩti meranua matũ
txakabu ewapa putatã ana kaneama merabewakĩ hi pese mĩ haibũ beru
anua bia keska wakĩ huni betsã txakabu beshmas hayari mã merabewakĩ
yusĩtiruki— iwanã,

Hawẽ bimi tibiwẽ hi unãmisbukiaki, na hãtxarã
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

43 ana miyui betsawẽ Jesusũ hatu yusĩkĩ yuikĩ:
—Hi pepa bimiai hawẽ bimi txakabuismaki. Hakia hi txakabu bimiai
hawẽ bimi pepaismariki. 44 Haskawẽ taeshũ hawẽ bimi tibiwẽ hi mã unãti
wamisbuki. Mae musha anua figo bimi mã tsekaismaki. Ha inũ, isne
anua uva bimi mã tsekaismariki. 45 Habiaska keskari tsuabura duapabu
huĩti pepaya hãtxa pepawẽs hãtxamisbuki. Hamẽ tsuabura duapa huĩti
pepa haya hawa txakabu hayama yui hãtxa pepawẽs hãtxamisbuki. Ha
inũ, tsuabura hatũ huĩti merã xinã txakabu mata hãtxakĩ txakabu yuikĩ
kaĩmamisbuki— iwanã,

Nĩkaibu inũ nĩkaisbumakiri yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 7.24-27)

46 Jesusũ hatu yusĩkubaĩkĩ yuikĩ:
—Shanẽ Ibuũ, Shanẽ Ibuũ, akĩ mã ea kenabiamis haskakĩ ẽ matu
yusĩa mã aismamẽ? 47 Ẽ hãtxa ikũwãkĩ ea txibanũ, iwanã, hawara ẽ yuai
akubaĩshanaibukiri matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. 48 Tsuãra mixki hiwe wakatsi
ikĩ hene kesha mai basãkĩ uke merã mixkiki pesashũ ha mamaki mixki
tsamabirãkĩ hiwe warã, ẽ yuiai akubaĩmisburã, ha hiwe wanika keskabu
ishãkanikiki. Hanua bai matahairabirãkĩ hawẽ hiwe atxia ha hiwe mixkiki
tsamiawẽ taea hawa takash iki tsibusketirumaki. 49 Hamẽ hawara ẽ yuiai
ea danãkĩ akama ishanaibukiri matu yuinũ nĩkakãwẽ. Tsuãra mixki
hiwe wanũ, iwanã, hene kesha mai basãkĩ kini keyatapawama beshãtu
bestiwatã mixki tsamabirãkĩ habebis watã hiwe warã, ea danaĩburã, ha
hiwe wanikabia unaĩsmapabu keskaki. Hanua bai matahairabirãkĩ hawẽ
hiwe atxia mixkiki tsamiamawẽ taea hawaira tsibuskei di imiski. Haratu
mã haskamẽkaĩ? Uĩrakãwẽ— akĩ Jesusũ hatu yusĩnikiaki.

Romano capitãonẽ dayaru Jesusũ shushawanikiaki, na hãtxarã
(Mt 8.5-13; Jo 4.43-54)

7 1 Hanushũ hatu yusĩ menetã Cafarnaum anu Jesus txĩtũtani
hikikẽ 2 hanua habianuri Romano soldado shanẽ ibu capitãonẽ
dayaru isĩ tenei mawakatsis ikai abuhairakĩ 3 Jesus ma hua nĩkatã hau
shushawashũyunũ judeu shanẽ ibu anibubu nitxĩkĩ Jesus txanimakĩ hatu
yunua 4-5 Jesus anu bushũ hau shushawashuĩ kanũ ea akĩ yuishũkĩ:
—Capitão nawa huni duapaki. Nukũ itxati hiwe nuku hatu
amashũyamaki. Ha inũ, nukunabu abuhairariamiswẽ taeshũ merabewakĩ
hawenari shushawashuĩ kawe— akeakeabu 6 hatũ hãtxa nĩkatã hatube
kai ma hawẽ hiweki kemai kaya hau yuishunũbũ soldado capitãonẽ hawẽ
haibuaiburi yunua Jesus huaiki nukushũ capitão yuishũkĩ:

—Shanẽ Ibuũ, ẽ haibu capitãonẽ hãtxa ẽ mia yuiai nĩkawe. Ewẽ
dabanã ẽ hiwe anu huyamawe. 7Ẽ pe beshmashairawẽ taea mianu ẽ
kama ishuki. Haskakẽ ẽ tsuma hau shushanũ mĩ hãtxa besti yunukĩ ea
shushawashũwẽ. 8Ha inũ, hatũ ea yunumisrã, eari ẽ shanẽ ibu hayaki.
Eãri soldadobu yunui ẽ shanẽ iburiamiski. Betsa yunukĩ: “Kawe”, ẽ
wa kamiski. Betsa yuikĩ: “Huwe”, ẽ wa humiski. Ẽ dayaruri yunukĩ:
“Awe”, ẽ wa amiski. Hakia mĩ ea binuawẽ taeshũ mĩ hãtxa bestiwẽ mĩ
shushawatiruki, ẽ unãnã— akĩ capitão hãtxa yuishuna
9Jesusũ hawẽ hãtxa nĩkatã soldado capitão ikũhairawaiwẽ taea Jesus e
itã yurã kaiãnẽ txibaĩ hatxũ beaibukiri nasauketã hatu yuikĩ:
—Haska na nawa shanẽ ibũ ea ikũhairawai keska nukunabu Israelbu ẽ
haska hatu uĩriamaki— hatu waya 10hawẽ haibuaibu soldado capitãonẽ
hiwe anu txĩtũbaĩ hawẽ dayaru ma shushashuna uĩnibukiaki.

Aĩbu hawẽ benẽ shũnunitũ bake mawa Jesusũ bestẽwanikiaki, na hãtxarã

11-12Jesusũ haska wabaini hawẽ 12 tsumabu kuxipayabu inũ, haki
txiti ikabu inũ, yurã kaiãnẽ txibaĩ habe bukĩ mae betsa hawẽ kena
Naimkiri kai kemaya aĩbu hawẽ bene mawayamatũ hawẽ bake bestitxai
mawashuna maiwanũ, iwanã, huni dabetã baketiki beaibu hawenabu
hatxũ bei hawẽ ewabe kashakubiranaibu 13Jesus haki nukutã hawẽ ewa
nuitapaiwẽ nuikĩ yuikĩ:
—Kashama nesewe— atã 14berunã mawa beaibuki Jesus kemashũ
hawẽ baketi besti tsumaya niti itã tsumabũ mawa yuikĩ:
—Berunaã, ẽ mia yuiai bestẽwẽ— aka
15mawa hawẽ tariwẽ yabukĩ mestẽhaira wabu haska peketima bestẽkawã
natsauwa hãtxai taeaya hawẽ ewa benimawatã hawẽ bake nitxĩshuna
iyuaya 16Jesusũ haska wai uĩ haska uĩsbuma hawẽ datei mesehairakĩ:
—Habaa! Nuku anu Deusũ hãtxa yuishunika pepahaira ma ana
tashnixinaki. Hawenabu duawai Deus ana bayushuki— ikĩ Deus
kẽwãkubainaibũ 17haska Jesusũ ashu nĩkabaĩ Judéia mai pakeanuabu inũ
mae betsa betsapa anuabũri yuiaibu bana nĩkakeakenibukiaki.

Haki txiti ikabu Naximanika Joãonẽ Jesus anu hatu yununikiaki, na hãtxarã

(Mt 11.2-19)

18Naximanika João bitxiti hiwe anu hiwea haska Jesusũ akubainaikiri
hawẽ tsumabu Joãoki txanikubainaibu 19nĩkatã hawẽ tsumabu dabe
kenashũ hatu yunukĩ:
—Jesus anu kashũ: “Mekenika Deusũ nukũ shenipabu yubani ikũ
hushanairã, mĩ habiamẽ? Betsa daka nũ manai?” akĩ ea yukashũtãkãwẽ—
iwanã, hatu yunua

20-21 bushũ isĩ betsa betsapa teneaibu shushawakĩ yushĩ txakabu
betsa betsapa kaĩmakĩ bekũ inũ beshushbu uĩmakĩ Jesusũ hatu kaya
wapakeaya Naximanika Joãoki txiti ika dabe Jesus anu kashũ haska wai
betxitã atimas haki nukutã betsã yuikĩ:
—Mianu Naximanika Joãonẽ nuku yunuxinaki. Mekenã Deusũ nukũ
shenipabu yubani ikũ hushanairã, mĩ habiamẽ? Mĩ hamaraka? Betsa
daka nũ manayuai?— aka 22 ha dabe xinãmakĩ Jesusũ yuikĩ:
—Hawara uĩkĩ mã nĩkakubainairã, haska Joãoki txaniritãkãwẽ,
eskaiburã. Bekũ inũ beshushbũ uĩaĩbu inũ, haska mapuisbuma mapuaibu
inũ, habu bitxiki dasibi txami betsani haki dakemisbu maĩ sakara iki
keyuaibu inũ, patabũ nĩkakĩ keyuaibu inũ, mawa ana besteaĩbu inũ,
habu yumaĩbu hatũ pashati kakape nĩkatã benimaiburã, haska João
yuitãkãwẽ. 23 Tsuãra ea ikũwaĩ hawẽ xinã txakabui txĩtuĩsmarã, ikũ
benimashãkanikiki!— hatu wa
24 Joãonẽ hatu yunuxina iwani ana txĩtũbainabũ ha dapi mapubaunabu
Jesusũ Joãokiri hatu yui taewakĩ:
—Hanu tsua hiweabumanuarã, hawa mã uĩtãtanimamẽ? Tawa
pei niwẽ bubi bubi wai keska wakĩ hunĩ hawẽ xinã betsa betsapa
maewakeakeimamẽkaĩ? 25 Haskamẽ? Haskamaraka? Haskara hakiri
kaĩaĩ mã uĩtãtanimamẽ? Hunĩ tari pepa sawea daka? Tari pepa sawea
benimai beyusirã, mabu akũhairayabu hatũ shanẽ ibũ hiwe hawẽrua anu
besti hiwea ikaibu mã uĩtirubuki. 26 Haskakenã, hawa mã uĩtãtanimamẽ?
Deusũ hãtxa yuishunikamẽkaĩ? Haki. Joãonã, ikũ Deusũ hãtxa
yuishunikaki. Ha inũ, yuishunika betsabu Deusũ yununi Joãonẽ ma hatu
binuaki. 27 Ha inũ, Deusũ hawẽ bake nitxĩkatsi Joãokiri yuikĩ:
‘Nĩkawe. Hanu mĩ kashanũ hau pewai kanũ ẽ hãtxa yuishunika
betsa bebũkiri ẽ yunushanaii, ẽ mia nitxĩriamarã’,
akĩ hakiri hawẽ kaka kenenibuki. 28 Ikũkĩ ẽ matu yuiaii. Yura
dasibibũ Deus dayashũkĩ tsuã João binuama ibianibũ hanu Epa
Deus shanẽ ibuaitiã ikũwaĩbu haki dasiabu beshmashairabiabũ João
binushãkanikiki— hatu wai
29 Jesusũ hãtxa nĩkakĩ habũ Naximanika Joãonẽ hãtxa nĩkatã xinã
betsa waibu hawẽ unãti wakĩ Joãonẽ hatu naximaimawẽ taeshũ yurã
kaiã inũ Romanõ shanẽ ibu pei bishunikabũ yuikĩ: “Ikũki. Hawara Deusũ
akairã pepaki”, iwanã, xinãkeakeaibũ 30 hakia judeu fariseubu inũ Deusũ
hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbũ Joãonẽ hãtxa nĩkama inũ hawẽ unãti
naximati danaĩmabuwẽ taeshũ Deusũ haburi duawapanã danaĩmabũ
31 Jesusũ ana habianuri hatu yuikĩ:
—Nukunaburã, haskara xinaĩ imisbumẽkaĩ? Matu yuinũ nĩkakãwẽ.
32 Mae namakis hemaĩtĩ anu beyuskĩ hatũ ibubu imis mawai bake
mixtĩbu shuku dabea tsaushũ shuku betsã yuikĩ: “Teperewe nũ
mawabiaya benimai mã nawamaki. Hanua nũ kashei ikaskĩ nũ nuiti

nawa mawabiaya mã kashamaki”, hatu wabu hawawẽra beyusti unãbuma
keskabuki, nukunaburã. Matũ xinã txãkãti hubiakẽ mã benimamaki.
Hamẽ matũ txakabu xinaĩ kashakatsi ikama mã xinã betsa waismaki.
33 Eskaki, matu yuinũ nĩkakãwẽ. Ha dukũ Naximanika João hushũ matu
yusĩkubaĩkĩ misi pepa piama vinho paepa akama matube beyusamakẽ
hakiri hãtxakĩ: “Yushĩ txakabu hayaki”, iwanã, mã yuiakeakeimaki.
34 Hanua eari matũ Hutxi Kayabi Iuwa hushũ misi pepa pikĩ vinho paepa
aki ẽ matube nawabiakũkainaya ea yuãkĩ: “Uĩwẽ. Pikeki. Paẽkĩ Romano
pei bishunika txakabubu inũ yura txakabu betsabu haibu wamiski”, ikĩ
mã eari yuãmiski. 35 Hamẽ nuku dabe nũ pepabiakẽ Deusunabu kayabibu
besti unãnepakĩ habũ nukũ yusĩa nĩkatã nuku txibãkanikiki— hatu waya

Fariseu Simãonẽ Jesus pimanikiaki, na hãtxarã

36 hanushũ fariseu betsa hawẽ kena Simão hawẽ hiwe anushũ Jesus
pimakatsi txanima hawẽ hiwe anu Jesus ka pikatsi ishkeshkanã dakai
bashti ibaũshũ piaibũ 37 habia mae anuari aĩbu hininipã Jesusũ piai
nĩkatã sheni hene ininipa karuhaira nẽkati hushupa bixtuki beshũ
38 hune Jesusũ tae dapi dãti itã hawẽ txakabu xinaĩ huĩti nixmahaira
hune kashakĩ hawẽ beũ hene besti Jesusũ tae petxiki tuis tuis ashũ hawẽ
bu txaipawẽ hutekere atã hawẽ tae petsu petsu akĩ keyutã sheni henewẽ
hawẽ tae txa akaya Jesusũ unãbiakĩ uĩyamakẽ 39 Jesus hatũ iatũ uĩtã
Jesuskiri xinãkĩ: “Deus nuku yuishunika kayabitunã ha aĩbũ hawẽ tae
meairã aĩbu txakabukũkaĩmis unãkeanaii”, ikaya 40 Jesusũ hawẽ xinã
unãtã merabewakĩ yuikĩ:

—Simãoneẽ, hawara mia yuipa?— aka fariseũ yuikĩ:

—Ea yuiwe, yusĩnaã— aka

41 miyuiwẽ Jesusũ yuikĩ:

—Huni dabetã huni betsa anua pei biyuimabu deveabuki. Betsã 500
shaba daya pei devekẽ betsãri 50 deveaki. 42 Ha dabetũ hania pei bishũ
pakatirubumakẽ huni betsã ha dabe pei inãyuima deveabu hatuwẽ nuikĩ
ha dabetũ devea hatu kenatã hakimaxinaki, ana xinãmarã. Haskakẽ
ha dabetanã, haratutũ ha hatũ pei inãyuima abuhairaimẽkaĩ, betsa
binũkinã?— aka 43 fariseũ yuikĩ:

—Ẽ xinãnã, ha mirima hakimawaxinatũ abuhairaikiki— aka

—Ikũki. Mĩ yui kayabiaii— iwanã 44 Jesus nasauketã aĩbu uĩkĩ Simão
yuikĩ:

—Na aĩbũ ea duawairã, mĩ uĩaĩ?— iwanã —Mĩ hiwetã ẽ hikiai haska
wamisbu keska wakĩ hutxukiti ũpash mĩ ea tsaũshunama ibiashukẽ na
aĩbũ hawẽ beũwẽ ea hutxushũ hawẽ buwẽri ẽ tae ea hutekere ashuki.
45 Ha inũ, ea beya wakĩ mĩ ea tãtsu akamakẽ mia anu hikia ẽ dakakẽ na
aĩbũ besti ea beya wakĩ ẽ tae petsu petsu akĩ heneamaki. 46 Ha inũ, ea
beya wakĩ sheni teipa inĩhairawẽ ẽ bu mĩ ea matxa akamakẽ sheni hene

inĩhairawẽ hatũ ẽ tae txa ashuki, ea beya wakinã. 47 Haskakẽ ewẽ nuikĩ
ea abuhairaiwẽ taeshũ hawẽ txakabu mirimabiakẽ ma ẽ buashuna mĩ
unãtiruki. Hamẽ tsuãra txakabu eskarabes nũ buashuna mawaira ea inũ ẽ
Epa xinã mirĩmisbuki— iwanã, 48 aĩburi yuikĩ:
—Epa Deus ẽ mia daewashũshuki, mĩ txakabu mia buashũtã hau ana
xinãyamanunã— akaya 49 habube hatu iabũ piaibũ nĩkatã basheshẽ yuinamei:
—Narã, hawa huni ikimẽkaĩ? yurabũ txakabu shũska buashũtirurã—
iwanã, yuiakeakeaibũ
50 haskabiabũ aĩbu Jesusũ ana yuikĩ:
—Mĩ ea ikũwaĩwẽ taeshũ mĩ txakabu mĩ ma beshtekei peshuki. Ana
hawa dakei dateama unãnuma inũ kariwe— anikiaki.

Ha aĩbuaibũ Jesus merabewanibukiaki, na hãtxarã

8 1 Hanua ana betsatiã haska pepawẽ inũ txakabuwẽ kupi Deus
nenu ana shanẽ ibushanaikiri mae ewapa betsa betsapa inũ
mae hatiubuma anushũ Jesusũ hatu yusĩkubaunaya hawẽ 12 tsuma
kuxipayabũ tapĩ habe bukubainaibũ 2-3 ha dikabi aĩbu betsa betsapa isĩ
teneaibu shushawakĩ yushĩ txakabu kaĩmakĩ Jesusũ hatu merabewakĩ
shushawaimakẽ hatũ peiwẽri Jesus inũ hawẽ tsumabu merabewakubaini
Maria Madalena anua Jesusũ sete yushĩ txakabu kaĩmaima inũ, Suzana
inũ, shanẽ ibu Herodes yunushũmis Cuzã aĩ Joana inũ, aĩbu betsa
betsapaburi Jesus anu butã butãkĩ merabewakubainaibũ

Heshe sa akakiri miyuiwẽ Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 13.1-23; Mc 4.1-20)

4 mae betsa betsapa anua bei Jesus uĩkĩ hawẽ hãtxa nĩkanũ ika
itxabirãbiranaibũ yurã kaiã haki dasi itxabu Jesusũ hawẽ hãtxa huneawẽ
hatu miyuikĩ:
5 —Huni betsã hawẽ bai anu shekiwã sa aki kashũ sa akaya heshe betsa kati
bai namaki kawana yurabũ pema pema akaibũ deiwã hushũ shea keyuabũ
hanua shekiwã hania hukuãmakẽ 6 heshe betsa mixki ewapabu mania anu
mai eskarabes bemãtximea anu bana peshei benekaunaya mai eskarabeskẽ
bari hui kukĩ mai tsusĩwã hawẽ tapũ bemakis beweshekea shanai utsimiski.
7 Ha inũ, heshe betsa musha hukũriama anu niri ika hukuaĩki mushã bueshekĩ
yabua bimitirumaki. 8 Hakia heshe betsa mai pepa anu niri aka benei bimi
itxapahaira hayamiski, betsa 100 hesheyairã— iwanã, unãshubima yuikĩ:
—Mã pabĩkiyabuki. Nĩkatã hakimayamashãkãwẽ— hatu wabainaya

Heshe miyuikiri shabakabi Jesusũ hatu unãmanikiaki, na hãtxarã
(Mt 13.10-23; Mc 4.10-20)

9 hawẽ tsumabu besti Jesuski dasishũ haska miyuiwẽ hatu yusĩshu
yukabu 10 hatu yuikĩ:

—Maturã, haskai Deus shanẽ ibumiskiri Deusũ hawẽ pepa huneni
shabakabi mã ẽ tsumabu matu yusĩkĩ unãmaikiki. Hakia habũ Deusũ
hãtxa nĩka bestiaibu miyuiwẽs besti ẽ hatuki txanikũkainaii, uĩbiakĩ hau
uĩ pewayamanũbũ inũ nĩkabiakĩ hau nĩka pewayamanũbunã— iwanã,
11 —Mã ẽ tsumaburã, heshe sa akakiri miyui matu shabakabi yuinũ
nĩkairakãwẽ. Hesherã, Deuskiri yusĩti hãtxaki. 12 Heshe betsa hanu kati
bai anu kawanarã, yurabũ Deusũ hãtxa nĩkabiaibũ hamakiria diabo
Satanás hushũ hawẽ hãtxa pepa hawẽ huĩtiki banai mebĩmiski, hau
ikũwaĩ mekeyamashanunã. 13 Ha inũ, heshe betsa mixki ewapabu mania
anu mai eskarabes bemãtximea anu niri akarã, tsuãra Deusũ hãtxa
nĩkakĩ taewai benimabiaya xinã pewamawẽ taeshũ hawẽ hiwepanã
Deusũ hãtxa danãmakĩ hatu bika wakĩ hawẽ hamapaiwẽ hatu itxakawabu
tenei hawawẽ haskatima ha uĩtã ana hawẽri txĩtũbaĩmisbuki, hatũ tatxa
itxapama keskawẽ taearã. 14 Ha inũ, heshe betsa musha anu niri ikarã,
habũ Deusũ hãtxa abubiai hatũ hiweawẽ nui inũ mabu betsa betsapawẽ
kemutxakayamai hayakatsis ikĩ hatũ hatu yabua Deusũ hãtxa nĩkabiai
tapĩkatsi ikama unãshubira henekubaĩmisbuki, yurabu mibã bimiuma
keskabuirã. 15 Hakia heshe betsa mai pepa anu banarã, Deusũ hãtxa pepa
tapĩtã huĩti xinã txãkãkĩ heneama mestẽtã txibãkubaĩkĩ hanushũ yura
betsabu yusĩkĩ hatu ikũwãmamisbuki, mai pepa anu heshe sa aka ewai
benei pamis keskairã— hatu watã

Bĩkiri miyuiwẽ Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mc 4.21-25)

16 hanua yurã kaiã anu ana kashũ Jesusũ miyui betsawẽ ana hatu
yusĩkĩ:
—Bĩ dekutã hamapaiwẽ bepukĩ hunetima inũ tapu namã tsaũtima
mã unaiĩ. Hakia bĩ dekushũ hau hawenabu hikikĩ uĩxaranũbũ manaũri
tsaũmisbuki. 17 Haskakẽ hawara ẽ matu yusĩkubainai yura betsabu hatu
yusĩkĩ huneyamakubaĩshãkãwẽ. Haska inũ, hawara hunekĩ mã hatu
yusĩama inũ hawara hune ibubis mã ikairã, dasibi Deusũ hatu shabakabi
washũkĩ keyushanikiki. 18 Haskawẽ taeshunã, nĩka peirawakãwẽ. Hakia
tsuabũra ẽ hãtxa besti nĩkakĩ txibaĩbu itxapa ẽ ana hatu shabakabi
yusĩkubaĩshanaii. Hamẽ tsuabũra ea txibã kayabismabia: “Ẽ ikũwaiĩ”, ikĩ
haska besti xinãmis ha eskarabes ẽ hatu mebĩshanaii, hakimawakinã—
hatu wai

Hawenabu kayabikiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 12.46-50; Mc 3.31-35)

19 Jesusũ hatu yusĩkĩ meneriamakẽ yurã kaiã teshke ikabuwẽ taea hawẽ
ewa inũ hawẽ betsabu bea Jesuski haska kematima 20 huni betsa yunua
yuiakeakebainabu atimas hawẽ ewa huni betsã Jesus yuishũkĩ:

—Mĩ ewa inũ mĩ betsabũ unu hemaĩtĩshũ mibe hãtxanũ ishũ mia
kenakanikiaki— akaya
21 hatu yusĩkĩ Jesusũ yuikĩ:
—Deusũ hãtxa nĩkakĩ akubaĩmisburã, habiabu enabu kayabiki, ẽ
ewabu inũ, ẽ puibu inũ, ẽ betsaburã— hatu wanikiaki.

Jesusũ niwe inũ iãnẽwã nemanikiaki, na hãtxarã
(Mt 8.23-27; Mc 4.35-41)

22 Ana betsatiã Jesusũ hawẽ tsumabu hatu yuikĩ:
—Iãnẽwã besusi pukei kesha betsauri buyunãkãwẽ— hatu wa hawẽ
tsumabube shashũ inatã shutubaini buaibũ 23 hanua iãnẽwã besusi
pukeaibũ Jesus ma bika shashu txishukiri daka ushakẽ hanua niwe
kuxipahaira besubainaibukiria hene buspu tsaubirãkĩ shashu hene mata
wa ma hiki kemaya 24 datei Jesus anus itxashũ bestẽwãkĩ yuikĩ:
—Yusĩnaã, yusĩnaã, nũ hikiaii— akĩ bestẽwãbu Jesus bestẽkawã benitã
niwẽwã inũ iãnẽwã buspu tsaubiranai yuikĩ:
—Nesewe. Peswe— aka niwe maĩ neseaya iãnẽwãri buspu tsaubiranai
maĩ pesaya 25 Jesusũ hawẽ tsumabu yuikĩ:
—Mã hawawẽ datei ikai, ea xinãmarã?— hatu wa e iki keyutã
yuinamekĩ yuikĩ:
—Habaa! Na hunirã, hawa hunimẽ? mĩ atirumakirã. Niwe inũ
iãnẽwanẽri nĩkakanikikirã— ibaini bui

Gadara anu kashũ Jesusũ huni yushĩ txakabubu haya kaĩmanikiaki, na hãtxarã
(Mt 8.28-34; Mc 5.1-20)

26 Galiléia iãnẽwã kesha betsauri Gadara mai pakeanu Jesus kai atimas
keti itã 27-29 shashu anua butui hatube mapekekainaya hanua huni betsa
yushĩ txakabuya unaĩsmapa tariuma hiwetã hiweisma hanu mawabu
maiwamisbu anu besti hiwekũkaĩmis natiã hawenabũ mane dispiwẽ
neshabiakubaĩmisbu yushĩ txakabũ kuxipa wa mane dispi nasamis habũ
unaĩsmapa watã hanu hiweabumanu iyumis Jesus huai betxibirani kuxikirã
unãtã bis ikirã Jesus namã dãti ikẽ ha huni anua yushĩ txakabu Jesusũ
yunukĩ taewa hanua hãtxa kuxipawẽ yushinẽ huni unaĩsmapa yuimakĩ:
—Jesusuũ, mĩ Deus kuxipahairatũ bakerã, ẽ mia unaiĩ. Ẽ mia yukai
nukurã, kupikĩ nuku nuitapawayamawe!— aka 30 Jesusũ yukakĩ:
—Harakiri mĩ kena ikai?— aka yushĩ txakabu itxapa ma huniki
hikinibuwẽ taeshũ yushinẽ huni hãtxama Jesus yuikĩ:
—Ẽ kenarã, “Itxapahaira Ẽ Hayaki”, ẽ yushĩ mirimayarã— akaya
31 hanu kupiti mai kini uke merãhaira anu Jesusũ hau hatu yunuyamanũ
yushĩ txakabũ Jesus nematã 32 ha mati anushũ ina yawa itxapabũ pikĩ
mai misheshaibu yushĩ txakabũ betxitã Jesus ea akĩ yuikĩ:

—Ha ina yawa anu nuku yunuwe, ha merã nũ hikinunã— akabu
hanua Jesusũ hari hatu yunua 33 ha huni anua kaĩbaini ina yawa merã
hikibainaibũ ha ina yawa mirima datei mawa butei niri ibaini iãnẽwãki
pukui dasibi hasai keyuaibũ
34 hanua ha ina yawa mekemisbu datei kuxibaĩkĩ haskashu hatũ mae
anu hiweabu inũ bai putxinĩ hiweabu hatu banabimakekeaibũ 35 yurã
kaiãnẽ uĩ beaibu hanu Jesuski nukushũ ha huni: "Yushĩ txakabu itxapa ẽ
hayaki", ishu ma tari sawea ana unaĩsmapa keskama hanu Jesusbe tsauwa
ana haska ikũkaĩxina keska dabanẽ ikĩ xinaĩ dateaibũ 36 habũ Jesusũ haska
wai uĩbaina hatu yui kakaibũ 37 hanu Gadara anuabu datekĩ Jesus nitxĩkĩ:
—Nukũ mae anu ana mapekeama kariwe— akeakeabu hanua Jesusũ
hatũ hãtxa nĩkatã kai shashũ inai kaya 38 ha huni yushĩ txakabu
kaĩmashutũ Jesus ea akĩ:
—Ẽ mibe kaii— aka nemakĩ yuikĩ:
39 —Ebe kayamawe. Hakia minabũ hiwe anu kashũ haska Deus miwẽ
nuikĩ mĩ yushĩ txakabubu mia kaĩmashu minabu yuiritãwẽ, hau miwẽ
benimarinũbunã— abaini kaya ha hunĩ haska Jesusũ yushĩ txakabu
mirimahaira kaĩmashũbaĩxina hatu yuikubaunikiaki.

Aĩbũ himi bashneni neseisma Jesusũ maĩwãtã Jairõ bakeri bestẽwanikiaki, na hãtxarã
(Mt 9.18-26; Mc 5.21-43)

40 Hanua Jesus iãnẽwã kesha betsauria txĩtũtani ana hawẽri hui keti
ikaya yurã kaiãnẽ manahairaibũ Jesus huai betxitã hawẽ benimai ii
haki itxabu 41-42 itxati hiwe anushũ yunumis shanẽ ibu betsa Jairõ Jesus
betxitã hukirã ha bebũ di iki beutã ea akĩ yuikĩ:
—Ẽ aĩbu bake bestitxaiyaki, 12 bariyarã. Ma eskatiã ea isĩ
teneshuni mawakatsis ikaya miki txani ẽ hushuki. Ebe kashũ uĩkĩ ea
shushawashũyuwe— atuxia hanua haska Jesusũ nĩkatã hawẽ hiwe anu
habe kaya ha yurã kaiã itxapabũri itimaska wai supu ibainaibũ
43 hanua aĩbu himi bashneni ha isĩ tenei ma 12 ano kabia hawa
neseisma bari betsa tukama ikũkaĩmiskẽ hanua nuitapaya huni dauyã
maĩwãkĩ shushawapaibiabu hawẽ pei dasibi putakĩ keyubia hawa maiãma
ikũkaĩkĩ yurã kaiãbetã Jesus txibaĩ 44 ha itxũ kakĩ hawẽ tari kesha
metsaya hawaira hawẽ himi beshtekei maiãyã
45 haska hawẽ kuxipawẽ tsuara shushawa Jesusũ unãkĩ yurã kaiã hatxũ
beaibu niti itã uĩbaũkĩ hatu yukakĩ:
—Tsuã mã ẽ tari metsashumẽ?— hatu wa
—Tsuã mia metsamaki— akaibũ Pedro inũ Jesusũ tsuma betsabũ yuikĩ:
—Yusĩnaã, na yurã kaiã bei mitxũ supu ibirãkĩ mia aki ikanikiki.
Haskakĩ nuku yukakĩ: "Tsuã mã ẽ tari metsai?" mĩ nuku wai ikai?—
akabu 46 Jesusũ hatu yuikĩ:

—Tsuãra ea metsaya ikũ ẽ kuxipa kaĩkaĩkĩ shushawashu ẽ
unaiĩ— ikaya
47 aĩbu datei saki saki ikĩ hani hunetima hawara Jesusũ ashũshu unaĩ
haki kematã ha bebũ dãti itã shabakabi itxapabũ berubi Jesuski txaniaya
48 Jesusũ yuikĩ:
—Aĩbuũ, mĩ ea ikũwãyã ẽ mia shushawashuki. Ana isĩ teneama
unãnuma kai periwe—
49 aki nikẽ habiatiãri shanẽ ibu Jairõ hiwe anua hawẽ tsuma betsa
hushũ Jairo yuikĩ:
—Mĩ bakerã, ma mawashuki. Ana huni yusĩnã daketapa wayamawe—
akai 50 Jesusũ hawẽ tsumapã Jairo hawara yuiai nĩkatã Jairo yuikĩ:
—Dateyamawe. Ea besti mĩ ea ikũwãyã mĩ bake shushaikiki— abaini
51 bui Jairõ hiwe anu hikikaĩkĩ ha mapuabu hau hikiyamanũbũ hatu
nemakĩ niti atã Pedro inũ Tiago inũ João inũ txipaxã ibu dabe hatu
hikimakĩ 52 hunĩ kaiã kashai saĩ iki bau bau ikaibu hatu yuikĩ:
—Haskai e iskaũ kashai mã biski ikanai? Hawẽ bakerã mawa
kayabiamaki. Usha bestia ikikiki— hatu waya
53 yura itxapabũ: “Ma mawaki”, iwanã, uĩtã Jesusũ haska yuiai nĩkatã
usaĩbũ 54 hanushũ Jesusũ txipax metsũshũ unãshubima yuikĩ:
—Txipaxaã, ẽ mia yuiai beniwe— aka 55 ana besteĩ samama
benikaunaya hanushũ hau pimanũbũ Jesusũ hatu yunuaya 56 hawẽ ibu
dabe benimai e ikaibũ haska Jesusũ ashũshu hau tsua yuiyamayunũbũ
hatu nemanikiaki.

Jesusũ hawẽ tsumabũ hau hatu yusĩtanũbũ hatu nitxĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 10.5-15; Mc 6.7-13)

9 1 Hanushũ Jesusũ hawẽ 12 tsumabu kenashũ hatu itxawatã yushĩ
txakabu betsa betsapa kaĩmati kuxipa inũ isĩ teneaibu hawẽ
shushawati kuxipa hatu inãtã 2 nitxĩkĩ yuikĩ:
—Haska Deus shanẽ ibushanaikiri yusĩkubaũkĩ isĩ teneaibu mã
shushawatanũ ẽ matu yunuyuaii. 3 Kairã, mã eskakaĩtanũ matu
yuinũ nĩkakãwẽ. Mais butãkãwẽ, hawa buamarã. Mestẽti betsa inũ,
kapãkã inũ, misi inũ, pei matũ txinesheketiki usua inũ, tima tari
betsa buyamashãkãwẽ. 4 Haska inũ, mae tibi anu bushũ yusĩ hiwe
bestitxai anu hiweyushãkãwẽ. Hanushũ yusĩkĩ menetã mae betsa
anuri bukubaĩshãkãwẽ. 5 Haska inũ, hanishũra matu danãkĩ nĩkakatsi
ikabumakẽ Deus hatuki sinatai unãti wakĩ hanua kaĩbaĩkĩ matũ tae
anua mai kuru hatuki tabaĩshãkãwẽ, hau habiaskasi maninũbunã, hawa
unãmarã— hatu wa
6 mae tibi anu buake buakeshũ haska Deus shanẽ ibushanaikiri hatu
yusĩkĩ isĩ teneaibu shushawakubainaibũ

Jesus tsuamẽ? ishũ Herodesĩ unãkatsis inikiaki, na hãtxarã
(Mt 14.1-12; Mc 6.14-29)

7-8 hanu judeubũ shanẽ ibu Herodesĩ Jesusũ hawara akeakeaikiri
nĩkaya betsabũ yuikĩ:
—João tenãbiaxinabu ma ana besteãmẽkaĩ— ikaibũ betsabũri yuikĩ:
—Elias Deusũ hãtxa yuishunika kabiani hawẽ yushĩ damimamẽkaĩ—
iriaibũ betsabũri yuikĩ:
—Nukũ shenipabu Deusũ hãtxa yuishunika betsa mawanirã, ma
ana besteĩmamẽkaĩ— ikeakeaibu Herodesĩ nĩkashũ xinaĩ: "Haratu ikũ
kayabimẽ?" iwanã, 9 yuikĩ:
—João hau teshtenũbũ eã ẽ hatu yunuimaki. Haskakẽ ha Jesuskiri
yuiaiburã, tsuamẽ?— iwanã, Jesus uĩnũ ishũ manakubainikiaki.

Jesusũ 5.000 hunibu pimanikiaki, na hãtxarã
(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Jo 6.1-14)

10 Hanua hawẽ 12 kuxipayabũ Jesus anu txĩtũbirã haska waxinabu
Jesuski txani meneabũ Jesusũ hawẽ tsumabu hanu tsua hiweabuma
Betsaida dapi anu hatu iyuaya 11 yurã kaiãnẽ unãtã Jesus txibaĩbu hawa
hatuki sinatama hatu ikĩ pewashũ Deus shanẽ ibushanaikiri yusĩkĩ isĩ
betsa betsapa teneaibu shushawabaiaya
12 ma bari kaya hawẽ 12 tsumabu hawẽ kuxipawẽ yununikabu Jesus
dapi bea itxashũ yuikĩ:
—Ma bari kaikiki. Nenu tsua hiweabumaki. Na yurã kaiãnẽ habũ hania
pitirubumaki. Hau pitã huĩrukũri bunũbũ mae urama anu hatu nitxĩriwe— akabu
13-15 Jesusũ hatu nemakĩ yuikĩ:
—Haska hatu wama, matũ hatu pimakãwẽ— hatu wa
5.000 hunibu mapuabuwẽ taea e itã Jesus yuikĩ:
—Mekẽ besti misi inũ baka dabe besti nũ hayaki. Nũ daka hatu piti
bishuĩ kai?— akabu Jesusũ hawẽ 12 tsumabu yuikĩ:
—Ha basiki 50 tibi shukuakeakea hau tsaunũbũ hatu yunukãwẽ—
iwanã, Jesusũ hatu yunua hawẽ tsumabũ hatu tsaumakĩ keyukẽ
16 hanushũ Jesusũ ha misi mekẽ besti inũ baka dabe tsumashũ naiuri
teskãshũ uĩkĩ pitikiri Deus kẽwãtã misi inũ baka tũke tũke apakekĩ hawẽ
tsumabu inãkĩ hatu yunua ha yurã kaiã inãbaũkĩ keyuabũ 17 dasibibũ
yaniwai benimai pepeaibũ hanua ha misi mekẽ besti inũ baka dabe
5.000ti hunibũ pikĩ teshe wabu itxawakĩ 12 kuki mata wanibukiaki.

Mĩ nukũ Messiaski, akĩ Pedrõ yuinikiaki, na hãtxarã
(Mt 16.13-19; Mc 8.27-29)

18 Hanua betsatiã hanu tsua hayamanu Jesus hawẽ tsumabube ka
Deusbe hãtxai menetã Jesusũ hawẽ tsumabu yukakĩ:

—Yurabunã, ẽ tsua ekiri yuimisbumẽ?— hatu wa 19 habũ yuikĩ:
—Betsabũ yuikinã: “Naximanika João ana bestẽxinaki”, mia wakanikiaki. Betsabũri yuikĩ: “Deusũ hãtxa yuishunika Elias ana huxiãki”, mia wariakanikiaki. Betsabũri yuikĩ: “Deusũ hãtxa yuishunika betsa ana besteĩmaki”, mia wamisbukiaki— akabu
20 hanushũ Jesusũ haburi yukakĩ:
—Hamẽ matũ xinãkinã, ẽ tsua mã ea wamismẽ?— hatu wa
Pedrõ yuikĩ:
—Miarã, Deusũ yubani mĩ nukũ Messias Cristoki— akaya

Hawẽ tsuma kuxipayabu hawẽ mawashanaikiri Jesusũ yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 16.20-28; Mc 8.30–9.1)

21 hanushũ Jesusũ hatu nemakĩ:
—Ẽ Messias Cristoki tsua banabimayamayushãkãwẽ— iwanã, 22 ana hawẽ tsumabu hatu yusĩkĩ yuikĩ:
—Deusũ bake matũ Hutxi Kayabi Iuwarã, eki sinatakĩ ea itxakawakĩ nukũ shanẽ ibubu inũ Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubu inũ yusĩnanãmisbũ ea danãkĩ ea hatu tenãmabu mawa shaba dabe inũ besti kaya ẽ ana bestẽshanaii— hatu watã
23 hanushũ yurã kaiã hatu itxawashũ hatu yusĩkĩ yuikĩ:
—Tsuabũra ea txibãkatsis iki ibubis hawenakiri haska xinãmis hau ana haska xinãyamakubainũbũwẽ. Haska inũ, “Bika tenei Jesuswẽ hawa dakeama ha keskai ẽ habe mawatiruki”, hau ikubainũbũwẽ. 24 Hamẽ tsuabura hatũmebi mekei: “Ẽ mawakatsi ikamaki”, ikĩ xinãmisburã, eauma mawashãkanikiki. Hakia ea ikũwãkĩ ẽ kakape yuikĩ ea txibaĩwẽ taeshũ tenãbu ebe hiwekuĩshãkanikiki. 25 Ha inũ, mabu mirimawẽ kemukĩ itxawashũ ea ikũwãkĩ txibãbuma hatũmebi hatũ hiwekuĩa benushãkanikiki, eauma mawakinã. 26 Haskakẽ tsuabura eki inũ ẽ hãtxaki dakemisburã, ẽ Epã kuxipaya hawẽ nai tsuma pepabube hua habiaskariai ẽ hatuki dakeriashanaii— iwanã 27—Txanima ẽ matu yuiai nĩkakãwẽ. Betsabu na habia mã mapuaburã, mã mawariamakẽ Deus kuxipahairai shanẽ ibui taeai mã uĩshanaii— hatu wanikiaki.

Jesus damitã hatu uĩmanikiaki, na hãtxarã
(Mt 17.1-8; Mc 9.2-8)

28 Hanua hãtxaxina oito dia shaba kasmai hatira kaya Pedro inũ Tiago inũ João Jesusũ hatu iyui kai Deusbe hãtxanũ ika kakĩ mati keyatapahaira hatube mapeketã 29 hanua Jesus Deusbe hãtxaya ma besu betsai damia hawẽ tari hushupahairai txasha txasha ikaya 30-31 Elias inũ Moisés habiaskariai ha daberi txashahaira pũte pũte iki mapushũ haska Jerusalém anua Jesus mawashanai yui habe hãtxaibu 32 Pedro inũ Tiago

inũ João yura datsupe ika ushakatsis ibia ushama Jesus inũ ha dabe habe
mapuabu uĩaĩbũ 33 ha dabetã Jesus ma dapashkabainaibũ shabakabi
xinãma Pedrõ Jesus yuikĩ:
—Yusĩnaã, nũ nenu huarã, pehairaki. Peã shubu dabe inũ besti matu
washũpa, betsa mina inũ, betsa Moisésna inũ betsari Eliasnarã?— ikaya
34-35 hanua nai kuĩ bekĩ hatu bepuaya dateaibũ nai kuĩ anushũ hatu yuikĩ:
—Na ẽ bake ẽ Katunirã, nĩkairakubaĩkãwẽ— hatu waya 36 hakimamari
samama beru beru ikĩ Jesus besti nia uĩnibukiaki. Hanushũ haska hune
uĩbiranimashũ tsua yuiyama iyukubainibukiaki.

Huni bake yushĩ txakabuya Jesusũ kaĩmanikiaki, na hãtxarã
(Mt 17.14-21; Mc 9.14-29)

37 Mati anua Jesus damia uĩtã habianu niti ika hatube ushaxini
penaya butubiranaibũ Jesuski dasitanũ ika yurã kaiã haki nukui buaibũ
38 hanushũ huni betsa hatu naxui ikaina nishũ hui kuxipawẽ unãshubima
Jesus yuikĩ:
—Yusĩnaã, ẽ huni bake bestitxaiyaki. Ea uĩshũwẽ. 39 Yushinĩ atxishũ
bis bis imakĩ dushku imakĩ kemu bus bus imakĩ itxakawakĩ heneismaki.
40 Haskamiskẽ: “Hau yushĩ txakabu ea kaĩmashunũbũ ika”, mĩ tsumabu ẽ
hatu xinãbiabirana tsuã hawa ea kaĩmashũtirubumaki— ikaya
41 Jesusũ mapuabu dasibi yuikĩ:
—Ikũwaĩsbuma inũ txakabubuũ, hatiki matu merabewai ana ẽ matube
hiweyushanai?— iwanã, ha huni yuikĩ: —Mĩ bake uĩnũ neri iwewe— aka
42 iweaya yushĩ txakabũ Jesus betxitã ha huni bake dushku imakĩ maĩ
tĩ imatã taka taka imaya Jesusũ uĩkĩ yushĩ kũyã akĩ kaĩmashũtã hawẽ
epa yunuaya 43 Deusũ pepa kuxipawẽ Jesusũ hatu uĩmakubainaiwẽ taea
dasibi e iki “Habaa”! ike ikeaibũ

Mawashanaikiri Jesusũ ana hatu yuinikiaki, na hãtxarã
(Mt 17.22-23; Mc 9.30-32)

hanua “Habaa”! iki mapuabũ hawẽ tsumabu besti Jesusũ yuikĩ:
44 —Eska ẽ matu yuiai nĩkatã hakimayamashãkãwẽ. Ea ẽ matũ Hutxi
Kayabi Iuwarã, tsuãra ea hatu atximashanikiki— hatu waya
45 haska Jesusũ hatu yuishu hau nĩkayamanũbũ Deusũ hatu nemaiwẽ
taeshũ hawa nĩkamahaira hawa yuiai dabanẽ datekĩ Jesus hawa ana
yukama inibukiaki.

Tsuãra hatu binũtirukiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 18.1-5; Mc 9.33-37)

46 Hanua Jesusũ tsumabu yuinamei: —Jesusbe shanẽ ibukĩ nukunã,
haratu betsã nũ matu binũshanimẽkaĩ? En eamẽkaĩ?— ibirãkãshu
47 unãtã hatu yusĩnũ, iwanã, bakeixta betsa ishũ 48 hatu yuikĩ:

—Ea duawanũ, iwanã, na bakeixta keska wakĩ tsuara ẽ kenaya huairã, ikĩ ea akawakĩ mã duawatiruki. Habiaskari wakĩ ea besti duawama hatũ ea yununi Deusri habũ duawashãkanikiki. Haskakẽ tsuara hawa xinãma keãma dasibibu merabewakĩ ha kẽmisbu hatu binushãkanikiki— hatu waya

Tsuãra nuku danãma nukũ haibuki, anikiaki, na hãtxarã
(Mc 9.38-40)

49 hanushũ Joãonẽ Jesus yuikĩ:
—Yusĩnaã, huni betsã mĩ kena kuxipa paewẽ yushĩ txakabu kaĩmai nũ uĩbirãxinaki. Nukubetã mia txibãmakẽ nũ nemakĩ beshtepaibia nuku nĩkama ixiãki. Haska wakĩ nũ nemaxinarã, pemẽ?— aka
50 Jesusũ João yuikĩ:
—Nemakĩ mã hatu beshtetirumaki. Tsuara nukuki sinatamarã, nuku merabewaikiki— hatu wanikiaki.

Tiago inũ João nemakĩ Jesusũ hatu kũyã anikiaki, na hãtxarã

51 Hanua hawẽ Epa anu Jesus kashanai kemaya dateama Jerusalém anu kai taekĩ 52 hanu ushati hiwe hau unãti watanũbũ hawẽ hãtxa yuishunika bebũkiri hatu yunua bui Samarianawabũ mae anu hikishũ yukabu 53 Jerusalém anu Jesus kaiwẽ taea hanu hau ushayamanũbũ hatu danãkãshu txanituxiaya 54 Tiago inũ Joãonẽ nĩkashũ Jesus yuikĩ:
—Yusĩnaã, haska Eliasĩ ani keska wakĩ nai anua txi kawãkĩ hau Deusũ ha mae hatu yamawakĩ keyunũ Deus yukapa?— ikaya
55 Jesus sinashũ hatu kũyã akĩ nemabaini 56 mae betsa anu ushanũ ika bunibukiaki.

Jesus txibanũ, iwanã, yukanibukiaki, na hãtxarã
(Mt 8.19-22)

57 Ana Jerusalémkiri bui bai tanabainaibũ huni betsã Jesus yuikĩ:
—Yusĩnaã, hanira mĩ kai ẽ mia txibãkatsis ikaii. Mibe kapa?— aka
58 hawẽ huĩti pepamẽkaĩ, unãnũ, iwanã, Jesusũ yuikĩ:
—Kamã inu hawẽ kini hayaki. Peiyabu hawẽ na hayabuki. Hakia matũ Hutxi Kayabi Iuwa eã ẽ yusĩkubaĩmiswẽ taea hanu ushati hiwe ẽ hayamaki. Ea keskai mĩ hiwekũkaĩtirumẽ?— akĩ 59 huni betsari Jesusũ yuikĩ:
—Tapĩkĩ ea txibãkubaĩwẽ— aka
—Shanẽ Ibuũ, ea heneyuwe, ha dukũ ẽ epa mawa maiwatã ẽ mia txipu txibãshanairã— aka
60 nemakĩ Jesusũ yuikĩ:
—Haskamaki. Ikũwãma mawa keskabũ mĩ epa maiwatirubuki. Hakia mianã, na habiatiã ebe kai taekĩ Deus shanẽ ibushanaikiri yusĩkubaĩshãwẽ— akaya

61 hanushũ betsãri Jesus yuikĩ:
—Yusĩnaã, eãri ẽ mia txibãkatsi ha dukũ ẽ hiweanua enabuki
txaniyutãpa?— aka
62 nemakĩ Jesusũ yuikĩ:
—Tsuabũra ea txibãbiakĩ hawẽ xinã dabewẽ unuri xinaĩ inũ unuri
uĩaĩnã, haska Deus shanẽ ibushanai pe dayashũtirubumaki— anikiaki.

Jesusũ 72 hunibu yununikiaki, na hãtxarã

10 1 Hanushũ mae tibi anu hanu Jesus txipu kashanai anu hau
bebũkiri yusĩtanũbũ 72 huni haki txiti ikabu katushũ huni dabe
tibi hatu yunuakeakekĩ 2 hatu yuikĩ:
—Ẽ tsumabũ ẽ hãtxa ikũwãkĩ txibãmisbũ hatu yusĩakeakebaunaibũ
itxapabũ ea ikũwãshãkanikiki. Haskakẽ ikũ Deusũ bai anu mibã
mirima ma huxĩ keyui keska dakaki. Hakia hawẽ dayakapabu
eskarabeswẽ taeshũ ana dayakapabu itxapa hau yununũ bai ibu Deus
ana yukakãwẽ, hawẽ yunu tsekakĩ itxawashunai keska wakĩ yurabu
hau hawẽ hãtxa hatu yusĩbaunũbunã. 3 Eãnã, kamã inu pubẽbu
anu txashuwã bake yunua keska wakĩ mã ẽ tsuma pepabu matuki
sinatashanaibu anu ẽ matu yunuai yusĩritãkãwẽ. 4 Mã haskabaĩtanũbũ
matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. Mais butãkãwẽ. Haki mabu aruti kapãkã
buama haki pei aruti matũ txinesheketiki usua nushatiya buama inũ
matũ bitxi tae betsa buyamakãwẽ. Haska inũ, bai tanabaini tsukira
nukutã habe hãtxai niti ikama daĩbaĩshãkãwẽ. 5 Ha inũ, mae anu hikitã
tsuanura hiweyukatsi iki hatũ hiwe anu hikitã hatu yuikĩ: “Deusũ hau
matu unãnuma hiwemakubainũwẽ”, hatu ashãkãwẽ. 6 Mã haska wa
yura duapa hanu hiweabu matũ hãtxawẽ benimashãkanikiki. Hakia
yura duapama hanu hiweabumakẽnã, matũ hãtxa danaĩbũ matũ duapa
hãtxa ana hatu mebĩbaĩshãkãwẽ. 7 Ha inũ, hanira mae anushũ matu
beya waibu anu hanu hiweyushãkãwẽ. Dayakapabu pakamisbu keska
wakĩ matu pimakĩ mabesh amakĩ hawara matu inãbu habianushũri
piyushãkãwẽ, hiwe betsa tibi anua piti benabaunamarã. 8 Hanira
mae anu mã hikia matu beya waibu anushũ hawara piti matu inãbu
piyushãkãwẽ, danãmarã. 9 Ha inũ, habianu hiweabu isĩ teneaibu
shushawakĩ hatu yusĩkĩ: “Deus shanẽ ibui nenu ma kemaikiki”, akĩ
hatu yuikubaũshãkãwẽ. 10 Hakia hanira mae anu hikitã mã hatu yusĩa
danaĩbu hatũ bai namakishũ yuikĩ: 11 “Deus matuki sinatai mã unãnũ
matũ hemaĩtĩ anua matũ mai mixpuri buama nũ hutakai huxukiri
ikainaii. Hakia matu duawayui Deus shanẽ ibui ma kemabiaya hawẽ
hãtxa mã danaĩ uĩrashãkãwẽ”, akĩ hatu yuishãkãwẽ. 12 Hamẽ betsarã,
hanu Deusũ yurabu dasibi hatu kupiaitiã haska Sodoma txiwẽ Deusũ
hatu kupikĩ haska wani binumakĩ habũ matu danãnibu Deusũ hatu
kupihairashanikiki— hatu watã

Mae betsa betsapa anushũ Jesus nĩkabumakẽ hatu ha anikiaki, na hãtxarã
(Mt 11.20-24)

13 hatiri betsabu mapuabu ana hatu yuikĩ:
—Corazim inũ Betsaida anu mã hiweabu matũ txakabu henetã mã
xinã betsa wakatsi ikamarã, mã nuitapahairashãkanaii. Hakia Corazim
inũ Betsaida anushũ hawẽ unãti dami kuxipa betsa betsapa ẽ matu
uĩmakubainima keska Tiro inũ Sidom anu hiweabũri habiaskari uĩtã
hatũ txakabu henenũ, iwanã, huĩti nixmahairatã saku wati tari besha
sheni sawetã txi mapuwẽ mapu tukutã hatũ xinã betsa watã Deus
ikũwãkeanibuki. 14 Haskawẽ taeshũ hanu kupiaitiã ha nawabu Tiro
inũ Sidom anu hiweabu hatu kupi mirĩkĩ Corazim inũ Betsaida anu mã
hiweaburi xinã betsa wabuma Deusũ hatu kupihairashanikiki. 15 Ha inũ,
Cafarnaum anu hiweabũ mã xinãkĩ: "Nũ pepabuwẽ taeshũ Deusũ nuku
kẽwãshanikiki", ibiakĩ mã ea ikũwãbumawẽ taeshũ hanu txi nukaisma
anu Deusũ matu yunushanikiki— iwanã,
16 habũ txibaĩbu betsabu yuikĩ:
—Tsuabura ẽ hãtxa mã hatu yusĩayã matu nĩkakĩ eari nĩkashãkanikiki.
Hamẽ tsuabũra matũ hãtxa danãkĩ enari danãriashãkanikiki. Ha inũ,
ea danãkĩ hatũ ea yununiri danãriashãkanikiki— hatu watã hatu nitxiã
bunibukiaki.

Ha 72 hunibu haki txiti ikabu txĩtũbiranibukiaki, na hãtxarã

17 Jesusũ hatu yunuima yusĩkĩ hatu shushawakubaũtani xinã txãkãyãbi
benimahairakubirani hikibirãbirani ha 72 hunibu Jesus anu itxai keyutã yuikĩ:
—Yusĩnaã, isĩ teneaibu shushawakĩ mĩ kuxipawẽ inũ mĩ kenawẽ taeshũ
yushĩ txakaburi nũ yunua nĩkatã kaĩriakubaĩxinabuki. Haska watani hui
nũ benimahairakũkiranaii— akeakeabu 18 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Yushĩ txakabubu mã hatu kaĩmakubaunaibũ Satanás kuxipabiakẽ Deusũ
hawẽ kuxipa mebiã nai anua kana bakai mai anu tĩ ikai keskai Satanás babutã
kawanai ẽ uĩxinaki. 19 Nĩkakãwẽ. Ẽ kuxipa ẽ matu inãkĩ yunuimaki, hau
tsuã matu meyamakubaĩshanũbunã. Dunuki mã paia matu pia hawa mã isĩ
tenetirumaki. Ha inũ, nibuki mã paia matu pia hawa mã isĩ tenetirumariki.
Ha inũ, Satanásã binukĩ matu hawa maematirumaki. 20 Haska mã waxina
peki. Haskabia yushĩ mã kaĩmaxinawẽ besti benimayamakãwẽ. Hakia nai
anu Deusbe mã hiweshanaibu Deusũ matũ kena tibi ma keneniwẽ taea haska
bestiwẽ benimakubaĩkãwẽ— hatu waya

Jesus benimakĩ hawẽ Epa kẽwãnikiaki, na hãtxarã
(Mt 11.25-27; 13.16-17)

21 hanushũ Deusũ Yushĩ Pepatũ Jesus benimawakĩ xinã txãkãwã Jesusũ
kẽwãkĩ yuikĩ:

—Epaã, nai inũ mai hirabi minaski. Mĩ duapa hãtxa ha
unãnepai kẽmisbu mĩ hatu unãmama habu keĩsbuma besti mĩ hatu
unãmakubainaiwẽ taeshũ ẽ mia kẽwaiĩ— atã
22 mapubaunabu yuikĩ:
—Ẽ Epã hawẽ kuxipa dasibi ea yununirã, tsuã ẽ hawẽ bake ea
unãbumaki. Hakia ẽ Epã besti ea unã keyuikiki. Hakia tsuã ẽ Epa
unãmariki. Ea hawẽ bakẽ besti ẽ Epa ẽ unã keyuriaii. Hakia habũ ea
txibaĩbu ẽ Epa ẽ hatu unãmamiski— iwanã,
23-24 hawẽ tsumabukiri dabekeshũ hatu besti yuikĩ:
—Matu yuinũ nĩkakãwẽ. Ea ẽ matũ merabenã mã uĩaĩnã, nukũ
shenipabu Deusũ hãtxa yuishunikabu inũ shanẽ ibubũ uĩpaibiakĩ ea
uĩyama inibuki. Ha inũ, na mã ea uĩaĩnã, uĩkatsi ibiakĩ ea uĩyama
inibuki. Ha inũ, habias mã nĩkairã, nĩkapaibiakĩ ea nĩkamari inibuki.
Haskakẽ habias mã uĩaĩnã tsuabũra uĩriai benimakanikiki— hatu waya

Ẽ habube hiwearã, tsuabumẽ? ikai miyuiwẽ Samarianawakiri Jesusũ yusĩnikiaki, na hãtxarã

25 mapushũ nĩkaibũ Moisés keneni yusĩnanãmistũ Jesus unãti wanũ ika
benikawã yukakĩ:
—Yusĩnaã, hiwea kayabi bikatsi ikĩ Deus benimawakĩ haska
washãpa?— aka
26 Jesusũri yukakĩ:
—Moisés kenenirã uĩkĩ hawa mĩ yuimismẽ?— aka
27 yusĩmistũ Jesus yuikĩ:
—Eska nuku keneshuniki: “Matũ xinã hirabiwẽ inũ, matũ
kuxipa hirabiwẽ inũ, matũ yura hirabiwẽ matũ Shanẽ Ibu Deus
duawakubaĩkãwẽ. Ha inũ, mĩ habube hiweabu duawariakubaĩkãwẽ,
ibubis mã nui mekemis keskairã”, nuku waniki— aka
28 Jesusũ yuikĩ:
—Mĩ pe yuiaii. Haska mĩ yuiai keska akubaini Deus anu mĩ hiwea
kayabi ishanaii— aka
29 ibubis penũ ishũ Jesus yukakĩ:
—Ẽ habube hiwearã, tsuabumẽ?— aka
30 unãmakĩ miyuiwẽ Jesusũ yuikĩ:
—Jerusalém anua huni betsa kai Jericó bai tanabainai huni yumetsubũ
hawẽ mabu binũ, iwanã, kuxa kuxa ashũ dasibi hawẽ mabu biãtã
henebainabũ xinãnea dakakẽ 31 hanua Deusbe nukunabu hãtxashunika
betsa hawa xinãma hui habias bai tanabirãkĩ huni kuxabainabu daka
betxitã hawẽ nui haki kemakatsi ikama benãtashũ besti uĩtã dũkebaĩkẽ
32 hanua Deus kẽwãti hiwe anushũ hatu merabewai dayamis Levĩ baba
betsa habias baiwẽri hukĩ betxitã hawẽ nuiamari dũkeriabaĩkẽ 33 ha
Samarianawabube danãnanaĩ mã dakekenãmis betsa habias baiwẽ hukĩ

matunabu betsa kuxabainabu daka betxituxitã hawẽ dabanã iki niti itã
34 ha huni detebainabu hawẽ nui haki kematã hawẽ dete piti sheniwẽ
inũ vinhowẽ dapushshũ neatã hawẽ burroki katsaũtã hanu txaikea bei
ushamisbu anu iyushũ duawakĩ mekexini 35 penaya kakĩ hawẽ pei aruti
saku anua pei ewapa dabe bishũ hiwe ibu inãkĩ yuikĩ: “Ẽ ma kai na huni
ea duawashũkubaĩshãwẽ. Na pei keyukẽ ana kawãkĩ hawẽ teshe ana
ẽ mia pakayushanaii”, abainimaki— iwanã, 36 Deusũ hãtxa kenenibu
yusĩnanãmis Jesusũ yukakĩ: —Ha huni dabe inũ bestirã, ha huni
kuxabainabu haratu hawẽ nuikĩ habube hiwea keskakĩ duawaimamẽ? Mĩ
xinãnã, ea yuiwe— aka
37 yusĩmistũ Jesus yuikĩ:
—Ha huni hawẽ nuimaki— aka hanushũ Jesusũ yuikĩ:
—Miari hatuya habiaskariakũkaĩwẽ— abaini

Marta inũ Mariã hiwe anu Jesus bai ka hikinikiaki, na hãtxarã

38 hanua ana hawẽ tsumabube kakũkaini mae betsa anu Jesus hikiaya
aĩbu betsa Martã hawẽ hiwe anu iwana 39 hanushũ hawenabu yusĩayã
hawẽ betsa Mariã Jesus nĩkahairakatsis iki hawẽ tae dapi tsaushũ nĩkaya
40 Martã piti itxapa bawai ha mesti bikakĩ haskawẽ dabanã Jesus yuikĩ:
—Shanẽ Ibuũ, mia pimanũ ika ẽ mesti bawai ẽ dayatxakayamaya
ẽ betsã ea merabewamaki. Haskakẽ ewẽ nuikĩ ea yunushũwẽ, hau ea
merabewanunã— aka
41 Jesusũ Marta nemakĩ yuikĩ:
—Martaã, Martaã, dayakĩ piti nuku bawashũkĩ mĩ hiwe nuku
pewashuni pebiai mĩ huĩti ma sinaki. 42 Ea duawairã, haskatimaki. Hakia
Mariã ẽ yusĩa nĩkakĩ ea duawai tsuã nematirumaki— anikiaki.

Haskai Deusbe hãtxatikiri Jesusũ yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

11 1 Ana betsatiã Jesus ka Deusbe hãtxai meneaya hawẽ tsuma betsã
ea akĩ yukakĩ:
—Shanẽ Ibuũ, haska Joãonẽ haki txiti ikabu yusĩma keska wakĩ
Deusbe hãtxai harakiri itimẽkaĩ nuku yusĩwẽ— aka
2 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Deusbe hãtxakĩ yuikinã eska watiki:
‘Epaã, mĩ kena meribirã, mia duawakĩ
hau mia kẽwãkubainũbũwẽ.
Nai anua shanẽ ibukĩ mĩ yunua haska txibãmisbu keska wakĩ
nenushũri nũ mia txibãkatsis ikaibu
mĩ xinã besti nuku txibãmakĩ nuku merabewakubaĩwẽ.
3 Ha inũ, nuku mekekĩ na habiatiã haska mĩ nuku ashuaĩ nũ piyunũ
piti nuku inãkubaĩwẽ.

4 Ha inũ, tsuabũra nuku txakabuwaibu hatu hakimawakĩ hatũ
txakabu nũ ana haska xinãmawẽ taeshũ
nũ mia txakabuwai buashũtã ana haskakiri nuku xinãmayamawe.
Ha inũ, nũ kaneyamanũbũ
hawara nũ hawẽ kemumis kaĩyaĩ nuku nemashũkubaĩwẽ',
atiki— iwanã,
5-6 miyuiwẽ ana hatu shabakabi yusĩkĩ:
—Matuburã, mã haibu tibiyaki. Yamenapũ mĩ haibũ hiwe anu kashũ kenakĩ: "Sheshei, sheshei, mĩ ushamẽ?" mĩ wa: "Hawamẽ?" ikaya: "Nukũ haibu eki bai hushu ẽ hawa pimatimaki. Misi dabe inũ besti ea inãyuwe", mĩ wa 7 hawẽ hiwe merãshũ mia nemakĩ yuikĩ: "Ma ẽ bakebube inakĩ beputi ẽ besheaki. Haska butukaĩ ẽ mia inãtimaki. Ea txikix wama kariwe", mia wabia 8 mĩ hawẽ haibuwẽ taea txikixkĩ mia inãkatsi ikama ibiaya nĩkamas daketapa wakĩ mĩ yuka heneamawẽ taeshũ butushũ hawara mĩ bikatsis ikai mia inãtiruki.
9-10 Haska wakĩ tsuãra Deus yukakĩ ea akarã, hawẽ hawara inãmiski. Tsuãra hawara benakĩ Deus yukarã, haki nukumamiski. Tsuãra hawara bi hikinũ ishũ Deus kenarã, bepẽshũmiski. Hawara mĩ yuka mia ashũtiruki. Benakĩ hawara mĩ yuka mia betximashanikiki.
11 Ha inũ, betsarã, mĩ bakẽ baka mia ea aka haki dakekĩ dunu mã inaĩsmaki. 12 Ha inũ, takara batxi mia ea aka haki dakekĩ nibu mã inaĩsmariki. 13 Haskakẽ mã pepamabia matũ bakebu mã duawamis mã unaiĩ. Hamẽ haska binumakĩ Epa Deus nai anuatũ mã tsuabũra yukai nĩkatã hawẽ Yushĩ Pepa matu inãmiski— hatu wanikiaki.

Jesus Satanásã kuxipa besti hayaki, akĩ yuãnibukiaki, na hãtxarã
(Mt 12.22-30; Mc 3.20-27)

14 Ana betsatiã yushĩ txakabũ huni betsa huyu wayama Jesusũ nitxiã kaĩkainaya huni ana hãtxai taeaya yurã kaiãnẽ uĩ yuinamei: "Habaa! Narã, huni kuxipa pehairaki", ikaibũ 15 hakia hatiritũ yuikĩ:
—Na hunirã, yushĩ txakabu shanẽ ibu Belzebũ kuxipa hayaki. Haska bestiwẽ taeshũ yushĩ txakabu hatu kaĩmaikiki— ikaibũ
16 betsabũ Jesus unãti wanũ, ishũ Jesus yuikĩ:
—Deus anua hawẽ unãti dami nuku ashũwẽ, mĩ hawẽ kuxipa haya nũ uĩnunã— akabu 17 hatũ xinãnẽ kaneaibu unãkĩ Jesusũ hatu yuikĩ:
—Mae betsa anu hatũmebi pashkatã detenamei hatũmebi debui keyumisbuki. Ha inũ, habias yurabu pashkai hatũmebi henenamei yamai keyuriatirubuki. 18 Habiaskari wakĩ Satanásã hawenabu yurabu anua kaĩma hawẽ yura punu nukai babui keyukeanaii. Ha inũ, Belzebũ kuxipa ẽ haya hawenabu ẽ kaĩmama ikeanaii. 19 Hamẽ eãnã, Belzebũ kuxipawẽ ẽ yushĩ txakabu kaĩmaya matũ tsumabunã, tsuã kuxipawẽ yushĩ txakabu kaĩmakanimẽkaĩ? Haskakẽ mã kanehairai habũ matu

txitekĩ ha ashanikiki. 20 Hamẽ ikũ Deusũ kuxipawẽ eã ẽ yushĩ txakabu
kaĩmamiswẽ taea Deus matuki bai ma huaki. 21 Haskakĩ mã kanehairai
matu yuinũ nĩkakãwẽ. Huni kuxipa hawẽ pia inũ hawẽ kuxatiyatũ hawẽ
mae pe mekeaya tsua hikikaĩ yumetsutirumaki. 22 Hakia huni betsa ha
binũa hushũ maemakĩ hawẽ yura hunekĩ mekemis inũ hawẽ pia inũ hawẽ
kuxati mebĩshũ hawẽ hamapai ibu watã hawẽ haibuaibu inãbaũmiski.
Eãnã, Belzebu binukĩ hawẽ kuxipa hatuwẽ dayai mebĩtã ena ẽ watiruki.
23 Ẽ haskakẽ tsuãra ea haibuwama ea nemaikiki. Ha inũ, tsuãra huni
betsabu ea txibãmama hatu eki dakemamisbuki— iwanã,

Yushĩ txakabu kaĩkaina txĩtũmiskiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 12.43-45)

24 miyui betsawẽ hatu yuikĩ:
—Huni betsa anua yushĩ txakabu kaĩma kai huĩrukũkatsi iki hanu
ũpash hayama anu kakũkaũkĩ hanu huĩrukũti pepa betxiama xinãkĩ: 25 "Ẽ
hanu hiwea ẽ kaĩkirãxina anu ẽ ana txĩtũkainaii", ikaini kashũ ha yura
merã hiwe shaka matsua keska hawa hayama betxitã 26 kashũ ana sete
yushĩ betsa txakabuhaira hatube dasikirã, ha dukũtũ ha yura itxakawakĩ
mirĩwaima ana binumakĩ pikuhairamisbuki— ikĩ

Jesusũ hãtxa nĩkai benimati kayabi haya hatu yuinikiaki, na hãtxarã

27 Jesusũ hatu yuikĩ meneriama yurã kaiã naxui ishũ hãtxa kuxipawẽ
aĩbũ yuikĩ:
—Mĩ ewa mia kaĩshũ mia txutxu amaniwẽ taea benimahairaikiki—
aka 28 Jesusũ aĩbu yuikĩ:
—Txanima habiaskaki. Hakia tsuabũra Deusũ hãtxa nĩkakĩ txibãmisbũ
ẽ ewa binui ana benimahairakanikiki— hatu waya

Hawẽ dami wati kuxipa yukamisbu Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 12.38-42; Mc 8.12)

29 hanua ana haki yurã kaiã itxabirãbirani mapubaunaibũ Jesusũ hatu
yuikĩ:
—Nukunabu na habiatiã mã hiweaburã, mã txakabuki. Hamapai
Deus anua unãti tsuã atiruma uĩkatsi mã ea yukabiamisrã, Deusũ Jonas
bakawã sheamaxina ana kaĩma hiwenirã, haska keska besti Deusũ matu
uĩmakĩ matu ashũriashanikiki. Xinãkãwẽ. 30 Nínive mae ewapa anu kashũ
hau hatu yusĩtanũ Deusũ Jonas yunua nĩkama mae betsa anu pashai
shashuwẽ kai iãnẽwã merã hasa bakawã ewapatũ shea shaba dabe inũ
besti ka hanã Jonas ana besteãwẽ taeshũ Nínive anuabũ unãkĩ hatũ
xinã betsa watã Deus kẽwãnibuki. Hamẽ earã, matũ Hutxi Kayabi Iuwa

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mawa ẽ habiaskariaya bestibu mã ea ikũwãshanaii. 31 Haska inũ, betsarã,
nawa aĩbu shanẽ ibu sulkiri txaihaira Sabá mai pakea anu hiwea nukũ
shenipabu Salomãonẽ hãtxa unãnepa nĩkatanũ ika huniki. Salomão ẽ
binuhairabiakẽ mã ea nĩkakatsi ikabumawẽ taeshũ hanu matu kupiaitiã
ha nawa aĩbu shanẽ ibũ matu ha atxakayamashanikiki. 32 Ha inũ, Nínive
anuabu Jonasĩ Deuskiri hatu yusĩa nĩkakĩ hatũ xinã betsa watã Deus
ikũwãnibuki. Hamẽ eãnã, ẽ Jonas binuhairabiakẽ tsuã mã ea nĩkakĩ
matũ xinã mã betsa wakatsi ikamawẽ taeshũ hanu kupiaitiã Nínive anu
hiwenibũri matu ha ariashãkanikiki— iwanã,

Bĩkiri miyuiwẽ Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 5.15; 6.22-23)

33 ana hatu yusĩkĩ:
—Bĩ dekushũ hune anu tsauĩsbuma inũ hi bauwẽ atximaisbumaki.
Hakia hikikĩ hau uĩnũbũ dekushũ manaũri tsaũmisbuki. 34 Haska keskari
matũ yura anurã, matũ berurã, bĩ txasha keskaki. Haskakiri matu yusĩnũ
nĩkakãwẽ. Matũ beruwẽ mã uĩmiski. Matũ xinãwẽ matũ yura pepa
haya kemuama mã shabakabi meke pewaki. 35 Hakia mã bĩ hayarã, mã
mexu merã hiwea keskatirubumaki. Uĩrakubaĩkãwẽ. 36 Hamẽ tsuabura
Deusũ mekea bĩ txasha keskawẽ txakabuuma mã pe besti xinãshanaii,
kaneamarã— hatu watã

Fariseu inũ Deusũ hãtxa yusĩnanãmisbu Jesusũ txitenikiaki, na hãtxarã
(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40; Lc 20.45-47)

37 hanua Jesus hãtxai meneaya fariseu betsã pimakatsi hawẽ hiwe anu
iyua Jesus hikikaĩ tapu dapi tsaushũ piaya 38 fariseũ uĩ e iki tekuitã yuikĩ:
—Nukũ shenipabũ beya txibãkĩ piriama mĩ mepanuamamẽ?— aka
39 Jesusũ yuikĩ:
—Fariseubũ mã xinãmiskiri mia yuinũ nĩkawe. Matũ beya txibãkĩ
matũ kẽtxa tibi bemakis besti datxukĩ mã napã pewamisbuki.
Hakia yumetsukĩ hamapai txakabuwatã uke meranua matũ xinã mã
pewaisbumaki. 40 Mã unaĩsmapabuki. Bemakia hawara mã uĩtiru txukakĩ
mã pewabiamis matũ huĩti uke merã txakabubiakẽ mã unaĩsmaki. Matũ
mekẽ mã uĩtiru inũ hawara uke merã mã haya habias Deusũ damiwaniki.
Xinaĩrakãwẽ. 41 Ha inũ, ha dukũ matũ xinã pewatã Deus duawakatsi ikĩ
yauxiama nuitapaibu inãkuĩ mã pepakũkaĩshanaii.
42 Fariseubuũ, mã peirawa! Matunã, mã kanekubaĩmisbuki. Matũ piti
nis wati itxawashũ maspu mekẽ dabeti washũ bestitxai Deus kẽwãti hiwe
anu dayanikabu merabewakĩ mã hatu inãkuĩmiski. Haska pewabiai haska
Deusũ hãtxa Moisés yusĩni mã xinãma hawara hawẽ pepawati inũ hawẽ
nuiti inũ hawẽ hãtxa betsa watima yunubianikẽ matubu hawẽ hiwekĩ mã
hatu uĩmaismaki, kanekinã.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

43 Fariseubuũ, maturã, matũ itxati hiwe anu hikikaĩ haki tsauti pepa
hanu dasibibũ matu uĩtirubu anu mã tsaukatsis imisbuki. Ha inũ, bai
tanai nia hau ea duawanũbũ, ika kemutapa mã nimiski. Mã haskaya Deus
matuki sinatamis mã nuitapaii.
44 Maturã, mã beparamemisbuki. Matunabu yusĩ txakakĩ hatu parãkĩ
mã hatu kanemakubaĩmisbuki, tsuara mawa maiwanibu anu nitimabiakẽ
unãma hamamaki haki paia keskakinã— akaya
45 hawẽ hãtxaki sinatakĩ Moisés keneni yusĩnanãmis betsã Jesus yuikĩ:
—Habaa! Yusĩnaã, haska yuikĩ nukuri mĩ nuku txiteaii— aka
46 Jesusũ yuikĩ:
—Moisés hãtxa yusĩnanãmisbuũ, maturã, fariseubu keskai maturi
mã peirawa! Shãkamahaira matunabu iama keska wakĩ yusĩa tsuã
txibãtirubuma mã hatu yusĩbiakĩ haska mã hatu yusĩmis ibubis txibãma
hanua mã hatu merabewaismariki.
47-48 Maturã, mã dakeisbumaki. Matũ shenipabũ Deusũ hãtxa yuishunikabũ
yusĩaĩbu danãkĩ hatu tenãshũ maiwanibu haska besti xinãkĩ matũ shenipabũ
ani merabewakĩ matũri habias hawẽ xinãti hiwe hawẽrua besti mã wamisbuki.
49 Haskawẽ taeshũ Deus unãnepatũ yuikĩ: ‘Ea hatu yuishunikabu inũ ẽ tsuma
kuxipayabũ hau hatu yusĩnũbũ ẽ hatu yunupakea hatu danãkĩ betsabu tenãkĩ
betsabu itxakawakĩ hatu nitxĩshãkanikiki’, iniki. 50-51 Matũ shenipabũ hatu
danãpauni keska xinãkĩ Deusũ hãtxa yuishunikabu mã danãriamisbuki, na
habiatianã. Habias xinãwẽ Deusũ matu manakuriashanikiki. Haskawẽ taeshũ
mai damiwakĩ taewani anua hatũ Adãonẽ bake Abel tenãni inũ Deus kẽwãti
txi tapu fogão inũ hawẽ kẽwãti Templo namakisshũ Deusũ hãtxa yuishunika
Zacarias detenibu inũ dasibibũ Deusũ hãtxa yuishunika betsa tibi matũ
shenipabũ tenãpaunibuwẽ taea ha xinãwẽ Deus hakimamawẽ taeshũ na
habiatiã hiweabube mã keaĩbu Deusũ matu kupihairashanikiki.
52 —Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbuũ, mã peirawa! Deusũ
hãtxa hawẽ hiweti unãbiai nĩka pewama tsuabura Deus shanẽ ibuai anu
hikikatsi ikaibu mã hatu nemamiski. Maturi mã hikitirumabia habu
betsabu hikipanãbũ mã hatu nemakubainaii— hatu waya
53-54 yusĩnanãmisbu inũ fariseubũ hawẽ hãtxa nĩkai Jesuski sinatakĩ
ibubis kanemanũ, iwanã, parãpaikĩ hawẽ yusĩakiri haikaimas hamapai
yukanibukiaki.

Hawara hunea imisbu shabakabi unãshanaibukiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

12 1 Hanushũ Jesus haska waibũ ana mirimahaira haki itxabu hani
ni peshũ nĩkatirubumabia nĩkaibũ Jesusũ haki txiti ikabus dukũ
yusĩ taewakĩ yuikĩ:
—Fariseubu yusĩnanaĩ beparamemisbu misi shasha wati keskabuki.
Hatũ yusĩa matuki hikitã matu kanematiruki. Hatũ yusĩa uĩrakãwẽ.

2 Hawara habũ hune akubaĩmisburã, ana huneama shabakabi dasibibũ
unãshãkanikiki. 3 Hanushũ hawara dasibibũ yui mexu meranua keska hunea
hãtxamisbu shaba keska anushũ ana huneama shabakabi nĩkashãkanikiki.
Ha inũ, dĩtu merã hikitã beputi beputã hamapai huneshũ yuimisbu hemaĩtĩ
anua hãtxa kuxipawẽ txaniai keska nĩkashãkanikiki— iwanã,

Haki besti mesei datetikiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 10.28-31)

4 ana betsa haki txiti ikabu yuikĩ:
—Ẽ haibuaibuũ, ana matu yuinũ nĩkakãwẽ. Tsuabũra matũ
yura besti tenãtirubuwẽ dateyamakãwẽ, tenãshũ matu ana
itxakawapaketirubumakirã. 5 Hakia haki besti mesei mã datekubainũbũ
matu yuinũ nĩkakãwẽ. Tsuãra matũ hiwea tenãtã txi nukaismanu
hawẽ kuxipawẽ matu yunutiru bestiki mesei datekubaĩkãwẽ, Deuskirã.
Txanima ẽ matu yuiairã, ha bestiki datei mesekubaĩkãwẽ.
6 Haska inũ, isa mixtĩ mekẽ besti bikĩ pei heshe pixta dabeswẽ
bitirubuki, karumarã. Habiaskabiakẽ isa tibi tanai Deus hakimaismaki.
7 Hamẽ matũ bu dasibi mirimabiakẽ Deusũ ma tana keyumistũ isa mixtĩ
itxapa abubiakĩ Deusũ isa mixtĩ binumakĩ matu abuhairamiski. Haskakẽ
hawaki dateyamakubaĩkãwẽ— iwanã,

Habũ Jesus ikũ kayabi wai haki dakeisbuma unãti washanaibukiri hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 ana hatu yusĩkĩ:
—Tsuabũra ea ikũwaĩ dakeama ea datã akĩ yurabu hatu yuikĩ: "Ẽ
Jesusunaki", ikubaĩmisbu eãri Deusũ nai tsumabu bebũ nishũ mekekĩ:
"Narã, enabuki", akĩ ẽ hatu yuishũshanaii. 9 Hakia tsuabũra ea txibãma
ẽ hãtxaki dakei: "Ẽ Jesus ikũwãmaki", eki ikubaĩmisburã, eari Deusũ nai
tsumabu bebũshũ: "Narã, enabumaki", akĩ ẽ hatu hãtxashunamari ishanaii.
10 Hamẽ tsuabũra ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwa ea yuãbiaibũ Deusũ hatũ
txakabu buashũtiruki. Hamẽ betsarã, tsuabũra Deusũ Yushĩ Pepa yuaĩbu
hatũ txakabu Deusũ buaismaki.
11 Haska inũ, matuki sinatakĩ hau matu kupinũbũ hatũ itxati hiwe anu
kasmai shanẽ ibu betsa anu kasmai matu iyushũ hatũ shanẽ ibubu anu
matu nitxiãbu: "Harakiri yuishãpa?" iki dateyamashãkãwẽ. 12 Matu haska
waibu habiatiã matu hãtxamakĩ Deusũ Yushĩ Pepatũ matu unãmakĩ
haska matu hãtxamashanikiki— hatu waya

Hawẽ hiwetimabiakẽ mabuwẽ kemuarã, mesekiaki, na hãtxarã

13 hanushũ mapuabu anushũ huni betsã hau Jesusũ ea merabewanũ
ishũ yuikĩ:

—Yusĩnaã, ẽ ibu mawaxĩkẽ ẽ hutxĩ hawẽ mabu ea pashkashunamaki.
Hau ea pashkashunũ ea yuishũwẽ— aka
14 nemakĩ Jesusũ yuikĩ:
—Ẽ matũ shanẽ ibumaki. Haska watã ẽ matu pashkashũtirumaki—
iwanã, 15 yurã kaiã yuikĩ:
—Mã mabuwẽ kemuairã, matu yuinũ nĩkakãwẽ. Mã mabuyabia hatũ
matu hiwematirumawẽ taea hamapai mabu xarabu besti abui ha hayanũ
ika mã kemukũkainairã, uĩrakãwẽ— iwanã,
16 hanushũ haskakiri miyuiwẽ hatu yusĩkĩ
—Huni betsa mabu mirimayatũ hawẽ bai anu yunu betsa betsapa washũ
itxawatã 17 hawẽ xinãnẽ xinãkĩ: "Ẽ shekiwã mirima ẽ hani arutirumaki.
Haska washãpa?" iwanã, 18 "Ẽ xinãnã, ẽ shekiwã aruti betsa betsapa apakĩ
keyutã ana hanu aruti hiwe ewapa wakĩ hanu ẽ shekiwã inũ ẽ mabu ẽ
arushanaii". 19 Haska watã hamebi xinãkĩ yuikĩ: "Ma hanu ẽ mabu inũ ẽ
piti itxapa aruti ẽ hayaki. Haskakẽ ana dayama huĩrukũkĩ piti itxapa pikĩ
mabesh aki benimakũkaini bari itxapa ẽ hiweshanaii", ikaya 20 hanushũ
Deusũ yuikĩ: "Haskamaki. Haska mĩ yuiairã, mĩ unãmahairaki. Na habia
mexu merã mĩ mawaya ha mĩ mabu mĩ pewakĩ keyushurã, tsuabũra
pashkashãkanikiki", akĩ yuitiruki. 21 Ha huni keskakĩ tsuabũra hamebi mabu
itxawakĩ yauxikĩ Deus haibuwama Deus bebunua nuitapaikiki— iwanã,

Deusũ hawenabu mekekubaĩmiskiaki, na hãtxarã
(Mt 6.25-34)

22 hanushũ Jesusũ hawẽ tsumabu besti ana yuikĩ:
—Eska bestiwẽ taea matũmebi mã hamapaiwẽ dabanã imisbukiri
matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. Hiwe bestia pepakũkaĩnũ ika piti pi inũ
tari sawenũ ika hawẽ dabanã iyamakubaĩshãkãwẽ. Hiwea hayairã,
pitiwẽ besti mã itirubumaki. Yura hayairã, tari sawe bestinũ ika mã
itirubumariki. Haskakẽ ha dabewẽ taea mã hiwenũ Deusũ matu hiwea
inãma iniki. 23 Hamẽ Deusũ matu mekekubaĩmistũ matu damiwatã
matu hiwemakĩ piti inũ matũ tari matu inãkubaĩmiski. 24 Ha inũ, nai
anu peiyabukiri matu xinãmanũ nĩkakãwẽ. Habũ hawa mibã banama
inũ hawa bimi tsekaisbuma inũ habũ piti aruti hayabumabiakẽ Deusũ
hatu pimakubaĩmiski. Haskakẽ Deusũ matu abukĩ peiyabu matu
binumakubainikiki. 25 Ha inũ, tsuabura ibubis nuikĩ hawẽ mabu inũ
hawẽ piti xinaĩwẽ taeshũ hawẽ hiwea ana txaipawatirumahairaki. 26 Mĩ
haska bestitirumawẽ taea hawara betsa betsapa inũ ika hawẽ dabanã
iyamakubaĩkãwẽ.
27 Haskatã hua tuemis xinãkãwẽ. Hawa dayakĩ turu waismabia hawẽruai
tuemiski. Hakia nukũ shenipabu shanẽ ibu Salomão mabuhairayatũ hawẽ
tari hawẽrua saweshũ hawẽruakĩ hua tuemis binuama iniki. 28 Hakia ni
mashu huaya sepaxĩshũ kuamisbuki. Deusũ hua hawẽruawamistũ ha hua

binumakĩ Deus matuwẽ nuikĩ matu tari sawematiruki, mã ikũ beshmas
wabiayarã. 29-30 Haskakẽ yura dasibibu mai hirabi anuabu piti inũ tariwẽ
kemukĩ benakubaũmisbuki. Hakia maturã, mã betsaki. Matũ Epã matu
unaĩwẽ taea ha piti inũ tari mã bikatsis imisrã, ana has xinaĩ hawẽ dabanã
iyamakubaĩshãkãwẽ. 31 Hakia hawara Deusũ abuai txibãkĩ ha dukũ Deus
shanẽ ibuwakĩ xinãkubaĩshãkãwẽ. Mã haska wai ha katxu hawẽ hiweti piti
inũ tari mã hayakũkaĩshanaii, Deusũ matu merabewarã— iwanã,

Deus hiweshuni pepatikiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 6.19-21)

32 Jesusũ hawẽ tsumabu yusĩkubaĩkĩ yuikĩ:
—Ẽ matu mekeawẽ taea mã ẽ txashuwã keskabuki. Ha inũ, mã
ikũwaĩbu itxapamabiakẽ matũ Epa Deusũ hawenabu matu watã habe matu
hiwemakubaĩshanikiki. Haskawẽ taea hawawẽ dateyamakãwẽ. 33 Matũ
mabu hawara ma hayawẽ nuiama matũ mabu betsawẽ pei bitã hawẽ
nuitapaibu merabewakubaĩshãkãwẽ. Hamẽ ha pei matũ kapãkãki mã arua
yumetsubũ bibaĩtirubuki. Ha inũ, hawẽ masãnẽ pesa pesa atiruki. Hakia
matũ pei yauxiama mã inãnanãmisbu pewẽ matu kupikĩ nai anua hawa
txapui keyuisma Deusũ matu inãshanikiki. 34 Hamẽ tsuabura hawẽ hiweti
mabuwẽ kasmai Deuskiri xinaĩ mã Deus hiweshunairã, habiariri matũ
xinãnẽ mã nuiai hayaki, nai anu kasmai mai anurã— iwanã,

Usha keskama nĩkai keskakĩ Jesus hushanai manakubaĩtikiaki, na hãtxarã

35 Jesusũ hatu yusĩkubaĩkĩ ana yuikĩ:
—Tari pekariama inũ bĩ nukawariama keskashũ mã ea manakubaĩshanũ
bebũkiri matu yuinũ nĩkakãwẽ. 36 Hawẽ haibu aĩyaĩ anu hiwe ibu nawai ka
hawẽ tsumapã manaya hushũ hikinũ ishũ kenaya hawẽ beputi shui hawaira
bepẽshũshanũ ika ushama manai keskakubaĩkãwẽ. 37-38 Hanũkaĩ hatiã
huimẽkainã? yamenapũ kasmai takara keui taeaya kasmai hiwe ibu hukĩ
hawẽ tsuma ushabuma betxituxiaya hawẽ tsumabu benimahairashãkanikiki.
Hanushũ hiwe ibũ hawẽ tsumabu duawakĩ hau habetã pinũbũ hatu bashti
imatã hatu pimashanikiki. 39 Ha inũ, hatiara yumetsu huai bebũkiri unãkĩ
hiwe ibũ beshtekatsi manatiruki, hau hikiyamanunã. 40 Haska keskariai
hatiãra ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwa ẽ ana hushanai tsuã unãmakẽ matunã,
matũ hiwea pewakĩ keyutã ea manakubaĩshãkãwẽ— ikaya

Tsuma txikix inũ tsuma txikixmakiri Jesusũ
hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 24.45-51)

41 hanushũ Pedrõ Jesus yukakĩ yuikĩ:
—Yusĩnaã, na miyuiwẽ mĩ nuku yusĩaĩnã, nukuna bestimẽ?
Dasibitunaraka?— aka

42 Jesusũ yuikĩ:
—Eska keskaki. Shanẽ ibu betsa txai kakĩ hawẽ tsuma unãnepa
yunubaĩmiskiri matu yuinũ nĩkakãwẽ. Hawẽ tsuma betsabu pimakĩ
hau hawẽ hiwe mekeshũkubainũ hatũ shanẽ ibũ hawẽ tsuma unãnepa
yunubaĩmiski. 43 Hanua shanẽ ibu ana txĩtũkirã haska yunubainima
ashũkubainaya ha shanẽ ibu haki nukutuxitã benimahairashanikiki.
44 Txanima ha shanẽ ibũ hawẽ tsuma dasibi hawẽ hamapai
mekemashanikiki, hawẽ hiwe inũ, hawẽ bai betsa betsapa inũ, hawẽ inabu
inũ, hawẽ tsumabu betsarã. 45 Hakia hawẽ tsuma xinã pema yunubainima
xinã txakakĩ yuikĩ: "Ẽ shanẽ ibu yane huamaki. Hatiara hushanikiki", iki
dayanika betsabu huni inũ aĩbu itxakawai nawatxakayamai pãekĩ 46 hatiã
huai manama ha shanẽ ibu hikituxitã hawẽ yunua ashũamawẽ taeshũ
manaka txakaibube kupihairashanikiki. 47 Haskakẽ tsuabũra hawẽ shanẽ
ibũ daya unã keyubiakĩ haska abuai akama inũ txibãmawẽ taeshũ hatu
kupihairashanikiki. 48 Hakia betsarã, shanẽ ibũ yunuama kakẽ hawẽ xinã
haska abuai unãma kanemisbu ha mawaira hatu kupiama ishanikiki.
Hanushũ tsuara Deusũ hãtxa itxapa inãxina hawẽ taeshũ hawẽ daya
itxapari yukashanikiki. Tsuara Deusũ itxapa mekemamis hani haska
wamis itxapari yukariakubaĩshanikiki— iwanã,

Jesusũ hatu pashkakeakẽnũ ika hunikiaki, na hãtxarã
(Mt 10.34-36)

49 Jesusũ ana hawẽ tsumabu yusĩkĩ yuikĩ:
—Ea ikũwaĩbu inũ ea ikũwãbuma hawẽ unãti wakĩ hatu pashkakĩ
unãti wanũ ika ẽ huniki. Haskakẽ ewẽ taea hau pashkanũbũ ẽ
manayuaii. 50 Haskakẽ Deusũ ea unãti wakĩ hatu ea tenãmakĩ ea
nuitapawashanaibu manai ẽ yumãyuaii. 51 Mã xinãnã, mai anushũ
unãnuma matu hiwematanũ ika ẽ huni dabanẽ mã xinaĩmẽkaĩ?
Haskamaki. Yurabu pashkanũ ika ẽ huniki. 52 Haskakẽ na habiatiã
taewakĩ hiwe betsa anushũ hau ea txibanũbũ hawenabu mekẽ besti
pashkakĩ dabe kasmai dabe inũ bestibũ ea ikũwaĩbu dabe kasmai dabe
inũ bestibũ ea ikũwãbuma ẽ hatu pashkakeakekubainaii. 53 Ẽ hatu
haska waya ewẽ taea huni bake hawẽ epabe sinatanameshãkanikiki.
Ha inũ, aĩbu bake hawẽ ewabe sinatanameshãkanikiki. Ha inũ, hawẽ
babawã hawẽ yayabe habiaskariashãkanikiki. Hatu haska wakĩ ẽ hatu
pashkakeakekubaĩshanaii— hatu watã,

Hanu kupiti huaitiã unãbumakiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 16.1-4; Mc 8.11-13)

54 hanushũ mapuabu Jesusũ hatu dasibi yuikĩ:
—Bari kaikiri mexu mexuai uĩkĩ: "Ui bekatsis ikikiki", ikĩ uĩkĩ
mã yuimiski, kaneamarã. 55 Ha inũ, sulkiria niwe bei shũku ikai

uĩkĩ: “Ikis bari kuhairayuikiki”, ikĩ mã yuiriamiski, kaneamarã.
56 Beparamemisbuũ, haska ui inũ niwe bemis unãbiamisshũ hanu txakabu
betsa betsapa kaĩakeakeai uĩbiakĩ haskai mã hiwea matu kupishanai mã
unãmamẽ?— iwanã

Deviawẽ hau hawẽ nuinũ daewatikiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 5.25-26)

57 —Haskai matũmebi unãbiakĩ hawara pepa shabakabi matuna mã
pe waismamẽ? 58 Haska inũ, yura betsa mã devehairawẽ taeshũ ha mã
deveatũ nawa shanẽ ibu anu matu iyuaya hau shanẽ ibũ hawẽ policiabu
matu bitximayamanũ ha mã devea hawawẽra daewakãwẽ. 59 Mã
daewabainama matu bitxiabu mã paka keyuama ikũ mã haskatã kaĩ
tirumaki. Habiaskari wakĩ ea haibuwatã Epa Deus daewariakubaĩkãwẽ,
matũ txakabuwẽ hau matu kupiyamashanunã— hatu waya

Hawẽ xinã betsa watikiri yusĩnikiaki, na hãtxarã

13 1 hanushũ habiatiãri huni betsã Jesus yuikĩ:
—Uatiã mĩ mai pakea hatiuma Galiléia anuabu Templo
hemaĩtĩ anushũ kẽwãkĩ hatũ txashuwã tesẽshũ kuakĩ menupanãbũ
shanẽ ibu Pilatõs hawẽ soldadobu yunua matxatuwẽ hatu detekĩ hatũ
himi txashuwã himi yabi husixinabukiaki. Haskakĩ Pilatõs hatu haska
waxinamẽ?— akabu 2 Jesusũ hatũ xinã pewakĩ hatu yuikĩ:
—Mã xinãnã, ha hunibu tenãxinaburã, hatunabu Galiléia anu hiweabu
habũ txakabuhaira wakĩ hawenabu binũawẽ taeshũ hatu kupixina
dabanẽ mã xinaĩmẽ ikaitsa. 3 Haskamaki. Hamẽ matũri matũ xinã mã
betsa wama mã habiaskariai mawashanaii, Deusũ matu kupiaitianã.
4 Ha inũ, ana betsa matu yukapa? Jerusalém anu mixki hiwe keyatapa
hawẽ kena Siloé hanushũ uĩbaũti hiwe purekekirã 18 hunibu ha namã
mapuabu tenãnirã, txakabuwakĩ huni betsabu Jerusalém anu hiweabu
hatũ txakabuwẽ hatu binuawẽ taeshũ kupini mã haska xinãriamismẽkaĩ?
5 Haskamariki. Hamẽ matũri matũ xinã mã betsa wama mã
habiaskariashanaii, niti ikama nuitapakũkainirã— iwanã,

Mibã bimiumakiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

6 hanushũ habias yusĩa Jesusũ miyuiwẽ ana hatu yusĩkĩ:
—Huni betsã hawẽ bai nemaki figueira hi banayamakiri matu yuinũ
nĩkakãwẽ. Bimi hayamẽkaĩ? ishũ uĩ ka hawa hayama uĩtãtãmis 7 hawẽ
dayanikaki nukushũ yunukĩ: “Uĩa. Dabe inũ besti bari ka na figueira
hi anu bimi ẽ hamẽ benabirãbirãmiski. Bimiumaskẽ ea derashũwẽ,
hamẽ uĩbaĩ niakirã”, aka 8 hawẽ tsumapã nemakĩ yuikĩ: “Ana bari
bestitxai manayuwe. Mai pukĩkĩ mixpu bitã ina awa pui husitã ẽ mia

tamãtxĩshũyushanaii. 9 Ẽ haska wa bimiyashanimẽkaĩ. Bimiyamaskẽ ẽ
mia derashũshanairã”— akĩ yuinikiaki.

Huĩrukũtitiã aĩbu kakuni Jesusũ kayawa kawenikinikiaki, na hãtxarã

10 Mae betsa anushũ huĩrukũtitiã hatũ itxati hiwe anushũ Jesusũ hatu
yusĩayã 11 habianuri aĩbu betsa yushĩ txakabũ itxakawakĩ kaku wani 18
bari kabia kawenikitirumahaira hatube tsauwa 12-13 Jesusũ uĩkĩ kenashũ
aĩbu yuikĩ:
—Aĩbuũ, mĩ ma shushaki, mĩ isĩ tenenirã— akĩ kamepiaya hawaira
kawenikitã hanushũ Deus kẽwãkĩ taewaya
14 hanua huĩrukũtitiã Jesusũ haska wai uĩkĩ xinaĩ hatũ itxati hiwe
shanẽ ibu sinashũ hawenabu itxabu yuikĩ:
—Semana tibi seis shaba nũ dayamiski. Hau matu shushawanũ dayatiã
besti bekãwẽ, huĩrukũtitiã shushai huamarã— ikaya
15 hanushũ Jesusũ hatu txitekĩ yuikĩ:
—Mĩ haska xinaĩ keska minabubetã xinaĩ mã beparamemisbuki.
Huĩrukũtitiãbiakẽ matubũ matũ ina awa inũ matũ burro hawẽ nuikĩ
tepebaĩ mã hatu ũpash amamiski. 16 Habiaskari wakĩ na aĩbu matu keska
Abraãonẽ babari 18 bari ka Satanásã kaneshkĩ isĩ tenemani hawẽ nuikĩ
huĩrukũtitiã ẽ kaya wakĩ burro tepea keska washurã, txakabumẽ?—
akaya 17 habu haki sinataibu hatu txitea daketxakayamai hawa yuiama
maniabũ yura itxapabũ Jesusũ betsa betsapa pepa dasibi waiwẽ taea
benimai keyuaibũ

Deus shanẽ ibuirã, heshe peshemixtĩ yumei ewapamis keskakiri hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

(Mt 13.31-32; Mc 4.30-32)

18 Jesusũ hatu ana yusĩkĩ yuikĩ:
—Deus shanẽ ibui haskamiskiri 19 miyuiwẽ matu yusĩnũ nĩkakãwẽ.
Hunĩ hawẽ bai anu mostarda heshe pesheixtabia banaima yumei ewai
ewapaxina hawẽ mebiki peiyabu haki huĩrukuĩ utamisbuki. Deus shanẽ
ibuirã, haska keskaki. Ha dukũ huni betsã Deusũ hãtxa ikũwãkĩ hawenabu
yusĩakeakeaya hawẽ yusĩa nĩkakĩ abukĩ txibãmisbuki, itxapabunã— iwanã,

Deus shanẽ ibuirã, misi hawẽ shasha wati keskakiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

(Mt 13.33)

20 miyui betsawẽ ana hatu yuikĩ:
—Deus shanẽ ibui haska keskamiskiri ana matu yusĩnũ nĩkakãwẽ.
21 Misi wakatsi aĩbũ shekiwã duru mirimabiakẽ kẽtxa ewapaki putxinĩ
kesũshũ hawẽ shasha wati eskarabes ũpashwẽ nemuskĩ kapã dasibi
buspukirãkĩ shasha wamiski. Deus shanẽ ibuirã, haska keskaki. Ha dukũ

huni betsã Deusũ hãtxa ikũwaĩ pepakũkaĩkĩ hawenabu yusĩakeakeaya
unãshubira mirimabũ ikũwãtirubuki— hatu wabaini

Hanu hikiti shui haxuwẽ hikitikiaki, na hãtxarã
(Mt 7.13-14, 21-23)

22 Jerusalém baiwẽ kakĩ mae tibi anushũ Jesusũ hatu yusĩkubainaya
23 huni betsã Jesus yukakĩ:
—Shanẽ Ibuũ, hanu mĩ shanẽ ibuayarã, eskarabes besti mĩ hatu
mekeshanai?— aka
24 —Haa. Txanimaki. Ea txibãkatsis iki menã xinã mestẽwãtã hanu
hikiti shui haxu anu hikikãwẽ, txipu itxapa hikikatsis ibiai hikitubuma
ishãkanikiki. Haska ẽ matu yuiaii. 25 Eskaki, matu yuinũ nĩkairakãwẽ.
Ikis ẽ hãtxa ikũwãkĩ mã ea txibãtiruki. Hakia ẽ Epã mae hikiti shui
ma ẽ bepukẽ tsuabura hikinũ, iwanã, kene petxiuri nishũ kenakĩ yuikĩ:
“Shanẽ Ibuũ, nuku bepẽshũwẽ”, mã wa matu nemakĩ yuikĩ: “Mã hania
ikimẽkaĩ? Ẽ matu unãmabĩ!” matu wa 26 tsuãra yuikĩ: “Mibetã nũ piniki.
Nukũ mae anushũ mĩ yusĩniki”, mã wa 27 hanushũ matu yuikĩ: “Mã
enabumaki. Mã hania ikimẽkaĩ? Ẽ ma matu yuishuki. Txakabuwakĩ
matũ xinã mã betsa waismaki. Nenua burikãwẽ”, ẽ matu washanaii.
28 Hanushũ matũ shenipabu Abraão inũ hawẽ bake Isaque inũ hawẽ
baba Jacó inũ Deusũ hãtxa yuishunika dasibi Deusũ mae anu dasiabu
uĩ txai matu urenibuwẽ taea hatu uĩ haska mã mapeketirubumawẽ taea
sheta yẽsh yẽsh iki mã kashakũkaĩshanaii. 29 Ha inũ, Deus shanẽ ibukĩ
mai hirabi anua nortekiria inũ, sulkiria inũ, estekiria inũ, oestekiria
ikũwaĩbu dasibi dasia tsaushũ pishãkanikiki. 30 Haskawẽ taea na habiatiã
tsuabura habu shanẽ ibuisbumarã, habu dukũ shanẽ ibu ishãkanikiki. Ha
inũ, na habiatiã tsuabura shanẽ ibumisburã, mawaira ana shanẽ ibuama
ishãkanikiki— hatu waya

Jesus Jerusalém anuabuwẽ taea punu nukanikiaki, na hãtxarã
(Mt 23.37-39)

31 habiatiãri fariseubũ Jesus datekĩ mese wanũ ika beshũ yuikĩ:
—Shanẽ ibu Herodesĩ mia detekatsis ikikiaki. Nenua hanira
pashariwe— akabu
32 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Uĩa. Ikis inũ mexukiri yushĩ betsa betsapa kaĩmakĩ isĩ teneaibu
shushawakĩ ẽ yusĩkubainaii. Haska watã ua betsatiã ẽ daya ẽ
keyushanairã, ẽ haskayukũkainaii. Kashũ ha kamã inu keska paranã
yuiritãkãwẽ— iwanã, 33 ana hatu yuikĩ: —Deusũ hãtxa yuishunikabu
Jerusalém anua debumisbuwẽ taea eari habiariri ẽ kaii. Ikis inũ,
mexukiri inũ, mexukiri betsatiã ẽ daya ẽ menei kaiwẽ taea matũ xinãwẽ
hanu ẽ niti itirumaki— ikĩ,

34—Jerusalém anu hiweabuũ, Jerusalém anu hiweabuũ, Deusũ hãtxa
yuishunikabu inũ hawẽ hãtxa hatu bana beshũpakeaibu Deusũ hatu
yunubiaya danãkĩ hatu tenãkĩ matũ shenipabũ ani keska wakĩ mixkiwẽ
mã hatu tsaka tsaka amisbuki. Takarã hawẽ bake nushamis keska wakĩ
eãri matu merabewakĩ matu mekẽnũ ika ẽ hubianikẽ haska xinãma ea
danãkĩ mã ea hawa nĩkamaki. 35 Uĩkãwẽ. Matũ mae matũ mesti mã
mekẽnũ Deusũ matu heneshanikiki, ana Jerusalém mekeamarã. Hakia
hanu ẽ ana huaitiã: "Yavé Deusũ kuxipaya huairã", ikĩ mã yuiriamarã, mã
ana ea uĩyuama ishãkanaii— hatu wabaini

Jesusũ huni betsa hawẽ yura hene itxai shashani shushawanikiaki, na hãtxarã

14 1 Ana huĩrukũti betsatiã fariseu shanẽ ibũ hiwe anushũ Jesusũ
habetã piaya fariseu betsabũ uĩaĩbũ 2 Jesusũ besuuri huni betsa
hawẽ yura hene itxai shashaima tenei tsauwawẽ taeshũ 3 Moisés keneni
yusĩnanãmisbu inũ fariseubu unãti wakĩ Jesusũ hatu yukakĩ:
—Haska Deusũ Moisés yusĩni txibãkinã, huĩrukũtitiã shushawati
yununimẽ? Yunuama iniraka? Ea yuikãwẽ— 4 hatu wabia pes hawa
yuiama maniabũ huni hawẽ yura hene itxai shashaima tsauwa metsũshũ
shushawatã nitxiã kaya 5 fariseubu Jesusũ ana hatu yuikĩ:
—Matubunã, huĩrukũtitiãbiakẽ mĩ bake kasmai mĩ ina awa ũpash biti
kini merã kawana uĩsama hawaira kaĩ mĩ nesheismamẽ?— hatu wa
6 hatu shabakabi txiteawẽ taea hawa yuiamabumakẽ

Aĩyãwãkĩ hatu ishũ pimatikiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

7 hanua fariseubũ hiwe anushũ hatu pimakatsi hatu ia betsabu binunũ
ika shanẽ ibu dapi bashti ikatsis ikaibu uĩkĩ Jesusũ hatu yusĩkĩ:
8—Ha aĩyãkĩ nawa wai anu mĩ hua pinũ ika shanẽ ibu dapi bashti
iyamakãwẽ. Hamẽ mia dukũ shanẽ ibu dapi mĩ bashti ikẽ shanẽ ibu
betsa mia binua hukẽ 9 hiwe ibuã mia yunukĩ: "Hanu ikama uani iwe.
Hau betsa hanu inũ ukeri shekeshũwẽ", akĩ mia mebĩkiki. Mia haska wa
dakehairai benikaĩ hawẽ henei bashti ishũ mĩ pishanaii. 10 Hakia mia
kayabis iwãshũ hawẽ henei mã bashti ika dakakẽ hiwe ibũ mia uĩkĩ yuikĩ:
"Baa, ha shanẽ ibu dapi ikiyuwe", iwanã, mia yunuikiki. Mia haska watã
mibetã piaibu mikiri hatu pe xinãmashanikiki. 11 Habiaskari wakĩ tsuara
ibubis kẽmis Deusũ dake washanikiki. Hakia tsuara ibubis keĩsma Deusũ
kẽwãshanikiki. Nĩkairakãwẽ— iwanã,
12 hiwe ibũ pimabiashu hari Jesusũ yuikĩ:
—Mĩ duapawẽ kupikĩ hau mia txipu pimariashanũbũ pimakĩ mĩ
haibuaibu inũ, mĩ betsabu inũ, minabu betsa inũ, mabuya mia dapi
hiweabu besti hatu iyamakubaĩshãwẽ. 13 Hakia nuitapaibu hatu ishũ
pimakĩ hawaumabu inũ yura babunibu inũ, pakebu inũ, bekũbu

merabewakĩ mĩ hatu duawaya 14 haska washũ mia ishũ habũri mia
pimatirubumawẽ taeshũ pepabu mawa ana besteaĩtiã mĩ pepawẽ Epa
Deusũ mia manakua mĩ benimashanaii— akaya

Piti itxapa itxawaxĩshũ yura itxapa hatu pimatikiri miyuiwẽ yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 22.1-10)

15 haska wai dakashũ nĩkabaikĩ betsã Jesusbetã pikĩ Jesus yuikĩ:
—Deus shanẽ ibuaitianã, txanima tsuabũra habetã pirã, habe
benimahairashãkanikiki— aka
16 hanushũ Jesusũ miyuiwẽ yuikĩ:
—Huni betsã nawakĩ piti wakatsis ikĩ itxapabu yubaxina 17 ma hanu
pia kemaitiã hawẽ tsuma yuikĩ: “Hatu yuibaũtãwẽ, hau ikis berinũbunã”,
iwanã, yunua yuikubaunaya 18 dasibibu beparamekĩ ha dukũtũ
yuikĩ: “Bai wakatsi huni betsã bai ẽ biãshuki. Ẽ ha uĩyui kai ẽ habetã
piyuamaki, ea yuishũyutãwẽ”, ikaya 19 ha katxu betsãri yuikĩ: “Hawẽ
dayati ina awa mekẽ dabeti ẽ dama bishuki. Hatu unãnũ, ishũ iyunũ ika
ẽ habetã piyuamaki, ishuki, akĩ ea yuishũtãwẽ”, ikaya 20 hanushũ betsãri
yuikĩ: “Ẽ dama aĩyãshuki. Haskawẽ taea ẽ yurãwãyuai ea yuishũyutãwẽ”,
aka 21 nĩkatani txĩtũkirã hawẽ shanẽ ibu haskakãshu dasibi yuia sinatakĩ
ana hawẽ tsuma yunukĩ: “Nukũ mae anu hiweabu bai hatiubuma inũ bai
ewapabuwẽ benabaũkĩ nuitapaibu inũ, yura babunibu inũ, nia txakababu
inũ, bekũbu hatu itãwẽ, hau ebetã pi benũbunã”, aka 22 kashũ hatu itãkĩ
hawẽ shanẽ ibu yuikĩ: “Mĩ ea yunua ẽ abiashu mĩ nawati dĩtu merã itxai
teshke iriabumaki. Haska wapa?” aka 23 “Ẽ hiwe anu hau itxai teshke iki
benũbũ nukũ mae dapi hiweabu daya hayabiabũ hatu bikawakĩ hatu ea
ishũtãwẽ, hau piyui benũbunã. 24 Txanima habu dukũ ẽ yubaxinabũ ẽ
piti piabumaki”, akĩ hawẽ tsuma yuiniki. Deus shanẽ ibunũ bariaitianã,
Deusũ habiaskari washanikiki— akĩ Jesusũ hatu yusĩnikiaki.

Jesus txibanã bikakiaki, na hãtxarã
(Mt 10.37-38; 5.13; Mc 9.50)

25 Hanushũ yura itxapabũ hawẽ hãtxa tapĩkĩ txibaĩbu dabekekawã
Jesusũ hatu yusĩkĩ yuikĩ:
26 —Tsuara eki txiti ikatsis ikinã, hau ea dukũ abukĩ txibãkubaĩshanũbũwẽ.
Hamẽ ha dukũ hawẽ ibubu inũ, hawẽ aĩ inũ, hawẽ bakebu inũ, hawẽ betsabu
inũ, hawẽ puibu abukĩ heneama inũ, hawẽ hiwea abukĩ heneamari ea abukĩ
binumamarã, ẽ tsuma iturumaki. 27 Ha inũ, tsuabũra ea txibanũ ibiai ewẽ
bika tenekatsi ikamarã, ẽ tsuma itirumaki. 28 Hamẽ betsã ea txibãkatsi ikinã,
mã eska xinãtiruki. Matũ bai nemaki hanu mapekea nishũ uĩbaũti keyatapa
wakatsis ikĩ, ẽ pei damẽkaĩ? iwanã, hawẽ karu tanakĩ mã xinãmiski. 29 Hakia
mã haska wama hanu mapekea nishũ uĩbaũti mĩ taewaima mĩ keyutirumawẽ

taeshũ huni betsã mia usãkĩ 30 yuikĩ: “Haska hawẽ karu xinãriamabia
ha unaĩsmapatũ ha dukũ hanu mapekea nishũ uĩbaũti taewaima haska
washũ menetirumaki”, mia watirubuki. 31-32 Hamẽ betsarã, haki sinatakĩ
nawa shanẽ ibu betsã 20.000 soldadobu iweai nemakatsi hawẽ soldadobu
yunuriama xinãkĩ yuikĩ: “Ẽ 10.000 soldadobũ hawẽ 20.000 soldadobu
maematirumẽ?” ishũ atirubuma unãtã ha dapi beriabuma haska wakĩ
daewatiru hau yukatanũbũ hawẽ tsumabu yunumiski. 33 Haska keskari wakĩ
tsuabũra matũ hamapai tibi ana xinãma hawara dasibi mã haya ana hawẽ
nuiama bestibu mã eki txiti ikubaĩtirubuki.

34-35 Hamẽ betsarã, tewekiri matu yuinũ nĩkakãwẽ. Tewe hawẽ nue
wa peki. Hakia hawẽ bata keyu ka paismakẽ ana haska washũ hawẽ mĩ
mibã mĩ pewatirubumawẽ taeshũ putamisbuki. Bestibu mã haskatiruki.
Uĩrashãkãwẽ. Mã pabĩkiyabunã, nĩkairakãwẽ— hatu waya

Txashuwã bestitxai benua hawẽ ibuã betxitirukiri miyuiwẽ yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 18.10-14)

15 1 governo pei bishunika itxapabu inũ yura betsabu kaka
txakamisbu itxapabũri Jesusũ hãtxa nĩkanũ ika haki shukuabu
2 uĩkĩ Moisés keneni txibãhairamis fariseubu inũ Deusũ hãtxa kenenibu
yusĩnanãmisbũ Jesus yuaĩ yuinamekĩ yuikĩ:

—Ha huninã, yura txakabũ Moisés keneni txibaĩsbuma beya wakĩ
hatubetã pikiki— ikaibu

3 haska yuaĩbu hatũ xinã unãtã miyuiwẽ Jesusũ hatu yusĩkĩ:

4 —Tsuara mã 100 txashuwã hayatũ bestitxai benua ha 99 bai anu
mapukẽ bestitxai benua mã benamiski. Haskamamẽ? 5 Atimas ha benua
betxituxitã benimakĩ iabirani 6 mĩ hiwe anu hikitã mĩ haibuaibu inũ
mia dapi hiweabu kenakĩ itxawashũ hatu yuikĩ: “Ẽ txashuwã benuarã,
ma ẽ betxitanaii. Haskawẽ taea ebe benimahairakãwẽ”, akĩ mã hatu
yuimiski. 7 Txanima habiaskari imisbu ẽ matu yuiaii. 99 yura itxapabũ
ea ikũwaĩ pepakubaĩmisbuwẽ taea nai anu habu Deusbe hiweabu
benimabiamisbũ hakia bestitxai benua keska txakabui hiwekũkaĩmistũ
hawẽ txakabu henetã hawẽ xinã betsa wakẽ hawẽ benimatxakayamai
xinã txãkãhairamisbuki— iwanã,

Pei heshe bestitxai benua hawẽ ibuã betxitikiri miyuiwẽ Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

8 Jesusũ ana hatu yusĩkĩ

—Aĩbu dez pei heshe karuhaira haya bestitxai pakea benanũ, iwanã,
bĩ dekushũ hawẽ hiwe merã unãshubira matsukĩ betxiriama matsu
heneismaki. 9 Hanua atimas betxitã hawẽ haibuaibu inũ ha dapi hiweabu
hatu kenakĩ itxawashũ yuikĩ: “Ẽ pei heshe ẽ benuxina ẽ betxishuwẽ

taea ebe benimahairarikãwẽ”, akĩ mã hatu yuimiski. 10 Ikũkĩ habiaskari
ẽ matu yuaii. Yura bestitxaitũ hawẽ txakabu atimas henetã hawẽ xinã
betsa watã ikũwãyã Deusũ nai tsumabu benimamisbuki— iwanã,

Hawẽ bake mashku benua keska hawẽ epa anu txĩtũkiranikiri miyuiwẽ Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

11 Jesusũ ana hatu yusĩkubaĩkĩ yuikĩ:
—Huni betsa huni bake dabeyakiri ẽ matu yuiai nĩkakãwẽ. 12 Hawẽ
bake mashkũ yuikĩ: “Epaã, mĩ mawariamabia hatiara mĩ mawakẽ hawara
enashanairã, pashkashũ menã ea inãriwe”, aka xinãtã yuikĩ: “Peki. Ẽ
mia ashũtiruki”, iwanã, hawẽ hamapai dasibi hawẽ bake dabe pashkashũ
hawẽ bake mashku hawena inãxina 13 usha eskarabes ka txipu hawẽ
bake mashkũ pei binũ, iwanã, hawẽ mabu hatu inãkĩ keyubaini ha pei
bixiãyã txai kai mai pakea betsa anu kashũ hawẽ pei mekeama hawara
betsa betsapawẽ kemukaũkĩ hawaira puta keyutã 14 hawẽ pei yamakẽ ha
mai pakeanuabu buni taeaibũ hawẽ bake mashku buniriakĩ 15 hanushũ
daya benabaũkĩ nawa shanẽ ibu tsuma wanũ, iwanã, daya yuka hawẽ bai
anu ina yawa mapua hau mekẽnũ yunua 16 ha ina yawa pimakĩ hawẽ piti
yani wapanã tsuã hawa inãma 17 hanushũ shabakabi xinã pewakĩ yuikĩ:
“Ẽ epã hiwe anushũ hawẽ dayarubũ piti piabu teshe hayabiakẽ nenua
buni ẽ mawatiruki. 18 Haskakẽ nenua txĩtũkaĩ hikishũ yuikĩ: ‘Epaã, Deusũ
yunua nĩkama itxai miari itxakawai ẽ txakabukaĩtanaii. 19 Kanekĩ ẽ mia
shunũbainima haskawẽ taeshũ ana mĩ bakewakĩ ea kenama mĩ dayaru
betsa ea wawe’, akĩ ẽ yuishanaii”, iwanã, 20 nawa henebaini hawenabu
anu txĩtũkaini hawẽ epã hiweki kemariamabiakẽ txaike hawẽ epã
betxibaini hawẽ nui kuxikaini haki nukutã benimahairakĩ ikushũ tãtsu
tãtsu akaya 21 hawẽ bake mashkũ yuikĩ: “Epaã, Deusũ yunua nĩkama itxai
miari itxakawabaini ẽ txakabu kaĩtanaii. Kanekĩ ẽ mia shunũbainima
haskawẽ taeshũ ana mĩ bakewakĩ ea kenayamawe”, abia 22 nĩkama
hawẽ epã hawẽ dayarubu yunukĩ yuikĩ: “Tari pepa hawaira bitãshũ
sawemakãwẽ. Ha inũ, meitxikiti sawematã bitxi tae sawemariakãwẽ”,
iwanã, 23-24 “Na ẽ bake mawaima keska ma ana besteã keskaki. Benuima
nũ ma haki nukuawẽ taeshũ ina awa bake shuahaira bitãshũ teshteshũ ha
naiti piti itxapari bawakãwẽ, pi nũ habe benimanũbunã”, hatu wa hawẽ
hãtxa nĩkai habe benimahairai nawai taeaibũ
25 haskaibũ hawẽ bake iuwa bai anu dayatani hui hawẽ hiwe dapi
kemakĩ nawaibu nĩkakubirãkĩ 26 hawẽ dayaru betsa kenashũ: “Haskai e
iskaũ beyusi nawai ikanimẽkaĩ?” ikaya 27 hawẽ dayarũ yuikĩ: “Mĩ betsa
mashku txĩtũkirani hawa isĩ teneama hikishuwẽ taea benimakĩ ina
awa bake shua hau bawashunũbũ mĩ epã hatu yunua detetã bawashũ
pi mĩ epabe ma benimai beyusi nawakanikiki”, aka 28 hanua sinatai
hiwetã hikikatsi ikamakẽ hawẽ epã daewanũ ika tashnishũ hãtxa wa

29 hakia hawẽ epa nemakĩ yuikĩ: “Eskai ẽ sinatai mia yuinũ nĩkawe. Bari
itxapa mia dayashũkĩ mĩ hãtxa ẽ nĩkakubaĩmiski, hawa kaneamarã.
Ẽ haskabiakẽ ẽ haibuaibube haya beyusi ẽ nawai benimanũ cabra
bake babupa mĩ ea deteshuĩsmaki. 30 Hakia ha mĩ bake mashkũ aĩbu
hininipabubetã mĩ pei puta keyutani mais hubiakẽ nukũ ina awa bake
shua mĩ hamẽ bawashũshuki. Haska watimaki”, aka 31 daewanũ, iwanã,
hawẽ epã yuikĩ: “Epaã, mĩ ẽ bake iuwarã, mĩ ebe hiwekũkaĩmiski. Dasibi
ẽ haya minaski. 32 Haskabiakẽ mĩ betsa mashku mawa keska ixiã ma
ana hiwea keskaki. Uatiã benuxina ikis nũ ma betxiawẽ taea benimai nũ
beyusi nawai pehairaii”— hatu watã

Mabu mekeshunikatũ hawẽ shanẽ ibu paranikiri miyuiwẽ yusĩnikiaki, na hãtxarã

16 1 hanushũ fariseubũ nĩkariaibũ Jesusũ hawẽ tsumabu uĩkĩ haburi
yusĩkĩ:
—Huni betsa mabuhairaya inũ bai itxapaya habu dasibi mekeshunika
dayashũmiskiri matu yuinũ nĩkakãwẽ. Hawẽ dayashunikatũ kanekĩ hawẽ
hamapai tibi pe mekeshunamakẽ haki txaniabu nĩkashũ 2 hawẽ tsumapã
kenashũ yuikĩ: “Mikiri yuiaibu ẽ nĩkairã, ikũmẽ? Ẽ pei inũ ẽ mabu mĩ
ubisita wamiskiaki. Haskakẽ haska nuku deveabu conta tibi pewashũ ea
inãtã ana ea dayashunama hanira kaĩrikaĩtãshãwẽ”, aka 3 hawẽ mabu
mekeshunikatũ xinãkĩ: “Ẽ tsumapã ea nitxĩainã, haskashãpa? Ẽ yura ma
ẽ babu bai anu pukĩ ẽ dayatirumaki. Ha inũ, hamapai hatu ea abauni ẽ
daketapakaũtirumaki, pei ea ikirã. 4 Haskakenã, ẽ tsuma deveabũ hiwe
anu ẽ ka hau ea merabewakĩ haibuwashanũbũ haska wakĩ ẽ hatu haibu
watiru ẽ hatukiri xinaiĩ”, itã 5 hawẽ tsuma deveabu tibi bestibu kenashũ
ha dukũ hua bitxitã yukakĩ: “Ẽ tsumarã, hati hawẽ hawa mĩ deveamẽ?”
aka 6 ha deveatũ yuikĩ: “Hawẽ piti sheni 100 corote ẽ deveaki”, aka
hawẽ mabu mekeshunikatũ haibuwakĩ yuikĩ: “Haki mĩ devea una conta
bitani nenu tsaushũ ana bena wakĩ hawaira na habiatiã 50 corote besti
keneriwe, mĩ devea sheni ana xinãmarã”, aka kaĩkainaya 7 hanushũ ha
katxu huari yukakĩ: “Ẽ tsumarã, Hati hawẽ hawa mĩ deveamẽ?” aka,
“Shekiwã 1.000 saku ẽ deveaki”, aka: “Haki mĩ devea una conta bishũ ana
bena wakĩ 800 besti keneriwe, mĩ devea sheni ana xinãmarã”, akĩ kaĩma
kaya 8 deveabu tibi habiaskas hatu wakẽ hawẽ tsumapã hawẽ aka haki
txaniaibu unãtã haska nuitapatiruma haskai haibuyai hiweshanai unãtã
hawẽ mabu mekenika txakabubia unãnepawẽ taeshũ kẽwãniki. Txanima
mabuwẽ kemukĩ inãnãnaĩ hawẽ nuiama unãnepatã Deusunabumã haska
wai hiwekĩ habũ Deus nĩkaibu hatu binumisbuki. 9 Haskawẽ taeshũ
mabuyatã mã haskakubaĩshanũbũ matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. Mabuwẽ
kemua mesebiakẽ ha mabu mã hayawẽ merabenãkĩ yurabu haibuwakĩ
mã beyawatirurã, yurabube inãnãnaĩ pepashãkãwẽ. Matũ mabu keyuaya

hanua mã ea txibãkĩ haska hatu ashũmiswẽ taea Deus matuwẽ benimakĩ
nai anu hiweti kayabi inãkĩ matu manakushanikiki.
10 Ha inũ, tsuabura mabu eskarabes haya pe mekemisrã, mabu itxapari
hayakĩ itxapari pe meketirubuki. Hamẽ tsuabũra mabu eskarabes pe
mekeismarã, itxapari pe meketirubumaki. 11 Haskakẽ mai anua mabuwẽ
kemukĩ mã pe meketirumakẽ Deusũ daya pepahaira matu yunuamari
ishanikiki. 12 Ha inũ, yura betsã mabu mã pe mekeshũtirumakẽ hawara
Deusũ matu yubani matu inãmari ishanikiki. 13 Ha inũ, haratura dayarũ
hawẽ shanẽ ibu dabe dayashũkĩ merabewatirumaki, betsa abukĩ txibãkĩ
betsa abuama danãkĩ nĩkamarã. Habiaskari wakĩ pei inũ Deusri xinãkĩ
ha dabe haska washũ mã duawatirumaki— hatu waya
14 fariseubu peiwẽ kemukĩ abumisbũ Jesusũ yusĩa nĩkakĩ kashe wakĩ
usaĩbu 15 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Maturã, bemakis pepakĩ hunibu parãkĩ mã hatu kẽwãmamiski.
Hakia Deusũ matũ xinã unãmiski. Ha inũ, kẽkĩ hawara yurabũ abuai
Deusũ danãmiski— iwanã,

Deusũ hawẽ yusĩa hatu yununi tsuã betsa watimakiaki, na hãtxarã

16 Jesusũ hatu yuikubaĩkĩ:
—Hamẽ Naximanika João huriama matũ itxati hiwe tibi anushũ Moisés
yusĩni inũ Deusũ hãtxa yuishunikabũ yusĩpauni yusĩkubaĩkĩ Joãoki
tekiwanibuki. Hanushũ Joãonẽ kaka pepa Deus shanẽ ibushanaikiri
txaniaya itxapabũ abuhairai hanu hikinũ ika nashukunibukiaki.
17 Habiaskabiakẽ Deusũ yusĩni daĩbainai keska wakĩ tsuã betsa
watirumaki. Nai inũ mai yamashanai bikama keskaki. Hakia dasibi
Deusũ Moisés yusĩa keneni hawa betsa teshe wama meneshanikiki, tsuã
betsa watirumahairawẽ taearã.

Aĩbu henetimakiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 19.1-12; Mc 10.1-12)

18 Haskakẽ Deusũ Moisés yusĩa eskaki. Tsuãra hawẽ aĩ henetã aĩbu
betsa bikinã, Deusũ hãtxa kanei txakabumisbuki. Ha inũ, aĩbu hawẽ benẽ
henebaina huni betsã aĩwaĩnã, ha huni betsari hawẽ txakaburiaikiki,
haska Deusũ Moisés yusĩa keneni kaneirã— iwanã,

Huni mabuhairaya inũ Lázaro nuitapanikiri Jesusũ hatu unãmanikiaki, na hãtxarã

19 hanushũ Jesusũ hawẽ yusĩti betsawẽ hatu yusĩkĩ yuikĩ:
—Huni betsa mabuhairaya inũ bai itxapayatũ shanẽ ibukĩ tari pepas
sawekĩ pei itxapa putashũ hawẽ haibuaibus pimai hatube beyusi nawai
benimakũkainiki, hawẽ xinã betsa wamarã. 20 Hamẽ habiatiãri huni
betsa nuitapai txaminitũ Deus ikũwaĩ hawẽ kena Lázaro hawauma huni

mabuhairayatũ hemaĩtĩ kene shui sheshekaiã hawenabũ hanatãtãmisbu
21 piti teshe shanẽ ibũ putai pikĩ yani wanũ ika dakakẽ kamã beshũ
hawẽ txami datashkubaĩmisbu 22 hanua Lázaro nuitapai mawa hawẽ
shenipabu Abraão anu hau pepa besti hiwenũ Deusũ nai tsumabũ hawẽ
yushĩ iyuabu hanua hatiãra ha mabuhairayari mawa hawenabũ maiwabu
23 hanu mawabu bumisbu anu huni mabuhairayaima nuitapai yumãkĩ
uĩbaũkĩ txaikea Abraãonẽ Lázaro duawai betxitã 24 sai ikĩ yuikĩ: "Epa
Abraãoneẽ, ewẽ nuiwe. Txi here anua ẽ yumaiĩ. Ũpash metsabirã hau ẽ
hana ea matsi wayunũ Lázaro ea yunushũwẽ", aka 25 Abraãonẽ yuikĩ:
"Baa, eskaki xinãwẽ. Mĩ hiwearã, hawa bika teneama mabuhairaya mĩ
hiwekũkainimaki. Mĩ haskaya Lázarorã, nuitapakĩ isĩ txakabu besti tenei
hiwekũkainimaki. Hakia natiã Lázaro Deusũ duawakĩ mia kupiaiwẽ
taea mĩ nuitapaii. 26 Haskakẽ miauria ea anu hau tsua huyamanũ inũ
ea anua mia anu hau tsua kayamanũ na kini keyatapahaira washũ
Deusũ nemaniki", aka 27-28 mabuhairayaimatũ yuikĩ: "Haskakenã
Epaã, ẽ mia yukaii. Ẽ mekẽ bestiti betsayaki. Nenu ẽ yumaĩ anu hau
haburi beyamashanũbũ ẽ epabe hiweabu hau hatuki txanitanũ Lázaro
ea yunushũwẽ", aka 29 Abraãonẽ ana yuikĩ: "Moisés yusĩa inũ Deusũ
hãtxa yuishunikabũ yusĩa kenenibu minabu hayawẽ taeshũ hatũ yusĩa
hau tapĩnũbũwẽ", aka 30 mabuhairayaimatũ yuikĩ: "Epa Abraãoneẽ,
ikũki. Enabu Deusũ hãtxa hayabia tapĩsbumaki. Hakia huni mawa ana
bestẽkaĩ hatuki txania hatũ xinã betsa watirubuki", aka 31 ana nemakĩ
Abraãonẽ yuikĩ: "Moisés yusĩa txanima inũ Deusũ hãtxa yuishunikabũ
hatu yusĩni hawa nĩkaisbumawẽ taeshũ huni mawa ana bestẽkaini
kashũ minabu hatu yusĩbia hawa nĩkamari itirubuki", akĩ Abraãonẽ
nemaimaki— iwanã,

Yura betsã hawara hatu txakabuwamai mesekiaki, na hãtxarã
(Mt 18.6-7, 21-22; Mc 9.42)

17 1-2 Hanushũ Jesusũ haki txiti ikabu besti yusĩkĩ yuikĩ:
—Tsuãra haska xinãmabiakẽ yura betsã hawara txakabu
memakĩ mia beya wamanũ, iwanã, haska Deusũ yunumis inũ
nemamis matu amakĩ txakabuwamisbuki. Hakia tsuabũra enabu
huĩti babubu parãkĩ hatu txakabuwamamis haburi Deusũ hatu kupia
nuitapahairashanaiwẽ taea hawẽ shekiwã deneti mixki ewapa neshashũ
teumatã iãnẽwã merã pukua hasarã, hawẽ kupiti beshmas mekeanaii.
3 Haskakẽ txakabuwakĩ mã kanekatsi ikamarã, uĩrakãwẽ. Hamẽ
ea ikũwaĩ betsã kanekĩ mia txakabuwa dakeama kashũ shabakabi
txitekĩ dakewawe. Mĩ hãtxa pewẽ hawẽ txakabu mĩ hakimawa hawẽ
xinã betsa waya hawẽ txakabu ana xinãyamawe. 4 Habias shabatiã
tsuãra seteki mia txakabuwashu habiatikiri mia yuikĩ: "Ẽ ana
kaneshuki. Ana ẽ haskayamashanũ ẽ txakabu ana xinãyamawe, nũ ana

sinatarabeyamanunã”, mia waya habiatiriki hawẽ txakabu ana habetã
xinãtimaki— hatu wa

Hawẽ tsumabũ ana ikũhairawati kuxipa ea anibukiaki, na hãtxarã

5 hawẽ tsuma kuxipayabũ Jesus ea akĩ yuikĩ:
—Nũ mia ikũwãbiaya ana ikũhairawati kuxipa nuku inãwẽ— akabu
6 hanushũ Jesusũ hatu yuikĩ:
—Mã ea ikũwaĩnã, mostarda heshe pesheixta keska mã hayaki. Haska
keska hayabũ na hi yunukĩ: “Nenua mĩ tatxa betsekekaĩ unu iãnẽwã
nemaki ni maewe”, mã aka matu nĩkatã itiruki— iwanã,

Hatũ shanẽ ibuã yunua ashũkĩ duawai kẽtimakiri Jesusũ yusĩnikiaki, na hãtxarã

7 ana hatu yusĩkĩ:
—Tsuara mã dayaruya matũ bai urutani kasmai matũ txashuwã inũ ina
awa matu mekeshũbai hukirã hiwetã hikiai yuikĩ: “Tsaushũ piriyuwe”,
akĩ mã yuimismẽ? 8 Mã haska waismaki. Yuikĩ: “Bari kaya nũ pinũ bawa
taewawe, eã dukũ ẽ piaya txipu mĩ tari betsa sawetã miãri mĩ piairã”,
akĩ matũ dayaru mã pe yunumiski. 9 Haska yunua hawẽ tsumapã nĩkakĩ
pe akubainaiwẽ taeshũ hawẽ shanẽ ibũ hawẽ tsuma: “Peki”, aismaki.
10 Maturã mã habiaskari keskaki. Haskakẽ hawara Deusũ matu yunua atã
ibubis keãma yuikĩ: “Ẽ shanẽ ibũ ea yunuas besti ẽ akubainaii. Ẽ hawẽ
tsuma bestiki”, ikĩ hawara matu yunua ha besti xinãkĩ ashũkĩ ha dukũ
meneshũkubaĩkãwẽ, hawa txikixamarã— hatu wanikiaki.

Mekẽ dabeti hunibu bitxiki txamini buisbuma Jesusũ shushawanikiaki, na hãtxarã

11 Hanua betsatiã Jesus Jerusalémkiri kakũkaini Samaria mai pakea
inũ Galiléia mai pakea ha dabe namakis anu kai 12 mae betsa anu hikiaya
dez hunibu yuraki txaminibũ Jesus betxitã benãta mapushũ 13 hãtxa
kuxipawẽ yuikĩ:
—Jesus yusĩnaã, nukuwẽ nuiwe— akabu
14 Jesus hatuwẽ nuikĩ uĩkĩ hatu yunukĩ:
—Jerusalém anu bushũ Deusbe nukunabu hãtxashunikabu matũ yura
uĩmaritãkãwẽ— hatu wa hawẽ hãtxa ikũwãbaini dabekebaini bukĩ hatũ
yuraki txamini ma shusha ana txami hayama uĩaĩbũ 15 habu bestitxaitũ
hawẽ yuraki txamini ma shusha uĩtã dabekekirã hui kuxipawẽ Deus
kẽwaĩ 16 Jesusunabuma Samarianawabia Jesusũ besuuri dãti iki beti ishũ
kẽwãyã
17 Jesusũ yuikĩ:
—Dez huni txaminibu ẽ shushawashuki. Haskamamẽ? Hanimẽ, ha
nove huni Israelburã?— ikĩ 18 —Na nawã besti Deus kẽwaĩ txĩtũkirãshuki.

Hawẽ tapĩkãwẽ— iwanã, 19 nawa dãti ika yuikĩ: —Benitã inũ kariwe. Mĩ
ea ikũwaĩwẽ taea mĩ shushashuki— anikiaki.

Haskai Deus shanẽ ibui ana hushanaikiri yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 24.23-28, 36-41; Mc 13.15-16)

20 Hanushũ fariseubũ Deus shanẽ ibui ana hushanaikiri yukabu Jesusũ
hatu yuikĩ:
—Deus shanẽ ibuairã, ikis beruwẽ mã uĩtirumaki. 21 Ha inũ, tsuãra
yuikĩ: "Uĩwẽ. Deus shanẽ ibui naki", ikasmai: "Uĩwẽ. Unuki", ikĩ yuiama
ishãkanikiki. Ikũ ẽ matu yuiaii. Deus shanẽ ibuirã, ikis matube dasia
niaki, taeirã— hatu watã
22 hanushũ hawẽ tsumabu beiskĩ yuikĩ:
—Earã, matũ Hutxi Kayabi Iuwa ea uĩbianishũ ana ea uĩkatsis
ibiakĩ mã yane ana ea uĩyama ishãkanaii. 23 Mã haskaya matu parãkĩ
yuikĩ: "Nenu ma huaki, Cristorã", ikasmai, "Unu ma huaki", ikaibu
nĩkabiatã hari hatu txibãyamashãkãwẽ. 24 Hakia ẽ matũ Hutxi Kayabi
Iuwa ẽ ana eskakirãshanai matu yuinũ nĩkakãwẽ. Hawaira uke bukũ
kana beri iki bakamis keskatã ẽ ana huai dasibibũ ea uĩshãkanikiki.
25 Ẽ haskariama ha dukũ na habiatiã ea danãkĩ yurabũ bikahaira
ea tenemakĩ ea nuitapawayushãkanikiki. 26 Haska inũ, Noé hiwekẽ
txakabui hiwekubainibu keskariaibũ matũ Hutxi Kayabi Iuwa ẽ ana
txĩtũkirãshanaii. 27 Eskanibuki. Hawẽ nunutiwẽ Noé hikiriamakẽ yurabũ
pikĩ mabesh aki aĩyãkĩ hatũ bakebu beneyawakĩ Deuskiri hawa xinãma
hiwekubainaibu Deusũ yunua Noẽ txibaĩ hawenabubes hawẽ nunuti
menetã hikiaya henẽ hatu atxiaya Deusũ yunua nĩkaisbuma hatumebi
debui hasai keyunibuki.
28 —Haska inũ, habiaskariai Ló hatube hiweriakẽ
txakabuwakubaĩmisbu Deusũ hatu kupikĩ yamawani ana matu xinãmanũ
nĩkakãwẽ. Habũ pikĩ mabesh akĩ mabu bikĩ mabu inãnanãkĩ bai washũ
banakĩ hiwe wakubaini Deuski hawa dateama hiwekubainaibũ 29 Ló huni
pepa hawẽ mae Sodoma anua Deusũ pasha watã nai anua txi inũ enxofre
ui keskai niri ikĩ Sodomanawabu hatu yamawaniki. 30 Habiaskariai matũ
Hutxi Kayabi Iuwa ẽ huai yurã kaiãnẽ ea xinãkĩ manabumakẽ ẽ hatu
habiaskari wakĩ kupishanaii.
31 —Ẽ hatu haska washanaitiã na mai bawa hiwe sapa sheni manaũri
maniaburã, butushũ hawẽ hamapai bikatsis ibiakĩ hau hawẽ hiwe
anu hikiama hau hawaira pashashanũbũwẽ. Ha inũ, ikũwaĩ ha bai
anu dayaiburã, mexu merã hatũ bemakia tari keshtupa bikatsis ibiai
hau ana txĩtũkiranama hau habiariari pashariashanũbũwẽ. 32 Hamẽ
betsarã, eskaniki. Xinãkãwẽ. Lõ aĩ Sodoma anua habe pashabiai hawẽ
mabuwẽ nui haskaimẽkaĩ uĩnũ ika nasaukeai Deusũ habiari damiwakĩ
tewe wanirã, mã haskariatiruki. Uĩrashãkãwẽ. 33 Haskakẽ tsuabũra

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hawẽ hiwea yauxikĩ benushãkanikiki. Hakia tsuabura ewẽ taea
mawanũ ika hawẽ hiweawẽ nuiama mawaburã, hawẽ hiwea benuama
hiwekuĩshãkanikiki, niti ikamarã.
34-36 Ha inũ, betsarã, mexu merã habias dakatiki dabe ushabu betsã
ea txibãmis iyukĩ betsã ea txibaĩsma Deusũ nai tsumã henebaĩshanikiki.
Ha inũ, aĩbu dabetã deneaibu betsã ea txibãmis iyukĩ betsã ea txibaĩsma
heneriabaĩshanikiki— hatu wa
37 haska yuiai hawẽ tsumabũ nĩkatã yukakĩ:
—Shanẽ Ibuũ, dasibi mĩ nuku yuiairã, hania haskashanimẽkaĩ?—
akabu hunea hãtxawẽ ana hatu yuikĩ:
—Hanu yura mawa daka pisi mayai shetẽ shetebirã hanu itxai
nuyabaũmis keskai ishãkanikiki— iwanã,

Punu nukama Deus yukatikiri miyuiwẽ yusĩnikiaki, na hãtxarã

18 1 hanushũ hawẽ tsumabũ Deus kuxipa yukai hau punu
nukayamashanũbũ miyuiwẽ Jesusũ hatu yusĩkĩ 2 yuikĩ:
—Mae betsa anu juiz hiweshũ Deuski meseama huni betsã hãtxa
nĩkaismari 3 habias mae anua yushabu hawẽ bene ma mawayama hau
ea merabewanũ ika juiz anu kashũ yuikĩ: “Huni betsã ea itxakawakĩ
paraĩkiki. Merabewakĩ ea pewashũwẽ”, abirã abirãkĩ txikix waya 4 ha
dukũ hawẽ hãtxa nĩkama ikũkaĩkĩ hanushũ atimas xinãkĩ: “Yurabuwẽ
nuiama Deuski ẽ meseamabia 5 natũ ea daketapa wabirãbiranaiwẽ
taeshũ ẽ nemashuni kaii. Ẽ haska washunamakẽ hukirã hukirãkĩ ea punu
nukawatiruki”, ishũ merabewaniki— iwanã,
6 ana Jesusũ hatu yuikĩ:
—Ha juiz txakabũ haska wamisbũ 7-8 hamẽ Deusũ nuku merabewakĩ
habũ matu txakabuwakatsi ikaibu nemairã, hawẽ xinã betsahairaki.
Hawẽ katuabu Deusũ matu merabewakĩ bariri inũ mexu merã mã ea
atã manaibu nĩkatã manama hawaira hatu nemakĩ matu pewashũmiski.
Haskawẽ taea ea matũ Hutxi Kayabi Iuwa ẽ ana huaitiã habũ ea ikũwãkĩ
henekubainabuma ẽ hatu betxituxishanimẽkaĩ?— iwanã,

**Fariseu inũ pei bishunikakiri Jesusũ miyuiwẽ
hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã**

9 hanua itxapa mapushũ nĩkaibukiri habu hatiri ibubis kẽkĩ xinaĩ
beparamei: “Ea besti ẽ pepaki. Hakia betsaburã, haskaisbumaki”, ikĩ hatu
danãmisbu Jesusũ ana miyui betsawẽ hatu yusĩkĩ hatu dabĩwãkĩ yuikĩ:
10 —Templo hemaĩtĩ anu huni dabe Deusbe hãtxai bua mapuabukiri
matu yuinũ nĩkakãwẽ. Ha huni daberã, betsa Moisés yusĩa inũ hawẽ
shenipabu betsabũ yusĩa txibãhairamis fariseuki. Ha inũ, betsarã,
Romanawa shanẽ ibu pei bishunikaki. 11 Haskakaĩ fariseu nia naiuri
besushũ Deus dayuikĩ: “Deusuũ, yura betsabu keskama ẽ pewẽ taeshũ ẽ

mia kẽwaiĩ. Yumetsumisbu inũ, parananãmisbu inũ, txutanamebaũmisbu
inũ, ha pei bishunika txakabu ẽ hatu keskamaki. 12 Ha inũ, semana
tibi shaba dabe mia kẽwaĩ ẽ samakemiski. Ha inũ, hamapai dayakĩ
bishũ mekẽ dabeti pashkatã bestitxai mĩ kẽwãti hiwe mekenikabu ẽ
inãkuĩmiski", iki ibubis keãyã 13 hanua ha Romanawa shanẽ ibu pei
bishunika hawa keãma benãta niriashũ hawa naiuri besuama dakei
aitĩ iki shutirĩ shutirĩ ikĩ yuikĩ: "Deusuũ, mĩ hãtxa ẽ kanemisbiakẽ ewẽ
nuikĩ ẽ txakabu ea buashũwẽ", 14 abaini inũ kaya Deus hawẽ nuikĩ hawẽ
txakabu buashũkĩ pewashunimaki. Hakia fariseũ hãtxa nĩkama Deusũ
hawa buashunama ikimaki. Haskakẽ tsuabura ibubis kẽmis Deusũ dake
washanikiki. Hakia tsuabura keĩsma Deusũ duawashanikiki— hatu wa

Bake mixtĩbu unãnuma wakĩ Jesusũ Deus hatu yukashunikiaki, na hãtxarã
(Mt 19.13-15; Mc 10.13-16)

15 hanua hatũ bake mixtĩbu Jesus anu iwekĩ hau ea mamepikĩ uĩshũkĩ
Deus ea duawamashunũ, iwanã, habũ hatũ bake iwebirãbiranaibu Jesuski
txiti ikabũ uĩkĩ hatu nemaibũ 16 nãtashũ hatu haska waibu Jesusũ hatu
kenashũ yuikĩ:
—Hatũ bake mixtĩbu ea anu iweaibu hatu nemayamakãwẽ. Deus
shanẽ ibuaitianã, na bake mixtĩbu eki dateabuma keskabu besti Deuski
dasishãkanikiki. 17 Ikũ ẽ matu yuaii. Bake mixtĩbũ hawẽ ibu abumis
keska wakĩ Epa Deus abuabuma Deus shanẽ ibuaitiã haki dasiama
ishãkanikiki— hatu wa

Huni shanẽ ibu mabu itxapaya Jesusbe hãtxanikiaki, na hãtxarã
(Mt 19.16-30; Mc 10.17-31)

18 hanushũ shanẽ ibu betsã Jesus yukakĩ yuikĩ:
—Yusĩnã pepaã, mia yukapa? Hiwea kayabi bikinã, haska kayatã ẽ
bitirumẽ? Ea yuiwe— aka
19 Jesusũ yuikĩ:
—Haskakĩ ea kenakĩ: "Pepaã", mĩ ea wai? Deus bestiki, peparã, mĩ
unãmamẽ? 20 Mianã, Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati mĩ ma unaĩnã: "Aĩbu
mĩ aĩma txutatimaki. Sinatakĩ yura betsa tenãtimaki. Yumetsutimaki.
Yura betsaki txanitxakatimaki. Parananãtimaki. Ha inũ, mĩ epa inũ mĩ
ewa hatu duawakubaĩtiki"— aka
21 haska wa ana shanẽ Ibũ Jesus yuikĩ:
—Haa. Dasibi Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati bakeixtatũ tapĩnishũ
heneama ẽ txibãkubaĩmiski— aka
22 nĩkatã Jesusũ uĩ hawẽ nuikĩ ana yuikĩ:
—Mĩ pe ea yuiaii. Na besti mĩ xinãriamaki. Mia yuinũ nĩkawe. Nai
anua Deusũ manakuti pepa bikatsis ikĩ mĩ hawara dasibi mĩ haya hatu

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

inã keyutã ha pei mĩ bixiã ha nuitapaibu inãkuĩtã txĩtuãma ebe kakĩ ea
txibãkubaĩshãwẽ. Mĩ haskakũkainaiwẽ taeshũ hiwekuĩa mĩ bishanaii— aka
23 hakia huni mabuhairayatũ Jesusũ haska yuiai nĩkai pes huĩti nixmai
keyutã ana hawa yuiama hawẽ mabuwẽ nuiaya 24-25 Jesusũ uĩkĩ ana yuikĩ:
—Ha yuinaka ewapa camelorã, ha shumush hawẽ txishuiki hawẽ
yura kaĩmakinã, tsuã atirumaki. Hakia haska keska bikarã, huni mabu
itxapayarã, hawẽ mabu besti xinaĩ hawẽ nuikĩ hatũ xinã betsa wama
Deuski txiti itirubumaki— hatu wa
26 hanushũ habũ Jesusũ hãtxa nĩkatã yukakĩ:
—Haskakenã, tsua Deusũ nuku mekekĩ pashawakĩ hiwematirumẽ?— ikaibũ
27 Jesus hatuwẽ nuikĩ yuikĩ:
—Dateyamakãwẽ. Yurabũ haska watirubumahairabiakẽ Deusũ besti matũ
xinã matu betsa wamatã dasibi matuwẽ nuikĩ matu ashũtiruki— hatu waya
28 Pedrõ yuikĩ:
—Shanẽ Ibuũ, nukunã, mia txibãkatsi ikinã, nukũ hawara nũ haya
dasibi baxikĩ keyubiranimashũ nũ ma mia txibãpakeaii— akaya
29 Jesusũ ana hatu xinãmakĩ yuikĩ:
—Ikũ ẽ matu yuiai nĩkakãwẽ. Tsuabũra ea txibãkĩ Deusũ hãtxa kakape
yusĩtanũ, ishũ matũ hiwe shunũkĩ matũ ibubu shunũkĩ matũ betsabu
baxibaĩkĩ matũ aĩ shunũyubaĩkĩ matũ bakebu baxikĩ keyuyubaĩshanaibu
30 na habiatiãri dayaibu Deusũ pepawẽ matu duawakĩ manakukubaĩxĩshũ
habiaskari wakĩ nai anuri matu habe hiwekuĩmashanikiki, ikibi
imakinã— hatu wabaini

Mawashanaikiri dabe inũ bestiki Jesus hatuki txanikiaki, na hãtxarã
(Mt 20.17-19; Mc 10.32-34)

31 hanushũ hawẽ 12 tsumabu besti hatu kenashũ Jesusũ hatu tari
iyushũ yuikĩ:
—Jerusalém anu nũ ma mapekei kairã, mã unaiĩ. Nũ hanua
haskashanaikiri matu yuinũ nĩkakãwẽ. Deusũ hãtxa yuishunikabũ ea
matũ Hutxi Kayabi Iuwakiri ekiri kenenibu menekĩ ea ashãkanikiki.
32 Hanushũ eki sinatakĩ ea atxishũ nawabu anu ea iyushũ inãbu habũ ea
txitekĩ itxakawakĩ eki kashekĩ eki kemu mitxukĩ 33 ea kuxa kuxa ashũ
ea tenãbu shaba dabe inũ besti kaya ẽ ana bestẽshanaii— hatu wabia
34 hawẽ 12 tsumabũ hawẽ hãtxa nĩkabiakĩ hawa hatu yuiai dabanẽ hawa
shabakabi nĩka pewatiruma ibainaibũ

Jericó bai keshakea huni bekũ Jesusũ bepeshnikiaki, na hãtxarã
(Mt 20.29-34; Mc 10.46-52)

35 hanua Jerusalémkiri kai mae ewapa betsa Jericó anu kemaya
bai kesha huni bekũ tsaushũ pei hatu ea akĩ nĩkaya 36 yura itxapabũ
daĩbainaibu nĩkatã yuka ikaya 37 betsabũ yuikĩ:

—Jesus Nazaré anua kawani ikikiki— akabu 38 hãtxa kuxipawẽ
yuikĩ:
—Davĩ babaã, ewẽ nuiwe— akaya 39 bebubaĩkĩ nemapaibiabu nĩkama
unãshubima hatu binumakĩ yuikĩ:
—Davĩ baba Jesusuũ, ewẽ nuiwe— ikaya
40 Jesus niti itã hunibu hatu yunukĩ:
—Iwekãwẽ— hatu wa iweabu txaimashũ yukakĩ:
41 —Mia haska wapa?— aka huni bekũmã yuikĩ:
—Shanẽ Ibuũ, ana ẽ uĩnũ ea bepeshwe ika ẽ ikaii— aka 42 shushawakĩ
Jesusũ yuikĩ:
—Ana uĩriwe, mĩ ea ikũwaĩwẽ taea mĩ shushairã— akaya 43 hawaira
bepeshetã Deus kẽwãkĩ Jesus txibãbainaya itxapabũri Jesusũ haska wai
uĩtã dasibibũ Deus kẽwãbainaibũ

Jesus Zaqueuki nukunikiaki, na hãtxarã

19 1 hanua Jericó baiwẽ Jesus hikikaini mae kapukekainaya
2 habianuri huni betsa mabuhairayatũ Roma pei bishunikabu
hatũ shanẽ ibu hawẽ kena Zaqueũ 3 Jesus uĩkatsis ibiaya huni
itxapabube Jesus kaya Zaqueu huni txãpaixtatũ haska washũ uĩtima
4 Jesus uĩnũ ika bebui kuxikaĩ hiwẽ ina tsaukẽ 5 Jesus hukĩ manaũri
uĩkĩ Zaqueu betxitã yuikĩ:
—Zaqueuũ, mĩ hiwe anu ẽ ushai kakatsis ikaii. Menã buturiwe— aka
6 hanua hawaira butukirã benimakĩ hawẽ hiwe anu Jesus inũ hawẽ
tsumabu itã iyuaya 7 haska wabainai dasibibũ uĩtã Jesus yuãkĩ: “Huni
txakabu anu ushai kashuki”, ikaibũ 8 hanushũ Jesusũ hãtxa nĩkakĩ hawẽ
xinã betsa watã Zaqueu benitã Jesus yuikĩ:
—Shanẽ Ibuũ, ẽ hatu haska washanai nĩkawe. Ẽ mabu inũ ẽ pei tanatã
dabukũ ha nuitapaibu ẽ hatu inãbaũtiru ẽ xinaiĩ. Ha inũ, tsuabura hatu
parãshũ hatũ hamapai ẽ biãmis dabe inũ dabeki ẽ ana hawẽri ẽ hatu
inãshanaii— akaya
9-10 Jesusũ yuikĩ:
—Earã, matũ Hutxi Kayabi Iuwatũ huni txakabu benua keska
benabaũkĩ merabewanũ ika ẽ huniki. Na habiatiã na hiwe anu matũ
mekenã ma matu anu hikishuki. Haskawẽ taea mĩ xinã betsa waya Deusũ
minabube mia mekekubaĩshanikiki. Haska Abraãonẽ ikũwãpauni keskakĩ
ikũwaĩ mĩ ma Abraãonẽ baba kayabiki— akaya

Pei heshekiri miyuiwẽ Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

11 yura itxapabũ Jesusũ yusĩaĩ nĩkakubaĩkĩ xinãkĩ: “Jerusalém anu
kematã nawabu nitxĩtã Deus samama shanẽ ibuhairai kaimẽkaĩ”, iwanã,
yuiaibuwẽ taeshũ 12 habũ xinã Jesusũ unãtã hatu pewanũ, ishũ miyuiwẽ
hatu yusĩkĩ:

—Shanẽ ibu beshmasbiakẽ hau mae itxapa shanẽ ibuhairashanũ,
iwanã, shanẽ ibu kuxipa binuatũ kena ka ha shanẽ ibu beshmas
katanima matu yuinũ nĩkakãwẽ. 13 Txai mae betsa anu kariama hawẽ dez
dayashunikabu kenashũ pei heshe itxapahaira ha tibi hatu inãkeaketã
hatu yunubaĩkĩ: “Ẽ huriama na ẽ peiwenã, hamapai tibi bitã hawẽ
inãnanãkĩ ana binumashãkãwẽ”, hatu watã txai kaimakẽ 14 hanushũ hawẽ
mae pakea anushũ hawenabũ ha shanẽ ibu beshmas danãkĩ abuabumawẽ
taeshũ hawenabu betsabu yunukĩ yuikĩ: “Shanẽ ibuhaira binuatũ hiwe
anu kashũ ha huni hau nukũ shanẽ ibu iyamashanũ yuitãkãwẽ”, hatu wa
buimashũ haki nukutã yuiabu
15 habũ danãkĩ haska hakiri yuibiaibũ ha shanẽ ibuhaira binuatũ
ha huni hawenabũ abuabumabiakẽ hau habũ shanẽ ibu inũ hatu
katushũxĩkẽ txĩtũkirã hikishũ ha hawẽ dez dayanikabu kenashũ ha pei
hatu inãbainimakiri hatu yukakĩ: “Hati mã ana ea itxawashũxinamẽ?”,
iwanã, bestibu tibi hatubetã pewanũ, iwanã, hatu kena 16 ha dukũ hushũ
yuikĩ: “Shanẽ ibuũ, mĩ pei heshe itxapa inãnanãkĩ ana mirimahaira
deztiki binumakĩ ẽ mia itxawashũxinaki”, aka 17 hawẽ shanẽ ibũ yuikĩ:
“Pehairaki. Mĩ ẽ dayanika pepaki. Eskarabes mĩ pe mekexinawẽ taea
mia manakukĩ dez mae hati mekei ea shanẽ ibushũyuwe”, akaya 18 ha
katxu hawẽ dayashunika betsa hushũ yuikĩ: “Shanẽ ibuũ, mĩ pei heshe
itxapa inãnanãkĩ ana cincotiki binumakĩ itxapa ẽ mia itxawashũxinaki”,
akaya 19 hari yuikĩ: “Haskakenã, miãri cinco mae hati mekei ea shanẽ
ibushũyuwe”, ariaya
20 hanua hawẽ dayanika betsari eskarabes pixta inãbainima hushũ
yuikĩ: “Shanẽ ibuũ, naki, mĩ peirã. Benukatsi ikama dakutã ẽ mia
arushunimaki. 21 Mĩ huni mesekẽ miwẽ datekĩ mĩ pei benukatsi ikama
tari tuashwẽ yabutã ẽ mia arushunimaki. Dayakĩ hawa mibã banamabia
mĩ itxawamiski. Hanua heshe sa akamabia mĩ itxawariamiski”, akaya
22 hanushũ shanẽ ibũ yuikĩ: “Mĩ ẽ dayaru txakabu txikix txakamaki.
Txanima dayakĩ hawa mibã banaumabia ẽ itxawamiski. Ha inũ, heshe sa
akamabia ẽ itxawariamiski. Ha unãtã 23 haskakĩ banco anu conta watã
inãnanãkĩ ẽ pei mĩ ea arushunama ikimamẽ, hanua ibubis hushũ ẽ pei
shekei ana haki itxaxina ẽ biyushanunã?” atã 24 hawẽ dayaru betsabu
mapuabu hatu yuikĩ: “Ha txikixĩ pei mebĩtã ha deztiki binumaxina ana
itxawamakãwẽ”, iwanã, 25 habũ hatũ shanẽ ibu yuikĩ: “Ma dez binuhaira
hayaki. Haskakĩ mĩ ana pei inaĩ?” aka 26 shanẽ ibũ hatu yuikĩ: “Tsuara
na ẽ dayaru pepa keskatũ hawara haya pe mekea unãtã itxapa hayabiakẽ
manakukĩ ana itxapahaira ẽ inãshanaii, binumakinã. Hakia tsuara na
ẽ dayaru txikix keskatũ hawara haya pe mekeama ha eskarabes haya
unãtã ẽ mebĩshanaii. 27 Ha inũ, habu eki sinatakĩ hau hatũ shanẽ ibu
ẽ iyamashanũ, habũ ea abuama danaĩmaburã, itãshũ ẽ besuubi hatu
tenãkãwẽ”, hatu akimakiaki— Jesusũ hatu wabaini

Jerusalém anu Jesus hikinikiaki, na hãtxarã
(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Jo 12.12-19)

28 hanushũ hatu haska yusĩbaini kaya yura itxapabũ Jesus txibãbainaibũ
Jesus Jerusalémkiri ana kai 29 Betfagé inũ Betânia ha mae dabe anu kemai
Oliveiras Mati tetãbaĩkĩ hawẽ tsuma dabe yunukĩ 30 yuikĩ:
—Ha mae besuuri kayãbis bushũ burro neshea tsua haki
katsaumeriama betxitã tepetã beyutãkãwẽ. 31 Ha inũ, tsuãra matu
yukakĩ yuikĩ: “Hawakatsi mã tepeai?” matu wa yuikĩ: “Nukũ Shanẽ Ibũ
biyukatsis ikikiki”, atãkãwẽ— hatu wa
32 ha dabe bushũ burro neshea bai namaki nia betxitã tepeaibũ
33 habianuri burro ibubu manishũ hatu yukakĩ:
—Haskakĩ mã burro tepeai?— hatu wa 34 habũ yuikĩ:
—Nukũ Shanẽ Ibũ biyukatsis ikikiki— akabu —Peki. Bushũritãkãwẽ—
hatu wa 35 tepetã hanushũ hatũ bemakia tari burro kamaki kabekãbaĩ Jesus
anu butã Jesus haki tsauãbu 36 katsaumekainaya hatũ bemakia tari bai
namaki nabekãbainaibũ 37 Oliveiras Mati butebirani haki txiti ika itxapabũ
Jesus txibãkĩ Jesusũ atimaska betsa betsapa wai uĩkubirãxinabuwẽ taea
benimakĩ hui kuxipawẽ Deus kẽwaĩ nawakĩ 38 yuibaĩkĩ:
—Aitxu! Aitxu! Ha Shanẽ Ibu Deusũ kena kuxipaya huairã, benimakĩ
kẽwanãkãwẽ. Naiuria unãnuma hiwea inũ kuxipa binu keyua unãkĩ hau
kẽwãnũbũwẽ— ikubainaibũ
39 habianuri fariseubu hatube bui sinataibũ betsã Jesus hatu yuishũkĩ:
—Yusĩnaã, miki txiti ikabu haskaiburã, hatu nemawe— aka 40 Jesusũ
hatu yuikĩ:
—Txanima eki txiti ikabu neseaibũ na mixkipã ea kẽwaĩ sai itirubuki—
hatu wabaini 41 Jerusalémki kemakĩ uĩkubaini ha mae ewapa Jerusalém
anu hiweabuwẽ nui kashakĩ 42 yuikĩ:
—Hawẽ Deus daewati mã ea unãyã matu kupiama ikeãshãkanikiki.
Hakia natiã ikũwãbumawẽ taeshũ hunea keskakẽ xinãkĩ mã ana
uĩtirubumaki. Mã peirawa! 43-44 Haskakẽ Deus matu anu bai huai mã hawa
ikũwãmawẽ taea matuki sinatamisbũ matu itxakawakĩ matu nuitapawakĩ
matũ mae dapi mai kene keyatapa wabaũkĩ matu kebẽ keyutã mã ana
kaĩtiruma watã matuki sinataibũ matũ mae ewapa mixki kene niri akĩ
keyukĩ matu inũ matũ bakebu detekĩ matũ mae yamawashãkanikiki, hawa
teshe wamarã— ikũkaini Jerusalém anu hikitã

Templo hemaĩtĩ anua inãnanãmisbu Jesusũ nitxĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 21.12-17; Mc 11.15-19; Jo 2.13-22)

45 hanua hanu Deus kẽwãti Templo hemaĩtĩ kenekauna anu hikikaĩkĩ
hanushũ hawẽ Deus daewati ina hanubia inãnãnaĩbu hatu nitxĩkĩ
46 yuikĩ:

—Hawẽ Templokiri hawẽ hãtxa yuishunika Isaías kenemani matu
yuinũ nĩkakãwẽ: “Ẽ hiwerã, hanua ebe hãtxakĩ ea kẽwãshãkanikiki”,
Deus ibianikẽ na hiwe shabatururã, hanua matu parananãkĩ yumetsubũ
hiwe mã wamisbuki— iaketãkĩ hatu nitxĩ keyutã
47 hanushũ shaba tibi Templo hemaĩtĩ anushũ Jesusũ hatu
yusĩkubainaya Deusbe nukunabu hãtxashunikabu shanẽ ibubu inũ, Deusũ
hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbu inũ, judeubu shanẽ ibu betsa betsapabũ
Jesus haska datanai detenũ ika yuinamebiakubainaibũ 48 yura itxapabũ
Jesusũ yusĩaĩ abukĩ nĩkahairaibuwẽ taeshũ haska washũ tenãtima bika
tenenibukiaki.

Tsuã mia kuxipa inaĩma mĩ aki ikai? akĩ Jesus yukanibukiaki, na hãtxarã
(Mt 21.23-27; Mc 11.27-33)

20 1 Hanushũ shaba betsatiã Templo hemaĩtĩ anushũ Jesusũ
yura itxapabu kakape yuikĩ hatu yusĩayã Deusbe hawenabu
hãtxashunika shanẽ ibubu inũ, Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbu inũ
mae shanẽ ibu beshmasbũ Jesus nemanũ ika haki kemashũ 2 habũ yukakĩ:
—Na mĩ eska wairã, tsuã hawẽ kuxipa mia yunuimawẽ mĩ aki ikai?
Tsuã hawẽ kuxipa mia inaĩmamẽ, mĩ haska wanunã?— akabu
3 Jesusũ hatu kemakĩ:
—Ẽtseri ẽ matu yukai ea yuikãwẽ— itã 4 —Naximanika Joãonẽ hau
hatu naximanũ yunukinã, tsuã kaya yunuyama mã xinaĩ, Deusraka,
huniburaka? Ea dukũ yuikãwẽ— hatu wa
5 hanua haburi hune yuinamekĩ:
—“Deusũ yunuyamaki”, nũ warã, “Haskakĩ Joãonẽ hãtxa mã
ikũwãma ikimamẽ?” iwanã, nuku kũyã atiruki. 6 Hamẽ yura mirimabũ
Deusũ João yunuyamakiri habũ ikũwaĩbuwẽ taea habuki datekĩ yuikĩ:
“Hunibũ yunuyamaki”, nũ ikaya mixkiwẽ nuku tsaka tsaka akĩ nuku
tenãtirubuki— itã 7 hanushũ habũ Jesus yuikĩ:
—Tsuãra João yunuyama nũ unãmaki— akabu 8 Jesusũ hatu yuiriakĩ
—Haskakenã, tsuãra hawẽ kuxipawẽ ea yunuimarã, eãri ẽ matu
yuiamaki— hatu watã,

Dayakapabu mekenika besumakiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 21.33-44; Mc 12.1-11)

9 hanushũ yura itxapabũ Jesus nĩkanũ ika beabu miyuiwẽ Jesusũ ana
hatu yusĩkĩ:
—Huni betsã bai washũ uva bimi batapa banatã hau bimi dabukũ
ea inãshanũbũ, iwanã, huni betsa dayakapabube habube yubakatã ibu
keska wakĩ inãyubaini txai kaimakẽ 10 hanu ma kani tsekatitiã ikaya
bai ibuã hawena dabukũ hau yukatã ea bishũtanũ, iwanã, hawẽ tsuma

betsa yunua ka habũ hawena inãkatsi ikama uva bimi mekeabũ atxishũ
kuxa kuxa ashũ hawa inãma mais nitxiãbu kaya 11 hanushũ bai ibuã
ana hawẽ tsuma betsa yunuria ka hari inãshũkatsi ikamari habũ kũyã
akĩ kuxa kuxa ariatã hawa inãma mais nitxĩriabu kakẽ 12 hanua bai
ibuã hawẽ tsuma betsa yunua ka habiaskari wakĩ dera dera atã kene
petxiuri putabu isĩ tenei kakẽ 13 atimas bai ibuã xinãkĩ: “Hawa haska
washãpa?” itã, “Haskakenã ẽ huni bake ẽ abuhairai ẽ yunua ka haki
mesekĩ ẽ bimi dabukũ ea inãshãkanimẽkaĩ”, iwanã, xinãtã nitxiã kai
14 hawẽ bake hatuki kemai kai betxitã yuinamei: “Bai ibu mawaxĩkẽ na
hawẽ bakẽ hawẽ bai tibi inũ hawẽ hiwe tibi dasibi hawenawayuikiki. Na
bai nukunas nũ wanũ tenãnãkãwẽ”, ishũ 15 atxibaĩ bai nekishũ tenãbũ
haska waxinabũ ha bai ibuã haskara hatu washanimẽkaĩ? Matu yuinũ
nĩkakãwẽ. 16 Bai ibu kashũ hatu kupiriakĩ dayakapabu hatu tenã keyutã
hanushũ dayakapa betsabu hawẽ bai hatu yunushanikiki— hatu wai
nĩkai e itã yuikĩ:

—Hau hatu haska wayamashanũwẽ— ikaibu 17 Jesusũ hatu beiskĩ yuikĩ:

—Ha Deusũ hãtxa Isaíasĩ kenenirã, haskara hakiri mã xinãmismẽ?
eska yuinirã: ‘Hiwe wanikabũ mixki danãbiaibũ habias mixki
Deusũ bishũ
deshũ makeresh wakĩ hawẽ kene mestẽwã keska wakĩ
nuku duawakĩ nuku ashũshanikiki’,

anirã. 18 Eskaki, nĩkakãwẽ. Tsuara ha mixkiki sinatakĩ ea maemanũ ika
mixki mamaki kawana teke teke ika itiruki. Hakia ha mixki haratukira
kawani haki tĩ ikĩ txuxakĩ mixpu washanikiki— hatu waya
19 hanushũ Deusbe hawenabu hãtxashunika shanẽ ibubu inũ Deusũ
hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbũ Jesusũ dayakapabu txakabubukiri
miyuiwẽ hatukiri hãtxai habũ nĩkakĩ unãtã haskaitiã Jesus atxikatsis
ibiai yurã kaiãki datekĩ hawa meama mapushũ uĩkĩ

Governo pei bishũmisbukiri Jesus yukanibukiaki, na hãtxarã
(Mt 22.15-22; Mc 12.13-17)

20 haskawẽ unãti watã txitetã Romano shanẽ ibu Pilatos anu ha
amakatsi Jesus paranũ ishũ huni betsabu Jesusũ unãriama judeubũ hatu
yunukĩ hau huni pepa itsakĩ habũ unãti watã Jesus yukakĩ yuimakatsi
nawa shanẽ ibu hau atximashanũ yunuabu 21 Jesus anu bushũ parãpaikĩ
yuikĩ:

—Yusĩnaã, hunibũ hatu kẽwãmamisbu keskama txanima hãtxa
besti yusĩkĩ haska wakĩ Deus txibãtirubu besti mĩ shabakabi hatu
yusĩkubaĩmis nũ unaiĩ. 22 Haskawẽ taeshunã, haskara mĩ xinaĩmẽkaĩ
mia yukapa? Ha Romano shanẽ ibu Césarn nuku pei yukamisrã, haska
wanãshãpa? Ana pakanãshãpa? Pakatimaraka?— aki
23 haki beparamebainabu Jesusũ unãkĩ hatu yuikĩ:

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

—Haskakĩ mã ea parãkatsis ikanai? 24 Hawẽ governo imposto pakati pei
heshe betsa ea uĩmakãwẽ— hatu wa beshuãbu uĩkĩ Jesusũ hatu yukakĩ: —
Narã, tsuã besu inũ tsuã kena neamẽ? Ea yuikãwẽ— hatu wa habũ yuikĩ:
—Romano shanẽ ibu Césarnaki— akabu 25 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Césarnawẽ taeshũ matũ shanẽ ibu César duawakĩ hawẽ governo
dayashũmisbu pei hatu inãshũkubaĩkãwẽ. Hakia Deusri duawakĩ hawẽ
yusĩa txibãkĩ hawara abuai ashũriakubaĩkãwẽ— hatu waya 26 yurã
kaiãnẽ nĩkaya habũ atxikatsis ikĩ unãti wabiabu haska washũ parãkĩ
kanematima nawabũ nĩkatã mĩ atirumaya Jesusũ hãtxawẽ e itã haska
watima pes mapuabũ

Ana bestẽshanaibukiri saduceubũ Jesus yukanibukiaki, na hãtxarã
(Mt 22.23-33; Mc 12.18-27)

27 hanua saduceubu judeubu pashka betsa: "Ha mawabu hawẽ yura tsua
ana besteĩsmaki", imisbu Jesus anu haburi beshũ yukakĩ:
28 —Yusĩnaã, Moisés nuku keneshũtanã, eska nuku baxishũbainiki:
"Huni betsa aĩyãtã huni bakeyariama mawakẽ hanua hawẽ betsã
aĩ hanubi aĩwãtã huni bakewashũtiki, hawẽ betsa mawaimatũ kena
dabikinã", nuku waniki. 29 Haskakiri ha hawẽ sete betsabukiri mia yuinũ
nĩkawe. Ha dukũ iuwatũ aĩbu betsa aĩwãshũ huni bakewariama mawakẽ
30 ha katxukeatũ hawẽ betsã habias aĩbu aĩwãshũ huni bake wariamari
mawakẽ 31 ana ha katxukeatũ hawẽ betsã aĩ habiari aĩwãriatã huni bake
wariamari mawakẽ hanua ha sete hawẽ henekĩ habias aĩburi bishũ habu
tibibũ hawa huni bake bawabuma mawai keyuabũ 32 hanua hawẽ henei
aĩbu huni bake biamas mawarianiki. 33 Ha haskaniburã, mawabu ana
besteaĩbutianã, ha aĩbu bestitxai ha huni setebũ aĩwaniburã, haratutũ
kaya ana ha aĩbu bishanimẽkaĩ?— akabu
34 Jesusũ hatu kemakĩ:
—Na habiatiã beneyai inũ aĩyaĩ mã hiweabuki. 35 Hakia Deusunabu
kayabi ana hatu unãti wakĩ bestẽwaĩtianã, habe hiwei hau benimai
hiwenũbũ Deusũ hunibu inũ aĩbu hatu bestẽwanã, haria ana aĩyaĩ inũ
beneyama ishãkanikiki. 36 Hanua Deusunabu kayabi ana besteãbuwẽ taea
Deusũ nai tsumabu keska beneuma inũ aĩyuma hiweshãkanikiki, ana
mawamarã.
37 Mawakubainaibu ana bestẽshanaibukiri Moisés yusĩni matu
yuinũ nĩkakãwẽ. Hi mashu kua here hi ikai anushũ mawanibu ana
hatu bestẽwaĩ kakatsi ikĩ Deusũ Moisés yuia kenekinã, eska waniki:
"Earã, natiã ẽ Abraãonẽ mekenikaki. Ẽ Isaquẽ mekenikaki. Ẽ Jacõ
mekenikariki", ikai nĩkayamashũ Moisés kenenirã, mã uĩkĩ yuismamẽ?
38 Deusrã, mawabunamaki. Hakia hiweabunaki. Haskakẽ Abraão inũ
Isaque inũ Jacó hatũ yushĩ hiweabuki. Txipu ana yura bena Deusũ hatu
inãshanai xinãma mã kanehairamiski— hatu waya

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

39 hanua Deusũ hãtxa Moisés yusĩa keneni yusĩnanãmis betsabũ Jesus
yuikĩ:
—Yusĩnaã, mĩ pe hatu yuishuki— akaya 40 hanushũ tsuã ana hawa
betsa yukabumakẽ

Messiaskiri Jesusũ hatu yukanikiaki, na hãtxarã
(Mt 22.41-46; Mc 12.35-37)

41 ha unãnepabu habu mapuabu Jesusũ hatu bepushumakĩ yukakĩ:
—Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbũ matu yusĩkĩ yuikĩ: "Messias
Cristorã, Davĩ baba ishanikiki", ikĩ haskakĩ matu haska yusĩmisbumẽ?
42-43 Nukũ shenipabu pepa Davĩ Salmos anu keneni matu yuinũ nĩkakãwẽ:
'Deus kuxipa dasibi binuatũ ẽ shanẽ ibu Messias yuikĩ:
Miki sinataibu ẽ hatu maemariama manai ẽ yusiuri tsauyuwe',
aniki. 44 "Messias ẽ shanẽ ibuki", Davĩ abianikẽ haskatã hawẽ
shanẽ ibu hanubi hawẽ baba itirumẽ? Ea yuikãwẽ— hatu wa hawa
yuiabumakẽ

Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbu Jesusũ hatu txitenikiaki, na hãtxarã
(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40; Lc 11.37-54)

45 yurã kaiãnẽ Jesus nĩkariaibũ hawẽ tsumabu Jesusũ yuikĩ:
46 —Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisburã, hatu uĩrakãwẽ. Hatũ
tari txaipa hawẽrua sawea mae hemaĩtĩ ewapa praça anu ẽ kawanai
ea abukĩ ea kẽwãkĩ hau hãtxa pewẽ ea duawanũbũ ika mapumisbuki.
Haska inũ, hanu itxati hiwe anu hikikaĩ haki tsauti pepa hanu dasibibũ
hatu uĩtirubu anu tsaukatsis imisbuki. Ha inũ, itxatã pinũ, iwanã, hanu
shanẽ ibubu dakai bashti ishũ pimisbu benariamisbuki. 47 Haska inũ, aĩbu
hawẽ benẽ shũnunitũ hawẽ hiwe bianũ, ishũ, aĩbu paraĩ beparani Deusbe
hãtxai txaipahairakubaĩmisbuki. Haskamisbuwẽ taeshũ habu Deusũ hatu
kupihairashanikiki— itã

Aĩbu nuitapaitũ inãkuĩkĩ pei itxapayabu binunikiaki, na hãtxarã
(Mc 12.41-44)

21 1 Templo hemaĩtĩ anu tsaushũ Jesusũ uĩayã pei itxapayabũ
ha hakia nuitapaibu merabewati bauki inãkuĩ nanekĩ
mistubaĩbainaibũ 2 ha haska waibu uĩayã aĩbu beneumari nuitapabiai
hushũ pei heshe dabe hawa damahaira nanekĩ mistuaya 3 Jesusũ hawẽ
tsumabu yuikĩ:
—Txanima na beneuma nuitapaitũ hawẽ pei inãkuĩ nanekĩ dasibi pei
itxapayabu hatu binumakĩ keyushuki. 4 Eskaki, matu shabakabi yuinũ.
Ha hunibu pei itxapayabũ hatũ pei pashkashũ teshe besti inãkuĩkãshuki.
Hakia ha aĩbu nuitapaitũ dasibi hawẽ hawara biti pei inãkĩ keyushuki—
hatu watã

Deus kẽwãti hiwe tekei purekei keyushanikiri Jesusũ hatu yuinikiaki, na hãtxarã
(Mt 24.1-2; Mc 13.1-2)

5 hanua hemaĩtĩ anu mapushũ Templo inũ ha mixkipãwãwẽ hiwe wakĩ
hawẽruawanibu inũ inãkuĩti hamapai xarabuwẽ dau wanibu uĩ hawẽ
tsumabu bestibu hakiri hãtxaibu nĩkakĩ Jesusũ yuikĩ:
6 —Na hiwe mã uĩaĩnã, hawẽruabia habianu mixki betsa ana
matsamanama dasibi ha mixki hiwe tekekĩ purekĩ keyushãkanikiki—
hatu wa

Haska tashninũbariai bebũkiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã
(Mt 24.3-28; Mc 13.3-23)

7 hawẽ tsumabũ yukakĩ:
—Yusĩnaã, ha mixki hiwe tekei purekei keyushanai mĩ nuku yuishurã,
mia yukapa? Ma hanu kema taei haskai nũ unãtirumẽkaĩ? Nuku
yuiwe— akabu
8 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Ẽ ana huriamakẽ haskai nuitapai taeshanaibu Deusũ yuini
eskashãkanikiki. Shabakabi matu yuinũ nĩkakãwẽ. Ma ẽ hanu hua
kemaya huni betsabu beshũ yuikĩ: “Ẽ Deusũ Messias Cristoki. Ea
nĩkakãwẽ”, ikaibũ betsabũri yuikĩ: “Cristo dama huikiki. Matu uĩmanũ
ea txibãkãwẽ”, iwanã, yuiaibu hatu nĩkayamashãkãwẽ, hau matu
parãyamanũbunã. 9 Ha inũ, yurabu nuitapai taeaitianã, detenamei
kakaibu nĩkabiai e iki hawa dateyamashãkãwẽ, haskaibutiã ẽ
huamakirã— iwanã, 10 ana hatu yuikĩ: —Ha yurabu nuitapaibutianã,
nawa betsa betsapa nawa betsabube detenameaibũ 11 mai patxa
sakuakeakeaya piti hayama buni teneaibũ isĩ betsa betsapa mae tibi
anushũ teneakeakeaibũ nai anua hawẽ unãti mese haska tashnisma
uĩaĩbũ hanu ẽ huriama ishanaii.
12 Hakia na dasibi eskashanai iriamakẽ mã ea txibãkubainaibuwẽ
taeshũ matu itxakawakĩ matu atxitã itxati hiwe anu matu yunuabu
hanushũ bitxiti hiwe anu matu bitxitã shanẽ ibu betsa betsapa anu matu
iyuabu habũ betsabu matu ekiri yuimashãkanikiki, mã ea txibaĩbuwẽ
taeshunã. 13 Matu haska wabiabu kakape ekiri mã hatu yuishanaii.
14-15 Mã haskaibu eã matu merabewakĩ hãtxa pe yuiti xara ẽ matu inã
hawẽ unãnepakĩ ha matuki sinataibũ nĩkakĩ hawa ekiri txakabu yuiama
inũ matu nematirubuma ishãkanikiki. Haskakẽ hawa dateama “Harakiri
yuishãpa?” ikĩ bebũkiri xinãyamashãkãwẽ.
16-17 Ha inũ, ea txibãkĩ mã ekiri yusĩkubainaibu yura mirimabũ matu
danaĩ hanubi matũ ibubu inũ matũ betsabu inũ matũ puibu inũ matunabu
betsabu inũ matũ haibuaibũ matu danãkĩ habũ nawabu matu atximashũ

betsabu matu hatiri tenãmashãkanikiki. 18 Matu haska wabiaibũ Deus
matu hakimamahaira ishanikiki. Matu haska waibuwẽ nuiyamashãwẽ.
19 Ha inũ, tsuabũra ea txibaĩ txĩtuãmawẽ taeshũ hanu kupititiã ẽ matu
piskumashanaii, matu kupiamarã.
20 Ana betsarã, nawa soldadobu Jerusalém mae keshebaunabu uĩkĩ
hawaira hatu yamawashanaibu mã unãshanaii. 21-22 Ha inũ, Deusũ hãtxa
yuishunikabũ Deusũ Jerusalém kupishanaikiri kenenibu samama keyunũ
bariyuai unaĩ Judéia anuabu mati keyatapa anu hau pashashanũbũwẽ.
Ha inũ, Jerusalém anuabu hau tashniriabaĩshanũbũwẽ. Ha inũ, bai anu
dayaibu hatũ hiwe anu ana beama hau pashariashanũbũwẽ. 23 Nukũ mae
ewapa hirabi anuabu yumaĩbutianã Deus danaĩbu hatuki sinatakĩ Deusũ
hatu kupiaya betsa betsapa teneaibũ tuyabu inũ ha hatũ bake txutxu
amamisburã, nuitapahairashãkanikiki. 24 Ha inũ, detenamekĩ nupe
txaipawẽ betsabu detekĩ hatiri tenãtã betsabu atxishũ tsuma washũ mai
pakea betsa betsapa anu hatu iyuaibũ Deusũ nawa kuxipabu hatu nemakĩ
yamawariama habũ Jerusalém anuabu itxakawashãkanikiki— iwanã,

Nukũ Hutxi Kayabi Iuwa huirã, eskakiranũ barikiaki, na hãtxarã
(Mt 24.29-35, 42-44; Mc 13.24-37)

25-26 Jesusũ hatu yuikubaĩkĩ:
—Hanushũ Deusũ bari inũ ushe inũ bixi betsa betsapa tashnimatanaya
mai anu nawa shukua tibi hiweakeabu haskai tsuã nĩkaisma betsahairai
iãnẽwã tũkash ikaiwẽ date paepai unãyamasi hawa dabanẽ nĩkai
mesetxakayamaibũ habiatiãri nai anua betsa betsapai nai txuruãkĩ taka
taka akaya ha yurabũ xinaĩ: “Ma nuku yamawaikiki”, ishãkanikiki. 27 Ha
haskaibũ ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwa shanẽ ibui kuxipahairai txashahaira
nai anua nai kuĩ meranua ẽ huai uĩshãkanikiki. 28 Haskai taeaya mã
hawawẽ ana hawa teneama samama ẽ matu pepawẽ hiwemayuai unãtã
benimahairai naiuri teskãtã uĩkĩ ea betxishãkãwẽ— iwanã,
29 miyuiwẽ hawẽ unãti hatu yusĩkĩ:
—Hiwẽ mã unãtirubukiri matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. 30 Ha hi mebi hawẽ
pei petakatã ana pei bena hui metubistã peiai uĩkĩ ma bari kemai mã
unãmis 31 keskai hawara ẽ matu yuishu ikai betxitã ẽ samama shanẽ ibui
huai mã unãshanaii. 32 Ha inũ, yurabu dasibi hiwebaunabu yamariabuma
ikũkĩ dasibi ẽ matu yuishu haskai taeshãkanikiki. 33 Hakia habiaskariai
nai anua inũ mai anua Deusũ damiwani habu keyushãkanikiki. Hakia ẽ
hãtxawẽ bebũkiri ẽ matu yusĩaĩnã, binuama menepakeshanikiki.
34-35 Haska tibi kaĩshanaiwẽ taea matũ huĩtinĩ kemu betsa betsapa mekĩ
kaneama uĩrashãkãwẽ. Hawara txakabu aki huĩti kuxiyamashãkãwẽ.
Eskairã, paẽawẽ inũ hawara matũmebi mã haska xinaĩwẽs besti dabanã
iki huĩti nixmayamakubaĩshãkãwẽ. Mã haskai hiweabũ yurabu mai hirabi
anu ẽ hatu unãti watanũ ika huaya birũ merã hikitã kebẽmana keskama

Deusunabu mã pashashanaii. 36 Hamẽ matunã, ẽ hãtxa txibãkĩ heneama
Deusbe bari tibi hãtxakubaĩshãkãwẽ. Haska mese tibi tashnishanai binutã
mã ma pewẽ taea hanu matũ Hutxi Kayabi Iuwa ẽ matuki nukuaitiã ea
bebũ mã mapushãkanaii— hatu wanikiaki.
37 Hanushũ bariri Templo hemaĩtĩ anushũ Jesusũ hatu yusĩkubaini
mexu merã tibi Jerusalém anua kaĩkaini Oliveiras Mati anu ushatãtanaya
38 Jesusũ hãtxa nĩkanũ ika yurã kaiã penaya bestẽtã Templo hemaĩtĩ anu
haki nukui itxabirãbiranibukiaki.

Jesus atxinũ ika yubakanibukiaki, na hãtxarã
(Mt 26.1-5, 14-16; Mc 14.1-2, 10-11; Jo 11.45-53)

22 1 Ha Páscoatianã, Egito anushũ Deusũ yunua debuwanika
nai tsumã nawã bakebu tenãkĩ judeubũ shenipabu dũkebaini
xinãmatitianã, usha dabe ma kemai misi shashama pimisbu ma kemaya
2 hawenabu Deusbe hãtxashunika shanẽ ibubu inũ Deusũ hãtxa kenenibu
yusĩnanãmisbũ haska washũ Jesus parãshũ hune atxitã tenãkatsi yubakai
yuinamei yura itxapabũ Jesus nĩkamisbuki ika mesei dateaibũ
3 hanua Jesusũ 12 tsumabu betsa Judas Iscariotes Satanás hawẽ huĩtiki
hikia hawẽ haibuaibu dapashkabaĩ 4 Deusbe hawenabu hãtxashunikabu
shanẽ ibubu inũ habũ Templo mekenika shanẽ ibububе hãtxai kashũ
haska watã Jesus hatu atximashanũ ika hatube yubakaya 5 habu
benimakĩ yuikĩ: “Nũ mia pei inãshanaii”, akabu 6 Judas hukĩ: “Hatiã
hanishũ ẽ Jesus hatu hune atximatirumẽ?” ikĩ xinãkĩ taewabiranikiaki.

Bari kaya hawẽ tsumabubetã pikĩ Jesusũ hatu yuba bena wanikiaki, na hãtxarã
(Mt 26.17-29; Mc 14.12-25; Jo 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

7 Ha bari Páscoa besi taemisbutiã ha dukũ txashuwã bake tesẽshũ taewamisbutiã
habianuri misi shashama pikubaĩmisbutiã 8 Jesusũ Pedro inũ João nitxĩkĩ yuikĩ:
—Ha Páscoa xinãti nukũ piti pewatãkãwẽ— aka 9 yukakĩ:
—Hani kashũ bawakĩ pewatãpa?— akabu 10 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Bui Jerusalém mae anu hikitã habianuri huni betsã ũpash xumuwãki
iabiranai haki nukutã txibãbaĩtãkãwẽ. Mã txibãbaina hanu hikiai uĩtã
11 ha hiwe ibu yukakĩ eska watãkãwẽ: “Nukũ yusĩnã nuku yuishurã,
mia yukapa? Haratu dĩtu anushũ ẽ tsumabubetã nukũ Páscoa xinãmati
piti pipa?” mã wa 12 hanushũ dĩtu ewapa manaũri ma pewa matu uĩma
hanushũ nukũ piti bawakĩ pewayutãkãwẽ— hatu wa
13 hawẽ tsuma dabe kaĩbaini Jerusalém anu hikitã haska Jesusũ hatu
yuishu keska ha huniki nukutã txibãbaini habe kashũ hiwe ibu yukatã
hanushũ Páscoa besikĩ piti bawa menetã butani
14 bari kai mexuaya Jesus hawẽ 12 tsuma kuxipayabube hui hikitã tapu
dapi dakai bashti ibaĩbaĩshũ piaibũ 15 Jesusũ hatu yuikĩ:

—Ẽ mawariama na Páscoa xinãti matubetã pikatsis ikĩ ẽ
manakakubaĩxinaki. 16 Ikũ Deus danaĩbu hushũ ẽ yamawakĩ keyuriama
ẽ ana habiaskari piama ishanaii. Hakia Deus shabakabi shanẽ ibuaya ẽ
matubetã ana pishanaii— hatu watã
17-18 hawẽ Páscoa piti keyukĩ hawẽ kẽtxa tsumashũ Deus kẽwãtã yuikĩ:
—Ikũ ẽ matu yuiaii. Ẽ Epa Deusbe shanẽ ibui ẽ ana huriama na uva
vinho ẽ ana matubetã ayuama ishanaii. Abaũkãwẽ— hatu watã
19 Páscoa piti hawẽ henekĩ hatu pima keyutã hanushũ xinãmati bena
wakĩ misi betsa bishũ Deus kẽwãtã namakis tũketã hatu inãkĩ yuikĩ:
—Na misirã, ẽ matu mawashũshanai xinãti ẽ yura keskaki. Ea
xinãbetanã mã pishanai ikis pikĩ taewakãwẽ— hatu wa
20 bitã tureshũ pikubaunaibũ habiaskari wakĩ kẽtxa vinho mata
tsumashũ yuikĩ:
—Yura itxapabu matu merabewai mawakĩ ẽ himi ẽ matu
habashũshanaii. Na vinho ẽ himi keskaki. Hawẽ yubaka bena xinãmatiki.
Ea xinãbetanã, mã ashanai ikis akĩ taewabaũkãwẽ— iwanã,
21 ana hatu yuikĩ: —Hamẽ matu bestitxaitũ na mã ebetã piaibunã,
mã ea hatu atximai kaii. 22 Haska ekiri keneniburã, matũ Hutxi Kayabi
Iuwa ẽ haskai mawashanaii. Hakia ha hunĩ ea hatu atximai kairã,
peirashãwã!— hatu waya
23 yuinamei yuka irabebaũkĩ yuikĩ:
—Eamẽ, ẽ hatu amashanaitsa? —iake iakei keyutã

Haskatã hatu binutikiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

24 hanua hawẽ tsumabu yuinamekĩ yuikĩ: “Jesusbe shanẽ ibui haratu
kaya nũ binunãnaĩ kai?” ikaibu 25 Jesusũ nĩkatã hatu xinã betsa wamakĩ
yuikĩ:
—Nawa shukua tibi shanẽ ibubũ hawenabu hatu bika tenemakĩ
yunutxakayamabiakĩ hawenabu hatu kẽwãmakĩ yuimakĩ: “Mĩ shanẽ
ibu pepaki”, hatu amamisbu, itxakawabia pepawanikapainũ ikarã.
26 Hakia matunã, haska hatu wayamashãkãwẽ. Hatu keskama eska
xinãkubaĩshãkãwẽ, matubunã. Tsuara huni ewabia berunã hawa
yuiama yunuabu besti txibãkĩ amisbu keskakĩ matunabu betsabu mã
binushanaii. Ha inũ, tsuãra hatu yunubiakĩ matunabu betsabu hatu
duawakubaĩshãkãwẽ. 27 Eska yurabũ uĩkĩ xinãmisbuki. Na bashti ika
dakashũ pimisbu shanẽ ibuki. Hamẽ hatũ hatu pimakĩ duawairã, shanẽ
ibumaki, iwanã, xinãmisbuki. Hamẽ eãnã, matu anushũ matu tapĩmanũ
ishũ ẽ matu bestibu duawakĩ uĩmakubainaii. Haska keskakĩ haratutũra ea
txibãkĩ betsabu mã binuai mã unãtiruki— iwanã,
28 ana hatu yuikĩ:
—Nukunabũ ea unãti wakĩ betsa betsapa ea tenemabiaibũ mã ea
heneama ikũkainaii. 29-30 Haska mã bika tenekubaĩxinawẽ taeshũ ebetã

pikĩ hawẽ shanẽ ibu haki tsauti ea dapi tsaushũ Israelĩ 12 bakebũ baba
shukuabu tibi hau mã hatu unãti watã mekeshanũbũ haska ẽ Epã ea yunua
ẽ habe shanẽ ibumis keskakĩ ebe ẽ matu shanẽ ibumashanaii— iwanã,

Pedro haki dakei mesei kaikiri Jesusũ yuinikiaki, na hãtxarã
(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Jo 13.36-38)

31 Simão Pedro besti Jesusũ yuikĩ:
—Simaoõ, Simaoõ, hawena matu wakatsis ikĩ shekiwã shaka tamisbu
keska wakĩ matu unãti wanũ, iwanã, Satanásã Epa Deus ma yukaxinaki.
Uĩrawe. 32 Habiaskabiakẽ ea txibaĩ hau mĩ huĩti babuyamanũ eãri
Epa Deus ma ẽ mia yukashũxinaki. Mia haska wa kanebiatã ana ea
txibã taewakĩ ikũwaĩ betsabu hau txĩtũyamanũbũ hatu kuxipa wakĩ
merabewakubaĩshãwẽ— aka
33 Simão Pedrõ xinã pewama yuikĩ:
—Yusĩnaã, haskamaki. Mibe kai bitxiti hiwe anu ka kasmai hanu mĩ
mawai anu ẽ mibe kaii, hawa dateamarã— aka
34 haska waya Jesusũ nemakĩ:
—Pedroõ, mĩ haskamaki. Na habia mexu merã pena kemaya takara
keuriama yuikĩ: "Ẽ ha unãmaki", iki txanima dabe inũ bestiki mĩ eki
dakekĩ yui kaii— atã,

Jesusũ hawẽ tsumabu henebaĩkatsi mapui hau haskashanũbũ hatu yununikiaki, na hãtxarã

35 hanushũ Jesusũ hawẽ tsumabu yunua butanimabu hatu yukakĩ:
—Mã yusĩtanũbũ peiuma inũ kapãkaũma inũ tae pewetametia benauma ẽ
matu nitxiã mã katanimarã, hawa mã yupaimamẽ?— hatu wa habũ kemakĩ:
—Haskamahairaki. Dasibi nũ hayaimaki— ikaibũ
36 Jesusũ ana hatu yuikĩ:
—Natianã, matu ana nitxĩti ẽ betsa waii. Tsuara mã pei haya
bushãkãwẽ. Tsuara mã piti haya bushãkãwẽ. Tsuara mã hawẽ detenameti
hayamarã, matũ dakukuti betsa inãnanãtã hawẽ detenameti bishãkãwẽ.
37 Na eska ẽ matuki txaniairã, haska ea wakĩ binumama meneshanaibu
Isaíasĩ kenekĩ yuikĩ: "Huni txakabu yuibaũshãkanikiki", ani ikũ ekiri
keneni dasibi betsa teshewama ea ashãkanikiki, ewẽ menekinã— hatu wa
38 hawẽ tsumabũ yuikĩ:
—Shanẽ Ibuũ, nũ ma dabe hayaki, hawẽ detenametirã— aka hatu yuikĩ:
—Peki. Harakiri ana ẽ matu yuitimaki —Jesusũ hatu watã

Getsêmani anu ka Jesus Deusbe hãtxanikiaki, na hãtxarã
(Mt 26.36-46; Mc 14.32-42)

39 Jerusalém anua kaĩkaĩkĩ hawẽ tsumabu iyui hanu kamis anu
Oliveiras Mati mapetã 40 hanushũ hatu yuikĩ:

—Matuki txakabu hikiaya mã kaneyamanũbũ Deusũ hau matu
merabewanũ ushama habe hãtxakãwẽ— hatu watã
41 hatu henebaini kai tsuãra hatishũ tĩ ikimẽkaĩ ishũ mixki ture putabu
kai tĩ imistishũ Jesus ka dãti itã hawẽ Epa yukakĩ 42 yuikĩ:
—Epaã, hamapai dasibi mĩ atiru ẽ unaiĩ. Ẽ mawayamanũ mĩ
nematirubia ẽ xinaĩ keska ea akama mĩ xinãnẽ besti ea ashãwẽ— ikaya
43 ha haskaitiã nai anua Deusũ nai tsuma tashnitã merabewakĩ kuxipa
watuxiaya 44 hanu bika tenetxakayamai mesteã daka anua niskãhairai
himi keska tuis tuis ikĩ mai metxa watã
45 Deusbe hãtxai menetã benikirã hawẽ tsumabuki nukuyushũ huĩti
nixmahairatã ushabu betxitã 46 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Haskai mã ushamẽ? Bestẽtã txakabu huaya mã kaneyamanũ Deusbe
hãtxakĩ hau matu merabewanũ yukakãwẽ— hatu wai

Jesus unãmamabaĩ atxinibukiaki, na hãtxarã
(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Jo 18.2-11)

47 Jesus hawẽ tsumabube hãtxa meneriama huni itxapabube Judas hui
hatu bebushũkirani Jesuski nukutuxitã tãtsu akaya 48 Jesusũ yuikĩ:
—Judasiĩ, hawẽ abuti tãtsu akaiwẽ unãmakĩ mĩ Hutxi Kayabi Iuwa mĩ
ea hatu atximai?— akaya
49 Jesusbe mapuabũ haskabiranabu unãkĩ yukakĩ:
—Shanẽ Ibuũ, na eskabirãkãshurã, matxatuwẽ hatu detekĩ
nemapa?— ikaĩ
50 betsã hawenabu Deusbe hãtxashunikabu shanẽ ibuhairatũ tsuma
hawẽ pabĩki yusiuria maebaĩ mapeshpaikĩ pashteaya 51 Jesusũ nemakĩ
hatu yuikĩ:
—Mĩ ma ashuki. Hatu haska wayamakãwẽ— iwanã, hawẽ pabĩki
pashtea tĩ ika bishũ patsãkĩ Jesusũ shushawatã 52-53 hawenabu Deusbe
hãtxashunikabu shanẽ ibubu inũ hatũ Templo mekenika shanẽ ibubu inũ
mae shanẽ ibu beshmasbũ Jesus atxinũ ika beabu Jesusũ hatu txitekĩ
yuikĩ:
—Shaba tibi hanushũ Templo hemaĩtĩ anushũ ẽ matu yusĩkubainai mã
ea atxiama ikũkaĩxinaki. Haskai natiã yumetsu atximisbu xinaĩ hawẽ
deteti nupe txaipaya inũ hawẽ kuxati hiya mã bekãshumẽ? Natiã txanima
txakabu dayaya ha merabewamai mã ea atxinũ ika bekãshuki— hatu wa

Jesuski Pedro dakekĩ paranikiaki, na hãtxarã
(Mt 26.57-58, 69-75; Mc 14.53-54, 66-72; Jo 18.12-18, 25-27)

54 nĩkamas Jesus atxishũ hawenabu Deusbe hãtxashunika shanẽ ibuhairatũ
hiwe anu iyuaibũ Pedro datekĩ benãta txipu kakĩ txibãkubaina 55 hanu shanẽ
ibũ hemaĩtĩ txi ketiã yui tsaubaunabube Pedro hatube tsauwa hune yuaya
56 hanua aĩbu dayaru hushũ Pedro txĩ yuai uĩ kayati watã hatu yuikĩ:

—Na huni matube tsauwarã, hawẽ tsuma betsaki— akaya
57 Pedrõ parãkĩ yuikĩ:
—Aĩbuũ, hamaki. Ẽ ha unãmaki— ikaya
58 hakimamari betsãri betxishũ yuikĩ:
—Miarã, mĩ habia hatube uĩnãmãri— aka Pedrõ ana yuikĩ:
—Haskamaki. Earã, ẽ hamaki— aka
59 hanua hakimatsais katã Pedro metukĩ huni betsã unãshubima mapuabu yuikĩ:
—Ikũki. Na hunirã, habe nimiski. Habia Galiléia anuabu hãtxa nũ nĩkaii— ikai
60 nĩkatã Pedro datekĩ yuikĩ:
—Ha hari mĩ haska yuiairã, ẽ unãmaki— ikaya
ha haskaitiã takara keuwaya 61 Jesus nasaukekawã Pedro uĩayã haska Jesusũ Pedro yuia: "Takara keuriama yuikĩ: 'Ẽ ha unãmaki', ikĩ txanima dabe inũ bestiki mĩ eki dakei parananãshanaii", aka haska xinaĩ 62 hanua Pedro tashnikaĩ kashatxakayamaya

Shanẽ ibubu Sinédrio anu Jesus iyunibukiaki, na hãtxarã
(Mt 26.59-68; Mc 14.55-65; Jo 18.19-24)

63-64 habianushũri habũ Jesus atxibirã itxakawakĩ besu beputã kashe wakĩ kuxa kuxa akĩ yuikĩ:
—Tsuã mia kuxaimẽkaĩ? Unãtã nuku yuiwe— akubaĩkĩ 65 betsa betsapa yuikĩ itxakawaxĩkĩ
66 hanua bari txi pesheaya mae yununika shanẽ ibubu inũ Deusbe hawenabu hãtxashunika shanẽ ibubu inũ, Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbu na Sinédrio itxabu anu Jesus hatu iyushunabu 67 habũ yukakĩ:
—Habia mĩ miamẽkaĩ, nukũ Messias Cristorã? Menã nuku yuiriwe— akabu Jesusũ hatu yuikĩ:
—"Txanima ẽ haki", iwanã, ẽ matu yuibia mã ea ikũwãtirumaki. 68 Ha inũ, hawara eãri ẽ matu yukabia mã ea yuitirubumaki. 69 Habiaskabiakẽ ẽ matu yuiai nĩkakãwẽ. Na habiatiã mã ea tenãbia Deus kuxipahaira dasibi binuatũ yusiuri ẽ tsauwa ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwa ẽ habe shanẽ ibukũkaĩshanaii— hatu wai
70 nĩkatã dasibibũ yukakĩ:
—Haskakenã, habia mĩ Deusũ bakeraka ikai?— akabu Jesusũ hatu yuikĩ:
—Ibubis matũmebi habiari mã yuiaii— hatu wa
71 hanua haki sinatai haburi yuinamei:
—Hawẽ keshawẽ Deus itxai hamebi txakabuikiki. Haskai nũ nĩkaiwẽ taeshũ hau tenãnũbũwẽ— itã yuinametã

Pilatos anu ana Jesus iyushũ txitenibukiaki, na hãtxarã
(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Jo 18.28-38)

23 1 shanẽ ibu dasibibũ haska wakĩ unãti wakĩ menetã hanua benibaĩkĩ Romano governador Pilatos anu Jesus iyushũ 2 hakiri txitekĩ Pilatos yuikĩ:

—Na huninã, txakabu betsa betsapa hatu yusĩkĩ nukunabu itimaska
wakĩ hatu paraĩkiki. “Mĩ shanẽ ibu César hau pei inãyamanũbũ
nukunabu hatu nemamiski”. Habiari: “Ẽ Shanẽ Ibu Messias Cristoki”,
imiskiaki— akĩ hakiri yuiaibu
3 Pilatõs nĩkakĩ Jesus uĩkĩ yukakĩ:
—Miarã, mĩ judeu shanẽ ibubu binu keyuamẽ?— aka
Jesusũ yuikĩ:
—Hawaikika! Habiari mĩ ea yuiaii— ikaya
4 hanushũ judeubu Deusbe hawenabu hãtxashunika shanẽ ibubu inũ
yurã kaiã Pilatõs hatu yuikĩ:
—Hawa txakabu akamaki. Hawawẽ taeshũ kupiti hayamaki— hatu
wabia
5 Pilatõs hãtxa nĩkama hawẽtxaĩs unãshubima yuikĩ:
—Judéia anushũ hatu yusĩakeakekĩ hatu itimaska wamiski. Galiléia
anushũ taewaima nenushũri hatu yusĩriaikiki— akaibu

Herodes anuri Jesus iyushũ txitenibukiaki, na hãtxarã

6 haska yuiaibu Pilatõs nĩkatã hatu yukakĩ: “Aa, ha hunirã, Galiléia
anuaraka?” ikaya 7 “Haa, Galiléia anuaki”, akabu Pilatõs tapĩtã ha
Galiléia shanẽ ibu Herodes na habia mae Jerusalém anu bai huxĩkẽ
hawẽ soldadobu yunukĩ shanẽ ibu Herodes anu Pilatõs Jesus hatu
yunua iyuabu 8 haska Jesusũ hamapai damiwakĩ betsa betsapa wai
kakai Herodesĩ nĩkamis haska hawẽ berubi dami betsa ashuaĩ uĩnũ
ishũ manahairamis atimas Jesus uĩ shanẽ ibu Herodes benimahairakĩ
9 haska wamis keska yukatxakayamabiaya Jesusũ hawa yuiamahairakẽ
10 habianuri Deusbe hawenabu hãtxashunika shanẽ ibubu inũ Deusũ
hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbũ Herodes yuiriakĩ hakiri Jesus txitekĩ ha
akeakeaibũ 11 Jesusũ hawa ha yukaikiri hatube hãtxama kutashna nikẽ
hawẽ soldadobubetã Herodesĩ Jesus itxakawakĩ kashe wakĩ betsa betsapa
watã shanẽ ibu keska wakĩ tima tari hawẽrua sawematã hawawẽ haska
watima ana hawẽri Herodesĩ Pilatos anu Jesus yunua iyuabu
12 Romano shanẽ ibu Pilatos inũ judeu shanẽ ibu Herodes uatiã
sinatanamebianibu na habiatiã daenamei haibunamei taenibukiaki.

Pilatõs Jesus hau mastanũbũ hatu yununikiaki, na hãtxarã
(Mt 27.15-26; Mc 15.6-15; Jo 18.39–19.16)

13 Pilatos anu Jesus ana txĩtuãbiranabu uĩkĩ Deusbe hawenabu
hãtxashunika shanẽ ibubu inũ mae shanẽ ibubu inũ yurã kaiã Pilatõs
hatu itxawashũ 14 yuikĩ:
—Na huni ana ea anu iweshũ matunabu parãkĩ hatu itimaska wamis
yuikĩ mã txiteshuki. Hakia dasibi mã uĩayã Jesus yukakĩ unãti wakĩ hawa
txakabuwakĩ mexina ẽ betxiamaki. 15 Hanushũri hau Herodesĩ unãti

watã haskara wanũ, iwanã, ẽ yunua unãti wakĩ hawa txakabuwaxina
betxiamari ea anu Herodesĩ ana yunushuki. Hawa haskaxinawẽ taeshũ
hau tenãnũbũ ẽ yunutirumaki. 16 Haskakẽ kuxa kuxa a bestitã hau
hawama kanũ ẽ hatu yunuaii— ikaya
17-19 bari tibi Páscoa besiaibutiã Romano soldadobũ hatu atxishũ
bitximabu hau bestitxai tashnimanũbũ yurabũ katua Romano shanẽ ibũ
hatu kaĩmashũpakemiskẽ habiatiãri huni betsa Barrabás huni betsabube
detenamekĩ hatũ shanẽ ibu detepaikĩ hatubetã huni betsabu tenãkẽ
habube atxishũ bitximabũ ha xinãkĩ hanushũ yurã kaiãnẽ unãshubima
yuikĩ:
—Hau Jesus tenãnũbũ yunuwe. Haska watã Barrabás kaĩmatã nuku
nitxĩshũwẽ— ikaibũ 20 Pilatos Jesuswẽ nuikĩ hawa wama nitxĩkatsis ikĩ
ana hatu yuikĩ:
—Haskamaki. Matũ shanẽ ibu Jesus matu kaĩmashũpa?— hatu wabia
21 nĩkakatsi ikama unãshubimahaira ana yunukĩ:
—Cruzki hatu mastamawe! Cruzki hatu mastamawe!— akeakeabu
22 Pilatõs ana hatu nemanũ, iwanã, yuikĩ:
—Hawa txakabuwaxinamẽ? Hau tenãnũbũ unãti wakĩ hawara
txakabuwaxina ẽ betxiamaki. Hatu kuxa kuxa ama bestitã ẽ henekatsis
ikaii, hau hawama kanunã— hatu wabia
23 nĩkamas yura itxapabũ unãshubima ana yuikĩ:
—Cruzki nuku mastashũwẽ— akĩ haska xinaĩbu keska hau hatu
ashunũ yunukĩ heneabumakẽ 24-25 atimas haska xinaĩbu keska hau hatu
ashunũbũ hawẽ soldadobu Pilatõs yunutã ha huni Barrabás detenameawẽ
taeshũ bitximabu yurabũ katua kaĩmatã hanushũ Jesus hau mastatanũbũ
hatu yununikiaki.

Cruzki Jesus mastanibukiaki, na hãtxarã
(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Jo 19.17-27)

26 Hanushũ Romano soldadobũ cruz Jesus haki mastanũ, iwanã,
iamabaĩkĩ iyukĩ huni betsa Simão Cirene anua ewani Jerusalém anu
hikiai atxishũ hau Jesusũ cruz iashũbainũ yunuabu Jesus bebuaya 27 yura
itxapabũ Jesus txibãbainaibũ aĩbuaibu hawẽ nui kashai bis ikubainaibu
28-31 Jesusũ hatu uĩkĩ yuikĩ:
—Jerusalém anua aĩbuaibuũ, ewẽ nui kashayamakãwẽ. Hakia
hanu nuitapaibutiã nenuabũ yuikĩ: “Aĩbũ habũ bake bisbuma besti
benimashãkanikiki”, ikaibũ hanushũ yura itxapabũ habũ txakabuwẽ
datekĩ mawa yuikĩ: “Nukuki matekei di ikĩ nuku hunewe”, ashãkanikiki.
Haska inũ, ea ẽ hawa wama nibiakẽ ea itxakawakanikiki. Hamẽ
habũ ea itxakawaibu Deusũ haburi itxakawatxakayamariakĩ hatu
kupihairashanikiki. Haskawẽ taea ana ewẽ nui kashama matũmebi inũ
matũ bakebuwẽ taea nui kashakãwẽ— hatu wabainaya

32 hanua huni yumetsu dabe Jesusbe tenãnũ, iwanã, iyui 33 Bushka
Shau Mati anu mapematã Jesus cruzki mastatã hanushũ huni yumetsu
daberi habianuri habe mastakĩ betsa hawẽ yusiuri betsa hawẽ yusmauri
mastashũ nitxĩkĩ 34 meneabũ soldadobukiri Jesusũ yuikĩ:
—Epaã, ea haska waiburã, hawa hatu kupiyamawe, hawa unãma iki
ikanikikirã— ikaya hanushũ soldadobũ hawẽ beyustiwẽ maemanãkĩ
hawẽ tari pashkanũ iwanã: “Tsuã dukũ hawẽ tari bimẽkaĩ? Akãwẽ”,
ikaibũ 35 habianuri shanẽ ibubu inũ yura itxapabũ uĩkĩ kashe wakĩ yuikĩ:
—Huni betsabu merabewamiski. Hamebiri hau pasharianũwẽ. Haska
Deusũ Katua Messias kayamẽkaĩ cruz anua na habiatiã butuai uĩkĩ nũ
ikũwãtiruki— ikaibũ
36-38 hi besha sapaki kenekĩ: “Narã, judeubũ shanẽ ibuhairaki”, akĩ
kenea Jesus mamaki mastashũ soldadobũ txaima ha dapishũ kashe wakĩ
vinho hene muka amapaikĩ yuikĩ:
—Mĩ judeu shanẽ ibu kayabimẽkaĩ? Nuku unãmai mimebi pashai
buturikaĩtãwẽ— ariaibũ
39 hanua yumetsu dabe habe mastaburi betsa hãtxa txakabukĩ yuãkĩ:
—Mĩ Deusũ Messias Cristomẽkaĩ? Mimebi bututã nukuri buteriwe, nũ
pashanunã— akaya
40-41 hanua betsã kũyã akĩ nemakĩ yuikĩ:
—Nukunã, nũ txakabuwaxinawẽ taeshũ atxishũ itxakawakĩ nuku
tenãkanikiki. Hakia na huni pepatũ hawa txakabuwaismabiakẽ itxakawakĩ
nukube tenãriakanikiki. Deuski meseama na huni pepa mĩ hatubetãs haska
wai? Ana haska yuiyamawe— iwanã, 42 hawẽ txakabuwẽ datekĩ Jesus yuikĩ:
—Jesusuũ, mĩ shanẽ ibui taeaitianã, ewẽ nui ea hakimayamashãwẽ—
akaya 43 Jesusũ yuikĩ:
—Txanima ẽ mia yuiaii. Mĩ xinã betsa waiwẽ taea na habiatiã pe besti
anu ebe ka mĩ hiwepakeshanaii— ikaya

Haskatã Jesus mawanikiaki, na hãtxarã
(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Jo 19.28-30)

44-45 hanua bari mananãbibiakẽ bari nuka mexua itsa daka manaibũ
ma bari kai nai putxinĩ dakakẽ bepenakainaya Templo merã dĩtu wakĩ
ha tariwẽ kebẽnibu hamebi manaũria namakis dis iki keyuaya 46 hanua
Jesus bis ikĩ yuikĩ:
—Epaã, mia anu ẽ yushĩ ẽ nitxiaĩ ea mekewe— akĩ haska yuitã mawaya
47 hanushũ Romano soldado capitão Jesus haskai uĩtã Deus kẽwãkĩ
yuikĩ:
—Ikũki. Na huni txakabumaki— akaya
48 ha dapi yurã kaiã mapubaunabũ haskashu dasibibũ uĩ hawẽ nui huĩti
nixmai shutirĩ shutirĩ ibainaibũ 49 hanua hatiri Jesusũ haibuaibu inũ
aĩbuaibu Galiléia anua habe bexiãburi benãta nishũ haskai uĩnibukiaki.

Jesus cruzkia mawa butebaĩ maiwanibukiaki, na hãtxarã
(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Jo 19.38-42)

50-54 Hanua ma bari kaya habiatiãri judeubu huĩrukũkatsi bebũkiri piti
pewakĩ dasibi menea bari hikiaya ana dayatirubumawẽ taea hanu Judéia
anua José hawẽ mae Arimatéia anua ewai yumeni, huni pepa inũ duapatũ
Deus shanẽ ibushanaitiã manakĩ judeu shanẽ ibubiakĩ hau Jesus tenãnũbũ
shanẽ ibu betsabube Sinédrio hatube ha yubakama ixiã José Romano
shanẽ ibu Pilatos anu kashũ Jesus maiwatanũ ishũ hawẽ yura yukai kashũ
yuka yunua ma huĩrukũti kemaiwẽ taea hawaira kashũ cruz anua hawẽ
haibubetã Jesusũ yura hatu butemashũ tari txaipa hushupawẽ dayabutã
bushũ maiwati mixki tãpe bena kini waimabu anu hanu yura betsa
datãriabuma anu Josẽ hawẽ haibuaibubetã Jesusũ yura datãtã mixki
ewapawẽ bepubainaibũ 55 hanua aĩbuaibu Galiléia anua Jesusbe bexiãbũ
Jesusũ yura buaibu txibãbaini maiwati tãpe inũ haska Jesusũ yura datãtã
bepubainaibu uĩtã 56 haria Jerusalém anu txĩtũbaĩ hatũ hiwe anu hikishũ
sheni ininipa pepa inũ hawẽ dapushti dau betsa hawẽ yura tashka wakĩ
txaputima wati dau pewakĩ meneabũ ma bari hikiaya huĩrukũtiãkẽ haska
Deusũ Moisés yununi xinaĩ aĩbuaibu huĩrukũkĩ manabaixina

Jesus maiwaxinabu bestẽkaina benanibukiaki, na hãtxarã
(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Jo 20.1-10)

24 1 hanua ma huĩrukũti binuxĩkẽ domingotiã penamahaira
maiwati tãpe anu bukatsi hawẽ dapushti sheni ma pewaxinabu
buaibũ aĩbu betsaburi hatu txibaĩ hatube bui 2 kematã ha mixki beputi
ewapahaira tsuãra ma tarãbu betxitã 3 hikikaĩ Shanẽ Ibu Jesusũ yura
hawa betxiama 4 hani tsuã haskara waxina unãma hanua e iki keyutã
uĩaĩbũ habianuri hawaira huni dabe hatu bebũ tashnia tari hushupa
txashahaira sawea betxitã 5 haska uĩ datehairai maĩ beui beti ikaibũ huni
dabetã hatu yuikĩ:
—Haskakĩ maiwati merã huni hiwea mã benakanai? 6-7 Nenumaki.
Ma bestẽkainaki. Galiléia anushũ matu yusĩkĩ yuikĩ: “Earã, matũ Hutxi
Kayabi Iuwa huni txakabũ ea atxishũ hiki ea mastabu mawa shaba dabe
inũ besti kaya ẽ ana bestẽshanaii, haska Deusũ yubanirã”, akĩ matu
yusĩkĩ yuimarã, mã xinãmamẽ? Xinãkãwẽ— hatu wa
8 haska Jesusũ hatu yuima ikũ xinãtã 9-10 maiwati tãpe anua kaĩbaini
Maria Madalena inũ, Joana inũ, Tiagõ ewa Maria inũ, aĩbu betsabu habũ
kaka bushũ Jesusũ 11 tsuma kuxipabu inũ habũ Jesus txibãmis betsabu
haska uĩkãshu hatu yuibiabu 11 hatũ hãtxa hawa ikũwãma: “Haskatãrũ
haskanũ humei ikanikiki”, ikaibũ
12 hanua Pedro hari txaniaibũ nĩkatã: “Eãri uĩtanũ”, ika tashnikaini
maiwati tãpe anu kuxikaĩ uĩnũ ika kakui denikaĩ uke merã uĩkĩ hawẽ

yabuxinabu tari hamauri daka uĩtã haska uĩ e iki teku itã Pedrõ
haskaxina xinaĩ xinãyabi kaya

Emaús maekiri bai tanabainaibu Jesus hatuki nukunikiaki, na hãtxarã
(Mc 16.12-13)

13 hanua Jerusalém anua bui 11 quilômetro mae betsa hawẽ kena Emaús
anu habias shabatiã Jesusũ tsuma betsabu dabe bui 14 haska wakeaketã
tenãxinabu bestẽkainakiri hãtxai 15 yuinamekubainaibũ habiatiãri
Jesus hatu itxũ tashnitã kakĩ hatu txibaĩ kai hatuki nukukainaya 16 hau
unãyamanũbũ Deusũ hatũ beru betsa wa 17 hanushũ Jesusũ hatu yukakĩ:
—Bai tanabiranirã, hawa yui mã ikubaĩkanai?— hatu wakĩ ana hatu
nui txipea nuiyabi buaibũ 18 hanushũ habu betsa Cleopasĩ yuikĩ:
—Jerusalém anua haska dasibi waxinabu dasibibũ unãkanikiki.
Jerusalém anu bai hubiaxina haskakĩ miã besti mĩ haska uĩyama
ixiãmẽ?— aka
19 hanushũ hatu yukakĩ:
—Haskaxinamẽ? Ea yuiwe— aka ana yuikĩ:
—Jesus Nazaré anua ewani itxakawakĩ eskaya tenãxinabuki. Mia
yuinũ nĩkawe. Deusũ hãtxa yuishunika pepahaira eskakĩ Deus inũ yura
itxapabu hawẽ aka uĩmakĩ daya duapa inũ hãtxa kuxipai unãnepai
20 pepahairabiakẽ hau tenãnũbũ Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ
ibubu inũ nukũ mae shanẽ ibu betsabũ nawabu anu Jesus yunuabu cruzki
hatu mastamabu mawaxinaki. 21 Ha inũ, Jesusũ nawabu nitxĩkĩ Israelbu
nuku pe mekekĩ Deus nuku daewashũshanai dabanẽ nũ hamẽ dasibi
manakakubaĩxinaki. Ha inũ, ma shaba dabe inũ besti binubiakainaya
nũ hawa uĩriamaki. 22-23 Haska inũ, nukubetã habũ Jesus txibãriamisbu
aĩbuaibu penamahaira maiwati tãpe anu bushũ Jesusũ yura hawa
uĩama nai tsuma dabe hatu betxãkamea nia uĩaĩbu hatu yuikĩ: “Jesus
hiweaki”, hatu wa beshũkiaki. Haska nuku yuiabu datei nuku dateabu e
itã nũ nĩkaki. 24 Haska nukuki txaniaibũ nukũ haibu betsaburi maiwati
tãpe anu bushũ haska aĩbuaibũ yuishu keska uĩkĩ hawa Jesus uĩyama
iriakãshukiaki— aka
25 hanua Jesusbe hãtxai unãriabuma Jesusũ hatu yuikĩ:
—Deusũ hãtxa yuishunikabũ merabenã Messias Cristokiri kenenibu
unãbiakĩ unãshubira ikũ beshmas wakĩ xinã pewariama mã kaneaii.
26 Nukũ merabenã Messias shanẽ iburiama hau haskai yumaĩ kanũ Epa
Deusũ yununiki— iwanã, 27 Deusũ Moisés yusĩa keneniwẽ hatu yusĩ
taewakĩ Deusũ hãtxa yuishunikabu dasibibũ yusĩa hãtxawẽri Jesusũ hatu
yusĩkĩ hatu unãmakubainaya
28 Emaúski kemai buaibũ hatu binubainai dabanẽ 29 nemakĩ yuikĩ:
—Ma bari kai mexuikiki. Habianu nukube niti iyuwe— akabu nĩkatã
habianu hatube baxikui niti itã 30 habianushũ hatubetã pinũ ika bashti

itã misi bishũ piti hayabuwẽ taeshũ Deus kẽwãtã tũkeshũ hatu inãyã
31 habiatiãri Deusũ hatũ beru ana betsa waya Jesus uĩkĩ unãtanaibũs
samama ana damikainaya 32 ha dabetã xinaĩ yuinamekĩ:
—Bai tanabirãkĩ Deusũ hãtxa yuishunikabũ yusĩni nuku unãmakĩ nuku
yusĩayã nũ huĩti xinã txãkãkũkirãshuki, haskamamẽ?— iki yuinametã
33 ma mexubiakẽ ana hanu ikatsi ikama benibirani Jerusalém anu
hawaira txĩtũbaĩ Jesusũ 11 tsuma kuxipayabu inũ hatube hawẽ tsumabu
betsabu itxabu anu hatu anu hikituxitã 34 hanushũ habu itxapabu yuikĩ:
—Ikũki! Ma besteãki, nukũ Shanẽ Iburã, ha Simão Pedroki nukukĩ
uĩmashurã— iwanã, yui hatuki txaniaya
35 hanushũ haska Jesus unãriamabia bai tanabaĩkĩ Jesusũ ha dabe
hatube kakĩ yusĩshu yuitã hanushũ misi tũkeshũ hatu inaĩ anu atimas
shabakabi uĩbirã hatu yuiaibũ

Jesus bestẽkaina hawẽ tsumabuki nukunikiaki, na hãtxarã
(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Jo 20.19-23)

36 haskashu yui meneriama hãtxã waĩbũ Jesus hawaira dami naxui itã
hatu hãtxa wakĩ yuikĩ:
—Haska mã unãnumamẽ? Ma ẽ huaki. Dateyamakãwẽ— hatu wabia
37 datekĩ xinãkĩ yuikĩ: “Narã, yushĩmẽkaĩ?” ikĩ uĩkĩ xinaĩbũ 38 Jesusũ ana
hatu yuikĩ:
—Haskai mesei datei mã e ikanai? Mã huĩti kuximẽ?— iwanã,
39-40 hawẽ mekẽ inũ hawẽ tae hatu uĩmakĩ yuikĩ:
—Ẽ tae inũ ẽ mekẽ uĩkãwẽ, habia ẽ eakirã. Nami inũ shau ẽ haya keska
yushĩ hayaismaki. Mekĩ ea unãkãwẽ— hatu wa 41 xinã txãkãbiai bika
tenekĩ ikũhairawariabuma xinã dabewaibuwẽ taeshũ Jesusũ ana hatu
yukakĩ:
—Piti mã hayamẽ? Ea inãkãwẽ— hatu wa 42 baka shui inãbu 43 hatũ
berubi pitã 44 yuikĩ:
—“Moisés yusĩni hãtxa inũ Deusũ hãtxa yuishunika betsabũ yusĩni
hãtxa inũ Davĩ hawẽ nawakĩ kẽwãti hãtxa Salmoswẽ Deus yubakaniki,
hau dasibi haskashanunã”, iwanã, yuinibu ẽ mawariama matu anushũ
habiaskari matu yusĩkĩ dasibi ekiri na kenenibu bebũkiri ẽ matu
yuikubainimaki— iwanã,
45 ha kenenibu una hau nĩka pewanũbũ 46 hatu yuikĩ:
—Ekiri kenenibu matu yuinũ nĩkakãwẽ. Deusũ Katua Messias
merabenã yumãtã mawa shaba dabe inũ besti kaya ana bestẽshanikiki.
47 Haskawẽ taeshũ hawẽ kuxipawẽ hatu yusĩshãkanikiki, hau hatũ
txakabu Deuskiri txakabumisbu hau henetã habũ xinã betsa waibu Deusũ
buashũshanikiki. Nawa shukua tibi nĩkashanaibu yuini matũ Jerusalém
anushũ taewakĩ 48 na kakape ekiri txanibaũshãkãwẽ. 49 Haska ẽ Epã ea
yununi keska wakĩ eãri ẽ maturi yunuaii. Deusũ hawẽ hãtxati kuxipa

datetima ẽ matu yunushanai binũ ika na habia Jerusalém anu hiweyushũ
manakayukãwẽ. Deusũ hawẽ kuxipa nai anua matu inã bitã nawa
dasibibu yusĩkĩ taewashãkãwẽ— hatu watã

Jesus hawẽ tsumabũ berubi Deusũ aininikiaki, na hãtxarã
(Mc 16.19-20)

50 haskakũkaĩkĩ shaba betsatiã Jerusalém anua kaĩkaini Betânia anu
Jesus kakĩ hawẽ tsumabu iyushũ hawẽ mekẽ sanãshũ hau Deusũ hatu
duawakubaĩshanũ hatu yukashunaya 51 habu henemabaĩkĩ nai anu hawẽ
Epã ainiaya 52 hatu henebainai uĩ hawẽ tsumabũ teskãbaĩbaĩshũ Jesus
kẽwãtã benimahairai Jerusalém anu ana txĩtũbirã 53 Deusũ kuxipa
manakakĩ shaba tibi hawẽ Templo anushũ Deus kẽwãkubainibukiaki.

Hatiski, Teófiloõ, na kakape ẽ mia kene keyushũshurã.

Lucas

Kakape Joãonẽ kenenikiaki

JOÃO

Deusũ hãtxa hawẽ Xinaĩ Hãtxati yura kayabi kaĩnikiaki, na hãtxarã

1 1 Bawakĩ taewariama Deusũ Xinaĩ Hãtxati Epa Deusbe hiwea habiaska
dabes Deus ipaunibukiaki, niti ikamarã. Hakiri matu yuinũ nĩkakãwẽ.
2-3 Bai taei yura hayariama habias hawẽ Xinaĩ Hãtxati Deusbe yubakatã
habetã dasibi damiwakĩ keyunikiaki. Dasibi damiwakĩ habe pashkama hiwea
hauma Deusũ hawa wariama hakia hawẽ Xinaĩ Hãtxatibetã dasibi betsa
betsapa damiwanũ ishũ damiwakĩ keyunibukiaki. 4 Haska inũ, hawẽ Xinaĩ
Hãtxati shaba keskatũ txanima hãtxa hiwekuĩakiri hatu xinãmai 5 hubiakẽ
txakabu xinãkĩ yurabu mexu merã nia keskabũ txanima hãtxa nĩkakatsi
ikama ha shaba hiwemanika beshtekĩ nemanũ ibiakĩ atirubuma inibukiaki.
6 Hanua hawẽ Xinaĩ Hãtxatĩ yusĩkĩ taewariama huni betsa hawẽ
kena João Deusũ yunua 7 hawẽ Xinaĩ Hãtxatikiri hau dasibibũ nĩkakĩ
ikũwãshanũbũ bebũkiri hatu yui huniki, Joãonã. 8 Haskawẽ taea Joãonã,
Deusũ Xinaĩ Hãtxatimaki. Hakia ha txanima hãtxa hakiri hau hatu
yusĩyunũ Deusũ João yununiki.
9 Hanushũ shaba keskatũ hiwekuĩakiri yusĩ hatu unãmai 10 mai
damiwani anu hua hatube hiwea hawẽ yusĩa habũ hawẽ hãtxa nĩkama
hatu hawenawakĩ damiwabiani Deusũ Xinaĩ Hãtxati mirimabũ unãma
inibuki. 11 Haska inũ, Deusũ Xinaĩ Hãtxati hawenabu anu hukẽ habia
hawenabũri hawẽ hãtxa nĩkama habũ beya wama danaĩbũ 12 hakia
hatiritũ hawẽ hãtxa nĩkatã ikũwãkĩ beya waibũ Deusũ Xinaĩ Hãtxatĩ hau
Deusũ bakebu ishanũbũ hawẽ kuxipa hatu inãkĩ hatu duawakĩ taewaniki.
13 Haska inũ, Deusũ hawẽ bakebu hatu pepa wakinã, txutakĩ akama inũ
yurabũ xinãwẽ akama hakia Deusũ hawẽ kuxipawẽ besti hawẽ bakebu
wakĩ hatu hiwekuĩmakĩ taewaniki. 14 Hanua hawẽ Xinaĩ Hãtxati yura
kayabi hayanũ ika aĩbu meranu naneima kaĩyã Deusũ bake bestitxai
ewatã nuku anua yumetã ewani hiwea hawẽ Epa Deus itsa kuxipa
duapahaira nũ uĩpauniki, nuikipa haya inũ txani txakatima hãtxa hayarã.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

15 Haska inũ, hawẽ Xinaĩ Hãtxati Joãonẽ Jesus unãtã João nĩkai beabu
hãtxa kuxipawẽ hatu yuikĩ:
—“Ha dukũ hiweniwẽ taea ea katxu kaĩbiaimashũ ea binuyushanikiki,
shanẽ ibuhairakinã”, akĩ haskakiri ẽ matu yuikubainaii— akĩ Jesuskiri
João hãtxashũkũkainiki.
16 Deusũ dasibi pepa nuku inãtiruwẽ taea nukuwẽ nuikĩ nuku tibi hawẽ
aka kuxipa tibi betsa betsapa nuku inãkeakemiski, txakabu katumamarã.
17 Haskawẽ taeshũ bebũkiri Deusũ Moiséswẽ hawẽ hãtxa nũ ha txibanũ
nuku yununiki. Hakia txanima hãtxa haya inũ hawẽ nui abunameti
kayabi huirã, hanua nũ binũ Jesus Cristowẽ taea besti huaki. 18 Ha
inũ, natiã tsuabũra Deus uĩnakamabiakẽ hawẽ bake bestitxai Deusbe
hãtxanameai Deus ha keskahairari hawẽ Epabe ketashameshũ shabakabi
hatũ besti Deuskiri nuku unãmakubainiki.

Naximanika Joãonẽ Jesuskiri pepa yuikubainikiaki, na hãtxarã
(Mt 3.11-12; Mc 1.7-8; Lc 3.15-17)

19 Haska Naximanika Joãonẽ Jesuskiri hatu unãmani ẽ matu yuiai
nĩkakãwẽ. Jerusalém anuabũ João kakaya judeu mae shanẽ ibubũ hau
João yuka tapĩtanũbũ Deusbe nukunabu hãtxashunikabu inũ Jacõ bake
Levĩ bababũ enabu betsabu habu yunuabu Naximanika João anu beshũ
hatũ shanẽ ibubu yukashũkĩ:
—Miarã, mĩ tsuamẽ? Mĩ Messias Cristomẽ?— akabu 20 hatu parãma
yuikĩ:
—Ẽ ea Messias Cristomaki— hatu wa
21 —Mĩ tsuaraka, Deus hãtxashunika Elias kanirã, mĩ hamẽ?— akabu
—Ẽ hamariki— hatu wa
—“Deusũ hãtxa yuishunika kuxipa ea keska hushanikiki”, akĩ Moisés
yuinirã, mĩ hamẽkaĩ?— akabu
—Ẽ hamariki— hatu wa
22 —Habũ nuku yunuxinabu hari nũ hatu yuitanũ, miarã, mĩ tsuamẽkaĩ
nuku yuiwe, mikiri nuku yunuxinabu nũ hatu yuitanunã— akabu
23 hanushũ Naximanika Joãonẽ hatu yuikĩ:
—Haskakiri Deus hãtxashunika Isaíasĩ keneni keskarã: “Hanu tsua
hiweabumanushũ hãtxa kuxipawẽ hatu yuikĩ: ‘Nukũ Shanẽ Ibu nai anua
matuki bayui ma kemaikiki. Matũ huĩtinĩ xinã pewarikãwẽ, bai kayatapia
keska wakinã’ ”, akĩ kenenirã, ẽ haki— hatu wa
24-25 hanu hau Joãobe hãtxatanũbũ fariseubũ hatu yunuxinabũ ana
yuikĩ:
—Mĩ Messias Cristomaraka. Mĩ Eliasmaraka. Mĩ Deusũ hãtxa
yuishunika betsamaraka. Haskakenã, hawawẽ taeshũ daka mĩ hatu
naximakubaini ikai, miki txiti ikabu hatu wakinã?— akabu
26-27 hanushũ Jesuskiri Joãonẽ hatu yuikĩ:

—Ikũ txanima henewẽ besti ẽ hatu naximakubainaii. Hamẽ ea dukũ
ẽ kaĩbianikẽ ha huni betsa matube hiwebia mã unãriamarã, hawẽ
kuxipawẽ ea binuhairaki. Haskawẽ taea earã, hawẽ tsumapã hawẽ daya
ashũmis keska wakĩ ẽ hawẽ hawaumahairatũ eã merabewakĩ hawẽ bitxi
tae meshpũ tsitsaushũ ẽ pekashũtirumaki— ikĩ 28 Jordão hene kesha
betsauri Betânia anushũ Joãonẽ hatu naximakubaini haria haska hãtxakĩ
yuikubainiki.

Jesus Deusũ bakeki, akĩ Joãonẽ hatu unãmanikiaki, na hãtxarã

29 Hanua ushaxini bestẽtã maniabũ Jesus huai txaima betxitã metukĩ
Joãonẽ hatu yuikĩ:
—Uĩkãwẽ. Deus daewakĩ hatũ txashuwã bake menumisbu keska wai
yurabu dasibibũ txakabu hatũ hatu buashũkĩ Deus nuku daewashũti
ma huikiki. 30 Hakiri habias matu yuinũ, nĩkakãwẽ: “Ha dukũ hiweni
ea katxu kaĩbianishũ ea binushanikiki, shanẽ ibuhairakinã”, iwanã, ẽ
matu yuixinaki. 31-34 Ha inũ, mã Israelbũ ha huni unãkĩ mã xinã betsa
washanũbũ matu unãmakĩ henewẽ naximakĩ ẽ matu taewaimaki, ha huni
eãri ẽ unãriamabiarã. Hakia ea yununitũ ea shabakabi yuikĩ: “Ha huniki
Yushĩ Pepa haki butua haki matsaumea mĩ uĩshanairã, habiatũri Yushĩ
Pepawẽ hatu naximashanikiki”, ea waxĩkẽ ikũ ha huniki nai anua deiwã
keska Deusũ Yushĩ butua ha huni mamaki baxikuai ẽ uĩmaki. Haskawẽ
taeshũ: “Ha huni Deusũ Bakeki”, akĩ ẽ matu yuiaii— akĩ Naximanika
Joãonẽ hatu yuitã

Habu dukũtũ Jesus txibãkĩ taewanibukiaki, na hãtxarã

35 hanua ana ushaxini Naximanika João hawẽ tsumabu betsa dabebe
nishũ 36 Jesus kawanai uĩkĩ nuku yuikĩ:
—Uĩkãwẽ. Hatũ Deus sinatai daewanikaki, txashuwã bake menumisbu
keskarã— nuku wa
37 nĩkatã ha dabe nũ Joãonẽ tsumabia Jesus txibãbaĩtanũ ika xinaĩ nũ
kaya 38 niti itã dabekekaũ nuku uĩkĩ yukakĩ:
—Mã hawa benayuai?— nuku wa
—Yusĩnaã, mĩ hani hiwea ikai?— nũ wa
39 —Ebe kashũ uĩ bukãwẽ!— nuku wa habe kai hanu hiwea anu nũ
habe hikia ma 4:00 hora hikituxitã nũ habe hãtxaya 40-41 Naximanika
Joãonẽ hãtxa nĩkatã Andrẽ Jesus txibãbaina habe hãtxatã hawaira hawẽ
betsa Simão Pedro yuinũ ika benabaũkĩ betxitã yuikĩ:
—Messias Cristoki nũ nukushuki. Mĩ tsiri uĩ kawe— itã 42 hanushũ
Jesus anu Andrẽ Simão iyua hanushũ Jesusũ uĩkĩ dais butã butãkĩ yuikĩ:
—Miarã, mĩ Jonasĩ bakeki. Mĩ Simãobiakẽ ẽ mia kena dabeya waii.
Cefas wakĩ mia kenashãkanikiki— aniki. Cefasrã, nawã hãtxawenã,
Pedroki. Pedrorã huni kuĩ hãtxawenã, Mixki Ewapaki.

Jesusũ Filipe inũ Natanael katunikiaki, na hãtxarã

43 Ana ushaxini Galiléia mae pakea anu Jesus kanũ ika yubakaxina kai
Filipeki nukutã Jesusũ yuikĩ:
—Tapĩ ebe kakũkaĩwẽ— aka
—Peki— ikaini 44 ha Filipẽ maerã, Betsaidarã, habianuri Pedro inũ
André hiweriakẽ Galiléia anu nũ Jesusbe kai nũ hikikẽ 45 Filipẽ hawẽ
haibu Natanael benakĩ hawẽ hiwe anu kashũ yuikĩ:
—Baa, mia yuinũ, ea nĩkawe. Hakiri Moisés inũ Deusũ hãtxa
yuishunikabũ keneniburã, nũ ma haki nukuxinaki, Josẽ bake Jesusrã.
Hawẽ mae Nazaréki— aka
46 Natanaelĩ yuikĩ:
—Ha mae Nazaré anua tsua duapa tashnitirumaki— aka
—Ebe kashũ ibubis uĩkĩ unãyuwe— atã iwea
47 Natanael Filipebe huai uĩkĩ Jesusũ nuku yuikĩ:
—Uĩkãwẽ, ha Israelĩ baba kayabitũ tsua hatu paraĩsmarã— nuku wai
48 hawẽ hãtxa nĩkabirã Natanaelĩ Jesus yukakĩ:
—Haskakĩ hanishũ ea uĩmisshũ mĩ ea unaĩ?— aka Jesusũ Nataniel
yuikĩ:
—Filipẽ mia kenariama mibã figueira hi namã tsaushũ mĩ xinaĩ ẽ mia
unãshuki— aka
49 ikũwãkĩ yuikĩ:
—Yusĩnaã, ikũ mĩ Deusũ bake kayabiki, Israelbũ shanẽ ibu dasibi
binuarã— aka
50-51 Jesusũ ana yuikĩ:
—“Mibã figueira namã tsaushũ mĩ xinaĩ ẽ mia unãshuki”, akĩ ẽ mia
yuiaiwẽ taeshũ mĩ ea ikũwaiĩ. Ana pepa betsa xarabu ẽ binumai mĩ ea
uĩshanaii— iwanã, ana yuikĩ: —Txanima ẽ matu yuiaii. Nai bepemanai
anua ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwa ea anu Deusũ nai tsumabu inabaĩbaini
butubirãbiranaibu uĩkĩ Deusũ kuxipa mã uĩshanaii— akĩ nuku yuiniki,
Jesusunã.

Unãmati dami wakĩ ha dukũ Jesusũ taewanikiaki, na hãtxarã

2 1 Jesusũ ha dukũ dami wakĩ taewani matu yuinũ nĩkakãwẽ. Ana
ushaxini Caná mae Galiléia anu aĩyaĩ nawaibu anu hatu merabewai
Jesusũ ewa hukẽ 2 nũ Jesusũ tsumabu Jesusbe nukuri iabu 3 uva vinho akĩ
netsuaibũ hawẽ ewã ha dukũtũ unãkĩ Jesus yuikĩ:
—Kukaã, vinho ma netsuabuki. Ana hatu bena washũwẽ— aka Jesusũ
yuikĩ:
4 —Ewaã, mia inũ eãnã haskas nũ xinãmaki. Deusũ ea hatu
unãmashanairã, iriamaki— ibiaya
5 hawẽ ewã ha habũ hatu pimai yuikĩ:

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

—Matu yunuayarã, ashũkãwẽ— hatu wa 6 Deus peshuni piriama
judeubu haki mepanumisbuwẽ taea dĩtu betsa anu mixki xumuwã 50
kasmai 70 litro ũpash mata wati tiubus seis xumuwã shaka serea 7 Jesusũ
uĩkĩ hatu yuikĩ:
—Ha seis mixki xumuwã tibiki ũpash manekĩ mata wakãwẽ— hatu wa
xumuwã tibi mata wakĩ bupakemaibũ:
8-9 Jesusũ ana hatu yunukĩ:
—Natianã, kẽtxawẽ beaixtabaĩ ha hatũ hatu besimai shanẽ ibu anu
bushũtãkãwẽ, hau menunã— hatu wa ma damia unãkĩ ha dayakapabu
betsã beatã bushuãbu haskatã ũpash damishu unãma ha hatũ hatu
besimai shanẽ ibũ metã hania bekãshu unãma ha shanẽ ibũ huni aĩyaĩ
kenashũ 10 yuikĩ:
—Nawai taekĩ habu dukũ vinho pepa hatu ama netsui betxãtu bestia
benimaibũ ana pe beshmas hatu amamisbuki. Hakia mianã, pepahaira
arushũ ikis mĩ hatu tashnimashunaii— aka hatu inãbaunaibũ 11 haska
wakĩ Caná Galiléia anushũ dami atimaska taewakĩ Jesusũ hawẽ kuxipa
nuku uĩmakĩ taewaya hawẽ tsumabũ eskarabes ikũwãkĩ nũ taewaniki.
12 Hanushũ hatu haska washũtã Cafarnaum anu hawẽ ewa inũ hawẽ
betsabube Jesusbe nũ bai kaxiã hiweyuabũ

Templo hemaĩtĩ anushũ yumetsui inãnãnaĩbu Jesusũ betxitã hatu nitxĩnikiaki, na hãtxarã

(Mt 21.12-13; Mc 11.15-18; Lc 19.45-46)

13 hanua Páscoatiã hanu nai tsumã detekĩ debu wanikatũ nukũ
shenipabu dũkebaini xinaĩ besinũ ika judeubu mae tibi anua ma bea
kemaibũ Jerusalém anu Jesusbetã nũ uĩ ka 14 hanushũ Templo hemaĩtĩ
anushũ ina awa inũ, txashuwã inũ, deiwãwẽ Deus kẽwãkĩ menu keyuti
huni betsabu inãnãnaĩbu inũ pei biananaĩ tsauwabu Jesusũ betxituxitã
15-16 haska waibu hatu uĩkĩ abuama bitxi kapikũkĩ mayatã habu inayabu
hatu kuxa kuxa atãkĩ Templo hemaĩtĩ anuari hatu nitxĩ keyukĩ hanua
pei biananaĩburi hatũ tapu narabekĩ pei heshe hatu sa akãkĩ deiwã
inãnãnaĩbu yuikĩ:
—Matũ inabu inũ matũ mabu dasibiya nenua tashniribaĩkãwẽ. Ẽ Epa
Deusũ hiwerã, hanua ana hamapai inãnanãyamakãwẽ— hatu wa datei
kaiĩ sharakabaĩbainaibũ
17 Jesusũ haska wai uĩkĩ haska nukũ shenipabu Davĩ Jesuskiri
yuikĩ: “Deus kẽwãti hiwewẽ taea hawa dateama nashukui sinatakĩ ẽ
yauxishanaii”, akĩ keneni atimas nũ xinãyã
18 judeu shanẽ ibubu beshũ Jesus yukakĩ:
—Mĩ haska washurã, pemẽ? Ha kuxipawẽ mĩ hatu akairã, hawẽ nũ mia
unãti wanũ hawara dami atimaska wakĩ nuku ashũwẽ— akabu
19 hunea hãtxawẽ hatu yuikĩ:

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

—Na mixki hiwe mã tekekĩ keyuarã, shaba dabe inũ besti kaya ana ẽ
benishanaii— hatu wa
20 haska hãtxaiwẽ taeshũ mixki hiwe xinãkĩ shanẽ ibubũ Jesus ha akĩ
yuikĩ:
—46 ano dayakũkaĩkĩ na Templo meneriabumaki. Haska watã shaba
dabe inũ besti mĩ ana benikĩ bena watirumẽ?— akabu 21 hakia hawẽ
yura hiwe keskakiri Jesusũ xinãniki. 22 Hanua Jesus mawa ana bestẽxĩkẽ:
“Shaba dabe inũ besti kaya ana ẽ benishanaii”, hatu wani nũ xinaĩwẽ
taeshũ hakiri haska tibi kenenibu inũ Jesusũ nuku yusĩniri xinãkĩ nũ
ikũwãniki.
23 Hanua Jerusalém anu habias Páscoatiã dami atimaska wakĩ hawẽ
kuxipa Jesusũ hatu unãmaiwẽ taeshũ yura itxapabũ uĩkĩ ikũwãkĩ
taewaibũ 24-25 hakia haska yurabũ hakiri xinãkĩ hawara akaiwẽ besti
benimaibu Jesusũ hawa hatu unãmayuama yurabũ xinã mestẽ hayabuma
dasibi hatu unaĩwẽ taea: “Ẽ Messias Cristoki”, ikĩ bebũkiri shabakabi
Jesusũ hatu unãmayuama iniki.

Ana kaĩ benatikiri Jesusũ Nicodemos yusĩnikiaki, na hãtxarã

3 1-2 Hanua judeubũ itxati hiwe shanẽ ibu betsa fariseu Nicodemos
mexu merã hune Jesusbe hãtxai kashũ yuikĩ:
—Yusĩnaã, Deusũ mia merabewamarã, mĩ dami atimaska atirumaki.
Haskakenã, Deus anua yusĩnanã, mĩ miaki, ẽ unãnã— aka 3 Jesusũ ana
yuikĩ:
—Ikũkĩ ẽ mia yuiaii. Tsuara ana kaĩ benama Deus shanẽ ibuai
anu ka hiwetirumaki. Hakia ana kaĩ benatã Deus shanẽ ibuaibe
hiweshãkanikiki— aka
4 Nicodemos Jesus nĩkama ana yukakĩ:
—Haskai yura ewabia haskatã ana kaĩtirumẽ? Hawẽ ewã bakẽ nãtiki
nanetã ana haska hikikaĩtani ana kaĩtirumẽ?— aka
5-6 hanushũ Jesusũ yuikĩ:
—Haskamaki. Txanima ẽ mia yuiai nĩkawe. Yura kayabi meranua
kaĩyãnã, yura kayabi ikubaĩmisbuki. Ha inũ, Yushĩ Pepatũ kaĩ benamatã
hatuki hikitã hatu yauxikĩ mekekubaĩmiski. Ha inũ, hene inũ Yushĩ
Pepawẽ naxiabumarã, Deus shanẽ ibuaiki mã nukutirubumaki. Hakia
ha dabewẽ pepakubainaibu haki mã dasitirubuki. 7 Haskakẽ: “Hau
dasibibu ana kaĩ benanũbũwẽ”, iwanã, akĩ ẽ mia yuia xinaĩ: “Haskara
betsahairamẽ?” iki Habaa! iyamawe. 8 Haska inũ, niwe haikaimas
shũku iki dãka imiski. Hakia hawẽ hui nĩkakĩ haniara huai inũ hanira
kai mĩ unãmaki. Yushĩ Pepatũ tsuara yura betsa bena wairã, haska
keskariki— aka
9 Nicodemos nĩkai tapiãmahaira ana yukakĩ:
—Haskatirumẽ, na haska mĩ yuiairã?— aka

10 —Israelbu yusĩbiamis haskakĩ ẽ mia yuiai mĩ nĩkamamẽ,
tapĩbainamarã?— iwanã 11 —Txanima ẽ mia yuiaii. Eskaki, mia
yuinũ nĩkawe. Nukũ uĩkĩ inũ tapĩmisshũ Naximanika João inũ eã
nũ matu yusĩmiski. Hakia nukũ hãtxa danãkĩ nukukiri shabakabi
mã xinãbumaki. 12 Haskakẽ yurabukiri ẽ matu yuikubainai ẽ hãtxa
mã ikũwãbumawẽ taeshũ Deus anua hamapaikiri ẽ matu yuiairi mã
ikũwãtirubumariki. 13 Haska inũ, Deuskiri unãtanũ ika Deus anu tsua
inatirumaki. Hakia earã, matũ Hutxi Kayabi Iuwatũ matu unãmai Deus
anua hua ẽ tashniniki. 14-15 Haska inũ, Deusũ nukũ shenipabu yusĩkĩ
unãti wamanikiri mia xinãmanũ nĩkawe. Hanu tsua hiweabuma anu
Moisés hatu iyuima hanus nukũ shenipabu hiweakeakeakĩ hawẽ hãtxa
nĩkabumakẽ Deusũ hatu kupinũ, iwanã, dunu mirima itxawashũ hatu
pima isĩ teneaibũ Deusũ Moisés yunua mane damiwakĩ dunu itsa washũ
hiki netãshũ nitxiã tsuãra uĩkĩ ikũwaĩ shushanibuki. Habiaskari wakĩ
Deusũ ea yubani keyukĩ hiki matũ Hutxi Kayabi Iuwa ea mastãshũ ea
benitã ea nitxĩshãkanikiki. Haskawẽ taeshũ tsuabũra ea ikũwãkĩ xinaĩ
ebe hiweshãkanikiki, niti ikamarã— iwanã,

Yurabu dasibiwẽ Deus nuihairakĩ Jesus yunua tashninikiaki, na hãtxarã

16 Jesusũ ana Nicodemos xinãmakĩ yuikĩ:
—Yura betsa betsapa dasibi hiwebaunabuwẽ nuihairakĩ Deusũ eska
xinãtã ea hawẽ bake bestitxai yunukĩ tashnimaniwẽ taeshũ tsuabũra
ea ikũwãkĩ hawẽ hiwea kayabi benutima bitã mawa kayabiama Deusbe
hiwekuĩshãkanikiki, ikibi ikirã. 17 Hanushũ hau ewẽ taeshũ yurabu hatu
kupishanũ, iwanã, Deusũ ea hawẽ bake bestitxai ea tashnimama iniki.
Hakia Deus daewakĩ hau ewẽ dabanã matũ txakabu buashũkubaĩshanũ,
iwanã, Deusũ ea hawẽ bake bestitxai tashnimaniki. 18 Haskakẽ
tsuãra Deusũ bake ikũwaĩbu Deusũ kupiamaki. Hakia tsuãra hawẽ
bake bestitxai ikũwãmawẽ taeshũ Deusũ hatu danãtã kupishanikiki.
19-20 Yurabu hamapai txakabuwẽ kemui abukĩ henekatsi ikama Deusũ
hãtxa shaba keska danãmisbuki. Hanushũ hatũ xinã txakabuwẽ taeshũ
Deusũ hatu kupinũ, iwanã, hawẽ hãtxa shaba keska yunukĩ tashnimaniki.
Haskawẽ taeshũ tsuã hawa nĩkama hawẽ bake danãkĩ txakabuwẽ
besti kemumisbu Deusũ hatu kupihairashanikiki, niti akamarã.
21 Hakia tsuabũra Deusũ hãtxa shaba keska ea nĩkatã betsabu unãmakĩ
hãtxa txanima yusĩkubaĩmisbũ habũ Deusũ xinaĩ keska txibãkĩ ea
ikũwãmisbuki— aniki.

Naximanika Joãonẽ Jesuskiri ana hatu xinãmanikiaki, na hãtxarã

22 Jerusalém anua hãtxa menetã Jesus nukube Judéia mai pakea anu
kashũ nuku yusĩayã betsabũ Jesus hãtxai ikũwãkĩ taewaibu nũ hatu

naximakubainaya 23-24 hanu haskaitiãri João atxishũ bitxiriabuma hanu
Jordão hene netsuisma anushũ mae betsa Salim dapi Enom anushũ
Naximanika Joãonẽ hãtxa nĩkanũ ika beabu habũ hawẽ yusĩa nĩkatã
hatũ xinã betsa wakĩ ikũwaĩbu hatu naximariakubainaya: 25 "Ha beya
ũpashwẽ txukikĩ Deus shabakabi uĩmai nũ pepamiski", ikĩ xinaĩ judeu
yusĩnã betsabe Joãonẽ tsuma betsabu hatũ beyawẽ taea ha iki yuinamei
menetã 26 João yuinũ ika hawẽ tsumabu bushũ yuikĩ:
—Yusĩnaã, Jordão hene kesha betsaurishũ nuku yusĩkĩ hakiri mĩ
nuku kẽwaĩmatunã, hatũri dasibi hawenabu wakĩ hatu naximaya nĩkatã
betxibaĩ hari txibãkanikiki— akabu
27 Joãonẽ hatu yuikĩ:
—Huni betsa Deusũ yunuama shanẽ ibu kayabi itirumaki. 28 Jerusalém
anua beshũ ea yukaibu shabakabi txanima hatu yuikĩ: "Earã, ẽ Cristo
Messiasmaki. Hamẽ earã, bebũkiri hakiri ẽ txaninũ Deusũ ea yununiki",
akĩ ẽ hatu yuiai mã nĩkaimarã, xinãkãwẽ. 29 Ha inũ, hunĩ txipax bitã
aĩwanã, ha besti hawẽ beneki. Hakia hawẽ bene benimai hawẽ aĩbe
hãtxai nĩkatã hawẽ haibuaiburi benimatxakayamamisbu keskai eãri Jesus
haskai nĩkatã ẽ benimahairariaii. 30 Haska inũ, hawẽ kuxipawẽ ea binuĩ
Jesus kuxipaya hanua earã, ẽ kuxipa beshtekei ẽ beshmasaii— iwanã,

Joãonẽ Jesuskiri shabakabi hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

31-32 ana habias xinãwẽ Joãonẽ hatu yuikĩ:
—Tsuara mai anua baarã, mai anu hiweshũ haska dasibi mai anuari
tapĩ hãtxamisbuki. Hakia ha hunirã, Deus anua tashninishũ yurabu
dasibi binukĩ Deus anua nĩkakĩ uĩtã haska txanibiaya tsuã hawa nĩkama
danãkanikiki. 33 Hakia tsuabũra hawẽ bake danãma "Deus txani
txakaismaki", ikĩ hawẽ hãtxa mestẽwãmisbuki. 34 Hanushũ hawẽ bake
yunukĩ hawẽ Yushĩ Pepa keyuisma inãkubaĩmiswẽ taeshũ Deusũ bake
ha yununitũ hawẽ hãtxa yuimiski. 35 Epa Deusũ hawẽ bake abukĩ hau
dasibi ibuai shanẽ ibushanũ hawẽ kuxipa dasibi inãniki. 36 Haska inũ,
tsuabũra hawẽ bake ikũwãkĩ txibaĩbu hiwekuĩshãkanikiki, ikibi ikirã.
Hakia hawẽ bake danãkĩ ikũwãbuma hatu danãriakĩ Deus haki sinatakĩ
hiwekuĩmama hatu kupikubaĩshanikiki, hiwe txakamakinã— iniki.

Samarianawa aĩbube Jesus hãtxanikiaki, na hãtxarã

4 1-2 João binũkĩ Jesusũ yura itxapa haki txiti ikabu wakĩ hatũ hatu
naximamabiakẽ nũ hawẽ tsumabũ hatu naximapakebiaya itxati hiwe
shanẽ ibu fariseubũ nĩkai haki sinataibu Jesusũ nĩkatã hatube ha ikatsi
ikama 3-4 haska nĩkabaini nukubetã Judéia henebaini Galiléia anu ana kai
Samaria mai pakea dũkemisbu ana hanu kama daĩbaĩkĩ napaibainũ ika
kai 5-6 mae ewapa betsa Sicar dapi Jacõ hawẽ bai hawẽ bake José yununi
anu ũpash bana kini anua dispiwẽ biti Jacõ hatu pukĩmaniki kemai ma

bari mananãbi kemaya hĩ iki ũpash bana kini dapi Jesus tsaukẽ 7-8 Sicar
mae ewapanua piti bishuĩ nũ kakẽ Samarianawa aĩbu betsa hushũ ũpash
biai Jesusũ yukakĩ:
—Mĩ ũpash biairã, ea amawe— aka
9 judeubu Samarianawabube hãtxaisbumawẽ taea e itã aĩbũ yuikĩ:
—Ẽ Samarianawaki. Miarã, mĩ judeuki. Haskakĩ mĩ ea ũpash ea
akai?— aka
10 Jesusũ yuikĩ:
—Hawara Deusũ mia inãkatsi ikai inũ tsuãra mia ũpash yukai unãkĩ
mĩ ea yuka ũpash netsuisma ẽ mia inãkeãshuki— aka
11-12 aĩbũri yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, na ũpash kini pukĩkinã, nukũ shenipabu Jacõ anishũ
hawẽ bakebu inũ hawẽ inabubetã apauniburã, nuku heneshũbainiki.
Haska nuku ashũbainiwẽ taeshũ nukũ shenipabu Jacó kuxiparã,
mĩ binũamẽ? Ha dikabi na kini keyatapahairaki. Xumu inũ dispi
txaipa mĩ hayamaki. Ũpash netsuismarã, hania hawawẽ bitã mĩ ea
inãtirumẽ?— aka
13 —Tsuabũra na ũpash kini anua biwãshũ atã hawẽtxaĩs tetsusĩkĩ
ana manushãkanikiki— iwanã, hãtxa huneawẽ ana yuikĩ: 14 —Hakia
tsuabũra ũpash ẽ inaĩ atanã, ana tetsusini manuama ishãkanikiki. Habu
tibi merã txatxa ũpash netsuisma keskatũ hatu hiwekuĩmashanikiki, ikibi
imakinã— aka
15 aĩbũ nĩkabiakĩ Deusũ Yushĩ Pepakiri hãtxai unãma ana yukakĩ:
—Shanẽ ibuũ, ana tetsusini ũpash manuama ẽ ana ũpash bi bika
tenekirãkirãyamashanũ ha ũpash netsuisma mĩ ea yuiairã, menã ea
inãriwe— aka
16 —Peki. Haskakenã ha dukũ mĩ bene iyutãwẽ— aka
17 —Ẽ bene hayamaki— aka
—“Ẽ bene hayamaki”, ikĩ mĩ txanima yuiaii. 18 Ha dukũ cinco mĩ
beneyabiakũkaĩmis natiã huni betsabe mĩ hiwearã, txanima mĩ bene
kayabimaki— aka
19 nĩkai e iki teku iki huĩti metesheketã yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, mĩ Deusũ hãtxa yuishunika ẽ mia nĩkaii. 20 Na mati
anushũ nukũ shenipabũ Deus kẽwãkĩ taewapaunibuwẽ taeshũ nũ
Samarianawabũ habianushũri nũ kẽwãriamisbuki. Hakia: “Jerusalém
anushũ besti hau Deus kẽwãnũbũwẽ”, ikĩ mã judeubũ yuimiski. Haratu
kẽwãti kayabi pemẽkaĩ? ea yuiwe— aka
21 —Aĩbuũ, ea nĩkairawe. Na mati inũ Jerusalém anu kama hani ana
kama mã Epa Deus kẽwãshanai ma kemaikiki. 22 Hakia unãriamabia Epa
Deus mã kẽwãmiski. Hamẽ nũ judeubu anu Deus merabenã hushanaiwẽ
taeshũ unãkĩ kaneama nũ Deus kẽwã kayabimiski. 23-24 Deusrã, yushĩki,
yura kayabimarã. Haska inũ, hawẽ Yushĩ Pepatũ hatu merabewakĩ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

xinãmaya Deusũ yuini txanima unãkĩ ikũwã kayabishanaibũ Epa Deus
duawakĩ kẽwãshãkanikiki, benimawakinã. Haskawẽ taea na habiatiã ma
haska Deusũ abuai txanima mã kẽwãkĩ taewashanai ma taeikiki, Epa
Deusũ hawẽ Yushĩ Pepatũ merabewayarã— aka
25 aĩbũ yuikĩ:
—Ẽ unaiĩ, ha Messias Cristo hushũ dasibi nuku unãmashanairã— aka
26 Jesusũ yuikĩ:
—Na habia ẽ mibe hãtxairã, ẽ habiaki— aka
27 haska watanayas nũ hawẽ tsumabu niri ituxikĩ Jesus aĩbube hãtxai
beshtetuxi e itã:
—Haskai aĩbube hãtxaimẽkaĩ? Hawa yukai habe hãtxai ishumẽ?— ikĩ
nũ yukatirububia nũ hawa yukabumakẽ 28-29 aĩbu hawẽ xumu henebaini
hawẽ mae anu kashũ yurabu yuikĩ:
—Ebe kashũ uĩ bukãwẽ. Dasibi ẽ ipauni ea yui keyushuki, Messias
Cristomẽkainã— hatu wa hawẽ hãtxa ikũwãkĩ nĩkabirani 30 hatũ mae
anua dasibi Jesus anu bei natsekebirani taeaibũ
31 ha haskaibũ nũ hawẽ tsumabũ Jesus yuikĩ:
—Yusĩnaã, nũ mia piti bishũtãshurã, menã piriwe— nũ akãwã
32 —Piti betsa mã unãriama ẽ hayaki— nuku wa
33 yuinamei:
—Hanishũ huni betsã piti beshũ pima ikimẽkaĩ?— nũ ikaya
34 Jesusũ nuku ana yuikĩ:
—Hatũ ea yununitũ xinã ẽ hayawẽ taea hawẽ daya keyui ẽ
kuxipamiski, yani wa keskairã 35 —iwanã, ana nuku yuikĩ: —Matũ bai
mã banaxina uĩkĩ yuikĩ: “Ana ushe dabe inũ dabe ka bimi huxiã nũ
tsekashanaii”, iwanã, mã xinãbiaya ana matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. Deusũ
bai kaiskĩ uĩkãwẽ. Ma hanu ikũwaĩbu itxawati peki. 36 Tsuabũra hatu
itxawakĩ hawẽ manakuti pepa bikanikiki, hatũ hiwea ikibi ika bikinã.
Haskakẽ tsuabũra mibã bana bimi huxiaĩ hatu tseka keska waiburã,
haburi benimakanikiki. 37 Haska inũ, huni betsã banaima huni betsari
hushũ tsekamiski, iwanã, nũ yuimisrã, txanima hãtxaki. 38 Haska inũ,
haniara dayakĩ Deusũ hãtxa banaimabu ikũwaĩbu mã itxawa bestinũbũ
ẽ matu yunushanaii. Haska inũ, betsabu dayai taeimabũ natiãri matũri
hawa bika teneama itxawa bestikĩ mã keyushanaii, hatube benimakinã—
nuku waya
39 hanushũ aĩbũ hatu yuiaiwẽ taeshũ hawẽ mae anushũ Samarianawabu
itxapabũ ikũwaĩ Jesus anu 40 beshũ uĩkĩ yuikĩ:
—Nukuki bayuwe— akabu hanushũ Jesusũ yusĩ usha dabei hatu anu
baxikua 41 hawẽ hãtxa ana itxapabũ ikũwãkĩ taewakĩ 42 aĩbu yuikĩ:
—Ha dukũ mĩ hãtxa besti nĩkatã mia txibãbaini kashũ nũ uĩxinaki.
Hanua txanima kayabi ibubis nukũmebi hawẽ hãtxari nĩkatã Jesusũ
yurabu dasibi Mekenika Messias Cristorã, natiã nũ ikũwaiĩ— akabu

Governobe dayanika shanẽ ibu beshmastũ bake Jesusũ shushawanikiaki, na hãtxarã

43-44 hanushũ: “Deusũ hãtxa yuishunikarã, hawẽ mae anushũ
yusĩayã hawenabũs kẽwaĩsbumaki”, imisshũ Jesusũ hamebi hatu
kẽwãmakatsi ikama usha dabetã hanua ana kai 45 Galiléia mae pakea
anu hikia Jerusalém anu Páscoa nawai besiaibutiã habũ uĩ kashũ
Jesusũ dami atimaska akai uĩxinabuwẽ taeshũ ikĩ pewa wani haki
benimahairakubainaibũ
46 hanushũ Caná mae Galiléia anushũ ũpash dami waimanu Jesus ana
txĩtũkaĩ hikiaya habiatiãri Herodesĩ ha dayashũmis shanẽ ibu betsã mae
Cafarnaum anua hawẽ huni bake isĩ teneaya 47 Jesus Judéia anua Galiléia
anu ana txĩtũkirã hikiai nĩkatã hanu kashũ uĩkĩ ea akĩ yuikĩ:
—Yusĩnaã, ẽ huni bake mawakatsis ikikiki. Ẽ hiwe anu ebe kashũ ea
shushawashũyuwe— aka 48 Jesusũ yuikĩ:
—Matunã, hawẽ unãmati dami atimaska ẽ akai uĩyama mã ea daki
ikũwãbumaki— aka
49 hawẽ bakewẽ nuimanũ, iwanã, Jesus daewakĩ yuikĩ:
—Shanẽ ibuũ, haskamaki. Hanũ ẽ bake mawanũ hawaira ea
shushawashuĩ kawe— aka
50 hawẽ nuikĩ Jesusũri yuikĩ:
—Nenua txĩtũkaini mĩ hiwe anu kariwe, mĩ bakerã, mawama
hiweakirã— aka ha hunĩ Jesusũ hãtxa ikũwãbaini hawẽ hiwekiri kai
51 hanira bai putxinĩ ushaxini hawẽ hiwekiri kaya unuriari hawẽ tsumabu
bei haki nukushũ yuikĩ:
—Mĩ bakerã, ma ana hiweaki— atuxiabu
52 nĩkatã hatu yukakĩ:
—Hatiã haskai shushai taexinamẽ?— hatu wa
—Uatiã ma bari kapukeaya 1:00 hora da tarde hawẽ yuna
maĩxinaki— akabu
53 habianuri: “Mĩ bake mawama ana hiweaki”, Jesusũ axiã habiaskari
nakuxshunaibuwẽ taea hikituxitã hatu yuia hawenabubetãs Jesus
ikũwãnibukiaki.
54 Na haska ana ha katxu huni bake shushawakinã, tsuã haska
watiruma Jesusũ akinã, Judéia anua txĩtũkirã Galiléia anu hikituxixĩshũ
ana habianushũri haska waniki, hawẽ unãmati dami ha katxu ana akinã.

Betesda kesha huni isĩ tenei babuni Jesusũ shushawanikiaki, na hãtxarã

5 1 Galiléia anushũ Jesusũ huni bake shushawaima ana betsatiã
Jerusalém anushũ judeubũ hatũ beya betsa txibaĩ besi nawaibu
anu Jesus ana txĩtũkaini kakĩ 2-4 hanushũ Jerusalém mae mixkiwẽ

kenebaunibu hanu hikiti shui hawẽ kenarã, Txashuwã Kaĩtirã, ha dapi
hanu ũpash uke merã habai anu mixki pukĩnibu anu ũpash tsauwa hawẽ
kenarã, Betesdarã, hanu utai huĩrukũmisbu anu cinco utati anu bekũbu
inũ, tiribu inũ, meyuxkibu inũ, isĩ betsa betsapa tenei maniabu anu
mixki pukĩnibu ũpash mata nai tsumã xubimaya: "Ea dukũ ka ẽ pukua
ẽ shushatiruki", iki maniabu anu 5 huni betsa 38 ano bari ka hawẽ yura
babuni 6 daka Jesusũ betxituxitã bari itxapa ka isĩ teneai unãkĩ yukakĩ:
—Mĩ yura shushai mĩ ana kuxipakatsis ikai?— aka
7 —Haa, Shanẽ Ibuũ. Hakia nai tsumapã hene xubimai anu tsuã ea
bakebaĩ pukutimakẽ ẽ unãshubira kaya isĩ teneai betsã ea maemai
binukaĩ habu dukũ pukukubaĩmisbuki— aka
8 hawẽ nuikĩ shushawanũ, iwanã, Jesusũ yuikĩ:
—Haskakenã, benitã mĩ dakati iabaini kariwe— aka 9 hawaira hawẽ
yura dakuxi kayatã benikawã sábado huĩrukũtitiã dayatimabiakẽ
habiatiãri hawẽ dakati iabainaiwẽ taeshũ 10 judeu shanẽ ibubũ yukakĩ:
—Haskakĩ huĩrukũtitiã mĩ dakati iabaĩkĩ Moisés nuku nemani mĩ
txibãma kaneai?— akabu
11 —Ea shushawashutũ yunukĩ: "Mĩ dakati iabaini kariwe", ea wa ẽ kai
ikaii— hatu wa
12 —Tsuã mia haska yunushumẽ?— akaibũ 13 hanu itxabu anu Jesus
hawaira naxui ikawẽ taeshũ hatũ shushawashu unãma harakiri hawa
hatu yuitima nibai kakẽ 14 txipu Jesus Templo hemaĩtĩ anu haki ana
nukushũ yuikĩ:
—Uĩwẽ, ikis ẽ ma mia shushawashuki. Haskakẽ txakabu xinãkĩ Deusũ
hãtxa ana kaneyamashãwẽ, mĩ ana hamapai betsa kaneairã, hawara
txakabuhairawẽ mĩ ana pikutirukirã— aka
15 ha huni haska wa kashũ judeu shanẽ ibubu hatu yuikĩ:
—Na ẽ shushashu mã ea yukarã, Jesusũ ea akakiaki— hatu wa
16 huĩrukũtitiã Jesusũ shushawawẽ taea haki sinatakĩ judeu shanẽ ibubũ
Jesus danãkĩ yuaĩbũ 17 hatũ hãtxa nĩkatã Jesusũ hatu yuikĩ:
—Ẽ Epa Deusũ hatu merabewai dayakũkaĩmiski. Eari habiaskariai ẽ
dayariakũkainaii— hatu wa
18 nĩkatã hune judeu shanẽ ibubu yuinamei:
—Sábado huĩrukũtitiã yununi kaneai bestimaki. Txakabu betsa wariai
hamebi Deus keskakatsis ikĩ yuikĩ: "Deus ẽ Epaki", ikĩ yuiriaikiki—
ikaiwẽ taea haki sinatahairakĩ Jesus tenãkatsis itxakayamaibũ

Hawẽ Epã Jesus hawẽ kuxipa inãnikiri yusĩnikiaki, na hãtxarã

19 Jesusũ ana hatu yuikĩ:
—Txanima ẽ matu yuiaii. Deusũ bakẽ hawẽ xinãnẽ besti haska
atirumaki. Hakia hamapai xarabu Epa Deusũ akai uĩkĩ habiaskari wakĩ
hawẽ bakẽri ariatiruki. Haskakẽ Epa Deusũ xinãnẽ ea hawẽ bakẽ ẽ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

ariaii. 20 Haska inũ, Epa Deusũ hawẽ bake abukĩ dasibi akĩ uĩmamiski.
Haska inũ, ana kuxipahairawẽ dami atimaska betsa betsapa hawẽ
bakewẽ matu uĩmaya uĩ mã e ikũkaĩshanaii. 21 Haska inũ, ẽ Epa Deusũ
mawabu hiwemamiski. Habiaskari wakĩ hawẽ bakẽri tsuabura katutã
hatu hiwekuĩmariatiruki. 22-23 Haskawẽ taeshũ tsuara Epa Deusũ unãti
waismaki. Hakia hau dasibibu hawẽ bakẽ hatu unãti washanũ hawẽ
kuxipa inãni hayaki. Haskawẽ taeshũ habias Deus kẽwãmisbu keska
wakĩ hawẽ bakeri hau kẽwãshanũbunã. Tsuabũra hawẽ bake ma yununi
kẽwãbumarã, haskatã hawẽ Epari kẽwã kayabitirumaki.
24 Txanima ẽ matu yuikubainaii. Tsuãra ea nĩka pewai hawẽ hiwea
txakabukiri kai beshteketã hatũ ea yununiri ikũwaĩ hiwekuĩkanikiki,
ikisrã. Bikawẽ unãti wama mawa kayabi tenemama hiwekuĩaĩbu
txakabuwẽ nũ kupiama ishanaii. 25-26 Txanima ana ẽ matu yuiaii. Ẽ
Epa Deusũ hawẽ hiwemati kuxipa hamebi hayatũ habias ea inãniki.
Haskakẽ hanu bari hawẽ heneaitiã mawabũ ẽ hui nĩkatã besteĩ ana
hiweshãkanikiki. 27 Ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwawẽ taeshũ dasibi unãti
kuxipa ẽ Epa Deusũ ea yunurianiki, eã ẽ hatu unãti wakeakeshanunã.
28 Na haska hãtxa ẽ matu yuiai nĩkatã e iyamakãwẽ. Haskashanai matu
yuinũ nĩkakãwẽ. Mawanibu dasibi ẽ hui kuxipawẽ ẽ hatu kena nĩkatã
29 mai anua hanira hatu maiwanibu tashnibirãshãkanikiki. Pepabu
hiwekuĩaĩbũ habu txakabumisbu ana bestẽbiatã ana hawẽri kai bika
tenehairai ikibi ishãkanikiki— iwanã,

Jesusũ ibubis hawẽ xinãnẽ aki huama inikiaki, na hãtxarã

30 Jesusũ shanẽ ibubu hatu nĩkamakubaĩkĩ yuikĩ:
—Earã, ibubis e iskaũ ẽ xinãnẽ ẽ ikamaki. Hakia haska ẽ Epa Deusũ
ea yunuai besti nĩkatã ẽ akubainaii. Haska hawẽ pepa ea katumairã,
ẽ haska xinaĩwẽ ẽ akama hakia haska ẽ Epã ea yununitũ abuai haska
yunuaya unãti wakĩ ẽ ashũkubainaii, kaneamarã. 31 Emebi ẽ keãyanã,
ẽ hãtxa txani ikeanaii. 32 Hakia tsuabũra ekiri unãti watã ea kẽwaĩnã,
hawẽ hãtxarã, pepaki, haska unaĩnã. 33 Naximanika João Messiaskiri
mã yukatanima txanima hakiri matu yuimaki. 34 Hau tsuabũra mã
ea kẽwãshanũbũ, iwanã, ẽ haskakiri xinãmaki. Hakia hanu kupiaitiã
Deusũ hau matu kupiyamashanũ na kaka pepa ẽ matu yuiai nĩkatã
mã benuama ishanaii. 35 Haska inũ, João bĩ ewapa dekua hi ikĩ
txashawa keskashũ matu yusĩaĩ nĩkai ushe eskarabes hawẽ yusĩa
abui mã benimakũkainimaki. 36 Hamẽ Epa Deusũ ea yununirã, hawẽ
kuxipawẽ dami atimaska wakĩ ẽ matu uĩmaiwẽ taeshũ mã ea unãti
wakĩ tapĩtirubuki, Deusũ ea yununirã. Haskakẽ ekiri hawẽ unãmati
hãtxa Joãonẽ matu yusĩmaki. Hakia eãnã, atimaska betsa betsapa wakĩ
haska Joãonẽ aisma akĩ ẽ binuaiĩ. 37 Ha inũ, Deus mã uĩyama inũ hawẽ
hui mã nĩkaismabiakẽ habiatũri ea yununitũ ea unãkĩ hawẽ hãtxa hatu

kenemani anushũ ekiri hatu yuini mã uĩkubaĩmiski. 38 Hakia matu anu
Epa Deusũ ea yununi mã ea uĩkĩ ikũwãmawẽ taea habiaskari wakĩ hawẽ
hãtxa uĩkĩ xinaĩ ha txibaĩ mã hawẽ hiweabumariki. 39 Haskakẽ matunã,
ha txibaĩ hiwei ikibi iti hãtxa kenenibu betxinũ, iwanã, Deusũ hãtxa
yuishunikabũ kenenibu anua mã benakubaĩmiski. Hakia habias kenewẽ
ekiri yuinibu uĩbiakinã, 40 haskawẽ taea matũ ea ikũwãtã hiwekuĩkatsi
ikama mã ea danaiĩ.
41 Hawara pepa ekiri yuiaibu besti ẽ nĩkakatsi ikamaki, yurabũ
hãtxawenã. 42 Hamẽ eãnã, ẽ matu unaiĩ, Deus nuimis keska hayama
mã ikũkainairã. 43 Epa Deusũ kuxipaya ẽ hubianikẽ xinã betsatã mã ea
nĩkamaki. Hakia huni betsa hamebi kẽkĩ yuiai nĩkakĩ mã txibãmiski.
44 Haska inũ, matũmebi ibubis mã yurabu kẽwãma bestikatsis imiski, ha
besti Deus hatu kẽwãmamarã. Haskawẽ taeshũ mã ea ikũwãtirubumaki.
45 Haska inũ, Deus bebũ nishũ ẽ matu ha ashanai xinãyamakãwẽ. Hakia
matũ yusĩnã pehaira Moisés mã ikũwaĩ hatũri matu ha ashanai xinaĩ
hakimayamashãkãwẽ. 46 Ha inũ, Moisés ekiri keneniwẽ taeshũ Moisés
hãtxa ikũwãkĩ mã ea ikũwãriakeanaii. 47 Hakia haska hatũ keneni
ikũwãkĩ mã txibãmarã, ẽ hãtxari mã ikũwãtirubumariki— hatu waniki.

5.000 hunibu Jesusũ pimanikiaki, na hãtxarã
(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Lc 9.10-17)

6 1-4 Hanua haskakaĩkĩ Páscoatiã judeubu besikĩ pishanaibu ma
kemaya Galiléia Iãnẽwã, hawẽ kena betsa Tiberíades Iãnẽwã
anu Jesus nũ hawẽ tsumabube pukeshũ hatu shushawakĩ Jesusũ hawẽ
unãmati dami atimaska betsa betsapa wai uĩxĩshũ ana uĩkatsis iki maĩ
bukĩ mirimabũ nuku txibaĩbũ mati mapebaĩ tsauwa nukube hãtxabaikĩ
5-6 yurabu itxapabũ txibãbiranabu uĩkĩ hawara akatsi unãbiakĩ Filipe
unãti wakĩ Jesusũ yukakĩ:
—Nabũ hau pinũbũ, hania nũ hatu misi bishũtirumẽ?— aka
7 xinãma Filipẽ yuikĩ:
—Bestibu tibitũ hau misi eskarabe pinũbũ 200 dia nukũ daya peirã,
damaki— aka
8 haskai nĩkatã hawẽ tsuma betsa Andrẽ, Simão Pedrõ betsã, yuikĩ:
9 —Cinco misi inũ dois bakaixta huni bakẽ nuku inãtirukiaki. Hakia
hatibũ na misi eskarabes pikĩ hawa yani watirubumaki— aka
10 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Ha basiki hau tsuabaunũbũ hatu yunukãwẽ— nuku wa nũ hatu
yunua basi mamaki tsaui 5.000 hunibu tsauwabũ 11 ha huni bake anua
Jesusũ misi bitã Deus kẽwãtã misi tũkepakekĩ nuku inã ha tsauwabu nũ
hatu inãbaunaya habiaskari wakĩ ha baka bitã tekepakekĩ nuku inãriaya
nũ hatu inã hati pikatsis ikĩ bitã 12 pikĩ hanushũ yani wai pepeaibũ
Jesusũ hawẽ tsumabu nuku yunukĩ:

—Ha piti teshe waibu hau txakawayamanũbũ itxawabaũkãwẽ— nuku wa 13 itxawakĩ ha cinco misi pikĩ teshewabu 12 kuki nũ mata wakẽ
14 hawẽ unãmati dami Jesusũ hatu ashũshuwẽ taea uĩ yuinamei:
—Txanima Deusũ hãtxa yuishunika kayabiki, haska Moisés yuinirã, ha hunirã, habiaki— ikubaũkĩ 15 barikis shanẽ ibu warinũ, iwanã, atxishũ iyupanãbu unãtã hatu pashkabaini ana hawẽri mati keyatapa mapebaini ha mesti hari pashashũ xinãyui kaya

Jesus iãnẽwã bemaki bepaikainikiaki, na hãtxarã
(Mt 14.22-27; Mc 6.45-52)

16 ma bari hikiaya nũ hawẽ tsumabu iãnẽwã kesha anu butukĩ Jesus nũ shunũbirana huriamakẽ 17 shashũ inatã Cafarnaum anu nũ kai besusi pukẽnũ ika nũ kai taeaya mexuhairakẽ Jesus txĩtũriama 18 niwẽwã bekĩ iã buspu tsaubirãbirãkĩ hatu teawa 19 haimãwẽ tuẽxini ma txaiskabui cinco kasmai seis quilômetro nunushũ Jesus iã bepaikiranai uĩ nũ datehairaya
20 nuku yuikĩ:
—Ẽ eaki. Ewẽ dateyamakãwẽ— nuku wa 21 nĩkatã benimakĩ yuikĩ:
—Nukube shashũ inayuwe— nũ wa shashũ Jesus inaya niwẽwãnẽ shashu tsuma maiãyã hawaira kaĩ nũ keti iniki.

Yurabũ Jesus benanibukiaki, na hãtxarã

22 Ushaxini penaya ha yurabu iã kesha betsauriabũ xinaĩ:
—Habia besti shashuwẽ hawẽ tsumabũ Jesus iyuama buxiãbuki, shashu betsa hayamabiakenã— ikaibũ 23-24 ha haskaibũ mae ewapa betsa Tiberíades anua shashu betsawẽ bei hanushũ Jesusũ Deus kẽwãtã hatu pimaxina anu keti itã Jesus inũ hawẽ tsumabu hatu benakubirani hawa hatu betxiama ana hawẽri butubirani hatũ shashuki inatã: “Cafarnaum anu kaxiãmẽkaĩ. Hari benanũ bukãwẽ”, itã hauri bui

Jesusrã, hiwekuĩmati misi keskakiaki, na hãtxarã

25 iãnẽwã pukebaini kesha betsauria hanu itxati hiwe anu hatube itxanua Jesus betxituxitã habũ yukakĩ:
—Yusĩnaã, hatiã mĩ nekeri pukexinamẽ? Ukeria nũ mia benabiranairã— akabu
26 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Mã unãti wakĩ kayatapĩnũ dami haskabiama wakĩ ẽ matu ashuaĩ uĩxina ha tapĩkĩ mã xinãmawẽ taea hakia misi pikĩ yani waxĩshũ haskas pinũ ishũ mã ea benai bei ikanaii. 27 Haskai piti txapumiswẽ besti kemui mã mapua ikanai? Hakia ẽ Epa Deusũ ea kuxipa waniwẽ taeshũ hawẽ kuxipa ẽ matu inãshanai ha bestiwẽ kemui mapukãwẽ, hawẽ hiwekuĩ ikibi itirã. Haskawẽ taeshũ habia hawẽ unãmati wakĩ Epa Deusũ ea matũ Hutxi Kayabi Iuwa ea waniki, yunukinã— hatu wa

28 habũ nĩka pewama Jesus yukakĩ:
—Deusũ yunua ashũkĩ txibãkinã, nũ haska wakĩ benimawakĩ
taewatirumẽ?— akabu
29 Jesusũ ana hatu yuikĩ:
—Deus benimawakinã, hatũ ea yununi besti ikũwãkãwẽ, ẽ eakirã—
hatu wa
30-31 betsabũ nĩkama ana yukakĩ:
—Mĩ Deus anuarã, nuku ikũwãmakatsirã, hawa hawẽ unãmati mĩ
nuku ashũkĩ kayati wamatirumẽ, nũ mia hawẽ taeshũ ikũwanũbunã?
Nukũ yusĩnã Moiséskiri mia yuinũ nĩkawe. Hanu tsua hiweabumanu
nukũ shenipabu hatu iyuyama hari hiweabũ Deus anua maná duru butea
pikubaunibuki. Haska wanibu kenekĩ: “Pimakĩ nai anua Moisés misi hatu
pimakubaũpauniki”, inikẽ damiwakĩ Moisés mĩ binua ikai?— akabu
32 —Txanima nai anua misi butunirã, ha Moiséskiri mã yuiairã, hatũ
hatu pimama iniki. Hakia ẽ Epa Deusũ hatu pimakubaũpauniki. Hakia
ikis nai anua habiaskari wakĩ misi kayabi ẽ Epa Deusũ matu inãkatsis
iriaikiki. 33 Ha misi Deusũ yurabu dasibi inãkatsi ikairã, ha nai anua
butunitũ hatu dasibi hiwekuĩmatiruki— hatu wa
34 hawẽ hãtxa nĩkabuma ana yukakĩ:
—Shanẽ ibuũ, haskakenã na misirã, hawẽtxaĩs nuku
pimapakeshãwẽ— akabu
35 Jesusũ ana hatu yuikĩ:
—Hiwekuĩmati misirã, habia ẽ eaki. Tsuabũra ea nĩkakĩ xinã betsa
watã eki txiti ikaibu ẽ hatũ yushĩ kuxipa wa ana buniama keska
ishãkanikiki. Ha inũ, tsuabũra ea ikũwãkĩ ẽ hãtxa nĩkakubainaibu ẽ hatu
xinã txãkãwã ana ũpash manui tetsusinama keska ishãkanikiki. 36 Haska
ẽ matu yuiai keska ẽ akai uĩbiaxĩshũ mã ea ikũwãbumaki. 37-38 Hakia
ea yununitũ xinãnẽ aki ẽ huniki, emebi ẽ xinãnẽ aki huamarã. Haskakẽ
tsuabura katushũ Epa Deusũ ea anu hatu peshukĩ ekiri yunua ikũwãkĩ
ea haibuwakubaĩshãkanikiki. Ha inũ, ea ikũwaĩbu ẽ hatu danãtaskama
ishanaii. 39 Ea yununitũ xinãwẽ akinã, tsuabura ea anu yununi hawẽ
heneai shabatiã hatu benuama hatu bestẽwãkĩ ẽ hatu tashnimashanaii.
40 Dasibibũ Deusũ bake xinãkubaĩkĩ ikũwaĩ hiwekuĩa ma hayabuwẽ
taeshũ hawẽ heneai shabatiã ẽ hatu bestẽwãshanaii, haska ẽ Epã xinaĩ
yubakani keska meneshũkinã— hatu wakĩ
41 “Deus anua misi butunirã, ẽ eaki”, iki daketapai itsakĩ hatu yuiaiwẽ
taea judeu shanẽ ibubu hune Jesuski ha ikĩ yuaĩ 42 yuinamei:
—Na hunirã, Josẽ bakeki, Jesusrã. Hawẽ ibu daberã, nukũ uĩbuki.
Haskai: “Deus anua ẽ butuniki”, iki daketapaimẽkaĩ? —iake iakeaibũ
43 hatũ xinã unãtã Jesusũ hatu yuikĩ:
—Matunã, hari hãtxakĩ ana ea yuãyamakãwẽ. 44-45 Epa Deusũ ea
yununitũ hatu kenamarã, ea haibuwatirubumaki. Hakia hatu kena

ea ikũwaĩbu hawẽ heneai shabatiã ẽ hatu bestẽwãshanaii. Deusũ
hãtxa Isaíasĩ keneni matu yuinũ nĩkakãwẽ: ‘Deusũ dasibi hatu yusĩkĩ
meshtãmashanikiki’, aniki. Haskawẽ taeshũ tsuãra Deusũ hãtxa nĩkakĩ
tapĩkubaĩmisshunã, ea haibuwakanikiki. 46 Epa Deus tsuã mã uĩsmaki.
Hakia Deus anua besti tashninitũ Epa Deus uĩniki.
47-48 Hiwekuĩmati misirã, habia ẽ eaki. Txanima tsuabũra ea ikũwaĩ
hiwekuĩkanikiki, ikibi ikirã. 49 Ha inũ, hanu tsua hiweabumanushũ Deus
anua misi matũ shenipabũ pibiakubaini atimas bika tenei mawanibuki.
50 Hakia misi nai anua butunikiri ẽ hãtxaii. Na misi pikubaini ana
mawatirubumaki. 51 Nai anua butuni misi hiwearã, habia ẽ eaki.
Tsuabũra na misi hiwea pikubaini hiwepakeshãkanikiki, ikibi ikirã.
Na misi ẽ hatu inãshanairã, ẽ yura kayabiki. Haskawẽ taea na mai anu
yurabu shukuabu tibi hawẽ hiwetirubuwẽ taeshũ ẽ yura kayabi ẽ hatu
inãshanaii— akĩ hunea hãtxawẽ hatu yuiaya
52 nĩkama e itã judeu shanẽ ibubu hãtxa tibiwẽ yuinamei ha ikaibũ:
—Haskakĩ nũ pinũ hawẽ nami nuku inãtirumẽ? Huni kuĩnẽ namirã, nũ
pitaskatirumaki— ikaibũ
53 habũ xinã unãkĩ Jesusũ ana hatu yuikĩ:
—Txanima matu yuinũ nĩkairakãwẽ. Matũ Hutxi Kayabi Iuwatũ nami
piama inũ ẽ himi akamarã, mã hiwekuĩa hayatirumaki. 54 Hakia tsuabũra
ẽ nami pikĩ ẽ himi aki hiwekuĩshãkanikiki, ikibi ikirã. Ha inũ, hawẽ
henea shabatiã ẽ hatu bestẽwãkĩ tashnimashanaii. 55 Haska inũ, ẽ namirã,
piti kayabiki. Ha inũ, ẽ himirã, nushuti kayabiki. 56 Tsuabũra ẽ nami pi
inũ ẽ himi akirã, ebe hiweaibũ eari hatube dasitã ẽ hiwekũkaĩshanaii.
57 Haska inũ, Epa Deus hiwei ikibi ikatũ ea yununiwẽ taea hawẽ
kuxipawẽ ẽ hiwekũkainaii. Habiaskariai tsuabũra ea pi ẽ kuxipawẽ
hiwekubaĩshãkanikiki. 58 Nai anua misi butunikiri ẽ hãtxaii. Matũ
shenipabu hiwekĩ ha misi pikubauni mawanibu keskamaki, na misi ẽ matu
yuiairã. Na misi pikubaini hiwekubaĩshãkanikiki, ikibi ikirã— hatu wakĩ
59 Cafarnaum anu hanu itxati hiwe anushũ Jesusũ haska hatu yusĩayã

Jesus hamebi hiwea ikibi ini hayakiri hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

60 hawẽ hãtxa nĩkatã Jesuski txiti ikabu itxapabu yuinamei:
—Na haska yuiairã, bikaki. Tsuã haska txibãkĩ ashũtirumaki— ikaibũ
61 habu hakiri yuaĩbu unãkĩ Jesusũ hatu yukakĩ:
—Ẽ hãtxã matu dakewakĩ danãmaimẽkaĩ? 62 Hanua ẽ huni anu hawẽri
ẽ matũ Hutxi Kayabi Iuwa ẽ ana kai uĩkĩ mã xinã betsa washanaii.
63 Shabakabi matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. Ẽ yushinĩ hatu hiwemashanikiki.
Hamẽ yurabũ hãtxawenã, hawa hatu hiwemakĩ kuxipa watirumahairaki.
Ẽ hãtxa ẽ matu yuiairã, ẽ yushĩ keskaki. Mã ikũwãyã ẽ hãtxã matu
hiwekuĩmaikiki— iwanã, 64-65 yusĩkĩ taewabirãshuwẽ hawẽ hãtxa
ikũwãbuma inũ tsuãra atximashanai unaĩwẽ taeshũ Jesusũ ana yuikĩ:

—Hamẽ matunã, betsa betsapabũ mã ea ikũwãbumaki. Haskakẽ:
“Epa Deusũ matu kenama mã ea ikũwãtirubumaki”, akĩ ẽ matu
yuishuki— ikaya
66 haskawẽ taeshũ Jesuski txiti imisbu itxapabu niti iki baxikutã
Jesusbe ana buama ikaibũ 67 hakia nũ hawẽ 12 tsumabu nũ
pashkabainabumakẽ Jesusũ nuku yuikĩ:
—Matũri mã ea henekatsi ikimẽkaĩ?— nuku wa 68-69 Simão Pedrõ
yuikĩ:
—Shanẽ Ibuũ, mia henebaĩ tsua mia keska nũ txibãtirumaki.
Hiwekuĩmati hãtxa mĩ nuku yusĩmiski. Deusũ bake meribi peparã, habia
mĩ mia nũ unaiĩ— aka
70 Jesusũ nuku yuikĩ:
—Eãnã, ẽ matu katubiayama bestitxai yushĩ txakabu mã hayaki—
nuku wa 71 nũ hawẽ 12 tsumabu betsã Jesus hatu atximashanaiwẽ taea
Simão Iscariotẽ bake Judaskiri xinãkĩ haska nukukiri hãtxaniki.

Hawẽ betsabũ Jesus ikũwãriama inibukiaki, na hãtxarã

7 1 Hanushũ judeu shanẽ ibubũ Jesus detekatsi ikĩ benaibuwẽ taea
Judéia anu ana kakatsi ikama Galiléia anu besti mae tibi anu
kakũkaũkĩ hatu uĩkĩ yusĩkubaunaya 2 ha ushetiã ni pei meshtetã peãtã
judeubũ shenipabu ushakubaũpaunibu hawẽ xinãti beya nawai pi
besishanaibu ma kemaya 3-5 hawẽ betsabũ ikũwãkĩ kayatiwariabumabia
Jesus yunukĩ:
—Nenu hanus kesu kesu isama Judéia anu besiaibu anu kashũ uĩtãwẽ,
kashũ harishũ mĩ damiwai miki txiti ikabu itxashũ uĩ Habaa! iki Yuu! hau
ishanũbunã. Tsuara shabakabi shanẽ ibukatsi ikinã, hawẽ pepa hune akĩ
hamapai aisbumaki. Haskakẽ mĩ akairã, pepakiaki. Jerusalém anuabu
harishũri dasibi haska mĩ damiwamis shabakabi hatu uĩmaritãwẽ,
mianã— akabu 6-7 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Haska ẽ ishanairã, kemariamaki. Maturã, tsuã matu hawa danãbuma
hamapaiaibutiã mã katiruki. Hakia eãnã, hatũ txakabukiri shabakabi ẽ
hatu yuiaiwẽ taeshũ eki sinatakĩ ea danãkanikiki. Haskawẽ taea ẽ daya
ẽ meneriamawẽ taea ẽ kayutirumaki. 8-9 Haskakẽ ẽ hatu uĩmashanai
kemariamakẽ matube ẽ kamaki. Matũ mesti uĩtãkãwẽ— hatu wa buaibũ
Galiléia anu Jesus baxikui niti ikẽ

Judeubu hanu besimisbutiã Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

10 nawai besiaibu anu hawẽ betsabu buxiãbũ Jesusũ tsua banabimama
hari hatu itxũ kai Jerusalém merã hune hikikẽ 11 nawai taeaibũ Jesus
benakĩ judeu shanẽ ibubũ hatu yukakubauni:
—Hania mã uĩaĩ, ha huni Jesusrã?— ikaibũ 12 yurã kaiã Jesuskiri
hãtxai yuinamei betsa betsapabũ hakiri yuikĩ:

—Harã, huni txakabuma pepaki— akaibũ betsabũri yuikĩ:
—Haskamaki. Huni pemaki. Nukunabu parãmiskiaki— ariaibũ
13 haskabiakĩ tsua nĩkamama habu judeu shanẽ ibubuki datei Jesuskiri
hune hãtxanameakeakeaibũ
14 usha dabe inũ besti kaya napũriama nawaibu hatishũbukũs namakis
Templo hemaĩtĩ anu Jesus ka tsaushũ itxabu hatu yusĩkĩ taewaya 15 shanẽ
ibubũ uĩ e itã haki sinatai yuinamei:
—Haskatã haska yusĩa unãhairai ikimẽkaĩ, nukubetã kene
tapĩsmabiarã?— ikaibũ
16 haska hãtxaibu unãkĩ Jesusũ hatu yuikĩ:
—Na ẽ yusĩaĩ mã nĩkairã, enamaki. Ea hatũ yununitũ xinãwẽ ẽ
matu yusĩ ikaii. 17 Tsuabũra Deusũ xinã akatsi ikinã ẽ akai unãtã haska
txanimamẽkaĩ ikĩ na ẽ yusĩaĩ: “Deus anua huimẽkaĩ, ẽ ibubis ẽ xinãnẽ
ikimẽkaĩ”, mã unãtirubuki. 18 Hamẽ huni betsa ibubis hatu kẽwãmakatsi
ikirã, yusĩnã pepai hawẽruamisbuki. Hakia hatũ ea yununi ẽ matu
kẽwãmakatsis ikaiwẽ taea txakabuuma pepa besti yui ẽ txani txakamaki.
Haskawẽ taeshũ tsuã ha yusĩakiri ekiri metutirubumaki. 19 Txanima
Deusũ hãtxa Moisés matu yusĩbiani mestẽwãtã matũ huĩtinĩ Deusũ hãtxa
tsuã mã txibaĩsbumaki. Haskawẽ taeshũ haska xinãma mã ea detekatsis
ikanaii— hatu waya
20 ha dapi mapushũ betsã yuikĩ:
—Mĩ yushĩ txakabu hayaki. Mĩ haska xinaĩnã, tsuã mia tenãkatsis
ikimẽkaĩ?— aka
21 nĩkabiai habe hãtxama shanẽ ibubu Jesusũ ana yuikĩ:
—Sábado huĩrukũtitiã huni bestitxai shushawakĩ ẽ merabewaima matuki
txanimabu haska xinaĩ mã eki sinataibu ẽ unaiĩ. 22 Hakia Moisés nuku
yusĩkĩ yuikĩ: “Hawẽ Deus unãmati wakĩ matũ huni bake oito shaba kaya
hawẽ hina kubitxi bikubaĩshãkãwẽ”, akĩ nuku yununiki. Hanũkaĩ ha hina
kubitxi bikĩ Moisés taewama nukũ shenipabu Abraãonẽ dukũ bikĩ taewani
Moisés xinãkĩ habiaskari nuku yununiki. Haskakẽ huĩrukũtitiãbiakẽ
kaneama hina kubitxi mã biriamisbuki. 23 Hanua Moisés hãtxa mã kanekatsi
ikamawẽ taea huĩrukũtitiãbiakẽ matũ huni bake kaĩxina hina kubitxi bi
maturi mã dayakubaĩmisbuki. Habiaskari keska wakĩ huĩrukũtitiãri huni
betsa hawẽ yura hirabi ẽ shushawaimawẽ taeshũ haska xinaĩ eki sinatakĩ
mã txakabu ekiri tanaki. 24 Haskakẽ hawara bemakia uĩtã xinaĩ hawaira
hãtxayamakubaĩkãwẽ. Hakia hawara mã unãti wakatsi ikairã, hawa
kaneama uĩ pehairawatã pe xinãkĩ unãti watã ikubaĩkãwẽ— hatu waya

Hania Jesus huni tsuã unãma inibukiaki, na hãtxarã

25 hanushũ Jesusũ yusĩaĩ Jerusalém anu hiwemisbũ nĩkatã yuinamei:
—Ha hunirã, detekatsis ikĩ benakubaunaiburã, habiamẽ? 26 Ũ unu
naxui ika yusĩ hãtxairã, hawa tsuã nemama uĩnãmãri! Nukũ shanẽ

ibubunã, “Messias Cristoki”, iwanã, xinãkanimẽkaĩ? 27 Hakia Messias
Cristo hushanairã, harakiriara hushanai tsuã nũ unãmaki. Haskakẽ
hanua Jesus huni nukũ nũ unaĩwẽ taea Messias Cristo itirumaki— ikaibũ
28 Templo hemaĩtĩ anushũ yusĩkĩ haska habu hãtxaikiri xinaĩ hãtxaibu
nĩkatã hãtxa kuxipawẽ Jesusũ hatu xinãmakĩ:
—Matunã, ea unãkĩ hanua ẽ yumeriani mã unãriaii. Emebi ẽ xinãnẽ
ibubis ẽ huamaki. Hakia parananaĩsmatũ ea yununirã, matunã, mã ha
unãmaki. 29 Hakia eã ibubis hatũ ea yununi anua ẽ tashnikiraniwẽ taeshũ
ẽ ha unaiĩ— hatu wa
30 hanua haskaiwẽ taeshũ atxinũ ishũ xinãbiaibũ hanu mawashanai
kemariamawẽ taeshũ tsuã meabuma iniki. 31 Hanua hakiri haskabiaibu
itxapabũ ikũwaĩ yuinamei:
—Messias Cristo hushũ dami itxapa nuku washũshanaikiri nuku
yusĩmisbu na hunĩ haska nuku yusĩmisbu keska waikiki. Txipu Messias
Cristo hushũ na hunĩ akai binutirumamẽkaĩ? Nũ xinãnã, atirumaki— iki

Jesus hanu kashanai tsuã unãma hatu yuinikiaki, na hãtxarã

32 Jesuskiri yuiaibu fariseubũ nĩkabaĩ Deusbe nukunabu hãtxashunika
shanẽ ibubu anu bushũ habube yubakatã hau Jesus atxitanũbũ habũ
Templo mekemisbu betsabu hatu yunuabũ 33 hanushũ mapuabu Jesusũ
ana hatu yuikĩ:
—Haskaira ea wayamakãwẽ, usha eskarabes besti matube ẽ iyuairã.
Hanua hatũ ea yununi anu ẽ ana txĩtũshanairã. 34 Haskakẽ matunã,
hanira ẽ kai anu mã unãmabia ea benakĩ ea betxiama mã ishanaii, mã
hari katirumawẽ taearã— hatu waya
35 haskai nĩkai judeu shanẽ ibubu yuinamei yuka iki:
—Hani ka nũ betxiama itiru txani ikimẽkaĩ, harã? Nukunabu
nawabube txai hiwebaunabu anu kashanũ ika xinaĩ ikimẽkaĩtsa?
Gregonawabũ Deus unãbumanu yusĩtanũ ika ikimẽkaĩ? 36 Na haska
yuiairã, haskara xinaĩ ikimẽkaĩ: “Hanira ẽ kai anu mã unãmabia ea
benakĩ ea betxiama mã ishanaii, mã hari katirumawẽ taearã”, ikai nũ
nĩkairã— ikĩ xinãnibukiaki.

Ikũwaĩbu hawẽ hiwekuĩmati ũpash hayakiri Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

37 Nawai keyui hawẽ henei ma shaba dabe inũ besti kaya nawai
besi bexiã ma kakatsi keyui dasibi itxahairabũ Jesus benikawã hãtxa
kuxipawẽ hatu yuikĩ:
—Ũpash manuhairai mã tetsusinairã, eanu beshũ aki bekãwẽ, ea
ikũwãkinã. 38 Habiaskari Deusũ hãtxa keneni keska wakĩ tsuãra ea
ikũwaĩ hawẽ huĩti meranua hiwekuĩmati hene habai netsuama ishanikiki,
hatu kuxipa wairã— hatu waniki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

39 Haska nuku yuikinã, Deusũ Yushĩ Pepakiri nuku yuiniki. Hanushũ
Jesus ikũwaĩbu hawẽ kuxipa Deusũ inanũ ikaya Jesus mawa besteã hawẽ
Epanu kariamakẽ Deusũ Yushĩ Pepa nuku inãyuama iniki.
40 Hanushũ hatiritũ Jesusũ hãtxa nĩka pewatã yuikĩ:
—Txanima na hunirã, Deusũ hãtxa yuishunikakiri Moisés nuku
yuinirã, haki— ikaibũ
41 betsabũri yuikĩ:
—Messias Cristorã, haki— akaya betsabũri yuikĩ:
—Hamaki. Galiléia anua Deusũ Messias Cristo tashniama ishanai nuku
yusĩmisbuki. 42 Hanua tashnikirãshanairã, "Davĩ mae Belém anua Davĩ
babarã, Cristo Messias ishanikiki", akĩ nuku keneshuniki. Haskakenã,
Jesusrã, Deusũ Messiasmaki— akaibũ 43 Jesusũ hatũ hãtxa nĩkatã hawẽ
taea Jesuskiri xinã betsa betsapawaibuwẽ taeshũ 44 hatiritũ atxibaĩ bitxi
bupanãbũ tsuã hawa meabumakẽ

Judeu shanẽ ibubũ Jesus ikũwãma danãnibukiaki, na hãtxarã

45 hanu fariseubu inũ Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubu
itxashũ Templo mekenikabu Jesus anu hatu yunua bua ibai habũ Jesus
iweama mais beaibũ shanẽ ibubu betsã hatu yukakĩ:
—Haskakĩ Jesus atxi biai kashũ mã iweama ishumẽ?— hatu wa
46 mekenika betsã yuikĩ:
—Haska ha huni hãtxai peaya huni betsari hãtxakĩ nematirumaki,
txakabu hatu yuiamawẽ taeshunã— hatu wa
47 hanushũ fariseubũ hatu yuikĩ:
48 —Habi mã unaĩsmapabenibĩ, maturi paraĩkikirã! Nuku nũ shanẽ
ibubu inũ nũ fariseubunã, nũ hawa ikũwãmaki. 49 Hakia Moisés hãtxa
unãbumawẽ taea ha yuraburã, ibubis yupukunaĩ ikanikiki— hatu waya
50 hanua fariseu betsa Nicodemos Jesus anu ka habe hãtxatanimatũ
hatu yuikĩ:
51 —Hawẽ hãtxa nĩkariama hawara dayai nũ uĩriamabia Moisés
hãtxawẽ taeshũ: "Huni txakabuki", akĩ nũ kupitirumaki— hatu wa
52 Nicodemoski sinatakĩ yuikĩ:
—Galiléia anua unaĩsmapabu keska xinãyamawe. Deusũ hãtxa
kenenibu una anua uĩtã Galiléia anua Deusũ hãtxa yuishunika tashniama
ishanai mĩ unãshanaii— itã 53 henebaini hatũ hiwe anu inũ buake
buakenibukiaki.

**Hawẽ taeshũ unãti wanũ, iwanã, aĩbu txutanamei
atxitã Jesus anu iyunibukiaki, na hãtxarã**

8 1-2 Oliveiras Mati anu ka hari ushaxini penaya Templo hemaĩtĩ anu
Jesus ana ka tsaukẽ haki itxabirãbiranaibu yurabu hatu yusĩkĩ
taewatanaya 3 aĩbu betsa beneyabia huni hawẽ benemabe txutanameai

txitetã atxishũ Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbu inũ fariseubũ iweshũ
mapubaunabu namakis aĩbu naxui akĩ Jesusũ besuuri nitxĩtã 4 Jesus yuikĩ:
—Yusĩnaã, na aĩbunã, txakabukĩ huni betsa txutamaya atxiabu mianu
nũ iweshuki. 5 Aĩbu haskashukenã: “Mixki turewẽ tsaka tsaka akĩ hau
tenãnũbũwẽ”, akĩ Moisés nukũ shenipabu yununiki. Haska wanikenã,
mianã, haskara hakiri mĩ yunuai?— iwanã, 6 ha akatsi unãti wakĩ yukabu
hakia hatũ beparameti hãtxa unaĩ hãtxama tinishũ Jesusũ metutiwẽ mai
kenekĩ taewaya 7 haki sinatakĩ ana habias yukarãwãbu bewenikitã hatu
yuikĩ:
—Tsuara Deuskiri txakabu mã hayamatũ ha dukũtũ mixki turewẽ
tsakakĩ taewarikãwẽ— hatu watã
8 ana tinishũ ana mekenẽ mai keneaya 9 Jesusũ hãtxa nĩkatã habũ
iwea bestibu bui anibubu bui taei txipu hatiri bukĩ itxabu namakis aĩbu
nitxiãbu besti henebainabu 10 ana beweninatã Jesusũ aĩbu yukakĩ:
—Aĩbuũ, habũ mia tenãnũ, iwanã, iweaburã, hania? Tsuã mia tsakama
ishumẽ, kupikinã?— aka
11 —Shanẽ ibuũ, tsuã ea haska wamabĩ!— aka
—Peki. Hau mia kupinũbũ, iwanã, eãri ẽ yunuamaki. Hakia ana
txĩtũkaina txakabukũkainama ishũ inũ kariwe— aka aĩbu kaya

Jesus dasibitũ bĩ txashahaira keskakiri hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

12 Templo hemaĩtĩ anushũ Jesusũ yurabu uĩkĩ mapuabu hatu yuikĩ:
—Earã, mai hirabi ẽ bĩ txashahaira keskaki, hatu tapĩmanikarã.
Tsuabũra ea nĩkatã txibaĩburã, ha bĩki nukui hiwea bena hayakanikiki.
Haskawẽ taea hawa mexu merã ana biũma niama keska ishãkanikiki—
hatu waya
13 hanua fariseubũ haskai nĩkai haki sinatakĩ yuikĩ:
—Mimebi keĩ mĩ pepairã, hawa kuxipa mĩ hayamaki— akaibu
14 —Emebi ẽ dayuikibiakĩ hanua ẽ huni inũ hanu ẽ kashanai ẽ unaĩwẽ
taea ẽ dayuikiairã, harã, kuxipaki. Hakia hanua ẽ huni inũ hanu ẽ
kashanai mã unãbumawẽ taeshũ mã kaneaii. 15 Yurabũ xinãmiswẽ mã ea
unãti waii. Hakia eãnã, haskawẽ ẽ matu unãti wamaki. 16 Hakia haska
ẽ Epã ea yununibetã xinãkĩ txanima ẽ mesti ẽ akamaki, hawa kaneama
eã unãti wakinã. 17 Hanushũ Deusũ Moisés yuia matu keneshunirã, ha
uĩkĩ hawara hakiri huni dabe habias hãtxa txaniaibu hawẽ hãtxa mã
ikũwãtiruki, ikũkenã. 18 Haskakẽ emebi ekiri ẽ pe yuiaii. Ẽ haskaya ẽ Epa
hatũ ea yununiri habiaskari ekiri pe yuikiki. Ha nuku dabetã habiaskas
txanikĩ nũ yuitiruki, hau mã nuku ikũwanũbunã— hatu wa
19 —Mĩ Epa mikiri txaniai nũ nĩkanũ, hani mĩ Eparã?— akabu
Jesusũ hatu kemakĩ:
—Matunã, mã ea unãmaki. Ẽ Epa mã unãmariki. Ea unãkĩ ẽ Epari
mã unãkeanaii— akĩ 20 Templo hemaĩtĩ anushũ na haska yusĩkinã, bau

haki nuitapaibu inãkuĩkĩ pei mistumisbu dapishũ Jesusũ yusĩayã hanu
mawashanai kemariamawẽ taeshũ tsuã mekĩ atxiyuama inibuki.

Hanira ẽ kai anurã, mã katirumaki, akĩ Jesusũ hatu unãtimaska wanikiaki, na hãtxarã

21 Habianushũri Jesusũ mapuabu hatu ana yuikĩ:
—Ea ẽ hanira kakenã, ea benai matũ txakabuwẽ taea mã mawashanaii.
Hanu ẽ kashanai anu mã katirumaki— hatu wa
22 nĩkai judeu shanẽ ibubu yuinamei:
—Ha haska yuiairã, hamebi tenãmepai ikimẽkaĩ: “Ha ẽ hanu kashanai
anu mã katirumaki”, ikairã— ikaibũ
23 Jesusũ ana hatu yuikĩ:
—Maturã, mã nenuabu bestiki. Hakia earã, ẽ manaũriaki. Haskawẽ
taea mai anua besti mã baki. Hakia earã, na mai anua ẽ bamaki.
24 Haskakẽ matu yuikĩ: “Matũ txakabu hakimama mã mawashanaii”, akĩ
ẽ matu yuishuki. Nĩkakãwẽ. Txanima ẽ hiwei ikibi ini mã ea ikũwãkatsi
ikama matũ txakabuwẽ besti mã mawashanaii— hatu wa
25 e itã betsabũ yukakĩ:
—Miarã, mĩ tsua iki ikai? —akeakeabu
—Haskai hamẽraka ẽ matu hãtxa txakawai ikai? Habia ẽ matu yuikĩ
taewashuki. 26 Ẽ matukiri itxapa unãti wakĩ ẽ yuitirubia hatũ ea yununitũ
txanima hãtxa ea yuia nĩkatã habiaskari yurabu ẽ yuikubainaii—
hatu wa 27 hawẽ Epa Deuskiri Jesusũ yuiai hawẽ hãtxa nĩkabiai hawa
tapiãbumakẽ 28 haskawẽ taeshũ Jesusũ ana hatu yuikĩ:
—Matunã, matũ Hutxi Kayabi Iuwa ea binikĩ benimashũ hanu mã
ea unãshanaii. Natianã, haska ẽ xinaĩwẽ ẽ akamaki. Hakia haska ẽ Epã
ea yusĩni besti ẽ yuimiski. 29 Ha inũ, ea yununi eskatiã ebekẽ hamapai
betsa betsapa wakĩ abumakĩ ẽ benimawamiswẽ taeshũ ẽ Epã ea besti
henebainamaki— 30 hatu wai shanẽ ibu itxapabũ ikũwãkĩ taewaibũ

Deusũ bakebu inũ diabo Satanásã tsumabukiri yusĩnikiaki, na hãtxarã

31-32 hanushũ ha shanẽ ibubũ ikũwãkĩ taewaibu Jesusũ hatu unãti wanũ
ishũ hatu yuikĩ:
—Tsuabũra ẽ hãtxa nĩkatã txanima uke merã mestẽwãtã mã
txĩtuãmarã, mã ẽ tsuma kayabi itirubuki. Haskawẽ taeshũ txanima
hãtxa unãkĩ mã tapiãyã txakabũ matu ana tsuma wama ishanikiki—
hatu wa
33 habũ kemakĩ yuikĩ:
—Nukurã, nũ Abraãonẽ enabuki. Nukũ yura tsuma wabiashũ nukũ
xinã tsuã nuku biãtirumaki. Haskakẽ haskakĩ: “Matu ana tsuã tsuma
wama ishanikiki”, ikĩ mĩ nuku yuiai?— akabu
34-36 Jesusũ ana hatu yuikĩ:

—Txanima ẽ matu yuiaii. Deusũ hãtxa kanekĩ dasibibũ txakabu
xinaĩbu hatũ txakabũ hatu yabumiski, hawẽ dayaru keska wakinã.
Haska inũ, huni betsã huni betsa bikĩ hawẽ dayaru waimakenã, ana
hawenabube hiwetiruma xinãkĩ nitxĩmisbuki. Hakia huni betsã bakerã,
hawẽ bake kayabi hani nitxiãma habe ikũkaĩmiski. Haskakẽ eãnã, haska
keska wakĩ Deusũ huni bake kayabitũ matũ hawara txakabu mã devea
keska hakimawakĩ ẽ matu mekeaya txakabũ matu ana yabutirumaki.
37-38 Hakia ẽ hãtxa nĩkama mã Abraãonẽ enabubia eki sinatakĩ mã
hatiritũ ea detekatsis ikaii. Ea hãtxairã, ẽ Epã hawara akai uĩtã ẽ matu
yuimiski. Hakia matunã, matũ ibuã akai uĩkĩ nĩkatã mã mawamiski—
hatu wa
39 —Hamaki. Deusũ katuni Abraãonẽ enaburã, nũ nukuki— ikaibũ
Jesusũ ana hatu yuikĩ:
—Matu txanima mã Abraãonẽ enaburã, haska Abraãonẽ ani mã
ariakeanaii. 40 Hakia Deus anua nĩkatã txanima hãtxa ẽ matu yuibia
danãkĩ mã ea detepai ikaii. Deusũ hãtxa txanima Abraãonẽ nĩkatã mã
ikai keska ikama iniki, danainã. 41 Haskakẽ matunã, matũ ibuã amis
keska xinaĩ mã ikaii— hatu wa haki sinatakĩ yuikĩ:
—Nukurã, nũ husi bakemaki. Nukũ ibu kayabi bestitxairã, nũ hayaki,
Deusrã— akabu
42 —Deus anua ẽ huniwẽ taeshũ Deus matũ ibu kayabikenã, haska
xinãkĩ mã ea aburiakeanaii. Earã, ẽ xinãnẽ aki ẽ huamaki. Hakia hawẽ
xinãnẽ Deusũ ea yununi aki matube hiwei ẽ huniki. 43 Haskakĩ mã ea
nĩkakĩ pewakatsi ikabumamẽ? Matu yuinũ nĩkakãwẽ. Ẽ hãtxarã, pata
keskatũ ẽ hãtxa mã tapĩ pewabumaki. 44 Mã haskawẽ taearã, matũ iburã,
diabo Satanáski. Haska xinaĩ keska ashũkĩ mã abumamiski. Haska inũ,
bai taeni anua diabo Satanás pubẽ detenã kaĩ taeni ikũkaĩmiski. Ha
inũ, txanima hãtxa hayamawẽ taea txani txakakũkaĩriamiski. Ha inũ,
txani txakanikawẽ taea txanĩ epaki. 45 Hakia txanima hãtxa ẽ matu
yuibia mã ikũwãkatsi ikabumaki. 46 Haratutũ berubi ẽ hawa txakabu
akai mã ea uĩxĩshũ ea txitetirumẽ? Eãnã, ẽ txanima hãtxa yuibiaya
haskakĩ mã ea ikũwãma txitekubaĩkanai? 47 Haska inũ, Deusunabũ Deusũ
hãtxa nĩkamisbuki. Hakia mã Deusunabumawẽ taeshũ mã nĩkakatsi
ikabumaki— hatu waya

Abraão hayariama Cristo dukũ hiwea ipaunikiaki, na hãtxarã

48 hanushũ judeu shanẽ ibubũ Jesus yuikĩ:
—Eska nũ mia yuiaii. Mĩ yushĩ txakabu haya dikabia mĩ
Samarianawaki, unaĩsmaparã— akabu
49 Jesusũ hatu kemakĩ yuikĩ:
—Ẽ hawa yushĩ txakabu hayamaki. Ẽ Epa ẽ kẽwãbiaya mã ea danaiĩ.
50 Emebi ẽ keãmaki. Haska inũ, “Ea kẽwãkãwẽ”, iwanã, ẽ matu yuiamaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hakia hatũ matu unãti washanaitũ matu ea kẽwãmakatsis ikikiki.
51 Haskakẽ habũ ẽ hãtxa nĩkakĩ heneama mawabia mawa kayabiama
ishãkanikiki— hatu wa
52-53 hanua habu Jesuski sinatakĩ yuikĩ:
—Txanima mĩ yushĩ txakabu hayaki. Nukũ shenipabu pepa Abraão inũ
Deus hãtxashunika dasibiburi mawakubainibuki. Hakia: "Tsuãra ẽ hãtxa
nĩkai mawama ishãkanikiki", ikĩ mĩ yuiairã, shanẽ ibukĩ mĩ hatu binũkĩ
keyua iki ikai? Miarã mĩ tsua iki ikai, haska xinaĩ ibubis keĩnã?— akabu
54-55 —Emebi ẽ keaĩnã, pemaki. Hakia ẽ Epã ea kẽwãmiski. Unãmabia:
"Nukũ Deuski", ikĩ ẽ Epakiri mã yuimiski. "Eari ẽ Deus unãmaki", iki
ẽ txani txakakeanaii, matu keskairã. Hakia ẽ Epa Deus unãkĩ hawẽ
yunua ẽ txibãmiski. 56 Yurabube hiwei ẽ huai uĩkatsi manakai ikũwaĩ
matũ shenipabu Abraão benimaniki. Atimas ea uĩtã xinã txãkaĩ
benimahairaniki— hatu wa
57 nĩkai e itã yuikĩ:
—Mĩ anibui 50 bari kariamabia, haskatã nukũ shenipabu Abraão mĩ
uĩnimẽ?— akabu
58 —Txanima ẽ matu yuiaii. Abraão hayariama ea dukũ ẽ ikibi ini ẽ
ikũkainaii— hatu waiwẽ taeshũ 59 detekatsi ikĩ mixki ture biake biaketã
tsakapanãbũ mapubaunabu anu hunei naxui itã Templo anua kaĩkaini

Huni bekũ kaini Jesusũ bepeshnikiaki, na hãtxarã

9 1 hanua sábado huĩrukũtitiã Jesusbe kaĩkaini kakĩ mae anu
kenebaunibu hanu hikiti shui kesha huni bekũ kaĩni tsaushũ
buanaibu pei hatu ea aki tsauwa binubaĩkĩ betxitã 2 nũ hawẽ tsuma betsã
Jesus yukakĩ:
—Yusĩnaã, haskai na huni bekũ kaĩnimẽ? Kaĩriamakẽ tsuã Deuskiri
txakabuwanimẽ? Hawẽ ibubũ animẽkaĩ? Hamebi iniraka?— aka
3 —Haskamaki. Hamebi Deuskiri txakabuwamaki. Hawẽ ibubũri
txakabuwabumariki. Hakia ikis Deusũ pepawati kuxipa yura dasibibu ẽ
uĩmatiruwẽ taea habiaska bekũ kaĩniki— iwanã 4-5 —Na mai anu yurabube
hiwea ẽ bĩ txashahaira keskaki, hatu unãmanikarã. Haska ẽ shaba hayawẽ
taea hatũ ea yununitũ daya ashũrinãkãwẽ. Ea shaba keska ma ẽ kakẽ
txakabu huaya ana tsua dayatirumaki, mexu beai keskayarã— 6 nuku watã
maĩ kemu mitxushũ pupus watã hawẽ huni bekũ bepushkĩ 7 yuikĩ:
—Siloé hanu ũpash uke merã habai anu mixki pukĩnibu anu ũpash
tsauwa anu ka betxukitãwẽ— akarã, nukũ hãtxawẽ Siloé yuiarã, 'Hari
yunuaki', Jesusũ hãtxa nĩkakĩ ikũwaĩ benikaini ka betxukia bepeshetã
uĩbaini inũ kakẽ 8 hanua ha dapi hiweabu inũ habũ pei ea ikai uĩmisbu
yuka irabekĩ:
—Ha huni bekũ tsaushũ hatũ hatu pei ea amisrã, na hunirã,
habiamẽ?— ikaibũ

9 betsabũ yuikĩ:
—Haa, habiaki— ikeakeaibũ
hanushũ betsabũri uĩkĩ yuikĩ:
—Hamaki. Ha itsaki— ikaibũ ibubis huni bekũ bepesheatũ hatu yuikĩ:
—Habia ẽ eaki— ikaya
10 hanushũ yukakĩ:
—Haskatã mĩ ma bepesheamẽ?— akabu
11 hatu yuikĩ:
—Ha huni kenakĩ Jesus waibũ pupus watã ea bepushshũ: “Siloé anu betxukitãwẽ”, ea wa ka ẽ betxukia bepeshetã ẽ uĩ taewabirãshuki— hatu wa
12 yukakĩ:
—Hania ha hunirã?— akabu
hatu yuikĩ:
—Ẽ unãmaki. Hanira niaki— hatu wa

Huni bekũ kaĩni bepeshexina fariseubũ yukanibukiaki, na hãtxarã

13-14 hanushũ sábado huĩrukũtitiã Jesusũ pupus watã shushawabaĩxinawẽ taeshũ fariseubu anu huni bekũ shushaxina iyushũ hatu yuiabu 15 fariseubũ yukakĩ:
—Mĩ bekũnirã, haskatã mĩ ma bepeshexinamẽ?— akabu
—Pupuswẽ Jesusũ ea bepusha betxukitã ẽ uĩ taewaxinaki— hatu wa
16 hatiri fariseubũ haska xinãbumawẽ taea betsabu yuinamei:
—Moisés nuku yusĩni txibaĩ haki meseama sábado huĩrukuãma dayamisrã, ha huni Deus anuamaki— ikaibũ
hakia betsaburi yuinamei:
—Hawẽ unãmati dami atimaska akinã, huni txakabũ haska watirumaki— iki fariseubu hatũ xinã dabe wai pashkatã 17 huni shushaxina ana yukakĩ:
—Mĩ beru mia shushawaxinawẽ taeshunã hakiri hawa mĩ yuiai?— akabu
—Ha hunirã, Deusũ hãtxa yuishunikaki— hatu wa
18 hawẽ ibubu yukariama ha huni bekũ kaĩni ma uĩ pewaiwẽ taeshũ judeubũ ikũwãkatsi ikama henetã hanushũ hawẽ ibubu kenabu 19 beabu hanushũ judeu shanẽ ibubũ hawẽ ibu dabe hatu yukakĩ:
—Narã, mĩ bakemẽ? Ikũ bekũ kaĩni mã yuimismẽ? Haskatã ma uĩmẽkaĩ?— akabu
20 hawẽ ibubũ kemakĩ hatu yuikĩ:
—Na hunirã, nukũ huni bakeki. Bekũ kaĩnirã, nũ unaiĩ. 21 Hakia haskatã ma uĩxina nũ unãmaki. Tsuãra shushawakĩ uĩmaxina nũ unãmariki. Habi yukakãwẽ, huni ewakirã, hamebi haskaxina hau matu yuinunã— hatu wa

22-23 bebũkiri yuinamei:
—Tsuãra yuikĩ: “Jesusrã, Messiaski”, ikaibu judeubu shanẽ ibubũ
nĩkatã hatũ itxati hiwe anu hau ana itxayamanũbũ hatu nitxĩkatsi
yubakaxinabuwẽ taea unaĩ hatuki datekĩ hawẽ ibubũ yuikĩ:
—Huni ewaki. Ha yukakãwẽ— hatu wa 24 hanua ana yuinametã
shushawaxina ana kenashũ yuikĩ:
—Txani txakamahaira Deusũ besuubi nuku yuiwe. Nukũ nũ uiaĩnã, ha
hunirã txakabuki, Deusũ hãtxa txibãmarã— akabu
25 hanushũ ana hatu yuikĩ:
—Huni txakabumẽkaĩ, ẽ unãmaki. Ẽ bekũbiakẽ ikis ea uĩmaxina ha
besti ẽ unaiĩ— hatu wa
26 ana hawẽtxaĩs yukakĩ:
—Mia haska kaya waxina mĩ ikai uĩmakinã, mia hawawẽ
uĩmaxinamẽ?— akabu
27 —Haskakĩ mã ea ana yukai? Dama ẽ matu yuishuki. Ẽ hãtxa mã
nĩkamamẽ? Matũri daka mã txibanũ ika ikanai?— hatu wa
28 kũyã akĩ hãtxa kuxipawẽ yuikĩ:
—Mĩ hawẽ tsumaki. Nukunã, nũ Moisés txibãpakeaii. 29 Deus Moisésbe
hãtxaniki. Hakia ha huni haniara kaĩkiranimarã, nũ unãmaki— akabu
30 —Mã ea peirawawa, ha huni haniara tashnia mã unãmarã. Haskabia
ẽ beru ea bepeshxina ẽ ma uĩ pewaii. 31 Huni txakabũ Deus ea akairã,
Deusũ nĩkaismaki. Hakia Deuski datekĩ hawẽ hãtxa ikũwãkĩ yukai Deusũ
nĩkamiski, nũ unãnã. 32 Bai taei anua bekũ kaĩyã bepeshnirã, nũ haska
nĩkaismaki. 33 Deusũ yunuama haska watirumaki. Haskakẽ Deusũ Jesus
merabewaxinaki— hatu wa
34 hanũkaĩ ana sinatahairakĩ yuikĩ:
—Mia bekũ txakabuhaira mĩ kaĩniwẽ taeshũ mĩ nuku yusĩtirumaki.
Kariwe— atã hau ana hatube itxayamashanũ nematã nitxĩnibukiaki.

Fariseu shanẽ ibubu bekũ keska inibukiaki, na hãtxarã

35 Hanu itxati hiwe anushũ bepeshxina nitxiãbu ka Jesusũ nĩkatã
benabauni haki nukutã yukakĩ:
—Mĩ Hutxi Kayabi Iuwa Deusũ Katuarã, mĩ ikũwaĩ?— aka
36 —Shanẽ Ibuũ, ẽ Hutxi Kayabi Iuwa ẽ ikũwãtirurã, tsuamẽ?— aka
37 Jesusũ ana yuikĩ:
—Mĩ uĩ habe hãtxairã, ẽ habiaki— aka kẽwaĩ Jesus namã dãti ishũ yuikĩ:
38 —Shanẽ Ibuũ, ẽ mia ikũwaiĩ— aka
39 Jesusũ ana yuikĩ:
—Deusũ hatu unãti waiwẽ taea yurabube ẽ hiwekũkainaii. Tsuabũra
uĩsbumã bepesheshũ hau uĩshanũbũ inũ natiã tsuabũra xinãkĩ uĩbiai
bekũ keska hau ishanũbũ ẽ huniki— ikai 40 fariseu betsabũ habetã nĩkatã
Jesus yukakĩ:

—Nũ uĩyama nũ bekũ keska mĩ nuku xinaĩ?— akabu
41 Jesusũ hatu yuikĩ:
—Deusũ yusĩa unãriama matũ txakabuwẽ mã kaneama ikeanaii. Hakia yuikĩ: “Nũ Deus unaiĩ”, ikĩ hawa nĩkama mã kaneaii— hatu watã,

Txashuwã mekemisbukiri miyuiwẽ Jesusũ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

10 1 ana Jesusũ hatu yuikĩ:
—Txanima ẽ matu yuiai nĩkakãwẽ. Tsuara txashuwã meketi shuiwẽ hikiama hamauri hawẽ keneki inakaĩ butumisrã, yumetsubuki. 2 Hakia hanu hikiti shui kayabi bepẽshuni hikimisrã, txashuwã mekenika kayabiki. 3 Hamẽ kene shui mekenikatũ txashuwã uĩkĩ bepẽshuna hawẽ ibuã txashuwã tibi hawẽ kenawẽ kenapakea hawẽ hui nĩkatã kaĩbiranaibũ 4 hawenas kaĩmakĩ dasibi kenakĩ keyubaĩkĩ bepuaya hawẽ hui nĩkabaĩkĩ txibãmisbuki. 5 Hanushũ huni betsã hatu iyunũ ishũ hatu kenariabaina hawẽ hui nĩkama txibãma pashai hamakiri bumisbuki— akĩ 6 txashuwã miyuikiri hãtxa huneawẽ Jesusũ hatu yuikĩ hatu yusĩpaia tsuã nĩkabumahairawẽ taeshũ

Jesus txashuwã mekenika kayabi hakiri yusĩnikiaki, na hãtxarã

7 judeu shanẽ ibubu Jesusũ ana hatu yuikĩ:
—Ikũkĩ ẽ matu yuiaii. Hanu txashuwã hikiti shuirã, habia ẽ eaki. 8 Ẽ huriama habu dukũ bea dasibibu ẽ kenawẽ parananãkubaĩmisburã, yumetsu keskabukẽ txashuwã pepabũ hatũ hãtxa nĩkama ikubainibuki. 9 Hakia hanu hikiti shuirã, ẽ eaki. Tsuara eanu hikiaibu ẽ hatu mekekubaĩshanaii, Deusunabu hatu wakinã. Txashuwã meke pehairawakĩ hatu bitxitã kaĩmakĩ basi pepa pimakĩ ẽ hatu ama keska wakubaĩshanaii. 10 Huni itxakanikairã, yumetsukĩ detekĩ yamawai parananaĩ bemisbuki. Hakia hatu hiwekuĩmai ikibi imairã, ẽ ea huniki, unãnuma itxapa hatu inãkĩ yauxiama hatu kuxipa wairã. 11 Earã, ẽ matũ mekenã pepaki. Mekenã pepatunã hawẽ txashuwã mekei yauxi mawashũtiruki. 12 Hakia dayarũ pei binũ ika dayakĩ txashuwã mekeshunaya hanua kamã inu pubenẽ txashuwã pinũ ika huaya betxitã hawenamawẽ taea txashuwãki petxitã henebaini pashaya inawã bestibu atxikẽ hatiri pashai benumisbuki. 13 Hanua dayaru txashuwãwẽ nuiama pei besti binũ ika mese huaya pashamisbuki. 14-15 Haska inũ, Ẽ Epã ea unãnũ eãri ẽ Epa ẽ unaĩ keska wakĩ enabu txashuwã keskabu ẽ hatu unãyã habũri ea unãkanikiki. Haskakẽ ẽ mekenã pepawẽ taea enabu txashuwã keskabu ẽ hatu mawashũtiruki. 16 Nenu besti enabumaki, na txashuwã kene anuarã. Hakia txashuwã betsaburi Deusũ ea ma yununiki. Israelbumabiakẽ haturi ẽ mekekubaĩshanaii. Ẽ hui nĩkaibu txashuwã shukua bestitxai mekenika bestitxaiya keska Israelbũ ea ikũwaĩbube Deusũ enabu dasibi ea iweshũshãkanikiki, hatuki dasi wakinã. 17 Haska inũ, hawẽ mawati

kuxipa inũ hawẽ bestẽti kuxipa ẽ Epã ea yununi ẽ hayaki. Ana bestẽkatsi
ẽ hiwea yauxiama ẽ mawashanaiwẽ taea ẽ Epã ea abui ewẽ nuikiki.
18 Haskakẽ tsuã ea debu watirumaki. Hakia ikatsis iki ibubis ẽ xinãnẽ ẽ
debutiruki. Mawakĩ ẽ hiwea ẽ henexina ẽ ana bitiruki, ha kuxipa ẽ Epã
ea yununiwẽ taearã— hatu waya
19 Jesusũ hãtxa nĩkatã judeu shanẽ ibubũ xinã dabe wai pashkakĩ
20 betsabũ yuikĩ:
—Yushĩ txakabu haya patapaki. Haskakĩ nũ nĩkakubaini ikanai?— hatu
waibũ
21 betsabũri yuikĩ:
—Yushĩ txakabu hayatũ pepa hãtxa yuitirumaki. Yushĩ txakabuyatunã,
bekũ shushawatirumariki. Haskawẽ taea Jesus huni pepaki— ibaini
buaibũ

Judeu shanẽ ibubũ Jesus danãnibukiaki, na hãtxarã

22-23 hanua uitiã Jerusalém anu Deus kẽwãti Templo pewanibu xinaĩ
besi nawaibutiã Templo hemaĩtĩ kesha anu hanu utai huĩrukuĩ tsauti
txaipa hawẽ kena Salomão anu Jesus kai 24 shanẽ ibubũ bebũteshũ
yukakĩ:
—Hatishuĩra nũ ana hamẽ bika teneyamanũ menã hawa kuxi
shabakabi nuku yuiriwe, habia mĩ nukũ Messias Cristomẽkainã— akabu
25 Jesusũ hatu kemakĩ yuikĩ:
—Matunã, ẽ matu yuia mã ea ikũwãma ikimaki. Ẽ Epã kuxipawẽ
hawara pepa shabakabi ẽ amiswẽ taeshũ ẽ tsuamẽkaĩ mã ea unãtiruki.
26 Hakia mã ẽ txashuwãmawẽ taeshũ mã ea hawa ikũwaĩsmaki. 27 Ẽ
txashuwanẽ ea unãkĩ ẽ hui nĩkakĩ ea txibãbainaibu eãri ẽ hatu unaiĩ.
28 Eki txiti ikabu benuama ẽ hatu hiwekuĩmakubaĩshanaii. Parãshũ tsuã
hatu ea mebiãma ishanikiki. 29 Ha inũ, tsuabura ẽ Epa kuxipa dasibi
binuatũ habu ea yunua hatuwẽ nuikĩ ẽ hatu mekehairakubainai tsuã ea
hatu mebĩtirubumaki. 30 Ea inũ ẽ Epa Deus ha dabe nũ bestitxai keskaki,
dapashkanaismarã— hatu wa 31 mixki tũkuwẽ tsakanũ ishũ judeu shanẽ
ibubũ bitanaibũ 32 hatuki dateama Jesusũ ana hatu yuikĩ:
—Epa Deus anua dami mirima pepa ẽ matu uĩmamiski. Haratu damiwẽ
taeshũ mã ea tsakanũ ika ikanai?— hatu wa
33 —Pepawẽ taeshũ nũ mia tsakamaki. Hakia huni bestibia mimebi mĩ
hãtxawẽ: “Ẽ Deuski”, ikĩ mĩ Deus itxaiwẽ taeshũ nũ mia aki ikaii— akabu
34 ana hatu yuikĩ:
—Manakãwẽ. Ẽ Deus itxamaki. Deusũ hãtxa yuishunikatũ kenekĩ:
“Ha irabeaibu pewanika hatu wakĩ Deusũ hawẽ hãtxa hatu yunukĩ
yuikĩ: ‘Mã hatu merabewakubainairã, mã deusbuki’, ikĩ Deusũ hatu
yuiniki”, akĩ hatu keneshuniki, na kenerã, nũ unãkanaii. 35 Haskawẽ
taeshũ mã danãtirubumaki. Haskakẽ hawẽ hãtxa hatu yunukĩ: “Mã

deusbuki”, aki nishũ 36 Deusũ ea meribi washũ yurabu anu ea yununirã,
eã yuikĩ: “Ẽ Deusũ bakeki”, ẽ ikaiwẽ taeshũ: “Mĩ Deus itxaii”, ikĩ ea
txitekĩ mã kaneaii. 37 Hamẽ ẽ Epã pepawai keska ẽ akamakenã, ẽ hãtxa
ikũwãyamakãwẽ. 38 Hakia ẽ Epã pepawai keska ẽ akai ẽ hãtxa mã
ikũwãma ibiakĩ ẽ Epã kuxipawẽ ẽ dami pepawai ikũwãkãwẽ. Ha dami
ikũwãkĩ ẽ Epa ebe imis inũ ẽ haberi imis mã unãtirubuki— hatu waya
39 ana atxipanãbũ Jesus pashai 40 Jordão Hene pukei hanushũ
Naximanika Joãonẽ hatu naximakĩ taewani anu nũ habe kakẽ 41 ana
mirima hari yurã kaiã haki shukuabu hatu yusĩa yuinamei:
—Joãonẽ damiwamabia dasibi Jesuskiri nuku yuixinarã, txanimaki—
ikĩ 42 harishũ itxapabũ Jesus ikũwãnibuki.

Lázaro mawanikiaki, na hãtxarã

11 1-2 Hanua xinã Betânia anushũ Mariã txipu sheni ininipawẽ Shanẽ
Ibu Jesusũ tae peukashũ hawẽ buwẽ tere ashanai anu hawẽ betsa
Maria inũ Martabe hatũ pui Lázaro hiwea hanua isĩ teneaya 3 hau Jesus
yuishũtanũbũ hawẽ pui dabetã hatu yunua bushũ Jesus hatu yuishũkĩ:
—Shanẽ Ibuũ, mĩ haibu mĩ abuairã, isĩ teneikiki. Nukube kashũ uĩ
kawe— akabu
4 Jesusũ nĩkatã nũ hawẽ tsumabu nuku yuikĩ:
—Ha isĩmanã tenãkĩ debu wamaki. Hakia Deus inũ hawẽ bakẽ kuxipa
hatu uĩmashanũ ika isĩ teneikiki— ikaya
5 Maria inũ Marta inũ hatũ pui Lázaro abuhairabiai 6 Lázaro isĩ teneai
yuiabu nĩkatã kayuama ana usha dabei Jesus baxikuxĩshũ
7 nũ hawẽ tsumabu nuku ana yuikĩ:
—Judéia anu ana bunãkãwẽ— nuku wa
8 —Yusĩnaã, judeu shanẽ ibubũ dama harishũ mixki tũkuwẽ mia
tsakapai ixiãbuki. Haskai hariri mĩ ana kakatsi ikai?— nũ wa
9 nuku yuikĩ:
—Shaba tibirã, 12 hora hayaki. Bariri shabatiã tsuara kai uĩ pewabaini
tsua huti itirumaki, na ẽ mai anu shaba txasha hayawẽ taearã. 10 Hakia
tsuara mexu merã biũma kairã, huti itirubuki, eauma kai keskarã— 11 itã,
—Nukũ haibu Lázaro ma ushaki. Datekĩ ẽ bestẽwaĩ kaii— nuku wa
12 —Shanẽ Ibuũ, ha huĩrukuĩ usharã, mawama maĩkiki. Kayamawe—
nũ wa 13 Lázaro mawakiri Jesusũ nuku yuibia unãma usha bestiakiri nũ
xinãniki. 14 Haska nũ xinaĩ unãtã shabakabi Jesusũ nuku yuikĩ:
—Lázarorã, ma mawaxinaki. 15 Ẽ harimakẽ ixĩkẽ ẽ benimaii. Haskarã
peki, matunarã, ana shabakabi ẽ matu ikũwãmai kairã. Eki sinatabiaibu
anua Lázaro uĩnũ bukãwẽ— nuku waya
16 haskaya nũ hawẽ 12 tsuma kuxipaya betsa Tomé tsupibu bakẽ nuku
yuikĩ:
—Kawe. Haria habe mawarinũ bukãwẽ— nuku waya

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jesusrã, mawabu bestẽwãkĩ hiwemanikakiaki, na hãtxarã

17-19 haska nĩkatã Jesusbe nũ kaya Betânia dapishũ: “Usha dabe inũ dabe
ka Lázaro maiwaxinabuki”, akĩ nuku yuiabu Jerusalém txaima quilômetro
dabe inũ besti anua judeu shanẽ ibubu itxapa beshũ hatũ pui mawaxĩkẽ
Marta inũ Maria kashaibu hatuwẽ nuikĩ daewakĩ hatu nese wai beabũ
20 Jesus huai bana nĩkatã Martã itanũ ika kai Jesuski nukui kaya Mariãri
hawa nĩkama hiwetã hiwekẽ 21-22 haki nukushũ Martã Jesus yuikĩ:
—Shanẽ Ibuũ, mĩ nenukenã, ẽ pui mawama ikeãxinaki. Hamapai
xarabu mĩ Deus ea akai nĩkatã mia merabewakĩ mia ashũmiski, ẽ
unãnã— aka 23 Jesusũ yuikĩ:
—Mĩ puirã, ana hiweshanikiki— aka
24 hanushũ Martã yuikĩ:
—Txanima habiaskaki. Bari hawẽ heneaitiã mawabu Deusũ yura dasibi
bestẽwãshanaitiã ana hiweshanai ẽ unãnaiĩ— ikaya
25 hanushũ Jesusũ ana yuikĩ:
—Bestẽwãkĩ hiwemanikarã, habia ẽ eaki. Tsuabũra ea ikũwaĩ mawabia
ana hiweshãkanikiki. 26 Habu dasibi hiweyushũ ea ikũwaĩ mawataskama
ishãkanikiki. Na ẽ mia yuiairã, mĩ ikũwaĩ?— aka
27 —Heẽ, Shanẽ Ibuũ, mĩ Cristo Messiaski. Hawẽ bake yurabube
hau hiweyushanũ Deusũ yubanirã, habia mĩ miaki, ẽ unãnã. Ẽ mia
ikũwaiĩ— atã

Lázarowẽ taea Jesus kashanikiaki, na hãtxarã

28 hanua Marta hawẽ hiwe anu txĩtũkirã hawẽ betsa Maria hune yuikĩ:
—Nukũ Yusĩnã ma huaki. Mia kenaikiki. Kayuwe— aka
29 Mariã nĩkatã benikaini hawẽ betsa Martabe kaĩkainaya 30 hawẽ mae
anu hikiriama habianuari Marta haki nukushu anushũ Jesusũ manaya
31 judeu shanẽ ibubũ Maria daewai bea hawẽ hiwetã habe maniabũ Mariã
hawa hatu yuiama benikaini hawẽ betsabe hawaira buaibũ hatu uĩtã
xinaĩ:
—Mixki tãpe anua kashai kaikiki— ikĩ txibaĩbũ
32 Jesuski nukutã huĩti nixma ha namã dãti ishũ Mariã yuikĩ:
—Shanẽ Ibuũ, mĩ nenukenã, ẽ pui mawama ikeãxinaki— atã 33 judeu
shanẽ ibubube Maria kashai bis ikaibũ Jesusũ haskaibu uĩ hatuwẽ uke
merã nuihairai hatube kashakatsis ikĩ 34 hatu yukakĩ:
—Hani mã datãxinamẽ?— hatu wa
—Shanẽ Ibuũ, uĩnũ kawe— abainabu 35 Jesus kashakainaya 36 shanẽ
ibubũ uĩ yuinamei:
—Uĩwẽ, aburiaikikirã— akaibũ 37 hakia shanẽ ibu betsabu yuinameriai:
—Huni bekũ shushawabiaxina hau Lázaro mawayamanũ shushawati
xaraxina hawawẽ haska watima damapaikiki— abainaibũ

Lázaro mawaxina Jesusũ bestẽwã ana hiwenikiaki, na hãtxarã

38 Jesus hatube kai kashakũkainaya ana nui pae tsekekirani kakĩ mixki
tãpe merã datãtã mixki ewapawẽ bepuxinabu anu kematã
39 —Bepẽkãwẽ— hatu wa nemakĩ Lázarõ pui Martã yuikĩ:
—Shanẽ Ibuũ, hamaki. Meyamanãwẽ. Ma shaba dabe inũ dabe ka
txapui pisi mayaikiki— aka 40 Jesusũ kemakĩ yuikĩ:
—Ewẽ dateyamawe. “Ikũwãkĩ Deusũ kuxipa mĩ uĩaiĩ”, akĩ ẽ mia dama
yuibirãshurã, xinãwẽ— akaya
41 hanushũ mixki ewapawẽ bepuxinabu bepẽshunabu Jesusũ uĩtã naiuri
teskãshũ yuikĩ:
—Epaã, mĩ ea nĩkaiwẽ taeshũ ẽ mia pepawaii. 42 Ẽ mia yuka nĩkatã mĩ
ea merabewakubaĩmiski. Mĩ ea yununirã, na ebe mapubaunabũ hau ea
uĩkĩ ikũwanũbũ shabakabi ẽ mia yukaii— itã, 43 hui kuxipawẽ kenakĩ:
—Lázaroõ, hari dakama tashniyuwe!— akaya 44 mawa tariwẽ yabu
keshtu wakĩ sebikĩ utsi washũ hawẽ besuri beyabubiaxinabu ana hiwei
bestẽtã kaĩkiranaya Jesusũ hatu yunukĩ:
—Hawẽ yabu dapekãwẽ, hau kanunã— hatu wa dapeabu haskai Lázaro
ana bestẽtã hiweniki.

Jesus atxitã tenãkatsi yubakanibukiaki, na hãtxarã
(Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Lc 22.1-2)

45 Hatũ berubi Jesusũ haska waiwẽ taeshũ judeu shanẽ ibu itxapabu
Mariabe beshũ Lázaro mawaxina Jesusũ ana hiwemai uĩkĩ: “Jesus Deusũ
bakeki”, ikĩ ikũwaĩbũ 46 hakia shanẽ ibu betsabũ haska washu ikũwãkatsi
ikama fariseubu anu bushũ haska Jesusũ ashu hatuki txaniabu 47 hanua
Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubu inũ fariseubu Sinédrio kena
hatube itxatã Jesuski datei yuinamei:
—Ha huninã, hatu unãti wamakĩ dami tsuã haska watiruma itxapa
waikiki. Nũ haska watirumẽ? 48 Nũ nemama nuku henekĩ keyutã
dasibibũ ikũwaĩ haki txiti iki keyutirubuki. Haskaibũ Romano shanẽ
ibubũ hatũ soldadobu mirima beshũ nukũ Templo inũ nukunabuya nuku
yamawashãkanikiki— ikaibũ
49 hakia na habia baritiã Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ
ibuhaira Caifásĩ hatu nĩkatã yuikĩ:
—Matunã, mã hawa unãmaki. 50 Nukunabu hau pashkai
sa iyamashanũbũ huni bestitxai nukunabu mawashunaya mã
pepakũkaĩshanai mã haska xinãmaki— hatu wanikiaki.
51 Haska yubakaibu xinãmakinã, ibubis Caifásĩ xinãma hakia na
habia baritiã Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibuhairawẽ taeshũ:
“Jesus judeubu mawashũtiruki”, akĩ Deusũ Caifás hatu yuimaniki.
52 Na haska yunuirã, habu bestikiri ikama hakia Deusũ bakebu pashka

hiweakeakeabu habũ ikũwaĩbu dasibi itxawashanũ ika merabewai Jesus
nuku mawashũshanai 53 Caifásĩ haska hatu yuiaiwẽ taeshũ judeu shanẽ
ibubũ Jesus tenãnũ ika yubakai taenibukiaki.
54 Judeu shanẽ ibubu haki haskaibu hanua Jesus shabakabi ana niama
hatu anua kaĩkaini mae betsa Efraim anu hanu hiweabuma dapi nuku
iyushũ usha itxapakĩ Jesusũ nuku besti yusĩayã
55 Páscoa judeubu nawai besimisbutiã ma kemaya nawai taeriama
hatũ beya txibaĩ hau Deus ana hatuki sinatayamanũ Deus daewai ibubis
pepakatsi iki mae hatiubuma anua Jerusalém anu yurabu mirima
beshũ 56-57 Jesusũ yusĩaĩ nĩkakatsi ikĩ benabaunaibũ Deusbe nukunabu
hãtxashunika shanẽ ibubu inũ fariseubũ Jesus atxitã bitxinũ, iwanã, hatu
yunuxĩshũ hatu yuikĩ:
—Jesus haniara betxitã nuku yuikãwẽ— ikaibuwẽ taea mae betsa
betsapa anua bexiãbu Templo hemaĩtĩ anua yuinamei:
—Jesuskiri hawa mĩ xinaĩ? Huimẽkaĩ? Huamaraka?— ibaũbaunaibũ

Jesusũ tae pemaki Mariã sheni hukanikiaki, na hãtxarã
(Mt 26.6-13; Mc 14.3-9)

12 1 ha Páscoa nawai besi ana seis dia ma ika kemaibũ Jerusalém
dapi Betânia anu nukube Jesus ka Jesusũ Lázaro bestẽwaĩma ana
hiweawẽ taeshũ 2 hawẽ xinã txãkãkĩ habũ Jesus duawakĩ bari kaya piti
mirima nuku bawashunabu tapu txãpa anu Lázaro inũ hawẽ haibuaibu
Jesusbe daka bashti ishũ piaibũ Martã piti betsa betsapa bebirã bebiranaya
3 hanushũ Mariã sheni hene ininipa hawẽ shãkama 300 gramo kesua hawẽ
kena nardo has karuhaira beshũ Jesusũ taeki hukakĩ tae peuka dasibi hiwe
napua iki inĩ xiamayaya hawẽ bu txaipawẽ tere akaya 4 nũ hawẽ tsuma
betsa Judas Iscariotẽ txipu Jesus hatu atximashanaitũ yuikĩ:
5 —Haskakĩ hatu inãtã 300 shaba daya peiti biamamẽ? Ha peiwẽ
nuitapaibu merabewati xarabĩ!— ibiai
6 ha nuitapaibuwẽ nuiamari hakia hatũ nukũ pei nukũ kapãkãki nũ
mekemabia eskarabe bi yumetsubiakũkaini 7 Judasĩ haska yuiai nĩkatã
Jesusũ yuikĩ:
—Ana hari yuiyamawe, na eki tanashũ aruimashũ ẽ mawa txaputima
wakĩ bebũkiri duawakĩ ea pushashukirã. 8 Nuitapaibu matube
hiweabu mã hatu duawapaketiruki. Hakia earã, hawẽtxaĩs mã ea
duawapaketirumaki— nuku wa
9 hanua Jesus Betânia anu hua judeu shanẽ ibubũ nĩkatã Jesus besti
uĩnũ ikama Lázaro bestẽwaĩmari habe uĩnũ ika beabũ 10-11 hakia Lázaro
ana bestẽwaĩmawẽ taeshũ shanẽ ibu itxapabũ hatu henebaĩ Jesusũ hãtxa
nĩkakĩ ikũwanũ ika pashkabainaibuwẽ taea datei Deusbe nukunabu
hãtxashunika shanẽ ibubu yubakai:
—Lázaro dikabi tenãtiki— ika yubakanibukiaki.

Jerusalém mae ewapanu Jesus hikinikiaki, na hãtxarã
(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Lc 19.28-40)

12-13 Jesus ushaxini bestẽkaini Jerusalémki kemai huai banabitã
Páscoatiã nawai besi bexiã yurabu mirimabũ Jesus kẽwãbaĩkĩ shẽpã pei
meshteshũ sanã sanã ashũkubaĩkĩ hãtxa kuxipawẽ yuibaĩkĩ:
—Deus nukuwẽ nuikĩ nuku merabewamiski. Deusũ kuxipaya huai
kẽwanãkãwẽ, nũ Israelbũ Shanẽ Ibu kayabikirã— iki haki nukui buaibũ
14-15 hanushũ Deusũ hãtxa yuishunikã yuikĩ:
"Jerusalém anuabuũ, matũ shanẽ ibu hawa keãma
burro bake kamaki katsaumea hushanikiki.
Dateama uĩshãkãwẽ",
hatu watã kenenirã, habiaskariai burro bake Jesusũ betxitã haki
katsaumekaini kai Jerusalém hikiaya
16 hanushũ ha dukũ Jesus haskai nũ hawẽ tsumabũ nũ hawa nĩkakĩ
pewama iniki. Hakia txipu Deusũ Jesus bestẽwaĩmakẽ xinãkĩ haska dasibi
ikima ha kenenibu inũ kẽwãkubirãxinabu xinãkĩ atimas hakiri nũ nĩkaniki.
17 Habiatiãri Lázaro mawaxina Jesusũ kenakĩ bestẽwaĩ uĩmabũ yurã
kaiã habu hatuki txanikĩ hatu yuibaũbaunaibũ 18 hawẽ hatu unãmati
dami wakĩ bestẽwãxiãkiri nĩkatã Jesuski nukutani beaibũ 19 fariseubũ
habũ ikũwãma uĩ yuinamei:
—Uĩkãwẽ, nũ hawawẽ ana hatu beparãshũ itimakirã. Dasibibũ
ikũwãbaini haki dasikanikikirã— ikaibũ

Gregonawabu Jesusbe hãtxakatsis inibukiaki, na hãtxarã

20 judeububetã nawabu shuku betsa Gregobũ Deus kẽwaĩ hatube besi
nawai Jerusalém anu bexiãbu 21 Filipẽ mae Betsaida Galiléia mai pakea
anua Gregonawabu haki nukushũ yukakĩ:
—Shanẽ ibuũ, nũ Jesusbe hãtxakatsis ikaii— akabu
22 hatu baxiyubaini kashũ André yuitã ha dabe kashũ haskaibu Jesus
yuiabu 23 Jesus hushũ hatu yuikĩ:
—Matũ Hutxi Kayabi Iuwa Deusũ hatu ea kẽwãmakatsis ikairã,
ma kemaikiki, ikisrã. 24 Ikũ ẽ matu yuiaii. Heshe mai merã banama
hawa bimitirumaki. Hakia mai uke merã bana hawẽ nami txapui
dami hukuĩ yumetã bimihairamiski. Earã, ẽ haska keskayuaii. 25 Hamẽ
tsuabũra hawẽ hiwea ibubis abu yauxirã, ibubis benushãkanikiki.
Hakia tsuabura hawẽ hiwea hawa yauxi nuiama ekiri ma xinã pewa
ana hiwekuĩshãkanikiki, ikibi ikirã. 26 Tsuabũra ea duawakatsi ikinã,
hau ea txibãkubainũbũwẽ. Hanushũ ea txibãkĩ ea duawaiburã,
ebe hiweriashãkanikiki. Haskawẽ taeshũ tsuabura ẽ Epa Deusũ
hatu duawaya hanu ẽ hiweshanai anu ebe iriashãkanikiki, habũ ea
duawamisburã— iwanã,

Haska wabu debushanaikiri Jesusũ hatu yuinikiaki, na hãtxarã

27 haskai nũ nĩkaya Jesusũ hawẽ Epa yuikĩ:
—Ikis hawẽtxaĩs huĩti meteshekei ẽ punu nixmahairaii. Hawa yuipa?—
itã —Epaã, na ẽ yura hatu mepamatã ẽ pashanũ ea nitxĩwẽ, akĩ ẽ mia
yuitirubia hakia habiaskatanũ ika ẽ huai mĩ ea yubaniki— atã 28 ana
yuikĩ: —Epaã, ewẽ taeshũ dasibibũ hau mia kẽwãshanũbũwẽ— akaya
hanua nai anua Deusũ hui tashniaiwẽ yuikĩ:
—Ẽ xinãwẽ mĩ ma abiakubainaya ana habiaskari wakĩ ẽ kena ana
kuxipa wakĩ miwẽ ẽ ana hatu kẽwãmakatsis ikaii— akaya 29 yurabu
mapubaũshũ nĩkatã yuinamei:
—Tĩ ikaĩkainimẽkaĩ— ikaibũ hatiritũ yuiriakĩ:
—Deusũ nai tsuma hãtxaimẽkaĩ— ikaibũ
30 haskaibu nĩkatã Jesusũ hatu yuikĩ:
—Na hui tashniai mã nĩkashurã, ea merabewanũ ika hãtxa
tashniamaki. Hakia matu merabewanũ ika hãtxa tashnishuki. 31 Na
habiatiã yurabu unãti wakĩ diabo Satanás yurabu dasibibuwẽ shanẽ
ibumis mebĩtã ẽ urẽshanaii. 32 Mai anushũ ea binikĩ sanãkĩ nitxĩmabũ
haskawẽ taeshũ dasibibu ninia keska wakĩ ea anu ẽ hatu iweshanaii, hau
itxapabũ ea ikũwanũbunã— iwanã, 33 haskai cruzkia mawashanai hatube
nukuki txanikĩ unãmaya 34 hanushũ mapubaunabu betsã yuikĩ:
—Deusũ hãtxa kenenibu anua uĩkĩ nũ manakamisrã, “Messias Cristo
hua matube hiwepakeshanikiki”, akĩ kenenibukenã haskakĩ: “Nukũ Hutxi
Kayabi Iuwa Messias binikĩ sanãkĩ nitxĩshãkanikiki”, ikĩ mĩ haska nuku
yuishumẽ? Haskakenã, tsuamẽ, nukũ Hutxi Kayabi Iuwarã?— aka
35 Jesusũ ana hatu yuikĩ:
—Ana usha eskarabesi Deuskiri unãmanika shaba keskarã, matube
hiweyuikiki. Haskayuaya na hãtxa nĩkai hiweyukãwẽ. Hamẽ bĩ nukawa
keskai ma ẽ kakẽ tsuabũra unãriabuma mexũ atxia keskai hanira baiwẽ
kai bai unãma mã meshtãtirubumaki. Unaĩrakãwẽ. 36 Ha shaba mã ebe
ketashamekatsis ikirã, mã shaba hayayuaki. Ha shaba mã haya nĩkatã ea
ikũwãkãwẽ— hatu watã hunetã nukube kaĩkainiki.

Judeu shanẽ ibubu Deusũ hãtxa hayabia Jesus danãnibukiaki, na hãtxarã

37 Hanushũ hawẽ unãmati dami atimaska Jesusũ hatu uĩmakĩ
ashũbiakubaina hawa ikũwãma inibuki. 38 Haska wanũbariaibukiri Deusũ
hãtxa yuishunika Isaíasĩ yuikĩ:
“Yavé Deusuũ, yurabu mĩ kuxipa mĩ hatu uĩmakubaĩmiski.
Hakia nukũ hãtxa tsuã ikũwãbumaki”,
aniki. 39-40 Haska inũ, Isaíasĩ yuikĩ:
“Hau uĩ pewayamanũbũ inũ hau xinã pewayamanũbũ

Deusũ hatũ beru bekũ keska wakĩ
hatũ huĩti kuxi waikiki.
Haskawẽ taeshũ Deusũ yuikĩ:
‘Hatũ xinã betsa watã
ea ikũwaĩbu ẽ hatu shushawakeanaii’ ”,
akĩ Deusũ hãtxa ikũwãtirubumakiri Isaíasĩ keneniki. 41 Hanushũ Isaíasĩ
namai keskakĩ Jesusũ kuxipa uĩtã hakiri txanikĩ hatu keneshuniki.
42 Isaíasĩ haska kenenikẽ judeu shanẽ ibu itxapabũ Jesus ikũwaĩbũ
inũ shanẽ ibuhaira binuabu hatiribũri ikũwãbiai: “Hau nukũ itxati
anua tashnimakĩ nuku nitxĩyamashanũbũ”, ika fariseubuki datekĩ yura
itxapabũ Jesus ikũwaĩkiri shabakabi yuiama iyunibukiaki, 43 Jesus
xinãbiakĩ hawenabu kẽwãmayukatsis ikĩ Deuskiri beshmas kẽwãkĩ
dateyabi xinãkinã.

Jesus danaĩbuwẽ taeshũ Deusũ hatu kupishanikiaki, na hãtxarã

44 Hanushũ hãtxa kuxipawẽ Jesusũ nuku yuikĩ:
—Tsuabũra ea ikũwãkĩ ea besti ikũwãma hakia ẽ Epa hatũ ea
yununiri ikũwãkanikiki. 45 Habiaskari wakĩ ea uĩkĩ hatũ ea yununiri
unãriakanikiki. 46 Yurabu mai anua hatu ikũwãmatanũ ika shaba keska
ẽ huniwẽ taea tsuabũra ea ikũwaĩ mexu merã hari hiweama keska
ishãkanikiki. 47 Hakia yurabu kupinũ ika huama hatu merabewanũ
ika ẽ huniwẽ taeshũ ẽ hãtxa nĩkabiakĩ tsuabũra txibãmakẽ ikis ẽ hatu
kupiamaki. 48 Hakia ẽ hãtxa danãkĩ abuabuma habuna kupiti ma
hayaki. Shaba hawẽ henea unãtitiã ẽ hãtxawẽ taeshũ Deusũ habu hatu
kupishanikiki. 49 Eãnã, ẽ xinãnẽ ẽ matu yusĩamaki. Hakia Epa Deusũ ea
yununitũ ea yunua yusĩkĩ ẽ matu yuimiski. 50 Eã ẽ Epã hãtxa ẽ unaĩnã,
harã hiwea keyutima hayaki. Haskawẽ taeshũ ẽ matu yuiaii, haska ẽ Epã
ea yunukĩ yuinirã— akĩ nuku shabakabi yuiniki.

Hawẽ tsumabu Jesusũ hatu hutxunikiaki, na hãtxarã

13 1 Páscoa nawai mexukiri ishanaitiã yurabu henebaini hawẽ Epa
Deusbe ana dasi kashanai ma kemai Jesusũ unaĩ na mai anua
habũ ikũwaĩbu abui hatuwẽ nuikũkaini haska bestiwẽma hakia nũ
hawenabuwẽ taea nuiyabis mawakĩ nuku uĩmaniki.
2 Hanushũ bari kaya mexu merã Jesusbetã nũ piaya habiatiãri Judas
Iscariotẽ Jesus hatu atximashanai diabo Satanásã Judas xinãmaya 3 mai
hirabi anua dasibi Epa Deusũ Jesus shanẽ ibumakatsi yununi Deus
anua huni ana hawẽri txĩtũ kaĩshanai Jesusũ unaĩ 4 nukubetã pibiai pia
henetã benikawã hawẽ tima tari pekatã hawẽ datekere iti txaipa bitã
txiabukukĩ tarãkĩ mestẽwãtã 5 hanushũ kẽtxa ewapaki ũpash hushketã nũ
hawẽ tsumabu nuku hutxukĩ taewakĩ hawẽ datekere itiwẽ nuku hutekere
akubauni 6 Simão Pedroki kematã anũ ikaya nemakĩ yuikĩ:

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

—Shanẽ Ibuũ, mĩ ẽ yusĩnãki. Haska wakĩ mĩ ea hutxunũ ika
ikai?— aka
7—Ikis ẽ matu akai mĩ unãmaki. Hakia txipu mĩ unãshanaii— aka
8 Pedrõ ana yuikĩ:
—Duawakĩ ea hutxuwe, iwanã, ẽ mia yunuamaki— aka
Jesusũ nemakĩ:
—Ẽ mia hutxuamarã, mĩ enabu kayabi iturumaki— aka
9 Simão Pedrõ yuikĩ:
—Haskakenã, Shanẽ Ibuũ, ea hutxu bestiama ea metxukĩ ea
butxuriawe— aka
10 Jesusũ kemakĩ:
—Tsuabura dama naxitani huirã, hawẽ tae besti hau ana hutxuki
bestinũbũwẽ. Haskarã, mã ana detsismaki. Haska keskai ẽ hãtxawẽ
taea besti mã pepaki, mawaira dasibimarã— nuku watã 11 Judasĩ hatu
atximashanai unãkĩ haska nuku yuiniki.
12 Hanushũ nuku hutxushũ hutekere akĩ menetã hawẽ datekere iti
pekatã hawẽ tima tari txaipa ana sawetã ana daka bashti ishũ nukubetã
pikĩ nuku ana yuikĩ:
—Ẽ dama matu ashurã, xinãkĩ mã unaĩ? 13 Txanima ea kenakĩ: “Yusĩnaã
inũ Shanẽ Ibuũ”, akĩ mã ea kenamisrã, habia ẽ eaki. 14 Ea ẽ matũ Yusĩnã
inũ matũ Shanẽ Ibubiatũ ẽ matu hutxukĩ duawakĩ ẽ matu uĩmashu keska
wakĩ maturi duanamei hutxukinaĩ keskakubaĩshãkãwẽ. 15 Na eã eska
wakinã, habiaskari wakĩ mã ashanũbũ ẽ matu bebũkiri uĩmakĩ ashuki.
16 Ikũkĩ ẽ matu yuiai nĩkakãwẽ. Dayakapã hawẽ tsuma binuĩsmaki. Haska
inũ, tsuara yunua hawẽ yunua ashũkĩ binuĩsmariki. 17 Na haska ẽ matu
yuiai tsuabũra nĩkatã hawẽ hiwekĩ habũ aki benimakubaĩshãkanikiki.
18 Na haska hãtxairã, matu dasibikiri ẽ hãtxamaki. Eã ẽ matu katunishũ
ẽ unaiĩ. Hamẽ ekiri Deusũ hãtxa yuishunikatũ ea dayuikĩ: “Ebetã pibiakĩ
ea detenũ ishũ xinaĩkiki”, ini keskai haska ekiri kenenibu yuiaiwẽ taea
txanima matu bestitxaitũ mã ea habiaskari wakatsis ikaii. 19 Ea ẽ inirã,
mã ikũwãshanũbũ haska ea washanaibu bebũkiri ẽ matu banabimai
txaniaii. 20 Txanima tsuara ẽ kenaya ẽ yunua ka habũ hatũ hãtxa nĩkakĩ
ikũwãkĩ hatu duawakĩ eari habiaskari wakĩ hatũ ea yununiri habiaskari
washãkanikiki— nuku wai

Hanubi hawẽ tsuma hawẽ kuxipaya betsã hatu atximai Jesusũ hatu yuinikiaki, na hãtxarã

(Mt 26.20-25; Mc 14.17-21; Lc 22.21-23)

21 hanua Jesus hawẽ huĩti meteshekei nixmahairakĩ shabakabi ana
nuku yuikĩ:
—Txanima haratura bestitxaitũ mã ea hatu atximai kaii— nuku wa
22 nuku hawẽ tsumabu betsakiri hãtxai unãma e itã nũ beisinãkeakeaya

23 Jesusũ ea abuhairaiwẽ taea ẽ pekatxu Jesus bashti ika dakashũ piai
24 Simão Pedro ẽ beisa hawẽ metutiwẽ Jesus ea yukamakĩ:
—Tsukiri hãtxaimẽkaĩ? Yukawe— ea wa 25 dabekekawã teshkitã Jesus yukakĩ:
—Shanẽ Ibuũ, tsuamẽ?— ẽ wa
26 basheshẽri Jesusũ ea besti yuikĩ:
—Misi pukushũ ẽ inaĩnã, haki— ea watã misi bishũ tewe inũ yutxi mutsaki pukutã Simãonẽ bake Judas Iscariotes inã 27 piaya Satanás Judasĩ xinã merã ma hikiawẽ taeshũ Jesusũ Judas yuikĩ:
—Mĩ haska xinaĩnã, hawaira aritãwẽ— aka 28-30 nĩkatã hawa yuiama hawaira kaĩkaini mexu merã hanira Judas kakẽ haska wakĩ Judas Jesusũ yunua kakẽ nukubetã pi unãbumabia betsã xinaĩ yuinamei: “Judas pei mekenikarã, ‘Nawakĩ piti ana bitãwẽ’, akĩ Jesusũ yunushuki”, iake iakeaibũ betsãri xinãkĩ: “ ‘Nuitapaibu peiwẽ hatu merabewatãwẽ’, akĩ Jesusũ yunushuki”, iake iakeriakĩ xinaĩbũ

Yunua bena Jesusũ hatu baxishũbainikiaki, na hãtxarã

31-32 hanua Judas kaĩkaĩkẽ Jesusũ nuku yuikĩ:
—Ẽ hatũ Hutxi Kayabi Iuwa ẽ kuxipa hayaki, hawẽ taeshũ natiã Deusũ ea hatu unãmairã. Haskawẽ taeshũ Deusũ kuxipa ẽ hatu unãmaii. Ẽ hatũ Hutxi Kayabi Iuwa Deusũ hatu unãmaikiki, ẽwenã. Haskakẽ hau unãnũbũ manama hawaira akikiki— iwanã,
33 —Ẽ bake kayabibuũ, ana hatishuĩra ẽ matube niamaki. Hakia usha eskarabes ka ea benakĩ mã ea betxiama ishanaii. Haska judeu shanẽ ibubu ẽ yuixina keskarã, ẽ maturi yuiai ea nĩkakãwẽ. Hanu ẽ kai anu mã katirumaki. 34 Haskawẽ taeshũ hawẽ yunuti hãtxa bena ẽ matu baxishũkĩ yunubainaii. Haska matuwẽ ẽ nuiai keskairã, habiaskariai matubus nui duanamepakeriashãkãwẽ. Haskai xinãnãnaĩ mã nuibukuaĩ 35 matu uĩkĩ mã haskai ẽ tsumabu kayabi dasibibũ matu unãkubaĩshãkanikiki— nuku waya

Pedro: Ẽ ha unãmaki, iki kaikiri Jesusũ yuinikiaki, na hãtxarã
(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Lc 22.31-34)

36 hanushũ Simão Pedrõ Jesus yukakĩ:
—Shanẽ Ibuũ, mĩ hani kai?— aka
—Hanu ẽ kai anurã, ikis mĩ ea txibãtirumaki. Hakia txipu mĩ ea txibãshanaii— aka
37 Pedrõ ana yuikĩ:
—Shanẽ Ibuũ, haskakĩ ẽ mia txibãtirumamẽ, ikisrã? Earã, ẽ mia mawashũtiruki, miwenã— aka
38 Jesusũ Pedro ana yuikĩ:
—Txanima mĩ ea mawashũtirumẽ?— iwanã —Haskamahairaki. Txanima kayabi ẽ mia yuiai nĩkawe. Penariama takara keui taeriama eki

dakekĩ: “Ha hunirã, ẽ ha unãmaki”, iki dabe inũ bestiki eki dakekĩ mĩ yui
kaii— akĩ

Epa Deus anu hawẽ kati bairã, Jesuskiaki, na hãtxarã

14 1 nukuri Jesusũ yuikĩ:
—Na haska ẽ txaniayarã, huĩti meteshei dateyamakãwẽ.
Deus ikũwãkĩ eari ikũwãkãwẽ. 2 Ẽ Epa Deusũ hiwe anu teke shaka
itxapa hayaki. Hawẽ hiwe haska hayamakẽ ẽ matu yuiama ikeanaii.
Haskakẽ hanu hiwei mã niti ikama ishanũ ẽ matu pewashuĩ kashanaii.
3 Hanu maturi ka ẽ hiweai anu mã iriatiruwẽ taea kashũ bebũkiri ẽ
matu pewashuĩ kashanaii. Ana hushũ ẽ matu iyushanaii, hanu nũ
hiwenũbunã— itã 4 —Matunã mã unaiĩ, ha baiwẽ ẽ kairã— nuku waya
5 Tomẽ yukakĩ:
—Shanẽ Ibuũ, hanu mĩ kashanairã, nũ unãmaki. Haskatã hawẽ kati bai
nũ unãshanai?— aka
6 Jesusũ kemakĩ:
—Hawẽ kati bai inũ hawẽ txanima unãti inũ hawẽ hiwekuĩtirã, habia
ẽ eaki. Ea besti ikũwãkĩ txibaĩ Epa Deus anu mã hikitirubuki. 7 Haska
inũ, mã ea unãti wakubainairã, ẽ Epa Deusri mã unãkubainaii. Natiã ea
tapĩkubaĩkĩ Epa Deusri mã uĩriakubainaii— nuku waya
8 nĩkatã Filipẽ yukakĩ:
—Shanẽ Ibuũ, Epa Deusrã nuku uĩmawe. Uĩtã nũ mia ana
bikawamaki— aka
9 —Filipeẽ, hatishũ ẽ matube hiwebiakũkainai mĩ ea unãriamamẽ?
Txanima ea uĩkĩ Epa Deusri mã uĩaiĩ. Haskakĩ: “Epa Deus nuku uĩmawe”,
akĩ mĩ ea yukai? 10 Epa Deus inũ ea, nũ dasiarã, mĩ xinãmamẽ? Ẽ
xinãnẽ akĩ ẽ matu yuismaki. Hakia Epa Deus ebe ketashameshũ
ea yunukĩ hawẽ daya ea amamiski. 11 Epa Deus inũ ea nũ dasiarã,
ikũwãkãwẽ. Haska ẽ hãtxa besti nĩkatã mã ikũwãtirumarã, ẽ dami
matu unãti wamakĩ atimaska ẽ amiswẽ taeshũ ikũwãkãwẽ, nũ dasiarã.
12 Txanima ẽ matu yuiai nĩkakãwẽ. Tsuabũra ea ikũwãkĩ ẽ haska amis
mã ariakubaĩshanaii. Ha inũ, ẽ Epa Deus anu ẽ kashanaiwẽ taeshũ ẽ
kuxipayabũ ea merabewakĩ hatu ikũwãmakĩ dami atimaska ewapa wakĩ
ea binushãkanikiki. 13 Ẽ kenawẽ taeshũ tsuabũra hamapai Epa Deus mã
yuka ẽ hawẽ bakẽ ẽ matu ashũshanaii, ẽ Epã kuxipa matu uĩmakinã.
14 Hamapai tibi ẽ kenawẽ mã ea yuka ẽ matu ashũshanaii— iwanã,

Deusũ Yushĩ Pepa Jesusũ hatu yubanikiaki, na hãtxarã

15 ana nuku yuikubaĩkĩ:
—Txanima mã ea abuairã, haska ẽ matu yusĩkĩ yunumis xinãkĩ ẽ hãtxa
mã txibãkubaĩshanaii. 16 Mã haska wakubainaya ẽ matu yukashuna
Merabenã Bena betsa Deusũ matu anu yunushanikiki, hau matube hiwei

ikibi ipashanunã. 17 Merabenã Benarã, hawẽ Yushĩ Txanima Unãmanikaki.
Mai anu yurabũ hawa unãbumã inũ uĩabumã Merabenã Bena ikũwãkĩ
haibuwatirubumaki. Hakia natiã matu dapi hiwea txipu matube uke merã
hiweshanaiwẽ taeshũ Deusũ Yushĩ Txanima Unãmanika mã ma unaiĩ.
18 Haskawẽ taeshũ eãnã, baxikĩ bake ibuuma keska wakĩ ẽ matu
henebainamaki. Hakia ana matube iki ẽ ana txĩtũkirãshanaii. 19 Mawaira
hatishuĩra yurabũ ea uĩyama ishãkanikiki. Hakia matunã, mã ana
ea uĩyushanaii. Ha inũ, ẽ ana matu hiweshunaiwẽ taea maturi mã
hiweriakũkaĩshanaii. 20 Ha shabatiã haskakaĩ ẽ Epaki ẽ dasia mã unãyã
hanua matuki ana nukui ẽ matuki dasiriatã ẽ matube nipakeshanai mã
unãshanaii. 21 Haskakẽ tsuabũra ẽ yusĩa nĩkakĩ txibãkubaĩkĩ ea unãmai
txanima ea abukubaĩshãkanikiki. Haska inũ, tsuabũra ea abuaibũ ẽ Epa
Deusũri hatu aburiashanikiki. Haskaibu shabakabi ẽ hatu unãmashanaii,
habũ txanima ea abuaiburã— nuku waya
22 Judas betsã yukakĩ:
—Shanẽ Ibuũ, haskakĩ yurabu dasibi uĩmama mĩ nuku besti ana
uĩmashanai?— akaya
23 Jesusũ kemakĩ:
—Tsuabũra ea abukinã, ẽ yusĩa hãtxa txibãkanikiki. Ẽ Epã hatu abuaya
ea inũ ẽ Epa hua nũ hatuwẽ hiweshanaii. 24 Hakia tsuabũra ea abuabumarã,
ẽ yusĩa hãtxa txibãbumaki. Na hãtxa ẽ matu yusĩa mã nĩkakubainairã,
enamaki. Ẽ Epa hatũ ea yununitũ hãtxaki. 25 Natiã matube hiweshũ ẽ matu
yusĩyukubainaii. 26 Hakia hawẽ Yushĩ Pepa matũ Mekenã Bena ẽ kenaya ẽ
Epa Deusũ yunua hushũ haska ẽ matu yusĩkubaĩmis dasibi ẽ matu yuiai ana
shabakabi matu xinãmakubaĩshanikiki.
27 Ẽ hãtxawẽ datei matũ huĩti nixmayamakãwẽ. Deusũ unãnuma hawẽ uke
meranu unãnumati ẽ matu inaiĩ. Haska yurabu hatũ xinãwẽ hiwekĩ unãnumai
hiwemisbu keska matu inãma hakia Deus anua daewanika kayabi unãnuma
ẽ matuki baxiaii. 28 "Ka matu anu ẽ ana hushanaii", ikĩ ẽ yuiai mã ma ea
nĩkashuki. Hanua Epa Deus shanẽ ibũ ea binuawẽ taea hanu ẽ kashanaii.
Ẽ Epa anu ẽ kashanai mã nĩkaiwẽ taea mã benimakeanaii, txanima ea abu
kayabirã. 29 Na eska bebũkiri ẽ matu yuiai txipu ikai uĩkĩ ẽ matu hãtxa wai
xinãkĩ mã ea ikũwãshanaii. 30-31 Hakia mai anu yurabu yununika diabo
Satanás ma huaiwẽ taea ana hatishuĩra ẽ matube hãtxamaki. Satanásã ea mei
ewẽ kuxipatirumabiakẽ hau xinãshũ ea haska wayunũwẽ, txanima Epa Deus
abukĩ haska ea yunua ẽ ashũmis yurabu ẽ hatu uĩmai kairã.
Haskaki. Benirikãwẽ, nenua nũ bunũbunã— nuku wa

Jesusrã, uva bana hawẽ tashu keskakiaki, na hãtxarã

15 1 nũ benibaunaibu nuku ana yuikĩ:
—Ana betsa matu yusĩnũ nĩkayukãwẽ. Earã, ẽ uva bana nia
hawẽ tashu kayabiki. Ẽ Eparã, mibã ibuã mekekĩ meurumiski. 2 Hatiri

mebi tibi bimi hayamakẽ meshteshũ putamiski. Hakia hawẽ mebi tibi
bimiyamis ana bimihaira wakĩ hawẽ ibuã bumeshtekĩ pewamiski, hau
ana katakutã bimihairanunã. Ea ikũwaĩbu ẽ Epa Deusũ habiaskari
washanikiki. 3 Ẽ hãtxa ẽ matu yusĩaĩ mã ikũwaĩwẽ taea mã ma xinã
betsa haya mã ma shũpĩhairaki. 4 Hakia hawẽ tashu anua hawẽ mebi
betsa meskea ana haska bimitirumaki. Habiaskari wakĩ ea henebaĩkĩ
mã Deus benimawatirumaki. Haskakẽ ẽ matu putama keska wakĩ eari
putayamashãkãwẽ. 5 Earã, ẽ mibã tashu keskaki. Maturã, mã hawẽ
mebi keskabuki. Ebe haibunamekĩ bimi itxapaya keskakĩ mã Deus
benimawatiruki. Eauma mã hawayatirumahairaki. 6 Ea haibuwama ewẽ
petxiarã, hawẽ mebi bimiuma meshtetã putaima barĩ shana waxina
itxawashũ kua keska wakĩ Deusũ txi anu hatu urẽshanikiki.
7 Hanua maturã, ebe ketashameshũ ẽ hãtxa xinãkĩ unãhairai hakimama
txibãkubaĩkĩ hawara bikatsis ikĩ mã Deus yuka matu ashũshanikiki.
8 Haskai duapanãkĩ Deusũ kuxipa mã hatu kẽwãmairã, bimi itxapayai
keskakĩ txanima ẽ tsumabu kayabi shabakabi mã ishãkanaii. 9 Eãnã, ẽ
matu abuaii, haska ẽ Epã ea abukĩ akai keska wakinã. Haskawẽ taea ea
putapakeyamashãkãwẽ, ẽ nui mã hayawẽ taearã. 10 Hawẽ hãtxa ẽ txibãyã
ea abukĩ ẽ Epã ea putaismaki. Haska keskari wakĩ ẽ yunua hãtxa mã
txibãyã matu abukĩ ẽ matu putamari ishanaii.
11 Xinã txãkaĩ mã ebe benimahairanũbũ hawẽ benimati hãtxa ẽ matu
yuiaii. 12-14 Tsuara hawẽ haibuaibuwẽ nuikĩ abukĩ hatu merabewai
mawashunai tsuã haskakĩ ana betsã binutirumaki. Ẽ hãtxa mã
txibãkubainai mã ẽ haibuki. Eskaki, ẽ matu yunuairã. Ẽ matuwẽ nuikĩ
abumiski. Haska txibãkĩ betsabuwẽ nui abunamekubaĩshãkãwẽ. 15 Hamẽ
betsarã, hawẽ dayakiri hawẽ dayarubu shanẽ ibũ hatu shabakabi
tapĩmaismaki. Hakia dasibi ẽ Epã ea yuia ẽ matu unãmaiwẽ taeshũ
yunubiakĩ ẽ dayaru wakĩ matu kenama ẽ haibuwakĩ ẽ matu kenaii. 16 Mã
ea katuama eã ẽ matu katuniki. Haskawẽ taeshũ ẽ matu yunuaii. Kashũ
hatu yusĩkĩ mã bimi itxapa wai keska wakĩ ẽ tsumabu hatu wakĩ hau
txĩtũyamanũbũ hatu kuxipa wakubaĩshãkãwẽ. Haska wakĩ ẽ kenayashũ
Epa Deus hamapai tibi mã yuka matu ashũshanikiki. 17 Na haska ẽ
matu yunuai keska wakinã, habũ ea ikũwaĩ betsabube hatuwẽ nui
abunamekubaĩshãkãwẽ— iwanã,

Yurabũ Jesus danãnishũ hawenaburi danãshanaibu hatu yuinikiaki, na hãtxarã

18-19 ana betsa nuku yuikĩ:
—Habũ xinaĩ keska mã xinãyã ea ikũwãbumã matu abukeanaii.
Hakia ikũwãbuma anua ẽ matu katuni habũ xinaĩ keska mã ana
xinãmawẽ taeshũ ea dukũ danãxĩshũ maturi danãriashãkanikiki. 20 Ẽ
matu yuishurã, xinaĩrakãwẽ: “Dayakapã hawẽ tsuma binuismaki”,

akĩ ẽ matu yuishuki. Haskakẽ ea itxakawanishũ habiabũri maturi
itxakawashãkanikiki. Hakia betsabũri ẽ hãtxa nĩkanishũ matũ hãtxari
nĩkakĩ ariashãkanikiki. 21 Hatũ ea yununi habũ unãbumawẽ taeshũ na
haska tibi matu wakinã, mã ea txibaĩbuwẽ taeshũ matu ashãkanikiki. 22 Ẽ
yusĩ hua hãtxamakẽ habu na mai anu hiweabũ ibubis xinaĩ: “Ẽ pepaki”,
itirububia eskatiã ana haska washũ hatũ txakabu ibubis hũtãtirubumaki,
mekeirã. 23 Haska inũ, ea danãkinã, ẽ Epa Deusri danãriakanikiki.
24 Ha inũ, hatu anushũ ẽ hawa hatu haska washũama txakabu xinãma
ikeãkanaii. Hakia tsuã haska hatu anushũ haska washuĩsmabiakẽ Deusũ
kuxipa hatũ berubi ẽ ma hatu uĩmabia uĩbiakĩ ea inũ ẽ Epa danãkanikiki.
25 Haskakẽ Deusũ hãtxa yuishunikã yuikĩ: ‘Hawamawẽ taeshũ itxakawakĩ
ea danãnibuki’, iwanã, keneni keska menekĩ ea danãkanikiki. 26 Hanushũ
maturi danaĩbũ ẽ Epa anua mekenã betsa matu anu ẽ yunua hanua Yushĩ
Txanima Unãmanika hushũ ekiri matu unãmai ea hãtxashũshanikiki.
27 Ha inũ, maturi ẽ tashnikiranai anua tapĩ mã ebe ikũkirãxinarã, mã
ekiri hãtxai txaninikaburiki— iwanã,

16 1 ana betsa nuku yuikĩ:
—Txipu habũ matu itxakawabu mã ekiri hakimama xinã
betsa wama mã txĩtũyamashanũ bebũkiri ẽ matu yuiai nĩkairakãwẽ.
2 Hanu itxati hiwe anushũ matu danãkĩ nitxĩkĩ nukunabu matuki
dakemashãkanikiki. Ha inũ, betsabũ xinaĩ: “Nũ Deus merabewaii”, ikĩ
tsuabura matu betsa betsapa detekĩ 3 ẽ Epa Deus unãma eari unãbumawẽ
taeshũ matu hawa unãma itxakawashãkanikiki. 4 Matu haska waibuaibu
ẽ matu yuini matu xinãmai buaibuwẽ taeshũ bebũkiri ẽ matu yuiaii.

Deusũ Yushĩ Pepatũ ashanai Jesusũ hatu unãmanikiaki, na hãtxarã

—Matube bebũkiri nibiashũ haska shabakabi ẽ matu yuiama iyuniki.
5-6 Hakia natianã, hatũ ea yununi anu ẽ samama kaiwẽ taeshũ ikis ẽ matu
yuishuki. Ẽ matu yuia nĩkatã matũmebi xinaĩ huĩti nixmashũ: “Hani
mĩ kashanai?” mã ea wamaki. 7 Hakia ikũkĩ ẽ matu yuiai nĩkakãwẽ. Ẽ
matu kashũamakenã, Mekenã Bena matu anu hutirumaki. Hakia kashũ
Mekenã Bena matu anu ẽ yunushanaii. Haskawẽ taea ẽ kayarã, maturã,
mã pepakũkaĩshanaii. 8 Ha Mekenã Bena hushunã, yurabu mai anuabu
shabakabi Deuskiri txakabuwamisbu inũ, habũ Deuskiri txakabuwama
pepa wamisbuma inũ, tsuabura Deusũ unãti watã kupishanai hatu
unãmashanikiki. 9 Tsuabumẽ, Deuskiri txakabumisburã? Habũ ea
ikũwãbumarã. 10 Tsuamẽ, Deuskiri txakabu hayamarã? Ẽ eaki, ẽ Epa
anu ẽ kakẽ mã ana ea uĩyama ishanairã. 11 Tsua ashanimẽkaĩ, Deusũ
unãti washũ kupikinã? Na yurabu mai hirabi anu maniabu hatu shanẽ
ibushũmis ma unãti wanishũ kupishanikiki.
12 Ana hãtxa itxapa ẽ matu yusĩkubaĩpanã hati mã tsuma
keyutirumaki. 13 Hakia txipu Yushĩ Txanima Unãmanika hushũ txanima

dasibi matu yusĩkĩ meshtãmashanikiki. Hawẽ xinãnẽ hãtxama hakia ekiri
dasibi nĩkatã hawara ishanairi matu shabakabi unãmashanikiki. 14 Ha
Yushĩ Txanima Unãmanika hamebi huama ẽ kuxipa bitã matu unãmakĩ
inãkĩ matu kuxipa washanikiki. 15 Dasibi ẽ Epa hayarã, enariki. Haskawẽ
taea: "Yushĩ Txanima Unãmanika ena bitã matu unãmashanikiki", akĩ ẽ
matu yuishuki— iwanã,
16 —Haskaira hatishuĩra ka ẽ hari i iyamaki. Hakia samamahaira nũ
ana uĩnanãshãkanaii— nuku wa

Ana punu nukama mã benimahairashanaii, hatu wanikiaki, na hãtxarã

17 mawa ana bestẽshanaikiri hãtxai nũ unãma yuinamei:
—Hawa nuku yuikatsi ikimẽkaĩ? "Ana eskarabes ea uĩyama hanũkaĩ
ana usha eskarabes kaya mã ea ana uĩshanaii", ikai inũ: "Deus anu
ẽ kashanaiwẽ taearã", ikĩ haskara nuku yui ishumẽ? 18 "Ana usha
eskarabesrã", hawamẽ? Harakiri daki yui ikikika!— nũ ike ikeaya
19 nũ yukapaia unãkĩ nuku yuikĩ:
—Ẽ hãtxawẽ taea mã yuinameairã, 20 ikũkĩ ẽ matu yuiaii. Ẽ
mawakẽ ea manui kashai mã huĩti nixmakẽ habũ ea ikũwãbuma
benimahairashãkanikiki. Hakia maturã, ẽ mawakẽ matũ huĩti nui
henetã mã benimahairashanaii. 21 Haska inũ, aĩbu tuya bake kaĩkatsi
punu nukai xinã txãkaĩsmaki. Hakia kaĩtã: "Peki", ika benimai isĩ
hakimamisbuki. 22 Habiaskariai ikis mã punu nukaki. Hakia ẽ ana huaya
mã benimahairaya matũ benima pae tsuã matu mebĩtirubumaki.
23 Habiatiãri ea uĩkĩ mã ea hawa yukama ishanaii. Hakia ẽ Epa
Deus mã yuka ewẽ taeshũ matu merabewashanikiki. 24 Ea ikũwãkĩ
taewabianishũ ẽ kenawẽ taeshũ mã Deus yukariamahairaki. Na habiatiã
ẽ kenawẽ taeshũ Deus yukakĩ taewarikãwẽ. Haska wakĩ mã yuka matu
ashuã mã benimashanaii— iwanã,

Hatu itxakawaibu Jesusũ hatu maemashanaikiri hawẽ tsumabu yuinikiaki, na hãtxarã

25 hanushũ ana nuku yusĩkĩ:
—Hãtxa hunea miyuiwẽ ẽ matu yusĩkubirãxinaki. Hakia ana hãtxa
huneawẽ yusĩama hanu shabakabi ẽ matu unãmashanai ma kemaikiki.
Haskakaĩxĩshũ ẽ Epa Deuskiri hanu shabakabi kayabi ẽ matuki
txanishanaii. 26 Habiatiãri Deus ẽ ana matu yukashunama ishanaii.
Hanu matũmebi ibubis ẽ kenawẽ taeshũ mã yukakubaĩshanaii, 27 ẽ Epa
Deus matuwẽ nuikĩ abuaiwẽ taeshunã. Deus anua ẽ huni ikũwãkĩ mã ea
abuaiwẽ taeshũ Epa Deus matuwẽ nuikĩ matu aburiaikiki. 28 Hamẽ ẽ Epa
Deusũ besuuria kaĩkirani na mai anu yurabube hiwenũ ika ẽ huni haska
ea yununi menetã natiã ana hawẽri kakĩ na yurabu ẽ henebainaii— nuku
waya

29 hanushũ hawẽ tsuma betsã yuikĩ:
—Txanima na habiatiã shabakabi nuku yui ana miyui hãtxa huneawẽ
mĩ hãtxamaki. 30 Hanũkaĩ txanima mikiri nũ unaiĩ. Nũ mia yukariama
unãkĩ nukũ xinã mĩ unaĩ inũ hamapai tibi mĩ unaĩwẽ taeshũ Deus anua
mĩ hunirã, nũ ikũwaiĩ. Haskawẽ taea mĩ Deusũ bake kayabikẽ tsuã nũ
ana mia yukai bika teneamaki— aka
31 haska waya Jesusũ nuku ana yuikĩ:
—Natiã hanu mã ma ea ikũwaĩ? 32 Mã ea haska wabiai hanu mã
datei pashairã, ma kemakanikiki. Uĩrakãwẽ, hanu dasibi sa ikĩ mã
bestibu ea dapashkabaĩkĩ mã ea henebiabaina earã, ẽ emestimaki.
Ẽ Epa ebe ketashameshũ ea heneamaki. 33 Ea haibuwai eki dasia mã
dateama unãnuma hiweshanũ na hãtxa ẽ matu yuishuki. Mai anushũ ea
ikũwãbumã matu itxakawariaibũ dateyamashãkãwẽ, ẽ ma hatu maemakĩ
binuniwẽ taearã— nuku watã

Jesusũ hawẽ tsumabu Deusũ kuxipa hatu yukashunikiaki, na hãtxarã

17 1 hanua naiuri teskãshũ uĩkĩ nuku nĩkamakĩ yuikĩ:
—Epaã, hanu mĩ ea yubanirã, hanuki. Ẽ mĩ bake mawai
merabewakĩ ewẽ mĩ kuxipa hatu uĩmawe, hatu ẽ mia kẽwãmashanunã.
2 Mai hirabi anua hawẽ yurabu dasibi yunuti kuxipa mĩ bake mĩ ea
inãniwẽ mĩ hatu katuni ẽ hatu hiwekuĩmashanaii. 3 Mĩ mia besti Deuski,
txanimarã. Jesus Cristo mĩ yununirã, ẽ ea bestiki. Nuku unãtã na
hiwekuĩyãwẽ hiweshãkanikiki, ikibi ikirã.
4 Yurabu anu ẽ mia dayashunũ mĩ ea nitxĩni mia ashũkĩ keyukĩ mia
duawakĩ ẽ mia hatu kẽwãmakubaĩxinaki. 5 Epaã, eskatianã, mai nũ
damiwariama mĩ besuũbia ẽ shanẽ ibui taeaitiã ẽ txashakapa hawẽrua
hayani keska habias ea inãshãwẽ.
6 Yurabu dasibi anua hatu katushũ mĩ ea yunua mĩ Deus kuxipa
dasibi binu keyua nuikipakiri ẽ mia hatu unãmakubaĩxinaki. Haska
inũ, mina katushũ mĩ ea hatu inãnirã, mĩ hãtxa nĩkamisbuki. 7-8 Mĩ
hãtxa mĩ ea yununi ma ẽ hatu yusĩaki. Haskawẽ taeshũ dasibi ẽ hãtxa
minarã, ma tapiãbuki. Txanima mĩ ea yunua mianua ẽ huni unãkĩ
ikũwãtxakayamakanikiki. Haskawẽ taeshũ mĩ kuxipa inũ mĩ yusĩti
mianua huai unãkanikiki.
9-10 Hamẽ enaburã, ẽ mibe hatu hãtxashunaii. Hakia ea ikũwãbumakiri
ẽ mibe hatu hãtxashunamaki. Ha inũ, mina watã mĩ ea yununirã, harã
minabuki. Haskawẽ taea dasibi enarã, minaki. Hanua minarã, enariki. Ẽ
kuxipa hatu meranua uĩshãkanikiki.
11 Natianã, ma mia anu ẽ mibe iki kaii. Na mai anu ẽ ana
hatube hiwekũkainamaki. Hakia enaburã, na mai anu hatube
hiweyukubaĩkanikiki. Haskawẽ taeshũ Epa meribi pepa bestituũ, mĩ
kena kuxipawẽ ea hatu mekeshũshãwẽ, ha kena kuxipa mĩ ea inãniwenã,

nũ pashkama keskariai hau haburi pashkamari iriakubaĩshanũbunã.
12 Na enaburã, mai anua hatube hiweshũ mĩ kena kuxipa mĩ ea inãniwẽ
txakabu nemakĩ ẽ hatu mekekubirãxinaki, hawa hatu benuamarã. Judas
besti haska hakiri kenenibu keska aki ma benuni iki kashuki.
13 Mianu kakatsi ẽ benimahairaii. Ẽ hatu putabaĩriama hau habũ ea nĩkakĩ
habias ẽ benimai keskai hau irianũbũ ẽ mibe hãtxaii. 14 Mikiri ẽ haibuaibu
ẽ hatu yusĩayã habũ xinã betsa wai pepaibu habũ ea danãmisbũ ea hatube
danãmisbuki, nũ yurabũ xinã keska hayamakenã. 15 Habiaskabiakẽ: "Ikũwãbuma
anua hatu dapashkamabaĩwẽ", iwanã, ẽ mia yukamaki. Hakia hau diabo
Satanásã hatu parãyamashanũ hatu nemashũkĩ mekeshãwẽ. 16 Ha inũ, na mai
anua Deus ikũwãbuma ẽ hatu keskamawẽ taea ea ikũwaĩburi hatube hiwebia
habu keskamariki. 17 Mĩ hãtxa txanima kayabiki. Ha txanima hãtxawẽ mĩ
meribiki. Mĩ hãtxa haskawẽ taeshũ hatu meribi wawe, habũ mĩ hãtxa txanima
txibãshanaiburã. 18 Haska inũ, na mai anu mia unãbuma anu mĩ ea yununi keska
wakĩ ẽ haibuaibu habiaskari wakĩ na mai anuari ẽ hatu yunuriaii, hau mikiri
hatu yusĩkubaĩshanũbunã. 19 Hatuwẽ taea ea dukũ iki ẽ hatu meribishũshanaii.
Haskawẽ taea txanima haburi hau mĩ hãtxa txanima kayabiwẽ meribirianũbunã,
hawa kanetimarã.
20 Na ẽ haibuaibu besti xinãkĩ habukiri besti ẽ mia yukashunamaki. Hakia
habũ hatũ hãtxa kakape nĩkatã ea ikũwãshanaiburi ẽ mia hatu yukashunaii, mĩ
haburi mekekubaĩshanunã. 21 Haskai mia inũ ea dasia nũ bestitxai keska hiwea
haburi nukuki dasiabu habiaskari wakĩ mĩ hatu merabewashanũ ẽ mia hatu
yukashunaii. Mĩ hatu haska wa habu shukushũ ea ikũwaĩbu mai hirabi anu
mĩ ea yununi unãtirubuki. 22 Haska mia inũ ea dasinishũ nũ habiaskas xinãmis
keska wakĩ enabu habiaskari mĩ hatu xinãmashanũ, iwanã, mĩ kuxipa mĩ ea
yununi ẽ ma hatu yunuaki. 23 Mia inũ ea nũ dasinikẽ habuberi ẽ dasiaya habu
yura bestitxai keska hau ishanũbũ ẽ mia hatu yukashunaii. Haskaibu mai hirabi
anuabũ hatu uĩkĩ mĩ ea yununi inũ haska wakĩ mĩ ea abumis haburi mĩ aburiairã,
habũ unãtirubuki— iwanã,
24 —Epaã, mai damiwakĩ taewariama mĩ ea abukĩ ea txashakapa
hawẽruawakĩ taewani mĩ habiaskari ea wai hau ebe hiwekĩ uĩshanũbũ
habu mĩ ea yununi ebe hatu hiwemashãwẽ— iwanã,
25 —Epaã, mĩ kaneismaki. Mai hirabi anu yura hiweabũ mia unãbumabiakẽ
eã, ẽ mia unaiĩ. Na ebe mapuabũ mĩ ea yununi unãkanikiki. 26 Haska inũ, mikiri
mĩ kuxipa binu keyua ẽ hatu unãmapakeaiwẽ taeshũ ana mikiri ẽ hatu unãmakĩ
heneyamashanũ mĩ ea abumis keskai hau haburi abunamei heneama ishanũbũwẽ,
nuikipairã. Haska hayabuwẽ taea ea ẽ hatu anua kaĩkainama ishanaii— itã

Jesus atxitanũ ika bunibukiaki, na hãtxarã
(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Lc 22.47-53)

18 1 Deusbe nuku hãtxashuni menetã hanushũ nuku kaĩmabaĩkĩ
pashku debu hawẽ kena Cedrom Jesusũ nuku pukemabaini

hanu mibã shukua mixkiwẽ kenenibu anu ukemerã nũ habe hikikẽ
2 hanu Jesusbe nũ itxakũkaĩmis anu habianu nũ ana itxakẽ hanu Judasĩ
unãhairai 3 hari hatu iyui Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubu
inũ fariseububetã hatu yunuabu hatiri Templo mekenikabu inũ Romano
soldadobu shuku betsa Judasĩ hatu iyua hatũ detetiya mesebaini bĩ
dekutã txasha dakabainaibũ 4 Jesus atxi beaibu dasibi ma unaĩwẽ taea
nuku bebũ Jesus nitã hatu yukakĩ:
—Mã tsua benai bekanai?— hatu wa
5 habũ atxi beaibũ betsã Jesus kemakĩ:
—Jesus Nazaré anuarã— akaya
Jesusũ ana yuikĩ:
—Habia ẽ eaki— hatu waya Judasĩ hatu atximai kai hawairakaĩ ma
habe nikẽ 6 haskai Jesus hãtxai nĩkatã txishtekiri shekibaini di ikaibũ
7 Jesusũ ana hatu yukakĩ:
—Tsuaraka mã benai bei ikanai?— hatu wa ana habiaskari habũ yuikĩ:
—Jesus Nazaré anuarã— akaibũ
8 —"Habia ẽ eaki", akĩ ẽ ma matu yuishuki. Mã ea besti benaiwẽ taeshũ
ẽ haibuaibu hatu meyamakãwẽ, hau bunũbunã— hatu wa
9 bebũkiri Jesusũ yuikĩ: "Epaã, mĩ ea yununi ẽ tsua hatu benuamaki",
akĩ Jesusũ yuishuwẽ taeshũ: "Ẽ haibuaibu meyamakãwẽ", akĩ Jesusũ
hatu nemaniki. 10 Hanushũ Simão Pedrõ hawẽ nupe txaipa sitã Deusbe
nukunabu hãtxashunika shanẽ ibuhairatũ tsuma Malco mapeshpaikĩ
maebaĩ pabĩki yusiuria pashteaya 11 nemakĩ Jesusũ Pedro yuikĩ:
—Ana hatu meama mĩ nupe ana hawẽri usũwẽ. Ẽ Epã haska ea yununi
habiaskari wakĩ ea yumãwãkanikiki. Ea yauxiyamawe— aka

Anásĩ hiwe anua Jesuski Pedro dakei parananãnikiaki, na hãtxarã
(Mt 26.57-58, 69-70; Mc 14.53-54, 66-68; Lc 22.54-57)

12 hanushũ hatũ shanẽ ibu capitãobetã Romano soldadobu inũ Templo
mekenikabũ Jesus atxishũ meneshtã 13 iyukĩ ha dukũ hatũ shanẽ ibu
Anásĩ hiwe anu iyuabũ hawẽ dais Caifás na bari bestitxai Deusbe
nukunabu hãtxashunika shanẽ ibuhairatũ 14 bebũkiri judeubu hatu yuikĩ:
"Nukunabu hau pashkai sa iyamashanũbũ huni bestitxai nukunabu
mawashunaya mã pepakũkaĩshanaii", akĩ hatu yuimanurã,
15 Jesus iyuaibũ Simão Pedro inũ eã hune txipu kakĩ nũ Jesus
txibãkubaini shanẽ ibu Anásĩ enabũ ea unaĩbuwẽ taea hanu itxamisbu
dĩtu anu Jesusbe ẽ hikiaya 16 hakia Pedro unãbumawẽ taeshũ nemakĩ niti
akabu hikiama bai kesha Pedro nikẽ hanua hemaĩtĩ kene hanu hikiti shui
anu ana kashũ shui mekenika aĩbu yukashũtã Pedro ẽ bitxiaya 17 shui
mekenika aĩbũ Pedro yukakĩ:
—Ha hunĩ tsuma betsarã, habia mĩ miamẽ?— aka
—Earã, ẽ hamaki— akaya

18 hanua ma matsi beaya hanu dayamisbu inũ Templo mekemisbũ
hemaĩtĩ txi keti watã yui mapubaunabu hatube naxui ika Pedrori yuaya

Deusbe hatu hãtxashunika shanẽ ibuhairatũ Jesus yukanikiaki, na hãtxarã
(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Lc 22.66-71)

19 hanushũ Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibuhaira ikũkainima
ma tashnima anu Anásĩ hiwe anu bitxiabu hawẽ tsumabukiri inũ hawẽ
yusĩakiri Jesus yuka taewa 20 Jesusũ kemakĩ:
—Nĩkaibũ ẽ hãtxakũkaĩmiski. Hanu itxati hiwe tibi inũ Templo hemaĩtĩ
anushũ nukunabu itxamisbu anushũ shabakabi dasibibũ berubi ẽ hatu
yusĩmiski, hune hatu yusĩamarã. 21 Ea yukama habũ ẽ hãtxa nĩkamisbu
hatu yukawe. Hawara ẽ hatu yusĩmis unãhairakanikiki— ikaya 22 hari
Jesusũ kemaya Templo mekenika betsa Jesus dapi nishũ mekẽ petxiuri
kepais akĩ yuikĩ:
—Nukũ shanẽ ibuhaira haska yuiyamawe— aka
23 Jesusũ yuikĩ:
—Ẽ yui txakayarã, ea unãmawe. Hakia ẽ pe yuibiaya haskakĩ e iskaũ
mĩ ea deteai?— aka 24 hãtxawẽ binutiruma unãtã Anásĩ hatu yunua Jesus
meneshekea habiaska Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibuhaira
Caifás anuri iyuaibũ

Ana: Jesus ẽ unãmaki, ika Pedrõ hatu paranikiaki, na hãtxarã
(Mt 26.71-75; Mc 14.69-72; Lc 22.58-62)

25 ha haska waibũ Simão Pedro hatube txĩ yui naxui ika yuaya betsabũ
yukakĩ:
—Mĩ hamamẽ, ha hunĩ tsuma betsarã?— abaunabu
Pedrõ hatu parãkĩ yuikĩ:
—Ẽ hamaki. Ẽ eamabĩ!— hatu wa
26 hanushũ shanẽ ibuhaira binuatũ tsuma betsa Pedrõ patsãka
hawenabũri Pedro yukakĩ:
—Mibã shuku anushunã, Jesusberã, ẽ mia uĩyama ikirãshumẽ?— aka
27 Pedrõ ana hari parãkĩ:
—Ẽ hamaki— itanayas hawaira habiatiãri takara keui taeaya

Pilatos anu Jesus iyunibukiaki, na hãtxarã
(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Lc 23.1-5)

28 hanushũ Caifásĩ Jesus yukakĩ keyutã penaya Romano shanẽ ibu
Pilatõs hiwe ewapa anu Jesus hau iyutanũbũ Romano soldadobu yunuaya
judeu shanẽ ibubũ xinaĩ: “Nawã hemaĩtĩ anu hikia Moisés nuku yusĩniwẽ
taea nawã detsiswẽ txakabutã ana Páscoa nawai besikĩ ẽ pitirumaki”,
iki pepai nawayukatsi hikiabuma 29 haskaibũ hatũ beya unãtã hatu anu
Pilatos kaĩtã hatu hãtxa wakĩ yukakĩ:

—Na huninã, hawa txakabu axiã mã hakiri yuiai?— hatu wa
30 —Huni txakabumakenã, mianu nũ iweama ikeanaii. Unãti watã
nuku kupishũwẽ— akabu
31 Pilatõsri hatu yuikĩ:
—Iyushũ haska matũ shenipabũ matu yusĩpauni keska wakĩ matũmebi
unãti watã kupitãkãwẽ— hatu wa
judeu shanẽ ibubũ yuikĩ:
—Nũ tenãpanã mĩ nuku nemamiski. Hau tenãnũbũ miã besti mĩ
yunutiruki— akaya
32 haska wakĩ tenãshanaibu Jesusũ nuku yuixinarã, unãmabia
habiaskari hatu amaya 33 nĩkatã hawẽ kene merã ana hikishũ Pilatõs
Jesus kenashũ yukakĩ:
—Miarã, mĩ judeu shanẽ ibubu binu keyuamẽ?— aka
34 Jesusũri yukakĩ:
—Mimebi mĩ ea yukai? Huni betsã mia ekiri yunuaraka mĩ ea yukai
ikai?— aka
35 e itã Pilatõs yuikĩ:
—Earã, ẽ judeumaki, haska mĩ ea yuipananã. Minabu judeubu inũ mĩ
shanẽ ibubu Deusbe hãtxanikabũ mia ea inãkãshuki. Mĩ hawa txakabu
mexinamẽ?— aka
36 kemakĩ:
—Earã, ẽ Shanẽ Ibu kayabiki. Mia yuinũ nĩkawe. Nenua hunibu
shanẽ ibumisbu keskai ẽ shanẽ ibuamaki. Hakia ẽ kuxiparã, na nenu
mai anua yurabũ xinaĩ hiweabu keskamaki. Hakia na, mai anua ẽ shanẽ
ibuaya judeubũ ea atxishũ mia anu ea iweyamanũbũ ẽ tsumabu ewẽ
taea nemakanai hatube detenamekeãkãshuki. Haskakẽ earã, ẽ Shanẽ Ibu
kayabiki, nenuamarã. Ẽ hawa txakabu hayamaki— aka
37 hanushũ Pilatõs ana yuikĩ:
—Haskakenã, txanima mĩ shanẽ ibu kayabiraka— aka
Jesusũ ana yuikĩ:
—Mĩ haska hari yuiairã, ẽ Shanẽ Ibu kayabiki. Haskanũ ika yurabube
hiwei ẽ tashnikiraniki, hatu txanima kayabi meshtãmairã. Tsuabũra
txanima hãtxa abukĩ ẽ hãtxa nĩkamisbuki— aka
38 Romano shanẽ ibu Pilatõs yuikĩ:
—Txanima hãtxarã, hawamẽ?— itã

Jesus hau mastanũbũ Pilatõs hatu yununikiaki, na hãtxarã
(Mt 27.15-31; Mc 15.6-20; Lc 23.13-25)

haska wa hanu judeu shanẽ ibubũ manaibu anu ana kaĩkirã Pilatõs hatu yuikĩ:
—Ha huni ẽ unãti washurã, hawa txakabu hayamaki. 39 Páscoatiã bari
tibi huni bestitxai hawa wama ẽ matu nitxĩshũmis keska wakĩ, judeu
shanẽ ibu kayabi Jesus hawa wama matu nitxĩshũpa?— hatu wa

40 dasibibũ hui kuxipawẽ yunukĩ:
—Ha nuku ashũama ha huni betsa Barrabás yumetsubiakẽ nuku ha
kaĩmashũwẽ— akaibũ

19 1 Pilatõs nĩkawãshũ hatu yunua bitxi kuxatiwẽ Jesus kuxa kuxa
atã 2 kashe wakĩ Romano soldadobũ nixi mushaya maiti washũ
Jesus maimashũ shanẽ ibũ bemakia tari taxihaira sawematã 3 bestibu
Jesusũ besuuri nishũ kashe wakĩ yuikĩ:
—Judeu shanẽ ibu kayabirã, mĩ miaki— iwanã, hawẽ besuki bepastãtanaibũ
4 Pilatos ana kaĩtã judeu shanẽ ibubu yuikĩ:
—Jesusũ hawa hatũ txakabu wama ixiã ẽ matu unãmakĩ kaĩmai
uĩkãwẽ— hatu waya
5 musha maiti inũ tari pauti taxipa mexu duakabi sawemabu hawẽ besu
himĩ iruma Jesus kaĩkiranaya Pilatõs tenãkatsi ikama ana hatu yuikĩ:
—Na huni mã iweshurã, uĩkãwẽ— hatu wa
6 uĩkĩ Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubu inũ Templo
mekenikabũ hui kuxipawẽ Pilatos yuikĩ:
—Cruzki mastawe! Cruzki mastawe!— akeakeabu
haska washũ atirubuma unãbiakĩ Pilatõs hatu kashe wakĩ ana yuikĩ:
—Hawa txakabu hayamaki. Matũmebi iyushũ aritãkãwẽ— hatu wa
7 Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubũ yuikĩ:
—Txani txakai: “Ẽ Deusũ bakeki”, imiski. Deusũ hãtxa Moisés nuku
keneshuni nũ hayaki. Haskawẽ taeshũ Deus yuãkĩ kanemiswẽ taea nũ
yunuaiwẽ taearã, hau mawanũwẽ— aka
8 haska yuiaibu nĩkatã Pilatos ana datekĩ 9 hawẽ kene merã ana
txĩtuãbaĩ Jesus iyushũ yukakĩ:
—Mĩ haniamẽ?— aka Jesusũ ana hawa yuiamakẽ
10 haki sinatakĩ Pilatõs ana yuikĩ:
—Mĩ ea ana hãtxa wamamẽ? Ẽ kuxipawẽ hawa wama ẽ mia nitxĩtiru
inũ ẽ kuxipawẽri ẽ mia hatu mastamatiru, mĩ unãmamẽ?— aka
11 haska yuiai nĩkatã atimas Jesusũ kemakĩ:
—Deusũ dasibi damiwanitũ mia kuxipa yunuama ekiri mĩ kuxipa
hayama ikeanaii. Haskakẽ habũ ea atxishũ mianu yunushũ ea nitxiãbunã,
habũ txakaburã, mina binuabuki, Deus sinatamakinã— aka
12 haska wa nĩkatã Pilatos tashnikirã Jesus hawa wama nitxĩnũ ikaya
judeu shanẽ ibubũ hui kuxipawẽ Pilatos ana yuikĩ:
—Tsuara shanẽ ibu kayabi ikatsis ikĩ mĩ shanẽ ibu kayabi César danãkĩ
hawẽ kuxipa mebĩpai imiski. Hawa wama Jesus mĩ nitxĩainã, mĩ Césarn
haibumaki— akubainaibũ
13-14 hanu Páscoa mexukiri ishanaitiã ma bari mananãbi kaya haskaibu
Pilatõs nĩkatã Jesus tashnimabirã mixki buyakĩ kerã wanibu hawẽ kena
Hebreu hãtxawẽ kenakĩ Gabatá hanushũ yunuti anu tsaushũ kashe
hãtxawẽ judeu shanẽ ibubũ hatu yuikĩ:

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

—Narã, matũ shanẽ ibu kayabiki— hatu wa
15 haki sinatakĩ hãtxa kuxipawẽ yuikĩ:
—Tenãriwe! Tenãriwe, cruzki hatu mastãmatanã!— ikubainaibũ
Pilatõs ana hatu yukakĩ:
—Haskakĩ matũ shanẽ ibu kayabi hatu mastamapa?— hatu wa
Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubũ yuikĩ:
—Nukurã, nũ shanẽ ibu betsa hayamaki! César besti nukũ shanẽ ibu kayabiki. Hatu mastamariwe!— akabu 16 hatũ hãtxawẽ taeshũ Jesus hatu mastamakĩ Romano shanẽ ibu Pilatos ĩ hawẽ soldadobu yunua iyuaibũ

Cruzki Jesus mastanibukiaki, na hãtxarã
(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Lc 23.26-43)

17 hanushũ haki mastakatsi cruz Jesus iamatã sharamabaĩkĩ Jerusalém mae ewapanua kaĩmabaĩkĩ ha mati hawẽ kena Bushka Shau Mati anu mapematã, Hebreu hãtxawenã, Gólgota anurã, 18-20 hanushũ hawẽ tari pekashũ cruzki mastashũ: “Nazaré anua Jesus judeubũ shanẽ ibu kayabiki”, iwanã, Pilatõs hãtxa dabe inũ besti hi besha sapaki Hebreu hãtxawẽ inũ, Grego hãtxawẽ, inũ Romano hãtxa Latimwẽ kenetã hatu buma Jesusũ bushka mamaki cruzki ha mamaki mastashũ netãbu Romano soldado betsabũri huni yumetsu daberi mastashũ betsa yusiuri nitxĩshũ betsa yusmauri nitxĩtã Jesus namakis wabu Jerusalém dapikea bukĩ Pilatõs hãtxa Jesusũ bushka mamaki netã judeu itxapabũ uĩbaĩbaĩkĩ
21 haska wabu uĩbaĩ Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubu Pilatos anu bushũ yuikĩ:
—Hari mĩ keneshũ hatu netãmatirumaki: “Judeubũ shanẽ ibuhairaki”, akinã. Hakia haska ibubis yuimis keska hatu kene betsa washũwẽ, eska wakinã: “Earã, ẽ judeubũ shanẽ ibu kayabiki”, imiskirirã— akabu
22 Pilatõs hatu nemakĩ:
—Hawara ẽ ma kenearã, hau habiaska kene nenũwẽ— hatu wa
23 cruzki Jesus nitxĩshũ soldado dabe inũ dabetã Jesusũ tari tibi habu tibibũ pashkatã hakia hawẽ tima tari txaipa hirabi keshemawẽ taea
24 yuinamei:
—Pashkakĩ txakabuwayamanãkãwẽ. Tsuã bimẽkaĩ? hawẽ beyusti heshe putakĩ tsarĩ tsarĩ akĩ putanãkãwẽ— iwanã, haska bebũkiri Deusũ hãtxa anu kenekĩ: “Ẽ tari pashkakĩ ẽ tima tari bikĩ hawẽ beyusti putashãkanikiki”, akĩ yuini unãmabia haska kenenibu soldadobũ habiaskari wanibuki.
25 Haska waibũ Jesus mastabu dapi hawẽ ewa inũ, hawẽ ewa betsa Cleopasĩ aĩ Maria inũ, Maria Madalena inũ, ea nũ nia 26-27 hawẽ ewa inũ ea uĩkĩ ekiri Jesusũ yuikĩ:
—Ewaã, ha mia dapi niarã, mĩ bakewawe— iwanã, ea abuhairamisshũ eari yuikĩ: —Baa, ikis ẽ ibu mĩ ewa ea washũwẽ. Ea uĩrashũkubaĩshãwẽ— ea wa ẽ hiwe anu iyuimashũ ẽ merabewapauniki.

Haskatã Jesus mawanikiaki, na hãtxarã
(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Lc 23.44-49)

28 Jesusũ haska nuku yuitã dasibi hawẽ Epa Deusbe yubakani keyuai
unaĩ Deusũ hãtxa anu haska hakiri keneni menei Jesusũ hui kuxipawẽ
yuikĩ:
—Ma ũpash manui ẽ tetsusinaki— ikai 29 nĩkatã habũ kẽpuki uva vinho
muka mata tsauwa haki tsinitiki pu atã tawaki ustãshũ Jesusũ kesha anu
sanãshunabu 30 tsu akĩ keyutã hui kuxipawẽ Jesusũ yuikĩ:
—Dasibi ẽ ma keyuaki— itã bekua tiniã mawakĩ hawẽ Yushĩ ibu anu
nitxĩniki.

Haxĩwẽ Jesus pixpe akĩ txatxinikiaki, na hãtxarã

31 Hanua judeu shanẽ ibubu yuinamei: "Mexukiri sábado hanu
meribihaira Páscoa nawatitiãki. Cruzki hatũ yura mapuabu
sábadotiã nũ henetirumaki, Deus hau nukuki sinatayamashanunã.
Hatũ yura hau hawaira butenũbũ Pilatos yununũ bukãwẽ", ika
bushũ Pilatos yuikĩ: "Cruz anua hatũ yura hawaira butetiki. Hau
hawaira mawanũbũ hatũ kixi hau kixtekenũbũ hatu yunuwe",
akabu 32 Pilatõs habiaskari xinãkĩ hatu yunua soldadobu bushũ ha
dukũ huni yumetsu dabe Jesusbe mastabu kixtekerabetã 33 hanua
Jesuski kemashũ ma mawa uĩtã hawẽ kixi tekeama 34 habiaskabiakẽ
soldado betsã haxĩwẽ Jesus pixpe akabu hanua hakimamari himi
hawẽ hene husia habaya 35-37 hakia bebũkiri Deusũ hãtxa keneni
anu yuikĩ: "Hawẽ shau tekeama ishãkanikiki", anibu inũ, kene betsa
anushũ yuikĩ: "Tsuara txatxiabu hawenabũ uĩshãkanikiki", iwanã,
keneniburã, unãmabia habiaskari keneni menekĩ arianibuki. Matũri
mã ikũwãshanũbũ hawara ibubis ẽ uĩni ẽ matu yuiaii. Ẽ uĩniwẽ taea
ẽ hãtxa txanimaki.

Jesus hawaira maiwanibukiaki, na hãtxarã
(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Lc 23.50-56)

38 Hanushũ huni betsa José hawẽ mae Arimatéia judeu shanẽ
ibubuki datekĩ hune Jesus ikũwãxinatũ Jesus mawa unãriai hakia
natiã ana dateama Jesusũ yura maiwakĩ hanatanũ ika kashũ Pilatos
ea akĩ yuka hawẽ yura yunua José hawẽ tsumabube kashũ Jesusũ
yura cruz anua buteshunabu 39 ha dikabi mexu merã Jesusbe
hãtxatãyama Nicodemos hawẽ tsumabubetã 30 kilo mirra inũ
aloé inĩti teipa husia bea José hawẽ tsumabube kashũ 40 haska
judeubũ yura mawa maiwakĩ pewamisbu keska wakĩ Jesusũ yura
dapushyabi yabukubaĩkĩ inĩti teipawẽ dapushkubaĩkĩ tari hushupawẽ
yabukĩ keyutã 41-42 bari hiki ma huĩrukũti kemaya hĩ hĩ ikĩ hanu

Jesus mastakãshu dapi mibã shukua namã hanu yura mawa datãti
mixki tãpe kini bena waimabu hanu yura mawa datãriabuma anu
hawaira ha merã hanakĩ mistutã mixki ewapa beputiwẽ beputã inũ
bunibukiaki.

Jesus bestẽkaina benanibukiaki, na hãtxarã
(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Lc 24.1-12)

20 1 Hanua Jesus mawaxina ana besteni matu yuinũ nĩkakãwẽ.
Huĩrukũtitiã Jesusũ yura mixki tãpe merã dakakẽ usha dabea
penai taei penariama mexukẽ domingotiã taeaya Jesus maiwakĩ
hanaxinabu anua hatube Maria Madalena kakĩ tãpe bepemana uĩtã
Jesusũ yura hayama uĩbirani 2 Pedro inũ ea anu kuxitxakayamakirã nuku
yuikĩ:
—Nukũ Shanẽ Ibũ yura haniraki nuku buãbuki. Hanira datãbu nũ
unãmaki— nuku wa
3 nĩkatã Jesus maiwaxinabu anu Pedrobe kai 4 kuxirabekaĩkĩ ea dukũ
binukaĩ tãpeki 5 kemashũ dãkukaĩ tãpe merã uĩkĩ hawẽ yabuxinabu
besti daka betxitã ẽ hikiriamakẽ 6 ea itxũ txipu Simão Pedro hui
ha dukũri hikishũ hawẽ yabuxinabu uĩkĩ 7 hawẽ buyabuxinabu sebi
pewashũ ha katxu datã uĩriaya 8-9 hanua eari hikishũ hawẽ yura yama
uĩtã: “Messias Cristo mawa ana bestẽshanikiki”, iwanã, Deusũ hãtxa
una merã kenebianibu nũ nĩka pewariamabia: “Ẽ Shanẽ Ibu Jesus ma
bestẽkainamẽkaĩ”, ikĩ ikũwãkĩ ẽ xinãniki. 10 Haskakaĩ uĩtani nũ ana
txĩtũkiraniki, hanu nũ hiweanurã.

Maria Madalenaki Jesus nukui taenikiaki, na hãtxarã
(Mc 16.9-11)

11 Hakia Maria Madalena katani ana txĩtũkirã hua mixki tãpe kesha
nia kashai heneama nishũ ana uĩnũ ika dãkukaĩ tãpe merã uĩkĩ 12 nai
tsuma dabe tari hushupa sawea hanu Jesus datãxinabu anu hariri
bupĩxinabukiri betsa tsauwa hariri tashkũwãxinabukiri betsa tsauria
hatu betxitanaya 13 hanushũ nai tsuma dabetã yukakĩ:
—Aĩbuũ, haskai mĩ kashai?— akabu
—Ẽ Shanẽ Ibũ yura haniraki ea buãbuki. Hanira datãbu ẽ unãma benai
ẽ kashai ikaii— hatu watã
14 nasaukekawã uĩbiakĩ tsua nia dabanẽ unãma Jesus betxia 15 hanushũ
Jesusũri yukakĩ:
—Aĩbuũ, haskai e iskaũ hanu hua mĩ kashai ikai? Tsua mĩ benai
ikai?— aka
mibã taurumis ikai dabanẽ Mariã xinãkĩ yuikĩ:
—Ẽ Shanẽ Ibũ yura bushũ hani mĩ ea datanãshumẽkaĩ ea yuiwe, ẽ
buairã— aka

16 Jesusũ yuikĩ:
—Mariaã— aka
hawaira dabeketã benimahairakĩ Hebreu hãtxawẽ yuikĩ:
—Rabôni!— akĩ nukũ hãtxawẽ kenakinã: —Ẽ Yusĩnaã— iwanã, ikua
17 Jesusũ nemakĩ:
—Ẽ Epa anu kariama uatiã ẽ matube hiwemis keskai ẽ ana matube itirumaki. Ea tsumakĩ ea baxiyamawe— iwanã, —Ẽ betsabu anu kashũ ẽ mia yuishu hatu yuiritãwẽ. Matu merabewai ẽ Epa anu dasinũ ika ẽ kashanaii. Ẽ Eparã, habia matũ Epariki. Ẽ Deus mekenikarã, habia matũ Deus mekenikariki— aka
18 Maria Madalena kashũ Shanẽ Ibu Jesus ana hiwea uĩtãshu hari Jesusũ ashu nũ hawẽ tsumabu nuku yuia nũ nĩkakẽ

Jesus bestẽkirã hawẽ tsumabu uĩmanikiaki, na hãtxarã
(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Lc 24.36-49)

19 habias domingo mexu merã Tomé nukubemakẽ hiwe merã itxatã judeu shanẽ ibubuki datekĩ beputi nũ beshekĩ keyukẽ Jesus hikikaĩ damituxitã nuku naxui ika nishũ nuku hãtxa wakĩ:
—Haska mã unãnumamẽ? Ma ẽ huai dateyamakãwẽ— nuku watã
20 hanushũ nuku haska watã hawẽ mekẽ shui inũ hawẽ haxi shui nuku uĩmaya nukũ Shanẽ Ibu ana uiĩ nũ benimahairaya 21 ana nuku yuikĩ:
—Haska mã unãnumamẽ? Ẽ matu hushuãki. Datetima kuxipa ẽ matu baxishunaii. Haska inũ, haska ẽ Epa Deusũ ea nitxĩkĩ yununi keska wakĩ ẽ matu nitxĩkĩ yunuriaii— iwanã, 22-23 kuxipa wakĩ nukukiri kũtxũkaĩ kuxu atã nuku yuikĩ:
—Yushĩ Pepa hayarikãwẽ. Haskatã tsuabura Deuskiri habu txakabu haya mã hakimawakẽ Deusũri hatũ txakabu hatu buashũshanikiki. Hakia hatũ txakabu mã hakimawamakẽ Deusũri hatũ txakabu hatu buashunama ishanikiki— nuku watã haniraki ana dami kaĩkẽ

Tomẽ Jesus uĩtã besti ikũwãnikiaki, na hãtxarã

24-25 Jesusũ 12 tsuma kuxipaya betsa Tomé tsupibu bakekẽ hawẽ kenamisbu nũ shukua anu Jesus hua nũ uĩxĩkẽ habiatiãri nukube ikama ixĩkẽ mexukiri huai betsã Tomé nũ yuikĩ:
—Nukũ Shanẽ Ibu hiwea nũ uĩxinaii— nũ akeakea
nuku ikũwãma yuikĩ:
—Hawẽ mekẽ anu mastaxinabu shui ẽ uĩyama habianuri ẽ metuti ẽ mistuama txatxixinabu hawẽ haxi shui ẽ mekẽwẽ ẽ mekĩ mistuama Jesus ana hiwea ẽ ikũwãtirumaki— nuku waxĩkẽ
26 ana oito dia kaya Tomébe itxashũ ana nũ shui bepukĩ keyukẽ Jesus ana hikitã nuku bebũ damia naxui ika nishũ yuikĩ:
—Haska mã unãnumamẽ? Ana ẽ huai ewẽ dateyamakãwẽ— iwanã,
27 Tomé habis yuikĩ:

—Ikis ea uĩriwe. Ẽ mekẽ shui mewe. Mekẽ sanãbaĩ ẽ haxi shui
misturiyuwe. Ana ikũwãbuma keskama ẽ hiwea ea ikũwãwẽ— aka
28 uĩtãs damapaikĩ Tomẽ yuikĩ:
—Txanima mĩ ẽ Shanẽ Ibuki, mĩ ẽ mekenã yushĩ Deusrã!— aka
29 —Ea uĩtãs mĩ ea ikũwaiĩ. Hakia habũ ea uĩyama ẽ haxi
shui uĩyamabia ea ikũwãshanaiburã, Deusũ hatu duahaira waya
benimakubaĩshãkanikiki— akai nũ nĩkaya ana habiaskariai damikainiki.
30-31 Txanima ana hawẽ unãti dami itxapa Jesusũ nukũ berubi
abiakubainikẽ dasibi ẽ matu keneshunamaki. Hakia dasibi mã uĩyamabia
ẽ hãtxa ẽ keneai uĩkĩ nĩkakĩ unãtã: “Jesus Messias Cristoki, Deusũ bake
kayabirã”, akĩ Jesuswẽ taea mã hiwei ikibi ishanai mã ikũwãshanũbũ ẽ
matu keneshunaii.

Hawẽ tsumabuki ana Jesus nukunikiaki, na hãtxarã

21 1 Jerusalém anua Jesusũ nuku betximai hãtxaxina ana Galiléia
Iãnẽwã hawẽ kena betsa Tiberíades Iãnẽwã kesha anu nũ hawẽ
tsumabu nũ ka Jesusũ eska wakĩ nuku uĩmani matu yuinũ nĩkakãwẽ.
2 Galiléia anu nũ ka Simão Pedro inũ, Tomé ‘Tsupibu bakeẽ’, akĩ nũ
kenamis inũ, Natanael hawẽ mae Caná Galiléia anua inũ, nũ Zebedeũ
bakebu ea inũ ẽ betsa Tiago inũ, ana Jesusũ tsuma dabe betsa nũ itxa
mapuabũ 3 Simão Pedrõ nuku yuikĩ:
—Ẽ baka neshei kaii— ikaya
—Nũ mibe kaii— abaini habe kai hawẽ shashu ewapawẽ nanetã habe
kashũ hawẽ hisĩ ewapa pũtebiaxĩkĩ nũ hawa baka biamahaira ixiãyã 4 ma
penakiranaya Jesus iã kesha nia uĩbiakĩ tsua nia dabanẽ nũ unãmakẽ
5 hui kuxipawẽ Jesusũ nuku yukakĩ:
—Bakebuũ, bakarã, mã hayamẽ?— nuku wa
nukũ kemakĩ:
—Nũ hawa biamahairaki— nũ wa
6 —Ha shashu yusiuri hisĩ ana pũtekãwẽ, haurishũ mã biairã— nuku
wa haska nuku yunushuri nũ pũtebauna ninibirãkĩ baka dasibi nuku
neshema haska washũ shashũ nũ nanetimakẽ 7 ẽ ea Jesusũ abuhairamistũ
Pedro yuikĩ:
—Nukũ Shanẽ Ibu daki ikikiki— ẽ wa Simão Pedro hawaira nĩkatã tari
pekashũ hisĩ pũtexinai hawaira sawekĩ kerũ atã ixtxui pukutã nunakainaya
8 hakia 100 metro besti shashuwẽ kakĩ hisĩ baka mata sharabaini nũ hawẽ
tsuma betsabu keti itã 9 shashu anua butukaĩkĩ txi dekenẽ besti baka shuiai
inũ misi mania nũ uĩayã 10 hanushũ Jesusũ nuku yunukĩ:
—Ha baka mã bishurã, neri eskarabe bekãwẽ— nuku waya 11 hanua
Simão Pedro kakaĩ shashũ inatã hisĩmã baka itxapa bia ninikĩ sharabirãkĩ
maxĩ mapema 153 hati baka ewapabu nanea hisĩ bashnekeamakẽ
12-13 Jesusũ ana nuku yuikĩ:

—Piyui bekãwẽ— nuku wa nuku baka neshemashũwẽ taea: “Nukũ Shanẽ Ibuki”, ikĩ unãtã: “Mĩ tsuamẽ?” iwanã, nũ yukama misi inũ baka shuia bishũ nuku inã keyutã 14 haskai mawaxina ana bestẽkaĩxĩshũ nukuki dabe inũ bestiki nukukĩ Jesusũ nuku uĩmaniki.

Jesusũ: Mĩ ea abuai? iwanã, Pedro yukanikiaki, na hãtxarã

15 Hanushũ pikĩ nũ meneaya Jesusũ Simão Pedro yukakĩ:
—Jonasĩ bake Simãoneẽ, ea nĩkawe. Nabũ ea abuaibũ miãri ea abukĩ hatu binunũ, ishũ, mĩ yuixinarã, habiaskas mĩ xinaĩ?— aka
—Shanẽ Ibuũ, ẽ mia abuairã, mĩ unaiĩ— aka
—Habiaskari wakĩ enabu txashuwã bake keskabu hatu ea mekeshũkubaĩshãwẽ— iwanã,
16 ana Pedro yukakĩ:
—Jonasĩ bake Simãoneẽ, mĩ ea abu kayai?— aka
—Haa, ẽ mia abuairã, mĩ ea unaiĩ— aka
—Habiaskari wakĩ ea ikũwaĩbu txashuwã keskabu ea hatu mekeshũkubaĩshãwẽ— iwanã,
17 ana hawẽ henekĩ Pedro yukakĩ:
—Jonasĩ bake Simãoneẽ, mĩ ea abuhairai?— aka
dabe inũ bestiki habias yukaiwẽ taea Pedro huĩti nixmai punu nukatã abuaiwẽ taeshũ yuikĩ:
—Shanẽ Ibuũ, ẽ xinã dasibi unãkĩ ẽ mia abuhairairã, mĩ unaiĩ— aka
—Habiaskari wakĩ enabu txashuwã keska hatu yusĩkĩ hatu ea mekeshuĩrakubaĩshãwẽ— iwanã, 18-19 Jesusũ Pedro ana yuikĩ: —Ikũkĩ ẽ mia yuiai nĩkawe. Berunã kuxipakĩ tari sawetã hanira kairã, mĩ ma itixaraxinaki. Hakia mĩ anibu mexã dakakẽ huni betsã mia tari sawemakĩ hanu mĩ kakatsi ikamabiakẽ mia iyushãkanikiki. Habiaskabiakẽ ea nĩkatã ea txibãpakewe, ikisrã— akĩ haskatã Pedro mawakĩ Deus hatu kẽwãmashanai hau nĩka pewanũ Jesusũ yuiai nũ nĩkaniki.

Pedrõ Jesus Joãokiri yukanikiaki, na hãtxarã

20-21 Jesusũ hãtxa nĩka keyutã dabekekaũ ea Jesusũ abuhairakubaĩmis bari kaya pi dakashũ ẽ yukakĩ:
—Shanẽ Ibuũ, tsuã mia akimẽkaĩ, hatu atximakinã?— ẽ waxina hawẽ petxiuria ẽ huai Pedro dabekekaũ ea uĩkĩ Jesus yukakĩ:
—Shanẽ Ibuũ, ha hunirã, haska wariashãkanimẽkaĩ?— aka
22 Jesusũ kemakĩ:
—Shanẽ ibui ẽ ana huriamakenã João hiwea mawamas ishanai keska ẽ xinaĩ hawẽ dabanã iyamawe. Mianã, haska ẽ mia yunumis besti akubaĩkĩ ea txibãpakeshãwẽ —akĩ Jesusũ Pedro yuiniki.
23 Haska bestibianikẽ ikũwaĩbu ekiri yuinamei: “Hawẽ tsuma João Jesusũ abuhairanirã, mawamas ishanikiki”, ikĩ ekiri kakakeakenibuki.

Hakia: “Mawama ishanikiki”, akĩ Jesusũ ekiri yuiama hakia: “Shanẽ ibui ẽ ana huriamakẽ João hiwea mawamas ishanai keska ẽ xinaĩ hawẽ dabanã iyamawe”, akĩ Jesusũ Pedro yuibianikenã.

24-25 Ana mirima Jesusũ akubaini dasibi nũ kene keyuarã, hati una mai hirabi anushũ meketirubumaki. Hakia Deuskiri Jesusũ nuku unãmai uĩkĩ nĩkakĩ dasibi ẽ tapĩniwẽ taeshũ ẽ hãtxa txanimawẽ eã ibubis ẽ matu keneshũshurã, hatiski.

João

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jesusũ kushipayabũ haska wakubainibukiaki

ATOS

Deusũ Yushĩ Pepa Jesusũ hawẽ tsumabu hatu yubabainikiaki, na hãtxarã

1 1 Ẽ haibu pepa Teófiloõ, ha dukũ una ẽ mia keneshũ bumaimarã,
ha dukũ Jesusũ hatu yusĩkĩ ashũkĩ taewabiranimarã, haska dasibi
hakiri ẽ mia keneshũ bumaimaki. 2 Nai anu kariama Yushĩ Pepaki dasia
nishũ hawẽ tsumabu kuxipayabu yusĩkĩ hau haska katushũ txanima
akubaĩshanũbũ hatu yunuyabis shaba betsatiã nai anu inakainikiaki.
3 Hanua ma mawabiaxina besteĩmashũ hawẽ yura kayabi ana shabakabi
hatu kayatiwamakĩ hau unãtihairawanũbũ shaba 40 dia hatu uĩmakĩ
haskai Deus nuku shanẽ ibushũshanaikiri hatu hãtxa wakubainikiaki.
4 Hanua Jesus hawẽ kuxipayabube niyushũ hau Jerusalém anua
kaĩbaĩyamayushanũbũ hatu nemakĩ yuikĩ:
—Haska Epa Deusũ matu yubani ẽ matu yuixinarã, hau matu inãkĩ
yunushanũ nenua kaĩama habianushũs manayushãkãwẽ. 5 Txanima
Joãonẽ henewẽ dukũ hatu naximakubaĩyamaki. Hakia eãnã, habiaskari
wakĩ samama duakabi Deusũ Yushĩ Pepawẽ ẽ matu naximashanaii, matu
unãti wamakinã— hatu waya

Deusũ nai anu Jesus aniai hawẽ tsumabũ uĩnibukiaki, na hãtxarã

6 hanushũ hatube itxabu betsã Jesus yukakĩ:
—Shanẽ Ibuũ, na habiatianã, nawabu nitxĩtã nukunabu Israelbu ana
hatu pewakĩ kuxipa wai mĩ hatũ shanẽ ibui taei kai?— akabu
7 Jesusũ hatu kemakĩ:
—Hatiãra ibubis hawẽ kuxipawẽ Epa Deusũ haska washanairã,
matunamaki, mã unãtirubumarã. Hatũ besti unaĩkiki. 8 Haska mã
hawẽ unãtirurã, hawẽ Yushĩ Pepa matu anu huaya hawẽ kuxipa bitã

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jerusalém anushũ inũ Judéia mai pakea inũ Samaria mai pakea ha dabe
hirabi anushũ inũ txaihaira mai kesua anu hiwebaunabu anu bukubaũkĩ
ekiri mã hatuki txanikũkaĩyushanaii— hatu wai 9 nĩkakĩ uĩaĩbũ Jesus
haskabiama nai anu Deusũ ainikĩ dũtãbainai nai kuĩ bekĩ bepukĩ huneaya
ana uĩabumakẽ 10 Jesus haska kaĩkĩ hatu henebainai uĩ naiuri teskãshũ
uĩkĩ heneriabumakẽ huni dabe tima tari hushupa sawea damia hatu bebũ
nituxitã 11 hatu yuikĩ:
—Galiléia anuabuũ, haskakĩ mã naiuri uĩaĩ? Na habias Jesus matu
anua nai anu Deusũ ainiairã, haskakainai mã dama uĩshu keskariai ana
habiaskariakirãshanikiki, hauriarirã— hatu wabu

Jesusũ tsuma kuxipaya betsa wakĩ Matias katunibukiaki, na hãtxarã

12 hanua Oliveiras Mati anua Jesusũ tsuma kuxipayabu Jerusalém
anu ana txĩtũbirani quilômetro bestitxai hatishũ yununi besti anu
huĩrukũtitiã katani 13 haskabirani ha mae anu hikitã hanu ikabu hiwe
keyatapa dĩtu merã mapekenibukiaki, Pedrorã, Joãonã, Tiagorã, Andrérã,
Filiperã, Tomérã, Bartolomeurã, Mateurã, Alfeũ bake Tiagorã, Simão
Zelote hatũ nawabu nitxĩkatsis imisrã, Tiagõ bake Judasrã. 14 Habu
haskabiranima ha dĩtu anu itxai Jesusũ betsabu inũ, hawẽ ewa Maria
inũ, aĩbuaibu habũ ikũwaĩbu hatube itxashũ shaba tibi hau Deusũ hatu
merabewanũ yukakubainibukiaki.
15 Ha shaba tibi haskakubaĩkĩ shaba betsatiã 120 ikũwaĩbu hatube itxa
maniabu Pedrõ hatu yuinũ ika benitã hatu yuikĩ:
16 —Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, haska bebũkiri Judaskiri Deusũ Yushĩ
Pepatũ Davi yuia kenenirã, habias Judasĩ akĩ meneimaki. Haska wanikiri
akĩ txanima hatũ hatu iyushũ Jesus hatu atximaimaki. 17 Hamẽ Judasrã,
ha dukũ Jesusũ nukube katushũ nukube daya inãriayama ikimaki.
18 Haska Judasĩ txakabu xinãkĩ hawẽ Shanẽ Ibu hatu atximaxina ha pei
pakabu hawẽ txakabuwẽ taeshũ bixiãwẽ taeshũ huni betsã bai ture bitã
hanua Judas ibubis ikirã, manaũria maikiri besukirã tĩ iki pupeshekei
puku haras iki keyutã mawanikiaki. 19 Jerusalém anu hiweabũ nĩkatã
ha bai kenakĩ: “Aceldamaki”, akĩ kenakinã, hatũ hãtxawẽ yuiarã: “Himi
baiki”, anibu kenamisbuki. 20 Txanima Salmos una merã Judaskiri Davĩ
bebũkiri yuikĩ:
‘Hawẽ mae henebainaya ana tsua hanu hiweama ishanikiki’,
ani inũ:
‘Hawẽ daya henebaina huni betsã hau ibu washanũwẽ’,
aniki.
21 —Haska Davĩ kenenikiri xinãnãkãwẽ. Nukubetã Jesus txibãmisbũ
na hunibu nũ hatube pashkaisma Shanẽ Ibu Jesus nũ txibaĩtiã nukube
ikubirãxinabu nũ hayaki. 22 Joãonẽ Jesus naximai uĩtã ikũwãbiranibu
inũ nai anu Jesus inai habũ uĩxinabu hau habu betsa nukuki dasitã hari

hau haska Jesus mawa bestẽkainima hau nukube hakiri txanikũkaĩshanũ
betsa katunãkãwẽ— Pedrõ hatu watã
23 hanushũ huni dabe José Barsabás hawẽ kena betsa Justo inũ Matias
katutã 24 habũ eska Deus hatu yukashũkĩ:
—Shanẽ Ibu Deusuũ, dasibibũ xinã mĩ unaĩwẽ taeshũ na huni dabe
pepa haratura mĩ katuai nuku uĩmawe, 25 hau Judasĩ hawẽ txakabuwẽ
taeshũ hawẽ kuxipa daya benutã hanu nuitapai kakẽ hau hawẽ daya
kuxipa betsã binunã— atã 26 unãkatsis ikĩ hawẽ unãtiwẽ katukatsi unãti
watã putabu Matias unãti wabu kaĩayã ha katuabu Jesusũ 11 tsuma
kuxipayabuki Matias dasitã hatube ikũkainikiaki.

Deusũ Yushĩ Pepa hatu anu hunikiaki, na hãtxarã

2 1 Hanua ana betsatiã judeubu Pentecostes nawai besiaibũ Jesus
ikũwaĩbu dasibi hanus itxabũ 2 hawaira nai anua hawẽ bana niwe
kuxipa bei dãka imis keska shũku ibirani hanu maniabu anu kerũ
kerũ ikĩ 3 haskakĩ Jesus ikũwaĩbu tibi txi here keska shawakeakei hatu
mamaki maratamea hi ibauni hatuki hikiakeakeaya 4 haskakĩ dasibi hatu
atximakĩ keyuaya haska hãtxatirubumabiakẽ nawa betsa betsapabũ hãtxa
tibiwẽ Deusũ Yushĩ Pepatũ yuimakĩ hatu hãtxamakĩ taewaya
5 mai pakea betsa betsapa anua judeubu Jerusalém anu hiwei benibu
hiweabũ habu pepakĩ Deusũ hãtxa txibãkĩ menekĩ heneisbuma 6 hawẽ
bana nĩkabirani hanu mirima itxashũ ikũwaĩbu anu hãtxa betsa
betsapawẽ hãtxabaunaibũ harakiri xinãtima hatu wakeakeabu huni tibitũ
mai kesua anua habũ hãtxawẽ hãtxaibu nĩkai haskawẽ hãtxaisbuma nĩkai
7 haskakaĩmaibu nĩkai e iki teku iake iakei hãtxanamebaũkĩ yuikĩ:
—Narã, Galiléia anuabumamẽ, na haska dasibi hãtxabaũkanairã?
8 Nukũ hãtxa tibiwẽ hãtxabaunaibubĩ! Nũ nĩkai? Haskai ha hunibu haska
hãtxakanimẽkaĩ? 9 Na nũ nukuburã, Partos anuabu inũ, Média anubu inũ,
Elão anuabu inũ, Mesopotâmia anuabu inũ, Judéia anuabu inũ, Capadócia
anuabu inũ, Ponto anuabu inũ, mai pakea Ásia anuabu inũ, 10 Frígia anuabu
inũ, Panfília anubu inũ, Egito anuabu inũ, Líbia mai pakea Cirene dapi
anuabu inũ, Roma anuabu inũ, 11 betsa judeu kainibu inũ, betsabũ judeubũ
beya txibãmisbu inũ, Creta anuabu inũ, Arábia anuabu beimabu nukũ hãtxa
tibiwẽ Deusũ kuxipawẽ e imatikiri yuiaibu nũ hatu nĩkaii— iake iakeaibũ
12 haskaibu hatu nĩkatã dasibi harakiri xinãtima e iki keyutã yuka iki:
—Na eska txani hãtxaiburã, hawamẽ?— ikaibũ
13 hakia huni betsabũ hawa xinãmari hatu kashe wakĩ ikaibukiri hatu yuikĩ:
—Paẽa daki hãtxai ikanikika!— ikaibũ

Pedrõ hatu tapĩmai hãtxanikiaki, na hãtxarã

14 hanua Jesusũ 11 tsuma kuxipaya betsabube Pedrõ hatũ hãtxa nĩkai
benia nishũ hui kuxipawẽ hatu yuikĩ:

—Judeubu inũ dasibi Jerusalém anu hiweabuũ, eska ẽ matu yuiai nĩka
peirawakãwẽ, haska mã nĩkai hãtxairã. 15 Na yuraburã, paẽabumaki,
haska mã xinãkĩ ikũwaĩ keskamarã. Haskai e iskaũ bari keyariamabiakẽ
9:00 hora paẽtirubumaki. 16 Hakia natiã haska tashniai nĩkakĩ mã uĩaĩnã,
haska bebũkiri Deus yubakanishũ akikiki. Hawẽ hãtxa yuishunika Joel
Deusũ hatu yuimakĩ:
17 Deus txanii:
‘Ma bari hawẽ henei kaya ẽ Yushĩ Pepa yurabu anu ẽ hatu yunua
hatuki dasikẽ matũ huni bakebu inũ matũ aĩbu bakebũ ekiri
yusĩaĩbũ
berunãbu usha keskashũ
dami betsa betsapa uĩaĩbũ
anibubu usha ekiri namariashãkanikiki.
18 Habiatiãri ẽ tsumabu hunibu inũ aĩbuaibu ẽ Yushĩ ẽ hatu inã
ekiri yusĩbaũshãkanikiki.
19 Haska inũ, nai anua hawẽ e imai kuxipa wakĩ
mai anuari dami betsa betsapari ẽ washanaii.
Himi habamakinã, txi wakinã, basnũ bai kua hawẽ kuĩ keska wakĩ
ẽ hatu uĩmashanaii.
20 Ẽ bake kuxipahairai txashakapai shanẽ ibui hua kemariamakẽ
shaba betsa betsapashanikiki.
Ha haskaitiã bari ana txashama mexu wakĩ inũ ushe ana txashamari
himi keska ishanikiki.
21 Hanushũ tsuabũra: Ẽ Shanẽ Ibu Yavé Deus kuxipaki, ikĩ
ea yuiaibu habu besti pashakĩ hatũ hiwea ikibi ika bishãkanikiki’,
aka Joelĩ yusĩtã nuku keneshuniki— iwanã, Pedrõ ana hatu yuikĩ:
22 —Israelbuũ, ẽ matu yuiai ea nĩkakãwẽ. Matunã, mã unãhairaii.
Jesus Nazaré anua hua Deusũ kuxipa watã hawẽ e imati inũ hawẽ
unãti wamakĩ dami itimaska tsuã atiruma wamakĩ hawẽ kuxipa matu
uĩmakĩ Deusũ amakeakekĩ shabakabi matu uĩmakubainimaki. 23 Haska
yubakani Deusũ ha huniwẽ abainai xinãma haska wai beshtenũ, iwanã,
matũ hawẽ bake danãkĩ haki yubakatã hatu atximatã tenãmanũ, iwanã,
huni txakabu mã hatu mastamaimaki. 24 Hakia mawabiakẽ Jesus Deusũ
ana bestẽwaĩmaki, mawamamistũ isĩ tenemakĩ baxitirubia hawẽ hiwea
yabutiruma binumakinã. 25 Hamẽ shanẽ ibuhaira Davĩ Jesus iki kaikiri
yuikĩ:
‘Ẽ shanẽ ibũ ea mekekĩ
ẽ yusiuri hawẽ kuxipawẽ ea merabewai ẽ uĩkubainaya
hawa tsuã ea maematã binũtirumaki.
26 Haskawẽ taea huĩti xinã txãkaĩ benimai nawakĩ kẽwãkĩ heneama
ẽ hiwea dasibiwẽ ikũwaĩ hawa dateama ẽ ikũkaĩshanaii.
27 Mawabu hanu dasibi bumisbu anu ka

mĩ meribi mĩ tsumapã yura maiwati tãpe anu
hau dakai txapuyamashanũ mĩ nemashanaii.
28 Haska watã hanu hiwekuĩ kati bai ea unãmatã
mia anu hiwemakĩ mĩ ea benimawakubaĩshanaii',
akĩ nuku keneshuniki— iwanã, ana Pedrõ hatu yuikĩ:
29 —Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, nukũ shenipabu kayabi Davikiri txanima
shabakabi matu yuinũ ea nĩkakãwẽ. Davi mawa hanu maiwakĩ hawẽ
yura hananibu nũ uĩmiski. 30 Habias Davi Deusũ hãtxa yuishunika hawẽ
yurakiri hamebi hãtxama hakia hawẽ baba betsa kaĩriamakiri Deusũ
yubakĩ shanẽ ibuhaira ishanai unãmakĩ yuimaniki. 31 Deusũ hãtxa
yuishunika Davi bebũkiri Deusũ xinãmakĩ Messiaskiri hãtxamakĩ hatu
yuimakĩ: "Messias Cristo mawa hawẽ yura txapuama inũ mawabu anu
hawẽ yura baxiama ana bestẽwãshanikiki", ika hakiri hãtxaniki. 32 Hamẽ
Deusũ haskakiri hãtxamanirã, ha Jesus mawa bestẽwãxina txanima
ibubis dasibibũ nũ uĩkubaĩxina nũ unãkanaii. 33 Hanushũ ana bestẽwãtã
Deus hau habe shanẽ ibunũ, iwanã, hawẽ yusiuri tsaũtã haska yubakani
hawẽ Yushĩ Pepa hawẽ Epã Jesus inã hatũ nuku inãkeakekĩ nuku kuxipa
waikiki, na habia nĩkakĩ mã uĩanã. 34 Haska inũ, Davikirima tsuara nai
anu kashanaikiri habias Davĩ hamebi yuikĩ:
'Deusũ ẽ shanẽ ibu yuikĩ: Ẽ yusiuri tsauyuwe.
35 Hanu miki sinataibu ẽ mia yamawashũriama
ebe shanẽ ibukĩ manayuwe',
aka hatu yusĩtã nuku keneshuniki— iwanã,
36 —Israelbu dasibibuũ, txanima matu shabakabi xinãmanũ ea
nĩkakãwẽ. Ha habias Jesus cruz anu mã hatu mastamaimarã, Deusũ
bestẽwãtã nukũ Shanẽ Ibu kayabi nuku washuĩmaki, hawẽ Messias
Cristorã— hatu wa
37 hanu hatube itxabũ nĩkai haskatimẽ? ika hatũ huĩti nixmahairai bika
tenekĩ xinãkĩ Pedro inũ Jesusũ tsuma kuxipaya betsabu hatu yukakĩ:
—Betsabuũ, haskatã nũ haskatirumẽ?— hatu wabu
38 Pedrõ hatu kemakĩ:
—Deus mã txibãkatsis ikairã, matũ txakabu henetã matũ xinã betsa
watã Deus anu berikãwẽ. Haska watã mã Jesus Cristo ikũwaĩwẽ taeshũ
hawẽ kenawẽ matu tibi nũ matu naximaya matũ txakabu buatã hawẽ
Yushĩ Pepa Deusũ matu inã mã bishanairã. 39 Nukuna bestimaki. Haska
Deus yubakani ma akikiki. Matu dasibibu inũ matũ bakebu inũ txaihaira
manibaunabu nukũ Shanẽ Ibu Deus haska matukiri yubakairã, dasibi
matukiri iniki. Haskawẽ taeshũ hatira hawenabu wakĩ katukĩ kenakatsis
ikikiki— iwanã,
40 ana hãtxa itxapawẽ Jesus mekenãkiri shabakabi yusĩ pewatã Pedrõ
hatu yusĩkĩ yuikĩ:
—Ha yurabu hiwe txakabu anua pasharikãwẽ— hatu wa

41 hanushũ ha shabatiã hawẽ hãtxa nĩkakĩ ikũwãkĩ xinã betsa waibu
3.000 yurabu naximabu hati ana hatubetã ikũwaĩ hatuki dasinibukiaki.
42 Hanushũ Jesusũ kuxipayabũ hatu yusĩaĩbu habũ hatũ yusĩa tapĩkĩ
txĩtuãma hawara hatũ hamapai pashkai merabenaĩ inũ, itxashũ hatubetã
Jesus hatu mawashunima xinãkĩ misi pikĩ inũ, habubetã Deus kuxipa
yukakubainibukiaki.

Habũ dukũ ikũwãtã eskai hiwekubainibukiaki, na hãtxarã

43 Habiatiãri Jesusũ tsuma kuxipayabũ Deusũ hatuwẽ dami atimaska
itxapa akĩ hawẽ unãmati betsa betsapa akaibũ dasibi Jerusalém anu
hiweabu e iki Habaa! ikubainaibũ 44 ikũwaĩbu dasibi pashkama merabenaĩ
hatũ hamapai yauxiama inãnanãkĩ 45 betsabu mabuyabu inũ baiyabũ
hawẽ pei bikatsi huni betsabu inãtã hawẽ pei bitã ikũwaĩbu nuitapaibu
hawa hayama pei hatu pashkashũkĩ merabewakubainibukiaki. 46 Hanua
shaba tibi Templo hemaĩtĩ anushũ kuxipa yukakĩ hiwe anushũri itxashũ
hawa txĩtuãma xinã txãkãbetanã hatubetã pikĩ Jesus hatu mawashunima
xinãmati misi pikĩ 47 Deus kẽwaĩbũ dasibibũ hatukiri pe xinãkubainaibũ
shaba tibi betsabũ Jesus ikũwaĩ yurã kaiã itxai hatuki dasiaibu Deusũ
hawenabu hatu wakĩ kenakubainikiaki, habu hiwei mekekatsi ikaiburã.

Huni txãtu habiaska kaĩni Pedrõ beninikiaki, na hãtxarã

3 1 Hanua shaba betsatiã ma 3:00 da tardekẽ judeubũ Deus
yukamisbutiã Pedro inũ João Templo anu buaibũ 2 habianuri huni
betsa txãtu kaĩnitũ hau hatu pei ea anũ, iwanã, shaba tibi Templo hemaĩtĩ
mixki kene hikiti shui hawẽ kena Formosa, nukũ hãtxawẽ yuia Hawẽrua
anu hawenabũ iyushũ tsaũtãtãmisbu 3 Pedro inũ João hikinũ ika buaibũ
huni txãtũ hatu uĩkĩ yukakĩ:
—Ewẽ nuikĩ ea pei inãkãwẽ— hatu wa 4 habũ uĩkĩ dais keyutã Pedrõ
yuikĩ:
—Neri nuku uĩwẽ— aka
5 “Ea pei inãkanikiki”, ishũ beri ikama hatu uĩayã 6 hanushũ Pedrõ ana
yuikĩ:
—Ẽ peiumaki. Hakia ẽ ha hayarã, ẽ mia inaiĩ. Deusũ kuxipa ẽ hayawẽ
taeshũ ẽ mia shushawatiruki. Jesus Cristo Nazaré anuatũ kena kuxipawẽ
taea benitã niriwe— atã
7 Pedrõ hawẽ mekẽ yusiuriawẽ metsũshũ benia hawẽ tae inũ hawẽ
hupushku hawaira mesteĩ hukuxitã 8 hanua ha huni txãtuni beni ixtxui
ti itã ni taekaini Pedro inũ Joãobe Templo hemaĩtĩ anu hikikaini ixtxui
ti ti ikaĩkĩ Deus kẽwãkĩ taewabainaya 9 dasibibũ uĩaĩbũ nikaĩkĩ Deus
kẽwãbainai 10 habũ uĩ e iki datekĩ haskai haskashumẽ? ikĩ:
—Ha hunĩ hatũ Templo hemaĩtĩ hikiti shui hawẽ kena Hawẽrua anu
tsaushũ pei hatu ea amis ma shusha unaĩ habia ikikiki— ikaibũ

Bari utati hawẽ kena Salomão anushũ Jesuskiri Pedrõ shabakabi hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

11 ha huni txãtu kaĩni ma shushawabu Pedro inũ João hatu
dapashkama hatube nikẽ dasibi yurabu kuxibirã uĩ e ibirã ibirani Templo
hemaĩtĩ kesha hanu bari utati hawẽ kena Salomão anu hatuki dasi
itxabirãbiranaibu 12 haskaibũ Pedrõ hatu uĩkĩ yuikĩ:
—Israelbuũ, haskai nuku uĩ mã e ikanai? Na huni nũ shushawashu
benitã nia uĩkĩ nukũ kuxipawẽ nũ ashu mã xinaĩmẽkaĩ? Deus keskakĩ
nũ huni pepahairawẽ taeshũ nũ shushawashu mã daka xinaĩ? 13 Nũ
haskamaki. Matu yuinũ nĩkakãwẽ. Habias nukũ shenipabu Abraão inũ,
Isaque inũ, Jacõ Deus kẽwãpaunibũ na huni ma shushawashuki. Ha inũ,
hawẽ bake abuhairakĩ Deusũ nukuwẽ taeshũ kẽhairawabiamiskẽ danãkĩ
matubu haki sinatakĩ atxishũ nawa shanẽ ibuhaira anu mã iyua hanushũ
Pilatõs xinã pewatã tenãkatsi ikama nitxĩpanã mã nemaimaki. 14 Hanushũ
matũri Pilatos yukakĩ Jesus huni pepatũ hawa txakabuwaisma hau
tashnimanũ Pilatos yunuama ha huni txakabu besti merabewakĩ
mã yuka matu hawa washũama nitxĩshunimaki. 15 Haska wakĩ hatũ
nuku hiwekuĩmashanai mã hatu tenãmabia mawa Deusũ ana nuku
bestẽwãshuĩma nukubũ uĩkubainimashũ nũ unaiĩ. 16 Haskawẽ taeshũ
Jesus ikũwãkĩ hawẽ kuxipawẽ na huni mã uĩmis hawẽ yura hirabi kuxipa
wakĩ nũ ma shushawashuki, haska dasibitũ mã uĩaĩnã— iwanã, ana hatu
yuikĩ:
17 —Enabuũ, Jesus ikũwãkatsi ikama hawẽ kuxipa unãkĩ kayati wakĩ
tapĩriamabia matũ shanẽ ibububetã ha huni unãma mã tenaĩma txanima
ẽ unaiĩ. 18 Ha mã haska waimakirirã, bebũkiri Deusũ hawẽ hãtxa
yuishunika dasibibu hakiri txanikĩ nukunabu yuikĩ: “Hawẽ Messiasrã,
nuitapatã mawashanikiki”, anirã, haska yuini keska wakĩ Deusũ ma hatu
menemaimaki.
19 Haska xinãma Deus mã txibãkatsis ikairã, matũ txakabu henetã
matũ xinã betsa watã Deus anu berikãwẽ, hau matũ txakabu matu
buashununã. 20 Deusũ matu hawẽ daewakĩ pepawakĩ benimawakatsis ikĩ
hawẽ bake Messias Cristo bebũkiri katutã matu yubaniki, hau mã haki
dasishanũbunã. 21 Hanua natianã, Jesusrã, naiuri kayuimaki. Haurishũ
Deusũ mai anuabu hawẽ hatu pewamakĩ keyumakĩ manakamayuikiki,
haska hawẽ hãtxa yuishunika meribibu hiweshũ nuku keneshũpaunibu
keska wamayukinã. 22 Hanua Moisésri hakiri nukũ shenipabu hatu
yuiriakĩ: “Hawẽ hãtxa yuishunika ea keska matu anua matũ Yavé Deusũ
kaĩmashanikiki. Haska matu yunuai nĩkatã txibãkubaĩshãkãwẽ. 23 Hakia
hawenabu bababũ tsuabũra Deusũ hãtxa yuishunika Messias nĩkakatsi
ikabuma Deusũ kupikĩ hatu yamawashanikiki, ana hawenabuma
wakinã”, aniki.

24 Moisés besti haska hakiri txaniama hakia hawẽ hãtxa yuishunika
tibi Deusũ hatu yuimakĩ Samuelwẽ taewakĩ haska Deusũ hawẽ bake
yunushanaikiri yusĩ haburi txanikubainibuki. 25 Haska inũ, matu henekatsi
ikama Deusũ hawẽ hãtxa yuishunikabu hãtxamai habuwẽ Deus matuki
yubakaniki. Haskawẽ taeshũ matũ shenipabu Deusũ yubai nukũ shenipabu
Abraãobe Deus hãtxakĩ matu heneama inũbariaikiri yuikĩ: "Mĩ baba
betsawẽ taeshũ mĩ bababu inũ dasibi nawa betsa betsapabu shukua tibibu
ẽ hatu pepawariashanaii", aniki. 26 Haskawẽ taeshũ Deusũ hawẽ bake
bestẽwaĩmashũ mã hawenabu dukũ matukiri pe xinãkĩ matu duawakĩ
taewaikiki, matũ txakabu henetã mã xinã betsa wanũbunã— hatu wai

Judeu shanẽ ibubũ Pedro inũ João yukanibukiaki, na hãtxarã

4 1 Pedro inũ Joãonẽ yura itxapabu hatu yusĩkĩ meneriabumakẽ
Deusbe hawenabu hãtxashunikabu inũ, Templo mekemisbu shanẽ
ibu inũ, saduceubu beshũ 2 Pedro inũ Joãonẽ yurabu yusĩkĩ Jesus mawa
ana bestẽkainima hatu unãmai nĩkatã hatuki sinatabaĩ 3 hatu atxishũ ma
bari kaya bitxiti hiwe anu hatu bitxitã: "Mexukiri besti hatu yukatiki",
ibainaibũ 4 ha haskaibutiã itxapabũ habũ Pedrõ hãtxa nĩkakĩ kaka pewẽ
taeshũ Jesus ikũwãkĩ taewaibu hatu tanakĩ aĩbu tanama hunibu besti
5.000 tananibukiaki.
5 Hanua ushaxini Jerusalém anu judeu shanẽ ibubu inũ, mae shanẽ
ibubu inũ, Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbu Jerusalém anu itxabũ
6 habianuri judeu shanẽ ibuhaira binua Anás inũ, Caifás inũ, João inũ,
Alexandre inũ, Deusbe hawenabu hãtxashunika shanẽ ibubũ enabu dasibi
hatibu itxashũ 7 Pedro inũ João hau iwenũbũ hatu yunua iweabu hatu
namakis nitxĩtã yukakĩ:
—Tsuã kuxipawẽ inũ tsuã kenawẽ na huni mã shushawaxinamẽ?—
hatu wabu
8 Deusũ Yushĩ Pepatũ Pedro kuxipa wa hatu kemakĩ:
—Ẽ shanẽ ibubuũ, 9 huni nuitapai isĩ teneai pewakĩ nũ
shushawaxinakiri tapĩkatsi ikĩ mã nuku yukai ikaii. 10 Haskakenã, matu
inũ dasibi Israelbũ mã nĩkaya matu xinãmanũ nĩkakãwẽ. Habias Jesus
Cristo Nazaré anua haki sinatakĩ hiki mã hatu mastama mawa Deusũ ana
bestẽwaĩma ikũwãkĩ hawẽ kuxipa bestiwẽ na huni dasibibũ mã uĩaĩ nũ
shushawaxinaki. 11 Jesus Deusũ haska keska waimakiri matu shabakabi
wanũ ea nĩkakãwẽ. Mã hiwe wanikabũ mixki danãbiaibũ habias
mixki keska Deusũ bishũ deshũ makeresh wakĩ kene hawẽ mestẽwãkĩ
akawaimaki, ha habias Jesusrã. 12 Ha inũ, hawa tsua betsawẽ nũ meketi
hayamakiaki. Mai hirabi anushũ hawa huni betsawẽ Deusũ hawẽ nuku
mekekĩ pashawati hayamarikiaki— hatu wa
13 hanua Pedro inũ João hawa dateama kuxipai shanẽ ibubũ uĩabũ
berubi Jesuskiri shabakabi hatu yusĩaĩbu shanẽ ibubũ nĩkatã ha hunibu

unãnepabuma inũ escola anushũ hawa tapĩsbumabia pewẽ hatu hãtxa
waibuwẽ taea unaĩ e itã hakia Jesus hatube nishũ hatu yusĩkubainima
xinãtã 14 ha huni shushawaxinabu hatube niawẽ taea haska washũ hatu
haska watima nashukukĩ 15 hanushũ hanu itxabu anua hatũ mekenikabu
hatu nitxĩmatã habu besti yubakai yuinameakeakekĩ 16 yuikĩ:
—Na Jerusalém anu hiweabũ dami atimaska wakĩ shushawaxinabu
dasibibũ unãkanikiki. Nũ hatu haska wai, na huni daberã? “Habũ
akamaki”, ikĩ nũ hatu parãmatirumaki. 17 Hakia na haska Jesuskiri
txanikubainaiburã, dasibibu hau ana hatu nĩkamakĩ ikũwãmayamanũbũ
hatu beshtekĩ nesewanãkãwẽ, hau unuri ana Jesuskiri tsua
yusĩtaskayamashanũbunã— itã
18 hanushũ ana hatu kenashũ hatu yunukĩ:
—Jesuskiri ana hãtxakĩ hawẽ kenawẽ hatu yusĩyamashãkãwẽ— hatu
wabu 19 Pedro inũ Joãonẽ hatu nĩkasama hatu kemakĩ:
—Dasibi nũ amis Deusũ unaĩwẽ taea haratu txibaĩ pemẽ? Matũ
hãtxa nĩkaimẽkaĩ? Deusũ hãtxa nĩkairaka? Haskakẽ matũmebi unãti
wakãwẽ. 20 Eskawẽ taea nũ ikai matu yuinũ nĩkakãwẽ. Hawara uĩkĩ nũ
nĩkakubiranima hakimama hatu yusĩkĩ nũ henetirumaki— hatu wabu
21 haska shushawaxinabuwẽ taeshũ yurã kaiãnẽ Deus kẽwaĩbu shanẽ
ibubũ uĩkĩ habuwẽ datekĩ hawa txakabuwama ixiãbu haska washũ
hatu kupitima hãtxa kuxipa bestiwẽ ana hatu nematã nitxĩnibukiaki.
22 Ha huni txãtu kaĩni ma 40 bari binubiakẽ kaya wakĩ damiwakĩ
akawanibukiaki.

Jesus ikũwaĩbu hatu mesewaibu datetima kuxipa yukanibukiaki, na hãtxarã

23 Hanua Pedro inũ João hatu hawa wama hatu kaĩmabu kaĩbaĩ
hatũ haibuaibuki nukutuxitã hatube itxatã dasibi Deusbe hawenabu
hãtxashunika shanẽ ibubu inũ mae shanẽ ibubũ hatu haska wakãshu
hatuki txaniaibu 24 haska hatu wakãshukiri nĩkatã dasibibũ Deus kẽwãkĩ
yukakĩ:
—Nukũ Epa Deusuũ, nai inũ, mai inũ iãnẽwã, inũ dasibi hanu hiweabu
mĩ damiwani nũ unaiĩ. 25 Haska inũ, mĩ Yushĩ Pepawẽ mĩ tsuma nukũ
shenipabu shanẽ ibuhaira Davi yuimakĩ:
‘Haskai hamẽmẽs hawa xinãma ha yurabu yubaka besumai
haskai hamẽ ha iki hãtxãwãkanimẽkaĩ, hawa xinãmarã?
26 Mai kesua anua inũ mae tibi anua shanẽ ibubu kuxipabu itxa yubakai
Shanẽ Ibu Deus inũ hawẽ Katua Messias danaĩ haki
sinatashãkanikiki’,
iki hãtxanirã,
27—Txanima na habiatiã shanẽ ibu Herodes Antipas inũ Pôncio Pilatos
na mae anu nawa betsabube inũ Israelbube itxa mĩ tsuma Jesus meribi mĩ

katuni Messias mĩ yununi mĩ kẽwãmis haki sinatakanikiki. 28 Haska dasibi
bebũkiri mĩ hakiri yubakani hau haska wai bunũbũ mĩ yuinirã, txanima
haska keskarã, habunã, ma akimabuki. 29 Nukũ Shanẽ Ibuũ, natianã, habũ
nuku mese mesewaibu mĩ uĩaiĩ. Haskawẽ taeshũ nũ mĩ tsumabu hawa datea
mĩ bakẽ kakape nũ shabakabi txanikũkaunũ nuku yunuwe. 30 Mĩ kuxipa
paewẽ isĩ teneaibu shushawakĩ dami atimaska tsuã atiruma mĩ tsuma meribi
Jesus mĩ waniwẽ hawẽ kuxipawẽ nuku amakĩ nuku hatu uĩmakubaĩwẽ— akĩ
31 Deusbe hãtxai meneaibũ habiatiãri hanu itxabu anu patxa sakuaya
Deusũ Yushĩ Pepatũ hatu dasibi atxikĩ kuxipa wakĩ keyua hanushũ ana
dateama Deusũ kakape hawenabu hatu shabakabi yuikubainibukiaki.

Ikũwaĩbũ hatũ mabu pashkatã hawẽ hiwenibukiaki, na hãtxarã

32 Habũ Jesus ikũwaĩbu mirimabũ hatũ xinã habiaskas xinãwẽ
xinaĩ habũ mabu tibi yui: “Ena bestiki”, ikama hakia dasibibũ
mekubainibukiaki. 33 Hanushũ Jesusũ kuxipayabũ haska Shanẽ Ibu Jesus
bestẽkainima hawẽ kuxipa unãkĩ hatuki txanikubainaibu ikũwaĩbu dasibi
Deusũ hatu duahairawakubainaya 34 habu baiyabu inũ hiweyabũ habu
hawa nuitapabumã huni betsa inãtã hawẽ taeshũ pei bitã ha pei 35 hau
hatu inanũbũ Jesusũ kuxipayabu hatu inãkubainaibu ha betsabu hawa
hayama hau hawẽ binũbũ bestibu tibi hatu pashkashũkubainibukiaki.
36 Haskanibu betsakiri mia yuinũ nĩkawe. Hanua Levĩ baba betsa natukã
Chipre anua kaĩni hawẽ kena Josẽ hatubetã ikũwãyã Jesusũ kuxipayabũ
kena betsa wakĩ Barnabé wanibukiaki, nukũ hãtxawẽ kenarã: “Xinã
txãkãwanika bakeki”, akinã. 37 Ha hunĩ hawẽ bai haya huni betsa inãtã
hawẽ taeshũ pei bitã beshũ Jesusũ kuxipayabu hatu inãnikiaki, hawẽ hau
ikũwaĩbu betsabu hatu merabewanũbunã.

Ananias inũ hawẽ aĩ Safirã Deusũ Yushĩ Pepa parãpai eskanibukiaki, na hãtxarã

5 1 Ha haskaibutiã huni betsa hawẽ kena Ananias inũ hawẽ aĩ Safirã
hatũ bai huni betsa inãtã hawẽ taeshũ pei bitã 2 hawẽ aĩbe yubakatã
pashkashũ dabukũ hawena wakĩ arutã hatiri Jesusũ kuxipayabu anu
bushũ inãyã 3 hanushũ Pedrõ yuikĩ:
—Ananiasiĩ, mĩ bai inãtã pei bitã pashkashũ dabukũ arutã haskakĩ
Satanásã mia txakabuwamaya nuku yui Deusũ Yushĩ Pepaki mĩ txani
txakai? 4 Mĩ bai mĩ hatu inãriama minayushuki. Ha inũ, pei mia inãbu
minariayushuki. Hakia mĩ pei mĩ pashkashũ nuku inãkĩ mĩ nuku
paraĩnã, mĩ nuku akamaki. Mĩ Deus paranũ ika ikaii. Hawai eiskirã mĩ
haskatuxiai?— aka
5 Ananias haska yuiai nĩkatã tĩ itã mawaya haskai nĩkatã dasibibu
dateaibũ 6 hanua berunã dabe hushũ hawẽ yura yabutã bushũ maiwai
buabũ

7 hakimamari três hora binuaya Ananiasĩ aĩnĩ haskashu nĩkariama hatũ
hiwe anu hikiaya 8 Pedrõ yukakĩ:
—Matũ bai inãtã hati pei besti mã bishu mĩ benẽ ea inãshumẽ?— aka
Safirã kemakĩ:
—Heẽ, habiati besti hawẽ karuki— akaya
9 Pedrõ yuikĩ:
—Haskai Deusũ Yushĩ Pepa parãkatsis iki mã yubakarabekãshumẽ?
Mĩ bene paranananaĩwẽ taea ma mawa maiwatani bekanikiki. Mĩ miari
mawaya mia maiwariai bukanikiki— akaya
10 habiatiãri hawaira hari mawai Pedrõ tae namã di ikaya hanua
ha hawẽ bene maiwatani berunã dabe hikitã hawẽ aĩ ma mawaria
betxitã hawẽ yura hari bushũ hawẽ bene dapi maiwarianibukiaki.
11 Hanua ikũwaĩbu itxapabu inũ dasibibũ haskashu kakaibu nĩkatã date
paepanibukiaki.

Tsuã haska watiruma wakĩ Jesusũ kuxipayabũ haikaimas isĩ teneaibu hatu shushawanibukiaki, na hãtxarã

12 Deusũ hawẽ kuxipa hatu yunua Jesusũ kuxipayabũ yurã kaiã
merabewakĩ dami atimaska haikaimas betsa betsapa akaibũ hatu bana
nĩkatã hatube itxai bebirã bebiranaibũ hanu Templo hemaĩtĩ anu hanu
bari kuaya utamisbu hawẽ kena Salomão anu ikũwaĩbu betsabu hatuki
dasi itxakubainibukiaki. 13 Hanua hatiritũ hatũ yusĩa nĩkai itxakatsi
ikabumabia hakia dasibibũ ikũwaĩbukiri pe xinã bestikubainibukiaki.
14 Haskabiaibũ ana mirimabũ hatubetã hatũ Shanẽ Ibu ikũwaĩ huni
itxapa inũ aĩbu itxapa hatuki dasikubainaibũ 15 hanua betsarã,
tsuabũra hatunabu isĩ teneaibu hawẽ dakatiki iweshũ bai kesha hanu
Pedro huai anu xinãkĩ hau ha kawãkĩ hawẽ yura baka utawẽ hau
shushawashunũ isĩ teneaibu hanakubainabu Pedro hanu kakĩ ha isĩ
teneaibu bestibu hatu shushawakubainaya 16 hanua ha dikabi hanu
Jerusalém dapi hiwebaunabũ hatũ yurabu isĩ teneaibu inũ yushĩ txakabũ
betsa betsapawẽ hatu nuitapawamis habu Jesusũ kuxipayabu anu
hatu iweriabirãbiranaibu dasibibũ ea akaibu haburi hatu shushawakĩ
keyurianibukiaki.

Jesusũ kuxipayabũ hau ana yusĩyamanũbũ shanẽ ibubũ ana hatu nemapai inibukiaki, na hãtxarã

17 Ha hatu haska waibutiã Deusbe hawenabu hãtxashunika shanẽ
ibuhaira inũ saduceu habũ txibãmisbu habianushũri Jesusũ kuxipayabu
hatu uĩ hatũ kuxipawẽ kemubiai hatuki sinatakĩ 18 Templo mekenikabu
hatu yunua atxitã hatũ mae meketi hiwe merã hatu bitxiabũ 19 hanushũ
mexu merã Deusũ nai tsuma hushũ habũ mekeabu hatu unãmamatã
bitxiti hiwe beputi bepẽtã hatu kaĩmatã yuikĩ:

20 —Nenua ẽ matu kaĩma bushunã, ha Templo hemaĩtĩ anu hikitã
hanushũ Deusũ kakape hiwekuĩmati hãtxa dasibi hatu yusĩritãkãwẽ—
hatu wa
21 haska hatu yuia nĩkabaĩ penaya Templo hemaĩtĩ anu bushũ hatu
yusĩkĩ taewaibũ
habiatiãri ma kaĩbainabu unãmabia Deusbe hawenabu hãtxashunika
shanẽ ibuhaira hawenabube itxatã Israelbu shanẽ ibu betsa betsapabu
Sinédrio dasibi hatu itxawashũ hatũ meketi hiwe anua Jesusũ kuxipayabu
hatu bitxixinabu hau itanũbũ hatũ mekenikabu yunuabu 22 bushũ meketi
hiwe anu hikishũ ma kaĩbainabu hawa hatuki nukuama benatã txĩtũbaĩ
ha kaka hatu 23 yuikĩ:
—Hanu meketi hiwe anu nũ hikia beputi tibi bepui pea policiabũ pe
mekeabu uĩtã hatu iwẽnũ, ishũ hawẽ hikiti beputi bepẽtã ana tsua ha
merã hayama nũ uĩtanaii— hatu wabu
24 hatu haska yuiabu nĩkatã Templo mekenikabu shanẽ ibu inũ Deusbe
hawenabu hãtxashunika shanẽ ibubu yuka iki: “Haskaxinabumẽ?” iki
hawa xinãtima yuinameaibũ 25 ha haskaibutiã haskarapanãbũ huni betsã
hatu uĩbirã hikishũ hatu yuikĩ:
—Ha hunibu mã hatu bitxixinarã, ũ unu Templo hemaĩtĩ anushũ ma
hatu yusĩkanikiki— hatu wa
26 hanua mekenika shanẽ ibu hawẽ tsumabube bushũ ana hatu itanũ
ika kashũ yurã kaiãki datei: “Nuku mãkãwẽ tsaka tsaka akana”, ika hawa
hatu meama 27 Sinédrio anu hatu iweshũ hatu bebũ nitxĩtuxiabu Deusbe
hawenabu hãtxashunika shanẽ ibuhairatũ hatu yuikĩ:
28 —Ha huni akimabukiri mã hatu yusĩaĩbu nũ matu nemahairabiaxina
nukũ hãtxa hawa nĩkama haskakĩ Jerusalém anuabu hatu itxawakĩ mã
ha hunikiri yusĩkĩ heneamamẽ? Haska wakĩ ha huni nukukiri yuikĩ: “Mã
hatu tenãmaimaki”, akĩ mã nuku hawẽ taeshũ yuãkĩ mã nuku hatu dake
wamakubainaii— ikaibũ
29 haskaibũ Pedro inũ Jesusũ kuxipaya betsabũ hatu kemakĩ:
—Haska Deusũ xinaĩ nũ txibanũ nuku yunumis nũ akatsis ikaii. Hunibũ
yunuawẽ taea nũ beshteketirubumaki— iki 30 ana hãtxa txitxibaĩkĩ yuikĩ:
—Jesus cruzki mã hatu mastamashũ hatu tenãmabia ha habias Deus nukũ
shenipabũ kẽwãpaunibu habiatũri tenãbu nuku bestẽwãshuĩmaki. 31 Deusũ
haska watã nai anu ainitã hawẽ yusiuri nuku tsaũshunimakẽ ha nukũ
mekenã inũ nukũ yusĩnã nũ ma hayaki. Haskawẽ taea nũ Israelbu shukua
tibi tsuabũra nukũ txakabu henetã Deus anu txĩtuĩ nũ xinã betsaibu nuku
hawenabu wakĩ Deusũ nukũ txakabu buatã ana xinãmaki. 32 Na haskarã,
Deusũ haska waima nukũ besti nũ unaiĩ. Ha dikabi Deusũ Yushĩ Pepatũ
unãriaikiki, haska habũ nũ txibaĩbu Deusũ nuku inaĩmarã— hatu wabu
33 hatu haska waibu nĩkatã hatu abuama hatuki sinatahairakĩ hatu
detekatsis ikaibũ 34 hanua habianuri Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmis

huni betsa fariseu dasibibũ nĩkakĩ hakiri pe xinãmisbu hawẽ kena
Gamaliel hatube shanẽ ibubu hanu itxabu anuri hatube tsauwa benikaũ
policiabũ hau Jesusũ kuxipayabu hatu kaĩmayunũbũ hatu yunua iyuaibũ
35 hanushũ Gamalielĩ habube shanẽ ibubu hatu yuikĩ:
—Israelbuũ, na hunibu kupikatsis ikĩ mã haska wairã, xinãkĩ uĩrakãwẽ.
36 Eskaki, matu yuinũ nĩkakãwẽ. Huni betsa Teudas shanẽ ibunũ, ishũ
hatu binunũ ikĩ nukunabu parãyã 400 hunibũ hawẽ hãtxa nĩkakĩ txibaĩ
haki shukuabu soldadobũ atxishũ ha huni deteabũ habũ txibaĩbu datei
dasibi pashai sa iki keyunibukiaki, hanu beshtekei keyuirã. 37 Hanua
txipu César Augustõ hawenabu hau hatu tananũbũ yunua tanaibutiã
huni betsa Galiléia anua Judas shanẽ iburianũ, ika Romanobu nemanũ
ika mẽtsisipakaũkĩ hatu yusĩayã itxapabũ hawẽ hãtxa nĩkakĩ txibaĩbũ ha
Judasri soldadobũ atxishũ tenãriaibũ dasibi habũ txibaĩbu pashai sa iki
keyurianibukiaki. 38 Haskawẽ taeshũ matu xinãmakĩ yuinũ nĩkakãwẽ. Ha
huniburã, hatu meyamayukãwẽ. Habũ hatũ yusĩa ibubis ikaiburã, hamẽ
hawama binushanikiki. 39 Hakia Deusũ hatu yunua ikaiburã, mã hawa
hatu nematirumaki. Txanima habũ Deusũ hãtxa kayabi yusĩaĩbu hatu
nemakĩ mã binutirumaki. Deus nemanũ ika mã haskatirumaki. Haskakẽ
xinãkĩ uĩrakãwẽ— hatu wa hawẽ yusĩa txibãkĩ pe nĩkatã:
40 —Peki— iake iaketã Jesusũ kuxipayabu hatu ana kenashũ itxakawakĩ hi
siriwẽ hatu kuxa kuxa ama bestitã ana hau Jesuskiri hatu yusĩyamashanũbũ ha
akĩ hatu nemahaira bestitã hatu nitxĩkĩ heneabu 41 shanẽ ibubũ besuuria Jesusũ
kuxipayabu kaĩbaini yuinamei: “Hawẽ bake Jesus Cristõ kakapekiri nũ yusĩayã
Deusũ hawẽ nuku unãti watã nuku duawakatsi hatu yunua habuwẽ datei nũ
beshtekẽnũ nuku akanikiki”, iki benimabaini buxĩshũ 42 hatu yusĩkĩ hawa
heneama Templo hemaĩtĩ anushũ inũ hiwe betsa betsapa anushũ shaba betsa
tukuma Messias Jesus Cristokiri kaka pepakiri hatu tapĩmakubainibukiaki.

Sete merabewanikabu katunibukiaki, na hãtxarã

6 1 Ha bari haskaibutiãri mirimabũ ana ikũwaĩ hatuki dasii
itxakubainaibũ habianuri judeububia hatũ hãtxa Grego hãtxawẽ
besti hãtxamisbũ ha hatubetãri ikũwaĩ judeubũs hãtxa Hebreowẽ besti
habu hãtxamisbu hatube ha ikĩ yuikĩ:
—Dasibibũ nũ Jesus matubetã ikũwãbiaibũ shaba tibi nuku pimakĩ
nukũ aĩbu beneuma enaumabu piti nesheshũkinã, mã hatu pashka
pewashunabumaki. Matunabu Hebreobu besti piti itxapa hatu nesheshũ
inãkĩ nukunabu Grego hãtxawẽ nũ hãtxamis ha nukũ aĩbu beneumabu
piti eskarabes nesheshũ hatu inãkĩ mã hatu nuitapawakubainaii.
Haskarã, txakabuki— ikaibũ 2 haskaibu hatu yuiabu nĩkatã ha 12 Jesusũ
kuxipayabũ dasibi ikũwaĩbu hatu itxawashũ hatu yuikĩ:
—Nukũ nũ matu piti pashkashũkĩ mekeshuna bestirã, nukunarã, pemaki.
Ha dikabi matu haska besti wakĩ Deusũ hãtxa yusĩkĩ nũ henea pemariki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

3 Haskakenã, ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, hau huni betsabũ piti matu pashkashũkĩ
inãkĩ pewakubainũbũ sete huni xinãyã inũ unãnepabu Deusũ Yushĩ Pepatũ
kuxipayabu hau habũ matu pashka pewashunũbũ benakĩ katushũ ha daya
hatu yunukãwẽ. 4 Hakia nukubunã, Deusbe hãtxakĩ heneama hanushũ hawẽ
hãtxa pepa matu inũ betsabu yusĩkĩ nũ henetirumaki— hatu wabu
5 haska hatu yuiabu nĩkatã dasibitũ habias xinãwãtã hanushũ hatu
katukĩ huni xinãyã inũ unãnepabu Deusũ Yushĩ Pepatũ kuxipayabu
katukĩ hati anibukiaki. Estêvão inũ, Filipe inũ, Prócoro inũ, Nicanor inũ,
Timão inũ, Pármenas inũ, nawa betsa Antioquia mae ewapanu hiweshũ
judeubũ beya tapĩni Nicolau hati hatu katubaĩ 6 Jesusũ kuxipayabu anu
hatu iyuabu hanushũ hatu unãti wakĩ mamepishũ Deus hatu yukashũkĩ
hatũ merabewanikabu hatu wanibukiaki.
7 Hanushũ Deusũ hãtxa Jesuskiri kakape hatu yusĩpakekubainaibũ
hatũ hãtxa nĩkakĩ Jerusalém anushũ ikũwaĩ itxai pakubainaibũ ha
haskaibũ habiatiãri Deusbe hawenabu hãtxashunika itxapabũri Jesus
ikũwãrianibukiaki.

Estêvão hawamahairabiakẽ atxishũ shanẽ ibubu anu iyunibukiaki, na hãtxarã

8 Estêvão Deusũ duawakĩ kuxipa paeya wakĩ pepawanikiri mia yuinũ
nĩkawe. Hawenabũ berubi Estêvãonẽ dami tsuã atiruma atimaska
wakĩ hatu uĩmakubainaya 9 hanua itxati hiwe hawẽ kena “Escravo
Tsumawanibu Ana Tsumauma” hanu betsabu itxamisbu inũ, huni betsari
mae Cirene anuabu inũ, mae ewapa Alexandria anuabu inũ, Cilícia
mai pakea anuabu inũ, mai pakea Ásia anuabu habu Estêvãobe ha iki
yuinameaya 10 Deusũ Yushĩ Pepatũ Estêvão unãnepa wakubainaiwẽ
taeshũ tsuã Estêvão maemakĩ hãtxawẽ binũtirubumakẽ 11 hawawẽ haska
watima haki yubakatã habu betsã huni betsabu pakakĩ yuikĩ:
—Nukũ shanẽ ibubu parãkĩ eska hatu yuitãkãwẽ: “Ha Jesuskiri yusĩmis
Estêvãonẽ hãtxa txakabu yuikĩ Moisés inũ Deus dayuikĩ yuaĩkiki”,
atãkãwẽ— hatu wa 12 hatu haska wabu bushũ huni itxapabu yuikĩ mae
shanẽ ibubu inũ Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbuki txani txakakĩ habu
hatu sinatamabũ yurã kaiã ha iki berukui itimaskabaĩkĩ hanushũ Estêvão
atxitãshũ shanẽ ibubu dasibi Sinédrio anu iyushũ 13 hanushũ hau Estêvãokiri
txani txakatanũbũ parã hãtxa katutã huni betsabu hatu parãmakĩ yuimakĩ:
—Na huninã, nukũ Templokiri inũ Moisés nuku yusĩni hãtxakiri yuaĩ
hãtxai heneama nũ nĩkaii. 14 “Jesus Nazaré anuatũ Templo yamawatã
nukũ beya betsa betsapa Moisés nuku yusĩni betsa washanikiki”, ikai nũ
nĩkariakubainaii— hatu wabu
15 hanua shanẽ ibubũs Sinédrio anu tsaushũ Estêvão nia uĩkĩ
hawã ikama hawẽ besu shabakabihaira Deusũ nai tsumã besu keska
beisnibukiaki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hatũ shenipabukiri Estêvãonẽ shanẽ ibubu hatu ana xinãmanikiaki, na hãtxarã

7 1 Haska uĩtã hanushũ Deusbe hawenabu hãtxashunika shanẽ ibu
binuatũ Estêvão yukakĩ:
—Na haska mikiri yuiaiburã, txanimamẽ?— aka
2 nĩkaibũ Estêvãonẽ hatũ yukai kemakĩ:
—Ẽ shanẽ ibubu inũ enabuũ, matu yuinũ nĩkakãwẽ. Mesopotâmia
mai pakea anu nukũ shenipabu Abraão Harã mae ewapanu kariama
bebũkiri nukũ Epa Deus kuxipa pepatũ yubakĩ unãmakĩ hanu hiweshanai
anu 3 yunukĩ yuikĩ: "Mĩ mai inũ minabu henebaini mai bena ẽ mia
uĩmashanai anu hari kashãwẽ", aka 4 hanua Abraão kaĩkaĩkĩ Caldéia
henebaini Harã anu kaima dakayukẽ hanua hawẽ epa ma mawaimakẽ
hanushũ na habia mai mã hanu hiwea anu Deusũ Abraão iweshũ 5 hanu
hawẽ mae ibubis bitã hanu hiwepaketirumabiakẽ Abraão bebũkiri
yubakĩ bakeyariamabiakẽ hau hanu hawẽ bababu hanu hiweshanũbũ
hatu inãti hatuki tanamanikiaki, Abraão mawakẽ hawẽ bababu patã ibu
wakĩ hau bishanũbũ yubakinã. 6-7 Hanushũ ana yubakĩ: "Mai kesua betsa
anu mĩ bababu hatube hiwei buimabu harishũ nawabũ habũ escravo
dayaru hatu washũ 400 ano hatu dayamakĩ hatu itxakawakubainaibu
atimas ẽ hatu kupiaya mĩ bababu haria kaĩbirani beshũ na mai ẽ mia
yubai anu hiweshũ ea duawakubaĩshãkanikiki", ayamashũ hanushũ
Abraão hawẽ yubaka xinãmati wakĩ Deusũ yunukĩ: "Dasibi minabũ huni
bake tibi kaĩyã hawẽ hina kubitxi meshtekĩ bikubaĩshãwẽ", aka 8 habe
hãtxakĩ nĩkayamashũ hawẽ huni bake Isaque kaĩyã oito dia shabatiã
hawẽ hina kubitxi binikiaki, haska yubani taewakinã. Hanua hawẽ
bake Isaque bakeyatãri hawẽ bake Jacó birianikiaki. Hanua Jacó, hawẽ
kena betsa Israel, hawẽ 12 huni bakebu kaĩaĩ habiaskari wakĩ hatu
biriakubainikiaki. Ha 12 huni bakebu habu tibi anua nũ habia hawẽ
bababuki.
9 Hanua ha nukũ shenipabu Israelĩ huni bake betsa José hawẽ betsabũ
danaĩ haki sinatakĩ hau tsuma wabaĩ Egito mai pakea anu iyutanũbũ
hawẽ taeshũ pei bikĩ nawa betsabu inãbu iyuyamabu harishũ Deusũ
duawakĩ José merabewaya 10 habu anushũ bika tenebiaya Deusũ nemakĩ
unãnepa wakĩ Egito shanẽ ibuhaira Faraó abumaya hawẽ shanẽ ibu
betsa wakĩ José shanẽ ibu wakĩ hawẽ mai hirabi inũ hawẽ hiwe hawẽrua
ewapa mekei hau dasibi shanẽ ibushunũ yununiki.
11 Hanua Egito anua José shanẽ ibuaya Egito mai pakea anu inũ
Canaã mai pakea anu dasibi ana yunu beneamakẽ Israelĩ bakebu
nukũ shenipabu nuitapai hawa pitibumakẽ 12 hanua Egito anu shekiwã
haya txaniaibu Jacõ nĩkatã hau hawẽ bakebũ nukũ shenipabũ hari
bushũ hau piti bikĩ taewatanũbũ hatu yunua butanibukiaki. 13 Ana ha

katxu betsatiã bunitxakayamakĩ ana piti bitanũ ika buabũ hanushũ
Josẽ hatu unãmakĩ hãtxa wakĩ yuikĩ: “Ẽ matũ betsa Joséki”, akĩ hatu
unãmaya Egito shanẽ ibu Faraónẽ nĩkatã: “José hawa nawamẽ?” itã
xinãxĩkẽ 14 txipu betsatiã José shanẽ ibuwẽ taeshũ hau hawẽ epa inũ
dasibi hawenabu hau ishũtanũbũ hatu yunua hawenabu 75 ishũtãkĩ
Egito anu iwenibukiaki. 15-16 Haskawẽ taea Jacó, hawẽ kena betsa
Israel, Egito anu kaima hiwea hanua mawa hanu maiwati tãpe Hamorĩ
bakebũ hawẽ hutxi Abraão peiwẽ inãnibu Siquém anu hawẽ yura bushũ
maiwatãnibukiaki. Israelĩ bakebu inũ hawẽ baba itxapaburi Egito anuari
mawakubainibukiaki— iwanã,

17 Estêvãonẽ judeu shanẽ ibubu hatu yuikubaĩkĩ ana yuikĩ:

—Abraãonẽ bababu, Israelburã, Canaã anu ana hatu txĩtũmakatsi
Deusũ yubani ha baritiã ma hatu tashnimabaĩkatsi iki kemaya Israelbu
Egito anu hiwea pai itxai mirimakubainaibũ 18 hanua Egitonawa
shanẽ ibu bena Faraõ ikimashũ haska wakĩ Josẽ Faraónẽ enabu hatu
merabewakubaini unãma 19 ha shanẽ ibu Faraó benatũ nukũ shenipabu
parãkĩ hatu itxakawakĩ hatũ huni bake dama kaĩaĩbu hau tenãnũbũ
hatu yunukĩ hatu putamakubainaya 20 ha hatu haska waibutiã Moisés
kaĩyã hawẽruahaira pixtakẽ abuhairakĩ hawẽ ibubũ hiwe anushũ
hune ewa wakĩ ushe dabe inũ besti huneshũ yumewai 21 ana haska
washũ hunetima datekĩ hau mawanũ hene kesha basi anu txitxãki
hene hikitima wakĩ buiwẽ pepushtã nanetã nũtãtã shunũbirana Egito
shanẽ ibũ aĩbu bakẽ betxishũ neshewanimashũ hawẽ bake keska wakĩ
yumewakĩ 22 haska wabainimashũ Egitonawa unãnepatũ Moisés yusĩkĩ
unãnepawakĩ tapĩmakubainabu hãtxapai huni kuxipakĩ haska yunuabu
hatu ashũkubainikiaki.

23 Ma hanu Moisés 40 bariyatũ hawenabu Israelbu xinãkĩ uĩbaunũ ika
baii kashũ 24 hanushũ Egitonawã Israelbu betsa itxakawakĩ kuxai uĩkĩ
hawenabu merabewanũ ika kashũ nemakĩ hatũ itxakawai tenãshunikiaki.
25 Hanushũ Moisés xinãkĩ: “Ẽ kuxipaiwẽ Deusũ ea merabewaya enabu
Israelbu hatu merabewakĩ Egito anua hatu pashawatã unãnuma ẽ hatu
hiwemashanaii”, ibiaya hakiri haska hawenabũ xinãma inibukiaki.
26 Hanua mexukiri betsatiã Moisés ana kashũ hawenabu Israelbu dabe ana
detenameaibuki nukutã daewakĩ hatu nemanũ ikaĩ hatu yuikĩ: “Matu dabe
mã huni betsamaki. Haskai mã detenamei ikanai?” hatu wa 27 ha hatũ
hawenabu deteaitũ Moisés tu akĩ shututã yuikĩ: “Mĩ nuku uĩnũ tsuã mia
shanẽ ibu wakĩ nukũ pewanika mia waxinamẽ, nuku anurã? 28 Egitonawa
detexĩshũ mĩ eari habiaskari wanũ ika ikai, tenãkinã?” aka 29 haska wa
nĩkatã datei txai kai Moisés pashai mae betsa Midiãnawabu anu hari kani
haria nawa keskai hiweshũ aĩbu bitã huni bake dabe wanikiaki.

30 Hari Midiãnawabu anu 40 ano Moisés ma hatube hiwea binukainaya
Mati Sinai hanu tsua hiweabumanu Moisés kashũ uĩayã hi mashu kui

menui keskai here hi hi ikai anu Deusũ nai tsuma nia 31 uĩ e itã namai
keskakĩ shabakabi ana uĩ pewanũ ika kemai ha dapi kaya Deusũ yuikĩ:
32 “Earã, ẽ matũ shenipabũ mekenika Deuski, Abraão inũ, Isaque inũ,
Jacõ mekenika Deusrã”, akai nĩkai Moisés datei saki saki ikĩ hari uĩkatsi
ikamakẽ 33 hanushũ Yavé Deusũ ana yuikĩ: “Na mĩ nia anu ẽ niriaki.
Haskawẽ taea na shaba turu meribi meseki. Mĩ bitxi tae pekayuwe”, aka
hutsekeshunaya 34 ana yuikĩ: “Enabu Egito anushũ bika tenetxakayamai
saĩ iki kashai hawawẽ haskatima ikaibu txanima shabakabi ẽ uĩmis hatu
merabewanũ ika ẽ butushuki. Uĩwẽ. Haskawẽ taeshũ Egito anu hari ẽ mia
yunukatsis ikaii”, akĩ Deusũ Moisés yuinikiaki.
35 Uatiã ha habias Moisés danãkĩ hawenabũ yuikĩ: “Mĩ nuku uĩnũ
tsuã mia shanẽ ibu wakĩ nukũ pewanika mia waxinamẽ, nuku anurã?”
abianibu habias Moisés shanẽ ibu wakĩ hatũ merabenã wakĩ hawenabu
merabewamakatsi ha nai tsuma hi mashu kui menui keska here hi hi
ikai anua hãtxamakĩ Deusũ Moisés yununikiaki. 36 Deusũ Moisés haska
waimakẽ Moisés nukũ shenipabu Egito anua hatu kaĩmabaĩkatsi ikĩ
Egitonawabu anushũ hatu dami betsa betsapa washũtã hanua hatu
iyukĩ ha Iãnẽwã Taxipa hau pukebainũbũ damiwakĩ hene bai wakĩ hatu
pashkashũtã hanu tsua hiweabuma anu nukũ shenipabu Egito anua hatu
iyuimashũ 40 ano dami betsa betsapa hatu unãti wamakeatanikiaki,
Moisés hatu tashnimabainishunã. 37 Hanushũ habias Moisés Israelbu
hatu yuikĩ: “Hawẽ hãtxa ẽ matu yusĩnũ Deusũ ea katuni keska wakĩ
habia matunabu anuari Deus yuishunika betsa kuxipa ea keska matu
anu yunushanikiki”, anikiaki. 38 Haska inũ, hanu tsua hiweabuma anu
ha habias Moisés nukũ shenipabu hatu itxawabainimashũ hanua ka Mati
Sinai anua Deusũ nai tsumabe hãtxakĩ haska hiwea kayabi nũ bishanai
Deusũ hãtxa nĩkatani nukũ shenipabukiri txanikirãkiranikiaki, Moisésrã.
39 Haska hatu yusĩkĩ unãmabiakubaina nukũ shenipabũ txibãkatsi
ikama Egito anu ana txĩtũkatsis ikĩ Moisés danãkĩ 40 hawẽ betsa Arão
yuikĩ: “Egito anua nuku iwebiaima Moisés Mati Sinai anu kaima ana
huamaki. Haskaima nũ unãmaki. Haskakenã, yushĩ betsa dami wakĩ ha
kẽwãti nuku ashũwẽ, hau hatũ nuku yunukĩ iyukubaĩshanunã”, akabu
41 hanushũ mane damiwakĩ ina awa bake itsa hatu washũxina kẽwãkĩ
txashuwã bake deteshũ kua keyui hatũmebi hatũ mekenẽ axiãwẽ taea
haki besikĩ duawai benimahairanibukiaki. 42 Haskaibuwẽ taea Deus
Israelbuki sinatakĩ nai anua bixi besti hau kẽwãnũbũ ha hatuwẽ nuiai
beshtenibukiaki. Haskakubiranibukiri hawẽ hãtxa yuishunika Amós
Deusũ hãtxamakĩ yuima:

‘Israelbuũ,
hanu tsua hiweabuma anu 40 ano hiweshũ
ina awa inũ txashuwã bake deteshũ kua keyubiakĩ earã,
ea kẽwãkĩ mã hawa ea inãkĩ ea kẽwãma ikubiranibuki.

43 Eũbia haskatimabiakẽ
yushĩ betsa hawẽ kena Moloque mã damiwaima kẽwãkĩ
hawẽ kẽwãti tari hiwe putakatsi ikama
iashũ bekubirãkĩ yushĩ betsa hawẽ kena Renfã kẽwãkĩ
hawẽ bixi kẽwãti ibubis damiwaimashũri
hari mã kẽwãkubainibuki.
Haska wakĩ mã txakabuwakubainibuwẽ taeshũ matu kupinũ, iwanã,
matũ mai anua txaihaira matu nitxĩkĩ
nawabũ mai pakea betsa Babilônia anu ẽ matu yunushanaii',
aka keneshuniki.
44 Hakia hanu tsua hiweabuma anu nukũ shenipabu buaketãkinã, Deusũ
hawẽ hatu yubakĩ xinãmati tari inũ bitxi hiwe hatu amaima hayanibuki,
haska Moisés Deusũ uĩmakĩ yunuima keska hatu amaimarã. 45 Hanushũ
nukũ shenipabũ ha tari inũ bitxi hiwe mekekubainaibũ Josué hatũ shanẽ
ibutã nawa betsa betsapabu hatube detenamemaya Deusũ hatu merabewakĩ
hatũ mae tibi mebĩkĩ hatu nitxĩmatã hatu ibu wamaya ha tari inũ bitxi
hiwe Deusũ hatu amani pekashũ iatã bekubiranibukiaki. Haskaibutiã
ha hiwe bebũshũ Deus kẽwãkubainibukiaki. Habias hiwe hayayukẽ
Davi hatũ shanẽ ibu iriakũkainikiaki. 46 Hanua Davi shanẽ ibukĩ Deus
benimawakubainaiwẽ taeshũ ana duawanũ, iwanã, Jacó hawẽ kena betsa
Israel hawenabũ Deuski nukuti kayabi mixki hiwe hawẽrua washũshanũ,
iwanã, Davĩ yukabia Deusũ nemayunikiaki. 47 Hakia Davĩ bake Salomão
shanẽ iburiatã hatũ Templo mixki hiwe Deus hatu amashunikiaki, 48 hanu
hunibũ hiwe wabu anu ha Deus dasibi binu keyua hiwetirumabiakenã.
Habiaskari Yavé Deusũ hawẽ hãtxa yuishunika hãtxamakĩ:
49-50 'Nai anurã, ẽ shanẽ ibui hanu tsauwa
inũ ẽ tae hanu maiki ẽ tapakea maiki paiaki.
Eãnã, dasibi ẽ damiwaniwẽ taeshũ ea huĩrukũmanũ, iwanã,
haska washũ tsuã ea hawa hiwe washũtirubumẽ?
Tsuã ea hawa hiwe washũtirumaki',
aka keneshuniki— iwanã,
51 Estêvãonẽ Sinédrio ana hatu yuikubaĩkĩ:
—Dasibi kuxipa Deus haya mesebiakẽ matũ shenipabu ipaunibu keskai
matuburã, matũ besu inũ, matũ huĩti inũ, matũ pabĩki kuxikẽ Deusũ
Yushĩ Pepatũ matu yusĩbiakubainaya mã nĩkaisbumaki, nawabũ Deus
unãbuma keskarã. 52 Haska inũ, Deusũ Katua pepa hushanai Deusũ hãtxa
yuishunikabũ bebũkiri hakiri txanibiakubainaibũ hawa nĩkakatsi ikama
matũ shenipabũ hatu dasibi danãkĩ hatu itxakawakĩ detekubainibuki,
hatu tenãkinã. Hanua natiã Deusũ Katua huni hawa kaneisma hakiri
matu yuĩnibu ma nuku anu huni xinãma nawabu atximatã mã ha huni
pepa Jesus hatu tenãmariaimaki. 53 Deusũ hãtxa hawẽ nai tsumabũ nukũ
shenipabu yusĩni haya tapĩbiakĩ mã txibaĩsbumaki— hatu wa

Estêvão tenãnibukiaki, na hãtxarã

54 haska xarabu hatukiri shanẽ ibubu txiteai nĩkatã Estêvãoki
sinatatxakayamai bene bene iki sheta yẽsh yẽsh akaibũ 55 hakia Deusũ
Yushĩ Pepatũ Estêvão merabewakĩ kuxipa waya naiuri teskãshũ uĩkĩ Deus
txasha kuxipahaira anu hawẽ yusiuri Jesus nia uĩtã 56 dateama hatu ana
yuikĩ:
—Uĩkãwẽ. Teskãtã nai bepemana anua Deusũ yusiuri nukũ Hutxi
Kayabi Iuwa Jesus nia ẽ uĩaiĩ— hatu waya
57 habũ hawẽ hãtxa ana nĩkakatsi ikama pabepukui keyubaĩ hakiri
kuxi biski ibaĩ atxitã 58-59 mae anua tashnimakĩ sharabaĩ habu Estêvãoki
txani txakaibũ ha dukũtũ tsakanũ itã hatũ tari txaipa pekatã huni betsa
hawẽ kena Saulo mekematã itxapabubetã mãkãwẽ tsaka tsaka akaibũ
Estêvãonẽ Jesus yuikĩ:
—Shanẽ ibu Jesusuũ, menã ẽ yushĩ ea hari biriwe!— atã
60 hanua dãti ika dakashũ bis ikĩ hui kuxipawẽ ana yuikĩ:
—Shanẽ Ibuũ, na ea txakabuwaibuwẽ taeshũ hatu kupiyamashãwẽ—
atã di iki mawanikiaki.

8 1 Hanushũ Estêvão hau tenãnũbũ Saulõ habiaskari xinãyã
anibukiaki.

Jesus ikũwaĩbu Saulõ hatu itxakawakubainikiaki, na hãtxarã

Habias shabatiã Jerusalém anushũ Jesus ikũwaĩbu habũ ikũwãbumã
hatuki sinatakĩ itxakawatxakayamakĩ taewaibũ Judéia mai pakea anu
inũ Samaria mai pakea anuri Jesus ikũwaĩbu dasibi pashai sa ibainaibũ
habu Jesusũ kuxipayabu besti kaĩama inibukiaki. 2 Hanua tsuabura huni
duapabu Estêvãowẽ nui haya kashabetanã maiwanibukiaki. 3 Ha hatu
haska waibutiã Saulo hawẽ haibuaibubetã Jesus ikũwaĩbu itxakawakĩ
hatũ hiwe tibi anu hikishũ huni inũ aĩbu itxapa pashariabuma hatu
atxishũ kaĩmakĩ hatu sharabaĩbaĩkĩ bitxiti hiwe merã hatu bitximakĩ
habũ Jesus ikũwaĩbu hakimawanũ, iwanã, Saulõ Jesus ikũwaĩbu
yamawakĩ keyupai inikiaki.

Samaria anushũ kakape hatu yusĩnibukiaki, na hãtxarã

4 Hanua habu Jerusalém anua pashai kaĩbainimashũ hanira mae
tibi anu hikishũ Deusũ Messias Cristo mekenã hawẽ kakapekiri hatu
yuikubainaibũ 5 merabenã betsa Filipe mae ewapa betsa Samaria anu
kashũ Messias Cristokiri hatuki txanikĩ taewakĩ 6 hanushũ haska tsuã
atiruma dami atimaska betsa betsapa hatu ashuaĩ uĩkĩ ha yurabu
itxashũ Filipẽ hãtxa dasibibũ nĩkahairaibũ 7 yushĩ txakabũ yura betsa
betsapabu hatu nuitapawamis Filipẽ hatu shushawakĩ kaĩma ha yushĩ
txakabu bis iki tashnibainaibũ hatu kaya wakĩ yura betsaburi babunibu

inũ biyushkinibu hatu kaya waya 8 ha mae anushũ Filipẽ hatu haska
washunai uĩ hawẽ xinã txãkaĩ benimahairanibukiaki.
9 Hamẽ betsarã, Filipẽ hatu yusĩ kariamakẽ huni betsa Simão ha
mae Samaria anushũ hawẽ mukawẽ unãkĩ hawẽ hatu shuũ akĩ yurabu
paraĩ keĩ shanẽ ibukĩ hatu mesewamistũ 10-11 bari itxapa hawẽ mukawẽ
hatu parãkubainaiwẽ taeshũ hakiri yura dasibi shanẽ ibubu inũ hatube
hiweabu dasibibũ txibãkĩ kẽwaĩ hakiri yuinamekĩ:
—Simãonã, Deusũ kuxipa itxapa hayaki— ikĩ hawẽ hãtxa nĩkakĩ
ashũpakemisbũ
12 hakia Deus shanẽ ibuaikiri inũ Jesus Cristõ kakapekiri Filipẽ hatu
yuiai nĩkatã ana Simão nĩkama huni itxapabu inũ aĩbu itxapabũri Jesus
ikũwaĩbu Filipẽ hatu naximaya 13 hanushũ Simãonẽ dikabi ikũwãyã
naxima Filipebe kakũkaũkĩ haska tsuã atiruma dami atimaska betsa
betsapa akai uĩ Simão e ikũkainaya
14 hanushũ haska habũ Samaria anushũ Deusũ kakape Jesuskiri hãtxa
ikũwãkĩ ma txibaĩbũ haska kakaibu Jerusalém anushũ nĩkatã Jesusũ
kuxipayabũ hau Pedro inũ Joãonẽ hatu merabewatanũbũ hatu hari
nitxiãbu buabũ 15-16 tsuabũra Jesus ikũwaĩbu Filipẽ bebũkiri hawenabu
unãti wamakĩ Shanẽ Ibu Jesusũ kenawẽ hatu naximaxina habu betsa
Deusũ Yushĩ Pepatũ hatu atxiriamakẽ haska hatu wabu buxĩshũ ha
Samaria anushũ ikũwãxinabu hatukiri Pedro inũ Joãonẽ Deus hau hawẽ
Yushĩ Pepa binũbũ hatu yukashũtã 17 hanushũ hawẽ Yushĩ Pepa atximakĩ
hatu mamepishũ hatu yukashunaya ha Yushĩ Pepatũ hatu merabewai
hatuki hikiakeakenikiaki.
18 Hanushũ Jesusũ kuxipayabũ ikũwaĩbu hatu mamepiaya Deusũ Yushĩ
Pepa hatuki hikiai Simãonẽ uĩ: “Eãri ha kuxipa peiwẽ binũ”, iwanã, Pedro
inũ João 19 yuikĩ:
—Na haska kuxipa eari ẽ hayanũ ea inãkãwẽ, mã hatu akai keska wakĩ
yura betsaburi mamepishũ Deusũ Yushĩ Pepa ẽ hatu hikimashununã, na
pei itxapa ẽ matu inaĩnã— hatu waya
20 hanushũ Pedrõ kemakĩ:
—Deusũ kuxipa inãkuĩki. Peiwẽ taeshũ mĩ bikatsis ikaiwẽ taea mĩ
peiya hanu txiwẽ ikũwãbuma Deusũ hatu kupishanai anu mĩ katiruki.
21 Haska inũ, mianã, mĩ xinãtxakai Deusũ unaĩwẽ taeshũ hawẽ kuxipa mĩ
bitirumahairaki. 22-23 Eã haska ẽ mia unãiĩ. Haska yushĩ txakabũ muka
mĩ bini mĩ heneriamakẽ mia merãshũ ha mĩ txakabũ mia neshayuaki.
Hakia xinã betsa watã mĩ txakabu mĩ putaya hau Deusũ mia buashunũ
mĩ yuka mĩ txakabu mia buashũtirumẽkaĩ— aka
24 Simãonẽ kemakĩ:
—Txanima ẽ kanehairashuki. Ea Deus yukashũkãwẽ, hau haska mĩ ea
yuiai keska wakĩ ea kupiyamashanunã— iki haska txaniaya hau Deusũ
hawẽ txakabu buashunũ yukashũtã

25 habianushũri Deusũ hãtxa yusĩkĩ kakape Jesuskiri hatu yusĩ
menetã Jerusalémkiri ana txĩtũbirãkĩ mae betsa betsapa Samaria mai
pakea anushũ Jesuskiri hatu yusĩkubirani Jerusalémkiri txĩtũbaini bui
hikinibukiaki.

Etíopianawa shanẽ ibu betsaki Filipe nukushũ yusĩnikiaki, na hãtxarã

26-28 Ha haska wawãxinabutiã Deusũ nai tsuma betsã Filipe yunukĩ
yuikĩ:
—Benitã Jerusalém anua kai sulkiri ha bai tanabaini Gazakiri kawẽ
katãwẽ— aka
Filipe benitã kai hanu tsua hiweabuma anu bai tanabainaya bai
namaki Etíopianawa aĩbu shanẽ ibuhairatũ tsuma huni hawẽ pei
mekeshunikatũ Jerusalém anushũ Deus kẽwãtani hawẽ mae anu ana
txĩtũkaini cavalo dabetã tarãbainaiki nawa ina tsaushũ Deusũ hãtxa
Isaíasĩ keneni yuikubiranai betxitã uĩayã 29 Deusũ Yushĩ Pepatũ Filipe
yuikĩ:
—Kakaĩ haki kemai nukutãwẽ— aka
30 haska nĩkatã hawaira kaĩ haki nukuaya Deusũ hãtxa yuishunika
Isaíasĩ keneni yuiai nĩkakĩ Filipẽ yukakĩ:
—Ha kene mĩ yuikubiranairã, mĩ nĩkai?— aka 31 Etíopianawã nĩkatã
kemakĩ:
—Haskatã tsuã ea hakiri yusĩ pewai ẽ nĩkatirumaki. Miã mĩ
unaĩmẽkaĩ? Ebe inatã kakĩ ea tapĩmabaĩwẽ— aka
—Peki— itã inatã habe tsaukainaya
32 habias kene yuishu Etíopianawã ana Filipe yuishũkĩ yuikĩ:
‘Txashuwã detenikatũ detenũ, iwanã,
iyumis keska wakĩ tsuã nemama iniki.
Ha inũ, txashuwã bake dani dameshteabu
txashuwã hawã ikama pesmis keskai hawa yuiama iniki.
33 Hanushũ itxakawakĩ nuitapawabu hawa yuiamakẽ
tsua hawẽ nuikĩ merabewamari iniki.
Haska wakĩ bakeuma tenãbu
tsuã hanishũ hawẽ bababukiri hakiri hãtxatirubumaki,
haska wakĩ hawẽ hiwea mebĩkĩ mai anua mesha keska wakinã’,
akĩ yuishuna 34 Filipe yukakĩ:
—Tsukiri ha Deusũ hãtxa yuishunikatũ kenenimẽ? Ibubiskirimẽkaĩ?
Huni betsakiriraka? Menã ea yuiriwe— aka
35 Filipẽ unãmakĩ Deusũ hãtxa dama yuishurã, hawẽ yusĩ taewakĩ
kakape Jesuskiri Etíopianawa tapĩmakĩ nĩkamakubaina 36-37 ma hatishũra
ka iãki kemakĩ haska Filipẽ dama yusĩshu Etíopianawã yuikĩ:
—Uĩa. Ma mĩ ea yuikubiranai ẽ ikũwaĩwẽ taeshũ ana ẽ hawamamẽ, na
hene anu mĩ ea naximatirurã?— atã

38 hatũ cavalo tarãmabainai hau niti anũ hawẽ tsuma yunua niti amaya
buturabekaĩ henẽ pukutã Filipẽ shanẽ ibu naximakĩ menetã 39 hene anua
neshekerabebiranaibũ hanushũ Deusũ Yushĩ Pepatũ Filipe dami wabaĩkĩ
yamawabainaya ha shanẽ ibũ Filipe ana uĩyama hawẽ tarãbaĩtiki inatã
ha kaikiri kai benimahairakainaya 40 hanua Filipe Yushĩ Pepatũ iyushũ
mae betsa Azoto anu butea hanua mae tibi anu hikiakeakekaĩkĩ Deusũ
Katua Jesus mekenãkiri kakape hatu yuikubaini atimas mae ewapa betsa
Cesaréia anu hikinikiaki.

Jesusũ Saulo xinã betsa wamanikiaki, na hãtxarã
(At 22.6-16; 26.12-18)

9 1 Hanua habiatiãri Shanẽ Ibu Jesus ikũwaĩbuki pubẽkĩ Saulõ hatu
itxakawakĩ tenãkĩ heneriama haskawẽ taea Deusbe hawenabu
hãtxashunika shanẽ ibuhaira hatu binua anu Saulo kashũ 2 haska xinaĩ
yuikĩ: “Damasco anu kashũ ha Bai Bena Jesuskiri hatu tapĩmaibu huni
inũ aĩbu atxitã Jerusalém anu ẽ hatu iwekatsis ikaii, nenu hatu bitxinũ,
iwananã. Haskakẽ mĩ kuxipaya kanũ, iwanã, ẽ mia yukai huaii. Ea kuxipa
wakĩ Damasco mae ewapanua hanu nukunabu itxamisbu hiwe anu ẽ
kakẽ hau shanẽ ibubũ ea merabewashanũbũ mĩ kuxipa hatu yunuwe, ẽ
buairã”, aka: “Peki”, ishũ keneshũtã haya yunua 3 hanua Saulo haska wa
kai Damasco bai tanabaini ma kemaya nai anua bĩ kuxipahaira peshekirã
Saulo datxashaya 4 hanua Saulo maĩ di ikaya hui tashnikĩ yuikĩ:
—Sauloõ, Sauloõ, haskakĩ mĩ ea hatu itxakãwaĩ?— aka
5 Saulõ dateyabi yukakĩ:
—Shanẽ ibuũ, mĩ tsua ikai?— aka
hanushũ ha hui tashniaitũ Saulo ana yuikĩ:
—Habia ea ikũwaĩbu mĩ ea hatu itxakãwainã, ẽ eaki, Jesusrã.
6 Benikaini kai Damasco anu karitãwẽ, harishũ mĩ haskakũkaĩshanai
tsuãra mia yuishanikikirã— akaya
7 ha hunibu Saulobe buaibũ hawẽ hui nĩkabiai tsua uĩyama
datehairaibũ 8 hanua Saulo maĩ daka benikawã ma bepeshebia hawa
uĩtirumakẽ ha habe buaibũ metsũshũ Damasco anu Saulo iyuabu
9 haskakaĩxina haria ma shaba dabe inũ besti kaya hawa uĩyama datekĩ
Saulõ hawa piama hawa nushuamakẽ
10 ha Damasco mae anu hiweshũ Jesus ikũwaĩ betsa hawẽ kena Ananias
nama keskaiwẽ uĩayã Shanẽ Ibu Jesus hushũ ha bebũshũ kenakĩ yuikĩ:
—Ananiasiĩ— aka
kemakĩ:
—Shanẽ Ibuũ, ẽ nenuki. Mĩ hawa ea yuiai?— aka
11 Shanẽ Ibu Jesusũ yuikĩ:
—Benikaini kakĩ ha bai hawẽ kena Kayatapia anu kashũ Judasĩ
hiwe anu hikitã hanua huni betsa Tarso anua kaĩni huxiã hawẽ kena

Saulo yuka itãwẽ, Deusbe hãtxaikikirã. 12 Namai keskawẽ huni hawẽ
kena Ananias hikitã mamepishũ hau ana uĩ benawanũ, merabewai ma
uĩshuki— aka
13 Ananiasĩ nĩkatã Jesus yuikĩ:
—Shanẽ Ibuũ, Jerusalém anushũ minabu meribi mĩ hatu wai ha
hunĩ mia hatu itxakãwãmiskiri itxapabũ hakiri hãtxakĩ txakabu ea
yuimisbuki. 14 Hatu haska wakubaini Deusbe nukunabu hãtxashunika
shanẽ ibubũ kuxipaya bexiãbukiaki. Nũ habũ mĩ kenawẽ taeshũ Deus
yukaibu dasibi nukuri nenua atxitã Jerusalém anu nuku iyushũ bitxinũ
ika huxiãkiaki— aka
15 haska yuibiaya Shanẽ Ibu Jesusũ ana yuikĩ:
—Hẽ iyamai dateama katãwẽ. Ha huni kaĩriama ẽ katunitũ ekiri
txanikĩ nawa shukua betsa betsapabu hatu yusĩkĩ inũ, hatũ shanẽ ibubu
yusĩriakĩ inũ, Israelburi ea hatu yusĩriashũkubaĩshanikiki, 16 ea txibaĩwẽ
taea haskai nuitapakũkaĩshanai ẽ unãmashanairã— aka
17 nĩkabaini Ananias kai hanu Saulo ika anu hikikaĩ mamepitã yuikĩ:
—Sauloõ, Jesus ikũwaĩ ma mĩ nukũ betsaki. Mĩ bai tanabiranai
habias Shanẽ Ibu Jesus miki nukuxinatũ hau mĩ beru mĩ ana uĩ pewanũ
inũ hawẽ Yushĩ Pepatũ hau mia atxitã kuxipa wanũ mia anu Jesusũ ea
yunushuki— akaya
18-19 hakimamari hawaira Saulõ beru anua baka shaka keska niri
ikaya ana uĩ pewatã benikaĩ ma hatubetã Jesus ikũwãyã naximatã
iyushũ pimabu ana kuxipatã usha eskarabes Damasco anua ikũwaĩbube
hiweyunikiaki.

Damasco anushũ Saulõ Jesuskiri yusĩkĩ taewanikiaki, na hãtxarã

20 Hanu hatube hiweyushũ hanu judeubu itxamisbu betsa betsapa
anushũ Saulõ hatu yusĩ taewakubaũkĩ:
—Jesusrã, Deusũ bake kayabiki— akĩ hatu yuikubainaya 21 dasibibũ
nĩkai e iki yuinamei:
—Na huninã, Jerusalém anushũ ikũwaĩbu hatu itxakawamisshũ nenuri
hushũ nũ habũ Jesusũ kenawẽ taeshũ nũ Deus yukaibu nukuri habiaskari
wakĩ nuku atxishũ Jerusalém anu Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ
ibubu anu nuku iyunũ ika huxianã, ha hunirã, hamamẽ?— ikaibũ
22 hanua Saulo ana hawa dateama Deusũ kuxipawẽ shabakabi judeubu
Damasco anu hiweabu hatu yusĩkubaĩkĩ: “Jesus Deusũ Katua Messiaski”,
akĩ Deusũ hãtxa kenenibuwẽ hatu unãmakubainaya hanua judeubũ uĩ e
iki hakiri harakiri xinãtima ikaibũ

Judeu shanẽ ibubũ Saulo detepanãbũ pashanikiaki, na hãtxarã

23 usha itxapa hatu yusĩkubainaya judeu shanẽ ibubu Sauloki sinatakĩ
detekatsis iki hakiri hãtxai yubakaxinabũ 24 Saulõ nĩkatã unãyã hanu

kaĩkainai atxinũ ika yubakaxinabu bariri inũ mexu merã ha mae ewapa
mixki kenebaunibu hikiti shui anu manakakĩ kesheabũ 25 hanua hatũ
mae anu mixkiwẽ kenekĩ keyatapa wanibu hanu uĩti shui anu Saulõ habu
hatu yusĩa Jesus ikũwaĩ haki txiti ikaibu betsabũ mexu merã Saulo kuki
ewapaki nanetã buteabu ha mae anua kaĩkaini pashanikiaki.

Saulo ana Jerusalém anu txĩtũkainikiaki, na hãtxarã

26 Hanua pashai kai Jerusalém anu ana hikixina hanishũra Jesus ikũwaĩ
betsabube itxanũ ika dasipanã haska hatu itxakawatxakayamakubaĩxinawẽ
taea dasibibu haki mesei ikũwãma ikai dabanẽ xinaĩ: "Jesus ikũwãmabia Saulõ
nuku beparãtã anũ ika ikimẽkaĩtsa", ika haki dateaibũ 27 hakiri mesebiaibũ
Barnabẽ Saulo Jesusũ kuxipayabu anu iyushũ hatu unãti wamakĩ yuishũkĩ:
—Ana haki meseyamakãwẽ. Damascokiri kakĩ nukũ haibu Saulõ Shanẽ Ibu
Jesus uĩ habe hãtxaimaki. Hanushũ Jesus ikũwãtã hawẽ kuxipawẽ Damasco
anushũ hawa dateama Jesuskiri hatu dasibi yusĩbaũxinaki— hatu wakĩ
hatu beya wamakĩ tapĩmaxinawẽ taea 28 hanu hatu anu niti iyuxina haskai
hiweyushũ Jerusalém anu Jesusũ kuxipayabube hiwea hawa dateama nukũ
Shanẽ Ibukiri yusĩ Saulo hatube hãtxakũkaĩkĩ 29 judeubu Grego hãtxawẽ
hãtxamisbube hatube hãtxai yuinamekĩ hatu yusĩayã hawẽ yusĩa danaĩ haki
sinatakĩ tenãnũ ika yubakaibũ 30 hakiri haska xinaĩbũ ikũwaĩbu betsabũ hune
nĩkashũ Saulo merabewanũ, iwanã, iãnẽwã kesha Cesaréia anu iyuxĩshũ
harishũ hawẽ mae Tarso anu niwe shashu ewapawẽ nitxĩkĩ yununibukiaki.
31 Ha haskaibutiã ikũwaĩbu Judéia mai pakea anuabu inũ, Galiléia
mai pakea anuabu inũ, Samaria mai pakea anuabu itxakawakĩ ana tsuã
hatu meabuma unãnuma hawama hiwei hanua ikũwaĩbu kuxipai Deus
kuxipaki meseaibũ hawẽ Yushĩ Pepatũ hatu merabewaya ana itxapabũ
ikũwaĩ mirimabu hatuki dasikubaini hiwenibukiaki.

Pedrõ Enéias kaya wanikiaki, na hãtxarã

32 Hanushũ Pedrõ ikũwaĩbu hatuki bakĩ hatu yusĩ kakũkaũkĩ mae
betsa Lida anu hiweabu anuri Deusũ enabu meribi anu hatuki bai hikishũ
33 hanua huni betsa hawẽ kena Enéias hawẽ yura babuniwẽ taea ma oito
ano kabia benisma dakasa Pedrõ betxitã 34 yuikĩ:
—Enéiasiĩ, Jesus Cristõ mia kaya waikiki. Benitã ha mĩ haki dakamis
pewariwe— aka
hawaira Enéias benitã hawẽ yura damestẽtã nikaunaya 35 ha mae dabe
Lida inũ Sarona anu hiweabũ ha huni Pedrõ kaya waxina uĩkĩ Shanẽ Ibu
Jesuskiri nĩkakĩ dasibibũ xinã betsa wanibukiaki.

Dorcas mawa Pedrõ bestẽwanikiaki, na hãtxarã

36 Ha bari haskaitiã mae betsa txaima Jope anushũ aĩbu betsã
Jesus ikũwaĩ hawẽ kena Tabita, Grego hãtxawẽ hawẽ kena Dorcasrã,

aĩbu duapatũ hawauma nuitapaibu hatuwẽ dabanã ikĩ hatu
merabewakubaĩmis 37e iskaũ hawaira isĩ bitã mawakẽ hawẽ yura
datxushũ manaũri hiwe keyatapa dĩtu anu iabaĩ mapemashũ datãtanabũ
38 ha mae urama Lida anushũ Pedrõ hatu yusĩaĩ Jope anuabũ ikũwaĩbũ
nĩkatã hau habũ ha yuishũtanũbũ huni dabe nitxĩkĩ hatũ hãtxa hatu
yuikĩ:
—Pedro yuikinã, eska watãkãwẽ: “Menaã, hawairakiaki. Jope anu
huriwe”, atãkãwẽ— hatu wa bushũ yuiabu
39 hanua Pedro iyuabu hatube kai hikitanaya hanua Pedro ana uke
merã iyukĩ hanu yura mawa datãbu anu hikimaibũ ha aĩbu beneuma
nuitapaibũ keshebauna kashakĩ Dorcas hiweshũ hatu batxi washũmis
Pedro uĩmai ana kashatxakayamaibũ 40 hatuwẽ nuikĩ dasibi hatu kaĩmatã
dãti ishũ Deus yukashũtã aĩbu mawa beiskĩ yuikĩ:
—Tabitaã, benirikirãwẽ— aka bepeshetã Pedro uĩtã tsauwaya 41 Pedrõ
metsũshũ benitã hanushũ aĩbu beneuma nuitapaibu inũ ikũwaĩbu
betsabu hatu kena beshũ ma aĩbu ana hiwema uĩaĩbũ 42 dasibi Jope mae
ewapanu hiweabũ Pedrõ haska waxina nĩkaxĩshũ itxapabũ Shanẽ Ibu
Jesus ikũwãnibukiaki. 43 Hatu haska washũxina hanu hatũ ina awa bitxi
payukĩ pewamis hawẽ kena Simãonẽ hiwe anu hiweyushũ Pedrõ hatu
yusĩyukubainikiaki.

Cornéliõ Pedro kena hawẽ hiwe anu kanikiaki, na hãtxarã

10 1 Cesaréia mae ewapanushũ Romano capitão hawẽ kena Cornélio
inikiri mia yuinũ nĩkawe. Hawẽ 100 soldadobu shukuaya hatu
kenamisburã, Italiana wamisbu 2 ha huni pepa enayamistũ hawẽ hiwe
anu hatube hiweabubetãs Deus kẽwãkubainikiaki, hanushũ judeubu
nuitapaibuwẽ nuikĩ merabewanũ, iwanã, hatu pei inãshuni inũ Deusbe
hãtxai heneismarã. 3 Hanua shaba betsatiã ma bari kai 3:00 da tardekẽ
nama keska uĩayã Deusũ nai tsuma betsa hawẽ dĩtu merã hikikaĩkĩ
shabakabi Cornélio uĩmabaĩ yuikĩ:
—Cornélioõ— aka
4 hakiri besushũ uĩ datehairakĩ yukakĩ:
—Shanẽ ibuũ, hawamẽ?— aka
hanushũ nai tsumã yuikĩ:
—Deus kẽwãkĩ mĩ dayuimis inũ haska dasibi nuitapai hawa hayabuma
mĩ hatu merabewamis Deusũ nĩkatã ma miwẽ benimaikiki. Haskawẽ
taeshũ mia yuinũ nĩkawe. 5 Ha mae Jope anu tsuara yunuriwe, hau Simão
Pedro mia ishũtanũbunã. 6 Ha Simão betsã hatũ bitxi pewakĩ pukumistũ
hiwe anu iãnẽwã kesha dapi Simão Pedro habe hiwea haki nukui
bukanikiki— abaini
7 ha nai tsuma habe hãtxatã kakẽ hawẽ tsuma dabe inũ soldado betsã
Deus kẽhairawariakĩ Cornéliõ hãtxa nĩkashũmis hatu kenashũ 8 dasibi

haska nai tsumã yuishu hatuki txanitã hatu nitxiã bari kabiaya Jopekiri bui
9 hanua bai putxinĩ ushaxini ana bui ma Jope kemai ma bari mananãbi hikiriama bui bai tanayubainaibũ habiatiãri Pedro Deusbe hãtxanũ ika mai bawa hiwe sapa sheni anu mapeketã 10 bunikĩ pinũ ika ibiaya hatũ bawamistũ dama pewashunaya usha nama keskakĩ Pedrõ uĩkĩ 11 nai bepẽmanakainai uĩayã tari ewapa keshema ha dabe inũ dabe deshũ tibi dispiwẽ neshabauna mai anu Pedro bebũ buteaya 12 ha tariki uke merã yuinaka tae dabe inũ dabeya inũ, maĩ sharamisbu, inũ peiyabu mata judeubũ pisbuma Pedrõ uĩayã 13 hanushũ nai anua hui tashnikĩ Pedro yuikĩ:
—Pedroõ, benitã haratura ha yuinaka mĩ uĩaĩ betsa deteshũ piwe— aka nĩkatã
14 Pedrõ nemakĩ yuikĩ:
—Shanẽ Ibuũ, ea haska wayamawe. Nukũ shenipabũ beya txibãkĩ yuinaka betsa betsapa atimapa haska nũ pitirumahaira Moisés nuku nemani ẽ pismahairaki— aka
15 ana hawẽ hui tashnimakĩ yuikĩ:
—Deusũ hawara dasibi na mia pewashũshuwẽ taeshũ ana: “Deusũ mia nemamis”, yuikĩ ana danãyamawe— atã 16 ana dabeki habiaskari Pedro yuikĩ nemaya hawaira ha tari ewapa nai anu ana hawẽri ainibainaya
17 Pedrõ dama haska uĩshuwẽ taea: “Haskara ea yui ishumẽ?” ika xinaĩ hawẽ dabanã nuihairaya hanua Cornélio anua bea Simãonẽ hiwe yuka ikubirani hawẽ hiwe anu kematã 18 unãshubima yuka ikĩ:
—Na hiwe anurã, Simão Pedro hiweamẽ?— ikaibũ 19 ha kenaibu nĩkama Pedrõ haska uĩshu unãnũ ika xinã heneriamakẽ Deusũ Yushĩ Pepatũ yuikĩ:
—Uĩwẽ. Huni dabe inũ bestitũ mia benakanikiki. 20 Ẽ hatu yunuxinawẽ taea benikaĩ bututã hawawẽ nuiama hatube katãwẽ— aka
21 Pedro bututã Cornéliõ hatu yunuxina Pedrõ hatu yuikĩ:
—Ha mã benairã, ẽ eaki. Hawa wanũ ishũ mã ea benai?— hatu wa
22 habũ Pedro yuikĩ:
—Nukũ shanẽ ibu capitão hawẽ kena Cornéliõ nuku yunuxina mia anu nũ hushuki. Huni duapa pepatũ Deus kẽwãriamiski. Haskawẽ taeshũ judeubu dasibibũ abukĩ hakiri pe xinãmisbuki. Hanushũ hau mĩ hãtxa nĩkashanũ Deusũ nai tsuma betsã yunua nĩkaxĩshũ hawẽ hiwe anu mĩ kanũ mia kenaikiki— akabu
23 habianu Simãonẽ hiwe anu Pedrõ hatu baxia hanu hatube ushaxini penaya Pedro hatube kaya ikũwaĩbu betsabu ha Jope anu hiweabũ Pedro banawabainaibũ
24 hatube kai ana bai putxinĩ ushaxini bui ma Cesaréia anu hikitã buaibũ Cornéliõ hawenabus inũ hawẽ haibu habe duanamemisbu hatu

ishũ hawẽ hiwe anu hatu itxawashũ hatubetã Pedro manaya 25 hawẽ hiwe
anu Pedro hikinũ ika kaya Cornéliõ itanũ ika kaĩkaĩ kẽwaĩ Cornélio ha
bebũ dãti itã mepia dakakẽ 26 hanushũ Pedrõ nemakĩ metsũtã benikĩ
yuikĩ:
—Eki haskama beniriwe. Ẽ hawamaki. Mia keska ẽ huni bestiki— atã
27 hanua habe nia hãtxarabetã hanua hawẽ hiwetã bitxibaina hawẽ dĩtu
ewapa merã yura itxapa hanu itxabu anu hatuki nukutuxitã 28 Pedrõ hatu
yuikĩ:
—Nũ judeubu nukũ shenipabũ beya txibaĩ judeubumabe nũ
itxatirumahaira inũ matũ hiwe anu nũ hikitirumahairari mã unaiĩ. Nũ
haskabiamiskẽ ẽ ana matu danãyamanũ Deusũ ea unãmakĩ yusĩxinawẽ
taeshũ 29 mĩ ea kenaxĩkẽ hawa matu ana danaĩ mesei teai niti ikama mia
anu ẽ hushuki. Haskanũ ishũ mĩ ea kenaxinamẽkaĩ ea yuiriwe— aka
30 Cornéliõ kemakĩ:
—Ma shaba dabe inũ dabetiã ka na habia baritiãri 3:00 da tardekẽ ẽ
hiwe anua samakekĩ Deus kuxipa ẽ ea akaya ẽ besuuria Deusũ nai tsuma
betsa tari hushupa txashahaira sawea nishũ 31 ea yuikĩ: “Cornélioõ, mĩ
Deusbe hãtxakĩ dayuimis inũ haska dasibi nuitapaibu mĩ merabewamis
Deusũ uĩkĩ xinãkubaĩmisshũ ma miwẽ benimaikiki. Haskawẽ taeshũ
mia yuinũ nĩkawe. 32 Ha mae Jope anu tsuara yunuwe, hau Simão Pedro
mia ishũtanunã. Ha Simão betsã hatũ bitxi pukukĩ pewamistũ hiwe anu
iãnẽwã kesha dapi Simão Pedro habe hiwea haki nukui bukanikiki”,
ea wa 33 hau mia itanũbũ hawaira ẽ hatu yunua buxĩshũ mia iweabu
txanima nukuwẽ nuikĩ mĩ nuku pewabirãshuki. Haskawẽ taea natiã
Deusũ nuku uĩayã hawẽ hãtxa nĩkanũ ika nũ ma itxaki. Hawara mĩ
Deusũ mia yunua mĩ hatu yusĩmis nukũri nũ nĩkakatsis ikai nuku
yusĩriwe— aka

Cornélio inũ hawenabu Pedrõ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

34 hanushũ Cornéliõ hiwe anu itxabu Pedrõ hatu yusĩkĩ taewakĩ yuikĩ:
—Natianã, txanima mai hirabi anu shukuabu tibi nuku damiwanirã,
nũ habiaskas shabakabi ea ma uĩmaxinaki. 35 Na mai anu hiwebaunabu
tsuabũra Deus nĩkai haki mesekĩ txibã pewaibu Deusũ hawa hatu
danaĩsma ea yusĩxina na habiatiã ẽ ma tapĩaiĩ. 36 Hamẽ dasibibũ Shanẽ
Ibu Jesus Cristõnã, Israelbu anu dukũ hau habu yusĩnũ Deusũ yununiki.
Hanushũ tsuabũra hawẽ hãtxawẽ unãnuma hiwetirubukiri Jesus hushũ
hatu yusĩkubaĩyamaki. 37 Hanushũ ha dukunã, Naximanika Joãonẽ
Deusũ hãtxa hatu yusĩayã nĩkatã hatũ txakabu henetã hawenabu unãti
wamaibu Joãonẽ hatu naximakubainaya Jesusũ Galiléia anushũri yusĩ
taewakĩ Judéia mai pakea anu yusĩkubaunaikiri kakaibu txanima mã
nĩkayamaki. 38 Hanushũ Jesus Nazaré anua hawẽ Yushĩ Pepatũ kuxipawẽ
Deusũ Jesus kuxipahairawa ha meranua merabenãkũkainaya habu

diabo Satanásã itxakawakĩ isĩ betsa betsapa hatu tenemamis nuitapaibu
Jesusũ hatu shushawakĩ pewakĩ hatu merabewakubaĩyama mã unãriaii.
39 Haskarã, nukunã, ibubis nũ uĩkubirãyamaki. Hanua Jerusalém
anushũ inũ mae betsa betsapa Judéia mai pakea anushũ Jesusũ haska
wakubainai atxishũ cruzki mastashũ tenãyamabuki. 40 Hanua shaba
dabe inũ bestitiã Deusũ ana bestẽwãxina hanua Jesus nuku ana uĩmakĩ
41 ana yura itxapabu hatu uĩmama hatibu Deusũ bebũkiri ma nuku katuni
besti ana nukuki nukutã nuku uĩmayamaki, mawa ana bestẽxinakiri
nũ hatukiri txanikubaĩshanũbunã. Ha Jesus mawa ana bestẽkaĩxina
hiwearã, ana habetã pikĩ nũ habetã nushukubaĩyamaki. 42 Hanua bari
hawẽ heneaitiã haska yura dasibi mawabu tibi inũ hiweabu tibi Jesus
shanẽ ibukĩ hatu unãti washanai nũ hatu yusĩkubaĩshanũbũ Jesus habitũ
nuku yunubaĩyamaki. 43 Haska inũ, uatiã habias Jesuskiri Deusũ hãtxa
yuishunika dasibibũ bebũkiri hatu yusĩkĩ: “Deusũ Messias tsuabũra
ikũwaĩbu hawẽ taeshũ habũ txakabu Deusũ hatu buashunũbarikiki”— akĩ

Judeubumabiabũ hawẽ Yushĩ Pepa Deusũ hatu inãrianikiaki, na hãtxarã

44 Pedrõ hatu yusĩ hãtxai heneriamakẽ hanua ha habũ hawẽ hãtxa
nĩkaibu anu Deusũ Yushĩ Pepa hatuki hikiaya 45-46 nawã hãtxa betsa
betsapa tsuã hatu yusĩriamawẽ hãtxai taekĩ Deus kẽwaĩbu ha ikũwaĩbu
Jope anua Pedrobe bekãshu hatu nĩkai: “Habaa! Habu judeubumabiakẽ
Deusũ hatu haska hãtxamakĩ hawẽ Yushĩ Pepa haburi ma hatu inãshuki”,
ikaibũ 47 judeubu habe bekãshu Pedrõ hatu yuikĩ:
—Na judeubuma haskaiburã, “Na yurabu hatu naximayamanãwẽ”, iki
nemai nũ itirumaki. Nuku keskari wakĩ Deusũ hawẽ Yushĩ Pepa ma hatu
inãshuki— itã,
48 dasibi Jesus Cristo habũ ikũwãkãshu hau hawẽ kenawẽ taeshũ hatu
naximanũbũ Pedrõ hatu yunua hatu naximanibukiaki. Hanushũ Pedro ea
akĩ hau usha eskarabes hatube hiweyunũ baxiyunibukiaki.

Judeubumã ikũwãxinabukiri Jerusalém anushũ Pedrõ hatu banabimanikiaki, na hãtxarã

11 1 Hanua nawã mae anushũ judeubumabiabũ Jesuskiri Deusũ hãtxa
nĩkatã ikũwãxinabũ kakaibu Judéia anushũ Jesusũ kuxipayabu
inũ ikũwaĩ betsabũ nĩkaxinabũ 2 hanua Pedro Jerusalém anu txĩtũkirani
hikixĩkẽ ikũwaĩbu betsa betsapabũ judeubũ beya abuhairamisbu haki ha
ikĩ txitekĩ 3 yukakĩ:
—Haskai judeubuma anu hatu uĩ kashũ mĩ hatubetã pixiãmẽ, nukũ
beya ana txibãma kanekinã?— akabu
4 hanushũ Pedrõ hatu kemakĩ haska iki taekaĩxina dasibi hatu yuikĩ:
5 —Ha mae Jope anua Deusbe hãtxai usha namai keskakĩ ẽ uĩayã
nai bepẽmanaya tari keshema ewapa dabe inũ dabe deshũ tibi dispiwẽ

neshabauna ea anu buteaya 6 habia tariki uke merã yuinaka tae dabe inũ
dabeya betsa pianãbu inũ, maĩ sharamisbu inũ, peiyabu mata judeubũ
pisbuma ẽ uĩayã 7 hanushũ nai anua hui tashnikĩ ea yuikĩ: “Pedroõ, benitã
haratura ha yuinaka mĩ uĩaĩ betsa deteshũ piwe”, ea waya 8 eã kemakĩ:
“Shanẽ Ibuũ, ea haska wayamawe. Nukũ shenipabũ beya txibãkĩ yuinaka
betsa betsapa atimapa haska nũ pitirumahaira Moisés nuku nemani ẽ
pismahairaki”, ẽ aka 9 hanushũ nai anua hawẽ hui tashnikĩ ana ea hãtxa
wakĩ xinã tapĩmakĩ ea yuikĩ: “Deusũ hawara dasibi na mia pewashũshuwẽ
taeshũ ana: ‘Deusũ mia nemamis’, yuikĩ ana danãyamawe”, ea watã
10 ana dabeki habiaskari ea yuikĩ nemaya ana hawẽri naiuri ana ainikĩ
buaya 11 ẽ haska uĩayã huni dabe inũ bestitũ Cesaréia anushũ hatu yunua
bexĩshũ ẽ hanu ikanu ea benaibũ 12 hanushũ Deusũ Yushĩ Pepatũ ea
yunua hawa teama ẽ hatube kaya na seis nukubetã Jesus ikũwaĩbu ebe
mapuabu ebe buriatãxinabuki. Hatube kai nawã hiwe anu nũ hikiaya
13 hanushũ nawã nuku yuikĩ: “Ẽ hiwe anu ẽ hiwekẽ Deusũ nai tsuma
betsa hushũ ea yuikĩ: ‘Ha mae Jope anu tsuara yunuwe, hau Simão
Pedro mia ishũtanunã. 14 Ha huni hushũ kakape mĩ hawẽ pashashanai
mia inũ minabuya mia yusĩshanikiki’, ea wa ẽ mia kenaxinaki”, ea waya
15 hanushũ Jesuskiri kakape ẽ hatu yusĩ taewaya Deusũ Yushĩ Pepa ha
dukũ nuku anu huyama keskai habu anuri hushũ hatuki dasikĩ hatu
atxixinaki. 16 Hanushũ hatu haska waya haska bebũkiri nukũ Shanẽ Ibũ
nuku yuibaini ẽ xinãxinaki: “Txanima Naximanika Joãonẽ henewẽ hatu
naximakubaĩxinaki. Hakia Deusũ Yushĩ Pepatũ matu naxima keska wakĩ
matu kuxipa washanikiki”, akĩ Jesusũ nuku yuibaini ikai ẽ uĩxinaki.
17 Hanushũ nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo nũ ikũwãyã hawẽ kuxipa nuku
inãyama keska wakĩ ha nawabũri ikũwaĩbu Deusũ habiaskari waya eã
haska washũ Deus ẽ nematiruma ixiãki— hatu wa
18 Deusũ hatu haska waxina Jerusalém anua ikũwaĩbũ nĩkatã ana
Pedro ha akama nesetã Deus kẽwãkĩ yuikĩ:
—Judeubuma dikabiwẽ nuikĩ hatu xinã betsa wamakĩ txanima Deusũ
hatu hiwekuĩa inãriaikiki, ikibi imakinã. Pehairaki— anibukiaki.

Antioquia anushũ kaka pepa nĩkakĩ ikũwãnibukiaki, na hãtxarã

19 Ha shabatiã Estêvão tenãtã habiatiãri dasibi Jesus ikũwaĩburi
hatu itxakawai berukubaunaibuwẽ taea datei Fenícia mai pakea anu
inũ, Chipre natukã anu inũ, Antioquia mae ewapanu pashai buimashũ
judeubuma yusĩama hatunabu judeubu besti Jesuskiri kakape hatu
yusĩaĩbũ 20 hakia ha haskaibũ ikũwaĩ betsabu Chipre anuabu inũ Cirene
mai pakea anuabu Antioquia anu bushũ Gregoburi Deusũ kakape Shanẽ
Ibu Jesuskiri hatu yusĩrianibukiaki. 21 Hanua habu Deusũ Yushĩ Pepatũ
hatu kuxipa waya hatũ yusĩawẽ taeshũ Gregobu itxapabũ hatũ xinã sheni
henetã hiwea bena nukũ Shanẽ Ibu Jesuskiri ikũwãnibukiaki.

22 Hanua Antioquia anushũ judeubumã ikũwaĩbukiri Jerusalém anushũ
ikũwaĩbũ hatu nĩkatã Barnabẽ hau hatu merabewatanũ yunuabu 23 Barnabé
kai hikixĩshũ habu Deusũ hatu duawakĩ hatu kuxipa wakĩ pepawai uĩ
benimahairakĩ hatu ana yusĩ pewakĩ hau dasibi hawa txakabuyabi husiama
nukũ Shanẽ Ibu Jesus ikũwaĩ txĩtuãma txibãkubaĩkĩ apakenũbũ hatu yusĩaĩ
24 Barnabé huni pepa duapa Jesus ikũhairawamis Deusũ Yushĩ Pepatũ kuxipa
hayakẽ hawẽ yusĩa nĩkai itxapabu nukũ Shanẽ Ibuki dasikubainibukiaki.
25 Hatu haska watã tsube merabetima: "Hau Saulõ ea merabewayunũ", ika
Barnabé Tarso anu benai kaxiã 26 Sauloki nukutã Antioquia anu iyui habe
hari kaimashũ hatu yusĩkĩ ano bestitxai nitxĩkĩ yura itxapabu kaka pepa
Jesus Cristokiri hatu yusĩkubainaibũ ha mae anushũ nawabũ Jesus ikũwaĩbu
hatukiri xinãkĩ kenakĩ: "Naburã, habũ Cristo txibaĩbuki", iwanã, hatu kena
taewanibukiaki, nawã hãtxawẽ kenakinã, "Cristãos", hatu wakinã.
27 Ha haskaibutiã Deusũ hãtxa yuishunika betsabu Jerusalémkiria
Antioquia anu bushũ 28 betsa hawẽ kena Ágabo ikũwaĩbu itxabu anu
hatu yuinũ ika benishũ Deusũ Yushĩ Pepatũ merabewakĩ hãtxamaya
bebũkiri haskashanai hatu yuikĩ: "Mai hirabi anu piti hayama dasibibu
bunihairashãkanikiki", hatu wayama Roma maiwã anua Cláudio César
shanẽ ibuhairaya haska Ágabõ hatu bebũkiri yuiyama haskanibuki.
29 Haskaibũ Judéia anushũ ikũwaĩ nuitapaibu hatu merabewanũ, ishũ,
yuinametã hatu pei itxawashũkĩ pei itxapayabũ itxapa inãkĩ eskarabes
hayabũ eskarabes inãkĩ hatu itxawashũtã hanua 30 Judéia anushũ
ikũwaĩbu mekenikabu hau pei hatu habũ inãtanũbũ Antioquia anushũ
ikũwaĩbũ Barnabé inũ Saulo katutã yununibukiaki.

Tiago tenãtã Pedro Herodesĩ hatu bitximanikiaki, na hãtxarã

12 1 Ha haskaibu habiatiãri shanẽ ibu Herodesĩ ikũwaĩbu betsabu
hatu itxakawakĩ taewakĩ 2 soldadobu hatu yunua Joãonẽ betsa
Tiago nupe txaipawẽ detekĩ tenãxinabũ 3 haska waibu judeu shanẽ ibubũ
uĩkĩ abuxinabũ Herodesĩ unãtã judeubũ misi shashama besikĩ pimisbutiã
Pedrori hatu atximashũ 4 bitxiti hiwe merã Jerusalém anu hatu bitximatã
habu tibibũ hau mekekĩ keshebainũbũ soldadobu quatro shuku tibi habu
quatro soldadobũ habuã hau mekenũbũ hatu yunutã xinãkĩ: "Judeubu
Páscoa nawai besi keyuaibũ Pedro unãti washũ ẽ hatu tenãshũriashanaii,
judeu shanẽ ibubu benimawakinã", ixĩkẽ 5 Pedro kene merã bitxixinabu
hatu keshe pehairawamabũ hanua ikũwaĩbu hawẽ nuikĩ hau tashnimanũ
hakiri Deusbe hãtxakĩ yukatxakayamashũkĩ heneabumakẽ

Pedro bitxiti hiwe anua haskabiamawatã nai tsumã tashnimanikiaki, na hãtxarã

6 hanua Pedro bitxishũ ushãxĩkĩ penaya yurã kaiãnẽ berubi uĩaĩbũ
Herodesĩ Pedro unãti watã tenãkatsi ikĩ manaya hanua Pedro soldado

dabebe mane dispi txiwetameyawẽ habe meneshekea mekea habe
ushabũ, hanua daberi kini hawẽ beputi kesheshũ uĩhairaibũ 7hanua
bitxiti hiwe merã Deusũ nai tsuma damii hiki txashai shabakaĩ bitxiti
dĩtu merã shaba wa nitã nai tsumã Pedro usha bestẽwãkĩ tima tima aka
besteĩ tekuitanai yuikĩ:
—Menaã, hawaira beniriwe— akaya ha Pedro mane dispi soldadobube
meneshekea hawaira hamebi txurekei niri ikaya 8nai tsumã ana yuikĩ:
—Mĩ nanesheketi sawetã mĩ bitxi tae saweriwe— aka
Pedrõ haska waya nai tsumã ana yuikĩ:
—Mĩ tari bemakia peyabukutã ea txibãbirãwẽ— aka
9hatxũ kakĩ txibãbaĩkĩ xinaĩ: "Ẽ haskai? Ẽ txanima ma besteã daka
kai ikai? Na ea nai tsumã eska wairã, ẽ daka usha namai ikai?" ishũ
xinãbaini 10ha dukũ soldado betsa daĩbaini ana betsãri keshea ha katxu
daĩriabaini kai bitxiti hiwe hawẽ henea beputi anu mane beputi kuxipawẽ
bepuabuki kemaya hamebi bepẽmanaya hanua kaĩkaini tashnirabetã bai
tanabaĩkĩ nai tsumã ha besti henebaina 11hanushũ Pedrõ xinã kayatiwakĩ
unãtã:
—Herodes inũ judeu shanẽ ibubũ dasibi ea haska wakatsi ikaibu
nemanũ, iwanã, txanima ẽ Shanẽ Ibũ hawẽ nai tsuma yunua hushũ ea
tashnimashu xinãkĩ ẽ unaiĩ— itã,
12haska xinãbaini João Marcõs ewa Mariã hiwe anu ikũwaĩ mirimabu
itxashũ Deus hakiri yukashunaibu anu Pedro kashũ 13hiwe hemaĩtĩ
kenenibu hanu hikiti shui beputi tsã tsã akaya Mariã tsuma aĩbu hawẽ
kena Rode:
—Tsua ikimẽkaĩ?— ika kaĩkaĩ uĩ kashũ 14Pedrõ hui nĩkatã
benimahairai bepẽshũyuama kuxikaĩ uke merã hiwetã hikishũ hatu
yuikĩ:
—Pedrorã, ua ma beputi kesha nia ẽ nĩkatanaii— hatu wa
15hawẽ hãtxa ikũwãma habũri yuikĩ:
—Hamabiakẽ mĩ humei ikaii— akabu
—Ẽ txanĩwaĩ ikai dabanẽ mã ikaii. Haskamaki— ikaya
habũ ana yuikĩ:
—Hamaki. Hatũ mekea hawẽ nai tsuma mĩ nĩkatanamẽ ikai?— ikaibũ
16Pedrõ hatu kenakĩ tsã tsã akĩ heneamakẽ hanua bepẽshũ betxitã uĩ
e iki teku iki keyuaibũ 17hanushũ hikitã hawẽ mekenẽ hatu nemakĩ hatu
hãtxa nesematã haska hawẽ Shanẽ Ibuã bitxiti hiwe anua tashnimakĩ
pashawashu hatu yuitã ana yuikĩ:
—Haskatã ẽ kaĩshu Tiago inũ ikũwaĩbu betsabu ea hatu
yuishũshãkãwẽ— hatu watã hanua hune kaĩkaini mae betsa anu iruyui
kakẽ
18hanua ma penai shabaya Pedro haskatã kaĩkaina unãma bepushui
bitxiti hiwe anua soldado uĩnikabu haskatima datehairaibũ 19hanushũ

hawẽ soldadobu betsa Herodesĩ yunua benabaũkĩ Pedro betxiabumakẽ ha soldadobũ Pedro mekexinaibũ Herodesĩ hatu yuka hawa yuitirubumakẽ hatũ hãtxa abuamahaira ha habũ meke txakaxina soldadobu kupikĩ hau tenãnũbũ soldado betsaburi yunutã hanua Judéia henebaini kai Cesaréia anu Herodes hiwei kanikiaki.

Haskatã Herodes mawanikiaki, na hãtxarã

20 Hanua Tiro anuabu inũ Sidom anuabuki Herodes hatuki sinataya
Tiro inũ Sidom yurabũ piti Herodesĩ maiwã anua bimisbuwẽ taeshũ
shanẽ ibu Herodes daewakatsis iki habe shanẽ ibu beshmas Herodes
merabewamis Blasto anu beshũ hau hatu merabewakĩ daewamashanũ
haibu watã yukaxinabu 21 hanua shaba betsatiã Herodesĩ hatu hãtxa
wakatsi hatu kenaxina bea shanẽ ibu betsaburi beria itxa maniabũ hatũ
besuuri Herodesĩ itxati tari hawẽruahaira sawea hanushũ yunumis anu
tsaushũ hawẽ hãtxa hatu yuikĩ taewaya 22 hanushũ hunibũ habũ hawẽ
hãtxa nĩkakĩ abukĩ unãshubima yuikĩ kẽwãkĩ:

—Na Herodes hãtxairã, huni keskamaki. Ha deus betsa keskai
hãtxaikiki— akaibũ

23 Herodesĩ haska waibu unãkĩ nĩkabiakĩ hatu hawa nemama hatũri
Deus kẽwãkatsi ikamawẽ taeshũ hawaira Deusũ nai tsumã Herodes
kupikĩ isĩ tenemaya nami shenã kaiãnẽ pia mawanikiaki.

24 Haskaxĩkẽ Deusũ Messias Cristo mekenãkiri mae betsa betsapa tibi
hiweabu anu hatu yuikubainaibũ nĩkakĩ ana itxapabũ Jesus ikũwãkubainaibũ

25 hanua Antioquia anua ha pei hatu itxawashũtã bushũ Jerusalém anu
Jesus ikũwaĩbu mekenikabu hatu inãtã harishũri hatubetã Jesuskiri hatu
yusĩkubaĩkĩ keyutã txĩtũkirãkĩ João Marcos Antioquia anu iwei Barnabé
inũ Saulo bunibukiaki.

Barnabé inũ Saulo Deusũ hatu yunua txai yusĩkĩ taewai buaibu hatu nitxĩnibukiaki, na hãtxarã

13 1 Antioquia anushũ ikũwaĩ itxaibu habũ hatu yusĩaĩnã, eska
hayanibukiaki, Deusũ hãtxa meshtãmanikabu inũ habũ kakape
Jesuskiri hãtxa yusĩnanãmisbu betsa betsapaburã. Hatũ kenarã, Barnabé
inũ, Simeão hawẽ kena betsa Mexupa inũ, Cirene anua huni betsa Lúcio
inũ, Galiléia shanẽ ibu Herodesbe ewani Manaém inũ, Saulo inibukiaki.
2 Hanua ana shaba betsatiã habu itxatã samakekĩ Deus kẽwaĩbũ Deusũ
Yushĩ Pepatũ hatu yuikĩ:

—Barnabé inũ Saulo daya betsa ma ẽ hatu kenani ẽ hatu yunukatsis
ikaya hau dayatanũbũ meribi hatu nitxĩkãwẽ— hatu wa

3 hanushũ samakeyabi hau Deusũ hatu mekekubaĩshanũ habũ hatu
yunuaibũ yukashũtã hau dayatanũbũ meribi wakĩ mamepishũ hatu
nitxiãbu

Natukã Chipre anushũ Barnabé inũ Saulõ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

4 hanushũ Deusũ Yushĩ Pepatũ Barnabé inũ Saulo Antioquia anua
nitxĩkĩ yunua hatũ merabewanika João Marcos iyui iãnẽwã maikiri kesha
anu mae betsa Selêucia anu hikitã natukã ewapa hawẽ kena Chipre anu
kakatsi pakatã niwe shashu ewapawẽ inatã besusi pukei kai 5 mae betsa
Salamina bai butuatũ keti itã hanu hikixĩshũ hanu judeubu itxamisbu
tibi anushũ Deusũ Messias Cristo mekenãkiri hatu yusĩ taewatã hatu
yusĩkubauni 6 hanua natukã mae tibi anu Barnabé inũ Saulo uĩ bukubaini
atimas ha natukã shanẽ ibũ mae hawẽ kena Pafos anu hikiabu hanu judeu
betsa hawẽ kena Barjesus, hawẽ Grego kenarã, Elimas, huni mukayai
txani txakai: "Deusũ hãtxa yuishunika nikapai ẽ hawẽ kuxipayaki", ikĩ
hatu parãmis 7 hanu Romano shanẽ ibu Sérgio Paulobe ha huni mukaya
ha dayashũmis hiwekẽ ha shanẽ ibu unãnepa xinã pepayatũ Barnabé inũ
Saulokiri kakaibu nĩkatã Deusũ kakape Jesuskiri hãtxa nĩkakatsis ikĩ hau
hatu ishũtanũbũ yunua hatu iweabu beshũ 8 hanushũ hatu yuikĩ taewaibũ
Romano shanẽ ibũ Jesus ikũwaĩ nemanũ ika huni mukayatũ Barnabé inũ
Saulokiri hãtxai daketapakĩ hatu ha akaya 9 hakia Saulo, hawẽ kena betsa
Paulo, Deusũ Yushĩ Pepatũ kuxipayatũ beri ikama beishairakĩ 10 huni
mukaya Elimas yuikĩ:
—Diabo Satanásã bakeẽ, paranananaĩ txani txakai dasibi pepaki mĩ
sinatamiski. Haskai Yavé Deuskiri txani txakai Deuskiri bai mĩ nuku
yushtu wamakatsis ikai? 11 Mĩ haskaiwẽ taeshũ natiã Yavé Deusũ mia
kupikĩ bari txasha mĩ uĩyamanũ mia bekũwãyuikiki— akaya
hawaira mexũ bepua hawa uĩyama hanua: "Tsuã ea metsũbainimẽkaĩ?"
iki mexã atanikiaki, ma bekũwanã. 12 Haskai uĩtã inũ Jesuskiri yusĩaĩ
pepa ma hatu nĩkatã: "Habaa!", ikĩ Romano shanẽ ibu Sérgio Paulõ Shanẽ
Ibu Jesus ikũwãnikiaki.

Paulo inũ Barnabé Antioquia mae ewapa Pisídia mai pakea anushũ hatu yusĩnibukiaki, na hãtxarã

13 Hanua Paulo hawẽ haibuaibube Pafos anua niwe shashu ewapaki
inabaini iãnẽwã besusi pukei mai pakea betsa Panfília anu kai mae Perge
anu keti iki kai buaibũ hanushũ João Marcõs hatu henebaini Jerusalém
anu ana txĩtũkiranaya 14 hanua Perge mae anu niti ikama bui mai pakea
betsa Pisídia kapukebaini mae ewapa betsa Antioquia anu hikixinabũ
hanua huĩrukũti sábadotiã hanu judeubu itxamisbu anu hikia hatube
tsauwabũ 15 hanushũ Moisés keneni inũ Deusũ hãtxa yuishunikabũ
kenenibu una anua yusĩkĩ hatu yui menetã habũ yusĩmisbu shanẽ ibubũ
Paulo inũ Barnabé yuikĩ:
—Ẽ betsabuũ, mã hawa nuku yusĩtanũ ika huxiãmẽkaĩ? Nukunabube
benimawakĩ ikis nuku yuirikãwẽ— hatu wa

16 hanua Paulo benitã hau pesnũbũ hawẽ mekẽ sanãtã hatu yuikĩ:
—Israelbu inũ dasibi nawabu habu mã Deusũ kuxipaki mesemisbuũ,
matu yuinũ nĩkakãwẽ. 17 Habias Yavé Deusũ nukũ shenipabu katunishũ
habiatũri Egito anu hatu iwenishũ nawabu keska hiwemakĩ harishũ hatu
pahairawa hanu hiwekubainaibũ hanushũ hawẽ kuxipawẽri nawabu
nematã ha mai anua hatu tsekabirãkĩ 18 hanu tsua hiweabuma anu hatu
iweimashũ iake iakemakĩ 40 ano nitxĩkĩ Deus bikawabiabu hawa hatu
danãma hatu mekekubainikiaki. 19 Hanushũ mai pakea betsa Canaã
anu sete nawa shukua tibi hatu mebĩmakĩ hatu yamawamatã ha mai
nukũ shenipabu ibuwani 20 ha habu haska wakubirãkĩ 450 ano nitxiĩ
bikanibukiaki.

Hau hatu merabewayunũ mekenikabu besti wakĩ Deusũ habu
yunukubaĩmis hawẽ henea Deus hãtxashunika Samuelĩ hatu mekeriaya
21 hanushũ habuã hau hatũ mai hirabi mekẽnũ huni hatũ shanẽ
ibuhairawanũ ika Deus ea akaibũ Benjamimnẽ baba Quisĩ bake Saul
Deusũ katushũ yunua shanẽ ibukĩ 40 ano nitxiãyã 22 hanushũ Saulõ
Deus ana pe txibãmawẽ taeshũ ana Deusũ merabewama hawẽ kuxipa
mebĩtã hanushũ Jessẽ bake Davi hau ha mai hirabi shanẽ ibunũ, iwanã,
kẽwãkĩ Deusũ yuikĩ: "Davĩ haska ẽ akatsi ikai akĩ ea benimawamistũ
ẽ hãtxa txibãkĩ hatũ Israelbu pe mekekubaĩshanikiki", hatu waniki.
23 Haska yubakanishũ Davĩ bababu anua betsã Israelbu dasibi hau hatu
merabewakĩ hatũ txakabu buashũtã mekeshanũ— iwanã —yuini natiã
Deusũ Jesus yunuyamaki. 24 Hanua Jesusũ hatu yusĩriamakẽ Naximanika
Joãonẽ ha dukũtũ hawẽ kaka pepakiri Israelbu hatu yusĩkĩ yuikĩ: "Matũ
xinã betsa watã Deuskiri mã txakabumis henerikãwẽ. Mã haskaya ẽ matu
naximashanaii", hatu wakubaini 25 ma hawẽ daya menei kawãkĩ Joãonẽ
ana hatu yuikĩ: "Ha matũ merabenã Deusũ yunushanai yuiniburã, ẽ,
eamẽ mã ea xinaĩ? Ẽ hamaki. Hakia shanẽ ibu kuxipahairatũ ea binũa
txipu hushanikiki. Haskawẽ taea earã, hawẽ tsumapã hawẽ daya ashũmis
keska wakĩ ẽ hawẽ hawaumahairatũ eã merabewakĩ ẽ duawatirumaki,
hawẽ bitxi tae meshpũ tsitaushũ ẽ pekashũtirumarã", hatu waniki.

26 Abraãonẽ bababũ enabu inũ dasibi nawabu mã Deusũ kuxipaki
datemisbuũ, nukũ txakabuwẽ taeshũ hau Deusũ nuku kupiyamashanũ
hawẽ bakekiri kakape nukunaki. Matu yuinũ nĩkakãwẽ. 27 Huĩrukũti
sábado tibitiã hanu itxamisbu anushũ Deusũ hãtxa yuishunikabũ
kenenibu hatu yuimisbu inũ habuã hatu yuibiamisbũ hawa tapiãma
Jerusalém anuabu inũ hatũ shanẽ ibubũ xinãkĩ hawa unãma Jesus hau
tenãnũbũ, iwanã, danãnibuki, haska hawẽ hãtxa yuishunikabũ bebũkiri
yuini keska wakĩ menekinã. 28 Hanushũ hawawẽ taeshũ tenãtirubumabia
haska watima hau tenãnũbũ Romano shanẽ ibu Pilatos yunuabu 29 Pilatõs
hawẽ soldadobu yunua haska bebũkiri hakiri kenenibu keska wakĩ cruzki
mastashũ tenãbu hanushũ hawẽ yura butetã bushũ maiwanibuki. 30 Hakia

Jesus tenãxinabu Deusũ ana hiwemakĩ bestẽwãkẽ 31 Jesus Galiléia anua
kaya Jerusalém anu habe buimabu hatu uĩmai shaba itxapa hawẽtxaĩs
Jesus hatuki nukukirãkiranaiwẽ taea ma hiwea unãtã habuã natiã
Jesuskiri yurabu hatu yusĩkubaĩkanikiki.
32 Na habias kaka pepa bexĩshũ nũ matu yuiairã, Deusũ nukũ
shenipabu yubanirã, 33 nuku ma ashuĩmaki, nũ hawẽ bababu anurã.
Haska bebũkiri hawẽ xinãmati wakĩ shanẽ ibuhaira bena Deusũ
katua tibi hau shanẽ ibui taenũ hawenabũ yunua hawẽ tsauti anu
ainikubainibuki. Haska keskari wakĩ Deusũ hawẽ bake kayabi katua huni
Salmos 2 anua yuiai keska wakĩ yuikĩ: “Mĩ ẽ bakerã, natiã ẽ hiwea mia
inãkĩ ẽ mia yunuaii”, anirã, nuku ma ashuĩmaki. 34 Deusũ ma bebũkiri
yui txaniniwẽ taeshũ hawẽ yura txaputimawakĩ ana bestẽwaniki. Haska
bebũkiri hawẽ hãtxawẽ pewakĩ yuikĩ: “Hawa kaneama Davi ẽ yubani
keska txanima ẽ matu washanaii”. 35 Haska inũ, Davĩ Salmos kene
betsa anuri mã haya yuikĩ: “Mai anua hau hawẽ yura txapuyamanũ mĩ
tsuma pepa abuhairakĩ mĩ heneama ishanaii”, abiani 36 txanima Deusũ
Davi yunua shanẽ ibukĩ hawenabu merabewakubaini atimas mawa
maiwabu hawẽ shenipabuki nukutã hawẽ yura beniama txapuni natiã
mã unaiĩ. 37 Hakia Jesus mawa Deusũ bestẽwãtã hawẽ yura ana hawa
txaputimawaniki— iwanã, 38-39 —Enabuũ, Moisés nuku keneshuniwẽ
nukũ txakabu buakĩ nukũ xinã xarabu pewatirumaki. Hakia Jesuswẽ
taeshũ Deusũ hau matũ txakabu matu buashũshanũ unãkĩ ha txibãkãwẽ.
Hanushũ tsuabũra Jesus habũ ikũwaĩbu Deusũ hatũ txakabu buashũkĩ
hatu pepawakĩ keyushanikiki. 40 Haska Deusũ hãtxa yuishunikabũ
kenenibu keskai ibubis matũ txakabuwẽ mã Deus kupimatiruki.
Uĩrakãwẽ, haska kenenibu keska wakĩ:
41 ‘Matunã, uĩrakãwẽ.
Deusũ atimaska betsa betsapa akubainikiri matuki txanibiaibũ
nĩkabiakĩ
danaĩ Deuski kashei shetxakakĩ mã ikũwãkatsi ikamaki’,
atã nuku keneshunibuki— hatu watã
42 hanua hanu judeubu itxamisbu hiwe anushũ hatu hãtxa menetã
Paulo inũ Barnabé hatube kaĩbainaibũ Paulõ hãtxa ana nĩkakatsis ikĩ
yurabũ yukakĩ: “Huĩrukũti sábado betsatiã hanu nũ itxamis anushũ
habiaskari nuku ana yusĩshãwẽ”, akaibũ 43 hanushũ judeubu itxapabu
inũ nawabũ judeubũ beya txibãmis itxapabũri Jesuskiri kakape hãtxa
ikũwãkĩ Paulo inũ Barnabé nĩkakubainaibu txĩtuãma hau pepawẽ Deus
benimawakubaĩshanũbũ hatu yusĩnibukiaki.
44 Hanua ana sábado betsatiã Jesuskiri kaka pepa hãtxa nĩkanũ ika ha
mae ewapanua keyu bebiai hatiri niti ikabũ habu beabũ kakape nukũ
Shanẽ Ibukiri nĩkaibũ 45 hanua judeu shanẽ ibubũ haskaibu uĩkatsi ikama
Paulõ hatu haska wai abuama haki sinatakĩ ha itxabu shabakabi hatu ha

akĩ: “Txani txakakĩ matu paraĩkiki”, ikaibũ 46 hanua Paulo inũ Barnabé
hawa dateama dasibibũ nĩkaibũ judeu shanẽ ibubu haskaibu hatu
kemakĩ:
—Deusũ kakape hawẽ bakekiri mã judeubu dukũ nũ matu yusĩ
taewanũ Deusũ nuku yunukĩ nitxĩbiaimakẽ nũ matu yusĩaĩ nukũ yusĩa
danãkĩ hawẽ pepai hiweibi hiweti mã bikakatsi ikabumaki. Mã haskaya
matu henebaĩ nawabu judeubuma anu nũ hatu yusĩ kaii. 47 Hamẽ bebũkiri
nukukiri Yavé Deusũ Isaías hãtxamakĩ yuini nĩkakãwẽ:
‘Nawa betsa betsapa txaihaira hiweakeakeabu haskai hiwekuĩtirubu
mĩ hatu yusĩkubaũshanũ mia yunukĩ ẽ mia bĩ keska waii, hau mĩ
hãtxa shabakabi mai hirabi anushũ nĩkashanũbunã’,
akaya Isaíasĩ nĩkatã nuku keneshuniki— hatu wa
48 hanushũ hatu haska wai nĩkatã judeubumã nĩkai xinã txãkaĩ
benimakĩ yuikĩ:
—Deusũ kakape pehairaki— ikaibu dasibi habu Deusũ katushũ
hiwekuĩa hatu inãshanai habuã Jesus ikũwãnibukiaki. 49 Haskabiaibũ
Deusũ hãtxa nukũ Shanẽ Ibukiri ha mai pakea anu nati ikĩ hatu
yusĩkubainaibũ 50 Paulo inũ Barnabẽ hãtxa judeu shanẽ ibubũ danãkĩ hau
hatu nitxĩnũbũ, iwanã, aĩbuaibu pepa inũ huni shanẽ ibubu hatunabubetã
txani txakakĩ hatu sinatamatã hanushũ Paulo inũ Barnabé hatũ mai
pakea anua hatu putamaibũ 51 hatu haska wabu Paulo inũ Barnabẽ hau
hawa unãma habiaskasi hiwekubaĩshanũbũ hatu unãti wakĩ Antioquia
anuabuki hatũ bitxi tae pekatã hatuki mai mixpu tabaini mae betsa hawẽ
kena Icônio anu bunibukiaki. 52 Hakia habũ Jesus ikũwaĩbu Antioquia
anuabu Deusũ Yushĩ Pepatũ hatu merabewaya benimahairakubainibukia
ki.

Paulo inũ Barnabé Icônio anushũ hatu yusĩnibukiaki, na hãtxarã

14 1 Icônio anu Paulo inũ Barnabé buxiã hanu judeubu itxamisbu anu
hatube hikitã Jesus mekenã bestikiri shabakabi haska nĩkaisbuma
hatu pe yusĩkĩ meshtãmaibũ judeubu itxapabu inũ judeubuma
itxapabũri nĩkakĩ ikũwaĩbũ 2 hanushũ ha judeu betsabũ hatũ hãtxa
danãkĩ nawabuki txani txakakĩ Jesus ikũwaĩbuki xinã txakakĩ hatukiri
txakabu yuibaunaibũ 3 hatu haska wabiabu Jesusũ kuxipayabu Paulo inũ
Barnabé habube shaba itxapa hiweyushũ nukũ Shanẽ Ibuki txiti itã hawa
dateama Jesuskiri txani txakama hawẽ hãtxawẽ hatu ashũkĩ haska Deus
nuikipakiri txanikĩ hatu unãmaya, hanushũ Deusũ hatu merabewakĩ
kuxipa wakĩ dami atimaska betsa betsapa hatu ashũkĩ uĩmaya 4 Icônio
anu hiweabu yurabu pashkatã hatiritũ judeubũ hãtxa nĩkakĩ Jesusũ
kuxipayabu Paulo inũ Barnabé danaĩbũ betsabu hatiritũri habũ hatu
nĩkakĩ ikũwaĩbũ 5 hanua nawabu inũ judeubu mae shanẽ ibububе hatube
yubakatã nuitapawakĩ itxakawakĩ mãkãwẽ hatu tsakanũ ikaibu 6 hanushũ

Paulo inũ Barnabẽ banabitã pashai mae Listra inũ Derbe inũ mae betsa
betsapa Licaônia mai pakea anu bushũ 7harishũri Deusũ hãtxa kakape
hawẽ bake Jesuskiri hatu yusĩriaibũ

Listra anushũ mãkãwẽ Paulo tsakanibukiaki, na hãtxarã

8ha mae Listra anu huni betsa tae dabe txakabu habiaska kaĩni hawa
haska nisma tsaushũ 9Paulõ yusĩaĩ nĩkahairaya: “Ha hunĩ ikũwãyã ẽ kaya
watiruki”, ikĩ hawẽ xinã uĩhairatã 10Paulõ hui kuxipawẽ yuikĩ:
—Ha mĩ tae mĩ habiaska kaĩnirã, beniriwe— aka
ha huni dashka iki ixtxutã ti itã nikaunaya 11yurã kaiãnẽ Paulõ haska
wai uĩkĩ kẽwaĩ hatũ Licaônia hãtxa kuxipawẽ yuinamei:
—Nai anua na yushĩ dabe hunikirã nuku anu damitã butuxinabuki.
Pehairaki— ikĩ
12Barnabé metukĩ yuikĩ:
—Harã, nukũ mekenika yushĩ Júpiterki— akĩ Paulo meturiakĩ: —Ha
hatũ nuku hãtxa wairã, nukũ mekenika yushĩ Mercúrioki— akaibũ
13ha Júpiterbe hawenabu hãtxashunikatũ hawẽ kẽwãti hiwe mae hikiti
anua ina awa bene dabe huawẽ dauwabu beshũ hawenabubetã Paulo
inũ Barnabé ha yushĩ dabe kẽwãkĩ benimawanũ, iwanã, detetã kuakĩ
hawẽ kẽwãnũ ikaibũ 14haska washunaibu uĩkĩ tapĩtã ha Jesusũ kuxipaya
dabetã yurabu hatu kẽwãmakatsi ikama hatũ tari uxnitã yurabu naxui
ikaĩ nemakĩ hui kuxipawẽ Gregõ hãtxawẽ hatu yuikĩ:
15—Hunibuũ, hawakĩ mã nuku haska wai? Nuku haska wayamakãwẽ.
Nukurã, matu keskari nũ habias huniki. Ha yushĩ dabe mã kẽwãmistũ matu
hawa washũtirumaki. Haskawẽ taeshũ mã kẽwãmis henetã Deus hiweatũ
nai inũ, mai hirabi inũ, iãnẽwã dasibi inũ, hanu hiweabu dasibi damiwani
matũ xinã betsa watã mã kẽwãkubaĩshanũbũ hakiri hawẽ bakekiri kakape
matu yusĩtanũ ika nũ huxiãki. 16Ũ unu bari betsatiã mai hirabi anu yura
betsa betsapabũ hatũ xinãnẽs hawara txibãkubainaibu Deusũ hatu beruwẽs
uĩyukubaĩbiakĩ 17hawa matu heneama haska pepawamiswẽ shabakabi
naiuria ui matu imashũkĩ mibã mã banaima matu pe benemashũkĩ mã
piaibu matu yaniwamakĩ betsa betsapawẽ matu benimawakubaĩmiski.
Haskawẽ taeshũ Deus hiwea besti kẽwãkubaĩkãwẽ— iwanã, 18hatu
haska wabia nĩkamas ina awa bene deteshũ yushĩ dabe benimawati
kuashũyupanãbũ betsa betsa wakĩ hatu beshteaibũ
19ha hatu haska waibũ judeubu Antioquia anua inũ Icônio anuabu
beshũ Paulo inũ Barnabékiri txani txakakĩ yurabu parãkĩ hatu xinã betsa
wamatã hatu itimaska wamabaũkĩ Paulo besti betxishũ mãkãwẽ tsaka
tsaka akabu Paulo di ikaya: “Ma mawaki”, ishũ txaka urẽmisbu anu
sharabaĩ urẽtanabu dakakẽ 20hanua ikũwaĩbu itxashũ Paulo kebaũshũ
uĩaĩbũ Paulo besteĩ benitã hune ha mae anu hikia habianu ushaxini
hanua bestẽtã Barnabébe mae betsa Derbe anu kashũ

21 harishũri Deusũ hãtxa hawẽ bakekiri kakape hatu yusĩa hanushũ
Derbe anushũ hatũ hãtxa abukĩ itxapabũ nĩkakĩ ikũwaĩbũ haria
txĩtũkirani Listra inũ, Icônio inũ, Antioquia anu bekubirãkĩ 22 mae tibi
anushũ hau habũ hatu yusĩshanũbũ ikũwaĩbu yusĩkĩ hatu mestẽwãkĩ
yuikĩ:
—Eskaki, nĩkakãwẽ. Deus shanẽ ibuaiki nũ dasishanaibu nuku
itxakawakubaĩshãkanikiki. Habiaskaki. Habiaskabiakẽ hawa
datei txĩtuãma Jesus ikũwãpakeshãkãwẽ— akĩ menetã 23 hanu
ikũwaĩbu itxamisbu tibi anua mekenikabu hatu katutã hatube
samakekĩ Deus dayuikĩ habũ Jesus ikũwaĩbu hau nukũ Shanẽ Ibu
Jesusũ hatu merabewakubaĩshanũ Paulo inũ Barnabẽ kuxipa hatu
yukashũkubiranibukiaki.

Paulo inũ Barnabé mae ewapa Antioquia mai pakea Síria anu ana txĩtũbiranibukiaki, na hãtxarã

24 Hanua bei mai pakea betsa Pisídia kapukebirani mai pakea betsa
Panfília anu hikixĩshũ 25 hanushũ mae betsa Perge anushũ Jesuskiri
kakape hatu yusĩtã hanua mae betsa Atália anu hikixina 26 hanua
Antioquia anushũ hau yusĩtanũbũ Deus hatuwẽ nuiai anu hari hatu
yunuimabu anu bukubaũkĩ Jesuskiri hatu yusĩkubaũtani menebirani
hanua niwe shashuki nanetã Antioquia anu txĩtũbirani 27 keti itã
mapekexinabũ hanushũri Jesus ikũwaĩbube itxashũ bukubauni
haskatãxinabu inũ habu judeubumã hau habũri Jesus ikũwanũbũ natiã
Deusũ hatu kenaya shabakabi haska hatu yusĩkubaũtãxinabu dasibi
hatuki txanitã 28 habianu hatube baxikuyuima Paulo inũ Barnabé ushe
itxapa ikũwaĩbu hatu yusĩ hiweyuaibũ

Yusĩa betsa betsapa husiaibu pewai Jerusalém anu Jesusũ kuxipayabu itxanibukiaki, na hãtxarã

15 1 habiatiãri habũ Jesus ikũwaĩ judeubu betsa Moisés yusĩa
txibãkĩ abuhairamisbu Judéia anua Antioquia anu buxĩshũ Jesus
ikũwaĩbu habũri hatu yusĩkĩ: “Judeubumã tsuabũra mã nukubetã Jesus
ikũwaĩburã, Moisés nuku yununi beya habũ hina kubitxi biabumarã,
Deusũ hatu meketirumaki”, iki hatukiri hãtxaibũ 2 hanushũ Paulo inũ
Barnabẽ haska hatu yusĩaĩbu danaĩ hatube yuinamei ha itxakayamai
itimaskaibũ haska abuama atimas ikũwaĩbu itxatã Paulo inũ Barnabé
inũ ikũwaĩ betsabu katushũ hau haska yusĩa husiaibu pewakĩ Jesusũ
kuxipaya betsabu inũ mekenikabu Jerusalém anuabubetã pewai hau
hatube hãtxatanũbũ hatu yunukĩ 3 nitxiãbu bui Fenícia mai pakea inũ
Samaria mai pakeakiri bukĩ judeubumã haska hatũ xinã txakabu henetã
Jesus txibãxinabukiri hatuki txanikubainaibũ mae tibi anushũ ikũwaĩbũ
haska waxinabukiri habũ kaka nĩkai benimatxakayamakubainaibũ

4 hanua Paulo inũ Barnabé inũ hatube buaibu Jerusalém anu hikiabu
Jesusũ kuxipayabu inũ, mekenikabu inũ, dasibi Jesus ikũwaĩbu betsabũ
hatu i pewatã hatube itxabu Deusũ hatu merabewaya judeubuma
Jesuskiri hatu yusĩayã habũri ikũwãkubaĩxinabukiri Paulo inũ Barnabébe
hatuki txaniaibũ 5 hatu haska yuiaibũ judeu shuku betsa fariseubũ Moisés
hãtxa txibãhairabiamisbũ ma hatiribũ Jesus ikũwãkĩ txibaĩbu betsa
benikawã hatu yuikĩ:
—Mã haskakiri hatu yuiairã, nawabu Jesus mã hatu ikũwãmaiburã,
haska Deusũ Abraão yununi keska hau hatũ hina kubitxi binũbũ hatu
yunukãwẽ. Ha inũ, Moisés nukũ shenipabu yununi beya hau txibãrianũbũ
hatu yunuriakubaĩkãwẽ— hatu wa
6 haskai nĩkatã ha beyakiri hatu husimapaiabu ha unãnepabu Jesusũ
kuxipayabu inũ mekenikabu besti pewanũ ika ana itxatã 7 haikaimas xinã
betsa betsapaibu Simão Pedrõ hatu nĩka keyutã atimas hari benitã hatu
yuikĩ:
—Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, Deusũ kakape hawẽ bake Jesuskiri
judeubumãri hau ikũwanũbũ matu anua Deusũ ea katushũ ea yunushũ
ea hatu yusĩmayama mã unaiĩ. 8 Ha Romano shanẽ ibu Cornéliõ hiwe
anushũ ẽ hatu yusĩayã habũ Jesus ikũwaĩbu Deusũ dasibi nukũ xinã
unãmistũ ha judeubumari hawenabu wakĩ ikũwãmakĩ nuku keskari wakĩ
kuxipa wakĩ hawẽ Yushĩ Pepa hatu inãkĩ hatu atximayamaki. 9 Nukunã,
nũ Jesus ikũwaĩbu Deusũ nukũ huĩti pepawamis keska wakĩ habũri
Jesus ikũwaĩbu Deusũ hawa hatu danãma hawa nuku pashkakĩ betsa
wama habiaskas xinã hatube nuku waikiki. 10 Haskawẽ taeshũ ha Moisés
nukũ shenipabu yusĩni beya habũ txibãtiruma ipaunibuki. Habiaskari
nũ Israelbũ nũ txibãtirubumariki. Haskakĩ Deusũ hatu haska wamabiakẽ
matu Deus keskakĩ judeubumã Jesus ikũwaĩbu mã hatu yunuai? Hatu
haska wayamakãwẽ. 11 Natiã nuku inũ habukiri xinãnanãkãwẽ. Nukubũ
nũ ikũwaĩ mekea hayarã, hawama hamẽhaira nũ ikanaii. Haska keskari
wakĩ habu judeubumari habias nũ ikai keskari wakĩ nukũ Shanẽ Ibu
Jesusũ habu duawaikiki, hawẽ pepawenã— hatu wa
12 hanua dasibibũ haska nĩkai pes nesei keyutã ana hawa yui
hãtxabumakẽ hanushũ Barnabé inũ Paulo Deusũ hatu merabewaya
judeubuma anushũ dami atimaska betsa betsapa hatu uĩmakubainimakiri
hatu yuikĩ 13 meneaya Jesusũ betsa Tiagõ itxabu hãtsiri hatu yuikĩ:
—Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, eãri matu yuinũ nĩkakãwẽ. 14 Jesus ikũwaĩbu
Deusũ hawenabu hatu wariakĩ merabewani hau nukube ikubaĩshanũbũ
haska bebũkiri tatesmakĩ Deusũ judeubumari katuyama Simãonẽ ma
nuku yuishuki. 15 Eãnã, habiaskari bebũkiri Deusũ hãtxa yuishunikabũ
kenenibu ẽ haska xinaiĩ, Deusũ hãtxa haska yuiairã:
16 ‘Israelbu kupitã ana hushũ
Davi shanẽ ibu ini keska wakĩ

hawẽ baba betsa merabewakĩ kuxipa wakĩ
ha hiwe di ini keskabu ẽ ana hatu benishanaii.
17 Ẽ hatu haska waya nawa shukuabu tibibu inũ
tsuabũra ẽ Yavé Deusũ kenayabũ ea yukai habũ ea benatirubuki.
18 Haska bebũkirihaira ẽ Yavé Deus hãtxakĩ hatu yubairã,
txanima ẽ hatu ashunũbariaii',
ikai nĩkatã nuku keneshuniki— iwanã
19 —Haskawẽ taeshũ nũ xinãnũbũ matu yuinũ nĩkakãwẽ. Judeubumã hatũ xinã txakabu henetã Jesus ikũwãkĩ Deus txibaĩbu haska nũ judeubu nukũ beya txibaĩ nũ hiwemis yunukĩ hatu bikawayamanãkãwẽ.
20-21 Hakia bari itxapa ma hari judeubu judeubumã mae tibi anushũ huĩrukũti tibitiã haska Moisés hatu keneshuni hatu yusĩ hatube beyamisbuwẽ taeshũ hau judeubumã judeubu hawaira hau berabĩ dabeyamanũbũ na besti nemakĩ hatu keneshunãkãwẽ, eska besti hatu beshtekinã. Yushĩ dami betsa kẽwãkĩ nami inãmisbu hau piyamanũbũ inũ, habu aĩyãkinã, haska Moisés hatu nemani hau txibanũbũ inũ, yuinaka teneshabu mawa hau piyamanũ inũ, yuinaka himi hau ayamanũbũ haska besti hatu nemakĩ keneshũ judeubuma dasibi anu bumanãkãwẽ— hatu wa

Judeubuma yusĩkĩ hatu bikawaibukiri hatu kene bumanibukiaki, na hãtxarã

22 hanushũ Jesusũ kuxipayabu inũ mekenikabu inũ ikũwaĩ dasibibũ Tiagõ hãtxa nĩkakĩ abutã Antioquia anu Paulo inũ Barnabébe hau butanũbũ habubetã ikũwaĩbu anua huni dabe unãnepa Judas hawẽ kena betsa Barsabás inũ Silas katutã
23 hatu bumakatsi hatu keneshũkĩ:
"Nũ Jesusũ kuxipayabu inũ mekenikabu nũ matubetã ikũwaĩbunã, nũ matu kene bumai uĩkĩ nĩkashãkãwẽ. Judeubuma mã Antioquia mae ewapanu hiweabu inũ, Síria inũ, Cilícia mai pakea anu hiweabũ nukubetã Jesus mã ikũwaĩbu nũ matu xinaiĩ. 24 Haskakẽ nenuari nukunabu nũ hatu yunuamabia buimashũ hatũ beyakiri matu yusĩkĩ matu itimaska waibu nũ nĩkaxinaki. 25 Haskawẽ taeshũ nukũ nũ matu merabewanũ ishũ habias xinã itxawatã nukubũ nũ xinã pekẽ hau habũri haskakiri matu merabewashanũbũ ishũ nuku anuari huni dabe katutã nukũ haibu Barnabé inũ Paulobe nũ habube nitxiaiĩ. 26 Nukũ haibu Barnabé inũ Paulõ hatũ hiwea yauxiama bikahaira mesebiakẽ nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo dayashũkĩ yusĩkubaĩmis mã unaiĩ. 27 Habu nũ matu anu yunuai haska nũ matukiri xinaĩ Judas inũ Silas hikitã matu shabakabi yusĩ pewashãkanikiki. 28 Hakia haska mã judeubumãri Jesus ikũwaĩ unãnuma mã hiwenũbũ Deusũ Yushĩ Pepatũ nuku xinãmaya ana

nukũ beyakiri hawa betsa matu yunuama na besti nũ matu nemai
nĩkakãwẽ, mã judeubube berabinãrabeyamanũbunã. 29 Yushĩ
dami betsa kẽwãkĩ nami inãmisbu ana piyamakubaĩshãkãwẽ. Ha
inũ, yuinaka teneshabu piyamariashãkãwẽ. Ha inũ, yuinaka himi
ayamariashãkãwẽ. Ha inũ, aĩyãkinã, haska Moisés nuku nemani ha
txibãriakubaĩshãkãwẽ. Haska besti mã mekearã, hawa txakabuma
mã pe besti hiweshãkanaii. Hau Deusũ matu pe mekekubainũwẽ”,
hatu washũtã
30 habu butanũbũ keneya hatu nitxĩkĩ yunu pewabu Antioquia anu
hikixĩshũ ikũwaĩbu itxawashũ kene hatu inãbu
31 hanushũ ikũwaĩbũ ha kene bitã yui hatuwẽ nuikĩ hatu daewaibu
nĩkai benimaibũ
32 Jesusũ kuxipayakĩ Judas inũ Silasĩ Deusũ hãtxa pe hatu
meshtamamiswẽ taeshũ ikũwaĩbu hatu merabewakĩ hatu benimawaya
ikũwaĩbũ habũ hãtxa abuhairaibũ 33 hanushũ hau hatu yusĩyunũbũ ushe
itxapama baximashũ ma buaibũ ha habũ hatu yunuimabu anu habu
hiwei peabu hau hatu yuitanũbũ, iwanã, unãnuma hau butanũbũ hatu
nitxiã buaibũ
34-35 hanua Paulo inũ Barnabé Antioquia anua ana kama niti iki
baxikuyuimashũ ikũwaĩbu betsabubetã kakape Jesuskiri yurã kaiã hatu
yusĩpakekubainibukiaki.

Paulo Barnabébe kũyã irabetã pashkabainibukiaki, na hãtxarã

36 Hanua Antioquia anu usha itxapa Paulo hiweyukĩ Barnabéki txanikĩ:
—Hanu Jesuskiri nũ yusĩkubaũtanima anu ikũwaĩbu haskaramẽkaĩ
ana hatu uĩkubainãwẽ— aka
37 Barnabẽ kemakĩ:
—Kakinã, João Marcos nũ ana iyutirumẽ?— aka
38 bebũkiri hatubetã yusĩ ka Panfília anushũ hatu shunũbirãkĩ
henebiranimawẽ taeshũ Paulõ ana iyukatsi ikamakẽ
39 hanua hawẽ taea iyunũ ika habe kũyã irabetã pashkai henenamerabetã
Barnabẽ Marcos iyui Chipre anu niwe shashuwẽ inatã kaya
40 haska wabainaya Paulõ hawena meribis xinãtã Silas iyukatsis ikĩ
katutã ikũwaĩbuki txaniaya habũ yuikĩ:
—Mã haska kainairã, peki. Mã hatu yusĩ kaya nukũ Shanẽ Ibu matuwẽ
nuikĩ hau matu merabewakubainũwẽ— akĩ hatu nitxĩkĩ yunuabu hanua
kaĩbaini maĩ bui 41 Síria inũ Cilícia mai pakea kapukekubaĩkĩ Jesus
ikũwaĩbu itxati hiwe tibi anushũ hatu yusĩkĩ hatu benimawakubauni kai

Paulo inũ Silas buaibube Timóteo hatube kanikiaki, na hãtxarã

16 1 hanua Paulo inũ Silas kakũkaĩkĩ Derbe inũ Listra ha mae dabe
anu yusĩ Listra anua Jesus ikũwaĩ betsa hawẽ kena Timóteoki

nukunibukiaki. Hawẽ ewa judeu aĩbũ Jesus ikũwãyã hawẽ epa Gregonawã
Jesus ikũwãmakẽ 2 hanua ikũwaĩbu Listra inũ Icônio anushũ Timóteõ Jesus
ikũwaĩ pe hiwekũkaĩmiskiri txaniaibũ 3 Paulõ nĩkatã hau ea merabewai
ebe kanũ, ishũ hawẽ epa judeumabiakẽ hawẽ ewa judeuwẽ taeshũ hau
judeubũ Timóteo danãyamashanũbũ hawẽ berabĩtirubukẽ hatũ beya
txibãkĩ hawẽ hina kubitxi Paulõ hatu meshtemanikiaki. 4 Hanua bukubaĩkĩ
judeubu inũ judeubumã Jesus ikũwaĩbu mae tibi anua hau hatũ beyakiri
yusĩ bikanameyamakubainũbũ Jesusũ kuxipayabu inũ mekenikabu
Jerusalém anushũ hatu nemakĩ keneshunimabu hatu yusĩ txanikubainaibũ
5 hanua ikũwaĩbũ haska nĩkatã hatũ xinã pewakĩ mestẽwãkubainaibũ yura
betsabũri Jesus ikũwaĩ shaba tibi ana itxapabu hatuki dasikubainaibũ

Paulo usha namaya Macedônia anu hau kanũ huni betsã kenanikiaki, na hãtxarã

6 mai pakea betsa Ásia anu Paulo inũ, Silas inũ, Timóteo Jesuskiri
hatu yusĩ hari bunũ ikaibũ Deusũ Yushĩ Pepatũ hatu nemaya mai pakea
dabe Frígia inũ Galácia anuabu hatu yusĩ kapukebauni 7 mai pakea betsa
Mísia kemai Bitínia mai pakea betsa anu hikinũ ishũ xinãyã Jesusũ
Yushinĩ hatu ana nemakẽ 8 hanua Mísia kapukei bai txai tanabaini mae
betsa iãnẽwã kesha anu bei butubirani Trôade anu hikiabũ 9 habianuri
ẽ Lucas ẽ hatuki nukukẽ mexu merã Paulo usha namaya huni betsa
Macedônia anua damia nishũ Paulo yuikĩ: “Macedônia anuri hushũ nuku
merabewayuwe”, ikai 10 nĩkatã bestẽshũ ha namapã uĩshu nuku yuiaya
Macedônia anushũ Jesuskiri kakape nũ hatu yusĩ kanũ Deusũ nuku
yunuai unãtã nukũ mabu pewaxĩtã

Filipos mae anushũ Paulo inũ Silasĩ hatu yusĩnibukiaki, na hãtxarã

11 hanua Trôade anua penaya niwe shashu ibu peiwẽ pakatã nanekaini
natukã hawẽ kena Samotrácia anu kayãbis kai pukei hanu keti itã hanu
ushaxini ana bestẽkaini mexukiri habias shashuwẽri pukei mai pakea
betsa Macedônia anu mae betsa Neápolis anu hiki keti itã 12 hanua
mananã mapekekaini Romano mae ewapa mae tibi binua txaima Filipos
anu nũ hikixina hawa wariama hanu usha eskarabestã 13 hanu judeubu
itxamisbu hiwe hayamakẽ sábado huĩrukũtitiã mae anua kaĩkaini hene
keshashũ Deus kẽwãkĩ hanushũ Deus kuxipa yukamisbu anu kai aĩbus
itxamisbuki nukutuxitã hatube tsaushũ Deusũ Katua Jesus mekenãkiri
nũ hatu yusĩkĩ taewaibũ 14 ha aĩbuaibu itxa betsã Deus kẽwãmis hawẽ
kena Lídia mae betsa Tiatira anua hunishũ tari pepa bishũ pukukĩ nanke
mexupa duakabi washũ hatu inãmis nukũ Shanẽ Ibũ merabewakĩ nĩka
pewamakĩ hawẽ xinã betsa wamaya Paulõ hãtxawẽ Jesus Lídiã ikũwãyã
15 hanushũ habubetã hawẽ hiwetãshũ ikũwaĩbuwẽ taeshũ unãtã nũ hatu
naximakĩ keyua Lídiã nuku yuikĩ:

—Txanima nukũ Shanẽ Ibu Jesus ẽ ikũwaĩ mã ea xinaĩnã, ẽ hiwe anu iyui bekãwẽ— akĩ nuku ea akĩ ana nuku ena wanũ ikaya
—Peki— itã hari ka nũ habe hiweyuniki.
16 Hanua shaba betsatiã hanu Deusbe hãtxamisbu anu ana Deusbe hãtxanũ ika nũ kaya txipax yushinĩ bebũkiri unãmamiskẽ ha txipax huni betsabũ tsumapã hatu unãshũkĩ hawẽ tsumabu pei mirima hatu bishũmiskẽ txaima haki nukutã nũ daĩbainaya 17 nuku txibãbaĩkĩ metubaĩkĩ mapuabu dasibi unãshubima hui kuxipawẽ hatu yuikĩ:
—Ha huniburã, Deus kuxipa dasibi binua hawẽ tsumabũ ha dayashũkanikiki. Hanu kupiaitiã tsuãra matu nemashũtiru hawẽ txanima pashati bai matu unãmakanikiki— akĩ 18 shaba tibi hawẽtxaĩs bestikima nukukiri yui hãtxakũkainaya Paulõ haska nĩkai ma bika teneshũ dabeketã ha txipaxki yushĩ hikini yuikĩ:
—Jesus Cristõ kuxipawẽ ẽ mia yunuai ha txipax anua kaĩriwe— aka haska was ha yushinĩ hawaira henebainaya
19 ana ha txipax yushĩyãkĩ pei ana hatu bishũtiruma hawẽ tsumabũ ana hawawẽ haskatima unãtã Paulo inũ Silaski sinatakĩ atxibaĩkĩ hatũ mae namakis hemaĩtĩ anu hatũ shanẽ ibubu bebũ iyukĩ sharabaĩ 20 hanushũ shanẽ ibu pewanikabũ besuuri hatu nitxĩtã yuikĩ:
—Na judeubunã, nukũ mae anushũ yusĩkĩ harakiri xinãtimawakĩ dasibibu nuku itimaska wakanikiki. 21 Hatũ beya haska hiwemisbu nuku yusĩaĩbu nũ Romanobũ nũ txibãbaĩtirubumaki, haska nuku yusĩnũ ika ikaiburã— hatu waya
22 hanushũ yurã kaiã mapubaunabũri haska nĩkai sinatai habũri hatu txiteaibũ hatukiri haskaibuwẽ taeshũ hatũ shanẽ ibu pewanikabũ hau hatũ tari pekatã hi siriwẽ hau hatu kuxa kuxa anũbũ hatu yunuabu
23 habũ hatu kuxa kuxa atxakayamatã bitxiti hiwe anu hatu bitximatã mekenikatũ uĩ pewakĩ hau mekehairanũ yunubiranabu 24 nĩkatã ana dĩtu uke merãhaira Paulo inũ Silas mistushũ hau haska pashayamanũbũ hi shui dabeyawẽ hatũ tae bitaush arabetã mekekẽ
25 ha haska wabu habias mexu yamenapũ Deus dayuikĩ Paulo inũ Silasĩ hawẽ kẽwãti Deuskiri nawaibũ ha habu dukũ hatu bitximabũ hatu nĩkaibũ 26 haskabiama e iskaũ hawaira patxa sakui mixki bitxiti hiwe wanibu takash takash akaya ha haska waya beputi tibi hamebi bepẽmanai keyuaya huni tibi mane dispiwẽ meneshekeabu hamebi txurekei niri iki keyuaya 27 hanua mekenika bestẽkawã beputi tibi ma bepẽmana uĩtã xinaĩ: “E hee! Mĩ haskati kemaĩ. Dasibi ma kaĩbaini pashabubĩ! Ibubisbĩ ẽ mawai!” itã hawẽ nupe txaipa sitã ibubis tenukuyupanã 28 hawaira Paulõ hui kuxipawẽ yuikĩ:
—Mimebi ibubis txakabuyamawe. Nuku dasibi nũ hani kamaki— ikaya
29 hanushũ hawẽ tsumabu bĩ yukatã Paulo inũ Silaski datei saki saki iki kuxikaĩ kẽwaĩ hatu namã dãti itã 30 hanushũ kaĩmatã hatu yukakĩ:

—Shanẽ ibubuũ, hanu kupiaitiã ẽ Deus daewakatsis ikaii. Haskapa, hau
ea mekeshanunã?— hatu wa
31 hanushũ habũ kemakĩ:
—Shanẽ Ibu Jesus ikũwãwẽ. Mia inũ mĩ hiwe anu mibe hiweabubetãs
mã haska waya Deusũ matu mekekubaĩshanikiki, kupiamarã— hatu
waya
32 hawaira bitxiti hiwe mekenika inũ dasibi habe hiweabu nukũ Shanẽ
Ibu mekenãkiri hatu yusĩaĩ 33 nĩkatã mexubiakẽ hatu kuxaxinabu su ika
hene habaibu hawaira ũpashwẽ hatu txukatã hanushũ habe hiweabubetãs
Jesus mekenã ikũwãkãshuwẽ taeshũ Paulo inũ Silasĩ hatu naximabu
34 hanua habe hiweabubetã Deus ikũwãbaini benimahairabaĩkĩ hatũ hiwe
anu hatu iyushũ hatu pimaxinaibũ
35 hanua penaya shanẽ ibu pewanikabũ hatũ tsumabu hatu hãtxa
bumakĩ yuikĩ:
—Ha huni dabe atxiabu mã hatu bitxixinaburã, ana hatu hawa wama
hau kaĩnũbũ yuitãkãwẽ— akabu bushũ bitxiti hiwe mekenika yuiabu
36 hanushũ Paulo yuikĩ:
—Ẽ matu hawa wama kaĩmanũ shanẽ ibubũ ea yunukãshukiaki.
Haskakẽ unãnuma burikãwẽ— hatu waya
37 hakia Paulo kaĩtã shanẽ ibũ tsumabu yuikĩ:
—Nuku dabe Romano documento nũ hayabiakẽ txanima nuku hawa
yuka pewama e iskaũ huni dasibibũ berubi nuku kuxa kuxa matu amatã
nuku bitxixinabuki. Ikis natiãri huneri nuku kaĩmakatsis ikanimẽkaĩ?
Haskamaki, hau habũ ibubis nuku kaĩmai benũbũ hatu yuitãkãwẽ— hatu
wa
38 hanua hatũ tsumabu bushũ haska Paulõ hatu yuia nĩkabaĩ hatũ
shanẽ ibubu yuiabu nĩkatã:
—Romano documentoyabu daka— iki datei 39 haska hatukiri
nĩkabirani beshũ daewakĩ hawẽ bitxiti hiwe anua kaĩmatã nitxĩkĩ Paulo
inũ Silas yuikĩ:
—Matu haska wakĩ nũ kanexinaki. Nukũ txakabu xinãma unãnuma
burikãwẽ, nukũ mae henebainirã— hatu wa 40 bitxiti hiwe anua
tashnibaini bui Lídiã hiwetã hikia bayukĩ hanushũ ikũwaĩbu hatu xinã
txãkãwãtã Paulo inũ Silas buaibũ Timóteo hatube kaya hakia ea Lucas
habianu ẽ baxikuyuniki.

Paulo inũ Silas Tessalônica anushũ hatu yusĩayã hanua itimaskanibukiaki, na hãtxarã

17 1 Filipos anua Timóteo iyui Paulo inũ Silas txipekebaini bui
mae Anfípolis anu ushaxini ana bui mae Apolônia anu ana
ushariakaini hanua bui mae betsa Tessalônica anu hikixina hanu judeubu
itxamisbu hiwe hayawẽ taea 2 Paulo ma haskamis beyawẽ taea hanu

sábadotiã semana dabe inũ besti Paulo judeubube itxashũ Messiaskiri
Deusũ hãtxa yuishunikabũ kenenibu betsa betsapa yuiaibube hatube
yuinamekĩ:
3 —Deusunã, hawẽ Messiasrã, hau mawayushanũ yununiki. Mawatã
ana bestẽshanikiki, akĩ hakiri keneniburã— akĩ Paulõ hatu yusĩ pewatã
ana hatu yuikĩ:
—Ha Jesuskiri matu yui ẽ txanikũkainairã, Deusũ Katua Messias
Cristoki— hatu wa
4 hanushũ judeubu hatiritũ inũ Gregonawabũ Deus kẽwãmisbu itxapabu
inũ aĩbuaibu pepa hakiri pe xinãmisbu mirimabũri Jesus ikũwãkĩ Paulo
inũ Silaski dasiaibũ 5 hakia judeu shanẽ ibu betsabu habũ ikũwãkatsi
ikama Paulo inũ Silasĩ hatu binuaiwẽ taeshũ hatuki sinatakĩ huni txakabu
txikixbu hatu itxawatã hatu pei inãtã yura dasibibubetã hau hatu
itimaska wabaĩ Paulo inũ Silas atxishũ mae shanẽ ibubu hau inãnũbũ
hatu yunuabu haskai berukubaĩkĩ hatu mesewakĩ datebaĩkĩ dasibi
itimaskakaĩ Jasomẽ hiwe anu ha hunibũ Paulo inũ Silas benakeakebaini
ha hiwe anu hikitã 6 hatu betxiama Jasom inũ ikũwaĩ betsabu besti
atxibaĩ mae shanẽ ibubu anu sharabaĩkĩ hatu iyushũ hãtxa kuxipawẽ ha
akĩ txitekĩ:
Ha huni Paulo inũ Silasinã, Romano mai hirabi anu buaketãkĩ hatũ
yusĩawẽ hatu itimaska wakubaũkĩ nenuri bexĩshũ habiaskari wai
7 Jasomẽ hiwe anu hatu ixinakiaki. Habũ nukunabu yusĩkĩ Jesus hatũ
shanẽ ibu benakiri yusĩkĩ nukũ shanẽ ibu Romano Césarn nemati hãtxa
danãti wakĩ binumakanikiki. Txakabuhairaki— hatu wakĩ 8 yurã kaiã inũ
mae shanẽ ibubu haska hatu yuiaibu nĩkatã hamẽmẽs daketapakĩ Jesus
ikũwaĩbuki hatu sinatahairamaibũ 9 nĩkatã hau hune kaĩbaĩyamashanũbũ
hawẽ yubakati pei itxapa Jasom inũ ikũwaĩbu betsabuna biãyushũ txipu
ana hatu nĩkakatsi hatu hawa wama heneyuabu

Beréia anushũ Paulo inũ Silasĩ hatu yusĩaĩ nĩkanibukiaki, na hãtxarã

10 haskaibũ hawaira mexu merã hau hunebaĩtanũbũ ikũwaĩbũ Paulo
inũ Silas inũ Timóteo mae betsa Beréia anu hau pashanũbũ hatu nitxiãbu
bui Beréia anu hikixina hanua hanu judeu itxamisbu hiwe anu hikitã
11 Deusũ Messias Jesus mekenãkiri hatu yusĩabu Tessalônica anua
judeubu keskama Beréia anu judeubu pepabũ nĩkakatsis ikĩ: “Paulõ hãtxa
txanimẽkaĩ? Txanimamẽkaĩ?” ikĩ Deusũ hãtxa kenenibu anua shaba
betsa tukama tibi itxashũ tapĩkatsis ikĩ abukĩ uĩkubainaibũ 12 haska wakĩ
judeu itxapabu inũ Gregonawabu hunibu inũ aĩbuaibu pepabu hatukiri
pe xinãmisbũri habũ Jesus ikũwaĩbũ 13 hatu haska wamaya Beréia
anushũ Deusũ Messias kakapekiri Paulõ hatu yusĩaĩ judeubu Tessalônica
anuabũ nĩkakĩ unãtã hawairabirani beshũ Paulokiri txani txakabaũkĩ
Beréia anu hiweabu hatu xinã betsa wamakĩ yurabu hatu itimaska

wai berukubaunaibũ 14 haska nĩkatã ikũwaĩbũ merabewakĩ hawaira
hau Paulo pashanũ iãnẽwã kesha anu iyuaibũ hakia hatu anu Silas inũ
Timóteo baxikuaibũ 15 hanua ikũwaĩ betsaburi Paulobe niwe shashuwẽ
bui mae ewapa betsa Atenas anu txaihaira iyushũ nitxĩtanabu Paulõ hatu
yuikĩ:
—Silas inũ Timóteo hau hawairabirã hau eki nukuri benũbũ ea hatu
yuishũtãkãwẽ— hatu wa txĩtũbainaibũ

Atenas mae ewapa anushũ Paulõ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

16 hanua Paulo Atenas anushũ Silas inũ Timóteo manakĩ ha mae
ewapanu dami yushĩ wanibu itxapa kẽwãmisbu uĩkubauni hatuwẽ
nui bika tenehairai 17 haskawẽ taea judeubu inũ Gregonawa bestibu
habũ Deus kẽwãmisbu hatũ itxati hiwe anua shaba tibi hikitã Deusũ
Messias Jesuskiri hatube yuinamei hãtxakũkaini inũ mae hemaĩtĩ
ewapa anushũri dasibi maniabu habiaskasri Jesuskiri hatu yui hatube
hãtxanameriakũkainaya 18 hanua huni betsa unãnepabu epicureubũ
yuikĩ: “Tsuawẽ nuiama hawara mĩ abuai besti aki pe hiwekũkaĩtiki”,
ikĩ xinãmisbu inũ huni betsa unãnepaburi estóicobũ yuikĩ: “Hawawẽ
benimama, hawẽ yurawẽ nuiama pe hiwekũkaĩtiki”, ikĩ xinãmisbu
Paulobe yuinamei kemanameriaibũ habu betsã txitekĩ yuikĩ:
—Na txikix hãtxãwainã, harakiri hãtxai ikimẽkaĩ?— ikaya
betsã yuikĩ:
—Paulonã, eska yui ikikiaki. Deusũ Messias Jesuskiri inũ yurabu dasibi
mawa ana bestẽshanaibukiri txanirã— ikaya haskakenã:
—Mekenika yushĩ betsa betsapa nũ hawa unãriabumakiri hawẽ nuku
benimawanũ ika ikiraka?— ikaibũ
19 haska wabaĩkĩ Mati Areópago anu hanu unãnepabu itxamisbu anu
Paulo iyushũ yukakĩ:
—Nũ tapĩnũ ha yusĩa bena mĩ bexianã, nuku unãmariwe. 20 Haskakiri
txanikĩ mĩ nuku bepushuma kayairã, nũ tapĩkatsis ikai nuku yuiriwe,
haskara kayakiri yuia mĩ yui ikimẽkainã?
21 Haska habu yuka ikirã, Atenas anu hiweabu inũ nawa betsa hanu
hatube hiweyuabu tsuãra yusĩa bena beabu yuiaibu nĩkakatsis imisbukẽ
22 yusĩnã unãnepabu itxashũ kebaunabu namakis Paulo benia nishũ
hatu yuikĩ:
—Atenas anua hunibuũ, txanima hãtxa matu yuinũ nĩkakãwẽ. Yushĩ
betsa betsapaki mesekĩ mã kẽwãkubaĩmis ẽ matu uĩaiĩ. 23 Hanushũ mã
yushĩ dami betsa betsapa tibi duawakĩ kẽwãmis anu ha txi tapu fogão
betsakia uĩbaũkĩ betsa hawẽ kene nea: “Yushĩ tsuã ha unãmaki”, ika
netãni ẽ uĩxinaki. Haska hawẽ kena unãriamabia mã kẽwãmisrã, hawẽ
kenarã, Yavé Deuski. Haskakiri matuki txanitanũ ika ẽ huxiãki. Ea
nĩkakãwẽ.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

24 Yavé Deusunã, mai hirabi inũ dasibi nũ hanu hiweabu Deusũ
damiwanirã, dasibi hawenaski. Ha nai anua inũ mai anua dasibi
mekei shanẽ ibuaya hunibũ haska wakĩ duawanũ, iwanã, hatũ xinãnẽ
templo hawẽ kẽwãti hiwe washunabu anu besti hiweamakiaki. 25 Ha
inũ, dasibibu Deusũ nuku hiwemashũ huĩsinamamis inũ hamapai
tibi nuku inãkĩ merabewakubaĩmiswẽ taeshũ hawara yurabũ Deus
ashũtirubumahairakiaki.
26 Xinãkãwẽ, eskakirã. Na mai hirabi anu nũ hanu hiwebaũshanũbũ
Deusũ huni bestitxai dukũ Adão dami watã hawẽ taeshũ dasibi nawa
betsa betsapa pawanikiaki. Na nenu mai anu hatiãra inũ hanira nũ
hiweshanũbũ ma hanu tibi nuku mae pewashuni anu nũ ikabuki, na
habia mae anu nũ hiweaburã, 27-28 Deus benai yurabũ haki nukutiruburã.
Txanima Deus nuku tibi anu benãtamabiakẽ Deuskiri tapĩnũ ika hawa
txai kama nũ hanubi haki nukutirubuki. Matunabu unãnepa miyui
hawẽrua unaĩbũ yuikĩ: “Nukurã, nũ deusũ bakebuki”, anikiaki. Txanima
haska yuini keska nũ habia Deusunabuki. Haskawẽ taea Deuswẽ nũ
hiweabu inũ nũ hawẽ hamapaiyaibu inũ nũ hayabuki. 29 Nũ haskai
Deusunabukĩ nũ haska xinãtirubumabiakẽ hunibũ xinã txakakĩ Deus
haska keska dabanẽ hatũ xinãwẽ habũ deus wakĩ ouro inũ prata inũ
mixki dami wamisbuki. 30 Ũ unu bari betsatiã yura betsa betsapabũ hawa
unãbumakẽ Deusũ hatu beruwẽs uĩyukubainiki. Hakia natiã ana haska
wama mai hirabi anu hiwebaunabũ hau hatũ xinã betsa watã hakiri
hau xinãnũbũ Deusũ hatu yunuikiki. 31 Huni betsa katushũ yurabu anu
yununi mawa bestẽwãkĩ yurabu dasibi hawẽ kuxipa hatu uĩmaniki.
Haskawẽ taeshũ ha shaba ma Deusũ katuni anu ha huni katuniwẽ taeshũ
yura dasibi mai hirabi anu hiwebaunabu hatu unãti wakeakekĩ keyutã
Deusũ hawa kaneama hatu kupishanikiki— hatu wa
32 mawa ana bestẽtirubukiri nĩkatã betsabũ kashe waibũ hanushũ
betsabũ kashe wama yuikĩ:
—Nũ ma haska nĩkashuki. Betsatiã nũ ana mia nĩkatiruki— akaibũ
33 hanushũ Paulõ hatu henebaini kaya 34 hanua yura eskarabesbũ
txibãbaini haki dasishũ ana nĩka pewatã Jesus ikũwãnibukiaki, Areópago
anua unãnepa yununika betsa hawẽ kena Dionísio inũ, aĩbu betsa hawẽ
kena Dâmarisrã, ha inũ, ana hatirabunã.

Corinto mae ewapanushũ Paulõ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

18 1 Hanua txipu Paulo Atenas anua kaĩkaĩni kai mae ewapa betsa
Corinto anu hikitã 2 judeu betsa Ponto anua kaĩni hawẽ kena
Áqüila inũ hawẽ aĩ Priscila dama duakabi Itália mae ewapa Roma
anua hau judeubu kaĩbainũbũ Romano shanẽ ibuhaira Cláudiõ hatu
kaĩma beimabu hanu Paulo hatuki bai ka hari ka hatuki nukunikiaki.
3 Ha Áqüila hawẽ aĩbetanã, habias daya Paulõ amisri akĩ tari hiwe

wamisbukẽ haskawẽ taea hatube dayanũ ika hatu anu baxikuima Paulo
hiwea 4 hanua sábado huĩrukũti tibitiã hanu judeu itxamisbu hiwe
anushũ Jesuskiri hatu yusĩkĩ hatu tapĩmakĩ ikũwãmai judeubu inũ
Gregonawabube Paulo hãtxanamekũkainaya 5 hanua mai pakea betsa
Macedônia anua Silas inũ Timóteo haki nukui ma bexiãbũ hanushũ hawẽ
daya henei datã Paulõ Jesuskiri besti judeubu hatu yusĩhaira bestiyunũ
ishũ ana daya kayabi akama hatu yuikĩ:
—Ikũki. Deusũ Messias nukũ Shanẽ Ibu nũ manakubaĩmisburã,
Jesuski— akĩ hatu unãmai 6 nĩkatã judeu itxapabũ ikũwãkatsi ikama
danaĩ habi aki haki shetxakai ha ibaunaibũ Paulõ hatu henebaĩkatsis ikĩ
Deusũ hãtxa danaĩ hau habiaskasi hiwenũbũ habu unãti wakĩ hawẽ tari
anua mai kuru datakakĩ hatu yuikĩ:
—Deusũ Messiaskiri ẽ matu yusĩa nĩkama matũmebi ibubis matũ
txakabuwẽ mã benu kayabiaii. Haskawẽ taeshũ ea akama matu besti
Deusũ kupishanikiki. Haskakẽ judeubu ana yusĩama natiã unuri
judeubuma besti ẽ yusĩkubainaii— hatu watã
7 hanua judeubũ itxati hiwe anua kaĩkaini hanu judeu itxamisbu hiwe
dapi huni betsã Deus kẽwãmis hawẽ kena Tito Justõ hiwe anu hikixĩshũ
Paulõ hatu yusĩkubainaya 8 hanu judeu itxamisbu hiwe hatũ mekea shanẽ
ibu hawẽ kena Crispõ habube hiweabubetãs nukũ Shanẽ Ibu ikũwanibuki.
Ha dikabi Corinto anushũ itxapabũri Paulõ hãtxa kakape yuiai nĩkatã
Jesus ikũwãriaibũ hau hatu naximanũbũ ikũwaĩ betsabu Paulõ yunua hatu
naximanibuki. 9 Hanua mexu betsatiã Paulo usha namaya Jesusũ yuikĩ:
—Datei hãtxa neseama ekiri ẽ kakape yusĩkĩ heneyamawe. 10 Na habia
mae anushũ yura itxapabu ẽ katuaiwẽ taeshũ hawa miki sinatakĩ tsuã
mia txakabu watirumaki, ẽ mia putamakirã— akima 11 hanu Corinto anu
niti ikimashũ hanushũ ano bestitxai ana betsa namakis nitxĩ Paulõ Deusũ
Messias Jesuskiri hatu yusĩkubainaya
12 hanua ha mai pakea Acaia anu hatũ Romano shanẽ ibu Gáliõ hatu
shanẽ ibushunaya judeu shanẽ ibubũ Paulo ha akĩ txitenũ ishũ atxishũ
hanushũ Gáliõ tsaushũ hatu unãti wamis anu Paulo iyushũ 13 judeubũ
itxati hiwe mekenika shanẽ ibu Sóstenesĩ txitekĩ Romano shanẽ ibu yuikĩ:
—Na huninã, Moisés hãtxa nukũ shenipabu yusĩni ana hatu txibãmama
haska wakĩ hau Deus kẽwãnũbũ yusĩa benawẽ na huni kakũkaũkĩ
nukunabu yusĩ txakaikiki— akaya
14 judeu shanẽ ibubu nemanũ ika Paulo hãtxayupanã shanẽ ibu Gálionẽ
hatu kemakĩ:
—Judeubuũ, na haska mã ea hakiri yuiairã, na hunĩ hawara txakabu
waxina kasmai huni detexĩkẽ ẽ matu nĩkakeanaii. 15 Hakia kena
betsa betsapa inũ, matũ shenipabũ yusĩni hãtxa inũ, hãtxa bena matu
yusĩaĩwẽ nuikĩ ẽ pewakatsi ikamaki. Matũmebi mã haska akatsis ikai
pewarikãwẽ— hatu watã

16 hawẽ soldadobu hatu nitxĩmaya 17 hanua yurabu itxashũ judeubũ
itxati hiwe mekenika shanẽ ibu Sóstenes atxishũ Romano shanẽ ibũ
berubi mekenẽ deteaibũ Gálionẽ uĩbiakĩ hau xinãshũ anũbũ hatu hawa
nemamakẽ

Antioquia anu txĩtũkiranima ana hatu yusĩ Paulo kakũkainikiaki, na hãtxarã

18 hanua ana usha itxapa hatu yusĩ baxikuima Corinto anua Paulo
kakatsi Deusũ hau hatu mekekubaĩshanũ ikũwaĩbu Deus kuxipa hatu
yukashũtã Priscila inũ Áqüilabe maĩ kai mae betsa Cencréia iãnẽwã
kesha anu hikitã Corinto anua kai Paulõ Deusũ hau ea mekekubainũ,
iwanã, haska habe yubakaima ma menexina Paulõ Deus benimawakĩ
kẽwaĩ hawẽ bu txai waxina mashtekei mãkutã hanua niwe shashu
ewapawẽ inatã Síria mai pakeakiri hariri bui iãnẽwã pukebaini 19 Éfeso
mae ewapanu keti itã habianu Áqüila inũ Priscila baxibaini hanu
judeubu itxamisbu hiwe anu Paulo ha mesti kashũ Jesuskiri yusĩ hatube
hãtxanameaya 20 habũ ea akĩ:
—Habianu baxikushũ nuku yusĩyuwe— akĩ yukabu nĩkatã hanu niti
ikatsi ikama hatu nematã 21 Paulõ hatu yuikĩ:
—Jerusalém anu hatube besiyutanũ ika ẽ kayuaii. Hakia Deusũ ea
ana yunua matuki ẽ ana bayutiruki— iwanã, hatu yuibaini niwe shashu
ewapawẽ Éfeso anua Paulo inakaini 22 Cesaréia anu keti itã hanua
butukaini maĩ kai mananã mapeketã Jerusalém anuabu ikũwaĩbuki
nukukunãtã hatu banabimatã hanua ana txĩtuĩ Antioquia anu maĩ kai
hikixina 23 hatuki dasixina semana eskarabes ikũwaĩbube hiwetã ana
hawẽri tashnikaini kakũkaũkĩ ikũwaĩbu mai pakea dabe Galácia inũ
Frígia mae tibi anuabu hatu xinã txãkãwãkubaĩkĩ hatu yusĩakeakeaya

Éfeso inũ Corinto anushũ Apolõ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

24 ha haskaitiã judeu betsa, mae ewapa Alexandria Egito mai pakea
anua kaĩni, hawẽ kena Apolo Éfeso anu huxĩshũ Deusũ hãtxa kenenibu
unãhairakĩ shabakabi hãtxa pepa hawẽruawẽ hatu yusĩ pewakĩ 25 Jesus
mekenãkiri unãmaimabu ikũwãkĩ haska Joãonẽ besti hatu naximani ha
besti unãkĩ hawa dateama benima paẽwẽ yusĩkĩ haska Jesus hiwekũkaĩni
mawa ana besteni shabakabi hatu yusĩayã 26 hanu judeubu itxamisbu
hiwe anushũ Priscila inũ Áqüilã Apolõ hatu yusĩaĩ nĩkashũ tari ha
besti pashkabaĩ iyushũ haska Jesusũ kenawẽ taeshũ Jesus ikũwaĩbu
hatu naximamisbu inũ haska txibaĩbu Deusũ hatu hiwekuĩmamiskiri
ana shabakabi Apolo yusĩabu nĩkatã 27 hanua mai pakea betsa Acaia
anu hawẽ mae ewapa Corinto anu Apolo kanũ ika pukekatsis ikaya
habianushũri ikũwaĩbũ hau Apolo hatu anu hikiai i pewatã hau Apolo
merabewashanũbũ Efeso anushũ ikũwaĩbũ keneshũ haya yunuabu niwe

shashu ewapawẽ pukekaini Corinto anu hikixina hanushũ habũ Jesus
ikũwaĩbu hatu merabehairawanikiaki, Deusũ hatu duawaiwẽ taeshunã.
28 Habu judeubũ Jesus ikũwãbuma hamakiri yuiaibu Deusũ hãtxa
kenenibuwẽ hatu yusĩkĩ: “Deusũ Messias Shanẽ Ibu mã manahairamisrã,
Jesuski”, akĩ dasibi itxabu besuubishũ judeu shanẽ ibubũ hatu yusĩmis
ana nemakĩ danãtirubuma hatu wanikiaki, hatu shabakabi unãmakinã.

Éfeso anushũ Paulõ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

19 1 Apolõ Corinto anushũ hatu yusĩayã hanua Paulori mati matipa
anu kapukei Ásia mai pakea anu kakũkaĩni Éfeso anu hikitã
ikũwaĩbuki nukushũ 2 hatu yukakĩ:
—Hanu mã Jesus ikũwãkĩ taewairã, hawẽ Yushĩ Pepatunã, ma matu
atxitã matuki hikimamẽ?— hatu wa
habũ yuikĩ:
—Deusũ Yushĩ Pepakiri tsuã hakiri hawa yusĩkĩ nuku
nĩkamariamaki— akabu
3 hanushũ Paulõ ana hatu yukakĩ:
—Haskatã tsuã yununi kuxipawẽ matu naximabu mã ikimamẽ?— hatu
wa habũ kemakĩ:
—Haska Naximanika Joãonẽ hatu naximakĩ yusĩniwẽ
taeshunã— akabu
4 Paulõ ana hatu yuikĩ:
—Joãonẽ hatu naximakĩ hau hatũ txakabu henekĩ hatũ xinã betsa watã
hau Deus anu benũbũ aniki. Hanushũ hatu ana yuikĩ: “Kuxipahaira ea
katxu txipu huikiki. Ikũwãshãkãwẽ”, hatu wakubaĩnikiaki. Ha kuxiparã,
Jesuski— hatu wa 5 hatu haska wa nĩkatã:
—Haskakenã, Shanẽ Ibu Jesusũ kena kuxipawẽ ea naximawe—
akabu hawenabu dasibi hatu unãti wamakĩ Shanẽ Ibu Jesusũ kenawẽ
taeshũ Paulõ hatu naximatã 6-7 hatu haska watã ha 12 hunibuki hatuki
mamepikũkaunaya Deusũ Yushĩ Pepa hatuki butuakeakeaya hanua habu
tibiki nawã hãtxa betsa betsapawẽ hãtxaisbumabiakẽ hatũ hãtxawẽ
Deusũ hãtxa hatu yuimakĩ meshtãmanikiaki.
8 Hanushũ ushe dabe inũ besti nitxĩ hanu judeubu itxamisbu hiwe anu
hikitãtani dateama shabakabi hatube hãtxanamekĩ hawẽ Messias Jesus
nukũ mekenãwẽ taea Deus shanẽ ibushanaikiri Paulõ hatu ikũwãmakatsis
ikũkaĩnaya 9 hanua judeubu hatiri huĩti kuxikĩ Jesus mekenã Bai Bena
ikũwãkatsi ikama dasibibũ nĩkaibũ hãtxa txakabukĩ txakabu yuiaibuwẽ
taea hanua Paulo ana hatube itxama hatu henebaĩkĩ ikũwaĩbu tari hatu
iyushũ Tiranõ escola anushũ hatu itxawashũ Jesuskiri yusĩ shaba tibi
hatube hãtxanamekũkaĩkĩ 10 ano dabe nitxiãyã ha mai pakea Ásia anu
hiweabu dasibi judeubu inũ judeubumã Shanẽ Ibu Jesus mekenãkiri
yusĩaĩ nĩkakubaĩnaibũ 11 hanushũ Deusũ Paulo merabewaya dami tsuã

atiruma betsa betsapa waya 12 Paulo Deusũ kuxipa haya unãkĩ hawẽ tari
tuashwẽ buneshekexina inũ hawẽ dayati tari saweshũ pekaxina bushũ
isĩ teneaibu hawẽ hatu dakukĩ hawẽ tariwẽ betsabu shushawakĩ betsabu
anuari yushĩ txakabubu kaĩmakĩ kaya wapakeaibũ
13 hanushũ judeubu betsabũ pei binũ ishũ bai namakishũ Deusũ hãtxa
kenenibuwẽ yushĩ txakabu kaĩmakubaĩmisbu Paulõ akai keskari wanũ,
iwanã, Shanẽ Ibu Jesusũ kena kuxipawẽ yushĩ txakabu yunukĩ: “Jesusũ
kena kuxipawẽ Paulõ amis keskari wakĩ ẽ matu yunuai kaĩrikãwẽ!” hatu
wakubainaibũ
14 hatiri shukuabu betsabu Deusbe hawenabu hãtxashunika shanẽ ibu
Cevã sete huni bake mukayabũ haska wakĩ yura betsabu anua yushĩ
txakabu kaĩmabiamisbuwẽ taea ana kuxipanũ, iwanã, Shanẽ Ibu Jesusũ
kenawẽ kaĩmakĩ yunukĩ:
—Haska Paulõ amis keska wakĩ ẽ mia yuiai Jesusũ kuxipawẽ taea
kaĩwẽ— akĩ 15 abiamisbu betsatiã yushĩ betsa kaĩmapanãbũ yushĩ
txakabũ hatu kemakĩ:
—Deusũ Katua Jesusũ kuxipawẽ ẽ dateaii. Paulokiri ẽ unãriaii. Hamẽ
maturã, mã tsuabu iki ikai? Tsuã kuxipa mã hayamẽ?— hatu wa
16 ha hatu haska watã huni yushĩ txakabuyatũ hatu detekĩ yushĩ
txakabũ kuxipawẽ hatu itxakahairawakĩ hatu nuitapawaya tariuma himi
habai hiwe anua txĩtu kuxibaĩnabu 17 Éfeso anuabu dasibi judeubu inũ
judeubumã nĩkatã datehairakĩ Shanẽ Ibu Jesusũ kena kuxipa unaĩ itsakĩ:
“Nũ hamẽ datãkeaketirumaki”, ikĩ Jesusũ kena pawanibukiaki.
18 Hanu ikũwaĩbu itxabu anua betsabu benishũ haska wakĩ
txakabuwakubaĩnimabu hatuki shabakabi txanikubaĩnaibũ 19 betsabu
habu mukayakĩ unãmisbũ Jesus txibanũ, iwanã, hawẽ mukayakĩ unãti
una beshũ dasibibũ besuuri mãtxĩshũ tanakĩ hawẽ pei karu 50.000 prata
pei heshe tanashũ hawẽ nuiama kuakĩ keyunibukiaki. 20 Haska waibũ
Shanẽ Ibu Jesusũ kaka pepa inũ hawẽ kuxipakiri betsabũ hatu unãmakĩ
dasibibu hatu nĩkamakĩ keyukĩ nati anibuki.
21 Hanushũ Paulõ xinãkĩ yuikĩ:
—Macedônia inũ Acaia mai pakea anu kashũ ikũwaĩbu ana
uĩkubaũtani Jerusalém anu ana ẽ kashanaii. Hari kashũ hatu uĩtani
Roma anuaburi Deusũ ea yunuaiwẽ taea ẽ hatu uĩ kakatsis iriaii— itã
22 hanua hau bebũkiri Macedônia anu bunũbũ hawẽ merabewanika dabe
Timóteo inũ Erasto yunutã ana usha eskarabesi Paulo Ásia mai pakea anu
baxikuyuaya

Éfeso anuabu itimaskanibukiaki, na hãtxarã

23-24 ha hatu haska wakĩ Jesusũ Bai Benakiri hatu unãmaibũ hanua
prata mane hushupa dami wanika hawẽ kena Demétriõ yushĩ hawẽ
kena Diana hawẽ kẽwãti hiwe dami mixtĩ wamistũ habe dayaibũ pei

itxapa bimisbuwẽ taeshũ Demétriõ Paulõ yusĩa bena abuama yurabu
Éfeso anuabu hatu itimaska wakĩ 25 habu habias keskari dayamisbu hatu
itxawashũ yuikĩ:
—Ebe dayamisbuũ, haska nukukiri txakabu yuiaibu matu yuinũ ea
nĩkairakãwẽ. Nukũ dayawẽ pepai nũ hiwemisbu mã unaiĩ. 26 Ha yusĩnã
Paulõ hatu yuikĩ: “Mekenẽ hunĩ damiwarã, yushĩ kuxipa deusmaki”,
akĩ yurabu habũ bimisbu nuku putamakanikiki. Nenu nukũ mae Éfeso
anu bestima hakia Ásia hirabi anushũ hatu yusĩkubaunai nĩkakĩ hatu
haska wai mã unaiĩ. 27 Haskarã, meseki. Nũ damiwai dayakĩ nũ hawẽ pei
bimisbu nuku meshteabu nũ ana hawa hayatirumaki, danaĩbuwẽ taearã.
Haska bestimarã, nuku merabewamis yushĩ dami aĩbu nai anua kawani
Diana inũ hawẽ kẽwãti templorã, habu Ásia anu hiweabu inũ mai hirabi
anuri hiweabũri ikis abukĩ kẽwãmisbuki. Hakia Paulõ hãtxa nĩkakĩ Diana
ana kẽwãma hawẽ kẽwãti hiwe benukĩ danãshãkanikiki, Paulõ yusĩa
besti nĩkakinã— hatu wa
28 hatu haska wa nĩkatã Pauloki sinatakĩ bis iki sai ikĩ hui kuxipawẽ
yuikĩ:
—Éfeso anu nukũ yushĩ Diana pepahairaki!— ikĩ yui heneabumakẽ
29 haskaibu yurã kaiãnẽ nĩkatã Efeso mae hirabi anua dasibi itimaskai
berukuakeakebaũkĩ Macedônia anua Paulobe beimabu Gaio inũ Aristarco
atxibaĩkĩ hanu dasibi itxa tsaumisbu anu hatu sharabaĩkĩ iyuabu 30 hanua
dasibi ma itxabu anu Paulo naxui ikaĩ hatu hãtxa wai kapanã ikũwaĩbũ
hari nitxiãma nemabu 31 ha dikabi Ásia mai pakea shanẽ ibubu Paulõ
haibuaibũ hatũ hãtxa bumakĩ: —Mesekanikiki. Hau huyamanũwẽ— akĩ
Paulo habuã nemariabu 32 hanua ma itxabu itimaskahairakĩ hãtxa kuxipa
betsa betsapa yui bis iki xã xãki iki itimaskaibũ itxapabu hawa unãma
bea itxabu yuka ikĩ:
—Haskai nũ itxa ikanai?— ikaibũ 33 hakia haratutũra itxabu hau
judeubukiri hawa txakabu hayama hau hatu unãmakĩ daewanũ judeu
shanẽ ibu betsa Alexandre itxabu anua yunukĩ shutubaĩ hatu bebũ
nitxiãbu hau pesnũbũ hawẽ mekẽ hatu sanãshuna 34 hakia Alexandre
judeu uĩkĩ hatunabuma unãtã danãkĩ hawẽ hãtxa nĩkakatsi ikama hãtxa
kuxipawẽ bis ikĩ yuikĩ:
—Éfeso anu nukũ yushĩ Diana pepahairaki!— ikĩ yui yane heneama
duas hora habias hãtxa kuxipawẽ yuiaibũ 35 atimas hatũ mae shanẽ ibu
betsa hatũ hatu keneshũmistũ hatu nesewashũ yuikĩ:
—Éfeso anua enabuũ, matu yuinũ ea nĩkakãwẽ. Nukũ yushĩ Diana hawẽ
dami nai anua kawani inũ hawẽ kẽwãti templo hawẽrua nũ mekehairamis
mai hirabi anuabũ unã keyukanikiki. 36 Haska txanimawẽ taea pestã xinã
pewama mã haskatirumaki. Uĩrakãwẽ. 37 Na huni dabe mã iweatunã,
nukũ yushĩ Diana kẽwãti templokiri hawa atimapa wai inũ hawa hakiri
txakabu yuiabumaki. 38 Hakia Demétriõ habe dayamisbubetã txitekĩ

hatu ha akatsi ikinã, na hatu haska waibu nukũ shanẽ ibu pewanikabu
itxashũ hatũ hãtxa nĩkashũ habubetã unãti watirubuki, haska habuã
amiskirirã. 39 Hakia matũ hawara betsa mã pewakatsis ikairã, nukũ mae
shanẽ ibu pewanikabube itxashũ hawara mã abuama mã yuka hatubetã
mã pewariatirubuki, hatube itxashunã. 40 Hamẽ haskawẽ taeama itxa mã
itimaskahairaibu natiã haskakiri mã pewama Romano shanẽ ibubũ matu
ha atirubuki. Matu haska waibũ nemakĩ nũ hawa matukiri yuitirumaki.
Ana haska hãtxayamakãwẽ— 41 hatu watã hatu nitxĩnikiaki.

Macedônia inũ Grécia mai pakea anushũ Paulõ yusĩkĩ hatu xinã txãkãwanikiaki, na hãtxarã

20 1 Éfeso anua itimaskabai ma heneabũ hanushũ Paulõ ikũwaĩbu
hatu yusĩ pewanũ ishũ hatu itxawashũ hatu xinã mestẽwãmatã
Deus hatu yukashũtã Éfeso anua kaĩkaĩni Macedônia mai pakea anu
kaxiã 2 hanushũ hatu uĩkubaũkĩ ikũwaĩbu yusĩ hatube hãtxakĩ hatu
benimawakĩ xinã txãkãwãkĩ keyutã, hanua huni betsa betsapa hatu
iyui atimas Grécia mai pakea anu Corinto dapi hikitã 3 hanu hatuki
nukutã hiweyukĩ ushe dabe inũ besti nitxĩtã hariri Síria mai pakea anu
kanũ ika yubakatã niwe shashu ewapaki inai kapanã hanushũ judeubũ
Paulo detekatsi yubakaxinabu Paulõ bana nĩkatã xinã betsa watã ana
Macedôniakiri mananã hawẽri ana txĩtũkaĩni maĩ kaya 4 haska kainai
habũ txibãbainai Beréia anua Pirrõ bake Sópatro inũ, Tessalônica anua
Aristarco inũ Segundo inũ, Derbe anua Gaio inũ, Timóteo inũ, Ásia mai
pakea anua Tíquico inũ Trófimo habe bui 5 hatiri bebũkiri pukeshũ mae
betsa Trôade anushũ nuku manaibũ 6 hanushũ judeubũ misi shashama
pi besi nawai nũ hatube iyuaya hanua Filipos anua Paulobe ẽ kai niwe
shashu ewapawẽ pukei shaba cinco dia binutã keti itã Trôade anu hatuki
ana nukutã sete dia ikũwaĩbuki bai nũ hanu iyuniki.

Trôade anushũ Paulõ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

7 Habianuari domingo mexu merã haska nuku yunubaini Jesus nuku
mawashuni xinãmati misi tũkeshũ pikatsi ikũwaĩbubes nũ itxa mexukiri
kanũ ishũ Paulõ nuku yusĩ yamenapũ hãtxa heneriamakẽ 8 hari dĩtu
ewapa hiwe keyatapa manaũri anu bĩ itxapa hari haya, harishũ dekuabu
anu nuku itxawakẽ 9 hiwe keyatapa tapa dabe inũ besti uĩti shui anu
berunã hawẽ kena Êutico tsaushũ Paulõ yusĩ txaipawai nĩkai usha tenei
hanua ushatxakayama manaũria kawani tĩ ikaya beninũ ika hawaira
butukirã ma mawa betxiabu 10 hakia Paulo buturiakirã haki beukaĩ
teikutã ikũwaĩbu hatu yuikĩ:
—Hawẽ dateyamakãwẽ, hiweakirã— hatu wa ana hiwea uĩaĩbũ
11 Paulo ana nukube inakaĩ Jesus nuku mawashuni xinãmati misi
tũkeshũ nuku pimatã ana nuku yusĩ nukube hãtxaxini ma shabaya hãtxa

menetã nũ kaya 12 berunã kawana ana hiwea iyui dasibi benimahairai
inũ buaibũ

Trôade anua Mileto anu Paulo kanikiaki, na hãtxarã

13 hanua Paulõ nuku dukũ nuku nitxiã niwe shashuwẽ kai Assôs mae
anu bebũkiri nũ kanũ Paulõ nuku yunutã hanua nuku yuikĩ:
—Shashũ buãtãkãwẽ, ẽ kapakeairã, haria ea ibaĩkashunã— nuku wa
niwe shashu ewapawẽ kai 14 ma Assôs anu Paulo kapakea haria nukuki
shashũ inakaini Mitilene anu keti ika hanu ushaxini 15 ana kai natukã
hawẽ kena Quios kema shashũ ushariaxini ana kai natukã betsa hawẽ
kena Samos anu keti ika ushaxini hanua bestẽkaini Mileto txaimakẽ
hanu hikitã 16 Jerusalém anu Pentecostes shekiwã bimi betsa ha dukũ
kanimistiã judeubu besi nawamisbutiã hatube besinũ ika hĩ hĩ ikĩ Ásia
anu usha itxapai ana baxikukatsi ikamawẽ taea Éfeso anu Paulo kama
Mileto anu niti ishũ hatu manakĩ

Éfeso anuabu mekenikabuki Paulo hawẽ henei hatuki txaninikiaki, na hãtxarã

17 Éfeso anua ikũwaĩbu mekenikabu hau Mileto anu bea hau habe
hãtxai benũbũ Paulõ hawẽ hãtxa hatu keneshũ bumakẽ 18 uĩbirani Mileto
anu mekenikabu beabu Paulõ hatu yuikĩ:
—Matũ mae pakea Ásia anu ẽ matu anu hiki taeyama haska ẽ
hiwekũkaĩmis mã unaiĩ. 19 Earã, matu anushũ ẽ xinãnẽ xinaĩ txikixi
hawa keãma ẽ Shanẽ Ibu Jesusũ ea yununi duawai nĩkabumabiakẽ
matuya kashai beũ hene habakĩ judeubũ ea itxakawabiabu matu anushũ
bikahaira tenei ẽ Jesus dayashũkũkaĩyamaki. 20 Ea haska wabiabu
dasibibũ besuuria inũ matũ hiwe betsa betsapa anushũ matu yusĩkĩ
matu merabewanũ, iwanã, hawa meseki dakeama ẽ matu yusĩ heneama
iniki. 21 Haska inũ, Deuskiri txakabumisbũ hau xinã betsa watã nukũ
Shanẽ Ibu Jesus inũ Deuskiri xinã betsa watã mã ikũwanũbũ judeubu
inũ judeubuma ẽ matu yusĩhairaniki. 22 Hakia eskatiã Deusũ Yushĩ
Pepatũ Jerusalém anu ea yunutxakayamaiwẽ taea hari ẽ uĩ kaii. Ẽ
hari hikia tsuabura haskarara eki tanabu ẽ unãmaki. 23 Hakia mae tibi
anu ẽ ka Deusũ Yushĩ Pepatũ bebũkiri ea hatu unãmakĩ bitxiti hiwe
anu ea bitxishanaibu inũ betsa betsapawẽ ea bika tenemashanaibu ea
yuimisbuki. Ha besti ẽ unaiĩ. 24 Habiaskabiakẽ earã, ẽ hiweawẽ nui
yauxiama ẽ daya Jesusũ ea yununiwẽ taeshũ Deus yurabuwẽ nuikĩ haska
wakĩ hawenabu hatu wakatsis ikaikiri punu nukama benimai heneama ẽ
hatu yusĩkĩ keyukatsis ikũkainaii.
25 —Haska inũ, Deus shanẽ ibuaikiri ẽ matu yusĩkubaũyama tsuã
mã ea ana uĩyama ishanai ẽ matu yuiaii. 26-27 Haskakẽ ikis matu yuinũ
nĩkakãwẽ. Dasibi Deusũ yurabu yubani hawa huneama shabakabi ẽ

matuki txanimiswẽ taeshũ tsuãra habũ danãkĩ Jesus ikũwãbumawẽ
taeshũ Deusũ ea kupiama ishanikiki. 28 Haskakẽ ibubis mekekĩ Deusũ
Yushĩ Pepatũ matu katua merabewakĩ ikũwaĩbu mekekubaĩshãkãwẽ.
Deusunabu hatu wakatsi ikĩ hawẽ bake yunua mawashũkĩ hawẽ himiwẽ
hawenawakĩ meribi hatu wani hatu putama hatu uĩrashũshãkãwẽ.
29 —Hamẽ betsarã, ẽ ma kaĩkainikẽ kamã inu pubẽ keskabu beshũ
txashuwã shukua yamawamis keska wakĩ ikũwaĩbu txashuwã keska
atxishũ tenãkĩ yamawanũ ika imisbu keska beshãkanikiki. 30 Matu
ibubis matu anua hanubi benitã shanẽ ibutã: “Ea txibãkãwẽ”, ishũ matu
parãkĩ matu txani yusĩshãkanikiki. 31 Haskawẽ taeshũ ano dabe inũ
besti matube hiweyushũ mã kaneai tibi ẽ matu meshtamakubaĩkĩ matu
yusĩkubaĩkĩ bariri inũ mexu merã matuya kashabetanã ẽ matu haska
wani hakimayamakãwẽ. Eskatianã, hanũ ibubis beru mestẽwãrikãwẽ.
32 —Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, ẽ matu hãtxa wai ma hatishũ ẽ matu
keyuai nĩkakãwẽ. Natiã Deus ẽ matu yukashunaii. Hawẽ hãtxa
pepa nuimis mã unãyã haska dasibi yubakani Deus matuwẽ dayakĩ
hawẽ kuxipawẽ matu amashanikiki, mã hawenabu meribi ewai
unãnepanũbunã— itã
33 —Daketapakĩ ibubis matũ pei inũ matũ mabu matu bianũ ika
kemuama 34 hakia haskama ea ẽ hatube dayai hawa hatu bika tenemama
haska ea inũ habũ hamapai hayama bikatsis ikĩ mekenẽ dayakĩ ẽ
bikubainima mã nuku unaiĩ. 35 Haska inũ, nukũ Shanẽ Ibu Jesusũ nuku
yusĩkĩ yuikĩ: “Tsuara nuitapakĩ hawara bi benimamisbuki. Hakia tsuãra
nuitapaibu merabewakĩ inaĩ benimatxakayamamisbuki”, hatu wani xinaĩ:
“Txikixama dayakĩ nuitapaibu merabewakubaĩshãkãwẽ”, akĩ ẽ matu
yusĩkũbaĩmiski— iwanã,
36 hatu yusĩ menetã Paulo dãti ikaya habe dãti iki keyuabu hau
Deusũ hatu mekekubaĩshanũ Paulõ hatu yukashũtã meneaya 37 hanua
dasibitũ teikutã haya kashabetanã Paulo tãtsu atã: 38 “Ana mã ea uĩyama
ishanaii”, ikĩ hatu yuishuwẽ taea hawẽ nuitxakayamai ana benimama
punu nukatã habiaskabia nitxĩnũ ika iãnẽwã kesha anu shashu anu Paulo
iyuabũ

Jerusalémkiri Paulo kanikiaki, na hãtxarã

21 1 hanushũ Jesus ikũwaĩbu hatu henebaini niwe shashu ewapaki
nũ ana nanekaini natukã betsa hawẽ kena Cós anu kayãbis besusi
nũ pukea hanu ushaxini ana kai natukã betsa hawẽ kena Rodes anu
ushariakaini hanua ana kai mae betsa Pátara anu hikishũ 2 niwe shashu
ewapa betsa Feníciakiri kanũ ika neshea betxitã hawẽri kanũ, ika haki
maekĩ hawẽ ibu pakatã hatube nũ ana kai 3 ana patãbaĩkatsi ikama besusi
pukei natukã ewapa hawẽ kena Chipre yusiuri daĩbaini mai kesua Síria
anu patãkubauni Tiro anu hatũ mabu apakatsis iki hanu hikikaũ keti ikẽ

4 hanua ikũwaĩbuki nukutã hanu mapekeyuxina sete dia besti hatuki nũ
bayuaya Deusũ Yushĩ Pepatũ bebũkiri ikũwaĩbu yuia habuã Paulo yuikĩ:
“Jerusalém anu kayamayuwe”, akĩ keyuabu 5 hanua sete dia ma keyuaya:
“Ẽ ma kaii”, nũ hatu wa nuku nitxĩnũ ika hatũ mae anua habũ ikũwaĩ
hunibu inũ hatũ aĩbuaibu inũ hatũ bakebuya dasibibũ nuku txibãbirã
iãnẽwã kesha anu bea maxĩ nukube dãti itã nukubetã Deus kuxipa yukatã
6 nuku haska washũtã nũ kai penũ nuku nitxĩkĩ nuku shashũ ainitã hanua
habu hatũ hiwekiri txĩtũbainaibũ

7 hanua Tiro anua kai mae betsa Ptolemaida anu keti itã ha shashuwẽ
nũ huai henetã ikũwaĩbu nũ hatu betxima benimakĩ nuku yukabu
hatuki bayui hanu ushaxini 8 hanua mexukiri Paulobe bestẽkaini ana
kai Cesaréia anu hikitã Jerusalém anushũ ha sete merabewanikabu wakĩ
hatu katunibu betsa hawẽ kena Filipẽ Deusũ hãtxa hatu yuikubaũmistũ
hiwe anu hikitã haki bai nũ hanu iyukẽ 9 hawẽ aĩbu bake dabe inũ dabe
beneyariabumã Deusũ hãtxa hatu yuiriakubainaibũ 10 hanua shaba
eskarabes kaya Judéia mai pakea anua tashnikirani Deusũ hãtxa hatu
yuiriakubaĩmis hawẽ kena Ágabo hua hikia 11 nuku uĩtanũ ika hushũ
Paulõ nanesheketi bitã hawẽ tae inũ hawẽ mekẽ ibubis meneshtã yuikĩ:

—Deusũ Yushĩ Pepatũ ea yuixina matu yuinũ nĩkakãwẽ. Na ẽ akai
keska wakĩ Jerusalém anushũ na nanesheketi ibu judeubũ atxishũ neatã
Romanonawabu anu inãshãkanikiki— ikaya

12 nĩkatã Jerusalém anu hau ana hari kayamanũ nuku inũ Cesaréia
anuabũ nũ nemakĩ baxibiakubaina 13 Paulõ nuku kemakĩ:

—Haskai ewẽ taea kashakĩ mã ea huĩti nixmawakanai? Jesus ikũwãkĩ
ẽ txibãmiswẽ taea Jerusalém anushũ ea atxishũ neashanaibuwẽ
ẽ dateamaki. Hakia ẽ Jesus dayashũkũkaĩmiswẽ taea ẽ haria
mawariashũtiruki— nuku wa

14 haska washũ hawẽ xinã betsa wamatima hau haskaratanũ nema
henetã yuikĩ:

—Nukũ Shanẽ Ibũ xinãnẽ iwe— nũ wa

15 habe kanũ ishũ nukũ mabu pewatã Jerusalémkiri kakũkaini nũ
mapekeaya 16 Cesaréia anua ikũwaĩbu hatiri nukube buxĩshũ huni
betsa Chipre anua kaĩni hawẽ kena Mnasom ma bari itxapa Jesus
ikũwãpakemistũ hiwe Jerusalém anu nũ habe iyunũ nuku hari iyukĩ

Paulo Tiagoki banikiaki, na hãtxarã

17 hanua Jerusalém anu hikitã Mnasomẽ hiwe anu nuku iyuabu ikũwaĩbu
nukuwẽ benimabirã nuku iabu 18 hanu ushaxini Jesusũ betsa Tiago nũ haki
bai ka habianuri dasibi mekenikabu nũ hatuki nukua 19 hatube yuka itã
hanubi Paulõ hatu hãtxa wakĩ haska Deusũ merabewakĩ dayamakĩ hamapai
betsa tibi judeubuma anushũ Jesus hatu ikũwãmakubainai binumakubaĩxina
hatuki txaniai 20 nĩkabaikĩ hanushũ Deus kẽwãtã habu betsã Paulo yuikĩ:

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

—Nukũ betsaã, mia yuinũ nĩkawe. Nukunabu judeubu mirimabũ Jesus
ma ikũwãbiakĩ hawẽ nemati inũ hawẽ yunuti Moisés nukũ shenipabu
yusĩni meke pewashũ henekatsi ikama txibãpakemisbũ 21 mĩ akaikiri
mia yuãkĩ yuikĩ: “Nukunabu nawabube hiwea Paulõ hatu yusĩkĩ Moisés
yusĩni hau ana txibãyamanũbũ inũ hatũ bakebu hau hatũ hina kubitxi ana
meshteyamanũbũ hatu yusĩkĩ yunumiskiaki”, ibirã ibirãmisbuki, mikiri
txani beshũ yuikinã. 22 Natiã mĩ ma hua nĩkatã yurabu miki sinatakĩ mia
danãtirubuki. Haska mia uĩaĩbũ hawawẽ nũ mia haska watirumaki. 23 Mĩ
haska wakĩ hatu daewanũ mia yuinũ nĩkawe. Nukũ betsabu quatro huni
Deusbe yubakaima ma keyui kemai na habia tsauwabuki. 24 Haskakẽ mia
hatube kashũ Templo anu hatube pepakĩ Deusbe nukunabu hãtxashunikabũ
nukũ beya txibãkĩ hau Deus ana matuki sinatayamanũ Deus yubaimabu
hatu pakashũtã habũ bu hatu mashtemakĩ mãkuamashãwẽ. Mĩ hatu
haska washũkẽ judeubũ Jesus ikũwãkĩ dasibibũ uĩkĩ Deusũ hãtxa Moisés
yusĩni kaneama mĩ txibãmis inũ hamẽmẽs mikiri txani txakamisbu
unãshãkanikiki. 25 Haska inũ, judeubumã Jesus ikũwaĩbukiri hau nukũ
beya txibãyamanũbũ nũ ma hatu bebũkiri keneshunimaki, xinã besti watã
eska wakinã: “Yushĩ dami betsa kẽwãkĩ nami inãmisbu piyamashãkãwẽ.
Ha inũ, himi ayamashãkãwẽ. Ha inũ, yuinaka teneshabu piyamashãkãwẽ.
Ha inũ, aĩyãkĩ haska Moisés nuku nemakĩ keneshuni txibãshãkãwẽ, hau
nukunabu berabĩrabeyamanũbunã”, nũ hatu waniki— aki Tiago hãtxa
meneaya hawẽ hiwe anua kaĩkaini Mnasom hiwe anu nũ ka

Templo hemaĩtĩ anushũ Paulo tenãnũ, iwanã, atxinibukiaki, na hãtxarã

26 hanua ushaxini bestẽkaĩ Paulõ ha quatro hunibu iyui hatube
pepanũ, iwanã, Templo hemaĩtĩ anu kashũ haska Deusbe hawenabu
hãtxashunikabube hãtxanamei pepatikiri hatube yubakashu taewaibũ
hanua ha quatro yubakaimabu habu meneaitiã ha quatro huni tibitũ
hawẽ inãkuĩ betsa betsapa bui Deusbe hawenabu hãtxashunikabu anu
bestibu bushuãbu Paulõ hatu banabima
27 ma sete shaba keyui kaya Templo hemaĩtĩ anu Paulo nikaunai Ásia
mai pakea anua judeubu bexĩshũ betxitã yurabu hatu itimaska wanũ ishũ
pubẽkaĩ Paulo atxitã 28 hãtxa kuxipawẽ hatu yuikĩ:
—Israelbuũ, nuku merabewai bekãwẽ. Na huninã, mae tibi anushũ
yurabu hatu yusĩ txakakĩ nukukiri inũ, Moisés yusĩnikiri inũ, na nukũ
Templokiri hau xinã betsa wanũbũ hatu yuikubaũmiski. Ha dikabi nukũ
Templo anu Gregobu hatu iweshũ nukũ Templo meribi ma hatu atimapa
wamaikiki— ikinã, 29 haska yuirã, ha dukũ Éfeso anua judeubuma
Gregonawa hawẽ kena Trófimobe Paulo Jerusalém bai tanabiranai
uĩxĩshũ ha huni Templo anu iyua dabanẽ marias xinãkĩ kaneirã.
30 Hanushũ yurã kaiã itimaskai kuxibirã Templo hemaĩtĩ kene meribi
anua Paulo atxitã shabakã kaĩmakĩ sharabainaibũ Templo shui beputi

mekenikabũ hawaira bepuaibũ 31 haska Jerusalém anushũ Paulo tenãnũ,
iwanã, kuxa kuxa akĩ ma tenaĩ buanaibu mae hirabi itimaskaibũ
Romano soldadobu shanẽ ibũ haskaibu banabimabu nĩkatã 32 hawaira
hawẽ soldadobu inũ soldado shanẽ ibu beshmasbu hatu itxawatã hatube
kuxikaĩ ha yurã kaiã itxa itimaskaibu anu maputuxitã hatu uĩabũ Paulo
kuxa kuxa akaibu hatu mepãmatuxitã 33 hanushũ soldado shanẽ ibu
Pauloki kematã hawẽ soldadobu yunua haki niri iki keyutã mane dispi
txiwetameya dabewẽ meneshkĩ huneshaibũ shanẽ ibũ hatu yukakĩ:
—Narã, tsuamẽ? Hawa matu txakabuwaimẽkaĩ?— hatu wa 34 habũ
hawa unãmabia unãnumas hãtxa betsa betsapa yuiakeakekĩ hawa
tapĩmakĩ pewabuma hawẽ soldadobu hatu yunukĩ:
—Hanu nukũ mixki hiwe kuxipa anu iyukãwẽ— hatu wa
iyuaibũ 35 yurabu mesebainaibũ Paulo soldadobũ iashũ tapaitiwẽ
mapemabainaibũ 36 yurã kaiã haki sinatai hatxũ bukĩ hui kuxipawẽ
yuikubaĩkĩ:
—Tenãkãwẽ! Tenãkãwẽ!— ikubainaibũ

Hawa txakabumakiri Paulõ hatu yuinikiaki, na hãtxarã

37 hanushũ soldadobu hanu mekei hiwemisbu mixki hiwe anu Paulo
bitxi buaibũ Gregõ hãtxawẽ Paulõ Romano shanẽ ibu yukakĩ:
—Eska ẽ mibe hãtxatirumẽ?— aka
shanẽ ibũ kemakĩ yuikĩ:
—Aa, mĩ Gregõ hãtxayaraka? 38 Haskakenã, miarã, Egitonawa betsa
shanẽ ibukĩ nukũ mae nuku mebinũ ika hawẽ 4.000 soldadobu hanu tsua
hiweabumanu hatu iyutanimarã, mĩ ha dabanẽbĩ ẽ ikai— aka
39 Paulõ kemakĩ:
—Ẽ hamaki. Earã, ẽ judeubĩ. Mai pakea betsa Cilícia anu mae kuxipa
Tarso anua ẽ kaĩniki. Ea haska wama ha yurabu ẽ hãtxa wayuai ea
heneyuwe— aka
40 shanẽ ibũ hani:
—Iwe— akĩ heneyua
mixki tapaiti kesha nishũ hawẽ mekẽ meneshekerabea sanãtã hatu
nemakĩ pes wakĩ keyua mapuabũ judeũ hãtxa Hebreowẽ Paulõ shabakabi
hatu yuikĩ:

22 1 —Ẽ betsabu inũ ẽ epabuũ, haska ẽ txakabuma ekiri matu yuinũ
ea nĩkakãwẽ— hatu wa 2 habũ hãtxa Hebreowẽ hatu yuia nĩkai
ana hawa banama pes ikama nĩkaibũ Paulõ hatu yuikĩ:
3 —Earã, ẽ judeuriki. Mai pakea betsa Cilícia anu mae ewapa Tarso
anua ẽ kaĩbiani na Jerusalém anu ea iwenishũ na habianushũ ea
yumewanibuki. Haska Deusũ hãtxa Moisés nukũ shenipabu yusĩni
Gamalielĩ ea yusĩ pehairawakubainai tapĩnishũ ẽ Deus dayashũkatsis
ikũkainaii, na habiatiã mã Deus dayashunai keskariairã. 4 Uatianã,

Deus dayashunũ, iwanã, tsuabũra Bai Bena Jesuskiri ikũwaĩbu hatu
tenãnũ, iwanã, hunibu inũ aĩbuaibu atxishũ bitxiti hiwe anu hatu
yunukĩ ẽ hatu itxakahaira wakĩ ẽ hatu nuitapa waniki. 5 Ẽ hatu haska
waya Damascokiriari Jesus ikũwaĩbu benabaũkĩ atxitã nenu iwetã ẽ
hatu kupishanũ ea kuxipa wakĩ Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ
ibuhaira inũ nukũ mekenikabũ Damasco anu shanẽ ibubukiri ea keneshũ
ea inãtã hari ea nitxĩnibuki. Na habiabu Deusbe nukunabu hãtxashunika
shanẽ ibuhaira inũ nukũ mekenikabũ ea yununibũ ẽ haska akubaini
unãkĩ matu yuitirubuki.

6 Hanua ea kuxipa wakĩ kene ea inãbu bui haya kai Damasco bai
tanabaini ma ẽ kemaya bari mananãbi nai anua bĩ txasha kuxipahaira
peshekirã ea datxashaya 7 ẽ maĩ di ika dakashũ nĩkaya hui tashnikĩ ea
yuikĩ: “Sauloõ, Sauloõ, haskakĩ mĩ ea itxakawakubainai?” ea wa 8 eãri
yukakĩ: “Shanẽ ibuũ, mĩ tsua iki ikai?” ẽ wa hanushũ ea ana yuikĩ:
“Habia ea ikũwaĩbu mĩ hatu itxakawakubainairã, ẽ Jesus Nazaré anuaki”,
ea waya 9 ha hunibu ebe bukĩ bĩ txashai uĩbiai hawẽ hãtxa nĩkabumakẽ
10 eãri yukakĩ: “Shanẽ Ibuũ, haskapa?” ẽ aka ẽ Shanẽ Ibũ ea yuikĩ:
“Benikaini kai Damasco anu karitãwẽ, harishũ mĩ haskakũkaĩshanai
tsuãra mia yuishanikikirã”, ea akaya 11 ha bĩ txashapã ea beru nuka
wakĩ ea mexu bepua ẽ ma bepeshebia ẽ uĩyamakẽ ẽ haibuaibũ metsũshũ
Damasco anu ea iyunibuki.

12 Hanu ẽ hikixĩkẽ huni betsa hawẽ kena Ananiasĩ Moisés hãtxa
pe txibãmis judeu betsabũ hanu hiweshũ kẽwãmisbu 13 Ananiasĩ ea
merabewatanũ ika hua ea dapi nishũ yuikĩ: “Sauloõ, Jesus ikũwaĩ ma mĩ
nukũ betsaki. Ana mĩ beruwẽ uĩ bena wariwe”, ea waya samama ẽ beru
kayatiwatã ẽ ha uĩayã 14 ana ea yuikĩ: “Ha nukũ Deus nukũ shenipabũ
kẽwãpaunibu habiatũri mia katunishũ mia unãkĩ hau hawẽ xinãwẽ hawẽ
bake pepa Jesus mĩ uĩnũ hawẽ huiwẽ mia hãtxa waxinaki. 15 Haskawẽ
taeshũ mianã, hawara uĩkĩ mĩ nĩkaxina yurabu mai hirabi anu hiweabu
mĩ hatuki txanikũkaĩshanaii”, iwanã, 16 “Haskakenã, ana hatishuĩra
manama mĩ Deuskiri txakabukũkaĩmis hau mia buashunũ Jesusũ kenawẽ
taeshũ ẽ mia naximai kanũ beniriwe”, ea waniki.

17 Hanua Jerusalém anu ẽ ana txĩtũkirãxina Deusbe hãtxanũ ika Templo
hemaĩtĩ anu ka ẽ habe hãtxai nia namai keskakĩ 18 Jesus ẽ uĩayã ea yuikĩ:
“Nenushũ mĩ ekiri hatu yusĩayã mia nĩkama ishãkanikiki. Haskakẽ menã
hawaira Jerusalém anua tashnirikaĩtãwẽ”, ea wa 19 eã yuikĩ: “Shanẽ Ibuũ,
hanu itxamisbu hiwe tibi anushũ mia ikũwaĩbu atxishũ bitxiti hiwe anu
hatu bitximashũ hatu kupikĩ ẽ hatu kuxa kuxa amakubaĩxina dasibitũ ea
unãkanikiki. 20 Ha inũ, mĩ hãtxa yuishunika Estêvão mãkãwẽ tsaka tsaka
akaibu uĩkĩ habũ akai keska xinãkĩ hatũ tari ẽ hatu mekeshũxinaki”, ẽ
wa 21 ẽ Shanẽ Ibũ ea nemakĩ: “Txaihaira yurabu betsa betsapa judeubuma
anu ẽ mia yunuaii. Hari karitãshãwẽ!” ea waniki— hatu wai

Paulo Romano documentoya hatu unãmanikiaki, na hãtxarã

22 ha judeubu itxabũ hatishũ besti Paulõ hãtxa nĩkashũtã ana
judeubumakiri nĩkakatsi ikama hakiri sinatakĩ unãshubima yuikĩ:
—Ha hunirã, nũ ana hiwea uĩkatsi ikamaki! Tenãkĩ yamawarikãwẽ!— iki
23 heneama keketikubaĩkĩ haki sinatai nashuku paepakĩ hatũ
peyabukumisbu tari pekatã mai bekux bekux akĩ kuru sa sa akaibũ
24 haskarawẽ taea dasibibu haki sinataibu unãkatsis ikĩ Romano shanẽ
ibu comandantẽ soldadobu yunukĩ:
—Nukũ meketi hiwe uke merã mistuyukãwẽ. Harishũ haskai haki
sinatai biski ikanimẽkaĩ hau nuku yuinũ bitxi kuxatiwẽ kuxa kuxa akĩ
txanimakãwẽ— hatu wa 25 bitxishũ hawẽ nea pekatã hanushũ kuxakatsi
pewaibũ hanua shanẽ ibu beshmas capitão ha dapi nia Paulõ yukakĩ:
—Romano huni documentoyabiakenã, unãti wariama mã kuxa kuxa
atirumẽ? Ha dikabi hawa txakabu waxina unãmari mã ariatirumẽ? Haska
mã yunuai? Earã, ẽ matũ documentoyakirã— aka
26 haska wa capitãonẽ nĩkabaĩ hawẽ shanẽ ibu comandante anu ka haki
txanikĩ yuikĩ:
—Ha hunirã, Romano documentoyakiaki. Txanimamẽkaĩ, yukatãwẽ— aka
27 shanẽ ibu comandante kashũ Paulo yukakĩ:
—Txanima mĩ Romano documento hayamẽ? Ea yuiriwe— aka
Paulõ kemakĩ:
—Hawaikika! Ẽ hayabĩ!— aka
28 hanushũ shanẽ ibu comadantẽ Paulo yuikĩ:
—Ena bikinã, pei itxapawẽ pakatã ẽ biniki— aka
Paulõ ana yuikĩ:
—Enarã, haskamaki. Romano ẽ kaĩyã hawa pakama ẽ documento ea
inãnibuki— ikai
29 nĩkatã datei kuxatiyabũ henebainaibũ hatu neamashũwẽ taea
Romano shanẽ ibu comandante datebetanã Paulo hawa wama duawakĩ
hau pe mekenũbũ hawẽ soldadobu yunubaina

Sinédrio judeu shanẽ ibubuki Paulo txaninikiaki, na hãtxarã

30 hanua shanẽ ibu comandantẽ ushaxini penaya haskaya Paulo
txitexinabumẽkaĩ, iwanã, tapĩhairakatsis ikĩ mane dispi txiwetameyawẽ
neshaxinabu comandantẽ hawẽ soldado hatu pekamatã Deusbe hawenabu
hãtxashunika shanẽ ibubu inũ Sinédrio dasibi hatu itxawatã Paulo
kaĩmabaĩ hatu anu iyushũ hatũ besuuri nitxiã

23 1 Sinédrio itxabu dasibi shabakabi beiskĩ Paulõ hatu yuikĩ:
—Ẽ betsabuũ, matu yuinũ nĩkakãwẽ. Ẽ hawa Deuski txakabu
nima natiã Deuski dateama unãnuma ẽ hiweaki, Deusũ ea unãyanã—
hatu waya

2 ha dapi niabũ hau betsã kepais atanũ Deusbe hawenabu hãtxashunika
shanẽ ibuhaira Ananiasĩ hatu yunua betsã kepais aka 3 sinatakĩ Paulõ
kemakĩ:
—Bemakis mĩ beparamebiaya mĩ huĩti txakabu unãtã Deusũ mia kupikĩ
mia kepais ariashanikiki. Mĩ hari tsaushũ Deusũ hãtxa kenenibuwẽ ea
unãti wabiakĩ hau ea kepais anũbũ hatu yunui na habia Deusũ hãtxa mĩ
kaneaii— aka
4 ha dapi mapuabũ hawaira nemakĩ yuikĩ:
—Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibuhairaki dateama mĩ haki
sinataii— akabu
5 Paulõ yuikĩ:
—Ẽ betsabuũ, Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibuhairama
dabanẽ ẽ unãma ikaii. “Matunabu shanẽ ibukiri hãtxa txakabutimaki”,
ibianikẽ ẽ kaneshuki— itã
6 shanẽ ibubu itxabu Sinédrio anu hatiri saduceubu inũ hatiri fariseubu
Paulõ unãkĩ hui kuxipawẽ hatu yuikĩ:
—Ẽ betsabuũ, earã, ẽ fariseuki. Ẽ epa inũ ẽ shenipabu fariseubu
irianibuki. Mawa ana hiweshanaibu ikũwãkĩ ẽ manaya ea unãti wakĩ mã
daka ea danaĩ ikai— hatu wa
7-8 “Mawa ana besteãbuma ishanai inũ Deusũ nai tsuma inũ yushĩ
hayamaki”, ikĩ saduceubũ yuimisbũ hanua fariseubu haskama:
“Mawabu ana bestẽshanai inũ Deusũ nai tsuma inũ yushĩ hayaki”, akĩ
yuimisbukẽ Paulõ ha hamebi haskakiri hatu hãtxa wai nĩkatã fariseubu
inũ saduceubu ha iki hanubi kemanamei ha itxabu anua pashkaibũ
9 haskaibũ unãshubima dasibibũ yui kemanamei keketikubaunaibũ hanua
Deusũ hãtxa kenenibu yusĩnanãmisbu fariseubu betsa benitã fariseubu
hãtxashunũ, iwanã, hatu yuikĩ:
—Na huninã, hawa txakabuwamaki. Yushĩ kasmai nai tsuma habe
hãtxai daki ixiãki— hatu waibũ
10 pubẽhairai kemanamei hãtxa berukuaibuwẽ taeshũ Paulo yauxikĩ
niniakeakekĩ pashka pashka akana ika datekĩ Romano soldado
comandantẽ hau i benũbũ hawẽ soldadobu yunua itxabu anua Paulo
iyushũ hawẽ meketi hiwe kuxipa anu soldadobũ ana bitxiabũ
11 ushaxini ana mexu betsatiã Paulo anu nukũ Shanẽ Ibu Jesus hushũ
yuikĩ:
—Pauloõ, dateama benimawe. Na Jerusalém anushũ ekiri ikũwãkĩ
mĩ hatu yuixina keskari wakĩ Roma anushũ habiaskari ekiri hatu
yuiritãshãwẽ— awani kakẽ

Paulo tenãkatsi yubakanibukiaki, na hãtxarã

12-13 hanua penaya judeubu itxapahaira 40 binua itxa Paulo tenãkatsi
yubakai yuinamei:

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

—Paulo tenãnũ ika tenãriama ana nũ hawa piama inũ nũ hawa
nushuama ishanaii. Hakia ariama hawara nũ pikẽ Deusũ hau nuku
kupishanũwẽ— iki haskakiri xinaĩ hãtxabaini 14 bushũ Deusbe hawenabu
hãtxashunika shanẽ ibubu inũ shanẽ ibu beshmasbu anu bushũ betsã
hatu yuikĩ:
—Nukubunã, Paulo tenãnũ ika nũ hakiri yubakashuki. Ariama ana
nũ hawa pitiruma inũ nũ hawa nushutiruma nũ yubakashuki. Hakia
tenãriama hawara nũ pikẽ Deusũ hau nuku kupishanũwẽ, iki 40 hunibu
binua haskakiri xinaĩ nũ hãtxakãshuki. 15 Haskakẽ dasibibũ mã ana unãti
pehaira wakĩ Paulo hau ana iwenũbũ beparãtã Romano soldado shanẽ
ibu comandante yukakãwẽ. Hanushũ iweaibũ hanu mã itxamisbu anu
hikiriama nũ tenãshanaii— iwanã —Nũ yubakakãshu nũ ma peki—
ikaibu 16 Paulõ puĩ huni bakẽ haskaibu nĩkabaini hawaira kaĩ soldadobũ
meketi hiwe anu kashũ haska yubakakãshu Paulo yuia 17 Romano soldado
shanẽ ibu beshmas capitão betsa kenashũ Paulõ yuikĩ:
—Mĩ shanẽ ibu comandante hau hawara nĩkashukiri banabimanũ na
berunã iyutãwẽ— aka
18 hanua hawẽ shanẽ ibu comandante anu capitãonẽ berunã iyushũ
yuikĩ:
—Hawa daki hau mia yuinũ na berunã mianu ẽ iwẽnũ ha Paulo nũ
bitxixinatũ ea yunushuki— aka
19 Romano comandantẽ metsũshũ tari berunã ha besti iyushũ yukakĩ:
—Hawa mĩ ea yuinũ ika ikai?— aka
20 berunãtũ yuikĩ:
—Paulo ana yukanũ, iwanã, mia beparãtã mexukiri habu Sinédrio
anu mĩ Paulo hatu iyushũshanũ mia yukai bekatsi ma shanẽ ibubu
yubakakãshuki. 21 Hakia 40 hunibu binuatũ Paulo tenãkatsi yubakakãshũ
huneshũ manakanikiaki. Tenãriama ana hawa piama inũ hawa nushuama
iyukanikiaki. Tenãriama hawara piaibũ Deusũ hatu kupishanikiaki.
Haskakãshu miã besti: “Peki”, mĩ hatu wanũ mia yukai bekanikiaki. Hatũ
hãtxa ikũwãyamashãwẽ— aka
22 comandantẽ nĩkatã berunã yuikĩ:
—Haska mĩ ea yuishu tsua kakawayamatãwẽ— ashũ nitxiã berunã
kaya

Hatũ shanẽ ibu Félix anu Paulo yununikiaki, na hãtxarã

23 hanushũ Romano comandantẽ hawẽ capitão dabe hatu kena beabu
yunukĩ:
—200 soldadobu maĩ buaibu inũ, 70 cavaloki katsaumea buaibu inũ,
hanua 200ri hatũ haxia buaibu itxawakĩ hatu pewakãwẽ. Mexu merã
9:00 hora da noitekẽ Cesaréia anu nitxĩtãkãwẽ, 24 nukũ shanẽ ibu Félix
anu iyukinã. Meribi cavalo betsaki katsaũshũ Paulo hawama meke

pewashũ piskumatãkãwẽ— hatu wa kakatsi soldadobũ pewaibũ 25 hau
keneyabi butanũbũ comandantẽ keneshũkĩ:
26 "Ẽ ea comandante Cláudio Lísiasĩ mĩ ẽ shanẽ ibu pepahaira Félixsĩ,
ẽ mia hãtxa bumai uĩrashãwẽ. 27 Ha huni hawẽ kena Paulo haki
sinatakĩ judeubũ atxipakebaũ tenãpanãbũ Romano documento
hayakẽ tapĩtã hatu nemanũ ika ẽ soldadobube kashũ ẽ hatu
mepãmaxinaki. 28 Hanua haskai haki sinatakĩ ha akanimẽkaĩ
tapĩnũ ishũ dasibi judeu shanẽ ibubu Sinédrio itxabu anu iyushũ
29 hatũ shenipabũ yusĩni Paulõ betsa wamis haki sinatakĩ txitekĩ
kũyã akaibu ẽ nĩkaxinaki. Hakia hawa txakabu hayamawẽ taeshũ
haska ha huni tenãtima inũ haska bitxiti hiwe merã bitxitimakẽ ẽ
hatu nemaxinaki. 30 Hakia tenãnũ ika haki yubakaibu nĩkatã ha
huni hawaira mia anu ẽ yunua iyukanikiki. Miã mekeyuwe. Habu
haki sinataibu judeubu bushũ hau harishũ txitenũbũ mia anu ẽ
hatu yunuriashanaii, hau habũ txiteai miãri mĩ nĩkashanunã. Ẽ
shanẽ ibu pepahaira Félixsĩ, hatiski, ẽ hãtxarã",
ashũ hatu bumaya
31 haska wakĩ soldadobu yunua mexu merã Paulo iyuxĩkĩ mae betsa
hawẽ kena Antipátride anu bitxiabũ 32 haria hatuki pena soldadobu
mexukiri maĩ bexiãbu ana Jerusalém anu txĩtũbiranaibũ hatiri soldadobu
cavalowẽ buxiãbũ Paulo habũ iyukubaini 33 Cesaréia anu hikitã Félix anu
iyushũ kene inãkĩ Paulo yunuabu 34 kene uĩshũ Félixsĩ Paulo yukakĩ:
—Mĩ haniamẽ?— aka
Paulõ yuikĩ:
—Cilícia anua ẽ kaĩniki— ikai 35 nĩkatã Félixsĩ yuikĩ:
—Mĩ haskaya habũ mia txitexina beaibutiã hatubetã ẽ mia
nĩkashanaii— atã hawa wama Herodesĩ hiwe itamama anushũ hau Paulo
mekeyunũbũ hatu yunuxĩkẽ

Hawa txakabuwama ixiãkiri Paulõ Félix yuinikiaki, na hãtxarã

24 1 hanua ma cinco dia binukainaya Deusbe hawenabu
hãtxashunika shanẽ ibuhaira hawẽ kena Ananias mae ewapa
Cesaréia anu kakĩ judeu mekenika betsabu inũ huni unãnepa pe hatu
hãtxashunika hawẽ kena Tértulo Jerusalém anua hatube kai hikitã Paulo
txitenũ ika shanẽ ibu Félixsĩ besuuri itxabũ 2 Paulo iweabu Tértulõ hakiri
txitekĩ taewakĩ shanẽ ibu Félix yuikĩ:
—Nukũ shanẽ ibuũ, mĩ pehairaki. Dasibi pewai duapai unãnepai
mĩ shanẽ ibuaya miwẽ taea unãnuma nukũ mai pakea anu nũ pe
hiwekũkaĩmiski. 3 Mĩ nuku haska waiwẽ taea xinã txãkãkĩ enabũ
mia kẽwãkubaũmisbuki, mĩ nukũ shanẽ ibu duapahairarã. Eã ẽ mia
habiaskari waii, Félixsĩ. 4 Hatishuĩra hãtxatxakayamakĩ mia bikawama
eskarabes ẽ mia yuiai ea nĩkayuwe. 5 Na huni Paulorã, txanimahaira

hakiri pemahaira nũ uĩaiĩ. Jesus Nazaré anuatũ yusĩa txibaĩbu hatu
bebũshũkĩ mai hirabi anua judeubu manibaunabu bikawakĩ hatu
yusĩ txakakĩ pashkakĩ hatu itimaska wakubaĩmiskiaki. 6 Haska besti
wama nukũ Temploki meseama nuku txakabuwãxinaki. Haska waya
nukunabũ atxiabu nukũ shenipabũ beya txibãkĩ unãti watã nũ kupipanã
7 soldado comandante Lísias hawẽ soldadobube kashũ hawẽ kuxipawẽ
taeshũ nuku mebĩxĩshũ 8 nenu mia anushũ nũ txitenũ nuku yunuxinaki.
Hanushũ mĩ miã Paulo yukashũ haska ẽ mia yuishu txanimamẽkaĩ mĩ
unãtiruki— akaya

9 nĩkatã ha judeu shanẽ ibubu hatube itxabũ Tertulõ hãtxa abukĩ Félix
yuikĩ:

—Txanima habiaskaki— akaibũ 10 hanushũ Paulõri hau hatu hãtxa wanũ
shanẽ ibu Félixsĩ yunukĩ teweshuna hanushũ Paulõ shanẽ ibu Félix yuikĩ:

—Bari itxapa shanẽ ibukĩ enabu mĩ pe hatu mekekubaĩmis unaĩ
benimakĩ haska ẽ hawa txakabuwaisma hamẽ ea txiteaibu hatũ hãtxa
nemakĩ ẽ mia tapĩmai nĩkawe. 11 Deus kẽwãtanũ ika ma 12 dia Jerusalém
anu ẽ hikixinaki, haska txanima miari yuka ikĩ mĩ unãtiruki. 12 Hanushũ
Templo anua inũ hanu itxati hiwe anua inũ hanira hãtxai nishũ yurabu
ẽ hatu itimaskawai tsua ẽ haska wai ea hawa nĩkabuma ixiãbuki.
13 Haskawẽ taeshũ ha hunibũ mia haskakiri yuiaibuwẽ taeshũ hatũ hãtxa
kayabi hawa hayamaki. 14 Hakia haskakiri ekiri mia yuiaiburã, shabakabi
mia yuinũ nĩkawe. Jesusũ Bai Bena nũ txibãyã: “Deuskiri kanekanikiki”,
iwanã, nuku aki ikanikiki, haskamabiakenã. Jesus ikũwãkĩ nukũ
shenipabũ Deus kẽwãpauni ẽ duawapakemiski, Moisés yusĩni inũ Deusũ
hãtxa yuishunika betsabũri kenenibu dasibiri ikũwãkinã. 15 Haska wakĩ
yura pepabu inũ txakabubu kupikatsi Deusũ hatu ana bestẽwãshanai
ikũwãkĩ ẽ manaii. Habiasri na judeubu nukube itxabũ habiaskari
manariakanikiki. 16 Haskawẽ taeshũ Deuski inũ hunibuki ẽ xinã
txakaismaki, haskai hiwei pepanũ ishunã.

17 Haska inũ, betsarã, bari itxapa mai hirabi mae tibi kakũkaũtani
enabu inãkuĩ hatu beshuĩ inũ Deus kẽwãkĩ txashuwã hatu kuamatanũ
ika ẽ ana txĩtũkirãxinaki. 18 Hanushũ nukukiri Deus pepa xinãmatã
Templo hemaĩtĩ anushũ txashuwã ẽ inãkuĩayã eki hawa huni itxabuma
inũ tsua itimaskabumakẽ Ásia anua judeu betsabu eki nukushũ ea habũ
itimaska wakĩ taewaxinabuki. 19 Ea habũ haska waxinabu ha Ásia anuabu
habu betirubuki, mia bebũ shabakabi nishũ ea txiteirã, ẽ haskaxĩkẽ eki
sinatai ixiãbumẽkainã. 20 Beabumakẽ nukũ shanẽ ibubu Sinédrio itxashũ
ea unãti wakĩ hawara ẽ txakabuwamis ea tapĩxĩshũ na shanẽ ibubũ mia
haska yuikeãkanaii. 21 Hakia Sinédrio shanẽ ibũ hatũ besuuri nishũ hãtxa
kuxipawẽ hatu yuikĩ: “Mawabu ana bestẽshanaibu ẽ ikũwaĩwẽ taeshũ
natiã mã ea unãti waii”, akĩ Jerusalém anushũ ẽ hatu yuixinawẽ taea eki
sinatai ikanimẽkaĩ. Hatu yukawe— aka

22 Jesusũ Bai Benakiri unãhairakĩ Paulõ yuiai nĩkatã judeubu
manamakĩ Félixsĩ hatu yuikĩ:
—Hatiara comandante Lísias Jerusalém anua huaya ẽ ana matu
unãtihairawashũshanai, matunaki. Manayukãwẽ— hatu waya
23 hanua hawẽ haibuaibũ Paulo duawakĩ hau pimayushanũbũ hawa
hatu nemama hau Paulo hawa wama mekeyunũbũ Romano capitão hatu
yunuxĩshũ
24 hanushũ shaba betsaki txipu hawẽ aĩ judeu aĩbu hawẽ kena Drusila
iyui Félixsĩ ana Paulo nĩkakatsi hatu kenama Paulo iweabu Jesus Cristo
ikũwaĩkiri hatu yuikĩ 25 hiwea pepatikiri inũ ibubis pe meketikiri inũ
dasibi txakabu Deusũ kupishanaikiri Paulõ hatu hãtxa wakĩ yusĩaĩ nĩkai
datekĩ Félixsĩ nitxĩkĩ yuikĩ:
—Kayuwe, xinãshũ ana ẽ daya hayamatiã ana mia nĩkakatsis ikĩ ẽ
mia ana kenashanairã— atã 26 Félixsĩ Paulokiri xinã betsa wairã: “Ẽ
hawa wama nitxĩshanũ pei itxapa hau ea inãshanũwẽ”, ikĩ Félixsĩ Paulo
hawẽtxaĩs kenai habe hãtxabiakũkaĩkĩ 27 hawẽ hãtxa nĩkabiakĩ judeu
shanẽ ibubu daewakatsis ikĩ Paulo hawa nitxiãma ma bari dabe ka hanua
Félix hawẽ daya menetã kaĩkainaya Roma anua shanẽ ibu betsa hawẽ
kena Pórcio Festo Cesaréia anu shanẽ ibui taeniki.

Hawa txakabuwama iyamakiri Paulõ Festo yuinikiaki, na hãtxarã

25 1 Hanua shanẽ ibui Cesaréia anu Festo hikixĩshũ shaba dabe
inũ besti ma binuaya Jerusalémkiri bai kayuxĩkẽ 2 harishũ
Deusbe hawenabu hãtxashunika shanẽ ibubu inũ judeu shanẽ ibu betsabu
yubakabaĩ Festo anu bushũ Paulo txakabuwakatsi parãkĩ:
3 —Haskai mĩ ma nenuki. Nuku pewashũkĩ Paulo miãri mĩ nuku unãti
washũkatsi nenu Jerusalém anu hau itanũbũ mĩ hatu yunutirumẽ?—
akabu, haskarã, eska Paulokiri yubakabaĩ bai tanabiranai nũ tenãnũbũ
ika inibukiaki. 4 Hakia Festõ hatu nemakĩ yuikĩ:
—Cesaréia anushũ Paulo ma pe mekeshũ uĩkanikiki. Haskakẽ usha
eskarabestã ẽ ana txĩtũkainaya 5 mã haska ea yuiairã, matũ shanẽ
ibubu Cesaréia anu ebe bushũ ha hunĩ hawara txakabuwayama txitekĩ
unãtirubuki— hatu waxina
6 Jerusalém anushũ oito dia kasmai dez dia daki nitxĩtã Cesaréia anu
ana txĩtũkaini hikixina hanua mexukiri hanushũ shanẽ ibui tsaushũ unãti
wamisbu anu hari Festo tsautã hau Paulo itanũbũ hatu yunua 7 iweabu
Jerusalém anua bexiã judeu shanẽ ibubũ kebaũshũ hawẽ yusĩa betsa
betsapakiri Paulo txitebiakĩ hawẽ haska watima kayakiri Festo yuiaibũ
8 hanushũ hãtseri Paulõ hawa txakabuwama ikimakiri unãmakĩ Festo
yuikĩ:
—Ẽ hawa txakabu hayamakiri ena mia yuinũ nĩkawe. Deusũ nukũ
shenipabu yusĩni txibãkĩ ẽ kaneama inũ, Jerusalém anushũ Templo ẽ

hawa txakabuwama inũ, Romano shanẽ ibuhaira Césarki ẽ hawa hakiri
txakabu yuismariki— ikaya
9 hanua judeu shanẽ ibubũ hau Festokiri pe xinãnũbũ, iwanã, Paulo
yukakĩ:
—Jerusalém anurã, mĩ kakatsis ikai, harishũ mĩ haskayama hau ẽ mia
unãti washanunã?— aka
10 Paulõ kemakĩ:
—Haskamaki. Huni betsa tibi miã mĩ unãti wanũ Romano shanẽ ibuhaira
Césarn mĩ habiaska watanũ mia yunuimaki. Haskakẽ na habiatiã mĩ ea
unãti watiruki. Haskakẽ enabu judeubu ẽ hawa txakabuwama iyama ẽ mia
tapĩmashuki. 11 Ẽ hawara txakabuwayamawẽ taeshũ hau ea tenãnũbũ ẽ hatu
hawa nemama ikeanaii. Hakia mia paraĩbũ hau ea tenãnũbũ mĩ shanẽ ibũ
hãtxa kanekĩ mĩ ea hatu yunutirumaki. Haskawẽ taeshũ maiwã kesua shanẽ
ibuhaira Césarn hau ea unãti washanũ Roma anu ea yunushãwẽ— aka
12 hanushũ unãnepa merabenãbube Festo hãtxatã Paulo yuikĩ:
—Peki. Césarn hau mia unãti washanũ mĩ ea yukashuki. Hari ẽ mia
yunushanaii— axiã hiweyukẽ

Paulokiri Festõ Agripa yuinikiaki, na hãtxarã

13 txipu shaba eskarabes kakẽ Romanobube shanẽ ibumis judeubũ
shanẽ ibu Agripa hawẽ pui Berenicebe Cesaréia anu shanẽ ibu bena Festo
uĩkĩ hãtxa wakĩ benimawanũ ika haki bai buxiã 14 habe hiweyuabũ Festõ
Paulokiri Agripa hari banabimakĩ:
—Nenu huni betsa mekeshũ Félixsĩ eki henebaĩxinaki. Mia yuinũ
nĩkawe. 15 Nenua Jerusalém anu ẽ ka Deusbe hawenabu hãtxashunika
shanẽ ibubu inũ habũ mekenikabũ txakabu hakiri yuitã ha ẽ kupinũ
haki sinatakĩ ea yunuabu 16 hakia eã hatu kemakĩ: “Nũ Romanobunã,
nukũ yunua kuxipawenã, e iskaũ detenũbũ nũ haska beyamaki. Hakia
hau detenũbũ yunukinã, ha haki kayai haratura txakabu ha dabe unãti
warabetã nũ hatu nematiruki, ha ikaiburã”, akĩ ẽ hatu waxina 17 ẽ hatu
haska wabirana ea txibãbirãxinabu manakatsi ikama mexukiri hanushũ
nũ hatu unãti wamis anu tsaushũ ha huni ẽ hatu yunua iweabu 18 habu
bexiãbu benishũ haska hakiri kayakĩ hawa hatũ txakabu tibi waima
haskakiri txiteaibu dabanẽ haska ẽ xinaĩkiri hawa yuiabuma 19 hakia
haska judeubũ hiwea beya kẽwãmisbu hatu maewamai inũ huni betsa
Jesus mawabiani ana hiweaki, akĩ Paulõ hatu yuimis besti hakiri
txiteaibu ẽ nĩkashinaki. 20 Haska hakiri yuiaibũ hawawẽ ẽ haska watima
ea unãtimaska kaya wabu xinãtã Paulo yukakĩ: “Jerusalém anushũ ana
harishũ hatubetã ẽ mia unãti wai kashanũ hari mĩ kakatsis ikai?” ẽ wa
21 hanushũ hatũ ea akĩ: “Hamaki. Shanẽ ibuhaira Césarn hau ea unãti
washanũ Roma anu ea yunushãwẽ”, ixĩkẽ hari ea yukaxinanu yunukatsi
hau bitxishũ meke bestiyunũbũ ẽ hatu yunuxinaki— aka

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

22 hanushũ Agripã Festo yuikĩ:
—Ha hunirã, eãri ẽ nĩkakatsis ikaii— aka
Festõ kemakĩ:
—Peki. Mexukiri mĩtsiri mĩ nĩkatiruki— aka
23 hanua ushaxini mexukiri hatũ tari pepa sawea hawẽruabiranaibu
hatu kẽwãbirãkĩ teperewe mawabainaibũ shanẽ ibu Agripa hawẽ pui
Berenicebe inũ Romano soldado shanẽ ibubu inũ Cesaréia anua shanẽ ibu
beshmasbu hanushũ unãti wamis dĩtu anu hikibaina maniabũ Festõ hatu
yunua Paulo iweabũ 24 hanushũ Festõ hatu yuikĩ:
—Shanẽ ibu Agripa inũ nukube itxabuũ, na hunikiri matu yuinũ
nĩkakãwẽ. Jerusalém anushũ inũ nenushũri judeu itxapabũ hakiri
txakabu kayakĩ ea tenãmanũ ika biski ikubaĩxinabuki. 25 Hakia haska
hakiri yuibiaibũ eã ẽ nĩkaxinarã, haskawẽ dabanã ẽ tenãtiruma xinãtã ẽ
haskara wayupanã hamebi ea yukakĩ: “Hau matũ shanẽ ibu kaya Césarn
Roma anushũ hau ea unãti washanũ ea hari yunuwe”, ea waxina hari
yunukatsi ẽ xinãxina ẽ yunushanaii. 26 Hakia hawara txakabuwayamakiri
tapĩ pewamabia shanẽ ibuhaira César anu ha hunikiri ẽ hawa keneshũ
bumatima ẽ xinaiĩ. Haskawẽ taeshũ hawa txakabuwayamamẽkaĩ,
Agripaã, natiã mĩ besuuri ẽ nitxiãki, hau miãri mĩ ea unãti washununã,
haskakiri kenetã ẽ bumakatsis ikairã. 27 Hamẽ hawa hawẽ txakabukiri
unãma ẽ yunua: “Habitiruma benibĩ!” ishũ ekiri xinãtiruki— akaya

Paulõ ikũwaĩbu itxakawabiaya Jesusũ katunikiri
Agripa yui txaninikiaki, na hãtxarã

26 1 hanushũ Agripã Paulo yuikĩ:
—Hani mĩ hawa txakabuismakiri nuku yuiwe— aka
—Peki— iwanã, hatu mekẽ sanãshũtã Paulõ hatu yuikĩ:
2 —Shanẽ ibuhaira Agripaã, haska ekiri kayaibukiri mia bebũ nishũ
ẽ haskakũkaĩmis ẽ mia hãtxa waĩwẽ taea ẽ benimaii, na haska judeu
shanẽ ibubu ekiri txakabu txanitxakakĩ eki kayaiburã. Ẽ haska hayamaki.
3 Mianã, dasibi judeubũ beya unãkĩ haska betsa betsapa xinaĩ nũ ha
irabemis mĩ unãhairaiwẽ taeshũ txanima ẽ hãtxa mĩ nĩkatiruki. Ẽ hãtxa
teneshũ ea nĩkayuwe.
4 Dasibi judeubũ ea unã keyukanikiki, ẽ hatube hiwekũkaunirã, ẽ mae
anuabu inũ hanua ẽ yumeni Jerusalém anuabunã. 5 Ha dikabi ẽ berunãtũ
Moisés nukũ shenipabu yusĩni habũs xinã pashkama txibãhairakĩ nũ
mekehairamis ẽ fariseu ikũkaini ea uĩkubainishũ mia yuitirubumẽkaĩ.
Hakia ekiri xinaĩ hãtxatirubumamẽkaĩ. 6 Haskawẽ taeshũ ẽ haskarakẽ
daki ea unãti watã kupikatsi haska nukũ shenipabu Deusũ yubani
ikũwãkĩ ẽ manai ea aki ikanikiki. Hanushũ mawabu ana hatu bestẽwaĩ
kai Deusũ nukũ shenipabu yubani ẽ ikũwaĩwẽ taeshũ ea kupikatsis
ikanikiki. 7 Israelĩ bakebu 12 shukuabu tibitũ haska uĩkatsi manakĩ

bariri inũ mexu merã Deus kẽwãkĩ duawakubaĩmisbu keska wakĩ haska
manakabu keskari eãri ẽ ikũwaĩwẽ taeshũ haska bestiwẽ taeshũ habũ ea
txitei kayanamei ikanikiki— iwanã, itxaburi uĩbaũkĩ ana hatu yuikĩ:
8 —Haskakĩ mã ikũwãbumamẽ, matubunã, mawabu Deusũ ana
hatu bestẽwãshanairã?— iwanã 9 —Eãnã, txanima haskakiri xinã
pewariamarã, ẽ hatu ayuniki, hatu yamawakatsis ikinã, Jesus Nazaré
anua ikũwaĩbuki sinatairã. 10 Na haska akinã, Jerusalém anushũ ẽ
aniki, Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubũ hatũ kuxipawẽ ea
yunuaburã. Jesus ikũwaĩbu itxapa atxishũ bitxiti hiwe merã ẽ hatu
mistukubainiki. Hanushũ hatu tenaĩbũ eã hatu nemama habiaskari
xinãkĩ pesshũ ẽ hatu uĩs bestikubainiki. 11 Hatu haska wakinã, hawa
betsa tukama hanu itxamisbu hiwe tibi anushũ Jesus ikũwaĩbu hau
henenũbũ hatu itxakawatxakayamakĩ beshtehairakatsis iki ẽ hatuki
bene bene ikĩ hawa hatu henekatsi ikama judeubumã mae anuri
pashaibu habiaria hatuki sinatahairakĩ hatu atxinũ, iwanã, ẽ hatu
katxibãkubainiki.
12 Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibubũ haska nũ akai keska
nũ anũ ea hatũ kuxipaya wakĩ yunuabu Damasco bai tanabaini ma ẽ
kemaya 13 bai putxinĩ ma bari mananãbibiakẽ kakĩ ẽ uĩayã naiuria bĩ
kuxipahaira bari binuatũ ea inũ ẽ haibuaibu nuku datxashaya 14 hanua
dasibi maĩ nũ di ikaya nukunabũ hãtxa Hebreowẽ tsuãra ea yuikĩ:
“Sauloõ, Sauloõ, haskakĩ mĩ ea itxakawakubainai? Mimebi mĩ txakabuaii,
tsuki ikama ibubis mushaki iki ikasirã”, ea wa 15 eãri yukakĩ: “Shanẽ
ibuũ, mĩ tsua iki ikai?” ẽ wa hanushũ ea yuikĩ: “Habia ea ikũwaĩbu mĩ
hatu itxakawakubainairã, ẽ Jesuski. 16 Beniriwe, ẽ mia anu hushukirã.
Mia katutã haska mĩ ekiri dayakũkaini txanikũkaĩshanũ ẽ mia uĩmashu
inũ txipu betsa ẽ mia uĩmashanairã. 17 Ena mia watã judeubu anu inũ
judeubuma anu hanu ẽ mia yunuai anu mĩ ka ẽ mia mekepakeshanaii,
mia txakabuwatirubumarã. 18 Habu anu ẽ mia yunua kashũ hatu xinã
betsa wamakĩ hau unaĩsmapakĩ Satanás ana txibãyamanũbũ ẽ Epa
Deusũ hãtxa mĩ hatu yusĩkubaunũ judeubuma betsa betsapabu anu ẽ mia
yunuaii. Harishũ hatu beru bepesha keska watã ana mexu merã kama
keska hakia bĩwẽ kai keskaibu mĩ hatu waya hatiritũ ea ikũwaĩbũ hatũ
txakabu ẽ hatu buashunaya Deusũ hatu hiwekuĩmashanikiki, hawa hatu
kupiamarã, hawenabu meribi wakinã”, ea waniki.
19 Shanẽ ibuhaira Agripaã, haska nũ uĩsma nai anua namai keska ẽ
uĩxina txibãnishũ ẽ txibãkubaĩmiski, xinã betsa wamarã. 20 Harishũ
Damasco anushũ dukũ kakape hatu yusĩ taewatã txipu Jerusalém anushũ
yusĩriatã Judéia mai pakea hirabi anuabu judeubu inũ judeubuma ẽ hatu
yusĩkĩ: “Xinã betsa wakãwẽ”, ẽ hatu wa tsuãra xinã betsa watã Deusũ
bake ikũwãkĩ hatũmebi hatũ hiwea bena hayakĩ uĩkubainimabuki,
ẽ hatu unãmakubainarã. 21 Ẽ hatu haska wamiswẽ taeshũ Templo

anushũ judeubũ ea atxishũ ea tenãnũ ika iyamabuki. 22 Haskakẽ Deusũ
ea merabewaya hawa xinã betsa wama shanẽ ibubu inũ shanẽ ibuma
hatuki txani Moisés inũ Deusũ hãtxa yuishunika betsabũ haska bebũkiri
kenenibu ishanai 23 yuikĩ: “Messiasrã, nuitapatã mawai kaikiki. Hanua
ha dukũ mawa bestẽkaina ha dukũ nuku bebushuni kaikiki. Haskaxĩshũ
nũ judeubu inũ judeubuma hawẽ pashati bai shaba kayabi ibubis Messias
txani kaikiki”, inibu habiaskari haskakiri ẽ hatu yusĩkubaĩmiski— akaya

Shanẽ ibuhaira Agripa Paulõ Jesus ikũwãmakeanikiaki, na hãtxarã

24 Paulõ haska hawẽ hiweakiri yuiai nĩkai Romano shanẽ ibu Festo e itã
unãshubima yuikĩ:
—Pauloõ, mĩ patapaki. Kene itxapa unaĩ mĩ unaĩsmapakũkainaii— aka
25 Paulõ kemakĩ:
—Shanẽ ibu pepahaira Festoõ, ẽ unaĩsmapakiri hãtxamaki. Txanima
shabakabi hãtxa kayabi besti ẽ matu yuiaii. 26 Haskarã, ha shanẽ ibu
Agripã Deusũ hãtxa unaĩwẽ taeshũ dateama haskakiri hãtxakĩ ẽ yui
ikaii. Haska eã ẽ hakiri xinãnã, unã keyuriaikiki. Txanima Jesus hawa
huneama habiaskariai hiwekũkainiki— iwanã, 27 Agripakiri besushũ
yuikĩ: —Shanẽ ibu Agripaã, Deusũ hãtxa yuishunikabũ keneni haskakiri
ẽ mia yuiairã, mĩ ikũwaĩ? Ẽ xinãnã, mĩ ikũwaiĩ— aka
28 Agripã kemakĩ:
—Mĩ xinãnẽ, mĩ hawaira ea Cristo txibãmakatsis ikai?— aka
29 Paulõ ana yuikĩ:
—Hawaira kasmai txipu kasmai mia inũ dasibibũ natiã habũ
ea nĩkaibu ẽ ikũwaĩ keskakĩ mã Jesus haibu warianũ Deusũ hau
matu kenarianũwẽ, hakia na ẽ ika keskai mane dispiwẽ matu tsuã
meneshamarã— hatu wa
30 hanushũ hatu haska wai nĩkatã judeu shanẽ ibu Agripa inũ Romano
shanẽ ibu Festo inũ Berenice inũ shanẽ ibu betsabu hatube tsauwa 31 tari
meribi benibaĩ hamauria Paulokiri habu hãtxanamekĩ yuikĩ:
—Ha hunĩnã, hawa txakabuwaismawẽ taeshũ tenãtima inũ bitxiti merã
bitxitimaki— ikaibũ
32 hanushũ Agripã Festo yuikĩ:
—Ha huni hawawama mĩ nitxĩtirubia hamebi: “Hau Césarn ea unãti
washanũ”, ikĩ mia yukaxinarã, hari nitxĩyushãwẽ— akabu

Roma anu Festõ Paulo yununikiaki, na hãtxarã

27 1 hanushũ Romano maiwã kesua Itália mae ewapa Roma anu
shanẽ ibu dasibi binuatũ hau Paulo unãti wanũ hari nuku
nitxĩkatsi xinãxĩshũ hau nuku iyunũ capitão Júlio soldado hawẽ shukua
ewapa kena César Augustonarã, Paulo inũ habu bitximisbu betsabu hatu
Festõ inãkĩ yunukĩ:

—Roma anu iyukĩ hatu mekehairakubaĩtãkãwẽ— aka 2 mae Adramítio
anua niwe shashu ewapa Ásia anu kaiwẽ haki nuku naneabu mai pakea
Macedônia mae betsa Tessalônica anua nukũ haibu Aristarco nukube
kaya iãnẽwã kesha patãkubaini 3 hanu ushaxini kai mae betsa Sidom
anu nũ keti ikaya capitão Júliõ Paulo duawakĩ heneyua hanushũ Jesus
ikũwaĩbu hawẽ haibuaibuki hau hatuki bayutanũbũ, iwanã, nemama
kakẽ betxitã pimakĩ duawaxiãbu 4 hanua Sidom anua bestẽkaini kai
natukã ewapa hawẽ kena Chipre nũ kapanã niwe beaiwẽ taea dũkebaini
5 mai pakea dabe Cilícia inũ Panfília besuuri iãnẽwã dũkebaini kai atimas
mai pakea betsa Lícia anu hawẽ mae betsa Mirra anu nũ hikia ha shashu
nũ hawẽ kai henetã
6 hanua maei niwe shashu ewapa Itáliakiri kai Romano soldadobu
capitão Júliõ benabaũkĩ betsa Alexandria anua kai betxitã ana hawẽ
kakatsi haki inatã nũ kai 7 unãshubirahaira kakũkaini ushakũkaini
iãnẽwã patãkubaini dayatxakayamakubaini mae betsa Cnido besusi niwẽ
nuku niti aka nuku haska wa yusmauri natukã betsa Creta dũkebauni
mae betsa Salmona natukã kesua binubaini 8 niwẽ nuku kamama teshkitã
unãshubira kai bikahairakũkaĩkĩ natukã Creta kesha patãkubaini atimas
mae betsa Laséia dapi hawẽ kena Bons Portos anu nuku keti akabu nũ
hikikẽ
9 niwe pepa manakubaini usha itxapakũkaini hawaira kainama judeubu
samakemisbutiã ma binukẽ ui pakei taei niwẽwã bei meseaya haskawẽ
taeshũ bebũkiri hatu nemakĩ Paulõ yuikĩ:
10 —Hunibuũ, haska ẽ xinaĩ matu yuinũ nĩkakãwẽ. Eã ẽ uĩaĩnã,
nĩkamas nũ kaya niwe mesehaira bekĩ nuku shashu bitxia matũ shekiwã
inũ nukũ mabu dasibi shashuyabi benui keyutiruki. Nukuri hasai nukũ
hiwea nũ benuriatiruki. Buyamayunãkãwẽ— hatu wa
11 hanushũ hatũ shashu bumis inũ shashu ibu niti ikatsi ikama capitão
Júliõ habu besti nĩkaniki, Paulõ hãtxa nĩkamarã. 12 —Nenu Bons Portos
bai butua txakabuki. Haskanushũ nũ matsi binutirumaki— ikaya dasibibũ
habiaskasri xinaĩ: —Haskakenã, nenua buirã, Creta natukanu Fenice mae
anu bunãkãwẽ, hanu bai butua peki, noroestekiri inũ sudoestekiri uĩakiri
hanu baxikutã nũ ui binuyunũbunã— ikaibũ

Niwẽwãnẽ hamakiri hatu iyunikiaki, na hãtxarã

13 hanua ana bunũ ishũ xinãtã buaibũ niwe kuxipama duakabi sulkiria
pe shũku ikaya:
—Peki. Eskawẽ nũ katiruki, hawa bikamarã— ika ana kai taei natukã
Creta hawẽ kesha hawama nũ patãkubainaya 14 hanua hawaira natukãkiria
niwe mexupa kuxipa bekĩ iã namakis nukũ shashu nuku tu akubainaya
15 haska washũ ana tsitsũwãtũ ana ha kaikiri butima niwẽwãnẽ txixtekiri
buaiwẽ taeshũ shashu hawẽ tuẽbaĩti heneabu niwẽ besti shashu bini bini

abainaya 16 hanua natukã hatiuma hawẽ kena Cauda hunea hauri niwe
shũku ikamauri dũkebaĩkĩ hawẽ hasai pashati shashu pixta daneshekea
kai nuitapatã dayahairatã mapemakĩ nũ nanea: 17 “Nukũ shashu ewapa
muxitiruki”, iwanã, shashu ibu dayashũmisbũ dispi kuxipawẽ shashu
daweshekubaĩkĩ keyutã nespa hawẽ kena Sirte anu teshke itiruki ika datekĩ
ha shashu dakereshkaĩ bitxai hau haki teanũ, iwanã, hi keku pukuabu
hatũ mestẽwãkẽ niwẽ tu abaĩmis tari ewapari hawẽ hi mashkenãyãbi
pekashũ butekĩ nũ peka niwẽwãnẽ shashu tu akubainaya 18 hanua ana
penaya niwẽwã ana kuxipa bekĩ shashu dabe dabe atxakayamaya shashu
narabeketirukẽ datekĩ shashu shãka duakabi wanũ ishũ ha mabu buaibu
hatiri iã merã datekĩ pukukĩ taewaibũ 19 hanua usha dabexina ana penaya
niwẽwã maĩriamakẽ ha niwẽ hawẽ tu abaĩmis tari ewapa inũ hawẽ txibu
inũ hawẽ nabe inũ mashkenã dasibi dispiyabi shashu anua hatubetã
mekenẽ dasibitũ shutukĩ iã merã nũ pukuabu 20 hanushũ niwẽ nuku
itxakawakubainaya mexu tibi bixi uĩyama inũ shaba tibi bari uĩyamari:
“Nũ peamaki, haniara hasakĩ nukũ hiwea nũ benui kaii”, ikaibũ
21 natiã datekĩ hawa piabuma ikubainaibũ hanua Paulo hatu naxui ika
benikaũ hatu yuikĩ:
—Hunibuũ, ẽ hãtxa nĩkatã Creta anu mã baxikuxianã, bika txakabu
mã meama ikeanaii. 22 Haskabiaya punu nukayamakãwẽ. Natianã, shashu
besti benuaya nuku dasibi nũ mawama ishanaii. Matu yuinũ nĩkakãwẽ.
23 Mexu merã ẽ Deus ha ẽ dayashũmis ea mekemistũ hawẽ nai tsuma
yunua hushũ 24 ea yuikĩ: “Pauloõ, dateyamawe. Romano shanẽ ibuhaira
César mĩ uĩ kanũ Deusũ mia merabewakĩ ha dasibi shashũ mibe buaibu
miwẽ taeshũ hatu tenãma ẽ hatu pasha washanaii”, akĩ ea yuishuki.
25 Hunibuũ, ana punu nukama benimakãwẽ. Eãnã, ẽ Deus ikũwãyã
haska ea yubashu ashanai ẽ ha xinaiĩ, nũ haskai kai hawẽ nai tsumã ea
yuishurã. 26 Hakia natukã betsa anu nuku teawai kaikiaki— hatu wa
27 hanua Creta anua buimabu ma semana dabe kaya mexu betsatiã
iãnẽwã deshũ betsa hawẽ kena Adriático anu niwẽ nuku shutukubaunaya
iãnẽwã buspu tsaubaĩkĩ nuku dabe dabe akubainaya shashu ibu
dayashũmistũ unãshubira bana nĩkatã xinaĩ: “Nũ ma mai kemaii”,
ishũ 28 hawẽ nua meti dispiwẽ mea 36 metro tanatã ana ha katxu
shekekainaya ana mekĩ 27 metro tanariatã 29 mixkiki keti ikĩ tsakai kaya
datekĩ hawẽ shashu tsumakĩ mai betãti shãkama dabe inũ dabe shashu
txishukiri pukuabu niti ikẽ hau Deusũ penaya uĩmakĩ hatu merabewanũ
manai manixinaibũ 30 shashu pixta butetã pashanũ, iwanã, shashũ
dayamisbũ hatu paraĩ shashu debukiria hawẽ mai betãti betsari pukui
itsai parananãtã pashai bupanãbũ 31 hakia haskaibukiri unãkĩ capitão
Júlio inũ soldadobu Paulõ hatu yuikĩ:
—Habũ shashu ibu dayashũmisbu habu besti pashaibunã, maturã, mã
haskatã pashatirubumaki. Hatu nemakãwẽ— hatu wa

32 hawẽ bupanãbũ capitão datekĩ hawẽ soldadobu yunua ha dispiwẽ
shashu pixta neshabu meshteabu iãnẽ pukukainaya
33 ma pena kemaya hau pinũbũ Paulõ xinãkĩ hatu yunukĩ:
—Menã dasibitũ hawara pirikãwẽ, mã haskai ikai ma semana dabe
kabia usha tenekĩ uĩkubaĩkĩ mã hawa piama ẽ matu uĩaĩnã. 34 Haskakẽ
ẽ matu yunuaii. Punu nukama mã pashakatsis ikairã, pirikãwẽ. Mã
nuitapabiai mã hawa txakabui benuama ishãkanaii. Ẽ hãtxa ẽ matu yuiai
hakimayamakãwẽ— hatu washũ
35 haska hatu yuitã Paulõ misi bishũ dasibibũ besuuria dakeama Deus
kẽwãtã misi tũkeshũ pikĩ taewaya 36 hanushũ unãshubira benimabaũ
habũri piaibũ 37 ha shashuwẽ nukubu nũ buaiburã, 276 yura nũ iniki.
38 Hanushũ yaniwatã shashu ana shãkawakĩ shekiwã putakĩ teshe
waxinabu ana hawẽ henekĩ pukukĩ keyuabũ

Shashu ewapa hawẽ buaibu dabekea hashka hashka inikiaki, na hãtxarã

39 hanua penaya uĩbaũkĩ shashu ibu habu dayashũmisbubetã hanira
kesha betsauri hanu unãbuma anu buabu hawa unãma hakia hawẽ deshũ
anu maxi uĩtã:
—Maxiuri nũ teai katirumẽkaĩ. Hauri bunãkãwẽ— hatu wa 40 habũ
habiaskari xinãkĩ hawẽ tsitsũti haimã nea pekashũ shashu debu anu ha
niwẽ tu abaĩmis tari pixta ana pũtetã iã anu henekĩ hawẽ mai betãti dispi
haki neshea meshteabu maxikiri tu iki nunukaini kemai taeaya 41 hakia
hene hanus kuxibiranai anu uke merã maxi tsakai hanu uĩyama teshke
ika ana harakiri katima hene kuxipai buspu tsaubirãkĩ shashu txishu
tsaka tsaka akĩ hashka hashka akĩ taewaya 42 huni bitxiyamabu nunai
hau pashai hunebaĩyamanũbũ yubakatã soldadobũ hatu detekatsis ikaibũ
43 hakia Paulo hatu mekemakatsis ikĩ soldado capitão Júliõ hatu nematã
nunanikabu habu dukũ hau pukubaĩ maxĩ mapekenũbũ hatu yunua
44 nuna unãbumari ha katxu shashu nabe inũ shashu tuash ikaiwẽ hau
bunũbũ dasibi nuku yunua haskai dasibi nũ nunubaini maxi metsatã nũ
mapekebirãbirani keyuniki, pashai tsua hasamarã.

Natukã Malta anu Paulo niti iyunikiaki, na hãtxarã

28 1 Hanu dasibi hasama maxĩ nũ mapekei keyukẽ natukã hawẽ
kena: “Maltaki”, ikĩ nuku yuiabu nũ nĩkaya 2 ha uĩa nuku aka
shũska nũ matsi teneaya hanu yura betsa hiweabu dasibi nukuwẽ nuikĩ
nuku duawakĩ karu itxapa kuashũ nũ yui bunũbũ nuku kenabu 3 hari
kashũ Paulõ metash itxawashũ txi anu mãtxĩkĩ kuaya metash anua txi
kuai anu shana mebirani dunu pianã tashnikirã ixtxukirã hawẽ mekẽki
pikĩ mukua dunukẽ 4 ha hanua yurabũ hawẽ mekẽ anu dunu dunua uĩ
hawẽ datei yuinamekĩ:

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

—Na hunirã, pubẽkĩ yura betsa tenaĩmamẽkaĩ. Iãnẽwã anua pashabiashukẽ
dunu yunukĩ nukũ mekenika yushĩ pepatũ hiwea inãma kupikikirã— ikaibũ
5 hakia hawaira Paulõ hawẽ mekẽ meixkukĩ txi anu dunu putatã
hawa meama kayakẽ 6 hanushũ dasibibũ xinãkĩ: “Meshashatã hawaira
mawaimẽkaĩ”, ishũ manahairabiaibũ hawama kayakẽ haskaya xinã betsa
watã habũ yuikĩ:
—Ha hunirã, yushĩ kuxipamẽkaĩ, dunũ pibia isĩ teneama kayabĩ!— akaibũ
7 hanua habia iãnẽwã kesha txaima natukã shanẽ ibu hawẽ kena Públio
hawẽ mae ewapa kesuakea anua hushũ nuku iwãkĩ mapemaxĩshũ shaba
dabe inũ besti hawẽ hiwetãshũ nuku pimakĩ pewakĩ nuku duahairawaya
8 hatu haska waitiã Públiõ epa yuna inũ txishu tenei dakakẽ Paulo yuiabu
uĩ kashũ hau merabewanũ Deusũ kuxipa yukashũtã hau shushanũ haki
mepitã mea hawaira maiãyã 9 natukã Malta anushũ nĩkakĩ keyubauni hau
eari shushawanũ ika isĩ teneaibu bebirã bebiranaibu hatu shushawai ushe
dabe inũ besti Malta anu nũ hiweyuniki.

Roma anu Paulo hikinikiaki, na hãtxarã

10-11 Malta anushũ nuku duahairawaibũ ui inũ niwe txakabu
maĩkũkainaya niwe shashu ewapa betsa Alexandria anuari Romano yushĩ
hi dami dabe hatũ kena Castor inũ Pólux shashu hawẽ debukiri netãnibu
ma niwe pepa taeaya ha shashuwẽ ana nũ inai taekainaya nũ haya katanũ
tari inũ piti nuku inãkuĩtã nuku haya nitxiãbu
12 hanua hawẽ pukei kaĩkaini natukã ewapa Sicilia anu mae betsa Siracusa
anu hikitã hanua shaba dabe inũ besti nũ manayuaya 13 hanua ana kakĩ
iãnẽwã patãkubaini Itália mai pakea anu mae betsa Régio anu hikiriatã
ushaxini sulkiria niwe pepa ana bei taeaya ana kai usha dabetã hanira
hawẽ mabu mapemakatsi mae betsa Putéoli anu hikishũ shashu anua bututã
14 hanua Jesus ikũwaĩbuki nũ nukua nuku pimayuaibũ semana bestitxai
hatuki nũ bayua hanushũ Romakiri maĩ soldadobũ nuku iyukĩ taewaibũ
15 Roma anushũ ikũwaĩbũ nũ huai bana nĩkatã bai putxinĩ nukuki nukukatsi
beaibũ hanua inãnanãmisbu hawẽ kena Ápio anu nũ hatuki nukua nukube
ana bui txĩtũbainaibũ mae betsa hawẽ kena Três Vendas anu ikũwaĩbu betsa
beaibukiri nũ hatuki nukuria haibu itxapabu uĩ Paulo benimai xinã txãkãkĩ
Deus kẽhairawaya 16 ana kai mae ewapa Roma anu nũ hikia huni bitxinibu
betsabu Romano shanẽ ibubũ hau hatu ana bitxinũbũ hatũ soldadobu yunutã
hakia Paulo haska wama hau tari meribi hiwe betsa anu soldado bestitxai
habe meneshekerabetã hau mekekubaĩshanũ yunuabu

Paulõ Roma anushũ hatu yusĩkubainikiaki, na hãtxarã

17 hikixina usha dabe inũ besti binukainaya Roma anu judeu shanẽ
ibubu hiweabu hau habe itxai benũbũ Paulõ hatu kena bea ma itxabu
hatu yuikĩ:

—Enabuũ, ekiri matu yuinũ nĩkakãwẽ. Nukunabuki inũ nukũ shenipabũ
beya ẽ hawa wama kayabiakẽ Jerusalém anushũ ea atxishũ Romanobũ hau
ea bitxinũbũ ea hatu mexui akimabu 18 ea unãti watã habũ ea nĩka haska
tenãtimakẽ ea nitxĩpanãbũ 19 nukunabu shanẽ ibubũ ea betsa betsapawaibũ
enabube yuãnanaĩ kayanamekatsi ikama hau nenushũ Romano shanẽ ibuhaira
Césarn ea unãti washanũ Festo ẽ yukayamaki. 20 Haskawẽ taeshũ mã ea uĩ
ebe hãtxai benũbũ ẽ matu kenaxinaki. Nũ Israelbũ ha Deusũ nuku yubani
nũ manakaibuwẽ taeshũ haskarawẽ dabanã ea mane dispi txiwetameyawẽ
soldadobe ea meneshxinabumẽkaĩ, mã eki nukuyununã— hatu wa
21 ha itxabu betsã Paulo yuikĩ:
—Judéia anushũ mikiri kene nuku bemabumaki. Ha inũ, nukunabu
hukĩ mikiri hawa txakabu nuku yuiabumariki. 22 Na haska yusĩa bena mĩ
ikũwaĩ mae tibi anushũ abuama danãmisbu nũ nĩkabiamis haskara mĩ
xinaĩ nũ nĩkakatsi ikaii— aka
23 hawatiãra ana itxashanaibu shaba katutã: —Hanu nuku ashãwẽ—
abaĩxinabu judeu itxapabu hanu Paulo hiwe anu itxai beabu Deus shanẽ
ibuaikiri yusĩkubaĩkĩ Moisés inũ Deusũ hãtxa yuishunika betsabũri
kenenibuwẽ Deusũ Messias Jesuskiri Paulõ hatu ikũwãmakatsis ikĩ bari
txai hatu tanamakĩ hatu yusĩbaiaya 24 haska Paulõ hatu yusĩa hatiritũ
ikũwaĩbũ hatiri betsabũri danãkĩ ikũwãbumakẽ 25 haskakiri xinãma
hatũmebi itimaskatã inũ bui beni taebainaibũ Paulõ eskakiri hatu yuikĩ:
—Shabakabi matũ shenipabukiri Deusũ Yushĩ Pepatũ hãtxamakĩ Isaías
yuimakĩ:
26 ‘Kakaĩ ha yurabu yuiritãwẽ.
Habũ hãtxa itxapa nĩkabiakubaĩmisbu hawa unãma ishãkanikiki.
Itxapa uĩbiakubaĩmisbu hawa uĩama ishãkanikiki.
27 Hau uĩyamanũbũ hatũ beru bekua keskabuki.
Hau nĩkayamanũbũ hatũ pabĩki pabepukua keskabuki.
Na yurabu bushka kuxibũ hawa tapĩkatsis ikabumaki.
Hau ẽ hatu merabewakĩ shushawapanã ea danaĩ
ea anu bekatsis ikabumaki’,
aka matũ shenipabu yusĩtã Isaíasĩ nuku keneshuniki. 28 Haskakẽ
nukunabu nĩkabumakẽ natiã unuri Deusũ judeubuma hatu mekekatsis
ikai hau habũ nĩkanũbũ hanuri bushũ hatu yusĩshãkanikiki, hawa niti
ikamarã. Haskanikiri matũri xinãkãwẽ— hatu wa 29 Paulõ haska hatu
yusĩa nĩkabiatã habe kemanamebaini inũ buaibũ
30 hiwe inãyuimabu pakakubaĩkĩ hanushũ bari dabe nitxĩ hanu haki bai buaibu
dasibi haska habe hãtxakatsis iki buaibu hatu i pewakubainiki. 31 Tsuã hawa
nemama Deus shanẽ ibushanaikiri shabakabi hatu yusĩkĩ Deusũ Messias Jesus
Cristo mekenãkiri Paulõ hatu yusĩpakekubainiki, tsuã hawa bika tenemamarã.
Teófiloõ, hatiski, Jesuskiri hawẽ tsuma kuxipayabu dayakubainibukiri hãtxarã.
Lucas

Roma anuabu Paulõ hatu kene bumanikiaki

ROMANOS

Paulõ hatukiri xinãnikiaki, na hãtxarã

1 1 Mã Jesus Cristo ikũwaĩbu Roma anuabu ẽ Paulo hawẽ tsumapã mã
haskaramẽkaĩ? ishũ ẽ matu kene bumai uĩrakãwẽ. Hawẽ kakape
ẽ txaniakeakeshanũ habistũ hawẽ kuxipaya ea wakĩ Deusũ ea meribi
watã ea yununiki. 2 Bebũkirihaira ha dukũ Deusũ hãtxa meribi kenenibu
anu hawẽ bakewẽ yubakanikiri hawẽ hãtxa yuishunikabu Deusũ hatu
kenemani nũ unaiĩ. 3 Haska nukũ Shanẽ Ibu kuxipahaira, Deusũ bake
Jesus Cristorã, huni kayabi judeubũ shenipabu Davĩ baba kaĩshanaikiri
Deusũ hãtxa yuishunikabũ kenenibu hayaki. 4 Hanua Jesus tenãbu
mawaxina hawẽ Yushĩ Pepabetã hawẽ kuxipawẽ Deusũ bestẽwãtã: “Narã,
ẽ bake kuxipahaira dasibi binuaki”, akĩ Jesus Cristokiri nuku shabakabi
unãmaniki.
5 Haskawẽ taeshũ Jesus Cristo ẽ ikũwãniwẽ ea duawakĩ Jesusũ
kuxipaya Deusũ ea wanikẽ yura betsa betsapa tibitũ hau habũri
Jesus Cristo nĩkatã txibãkĩ kẽwãshanũbũ hawẽ daya ashũkĩ ẽ hatu
tapĩmakubaunaii. 6-7 Hari mã Roma anua hiweabũ Jesus Cristo mã
ikũwaĩburã, matu dikabiwẽ Deus nuikĩ katunishũ hawenabu meribi matu
waikiki. Mã haska hiweabuwẽ taeshũ nukũ Epa Deus inũ nukũ Shanẽ Ibu
Jesus Cristõ duawakĩ hau unãnuma matu hiwemakubainũbũwẽ.

Jesus Cristo ikũwaĩbu Paulõ xinãkĩ hatuwẽ taeshũ Deus kẽwãkubainikiaki, na hãtxarã

8 Ha dukũ matu yuinũ nĩkakãwẽ. Haska wakĩ mã Jesus Cristo
ikũwãkĩ pe txibãkubainaibu mae betsa betsapa tibi anushũ matukiri
txanimisbuwẽ taeshũ Jesus Cristobe hãtxakĩ matu dasibikiri dayuikĩ ẽ
merabenã Deus ẽ kẽwãkubaĩmiski. 9 Haska inũ, Deus besti duawanũ,

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

iwanã, hawẽ bakewẽ nukũ txakabu Deusũ nuku buashũkatsis ikai hawẽ
bakekiri dasibi ẽ kuxipawẽ hatuki txanikũkauni matu hakimama matu
ea ashũkĩ Deus ẽ yukakubaĩmis Deusũ unaĩkiki. 10 Haska inũ, matuki
ẽ bakatsi ikai hau Deusũ hawẽ xinãnẽ ea beshpawashũshanũ hanu
matuki ea bamakatsis ikĩ ea yunushanai Deusbe hãtxakĩ matukiri ẽ ea
akubainaii. 11 Ẽ xinãnã, matu uĩ kashũ ẽ matu yusĩkatsis ikaii, hau Jesus
ikũhairawai mã kuxipakubainũbunã. 12 Haska ẽ matu yuiairã, nũ Jesus
txibaĩbu nuku dasibi merabenamei nũ huĩti kuxipanametirubuki, matubu
inũ earã.
13 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, haska judeubuma mae betsa betsapa anu
hiweabu ẽ hatu yusĩmis keska wakĩ matukiriri xinaĩ mã Roma anushũ
Jesus ikũwaĩbu ana matu ikũhairawamakĩ inũ betsabũ ikũwãriabuma
Jesus hatu ikũwãmanũ ika mã Roma anu hiweabu ẽ matu yusĩ kakatsis
ikaii. Matu uĩnũ ika ẽ yubakabiakũkainaya hamapai betsa betsapatũ
ea teawa matu anu ẽ kariamaki. 14 Yura betsabu tibirã, Gregonawabu
inũ, Gregobuma, unãnepabu inũ, unãnepabuma Deusũ ea yusĩmakatsi
ea yununiki. 15 Haska ẽ xinaĩwẽ taea mã Roma anu hiweabu anuri
Jesuskiri kakape matu yusĩ kakatsis iki ẽ matukiri bepeshea ẽ xinã
txãkãtxakayamaii.

Deusũ kakaperã, kuxipakiaki, na hãtxarã

16 Tsuabũra Deusũ kakape nĩkatã ikũwaĩbu Deusũ habũ txakabu
buakĩ ana xinãma hawẽ kuxipa paewẽ hawenabu hatu wamisshũ
mekepakeshanikiki. Haskawẽ taea ha dukũ judeu hatiribũ ikũwãkĩ
taewanibuki. Hanushũ ha katxu judeubuma betsabũri ikũwãriakanikiki.
Haskakẽ Deusũ kakape Jesus Cristokiri yuikĩ datã akĩ hawa hawẽ
dakeama ẽ hatu yusĩkubainaii. 17 Haska inũ, hawẽ hãtxa yuishunikatũ
Deusũ kakapekiri kenekĩ yuikĩ: “Tsuabũra Deusũ hãtxa ikũwãkĩ txibaĩwẽ
taea pepai hiweshãkanikiki”, aniki. Haskawẽ taeshũ hawẽ bakekiri
kakape Deusũ hawẽ hatu mekekĩ hatũ txakabu buanishũ ha besti
ikũwaĩbu hatu pashawashanikiki.

Deus txibãkatsi ikabuma ana Deusũ hatu mekeismakiaki, na hãtxarã

18 Yura hirabi hiwebaunabu hatũ txakabuwẽ txakabukubaĩkĩ hãtxa
txanimawẽ hiwekatsi ikabumawẽ taeshũ betsabũ ikũwãtirubũ hau
nĩkayamanũbũ txanima hãtxa hunekĩ nemamisbuki. Habũ hatu
nemamisbu Deus nai anu hiwea hatuki sinatakĩ natiã hatu kupikĩ
habu tenemaikiki. 19 Hawara Deuskiri unãtirubu habu Deusũ unãmakĩ
hamebi hatu uĩmamiski. 20 Hanushũ Deus tsuã uĩtirubumabia Deusũ
mai damiwani anua haska niti akama hawẽ kuxipa inũ haska watãra
dasibi pewakeakekubaĩmis Deusũ yurabu uĩmaya hawara damiwani
uĩkĩ dasibibũ Deuskiri shabakabi unãtirubuwẽ taea tsuabura Deuski

meseama yuikĩ: “Deuskiri tsuã ea yusĩamaki”, iki txanitxaka
bestikanikiki. 21 Hanushũ yura itxapabũ Deuskiri tapĩbianishũ hawẽ
hãtxa danãkĩ duawama inũ kẽwãma inibuki. Hakia haki petxitã hatũ
xinãnẽ besti txakabu xinaĩ unaĩsmapakĩ ana txanima hãtxa tapĩtirubuma
ikubainibuki. 22-23 Ha Epa Deus kuxipahaira mawatiruma ana kẽwãma
habũ xinã kuxitã ha dami uĩtiru kẽwãkatsi ikĩ huni mawatiru betsabũ
dami waibu tsuabũra ha dami bitã kẽwaĩbu betsabũ peiyabu dami waibu
bitã kẽwaĩbu betsabũ yuinaka piti inũ pitima tae dabe inũ dabeya dami
waibu bitã kẽwaĩbu betsabũ nutawẽ sharaibu dami waibu bitã kẽwãkĩ
haska xarabu besti kẽwãkubainũ ikĩ Deus danãkĩ yuikĩ: “Ẽ unãnepaki”,
ibiai unaĩsmapabu ipaunibukiaki.
24 Haskawẽ taeshũ yurabũ haska xinaĩ aki hiwekatsis ikaibu hawaki
ana dakeama hau habũ yura mekeama txakabukubainũbũ habũ
xinã txakabu inũ hawara txakabuwakatsis imisbu akeakeaibu ana
nemama ana hatu mekeama hatuki petxitã Deusũ hatu henea haska
hiwenibukiaki. 25 Yura betsabũ Deuskiri hãtxa kayabi danãtã txani hãtxa
ikũwãkĩ txibãkĩ Deus kayabi ana xinãma hawara Deusũ damiwani besti
uĩkĩ kẽwãkubainibukiaki. Hakia nũ ikũwaĩbunã, nukũ mekenika Deus
hatũ nuku damiwani kẽwãkubainãkãwẽ. Haskakirã.
26-27 Haska txakabu besti xinãkubainaibuwẽ taeshũ Deusũ hatu
henekinã, yurabu ana abunamekayabiama hatũ txakabuki dakeama
daketapaibu hatu uĩkĩ anikiaki. Hawarawẽ yura pepabu dakeaibu ana
dakeama aĩbuaibũ hunibu txutamakatsis ikama hakia habe aĩbu betsabe
txutanamei itsai menamei ibunanãbu, inũ huniburi aĩbuwẽ ana kemukĩ
txutakatsi ikama habe huni betsawẽ kemui habe txutanameaibuwẽ taeshũ
hau haskai besti hiwekubainũbũ Deusũ hatu ana nemama henenikiaki.
Haska hiwei dakeisbumawẽ taeshũ hatũ yura isĩ betsawẽ tenemakĩ Deusũ
hatu kupikĩ taewaniki. 28 Habũ Deuskiri xinã txanima kayabi ana xinãkatsi
ikama ikubainaibuwẽ taeshũ hatũ huĩtinĩ xinã txakaibu haska abui
hiweaibu Deusũ habu ana nemamaki. 29 Eska tibi matawaibuwẽ taeshunã,
hawẽ atimapaiburã, txutanametxakaiburã, yauxiaiburã, ha pewẽ hiweama
txakabuwẽ hiweairã, betsabu hatũ hawara hayawẽ hatuki sinataiburã,
yura betsa tenaĩburã, detenameaiburã, txani txakabaunaiburã,
beparameaiburã, yuãnanaĩburã, haskai hiweabuki. 30 Ha inũ, shetxakai
hãtxa txakabumisburã, habũ Deus danãkĩ abuisbumarã, hawẽ nuibiabu
benunũ ikĩ tsua nĩkaismarã, hamapai atirukiri keaĩburã, txakabu betsa
betsapa benawairã, haskakĩ hatũ ibuã hãtxa danãkĩ nĩkaisbumariki.
31 Haska inũ, hãtxa txanima nĩkakatsi ikamarã, hãtxabiatã aisbumarã,
tsuawẽ nuisbumarã, tsua merabenãma hiwemisbuki. 32 Ha inũ, haskai
hiwea hau hawẽ besti mawanũbũwẽ, Deus ibianikẽ haska unãhairabiai
ana hawaki meseama habias txakabuwakubaĩkĩ betsabũ habias akaibu uĩ
benimakubaĩmisbuki, habu huni txakabu tibirã.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yura dasibibu unãtã Deusũ txanima hatu kupishanikiaki, na hãtxarã

2 1 Haska txakabu tibiwẽ yura betsabu ikai tsuãra uĩtã xinãkĩ ha
akĩ txitenũ ishũ mã amis kasmai mã atirurã, habias txakabu
mã haya matũmebi mã daketapatirubuki. Habiaska tibi habubetã mã
abiamiswẽ taearã, haskawẽ taeshũ shanẽ ibu bebũshũ matu txiteaibu
mã hawa nematirubumaki. 2 Hamẽ tsuabũra txakabuwakubaĩmisbu
kaneama Deusũ unãti watã hatu kupishanai nũ unaiĩ. 3 Hamẽ matunã,
tsuabũra txakabuwariaibu uĩkĩ mã hatu kũyã akatsis imisburã, matũri
habiaskari txakabu mã ariamiswẽ taeshũ unãtã Deusũ matu kupishanai:
“Ẽ pashatiruki”, ikĩ xinãyamakubaĩkãwẽ. 4 Hakia Deus pepahaira mã
danãbiaya matũ txakabu tanabiakubaĩkĩ hau ana ha xinãma Deusũ
buanũ tsuabura hakiri kakĩ xinã betsa watã mã yukashanũbũ matu
xinaĩ matuwẽ nuikĩ hatiãra mã hakiri yukashanai hĩ hĩ ikama Deusũ
manakubainikiki. 5 Haska inũ, mã hatiritũ txakabu betsa betsapa akĩ
henekatsi ikama Deus xinãma txakabu ibubis matsãkeakebaĩkĩ Deus
sinatamamisbuwẽ taeshũ yurabu dasibi unãti washanaitiã ana manama
Deusũ matu kupishanikiki. 6 Haska yurabu tibi hiweshũ amisbuwẽ
taeshũ Deusũ hatu kupiakeakeashanai matu yuinũ nĩkairakãwẽ.
7 Deusũ hau nuku kẽwãshanũ hiwekuĩkatsi nũ hatiritũ hawẽ hãtxa
txibãkĩ heneama pepawakubainaibu pepawẽ manakukĩ mekekĩ nai
anu Jesusbe Deusũ nuku hiwekuĩmashanikiki, ikibi imakinã, nũ habu
haska hiwekatsi benamisburã. 8 Hamẽ yura betsa pubeĩ sinatai ha
irabenamekĩ Deusũ hãtxa txanima danãkĩ ha txibãma txakabu betsa
betsapa wakubaĩmisbu habuki Deus sinatakĩ kupishanikiki. 9 Haska
wakĩ Deusũ hatu isĩ tenemakĩ nuitapahaira wakĩ keyushanikiki, ha dukũ
habu judeubũ txakabu wamisbu kupi taewatã hanushũ habu judeubumã
txakabu wariamisbu kupikinã. 10 Hakia mã hatiri pe hiwemisbu kẽwãkĩ
niti akama unãnuma Deusũ matu habe hiwekuĩmashanikiki, ha dukũ
judeubu manakutã hanushũ judeubuma hatu manakuriakinã. 11 Hanushũ
Deusũ hatu shabakabi unãti wakinã, yurabu txakabu inũ pepabu dasibi
uĩmisshũ habias xinãwẽ besti hatu unãti wakĩ kanetirumaki.

Dasibi yunuti unaĩbu inũ unãbuma Deusũ hatu unãti washanikiaki, na hãtxarã

12 Dasibibũ Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati hãtxa Moisés keneni
haska hayama dabanẽ unãma txakabuwakubainaibu hawẽ yunuti inũ
hawẽ nemati hãtxa haska yununi Deusũ xinãma hatu kupishanikiki.
Hamẽ betsabũ Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati unãbiakĩ txibãma
txakabuwakubainaibu hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati hãtxa xinãkĩ
Deusũ haturi kupishanikiki. 13 Ha inũ, tsuabũra hawẽ hãtxa nĩka bestikĩ
Deus benimawatirubumaki, hawa txibãmarã. Hakia tsuabũra hawẽ

hãtxa yununi nĩkatã habias txibãkubaĩmisbu hatuwẽ benimakĩ hatũ
txakabu ana xinãma Deusũ hatukiri pe xinãshanikiki. 14-15 Tsuabura
hatũ xinã txakabu wakatsi ikama Deusũ Moisés yusĩmani keska hatũ
huĩti merã ha kene nea keskashũ hatu unãmaya txanima hawa hatũ
xinã merã hawa txakabu hayabuma hatu unãmamiski, haska neatũ
hatũ xinã ibubis txakabuaibu hatu ha akĩ inũ hatu nemakĩ unãmakinã.
Haskawẽ taea judeubuma Deusũ Moisés yusĩmani kene hayamabia
hatũ beyawẽ hawara txakabu unãmisbu inũ hawara pepa amisbu haska
Deusũ Moisés yusĩmani unaĩ keskakĩ txibãmisburã, habu hatũmebi hatũ
yunuti inũ hatũ nemati haya keskabuki. 16 Haskawẽ taea hanu bari hawẽ
heneaitiã Deusũ Jesus Cristowẽ taeshũ haska judeubu inũ judeubuma
hawara txakabu inũ pepa hune akubaĩmisbu dasibi hatu unãti wakĩ
keyushanikiki. Na haska washanaikiri hawẽ kaka pepa hawẽ meketi
Jesus Cristokiri ẽ hatuki txanikũkainaii.

Hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati Deusũ Moisés judeubu yusĩmanikiaki, na hãtxarã

17 Mã judeubu kẽmis matu yuinũ nĩkakãwẽ. Txanima Deusũ matu
katushũ hawẽ hãtxa Moisés matu kenemashuni haki txiti ika matũ
Deuswẽ mã kẽmiski. 18 Hawara Deusũ abuai unãkĩ hawẽ hãtxa mã
unaĩwẽ taeshũ haska hãtxã matu yusĩa tapĩkĩ mã pe katukubaĩtirubuki.
19 Hanushũ matunã, yura betsã huni bekũ iyumis keska wakĩ yura
betsabũ Deuskiri unãriabuma yusĩkĩ mã hatu tapĩmatiru mã xinãriaii.
20 Haska inũ, hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati Deusũ Moisés yusĩni mã
hayawẽ taeshũ dasibi hãtxa kayatapia unãkĩ habũ xinã benua inũ habu
huĩti babubu mã hatu tapĩmatiruburi mã xinãriaii. 21 Hakia haskabia yura
betsabu yusĩkĩ meshtãmabiai haskai matũmebi mã yusĩnanaĩsmamẽ?
Haska inũ, yura betsabu yumetsukiri hatu yusĩkĩ txitebiai haskai
ibubis hatu beparãtã mã yumetsuriamismẽ? 22 Haska inũ, hunibu hawẽ
aĩmabe hau txutanameyamanũbũ, aĩbuaiburi hawẽ benemabe hau
txutanameyamanũbũ, iwanã, nemakĩ hatu yusĩbiamis haskakĩ kanekĩ mã
habiaskari akĩ txakabuwamismẽ? Haska inũ, yushĩ dami betsa kẽwãma
mã danãhairabiamis dami itsa hawẽ kẽwãti templo anu mabu beabu
mania yura betsã bitã hawẽ pei binũ itã inãnãnaĩ mã yumetsumiski.
23 Haska wakĩ Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati hãtxawẽ kẽbiai hawara
Deusũ abuai akama ikũkaĩkĩ matũ xinã mã tapiskuamawẽ taeshũ
yura betsabu Deuskiri mã hatu danãmamiski. 24 Haska Deusũ hãtxa
yuishunikatũ kenekĩ yuikĩ: “Mã haska hiwemiswẽ taea judeubuma Deuski
meseama ẽ hẽ imakĩ mã hatu kashe paepawamaii”, haska keneni keska
habias kanekĩ mã hatu amakubainaii.

25 Haska inũ, dasibi hawara Deusũ Moisés judeubũ shenipabu
hatu yusĩmani habũ txibãkĩ yuikĩ: “Hawara Deusũ abuai dasibi nũ

txibãkubainaii”, ikĩ matũ hina kubitxi mã meshteairã, ha txanima
mã pewaii. Hakia habũ matũ hina kubitxi meshtebiatã hawara Deusũ
judeubũ shenipabu yusĩni habũ mã txibãma matũ hina kubitxi hamẽ
meshtekeyabia mã hawenabu kayabimaki, mã hawẽ hãtxa txibãmawẽ
taearã. 26 Haska inũ, hawara Deusũ abuai judeubumã pe txibãkubaĩkĩ
hawẽ yunuti haya keska habu hatũ hina kubitxi meshtekeumabia
Deusunabu kayabi hatu wamiski, hina kubitxi meshtekeya keska
wakinã. 27 Haska inũ, hawara Deusũ yusĩni mã judeubu hayabiabũ ha
nĩkabiakĩ txibãma mã kaneaibũ hanushũ judeubumã hatũ hina kubitxi
meshtekeumabia Deusũ yusĩni haya keskakĩ hawara Deusũ abuai
txibãkubaĩmisshũ matu binuhairatã matu habũ unãti washanikiki.
28 Haska inũ, judeubũ beya txibaĩ hawẽ hiwekĩ habũ bakebu hatũ hina
kubitxi meshte bestimisbu judeu kayabi itirubumaki, bemakis bestirã.
29 Hakia judeubu kayabitunã, uke merã hawẽ xinãwẽ Deus txibãmisbuki.
Deusũ Yushĩ Pepawẽ hatu kaya wakĩ pewakubaĩmiski, hawenabu kayabi
wakinã, bemakis besti hawẽ yunuti txibãkĩ hatũ hina kubitxi meshtekea
bestiwẽmarã. Tsuara haskaburã, Deusũ hatu uke merã unaĩkiki, bemakis
hunibũ uĩaĩ keskamarã.

3 1 Haskawẽ taeshũ judeu hatiritũ ea yukakĩ: “Dasibi Deusũ yusĩni
judeubũ nũ unãkĩ txibaĩwẽ taeshũ Deus benimawakĩ judeubuma nũ
hatu binuamẽ?” ea wamisbuki. 2 Shabakabi matu yuinũ nĩkakãwẽ. Ikũki.
Ha dukũ mã judeubu hawẽ hãtxa Deus mã ashũtiru matuki txiti iniki.
Matu haska wani pehairaki. 3 Ana habiaskari haratutũra ea yukakĩ yuikĩ:
“Judeubu betsabũ Deusũ hãtxa ana txibãma danaĩbuwẽ taeshunã, hawara
Deusũ nũ judeubu nuku yubani betsa washanimẽkaĩ, nuku danãkinã?”
ea wabu: 4 “Haska mã xinãtirubumahairaki”, akĩ ẽ hatu yuimiskiri
matu yuinũ nĩkakãwẽ. Dasibi yurabu hawara yui yubakatã txani
txakabiamisbũ Deusũ hawẽ hãtxa kayabi matu yubaniwẽ taeshũ Deus
txani txakakĩ betsa waismariki. Haskawẽ taeshũ Deusũ hãtxa yuishunika
Davĩ Deus dayuikĩ:

“Deusuũ, tsuãra mĩ pepawẽ hãtxa kaneama mikiri yuimisrã,
mĩ hawa kaneisma unãshãkanikiki.
Miki ha ibiamisbu
mĩ hatu binu keyushanaii,
hanu yurabũ mia unãti waitianã”,

itã keneniki.

5 Yura betsã xinã txakai hãtxatiru keska matu xinãmanũ nĩkakãwẽ.
Yura betsã ea yukakĩ: “Nũ txakabu betsa betsapa wamiswẽ taeshũ
Deusũ hawẽ yubakawẽ nukuwẽ nuibiai haskai Deus pepama ikaskĩ
nuku kupimismẽ? Haskakenã Deusrã, txakaburaka”, ikaya 6 ẽ Paulõ
kemakĩ: “Haskatirumahairaki. Deusũ yurabu kupikinã, kanetirumaki.
Haskawẽ taeshũ Deus pepa bestiwẽ taeshũ yura dasibi mai hirabi

anu maniabu hatu unãtã habũ txakabu inũ habũ pepawẽ hatu kupikĩ
keyushanikiki”, aka 7ana yuitxakakĩ: “Haskakenã, nũ txakabuwaya
haska Deusũ pe bestiwakubaĩmisrã, yura betsabu nũ hatu unãmaya habũ
Deus kẽwãmisbuwẽ taeshũ haskakĩ nũ txakabuwakubainaiwẽ Deusũ
nuku kupishanimẽkaĩ? 8Hau yura betsabũ Deus kẽwãnũbũ nukubunã,
txakabuwariakubainãkãwẽ”, ikaibu hari xinã txakakĩ yuiaibuwẽ taea
Deus hatuki sinatakĩ txanima hatu kupishanikiki. Hakia nuku yuaĩ:
“Paulo inũ hawẽ haibuaibũ haska yusĩmisbuki”, iki habu haskakinã,
Deusũ kupiti ibubis bi yupukunãkanikiki.

Tsuabu pepamakiaki, na hãtxarã

9Haskakẽkaĩ nukubu judeubunã, Deus benimawakĩ habu judeubuma
nũ binuamẽ? Nũ haskamahairaki. Txakabuwakĩ nũ judeubu inũ matu
judeubumã nũ hamapai kemu paewẽ txakabukĩ nuku dasibibũ hatu
uĩmatxakakĩ nũ kanemisbuki, txakabũ nuku tsumawẽ taerã. 10-12Ha
haskakiri hatunabukiri Deusũ hãtxa yuishunikatũ habukiri yuikĩ:

“Mai hirabi anu yura bestitxaitũ Deus haibu wanũ ishũ benamis
hayamaki,
tsua nũ bestitxai kaneisma pepa hayamarã.
Tsua unãnepamaki.
Tsuã Deuskiri tapĩkatsi ikamaki.
Dasibibu bai txakabuwẽ buirã,
txakabui atimapai hiweabuki.
Tsuã pepahaira aki hiweamaki.
Tsua yura bestitxai pepa nũ betxitirumaki.
13 Yura mawa pukĩtã bepuama hanamisbu keska
hawẽ tepũ pisi maiyai keskaki,
hawẽ hana parananaĩ txani matarã.
Hawẽ keshawẽ dunũ pae arua keskaki.
14 Hawẽ hashpawẽ yupukunaĩ kũyã imiski.
15 Hawẽ taewẽ kuxikaĩkĩ yura betsa detekĩ
himi txara txara imamiski.
16 Hanira niake niakekĩ
pubẽkĩ nuitapawakĩ hawara yamawamiski.
17 Hani unãnuma kati bai tapia hayamaki.
18 Deusũ uĩbiaya hawẽ berubi dateismaki”,

hatu haska watã kenenibuki. 19Haskakẽ Moisés inũ Deusũ hãtxa
yuishunikabũ yusĩni unãhairabianibu: “Mã pepaki”, akĩ Deusũ hatu
haskakiri xinãkĩ yuiamaki. Hakia haska yura dasibi mai hirabi anuabũ
txakabuwakĩ nũ kanemis nuku unãti washanai dasibibu Deus bebunua nũ
hawa hãtxatirumaki. 20Deusũ hãtxa kenenibu tapĩmisshũ: “Eãnã, ẽ hawa
kaneismaki”, ikĩ yui Deus unãti wamai pepatirubumaki. Hakia haska

Deusũ hãtxa keneniburã, haska hawẽ nũ txakabuwakubaĩmis dasibibũ nũ hawẽ besti unãtirubuki.

Jesus nũ ikũwaĩwẽ taeshũ Deusũ nuku pepawamiskiaki, na hãtxarã

21-22 Eska wakĩ Deusũ yurabu pepawamis shabakabi hatu uĩmani matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. Judeubu inũ judeubumarã, tsuabũra Jesus Cristo ikũwaĩ nukũ txakabu hatũ nuku buashunikẽ: “Haska Deusũ bebũkiri yubani tsuabũra nũ ikũwaĩbu besti txakabu hayama pepabuki”, ikĩ Deusũ nukukiri pe xinãmiski. Haskakiri Deusũ hãtxa Moisés keneni inũ Deusũ hãtxa yuishunikabũ keneniburã, habiaska dabes xinã hakiri kenenibu kaneama ini uĩtirubuki. 23 Ha inũ, yura dasibibũ txakabuwakubaĩmisbuwẽ taea haskatã ibubis Deus pepaki nũ tsua kematirubumaki, kanei hiwei peisbumawẽ taearã. 24-25 Deus nũ hawa washũkĩ daewatirumabiakẽ Deus duapatũ hawẽ pepa hatu uĩmakĩ hawẽ bake hawa yauxiama hamẽ inãkuĩkĩ Deusũ Cristo hatu nuku tenãmashũkĩ hawẽ himi habawanirã, Jesus Cristõ nukũ kupiti biniwẽ taeshũ tsuabũra mã Cristo ikũwaĩ hawẽ nukũ txakabu buati waniki. Haska xinãkĩ tsuabũra nukũ txakabu nũ buamakatsis iki haki txaniaya txanima Deus pepa kaneismatũ nuku unãmakĩ nũ hawẽ bake ikũwaĩwẽ taeshũ besti nukũ txakabu buashũtiruki. Cristo mawakĩ nukũ txakabu besti nukuna buashunama hakia uatiã hiweshũ ikũwãniburi hatũ txakabu hatu buashũrianiki. 26 Nukuwẽ nuikĩ hĩ hĩ ikama nuku manamiswẽ taeshũ na habiatiã haska Deus pepa bestitũ maturi pepa wakĩ nuku unãmakĩ tsuabũra Jesus ikũwaĩbu beru mestẽwãmakĩ natiã Deusũ nuku unãmariakubainikiki.

27-28 Haskakẽ nuku haska wakubainai nĩkakãwẽ. Deusũ nuku pepawairã, hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati nũ txibãkubaĩmiswẽ taeama hakia Cristõ nukũ kupiti biniwẽ taea tsuabũra nũ ha ikũwaĩ haskai pe ikasi hiwea nũ kẽmis Deusũ xinãma hawẽ pepawẽ besti nuku hawẽruawamis nũ unaiĩ. Habiaskari Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati nũ txibãkubaini ibubis pepakĩ nũ binutirumakẽ hakia haska Jesus Cristo nũ ikũwaĩwẽ taeshũ Deusũ nuku pepawamiski. Haskakẽ hawara pepa ibubis nũ amis xinaĩ ana nũ kẽtirubumaki.

29-30 Ha inũ, nukũ mekenika Deusrã, judeubuna bestimẽ? Haskawẽ taea yura dasibi shukua betsa betsapa hiwebaunabu hatu mekeismamẽ? Haskamaki. Txanima dasibi Jesus ikũwaĩbu nuku mekemiski, judeubu inũ hãtxa betsa betsapa tibiyarã. Nukũ mekenika Deus bestitxai hayaki. 31 Haskakẽ tsuabũra Jesus ikũwãtã hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati betsa wakĩ nũ maewamaki. Habiawẽ nũ matu yusĩkubainaii. Hakia ha kene hatu yusĩni unãkĩ haska Deusũ nuku pe hiwemakatsis ikai shabakabi nĩkakĩ nũ mestẽwaiĩ, hari Deusũ hãtxa haya betsa wamarã.

Deusũ yuba hãtxa Abraãonẽ ikũwanikiri yusĩnikiaki, na hãtxarã

4 1-3 Deusũ hãtxa yuishunikatũ nukũ shenipabu Abraãokiri keneni eska yuiaki. Deusũ hãtxa Abraãonẽ ikũwãniwẽ taeshũ Deusũ

xinãkĩ: “Abraão huni pepaki”, akinã, Abraãonẽ Deus ikũwãkubainai
anikiri matu yuinũ nĩkakãwẽ. Abraãokiri Deusũ xinãkĩ: “Abraão pepai
hiwekũkainaiwẽ taea huni pepaki”, ikaya Abraão ibubis kẽkeaniki. Hakia
pepai hiwekũkainaiwẽ taeama hakia hawẽ hãtxawẽ Deusũ yubai nĩkakĩ
tapĩtã ha besti Abraãonẽ txibãkubainiwẽ taeshũ Deusũ Abraãokiri pe
unãti wakĩ xinãniki.
4 Haska inũ, tsuabũra yura betsa dayashunabu hatũ daya pei inãkuĩ
keska hamẽ inãma hakia hatu dayamatã deveshũ pakakĩ inãmisbuki.
5 Hamẽ, tsuabũra Deus duawanũ, iwanã, hatũ huĩti merã Deus ikũwaĩbu
Deusũ hatũ aka pepawẽ hatu pepa wama hakia hatuwẽ nuikĩ yurabũ
hatũ xinã betsa wawẽ taeshũ hatũ xinã txakabu hatu buashũtã: “Ha yura
pepabuki”, akĩ haskawẽ Deusũ hatukiri xinãkubaĩmiski. 6 Haska pepa inũ
txakabu yurabũ amisbukiri tanama haska Deusũ abuai aki pepakĩ Deus
unãti wamamisbukiri Davĩ ibubis unãkĩ xinaĩ hãtxai:

7 “Tsuabura hatũ txakabu Deusũ ma hatu buashũtã
ana xinãmakẽ xinã txãkãmisbuki.
8 Tsuara hawẽ txakabu Shanẽ Ibu Deusũ ana hakiri xinãmakẽ
ha yura benimariamiski”,

iniki, Davirã.
9 Na Davĩ eska kenekinã, judeubũ hatũ beya txibãkĩ hatũ hina kubitxi
meshtemisbukiri besti animẽ? Habu judeubuma dikabiki akama iniraka?
Matu yuinũ nĩkakãwẽ. Abraãonẽ Deusũ hãtxa nĩkatã ikũwãkubainaiwẽ
taeshũ Deusũ unãti watã yuikĩ: “Huni pepaki”, anikiri kenekĩ ẽ matu
xinãmashuki. 10 Hakia hatiã Deusũ Abraão hakiri pepa xinãnimẽ?
Hawẽ hina kubitxi ma meshtekẽ animẽ? Meshteriamabiakẽ aniraka?
Ana matu xinãmanũ nĩkakãwẽ. Hawẽ hina kubitxi meshteriama Deus
ikũwãkubainaiwẽ taeshũ Deusũ Abraãokiri pe xinãniki. 11 Hanushũ
Abraãonẽ Deusũ hãtxa ikũwaĩwẽ taeshũ unãti wakĩ hawẽ xinãmati wakĩ
hawẽ hina kubitxi meshtenibuki, haska ikai tsuabũra shabakabi hau
unãnũbunã. Deusũ haska wanikẽ dasibibũ Deusũ hãtxa ikũwaĩbu Abraão
hatũ epa ikũkaĩtiwaniki, habũ hatũ hina kubitxi meshtemisbu inũ habũ
meshteabumarã. Haska tibibu Deusũ haturi unãti wakĩ: “Yura pepabuki”,
hatu washanikiki. 12 Haska inũ, haska Abraãonẽ hawẽ hina kubitxi
meshteriama Deus ikũwãkubaini keska wakĩ judeubu inũ judeubuma
haratubũra Deus ikũwaĩbuwẽ taea ha ini keskabu habu dikabi hatũ
shenipabuki.

Deusũ Abraão yubanikiri Paulõ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

13 Haska inũ, hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati Deusũ Moisés kenemariama
Deusũ hãtxa Abraãonẽ ikũwãkubainaya Deusũ Abraãokiri xinãkĩ: “Huni
pepaki”, aniwẽ taea hatiritũ ha keskakĩ hawẽ bababũ Deusũ hãtxa
ikũwãkubainaibu mai hirabi hatu ibu wamakĩ yunushanũ, iwanã, Deusũ

Abraão hatukiri yubaniki. 14 Ha dukũ hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati hãtxa
Deusũ Moisés yusĩmanikenã, ha besti txibãkĩ haska Deusũ Abraão yubani
bi bestitiruburã, habũ Jesus nũ ikũwaĩbu hamẽ ikeanaii. Ha inũ, haska
Deusũ Abraão yubani hawa kuxipa pema iriakeanaii. 15 Hamẽ hawẽ
yunuti inũ hawẽ nemati hãtxa Deusũ Moisés yusĩmani kaneaibu hatuki
Deus sinatakĩ kupimiski. Hakia hanu yunuti inũ nemati hãtxa hayamakẽ
hawawẽ taeshũ tsua kupitirumaki.

16 Hawara Deusũ abuai Abraãonẽ ikũwãkĩ ani keska wakĩ Deusũ hawẽ
hãtxa mã ikũwaĩnã, hawẽ hãtxa benutima wakĩ nuku mestẽwãshuniki,
hawa pakama hawẽ inãkuĩ ikũwãkĩ nũ bishanũbunã. Ha Deusũ Abraão
yubani xinãkĩ tsuabũra hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati nũ txibãkĩ Jesus
nũ ikũwaĩbu inũ, tsuabũra Moisés hãtxa txibãma Abraãonẽ ikũwãni
keskakĩ mã ikũwaĩbu mai hirabi nuku yunushanairã, Deusũ Abraãowẽ
nuku dasibi yubashuniki, dasibi ikũwaĩbũ shenipabu wakinã. 17 Haska
inũ, ha Abraãonẽ ikũwãkubainai Deusũ yurabu mawa bestẽwãtiru inũ
hawẽ xinãnẽ hawara xarabu dami hayariama damiwamistũ Abraão yuikĩ:
"Yurabu betsa betsapabũ hatũ shenipabu ẽ mia waii", inikẽ Moisés hakiri
keneniki.

18 Haska Abraão inũ hawẽ aĩ Sara anua besti hatũ huni bake kayabi
inũ hawẽ bababu mirima tsuã tanatiruma hayatã yura betsa betsapa
shanẽ ibushanaibu bebũkiri Deusũ yubani anibuhairakĩ haska xinãma
Deusũ hãtxa nĩkatã manakakĩ hawa dateama Deusũ haska washũshanai
ikũwãkĩ xinãkubainikiaki. 19 Anibuhaira 100 bari kemai mawatirubia
inũ bakewatirumabia hawẽ nuiama inũ, hawẽ aĩ Sara yushabuhaira
ma mawa kemariaitũ bake bitiruma hawẽ nuiamari Abraão hawẽ xinã
babuama Deusũ hawẽ huni bakekiri yubani ikũwãkubaĩkĩ hawara Deusũ
ashũshanai hawa hakimama mestẽshũ uĩkĩ kẽwãkubainikiaki. 20 Deusũ
Abraão yubani ashũshanai hawa xinã betsa betsapa wama inũ, xinã
dabeama manakĩ ana ikũhairawakĩ Deus kẽwãkubainiki. 21 Haska Deus
kuxipatũ yubanishũ uĩmashanai Abraãonẽ xinãkubainai 22 haskai Deusũ
uĩkĩ xinãkĩ: "Abraãonẽ ea ikũwaĩnã, huni pepaki", anikiaki.

23 Haskawẽ taeshũ Deusũ Abraãokiri hatu kenemakinã, hakiri besti
xinãkĩ akama hakia yura betsabukiri 24 inũ nukukiriri xinãkĩ ashuniki,
hatu kenemakinã. Habiatũri nukũ Shanẽ Ibu Jesus bestẽwani ha xinãwẽ
nũ ikũwãyã Deusũ hawenabu nuku wamiski. 25 Hau nukũ txakabu
nuku buashuni nukũ Shanẽ Ibu mawanũ Deusũ yunua mawaxina ana
bestẽwaniki, hau hawẽ taeshũ yura pepabu nuku wakubaĩshanunã.

Jesus ikũwaĩbu Deusũ hawẽ haibuaibu nuku wamiskiaki, na hãtxarã

5 1 Hawẽ hãtxa nũ ikũwaĩwẽ taeshũ Deusũ nuku pepa wakĩ
xinãkubainikiki. Nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ Deusbe nuku
haibunamemaya unãnuma hiwei nũ benimakũkainaii. 2 Hanua haskawẽ

nũ benimaiburã, txĩtuãma Jesus Cristo ikũwaĩ Deusbe haibunamei
nũ hiweabuki, ikisrã. Ha inũ, na habiatiã bestima hakia betsatiãri
Deusbe hiwei hawẽ kuxipaki nukutã nũ hawẽruashanaii, ikibi ikirã.
3 Haska bestimaki. Natiã Cristo nũ ikũwaĩwẽ taeshũ hamapai mei
nũ bika teneaiwẽri Deusũ hawẽ kuxipa nuku uĩmakubainaiwẽ hawẽ
xinã txãkaĩ nũ txĩtuãma nũ kuxipakũkainai nũ unaiĩ. 4 Deusũ nuku
kuxipa wakinã, haska xinaĩ keska nũ akaibu nukukiri pe xinaĩkiki.
Hanushũ Deusũ kuxipa nũ hayawẽ taea haska nuku yubani manairã,
nũ benutiruma nũ xinãkubainaii. 5 Haska nũ manakatiru Deus nukuwẽ
nuimis nuku unãmakĩ hawẽ Yushĩ Pepa nuku inã hawẽ taeshũ Deus
ikũwãkĩ txibãkubaĩkĩ haska nuku yubani manai hamẽ nũ manakamaki.
Haska xarabuwẽ taeshũ hamapai bika nũ teneairã, hawẽ taeshũ Deus nũ
kẽwãkubainaii.
6 Yura dasibibu Deusũ nuku kupinũ ikũkainaya haska ibubis pashai
nũ meketirubumakẽ hatiãra hanu Deusũ Cristo yunua tashnitã yurabũ
Deuskiri xinãma txakabukubaĩmisbu hatũ txakabu dasibi Cristõ hatu
bua keyushunũ ika debuniki. 7 Tsua haskariai yura betsawẽ taea hawẽ
nuikĩ hawẽ kupiti bishuĩ: “Ea awe”, ikirã, tsuã haska xinãtirumaki. Hakia
yura betsa pekũkainai hawa kaneisma tenãnũ, iwanã, itxakawaibu tsuãri
hawẽ kupiti bishuĩ mawashutirumariki. Yura betsabu merabewakubaũmis
nuikipa tenãnũ, iwanã, itxakawaibu hawẽ kupiti bi yura betsa hawẽ
dabanã iki mariastũ bishuĩ mawatiruraka. 8 Haska keska binumakĩ Deus
dasibibuwẽ nuikĩ nuku abuai nuku unãmanirã, dasibibu nũ txakabu husia
hiwebiakẽ ha xinãma Deusũ Cristo yunua tashnitã nukũ kupiti nuku
bishuĩ ha besti nuku mawashuniki. 9 Cristo mawakĩ nukũ kupiti ma nuku
bishũkẽ Deusũ nukukiri yuikĩ: “Mã ana txakabu hayamaki”, iniwẽ taea
Cristo Shanẽ Ibuhairai hanu hawẽ henei yurabu kupinũ ika hushanaitiã
Deus nukuki sinatabiamis hawẽ kupiti nũ hawa ana hayamahaira
ishanaii, Cristo nukuwẽ hiwekũkaĩkĩ nuku pashawamiskenã. 10 Haska
inũ, Deus dasibi yurabuki sinataya nũ habe haibunameriamabiakẽ hawẽ
Epa daewakĩ nukũ kupiti nuku bishuĩ Cristo nuku mawashũkĩ nukũ
txakabu bua keyukĩ ana xinãtima watã pepa keskabu nuku waniki.
Hawẽ bake hiwekũkaĩkĩ txanima nuku mekeshanikiki, nũ ma Deusũ
haibuaibukenã. 11 Natiã nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ hawẽ Epa Deus hatũ
nuku haibu wamakĩ daewamani unãnuma hiwekĩ txanima hawẽ taeshũ
benimakĩ Deus nũ kẽwãkubainaii.

Adão inũ Cristokirikiaki, na hãtxarã

12 Mai anua ha huni bestitxai ha dukũ Deusũ damiwashũ nemabiabaina
nĩkama txakabu hikimakĩ tateskĩ taewakẽ hawẽ taea hau mawashanũ
Adão anibuai Deusũ kupikĩ nemama inikiaki. Haska wanikẽ yurabu
dasibi Adão keskariai Deus nĩkama kanemisbuwẽ taea anibui inũ

yushabui mawariakubaĩmisbuki, Adão ini txibaĩnã. 13 Ha txakaburã,
ma yurabu anu mai anu haya inikiaki. Hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati
Deusũ yunukĩ hayawariamabia ha yurabu txakabuaibu hatũ txakabu
xinãkĩ Deusũ hatu kupikubainikiaki. 14 Haskakẽ Deusũ Adão damiwashũ
hari hiwemani anua inũ hanu Moisés hiwenitiã Moisés Deusũ hãtxa
yurabu yusĩkĩ taewariama hawẽ yunua keskawẽ txakabui yurabu ibubis
mawakubainibukiaki, Adão keskakĩ Deus nĩkama inũ txakabu betsa
betsapa wakubainirã.

Ha dukũ huni Adão Deusũ damiwaniki. Hatũ txakabuwanikẽ hanua
huni betsa pepa Adão binua ha katxu hau hushanũ Deusũ yubani
hushũ hatũ hiweti bai bena nuku washuniki. 15 Ha Adãonẽ txakabu
tashnimaniwẽ taearã, Deusũ hawẽ aka nuku unãmairã, haskasmaki.
Ha huni bestitxaitũ txakabuwaniwẽ taea haska keskariai ha txibaĩ
itxapabu mawakubainibuki. Hanushũ Deusũ hawẽ aka betsa nuku
inãkuĩkĩ huni bestitxai Jesus Cristowẽri itxapa binumaniwẽ taeshũ
itxapaburi pewakĩ hatu merabewaikiki, hawenabu hatu wakinã. 16 Ha
inũ, Deusũ nuku inãkuĩni inũ haska Adãonẽ txakabuwani ha dabe
haskas dabemaki. Huni bestitxaitũ txakabuwaniwẽ taea dasibi yura
betsaburi txakabukubaĩmisbuki. Haskawẽ taeshũ yura dasibibu hatu
kupishanai Deus deveabu keska manakanikiki. Habiaskabiakẽ hatiri
yurabu txakabubiakubainaibu Deusũ hatu duawakĩ tsuabũra hawẽ bake
Cristo besti ikũwaĩbu habu kupiama: “Hawa txakabu hayama pepabuki”,
iwanã, hatukiri pe xinãmiski. 17 Hanua Adão huni bestitxaitũ kanekĩ
txakabuwaniwẽ taea habiaskariai yura dasibi mawariakubaĩmisburã,
txanimaki. Hakia Deus nuikipatũ Jesus Cristo huni bestitxai nuku hamẽ
inãkuĩni habũ nũ ikũwaĩbu duawakĩ Deusũ nuku pepabu waya hawara
Jesus Cristõ nuku ashũkĩ binumaniwẽ taeshũ hiwea bena bitã ha huni
betsa Cristõnã, dasibiburi merabewakĩ hatu binumashuniki.

18 Haskakẽ huni bestitxai Adãonẽ txakabuwanirã, hawẽ taea hatũ
kupitiwẽ hau mawakubaĩshanũbũ yura dasibibu Deusũ hatu yupuniki.
Habiaskari wakĩ huni bestitxai hawa kaneismatũ nukũ kupiti nuku
bishũriai mawaniwẽ taeshũ yura dasibibũ nũ ha ikũwaĩbu Deusũ nuku
pepawatã habe niti akama nuku hiwekuĩmashanikiki. 19 Haska inũ,
huni bestitxai Adãonẽnã Deusũ nemati txibãma iniki. Habiaskariai
yura dasibibu Adão ini keskabuwẽ taeshũ: “Yura dasibi txakabukĩ
habias txibãkanikiki”, iwanã, Deusũ hatukiri pe xinaĩsmaki. Hakia huni
bestitxairi Jesus Cristõnã, hawara Deusũ yunua txibãkubainiwẽ taeshũ
yurabu itxapabũri Cristo txibaĩbu hatu merabewakubainai pepabũ
txibãkanikiki.

20 Hanua haskai yurabu txakabu bestiwẽ hiwei mesei
atimapahairakubainaibũ Deusũ hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati nukũ
shenipabu Moisés yusĩmakinã, ana hatũ txakabu ewawati waniki. Hanua

txakabui pikubiaibũ Deus hatuwẽ nuikĩ hatũ txakabu binumakĩ hawẽ
pepahaira hatu unãti wamakĩ hatu duawaniki. 21 Txakabu hikinishũ ha
shanẽ ibukĩ yurabu tenãkubaĩmiski. Haska keskariai Deus shanẽ ibukinã,
hawẽ nuikipawẽ hawẽ bake Jesus Cristowẽ taeshũ hawenabu nuku wakĩ:
"Ha enaburã, pepabuki", ikĩ nuku hiwekuĩmaikiki.

Jesus ikũwaĩ nũ naxiarã, nũ habe mawa keskakiaki, na hãtxarã

6 1 Hanua yurabũ txakabuwakĩ Deusũ yusĩa txibãkubainabumawenã,
nukunã ha xinãma yuikĩ hatũ Deus pepabia kemaĩ hau ana
shabakabi hawẽ duapahaira nuku uĩmanũ nukubunã, txakabuwakĩ
heneyamakubainãkãpa? 2 ikĩ haskakiri xinaĩ hãtxatimahairaki. Hakia
tsuara ma mawa maiwabu ana txakabuwatirubuma keskakĩ Satanásã
parãti hãtxa txibãma dasibi nũ Jesus Cristo txibaĩbũ nukũ txakabu
henetã nũ ana txakabuwẽ hiwekũkaĩtirubumaki. 3 Haska inũ, Jesus Cristo
nũ ikũwãkubainaya yura betsã nuku naximaburã, Jesuski nũ dasia habe
mawani keska Deusũ nukukiri pe xinãmis matunã, mã unãmamẽ? 4 Ha
inũ, nuku naximaburã, Cristobe nũ mawa keska nuku habe maiwanibu
keskakẽ nukũ xinã txakabu putai nũ hiwei benashanũ hawẽ Epa kuxipatũ
Jesus Cristo bestẽwani keska wakĩ hiwea bena betsahairawakĩ nuku
bestẽwã keska wamiski.

5 Nuku naximabu Cristoki dasia nũ habe mawani keska ana Cristo
besteni keskairã, hiwea benawẽ nũ hawẽ hiwekũkainaii. 6 Ha dukũ
nũ hawẽ hiwetxakani sheni Cristobe cruzki netãtã nũ habe mawani
keskaki. Nũ haskaya nukũ xinã sheni Deusũ nuku betsa wamakẽ txakabũ
nuku beshetã hawẽ tsumawakĩ ana nuku yunutirumaki. 7 Hanua tsuara
mawakenã, ana haskatã shanẽ ibukĩ txakabũ tsumawatã yunutirumaki.
8 Nukuburã, Cristobe nũ ma mawani keskawẽ taea txanima dateama
nũ habe ana hiwekuĩkũkaĩshanai nũ unaiĩ. 9 Ha inũ, Cristo mawatã ana
besteni ana mawatiruma nũ unãriaii. Ha yushĩ parananãmistũ ana tenãkĩ
maemakĩ ana binutirumahairaki. 10 Ha inũ, Cristo bestiwai mawakĩ
dasibibũ txakabu betsa betsapa binu keyuniki. Natiã hawẽ hiweawẽ Deus
besti duawanũ ika habe hiwekũkainikiki. 11 Haskawẽ taea matũri xinã
bena wai mawa keskatã dasibi txakabu henebaini Jesus Cristoki dasitã
Deus benimawanũ ika haskakiri besti xinaĩ hiwekubaĩkãwẽ.

12 Haskakẽ matũ xinã txakabu kemuwẽ hau matu tsumashũ hamapai
betsa betsapa txakabuwẽ hau ana matu niniyamanũ nemakubaĩkãwẽ,
ana ha uĩ mã kemuai txibãmarã. 13 Haska inũ, matũ yura ana txakabu
tsumawamayamakãwẽ, ha hamapaiwẽ nukũ yura hawẽ txakabu
watimakirã. Eska wakinã, matũ xinã pe mekekĩ matũ yura hirabi Deus inãkĩ
mekemariakubaĩkãwẽ. Ha inũ, yurabu mawatã ana besteã keskatã matũ yura
pe mekekĩ matũ hiwea Deus inãtã pepashũkubaĩkãwẽ, matũ yura hirabiwẽ
Deus duawakinã. Hawa kaneama ha bebũshũ pepakĩ akubaĩkãwẽ. 14 Mã

Cristo ikũwãyã Deusũ matu pepawaiwẽ taeshũ txakabũ matu ana beshetã tsumatirumaki. Haska inũ, Deus duawanũ, iwanã, hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati Deusũ Moisés yusĩniwẽ matu ana mekeamaki. Hakia Deus duapatũ matu ma mekeikiki, mã hawẽ daya akaiburã.

Txakabu henebaĩ pepatikiaki, na hãtxarã

15 Haskai hariri hãtxamisbumẽ? eska yuirã: "Haskakenã, Deusũ nukũ shenipabu hawẽ hãtxa yusĩnitũ nuku ana tsumama hakia hawẽ bake nũ ikũwaĩwẽ taeshũ nuku duawakĩ nukũ txakabu buashanairã, nũ txakabuwairã, hawamaki. Hamapai txakabu betsa betsapa anãkãwẽ", iki mã yuinamemisrã, haskatimahairaki. Matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. 16 Yura betsã yura betsa tsumawamakĩ inã hanushũ hawẽ shanẽ ibu ha besti hau dayashũkĩ hawẽ yunua besti ashũmisrã, mã unaiĩ. Hakia habiaskari wakĩ matũ txakabũ matu tsumawakẽ haskai ha txakabu txibaĩ mã hawẽ mawa kayabi mã benushanaii. Hakia haska binumakĩ Deus mã nĩkakĩ txibaĩ hawẽ haibuaibu matu wakĩ hiwekuĩmakĩ hawenabu matu washanikiki. 17-18 Ha dukũ txakabũ matu tsumawakĩ taewaniki. Hanushũ Deusũ matu merabewaya nũ matu yusĩkubaina nĩka pewatã matũ huĩti hirabiwẽ matu yusĩaĩbu mã ikũwãniki. Natiã ana txakabu dayashunama hanua kaĩkaĩ Deus dayashũkĩ pe besti mã ashũkubainaii. Matu mã haskai nĩkai huĩti xinã txãkãkĩ Deus ẽ kẽhairawakubainaii. 19 Ha inũ, dasibi mã tapĩ keyuriamakẽ matu shabakabi yusĩkĩ hãtxa bikamawẽ matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. Hawara txakabu pepama Deusũ danãmis betsa betsapa anũ ika hawẽ kemui matũ yurawẽ txakabu irumai mã atimapakũkainiki. Hakia habiaskari wakĩ matũ yura Deus inãtã pepakĩ Deus dayashũkubaĩkãwẽ, hawẽruai pepakinã. Haska wakĩ matũ txakabu putai tari meribi pashkatã mã pe besti hiwekũkaĩshanaii, Deusunabuirã.

20 Haska inũ, txakabũ matu tsuma wayukenã, Deusũ haska abuai xinãma mã hiwekũkainiki. 21 Hawẽ haskati mã ikũkainimamẽ? Ha txakabũ yurabu hatu debuwamis hawẽ benuti bai mã txibãkubainimarã, natiã xinã betsa watã mã hawẽ dakeaii. 22 Hakia txakabũ matu tsuma wapauni mã ma heneima hakia natianã, bai pepa betxitã hawama Deus besti mã dayashũkũkaĩkatsis ikaii. Haskakẽ na haska pepa Deus mã dayashunairã, hiwekuĩa pepa mã itxawaii, natiã mã hawẽ meribi hiwekũkainai inũ atimas hawẽ henekĩ hiwekuĩa hawẽ manakukĩ Deusũ matu inãshanikiki. 23 Haskakẽ tsuabũra txakabuwakubaĩmisbu hatũ kupitirã, Deusũ meketi hayama mawa kayabi bishãkanikiki. Hakia nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo nũ ikũwaĩ nũ haki dasikẽ hawẽ taeshũ Deusũ nukũ hiwekuĩti pepa inã nukũ Shanẽ Ibube dasitã nũ habe hiwei ikibi ishanaii.

Hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati shenĩ ana nuku tsumamakiaki, na hãtxarã

7 1 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati mã unãhairaii. Haskawẽ taeshũ ha Deusũ yununiwẽ shanẽ ibubũ yunukĩ

nemakĩ hatu mekekinã, habu mawabu akama hakia hiweyuabu besti
yurabu yunutiru mã unãriaii. 2 Haska aĩbu beneyakiri miyuiwẽ matu
shabakabi yusĩnũ nĩkakãwẽ. Deusũ nuku yunukinã: “Tsuabura beneyabu
hawẽ bene hiweyukẽ hau habe besti hiweyukubainũbũwẽ”, nuku waniki.
Haskakẽ ma hawẽ bene mawakẽ aĩbu ana tsuã tsumamakẽ bene betsa
hayakatsis iki beneyatiruki, Deusũ ana nemamarã. 3 Haska inũ, hawẽ
bene mawariama ha aĩbu huni betsabe uĩnanaĩ atiyai txakabumisbuki.
Hakia tsuara hawẽ bene ma mawakẽ hanu huni betsabe shabakabi ana
hiwekatsi ikai hawa txakabumaki.

4 Mã ebetã Jesus txibaĩbu, ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, maturã, mã haska
keskaki. Matu yuinũ nĩkakãwẽ. Deusũ bake mawa ana bestẽwani haki
dasi mã habe mawani keskaburiki, ana hawẽ yunuti inũ nematiwẽ
matu tsumamarã. Hakia hawenabukĩ hamapai Deusũ abuai hawẽ daya
ashũkĩ mã benimawa bestikatsis ikaii. 5 Hanua nũ hiwei taeaitianã,
hawẽ txakabu unãti Deusũ hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati yununiki. Ha
xinãkĩ nũ tapĩbiaya txakabu betsa betsapa nuku anua kemu tashniaiwẽ
nũ txakabupauniki, haska hawẽ hiwetima txakabu mawa kayabiti besti
birã. 6 Hakia ma nũ Cristo ikũwaĩbu nũ ma habe mawa keskakẽ ha dukũ
Moisés Deusũ hawẽ yunuti inũ nemati kenemaniwẽ nuku ana yunuamaki.
Hakia natiã ana kene sheni ana paema nũ txibãmakẽ Yushĩ Pepa kuxipatũ
besti nuku yusĩkĩ nuku pe mekekubainikiki, bai bena nuku txibãmakinã.

Txakabũ yurabu parãmiskiaki, na hãtxarã

7 Haskakẽ nũ xinãkĩ yuiairã: “Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati hawẽ
txakabukĩ danãmatimẽ?” Haskamaki. Haska Deusũ Moisés hawẽ yunuti
inũ hawẽ nemati kenemabianikẽ hawẽ yusĩa ẽ nĩkaisma txakabu hakiri
ẽ tapiãma ikeaniki. Hakia Deusũ nukũ shenipabu yusĩkĩ: “Hawara yura
betsana xinaĩ hawẽ kemuyamakãwẽ”, ini ha ẽ tapiãma hawẽ kemuti
txakabu ẽ unãma ikeaniki, kemu Deusũ nemabianikenã. 8 Nukũ xinã
txakabu kaĩkinã, nuku eska wamiski. Ibubis nukũ xinãnẽ xinaĩ hawara
tashniai uĩ xinã txãkãkĩ kemukĩ ibubis nukũ yurã yunuaiwẽ benimakĩ
nũ txakabuwamiski. Haskakẽ hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati hayamakẽ
txakabu hamẽ hawẽ kuxipa hayama mawa keska ikeanaii. 9 Haska
inũ, Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati ẽ tapĩriama ẽ hiwei pea keska ẽ
ikũkainiki, haska wakĩ Deusũ ea kupishanai unãriamarã. Hakia hawẽ
yusĩa ẽ ma tapiãyã ẽ xinã txakabũ ea hiwematxakashũ yunumis hatũ
tenãkĩ ea benui kai ẽ unãniki. 10 Haskakẽ ha yununi pepatũ ea hiwea inaĩ
dabanẽ ẽ ikai ẽ hawẽ tenã mea keska ẽ uĩniki. 11 Hanua Deusũ bemakis
hawẽ hãtxa yununiwẽ txakabũ ea beparãtã ea kanemaniki. Ha Deusũ
yununi pe dabanẽ ẽ ikai hatũ ea tenã kayabi waniki.

12 Haskakẽ Deusũ hãtxa keneniburã, harã, meribiriki. Ha inũ, hawẽ
yunuti inũ hawẽ nematirã, meribi hawẽ kanetima pepa bestiki. 13 Ha

yusĩa pepa hawẽruabiatunã, ea mawa kayabi anu iyuairã, pemẽ?
Haskamahairaki. Ha ẽ txakabu amisrã, haska txanima shabakabi
kayabi ẽ txakabu tashnikĩ txakabũ ea parãkĩ yabutã ea kanemakĩ hatũ
ea tenã keska waniki. Ikũki. Hawara Deusũ abuama nemani aki nũ
txakabumisrã, harã, pemahairaki. Txakaburã, Deusunamaki. Haskarã,
danãmiski.

Hamebi Paulõ txakabu maematiruma inikiaki, na hãtxarã

14 Deus anua yunuti yusĩa pepa Moisés hatu yusĩbianikẽ Cristõ kuxipa
xinãma babukĩ Deusũ hãtxa ẽ txibãmaki. Ẽ haskaya txakabũ ea atxikĩ
tsumashũ ea yabumiski. 15 Haskakẽ hawara pepa besti ẽ akatsi ikai
akama hawara ha danãkĩ ẽ abuamabia ha ẽ abuai akĩ itsa wakĩ babutã
ẽ amiski. Ẽ haskakeakemisrã, ẽ unãmahairaki. 16 Haska inũ, txakabu ẽ
akatsi ikamabia Jesusũ kuxipa hakimakĩ ẽ akaya haska Deusũ yunuti
inũ hawẽ nemati hiwea pepa besti yusĩmiswẽ: “Yusĩa peki”, iwanã, ẽ
xinãkubainaii, ẽ txakabuwẽ dabĩ tenekĩ xinaĩnã. 17 Haskawẽ taeshũ eã ẽ
akamabia ẽ xinã txakabũ ea tsumayushũ hawara pepa hakimawatã ewẽ
hiweshũ ea amamiski, txakabu amakubaĩkinã. 18 Ha inũ, Yushĩ Pepatũ
kuxipa xinãma hawara pe ẽ akatsis ikai emebi ẽ xinã kuxipawẽ taeshũ
ẽ akairã, babuki. Haska ẽ yuiairã, eskaki. Hawara pepa anũ ishũ emebi
ẽ xinãnẽ ẽ ha abuai ẽ atirumaki. 19 Haskawẽ taeshũ hawara pe besti ẽ
akatsis ikai ha akama ha txakabu ẽ danãmis ẽ pe akaitũ besumiski, natiã
e iki ẽ hawẽ dakeairã. 20 Haskakẽ ẽ huĩti merã txakabu hiwekẽ hawara
ẽ abuama ẽ akairã, eã ẽ akama hakia ẽ huĩti txakabũ xinãmakĩ ea
txakabuwamamiski.
21 Ẽ pe bestibiakatsis ibiaya txakabu betsa betsapa ewẽ hiwea ha
tashniai uĩkĩ ẽ xinã pema ẽ uĩkubainaii. 22 Ẽ xinã uke merãwenã, Deusũ
yunua besti abukĩ ẽ akatsi ikũkainaii. 23 Haskabiakẽ ẽ akubainai uĩ
txakabũ ea beshetã ea tsumawatã ẽ xinã kayabi nematã ea henekatsi
ikamakẽ haska Jesus ẽ dayashunai ẽ pe besti xinãtiruma shabakabi ẽ
unãkubainaii.
24-25 Haskawẽ taeshũ ekiri matu xinãmanũ ea nĩkakãwẽ. Earã, ẽ
pemahairaki. Ibubis ẽ hiweawẽ Deusũ yununi ẽ tapĩkĩ hawẽ hãtxa
txibaĩ ẽ peai dabanẽ ẽ imisrã, haskamahairaki. Ẽ xinã babu txakabũ
ea yunumiski. Ea ẽ pe hiweismarã, tsuã ẽ yurawẽ ha Deusũ yununi ẽ
txibãbiaya txakabũ tsumatã ẽ hiwea ea benumakĩ ea tenaĩnã, tsuã ea
merabewatirumabiakẽ nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ ea merabewakĩ ẽ
txakabu ea buashuniwẽ taeshũ Deus besti hawẽ taeshũ ẽ kẽwãkubainaii.

Deusũ Yushĩ Pepa nuku merã hiweshũ nuku mekemiskiaki, na hãtxarã

8 1 Haskakẽ natiã nũ habu hiweshũ Jesus Cristo ikũwaĩbu nũ ma
haki dasiabũ nukũ txakabuwẽ taeshũ Deusũ nuku dasibi kupiama

ishanikiki, nũ ma hawenabukenã. 2 Jesus Cristo mã ikũwaĩwẽ taeshũ
Deusũ yunua benawẽ hawẽ Yushĩ Pepatũ matu ma mekeikiki. Haskawẽ
taeshũ matu tibitũ matũ xinã txakabu tashnimatã mã ma xinã betsabunã,
haskawẽ taeshũ Satanásã hatũ mawa kayabi anu matu yunukatsis ikai
Yushĩ Pepatũ nematã matu mekeshanikiki, hiwekuĩmakinã. 3 Deusũ
Moisés yunukĩ hawẽ hãtxa kenemanirã, yurabu hatũ xinã babuwẽ taeshũ
haska washũ txibãtirubumakẽ haska bebũkiri yubani yurabu babubu hau
hatũ txakabu hatu buashuni mawayunũ, iwanã, hawẽ bake yura babu
nukuna keska bimatã Deusũ yununiki. Jesus haskakiranishũ hawẽ mawa
kayabimati Satanásã kuxipa mebĩkĩ Deusũ bakẽ maemaniki. 4 Haska
Deusũ Moisés hawẽ hãtxa yununi nukubũ nũ hawa txibãkĩ menetiruma
xinãkĩ Deusũ hawẽ bake hatũ hau meneyunũ yununiki. Nuku haska
waniwẽ taeshũ ana haska yurabu txakabũ abuai hiwemis akama hakia
haska Yushĩ Pepatũ nuku yunuai txibaĩ nũ hiwekũkaĩtiruki.

5 Tsuabura hiweshũ txakabu tibi ibubis xinaĩ hiwei hawẽ nuikĩ
henekatsi ikama ha besti txibãmisbuki, Deuski sinatakĩ hawẽ yusĩa
txibãma inũ hawẽ hamapai txibãtirubumarã. Hakia hawara Deusũ Yushĩ
Pepatũ nuku amakatsis ikai tsuabura haska ikatsis ikai abukĩ haskanũ
ishũ Yushĩ Pepa txibãriakubaĩmisbuki. 6 Haska inũ, hawara txakabũ nuku
amakatsis ikai nukũ huĩti babukĩ tsuabũra ha besti txibãkubaĩmisburã,
hawẽ mawatã Deusbe hiweama ishãkanikiki. Hakia tsuabũra Deusũ
Yushĩ Pepatũ bai txibaĩ unãnumati hawẽ nũ hiwenũ ikai ha besti xinaĩbu
nuku duawakĩ hawama unãnuma nukũ hiwea nuku inãkubainikiki.
7 Ha inũ, tsuabũra Deus xinãma hawara hatũmebi hatũ xinãnẽs akatsis
ikaibu haska txibãmisbu Deusũ hatu xinãma inũ Deuskiri xinãbumariki,
haki petxiaburã. Habunã, Deusũ yusĩa txibãma inũ hawẽ yunua
ashũtirubumariki. 8 Haskawẽ taeshũ tsuabũra hatũ kemu pae txakabũ
hatu mekemisbu habũ Deus kẽwãkĩ benimawatirubumariki.

9 Hakia natianã, Deusũ Yushĩ Pepa mã haya matuki dasishũ matu
mekeaya txakabuki petxitã mã ana ha txibãmaki. Hamẽ tsuabura
Jesusũ Yushĩ Pepa hayama haki dasiama Cristonabumaki. 10 Hakia
Cristo matube dasikenã, Yushĩ Pepa matube hiweaki. Txakabũ benukĩ
nuku tenãtirubiakẽ ha Cristowẽ Deus nukuwẽ nuikĩ nuku pewaniki,
hawenawakinã. 11 Hanua Deusũ hawẽ bake Jesus Cristo mawa
bestẽwanitũ mã mawa maturi bestẽwãshanikiki, hiwea bena matu
inãkinã. Deusũ Yushĩ mã hayawẽ taeshũ matũ yura mawatã txapui
keyubiamiskẽ ha Yushĩ matuki dasiatũ matu ana hiwemashanikiki, nai
anurã.

12-13 Haskakẽ, ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, hawara Deusũ abuai tsuabũra
mã xinãma hawara matũmebi mã akatsis ikai mã akubainaiwẽ taea Deus
matuwẽ nuiama mã mawa kayabishanaii. Hakia Deusũ Yushĩ Pepatũ
matu merabewaya haratutũra ha txakabu mã heneai matu tenãshuna mã

hanũkaĩ xinã kayabiwẽ mã hiwekubaĩshãkanaii. Haskakẽ tsuabũra Jesus
txibaĩ ana nukũ xinã txakabu babuwẽs ikama natiã haska Deusũ nuku
hiwemakatsis ikai haska abukĩ yunuai txibãtiki.
14 Ha inũ, tsuabura Deusũ Yushĩ Pepatũ merabewakĩ pe nimamisrã,
haburã, Deusũ bakebuki. 15 Maturã, ha yushĩ hatũ matu date pae inãmis
ha yushĩ ana matu inãkĩ yabumama hakia Deusũ Yushĩ Pepatũ hawẽ
bakebu matu wamamis matu inãniki. Ha Yushĩ Pepatũ nuku hãtxamakĩ:
"Epaã, Ẽ Epa nuikipatuũ", akĩ kenamakĩ nuku yuimamiski, 16 haska
wamakĩ nukũ yushĩki dasi nanetã nũ Deusũ bakebu shabakabi nuku
unãmakinã. 17 Haskakẽ Cristoki nũ ma dasiabuwẽ taea nũ ma Deusũ
bakebuki. Haska inũ, yura betsabũ hawara bika nuku tenemaibu Cristõ
tenekubaini keska wakĩ hawa yuiama nũ tenekubainaii. Haskawẽ taea
naiuri hawa ana bika teneama nũ habe hiweshanaii.

Dasibi Deusũ damiwanitũ hawẽ benimati uĩshanũ ishũ habũri manakanikiaki, na hãtxarã

18 Haska inũ, natiã Jesus nũ ikũwaĩbu hamapai bikawẽ berubi tenei
nũ nuitapayuaiburã, Deusbe nũ hiweshanai betsahaira nũ ishanaii. Na
hiweshũ nũ teneai inũ, na bika nũ tenekubainai txipu hawama keska
ishanikiki. 19 Mai hirabiki dasibi habu Deusũ damiwani: "Haratu hawẽ
bakebu kayabimẽkaĩ?" ishũ shabakabi uĩkatsis ikĩ hĩ hĩ itxakayamakĩ
manakanikiki. 20 Hatiãra haskashanai unãma mai hirabi anu Deusũ
damiwani bika tenei itimaskakanikiki. Haskairã, hatũ txakabuwẽ
ikabumaki. Hakia haska Deusũ xinãni habu damiwanibu unãmakẽ haska
Deus yubakani keska hatu ashũshanikiki. Dasibi mai hirabi Deusũ hatu
damiwani 21 Deusũ kupikubaĩkĩ hau keyukĩ yamawashanũ manakanikiki.
Deusũ hawẽ bakebu duawakĩ mai hirabiri duawashanaiwẽ taeshũ dasibi
damiwani benimashãkanikiki, mibanã, yuinakarã, bixirã, yuraburã,
dasibi betsa betsaparã. 22 Haska inũ, dasibi Deusũ hatu damiwani
txakabuwẽ taea hamapai betsa betsapa tenekubaĩkanikiki, hawara
isĩ teneai hau Deusũ merabewakĩ hatu nemashũshanũ manakayuirã,
haska aĩbu bake kaĩkatsi isĩ betsabu tenei tsekerẽ imis keskairã. 23 Habu
bestima nuku dikabirã, nũ Deusũ bakebunã, hawẽ Yushĩ Pepawẽ
haska Deusũ nuku duawashanai hawẽ unãti wati yubani nũ haya hawẽ
bake kaya keska wakĩ yura bena nuku inãshanai bishanũ ika hawara
hawẽ bakebu yubabaini Deusũ nuku inãshanai huĩti detsupe ishũ bika
tenekĩ nũ manayuaii. 24 Haska nũ manaiwẽ taea nũ ma mekea hayaki.
Na bika nũ uĩaĩwenã, nũ hawẽ mekeamaki. Hakia nũ uĩriama nũ ha
manakai hiwea haki nukui nũ hawẽ mekeshãkanaii, hawara ha Deusũ
nuku yubanirã. 25 Habiaskabiakẽ hawara Deusũ mae nai anu kashũ nũ
uĩriama nũ hawẽ nuiama Deusũ hãtxa ikũbestiwakĩ xinã mestẽwãtã nũ
manayukubainaii.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

26 Haska inũ, nukũ huĩti babuwẽ taeshũ Deusbe hãtxakĩ nũ hawa
yuitirumabiakẽ hawẽ Yushĩ Pepatũ nuku merabewamiski. Hari Deusbe
hãtxati unãma: “Harakiri ea akĩ Deus hawa yukashãpa?” ikĩ nũ xinãyã
hawẽ Yushĩ Pepa Deusbe hãtxakĩ nuku yukashũmiski, haska nũ
yuitirumawẽ nuku ea ashũkinã. 27 Haska inũ, nũ Jesus ikũwaĩbu Deusũ
nukũ huĩti unaĩkiki. Ha dikabi hawẽ Yushĩ Pepatũ unãkĩ Deus ea akĩ
habias nũ xinaĩ dasi watã nuku yukashũkubaĩmiski.

Hamapai txakabu Deusũ nuku binumashanikiaki, na hãtxarã

28 Haskakẽ matu yusĩkubainũ nĩkakãwẽ. Habu Deusũ abukĩ kenakĩ
katuni hawẽ bake Jesus pepa keskai hau ishanũbũ Deusũ bebũkiri
hatu xinãnishũ merabewakĩ hamapai txakabu hatu binumakubaĩmiski.
29 Hanua Deusũ bake nukũ Hutxi Kayabi Iuwa Jesus Cristo ha dukũ iniki.
Hanua hawẽ betsabu mirima ishanaibu bebũkiri Deusũ unãkĩ kaĩriabuma
Jesus Cristo keskakĩ nũ ha txibãshanũbũ bebũkiri Deusũ unãniki.
30 Haska inũ, tsuabura Deusũ bebũkiri hatu kabẽkĩ katuni Jesuswẽ taeshũ
txakabuma wakĩ pewatã hawara Deusũ hawẽ bake Jesus Cristo yunutã ani
keska wakĩ haburi duawakĩ Jesus Cristobe hatu shanẽ ibuwashanikiki.
31 Haskakẽ Deusũ haska xarabu nuku ashuniwẽ taeshũ haratubũra
txakabuwakĩ nuku tenemaibu habu hawauma keskabuki, Deus
kuxipahairatũ nuku mekekĩ binuhairawẽ taearã. 32 Haska inũ, hawẽ
bake hawa yauxitaskama yunua tashnitã mawakĩ nukubu nukũ txakabu
nuku buashuniwẽ taeshũ nũ habu Jesus Cristoki dasiabu hawẽ taeshũ
nuku duawakĩ hamapai tibi hawẽ bakewẽ nuku ashunishũ Deusũ nuku
ashũkubainikiki. 33 Deusũ ma nuku katunishũ ma nuku pepawabianikẽ
Deus bebũshũ tsuã nuku ha akĩ nuku txitetirumaki. 34 Haska inũ, Jesus
Cristo debutã haska bestiama ana hiwei bestẽkaĩ nai anu Deusũ yusiuri
tsaunishũ Jesus Cristo habe shanẽ ibukĩ Deus nuku ea ashũbiaya tsua
betsa kuxipatũ Cristõ nuku pewashuni nematirumaki. 35 Haska inũ,
Jesus Cristõ matu abui matuwẽ nuiaya tsuã matu pashkatirumaki. Na
eska xarabunã, na dasibi nuku hatũ bika tenemamistũ inũ, nuitapaiwẽ
inũ, tariumawẽ inũ, pitiumawẽ inũ, nuku bikawaibuwẽ inũ, nuku
itxakawaibuwẽ inũ, nuku deraibuwẽ inũ, mesewatã nuku tenãbiaibũ
Jesus Cristo nukuwẽ nuikĩ nuku duawai habũ nuku mesewakĩ
dapashkamatirubumaki. 36 Haskakiri Deusũ hãtxa yuishunikatũ kenekĩ:

“Epaã, nũ mia txibãkubaĩmiswẽ taeshũ
bari tibi nuku itxakawakĩ tenãkatsis ikubaĩkanikiki.
Txashuwã samama detekatsis imisbu keska wakĩ
nukuri itxakawakanikiki”,

aniki, Davĩ yuikinã.
37 Hakia hamapai txakabu betsa betsapa haratutũra nuku
bikawabiaya Jesus Cristõ nuku abuaiwẽ taeshũ hamapai txakabu tibi

nũ binuhairakubainaii. 38 Haska inũ, Deus nukuwẽ nuimiswẽ taeshũ
ẽ matu yuiai nĩkakãwẽ. Deus nukuwẽ nuikĩ nuku abuairã, hawa
eska xarabũ nuku dapashkamatirubumaki. Eska tibiwenã, mawawẽ
inũ, tsuabura hiwetxakabiabũ Deus nukuwẽ nuikũkainaya Satanásã
nai tsumabu inũ yushĩ betsabũ Deus nukuwẽ nuikũkainai habũ
nematirubumariki. Ha inũ, natiã inũ uatiã ishanai Deus nukuwẽ nuiai
habũ nuku dapashkamatirubumahairariki. 39 Haska inũ, hawara kuxipabu
manaũrishũ inũ namã uke merã mai merãshũ inũ, habu Deusũ hatu
damiwanibũ haska xarabũ nuku dapashkamatirubumaki. Nukũ Shanẽ Ibu
Jesus Cristo Deus hawẽ nuiai hawa dapashkamama ini nuku uĩmanishũ
nukuri abukĩ hawẽ nuiwẽ nuku hawa dapashkamari ishanikiki.

Israelbu kayabirã, Deusunabukiaki, na hãtxarã

9 1 Jesus Cristo eã ẽ ikũwaĩwẽ taea haki dasishũ ikũkĩ txanima
hãtxa ẽ matu yuiaii. Yushĩ Pepatũ ẽ xinã mestẽwãshũ ea yuimai ẽ
hawa matu paraĩ txani txakamaki. 2 Eskaki, matu yuinũ ea nĩkakãwẽ.
Enabu judeubuwẽ hatuwẽ nuihairai huĩti nixma punu nuka ẽ hatuwẽ
kashakatsis ikũkainaii. 3 Haskakẽ enabu Israelbũ hau Cristo ikũwanũbũ
hatu merabewanũ ika eã eska ẽ hatukiri xinãkubainaii. Ea kayabis Deusũ
hau hatuwẽ ea kupinũ ika hatuwẽ taea Cristo dapashkatã haskatã enabu
kayabi ẽ hatu merabewatiru daka ishũ hatukiri ẽ xinãkubainaii, hau
enabũ Cristo ikũwanũbunã. 4 Enabu Israelburã, nukũ shenipabu anua
Deusũ ana hatu ibu wakĩ hawẽ bakebu keska watã hatube hiwekĩ hawẽ
kuxipa hatu uĩmai hawẽruai hatu bebunua txashahairakũkainikiaki.
Hatu haska wakĩ Deusũ hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati Moisés yusĩmakĩ
hau itxashũ Deus kẽ kayabi wakubainũbũ hatu yusĩkĩ Messiaskiri hatu
yubani haska manakakĩ hau txibãkubainũbũ betsa betsapakiri hatube
Deus yubakakũkainikiaki. 5 Habiari nukũ shenipabu Israelbu anua
Messias Cristo yura kayabitã tashniniki. Nukũ mekenika Deusũ dasibibu
mekei shanẽ ibuhairamisrã, kẽwãkĩ heneyamakubainãkãwẽ. Haskakirã.
6 Haska Deus Israelbu hatu yubanirã, Deusũ hawa betsa wama hawẽ
hãtxa kuxipa hawa benuamaki. Haskabia Deusũ hatu yubani ikũwãkĩ ha
Israelĩ baba itxapabũ txibãbumawẽ taea habu Israelbu kayabi itirubumaki.
7 Haska inũ, Deusũ Abraão yuikĩ: “Haska ẽ mia yubairã, Isaquewẽ taea mĩ
bababu kayabi besti inũbarishãkanikiki”, aniwẽ taea dasibi habũ txibãbuma
Abraãonẽ bababu hawẽ bababu kayabi itirubumariki. 8 Eska hakiri hãtxani
nuku xinãmaikiki. Deusũ bakebu yuikinã, habu hawẽ shenipabu Abraão
inũ hawẽ bake Isaque xinãma hakia habu hatu yubani hawẽ yubakani
hãtxa haska tsuabũra ikũwãkĩ xinãkĩ hakimama ashũkubainaibu Abraãonẽ
bakebu itirubuki. 9 Ha haska washanaikiri Deusũ yubakĩ yuikinã: “Txanima
ana bari betsatiã txĩtũkirã ẽ matu merabewaya mĩ aĩ kayabi Saraki mĩ bake
wa huni bake kaĩshanikiki”, aniki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10-12 Haska bestimaki. Betsa Deusũ anirã, eska waniki. Hawenabu
Deusũ katukĩ hawara pepa inũ hawara txakabu yurabũ akubaĩmis
xinãma hakia haratubura Deusũ hawenabu wakatsi ikai besti xinãkĩ
hatu katumis mã shabakabi unãnũbũ nukũ shenipabu Isaquẽ bakebukiri
matu xinãmanũ nĩkakãwẽ. Rebeca tsupibu bake wakĩ Isaquẽ nanemaima
kaĩriama hawa pepa inũ hawa txakabuwariabumakẽ bebũkiri Deusũ
Rebeca yuikĩ: "Mĩ bake dabe kaĩtã ha ha katxu Jacó kaĩyãtũ hawẽ betsa
ha dukũ kaĩyã Esaú tsuma washanikiki, shanẽ ibukinã", aniki.
13 Hanushũ txipu ana Isaquẽ bakebukiri Israelĩ baba Yavé Deusũ yuikĩ:
"Jacó besti abukĩ Esaú ẽ danãniki", akĩ Deusũ hatukiri yuiai Malaquíasĩ
keneniki.

Tsuãra Deusũ xinã yunutirumakiaki, na hãtxarã

14-15 Haska inũ, Deusũ Moisés yuikĩ: "Haraturawẽ ẽ nuikatsis ikai
hatuwẽ nuikĩ haratura ẽ duawakatsis ikai ẽ hatu duawakubaĩmiski",
ikĩ haratura dukũ kaini xinãma ha dabetã huĩti unãkĩ bestitxai katukĩ
Deusũ kanenimẽkaĩ, pepa wamarã? Haskamaki. Hawẽ xinãnẽ besti
akubainiki. 16 Yurabu hatũ xinãwẽ haska abukĩ hawara ibubis binũ ika hĩ
ikai Deusũ hari xinaĩsmaki. Hakia tsuaburawẽ nuikĩ Deusũ hamebi hatu
katumiski. 17 Haska inũ, txipu Deusũ shanẽ ibu Faraó kupikatsi xinãbiakĩ
yuikĩ: "Faraónẽ, ẽ kuxipa miwẽ hatu unãmakatsis ikĩ mia katukĩ dasibi
Egito nawabũ shanẽ ibu ẽ mia waniki, hau miwẽ taeshũ ẽ kuxipa inũ
ẽ kena mai hirabi anu hiweabũ hau unãshanũbũ", ikĩ hakiri Deusũ
Moisés hãtxamai Moisés nĩkatã hakiri 18 kenenirã, yura betsabu Faraó
ani keska wakĩ habu ha keskabuwẽ nuiama Deusũ hatu besu kuxi wakĩ
huĩti nĩkaisma wakatsis ikĩ hatu haska wamiski. Hanua haraturawẽ Deus
nuikatsis iki hatuwẽ nuimiski, abukinã.
19 Deuskiri mã xinaĩ: "Hawara Deusũ nuku amakatsi ikai tsuabũra
hawẽ xinã nũ beshtetirumaki, haki kayakinã." 20 Ha inũ, matunã, haskakĩ
Deusũ hamapai wamis hawẽ xinã unãmabia haska hawara wamiskiri
txitekĩ mã yukatirumẽ? Na keskairã, mai kẽti hãtxakĩ mai mabu dami
wanika yukakĩ yuikĩ: "Haskakĩ mĩ ea haska waimamẽ?" itirumaki.
21 Hakia haska aĩbũ mai mabu wakĩ habias mai kẽti dabe wakatsi ikĩ
betsa haki hamapai wati xumu hawẽrua meribi wakĩ inũ betsa kẽti
kayabi hawẽrua beshmas dasibituna hatu washũmis tsuã nematirumaki.
Haska keskari wakĩ Deusũ hatu akeakemiski.
22 Haska yurabũ hatũ txakabuwẽ Deus danaĩbu Deus hatuki sinatakĩ
mawa kayabiwẽ hatu kupishanai inũ, ha besti kuxipahaira Deusũ
yurabu unãmakatsi ikĩ haska hawẽ kuxipawẽ hawaira akama teneshũ
manayukubainikiki. 23 Habiatiãri bebũkiri Deusũ nuku duawakatsis ikĩ
hawẽ kuxipa nuku uĩmanũ ishũ nuku tibi nuku katukĩ xinãmisrã, nũ ma
hawenabu nuku unãmaikiki. 24 Haska tibi nukukiri akinã, nũ judeubu

bestima judeubumari Deus hatuwẽ nuikĩ hatu duawakatsi ikĩ bebũkiri
haska tibi nuku dasibi katuniki. 25 Haska nawabuwẽri Deus nuikĩ hatũ
txakabu buatã hawenabu wakatsis ikĩ haska washanaikiri haska kene
haya Deusũ Oséias yuia kenekĩ:
"Nawa betsabu ẽ hatu katuama ibiani hatukiri yuikĩ:
'Enabuki', akĩ ẽ hatu katutã kenashanaii.
Hatukiri xinãkĩ ẽ hatu abuama ibiani
hanu ana hatu danãma hatu abukĩ hatukiri yuikĩ:
'Ẽ ma hatu abuai enabuki', akĩ ẽ hatu kenashanaii",
iniki, Deusrã. 26 Ha inũ, habianushũs ana hatu yuikĩ:
"Maturã, mã enabuma ibiani hakia ẽ matu katukẽ:
'Mã Deus hiweatũ bakebu', matu kenashãkanikiki",
aka nĩkatã Oséiasĩ keneshuniki. 27-28 Haska inũ, Israelbukiri Isaíasĩ
yuikĩ: "Unãshubira akama haska hawẽ hãtxawẽ yubakani hawaira
menekĩ ashanikiki, mai hirabi anu hiwebaunabu hatũ txakabuwẽ Deusũ
hatu kupikinã. Hanushũ Israelbu mirimahaira maxitibiabũ eskarabes
Deusũ hawenabu watã habu mekepakeshanikiki", 29 iwanã, Deusũ hatu
kupiriama Isaíasĩ ana yuikĩ:
"Nukũ Epa Deus kuxipahairatũ nukunabu Israelbu kupikĩ
teshe wama inirã, nũ hayamari ikeanaii,
haska Sodoma mae ewapanuabu inũ Gomorra mae ewapanuabu
Deusũ hatu kupikĩ yamawani keskarã",
itã Isaíasĩri keneniki.
30 Haskakẽ Deusũ yunuti judeubumã txibãkĩ Deusũ pashati benamabia
habũ Jesus Cristo hatũ xinãnẽ besti ikũwaĩbu hatũ txakabu Deusũ
ma hatu buashũtã ana hatukiri txakabu xinãma ikũkainikiki. 31 Hamẽ
Israelbu ikirã, habu Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati Moisés hawenabu
yununiwẽ hatũ txakabu hatu buashũtã pewatirubu dabanẽ haska xinãkĩ
Jesus Cristo ikũwãbumawẽ taeshũ Deusũ hatũ txakabu buashũtirumaki.
32 Haskairã, haskai inibumẽ? Habũ ikũwãti pepa hayabumawẽ taearã.
Eskaki, matu yuinũ nĩkakãwẽ. Bai namaki mixki daka nũ uĩyama kai
haki huti itã ha mixki tsakabaĩ nũ tĩ itiruki. Habiaska keskariai Deusũ
yunuti inũ hawẽ nemati judeubũ txibãkubainai pebiakẽ haska xinãma
hatũmebi hatũ xinãnẽs hiwekĩ Messiaskiri hãtxa danaĩ mixkiki huti ika
keskanibuki.
33 Na habias yusĩa Messiaskiri Deusũ hawẽ hãtxa yuishunika Isaías
yuimakĩ:
"Uĩa. Ẽ haska yubakani
ẽ kuxipa mixki keska Jerusalém anu ẽ nitxĩshanaii,
haki huti iki itxapabu tsakabaĩbaini tĩ ikubaĩshãkanikiki,
ikũwãmarã.
Hakia tsuabũra hawẽ hãtxa ikũwãkĩ txibaĩbu

ẽ hatu hawa dake wama ishanaii”,
aka nĩkatã hari kenerianiki.

Israelbu Deusũ hatu katubiani hawẽ kakape txibãma inibukiaki, na hãtxarã

10 1 Haska inũ, ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, enabu Israelbu hatukiri
eã xinaĩ habuwẽ nuikĩ Deus ẽ hatu yukashũkubaĩmiski, hau
Deusũ kupiti mese binukĩ Jesus Cristo txibãkĩ ikũwaĩbu hau Deusũ hatu
mekeshanunã. 2 Israelbũ Deus duawakĩ dayashũkatsi imisbuwẽ taeshũ ẽ
hatu kẽwãtiruki. Hakia haskai pepabiai hawẽ hãtxa kayabi unãkĩ txibãma
kanemisbu eã ẽ unaiĩ. 3 Hakia haska Deusũ nuku pepawamis ha txibãkĩ
ikũwãma hatũ xinã besti txibaĩ keĩ ibubis pepai beparamei shabakabi
kẽmisbuki, Deusũ besti tsuara ma pewashũ hakiri pe besti yuitiru
unãmarã. 4 Haska inũ, hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati hãtxa besti txibãkĩ
Deus benimawapaibiabu nuku dasibibũ nũ atirumakẽ ha yusĩni Cristoki
hikia hatũ shabakabi betsa wakĩ nukũ txakabu buai mawakĩ ha yununi
ana hawẽ hiwetima wakĩ Cristo besti nũ ha ikũwaĩbu hau Deusũ nuku
pepawashanũ Deus benimawai Cristo nuku ishuniki, Deusũ hãtxa Moisés
hatu yusĩni txibaĩ ibubis pepai ana nũ haskayamashanũbunã.
5 Hakia haska Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati txibaĩ pepawẽ
hiwetirubukiri Moisés yusĩkĩ: “Tsuabũra hawara Deusũ yusĩni txibãkubaĩkĩ
kaneama Deus benimawai hawẽ yusĩawẽ taea hiweshãkanikiki”,
iwanã, hatu keneshuniki. 6 Haskakẽ tsuabũra xinã betsa washũ Jesus
ikũwãkatsis ikĩ yuikĩ: “Nai anu mapeketã hau nuku mekeyunũ Messias
Cristo hauria nekeriri butekĩ i bunãkãwẽ”, iwanã, hau haska xinãkĩ
yuiyamakubainũbũwẽ. 7 Haska inũ, betsarã, betsãri xinã betsawẽ yuikĩ:
“Hanu mawabu bumisbu anu kashũ hau nuku mekeyunũ Cristo neriri
mawabu anua shabakã tashnimai bunãkãwẽ”, iwanã, hau haska xinãkĩ
yuiyamarianũbũwẽ. 8 Hakia haska Deusũ hãtxa nũ txibãtirukiri hawẽ hãtxa
yuishunikatũ yuikĩ: “Deusũ yusĩa mã hayaki, matũ huĩti merã mã hakiri
xinãmis inũ, matũ keshawẽ hakiri mã hãtxamisrã”, iniki. Habias kaka
nukũri yusĩ nũ hawẽ hãtxariakũkainaii. 9 Haskakẽ hawara hawẽ bakekiri
hawẽ hãtxa yuishunika Deusũ nuku kenemashuni haratubũra txibãkĩ
shabakabi dateama yuikĩ: “Jesus Cristo ẽ Shanẽ Ibuki”, iwanã, haska Jesus
mawa Deusũ ana bestẽwani ikũ kayabi waibu hawenabu watã niti akama
Deusũ habu matu mekekubaĩshanikiki, hiwekuĩmakinã. 10 Hanushũ Jesus
txibãkĩ matũ huĩti merã ikũwãkĩ xinaĩ Deusũ matu ma pepawaya dateama
haska shabakabi tashnimakĩ yuikĩ: “Txanima kayabi Jesus Cristõ ẽ txakabu
buaniwẽ taea ẽ Shanẽ Ibuki”, ikaibu Deusũ matu hawenabu wakĩ niti
akama habe matu hiwemariashanikiki.
11 Haska inũ, Deusũ hãtxa yuishunika Isaísĩ kenekĩ: “Tsuabũra Messiasĩ
hãtxa ikũwãkĩ txibaĩbu ẽ hatu hawa dake wama ishanaii”, aniwẽ taeshũ

12 judeubu inũ judeubumarã, tsuabũra Messias ikũwaĩ nukũ txakabu hatũ
nuku buashũkĩ betsa tibiwẽ nuku ashuĩsmaki. Habias Shanẽ Ibu Deusũ
hatũ dasibi meke keyua inãnanã txakaisma kẽwãkĩ mã ea akubainaibu
hawa yauxiama matu duawakĩ inãkubaĩmiski. 13 Ha inũ, Deusũ hãtxa
yuishunika Joelĩ haskakiriri yuikĩ: "Haratubũra hawẽ mekenika ikũwãkĩ
ea akĩ: 'Yavé Deusuũ, ẽ txakabu buatã mina ea wawe, mekekinã' ",
ikaibu Deusũ danãma hatu mekekubaĩshanikiki. 14 Haskakẽkaĩ hau
Deusũ hatu mekekubainũ habũ Cristo ikũwãriabumanã, haskatã Cristo
ea atirubumaki. Ha inũ, tsuabũra Cristokiri yusĩabu hawa nĩkariabumã
hawẽ kakape ikũwãtirubumariki. Ha inũ, hatu yusĩriabumanushũ
Cristokiri hawa tapĩtirubumariki. 15 Ha inũ, Deusũ hãtxa yusĩnãbu
habu anu Deusũ hatu yunuama kakape Cristokiri hatu yusĩtirubumaki.
Haskakẽ Deus yuishũkĩ hawẽ hãtxa yuishunikatũ haskakiri kenekĩ:
"Deusũ kakape yusĩmisbu hikixĩshũ Deusũ kakape hatu yusĩaĩ nĩkai ha
huxiãwẽ taea benimai xinã txãkãshãkanikiki", iniki.
16 Haskabianikẽ Isaíasĩ yuikĩ: "Shanẽ Ibu Yavé Hiweatuũ, mirimabu
mikiri nũ hatu yusĩa nukũ hãtxa nĩkatã danãkanikiki", itã keneni keskai
nukũri mirimabu Deusũ kakape Cristokiri nũ hatu yusĩa nĩkabiakĩ
ikũwãbumariki. 17 Haskakiri Deusũ hãtxa yusĩmisbũ Jesus Cristokiri
kakape yusĩkubainaibu besti hãtxa pepa hawẽrua nĩka pewatã yurabũ
Cristo txibãkĩ ikũwãtirubuki, hatũ hãtxawenã.
18 Hawara Deusũ hãtxa yuishunika Davĩ kenekĩ yusĩni matu ana yusĩnũ
nĩkakãwẽ.

"Yurabu mai hirabi anu manibaunabu Deusũ hãtxa yusĩmisbũ
habũ hatu yusĩa ma habũ nĩka keyuabuki",

iniwẽ taeshũ Israelbũ dasibi ma nĩkakĩ keyunibu nũ unaiĩ. 19 Haska inũ,
emebi ana yuka iki Israelbumã Messias txibãkĩ Israelbu binushanaikiri
kenekĩ Moisés Deusũ hãtxa ha dukũ yuikĩ:

"Israelbuma habu enabuma ibianibũ
matũ Messias ikũwãkĩ txibaĩ ma enabuwẽ taea
mã hatuwẽ kemushanaii.
Hakia matu Israelbu mã enabu ibiani
matu habuwẽ kemumakĩ
habu unaĩsmapakiri mã xinãbiamiskẽ
ẽ matu haki sinatamashanaii",

iniki. 20 Hanua bari itxapa kakẽ hãtxa kuxipawẽ yura betsabukiri Deusũ
Isaías yuimakĩ:

"Tsuabũra ea benabuma haska ẽ hatuwẽ nuimis
hatu shabakabi ẽ uĩmaya
habũ ea ikũwãshãkanikiki.
Habũ ea benamabia eki nukushãkanikiki.
Ekiri hawa yuka ikabumabiakẽ

ẽ kuxipa ẽ hatu uĩmashanaii”,
iwanã, 21 Israelbukiri yuimakĩ: “Huĩti kuxitã hatũ besuwẽ dakeama
ea nĩkaisbumawẽ nuikĩ ẽ hatu merabewapaibia ea nĩkabumaki”, aka
keneniki.

Deusũ hawenabu wakatsi ikĩ Israelbu bebũkiri hatu katunikiaki, na hãtxarã

11 1 Nukũ shenipabu katukĩ hawenabu hatu wanishũ nuku
danaĩsmaki, txanimarã. Haskawẽ taea earã, ẽ shenipabu
kayabirã, Abraãoki. Hanua hawẽ baba betsa Israel ẽ shenipaburiki. Ha
hawẽ bake betsa Benjamim anua ẽ habiariki. Haska Deusũ nuku yubani
xinãkĩ Jesus Cristo ẽ ikũwaĩwẽ taeshũ ea danãma ẽ txakabu buanishũ ma
ea mekeikiki, haska Israel tibi anuabũ tsuabũra Jesus Cristo ikũwaĩbu
hatu mekeshanai keska wakinã.
2 Bebũkirihaira Israelbu habu katukatsis ikĩ Deusũ katunishũ nuku
danãma imiskiri matu shabakabi yusĩkĩ hawẽ hãtxa yuishunika pepa
Eliaskiri ẽ matu yuiai nĩkakãwẽ. Hawenabukiri hawara Elias Deuski
ha ikĩ haki txania hawẽ hãtxa yuishunika betsã keneshũkĩ: 3 “Yavé
Deus Hiweatuũ, mĩ hãtxa yuishunikabu tenãkĩ keyutã hanushũ mixki
txi tapu fogão sa akĩ keyutã eã besti ẽ mia ikũwaĩ ea tenãriabuma ma
ea tenãkatsis iriakanikiki”, 4 aka Deusũ Elias yuikĩ: “Dateyamawe. Mĩ
mimestimaki. Enababu betsa habu ẽ hatu mekea 7.000 hayabuki, habũ
ea txibaĩ txĩtuãbuma ha yushĩ betsa Baal dami ha namã dãti itã habũ
kẽwãbumarã”, akĩ Elias yuiniki. 5 Haskawẽ taea na habiatiãri Israelbu
ana hatirama hatuwẽ nuikĩ Deusũ hawẽ duapawẽ hawenabu wakatsi ma
nukuri katuniki, hau Jesus habũ nũ ikũwãshanũbunã. 6 Na haska nũ habũ
txibaĩnã, hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati txibaĩ nukũmebi nũ pepaiwẽ
taeama hakia hawẽ pepawẽ nukuwẽ nuikĩ Deusũ nuku kenakĩ nuku
katukubainikiki, hau habũ Jesus nũ ikũwanũbunã. Haska nuku wamarã,
Deusũ pepa hayama ikeanaii.
7 Haskakẽ Israelbu pepatirubu mirimabũ tapĩpaibiabu kanei huĩti
kuxikĩ unãbuma Deusũ hãtxa hawẽ hiwekaĩti biama inibuki. Haskabiaibũ
hatiri Deusũ katuabũ habũ hatũ hiwea binibuki. 8 Haska Deus nĩkama
huĩti kuxibukiri Deusũ hãtxa yuishunikatũ kenekĩ: “Hatũ pabĩki pata
keska hatu wakĩ hatũ beru bekũ keska hatu wakĩ hatũ xinã Deusũ
beshekĩ hatu haska waniwẽ taea natiãri habũ hawẽ yusĩa txibãtirubuma
ikubaĩkanikiki”, haska yuini keskairã. 9 Haska inũ, ana Deus txibãbuma
ishanaikiri Davĩ yuikĩ:

“Hamapai piti betsa betsapa haya
hawẽ besti beyusi unaĩsmapai harakiri pashai kaĩtirubumaki,
nawatikis ikabu hau Deusũ hatu kupinũwẽ.

10 Ha inũ, hau hawa ana uĩyamanũbũ

Deusũ hau hatu beshush wanũwẽ.
Ha inũ, hamapai bika tenei dayakĩ
shãkamahaira ia kakui tinĩkũkaini
hau ana tenehairakubainũbũwẽ”,
iniki.

Habu Israelbumabiakẽ Jesus ikũwaĩbuwẽ taeshũ Deusũ hawenabu hatu wakubainikiaki, na hãtxarã

11 Hanua mã xinãnã, Israelbũ Jesus danaĩbũ Deusũ hatu hene
keyunimẽ, ana ikũwãtirubumarã? Haskamahairaki. Hakia Israelbu
hawenabubia habũ Jesus danaĩbũ hanushũ Deusũ habu Israelbuma hawẽ
kakape Jesus Cristowẽ hatu mekekĩ taewaniki, hatu haska wa Jesus
Cristo Israelbumã ikũwaĩbu uĩ hau hatuwẽ kemukĩ Israelbũri ana xinã
betsa watã habũ mekenã Jesus Cristo hau ikũwãriashanũbunã.
12 Haskakẽ hawara Deusũ abuai Israelbũ danãkĩ betsa betsapa wabiaibũ
ha habu Israelbumã hawẽ bake Jesus Cristo danãma habũ abukĩ Deusũ
kakape Cristokiri nĩkatã habũ akai Israelbũ xinaĩ txanima habuwẽ taeshũ
Israelĩ baba mirimabũri hawẽ hãtxa ikũwaĩ bepesheshãkanikiki, Deusũ
hatu ana duahairawakĩ ibu wayarã.
13-14 Mã ebetã Jesus ikũwaĩ Israelbumaã, ẽ eskaki, matu yuinũ
nĩkakãwẽ. Hau Israelbuma betsa betsapabu anu ẽ hatu yusĩkubaũshanũ
Deusũ hãtxa yuishunika hawẽ kuxipaya Jesusũ ea washũ ea nitxĩniwẽ
taea ẽ hawẽ daya pe haya ashuĩ ẽ benimakũkainaii. Haskakẽ matu
yusĩkubaũkĩ haska Jesus Cristo mã ikũwaĩbu enabu Israelbu hatu
ikũwãmakatsis ikĩ haska mã ikũwaĩ hawẽruai benimaibũ hawẽ hatu
kemumakĩ hatiriburi hatũ xinã ẽ betsa wamakatsis ikũkainaii, hau Deusũ
hatu mekeriashanunã. 15 Haska enabu Israelbũ Jesus Cristo danaĩbuwẽ
taeshũ yurabu mai hirabi anu manibaũshũ Deusũ kakape habũ Jesus
Cristokiri ikũwãbaunaibuwẽ taeshũ enabũ ikũwãkĩ taewariakĩ hatũ
txakabu henei haki petxitã yura mawa ana besteã keskai hiwe kuĩa
biriai benimashãkanikiki. 16 Haska inũ, misi kapamanai ma bai keyua
ha dukũ ture Deus inãkatsi ikĩ pashkabu meribi inãtikẽ habias ha misi
kapamanaria habiaskari hirabi meribiriki. Haska keskari hi tapũ betsa
yumei ha Deus ibu wamakĩ meribi wa hawẽ pũyãri Deusunamiski,
meribirã. Haska keskai Abraão inũ, Isaque inũ, Jacó habu meribi
pepabuwẽ taea habu hawenburi meribi ishãkanikiki.
17 Nũ judeuburã, oliveira hi kayabi keskabuki. Hakia hawẽ pũyã babu
betsa meshtetã oliveira mebi betsa kuxipa haki tsamĩtã nea dasibi
habias tatxanua hawẽ shuku hawẽ namibe husitã habias yumemis
keska Abraãonẽ bababu Deusũ hatu watã Israelĩ baba betsabũ Deus
txibãkĩ ikũwãbuma Deusũ oliveira pũyã meshtea keska wakĩ hatu
danãtã maturi Deusũ hawenabu wakĩ Abraão matũ shenipabu keska

matu wariakeakeikiki. Haskakẽ Deus hawenabu Israelbuwẽ nuikĩ hatu duawakubaĩshanai Deusũ Abraão yubani keska wakĩ mã Israelbuma matuburi Abraãonẽ bababu keska watã matuwẽ nuikĩ matu duawaikiki, oliveira kuxipaki tsamĩa haki nea keskawakinã.

18-19 Hanua tsuabura hãtxai: “Earã, ẽ Israelĩ babamabia Deusũ hawenabu ea wakatsis ikaiwẽ taeshũ haki ea dasiwanũ, iwanã, Israelbu danãtã hawenabu ea waniki”, iki matũmebi kẽkĩ xinã txakai hatukiri ẽ hẽ iyamakãwẽ. Hakia mã tatxa ibumabia mã hawẽ pũyã besti mã haki neaki, hawẽ tatxã matu hiwemairã. Deusũ besti hawenabu matu waiwẽ taea keãma Deus besti xinãkĩ duawakĩ kẽhairawakubaĩkãwẽ.

20 Eskawẽ taeshũ hatu meshtea keska wanirã, matu yuinũ nĩkakãwẽ. Habunã, Deusũ hãtxa ikũwãbumawẽ taeshũ hatu heneniki. Hakia matubu mariastũ mã ikũwaĩburã, hawenabu matu waikiki. Haskawẽ taea hawẽ keãma Deus bestiki mesekubaĩkãwẽ. 21 Txanima Deusũ Israelbu dukũ katubianishũ hatu danãniki. Mã habu keskarikẽ matu habiaskari wakĩ danãtiruki. Xinaĩrakubaĩkãwẽ. 22 Uĩkãwẽ, Deusrã, nuikipa hawẽruaki. Haskabia hawẽ yunua mestẽ binumaismaki. Habu txĩtuaĩbu danãkĩ hatu kupimisshũ matu mã Israelbumabiakẽ matuwẽ nuikĩ duawakĩ hawenabu matu wakeakekubainikiki. Hakia haska hi pũyã babu meshteshũ putamisbu keska wakĩ matũri hawẽ xinã txibãma mã txĩtuaĩbu Deusũ matu danãtã matu kupiriashanikiki. 23 Haska inũ, Israelbu haratubũra hatũ xinã txakabu henetã txĩtũkirã ana ikũwãkatsis ikaibu ana Abraãonẽ bababu kayabi wakĩ Deusũ ana hawenabu hatu washanikiki, hiki ana netã keska wakinã. 24 Hamẽ mã judeubumã bari itxapa Deus mã danãbiakubainaya atimas Deus matuwẽ nuiaya hawẽ kakape Jesus Cristokiri nũ matu yusĩayã xinã betsa watã mã ikũwaĩbũri ana habiaskari wakĩ Israelĩ baba kayabibũ xinã betsa wariatã itxapabũ ana txĩtũkirã txanima Jesus ikũwãriashãkanikiki, bebũkiri Deusũ hatu katunibunã.

Israelbũ Jesus Cristo atimas ikũwaĩbu Deusũ hatu mekeshanikiaki, na hãtxarã

25 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, Deusũ kuxipawẽ unãnepai hawẽ mã kẽyamashanũbũ hawara Deusũ matu ashũkatsis ikai haska hawẽ yubaka hunea hãtxani mã unã keyushanũbũ matu yuinũ nĩkakãwẽ. Haskai Israelbu huĩti kuxikĩ itxapabũ Jesus ikũwãbumaki. Haskakẽ Israelbuma hatira Deusũ meketã hanushũ itxapabu Deusũ Israelbu habu ana mekeriashanikiki.

26 Habu haskabaunaibũ Israelbu mirimabũ ikũwãriaibu Deusũ hawenabu hatu watã hatu mekeriashanikiki. Haska wai kaikiri hawẽ hãtxa yuishunikatũ kenekĩ:

> “Matũ mekenã Messias Israelĩ baba Jerusalém anua kaĩtã
> Jacõ bababu hatũ xinã txakabu betsa wamakĩ

27 haska ea Deus ẽ hatukiri yubakani
habũ txakabu buatã ẽ ana xinãma ishanaii,
hatũ mekenã Messias hukenã”,
iniki.
28-29 Hanushũ tsuabura Deusũ katutã habuwẽ nuikĩ duawamis inũ
hawara hatuki tanani hawẽ xinã Deusũ betsa waismawẽ taeshũ Abraão
inũ Isaque inũ Jacó hatu katuni habũ bababũ kakape Cristokiri danaĩbu
Deus hatuki sinatayuikiki. Haskawẽ taea ha hatu maebaũ matu hawenabu
wariayuikiki. Haskabia hatũ shenipabũ ikũwãnibu hakimama hatuwẽ
nuikĩ Deusũ Israelbu heneama hatu xinãriaikiki. 30 Uatiã hawa Jesus
Cristokiri unãma Deus mã nĩkama iyupaunibuki, matubunã. Habiaska
keskariai natiã Israelbũ Jesus Cristokiri xinãkĩ Deus nĩkabumariki, mã
inibu keskakinã. Haskakẽ Deus natiã matuwẽ nuikiki. 31 Haska inũ, natiã
hawẽ nuiwẽ Deusũ matu hawẽ duapa uĩmakĩ matu duawaikiki. Habiaska
keskari wakĩ ha Israelbu hatuwẽri nuiriashanikiki. 32 Dasibi yurabu
txakabubiakẽ Deusrã, dasibiwẽ nuikĩ hanu hawẽ nui hatu shabakabi
uĩmakatsis ikikiki, tsuara Israelbu inũ tsuara Israelbumakiri hawa
xinãmarã.
33 Haskakẽ nukũ Epa Deusrã, hawa yupaismaki. Dasibi nĩkai inũ
xinaĩ unãnepahairaki. Ha inũ, haska wakatsis ikĩ Deusũ xinãkĩ hamapai
akubaĩmisrã, hawẽ akarã, nũ haska washũ tapĩtirumahairaki. 34 Ha
inũ, haskarara Deusũ xinãmis hawẽ hãtxa yuishunikatũ kenekĩ: “Deusũ
xinãnã, tsuã nĩkatirumaki. Ha inũ, Deusũ harakirira xinãyã tsuã
merabewakĩ shabakabi ana haska washũ yusĩtirumaki”, 35 iwanã, ana
yusĩkĩ: “Hamapai betsa betsapa tsuãra Deus ashũbiatã hawẽ dayawẽ
taeshũ duawakĩ hau eari inãshanũ, iwanã, haska xinãtimahairaki,
menã akinã”, iniki. 36 Haskakẽ betsa tukama tibi Deusũ damiwanirã,
hawenaski. Hawẽ kuxipawẽ dasibibu maniabuki. Dasibibu ha hiweabuwẽ
Deus benimakũkaĩshanũ, iwanã, habu tibi damiwaniki. Haskakẽ kẽwãkĩ
heneyamakubainãkãwẽ, Deusrã. Haskakirã.

Hiwea benawẽ hiwei merabenamekũkaĩtikiaki, na hãtxarã

12 1 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, nukuwẽ dabanã ikĩ Deusũ nuku
duawakubaĩmiswẽ taeshũ hawara xinãkĩ abuai natiã mã
ashũkubainũbũ shabakabi ẽ xinaĩ matu yununũ nĩkakãwẽ. Haska Deus
kẽwãkĩ yuinaka detetã menukĩ inãkĩ apaunibu keskama hakia natiã
matũ hiweawẽ Deus duawanũ, iwanã, meribi pashkai pepatã Deus matũ
yura inãkuĩa keska wakĩ hawẽ kemutapai benimawakubaĩkãwẽ. Haska
wakinã, txanima kayabi mã Deus kẽwaiĩ. 2 Haska habũ ikũwãbuma
natiã mai anu hiwe bestishũ hamapai tibi akĩ xinãmisbu keskakĩ ana
xinãma hakia xinã betsa watã haska Deusũ matu hiwemakatsi ikai
haska abuai besti tapĩkubaĩkãwẽ. Eska hiweirã, haska Deusũ abumis mã

tapĩkubaĩshanaii, pepakinã, Deus benimawai kemutapakinã, kanei hawa
txĩtuãmarã.
3 Haskakẽ Deus ewẽ nuikĩ ea duawakĩ hawẽ hãtxa yuishunika kuxipa
ea waniwẽ taeshũ matu yusĩnũ ea nĩkakãwẽ. Haska matu tibibu
Deusũ duawakĩ matu ikũwãmakeakea xinãkĩ unãtã matũmebi xinã
txakakĩ yuikĩ: "Ẽ huni pepakẽ Deusũ ea katuniki", iwanã, xinaĩ ibubis
kẽhairayamakubaĩkãwẽ, betsabube hãtxairã. 4 Haska inũ, nukũ yura hirabi
ha pabu tibi nebauna daya betsa tibi hayaki, haskasmarã. 5 Haska keskari
nũ yura itxapabubia Cristoki dasia nũ yura bestitxai keskaki, nũ habũ
Cristo dayashunai pabu betsa tibibia nũ habias yura bestitxai keskabuki.
6 Nũ haskawẽ taeshũ nuku tibi hawẽ dayati kuxipa nuku inãmiski,
haska nuku tibi nuku inãkatsis ikĩ inãkinã. Haskakẽ Deusũ hawẽ hãtxa
yuishunika haratura matu katua ikũhairawai hawẽ kuxipa hayakĩ
shabakabi hawẽ kakape hatu yusĩ hãtxakubaĩkãwẽ. 7 Haska inũ, tsuabura
hawẽ merabenãti kuxipa hatu inãkẽ hau habias merabenãti kuxipawẽ
ikũwaĩ betsabu hau hatu uĩmakĩ merabewakubainũbũwẽ. Haska inũ,
tsuabura Deusũ hãtxa yusĩnã kuxipa inãkẽ ikũwaĩbu kuxipa wakĩ hatu
yusĩkĩ hau tapĩmakubainũbũwẽ. 8 Haska inũ, tsuabura Deus anua xinã
txãkãwẽ hatu txibãmatiru kuxipa bitã ikũwaĩbu betsabu merabewakĩ hau
Jesus Cristo hatu txibãmakubainũbũwẽ. Haska inũ, tsuãra hawara bitã
merabenãkatsis imisburã, yauxiama hau hatu inãkĩ uĩmakubainũbũwẽ.
Haska inũ, tsuabura ikũwaĩbu betsabu merabewakĩ meketiru kuxipa
wakĩ haya waburã, kaneama hau uĩrakubainũbũwẽ. Haska inũ, tsuabura
yura betsa nuitapaibuwẽ nuimis kuxipa haya xinã txãkãwẽ hau hatu
merabewariakubainũbũwẽ.

Jesus txibaĩ haskai hiwetikiaki, na hãtxarã

9 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, yura betsabuwẽ nui abukĩ tsua parãma
txanima kayabi uĩmakĩ hatu merabewakubaĩkãwẽ. Haska inũ, hawara
pe besti beya wakĩ hawara txakabu akama henekĩ danãkubaĩkãwẽ. 10 Ha
inũ, matũ betsa kayabi keska wakĩ ikũwaĩbu betsabu hawara pepa mã
amis xinãma hakia ikũwaĩbu betsabube merabenamekĩ habube nuinamei
duanamekubaĩkãwẽ.
11 Ha inũ, hawara nukũ Shanẽ Ibũ abuai dayashũkĩ ibubis txikixama
hamapai tibi xinãkĩ huĩtinĩ xinaĩ benima paewẽ ashũkubaĩkãwẽ.
12 Ha inũ, Deusũ matu yubani hawa betsa wama ishanai unãkĩ mã
manaiwẽ taea benimai hiwekubaĩkãwẽ. Ha inũ, matu itxakawaibu bika
tenei txĩtuãma mestẽkubaĩkãwẽ. Haskakĩ Deusbe hãtxakĩ hamapai
tibikiri yukai heneyamakubaĩkãwẽ.
13 Ha inũ, matubetã ikũwaĩ betsabu mabu yupaibu hawara mã haya
pashkashũkĩ hatu merabewakubaĩkãwẽ. Ha inũ, ikũwaĩ betsabu haniara
matuki bai beabu matũ hiwe anu ishũ pimatã hatu ushãkubaĩshãkãwẽ.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 Ha inũ, tsuãra matu itxakawaibu habiaskari ana xinãma hatukiri
pe besti yuikĩ hatu hãtxa wakubaĩkãwẽ. Haska wakĩ pepakiri Deus hatu
yukashũkubaĩkãwẽ, txakabukiri yupukĩ Deus hatu yukashunamarã.
15 Ha inũ, tsuara huĩti benimai xinã txãkaĩbube habiaskariai hatuberi
benimai xinã txãkãkubaĩkãwẽ. Ha inũ, tsuara bika teneai huĩti nixma
punu nukakẽ habiaskari habetã xinãriakubaĩkãwẽ.
16 Ha inũ, mã hatubetã ikũwaĩ habube hiwearã, hatube ha ikama
duanamei unãnuma hiwekubaĩkãwẽ. Matũmebi keãmarã, habũ
hawara hatũ hamapai xinãma hakia habu xinã pepa haya keĩsbumabe
haibunamekubaĩkãwẽ. Tsuãra xinaĩ: “Ea besti unãnepakĩ ẽ pewamiski”,
ikĩ hatu mesewakĩ dakewayamakubaĩkãwẽ.
17 Ha inũ, yura betsabũ matu itxakawabu ana hatube
manakunãyamakubaĩkãwẽ. Ha inũ, hawara pepa yura betsabũ abukĩ
matu yunuabu txibãkĩ mã haskari akairã, hatu bebũshũ shabakabi ashũkĩ
uĩmakubaĩkãwẽ. 18 Ha inũ, yura betsabu duawanũ, iwanã, dasibi pepa
mã akubaĩtirubu besti aki hatube unãnuma hiwei pekatsis mã ikairã,
dasibibu daewakubaĩkãwẽ. 19 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, matuwẽ nuikĩ matu
yuinũ ea nĩkakãwẽ. Yavé Deusũ hatu yuikĩ: “Tsuãra matu txakabuwai
ibubis ẽ hatu kupishanaii”, ikaya nuku keneshuniki. Haskawẽ taea tsuãra
matu txakabuwakĩ itxakawayarã, hau Deusũ hatu kupishanũ ibubis hatu
kupiama teneyukubaĩkãwẽ. 20 Hakia Davĩ bake Salomão unãnepatũ hatu
yusĩkĩ: “Matuki pubẽbiamisbu habu buniaibu hatu pimakubaĩkãwẽ. Ha
inũ, ũpash manuriaibu amariakãwẽ. Mã hatu haska wairã, pepa besti
mã hatu ashũkubaĩkatsis ikai uĩ dakei besu shanabiri ishãkanikiki”,
anikiri habiaskari xinãkĩ txibãriakubaĩkãwẽ. 21 Ha inũ, hau txakabũ
matu maemakĩ binuyamanũ haskawẽ taea matunã, pepawakĩ txakabu
binumakubaĩkãwẽ.

Matũ governo shanẽ ibuburã, Deusũ katumiskẽ nĩkakubaĩtikiaki, na hãtxarã

13 1 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, unãnuma nũ hiwenũbũ haska huni
kuxipabu matũ shanẽ ibubu mã nĩkakubainũbũ matu yusĩnũ
nĩkakãwẽ. Haska Deusũ amis habũ unãbumabiakẽ dasibi shanẽ ibu
betsa betsapa mai anua katushũ Deusũ hawẽ kuxipawẽ hatu yunukĩ
mistukubaĩmiski. Haskawẽ taeshũ hatũ yusĩa txibãkĩ hatũ yunuti inũ
hatũ nemati dasibibũ nĩkakĩ hau txibãkubainũbũwẽ. 2 Ha inũ, Deusũ
hawẽ xinãnẽ tsuara katukĩ kuxipa wakĩ yunukĩ hatu shanẽ ibu wabiakẽ
tsuabũra habũ hatũ shanẽ ibu yunua danãkĩ txibãkatsi ikabumawẽ
taeshũ hatũ shanẽ ibũ hatu kupimashanikiki. 3 Hanua yura kuxipabu
matũ shanẽ ibubu Deusũ hatu warã, hau habu mã pepaibu hawẽ matu
datekĩ mesewati akamaki. Hakia habũ txakabu akĩ habũ hãtxa txibãbuma
haskaibuwẽ taeshũ nemakĩ hatu habu kupikatsi amiski. Haskawẽ taea

mã dateyabi hiwekatsi ikamarã, hatũ yunuti inũ hatũ nemati hãtxa
nĩkai pe hiwekĩ txibãkubaĩkãwẽ. Hanushũ shanẽ ibũ txanima mã hawa
txakabuma unãkĩ hawa txakabu matukiri xinãtirubumaki. 4 Haska inũ,
mã txakabukubainaibũ matũ xinã mã betsa wanũbũ yurabu Deusũ hatu
katua matũ txakabuwẽ habuã Deus matu kupishũshanai unaĩ governõ
hatu yunuaibuki mesei hatuki datekãwẽ. Hamẽ ikabumaki. Haska
kenu txaipa sawea mapuaburã, hatũ dau bestimaki. Hakia txakabuaibu
hatuki tanarã, kashemaki, habũ txakabuaiburã. 5 Ha inũ, hau Deusũ
matu kupiyamashanũ, iwanã, matũ governo shanẽ ibubu Deusũ matu
txibãmakatsis ikaiwẽ taeshũ hatu kuxipa wakĩ matũ shanẽ ibu wa habũ
yunuti inũ hatũ nemati nĩkatã mã txibaĩnã, matu kupiai nemati bestimaki.
Hakia haska Deusũ abuai akaibu nĩkakĩ mã xinãtirubuki. 6 Ha inũ, matũ
governo shanẽ ibu Deusũ katuatũ matu mekekĩ Deus dayashunaibuwẽ
taeshũ matũ shanẽ ibubũ hawẽ merabewati pei hawara matũ daya pei mã
biai matu yukaibu shabakabi inãkĩ hatu pakakubaĩkãwẽ, yura dasibibũ pei
itxawashũ hatũmebi hatũ hawara hamapai biti pei bishũ arutã pei teshewẽ
hau yura dasibibu merabewakubainũbunã.
7 Ha inũ, haska tibi governo shanẽ ibũ daya haya tibi ashũkubaĩkãwẽ.
Hawẽ merabewati pei hawara mabu bikĩ inũ mae betsa anu piskumakĩ
shanẽ ibu hau imposto pakanũbũwẽ. Shanẽ ibu duawai hau haki
mesenũbũwẽ. Ha inũ, shanẽ ibubukiri xinã txakama xinã pewakubaĩkãwẽ.

Duapai inũ nuikipatikiaki, na hãtxarã

8 Haska inũ, yura betsabu devetã hawaira hatu paka keyukubaĩkãwẽ.
Haska keskari xinãkãwẽ. Matube hiweabuwẽ nui merabenaĩ mã hatu
devea inaĩ keskai duanamekubaĩkãwẽ. Haska wakĩ hatukiri haska xinãkĩ
ha Deusũ yununi txibãkĩ matũ akĩ menekĩ ma kaneamaki. 9 Haska inũ,
yura betsawẽ nuikĩ hatu merabewakĩ Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati
dasibi mã txibãriakubainaii. Eskaki, matu yusĩnũ nĩkairakãwẽ. Deusũ
hawẽ nemati yuikĩ: “Huni aĩyãbia aĩbu betsabe txutanametimaki. Aĩbu
beneyabia huni betsabe txutanametimariki. Mimebi pubẽkĩ yura betsa
kupikĩ tenãtimaki. Tsuãra hamapai yumetsutimaki. Tsuara hamapai mabu
hawẽrua haya kemutapa betxitã hawẽ kemutaskayamashãkãwẽ”. Ana hãtxa
huneama shabakabi uĩmatirã, Deusũ yunuti binu keyuarã, eska yuiniki:
“Mimebi nui mĩ mekeai keskakĩ yura betsa mibe hiweawẽ nuikĩ mekekĩ
hatu xinaĩrakubaĩkãwẽ”, aniki, Moisésnã. 10 Haskakẽ tsuabura hatube
hiweabuwẽ nuimisrã, haburã, hawa txakabuma hatuwẽ nuikĩ dasibi Deusũ
yunuti inũ hawẽ nemati txibãkubaĩkanikiki, hawa kaneamarã.

Jesus ma hua kemahairakiaki, na hãtxarã

11 Haska inũ, Jesus Cristo txibãkĩ taewakĩ Deusbe nũ hiweshanai hawẽ
hãtxa nĩkakĩ nũ unãnirã, ma ana txaima kemaiwẽ taea ana hatishuĩra

haki txikixama yura betsa betsapabuwẽ nuikĩ hawara Deusũ abuai
menã hawaira tapĩ hawẽ mekerikãwẽ, uatiã nũ hiwexina keska haskas
xinãmarã. 12 Haska inũ, ana bari itxapama mai anu nũ hiweyuaiwẽ
taea hamapai txakabu ewakainaya menã bestẽtã xinãrikãwẽ. Nai anu
Deusbe nũ hiweshanai ma kemaiwẽ taeshũ txakabu henerikãwẽ. Eska
keskakinã, soldadobu tsakanamẽnũ ika hawẽ mane tari kuxipa sawemis
keskakĩ Deusũ kuxipa bitã hawa dateama Satanás nemakubainãkãwẽ.
13 Haska inũ, hawara txakabu hune ana akama nukũ hiwea shabakabi
hatu uĩmai pe besti hiwenãkãwẽ, eska tibi ana akamarã, piti pepa
kemutapa itxawatã pitxakayamamarã. Haska inũ, ana paẽyamanãkãwẽ.
Kemui ana txutanamebaũyamanãkãwẽ. Hamapai txakabu abui kemui
hawẽtxaĩs hakiribis ayamakubainãkãwẽ. Ha inũ, hawarakiri ana
txitenamei ha iyamanãkãwẽ. Ha inũ, hawara yura betsa haya uĩ haki
sinayamariakubainãkãwẽ. 14 Ana haska txakabu tibi xinãkĩ akama
nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristoki dasitã hawẽ kuxipawẽ kuxipakĩ hawẽ bai
kayatapia besti txibãkubainãkãwẽ, txakabuwẽ besti pepamarã.

Nũ habubetã Jesus txibaĩbu yuãtimakiaki, na hãtxarã

14 1-2 Jesus txibaĩbu nũ betsa betsapabukẽ Deusũ nukukiri
xinãmis matu yusĩnũ nĩkakãwẽ, eskakirirã. Jesus Cristo habũ
mã txibaĩbu betsabu ma huĩti kuxipa haya xinãkĩ dasibi piti betsa
betsapa mã pimiski. Hanua betsaburi habũ tapĩ taewaibu huĩti babu
mestẽriabumã nami pisbumaki. Haskawẽ taeshũ tsuara ha yurã ikũwãkĩ
taewai haibu wakĩ hawara pimis inũ hawara pismakiri yuinamei habe
ha irabeama uĩrakubaĩkãwẽ. 3 Ha inũ, haratubũra hamapai piti betsa
betsapa danãma pimisbũ ikũwaĩ betsabũri piti betsa danaĩbu hatu ha
akĩ dakewayamariakubaĩkãwẽ. Haska inũ, habiaskari wakĩ yura betsabũ
hamapai betsa betsapa pimisbu haratubũra piti betsa danaĩbũ hatu ha
akĩ dakewariayamakubaĩkãwẽ, Deusũ hawa hatu danaĩsmawẽ taeshunã.
4 Ha inũ, habu shanẽ ibukĩ hatu yunuai tibibũ hawẽ dayaru tibi ha
akĩ pewamis inũ kẽwãmiskenã, tsuara ibumabia mariastũ mã hatu ha
atirumaki. Habiaskari wakĩ nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ hamebi hawẽ
dayarubu hatu kuxipa wakĩ hawẽ bai kayatapia hatu txibãmakĩ hatu
pewakubaĩmiski. Haska hatu yunuai xinãkĩ hau ashuĩ hiwekubainũbunã.
5 Haska inũ, betsakirirã, Jesus txibaĩbu betsabunã, semana
tibi haratura shaba meribi watã hanu itxashũ Deus kẽwãnũ ika
ikubaĩmisbuki. Hakia ikũwaĩbu betsabũ shaba tibi kasmai mexu merã
tibi itxashũ Deus kẽwãmisbuki, shaba meribi tibi habiasbiakenã. Haska
wakinã, hawatiãra shaba betsatiã itxatã ikũwaĩ tibitũ Deus kẽwãkĩ
kaneabumaki. Haska xarabu wakĩ mã ikũwaĩ unãtã dakeyamakubaĩkãwẽ.
6 Ha inũ, haratura shaba betsa meribi watã hanu nukũ Shanẽ Ibu kẽwãkĩ
Deus duawakatsis ikĩ hau hanu akubainũbũwẽ. Ha inũ, tsuabũra nami

inũ hamapai piti betsa betsapa danãma pimisbũ Deus duawanũ, iwanã,
hau kẽwãtã pikubainũbũwẽ. Ha inũ, tsuabũra yunu besti pimisbunã, Deus
duawanũ, iwanã, kẽwãtã hau haskas piriakubainũbũwẽ.
7 Hanua nukubu tibirã, ana ibubis nũ hiweamaki. Ha inũ, nũ ibubisri
mawama ishãkanaii. 8 Hakia nukũ Shanẽ Ibuki ma nũ dasiarã, nũ ha
hiweshunaii. Ha inũ, mawairã, nukũ Shanẽ Ibu duawakatsis iki nũ
mawashanaii. Natiã nũ hiweyuabu inũ nũ mawashanaiburã, ma nukũ
Shanẽ Ibuki nũ dasia nũ ma haskarã, nũ hawẽ yuraki. 9 Haskawẽ taea
Cristo mawatã ana bestenirã, txanima dasibitũ shanẽ ibunũ ika iniki,
natiã nũ hiweabuna inũ habu mawabunarã.
10-12 Hanushũ Deusũ yuikĩ:
"Ẽ hãtxa txanima matu yuinũ nĩkakãwẽ.
Yura dasibibu unãtã ẽ hatu kupiaya
dãti itã ea kẽwãkĩ
haska ea besti kuxipahairatũ ẽ hatu kupiaya
ea yuiakeakeshãkanikiki",
aka hawẽ hãtxa yuishunikatũ keneniki. Haskawẽ taeshũ tsuabũra Jesus
txibaĩ betsabu hatukiri nũ hatu yuaĩbu inũ tsuabũra Jesus txibaĩ betsabu
nũ hatu danãmisbu nũ haska hatukiri hãtxamis Deus bebũ nia nũ haki
txaniaya nuku tibi unãti wakeakeshanaiwẽ taea nukubetã Jesus ikũwaĩbu
ana hatu yuãkĩ danãyamakubainãkãwẽ, nukũmebirã.

Hawara piti tibi txakabumabiakẽ ikũwaĩ betsa babu kanematirukẽ ana pitimakiaki, na hãtxarã

13 Haska inũ, tsuãra Cristo ikũwaĩkiri hatube ana
yuãnanãyamakubaĩkãwẽ. Ha inũ, nũ hatu uĩmatxaka hau haska xinaĩ ana
nukukiri hãtxa txakabu yuiyamanũbũ hamapai piti tibiwẽ habũ ikũwaĩ
betsa hatu babu watiru inũ hamapai piti tibiwẽ hatu kanematiru ana
meama henekubaĩkãwẽ. 14 Hamẽ eã ẽ Shanẽ Ibu Jesus ẽ ikũwaĩ ẽ haki
dasiawẽ taea ẽ xinãnã, hamapai piti tibirã, hamebi hawa txakabumaki.
Hakia tsuãra hawẽ xinã mekei haska xinãkĩ pikatsi ikamarã, hau
meyamakubainũbũwẽ. Txanima hawenarã, txakabuki. 15 Haskakẽ Jesus
mã txibaĩbu betsabunã, hawara ha piti pisbuma pikĩ mã hatu itxakawairã,
ha piti ana meama hatuwẽ nuikĩ ana hawẽ keĩ kemuama henerikãwẽ. Mã
haska wamakẽ ha ikũwaĩ betsabu Cristo hatu mawashũbianikẽ huĩti babubu
txĩtuĩ piti pixta bestiwẽ benutirubuki. 16 Haskakẽ hawara piti xarabu mã
pimis Deusũ matu nemamabiakẽ Jesusunabu betsabũ ha piti danãmisbũ
hau matukiri hãtxa txakabukĩ yuãyamakubainũbũ ha piti pebiakẽ hatu
uĩmakĩ ana piyamakubaĩkãwẽ. 17 Deus shanẽ ibuai nũ ikũwaĩburã, hawara
nũ pikatsis ikai inũ, hawara nushuti nũ akatsis ikai xinaĩ hawẽ nuitimaki.
Hakia nukuwẽ Deus shanẽ ibuairã, hawẽ Yushĩ Pepatũ haska abuai nuku
kanemakatsi ikama inũ, nuku unãnuma hiwemai inũ, nuku xinã txãkãwãkĩ

benimawakĩ nuku hiwemaikiki. 18 Ma haska hiwekĩ Cristo duawakĩ hawẽ
Epa Deus benimawaya yurabũri matu uĩkĩ kẽwãtirubuki.
19 Haskakẽ hawa txakabu ana piama merabenamekĩ ana hatu kuxipa
wakĩ unãnuma hiweti benakubainãkãwẽ. 20 Haska wakĩ Deusũ daya mã
benuama ishanaii, piti nũ pimis xinaĩ ha ikamarã. Txanima dasibi piti
pepa bestibiakẽ hawara pitiwẽ Jesusunabu txĩtũmatiru harã, txakabuki.
21 Ana ha meyamakubaĩkãwẽ, nami betsa pikinã. Ha inũ, hamapai
hene paepa akĩ Jesus txibaĩbu betsabu mã hatu kanematirurã, ana
meyamakubaĩkãwẽ. 22 Haskakẽ nami piaibukiri inũ hamapai nushuti aka
paẽtirubukiri haska Deusũ matu nemakĩ yusĩa haska mã xinaĩ tsuabura
yuiyama haska Deusũ matu yusĩa besti txibãkĩ xinãkubaĩkãwẽ. Tsuara
Deusũ kuxipa haya yurabũ nematiki meseama dasibi hawẽ yurawẽ
hamebi mekei hawa bika teneama benimakũkaĩmiski. 23 Hakia tsuãra
pitikiri xinãkĩ: “Nami ẽ ana piamaki”, ibiakĩ pikĩ kanekanikiki. Hamẽ
betsã piamarã, hatũ xinã kuxipa watirubuki. Hamẽ haskama hatũ xinã
babu hayabia pirã, kanei Deuskiri txakabukanikiki.

Matũmebi besti nuiama Jesus txibãkĩ betsabuwẽ nuikĩ hatu duawatikiaki, na hãtxarã

15 1 Ikũwaĩ betsabu huĩti babuaibu haska Deusũ nuku hatu
merabewamakubaĩkatsi ikaikiri matu yuinũ nĩkakãwẽ. Cristo
habũ ikũwaĩbu huĩti babuaibu hau kuxiparianũbũ nũ ma nuku dukũ haska
hayai nũ huĩti kuxipamis haska xinãkĩ hatukiri petxiama hatuwẽ nuikĩ hatu
hakimama hatu merabewakubainãkãwẽ, nukũ besti haska nũ xinaĩ keska nũ
iyamanũbunã. 2 Ha inũ, nũ ikũwaĩ dasibibunã, nuku dapi hiwebaunabuwẽ
nuikĩ hamapai tibiwẽ hatu merabewakĩ hatu ikũwãmariakubainãkãwẽ.
3 Eska xinãnãkãwẽ. Cristo hamebi haska ikatsis ikaikiri xinãkĩ katuama iniki.
Hakia haska bebũkiri Deusũ hãtxa hakiri kenenibu menei ikũkainiki. Haska
Deusũ hãtxa yuishunika Davĩ kenekĩ: “Epaã, mia danãkĩ ea itxakawabu ẽ
mia tenehairashunaii”, ini keskakĩ Cristõ menekĩ teneniki. 4 Haska dasibi
Deusũ hãtxa yuishunikatũ bebũkiri keneniburã, haska ha keneni tapĩkĩ
xinaĩ nũ hawẽ hiwekubaĩshanũbũ nuku ashunibuki. Haskawẽ taea ha
Deusũ hãtxa uĩkĩ tapĩ nũ txĩtuãma nuku merabewaya hawẽ taea benimai
nũ hiweibi hiweshanai nuku manakamaikiki. 5 Haskakẽ Deus matuwẽ nuikĩ
matu merabewaya haska matu hiwemakatsis ikai hawẽ nui pepa hau matu
uĩmakubainũwẽ, haska Jesus Cristo hiweni keska matu txibãmakinã. 6 Deusũ
matu haska waya maturi dasibibu merabenamekĩ nukũ Shanẽ Ibu Jesus
Cristõ Epa Deus dasibibũ habiaskas xinãkĩ hau kẽwãriakubainũbũwẽ.

Israelbuma hawenabu Deusũ hatu wakatsis inikiaki, na hãtxarã

7 Hanushũ haska Cristõ matu haibu wani keska wakĩ ikũwaĩ betsabube
haibunamekĩ hatu beyawakubaĩkãwẽ, haskai mã pekũkainaya hau

dasibibũ Deus kẽwãkubainũbunã. 8 Haska bebũkiri nukũ shenipabu Deusũ
yubaniwẽ taea haska Deus txani txakaisma haska yubai hãtxani haska
xarabu Deus yubakani menei Cristo nũ Israelbu anu tashniniki, duawakĩ
nuku merabewanũ ikarã. 9 Haska nukukiri bestima mã Israelbumawẽri
taea Cristo tashnirianiki. Haskakiraniwẽ taeshũ mã Israelbumã Deus
duapahaira mã kẽwãriakubaĩtirubuki. Haska bebũkiri Deusũ hãtxa
yuishunika Davi hariri nawai kenekĩ:

"Haskawẽ taeshũ nawa shukua betsa tibibũ mia kẽwaĩbũ
hatubetã mia xinãkĩ kẽwãkĩ
hui kuxipawẽ nawati pepawẽ ẽ mia kẽwãkubaĩshanaii",

iyamakẽ 10 ana hawẽ hãtxa yuishunika betsa anu Moisés yuikĩ:

"Nawa shukua tibibuũ,
Deusũ Israelbu katunibe hatube benimakubaĩshãkãwẽ",

iyamakẽ 11 ana betsãri yuikĩ:

"Nawa shukua tibi mã manibaunabuũ,
nukũ merabenã hiweibi hiwea kẽwãkubaĩshãkãwẽ",

iyamakẽ 12 haskakiriri Isaíasĩ yuikĩ:

"Davĩ epa Jessẽ baba kaĩtã
nawa shukua tibibu mekei hatũ shanẽ ibuaya
hawẽ taea haburi Deusunabui
haki txiti ikĩ manashãkanikiki",

iniki.

13 Haska hakiri kenenibu keska wakĩ mã Jesus ikũwaĩbu Deusũ hawẽ
Yushĩ Pepatũ kuxipawẽ unãnuma matu hiwemakĩ benimawaya hawa
txikixama hawẽ matu duawashanai pepa manakakubaĩkãwẽ.

Jesusũ kuxipa haya Paulo dayanikiaki, na hãtxarã

14 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, yura betsabuwẽ nuikĩ mã hatu merabewamis
inũ, Deusũ yusĩa mã unãhairai inũ, matubetã ikũwaĩ betsabube mã
pe yusĩnanãmis ẽ hawa txakabu matukiri yuitiruma ẽ unaiĩ. 15 Hakia
matu keneshũ bumakinã, txanima kayabi hawara hawẽ yusĩa betsa
kanei mã hakimayamanũbũ, iwanã, matu ana xinãmanũ, iwanã, ẽ hãtxa
kuxipawẽ keneshũkĩ ẽ matu yuiaii. Haska Deusũ ea duawakĩ hawẽ
kakape yuishunika ea yunukĩ 16 mã Israelbumã hawama mã Jesus Cristo
ikũwãshanũbũ ea hawẽ kẽwãnika betsa Deusũ ea nitxĩkĩ hawẽ kakape
hawẽ bake Jesuskiri ẽ matu yusĩbaunũ mã Israelbuma anu ea yununiki.
Haskawẽ taea mã Israelbumari Deusũ Yushĩ Pepatũ matu meribi wa
hawa txakabuma inãkuĩ pepa keska Deus bebũ matu nitxĩtã Deus ẽ matu
uĩmakatsis ikaii.

17 Haskakẽ Jesus Cristõ daya ẽ bini ẽ ashũmiswẽ taea haska Deusũ ea
yununi txĩtuãma ẽ akubaĩmiswẽ taea txani txakama ẽ kẽtiruki. 18 Haska
kakape bui ea hãtxairã, hamapai xarabukiri ẽ hãtxai kaismaki. Cristokiri

besti mã Israelbumã mã Deus txibanũbũ matu yusĩ ẽ kamiski. Haska
hatu yusĩ taewakinã, hãtxa bestiwẽma hatu ashũkĩ uĩmakĩ 19 Deusũ Yushĩ
Pepatũ kuxipawẽ hawara atimaska yurabũ atirubuma dami betsa betsapa
haskabiamawakĩ ea wama ẽ akeakeaya hawẽ taea kuxipakĩ kakape Jesus
Cristokiri hatu yusĩkinã, haska Israelbuma betsa betsapaburi ẽ hatu
txibãmakubainima besti ẽ matu yuiaii. Hanushũ taewakinã, Jerusalém
mae anushũ ẽ taewaxina mae tibi iake iaketãkaini hari mai pakea betsa
Ilírico anu ẽ txĩtũtãyamaki. 20 Hatu yusĩ kairã, hanushũ tsuã Jesus
Cristokiri hatu yusĩriabumanu besti ẽ kakũkaũkatsis imiski, hanushũ
Jesus Cristokiri kakape yusĩnã betsã ma hatu yusĩma anu naxui iki
kamarã. 21 Deusũ kakape Jesus Cristokiri mã nĩkashanaibukiri Deusũ
hãtxa yuishunika Isaíasĩ kenekĩ:

"Nukũ mekenãkiri tsuã hatu banabimariabumanushũ
haska xinaĩsbuma damas nĩkashãkanikiki.
Ha inũ, habũ hakiri hawa nĩkariabumã tapĩriashãkanikiki",

ini keskai ẽ ikũkainaii.

Roma anu Paulo hatuki bai kakatsi hatu banabimanikiaki, na hãtxarã

22 Haska matukiri bai kanũ ika hawẽtxaĩs ẽ xinãbiakubaini haska
Deusũ ea amai aki yusĩkubauni matu anu ẽ kariamaki. 23 Hakia bari
betsatiã haska ẽ xinãyama mae tibi anushũ ma ẽ hatu yusĩ keyuawẽ
taea natiã ana ẽ matukiri xinaiĩ, 24 samama ẽ matu uĩ kakatsis ikairã.
Hari kairã, Espanha mai pakea anu kakatsi mã Roma anuabu hanu
dukũ matube uĩnanaĩ benimatã habianua eskarabes matube merabenãtã
hanua unuri ẽ kaya matũri matũ hawarawẽ mã ea merabewa Espanha
anu ẽ katiru ẽ xinaiĩ. 25 Hakia natianã, Jesus ikũwaĩbu Jerusalém
anuabu hatu merabewakĩ hatu pei itxawashũxinabu hatu bushuĩ ẽ
kayuaii, 26 eska hatu washũxinabu ẽ hatu bushuainã. Habubetã nũ Jesus
ikũwaĩbu Macedônia mai pakea anushũ inũ Acaia mai pakea anushũ
hatu merabewakatsis ikĩ hatukiri yubakatã hatũ pei itxawatã Jesus Cristo
ikũwaĩbu nuitapaibu Jerusalém anuabu inãkĩ habũ ea yunuxinabu ẽ hatu
bushũyukatsis ikaii. 27 Ha inũ, haska hatukiri xinã pewatã txanima hatu
ashũxinabuki. Eska xinãkinã, hawara hawẽ katuabu Israelbu Deusũ hatu
yubani hatu inãkĩ Israelbumari inãkubainaiwẽ taeshũ Israelbumã hawara
pepa Israelbu hatube manakunãkĩ Macedônia anuabu inũ Acaia anuabũ
habuã habu mabuyabũ hatũ hamapai biti pei yauxiabuma pashkashũ
Jerusalém anu nuitapaibu duawakĩ hatu inãkatsi hatu manakamabuki.
28 Haskakẽ hatũ pei itxawaimabu ha dukũ Jerusalém anuabu ẽ hatu pei
bumayuaii. Haska wakĩ hatu pewashũtã hanua Espanha anu hatu yusĩ kai
matu daĩbaini ẽ matuki bayushanaii. 29 Txanima ẽ haska xinaĩ keska ẽ
matuki nukuayarã, haska Jesus Cristõ hawẽ duapawẽ nuku duawamiswẽ
ẽ matube benimakatsis ikaii.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

30 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristowẽ ha
Deusũ Yushĩ Pepã betsabuwẽ nuiti nuku inãmis haskawẽ taea mã
ea hakimayamanũ ẽ matu ea akaii, ẽ daya bikakiri mã ea Deus
yukashũkubainũbunã. 31 Haska inũ, habũ Deus danaĩbu Judéia mai
pakea anuabũ hau ea meyamakubaĩshanũbũ ea yukashũkĩ Jesus
Cristo ikũwaĩbu Jerusalém anushũ hau ha pei hatu itxawashuĩmabu
danãriayamashanũbũ Deus hatu yukashuĩrashãkãwẽ. 32 Haska Deusũ ea
yunuaya matu anu kai hikitã hanua benimai ẽ huĩrukũyushanũ haskakiri
Deus ea yukariashũshãkãwẽ. 33 Deusũ hau matu unãnuma hiwemanũ
haska ẽ matukiri xinaiĩ, haskakirã.

Paulõ hawẽ haibuaibu anu hawẽ hãtxa hatu bumanikiaki, na hãtxarã

16 1 Cencréia mae anushũ aĩbu dayarũ ha ikũwaĩbu merabewamis
hawẽ kena Febe Roma anu kaya hakiri ẽ matu yuiaii, 2 hikiai
ikĩ haska Jesusunabu mã duawamis keska wakĩ Febe itã hamapai tibi
hayama inãkĩ merabewashãkãwẽ, ea inũ nũ ikũwaĩbu betsa betsapabuwẽ
nuikĩ nuku merabewakubaĩmis kaikikirã.
3-4 Haska inũ, Priscila inũ hawẽ bene Áqüilã ebetã Jesus Cristokiri
yusĩmisbu ẽ hatu xinãmiski. Yurabũ ea itxakawaibu habũ ea merabewai
ea mawashũkeanibu inũ ewẽ taea haskanibu bestima nukube itxamisbu
Israelbumari hatubetã nũ hatu kẽwãkubaĩmisbu Deusũ hau hatu
duawanũ ẽ hãtxa ea hatu yuishũshãkãwẽ. 5 Ha inũ, habetã Jesus txibaĩ
hatũ hiwe anu itxamisburi habiaskari ẽ hãtxa ea hatu yuishũriashãkãwẽ.
Ha dikabi Ásia mai pakea anushũ ha dukũ Cristo ẽ ikũwãmani ẽ
haibuhaira Epêneto ẽ hãtxa ea yuishũriashãkãwẽ. 6 Ha inũ, Mariã matu
dayahairashũkũkainairi ẽ hãtxa ea yuishũriashãkãwẽ. 7 Ha inũ, enabu
Andrônico inũ Júnia habube ea bitxiniburã, ẽ ikũwãriamakẽ habũ dukũ
ikũwãnibũ haskawẽ taeshũ dasibi Jesus Cristõ kuxipaya yununikabũ hatu
unãkĩ hatukiri xinãkĩ kẽwãmisburi ẽ hãtxa ea hatu yuishũshãkãwẽ.
8 Haska inũ, ẽ habetã ẽ Shanẽ Ibu dayashũmis ẽ haibuhaira habe ẽ
abunamemis Amplíato Deusũ hau duawanũ ẽ hãtxa ea yuishũriashãkãwẽ.
9 Ha inũ, Urbanõ ebetã Jesus Cristo dayashũmis inũ ẽ haibuhaira
Estáquis shũska ẽ hãtxa ea yuishũshãkãwẽ. 10 Ha inũ, Jesus Cristo
dayashuni bika betsa betsapa mebiai txĩtuĩsma Apeles ẽ hãtxa ea
yuishũriashãkãwẽ. Ha inũ, Aristóbulo hawenabube hiweabu haburi ẽ
hãtxa ea hatu yuishũriashãkãwẽ. 11 Ha inũ, enabu Herodião shũska ea
yuishũriashãkãwẽ. Ha inũ, hawenabubetã Jesus txibaĩbu Narcisobe
hiweabu ẽ hãtxari ea yuishũriashãkãwẽ. 12 Ha inũ, ha aĩbu dabetã nukũ
Shanẽ Ibu dayashũkubaĩmisbu Trifena inũ Trifosari ẽ hãtxari ea hatu
yuishũshãkãwẽ. Ha inũ, aĩbu betsa nukũ haibuhaira Pérsidẽ nukũ Shanẽ
Ibu dayashũkũkaĩmis ea yuishũriashãkãwẽ. 13 Ha inũ, Deus pehaira
dayashũmis unã keyuaibu Rufo inũ hawẽ ewa ẽ ibu keskari ẽ hãtxa ea

yuishũriashãkãwẽ. 14 Ha inũ, Asíncrito inũ, Flegonte inũ, Hermas inũ,
Pátrobas inũ, Hermes inũ, Jesusunabu betsabu hatube itxamisbu Deusũ hau
haturi duawanũ ẽ hãtxa ea hatu yuishũriashãkãwẽ. 15 Ha inũ, Filólogo inũ,
Júlia inũ, huni betsa Nereu hawẽ puibe inũ, Olimpas inũ, Jesus txibaĩbu
dasibibu hatube itxamisbu ẽ hãtxa ea hatu yuishũriakeakeshãkãwẽ.
16 Haska inũ, Jesus txibaĩbu dasibibu tibi hatuki nukutã hatu danãma
yuka iki hatube ikukunãkubaĩshãkãwẽ. Haska inũ, na nenu hiweabu
Jesus Cristo txibaĩbu itxati hiwe tibi anuabũ habũ hãtxari matu
bumakanikiki, Deusũ hau matu dasibi duawakubainunã.

Roma anuabu Paulõ nĩkatã hatu kẽwãnikiaki, na hãtxarã

17 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, haskaibu mã uĩnũbũ ẽ matu yunuaii.
Yusĩnã betsabũ habũ matu parãkĩ nũ haska matu yusĩmis betsa wakĩ
matu xinã betsamakĩ matu pashkatirubuki. Uĩrakãwẽ. Haska nũ matu
yusĩa mã nĩkamis keskamakẽ hatu danãkĩ hatũ yusĩa ana nĩkama ana
hatube itxayamakubaĩkãwẽ. 18 Haska habu parananãkĩ nukũ Shanẽ Ibu
dayashunaiburã, hamẽ ikanikiki. Haska habũ xinaĩ besti abukĩ hatũ hãtxa
hawẽrua txẽshwẽ besti hatu hãtxa wakĩ yura betsabu Jesus Cristokiri
kakape unãhairariama beparamekanikiki. Haskakẽ hatuki kemama jatu
dũkekubaĩkãwẽ. 19 Eska matukiri dasibi pe txaniaibu ẽ matu nĩkamiski.
Haska mã Deus dayashunairã, hawara Deusũ abuai unãtã mã amis inũ,
hawara Deusũ danãkĩ abuama unãriakĩ mã xinã husiamakeakemis matũ
xinã unaĩ ẽ matuwẽ dateama haska matukiri xinaĩ ẽ benimaii. 20 Mã
haskai hiweawẽ taeshũ nukũ Epa Deusũ nuku unãnuma hiwemamistũ
matu merabewaya mã Satanás txitekĩ ha aka hawaira babutã matũ mae
anua kaĩkaĩshanikiki. Mã haska waya nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ hawẽ
pepawẽ hau matu unãnuma hiwemakubainũwẽ.
21 Ha inũ, Deusũ hau matu duawanũ Timóteo ebe dayamistũ hawẽ
hãtxa matu yunuriaikiki. Enabu Lúcio inũ, Jasom inũ Sosípatrõ hatũ
hãtxa matu yunuriakanikiki.
22 Ea Térciõ Paulõ hãtxa ẽ matu keneshunaitũ nukũ Shanẽ Ibu Jesus ẽ
ikũwãriaiwẽ taeshũ ẽ hãtxari ẽ matu yunuriaii.
23 Ha inũ, nenu Corinto anushũ ikũwaĩbu Gaiõ hiwe anu itxamisbu
inũ hawẽ hiwe anu ea hiwematũ hawẽ hãtxa maturi yunuriaikiki. Ha
inũ, na mae hirabi pei mekemis Erastõ hawẽ hãtxa matu yunuriaikiki,
Jesusunabu Quartõ shũskatunã.
24 Nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ matu merabewakĩ hau matu dasibi
duawakubaĩshanũwẽ. Haskakirã.

Roma anushũ habũ Jesus ikũwaĩbukiri Deus kẽwãnikiaki, na hãtxarã

25 Nukũ Epa Deusũ matu abukĩ hawẽ kakape Jesus Cristokiri datã akĩ
ẽ yusĩmis mã ikũwãriaibuwẽ taeshũ Epa Deusũ matu txĩtũmatiruma ha

kẽwanãkãwẽ. Mai hirabi damiwariama na haskakiri Deusũ nuku mekei
kai bari itxapa hunekĩ tsuabura yaneri unãmama ibiakũkaini 26 natiã ha
hãtxa hakiri hatu kenemakĩ shabakabi wama ini haska Deus ikibi initũ
yununi txanima natiã yurabu shukua tibibũ nĩkatã tapĩ keyutirubu wani
ma nũ unaiĩ, hau Deusũ hãtxa ikũwãkĩ txibãshanũbunã.
27 Deus ha besti unãnepahaira kẽwãkubainãkãwẽ, niti ikamarã, hawẽ
bake Jesus Cristowẽ taeshunã. Haskakirã.
Hatiski, ẽ hãtxarã.
Paulo

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Corinto anuabu ha dukũ Paulõ hatu kene bumanikiaki

1 CORÍNTIOS

Paulõ hatukiri xinãnikiaki, na hãtxarã

1 1 Jesus Cristõ kuxipayawakĩ Deusũ ea xinãkĩ ea katunikẽ Cristowẽ taea
nukũ betsa Sóstenesbetã ẽ Paulõ ẽ matu kene bumakĩ taewaii. 2 Deusũ katua
Corinto mae ewapanu mã hiweabu Jesus Cristo matu mawashũkĩ meribi wakĩ
matu pepawaniwẽ taeshũ Deusũ haturi katua nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo habũ
txibãmisbu dasibibubetã mã ikũwaĩbu itxamisbu tibi anu ẽ matu kene bumai
uĩbaũshãkãwẽ. 3 Nukũ Epa Deus inũ nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ hau matu
unãnuma hiwemakĩ pewakĩ duawakubainũbũwẽ.

Hawara Deusũ hatu ashũmiswẽ taeshũ Paulõ Deus kẽwãkubainikiaki, na hãtxarã

4 Mã Jesus Cristo txibaĩbuwẽ taeshũ Deusũ matu pepawakĩ duawaya ẽ Epa
Deusbe hãtxakĩ ẽ matuwẽ kẽwãkubaĩmiski. 5-6 Ha inũ, Cristokiri nũ matu yusĩtani
mã ma ikũwãkĩ txibãkubainaya Deusũ shabakabi matu unãmakĩ pe hãtxamakĩ
hakiri matu tapĩmakĩ hawẽ pepawẽ Deusũ matu duahairawakubainikiki.
7 Haskakẽ mã Deus ikũwaĩbũ hamapai hawẽ aka tibi Deusũ matu inãkubainai
hayatã mã ashũkubaĩmiswẽ taea nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo naiuria ana
butuai mã uĩshanai mã manakubainaii. 8 Haskawẽ taeshũ Deusũ hawa
heneama matu kuxipa wakubaini Cristo ana huaya hawa txakabu matukiri
yuitirubuma ishãkanikiki. 9 Ha inũ, Deusũ bake nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristobe
mã hiwekubaĩshanũbũ Deusũ matu katunitũ duawakĩ hawa matu hakimakĩ
henebainama ishanikiki, haska yubakani amis betsa wakĩ kaneismawẽ taearã.

Ikũwaĩ xinã tibiwai pashkatimakiaki, na hãtxarã

10 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ kuxipawẽ ẽ
matu yunuai nĩkakãwẽ. Matũmebi pashkanameama xinã betsa betsapa

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wama unãnuma Jesus ikũwaĩbube hiwekubaĩkãwẽ. 11 Mã xinã txakai ha
ikĩ ana unãnuma hiweama mã xinãnãnaĩ pashkanameaibu Cloẽ enabũ
ea banabimaxinawẽ taeshũ ẽ betsabuũ, ẽ matu yuiaii. 12 Matu tibikiri ea
yuikĩ: “Nukũ betsabu ha irabekĩ yuikĩ: ‘Eãnã, Paulõ nuku yusĩmis besti
ikũwãkĩ ẽ txibãkubainaii’, ikaya betsari: ‘Eãnã, Apolõ nuku yusĩmis besti
ikũwãkĩ ẽ txibãkubainaii’, ikaya betsari: ‘Eãnã, Pedrõ nuku yusĩmis besti
ikũwãkĩ ẽ txibãkubainaii’, ikaya betsari: ‘Eãnã, Cristõ nuku yusĩni besti
ikũwãkĩ ẽ txibãkubainaii’, ikĩ haska yuikubaĩkanikiki”, ea waxinabuki.
13 Ea haska wabu, Habaa! Cristorã, nũ haska watã pashkatirubumẽ?
Nũ haska washũ pashkatirubumahairaki. Mã ha ikũwanũbũ cruzkia
ea Paulo ẽ matu mawashunama iniki. Ha inũ, ẽ Paulo mã ea ikũwaĩwẽ
taeshũ ẽ kuxipawẽ matu naximabumariki. 14 Haskakẽ huni betsaburi ẽ
naximamawẽ taeshũ tsuabũra yuikĩ: “Paulõ ea naximani hawara Paulõ
besti yusĩaĩ ẽ txibaiĩ”, itirubumawẽ taeshũ Deus ẽ kẽwaiĩ. Eska unãkĩ
matũ mae ewapa Corinto anushũ Crispo inũ Gaio besti ẽ naximaniki.
15 Haskawẽ taeshũ: “Paulo ẽ txibãyã hawẽ kuxipawẽ ea naximaimaki”, ikĩ
tsuã yuitirubumaki. 16 Hamẽ betsarã, ẽ hakimarã, Estéfanasbe hiweabu ẽ
hatu naximarianiki. Yura betsa ẽ naximani ẽ ana xinãtirumaki. 17 Hamẽ
ea yunukĩ: “Ea ikũwãtã hatũ txakabu henekatsis ikaibu naximakubaĩwẽ”,
iwanã, Cristõ ea yunuama iniki. Hakia ea yunukĩ: “Ekiri kakape besti
datã akĩ hatu yusĩkubaĩwẽ”, akĩ ea nitxĩniki. Matu yusĩ kashũ yusĩnã
betsabu hãtxa hawẽrua besti hãtxamisbu keskakĩ eari matu anu kashũ
Cristo kẽwãma mã ea kẽwãnũbũ ẽ matu yusĩnirã, hamẽ Cristo cruzkia
nukuwẽ taea mawanirã, hawẽ kuxipa hakimawakĩ hamẽ ẽ matu
yusĩkeaniki.

Cristorã, yurabũ hawẽ unãnepati inũ hawẽ kuxipatirubukiaki, na hãtxarã

18 Yurabũ txakabu buanũ ika cruz anua Cristo mawatã ana besteni
ikũwaĩ nũ hawenabuwẽ taeshũ nũ habu Deusũ hawẽ kuxipawẽ nuku
mekeshanai nũ ma unãyã, haska xinãma yura betsabũ yuikĩ: “Nuku
tatima yuimisburã!”, habũ Jesus haibuwakatsi ikama nukũ yusĩa
danãmisbuwẽ taea habu mawa kayabi teneshãkanikiki. 19 Haskakẽ ha
yurabukiri yuikĩ hawẽ hãtxa yuishunika Isaías Deusũ yuikĩ:

“Habu unãnepabu unaĩsmapa keska wakĩ,
dasibi tapĩkĩ kaneisbuma unãriama keskabu ẽ hatu washanaii,
hawarawẽ unãnepamis hawauma keska wakinã. Manayuwe”,

aka nuku keneshuniki. 20 Haska inũ, yura betsabu unãnepabiabũ
Deusũ hatu binumiski. Betsabũri Deusũ nemati inũ hawẽ yunuti
yusĩnanãbiamisbũ Deusũ hatu binuriamiski. Betsaburi yura betsabe ha
irabekĩ binubiamiskẽ Deusũ unãkĩ dasibibu binumiski. Haskakẽ Deusũ
dasibi unãhairakĩ haska yurabũ xinãtiru binukĩ unaĩsmapabu keska hatu

wamiski. 21 Haska inũ, yura betsa betsapa unãnepabiakĩ Deus unãbumakẽ
nukũ Epa Deusũ dasibi unãhairakĩ kakape nuku hatu yusĩmaya itxapabũ
danãkĩ: “Tatima ikanikiki!”, ibiaibũ nũ matu yusĩayã Cristo mã ikũwaĩbu
hawenabu Deusũ matu waniki, niti akamarã. Haskakĩ mã xinã betsa watã
ikũwãyã matuwẽ Deus benimakũkainikiki.
22-23 Haska inũ, dami itimaska besti judeubũ uĩtã besti ikũwãtirubuwẽ
taeshũ Messias Cristo yumetsu keska mawakĩ hatũ nukũ txakabu buani
nũ yusĩmis danãkĩ habũ xinãkĩ: “Haskai e iskirã nukũ Shanẽ Ibu hua
mawakeanamaki”, akĩ yuimisbuki. Ha inũ, ikũwãriama judeubumã
dasibi unãkatsis imisbuwẽ taeshũ habũ xinãkĩ: “Deusũ bake cruz anua
mawaxina ana besteni tatimabũ besti ikũwãtirubuki”, iwanã, yuimisbuki.
Haskabiaibũ nukũ txakabu buakĩ hawenabu nuku wai cruz anu yumetsu
imis keskai Cristo nuku mawashunikiri nũ yusĩkubainaii, hatuki e iki
dakeamarã. 24 Haskakẽ na kakape Messias Cristokiri betsabũ danãbiaibũ
nũ judeubu inũ nũ judeubuma Deusũ nuku katuniwẽ taeshũ Deusũ
hawẽ kuxipa Cristo yunukĩ habia keskari wakĩ dasibi unãhairamani ha
besti xinãkĩ nũ ikũwaiĩ. 25 Deusũ haska wamis nĩkama betsabũ kanekĩ
yuikĩ: “Deusrã, tatimaki, unaĩsmaparã, kuxipa hayamarã”, amisbuki.
Hakia dasibi unãhairakĩ Deusũ yurabu dasibi binumiski. Hawara
yurabũ ikũwãma danãmisburã, Deusũ hawẽ kuxipa nuku uĩmãmiski, nũ
babubiakenã. Haskai Deus kuxipahairakĩ yurabũ kuxipa binumiski.

Tsuabura Deusũ katuni ibubis kẽtirubumakiaki, na hãtxarã

26 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, Deusũ matu katukĩ eska matu wakubaĩmisrã,
nĩkakãwẽ. Unanepabu eskarabes besti katukĩ kuxipaburi eskarabes
besti katukĩ shanẽ ibuburi eskarabes besti katuriakĩ yununikabũ enabu
eskarabesri matu katuakeakeniki, haska yurabũ matu uĩkĩ kẽwãmis
katuamarã. Haska wakĩ Deusũ nuku katumis hakimama xinãkubaĩkãwẽ.
27-29 Haskakẽ tsuabura: “Ẽ huni pepawẽ taeshũ Deusũ ea katuniki”,
iwanã, xinãyamakubaĩkãwẽ. Unanepabu hawauma wakĩ dakewanũ,
iwanã, Deusũ ha matu tatima waibu matu katumiski. Kuxipabu hawauma
wakĩ dakewanũ, iwanã, tsuabura babubu habu hakiri petxitã yuãkĩ:
“Mitanumabuki”, hatuki imisbu Deusũ matu katukubaĩriaikiki. Tsuabura
yurabũ matu danãkĩ pe xinaĩsbumarã, Deusũ matu katukubaĩmiski.
Dasibibu binunũ, iwanã, tsuabura yurabu haki petxitã xinaĩsbumarã,
Deusũ matu katuriamiski. Haskakẽ nukũmebi nũ pepaumabiakẽ
Deusũ matu katuniwẽ taea nukũ pepakiri Deus yui tsua hamebi hawa
kẽtirubumaki. 30 Haska wakĩ matu katukĩ Jesuski matu dasiwakĩ Deusũ
hamebi matu katuniki. Haskakẽ Jesus Cristõnã, hawẽ xinãwẽ nuku
unãnepa wamiski. Ha inũ, habiatũri nukũ txakabu buakĩ Deus nuku
daewashũmiski. Ha dikabi nuku meribi wakubaĩmiski. Ha inũ, habiatũri
nukũ txakabu buatã Satanás anua nuku mebikinaniki. 31 Nuku haska

wanũbariaikiri bebũkiri Jeremiasĩ keneni nĩkairakãwẽ: “Tsuabũra kẽwaĩ hamebi keãma nukũ Yavé Deus besti hau kẽwãkubainũbũwẽ”, iniki.

Jesus Cristo cruzkia nuku mawashuni kakape Paulõ hatu yusĩkubainikiaki, na hãtxarã

2 1 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, matũ mae ewapa Corinto anu hikitã
hãtxa hawẽrua kemu paewẽ matu yusĩ keãma Deusũ kakape uatiã
hunebianikẽ shabakabi hakiri besti ẽ matu yusĩkubainiki. 2 Jesus Cristo
cruzkia mawakĩ hawara nuku ashuni mã nĩkakĩ ikũwanũbũ ana hamapai
miyui tibi betsa betsapakiri xinãkatsi ikama Jesus Cristo bestikiri has
xinãkĩ yusĩ ẽ matube hiwekũkainiki. 3 Hanua ẽ Jesusũ kuxipaya matu
anu kaimashũ haska bebũkiri kẽkĩ kanekatsi ikama babua dateyabi
huĩti shurubiashũ ẽ matu yusĩyukubainiki. 4-5 Hanua yusĩnã betsã
hãtxa hawẽrua yuiaya ha nĩkatã hatũ hãtxa abukĩ itxapabũ hawaira
txibãtirubuki. Hakia ea matu anu kashũ yusĩ hãtxairã, unãnepa hãtxamis
keskawẽ ẽ matu yusĩama iniki. Hamẽ haskama Deusũ Yushĩ Pepa inũ
Deusũ kuxipa bestiwẽ ea amakĩ matu merabewamaya haska yurabu
unãnepakĩ yusĩmisbu keskamawẽ ẽ matu ikũwãmani mã unaiĩ.

Deusũ hawẽ xinã huneni hawẽ Yushĩ Pepatũ nuku inã hawẽ nuku unãmanikiaki, na hãtxarã

6 Haskakẽ mã unãnepabũ Jesus ikũwãtã ma pe tapĩkĩ mã mestẽwaĩ
ha unãnepa hãtxawẽ haska wakĩ nũ matu haska yusĩaĩnã, hawa
txakabumaki. Hakia na mai anua haska shanẽ ibukĩ unãnepabũ ibubis
hatũ xinãnẽ amisbu keskama inũ habu shanẽ ibu kuxipakĩ yunubaũmisbu
keska haska kuxipa xinãwẽ nũ matu yusĩsmaki. Hatũ kuxipa inũ hatũ
unãnepa keyuaya nukuna Deusũ nuku inãkubainai keyuismaki.
7 Haska mai damiwariama Deusũ hawẽ unãnepati hawẽ xinã huneyunishũ
nuku matu yusĩmairã, eskaki, nĩkakãwẽ. Txanima Deusũ hawẽ bakewẽ taeshũ
nuku hawenabu wakatsi nukuki tana yubakaniki. Haskawẽ taea nukuburi
hatuki dasitã nũ hatu keskari ipakeshanaii, hawẽrua kuxipa txashakapa buirã.
8 Haskakiri shanẽ ibubu Deusũ hatu unãmarã, haska xinãkĩ nukũ Shanẽ Ibu
mastama ikeanibuki. Hakia hawa shabakabi xinãbumawẽ taeshũ nukũ Shanẽ
Ibu kuxipa duapa cruzki nuku mastashũkĩ xinãma kanekĩ itsa wanibuki.
9 Haskakiri Deusũ hãtxa yuishunika Isaíasĩ Deusunabu keneshũkĩ:

“Hawara tsuã uĩsma inũ,
hawara tsuã nĩkaisma inũ,
hawara tsuã xinãtiruma
bebũkiri habu Deusũ abukĩ ma hatu pewashuniki”,

aniki. 10 Nukũ Epa Deusũ nuku haska wanũbariai nũ tapĩtirubumabiakẽ
hawẽ Yushĩ Pepatũ nuku tapĩmaniki. Ha hawẽ Yushĩ Pepatunã, dasibi
unãkĩ Deusũ xinaĩ yubakaniri unã keyuriaikiki.

11 Yura betsã xinã huĩti anuarã, tsuã nũ hawa unãtirubumaki.
Hakia unãkinã, hamebi hawẽ yushinĩ unaĩkiki. Haska keskari Deusũ
Yushinĩ Deus anua unã keyuriaikiki. 12 Yurabũ habũ ikũwãbumã yushĩ
nũ biamaki. Hakia Deusũ hawẽ Yushĩ nuku inãni hatũ Deus anua
hawẽ duapa nuku inãkĩ nuku tapĩmaikiki. 13 Nukũmebi hãtxa tapĩ
unãnepanishũ nũ matu akama hakia nuku hãtxairã, haska Deusũ Yushĩ
Pepatũ nuku yusĩmiswẽ nũ matu amiski, haska matu meshtamakinã.
Deusũ Yushĩ Pepatũ xinã inũ hawẽ hãtxa besti nũ matu yusĩkubainaii.
14 Haskawẽ taea habu Yushĩ Kayabi hayamarã, Deusũ Yushĩ Pepatũ
Jesuskiri txaniai danãmisbuki, tatimakĩ hakiri xinãkatsi ikamarã.
Haska inũ, haska Deusũ Yushĩ Pepatũ abuai hatũ xinã unãti wai
nĩkatirubumariki.
15 Tsuabura Yushĩ Pepa hayatunã, txakabu inũ pepa unãtirubuki. Hamẽ
ha Yushĩ hayamatunã, Yushĩ Pepa hayabu unãti watirubumaki, txakabu
inũ pepa wairã. 16 Na haskakiri Deusũ hãtxa yuishunika Isaíasĩ yuikĩ:
"Deusũ xinã tsuã unãmahairaki. Ha inũ, tsuã Deus yusĩtirumariki",
abianikẽ nukuburã, nũ ma Cristõ xinã hayakẽ hawẽ Yushĩ Pepatũ nuku
yusĩkubainikiki.

Deus dayashũkĩ hawẽ kakape yusĩnibukiaki, na hãtxarã

3 1 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, ẽ matube hiweyukĩ habũ Jesus ikũwãkĩ
hawẽ Yushĩ Pepa nĩkakubaĩmisbu mã hatu keskamakẽ matu
yusĩkĩ dama ikũwãkĩ matũ xinã mestẽriama mã bakeixta keskabukẽ
unãshubira Cristokiri ẽ matu unãmakubainiki. 2 Bakeixta pimakĩ piti
kuxi memayuama txutxu dukũ hatu beyawamamisbu keska wakĩ matu
tapĩmakĩ unãshubira nũ matu yusĩkubainiki. Haska wakinã, haskarawẽ
taeshũ nũ matu animẽ? Mã hawa nami kuxi pia unãriama keskabuki.
Na habiatianã, mã habiaskaski, hawa piti kuxi pitirubuma keskaburã.
3 Mã kuxipai beyariama habias matũ hiwea keska xinaĩ mã babuwẽ
taea ikũwaĩ betsabube ha iki hatu dabaĩ binunãnanũ ika inũ betsa
kemutapaya ha xinaĩ sinai ikũwãbuma keska xinaĩ mã hiweabukiaki.
4 Haska hãtxakeakekĩ yuikĩ: "Eãnã, Paulõ nuku yusĩmis ikũwãkĩ ha besti
ẽ txibãkubainaii", ikaya betsari iki: "Eãnã, Apolõ nuku yusĩmis ikũwãkĩ
ha besti ẽ txibãkubainaii", ikeakei ikũwãbuma hiwemisbu keskai mã
betsa betsapaikiaki. 5 Nũ haskarawẽ taeshũ mã nukukiri xinaĩ ikai?
Tsuamẽ, Apolorã? Tsuamẽ, Paulorã? Mã haska nukukiri xinaĩnã? Nuku
daberã, nũ Jesusũ dayaru bestiki. Haskawẽ taeshũ hawẽ daya nũ ashuãyã
nukuwẽ taeshũ mã ikũwãniki, haska nukũ Shanẽ Ibũ nuku yununiwenã.
6 Nũ Deusũ tsuma dabe bestiki. Nuku ana kẽwãyamakubaĩkãwẽ. Ea
dukũ matu anu kashũ ẽ matu yunu banakĩ akawaniki. Hanushũ Apolori
kashũ ẽ banatãyama matu mibã naximakĩ akawayamaki. Nukũ dayawẽ
nũ matu haska wabiaya hakia Deusũ ha mibã ewawakĩ kuxipa wamis

keska wakĩ ha bestitũ matũ xinã betsa wamakĩ ewawakubainikiki.
7 Matu yusĩkĩ matũ huĩtiki Deusũ kakape ẽ bana keska watanima mibã
naxima keska wakĩ Apolõ txanima matu merabewatanimaki. Hamẽ nuku
daberã, nũ hawamaki. Hawẽ kakape matũ huĩti anu Deusũ besti ewawakĩ
yumewamiski. Haskakẽ ha daya nũ amisrã, nukunamaki. Epa Deusũ daya
bestikẽ ha besti kẽwãkubaĩkãwẽ. 8-9 Hamẽ maturã, Deusũ hawẽ kakape
heshe banamis keska mã hawẽ baiki. Hakia nukurã, nũ bai anu dayai
keskakĩ nuku dasibibũ nũ Deus merabewakubainaii. Betsabũ kakape
banai inũ betsabũ naximabiaya hamapai daya nuku yunua dasibibũ nũ pe
akubainaiwẽ taeshũ Deusũ nuku pakakĩ manakushanikiki, nukũ daya tibi
pepawenã.

Hunibũ hiwe wamis keska wakĩ Deusũ matu wakatsis ikĩ 10 ea dukũ
Deusũ ea katutã duawakĩ hiwe wanika unãnepa keska ea wakẽ hiwe
tekeismawakĩ ha dukũ shãtu ewapa watã pukĩbaũkĩ haki tsamabirãkatsi
mixki ewapa ẽ datãbaũkĩ itsa waniki, matukiri kakape yusĩkĩ
taewakinã. Ẽ haska wanikẽ hiwe benibaũmisbu keska wakĩ huni betsã
matu yusĩpakeikiki. Hiwe pepawai dayamisbu keska wakĩ huni tibitũ
matu ana yusĩkĩ kanemama hau matu pehairawakubainũbũwẽ. 11 Ha
inũ, ma ẽ mixki buya pewabianikẽ ana yusĩnã betsa hushũ ana betsa
wakĩ taewatirumaki. Haska keskari wakĩ Jesus Cristokiri ẽ matu yusĩ
taewanikiri tsuã yusĩa benawẽ matu yusĩkĩ ana betsa watirumariki.
12 Na mixki ẽ bebuyakĩ taewani anu tsuãra hiwe wakĩ menẽnũ ishũ
ouro mane kasmai prata mane kasmai mixki hawẽ daya karuwẽ amisbu
keskarã, habũ Jesus Cristo ikũwãtã hawẽ hiwekĩ matu yusĩaĩbu hatũ
hiwea keskaki. Hamẽ huni betsabũri habias mixki mamaki hiwewanũ
ishũ hi tuash kasmai hepe kasmai tawa akaibu keskarã, habũ Jesus Cristo
ikũwãbiatã haska Jesusũ abuai keska hiweama hatũ hiwea hi tuash inũ
hepe inũ tawa besti keskabuki.

13 Nai anua nukũ Shanẽ Ibuhaira Jesus hukirã haska hawẽ yusĩa
txibaĩ nũ hiwemis nuku tibi shabakabi nuku unãti washanikiki.
Hanu nuku unãti waitianã, nukũ hiwea inũ nũ hawẽ taea nũ dayamis
txiwẽ nuku unãti washanikiki. 14 Tsuara hiwe kuxipa txĩ menuisma
keska hiwemisburã, hawa txĩ menuismawẽ taea hatũ manakuti pepa
bishãkanikiki. 15 Hakia tsuãra hiwea kuxipa akama hawẽ hiwea hi tuash
inũ tawa inũ shẽpã besti keskawẽ taeshũ txĩ menukĩ yamawashanikiki.
Haska hiwe menuai anua hawẽ yura besti pashabiatã nai anu Jesus
Cristobe hiweai bitã hawa manakuti hayama habe besti hiweshãkanikiki.

16 Haskawẽ taeshunã, matunã, mã unãmamẽ? Mã ikũwaĩbu Deus
matubekẽ mã hawẽ hiwe keskawẽ taea Deusũ Yushĩ Pepa matuki dasia
hiweaki. 17 Tsuãra ha Deusũ hiwe txakabu wakĩ nuitapawamis ha yurari
Deusũri nuitapawariashanikiki. Hakia ha Deusũ hiwe meribi peparã,
habia mã matuki, hiwe keskarã.

18 Betsa betsapabu mã unãnepakatsis ikaii. Hakia haska unãnepabũ
ibubis xinãkĩ kanemis Deusũ abuismaki. Mã ibubis keĩ unãnepaiburã,
matũ xinã danãtã ana kẽkĩ haska xinãma txĩtũtã haska Deusũ abuai
keskai unãnepa kayabikubaĩkãwẽ. 19 Na mai anu hiwea unãnepaiburã,
Deusũ hatu danãkĩ unaĩsmapabukiri hatu xinãmiski. Habiaskari xinãkĩ
ẽ shenipabu Jõ yuikĩ: “Unanepabũ betsa parãtã binunũ ikaibu Deus
unãnepa kayabitũ hatu beshtekĩ hawauma hatu wamiski”, hatu waya
huni betsã keneshuniki. 20 Hanushũ Davĩ yuiriakĩ: “Haska unãnepabũ
xinãmis unãkĩ danãkĩ: ‘Hawa unãbumaki’, iwanã, Deusũ unãmiski”,
iwanã, keneniki. Haskakẽ ibubis parananãyamakãwẽ.
21-22 Haskawẽ taea nũ yurabu nũ matũ yusĩnã bestibiakẽ daketapakĩ
nuku kẽwaĩ hunibũ tsumabu nuku wayamakãwẽ. Hamẽ Deus hawa
yauxiama nukũ nũ matu merabewanũ, iwanã, ẽ Paulo inũ, Apolo inũ,
Pedro inũ, huni yusĩnãbu tibi nuku yununiki. Ha inũ, mã hiwea inũ,
mã mawabu inũ, na habiatiã inũ, bari betsa ũ unuatiã dasibi inũ mai
hirabi Deusũ matu yununi mã hawẽ hiwearã, matunaki. 23 Dasibi matu
ibuwamabiani, na haska dasibi mã hiwearã, mã Cristonaki. Ha inũ,
Cristorã, Deusunaki, hawẽ bake kayabirã. Haskawẽ taeshũ Epa Deusũ
hãtxa xinãkĩ nuku nũ yura bestibiakẽ ana nukukiri hãtxakĩ nuku
kẽwãyamakãwẽ, nukũ Shanẽ Ibu besti kẽwãkinã.

Jesusũ kuxipayabu dayanibu danaĩ eskai hiwenibukiaki, na hãtxarã

4 1 Nukurã, nũ eska bestiki, nuku xinãkãwẽ. Cristõ daya ashuĩ nũ
hawẽ merabewanika bestiki. Haskawẽ taeshũ nukũ xinã benawatã
nuku yununiwẽ taeshũ Deusũ hawenabu matu wakatsis ikĩ hawẽ kakape
yubakani hunekubirani ma shabakabi nuku matu yusĩmakubainikiki.
2 Tsuara shanẽ ibu betsã hau hawẽ daya ashunũ yunuarã, hawẽ
hãtxa nĩkatã txibãkĩ hau uĩmakubainũwẽ, kaneamarã. 3 Mã ea danã
duakabiaiwẽ taea haska bestikiri ẽ xinãyã matũ besti mã ea atiruki,
haska mã yura itxapabubetã ea unãti wakatsi ikairã. Emebirã, haskatã
ẽ xinã emebi ẽ unãti watirumaki. 4 Haska mã ekiri xinãbiaya ẽ haska
hiweshũ xinãmis ẽ txakabu amismẽkaĩ, ẽ pemismẽkaĩ, haska xarabũ ea
bika tenemamaki. Eã ẽ xinãnã, Deusũ ẽ txakabu buatã ea pewani hatũ
besti ea unãti washanikiki. 5 Hanu unãtiwati iriamabiakẽ matũmebi nuku
tibi unãti wakĩ ha akĩ nuku txiteyamakubaĩkãwẽ. Hanu nukũ Shanẽ
Ibu huaitiã mananãkãwẽ. Hatũ besti dasibi hune nũ amis shabakabi
tashnimashanikiki, na haska huĩti merã nũ haya nuku bepẽshũ uĩmakinã.
Hanushũ Deusũ nukũ daya unãkĩ betsa kẽhairawakĩ betsa beshmas
kẽwãkĩ ikũwaĩbu tibi Deusũ kẽwãkeakeshanikiki, manakukinã.
6 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, Deusũ hãtxa hakimama yusĩnã betsa
itxakawama hau betsari kẽwãyamanũbũ matu kene bumakĩ ẽ Paulo inũ
Apolo haska nũ hiwemiskiri besti ẽ matu keneshunaii, hau nũ imis keskai

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nuku mawai mã hiwekubainũbunã. Haska Deusũ hãtxa kenenibu besti
xinãkĩ matũmebi akama yusĩa betsawẽ ha kenenibu binumayamakãwẽ,
tapĩkinã. 7 Matũmebi xinã txakakĩ: “Ikũwaĩbu betsabu nũ hatu binuaki”,
ikĩ mã kaneaii. Mã tsua binuamawẽ taea haskayamakubaĩkãwẽ.
8 Haska inũ, matũ xinãkĩ: “Dasibi unaĩ hamapai Deusũ hawenabu
inãmis haya nũ ma shanẽ ibubuki”, iwanã, ea Paulo inũ Apolo mã
nuku ana xinãma haskayarã, txanima kayabi matũmebi mã shanẽ ibu
mẽtsisipa kayabiayarã, ana nuitapama nũ daka matube shanẽ ibushãti.
9 Nukũ nũ xinãnã, nũ Jesusũ kuxipayabiaburã, Deusunã hawẽ henekĩ
nuku nesha daka hanushũ nuku tenãkatsis ikinã, dasibibũ nuku uĩkĩ
danaĩbuwẽ taea nũ atimapaki, Deusũ nai tsumabu inũ yurabũ berubirã.
10 Nukurã, mã haskara nukukiri xinaĩ? Cristowẽ taea nũ tatĩmakenã,
hakia maturã, Cristowẽ taea mã unãnepakiaki. Hamẽ nukurã, nũ babuki.
Hakia maturã, mã kuxipakiaki. Nukurã, nuku itxakawakanikiki, nukuki
meseamarã. Hakia maturã, matu kẽwaĩ matuki mesemisbukiaki. 11 Na
habia eskatianã, hawa nũ pe hiweriamaki, eska teneirã. Nũ bunimiski.
Nũ ũpash manumiski. Nũ tari txuka sawea nimiski. Ha inũ, yura betsabũ
nuku itxakawamisbuki. Meribi hiwe hayama nũ hiwemiski. 12 Haska
tenebiai nukũ mekenẽ dayai nũ heneismaki, babuamarã. Nuku yupukĩ
shuũ abiaibũ nukũ hatu kemakinã, pewẽ besti nũ hatukiri shuũ amiski.
Nuku itxakawakĩ bika tenemabiaibũ nũ hawa yuiama tenemiski.
13 Hamapai txakabu nukukiri yuibiaibũ unãshubira hãtxa pewẽ nũ hatu
kemamiski. Txaka inũ hawara txapuai yurabũ putamisbu keska wakĩ
nuku danãmisbuki. Na habiatiã nuku heneabuma nũ nĩkakubainaii.
14 Na eska ẽ matu keneshũ bumairã, matu dakewanũ ishũ ẽ matu
akamaki. Hakia matu yusĩ pewai mã ẽ bakebu kayabi matuwẽ nuikĩ
abuai keska wakĩ ẽ matu akaii. 15 Natiã matũ yusĩnã 10.000tũ Cristokiri
matu yusĩbiaya eã dukũ Jesus mekeakiri ẽ matu yusĩtaniwẽ taea ea dukũ
ẽ matũ epa kayabi keskaki. Ea hakimayamakãwẽ. 16 Haskawẽ taea ẽ matu
yunuai ẽ aka ea txibãkãwẽ.
17 Mã haska xinãnũ Timóteõ ebetã Cristo txibaĩ ẽ bake keska txĩtuĩsma
hau matu merabewanũ matu anu ẽ nitxiaiĩ. Ha ẽ abumistũ nukũ Shanẽ Ibu
ikũwãkĩ txibãkĩ hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati ashũkubaĩkĩ ikũwaĩbu itxati
tibi anushũ haska ẽ yusĩkubauni keska shabakabi Timóteõ matu yusĩ kaikiki.
Nĩkairashãkãwẽ. 18 Matu anu ẽ kama dabanẽ xinaĩ matũmebi patapai shanẽ
ibui mã hamẽ keaiĩ. 19 Hamẽ nukũ Shanẽ Ibũ ea yunua matu anu hikitã
ibubis keaĩbu unãkĩ hatũ hãtxa danãkĩ hatũ kuxipa ẽ unãshanaii, haska mã
hãtxa unaĩ ikimẽkainã. 20 Hanua matu anua Deus shanẽ ibuairã, hãtxawẽ
besti mã hatu uĩmatirumaki. Hakia matũ hiwea Deusũ ma betsa wakẽ hawẽ
kuxipa mã ma haya uĩtirubuki. 21 Haskara ẽ matu wai kashanai, mã abuai?
Kashũ hiyashũ daka ẽ matu kupi kashãti? Ẽ daki matu merabewakĩ duawai
unãshubira hãtxai kashãti? Haskakẽ ewẽ dateama pe hiwekubaĩkãwẽ.

Huni betsã hawẽ aniwa aĩwãkĩ ikũwaĩbu dasibi hatu txakabuwanikiaki, na hãtxarã

5 1 Ikũwaĩ betsa matu anushũ txakabuhairawai hari matu anua kaka
huai nũ nĩkairã: “Ikũwaĩ betsã hawẽ ibuã aĩ mebĩkĩ aĩwaĩmaki”,
ikaibũ Habaa! Ikũwãbiai hawai mã haska hiweamẽ? Mã mesehairaii.
Tsuabura ikũwãbumabiarã, haskai hiweabu nũ nĩkaismaki. 2 Matu anua
haskabiaya matũmebi mã hawẽ keaiĩ, ha huni ha akĩ huĩti nixmawamarã.
Hawa yuiama mã habe hiwea itxakũkainairã, haska ha hunĩ matu wairã,
nitxĩtiki. Nematã tashnimarikãwẽ. 3 Natiã hari ẽ yura ẽ matubemabia
ẽ xinãwẽ ẽ matu anu keskashũ unãtã mã haskai hiwea ha huni hawẽ
aniwabe hiwea ẽ matu yunuai nĩkakãwẽ. 4 Ẽ matu anu keskakẽ Jesus
ikũwaĩ matubus itxatã nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ hawẽ kuxipa matu
inãyã 5 hau Deusũ Yushĩ Pepatũ ana mekeyamanũ ha hunĩ txakabuwaima
kupikĩ Satanás yunukĩ inãkãwẽ, Satanásã hawẽ yura hau hawara
tenemanunã. Haska wanikẽ nukũ Shanẽ Ibu Jesus hukĩ hau hawẽ yushĩ
mekei kanunã.

6 Mã eska keskaki. Matu yuinũ nĩkakãwẽ. Misi wamisbu mã unaiĩ.
“Misi wakĩ hawẽ shasha wati eskarabes kapã shashai ewapamiski”.
Haska keskai hawara txakabu ha hunĩ matu anushũ akĩ matu daũkĩ
akawabia unãbiai pepai mã keaiĩ, haskatimabiakenã. 7 Hamẽ Deusũ nai
tsuma debuwanikatũ judeubũ bakebu dũkebaini Egitonawabũ huni bake
iuwabu tenãnitiã xinaĩ Páscoa nawakĩ shasha wati dasibi judeubũ putatã
shasha watiuma misi washũ txashuwã bake detetã pi nawakubaĩmisbuki.
Hamẽ nukurã, txanima nũ shasha wati bena keskaki. Haskawẽ taea
Cristo txashuwã detenibu keskai nuku mawashũkĩ nukũ txakabu nũ
heneshanũbũ nuku ishuniki. Mã ma xinã betsa warã, hamapai txakabu
mã hayari henerikãwẽ. Haska washũ shasha wati misi shasha wamisbu
keskawẽ matũ xinã txakabũ matu ana txakabuwatirumaki. 8 Hawara
txakabu mã amis henetã ana itxakanikama duapakĩ hãtxa kayabi yuikĩ
hawara Jesusũ nuku ashuni xinaĩ nawakubaĩkãwẽ.

9 Ha inũ, bari betsatiã kenewẽ matu yuikĩ: “Habu dakeisma
txutanamebauni itimaskaibu hatube mapuyamakãwẽ”, akĩ ẽ matu yusĩma
ana hariri matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. 10 Matu kene bumakĩ ikũwãbuma
txutanamebaũmisbukiri ẽ keneama inũ yura betsa hamapai hayanũ ika
kemuaibu inũ yura betsa parãtã yumetsumisbu inũ dami yushĩ itsa bitã
kẽwãmisbu hari ẽ matu keneshunama ikimaki, haska tibi manibaunabu
tsuã mã dasibi daĩbaĩtirubumakenã. Ha ikũwãbuma keska mã ana
hiweyamanũbũ haska ẽ matu keneshunimaki. 11 Hakia hatiri mã eska
hayabuwẽ taeshũ ẽ matu yui ikai nĩkakãwẽ. Tsuabura hãtxai: “Ẽ Jesus
ikũwaĩ ẽ matũ betsaki”, ibiai haska hiweama txakabui txutanamebauni
inũ, mabu tibiwẽ kemui inũ, yushĩ dami betsa bitã kẽwaĩbu inũ,

yupukunaĩbu inũ paeĩ heneisbuma inũ, betsa parãtã yumetsumisbu
ha haskai beparamemisburã, ana hatubetã piama daĩkubaĩkãwẽ, ana
hatube mapuamarã. 12-13 Haska ikũwãbuma ikaiburã, haska nukũ
dayamaki, nũ hatu unãti wapananã. Deusũ besti ikũwãbuma hatu
unãshũ kupishanikiki. Hakia nukũ dayarã, Jesus ikũwaĩbu nuku inũ
matũ mã atiruki, unãti watã hatu kupikĩ pewakinã. Haskakẽ ha huni
hawẽ ibuã aĩbe hiwea txakabukẽ matube itxai menã nemakĩ tashnimakĩ
beshterikãwẽ.

**Ikũwaĩ dabe ha iki kayanameaibu ikũwãbumanu
hatu pewakĩ iyutimakiaki, na hãtxarã**

6 1 Mĩ habetã ikũwaĩ betsã mia txakabuwaya haki sinatai mĩ
kayanameai hau matu dabe pewanũ haskai ikũwaĩbu anu kama
ikũwãbuma anu mã kamismẽ? Haskatimaki. 2 Cristo ana huaya mã
ikũwaĩbũ habetã yura dasibi mã unãti washanairã, mã unãmamẽ? Mã
hatu haska washanaiwẽ taeshũ natiãri ikũwaĩ dabe sinatai hawara
kayanameaibu hau merabewanũbũ ikũwãbuma anu hatu yunuama
matũmebi ha dabe pewakĩ mã unãti watirumamẽ? Matũmebi unãkĩ mã
pewatiruki. 3 Deusũ nai tsumabũ hawara txakabuwanibu nũ hatu unãti
washanaiwẽ taeshũ Jesus ikũwaĩbu ha ikaibu txanima natiã nũ unãti
wariatiruki, hatu daewakĩ pewakinã. 4 Haska ikũwãbumã xinãmis mã
danãmiswẽ taeshũ mã ha ikaibu hau matu unãti wakĩ merabewanũ ana
ikũwãbuma anu kai hatuki ana txiti iyamakubaĩkãwẽ. 5-6 Ha inũ, Jesus
ikũwaĩbu ha ikaibu hau ikũwãbumã unãti wanũbũ mã yunumisbuwẽ
taeshũ ẽ matu dakewaii, haskatimabiakenã. Matuburã, matu anua
unãnepa betsa mã hayamamẽ, haska matu pewatirã? Mã hayariki.
7 Ikũwaĩ betsã mia txakabuwaya ikũwãbuma anu mã pewanũ ika
kakĩ matũmebi haskakaĩkĩ txakabuhairakĩ mã kanekubainaii. Mia
txakabuwabiaya ana habebis manakunama tenekubaĩwẽ, hau ha besti
inũnã. Ikũwaĩ betsã mĩ hawara yumetsubiaxĩkẽ ha xinãma ibubis
beshtekekãwẽ, ana habebis yumetsuamarã. Mã haskairã, peki. 8 Hakia
maturã, mã haskamaki. Matubetã Jesus ikũwaĩbu hanubi itxakawakĩ
hatu beparãtã hatũ hamapai bi mã yumetsukũkainaii.
9 Tsuãra Deusũ hãtxa nĩkama txakabukubaĩmisbu nai anu Deusbe
hiweama ishanairã, mã unaiĩ. Haskakẽ mã ikũwã kayabiriamakiri ibubis
beparamei parananãyamakãwẽ, mã eska husia hiweawẽ taearã. Ha betsa
betsapabu txutakĩ txutabaũmisbu inũ, yushĩ damiwakĩ ha itsa betsa
wabu bitã kẽwãmisbu inũ, huni aĩyãbia aĩbu betsa hawẽ aĩma txutamisbu
inũ, aĩbu beneyabia hawẽ benemabe txutanamemisbu inũ, huni aĩbu
ikasi txutanamemisbu inũ, aĩbu dabe menamei txutanamei itsamisbu
inũ, habu txakabui beshtekeisbumarã, Deusbe hiweama ishãkanikiki.
10 Ha inũ, yumetsumisbu inũ, hawara betsana uĩ kemuhairamisbu inũ,

paẽmisbu inũ, yupukunamisbu inũ, yura betsa parãtã yumetsumisbu
inũ, yauxi inãnanãkatsi isbuma haburi beshtekeabumari nai anu Deusbe
hiweama ishãkanikiki. 11 Maturã, betsabu ha ikaibu keska hiwebiakũkaĩkĩ
Jesus Cristo mã ikũwaĩbu nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ kuxipa inũ Deusũ
Yushĩ Pepatũ kuxipawẽ matu xinã betsa wamaya ikũwaĩ betsã matu
naximabu matũ txakabu detsis dashkia keska wakĩ meribi habias besu
keska wakĩ Deusũ Yushĩ Pepatũ matu pepawaniki.

Nukũ yurarã, Cristonakiaki, na hãtxarã

12 Hawara Deusũ nema keyuama ini ẽ atirubia hawãra merabewakĩ
ẽ huĩti ea kuxipa wama ẽ heneaii. Hawara Deusũ nemama ẽ atirubia
hawãra ea beyawatã ea yabutirurã, ẽ heneriaii. Jesusũ ea yunua besti ẽ
ashũkubaĩkatsis ikaii.
13 Hamẽ betsarã, piti pikĩ yaniwai nũ hiwenũ Deusũ piti nuku
washuniki. Ha inũ, nukũ haturã, haki piti nanekĩ nũ yaniwa hiwenũ
nukũ hatu nuku washuniki. Habiaskabiakẽ betsatianã, piti inũ nukũ hatu
ha dabe yama washanikiki. Haska inũ, nukũ yurarã, eskaki. Nĩkakãwẽ.
Nukũ yurawenã, hawẽ hamapai betsa betspabube txutanametima
Deusũ nuku waniki. Hakia nukũ Shanẽ Ibu Jesusunaki, nukũ yurarã.
Na nukũ yurawẽ nukũ Shanẽ Ibu nũ dayashũtiruki. 14 Ha inũ, nũ mawa
nukũ yura txaputima bestima hakia haska nukũ Shanẽ Ibu mawa Deusũ
bestẽwanishũ hawẽ kuxipawẽri nuku bestẽwãriashanikiki.
15-16 Deusũ Moisés yuia kenekĩ: “Huni hawẽ aĩbe hiwearã, yura
bestitxai keskatiki”, akĩ haska keneniwẽ taeshũ tsuabũra aĩbu betsa
ati wai habe yura bestitxai keskakĩ hawena wamiski. Hakia nũ Cristõ
enabubia nukũ yura habe neshebia henetã ana nukũ yura betsa ibu
wamakĩ neshenũ ika atibe nesheirã, ana haskakubaĩyamakãwẽ.
17 Haskawẽ taea nukũ Shanẽ Ibube nukũ yushĩ nũ neshea hawẽ xinã nũ
hayarã, habe pe hiwekubainãkãwẽ.
18-20 Cristo nuku mawashunaya paka keska watã Deusũ nuku ibu
wakĩ Jesusũ yura nuku waniki. Hawẽ Yushĩ Pepa nuku inã nukube
dasia hiweawẽ taeshũ nukũ yurarã, ana nukunamaki. Haskakẽ nukũ
yura meribi pe mekekĩ hawẽ Deus kẽwanãkãwẽ. Hamapai txakabu
nũ amis Deusũ abuamabiakẽ hakia ibubis nukũmebi txakabu aki nũ
txutanameairã, nukũ yura ibubis nũ txakabuwaii. Hanua aĩbu mĩ aĩma
txutakĩ mĩ yura detsis keska wakĩ Deusũ Yushinĩ hiwe mã txakabuwaii,
detsis keska wakinã. Haskakẽ tsuabũra aĩbu mĩ aĩma txutanũ, iwanã, ha
xinã henetã ana hari mapuyamakubaĩkãwẽ.

Huni inũ aĩbu biakanãtikiri Paulõ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

7 1 Ea kene bemakĩ hawara mã ea yukaima matu yuinũ nĩkakãwẽ.
Hunĩ aĩbu bikatsi ikama inũ txutakatsi ikamarã, haska peki.

2 Hamẽ dasibibu txutanamekatsi ikirã, huni tibi hau meribi aĩyanũbũwẽ.
Habiaskariai aĩbu tibiri hau meribi beneyarianũbũwẽ. Hamẽ mã
haskabumarã, atimapa hiwei mã txakabuskubaĩtirubuki. 3 Haskakatsi
ikama aĩbube biakanãtanã hunĩ hawẽ hina yauxiama inũ aĩbũri
hawẽ shebi yauxiamari hau txutanamekubainũbũwẽ. 4 Aĩbũ shebirã,
hawenabia hawẽ benenaki. Hanua hunĩ hinarã, hawẽ aĩnenaki. Haskakẽ
yauxirabeama hau habe txutanamekubainũbũwẽ. 5 Haskakẽ habu dabe
hãtxanamei petã matũ mabu yauxiama mã txutanametirubuki. Hanua
mã Deus kẽwaĩ Deusbe mã yubakatã mã habe hãtxayukatsis ikai ana
menameyuama mã itiruki. Hanua keyutã ana mã txutanametirubuki.
Hamẽ mã yubakai peama shaba itxapa kaya Satanásã matu parãkĩ
kanemakĩ matu txakabu watiruki, betsawẽ kemumakinã.
6 Na haska matu yusĩkinã: "Aĩyãkãwẽ, benayakãwẽ", iwanã, yunuama
inũ ẽ matu nemamariki. 7 Earã, aĩuma hiwea ẽ aĩyãkatsi ikamaki.
Tsuabura ea keska hiwetiruburã, haska peki. Hamẽ Deusũ huni tibi
haskas nukũ aka nuku inãma betsa tibi nũ ha dayashunũ nuku inãmiski,
yunukinã.

Hau haskai hiwenũbũ Paulõ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

8 Tsuara aĩyãriama inũ, hawẽ bene ma mawaima inũ, hawẽ aĩ ma
mawaimakẽ haska ana xinãma hiwekatsis ikaiburã, haska mã pe meairã,
habiaska hiwekubaĩkãwẽ, ea ẽ hiwea keskairã. 9 Aĩyã inũ beneya pekẽ
hau biakanãkubainũbũwẽ. Hamẽ tsuabura aĩbuwẽ kemukĩ mã xinã
heneama txutakatsis ikairã, hau aĩbu bikubainũbũwẽ. Aĩburi hau
beneyarianũbũwẽ.
10 Ẽ xinãnẽma nukũ Shanẽ Ibũ ea yusĩniwẽ ẽ matu yunuaii,
enawẽmarã. Mã ma biakanani hiweabukiri matu yusĩnũ nĩkakãwẽ.
Aĩbuaibuũ, matũ bene henebaĩyamakãwẽ. 11 Hamẽ ikũwãrabebiai mã
hawawẽra taea mã ma henenameyuarã, xinã betsa watã mã ana haki
nukutiru inũ mã haki nukukatsi ikama ana beneyayamakãwẽ. Hunibuũ,
matũ aĩ sinayukaĩkenã, ha xinãkĩ hene kayabiyamakubaĩkãwẽ.
12 Haska tibi mã aĩyã inũ beneya mã hiweabu matu xinãkĩ haska nukũ
Shanẽ Ibũ yunuama ibianikẽ haska matu tibikiri eã xinãkĩ ẽ matu yunuai
ea nĩkakãwẽ. Jesus ikũwãriama betsa aĩyãbu inũ betsa beneyabukiri eska
hiwekãwẽ. Mĩ aĩnẽ ikũwãmabia mibe hiweshũ mia merabewakatsi ikairã,
nitxĩkĩ heneyamakãwẽ. 13 Ha inũ, mĩ benẽ ikũwãmabia mibe hiweshũ
mia merabewakatsi ikairã, nitxĩkĩ heneyamariakãwẽ. 14 Haska inũ, mĩ
benẽ ikũwãmabiakẽ mĩ ma habe biakananiwẽ taeshũ Deusũ mia danãma
hakia mĩ ikũwaĩwẽ taeshũ mĩ benẽ ikũwãtirukẽ duawaikiki. Habiaskari
wakĩ mĩ aĩnẽ ikũwãmabiakẽ Deusũ danãma hakia mĩ ikũwaĩwẽ taeshũ
mĩ aĩnẽ ikũwãtirukẽ duawariaikiki. Huni inũ aĩbũ Jesus ikũwãbumã
bake yumeriabumarã, meribi pepatirubumaki. Hakia hunĩ Jesus ikũwaĩ

kasmai aĩbũ ikũwaĩ kasmai ha dabe bakeya hatũ bake yumeriamarã,
Deus hatuwẽ nuiaya habũ bakẽ ikũwãtiruki, Deusũ duawaiwẽ taeshunã.
15-16 Aĩbuaibuũ, mĩ benewẽ mĩ nuibiaya mia henekatsis ikairã, haska watã
mĩ pashamatirurã, tsuã unãmaki. Hunibuũ, mĩ aĩnẽ mia henebaĩkatsis
ikaya mĩ hawẽ nuikĩ haska watã mĩ pashamatirurã, tsuã unãmariki.
Haskawẽ taeshũ hunĩ ikũwãyã hawẽ aĩnẽ habetã ikũwãkatsi ikama
hamapai xaranũ ika kayarã, hunĩ hawa yuiamakẽ hau aĩbu kanũwẽ.
Habiaskariai aĩbũ ikũwãyã hawẽ benẽri habetã ikũwãkatsi ikama
hamapai xaranũ ika kayarã, aĩbũ hawa yuiamakẽ hau huni kanũwẽ.
Ikũwãma ma haskakaĩkẽ Deusũ matu nemamabia ha mã ikũwaĩwẽ taeshũ
matu unãnuma hiwemakatsis ikikiki.
17 Mae tibi anushũ ikũwaĩbu hanu itxamisbu tibi anu kakũkaũkĩ
haska ẽ yusĩmis habiaskari matu yuinũ nĩkakãwẽ. Haska bebũkiri
mã haska beyawẽ hiwea nukũ Shanẽ Ibũ matu hiwemashanũ, iwanã,
Deusũ matu tibi katukĩ kenaniki, haska Deusũ hawẽ xinãnẽ haska
matũ hiwea matu betsawamani hawa ana xinãma hau mã Jesus txibã
bestikubainunã. 18 Ha inũ, judeubu kaĩtã Jesus ikũwãkĩ judeubũ beya
hau danãyamakubainũbũwẽ. Judeubuma kaĩtã Jesus ikũwãkĩ judeubũ
beya hau txibãriayamakubainũbũwẽ. 19 Judeubũ beya txibãkĩ nũ hina
kubitxi meshtemis inũ judeubũ beya txibãmarã, nũ haskai hiwekĩ
Deus benimawatirumaki. Hakia Deusũ hãtxa besti txibãkĩ nũ Deus
benimawatirubuki. 20 Haratura hiwea txibaĩ mĩ hawẽ hiwekatsis ikai
anua Deusũ matu tibi katunirã, ha beyawẽ Deus hiweshũkubaĩkãwẽ.
21 Ha inũ, Deusũ matu katuriama hunĩ matu escravo dayaru wakẽ hawẽ
bika teneyamawe. Hakia mĩ tsumapã mia ana bikatsi ikama kasmai
ibubis peiwẽ mĩ paka mia nitxiãyã benimari kaĩshãwẽ. 22 Haska huni
betsã escravo dayaru mã ibianikẽ nukũ Shanẽ Ibũ matu katushũ matũ
txakabu buakĩ matu haibuwaiwẽ taea escravobia Jesus mã ikũwaĩwẽ
taea mã yurã escravoma keskaki. Hakia mĩ tsuã escravo dayarumabia
Jesusũ mia katutã yunuawẽ taea matũ xinãwẽ mã hawẽ escravo
dayaruki, Cristonarã. 23 Jesus Cristo matu mawashũkĩ matũ txakabu
matu buashunaya Deusũ ibuwakĩ hawena matu wakĩ biniwẽ taeshũ ana
huni betsã matu escravo wai keska wakĩ xinã betsa matu yusĩaĩburã,
danãkãwẽ, mã Cristonawẽ taearã. 24 Escravo inũ escravoma mã ebetã
ikũwaĩbuũ, mã haskarara hiwea Deusũ matu katuni hawa haskatã mã
betsatirumaki. Habiaskas ikubaĩkãwẽ, mã Deus txibaĩburã.

Hau haskai hiwenũbũ Paulõ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

25 Hamẽ betsarã, beneyariabumakiri mã ea yukaima haskakiri nukũ
Shanẽ Ibũ ea yunuamabia ewẽ dabanã ikĩ ea duawa hawẽ kuxipawẽ
yununikai ẽ txĩtuãmawẽ taeshũ matukiri haska ẽ xinaĩ matu yusĩnũ
nĩkairakãwẽ. 26 Ẽ xinãnã, natiã nũ hiweatianã, nũ bika teneaii. Haskawẽ

taea haskarara mã bestibu hiwearã, habiaskayukãwẽ. 27 Tsuara mã aĩyanã,
matũ aĩ nitxĩyamakãwẽ. Tsuara mã aĩuma aĩbu benayamakãwẽ. 28 Hamẽ
mã aĩyãriama aĩyaĩnã, hawa txakabumaki. Aĩbu beneyariama beneyariairã,
hawa txakabumariki. Haskabia mã hanu biakanaĩtiãnã, mã bika tenetiru ẽ
matu nematirubia haska mã ikatsis ikai ibubis katukĩ xinãkãwẽ.
29 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, ma bari keyui kemaya aĩyãkĩ matũ aĩkiri besti
xinãma nukũ Shanẽ Iburi xinãkubaĩkãwẽ. 30 Minabu mawakẽ huĩti nixma
mã kashamisrã, harã keyumiski. Haska besti xinãma benima keyuismarã,
nukũ Shanẽ Ibu anu bestiki, haska xinãkãwẽ. Hamẽ betsarã, beyusi mã xinã
txãkãbiamisrã, ha dikabi keyumiski. Ha inũ, betsabu mã mabu itxapayabia
ha xinãma Jesus dasibi mabu iburi hakimayamakubaĩkãwẽ. 31 Haskarara na
mai anu dayakĩ mabu hayai inũ mabu hayama mã haskai hiwearã, ana haska
tibiwẽ benimayamakubaĩkãwẽ. Hatiara nukũ Shanẽ Ibu Jesus huaitiã na
haska nũ haya tibi dasibi yamawashanikiki. Haska xinãkãwẽ.
32 Haskawẽ taea mã ana bika tenei itimaskayamanũbũ ẽ matu yuiai
nĩkakãwẽ. Tsuabura aĩumabũ hawẽ Shanẽ Ibu Jesus dayashũkĩ ha besti
txibãkĩ benimawatiruki. 33-34 Hamẽ aĩyãbũ hawẽ aĩ merabewakĩ hamapai
tibi akĩ hawẽ Shanẽ Ibu inũ hawẽ aĩ dikabi benimawatiruki. Haska inũ,
beneyabũ hawẽ bene merabewakĩ hamapai tibi akĩ hawẽ Shanẽ Ibu inũ
hawẽ bene dikabi benimawatiruki, ha dabetũ haska wakinã. Hakia aĩbu
ewa ana beneumatũ inũ txipax beneyariama hawẽ Shanẽ Ibu Jesus besti
dayashuni hasnũ ika hawẽ yurawẽ inũ hawẽ huĩtiwẽ benimatirubuki.
35 Nemakĩ matũ hiwea beshtekĩ ana bikawakĩ itimaska wakatsi ikama
hau mã unãnuma hiwenũbũ matu merabewa bestikatsis ikĩ nukũ Shanẽ
Ibu besti matu duawamanũ ishũ haska ẽ xinaĩ ẽ matu yuiaii.
36 Tsuãra bebũkiri hatũ aĩbu bake ha huni bimakatsi yubaima ma ha dabetã
Jesus ikũwaĩbu ma pekenã, abunamerabeirã, ma aĩyaĩ inũ beneyatirubuki,
hawa txakabuwamarã. 37 Hakia betsarã, tsuãra hatũ huni bakẽ aĩbu xinãkĩ
bitirubia ibubis haska xinãmarã, hawẽ xinã mestẽwãtã Jesus besti dayashunũ
ikairã, hau aĩyãyamanũwẽ. Haska xinaĩ, peki. 38 Hanua ha hatu yubaimabube
aĩyaĩ inũ beneyai biakanãtã merabenaĩnã, periki. Hakia aĩuma hiwea inũ
beneuma hiwearã, pehairatiruki, ẽ hãtxa txibãinã.
39 Hamẽ aĩbũ ikũwaĩ hawẽ bene hiwekẽ dapashkama habe hau
hiwenũwẽ. Hawẽ bene mawaya ana beneuma keska hiwea beneyakatsis
iki ikũwaĩ betsa benewatiruki. 40 Hamẽ aĩbu hawẽ bene mawakẽ ana
bene betsa bikatsi ikama ikũwã besti benimai hiwetiruki. Haska Deusũ
Yushĩ Pepatũ ea xinãmaya haska xinãkĩ ẽ matu yusĩaiĩ.

Dami kẽwãti betsa meribi watã nami inãmisbukiri Paulõ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

8 1 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, mã ea kene bemakĩ ha yuinaka deteshũ dami
yushĩ nami inãtã pikĩ matu pimakatsis ikaibukiri mã ea yukaima

matu yuinũ ea nĩkakãwẽ. Ha nami dami yushĩ kẽwãkĩ inãmisbu pirã, hawa
txakabumaki. Txanima haskabiakẽ hakia ikũwaĩbu betsa babubu ha nami pikĩ
mã hatu uĩma ana babutirubuki, pi mã keaĩwẽ taearã, haskakĩ tsua kuxipawakĩ
mã hatu merabewatirumaki, mã nui hayamarã. 2 Tsuãra haska tibi aki: "Ẽ unã
keyuaii", mã ibiairã, haskai unãnepati kayabi mã unã keyuriamaki. 3 Hamẽ
tsuabũra Deus abukĩ duawakĩ hawẽ yunuti akaiburã, harã, Deusũ hatu unaĩkiki.
4 Yushĩ dami kẽwãti betsa kẽwãkĩ hawẽ kẽwãti nami inãnãnaĩbu bitã mã
piaiburã, haskarã nũ unãriaii. Hawẽ kẽwãti yushĩ dami hiwea hayama inũ hawa
kuxipa hayamahairaki. Hakia nukũ mekenika Deus bestitxai hiwea nũ unaiĩ.
5 Jesus ikũwãbumã yushĩ kuxipa betsa betsapa nai anua inũ mai anua hayakiaki,
iwanã, habũ xinãkĩ kẽwãmisbuki. Kanekĩ deus itxapa inũ yushĩ shanẽ ibu itxapa
xinãkĩ ikũwãmisbuki. 6 Hamẽ nukubũ ikũwãkinã, nukũ Epa Deus bestitũ dasibi
bawani inũ nuku hatũ damiwani nũ hawẽ hiweaki. Ha inũ, Shanẽ Ibu bestitxai
nũ hayaki, Jesus Cristorã. Hawẽ taeshũri Jesusũ hawẽ Epa Deusbetã dasibi
damiwakĩ keyuniwẽ nũ hiweriaki, nukuburã.

Ikũwaĩ babubuwẽ nuikĩ merabewatikiri Paulõ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

7-8 Txanima haska tibi nukũ Epa Deusũ dami wani tsuã tapĩ keyuamaki.
Haskawẽ taea Jesus mã ma ikũwãbiai betsabũ yushĩ dami betsa hawẽ kẽwãti
namikiri piaibu nĩkakĩ shabakabi mã unãriabumaki. Yushĩ dami betsa kẽwãkĩ
hawẽ kẽwãti piti pikĩ: "Nukũ yushĩ dami betsa nũ duawaii", iwanã, apaunibu
ana xinãkĩ hamapai nami nũ piaiwẽ taeshũ Deus nũ duawatirumaki, iwanã,
pikĩ nukũmebi pepama inũ piama nũ pepamariki. Yushĩ dami betsa kẽwãkĩ
mã ma beyawanirã, hatiritũ matubetã Jesus ikũwãkĩ yushĩ dami betsa hawẽ
kẽwãti nami pikĩ haska hawẽ kuxipa yukapaunibu hakimama xinaĩ huĩti
babukubaĩkanikiki. 9 Hamẽ yushĩ dami betsa hawẽ kẽwãti nami hawa hayama
unãkĩ hawa dateama pikĩ ikũwaĩ betsabu huĩti shubu mã hatu uĩma matu uĩtã
txĩtũkĩ kanetirubuki. Matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. 10 Yushĩ dami betsa kẽwãti hiwe
anushũ mã ikũwaĩbu kuxipabũ piaya ikũwaĩ betsa babubũ matu uĩkĩ haska
yushĩ dami betsa kẽwãkĩ henebianishũ mã ana hawẽ kuxipakiri xinaĩ dabanẽ
habũri hawẽ kuxipatikiri pinũ ishũ xinãtirubuki. 11 Haskakẽ matunã, matũ
xinãwẽ besti unãnepabiakĩ yushĩ dami betsa hawẽ kẽwãti nami pikĩ ikũwaĩ
huĩti shubu haburi Jesus Cristo hatu mawashũbianikẽ mã hatu benutiruki.
12 Haska wakĩ Cristonabu huĩti babubu hatũ xinã txakabuwamakĩ mã Cristo
txakabuwariaii. 13 Haskakenã, eãnã, ha nami betsa pikĩ ẽ betsabu ẽ kanematiru
xinãkinã, ana hatu kanemakatsi ikama ha nami ẽ ana metirumahairaki, hatu
txakabuwakatsi ikamarã.

**Paulo Jesusũ kuxipayatũ hatu yusĩkubainaya habũ
devebiakẽ habuna hawara biama inikiaki, na hãtxarã**

9 1 Hamẽ enakiriri matu yuinũ nĩkakãwẽ. Damasco baiwẽ ẽ kai
Jesus hanu eki nukutã ea uĩmaxĩshũ nukũ Shanẽ Ibũ hawẽ tsuma

kuxipaya betsa ea wakĩ ea yununiwẽ taeshũ tsuã ea yunuamawẽ taea
haska matu anu ẽ dayai kashũ nukũ Shanẽ Ibũ daya ẽ matu uĩmakĩ
Deusũ kaka pepa matu yusĩkubaũkĩ mã Corinto anuabu Jesus ẽ matu
ikũwãmaniwẽ taeshũ ẽ Jesusũ kuxipaya betsabu keska habias daya ẽ
hayabiakẽ matũ mã ea danãtirubumaki. 2 Mae betsa anuabũ ea unãti
watã: "Harã, Jesusũ kuxipaya betsamaki", akĩ ea danãbiaibũ matunã, ẽ
matu yusĩa nukũ Shanẽ Ibu ikũwãtã mã haki dasiniwẽ taeshũ ẽ Jesusũ
kuxipaya txanima mã unaiĩ. 3 "Haskakĩ Paulõ nukũ merabe bismamẽ?"
iki ekiri hãtxaibu eska ẽ hatuki txanimis matu yuinũ nĩkakãwẽ. 4 Ea inũ
Barnabẽ nũ matu yusĩkubaĩkĩ matu anua piti inũ nushuti nũ biturubia nũ
matu ea aismaki. Hakia nũ Jesusũ kuxipayabuwẽ taea nukuri nũ haska ea
itiruki. 5 Jesusũ kuxipaya betsabu inũ, nukũ Shanẽ Ibũ betsabu inũ, Pedrõ
yusĩbaũkĩ hatũ aĩ iyumisbu keska wakĩ nukũri aĩbu nukubetã ikũwaĩbu
nũ iyuriatiruki. Nũ hatu haska wabainaya Jesusũ nuku yununiwẽ
taeshũ hatuna biriatirubuki. 6 Matu anu haska Jesusũ kuxipayabu betsa
haskabainaibu piti inãkĩ tari inãkĩ hanu hiweyunũbũ dĩtu betsa inãkĩ
mã hatu merabewabiamis ea inũ Barnabé haska wama nuku besti mã
nuku merabewamatirumamẽ? 7 Hakia soldadobu detenamei bukĩ ibubis
hatũ hamapai pakaisbumaki. Ha inũ, uva bai anu dayakĩ habũ ha uva
bimi pimisbuki. Ha inũ, txashuwã mekekubaĩmisbũ hawẽ txutxu tsinitã
amisbuki. 8 Haska wakĩ yura betsa betsapabu dayakĩ hatũ hamapai
bimisbu besti xinãkĩ ẽ matu yuiamaki. Hakia hawara Deusũ nuku yusĩni
matu yuinũ nĩkakãwẽ. 9 Moisés kenekĩ: "Mĩ hemaĩtĩ anushũ mĩ ina awã
hawẽ taewẽ mĩ shekiwã pema pema akĩ mia shemeshunaya dispiwẽ
kuneshyamakãwẽ, hau pinunã", aniki. Na ina awakiri kenenirã, haska
keska xinãti wakĩ 10 Deus nukuwẽri nuiti Moisés haska kenemaniki. Hakia
mai pukĩshũ yunu banabu yunu ewatã kaniai tsekashũ betsa pimisbu
keska wakĩ shekiwã shemenikatũ shekiwã shemetã hatiri bumisbu keskai
Deus dayashuni nũ nuitapayamanũbũ merabewakĩ mã nuku pakanũbũ
ina awakiri Deusũ Moisés nũ hawẽ dayakapabu nukukiri kenemaniki.
11 Haskakẽ ana betsa matu yuinũ nĩkakãwẽ. Bai bana keska wakĩ Deusũ
hãtxa Jesuskiri nũ matu yusĩkubainaya nuku manakukĩ hawara mã
haya piti kasmai tari kasmai hiwe kasmai pei betsa mã nuku deveaki.
12 Yauxiama yusĩnã betsabu mã pakamiski. Nukũ dukũ Jesus Cristokiri nũ
matu yusĩaĩ mã ikũwaĩmawẽ taeshũ itxapa mã nuku devepakemiski. Na
haskakiri nũ matu haska wa matũ yuikĩ: "Nuku yusĩmisshũ nukũ pei bikĩ
nuku pakamakĩ taewaikiki", iwanã, nukukiri mã xinãtxakayamanũbũ
hawara mã nuku devea hawẽ nuiama Cristõ kakape besti mã txibanũbũ
hawara mã nuku devea matu yukama nũ habiaska hiwekũkainaii.
13 Ha inũ, Templo anushũ ha habu dayanikabũ yura betsabũ
inãkuĩ Deus inaĩbu ha nami menushũkĩ hamapai betsa betsapa wakĩ
habianushũri hatiri kuakĩ hatiri bikĩ hatũ piti dasibi bishũ hawenabu

hatu pimamisbu mã unaiĩ. 14 Haska habũ amis keska wakĩ tsuabũra
Jesuskiri kakape yusĩkubaĩmisbũ habũ hatũ piti inũ tari inũ pei mã hatu
inãkubaĩtirubu nukũ Shanẽ Ibũ habias hawẽ tsumabu hatu yununiki, hau
betsaburi habiawẽri hiwekubaĩshanũbunã. Haska keska xinãkubaĩkãwẽ.
15 Na haska tibi yunuti hayabiakẽ ha xinãkĩ ẽ matu hawa ea aismaki.
Haska inũ, kene matu bumakĩ: "Matũ hawara ea inãkãwẽ", ẽ matu wakĩ
yukamaki. Haska ẽ matu yuiai keska wakĩ ekiri xinã txakakĩ: "Paulo
pakakĩ taewanãkãwẽ", iwanã, xinãyamashãkãwẽ. Mã ea pakaisma keska
besti ikubaĩkãwẽ. Ẽ matu yusĩayã mã ea hawa inaĩsma benimahairai ẽ
keaiĩ. Ẽ haskakũkainairã, ẽ abuhairariaii. Matu berabĩwãkatsi ikama ẽ
hawaira mawakatsis ikaii.
Eskaki, matu yuinũ nĩkakãwẽ. 16 Deusũ ea katukĩ Jesusũ kuxipaya
ea wa hawẽ kakape yusĩbauni ẽ hawẽ kẽnũ ea yunuama iniki. Hakia ẽ
xinãnẽ akirã, ẽ kẽtiruki. Hakia haskama hawẽ kuxipawẽ ea yunu yunu
aka ẽ akubainaii, enamawẽ taeshunã. Ẽ yusĩamakẽ Deus eki sinatai
ewẽ benimama ishanikiki. 17 Ẽ xinãnẽ Deusũ kakape yusĩbaunũ, iwanã,
emebi ẽ akĩ taewaniwẽ taeshũ mã ea devekeanaii. Hakia ẽ haska ẽ xinã
meribi ẽ akama Deusũ ea kenatã ea txai putani ha ẽ dayashũshanũ
ea katukĩ nitxĩnikẽ haskakĩ matũ hamapai tibi biãtibiakẽ ẽ tsua matu
yukaismaki. 18 Matũ mã ea haska waismakẽ tsuã ea pakama Deusũ daya
ẽ akubainaya haska ẽ matu yusĩmis Jesusũ kuxipaya betsabu pakakĩ
yusĩnã betsabu pakariakĩ mã ea pakaismakẽ hawẽ benimawatiwẽ Deusũ
ea manakumiski, ea xinã txãkãwãkinã.
19 Ẽ tsuã escravo dayarumabia itxapabu Jesus hatu ikũwãmanũ
ika dasibibũ escravo dayaru hikini keskakĩ yura tibi ẽ hatu
dayashũkũkainaii. 20 Hakia pepanũ, iwanã, Moisés yunuti inũ hawẽ
nemati ẽ unãbiai ana hatũ ea tsumamabiakẽ judeubu Jesus ikũwãmanũ
ika hatube dasitã haska Moisés yunuti inũ nemati txibãmisbu hatu
yabuni henemanũ ika hatu keska ẽ hiweyumiski. 21 Deusũ yusĩa danãma
Jesus Cristõ yusĩa heneama txibãkubaĩkĩ judeubuma habũ Moisés yusĩa
txibãbuma Jesus ikũwãmanũ ika hatube hiwea hatũ beya keska txibaĩ ẽ
hatube hiweriamiski. 22-23 Ha inũ, Jesus ikũwãkatsis ibiai ikũwaĩ kayabi
iriama babubu merabewai hatu kuxipa wakatsi iki hatube hiweshũ
yusĩa bika yuiama hatu keskari eari babu keska ẽ hiwemiski. Jesus
ikũwaĩbu itxapabu Deusũ hatu duawakĩ eari hau ea duawashanũ, iwanã,
hawẽ kakape yusĩkubauni tsuabura yura betsa betsapa ikũwãmanũ ika
haska hiweabu keska hatube hiwekũkaũkĩ ẽ yusĩtãmiski, kaneamarã.
Haska tibi kakape ẽ hatu yusĩmiswẽ taea habias nũ txibãmiswẽ taeshũ
hatubetã manakuti pepa ẽ binũbariaii. 24 Hamẽ matuburã, beyusi itxapa
kuxibaini hawairabainaibu bestitxaitũ hatu binutã maemamis mã
unaiĩ. Ha bestitxaitũ hatu binukĩ keyutã hawara pe bimis keska wakĩ
Jesus ikũwãtã duawakĩ nĩkahairai txĩtuãma ha besti txibãkubaĩkãwẽ,

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

haska keskai matu tibi mã pe hiweawẽ taeshũ hau Deusũ matũ pepawẽ
taeshũ matu manakushanunã. 25 Beyuskĩ betsabu binutã ni pei maiti
hawẽruabia txapushanai binũ ika hamebi hawẽ yura kuxipa wakĩ
hamapai piti tibi txakabuwamis piama hatũ yura pe mekemisbu keska
wakĩ Deusũ hawenabu manakuti hawa txapuisma matu inãkĩ matu
hiwekuĩmashanaiwẽ taeshũ matũ xinã pe mekeriakubaĩkãwẽ. 26 Eã ẽ
xinãnã, kuxikaĩkĩ ẽ binukatsis ikai keskaki. Beyus betsai detenamekĩ
betsa maemanũ, iwanã, tsuãra mekenẽ kaneama detenamemisbu keska
wakĩ eã Jesus txibãkubaĩkĩ 27 hamapai txakabu ẽ hayari henekĩ ẽ huĩti
kuxipa keska wakĩ ẽ yura ẽ mekehairaii, betsabu Jesus Cristo ikũwãmatã
ẽ manakuti pepa ẽ benuyamashanunã. Jesus Cristo besti txibaĩ mã pe
hiweawẽ taeshũ maturi pepawẽ Deusũ matu manakushanikiki.

Yushĩ dami betsa Jesus ikũwaĩbũ kẽwãtimakiaki, na hãtxarã

10 1 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, judeubũ shenipabukiri haska Deusũ
hatu wani mã hakimayamashanũbũ matu xinãmanũ nĩkakãwẽ.
Egito anua kaĩbainaibũ Deusũ ẽ shenipabu iyukĩ txi kuĩ puei maya kai
anu butukaini hatube kai Iãnewã Taxipa nuahairabiakẽ hawẽ kuxipawẽ
hene pashkakĩ bai watã dasibi hatu pukemanikiki. 2 Hanua Deusũ hatu
yunua kuĩ pueaiwẽ inũ, Iãnewã Taxipa pukeaibuwẽ ha dabewẽ taea
dasibibu Moiséski hau txiti inũbũ Deusũ hatu naximabainikiki. 3 Haska
inũ, hanu piti hayamakẽ nai anua piti Deusũ hatu inãkubaina dasibibũ
piriakubainibukiki. 4 Ha inũ, ẽ shenipabũ ũpash manuhairaibũ habiatũri
mixki anua ũpash tueshũ hatu amani hatube kakĩ dasibibu ũpash pepa
amariakubainikiki, ha Yushĩ kuxipa Cristo yura kayabi hayariama
mixkiki damitã hatu amakinã. 5 Haska wakĩ Deusũ nai anua pitiwẽ inũ
ũpashwẽ hatu duawabia hawẽ hãtxa nĩkabumawẽ taeshũ eskarabes
pepabu danãmabia itxapabuki sinatakĩ hanu hiweabumanu hatu ima
atãbaunaya Egito anua kaĩnibu huni ewabus debui keyukubainibukiki.
6 Na haska dasibi Deusũ hatu akubiranirã, hau txakabuwẽ nũ
kemuyamanũbũ Deusũ nuku yusĩkĩ haska hamapai txakabuwẽ ẽ
shenipabu kemui hanu hiweabumanua debunibu nukũri shabakabi
nũ hawẽ unãshanũbũ hatu akubainikiki. 7 Hanushũ Moisés kenekĩ:
“Ouro ina awa bake damiwabu ha dami uĩ tsaushũ pi inũ mabesh
aki benibaũ beyuskĩ ha dami kẽwãnibuki”, hatuki keneniki.
Haska judeubũ dami betsa washũ kẽwãnibu keskarã, matũri ana
haska husiayamariakubaĩkãwẽ. 8 Haska inũ, Israelbu aĩbu hatũ
aĩmabe txutanameaibũ Deusũ hatu kupiaya shaba bestitxaitiã
23.000 debunibukiki. Hatu keskakĩ aĩbu nukũ aĩ kayabima ana
metaskayamakubainãkãwẽ. 9 Ha inũ, hatiritũ Moisés ha akĩ Deus unãti
wakĩ yuikĩ: “Haskakĩ mĩ nenu nuku iweima ikai?” iwanã, yuikĩ: “Piti
hayamaki. Ũpash hayamaki. Ha inũ, piti nai anuarã, nismaki”, iwanã,

Deus unãti waibũ dunu mirima Deusũ hatu pima debunibukiaki.
Haskanibu keskakĩ nukũri Cristo unãti wayamanãkãwẽ, mesekirã. 10 Ha
inũ, hatiritũ Moisés inũ Arão hune haki ha ikĩ yuaĩbuwẽ taeshũ nai
tsuma Deusũ hatu tenãmanikiaki. Haskanibu keskakĩ Deusri shabakabi
haki ha ikĩ yuãyamakubainãkãwẽ.
11 Ẽ shenipabu txakabukubiranaibu Deusũ haskaibu hatu kupinikiri
hau habiaskari nũ iyamashanũbũ bebũkiri haska ikaibukiri Deusũ
hãtxa nuku keneshunibuki, nukuri bari hawẽ henei keyuaitiã hiwea nũ
haskariayamashanũbunã. 12 Hatu haska waniwẽ taeshũ tsuabũra: "Jesus
txibãkĩ duawai ẽ txĩtuãmaki", iki keãma mestẽtã hau uĩrakubainũbũwẽ,
txakabu tibi huayarã. 13 Tsuabũra hawara txakabu ma huni mã meriama
inũ txakabuhairatũ matu atxima ana matu atximakatsis ikai nukũ yura
babũ nũ tenetirumarã, xinãkãwẽ. Haskawẽ taeshunã, mĩ yura babubiakẽ
Deus putama haki txiti ikubaĩkãwẽ, nuku babu watã hau nuku bika
tenemakĩ haska tsuã tenetiruma nũ haskatã binutirumaki. Matu haska
tenemabiaya hawẽ baxikuama Deusũ hawẽri hawẽ kuxipa matu unãmakĩ
matu hawẽ tashnimakĩ matu binumashanikiki, txakabu tenekĩ mã
binuaiwẽ taeshunã.

Cristo kẽwãmisbũ yushĩ dami betsa husikĩ kẽwãtimakiaki, na hãtxarã

14 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, Deusũ haskawẽ matu mekekatsis ikaiwẽ
taea yushĩ dami betsa txakabukẽ kẽwaĩ ana hari buyamakãwẽ, mã ma
Cristo hayarã. 15 Na eska matukiri hãtxa yuikinã, mã huni unãnepatã
matũmebi unãtinãtã mã xinãtirubu ẽ matu yuiaii. 16 Nukũ betsabube
itxatã hatubetã meribi uva bimi hene watã akĩ Cristo nuku mawashuni
xinãmatirã, xinãkĩ nũ amiski, Deus kẽwãkinã. Ha inũ, misi tũke tũke
ashũ nuku mawashũkĩ Cristo hawẽ yura nuku inãkuĩni ha misi hawẽ
xinãmati nũ piriamiski. 17 Nũ Jesus ikũwaĩbu nũ yura betsa betsapabia
dasibibũ ha misi nũ pimisbuwẽ taearã, Jesus nuku mawashuni xinaĩ nũ
habias yurabuki.
18 Israelbukiri matu yuinũ nĩkairakãwẽ. Habũ hawẽ txakabuwẽ
taeshũ kẽwãti piti Deus inãbu nami teshe Templo anu dayanikabũ
bushũ pimisburã, habia dabetã Deus kẽwãkanikiki, na habũ inaĩbu inũ
Templo anu dayamisbunã. 19 Hakia yushĩ dami betsa kẽwaĩnã, dami
hawauma inũ hawẽ kẽwãti piti hawauma nũ unaiĩ, nukubunã. Hakia
habũ xinãnẽ ha yushĩ dami kẽwaĩburã, unãma haska xinaĩburã, hayaki.
20 Eskaki. Matu yuinũ nĩkakãwẽ. Deus ikũwãbumã yushĩ dami betsa
hawẽ kẽwãti piti yushĩ txakabu inãkĩ Epa Deus inãbumaki. Haskawẽ
taeshũ yushĩ txakabu kẽwaĩbubetã hawẽ kẽwãti piti piama hatubetã
kẽwãriayamakãwẽ. 21 Ha inũ, Deus kẽwãkĩ Jesus nuku mawashuni
xinãmati nushuti akatsis ikĩ yushĩ dami betsa hawẽ kẽwãti nushuti inaĩbu
ayamakãwẽ. Jesusũ yura xinãmati misi pikatsis ikĩ yushĩ dami betsa

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hawẽ kẽwãti inaĩbu piyamariakãwẽ. Haska inũ, ma Deus kẽwãbiai ana
husikaĩ yushĩ dami betsa kẽwãtimahairaki, txakabu irumai keskairã.
22 Ha inũ, yushĩ dami betsa kẽwãkĩ Deus daka mã sinatamanũ, iwanã,
aki ikai? Matũ kuxipawenã, mã Deus binuamẽ? Haska yushĩ dami betsa
kẽwãkĩ mã husiakeakeairã, ana haska tibi akĩ Deus sinatamayamakãwẽ.

Ikũwaĩ betsabuwẽ nuikĩ hatu merabewakubaĩtikiaki, na hãtxarã

23 Tsuãra hamapai tibi atirurã, tsuã hatu nemamaki. Haskarã,
txanimaki. Haskabia nuku merabewatirumaki. Haska xaraburã,
ẽ heneaii. Dasibi tsuã nuku nemama nũ atirubia ikũwaĩbu dasibi
merabewamarã, heneriatiki. 24 Hamẽ hamapai pepa bikĩ ha dukũ matuna
binũ ika ana hatu maemai naxui ikama hakia yura betsabu dukũtũ hau
katuyunũbũ pes ikama manakubaĩkãwẽ.
25-26 Haska inũ, betsarã, mai dasibi Deusunaki. Ha inũ, dasibi betsa
betsapa mai anua damiwanirã, hawenariki. Haskakẽ nami inãmisbu hiwe
anua nami bi yuka iki: “Narã, yushĩ dami betsa hawẽ kẽwãti namimẽ?”
iwanã, tapĩkĩ tsua yukai meseama bitã pikubaĩkãwẽ. 27 Hamẽ ikũwãbumã
matu haibuwatã pimakatsi ikĩ matu iabu mã kakatsi ikai namikiri yuka
ikama haska hatũ piti matu kaĩmashuna xinã txakama hatubetã mã
pitirubuki. 28 Hakia betsã mia bebũkiri yuikĩ: “Na namirã, yushĩ dami
betsa hawẽ kẽwãti namiki”, matu waya hawẽ huĩti babu ana babu wakatsi
ikama hawẽ nuikĩ ha nami piyamakãwẽ. 29-30 Yushĩ dami betsa hawẽ
kẽwãti tsuabũra mã nami piarã, matũmebi mã txakabumaki. Haskabiakĩ
ikũwaĩ betsa huĩti babuwẽ nuikĩ ha nami hatu merabewakĩ mã pitiruma ẽ
matu yuiaii. Haskarara Deusũ ea nemamakẽ ẽ pitiruki. Hakia yura betsa
ẽ uĩmatxakaiwẽ taeshũ ena pemaki. Deus kẽwãtã hamapai tibi ẽ pibia
pebiakẽ habu hatu mesewakatsi ikama dasibiwẽ Deus duawanũ, iwanã,
ẽ ana haska tibi meamaki. 31 Hamapai pikĩ nushuti akĩ hamapai betsa
betsapa akinã, Deus duawanũ, iwanã, akubaĩkãwẽ. 32 Haska hamapai
tibi akĩ hawara danaĩbu hatũ berubi akĩ hatu uĩmatxakayamakãwẽ,
judeubu kasmai judeubuma kasmai ikũwaĩ betsabu hiweaburã. 33 Hamẽ
ea ẽ xinãnẽ ikirã, dasibibu merabewanũ ika emebi haska ẽ xinaĩ benama
dasibi hatu kẽwãmakĩ Jesus hatu ikũwãmanũ ika hawara danaĩbu henekĩ
haska dasibibu hiweabu ẽ hatu merabewakubainaii.

11 1 Haska Cristo hiweni eã ẽ mawai hiwemis keskai matũri ẽ
hiwemis ea mawai hiwekĩ eari txibãkubaĩkãwẽ.

Aĩbuaibu itxati hiwe anua haskatikiaki, na hãtxarã

2 Ẽ matu yusĩtani habi txibaĩ mã txĩtuãmawẽ taeshũ benimakĩ ẽ
matu kẽwaiĩ. 3 Haskabia Deusũ hãtxa nĩkai itxatã Deus kẽwãkĩ haska
aĩbuaibu hau ikubainũbũ matu yuinũ nĩkakãwẽ. Ha dukunã, Cristõ
hunibu mekekĩ yunumiski. Hunibũri hawẽ aĩ mekekĩ yunuriamisbuki.

Habiaskari wakĩ Deusũ Cristo mekekĩ yunuriamiski. 4 Hakia huni betsã
hatũ maiti mabikiama sawea Deusbe hãtxai kasmai Deusũ hãtxa hatu
yusĩkinã, Cristo duawama itxakawaikiki. 5 Hakia aĩbu betsãri hawẽ
bushka mayabukuama Deusbe hãtxai kasmai Deusũ hãtxa hatu yusĩkinã,
hawẽ bene duawama itxakawariaikiki, hawẽ bu mashtekei keyua mãkua
nia keskakinã. 6 Haskawẽ taea mayabukukatsi ikamarã, hau mashtekei
keyunũbũwẽ. Hamẽ mã dakei mashtekei keyukatsi ikamarã, batxi tuash
ewapawẽ mayabukukubaĩkãwẽ. 7 Hamẽ hunirã, hawawẽ hawẽ bushka
mayabukutirubumaki, Deusũ huni ha dukũ damiwakĩ hawẽ kuxipa
unãti wati ha itsa Deusũ huni waniwẽ taearã. Hakia aĩburã, hunibu
itsa Deusũ hatu waniki, hau hawẽ benẽ kuxipayakĩ duawanũbunã. 8 Ha
dukũ huni damiwatã hanubi hawẽ pixi bitã aĩbu damiwaniki. Aĩbu
anua hawẽ pixi bitã huni damiwama inikiaki. 9 Huni damiwakĩ aĩbũ
hau benewanũ, iwanã, damiwama iniki. Hakia aĩbu damiwakinã, hunĩ
bitã hau aĩwãshanũ, iwanã, damiwashuniki. 10 Haskawẽ taeshũ hunĩ
hawẽ aĩ mekemiswẽ taeshũ aĩbũ Deus kẽwãkĩ hawẽ hãtxa shabakabi
yuikĩ hatũ bushka hunekĩ tari tuashwẽ hau mayabukukubainũbũwẽ,
hawẽ benẽ kuxipa unãmati wakĩ duawairã, haska wakĩ Deusũ nai
tsumabũ hatũ Shanẽ Ibu duawamisbu hatu keska wakinã. 11 Haskakẽ nũ
Jesus ikũwaĩburã, hunibus aĩbuuma hiwetirubumaki. Aĩbusri huniuma
hiwetirubumariki, ha dabe pashkatã hawawẽ haskatirubumawẽ taearã.
12 Haskawẽ taeshũ xinãkãwẽ. Txanima hunĩ pixi bishũ Deusũ damiwakĩ
aĩbu wanikiaki. Haska inũ, habias aĩbu anuari huni inũ aĩbu bake
kaĩmisbuki. Haska dabes dukũ Deusũ hatu damiwaniwẽ taea yura dasibi
hiwebaunabuki.
13 Hamẽ betsarã, aĩbu Deusbe hãtxairã, hawẽ bushka tari tuashwẽ
mayabukuama itimẽ? Mayabukutã iti daka? Matũmebi xinãkãwẽ.
14 Haska inũ, aĩbu itsai hunĩ bu txaipa wairã, haska nukũ hiwea nuku
wabiani ibubis betsai daketapai bu txaipayai nũ hawẽ daketirubuki.
15 Hamẽ aĩbuaiburã, hatũ bu txaipa wai hawẽruakĩ hatũ bu beneai
meshteama hau bu txaipanũbũwẽ, mayabukui keskairã. 16 Na yusĩawẽ
mã ha ikatsis ikairã, ha ikãwẽ. Hakia na haska ẽ matu yusĩaĩnã, habias
keskari Jesus ikũwaĩbu itxamisbu tibi anushũri habiaskari xinãkĩ
yusĩkanikiki.

Jesus nuku mawashuni hawẽ xinãmati piti pikĩ txakabuwanibukiaki, na hãtxarã

17 Na ẽ matu keneshũ bumaiwẽ matu ha akĩ txitenũ nĩkakãwẽ.
Ikũwaĩbu betsabube itxatã pewama mã hatu itxakawaiwẽ taeshũ ẽ matu
kẽwãmaki. 18 Ha dukũ matukiria hushũ ea yuiabu ẽ nĩkairã, mã ikũwaĩbu
itxairã, mã shukui pashkakanikiaki. Haska txanima pashkatã mã
pewairã, mã haskaiwẽ taeshũ eskarabes ẽ matukiri ikũwaiĩ. 19 Matũmebi

pashkai mã unãtinãkeakeairã, haskatimaki. 20-21 Ikũwaĩbu itxashũ pibiakĩ
yura betsabũ bebũkiri habũ piti beshũ pashkama hawaira keyuaibũ
ha habu piti eskarabes haya buniaibũ hanua betsabu pãekĩ haska tibi
wakĩ nukũ Shanẽ Ibu nuku mawashuni xinãmati piti pinũ, iwanã, mã
haska xinãbetanã akamaki, haska watimabiakenã. 22 Matũ hiwe anu piti
hayamakẽ ikaskĩ bebũkiri yaniwakatsi ikama ha piti bawabirã beshũ
dabukũ hatu pashkashũkĩ inãkatsis ikama yauxikĩ hawaira keyukĩ
ikũwaĩbu betsã piti eskarabes beabu hatu dakewakĩ Jesus ikũwaĩbu
dabĩwãkĩ Jesus nuku mawashuni xinãmati piti pinũ ikaibu mã hatu
dakewaibu matukiri yui benimakĩ ẽ matu kẽwãtirumaki.

Jesus nuku mawashuni hawẽ xinãmati pitikiri Paulõ hatu shabakabi yusĩnikiaki, na hãtxarã

(Mt 26.26-29; Mc 14.22-25; Lc 22.14-20)

23 Jesus nuku mawashuni xinãmatikiri nukũ Shanẽ Ibũ ea yusĩni ẽ
maturi yusĩtani unãbiakĩ mã akĩ pewamawẽ taea ẽ matu kẽwãmaki. Ana
matu yuinũ nĩkakãwẽ. Habias mexutiãri Judasĩ Jesus hatu atximakatsi
ikaya hatubetã pikĩ Jesusũ misi bitã tsumashũ 24 Deus kẽwãtã misi
namakis tũketã hawẽ kuxipayabu inãkĩ yuikĩ: “Narã, ẽ yuraki. Matuwẽ
dabanẽ matu mawashũkĩ ẽ yura ẽ matu inãshanai keskaki. Pikãwẽ. Ea
xinãbetanã habiaskari akubaĩshãkãwẽ”, iwanã, 25 misi inũ txashuwã bake
nami hatubetã pitã kẽtxa uva vinho mata tsumashũ Deus kẽwãtã hatu
yuikĩ: “Yuba benawakĩ ẽ matu mawashuni kai xinãmati inãkĩ na uva
vinho ẽ matu amairã, mawakĩ ẽ himi ẽ matu habashũshanai keskaki.
Ikũwaĩbube itxashũ ea xinãbetanã habiaskari akubaĩshãkãwẽ”, hatu
wanikiaki. 26 Jesus ana huriamakẽ hawẽ xinãmati misi pikĩ inũ hawẽ
xinãmati uva vinho akĩ nukũ Shanẽ Ibu nuku mawashuni mã hatu xinã
benawamakubaĩshanaii, kaneamarã.

Ikũwaĩbu tibi haskatũ nukũ Shanẽ Ibũ yura inũ hawẽ himi atikiaki, na hãtxarã

27 Haskakẽ tsuabũra Jesus nuku mawashuni xinãmati uva vinho inũ
misi pikĩ haska nukũ Shanẽ Ibũ xinãmati nuku washuniki meseama
hawẽ yura inũ hawẽ himi atxakai mã ibubis atimapakubaĩkanaii.
28-29 Matũmebi ibubis matũ xinã pe unãtã hawa txakabu hayama
mã pitiruki. Hamẽ txakabu pewariamatunã, mã piyutirumaki. Mã
hawaraxina matũ xinã mã pewariamarã, haskakĩ eistã Jesusũ yura hawẽ
haskakatsi mã piai? Mã xinãma haki meseama piaiwẽ taeshũ Deusũ matu
kupishanikiki. 30 Ikũwaĩbũ haska kanemisbuwẽ taea matũmebi betsa
betsapa babui betsaburi isĩ betsa tenei betsaburi mã debukubaĩkanaii.
31 Nukũ xinã ibubis pewai nũ ma unãti wakẽ nukũ Shanẽ Ibũ nuku
kupiama ishanikiki. 32 Hakia nukũ Shanẽ Ibũ nukũ yura kupikinã,

nuku hawẽ tapĩmanũ, iwanã, nuku akikiki. Nuku kupibiatã ha Jesus
ikũwãbumabe nuku tenã kayabiama ishanikiki.
33-34 Haskakẽ ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, ikũwaĩbu betsabubetã pikĩ Jesus
nuku mawashuni xinãmati mã pikatsis iki bunihairakĩ matũ hiwe anushũ
bebũkiri pitã hatube itxakubaĩshãkãwẽ. Hanushũ hatubetã pi matũ
betsabu manakĩ hawaira piyamakãwẽ. Mã haska wakĩ ana kaneamakẽ
Deusũ matu kupiama ishanikiki. Ana betsakiri mã ea keneshunimarã,
matũ mae anu kashũ haska mã ikai pewakĩ ẽ matu yusĩ kashanaii.

Deusũ Yushĩ Pepatũ haska hatu yuimatirukiri Paulõ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

12 1 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, haska Deusũ Yushĩ Pepatũ matu
tibiki hikitã hawẽ aka kuxipa tibi matu amamiskiri hau mã
tapĩ pewanũbũ matu yuinũ nĩkakãwẽ. 2 Jesus mã ikũwãriama yushĩ
txakabũ ha dami betsa txakabu hiwea hayama inũ hãtxa hayamatũ
hawa xinãma haskati dabanẽ matu iyua mã kẽwãkubainirã, haskarã, mã
unaiĩ. 3 Hamẽ betsarã, Deusũ Yushĩ Pepa hayatũ hawẽ hãtxa yuishunikã
Jesus yuputirumahairaki. Ha inũ, yura betsãri txanima yuikĩ: “Jesus
Cristo ẽ Shanẽ Ibuki”, iwanã, yuitirumaki, Yushĩ Pepatũ kuxipawẽ
merabewamawẽ taearã. Haskaki, xinaĩrakãwẽ.

Deusũ Yushĩ Pepatũ hawẽ kuxipawẽ Deusũ daya nuku amakeakemiskiaki, na hãtxarã

4 Hanua nũ ikũwaĩbu tibi nũ hawẽ kuxipanamei inũ nũ
merabenamenũbũ Yushĩ Pepatũ hawẽ kuxipa betsa tibi nuku
yunuakeakekĩ habias Yushinĩ nuku yunumiski. 5 Ha inũ, merabenãti
betsa betsapa nuku akeakekinã, habias Shanẽ Ibu Jesus Cristõ nuku tibi
nuku yunumiski. 6 Epa Deus nũ dayashunairã, haska nuku tibitũ hawẽ
daya nũ ashuaĩ betsa betsapa nuku tibiwẽ kaĩmamiski. Haska wakĩ
habias Epa Deusũ nuku amakĩ hawẽ kuxipawẽ nũ hawenabu nuku tibi
yunuakeakemiski. 7 Deusũ nuku yunukĩ txanima shabakabi hawẽ Yushĩ
Pepawẽ nuku tibi merabenãti xarawakĩ ikũwaĩbu dasibibu pashkatima
wakĩ nuku yunuakeakemiski. 8 Yushĩ Pepawẽ yura bestibu tibi hawẽ
kuxipa yunukĩ Deusũ xinãwẽ shabakabi hau hãtxanũbũ unãnepa
kayabibu hatu wamiski. Habias Yushĩwẽ bestibu tibi shabakabi pe yusĩti
xarawakĩ itxapa unãhairaibu yusĩnãbu hatu wariamiski. 9 Betsa habias
Yushĩwẽ hawẽ kuxipa yunukĩ hawa dateama xinã betsa betsapama
ikũhairawanikabu wakĩ betsa isĩ teneaibu hatu kaya wakĩ shushawanika
wakinã, 10 betsa haska tsuã atiruma hawẽ kuxipa unãmati dami betsa
betsapa wanikabu wakĩ betsa Deus anua hãtxa nĩkatã txaninikabu wakĩ
betsa haratura yushĩ txanima txaniai inũ haratura yushĩ txani txakai
unãtirubu hatu wakĩ betsa hãtxa tapĩriamawẽ hãtxatirubu wakĩ betsãri

habũ hãtxa nĩkatã matũ hãtxawẽ hatu shabakabi maewashunika wakĩ
Deusũ nuku tibi yunuakeakeriamiski, 11 haska tibi nuku wakĩ Deusũ
Yushĩ Pepatũ hawẽ kuxipawẽ Deusũ daya nuku amakĩ haska abuai keska
yura tibi hawẽ kuxipa yunuakeakekinã.

Jesus ikũwaĩ dasibiburã, pabu tibi yura keskakiaki, na hãtxarã

12 Nukũ yura bestitxaibia nukũ pabu tibi tsamiakeakearã, dasibirã,
yura bestitxaiki. Haska keskai nũ Cristo ikũwaĩ betsa betsapabia nũ hawẽ
yura bestitxai keskaki. Eskaki, matu yuinũ nĩkakãwẽ. 13 Habiaskari wakĩ
nũ habũ ikũwaĩ tibi judeubu inũ judeubuma inũ, escravo dayaru inũ tsuã
dayarumã nũ Jesus ikũwãyã nuku duawakĩ habias Yushĩ Pepa Deusũ
ma nuku inãkeakekẽ ikũwaĩ betsabuki dasinũ nũ ikaya henewẽ nuku
naximabu ha Yushinĩ nukũ yura bestitxai keska wamiski.
14 Haska keskarã, nukũ pabu pashka tibi hayamaki. Hakia pabu
mirima nũ hayaki. Haska matu yuinũ nĩkakãwẽ. 15 Hanushũ nukũ
taẽ mekẽ xinãkĩ yuikĩ: “Ẽ mekẽmawẽ taea ẽ hawẽ yuramaki”, iwanã,
yuibiaya dasibi ha yuraki tsamiaki. 16 Ha inũ, pabĩkĩ beru xinãkĩ yuikĩ:
“Ẽ berumawẽ taea ẽ hawẽ yuramaki”, iwanã, yuibiaya dasibi ha yuraki
tsamiriaki. 17 Yura dasibi beruskenã, hawawẽ nĩkatirubumẽ? Haska inũ,
yura dasibi pabĩkiskenã, hawawẽ shetetirubumẽ? Yura pabu tibi hawẽ
daya haya keska ikũwaĩ tibi hawẽ daya hayariki. 18 Hanushũ nuku tibi
Deusũ katutã haska abuai keska wakĩ nũ ha dayashunũbũ haska daya
nuku yunuakeakemiski, yura pabu tibi keska wakinã. 19 Nukũ pabu tibi
nũ bestitxaiyarã, nũ yurauma ikeanaii. 20 Hakia txanima nukũ pũyã inũ,
nukũ kixi inũ, nukũ tae inũ, nukũ bushka inũ, dasibi betsa betsapa nũ
hayarã, nũ yura bestitxai hayaki.
21 Ha inũ, berũ mekẽ yuikinã: “Ẽ mia hayakatsi ikamaki”, atirumaki.
Ha inũ, bushkapãri tae yuikĩ: “Ẽ mia hayakatsi ikamaki”, atirumariki.
22 Haskarara dasibi ikũwaĩbu nũ merabenamemis yusĩkĩ nukũ yura
kayabikiri yusĩkĩ ẽ matu nĩkamairã, ea nĩkakãwẽ. Hawara nukũ yura
anu nebiakẽ nũ xinaĩsmarã, nukũ mẽtsis inũ, nukũ bexpi inũ, nukũ dekĩ
inũ, nukũ bu inũ, nukũ dani ha tibi hayama nũ bika tenei hiwetirubuki.
23 Haska inũ, dakekĩ hawara yura betsabu nũ uĩmakatsi ikama yauxikĩ
ha hunenũ ika tari sawekĩ atximai nũ hawẽruamiski. 24 Hakia hawakira
nukũ yura dakeama hunekatsi ikama nũ hawa bepuismaki. Hamẽ
hawakira nukũ yura dakeai inũ ibubis nũ dakemis Deusũ nuku atximakĩ
hawẽrua nuku wamiski. 25 Haska nukũ yura pashkaisma keskai ikũwaĩbu
dasibi xinã betsa betsapa nũ hayama habiaskas nũ xinaĩbu habube
duanamei ikũwaĩ betsabu uĩkĩ hatũ hamapai tibi hayabumawẽ hatuwẽ
nuikĩ nũ merabenanũbũ Deusũ nuku katumakeakemiski. 26 Haska
inũ, nukũ pabu betsã hawara bika teneaya dasibi yura isĩ tenemiski.
Haska keskariai ikũwaĩ betsa hawara txakabu teneaya dasibibũ habetã

tenetirubuki. Ha inũ, nukũ pabu betsaki hawara hawẽrua nũ sawemaya
nukũ yura hirabi hawẽruamiski. Haska keskariai ikũwaĩ betsa tsuãra
kẽwãkĩ duawaibũ dasibi hawẽ nũ benimamiski.
27 Hamẽ matu dasibi mã yura betsa tibibiakẽ Deusũ Yushĩ Pepatũ
meribi tibi matu kuxipa waya daya betsa betsapa Deusũ matu
yunuakeakearã, mã habias Cristõ yura keskabuki. 28 Haska tibi nũ
hayanũbũ Deusũ haska abukĩ hawẽ daya tibi nuku yunukĩ ha dukũ
Jesusũ kuxipayabu wakĩ ha katxu Deusũ hãtxa kakape yuishunikabu
wakĩ ha katxu yusĩkĩ tapĩmanikabu wakĩ hanua ikũwaĩ betsabu habũ
tsuã atiruma dami wanikabu inũ, habũ isĩ teneaibu shushawanikabu
inũ, habũ merabewanikabu inũ, shanẽ ibu keska wakĩ yununikabu wakĩ
hanushũ hãtxa betsa tapĩriamawẽ hãtxatirubu wakĩ haska tibi nuku
yunuakeakeniki. 29 Nũ dasibi haskabia ikũwaĩbu tibi nũ dasibi Jesusũ
tsuma kuxipayabuma mã nuku unaiĩ. Ha inũ, dasibiburi Deusũ hãtxa
kakape yuishunikabumaki. Ha inũ, dasibibũri yusĩkĩ tapĩmatirubumariki.
Ha inũ, haska tsuã atiruma dami wai dasibibũri atirubumaki. 30 Ha inũ,
dasibibũri isĩ teneaibu shushawatirubumaki. Ha inũ, dasibibũri hãtxa
betsa tapĩriamawẽ hãtxatirubumaki. Ha inũ, dasibibũri hatũ hãtxa nukũ
hãtxawẽ yura betsabu yuishũtirubumariki. Mã haska haya tibi mã unaiĩ.
31 Haska tibi mã hayawẽ taeshũ unãkĩ matunabu merabewakubaini pe
hiwekĩ hawẽ Yushĩ Pepatũ kuxipawẽ hawara pepa Deusũ abuhairai
hayakatsis ikĩ yukakubaĩkãwẽ.

Nuikipa kayabirã, eskakiaki, na hãtxarã

Mã haskai pepai hiwetirubiakẽ hatũ ha binua ẽ matu yuiai nĩkakãwẽ.
13 1 Haska hawẽ pepai hiwekũkaĩtirã, eska xinãtiki. Hamapai
yura betsabũ hãtxa tibiwẽ ẽ hãtxatiru inũ, Deusũ nai tsumabũ
hãtxawẽ ẽ hãtxatirubia ẽ hawa nuikipama hãtxairã, hawara mane kuxakĩ
taĩ taĩ amisbu keska inũ mane dabe tsumashũ tsakama tsakama abaĩkĩ
huiyawamisbu mimawati keskaki, hawauma hamẽ hãtxawã bestirã.
2 Haska inũ, ẽ Deusũ kakape shabakabi yuinikabia inũ, Deusũ xinã ẽ
unãbiamis inũ, hamapai betsa betsapa hunea ẽ unãhairabiai inũ, Deus
ikũhairawakĩ mati ẽ maewatirubia ẽ nuikipama ẽ hawamahairaki.
3 Haska inũ, hamapai ẽ haya inãtã hawẽ pei bitã ha nuitapai yumaĩbu
pimai inũ, Jesus Cristo ikũwãkĩ ẽ hawẽ kakape yusĩkubaunaya huni
betsã ea atxishũ ẽ nĩkai ea kuabiaburã, ẽ nuikipamakẽ Deusũ ea hawawẽ
manakuama ishanikiki.
4 Nuikipa kayabi hayarã, eskaki. Nĩkairakãwẽ. Bika tenebiai pes ikama
tenemisbuki. Ha inũ, duapanãmisbuki. Ha inũ, hawara huni betsa hayawẽ
nui kemuismaki. Ha inũ, shanẽ ibubia: “Ea duawakãwẽ”, isbumaki. Ha
inũ, hawara pepa amisbukiri tsua yui hatũmebi keĩsbumaki. 5 Haska
inũ, metukĩ yura betsabu dakewama hãtxai pemisbuki. Ha inũ, hatũ

xinãnẽs besti ikatsi isbumaki. Ha inũ, hawaira sinataisbumaki. Ha
inũ, hawara hakiri txakabuwaimabu ana has xinaĩsbumaki. 6 Ha inũ,
hawara wai txakabu akaibuwẽ benimaisbumaki. Txanima hawara
pepa besti tashniaya uĩ hawẽ benimamisbuki. 7 Tsuabura nui hayarã,
bika tenemabiabu ana hatube kemanameama tene keyumiski. Ha inũ,
tsuabũra hatũ hãtxa ikũwãkatsi imisbuki, yui kaya keskakenã. Ha inũ,
haratura pepa kaĩaĩ manakubaĩmisbuki. Ha inũ, hawara pepa tibi mei
tenemisbuki.

8 Yurabũ Deusũ hãtxa shabakabi yuimisbu Deusũ hatu henemai inũ,
yura betsaburi hãtxa tapĩriamawẽ hãtxai Deusũ hatu henemashanai
inũ, hamapai xarabu unãkĩ keyubiakubaĩxinabu haska tibi Deusũ
yamawashanikiki. Hakia Jesuswẽ taea nuikipabu betsawẽ nuikĩ
merabewakĩ heneisbuma haska besti keyuama ishãkanikiki. 9 Natiã
Deusũ hãtxa eskarabes tapĩtã nũ unaiĩ. Hakia Deus hãtxashũkĩ nũ
yusĩbiai mawaira nũ kati akĩ keyuamaki. Harã, keyushanikiki. 10 Haskakẽ
Jesus habi ma hukẽ dasibi hanushũ ana huneamakẽ hakiri tapĩkĩ nũ
unãkĩ keyushanaii.

11 Eskaki. Nĩkairakãwẽ. Bake mixtĩbũ pesheixta unãkĩ hawẽ hãtxawẽ
yuikĩ hawẽ xinãnẽ xinãkĩ hawara bake mixtĩbũ unãmis eãri ẽ unãniki.
Hakia huni ewatã bakeixtã xinã henetã huni ewã xinãnẽ ẽ xinãmiski.
12 Haska inũ, ha mane txasha beisiti keskawẽ uĩkĩ nukũ yura pe beshmas
nũ uĩmiski. Habiaskari Deusũ xinã pesheixta nũ unãmiskẽ Jesus ana
huaya haska Deusũ ẽ huĩti unãmiswẽ eari Deusbe beisinãrabekĩ ẽ unã
beshmas wamis ẽ unã keyushanaii.

13 Ha inũ, na xinã dabe inũ besti keyuismaki, ikũwaĩnã, yubakani
dateama manatirã, nuikipa kayabirã. Na xinã dabe inũ besti hatũ binu
keyuarã, nuikipa kayabiti bestiki.

Hãtxa hatuna tapĩriamawẽ hãtxairã, eskatikiaki, na hãtxarã

14 1 Ha dukũ yura betsabuwẽ duapai mã nuitiru tapĩkubaĩkĩ
Deusũ Yushĩ Pepatũ kuxipawẽ hawara Deus mã dayashũkatsis
ikai yukakubaĩkãwẽ. Hakia Deusũ Yushĩnĩ matu dayamai hau hawẽ
hãtxa shabakabi Deus yuishũkĩ hawẽ yurabu yusĩkubaĩkĩ henetima
yukakubaĩkãwẽ. 2 Yushĩ Pepatũ hãtxa matu inã mã hawẽ hãtxairã, Deus
mã yuiaii. Mã haskabiai hawẽ hãtxa matu anua tashniai hunea tsuã
mã hawa nĩka pewatirubumaki. 3 Ha inũ, tsuãra Deusũ kakape Deus
hatu yuishũkĩ habũ ha hãtxa nĩkaiwẽ yuiaya nĩkairã, hawẽ hatu ha akĩ
kuxipawai inũ, hawarawẽ dateai punu nukabu hatu benimawatiru inũ
daewakĩ hatu duawatiru yuiai nĩkamisbuki. 4 Deusũ hãtxa shabakabi
yuishunikabũ ikũwaĩbu itxapa yusĩkĩ hawẽ hatu kuxipa watibiakẽ hãtxa
tapĩriamawẽ hawẽ hãtxamawẽ hãtxai ibubis besti xinã txakãmisbuki,
tsuã nĩkamabiakenã.

5 Tsuabura matũ hãtxamawẽ Deus yuishuni mã hãtxaya huni betsã
matũ hãtxawẽ haska yuiai matu maewashũamarã, ha hãtxa tashniaiwẽ
tsua merabewatirumaki. Hamẽ betsarã, matũ hãtxamawẽ Deusũ Yushĩ
Pepatũ matu hãtxamai pekẽ matu dasibi mã haska hãtxai ẽ abuaii.
Hakia Deusũ hãtxa shabakabi yuishũkĩ ikũwaĩbu itxapa mã kuxipa
wa pehairaya Yushĩ Pepatũ kuxipawẽ ha dukũ Deusũ hãtxa yuishũti
yukakubaĩkãwẽ. 6 Hanua ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, matu anu yusĩ kashũ
hãtxa mã nĩkatirumawẽ matu yusĩkĩ hawa ẽ matu pe merabewatirumaki.
Matu haska wama hawara Deusũ ea unãmai inũ hawara txanima ẽ unaĩ ẽ
matu yuitiruma inũ, hawẽ hãtxa ẽ matuki txanitiruma inũ, hawara yusĩa
betsawẽ ẽ matu merabewatiruma iniki.
7 Ha inũ, teperewe inũ harpa hawẽ mimawati tapiãmabia beyuskĩ
mimawairã, hawa dũkemakĩ hawẽrua wai unãtirubumaki, hawẽ
hui kaĩaĩnã. 8 Haska inũ, shanẽ ibũ habe sinatanamemis beaibũ
hau hawaira hawẽ soldadobu benũbũ itxawakatsi huni betsa yunua
hatu kenakĩ trombeta mawatxakaya haska nĩkabiai soldadobu hatu
unãtimaskawa hawa nĩka pewatã betirubumaki. 9 Habiaska keskariai
matubu matũ hãtxamawẽ shabakabi Jesuskiri mã txanibiaya hawa matu
nĩkatirubumariki, hawa mã hatu yuiai dabanenã. Haskairã, hamẽ niwe
besti tashnimai mã hãtxakanaii. 10 Mai hirabi anu hiwebaunabu hãtxa
betsa betsapa tibi hayabuki. Haska inũ, nawa betsa betsapabũ hawena
nĩkatirubiakẽ 11 yura betsabũ ea hãtxawabiabu hatũ hãtxawẽ hawara
yuiai ẽ nĩkamakẽ: “Nawaki”, ika eki dakeaibũ eari: “Nawaki”, iriai eari
ẽ hatuki dakemiski. 12 Haratura matũ aka pepawẽ Yushĩ Pepatũ matu
merabewatirurã, ha hayakãwẽ, ikũwaĩ tibirã. Haskawẽ taeshũ Deus mã
dayashũkatsis ikĩ ha dukũ ikũwaĩbu betsabu merabewaxarakatsi mã
ikairã, hawẽ kuxipa yukakubaĩkãwẽ.
13 Haska inũ, hãtxa matũ hãtxamawẽ Yushĩnĩ matu hãtxamairã, itxati
hiwe anushũ yusĩ hãtxakatsirã, bebũkiri Deusbe hãtxakubaĩkãwẽ, hau
ibubis kasmai huni betsã matũ hãtxa maewashũtiru matu inãnunã.
14 Ẽ hãtxawẽma hãtxa betsawẽ ẽ Deusbe hãtxakĩ kẽwãyã ẽ yushĩnĩ ha
kẽwãbiaya ẽ xinã unãnepawẽ emebi ẽ hawa nĩkatirumaki. 15 Haskakenã,
haskashãpa? Ẽ daka eskati. Deus kẽwãkĩ ẽ yushĩwẽ inũ ẽ xinãnẽri ẽ
akaii. Haska inũ, Deus kẽwaĩ nawai ẽ yushĩwẽ inũ ẽ xinãnẽri ẽ iriaii.
16 Deus kẽwãkĩ matũ yushĩ bestiwẽ mã akayarã, yura betsabu matube
itxashũ matũ hãtxa nĩkamawẽ taeshũ matubetã Deus kẽwãpaibia hawa
yuitirubumaki. 17 Ha inũ, Deus kẽwaĩ hawẽruabiaibũ matube itxabũ
matubetã Deus kẽwãtirubumaki. 18 Ha hãtxa ẽ hãtxama ẽ ha tapĩriamawẽ
hãtxakĩ matu dasibi ẽ binuawẽ taeshũ ẽ Deus kẽwaiĩ, 19 iwanã, ikũwaĩ
betsabube itxashũ itxapabu yusĩnũ, iwanã, 10.000 ha hãtxa ea nĩkabuma
hãtxawẽ ẽ yusĩkatsi ikama hakia hãtxa shabakabi mekẽ bestiti dasibibũ
nĩkatirubu ẽ yusĩkatsis ikaii.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

20 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, matubunã, haska bakeixtã hawa unãma
xinãmis keska ana iyamakãwẽ. Hakia bake mixtĩbu parananaĩ
txakabuwama imisbu keskai tsuabura mã ma ewarã, ana unaĩspama
haskakiri xinaĩrakubaĩkãwẽ. 21 Israelbu Judéia anuabukiri Deusũ
Isaías yuikĩ: “Hunibũ hatũ hãtxama Judéia anuabu ẽ hatu hãtxamaya
nawã hãtxawẽ ekiri yuiaibu habũ hatũ hãtxa nĩkabiatã eari txibãma
ishãkanikiki”, aka keneniki. 22 Haskakẽ Yushĩ Pepatũ hãtxamaya
tsuara hãtxa betsawẽ hãtxairã, haska yurabũ atiruma amakĩ hatũ
hãtxawẽ nĩkakĩ ikũwãriabuma hatũ xinã e itirubuki, haskawẽ xinaĩ
hãtxai unãmarã. Hakia Deusũ hãtxa hatũ hãtxawẽ yusĩkinã, habũ
ma ikũwaĩbu merabewatiruki. Ikũwãbumã ha hãtxa nĩkai eskarabes
merabewariatiruki. 23 Haskakẽ matu dasibi itxatã Yushĩ Pepatũ kuxipawẽ
hãtxa betsa tibiwẽ dasibibu hãtxakĩ mã yuibaunaibũ yura betsa haska
hãtxatiruma inũ ikũwãbuma hikishũ mã hãtxai nĩkakĩ unãmabia yuikĩ:
“Jesus Cristo ikũwaĩbu hari haska hãtxatimawẽ hãtxakanikiki”, iwanã,
matu yuikĩ danãtirubuki. 24 Hakia Deusũ matu merabewaya matũ
hãtxawẽ mã shabakabi hatu yusĩayã yurabu ikũwãbuma hikishũ nĩkakĩ
hatũ xinã txakabu unãkĩ ikũwãnũ, iwanã, haska hiwemisbu unãtã
matubetã ikũwãkatsis ikĩ xinã betsa watirubuki. 25 Hatũ xinã txakabu
hunea shabakabi wamakĩ Deusũ hatu unãmaya ana hawawẽ haskatima
datei Deus kẽwãnũ ika dãti iki beutã yuikĩ: “Txanima Deus matuki dasia
hiweaki”, ishãkanikiki.

Ikũwaĩ itxashũ haska tibi akĩ hawẽrua wakĩ pewatikiaki, na hãtxarã

26 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, haska mã ikũwaĩbu itxatã hawara Deusũ
matu amai merabenaĩ kuxipai mã eskakubainũbũ matu yuinũ nĩkakãwẽ.
Deusũ matu tibi unãnepa waya huni betsã Deus kẽwãkatsi ikirã,
nawakãwẽ. Ha inũ, huni betsãri yusĩkatsi ikinã, yusĩtirubuki. Betsari
Deusũ hawara dama unãmashu txanikatsi ikirã, txanitiruki. Betsari hatũ
hãtxamawẽ hãtxakatsis ikirã, hau hawẽ hãtxamawẽ hãtxanũwẽ. Betsã
ha hãtxa yuiaya shabakabi hawẽ hãtxa maewashũkĩ yuishũkatsis ikairã,
hau hatu maewashuni hãtxanũwẽ. Habu tibi hãtxakeakekĩ unãshubira
ikũwaĩbu merabenaĩ mã kuxipanamekubaĩtirubuki. 27 Hakia Yushĩ Pepatũ
kuxipawẽ matũ hãtxamawẽ mã hãtxakatsis ikaiburã, dabe kasmai dabe
inũ bestitũ dukũ mã yuiakeakeaibu habiatiãri huni betsa Yushĩ Pepatũ
kuxipa hayatũri hau hatu maewakĩ shabakabi yuishũkubainũbũwẽ.
28 Hakia huni betsa Yushĩ kuxipa hãtxa maewashũtiru hayamakẽ hau
tsuara Yushĩ Pepatũ kuxipa hãtxa betsawẽ hãtxai matu anu hayabia
itxamisbu bebunua hau matu hãtxashũyamanũwẽ. Hakia hamebi Deus
kẽwaĩ haniara tsuã nĩkama Deusbe hãtxatirubuki. 29 Habiaskari tibiri
Deus yuishunikabũ hawẽ hãtxa shabakabi yusĩaĩbu yusĩnika dabe kasmai
dabe inũ bestitũ hatũ hawara yuitirubuki. Yusĩayã yusĩnika betsabũ

nĩkakĩ hawẽ hãtxa hãtxa kayabimẽkaĩ? hau yukakĩ unãkubainũbũwẽ.
30 Hanua tsuara huni betsa matube itxa tsauwanua Deusũ hawẽ hãtxa
shabakabi tashnimakĩ yuimakatsi ikaya ha dukũtũ yusĩkĩ hau hawaira
keyunũwẽ, hanua ha katxu betsãri hau anũwẽ. 31 Haska wakĩ matu tibitũ
inũ dasibitũ hawara Deusũ matu yuimakatsis ikai hawẽ hãtxa hatu yusĩkĩ
mã akaya haska tibi dasibibũ matu anua tapiĩ benimakubaĩtirubuki.
32-33 Mã itxatã kẽwaĩbu Deus unãnuma hiweatũ matu itimaska wakĩ
husimakatsi ikamawẽ taea mã Deusũ hãtxa shabakabi mã yuishũmisbũ
matũ kuxipa meketã uĩra hawẽ dayakubaĩkãwẽ.

Haskai nũ itxai beyamis tibi ikũwaĩbu itxatã 34 huni yusĩnãbũ yusĩkĩ
keyuaya hunibũ nĩkatã yuka ikeakeaibũ ha itxabu anua aĩbuaiburi yuka
ikatsis ibiai hau hãtxayamanũbũwẽ. Hawẽ benẽ mekeawẽ taea aĩbuaibu
hau pes tsaunũbũwẽ, Deusũ Moisés kenemakĩ habiaskari yununiwẽ
taearã. 35 Hawara yuka iti tenebai kashũ hawẽ hiwetãshũ besti hawẽ bene
kasmai hawẽ epa inũ hawẽ hutxi hau yukakubainũbũwẽ.

36 Deusũ kakape yusĩkĩ taewakĩ matu anu dukũ tashnimama inibu
mã unaiĩ. Ha inũ, hunibũ yusĩkĩ matu anu besti yusĩama irianibuki.
37 Haskakẽ tsuabũra xinãkĩ: “Deusũ Yushĩ Pepa haya hawẽ hãtxa ẽ
shabakabi yuishũtiruki”, iwanã, ẽ kene uĩkĩ: “Nukũ Shanẽ Ibũ Paulo nuku
yusĩmaniwẽ taea yusĩa pepaki”, iwanã, unãshãkanikiki. 38 Hakia tsuãra ẽ
yusĩa danãyã Jesusũ ha yusĩnãri danãriashanikiki.

39 Haskakẽ ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, tsuara Deusũ Yushĩ Pepatũ
kuxipawẽ hãtxa hawẽ hãtxama hãtxakatsis ikai hatu nesewakĩ
nemayamakãwẽ. Hakia Deus yuishũkĩ hawẽ hãtxa shabakabi hatu
yusĩkatsi ikinã, Deus yukakubaĩkãwẽ. 40 Hanua itxatã Deus mã
kẽwãkatsis ikairã, dasibi Deusũ Yushĩ Pepatũ kuxipawẽ hawẽrua wakĩ
haska ẽ matu yusĩmis txibãkĩ akubaĩkãwẽ.

Jesus mawaxina Deusũ bestẽwã uĩnibukiri yusĩnikiaki, na hãtxarã

15 1-2 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, Deusũ kakape Jesuskiri ẽ matu
yusĩayã nĩkakĩ xinãtxakayamakĩ unãshubira abukĩ Jesus mã
ikũwãnishũ txibãkĩ xinãkubaini txĩtuãma mã kuxipakũkainaya ha
kakapewẽ Deusũ matu mekeawẽ taea mestẽtã mã hamẽ ikũwãma ini
unãkĩ matu ana yuinũ nĩkairakãwẽ. 3 Haska dukũ eã unãkĩ tapĩnishũ ẽ
matu yusĩtanirã, eskaki, nĩkairakãwẽ. Haska Deusũ hãtxa yuishunikabũ
kene tibiwẽ yuini keskai yusĩkĩ: “Nukũ txakabu buanũ ika Messias
Cristo mawashanikiki”, inibu haska kenenibu meneni keska nũ matu
yusĩkubaĩtaniki. 4 Ha inũ, Jesus mawa maiwabu shaba dabe inũ besti
kaya Deusũ bestẽwanikiaki, haska bebũkiri Deusũ hãtxa yuishunikabũ
hakiri kenenibu keskariairã. 5 Haska waxinabu hanua Simão Pedro,
hawẽ kena betsa Cefasrã, haki dukũ Jesus tashnitã uĩmatã hanua hawẽ
kuxipaya 12 hunibu haburi uĩmarianikiaki. 6-7 Hanuari hawẽ betsa

Tiago hakiri nukutã Jesusũ kuxipaya betsaburi habukiri nukutã hatu
uĩmaxĩkẽ hanua habũ txibãkĩ ikũwãmisbu mirimahaira 500 binuabutikiri
Jesus hatuki nukutã uĩmarianikiaki. Hatiri ma debua inũ itxapa
hiweriayuabuki.
8-9 Hanushũ Jesus ikũwaĩbu itxakawakĩ ẽ hatu mesewakĩ itimaska
wakubainaiwẽ taea ẽ atimapa txakabubia Damascokiri ẽ kaya hawẽ henei
eki nukui Jesus tashnitã ea uĩmarianiki. Ẽ bake atimapa kaĩyã kaũma
hiwemis keska ẽ ikaya hawẽ kuxipaya betsa tsuabũra ea kenatirumabiakẽ
ẽ hawẽ tsuma betsabu kuxipaya keska Jesusũ ea wani hatu keskabia ẽ
xinãnã, ẽ beshmaski. 10 Earã, txanima ẽ hawẽ tsuma kuxipaya betsaki.
Haska ea wakatsi Deusũ ea duawakĩ ea katunishũ hamẽ ea katuama hawẽ
daya akĩ Jesusũ kuxipaya betsa dasibibu ẽ hatu binumakubainaii. Hakia
emebi dayama Deusũ ea duawakĩ ea merabewaya ẽ dayashũkũkainaii.
11 Nũ tsuabura Jesusũ kuxipaya betsabu inũ ea nuku dasibibũ Deusũ
Jesuskiri kakape nũ matu yusĩkubainaya ea kasmai huni betsabu matuki
txaniaibũ mã Jesus ikũwãkĩ taewaniki.

Jesus bestẽwani keska wakĩ ikũwaĩbu mawakubainaibu Deusũ hatu bestẽwãriashanikiaki, na hãtxarã

12 Hamẽ betsarã, Cristo mawaxina Deusũ bestẽwanikiri nũ matu
yusĩbiamiskẽ haskakĩ: “Mawabũ yura ana besteãma ishanikiki”,
iwanã, hatiritũ xinãkĩ Corinto anushũ yuimisbumẽ? Mã haska xinaĩbu
matu ana yusĩnũ nĩkairakãwẽ. 13 Mawabu hawẽ yura ana besteãma
ishanaibunã, Cristorã, hawẽ yura ana besteãma iniraka, mã xinaĩ?
14 Deusũ Cristõ yura ana bestẽwãma inikenã, haska Cristokiri hawẽ
kakape nũ yusĩmisrã, hawama inũ mã Jesus txibaĩnã, matũ xinãwẽ mã
ikũwaĩnã, hawamari ikeanaii. 15 Ha inũ, Deusũ Cristõ yura bestẽwani
nũ hawẽ kuxipayabũ matu yusĩkĩ mawabu hatũ yura ana besteãbuma
ibiashanaya hamẽ matuki txani nukũ hãtxawẽ matu paraĩ nũ txanitxaka
bestikũkaĩkeanaii, Deus haska yubakabianikẽ nukũmebi hawẽ hãtxa
betsa wakĩ Deus danãmairã. 16 Mawabũ habũ yura besteãma ishanaya
Cristori Deusũ bestẽwãma iriakeaniki. 17 Haska inũ, Cristo besteãma
inikẽ mã Cristo ikũwaĩ hawamawẽ taeshũ matũ txakabu tsuã buama mã
habiaskas hiwekeãkanaii, hawa kuxipa hayamawẽ taearã. 18 Haska inũ,
Cristo besteãma inikẽ Cristo ikũwaĩbu hamẽ mawatã benukeãkanaii.
19 Ha inũ, na hiweawẽ besti Cristo ikũwãkĩ nũ manakaiburã, nũ
nuitapatxakayamakeanaii, haska betsabũ nuku danãkĩ nukukiri
xinãtiruburã.
20 Hãtxa txanima matu yuinũ nĩkairakãwẽ. Cristo mawaxina ha
dukũ Deusũ bestẽwaniwẽ taea yuraburi mawakubainaibu hawẽ taeari
besteĩ keyushãkanikiki. 21 Adãonẽ txakabuwakĩ yurabu dasibi mawati
baiwashuniki. Haska keskariwakĩ Cristo mawa ana bestẽnishũ habiawẽri

taea yurabu dasibi mawa bestẽshãkanikiki. 22 Adão ini keskariai yurabu
dasibi mawashãkanikiki. Hakia Cristo bestẽtã ana hiwenikẽ haska
keskariai yurabu ikũwaĩ ana bestẽtã hiweriashãkanikiki. 23 Hanua
Cristo hawẽ yura Deusũ bestẽwanikẽ ha habũ ikũwaĩbu hawenabu
mawabu haska Cristo ini keskai ana Cristo huaya dasibi hatũ yura Deusũ
bestẽwãkĩri keyushanikiki. 24-26 Hanua dasibi pewakĩ keyunũ ika Cristo
Shanẽ Ibuhaira hushũ dasibi hatũ kuxipa tibi hatu mebĩkĩ shanẽ ibu
betsabu mitanumabu wakĩ dasibi yununika kuxipabu yamawakĩ dasibi
yushĩ yamawakĩ dasibi hawẽ haibuaibuma maemakĩ yamawakĩ keyutã
atimas hawẽ yurabu mawamis keyu maematã Cristo ana Shanẽ Ibuama
henetã Epa Deus besti yunua ha bestitũ dasibi mekei Shanẽ Ibushanikiki.
27-28 Dasibi Deusũ damiwani Cristõ hatu maemamakĩ keyutã haska
habe yubakai yuinameni hawẽ Epa Deuski shanẽ ibuama Epa Deusũ ha
damiwani mekekubaĩmisshũ yunua Cristõ hatu maemakĩ binumatã dasibi
betsa betsapa habetã damiwani Epa Deusũ mekekĩ dasibibu binui ha besti
shanẽ ibuhairashanikiki, Epa Deusrã.

29 Haska inũ, betsarã, ẽ haska matu yusĩsmabiakẽ yurabũ ikũwaĩ
naxiriama debuabu hatiri yura betsabũ merabewanũ ika naxishũmisbuki.
Mawabu Deusũ ana bestẽwãma ibiashanaya, haskai ha yura mawa mã
hatu naxishũmisbumẽ, ana bestẽshanai mã ikũwãmabiarã? 30 Haskabiakẽ
Deusũ kakape nũ yusĩayã txakabu mese tenei nũ ikũkainaya mawa
nũ ana besteãma ibiashanaya, haskakĩ hiwea bika bari tibi nũ
tenekubaĩkanai? 31 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo
mã ikũwãyã txanima benimahairakĩ hãtxa kayabi matu yui: “Bari tibi
ẽ mawakeãkũkainaii”, ika ẽ txanitxakamaki, haska ẽ ikũkainairã. 32 Nũ
ana besteãma ishanaya ẽ hamẽ hiweawẽ taea Éfeso anua pubẽhairabube
hatube ha iki ẽ xinãnẽ besti ẽ hawa maemama ini mã xinaĩ? Txanima
mawabu nũ ana besteãma ishanayarã, haska yurabũ ikũwãbuma hãtxai:
“Beyus bestikĩ pinãkãwẽ, vinho anãkãwẽ, mexukiri mawatã nũ hawa
piama ana beyusama ishanairã”, ikaibũ nũ habiaskari xinãriakeanaii.
33 Haska xinãbiakubainaibũ hãtxa kayabi matu yuinũ nĩkairakãwẽ.
Hau matu parãyamanũbũ tsuabũra nukũ yusĩa danãkĩ mã beya pepa
txibãbiaya hamakiri xinãmakĩ matu txakabuwamakĩ henemakatsis
ikaibu ana hatube haibunameyamakãwẽ. 34 Matu dakewanũ, iwanã,
na haska ẽ matu yuaii. Yurabu Deusũ bestẽwãshanai betsabũ ikũwãma
kanekanikiki. Matubu niti itã hatũ hãtxa ana nĩkai txakabuwama matũ
xinã bestẽwãtã pe besti Deuskiri xinãkubaĩkãwẽ.

Yura mawakubainaibu besteĩ haskashanaibukiri Paulõ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

35 Hamẽ tsuara yuka iki: “Haskara ishãkanimẽkaĩ, yura mawabu Deusũ
bestẽwanã?” iki: “Hatũ yurarã, haskara hayashãkanimẽkaĩ?” ikĩ nuku

yukamisbuki. 36 Haska mã yuka ikairã, hawa unãmabia mã ikaii. Heshe
banakiri yusĩkĩ haska nukũ yura bestẽshanai ẽ matu nĩkamatiruki.
Eskaki, nĩkairakãwẽ. Yunu heshe bana hawẽ bimi txapuaya hawẽ heshe
peshei hukuĩ betsai ana hiwemiski. 37 Hanua shekiwã heshe bana hukuĩ
hawẽ hi dami beneama hakia hawara heshe tibirã, shekiwã keskarã,
hawẽ bimi damimisbuki. 38 Heshe tibi Deusũ haska benemanishũ haska
tibi betsa wama yumewamiski.
39 Ha inũ, yura dasibirã, betsa tibi haskas nami hayamaki, huni kuĩ
nami inũ, yuinaka nami inũ, peiyabu nami inũ, baka namirã. 40 Haska
keskari nai anua inũ mai anua yura haska keska dabes wama iniki. Ha
inũ, yura besu naiuria hawẽrua wakĩ mai anuari yura besu hawẽrua
betsa warianiki. 41 Haska inũ, bari inũ ushẽ txasharã, haskasmaki. Ha
dikabi bixi dasibi haskas txashamariki. Betsa txashahaira inũ betsa
beshmas txashaya Deusũ dasibi txashamamiski.
42 Nukũ yura bestẽwãkĩ betsa washanairã, habiaskari tibi nuku
washanikiki. Mawa maiwabu yura txapumiski. Hamẽ bestẽwãkĩ yura
bena txapuisma nuku tibi inãshanikiki, Deusunã. 43 Mawabu hawẽ nami
abuama maiwakĩ putabiabu hanua hawẽ yura ana besteaĩtiã yura bena
txapuisma bi bestẽshãkanikiki. Yura mawa nami babu maiwabiabu
Deusũ txipu bestẽwã hawẽ kuxipa inã hayashanikiki. 44 Yura kayabi
himia mawa maiwabu ha yura besteĩnã, Yushĩ Pepaya nũ bestẽshanaii.
Yura kayabi nũ ma hayakẽ yura bena hawẽ Yushĩ Pepatũ hiwemaya nũ
hayashanaii.
45 Deusũ yunua Moisés kenekĩ: “Huni wakĩ taewakĩ Adão damiwatã
Deusũ hiwemaniki”, aniki, Moisésnã. Hamẽ Cristõ yura Adão keskari bia
nuku mawashũkĩ hiwekuĩa Deusbe niti ikama hawẽ Yushĩwẽ hiweti nuku
washuniki. 46 Nuku damiwakĩ taewakinã, ha dukũ yura kayabi Deusũ
nuku waniki. Ha katxu Deusũ nuku bestẽwãyã hawẽ Yushĩ Pepatũ yura
bena nuku inãshanikiki. 47 Ha dukũ huni Adão wakĩ Deusũ mai mixpu
bishũ hawẽ yura damiwanikiaki. Hamẽ yura Cristorã, nai anua hui huni
kuĩ yura bitã kainiki. 48 Mai mixpu bishũ damiwakĩ Adãonẽ yura wani
habias nukũ yura mai mixpukẽ ha yura nũ mawabu txapui keyui nukũ
yura ana hawẽri mai mixpu besti ishanikiki. Hamẽ Cristo nai anua huni
habiauriri kani keskai nukuri nai anu habe hiwei kai nukũ yura Yushĩ
Pepatũ kuxipa haya yura benaya nũ hiwekuĩshanaii, niti ikamarã. 49 Ha
dukũ mai anu hiwea Adão damiwani hawẽ yura keska nũ hiwea Deusũ
nuku bestẽwãkĩ nuku betsa wa Cristõ yura keska nũ ishanaii. 50 Ẽ betsabu
inũ ẽ puibuũ, ana matu yusĩkubainũ nĩkairakãwẽ. Nukũ yura kayabi
txapumiswẽ taea hiwekuĩ niti ikama nũ hawẽ itirumawẽ taea habias yura
kuĩ nai anu Deusbe hiwetirumaki.
51 Yubakatã Deusũ hawẽ hãtxa huneni matu shabakabi yuinũ eskaki,
nĩkakãwẽ. Jesus nũ ikũwaĩburã, mawaira hatira nũ mawama ishãkanaii.

Jesus ana huaya nuku tibi betsa washanikiki, yura bena betsa nuku
wakinã. 52-53 Bari hawẽ henei keyuaitiã hawaira nũ betsupe imis keskai
Jesus Cristo huaya Deusũ nai tsumã trombeta txaã akaya mawabu Deusũ
bestẽwãyã yura kayabi txapumistũ hawara txapuisma bikĩ yura bena
ana mawatiruma biaya nuku nũ hiweyuabu nuku dasibi dami wakĩ betsa
wariashanikiki. 54 Haskai kaikiri Deus yuishunika Isaíasĩ kenekĩ: “Ana
tsua mawama iki kai Messiasĩ mawa maemashanikiki”, ini shabakabi
txanima ani nũ unaiĩ. 55 Deusũ hãtxa yuishunika betsa Oséiasĩri kenekĩ:
“Deusbe hiwea niti ikamarã, nũ mawamawẽ taea nũ ana hawa tenetiruma
ishanaii”, ini mã nĩkariatiruki. 56 Eskaki, matu yuinũ nĩkairakãwẽ.
Txakabukũkaini txakabuwẽ mawai nũ datemiski. Haska inũ, dasibi Deusũ
nemati inũ hawẽ yunuti Moisés kenemani nũ txibãtirumawẽ taea xinã
txakabũ nuku atxishũ nuku txakabuwamakubaĩmiski. 57 Haska binumakĩ
nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo nuku mawashũkĩ nukũ txakabu buanikẽ
mawai nũ hawa ana dateama ishanaiwẽ taea Deus kẽwãkubainãkãwẽ,
benimawakinã.

58 Haskakẽ ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, hawara nukũ Shanẽ Ibũ matu yunua
heneama akĩ mã hamẽ dayama mã unaĩwẽ taea Jesus txibaĩ txĩtuãma
xinã betsa wama nukũ Shanẽ Ibuki shukua pehaira dayakĩ apakekãwẽ.

Haska watã Jerusalém anua ikũwaĩbu Paulõ hatu merabewakatsi inikiaki, na hãtxarã

16 1 Yunuti betsa matu yuinũ nĩkakãwẽ. Jesus ikũwaĩbu Jerusalém
anuabu nuitapakanikiaki. Nũ hatu merabewanũbũ haska
ikũwaĩbu Galácia anuabu ẽ hatu yunuyama keska wakĩ ẽ maturi yuiai
nĩkakãwẽ. 2 Matu anu ẽ kariama ea manama domingo tibi matũ dayawẽ
mã pei biai itxapa mã biaitũ pei itxapa aruaya eskarabes mã biaitũ pei
eskarabes arukĩ ea manakãwẽ. Mã ma itxawaxĩkẽ 3 hanua ẽ kai hikiaya
pei mã itxawaxina Jerusalém anu mã bumakatsis ikĩ huni betsabu katutã
ẽ kene hatu bumashanaiyabi ha merabewati pei mã itxawaxina hatu
inaĩ butirubuki. 4 Hamẽ ẽ haska xinaĩnã, ea dikabi ẽ kayarã, habu ebe
butirubuki.

5 Nenua kaĩkainirã, Macedônia mai pakea anu kakũkaini hanua atimas
Corinto anu ẽ matu anu hikishanaii. 6-7 Matu anu kabia ẽ hĩ hĩ ikaĩkatsi
ikamaki. Hamẽ nukũ Shanẽ Ibũ ea nemama ushe dabe kasmai ui debuaya
matube hiwekatsi iki hawaira ẽ kakatsi ikamaki. Hanushũ ea duawakĩ ea
merabewakĩ harakirira ẽ kaya mã ea nitxĩkĩ pewatirubuki.

8 Ha Pentecostes habiatiãri ikũwaĩbu itxabuki Yushĩ Pepa hatuki butuni
besiaibutiã ushe junho keyuaya nenu Éfeso anu ẽ habianu baxikushũ hatu
uĩyuaii. 9 Éfeso anushũ Jesuskiri kakape yuii ẽ dayai itxapabũ ea nemai
eki sinatabiaibũ Deusũ hãtxa betsabu ẽ yusĩkubainaya itxapabũri ea
nĩkakanikiki.

10 Nukũ betsa Timóteo matu anu hatiara kaya nukũ Shanẽ Ibũ daya
ẽ ashũmis keskari akaiwẽ taeshũ hikiai ishũ duawashãkãwẽ. 11 Matubũ
tsuãra danãma duawakĩ hamapai tibi bikatsis ikai merabewakĩ inãtã
benimawakĩ unãnuma hau eanu hunũ nitxĩshãkãwẽ, nenushũ ikũwaĩ
betsabubetã hatubetã ẽ manairã.
12 Ea kene bemakĩ Apolokiri mã ea yukaima matu yuinũ nĩkakãwẽ. Ẽ
yunubiakubaina natiã matu anu kayutirumakiaki. Hanu hatiara hawẽ
xinãnẽ kashanikikirã.

Hatũ hãtxa hatu bumanibukiaki, na hãtxarã

13 Kuxipai hawaki teama Jesus txibaĩ txĩtuãma hamapai txakabu danaĩ
mestẽnepakubaĩkãwẽ, niti ikamarã. 14 Hamapai tibi mã akairã, yura
betsabuwẽ nuikĩ hatu duawakĩ ashũkubaĩkãwẽ.
15 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, Acaia mai pakea anushũ Estéfanas inũ habe
hiweabũ habu dukũtũ Jesus ikũwãkĩ taewanibũ ikũwaĩbu dasibiwẽ nuikĩ
hatu merabewakubaĩmisbu mã unaiĩ. 16 Habu keska nĩkakĩ ikũwaĩbu
betsabũ nukũ Shanẽ Ibu Jesuskiri kakape dayamisbu hatu nĩkariakĩ
dasibi hatu merabewakubaĩkãwẽ.
17 Mã txai hiwekẽ matumaki Estéfanas inũ, Fortunato inũ, Acaico
ea anu bexĩshũ hawara mã ea ashũtiruma ea ashuaĩbuwẽ taea ẽ
benimahairaii. 18 Habũ mã ea ashũtiru keska wakĩ ea anu bexĩshũ ẽ huĩti
xinã txãkãwãkĩ ea benimawakanikiki. Ikũwaĩ betsabu haska keskabu
duawariakubaĩshãkãwẽ.

Hawẽ kene Paulõ keyunikiaki, na hãtxarã

19 Ikũwaĩbu Ásia mai pakea anushũ matukiri pe xinãkĩ habũ hãtxa
matu yunukanikiki. Ha inũ, Áqüila inũ Prisca inũ dasibibu hatũ hiwe anu
itxamisbũ matukiri pe xinãriakĩ habũri hatũ hãtxa matu yunukanikiki.
20 Nenushũ ikũwaĩ dasibibũ habũ hãtxa matu yunuriakanikiki. Ikũwaĩ
betsaki nukutã hatube benimai yuka iki ikukunãkubaĩkãwẽ.
21 Kenekĩ keyukĩ ẽ tsumapã ana ea ashũama ẽ Paulõ emebi ẽ matu kene
keyushunaii.
22 Tsuabũra nukũ Shanẽ Ibu abuamarã, hau Deusũ yupunũwẽ.
Nukũ Shanẽ Ibu nũ manai hawaira hau ana menã hurinũwẽ.
23 Nukũ Shanẽ Ibu Jesusũ hau hawẽ pepawẽ matu duawakubainũwẽ.
24 Matubetã ẽ Jesus Cristo ikũwaĩwẽ taea matu xinaĩ ẽ matuwẽ
nuikũkainaii.
Hatiski, ẽ hãtxarã.
Paulo

Corinto anuabu Paulõ ha katxu hatu kene bumanikiaki

2 CORÍNTIOS

Paulõ hatukiri xinãnikiaki, na hãtxarã

1 1 Ẽ Paulo Jesus Cristõ kuxipayawakĩ Deusũ hawẽ xinãnẽ ea katunikẽ
nukubetã ikũwaĩ nukũ betsa Timóteobetã ẽ Paulõ ẽ ana matu kene
bumaii. Deusunabu Corinto mae ewapa anushũ mã ikũwaĩbu inũ dasibi
nukubetã Jesus txibaĩbu Acaia mai pakea anu manibaunabu ẽ matu
kene bumai uĩrashãkãwẽ, haska mã unãnumamẽkainã. 2 Nukũ Epa Deus
inũ nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ hau matu unãnuma hiwemakĩ pewakĩ
duawakubainũbũwẽ.

Ikũwaĩbu betsabu bika tenei huĩti nixmabu hatuwẽ nuitikiaki, na hãtxarã

3 Nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ Epa Deus, habias nukũ Epari
nukuwẽ nuikĩ nukũ huĩti punu nukai tsiũ ikai nuku daewakĩ
benimawakubaĩmisrã, kẽhairawakubainãkãwẽ. 4 Hamapai tibi mei nũ
bika teneaya Deusũ nuku daewakĩ nuku benimawamiski. Nuku haska
wamiswẽ taeshũ Jesus Cristo ikũwaĩ betsabu hawara mei bika tenei
huĩti nixmaibu Deusũ ma nuku merabewamiskẽ hatuwẽri nuikĩ nũ
hatu benimawariatirubuki. 5 Haskakẽ haska Cristo bikahaira hiwekĩ
tenekubaini keska nũ hawenaburi hawẽ taea dayariai bikabiakẽ nũ
hiweaburã, tsuabura habũri ikũwaĩ dayashũkĩ teneriaibu Cristo hau
hatuwẽri nuinũ habu huĩti nixmabu binumakĩ hatu benimawakĩ xinã
txãkãwãkubainãkãwẽ. 6 Ea inũ Timóteo hamapaiwẽ nuku bika tenemaibũ
nukuwẽ taea nukukiri xinãtxakai mã huĩti nixmama mã Jesus Cristo
ikũwanũbũ nũ tenekubainaii. Ha inũ, Deus nukuwẽ nuikĩ nukũ huĩti
tsiũ ika nixmabiakẽ nuku benimawamisshũ haska maturi memaibu
merabewati xara nũ tenemiski. Haskakẽ hawa dateama habiaskari

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

maturi akaibu mã teneriairã, hawẽ kuxipakubaĩkãwẽ, maemairã. 7 Haska
inũ, nũ imis keskai bika hiwekĩ mã teneaibũ haska merabewai nukuwẽ
nuikĩ nukũ huĩti nixma Cristõ nuku benimawamis keska wakĩ habiari
matuwẽ nuikĩ matũ huĩti nixma benimawashanai matukiri dateama nũ
manakubainaii.
8 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, eska Ásia mae pakea namakis anushũ nũ hatu
yusĩaĩwẽ taeshũ haska bikahaira nuku hiwemaibu nũ tenekubaĩyama
matuki ana txaninũ nĩkakãwẽ. Hawara bika nukũmebi haska nũ
tenetiruma inũ nũ binutiruma hamapai txakabu tibi tenei nukũ
hiwea ma benua keska 9 xinaĩ: "Natiã daki nuku ma tenãkanikiki",
ikĩ hawara nukũmebi nũ atiruma ibubis nũ xinãbiaya Deusũ nuku
yusĩkĩ haska hatũ mawabu bestẽwãshanaitũ nukũ hamapai tibi nuku
ashũtiru nũ ikũwãtirubu Deusũ nuku haska binumakubaĩyamaki.
10 Ha inũ, nũ mawapanã haska Deusũ nuku mekeyama keska wakĩ
nuku ashũkubaĩshanai hawa dateama ikũwãkĩ nũ manakubainaii.
11 Nũ haskamiskẽ nukukiri xinãkĩ merabewakĩ Deusbe hãtxakĩ nuku
yukashũkubaĩkãwẽ. Itxapabũ mã nukukiri Deus yukakubainaibũ
Deusũ nuku mekekĩ duawaya itxapabũri nukukiri nĩkakĩ Deus
kẽhairawatiruburiki.

Hawawẽ haskatima hawẽ yuba betsa Paulõ hatu banabimanikiaki, na hãtxarã

12 Hamẽ nukukirirã, haska yurabũ Deus unãbumã xinaĩ kẽmis keskama
hakia Deusũ nuku xinã betsa wamatã huĩti pepa nuku waniwẽ taeshũ
haska Deusũ abumis nuku xinãmaya tsua parãma duapa bestikũkaini
matuwẽ nuihairai nũ kẽkũkainaii, matuwẽ taea txanima benimairã.
13 Matu kene bumakinã, hãtxa huneawẽ matu keneshunama hãtxa
shabakabi mã uĩkĩ pe nĩkatirubu besti nũ matu keneshũkubaĩmiski. Ana
mã nĩkakĩ pehairawakẽ eãri matu nĩkai ẽ benimashanaii. 14 Nukukiri mã
nĩka beshmas waii. Hakia nukũ Shanẽ Ibu Jesus ana huaya mã pepaibu
matuwẽ keĩ nũ benimaya nũ matu yusĩ pewamiswẽ taea inũ nukuwẽri
taea benimakĩ mã nuku kẽwãriashanai ẽ manakubainaii.
15 Haskawẽ taea matuki txiti ikĩ haska ẽ xinaiĩ. Haska matu anu
kashũ matu uĩkatsis ikĩ ha dukũ ẽ xinaĩma keska dabeki matuki bai kai
16 Macedônia mai pakea anu hiweabu dukũ uĩatãbaini hanua matuki bakĩ
matu benimawatã hanua txĩtũkirani hui matuki ana bakĩ ana ẽ matu
benimawaya hanua Judéia mai pakea anu hiweabu anu ẽ kaya matũri
mã ea merabewatiru xinaĩ: "Ẽ matuki bai kashanaii", matu watã ẽ haska
matu keneshunimaki. 17 Matu anu bai kanũ ika txanima ẽ yubakaimaki.
Haskawẽ taea ẽ xinã dabewaisma mã ekiri xinãtirumaki. 18 Ẽ xinã betsa
betsapa ẽ maewama Deusũ unaĩkiki. Haskawẽ taeshũ mã nuku ana
ha atirubumaki. 19 Ea inũ Timóteo inũ Silvanonã, Deusũ bake Jesus

Cristokiri besti nũ matu yusĩmiski. Hawẽ bake Jesus Cristokiri yubakai
hãtxani Deusũ betsa waisma haska menenishũ betsa wama akubaĩmiski.
20 Ha inũ, Deus yubakani hawẽ bakewẽ dasibi shabakabi kaka kaĩmaniki.
Haskakẽ yurabũ Deus kẽwãyã habũ hãtxa abukĩ Cristõ kuxipawẽ yuikĩ:
“Hãtxa txanimaki. Habiaskaki”, ikĩ nũ kẽwãmisbuki. 21-22 Haska inũ,
nuku dasibibũ Cristo nũ txibaĩburã, hawẽ kuxipawẽ Deusũ Yushĩ Pepawẽ
unãti xarawatã hawenabu benutimawakĩ nuku ibuwaniki. Haska wanishũ
nuku heneama duawapakeshanai mestẽwaĩ Deus yubakaniki. 23 Haskakẽ
matu dake tenemakatsi ikama haskai mã Corinto anuabu ẽ kariama
hau nukũ Epa Deusũ matu shabakabi unãmanũwẽ, ẽ txanitxakama ea
unaĩkikirã. 24 Ha inũ, nukũ Jesuskiri nũ matu ikũwãmamisrã, nukurã,
nũ ibumaki. Jesus ikũwaĩ ibubis matũ xinã ewai mestẽtã kuxipai mã
benimakubainũbũ matu merabe bestiwai nũ matu dayashũkũkaĩmiski.

2 1-4 Haska matukiri xinãkĩ matũ huĩti punu nukawakĩ tsiũ akatsi
ikama haska ẽ matuwẽ nuihairai mã ea unãnũbũ, iwanã, matu
xinãkĩ kashabetanã matu merabewanũ, iwanã, ẽ matu kene bumaimaki.
Matu anu hikituxitã tsuabura ẽ matu huĩti punu nukawakĩ tsiũ akaya
tsuã eari benimawatirumaki, ẽ matu punu nukawatuxikenã. Hanua mã
ma pewaxĩkẽ ea benimawaya maturi ewẽ mã benimashanaii. Haskakẽ
natiã matu anu ẽ kakatsi iyuamaki.

Hunĩ ikũwãbiai txakabuwayama ana has xinãma hakimawatikiaki, na hãtxarã

5 Ha hunĩ kanekĩ ea punu nukawakĩ ea besti akama matu dasibiburi
akima ikũ mã unaiĩ. 6-8 Na besti ẽ matu yuiai nĩkakãwẽ. Hawẽ txakabuwẽ
taeshũ mã ha tashnimaima matube ana itxatiruma tenehairakubaĩkĩ
hatishũ mã bika tenemaima henetã ikũwaĩ hau heneyamanũ matu mã
hawẽ nuiai hau unãnũ ana itã beyawakĩ daewarikãwẽ. Hakiri hawẽ
txakabu ana xinãma hakimawakĩ maturi hakimarikãwẽ. 9 Haska inũ,
ẽ matuki txiti itã haska ẽ matu yusĩkubaĩmis ha txibãkĩ mã amis
unãnũ, iwanã, matu keneshũri bumakĩ hakiri ẽ matu haska yunuimaki.
10-11 Haska Satanásã nuku parãkatsis ikai nũ unãhairaya hau nuku
txakabũ maemayamanũ hawara ha hunĩ akubaĩyama hakimakĩ hari
hakimawatã mã ana xinãbumakẽ matũ xinã pe unãkĩ eari hakimai
ẽ ana xinãmariki. Merabewakĩ ẽ matu kuxipa wakatsi ikaii. Cristõ ẽ
xinã ea bebũshũ unãyã hawara txakabu mã hakimaimakẽ eãri ha hunĩ
txakabuwayama ẽ ana haska hakiri xinãtirumariki.

Deusũ Cristoki nuku dasiwatã hamapai bika nuku binumamiskiaki, na hãtxarã

12 Ha inũ, Deusũ kakape Cristokiri datã akĩ yusĩkatsis iki Trôade mae
ewapa anu ẽ hikiaya yura itxapabu Deusũ ea nĩkamaya tsuabũra ea

nemamabiakẽ 13 Cristowẽ taea ẽ betsa Titoki ẽ nukuriama inũ matukiria
hawa bana nĩkariama ẽ huĩti punu nuka kayashũ hatu yuikĩ: “Ẽ ma kaii”,
itã Macedônia mai pakea anu Tito benai ẽ kaĩkainimaki.
14 Hakia Cristoki nũ dasia nũ hawenabukẽ hamapai bika Deusũ
nuku habetã binumakubaĩmiski. Ha inũ, nukuwẽ hawẽ kakape yurabu
Cristokiri mae tibi anua yusĩmakĩ nuku hatu unãmamiski. Nukuburã,
nũ nis hawẽrua keskabuki. Haskawẽ taeshũ Epa Deus kẽwanãkãwẽ.
15 Ha inũ, hawẽ Epa benimawakĩ Cristõ hawẽ hiwea sheni ininipa keska
inãkubaini haska keska yusĩkĩ Epa Deus benimawakĩ yurabu anu nũ
bumiski, Cristokiri yurabu dasibi, betsabũ Cristo ikũwaĩbu inũ betsabũ
nĩkabiakĩ ikũwãbuma benushanaibu anurã. 16 Haska xinaĩbutunarã, nukũ
yusĩanã, ikũwãbumã nuku nĩkamarã, atimapa yura mawa pisi mayai
keska shetekĩ aka wakanikiki, nuku danãkinã. Hakia dasibibũ nukũ
yusĩa nĩkakĩ Cristo ikũwãkĩ nukũ yusĩa ininipa keska abukĩ benukatsi
ikama haska niti ikama Deusbe hiwekuĩshanaibu bikubaĩkanikiki.
Hakia Cristokiri shabakabi yusĩa mesekenã, tsuabũra nũ xinã txakai, ha
hiweakirirã? 17 Haska xinãbuma yusĩnã betsabu Deusũ hãtxaki meseama
kemukĩ pei besti binũ, iwanã, bukubaũkĩ yusĩmis keskama nukuburã,
Deusũ nuku yunukĩ hawẽ kuxipa nuku inãkẽ matu parãma hãtxa txanima
nũ matu yusĩayã hawẽ hãtxawẽ taea nũ Cristoki dasiabũ txanima Deusũ
nuku pe uĩayã Jesus Cristokiri nũ yusĩkubaĩmiski.

Corinto anua ikũwaĩbu uĩkĩ Paulõ hatu yusĩmiskiri unãtirubukiaki, na hãtxarã

3 1 Na haska ẽ ana matu yuiairã, ana nukũmebi nũ kẽkatsi ikamabia
txanima besti ẽ matu yuiai nĩkakãwẽ. Tsuãra hatu yusĩtanũ ika
hukĩ habũ keneya bemisbuki. Hamẽ nuku ikirã, huni betsã keneya nũ
mapuisbumaki. Hanua matũ mae anuari nũ kaya hau merabewakĩ nuku i
pewashanũbũ matũ keneya nũ kaismariki. 2 Nũ ma matu yusĩmiswẽ taea
matũ xinã betsa watã matũ hiwea betsa watã mã ma pepa besti hiwea
hatu uĩmairã, haska nũ matu yusĩmis unaki kenea keskama nukũ huĩtiki
kene nea keska dasibibũ ha kene uĩa keska wakĩ matu uĩkĩ unãkanikiki.
3 Deusũ hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati Moisés inãkĩ mixkiki Deusũ
kenekĩ netãni keska wakĩ natiã shabakabi matu uĩnũbũ nukũ yusĩawẽ
Cristõ hawẽ Yushĩ Pepawẽ txĩta tushkutimawẽ matũ huĩtiki kenea keska
wakubainikiki. Hakia Deus hiweatũ Yushinĩ matũ xinã betsa wamakĩ
matũ yuraki hawẽ kene netã keska waikiki.
4-5 Ha inũ, nukũmebi nũ ikai keskai nũ kẽtiruma inũ nukũmebi nũ
hawa atirumabia hawara dasibi nuku amakĩ Deusũ hawẽ kuxipawẽ
nuku amamiski. Na haska ẽ matu yusĩmisrã, Cristowẽ taea Deus nũ
ikũwãpakeaii, nũ ana txĩtuãmarã. 6 Jesus Cristo mawaiwẽ Deusũ hawẽ
nuku yuba bena wai maewakinã, ana hakiri kenewẽ akama iniki. Hakia

ha binumakĩ hawẽ Yushĩ Pepawẽ aniki. Haskawẽ taeshũ tsuabura Deusũ
hawẽ taeshũ nuku tapĩma nũ hawẽ dayarubu besti nuku wamiski. Hamẽ
Moisés Deusũ yusĩkĩ hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati inãkinã, tsuãra ha
yuba meneamakẽ hawẽ hatu kupikatsi amaniki. Hakia Deusũ Yushĩ
Pepatunã, nuku haska wama ha binumakĩ hawẽ yuba benawẽ nuku
hiwea inãkubainikiki, nũ habe hiwepakeshanũbunã.
7 Deusũ hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati mixkiki keneshũ Moisés inã
hatu unãmakĩ yuikubainũ ika mati anua Moisés butukẽ hawẽ besu
txashakirãkiranai maĩbiaya hawẽ datekĩ Israelbũ Moisés beistirubuma
inikiaki. Haska hatu wabiani dasibi Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati
Moisés inãni tsuabũra txibãtirubuma ha dayani kanemisbu Deusũ hawẽri
hatu kupishanikiki, niti akama Deusuma mawa kayabi tenemakinã.
8 Hakia haska nukũ txakabu Cristõ buakatsis inikiri Deusũ Yushĩ
Pepatũ nuku yubakĩ hawara Deusũ Moisés yusĩa yusĩ hawẽ besu txasha
txasha iki kuxipai txani pehairabianikẽ hawẽ Yushĩ Pepatũ haska
wani ana binumaikiki. 9 Eskati wakĩ aniki, ana matu yuinũ nĩkakãwẽ.
Hawara Deusũ Moisés yusĩni pebiakẽ tsuãra: “Dasibi Moisés hãtxa ẽ
txibãtirumaki”, ishũ txakabuwaibu hawẽ taeshũ unãtã hatu kupiti kaka
waniki. Haska hawara Moisés yuini kuxipabiakẽ Deusũ hawẽ bakewẽ
taeshũ binumakĩ Deusũ nuku ma pepawaikiki. 10 Haska inũ, haska Deusũ
Moisés yusĩni pebia hawauma keska hawẽ yuba benawẽ binuhairaikiki.
11 Ha inũ, hawara mixkiki Deusũ Moisés keneshũ inãni hawẽ yuba pebia
beshtekei beshmasaya hanua Cristowẽri nuku ana yuba bena wani nũ ma
tapiã pehairakũkaĩshanikiki, niti ikama ikibi ikirã.
12-13 Eska Israelbũ Moisés besu uĩkĩ hawara txashahaira maĩ beshmasai
hau uĩyamanũbũ Moisés tari tuashwẽ hawẽ besu hunei bepukukũkaini
keskama haska nukũri nũ ikũwaĩbu Cristo manakakĩ nukũ hãtxa
hakiri huneama hawa dateama shabakabi nũ yusĩkubainaii. 14-16 Haska
Moisés hãtxa danãkubiranaibu hatũ huĩti Deusũ kuxiwani keska
wakĩ natiã habias yubani hãtxa betsabũ danãriaibu hatũ huĩti Deusũ
kuxiwariamiski. Moisés hãtxa keneni yuiaibu hatu nĩkamamakĩ bepukĩ
hunemiski. Tsuabũra Cristo danãkĩ Moisés hãtxa nĩkatirubumaki.
Tsuabũra na habiatiã Deus kẽwãnũ, iwanã, benakĩ Deus unãkatsis ikaibu
hãtxa shabakabiwẽ Deusũ hatu nĩkamamiski. Haskakẽ Cristo ikũwanũ
ikaibu Deusũ hatũ huĩti ana kuxiwama inũ Moisés hãtxa ana bepuama
shabakabi tapĩkĩ nĩkatirubuki. 17 Hanua nukũ Shanẽ Ibu inũ hawẽ Yushĩ
Pepatũ habiaskas xinaĩbũ hawẽ Yushĩ Pepatũ nuku mekeaya txakabũ
nuku ana tsumama inũ pepanũ, iwanã, hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati
Deusũ Moisés yusĩniwẽ nuku ana bikawatirumaki. 18 Haskakẽ dasibi nũ
Jesus Cristo ikũwaĩburã, ha yusĩniwẽ nukũ besu inũ nukũ xinã nuku ana
bepuamaki. Nukũ Shanẽ Ibũ nukũ xinã nuku betsa wakubainaya hawẽ
kuxipawẽ ha itsa nuku wakubainikiki. Unãshubira nukũ hiwea betsa

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wakĩ nuku pewakubainikiki. Nuku haska wakĩ nukũ Shanẽ Ibũ hawẽ
Yushĩ Pepawẽ nuku hatu uĩmakubainikiki.

Jesus Cristokiri yusĩkubauni eskanibukiaki, na hãtxarã

4 1 Haskakẽ Deus nukuwẽ dabanã ikĩ hawẽ yuba benakiri nũ
yusĩnũ ishũ nuku yununiwẽ taea hawẽ babui punu nukai nũ
beshtekeisbumaki. 2 Hakia hawa dakeama hawara huneshũ nũ aisma
inũ, matxupakĩ tsua nũ paraĩsma inũ, Deusũ hãtxa hamakiri yuikĩ nũ
betsa waismaki. Nũ haska wamiswẽ taea hiwekĩ nũ yusĩmis Deusũ unãyã
hawẽ hãtxa nũ matu shabakabi yusĩkubaĩmiski, hau dasibibũ nukũ
yusĩa nĩkatã hatũ xinã pewanũbunã. 3 Cristokiri nũ hatu yusĩaĩ ha hãtxa
tsuãra nĩkamarã, hãtxa bepukuaki. Habu hatũ txakabuwẽ benushanaibũ
nĩkatirubumaki. 4 Tsuabũra habũ ikũwãbumarã, na mai anushũ hatũ
shanẽ ibu Satanásã hatu parãkĩ hatũ xinã nemakĩ bekũ keska hatu
wamiski. Haskawẽ taeshũ Cristo, Deus itsa hiwea mekenika kuxipa
yurabu mawashũtã hatũ txakabu ana xinãma buakatsis ini nĩkabiakĩ
kaka pepa shabakabi ikũwãtirubumaki. 5-6 Haska inũ, mai damiwakĩ
Deusũ yuikĩ: “Mexu anua hau shabayunũwẽ”, anishũ habiatũri nukũ huĩti
anu shaba peshani keska wakĩ Deusũ Cristo nuku unãmaya hawẽ kaka
pepa Cristokiri nũ shabakabi matu unãmakubainaii. Haskakẽ yusĩkĩ:
“Jesus Cristo nukũ Shanẽ Ibu kayabiki”, ikĩ, “Jesus Cristo abuhairakĩ nũ
matũ dayaru bestiki”, ikĩ shabakabi dasibibuki txani ibubis nũ keĩsmaki.

Bika tenebiakĩ Paulõ Deus ikũwãkubainikiaki, na hãtxarã

7 Ha inũ, Deusũ yusĩkĩ hawẽ pepakiri nuku tapĩmaya dasibi kuxipa
Deusuna inũ nukũmebi nũ hawauma hau mã unãnũbũ nukũ yura babuhaira,
mai xumu pusimis keskabianu hawẽ kakape nukũ huĩti merã nuku netãtã
hawẽ tsumabu Deusũ nuku waniki. 8-10 Haska inũ, Jesus anibu keska wakĩ
nukuri itxakawakĩ tenãkatsis ibiaibũ hamapai bika betsa betsapa nuku
waibu tenekĩ Jesus Cristo nukũ Shanẽ Ibu hiweatũ nuku merabewakubainai
txĩtuãma dasibibu nũ hatu uĩmakubainaii. Haska tibi Jesus Cristõ nuku
merabewamis matu yuinũ nĩkakãwẽ. Hamapai bika betsa betsapa nuku
tenemakĩ harakiri nuku pashatimawabiaibũ nukũ Shanẽ Ibuã bai nũ manaka
besumawamaki. Ha inũ, nuku tenãkatsis ibiaibũ hatuwẽ datekĩ nukũ Shanẽ
Ibu nũ henebaĩsmaki. Nuku nemanũ ishũ kushakĩ nuku di abiaibunã,
hawẽ taeshũ nuku yamawatirubumaki. 11 Natiã nukuri hiweyushũ Jesus
nũ txibaĩwẽ taeshũ nuku tenãkatsis ibiaibũ Jesus ini keska hiweriakĩ nukũ
yurawẽ nũ haskashunai dasibibu nũ hatu uĩmakubainaii. 12 Haskakẽ shaba
betsa nũ matu mawabiashũshanaya Jesus Cristokiri nũ matu yusĩmiswẽ taea
niti ikama maturi benuama mã habe hiwepakeshãkanaii.
13 Haskakiri Davĩ kenekĩ: “Deus ikũwaĩ hakiri ẽ hãtxakũkainaii”,
ini keskai nukubũri Deus ikũwãriai hawara nũ ikũwaĩ nũ hakiri yui

hãtxariakũkainaii. 14 Ha inũ, Jesus mawa Deusũ bestẽwanishũ nukuri
bestẽwãkĩ maturi bestẽwãriatã Deusũ ibubis nuku habis beismakĩ nuku
iyushanai unãkĩ hawẽ hãtxa nukũri nũ yusĩkubainaii, hawa dateamarã.
15 Haska inũ, Deusũ matu pepawaya mirimabũ Jesus Cristo ikũwãtã
benimakĩ mã Deus kẽhairawanũbũ hawara matuwẽ taea bika tenekĩ matu
merabewanũ ika nũ ikũkainaii.
16-18 Hawara bika shabakabi mekĩ nũ teneai hawaira keyushanaiwẽ
nuiama haska Deusũ mekekĩ niti akama nuku habe hiwemashanai
uĩriamabia xinãkĩ nũ uĩkatsis ikaii, ikibi ika hunea keskarã. Ha inũ, natiã
na hiweawẽ nũ hiweairã, bikaixta nũ teneai hawama keskaki, hawaira
hayabiatã keyumisrã. Hakia haska hawẽ taea nũ bika teneairã, Deusũ
pewẽ kupikĩ nuku benimawatxakayamashanai akũhaira bikatsi nũ manaii.
Haskakẽ nukũ yura ewanai babui mawabiaya bari tibi Deusũ nukũ hiwea
tibi uke meranua nuku benawakubainaya punu nukai nũ txĩtũtirubumaki.

5 1 Haska inũ, na mai anu nukũ yurawẽ nũ hiwea peã shubuwẽ nũ
hiweyua keskabukiaki, hatiara hawaira nũ debushanairã. Hakia
nai anu nukũ hiwe nũ hanu hiwei kashanairã, Deusũ ma nuku akibi
ashuniki, yurabũ hiwe wamis keskamarã. 2 Haskakẽ na mai anu nukũ
hiwea txakabuwẽ nũ nuitapayuaii. Hanua txipu nai anu nukũ hiwe pepa
anu hiwei kakatsi iki nũ manayukubainaii. 3 Na nukũ yura mawa txapukẽ
hawaira nũ hawa saweama keska ishanai nũ unaiĩ. Hakia yura bena txipu
Cristõ nuku inãyã nũ tari bena sawekĩ akawashanaii. 4 Natiã nũ hiwearã,
hawawẽ haskatima nũ bika teneyuaii. Mawatã nũ txapukatsi ikamabia
nũ ma mawa kasmai nũ hiweyuarã, Jesusũ nai anu nuku ainitã hiwea
bena inãkĩ nukũ yura bena nuku inãshanai nũ manaii. 5 Deusũ nuku
haki maewakatsi bebũkiri yubakatã hawẽ Yushĩ Pepa hawẽ unãti watã
kanetima nuku inãni hawẽ taeshũ nũ bishanairã, nũ hayaki.
6 Haskawẽ taea nũ benimakũkainaii. Na nukũ yurawẽ nũ hiwea nukũ
Shanẽ Ibube benãta nũ hiweyua nũ unaiĩ. 7 Ha shabakabi nũ uĩyamabia
uke merã xinãkĩ nũ ikũwaiĩ. 8 Na nukũ yura nũ henebaĩshanaii,
nukũ Shanẽ Ibube hiwei kakinã. Hawa dateama punu nukama nũ
hiweyukũkainaii. 9-10 Ha inũ, dasibi nukuburã, nũ hamakiri kama nukũ
Shanẽ Ibuhaira Cristo hanu tsaushũ unãti wamis anu haki nukutã
nuku tibibũ habis nũ beisshãkanaii. Nuku tibi unãkĩ Cristõ nuku
manakuakeakeshanikiki, na yurawẽ hiweshũ nũ pepa amis inũ nũ
txakabu amis unãtã nuku tibi kupikinã. Haskakẽ na mai anu nũ habe
hiweriama kasmai nũ habe hiwei kashanairã, nukũ yurawẽ nukũ Shanẽ
Ibu nũ benimawakatsi ikaii.

Cristõ Deus nuku daewashũkĩ nuku haibuwamanikiaki, na hãtxarã

11 Haskakẽ nukũ Shanẽ Ibũ kuxipa meseki datekĩ hawẽ kaka pepakiri
yurabũ hau Jesus ikũwanũbũ nũ hatu yusĩbaunai haskai nũ hiwemis

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Deusũ nuku unãhairaikiki. Haskawẽ taeshũ hau mã tapĩrianũbũ pe
hiwekĩ hãtxa txanima nũ matu yusĩmis unãkĩ mã xinãtiruki. 12 Haska
yurabũ xinãmis keska xinaĩ nukũmebi nũ keãmaki. Hakia nukukiri
hãtxakĩ nukukiri pe xinãkĩ mã nuku kẽwãtirubuki. Betsabũ yura bemakis
uĩkĩ unãti wamisbuki, hatũ huĩti hatu shabakabi uĩyamabiarã. Haska
nũ yusĩmis besti ẽ matu yuiai ea nĩkakãwẽ. 13 Nũ patapa unaĩsmapa
keskabukiaki. Hakia abukĩ nũ Deus duawaibu yura betsabũ nuku
uĩkĩ haska nũ dayamis nĩkama yuikĩ: "Paulo inũ habetã yusĩmisbu
patapa unaĩsmapabuki", ikaiburã, haskakĩ Deus nũ duawamis yura
betsabũ unãbumaki. Hatuwẽ nuiyamakãwẽ. Ha inũ, yura betsabũ nuku
uĩmisshũ nukukiri yuikĩ: "Shabakabi hatu yusĩkanikiki", mã imisburã,
matu merabewanũ, iwanã, nũ akubainaii. 14 Cristo nuikipatũ nũ hawẽ
kuxipayabu nuku ma mestẽwanishũ nuku txishukubainikiki. Dasibibuwẽ
taea huni bestitxai nuku mawashuni ikũwãnishũ nũ unaiĩ. Habiaskariai
habũ ikũwãshanaibu itxapaburi habe mawanibu keskaki. 15 Cristo
mawairã, dasibi hatu ishuniki. Hamẽ ikama habu hiweabu ishuinã, hau
ana hatũmebi hatũ xinãnẽ besti hiweyamanũbũ hau ha hiweshũshanũbũ
hatu ishuniki, mawatã ana hatu bestẽshunirã. 16 Haska inũ, nukunã,
haska ikũwãbumã xinaĩ hãtxamisbu keska nũ ana hatũ xinã keskamaki.
Ha dukũ Cristokiri xinãkĩ: "Yura kayabi bestiki", iwanã, nũ xinãbiaya
Deusũ nuku ma betsa wakẽ betsahaira Cristokiri nũ ma xinaiĩ. 17 Hanushũ
tsuabũra Cristo ikũwaĩ haki nukui dasiayarã, habũ xinã sheni Deusũ
betsa waya hawara mekĩ txakabuwamis henetã hatũ Shanẽ Ibu Cristo
txibãnũ ika yura bena keskabuki.

18 Na haska Deusũ daya tibirã, Cristo hamebi hawẽ Epa daewakĩ hawẽ
haibuaibu nuku wamaniki. Haskawẽ taea nũ daenamei haibunamenũbũ
nuku katunishũ hawẽ kakape nuku yusĩmakubaũmiski. 19 Na habias
Deusũ xinãni ẽ matu ana yuiai ea nĩkakãwẽ. Cristowẽ yurabũ txakabu
ana xinãtimawani Cristobe Deus dayakĩ yura dasibibu hatu haibuwakatsis
ikĩ habũ Cristo unãtã ikũwaĩ hau unãnuma hiwekubaĩshanũbũ na
txanima hãtxa nũ hatu yusĩkubainũ nuku yununiki. 20 Haskakẽ Cristõ
kuxipa nũ hayawẽ taea nũ hawẽ hãtxa bushunikabuki. Nukuwẽ Deus
hãtxai keskaya Cristo ea ashũkĩ nũ matu yukashũmiski. Eskaki. Matu
yuinũ nĩkakãwẽ. Nukuwẽ taeshũ Deusũ hãtxa ikũwaĩ Cristo matu
mawashuniwẽ Deus daewai habe haibunamekãwẽ. 21 Jesus Cristo hawa
txakabu meamahairabiakẽ hakia nukũ txakabuwẽ taeshũ txakabu
memis keska wakĩ Deusũ Cristo aniki. Nũ Cristowẽ taea pepa keskabu
Deusũ nuku ana kupikatsi ikama: "Ẽ haibuaibu txakabu hayama
keskaki", iwanã, Deusũ nukukiri haska xinãmiski. Haskakẽ Cristo matu
mawashuniwẽ taea Deusbe haibunamekubaĩkãwẽ.

6 1-2 Ha dikabi yura tibi Deusũ yuikĩ:
"Ẽ tsuara nĩkakatsis ikaya

mĩ ea kenaya mĩ hãtxa nĩkatã
ha shaba ikaitiã ẽ mia mekekĩ merabewashanaii”,
ikaya nĩkatã Isaíasĩ keneniki. Haska shabakabi ẽ matu xinãmai nĩkakãwẽ. Natianã, Deusũ matu nĩkakatsis ikikiki. Ha inũ, natiã matu mekekatsis iriaikiki. Haskakẽ mã Deusbe dayakĩ ashũmis matu yununũ nĩkakãwẽ. Hamẽmẽs Deusbe haibunamei beparameama ikũ kayabi Deusũ hawẽ pepa ma matu uĩmaki. Danãyamakãwẽ. Haskawẽ taea nukurã, nũ Deusũ daya ashũkĩ merabewai dayashunikabuki.

Hamapai bika Paulo tenemabiabu txĩtuãma shabakabi hatuki txaninikiaki, na hãtxarã

3 Deus nũ dayashunaiwẽ taeshũ hau tsuabũra: “Mã kaneaii”,
iki hau nukukiri hãtxayamanũbũ pe hiwekũkaĩkĩ nũ tsua kanekĩ
uĩmatxakaismaki. 4 Hakia nũ haskai Deusũ tsuma ikinã, eskawẽ nũ matu
uĩmamiski. Hamapai bika nuku tenemaibu mei hawa hayama nuitapakĩ
nũ hawa hatu kemama tenekubaĩmiski. 5 Eska tibi nuku wabu meirã,
nuku unãbumã nuku kuxa kuxa akinã, nuku bitxikinã, nukuki shukubirã
hãtxa txakabuirã, daya kuxipa meirã, usha tenekĩ buni tenetã nũ Deus
dayashũkũkaĩmiski. 6 Haska inũ, nukũ hiwea pepa kayabi nũ hatu
uĩmairã, tsua parãma inũ, unãnepai sinatama txanima nũ ikũ kayabi
ikai Deusũ Yushĩ Pepatũ kuxipaya nũ Deusũ tsumabu txanima nui kayabi
nũ hiwekũkaĩmiski. 7 Ha inũ, Deusũ kuxipa nuku merã nũ hayawẽ taea
kaka txanima nũ yuimiski. Habias Deusũ kuxipa pepawẽ unãmakĩ nũ
hatu atximamiski. Ha inũ, habiawẽri hakiri txakabu yuibiaibũ nũ hatu
nemamiski. 8 Ẽ hanu haska wakĩ hatu merabewa bestiaitiã yura betsabũ
nuku kẽwaĩbũ hatiritũ yuãkĩ nuku kẽwaĩsbumaki. Ha inũ, yura betsabũ
nukukiri shetxakaibũ betsabũ nukukiri pe yui hãtxamisbuki. Ha inũ, yura
betsabũ nukũ yusĩa danaĩ: “Matxupaki”, nuku wabiaibũ txanima yui besti
nũ hãtxakũkaĩmiski. 9 Yura itxapabũ nuku uĩsma akawabiaibũ betsabũ
nuku unãhairamisbuki. Danãkĩ nuku debu wapaibiabu habiaskabia nũ
hiweyukũkainaii. Nuku itxakawabiakĩ hawa nuku tenãriabumaki. 10 Ha
inũ, habũ nuku xinã nũ punu nuka dabanẽ xinãkanikiki, Cristo txibaĩ
nũ xinãtxãkaĩ nũ benimabiakũkainaya nũ hamẽ nia nuitapai keska
xinãmisbuki, nũ hatu tapĩmai itxapa enayabiakenã. Nukuburã, nũ hawa
hayama keskabia dasibi Deusũ nuku haya wamiski.
11 Corinto anushũ ebetã ikũwaĩbuũ, hãtxa matu bumai hawa
huneama hãtxa shabakabi besti nukũ xinãnẽ hawa teshewama nũ matu
yuiaiwẽ taeshũ 12 haska mã nukukiri xinãmis xinaĩrakãwẽ. Nũ matuwẽ
nuikĩ nũ matu danãmabiakẽ matũri matũ nui uĩmakĩ mã nuku hawa
waismaki. 13 Ẽ matu yuiai ea nĩkakãwẽ. Mã ẽ bake keskabu ẽ matu waii:
“Merabewai haska ẽ matuwẽ nuimis keskai duapai ewẽri nuikãwẽ”,
iwanã, ẽ matu keneshunaii.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ikũwãbumabe ketashametimakiaki, na hãtxarã

14 Haska matubũ mã ikũwaĩnã, ha habũ ikũwãbumabe Deusũ matu
ana hatube ketashamekatsi ikama xinãnishũ xinãmiskiri matu yuinũ
nĩkairakãwẽ. Hawara Deusuna peparã, ha danaĩ pepabe husitirumẽ? Shaba
pebiakẽ mexũ haibuai shabatirumẽ? 15 Habiaskariai Cristo Satanásbe
haibunaĩ pepatirumaki. Ikũwaĩbu betsari ikũwãbumari hatube haibunaĩ
pepatirumaki. 16 Hanushũ Deus kẽwãti Templorã, hanushũ yushĩ dami
betsa ha merãshũ kẽwãtirubumaki. Nukũ yurarã, hanushũ Deus hiwea
kẽwãti Templo keskaki. Haska Deusũ hamebi ibubiskiri yuini nĩkakãwẽ:

"Habu anu hiwei hatube nikũkaini
ea ẽ hatũ mekenika Deus ikaya,
haburã, enabu ishãkanikiki",

17 ikaya kene betsawẽ ana habias hãtxawẽ Deus Yavẽ yuikĩ:

"Habũ ea danaĩbu anua kaĩbaĩkĩ henebaĩkĩ
ana txakabu mei atimapayamakãwẽ.
Mã haskakũkainaya matuwẽ benimakĩ ẽ matu beyawashanaii,

18 matu haska watã ẽ bakebu matu wai
matũ epa ẽ ikũkaĩshanaii".
Deus kuxipa dasibi binuatũ yuiai hawẽ hãtxa yuishunikabũ nĩkatã
keneniki.

Habiaskari ẽ matu yuiaii.

7 1 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, haskakẽ Deus nukuki hawẽ pepa yubakani
hawẽ hãtxa nũ hayaki. Haskawẽ taeshũ nukũ yura inũ nukũ yushĩ
mekei Deuski mesekĩ ana hawara txakabũ nuku atimapa watiru ana
akama henetã pepai hawenas ikubainãkãwẽ. Haskai nũ hawama dasibi
Deusunabu itirubuki.

Paulõ yunua txibãkĩ ashuaĩbu benimahairanikiaki, na hãtxarã

2-4 Mã pe hiweabuwẽ taea matukiri nĩkatã xinaĩ hawa dateama
matukiri shabakabi hãtxakĩ ẽ matu kẽwaiĩ. Hamapai bika nũ tenerabebiai
haska mã pe hiweabu nĩkai ẽ huĩti benimahairaii. Matũ txakabu henetã
nuku keskakĩ Deus duawanũ ika mã hiweaya matuwẽ nuihairai ẽ matuki
ana ha ikamaki. Haskarã, ma bebũkiri ẽ xinãwẽ ẽ matukiri txanimaki,
ẽ matube hiwekatsi ikai inũ ẽ matube mawakatsis ikairã. Hanua nũ tsua
txakabuwaismabiakẽ yura eskarabes matu anushũ nukukiri xinã txakakĩ:
"Paulo inũ habetã yusĩmisbũ nukũ hamapai biãkĩ nuku nuitapawakĩ
itxakawakĩ nuku paraĩmabuki", ikaibu nũ hatu haska waismawẽ taeshũ
hatu ikũwãyamakãwẽ. Hakia nũ matũ haibuaibuwẽ taea matuwẽ
nuihairakĩ nũ matu pe xinãmis keska wakĩ nukukiriri pe xinãkãwẽ.
5 Macedônia mai pakea anua nũ huai yura itxapabũ nuku yumãwãkĩ
nuku haska wakubiranimabu matu yuinũ nĩkakãwẽ. Deus danãkĩ nuku

itxakawakĩ bikawakĩ nuku deteaibũ harakiri haskatima date paepai nũ
hani haskatã huĩrukũtirumahaira ikimaki. 6 Hakia haska yura babu punu
nukabu Deusũ benimawamistũ nukũ haibu Tito nukuki nukumakĩ Deusũ
nuku benimawaimaki. 7 Ha Tito hikituxikĩ nuku benimawai bestiwẽma
hakia haska matube pe hiwetã matube haskaxina txaniai nĩkai inũ haska
ha huni hawẽ ibuã aĩbe hiwea nitxĩmashũ ikis mã ha huni merabewai
inũ, haska mã ea uĩkatsis ikai Tito nukuki txaniaya ẽ xinã txãkaĩ matuwẽ
ẽ tse ikũkainimaki.
8 Hanushũ ẽ kenewẽ ẽ matu dakewakĩ huĩti nixmawakĩ ẽ matu tsiũ
akima ẽ unaiĩ. Ha inũ, matu haska bumai eari ẽ huĩti tsiũ iriayuimaki.
Ẽ matu haska waima ẽ ana haskakiri matu xinãmaki. 9 Hanushũ ẽ
matu haska waya matũ txakabu unãtã xinã betsa watã hawara Deusũ
matu amakatsis ikai dateama mã akimaki. Ha inũ, matu ha abiakĩ nũ
hawa matu txakabuwama ikima mã unaiĩ. Hakia nukũ hãtxa nĩkabiatã
matũ xinã mã betsa wamakenã, Deusũ matu kupikeanimaki. Haskawẽ
taea natiã matuwẽ ẽ benimaii. 10 Tsuabũra ikũwãkĩ nũ txakabu wai
unãtã henenũ ikĩ xinã betsa wai nukũ huĩti nixmaya hau nukũ txakabu
nuku buashunũ Deus benakĩ nũ ea akaya benimakĩ nukũ txakabu
ana xinãma nuku hakimawakĩ Deusũ nuku buashũmiski. Hakia habũ
Cristo ikũwãbumanã, hatũ txakabu unaĩ punu nukabia hatũ xinã betsa
wama Deusũ hatu merabewama mawa kayabi hayapakeshanikiki.
11 Hakia maturã, matũ txakabu haska Deusũ matu unãmaiwẽ matũ
huĩti nixmabiatã pepanũ, iwanã, ẽ yusĩa txibaĩ ẽ haska abuai ea uĩmai
eki mesekĩ ha hunĩ txakabukĩ matu txakabuwaima haska waima ẽ
matu xinãma matu datei haki sinatatã pewai hawa kuxi dakewakĩ mã
nemaimaki. Haska ẽ matu waima ha huni pewai mã hawa hawẽ txakabu
ana habe hayama nũ unaiĩ. 12 Eskawẽ taeshũ ẽ matu ha aniki. Ha huni
hawẽ ibuã aĩbe hiwea merabewanũ, ikama inũ hunĩ hawẽ aĩ ma mebiã
merabewanũ ikamari hakia haskama nukuwẽ nuikĩ haska nukũ yusĩa
mã txibãkatsis ikai Deusũ matũ xinã unãmaya mã unãnũbũ: “Mã itxamis
anua ha huni nitxĩrikãwẽ”, iwanã, matu anu kene bumakĩ ẽ matu
haskakiri xinãkĩ bumayamaki.
13 Hawaira ẽ yunuti txibãkĩ mã akimakẽ ana huĩti nixmama matuwẽ
hanũkaĩ nũ xinã txãkaiĩ. Haska bestiwẽma Tito matube hãtxakĩ matũ
xinã pe unãtã matuwẽ xinã txãkãkirani nukuki ana nukutã matukiri
nukuki txaniaya haska tibi matukiri nĩkatã nũ benimahairakũkainaii.
14 Haska hãtxa txanima nũ matu yuimis keska wakĩ Tito matu anu ẽ
nitxĩriama matukiri kẽwãkĩ ẽ kaneama ikimawẽ taea ẽ hawa matuki
txakabumaki. Haskawẽ taea txanima hawara matukiri ẽ yuima mã
habiaskaki. Haska ẽ Tito yuima keska uĩmakĩ mã beyawaimawẽ taea nũ
matu kẽhairawaii. 15 Ha inũ, haska eki inũ ẽ keneki mesekĩ Tito beyawakĩ
mã iakeakekĩ ẽ kene ẽ matu anu bumayama nĩkatã ẽ yunuti mã txibãmis

xinaĩ matu uĩtãyamashũ Titõ ana matu abuhairakubainikiki. 16 Mã
txĩtuĩsmawẽ taea ẽ matuwẽ benimahairariakũkainaii.

Hawara mã haya yauxiama nuitapaibu pashkashũkubaĩtikiaki, na hãtxarã

8 1 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, Macedônia mai pakea anua itxamisbu
Deusũ hawẽ nuiwẽ hau Jerusalém anuabu nuitapaibu hatu
merabewanũbũ, iwanã, Deusũ hatu duawamaimakiri ana ẽ matuki
txaniaii. 2 Hatu bika tenemabiaibũ yumãbiakĩ haska xinãma hatũ huĩti
nixmama nuitapabiai benimakubaĩkĩ hawa yauxiama hatũ pei itxawakĩ:
"Eskarabes nũ hayabũ hawara nũ haya hatu inãkĩ Jesus ikũwaĩbu
Jerusalém anua merabewanãkãwẽ", iwanã, itxapa itxawaimabuki, pei
itxapa hayabu keskakinã. 3 Haska wakĩ hatũ xinãnẽ inãkuĩkĩ hawa
yauxiama hati inãtirumabia binumaibu eã ẽ hatu uĩma ẽ matuki txaniaii.
4 Nũ haska hatu yunuamabia nuku ea akĩ: "Nukũri nukũ betsabu nũ hatu
merabewakatsis ikaii", ikĩ nuku yuikubainimabuki. 5 "Hati bikãwẽ", ishũ
nũ hatu manakamamabia haska Deusũ abumis keska wakĩ hatũ yurawẽ
nukũ Shanẽ Ibu dukũ duawanũ ikĩ nukuri ha katxu merabewaimabuki,
hatũ inãkuĩwenã. 6 Haskakẽ pei itxawakĩ Macedônia mai pakea anu
itxamisbu anushũ Titõ hatu taewamaima keska wakĩ matu anu kashũri
hau matũ merabewati pepa mã itxawaxina hau matu itxawamakĩ pewai
kashanũ Tito nũ haska yunuxinaki. 7 Matunã, ikũwãkĩ betsabu mã hatu
binumiski, Cristõ kakape ikũwãkĩ inũ, Deusũ hãtxa shabakabi unãkĩ
inũ, shabakabi unãnepakĩ inũ, hamapai Deus mã ashũtiru akĩ inũ,
haska merabewati nuku anua nui mã tapĩmiswẽ taea ikũwaĩbu betsa mã
hatukiri xinaĩnã matũ nuikipa uĩmakĩ Jerusalém anuabu nuitapaibu hatu
merabehairawakãwẽ, betsabũ akima binumakinã.
8 Haska matu yuikĩ ẽ matu yunuti mese washunamaki. Hakia
Macedônia anuabũ hatu ashuĩmabu keska wakĩ Jerusalém anua
nuitapaibu ikũwaĩbuwẽ maturi mã nuiai shabakabi dasibibu mã
uĩmatirubuki, iwanã, ẽ matu haska xinãmaii. 9 Ha inũ, nukũ Shanẽ Ibu
Jesus Cristo nai anua hawẽ Epa Deusbe hiwea habe shanẽ ibuhairabia
dasibi hawenabia henebirã hawẽ pepawẽ matu pepawanũ ika matuwẽ
taea nuitapai matuwẽ nui mawaniki, hawẽ taea mã nuitapama dasibi
haska yubakani mã ibu washanunã. Haska matu washuniwẽ taeshũ mã
hatu merabewatiruki. 10 Haska inũ, na haska merabenãtikirirã, eã haska
ẽ matukiri xinaĩ matu yuinũ ea nĩkakãwẽ. Hatu merabewakatsis ikĩ bari
betsatiã matũ pei itxawakĩ taewakĩ benimayabi mã ayamaki. 11 Natiã
ana matũ pei itxawakĩ haska mã hatu merabewakatsis iyama keska
wakĩ benimai mã yubakai taeyama keska habias xinãwẽri ana benimakĩ
matũ pei haki dasiwakĩ itxawakĩ keyutã hatu inãshãkãwẽ. 12 Hanushũ
tsuabũra txanima kayabi yura betsa merabewakatsis ikaibu Deusũ hatũ

xinã nuima unãkĩ hatuwẽ Deus benimamiski. Hawara haya inũ hawara
hayama xinãma hakia haska hawara pepa nũ haya nũ inãtirubu Deusũ
nukukiri xinãmiski.
13 Haska merabenãtikiri ẽ matuki txaniairã, betsabu mã
merabewamatiru hirabi matũ mesti mã atirumaki. Txipu mã
nuitapatiruki. Haskakẽ hawara mã hayama iriaya habias keskari wakĩ
matu manakutirubuki, iwanã, ẽ matu yuaii. 14 Natianã, Jerusalém anuabu
ikũwaĩbu nuitapai piti eskarabes hayabuki. Hakia maturã, itxapa mã
hayaki. Haskawẽ taeshũ txipu haburi itxapa hayabũ maturi eskarabes
mã hayakẽ matu merabewatiruburiki. Haskai mã binunãnãtirubumaki,
senẽbukuinã. 15 Haska Moisés keneni nĩkakãwẽ: “Nai anua duru Deusũ
niri akai habũ itxapa tupikĩ itxawaibũ hanushũ betsabũri eskarabes
tupikĩ itxawariatã habũ ha piti pi hawa bika teneama ipaunibukiaki”.
Haska keska xinãkãwẽ.

Titobe buaibukiri Corinto anuabu Paulõ hatu banabimanikiaki, na hãtxarã

16 Hanushũ matu merabewakatsi iki nũ matuwẽ nuiai keskai Titori
habias xinã haya matuwẽ nuiriai kakatsis iki kaya benimakĩ Deus
pepa wakĩ ẽ kẽwaiĩ. Hau matu anu kanũ nũ nitxiã hawaira matu anu
kaikiki. 17 Habiaska xinãyã daki ẽ yunua hawaira ea nĩkatã hamebi matu
merabewakatsis iki matu anu kaikiki.
18 Tito matu anu kaya nukũ betsã Deusũ kakape datã akĩ pe yusĩ
heneisma hakiri dasibibũ pe uĩkĩ yuimisbu Titobe nũ ha nitxĩriaii. 19 Haska
inũ, hau Jerusalém anu nukube kakĩ nukubetã ha inãkuĩ pei bushanũbũ,
iwanã, Macedônia anushũ ikũwaĩbu itxashũ ha huni katuimabuki. Ha
inũ, nukunã, ikũwaĩbu betsabu nuitapaibu nũ merabewakatsis ikai habũ
nuku uĩkĩ nukũ Shanẽ Ibu nũ duawai merabenaĩ nũ haska abuai nũ
hatu uĩmakatsis ikaii, haska daya beyairã. 20-21 Yurabũ nukukiri yuikĩ:
“Ikũwaĩbũ pei itxapa Jerusalém anuabu itxawashunimabu haska Paulõ
inũ habe buaibũ bukĩ haska waimabumẽ?” iki hau nukukiri xinã txakai
ha iyamashanũbũ dasibi shabakabi pewakĩ haska Deus inũ yurabũ nuku
amakatsis ikai hatu uĩmakĩ nũ pewanũbũ hawara yauxiama mã hatu
inãkuĩshanai benuama aru pewatã nũ hatu bushũshanaii.
22 Ha inũ, betsarã, habube ẽ nitxĩainã, nukũ betsa ikũwaĩ pepa ma
kayatapĩni txĩtuĩsma hamapai betsa betsapa pewanika ha dikabi mã
haki txiti itiru ẽ ha matu nitxĩshũriaii. 23 Hamẽ Tito ebe dayakĩ ebetã
matu merabewamis mã unaiĩ. Hamẽ ha nukũ betsabu Macedônia anua
ikũwaĩbũ katuimaburã, habe ẽ hatu nitxĩainã, Cristõ kuxipa hayaburi
bukanikiki. 24 Haskakẽ habu ha ikũwaĩbũ matu uĩayã haska mã hatuwẽ
txanima nuiai hatu uĩmakĩ beyawashãkãwẽ. Mã hatu haska waya haska
wakĩ nũ matukiri kẽwãkubaĩmis mã hatu uĩma kayabishanaii.

9 1-2 Mã Corinto mae ewapa Acaia mai pakea anuabũ ua bari betsatiã
nuitapaibu Jerusalém anuabu matũ inãkuĩa mã habũ inãkatsis ikai
nĩkatã dasibi Macedônia mai pakea anu manishũ ikũwaĩbu mã akai
kakai nĩkatã mirimabũ habunari bumakatsi iriaibuwẽ taeshũ matukiri
kẽwãkĩ nuitapaibu mã merabewati xinãnikẽ ẽ ana haskakiri txanikĩ
matu keneshunamaki. 3-4 Hakia ẽ matukiri kẽwãbiamis dasibi matũ pei
mã itxawashũ aruriamakẽ Macedônia anuabu ebe bukĩ mã haska ariama
dama tapĩ itsakĩ hatu uĩmai hanis akĩ hau matu dakewakĩ eari dakewakĩ
txakabuwayamashanũbũ, iwanã, matu merabewakĩ nukunabu dabe inũ
besti matu anu bebũkiri ẽ hatu nitxiaiĩ. 5 Haskakẽ haska matũ pei mã
bebũkiri inãkuĩkatsi mã yubayama keska wakĩ mã habũ inãriamatũ
nuiama hatu inãkĩ keyukãwẽ, matũ yauxi hatu uĩmamarã. Hawara
mã inãtiru hawaira mã inãnũbũ matu anu nukunabu dabe inũ besti
habũ matu merabewai bunũbũ dasibi bebũkiri hatũ berubi mã pewakĩ
keyunũbũ ẽ hatu nitxiaiĩ.

Hawa yauxiama hatũ inãkuĩ hau inãshanũbũ hãtxa pewẽ hatu yuinikiaki, na hãtxarã

6 Hanua haska hunĩ eskarabes mibaĩmatũ yunu ewai kaniai eskarabes
tsekamis inũ, hunĩ mirima mibaĩma hawẽ yunu ewai kaniai akũhaira
tsekamisrã, haska keska xinãkãwẽ. 7 Haskakẽ yauxiama hatu merabewakĩ
nukũ hawara benimayabi nũ hatu inãyã Deusũ abumiswẽ taeshũ tsuã
matu yunuamabia bestibu haska mã yubaima keska hatu merabewai
yauxibetanã inũ sinatabetanã inaĩ xinãma hawara mã pashkakatsi ikai
hatu inãkuĩshãkãwẽ. 8 Ha inũ, merabewakĩ hamapai betsa betsapa
yura betsabu ashũkĩ matũ hawara pashkashũ mã hatu merabewaya
Deusũ matu duawakĩ akũhaira pawamakĩ matuna binumakĩ inãkĩ matu
ashũtiruwẽ mã duanametirubuki. 9 Deusũ haska xinãmiskiri Davĩ keneni
matu yuinũ nĩkakãwẽ.

> “Txikixama dayabiamis dasibi hayamakẽ
> Deusũ hawẽ pepa keyuismawẽ
> hatu duawakubaĩmiski”,

aniki. 10 Haska keska Deusũ nuikipabu hatũ hawara inãmistũ maturi
matuna inãmiskẽ yauxiama pashkashũ mã hatu inaĩbu ana akũhaira
matu inãkĩ binumakĩ Deusũ matu merabewamakubaĩshanikiki. 11 Haska
inũ, Deusũ itxapa matu inãmiskẽ pashkashũ matũri yura betsabu
mã inaĩbu nũ matu haska yusĩmiswẽ taeshũ yura itxapabũ Deus
kẽwãshãkanikiki. 12-13 Hawara Deusũ matu amakatsi ikai txibãkĩ Cristo
ma ikũwaĩwẽ hawẽ kakapewẽ matu betsa wa yura betsabu shabakabi
merabewakĩ mã hatu uĩmashanaii. Ha inũ, na mã hatu merabewashanai
nukũ betsabu Jerusalém anua hawa hayabumakẽ nũ hatu bushuã
bitã benimakĩ Deus kẽhairawashãkanikiki, matũ pepawẽ taeshunã.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

14 Ha inũ, haska bestiwama haska duahairawakĩ matuwẽ Deusũ hatu
merabewai habũ unãkĩ matu abukĩ Deus matu yukashũkubaĩshãkanikiki.
15 Haska washũ nukũ hãtxawẽ nũ Deus pepawakĩ keyutirumaki. Haska
Deusũ binumakĩ nuku dasibi duahairawakĩ hawẽ inãkuĩwẽ Deusũ
hawẽ bake nuku mawamashuniwẽ hawenabu nuku waiwẽ taeshũ Deus
kẽhairawakubainãkãwẽ.

Paulo yuãmisbu shabakabi hatu unãmanikiaki, na hãtxarã

10 1-2 Haska bestibu mã ekiri hãtxamis ẽ Paulõ ẽ matu yuiai ea
nĩkairakãwẽ. Matu anushũ betsabũ yuikĩ: "Paulo nukube
hiwea hãtxahairaisma yunuama unãshubira nuku hãtxa wabiamis
txaikeshũ nuku keneshũkĩ hãtxa kuxipawẽ yunukĩ nuku ha amiski",
iwanã, mã ea yuãbiamisbũ haska duapakĩ ẽ xinãmis matu yuinũ
nĩkairakãwẽ. Haska mã yuibiaya hãtxa kuxipawẽ ẽ matu kũyã atirubia
haska duapakĩ unãshubira Cristõ yurabu yusĩkubaini keska wakĩ
hãtxa shãkamawẽ yuikĩ matu kũyã akatsi ikama matu anu ẽ ana kakẽ
habũ ea shenĩkamisbu ẽ hatube hãtxakatsi ikamaki. Hatũ xinã betsa
wamakĩ hau ana hamakiri xinãtxakayamanũbũ hatu meshtãmakãwẽ.
3 Hanushũ tsuabũra nukũ Shanẽ Ibu txibãkatsi ikabumã yura betsabu
parãkĩ hawara ibubis akatsi ikai akĩ yura betsabu binunũ, iwanã, hatube
sinataibube detenamei hatũ mabu kuxipa tibiwẽ haki txiti itã detenamei
hawẽ kuxipai hiwemisbuki. Hakia habu keskama 4 nuku ikirã, hawara
Deusũ nuku amakatsis ikai akĩ Deus inũ Cristo danaĩbu ha txakabuki
txiti ika hawẽ kuxipaibu binumai Deusũ kuxipawẽ hatu ha akĩ nũ hatu
nuitapawatiruki, detenameai keskakinã. 5 Haska inũ, haska Deus danaĩ
unãnepabũ xinãmis hawauma wakĩ Deus nũ hatu unãmakatsis ikaii, hatũ
txakabu beshteketã xinã betsatã hau Cristo txibanũbunã. 6 Cristokiri nũ
matu yusĩbia mã nuku txibãmakenã, nũ matu kupikatsi ikamaki. Menã
hawaira nuku nĩkatã txibãkĩ pewarikãwẽ. Mã ma pewakẽ tsuabura huĩti
kuxibu nũ kupishanaii.

7 Hatiritũ xinã txakakĩ yuikĩ: "Cristoki dasia nũ hawenabuwẽ taea
ẽ unãhairaii", mã ikaibunã, nukurã, nũ habias Cristoki dasia nũ
hawenaburiki, uĩkĩ hau xinãnũbuwẽ, shabakabi nũ ikũwaĩnã. 8 Ẽ matuki
hawẽtxaĩs haska Cristõ hawẽ kuxipa ea yununikiri hawa dakeama ẽ
txanimis hawẽ taeshũ matu beshtekĩ txĩtũmakatsi ikama hakia hawẽ
merabewakĩ nukũ Shanẽ Ibũ kuxipawẽ ikũwãmakĩ ẽ matu kuxipa
wakatsis ikũkainaii. 9 Na kene ẽ matu bumaiwenã, hawẽ taeshũ matu
datẽnũ, iwanã, ẽ matu bumamaki. 10 Hamẽ bestibũ ẽ kene uĩtxakakĩ
yuikĩ: "Hãtxa bika inũ kuxipa keneshũ nuku yunubiai Paulo nuku
anu hiwea unãnepa keskama huni babu hawẽ hãtxa hameaĩ tsuã
kẽwãtirumaki", mã imiski. 11 Haska hari bestibu yui mã hãtxamisrã, nũ
txaikeshũ matukiri kenewẽ nũ matu yunumis keska wakĩ kashũ matu

bebũshũri habiaska mã imis hãtxa kuxipawẽ nũ matu shabakabi yui kashanaii.

Yusĩnã betsa kẽmisbu Paulõ hatu txitenikiaki, na hãtxarã

12 Haska nũ yusĩmis yusĩnã betsabũ hatũ yusĩawẽ matu nuku danãmakĩ
putamakatsi ikanikiki, haska hatũmebi yusĩtxakai kanei ẽhẽ iki
atimapakinã. Ha binunãnaĩ keaĩbu keska nũ haska hayamaki. 13 Hanira
kashũ hawẽ daya nũ ashunũ hatishũ besti Deusũ tanashũ nuku yununi
anu besti dayai nũ kẽtiruki. Hakia hanu nuku yunuama anu ibubis
dayama haskawẽ taea ha binumai nukubu nũ keãmaki. Deusunã, haska
tibi hanu kesua anu nũ kanũ nuku henea nũ kamiski. Haskawẽ taea matu
Corinto anuabu mã ikũwãriabuma anu nuku yununiki. 14 Haskawẽ taea
nuku dukũ matu anu Deusũ nuku yunua kashũ nukũ dukũ Deusũ kakape
Cristokiri datã akĩ nũ matu yusĩ taewaniki. Hamẽ hari Deusũ nuku
yunuama inirã, nukurã, haskarara nũ matube ikeanaii. 15 Nukuburã,
huni betsabu ma dayani anu hikitã nũ kẽkatsi ikamaki, nukũ dayamawẽ
taearã. Hakia nuku ikirã, matube dayakĩ nũ taewaniwẽ taea matũ
mae anushũ mã nuku merabewaya ana itxapabu matu ikũwãmakĩ nũ
ewawakatsi ikai nũ matu manaii. 16 Haskawẽ taea nuku kairã, mã nuku
merabewaya Jesuskiri kakape bui mã Corinto anuabu bestima habu
txai hiweabu anu tsuã hatu yusĩriama anu yusĩ nũ dayakatsis ikaii.
Nũ haska dayakũkainairã, yusĩnã betsã yusĩawẽ nũ kẽkatsi ikamaki.
17 Haskakẽ tsuara kẽkinã, hau nukũ Shanẽ Ibu besti kẽwãkubainũbũwẽ.
18 Hanua ibubis hawẽ xinãnẽ besti hamẽmẽ keaĩnã, Deusũ abuama hume
humepamiski. Hakia tsuara ha nukũ Shanẽ Ibukiri pe hãtxairã, hakiri pe
xinãkĩ kẽwãmiski.

Yusĩnã betsabũ yusĩmis Paulõ danãnikiaki, na hãtxarã

11 1 Haska hãtxai ẽ patapamisrã, tenetã mã ea nĩkatirumẽkaĩ.
Haskakiri ẽ matu yuiai ea nĩkakãwẽ. 2 Haska matukiri xinaĩ nui
ẽ matu yauximisrã, ibubis ẽ yurawẽ matu yauxiama haska Deusũ matu
abuai ea matu amamiski. Matu haska wakatsi ikĩ hawenabũ Cristo mã
hawa heneyamashanũbũ ẽ haska matu yuiaii. Huni betsã hawẽ bake
txipax tsuã pesariama huni betsa yubamis keska wakĩ eãri Cristokiri
matu yusĩkinã, hawa txakabu hayama keska Cristo ẽ matu beismakatsis
ikĩ ẽ matube yubakayamaki. 3-4 Jesuskiri nũ ma haska matu yusĩbianikẽ
yusĩnã betsabu bushũ matu parãkĩ haska Jesuskiri nũ matu yusĩsma
Jesus betsa keska wakĩ matu yusĩaĩbu hawaira hatũ hãtxa hawẽrua abukĩ
mã hatu nĩkakubaĩmiski. Ha inũ, nukubũ Deusũ Yushĩ Pepa matuki nũ
ma matu dasiwabiayamakẽ yushĩ betsakiri matu yuiaibu mã hawaira
atximamiski. Ha inũ, haska kakape nũ matu yuiama ibiayamakẽ kaka
betsa mã hawaira txibaĩwẽ taea matuwẽ ẽ dateaii. Haska Éden bai

anushũ dunũ Eva parani keska wakĩ hawara pepa Cristokiri mã ma
hayabia henetã habũ txakabu txibaĩ mã hamakiri benuaibuwẽ ẽ matuwẽ
dateaii. 5 Haska inũ, eã ẽ xinãnã, habu txipu kabiashũ hãtxa hawẽruawẽ
matu yusĩkĩ ea binũkatsis ikaiburã, hawa ea binutirubumahairaki. 6 Habũ
matu paraĩbu unãnepabu habũ hãtxa hawẽruabiakẽ ea ẽ hui kuxipamabia
nukũ Epa Deus inũ nukũ Shanẽ Ibukiri tapĩnishũ matu ashũkubaĩkĩ ẽ
matu uĩmamis keskawẽ habũ ea binutirumahairaki.

7 Matu anu kayamashũ Deusũ kakape datã akĩ matu yusĩkĩ ẽ hawara
hayamabia pei inũ mabu matu yukakĩ ẽ matu txakabu wayamamẽ?
Ẽ matu haska wama iyamaki. 8 Hamẽ matu anushũ matu yusĩkĩ matu
duawanũ, iwanã, ẽ hawẽ dayatiru mae betsa anushũ ikũwaĩ betsabũ
pei hatu mebĩkĩ akawatã hawẽ matu merabewai ẽ dayayunũ hatũ pei
ea inãnibuki. 9 Hanua matu anu yusĩ hiweyui kashũ ẽ hawa hayamabia
matu daketapa wakatsi ikama ẽ xinãyã nukũ betsabu Macedônia anushũ
haska ẽ hayama ẽ binũ hatũ pei ea bumayamabuki. Mã ma ea haska
wayamawẽ taea matu anu ana ẽ kakenã, mã ea ayama keska besti
ea wakubaĩshãkãwẽ. 10 Matu merabewakatsi iki matuwẽ nuikĩ matũ
pei ẽ bisma yuikĩ hãtxa txanima besti ẽ yuiai Cristõ unãyã hawara ẽ
yusĩmis ẽ hawẽ keaĩ Acaia mai pakea anu maniabu tsuabũra ẽ hãtxa
nematirubuma ishãkanikiki. 11 Haskai haska ẽ hãtxai? Ẽ matuwẽ
nuiamawẽ taeshũ ẽ yuiai? Haskamahairaki. Ẽ matuwẽ nuikĩ abuhairai
Deusũ unaĩkiki. 12 Deusũ daya ẽ amis keska habũ ea mawapaikĩ hau
hawawẽra kẽyamanũbũ hatu nemakĩ haska matũ pei bikĩ ẽ matu
itxakawaisma ẽ habiaska besti ikũkaĩshanaii. 13 Hamẽ haburã, Cristõ
kuxipayakatsis ibiai yusĩnã kayabibumaki. Nuku keskakatsis ibiai peiwẽ
kemui parananãmisbuki. 14 Haska inũ, Satanásãri nuku paranũ, iwanã:
"Ẽ Deusũ tsumaki", iwanã, nuku uĩmairã, haska 15 tashnishanai yuini
hatuwẽ Satanás parananaĩ dayaikiki, "Nũ Deusũ tsumaburiki", ikirã.
Haskakĩ habũ nuku parãmisbu Deusũ hatũ txakabu unãtã hawẽ hatu
kupishanikiki.

Paulõ yusĩbauni hawara bika teneni hawẽ keĩ hatuki txaninikiaki, na hãtxarã

16 Haska ẽ tatima keska ekiri xinãkĩ tsuabũra mã haska xinãmiskẽ
haska mã habũ xinãmis ẽ tatima ibubis ẽ kẽtiru mã ana ekiri
xinãyamanũbũ matu yui ẽ hawẽ keĩ hãtxai ea nĩkakãwẽ. 17 Haska nukũ
Shanẽ Ibũ ea yunuamabia emebi ẽ xinãnẽ ẽ hãtxaii. Tsuara hamebi
keĩ hãtxai tatima ikasmis ẽ unaĩ ẽ haskakiri keĩ hãtxai eari nĩkakãwẽ.
18 Habu keĩ ibubis hatũ unãnepawẽ binunãnãmisbũ eari haska keskariai
ẽ imiskiri ẽ keĩmẽkainã. 19 Ha inũ, matu unãnepabia tatimabu hãtxai
benimakĩ nemama mã hatu nĩkamiski. 20 Haska inũ, habũri matu dayaru
watã matu yunuabu mã hatu dayashũmiski. Matu parãbetanã, itxakawakĩ

matũ hawara matu biaĩbu mã hatu inãmiski. Habũ matu tãpais akabu
mã tenemiski, haskatimabiakenã. 21 Hakia nukurã, ha dukũ matu anu kai
taeirã, nũ babu kaĩtãyamaki, dakekĩ haska yuitimabiakẽ ẽ matu yuiairã.
Hakia natiã betsabũ hãtxa kuxipawẽ matu hãtxa wamis keska wakĩ eãri
natiãri ẽ hãtxa tatima kuxipawẽ ẽ matu yuiaii.
22 Matu parãmisbũ habũ shenipabukiri kẽkĩ yuikĩ: "Nũ Hebreonawabu
inũ, nũ Israelbu inũ, nũ Abraãonẽ bababuki", ikĩ txanima yuiaibunã,
eari ẽ habiariki. 23 Ha inũ, habũ yuikĩ: "Nũ Cristõ tsumabuki", iki
Cristo dayashunaiburã, ẽ iriakũkainaii, Cristo dayashũkĩ hatũ daya
binumahairairã. Mã eki hãtxai mã ea tatimawabianũ eã ẽ hatu binumiski.
Ha inũ, Deusũ kakape ẽ yusĩayã itxapaki ea bitximisbuwẽ eã ẽ hatu
binuhairaki. Ha inũ, hatikira ea kuxanibu tsuabũra tanatirubumawẽ
taeshũ ẽ hatu binuhairaki. Ha inũ, ẽ mawakeãkũkainiwẽ ẽ hatu
binuhairariaki. Ẽ haska tibi memis ẽ matuki txaniairã, earã, ẽ tatimamẽ?
Ẽ tatimamaki. 24 Deusũ kakape Cristokiri ẽ yusĩbaũmiswẽ taeshũ ea
nemapaikĩ hanu ea akaibutiã judeu shanẽ ibubũ mekẽ bestitiki ea
hatu kupimakĩ awa bitxi kuxatiwẽ hawẽtxaĩs 39 tibiki ea hatu pekux
pekux amakubainabu ẽ mawakeãkũkaĩyamaki. 25 Haska inũ, Cristokiri
ẽ yusĩbaũmiswẽ taeshũ ea nemapaikĩ Romano shanẽ ibubũri dabe
inũ bestitũ hi kuxatiwẽ ea hatu pekux pekux amayamaburiki. Haska
inũ, ea tenãpaikĩ mãkãwẽ ea tsaka tsaka akĩ ea xinã nemanibuki. Ha
inũ, Cristokiri ẽ yusĩkubaunaya niwe shashu dabe inũ besti habu tibi
txakabuakeakeaya ẽ hasakeaniki. Ha shashu betsa anua mexu bestitxai
inũ shaba bestitxai iã batapa anu shashuuma nunai tsuã ea neshetima
hi tuashki mepia ẽ nunukũkauniki. 26 Haska inũ, Jesusũ kakapekiri
yusĩ nũ kakũkaunai haska tibi mese ẽ binukubaĩmis matu ana yuinũ
nĩkakãwẽ. Ẽ hene pukei kaya hawaira bai mata bekĩ ea shashu narabea
inũ maĩ pukei nua maeshbaĩ hasai ẽ mawakeãkũkainiki. Ha inũ, maĩ ẽ
kaya yumetsubũri ea mesewatã ẽ hamapai ea bianibuki. Ha inũ, enabu
inũ enabumã ea itxakawakĩ ea date date akubaĩyamabuki. Ha inũ, mae
ewapa tibi anushũ inũ hanu hiweabumanushũ hunibũ ea itxakawanũbũ
yuinaka pianãbũ ea pikeãyamaki. Ha inũ, iãnẽwanu niwe shashuwẽ ẽ
kaya niwẽwã mese bekĩ ea datekubaĩyamaki. Ha inũ, nukubetã ikũwaĩbu
habũ ikũwãtxakaibũ ea bikawakĩ ekiri txanitxakubaĩyamabuki. 27 Ha
inũ, ẽ dayatxakayamakũkaĩmiski, bika betsa betsapa tenebiakubainirã.
Mexu betsa tukama ẽ usha tenemiski. Ha inũ, buni tenea inũ ũpash tenea
piama ẽ ikũkaĩmiski. Ha inũ, matsi tari hayama hawa dakukuti hayamari
ẽ matsi tenekubaĩmiski.
28 Haska tibi ena tenebiakĩ ha xinãma ẽ betsabu mae tibi anushũ mã
ikũwaĩbuwẽ ẽ matuwẽ nuihairakũkaĩmiski, haska tibi binuirã. 29 Yura
betsã bika tenei babuaya hawẽ nuikĩ ẽ habetã teneai keskamiski. Ha
inũ, yura betsã ikũwaĩbu babu wakĩ txakabuwamaya tsuãra hatu

txakabuwamaiwẽ ẽ hatuki sinatahairamiski. 30 Ẽ hawa hayama emebi ẽ
haska kẽtirumabia haska ẽ babumiswẽ taea ẽ keaiĩ. 31 Ẽ haska txani keãyã
nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ Epa Deusũ ẽ hãtxa nĩkakĩ txanima hãtxa
besti ẽ yuiai unaĩkiki, ha ikibi ini yurabũ kẽwãkubaĩshanaibunã. 32 Cristo
ẽ ikũwãkĩ taewabirãxina ea haska wanibu ana matu yuinũ nĩkakãwẽ.
Shanẽ ibuhaira Aretasĩ Damasco mae ewapa yunumistũ hawẽ soldadobu
ea atximanũ, iwanã, ha mae hawẽ mixki kene sheshekaiã hanu kaĩbaĩti
tibi anushũ ea hatu atximakatsi iniki. 33 Haska hatu wamabiaya ikũwaĩbu
betsabu ẽ haibuaibũ hanushũ uĩti kene shui anu kukiki ea nanetã dispiwẽ
kukiki dũtãtã ea hanu buteabu ea atxipanãbũ ẽ pashakainiki.

Hamapai tibi Deusũ Paulo amanikiri hatu yuinikiaki, na hãtxarã

12 1 Nama keskawẽ hawara nukũ Shanẽ Ibũ ea uĩmani ẽ matuki
txani haskawẽ ẽ kẽtirumabia ekiri matu unãmahairakatsis
ikĩ hawara nukũ Shanẽ Ibuã ea shabakabi unãmani ẽ matu yuiai
nĩkairakãwẽ. 2-4 Ma 14 bari kakẽ nai binua keyatapahaira anu Deus
hiwemis pepanu ẽ yura kasmai ẽ yushĩ besti Deusũ ainitã ha hãtxa
tsuã shabakabi yuitiruma Deusũ ea yuiniki. Haskara watã ea aininirã,
ẽ yura kasmai ẽ yushĩ besti ea uĩmani Deusũ besti unaĩwẽ taeshũ eã ẽ
matu yuitirumaki. 5 Haska ẽ ini ẽ hawẽ kẽtirubia ẽ hawẽ hawa keãmaki.
Hakia haska babukĩ ẽ tenemis bestikiri txanikĩ ẽ yuitiruki, keĩnã, nukũ
Shanẽ Ibũ ea merabewamiswẽ taearã. 6 Haska inũ, tatimabia ẽ keĩ
hawara Deusũ ea ashũmis yuikĩ hãtxa txanima ẽ yuiaya hawara emebi
ẽ akai inũ hawara emebi ẽ yuiai besti ikũwãkĩ hawara betsa betsapa
Deusũ ea ashũmis ẽ ana matu yuikatsi ikamaki, mã tsuã ekiri haska
xinãkĩ yuitirubumakenã. 7 Ha inũ, haska pepahaira ẽ uĩniwẽ taea keĩ ẽ
hawẽruayamanũ Deusũ nemama Satanásã ea isĩ betsa inãkĩ ea musha
tekea keska ea wani ẽ teneaii. Ha inũ, hawãra ea isĩ tenemaima tenekĩ
8 hau ẽ Shanẽ Ibũ ea shushawanũ, iwanã, dabe inũ bestiki ẽ ea aka
9 dabe inũ bestikiri ea yuikĩ: “Miwẽ nuikĩ ẽ mia duawamisrã, hatiwẽ
besti mĩ benimatiruki. Isĩ tenei mĩ babubia mĩ ea dayashũkũkaĩkĩ ẽ
kuxipa mĩ unãtiruki”, ea waniki. Haskakẽ yura babu haya Cristõ kuxipa
hayakatsis iki haska emebi ẽ hawawatiruma ẽ hawẽ kẽtiruki. 10 Haskakẽ
babui Cristõ kuxipawẽ ẽ kuxipatiruwẽ taea Cristo duawanũ, ika ẽ xinã
txãkãmiski, eska tibiwenã, ẽ babuaiwẽ inũ, eki sinataibuwẽ inũ, ẽ yumaĩ
hawaumawẽ inũ, ea tenãnũ ishũ ea itxakawaibuwenã, Cristowẽ dayai
ẽ bika tenekubainaiwenã. Hanu ẽ babuhairaitianã, Cristõ kuxipa ẽ
mekubaĩmiski.

11 Haska tatimai ẽ keaĩ ẽ hawaumaki. Hakia mã ea kẽwãma danaĩbuwẽ
taea ibubis kẽkĩ ẽ matu haska yuiaii. Ha unãnepabu parananãkĩ
bemakis matu uĩmakĩ haska ekiri hawauma matu yuimisburã, hatũ
hawawẽ ea binutirubumaki. 12 Ha inũ, bika betsa betsapa mebiakĩ ẽ

tenekubainimaki. Haska inũ, matube hiweshũ haska dasibi Jesusũ
kuxipayabũ amis keska wakĩ eari habiaskari Deusũ kuxipa ẽ haya
shabakabi matu uĩmakĩ dami betsa betsapa ẽ wakubainimaki, matũ
berubirã. 13 Ha inũ, haska ikũwaĩbu maniabu dasibi duawakĩ ẽ yusĩmis
maturi ashũkubaĩkĩ hatũ pei ẽ bibiamis matuna ẽ matu yukama ikimaki.
Matũ pei mã ea inãkatsi ikama xinãkĩ matu bikawakatsi ikama matũ
merabewati yukama ẽ kaneimamẽkaĩ. Matube hiweshũ matũ hamapai
merabewati biama matũ huĩti ẽ nixmawaimamẽkaĩ. Ẽ haskakĩ kaneimakẽ
ẽ txakabu ea hakimakãwẽ.

Dabe inũ bestiki Paulõ ana hatu uĩ kakatsi hatu banabimanikiaki, na hãtxarã

14 Dabeki ẽ matu yusĩtanima samama ana matuki banũ ika ẽ kakatsis
ikĩ ẽ matukiri ana xinãtanaii. Hakia haska bakebu yumeriabumã hatũ
hamapai xarabu hatũ ibubu mekeshuĩsma hakia ibubũ hatũ hamapai hatũ
bakebu mekeshũshũ hatũ hawara bishũmis keskakĩ eã dukũ Cristokiri
ẽ matu yusĩtani ẽ matũ ibuki. Matu haska wakĩ ẽ bakebu keska ẽ matu
aniwẽ taeshũ matũ hamapai ẽ matu mẽkatsis ikamaki. Hakia mã Cristoki
dasiabũ ẽ yusĩa ikũwãkĩ txibãmisbũ mã ekiri xinãtiruki. Haskawẽ taea
Cristo besti mã txibanũbũ ẽ matu ana yusĩ kakatsis ikaii. 15 Matu anu
hikitã matũ ibu keskakĩ matuwẽ nuihairakĩ matu merabewakatsis ikĩ ẽ
hawara bikĩ dasibi ẽ pei putakĩ ẽ keyushanaii. Ha inũ, matu abuhairakĩ ẽ
heneama ibiakũkainaya matunã, mã ea abu mirĩkĩ henekubaĩshanai?
16 Habiaskabiakẽ matũ pei biãkĩ ẽ matu daketapa waismabiakẽ ekiri
tsuãra yuikĩ: “Nuku parãkĩ nukũ pei Paulõ hune biãkubaĩmiski”, iwanã,
haratura eki beparamekĩ mã ea yuãtiruki. 17 Yusĩnã betsabu ẽ matu anu
yunuxinabunã, habũ matũ pei itxawakĩ: “Ea bishũtãkãwẽ”, iwanã, ẽ hatu
yunuamaki. 18 Ha inũ, Tito inũ ikũwaĩ betsa matu anu ẽ yunuxinabunã,
pei matu biãkĩ matu parãxinabumẽ? Haskamaki. Habu ebetã yusĩmisbu
keska xinaĩbũ habiaskari yusĩkĩ eãri ẽ hatu yunumistũ ẽ matu
paraĩsmariki. Habukiri txakabu xinãyamakãwẽ.
19 Na eska ẽ matu yuiairã, hawara nũ matubetã kaneima ẽ ibubis
nemakanaĩ ikimẽkaĩ? Haska ekiri mã xinã txakatirubumaki, ẽ matu
haska waismabiakenã. Hakia nuku hãtxairã, Deusũ nuku unãti
wakubainaya Cristoki dasitã nũ hawenabũ matu merabewakatsis ikĩ
matuwẽ nuikĩ hawara inũ haskara Deusũ nuku amakatsis ikai shabakabi
matu ashũkĩ dasibi nũ matu uĩmamiski. Haskakẽ ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ,
hawara nũ matu yuiai txibãkĩ matũ hiwea pewatã Cristoki txiti itã
kuxipai ewarikubaĩkãwẽ. 20 Ha inũ, tsuabũra ẽ hãtxa mã habũ danaĩ
mã haskarara ẽ matu uĩ kashanai inũ, matũri haskarara mã ea uĩshanai
matuwẽ ẽ dateaii, eska mã hiweamẽkaĩ ikarã, mã danãnanãbukuaĩwẽ
inũ, huni betsa ikaiwẽ uĩ mã hatuki sinatamiswẽ inũ, mã pubeaĩwẽ inũ,

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mã ibubis keĩ binũnãnaĩwẽ inũ, hune mã yuãnanaĩwẽ inũ, mã shabakabi
txitenamemiswẽ inũ, “Eã besti ẽ hatu binuaki”, mã ikaiwẽ inũ, mã
merabenameismawenã. 21 Haska inũ, matũ mae ewapa anu ana ẽ kakẽ
habũ txakabu betsa betsapa wakĩ kanekubaĩkĩ xinã betsa wariabumawẽ
taeshũ Deusũ ea dakewashanaiwẽ ẽ dateaii. Uatiã mã txakabu heneriama
ẽ matu uĩtanima keska ana habiaskaswẽ mã hiwea uĩ huĩti nixmahaira
ẽ matuya kashatuxitiruki, eska tibiaibu uĩnã, tsuabura mã habũ txakabu
heneriama haikaimas txakabuwẽ habũ xinã txakaibu inũ, huni dabe
txutanameaibu inũ, aĩburi yura tibibube txutanameaibu inũ, atimapakĩ
hatũ xinã benutã txakabu bestiwakubainaibuwenã. Ẽ betsabu inũ ẽ
puibuũ, ẽ matu anu kariamakẽ matũ xinã betsa wai bebũkiri peparikãwẽ.

Corinto anuabũ hau hatũmebi unãtinanũbũ
Paulõ hatu yununikiaki, na hãtxarã

13 1-4 Yurabu mai hirabi anu mekẽnũ ika Jesus babuyunikẽ hunibũ
atxishũ cruzki netãtã tenaĩbu Jesusũ hatu nemamakẽ hanua ma
tenãbu Deusũ hawẽ kuxipawẽ ana bestẽwaniki. Haskakẽ nukũ Shanẽ
Ibu keska babuyui hawẽ kuxipa Deusũ nukuwẽ matu unãmamiswẽ
taea niti ikama Cristobe nũ hiwekuĩkũkaĩshanaii. Habiaskabiakẽ Cristõ
kuxipawẽ ẽ matu yunumismẽkaĩ mã unãkatsis ikaibu matu anu ana
kashũ Cristõ hãtxa txanima kuxipawẽ ẽ matu ha atiru ẽ matu uĩmai
kashanaii. Ẽ matu yusĩtani ana matu yusĩ matube ana ka hiwea ẽ
yubakayama keska txai hiwebia matu dapishũ ẽ yuiai keska ana ẽ matu
banabimai nĩkairakãwẽ. Haratubũra ikũwaĩbũ txakabuwakĩ hatũ huĩti
ana pewariabuma ẽ ana hatuwẽ nuiama iki kashanaii. Eska Deusũ yunua
Moisés hatu yununiwẽ besti nũ hatu unãti watiruki: “Tsuãra txakabuwai
hawẽ hãtxa unãkĩ yura dabe kasmai dabe inũ bestitũ hakiri txanii
pikuaibũ habũ hãtxa ikũwãtirubuki”, ini ha yusĩa txibaĩ matũ itxati anu
itxashũ habu txakabumẽkaĩ haska unãtinaĩ txitenamei penamebukũkãwẽ.
5 Haskakẽ matu anu ẽ ana kariamakẽ Jesus Cristo matuki dasia mã haska
ikũwãkĩ pewaimẽkaĩ. Matũmebi uĩkĩ matũ xinã uke merã unãkãwẽ.
Betsabũ mã ikũwaĩmẽkaĩ. Betsabũ mã daki ikũwãbumaki. Matũmebi
ibubis unãtinãkãwẽ, haska mã kaneamamẽkainã. 6 Hamẽ nũ habũ matu
yusĩmisrã, hawa txakabu wakĩ daka kanekĩ nũ matu uĩmatxakai hawa
txĩtuãma nũ Jesus ikũwaĩ mã nuku unãtirubuki. 7 Nukukiri xinãkĩ unãti
wakĩ hatibũra nukũ yusĩa mã abuamabiakẽ haska nukukiri mã xinaĩ nũ
hawẽ nuiamaki. Hakia mã pe besti hiwenũbũ nũ matuwẽ nuikũkainaii.
Haska mã hiweabu hau hawa txakabũ matu atxiyamanũ Deusũ kuxipa nũ
matu yukashũkubainaii. 8 Haska wakĩ txanima hãtxa nũ danãtirumaki.
Hakia txanima hãtxawẽ shabakabi nũ matu ashuãkeakemiski. 9 Haska
inũ, Deusũ matũ xinã kuxipa waya hau niti ikama mã pepaki nukunũbũ
nũ babubia benimakĩ Deus nũ matu yuka heneshunama ikũkainaii.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

10 Haskakẽ matu uĩ kashũ matu ha akĩ nixmawakĩ ẽ matu ana babu
wayamashanũ hakia merabewakĩ ẽ matu kuxipa wakubaĩshanũ nukũ
Shanẽ Ibũ hawẽ kuxipa ea inãniwẽ matu yamawama mã ikũwaĩbu ẽ
matu kuxipa wakatsis ikaii. Haskawẽ taea matu anu kariama bebũkiri ẽ
hãtxa keneshũ ẽ matu bumaiwẽ taeshũ xinaĩrakãwẽ.
11 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, matu keneshũkĩ ma ẽ keyuai nĩkairakãwẽ.
Epa Deusũ duawakĩ merabewakĩ unãnuma matu hiwemakatsi ikaya
matũ huĩti benimakĩ hawara Deusũ matũ hiwea matu pewamakatsis
ikai arikãwẽ. Ha inũ, punu nuka pesburã, hau merabenãkĩ matu
benimawanũbũ Deus hatu yukashũkãwẽ. Mã haskai hiweabu Deusũ
matu abukĩ matu unãnuma hiwemai matube hiwekũkaĩshanikiki.
12 Ha inũ, nukunabu matuki nukuaibu Jesusũ kenawẽ yuka iki benimai
ikukunãkubaĩkãwẽ. Ha inũ, ikũwaĩbu Macedônia anuabũ hatũ hãtxa
matu bumariakanikiki.
13 Nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ hawẽ pepawẽ hau matu
duawakubainũwẽ. Ha inũ, matuwẽ nuikĩ Deusũ hau matu
merabewakubainũwẽ. Ha inũ, Deusũ Yushĩ Pepatũ hau dasibibu matu
haibunamemakubainũwẽ.

Hatiski, ẽ hãtxarã.

Paulo

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Gálatas anuabu Paulõ hatu kene bumanikiaki

GÁLATAS

Paulõ hatukiri xinãnikiaki, na hãtxarã

1 1 Jesusũ tsuma kuxipaya betsa earã, ẽ Pauloki. Hawa hunibũ
hatũ xinãnẽ katushũ ea yunuama inibuki. Hakia katukinã, Jesus
tenãbu hatũ bestẽwani hawẽ Epa Deus inũ ha kayabis Jesusũ hamebi ea
katunishũ ea yunukubaĩmisbuki. 2 Na nenu hiweshũ dasibi nukũ betsabu
Jesus ikũwaĩbubetã hari Galácia mai pakea mae tibi anu mã dasibi
nukũ betsabu itxamisbu tibi anua ẽ matu kene bumai uĩkubaũshãkãwẽ.
3 Ẽ kene uĩtã mã haskaya mã unãnuma hiweaibũ Epa Deus inũ
nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo matuwẽ nuikĩ hatũ pepawẽ hau matu
duawakubainũbũwẽ. 4 Haskakẽ nukũ Epa Deusũ haska xinaĩ keskawẽ
nuku ikirã, natiã hiweabũ txakabuhaira wakubainaibube hau nuku
kupiyamashanũ haskawẽ taea Jesus Cristo mawai hawẽ hiwea yauxiama
nukũ txakabu buanũ ika iniki. 5 Haskakẽ nukũ Epa Deus kuxipa hau
kẽwãkubainũbũwẽ. Haskakirã.

Deuskiri yusĩa meketi betsa hayamakiaki, na hãtxarã

6 Cristo nuikipa pepawẽ taeshũ Deusũ matu katukĩ unãmabianiwẽ
taea kanekĩ hawaira henei yusĩa betsaki maekĩ mã harakiri ea xinãtima
kayawai e ikĩ ẽ nĩkaii. 7 Txanima ẽ matu yuiaii. Yusĩa betsa naeshuma
kuxipa hayama keskawẽ matu yusĩkanikiki. Huni betsabu humepakĩ
matu parãkĩ Cristõ matu mekeakiri kakape betsa wakĩ habias hãtxawẽ
matu yusĩabumaki. Hatũ yusĩa hãtxarã, hamẽ haki beparamekanikiki.
8 Haskakẽ tsuãra yusĩa betsa nũ matu yusĩ taewani keskama beshũ
matu yusĩaĩburã, Deusũ yupukĩ kupiti wani anu bunũ ika ikanikiki.
Haratura xinãma ea kasmai naiuria Deusũ nai tsuma hua hatũ hãtxawẽ
txanitxakayuarã, hawa hatu nĩkayamakubaĩshãkãwẽ. 9 Ha dukũ ẽ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

matu yuitani keska na habiatiã ana ẽ matu yuaii: “Tsuabũra yusĩa
betsa, hawara mã ikũwãni keskama, habũ matu yusĩkĩ parãkĩ matu
betsa wakĩ itxakawaiburã, Deusũ hatu yupukĩ hatu kupiti wani anũ
hau meshanũbũwẽ”, iwanã, ẽ matu ana keneshunaii. 10 Matũmebi xinã
pewakãwẽ. Tsua ẽ benimawaimẽkainã? Ea ikirã, yurabu ẽ datã akĩ
kẽwãmakatsi ikamaki. Hakia Deus besti datã akĩ ẽ hatu kẽwãmakatsis
ikaii, yurabũ hau ea kẽwãnũ hatu abumairã. Haska abuaibu keska ẽ
hatubetã pewakeanaii. Hatubetã haska akirã, ẽ Cristõ tsuma ikeanamaki.

Paulo eska ibiani Jesusũ kuxipaya inikiaki, na hãtxarã

11 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, matunã, nĩkairakãwẽ. Deusũ yusĩni Jesus
mekenãkiri kaka wakĩ datã akĩ ẽ matu yuikubainirã, yurabũ ea hawa
tapĩmama inibuki. 12 Hakia hunibũ katutã ea yusĩabumabiakẽ Jesus
Cristo bestitũ ibubis hawẽ meketi shabakabi ea unãmaniki. 13 Haskati
dabanẽ ẽ Israelĩ babawẽ taeshũ judeubũ beya dasibi txibãkubaĩkĩ
Jesus ikũwaĩbu bari betsatiã ẽ hatu itxakahairawakĩ ẽ hatu yamawakĩ
keyukatsis ikai mã ekiri nĩkanibuki.
14 Earã, tsua haskamabiakẽ ẽ shenipabũ beya txibãhairakĩ huni ewai
unãnepakĩ betsabu ea keskabu ẽ hatu binuhairakubainiki. 15-16 Hamẽ
judeubumari hau Deusũ hatu kupiyamashanũ nukũ mekenã Messiaskiri
eã ẽ hatu yusĩkubaũshanũ ẽ kaĩriamabiakẽ bebũkiri Deusũ ea katuniki.
Hanua hawẽ pepawẽ ewẽ nuikĩ ma ẽ huni ewa ea unãmakĩ ana shabakabi
ea katushũ hawẽ bakẽ daya ẽ ashũkubaĩshanũ ea kenashũ hawẽ bake
ea unãmaniki. Hanushũ hawẽ merabewati hãtxa hau tsuãra ea yusĩnũ
yura betsa ẽ hawa yukama iniki. 17 Ha inũ, Jerusalém anu dikabi Jesusũ
kuxipayabube dukũ ẽ hãtxai kayuama iniki. Hakia Damasco mae ewapa leste
bari huaikiri Arábia mai pakea anu ẽ katanima haria Damasco anu ẽ ana
txĩtũkiraniki. 18 Ẽ Jesus Cristo ikũwãkĩ taewabainima harishũ ano dabe inun
besti nitxĩtã Damasco anu txĩtũkirã Pedro uĩnũ ika Jerusalém anu ẽ ka 15
shaba besti haki bakĩ daewakĩ unãti wai ẽ habe hiweyuniki. 19 Hakia Jesusũ
kuxipaya betsabu uĩyama nukũ Shanẽ Ibũ betsa Tiago besti ẽ uĩrianiki.
20 Deusũ ẽ xinã txanima unãyã ẽ matu keneshũkĩ yuiairã, txanimaki.
21 Pedro uĩxina hanua kai mai pakea dabe Síria inũ Cilícia anu ẽ kakẽ
22 hakia Judéia mai pakea anushũ ikũwaĩbu nukũ puibu inũ nukũ betsabũ
ea uĩsmabia 23 tsuãra nĩkashũ hatu yuikĩ: “Paulõ nuku itxakawakubainitũ
Jesusũ kakape yamawapaiaya Deus hawẽ nuikĩ huĩti benawaima ikis
hawẽ kakape dasibibu yusĩkubaunikiaki”, iwanã, ekiri nĩkakĩ 24 ewẽ
taeshũ Deus kẽwãkubainibukiaki.

Paulo Jesusũ kuxipaya betsa inikiaki, na hãtxarã

2 1 Hanua ma 14 ano binukainaya txipu Jerusalém anu ana kakĩ
Barnabébetã Tito ẽ iyuniki. 2 Haskakaini kairã, ẽ xinãnẽma

Deusũ haska ea unãmaya ẽ kaniki. Jerusalém anu Jesusũ kuxipayabu
yununikabube hatube besti itxatã haska hatumaki Jesuskiri kakape
judeubumakiri kashũ ẽ hatu yusĩtãmis ẽ kanemismẽkaĩ ika datebetanã ẽ
hatuki txaniniki, hau ea nĩkatã unãnũbunã. 3 Haska ẽ hãtxa danãma inũ
betsarã, Tito Gregonawabiakẽ uĩbiakĩ hau hawẽ hina kubitxi meshtenũbũ
hawa nuku yunuama irianibuki. 4-5 Hanua betsarã, nũ itxanu nukũ
betsabu hatiri nukubetã ikũwaĩ kayabibumari hune nuku unãti wanũ ika
hikia manishũ nĩkakĩ hawama Jesus Cristokiri nĩkatã txibaĩ ma mekei
pepabiaibũ hanua habũ Moisés hatu yusĩni hatũ beya nuku ana husimakĩ
txibãmanũ ika ikaibũ hawa hatu nĩkama binumakĩ ha Jesuskiri hãtxa
txanimawẽ taea hawa beya tibiwẽ husikĩ matukiri nuku kanemama
inibuki, mã haska betsatã maetirubumakirirã.
6 Jesusũ tsumabu unãnepabu habu hatu nĩkamisbu shanẽ ibubiabũ
habũ hawa hãtxa bena betsa ea yuiama inibuki. Hakia txanima bemakis
nũ hatu uĩkĩ xinãkĩ kẽwãbiamiskẽ haska Deusũ bemakisa xinãkĩ unãti
waismaki. Haska katukinã, hatũ huĩti uke merã uĩmiswẽ taea haskawẽ
ẽ nuiamaki. 7 Haskawẽ taea ha beya dabekiri nũ unãtinãnibuki. Haska
Jesuskiri kakape nũ hatu pe yusĩnũbũ Deusũ nuku yununiki, ea nitxĩkĩ
yunukinã. Judeubuma anu kashũ Jesus mekenãkiri ẽ hatu tapĩmanũ
bebũkiri ea unãmaniki. Habiaskari wakĩ Jesusũ Pedrori judeubu
anu yunukĩ nitxĩrianiki, hau hakiriri hatu unãmakubainunã, hawẽ
mekeakirirã. Nũ haska dayamis nuku nĩkakĩ nukũ shanẽ ibubũ nuku
unãnibuki. 8 Deusũ bake Jesusũ Pedro katushũ yunurianiki, hau hawẽ
kuxipayashũ hawenabu judeubu hau hatu yusĩkubaĩshanunã. Habiaskari
wakĩ Deusũ bake Jesusũ eari katutã hawẽ kuxipayawashũ judeubuma
anu eari yununiki, haburi ẽ hatu yusĩriakubaũshanunã. 9 Haskawẽ
taeshũ ẽ hawa pepamabiakẽ ewẽ nuikĩ Jesusũ ea katushũ ea yununi ẽ
hatuki txanikĩ meshtãma nĩkatã habu dukũ Jesusũ hatu katuni binuabu
Tiago inũ, Pedro inũ, Joãonẽ ẽ haskamis txanima unãtã ea haibuwakĩ
nuku danãma ea inũ Barnabébe ea habe metaka anibuki. Nuku haska
wakĩ haibuwabu ea Barnabébe pashkakaĩ judeubuma anu nũ yusĩ kaya
hanua haburi hawenabu judeuburi hatu yusĩnũbũ hatube yubakatã
nũ ana dayai kaniki. 10 Eska besti nuku yununibuki, nuitapaibu nũ
hatu hakimayamanũbunã, eã ma ẽ habiaska wabiamiskẽ ana nuku
xinãmakinã.

Antioquia anushũ Paulõ Pedro ha anikiaki, na hãtxarã

11 Hanua Jerusalém anu nũ itxaxina menetã ana Antioquia mae
ewapakiri nũ txĩtũkainima hiwekẽ habiatiãri Pedro nukuki bai kaxĩshũ
hatu yusĩkĩ kaneaya ẽ ha bebũshũ ha ani matu yuinũ nĩkakãwẽ. 12 Ha
dukũ Pedro kashũ judeubũ beya unãbiakĩ Tiagõ haibuaibu beriabumakẽ
Jesus ikũwaĩbu judeubumabetã pikubainaya habũ judeubũ beya

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

txibãkĩ henekatsi isbuma Jerusalém anua bei ma hikiabũ hatuki
mesekĩ hau hakiri txakabu xinãyamanũbũ hatu beparani ana ikũwaĩbu
judeubumabetã Pedrõ piama hatu heneyuniki. 13 Hanushũ Jesus ikũwaĩbu
judeubu betsa Antioquia mae ewapa anuabũ judeubumabetã piaibukiri
pe xinãbiakĩ haska Pedrõ kanekĩ taewai keska wakĩ habũri habiaskari
wakĩ kaneriakubainibuki, ẽ haibu Barnabẽ dikabirã. 14 Haska wakĩ Jesusũ
yusĩa kayabi txibãkĩ pewama kaneaibu eã uĩkĩ Pedro hawẽ haibuaibube
nia hatu txitekĩ: "Pedroõ, judeubia uatiã judeuma keskai mĩ hatube nishũ
pikubaĩxinaki. Haskai natiã hatu beparani ana txĩtũkirã judeubũ beya
hau judeubuma mĩ hatu uĩmatxakai? 15 Nukubu na nenu mapuaburã,
judeubumabũ Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati unãbuma keskama judeubu
kaĩtã nũ yumeniki." 16 Habiaskabiakẽ Moisés yunuti inũ hawẽ nemati
txibaĩbuwẽ taeama tsuabũra Jesus Cristo ikũwaĩbuwẽ taeshũ Deusũ
hatũ txakabu buatã ana xinãma nũ unaiĩ. Nukũri judeubũ beya nũ
txibaĩwẽ taeama Jesus nũ ikũwãyã nukũ txakabu Deusũ buashũ nuku
ma pepawani nũ unãriaii. Jesus haibuwama judeubũ beya besti txibaĩbũ
tsuabũra txakabuwai Deusũ buashũkĩ pepa waismaki.
17 Hamẽ nuku ikirã, Moisés yusĩa txibaĩ nũ txakabu iyunibuki.
Haskawẽ taeshũ ẽ mia yuiairã, Cristõnã, nuku txakabu amaismaki,
txanimarã. Haskakẽ nũ pepakatsis ikĩ hatu unãti wamairã, hau nuku
unãti wanunũbũ Cristowẽ taea besti nũ pepatirubuki. 18 Ha inũ, judeubũ
beya danãkĩ henebiatã ana txĩtũkirã ẽ bena wairã, earã, ẽ txakabu
ikeanaii. 19 Haskakẽ Moisés keneni txibãhairabiai earã, hawẽ taearã,
ẽ mawa keska iniki. Haskawẽ taea Jesus Cristo mawaya ẽ habe cruzki
dununi keskawẽ taea hatishũra ẽ hiweawẽ Deus duawai ẽ hiweshũyuaii.
20 Natiã na ẽ yurawẽ ẽ hiweyuairã, Deusũ bakẽ ea abui ewẽ taea
mawanishũ ea xinã betsa wamani ha ikũwaĩ ẽ hiweyuaii. Haskawẽ taea
earã, ẽ ana emebi yunui ẽ hiweamaki. Hakia Cristo bestitũ ea yunui ewẽ
hiweyuikiki. 21 Haska inũ, Moisés keneni txibaĩ ẽ pepa bestiaya Cristo
hamẽ nuku mawashũkeaniki. Hakia natianã, ẽ ana haskamaki. Deus ewẽ
nuiaya Cristõ ea mekeawẽ taeshũ ẽ shenipabũ beya henetã Cristo besti ẽ
txibãkubainaii", akĩ ẽ Pedro yusĩniki, dasibitũ nĩkaibunã.

Haratu yusĩa pemẽ? na hãtxarã

3 1 Galácia anua unaĩsmapa tatimabuũ, tsuã matu dauĩmẽkaĩ,
parã paepa wakinã? Jesus Cristõ matu pepawanũ ika cruzkia
matu mawashunikiri ẽ matu unãmakubaĩbiaya huni betsabũ hatũ
yusĩa bena matu yusĩkĩ parãkubaĩkanikiki. 2 Haskakẽ na besti matu
yukanũ: Haskarawẽ taeshũ Deusũ Yushĩ Pepa mã binimẽ, Moisés keneni
txibãkĩraka? Ẽ yusĩa Jesuskiri ikũwãkĩraka? 3 Unaĩsmapahairabuũ,
haskakĩ Deusũ Yushĩ Pepa bikĩ taewabiayama hakimatã ana pepanũ,
iwanã, hunibũ beya mã txibãkubaĩkanaii, kanekĩ txakabuwairã. 4 Hamẽ

Deusũ kuxipa mã binimẽ? Mã haskayarã, ẽ harakiri xinãtimaki. 5 Deusũ
hawẽ Yushĩ Pepa matu inãshũ hawara dami itimaska hawẽ kuxipawẽ
hunibũ atirubuma matu amakubaĩmisrã, haratu txibãkĩ matu amamismẽ?
Moisés keneni mã txibãmiswẽ taeshũraka? Haskamahairaki. Uĩrakãwẽ.
Deusũ hãtxa nĩkakĩ mã ikũwaĩwẽ taeshũ besti hawẽ kuxipawẽ matu
amamiski.

Abraão pepakĩ ikũwaiã Deusũ: Huni pepaki, anikiaki, na hãtxarã

6 Ẽ shenipabu inikiri matu yuinũ nĩkakãwẽ. Abraãonẽ Deus nĩkatã
ikũwaĩwẽ taeshũ Abraãokiri hãtxakĩ Deusũ yuikĩ: “Huni pepaki”, aniki.
7 Haskakẽ tsuabũra Deus ikũwãkĩ Jesus txibãmisbu Abraãonẽ bababu
kayabibuki. 8 Hanua judeubuma dikabibũ hatũ xinã betsa watã hatũ
txakabu henetã Jesus ikũwãshanaibuwẽ taeshũ Deusũ unãkĩ hawẽ hãtxa
yuishunika Deusũ Yushĩ Pepatũ Abraão kenemashũkĩ yuikĩ: “Deus mĩ
ikũwaĩwẽ taeshũ yura shukua tibibu dasibibũ hawẽ bake ikũwaĩbu
hiwekuĩmakĩ Deusũ miwẽ taeshũ hatu duawashanikiki”, aniki. 9 Haskakẽ
Abraãonẽ ikũwãyã Deusũ duawani keska wakĩ tsuabũra hawẽ bake
ikũwaĩbu Deusũ duawariamiski, hiwekuĩmakinã.
10 Hanushũ Deusũ hãtxakiri hawenabu Moisés yuikĩ: “Hawẽ yunuti inũ
hawẽ nemati ẽ matu keneshunai tsuabũra dasibi txibãhairabumakẽ Deusũ
hatu yupukĩ pe hiwemama ishanikiki”, haska watã hatu keneshuniwẽ
taea txibãmabia hatũmebi pepapaikĩ hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati
txibãpaikĩ pewabumakẽ Deus hatuki sinatamakĩ yupushanikiki. 11 Haska
inũ: “Ikũwaĩ pepabu hiwekuĩshãkanikiki”, iwanã, Deusũ hawẽ hãtxa
yuishunika kenemaniwẽ taeshũ hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati besti
txibãkĩ Deus daewatirubumaki, nũ unãnã. 12 Hawẽ yunuti inũ hawẽ
nemati Deusũ Moisés inãni txibaĩnã, hawẽ hiwea kayabi Deus anua
bitimaki. Hakia Moisés yuikinã: “Tsuãra Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati
txibãkubaini ha yusĩa hãtxawẽ kaneama hawẽ hiweshanikiki.” 13 Deusũ
hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati yunukinã, hawẽ yupukunãkatsi aniki. Hatũ
nukũ txakabuwẽ nuku yupubiaya Cristõ nuku meshpamanũ ika nukũ
txakabu kupiti bi nuku mawashuniki. Haskai kaikiri bebũkiri Moisés
yuikĩ: “Tsuara hatũ txakabuwẽ taeshũ tenãkĩ hiki netãbu mawaya Deus
hawẽ nuiama yupumiski”, iniki. 14 Haskawẽ taeshũ haska Deusũ Abraão
duawakĩ pepa yubani Jesus Cristowẽ taeshũ judeubumãri mã ikũwãyã
Deusũ Abraão yubaniwẽ taeshũ hawẽ Yushĩ Pepa Deusũ ma matu inãni
dasibi mã ma hayaki.

Haska Deusũ Moisés yununi inũ Abraão yubani Paulõ haska hatu yuinikiaki, na hãtxarã

15 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, haska yurabu yubakai xinaĩ hãtxamisbu
keska matu yuinũ nĩkairakãwẽ. Yurabu yubakanametã xinãma tsuã

henetiruma inũ tsuã betsa watirumaki. 16 Na haska ẽ shenipabu
Abraão Deusũ yubakinã, hawẽ baba bestitxaikiri aniki. Hakiri kenekĩ
hawẽ bababu itxapakiri yubakai hãtxama hakia ha haska hawẽ baba
bestitxaikiri yui yubakairã, Jesus Cristokiri iniki, nukubũ ha nũ
ikũwãshanũbũ nuku anu hushanai yubakinã. 17 Hanua ma ana 430 bari
kaya hawẽ yusĩa Moisés yuibia dasibi Deusũ Abraão bebũkiri yubani
maewamakĩ txipu Moisés hawa betsa wamama iniki. Haskakẽ hawara
Deusũ Abraão yubani hawa betsa wama ashũkubaĩshanikiki. 18 Haska
inũ, Moisés yusĩa txibaĩ nũ pepaya hawara Deusũ Abraão yubani mã
hawama ikeanaii. Natianã, haskamaki. Deusũ Abraão yubanirã, tsuã
betsa watirumaki.
19 Haskakẽ haska Deusũ hãtxa Moisés yununirã, matu yuinũ
nĩkakãwẽ. Kanekĩ haska habũ txakabu waibukiri hau shabakabi
unãnũbũ Deusũ hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati Deusũ hawẽ nai
tsumabu Moisés yuimakubainiki. Haska bebũkiri Abraão hawẽ baba
betsakiri Deusũ yubani huriamakẽ hau Moisés yusĩa txibãkubainũbũ
yurabu hatu yusĩkubainibuki. Deusũ nai tsumabũ hawẽ yunuti Moisés
yuimabiakubaĩshanai 20 ha dukũ Deus Abraãobe yubakakĩ ibubis Deus
bestitũ anikiaki, tsua hãtxashunamarã.

Deusũ Moisés yusĩnirã, Cristowẽ taea nuku ana hawẽ mekeamakiaki, na hãtxarã

21 Ha dukũ Abraão Deusũ yubani inũ ana ha katxu Moisés yusĩmanirã,
haska ha dukũ Abraão yuini Deusũ betsa wakĩ nematirumẽ? Haskamaki.
Deus daewakĩ hawẽ nemati inũ hawẽ yunuti hãtxa pe txibãkubaĩkĩ
tsuabũra hiwekuĩa bikeãkanaii. 22 Deusũ hãtxa Moisés keneni uĩkĩ
dasibibũ txakabuwakubainaibukiri ibubis unãbiai pe hiwetirubumakẽ
haska Deusũ hatu yubani Jesus Cristo ikũwãmisbũ besti hiwea kayabi
bishãkanikiki.
23 Nũ ha ikũwãshanai huriamakẽ Deusũ Moisés yusĩa keneniwẽ
hawẽ nuku bitxikĩ akawashũ nuku tea wayuniki, hawẽ taeshũ Jesus
Cristo manakakĩ nũ hawẽ unãti wayunũbunã. 24 Haska inũ, Cristokiri
unãkĩ ikũwãkĩ nũ txibaĩbu nukũ txakabu buatã hau pepabu keska
Deusũ nuku washanũ, iwanã, hawẽ yunuti inũ hawẽ nematiwẽ nuku
mekeyukubainiki. 25 Hakia natiã nũ Jesus ikũwaĩbu habias yunuti inũ
nematiwẽ nuku ana tsumamakẽ 26 dasibi mã Jesus Cristo ikũwaĩ mã
ma Deusũ bakebukẽ hatũ besti matu mekekubainikiki. 27 Haska inũ,
mã Cristo ikũwãkĩ hatu unãti wamanũ ikaya matu naximabu mã tari
sawemis keska wakĩ Cristoki dasikĩ mã ma tari sawekĩ akawaniki.
28 Haskai mã yura bestitxai keskaki. Judeubu kasmai judeubuma inũ,
tsumayabu kasmai tsumabuuma inũ, hunibu kasmai aĩbuaibu xinãma
hakia mã Jesus Cristo ikũwaĩbu besti dasibi mã yura bestitxai keska

mã haki dasia xinãkubaĩkãwẽ. 29 Mã Cristonaburã, habia mã Abraãonẽ
bababu dikabiwẽ taea haska Deusũ Abraão yubaniwẽ maturi hawenabui
mã hiwea kayabi hayariashanaii.

Nũ ana dayaru escravo keskama nũ ma Deusũ bake kayabibukiaki, na hãtxarã

4 1-2 Na miyuiwẽ ẽ matu yusĩkatsis ikaii. Huni betsa huni bakeya hawẽ
ibu mawakĩ hamapai xarabu haya hawẽ bake heneshũbaĩmisbuki.
Hakia hawẽ bake ewariama hawenabũ yumewaibũ huni betsã hawẽ epã
mabu mekeshũyuabu hawẽ epã mabu inũ dasibi hawẽ hamapai xarabu
hamebi hawẽ bakẽ ibuwaitiã hawẽ epã hanu yuini kemariama ha hawẽ
bake ewatã hawẽ mabubia ibubis hawena wariamawẽ taea dayaru
escravo nuitapai keskai hiweyumisbuki. 3 Haskakẽ nukuri bake mixtĩbũ
xinã keska nũ ewariama keska hunibũ yusĩawẽ inũ hatũ beyawẽ nuku
mekenibuki. 4-5 Deus yubakakĩ hanu hawẽ bake yunutiwani menekĩ
Deusũ hawẽ bake yunua hua aĩbukia kaĩtã Moisés yusĩniwẽ yumetã
hatũ Moisés yusĩni txibãkĩ ha yurabu hawẽ mekeaibu hatũ kupiti nuku
bishuãyã txanima kayabi Deusũ bakebu benimai nũ pepashanũbũ hawẽ
bake shabakabi dami watã tashnimaniki. 6 Haska inũ, nũ ma Deusũ
bakebukenã, Deusũ hawẽ bakẽ Yushĩ nukũ huĩti merã yunua Deus hatũ
nuku kenamakĩ: “Ẽ Epa nuikipatuũ”, nuku amamiski. 7 Mã haskaya
ana Moisés yusĩawẽ mã dayaru escravo keskama ikis mã Deusũ bake
kayabiki. Haska inũ, Deusũ duawakĩ hawẽ bakebu wakĩ hiwea kayabi
matu inãkuĩshanikiki.

Paulo ikũwaĩbuwẽ nuinikiaki, na hãtxarã

8 Uatiã Deus kayabi unãriama matũ mekenã dami yushĩ betsa betsapa
kẽwaĩ hatũ escravo tsuma mã inibuki, haskatimabiakenã. 9 Hakia
natiã Deus mã unaĩ bestima Deusũri duawakĩ matu unãriaikiki. Haska
unãbiakĩ ana txĩtũkirã hawãra matu pepawatirubuma txibaĩ mã ana hatũ
dayaru escravo ikatsis ikimẽkaĩ? 10 Hawẽ pepanũ, iwanã, Moisés yusĩa
txibaĩ judeubũ besi betsa betsapa mã imiski, hanu nawatitiã inũ, ushe
benatiã inũ, uitiã inũ, baritiã inũ, bari benatianã. 11 Mã haskawẽ taea
hamẽ dayakĩ ẽ matu merabewama ikimamẽkaĩ? ika ẽ dateaii.
12 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, matu Jesus ikũwãmakĩ taewamai judeubũ
beya txibãma matũ beya txibaĩ ẽ matube hiweyuniki. Ea nĩkakãwẽ.
Natiã ẽ hiwemis keskariai hiwekubaĩkãwẽ, ẽ matubetã hawa txakabu
waismawẽ taearã. 13 Haskakẽ matu yusĩkĩ ẽ taewaitiã isĩ txakabũ ea
atxia ẽ nuitapaya 14 ẽ yura ẽ isĩ tenei atimapakĩ matu unãti wamabia
mã ea hawa danãma Deusũ nai tsuma keska ea wai ewẽ benimai Jesus
Cristo kayabi keska wakĩ mã ea duawaimaki. 15 Hanushũ matũ beru
ẽ matu ea akaya ea merabewanũ, iwanã, matũ beru tsekashũ mã ea

inãkeanimabuki. Ea haska wai mã benimakubainimawẽ taeshũ haskai
mã ana haskamamẽ? 16 Hãtxa txanima ẽ matu shabakabi yuiaiwẽ taearã
hawai ẽ ana matũ haibumamẽ, natiã mã eki sinatakũkainairã?
17 Haskakĩ Jesus ikũwaĩ matxupabu huĩti txakabuyabũ judeubũ beya
matu txibãmakatsis ikĩ tari matu pashkanũ, iwanã, matu hawenawakĩ
habũ yusĩa besti matu txibãmakĩ hawẽ tsumabu matu wakatsis ikanikiki.
18 Hakia itxapabu merabewakĩ mã hatu pe mekeaiburã, haskarã,
pehairaki, ẽ matube hiweshũ ẽ matu yusĩa xinãkĩ mã amis keska bestima
heneama hatu ashũkubaĩkãwẽ. 19 Ẽ bake keskabuũ, haskakĩ mã ana ea
bika tenemai? Cristo matu ikũwãmakĩ ẽ matu merabewaya mã ea ani
keska wakĩ mã ana ea bika tenemaii, aĩbu bake kaĩ isĩ tenemis keska
ea wakinã. 20 Haskarara mã xinaĩ ikai ẽ matu unãmaki. Hamẽ natiã
ea kayabis ẽ harirã, haska ẽ xinaĩ hãtxa pewẽ ẽ matu yui kapanã ẽ
katirumaki.

Agar inũ Sarakiri unãtikiaki, na hãtxarã

21 Moisés yunuti inũ hawẽ nemati mã bemakis txibãmisbuũ, Moisés
yusĩa mã nĩkaisbumamẽ? 22-23 Hakia Moisés keneni uĩkĩ ha Abraãonẽ
huni bake Ismael inũ Isaquekiri nũ uĩmis matu yuinũ nĩkairakãwẽ.
Abraãonẽ aĩ Sara hau dayashũkũkaĩnũ peiwẽ Agar bikĩ hawẽ dayaru
escravo wabianishũ hanubi aĩwãriatã haki Abraãonẽ bakewa hawẽ bake
Ismael hawẽ yubakati hayama kaĩnikiaki. Hakia Abraãonẽ hawẽ aĩ Sara
peiwẽ biama aĩ kayabi wani Deusũ merabewaya Sara yushabuhairabiakẽ
hawẽ bake Isaque haki bakewaima kaĩrianikiaki, haska Deusũ Abraão
bebũkiri yubani meneirã. 24-25 Abraãonẽ aĩ betsa escravo Agarrã,
haskakiri yuiarã, ha aĩbu escravo Mati Sinai Arábia mai pakea anu
keskaki. Ha mati anushũ Deusũ Moisés yusĩkĩ hawẽ yunuti inũ hawẽ
nemati inãnikiaki, hau keneshanunã. Habũ nĩkatã yubakai: “Ha Deusũ
yunuti inũ hawẽ nemati nũ txibãshanaii”, iki Israelbu Deusbe yubakai
hãtxanibukiaki. Hanushũ Agar escravo ini keskakĩ habũ ha yunuti inũ
nemati Moisés keneni txibãmisburã, escravo keskabuki. Jerusalém
anu hiwebiabu Mati Sinai hatũ ewa keskaki. 26 Hakia nukuburã, nũ
Deusũ bake kayabibuwẽ taea Jerusalém nai anua nukũ ewa keskaki.
Deusũ nuku mekeawẽ taea nũ escravõ bakemaki. 27-28 Ẽ betsabu inũ
ẽ puibuũ, matuburã, Deusũ Isaque yubani mã ha keskabuki. Deusũ
bake kayabiburã, mã hawẽ yuba hayaburiki. Haska inũ, Deusũ hãtxa
yuishunika Isaíasĩ yuikĩ:

“Bake bisma mã nuitapabiai baba hayakĩ
aĩbũ bake bimis mã binumashanaii.
Haskakẽ habũ mã bake bitiruma benimahairakubaĩkãwẽ.
Bake bi isĩmisbu keskai mã isĩ teneisma mã unaiĩ.
Ha inũ, betsarã, beneyabia matũ benẽ matu henebaina

bake itxapa bikĩ ha beneyabu mã hatu binumariashanaii,
bakeyakinã. Haska xinãkãwẽ”,
atã keneniki. 29 Hakia hawẽ escravõ bakẽ Deusũ yubakĩ bake inãni
Isaque Ismaelĩ itxakawani keska wakĩ natiãri Deusũ Yushĩ Pepatũ daya
nũ akai Moisés yusĩa bemakis txibaĩbũ nukuki sinatakĩ nuku ibu wakĩ
escravo wanũ, iwanã, nuku itxakawariakanikiki. 30 Hakia hawara Sarã
Abraão yuini Moisés nuku keneshuni matu yuinũ nĩkakãwẽ: “Isaque
besti ẽ bakekẽ mĩ dayaru escravõ bake ẽ bakebe ewatã nũ mawaya hau
nukũ mabu biama ishanũ menã Agar inũ Ismael hatu nitxĩriwe”, akĩ Sarã
Abraão yunukĩ yuiniki. 31 Haskakẽ natiã ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, Moisés
yusĩawẽ hawãra nuku ibu wakĩ amamisrã, hawẽ escravo keska ana
iyamakãwẽ. Hakia escravo keskama Abraão hawẽ bake kayabi yubani
keska ikubaĩkãwẽ, tsuã tsumamarã.

Jesus besti txibaĩ txĩtũtimakiaki, na hãtxarã

5 1 Haska inũ, Moisés nemati inũ hawẽ yunuti nũ ana txibãyamanũbũ
Cristõ nuku kaĩmaniki, Moisés yusĩa txibaĩ nũ ana hatũ escravo
iyamanunã. Matu haska nemanikẽ Jesus besti txibaĩ ana xinã betsa
wama judeubũ yusĩa danaĩ ana hatũ dayaru escravo iyamakubaĩkãwẽ.
2 Haskakẽ hawara ẽ Paulõ ẽ matu yuiai nĩkairakãwẽ. Ha dukũ
judeubũ hatũ beya matu txibãmakĩ matũ hina kubitxi matu meshtematã
hanushũ Jesus matu ikũwãmaiburã, hamẽ Cristo nuku mawashuni mã
hamẽ ikũwãkanaii. 3 Ana matu shabakabi yuinũ ea nĩkakãwẽ. Tsuabura
judeubũ hatũ beya matu txibãmanũ, iwanã, Moisés yusĩniwẽ matu
nĩkamas kemumakĩ matũ hina kubitxi matu meshtemaiburã, haska
Moisés yununi inũ nemani mã hawẽ pepakatsis ikairã, hatubetã haska
besti menekĩ txibãkubaĩkãwẽ.
4 Haska Moisés yusĩa txibaĩ pepanũ ika txĩtũkirã Deus matuwẽ nuini
pepa danaĩ Cristo henei mã hawenabumaki. 5 Hanua nukunã, Jesuski
dasitã nũ ikũwaĩwẽ taeshũ Deusũ Yushĩ Pepatũ nuku merabewaya
Deus kaneismatũ nukũ txakabu nuku buashuniwẽ pepai nũ habe
hiwekuĩshanai hawa teama nũ manayukubainaii. 6 Haska inũ, Jesus
ikũwãkĩ hina kubitxi meshteaibu inũ meshteabuma hamẽ ikanikiki.
Hakia Jesus Cristo ha besti ikũwaĩ nui benimai nũ haki txiti ikubainaibu
besti nũ hawenabuki. 7 Haskakẽ hãtxa kayabi mã nĩkahairakubainaya
parãkĩ tsuabũ ha hãtxa txanima mã txibãyamanũbũ matu
nemakubaĩkanimẽkaĩ? 8 Habũ matu paraĩbũ hatũ yusĩanã, Deusunamaki.
Deusũ matu katunitũ haska hãtxa matu yusĩsmaki. 9 Hakia misi wakĩ
hawẽ shasha wati eskarabes kapã aka shashai keskai tsuabũra txani hãtxa
eskarabes xinãkĩ txibãkĩ ha katxu txani hãtxa mirima txibãshãkanikiki,
Jesuskiri ana xinãmarã. 10 Haska yunukĩ ẽ matu keneshunai uĩtã
habiaskari mã ikũwãriakubaĩshanai Deus ẽ ikũwaiĩ. Hamẽ tsuabura

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mapushũ matu xinã betsa wamakĩ habuã matu itimaska waiburã, Deusũ hatu unãtã kupishanikiki.

11 Mã ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, hunibu dasibibũ hau hatũ hina kubitxi meshtenũbũ ẽ hatu yusĩmiswẽ taeshũ ea itxakawama ikeãkanaii. Hakia eã yusĩkinã, Jesus huni txakabu keska cruzkia mawani ẽ hatu yusĩamakẽ ea danãbumari ikeãkanaii. 12 Haskakẽ judeubũ beya txibãkĩ huni betsabũ hina kubitxi matu binũ, iwanã, yusĩ mapushũ matu bikawaiburã, hatũ hina hirabi hau meshte keyurianũbũwẽ.

13 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, mã judeubũ beyauma hawama mã hiwekubainũbũ Deusũ matu katuniki. Haskai hiwekĩ matũ yura meke txakabuwama nukunabube duanamei hatube nui merabenamekubaĩkãwẽ. 14 Ha inũ, Deusũ hawẽ nemati inũ hawẽ yunuti Moisés nuku yusĩmakĩ itxawani matu yuinũ nĩkairakãwẽ: “Mimebi mĩ nuimis keskawẽ huni betsa nuitapai hawaumawẽ nuikĩ hatu merabewakubaĩkãwẽ”, iwanã, Deusũ Moisés kenema nukũ shenipabu nuku yusĩshuniki. 15 Hakia yuinaka hawẽ betsabe keyunamekĩ tenã keyumis keskakĩ, maturã, ikũwaĩ betsabube mã binũkatsis iki yuãnanaĩ maturi mã beshtekei yamatirubuki. Pe mekekĩ uĩrakubaĩkãwẽ.

Deusũ Yushĩ Pepatũ nuku mekekubaĩmiskiaki, na hãtxarã

16 Eska ẽ matu yusĩmis ana matu yuinũ nĩkakãwẽ. Hawara Deusũ Yushĩ Pepatũ matu yusĩa nĩkatã haskai besti pepai hiwekubaĩkãwẽ. Hamẽ haska xinã txakakĩ matũ yurã haska abuai matu amanũ, iwanã, yunuaiwẽ matũmebi txakabukĩ xinãyamakubaĩkãwẽ. 17 Hakia hawara txakabu mã abuai Deusũ Yushĩ Pepatũ danãmiski. Haska inũ, hawara hawẽ Yushĩ Pepatũ abuai txakabũri danãriamiski. Ha dabe binunãnaĩbũ maturi pepapaikĩ haratura mã heneama mã kanemiski, ibubisrã. 18 Hakia Deusũ Yushĩ Pepatũ besti ma matu mekeaya Moisés yunuti inũ hawẽ nematiwẽ Deusũ matu ana hawẽ mekeamaki.

19 Haska inũ, heshe txakabu banabu txakabu hukũmis keskai tsuabura txakabũ hatu mekea habũ akĩ shabakabi txakabuwakubainaibu hatu uĩtirubuki, hatũ kemu txakabuwẽ aĩbuaibube inũ hunibube txutanamekinã, atimapa betsa betsapa beya wakinã. 20 Haska inũ, yushĩ txakabu kẽwãkĩ hawẽ kuxipawẽ daunãnãkinã, yurabu hãtxaibu hatu nemakinã, kũyã ikirã, hawenabuwẽ nuiamarã, hawara betsa hayawẽ taeshũ hatu binũkatsis ikĩ danãkinã, yura betsabuki hawaira sinatakinã, hatuki ha ikĩ hatu sa akĩ keyukinã, ibubis hawara pepa bikĩ xinã betsa betsapa wai hiweabuki. 21 Haska inũ, hawara tsuara betsa haya binũ, iwanã, hawẽ kemuirã, beyuskĩ nushuti paepa aki paeinã, pikehaira bestinũ ika yushĩ betsa kẽwaĩ nawakĩ hamapai txakabu betsa betsapa wamisbu hanu Jesus huaitiã ha yura haskabu habe buama ishãkanikiki. Haskakẽ bebũkiri bari betsatiã ẽ matu yusĩkĩ yuima: “Hamapai txakabu

betsa betsapa akaibu dũkekubaĩkãwẽ”, iwanã, habiaskari ẽ ana matu yunuaii.

22 Hamẽ betsarã, heshe pepa banabu pepa hukũmis keskai tsuabura Deusũ Yushĩ Pepatũ mekeshũ amakĩ hatu pe hiwemabainairã, eska shabakabi hatu anua tashnimiski, abunamei hawenabuwẽ nuirã, benimakĩ Deus kẽwaĩnã, unãnuma hiwea tsuki sinatamarã, hĩ hĩ ikama hawara teneirã, hatu txikixwabu kũyã akamarã, hatu duawairã, yauxiama hawara pepa hatu inãkubainirã, hawara yubakashũ kaneama akirã, 23 babutã hãtxaisma inũ shetxakaismarã, hamebi hawẽ yura pe mekemisrã. Mã haskakũkainaiwẽ taeshũ Moisés yusĩawẽ tsuã matu hawa nematirubumaki. 24 Hakia Jesus Cristo cruzki mastabu mawani keska wakĩ nũ Jesus ikũwaĩbu nukũ txakabu itxawatã Jesusbe cruzki nuku mastashunibu keskaki, ana txakabu nũ meyamanunã. 25 Haska inũ, natiã Deusũ Yushĩ Pepatũ nuku hiwemaiwẽ taeshũ hawara ha bestitũ nuku yunukĩ amai nĩkatã hiwekubainãkãwẽ.

26 Haskakẽ nukuburã, ibubis keãma betsa binũkatsis ikama hawara yura betsã bimiswẽ kemuama inũ hawẽ nuiama hiwekubainãkãwẽ.

Merabenãkũkaĩtikiaki, na hãtxarã

6 1 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, nukunabũ hamapai txakabuwakĩ kaneaibu uĩtã matũ mã ikũwaĩwẽ taeshũ pewakĩ hatu merabewakĩ hãtxa pepawẽ unãshubira hatu yusĩkubaĩkãwẽ. Hakia matũri txakabuwakĩ mã kaneyamanũbũ, Deusũ Yushĩ Pepatũ matu mekeaya ibubis mekeriakubaĩkãwẽ. 2 Haska inũ, matunabũ shãkama iabiranaibu mã hatu merabewamis keska wakĩ tsuabũra hawara bika teneaibu inũ tsuabũra kaneaibu hatu merabewariakubaĩkãwẽ. Hatu haska wai haska Cristõ nuku yusĩkubaini keska ashũkĩ hawẽ hãtxa mã meneshũshanaii.

3 Haskakẽ tsuãra hatu merabewamis xinaĩ hawẽ pepakiri hãtxamisburã, kanei keĩ ibubis parananãmisbuki. 4 Hakia hatiritũ kẽkĩ kanekatsi ikama pepa akubaĩmis unãkĩ yuikĩ: “Ẽ pepaki”, iwanã, yura betsa binumanũ ishũ xinãtimaki. 5 Hakia tsuãra habũ bika betsa betsapa mã tenebiairã, has xinãma tenekubaĩkãwẽ. Habiaskas nũ haya Deusũ unaĩkiki.

6 Haska inũ, tsuabũra matũ yusĩnã Deusũ hãtxa matu yusĩaĩbu mã habu nĩkaibũ matũ hawara mã haya, piti inũ mabu inũ peirã, ha pashkatã matũ yusĩnã huni hatu inãkubaĩkãwẽ, merabewakinã. 7 Haskakẽ txanima hãtxa matu yuinũ nĩkairakãwẽ. Hamapai wakĩ Deus nũ parãtirumaki. Hawara nũ amiswẽ taeshũ Deusũ kaneama nuku kupishanikiki.
8 Tsuabũra ibubis txakabu xinãkĩ kanemisbu Jesus ana huaitiã Deusũ kupikĩ mawatxakamakĩ hatu isĩ tenemahairashanikiki. Hakia tsuabũra Deusũ Yushĩ Pepa nĩkakĩ kanebiatã hawẽ yusĩa txibãkĩ heneabumakẽ Jesus ana huaitiã Deusũ hatu hiwekuĩmashanikiki, ikibi imakinã.
9 Haskakẽ pepakũkaĩkĩ heneyamanãkãwẽ. Hatiara Deusũ hanu kupiaitiã

merabenãkĩ pepawakubaĩkĩ nũ heneamakẽ Deusũ duawakĩ pepawẽri
nuku kupishanikiki. 10 Haskawẽ taeshũ hawara nũ hayawẽ dasibi
nukubetã ikũwaĩbu nuitapaibu hatu merabewakubainãkãwẽ, ha katxu
betsaburi ikũwãriabuma hatu merabewariakinã.

Hawẽ henekĩ hãtxa hatu kenekĩ keyushunikiaki, na hãtxarã

11 Hawẽ keneti mebĩtã ibubis matu keneshũkĩ kene ewapabuwẽri ẽ akai
uĩkãwẽ.
12 Hi cruzkia mawakĩ nukũ txakabu Cristõ buaniki, haska hari
hãtxakatsi ikama ha yusĩnanaĩ parananaĩbũ hau judeubũ hatu dakewakĩ
danãkĩ hatu bika tenemayamanũbũ ishũ hau hatukiri pe xinãnũbũ,
iwanã, nĩkamas maturi hina kubitxi meshtekatsis ikanikiki. Hatu
uĩrakãwẽ. 13 Haska inũ, Moisés nemati inũ hawẽ yunuti habũ txibãkĩ
keyuamabia matũ hina kubitxi nĩkamas matu bitã matuwẽ taea besti
ibubis kẽkatsis ikanikiki. 14-15 Hanua tsuabũra hau Deusũ ea duawanũ,
iwanã, hatũ hina kubitxi meshtekinã hamẽ akanikiki. Haska inũ,
tsuabũra meshteama hamẽri ikanikiki. Hakia nukurã, Deus duawanũ
ika xinã betsa watã besti Deus nũ benimawakubainaii. Jesus ea
mawashuniwẽ taeshũ xinã benawatã: “Mabu itxapa besti binũ”, iwanã,
ana ẽ xinãmakẽ txakabũ ea ana atxiamariki. Haskakẽ keãma nukũ
Shanẽ Ibu Jesus Cristo hi cruzkia mawashũ hawara ea ashunikiri besti
yuikubaĩkĩ Deus ẽ kẽwaiĩ. Ẽ hawauma iniwẽ taea ẽ hawa kẽtirumaki.
Hakia Jesuswẽ taea besti ẽ kẽtiruki. 16 Haska ẽ matu yuiai keska xinã
betsa watã Jesus besti ikũwaĩ mã hawẽ dasibi hiweaibu txanima mã
Deusunabu kayabiki. Hanua Deus matuwẽ nuikĩ hau unãnuma matu
hiwemariakubainũwẽ.
17 Jesuski dasinishũ hakiri ẽ yusĩkubainaya ea itxakawakĩ detekĩ
ea baka keshtuwakeakenibuwẽ taeshũ ẽ yusĩa ea yuãkĩ ana ea
bikawayamakãwẽ. 18 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ
hau matu duawakubainũwẽ.
Hatiski, ẽ hãtxarã.
Paulo

Efésio anuabu Paulõ hatu kene bumanikiaki

EFÉSIOS

Paulõ hatukiri xinãnikiaki, na hãtxarã

1 1 Ea ẽ Paulorã, Deusũ hawẽ xinãnẽ Jesus Cristõ hawẽ kuxipaya ea
wakĩ ea katuniwẽ taeshũ tsuabura Éfeso mae ewapa anuabu Deusũ
hawenabu meribi matu wani mã habũ ikũwaĩ Jesus Cristobe ketashamei
mã haki dasia xinãkĩ ẽ hãtxa ẽ matu bumai uĩrakãwẽ. 2 Nukũ Epa Deus
inũ nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ hau matu unãnuma hiwemakĩ pewakĩ
duawapakekubainũbũwẽ.

Deusũ Jesuswẽ nuku duawakubainikiaki, na hãtxarã

3 Nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ Epa Deus kẽwãkubainãkãwẽ, Deusũ bake
Cristo nũ ikũwaĩbuwẽ taeshũ naiurishũ hawẽ pepawẽ nuku manakukĩ
Deusũ hawẽ bakewẽ hamapai tibi pepa nũ uĩaĩ inũ nũ uĩyama hawẽ xinã
txãkãmati yushĩ nuku inãkubainaiwẽ taeshunã. 4 Deusũ Cristowẽ taeshũ
nuku katunũbarikatsi mai damiwariama haska xinãniki. Haskakẽ hawẽ
besuuri nũ txakabuma pe besti nia nuku uĩnũbarikatsi iniki. Nuku abui
nukuwẽ nuikĩ 5 nuku mebikinãshũ hawenabu nuku washanũ, iwanã,
bebũkiri Jesus Cristowẽ hawẽ bakebu nuku wakatsi hawẽ duapawẽ nuku
katuniki, hawẽ xinã nuku inã nũ ikũwãshanũbunã. 6 Haska nuku wakinã,
Deus duapahaira nũ hawẽ kẽwãpakeshanũbũ nuku haska waniki, hawẽ
bake abuniwẽ nukuri hawẽ duawanũ ishunã. 7 Haskakẽ Jesus mawakĩ
hawẽ himi habaniwẽ taeshũ Deus nuku daewashũkĩ nukũ txakabu ana
xinãma buaniki, hawẽ xinã duapa nũ haya tsuã beshtetiruma hawẽ
taeshũ nuku mekekinã. 8 Deusũ nuku haska wakinã, dasibi binuatũ nuku
unãnepa wakĩ haska nuku pe nĩkanika wakĩ hawa yauxiama Deusũ
nuku ashuniki. 9 Cristowẽ nukũ txakabu buakatsi bari itxapa hawẽ xinã
Deusũ hunenishũ hawẽ duapawẽ ma shabakabi nuku tashnimashuniki,

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

nuku unãmakinã. 10 Deusũ hanu menenũbarikatsi haska bebũkiri
yubakani kaneama aniki. Haskawẽ taeshũ Deusũ Cristo shanẽ ibuwani
ha mekemakĩ keyushũ yunumakatsi dasibi nai anua inũ mai anua haki
dasiwatã tsumamashanikiki, Deusũ hatu itxawanũbariaitianã.
11 Haska wanũbarikatsi Deusũ bebũkiri Cristowẽ nũ judeubu dukũ
nuku katuniki, haska Deusũ hamebi xinaĩ keskawẽ nuku duawaya nũ
hawenabu ipakeshanũbunã. 12 Deusũ nuku dukũ katukinã, ha dukũ nukũ
xinãwẽ Cristo nũ manashanũbũ nukukiri xinãmati waniki, haskawẽ
taeshũ dasibibũ hawẽ kuxipa pepa nũ kẽwãkubaĩshanũbunã. 13 Cristowẽ
taea mã judeubuma dikabitũ hawẽ hãtxa txanima Deusũ bake Jesus
mekenãkiri kakape nĩkatã ikũwaĩbu hawẽ nuku tibi unãti wati yubanishũ
hawẽ Yushĩ Pepa nuku inãtã ha dabe hawenabu nuku inũ matu warianiki.
14 Deusũ hawẽ Yushĩ Pepa matu inãkĩ haska bebũkiri matu yubakĩ nai
anu habe matu hiwemakatsi matuki tanani hawẽ unãti mã ma hayaki,
hawẽ Yushĩ Peparã. Haskakẽ hawatiãra nuku meneshũkĩ hawenabu nuku
wanishũ nuku shabakabi bepẽshũ uĩmashanaiwẽ taeshũ dasibibũ Deusũ
kuxipa pepa kẽwãkubainãkãwẽ.

Hau Deus unãhairanũbũ ikũwaĩbukiri Deusũ kuxipa Paulõ hatu yukashunikiaki, na hãtxarã

15 Haskakẽ nukũ Shanẽ Ibu Jesus mã ikũwaĩ inũ mã dasibi Jesusunabu
meribibu mã hawenabu mã nuinameaibu eã haska ẽ matukiri xinaiĩ.
16 Hawa matukiri hakimama Deus dayuikĩ matu yukashũkĩ heneama
matuwẽ taeshũ Deus ẽ kẽwãkubaĩmiski. 17 Haska inũ, nukũ Shanẽ Ibu
Jesus Cristõ Epa Deus nũ kẽwãmis ẽ matu yukashũmiski, hau hawẽ
Yushĩnĩ ana matu nĩkamakĩ unãnepawakĩ matu merãshũ hau txanima
kayabi Deus matu unãhairamanunã. 18 Deus matu yukashũkinã, Deusũ
hau matũ xinã hunemawatã shabakabi nĩkamakĩ manakamanũ inũ,
hau tsuabura hawenabu kayabi katutã hawẽ pepawẽ duahairawakĩ
matu unãmashanũ ẽ matu yukashũmiski. 19 Ha dikabi Deus matu
yukashũkĩ haska hawẽ kuxipa binu keyua keyuisma nũ ikũwaĩbu nuku
merabewamis mã unãnũbũ Deus ẽ matu yukashũriakubainaii. Ha
kuxipa Deus hamebi hayarã, haska dasibi watiru haya nuku unãmakĩ
20 Cristo mawabiakẽ Deus kuxipahairatũ ana bestẽwãtã nai anu hawẽ
yusiuri tsaumaniki. 21 Hawẽ bake kuxipahaira ha kaya watã hanushũ
shanẽ ibu kuxipabu inũ beshmasbu dasibi maemamatã, na habiatiã inũ
betsatiã iriamarã, dasibibu Deusũ Jesus hawẽ kuxipawẽ hatu 22 babu
watã mekemaniki, hamapai betsa betsaparã. Hanushũ Deusũ Cristo
ha ikũwaĩbu hawẽ shanẽ ibuhaira hatu washuniki, ha hatũ bushka
wakinã. 23 Nũ Cristo ikũwaĩbu dasibirã, nũ Cristõ yuraki. Hawara nuku
merabewatiru nũ yuka hawa yauxiama nuku inãmiski, hamapai xarabu
dasibi tsumakĩ mekeshunã.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Deusũ Cristowẽ nuku hawenabu wamiskiaki, na hãtxarã

2 1 Uatiã matu hiwearã, txakabu betsa betsapa aki Deusuma pashka
mawawẽ datei mã hiwenibuki, 2 na mai anushũ yura txakababũ
akai txibaĩ yushĩ txakabu shanẽ ibũ shaba natukã anu nishũ hawẽ xinãnẽ
hatu yunuaitũ habũ benimawai keskai xinãkĩ Deus nĩkakĩ txibãmarã.
3 Haskawẽ taea uatiã nukubu nũ hiwea habiaskasri nũ iyunibuki, nukũ
xinãnẽ txakabu abukĩ txibaĩ hiwea kemu pae tibi nukũ yurã yunuai xinaĩ
ha ashũkĩ meneirã. Haskawẽ taea hawẽ nuiti nukukiri nũ hayamakẽ
txanima Deusũ nuku kupitiru nũ inibuki, betsabũ ikũwãma ikaibu
keskairã. 4 Hakia Deus nui heneisma nukuwẽ nuitxakayamakĩ nuku
duahairawakĩ 5 nukũ txakabũ nuku beshea nũ mawa keskabiakẽ Cristo
Deusũ yunua huni mawa ana bestẽwãtã hawẽ taeshũ nuku hiwea inãniki.
Hawẽ pepawẽ taeshũ Deusũ matũ txakabu buanikẽ hanushũ matũ mã ma
mekea biaki. 6 Haskakinã, nũ Jesus Cristo ikũwãkĩ txibaĩ ana mawabu
keskama haki habe dasia nũ ma besteni keska mai anu nũ hiweyuabu
nai anu ha dapi nũ ma tsauwa keskabuki. 7 Haska wanũbarikatsi hawẽ
pepa nuku unãmakatsi ikinã, Jesus Cristowẽ taea nukuwẽ nui kai
nuku ashuniki. 8 Hiwekuĩa bikinã, nũ hawawẽ ibubis nukũ kupiti bi
pashatirumabiakẽ Jesus nuku mawashuni nũ ha ikũwãkubainaiwẽ
taeshũ Deus pepahairatũ nuku duawakĩ nuku inãni ikũwaĩ nũ ma
mekeaki. 9 Haska nuku waya hawara pepa tibi aki nũ imiswẽ ha xinaĩ
nũ kẽtirumaki. 10 Deusũ haska nukukiri xinãkĩ hatũ nuku damiwakinã,
hawẽ bake Jesus Cristoki dasitã hawenabũ hawẽ daya pepa inũ hawẽ bai
pepa txibãkĩ ashuĩ nũ hiweyukubaĩshanũbũ Deusũ bebũkiri nuku katukĩ
pewaniki.

Jesusunã, yura shukua bestitxai wanũ ika hunikiaki, na hãtxarã

11 Haskakẽ mã judeubuma ha judeubũ hatũ hina kubitxi meshtemisbu
matukiri hãtxakĩ: “Deus yubakani hayama habũ hatũ hina kubitxi
meshteabumarã, nukunabumaki”, iki ibubiskiri hãtxakĩ: “Deusũ
yubani txibãkĩ nukũ hina kubitxi nũ meshtemis nũ Deusunabuki”, iki
hãtxariakanikiki. 12 Uatiã matu hiwearã, Cristouma inũ, Israelbube
danãnanaĩ inũ, hawa Deusũ hatu yubakĩ matu yubama iniki. Haska
mã hiwea iyuniki, xinãkãwẽ. Haskawẽ taea Deus unãma inũ hawa
manakati pepa hayama na mai anu mã hiwepauniki. 13 Uatiã Deuski
mã kematiruma iniki. Hakia natiã Jesus Cristo mawakĩ hawẽ himi
habawaniwẽ natiã txai mã ibiani mã ma ha dapiki. 14 Cristorã, ha
besti nukũ unãnuma hiwemanikaki. Ha Cristõnã, nũ judeubu inũ mã
judeubuma habias hawenabu wakatsi ikĩ haskawẽ taea nũ danãnanaĩ
pashka hiwemisbu ha kene Templo anua hawẽ kenekĩ kebẽnibu keska
hawẽ yurawẽ ha kene kebẽnibu keska yamawakĩ ana xinãtima waniki,

nũ ana sinatanameyamashanũbunã. 15 Deusũ Moisés yunua hawẽ hãtxa
kenekĩ hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati haska txibaĩ nũ danãnanãrabei
hiweshũ xinaĩ nũ ibiakubaĩmisbũ ana nuku haska hiwemakatsi ikama
natiã yura shuku dabe wama hawenabu bestitxai keska nuku waniki,
yura bena nuku wakinã, nũ judeubu inũ mã judeubumarã. Haska wakĩ
nuku unãnuma hiwetiwaniki. 16 Cristo hamebi haska nuku dasi wakatsi
meneirã, nũ ha shuku dabe sinatai nũ danãnanãrabei hiwemis Cristo
cruzkia mawakĩ Deus nukuki sinatai nuku ha dabe daewashuniki, nũ
judeubu inũ mã judeubumarã. Nuku haska wakĩ nuku yura bestitxai
keska waniki.

17 Cristõ hawẽ kaka pepa bei hukinã, unãnumati beniki, mã judeubuma
mã txaihaira Deusuma hiweabukiri inũ nũ judeubũ Deuskiri txaima
unãbiakĩ nũ ikũwaĩsma nuku yusĩ pewakĩ merabewairã. 18 Natiã Cristowẽ
taeshũ judeubu inũ judeubumãri habias Yushĩ Pepawẽ Deus beyawai nũ
haki kematirubuki. 19 Haska inũ, uatiã Deuskiri unãma hariri mã xinãma
ibiani natiã haska Deusũ nuku yubani ikũwaĩ nũ hayabu matuburi
mã Deusbe haibunametirubuki, haska judeubũ Jesus ikũwaĩ keskai
mã ma Deusũ enaburiki. 20 Haskakẽ mã ikũwaĩbu dasibirã, mã mixki
hiwe keskabuki. Habu dukũtũ mixki hiwe wakatsi bepushkĩ buyamisbu
keskarã, Jesusũ kuxipayabu inũ hawẽ hãtxa yuishunikabũ yusĩkĩ Jesus
Cristokiri besti akaibu txanima Cristo hamebi hawẽ mestẽwãti kayabiki,
mixki ewapa maratãshũ tsamĩkĩ mestẽwãmisbu keskarã. 21 Habu dasibitũ
nũ Cristo ikũwaĩburã, mixki hiwe wakĩ benibaĩmisbu keskaki. Mixki tibi
tsamabaĩmisbu keska wakĩ nukũ Shanẽ Ibuki yura betsa betsapabube
husiakeakekaĩkĩ Templo meribi nũ hiwe wakeakekanaii. 22 Ha dikabi
maturã, Deusũ Yushĩ Pepa mã haya Cristoki dasiarã, mã hawẽ kẽwãti
Templo keska Deus matube hiweikiki.

Deusũ hawẽ yubaka pepa huneni Paulõ hatu shabakabi yuinikiaki, na hãtxarã

3 1 Jesusũ ea yunua mã judeubuma Jesus Cristokiri ẽ matu yusĩayã
matuwẽ taeshũ ẽ hawamabiakẽ nenu ea nitxĩmashũ mekeyuabuki.
2 Hakia Deus matuwẽ nuikĩ hawẽ kakape ea matu yusĩmaimarã, haskakiri
ẽ ikairã, mã daka unaĩ. 3 Haskakẽ hawẽ xinã hunea Jesus Cristokiri ea
shabakabi unãmani eskarabes ẽ dama matu keneshũshu 4 uĩkĩ hawara
Deusũ xinã hunea Cristokiri ẽ ikai xinaĩ: “Txanimaki”, mã itirubuki.
5 Uatiã nũ hawa unãma inibuki. Hakia natiã Jesusũ kuxipaya meribibu
inũ hawẽ hãtxa yuishunikabu habu hawẽ Yushĩ Pepawẽ Deusũ shabakabi
ma hatu unãmayamaki. 6 Uatiã Deus yubakakĩ hunenirã, shabakabi matu
yuinũ nĩkakãwẽ. Yurabu betsa betsapa tsuabũra Jesus Cristokiri kakape
nĩkakĩ ikũwaĩbu Deusũ hiwekuĩa hatu inãkatsi ma hatu kenaikiki, habias
yura inũ habias yubani Israelbube hawenabu ashanai keska wakinã. 7 Ha

haska waniwẽ taea Deus duapa ewẽ nuikĩ hawẽ kaka pepa ẽ yusĩkubaunũ
ea yununiki, haska wakĩ hawẽ kuxipahaira ea uĩmakinã.
8 Hamẽ ẽ ikairã, Cristo txibaĩbu meranua ẽ beshmashaira hawamabiakẽ
haskaraki watã Deusũ ea benimawakĩ duawakĩ hau hawẽ bake Cristokiri
hawẽ pepa betsa betsapa hayawẽ nuku pehaira mekekubaĩtiru matu
judeubumaki ẽ txanikũkaĩshanũ ea katutã nitxĩniki. 9 Deus dasibi
damiwanitũ hawẽ xinã meribi bari itxapa hunenitũ ẽ matu dasibi
unãmanũ haska shabakabi wakatsis ikĩ Deusũ matu anu ea yununiki.
10 Hau haska Deus besti unãnepatũ unã keyuai yushĩ kuxipabu inũ nai
tsumabu nai anushũ haska Deusũ huneni natiã huni txakabubũ hawẽ
bake ikũwaĩbũ Deusũ hatu unãmakĩ hatu binumaikiki. 11 Hanushũ mai
damiwariama Deus ikibi ini yubakani anũbariai akinã, nukũ Shanẽ Ibu
Jesus Cristowẽ nuku ashuniki. 12 Cristõ nuku haska washunikẽ hawa ana
dateama haki txiti itã ikũwaĩ kematã nũ yukatirubuki. 13 Haskakẽ kakape
ẽ yusĩkubaũmiswẽ taeshũ ea bitxiabu matu merabewanũ ika matuwẽ
taea nuitapai ẽ bika teneaii. Hakia ekiri xinaĩ punu nukama benima
bestikubaĩkãwẽ, ewẽ taeshũ Deusũ matu duawaiwẽ taearã.

Cristo ikũwaĩbu hau txĩtũyamanũbũ Paulõ Deus hatu yukashũkubainikiaki, na hãtxarã

14 Haskawẽ taea mã judeubumakiri nukũ Epa Deus bebũ dãti itã ẽ
matu kuxipa yukashũmiski, 15 hatũ dasibi hawenabu nai anua inũ mai
anua ma hatũ kena haya mekearã. 16 Deus matu yukashũkinã, hau hawẽ
xinã ewapa keyuisma matu anu yunukĩ hawẽ Yushĩ Pepawẽ matu kuxipa
wakĩ hau matu mestẽwãmakubainũ ẽ matu ashũkubaĩmiski. 17 Ha dikabi
Cristo matube hiwea mã hayarã, hawẽ nui kayabiwẽ matu mestẽwãma
mã hawẽ ikũwaĩnã, ha matũ huĩti merã xinãkĩ hau mã txibãkubainũbũ
ẽ matu yukashũriamiski. 18 Eskaki, matu yuinũ nĩkakãwẽ, Cristõ nui
kayabirã. Hashpahaira inũ, txaipahaira inũ, keyatapahaira inũ, uke merã
bismahaira keska tibi Cristõ nui mã tapĩtirubuki, mã ha ikũwaĩbunã.
19 Haska hawẽ nui mã unaĩnã, pesheixta besti hawẽ nui unãkĩ haska
hawẽ nui betsa betsapa meshti akĩ mã hawa tanatirubumaki. Deusũ
hawẽ kuxipa pepa haska tsuã bikĩ nũ keyutirubumakiri mã unãnũbũ ẽ
matu yukashũriamiski. 20 Haska inũ, hamapai nũ yukamis inũ hamapai
betsa betsapa nũ xinãriama inũ nũ yukariama hawẽ kuxipahairawẽ
Deusũ nuku ashũtiruwẽ taeshũ niti ikama kẽwanãkãwẽ. 21 Jesus Cristo nũ
txibaĩbu ikũwaĩ betsabubetã Deus kẽwãkĩ heneama duawakubainãkãwẽ,
niti ikamarã. Haskakirã.

Jesusunabus mekei putanametimakiri hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

4 1 Nenu eska ẽ bika tenei hiweyushũ meairã, nukũ Shanẽ Ibũ ea yununi
ẽ akubainaiwẽ taeshũ ea atxitã ea mekeimashũ ea heneabumakẽ hau

mã ikũwaĩbu Deusũ matu kenani hiwei pepai haskakĩ mã unãkubainũbũ
ẽ matu yunuai xinaĩrakubaĩkãwẽ. 2 Eskairã, bebukaini keãma betsa
binũama inũ, duapai betsabu abui inũ, hĩ hĩ ikĩ hawara bebũkiri anũ ika
hawaira sinama ikũwaĩ betsabube nui uĩnanaĩ teneshũ uĩrakubaĩkãwẽ.
3 Ha Yushĩ Pepatũ matu dasi waiwẽ taea unãnuma hiwei ikũwaĩ dasibibube
putanameama haskas hiwekubaĩkãwẽ. 4 Maturã, habias yura matu wakatsis
ikĩ Deusũ matu kenanishũ habias Yushĩ Pepa matu inãtã hawẽ kuxipawẽ
habias hiwekuĩa matu manakamaikiki, Jesus mã ikũwaĩburã. 5 Haskawẽ
taea nũ Shanẽ Ibu bestitxai hayaki. Ha inũ, ha besti nũ ikũwaĩ inũ hawẽ
besti xinã betsatã yura betsabu unãti wamanũ ika mã naxiakeakemisbuki.
6 Ha dikabi Deus bestitxairã, dasibi ikũwaĩbũ Epaki. Dasibi hawenabu
shanẽ ibushũkĩ hawẽ kuxipa dasibi matu uĩmakubainikiki.
7 Hanushũ nuku tibi duawakĩ hawẽ kuxipa nũ hayanũ nuku inãkatsis ikĩ
Cristõ nuku tibi abukĩ inãpakeikiki, ha kuxipawẽ nũ dayanũbunã. 8 Haska
Jesus shanẽ ibukĩ haki sinataibu binutã hawenabu pepa manakumiskiri
Deusũ hãtxa Davĩ keneni yuikĩ:

"Habu binukĩ maematã iyuniki.

Hakia habũ txibãmisbu pepabu pepawẽ hatu manakumiski",
iniki. 9 Na inakainikiri kenekĩ haskararakiri Davĩ xinãkĩ yuini matu
yuinũ nĩkakãwẽ. Messias Deusbe nai anu hiwea mai anu ha dukũ
butui taeniki. 10 Ha dukũ habias butua ana hawẽri inakaini nenuma
nai binutã haska huyama ana hawẽri hawẽ kuxipa haki dasi keyuniki.
11 Ha haska hamebi huyamashũ betsabu hawẽ kuxipayabu hatu wakĩ
betsabu hawẽ hãtxa yuishunikabu hatu wakĩ betsabu hakiri kakape
txanikubaunikabu hatu wakĩ betsabu yusĩnanaĩ mekenikabu hatu watã
hatu yunuakeakebainiki. 12 Hatu haska wabaĩkĩ hawenabũ hawẽ daya tibi
hau ashunũbũ hatu pewatã hatu yunubainiki, hau kuxipanamei haska
Deusũ abuai hakiri ana tapĩ Cristõ yurai nũ mestenepakubainũbunã.
13 Haskakũkaini dasibi putanameama ikũwaĩbuki dasitã Deusũ bakekiri
tapĩkubaĩkĩ Cristo ikũhairawai hawa xinã betsa wama Cristokiri
unãnepai dasibibu nũ itirubuki. 14 Haskakẽ ana bake mixtĩbũ xinaĩ
keska ana hiweyamakubainãkãwẽ. Eskaki, matu yuinũ nĩkakãwẽ. Huni
betsa betsapabũ bake mixtĩbu beparanabu hawaira nĩkamisbuki. Nuku
habiaskari wakĩ yura betsa parananãkĩ Deusũ yusĩa kayabi txibãma
yusĩa bena watã matu yusĩaĩbu hatu nĩkakĩ hatũ hãtxa ikũwãkĩ bake
mixtĩbũ hamapai tibi txibaĩ imis keskai ana iyamakubainãkãwẽ.
15 Hakia abunamekĩ hãtxa kayabi yui nukũ Shanẽ Ibu Cristo keskai ewai
hiweyukubainãkãwẽ, Cristo nukũ bushkakẽ haki dasi tsamitã nũ hawẽ
yura ewawairã. 16 Hanua Cristo nukũ Shanẽ Ibuwẽ taea dasibi ikũwaĩbu
nuku dasiwa nuinamekĩ, ikũwaĩbu tibitũ daya betsa Deus ashuaĩbu inũ
ikũwaĩbu dasibi merabewakĩ Cristowẽ taeshũ nukunabu dasibi mã hatu
kuxipa wakubainaii, nukũ pabu tibi ewai nũ kuxipamis keskakinã.

Jesus ikũwaĩburã, hiwea bena hayabukiaki, na hãtxarã

17 Nukũ Shanẽ Ibũ kenawẽ eska ẽ matu yuikĩ yunuai ea nĩkakãwẽ.
Habũ Deus unãma benuabu ikaibu keskai ana hiweyamakãwẽ, habũ xinã
txakabu benuawẽ haska hiwea unãma hamakiri kane kane akanikikirã.
18 Habu mexu merã nia keskashũ xinã txakakĩ pe xinãtirubuma
unaĩsmapabuki, haburã, hawa benima pae Deus anua huaiwẽ benimama
haska hawa tapiãma unaĩsmapa besti habu huĩti kuxiburã. 19 Ana
hawa dakeama txakabu hamapai atimapa tibi hawẽ yura inãkĩ hawẽ
kemuhairai huĩti kuxi hiweabuki, tsua ibubis e ikamarã. 20 Hakia maturã,
Messias Cristo ikũwãkinã, habu hiwemisbu keskakĩ mã tapiãma iniki.
21 Haskawẽ taeshũ bebũkiri Deusũ Katuakiri hawẽ kakape ẽ matu yusĩma
haskai ha hiwenikiri tapĩkĩ mã nĩkaimarã, txanima Jesus anua ha besti
yui kayaki. 22 Haskawẽ taeshũ matubunã, matũ hiwea sheni shabakabi
yuikĩ txiterikãwẽ. Haska uatiã txakabui hiwekũkaĩkĩ txakabu betsa
betsapawẽ kemukĩ ibubis parananaĩ mã ikũkainairã, putai beshterikãwẽ.
23 Matũ xinã bena watã haska Deusũ abukĩ matu katumai besti xinãkãwẽ.
24 Matũ hiwea bena tari bena sawea keskakĩ matũ yushĩ bena wakĩ
Deusũ matu damiwani hawẽ Yushĩ keskarikãwẽ. Haska txakabu pashkatã
meribikũkaini mã hiwea pepaswẽ txanima hãtxa besti txibãkubaĩshanaii.

Jesus ikũwã kayabirã, eskai mestẽtikiri Paulõ yusĩnikiaki, na hãtxarã

25 Eskatianã, nũ Jesus ikũwaĩburã, nũ yura bestitxai keskaki. Haskawẽ
taea hawara yui mã hãtxairã, ana txani txakai parananãma matunabube
shabakabi yuinamekubaĩkãwẽ.
26 Ha inũ, maturã, tsuara mã sinatamisrã, ana hawẽ txakabuyamakãwẽ.
Tsukira sinatabiatã ana manai hatishuĩra bari txai tanama ushariama
daenamekubaĩkãwẽ. 27 Mã haskabumakẽ Satanásã matu parãkĩ
kanematiruki.
28 Ha inũ, metimai mã yumetsumisburã, hanũ matũ yumetsu henetã
xinã betsa watã hanũ matũ mekenẽ daya xinãbaũ hamapai tibi dayakĩ
pawarikãwẽ. Hanushũ ha dabukũ pashkashũ yura nuitapaibu mã hatu
inãtirubuki.
29 Haska inũ, ana hãtxa txakabu yuiama hãtxa pepawẽ besti
hãtxakĩ matunabu ana kuxipa wakĩ ikũhairawamakĩ merabewakĩ
hatu benimawakubaĩkãwẽ, habũ matu nĩkaiburã. 30 Haskakẽ habe
matu hiwemakatsis ikĩ hamebi Deusũ nai anu matu iyushanũ, iwanã,
hawenabu wakĩ matu unãti wakatsi matu inãni hawẽ Yushĩ Pepa ma
hayarã, ana txakabukĩ hawẽ Yushĩ Pepa punu nukawayamakubaĩkãwẽ.
31 Haska inũ, harakirira matu txakabuwabu has xinaĩ mã amua nimis,
inũ mã pubẽhairamis inũ, mã sinatamis inũ, mã kũyã itxakayamamis
inũ, sheti ikama mã ha imis inũ, hamapai txakabu betsa betsapa matũ

hashpa anua kaĩmisrã, matubunã, puta keyurikãwẽ. 32 Hakia maturã, mã
pepakatsis ikairã, matunabuwẽ nui bestikubaĩkãwẽ. Hawara mã hatube
txakabumis daenametã duanameirã, matũ txakabu hakimarabetã ana
xinãma pepakubaĩkãwẽ, haska Cristõ matũ txakabu buanikẽ Deusũ ana
xinaĩsma keskairã.

5 1 Matubu mã Deusũ bakebu kayabi pepabunã, haska Deusũ abuai
haska besti txibãkĩ mawakubaĩkãwẽ. 2 Haska inũ, Cristõ nuku abukĩ
Deus duawanũ ika Deusũ kupiti nuku bishuĩ mawai inĩti hawẽrua keska
puekĩ Deus benimawanikẽ haska Cristo nuku ishuni keskariakĩ nukubetã
ikũwaĩbu dasibibube nui abunamei hiwekubaĩkãwẽ.

3 Hanushũ ikũwãbumã hatu ati wakĩ hawa txakabuki dakeama
yuikĩ hamapaiwẽ kemuhairakubaini hiwemisbuki. Hakia matuburã,
ana hatu keska hiweama haska ikũwaĩ hiweti betsahaira hiwekĩ
txutanamebaũmisbukiri ana xinaĩ hãtxama inũ txakabu atimapa
tibi ana xinaĩ hãtxamari inũ kemu paekiri ana xinaĩ hãtxama haska
Deusũ hawenabu uĩkatsi ikai keska besti txibaĩ hãtxakubaĩkãwẽ. 4 Ha
dikabi nukũ keshawẽ hãtxairã, ana dakewati hãtxa txakabu yuiama
inũ, hãtxa hamapawẽ yuiama inũ, hãtxa tsua merabewatimawẽ ana
hãtxama haska tibiwẽ hãtxa ana kaĩmama matũ keshawenã, Deus besti
kẽwãkubaĩkãwẽ. 5 Ha inũ, txanima tsuabura haska dakeama hamapai
tibibe txutanamebaũmisbu inũ, hawara atimapa tibi amisburã, Cristo inũ
Deus shanẽ ibuaya hatube hiwetirubumaki. Ha inũ, tsuabura hamapaiwẽ
kemumisrã, dami yushĩ itsa washũ kẽwãmisbu keskawẽ taea ha
haskamisbu Cristo inũ Deusbe hiwetirubumariki.

Cristo txibaĩbu ma shabaki pesea keska hiwekũkaĩtikiaki, na hãtxarã

6 Tsuabũra matu beparãkĩ hamẽ matu yusĩkĩ paraĩburã, hatu
nĩkayamakãwẽ. Tsuabũra Deus nĩkama hawa merabewatimakiri
yusĩmisburã, Deusũ hatu kupitxakayamashanikiki. Uĩrakubaĩshãkãwẽ.
7 Ha inũ, hawara txakabuwaibube ana hatube dasiyamakubaĩkãwẽ. 8 Ha
inũ, uatianã, nukũ Shanẽ Ibu unãkĩ ikũwãriama txakabui mexu merã ika
keska mã hiwenibuki. Hamẽ eskatianã, Cristo ikũwaĩ haki dasitã matũ
xinã maewatã mã betsahairawa mã ma shabaki pesea keska hiweabuki.
Haska mã ma tapiã xinaĩ pe hiwekubaĩkãwẽ. 9 Ha shabapã nukũ xinã
betsa wamatã nuku tapĩmai tsekekaĩkĩ mia imairã, nuku duapamai
inũ, nuku kayatapimai inũ, nuku txani txakatimawaikiki. 10 Hawara
Deusũ abuai unãtã heneama ashũkĩ benimawakubaĩkãwẽ. 11 Tsuabura
mexu merã nia keskashũ txakabu xinãtã matu amakatsis ikaiburã, hawa
pe hayabumaki. Ana hatuki dasiama matuĩ hatu dakewakĩ shabakã
kaĩma keska wakĩ shabakabi pepakiri hatu yuikubaĩkãwẽ. 12 Hawara
txakabuhaira hune ikaibu shabakabi yui daketiki. 13 Hatũ txakabukiri
mã hatu unãmaya hawara hune txakabu betsa betsapawamisbu dasibibũ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

shabakabi unãtirubuki, ana haska washũ hunetimarã. 14 Haskakẽ haska
xinã betsa watirubu xinãkĩ Deuskiri nawati yuikĩ:
“Txakabũ matu tsumarã,
mepamarikãwẽ.
Mã mawabiani hanũ beniribirãkãwẽ.
Matũ txakabu mã heneaya
Messias Cristõ hawẽ txashawẽ matu yusĩkĩ matu unãmashanikiki”,
ikaki.
15 Haskakẽ matũ hiwearã, uĩrakãwẽ. Hawara mã akai txibaĩ pe
bestikubaĩkãwẽ, unaĩsmapamarã, hakia unãnepairã. 16 Natiã txakabu
betsa betsapa huaya menã manama matũ hiwea pewarikãwẽ. 17 Haska
inũ, ana hawarawẽ unaĩsmapama hawara nukũ Shanẽ Ibũ matu
amakatsis ikai nĩka pewatã haska xinaĩkiri tapĩrikãwẽ. 18 Haska
inũ, mã nushuti pae xarabu beya wanirã, hawẽ kemui xinã txãkaĩ
pe mekeama mã txakabumisrã, ha henetã natiã Deusũ Yushĩ Pepa
bestiwẽ kemukĩ nushukĩ akawakĩ mata wakĩ matũ huĩti benimai xinã
txãkãkubaĩkãwẽ. 19 Eska tibi bestiwẽ yuikĩ kẽwãkubaĩkãwẽ. Mã hatubetã
ikũwaĩbube Deuskiri nawati tibiwẽ nukũ Shanẽ Ibu kẽwaĩ huĩti hirabiwẽ
benimawakubaĩkãwẽ. 20 Hawara mã haya inũ hawara mã hayama Epa
Deusũ dasibi nuku inãmis xinãkĩ yuikĩ: “Haska hamapai xarabu mĩ ea
inaĩwẽ taeshũ ẽ mia kẽwaiĩ”, akubaĩkãwẽ, nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ
kena kuxipawẽ yuikinã.

Haskai duanamekũkaĩtikiaki, na hãtxarã

21 Haska inũ, Cristokiri pe xinãkĩ mã duawakatsis ikairã,
ikũwaĩbu betsabube binunãnãkatsis ikama hatube yununãnãma
nĩkakanãkubaĩkãwẽ.
22 Beneyabuũ, matu yununũ nĩkakãwẽ. Nukũ Shanẽ Ibũ matu yunua
nĩkashũ mã akai keska wakĩ matũ benẽ matu yunua habebis yununamei
hẽ iyamama ashũkubaĩkãwẽ. 23 Haska inũ, Cristo mã ikũwaĩburã,
Cristorã, matũ bushkaki. Maturã, mã hawẽ pabuki. Matũ bushka matũ
mekenikaki. Habiaskari mã aĩbu beneyaburã, matũ benerã, matũ
bushkaki, hatũ matu mekemisrã. 24 Haskakẽ nũ Cristo ikũwaĩbũ hawẽ
yunua tibi nĩkashũ nũ amis keska wakĩ matũ benẽ hamapai mia yunua
nĩkashũ aĩbu tibitũ matũ beneri nĩkasama hau hatu ashũriakubainũbũwẽ.
25 Aĩyãbuũ, maturi yununũ nĩkakãwẽ. Cristo habũ ikũwãshanaibuwẽ nuikĩ
abui hawẽ hiwea hatu inãni keskai maturi matũ aĩwẽ nuikĩ parãma hatu
abuhairakubaĩkãwẽ. 26 Cristõ nuku haska wakatsi ikĩ nũ hawẽ ikũwaĩbu
nuku mawashũkĩ hawena meribi txakabuma nũ shũpinũbũ hawẽ kakape
nũ ikũwaĩwẽ taeshũ nuku naximamisbuki. 27 Cristo habũ nũ ikũwaĩbu
pepahaira hawa detsis neama hawa tari txũpima ana hawa txakabu betsa
tibi hayama nukũ hiwea sheni henetã pepa meribi besti haska hatũ besu

uĩkatsis ikikiki. 28 Habiaskariai hawẽ bene hawẽ aĩbe ketashameshũ abuirã,
hawẽ yura keskawẽ taea hunibũ hatũ aĩwẽ hau nuikubainũbũwẽ. Haska
xinãkinã, hatũmebi hatũ yurawẽ nui keskakĩ hatũ aĩ abukanikiki. 29 Tsuabũra
hatũ yura danãma pimakĩ mekemis keska wakĩ habiaskari wakĩ Cristõ
hawẽ ikũwaĩbu mekemiski, 30 hawẽ yurakenã. Nukuburã, ha yurakirã, nũ
hawẽ pabu tibiki. 31 Haskawẽ taea haska huni inũ hawẽ aĩ yura bestitxai
keskatikiri Moisés kenekĩ yuikĩ: "Haskawẽ taea hunĩ hawẽ ibubu dapashkabaĩ
hawẽ aĩbe ketashametã ha dabe hiwei ana yura dabema yura bestitxai
keskatiki", hatu waniki. 32 Aĩyaĩ inũ beneyai yura bestitxai keska hiwearã, mĩ
tapĩtirurã, bikaki. Hakia habiaskariai Cristo inũ dasibi ha ikũwaĩbu haki dasia
habiaskariki, Cristoki nũ haki dasia nũ yura bestitxai keskaburã. 33 Habiaskari
wakĩ haska huni tibitũ hawẽ yura ibubis mekemis keska wakĩ hau hawẽ aĩ
pe mekekĩ duawakubainũbũwẽ. Haska inũ, hatũ aĩnĩ hawẽ benẽ yunuai hau
nĩkashũkubainũbũwẽ.

6 1 Bakebuũ, matu yununũ nĩkakãwẽ. Matũ ibubu nĩkatã hawẽ yunua
ashũkubaĩkãwẽ. Haska wakĩ nukũ Shanẽ Ibu benimawakĩ mã
kaneamaki. 2 Ha dukũ nuku yubakĩ Deusũ yununirã, eska hayaki: "Matũ
epa inũ matũ ewa kẽwãkĩ duawakubaĩkãwẽ, 3 na mai anu benimai bari
itxapa pe hiweyukũkaĩkatsis ikirã", aniki.

4 Bakeyabuũ, maturi yununũ nĩkakãwẽ. Matũ bakebu tapĩmakĩ hau
matuki datei sinatayamanũbũ yunutxakayamakĩ nemahairayamakãwẽ.
Hakia hiwea tapĩmakĩ Deusũ hãtxa tapĩmakĩ hawẽ yunuti hãtxa inũ hawẽ
nemati hãtxa unãmakĩ pe yusĩkĩ haska nukũ Shanẽ Ibũ abumis keskawẽ
hatu yumewakubaĩkãwẽ.

5 Escravo dayarubuũ, maturi yununũ nĩkakãwẽ. Matubunã, matũ tsuma mai
anuabuki datei dayai penũ, iwanã, hatu duawakĩ haska matu yunua nĩkatã
txibãkubaĩkãwẽ. Haskakinã, Cristo duawakĩ mã akawaii. 6 Haskakẽ matũ
tsuma pe dayashũkĩ duawairã, hatũ berubi uĩaĩ bestiwẽma hakia uĩyamarikẽ
pe dayashũkubaĩkãwẽ, Cristõ dayarukĩ hawara hawẽ Epa Deusũ abumis haska
xinaĩ ashũkinã. 7 Hawara daya mã akairã, txikixbetanã akama nukũ Shanẽ Ibu
mã duawai keska akubaĩkãwẽ, yurabu uĩmakĩ ashũamarã. 8 Tsuabura escravo
inũ escravoma mã dayamiswẽ taeshũ haratura mã pe dayamis inũ txikixi mã
dayamis matu tibi unãshũ nukũ Shanẽ Ibũ matu manakushanikiki.

9 Yununikabuũ, maturi yununũ nĩkakãwẽ. Habias Shanẽ Ibu nai anuatũ
yura dasibi unãkĩ yununikabu inũ matũ tsumaburi habiaska dabeswẽ
nuikĩ matu kupimistũ shanẽ ibu inũ shanẽ ibuma ha dabe habias senẽ
xinãmiski. Haskakẽ matũ dayarubu pe mekekĩ ana hatu kũyã akama ana
miki hatu datewama pewẽ besti hatu yunukubaĩkãwẽ.

Ikũwaĩbu soldadobu keskai kuxipakũkaĩtikiaki, na hãtxarã

10 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, nukũ Shanẽ Ibũ kuxipa paepa mã hayarã,
hawẽ kuxipai ewakãwẽ. 11 Deusũ hawẽ mia mekeai nemati kuxipa

bikãwẽ. Ha hayatã mã txĩtuãmakẽ diabo Satanásã matu parãtirumaki.
12 Na haska nũ hatube detenameairã, yurabũ kuxipawẽ nũ ikai
keskamaki. Hakia yushĩ txakabubu inũ hamapai shanẽ ibu txakabu na
mai anua inũ manaũri namakisshũ nuku keshebaũshũ yunuaitũ nuku
atxiabube nemai heẽ iyamai nũ hatube detenamei keskaii. 13 Hanushũ
Romano soldadobukiri matu xinãmanũ nĩkakãwẽ. Detenamei bui
tsakanamenikabu txĩtũkatsi ikama hawẽ meketi mabu kuxipa tibi sawe
keyutã detenamei bumisbuki. Haska keskariai matũri diabo Satanás
nemai heẽ iyamai unãnepakatsi dasibi Deusũ kuxipa hayai keyutã matu
bikawaibutiã txĩtuãma maemai kuxipakubaĩkãwẽ.
14 Hanua hãtxa txanima besti yuikĩ hawa dateama mestẽwãkãwẽ.
Haska wai nũ pe hiweabu Deusũ nuku mekekubaĩmiski. 15 Matunã, Deusũ
hãtxa kakape unãnuma hiwetikiri mã yusĩ bukatsis ikaiburã, bebũkiri
matũ hiwea pewakubaĩkãwẽ. Haska wakĩ mã ma pewa haska soldadobu
detenamei bunũ, iwanã, bebũkiri hawẽ bitxi tae sawemis keska wakĩ
kakape yuibaũkĩ Deuski sinataibu mã maematirubuki. 16 Haska inũ, Deus
ikũhairawakubaĩwẽ. Nũ haskawaya soldadobũ hatũ hi besha turuwẽ
hatũ yura hunemis keska wakĩ Deuski sinataibũ hatũ txakabuwẽ nuku
binupaiabu nukũ nũ nematiruki. 17 Deusũ nuku mekemisrã, soldadobũ
hawẽ mane maiti sawea hawẽ mekemisbu nukuri nũ haska keskaki,
Deuski sinataibũ hau nuku parãyamanũbunã. Haska inũ, Deusũ hãtxa
tapĩhairakubaĩkãwẽ. Hawẽ hãtxarã, nupe txaipa hawẽ detenameti
keskaki. Hawẽ Yushĩ Pepatũ nuku merabewaya ha Deuski sinataibu nũ
hawẽ nematiruki. 18 Matubunã, Deusũ Yushĩ Pepatũ matu xinãmaya
Deusbe hãtxakĩ hatu yukashũkĩ hatu ea ashũkĩ heneyamakubaĩkãwẽ.
Haskai hawa punu nukama inũ babuama beru mestẽwãtã hiwekubaĩkĩ
ha dikabi Jesus ikũwaĩbu dasibibu Deus yukashũriakubaĩkãwẽ. 19 Eska ẽ
matu yukaii. Hau Deusũ ea merabewakĩ hari hãtxati ea inãkĩ inũ ẽ hãtxa
ea kuxipa waya haskawẽ taeshũ haska Deusũ uatiã huneni shabakabi
hawẽ bakekiri ẽ hatukiri txanikũkaĩnũ ekiriri Deus yukashũkubaĩkãwẽ.
20 Haska inũ, Deusũ ea katushũ hawẽ kuxipaya hãtxashunika ea wani ẽ
hawẽ kakape yusĩbaũmiswẽ taeshũ habũ nenu ea iweimashũ ea bitxikĩ
akawaimabu nenushũ ẽ bika tenebiakĩ hawa dateama nukũ Shanẽ Ibukiri
hãtxai ẽ txanikũkaĩnũ ea Deus yukashũkãwẽ.

Hawẽ henea nuiti hãtxakiaki, na hãtxarã

21 Ẽ haskarara hau matu anu kashũ ekiri matu unãmai txani kashanũ,
iwanã, nukũ Shanẽ Ibuwẽ taea nukũ betsa Tíquicõ, ikũwaĩ txĩtuĩsma
habiatũri nukũ Shanẽ Ibũ daya ashũkĩ nuku merabewamis matu anu
ẽ nitxiaiĩ. 22 Haskawẽ taeshũ haska matuki txanikĩ nenu ebe maniabu
inũ ekiri hãtxakĩ hau matu xinã txãkãwaĩ kanũ nukũ haibu matu anu ẽ
nitxiaiĩ.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

23 Nukũ Epa Deus inũ nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo mã habũ ikũwaĩbu
haska tibi habu haya matu inã bikubaĩkãwẽ, ikũhairawakinã, ikũwaĩbu
betsabuwẽ nuikinã, unãnuma hiwekũkaĩkinã. 24 Haska inũ, tsuabũra
nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo abukĩ betsa waisma hau Deus hatuwẽ nuikĩ
duawakubainũwẽ.

Hatiski, ẽ hãtxarã.

Paulo

Filipos anuabu Paulõ hatu kene bumanikiaki

FILIPENSES

Paulõ hatukiri xinãnikiaki, na hãtxarã

1 1 Ẽ Paulo inũ Timóteõ, Jesus Cristõ tsumapã, mã habũ Jesus Cristo
ikũwaĩbu Filipos anuabu inũ, habũ matu mekemisbu inũ, matu
merabewamisbu mã dasibi Jesus Cristoki dasiabu nũ matu kene bumai
uĩrakãwẽ. 2 Nukũ Epa Deus inũ nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ hau matu
unãnuma hiwemakĩ pewakĩ matu duawapakekubainũbũwẽ.

Paulo ikũwaĩbuwẽ nuikĩ Deus hatu yukashũkubainikiaki, na hãtxarã

3 Hawẽtxaĩs matukiri xinãkĩ matuwẽ taeshũ ẽ Epa Deus ẽ
kẽwãkubaĩmiski. 4 Hanushũ habe hãtxai benimakĩ matu dasibikiri ẽ matu
yukashũkubaĩmiski. 5 Deusũ kakape hawẽ bakekiri matu anu hiki taeshũ
ẽ matu yusĩa nĩkakĩ ikũwãtã ebetã txibãkĩ ea merabewanishũ hawa
heneama natiã mã apakeaii. 6 Eã ẽ matukiri xinãnã, haska Deusũ hawẽ
daya matu anushũ taewanishũ haska abuai keska mã ikũwaĩ Jesusũ matu
hiwemakubaĩkĩ niti akama matu pepa wakubaĩshanikiki, hanu Jesus
Cristo txĩtũkiranaitianã. 7 Txanima eã ẽ matukiri pe xinaĩnã, matuwẽ
nuikĩ ẽ matu abuhairaii. Maturi dasibi mã ewẽ nuiaya Deusũ matuwẽ ea
duawaikiki. Natiã ea bitximabu keska nia shanẽ ibubu bebũ hawa hatũ
yunutikiri ẽ hãtxaisma eska besti yui ẽ txakabuisma pekiri hãtxai Deusũ
kakape Jesus Cristokiri hatu unãmakĩ hakiri shabakabi ẽ txanikũkainaya
mã ea merabewai ebetã teneai keskakubaĩkanaii. 8 Haska inũ, matube
dasibi haibunaĩ nũ pekubainiburã, Deusũ nuku unaĩkiki, Jesus Cristõ
nui duapa ea inã ẽ matu ashuniwẽ taea matukiri ẽ hakimaismaki. 9 Deus
yukakĩ matu ea ashũkinã, hau hawẽ nui itxapawẽ matu ewawakĩ hau
apakenũwẽ, heneamarã. Haska wakĩ Deusũ matu unãnepa wakĩ nĩkanika
hau matu wakubainũ, iwanã, ẽ matu yukashũmiski, 10 haska pepa besti

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

abuai mã katukubainũbunã. Haskai hiwekĩ matũ hiwea shũpĩ hawa
txakabuma ewakaini hawa txakabuki huti ika keskama nukũ Shanẽ Ibu
Cristo huriamakẽ mã pepa hiwekubaĩtirubuki. 11 Ha dikabi matu mã hatu
bebushunaibunã, Jesus Cristowẽ taeshũ hawara pepa mã akai tsuabũra
uĩkĩ Epa Deus duawakĩ kẽwãshãkanikiki.

Paulõ Jesus Cristõ kakape yusĩkubainikiaki, na hãtxarã

12 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, ẽ bika betsa betsapa teneai anu bebirã
bebiranaibu txanima kayabi haska yura betsa betsapabũ Deusũ kakape
Jesus Cristokiri nĩkabirãbirãmisbukiri matu yuinũ nĩkakãwẽ. 13 Haska
Roma shanẽ ibũ hatu binũatũ hiwe ewapa hawẽrua anuabu soldadobũ
ea mekemisbu inũ yura betsa betsapabũ ea uĩkĩ hanu ea pewayamabu
anushũ Cristokiri kakape ẽ hawẽ hãtxa txaniai dasibibũ ea nĩkamisbuki,
ha meketi hiwe anu ẽ hiwe anushunã. 14 Na ea nenu eska wayamabu
ewẽ dateama itxapabũ Cristo ikũwãkĩ hawẽ kakapewẽ benimakĩ
dateama huĩti kuxitã nukũ Shanẽ Ibuki txiti itã Deusũ kakape hatu
yusĩkubaũkanikiki.
15 Huni betsa betsapabu hatũ huĩti pepa hayabu Cristokiri yura betsabu
ikũwãmanũ, iwanã, pe yusĩkanikiki. Hakia hatiritũ ea binunũ ika eki
sinatai keĩ pashkatã yusĩnanãriakanikiki. 16 Txanima nenushũ Deusũ
bakekiri ẽ pe yuikubainũ Deusũ ea nenu yunuyamakẽ habu ewẽ nuikĩ
ha Cristokiri daya ẽ henebiranima habũ ea merabewakĩ kakape datã
akĩ heneama yusĩbaũkanikiki. 17 Hakia hatiritũ akinã, anikabia kẽkĩ
mestẽwãtã akama pepabiakĩ ea binunũ ishũ habũ haska wakĩ ea ana bika
tenemakubaĩkanikiki. 18 Haskaibuwẽ taearã, earã, ẽ hatuwẽ nui ẽ hatuki
sinatamaki, xinã pepawẽ txaniaibu kasmai xinã pe mirĩwẽ Cristokiri
kakape txaniaiburã. Haskabaũkĩ ea benimawakanikiki.
Ẽ benima keyuriamarã, 19 mã ea Deus dayashuniwẽ taea tsuki
ẽ dakeamaki, hatũ ea mekeawẽ taearã. Haskakẽ tsuabũra berubi
hawa hakiri dakeama natiã ẽ hiweawẽ inũ ẽ mawashũshanaiwẽ
Cristo kuxipahaira ewẽ dasibibu ẽ hatu uĩmayukatsis ikaii. Haskawẽ
taeshũ Jesus Cristõ Yushĩnĩ ea merabewakĩ ea kaĩmashanai xinaĩ ẽ
benimakũkainaii. 20 Haska inũ, Deus dayashuni tsuki ẽ dakeamaki,
hatũ ea mekeawẽ taearã. Haskakẽ tsuabũra berubi hawa hakiri
dakeama natiã ẽ hiweawẽ inũ ẽ mawashũshanaiwẽ Cristo kuxipahaira
ewẽ dasibibu ẽ hatu uĩmayukatsis ikaii. 21 Natiã ẽ hiweyuarã, Cristo
ẽ hiweshũyukũkainaii. Hakia hawẽ taea ẽ mawarã, ẽ nenu hiwemis
binuaki. 22 Na ẽ yurawẽ ẽ hiweyukũkaĩkinã, hawẽ dayakĩ yurabu itxapa
ẽ hatu ikũwãmatiruki. Haskakẽ ha dabe ẽ katutirumahairaki. 23 Eã ibubis
haska dabe ẽ katuarã, bikahairaki. Ẽ xinãnã, mawatã ẽ Cristobe ma
hiwei kai pehairaki, enarã. 24 Hamẽ betsarã, matu merabewayunũ ika
ẽ hiweyuarã, peyuaki. 25 Ẽ haska matukiri xinaĩwẽ taea haska mã Jesus

Cristo txibaĩkiri matu merabewakĩ matu benimawakatsi iki ẽ matube ana
hiweyui katiru ẽ xinaiĩ. 26 Matu anu ana haska kaĩxĩshũ ẽ matu yusĩayã
ewẽ taea benimai mã tse ishanaii, Jesus Cristo kẽhairawairã.

Jesus Cristo ikũwaĩ bika tenetikiri Paulõ hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

27 Natiã mã hiweairã, Deusũ hawẽ bakekiri kakape unaĩ haska
hiwekũkaĩtikiri benai na keska bestiwẽ hiwekubaĩkãwẽ. Haska ẽ matu
uĩkatsis ikai inũ matu anu ẽ kamakẽ matukiria matũ kaka huai ẽ
matukiri nĩkakatsis ikaii, haska mã txĩtuãma inũ mã ma dasi keyushũ
bika tenebiai heneama matũ xinã kuxipawẽ ikũwaĩ mã Jesus Cristo
txibaĩbunã. 28 Habu matuki sinataibuki e iki dateyamakubaĩkãwẽ. Habu
matuki haskabiaibũ mã pe hiwekĩ hatu uĩmakubaĩmiswẽ taeshũ Deusũ
hanu shabakabi hatu kupikĩ habiatiãri matu besti mekeshanikiki. Deusũ
haska wakĩ shabakabi hatu unãti wamashanikiki. 29 Deusũ hawẽ pepawẽ
matu kenakĩ katushũ ikũwãmanirã, ha besti ikũwaĩ pepa bestitimaki.
Habiaskariai Cristowẽ bika mei nuitapariatiki. 30 Haskakẽ ea inũ
maturã, nũ bika tenekanaii. Haska uatiã ẽ ikai mã uĩnirã, na habiatiãri
Cristo dayashũkĩ hamapai bika betsa betsapa ẽ tenekubainai mã ekiri
nĩkakubainaii.

Ikũwaĩbu xinãnãnaĩ hiwetikiri hatu yununikiaki, na hãtxarã

2 1 Cristõ hawẽ kuxipa matu inãkinã, hawẽ xinã txãkãkaĩti matu
inãniki. Mã nui haya matũ betsabu ha xinãwẽ matu yunua mã
hatu daewatiruki. Tsuara mã Cristoki dasiarã, habias Yushĩ mã haya
ikũwaĩ betsabuwẽ hatuya nui mã kashakũkaĩtirubuki. 2 Haska dasibi
binunãnãma habiaskas pashkama mã hiwearã, habias nui mã haya
inũ, habias Yushĩ mã haya inũ, habias xinã mã haya ea nĩkamakĩ ea
benimawakubaĩkãwẽ. 3 Na haska hiwekaĩkinã, yurabu binunũ iki keãma
hakia babutã bestibu: “Ea dukũ ẽ bebui pepakainaii”, ikĩ xinãma:
“Betsabũri ea maemai ẽ hawamaki”, ikubaĩkãwẽ. 4 Haska inũ, betsarã,
hawara mã akai inũ mã biairã, matunas bestikiri xinãkĩ mã amis akama
hakia ikũwaĩ betsa shabakabi hatu uĩmariakĩ hawara akaibu hatu
merabewakĩ ashũriakubaĩkãwẽ.

Jesus Deus keskabia hawẽ tsuma keska hiwekũkainikiaki, na hãtxarã

5 Tsuabũra Jesus Cristokiri haska mã xinaĩnã, haska Cristõ xinãkubaini
keska betsabukiri xinaĩrakubaĩkãwẽ.
6 “Cristo Deus itsabia haskas xinaĩ keãma hiweniki.
7 Hawẽ kuxipa beshtekekĩ heneyubirã
nuku keskakĩ nukũ yura bitã
na mai anua dasibibu merabewai
habũ tsuma ikũkainikiaki.

8 Hamebi babutã hawẽ Epã yunua txibãkubaini
mawanũ ika ikũkaini cruzki dunua mawaniki.
9 Haskawẽ taeshũ Deusũ kẽhairawakĩ hatu binu keyumakĩ
kena kuxipa pepa tsua haska hayama Jesus inãniki,
10 hau ha Jesusũ kena nĩkatã dasibibu nai anua inũ,
mai anua inũ, hanushũ mawabũ yushĩ manamisbu anushũ
habũ kẽwaĩ dãti itã
11 dasibibũ unãkĩ:
'Jesus Cristorã, txanima dasibibũ Shanẽ Ibu Yavéki', ikĩ
Epa Deus kuxipa kẽwãshãkanikiki".

Cristõ nuku hiwea inã henetimakiri Paulõ yusĩnikiaki, na hãtxarã

12 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, matuwẽ ẽ nuiaya mã ẽ hãtxa txibãmis
heneama akubaĩkãwẽ, ẽ matu uĩayã mã amis keska inũ, ẽ matu uĩyama
txaihaira ẽ hiwebiakẽ ea nĩkakĩ txibãriakinã. Hawa kaneama uke merã
hawara matũ hiwea Cristona wamakĩ mã inãni Cristoki mesekĩ heneama
hawẽ mekepakekãwẽ. 13 Matũ hiwea mã ma Cristo inãniwẽ taeshũ xinã
betsawẽ Deusũ matu benimawakĩ haska matuwẽ dayakĩ hawẽ xinã pepa
tashnimaya haska abuai keska matu amakĩ merabewaya shabakabi
ashũkubaĩkãwẽ.
14 Mã ma haskarã, ana tsuabura nãtakeabuki nĩkabumabiakẽ matũ
hãtxa hamẽ ha ikĩ txakawama inũ ana ha irabeama pe hiwekubaĩkãwẽ.
15 Mã haskai hiwea matu tibi mã txakabuma inũ mã kaneisma haska
Deusũ bakebui ha yura txakabubu inũ atimapabu anua mexu nea
keskama mã hatube hiwearã, bixĩ kuxipa txashai hawẽ unãbaĩti keskakĩ
16 matubunã, Deusũ kakape hiweakiri hãtxa hatu unãmakubaĩkãwẽ. Mã
haskaya ea ẽ matu anu hamẽ dayai kama iniwẽ taea ea matuwẽ keĩ ẽ tse
iki ẽ benimashanaii, hanu Cristo ana huaitianã. 17 Ẽ hiwea ẽ matu inãni
keska wakĩ ẽ matu ikũwãmaniki. Matũri ikũwãkĩ matũ hiwea mã Deus
inãkuĩyaiĩ. Haskawẽ taea ẽ hiwea yauxiama mawakinã, hau mã ikũwãkĩ
heneyamanũbũ ẽ hiwea Deus ẽ matu inãkuĩshũtiruki. Ẽ matu haskashuni
ẽ benima paewẽ dasibi ẽ matu yuiaii. 18 Maturi benimarikãwẽ, ẽ ikai
keska xinaĩ ewẽ benimairã.

Filipo anu Timóteo nitxĩkatsi inikiaki, na hãtxarã

19 Nukũ Shanẽ Ibũ haska xinãyã matu anu Timóteo yunukatsi haska
ẽ xinaiĩ, hau matu nĩkatãkĩ matũ kaka beshũ ea benimawayushanunã.
20 Haska matukiri ẽ matu xinaĩ keska inũ ẽ matuwẽ nuimis keska tsuã
matukiri pe xinãma txanima tsua betsa hayamaki. 21 Ha betsabũ Jesus
txibãbiai hatunas bestiwẽ nuikĩ xinãkanikiki, haska Jesus Cristõ abuai
keska akamarã. 22 Timóteo ẽ bake keskai ebe hiwea dayakũkaĩkĩ kakape
Jesuskiri ebetã yusĩkĩ ea merabewakubaĩmis hawẽ hiwea mã unaiĩ. 23 Ea

haskara washanaibu hatũ matu unãmai hau ekiri matuki txani kanũ ha
ẽ matu anu nitxĩkatsis ikaii. 24 Haska kasmai ea kayabis kashũ ẽ matu
uĩ katirumẽkaĩ, ishũ haska nukũ Shanẽ Ibũ xinã besti ẽ manaii, hawaira
kanũ ishũ xinaĩnã.

Filipo anu Epafrodito ha dikabi nitxĩkatsi inikiaki, na hãtxarã

25 Ha dikabi ha dabe ẽ hatukiri xinaĩnã, nukubetã ikũwaĩ Epafroditõ
hau ea merabewanũ mã eanu nitxĩma ea merabewai ebe dayai bika
tenekũkainai Cristokiri kakape yusĩmis ana matu anu ẽ nitxĩyukatsis
ikaii.
26 Haska isĩ teneaikiri mã nĩkaimabu hawẽ taea hakiri xinaĩ mã hawẽ
punu nukaxina haska xinaĩ matuwẽri nui hari matu hakimamariki.
27 Txanima ikimaki, isĩ paepa bitã tenei mawakeanirã. Hakia Deus
hawẽ nuikĩ ewẽri nuiriakĩ hau ana ea bika betsa tenemayamanũ Deusũ
shushawaimaki. 28 Haskawẽ taeshũ matu anu hawa ana tea wama ẽ
matu nitxĩshunaii, ana matu uĩma uĩ mã benimaya ana ẽ matuwẽ punu
nukuyamanunã. 29 Nukũ Shanẽ Ibuwẽ taea nukũ betsa Epafrodito kai
benima paewẽ ikĩ peirawashãkãwẽ. Ha inũ, tsuabura ha keskaburi
abukĩ hawẽ hãtxa nĩkanũ ishũ hatu ikubaĩkãwẽ. 30 Tsuã mã ea haska
watirubumahairabiakẽ Epafrodito ewẽ taea hawẽ hiwea yauxiama
mesebiakẽ Cristo dayashunaiwẽ taea ea merabewai huima isĩ paepa bitã
mawakĩ txanima nuku shunũkeanimaki.

Paulõ hiwea shenirã, hamẽkiaki, na hãtxarã

3 1 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, Jesusũ nuku mekeawẽ taea benimanãkãwẽ.
Ẽ matu yuiyamarã, habiaskari ẽ ana matu keneshunairã, enarã
bikamaki. Matu keneshũkinã, mã hawẽ hiwenũ merabewakĩ ẽ matu
ashuaiĩ. 2 Ha huni yusĩnã meketikiri parananaĩ itxakanikai daya pepa
wanikapaikĩ matu yusĩkĩ judeubu keska matu hiwemanũ ika ikanikiki,
dateyamakaĩ matũ hina kubitxi meshtemanũ ikarã. Matu haska wanũ
ikaibu uĩrakãwẽ. 3 Haska nũ yunu kayabiaiburã, nũ nukuki, nũ habũ
Deus kẽ kayabi waiburã. Jesus Cristõ ma nuku pewashuniwẽ taeshũ
Deusũ Yushĩ Pepatũ nuku kuxipa wakĩ merabewaya hawara nukũmebi
nukũ yura anua hina kubitxi bemakisa nũ meshtemis keskawẽ nũ
kẽtirubumaki.
4 Earã, haska xinãti dabanẽ emebi keĩ ẽ yurakiri inũ ẽ hiweakiri
dasibibu ẽ binutiruki. 5 Deusũ Abraão yununiwẽ taeshũ ẽ kaĩxina oito
shabatiã ẽ hina kubitxi ea meshtenibuki. Ẽ Israelĩ baba betsa Benjamim
shukua anua eari ẽ kainiki. Haskawẽ taea ẽ ibubu Hebreokẽ eari ẽ
Hebreoki. Ha inũ, hawẽ hãtxa Deusũ Moisés yusĩni txibaĩ dasibi betsabu
binui ẽ fariseu iniki. 6 Ha inũ, Deus duawanũ ishũ Jesus Cristo ikũwaĩbu
ẽ hatu itxakahairawayukubainiki, haska dabanẽ ẽ xinã ẽ unãnepaiwenã.

Ha inũ, Deusũ Moisés yusĩni ikũwãkĩ txibaĩ hawa kaneama ẽ
pepahairakũkainaya ekiri hawa txakabu tsuã yuitiruma inibuki.
7 Na haska tibi Moisés yusĩa txibaĩnã, ẽ haki txiti ikarã, enarã,
ewapa benuisma ẽ xinãniki. Hakia natiã Cristowẽ taearã, ẽ ana hawẽ
teatirumaki. 8 Haska tibi hayai ẽ hawẽ kuxipa biakũkaini natiã ẽ uĩanã,
hamẽki. Jesus Cristo ẽ mekenã wakĩ ẽ unaĩnã, hawenarã, binuhairaki,
ẽ Shanẽ Ibu kayabirã. Haskakẽ Cristowẽ taeshũ dasibi hamapai
eanua txakabu ẽ benu keyuniki. Haska wakinã, ẽ hiwea sheni txaka
keska wakĩ henetã hanua haki maei ẽ hawẽ yuraniki, 9 haki nukutã
haki dasirã. Haska inũ, Moisés hãtxa txibaĩ hawẽ nuku ibubis nũ
pepahairakũkaĩkatsis ikaiwẽ en dayamiswẽ ea akama Cristo ewẽ nui eki
nukutã ea xinã betsa wama ẽ ikũwãniwẽ taeshũ Deusũ hawena ea wakĩ
ẽ txakabu ea buashunikẽ Jesus besti ẽ txibãkubainaii. 10 Haskakĩ Cristo
ana ẽ unãhairakatsis ikaii. Haska inũ, hawẽ Epa Deusũ mawabu ana
bestẽwãti kuxipa ẽ hayakatsis iriaii. Haska inũ, ana haki dasihairanũ ika
ha nuitapawanibu keska eari dateama mei mawakĩ ẽ txibãkatsis ikaii.
11 Txĩtuãma ẽ haskakũkainaya Jesusũ enabu hiweabu inũ mawabu mai
anua nai anu hatu iyunũ ika huaya hatube dasikatsi ẽ manakubainaii.

Jesus txibaĩ pepakũkaini haki nukutikiaki, na hãtxarã

12 Jesus besti txibãkatsis ibiai ẽ pepai keyuriama inũ ẽ tapĩ
keyuriamariki. Hakia pepa besti ẽ ikũkaĩshanũ Jesus Cristõ ea
abukĩ ea katuniwẽ taea hawẽ xinã txibaĩ pepatã haki nukukatsis iki
heneama manai ẽ txĩtũkiranamaki. 13 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, ẽ pepai
keyuriamabia haska ẽ hiwea sheni ẽ ikũkaini hakimai txipu watã unuri ẽ
hiwekuĩkatsis ikaiwẽ taea hariri uĩbaini bikabiakẽ nĩkamas ẽ txĩtuãmaki.
14 Haska Jesus Cristowẽ nuku Deusũ yubani haska nai anua haki nukukĩ
haria bishanũ ika nĩkamas Jesus ẽ dayashũkũkainaii.
15 Tsuabũra nũ ma ikũwã kayabiai pepabunã, haska xinãnãkãwẽ.
Ẽ xinaĩ keska tsuabũra habias keska mã haska xinãmakẽ haska ha
hamapaikiri Deusũ yusĩkĩ matu uĩmakĩ matu unãmatiruki. 16 Nũ
ma haska tapĩmaburã, haskas xinãkĩ betsa wama txibãkubaĩkĩ
heneyamanãkãwẽ.

Jesuswẽ taearã, nukũ mae kayabi nai anukiaki, na hãtxarã

17 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, haska ea inũ ea merabewamisbu nũ hiwekũkaĩkĩ
nũ matu uĩmamis nukũ aka nũ haskai hiwemis nuku xinãkĩ txibãkĩ nuku
mawakubaĩkãwẽ. 18 Tsuabura itxapa matube hiweabũ hatũ hiwea sheni henekĩ
betsa wakatsi ikama Cristo cruzki hatu mawashuni xinãma haki sinatai keska
hiweabu haskabukiri hawẽtxaĩs ẽ matu yuimiski. Natiã haska xinaĩ kashayabi
ana hatukiri ẽ matuki txaniaii. 19 Ha yurabu haskaburã, nukũ Deuskiri xinãma
habũ deusrã, pikekĩ pi bestimisburã, ha inũ, hawẽ kẽmisburã, yurabu hawẽ

dakebiaibũ habu dakeama hamapai txakabu na mai anua besti xinãkĩ abukĩ
akubaĩmisbu hanu bari hawẽ heneaitiã habu benunũbarikanikiki, Deusũ hatu
kupiarã. 20 Hakia nuku ikirã, nũ haskamaki. Nukũ mae kayabi nai anuki.
Haska nũ manakaiburã, nukũ mekenika nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo ana
hushanai nũ manakakubainaii. 21 Hanua hushũ habiaskari kuxipawẽ hamapai
dasibi meke keyumistũ nukũ yura babu atimapa betsa wakĩ benawashanikiki,
hawẽ yura txasha keska nuku wariakinã.

4 1 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, ẽ matu abutxakayamai inũ, ẽ matuwẽ nuiai
inũ, ẽ matuwẽ benimaiwẽ inũ, matuwẽ taeshũ Deusũ ea manakua ẽ
bishanaiwẽ taea xinaĩ ẽ matu ana uĩ kakatsis itxakayamaii. Ẽ matu haska
xinãyã txĩtuãma nukũ Shanẽ Ibu txibãpakekãwẽ.

Ikũwaĩbu haska xinaĩ hiwetikiri Paulõ hatu yununikiaki, na hãtxarã

2 Evódia inũ Síntiqueẽ, nukũ Shanẽ Ibu ikũwaĩ mã nukũ puibu matuwẽ nuikĩ
ẽ matu xinaiĩ. Nukũ Shanẽ Ibu ebe mã dayashũbiamis mã yuãnanãrabeai ẽ
matu nĩkairã, haskama menã daenamerikãwẽ, ẽ matu yunuairã. 3 Haska inũ,
miarã, mĩ txĩtuĩsmawẽ taeshũ mia yununũ nĩkawe. Nukũ pui dabe Evódia
inũ Síntique ea hatu merabewashũshãwẽ, hau daenamenũbunã. Clemente inũ
merabenanika betsabu ha aĩbu dabebetã Cristokiri kakape ẽ yusĩayã habũ
ea putama ea merabewai bika teneriakubainibuki, haburã, hatũ kena tibi ha
hiwekuĩti unaki ma hatũ kena Deusũ hatu kenekĩ netãnikirã.
4 Nukũ Shanẽ Ibu ikũwaĩnã, benimarikãwẽ. Ana habias ẽ matu yuaii.
Heneama benimarikãwẽ! 5 Hau dasibibũ matu unãnũbũ ikũwaĩ pepabu
ikubaĩkãwẽ, ma nukũ Shanẽ Ibu hua kemaikikirã.
6 Haska inũ, ana hamapaiwẽ dabanã iyamakãwẽ. Hakia Deusbe hãtxakĩ
yukai inũ kẽwaĩnã, mĩ hamapai hakiri shabakabi yui txanikubaĩkãwẽ.
Hanushũ Deusũ matu nĩkashũ ashũkẽ hawẽ duapa kẽwãkubaĩkãwẽ.
7 Mã haska waibu Deusũ unãnuma matu hiwemakĩ haska tsuã xinãkĩ
nĩkatirumawẽ Deusũ hawẽ unãnumawẽ matũ huĩti inũ matũ xinã
mekekubaĩshanikiki, Jesus Cristo nĩkakĩ mã txibaĩwẽ taeshunã.
8 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, kenekĩ ẽ ma matu keyushunai ea nĩkairakãwẽ.
Eska tibi pepa xinãkãwẽ. Dasibi hãtxa kayabi inũ, dasibiwẽ pepa wai nũ haki
mesetiru inũ, dasibi nũ kanetiruma inũ, dasibi pepas inũ, dasibi hawẽ nũ
xinã txãkãtiru inũ, dasibibu tsuara hawẽ pepawẽ kẽwãmisbu inũ, haska tibi
hatukiri xinã kayabikubaĩkãwẽ, haskakĩ Deus benimawakinã.
9 Ẽ hãtxa nĩkakĩ ea uĩkĩ hawara mã tapĩni inũ ẽ matu yusĩkubainima
heneama txibãkubaĩkãwẽ, mã haskaibu nukũ Epa Deus unãnumatũ matu
heneama merabewapakeshanikikirã.

Filipos anuabu Paulõ hatu kẽwãnikiaki, na hãtxarã

10 Bari betsatiã mã ea merabewani keskai mã ana ewẽ dabanã ikaya
ẽ Shanẽ Ibuwẽ ẽ benimatxakayamaii. Haskakẽ mã ea hakimakiri ẽ

xinãmaki. Hakia matũ hawara mã ea bumatirubia natiã ẽ txaikẽ haska
washũ mã hawaira ea merabewatirubumaki. 11 Haska inũ, na haska
matuki txanirã: “Ẽ nuitapaikiri ea merabewai bekãwẽ”, ishũ ẽ matu
yuiamaki. Hakia hawara ẽ haya inũ hawara ẽ hayama xinaĩ benimai
haska tibi mei ẽ ma beyakũkainaii. 12 Haskai hiwetirã, ma ẽ unaiĩ,
nuitapai hiweti inũ, nuitapama piti itxapaya hiweti inũ, hamapai bika
betsa betsapa mei benimai inũ, buni tenei inũ, hanu piti itxapa hayakẽ
nũ teshewai inũ hawa hayamakẽ ẽ nuitapairã, haska ẽ beyakũkainaii,
hawawẽ nui kemuamarã. 13 Hanushũ Cristõ ea kuxipa waya hawẽ taeshũ
dasibi teneshũ ẽ akĩ keyushũtiruki. 14 Ẽ haskabiaya matubunã, ewẽ
nuikĩ ẽ bika teneai mã ea merabewakubainirã, mã ea haska wayamarã,
matukirirã, peki.

15 Hanu matũ mai pakea Macedônia anua kashũ Deusũ kakape ẽ
matu yusĩbaini ana mae betsa tibi anu ẽ yusĩkĩ taewakubainaya hanua
matu anua ẽ kaĩkainaya ikũwaĩbu betsabũ ea merabewabumabiakẽ
mã Filipos anuabũ besti matũ pei ea bumakĩ mã ea merabewaniki,
haskai merabenãti ẽ matu yusĩma haska ẽ yusĩa txibãkĩ hiwea ẽ matu
tapĩmaima hanushũ hawẽ taeshũ matũri mã ea merabewanibuki.
16 Eska ea wakinã, Tessalônica mae ewapa anushũ ẽ hatu yusĩayã hanu
hawẽtxaĩs mã ea pei bumakubainibuki, hawẽ ẽ hamapai tibi ẽ binunã.
17 Haskakẽ pei ẽ matu ea akamabia mã ea merabewamiswẽ taeshũ
matũ pepa Deusũ hau matukiri ana xinãshanũ haska ẽ matukiri xinaiĩ.
18 Epafrodito yunukĩ matũ pei mã ea bumaima dasibi ẽ bimaki. Hawẽ ẽ
hamapai ẽ paka keyubia teshe ẽ hayayuaki. Haska inãkuĩ ea yunukinã,
Templo anushũ inĩti pepa inĩhaira kuakĩ Deus inãbu haska shetei Deus
benimamis keskai eari matuwẽ ẽ habiaskariaii. 19 Mã ea merabewakĩ ea
hawa yupawaismakenã, ẽ Epa Deus pepahairatũ matu manakukĩ matũ
hamapai tibi matu inãkubainikiki, hawẽ bake Jesus Cristowẽ taeshũ
matu duahairawakinã. 20 Haskakẽ nukũ Epa Deus pepahaira duawakĩ
kẽwanãkãwẽ, heneamarã. Haskakirã.

21 Ea ẽ Paulonã, ẽ matukiri pe xinãkĩ mã ma dasibi Jesus Cristõ
enabu meribikẽ ẽ hãtxa ẽ matu bumaii. Nukubetã Jesus ikũwaĩbu ebe
hiweabũri matukiri xinãkĩ hatũ hãtxa pepa matu bumariakanikiki. 22 Ha
dikabi dasibi habũ Jesus ikũwaĩbu inũ Roma shanẽ ibuhairatũ hiwe anu
dayashunaibũri hatũ hãtxa matu bumariakanikiki, matu xinaĩ matuwẽ
nuikinã.

23 Nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ hau matu duawakĩ xinã
txãkãwãkubainũwẽ.

Hatiski, ẽ hãtxarã.

Paulo

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Colossas anuabu Paulõ hatu kene bumanikiaki

COLOSSENSES

Paulõ hatukiri xinãnikiaki, na hãtxarã

1 1 Ea ẽ Paulorã, Deusũ hawẽ xinãnẽ Jesus Cristõ hawẽ kuxipaya
ea wakĩ ea katuniwẽ taeshũ nukũ betsa Timóteobetã 2 tsuabura
Colossos mae ewapa anuabu Deusũ hawenabu meribi matu wani mã
nukubetã Cristo ikũwaĩ mã txĩtuĩsmakẽ habetã ẽ hãtxa ẽ matu bumai
uĩrakãwẽ. Nukũ Epa Deusũ hau matu unãnuma hiwemakĩ duawakĩ hau
matu xinã txãkãwãkubainũwẽ.

Jesus Cristo ikũwaĩbu Paulõ hatu xinãkĩ hatuwẽ taeshũ kẽwãkĩ Deus hatu ea ashũkubainikiaki, na hãtxarã

3 Matukiri xinãkĩ nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ Epa Deusbe hãtxakĩ
matu yukashũkĩ nũ matukiri kẽwãkubaĩmiski. 4 Matukiria kaka huai
ẽ nĩkamiski, mã Jesus Cristo ikũwaĩ nukubetã ikũwaĩbu betsa hatube
abunamei mã hatuwẽ nuimis nĩkairã. 5 Mã haskairã, Jesus Cristokiri
kakape txanima nĩkatã benimakĩ matũ hiwea nai anu Deus anu mã
haya mã manakaibu nũ matu unaiĩ. 6 Haska inũ, mai hirabi anushũ
Deusũ kakape hawẽ bakekiri nĩkatã ikũwãbauni pakĩ yurabũ hatu
uĩmabaunaibu keskai mã ikairã, txanima habias habiaskari matu anuri
tashniai mã hayaniki, haska Deus duapakiri hãtxaibu nĩkai: “Txanimaki”,
itã mã ikũwãniburã. 7 Mã haska ikaiburã, nukũ haibuhaira Epafrasĩ
nuku keska Cristõ tsuma nukube dayakĩ matu anushũ txĩtuãma matu
nuku yusĩshũkubaĩmis 8 hatũ matukiria kaka beshũ nuku yuikĩ haska
Yushĩ Pepatũ matu merabewakĩ amai mã abunamei nuiaibu nukuki
txanixinaki.
9 Haskawẽ taea mã abunameaikiri nĩkatã Deusbe hãtxakĩ nũ matu
yukakĩ heneshuĩsmaki, Deusũ hau hawẽ xinã shabakabi matu unãmakĩ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

haskai unãnepati tibi inũ nĩkati xara matu wamakĩ hawẽ Yushĩ Pepatũ
hau matu inãmakĩ unãmakubainunã. 10 Mã haska habũ nukũ Shanẽ Ibu
txibaĩbunã, haskai hiwekĩ haska abuai benimawakĩ ashũkubaĩkãwẽ.
Haskakĩ yura betsabu uĩmakĩ hawara daya pepa betsa betsapa akĩ
Deuskiri tapĩ unãnepai ewakubaĩkãwẽ. 11 Haska inũ, eska ẽ matu
yukashũmiski. Deusũ hawẽ kuxipa paepawẽ hau matu mestẽwanũwẽ.
Haska kuxipa mã hayawẽ taeshũ hamapai bika tenebiai kuxipatã hĩ hĩ
ikama inũ benimakĩ 12 Epa Deus kẽwãkubaĩkãwẽ. Hatũ matu katunishũ
ikũwaĩbu dasibibube nuku mekekubaĩkĩ nai anushũ hawara nukuki
tanani nuku inãkuĩa hawẽ shabaki pesetã nũ bishãkanaii. 13 Uatiã nũ
Deus unãma mexu txakabũ nuku tsumabiakẽ Deusũ nuku putamaniki,
hawẽ bake ha abuaitũ hawẽ shanẽ anu nuku iyukinã. 14 Cristo mawakĩ
Satanásã nuku tsumani hawena wakĩ nuku mebikinãtã nukũ txakabu
nuku buashuniki, ana xinãmarã.

Cristo nuku mawashuniwẽ taeshũ Deusũ hawenabu hawẽ meketi wanikiaki, na hãtxarã

15 Deus tsuã uĩtirumabiakẽ Cristo ha itsa shabakabi uĩkubainibuki.
Hawa dasibi dami wariama hawẽ bake kayabi bestitxai hayaniki.
16 Cristowenã, Deusũ dasibi nai anua inũ mai anua nũ uĩtiru inũ
nũ uĩtiruma yushĩ betsa betsapa kuxipayabu inũ paepabu Cristowẽ
damiwanikiaki. Haska damiwakinã, Cristowẽ taeshũ atã Deusũ
Cristo hawena wamaniki. 17 Haska inũ, hamapai betsa betsapa Deusũ
damiwariama Cristo hiwepaunikiaki. Hawẽ taeshũ dasibi damiwanishũ
pewakĩ keyunishũ heneama mekekubaĩmiski. 18 Ha dikabi Cristo hawẽ
hiweawẽ nukũ Shanẽ Ibushanũ ika kuxipai hawẽ bushkai nuku ishuniki,
nũ ikũwaĩbũ hawẽ yura nũ ishanũbunã. Ha dukũ hiweniwẽ taea
mawamisbu kuxipa binui ha dukũ mawabu anua besteĩ taekĩ dasibi hatũ
dukũ binu keyuniki. 19 Deusũ hawẽ bake haska wakinã, ha hawẽ kuxipa
inã keyukinã, haki dasibi txiti iyukatsi anikiaki. 20 Haska inũ, Jesus
cruzkia mawai hawẽ himi nuku habashuniwẽ taeshũ nukũ txakabu Deusũ
buashũ hakimakĩ nuku hakimawatã ana nukuki sinatakatsi ikama Deus
nuku daewamakĩ hawẽ haibuaibu nuku wamatã hiweabu mai hirabi anu
inũ nai anu Cristoki dasitã hanus nuku shukuwakatsi Deusũ hatu dasibi
pewakĩ keyukĩ daewanikiaki, yurabu inũ yurabumarã.

Cristõ Deus nuku daewamanikiaki, na hãtxarã

21 Maturã, uatiã hawa unãma matũ xinãnẽ matũ huĩtinĩ txakabu
abukĩ akirã, txaihaira hiwea keskashũ Deus mã sinatamapaunibuki.
22 Hamẽ natianã, Deusũ bake Cristo ma huni hawẽ yurawẽ nuitapatã
matu mawashũkĩ hawẽ mawawẽ Deus matu daewamashuniki. Haska
matu wakinã, hawẽ besuuri hawa txakabuma inũ hawa mexu tsamiama

inũ tsua txakabu matuki txanitiruma matu nitxĩkatsi iki matu ishuniki.
23 Mã haskakatsi ikairã, matu tibirã, Deusũ kakapekiri nĩkatã mã ma
Cristo ikũwãni henekĩ putai txĩtuãma huĩti mestẽtã haska mã ikũwaĩbu
manakakubaĩkãwẽ. Haska Deusũ hawẽ bakekiri hawẽ kakape yurabu
mai pakea itxapa anuabũ hau unãnũbũ yusĩkĩ ea ẽ Paulõ ẽ hatu
merabewakubaũmiski.

Paulõ ikũwaĩbu uĩyamabia hatukiri nuikũkainikiaki, na hãtxarã

24 Natiã matuwẽ taea nuitapairã, ẽ benimaii. Hau hawẽ taea nũ bika
tenekũkaĩshanũ Cristõ nuku yunutã ha dukũ txanima hawẽ yurawẽ ha
ikũwãshanaibu merabewanũ ika hatu bika teneshũkĩ haskawẽ taea eari
ibubis ẽ yurawẽ menei ẽ ishũriaii, mã ha ikũwaĩbuwẽ taearã. 25 Ha inũ,
Deusũ hãtxarã, dasibi hiwebaunabu ẽ hatu yuikubaũshanũ ea katutã
ea yununi haskawẽ taea mã Cristo ikũwaĩbu matuwẽ nuikĩ ẽ matu
merabewakubaĩshanũ Deusũ hawẽ tsuma ea matu washuniki. 26 Na haska
ẽ matu yuiairã, Deusũ hawẽ kakape Cristokiri bari itxapahaira huneni
yura betsa betsapa bari betsatiã hiwekubiranibu hatu yusĩama hunenishũ
natiã habu Cristowẽ Deusũ meribi hatu wairã, Deusunã, ma shabakabi
nuku uĩmaikiki. 27 Tsuabura mã judeubuma Deusũ hawẽ xinã duapa
haska bebũkiri Cristokiri yubakabiatã huneni ha shabakabi wakĩ matu
unãmakatsis ikikiki, hau mai hirabi anuabũ matũri mã unãnũbũ haska
ha hawẽ xinã dasibikiri hunenirã, harã, Cristo aniki. Haska matũri mã
Cristo ikũwaĩwẽ taea mã judeubumabia Cristo ma matuki dasiaki. Haska
inũ, nai anu Deusũ mae pepahaira anu Deus inũ Cristobe maturi mã
hiweshanaii, mã haskakiri xinãkĩ manakaiburã.
28 Haska Cristokiri matuki txanikĩ matu yusĩkĩ nema pewakĩ dasibi
matu unãnepa wakĩ haska Cristo bebũ mã pepa mapushanũbũ nũ matu
yusĩmiski. 29 Na haska matukiri dayairã, Cristõ hawẽ kuxipa ea inãni ẽ
hawẽ dayatxakayamashũmiski.

2 1 Mã ikũwaĩbu Colossos anuabu inũ habu Laodicéia anuabu
inũ dasibi betsabube nũ uĩnanãriabumabia matuwẽ nui ẽ
dayatxakayamamis mã unãnũbũ ishũ matu xinãkĩ ẽ matu yuiaii.
2 Hau mã xinã txãkaĩ henetima binũbũ inũ, hawa betsa xinãma ikũwaĩ
betsabube ketashamei nuinamei mã abunamenũbũ inũ, unãnepakĩ
Deusũ hawẽ yuba betsa huneni Cristokiri natiã hau shabakabi mã nĩka
pehairawanũbũ ẽ matu dayai heneshunamaki. 3 Eskaki, matu yuinũ
xinaĩrakãwẽ. Hawẽ unãnepati pepa inũ hawẽ tapĩti dasibirã, Cristo
anu hayaki, haska Deusũ hakiri hunenirã. 4 Haska matu yuikinã,
hau ana tsuãra yusĩa betsawẽ ana matu parãyamanũbũ Cristo besti
unãnepahairakiri ẽ haska matu banabimaii. 5 Haska inũ, ẽ yura ẽ
matubemabia ẽ xinã matu anuki. Mã ma Cristo ikũwãnishũ hawẽ daya
ashũkĩ txibãkubaĩkĩ mã pewai mã ma pekẽ matuwẽ nui ẽ benimaii.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cristokiri ikũwaĩ xinã betsa wanibukiaki, na hãtxarã

6 Haskakẽ mã ma Jesus Cristo ikũwãkubainaiburã, matũ Shanẽ Ibu
Cristo hiweshunirã, haska abuai keska ishũkubaĩkãwẽ. 7 Haska matu
yusĩmisbu txibãkĩ bari tibi heneama ana uke merã ikũhairawakubaĩkĩ
Cristokiri tapiĩ ewakaĩkĩ matu pepawaikiri Deus kẽwãkubaĩkãwẽ.
8 Huni betsabũ hatũ yusĩa beya betsawẽ matu unãnepa wapai matu
hatu txibãmakatsis ikaibu hatũ yusĩa pe itsa kayatapiamaki. Uĩrakãwẽ,
tsuabũra Cristõ yusĩa danãkĩ hakiri xinaĩ hãtxashunabumakirã. Hakia
habu ikirã, na mai anushũ yushĩ kuxipabũ yunuai txibãkĩ yusĩa betsã ani
hawẽ yusĩnanaĩ kanenibu txibãkĩ matu amakatsis ikubaĩkanikiki, haska
habu yusĩnanãkinã.
9 Cristorã, Deusuna hasbia nukũ yura keskatã na mai anu uĩti xarai
tashnikiraniki. 10 Cristo mã ma haki dasitã ikũwaĩburã, Cristona dasibi
mã hayaki, Deusũ hawẽ kuxipa habiasri inãniwẽ taearã. Ha dikabi yushĩ
dasibi inũ, nai tsuma pepa inũ, txakabu dasibi inũ, shanẽ ibubu mai anua
shanẽ ibuhairakĩ hatu binu keyuaki. 11 Hamẽ, betsarã, Abraão Deusũ
yununi txibãkĩ Deus unãmanũ, iwanã, judeubũ hatũ huni bake kaĩyã
hatũ hina kubitxi meshtemisbu keska wakĩ natiã mã judeubumã Cristo
mã ikũwaĩbu matu haki dasiwakĩ matũ hina kubitxi meshtea keska
wakĩ matũ xinã txakabu inũ matũ beya txakabu Deusũ meshtea keska
wakĩ matu putamaniki, xinã betsa wamakinã. 12 Haska inũ, Cristo mã
ikũwãyã yura betsabu hatu unãti wamai mã naxiniburã, eska tibi hawẽ
xinãmatiki. Nĩkairakãwẽ. Naximakĩ matu henẽ bitxiaburã, Cristobe matu
mai wanibu keskaki. Hanushũ hene anua matu benibirãkĩ tashnimakĩ
kaĩmaiburã, Cristobe besteã keska wakĩ matu akawanibuki, haska wakĩ
Deusũ hawẽ kuxipawẽ Cristo bestẽwani ha kuxipa mã ikũwaĩwẽ matu
imakinã. 13 Hamẽ uatiã matu hiwearã, matũ txakabu mã heneriamawẽ
taearã, mã mawa keska hiwenibuki. Hakia natiã tsuabũra Cristo mã
ikũwaĩbu dasibi matũ txakabu Cristowẽ matu buashuniwẽ taeshũ
Deusũ Cristoki ma matu dasiwatã hawẽ taeshũ hawẽ hiwea kayabi matu
inãniki. 14 Haska wakĩ hawẽ yunua inũ hawẽ nema Deusũ nukubukiri
mese wanishũ hawẽ nukũ txakabu tibi Deusũ tanakĩ netãkubainishũ
hawẽ taeshũ Deusũ nuku kupitirubiakẽ ha binumai Cristo cruzkia nuku
mawashũkĩ nukũ txakabu mastakĩ nuku bepu keyushuniki. 15 Cristo
mawa Deusũ ana bestẽwaniwẽ taeshũ hatu uĩmakĩ Satanás inũ hawẽ
tsumabũ kuxipa Deusũ mebĩmakĩ hatu maematã hatu dakewakĩ
keyumaniki, yura dasibi habukiri shabakabi unãmakinã.
16 Judeubu hatũ beya tibi hayabuki. Haska inũ, hatũ beya betsa txibãkĩ
piti dasibi pitirubumabia piti betsa besti pitirubuki. Haska inũ, hatũ beya
betsa txibãkĩ hawẽ nushuti betsa atirububia betsa atirubumaki. Haska
inũ, hatũ beya betsa txibaĩ itxatã besi betsa betsapawẽ besimisbuki, ushe

benatiã inũ huĩrukũti sábado tibitianã. Haska tibi txibãkĩ amisbunã, hau
matukiri haska xinaĩ ha iyamakubainũbũwẽ. 17 Na beya betsa betsapa
tibiwẽ hawẽ Cristokiri xinãmati besti ikubainibuki. Hakia Cristo ma
hunikẽ ha beya ana kuxipa hayama hamẽki. 18 Haskakẽ tsuabura pepa
kayabitikiri xinaĩ keĩsbuma inũ, tsuabũra nai tsumabu kẽwãmisbu inũ,
haskamabia usha namai keskakĩ hawara tashnikiranai shabakabi uĩ
hatũ xinã merã keĩ xinã txãkãmisbuki. Haskamisbũ hau habũ matu
txitekĩ dakewayamanũbũ uĩrakubaĩshãkãwẽ. 19 Ha habu haskamisburã,
Cristorã, hatũ bushkamaki. Hamẽ nukuburã, nukũ bushkarã, Cristoki.
Haskakẽ nukũ yura ewakaini pitiwẽ nũ kuxipamis keskariai habũ nukũ
Shanẽ Ibu Cristo ikũwaĩburã, pabu tibi haki dasikĩ nũ ewawairã, hawara
nũ unãriama tapĩmakĩ haska Deus yubakani Cristõ haska xinãkĩ nuku
amaikiki.

Cristobe nũ hiweshanairã, hunibũ yunua keskamakiaki, na hãtxarã

20 Tsuabũra Cristo mã ma ikũwaĩburã, mã ma Cristobe mawani
keskabuki. Haskawẽ taeshũ na mai anushũ shanẽ ibukĩ hatũ kuxipawẽ
beya betsa betsapa yunuaibũ ana habũ matu tsumatirubumaki. Haskabia
haskai ikũwãbumabe hiweshũ habũ matu yunuai nĩkakĩ mã txibãkĩ
heneriabumamẽ, habu keskakinã? 21 Habũ yunua eska txibãkinã: “Ha
meyamawe”, ikaibu inũ: “Ha piyamawe”, ikaibu inũ: “Ha mĩ mekenẽ
meyamawe”, imisburã, 22 haska tibi hatũ yunuarã, hunibũ haska xinãkĩ
hatu yusĩmisbu besti akaiburã, ha mabu inũ ha pitikiri matu yusĩkĩ
unãmakĩ tapĩmaiburã, hawẽ hiwekubainaibu hawaira keyushanikiki.
23 Ha haska txanima keska wakĩ yusĩnanãmisburã, unãnepakatsis ikĩ
yusĩa bena bika ibubis yusĩkĩ txibãhairakĩ hatũ hiwea pe mekekatsis
ibiai tsuã hawẽ xinã txakabu nemakĩ henetirumaki. Haska akinã, haska
abuaibu besti hatũ xinãwẽ besti kuxipakĩ yuikubaĩmisbuki.

3 1 Cristo mawa bestẽwãtã Deusũ hawẽ yusiuri tsaumanishũ habe
shanẽ ibu waiwẽ taeshũ matũ xinã betsa watã mã ma ikũwaĩbu
mã ma habe besteni keskawẽ taea hawara naiuria Cristowẽ Deusũ pepa
benakubaĩkãwẽ. 2-3 Cristobe mã ma mawani keskawẽ taeshũ matũ hiwea
Deusũ nai anu matu mekeshunaki, hari Cristobe mã hiweshanai anurã.
Hanua na mai anu mã hawẽ hiwea mabukiri besti xinãma Deusũ haska
abumiskiri xinãkubaĩkãwẽ. 4 Haskawẽ taea Cristo shanẽ ibui benima
paeya ana huaya maturi habiaskariai mã habe benimatxakayamashanaii.
Cristorã, habia matũ hiwea kayabiki.

Cristoki dasikatsi hiwea bena katutikiaki, na hãtxarã

5 Haskakẽ na mai anua matũ kemurã, tenãkĩ akawarikãwẽ, eska tibi
Deusũ nemani heneirã. Ana aĩbu betsa tibiwẽ kemuama inũ, ana hamapai
tibibe txutanamebaunama inũ, hawara kemu atimapa betsa betsapa

mã akatsis ikai inũ, ana pei inũ mabu betsa itxawanũ, iwanã, yauxikĩ
kẽwãti betsa keska wakĩ pei inũ mabuwẽ kemukĩ kẽwãyamakubaĩkãwẽ.
6 Hakia haska tibi txakabu aki mã Deus nĩkama sinatamamiski. Hawẽ
taeshũ ha nĩkaisbuma Deusũ hatu kupihairashanaiwẽ taea 7 txakabu
habiaskari matũ hiwea sheniwẽ mã abiapauni 8 natiã ana haska meama
menã hawaira dasibi hene keyurikãwẽ, mã eskamisrã, mã sinatamisrã,
mã kemumisrã, mã txakabu wamisrã, mã sheti ikama kũyã imisrã,
sherabiãma mã hãtxa txakabu yui shetxakamisrã, 9 mã txani txakamisrã.
Natiã haska tibi mã ma heneamẽkaĩ, matũ hiwea shenirã. Haskakẽ ana
haska Deusũ abuama txakabu tibi ayamakubaĩkãwẽ. 10 Tari bena sawea
keska wakĩ matũ hiwea mã ma benawaki. Matũ hiwea ma benawairã,
haska Deusũ abumis keska hiweshũbaĩkãwẽ, hatũ matu damiwani
keskairã. Haskakĩ itxapa mã hakiri unãshanaii. 11 Mã ma haskarã,
tsuabũra Cristo ikũwaĩbu hawenabukiri eska xinaĩ mã hãtxatirubumaki,
Gregonawaburã, judeuburã, habũ judeubũ beya txibãkĩ habũ hina kubitxi
meshtemisburã, habũ judeubũ beya txibaĩsbumarã, nawa shukuabu tibirã,
pubẽburã, habũ habu dayashũmisburã, tsuã tsumamarã. Nũ haska betsa
betsapabubia haska xinaĩ hatukiri hãtxayamakubainãkãwẽ. Cristorã,
dasibikirã, dasibibũ shanẽ ibui keyuaki.

12 Haskakẽ Deusũ matu abukĩ hau hawenabu meribi tari mã inũbũ
matu katunikenã, matũ xinã pepa kaĩmakinã, tari bena sawea keska
wakubaĩkãwẽ, yura betsabuwẽ nuirã, pepairã, babutã keãmarã, duapairã,
hĩ hĩ ikama manakairã. 13 Haska inũ, tsuabũra matu txakabuwaya
hawaira haki sinatama tenetã merabenaĩ hatũ txakabu hakimatã ana
hakiri xinãyamakubaĩkãwẽ, nukũ Shanẽ Ibũ matũ txakabuwẽ Deus
matuki sinatai buashuni keska wakinã. 14 Haskakẽ na yusĩa haska
tibi dasibi txibaĩ abunamei heneama inũ putanameama pepai mã
hiwekubaĩtirubuki. 15 Hakia Cristõ unãnuma matu hiwemayarã, ha matũ
huĩti uke merã shanẽ ibu wamakãwẽ. Matu haska wakatsi ikĩ Deusũ ma
matu katunishũ habias yura matu wakatsis ikikiki. Dasibi ma hatũ matu
ashuni xinãkĩ kẽwãkubaĩkãwẽ.

16 Matubunã, Cristõ kakape hiwetikiri itxapa mã ma tapianã, heneama
akubaĩkãwẽ. Eskairã, hawẽ yusĩnanaĩnã, hawẽ unãnepakĩ betsabũ kaneaibu
hatu ha akĩ pewakubaĩkinã, matũ huĩtĩ benimai xinã txãkãkĩ: “Peki”, ikĩ
Deus kẽwaĩ Deuskiri nawati betsa betsapawẽ nawakubaĩkãwẽ. 17 Hawara
tibi mã akai inũ mã yuiairã, nukũ Shanẽ Ibũ haska abui keska hawẽ
kuxipawẽ akubaĩkãwẽ, nukũ Epa Deus: “Peki”, akinã, mã Cristonabunã.

Ikũwaĩbu kayabi haskai hiwetikiaki, na hãtxarã

18 Beneyabuũ, matu yununũ nĩkakãwẽ. Ikũwaĩ mã ma nukũ Shanẽ
Ibuki dasiniburã, matũ benẽ hawarakiri matu hãtxa wai hawẽ hãtxa
txibãkĩ nĩkasama ashũkubaĩkãwẽ.

19 Aĩyãbuũ, maturi yununũ nĩkakãwẽ. Matũ aĩ abui hatuwẽ nuikĩ hatu
ha akĩ bikawayamakubaĩkãwẽ.
20 Bakebuũ, maturi yununũ nĩkakãwẽ. Nukũ Shanẽ Ibu benimawakinã,
matũ ibubũ matu yusĩkĩ nemai nĩkakubaĩkãwẽ.
21 Bakeyabuũ, maturi yununũ nĩkakãwẽ. Matũ bakebu tapĩmakĩ hau
matuki sinatayamanũbũ yunutxakayamakĩ nemahairayamakubaĩkãwẽ.
22 Escravo dayarubuũ, maturi yununũ nĩkakãwẽ. Matubunã, matũ
tsuma mai anuabu hatu duawakĩ matu uĩaĩbu inũ matu uĩabumakẽ
haska bestiwakĩ hatu duawai xinãma hakia matũ huĩti pepawẽ hawara
hatu ashũkinã, nukũ Shanẽ Ibũ kuxipaki mesekĩ hatu ashũkubaĩkãwẽ.
23 Hawara daya tibi mã hatu ashuainã, txikixbetanã hatu ashũama
nukũ Shanẽ Ibu mã duawai keska wakĩ hatu ashũkubaĩkãwẽ, yurabu
hatu uĩmakĩ ashũamarã. 24 Ha inũ, nukũ Shanẽ Ibu Cristo matũ
yununika kayabitũ matu yunua nĩkakĩ mã ashũkĩ mã benimawamisrã,
ana matu manakukĩ itxapa matu binumakĩ haska yubakani hiwekuĩa
matu inãshanai mã ma unaiĩ. 25 Hamẽ tsuabũra txakabuwamisrã,
hatũ txakabuwẽ Deusũ hatu kupishanikiki, yura betsa betsapaburã,
aĩbuaiburã, huniburã, bakeburã, ibuburã, escravo dayarurã,
yununikaburã. Haska washanikiki, betsa binumamarã.
4 1 Yununikabuũ, maturi xinãmanũ nĩkakãwẽ. Nai anua matũ Shanẽ
Ibu yununika maturi mã hayawẽ taeshũ matũ escravo dayarubu
parãma hakia hatu duawakĩ piti inũ tari hatuki yauxiyamakubaĩkãwẽ.

Ikũwaĩbu haskai hau hiwenũbũ Paulõ ana hatu yununikiaki, na hãtxarã

2 Mã Cristo txibaĩbunã, hawara betsakiri mã xinaĩ Deusbe hãtxakinã,
hawa txikixkĩ heneama apakekãwẽ, haskawẽ taeshũ Deusũ matu ashuã
uĩkĩ kẽwaĩ: “Peki”, ikũkainirã. 3 Haska inũ, nukukiriri Deus nuku
yukashũriakãwẽ, hau nukũ Shanẽ Ibũ nuku merabewaya hakiri hawẽ
kakape Cristokiri Deusũ huneni shabakabi mae betsa betsapanu nũ
hatu yusĩkĩ hatu unãmabaunũbunã, na haska hakiri ea nemakĩ bitxikĩ
akawanibu ẽ niakirirã. 4 Ha inũ, haska Deusũ abuai eã ẽ hatu shabakabi
Cristokiri unãmakĩ ẽ hatu yusĩ kanũ ea yukashũrikãwẽ.
5 Haskakẽ ikũwãbumabe mã hiwearã, hatube merabenaĩ pe hiwei
unãnepakĩ hatu duawariakubaĩkãwẽ, Cristo mã ikũwaĩ haska bestikiri
hãtxakĩ hatu ikũwãmakinã. 6 Haska inũ, hatube hãtxai hãtxa duapa inũ
hãtxa pepa bestiwẽ hãtxakãwẽ, haska yura tibibũ bika teneaibu hatu
merabewakĩ hatu kemai hãtxai peirã.

Hatis hawẽ henekĩ Paulõ hatu keneshũ yununikiaki, na hãtxarã

7 Nukubetã ikũwaĩ nũ habe abunamemis Tíquico txĩtuãma nuku
merabewakĩ nuku keskakĩ nukũ Shanẽ Ibu dayashũmistũ ekiri kaka

matu bushũkĩ yui kaikiki. 8 Haskawẽ taeshũ matu anu ẽ nitxiaiĩ, nukukiri
matuki txanikĩ hau matu benimawai kanunã, nũ haska hiweabukiri
txanikinã. 9 Matũ mae anuari nukũ betsa nũ habe abunameriamis
txĩtuĩsmari Onésimo Tíquicobe kaikiki, haska nenu Roma anushũ haska
xarabu nuku wabu nũ hiweakiri ha dabe matuki txani bukanikikirã.
10 Haska inũ, Aristarco ebe bitximabũ hawẽ hãtxa matu bumariakĩ
yuikĩ: "Deusũ hau matu duawakubainũwẽ", matu waikiki. Barnabẽ
txai Marcõs habiaskari hawẽ hãtxa matu bumariaikiki. Marcoskiri
ẽ matu yuimaki. Hatiãra matukiri bakĩ matu yusĩ kaya ikĩ pewatã
duawashãkãwẽ. 11 Jesus hawẽ kena betsa Justõ hawẽ hãtxa habiaskari
matu bumaikiki. Habu besti Israelĩ babã Deus dayashũkĩ ea merabewakĩ
duawakĩ ea xinã txãkãwãkanikiki. 12 Haska inũ, Jesus Cristõ tsuma
betsa nukũ haibu Epafras matube hiwemisrã, matuwẽ nuikĩ matukiri
xinãkĩ Deus matu yukashũkĩ heneama ikũkanikiki, hau txakabuuma mã
hiweshũ mestẽtã haska Deusũ abuai dasibi haska xinaĩ keska mã ashuĩ
hiwekubainũbũ matukiri xinaĩnã. 13 Haska nukũ haibu Epafras matu inũ
dasibi Laodicéia mae ewapa anuabu inũ Hierápolis mae ewapa anuabuwẽ
nuihairai ẽ hawẽ hãtxa nĩkamisshũ ẽ matu yuiaii. 14 Huni dauya Lucas nũ
habe abunamemis inũ Demasĩ hawẽ hãtxa matu bumariakĩ yuikĩ: "Deusũ
hau matu xinã txãkãwanũwẽ", matu waikiki.
15 Ha inũ, nukũ betsabu inũ nukũ puibu Laodicéia mae ewapa anuabu
mã itxamisrã, matu xinãkĩ ẽ hãtxa ẽ matu bumaii. Ha dikabi nukũ haibu
Ninfa inũ hawẽ hiwe anu itxamisbube ẽ hãtxari ẽ matu bumariaii. 16 Na
kene ẽ matu bumai uĩkĩ yuikĩ keyutã hanushũ Laodicéia anu itxamisburi
hatu yunushãkãwẽ. Hanua kene betsa Laodicéia anu ẽ haturi bumai uĩtã
maturi bemaibu matuna uĩaĩbũ hatunari uĩshãkãwẽ. 17 Ha inũ, Arquipo
yuikĩ: "Nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ mia katushũ hawẽ daya mia yununi
hawa kaneama hau pe dayashũkũkaĩnũ", ea yuishũshãkãwẽ.
18 Na kene keyukinã, ẽ Paulõ emebi ẽ mekenẽ ẽ hãtxa matu bumakĩ ma
ẽ keyuaii, hatũ ea keneshũmistũ akai mebĩtanã. Ea bitxikĩ akawashũ ea
neshayamabu ekiri xinãkĩ heneama Deus ea yukashũkubaĩkãwẽ. Nukũ
Epa Deusũ hau matu unãnuma hiwemakĩ pewakĩ duawapakekubainũwẽ.
Hatiski, ẽ hãtxarã.
Paulo

Tessalônica anuabu Paulõ ha dukũ hatu kene bumanikiaki

1 TESSALONICENSES

Paulõ hatukiri xinãnikiaki, na hãtxarã

1 1 Ẽ Paulõ, ẽ merabewanika Silvano inũ Timóteobetã ẽ matu kene
bumai uĩrakãwẽ. Tessalônica mae anushũ mã ikũwaĩ nukũ Epa Deus
inũ nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristobe mã ma dasia hatubekẽ Deusũ hau
matu duawakĩ unãnuma matu hiwemakubainũwẽ.

Tessalônica anuabũ ikũwaĩ pe hiweabuwẽ taeshũ
Paulõ hatukiri Deus kẽwãnikiaki, na hãtxarã

2 Matu dasibiwẽ taeshũ Deus kẽwãkĩ matu hakimama xinãkĩ Deus nũ
matu yukashũkubainaii. 3 Mã eskai hiwea ikũwaĩ Jesuski txiti itã, ikũwaĩ
betsabube merabenaĩ bika tenebiai hawa txĩtuãma nukũ Shanẽ Ibu Jesus
Cristo mã manaya nukũ Epa Deusbe hãtxakĩ matu dayuishũkĩ matukiri
xinãkĩ nũ heneama ikũkainaii. 4-5 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, matu anu
kashũ Jesusũ kakape matu yusĩkĩ nukũ hãtxa bestiwẽma Jesus Cristo
datã akĩ nũ matu amaimaki. Hakia Deusũ kuxipa matu uĩmakĩ hawẽ
Yushĩ Pepawẽ dami atimaska matu uĩmakĩ ikũhairawamakĩ hawẽ hãtxa
pepa txanima kayabi keyutima unãkĩ nũ matu yusĩmaki. Nuku nĩkatã
mã ikũwaĩwẽ taeshũ hanu Deus matuwẽ nuikĩ hawenabu matu wakatsis
ikĩ matu katuni nũ unaiĩ. Haska matu anu nũ pe hiweima inũ haska
matu merabewa bestikĩ nũ matu bikawama ikima matũri mã unãhairaii.
6 Txanima nuku nũ ikai keskai inũ nukũ Shanẽ Ibu Jesus hiweni keskai
matũri mã nuku txibãyã matu itxakawakĩ matu nuitapawabiaibũ
Deusũ Yushĩ Pepatũ matu benimawakubainaya Deusũ kakape mã
ikũwãkubainimabuki. 7 Mã haskaya ha mai pakea dabe Macedônia inũ
Acaia anushũ Jesus ikũwãbaunaibũ mã ikai kaka nĩkakĩ haska Deusũ
nuku hiwemakatsis ikai tapĩkubaunimabuki. 8 Matũ dukũ ikũwãkĩ nukũ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Shanẽ Ibũ kaka pepa mã txibãkĩ hatu uĩmaya Macedônia inũ Acaia besti anuama hakia matũmebiri Deusũ hãtxa ma tapĩtã matũri mã hatu yusĩayã paai mae betsa betsapa anuabũ mã haska ikũwaĩbu habũ matu nĩkakĩ keyubaunaibũ nũ ana hawa hatuki txanitirumaki, mã ma hatu amayarã. 9 Ha inũ, mã haskaimabukiri ha mae anushũ nukukiri txanikĩ txanima haska mã nuku duawaima txanimisbuki. Ha inũ, damiwakĩ yushĩ itsa wabu mã kẽwãbiapauni ha henetã Deus hiwea kayabi ikũwãkĩ mã duawakĩ taewaimaki. 10 Haska bestikiri mã xinãma hakia Deusũ bake Jesus mawa ana bestẽwani nai anua txĩtũkirã ana hushũ nuku mekeaya hakia yurabu txakabumisbu Deusũ hatu kupikĩ hau nuku meama ishanũ, iwanã, unãkĩ uĩshanũ ika mã manakanaii.

Tessalônica anua eskai Paulo hatube dayanikiaki, na hãtxarã

2 1 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, matu anu yusĩ kai hamẽ nũ kama ikima mã unaiĩ. 2 Ha inũ, matu anu nũ hikiriamakẽ Filipos anushũ nuku itxakawakĩ nuku nuitapawaimabu mã unãriaii. Nuku bika tenemabiaibũ Deusũ nuku kuxipa wakubaina hawẽ kakape nũ matu yusĩkubainimaki. 3 Hanushũ matu yunukĩ yusĩkĩ nũ kaneama ikimaki. Ha inũ, txakabuwakĩ nũ matu hawa parãma iriaimaki. 4 Hakia Deusũ nuku unãti watã yuikĩ: “Huni pepabuki”, itã xinãkĩ hau hawẽ kakape nũ yuikubaĩshanũ nuku yununi nũ matu yui hãtxakũkainaii. Deusũ besti nukũ huĩti unãmiswẽ taeshũ Deus besti nũ benimawakatsis ikaii, yurabu benimawatiwẽ nuiamarã. 5 Haska wakĩ hãtxa hawẽrua bestiwẽ hau hawẽ mã nuku kẽwãnũbũ nũ matu parãma ikima mã unaiĩ. Ha inũ, matu parãtã pei binũ, iwanã, nũ matu yusĩama ikima Deusũ unãriaikiki. 6 Ha inũ, Jesusũ kuxipayakĩ nũ matu yunutirubia matu inũ yura betsabu hau nuku shanẽ ibu wakĩ kẽwãnũbũ nũ hari yunukĩ matu hãtxa wama ikimaki. 7 Hakia ewabũ hawẽ bakebu pe mekekĩ pimamis keska wakĩ matube hiweshũ matuwẽ nuikĩ unãshubira yusĩkĩ nũ matu meshtãmakubainimaki. 8 Haska wakĩ matu abukĩ Deusũ kakape yusĩ benimai matuwẽ nuihairai kashakatsis iki haska xinaĩ ẽ matu mawashũkeanimaki. Haskawẽ taea ana habias matukiri xinãkĩ matu merabewanũ, iwanã, hamapai betsa nũ matu ashũkatsis ikaii.

9 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, Deusũ kakape matu yusĩ kashũ matũ piti pikĩ matu bika wakĩ nũ matu txikix wakatsi ikama bariri inũ mexu merã dayahairai yumãkĩ nukũ dayawẽ taeshũ nukũ piti nũ bikubainima mã unaiĩ.

10 Haska mã ikũwaĩbube hiwea pepakũkaĩkĩ hawa kaneama nũ matu hawa txakabuwama ikũkainima Epa Deusbetã mã unaiĩ. 11-12 Nũ matu eska wani mã unãriaii. Bestibu tibi matu benimawakĩ nũ matu pewakubainirã, haska epabũ hatũ bakebũ txakabuwai nemamis keska wakĩ mã Deus hiweshũkĩ haska abuai keska maturi mã inũbũ nũ matu

yunua matũ txakabu unãtã mã henekubainimaki. Haska Deusũ hawẽ
mae kayabi pepa anu matu hiwemakatsi ikai ma bebũkiri matu kenani
haskakiri nũ matu merabewakubainimaki.
13 Haska wakĩ Deusũ kakape nũ matu yusĩma nĩkakĩ hunibũ yusĩa
keska mã xinãma hakia Deusũ hãtxa besti txibãkĩ xinãkĩ mã ikũwãyã
hawẽ hãtxawẽ taeshũ Deusũ matu xinã betsa wamakubainimaki.
Deusũ matu haska waimawẽ taeshũ nũ matu Deus kẽwãshũkubainaii.
14 Hamẽ betsarã, Jesuswẽ taea ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, Judéia anushũ
judeubũ hawenabũ Jesus ikũwaĩbu hatu itxakawabu Deusũ bake Jesus
Cristo ikũwaĩ yumanibu keskai habiaskari wakĩ matunabũri matu
itxakawabu maturi mã nuitapaimabuki. 15-16 Ha judeuburã, ha dukũ
hatũ shenipabu betsabũ Deusũ hãtxa yuishunikabu betsabu ũ unuatiã
hatu tenãkubiranishũ hanushũ habiabũ bababũri nukũ Shanẽ Ibu Jesus
tenãrianishũ nukuri itxakawakatsis ikĩ nuku kaĩmakĩ haska Deusũ
abuai ashũama nuku putakubainimabuki. Hanushũ Deusũ judeubumari
hatu xinãkĩ haburi mekekatsi hanu hatu anu nuku yunuima nũ matube
hãtxaya judeubũ nuku nemapaikĩ judeubu inũ judeubuma hatube
dasitã hatu nukuki sinatamakubaĩkanikiki. Haska wakĩ hatũ txakabu
betsa betsapa ana matsãkĩ itxawakubainaibuwẽ taeshũ samama hatu
kupitxakayamakatsi Deusũ hatu manakaki.

Tessalônica anu Paulo ana bai kakatsi inikiaki, na hãtxarã

17 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, matu anushũ nuku bika tenemabu nũ huima
ushe itxapama matu xinãkĩ manui matu ana uĩ kanũ, iwanã, Deus matu
yukashũkĩ nũ matu xinãkubainaii. 18 Haskakũkaini nũ matuki ana bai
kakatsi ikaya ẽ Paulo ẽ yubakabiakũkainaya Satanásã ea beshtenũ ishũ
nuku nemaimaki. 19 Nũ haskakũkaĩkĩ nũ matu yusĩtanima xinã betsama
ikũwã bestikĩ betsabu ikai keskama hatu binui mã hawa txĩtuãmawẽ taea
hanu kupiaitiã nukũ Shanẽ Ibu Jesus ha nũ manaka huaya nukũ benima
pae matuwẽ taeshũ tsuã nuku mebĩtiruma nũ unaiĩ. Haskai nũ benimaya
matuwẽ taeshũ Deusũ nuku kẽwãshanikiki. 20 Matuwẽ taeshũ Deusũ
hawẽ kuxipawẽ nuku duawakĩ nuku benimawaikiki.

Timóteõ hau hatu uĩtanũ Paulõ yununikiaki, na hãtxarã

3 1 Matuwẽ nuihairakĩ matukiri unãkatsis ikĩ ana nũ tenetirumawẽ
taea Atenas mae ewapa anushũ ea inũ Silvano manakai hiweyushũ
2 nukũ betsa Timóteo nukubetã Cristokiri kakape yusĩmis matu anu nũ
nitxĩmaki, hau matu xinã txãkãwãkĩ hau matu ana kuxipa wai kanunã.
3 Ha inũ, habũ nuku itxakawabiaibũ Deusũ nuku hatube hiwemai mã
unaĩwẽ taea hamapai bika xarabu mei yumãbiai hawa dateyamakãwẽ.
4 Haskakẽ Jesus ikũwãriabumã nuku itxakawaibu nũ yumãshanaikiri
matu yusĩ kaimashũ bebũkiri nũ matu yuikubainimaki. Na eskatiã

haska nũ matu yuima keska uĩkĩ mã ma tenekĩ meaii. 5 Matukiria kaka
nĩkakatsis ibiai tsua yukatima matu xinaĩ: “Satanásã hatu parã ma
txĩtũxinabumẽkaĩ ika datei hamẽ nũ hatu yusĩmamẽkaĩ”, ikĩ eã ẽ ana
manatiruma matu anu Timóteo ẽ nitxĩmaki, haskamẽ mã ikũwãkubainai
hau nukuki txanikĩ nuku banabimayushanunã.
6 Hakia mã ikũwaĩ txĩtuãbuma inũ mã abunamei heneama Tessalônica
anua haska kaka Timóteõ nĩkatãxĩshũ nuku yuia nĩkai haska nũ matuwẽ
nuiai keskariai matũri nuku ana beisnũ ika mã nukukiri xinaĩ matu
uĩtani huxĩshũ nuku yuikĩ benimawaxinaki. 7 Haskakẽ ẽ betsabu inũ ẽ
puibuũ, nuku bika tenemakĩ yumãwãbiaibũ ha xinãma mã Jesus ikũwaĩ
txĩtuãbumakẽ haska matu nĩkatã hawa ana matuwẽ dateama nũ xinã
txãkaiĩ. 8 Hakia nukũ Shanẽ Ibu ikũwaĩ mã txĩtuãmawẽ taea nũ ana
hawa punu nukama matuwẽ benimai nũ hiweaii. 9-10 Hanua nukubu
matuki ana bai kashũ ana matu yusĩkĩ kuxipa wakĩ haska nũ matu yusĩ
keyuriama matu yusĩ kakatsis ikĩ mexu merã inũ bariri nũ matu Deus
yukashũkubainaii. Mã haskakĩ ikũwaĩ txĩtuãbumawẽ taeshũ mã nuku
benimawaya haska washũ matuwẽ taeshũ Deus nũ kẽwãkĩ keyutirumaki.

Paulo Deusbe hãtxakĩ dayuikubainikiaki, na hãtxarã

11 Haskakẽ nukũ Epa Deus inũ nukũ Shanẽ Ibu Jesusũ nuku
merabewakĩ hau matu anu nuku nitxĩkĩ nuku yunushanũbũwẽ, nũ
matu uĩ kanunã. 12 Ha inũ, nukũ Shanẽ Ibũ hau matu ana ewawakĩ
abunamemakĩ nui itxapa matu inãkubainũwẽ. Matu haska wa hayatã
ikũwaĩ betsabuwẽ nuikĩ yurabu dasibiwẽ nuitixara ikubaĩkãwẽ, haska nũ
matuwẽ nuikũkainai keskairã. 13 Haskawẽ taea nukũ Shanẽ Ibu Jesusũ
matu xinã mestẽwãkĩ matũ hamapai txakabu beshtenishũ mã hawenabu
hawa txakabu matukiri metutirubuma mã hiwekẽ hatiãra nukũ Shanẽ
Ibu hawẽ tsumabube ana huaitiã nukũ Epa Deus bebũ mã nia hau matu
uĩshanũ haska matukiri ẽ xinaiĩ. Haskakirã.

Eskai hiwekĩ Deus benimawatirubu Paulõ yununikiaki, na hãtxarã

4 1-2 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, Jesusũ nuku yununi hawẽ yusĩa
nũ matu yusĩtanima mã unaĩwẽ taeshũ kenewẽri nũ ana matu
keneshunai uĩrakãwẽ. Haska bari tibi Deus mã benimawatiru nũ
matu yusĩkubainima mã akai keska wakĩ ana habiasri heneama
akubaĩshãkãwẽ, iwanã, nũ matu ana yunuaii. 3 Haskakẽ Deusũ matu
pepa besti wanũ, iwanã, matu yunukĩ: “Aĩbu mĩ aĩmawẽ kemuama inũ,
huni mĩ benemawẽ kemuama haska ha dabe mã haya hatũ aĩbe besti
hau txutanamekubainũbũwẽ”, iwanã, xinãmiski, Deusunã. 4-5 Haska inũ,
Deuskiri unãma inũ ikũwãbumã aĩbuaibu tibiwẽ kemukĩ txutabaũmisbu
keska iyamakubaĩkãwẽ. Hakia Jesus ikũwaĩ aĩyãkatsis ikĩ shabakabi Deus
uĩmai pe hiwenũ ika habe biakanãtã nuitapawama hatũ mabu mekei hau

pe besti ikubainũbũwẽ, hatũ aĩbe menamei txutanameirã. 6 Hanushũ
bebũkiri nemakĩ haska nũ matu yuima ana nĩkairakãwẽ. Tsuabũra huni
betsa parãkĩ hawẽ aĩ mekĩ hatu itxakawaibu Deusũ hatu kupishanikiki.
7 Hakia nũ haska txakabui atimapakũkaĩmis Deusũ abuismaki. Haskawẽ
taea nũ pepa bestikubainũbũ hawenabu wakĩ Deusũ nuku katuniki.
8 Hanushũ tsuabũra na yusĩa danãkĩ hunĩ yusĩa danãma hakia Deusũ
hawẽ Yushĩ Pepa matu inãmis danãkanikiki.
9-10 Ha inũ: "Jesus matubetã ikũwaĩbu hatube abunamei hatuwẽ
nuikubaĩkãwẽ", akĩ Deusũ ibubis matu yusĩkĩ yunuima tapĩmashũ mã
akai Macedônia mai pakeanushũ ikũwaĩ dasibibũ mã hatube haskaiwẽ
taeshũ hawa ana betsa maewama nui abunametxakayamakũkaini
beshtekeama ipakekãwẽ. Mã haskakũkainaiwẽ taeshũ ana haskakiri
nũ matu keneshũtirumaki. 11-12 Hakia haska nũ matu yusĩkĩ nũ matu
uĩmatanima mã nuitapaibukiri xinãma txikixama ea iki daketapama
matũ mekenẽ dayakũkaĩkĩ matũ hamapai bikubaĩkĩ unãnuma hiwekĩ
hatu yuãmayamakãwẽ, mã haskaibu ikũwãbumã matukiri pe uĩkĩ hawa
txakabuuma hau xinãnũbunã.

Jesus ana huirã, eskakirãshanikiaki, na hãtxarã

13 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, Jesus ikũwaĩ betsa mawaya mã punu
nukayamashanũbũ matu yusĩnũ ea nĩkakãwẽ. Jesus ikũwaĩ mawai habũ
Jesus ikũwãma keskabumaki. Haskawẽ taea kashai bis itxakayamai: "Ana
hiweamaki", iwanã, xinãkĩ yuiyamakubaĩkãwẽ. 14 Hakia nukurã, nũ ana
haskakiri xinãmaki. Jesus mawa Deusũ ana bestẽwani nũ ikũwaiĩ. Haska
wani ikũwaĩ nukuri nũ mawa Jesus bestẽwani keska watã ha huaitiãri
Deusũ nukuri bestẽwãtã Jesusbe nuku iyushanai nũ unaiĩ.
15 Na eska matu yuikĩ haska nukũ Shanẽ Ibũ nuku yusĩni matu yusĩnũ
nĩkakãwẽ. Jesus ana huaya haki nukui nũ ikũwaĩ hiweabu nuku dukũ nũ
bebuama ishanaii. 16 Hakia Deus nai anua sai ikĩ hawẽ nai tsuma shanẽ
ibu yunua hatũ dasibibu itxawaya Deusũ trombeta hawẽ nai tsumã txã
txã akaya nai anua nukũ mekenã Cristo butui shaba putxinĩ nikẽ Cristo
ikũwaĩ mawanibu habu dukũ Deusũ ana bestẽwãtã 17 nuku nũ hiweaburi
hatube Deusũ nuku ainiaya nai kuĩ merã Jesuski nukutã nũ habe
hiwepakeshanaii, ikibi ikirã. 18 Haskawẽ taea na yusĩa hãtxa nĩkai ana
hawa dateama xinã txãkaĩ hatube benimanamerikubaĩkãwẽ.

5 1-2 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, bari hawẽ heneai anu nukũ Shanẽ Ibu
hushanai tsuabũra manama xinãma huni yumetsu mexu merã
hawaira humis keskai Jesus hawairakirãshanai mã ma unãyã hatiãra
hushanai nũ ana hariri yuikĩ matu keneshunamaki, mã ma tapĩkenã.
3 Haskakẽ ana hawaki yurabu dateama yuikĩ: "Unanuma hiwei
hawaki mesei dateama hiwekubainãkãwẽ", ikubaini ana hawaki mesei
dateabumakẽ Jesus ana niti ikama hawairakirã hatu kupishanikiki,

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

aĩbu bake kaĩnũ ika isĩ berukutã ana maiãma kaĩmis keskairã. 4 Hamẽ
ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, maturã, mã ma unãnepabuki, tsuãra kakape
tapĩkĩ ikũwãkatsi ikabuma keskamarã. Hatiãra nukũ Shanẽ Ibu hui
haskakirãshanikiri ana matu yuinũ nĩkakãwẽ. Huni yumetsunũ ika
hawaira hatiãra tsuã unãmakẽ humis keskai nukũ Shanẽ Ibu bebũkiri
tsua yuiama hawairakirã tashnishanikiki. Haskaya habũ ikũwãkatsi
isbuma mexu merã hiweabu keska teku iki: “Habaa!” ishãkanikiki.
Hakia habũ ikũwaĩbu hawa dateama ishãkanikiki, nũ ha manakamis
huayarã. 5 Haskawẽ taearã, maturã, dasibibũ Jesus mã ikũwaĩ mã ma
shabaki pesea keskabuki. Hakia nukuburã, nũ mexu anua keskabumaki.
6 Nũ haskawẽ taearã, yura betsabu hawa unãma ushamisbu keskama
txikixyamakubainãkãwẽ. Hakia ibubis mekekĩ pe besti xinãkĩ haska
Jesusũ mia abuai keskai txibãkĩ manakubaĩkãwẽ. 7 Hamẽ, ha mexu
merã keska hiweaburã, ushabu inũ paẽmisbu keskabuki, hawara ishanai
unãbuma inũ hatiãri Cristo ana hushanai xinãbumarã. 8 Hakia nukuburã,
nũ ma mexua anua shabaki tashnia keskabu nũ ikũwãkĩ pewakubaĩmiswẽ
taea nukũ Shanẽ Ibu ana hushanai hawa hakimama manakubainãkãwẽ.
Nũ habubetã ikũwaĩ betsabube duapai abunamei merabenãkĩ nukũ Epa
Deus ha bestiki txiti ikubainãkãwẽ. Nũ haskaiburã, Romano soldadobũ
hawẽ yura hunenũ, iwanã, mane tari manãkiria sawemis keskai hawaki
dateama nũ pe mekea hiwetirubuki. Haskai hawa dateama nukũ Shanẽ
Ibu manakĩ hatũ besti nuku mekeshanai nũ manaii. Haskakĩ hau
soldadobu tsuã hatu deteyamanũbũ hatũ bushka mekekĩ hunekĩ mane
maiti sawemisbu keskai nukuri dateama pe mekea nũ hiwetirubuki.
9-10 Txanima nukuwẽ taea Jesus Cristo nuku mawashuniwẽ taeshũ Deusũ
nuku hawẽ kupikatsi ikama nũ hiweabu inũ nũ mawabu nukũ Shanẽ
Ibu Jesus Cristowẽ nuku meketã nuku habe hiwemashanai nũ unaiĩ.
11 Haskawẽ taea ana Jesus ikũwãkubaini heneama betsabube benimai
kuxipanamekubaĩkãwẽ, mã ma ikũkaĩmis keskai heneamarã.

Haskai ikũwaĩbũ xinaĩ hiwenũbũ Paulõ hatu yununikiaki, na hãtxarã

12-13 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, matu merabewanikabũ matu merabewakĩ
nukũ Shanẽ Ibũ daya akĩ haska mã kaneaibu matu pewakĩ yusĩaĩbu
hatukiri petxiama hatu xinãkĩ abukĩ duawariakubaĩkãwẽ, hatũ
daya pepawẽ taeshunã. Ha inũ, matubetã ikũwaĩbube unãnuma
hiwekubaĩkãwẽ. 14 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, nũ ana matu yunuai
nĩkairakãwẽ. Dayama txikixaibu hatu yusĩ pewakĩ hatu ha akubaĩkãwẽ.
Ha inũ, hatũmebi hawara txakabuwatã kasmai nĩkatã beshtekei babuaibu
hatu merabewakubaĩriakãwẽ. Ha inũ, betsabũ dama ikũwaĩ huĩti shubu
heneama hatu merabewakubaĩriakãwẽ. Ha inũ, yurabu hiwe txakabu
haskaira hatuki sinatama unãshubira hatu tapĩmakubaĩkãwẽ. 15 Ha inũ,
yura betsã matu txakabuwaibu ana hatube manakunama mã pepakatsis

ikairã, haska txakabu huai tenetã pepakĩ ikũwaĩ betsabube merabenãkĩ
mã akai keska wakĩ mai hirabi anuabu yurabu ashũriakĩ hatu
merabewakubaĩkãwẽ. 16 Haskakubaini benimai heneyamakubaĩkãwẽ.
17 Hamapai tibikiri hawaira xinãtã Deusbe hãtxakubaĩkãwẽ. 18 Hawara
tibi mã haya inũ mã hayama haska Deusũ matu unaĩwẽ taeshũ ha besti
kẽwãkubaĩkãwẽ, mã haskaibu Deusũ matu abuikiki, mã Jesus Cristo
ikũwaĩbuwẽ taeshunã. 19 Tsuabura Deusũ Yushĩ Pepatũ merabewa
hawẽ kuxipawẽ dayaibu nematimaki. 20 Haska inũ, Yushĩ Pepatũ Deus
hãtxashunika wakĩ yusĩmai danãyamakubaĩkãwẽ. 21 Tsuabũra yuikĩ:
"Deusũ hãtxa ẽ matu yusĩaiĩ", ikĩ hatu yusĩaĩbu haska Deusũ hãtxa
kayabi yusĩmẽkaĩ unãti wakĩ nĩkakubaĩkãwẽ. Deusũ hãtxa yusĩ pe waya
unãtã ikũwãkĩ ha yusĩa mã txibãtirubuki. 22 Hamapai txakabu xarabu
danãkubaĩkãwẽ, nĩkamarã.

23 Nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo huaitiã dasibibu mã tsua txakabuuma
Deus hamebi unãnuma hiweatũ matu meribi pepahairawakĩ matũ
hamapai txakabu putamakĩ matu mekekubaĩkatsi matũ xinã inũ matu
yushĩ inũ matũ yura hawa txakabuma hau matu pe bestiwakubainũwẽ.
24 Haska wakĩ Deusũ matu katunishũ henebainama matu pepawakĩ
meneshũshanikiki.

25 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, hau nukuri merabewanũ nuku hakimama
Deus nuku yukashũkubaĩkãwẽ. 26 Ha inũ, ikũwaĩ beaibu matũ betsa
kayabi keska wakĩ hatu ikĩ beyawakubaĩshãkãwẽ, benimawakinã.
27 Haskakẽ nukũ Shanẽ Ibũ ea kuxipa waniwẽ taeshũ matu yununũ
ikũwaĩbu dasibibu itxati tibi anushũ na kene ẽ matu bumakĩ yunuai
shabakabi hatu yuishũkubaĩkãwẽ. 28 Mã hatu haska waya nukũ Shanẽ Ibu
Jesus Cristõ hau matu dasibi duawakubainũwẽ.

Hatiski, ẽ hãtxarã.

Paulo

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tessalônica anuabu Paulõ ha katxu hatu kene bumanikiaki

2 TESSALONICENSES

Paulõ hatukiri xinãnikiaki, na hãtxarã

1 1-2 Ẽ Paulõ, ẽ merabewanika Silvano inũ Timóteobetã ẽ ana matu
kene bumai uĩrakãwẽ. Tessalônica mae ewapa anushũ mã ikũwaĩbu
nukũ Epa Deus inũ nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristobe mã dasikẽ Deusũ matu
duawakĩ hawama unãnuma hau matu hiwemakubainũwẽ.

Jesus Cristo ikũwaĩbu Paulõ hatu xinãkĩ kẽwãkĩ
Deus hatu yukashũkubainikiaki, na hãtxarã

3 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, txanima matũ xinãnẽ Jesus ikũhairawai mã
ma yumei kuxipai ẽ matu unaiĩ. Haskakĩ ana heneama ikũwaĩ betsabube
kuxipai nui henenameyamakubaĩshãkãwẽ. Mã haskaya matukiri xinãkĩ
Deus matu yukashũkĩ matuwẽ nũ Deus kẽwãkubainaii, haska nuku
yunuayarã. 4 Hanua matu itxakawakĩ yumãwãbiaibũ ikũwaĩ kuxipai
mã hawa txĩtuãma ikũkainaya haska xinãkĩ hanu ikũwaĩ itxamisbu tibi
anushũ benimai nũ matukiri txani nũ hãtxakũkainaii. 5 Bika tenei mã
haskaya Deus kaneismatũ yura dasibibu unãkĩ matũ pepawẽ matu unãti
watã matukiri pe xinãyã hanu Deus shanẽ ibumis anu habe mã hiwenũ
matu hikimashanai nũ unaiĩ.
6-8 Hamẽ habũ Deusũ hãtxa tapĩkĩ Deuskiri xinãkatsi ikama inũ
Shanẽ Ibu Jesusũ hãtxa txibãkatsi ikabuma hatu manakukĩ kupinũ
ika hui nai anua txi here nakua Jesus hawẽ nai tsuma kuxipabuya
habube tashnikirã hatu kupi hushanikiki. Na haska bika tenemakĩ
nuku nuitapawaiburã, haska Deusũ matu hatu bika tenemairã, hawẽ
dateyamakãwẽ. Haska wakĩ habũ matu nuitapawamisbu hatu beshtetã
matu inũ nuku itxakawamisbu binumakĩ nuku huĩrũkũmakĩ unãnuma
nuku hiwemashanikiki. 9 Hamẽ nuku haska wamisbuwẽ taeshũ habu

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

kupikĩ nuitapawariakĩ ikibi imakĩ hawẽ kuxipa paewẽ benukĩ inũ hawẽ
txasha pepa hawẽrua hatu uĩmakatsi ikama ha bebunua txaihaira hatu
putashanikiki. 10 Haskakẽ hawara nukũ Shanẽ Ibukiri nũ matu yusĩ
txanitanima mã ikũwaĩwẽ taeshũ hatiãra nukũ Shanẽ Ibu hanu huaitiã
dasibi mai hirabi anushũ nũ ikũwãbaunaibũ txanima uĩtã duawakĩ nũ
kẽwãshãkanaii.
11 Haskawẽ taea Deusbe hãtxakĩ matukiri yukakĩ nũ heneismaki. Deusũ
matu kenakĩ katunishũ pepabu matu wakatsis ikaikiri matu yukashũkinã,
mã ikũwaĩwẽ taeshũ hawẽ kuxipawẽ hamapai pepa akĩ betsabube
merabenamei mã hiwekubainũbũ ẽ matu ea ashũkubainaii. 12 Haska ẽ
matukiri Deus yukashũmiswẽ taeshũ matu uĩkĩ nukũ Shanẽ Ibu Jesus
dasibibũ kẽwãshãkanikiki. Mã haska waibu Jesusũ matu duawakĩ matu
kẽwãriashanikiki, haska nukũ Epa Deus inũ nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ
nuku abukĩ haska xinãkubaĩmisrã.

Jesus ana hushanaikiri Paulõ shabakabi hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

2 1 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, bari hawẽ henei keyuaitiã dasibibu
nuku itxawanũ ika nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo nai anua ana
txĩtũkirã hua nũ habe itxashãkanaikiri matu yuinũ nĩkakãwẽ, 2 eska
tashnishanaikiri bebũkiri nũ matu ana shabakabi yusĩainã. Tsuãra Yushĩ
Pepatũ yuia keska xinãkĩ: “Nukũ Shanẽ Ibu Jesus ma huaki”, ikĩ matu
paraĩbu inũ, yusĩa betsa tapĩtã: “Jesus hune ma huimakiaki”, ikaibu inũ,
nukuki parana ẽ kene keska bushũ matu yuikĩ: “Paulo eska txanikiki,
Jesus ma huimakiaki”, ikĩ mã haska tapiãma ibiaimakẽ matu parãkĩ
yuiakeakeaibu nĩkatã e iki huĩti metesheketã matũ xinã hawaira maewai
hatuwẽ dateyamashãkãwẽ. 3-5 Ha inũ, matube hiweshũ hawara ẽ matu
yusĩtanimarã, mã ma daki hakimai ikai matu ana yuinũ nĩkakãwẽ. Deus
ikũwaĩbu itxapabũ Deus danaĩ txĩtuaĩbũ Jesus hushanai ma kemaya
huni txakabu kuxipa bebũkiri ha dukũ hushanikiki, ha huni txakabũ
iburã, hau Deusũ kupiti tenetxakayamashanũ Deusũ ma haki tanashũ
pewanirã. Ha Deuski sinatamistũ Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati danãkĩ
hamapai tibi kẽwãkĩ txibaĩbu nemanũ, iwanã, hamapai dami xarabu
kẽwãmisbu hatu binukĩ maematã hamebi keĩ hanua Templo Jerusalém
anu tsaushũ yuikĩ: “Earã, ẽ Deuski”, ishanikiki. Haskawẽ taeshũ hau matu
parãyamashanũbũ hatu hawa nĩkamayamashãkãwẽ. 6 Ha huni txakabu
hawẽ yuba iriamakẽ natiã kaĩmayuama tsuãra nemayukubainai mã unaiĩ.
7 Ha huni txakabu Satanásã kaĩmashanairã, ma hune yubakai dayaikiki,
yurabu parãkĩ txakabu ewawairã. Haskabiaya hatũ nemakubaĩmisshũ
henea hanua ana nemamakẽ tashnishanikiki. 8 Hanua ha huni txakabu
tashnikẽ nukũ Shanẽ Ibu Jesus dasibi hawẽ txasha kuxipaya hukirã ha
huni txakabũ kuxipa mebĩkĩ paismawatã hawẽ hashpawẽ shuũ akĩ kupikĩ
tenãshanikiki. 9 Ha huni txakabu hawẽ shanẽ ibu Satanásã kuxipa wakĩ

merabewaya dami atimaska betsa betsapa wakĩ yurabu parãshanikiki.
10 Habũ Deusũ kakape Jesuswẽ mekekatsi iki abunameama danãnãkĩ
txanima hãtxa danaĩbu ha huni txakabunã, txakabu atimapa betsa
betsapawẽ hatu parãyã haska uĩtã txibaĩbũ 11 haskawẽ taeshũ Deusũ
txani yushĩ hatu parãmaya haska txani hãtxa kẽwaĩbu 12 atimas hanu
kupiaitiã ha hãtxa txanima danãkĩ txakabu besti abuaibu Deusũ hatu
hawẽ kupishanikiki.

Hawenabu wanũ, iwanã, bebũkiri Deusũ hatu katunikiaki, na hãtxarã

13 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, Deus matuwẽ nuikĩ matu abukĩ
bebũkirihaira matu katuniwẽ taeshũ txanima hawẽ pashati mã bishanai
hawẽ Yushĩ Pepatũ matu merabewai kai ma matukiri pewanikẽ txanima
mã ikũwãyã haskawẽ taeshũ matu meribi waniki. Mã haskakẽ Deus nũ
matukiri pe kẽwãshũkubainaii. 14 Kakapekiri datã akĩ nũ matu yusĩayã
Deusũ matu ikũwãmaniki, hau nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ kuxipaki
dasitã mã hawenabu ikubaĩshanũbunã.
15 Haskawẽ taea ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, matu haska wakĩ
katunikẽ nukũ yusĩa beya bena hari matũ mae anu kashũ ibubis nũ
matu yusĩtanima inũ nukũ kenewẽ nũ matu yusĩainã, hakimama
txibãkubaĩkãwẽ. 16-17 Hanushũ nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo hamebi inũ
nukũ Epa Deus nukuwẽ nuikĩ abukĩ nuku duawakĩ nuku xinã txãkãwã
niti ikama nai anu nũ hatube hiweshanai manakamakĩ nuku yubaniki.
Hanua mestẽwãtã matũ huĩti xinã txãkãwãkĩ matu kuxipa wai heneama
hamapai yuikĩ mã akai pepas hau matu amakubainũbũwẽ.

**Nukũ dayakiri Deus nuku yukashũkubaĩkãwẽ,
hatu wanikiaki, na hãtxarã**

3 1 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, nũ ma matu kene keyushunai uĩrakãwẽ.
Jesuskiri kakape nĩkashũ mã xinã betsa waima keska wakĩ nãta
manibaunabũri habũri Jesuskiri kakape nĩkatã hau hawaira xinã betsa
watã Deus kẽwãrianũbũ nũ hatu yusĩkubaunaya Deusbe hãtxakĩ kuxipa
nuku yukashũkubaĩkãwẽ. 2 Ha inũ, dasibibũ Jesus ikũwãbumawẽ
taeshũ yura betsa txakabubu inũ dakeisbumã txakabuwakubaĩkĩ
nuku itxakawaibu hau nuku nemashunũ Deus nuku ea ashũkãwẽ.
3 Haska wakĩ Satanásã matu kanemakatsis ikaya nukũ Shanẽ Ibu
nuku hakimaismatũ nuku shunũbainama matu kuxipa wakĩ mekekĩ
txakabu matu binumakubaĩshanikiki. 4 Ha inũ, nukũ Shanẽ Ibube
nũ habe dasitã matu yusĩtanima hawa heneama txibãkĩ mã habias
akubaĩshanai haskakiri nũ matu ikũwaiĩ. 5 Epa Deus nukuwẽ nuimis
keskai betsabube mã nuinameairã, haska Cristõ bika tenei hawẽ kuxipa
babuama ini keskai maturi mã babuyamanũbũ hau nukũ Shanẽ Ibũ matu
merabewakubainũwẽ.

Txikixbu tapĩmatikiaki, na hãtxarã

6 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ nuku yunumiswẽ
taeshũ nũ maturi yunuai, nĩkakãwẽ. “Nukubetã Jesus ikũwãkatsi
ibiai tsuara nũ yusĩaĩ txibãma inũ beya bena nũ matu yusĩma danãkĩ
akabumarã, ana hatukiri xinãyamakubaĩkãwẽ”, hatu dakewakinã.
7-8 Hamẽ earã, matube hiweyushũ hawa tirumakĩ matu daketapawama
tsuabũra piti nũ hamẽ piãma ikimaki. Haskakĩ nukũ hamapai ibubis
bi bariri inũ mexu merã dayatxakayamai yumãkĩ nũ matu bikawama
ikimaki. Matube hiweshũ nũ matu uĩmaima keska ikubaĩkãwẽ, tsua hamẽ
ea iki daketapamarã. 9 Ha inũ, nũ Jesusũ kuxipayabũ matu yusĩkubaĩkĩ
hawẽ taeshũ matũ piti nũ yukatirubia nukũ piti inũ nukũ tari hawẽ biti
mã nuku devebiakẽ nũ matu hawa yukama ikimaki. Hakia ibubis mekenẽ
dayai haska nũ hiwemis keskai matũri nuku txibaĩ mã hiwekubaĩshanũbũ
nũ matu uĩmaimaki. 10 Haska matu yusĩ kaimashũ matu yunukĩ:
“Tsuabura dayakatsi ikama txikixaiburã, hau hatu pimayamarianũbũwẽ”,
iwanã, nũ matu yusĩmaki. 11 Hakia matukiria txani huai nũ nĩkaxinarã,
hatirirã, mã txikix dayama hawawakatsi ikama kaka betsa betsapa besti
nĩkatã betsabu yui mã yuãnanã bestikubaĩkanikiaki. 12 Haskakẽ nukũ
Shanẽ Ibu Jesus Cristõ kuxipawẽ nũ matu yunuaii. Yurabu txikixbu
yunukĩ tapĩmakĩ: “Haska besti hiwetirubuma hau tari meribi hatũ daya
tapĩtã ana yura betsabu shetukĩ yuãmama hau hatũ piti inũ hatũ mabu
hau ibubis bikubainũbũwẽ”, iwanã, matũri mã hatu yununũ nũ matu
yunuriaii.
13 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, hawara daya pepa aki mã hawẽ hiwemis
akirã, punu nukai hĩ ikĩ heneyamakãwẽ. 14 Ha inũ, nukũ hãtxa nũ
matu bumai hatiribũ nĩkakĩ tapĩkatsi ikama hatũ txakabu unaĩ hau
dakenũbũ ana hatube mapuyamakubaĩkãwẽ. 15 Hakia hatuki sinatama
mĩ betsabube mĩ ikai keskakĩ hatu hãtxa txakabuwama hatu yusĩkĩ nema
bestikubaĩkãwẽ.
16 Nukũ Shanẽ Ibũ hamebi hawenabu unãnuma hiwemakubaĩmistũ
maturi unãnuma hiwemakĩ hawara bari tibi betsa betsapa mã akai hau
matu uĩrakubainũwẽ.
17 Ea Paulõ, ẽ hãtxa matu bumakĩ haska ibubis ẽ mekenẽ kenekĩ ẽ
keyumis keska wakĩ ẽ matu ashuaiĩ, ẽ tsumapã ana ea ashũamakenã.
18 Haskakẽ nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ hau unãnuma hawama matu
duawakubainũwẽ.
Hatiski, ẽ hãtxarã.
Paulo

Timóteo Paulõ ha dukũ kene bumanikiaki

1 TIMÓTEO

Paulõ Timóteokiri xinãnikiaki, na hãtxarã

1 1 Ea ẽ Paulorã, Deus nukũ mekenika inũ Jesus Cristo hawẽ
yubakaniwẽ nũ hiweshanai nũ manaitũ Jesus Cristõ kuxipaya ea
washũ ea yununibuki. 2 Timóteoõ, ẽ mia kene bumai uĩrawe, ẽ mia Jesus
Cristo ikũwãmaniwẽ taea mĩ ẽ bake kayabi keskakirã. Nukũ Epa Deus
inũ nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo miwẽ nuikĩ hau mia unãnuma hiwemakĩ
pewakĩ duawapakekubainũbũwẽ.

Yusĩa peparã, txakabube husitimakiaki, na hãtxarã

3 Macedônia mai pakea anu kakĩ Éfeso anushũ mĩ hatu pewakĩ
mĩ hatu merabewayunũ ẽ mia baxibiranima keska habias ẽ mia ana
yunuaii. Tsuabũra ha hatũ yusĩnãbũ hatũ xinã meribis hau hatu
yusĩtxakayamanũbũ hatu nemakĩ pewawe. 4 Tsuabũra hatũ shenipabu
hiwenibu tanakubainaibu inũ hatũ shenipabũ beya hawẽrua keska hatu
yusĩ txakaibu hau nĩkayamanũbũwẽ, ha miyuirã, hamẽkirã. Haska
yuimisbube hãtxanamei hau hamẽyamanũbũwẽ. Haska Deusũ abuai
hawa hatu amakĩ merabewatirubumaki. Hakia Jesus Cristo ikũwãkĩ besti
haska Deus yubakani abukĩ ikũwaĩ besti mã hiwetirubuki.
5 Na haskakiri xinãkĩ ẽ mia yunuairã, tsuabura hatũ huĩti detsisma
pepawẽ xinãkĩ dakeama Jesus Cristo ikũ kayabi waibu hau hatuwẽ nui
nũ habube abunamekubainũbũ haskabu besti ikũwaĩbu txanima hatu
yusĩkubaĩwẽ. 6 Haska tibi besti yui ha iki inũ hamẽ hãtxa txakabu txibaĩ
yusĩa pepa txibãma kanekanikiki, hatũ xinã husitã benuirã. 7 Haburã,
yusĩa kayabi unãmabia Moisés keneniwẽ yusĩnanãpaikĩ hatũmebi yuibiai
habũ ibubis nĩka pewama inũ yusĩ pewai keska xinaĩ: “Ẽ pe hatu yusĩaiĩ”,
ikĩ yuimisbuki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 Haska Deusũ xinãkĩ Moisés kenemanirã, tsuabũra haska hawẽ xinã
txibãkĩ nũ akairã, haska pe nũ unãkanaii. 9 Hirabibũ xinãnãkãwẽ,
haska nemati tibi yununi inũ yunumisbu hayarã. Haska tibi kenekinã,
pepabukiri tanakĩ akabumaki. Hakia eskawẽ taeshũ anibu keyuismaki,
hatũ shanẽ ibu nĩkabiakĩ hawẽ hãtxa txibaĩsbuma inũ, txakabu tibi akĩ
Deus sinatamamisbu inũ, Deuski kashekĩ hawẽ kẽwãtiki meseisbuma
inũ, hawẽ epa kasmai hawẽ ewa haki pubẽkĩ tenaĩbu inũ, yura betsaki
sinatakĩ tenãmisbu inũ, 10 txutabaũmisbu inũ, huni dabe txutanamemisbu
inũ, aĩbu dabe txutanameaibu inũ, yura betsabu yumetsushũ hawẽ
pei bikatsi dayaru wakĩ inãmisbu inũ, txani txakamisbu inũ, hamẽ
uĩyamabia yura betsaki yubakatã paranamisburã, haskabunaki, haska
habũ yusĩa kayabi txibaĩsbumarã. 11 Na nemati tibi hayawẽ Deusũ kaka
pepa hawẽ bakekiri Deus duapahairatũ ea yusĩtã haska ẽ txanikũkaunũ
ea yununiki.

Paulowẽ nuikĩ Deusũ katunikiaki, na hãtxarã

12 Nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ ekiri pe xinãkĩ ẽ txĩtũtiruma xinãkĩ
ea duawakĩ hawẽ daya ea yununiwẽ taeshũ txanima hatũ ea kuxipa
wa ẽ kẽwãkubainaii. 13 Ha dukunã, Jesus Cristokiri txakabu yui
haki shetxakakĩ ha ikũwaĩbu danãkĩ ẽ hatu itxakawayuniki. Haskati
dabanẽ Jesus Cristo ẽ ikũwãriama haska ẽ xinaĩ inũ haska ẽ akubainai
Deus ẽ benimawai dabanẽ ẽ ibiaya ha ẽ kaneaiwẽ taea Deus ewẽ
nuitxakayamaniki. 14 Nukũ Yavé Deus ha besti nuikipahairakĩ ea
duawatxakayamakĩ hawẽ xinãwẽ ẽ xinã ea betsa wamatã Jesus Cristo
ẽ itxakawabiaya ha ikũwaĩbuwẽ ea hatuwẽ nuitiwaniki, Jesus Cristowẽ
taeshunã.
15 Na haskarã, txanima kayabiki, tsuabũra ikũwãtiruburã. Ikũki
Jesus Cristo mai anu tashnirã, txakabu wamisbu hau Deusũ hatu
kupiyamashanũ hatũ txakabu buatã hatu mekẽnũ ika huniki. Hamẽ eãnã,
txakabu wakĩ yura dasibibu ẽ binuhairaniki. 16 Ea ẽ haskabiakẽ Deus ewẽ
dabanã ikĩ ea kupikatsi ikama hau Jesus Cristo ewẽ nuikĩ ea merabewakĩ
hĩ hĩ ikĩ hawaira xinãbaũs aismarã, ea uĩmani haska tsuabũra ea
xinãkĩ ewẽ taeshũ habũri ea uĩkĩ Jesus Cristo ikũwãkĩ hiwea kayabi
bishãkanikiki. 17 Hanua Deus nũ uĩtirumabia ha bestitũ nuku mekei shanẽ
ibuhairakũkaini niti ikama hiwemistũ dasibi damiwani heneama hau
dasibibũ kẽwãkubainũbũwẽ. Haskakirã.
18-19 Timóteoõ, ebetã Jesus Cristo dayashuni mĩ ẽ bake keskaki. Ea
nĩkawe. Jesus Cristo ikũwaĩ haki dakeama txakabu nemakĩ txanima
hãtxa mĩ hatu yusĩpakẽnũ Deusũ hatu yunua Jesus Cristo ikũwaĩbu
yusĩnã mekenikabũ mia katunibuki. Habiaskari xinãkĩ eãri ẽ mia
yunuaii, mĩ kaneama ishanai unaĩnã. Hakia yura betsabu hatiritũ Jesus
Cristo ikũwãkĩ taewabianishũ txakabu metã ma txĩtuãbuki, hanushũ

kupishanai anu buirã. 20 Ha inũ, Himeneu inũ Alexandrẽ habiaskari hatũ
hiweawẽ hatũ yusĩa kanekĩ yusĩtxakaibu hau ha dabe ikũwaĩbube ana
itxayamanũbũ ẽ hatu nemaimaki. Habũ xinaĩ keska Satanásã hau hatu
amanũ ẽ hatu haska nemaimaki, ha Deuskiri txakabu yuiaibu ha ibubis
keneaibũ Deusũ hatũ xinã betsa watiru hau unãshanũbunã.

Deusbe hãtxatikiri yusĩnikiaki, na hãtxarã

2 1 Eska dukũkiri hatu yusĩkubaĩwẽ. Yurabu betsa betsapabu Deusũ
hau hatu merabewakubainũ Deusbe hãtxakĩ hatu yukashũkĩ
betsabukiri hatu ea ashũkĩ hãtxakĩ hatukiri Deus kẽwãkubaĩkãwẽ.
2 Deusũ yusĩa pepa txibaĩ unãnuma benimai hiweshũ hawama pepa
besti hawa dakeama nũ hiweyukubainũbũ shanẽ ibubu inũ yununikabu
haska tibikiri hatu yukashũkubainãkãwẽ, hau Deusũ nukukiri hatu pe
xinãmanunã. 3 Haska nũ hatukiri xinãkĩ hatu yukashunairã, harã, peki,
nukũ mekenika Deusũ haska abumiskenã. 4 Hatunã, hakiri hawẽ kakape
txanima dasibibũ unãkĩ hau ikũwaĩ mekeshanũbũ Deusũ abuikiki.
5 Haskawẽ taea eska Deus hawẽ xinã hayaki. Deusrã, bestitxaiki. Hanua
nuku itsa habe hãtxashũmisrã, bestitxairiki, ha Jesus Cristorã, Deus
nuku daewashuni hãtxashũmisrã. 6 Cristo tsuabũra ikũwaĩbu Deusũ
hatũ txakabu buashũshanaiwẽ taea Jesus Cristo hamebi mawakĩ habũ
ikũwãshanaibu hatu mekeniki. Haskakẽ na habiatiã Deusũ yununi
tsuabura hakiri txanibaũtirubuki.
7 Haskawẽ taeshũ Deusũ ea katutã hawẽ kakape yuishunika ea wakĩ
Jesus Cristõ kuxipaya ea watã judeubuma anu na yusĩa Jesus Cristokiri
txanima ẽ ha ikũwaĩ ẽ txanikauanũ ea yununiki. Na haska mia yuikinã,
txani txakakĩ ẽ mia yuiamaki.

Aĩbũ hatũ yura dauwamisbukiri hatu nemanikiaki, na hãtxarã

8 Haska inũ, betsarã, hanishũra ikũwaĩbũ Deus kẽwãnũ ika itxa hunibu
hau mexãtã Deusbe hãtxakubainũbũwẽ. Haskai Deusbe hãtxai haska
bestiama haska Deusũ abuai benimawai besti hiwei hawa tsuki sinatama
tsua ha akama hau pe besti meribi hiwekĩ hatu uĩmakubainũbũwẽ.
9 Ha inũ, habiaskariai aĩbuaibũ ikũwaĩ mapuarã, hawẽruashũ hunibu
kemumama inũ hatũ yuraki batxi hawẽ kemumati hatu xinãmakĩ hau
saweyamanũbũwẽ. Bu txũpia inũ mane itxapa inũ batxi karuhaira haska
bestiwẽ hau hawẽruayamakubainũbũwẽ. 10 Hakia aĩbuaibũ Deus ikũwaĩ
benimawakinã, haska abuai nishũ dayashũkĩ hatu merabewakĩ pepa besti
aki hawẽ dauwa itsai hau duapakubainũbũwẽ. 11 Hanushũ Deusũ hãtxa
yuiaibu anu buarã, hau pes bestishũ yusĩaĩbu hau hatu nĩkakubainũbũwẽ.
12-14 Ha dukũ damiwakĩ taewakinã, Adão Deusũ damiwaniki. Ha katxu
hawẽ aĩ Eva damiwarianiki. Adão Satanásã paranũ, iwanã, yuiama
hakia hawẽ aĩ Eva parãkĩ ha dukũ txakabuwamaniki. Haskawẽ taeshũ

shanẽ ibukĩ aĩbuaibũ yunutiruma inũ hunibu yusĩtirubuma ẽ hatu
nemamiski, hau pesshũ nĩka bestikubainũbunã. 15 Hakia aĩbuaibũ Jesus
Cristo ikũwaĩ pe hiwei betsabuwẽ nui duanamekĩ haska Deusũ abuai
ashuĩ meribikĩ txibãkubainaiburã, tsuãra bake bitã hatuwẽ nuikĩ pe
yumewakubaĩmisburã, Deusũ ha aĩbuaibu mekekubaĩshanikiki.

Hatũ mekenikai uĩnikabuirã, eska itikiaki, na hãtxarã

3 1 Na hãtxarã, txanima habiaskaki.
Haratubũra Jesus Cristo ikũwaĩbu hatũ mekenikakatsis ikirã,
daya pepa akatsi ikaiburã, haskarã, peki. 2 Na eska yunua daya
birã, hau eska tibi ikubainũbũwẽ. Duapa hakiri txakabu yuisbuma
inũ, aĩyãkatsi ikĩ aĩbu bitã heneisma betsawẽ kemuisma inũ, hawẽ
hãtxa kayabi binumakĩ kaneama pe xinãkĩ akubaĩmisbu inũ, haki
kasheisbuma inũ, bai mapuabu hatu itã hatu ushãmisbu inũ, yusĩnanaĩ
pekũkaĩmisbu itirubuki. 3 Ha dikabi eska tibi meama xinãmisburã,
paẽakiri xinaĩsbuma inũ, detenamekatsi ikĩ xinaĩsbuma inũ, mabu
inũ peiwẽ kemuisbuma inũ, duapakatsis iki pepamisbu itirubuki. 4 Ha
inũ, hawẽ hiwe anu hatube hiweabu hatu meke pewashũ hatu pimakĩ
pewamisbu inũ hawẽ bakebu hau haska hiwenũbũ hatu yunua txibaĩ
hawa txakabu mekĩ tsua bikawaisbuma itirubuki. 5 Tsuãra habe hiweabu
hatu meke pewaismatunã, ikũwaĩbu Deusũ enabu haska washũ hatu pe
meketirubumariki. 6 Ha inũ, mekenika katukĩ dama ikũwãkĩ taewabainai
hawaira uĩtã katuyamakubaĩwẽ. Hamẽ dama ikũwaĩ mã haska katua: “Ea
besti ẽ pehairaki”, iki keãyã Deusũ Satanás putani keska wakĩ haskari
wakĩ hatu putariatiruki. 7 Ha inũ, ikũwãbumã ha huni pepa hawẽ xinã
unãtã hakiri pe xinãmisbu besti uĩkubaĩkĩ mekenika katutiki, Satanásã
parãkĩ hatu atxia hawaira kanekĩ hau hatu uĩmatxakayamashanunã.

Merabewanikabu katukinã eskabu atikiaki, na hãtxarã

8 Habiaskari wakĩ merabewanikabu katukinã, eskari akubaĩkãwẽ. Hunibũ
hakiri pe xinaĩ haki kasheisbuma inũ, hawara yubaka bestitã kaneisbuma
inũ, paeĩsbuma inũ, hatu beparãtã pei inũ hatũ mabu ibubis binumatã
itxawaisbuma hau ikubainũbũwẽ. 9 Ha inũ, Deusũ yununi hawẽ bakẽ
kakape txanima unãhairai haskawẽ hiwekaĩkĩ ikũwaĩ hatũ xinã pepaya
hau ikubainũbũwẽ. 10 Ha dukũ hatũ hiwea pemẽkaĩ ishũ uĩkubaĩkĩ hakiri
hawa txakabu kaĩmabumakẽ unãtã merabewanika dayanika katutirubuki.
11 Habiaskari wakĩ aĩbuaiburi merabewanika katukatsis ikinã, hakiri pe
xinaĩ haki kasheisbuma inũ, hatũ txani tuekĩ hatu nĩkamaisma inũ, patapai
kasheisbuma inũ, dasibi hawẽ pepa hatu uĩmakubaĩmisrã, haska keskabu
besti akubaĩkãwẽ, katukinã. 12 Merabewanika hunirã, aĩbu bitã bake watã
habetã yumewai habe putanameisbuma inũ, hawẽ hiwe anu hawẽ bakebu

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

inũ hatube hiweabu hatu meke pewashũ hatu pimakĩ pewamisbu hau haska
ikubainũbũwẽ. 13 Hanua merabewanikabu pepakĩ Jesus Cristo dayashũkinã,
betsabu uĩmai hawa txakabuamakẽ habũ kẽwãtirubuki. Hanua Jesus Cristo
ikũwaĩwẽ taea benimai unãnuma hiwekubaĩtirubuki.

Txanima hãtxa shabakabi ha ikũwaĩ eskatikiaki, na hãtxarã

14 Ẽ hawaira samama mia uĩ kakatsis ibiai haskabia ẽ mia keneshũyuaii.
15 Ẽ yane katiruma xinãkinã, haskai Deus hiweatũ enabũ txanima hãtxa
Jesus Cristokiri hatũ matu tsuma unãkĩ txanima hãtxa besti xinaĩ hawẽ
nemakanaĩ haskai hiwei hau mekei penũbũ haskakiri mĩ hatu yusĩnũ
bebũkiri ẽ mia kene bumaii. 16 Dasibi Jesus Cristo nũ ikũwaĩwẽ Deusũ
nuku duawai nũ unã keyutirumabia txanima shabakabi haska wani haska
xinaĩ tsuabura haskakiri yui nũ hawẽ ha itirubumaki. Hakia hawẽ bake
ikũwãkĩ Deus nũ benimawatiruki. Eskaki, mia yuinũ nĩkawe:

Cristo huirã, hunĩ yura bitã tashniniki.
Cristorã, hawa txakabu hayama pepa bestiki, iwanã,
Deusũ Yushĩ Pepatũ hawẽ hiweakiri yuiniki.
Bestẽkaina Deusũ nai tsumabũri uĩriakubainibuki.
Ha inũ, nawa betsa betsapa anushũ
Jesusũ tsumabũ kakape hakiri yusĩkubaunaibũ
itxapabũ ikũwaĩbũ Deusũ nai anu ana hawẽri ainitã
shanẽ ibu wani nũ unaiĩ.

Jesus Cristo ikũwaĩ betsabu txĩtũshanaibukiri yusĩakiaki, na hãtxarã

4 1 Jesus Cristo ana hua kemaya haskai habũ ikũwaĩ betsabu txĩtuĩ
bebũkiri haskanũbariaibukiri Deusũ Yushĩ Pepatũ shabakabi
nuku unãmai mia yuinũ nĩkawe. Habũ Jesus Cristo txibãkĩ henetã
yushĩ txakabu parananaĩbu inũ Satanásã tsumabũ hatũ yusĩa habu
anua huai nĩkatã txibãshãkanikiki. 2 Ha yurabu beparamenikabu
inũ txanitxakanikabũ habu hawaki dakeisbuma habũ hatũ yusĩa
txibãshãkanikiki. 3 Ha hunibũ yusĩanã, aĩyaĩ inũ beneyatikiri inũ piti
betsa tibikiri piaibu nemamisbuki. Hakia Deusũ piti xarabu damiwani
tsuabũra habũ Cristo ikũwaĩbũ txanima unãkĩ Deus kẽwãtã pitirububiakẽ
ha piti betsakiri hatu nemamisbu habũ mesewakĩ yusĩaĩbu nĩkakĩ
txibãshãkanikiki. 4 Hamapai piti xarabu Deusũ damiwatã: “Peki”, aniki.
Haskawẽ taeshũ hawara Deusũ nuku inã bishũ pikinã, danãma kẽwãtã
hau pikubainũbũwẽ. 5 Haska piti tibi Deusũ hawẽ hãtxawẽ yuikĩ pewani
xinãkĩ habe hãtxashũ nũ piarã, ma dasibi nuku pewashũkubaĩmiski.
6 Na haska hãtxa kayabi ẽ mia yuiairã, nukũ betsabu inũ nukũ puibũ
ikũwaĩbu habiaskari hatu yusĩkubaĩwẽ. Haskakĩ hawẽ ikũwãti hãtxa mĩ
haya inũ yusĩa pepa mĩ txibaĩ ana hawẽ huĩti kuxipakũkaini Jesus Cristõ
tsuma pepa mĩ ikũkaĩshanaii.

7 Hakia habu patapaibu inũ ikũwãbumã miyui hawama yuiaibu
nĩkai hatu anu naxui ikama ikũkaĩwẽ. Hamẽ mia ikirã, haska Deusũ
mia hiwemakatsis ikai pepai mimebi mĩ xinãnẽ mekei yurabu uĩmai
hiwekũkaĩwẽ. 8 Hunĩ hawẽ yura kuxipa wai pebiakẽ Deus hiweakiri
yubakani hãtxa unãkĩ txibãkĩ hawẽ huĩti kuxipa wairã, ha binua
pehairaki, natiã nũ hiwea inũ txipu uatiã Deusbe nũ hiweshanai nũ
manakairã. 9 Ha hãtxa txanimaki, dasibibũ nĩkakĩ ikũwãtiruburã.
10 Haskawẽ taea dayakĩ Deus hiweatũ yura betsa betsapabu
merabewakatsis ibiaya tsuabũra hawẽ bake Jesus Cristo ikũwaĩbu besti
hatu mekekubaĩshanaiwẽ taea nũ habe hiweshanai manakakĩ habias
hawẽ hãtxa nũ yusĩayã nuku itxakawabiabu hatu ikũwãmanũ ika nũ
dayakũkainaii.
11 Habiaskari ẽ mia yuiai yunukĩ hatu yusĩkubaĩwẽ. 12 Mĩ berunã huni
ewariamabiatũ mĩ hatu yusĩaĩ hau mia danãyamanũbũ pe bestikũkaĩwẽ.
Ha inũ, mĩ hãtxa pe tashnimakĩ duapai hatuwẽ nuikĩ Jesus Cristõ yusĩa
ikũhairawakĩ mĩ ikũwaĩ hatu uĩmawe, hau haskariakĩ yura betsã ikũwãtã
hiweriakubainũbũ ikũwaĩbu hatu yusĩkubaĩwẽ. 13 Nenua ẽ mia anu
hikiriamakẽ nukũ betsabu inũ nukũ puibu Éfeso anushũ ikũwaĩbu itxabu
Deusũ hãtxa hatu yuishũkĩ benimawakĩ hatũ huĩti kuxipa wakĩ hatu pe
besti yusĩkĩ heneyamawe. 14 Ha inũ, mĩ mae anushũ Jesus Cristonabu
mekenikabũ mia mamepishũ Deus mia yukashunabu hawẽ Yushĩ Pepa
mia yunua mia kuxipa wanirã, unãnumas hamakiri hãtxama haska
Deusũ mia merabewani hakiri besti hãtxai dayakũkaĩwẽ, kaneamarã.
15 Haskai mimebi ana unãnepai xinã pepakũkaini dasibibũ hau
mia uĩnũbũ daya betsa akama mĩ kuxipa hirabiwẽ hatu yusĩkubaĩwẽ.
16 Mimebi pe mekekĩ uĩrawe, haska betsabu mĩ hatu yusĩakirirã. Dasibi
xinã pe bestiwai txĩtũyamakũkaĩwẽ. Mĩ haskakũkainaya mia inũ mĩ
hãtxa habũ nĩkaibu hatube Deusũ pewẽ mia manakushanikiki, hiwe
kayabimakinã.

Ikũwaĩbu betsa betsapakiri merabewakĩ xinãtikiaki, na hãtxarã

5 1 Kaneaibu pewakĩ hatu ha ayamakubaĩwẽ. Hakia anibũ kaneaya
mĩ epa keska wakĩ hatu merabewakĩ hãtxa kuxipawẽ hatu bekũyã
akama hatu pewẽ xinãmakubaĩwẽ. Berunã inũ huni ewã kaneaya mĩ
betsabu keska wakĩ merabewakĩ hatu pewakubaĩwẽ. 2 Yushabũ kaneaya
mĩ ewa keska wakĩ hatu merabewakĩ pewakubaĩwẽ. Txipax inũ aĩbu
ewãri kaneaya mĩ puibu keska wakĩ merabewakĩ hatu pewakubaĩwẽ,
hatuwẽ kemuamarã. Haska wakĩ dasibibu hatu merabewakubaĩwẽ.
3 Aĩbu ewa beneyabiani ana bene hayabumã Jesus Cristo ikũwaĩbu
txanima nuitapa kayabiaya hawenabu hayamakẽ Jesus Cristonabũ
duawakĩ hau hatu merabewakubainũbũwẽ. 4 Hakia beneyabiani
nuitapaibu hatũ bakebu inũ hatũ bababu hayarã, habũ dukũ hau

hatu merabewakĩ hawẽ tapĩkubainũbũwẽ, hatunabu kayabibunã.
Haska hatunabu merabewakĩ hatuwẽ nuikinã, Deus benimawakĩ
xinã txãkãwãtirubuki. 5 Aĩbu ewa beneyabianibũ Jesus Cristo ikũwaĩ
hawenabu hayama Deusũ hau hatu merabewanũ haska manakakĩ bariri
inũ mexu merã Deus kẽwãkĩ habe hãtxakĩ hawẽ piti inũ hawẽ mabukiri
yukamisbuki. 6 Hakia aĩbu ewa beneyabiani betsabũ Deusũ hãtxa xinãma
patapakĩ hawara akatsi ikai amisburã, hiwebia hawẽ yushĩ ma mawaki.
Haskawẽ taea Deus hatuki sinataikiki. 7 Haskakẽ hau ikũwãbumã
hatukiri txakabu yuiyamanũbũ ikũwaĩbu yusĩkĩ hau hatunabu
merabewakubainũbũ hatu yunukubaĩwẽ, hatu xinãmakinã. 8 Haskakẽ
tsuabũra hawenabuskiri xinãkĩ hatuwẽ nuikĩ merabewama Jesus Cristo
ikũwãbiai danãkanikiki. Hatunabuwẽ nuikĩ merabewamawẽ taearã, habũ
ikũwãbumã xinã betsa waisma keska habũ ikũwãbiai xinã hayama nuima
txakabuki.

9 Habũ ikũwaĩ yushabu 60 bariya unuri kai beneyatã betsawẽ kemukĩ
heneama ipauni enauma ikũwaĩbũ merabewatirurã, eska atiki, hatu
tanakĩnã. 10 Hatũ bakebu ma pe yumewani inũ, bai beaibu hatũ hiwetã
itã Jesus Cristonabu betsabu duawakĩ beya wakĩ hatũ tae hutxupaunibu
natiã hari nuitapaya merabewakĩ pe besti dayakũkainiwẽ taeshũ Jesus
Cristonabũ ha pepabu besti hatukiri xinãkĩ hau merabewakubainũbũwẽ.
11 Haska inũ, aĩbuaibu beneyabia hawẽ benẽ heneima kasmai mawaimakẽ
yushaburiamarã, hau ikũwaĩbũ haska xarabu hau hatu tanatã
merabewayamakubainũbũwẽ, Jesus Cristo dayashũkatsi yubakabiaima
hakimatã huniwẽ kemui ana beneyakatsis itirubukirã. 12 Hanua ana
beneyama ikũwaĩbu merabewai hatube dayakatsi yubakabiaima ibubis
xinã betsatã ha yubakaima ana xinãma kanei txakabuaya Deus hatuki
sinatatiruki. 13 Haska inũ, yushaburiama hatũ piti inũ hatũ mabu inãkĩ
mã hatu merabewaiwẽ taea haska besti bi ana dayakatsi ikama hiwe
tibi anu besti hikikũkauni txikix pikutirubuki. Ha txikix pikuimarã,
haska bestiama hiwe betsa tibi anu tsaushũ hatubetã txani yui inũ
betsabuki txanitxakakĩ haska txani yui beyatirubuki, haskai txakabui
pikuirã. 14 Ikũwãbumã hau nukuki kasheyamanũbũ aĩbu beneyabiaima
ma hawẽ bene mawa kasmai henebainima yushaburiabumarã, hau ana
beneyakubainũbũwẽ. Haskatã bake bitã hatũ hiwe meranua pe dayakĩ
hau hatu duawakubainũbũwẽ. 15 Uĩwẽ. Hatiri aĩbu yushaburiama
beneyabiani ana beneumakẽ hatu merabewabiabu ana Jesus Cristo
txibãkatsi ikama Satanásã haska abuai txibaĩbu uĩkĩ eska ẽ mia yunuaii.

16 Hanushũ yushabu beneuma nuitapai enayakenã, hau
hawenabũ merabewakubainũbũwẽ, ikũwaĩbukiri xinãkĩ hatu bika
wamamarã. Hakia ikũwaĩbu itxashũ yushabu betsabu enauma besti
merabewatirubuki, hatũ piti inũ hatũ mabu hawa hayamakẽ hatukiri
xinãkinã.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17-18 Mekenikabukiri ana mia yuinũ nĩkawe. Moisés Deusũ hãtxa
kenekĩ: “Mĩ hemaĩtĩ anushũ mĩ ina awã hawẽ taewẽ mĩ shekiwã
pema pema akĩ mia shemeshunaya dispiwẽ sheneshyamakãwẽ, hau
dabukũ pinunã”, iwanã, yununiki. Haska yuikinã: “Dayakapabu hau
hatu pakakubainũbũwẽ”, ani keska wakĩ mekenikabu tibi habũ matu
yusĩaĩburã, haratura bestitũ Deusũ hãtxa matu yusĩ henekatsi ikama
matu yusĩkĩ matu merabewakubainaibuwẽ taeshũ matũri ha matũ
mekenika duawakĩ peiwẽ kasmai hawarawẽ merabewakĩ hawẽ hawara
inãkubaĩkãwẽ.
19 Haska inũ, mekenikatũ txakabu wakĩ kaneaikiri huni bestitxai miki
txanikĩ hakiri mia yuiai nĩkayamayuwe. Hakia mekenikakiri habias
txakabukiri dabe kasmai dabe inũ bestitũ mia yuiaibu: “Txanimẽkaĩ?
Txanimaraka?” ikĩ unãti watiki. 20 Hanushũ txakabu wakubainaibu
pewanũ itã Deuski hatu datemakĩ dasibiburi hau daterianũbũ itxashũ
nĩkaibũ pewakĩ hatu mesewakĩ shabakabi nemakubaĩwẽ.
21 Natianã, Deus inũ nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo inũ hawẽ nai tsuma
katuabũ habũ ea nĩkaibũ ẽ mia yunu kayabiai ea nĩkawe. Mĩ haibuaibu
kasmai yura betsabu tsuãra hamapai mekĩ txakabu waxinamẽkaĩ,
txakabu wamamẽkaĩ, bebũkiri txakabu xinãma dasibibu habias ma miki
txaniaibũ besti unãti watã hatu pe wakubaĩwẽ. 22 Ha dikabi hau tsuãra
Deusũ daya ashunũ katukatsis ikinã, hĩ hĩ, iwanã, uĩriama mamepishũ
hawaira Deus yukashũyamawe. Hakia hawẽ txakabu unãriama kanekĩ
mĩ hawaira katukẽ: “Hawẽ txakaburã, unãma ikimẽkaĩ?”, iwanã, mikiri
xinãtirubuki. Haska huni betsã txakabu mĩ pewashũtirumarã, mimebi
mekekĩ uĩrakubaĩwẽ.
23 Mĩ hatu babu mĩ isĩkũkaĩmiswẽ taeshũ ana ũpash besti akama uva
vinho hushkeixtatã akubaĩwẽ, bari tibirã.
24 Haska inũ, hatiri ikũwãbiakĩ yurabũ berubi txakabu wamisbuki.
Betsabũ hune txakabu wariamisbuki. Haskaibu hatu uĩbiamisbukẽ miã
hawa unãma hawaira hatu katukĩ mamepiyamakubaĩwẽ, txipu hatũ
txakabu tashnitirukirã. 25 Habiaskari wakĩ merabenãkĩ pepawaibu
bebũkiri unãmisbuki. Hakia betsabũ txakabuwakĩ hune abiaya atimas
tapĩriamisbuki.

6 1 Hamẽ betsarã, tsuara huni betsã escravo dayarutunã, Jesus
Cristo ikũwãkĩ hau hatũ tsuma duawakĩ nĩkai hau hatukiri pe
xinãkubainũbũwẽ, hatu heneamarã. Hatu haska uĩmamakẽ Jesus
Cristokiri nũ hatu yusĩaĩ inũ Deusũ kena yura betsabũ yuãtirubuki,
“Hanis hatu yusĩkaniraka”, nuku wamakinã. 2 Ha inũ, hatũ tsumapã
Jesus Cristo ikũwãyã habetã ikũwãriairã, hawẽ betsa keskai hau haki
mesekubainũbũwẽ. Uatiã imisbu keskama hau dayai peshũkĩ hatu
binumakubainũbũwẽ, hatũ tsumapã hatu dayashũbiamisbu habetã
ikũwaĩnã, betsa nuikipa keskaya hau haki txiti ikubainũbũwẽ.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Hawara nũ hayawẽ besti benimakũkaĩtikiaki, na hãtxarã

Na haska tibi yusĩkĩ hatu tapĩmakubaĩwẽ. 3 Tsuãra hatu yusĩkatsis
ikĩ hatũ xinã betsahaira itimaskakiri haska hatu yusĩanã, nukũ Shanẽ
Ibu Jesus Cristõ nuku yusĩni keskama inũ haska hakiri xinãkĩ nũ hatu
yusĩmis keskama hatũ xinãnẽ besti kẽkĩ yusĩkatsis ikanikiki. 4 Hawẽ
taea besti keĩ unãmabia ha iki haskakiri xinaĩ hamebi hatũ xinã hatu
atimapa wamamisbuki. Eska tibi hatũ xinã meranua tashnirã, hawara
betsana ha hawena haska hayama uĩ haskai ha besti haska hayamẽ
iki sinatairã, yuãnanaĩ betsabube danãnanaĩnã, abunameama sheti
ikama hatuki ha ikirã, 5 yura betsa betsapabube hatũ yusĩa hãtxa
kayabi unãbumabe kemanamei heneisma inũ haska ikũwãkĩ yusĩaĩwẽ
taeshũ pei itxapa bitikiri xinãkanikiki. Hatu uĩrakubaĩwẽ. 6 Haskakiri
nukubũ nũ hariri xinãkĩ ikũwaĩburã, txanima kayabiki. Deusũ hawẽ
pepa tibi mabu keyumis keskama nuku inaĩ inũ nuku inãshanaiwẽ
taea nũ benimahairakũkainaii. Haskakẽ natiã haska nũ haya bestiwẽ
benimayunãkãwẽ. 7 Na mai anu tashnirã, nũ hawauma kaĩniki. Hanua
mawakaĩkĩ nũ hawa buama iriashanaii. 8 Haskawẽ taea Deus nũ
ikũwaĩburã, tari inũ piti inũ hanu ushati haya ha besti nũ hayarã,
haskawẽ besti benimakubainãkãwẽ. 9 Hakia tsuabura mabu inũ pei
bestiwẽ kemuaiburã, habũ hawa unãmawẽ taearã, birũ tibi keska hatũ
kemu pae tibiwẽ hatu atxi keyua haska tibi tashniaiwẽ taea hawa
xinãma: “Ẽ peaii”, i bestikĩ hamapai txakabu hawẽrua besti abui hawẽ
hiwe txakai pikukũkaini hawẽ hiwea benui hanu kupiaitiã hawa pepa
biama benushãkanikiki. 10 Pei inũ maburã, hatũ kemuti pae txakabũ hatu
atxia hanu hayaki. Haska mabu inũ peiwẽ kemui Jesus Cristo ikũwaĩbu
bestibu has besti dayanũ ika haska abuai hatũ xinã pe henetã ana Jesus
Cristo ikũwaĩ xinãma ma hakimawẽ taea hanua hakiri hawẽ txakabu
betsa betsapa tashnibirãkĩ hatu nuitapawamiski.

Jesus Cristo txibãkĩ hau pe besti yusĩkubainũ Paulõ Timóteo yununikiaki, na hãtxarã

11 Hakia miarã, Deusũ ma mia hawena wakĩ katuniwẽ taeshũ hawara
txakabu betsa betsapa betxitã danaĩ ana hari kayamawe. Mĩ pe dayai
hiwekatsi ikairã, mĩ daya bikabiakẽ Deusũ mia unaĩwẽ taea ikũwaĩ nui
abunamei kuxipai huĩti kuxiama babutã hatu uĩmai hatube hiwekũkaĩwẽ.
12 Haska mĩ hiwea ikibi ika bibiatã mĩ benutiruma Deusũ mia inãkatsi
mia kenakĩ katuniwẽ taeshũ haska mĩ ikũwaĩ mĩ ma itxabu anua
shabakabi txanini hatu unãmakubaĩwẽ, Jesus Cristo txibaĩ txĩtuãma
dasibi Deusũ mia yunumis dateama xinãkĩ akubaĩkinã. 13 Deusũ dasibi
damiwakĩ hiwea hatu inãkĩ keyumis inũ nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ
haska shabakabi huni dateama Romano shanẽ ibu Pôncio Pilatoski

txanikĩ ma yuinitũ natiã nuku uĩaĩbũ mia merabewakĩ ẽ mia yunuaii.
14 Na haska tibi ẽ mia yunuai haska txibãkĩ mĩ hiwea pe mekeshũ
kaneama mikiri pe hatu uĩmairakubaĩwẽ, hanu nukũ Shanẽ Ibu Jesus
Cristo kuxipai huaitiã hau mikiri hawa txakabu tsuã yuiyamashanunã.
15 Hanushũ Deus dasibi binu keyuatũ hatũ besti pepa meke keyua hatũ
yununika shanẽ ibubu dasibi inũ shanẽ ibu beshmasbu dasibiri binu
keyuatũ hanu nukũ Shanẽ Ibu ana nuku anu tashnimakatsis ikĩ ma hanu
yubakani meneaya nitxĩshanikiki. 16 Ha ibubis mawatiruma inũ, ha
besti hiwemis shaba txashakapa hiweaki tsua hari haki kematirumarã,
tsuã uĩtiruma inũ tsuã uĩnakama hiweaki. Haskakẽ hawẽ kuxipa pae
nukaisma duawakĩ hau kẽwãpakenũbũwẽ, niti ikamarã. Haskakirã.
17 Tsuãra ikũwaĩ hawẽ pei inũ hawẽ mabu itxapa hayabũ xinaĩ:
"Natiã ẽ mabu ẽ hayawẽ ẽ hawẽ hiwei peaki", ikĩ hau ana haskakiri
xinaĩ hawẽ kẽyamanũbũ hatu yuiwe. Ha haskakiri xinãmisburã, hatũ
mabu txapumiswẽ hatu mestẽwãtã hiwematirumaki. Haskakẽ uatiã
imisbu haska xinãma hakia natianã, Deusũ nuku benimawakĩ hatũ
hamapai betsa betsapa yauxiama nuku inãkubaĩmis haska besti bi hau
hiwekubainũbũwẽ. 18 Haska inũ, hatũ hamapai mabu haya betsaburi
pashkashũti xinãkĩ haska Deusũ abuai aki hau pepakubainũbũ hatu
yunuriawe. 19 Haska wakubaĩmiswẽ taeshũ Deus hatuwẽ benimakĩ hatũ
duapa pepawẽ bari hawẽ heneaitiã Deusũ hatu manakushanai txanima
hiwekuĩa kayabi bi haki nukunũbarikanikiki.
20-21 Timóteoõ, mĩ xinã mekeirawe, haska Jesus Cristoki mĩ txiti
ikawẽ taearã. Haskai betsabu tatimai unãnepanũ ika kemanamei ana
Jesus Cristo ikũwãma hatũ xinã meribi watã ma txĩtuãbuki. Haskakẽ
mianã, ha hãtxatxakaiburã, hatũ yusĩa txakabuwẽ parananaĩ: "Nukũ
hãtxa unãnepati kayabiki", ikĩ yusĩa pepa beshtenũ ikaibu hamẽ hatu
nĩkayamakubaĩwẽ.

Nukũ Shanẽ Ibũ hau hatube mia duawakubainũwẽ.

Hatiski, ẽ hãtxarã.

Paulo

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Timóteo Paulõ ha katxu kene bumanikiaki

2 TIMÓTEO

Paulõ Timóteokiri xinãnikiaki, na hãtxarã

1 1 Ea ẽ Paulorã, Deusũ haska xinaĩwẽ Jesus Cristõ kuxipaya ea
wakinã, hawẽ yunuawẽ ea aniki. Haska wakinã, hamẽ ea akama
hakia haska bebũkiri Deus yubakani hawẽ hiwea keyuisma ikibi
ikakiri haska xinãkubaĩmis haska hayawẽ taeshũ Jesus Cristo ea
katumaniki. 2 Timóteoõ, ẽ mia kene bumai uĩrawe, mĩ Jesus Cristo
ikũwaĩwẽ taea mĩ ẽ bake kayabi keskakirã. Nukũ Epa Deus inũ nukũ
Shanẽ Ibu Jesus Cristo miwẽ nuikĩ hau mia unãnuma hiwemakĩ pewakĩ
duawapakekubainũbũwẽ.

Paulõ Timóteo pashkabiranimashũ Deus kẽwãshũkubainikiaki, na hãtxarã

3 Punu nuka huĩti nixma mĩ baxikuimakẽ mia xinãkĩ hanu ẽ Deusbe
hãtxaitiã bariri inũ mexu tibi mia hakimama mikiri Deus kẽwãkĩ
ẽ mia yukashũkubaĩmiski, eã Deus duawakinã. Haska ẽ xinã hawa
txakabumakiri ea xinãmaya ẽ akubainaii, haska nukũ shenipabũ Deus
ikũwãkĩ apaunibu keskari wakinã. 4 Ẽ mia pashkabirana mĩ ewẽ nui
kashaya nenu huimashũ ẽ mia xinã heneamaki. Haskawẽ taea ana miki
nukutã ẽ mia ana uĩ miwẽ ẽ benimakatsis ikaii. 5 Ha dukũ mĩ txitxi Lóide
inũ mĩ ewa Eunicẽ Jesus Cristo ikũwãni txĩtuĩsbuma keska habias xinã
miãri mĩ ikũhairawakĩ mĩ xinã mĩ betsa watiruma ẽ unaiĩ.

Jesus Cristokiri yusĩ daketimakiaki, na hãtxarã

6 Haskakẽ natiã ẽ mia yunukĩ yuairã, nĩkairawe. Deusũ hawẽ kuxipa
pepa hau mia inãkĩ kayati wamanũ mia mamepishũ ẽ mia yukashuniki.
Habiaswẽ ana kuxipai txi ketiãbu hi imis keskai ana mĩ kuxipa babu

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

wayamawe. 7 Deusũ hawẽ Yushĩ nuku inãkĩ yushĩ babu dateti nuku inãma
iniki. Hakia hawẽ Yushĩ kuxipa pepa inũ hawẽ abui nuinameti inũ hawẽ
nukũmebi nũ pepakĩ xinãtiru nuku inãniki. 8 Mia haska washuniwẽ
taea nukũ Shanẽ Ibukiri yusĩ hakiri hãtxai haki dakeyamakũkaĩwẽ.
Ha dikabi, hawẽ taeshũri nenu ea bitxiabuwẽ taea ewẽri taea ekiri
hãtxairi ewẽ dakeyamariawe. Dateama eskakũkaĩwẽ. Deusũ nuku kuxipa
wakubaĩmiswẽ taeshũ Jesus Cristo mekenãkiri kakape nũ hatu yusĩayã
nuku itxakawaibuwẽ taeshũ miari bika tenemabiabu hatuwẽ dateama
Deusũ kuxipayashũ yusĩkĩ heneyamawe.
9 Eska Deusũ bebũkiri xinãnirã, hawara pepa nũ amiswẽ taeama
hakia haska Deusũ na mai anu hawa wariamahairabia bebũkiri
hawẽ xinã duapawẽ taeshũ hawẽ hãtxawẽ hiwei nũ hawenabu meribi
pepakubaĩshanũbũ nukũ txakabuwẽ nuku kupikatsi ikama haska
yubakaniwẽ taeshũ tsuabũra Jesus Cristo ikũwaĩbu nuku katukĩ
kenanishũ natiã nuku ma mekekubainikiki. 10 Hanushũ txanima
Deusũ hawẽ nuikipa nuku unãmakinã, hawẽ bake Jesus Cristo nukũ
mekenãwãkĩ mawawẽ dasibibu nũ datemis hatũ maemakĩ nuku
binushuniki. Ha kakape hakiri hiwea hãtxa yuikĩ datã ati xara ana
huneama wakĩ shabakã tashnimakĩ shabakabi waniki.
11 Haskawẽ taeshũ Deusũ ea katutã hawẽ bakekiri kaka pepa
judeubuma ẽ hatu yusĩkubaunũ ea yunukĩ Jesusũ kuxipaya ea wanishũ
ea yusĩnã waniki. 12 Ea haska wanikẽ Deusũ hãtxa ẽ yusĩkubaũmiswẽ
taeshũ itxakawakĩ ea bitxibiabũ ẽ Jesus ikũwãkĩ taewaya ea mekenitũ
bari hawẽ heneaitiã ea mekekubaĩshanai unaĩ ẽ dakeamaki. 13 Jesus
Cristo nuku ishuniwẽ taea ikũwaĩ abunamekĩ ẽ mia yusĩmis keska wakĩ
hãtxa kayabi kayatapia yusĩkĩ heneyamawe. 14 Haska wakĩ Jesuskiri yusĩa
mĩ tapĩni hau tsuã betsa wayamanũbũ Deusũ Yushĩ Pepa nukuki dasiatũ
mia merabewaya hawẽ kuxipawẽ uĩrakubaĩwẽ.
15 Haska inũ, mĩ ma unaiĩ. Ásia mai pakea anuabũ Jesus ikũwaĩbu
dasibi eki dakei eki petxitã ana ea merabewabumaki, Fígelo inũ
Hermógenes dikabitunã. 16-17 Ea haska wabiaibũ nenu Roma anu ẽ bikai
hiwebiakẽ nukũ haibu Onesíforõ Roma anu hikituxitã hawa huĩrukuãma
ea betxinũ ika ea benatxakayamakĩ atimas ea betximaki. Ẽ mane dispi
txiwetameyawẽ ẽ meneshekeaki dakeama hawẽtxaĩs ea merabewakĩ ea
xinã txãkãwãbirãbiranimaki. Ea haska waimakẽ Deusũri hawenabuswẽ
nuikĩ hau hatu merabewakubainũwẽ. 18 Éfeso anushũ Onesíforõ nuku
merabewakubaini mĩ unãhairaii. Bari hawẽ heneaitiã Deusũ yurabu hatu
unãti waitiã nukũ Shanẽ Ibũ hau Onesíforo duawashanũwẽ.

Soldado pepa keskatikiaki, na hãtxarã

2 1 Mĩ ẽ bake keska Jesus Cristoki dasia mĩ hawẽ kuxipa hayanũ Deusũ
hawẽ pepa mia inãnirã, hawẽ besti kuxipakũkaĩwẽ. 2 Itxapabu ẽ

hatu yusĩkubaunai mĩ nĩkakĩ tapĩmisshũ akai keskari mĩ hatu tapĩmairã,
ha hunibu pe hiwekĩ ikũhairawai txĩtuãma hatu uĩmai duapakũkaĩkĩ
yurabu yusĩkĩ hatu merabewatirubu hatu katutã hau habiaskari
yusĩkubainũbũ hatu yunukubaĩwẽ.
3 Hamẽ mia ikirã, soldado keskai hiwewe. Haskakĩ ẽ ikai keska hiwekĩ
Jesus Cristo mĩ ikũwãyã mia itxakawabiabu Jesus Cristõ tsuma pepai
nuitapabiai bika tenei hiwekũkaĩwẽ. 4 Uĩwẽ. Txanima soldado unãnepatũ
hawẽ shanẽ ibũ yunua besti dayashũkatsi hawa hamebi hawẽ xinãnẽ
abuai atirumaki, hawẽ shanẽ ibu besti benimawanũ ikarã. 5 Ha dikabi,
habiaskariai, bola putanika beyuskĩ hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati
txibãbuma hawẽ manakuti pepa hayatirubumaki. 6 Ha inũ, huni betsã
yunu banaima hawẽ dayashunikã mekeshũmiswẽ taeshũ hanu tsekatitiã
bai ibuã tsekakĩ hawena dukũ biama ha dayashũmis pashkashũkĩ hawena
dukũ inãtiki. 7 Na haska tibikiri ẽ mia yuiai xinãkubaĩwẽ. Mĩ haska waya
nukũ Shanẽ Ibũ mia merabewakĩ dasibi mia tapĩmashanikiki.
8 Nukũ shenipabu shanẽ ibu pepa Davĩ baba Jesus Cristo mawa
Deusũ ana bestẽwani kaka pepa datã akĩ ẽ hatu yusĩmisrã, hakimama
xinaĩrakubaĩwẽ. 9 Jesus Cristokiri ẽ yusĩkubaũmiswẽ taeshũ ea
itxakawabu tenekĩ ẽ meaii. Huni atimapa hawaki dateama txakabuwai
betxitã amisbu keska wakĩ ea nemakĩ mane dispiwẽ ea meneshabu
keska wariakĩ Deusũ hãtxa kakape yuikĩ ẽ datã amisrã, ha tsuã nemakĩ
neshatirubumaki. 10 Haskakẽ tsuabura Deusũ katunibu Jesus Cristo
ikũwaĩ pepai hau hatũ txakabuwẽ Deusũ hatu kupiama hatu pashawakĩ
piskuma hau hawẽ kuxipa ikibi ikanu hau hanu hiweriashanũbũ natiã ea
hiweyushũ ẽ hatu bika teneshũyuaii.
11 Na haska ẽ mia yuiairã, txanimahairaki. Xinaĩrawe.
Tsuabura nũ ma habe mawani keska habũ nũ xinaĩburã,
habusri nũ habe hiweshãkanaii, niti ikamarã.
12 Tsuabura Cristowẽ taea nuitapabiai babuama kuxipakĩ nũ
binukubainaiburã,
txanima hanu shanẽ ibuai anu habe nũ shanẽ ibushanaii.
Hamẽ tsuabũra hakiri txani peama yui keyaĩsbumarã,
habiaskari Cristo hatukiri Epa Deus txanikĩ hatuki dakeriashanikiki.
13 Hamẽ nukubu nũ xinã betsa betsapa wai txĩtũbiamiskẽ
hatunã, hawa xinã betsa betsapa waisma ikũkaĩnũbarikiki,
haskatã hamebi ibubis txani txakatirumarã.

Paulõ yusĩmis keska wakĩ hau Timóteõ ariakubainũ yununikiaki, na hãtxarã

14 Ẽ mia yuiai keska xinãkĩ betsabu hatu yusĩkĩ tapĩmairakubaĩwẽ.
Deusũ nĩka keyuaya yusĩa betsa betsapakiri yui hau kemanameyamanũbũ
hatu nemakubaĩwẽ, tsua hatu merabewatirubumakirã. Haskaibu tsuãra

hatu nĩkai e ishãkanikiki, Jesus Cristo ikũwãpairã. 15 Hamẽ mia ikirã,
hĩ hĩ ikama mĩ Deus dayashunairã, Deusũ besuubi hawa berabini mĩ
dakeama ishanairã, txanima hãtxa Jesus Cristokiri dasibi hatu yui
pepakũkaĩwẽ. Mĩ haskamiswẽ taeshũ Deusũ mia unãti wakĩ: "Huni
dayakapakũkaĩkĩ mĩ ea dayashũmis peki", iwanã, mia yuishanikiki.
Xinaĩrakubaĩwẽ. 16 Tsuabũra hãtxawẽ besti hamapai bemakis pepakiri
xinaĩ kemanamei hãtxakĩ haska bestikiri xinaĩbu tsuabũra hatu nĩkai
hatũ yusĩawẽ beyai shushatirumai atimapai pikukubaĩkanikiki. 17 Hatũ
yusĩanã, isĩ txakabu tashni su ika ewakũkaĩmis keskaki. Haska keskari
wakĩ hatũ yusĩawẽ yurabu yusĩkĩ hatunabu txakabu pa wamakanikiki.
Hatu uĩrakubaĩwẽ. Haska keskai Himeneu inũ Filetõ hatu txibãkĩ
18 txanima hãtxa henetã ma hamakiri hatũ xinã benuabuki. Habũ hatu
yusĩkĩ yuikinã: "Ikũwaĩbu mawarã, ana bestẽshanairã, nũ ma hayaki", iki
mapubaũkĩ hatu parãkĩ Jesus ikũwaĩ hatiri hatu txĩtũmakanikiki. 19 Hatu
haska wabiaibũ ma meribi Deusũ hawenabu kuxipa wakĩ mestẽwani
hawa ana betsa wama ishanai ma Deusũ hãtxa kaneama kenenibu
hayaki. Haskakẽ: "Nukũ Shanẽ Ibũ haratura hawenabu ma unaĩkiki", ha
inũ: "Tsuabũra nukũ Shanẽ Ibũ kenawẽ Deusbe hãtxakinã, hatũ txakabu
txitetã hau henekubainũbũwẽ", ariani kenenibu hayaki.
20 Haska inũ, huni mabuyatũ hiwe ewapa merã hawẽ mabu tibirã,
ouro inũ prata hawẽrua besti hayamaki. Hakia ha dikabi hi mabu inũ
mai mabu pepa beshmas hayariki. Ha mabu dabe haska keska dabes
hayamaki. Betsa hawa husiama hawẽ pepahaira besti atiki. Hanua
betsa hawẽ hamapai wakĩ pepa beshmas dasibibũ metirubu hayariki.
21 Ha mabu pepa ouro keskarã, tsuabũra txakabu henetã hawẽ Shanẽ
Ibu pepakĩ dayashuni hawa txakabu husikĩ ana meama ha besti
pepashunaiwẽ taeshũ hamapai daya pepa betsa betsapa hawẽ Shanẽ Ibu
Jesusũ yunutiruki.
22 Haskawẽ taeshũ berunãbu hamapai tibiwẽ kemumisbu keska
henetã hanua ana haska hiweama pashakũkaĩwẽ. Eska bestiwẽ hiweti
pepa benakubaĩwẽ, hawa txani txakama inũ, Jesus Cristo ikũwaĩ inũ,
nui abunamei inũ, unãnuma hiwei dasibibu huĩti shũpĩbubetã nukũ
Shanẽ Ibu kẽwãkubaĩkinã. 23 Ha dikabi, unaĩsmapabu kemanamei
sinatanamemisbuwẽ taeshũ hatu nĩkayamakubaĩwẽ. 24 Nukũ Shanẽ Ibu
dayashunikabia nukũ beyawẽ hamakiri hãtxawaĩ detenameai keskai nũ
maputirubumaki. Hamẽ nuku ikirã, dasibibube pepairã, dasibibu yusĩti
xarairã, dasibibu hawara kaneaibu hawaira hĩ hĩ, iwanã, hatu txakabu
wama hiwekũkaĩtiki. 25 Tsuabura nĩkaisbuma inũ patapabu mĩ hatu
merabewakĩ pewakatsis ikairã, huĩti babutã hawa sinatama eska xinãkĩ
hatu unãmakubaĩwẽ, Deusũ hawẽ txakabu unãma xinã betsa watã:
"Haskarã, txanimaki", ikĩ hatũ txakabu henetirubu manakinã. 26 Mĩ
haska waya habu diabo Satanásã hatu beya wakĩ tsumawani habũ mia

nemakubaĩxinabu besteã keskatã kaĩkaĩkĩ Jesus Cristokiri txanima hãtxa
unãtã ana txakabu wakatsi ikama habũ Satanás mepãmabaĩtirubuki.

Ma bari hawẽ heneaitiã yurabu haskashanaibu Paulõ yuinikiaki, na hãtxarã

3 1 Hanu Jesus Cristo ma ana hua kemaya bika betsa betsapa
kaĩbirãshanairã, mĩ ma unaĩ uĩrakubaĩshãwẽ. 2 Ha yurabu eska
bestiwẽ hamebi kẽkĩ hatũ mabu inũ hatũ pei bestiwẽ kemui: “Earã, tsua
ea keskamaki”, ikĩ Deuskiri hãtxa txakabukĩ hatũ ibuã hãtxa nĩkama inũ,
hawa pepa xinãma inũ, Deus kẽwaĩbuki meseama txakabushãkanikiki.
3 Yura betsabu duawatikiri xinãma inũ, hawa hatuki nuitimakiri xinãma
inũ, yuãnanãti besti xinaĩ inũ, hatũ hiwea mekekĩ pewama pubẽ besti
xinãkĩ hawara pepa Deusũ abumis danaĩ haki sinatashãkanikiki. 4 Haska
inũ, betsarã, yura pepabu tsuabura hatuki sinataibu hatũ hatu unãmamis
inũ, hawara itiru bebũkiri xinãma hamapai amisbu inũ, hamebi kẽkĩ
xinãkĩ: “Yura betsã atirumabiakẽ eã besti ẽ atiruki”, iwanã, xinaĩ inũ,
hawẽ kemu pae bestiwẽ xinaĩ pe hiwenũ ika Deus benakĩ xinãma
iriashãkanikiki. 5 Hatũ keshawẽ bemakis shabakabi Deus kẽwãbiakĩ hawa
hawẽ hiweawẽ pepakĩ uĩmama Deusũ kuxipaki dakekĩ kẽwã kayabiama
danãshãkanikiki.

Haska keskaburã, hatube ketashameama hatu dũkekubaĩwẽ. 6 Hamẽ
betsabu ikirã, eskakanikiki. Hatubetã txani yui xaranũ ika aĩbuaibu
hawa unãma txakabui hiwekĩ kemu betsa betsapa teneai anu hatũ hiwetã
hikitã hatu yusĩtxakakĩ hatũ tsumabu hatu wamisbuki. 7 Habũ hawarakiri
tapĩbiakubaĩkĩ hawa txanima hãtxa shabakabi nĩka pewatirubumaki.
8 Huni mukaya dabe Janes inũ Jambresĩ Moisés hãtxa beshtenũ ika
inibu keskakĩ habu parananaĩbũ txanima hãtxari nemanũ ika ha
hunibu hatũ xinã pema inũ ikũ kayabi wama hamakiri kanekanikiki.
9 Ha parananaĩbu unaĩsmapakĩ hãtxa kayabima hatu yusĩaĩbu dasibibũ
unãtã itxapabu hatuki txiti ikama ishãkanikiki. Haska Moisés beshtenũ
ika Janes inũ Jambres tatima ini keskai haburi haskashãkanikiki,
beshtekeirã.

Hawẽ henekĩ Paulo Timóteowẽ nuihairakĩ yununikiaki, na hãtxarã

10 Mianã, ha parananaĩbu mĩ hatu txibãmaki. Hamẽ haska yusĩ ẽ
hiwemis keska mĩ txibãmiski, eska tibi ea txibaĩnã. Haska ẽ xinãmis
inũ, haska ẽ ikũwãmis inũ, haska hawaira hĩ hĩ ikama ẽ tenemis inũ, ẽ
nui abunamemis inũ, hamapai ekiri kaĩbiranai tenei ẽ kuxipamis inũ,
11 haska Antioquia anushũ inũ, Icônio anushũ inũ, Listra anushũ ea
itxakawakĩ ea bika tenemakubirãyamabu mĩ unaĩ keskakĩ miari bika
tenemaibu mĩ teneai ea keskakĩ mĩ mekubainaii. Ea haska tibi wabiaibũ
nukũ Shanẽ Ibuã ea hatu mepamakubaĩyamaki. 12 Hamẽ txanima

tsuabũra Deusũ hãtxa ikũwaĩ pepakĩ Jesus Cristoki dasia hiwekatsis
ikaiburã, hatu bika tenemakĩ hatu nuitapa washãkanikiki. 13 Hakia
huni txakabu inũ habu parananaĩburã, hatũ hiwea pe buama piku
bestishãkanikiki, hatu paraĩbuwẽ inũ ibubis parananaĩnã.
14 Haskabiaibũ miarã, Deusũ hãtxa pepa mia yusĩabu tapĩtã mĩ ikũwãni
habiaskas xinãkĩ txibãkubaĩwẽ. 15 Mĩ bakeixta Deusũ hãtxa pepa meribi
mia yusĩkĩ mia tapĩmakĩ hawẽ besti pashati Jesus Cristokiri mia unãmabu
nĩkakĩ mĩ ikũwãnirã, xinaĩrawe. 16 Dasibi Deusũ hãtxarã, hunibũ xinãma
Deusũ hatu xinãma habũ keneniburã, harã peki. Hawẽ yura betsabu
yusĩti inũ hawẽ hatu nemakĩ beshteti inũ, hatu hawẽ pewati inũ, hau
hawẽ hiwei pebainũbũ hawẽ hatu unãnepa watiki. 17 Haska yununiwẽ
taeshũ habu Deusũ yunua hawẽ hãtxa yuishunikabu hawẽ hãtxawẽ
unãnepakĩ pepahairakĩ Deus dayashũkĩ pepa betsa betsapa ashũtirubuki.

4 1 Epa Deus inũ Jesus Cristo ha shanẽ ibuhairai hawẽ kuxipawẽ
hushũ mawabu inũ hiweabu unãti washanaitũ nuku shabakabi
uĩaĩbũ ẽ mia yunutxakayamai ea nĩkairawe. 2 Eska ẽ mia xinãshunairã,
Deusũ hãtxa hatu tapĩmakĩ hawa heneama bari tibi benuama akubaĩwẽ,
hanu nĩkakatsis ikĩ nĩka pewaibutiã inũ hanu nĩkakatsi ismabia inũ hanu
bika teneaibutianã. Haska wakĩ hatu ikũwãmakĩ hatũ txakabu hatu
henemakĩ hatu benimawakĩ hatu yusĩ hĩ hĩ ikama akubaĩwẽ. 3 Txipu bari
betsatiã yurabu itxatã yusĩa kayabi ana nĩkakatsi ikabuma ishãkanikiki.
Hakia haska habũ nĩkakĩ abuai besti anũ ikaibu hatũ yusĩa pepamabiakẽ
hawẽ benimanũ ishũ hawara haska nĩkakatsi ikaibu besti hatu yusĩmanũ
ishũ yusĩnã itxapabu hatu yusĩmashãkanikiki, 4 Jesus Cristokiri txanima
hãtxa henei haki petxitã miyui betsa betsapawẽ besti yusĩaĩbu txibãkinã.
5 Hamẽ mia ikirã, dasibi mĩ xinãnẽ mekei pekĩ bika tenebiai Jesus
Cristokiri kakape datã akĩ hatu yuikĩ daya pepa ẽ mia yunubainai xinã
betsa wama hatu yusĩkubaĩshãwẽ.
6 Hamẽ earã, natiã ma ẽ yura Jesus Cristo inãkĩ ẽ mawashũshanai ma
kemaikiki. 7 Earã, Jesus Cristõ soldado pepa detenamekĩ hatu binumis
keskakĩ habũ ea itxakawaibu ẽ binuaii. Kuxibaĩkĩ hatu maemakatsis
imisbu keskakĩ haska ewẽ Deus yubakani hawa txĩtuãma ẽ ma ishuãki.
Ikũwanishũ hawẽ kakapekiri yusĩ bikabiakĩ ẽ hawa heneama ikũkainaii.
8 Natiã ẽ dayashũkũkaĩmiswẽ taeshũ haska hayanũ ika ẽ imis ẽ maiti
manakuti pepa Deusũ ea mekeshũkubaĩmis bari hawẽ heneaitiã hãtxa
pewanika duapatũ Jesus Cristõ ea inãshanai ẽ manaii. Haska wakinã, ea
besti inãma dasibi habũ Jesus Cristo ana txĩtũkirãshanai abukĩ manaiburi
hatu inãshanikiki.

Paulõ haibuaibũ haskawaibukiri Timóteoki txaninikiaki, na hãtxarã

9 Hawa teai bika teneama hawairakirã hushũ ea uĩyuwe. 10 Demas
hawẽ hiweawẽ besti inũ mabuwẽ kemukĩ ea henebaini Tessalônica mae

ewapa anu kaxiãki. Crescente Galácia mai pakea anuri kariaxinaki. Tito
Dalmácia mai pakea anuri kaxiãki. 11 Lucas besti nenu ebe hiweaki. Hukĩ
Marcos benakĩ betxitã iweshãwẽ, mibetã nenushũ ea merabewatirukirã.
12 Nukũ haibu Tíquico Éfeso anu ẽ yunuyuaii. 13 Trôade anu nukũ haibu
Carpõ hiwe anu ẽ matsi tari ẽ henebirãyama inũ ẽ una itxapa inũ ha
shũska mĩ ha hakimatiruma ẽ una bitxi sebi ewapa ẽ baxibirãyama hukĩ
ea keyu beshũshãwẽ.

14 Mane mabu wanika Alexandrẽ ea harakiri xinãtima kaya wakĩ
ea itxakahairawaimaki. Haskawẽ taeshũ nukũ Shanẽ Ibũ haska abuai
keskawẽ kupishanikiki. 15 Nũ hatu Jesus Cristo kakape yusĩmiskiri nuku
hatu danãmaikiki. Haskawẽ taeshũ miãri hakiri uĩrakubaĩwẽ.

16 Hamẽ betsarã, ha dukũ Roma shanẽ ibubu nĩkamakĩ judeubũ ea kũyã
akaibũ ẽ txakabuma ẽ hatu yuiaya tsuã kerabewai ea hãtxashunama
dakekĩ dasibi ẽ haibuaibũ ea henebainimabuki. Ea haska wabiabainimabũ
hatũ txakabuwẽ taeshũ hau Deusũ hatu kupiyamashanũwẽ. 17 Ẽ haibuaibũ
ea henebiabainabũ hawẽ binuti Jesus Cristokiri hawẽ kaka pepa hawẽ
pashatikiri ẽ hatu yui keyuaya judeubuma dasibibũ hau nĩkanũbũ nukũ
Shanẽ Ibũ ea heneama ea kuxipa washũ hatu daewakĩ mese anua ea
piskumaimaki, ea haska nukũ Shanẽ Ibũ hatu binumakĩ inu keneya pĩtsi
keshea keska anua ea binumakinã. 18 Txakabu dasibi nukũ Shanẽ Ibũ ea
binumakubaĩkĩ hanu shanẽ ibuai pepa hawẽrua nai anu ea pashawatã
ea mekeshanai ẽ unaiĩ. Haskakẽ niti ikama ha duawakĩ kẽwanãkãwẽ.
Haskakirã.

19 Haska inũ, hari hiweabu Prisca inũ Áqüila inũ Onesíforõ enabu:
“Haska pebumẽkaĩ?” ikĩ ẽ hãtxa ẽ hatu bumai ea hatu yuishũwẽ.
20 Corinto anu Erasto baxikuaya ẽ huyamaki. Ha inũ, Trófimõ isĩ teneai
Mileto anu ẽ baxiyubirãyamaki. 21 Ui matsi inũ niwe kuxipa beriamakẽ
manama hawaira huwe. “Haska mĩ pemẽ?” ishũ Êubulo inũ, Pudente
inũ, Lino inũ, Cláudiã nenushũ dasibi ikũwaĩbubetã hatũ hãtxa mia
yunukanikiki. 22 Nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo mibe nishũ hau mia
merabewakubainũwẽ. Ha inũ, Éfeso anushũ ikũwaĩbu dasibi Deusũ hau
matu duawakubainũwẽ.

Hatiski, ẽ hãtxarã.

Paulo

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tito Paulõ kene bumanikiaki

TITO

Paulõ Titokiri xinãnikiaki, na hãtxarã

1 1 Titoõ, ẽ mia kene bumai uĩrawe. Ea ẽ Paulorã, Deusũ hawẽ tsuma
ea wakĩ Jesus Cristõ kuxipaya ea waniki. Habiatũri ea yunukĩ
tsuabura hakiri txanima hãtxa nũ hatu ikũwãmashanai habu Deusũ
katuni habũ hau tapĩkĩ hau unãti wakubaĩwashanũbũ haska besti
txibãtikiri ẽ mia yuiaii. 2 Deus txani txakaismatũ mai damiwariama hawẽ
hãtxawẽ hiweakiri yubakani hatũ hiwea ikibi ika tsumatũ hawa betsa
wama ishanai nũ manaii. 3 Natiã hanu ma menekĩ hanu ati wani anu
hawẽ bakekiri kakape nũ unãshanũbũ nukũ Epa Deus mekenãtũ nuku
unãmani haska wanishũ eki txiti ikaya hawẽ yunuawẽ hawẽ hãtxa ẽ hatu
tapĩmakubainaii. 4 Titoõ, txanima ebetã ikũwaĩ mĩ ẽ bake kayabi keskaki.
Nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo hawẽ Epa Deusbe miwẽ nuikĩ mia unãnuma
hiwemakĩ hau mia duawakubainũbũwẽ.

Haska wakĩ mekenikabu katutikiri Tito yusĩnikiaki, na hãtxarã

5 Natukã Creta anua nũ dayai taeima anushũ hatu merabewakĩ pewakĩ
mae tibi anushũ ikũwaĩbu mekenikabu wakĩ mĩ hatu katunũ haska
xinãkĩ mia yunutã ẽ mia henebiranimaki. 6 Mekenika katukinã, eska
hiweabu hatu unãkĩ uĩtã akubaĩwẽ. Tsuã hatukiri txakabu yuisma inũ,
aĩyãkatsi ikĩ aĩbu bitã heneisma betsawẽ kemuisma inũ, hawẽ bakebu
habetã Jesus Cristo ikũwaĩbu hawẽ bakebu hawa metimakĩ hatu uĩmai
hatuki ha imaisbuma ha hawẽ bakebu huĩti kuxi sinatapaisbumakẽ
mĩ hatu katushũtiruki. 7 Ha daya pepa ikatsi ikĩ hatu bebushunũbũ mĩ
hatu katutirurã, bebukĩ Deusũ enabu hatu mekemakatsi ikĩ haska tibi
Deusũ abuai akatsi ikaibu hatu katukĩ yunukinã, hatũ hiwea hawa
txakabu hayama pe besti ikubainaibu hatu akubaĩwẽ. Hatũ xinã betsa
maewatirubuma akama inũ, sina besu akama inũ, paẽkatsis imisbu
inũ, hãtxawẽ hatu bekũyã amisbu inũ, hatu beparãtã hatũ pei inũ hatũ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mabu ibubis binumatã pei itxawamis haskabu uĩtã katutimaki. 8 Eskabu
mĩ hatu atiruki. Nĩkawe, bai mapuabu inũ ikũwaĩbu beaibu hatu itã
duawamisbu inũ, hawara pepa besti ikaibu abumisbu inũ, hawara ariama
pe xinãmisbu inũ, hawara hãtxatã kanekatsi isbuma inũ, duapai Deuski
datemisbu inũ, hatũ hiwea pe mekekubaĩmisburã. 9 Haskamisbuwẽ taeshũ
ikũwaĩ betsaburi merabewakĩ hatu benimawakĩ yusĩa pepawẽ hatu
ikũwãmakĩ habũ hamakiri xinã txakaibu hatu merabewatirubuki. Hatu
haska wakĩ Jesus Cristokiri txanima hãtxa nũ hatu yusĩmis ikũwãkĩ betsa
tibi xinãma nukũ yusĩa hau txibãriakubainũbũwẽ.

Yusĩnanaĩ beparamemisbukiri Tito xinãmanikiaki, na hãtxarã

10 Creta anuabu huĩti kuxi hãtxa nĩkaisbuma mirimabuki. Habũ
judeubũ beya txibaĩ yusĩnã pepanikapaikĩ hatu parãkĩ hãtxa kayabiwẽ
ikama hawẽ haskatima kaya hatu yusĩkĩ yurabu parãkanikiki. 11 Hatu
yusĩ pewabumabia hatũ mabu biã xaranũ ika peiwẽ kemukĩ hiwe anua
yura betsa hawenabuya hatu xinã betsa wamakĩ hatu parãbiabu hatu
nĩkakanikiki. Haskawẽ taeshũ mekenikabũ mibetã yusĩkĩ hau hatu
nemakubainũbũwẽ.
12 Hatunabu betsa unãnepatũ hatukiri kenekĩ yuikĩ: “Creta anua
enaburã, habunã, hawara akamabia hamẽ kemutapai txani txakamisbu
inũ, pubẽ bestibu inũ, pikebu inũ, hawa dayama txikixmisbuki”, anirã,
13 txanima hatukiri yuikĩ aniki. Haskawẽ taeshũ hãtxa kuxipawẽ Creta
anuabu nemakĩ hatu shabakabi unãmakĩ hatu kũyã akubaĩkãwẽ. Mã hatu
haska waya ana hamapai tibikiri nĩkakĩ xinãma Jesus Cristokiri ikũwãkĩ
pe besti xinãtirubuki, 14 judeubũ beya miyui abubiamisbu natiã ana haska
xinãma danaĩ ana yusĩa kayabiki petxitirubumakirã.
15 Eskakiri mĩ hatukiri xinãkubainũ mia yuinũ nĩkawe. Hawara uke
merã xinã pepa tsuabura haya ha meranua xinã pepas kaĩmakĩ pepakiri
xinãmisbuki. Hamẽ habũ Jesus Cristo ikũwãbumarã, uke merã pepa
besti hayama xinã txakaburi haya uĩtxakatirubuki, hatũ huĩti meranua
txakabu haya kaĩmaiburã. 16 Haskawẽ taeshũ habũ yuikĩ: “Deus ẽ
ikũwaiĩ”, ibiakĩ hamapai txakabu betsa betsapa akĩ Deusũ haska abumis
akama danãmisbuki. Habunã, eska tibi wakinã, hatuki sinatakĩ tsua
abuama inũ, huĩti kuxi sinarãwã hawa hatũ xinã pepamawẽ taeshũ
hawara pepa wakĩ Deus ashũtirubumaki.

Hãtxa pewẽ yusĩkĩ hatu merabewakĩ pewatikiaki, na hãtxarã

2 1 Mianã, hawara mĩ hatu yuikatsis ikairã, na ẽ mia yuiai keska wakĩ
habias Deusũ hãtxa kayabi pepawẽ hatu yusĩkubaĩwẽ. 2 Huni ewabu
hatu merabewakatsis ikĩ yusĩkĩ, hau parananãma hãtxa kayabi besti
yuikubainũbũ, inũ hatũ hiwea pe hau mekenũbũ, inũ hau hatũ xinã pe
mekeriakubainũbũ inũ, Jesus Cristokiri nĩkatã hau txibã pewanũbũ inũ,

nui hau abunamenũbũ inũ, hawara bika betsa betsapa mei hau kuxipakĩ
binukubainũbũ haskakiri hatu yuikubaĩwẽ.
3 Aĩbu ewabu hatu merabewakatsi yusĩkĩ habiaskari hatu akubaĩwẽ.
Hatũ hiweawẽ pe hiwekĩ Deuskiri hau pe xinãnũbũ inũ, hau ana
yuãnanãyamanũbũ inũ, hau ana paẽyamanũbũ inũ, haska Deusũ abumis
hawẽ hiweawẽri hau dasibibu uĩmakubainũbũ hatu yuikubaĩwẽ.
4 Haska wakĩ txipax beneyabu yusĩkĩ hau hawẽ bene abunũbũ
inũ hau hawẽ bakeburi abukĩ duawakubainũbũ hatu unãmakĩ hatu
yusĩkubaĩwẽ. 5 Ha inũ, hau tsua Deusũ hãtxaki hãtxa txakabuyamanũbũ
hatu yusĩkĩ haska hatũ xinã pe meketirubukiri inũ, ibubis hatũ yura pe
meketirubukiri inũ, hatunabu inũ hatũ mabu tibi hiwe anu pe dayakĩ
meketirubu inũ, hawara pepabu abutirubu inũ, hatũ benebe hãtxawẽ
binunametirubuma txipaxbu yusĩkĩ mĩ hatu unãmariatiruki.
6 Ha huni ewabu inũ berunãbu hau hatũ xinã pe mekekubainũbũ
7 miãri mĩ hiweawẽ mĩ ikai keskai dasibibu hau pepa irianũbũ hatu
yusĩkinã, hawa tsua beparanãma inũ, tatimama pe bestikĩ hatu ishũkĩ
uĩmakubaĩwẽ. 8 Tsuabura nukũ yusĩaki ha ikaibu hatu dakewakĩ
hau ana nukukiri hawa txakabu yuiyamanũbũ hãtxa pekiri besti yui
nemakanãtikiri besti hatu yuikubaĩwẽ.
9 Ha dikabi escravo dayarubũ hau hatũ tsumapã hãtxa nĩkatã hau
txibãkubainũbũ hatu yusĩriashũkubaĩwẽ, hau duapakĩ hatũ tsumabu
benimawakĩ hatube hãtxa kemanameama inũ 10 yumetsuama inũ, hau
hawa hatu parãma dasibi hatu ashũkubainũbunã. Hatu haska wamakĩ
nukũ mekenã Deusũ hãtxakiri dasibi pepa atikiri hatu uĩmashũkĩ hatũ
tsumabu mĩ hatu abumatiruki.
11 Deusũ yurabu mai hirabi anua hawẽ duapawẽ hawẽ pashati
Jesus Cristo hatu unãmakĩ bitirubu inũ biturubuma hatu shabakabi
tashnimashuniki. 12 Haska Deus nukuwẽ nuikĩ pashati nuku unãmakĩ
yusĩaĩnã, hawẽ txakabu atimapa tibi inũ hawẽ kemuti tibi na mai anushũ
nũ amis hawẽ kuxipa pepawẽ nũ txitetirubuki, natiã hiwea bena bestiwẽ
hiwekatsis ikĩ hawa ana xinã txakabuwẽ xinãma pe besti akĩ haska
Deusũ nuku hiwemakatsi ikai hawẽ pepati akirã. 13 Haska hiwekũkaĩkĩ
nukũ Deus binua inũ nukũ mekenã pepa kuxipa Jesus Cristo shanẽ
ibuhairai ana nuku txĩtũshũkirãshanai manai nũ benimaii. 14 Deusũ nuku
kupiaya hau nukũ txakabuwẽ taea nũ benuyamashanũbũ dasibi txakabu
ana xinãtima wakĩ Deusũ nuku buashunũ, iwanã, Jesus Cristo yunua
hamebi mawakĩ hawẽ hiwea nuku inaĩ nuku mawashuniki. Nuku haska
wakĩ hawenabu kayabi pepa nuku waniwẽ taeshũ ha besti hiweshũkĩ
nukũ pepa uĩmai dayashũkubainãkãwẽ.
15 Hatu yusĩkinã, kuxipai mestenepatã na hãtxa ẽ mia yusĩaĩwẽ
hatu benimawakĩ nemakĩ hatu pewakubaĩwẽ, hau tsuã mia danãkĩ
itxakawayamanunã.

Jesus Cristo ikũwaĩ haskai hiwekũkaĩtikiaki, na hãtxarã

3 1 Ikũwaĩbu hau eskakubainũbũ ẽ mia hatukiri xinãmaii. Habũ
mae yunuaibu shanẽ ibubũ hatu hawakirira yunuabu hatu nĩkatã
hau ashũkubainũbũwẽ. Hawa txikixama hamapai tibi hatu yunuabu:
"Hamaki", ikama hau ashũkubainũbũwẽ. 2 Tsuakira hãtxa txakabukĩ
hau yuiyamakubainũbũwẽ. Ha inũ, duapa besti inũ pepahaira
bestikinã, hatuwẽ nuikĩ huĩti babutã dasibibu hatu haibuwakĩ hau hatu
uĩmakubainũbũwẽ.
3 Nukurã, habiaskari hatu itsari nukũ xinã betsa wariama hiweshũ
Deus txibã pewama benua keska nishũ hamapai betsa betsapa mei kemui
txakabũ dayarui nũ mapupaunibuki. Haskai hiwea txakabui betsa hawara
haya uĩ haska hayatima hawẽ kemui hatuki sinatai inũ abunameama
hatu danaĩ inũ betsabube danãnanaĩnã. 4 Hakia hanushũ nukũ mekenã
Deus dasibi mai anuabu nukuwẽ nuikĩ nuku abukĩ hawẽ pepa nuku
unãmaniki. 5 Nukubũ hawa wakĩ nũ peshunamabia hawẽ nui pepas hawa
husiamawẽ nuku mekekĩ piskumaniki, nukũ txakabu txuka keska wakĩ.
Nuku ana kaĩ bena wakĩ hawẽ hiwea bena nuku inãniki, hawẽ Yushĩ
Pepawenã. 6 Nukũ mekenã Jesus Cristõ hawẽ pepa hawa yauxiama hawẽ
Yushĩ Pepatũ kuxipa nukuki dasiwaniki. 7 Nukũmebi nũ Deus hawa pepa
ashũtirumabiakẽ duapa nukuwẽ nuikĩ nukũ txakabu nuku buashũtã hawẽ
pepawẽ hawẽ hiwekuĩti nũ bishanai nũ hawẽ manakanũ hawẽ Yushĩ Pepa
nukuki dasiwaniki.
8 Na haskakiri yusĩanã, txanima kayabiki. Henekĩ betsa wama hakiri
hatu yusĩkubaĩwẽ, habũ Deus ikũwaĩbu duapai hau hawẽri hamapai
pepa akubainũbunã. Na hãtxa haska tibiwenã, haska hayatã dasibibube
pepatirubuki. 9 Hakia Deusũ Moisés yusĩmaniwẽ taea hawẽ yunuti inũ
hawẽ nemati inũ hatũ shenipabukiri hãtxai judeubu sinatai kemanamei
tsua merabewatirumabia ha iki kũyã ikaibube hatube kemanamei
haskayamakũkaĩwẽ, mia nĩkabumakenã.
10 Tsuãra Jesus Cristo ikũwaĩbu hatu itimaska wakĩ hatu pashkakatsi
ikaibu merabewanũ, iwanã, kenatã mĩ yuia nĩkamakẽ ana ha katxu
kenatã mĩ yuia nĩkamarikẽ hanushũ hau ana matube itxayamashanũ
nematã hatu nitxĩwẽ. 11 Ha yurabunã, hamapai txakabu wakĩ hawẽ huĩti
merãshũ ana Deus nĩkabuma ibubis hamebi hatũ txakabuwẽ Deus ma
kupimaikiki.

Tito dayaikiri kenekĩ keyunikiaki, na hãtxarã

12 Uĩa, niwehairaitiã Nicópolis anu ẽ hiweyushanaii. Mĩ dayai anu
Ártemas kasmai Tíquico ẽ yunua mia anu kaya hanu hawairakirã
Nicópolis anu eki nukui hushãwẽ. 13 Nukũ haibu Zenasĩ governo yunuti
inũ hawẽ nemati unãhairai inũ yusĩnã Apolo mia anu kai hikixina

hanua kaya hau bui nuitapayamanũbũ ana hatũ hamapai ikũwaĩbu
hatu inãmakĩ hatu merabewamashãwẽ, hau haya butanũbunã.
14 Mĩ hatu haska wamaiwẽ taeshũ nukunabũri tapĩtirubuki, hatũ
hiweawẽ pe merabenameti xara hatu uĩmakĩ Deus dayashunaibu hatu
merabewatirubuki, hatũ hiwea pekiri hatu xinãmakinã.
15 Dasibi nenu ebe ikabũ hatũ hãtxa mia bumakanikiki. Hari mibe
iriabu anu nukũ haibu nukubetã ikũwaĩbu nuikĩ nũ hatu abuai
nukũ hãtxa nũ hatu bumariaii. Deusũ hawẽ pepawẽ hau matu dasibi
duawakubainũwẽ.
Hatiski, ẽ hãtxarã.
Paulo

Filemom Paulõ kene bumanikiaki

FILEMOM

Paulõ Filemomkiri xinãnikiaki, na hãtxarã

1 Ẽ Paulo Jesus Cristokiri kakape ẽ yusĩbaunai ea nemakĩ beshtenũ ishũ
ea bitxikĩ akawanibu inũ nukũ betsa Timóteobetã mĩ nukube dayamis
nukũ haibu pepa Filemoom, ẽ mia keneshũ bumaii, 2 ha inũ, habu mibetã
Jesus Cristo ikũwaĩbu mĩ hiwe anu itxamisbu anurã, nukũ pui Áfia
inũ nukũ betsa Arquipo, nukubetã Jesus Cristokiri kakape yusĩkĩ bika
tenemisbu anurã. 3 Mã unãnuma hiwekubaĩshanũbũ haskatã ibubis mã
hawa watirumabiakẽ Epa Deus inũ nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo matuwẽ
nuikĩ matu merabewakĩ hau matu duawakubainũbũwẽ.

Paulõ Filemom kẽwãkĩ Deus yukashũkubainikiaki, na hãtxarã

4-5 Nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo abukĩ ikũwãkĩ mĩ txibãkubainai
inũ dasibi hawenabu meribiwẽ nuikĩ mĩ hatu duawamiskiri kakape
nĩkatã benimakĩ hanu ẽ Deusbe hãtxaitiã mikiri xinãkĩ ẽ Deus ẽ mia
kẽwãshũkubaĩmiski. 6 Mia haska washũkinã, nũ haska Jesus Cristo
ikũwãkĩ txibaĩ keska miãri haska xinãkĩ hawẽ pepawẽ Deusũ nuku
dasibi duawamis mĩ nĩka pewanũ ẽ mia Deus yukashũkubaĩmiski. 7 Jesus
Cristowẽ ẽ betsaã, mĩ nuikipawẽ taea miwẽ taea benimai ẽ xinã txãkaiĩ,
ikũwaĩbu Deusunabu meribi huĩti xinã txãkãwãkĩ mĩ hatu nuikipa
wakubaĩmiswẽ taearã.

Paulõ Filemom hawẽ escravo dayaru Onésimo ea ashunikiaki, na hãtxarã

8 Haskawẽ taeshũ ea ẽ Cristõ kuxipayabiatũ ẽ mia yunua ẽ yunua
txibãkĩ mĩ atirubia 9 haskakiri ẽ mia xinãma hakia nui nũ haibunameaiwẽ
taeshũ ẽ mia ea akaii. Earã, ẽ ma mestebuaii. Haskabiakẽ Jesus Cristo ẽ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

dayashũkũkainaiwẽ taeshũ natiã ea bitxikĩ akawashũ ea meneshimabuki.
10 Haskawẽ taeshũ mia daewakĩ mia anu Onésimo ẽ nitxiaiĩ, hau mia
dayashũri kanunã. Nenu ea meneshimabu anu hiweshũ Onésimo Jesus
Cristo ikũwãmakĩ ẽ xinã betsa wamaimawẽ taea mĩ dayaru escravo ẽ
bake keskaki.
11 Uatiã mĩ escravo daya txakabui mia anua pashabiaima ikis nukubetã
Jesus Cristo ikũwaĩwẽ taea ana haskamaki. Nuku dabe merabewatiruki,
nuku duawakinã. 12 Onésimo ẽ abuhairai mia anu ẽ ana nitxiã kaikiki.
Haki dakeama mĩ ea atiru xinãkĩ haska keska washãwẽ. 13 Jesus Cristõ
kakapekiri datã akĩ ẽ yusĩkubaũpanã bitxikĩ ea nemaimabu mĩ ea haska
washũ merabewatirumakẽ miwẽ Onésimõ ea merabehairawakubaini
yauxikĩ ẽ nitxĩkatsi ikamabia 14 mĩ ekiri xinãkĩ yunuama ibianikẽ ẽ mia
haskãwãtirumaki. Mĩ xinãnẽ mĩ ea yunu bestiai haska ea abukĩ mĩ ea
amashũtiruki. 15 Txanima uatiã haskatãra Onésimõ mia heneyubiranima
natiã ana txĩtũkaina uatiã mĩ habe imis keskama ma mibetã ikũwaĩwẽ
taea mĩ betsa kayabi keska ipakeshanikiki, 16 ana mĩ dayaru keskama
mĩ dayaru pepa binua mĩ abuai mĩ betsa kayabi keskarã. Eã ẽ
abutxakayamabiaya miã abukĩ mĩ ea binumashanimẽkaĩ. Dayaru escravo
besti hayama hakia dayaru binũa keskai mibetã Jesus ikũwaĩwẽ taea mĩ
betsa keska mĩ hayashanaii.
17 Haskawẽ taeshũ ebetã Jesus ikũwãkĩ mĩ ea haibuwaniki. Haska ekiri
xinãkĩ mĩ ea duawai keska wakĩ ewẽ taeshũ Onésimo ana irishãwẽ. 18 Mia
haska wakĩ itxakawabiranimamẽkaĩ. Mia devematã pashaimamẽkaĩ.
Haskarara ikiranimarã, ẽ petxiki netãwẽ, 19 ẽ mia pakashanairã. Ẽ mia
Jesus unãmaniwẽ taeshũ miãri mĩ ea devehairaki. Haskakiri ea xinãwẽ.
Na mia keneshũkinã, ẽ mekẽ kayabiwẽ ẽ Paulõ ẽ mia ashuaiĩ. 20 Ẽ betsaã,
eskaki, xinãwẽ. Mĩ ebetã Cristo ikũwaĩnã, nukũ Shanẽ Ibu benimawanũ
ika ana haki sinatama ewẽ nuikĩ Onésimo ea haska washũshãwẽ, ea huĩti
xinã txãkãwãkinã, haska nũ Cristõ betsawẽ taearã.
21 Ẽ hãtxa mĩ nĩkakĩ txibãmis unãkĩ ẽ mia keneshũ bumaii, haska ẽ mia
ea akai binukĩ mĩ pepawashanai xinãkinã. 22 Ha inũ, Deusbe hãtxakĩ mã
ea yukashunaiwẽ taeshũ Deusũ hawawama hau hatu ea nitxĩmashanũ
ikũwãkĩ ẽ manaii, dateamarã. Haska inũ, matu uĩ ka hanu ẽ iki kashanai
anu ẽ ushati ea pewashũshãwẽ.
23 Jesus Cristo ikũwaĩ atxishũ ebe Epafras meneshabu hawẽ hãtxari mia
bumaikiki. 24 Marcos inũ, Aristarco inũ, Demas inũ, Lucasĩ ea merabewai
dayamisbũ habiaskari xinãkĩ hatũ hãtxa mia bumariakanikiki.
25 Nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ hawẽ pepawẽ hau matu
duawakubainũwẽ.
Hatiski, ẽ hãtxarã.
Paulo

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Jesusũ tsuma betsã Jesusũ enabu Hebreunawabu keneshunikiaki

HEBREUS

Natiã Deusũ hawẽ bakewẽ hawẽ hãtxa nuku unãmanikiaki, na hãtxarã

1 1 Hãtxa pepa ẽ matu bumai uĩkĩ nĩkairakãwẽ. Ha dukunã, nukũ
shenipabube Deus hãtxairã, hawẽ hãtxa yuishunika tibiwẽ hawẽ
hãtxa hatu yuimakĩ hawẽtxaĩs hatu yusĩkĩ betsa tibiwẽ tashnimakĩ
hatu yuikubainiki. 2 Haska wabiakubaĩkĩ hawẽ bake kuxipa watã mai
hirabi dasibi damiwamanishũ dasibi ibu wamanishũ natiã hawẽ henekĩ
hawẽ huni bake hãtxamakĩ Epa Deusũ hawẽ hãtxa nuku unãmaniki.
Haskakiri matu ana yusĩnũ nĩkakãwẽ. 3 Hawẽ Epã kuxipaya txashakapa
hawẽrua keskaritũ dasibi betsa betsapa damiwani hawẽ hãtxa kuxipawẽ
mekekubaĩmiski, hau hawa benuyamanũbunã. Ha inũ, hawẽ Epa nuku
daewashuni mawakĩ nukũ txakabu buatã hawẽ Epa kuxipahaira dasibi
binu keyuatũ yusiuri tsauwa nai anua ma habe shanẽ ibukũkainikiaki.

Deusũ bake pepatũ nai tsumabu binu keyunikiaki, na hãtxarã

4 Hau Jesusũ dasibibu yunu keyukubaĩshanũ Deusũ yuikĩ: “Narã, ẽ
bakeki”, akĩ nai tsumabu dasibi hatũ kuxipa binumaniki, hawẽ kena
tushkutima inãkinã. 5 Deus hawẽ bakekiri hãtxani matu yuinũ nĩkakãwẽ.
Deusũ hawẽ nai tsuma betsa yuikĩ:

“Mĩ ẽ bakeki”,

akĩ betsa yuitaskama inikiaki. Hakia hawẽ bake bestikiri hãtxairã, eskaniki:

“Mĩ ẽ bakerã,
natiã ẽ hiwea mia inãkĩ ẽ mia yunuaii”,

aniki. Ha inũ, hawẽ nai tsumabukiri haska yuiamabia hawẽ bakekiri
yuikĩ:

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

“Earã, ẽ hatũ epa ikũkaĩshanaii, hawenarã.
Harã, ẽ bake ikũkaĩshanikiki, enarã”,
Deusũ arianiki. Hakia hawẽ nai tsumabu hawẽ bakebumawẽ taea haska
hatu yuitaskama iniki. 6 Kene betsa anushũ hawẽ bake bestitxai nukũ
Hutxi Kayabi Iuwa yurabube hiwemashanaikiri hatuki txanikĩ yuikĩ:
“Hau dasibi ẽ nai tsumabũ ẽ bake duawakĩ kẽwãriashanũbũwẽ”,
arianiki. 7 Hakia hawẽ nai tsumabukiri yuikĩ:
“Ẽ daya hau ea ashunũbũ
niwe birenepa inũ txi here kuxipa keska wakĩ
ẽ nai tsumabũ hau daya betsa betsapa ea habuã ashũkubaĩshanũbũ
ẽ hatu yununiki”,
anikiaki. 8 Hanushũ hawẽ bakekiri yuikĩ:
“Deusuũ, mia shanẽ ibuirã,
mĩ ea keska shanẽ ibui ikibi ipakeshanaii,
shanẽ ibui hawa txakabu hayamarã.
9 Hawara pepa abukĩ hamapai txakabu mĩ danãmisrã,
mĩ haskamiswẽ taeshũ ea ẽ mĩ mekenika Deusũ ẽ mia katuaki.
Sheni mashu akĩ unãti wakĩ ẽ miwẽ benimaii,
mĩ haibuaibu keskawama hatu mia binumakinã”,
aniki. 10 Ana hawẽ bake yuikĩ:
“Shanẽ Ibuũ, hawa hayamahairabiakẽ
mianã, damiwakĩ taewakĩ nai inũ mai hirabi ibubis mĩ damiwaniki.
11 Miarã, hawa betsama mĩ ipakeshanaii.
Hakia mĩ dami wanirã, keyushãkanikiki, tari txukai keskairã.
12 Tari katũkĩ akawamisbu keska wakĩ
dasibi tsuãra tari pekatã betsa sawemis keska wakĩ
nai inũ mai mĩ ana bena washanaii.
Hakia miarã, maei mĩ betsatirumahairaki,
mĩ hiwea keyuisma mĩ hayarã”,
aniki. 13 Hanushũ Deusũ hawẽ nai tsumabu betsa eska hatu yuitaskama
iniki:
“Miki sinatakĩ mia danaĩbu kupikĩ
ẽ hatu mia maemakĩ keyumariama manai ẽ yusiuri tsauyuwe”,
aki hawẽ bakekiri besti hãtxanikiaki, hawẽ nai tsumabukiri
yuiamarã. 14 Ha inũ, Deusũ hawenabu kayabi habũ hiwea ikibi ika
bitã nũ pashashanaibu nuku yauxikĩ hawẽ nai tsumabũ hau nuku
mekekubainũbũ Epa Deusũ hatu yunukubaĩmiski. Dasibi Deusũ nai
tsumaburã, yushĩki, habũ Deusũ daya ashũmisburã.

Hawẽ pashati kayabi danaĩnã, mesekiaki, na hãtxarã

2 1 Deusũ bakẽ nai tsumabu binuatũ hamebi hatu yusĩni haskakiri
hãtxa nũ nĩkanirã, ana hakiri nĩkahairakubainãkãwẽ, ha henetã

bai betsawẽ nũ buyamanũbunã. 2 Ha inũ, hawẽ nai tsumabu hãtxamakĩ
uatiã Deusũ hawẽ hãtxa hawẽ nai tsumabuwẽ hatu yusĩmapauniki. Ha
Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati kuxipa hayaniburã, tsuãra nĩkakĩ txibãma
txakabu waibu hawẽ taeshũ hawa kaneama Deusũ hatu kupikubainiki.
3 Uĩwẽ. Ha dukũ nukũ Shanẽ Ibũ hamebi hawẽ pashati hakiri ibubis
bebũkiri txani taeniki. Hanushũ nuku yubakĩ tsuabũra hakiri nĩkai
txanima Deusũ hãtxa nũ unãkubainibuki. Nukuburã, hawẽ pashati ewapa
txanima hubianikẽ mekei peama hiwe kayabikatsi ikamarã, haskatã
ibubis nũ pashatirubumaki.

Deusũ bake nukũ yura keska iyunikiaki, na hãtxarã

4 Ha inũ, hawẽ Yushĩ Pepawẽ hawẽ e imakĩ unãmati damiwamakĩ na
yuba bena Jesusũ tsumabubetã Epa Deusũ hatu mestẽwãmaniki. Haska
wanishũ hawẽ xinãnẽ nuku tibi hawẽ daya betsa betsapa nuku inãmiski,
haska xinaĩ keska nuku tibi inãkinã. 5 Bawaitiã na mai anu Deusũ
damiwani anu yurabu hiwebaũshanaibu anushũ hau Deusũ nai tsumabũ
yunuyamashanũbũ Deusũ hanu hatu yunuama iniki, na haskakiri nũ
hãtxairã. 6 Hamẽ kene betsa anushũ Davĩ shabakabi wakĩ yuini matu
yuinũ nĩkakãwẽ:

"Nũ yurabu hawauma keskabiakẽ
haska mĩ nukuwẽ nuimis ẽ xinãmiski.
7 Mĩ nai tsumabu hatu kuxipa watã
yurabu hatu kuxipa inãkĩ mĩ hatu beshmas wayuniki,
dasibi mĩ damiwani
hatu ibuwamayukĩ hatu duawakinã.
8 Haskakẽ dasibi hau mekekubaĩshanũbũ mĩ hatu yununiki",

aniki. Haskabiakẽ mai hirabi damiwani hau hawẽ shanẽ ibushanũbũ
Epa Deusũ hatu yuba keyubiani yurabũ dasibi ibuwai shanẽ ibuaibu nũ
uĩriamaki. 9 Nai tsumabu kuxipa keskama Jesus kuxipa beshmas keska
wayutã Deusũ hawẽ nui nuku uĩmakĩ Jesus tashnimatã hau dasibibuwẽ
taea mawatã bestẽnũ Deusũ yunua haska txibaĩ nuitapatã mawatã
binuniwẽ taea natiã Jesus kuxipahaira dasibibu binua hawẽ ibu dapi ma
tsauwa nũ unaiĩ.
10 Deusũ dasibi damiwakinã, hawena aniki, hawẽ kuxipawenã. Haska
abuai keska dasibi hawẽ bakebu hawẽ kuxipayari hau habe hiweshanũbũ
haska xinãkĩ Deusũ hawẽ bake Jesus Cristo nuitapawakĩ dasibi menemakĩ
nukũ mekenika nuku washuniki. 11 Dasibibũ nũ Deus abukĩ txibaĩburã,
nukũ Epa Deus meribitũ nuku hawẽ bakebu wakĩ nuku meribi wamiski.
Haskawẽ taea hawẽ bake Jesus Cristo nukuki dakeama nuku kenakĩ: "Ẽ
betsabuki", ikĩ nukukiri yuimiski. 12 Deusũ hãtxa yuishunikatũ Deusũ
Messias tashnimashanaikiri yuikĩ:

"Ẽ betsabu inũ ẽ puibu anushũ

mĩ ẽ Deus mia kẽwãkĩ
mikiri nawakĩ ẽ hatu unãmakubaĩshanaii”,
iniki. 13 Hanua kene betsa anushũ yuikĩ:
“Eãri mĩ ẽ Deus ẽ mia ikũwãkubaĩshanaii”,
iwanã, ana yuikĩ:
“Habu Deusũ hawẽ bakebu ea inãtã
ea hatu mekemanibe ẽ hatube nenuki”,
iniki.
14 Hatũ ibubũ hatu bake bikĩ habias nami inũ himi haya wamiski.
Haska keskariai Jesus damiriatã tashninũ ika yurabũ nami inũ himi
keska biniki. Haska bitã hawẽ hatu tenãmis kuxipa diabo Satanás haya
maemakĩ binũtã hatu meshpamanũ ika hawẽ yurawẽ Jesus yurabu
mawashuniki. 15 Ha mawaiwẽ hatu haska washũkĩ habu mawaki datei
hiwekubaĩmisbu dasibi Jesusũ nũ habũ ikũwaĩbu ana hawa mawaki
datetima nuku washuniki, bai txakabu pewakĩ akawakinã. 16 Haskawẽ
taea txanima nai tsumabu merabewanũ ika huama hakia Abraãonẽ
Deus ikũwãpauni keska hawẽ bababu merabewanũ ika Deusũ bake
huniki. 17 Hawẽ betsabu inũ hawẽ puibu keskatã hatũ yura bitã Deus
dayashuni ha bebunua hawenabu hãtxashunika binua inũ ika hawẽ yura
Deus inaĩ mawai hawa txĩtuãma pepa duapa iniki, yurabu Deus hatuki
sinatamis hatu merabewakĩ hatũ txakabu buashunũ ikarã. 18 Hanushũ
Deusũ bake unãti wanũ ishũ Satanásã parãpanã Jesus ibubis yumãkĩ
binũ keyuniwẽ taeshũ natiã tsuabura Satanásã parãriai Deusũ bakẽ nuku
merabewariatiruki.

Moisés pepabiakẽ Jesusũ binunikiaki, na hãtxarã

3 1 Nuku haska wakubainaiwẽ taea ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, nũ
ikũwãshanũbũ Deusũ nuku kenakĩ katuniwẽ taea nũ hawenabuki.
Haskakẽ Deusũ hawẽ bake hawẽ kuxipaya yununika wakĩ ha Deusbe
nuku hãtxashunika Shanẽ Ibu Jesus Cristo dasibi betsabu hatu binunirã,
ha besti xinãkubaĩkãwẽ. 2 Deusũ nukũ shenipabu shanẽ ibu Moisés
hawara yunua kaneama txibãkĩ Deusunabu mekekubainikiaki. Hanua
Jesusri katunishũ hawẽ daya yunua Jesusũri kaneama txibãkĩ hawenabu
kayabi nuku mekeriakubainikiki, Moisés binukinã. 3 Hamẽ tsuãra hiwe
bena pepawakẽ hawẽ hiwe kẽwãbiakĩ hawẽ ibu ha hiwe binumakĩ
kẽhairawariamisbuki. Ha keska wakĩ Deusũ Moisés kẽwãbianikẽ hawẽ
bake Jesusũ Moisés binunikẽ Deusũ ha binumakĩ kẽhairawakubainikiki.
4 Ha inũ, hunibũ damiwakĩ hiwe inũ mabu wabiamisbũ hatu binukĩ nai
inũ mai hirabi Deusũ hawẽ bakebetã damiwaniwẽ taeshũ yurabu hatu
binua nũ unaiĩ. 5 Hamẽ dasibi Deusũ ani txipu nũ nĩkashanai Deusũ
enabu hawẽ hãtxa Moisés hatu yuishuni txibãbianirã, hawẽ tsuma besti
iniki. 6 Hakia Cristorã, txanima hawẽ bake kayabitũ Deusunabu mekei

Deusbe hatu hãtxashuni kaneismaki. Haskakẽ Cristo ikũwãkĩ txibãkĩ xinã
betsa wama nũ mestẽtã benimakĩ nũ manaibu Jesusũ nuku benubainama
ishanikiki.

Deusũ enaburã, Deus anu huĩrukũti hayakiaki, na hãtxarã

7 Haskawẽ taeshũ Deusũ Yushĩ Pepatũ hawẽ hãtxa yuishunai txanimani
matu ana xinãmakĩ yuinũ nĩkakãwẽ.
"Natiã Deusũ hãtxa matũ mã nĩkaiburã,
8 matũ huĩti kuxiyamakãwẽ,
nukũ shenipabu hanu tsua hiweabumanushũ
Deus nĩkama danãkĩ unãti wamakĩ sinatamanibu keskakinã.
9 Ha inũ, hanu tsua hiweabumanushũ
ẽ kuxipawẽ hatu e imakĩ
unãmati dami 40 ano ẽ hatu ima atãbiranai uĩbiakĩ
ẽ hãtxa nĩkama ea unãti wakĩ
matũ shenipabũ ea sinatamakubaunibuki.
10 Ha yurabũ ea haska waibu hatuki sinatakĩ hatu yuikĩ:
'Ẽ xinã abukĩ unãti wakatsi ikama danãkĩ
hatũ huĩti pepariabumã hatũmebi benui mapuabuki', iki
11 haskawẽ taea hatukiri yubai:
'Ẽ hatuki sinataiwẽ taea
hanu mai pakea pepa ẽ hatu yubabiani anu hau
hikiyamashanũbũwẽ' ",
ika Deus yubakaniki.
12 Haskawẽ taea ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, matũ huĩtinĩ txakabu xinãkĩ
ana ikũwãti kuxiwama txĩtũtã Hamebi Hiwemis Deus henebaĩkatsi ikama
matu tibi ibubis mekekĩ xinã pewarikubaĩkãwẽ. 13 Haskama matuburã,
haska Deusũ hãtxa natiã txaniaya natiã besti matũ xinã mã hawaira
pewatirubuki. Haskawẽ taea manama benimarabe bestinãkãwẽ, bari
tibirã, hau tsuã taska betsa matu parãyamanũbũ inũ txakabũ matu
meshtea txĩtuĩ matũ huĩti mã kuxiyamanũbunã. 14 Cristobe hiwekatsis ikĩ
hawẽ kakape nĩkatã nũ ikũwãkĩ taewanirã, betsa wama habiaskas hakiri
xinãkubainãkãwẽ.
15 Deusũ hãtxa hawẽ Yushĩnĩ matu yuikĩ:
"Natiã Deusũ hãtxa matũ mã nĩkairã,
matũ huĩti kuxiyamakãwẽ,
matũ shenipabu hanu tsua hiweabumanushũ
Deus nĩkama danãkĩ unãti wakĩ sinatamanibu keskakinã",
iniki.
16 Tsuabũ animẽ, Deusũ hui nĩkabiatã txipu sinatamakinã? Habu
Moisés Egito mai anua dasibi hatu pashawanibu habũ anibuki.
Xinaĩrakãwẽ. 17 Tsuabuki inimẽ, 40 ano Deus hatuki sinatairã? Hanu

tsua hiweabumanushũ Deus nĩkama hatũ txakabuwẽ hatu kupia
mawakubirãkĩ imanibuki. 18 Ha mae pepa Canaã anu Deusũ hatu yubai
hatukiri hãtxai: "Ẽ hatu hanu hikimatã hatu huĩrukũmamashanairã,
habuã ẽ hãtxa nĩkama danaĩburã, habu hikiama ishãkanikiki", iniki.
19 Txanima Deusũ hãtxa ikũwãkĩ txibãkatsi ikama habu hikiabuma inibu
haska hatukiri nũ unaiĩ.

4 1 Ha haskanibukiri natiã nũ yuikubainairã, hawẽ mae pepa haska
Deus yubakani hanu huĩrukuĩ hikikatsi iki nũ ikaiburã, haska
keskariki. Uĩrakãwẽ. Betsabũ matũ xinã mã betsa wamakẽ haskawẽ
taea mã hikitirumariki. 2 Txanimaki. Matũ shenipabu hawẽ yubati hãtxa
Deusũ Moisés hatu yuimani keska wakĩ hawẽ kakape hãtxa huĩrukũti
betsakiri Jesusũ hawẽ tsumabu unãmatã hatu nukuri yusĩmani nũ
nĩkariakubainaii. Nũ hatu keskatirumaki. Uĩrakubainãkãwẽ. Haskai
nukũ shenipabũ hawẽ yuba hãtxa huĩrũkũtikiri nĩkabiai ikũwãma inũ
hawa txibãma ikubainaibuwẽ taeshũ hawẽ mai pepa yubani anu hau
hikiyamashanũbũ hatu yubanitũ hatu nemaniki. 3 Tsuabũra nũ ikũwaĩbu
Deusũ huĩrukũti pepa anu nũ hikitirubuki. Hakia tsuabura nukubetã
ikũwãbumarã, hawa hikitirubumahairaki.

"Ẽ hatuki sinataiwẽ taea
hanu ẽ huĩrukũti pepa ẽ hatu yubabiani anu
hau hikiyamashanũbũwẽ",

ika Deus yubakakĩ yuini xinãkãwẽ. Deus haska yubakabiani mai hirabi
damiwatanã, huĩrukũti pepa ma pewani hayaki, hanu ikũwaĩbu nũ
hikitiruburã. 4 Haska Deus dayani Moisés hawẽ hãtxa keneni sétimo
diakiri yuikĩ:

"Dasibi damiwakĩ hawẽ daya keyutã
sétimo dia Deus huĩrukuniki",

hatu watã keneniki. 5 Kene betsa anu hanu hawẽ huĩrukũti anu yurabu
hikitiru kasmai hikitirumamẽkaĩ, hawa hawẽ hãtxa nĩkaisbumawẽ taea
hatuki sinatai yubakai:

"Hanu ẽ huĩrukũti pepa ẽ hatu yubabiani anu hau
hikiyamashanũbũwẽ",

ika Deus hãtxaniki. 6 Habu dukũ nukũ shenipabũ hawẽ hãtxa pepa
nĩkabiatã danaĩ mai pepa huĩrukũti anu hikiama inibuki. Hakia betsabu
hikinibuki. Natiã ha yubani hãtxarã, betsa wariamaki. Haskawẽ taea
ha huĩrukũti pepa anu tsuabũra ikũwaĩ nũ hikishanaii. 7 Hakia hawẽ
hãtxa danaĩbu yuini keska wakĩ Deusũ yurabu xinã betsa wamakatsis
ikĩ hanu shaba betsa pewaitiã haska hãtxa tashnimanũbariai pewakĩ ana
hãtxaniki. Bari itxapa katã anũbariaikiri bebũkiri nukũ shenipabu shanẽ
ibu Davi hakiri nawamakĩ yuimakĩ:

"Natiã matũ mã Deusũ hãtxa nĩkairã,
matũ huĩti kuxiyamakãwẽ",

akĩ hãtxamai ikũwãshanaibu dasibibukiri Deus hatu yubakashuniki. 8 Ha
inũ, hawẽ hãtxa danãnibũ bakebu mai pepa anu Josuẽ hatu iyushũ hanu
huĩrukũti kayabi hatu ibuwamaya hanu huĩrukũti betsakiri Deus yubakai
ana hãtxama ikeaniki. 9 Haskawẽ taea hawẽ huĩrukũti pepa naiuri
nũ Deus ikũwaĩbu meribi nũ hawenabu hikishanaibu hayayuakiaki.
10 Ha inũ, Deusũ huĩrukũti pepa anu tsuabura ma hikia ana dayama
Deusbe huĩrukũpakeshãkanikiki, damiwakĩ keyutã Deus huĩrukuni
keskairã. 11 Haskawẽ taea hawẽ huĩrukũti pepa anu hikishanũ ika
nukũ merabenã Jesus txibaĩ yumãbiai txĩtũtaskayamanãkãwẽ, ha habũ
hawẽ hãtxa nĩkama nukũ shenipabũ danãnibu keskakĩ hatu tanaĩ hatu
txibãyamanãkãwẽ.
12 Ha Deusũ hãtxa kaĩkinã, paepa hiwea keskatũ nukũ xinã pewakĩ
huni hawẽ nupe kenu dabeyatũ huĩti uke merã txapashũ uĩa keska
wakĩ nukũ xinã inũ nukũ yushĩ unãti wamiski. 13 Dasibi Deusũ hatu
damiwanirã, unãti waya tsuã hani hũtaĩ hunetirubumaki. Dasibi nukũ
akarã, hirabi nuku unãti washanikiki, nukuki kenemis bepẽtã manakukĩ
pewakinã.

Jesus Deusbe nukũ hãtxashunika binua kayabikiaki, na hãtxarã

14 Deusũ bake Jesus iwãni ana hawẽri naiuri kani hawẽ Epabe nuku
hãtxashunika binua nũ ikũwaĩwẽ taeshũ nukũ xinãwẽ mestẽwãtã txibãkĩ
heneyamakubainãkãwẽ. 15 Haska hiwea bika tenei nũ yumãkũkaĩmis
keskai nukũ Deusbe nuku hãtxashunika binua na mai anua hiweria nuku
itsai hamapai tibi mei bika teneriai yumãkũkainiki. Haskabiai hawa
txakabu mekĩ kaneama iniki. 16 Haskakẽ hawara mei nũ bika teneaitiã
hau nuku merabewanũ Deusũ kuxipa xinãkĩ haki dateama ikũwaĩ haki
txanikĩ ea akubainãkãwẽ, hau nukũ Epa Deus nuikipatũ nukuwẽ dabanã
ikĩ hawẽ duapawẽ nũ nuitapai hau nuku merabewanunã.

5 1 Haska inũ, hawenabu txakabukubaĩmisbuwẽ taea Deus
hatuki sinatai habuã hatu daewashũkĩ merabewakĩ txashuwã
tesẽshũ hau hatu kua keyupakeshũshanũbũ dasibi Deusbe hawenabu
hãtxashunika shanẽ ibu tibi hunibu anua Deusũ katumiski, Moisés
betsa Arão katuni keska wakinã. 2 Hamẽ yura betsa imis keskai
Deusbe judeubu hãtxashunika shanẽ ibu tibitũ ibubis mekei peama
kanemisbuwẽ taea haska xinaĩ hatuwẽ nuiriatirubuki, unãriabuma inũ
txakabuwakĩ kaneaibuwenã. 3 Ha inũ, hawẽ txakabuwẽ inũ nukunabũ
txakabuwẽ taea Deus sinatai Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ
ibu tibitũ Deusũ yununi txibãkĩ Templo hemaĩtĩ anushũ yuinaka hatu
menu keyushũkĩ Deus hatu daewashũpakemisbuki. 4 Ha inũ, tsuãra
ibubis eiskaũ xinaĩ: “Deusbe enabu hãtxashunika shanẽ ibunũ”, ika
hamebi katukutirubumaki. Hakia Deusũ Arão katuni keska wakĩ
tsuara katukatsis ikĩ duawakĩ hatũ besti hatu kenakĩ katukubaĩmiski.

5 Habiaskari wakĩ Cristo ibubis katukui nuku hãtxashunika binua ibubis
ikama iniki. Hakia Deusũ duawakĩ yuikĩ:
"Mĩ ẽ bakerã, natiã ẽ hiwea mia inãkĩ ẽ mia yunuaii",
aniki. 6 Hanushũ hawẽ kene betsa anushũri yuikĩ:
"Miarã, minabu ebe hãtxashunika niti ikama mĩ ipakeshanaii,
Melquisedeque ipauni keskairã",
aniki.
7 Ha inũ, nenu mai anu yurabube Cristo hiweyua mawawẽ dateyamanũ
ika yumaĩ saĩ iki kashai hawẽ Epa Deusũ merabewatiru xinaĩ habe
hãtxakĩ hau hawẽ date yushĩ nemashunũ hawẽ kuxipa ea aniki. Hawẽ
Epã hãtxa nĩkakĩ danaĩsmawẽ taeshũ Epa Deusũ haska wai nĩkatã
hawẽ date nemashuniki. 8 Ha inũ, Deusũ bakebiatũ hawara bika tenekĩ
nĩkakĩ txibãhairanũ itã hamapai xarabu haska Deusũ abumis Cristõ
nĩkahairai ishũkũkainiki. 9 Haskai pepakũkaini hawẽ besti hiwekuĩa bi
nũ hawẽ pashatirubu nuku ishuĩ ha besti bai ikibi iniki, nũ habũ ikũwãkĩ
txibãshanaibu nuku ishuĩnã. 10 Hawẽ bake haska yubani keska watã
Melquisedeque keskari wakĩ hawenabu Deusbe hãtxashunika shanẽ ibu
binua hau niti ikama ipakeshanũ Deusũ ha uĩkĩ katunishũ yununiki.

Jesus ikũwãbiatã henetimakiri hatu yununikiaki, na hãtxarã

11 Haskai Deusbe Jesus nuku hãtxashũmiskiri itxapa ẽ ana matu
yuitirubia mã unãshubira tapiaĩwẽ taea ẽ matu yusĩaĩ bikahairaki. 12 Ha
inũ, bari itxapa ikũwãbiakubaini mã yusĩnanãriamaki. Hakia natiã yusĩa
betsa betsapa Deuskiri hau tsuabũra unãshubira matu meshtãmabaĩkĩ
ana yusĩ pewanũbũwẽ. Hamẽ ha dukũ hawaira abukĩ ikũwãkĩ mã
tapĩnibuki. Hakia natiã mã ma punu nukai babuhairaii. Hanũ piti kuxipa
pinũ ika keskama mã bakeixtã txutxu heneriama keskabuki. 13 Ha inũ,
bakeixtã txutxu besti amis keskaburã, tsuãra haska nukũ Shanẽ Ibũ abuai
tapiãma mã kanekubainaii. 14 Hakia yura ewabũ piti kuxipa pimisbu
keskabũ habuã besti hawara pepa inũ hawara txakabu unãti wakĩ Deusũ
hãtxa pepa unãkĩ katutirubuki.

6 1 Haska tapĩkubaini ewairã, nũ yura ewa keska itirubukiaki.
Haska bebũkiri Cristokiri matu yusĩkĩ taewanibu haskakiri nũ
ana hawẽtxaĩs txĩtuãbirãbirãkĩ nũ matu yusĩtirumaki. Eska tibikirirã,
ikũwãriabuma hatu ikũwãmatikirirã, hawara txakabu betsa betsapa aki
hawẽ taea mawa kayabi anu bumisbu hatu putamakĩ yusĩakirirã, haska
wakĩ Deus txibãkĩ ikũwãtikirirã, 2 hatu naximakatsi hatu yusĩakirirã,
habũ Cristo ikũwaĩbuki mapepishũ hatu Deus yukashũtikirirã, mawabu
ana bestẽshanaibukirirã, Deusũ hatu unãti watã hanu hatu bika
tenemapakeshanaikiri haskas yusĩawẽ besti nũ matu yusĩtirumaki.
3 Hakia ikũwaĩ haska tibiwẽ nũ ewakĩ nũ anũbũ Deusũ nuku merabewaya
haskai Jesuski nũ txiti ipakenũbũ ana matu yuinũ nĩkakãwẽ.

4-6 Tsuabura Deusũ hawenabu wakatsi hatu katushũ hawẽ Yushĩ Pepa
hatu inãkĩ hatu merabewamapakeaya hawẽ hãtxa pepa unaĩ Jesus ana
huaitiã haskasnũbariai keskai hiwei taekĩ habũ Jesus ikũwãkĩ txibãbiai
putai txĩtũtã hatũmebi ana xinã betsa watirubumaki. Habu Deusũ bakẽ
hãtxaki kashekĩ danãkĩ ana cruzki masta keska wakĩ hatunaburi Jesuski
kashemaibuwẽ taeshũ hatu yusĩkĩ nukũri hatũ xinã hatu betsa wamakĩ
nũ hatu pewatirumaki. 7 Ha inũ, mai pepa anu ui imakĩ yurabũ yunu
banaimabu maĩ yume pewai hanu Deusũ hatu manakumiski. 8 Hakia
mai betsa anu Deusũ ui imabia yurabũ yunu banaimabu maĩ yumewama
txaka inũ musha bestikẽ ha mai txakabu Deusũ danãkĩ yupumisshũ hawẽ
henekĩ kuashanikiki. Jesus ikũwãkĩ henetã Deus dayashũtxakaiburã, ha
mai keskabuki.
9 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, haskakiri ẽ matu hãtxawabiairã, matukiri
ẽ xinãnã, bai pepaki nukutã mã hawa txĩtũtirubuma mã ma mestẽwãtã
pashani ẽ xinaiĩ. 10 Ha inũ, Jesus ikũwaĩbu betsabu merabewai hatuwẽ
nuikĩ abukĩ mã Deus abukĩ Deusũ haska abuai akĩ mã benimawamiswẽ
taeshũ hawa kanema matũ pepari hakimama matu duawakĩ matu hawa
danãma iriashanikiki, haska natiã mã ariakubainaibuwenã. 11 Haska
matu tibitũ xinãkĩ mã akairã, betsabu uĩmakĩ heneama xinã txãkãkĩ
hawara pepa mã uĩkatsis ikai heneama menekĩ akubaĩkãwẽ, haska Deus
yubakani heneama manakinã. 12 Ha inũ, Jesus txibaĩ txikixi hau mã
punu nukayamanũbũ Jesus ikũwãkubaĩkĩ hawẽ unãnuma hiweti Deus
yubakani bikubainaibu keska wakĩ hatu txibãkĩ pepa besti wakubaĩkãwẽ,
hanu mã mawaitianã.

Deus yubakai hawẽ unãtinani betsa waismakiaki, na hãtxarã

13 Hanushũ matũ shenipabu Abraão Deusũ yubakatsi ikĩ tsuã Deusũ
kuxipa binua datã atiruma Deus ibubis datã ikĩ yubakakĩ 14 Abraão
yuikĩ: “Txanima eã mia pawakĩ mĩ bababu itxapa mia washũkĩ ẽ mia
duawakubaĩshanaii”, aka 15 nĩkatã hawẽ yubati hãtxa manai hĩ hĩ ikama
ikũkaĩkĩ atimas haska Deusũ yubani bi benimanikiaki.
16 Ha inũ, nukunabu yubakakatsi xinaĩ: “Hawara ẽ hatube yubakai
ẽ akamakẽ haratura kuxipatũ hau ea haskara washanũwẽ”, iki tsuara
kuxipaki mesei yubakamisbuki. Hanua haskakiri yubakaimawẽ taea
ana xinã betsakĩ ana tsuã yuba betsa wakĩ maewatirumaki, hawẽ taea
haa ikirã. 17 Deus haska yubakani meneshanai hawẽ yubakatirã, hawa
maewama tsuabũra txanima ikũwãkĩ shabakabi bishanaibu hatu inãkatsi
Deus hawẽ bakewẽ txanima ashanai hakiri yubakaniki, mestẽwainã.
18 Haska Deus yubakamis yubanametã maewai txani txakaismawẽ taea
hawẽ nukuwẽ nuishanai nũ haki irushanũbũ ha ikũwãkĩ manakanãkãwẽ,
nuku ashũshanikikirã, hawẽ taea yubakaniwenã. 19 Na haska ikũwãkĩ
nũ manakaiburã, nukũ yushĩ nũ ma mestẽwãbuki, hawẽ shashu tsumakĩ

mai betãti shãkama putakĩ mestẽwãkĩ mai pus amamisbu keska wakinã.
Nukũ xinã haska mestẽwãwẽ taea Jesusũ ma nuku pewashuni anu hawa
dateama nukũ Deus meribi anu nũ kematiruki. 20 Nai anu haskai buaibu
ha dukũtũ bai wai nuku bai bepẽshuni tsua bebui hikiriama ha nukũ
Deusbe hãtxashunika binua ipakeshanai Melquisedeque dayapauni keska
nuku ishuĩ kaniki.

Cristorã, Melquisedeque hawenabu Deusbe hãtxashũpauni keskakiaki, na hãtxarã

7 1 Melquisedequekiri ana matu yuinũ nĩkakãwẽ. Ha Melquisedequerã,
Salém shanẽ ibu inũ nukũ Deus binuabe hawenabu hãtxashunika
inikiaki. Nukũ shenipabu Abraão shanẽ ibu betsabube detenamekĩ
hatu maematã hawara yumetsubaĩxinabu hatu deteshũ mebĩtãkĩ beaya
Salém mae shanẽ ibu Melquisedeque kaĩkaĩ haki nukushũ Deusũ Abraão
hau duawapakeshanũ Melquisedequeĩ Deus yukashunikiaki. 2 Haska
washunaya Abraãonẽ hawenabu yunua nawabũ mabu mebĩxina pashkakĩ
mãtxĩ mekẽ dabeti wabu Melquisedeque duawakĩ kẽwãkĩ mabu mãtxĩ
bestitxai Abraãonẽ inãkuĩnikiaki. Hamẽ betsarã, Melquisedeque hawẽ
kena maewarã, shanẽ ibu xinã pepaki. Ha inũ, hawẽ kena betsa Salém
shanẽ ibu maewarã, hawenabu unãnuma hiwetanika shanẽ ibuki. 3 Ha
inũ, betsarã, nukunabu Deusbe nuku hãtxashunikakiri hatu unãkĩ hatũ
epa inũ hatũ ewa inũ hatũ shenipabukiri unãkĩ nũ hatu tanakubaĩmiski.
Hakia Melquisedeque betsahairakiaki, tsuã unãmarã. Hawenabukiri
tsuã unãma inũ, hawẽ kaĩyãkiri tsua hakiri hãtxaisma inũ, mawani tsuã
unãmakiaki. Hakia Deusũ bake keskai hawenabu Deusbe hãtxashunika
ipakeriaikiaki, heneamarã.

4 Ha inũ, Melquisedeque shanẽ ibuhairakĩ nukũ shenipabu Abraão
shanẽ ibubia ha binuawẽ taeshũ nawa shanẽ ibubube detenamekĩ
maematã hatũ mabu beshũ mekẽ dabeti mãtxĩtã Abraãonẽ Melquisedeque
pashkashũkĩ mãtxĩ bestitxai inãkuĩnikiri ana matu yuinũ nĩkakãwẽ. 5 Ha
dukũ, Abraãonẽ baba Levĩ bababu Deusbe nukunabu hãtxashunikatũ
Moisés hatu yusĩni hãtxa txibãkĩ dasibi hatunabu habias Abraãonẽ
bababubia yura betsabu anua hatu akawakĩ habuã yunu mãtxiãbu
habũ dukũ ha piti pashka taewashũmisbuki, mãtxĩ betsa Levĩ bababu
inãkinã. 6 Melquisedeque Levĩ babamabiatũ Abraão anua hawẽ mabu
mãtxiã betsa binikiaki. Ha inũ, betsarã, Deusũ Abraão duawakĩ ma
yubabianikẽ Melquisedeque shanẽ ibuhairatũ nukũ shenipabu Abraão
beshmas merabewakĩ duawanikiaki. 7 Tsuara kuxipa beshmas hau
Deusũ duawanũ betsã binuatũ Deus yukashũmisrã, haska nũ unaiĩ.
8 Uĩkĩ xinãkãwẽ. Levĩ bababũ Deus dayashũkĩ hawenabu Israelbũ inãkuĩ
bishũbiakubaĩmisburã, debukubirãmisbuki. Hamẽ Melquisedequekiri
keneniburã, hiwepakeaiwẽ taea Abraão anua inãkuĩ bikinã, Levĩ

bababu binunikiaki. 9 Na haska yuikinã, Levĩ bababu hawenabu Deusbe
hãtxashunika iki kai xinãkĩ Abraãonẽ Melquisedeque inãni keska wakĩ
natiã amisburã, haska Melquisedeque pakakĩ inãkinã, Abraãonẽ hanubi
ibubis pakanikiaki, ha mabu mãtxĩ mekẽ dabeti watã hatiubus bestitxai
inãkinã. 10 Melquisedeque Abraão kawanaiki nukuni keskarã, dasibi
Abraãonẽ bababu kaĩriabumabiakẽ hawẽ yura meranua habuki nukuni
keska nũ xinãtiruki. Txanima Melquisedequẽ hawẽ kuxipawẽ Abraão inũ
Levĩ bababu binua iniki.

Deusbe hawenabu hãtxashunika binua bena wanikiaki, na hãtxarã

11 Israelbu Deusũ hatu hawẽ pepawayukatsi hawẽ yunuti inũ hawẽ
nemati hãtxa Moisés hatu inãmakĩ yununikiaki. Hawẽ taeshũ Levĩ
bababu Deusbe hawenabu hãtxashunika wakĩ ha hãtxa txibãkĩ hau hatu
pewakubaĩshanũbũ, iwanã, Deusũ Moisés habu katumanikiaki. Hatu
haska waniwẽ taeshũ habuã hawa pewama kanekubaini hiwenibuki.
Haskawẽ taea huni betsa Deusbe nuku hãtxashunika betsa Deus anua
huniki. Hamẽ Arãonẽ bababũ amis keskama hakia Melquisedeque imis
keskai Deusbe nukunabu hãtxashunika bena hau ipakeshanũ haska
Deusũ xinãnishũ hawẽ yunuti maewanikiaki. 12 Hanua Jesus Deusbe
nuku hãtxashunika yunukĩ nukunabu Deusbe nuku hãtxashunikabu
hatu binumakĩ hatu hamẽ waniki. Ha dikabi hawẽ yunuti inũ hawẽ
nemati hãtxa betsa wakĩ Deusũ maewarianiki. 13-14 Nukũ Shanẽ Ibukiri
keneniburã, Israelbu shukua betsa anua tashniniki, Levĩ bababu
anuamarã. Ha shukua anua hawa Deusbe hawenabu hãtxashunika
hayariama iniki. Hakia Judã bababu anua nukũ Shanẽ Ibu Jesus
tashninirã, dasibibũ unãkanikiki. Hamẽ Moisés Deusbe hawenabu
hãtxashunikabukiri kenekinã, Judã bababu anua kaĩshanaikiri hawa
hatuki txaniama iniki.
15 Haska Deusbe nuku hãtxashunikakiri Deusũ hawẽ yusĩa maewanirã,
txanima shabakabi nũ unãtirubuki, Deusbe nuku hãtxashunika betsahaira
Melquisedeque keska nukũ Shanẽ Ibu nuku washunirã. 16 Haska hunibu
hau nukunabu Deusbe hãtxashunika binua ikũkaĩshanũ Levĩ bababu anua
katumisbu keska wakĩ ha hãtxa yununi txibãkĩ nukũ Shanẽ Ibu Deusũ
katuama iniki. Hakia hiwea kuxipa haya tsuã yamawatirumawẽ taea niti
ikama nuku hãtxashũpakeikiki. 17 Ha kaĩriamabia hau hawenabu Deusbe
hãtxashunika ipakeshanũ hakiri keneniburã, eska yuiaki:

> "Miarã, minabu ebe hãtxashunika niti ikama mĩ ipakeshanaii,
> Melquisedeque ikũkaini keskairã",

aniki. 18 Habu dukũ katushũ Deusũ hawẽ hãtxayabi hatu yunubiani
ha yunuti sheni babutũ nũ haki txiti ibia nukũ hiwea hawa nuku
pepawatirumakẽ Deusũ nemakĩ beshteyuniki. Haskawẽ taeshũ Jesus
nuku hãtxashunika tashnimatã hatũ daya binumaniki. 19 Deusũ Moisés

yunua hawẽ hãtxa keneni txibãbiai hatũ nuku pepawatirumakẽ hawẽ shãtukũ betsa yunukĩ nuku hawẽ yuba bena pehaira wakĩ ha txibaĩ haki dasitã Deusũ enabu kayabibu nũ hiweshanũbũ nuku ashuniki.

Hawenabu ini keskama Deusbe ha nuku hãtxashunika binua Jesus hiweakiaki, na hãtxarã

20 Ha inũ, Jesus katukinã, Deus ibubis yubakakĩ betsa watimawakĩ
mestẽwãkĩ Jesus katuniki, hau nuku hãtxashũpakeshanunã. Hakia Deusũ
hawa yubama yunukĩ Levĩ bababu katunikiaki, Deusbe hau nukunabu
hãtxashunika ikubainũbunã. 21 Hamẽ nukũ Shanẽ Ibu katukinã, hawẽ
yuba kanetima waniki. Hakiri tana yubakaikiri Davi hakiri hãtxakĩ
kenekĩ:

"Deusũ hawẽ bake katukĩ hakiri yuikĩ:
'Miarã, ebe minabu hãtxashunika mĩ ipakeshanaii, niti ikamarã',
akĩ yubakĩ Deusũ ma yui hãtxashu
ana hawẽ xinã betsa wama ishanikiki",

akĩ nuku keneshuniki. 22 Ha dukũ nuku yubani keskama Jesuswẽ hawẽ
yubaka bena binumakĩ pepahaira waniki. 23 Ha inũ, Moisés hãtxa txibaĩ
Deusbe nukunabu hãtxashunikabu mirimabu dayabiai betsa taska tsua
hiwei ikibi ikama dasibibu mawakubaĩmisbuki. 24 Hakia Jesus ana
mawatirumawẽ taea ha besti Deusbe nuku hãtxashũkũkainaya betsã
haska washũ hawẽ daya mebĩtirumaki. 25 Tsuabũra Jesus ikũwaĩ hawẽ
Epa Deuski dasia Deusũ kupiti binui pashaibu hiwekuĩa inãkĩ hatu
merabewai Deusbe nuku hãtxashũpakeikiki, hawa niti ikamarã.
26 Hanua Jesus Deusbe nuku hãtxashunika binua nũ haska keskariai
hiwetiru ha hawa txakabu hayama inũ hawa detsis hayama meribi pepa
besti haska yurabu txakabukĩ Deus sinatamamisbu keskama pepakĩ
keyu hatu binutã naiuri pepahairai hauri nuku hiwei kashuniki. 27 Ha
nukunabu Deusbe nuku hãtxashunikabu binuabunã, shaba tibi yuinaka
betsa tenãtã hatu kuakĩ menu keyushũmisbuki, ha dukũ hatũ txakabu
dukũ buatã ha katxu hatunabũ txakaburi buashũkinã. Hamẽ Jesusrã,
hatu keskamaki. Hatũ nukũ txakabu Deus buamai hawẽ hiwea yauxiama
cruz anua besti wai hawẽ hiweawẽ nuku mawashũkĩ ana mawatimai
ibubis Deus nuku daewashuniki. 28 Ha inũ, Deusũ Moisés yusĩni hãtxa
txibaĩ pepakatsi ibiai Deusbe hatunabu hãtxashunikabũ kanemisbuki.
Hanushũ Deusũ hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati yunu keyunishũ hawẽ
bake yubakĩ katukĩ nukunabu Deusbe hãtxashunika binua pepahaira hau
ipakeshanũ hakiri yubakatã katuniki.

Deusũ Jesuswẽ yuba bena pehaira wanikiaki, na hãtxarã

8 1 Nũ haska hakiri hãtxairã, nuku Deusbe hãtxashunika binua nũ
ha xinã kaya wairã, nai anu hawẽ ibu Deusũ tsauti yusiuri nuku

tsaushunaki. 2 Hanu Deus hiwea anua Deusbe nuku habi hãtxashunika
kayabi hawẽ daya akirã, haska hatu yusĩmaniwẽ taeshũ hatũ yusĩa
nũ ikũwaiĩ. Txanima Deusbe nuku hãtxashũmistũ hatu dasibi binutã
hanushũ tsuã ana itxakawatima anu Deusbe shanẽ ibukĩ hanu Deuski
nukuti kayabi Deusũ besti ani anushũ nuku inũ hawẽ Epa Deus daewakĩ
nuku haibunamemaikiki, ana sinatamamarã, hunibũ Templo wama
ini anushunã. 3 Ha inũ, Deusbe hawenabu hãtxashunika tibirã, Deusũ
hatu katukubaĩmiski, hau habũ hatu merabewakĩ hawẽ Deus daewati
yuinaka inãkuĩaĩbu hau habũ kuashũkubainũbunã. Hakia Jesus Cristo
nuku hãtxashunika inũ ikarã, hawẽ yurawẽ hawẽ hiwea yauxiama
hawẽ Ibu Deus nuku daewashunũ ika nuku mawashuniki. 4 Hamẽ
nenu mai anushũ Deusũ hãtxa Moisés yusĩni txibãkĩ Deusbe nukunabu
hãtxashunikabũ txashuwã bake inũ ina awa tesẽshũ kuakĩ ma hatu menu
keyushũkubaĩmisbuwẽ taearã, nukũ Shanẽ Ibu Jesusrã, hania Deusbe
nuku hãtxashũtiruma ikeanaii. 5 Ha inũ, haska Mati Sinai anushũ Deusũ
nai anua tari inũ bitxi hiwe dami Moisés uĩmaxina Moisés hatu amanũ
ikaya hanushũ Deusũ Moisés ana yuikĩ:

"Uĩrawe. Haska mati anushũ ẽ mia uĩmaxina keska ha itsa hatu
amashãwẽ",

aniwẽ taeshũ Deusũ Moisés uĩmani ha kayabima ha itsa uĩmani keska
ha Israelbu hawenabu Deusbe hãtxashunikabũ txibãkĩ akubaĩmisbuki.
6 Hakia Cristo nuku hãtxashunika kayabirã, ha hawẽ Epabe nuku
hãtxashũkĩ nukukiriri xinaĩ nukuwẽ dabanã Deus hakiri yuba bena
pehaira ana tsuã betsa watima waniki, hawẽ taeshũ hawa kanetima
txanima yuba mestẽwãkinã.

Ha dukũ Deusũ yubani yamawai kai ana bena yubashanaikiri hãtxanikiaki, na hãtxarã

7 Hanua ha dukũ yubani pepahairakẽ hawẽ yubati hãtxa ha katxu
Deusũ ana yubama ikeaniki. 8 Hakia ha yurabu Deusũ uĩa hawa hawẽ
yunuti pe txibãbumakẽ hanushũ hatukiri hawẽ yuishunika Deusũ
Jeremias yuikĩ:

"Deusũ yuikĩ: Hawatiãra Israelbu inũ
Israelĩ bake betsa Judã bababube
ẽ hatube yubakai benashanaii.
9 Na haskakiri hatube yubakairã,
ha baritiã hatũ shenipabu Egito mai pakea anu hiweabu
ẽ kuxipawẽ ẽ hatu tsekabirãkĩ iweni keska
ha xinãwẽ ẽ hatu ani keska ẽ wama ishanaii.
Ẽ habu hatu yubani ea txibãkĩ pewabumawẽ taeshũ
ẽ ma hatu heneaki, iniki, Shanẽ Ibu Deusrã.
10 Hamẽ hanu hatiara Israelĩ bababukiri ẽ ana hatukiri yubakairã,

eska ẽ ishanaii.
Hatiara haska ẽ hatube yubakai benairã,
ana bemakis ẽ hãtxa ẽ hatu yunuamaki.
Hanua hanu hatuki dasikatsi hatũ bushka anu ẽ hãtxa mistukĩ
hatũ huĩti bena watã ẽ hãtxa hatuki kenea keska ẽ washanaii.
Hanushũ habũ mekenika Deus ea ẽ ikaya
habu enabu bena meribi kayabi ikubaĩshãkanikiki.
11 Hatiã ẽ hatu haska wakẽ
ẽ hatũ mekenã Deus dasibibũ unãshãkanikiki,
shanẽ ibuhairabu inũ hawaumabũrirã.
Dasibi habũ ma ibubis ea unã keyuaibũ
tsuabũra hawẽ haibuaibu inũ hawẽ betsabu ekiri hatu xinãma
ishãkanikiki.
12 Hatũ txakabu hatu buashũtã
ẽ ana haska hatukiri xinãma ikũkaĩshanaii”,
aka hawenabu yusĩtã Jeremiasĩ nukuri keneshuniki. 13 Hanua hawẽ
yubati hãtxa benakiri Deusũ Jeremias hãtxa watã xinaĩ: “Ha dukũ ẽ
yubati hãtxa sheni ẽ anirã, ana ikama ishanikiki”, ikĩ ana atimawakĩ
xinãkĩ: “Bena ẽ yunuaya ha dukũ ẽ yununi shenikũkaini yamai kaikiki”,
iwanã, Deusũ xinãniki.

Deus daewati pe beshmaskiri Deusũ Moisés yunua hatu amayunikiaki, na hãtxarã

9 1 Haska inũ, Deusũ Moisés ha dukũ yubakĩ yunukinã, na mai anu ha
hiwe merãshũ haska wakĩ Deus kẽwãkĩ daewakubaĩtirubu hatu amaniki,
haska wakubiranibu inũ natiã nuku ashũmisburã. 2 Hanu haki Deuski nukuti
tari hiwe wanibukiri ana matu xinãmanũ nĩkakãwẽ. Ha dukũ tari hiwe
nakẽtã tari pũtenibu anurã, hanu hawẽ mabu betsa ha dukũ taeaki, hawẽ
txi ketĩ inũ haki misi mãtxĩti tapu meribi hanu misi mania Deus kuashũti
hayaki, hawẽ kenarã: “Meribi dĩtuki”, anibukiaki. 3 Hanua ha katxu tariwẽ
pakea betsa unuri ha shaba dĩtu betsarã, hawẽ kenarã: “Hanu Deuski nukuti
meribihaira dĩtuki”, anibukiaki. 4 Ha dĩtu meranã, habianushũri hakishũ
inĩti kuati ouro mane txi tapu fogão hayaniki. Ha inũ, hawẽ Deusũ yubani
hãtxa aruti bau meribihaira ouro haswẽ dasibi bepukĩ keyua hayanikiaki.
Ha merã ouro mane xumuki hanu tsua hiweabumanushũ Deusũ hatu inãkĩ
hatu pimapauni maná duru inũ, Arãonẽ mestẽti dami hukuĩ huani hi inũ,
mixki ture sapa dabeki Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati 10 hãtxa keneni hati
hayanikiaki. 5 Hanua hawẽ unãmati aruti bau mamaki Deusũ kuxipa unãmati
nai tsuma itsa dami dabe besũ dabetã hawẽ peiwẽ hawẽ hatuwẽ nuiti bau
beputi atximanibukiaki. Deus kẽwãti mabukiri hatis ẽ matu yusĩyuaii.
6 Hanushũ hawẽ Deus kẽwãti mabu haska pewatã Deus kẽwaĩ shaba
tibi hanu dukũ meribi dĩtu besti anu Deusbe nukunabu hãtxashunikabu

hikipaunibukiaki, kẽwãkĩ Deus yuinaka menushũkinã. 7 Hakia ha
katxu meribihaira dĩtu anu ano tibi shaba bestitxaitiã bestiwai Deusbe
nukunabu hãtxashunika shanẽ ibu binua besti hikikĩ ibubis kaneriamiswẽ
taeshũ yuinaka himi bushũ hawẽ nuiti bau beputiki himi baxa baxa
akĩ Deus daewayupaunibukiaki, hawẽ txakabu inũ hawenabũ txakabu
Deus hakimawakĩ hau ana hatukiri haska xinãyamakubainunã. 8 Na
haska wakubainiburã, natiã Deusũ Yushĩ Pepatũ ha haska wakubiranibu
keska shabakãshũ kẽwãkubiranibu nuku unãmaikiki. Habiaskariai ha
bai txibaĩ Deuski nukuti meribihaira anu tsua hikiama ipaunibuki, Jesus
Cristõ nuku bepẽshũriamawẽ taearã. 9 Ha inũ, hanu Deuski nukuti tari
hiwe anushũ hawẽ daewati beshũ inãbu hatu kuashũkĩ keyubiakẽ tsuã
xinã pewakĩ keyuama ipaunibuki. Haska wakinã, hawẽ nũ unãtirubu
apaunibuki. 10 Ha inũ, hawẽ yubati hãtxa bena Deusũ yuiriama haska
wakĩ hau pishanũbũ inũ, haska wakĩ hau nushushanũbũ inũ, haskai pepai
hau datxukishanũbũ yusĩkĩ hatũ yura bestikiri Deusũ hatu yununi hawẽ
hatu merabewayuniki. Hakia natiã na habias hãtxa txibãkĩ tsuã ibubis
hatũ xinã mekekĩ pewatirubumaki.

Deus daewati pehaira Cristo inikiaki, na hãtxarã

11 Hakia Cristo na mai anu ma iwãniki. Eskatiã harã, nukũ Shanẽ Ibu
Deusbe nuku hãtxashunika binuhaira haska Deusũ yuba bena nuku
inãniwẽ nuku mekekubainikiki. Hanu Cristo hikinirã, na mai anushũ
hunibũ hiwe wani keska anu hikiama hakia haskarara ma hari Deusũ
pewashuni anu hikitã haria nuku Deusbe hãtxashuni hawa apaunibu
keska wama hatu binua pehaira kaneisma nuku ishũkũkainikiki. 12 Cristo
ma nuku hikishũtanã, hatũ nuku yuinaka himiwẽ Deus daewashunũ ika
ikama iniki. Hakia nukũ txakabuwẽ taea nuku mawashuni besti wai ana
mawatimai hawẽ himi habakĩ hau Deusũ nukũ txakabu buashũtã nuku
kupiyamashanũ Deus bebũ hikitã nuku daewashuniki, hawẽ hiwepaketi
pe nuku washũkinã. 13 Txanima Deusbe nukunabu hãtxashunika dayakĩ
ina awa bene inũ txashuwã himi baxa baxa akĩ inũ ina awa bake yushã
menua hawẽ mapu ũpashki mutsashũ ha mapu pae watã hatuki baxa
baxa ariakĩ tsuabũra txakabu waxina hawẽ txakabu tushkuakĩ ana
hawenabubetã tari inũ bitxi hiwe inũ txipu Templo anushũ ana Deus
kẽwãtiru wakĩ hatu pewakubaĩkanikiki, bemakis besti wakinã. 14 Haska
wapaunibu pebia haska binumakĩ Cristõ hawẽ himi habanirã, kuxipa
paehairaki. Haskakẽ Deusũ Yushĩ niti ismatũ merabewaya inãkuĩti
hawa txakabu hayama keskakĩ Jesus Cristo ma ana bestẽkĩ Deus nuku
daewashuniki. Mawai hawẽ himi habaniwẽ taea natiã nukũ xinã txakabũ
nuku kanemakĩ hawẽ nuku tenãmis nuku buashũtã nukũ kupiti bitã
hiwekuĩa nuku inãkĩ pewaniki, Hamebi Hiwemis Deus besti duawai ha
dayashuni nũ hiweshũkubaĩshanũbunã.

Natiã Jesus Cristowẽ taea yuba bena nũ hayakiaki, na hãtxarã

15 Tsuabura Deusũ hatu katunibu habũ hiwekuĩa ikibi ika bishanaibu
Deusũ hatu yubani haska Jesus Cristõ pewanũ ika dasibibu mawashũtã
unuri Deuski inũ yurabuki hãtxashunikai dasitã, haskatã Deusũ yuba
bena pewakĩ hawẽ taeshũ nukũ txakabu nuku buashuniki, ha dukũ
yubani hãtxa txibãma nũ kanei nũ txakabukubaĩmisbu nuku pewairã.
16-17 Haska inũ, hawẽ mabu pashkakĩ hawenabũ hau ibu washanũbũ
yura mawariama ibubis hawenabuki tanakĩ hãtxawẽ kasmai kenewẽ
amisbuki. Hakia ha mawariamakẽ hawẽ yubaka hãtxa txibãkĩ hawẽ
mabu ibu watirubumaki. Hakia ma mawakẽ haska bebũkiri yubakaima
ibu watirubuki. Haska keskai Jesus nuku mawashũtã ana besteniwẽ
taea haska Deusũ nuku yubani nũ ma hayaki. 18 Ikũki. Deusũ ha dukũ
yubanirã, yuinaka ina teseã himiwẽ hawẽ dukũ hatu unãmati taewamakĩ
hatu yununiki. 19 Haska inũ, Deusũ yunuti hãtxa tibi inũ hawẽ nemati
hãtxa tibi Moisés hawenabu dasibi yusĩshũ hatu keneshũtã, txipu
txashuwã dani taxipa wa ni peiyabi tsumashũ ina awa bake himi inũ
ũpash neshua pukutãtãkĩ Deusũ hãtxa una baxatã hawenabu baxa baxa
akĩ 20 hatu yuikĩ: “Matu yuinũ nĩkakãwẽ. Na hãtxa ẽ matu yuishuwẽ
Deusũ matu ma yubashuki. Ha inũ, na himirã, hawẽ Deusũ matu yubashu
xinãmati himiki”, atã 21 Moisés hatu haska watã habiaskari wakĩ meribi
wakĩ hanu Deuski nukuti tari hiwe inũ haki Deus kẽwãti mabu dasibiki
Moisés ina awa bake himi baxa baxa akĩ keyunikiaki. 22 Deusũ Moisés
hawẽ hãtxa yununiwẽ taearã, mabu inũ tsuabura Deusuna wakĩ hatu
meribi wakinã, himi habama hatũ txakabu buatiruma inikiaki. Hakia
Deusunabu meribi hatu wakinã, hatũ txakabu buashũkĩ himi habai
bestiwẽ atiwakĩ yununiki, Moisésnã. 23 Haskawẽ taeshũ txanima himiuma
tsua meribi itirumawẽ taeshũ yuinaka mirima detekubaĩpaunibuki, hatũ
txakabu ana Deusũ xinãtima wamakinã. Hakia haska wakinã, haska
txipu Jesus Cristõ nukũ txakabu nuku buashũshanai ha binumakĩ ha
kayabima mawakĩ ha keska wakĩ akubainibuki.

Habũ ikũwãshanaibũ txakabu buanũ ika Cristo nuku mawashunikiaki, na hãtxarã

24 Hanua hanu Deuski nukuti tari hiwe hunibũ na mai anushũ anibu
anu Jesus Cristo hikiama, hakia nai anu hanu Deuski nukuti kayabi
anu hikinishũ Deus bebunua natiã nuku hãtxashũkĩ Jesus Cristõ nuku
ea ashuĩkiki. 25 Ha inũ, Arãonẽ bababu Deusbe nukunabu hãtxashunika
shanẽ ibu binua ano tibi dayairã, himi betsabu bui hikitã Deus inãkĩ Deus
uĩmai hanu meribihaira anu hikipaunibu keskai Cristõ hawẽ himi bushũ
inãkĩ baxa baxa akubaĩtima iniki. 26 Cristo haskatianirã, mai damiwakĩ
taewaitiã nukũ txakabu buanũ ika mawani nuku mawashũpakei heneama

ikeanaii. Hakia bari hawẽ heneaitiã haska Epa Deus hakiri yubakani
natiã hawẽ hãtxa txibãkĩ nukũ txakabu nuku buashuni mawakĩ hawẽ
yura hawẽ ibu nuku inãshũkĩ nukũ txakabu buashunũ ika Cristo bestiwai
tashnitã mawaniki. 27 Yurabu dasibi besti wai mawamiskẽ hanushũ
txipu Deusũ hatu unãti washanikiki. 28 Ha inũ, Cristo haska keskariai
hawẽ hiweawẽ besti wai mawariakĩ Deus nuku inãshũkĩ nũ habũ
ikũwãshanaibũ itxapabũ txakabu nuku buashuniki. Txipu ana ha katxu
Cristo huirã, ana txakabu pewatanũ ika huama hakia nũ habũ manaka
bestiabu nuku pasha watã mekẽnũ ika ana hushanikiki.

Deusũ Moisés hawẽ hãtxa yununirã, ana hawẽ hatu pewatirubumakiaki, na hãtxarã

10 1 Hanua Deusũ hatu yubani Moisés hatu yusĩpauni hawẽ
yubati bena haska hawẽ besu tashnimashanai hawẽ bemakia
unãmati besti iniki, haskaira mawaira kuxipa ha kayabimarã. Haskakẽ
Deusũ hãtxa Moisés yusĩniwenã, tsuabura dasibi pepatirumawẽ
taea bari tibi habias daya txashuwã bene inũ ina awa bene tesẽshũ
kuakĩ keyushũpakebiakĩ Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibu
binuatũ nukunabũ hatũ xinã hatu betsa wamakĩ dasibi hatu pewakĩ
keyushũtirubuma ikubiranibuki. 2 Txanima Deusũ hãtxa kuxipa hayatũ
hatũ txakabu ma pewakẽ habũ xinã ibubis ma pe mekinã, ha yuinaka
menukĩ Deus inãkubainaiburã, henekeanibuki. 3 Bari tibi txashuwã inũ
ina awa tesẽshũ hatu kuashũkĩ Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ ibu
binuatũ hatũ txakabu ana hatu xinãmakubaĩmiski. 4 Hakia yuinaka mawa
himiwẽ hatũ xinã txakabu pewakĩ hatu buashũtirubumaki.

Jesus Cristo mawakĩ Deus nuku ma daewashunikiaki, na hãtxarã

5 Haskakẽ Jesus Cristo mai anu dami tashnimashũ yurabu yusĩkĩ
taewakatsi hawẽ Epa Deus yuikĩ:
"Epaã, yuinaka inũ shekiwã duru kuaibu besti
mĩ ana abuamaki.
Haskakẽ mĩ xinãwẽ ẽ akubaĩshanũ
huni kuĩ yura mĩ ea inãniki.
6 Ha inũ, hatũ txakabu buakatsi ikĩ inãkuĩ bushũ
hatũ txakabu buashũkĩ hatu kuashunaibu
mĩ ana haska abuamaki.
7 Haskakẽ eska unãtã haska ekiri keneniburã,
mĩ xinãnẽ besti anũ ika ẽ ma tashniaki",
aniki. 8 Ha dukunã, Deusũ Moisés hatu yusĩmani keska abiakĩ
kaneaibuwẽ taeshũ Deusũ hatũ inãkuĩ inũ hatũ txakabu buashũkĩ
hatu menu keyushũbiakubainaibũ Deusũ ana abuama inũ benimama
ikũkainaya 9 Jesus hushũ yuikĩ: "Haska mĩ xinãnẽ besti anũ ika ẽ ma

tashniaki”, ikĩ hawẽ Deus daewati sheni hawama wakĩ keyutã hawẽ Deus
daewati bena hamebi hawẽ hiweawẽ nuku bena washuniki. 10 Hanua
Deusũ xinã besti txibaĩ bestiwai hawẽ yura Deus inaĩ nuku mawashũtã
ana besteniki, ana betsatiã mawatimairã. Haska wakĩ Jesus Cristõ
Deusunabu nuku wakĩ ma nuku meribi waniki.
11 Haska inũ, hatũ txakabu hatu buashunũ, iwanã, inãkuĩ betsa betsapa
Deus inãkĩ habias bestikima yuinaka kuai bikamisbuki, haskawẽ hatũ
txakabu tere akĩ keyutirubumabia Deuski nukuti Templo hemaĩtĩ anu
dayakĩ bari tibi nukunabu Deusbe hãtxashunikabũ habiawẽs daewati
wakubaĩmisbuki. 12 Hamẽ Jesus Cristo ikirã, habũ nũ ikũwãshanaibu
nukũ txakabu nuku buashunũ ika besti ha bestiwai cruzkia nuku
mawashũtã ana ipatimai bestẽtã hawẽ Ibu Deusũ yusiuri hanushũ
betsabu binũa besti natiã ma tsauwaki, hanua nuku hãtxashũkũkainirã.
13 Harishũ tsuabũra Cristo danaĩ haki sinataibu Deusũ hatu maemamakĩ
hawauma hatu washanai manayui Jesus Cristo tsauwaki. 14 Jesus Cristõ
hawẽ hiwea besti wakĩ Deus inãkĩ ma dasibi pehairawai mawaniwẽ taea
tsuabura Deusũ ma hatu pewani ma meribi hiweshũkanikiki. 15 Deusũ
Yushĩ Pepatũ betsa watimawakĩ hawẽ yuishunika Jeremias yuikĩ yubai:
16 “Ẽ Yavé Deusũ hatu yuikĩ:
‘Hanu hatiara Israelbukiri ẽ ana hatukiri yubakairã,
eska ẽ ishanaii.
Hatiara haska ẽ hatube yubakai benairã,
ana bemakis ẽ hãtxa ẽ hatu yunuamaki.
Hanua hanu hatuki dasikatsi hatũ bushka anu ẽ hãtxa mistukĩ
hatũ huĩti bena watã ẽ hãtxa ẽ hatuki kenea keska washanaii’ ”,
iwanã, ana ha hãtxakiri yuikĩ:
17 “Hatũ txakabu hatu buashũtã
ẽ ana haska hatukiri xinãma ikũkaĩshanaii”,
Yavé Deusũ ea waxinaki, aka Jeremiasĩ nĩkatã nuku keneshuniki.
18 Ma nukũ txakabu pewatã nuku buashunikẽ ana tsuã hatũ
txakabu buanũ ishũ yuinaka ana tesẽshũ hau ana hamẽ yuinaka
kuayamakubainũbũwẽ.

Deus yubakaniki haki dasi kakatsi txĩtũtimakiaki, na hãtxarã

19 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, haskawẽ taea Jesus Cristo nuku mawashũkĩ
hawẽ himi habawaniwẽ taearã, natiã hawa dateama Deusbe hãtxanũ
ika hawẽ dĩtu meribi anu hikiai keskatã nũ haki ma kematirubuki.
20 Ha meribi dĩtu anu hanu besti wai hawenabu Deusbe hãtxashunika
besti hikibiakubaĩmisbũ eskatiã Jesusũ ha tariwẽ bepunibu keska nuku
bepẽshũkinã, hawẽ yurawẽ mawakĩ ha meribi dĩtu bepunibu bepeã
keska waniki, hawẽ taea ha bai bena txibãkĩ hawẽ kai nũ Deusbe
hãtxakubaĩshanũbũ nuku ashũkinã. 21 Natianã, nukũ Deusbe nuku

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hãtxashunika kayabi Deus bebũ ma niaki. 22 Haskawẽ taea nukuri
Deusbe hãtxanũ ika nukũ xinã txakabũ nuku mekemis ana mekemama
ũpashwẽ txuki keskatã nukũ huĩti shũpĩtã txanima kayabi ikũ kayabi wai
Deusbe hãtxakubainãkãwẽ. 23 Habias mestẽwãtã xinã betsa betsapa wai
txĩtuãma haska nũ ikũwãkĩ yuiai besti manakakubainãkãwẽ. Txanima
Deus yubakanishũ nuku ashũshanikiki, kaneamarã. 24 Ha inũ, nũ habũ
ikũwaĩburã, merabenaĩ abunamei pepai duanamekubainãkãwẽ. 25 Ha
inũ, Deusũ hãtxa tapĩ itxai heneyamakubainãkãwẽ, haskai betsabu
babui txĩtũkanikikirã. Haskama betsabube merabenãkatsis ikĩ hatu
uĩmakĩ hamakiri xinãbiabainaibũ hatu beya wakĩ xinã txãkãwãkĩ
hatu benimawakubaĩkãwẽ. Hatu haska wakĩ ma Jesus ana hua kemai
uĩkatsirã, xinã txãkãhairai hatube itxai heneyamakubaĩkãwẽ.
26 Ma Jesus Cristokiri unãti wakĩ txanima tapĩbiatã haratubũra
hawa xinã betsa maewama ana nukũmebi txakabu mei atimapai
huĩti kuxikĩ nũ akaiburã, ana hawa betsawẽ Deus daewati nũ
hayamahairakiaki. 27 Txĩtũtã nũ hawẽ hiwei kairã, Deus hatuki
sinatakĩ hatu kupitxakayamakĩ txi merã hatu menukĩ keyushanai besti
manakanikiki. Uĩrakãwẽ, mesekirã. 28 Nukũ shenipabũ Deusũ Moisés
yusĩa hãtxa nĩkama txakabuwaibu dabe kasmai dabe inũ besti habias
hakiri yui kaneabumakẽ hatu unãti watã hawa hatuwẽ nuiama kupikĩ
tenãpaunibukiaki. Natiã ha yununi mese hayayuaki. 29 Matubunã,
xinãkãwẽ. Tsuabũ meshanimẽkaĩ, ha hawa hatuwẽ nuiama Deusũ hatu
kupitxakayamashanairã. Jesus Cristõ himiwẽ hawẽ hatu yubani Deusũ
Yushĩnĩ hawẽ taeshũ hatu abubia tsuabũra Deusũ bakeki hameĩ haki
kashekĩ hawẽ himi hatu habashũbiani danãkĩ itxakanikiki, hawẽ taea
habũ ikũwaĩbu pepati wabianikenã. 30 Hanushũ Deusũ hawẽ hãtxa yunui
hamebi yubakai hãtxai: “Tsuãra matu txakabuwaya meyamashãkãwẽ.
Emebi Ẽ Hiwemistũ ha txakabuwaibu eã ẽ hatu kupishanaii”,
iniki. Ana betsa txani: “Yavé Deusũ hawenabu unãti watã hatu
manakushanikiki”, arianiki. 31 Txanima hawara tibi txakabui ikaiburã,
mese beshmaski. Hamẽ Deus Hiweatũ hatu kupiai tibi ishanairã, mese
mepakekubaĩshãkanikiki, hau haki besti datekubainũbũwẽ.
32 Hanu mã Jesus ikũwãkĩ taewaitiã mã ini xinãkãwẽ. Habũ ikũwãkatsi
ikabumã matu bika tenemabiabu mestẽtã mã binukubaĩyamaki.
33 Hanushũ hatiri matubi itxakĩ mirimabũ uĩaĩbũ bika betsa betsapawẽ
matu memaibũ hanua betsabu ha nuitapaibube hatuki dasishũ hẽ iyamai
dateama mã hatu merabewakubainibuki. 34 Jesusunabu betsabu hatuki
sinatakĩ bitxiti hiwe merã hatu bitxiabu nuitapaibuki mã batãtanaya
matũ mabu inũ matũ hiwe matu biãbũ hawa yuiama benimakĩ matũ
hamapai hatu heneshũkĩ Deus kẽwãkĩ hawẽ mae pepa nai anu hawa
txapuisma hanu hiwei ikibi iki mã kashanai haska mã xinãkubaĩyamaki.
35 Haskawẽ taeshũ mã ikũwaĩnã, benuyamakãwẽ, mã ma haki txiti

ika bika tenemiswẽ taeshũ matu itxapa manakushanikiki. 36 Hamẽ
matu akabumaki, bika tenemakinã. Haska Deus yubakani haska xinaĩ
keskawẽ matu akaiburã, dateama binui hawẽ mestẽkubaĩkãwẽ. Mã
haska tenekubaĩmisbuwẽ taeshũ haska Deus yubakaniwẽ matu manakua
txanima mã uĩshanaii. 37 Deusũ hawẽ hãtxa yuishunika hãtxa wa hatu
keneshũkĩ:

"Ẽ haskakiri yubakairã,
hawa manakubiranama hawaira iki hushanikiki.
38 Tsuabura pepabunã,
haska ẽ yubakai xinãkĩ ikũwaĩ hawẽ hiweshãkanikiki.
Hamẽ tsuabũra ha ẽ yubakai ikũwãkĩ
mestẽwãkatsi ikama txĩtuaĩburã,
ẽ ana habuwẽ benimama ishanaii",

aka nĩkashũ nuku keneshuniki. 39 Haskakẽ betsabũ Jesus txibaĩ
txĩtuaĩbu habu Deusũ kupiaya ea inũ mã ebetã Jesus ikũwaĩ txĩtuãma nũ
txibãkubaĩmisburã, hawẽ pashai Deusbe nũ hiwekũkaĩshanaii.

Haskakĩ hatũ shenipabu itxapabũ Deusũ hãtxa ikũwãpaunibukiaki, na hãtxarã

11 1 Deusũ yubakati hãtxa txanima ikũwãkĩ hawa uĩriamabia
hamapai tibi pepawẽ Deusũ nuku duawashanai hayakatsi hawa
xinã betsa wama mestẽ besti watã nũ manakahairakubaĩtirubuki. 2 Nukũ
shenipabu itxapabũ Deusũ yubakati hãtxa haya ha ikũwãkubainaibuwẽ
taeshũ Deusũ hatũ xinã unãtã hatukiri pe xinaĩ benimakũkainikiaki.
3 Hamẽ hawara nũ uĩaĩ inũ nũ uĩtiruma dasibi mai inũ nai anu
damiwakinã, hawẽ hãtxa kuxipawẽ besti Deusũ damiwanirã, ikũwãkĩ nũ
unãkubainaii.
4 Ha inũ, Adãonẽ huni bake dabe Deusũ yunuxina hawẽ hãtxa Abelĩ
ikũwãkĩ txibãkĩ hawẽ Deus kẽwãti txashuwã tesẽshũ kuakĩ keyushũbiaya
hawẽ betsa Caimnẽ Deusũ yunua hãtxa txibãma hawẽ bai anua yunu
besti kuashũkĩ Deus kẽwãpaibiaya Abelĩ kẽwãti besti Deusũ abukĩ hawẽ
hãtxa ikũwaĩ unaĩ: "Huni pepaki", anikiaki. Ha inũ, Abel mawabianikẽ
haska ikũwãkĩ tates taewatã henebaini habiawẽri nũ ikũwãkubaĩshanũ
Deusũ hãtxa Abelkiri kenenibu uĩkĩ nũ unãriakubaĩmiski.
5 Ha inũ, Enoque huni pepatũ Deusũ hãtxa ikũwãkĩ txibãkĩ heneama
Deusbe haibunamekĩ Deus benimawakubainaya hawenabu uĩmamabaĩkĩ
hau mawayamanũ Enoque Deusũ nai anu aininikiaki. Haska kenenibu
nũ uĩmiski. 6 Ha inũ, tsuabũra Deusũ hãtxa ikũwãbumarã, haskatã Deus
benimawatirubumaki. Hakia tsuabũra Deus hiwea haya inũ hatũ hatu
manakushanai benakĩ hau ikũ besti wakubainũbũwẽ.
7 Ha inũ, nukũ shenipabu Noẽ Deus ikũwãyã Deusũ bebũkiri haska
washanai iriama uĩyamabia huni pepakĩ Deusũ yunuti txibãkĩ hawẽ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

hawenabu pashawakatsi nunuti ewapa wanikiaki. Haska Deus ikũwaĩwẽ
taeshũ Deusũ mekekĩ hawẽ pewẽ manakukĩ pashawanikiaki. Habias
hãtxa ikũwãkĩ txibaĩwẽ pashakĩ yurabu mai hirabi anuabu Noẽ hatu
kupinikiaki.
8 Ha inũ, Abraãonẽ Deus ikũwãkĩ txibãkubainaiwẽ taea Deus habe
haria yubakakatsi ikĩ Deusũ kena hawa hẽ iyamama ikũwaĩwẽ taea
hawẽ mae henei tashnikaini hani kai unãmabia ha mai pakea betsa anu
Deusũ inãshanai anu kanikiaki. 9 Deusũ haska yubaimawẽ taea hawẽ
xinãnẽ besti ikũwaĩ ha mai pakea anu txipu ibuwanũbariai ha xinaĩ
nawa betsa keska hiweyunikiaki. Haska hiweirã, tari pũtebaũkĩ hiwe
watã hiweakeakeniki. Habiaskariai hawẽ bake Isaque inũ hawẽ baba
Jacó ha Deusũ hatu yubani ibuwashanũ ika hiweriakubainibukiaki.
10 Deusũ hawẽ dami hawa kaneismatũ ma hatu mestẽwãshuni anu hari
hatu hiwemashanai maewã Abraãonẽ xinaĩ na mai anushũ dukũ mana
taewanikiaki.
11 Ha inũ, Abraãonẽ aĩ kayabi Sara ma yushabuhairakĩ bake
bitirumabiakẽ Abraãonẽ ikũwã besti ha dikabi ma ika kai
mestebuhairabia Deusũ merabewa bake wanikiaki, Deus habe yubakaima
parãma ha meneshũshanai ikũwãkubaĩyamawẽ taeshunã. 12 Tsuã haska
watirumai Abraão anibuhairabiatũ bake waima hanua hawẽ bababu
mirimahaira bixiti inũ iã kesha anu maxiti tsuã hati tanatiruma keska
pahairanibukiaki.
13 Hamẽ ha yurabu haska Deusũ hatu yubani hari hiweriamabia ikũwã
besti mawanibukiaki. Hakia Deusũ yubani bebũkirihairashũ ikũwãkĩ
besti xinaĩ punu nukama manakakĩ habũ ibubis xinaĩ: “Na nawã mai
anu baii niyua keskakĩ Deusũ mae pepa nai anua nũ hari kashanai anu
nũ manakakubainaii”, ikubainibukiaki. 14 Habũ haska yuibiakĩ hatũ mae
kayabi betxiriama shabakabi nĩkakĩ unãbiai haskara dabanẽ ha mae
manaka bestikubaĩkanikiki. 15 Haska hatũ mae anua benibu pe dabanẽ
xinaĩ ana hawẽri txĩtũkeanibukiaki. 16 Haskama ha mae pepahaira
hawẽrua nũ haska uĩriama txakabuma nai anu Deusũ hatu yubayama
xinaĩ habianus hiweyunibukiaki. Haskakẽ habu katuni Deusũ ma hatũ
maewã pewashuniwẽ taea Deus hatuki dakeama hatu xinaĩ: “Ẽ hatũ
merabenã Yushĩki”, imiski.
17-18 Ha inũ, Abraãonẽ Deus ikũwãniwẽ taeshũ Deusũ hawẽ
bake Isaquekiri yubakĩ yuikĩ: “Isaquewẽ mĩ bababu itxapa mia
washũshanikiki”, abianishũ hanushũ haska ikũ ea txibaĩmẽkaĩ? ishũ
unãti wa hawẽ bake Isaque Abraãonẽ Deus inãkĩ kua keyushunũ, iwanã,
hawa yauxi hawẽ nuiama hawẽ bake bestitxai iyui kanikiaki. 19 Haska
Deusũ ashuã uĩkĩ hawẽ kuxipakiri Abraãonẽ tapĩniki, Deusũ mawabu
bestẽwãtirukiri tapĩkinã. Haskawẽ taeshũ hawẽ bake inãkĩ Deus
tenãshũbiai kashũ ana hawẽri hawẽ bake hiwea txĩtũwãbirãkĩ hawa

wama ishu keska iwenikiaki. Haska wakĩ Deusũ kuxipa hawẽ xinãmati
shabakabi hatu unãmaniki.
20 Ha inũ, Deusũ hawenabu duawashanai Isaquẽ ikũwãkĩ hawẽ bake
Jacó inũ Esaú hãtxa pewẽ Deus hatu yukashunikiaki.
21 Ha inũ, Jacõ Deus ikũwaĩ ma mawa kemashũ hawẽ mestẽti tsumatã
Deus kẽwãkĩ hawẽ baba Josẽ huni bake dabe hãtxa pepawẽ hatu duawakĩ
yukashũrianikiaki.
22 Ha inũ, Deusũ Israelbu Egito anua hatu tashnimabainũbariai
Josẽ ikũwaĩ mawakĩ hawenabu hatu yuikĩ: “Nenua kaĩbaĩkinã, mai
pakea pepa Deusũ matu ibu wamashanai anu ẽ shau ẽ bababũ hau ea
bunũbarinũbũwẽ”, akĩ hatu yununikiaki.
23 Ha inũ, Israelbu pahairaibuwẽ taea Egitonawa shanẽ ibu
hatuwẽ datekĩ hatũ huni bakebu kaĩaĩ hau tenãkubainũbũ ishũ hatu
yunubiaimakẽ hawa dateama Moisés ibubũ Deus ikũwãkĩ hatũ bake
hawẽruahaira kaĩaĩwẽ nuikĩ ushe dabe inũ besti huneyunibukiaki.
24 Ha inũ, Egitonawa shanẽ ibu Faraónẽ aĩbu bakẽ Moisés hene anu
nunua neshetã ma yumewaimawẽ taea huni ewa Moisés hawẽ bake
hatu wamakĩ hatu kenamakatsi ikama Deus ikũwaĩwẽ taea 25 Moisés
katukinã, Egitonawabũ beya hatubetã mei benimai hatube txakabui
hiwekatsi ikama haska hawenabũ bika teneaibube merabewai hatube
nuitapakatsi haska xinãkĩ katunikiaki. 26 Hanushũ Deus ikũwãkĩ hawara
Deus yubakani manakĩ Egitonawabũ mabu pepa betsa betsapa Moisés
inaĩbuwẽ taea Messias Cristo ha kẽwãma shanẽ ibu wabu hawẽ kẽtiru
unãbiai shanẽ ibũ hiwe anua kaĩkaini Deus kẽwaĩ hatũ merabenã Messias
Cristo hawenabubetã manakai bika tenei yumãbiai manakuti pepa Deus
anua hawa benuama inãshanai Moisés haska katunikiaki.
27 Haskakẽ Egitonawabu shanẽ ibu haki sinatabiaya hawa haki dateama
Egito mai pakea anua kaĩkainima Deus uĩtirumabia ikũhairawakĩ xinã
betsa wama ikũkainikiaki. 28 Ha inũ, Deusũ yunua nĩkatã ikũwãkĩ Moisés
hawenabu Páscoa besi hatu tates taewamakĩ misi shashama inũ txashuwã
bake nami shui hatu pimakĩ txashuwã himi hiwe tibi hanu hikiti shui
sheshekaiã hatu kepushmakĩ keyukẽ Deusũ nai tsuma debuwanikatũ
Egitonawã huni bake iuwabu dasibi hatu debuwabiakĩ Israelbu hawa
meama dũkebainikiaki.
29 Ha inũ, Israelbu Egito anua pashai bui Iãnẽwã Taxipa namakis
pashkatã Deusũ hatu bai wakĩ metu washuna Deusũ meketi kuxipa
ikũwaĩ Israelbu pukei keyuaibũ hakia Egitonawabu habias baiwẽ hatu
txibãbaini pukeriai hasai keyunibukiaki.
30 Haska inũ, Israelbũ Deusũ yunua nĩkatã katã katãkĩ shaba metutitiã
hatu dũkebaunaibũ Jericó mae mixki ewapabuwẽ kenebaunibu di iki
keyuaya Deus ikũwãkĩ Israelbũ hatu detekĩ maemakĩ yamawanikiaki. 31 Ha
inũ, habianuari Raabe aĩbu hininipabia Deuski mesekĩ Israelĩ baba dabe

unãtinaĩ buabu hatu itã merabewaxinawẽ taeshũ txakabukubaĩmisbu Jericó
anu habe hiweabu hatu yamawakĩ Israelbũ Raabe tenãma inibukiaki.
32 Matũ shenipabũ Deus ikũwãkĩ Gideão inũ, Baraque inũ, Sansão
inũ, Jefté inũ, Davi inũ, Samuel inũ, Deusũ hãtxa yuishunika betsa
betsapabũ haska wakubainibu ana ẽ matu yuikatsi ibiakĩ haska washũ ẽ
matu yui keyutirumaki. 33 Betsabũ Deus ikũwãkĩ shanẽ ibu betsabũ mae
mebinibukiaki. Betsabũ Deus ikũwãkĩ hatũ mae anu shanẽ ibukĩ hatu pe
hiwemakubainibukiaki. Betsabũ Deusũ yubaka hãtxa ikũwãkĩ Deusũ kuxipa
bitã hatuna wakubainibukiaki. Betsabu inu pubẽbu anu yunukĩ hatu bitxiabu
Deus ikũwaĩwẽ taeshũ hawẽ kuxipawẽ Deusũ hatu nemashuna habu piama
inikiaki. 34 Betsabu itxakawakĩ tenãnũ, iwanã, txi merã hatu putabu Deus
ikũwãkĩ hawẽ kuxipawẽ txi nematã hawa menuama kaĩnibukiaki. Betsabu
nupe hawẽ detenameti bestiwẽ hatu detepanãbũ Deus ikũwaĩbuwẽ taea
pashanibukiaki. Haskakẽ huĩti babubũ ikũhairawakĩ taewaibu Deusũ hatu
kuxipa wakubainaya nawabũ Deusũ enabuki sinataibu detekatsis ikaibu
maemakĩ hatu pashamanibukiaki. 35 Ha inũ, betsarã, aĩbu betsabũ hatũ
bakebu mawa manukĩ Deus ikũhairawaibu Deusũ hatu bestẽwãshunikiaki.

Hamẽ huni betsabũ Deusũ hãtxa txibãkubainaibuwẽ taeshũ hatuki
sinatakĩ hatu itxakawakĩ haska habũ abuai keska biama pashama hakia
mawa ana bestẽtã hiwea pepa bishanai xinaĩ mawakubainibukiaki.
36 Ha inũ, betsabũ Deusũ hãtxa ikũwãmisbu nuitapawakĩ hatu
kashewakĩ betsabu kuxa kuxa akĩ betsabu mane dispiwẽ neshatã
hatu bitximapaunibukiaki. 37 Ha inũ, betsarã, Deus ikũwaĩwẽ taeshũ
betsabu mãkãwẽ hatu tsaka tsaka akĩ hatu tenãpakeaibũ betsabu hawẽ
hi nisatiwẽ hatu meshtekĩ nisanibukiaki. Deus hatu danãmakatsi ikĩ
hamapai xarabu bika hatu tenemakĩ hatũ nupe txaipawẽ betsabu hatu
detekĩ tenaĩbũ betsabu itxakawakĩ hatu nuitapawabu pashai hamakiri
kakĩ txashuwã bitxi tari besti sawea yumãhairakubainibukiaki, 38 habu
haskanu hiwetirubumabia mae txakabu hanu tsua hiwetirubumanu
buni yuinaka keskai mati tenãmã tãpe anu hiwekubaunirã. Haskai
yumãkubainaibũ habũ hatu itxakawaibu hatu binuhairabiakẽ hunibu
txakabũ hawa hatu kẽwãma hatu danã bestikubainibukiaki.

39 Haskabia habũ Deusũ yubani xinãkĩ ikũwaĩbuwẽ taeshũ hawẽ
yubaka hatu uĩmariamabia Deus hatuki petxiama hatu unãti watã
hatuwẽ benimakũkainikiaki. 40 Deusũ hatu haska wakinã, haska
yubakani habu bebũshũ besti akatsi ikama nukubukiriri xinãkĩ hanus
nuku shuku watã haska yubakani pehaira nuku inãkatsi nuku hatube
itxawashanikiki, hiwekuĩa anu nuku hatube hiwemakinã.

Hawẽ bake ikũwaĩbu Deusũ hatu pewamiskiaki, na hãtxarã

12 1 Haskakẽ nukunabũ habu dukũtũ Deusũ yubaka hãtxa
ikũwãkĩ bika betsa betsapa hatu tenemakĩ memabu habuã

hatũ xinã nuku uĩmakubainishũ natiã nuku uĩkanikiki. Xinanãkãwẽ.
Nuku hatũ itimaska wai inũ hamapai txakabu tibitũ nuku beshetiru
henetã beamabaĩkĩ hawara pepa Deusũ nuku yubamis ha xinaĩ kuxipai
dayashũkĩ heneyamakubainãkãwẽ. 2 Cristo nuku ishuni hakiri dukũ
unãkĩ xinãkubainãkãwẽ. Habũ nũ ikũwaĩbu nũ haki txiti ikabu hatunã
ma nuku pewashũkubainikiki. Haskawẽ taea Jesus cruzkia nuitapairã,
ha itxakawakĩ nuitapawaibu hawẽ dake xinãma nuku mawashuniki.
Haskairã, nuitapawabiabu mawakĩ binutã benima paepayabi hawẽ Epã
shanẽ ibu tsauti yusiuri habe shanẽ ibui tsaushanai unaĩ iniki.
3 Ha inũ, yurabu hatu merabewakĩ hatu uĩmabia habũ ikũwãkatsi
ikama huni txakabubũ Jesus itxakawabu yumãbiakĩ hawẽ Epã yunuti
hãtxa Jesusũ heneama ini haska keska xinãkubaĩkãwẽ, Jesus ikũwaĩ
punu nukai Deusũ baiwẽ kabiai mã beshtekeyamakubaĩshanũbunã. 4 Ha
inũ, txakabu tibi binui mã bika tenekubainai Jesus nuku ishuni keskai
tsua mã mawariamaki. 5-6 Ha inũ, nũ hawẽ bakebu Deusũ nuku yusĩni
mã hakimaii. Matũ shenipabu shanẽ ibu unãnepa Salomãonẽ eska hawẽ
bakebu yuikĩ:

"Ẽ bakebuũ, haska Deus matuwẽ nuikĩ
matu pewamis matu yuinũ nĩkakãwẽ.
Deusũ tsuabura abukĩ
hawara bika tenemakĩ hatu kupimiski.
Ha inũ, tsuabura Deusũ hawenabu wakĩ
hatũ txakabu hatu unãmamiski,
nũ ana ayamashanũbunã.
Haskawẽ taeshũ hawara bikawẽ Deusũ matu unãmai
danãyamakãwẽ.
Ha dikabi, matu kũyã akaya
punu nukariayamakãwẽ",

hatu haska wapauni na hãtxa hakimayamakãwẽ, Deusũ habias matu ana
yuiai keska xinãkinã. 7-8 Ha inũ, huni dasibibũ hatũ bakebu abukĩ yusĩkĩ
hatu pewamiswẽ taeshũ: "Ẽ bakebu pewanũ", iwanã, hawara bika Deusũ
matu tenemakĩ matu pewaikiki, matu besti pewamarã, hakia ikũwaĩbu
betsa betsapa habiaskasri hatu wakinã. Hamẽ bika tenemakĩ Deusũ
matu pewama mã hawẽ bakema keska itiruki, bake ibuuma keskairã.
9 Ha inũ, nũ huni ewariama nukũ ibubũ nuku yusĩkĩ nemahairakĩ nuku
tapĩmakubainibuki. Hatũ yusĩa bikabiakẽ tapĩkĩ nũ hatu abukubainibuki.
Hakia haska nũ wani binukĩ nukũ Epa Deus nai anua abukĩ natiã
hawẽ hãtxa nĩkakubaini nũ habe hiweshanaii, hawa txakabuwẽ nuku
kupiamarã. 10 Na mai anu nuku hiwemakĩ yumewakĩ nukũ ibubũ yusĩkĩ
bika tenemakĩ nuku beshmas pewayunibuki. Hakia nũ Deusunabu meribi
wakĩ nuku pewakĩ bika tenemakĩ Deusũ xinãmis keska txanima nukũri
nũ xinãkubainũbũ Deusũ nuku pewakubaĩmiski, nuku ha keskari wanũ

ikarã. 11 Ha inũ, txanima Deusũ pewakĩ nuku kupia shuama mebiatã
txipu hakimatã hanushũ hawẽ yusĩa pepa tapĩkĩ hawẽ hiwea unãnuma pe
hiwekũkainai unãtirubuki.
12 Deusũ pewati yusĩa bikabiakẽ ana mesteĩ kuxipakĩ ana Deus kẽwaĩ
matũ mekẽ mexãtã dãti ishũ kẽwãkĩ heneyamakubaĩkãwẽ. 13 Ha inũ,
Jesus ikũwaĩ hawawẽra bika teneaibu punu nukai hau txĩtũyamanũbũ
haska Deusũ abuai yusĩkĩ bai kayabikiri hatu pe unãmakubaĩkãwẽ.

Deusũ hãtxa danaĩnã, mesehairakiaki, na hãtxarã

14 Ha inũ, tsuabura dasibibube mã unãnuma hiwekatsis ikairã,
nuikipakĩ dasibi nukũ Shanẽ Ibũ yusĩa txibaĩ pepa besti hiwekubaĩkãwẽ.
Hamẽ mã pepai hiweismarã, haskatã nukũ Shanẽ Ibuki dasitã mã
hiwetirubumaki. 15 Tsuabura Deusũ inãkuĩ pepa danãma hau hayai
keyunũbũwẽ. Hamẽ haskama tsuara mã huĩti sinayarã, sika tatxa
paepa keskatũ hatu daũkĩ akawakĩ yurabu mã hatu danãmatiruki.
Uĩrakubaĩkãwẽ. 16 Matunã, tsuara txutawẽ kemukĩ Deusũ hawẽ pepa ma
matuki tanabiani kaneyamakãwẽ. Haskakĩ Esaũ Deuskiri xinãma piti
bestiwẽ kemukĩ xinãkĩ hawẽ betsa mashkubiakẽ hawẽ piti pinũ, iwanã,
haska iuwatũ pepa bimis inãniki, hawena benukinã. 17 Hamẽ Esaũ txipu
hawẽ epa yuikĩ: “Mĩ bake iuwa besti earã, hau Deusũ ea duawashanũ
Deus ea yukashũriawe”, atuxia hakia hawẽ bake mashku Jacõ hawẽ epa
Isaque parã dama Deus yukashũkĩ menetã hawẽ epã haska washũ Esaú
ana hawawẽ pewatima nemabia kashahairakĩ Esaũ ana yukabia hawẽ epã
hawẽ yuba haska washũ ana maewashũtima inikiaki, haska matubũ mã
unaĩnã. Mã txipu haskariatirubuki. Uĩrakubaĩkãwẽ.
18 Nukunabu Israelbu txaimashũ uĩnibu keska ma haskamaki.
Hatukiri ana matu yuinũ nĩkakãwẽ. Habunã, mati ketia here hi ikai
tsuã metiruma iniki. Ha inũ, mexu merã inũ niwe kuxipa shũku ikai
anu mapunibu keska mã haska keskamariki. 19 Ha inũ, trombeta txã
ikai nĩkama hawa Deusũ hui kaĩyaĩ nĩkamari inibuki. Hamẽ habuã ha
hui tashniai nĩkakĩ hau ana hãtxayamanũ nemakĩ ea anibuki. 20 Haska
Deusũ shabakabi hatu yuia hawenabu Moisés nemakĩ: “Tsuara hawẽ mati
anu paikẽ hau mawanũ mãkãwẽ tsaka tsaka akasmakĩ txatxitiwẽ pupe
akĩ hatu debuwakãwẽ, inabu inũ yuraburã”, akĩ hatu yuiai nĩkai haska
tenetirubuma inikiaki, ha yunuti mesewẽ taearã. 21 Deusũ hawẽ kuxipa
tashnima mesehaira uĩaĩbũ habiaskariai Moisés hatu yuikĩ: “Eari datei ẽ
saki saki ikaii”, inikiaki.
22 Maturã, nukũ shenipabu na mai anua Deuski nukua datenibu
keskama txanima kayabi Mati Sião inũ Deus hiweatũ maewã Jerusalém
pepa txasha txasha ikai nai anu hanu hawẽ nai tsumabu hanu haki dasia
tsuã hati tanatiruma habũ Deus kẽwaĩbu haskabu anu mã ma ikũwaĩ
haki kemaki. 23 Habu dukũtũ Deus ikũwaĩ hawẽ bake ikubainibu ma hatũ

kena nai anu hatu keneshũ netãni ha yurabu Deus hiweshuni pemisbu
hatũ yushĩ Deus dasibi pewanikatũ ma hatu hawa txakabuma wayama
Deus dapi ma haki kemani mapuabu nũ xinaiĩ. 24 Ha dikabi Jesusũ
hawẽ yuba bena nuku washũkinã, mawai hawẽ himi habakĩ Abelĩ himi
binuniki, hawẽ taeshũ Deusũ nukũ txakabu nuku buashũti wakinã. Hamẽ
Abelĩ himirã, hawẽ taea Deus sinatai hawẽ yupukunaniki, tsuã txakabu
buatimarã.

25 Ha inũ, Mati Sinai anushũ Deusũ hawẽ yunua hatu yuibia
nĩkama hawẽ kupiti pashama inibuki. Ikis nai anushũ Deusũ hawẽ
bakebetã nuku yusĩaĩ haskanibu keskakĩ nũ nĩkama nukuri nũ haskatã
pashatirubumawẽ taeshũ hawara Deusũ nuku unãmai haki petxitã
danãma uĩrakubainãkãwẽ. 26 Ha inũ, hatu yusĩaĩtiã hawẽ huiwẽ Deus
hiwemistũ mai patxa sakumatã txipu ana hatu yubakĩ: “Ana bestiwakĩ
mai inũ hawara nai anua dasibi ẽ ana patxa sakumashanaii, mai
bestimarã”, hatu waimakẽ nuku keneshunibuki. 27 Hakiri yuikĩ: “Ana
bestiwakĩ ẽ ashanaii”, inirã, ha mai damiwani anua hamapai tibi
maewakeaketã hanushũ hawara Deusũ abuai maewama hau betsama
ipakeshanũbũ dasibi damiwani Deusũ ana patxa sakumaya hawara Deusũ
mekekatsi ikama hamebi yamai keyushanairã, nũ tapĩtirubuki. 28 Hanu
Deus shanẽ ibui hiwemis hawẽ shanẽ nuku hanu hiwemashanairã, hawa
maeama ishanikiki. Haskakẽ Deus pehaira wakĩ kẽwãkĩ xinã txãkãwãkĩ
haki mesekĩ hawara haska abuai keska benimawakĩ ashũkubainãkãwẽ.
29 Nukũ Deus kuxiparã, txi keskaki, dasibi yamawakĩ keyutirurã.

Haskakĩ nũ Deus xinã txãkãwãtirukiaki, na hãtxarã

13 1 Ma hawẽ henea yusĩa kene ẽ matu bumai uĩkãwẽ. Jesus
matubetã ikũwaĩbube nui heneama hatube abunamei
duanamepakekubaĩkãwẽ. 2 Haska besti xinãkĩ hamapai pepa hakimama
matuki bai beaibu itã hatu duawakĩ pimakubaĩshãkãwẽ. Habiaskari
wakĩ ikũwaĩbu betsabũ Deusũ nai tsumabu hawa unãma hatu pimakĩ
ushãpaunibukiaki.

3 Ha inũ, Jesus ikũwaĩbuwẽ taeshũ bitxiti hiwe anu hatu bitxiabu
hatuwẽ petxiama hatuwẽ nuikĩ matu habe bitxiabu keska xinãkĩ hatu
merabewakubaĩshãkãwẽ, haskai nuitapaibu unãkinã. Ha inũ, hatu
itxakawaibuwẽ nuikĩ hatu merabewakãwẽ, habiaskari matu waibu mã
metiru xinãkinã.

4 Ha inũ, txutanamebaũmisbu inũ beneyabia inũ aĩyãbia txakabui
kemumisbu Deusũ hatu unãti watã kupiakeakeshanaiwẽ taea
tsuãra ikũwaĩ aĩyãtã betsawẽ ana kemuama ha besti uĩ haska mã
abunamerabeai mekei habe hiwekubaĩkãwẽ. Beneyatãri betsawẽ
ana kemuamari ha besti uĩ haska mã abunamerabeai mekei habe
hiweriakubaĩkãwẽ.

5 Haska inũ, hawẽ mabu itxa wanũ ika peiwẽ kemuama hawara besti
mã hayawẽ benimakubaĩkãwẽ, Deusũ nuku yubakĩ: “Ẽ matu putama inũ
ẽ matu henetaskama ishanaii”, iniwẽ taearã. 6 Haskakẽ ma nuku yubani
haska haki txiti itã hawa dateama yuikĩ:

“Yavé Deusũ ea merabewamiswẽ taea
hamapai tibiwẽ tsuabũra txakabuwanũ ishũ
ea amanũ ikaibu
‘Ẽ Shanẽ Ibũ ea merabewaya ẽ dateamaki’ ”,

ikĩ hatu yuikubaĩtiki, dateamarã.

7 Haska inũ, Deusũ hãtxa Cristokiri habũ matu yusĩkĩ matu pe
mekekubaĩkĩ matu xinã betsa wamanibuki. Haskawẽ taeshũ habũ Deus
ikũwãkĩ txibãkubainibu haska hatũ hiwea pepa akĩ henebainibu xinãkĩ
matũri ikũwãriai habiaskariai hiweriakubaĩkãwẽ.

8 Ha inũ, Jesus Cristorã, hawa maei betsaisma habiaskaski, uatiã inũ,
natiã ikai inũ, ipakeshanairã. 9 Haskakẽ yusĩa betsa betsapa benawakĩ
matu yusĩaĩbu hatu hawa nĩkayamakubaĩshãkãwẽ. Hamẽ nũ Deus
xinãkubainaibu nukuwẽ nuikĩ merabewakĩ nuku kuxipa wamiski. Hakia
habu parananãkĩ betsa kaya hatũ beya pitikiri matu yusĩkĩ bikawaibu
hatu nĩkayamakãwẽ, piti beya betsakiri txibãkĩ matũ huĩti tsuã ana
kuxipa watirumakirã.

10 Ha inũ, nukũ txakabu buanũ ika Jesus ma nuku mawashuni nukubu
nũ hayabiakẽ tsuabũra judeubũ shenipabũ beya henekatsi ikama yuinaka
menukĩ hatũ txakabu buanũ ikaiburã, hamẽ akanikiki. Nukũ merabenãtũ
kuxipa hayatirubumariki. 11 Ha inũ, Deus daewakĩ nukunabũ txakabu
hau Deusũ buatã ana xinãyamanũ Deusbe nukunabu hãtxashunika shanẽ
ibu binuatũ yuinaka tesẽshũ hatũ himi meribihaira dĩtu anu bukẽ hanua
hawẽ nami mae pekatxushũ hawẽ yura kuakĩ keyumisbuki. 12 Habiaskari
wakĩ hawẽ himiwẽ hawenabũ txakabu Deus buamashũkĩ nuku meribi
pepawanũ ika mae pekatxu anuari Jesus nuku tenãshunaburi nuku
mawashuniki. 13 Haskakẽ Jesus anibu keska wakĩ nukuri nuitapa wakĩ
dakewaibu ha bai Jesusũ nuku tatesshũbaini txibãkĩ judeubũ beya ana
xinãma nuitapabiai dakeama ikubainãkãwẽ. 14 Haska inũ, na mai anu nũ
hiweyuarã, mae putatimai has ibua hawẽ nui nũ hanus ipatirubumaki.
Hakia Deusũ maewã pepa ha yubani tashnimashanai haskawẽ nũ
hiweshanai xinã bestikĩ nũ manakayuaii. 15 Haskakẽ Jesus Cristo nuku
mawashuni xinãkĩ heneama nukũ huiwẽ Deus kẽwãkubainãkãwẽ. Haska
wakĩ nũ Deus benimawatiruki, yuinaka kuapaunibu keska wakinã. 16 Ha
inũ, Deus xinã txãkãwanũ, iwanã, ana matũ hamapaiwẽ nuiama pepakĩ
ikũwaĩ betsabuwẽ nuikĩ hatu merabewai hawara mã haya itxapa kasmai
eskarabes pashkashũ yauxiama hatu inãkĩ heneyamakubaĩkãwẽ, haska
wakĩ Deus xinã txãkãwãkinã. 17 Ha inũ, matu yusĩkĩ mekekubainaibu
hatũ yusĩa nĩkatã hatuki txiti ikĩ txibãkubaĩkãwẽ. Haska matu putama

hawa huĩrukuãma mekekubaĩmisbu habiaskari Deusũ unãkĩ hatu
manakumiski. Ha inũ, hatũ daya itimaska wama nĩkahairakĩ mã hatu
benimawakubaĩtirubuki. Hakia nĩkama mã hatu itimaska wakĩ mã hawa
tapĩkĩ pewai kaĩtirubumaki.
18 Ha inũ, Jesusũ hãtxa yusĩkĩ nũ pe txibãmis unãkĩ dasibi pe hiwekĩ
nũ hatu pe uĩmakubainũbũ Deus dayuikĩ nukukiri ea ashũkubaĩkãwẽ.
19 Ha inũ, matu anu ẽ ana txĩtũkatsis ikaiwẽ taeshũ menã Deus ea
yukashũrikãwẽ, matu anu ẽ hawaira kashanunã.

Deusũ hau hatu duawakubainũ yununikiaki, na hãtxarã

20 Nukũ Shanẽ Ibu Jesusũ himiwẽ Deusũ yuba bena ikibi ika ma
pewani hawẽ bake txashuwã mekenika pepa keska nukũ mekenã
bestẽwanitũ unãnuma hawẽ kuxipawẽ nuku hiwemakubaĩkatsis
ikikiki. 21 Deusũ haskakiri matu xinaĩ yubakani hatũ hau matu dasibi
pewakubainũwẽ. Habiaskari wakĩ haska abuai keska wakĩ hau nuku
amariakubainũwẽ, Jesus Cristowẽ taeshunã. Haskakẽ nukũ merabenã
Cristo kẽhairawakubainãkãwẽ. Haskakirã.
22 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, ẽ kene txaipamawẽ ẽ matu merabewakĩ
benimawakatsis ikai hawa eki sinatama xinã pewatã uĩrakubaĩkãwẽ.
23 Ha inũ, nukũ betsa Timóteo bitxiti hiwe anua ma tashnimaxinabu ẽ
matu unãmaii. Hawairakirã eki nukuaya habe kashũ ẽ matu betximai
kashanaii.
24 Ha inũ, matu yusĩkĩ matu mekekubaĩmisbu inũ Deusunabu matubetã
ikũwãmisbu dasibiri ẽ hãtxa ẽ matu bumaii. Ha inũ, Italia mai pakea
anushũ ikũwãmisbũ hatũ hãtxa matu bumariakanikiki.
25 Haskakẽ Epa Deusũ hau matu dasibi duawakubainũwẽ, hawẽ
pepawenã.
Hatiski, ẽ hãtxarã.

Tiagõ hatu kene bumanikiaki

TIAGO

Tiagõ hatukiri xinãnikiaki, na hãtxarã

1 1 Matu Israelĩ 12 huni bakebũ hatũ bababũ mã Jesus Cristo ikũwaĩbu
mai hirabi anu mã sa ini manibaunabu ẽ Tiagõ, Deus inũ nukũ
Shanẽ Ibu Jesus Cristõ tsumapã ẽ matu kene bumai uĩrakãwẽ.

Hawẽ xinã Deusũ nuku tapĩmai hawẽ kuxipakũkaĩtikiaki, na hãtxarã

2 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, hawara bika betsa betsapa mã mekĩ tenebiai
Deusũ benimati mã hayawẽ xinã txãkãkãwẽ. 3 Mã ma unaiĩ, haska mã
ikũwaĩ matu unãti wakĩ matu bika tenemaiburã. Haskawẽ taeshũ haska
matu nuitapa waibu keska tapĩkĩ teneakeakekĩ ana hawẽ kuxipakĩ mã
tapĩ hawẽ ewakũkainaii. 4 Hawara mã teneai hawẽ Deusũ matu kuxipa
wakĩ matu ewa wanũ, iwanã, matu xinã nukumakatsis ikai hawẽ kuxipai
mã ana hawawẽ bika tenetirumai ha hawẽ Deusũ matu unãti wai hayai
keyurikubaĩkãwẽ.
5 Tsuara hatiri mã unãnepariamarã, Deus yukakubaĩkãwẽ. Hawẽ
unãneparã, hatũ matu inaĩkiki, hawa yauxiamarã. Mã haska Deuskiri
xinãkĩ dasibi hawara akatsis ikai matu ashũtiru hayaki, hawẽ unãnepa
keyutiruma haya inũ hatũ hawa matukiri txakabu xinãkĩ metuismarã.
6 Haska Deusbe hãtxakĩ yukakinã, txanima ikũ besti wakĩ akubaĩkãwẽ:
“Ea inãtirumẽkaĩ”, ikĩ xinã dabewama akinã. Hamẽ mã xinã dabewẽ
xinãkĩ mã ea akairã, iãnẽwã niwẽ betxuruwãkĩ tũkash abubumis keska
wakĩ mã akawaii. 7 Tsuabura haska keskakĩ hatũ xinã betsa wakeakekĩ
yukamisburã, hawara Deus anua bitirubumaki, 8 natiã hatũ hamapaikiri
Deus yukabiatã haskas ikũwãkĩ xinãma pena betsatiã ana haskakiri
yukaxina ikũwãkĩ mestẽwãmamarã.
9 Haska inũ, ikũwaĩ betsa mabu itxapa hayama tsuã hakiri xinaĩsmabia
Jesus Cristo ikũwaĩwẽ taeshũ Deusũ kẽwãshanaiwẽ taea hau benima
bestikũkaĩnũwẽ. 10 Mã ikũwaĩ mabuyabuũ, matũ mabu bestiwẽ hawẽ keĩ

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mã xinãyamanũbũ Deusũ matu ma yusĩmawẽ taea maturi benimarikãwẽ,
matũ mabu mã hayabiarã, harã, ni mashu hawẽ huayabis debumis keska
mã unaĩnã. 11 Mabuya hiwebiani eskashãkanikiki. Hakiri matu yuinũ
nĩkakãwẽ. Ni hua tuea hawẽruabiakẽ bari tashni kuhairakirãkĩ hua
hawẽrua pepabia benukĩ barĩ utsi wakĩ niri amis keskai haska keskariai
huni mabuwãyã hiwea mawai hawẽ mabu hawẽruayabia hawẽ mabu
inãnanãmis habu benui yamanũbarikanikiki.
12 Tsuabũra ikũwaĩ bika betsa betsapa tenebiai babuama
binukubaĩmisbu Deus hatuwẽ benimakĩ hatu manakukĩ haska habũ
Deus abumamisbu haskabu hatuki Deus yubakai hiwekuĩa hatuki tanani
hatu hawẽ manakushanikiki, maiti sawemakĩ akawakinã. 13 Ha inũ,
txakabũ Deus unãti watiruma inũ hau nũ txakabu wanũ Deusũ nuku
yunutaskaismaki. Haskawẽ taeshũ tsuabũra hatũ xinãwẽ hawara kemu
tashnia uĩ kanekatsis ikĩ yuikĩ: “Deusũ unãti wakĩ ea kanemakatsis
ikikiki”, iwanã, hau haska ibubis xinaĩ hãtxayamakubainũbũwẽ. 14 Deusũ
haska yunuamabiakẽ ibubis hatũ xinãnẽ txakabu xinãkĩ haska abuai
keska aki haki neshei txakabu beyakubaĩmisbuki. 15 Na txakaburã,
eskaki. Matu yuinũ nĩkakãwẽ. Tsuabũra habũ huĩti merã hawara
txakabu xinãkĩ me taewatã: “Hawamaki”, ikĩ txakabu betsa betsapa
mekĩ mata wakubaini Deusbe ana haibunameama hawẽ hãtxa ana
txibãkatsi ikama ikubainaibuwẽ taea niti ikama Deusbe hiweama mawai
benushãkanikiki. 16 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, ẽ matuwẽ nuiairã, hau
ibubis mã parananãyamanũbũ matu shabakabi yuinũ nĩkakãwẽ. 17 Nukũ
Epa Deusũ bari inũ ushe inũ bixi damiwanitũ hawẽ xinã betsa betsapa
waisma inũ hakiri hawa huneamawẽ taea haska tibi hawa txakabuma
pepa besti hanua huai nuku inãkubainikiki. 18 Ha inũ, Deusũ nuku haska
wakatsis ikĩ hawẽ kakape txanimawẽ nuku hiwea bena inãniki. Nuku
dami waniwẽ taeshũ nukũ dukũ hawẽ bake ikũwãkĩ nũ taewani nũ
hayabuki.

Deusũ hãtxa txibaĩ haskai hiwetikiaki, na hãtxarã

19 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, ẽ matuwẽ nuiaikirirã, eskaki, xinaĩrakãwẽ.
Hawara Deusũ matu dasibi yusĩkatsis ikai menã hawaira nĩka
peirawakubaĩkãwẽ. Hakia hawara yuii mã hãtxakatsis ikai unãshubira
hatu yuikãwẽ, hawa hatuki sinatamarã. 20 Hamẽ yura betsa ha aki
sinatakinã, haska Deusũ abuai keska aki mã pepatirumaki. 21 Haskawẽ
taea matu dasibibũ haska Deusũ atimapa danãmis txakabu betsa betsapa
mã haya henekĩ puta keyurikãwẽ. Mã haska waiwẽ taeshũ Deusũ kakape
matu yusĩabu mã ma nĩkanirã, hawa danãyamakãwẽ. Ha Jesusũ hãtxarã,
kuxipa paepaki. Hatũ matu pasha washanikiki.
22 Deusũ hãtxa Cristokiri kakaperã, bemakis besti nĩka bestiama haska
hãtxa mã nĩkai keska ha hãtxa nĩkatã akubaĩkãwẽ. Hamẽ haska mã

hãtxa txibãmarã, nĩkabiai ibubis mã parananã bestitirubuki. 23 Tsuãra
Deusũ hãtxa nĩka bestimisrã, ha hãtxa txibaĩ haki meseamarã, yura
betsã hawẽ besu hawẽ beisitiwẽ 24 uĩbiakĩ hawẽ besu haskarara ibubis
uĩbiatã nasaukekaini hawaira hakimamiski, haskarara uĩshu xinãmarã.
Haska keskariai Deusũ hãtxa nĩka bestitã hakimakubaĩkanikiki, hatũ
txakabu pewakatsi ikamarã. 25 Hamẽ tsuabũra Deusũ hãtxa yununi nĩka
bestiama hakimakatsi ikama haska txaniai txibaĩ hatũ txakabu henei
pepakubaĩtirubuki. Haska bestiama hawẽ hiwekaini txĩtuãma haska
tibi Deusũ hãtxã yunuai menei haskai xinã txãkãshãkanikiki. 26 Hakia
tsuabũra Deus hiwea kẽwãkĩ xinãkĩ: “Deus ikũwaĩ ẽ hiweshũkũkainaii”,
iwanã, xinãbiakĩ hawara atimapa xinãtxakakĩ yui sheti itibia nemai sheti
itirumawẽ hatũ xinã pe mekeamawẽ taea ibubis parananãkĩ kanekĩ Deus
benimawatirumaki, Jesus ikũwaĩ hamẽkinã. 27 Hakia tsuabũra txanima
Deus hiwea kẽwã kayabikĩ nũ akaiburã, nũ eska itirubuki. Matu yuinũ
nĩkairakãwẽ. Nũ pepa hawa txakabuma ikatsis ikairã, nukũ Epa Deus
benimawakĩ eska uĩmakubaĩkãwẽ. Bake ibuumabu inũ, aĩbuaibu hatũ
bene ana hayabuma nuitapaibu habuwẽ nuikĩ habũ hawara bishũkĩ
hatu merabewakubaĩkãwẽ. Ha inũ, hamapai yurabũ akai txibaĩ kemui
irumapayamakubaĩkãwẽ.

Deusũ hãtxa txibaĩ merabenaĩ eskatikiaki, na hãtxarã

2 1 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, betsarã, nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo
pepahaira mã ikũwaĩwẽ taeshũ yura tibiwẽ nuitxakai betsa katukĩ
betsa danãyamakubaĩkãwẽ. 2-3 Haskawẽ taeshũ miyuiwẽ matu yuinũ
nĩkakãwẽ. Shanẽ ibũ mane ouro meitxikiti sawea inũ, tari hawẽruahaira
sawea matube itxanũ itã matu anu hikiaya huni betsã yuikĩ: “Na tsauti
bebunua peki tsaushũ nĩkayuwe”, iwanã, mã hatu duawaya huni betsa
nuitapai tari txuka sawea matube itxanũ itã matu anu hikiriaya huni
betsã yuikĩ: “Maĩ tsaushũ nĩkayuwe. Nikatsi iki mĩ nishũ nĩkatiruki”,
iwanã, 4 huni nuitapai dakewakĩ shanẽ ibu pe bestikiranai ikĩ mã
duawakubaĩmiski. Haska katukĩ haska Deusũ matu amakatsis ikai mã
akama ikũkainaii, xinãtxakakinã.

5 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, matuwẽ nuikĩ ẽ matu abuai ẽ hãtxa
nĩkairakãwẽ. Na mai anua tsuabura nuitapaibu Deusũ katua
habũ Deus ikũwã kayabiaibu pepakanikiki. Hanua txipu haska
hiwekũkainaiwẽ taeshũ niti akama nai anu habe hiwemashanai Deus
yubakanishũ danãma hatu abumisshũ hatu manakushanikiki, nai anu
hatu hiwemakinã. 6 Matubunã, xinãkãwẽ, habuwẽ datekĩ mã haska
hatukiri xinaĩnã. Ha yura mabuwãyãbu mã duawairã, habunã, matu
itxakawamisbuki. Ha inũ, habiabũri matu atxishũ sharabaĩkĩ shanẽ
ibubu matu inãmisbuki. 7 Habunã, nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ matu
katuni hakiri hawẽ kenawẽ mã hãtxai hãtxa txakabuwẽ hakiri matu

txitemisbuki. Matu haska wamisbukiri xinãkãwẽ. 8 Haska Deusũ hawẽ
hãtxa yuishunikabu hatu kenemakĩ hatu yusĩmakeakeni tibi binua Jesusũ
ha kene ana hatu yusĩni matu ana yuinũ nĩkairakãwẽ: “Mimebi mĩ yura
mĩ nuimis keskakĩ yura betsabu tibiwẽ nuikubaĩkãwẽ”, iniwẽ taea haska
txibãkubaĩkĩ hawara Deusũ abumis akĩ mã txibãkĩ akĩ pewairã, haskarã,
peki. 9 Hakia haratura mabuya inũ peiya besti hatukiri xinãkĩ ha yura
betsa mabuuma hawawẽ matu merabewatirubuma hatu xinãkĩ kanekĩ
Deusũ yununi pewama matũmebi Deusũ kupiti mã itxawaii. 10 Tsuãra
dasibi Deusũ yusĩa txibãkatsis ibiakĩ hakia yusĩa bestitxai txibãma kanekĩ
dasibi ha Deusũ Moisés yununi inũ nemani mã ma habiati txakabuwaki,
matũ yura hawawẽ shushati hayamairã. 11 Ha inũ, Deusũ Moisés hawẽ
yusĩa kenemakĩ yuikĩ: “Aĩyãbia inũ beneyabia betsabe txutanametimaki”,
ani inũ: “Matũmebi pubẽkĩ yura betsa tenãtimaki”, akĩ yuinikẽ hanua
mã aĩyã inũ mã beneya yura betsabe mĩ txutanameamarã, haskai
mã peaii. Hamẽ haskabiai huni betsa tenãkĩ Deusũ yusĩaki meseama
patapakĩ mã kanekubainaii. 12 Tsuabũra Deusũ yunuti inũ hawẽ nemati
Jesuswẽ hatu unãti wakatsi ma pewaniwẽ taeshũ harakirira mã hãtxai
inũ mã hatu uĩmakubainairã, txanima Jesusũ yunuti benawẽ ma matu
tashnimakubainikiki. 13 Deusũ nuku eska washanikiki. Matu yuinũ
nĩkakãwẽ. Tsuabura nũ hatuwẽ nuisbuma Deusũri nuku unãti wai
nuiama ishanikiki. Hamẽ tsuabura nũ hatuwẽ nuikubaĩmisburã, hanu
kupikĩ unãti waitiã hawa nuku itxakawama hatu binumakĩ nuku pasha
wakĩ binumashanikiki.

Haratubũra ikũwã kayabi wai merabenaĩ unãtikiaki, na hãtxarã

14 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, tsuabura eska hãtxamisbuki. “Ẽ Deus
hiweshũkĩ pe txibãkĩ ẽ ikũwaiĩ”, ibiamisbu hakia haska Deusũ yununi
ashũkĩ benimawatirubumaki, hamẽ hawẽ hãtxa bestiwẽ yuirã, hawa
hawẽ ikũwaĩ kayabi shabakabi hawẽ hatu uĩmakĩ ashũamabiarã. Haska
Deus ikũwaĩkiri besti hãtxamisburã, Deus anu mekei pashati hawẽ
ikũwaĩ hayamaki. 15 Xinãkãwẽ. Eska ikũwaĩ betsa huni kasmai aĩbu
haratura nuitapai tariuma inũ pitiuma natiã hawa hayama hiweyukẽ
16 tsuãra tari inũ piti hatu inãkĩ merabewayukatsi ikama hawa hatu
merabewatikiri hawẽ xinãnẽ merabenã besũmai hatũ kesha bestiwẽ
yuikĩ: “Tari pe sawetã hawara piti mã pikatsis ikai pikĩ yaniwatã
unãnuma hiwekũkaĩwẽ”, iwanã, hãtxa pepa yuibiakĩ haska hatu uĩmakĩ
ashũamabia matũ hãtxa hamẽki. 17 Hamẽ tsuara: “Deus ẽ ikũwaiĩ”,
iwanã, kesha bestiwẽ yuiairã, haska besti kaĩmaikiki, haska Deusũ abuai
shabakabi ashũkĩ uĩmamarã. Hawẽ akarã, mawa keskaki.
18 Haskai tsuãra ikũwã kayabi wariamabe hãtxai eskai mã
unãtinãtirubuki. Matu yuinũ nĩkakãwẽ. Tsuabubera hãtxakĩ yuikĩ:
“Mianã, Cristo mĩ ikũwãyã eãnã, yura betsabu ẽ merabewakubainaii, ikĩ

ẽ yuiaiwẽ taeshũ haska yura betsa betsapa merabewai ẽ pe hiwemis mia
uĩmakĩ haska Cristo ẽ ikũwaĩ ẽ mia uĩmatiruki. Ẽ akaya hakia miã tsuara
merabewama haskara Cristo mĩ ikũwaĩ shabakabi mĩ ea uĩmatirumaki.
Hãtxawẽs besti ikũwãkĩ mĩ hawara mĩ ea uĩmatirumaki", akĩ mã hatu
dakematiruki. 19 Hanushũ matu betsãri xinãkĩ yuikĩ: "Epa Deus ha besti
kuxipakẽ ha besti ẽ ikũwaiĩ", ikĩ mã pe xinãkĩ yuiaii. Haskabiakẽ yushĩ
txakabubũ habiaskari ikũwãbiai Deuski datei hawẽ yura txuruĩ saki
saki iriamisbuki, kupishanaiki dateirã. 20 Haskakẽ Deus ikũwaĩnã, ana
unaĩsmapayamakãwẽ. Cristowẽ Deus mã hamẽ ikũwã bestiairã, hamẽki.
Haskakẽ mã kanemis hamẽwãma unãtã ana hamẽama ikũ kayabi wakĩ
Cristowẽ Deus dayashũkubaĩkãwẽ. 21 Nukũ shenipabu Abraãokiri matu
xinãmanũ nĩkairakãwẽ. Hawẽ bake Isaque kaĩma ma berunãkẽ Deusũ
Abraão ikũwaĩ unãti wakĩ yuikĩ: "Mĩ huni bakerã, ha mĩ abuhairai, mĩ
bake Isaque Mati Moriá anu iyushũ txi tapu fogão watã hakishũ ea inãkĩ
kuakĩ menushãwẽ", aka iyushũ samama txatxinũ, iwanã, uĩmakĩ akaya
Deusũ nemanikiaki. Haska wakĩ hawẽ xinã pewẽ Deus benimawaya:
"Ea ikũwaĩ huni pepaki", aniki. 22 Haska nukũ shenipabu Abraãonẽ Deus
ashũkĩ uĩmai hawẽ akawẽ haska ikũwaĩ kayabi shabakabi wamaniki.
23 Haska Abraãonẽ Deus nĩkashũ hawẽ hãtxa txibãkĩ hawẽ bake
yauxiama hawara Deusũ yunua ashuniwẽ taeshũ Moisés hakiri kenekĩ
yuikĩ: "Abraãonẽ Deusũ hãtxa ikũwãniwẽ taeshũ Deusũ xinãkĩ: 'Abraão
huni pepaki' ", aniki. Hanushũ ana Deusũ yuikĩ: "Abraãonã, ẽ haibuki",
anikiaki.

24 Haskakẽ bemakis Deus ikũwã bestiama hakia Deusũ yunuari
haratubũra mã ashuaĩwẽ taeshũ Deusũ matukiri: "Ma pe wanikẽ haska
xinãkĩ ikũwãkĩ mã uĩmakĩ hawara ashũriairã, mã ma periki, ikũwã
bestikĩ mã akamarã", xinãkĩ matũ aka uĩrakubaĩkãwẽ. 25 Abraão keskai
Raabe atiabiamis Deuski mesekĩ Israelbũ shanẽ ibũ tsuma unãnepa
unãtinã dabenika Jericó mae ewapa anu shanẽ ibuki txaniabu hawẽ
soldadobu habu unãtinãtã txaninika dabe hatu atximanũ, iwanã,
Raabeĩ hiwe anu hikiabu Raabeĩ hatu merabewakĩ soldadobu parãshũkĩ
hawẽ hiwe anu arubiatã hatu yuikĩ: "Txanima ẽ hatu uĩshuki. Hakia
harakirira ma bukanikiki. Hatu benatãkãwẽ", atã bai betsawẽ hatu
nitxĩkĩ merabewanikiaki. Raabeĩ hatu haska waiwẽ taeshũ hawẽ akawẽ
Deusũ pepa warianiki. 26 Ha inũ, yura yushĩyãbia hawẽ yushĩ kaĩkainaya
mawamiski. Haska keskariai ikũwã bestikĩ haska Deusũ yunua txibãkĩ
dayashunama hawẽ akarã, hamẽki, hatũ xinã pewama mawa keskarã.

Nukũ hãtxa paepa txi keskakiaki, na hãtxarã

3 1 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, matuwẽ nuikĩ ana matu yusĩnũ
nĩkakãwẽ. Hatira itxapa matũmebi hatũ yusĩnanũ ika hawẽ
kemuyamakãwẽ. Na hiwea nũ unãmabia nũ Deus dayashunũ ikaiburã,

haska tibi hatu merabewai nũ hãtxakĩ hatu yusĩbiamis habiawẽ taeshũri
hawa kaneama Deusũ nuku tibi unãti washanikiki. 2 Dasibibunã, nũ
kanehairamisbuki. Haskakenã, tsuabũra hãtxa txakabu yui shetxakakĩ
kanekatsis ikama hawẽ yura mekekĩ hamapai tibi xinãkĩ hawẽ xinã
meke pewatã hawẽ hiwea kayatapĩbaĩtirubuki. 3 Ha inũ, haska keska
wakĩ cavalo nũ mekebaĩmisbukiri matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. Cavalo hawẽ
yura hirabi mekemabaĩkatsi hau nuku nĩkabainũ hawẽ hashpanu mane
hãkishkũtã hawẽ bushka bushkeãkeakebaĩkĩ dasibi hawẽ yura hirabi
nũ mekemabaĩmiski. 4 Ana haska keskari betsarã, shashuwã ewapa
niwẽwãnẽ tuabiabaĩmiskẽ hanira bukĩ huni hatũ bunikatũ hariri bukatsis
ikĩ hawẽ bushkeãkeakebaĩti haimã keska txinetamea hatiumawẽ bukĩ
kayatapiãkeakebaĩmisbuki. 5 Haska keskari wai nukũ hanawenã, hamapai
betsa betsapakiri yui nũ hawẽ hãtxamiski, pepa inũ txakabu hatu yuikĩ
hatu xinã hunekĩ hatu xinã pe wamakinã. Haska keskari wakĩ nũ hatu
eska watiruki. Bai ewapa txi dekẽ pixtawẽ ketiã ha bai ewapa menu
keyukĩ tawakara abaĩmiski. 6 Nukũ hãtxarã, txi keskariki. Haska keskawẽ
tsukira xinãtxaka pixtakĩ nũ shetxakai hãtxairã, nũ ha hatu dabãmakĩ
nuitapa watiruki. Hamapai hãtxa txakabu nũ yuiairã, paeki. Haska xinaĩ
nũ hãtxamiswenã, ibubis nukũ hiwea bai menukĩ itsa wakĩ nũ benumiski.
Satanás txi anu kashanaitũ hatũ matu xinãmamiski, matũ hiwea pe
kainai nakumakĩ txakabu wamakinã. 7 Ha inũ, yuinaka ni merã hiweabu
inũ, peiyabu inũ, nutawẽ mapumisbu inũ, iãnẽwã merã yuinaka hiweabu
nukuki nukuai bitã pubẽbiakẽ dasibi daewakĩ unaĩsmapa watã yurabũ
beya wakĩ daewatirubuki. 8 Hakia tsuã nukũ hãtxa nemakĩ ibubis mekekĩ
pewatirumaki. Ha txakabu haki mata hatũ binua haska washũ hãtxa pe
yuitirumaki, ha txakabu itxapa pae matarã. 9-10 Ha inũ, hãtxakĩ habias
hanawẽ nukũ Shanẽ Ibu Epa Deus pe yuikĩ kẽwãbiatã yurabu ha itsa
wakĩ dami wanirã, habias keshawẽ hatuki shetxakakĩ nũ hatu yupumiski.
Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, nũ ana haskatirubumaki. Xinaĩrakubaĩkãwẽ.
11 Ha inũ, habias txatxanua ũpash paisma inũ ũpash muka habaismaki.
12 Ha inũ, figueira hi bimi ha besti bimimiski, shenã ikamarã. Ha inũ,
nixi betsa hawẽ bimi besti imiski, figueira ikamarã. Ha inũ, iã batapanu
ũpash paisma nũ bitirumaki. Nukũ hãtxa habias keskari wakĩ habias
hanawẽ hãtxa pepa inũ hãtxa txakabu nũ yuiama itixaraii. Haskakẽ nukũ
hãtxa Deus mekematã Deus kẽwaĩ yurabuki ana shetxakai ana hatuki ẽ
hẽ iyamakubaĩkãwẽ.

Unanepa kayabirã, eskatikiaki, na hãtxarã

13 Eskai unãnepa kayabi mã hiwetiru matu yuinũ nĩkairakãwẽ.
Txanima matubu hatiribũ Deusũ hãtxa unãhairakĩ mã
nĩkahairakubainaibunã, kaneama yurabu matũ xinã pe hatu uĩmai
pehaira hiwekubaĩkãwẽ. Mã haska hiweabu hawara pe mã akubaĩmis

xinãkĩ ana yuiama duapa bestikĩ haska Deusũ xinãwẽ babutã
unãnepahairakĩ shabakabi yura betsabu mã hatu uĩmatirubuki. 14 Hakia
matubu betsa unãnepakatsis ibiai yura betsabu tibi hawara haya mĩ
mia haskatiruma xinaĩ matũ huĩtinĩ pubẽkĩ hatu pashkanũ ika shanẽ
ibunũ ikĩ haska Deusũ abumis txanima mã hayamabia haska bestiwẽ mã
kẽkubaĩkanaii. 15 Haskakĩ kanei ibubis unãnepapaikĩ haska Deusũ xinaĩ
anua huai akama hakia haska Deus ikũwãbuma inũ Satanásã xinãmis
haska keskarianũ ika mã ikaii, yura betsabu tibi binunũ, ikirã. 16 Hanua
matu anua tsuara unãnepabiaya ha txibãkatsi ikama haki sinatai eari
haskarianũ ika xinaĩ shanẽ ibunũ ika mã binunãnaĩ mã haskaibu tsuã
matu pe meketimakẽ hamapai txakabu tibi mekĩ mã akai hayaki. 17 Hakia
haska Deus anua huai haya hawẽ unãnepakĩ akirã, mã eskatirubuki.
Matũ yura mã shanẽ ibubia matũ xinãwẽ shanẽ ibukiri xinãma hatu
binukatsi ikama pe besti ikũkaini shabakabi mã hatu uĩmatirubuki. Ha
dikabi duapai inũ, hatuwẽ nuikĩ betsabu hãtxai nemama nĩkamis inũ,
daewanika inũ, betsabuwẽ nui merabenã bestimis inũ, beparameama
dasibi hatu merabewamis inũ, txanima yui kayabimis inũ, yurabu
paraĩsma inũ, Deus txibaĩ txĩtuãma inũ, pepas besti katui unãnepabu mã
hiwetirubuki. 18 Haska unãnuma mã hatu hiwetãkubainai ha unãnumawẽ
taeari yura betsabu unãnepariakĩ shabakabi hatu uĩmariakĩ pe besti mã
hatu uĩmakubaĩtirubuki.

Deusbe haibunametã ana txĩtũtimakiaki, na hãtxarã

4 1 Mã unaĩ ikai hanua hukĩ matu ha imakĩ hãtxawẽ hanubi
txitenamemakĩ matu detenamemairã, haska kaĩkinã, matũ huĩti
meranua kemu txakabu tashnikĩ matu imaikiki. Mã haskakũkainairã,
xinãkãwẽ. 2 Ha inũ, hawara bikatsis iki kemubiakĩ mã bitirumawẽ
taea hawara yura betsa haya uĩ hawẽ mã kemuai yura betsaki sinatakĩ
mã tenãkatsis ikaii. Ha inũ, yura betsa mabu hayakẽ putamatã bianũ
ika nui sina detenũ ikasmai mã ha ibestimiski. Habiaskabiakẽ hawara
Deusũ matu inãtiru yukakĩ mã ea aismawẽ taeshũ Deusũ hawa matu
inãmaki. 3 Ha inũ, hawarakiri Deus mã yukamiski. Hanushũ mã yukakĩ
mã ea abia hawa mã bismaki, mã hamakiri yukatxakaiwẽ taeshunã,
haskarã, haska Deusũ xinaĩ keska akatsi ikama haska matũmebi hawẽ
beparamei ibubis benimai mã hamẽ txakawakatsi ikĩ hakiri xinaĩnã.
4 Haskati kemaĩ yurabũ mã ikũwãkĩ pewabumaã, haskai Deus haibu
wabiatã matũmebi hawara Deusũ danaĩ mã akubainai? Haskakẽ tsuabũra
hawara Deusũ abuama abukĩ Deus danaĩ ana habe haibunamekatsi
ikabumaki, ana txĩtũtã haki sinatamairã. 5 Matu xinãmakatsi ikĩ Deusũ
hãtxa hakiri kenekĩ yuikĩ: “Deusũ Yushĩ Pepa nuku merã hiwemanitũ
nuku yauxikĩ mekekubaĩmiski”, iwanã, yuikĩ hamẽ hakiri keneama
iniki. 6 Hakia hamapai tibi nũ akairã, hawẽ pepawẽ nuku merabewakĩ

binumaikiki. Haska hawẽ hãtxa yuishunikatũ kenekĩ: “Tsuabũra yuikĩ:
‘Hamapai betsa betsapa emebi ẽ atiruki’, ikĩ keaĩburã, Deusũ hatu
beshtemiski. Hamẽ tsuabura babutã yuikĩ: ‘Deusũ besti ea merabewaya
hawara txakabu hawẽ pepawẽ besti ẽ daĩbaĩtiruki’, ikaibu duawakĩ
habu merabewakubaĩmiski”, iniki. 7 Haskawẽ taeshũ Deusũ merabewakĩ
hau matu mekekubainũ haska abuai ashũkĩ txibãkubaĩkãwẽ. Haskai
hẽ iyamakĩ diabo Satanásã matu txakabuwamakatsi ikaya: “Deusũ
ea mekeaya ẽ mia nĩkamaki. Turi kariwe”, mã wakubainaya Deusũ
kuxipaki datei Satanás pashashanikiki. 8 Haskakẽ tsuabũra Deus inũ
Satanás ha dabe txibãkĩ mã xinãtxakaya matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. Hanũ
Deus xinã kayabikĩ haibu kayabi warikãwẽ, hari hau matube haibunaĩ
dasinunã. Mã haskakubainaiburã, haska nukũ mekẽ detsis mepanui
nũ yamamis keska wakĩ matũ huĩtiwẽ mã xinã txakabuwai haki petxi
hakimatã yamawarikãwẽ. Haska wakĩ mã Deus abukĩ haibu wakatsis
ikaibu Deusũ matu haibu washanikiki. 9 Ha inũ, mã habe haibunameama
txakabuwakubainaibuũ, ana pepeama matũ txakabu unãtã hawẽ
kashakatsi iki ana usaĩ benimama huĩti nixmai punu nukatã matũ xinã
inũ matũ huĩti pewarikãwẽ. 10 Hanua xinã betsai babutã nukũ Shanẽ
Ibu bebũshũ yuikĩ: “Eãnã, txakabu besti ẽ akubaĩmiski. Ẽ txakabu ea
buashũtã ana xinãma ea mekekubaĩwẽ”, mã akubainai duawakĩ Deusũ
hawena wakĩ matu kẽwãkĩ binumashanikiki.
11 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, betsabũ ikũwaĩbu betsabukiri hawara
txakabu nĩkatã yura betsabu yuibaũkĩ mã habu yuaiĩ, hatukiri
haskatimabiakenã. Txanima Deusũ nuku yusĩkĩ: “Matũmebi mã nuimis
keskakĩ yura betsa betsapa tibiwẽ nuikĩ hatu duawakubaĩkãwẽ”, iwanã,
nuku yusĩniki. Haskakẽ tsuabũra ikũwaĩ betsabu txitekĩ Deusũ yusĩa
txiteriakĩ haratura yusĩa mã abuamabia hawẽ besti hatu unãti wakĩ
mã hatu txiteakeakeaii, matũ yunukĩ akawakinã. Hatu haska wai mã
daki ana Deusũ yusĩa txibãkatsi ikama danaĩ mã haki meseamaki,
hawẽ yunutikirã, Deusũ abiashanayarã. 12 Ha inũ, hawara nũ anũbũ
Deusũ hawẽ hãtxa nuku inãkĩ yununiwẽ taeshũ ha bestitũ yurabu
kupiakeaketiruki, hatũ pepawẽ inũ hatũ txakabuwenã. Habiaskabiakẽ
hawẽ hãtxawẽ yununi xinãma kanei maturã, habũ matu enawaibu hatu
unãti wakĩ hatu txitenũ ishũ mã kanekubainaii. Hatu haska watimaki.

Tsuara yubakai kẽbiatã mexukiri haskarashanai tsuã unãmakiaki, na hãtxarã

13 Eskakiriri natiã matu yusĩnũ nĩkakãwẽ. Hawara Deusũ matu
amakatsi ikai xinãma hawara matũmebi mã akatsi ikai akĩ tsuãra
yuikĩ: “Ikis kasmai, mexukiri kasmai, harakirira mae ewapa betsanu
kashũ harishũ bari hirabi mabu inãnanãkeakekaũkĩ pei itxapa bikĩ ẽ
itxa watãshanaii”, iki mã hamẽ yubakaii. 14 Mexukiri hawara kaĩkĩ

mia itimaska watiru mĩ unãmaki. Nukũ hiwearã, basnũ keskakiri
nũ xinãtirubuki. Penama basnũ bututã mayakabiashu hawaira pua
iki maĩbaĩmis keskai natiã mã hiwebia mexukiri mã mawatiru tsuã
unãmariki. 15 Hakia eskakĩ mã xinã pewatiruki, matu yusĩnũ nĩkakãwẽ.
Tsuãra xinãkĩ yuikĩ: "Nukũ Shanẽ Ibũ ea mekeshũ hiwemayuaya hawara
haska ea xinãmai ẽ atiruki. Ea xinãmamakẽ ẽ atirumaki", ikĩ pe mã
xinãkubaĩtirubuki. 16 Hamẽ haskama matu ibubis hãtxai kẽkĩ hawara
Deusũ matu amakatsis ikai xinãma haska mã akatsi ikai besti matũmebi
kẽkĩ anũ ibestikũkainairã, txakabuki. 17 Haskawẽ taeshũ tsuabũra hawara
pepa Deusũ abumis unãbiakĩ mã akamarã, txakabukĩ Deus mã pashkaii.

Mabuwãyãbu haskashanaibu bebũkiri hatu yuinikiaki, na hãtxarã

5 1 Mabuwãyãbuũ, haska kaĩbiranaya mei kashai saĩ iki mã
nuitapashanaikiri matu yuinũ nĩkakãwẽ. 2 Natiã mabu inũ pei itxapa
inũ, tari pepa mã hayaki. Hakia matũ pei yamaya matũ tari hawẽrua
hawẽ masãnẽ pikĩ pesa pesa akĩ keyuriashanikiki. 3 Ha inũ, matũ ouro pei
heshe inũ matũ prata pei heshe itxapabiakẽ tsua merabewakĩ hatu inãma
mã aru bestikubaĩmis pui itxai keyushanikiki. Jesus ana huriamakẽ
natiã matũ pei mã itxa wamiswẽ taea Jesus ana ma hua kemaya ha
mane pui itxai habai ha matuki txaniai keskaya hawẽ taeshũ Deusũ
txi keskawẽ matu yama washanikiki. 4 Haskashanikiki. Nĩkairakãwẽ.
Dayakapabu hatu dayamakĩ matũ bai hatu urumakĩ hatu parãkĩ haska
wakĩ mã hatu beshpa betximis yuiaibu nukũ Epa Deus kuxipahairatũ
hatu nĩkamiski. Ha inũ, matũ yunu matu tsekashũ mãtxĩshũmisbũ haska
mã hatu pakama yui matuki ha ikaibu nĩkariamiski, Epa Deusunã. 5 Na
mai anu yura mabuwãyã hiwearã, matũ mã uĩtirubuki. Hatiriburã, eska
bestiwẽ hiweabuki. Tari hawẽrua sawea inũ, mabu hawẽrua besti haya
hawẽ besti kemuaiburã, ina awa pitxakayama shuarãwã nia keska ma
hanu dete kemabu keska mã hiweabuki. 6 Matunã, haratubũra hawa matu
txakabuwaisbuma betsabu tenãkĩ itxapabu mã hatu itxakawamiski, habũ
hawa matu nemakĩ yuiabumarã.

Hawara bika tenebiai hĩ hĩ ikama tenetikiaki, na hãtxarã

7 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, nukũ Shanẽ Ibu ana hushanaya hĩ hĩ ikama
tenetã manakakubaĩkãwẽ. Haska keskariakĩ bai wanikatũ hawẽ yunu
banaima tsekashanũ, iwanã, ui ikai manamiski, hĩ hĩ ikamarã. 8 Matuburi
hĩ hĩ ikama tenetã manakairã, txĩtuãma xinã mestẽwãkãwẽ, nukũ Shanẽ
Ibu hawaira hushanikikirã. Uĩrakubaĩkãwẽ.

9 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, Epa Deusũ dasibibu hatu unãti washanai ma hua
kemaki. Hau matu hatube unãti watã kupiyamashanũ ana nukũ betsabube
ha iki kũyã idabeyamakubaĩkãwẽ. 10 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, nukũ shenipabũ
Deusũ hãtxa yuishunikabũ Deusũ hãtxa shabakabi hatu yusĩ bika tenebiai hĩ

hĩ ikama tenetã hiwepaunibukiri xinaĩ habiaskariai hiwekubaĩkãwẽ. 11 Ha
inũ, txĩtuãbumawẽ taeshũ Deusũ duawakĩ hatu kẽwãkubainiki. Nukubu nũ
xinã txãkãkatsis ikairã, hawara bika tenekĩ haska besti meama hawẽ kuxipakĩ
binukĩ nũ tenetirubuki, haska nũ abuamabiarã. Haska nukũ shenipabu Jó ini
mã nĩkamiskiri shabakabi ana matu xinãmanũ nĩkakãwẽ. Hamapai bika tibi
yurabũ tenetirubu Jõ tenekubainaya hawẽ yura txami keyuni inũ hamapai
bikahaira teneai Deusũ nemama ibiaya Jõ Deus ikũwãpakekubaini txĩtuãma
inikiaki. Haska Jõ ikũhairawai nukũ Shanẽ Ibu Deusũ haskara watã hawẽ
nuikĩ duawakĩ atimas hawẽ isĩ shushawatã ana hawenabu inũ hawẽ yuinaka
debui keyuima ana hawẽtxaĩs inãkeakebainikiaki, hawẽ xinã pepawẽ Deus
Jówẽ nuikinã, nukũ Shanẽ Ibu nui txakama inũ merabenã txakaismatũ hawẽ
nuikĩ ashũkinã.
12 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, hawara hatu ashũkatsis ikĩ hawẽ hatu
mestẽhaira wamanũ ishũ Deuskiri kasmai hamapai tibikiri hãtxai
habukiri yubakayamakubaĩkãwẽ. Hakia: “Ẽ akaii”, itã kaneama
akubaĩkãwẽ. Hamẽ: “Ẽ akamaki”, iki yuiriatã ariayamakubaĩkãwẽ, mã
haskakĩ kaneismawẽ taeshũ hau Deusũ matu kupiyamashanunã.

Deusbe hãtxatikirikiaki, na hãtxarã

13 Tsuabũra mã hamapai bika betsa betsapa meairã, Deusbe hãtxakĩ hawẽ
kuxipa yukakubaĩkãwẽ. Ha inũ, tsuabura huĩti benimai xinã txãkãkĩ Deus
kẽwaĩ hau hatũ huiwẽ nawakubainũbũwẽ. 14 Haska inũ, tsuara ikũwaĩ betsa
isĩ teneaya habũ matu yusĩkĩ mekenikabu hatu kenakãwẽ, habu beshũ nukũ
Shanẽ Ibũ kena kuxipawẽ haratura sheniwẽ pushatã hau shushawanũ hau
Deus hakiri yukashũkubainũbunã. 15 Deus ikũhairawai mã habe hãtxashunaya
ha isĩ teneai shusha wakĩ nukũ Shanẽ Ibũ ana benikĩ hatu kuxipa washanikiki.
Ha inũ, ha isĩ teneaitũ hawara Deusũ nemani kanei txakaburiaxina Deusũ
buashũtã ana xinãma ishanikiki. 16 Haskakẽ matũ txakabu ana huneama
haska mã kanekubainai ikũwaĩ betsabube yuinamekĩ txanikĩ Deus ea akĩ
hau matũ txakabu buatã matũ yura shushawanũ yukakubaĩkãwẽ. Deusũ mia
unã keyuaya mã habe haskai hãtxairã, txanima tsuara yura pepakirã, Deusũ
kuxipa pae itxapa hayaki. 17 Ha inũ, nukũ shenipabu Elias nuku keskakiri
ana xinãnãkãwẽ. Bika tenei Deusbe nũ haibunameai keskai txĩtuãma Eliasri
hiwekũkainikiaki. Hakia hawenabũ Deus txibãbumawẽ taeshũ Eliasĩ Deus
yukakĩ yuikĩ: “Enabu mĩ kuxipa uĩmakĩ ana ui hatu inãyamayukubaĩwẽ”,
akĩ yukakĩ ui nesewaima bari dabe inũ besti namakis ui ana imama inikiaki.
18 Hanushũ Deus ana yukakẽ hawẽ kuxipa hatu uĩmakĩ ui ana tuea hanua
yunu pakiwa ewai ana bimihaira hayakũkainikiaki.

Ikũwãbiatã ha bai txanima heneabu merabewatikiaki, na hãtxarã

19 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, tsuara matũmebi txakabui bai pepa henetã
mã ma benukenã, hau ikũwaĩ betsã mia merabewakĩ hau ana matu

txĩtũwãkubainũbũwẽ. 20 Xinãkãwẽ, matu tibibũ mã hatu merabewakatsis
ikaiburã, txĩtũkĩ hatũ bai pepa benuxinabu mã hatu merabewairã,
txanima mawa kayabitirububiakẽ mã hatu kaĩmakĩ pasha waii,
Deusũ hawẽ hatu kupiti itxapa hayabubiakẽ hatu Deus daewashũkĩ
buamashũkinã.

Hatiski, ẽ hãtxarã.

Tiago

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Pedrõ ha dukũ hatu kene bumanikiaki

1 PEDRO

Pedrõ hatukiri xinãnikiaki, na hãtxarã

1 1 Ẽ Pedro Jesus Cristõ kuxipayatũ ẽ hãtxa ẽ matu bumaii, mã mai
pakea tibi Ponto inũ, Galácia inũ, Capadócia inũ, Ásia inũ, Bitínia
anu mã hiwebaunabu anurã. 2 Epa Deusũ tsuabura katukatsis ikĩ bebũkiri
haska xinaĩ keska mã ishanũbũ hawẽ Yushĩ Pepawẽ matu pewanishũ
ma matu meribi waniki. Haskawẽ taeshũ mã txibãkubaĩshanũbũ hawẽ
himiwẽ Epa Deus daewakĩ Jesus Cristõ matũ txakabu buaniki. Hawẽ
taeshũ Epa Deusũ hawẽ pepa itxapa yauxiama matu inãkĩ hau matu
unãnuma hiwemakubainũwẽ.

Ikũwaĩbu Deusũ hatu kẽwãkĩ duawashanikiaki, na hãtxarã

3 Nũ hawẽ bakebus pepawẽ nuku kupia nũ habe hiweshanũbũ nukũ
Shanẽ Ibu Jesus Cristo nukuwẽ nuihairaya Deusũ ana bestẽwãkĩ
nuku bake kaĩ bena keskati waniki, ha xinãkĩ hiwea ikibi ika betsa ha
manakai hiweti nuku inãkinã. Haskawẽ taeshũ nukũ Shanẽ Ibu Jesus
Cristõ mekenika Deus, hawẽ Eparã, kẽwãriakubainãkãwẽ. 4 Nai anu
hawa yamatiruma inũ, mexu tsamitiruma inũ, hawa txapui niri itiruma
Deus matuki tanatã hawara pepa aruni Jesus Cristõ hawẽ manakukĩ
matu inãkeakeshanikiki, mã hawẽ hiweshanũbunã. 5 Matũ xinãwẽ mã
Deusũ kakape ikũwãkubainaiwẽ taea Deusũ hawẽ kuxipa paewẽ matu
mekekubaĩkĩ haska yubakani hanu bari hawẽ heneaitiã haska matu
pewashuni mã unãkubaĩmis ibubis hanu haki nukukĩ mã uĩshãkanaii.
6 Haskawẽ taea natiã bika betsa betsapa hawẽ matu unãti waibuwẽ
haskawẽ benimatimabiakẽ mã hawẽ benimayutirubuki. 7 Hanua shanẽ
ibuhairai Jesus Cristo ana hushũ matuwẽ benimakĩ hau matu kẽwãshanũ
haska ouro mane taxipa txiwẽ pewakĩ has wamisbu keska wakĩ: “Haska

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

mã Jesus ikũwaĩburi pewakĩ matũ xinã mã ma mestẽ matu uĩnũ”, ishũ
habũ matu itxakawaibu Deusũ hawẽ matu unãti waikiki. Haska ouro
mane taxipa bikatsi imisbu keskakĩ Jesus ikũhairawai txĩtuãma pepakĩ
mã hatu binuaiĩ.
8 Haska inũ, Jesus Cristo uĩyama ibiani mã abuhairaii. Ha inũ, natiã
uĩyama ibiani mã ikũhairawariaii. Haska benima pae mã haya hãtxawẽ
besti ha benima pae tsuã haska tashnimatirumaki. 9 Haska Jesus Cristo
xinãkĩ mã ikũwaĩ Deusũ kupitiwẽ yurabu kupiaya matũ binui mã
pashashanai mã hari xinaiĩ.
10-11 Haska wakĩ Deusũ matu duawakĩ yunushanaikiri hawẽ hãtxa
yuishunikabũ Messiaskiri bebũkiri itxakawabu nuitapatã hatu
maemashanaikiri Cristõ Yushĩnĩ hatu unãmaya Deusũ hatu kenema habũ
ibubis tapĩnũ ishũ benahairakĩ xinaĩ: “Tsuamẽ? Hatiã haskashanimẽkaĩ?”
ikubainibukiaki. 12 Ha Messiaskiri hatu txanimakĩ hau Deusũ hãtxa
yuishunikabũ ibubis Deusũ yusĩa nĩkatã hakiri hatuna besti watirubuma
Deusũ habu txipu hiweshanaiburi hau habũri hakiri unãshanũbũ, iwanã,
habu matu kenemashuniki, matu merabewakinã. Messias Cristokiri
kakape matu unãmakatsi ikĩ hawẽ Yushĩ Pepa naiuria yunua hanushũ
Jesuskiri yusĩnã betsabũ hakiri datã akĩ matu unãmakubaunibuki.
Na habias kakape matu yusĩaĩbu Deusũ nai tsumabũri ana tapĩpai
iriakanikiki. 13 Jesus Cristo mã ikũwaĩwẽ taea ana tatimama dasibi matũ
xinã mestẽwãtã haskaki txiti itã dateyamakubaĩkãwẽ. Jesus Cristo ana
hushanai manakakĩ Deusũ hawẽ pepawẽ matu duawashanai ikũwãkĩ
haskakiri besti manayukubaĩkãwẽ.

Deusũ ha hiwea keska na mai anu nũ meribi pepai hiweshũyunũbũ nuku katunikiaki, na hãtxarã

14 Uatiã Deus unãriama txakabu abui mã txakabupaunibuki. Haskakẽ
natiã Deusũ bakebui ana haska mã abupauni keska hiweama bake
mixtĩbũ hatũ ibuã hãtxa nĩkatã txibãmisbu keska hiwekubaĩkãwẽ.
15 Natiã ana haskama matũ hiwea betsa watã meribi pepakubaĩkĩ bika
tenekĩ hatu uĩmakubaĩkãwẽ, hatũ matu katuni meribi pepa hiwea
keskariairã. 16 Deusũ Moisés yuikĩ: “Ẽ meribi pepawẽ taea maturi meribiri
pepakubaini hiwekubaĩkãwẽ”, ikai nĩkatã keneniki.
17 Habiaskari wakĩ yurabu betsa betsapa dasibi uĩkĩ hatũ xinã tibi
inũ haska wamisbu tibi kaneama Deusũ unãti washanaiwẽ taeshũ
Deus dayuikĩ: “Epaã, ea mekewe”, aki bari tibi matũ hiweawẽ duawakĩ
kẽwaĩ haki mesekubaĩkãwẽ. 18 Hamẽ matu ikirã, matũ shenipabũ Deus
unãma txakabu besti akĩ hatũ matu merabewakĩ hiwemakĩ pewatiruma
beyawanibu mã hatu txibãkĩ akubainirã, mã unãhairaii. Tsuã haska matu
meketirumahairabiakẽ hawẽ matu kaĩmakinã, hawara mabu txapumis
ouro inũ prata mane keskawẽ matu akama 19 hamẽ haskama txashuwã

bake pepa hawa txami hayama deteshũ menu keyukĩ Deus daewapaunibu
keska wakĩ hawẽ bake Cristo mawakĩ hawẽ himi pepahaira dasibi
betsana binuawẽ Deus hawena nuku wati wamakĩ hawẽ daewati
waniki. 20 Ha inũ, nai inũ mai damiwakĩ taewariama Messias Cristo
yununũbarikatsi Deus bebũkiri yubakanikẽ hanu ma bari hawẽ heneaitiã
ma kemaya matu merabewanũ ika Jesus tashninikiaki. 21 Haskakirã
Cristõ hawẽ Epã hãtxa matu unãmaiwẽ taeshũ mã Deus ikũwãnibuki.
Haska matu wabiaya tenãbu Deusũ ana bestẽwãkĩ Shanẽ Ibu wani na
habiatiã matũ xinãwẽ hakiri ikũwãkĩ Deusũ hiwekuĩa matu inãshanai mã
haki txiti ishũ manakakubainaii.
22 Mã ma haskawẽ taea natianã, Deusũ kakape Jesuskiri nĩkatã ha
hãtxa txanima txibaĩ mã ma meribi pepabuki. Haskakubaĩkinã, ikũwaĩ
betsabube abuname kayabikubaĩkãwẽ. Haskakĩ matũ huĩti hawa txakabu
hayama inũ matũ kuxipa hirabiwẽ betsabu merabewai hatuwẽ nui
abunamei hatube duanamepakekãwẽ. 23 Mã haskakũkaĩshanũ Deusũ
ana matu kaĩ bena keska waniki, matũ ibubu txutanamekĩ matu bawani
keskama hakia Deusũ hãtxa hiwea betsaisma haya mã ikũwãkĩ xinã betsa
waiwẽ taeshunã, nukunabube danãnanãma mã abunamekubainũbunã.
24 Haska Deusũ hãtxa betsa waismakiri hawẽ hãtxa keneshunika Isaíasĩ
yuikĩ:

“Yura dasibi ni mashu keskabuki.
Ha inũ, hawẽ hawẽruai hawẽ pepamisburã,
ni mashu hawẽ hua keskabuki.
Bari betsatiã ni mashu txuxiaya hawẽ huari utsitã niri imiski.
25 Hakia Yavé Deusũ hãtxarã,
betsai keyuisma ipakeai hayaki”,

aniki. Na habias hãtxa Jesuskiri kakape hakiri datã aki hawẽ yuinika
betsabu matuki txanirianibuki.

Jesuswẽ taeshũ Deusũ hawenabu bena wanikiaki, na hãtxarã

2 1 Haska inũ, hamapai txakabu tibi mã akeakemis inũ, mã
parananãmis inũ, mã beparamemis inũ, tsuara hawara pepa hayakẽ
mã haskatiruma xinaĩ mã hatuki sinatamis inũ, hawara yura betsa ikai
uĩtã matunamabia hawẽ taea mã yuãnanãkeakemis ana haskakiri xinãma
henerikubaĩkãwẽ. 2 Bakeixta kaĩ taea txutxu beya wamakĩ amabu hawẽ
yumeti unãmis keskakĩ nukũ Shanẽ Ibu Jesusũ yusĩa kayati wakĩ hawẽ
huĩti kuxipanũ ishũ hawẽ hiwekuĩ pashati hãtxa tapĩ mestẽkubaĩkãwẽ,
3 nukũ Shanẽ Ibu Jesusũ matu mekemis hawẽ pepa unãkĩ mã ma unãti
wawẽ taearã.
4 Jesus hiwe mestẽwãti mixki keska hunibũ danãbianibũ Deusũ
abuhairakĩ katuni bestibu tibi ha mixki hiwea pepa haibu wai haki
ketashamekubaĩkãwẽ. 5 Mã haskakũkainaya mã Jesus ikũwaĩbu dasibi

mixki hiwe keska wakĩ hawẽ kẽwãti kayabi matu wakubainikiki,
haskai duanamei mã ma haki dasiaburã. Matu dasibi mã Deusbe
hãtxashunikaburã, mã hawenabu meribiki. Jesus Cristo mã ikũwaĩbuwẽ
taeshũ haska Deusũ abuai akĩ mã Deus benimawakubainaii. 6 Haskai
kaikiri hawẽ yuishunika Isaías Deusũ yuikĩ:
"Uĩa. Katushũ hawẽ hiwe mestẽwãti mixki pepa keska
shanẽ ibu kuxipa Jerusalém anu ẽ tashnimashanaii.
Hawẽ hãtxa habũ ha ikũwaĩbu eã ẽ hatu dakewama ishanaii",
aka nĩkatã keneniki. 7 Na haska keneni keska tsuabũra ma ha mixki
kuxipa ikũwaĩbu maturã, mã ha abuhairaii. Hamẽ tsuabũra ha mixki
kuxipa ha ikũwãma danãkubaĩkanikiki, ha keneni keska wakinã:
"Mixki hiwe wanikabũ ha mixki danãbiaibũ
hawẽ hiwe mestẽwãti kayabi mixki pehairaki, kuxiparã",
aniki. 8 Ha dikabi Deusũ na eskakiri Isaías yuikĩ:
"Haki huti itã tĩ iti mixkiki, hawẽ hatu sinatamatirã",
ani keskariai tsuabũra ha hãtxa hakiri kakape nĩkatã txibãkatsi ikama
danaĩ haki huti itã haki sinatai keskabu Deusũ habu kupishanikiki.
9 Hanua maturã, yura shuku betsa matu katuniki. Ha inũ, shanẽ
ibu binua Deusbe hãtxashunikabu matu dasibi wakĩ ikũwaĩbu meribi
shukua betsa matu wakĩ Deusũ ibu wakĩ abukĩ hawenabu matu
warianiki. Haskawẽ taeshũ hakiri hawẽ daya pehaira Deuskiri mã
txanikubaũshanũbũ mã mexu merã ika keskashũ txakabu wamisbu hanua
matu kenakĩ Cristõ shaba hawẽrua anu matu hikimakĩ hiwemakatsi matu
tashnimaniki. 10 Ha inũ, ha dukũ Deusunama mã inibuki. Hakia natiã
mã ma Deusũ enabuki. Ha dukũ Deus matuwẽ nuiama ibiani na habiatiã
matuwẽ Deus nuikiki.

Deus kẽwaĩ pepakĩ hatu uĩmatikiaki, na hãtxarã

11 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, ẽ matuwẽ nuikĩ yunuai ea nĩkakãwẽ. Mã
txaikea huima mã ikũwãbumabe hiwea naxui ika keskaburã, ha yurabũ
haska xinaĩ habũ kemu paewẽ matũ yushĩ atxishũ yabutã matu bika
tenematirurã, haska abuama henekubaĩkãwẽ. 12 Hakia ikũwãbumabe
mã hiwearã, Deus kẽwaĩ hatu naxui ika hiweshũ pepakĩ hatu
uĩmakubaĩkãwẽ. Mã haskaiwẽ taea mã yura txakabu ikai dabanẽ xinãkĩ
matu yuãbiamisshũ matũ pepa uĩkĩ habũri Jesus Cristo ikũwãkĩ Deus
kẽwãtirubuki, Deusũ hanu yurabu unãti wakĩ keyushanaitianã.

Shanẽ ibu tibi nĩkatikiaki, na hãtxarã

13 Nukũ Shanẽ Ibuwẽ taea na mai anu matũ shanẽ ibubu hatu nĩkakĩ
txibãkubaĩkãwẽ, ha dukũ hatũ mai pakea shanẽ ibu betsa binuatũ yunu
keyua 14 inũ habu shanẽ ibu beshmasbu shanẽ ibuhairatũ hatu yunua
txakabu waibu hatũ yununikabu hatu kupimamis inũ pepa akaibu hatũ

pewẽ kẽwãmisburã. 15 Eska Deusũ matukiri abukĩ xinaĩkiki. Mã pe
besti wai hatu uĩmakubaĩkãwẽ, habũ matu yuaĩbu inũ hãtxa unãmabia
unaĩsmapai matukiri sinatai hãtxa txakabumisbu hau beshtekei ana
matukiri hãtxayamanũbunã.
16 Ha inũ, Deusũ kupiti Jesusũ txanima ma matu binumaniki. Haskawẽ
taeshũ: "Ẽ ma kupiti hayamaki", itã matũmebi ana txakabu unãti
wamanũ ika ana haska xinãyamakubaĩkãwẽ, ana Deusũ kupitiki dateama
hawẽ tsumabu pepa besti ikubainirã. 17 Dasibibũ matu yunumisbu hatu
nĩkakĩ uĩmakubaĩkãwẽ, matubetã ikũwaĩbube nuinamei inũ Deusũ
kuxipaki mesekĩ hawẽ hãtxa txibaĩ inũ Romano shanẽ ibu binuatũ hawẽ
hãtxa nĩkatã txibãriakinã.

Jesus yumani keskariatikiaki, na hãtxarã

18 Hamẽ habũ mã hatu dayashũmisbuũ, haska matũ shanẽ ibũ yunuai
danãma nĩkatã ashũkubaĩkãwẽ, matũ shanẽ ibu duapa inũ matũ shanẽ
ibu duapamari ashũkĩ uĩmakinã. 19 Mã Jesus ikũwaĩnã, txanima ha dukũ
matũ hiwearã, Jesusunaki. Mã hawa txakabu wamabiakẽ matũ tsumapã
matu bika betsa betsapa memabiaibũ hawa yuiama tenetã haska Deusũ
abuai ashuĩ haskai mestẽtã hiwekubaĩkãwẽ. 20 Ha inũ, mã txakabuwaiwẽ
taeshũ matũ shanẽ ibũ matu kupia yumaĩ sinatama mã pe beshmaski.
Hakia Jesus ikũwaĩ mã pepaiwẽ taeshũ ha xinãma matũ shanẽ ibũ matu
kupia yumaĩ hawa yuiama mã sinatamakẽ Deus matuwẽ xinã txãkãmiski.
21 Eskawẽ taeshũ Deusũ matu katukĩ kenaniki. Mã hawa bika teneriamakẽ
Cristo dukũ ha dukũtũ matu bika teneshuniki, ha txibãkĩ matũri mã
bika teneriashanũbunã. 22 Xinãkãwẽ, Cristorã, matu eskashunikirã. Tsua
betsa parãtaskama inũ hawara Deusũ nemani inũ yununi kanekĩ hawa
txakabuwamahaira matu ishuniki. 23 Hanushũ Cristo itxabiabu hatu
bebis kemanamei hãtxama iniki. Isĩ tenemabiabu hawẽ hatu dateti hãtxa
kuxipa tashnimama iniki. Hamẽ haskama Deusũ hatu unãti wakĩ txanima
kaneismatũ hau mekekubainũ hawẽ hiwea hawẽ Epa Deus inãkubainiki.
24 Cristo hamebi hawẽ yura cruzki dunua mawakinã, nukũ txakabu nuku
bushuniki, nuku xinã betsa wamakĩ nũ ana txakabu husiyamashanũ nuku
buashũkinã. Hanua hiwea bena nũ ma haya nũ ma pepai hiwekũkainaii.
Cristo mawakĩ hau ana txakabũ matu tsumayamashanũ matu
meshpamaniki, yura betsabu hatũ isĩ teneai shushawakinã. 25 Ha dukũ
na mai anu hiwearã, txashuwã ibuuma benuabu keska mã iki taenibuki.
Hakia natiã Cristo ikũwãkĩ matũ hiwea txakabu henetã mã ma Cristo
txibãyã hanua mekenika pepatũ ma matu mekeshũ uĩkiki.

Aĩyãbu inũ beneyabu haskai hiwetikiaki, na hãtxarã

3 1 Aĩbu beneyabuũ, maturi yuinũ nĩkairakãwẽ. Matũ benẽ matu
yunua nĩkatã habebis yununamei hẽ iyamama ashũkubaĩkãwẽ.

Haskakĩ hatiritũ matũ benẽ Deusũ hãtxa ikũwãriama duawai mã
pepakũkainai matu uĩkubaĩmiswẽ taeshũ hãtxawẽsma mã pepawamiswẽ
matũ bene bestibu Jesus mã ikũwãmatiruki, 2 Deuski mesei pe hiwekĩ
mã hatu uĩmakubainaiwẽ taeshunã. 3 Haska inũ, eska bestiwẽ bemakis
hawẽrua bestitã hatu uĩmakatsis iki bushtiwẽ buesheketã usũtinĩ
usuakeakei ouro mane hawẽruawẽ dauwa batxi karuhaira sawe bestitã
hatu uĩmai mapuyamakubaĩkãwẽ. 4 Hakia haskai bemakis bestima matũ
huĩti uke merã matũ xinã duapa betsaisma haska matũ yushĩ ha pepa
hawẽrua duapai huĩti pepaya mã kũyã ismakenã, haskawẽ hawẽruati
Deusũ abumisrã, keyuismaki. 5 Habiaskariai ẽ shenipabu aĩbu pepabũ
Deus ikũwãkĩ hatũ mabu hawẽrua saweawẽ hawẽruama hakia hatũ benẽ
hãtxa nĩkai hawẽruapaunibukiaki. 6 Eska wakĩ Sarã hawẽ bene Abraão
shanẽ ibu wakĩ hawẽ hãtxa nĩkatã txibãpaunikiaki. Maturã, tsuara mã
Sarã bai tanakatsis ikairã, hawẽ baba keskakinã, hawaki dateama pepa
bestikĩ matũ bene uĩmakubaĩkãwẽ.
7 Ha dikabi mã huni aĩyãbuũ, maturi yuinũ nĩkakãwẽ. Matũ aĩ matube
hiwea habebis nĩkakanãkubaĩkãwẽ. Hatũ yura kuxipa beshmas mã
unaiĩ. Haskabiakẽ Deusũ habe matu hiwekuĩa inãshanai keska haska
Deusũ abuai keska matũ aĩri hatu uĩmakĩ duawariakubaĩkãwẽ. Mã
haskamiswẽ taeshũ Deusbe hãtxakĩ mã yukai matu nĩkakubaĩshanikiki.
Hamẽ haskama mã habe hiwetxakashũ Deus yukairã, matu hawa nĩkama
ishanikiki.

Jesus ikũwã kayabi warã, bikabiakẽ tenekubaĩtikiaki, na hãtxarã

8 Haska tibi ẽ matuki txanishurã, haska bestiwẽ hiwekĩ Jesus ikũwaĩbu
tibibube habias xinãwãtã hatuki dasia binunãnãma pepai babu keskatã
keãma abunamekubaĩkãwẽ. 9 Ha inũ, matu txakabuwabu hatubebis ana
txakabuama inũ matu itxabu hatubebis ana manakunaĩ itxakanãma
ikubaĩkãwẽ. Hakia matu duawakatsi Deusũ matu katuniwẽ taeshũ matu
itxakawabiaibũ ha xinãma pepakiri besti hatu yuikubaĩkãwẽ, hau Deusũ
hatu merabewakĩ duawariakubainunã. 10 Haskakiri shanẽ ibu Davĩ hatu
yuikĩ:

"Tsuabura na mai anu bari itxapa unãnuma hiweyukatsi ikinã,
hatũ keshawẽ hãtxa txakabukĩ txani yuikatsi ikamarã,
hatũ hana hau mekekubainũbũwẽ.
11 Hamapai txakabuki hari kemama haskai unãnumakĩ
pe besti benakĩ haska txibãkubaĩkãwẽ.
12 Pepabu mekekubaĩkĩ hawara yukaibu merabewakatsi iki
Deus pashtishũ hatu nĩkamiski.
Hakia habũ txakabuwaibu uĩ hatuki Deus sinatai hatukiri
petximiski",

hatu watã keneniki.

13 Hanushũ mã hawa txakabuwama pe besti ikubainaibu haska watã
tsuã matu hawawẽ taeshũ txakabuwatirumaki. 14 Hakia Jesus ikũwaĩ
haska pepawẽ dayai mã hiwebiakẽ matu itxakawabiabu mã nuitapabiaya
Deusũ matu duawakubainai xinaĩ huĩtinĩ benimakubaĩkãwẽ, e iki
hatuwẽ hawa dakeamarã. 15 Hamẽ Cristo matũ Shanẽ Ibu ashũkinã, matũ
hiwea inãkĩ kẽwãkubaĩkãwẽ. Matũ hiwea mã ma pewakẽ tsuãra haska
mã Cristokiri kakape ikũwaĩ matu yukaibu mã hatukiri pe shabakabi
txanikĩ mã hatu kematiruki, 16 babutã keãma hatu pewẽ hãtxa wakinã.
Hawa matũ hiweakiri xinaĩ mã bika teneamakẽ haska mã Cristo ikũwaĩ
xinã txakabuma matu unãtã ha habũ hãtxa txakabuwẽ matu yuaĩ hãtxa
txakabumisbu ibubis hatũ hãtxawẽ daketirubuki.
17 Hamẽ mã txakabuwaya matu kupiaibu matũ txakabuwẽ taea
tenekãwẽ. Hakia Jesus ikũwãkĩ hawara pepa mã abiaya hawẽ taeshũ
matu itxakawaibu Deusũ hatu nemama mã yumainã, txakabumaki.
18 Hakia Cristo pepabia nũ txakabuwẽ taea nukuwẽ nui nukũ txakabu
buanũ ika bestiwai ana mawatimai nuku mawashuniki. Cristo hawa
txakabuwamabia Deus yurabu mekemanũ ika nukũ txakabuwẽ nukuwẽ
taea nuitapaniki. Hawẽ yura babu mawabiatã habias hawẽ yuraya ana
mawatirumai hawẽ yushĩ besteni hiwekũkainikiki. 19 Yushĩ itxapabu
Deusũ nitxĩkĩ bitxini kini anu Jesusũ yushĩ hari kashũ hatu hãtxa wakĩ
haska Satanás maematã hawẽ hiweakiri hatu yusĩtanikiaki. 20 Hamẽ
nukũ shenipabu Noẽ hawẽ nunuti waya habias habu yushĩ patapanibu
nitxĩriama hau Deusũ hãtxa nĩkanũbũ hĩ hĩ, iwanã, hawaira hatu
kupikatsi ikama Deusũ hatu manayuaya hawẽ hãtxa danãnibukiaki. Ha
inũ, ui heneama hene ewa wakĩ yura betsa betsapabu hatũ txakabuwẽ
taeshũ ha henewẽ hatu kupikĩ Deusũ dasibi yamawanikiaki. Hanushũ
yura eskarabes oito besti nunuti merã Deusũ hatu kupiama Noéwẽ besti
pashai mekenibukiaki. 21 Hanushũ natiã Jesus mã ikũwãyã ha henewẽ
Deusũ hatu kupini mã xinãyã habũ matu naximakĩ matũ yura detsis
txukaisbumaki. Hakia nukũ txakabu Deusũ buatã nukũ xinã hau nuku
pewashũkubainũ nuku imamisbuki. Hakia nukubu pashairã, Jesus Cristo
besteni ha besti txibãkubaini nũ ishãkanaii. 22 Hanua Jesus mawa ana
besteã nai anu ka hawẽ Epa Deusũ yusiuri tsauwa Deusũ nai tsumabu inũ
shanẽ ibu kuxipa dasibibu Deusũ Jesus yununi Jesus shanẽ ibukĩ dasibibu
hatu mekekubainikiki.

4 1 Na mai anua hawẽ yurawẽ Cristo nuitapai yumani keskai ha
ini keskariakĩ matũri txibãkubaĩkãwẽ, tsuãra hawẽ yurawẽ
bika betsa betsapa txakabu tibi mebiai ha txakabu Cristõ binuni mã
maemariatirubukirã. 2 Hatishũ matũ kemu na mai anushũ henetã
hatishũra matũ hiweawẽ besti haska Deusũ xinãkĩ abuai matũ hiweawẽ
dayashuni hiweyukãwẽ. 3 Hamẽ Deus mã ikũwãriama ha ikũwãbuma
keska mã iriapaunibuki. Hawara hakimatixara kemuti txibaĩnã, ha inũ,

kemui aĩbu tibibe menamei inũ, piti mirimawẽ kemutapai inũ, nawai
beyusi paeĩ inũ, dami yushĩ kẽwaĩ mã txakabuhairai keyurianibuki.
4 Hakia natiã ana ha haskaibube ana hatube ketashametã mã ana hatube
betsa betsapai kemutapamakẽ mã hatube ikĩ hatu uĩmapauni habu
matuki ẽ hẽ ikĩ matu yuãmisbuki. 5 Natiã ha habu haska hiwekubaĩmisbu
Deus bebunua haki txanishanaibu pewamisshũ hanu bari hawẽ heneaitiã
Deusũ hiweabu inũ mawabu hatu unãti watã hatu kupishanikiki. 6 Hatu
haska washanaiwẽ taea tsuabura hatũ yurawẽ txakabui mawa keska
hiwekĩ yurabũ hatukiri uĩ hãtxabiamiswẽ taeshũ Deusũ hatu unãti watã
kupitirubia hatũ xinã betsa watã hatũ yura txakabubiakẽ yusĩnanãmisbũ
Cristõ kakapekiri hatu yusĩabu hatũ yura txakabubia xinã betsa watã
hatũ yushĩ Deusbe hiwetirubu hatu yusĩabu nĩkanibuki.

Jesus Cristo dayashuni merabenãtikiaki, na hãtxarã

7 Hanua na mai keyui ma kemaya ana tatimama matũ xinãnẽ pe mekei
unãnepai txanima kayabi Deusbe hãtxai heneyamakubaĩkãwẽ. 8 Matu
dasibirã, eska besti ikubaĩkãwẽ. Hawara mã hatubetã kanemis mã nui
itxapa hayarã, hawẽri matũ txakabu mã buatiruwẽ taea nuinamei inũ
abuname kayabikubaĩkãwẽ. 9 Tsuara nia matũ hiwe anu mapekeaibu
hatuki dakekenaĩ hãtxa txakabuwama hatube beyanamekubaĩkãwẽ.
10 Haska Deusũ matu kuxipa inãkĩ duawamis hawẽ dayakĩ
pewakubaĩkãwẽ, hawẽ duapa kuxipa tibi ma matu inãni mã hayawẽ
taeshũ betsabu uĩmai merabenaĩnã. 11 Haska inũ, tsuãra yusĩkatsis
ikinã, Deusũ matu yusĩmis keska besti hau hatu yusĩkubainũbũwẽ,
ibubis hatũ hãtxawẽ akamarã. Ha inũ, tsuãra yura betsabu
merabewakatsis ikĩ haska Deusũ matu kuxipa inãmis hatu uĩmakĩ hau
hatu merabewakubainũbũwẽ. Hawara betsa betsapawẽ merabenãkĩ
mã akubainairã, hawẽ Deus hatu kẽwãmakubaĩkãwẽ, Jesus Cristowẽ
taeshunã. Mã hatu haska wakubainairã, Jesus Cristo shanẽ ibumis
dasibi kuxipa pepa hawenaki, ikibi ini hawẽ kuxipa paepa heneismarã.
Haskakirã.

Nũ Cristo ikũwaĩ nuku itxakawabu benimatikiaki, na hãtxarã

12 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, matuwẽ nuikĩ matu yuinũ nĩkakãwẽ. Dasibi
ikũwaĩbunã, bika betsa tibi nũ tenekubaĩmisbuki. Ma maturi memairã,
ha bikawenã, hawẽ e iki hawẽ nuiama mestẽtã tenekubaĩkãwẽ. 13 Haska
matu memabiabu Cristo ani keska wakĩ habiaskarianiwẽ taeshũ matu
tenemariakanikiki. Haskawẽ taea Cristo shanẽ ibuhairai ana tashnikirã
matu benimahairawashanai xinaĩ natiã haskawẽ benimatimabiakẽ
Cristowẽ taea benimayukubaĩkãwẽ. 14 Ha inũ, mã Cristokiri
yusĩkubainaibuwẽ taeshũ haska abuama tsuabura matuki sinatai ha
ikaibuwẽ taea mã ma Deusũ pepa haya hawẽ benimakubaĩkãwẽ, Deusũ

Yushĩ Pepatũ matu merãshũ matu henebainama hawẽ kuxipa matu
uĩmakubainikikirã. 15 Matũ yura betsa nuitapairã, eskawẽ taea imisbuki,
pubẽburã, yumetsuburã, itxakanikaburã, yura betsa bika waiwẽ taeshũ
hatu yumãwãmisbuki. Hamẽ matu ikirã, mã hatu keska hiweamabia
matu yumãwaĩburã, haska peki. 16 Haskawẽ taea mã shabakabi Cristo
txibaĩbu matu nuitapa wabiaibu hatuwẽ datei dakeama mã Cristonabuwẽ
taea hawẽ Deus kẽwãkubaĩkãwẽ.
17 Jesus Cristo ikũwaĩ nũ hawenabuwẽ taeshũ natiã bika betsa tibi
memakĩ nuku tenemakubaĩkanikiki. Haska nũ tenebiamiskẽ Jesus
ana huaya habũ Deusũ kakape danãmisburã, habu Deusũ kupiarã,
haskarara Deusũ hatu kupiaitiã yumãkĩ tenetxakayamashãkanimẽkaĩ?
18 Nũ Deusunabu bika betsa betsapa tenebiai pashai Jesusbe
hiwenũ ika nũ manaibũ habũ txakabuwakĩ Deusũ hãtxa danãkĩ
nĩkaisbuma hatũ txakabuwẽ Deusũ hatu kupiaitiã haskarara bika hatu
tenematxakayamashanikiki. 19 Hanushũ Deusũ yunua hawẽ xinãnẽ
tsuabũra aki bika teneaiburã, haskaibu peki. Hanushũ hawara pepa
akinã, hau heneyamakubainũbũwẽ. Hau matu mekekubainũ matũ hiwea
Deus inãkubaĩkãwẽ. Hatũ nuku damiwanishũ nuku heneisma ikũkaĩkĩ
nuku uĩmashanikiki.

Mekenikabu hatu yusĩnikiaki, na hãtxarã

5 1 Nukũ Shanẽ Ibu Cristo nuku yumãshunai ẽ uĩniwẽ taeshũ natiã
habuã mae tibi anushũ Cristo ikũwaĩbu matu mekenikabu ẽ
matu hatu yusĩ pewakatsis ikai ea nĩkakãwẽ. Eari Cristo ikũwaĩbu ẽ
hatũ mekenãriki, habu keskarirã. Ha inũ, Cristo shanẽ ibuhairai hukĩ
hawẽ kuxipa nuku uĩmaya eari ẽ hatube benimatxakayamashanaii.
2 Deusũ enabu txashuwã keska matube hiweabu Deusũ matu yununi
hatu mekeirakubaĩkãwẽ, mã haska pe xinãkĩ hatu merabewakatsi
ikairã, haska Deusũ abuai keska wakinã. Hatu yunu bestiama inũ pei
binũ ika kemuama hakia xinã tibi wama pe bestiwẽ nuikĩ hatu pe
mekekĩ ashũkubaĩkãwẽ. 3 Ha inũ, maturã, habu matube itxamisburã,
mã hatũ ibumaki. Haskawẽ taeshũ matũ hiwea pepa hatu uĩma bestikĩ
txibãmakubaĩkãwẽ, hatube merabenãkinã. 4 Hanua mekenika kayabi
Shanẽ Ibu Cristo hushũ mã hamapai binumisbu kupiti pepawẽ matu
manakukĩ maiti hawẽrua keska txaputima matu inãshanikiki, Cristobe
matu txashakapawakinã.

Ikũwaĩbu txĩtũtimakiri yusĩnikiaki, na hãtxarã

5 Habiaskariakĩ habuã mã hatu txibaĩbuũ, mekenikabũ matu yusĩkĩ
yunumis nĩkatã hatũ hãtxa txibãkubaĩkãwẽ. Dasibi mã habũ ikũwaĩburã,
babutã keãma nĩkakanãkubaĩkãwẽ, eskawẽ taearã. Deusũ hãtxa
yuishunikatũ kenekĩ:

"Tsuabũra yuikĩ:
'Hamapai betsa betsapa emebi ẽ atiruki', ikĩ keaĩburã,
Deusũ hatu beshtemiski.
Hamẽ tsuabura babutã yuikĩ:
'Deusũ besti ea merabewaya
hawara txakabu hawẽ pepawẽ besti ẽ daĩbaĩtiruki',
ikaibu duawakĩ habu merabewakubaĩmiski",
iniki. 6 Txanima Deusũ kuxipawenã, matu ashũtiru hayawẽ taea babutã
keãma manakakubaĩkãwẽ. Hanu akaitiã Deusũ matu duawakĩ shanẽ ibu
wakĩ kẽwãshanikiki. 7 Ha inũ, hawara tibiwẽ mã bika tenei teai niti imis
tibi Deus inãkubaĩkãwẽ, hatũ matukiri xinaĩkikirã.
8 Inu keneya pĩtsikĩ yuinaka atxitã pinũ ika benabauni pubeĩ hãsh
hãsh iki tekerẽ tekerẽ imis keskakĩ diabo Satanásã matu beparãtã matu
maemanũ ishũ benakubaũriaikiki. Haskawẽ taea ibubis pe mekekĩ
hamapai txakabu ana meama hanũ bestẽtã uĩrakubaĩkãwẽ. 9 Mã ikũwaĩ
mestẽtã Satanásã kemuti ana meama henei hẽ iyamakubaĩkãwẽ, na
haska tibi mã meairã, matubetã ikũwaĩbu mai hirabi anuari habias
keskari teneriaibu xinaĩrakubaĩkãwẽ. 10 Ha dukunã, bari itxapama mã
nuitapayuaii. Deusũ haska matu memabiatã habiatũri matu kuxipa wakĩ
pashkatima watã ha hawẽ mestẽwãtiwẽ matu pepa wakĩ keyushanikiki.
Jesus Cristobe nũ haki dasitã hiwea ikibi iki nũ pepai kuxipashanũbũ
habias Deus nuikipatũ hawena wakatsi ikĩ nuku katuniki. 11 Ha nukũ
Deus shanẽ ibu kuxipahairarã, hau habiaskas ikũkaĩnũwẽ, niti ikamarã.
Haskakirã.

Pedro hatuwẽ nuinikiaki, na hãtxarã

12 Nukũ betsa Silvano txĩtuĩsma ẽ yunua na ẽ hãtxa eskarabes matu
keneshũshu ẽ matu anu bumai nĩkakĩ uĩshãkãwẽ. Na haska Cristo
ikũwãkĩ hawẽ matu nuimai mã ikairã, txanima Deus matuwẽ nuikĩ hawẽ
pepa matu uĩmaikiki. Haskakẽ hawa txĩtuĩ niti ikama mã ikubainũbũ
matu merabewakĩ keneshũkĩ ẽ matu yusĩshu inũ ẽ matu mestẽwãshu
hawẽ taeshũ Deusũ pepa bikubaĩkãwẽ, ha nui pae mã hayawẽ taearã.
13 Roma anushũ ikũwaĩbu Deusũ habu matube katuni inũ Marcos ẽ
bake keskatũ hatũ hãtxa matu yunuriakanikiki.
14 Haska inũ, Cristo txibaĩbu tibi hatuki nukutã hatu danãma hatube
abunamekubaĩkãwẽ.
Cristo ikũwaĩ mã hawenaburã, hau Deusũ unãnuma matu
hiwemakubainũwẽ.
Hatiski, ẽ hãtxarã.
Pedro

Pedrõ ha katxu hatu kene bumanikiaki

2 PEDRO

Pedrõ hatukiri xinãnikiaki, na hãtxarã

1 1 Ẽ Simão Pedro Jesus Cristõ tsuma hawẽ kuxipaya ea waniki. Nukũ
mekenika Deus Jesus Cristõ kaneisma nũ ikũwaĩbu keska mã nuku
txibãkĩ ikũwãriaibuwẽ taeshũ ẽ matu kene bumai uĩrakãwẽ. 2 Deus inũ
nukũ Shanẽ Ibu Jesus haibuwakĩ mã hatu unãhairaya unãnuma matu
hiwemakĩ matu duawatxakayamai bikubaĩkãwẽ.

Deusũ katuaburã, ewatikiaki, na hãtxarã

3 Deus kuxipa paepatũ haska hatũ abuai keska hawẽ hiwekĩ nũ hakiri
xinãkubainũbũ nuku inãki, Jesus Cristo nũ ikũwãyã Deusũ nuku kenatã
hawẽ daya pepa nũ hayashanũbũ hawẽ kuxipa meribiwẽ nuku katukinã.
4 Na haska tibi nuku amairã, haska bebũkiri Deus ibubis hãtxai hawẽ
kuxipahairawẽ yubakani txanima betsa waisma haska ikũwãkĩ mã xinã
betsa watã mã ma Deusũ beya ibu wawẽ taea na mai anushũ txakabu
kemu paewẽ ikaibu hatu binui mã ma Deusunabu pashatirubuki.
5 Haskawẽ taea mã ikũwaĩ kuxipakĩ eska tibiwẽ ana matsãkĩ
binumakubaĩkãwẽ. Jesus Cristo ikũwaĩ matũ xinãwẽ pe hiwekubaĩkãwẽ.
Ana Deusũ kakape nĩka pehairawatã 6 ibubis matũ yurakiri xinã pewatã
mekekubaĩkãwẽ. Haskai mã hĩ hĩ imis tapĩ beshtekekubaĩkãwẽ. Haskai
Deusbe mã haibunamehairai 7 matubetã ikũwaĩbube haibunaĩ beyanamei
haska tibiwẽ nuii hiwekubaĩkãwẽ.
8 Mã haska tibi haya mã hawẽ ewairã, txanima nukũ Shanẽ Ibu
Jesus Cristo unãkĩ mã hamẽ haibuwamaki. Ha inũ, matũ hiwearã,
hamẽmari ishanikiki. 9 Hakia tsuabura haskakubainabumarã, bekũmã
hawẽ hiwea haskashanai unãtiruma keskabuki. Deusũ hatũ txakabu
ma hatu buashũbiani ana habũ xinãkatsi ikama hakimatã Deuskiri ana

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

xinãbumaki. 10 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, Deusũ matu kenashũ katutã
hawena meribis matu wakatsis iniki. Mã hawenabu heneama ikatsis
ikaiburã, txanima ikũwaĩ mã haki nukukatsis ikai matũ xinã mestẽtã
ikubaĩkãwẽ. Haska tibi ẽ matu yunuai keskairã, mã haskakubainaiburã,
babui txakabuwẽ taea kanei mã txĩtuãma ishãkanaii. 11 Mã haskai
hiwekubainaibu benimakĩ matu kẽwãtxakayamakĩ hawẽ mae bena anu
hanu mã hikinũ hawẽ beputi matu bepẽshũtã: “Neri hiki bekãwẽ”, matu
washanikiki, hanu nukũ mekenã Shanẽ Ibu Jesus Cristõ matu bitxikinã,
niti ikama mã habe hiwepakeshanũbunã.

Deusũ hãtxarã, hamẽmakiaki, na hãtxarã

12 Ma bebũkiri txanima hãtxa matu yusĩabu unãkĩ mã mestẽwani mã
hawẽ hiwea haska dasibi matukiri xinãkĩ eãri matu xinãmakĩ ẽ henekatsi
ikamaki. 13 Natiã ẽ hiweyuarã, txanima haska ẽ xinãmis na hãtxawẽ
matu e imakĩ matũ xinã ẽ ana matu mestẽwãmakatsis ikai ea nĩkakãwẽ.
14 Nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ ma hanu ea yuini ma ẽ mawashanairã,
ma kemaikiki. 15 Na eska matu ashũkinã, ma ẽ mawaimakẽ haska xinãkĩ
Jesus Cristokiri yusĩa mã ana xinãkubaĩshanũbũ ẽ matuki shabakabi
txaniaii.
16 Nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo kuxipahairai ana hushanaikiri
shabakabi matu yusĩkĩ hawẽ beparãti miyui hawẽrua nũ matu yuiama
iniki. Hakia nukũ Shanẽ Ibu kuxipai txashahairai ibubis nukũ beruwẽ
uĩnishũ matu parãma nũ matu yuiniki. 17 Hawẽ Epa Deusũ kẽwãkĩ kuxipa
wai nũ uĩayã haskabiama Deusũ hawẽ hui tashnimakĩ hawẽ bake pepa
wakĩ hãtxa wakĩ yuikĩ: “Narã, ẽ bakeki. Ẽ abuhairaii, ẽ Katuarã”, ikai
18 hawẽ hui nai anua huai nukubũ nũ nĩkaniki, nukũ Shanẽ Ibu ha mati
meribi anu habe nũ mapuabunã.
19 Haska wakĩ Deusũ hãtxa yuishunikabu hawẽ bakekiri hatu
kenemani hanu shabakabi Deusũ nuku unãmakĩ keyuniki. Haska ha
hakiri kenenibu txanimaki, xinaĩrakãwẽ. Haskakiri mã tapĩkubainairã,
matũ hiwea mã pewakubainai hanu nukũ Shanẽ Ibu huaitiã dasibi matũ
hiwea matu betsahaira washanikiki. 20-21 Haskawẽ taea Deusũ hãtxa
yuishunikaburã, hatũmebi hatũ xinãnẽ hãtxataskama hakia Deusũ hawẽ
hãtxa hatu yuimaya Yushĩ Pepatũ hatu merabewakubainikiaki. Haskarã,
txanimaki. Haska wakĩ Deusũ hatu yusĩkĩ kenemaniwẽ taeshũ haska
Deusũ hatu yusĩmani keska wakĩ hatu yusĩriakubaĩkãwẽ. Na hãtxa ẽ
matu yuiairã, hakimayamakubaĩkãwẽ.

Yusĩnã parananãmisbu eskashãkanikiaki, na hãtxarã

2 1 Israelbu ẽ shenipabu anu Deusũ hãtxa yuishunika matxupa naxui
ika hayanibuki. Habiaskariai matu anuri yusĩnã matxupa matu
naxui iria hayabuki. Habu hatũ hãtxa hawẽruabia hatũ xinã txakabuwẽ

matu daũkĩ akawakanikiki, nukũ Shanẽ Ibũ ma nuku meketi pewabianikẽ
hawẽ kuxipa danaĩ parananaĩburã. Haska matu yusĩkĩ husiaibu Deusũ
hawaira hatu kupishanikiki. 2 Hatũ hiwea kemu pae hamapai txakabuwẽ
ikaibu yura itxapabũ hatu txibaĩ Jesus Cristõ bai txanimabiakẽ hawẽ
taea ikũwaĩbu yuaĩ hãtxa txakabukanikiki. 3 Habunã, matũ pei itxapa
binũ ishũ txani hãtxa yusĩkĩ matu parãkĩ itxakawashãkanikiki.
Haskanũbariaibu ma bebũkiri Deusũ hatu kupini hawa betsa waismawẽ
taeshũ tsuã Deus hatu daewashũtirumawẽ taeshũ Deusũ hatu kupikatsi
manayuikiki.
4 Hawẽ nai tsumabu hatiritũ hawẽ hãtxa nĩkabuma hatũ txakabu Deus
hakimakatsi ikama hakia mai kini keyatapa shãkĩhaira mexu merã
hanua pashatirubuma anu hatu putatã neshashũ hatu mekeyunikiaki,
txipu hanu kupiaitiã hatu unãti wakatsirã. 5 Ha dikabi Noé hiweatianã,
ha mai ha dukũ damiwani anu yurabu txakabubu kupinũ, iwanã, hatũ
txakabu hakimakatsi ikama Deusũ hene yunushũ habu hasai keyuaibũ
Noé pashashanũ ika hawẽ hiwea txakabu buama Deuskiri besti
txanikũkaĩkĩ hawẽ yurabu sete besti habube pashaya hanua habuã Noẽ
hãtxa nĩkakĩ Deus nĩkaisbuma hatũ txakabuwẽ hasai keyunibukiaki.
6 Natiã tsuabũra hawẽ hãtxa nĩkama txakabukubainaibu Deusũ hatu
kupishanai hau bebũkiri dasibi txakabumisbũ Deusũ eskaibu hatu kupini
hau hakiri unãshanũbũ mae dabe Sodoma nawabu inũ Gomorra nawabu
kupikĩ txiwẽ hatu menu keyukĩ Deusũ hatu yamawakĩ mapu besti hatu
wanikiaki. 7-8 Deusũ hatu haska waitiã Sodoma anu Abraãonẽ berẽ Ló
nawabube hiweshũ hatũ txakabuwẽ betsa betsapaibu hatube naxui ika
hiweshũ bari tibi haskaibu uĩ inũ habu nĩkai hatũ txakabuwẽ taea huĩti
nixma haska washũ hatu merabewatimakẽ txutaname bestinũ ika kemukĩ
Ló bikawaibũ hatu kuariama Ló huni pepakẽ Deusũ pashawanikiaki.
9 Noé inũ Ló Deusũ pashawanishũ tsuabura hawenabu ikatsis ikĩ hatũ
hiwea Deus inãmisburã, hawẽ taeshũ hawara bika tibi hatu memabiaibũ
nukũ Shanẽ Ibũ unãkĩ hatu txakabu binumariakubaĩtiruki. Hamẽ
habu txakabumisburã, hanu bari hawẽ heneaitiã hatu unãti watã hatu
kupishanai unãriaikiki. 10 Nukũ Shanẽ Ibuã hatu kupikinã, habu dasibibu
hatũ kemu pae heneisbuma inũ hawẽ kuxipa danãkubainaibu hatu
ashanikiki. Habu yusĩnanaĩ parananãmisburã, huĩti kuxitã tsua nĩkaisma
inũ kẽkĩ xinã betsa wakatsi ikabuma hawaki dateama hatũ hãtxawẽ
yushĩ txakabu hatũ shanẽ ibuya hatu itxakĩ ha amisbuki. 11 Hakia Deusũ
nai tsumabu kuxipa yununikabũ hatu binũbiashũ hatũ kuxipa uĩmakĩ
hatukiri yuikĩ Satanás hawẽ tsumabuya hatu txitekĩ ha aisbumakiaki,
Deus hãtxashũkinã.
12 Ha hunibu parananãmisburã, hawa nĩkati kayabi hayabumaki,
yuinakapã xinãyã keskaburã. Yuinakarã, txanima hawẽ nĩkatinĩs
hiweabuki, tsuãra atxishũ deteshũ pimisbu inũ pisbumarã. Ha

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

parananãmisbu haska keskabuki. Deusũ bai kayatapiakiri unã pewamabia hakiri hãtxatxakamisbuki. Hakia haskabu mawairã, yuinaka deteabu imis keskashãkanikiki. 13 Habuã dukũ yura betsabu nuitapawaxina habuwẽ taeshũ Deusũ hatu manakukĩ kupia nuitapahairariashãkanikiki. Habu parananãkĩ habũ xinaĩ shabakabi hamapai txakabu aki: “Nũ benimakũkainaii”, iki hiweshũ mã ikũwaĩbu beyusai anu matu naxui itã matube benimawanũ ika mã hawẽ dakeai habũ matu husimakĩ atimapa tibi wakĩ matu dabĩwãmisbuki.

14 Ha parananãmisbunã, hatũ kemu paewenã, aĩbu tibi ha abuai kasmai ha itxakawa bestikatsis ikai hatu amisburã, haskawẽ taea hatũ txakabu itxapa mataki, hawa henetirubumarã. Hatũ kemu paewẽ ikũwaĩ huĩti babubu parãkĩ hatu txakabuwamamisbuki. Hatu haska wamamisbu hatũ kemu pae heneisbumarã, habis ha hunibu Deusũ unãtã hatu kupishanikiki. 15 Haska Beorĩ bake Balaão ini keskai hatu uĩmatxakai pepa ana txibãma haki petxitã kanei hatũmebi benukĩ ha parananãmisbũ Deusũ hãtxa ana nĩkabumaki. Hamẽ Deusũ hãtxa hatu yuishũbiamis Balaão peiwẽ kemukĩ Deusunabu yupukĩ txakabuwapanã 16 Deusũ hãtxa xinãma kaneaya hawẽ burro hãtxaismabia hunĩ hãtxawẽ yuimakĩ Balaão tatima ikaskaini kapanã hawẽ burrõ hãtxawẽ nemakĩ Deusũ kũyã anikiaki.

17 Ha yusĩnã paranãmisburã, ũpash bana tashka heneuma keska inũ nai kuĩ niweya bebiai uiuma hawa txa akama keskabuki, hatũ yusĩa hawa pepa hayamarã. Ha habu haskamisburã, Deusũ hatu kupia ikibi ika meirã, hanu mexu tẽ ikihairai anu hatu putashanikiki. 18 Hawara hãtxakĩ yuiaibu hawẽrua kemutapabia hamẽki. Habũ dama ikũwãkĩ taewaxina mestẽriabuma ha txakabukiri yusĩkĩ txanima hãtxa hatu henemakanikiki, hatũ yura atimapa betsa betsapatikiri hatu yusĩtxakakinã. 19 Habu txakabũ hatu tsumawawẽ taea ha hunibũ hawa hatu nematirubumaki, ha ikũwãkĩ taewaibũ akaiburã. Nuku tibirã, hatũ nuku mekearã nũ hawẽ tsumawẽ taea ha parananãmisbũ tsumarã, txakabu bestiki, tsuã danãkĩ henetirumarã. 20 Ha dukũ Nukũ Shanẽ Ibu mekenã Jesus Cristo unãtã hatũ txakabu putakĩ pewabiani habias txakabũ ana hatu atxishũ yabuarã, beshmas ibiani ana txakabui pikuhairamisbuki. 21 Ha dukũ Jesus Cristo txibãti unãma ikaiburã, mawaira txakabuma ikeãkanaii. Hakia Deusũ hãtxa meribi hatu yusĩabu unãtã ana txibãkatsi ikama danãkĩ henei txakabui pikukubaĩmisbuki. 22 Ha parananãmisbu haskakiri hatu yuini txanima habiaskakanikiki. Uĩrakãwẽ. “Kamã hanãtã txĩtũkirã ana hawẽri pimisbuki. Ha inũ, ina yawa pupushaira datxukĩ shũpĩwãbiabu ana txĩtũkaĩ pupuski irumai ana hawẽ meweki pukumiski.” Haska ẽ matu yuiai keskakanikiki, txakabui ana pikuirã.

Nukũ Shanẽ Ibu ana hushanikiaki, na hãtxarã

3 1 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, matuwẽ nuikĩ ana ẽ matu keneshunairã, eskawẽ taeshũ ẽ matu ashuaiĩ. 2 Xinãkãwẽ. Uatiã Deusũ hãtxa

yuishunika meribibũ yusĩnibu inũ ha dikabi nukũ Shanẽ Ibu mekenã
hãtxa nuku yununi habias hawẽ kuxipayabũ matu yusĩkubainaibu
hakimayamakubaĩkãwẽ.
3 Na haska dasibi ẽ matuki txaniai mã bebũkiri unãtirubuki. Txanima
hanu bari hawẽ henei ma kemaya yurabu hiwe txakashũ ibubis txakabu
xinãkĩ mã ikũwaĩbu matuki kashei ẽ hẽ ibiai 4 yuka ikĩ: “Cristo yubakai:
‘Ẽ ana hushanaii’, ikainirã, hania? haska mã txanimisrã. Nukũ ibubũ
nĩkabaini ma mawanibuki. Haskabia Deusũ mai bawani anu nũ hiwea
habiaskas kaikiki”, ikĩ matu yukakubaĩshãkanikiki. 5 Bebũkirihaira
iki taenitiã Deusũ nai inũ mai hawẽ hãtxawẽ damiwakĩ tashnima ha
dabe henesbiakẽ nai inũ mai pashkakĩ hene anua mai tashnimatã
mekebianikẽ ha yurabũ Deuskiri hawa xinãkatsi isbumaki. 6 Ana bari
itxapahaira kakẽ habias henewẽ mai hirabi atximakĩ hiweabu tenãkĩ
keyunikiaki. 7 Hakia nai inũ mai natiã hayayuarã, habiaskari wakatsi
Deusũ mekeyukubainikiki. Hanu bari hawẽ henei keyuaitiã unãti wakĩ
yura txakabubu kupikatsi Deusũ hawẽ hãtxawẽ yunukĩ nai inũ mai txiwẽ
yamawakĩ habũ Deus danãmisbu hanu hatu benu keyushanikiki.
8 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, eskakiriri ẽ matuwẽ nuiai xinãkubaĩkãwẽ.
Shaba tanakĩ ano tanariai mã hawẽ dabanã ikũkaĩmiski. Hakia Jesus
Cristõ haska xinaĩsmaki. Shaba bestitxai hawaira keyumis inũ 1.000
ano kabiaya nukũ Shanẽ Ibu hawẽ nuismaki. Ana hakimayamashãkãwẽ.
9 Hanu Jesus huti wani ma binuaya habũ xinãtxakai hãtxamisburã,
eskaki, xinãkãwẽ. Nukũ Shanẽ Iburã, matuwẽ taearã, hĩ hĩ ikamaki.
Dasibibu Deuskiri xinã betsatã hau benui mawa kayabi iyamashanũbũ
tenetã matu manakai ikũkainikiki.
10 Hawatiãra nukũ Shanẽ Ibu huirã, tsuã ana hakiri xinãmakẽ yumetsu
hua keskanũbarikiaki. Hanua kanatũ itxakayamai keskawẽ nai anu
yamawakĩ habũ tsumabauna txi kuxipahairawẽ menukĩ mai hirabiri
damiwani kupikĩ yamawashanikiki.
11 Haska dasibi Deusũ yamawashanai mã unaĩwẽ taea natiã mã
hiweyuarã, haska Deusũ abuai keska aki meribi pepai hiwepakekãwẽ.
12 Hanũ hau Deusũ yurabu kupiyunũ manama hawaira hawẽ bakekiri
kakape txanikĩ yuibaũkãwẽ, hau samama hurinunã. Hanu ana manama
hukinã, nai txiwẽ menuaya ha habuã tsuma txĩ menukĩ metesha niri
ishanikiaki. 13 Nukubunã, eska uĩkatsi nũ manakanaii. Nai inũ mai bena
Deusũ ma nuku bebũkiri yubanirã, ha haska tashnirã, kaneisbuma inũ
pepabuna besti ishanikiki.
14 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, ẽ matuwẽ nui heneama ẽ matu yusĩkubainai
eskakiri xinãkãwẽ. Hau dasibi mã hawa detsisma inũ hawa txakabu
hayama inũ unãnuma mã hiwe bestikẽ hau Jesus Cristo matuki
nukuyushanũ ẽ matu yusĩshu xinaĩ hakimama manakakubaĩshãkãwẽ.
15 Xinaĩrakãwẽ. Nukũ Shanẽ Ibu nukuwẽ nui hĩ hĩ ikama pewẽ nuku

pashawakatsi nuku merabewaikiki. Habiaskiri nukũ betsa Paulõ matu
keneakeakeshũyamaki, Deusũ merabewaya unãnepakinã. 16 Paulõ kene
betsa tibi anu yusĩa bikabiakẽ na haska ẽ matuki txaniai keska betsabũ
nĩka pewama inũ huĩti babũ ikũhairawabumã Paulõ hãtxa maewakĩ
inũ Deusũ hãtxa kenenibu maewakeakei ibubis hatũmebi txakabutã
benushãkanikiki.
17 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, matuwẽ nuihairakĩ ma bebũkiri
haskashanaibu ẽ ma matuki txanishuki. Mekeirakubaĩkãwẽ,
mã pebiakainaya hau huni txakabũ matu parãkĩ hau matu
txĩtũmayamashanũbũ mestẽshãkãwẽ. 18 Hakia nukũ mekenã Shanẽ Ibu
Jesus Cristo ana unãkĩ beyahairawai hawẽ nuiwẽ ewakubaĩkãwẽ. Harã,
dasibibũ Jesus kẽwãkĩ heneama hau apakenũbũwẽ. Haskakirã.
Hatiski, ẽ hãtxarã.
Pedro

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Joãonẽ ha dukũ hatu kene bumanikiaki

1 JOÃO

Hãtxa kayabi hawẽ hiwei ikibi iti hayakiaki, na hãtxarã

1 1 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, ẽ matu kene bumai uĩrakãwẽ. Mai
damiwariama Cristo hiweni natiã hiwea mã nĩkakubainairã,
haskarã, nukũ dukũ hawẽ daya tateskĩ taewabainai nukubũ nũ
nĩka taewabainiki. Hanushũ nukũ beruwẽ daiskĩ mekĩ hatũ nuku
hiwekuĩmamis ha hãtxa hiwea haya nũ beiskubainiki. 2 Ha hiwearã,
hamebi hawa huneama ikũkainai nukũ uĩnishũ hakiri shabakabi txanikĩ
hawẽ kaka matukiri hiwea ikibi ika haya nũ matu yuikubainaii. Hawẽ
Epabe dasia nuku shabakabi uĩmakubainai nukubũ nũ uĩkubainiki. 3 Ha
kakape nukubũ uĩkĩ nũ nĩkanirã, Epa Deus inũ hawẽ bake Jesus Cristobe
nũ hatube dasia keskariai maturi mã nukube dasirianũbũ nũ matuki
txanikũkainaii. 4 Nukubũ haskas nũ xinaĩ mã nukubetã ikũwaĩbukiri
ibubis xinã txãkaĩ nũ benimatxakayamakubainũbũ na kaka pepa nũ matu
keneshunaii.

Jesus Cristõ nukũ txakabu buanishũ Deus nuku daewashũkubainikiaki, na hãtxarã

5 Deus dasibi shaba keska pepahairaki, hawa parananãti txakabu
hayamarã. Jesus Cristõ na kaka pepa haskakiri nuku yusĩaĩ nũ nĩkani
hanushũ habiasri yusĩ nũ matuki txanikũkainaii. 6 Hakia tsuãra yuikĩ: “Ma
ẽ Deuski dasiaki”, ibiakĩ txakabuwakubaini hiwea mã parananã bestiaii,
txanima shabakabi hatu uĩmakĩ mawamamarã. 7 Hakia tsuãra Deusũ
hãtxa ikũwãtã txibaĩ mã pepai hiweaburã, Deusũ shabaki mã ma pesea
keskabuki. Haskawẽ taea nukubũ ikũwaĩbu nũ ma dasiabuki. Hanushũ
txanima hawẽ bake Jesus Cristo nukuwẽ taea mawakĩ hawẽ himi habakĩ
Deus nuku daewashũkĩ ma nukũ txakabu nuku bua keyushuniki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

8 Hamẽ tsuãra ikũwãbiakĩ hawẽ xinã kayabi unãma yuikĩ: “Eãnã,
ẽ hawa txakabuwaismaki”, iki bemakis besti xinãkĩ nukũmebi ibubis
nũ paranãtiruki, hãtxa kayabi hayamarã. 9 Hakia hau nukũ txakabu
nuku buashunũ hawara mekĩ nũ hatu mexu waxinaki dateama Deus
inũ tsuabura nũ txakabuwaxina hau nĩkanũbũ shabakabi nũ hatuki
txaniaya Deus pepa nukuwẽ nuikĩ nukũ txakabu buatã ana xinãma nuku
hakimawatiruki. 10 Hakia tsuãra yuikĩ: “Ẽ hawa txakabuwaismaki”, ikĩ
Deus txani txakai dabanẽ yurabũ hawẽ hãtxa nĩka pewariama haska
dasibibu nũ txakabu hayabuwẽ taea nũ haska yuitirubumaki.

2 1 Ẽ bake keskabuũ, Deusũ hãtxa txibãkĩ mã ana
txakabuwayamanũbũ ẽ matu keneshũ bumai nĩkakãwẽ. Mã haskabia
tsuãra kanekĩ mã txakabu meayarã, nukũ hãtxashunika Jesus Cristo
hawẽ Epa bebũ nia nũ hayaki, hatũ hawa kanenimatũ nuku merabewairã.
2 Nuku besti ishuãma hakia mai hirabi anu hiwebaunabũ txakaburi buanũ
ika Jesus Cristo mawakĩ hawẽ Epa nuku daewashuniki, txashuwã menukĩ
inãkĩ daewapaunibu keskakinã.

Ikũwaĩbu yunua benawẽ hawẽ hiwetikiaki, na hãtxarã

3 Ha Deusũ yununi nũ habuã txibãkubainairã, nukubũ nũ ma unãti
watã mestẽwanã, txanima nũ ma hanu haki dasiabuki. 4 Hakia tsuãra
yuikĩ: “Deus ẽ ma unaiĩ”, ibiakĩ hawẽ yunua hãtxa txibãmarã, ha huni
txani txakaikiki, Deusũ hãtxa txanima haki hayamawẽ taearã. 5 Hamẽ
tsuara xinã betsatã Deusũ hãtxa txibãkĩ ashũkayabiairã, txanima kayabi
hawẽ shabakabi Deusũ nui haya ha meranua tashnikiki. Hamẽ nukubu nũ
haskariaiburã, nũ hakiri dasiabu nũ ma unãkanaii. 6 Ha inũ, tsuãra yuikĩ:
“Ma Deuski dasia ẽ hiweaii”, ikirã, haska Jesus Cristo hiwekũkaini keskai
hau iriakubainũbũwẽ.
7 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, ẽ matuwẽ nuikĩ ha dukũ Jesus Cristõ nuku
yununi bena ẽ betsa wamaki. Habias nukũ betsabũ matu yusĩaĩbu
mã nĩkakĩ taewanirã, harã, mã ma nĩkaniki. Xinaĩrakãwẽ, mã
abunamekubainũbunã. 8 Habiaskabiakẽ na yunua bena keska wakĩ
ana matu xinãmakĩ ẽ matu keneshunaii. Ha dukũ Deusũ nuku yunukĩ:
“Minabube abunamekubaĩshãkãwẽ”, iwanã, nuku yununiki. Haskakẽ
haska Cristo nukuwẽ nuikĩ nuku abumis unãkĩ yunua bena tashniai
keska wakĩ ẽ ana matu xinãmaii. Matũ hiwea sheni mã henekubirani
ma txanima shaba kayabiki mã pesea keskabuki. Na mã haskai hiwearã,
Cristõ yununi kayabiki.
9 Tsuãra yuikĩ: “Cristo ikũwaĩ ma ẽ hawẽ shaba hayaki”, ibiai ikũwaĩ
betsa danaĩ habe dakekenaĩnã, hawẽ hiwea sheni hene keyuriama
mexu merã hiwea keskayuaki. 10 Hakia tsuãra hawẽ hãtxa txibaĩ ikũwaĩ
betsabube abunamemisrã, ana hawawẽ taea txĩtuaĩ txakabũ kanemakĩ
atxitirumaki. 11 Hamẽ tsuara ikũwaĩbube abunameama hatube danãnanaĩ

dakekenaĩnã, hawẽ hiwea pemawẽ taea mexu merã nia hani kai unãma
keskaki. Ha mexu merã niarã, hawẽ hiwea shenĩ hawẽ xinã bepu keyua
bekũ keska hiweaki.
12 Ẽ bake keskabuũ, Jesus Cristõ hawẽ hiweawẽ nuku merabewanũ
ika tashnitã nuku mawashuniwẽ taeshũ Epa Deusũ matũ txakabu buatã
matu haibuwani xinãkĩ ẽ matu keneshunaii. 13 Epabu inũ ewabuũ, Deusũ
mai damiwariama hawẽ bake habe hiwekũkaini mã ma ikũwãkĩ unaĩwẽ
taeshũ ẽ matu kene bumaii. Berunãbu inũ txipaxbuũ, Deusũ hãtxa
txibãhairakĩ huĩtinĩ mestẽwãtã mã yushĩ txakabu Satanás maemaiwẽ
taeshũ ẽ matu kene bumaii.
14 Ẽ bake keskabuũ, mã ma Deus unãyanã, ẽ matu keneshunaii. Ha
dikabi hawẽ bake habe hiwekũkaini mã ma ikũwãkĩ unaĩwẽ taeshũ ẽ
matu kene bumaii. Berunãbu inũ txipaxbuũ, huĩtinĩ mestẽtã mã ma
Deusũ hãtxa nĩkatã txĩtuãma txibãkĩ hawẽ Satanás mã ma maemawẽ
taeshũ ẽ matu kene bumaii.

Na mai anua mabuwẽ besti kemukĩ Deus benimawatirubumakiaki, na hãtxarã

15 Yurabu na mai anu hiweshũ haska abukĩ txakabu akaibu danaĩ ana
hatube naxui itã ana abuyamakubaĩkãwẽ. Hamẽ betsabũ hatũ hiwea inũ
hatũ beya txakabu mã abukubainairã, Epa Deus mã abuamaki, danãkinã.
16 Na mai anu yurabu hiweshũ akĩ tashnimaiburã, beya txakaburã, Deus
anua huamaki. Haska huirã, yurabũ hatũ yura atimapawati bestiwẽ
kemui inũ, hatũ beruwẽ besti mabu uĩkĩ haska abuai keska tashniai hawẽ
besti kemui keĩ hiweabuki. 17 Hanua yurabũ haska xinãkĩ abiamisburã,
hatũ kemu paerã, keyukũkainikiki. Hakia xinã betsa watã haska Deusũ
abumis aki hiwekubainaiburã, habe hiwekuĩshãkanikiki, ikibi ikirã.

Cristoki sinatai tashnishanikiaki, na hãtxarã

18 Ẽ bake keskabuũ, ma bari hawẽ henei keyuikiki. Bari hawẽ
heneaitiã huni shanẽ ibukĩ Jesus Cristo mebinũ ika haki sinatai haki
beparamei hushanai mã nĩkanirã, na habiatiã itxapabu haki sinatai ha
keska ma tashniaibu mã uĩaiĩ. Haskawẽ taeshũ ma bari hawẽ henei ma
kemai mã unãtirubuki. 19 Habu tashnirã, nãtekea beama habia nuku
anua iki taebaĩkanikiki. Nukube itxabiamisbu Jesus Cristo danaĩ ana
nukube itxama haki sinatakanikiki. Hamẽ nukubetã ikũwaĩbunã, nuku
pashkabainama itirubuki. Hakia nuku pashkabainaibu uĩkĩ ikũwã
kayabiabuma mã shabakabi unãtirubuki.
20 Jesus Cristo meribitũ hawenabu wakĩ ma matu pashkaniki, hawẽ
Yushĩ Pepawenã. Haska dasibitũ mã ma hakiri hawẽ hãtxa txanima
mã ma hayakẽ ana tsuã matu parãtirumaki. 21 Hanushũ mã hãtxa
kayabi unãmawẽ taeama hakia hãtxa kayabi mã unaĩwẽ taeshũ ẽ matu

keneshunaii. Cristo anua hãtxa txakabu tashniamaki. Hakia hãtxa
kayabi besti hanua tashnikũkaĩmiski. 22 Hakia tsuabu ikanimẽkaĩ,
Cristoki txani txakai parananaĩnã? Habu parananãkĩ hakiri hãtxakĩ yui:
"Jesusrã, Deusũ Katua Messiasmaki", ikaiburã, ha hunĩ hawẽ kuxipa
mebinũ ika haki beparamekĩ hawẽ Epa inũ hawẽ bakeki sinatakĩ hatuki
dakekenanamemaikiki. 23 Haska inũ, tsuabura Deusũ bake danaĩ haki
dakeirã, hawẽ Epa Deuskiri dakeriaikiki. Ha inũ, tsuabura dakeyamakaĩ
hakiri hãtxai peii: "Ẽ Jesus ikũwaiĩ", ikĩ hawẽ Epakiri shabakabi
wariaikiki.
24 Haskakẽ matunã, Deusũ hãtxa mã nĩka taewanirã, matũ huĩti merã
ha kaka pepa mã mekea matuki ma dasia hanu hawẽ bake inũ hawẽ
Epabe mã ma hatuki dasia hiwekũkaĩriashanaii. 25 Haska Jesus Cristõ ma
nuku yubabaini nũ ma haya hawẽ taea hiwei ikibi ika nũ ipashanaii.
26 Ha habũ matu parãkatsis ikaibukiri ẽ matu keneshunaii. 27 Hakia
txanima Deusũ Yushĩ Pepa Jesus Cristõ matu inãkĩ ma matu meribi
wani hatũ besti hawẽ yusĩa txanima hawa matu parãma yusĩkĩ matu
merabewakubainaya ha parananãmisbũ hatũ hãtxawẽ matu yusĩtirubu
hayamaki. Haskawẽ taea mã ma Jesus Cristoki dasiaburã, haska Deusũ
Yushĩ Pepatũ besti matu yusĩaĩ betsa wakĩ heneyamakubaĩkãwẽ.
28 Ẽ bake keskabuũ, natiã Jesus Cristoki dasitã heneyamakãwẽ,
haki txiti ikirã, hanu ana nukuki nukui huaitiã damapai nũ haki datei
daketirubumakirã, ha bebunuarã.

Deusũ bakebu haskaibu nũ unãtirukiaki, na hãtxarã

29 Txanima Jesus Cristõnã, hawa kaneama ini mã unaiĩ. Haskawẽ taea
tsuabũra hawara Deusũ abuai akubainaiburã, pepabu Deusũ bakebu mã
unãtirubuki.

3 1 Xinãkãwẽ. Nukuburã, nukũ Epa Deusũ nuku abuhairakĩ nũ hawẽ
bakebu nuku kenaikiki. Hakia tsuabũra Deus unãbumawẽ taeshũ
nũ hawẽ bakebu nuku unãbumariki. 2 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, ẽ matuwẽ
nuiairã, nũ ma Deusũ bakebuki. Txipu haskarara nũ ishanai natiã nũ
unãriabumaki. Hakia nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo ana nukuki nukuaitiã
hanu habe ha keskari ikĩ hanu haskarara nuku wai nũ uĩshanaii. 3 Na
haska dasibi hakiri xinãkĩ nũ manaiburã, nukũ xinã txakabu haki petxi
nũ pepa bestikatsis ikĩ nũ benakanaii, Jesus Cristo pepani keskanũ ikarã.
4 Tsuabũra txakabu meaiburã, habuã Deusũ hãtxa txibãma danãkĩ
txakabu ewawakanikiki, haska yunuti tibi hayabiakẽ txakabuwakĩ ha
txibãmarã. 5 Yurabũ txakabu buanũ ika Jesus Cristo na mai anu tashnitã
Deusũ yunua kanei txakabuwama inirã, mã unaiĩ. 6 Tsuabura nũ ma haki
dasiaburã, nũ ma mestẽwã ana hawa txakabuwakubainamaki. Hakia
tsuabũra txakabuwakubainairã, habuã Jesus haibuwakĩ unãriabuma
ikubaĩkanikiki. 7 Ẽ bake keskabuũ, hau tsuã matu parãyamanũ ẽ matu

yuiai nĩkakãwẽ. Jesus Cristo pepa ikũkaini keskakĩ tsuãra txibãkĩ pepa
akubainairã, ha hunirã, hawẽ xinã pepariki. 8 Hakia tsuãra txakabu
akubainaiburã, Satanás txibãkĩ akanikiki. Bebũkiri Satanásã Deus
nĩkama hatũ dukũtũ hakiri txakabuwanishũ hatũ hatu amakubainikiki.
Haskawẽ taea Satanásã haska hatu amakubaĩmis yamawakĩ keyunũ ika
Deusũ bake tashniniki.
9 Haratura nũ ma Deusũ bakeburã, nũ ana txakabu mekubaĩtirubumaki,
hawẽ hiweti xinã pepa ma nuku merã naneawẽ taearã. Haskawẽ
taea nũ Deusũ bakebu nukũmebi nukũ hiwea nũ mekekubaĩtirubuki,
ana txakabuwamarã. 10 Deusũ bakebu inũ Satanásã bakebu mã unãti
watirurã. Tsuãra pepa akubainama inũ ikũwaĩbube abunameamarã,
Deusunabumaki.

Betsabuwẽ nuikĩ hatu uĩmatikiaki, na hãtxarã

11 Jesus mã ikũwãkĩ taewaya matu yusĩkĩ: “Matubetã ikũwaĩbube nui
hatube abunamekubaĩkãwẽ”, ika hãtxa mã nĩkanirã, habiaskari ana
ẽ matu xinãmaii. 12 Adãonẽ bake dabe inibukiri matu ana xinãmanũ
nĩkakãwẽ. Caimnẽ Satanásã xinã txibãkĩ hawẽ betsa tenãnikiaki.
Haskarawẽ taeshũ animẽ? Caimnẽ hawẽ hiwea pepamakẽ hawẽ betsã
Deusũ yunua aki pepaya haki sinatakĩ tenãnikiaki. Caimnẽ hawẽ betsa
Abel abuama ini keskariai nukuburã, haskayamakubainãkãwẽ.
13 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, habũ ikũwãbumã Deusũ hãtxa nĩkama
matu danaĩ matuki dakekenaĩbunã, hatu uĩ datei e iyamashãkãwẽ.
14 Uatiã nũ abunameamarã, nũ mawa keska inibuki. Na haska unãkinã,
natiã nukũ betsabube nũ abunameaiburã, nũ hiwea hayaki. Hakia habu
abunameabumarã, ma mawanibu keska hiweyuabuki. 15 Tsuara ikũwaĩbu
betsawẽ nuiama dakekenãmisrã, huni pubẽki. Ha huni haskaburã,
hamebi hatũ hiwekuĩa hayatiruma mã unaiĩ. 16 Nũ nui kayabi haya nũ
tapĩtirurã, haska Jesus Cristo nukuwẽ dabanã hawẽ hiwea nuku inãni nũ
xinãtirubuki. Haskawẽ taea nukubũri nukũ betsabu nũ hatu abukayabiai
nũ hatu uĩmatirubuki. 17 Hakia tsuara mabuhairayatũ ikũwaĩbu betsa
nuitapai uĩbiai beru txãkãshũ hatu merabewama hawa inaĩsmarã,
hawa Deusũ nui hayamaki. 18 Ẽ bake keskabuũ, txanima Deus abukĩ
duawakinã, hãtxa bestiwẽ akama ikũwaĩ betsabuwẽ nui merabenãkĩ hatu
uĩmakĩ ashũkubainãkãwẽ.
19 Hamapai tibi kanebiakubaini nukunabube nũ abunamemiswẽ taeshũ
Deusũ nukũ txakabu nuku buashuni nũ unãtirubuki. 20 Nũ txakabu
wakubaĩmis nuku unã keyubiaya Deus nũ yuka nukũ txakabu nuku
buashũtã ana xinãma unaĩ ana punu nukayamakubainãkãwẽ. 21 Ẽ betsabu
inũ ẽ puibuũ, matuwẽ nuikĩ ẽ matu merabewairã, nukũ txakabu nũ ma
pewa ana hawawẽ taea Deuski nũ datetirubumaki. 22 Haskawẽ taeshũ
hawẽ hãtxa txibãkĩ haska abuai akĩ nũ benimawakubainai unã keyuaya

hanushũ hawara bikatsis ikĩ Deus nũ yuka nuku ashũshanikiki. 23 Hawẽ
bake Jesus Cristo nũ ikũwãshanũbũ inũ nũ abunamekubainũbũ Deusũ
hawẽ yunuti yununiki. Habias keskari hawẽ bakẽ nuku yunurianiki.
24 Tsuãra Deusũ hãtxa nũ txibaĩburã, nũ haki dasia hiwea inũ hari nukuki
dasiria hiweriaki. Ha inũ, hawẽ Yushĩ Pepa nuku yunua nũ biniwẽ taeshũ
nukuki dasia hiwea nũ unãkanaii.

Haratura Deusũ Yushĩ Pepa haya unãtikiaki, na hãtxarã

4 1 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, matuwẽ nuikĩ na haska tashnibiranaibukiri
ẽ matu yusĩkatsis ikaii. Mai hirabi anu Deusũ hãtxa
yuishunikanikapai habu txani txakaiburã, mirima hayaki. “Eari ẽ Deusũ
hãtxa yuishunikaki”, ikaiburã, dasibi hatu ikũwãyamakãwẽ. Hakia hatu
unãti wakinã, txanima habu Deusũ Yushĩ haya ikanimẽkaĩ? Hayamabia
matxupai ikanimẽkaĩ? Hatu uĩkubaĩkãwẽ. 2 Haskakiri hãtxaibu mã
unãtiruburã, habu Deusũ Yushĩ Pepa hayarã, habũ ikũwãkĩ yuikĩ: “Jesus
Cristo tashnirã, yura kayabi bitã kainiki”, ikaibu Deusũ Yushĩ Pepa haya
mã unãtirubuki. 3 Hakia tsuãra Jesus Cristokiri unãmabia yuikĩ: “Yura
kayabiama iniki”, ikaiburã, Deusũ Yushĩ Pepa hayamaki. Ha hunĩ Jesus
Cristo shanẽ ibu mebinũ ika haki sinatai haki beparamei hushanai yushĩ
hayaki. Haskakiri ha yushĩ hushanai mã nĩkanirã, harã, ma na mai anu
yurabu anu kaĩma ma niaki.
4 Ẽ bake keskabuũ, mã Deusunaburã, hawẽ Yushĩ Pepa kuxipa mã
hayawẽ taeshũ Satanásã hatu merabewabiamiskẽ ha parananaĩbu mã
hatu binu keyuaki. Satanás kuxipabiakẽ Deusũ Yushĩ Pepa kuxipahairatũ
ma binuaki, matu merabewakinã. 5 Ha yusĩnã parananaĩburã, hatũ
yusĩawẽ hãtxairã, hatũ beyakiri besti hãtxakanikiki. Tsuabura habu
keskabũri hatu nĩkakanikiki. 6 Hakia nukurã, nũ Jesusũ kuxipayaburã, nũ
Deusũ bakebuki. Nũ yusĩayã habũ Deus unãkĩ nuku nĩkaibũ habũ Deus
unãbumã nuku nĩkaisbumaki. Ha haskaburã, haratura txanima Yushĩ
Pepa haya inũ haratura paranã yushĩ hayabu nũ unãtirubuki.

Ikũwã kayabiai unãtirã, abunamei beyanamei hatuki dasiakiaki, na hãtxarã

7 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, nui pae Deus anua humiski. Haskawẽ taea
tsuabura nũ hawẽ bakebui ikaiburã, Deus unãkĩ haibuwakanikiki.
Haskakẽ nukubu nui abunamekubainãkãwẽ. 8 Deus nuikipabiakẽ tsuãra
ha abunameti xinãmarã, Deus unãriabumaki. 9 Jesus ikũwaĩ hawẽ taea
nũ hiwea hayashanũbũ Deusũ hawẽ bake bestitxai yurabu anu yununiki,
nukuwẽ nuikĩ nuku abuai nuku uĩmakinã. 10 Nuku abuai haska uĩmakinã,
nukũ dukũ nũ Deus abuama iniki. Hakia nukuwẽ nuikĩ nuku abukinã,
hawẽ bake yununiki, hau ha mawakĩ daewaiwẽ nukũ txakabu buatã ana
xinãyamakubaĩshanunã.

11 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, ẽ matuwẽ nuikũkainairã, txanima nuku haska
wakĩ Deusũ nuku abunikenã, nukuburi habiaskariai ikũwaĩ betsabube nui
abunamekubainãkãwẽ. 12 Tsuã Deus uĩpaunima inũ uĩtirumabiakẽ nukubu
nũ abunameairã, Deus nukuki dasia nukube hiweaki. Nukube dasiawẽ
taea ha nui txanima kayabi nũ hayaki. 13 Nukubu nũ Deuski dasia hiwea
inũ ha nukube dasia hiwea hawẽ nũ unãti wakubainũbũ hawẽ Yushĩ Pepa
nuku inãniki. 14 Txanima Epa Deusũ hawẽ bake hau yurabu mai hirabi
anu hatu mekekubaĩshanũ yununi nukubũ uĩnishũ nũ shabakabi hakiri
txanikũkaĩmiski. 15 Hamẽ tsuabũra yuikĩ: “Txanima Jesus Deusũ bake
kayabiki”, ikaiburã, Deuski dasia hiweabu inũ Deus hatuki dasiriaki.
16 Txanima Deus nũ abuairã, ikũwãkĩ nũ ma Deus unãkanaii.
Deusrã, nuikipa abunamenikaki. Tsuara ha nui haya hiwearã, Deuski
dasia hiweaki, Deusri haki dasiriarã. 17 Haskakũkaini txanima nũ nui
hayakũkaĩmisburã, Deusũ Jesus Cristo abumis keska wakĩ nukuri
habiaskari wakĩ nuku abumiswẽ taea hanu bari hawẽ heneaitiã Deusũ
hatu unãti waya nũ hawa dateama ishanaii. 18 Hanira hanu nui hayarã,
hanu date hayamaki. Tsuara nui kayabi hayarã, ikũwaĩbuwẽ nui
abunamekayabikĩ hawẽ date putamisbuki. Hamẽ betsa date hayarã, hawẽ
kupiti xinãmisbuki. Haskawẽ taea tsuara datekeparã, nui kayabi pae haki
nukuriamaki.
19 Deusũ dukũ nuku abukĩ taewanikẽ hawẽ taea nukuri nũ
hatube abunametiruki. 20 Haratura ikũwaĩ betsa habe ikũwaĩ habe
uĩnanãbiai habe abunameamarã, habiaskariai Deus nũ uĩyamaberi
abunametirubumaki. Haskawẽ taea tsuãra yuikĩ: “Deus ẽ abuaii”,
ibiai samama ikũwaĩbu betsa danaĩ habe dakekenaĩnã, ha huni txani
txakaikiki. 21 Jesus Cristõ nuku yunukinã, eska yuiniki: “Tsuãra Deus
abukinã, matubetã ikũwaĩburi hatuwẽ nuikĩ aburiakubaĩkãwẽ”, nuku
waniki.

Ha ikũwãtirã, nui kayabi hayakiaki, na hãtxarã

5 1 Tsuabũra Jesus ikũwãkĩ yuikĩ: “Txanima Jesus Deusũ Messiaski”,
akĩ yuiaiburã, Deusũ bakebuki. Ha inũ, tsuãra Epa Deus abuairã,
Deusũ bake betsaburi aburiaikiki. 2 Epa Deus abukĩ haska yununi nũ
txibaĩburã, Deusũ bakebu nũ hatube abunameai nũ unaiĩ. 3 Deus nũ
abuairã, hawẽ yunuti inũ hawẽ nemati nũ txibãkubainaii. Hawẽ yunuti
txibaĩnã, shãkamama bikamaki. 4 Nũ tsuabura Deusũ ma hawẽ bakebu
nuku wa tsuabũra hatũ hiwea txakabu txibãkĩ Deus danaĩbu nũ hatu
maemaii. Nũ Jesus ikũwaĩwẽ taeshũ hawẽ kuxipayakĩ ha yurabũ txakabu
akaibu nũ ma hatu binuaki. 5 Hanushũ: “Jesus Deusũ bakeki”, akĩ tsuãra
ikũwãkĩ yuikinã, habu bestitũ Deus danaĩbu hatu binukanikiki.
6 Jesus Cristo tashnikiranã, eskakĩ dasibi hatu unãti wamakĩ kayatiwamaniki,
ha dukũ henewẽ ikaibu anu hari naxirã, hanua dasibibũ berubiri cruzkia

dunua hawẽ himi habakĩ hatu uĩmakinã. Henewẽ naxi bestiama hakia mawai
hawẽ himi habakĩ hatu unãti wamaniki. Haskanirã, Deusũ Yushĩ Pepatunã,
hamebi unaĩkiki. Haska unaĩ nukukia txanima txanimiski. 7 Ha Jesus haskani
habu txaniairã, eskaki. Hawẽ unãmati dabe inũ besti txaniti hayaki, 8 Yushĩ
Peparã, henewẽ naxinirã, mawai himi habanirã. Habu dabe inũ bestirã, hatũ
xinãnã, habiaskas xinã kanemaki. 9 Hawara kaka yurabũ beshũ yuiaiburã:
"Txanimaki", ishũ nũ hatu nĩkamiski. Hamẽ Deusũ ibubis hawẽ bake kayabikiri
nukuki txanikĩ ha kaka tashnimanirã, yurabũ kaka yuimisbu keskama ha binua
mestenepahairaki. 10 Tsuãra Deusũ bake ikũwaĩnã, hamebi hawẽ huĩti merã ha
kaka haya yuimakĩ shabakabi wamaikiki. Hakia tsuãra Deus ikũwãmatunã:
"Deusrã, txaniki", ikĩ hatu xinãmamiski, ha txanitxakakinã, Deus ibubis hawẽ
bakekiri txanini ikũwãmarã. 11 Ha inũ, Deus txani: "Hiwea ikibi ika ẽ matu
inãshanaii", inirã, ha hiwearã, hawẽ bake anu hayaki. 12 Ha inũ, tsuãra Deusũ
bakeki ma dasikĩ ikũwaĩburã, ha hiwea ikibi ika hayaki. Hamẽ tsuara Deusũ
bakeki dasikĩ ikũwãmarã, ha hiwekuĩa hayabumaki.

Nui hãtxa hawẽ heneakiaki, na hãtxarã

13 Jesus Deusũ bake mã ikũwaĩbu na yusĩa ẽ matu keneshunaii, Deusbe
mã hiwei ikibi ika mã ma haya mã unãnũbunã.
14 Haska Deusũ xinaĩ keska xinãkĩ hawara nũ yukai nuku nĩkamis dateama
nũ unaiĩ. 15 Nũ habe hãtxakĩ yukai Deusũ ma nuku nĩkatã hawara nũ ma yuka
nuku inãshanai nũ unaiĩ. 16 Ha inũ, txakabu dabe hayaki. Ha txakabu daberã,
betsa Deusũ buakatsis ikikiki. Bestitxai buakatsi ikamarã, mawa kayabi anu
katiruki, Jesus mawabiashuni danãkĩ txakabu wamisrã. Haskawẽ taeshũ
ikũwaĩ betsã hawara txakabu Deusũ abuama ana akai uĩtã mã merabewakatsis
ikairã, hau Deusũ kupiyamashanũ xinã pewamakĩ merabewakĩ matũ betsa
Deus yukashũkãwẽ. Hamẽ betsãri haska Deusũ hawẽ txakabu buashũkatsi
ikama uĩbiakĩ Deusbe hãtxashũyamakãwẽ, hawẽ hiwea ma kupiti hayakirã.
17 Hawara txakabu tibi danãkĩ Deusũ abuismaki. Abuismabia betsa betsapa
hatũ hiwekuĩa benumakatsis ikama hatu buashũmiski.
18 Tsuãra ikũwãkĩ Deus hawẽ Epa wai ma haki dasiarã, ana txakabu
mekubaĩtiruma nũ unaiĩ, Deusũ bake Jesusũ mekekubainayarã. Ha
dikabi Satanásã yunukĩ ikũwaĩbu kanematirumaki. 19 Satanásã mai
hirabi anu hiweabu hatu parã keyuikiki. Hamẽ nukurã, nũ Deusũ bakebu
nũ unãriaii. 20 Deusũ bake tashnitanã, hamẽ huama Deus hiwemanika
kayabi nũ unãshanũbũ hawẽ unãnepa nuku inanũ ika huni nũ unaiĩ. Nũ
ma ha txanima kayabiki dasia hiweaburã, harã, hawẽ bake Jesus Cristoki
nũ ikaki, habias Deus mekenika kayabitũ hiwei ikibi ika nuku inãmisrã.
21 Ẽ bake keskabuũ, yushĩ dami kẽwãmisbu beyanu ha dapi ana
buyamakubaĩkãwẽ.
Hatiski, ẽ hãtxarã.
João

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Joãonẽ ha katxu hatu kene bumanikiaki

2 JOÃO

Joãonẽ hatukiri xinãnikiaki, na hãtxarã

1 Earã, mekenikatũ ẽ matu hãtxa bumai uĩrakãwẽ. Deusũ matu
katua hawẽ hãtxa nĩkai mã itxamisbu ẽ matu abuaii, eã bestimarã.
Hakia dasibi habũ Deusũ kaka pepa txanima unãkĩ ikũwaĩbũ matu
aburiakanikiki. 2 Eskawẽ nũ matu abuairã, ha hãtxa txanima nũ hayatũ
haska ha txanimatũ nukũ huĩti merã nũ mekea hatũ nuku xinãmakĩ nuku
yuimapakeikiki. 3 Epa Deus inũ hawẽ bake Jesus Cristõ hatũ pepawẽ hau
matuwẽ dabanã ikĩ unãnuma xinãmakĩ hawẽ hãtxa txanimawẽ inũ hawẽ
nuiti kayabi matu inãkĩ hau matu hiwemakubainũbũwẽ.

Deusũ hãtxa txibaĩ abunametikiaki, na hãtxarã

4 Haska Epa Deusũ nuku yununi matubu hatiritũ txibãhairai matukiria
beabu hatuki ẽ nukua txanima haska hãtxa txanimawẽ hiweaibu hatu
uĩ ẽ benimahairaimaki. 5 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, natiã matuwẽ nuikĩ
matukiri xinãkĩ matu ea akĩ ẽ matu yunuaii, nukũ betsabube nui nũ
abunamekubainũbunã. Na haska ẽ matu keneshunairã, yunuti bena ẽ
matu ashũamaki. Hakia habias Jesus Cristõ nuku yusĩ taewani ẽ matu
ana xinãmakĩ ashuaiĩ. 6 Deusũ hawẽ hãtxa yunukinã: “Nui abunamei
besti hiwetiki”, anirã, ha haska yununirã, ma bebũkiri mã nĩkaniki.
Haskawẽ taea nuikipai hiwekubaĩkãwẽ.

Yusĩnanaĩ parananaĩbu unãtikiaki, na hãtxarã

7 Yusĩnã itxapabu parananaĩ mapushũ: “Jesus Cristo Deus anua
tashnitanũ ika nukũ yura bitã kaĩama iniki”, ikĩ habũ ikũwãbumã
hatu unãmakatsis ibiakĩ shabakabi hakiri txanikĩ yui pewabumaki. Ha
habũ haskakĩ yuiaiburã, ha huni yusĩnãburã, hakiri parananãkanikiki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Haskabu anua hunĩ Jesus Cristo shanẽ ibu mebinũ ika haki sinatai haki
beparamei tashniaki. 8 Jesus ikũwãkĩ hawẽ daya nũ amiswẽ taeshũ hau
matũ pepawẽ Deusũ matu manakushanai mã bishanai benukatsi ikamarã,
txĩtuãma ha parananaĩbu hatu uĩrakubaĩkãwẽ.
9 Tsuãra Cristõ yusĩa txibãkĩ taewabiatã hawẽ yusĩa hawena meribis
ana txitxitã yusĩaĩnã, Deus hayamaki. Hakia tsuãra Cristõ yusĩni ha
hãtxa kuxipa betsa wama habias txibaĩnã, Epa Deus inũ hawẽ bakebe
dasia habe hiweaki. 10 Ẽ matu yuiai keskabu Jesusũ hãtxa kayabi matu
pe yusĩabuma habũ matu yusĩnũ ika buaiburã, habe hãtxanameama inũ
matũ hiwe anu hatu ikĩ mapemayamashãkãwẽ. 11 Tsuãra ha parananaĩbu
hatube hãtxanamekĩ beyawakinã, hawẽ txakabu habetã abaĩshãkanikiki.
Uĩrashãkãwẽ.
12 Hãtxa itxapa ẽ matu yuikatsis ibiakĩ ẽ hati matu keneshũkatsi
ikamaki. Hakia matuki bai ka ẽ matube hãtxanamekatsis ikaii, beisinaĩ
nũ benimanameshanũbunã.
13 Nukubetã Jesus ikũwaĩbu Deusũ hatu katuabu ẽ hatube itxamisbũ
hatũ hãtxa matu bumariakanikiki, hau mã unãnuma hiwenũbunã.
Hatiski, ẽ hãtxarã.
João

Joãonẽ ana ha katxu kene bumanikiaki

3 JOÃO

Joãonẽ Gaio kẽwãnikiaki, na hãtxarã

1 Mĩ ẽ haibu pepa Gaio anu mĩ haibu mekenika Joãonẽ txanima ẽ mia
abuhairaitũ keneshũ ẽ hãtxa ẽ mia bumai uĩshãwẽ.
2 Ẽ betsaã, Jesus ikũwãkĩ mĩ xinã mĩ ana kuxipa wakubainai keskariai
hawa isĩ teneama mĩ hiwei pekũkaĩnũ Deusbe hãtxakĩ mĩ hiwea
dasibikiri ẽ mia yukashũmiski, miwẽ nuikĩ mia abukinã. 3 Nukubetã
Jesus ikũwaĩ betsabu bea eki nukutã mikiri eki txanikĩ: "Gaiõ Jesusũ
txanima hãtxa txibãkĩ txĩtuãma hawẽ hiweaki", ikĩ ea yuiabu nĩkai
ẽ benimahairaxinaki. 4 Mã ẽ bake keskabu habias xinãwẽ mã txibaĩ
matukiri nĩkai ẽ xinã txãkãkũkaĩmis ẽ benima pae tsuã ea mebĩtirumaki.
5 Ẽ betsaã, miwẽ nuikĩ ẽ yuiairã, ikũwaĩbu betsabu dasibi xinã pewẽ
mĩ hatu merabewakubaĩmis keska wakĩ ana hatu binumakinã, habu mĩ
hatu uĩmatxakayamairã, txaikea yusĩnanãtanũ ika beaibu merabewakĩ
beyawakĩ mĩ hatu duawamis 6 nenu nũ hiweabu anuri bea hanu nũ itxabu
anuari mĩ hatuwẽ nuikĩ merabewamiskiri nukuki txanimisbuki. Haskakẽ
mia anua buaibu hatu nitxĩkĩ hatu merabewakĩ hau hawa yupama haya
butanũbũ piti inũ hawara mĩ haya hatu inãpakekubaĩwẽ, Deusũ haska
abumis akinã. 7 Habunã, Jesus Cristokiri yusĩtanũ ika bushũ haska hatũ
xinãnẽ habũ ikũwãbuma daketapawatirubumaki, hamapai xarabu hatu
yukakinã. 8 Hau hatũ hawara yupayamanũbũ haskawẽ taea nukuĩ nũ
hatube dayakĩ habu nũ merabewanũ Cristõ nuku yununiki, habuã Jesus
Cristokiri txanima yusĩbaunaiburã, habu merabewati xara nuku wakinã.

Diótrefes inũ Demétriokirikiaki, na hãtxarã

9 Uatiã mĩ mae anushũ ikũwaĩ itxamisbu yunukĩ ẽ hatu kene
bumaimaki. Hakia Diótrefes nukũ yunuti kuxipa abuama ibubis

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

yunukatsis ikĩ nukũ hãtxa nĩkamakiaki. 10 Haska bestiama, hatunã,
nukukiri txakabu yuikĩ nuku yuãkĩ nukuki kashei txanitxakamiskiaki.
Ha inũ, yusĩnã betsabũ matu merabewanũ ika matu anu buaibu matu
beyawamamakĩ nemai inũ tsuãra hatu beyawakatsis ikaibu nemakĩ
hau habe mã ana itxayamanũbũ matu nematã tashnimamiskiaki, shanẽ
ibukinã. Haskamiskẽ ea kayabis matũ mae anu kashũ kenatã habe
hãtxakĩ ẽ txiteshanaii.
11 Ẽ betsaã, ẽ miwẽ nuiairã, beya txakabu txibãma beya pepa besti
akubaĩwẽ. Tsuãra beya pepa akaiburã, Deusũ enabuki. Hakia tsuãra beya
txakabu akaiburã, Deus unãbumaki.
12 Dasibibũ: “Haska kaka tashnimakãwẽ”, ika ẽ ikairã, Demétrio
bestikiria hãtxa tashnia ẽ nĩkaii, hawẽ kaka txanimarã. Haska hakiri
kaka kaĩayã nukũri hakiri hãtxakĩ habiaskari nũ xinaiĩ. Nuku nũ
parananaĩ hãtxaisma mĩ unaiĩ.
13 Hãtxa itxapa ẽ mia yuikatsi ibiakĩ ẽ hati mia keneshũkatsi ikamaki.
14 Hakia samama mia anu ka uĩnanaĩ ẽ mibe hãtxai kashanaii.
15 Hau Deusũ mia unãnuma hiwemanũwẽ. Nenushũ nukũ haibuaibũ
hatũ hãtxa mia bumakanikiki, mĩ unãnuma hiwenunã. Mia anuabu nukũ
haibuaibu tibi ẽ hãtxari ea hatu banabimakĩ keyushũshãwẽ.
Hatiski, ẽ hãtxarã.
João

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Judasĩ hatu kene bumanikiaki

JUDAS

Judasĩ hatukiri xinãnikiaki, na hãtxarã

1 Tsuabura Epa Deus matuwẽ nuikĩ matu kenatã katuni mã habu Jesus
Cristõ matu tsumashũ mekekubainai ẽ Tiagõ betsa Judas Jesus Cristõ
tsumapã, ẽ hãtxa ẽ matu bumai uĩrakãwẽ, 2 Deus matuwẽ nuikĩ unãnuma
matu hiwemakĩ hau ana matu duahairawakubainũwẽ.

Yusĩ parananãmisbu Deusũ hatu kupishanikiaki, na hãtxarã

3 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, matuwẽ nuikĩ haska Jesus Cristõ matu
inũ ea nuku pashawakatsi hãtxanikiri matu keneshũkatsi ibiakĩ ha
akama eskaibukiri hatu uĩkĩ habukiri xinãkĩ Deusũ kakape nũ matu
Deusunabuwakĩ yusĩni habũ betsa wakĩ matu bika tenemakĩ inũ yura
betsabu hau hatu parãyamarianũbũ mã hatu nemakubainũ haskakiri
keneshũ ẽ matu bumai uĩrakãwẽ. 4 Ha inũ, ha bebũkiri ha yurabukiri
Deusũ hawẽ hãtxa hatu kenemani habu parananãmisbu kupinũbariai
habias yuini keska na habiatiã yurabu betsa betsapa hune txakabu
hayabia matube itxai unãtinãtã hatũ txakabu henekatsi ikama habũ
xinãwẽ matu parãkĩ yuikĩ: “Deus pepatunã, hawara txakabu mã wabiaya
matũ txakabu buatã kupiama ishanikiki”, akĩ hamapai atimapa matu yusĩ
hatũ hiwea pewai beshtekekatsi ikama Jesus Cristo besti nukũ Shanẽ
Ibubiakẽ hawẽ kuxipa danãkanikiki.

Deusũ hatu unãti watã kupinũbarikiaki, na hãtxarã

5 Egito anua Israelbu Deusũ hatu tashnimabirani mã unãbiaya haskakiri
mã xinãnũbũ ana matu yuinũ nĩkakãwẽ. Ma hatu pashawabiaima
Israelbu habũ Deusũ hãtxa ikũwãkatsi ikama danaĩbuwẽ taeshũ hanu
tsua hiweabumanushũ Yavé Deusũ hatu kupikĩ tenãkubirani mã unaiĩ.
6 Ha dikabi Deusũ hawẽ nai tsumabu nai anua habu tibi ha mekei hanu
hau shanẽ ibunũbũ hatu yunubia haska besti mekekatsi ikama hatũ daya

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

henebiranaibu Deusũ hatu nemakĩ hanu mexuhaira kaĩkaĩtirumanu hatu
bitxitã hanu bari hawẽ heneai anu hatu kupiaitiã haburi kupishanai hatu
mekea mapuabuki. 7 Ha hawẽ nai tsumabu hatu ashanai keskari wakĩ
nawabu Sodoma inũ Gomorra mae ewapa inũ hatu dapi mae urama anu
hiweabu txutawẽ kemukĩ hunibu habe hunibe txutanameaibu Deusũ
hatu kupikĩ hawẽ yusĩa danaĩbu txi nukaismawẽ hatu kupishanai keska
wakĩ shabakabi Sodoma inũ Gomorra hatu kupinikiaki, habias nukubũri
dasibibũ hatuwẽ taeshũ nũ unãshanũbũ hatu kupikinã.
8 Hatu haska wani xinãbiai ha parananãmisbũ shabakabi xinaĩ
hiweama yuikĩ: "Deusũ ea hari yusĩkiki", iki hatũ xinã meribiswẽ hãtxai
yurawẽ besti kemui txutanamekĩ Deus shanẽ ibuai itxakĩ danãkĩ Deusũ
nai tsuma kuxipaburi ha amisbuki. 9 Hakia Deusũ nai tsuma shanẽ ibu
Miguel dasibi nai tsuma betsabu binuhaira Satanásbe hãtxai Moisés
mawa hawẽ yura haratutũra hawena watiru yauxi ha irabenamekĩ
Miguel hãtxa pepawẽ besti hãtxa wakĩ Satanás yuikĩ: "Yavé Deusũ hau
mia txitenũwẽ", ibianikẽ 10 hawara unãkĩ nĩkabuma ha parananãmisbu
yupukunãkubaĩmisbuki. Haska hatũ xinãnã, yuinakapã xinãyã keskabuki.
Hatũ xinã txakabuwẽ taearã, hatũmebi hatũ kupiti bikanikiki.
11 Uĩa. Habu ikirã, Caim hawẽ betsa tenãni keska ha txibãkĩ
txakabuwakanikiki. Haska inũ, huni betsa Balaão pei binũ ika kemui
ini keskariakĩ Deusũ bai kayatapia benui yusĩnã betsabu parananaĩ
peiwẽ kemuriakanikiki. Haska inũ, huni betsa Corã Deusũ yunua danaĩ
benuni keskai ha parananãmisbu habu mawariai pemashãkanikiki.
12 Haska inũ, mã Jesus txibaĩbu itxatã duanamekĩ mã piaibũ ha
parananãmisbu dakei hawa dateama matube naxui itã pike bestikĩ tsua
duawama benimanikapaikĩ matu dakewamisbuki. Habu mekenikabia
ibubis besti hawẽ yura xinaĩ mekemisbuki. Habũ yusĩanã, nai kuĩ
hushupa nuyabainaya ui huama mai metxawaisma keskai habu
hãtxahairakĩ yurabu merabewakĩ kuxipa waisbumariki. Ha inũ, hanu ni
bimiyamisbutiã hi betsa betsapa bimibiamiskẽ habu hãtxãwaĩbu nĩkakĩ
hawẽ merabewati hi bimiuma shanaxina betsea keskai parananãmisbũ
tsua merabewaisbumaki. 13 Ha inũ, iãnẽwã niwẽ betxuruãkĩ tũkash akĩ
kesha anu bakush henebaĩmis keskakĩ habũ txakabuwai parananãkĩ dake
pae shabakabi henebainaibu dasibibũ uĩtirubuki. Ha inũ, bixi hawẽ bai
ana tanabainama keskai ha parananãmisbu unãnumas buaibu ana tsuã
txibãtirubumaki. Haskawẽ taeshũ hanu mexuhaira Deusũ hatu washuni
anu hanu hatu nitxĩtã kupihairashanikiki, niti akamarã.
14 Ha dukũ Adãowẽ pakea setewẽ hawẽ baba Enoquetiã ha yurabu
txakabukiri bebũkiri Deus hãtxashũkĩ yuikĩ: "Uĩa. Yavé Deus huirã, hawẽ
nai tsuma mirima tsuã hati tanatirumaya hushũ 15 yurabu dasibi hatu
unãti wakĩ habuã txakabu betsa betsapa amisbu inũ hatũ hãtxa pemawẽ
Deuskiri yuimisbu Deusũ hatu kupishanikiki", ani 16 habias keska menei

hawara tibi abuama ha iki yuãnanaĩ hawarawẽ ibubis hawenas benai
benimanũ ika hatũ kemu pae besti txibaĩ inũ keĩ mia akaitũ besu wakĩ
dasibibu hatu binumakĩ maemaikiki, hatu kẽwãmairã.

Ikũwãkĩ kaneaibu nui paewẽ hatu merabewatikiaki, na hãtxarã

17 Hakia ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, ẽ matuwẽ nuiairã, nukũ Shanẽ Ibu
Jesus Cristõ hawẽ kuxipayabu hatu yunua haska habũ matu yusĩni ana
matu xinãmanũ xinaĩrakãwẽ. 18 Hawẽ tsumabũ matu yusĩkĩ: "Txanima
hanu bari hawẽ henei ma kemaya yurabu hiwe txakashũ ibubis txakabu
xinãkĩ matukiri kashekenãshãkanikiki", haska xinãkĩ matu yuiniburã,
19 txanima na habiatiã ha yusĩnãnaĩ parananaĩ kashekenaĩbũ Deus
xinãma ibubis hatũ kemuti xinã txibãkĩ ikũwaĩbu tari pashkakĩ Deusũ
Yushĩuma wakĩ hatu akanikiki.
20 Ẽ betsabu inũ ẽ puibuũ, tsuabura ẽ matuwẽ nuiairã, matu yuinũ
nĩkakãwẽ. Ikũhairawai ana kuxipanamei hawẽ besti mestẽtã txĩtuãma
meribi hiweshũyukĩ Deusũ Yushĩ Pepatũ matu xinãmakĩ yuimaya Deusbe
hãtxai hawẽ kuxipawẽ dayuikubaĩkãwẽ. 21 Haska inũ, Deus matuwẽ
nuimis inũ matu putaisma unaĩ Jesus Cristo hanu hushanai mã manaiwẽ
taea nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristo nukuwẽ dabanã ikĩ hiwekuĩa ikibi ika
nuku inãshanikiki.
22 Jesus Cristo ikũwãbiai teabu hatuwẽ nuikĩ merabewakubaĩkãwẽ,
xinã dabewaiburã. 23 Mã habuwẽ nuikĩ merabewakatsis ikairã, hatũ
kupiti ma kemawabu txi anu ma kemai keskabu menã hatu neshea keska
warikãwẽ. Betsabu habũ txakabu mã abuamabia matũmebi meketã
hatũ hiwea beya husiama danãbiakĩ hau Jesus Cristo ikũwanũbũ hatu
merabewakubaĩkãwẽ.
24-25 Nukũ Epa Deus ha besti nukũ merabenã yushĩ dasibi kuxipa
hayatũ matu kuxipa wakĩ matũ xinã txakabũ ana matu kanematiru
nemashũkubainaya hawẽ bake shanẽ ibuhaira huaya yura dasibibu unãkĩ
hatu kupiaitiã maturi ha bebũ hawa txakabu mã hayama hawẽ besuuri
matu nitxĩtã benima pae matu inãyã mã benimahairashanaii. Haskakẽ
nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristowẽ taeshũ Epa Deus duapa pepa inũ, hatũ
besti kuxipa binu keyua inũ, yunuti kuxipa pae hayahaira iki taeni inũ
natiã haya inũ ipashanai haya kẽwãkubainãkãwẽ, heneamarã. Haskakirã.
Hatiki, ẽ hãtxarã.
Judas

Haska inũbariai Jesus Cristõ João unãmani hãtxakiaki

APOCALIPSE

Na hãtxa Joãonẽ hatu keneshunikiaki, na hãtxarã

1 1 Ha dukũ Deusũ Jesus Cristo ishanai unãmaniki. Hanushũ eari
samama hawaira haskashanai ea ẽ hawẽ tsuma João unãmakatsis
ikĩ hawẽ nai tsuma Jesus Cristõ yunua ea uĩmaxinaki, na haska inũbariai
dasibi nũ hawẽ tsumabũ tapĩtã hatu yusĩkubaĩshanũ ea unãmakinã.
2 Haskawẽ taeshũ Deusũ hãtxa inũ, Jesus Cristõ ea unãmaxina ẽ nĩkaxina
inũ, dasibi ẽ uĩxina hawa txanitxakama ẽ matu yui kayabiaii. Ẽ hãtxa
txanima uĩkĩ nĩkairakãwẽ.
3 Tsuabũra na ẽ hãtxa hatu yuiaibu inũ habũ na hãtxa nĩkatã:
"Txanimaki", ikĩ txibãkubaĩshanaiburã, Deusũ habu benimawashanikiki,
haska inũbariai txanini ma hamapai tashni taeai uĩnã.
4 Mã Jesus txibaĩbu ha sete yusĩnanaĩ itxamisbu tibi Ásia mai
pakeanuabuũ, ẽ Joãonẽ, ẽ matu kene bumai nĩkairakãwẽ. Ha ini inũ,
ikũkainai inũ, ana hushanaitũ, nukũ Deusunã, hau matu duawakĩ
hawẽ pepa matu inãkĩ unãnuma matu hiwemakubainũwẽ. Habiaskari
wakĩ ha sete yushĩ pepa hawẽ shanẽ ibu tsauti bebũ mapuabu hau
habũ habiaskari matu wanũbũwẽ. 5 Ha dikabi Jesus Cristo hawa txani
txakaisma mawatã ha dukũ bestẽni inũ mai hirabi anu habu shanẽ
ibu betsa betsapa binui hatũ shanẽ ibumisrã, hau hatũ matu unãnuma
hiwemarianũwẽ. Ha inũ, nuku abui nukuwẽ nuikĩ nukũ txakabuwẽ taea
mawakĩ hawẽ himi habakĩ nuku buashũrianiki. 6 Na habiatiã hawẽ Epa
Deus dayashuni nuku habe hãtxanika wakĩ hatũ nuku shanẽ ibu keska
waniki. Haskawẽ taea dasibi hawenas kuxipa haya inũ pepa hayakẽ niti
ikama kẽwãkubainãkãwẽ. Haskakirã.
7 Uĩa. Nai anua nukũ Shanẽ Ibu nai kuĩwẽ huai
dasibibũ uĩshãkanikiki.

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ha dikabi habũ hatu tenãmanibu inũ
habũ danãmisbu mai hirabi anu manibaunabũ
uĩ datei kashashãkanikiki.
Haskashãkanikiki, txanimarã.
8 Hanua mai hayariama nukũ Shanẽ Ibu Deus dasibi kuxipahaira hiwea
haya inũ, natiã hiwekũkainai inũ, ana hushanaitũ ea yuikĩ: "Ea dukũ ẽ
hiweni inũ ẽ hawẽ henea debesekeaki", ea washuki.

Jesusũ João betsa watã uĩmanikiaki, na hãtxarã

9 Ea ẽ matũ betsa Joãonã, matu keska Jesuski dasia Deusbe shanẽ ibuaibe nia
betsa betsapa tenei txĩtuãma Jesusũ kuxipawẽ ẽ binukubainaii. Ha inũ, Deusũ
kakape yusĩkĩ Jesusũ nuku mekekatsis ikai shabakabi ẽ hatu yuikubainaiwẽ
taeshũ na natukã hawẽ kena Patmos anu ea nitxiãbu 10 nukũ Shanẽ Ibu hanu
bestẽni shaba domingo betsatiã Deus ẽ yushĩki nukushũ ea betsa wa ẽ nĩkaya ẽ
petxiurishũ hui kuxipahaira trombeta mimawati keskawẽ 11 tsuãra ea yuikĩ:
"Hawara ẽ mia uĩmai unaki keneshũ Ásia mai pakea anu ha sete yusĩnanaĩ
itxamisbu tibi anu bumashãwẽ, Éfeso anu inũ, Esmirna anu inũ, Pérgamo anu
inũ, Tiatira anu inũ, Sardes anu inũ, Filadélfia anu inũ, Laodicéia anurã", ea waya
12 tsuã ea hãtxa wai dabanẽ uĩnũ ika nasauketã uĩkĩ haki bĩ tsaũti sete ouro
mane txãka daka tsaubauna uĩkĩ 13 ha namakis huni kayabi keska nia ẽ uĩshuki.
Hakiri matu yuinũ nĩkakãwẽ. Hawẽ tari txaipa hupushku anu kesua inũ, hawẽ
ouro mane nanesheketi shutxi putxinĩ kesuaki. 14 Ha inũ, hawẽ bu hushupahaira
inũ, hawẽ beru txi here txasha keskaki. 15 Ha inũ, hawẽ tae mane taxipa betsa
hawẽ kena latão reluzente txi merã napua txashahaira keskaki. Ha inũ, hawẽ
hui hene diri ikai nĩka keskaki. 16 Ha inũ, hawẽ mekẽ yusiuri sete bixi tsuma inũ,
hawẽ hashpanu nupe detenameti txaipahaira kenu dabeya tukuã hayaki. Ha inũ,
hawẽ besu bari keska txashakĩ shabawaki.
17 Haska uĩ hawẽ tae namã mawa keskai tsistikaĩ ẽ tĩ ika daka hawẽ
mekẽ yusiuri ea mekĩ yuikĩ:
"Dateyamawe. Earã, ea dukũ ẽ hiweni inũ ẽ hawẽ henea debesekeaki. 18 Ea ẽ
hiwea ẽ mawani natiã ana ẽ bestẽni niti ikama ẽ hiwepakeaii. Ha inũ, hiwemati
kuxipa inũ kupiti kuxiparã, ea besti ẽ hayaki. Hanu mawai ikibi ishanaibu anurã,
eã besti ẽ yunutiruki. 19 Dasibi mĩ uĩshu inũ, na habiatiã ikai inũ, haskarara
inũbariai unaki hatu keneshũriwe. 20 Ha hawara hunea mĩ uĩshu shabakabi mia
yusĩnũ nĩkawe. Ha sete bixi ẽ mekẽ yusiuri ẽ tsuma mĩ uĩshurã, ha sete mae
itxamisbu tibitũ merabenã Deus yuishunikaki. Ha dikabi haki bĩ tsaũti sete ouro
mane txãka daka mĩ uĩshurã, ha sete mae ikũwaĩbu itxamisbuki", iwanã,

Éfeso anuabu dukũ keneshũ bumai txani taenikiaki, na hãtxarã

2 1 ana Jesusũ ea yuikĩ:
"Ha mae anu hatũ Deusũ hãtxa yuishunika Éfeso anua itxamisbu
mekea na hãtxa ẽ mia yuiai keneshũriwe: 'Ha sete bixi ẽ mekẽ yusiuri ẽ

tsuma inũ haki bĩ tsaũti sete ouro mane txãkã daka namakis anu ẽ nimistũ
na hãtxa ẽ matu yuiai nĩkairakãwẽ. 2 Ea txibãkĩ ea dayashũkĩ bika tenei mã
txĩtuãbumaki. Ha inũ, tsuabũra matu parãmisbũ yuikĩ: Jesusũ kuxipawẽ
ẽ hawẽ yununikaki. Ea nĩkakãwẽ, ikaibu unãtã hatu danãkĩ 3 ẽ hãtxa
heneama ea duawanũ ika ewẽ taea nuitapabiai punu nukai txĩtuãma mã
txibãkubainai ẽ matu unaiĩ. 4 Hakia na bestiwẽ ẽ matu txiteai nĩkakãwẽ.
Ha dukũ ea ikũwãkĩ taewakĩ mã ea duahairawakubaini keskama mã ana
habias keska ea wamaki. 5 Haskawẽ taeshũ haska mã ea duawakĩ taewani
keska hani mã benukaĩnimamẽ, ana xinãhairatã matũ huĩti pewakĩ xinã
betsa watã ana Deus anu txĩtũtã ea txibãkubaĩkãwẽ. Hamẽ mã haska
betsa wamakẽ matu anu ana kashũ matu danãkĩ matũ ouro mane txãkã
daka matu anua mebĩkĩ ẽ tsekashanaii. 6 Hamẽ ha parananãmis Nicolau
txibãmisbu ẽ danãtxakayamamis keska wakĩ matũri mã hatu abuabuma
ẽ unaiĩ. 7 Mã pabĩkiyabunã, Yushĩ Pepatũ ha mã itxamisbu matu yuiai
nĩkakãwẽ: Tsuabũra ea danãma habũ maemakĩ binumisburã, mae pepa
naiuri hanu Deus hiwea anua hawẽ benimai hiweti hi bimi ẽ matu
pimashanaii, niti ikamarã', ikĩ", ea washu ẽ matu keneshunaii.

Esmirna anuabu keneshũ hatu bumanikiaki, na hãtxarã

8 Ana Jesusũ ea yuikĩ:
"Ha hatũ Deusũ hãtxa yuinika Esmirna anu itxamisbu mekea anu na
hãtxa ẽ mia yuiai keneshũriwe:
'Earã, ea dukũ ẽ hiweni inũ ẽ hawẽ henea debesekeaki. Mawabiatã ẽ ana
bestẽni ẽ hiweatũ ẽ matu yuiai nĩkakãwẽ. 9 Natiã bika betsa betsapa tenei
hawauma mã nuitapaibu ẽ unaiĩ. Haskabia txanima matũ manakuti itxapa
nai anu matuki nũ tana mã hayaki. Ha inũ, habu matukiri hãtxa atimapa
hãtxai inũ ibubiskiri yui: Ẽ judeuki, ibiai ikũ kayabiwama haska Satanásã
abuai besti txibãmisbu ẽ hatu unãriaii. 10 Matu bika memashanaibuwẽ
taea dateyamakãwẽ. Eska wakĩ diabõ bestibu matu hatu atximatã bitxiti
hiwe anu matu bitximashanikiki. Haska wakĩ dasibi mã ea ikũwaĩbu
matu bika tenemaibu hawẽ matu unãti wakeakeshãkanikiki. Haskawẽ
taea dez dia besti haska matu tenemaibuwẽ taea txĩtũyamashãkãwẽ. Matu
itxakawakĩ matu tenãbiaibũ tenekubaĩshãkãwẽ. Matu haska waibuwẽ
taeshunã, eãnã, matũ manakuti inãkinã, hiwea kayabi ẽ matu inãshanaii.
11 Mã pabĩkiyabunã, Yushĩ Pepatũ ha mã itxamisbu matu yuiai nĩkakãwẽ:
Tsuabũra ea danãma habũ maemakĩ binumisburã, ana haria dabeki
mawakĩ txi here meama ishãkanikiki' ", ea washu ẽ matu keneshunaii.

Pérgamo anuabu keneshũ hatu bumanikiaki, na hãtxarã

12 Ana Jesusũ ẽ João ea yuikĩ:
"Hatũ Deusũ hãtxa yuinika Pérgamo anu itxamisbu mekea na hãtxa ẽ
mia yuiai keneshũriwe:

‘Ẽ mane nupe txaipahaira kenu dabeya hayatũ ẽ matu yuiai nĩkakãwẽ.
13 Hanu Satanás shanẽ ibui tsauwa anu mã hiweabu ẽ unaiĩ. Ha inũ,
Antipas ẽ hãtxa yuishunika txĩtuãma matũ mae anushũ tenãbianibũ
ha xinaĩ maturi txĩtuãma eki hawa dakeama yurabuki txanikĩ ẽ yusĩa
ikũwãkĩ mã txibãkubainai ẽ unãriaii. 14 Mã haskabia kanei eska tibi matu
anu hayabu matu yuinũ nĩkakãwẽ. Ha mã habube itxabiamis hatiribũ
Balaãonẽ yusĩni putabumaki. Israelbu hau Deuskiri txakabushanũbũ
Balaãonẽ nawa shanẽ ibu Balaque yusĩtxakakĩ yuikĩ: Hatu beyusmakĩ
yushĩ dami kẽwãti betsa nami inãxinabu hatu pimashãwẽ, ani inũ
matũ bake txipaxbe hatu txutanamemati hatu xinãmashãwẽ, ani
haska heneabumaki. 15 Ha dikabi hatiritũ Pérgamo anushũ Nicolaũ
hatu yusĩtxakani txibãkĩ putabumariki. 16 Mã hatiri haskabia Deus mã
txibãkatsis ikairã, matũ txakabu henetã matũ xinã betsa watã Deus
anu berikãwẽ. Tsuara haskabumakẽ samama hatu anu kashũ habũ
txakabuwaibu kupikĩ na ẽ nupe txaipa ẽ hashpanu ẽ tukuãwẽ ẽ hatube
detenamei kashanaii. 17 Mã pabĩkiyabunã, Yushĩ Pepatũ ha mã itxamisbu
matu yuiai nĩkakãwẽ: Tsuabũra ea danãma habũ maemakĩ binumisburã,
pewẽ kupikĩ misi naiuria Deusũ hunemis ẽ hatu pimashanaii, nai anu
unãnuma ebe hatu hiwemakinã. Ha inũ, kena bena nẽkati hushupaki
hatũ kena nea ẽ hatu inãriashanaii. Ha habũ biaibũ besti ha kena
unãshãkanikiki, tsua betsã unãtirumarã’ ”, ea washu ẽ matu keneshunaii.

Tiatira anuabu keneshũ hatu bumanikiaki, na hãtxarã

18 Ana Jesusũ ea yuikĩ: “Hatũ Deusũ hãtxa yuinika Tiatira anu
itxamisbu mekea na hãtxa ẽ mia yuiai keneshũriwe: ‘Ẽ Deusũ bakẽ,
na ẽ beru txi here txasha keska inũ na ẽ tae mane taxipa betsa hawẽ
kena latão reluzente dẽke dẽke aka txashahaira keskayatũ ẽ matu yuiai
nĩkakãwẽ. 19 Haska matũ xinã pepa hayashũ ea txibaĩ mã hiwekũkainai
ẽ unaiĩ. Haskakẽ nuinamekĩ ea ikũwaĩ txĩtuãma ea txibãkĩ ea duawanũ,
iwanã, hamapai betsa betsapa pepa mã akĩ taewani mã binumai ẽ
unãriaii. 20 Mã haskabiai eska besti matu anu hayaki. Ha aĩbu mã Jezabel
wamis hatũ txakabuwaikiri mã nemaisma ha bestikiri matu yuinũ
nĩkakãwẽ. Ha Jezabelĩ matu parãkĩ yuikĩ: Eãri Deusũ hãtxa ẽ yuimiski.
Ea nĩkakãwẽ, matu watã mã ẽ tsumabu bestibu matu itxawashũ yusĩkĩ
yuikĩ: Aĩbu mĩ aĩmabe mĩ txutanamearã, peki. Huni mĩ benemabe mĩ
txutanamearã, periki. Hamapaibe txutanamearã, periki, akĩ pitikiri
matu yuikĩ: Ha yushĩ dami betsa kẽwãti nami inãmisbu mã piarã, hawa
txakabumaki, iwanã, matu parãkĩ matu txakabuwamakubaĩmiski.
21 Hamẽ hau Jezabelĩ hawẽ txakabu henekĩ hawẽ xinã betsa wanũ ishũ
ẽ manakabia xinã betsa wakatsi ikama hawẽ kemu txutanametikiri
henekatsi ikamaki. 22 Haskakẽ kupikĩ ẽ isĩ txakabu tenemashanaii.
Ha inũ, ha aĩbu Jezabel inũ dasibibũ ha txibaĩ habe txutanamei

atimapamisbũ ẽ yusĩa danãkĩ hamapai txakabuwẽ kemumisbu bikahaira
ẽ hatu tenemashanaii, habũ hawẽ yusĩa danãbumarã. 23 Ha inũ, ha aĩbũ
hãtxa nĩkamisbu tenãkĩ ẽ hatu yamawashanaii. Ẽ hatu haska waya
dasibibũ xinã inũ habũ huĩti ẽ unãhairamis habũ ea ikũwãkĩ txibãmisbũ
txanima unãshãkanikiki. Ha inũ, hatiribũ haska hiwea abumisbu unãtã
pepabu pepawẽ hatu kupikĩ txakabubu txakabuwẽ ẽ hatu kupishanaii.
24 Hamẽ Tiatira anushũ ha aĩbũ yusĩa danãkĩ Satanásã xinã hunea
hawẽ kuxipawẽ dayanũ ishũ hatiribũ mã unãkatsi ikabumarã, mã
pekẽ matukiri ẽ ana hãtxa hayamaki. 25 Hakia na besti matu yuinũ
nĩkakãwẽ. Deusũ yusĩa mã haya ha txibãkĩ henepakeyamashãkãwẽ, ẽ ana
kayushanairã. 26 Tsuabũra ea danãma txakabu maemakĩ binumisburã,
hawa heneama haska ẽ abuai apakemisburã, hanu ẽ ana huai anu ẽ hatu
shanẽ ibu wakĩ kuxipa washanaii, hau nawa shukuabu mekenũbunã.
27 Haska ẽ Epã ea yunua ẽ habe shanẽ ibumis keska wakĩ shanẽ ibukĩ
ea txibãkubaĩmisbũ hatu mekebiabu ẽ hãtxa nĩkaisbuma mane mestẽti
tsumashũ mã hatu yamawashanaii, haska mai kẽti wamistũ hawẽ kẽti
txakabu pusamis keska wakinã. 28 Ha dikabi pena bixi txashamis keska
ẽ matu inãshanaii. 29 Mã pabĩkiyabunã, Yushĩ Pepatũ ha mã itxamisbu
matu yuiai nĩkakãwẽ' ", ea washu ẽ matu keneshunaii.

Sardes anuaburi keneshũ hatu bumanikiaki, na hãtxarã

3 1 Ana Jesusũ ea yuikĩ: "Hatũ Deusũ hãtxa yuinika Sardes anu
itxamisbu mekea na hãtxa ẽ mia yuiai keneshũriwe: 'Ha sete
Deusũ Yushĩ ẽ haya inũ ha sete bixi ẽ tsumashũ ẽ mekeatũ ẽ matu yuiai
nĩkakãwẽ. Haska mã hiweshũ hatu kaka hawẽrua nĩkamabiai uke merã
mã mawa keskabu ẽ matu unaiĩ. 2 Hanua haska Deusũ matu xinãmakĩ
hawẽ hãtxa matu txibãmakatsis ikai txibãkĩ mã keyuriamahaira unãkĩ
matu yununũ nĩkakãwẽ. Ẽ hãtxa unãhairabiakĩ mã akĩ pewamaki. Ana
txibãma mã hakimakĩ mã ma heneaii, mawai keskairã. Mã tsuabura
haskarã, usha besteĩ keskatã matũ huĩtinĩ xinã mestẽwãtã ana ẽ Deus
txibãhairakubaĩkãwẽ. 3 Hanushũ Deusũ hãtxa yusĩnãbũ matu yusĩabu
mã nĩkani xinãkãwẽ, xinã betsa watã ana txibã taewakinã. Hamẽ mã ea
nĩkakatsi ikabumakẽ yumetsu hune humis keskai mã ea manatxakaya
hatiara eari hune hushũ ẽ matu datetuxishanaii. 4 Habiaskabiakẽ hatiri
Sardes anuabũ hawa txakabuwakĩ mã kaneisbumaki, matũ tari detsis
keska wamarã. Haburã, ebetã tari hushupa sawea ebe mapushãkanikiki,
haska habu pepakĩ binumisburã. 5 Tsuabũra ea danãma habũ maemakĩ
binumisburã, tari hushupa saweshãkanikiki. Ha dikabi hatũ kena
Deusũ hiwemati una anua ẽ tere akama ishanaii. Hanushũ ẽ Epa inũ
hawẽ nai tsumabu bebũ hatu nitxĩtã ẽ habu hatu unãmashanaii. 6 Mã
pabĩkiyabunã, Yushĩ Pepatũ ha mã itxamisbu matu yuiai nĩkakãwẽ' ", ea
washu ẽ matu keneshunaii.

Filadélfia anuabu keneshũ hatu bumanikiaki, na hãtxarã

7 Ana Jesusũ ea yuikĩ: “Hatũ Deusũ hãtxa yuinika Filadélfia anu
itxamisbu mekea na hãtxa ẽ mia yuiai keneshũriwe: ‘Ea ẽ meribi
inũ ẽ txanimahaira Davi kuxipa ini keska binua hawẽ bepẽti chave
ẽ hayaki. Tsuãra ha mae bepeã tsuã beputiruma inũ ha mae bepua
tsuã bepẽtirumaki. Haska mekeatũ ẽ matu yuiaii. 8 Eãnã, dasibi mã
akubainai ẽ unaiĩ. Uĩkãwẽ. Matu bebũ matu anu beputi bepẽmana
keska hawa tsuã matu bepũtiruma ẽ matu bepẽshunaki. Haskawẽ taea
mã txĩtuãma ẽ hãtxa txibãkĩ mã kuxipa mirĩ hayabia eki dakeama hatu
yuikĩ: Ẽ Jesusunabuki, mã imiski. 9 Ha inũ, judeubu betsabu haska
Deusũ abuai akamabia hãtxawẽ besti yuikĩ: Nũ judeubuki, ibiakĩ Satanás
txibãkĩ haska abuai ashuĩ hiwemisbu judeubu kayabibumarã, ẽ matu
abuhairamis hau unãnũbũ hatu babu watã matũ tae namã ẽ hatu dãti
imashanai manayukãwẽ. 10 Ha inũ, itxakanikatũ mai hirabi anu dasibi
maniabu hatu bika tenemakĩ itxakawaya mã Filadélfia anuabũ ẽ yusĩa
hãtxa txibãkĩ hawa mã heneismakẽ matu merabewakĩ hawa putama ẽ
matu keshekubaĩshanaii. 11 Ha inũ, matũ pepa hawẽ kupiti hau tsuã matu
biãbaĩyamashanũ ẽ yusĩa xinãkĩ txibãkĩ heneyamakãwẽ, ẽ samama ana
txĩtũkirãshanairã. 12 Tsuabũra ea danãma habũ maemakĩ binumisburã,
hanu ẽ Epa Deusũ hiwe anu hawẽ txibu betsa keska tsuã betsetiruma
keska ẽ matu washanaii. Hanua mã hani ana kaĩbaĩnama inũbariaii.
Haska inũ, ẽ Epa Deusũ kena matuki kenekĩ netãkĩ hawẽ mae Jerusalém
Bena ha mae nai anua butushanai hawẽri matuki kenekĩ netãkĩ ẽ kena
benari ẽ matuki netãshanaii. 13 Mã pabĩkiyabunã, Yushĩ Pepatũ ha mã
itxamisbu matu yuiai nĩkakãwẽ’ ”, ea washu ẽ matu keneshunaii.

Laodicéia anuabu keneshũ hatu bumanikiaki, na hãtxarã

14 Ana Jesusũ ẽ João ea yuikĩ:
“Hatũ Deusũ hãtxa dayashunika Laodicéia anu itxamisbu mekea na
hãtxa ẽ mia yuiai keneshũriwe. ‘Dasibi Deusũ hakiri yuiai ẽ Habiaskaki,
imistũ mai hirabi inũ nai hirabi damiwakĩ ewẽ Deusũ ani txanima hãtxa
besti txani ẽ kaneismatũ ẽ matu yuiai nĩkakãwẽ. 15 Mã ea txibãhairama
inũ ea danãhairakubainama mã xinã bekashnaibu ẽ unaiĩ. Haskatimaki.
Tsuabũra ea txibãkatsis ikĩ hau ea txibã kayabinũbũwẽ. Hakia tsuabũra
ea txibãkatsis ikabuma danãkĩ hau ea hene kayabinũbũwẽ. 16 Hamẽ
tsuabura ekiri xinã bekashnarabei maniabuwẽ taeshũ hanaĩ keskakĩ ẽ
matu putashanaii. 17 Haska inũ, matũmebi xinãkĩ yuikĩ: Mabu itxapa
haya pei itxapa haya dasibi ẽ hayaki, ikĩ mã xinãbiakĩ ẽ yusĩa xinãkĩ mã
txibãbumawẽ taea mã ibubis nuitapai hawa hayama bekũ tariuma keska
mã hiwekũkainaii. 18 Hamẽ tsuabura mã pepakatsis ikaibu matu yusĩnũ
nĩkakãwẽ. Dasibi pepa has mã hayakatsis ikairã, ouro txiwẽ kuakĩ has

wa mã bikatsis imis keskakĩ ẽ yusĩa kayatapia ea anua bikãwẽ, hawẽ
kemutapatirã. Ha inũ, matũ yura mã hawẽ dakeai hunenũ ishũ tari sawea
keskakĩ matũ txakabu ea buamanũ ishũ tari hushupa ea anua bia keska
wakĩ matũ txakabu henetã ea txibãkubaĩkãwẽ. Ha inũ, uĩ pewanũ ika
beru daũwẽ ika keskakĩ ẽ yusĩawẽ matu kaya watiru ea anua biriakãwẽ.
19 Ha inũ, dasibi mã enabuwẽ nuikĩ matu merabewa bestinũ ishũ hãtxa
kuxipawẽ matu ha akĩ ẽ matu yusĩshuwẽ taeshũ ẽ yusĩa nĩkakĩ pewatã
matũ xinã betsa watã xinã txãkãhaira bestikũkaĩkatsis ikirã, Deus
anu berikãwẽ. 20 Uĩa. Matu tibi haibuwakatsis ikĩ matũ beputi keska
matũ huĩti anushũ eã ẽ matu kenakĩ akawaii. Tsuãra ẽ hui nĩkatã ebe
haibunamekatsis ikĩ beputi keska matũ huĩti mã ea bepẽshuna matũ hiwe
anu hikitã ẽ matubetã pikatsis ikaii. 21 Tsuabũra ea danãma habũ txakabu
maemakĩ binumisburã, hatu manakukĩ ea dapi tsaumakĩ ẽ hatu shanẽ
ibumashanaii, haska eã ẽ binu keyuni ẽ Epa dapi tsauwa ẽ habe shanẽ
ibuni keska wakinã. 22 Mã pabĩkiyabunã, Yushĩ Pepatũ ha mã itxamisbu
matu yuiai nĩkakãwẽ' ", ea washu ẽ matu keneũshunaii.

Nai anushũ Deus kẽwaĩbu Joãonẽ uĩnikiaki, na hãtxarã

4 1 Haska nĩkaxina inũ hati uĩshu naiuri besushũ beputi bepeã uĩtã
hui trombeta mimawati kuxipa keskawẽ hawẽ dukũ Jesus hãtxai ẽ
nĩkaxina ana habiãwẽri ea hãtxa wakĩ yuikĩ: "Ea anu inayuwe, mĩ inakẽ
haskarara ana betsa betsapa inũbariai ẽ mia uĩmairã", ea watã
2 hawaira ea betsa watã ẽ yushĩki dasitã ea uĩma nai anu inashũ ẽ
uĩshu matu yuinũ nĩkakãwẽ. Hari Shanẽ Ibu haki tsautiki nukũ Epa Deus
tsauwa ẽ uĩshuki. 3 Ha tsauwa hawẽ yurarã, jaspe keska kasmai sardônica
keska nẽkati karuhaira txashahaira bakamana bakamana ikaya hawẽ
tsauti kesukawana namakis nawã bai tapia esmeralda nẽkati nãketapa
keska txasha txasha ikikiki. 4 Hanua Deus shanẽ ibu haki tsauti anu 24
tsauti betsa hanu serebauna uĩkĩ 24 mekenikabu habu haki tsauwabu tari
hushupa sawea shanẽ ibũ ouro mane maiti maiabu ẽ uĩayã 5 Deus hanu
tsauwa anua kana bakatã tĩ ikaini dãka ikainaya Deusũ besuuri hawẽ
merabenã yushĩ sete nãparina bĩ dekua nitxĩbauna txasha keskabuki.
6 Haska inũ, tsauti besuuri iãnẽwã beshnãhaira bakamanaya ha dapi
hiweabu dabe inũ dabe ha tsauti anu mapubauna habũ besuuri beru sãkã
daka inũ hatũ petxiuri beru pesãkã dakabu 7 ha dukũ inu ewapa betsa
hawẽ yura leão keska ha katxu ina awa bake keska ha katxu betsa hunĩ
besuya keska ha katxu betsa tete ewapa nuyai keska 8 hatibu seis pũyã
peiya habũ yura hirabi hawẽ berunati txasha dakabũ bariri inũ mexu
merã Deus kẽwãkĩ habũ heneisbumã yuikĩ:

"Mĩ pepahairaki.
Mĩ dasibi kuxipa binuaki.
Mai hayariama nukũ Shanẽ Ibu Deus

dasibi kuxipahaira hiwea haya inũ,
natiã hiwekũkainai inũ,
ana mĩ butushanai nũ unaiĩ”, ikĩ

9 Deus niti ikama hiwea ha dabe inũ dabe hiweabũ hamapai pepa
hakiri xinãkĩ hawẽ pepakiri yuikĩ kẽwaĩbũ 10 ha 24 mekenikabũ
kẽwãriakĩ dãti ishũ shanẽ ibuhairawakĩ habũ hatũ ouro mane maiti
mabikitã inãkĩ hawẽ tae namã mãtxĩtã yuikĩ:
11 “Dasibi damiwakĩ
mĩ xinãwẽ hamapai dasibi mĩ damiwani
mĩ nukũ Shanẽ Ibu inũ
mĩ nukũ mekenika yushĩ Deuski.
Haskawẽ taeshũ mia besti kẽwãkĩ
nũ mia duawakubainaii”,
akaibu uĩkĩ ẽ matu keneshunaii.

Txashuwã bakẽ una sebi keneya txurenikiaki, na hãtxarã

5 1 Hanushũ ẽ nĩkaya una sebi kene dabeya uke merã inũ bemaki
keneya sete hawẽ tsamia tsuã hune mekĩ bepẽtiruma inũ txureriama
unãtiwẽ tsami dakabirana Deus hawẽ tsautiki tsaushũ hawẽ mekẽ
yusiuriawẽ tsuma ẽ uĩayã 2 nai tsuma kuxipatũ uĩbaũkĩ hui kuxipawẽ
habu yukakĩ:
“Tsua pepa kuxipahairatũ atirumẽ? ha una tsamia tibi dashnukĩ hatũ
txureairã”, hatu wa 3 hakia nai anu inũ, mai anu inũ, hanu mawabũ
yushĩ maniabu anu tsua pepahaira hayamakẽ tsuã txureshũ uĩtirumakẽ
4 txanima tsua pepa kuxipa hushũ txureshũ uĩtirumawẽ taea nui ẽ
kashahairaya 5 mekenika betsã ea yuikĩ: “Kashayamawe. Shanẽ ibu Davĩ
baba betsa ha Judã baba yuinaka dasibibũ shanẽ ibu inu betsa hawẽ
kena leão nũ dabimis pepa kuxipahairakĩ haki sinataibu maemanitũ ha
unãti tsamia tibi hatũ dashnu dashnu akĩ keyutã ha una txuretiruki.
Manayuwe”, ea waya
6 hanushũ Deus tsauwa naxui ika namakis ha hiweabu dabe inũ dabe
mapubaunabu inũ habianuri ha 24 mekenikabu tsaubaunabu anu ha
namakis naxui ika txashuwã bake hawẽ yura txatxinibu mawa keska nia
sete mashũyã inũ sete beruya ẽ uĩshuki. Txashuwã bake hawẽ sete berurã,
ha hawẽ yushĩwẽ mai hirabi anu Deusũ hatu yusĩmakubainairã, haska
ẽ uĩshuki. 7 Hanushũ txashuwã bake ha Deus hanu tsau anu kemashũ
hawẽ mekẽ yusiuri anua una sebi bitã tsumakẽ 8 hanua benimahairakĩ
ha hiweabu dabe inũ dabe inũ, ha 24 mekenikabũ hatũ mimawati betsa
hawẽ kena harpa inũ ouro mane kẽtxa ni pei inĩti ha kuashũti keska mata
haska hawenabu Deusbe hãtxamisbu tsumashũri habu dasibibũ txashuwã
bake kẽwaĩ haki dãti itã 9 dasibibũ nawati bena huiwẽ nawakĩ yuikĩ:

"Mĩ pepahairaki.
Mawakĩ mĩ himiwẽ yura shukuabu tibi anua inũ,
nawa tibi anua inũ,
hãtxa tibi anua inũ,
mai pakea tibi anua Epa Deus bishũkĩ
hawenabu hatu wakĩ
10 Deusbe hãtxashunikabu mĩ ma hatu waniki.
Deusbe hanu shanẽ ibushanaibu hatu wanishũ
mai anua habu shanẽ ibushãkanikiki.
Haskakẽ miã besti Deusũ una bishũ mĩ txuretiruki.
Mĩ pepahairaki", akaibũ

11 hanushũ ana uĩkĩ ẽ nĩkaya ha hiweabu inũ ha mekenikabu inũ
nai tsuma mirimahaira Deus shanẽ ibu haki tsauti dapi manibaunabũ
12 hãtxa kuxipawẽ habũ yuikĩ:
"Txashuwã bake deteabu
ana bestẽni pepa kayabirã,
hatũ besti bitiruki, kuxiparã, pepa tibirã,
unãnepahairarã, shanẽ ibu kuxiparã.
Duawai xinã txãkaĩ benimawakĩ nũ ha kẽwaiĩ",
ikaibũ
13 hanushũ ana ẽ nĩkaya ha dasibi Deusũ damiwakĩ hatu hiwemani nai
anushũ inũ, mai anushũ, inũ mawabu yushĩ bumisbu anushũ, inũ iãnẽwã
anushũri habũ kẽwãriakĩ yuikĩ:
"Ha Shanẽ Ibu haki tsauti anu tsauwa inũ
txashuwã bake hatu duawakĩ xinã txãkãwãkĩ
hawẽ benimawatiwẽ hau shanẽ ibuhaira wakubainũbũwẽ, niti
ikamarã", ikaibũ
14 ha hiweabu dabe inũ dabebũ habiaskari xinãkĩ kemakĩ:
"Habiaskaki", iriaibũ ha 24 mekenikabu dãti iki beti itã kẽwãriaibũ

Ha dukũ dabe inũ dabe hawẽ unãti tsamia Jesus Cristõ dashnukĩ taewanikaki, na hãtxarã

6 1 hanushũ Deusũ txashuwã bakẽ hawẽ unãti ha dukũ tsamia
dashnuaya ha hiweabu dabe inũ dabe betsã hawẽ hui tĩ ikaĩkainai
keskai uĩkĩ ẽ nĩkaya hatũ yuikĩ: "Huwe", akai
2 ẽ uĩayã hanua cavalo hushupaki tsuara kanũyã katsauwa shanẽ ibũ maiti betsa
Deusũ inã maia hunibube detenamekĩ binumakĩ hatu maemakeakebaini kakẽ
3 hanushũ Deusũ txashuwã bakẽ hawẽ unãti tsamia ha segundo dashnuaya ha
hiweabu betsã yuikĩ: "Huwe", akai 4 ẽ uĩayã hanua cavalo betsa taxipaki tsuara
betsa haki tsaukaĩkĩ kuxipa bibaĩkĩ hau mai hirabi anu tsuabura ana unãnuma
hiweama hanubi hau detenamebaunũbũ nupe txaipa inãtã yunua kaya

5 hanushũ Deusũ txashuwã bakẽ hawẽ unãti ana ha terceiro tsamia
dashnuaya hiweabu betsã kenakĩ yuikĩ: “Huwe”, akai ẽ uĩayã hanua
cavalo betsa mexupa tsuara betsa hawẽ shãkama unãti tsuma haki
tsauwa 6 ha hiweabu dabe inũ dabe anua ha hãtxa kaĩmakĩ yuiai ẽ
nĩkaya: “Piti yama tukãtiã shekiwã ha misi wati kilo bestitxai hawẽ
karu shekamakĩ shaba bestitxai daya pei wakubaĩwẽ. Ha inũ, misi wati
betsa cevada pe beshmas kilo dabe inũ besti hawẽ karu shekamakĩ shaba
bestitxai daya pei wakubaĩwẽ. Hakia piti sheni inũ uva vinho ana karu
wayamakubaĩwẽ”, aka kaya
7 hanushũ Deusũ txashuwã bakẽ hawẽ unãti ana ha quarto tsamia
dashnuaya hiweabu betsã yuikĩ: “Huwe”, akaya 8 ẽ uĩayã hanua cavalo
betsa paxĩ beshunaki tsuara betsa hawẽ kena Mawamanika haki
katsauwa inũ hanu mawabu bumisbu habũ shanẽ ibu hatxũ huai ẽ uĩayã
Deusũ mai hirabi anuabu yurabu shukua tibi habu anua pashkakeakekĩ
ha dabe shanẽ ibu watã ha quarta parte hatu inãkĩ kuxipa wakĩ yunukĩ
nupewẽ hau detenamenũbũ inũ, buniwẽ hau tenãmanũbũ inũ, isĩ betsa
betsapawẽ hau tenãmanũbũ inũ, yuinaka pubẽbũ hau hatu pimanũbũ ha
kuxipa inã bibainaya

Ha quinto inũ sexto hawẽ unãti tsamia Deusũ txashuwã bakẽ dashnunikiaki, na hãtxarã

9 hanushũ Deusũ txashuwã bakẽ hawẽ unãti ha quinto tsamia
dashnuaya habũ Jesus ikũwãkĩ Deusũ hãtxa Jesuskiri yusĩkubaini bika
betsa betsapa tenebiai txĩtuãbuma hatu tenãbu txi tapu fogão hanushũ
Deus kẽwãkĩ inãkuĩti hanushũ kuamisbu anu ha namã ha pepabũ yushĩ
datãbu ẽ uĩayã 10 habũ hãtxa kuxipawẽ yuikĩ: “Mĩ nukũ Shanẽ Ibu binu
keyua meribi mĩ txanima kayabiki. Haskakẽ mai anushũ habũ nuku
tenãniburã, hatiã mĩ hatu unãti watã hatu nuku kupishũshanai?” akabu
11 yushĩ datãbu Deusũ hatu yuikĩ: “Maturã, huĩrukũyukãwẽ. Ikismaki.
Ẽ tsumabu betsa matu keska ea dayashũmis haburi hau tenãyunũbũwẽ.
Habũ matu tenãmis keskariwakĩ ẽ hatu kupishanai manayukãwẽ”,
itã habu tibi pepawẽ kupikĩ tari hushupa txaipa hatu inãkĩ sawemakĩ
keyuaya
12 hanushũ Deusũ txashuwã bakẽ hawẽ unãti ha sexto tsamia dashnuaya
ẽ uĩayã patxa sakuhairai bari nukai mexua tari mexupa keska dakakẽ
usheri himi keskai taxia dakakẽ 13 hanua niwe birenepã hi bimi huxĩriama
niri amis keskai bixi tsekebirani mai anu niri iake iakeaibũ 14 hanua nai
yamakaini una sebiki ikaskainaya mati inũ hene anu mai natukã maeakei
shekekaunaya 15 hanua mai hirabi anua shanẽ ibuhairabu inũ, soldadobu
shanẽ ibubu inũ, mabuwãyãbu inũ, yura kuxipabu inũ, dasibi hatũ hatu
dayashũmisbu inũ, yura tsuã tsumama dasibi hatibu datei mai tãpe inũ
mixkipãwã mati hanu hunenũ ika bushũ 16 haki hunenũ ishũ mati inũ

mixkipãwãbu yuikĩ: “Hanu kupi ma hua tsuã nematirumaki. Epa Deus
hawẽ shanẽ ibũ tsautiki tsauwa inũ hawẽ bake txashuwã bake nukuki
sinataiwẽ taea nuku hunei nukuki di irikãwẽ. 17 Ma ha shaba hanu Deusũ
hatu kupiaitiã ma hua tsuã ana nematirumaki”, akeakeaibũ

Deusũ bebũkiri hawenabu katuni hawẽ nai tsumabũ habu unãti wanikiaki, na hãtxarã

7 1 ha binukainaya hanushũ ana uĩkĩ nai tsuma dabe inũ dabe
mapuakeakeabu ẽ uĩayã betsa bari huaikiri leste anu nia betsa
bari hikiaikiri oeste anu nia betsa norte anu nia betsa sul anu nia habũ
niwe dasibi tsumashũ nemakĩ mai inũ iãnẽwã inũ hi mapua hau niwe
hanu shũku ikĩ hau itxakawayamayunũbũ 2 hanua nai tsuma betsa bari
huaikiria lestekiria hukĩ nukũ Epa Deus hiweatũ hawenabu unãti washũti
hayatũ hui kuxipawẽ ha nai tsuma dabe inũ dabe habu kuxipa mai inũ
iãnẽwã daũti hayabu hatu 3 yuikĩ: “Meyamayukãwẽ. Deusũ tsumabu
habũ betũkuki netãkĩ habu Deusunabu nũ unãti wariamakẽ mai inũ
iãnẽwã inũ hi mapua itxakawakĩ daũyamayukãwẽ, Deusunabu hau
mawayamayunũbunã”, hatu wa
4 haska wakĩ 144.000 Israelĩ 12 huni bakebũ bababu shukuabu Deusũ
hawenabu hawẽ betũkuki hawẽ unãtiwẽ unãti wakĩ yura betsa
betsapabu katukĩ
5 Judã bababu 12.000 hawenabu wakĩ unãti netãkĩ
Rúbenẽ bababu 12.000 habiaskari wakĩ
Gadẽ bababu 12.000 habiaskari wakĩ
6 Aserĩ bababu 12.000 habiaskari wakĩ
Naftalĩ bababu 12.000 habiaskari wakĩ
Manassésĩ bababu 12.000 habiaskari wakĩ
7 Simeãonẽ bababu 12.000 habiaskari wakĩ
Levĩ bababu 12.000 habiaskari wakĩ
Issacarĩ bababu 12.000 habiaskari wakĩ
8 Zebulomnẽ bababu 12.000 habiaskari wakĩ
Josẽ bababu 12.000 habiaskari wakĩ
Benjamimnẽ bababu 12.000 habiaskas wakĩ
Deusũ hatu unãti wakĩ katumai ẽ nĩkashuki.

Nai anushũ hati tsuã tanatirumabũ tari hushupa saweabukiri yuinikiaki, na hãtxarã

9 Hanushũ ana uĩbaũkĩ yurawã hati tsuã tanatiruma ẽ uĩshu matu
yuinũ nĩkakãwẽ. Nawabu mai pakea tibi anuabu inũ, yura betsa shukua
tibi anuabu inũ, dasibi hãtxa tibi anuabu inũ, mae tibi anuabu Deus
shanẽ ibu haki tsauti inũ txashuwã bakẽ besuuri habu nishũ tari hushupa
txaipa saweshũ shẽpã tsuma nishũ 10 hui kuxipawẽ habũ yuikĩ:

"Nukũ Epa Deus shanẽ ibu haki tsauti anua inũ hawẽ bake txashuwã
bake nukũ meketirã, habuanuaki",
ikaibũ 11 dasibi Deusũ nai tsumabu inũ, habu hiwea dabe inũ dabe inũ, ha
24 mekenikabu hatibu shanẽ ibũ tsauti anu mapubaunabu Deusũ besuuri
maĩ beti ishũ kẽwãkĩ 12 yuikĩ:
"Nukũ Epa Deus unãnepa Shanẽ Ibu kuxipahairaki.
Benimawakĩ hawẽruawakĩ kẽwãkubainãkãwẽ, niti ikamarã.
Haskakirã",
ikaibũ
13 hanushũ mekenika betsã ea yukakĩ: "Na tari hushupa saweaburã,
tsuabumẽ? Hania beabumẽ?" ea wa 14 kemakĩ: "Shanẽ ibuũ, mĩ
miã unaiĩ", ẽ wa hanushũ mekenikatũ ana ea yuikĩ: "Txanimaki.
Itxakawanikatũ yura dasibi mai hirabi anuabu bikawakĩ hatu
nuitapawaya yurabũ hatũ txakabu henekĩ habũ tari detsis keska
txashuwã bakẽ himiwẽ txukakĩ habũ detsis yamawakĩ habũ tari hushu
pehairawabuki."
15 "Jesusũ haska wakĩ na mapubaunabu hatu pepawa
Deus shanẽ ibu haki tsauti anu manishũ
mexu merã inũ bariri Deus hanu hiwea anushũ
duawakubainaibu Deusũ habu mekekubaĩshanikiki,
xinã txãkaĩburã.
16 Haria ana nuitapai buni ũpash manui ikama inũ,
barĩ ana hatu kuama inũ,
shana bakakĩ ana hatu bikawama ishãkanikiki.
17 Ha inũ, txashuwã bake Deus shanẽ ibu haki tsauti namakis niatũ
ũpash paisma pehaira txatxa hene hawẽ hiwemati haya anu hatu
iyushũ amai
hatũ mekenã ishanikiki.
Hanushũ ha kashamisbu
Deusũ hatũ beru beũ hene dasibi tashka washanikiki", ea wa

Hawẽ henekĩ sétimo tsamini dashnunikiaki, na hãtxarã

8 1 hanushũ Deusũ txashuwã bakẽ ha sétimo hawẽ unãti hawẽ henekĩ
tsamini dashnuaya hanua Deusũ mae anua dasibi meia hora nixma
dakatã binukainaya
2 hanushũ ha sete nai tsumabu Deusũ besuuri mapuabu habu tibi
mimawati trombeta hatu inaĩ ẽ uĩayã 3 nai tsuma betsã ouro mane kẽtxa
tsumatã Deus kẽwãkĩ hawẽ inãkuĩti hanu hanati tapu anu Deus shanẽ
ibu haki tsauti besuuri ka nia habũ Deus kẽwaĩbũ hãtxa duapa inĩtibe
husishũ hanu kẽwãti tapu anu hau mãtxinũ ni pei inĩti pepa ha abumis
itxapa nai tsumã inã 4 bishũ nai tsumã hawẽ mekẽki tsumashũ ha inĩti
inũ ha Deus yukamisbu txi dekẽ matsistua menui hawẽ kuĩ inĩ pehaira

inabainaya ikũwaĩbũ hãtxa duapa Deus yukamisbu ha kuĩyãbi husia
inariaya 5 hanushũ nai tsumã ouro kẽtxa ana tsumashũ txi dekẽ hanu
kẽwãti tapu anua beakĩ mata washũ mai anu urẽkĩ sa aka haria kana
baka baka itã tĩ ikaĩkaini patxa sakuaya
6 hanushũ ha sete nai tsumabu habiatitũri trombeta habũ mimawati
mawanũ, iwanã, tsumabũ

Dabe inũ dabe trombeta mawakĩ txã anibukiaki, na hãtxarã

7 ha nai tsuma betsa ha dukũ primeirõ hawẽ trombeta txã akĩ taewaya
mai pakea tibi anu niri iake iakekaũkĩ barush ui inũ txi ha dabe himiyabi
husia Deusũ puta mai pakea tibi anu kuakĩ ha pakea betsa anu kawãkĩ ni
inũ ni mashu terça parte kuakĩ basi nãke dakayabi dasibi kuakẽ
8 hanushũ nai tsuma ha segundõ hawẽ trombeta txã akaya tsuãra
iãnẽwã hatiubukũs watã pake dabe inũ besti habiatiubus wakẽ mati
ewapa menuai keska iãnẽwãnu Deusũ puta pukukĩ iãnẽwã pakea betsa
himiwaya 9 ha habias pakea iãnẽwã merã hiweabu mawaibũ ha pakea
anu shashuwã nesheaburi muxi muxi ikaya
10 hanushũ nai tsuma ha terceirõ hawẽ trombeta txã akaya hene
inũ txatxa mai pakea betsa tibi anu bixiwã here hi iki bĩ dekua keska
txashahaira nai anua kawani terça parte mai anu inũ hene betsa anu inũ
txatxa anu tĩ iki kawanaya 11 ha bixiwã hawẽ kena Muka mai anu tĩ ikĩ
mai pakea tibi anu hene terça parte ũpash mukahairawakẽ yura itxapabũ
ha ũpash aki mawaibũ
12 hanushũ nai tsuma ha quartõ hawẽ trombeta txã akaya tsuãra bari
inũ ushe inũ bixi habũ txasha kuxipa hatiubukũs watã pake dabe inũ
besti habiatiubus wakẽ nai tsumã pakea betsa itxakawakĩ shaba betsa tibi
bari nukawakĩ mexu tibi ushe inũ bixi nukawakubainaya
13 hanushũ ana uĩkĩ ẽ nĩkaya tete ewapa nai natukanu nuyakawãkĩ
hunĩ hui kuxipa keskawẽ yuikĩ: “Huaai, huaai, nai tsuma dabe inũ bestitũ
habũ hatũ trombeta hawaira txã akaya dasibi na mai anu hiweabu
nuitapai yumãshãkanikiki”, ikaya

Quinto nai tsumã hawẽ trombeta mawakĩ txã anikiaki, na hãtxarã

9 1 hanushũ ha quinto nai tsumã hawẽ trombeta txã akaya bixi keska
mai anu kawani tĩ ika ẽ uĩayã mai kini keyatapa shãkĩhaira hanu
yushĩ txakabu hiweabu anu hawẽ bepẽti chave ha bixi keska Deusũ nai
tsumã inãkẽ 2 bixi keskatũ hawẽ kini bepẽayã hanua txi kuĩ mirima bai
ewapa kua keskai mexu tuenabaĩkĩ bari inũ nũ hawẽ huĩsinamis mexu
waya 3 kuĩ puebainai nakui xinĩwã mirima mai anu pai butuabu nibu
keska wakĩ Deusũ hatu paepawakĩ pubẽwãkĩ 4 yunukĩ: “Mai anushũ basi
piama hamapai mibã xarabu piama hi piama yurabu habũ betũkuki
Deusunabu hawẽ unãti netãbuma besti pikĩ hatu itxakawakubaĩtãkãwẽ,

5 cinco ushe hatu isĩ tenemabiakĩ tsua tenãmarã”, hatu wa bushũ yurabu
itxakawakĩ nibu keskakĩ hatu pikĩ hatu isĩhaira tenemakubainaibũ
6 ha hatu haska waitiã yura mirimabu isĩ tenei mawakatsis ibiai huĩti
shukubiai mawabuma ishãkanikiki.
7 Ha xinikiri matu yuinũ nĩkakãwẽ. Habũ yurarã, cavalo hawẽ
detenametanũ ishũ pewamisbu keska inũ, shanẽ ibũ ouro mane maiti
maia keska inũ, habũ besu huni kuĩ besu keskaki. 8 Ha inũ, habũ bu aĩbũ
bu keska inũ habũ sheta inu pubẽ leãonẽ makushpi txaipa keskaki. 9 Ha
inũ, habũ yura atximati mane kuxipahaira sawea inũ habũ pũyã peiwẽ
nuyai cavalo mirimatũ hawẽ tarãbaĩtiwẽ tarãbaĩkĩ detenameaibu iyui
banabainaibu keskabuki. 10 Ha inũ, habũ hina nibu hina keskawẽ yurabu
pikĩ hatu txakabuwa ushe mekẽ bestiti isĩ tenekubaĩshãkanikiki. 11 Ha
inũ, xinĩ shanẽ iburã, ha kini keyatapahaira hatũ yunumis nai tsumaki.
Hawẽ kena Hebreu hãtxawẽ Abadomki. Ha inũ, hawẽ kena Grego
hãtxawẽ Apoliomki. Ha inũ, hãtxa kuĩwẽ kenarã, Yamawanikaki.
12 Hanua ha dukũ mesehaira atimapa keyukainaya hanua dabe
tashniriama hayayuaki.

Sexto nai tsumã hawẽ trombeta mawakĩ txã anikiaki, na hãtxarã

13 Ana ha sexto nai tsumã hawẽ trombeta txã txã akai ẽ nĩkaya Deusũ
besuuri ha Deus kẽwãti ouro mane tapu anu ha dabe inũ dabe deshũ tibi
haki mani tximei txãkã tsamia anua hui tashni hãtxakĩ 14 ha nai tsuma
trombetaya yuikĩ: “Ha nai tsuma dabe inũ dabe henewã Eufrates dapi
neshea pekatã hatu nitxĩriwe”, aka 15 haska was ha nai tsuma dabe inũ
dabe hatu peka mai hirabi anu yura tibi manibaunabu hau na habia
hora inũ, dia inũ, ushe inũ, ano terça parte hau hatu tenã atanũbũ nai
tsuma betsã ha nai tsumabu dabe inũ dabe hatu nitxiã tashnibainaibũ
16 habũ soldadobu cavaloki katsaũwãburã, duzentos milhõesti yuikãshu
haskashanaibu ẽ matu keneshunaii.
17 Ẽ nama keskatã haska ẽ uĩshu inũ haska ẽ nĩkaxina matu yuinũ
nĩkakãwẽ. Huni tibitũ hawẽ shutxi atximati mane taxipa txi keska inũ,
nãketapa jacinto keska, inũ paxinipa enxofre keska saweabũ habũ cavalo
bushka inu leão bushka keska hayabũ hawẽ hashpa anua txi inũ, kuĩ inũ,
enxofre paxinipa kui tashnibainaya 18 dabe inũ besti pakea anu yurabu ha
dabe inũ besti isĩ txakabu ha cavalo hashpa anua kaĩkaĩkĩ txi inũ, kuĩ inũ,
enxofre kaĩkaĩkĩ hatu tenã keyukẽ 19 ha cavalo hawẽ hina dunu keskaki, hawẽ
hina inũ, hawẽ dekĩ inũ hawẽ sheta paepawẽ yurabu hatu txakabuwairã.
20 Hakia ha yura tesheabu isĩ txakabuwẽ habu mawabuma habũ
txakabuwakubaĩkĩ heneama yushĩ txakabu kẽwãkĩ heneabumariki. Ha
inũ, yushĩ dami betsa ouro mane inũ, prata mane hushupa inũ, bronze
mane taxipa inũ, mixki dami inũ, hi dami ha dami betsa betsapabũ
uĩtiruma inũ, nĩkatiruma inũ, maputiruma kẽwãkĩ heneabumaki. 21 Ha

dikabi detenamei heneabuma inũ, yushĩ txakabũ shuũ itiwẽ daunãnaĩ
heneama inũ, huni inũ aĩbu betsa betsapabube txutanamei heneama
inũ, yumetsui heneama txakabupakeshanaibu ẽ Joãonẽ haskashanaibu ẽ
uĩshuki.

Una pixta sebi bepemana nai tsumã benikiaki, na hãtxarã

10 1 Hanua nai tsuma kuxipa betsa nai anua butuai ẽ uĩshu matu
yuinũ nĩkakãwẽ. Hawẽ yura nai kuĩnẽ yabua inũ, hawẽ bushka
nawã bai tapia keska inũ, hawẽ besu bari keska txasha inũ, hawẽ bikerã
txi dekẽ keskaki. 2 Ha inũ, una pixta sebi bepemana tsumabirana hawẽ
tae txixabukũtã hawẽ tae yusiuri iãnẽwã bepaia inũ hawẽ tae yusmauri
maiki paiaki. 3 Ha nai tsuma sai iki inu leão pubeĩ tekerẽ imis keskai hui
kuxipawẽ sai ikẽ hanua seteki hui tashni tĩ ikaĩkaini keska ẽ nĩkaxinaki.
4 Hawẽtxaĩs seteki dẽke iki betsa betsapai hãtxa nĩkatã hawẽ hãtxa
kenẽnũ ishũ ẽ pewaya naiurishũri hui betsawẽ tsuãra ea yuikĩ: “Ha
hawẽtxaĩs ha seteki dẽ iki betsa betsapai mĩ nĩkabiashurã, ha keneama
hunewe, tsua yuiyamarã”, ea waya
5 hanua ha nai tsuma iãnẽwã bepaia inũ mai anu paia hawẽ mekẽ
yusiuri naiuri sanãtã 6 ha hiweibi hiweni hiwea hatũ nai wani inũ mai
wani inũ iãnẽwã wani dasibi habu hawẽ hiwebaunabu hakiri hãtxa
betsa watimakiri yuikĩ: “Bari hawẽ heneirã, hatishũ bestiki. 7 Ha sete nai
tsumabu hawẽ henea sétimõ hawẽ trombeta txã akaya Deusũ tsumabu
hawẽ hãtxa yuishunikabu haska inũbariaikiri Deus hune yubakapauni ma
hatishũ besti meneshanikiki”, ikaya
8 ha hui nai anua tashniai ẽ nĩkaxinatũ ana ea yuikĩ: “Ha nai tsuma
hawẽ tae betsa iãnẽwã bepaia hawẽ tae uke betsa maiki paiatũ una pixta
sebi bepemana tsumaki nukushũ mebĩwẽ”, ea wa 9 kashũ yuikĩ: “Ha una
pixta sebi bepemana mĩ tsumarã, ea inãwẽ”, ẽ aka ea yunukĩ: “Naki,
piriwe. Mĩ pia mĩ hana buna bata keska ibiatã mĩ hatu mukahairaikiki”,
ea wa
10 ha una sebi pixta nai tsumã tsuma mebĩtã ẽ pia ẽ hana buna bata
keska batabiakaini ẽ hatuki nanekĩ muka wabainaya 11 hanushũ nai
tsumabũ ana ea yuikĩ: “Deusũ mia ana yunuairã, mia yuinũ nĩkawe. Mae
betsa betsapa anu hiweabukiri inũ, nawa mai pakea betsa betsapakiri
inũ, hãtxa tibi hãtxaibukiri inũ, shanẽ ibu kuxipahaira betsa betsapakiri
hawẽ hãtxa bena shabakabi hatu keneshũkĩ haska Deusũ hatu haska
washanai hatuki txaniriwe”, ea wa ẽ nĩkashuki.

11 1 Hanushũ hawẽ mestẽti tanati tawa meshte nai tsumã ea
inãshũ yuikĩ: “Benikaini kashũ ha tanatiwẽ Deus kẽwãti Templo
Jerusalém anu tanatã tapu hanu hawẽ inãkuĩti hanamisbu tanatãwẽ.
Hanushũ hatibũ hanushũ habũ Deus kẽwãkubaĩmisburi númerowẽ
yuraburi tanariawe. 2 Hakia hawẽ kẽwãti Templo hemaĩtĩ Deusũ nawabu

ma hatu yunuima hanushũ habũ 42 ushe Deus danãkĩ hawẽ mae pepa
itxakawakubaĩshanaibu hemaĩtĩ anu tanayamawe. 3 Hanushũ ea Deusũ ẽ
tsuma dabe ẽ kuxipa inãkĩ ẽ hatu yunua yurabuwẽ nuihairakĩ besha tari
sawetã 1.260 shaba ẽ kakape yusĩ hãtxakubaĩshãkanikiki", ea washu
4 hatukiri matu yuinũ nĩkakãwẽ. Na Deusũ hãtxa yuishunika daberã, oliveira
hi dabe inũ bĩ pehaira dabe keskabũ mai dasibi hatũ damiwani Ibu Deusũ
yunua anũ ikaiburã, hawẽ besuuri nia keskabuki. 5 Habu dabe tsuabũra hatu
danãkĩ hatu txakabuwanũ ikaibu ha habu haki sinataibu hatũ hashpawẽ habuĩ
shuũ akĩ txi here tashnimakĩ hatu kuakĩ tenãshãkanikiki. 6 Ha inũ, Deusũ
hawẽ kuxipa hatu yunua hawẽ hãtxa yusĩkubaĩkĩ hau ana ui iyamayunũ nai
beputirubuki. Ha inũ, habũ hene dami wakĩ himi watirubuki. Ha inũ, hawatiãra
hatu dasibi tenemakatsis ikĩ hamapai isĩ inũ hamapai betsa xarabu mai anu
hiweabu hatu bika tenemakeaketirubuki, Deusũ kuxipa hayabuwẽ taeshunã.
7 Hakia Deusũ hãtxa kakape hatu yunua yusĩkĩ keyuaibũ hawara atimapa
pubenepa mai kini keyatapahaira anua mapekekirã hatube atxinamekĩ hatu
maemakĩ tenãyã 8 Jerusalém bai kaya namaki habũ yura datãbu na haskairã,
hanushũ hatũ Shanẽ Ibu cruzki mastanibu anu ha mae ewapa Jerusalém
anu yura hiweabũ Deusũ hãtxa danãkĩ nĩkaisbuma Sodoma inũ Egito anu
hiwenibu keska ikubainaibu anu hatũ yura dakakẽ 9 shaba dabe inũ besti
namakis mae tibi anu hiweabu inũ, yura betsa shukuabu tibi inũ, hãtxa betsa
betsapawẽ yuiaibu inũ, mai pakea betsa betsapa anuabũ ha mawa daka hau
maiwayamanubũ hatu yunuabuma 10 Deusũ hãtxa yuikĩ habũ hatu ha akaibu
ma mawabuwẽ taea mirimabu mai anu hiweabu benimai xinã txãkaĩ hatũ
haibuaibube hatũ hamapai hamẽ inãnãnaĩbũ
11 hanua haskabiaibũ shaba dabe inũ besti namakis kaya hawẽ hãtxa
yuishunikabu Deusũ ana hatu bestẽwã ana hiwei benirabebaunaibu dasibibũ
hatu uĩ date paepaibũ 12 hanua nai anua hui kuxipawẽ Deusũ hãtxa yuishunika
dabe Deusũ hatu kenakĩ: "Neri inari bekãwẽ", hatu wa nĩkatã nai kuĩwẽ inaibu
ha haki sinataxinabũ uĩaĩbũ 13 ha haskabaini nesebainaibũ patxa sakuaya ha
mae décima parte pake betsa di akaya 7.000 yurabu debuaibũ dasibi yura
betsabu habu hiweyuabu datehairai damapaikĩ Deus nai hirabi shanẽ ibu
kuxipahaira ikũwãmabia kẽwaĩbu haskashanaibu nĩkakĩ ẽ uĩshuki.
14 Hanua ha segundo mesehaira atimapa keyukainaya hanua ana betsa
terceiro tashniriama hawaira kaĩriaikiki.

Ha sete nai tsumabu hawẽ henea sétimo trombetayatũ hawẽ trombeta txã anikiaki, na hãtxarã

15 Ha sete nai tsumabu hawẽ heneatũ trombeta txã akai ẽ nĩkaya nai
anua hui kuxipawẽ habũ kẽwãkĩ yuikĩ:
"Nukũ Shanẽ Ibu Deus inũ
hawẽ bake Messias Jesus Cristo besti
natiã mai hirabi anu ha besti shanẽ ibukĩ

hatu mekekubaĩshanikiki, niti ikamarã”,
ikaibũ 16 ha 24 mekenikabu Deus shanẽ ibũ haki tsauti dapi hanu
tsauwabũ habũ Deus kẽwaĩ hawẽ tae namã maiki dãti iki beti ishũ
17 yuikĩ:
“Yavé Deusuũ, mĩ pehairaki.
Mai hayariama mĩ hiwenirã,
natiã betsama habias mĩ hiweaki.
Shanẽ ibu betsa yamawatã
mĩ kuxipa mĩ hayakũkaĩmiswẽ yura dasibibu mekei
mia besti mĩ ma shanẽ ibui taeaii.
Mia besti kuxipa dasibi binu keyua mĩ pepa nũ mia kẽwaiĩ.
18 Ha dukũ mai hirabi anuabũ mia abuama
mia danã paepawai miki sinatakubainimabuki.
Hakia miari natiã hatuki sinatariai
hanu hatu kupinũ ika mĩ ma tashniaki.
Hanushũ mawabu bestẽwãtã hatu unãti wakĩ
mĩ tsumabu mĩ hãtxa yuishunikabu inũ,
minabu wakĩ meribi mĩ hatu wani
habu dasibi shanẽ ibubu inũ shanẽ ibubumã
mia txibãkĩ mia kẽwãkubaĩmisbu
habũ pepawẽ mĩ hatu manakushanaii.
Hakia habũ hawara mai anushũ pepa yamawakĩ
mia txibãkubainama mia danãmisbu
habũ txakabuwẽ hatu unãti watã manakuriakĩ
habũ txakabuwẽ miãri mĩ hatu yamawai kaii”,
akaibu ẽ nĩkaya
19 hanushũ Templo nai anua bepẽshũ ha hiwe meranua Deusũ nukũ
shenipabu yubani kene hi bauki arua hatu uĩmaya kana baka baka iki tĩ
ikaĩkainaya patxa sakuaya barush ui ewapabu niri iki haskai keyushanai
ẽ uĩshuki.

Aĩbuki yuxibu sheanã pubẽnikiaki, na hãtxarã

12 1 Hanua nai anua unãmati betsa tashnikirani aĩbu hawẽ batxi
barĩ txashapã yabua inũ, hawẽ tae ushẽ tatxasha inũ, shanẽ ibũ
maiti 12 bixi nea maia 2 ha aĩbu tuya bake kaĩnũ ika isĩhaira mei bis ikai
ẽ uĩayã
3 hanua hawẽ unãmati dami betsa nai anua tashnia yuxibu sheanã
taxipa hawẽ yura kapetãwã yura keska sete bushkaya dez mashũyã
bushka tibiki shanẽ ibũ maiti maia tashnitã 4 tsuãra bixi hatiubukũs watã
pake dabe inũ besti habiatius wakẽ pakea betsa yuxibu sheanãtũ hawẽ
hina bekũ bekũ akĩ bixi pakea betsa mai anu urẽtã ha yuxibu sheanãtũ
aĩbu tuya bake kaĩnũ ikai ha dapi hawẽ besuuri nishũ hawẽ bake kaĩaĩ

atxishũ shẽanũ, iwanã, manaya 5 ha aĩbu anua huni bake kaĩtã ewatã
nawa betsa betsapa dasibi binukĩ habũ Deus nĩkabuma hawa kaneama
kupi hau shanẽ ibushanũ ha bakeixta kaĩa sheanãtũ shẽapanã iyukĩ
hawẽ shanẽ ibũ tsauti anu Deusũ pashawakĩ ainikẽ 6 aĩbu hanu tsua
hiweabumanu pashawakĩ mae betsa anu Deusũ aĩbu pewashuni anushũ
1.260 shaba harishũ hau pimakubaĩshanũbũ hari yunua aĩbu pashakẽ
7 hanua nai anua Deusũ nai tsumabu shanẽ ibuhaira Miguel hawẽ
tsumabube inũ yuxibu sheanã hawẽ tsumabuyari hatube detenameaibũ
8 yuxibu sheanãtũ maematirubumawẽ taeshũ nai anu ana habube
hiwetirubuma Miguelĩ hatu urẽkĩ 9 ha yuxibu dunuwã hiwei taeni sheanã
txani ewã yura dasibibu hatu parãkubaĩmis nũ Diabo Satanás wamis
hawẽ tsumabube mai anu hatu maemakĩ niri akabũ
10 hanua hui kuxipa nai anua kaĩaĩ ẽ nĩkaya yuikĩ:
“Nukũ betsabu habũ ikũwaĩbu
bariri inũ mexu merã Deus bebũshũ
nuku hatu txitẽkĩ yuãmis ma putabuki.
Pehairaki. Natiã Deus shanẽ ibuaya
hawẽ bake Messias Jesus Cristo habe shanẽ ibukĩ
hatũ kuxipahairawẽ nuku mekekĩ taewakanikiki,
ha yauxikĩ ana hawenabu benutimarã.
11 Habu nukũ betsabũ Satanás maemakinã,
Jesus Deusũ txashuwã bake habu mawashũkĩ
hawẽ himi habaniwẽ taea inũ
hawẽ kakape hãtxa txanikĩ
hawa dateama hatũ hiwea benutiruma unãkubaĩmisshũ
habu mawawẽ dateisbumã Satanás ma maemariabuki.
12 Haskawẽ taea nai inũ mã hanu hiweabuũ, benimarikãwẽ.
Hakia mã mai anu inũ iãnẽwã anu hiweabuũ, mã peirakãwã.
Satanás pubẽhairatũ bari itxapama besti matu itxakawatiru
xinaĩ matu anu ma hari butuaki”,
hatu wa
13 hanushũ yuxibu sheanã ma mai anu puta uĩtã ha huni bakẽ ewa yuxibu
sheanãtũ itxakawakĩ nuitapawakĩ taewakubainaya 14 hanu tsua hiweabumanu
txai harishũ bari dabe inũ besti namakis keska Deusũ aĩbu merabewakĩ
pimakubainũ, iwanã, tete ewapã pũyã damiwatã Deusũ aĩbuki tsamĩa hawẽ
nuyakaini hanu hiweshanai anu pashawashanũ ikaya 15 yuxibu sheanã haki
sinatahairakĩ hawẽ hashpakã ũpash tuea txara txara ikĩ hene ewabaĩkĩ hau
aĩbu nũtãbainũ, iwanã, aka 16 hakia maĩ aĩbu merabewakĩ ha yuxibu sheanãtũ
hene wa ha mai hashpatã hene tsu akĩ keyuaya 17 haskaya yuxibu sheanã
aĩbuki ana sinatahairakĩ ana hawawẽ haska watima hawẽ bababu teshebũ
Deusũ hãtxa txibãkĩ Jesus ikũwãkubainaibu tenãnũ ika 18 ha yuxibu sheanã
iãnẽwã kesha hanus keshea nikẽ

Jesus Cristo shanẽ ibuni mebinũ ikai inũ hawẽ hãtxashunika parananãshanaikirikiaki, na hãtxarã

13 1 hanua yuinaka ewapa mese atimapahaira iãnẽwanua mapekeai
ẽ uĩshu matu yuinũ nĩkakãwẽ. Hawẽ bushka sete haya inũ, dez
mashũyã inũ ha tibiki shanẽ ibũ maiti maiaki. Ha dikabi hawẽ bushkaki
Deuski shetxakati hawẽ kenaya hayaki. 2 Ha inũ, hawẽ yura inu keneya keska
inũ, hawẽ tae inu betsa mexupa urso itamama tae keska inũ, hawẽ hashpa
inu leão pubẽhaira keskaki. Haska inũ, yuxibu sheanãtũ ha yuinaka mese
atimapahaira hawẽ kuxipa pae inũ, hanu shanẽ ibui haki tsaumis inũ hawẽ
yunuti kuxipahaira inãkĩ yunua 3 hawẽ bushka betsa tenãnũ, iwanã, tsuãra
txatxikĩ debuwani keska ma buni baka haya mai anu yura dasibibũ ha mese
uĩ e iki dateyabi: "Habaa!" ikĩ uĩkĩ txibaĩbũ 4 habiatiãri yuxibu sheanãtũ hawẽ
kuxipa ha yuinaka mese atimapahaira inãwẽ taeshũ dasibibũ kẽwãkĩ ha
dikabi yuinaka mese atimapa kẽwãkĩ yuikĩ: "Na yuinaka atimapa keska tsua
hayamaki. Tsua habe detenamekĩ maematirumaki. Pehairaki", ikaibũ
5 hanushũ yuxibu sheanãtũ yuinaka mese ha kuxipa haska tibiwẽ hau
kuxipanũ yuikĩ: "Hamapai hãtxa atimapai Deuskiri shetxakai 42 ushe
kuxipakũkaĩwẽ", aka 6 haska yunua akĩ Deuskiri hãtxa txakabui hakiri hamapai
betsa betsapa atimapa yui inũ hawẽ kẽwãti Templokiri inũ nai anu hiweabu
hawẽ hãtxawẽ hatu itxakubainaya 7 ha dikabi yuxibu sheanã hau Deus txibãkĩ
Jesus ikũwaĩbube detenamei hau hatu maemanũ kuxipa inãkĩ yunutã yura
betsa shukuabu tibi inũ, mae tibi hiwebaunabu inũ, hãtxa tibi yuiaibu inũ,
nawa mai pakea tibi anu hiweabu shanẽ ibukũkaĩwẽ, ikĩ hãtxa wakĩ menekẽ
8 ha yuinaka mese atimapa kẽwãkinã, habu mai hirabi anu hiweabu tsuabura
bebũkiri Deusũ mai dami wariama habũ kena txashuwã bake nuku mawashuni
kaitũ unaki keneama ini habũ besti duawakĩ kẽwãshãkanikiki.
9 Tsuabura mã pabĩkiyabunã, nĩkakãwẽ:
10 "Tsuara bitxiti hiwe anu iyukatsi ikĩ
bitxiti hiwe anu hatu bitxishãkanikiki.
Hanushũ tsuara nupe txaipawẽ hatu tenãkatsis ikĩ
nupewẽ hatu debuwashãkanikiki",
habũ txanima Deus ikũwãkĩ habũ hawa xinã betsa wama hatũ kuxipa
hatu uĩmashãkanikiki, ikũwaĩ meribibunã.

Yuinaka ewapa mese atimapahaira mai meranua ha katxu kainikiaki, na hãtxarã

11 Hanua yuinaka ewapa mese atimapahaira betsa mai meranua tashnikirana
ẽ uĩshu matu yuinũ nĩkakãwẽ. Txashuwã bake mashũ dabeya keska yuxibu
sheanã dunuwã taeya Satanáskirã parananaĩ hãtxai 12 ha yuinaka mese atimapa
betsarã, ha ha dukũ tenãnibubia ma hawẽ dete bunitũ hawẽ kuxipa dasibi
hayatũ ha bebũshũ mai hirabi anu hiweabu ha ha dukũ yuinaka mese atimapa

hatu kẽwãmakubaĩkĩ 13 hanushũ dami tsuã haska atiruma yurabũ berubi
kaĩmakĩ naiuria txi here pakeaya 14 hatu haska washũ uĩmakĩ ha yuinaka
mese atimapa ha dukũtũ besuuri hamapai atimaska akaiwẽ yurabu dasibi
parãkĩ ha katxukeatũ yunukĩ yuikĩ: “Yuinaka mese atimapahaira ha tsuãra
bushkaki txatxini mawa ana bestẽni hiwea keska ha itsa damiwarikãwẽ”,
hatu wa 15 ma damiwabũ yuinaka ha katxukeatũ ha ha dukũ yuinaka mese
kuxipa inã ha damiwabu hiwemakĩ hãtxamaya habũ ha kẽwãbuma hau hatu
tenãnũ 16 hanushũ dasibibu hatiri shanẽ ibubu inũ shanẽ ibubuma inũ, hatiri
mabuwãyãbu inũ nuitapaibu inũ, hatiri tsuãra tsumabu inũ tsumaumabu
yuinaka mese atimapa ha katxukeatũ hawenabu unãti wakĩ betsabu habũ mekẽ
yusiuri tushkutimawẽ netãkĩ betsabu habũ betũkuki netãkĩ wabu 17 tsuabura ha
yuinaka mese atimapã kena inũ hawẽ unãti número hayabumanã, hawa habũ
hatũ hamapai inãtirubuma inũ bitirubuma hatu wamashanikiki.
18 Haskakẽ unãnepahairatũ nĩka pehairawatã tanairã, eskatiki. Matu
yuinũ nĩkakãwẽ. Yuinaka ewapa mese atimapa hawẽ número 666rã, huni
betsã hawẽ kena unãmati númeroki. Ha número unaĩnã, bikahairabia
unãnepatũ besti tanatirubuki.

Nai anushũ nawati benawẽ kẽwaĩ nawanibukiaki, na hãtxarã

14 1 Hanushũ ana uĩkĩ Deusũ txashuwã bake Sião mati anu ha yurabu
144.000 habe mapuabu hatibu hawẽ kena inũ hawẽ Epa Deusũ kena
ha dabetũ kena hatũ betũkuki kene nea habe mapuabu ẽ uĩshu matu yuinũ
nĩkakãwẽ. 2 Nai anua hui betsa kaĩaĩ hene diri ikai hui keska inũ, kana tĩ
ikainaitũ bana hui keska inũ, yura itxapabũ habũ harpa mimawati mawaibu hui
keskawẽ ha mapushũ 3 nawati bena nawaibu ẽ nĩkashuki. Deus shanẽ ibu haki
tsauti besuuri inũ ha hiweabu dabe inũ dabebũ besuuri inũ, ha 24 mekenikabũ
besuuri hawẽ nawati benawẽ ha 144.000 habu ha yurabu anua katukĩ Deusũ
hawenabu hatu wani nawaibu uĩkĩ ẽ nĩkashurã, habũ besti ha nawati bena
unãkanikiki, tsua betsã ha tapĩtirubumarã. 4 Ha nawakĩ Deus inũ hawẽ bake
txashuwã besti duawakĩ kẽwãkubainũbũ Deusũ habu ha dukũ inãkuĩ keska wakĩ
habu dukũ katuniki. Haska Deus inãkuĩmisbu keska wakĩ habũ hatũ yura Deus
inũ hawẽ bake inãbu hatu mekenibu habũ aĩbu betsabu txutabaunabuma pepa
besti Deusũ txashuwã bake hanira kai anu habu hatxũ bushãkanikiki. 5 Haburã,
habu anua tsuã txani betxitirubuma inũ hawa txakabu hatukiri yuitirubumaki.

Nai tsumabu inũ nukũ Hutxi Kayabi Iuwatũ yurabu kupishãkanikiaki, na hãtxarã

6 Hanua ana betsa tashniai ẽ uĩayã nai tsuma betsa nai natukanu
nayakaũkĩ Deusũ hãtxa kakape bunikatũ mai anu hiwebaunabu nawã
mai pakea tibi anu inũ, yurabu shukuabu tibi anu inũ, hãtxa tibiyabu
anu inũ, mae tibi anu hiwebaunabu hãtxa ikibi ika hatu yuinũ ika 7 hui
kuxipawẽ yuikĩ: “Deusũ nai inũ mai inũ iãnẽwã inũ ũpash txatxa tibi

damiwanitũ yura dasibi unãti watã na habiatiã hatu kupikĩ taewaikiki.
Haskakẽ menã haki dãti itã Deuski datekĩ kẽwãrikãwẽ”, ikainaya
8 hanua ha nai tsuma betsa ha katxukeatũ txibãbaĩkĩ hui kuxipawẽri
yuikĩ: “Babilônia maewã kẽ ewa ma yamaikiki. Babilônia anuabũ
txakabuhairawakĩ txutawẽ kemukubaĩkĩ nawa betsa betsapabu dasibi
habiaskari txakabu atimapa hatu wamakubainaibuwẽ taeshũ habũ mae
ewapa Babilônia Deusũ kupikĩ ma yamawaki”, ikainaya
9 hanua nai tsuma betsã txibãriabaĩkĩ hui kuxipawẽri yuikĩ:
“Tsuabũra yuinaka mese atimapa inũ hawẽ dami kẽwãnũ ika habu
heẽ iyamama hatũ betũkuki inũ hatũ mekẽki hawẽ unãti mã hatu
netãmamisburã, 10 Deus ma hawẽ sinata pae hatuki tanani hawẽ hatu
kupihairakĩ enxofre paxinipawẽ hatu nuitapawakĩ tsekerẽ imakĩ txiwẽ
menukĩ hatu kupihairashanikiki, Deusũ nai tsumabu inũ txashuwã
bake bebũshunã. 11 Ha inũ, tsuabũra yuinaka mese atimapa kẽwãkĩ
hawẽ dami kẽwãriaibu hawenabu wakĩ hawẽ hatu unãti wai hatu
nemama hatũ kena hatu netãmamisbu bariri inũ mexu merã heneama
ha kuĩwẽ txi nukaismawẽ dunua nuyai bari tibi hawa huĩrukuãma isĩ
tenetxakayamakubaĩshãkanikiki”, ikainaya
12 hanushũ habũ txanima Jesus ikũwãkĩ habũ hawa xinã betsawama
Deusũ hãtxawẽ hiwekĩ hatũ kuxipa hatu uĩmashãkanikiki, ikũwaĩ
meribibunã.
13 Hanushũ nai anushũ hui betsa tashnikĩ ea yunukĩ: “Na
hãtxa keneriwe. Na habia unuri pakea nukũ Shanẽ Ibuki dasitã
mawakubaĩshanaiburã, Deusũ hatu benimahairawashanikiki”, ikaya
hanushũ Yushĩ Pepatũri ea yuikĩ:
“Habiaskaki. Haburã, hatũ daya henetã huĩrukũ bestishãkanikiki. Ha
inũ, hamapai xarabu Jesus Cristo ashũkubaĩmisbuwẽ Deusũ hatu manaku
bestishanikiki”, ea wai nĩkakĩ haskashanaibu ẽ uĩshuki.
14 Hanu ana betsa kaĩaĩ uĩkĩ nukũ Hutxi Kayabi Iuwa nai hushupa
kuburuki tsauwa shanẽ ibũ ouro maiti maia inũ hawẽ mekẽwẽ beki
matxatu txaipa ewapa kenuhaira tsuma ẽ uĩshuki. 15 Templo nai anua nai
tsuma betsa kaĩkirãkĩ ha nai kuburuki tsauwa yunukĩ hui kuxipawẽri
yuikĩ: “Yurabu mai anu hiweabu yunu banaimabu keskarã, ma hanu
kania tsekati keskaki. Hanũ mĩ beki matxatu txaipa mĩ tsumawẽ shekiwã
meshtea keska wakĩ itxawashũ aruriwe”, aka 16 hanushũ ha nai kuburuki
tsauwatũ hawẽ beki matxatu txaipa bekũkĩ Deusunabu mai anuabu
meshtea keska wakĩ hatu itxawashuki, mekekinã.
17 Hanua nai tsuma betsa Templo nai anua beki matxatu txaipa
kenuhaira tsuma kaĩriakiranaya 18 hanua nai tsuma betsã txi dasibi
yununika Deus kẽwãkĩ tapu hanu hawẽ inãkuĩti hanamisbu anua kaĩkirãkĩ
nai tsumã beki matxatu txaipa tsuma hui kuxipawẽ yunukĩ: “Yurabu
txakabu uva bimi ma huxiã keskaki. Kania tibi meshteshũ itxawariwe”,

akaya 19 hanua Deusũ nai tsumã hawẽ beki matxatu txaipa tsumashũ
yurabu uva bimi kania keska tibi meshteshũ hawẽ bimi hene biti tsiniti
anu mãtxĩshuki, hau habuki sinatakĩ tsinikĩ akawakĩ hatũ txakabuwẽ
kupinunã. 20 Hanushũ mae benãta uva bimiki paikĩ hawẽ hene bimisbu
keska wakĩ Deusũ habũ himi habamakĩ bai mata keska wakĩ cavalo hawẽ
kui anu kesũbaĩkĩ 300 quilômetro habamabaĩshanai ẽ uĩshuki.

Yurabu hatu itxakawati sete nai tsumabu haya Joãonẽ uĩnikiaki, na hãtxarã

15 1 Hanushũ hawẽ hatu unãmakĩ itxakawati mese sete hawẽ
henea haska nai anua kaĩaĩ ha uĩ e iti txakabuhairawẽ haska
nai tsumabũ Deusũ yurabu nuitapawakĩ hatu itxakawashanai sete nai
tsumabũ kẽtxa tibiki hawẽ henea Deus sinatamis tsumabu ẽ uĩayã
2 hanua ha dukũ iãnẽwã beshnãhaira bixtu keska txiyabi husia hayaki.
Haskarã, eskaki. Habũ ha yuinaka mese atimapahaira inũ, hawẽ dami
danãkĩ kẽwãbuma inũ, hawenabu hawẽ unãti número kena danãkĩ
Deusũ hãtxa txibãkĩ Jesus ikũwãkubaĩkĩ maemaxinabu habu iãnẽwã
dapi mapushũ Deusũ mimawati harpa hatu inã tsumabu ẽ uĩshuki.
3 Habu nawakĩ Deusũ tsuma Moisés inũ Jesus txashuwã bake ha dabetã
nawatiwẽ Deus kẽwãkĩ nawakĩ yuikĩ:

"Dasibi hamapai dami ewapa tibi akĩ mĩ hatu e imati anirã, mĩ mia
bestiki,
Yavé Deus kuxipa dasibi binu keyuarã, mai hirabi yurabũ mĩ Shanẽ
Iburã.
Tsua parãma mĩ xinã kayatapiawẽ txanima mĩ nuku pe
mekekubaĩmiski.
4 Mia besti meribi hiwea mĩ kaneisma unãkĩ
yurabu betsa betsapa dasibibũ mia yui mesewai datebetanã duawakĩ
mia kẽwãshãkanikiki,
mĩ pepawẽ kaneama mĩ akubaĩmiswẽ taeshunã",
akaibũ
5 haskaibu naiuri ẽ uĩayã Deusũ hiwe nai anu bepẽmanakainaya
Deus yubakatã Moisés hiwe wamani 6 ha meranua sete nai tsumabũ ha
tibitũ hawẽ hatu itxakawati tsuma kaĩbiranaibũ habũ tarirã, hushupa
txashahaira sawea inũ ouro nanesheketi shutxi putxinĩ kesua sawea
mapuabu 7 ha hiweabu dabe inũ dabe betsã ha sete nai tsumabu tibi
ouro kẽtxaki Deus hiwei ikibi ini hiweatũ hawẽ yurabu kupiti mata hatu
inãkeakeaya 8 Deus kuxipa duapahaira txi kuĩ keska hawẽ meribi dĩtu
mata anua huikiki. Ha sete nai tsumabu habu tibitũ itxakawatiwẽ yurabu
itxakawakĩ keyuriabumakẽ Deusũ Templo anu yane hikitirubumaki.
16 1 Hanushũ ẽ ana nĩkaya nai anu Deus kẽwãti Templo anua hui
kuxipawẽ sete nai tsumabu tsuãra yunukĩ hatu yuikĩ: "Matũ sete

kẽtxaki Deus sinatamis mata mesehaira mai anu bushũ hiweabuki hatu
hukakeakeritãkãwẽ”, hatu wa

**Deusũ hawẽ hatu kupiti sete nai tsumabũ kẽtxa mata
hukakeakekubainaibu uĩnikiaki, na hãtxarã**

2 nai tsuma betsa ha dukũ kashũ hawẽ kẽtxaki Deus sinatamis mata
mai anu hukaya ha yurabu mai anu hiweabu habu ha yuinaka mese
atimapa habũ unãtiyabu inũ hawẽ dami kẽwãmisbu habũ yuraki txami isĩ
atimapa kaĩkĩ isĩhaira hatu tenemaya
3 hanua nai tsuma ha segundo kashũ hawẽ kẽtxaki Deus sinatamis mata
iãnẽwanu hukaya huni pubẽ hatuki sinatakĩ hatu txatxia mawai himi
habamis keskai hene pisiwa hene merã hiweabu dasibi mawaibũ
4 hanua nai tsuma ha terceiro kashũ hawẽ kẽtxaki Deus sinatamis mata
hene kayabi dasibi inũ txatxa dasibi anu hukaya hene dami himi keyuaya
5 nai tsuma hene hatũ mekemistũ Deus yuikĩ:
“Mai hayariama mĩ hiweni inũ
natiãri Deus meribi hiwemistũ hawa kaneama
habis hatu unãti wakĩ mĩ amisrã, mĩ mia besti nũ unaiĩ.
6 Mĩ hãtxa yuishunikabu inũ
Jesus txibaĩbu itxakawakĩ
habũ himi habawakĩ tenãkubaĩmisbu
haburi hatu kupikĩ himi mĩ hatu amaii.
Haska mẽnũ ika imisburã, hau haskanũbũwẽ”, akaya
7 hanushũ Deus kẽwãkĩ tapu hanu hawẽ inãkuĩti hanamisbu anushũ
tsuãra yuikĩ: “Shanẽ Ibu Epa Deus dasibi binuatuũ, hanuki. Dasibi
kuxipayakĩ kaneisma yurabu unãti watã txanima mĩ xinã kayatapiawẽ
miã besti mĩ hatu kupiaii. Mĩ pehairaki”, akaya
8 hanua nai tsuma ha quarto kashũ hawẽ kẽtxaki Deus sinatamis mata
bari anu hukakĩ bari kuxipa wa ha barĩ kuxipa bitã yurabu menuaya
9 hawẽ kupiti txakabu tibi Deusũ yunukĩ hatu tenemaiwẽ taeshũ ha
kuhairaiwẽ menubiakĩ haska xarabu mebiai Deuski shetxakakĩ kẽwãnũ
ishũ xinã betsa wabumaki.
10 Hanua nai tsuma ha quinto kashũ hawẽ kẽtxaki Deus sinatamis mata
yuinaka mese atimapahaira haki tsauti anu huka hawẽ mae mexuaya yurabu
ana hawawẽ haskatima isĩ tenei hatũ hana bushtebaĩbaina manibia 11 habũ
isĩ txakabu tibi mebiai inũ txami tenebiai habũ hiwea txakabu henekatsi
ikama Deus nai anu hiwea haki shetxakai hãtxa txakabu yui heneabumaki.
12 Hanua nai tsuma ha sexto kashũ hawẽ kẽtxaki Deus sinatamis mata
henewã Eufrates anu hukaya hau shanẽ ibubu bari huaikiria hau hawẽ
benũbũ bai tapĩshuni hene netsuaya
13 hanushũ yuinaka mese atimapa hashpa anua inũ, yuxibu sheanã
hashpa anua inũ, huni betsã parã hãtxa yusĩmis hashpa anua habu tibi

anua yushĩ txakabu heu keska kaĩaĩ ẽ uĩshuki. 14 Ha yushĩ tibirã, hawẽ
yushĩ txakabuwẽ dayakĩ dami atimaska betsa betsapa hatu washũkĩ
shanẽ ibubu dasibi mai hirabi anua hatu tashnibirã hatũ soldadobuya
detenamemanũ, iwanã, hatu itxa wakẽ hanushũ Deus kuxipa binuatũ
hanu akaitiã hatu maemakĩ yamawashanikiki.
15 Haskai ẽ uĩayã Jesus hãtxai: “Uĩa. Ea ana matu anu kairã, ẽ
yumetsu kai keskakaĩshanaii, tsuã haska ana xinãmakenã. Habu mã
benimashanaiburã, usha keskama bestẽshũ mĩ hiwea mĩ tari mĩ meke
pewa keska ishãkãwẽ, hawa mĩ tari pekatã nia keskamarã, matũ yura
tariuma nia hawẽ mã daketiru keska iyamakãshunã”, ea waya
16 hanushũ yushĩ txakabu heu keskabu bushũ hau Deusbe
detenamenũbũ hawẽ Hebreu hãtxawẽ Armagedom mae anu shanẽ ibubu
dasibi hatu itxawabu
17 hanua ha nai tsumabu hawẽ henea ha sétimo kashũ hawẽ kẽtxaki
Deus sinatamis mata hawẽ huĩsinaibu anu niwe anu hukaya hanua Deus
shanẽ ibu haki tsauti hawẽ hiwe anua hãtxa kuxipa kaĩkĩ yuikĩ: “Ma hatis
besti ẽ keyushuki”, ikaya
18 hanua kana baka baka itã tĩ ikaĩkaini mai taka aki mai patxa
sakui yurabu mai anu hiweabu: “Haskakũkiranai nũ meismaki”, iki
mesehairaibũ 19 dasibi yurabũ mae ewapa Deusũ tekekĩ keyukĩ ha mae
ewapa Babilônia kuxipahairabia hawẽ txakabu xinaĩ haki sinatahairakĩ
pakea dabe inũ besti washũ hatu kupihairakĩ 20 dasibi natukã tibi
yamawariakĩ mati dasibi yamawakĩ 21 haska waya naiuria barush ui
itamama betsa 40 kilo yurabuki niri imaya barush ui mesehairawẽ taea
yurabu Deuski shetxakashanaibu nĩkakĩ ẽ uĩshuki.

Mae ewapa betsa aĩbu hininipa keska Deusũ kupishanikiaki, na hãtxarã

17 1 Hanushũ ha sete nai tsumabu betsã sete kẽtxaki Deus sinatamis
mata tsuma hushũ ea yuikĩ: “Neri huwe, aĩbu hininipa henewã
nemaki tsauwa ẽ kupiai ẽ mia uĩmairã. 2 Mai hirabi anu shanẽ ibubu
hawẽ kemui habe txutanamei keskai ma habe beyabuki. Haska inũ,
yuraburi mai hirabi anuaburi Deus kayabi ikũwãma hamẽ yushĩ betsa
betsapa ikũwaĩ hawẽ kemui txutai keskai habũ kemu paewẽ hawẽ paẽa
keskabuki. Uĩwẽ”, iwanã,
3 hanua ha nai tsuma ha ẽ yushĩki nukushũ nama keskawẽ ea uĩmaitũ
hanu tsua hiweabuma anu ea iyua harishũ uĩkĩ aĩbu betsa yuinaka
mese atimapahaira taxipaki katsaumea ẽ uĩshuki. Ha yuinakarã, sete
bushkaya inũ dez mashũyã inũ Deuski shetxakati kena haki yabukuaki.
4 Ha inũ, ha aĩburã, tari taxipa ushna duakabi inũ taxipahaira sawea inũ,
hawẽ hawẽruai daukĩ ouro mane inũ, nẽkati mane hawẽrua karuhaira
sawea inũ, txuri mane pérola hushupa karuhairari saweatũ hamapai

pepa danaĩ hawẽ atimapamis kẽtxaki tsuma haya 5 inũ, hawẽ betũkuki
hawẽ hunea kena kenea: “Babilônia mae ewapa mesehaira ea ẽ hatũ ibu
hininipaki. Ea anu aĩbu hininipa dasibi inũ hamapai xarabu mai hirabi
anushũ pepa danãkĩ txakabuwamisbu hiweabuki”, ika netãki. 6 Haska
inũ, Jesus txibãkĩ hawẽ hãtxa yusĩmisbu mirimabu ha aĩbu hininipa itsa
mae ewapa Babilônia anuabũ hatu tenãshũ habũ himi akai keska paẽa
haskai uĩkĩ xinaĩ e iki teku itã ẽ pes nikẽ 7 nai tsumã ea yuikĩ: “Haskai e
iki mĩ hawẽ dateai? Ha aĩbu inũ ha yuinaka atimapa mese sete bushkaya
inũ dez mashũyã aĩbu haki tsauwa ha dabekiri hunea shabakabi mia
yuinũ nĩkawe. 8 Yuinaka mese atimapahaira mĩ uĩshurã, bebũkiri
hiwebiani natiã ana hiwea hayamabia haskabia ana hawẽ henei Deus
kupimakĩ keyumayui kini keyatapa shãkĩhaira anua mapekei tashnia
Deusũ yamawashanikiki. Haskakiranai mai damiwaitiã tsuabura Deusbe
hiwekuĩshanaibu unaki Deusũ habũ kena netãma ini yuinaka mese
atimapahaira mawabiani ana ũ unuatiã hiwea mapekea habũ uĩkĩ yui:
‘Habaa! Hawamẽ?’ ishãkanikiki.
9 Ha yuinaka mese atimapahairakiri unãnepa bestibũ xinãkĩ
unãtirubuki. Hawẽ sete bushka unãtirã, sete mati Roma anuki, haki
aĩbu tsauwa unãtirã. Ha dikabi hawẽ sete bushkarã, sete shanẽ ibu hawẽ
unãtiriki. 10 Ha inũ, cinco shanẽ ibu ma mawanibuki. Hakia betsa natiã
shanẽ ibuikiki. Ha inũ, betsa shanẽ ibunũ ika huriamaki. Hanua ha hawẽ
henea shanẽ ibui huarã, hatishuĩra bari itxapa shanẽ ibuama ishanikiki.
11 Ha inũ, ha yuinaka mese atimapahaira ha shanẽ ibu sete betsa ibiani
ha dukũ hiwebiani natiã ana hayamabia ana hiwea ha oitavo shanẽ ibu
ishanikiki. Hakia atimas ha yuinaka mese atimapahaira hawẽ henekĩ
Deusũ kupikĩ yamawashanikiki, niti akamarã.
12 Ha inũ, ha dez mashũ mĩ uĩshurã, dez shanẽ ibubu betsaki. Habu
shanẽ ibui taeriabumabiakẽ yuinaka mese atimapa shanẽ ibukĩ hawẽ
kuxipa hatu yunutã usha eskarabes ha dez habe shanẽ ibumashanikiki.
13 Ha inũ, ha dez shanẽ ibunã, habe shanẽ ibukĩ yuinaka mese atimapã
habias hawẽ xinã ashũkĩ merabewakĩ hawẽ yunuti txibãkĩ 14 txashuwã
bakebe detenameshãkanikiki. Hakia txashuwã bake Jesus Cristo
dasibi shanẽ ibubu inũ dasibi yununikabu binukĩ keyumiswẽ taeshũ
habu Deusũ katushũ hatu kenani txĩtuĩsbumabetã ha dez shanẽ ibubu
maemashãkanikiki, nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristobetanã”, ea watã
15 ha dikabi nai tsumã ana betsa ea yuikĩ: “Ha henewã namaki aĩbu
hininipa tsauwa mĩ uĩshurã, ha mae tibi anu hiwebaunabu inũ, yura
tibibu inũ, hãtxa betsa betsapa yuiaibu inũ, mai pakea itxapaki. 16 Ha
inũ, ha dez mashũ shanẽ ibubu inũ ha yuinaka mese atimapahairatũ ha
aĩbu hininipa itxakawakĩ hawẽ kuxipa danãkĩ hamapai hawẽrua haya
yamawakĩ ana hawẽ nuiama henekĩ nuitapawakĩ hawẽ nami pikĩ keyutã
hawẽ shau kuashãkanikiki. 17 Ha inũ, ha dez shanẽ ibubunã, ha yuinaka

mese merabewakĩ habũ kuxipa inãkĩ habũ hawẽ yunua txibãkatsis ikĩ
haska Deusũ hatu haska wamakatsis ikai hatũ huĩti merã hatu xinãmaya
haska yubakani menemakĩ Deusũ hatu amakubaĩshanikiki. 18 Ha inũ,
ha aĩbu hininipa mĩ uĩshurã, ha mae ewapaki, shanẽ ibu kuxipa tibi
yunumisrã", ea washuki.

Deusũ Babilônia mae ewapa yamawashanai uĩnikiaki, na hãtxarã

18 1 Ea haska watanaya nai tsuma betsa nai anua butukirãkĩ
kuxipahaira haya hawẽ txashawẽ mai txashawakĩ 2 hãtxa
kuxipawẽ sai ikĩ yuikĩ:
"Babilônia mae ewapa kẽ ewa ana hawama
hawẽ kuxipa ma beshtekeaki.
Hanu Satanásã tsumabu inũ,
hatũ yushĩ txakabubu inũ,
peiyabũ pisi pimisbu inũ,
yuinaka atimapa piama nũ danãmis ma habu hawẽ hiwekanikiki.
3 Ha inũ, mai pakea tibi anua bea
hawẽ hamapai tibi kemu pae hawẽruawẽ kemui
habe txutanamei keskaibu inũ,
shanẽ ibu kuxipa betsa betsapa tibiri txai hiwea
mirimabũ Babilôniabe atiai keskai habe yubakamisbuki.
Ha inũ, ha mabu inãnanãmisbu mai hirabi anuari bea
hanua mabuwãyaĩ habũ mabu inãkĩ pei mirima bimisbuki",
ikaya
4 hanua hui betsa nai anua tashnikĩ yuikĩ:
"Enabuũ, ha mae ewapa anua tashniribaĩkãwẽ,
hau habũ txakabu akaibube mã husiama inũ
hau Deusũ atimapawẽ hatu kupikĩ
matu dikabis hau matu kupiyamashanunã", iwanã,
5 "Habũ txakaburã, hamapai itxawakĩ maspuwakubaĩkĩ nai anu mati
aka keska waibu
huneama ma shabakabi Deusũ hatũ txakabu betsa betsapa uĩkiki.
6-7 Haskawẽ taeshũ Babilônia aĩbu keskakĩ
ibubis daui hamapai mabu pepa xarabu bi kẽkĩ yuikĩ:
'Tsuabura ebe detenamekĩ ea maematirumaki.
Ha inũ, hawẽ dabanã ẽ kashama ishanaii.
Hakia dasibi pepa xarabu haya shanẽ ibu aĩbu keska ẽ hiweaki',
imiswẽ taeshũ hawẽ txakabuwẽ inũ hatu txakabuwamiswẽ taeshũ
dabeki kupikĩ ha mae ewapa aĩbu keska habias keska wakĩ
kupitxakayamakãwẽ, nuitapawakinã.
Babilônia mae ewapa anuabũ yura betsabu kemumakĩ
kẽwãmamiswẽ taeshũ

itxakawakĩ habiaskari wakĩ hatu nuitapawatxakayamariakãwẽ,
hau ana betsa betsapa bikahaira tenenũbunã.
‘Hakia dasibi pepa xarabu haya shanẽ ibu aĩbu keska ẽ hiweaki’,
imiswẽ taeshũ hawẽ txakabuwẽ inũ hatu txakabuwamiswẽ taeshũ
dabeki kupikĩ ha mae ewapa aĩbu keska habias keska wakĩ
kupitxakayamakãwẽ, nuitapawakinã.
8 Habũ txakabuwakubaĩmisbuwẽ taeshũ
nukũ Shanẽ Ibu Deus kuxipahairatũ ha maewã aĩbu hininipa keska kupikĩ
habias shabatiã yura itxapa tenãkĩ
betsabu bika tenemakĩ inũ
buni tenemakĩ mae ewapa kuashanikiki. Manayukãwẽ”, iwanã,
9 ana nai tsumã ea yuikĩ: “Mae ewapa kuaya txi kuĩ nuyabainai shanẽ ibu
betsa betsapabu hawẽ hamapaiwẽ kemui habe txutanamei itsai kemui habe
hawẽ hawẽruamisbu txakabu hatubetã akubaĩmisbũ uĩ hawẽ nui saĩ iki
kashatxakayamakĩ 10 ha keska tenekatsis ikama datei txai mapubaũshũ yuikĩ:
‘Yuu, yuu. Babilônia mĩ mae ewapa kuxipabiakẽ
hawaira Deusũ kupikĩ mia yamawashuki.’

11-13 Ouro mane inũ, prata mane inũ, nẽkati hawẽrua karuhaira inũ,
txuri mane hushupa bemisbu ana tsuã biama ishãkanikiki. Ha inũ,
tima tari pepahaira inũ, txasha tari betsa ushna duakabi betsa taxipa
bemisbu inũ, hi ininipa mabu inũ, elefante makushpi txaipahaira hawẽ
mabu inũ, hi pepa mabu karu betsa betsapa bemisbu inũ, bronze mane
inũ, ferro mane inũ, epa hushupa pehaira mabu bemisbu ana tsuã biama
ishãkanikiki. Ha inũ, betsabũ canela hawẽ piti nis pehairawati inũ, piti nis
wati betsa betsapa inũ, inĩti betsa betsapa bemisbu inũ, uva vinho inũ, piti
sheni pepa inũ, shekiwã duru pepa bemisbu ana tsuã biama ishãkanikiki.
Ha inũ, ina awa inũ, txashuwã inũ, cavalo inũ, hawẽ tarãbaĩti inũ, yura
betsa hau tsuãra tsuma wanũ bibirã hatu inãmisbu ana tsuã biama
ishãkanikiki. Haskakẽ inãnanãmisbu mai hirabi anu Babilônia mae
ewapawẽ taea kashatxakayamai hawẽ taea saĩ ishãkanikiki, ana hanishũ
hatũ mabu hari bushũ inãtimawẽ taearã, akĩ yuishãkanikiki”, iwanã,
14 habũ mae ewapa ana yuikĩ:
“Babilônia anuabuũ, hamapai bimi xarabu mã hawẽ kemuhairamis inũ
mã abumis mã ana hayamaki.
Dasibi hawẽ mabu hawẽrua tibi inũ
mabu karu tibi ma benui keyuaki.”

15 Hanua hamapai pepa xarabu inãnanãkĩ pei itxapa bikubaĩxinabu
ha mae ewapa anuma nãta mapua ana inãnanãtirubuma uĩ inũ hatu
kupiaiwẽ taea hatuwẽ datei nui kashai saĩ ikĩ 16 yuikĩ:

"Aitaa. Aitiĩ. Mae ewapa kuxipa ha aĩbu hawẽrua keska
hanu hiweabũ tima tari pepahaira sawekĩ
tari ushna duakabi inũ taxipa sawekĩ
hawẽ daui ouro mane inũ, txuri mane hushupa inũ,
nẽkati pepa mane karuhaira sawebiabu
17 hatũ mabuwã hawaira haskashumẽ?"
ikaibũ
habũ shashuwã yunumisbu inũ, habũ shashuwã tuẽbaĩkĩ bushkẽ
bushkẽ abaĩmisbu inũ, shashuwãwẽ bumisbu inũ, iãnẽwã anu dayamisbu
nãta mapubaũshũ 18 mae ewapa kuaya txi kuĩ nuyabainai uĩ sai sai ikĩ
yuikĩ: "Aitaa. Aitiĩ. Mae ewapa betsa ana haska keska hayanakamaki",
iwanã, 19 hatũ beya txibaĩ mai mixpu kuru maputukui kashai saĩ ikĩ bis
ikĩ yuikĩ:
"Aitaa. Aitiĩ. Dasibi shashuwãyãbu Babilônia anu kashũ
hatũ mabu pepa hawẽrua inãnanãtã
pei mirima bibirã bibiranaibu ha mae ewapa ma hawaira
yamashuki", akĩ yuishãkanikiki, ea waya
20 haskaya hui betsa kaĩ txani:
"Nai anuabu inũ, mã Deusunabu meribibu inũ,
mã hawẽ hãtxa yuishunikabu inũ,
mã Jesusũ kuxipayaburã,
Deusũ na mae ewapa txakabuhaira kupikĩ
matuwẽ dabanã shũska sinatakĩ ashanaiwẽ taea maturã,
benimai xinã txãkãkubaĩshãkãwẽ", ikai nĩkatã ẽ matu keneshunaii.

21 Hanushũ nai tsuma betsa kuxipahairatũ hawẽ deneti mixkipawã
binibaĩkĩ iãnẽwã anu urẽkĩ pukushũ yuikĩ:
"Na mixkipawã iãnẽwanu ẽ pukushu keska
ha mae ewapa Babilônia tsuã ana uĩtiruma ipakeshanikiki.
22 Ana benimakĩ harpa mimawati mawaibu inũ,
teperewe xarabu mawaibu inũ,
trombeta mimawati mawaibu inũ,
mimawati betsa betsapa mawaibu matũ mae ewapa anushũ
ana hawa mimawabuma ishãkanikiki.
Ha inũ, hamapai mabu betsa betsapa wamisbu
matũ mae ewapa anu ana haska tibi daya hayama iriashãkanikiki.
Ha inũ, piti pepawai mixki denetiwẽ dayaibu
hawẽ hui dẽke ikai tsuã ana nĩkabuma iriashãkanikiki.
23 Ha inũ, hunĩ aĩbu aĩwãkĩ
hawẽ haibuaibu beyusmaya benimai txikixtapamisbu
tsuã ana nĩkama iriashãkanikiki.
Ha inũ, matũ mabu inãnãnãnika kuxipabũ

mai hirabi anu hatu pashkashũmis inũ
habianushũri mai pakea tibi anua beaibu
mukayakĩ hatu parãmisbuwẽ taea
matũ mae ewapa anu tsua ana hayamakẽ
ana tsuã bĩ txashawakĩ dekuabuma iriashãkanikiki”,
hatu haska washanai uĩmakĩ ana ea yuikĩ:
24 “Ha mae Babilônia anushũ Deusũ hãtxa yuishunikabu inũ ikũwaĩbu
betsabũ Jesus txibaĩbu inũ yura betsabu hatu tenãkĩ habũ himi
haba wamisbuwẽ taeshũ na mae ewapa haki sinatakĩ Deusũ kupikĩ
yamawashanikiki”, ea wa

19 1 hanushũ ẽ nĩkaya nai anua tsuara mirimabũ yuikĩ:
“Aleluya! Nukũ mekenika Deus nũ kẽwaiĩ.
Duapa kuxipahairatũ nũ hawenabu nuku mekepakeshanikiki.
2 Ha inũ, yura dasibibu unãshũ kaneama kupimiswẽ taeshũ
mae ewapa aĩbu hininipa keskatũ yurabu dasibi
txakabuwamakubainai ma kupikiki.
Ha inũ, aĩbu hininipa keskatũ Deusũ tsumabu tenãkubaĩmiswẽ
taeshũ
Deusũ hawẽ mae ewapa haki sinata paepakĩ yamawaikiki”, itã
3 hanushũ habũ ana yuikĩ:
“Aleluya! Deus pepahairaki.
Ha mae ewapa kuĩ inai hushu puepakeshanikiki”,
ikaibũ
4 haskaibũ ha 24 mekenikabu inũ ha hiweabu dabe inũ dabetũ Deus
haki tsautiki tsauwa namã dãti iki maiki beti ishũ kẽwãkĩ yuikĩ: “Hau
haskanũwẽ. Aleluya! Txanima Epa Deus pepahairaki”, ikaibũ 5 ẽ nĩkaya
ha Deus tsauwa namanua hui betsa tashniriakĩ yuikĩ:
“Mã Deusũ tsumabuũ, mai hirabi anua betsabu
mã shanẽ ibubu inũ betsabu mã shanẽ ibubumã
Deusũ kuxipaki mesekĩ duawai pepakĩ kẽwãkubaĩkãwẽ”,
ikaibu uĩkĩ nĩkatã ẽ matu keneshunaii.

Deusũ txashuwã bakebetã ikũwaĩbũ habetã pishãkanikiaki, na hãtxarã

6 Hanushũ ẽ nĩkaya yura mirimabu hãtxai hene diri ikai keskawẽ inũ tĩ
ikaĩkainai keskawẽ yuikĩ:
“Aleluya! Nukũ Epa Deus kuxipahaira dasibi binu keyua
ha bestitũ nuku dasibi mekei ma shanẽ ibui taeikiki.
Pehairaki. Kẽwanãkãwẽ.
7 Aĩbu hawẽ bene huaibe hiwenũ, iwanã,
hawẽ hamapai pewakĩ akawai
Jesusunabu habe hiwekatsis ikanikiki.
Ha haskarã, Jesus Cristo txashuwã bakẽ

hawenabu niti akama habe hiwemashanikiki.
Haskakẽ benimai xinã txãkaĩ tse ikĩ
Deus kẽwanãkãwẽ.
8 Tima tari hushupa txashakapa pehaira
ha Deusunabu meribi habũ hatũ xinãwẽ kaneama txibã pewamisbũ
hau sawenũbũ, iwanã,
hatũ hiwea meribi unãmati ha tari ma hatu inã saweabuki”,
ikaibu ẽ nĩkashuki.
9 Hanushũ nai tsumã ana ea yuikĩ: “Deusũ hãtxa kayabi ẽ
mia yuiai nĩkatã keneriwe, eskarã. Txashuwã bakẽ hawenabu
nai anu habe hiwemanũ, iwanã, hatu itxawashũ habetã pirã,
benimatxakayamashãkanikiki”, ea haska yuiaya
10 kẽwãnũ ika hawẽ tae namã ẽ dãti itanaya ea nemakĩ yuikĩ: “Eki
haskayamawe. Mia inũ Deusunabu betsabũ Jesus Cristo txibãkĩ hawẽ
hãtxa yusĩmisbu keska eãri Deusũ hãtxa bunika ẽ hawẽ tsumariki.
Haskakẽ ea kẽwãma Deus besti kẽwãwẽ”, ea washuki.
Haskarã, tsuabura Jesuskiri kakape Yushĩ Pepatũ shabakabi hatu
xinãmaya habu yusĩnãbu hakiri txanikĩ banabimabaũmisbuki.

Cavalo hushupaki katsaũtã txakabubu kupi kanikiaki, na hãtxarã

11 Hanua nai bepemanaya shanẽ ibu hawẽ kena Txanima Hãtxa
Kaneisma cavalo hushupaki katsauwa ẽ uĩshu matu yuinũ nĩkakãwẽ.
Shanẽ Ibu pepatũ yurabu unãti wai hatube detenamẽnũ ika
ikairã, 12 hawẽ beru txasharã, txi here keskaki. Ha inũ, shanẽ ibu
kuxipahairaiwẽ taea Shanẽ Ibũ maiti itxapa maia hayaki. Ha inũ, hawẽ
hunea kena ha bestitũ unaĩ ha kena haska haki neaki. 13 Ha inũ, hawẽ
tari sawearã, himiki pukua saweaki. Ha inũ, hawẽ kena betsarã, Deusũ
Hãtxa Kayabiki. 14 Ha inũ, hawẽ soldadobu nai anua tima tari hushupa
pehaira hawa detsisma saweari cavalo hushupabuki katsaumea hatxũ
kaĩbaĩkĩ hatũ Shanẽ Ibu txibãbaĩkanikiki. 15 Ha Shanẽ Ibu kairã, shanẽ
ibu yununika mane kuxatia inũ hawẽ hashpa anu nupe txaipa kenuhaira
kaĩa tukũwã hawẽ habũ Deus nĩkaisbuma mai hirabi anuabube hatube
detenamei kairã, haskawẽ taea ha Shanẽ Ibu kayabistũ hamebi ha hatuki
Deus sinatai hatu uĩmakĩ haska uva vinho tsinikĩ pema pema amisbu
keska wakĩ Deus kuxipa binu keyuatũ hawẽ pubẽ pae hatu memai
kaikiki. 16 Ha inũ, hawẽ kena mestenepa Dasibi Shanẽ Ibubu Inũ Dasibi
Yununikabu Binukĩ keyuaki, ika hawẽ tari txaipaki inũ hawẽ kixi kateki
ha dabeki hawẽ kena neaki.

Jesuski habu haki sinataibu hatu maemanikiaki, na hãtxarã

17 Hanushũ ẽ uĩayã nai tsuma betsa bari merã nishũ dasibi habu peiyabũ
pisi pimisbu nai natukanu nuyabaũmisbu hatu kenakĩ hui kuxipawẽ yuikĩ:

“Nenu bei neri itxai bekãwẽ, hau Deusũ matu pimanũnã. 18 Habube Shanẽ
Ibu detenamekĩ maema habũ namirã, shanẽ ibubũ nami inũ, soldadobu
habu shanẽ ibubũ nami inũ, hamapai huni kuxipabũ nami inũ, cavalo nami
inũ, dasibi cavaloki katsaumeabũ nami inũ, hunibũ tsumabũ nami inũ, tsuã
tsumabumã nami inũ, hamapai yura betsa betsapabũ Deus nĩkaisbuma
Jesusũ hatu maema habũ nami pitxakayamakãshunã”, ikai ẽ nĩkashuki.
19 Hanushũ ana ẽ uĩayã yuinaka mese atimapahaira inũ, shanẽ ibubu
mai hirabi anua inũ, hatũ soldadobu itxa ha cavalo hushupaki katsaumea
hawẽ soldadobuya hatube detenamẽnũ ika itxa maniabũ 20 ha parã hãtxa
yuishunikatũ yuinaka mesẽ besuuri atimaska betsa betsapa tsuã atiruma
wakĩ habu yuinaka mese atimapahairatũ kena habu hẽ iyamama inũ
hawẽ dami kẽwãmisbu hatu parãmiswẽ taeshũ parã hãtxa yuishunika
Shanẽ Ibu binuatũ tsumabũ atxikĩ yuinaka mese atimapahaira habe
atxitã nĩkaibu hanu iã enxofre paxinipa menui here hi hi ikai anu ha
dabe hatu putabu 21 cavaloki katsaumeshũ hawẽ nupe txaipa hawẽ
hashpanu tukuãwẽ dasibi yura betsabu Jesusũ hatu detekĩ keyukẽ
peiyabũ dasibibu habũ nami pi shuku dakakĩ yani waibu ẽ uĩshuki.

1.000 ano Jesus Cristo shanẽ ibushanikiaki, na hãtxarã

20 1 Hanushũ ẽ ana uĩayã nai tsuma betsa nai anua butukirãkĩ ha
kini keyatapa shãkĩhaira hawẽ bepẽti chave inũ mane dispi
txiwetameya ewapa tsuma ẽ uĩshu matu yuinũ nĩkakãwẽ. 2 Ha nai tsuma
hukiranã, yuxibu sheanã ha dukũ dunutã parananaĩ taeni hawẽ kena
dabe Diabo inũ Satanásrã, atxishũ mane dispiwẽ neshatã 1.000 ano
3 kini keyatapahaira anu urẽshũ hawẽ beputiwẽ bepukĩ mestẽhairawatã
hawẽ unãtiwẽ beputiki tsamĩkĩ unãti watã 1.000 ano bitxitã hanu
mekekubaĩshanikiki, hau ana mai hirabi maniabu hatu parãyamanunã.
Hakia ha 1.000 ano keyukainaya hau ana hatu haskarawanũ hawa wama
kaĩmatã ana hatishuĩra bari Satanás yunuama ishanikiki.
4 Hanushũ habũ hatu unãti washanai haki tsaushũ unãti wati habũ hatũ
kuxipa biaibu ẽ uĩshuki. Ha dikabi Deusũ yusĩa txibãkĩ txĩtuãma Jesuskiri
yusĩkubainaibu habũ bushka teshteabu hatũ yushĩ ẽ uĩshuki. Habu ikirã, ha
yuinaka mese atimapahaira inũ, hawẽ dami kẽwãbuma inũ, yuinaka mese
atimapahairatũ enabu unãti habũ betũkuki inũ hatũ mekẽ petxiki hatũ kene
netãmakĩ amama ikubainimabuki. Haskawẽ taea ana besteĩ benibaũ 1.000
ano Jesus Cristobe shanẽ ibushãkanikiki. Haskaibu ẽ uĩshuki, 5 habu dukũ
mawakubirãpaunibu besteĩ taeirã. Hanua 1.000 ano keyui maekainaya ha
mawanibu betsaburi bestẽriashãkanikiki. 6 Ha inũ, Deusũ hawenabu wakĩ
meribi wanishũ habu dukũ bestẽwanã, benimahairashãkanikiki. Haburã, ana
hawa hatũ kuxipa mawa dabeki hayamahaira ishãkanikiki. Haskawẽ taea
Deus inũ Jesus Cristo dayashuni hãtxashuni besti habe shanẽ ibui 1.000 ano
habe shanẽ ibushãkanikiki.

7Hanushũ ha 1.000 ano binukainaya mai kini keyatapahaira anua
hawẽ nai tsuma Satanás Deusũ mistumanishũ kaĩma 8 tashnitã nawabu
dasibi mai hirabi anu hiwebaunabu anua tibi hatu parãkĩ ha mae Gogue
inũ Magogue anua hawenabu soldadobu itxapawakĩ iãnẽwã keshanua
maxiti wakĩ habube detenameti itxawashanikiki.
9Mai hirabi anua bui Deusunabu hatu manakai itxabu inũ ha mae ewapa
Deusũ abuhairai ha dabe keshei beabu anu Deusũ nai anua txi here hatu anu
puta hatu kuakĩ yamawatã 10 hanu ha iã hanu enxofre paxinipa menui here hi
hi ikai anu yuinaka mese atimapahaira inũ parã hãtxa yuishunika nai tsumabũ
urẽnibu anu Satanásri urẽa haria bariri inũ mexu merã niti akama Deusũ hatu
isĩ tenematxakayamashanikiki, hawa huĩrukũti hayama niti ikama akibi akinã.

Hawẽ henekĩ mawanibu nukũ Shanẽ Ibũ hatu unãti washanikiaki, na hãtxarã

11 Hanushũ Shanẽ Ibu haki tsauti hushupa hawẽruahaira nukũ Shanẽ Ibu haki
tsauwa ẽ uĩshuki. Tsaukẽ bari inũ, ushe inũ, bixi inũ, mai keyu tsekebaini nixmai
yamakainaya 12 hanua dasibi shanẽ ibubu inũ shanẽ ibubuma mawanibu ana
bestẽtã Shanẽ Ibũ besuuri mapuabũ hawara betsa betsapa akubainibu Deusũ haki
kenemis una itxapa bepẽtã hanua una betsa tsuabũra Deus txibãkĩ Jesus ikũwaĩ
niti ikama Deusbe hiwekuĩshanaibu habũ kena Deusũ haki keneriakubaĩmis
una betsa hawẽ hiwemati kene bepẽriashũ ha habu hiweshũ haska wamisbu
hatukiri ha unaki kenekubaĩmisshũ dasibi mawanibu ana bestẽa mapuabu habis
hatu yuikĩ hatu unãti wakeakeaya 13 iãnẽwã batapa anua mawanibu inũ hanu
mawabu bumisbu anua mawanibu habu Deusũ bestẽwãtã itxawashũ haskarara
hiwekubainibu habu tibi unãti wakĩ pepabu inũ txakabubu hatu kupiaya 14 hatũ
hatu mawamanika inũ hanu mawabu bumisbu anu ha iã hanu menui here hi hi
ikai anu hau dabeki mawakĩ menunũbũ hatu urẽa 15 tsuabũra Deus txibãkĩ Jesus
ikũwãbuma habũ kena Deusũ haki kenemis una anu habũ kena hayama ha iã
hanu menui here hi hi ikai anu ma hatu puta keyuabuki.

Jerusalém bena Joãonẽ uĩnikiaki, na hãtxarã

21 1 Ha haskaibutiã habu dukũ bari inũ, ushe inũ, bixi inũ, mai
damiwani bepemanai shabakainaya iãnẽwã batapari hayamaya
habiatiãri ana uĩkĩ nai bena inũ mai bena tashniriai ẽ uĩriaxinaki.
2 Hanushũ ana betsa tashnikiranai uĩkĩ aĩbũ huni benewanũ, iwanã,
hawẽ beneki nukui kanũ ika hawẽruai keskamis Jerusalém maewã bena
ma dasibi iruya pepaya Deusũ nai anua buteaya 3 shanẽ ibu haki tsauti
anushũ hui kuxipawẽ yuiai ẽ nĩkaya: “Uĩa. Na maerã, haki, ha merã
yurabube Deus hiwepakeshanairã. Hawẽ hatube hiweirã, hawenabubes
ishanikiki. Deus ha besti habũ mekenika ishanikiki. 4 Haskawẽ taea habu
kashamisbu hatũ beũ tashka watã ana mawa hayama inũ, ana saĩ ikama
inũ, kasha hayama inũ, isĩ hayama dasibi haska Deusũ hawẽ bika hiweti
wani beshtekĩ ana ha hayama waki”, ikaya

5 hanua shanẽ ibu haki tsauti anushũ nukũ Shanẽ Ibũ ea yuikĩ:
“Txanima hãtxa xinã kaya ẽ mia yuiai keneriwe, eskarã. Uĩa. Eãnã, dasibi
ẽ bena wakĩ keyuaii”, itã
6 ana ea yuikĩ: “Dasibi haskashanai ẽ yuinirã, ma ẽ akĩ keyuaki. Ea
dukũ ẽ ini inũ niti ikama ẽ hiwepakeshanaii. Tsuabũra ũpash akatsis
ikĩ manuaibu keska ea anu beaibu ẽ hatu hiwea inãshanaii, hawa hatu
pakamamarã. 7 Ha inũ, tsuabũra ea danãma habũ maemakĩ binumisburã,
ea ẽ hatũ mekenika Deus ikaya habu ẽ bakebu na mae bena anu
hawa benuama ebe hiwei ikibi ipakeshãkanikiki. 8 Hakia hamẽ ekiri
hãtxabiai eki dakemis inũ, eki petxia hawa xinaĩsbuma inũ, yura betsabe
danãnanãmisbu inũ, yura betsa tenãmisbu inũ, txutanamebaũmisbu inũ,
mukayakĩ Satanásã kuxipa yukamisbu inũ, yushĩ dami betsa kẽwãmisbu
inũ, txani txakabaũmisbu habu dasibi ẽ kupia hanu buirã, ha iã hanu
enxofre menui here hi hi ikai anu ha hatũ dabeki mawa meshãkanikiki”,
ea wa ẽ matu keneshunaii.
9 Hanushũ sete nai tsumabũ ha sete Deusũ yurabu hawẽ henea kupiti
mese kẽtxa betsa mata tsuma eki nukushũ ea yuikĩ: “Txashuwã bakẽ
aĩyãshanai yusĩkĩ mia kayatiwamanũ nerishũ uĩyuwe”, iwanã, 10 ha
nai tsuma ẽ yushĩki nukushũ nama keskawẽ mati keyatapa anu ẽ yushĩ
ea iyushũ Jerusalém maewã pepahaira meribi Deusũ nai anua buteai
ea uĩmaxina matu yuinũ nĩkakãwẽ. 11 Hawẽ maewã txasharã, Deusũ
shabawaki. Nẽkati betsa jaspe kasmai cristal karuhaira beshnã bixtu
keska bakamanai txashamai ẽ uĩshuki. 12 Hawẽ kene keyatapa kuxipawẽ
dakẽbauna inũ, hawẽ hikiti shui beputiya 12 hayaki. Ha inũ, ha hikiti
shui tibi anu nai tsuma betsã keshea inũ hikiti shui mamaki tibi Israelĩ
12 bababu shukua tibitũ habũ hatũ kena betsa tibi kene hayaki. 13 Ha inũ,
bari huaikiri lesteuri hikiti shui dabe inũ besti haya inũ, norteuri habiatiri
haya inũ, sulkiri habiatiri haya inũ bari hikiaikiri oesteuri habiatiri
hayariki. 14 Ha inũ, hawẽ kene keyatapa hawẽ kuxipa wati 12 mixkipawã
hawẽ mestẽwãkĩ tsamabauna keneyaki. Ha inũ, txashuwã bakẽ 12 tsuma
kuxipayabũ kena tibi mixkipawã tibiki nea hayaki, hatũ kenarã.
15 Hanua ha nai tsumã ea hãtxa waitũ maewã inũ hawẽ hikiti shui
inũ hawẽ kene kawana tananũ, iwanã, hawẽ tanati tawa keska ouro
tsumashũ 16 hawẽ tanashuki. Maewã hawẽ txaipa inũ hawẽ hashpa inũ
hawẽ keyatapa hawa binuama habiatishũbus 2.200 quilômetro iakea
hayaki. 17 Hanushũ kene hawẽ hashpari tanashuki. Hunibũ tanamis keska
wakĩ nai tsumã ha tanatiwẽ kene hawẽ keshtu 64 metro tanashuki.
18 Hawẽ kenekiri matu yuinũ nĩkakãwẽ. Ha dukũ mae hirabi ouro keska
dasibi taxipa txashahairaki. Ha inũ, hawẽ kenerã, jaspe nẽkati nãketapa
beshnã karuhaira kenekawana hayaki. 19 Ha inũ, mixkipawã habuki kene
tsamabaunabu nẽkati karuhaira tibiwẽ dauyaki. Mixkipawã ha dukũ jaspe
nẽkati hayaki. Ha segundo safira nẽkati nãketapa hayaki. Mixkipawã

ha terceiro calcedônia nẽkati hayaki. Ha quarto esmeralda nẽkati nãke
kurupa hayaki. 20 Ha quinto sardônica nẽkati hayaki. Ha sexto sárdio
nẽkati hayaki. Ha sétimo crisólito nẽkati paxinipa kurupa hayaki.
Mixkipawã ha oitavo berilo nẽkati ãkunepa hayaki. Ha nono topázio
nẽkati hayaki. Ha décimo crisópraso nẽkati ãkunepa beshmas hayaki. Ha
undécimo jacinto nẽkati nãke beshmas hayaki. Ha 12 mixkipawã hawẽ
henea ha duodécimo ametista nẽkati minanepa hayaki. 21 Ha inũ, ha 12
beputi tibirã, pérola txuri mane ewapahairabuki. Ha inũ, maewã hawẽ
niti bai kayarã, beshnãhaira ouro has bishtu keska bakamanaikiki.
22 Ha inũ, Deusũ maewã bena hirabi anushũ Epa Deus Shanẽ Ibu
binu keyua inũ hawẽ bake txashuwã habu kẽwãkubaĩmisbuwẽ taea
hawẽ kẽwãti hiwe hayama ẽ uĩshuki. 23 Ha inũ, ha maewã anurã, Epa
Deus hawẽ kuxipawẽ txashahairamis inũ txashuwã bake bĩ keskai
txashai hi imiskẽ ana bari inũ ushe hawẽ txasha ana habu hayamaki.
24 Haska inũ, nawabu dasibi ha maewã anu mapuirã, bĩ txasha keskawẽ
mapushãkanikiki. Ha inũ, shanẽ ibu Deusunabu mai hirabi anuabũ hatũ
mabu pepa Deus inãshãkanikiki. 25 Ha inũ, hawẽ beputirã, shaba ikibi
ikawẽ taea bepẽmanaibi bepẽmanaki, hawa ana yame hayamawẽ taearã.
26 Ha inũ, beputi shui anu hikikĩ nawa betsa betsapa xarabũ Deus kẽwãkĩ
dasibi hawẽ hawẽrua hayabu inanũ ika hikishãkanikiki. 27 Haskabiakẽ
tsuabura atimapamisbu inũ, hawara Deusũ danãmis amisbu inũ, habu
txani txakamisbu habu hari hikitaskama ishãkanikiki. Hakia hamẽ habu
hikirã, tsuabũra kena txashuwã bakẽ hiwe kuĩa una merã Deusũ netãni
habu besti Deusũ mae bena anu hikishãkanikiki.

22

1 Hanushũ shanẽ ibu haki tsauti Deus inũ txashuwã bake haki
tsauwabu anua hene hiwekuĩa haya kawana beshnã pehaira
bishtu keska nai tsumã ea uĩmashuki. 2 Haska ha bai kaya namakis
hene kesha uke dabebi hawẽ hiwemati hi mapubaina ẽ uĩshuki. Hawẽ
bimi betsa betsapa ushe tibi betsa maei bimimisbuki, hau Deusunabũ
pipakeshanũbunã. Ha inũ, habia hi peiwẽ yurabũ hamapai betsa betsapa
tenekubainaibu hawẽ peiwẽ shushatirubuki. 3 Ha inũ, Deusũ mae anu
hawa yupukunãti hayamaki. Ha inũ, shanẽ ibu haki tsauti anua Deus inũ
hawẽ bake txashuwã bake tsauwabũ ha mae merãshũ Deusunabũ habũ
hatu kẽwãkubaĩshãkanikiki. 4 Haria Deusbe beisinã dabeshãkanikiki,
Deusũ kena hatũ betũkuki nea hayarã. 5 Hari hiweabu anu ana yame
hayama inũ hanu hiweshũ nukũ Shanẽ Ibu Deus hatu hiwemakĩ hatu
shabawashũkẽ habu habe shanẽ ibui heneama ipapakeshãkanikiki.
Haskawẽ taea ana barĩ txasha inũ bĩmã txasha hayama ishãkanikiki.

Jesus ana hushanai ma kemaikiaki, na hãtxarã

6 Hanushũ nai tsumã ea ana yuikĩ: “Txanima hãtxa ẽ mia yuiai nĩkawe.
Nukũ Shanẽ Ibu Deusũ hawẽ hãtxa yuishunikabu hawẽ hãtxa hatu

yunumistũ haskarara samama ishanai hau hawẽ tsumabũ yusĩshanũ,
iwanã, ẽ hawẽ nai tsuma hawẽ hãtxa eari yunushuki, ẽ mia tapĩmanunã.
Deusũ txanima hãtxa tibi yubakatã ashanai ẽ mia uĩmashu ẽ mia yuiai
nĩkatã ikũwãriwe”, ea waya
7 Jesusũri ea yuikĩ: “Uĩa. Ẽ samama ana kashanaii. Haskakẽ na hãtxa
haskarara inũbariaikiri txaniai kenekĩ mĩ una wairã, tsuabũra ikũwãkĩ
txibãshanaiburã, Deusũ hatu benimawashanikiki. Manayuwe”, ea
washuki.
8 Ẽ Joãonẽ dasibi na hãtxa nĩkakĩ na betsa betsapa uĩkĩ keyui benimai
huĩti xinã txãkaĩ nai tsumã ea uĩmakubaĩshu kẽwãnũ ika hawẽ tae namã
ẽ dãti ikaya 9 ea nemakĩ yuikĩ: “Haskayamawe. Mia keska eari ẽ Deusũ
tsumaki. Mĩ betsabu Deusũ hãtxa yuishunikabu betsa inũ dasibibũ na
hãtxa kenekĩ mĩ una wai habũ txibãshanaibu keska eari ẽ hatu keskaki.
Deus besti kẽwãwẽ”, ea watã
10 nai tsumã ana ea yuikĩ: “Dasibi ẽ mia uĩmashu haska inũbarikiki.
Haskawẽ taeshũ na Deusũ hãtxa huneama na mĩ una wai ma bari
keyui kemai hawẽ unãshãkanikiki. Ana huneama shabakabi haska tibi
kaĩkũkaini deskekũkaĩshanikiki. 11 Haska inũ, tsuara txakabui hiwearã,
hatu beshteyamawe, hau habiaska txakabu txibaĩ hiwenũbunã. Ha inũ,
tsuara atimapa hiwearã, hau hawẽ atimapa txibaĩ hiwepakenũbũwẽ.
Ha inũ, tsuara pepai hiwekatsis ikirã, hau pepa besti wakubainũbũwẽ.
Ha inũ, tsuara meribi Deusunabuirã, haska Deusũ abuai keska hau
ikubainũbũwẽ”, ea waya
12 Jesusũ ana ea yuikĩ: “Uĩa. Ẽ samama ana kashanaii. Kakinã, hatũ
manakuti tibi ẽ hatu bushũshanaii, haska tibi hiwemisbu keska hatu inaĩ
kairã. 13 Ea dukũ ẽ tashnini inũ ẽ hawẽ henea debesekeaki. Ha inũ, earã,
ea dukũ ẽ ini niti ikama ẽ hawẽ heneaki. Ha inũ, ea dukũ ẽ ini niti ikama
ẽ hiwepakeshanaii”, ea washuki.
14 Uĩwẽ. Tsuabura benimati hayarã, hatũ tari patsa keska wakĩ
habũ xinã kayabiwẽ Jesus ikũwãkĩ txakabu Deus buamakubaĩmisbu
hawẽ mae bena anu hikitã habu besti pekĩ hawẽ benimai hiweti hi
bimi pikubaĩshãkanikiki. 15 Hamẽ betsaburã, Deus danãkĩ hamapai
txakabuwamisbu inũ, mukayakĩ Satanásã kuxipa yukamisbu inũ,
txutanamebaũmisbu inũ, yura betsa tenãmisbu inũ, yushĩ dami betsa
kẽwãmisbu inũ, dasibi hamapai tibi abubaũmisbu inũ, txani txakamisbu
habu haskamisbu besti baxikushãkanikiki, habu Deusũ mae pepa anu
hikiamarã.
16 Hanushũ Jesusũ ana ea yuikĩ: “Earã, Davĩ baba inũ pena bixi
txashahairamis keskatũ ẽ Jesusũ ẽ mia yuiai nĩkawe. Deusunabu
itxamisbu betsa betsapa anu haska ẽ uĩaĩ mĩ hatu pewakĩ e imashanũ,
iwanã, ẽ nai tsuma ẽ mia anu yunua haska dasibi mia uĩmashuki, hau ẽ
hãtxa mĩ hatu bumashanunã”, ea waya

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

17 hanua nũ Txashuwanẽ aĩnẽ habũ nũ ikũwaĩbunã, Yushĩ Pepabetã
Jesus yuikĩ: “Huriwe!” nũ ikaya tsuabũra nuku nĩkakĩ: “Hau hurinũwẽ!”
hau irianũbũwẽ. Ha inũ, tsuabura ũpash manui keskakĩ Deus benakĩ
Jesus txibãkatsis ikĩ hau ikũwanũbũwẽ. Haska watã hawẽ ũpash
hiwemati haya hau aki benũbũwẽ, hawa pakamarã.
18 Na hãtxa dasibi Deusũ ea bebũkiri uĩmashu nĩkatã ẽ matu yuiai
nĩkairakãwẽ. Na dasibi hãtxa Deusũ ea yuishuyabi parananãkĩ tsuabũra
ibubis hatũ hãtxa kenekĩ ana unakia kene txitxikĩ ewa watã yuikĩ: “Narã,
dasibi Deusũ hãtxaki, txanimarã”, itirubu bebũkiri ẽ matu mesewaii.
Tsuabũra haska washanaibu hatu kupikĩ ha itxakawati betsa betsapa
ea yusĩshuwẽ Deusũ ana kupiti betsawẽ hatu kupishanikiki. 19 Ha inũ,
tsuabũra na hãtxa Deusũ ea yuishu ẽ una washukia ha unakia hãtxa
betsa tere akaibuwẽ taeshũ Deusũ hawẽ benimai hiweti hi bimi haki
tanabiayama hatu mebĩtã hawẽ mae pepa anu na unaki ea kenemashu
keska wakĩ Deusũ hatu hikimama ishanikiki.
20 Na hãtxa hatũ ea pewamaitũ yuikĩ:
“Txanima ẽ samama ana kashanaii”, ikaki.
Habiaskaki. Nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristoõ, menã hawaira huriwe, nũ
mia xinaĩnã.
21 Nukũ Shanẽ Ibu Jesus Cristõ hau matu dasibi hawẽ pepawẽ
duawakubaĩshanũwẽ.
Ea uĩmakubirãshu ẽ hãtxa txanimarã, hatiski.
João

Leia o Novo Testamento

Janeiro

data	*seleção*	*data*	*seleção*
1	Mateus 1.1–2.12	17	Mateus 12.1-21
2	Mateus 2.13–3.6	18	Mateus 12.22-45
3	Mateus 3.7–4.11	19	Mateus 12.46–13.23
4	Mateus 4.12-25	20	Mateus 13.24-46
5	Mateus 5.1-26	21	Mateus 13.47–14.12
6	Mateus 5.27-48	22	Mateus 14.13-36
7	Mateus 6.1-24	23	Mateus 15.1-28
8	Mateus 6.25–7.14	24	Mateus 15.29–16.12
9	Mateus 7.15-29	25	Mateus 16.13–17.9
10	Mateus 8.1-17	26	Mateus 17.10-27
11	Mateus 8.18-34	27	Mateus 18.1-22
12	Mateus 9.1-17	28	Mateus 18.23–19.12
13	Mateus 9.18-38	29	Mateus 19.13-30
14	Mateus 10.1-23	30	Mateus 20.1-28
15	Mateus 10.24–11.6	31	Mateus 20.29–21.22
16	Mateus 11.7-30		

Fevereiro

data	*seleção*	*data*	*seleção*
1	Mateus 21.23-46	15	Marcos 1.1-28
2	Mateus 22.1-33	16	Marcos 1.29–2.12
3	Mateus 22.34–23.12	17	Marcos 2.13–3.6
4	Mateus 23.13-39	18	Marcos 3.7-30
5	Mateus 24.1-28	19	Marcos 3.31–4.25
6	Mateus 24.29-51	20	Marcos 4.26–5.20
7	Mateus 25.1-30	21	Marcos 5.21-43
8	Mateus 25.31–26.13	22	Marcos 6.1-29
9	Mateus 26.14-46	23	Marcos 6.30-56
10	Mateus 26.47-68	24	Marcos 7.1-23
11	Mateus 26.69–27.14	25	Marcos 7.24–8.10
12	Mateus 27.15-31	26	Marcos 8.11–9.1
13	Mateus 27.32-66	27	Marcos 9.2-29
14	Mateus 28.1-20	28	Marcos 9.30–10.12

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Março

data	*seleção*	*data*	*seleção*
1	Marcos 10.13-31	17	Lucas 2.36-52
2	Marcos 10.32-52	18	Lucas 3.1-22
3	Marcos 11.1-26	19	Lucas 3.23-38
4	Marcos 11.27–12.17	20	Lucas 4.1-30
5	Marcos 12.18-37	21	Lucas 4.31–5.11
6	Marcos 12.38–13.13	22	Lucas 5.12-28
7	Marcos 13.14-37	23	Lucas 5.29–6.11
8	Marcos 14.1-21	24	Lucas 6.12-38
9	Marcos 14.22-52	25	Lucas 6.39–7.10
10	Marcos 14.53-72	26	Lucas 7.11-35
11	Marcos 15.1-47	27	Lucas 7.36–8.3
12	Marcos 16.1-20	28	Lucas 8.4-21
13	Lucas 1.1-25	29	Lucas 8.22-39
14	Lucas 1.26-56	30	Lucas 8.40–9.6
15	Lucas 1.57-80	31	Lucas 9.7-27
16	Lucas 2.1-35		

Abril

data	*seleção*	*data*	*seleção*
1	Lucas 9.28-50	*16*	*Lucas 18.1-17*
2	Lucas 9.51–10.12	17	Lucas 18.18-43
3	Lucas 10.13-37	18	Lucas 19.1-27
4	Lucas 10.38–11.13	19	Lucas 19.28-48
5	Lucas 11.14-36	20	Lucas 20.1-26
6	Lucas 11.37–12.7	21	Lucas 20.27-47
7	Lucas 12.8-34	22	Lucas 21.1-28
8	Lucas 12.35-59	23	Lucas 21.29–22.13
9	Lucas 13.1-21	24	Lucas 22.14-34
10	Lucas 13.22–14.6	25	Lucas 22.35-53
11	Lucas 14.7-35	26	Lucas 22.54–23.12
12	Lucas 15.1-32	27	Lucas 23.13-43
13	Lucas 16.1-18	28	Lucas 23.44–24.12
14	Lucas 16.19–17.10	29	Lucas 24.13-53
15	Lucas 17.11-37	30	João 1.1-28

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Maio

data	*seleção*	*data*	*seleção*
1	João 1.29-51	17	João 9.1-41
2	João 2.1-25	18	João 10.1-21
3	João 3.1-21	19	João 10.22-42
4	João 3.22–4.3	20	João 11.1-53
5	João 4.4-42	21	João 11.54–12.19
6	João 4.43-54	22	João 12.20-50
7	João 5.1-23	23	João 13.1-30
8	João 5.24-47	24	João 13.31–14.14
9	João 6.1-21	25	João 14.15-31
10	João 6.22-40	26	João 15.1-27
11	João 6.41-71	27	João 16.1-33
12	João 7.1-29	28	João 17.1-26
13	João 7.30-52	29	João 18.1-24
14	João 7.53–8.20	30	João 18.25–19.22
15	João 8.21-30	31	João 19.23-42
16	João 8.31-59		

Junho

data	*seleção*	*data*	*seleção*
1	João 20.1-31	16	Atos 10.34-48
2	João 21.1-25	17	Atos 11.1-30
3	Atos 1.1-26	18	Atos 12.1-23
4	Atos 2.1-47	19	Atos 12.24–13.12
5	Atos 3.1-26	20	Atos 13.13-41
6	Atos 4.1-37	21	Atos 13.42–14.7
7	Atos 5.1-42	22	Atos 14.8-28
8	Atos 6.1-15	23	Atos 15.1-35
9	Atos 7.1-29	24	Atos 15.36–16.15
10	Atos 7.30-50	25	Atos 16.16-40
11	Atos 7.51–8.13	26	Atos 17.1-34
12	Atos 8.14-40	27	Atos 18.1-21
13	Atos 9.1-25	28	Atos 18.22–19.12
14	Atos 9.26-43	29	Atos 19.13-41
15	Atos 10.1-33	30	Atos 20.1-38

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Julho

data	*seleção*	*data*	*seleção*
1	Atos 21.1-16	17	Romanos 4.1-12
2	Atos 21.17-36	18	Romanos 4.13–5.5
3	Atos 21.37–22.16	19	Romanos 5.6-21
4	Atos 22.17–23.10	20	Romanos 6.1-23
5	Atos 23.11-35	21	Romanos 7.1-14
6	Atos 24.1-27	22	Romanos 7.15–8.6
7	Atos 25.1-27	23	Romanos 8.7-21
8	Atos 26.1-32	24	Romanos 8.22-39
9	Atos 27.1-20	25	Romanos 9.1-21
10	Atos 27.21-44	26	Romanos 9.22–10.13
11	Atos 28.1-31	27	Romanos 10.14–11.12
12	Romanos 1.1-17	28	Romanos 11.13-36
13	Romanos 1.18-32	29	Romanos 12.1-21
14	Romanos 2.1-24	30	Romanos 13.1-14
15	Romanos 2.25–3.8	31	Romanos 14.1-23
16	Romanos 3.9-31		

Agosto

data	*seleção*	*data*	*seleção*
1	Romanos 15.1-21	17	1 Coríntios 11.2-16
2	Romanos 15.22–16.7	18	1 Coríntios 11.17-34
3	Romanos 16.8-27	19	1 Coríntios 12.1-26
4	1 Coríntios 1.1-17	20	1 Coríntios 12.27–13.13
5	1 Coríntios 1.18–2.5	21	1 Coríntios 14.1-17
6	1 Coríntios 2.6–3.4	22	1 Coríntios 14.18-40
7	1 Coríntios 3.5-23	23	1 Coríntios 15.1-28
8	1 Coríntios 4.1-21	24	1 Coríntios 15.29-58
9	1 Coríntios 5.1-13	25	1 Coríntios 16.1-24
10	1 Coríntios 6.1-20	26	2 Coríntios 1.1-11
11	1 Coríntios 7.1-24	27	2 Coríntios 1.12–2.11
12	1 Coríntios 7.25-40	28	2 Coríntios 2.12-17
13	1 Coríntios 8.1-13	29	2 Coríntios 3.1-18
14	1 Coríntios 9.1-18	30	2 Coríntios 4.1-12
15	1 Coríntios 9.19–10.13	31	2 Coríntios 4.13–5.10
16	1 Coríntios 10.14–11.1		

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Setembro

data	*seleção*	*data*	*seleção*
1	2 Coríntios 5.11-21	16	Gálatas 2.17–3.9
2	2 Coríntios 6.1-13	17	Gálatas 3.10-22
3	2 Coríntios 6.14–7.7	18	Gálatas 3.23–4.20
4	2 Coríntios 7.8-16	19	Gálatas 4.21–5.12
5	2 Coríntios 8.1-15	20	Gálatas 5.13-26
6	2 Coríntios 8.16-24	21	Gálatas 6.1-18
7	2 Coríntios 9.1-15	22	Efésios 1.1-23
8	2 Coríntios 10.1-18	23	Efésios 2.1-22
9	2 Coríntios 11.1-15	24	Efésios 3.1-21
10	2 Coríntios 11.16-33	25	Efésios 4.1-16
11	2 Coríntios 12.1-10	26	Efésios 4.17–5.2
12	2 Coríntios 12.11-21	27	Efésios 5.3-33
13	2 Coríntios 13.1-13	28	Efésios 6.1-24
14	Gálatas 1.1-24	29	Filipenses 1.1-26
15	Gálatas 2.1-16	30	Filipenses 1.27–2.18

Outubro

data	*seleção*	*data*	*seleção*
1	Filipenses 2.19–3.6	17	1 Timóteo 2.1-15
2	Filipenses 3.7–4.1	18	1 Timóteo 3.1-16
3	Filipenses 4.2-23	19	1 Timóteo 4.1-16
4	Colossenses 1.1-20	20	1 Timóteo 5.1-25
5	Colossenses 1.21–2.7	21	1 Timóteo 6.1-21
6	Colossenses 2.8-23	22	2 Timóteo 1.1-18
7	Colossenses 3.1-17	23	2 Timóteo 2.1-21
8	Colossenses 3.18–4.18	24	2 Timóteo 2.22–3.17
9	1 Tessalonicenses 1.1–2.9	25	2 Timóteo 4.1-22
10	1 Tessalonicenses 2.10–3.13	26	Tito 1.1-16
11	1 Tessalonicenses 4.1–5.3	27	Tito 2.1-14
12	1 Tessalonicenses 5.4-28	28	Tito 2.15–3.15
13	2 Tessalonicenses 1.1-12	29	Filemom 1.1-25
14	2 Tessalonicenses 2.1-17	30	Hebreus 1.1-14
15	2 Tessalonicenses 3.1-18	31	Hebreus 2.1-18
16	1 Timóteo 1.1-20		

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Novembro

data	*seleção*	*data*	*seleção*
1	Hebreus 3.1-19	16	Hebreus 13.1-25
2	Hebreus 4.1-13	17	Tiago 1.1-18
3	Hebreus 4.14–5.14	18	Tiago 1.19–2.17
4	Hebreus 6.1-20	19	Tiago 2.18–3.18
5	Hebreus 7.1-19	20	Tiago 4.1-17
6	Hebreus 7.20-28	21	Tiago 5.1-20
7	Hebreus 8.1-13	22	1 Pedro 1.1-12
8	Hebreus 9.1-10	23	1 Pedro 1.13–2.10
9	Hebreus 9.11-28	24	1 Pedro 2.11–3.7
10	Hebreus 10.1-18	25	1 Pedro 3.8–4.6
11	Hebreus 10.19-39	26	1 Pedro 4.7–5.14
12	Hebreus 11.1-16	27	2 Pedro 1.1-21
13	Hebreus 11.17-31	28	2 Pedro 2.1-22
14	Hebreus 11.32–12.13	29	2 Pedro 3.1-18
15	Hebreus 12.14-29	30	1 João 1.1-10

Dezembro

data	*seleção*	*data*	*seleção*
1	1 João 2.1-17	17	Apocalipse 8.1-13
2	1 João 2.18–3.2	18	Apocalipse 9.1-21
3	1 João 3.3-24	19	Apocalipse 10.1-11
4	1 João 4.1-21	20	Apocalipse 11.1-19
5	1 João 5.1-21	21	Apocalipse 12.1-18
6	2 João 1.1-13	22	Apocalipse 13.1-18
7	3 João 1.1-14	23	Apocalipse 14.1-20
8	Judas 1.1-25	24	Apocalipse 15.1-8
9	Apocalipse 1.1-20	25	Apocalipse 16.1-21
10	Apocalipse 2.1-17	26	Apocalipse 17.1-18
11	Apocalipse 2.18–3.6	27	Apocalipse 18.1-24
12	Apocalipse 3.7-22	28	Apocalipse 19.1-21
13	Apocalipse 4.1-11	29	Apocalipse 20.1-15
14	Apocalipse 5.1-14	30	Apocalipse 21.1-27
15	Apocalipse 6.1-17	31	Apocalipse 22.1-21
16	Apocalipse 7.1-17		

Bíblia na língua Huni Kuĩ (Kaxinawá) do Brasil; 1st ed. 2011; © 2016, Wycliffe Bible Translators, Inc.